The Catholic
Theological Union
LIBRARY
Chicago, Ill

The Catholic Theological Union LIBRARY Chicago, Ill.

SACRORUM

CONCILIORUM

NOVA

ET AMPLISSIMA COLLECTIO.

TOMUS TRIGESIMUS QUARTUS.

Ab anno MDLXV. ad annum MDCCXXVII.

SUMPTI SUNT TEXTUS SEQUENTES EX TOMO VIGESIMO PRIMO CONCILIORUM EDITIONIS A COLETI CURATÆ.

REPRODUCTION

EN FAC-SIMILÉ

TIRÉE A 250 EXEMPLAIRES SEULEMENT

PAR LES PROCÉDÉS ANASTATIQUES

DE

CARL REINECKE NACHF.

A BERLIN

POUR

H. WELTER, ÉDITEUR

RUE BERNARD-PALISSY, N° 4, PARIS

ET A LEIPZIG, SALOMONSTRASSE, 16

1902

SACRORUM
CONCILIORUM

NOVA ET AMPLISSIMA COLLECTIO

CUJUS

JOANNES DOMINICUS MANSI

ET POST IPSIUS MORTEM FLORENTINUS ET VENETIANUS EDITORES

AB ANNO 1758 AD ANNUM 1798, PRIORES TRIGINTA UNUM TOMOS EDIDERUNT
NUNC AUTEM CONTINUATA, ET DEO FAVENTE, ABSOLUTA.

TOMUS TRIGESIMUS QUARTUS.

Ab anno ***MDLVX.*** *ad annum* ***MDCCXXVII.***

The Catholic
Theological Union
LIBRARY
Chicago, Ill.

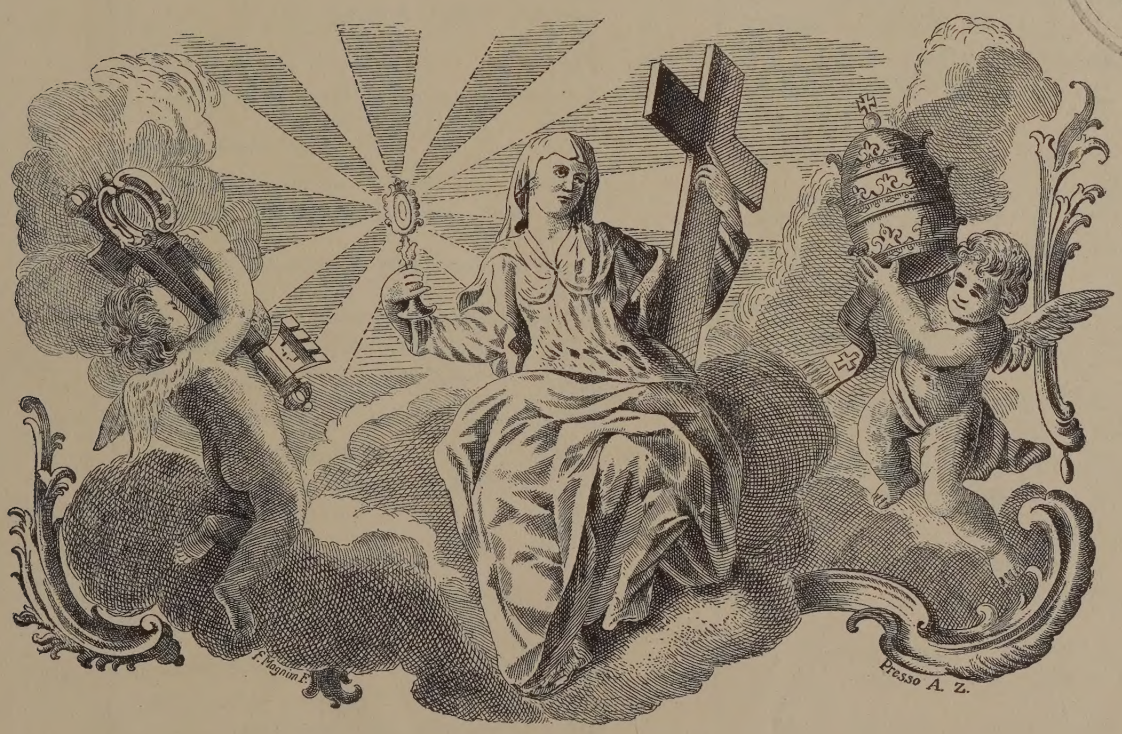

WITHDRAWN

PARISIIS
MDCCCCII

EX LIBRIS PROVINCIAE
S. CORDIS JESU

EXPENSIS HUBERTI WELTER, BIBLIOPOLÆ.

V. 34

SYLLABUS

EORUM QUÆ TOMO XXXIV. CONCILIORUM CONTINENTUR.

*Quæ aſteriſco * notata ſunt, non erant in prioribus aliis editionibus: quibus vero hæc nota † impreſſa eſt, eorum incertus eſt annus; quibus signum o præpoſitum, ea huic editioni acceſſere.*

Anno Christi		
1565.	Mediolanenſe I. concilium.	1
	1. Edictum de concilio habendo.	*ibid.*
	2. Oratio Caroli archiepiſc. cardinalis.	2
	3. Conſtitutiones in tres partes diſtributæ.	*5 & ſeq.*
	4. Publicatio concilii.	100
1569.	Mediolanenſe II.	101
	1. Edictum de concilio habendo.	*ibid.*
	2. Oratio Caroli cardinalis, archiepiſcopi.	102
	3. Titulus I. de fide, ſacramentis, & paſtoralibus muneribus.	107 *& ſeq.*
	4. Titulus II. de Miſſa, Divinis officiis, eccleſiæ cultu, & perſonis eccleſiaſticis.	114 *& ſeq.*
	5. Titulus III. de bonis & juribus piorum locorum.	122
	6. De monialibus decreta tria.	130
	7. Quæ generatim ad hæc decreta pertinent.	*ibid.*
1573.	Mediolanenſe III.	131
	1. Edictum de concilio habendo.	*ibid.*
	2. Edictum alterum de concilio, quod prorogatum fuerat.	133
	3. Prorogatio ſynodi, & provincialis, & diœceſanæ.	134
	4. Oratio Caroli cardinalis, archiepiſcopi.	135
	5. Conſtitutionum capita XXI.	137
	6. Indictio futuri concilii provincialis IV.	176
1576.	Mediolanenſe IV.	177
	1. Edictum de concilio.	*ibid.*
	2. Oratio Caroli cardinalis, archiepiſcopi.	179
	3. Conſtitutionum pars I.	182
	4. Pars II.	216
	5. Pars III.	275
	6. Epiſcoporum præſentium ſubſcriptiones.	330
	7. Indictio futuri concilii provincialis V.	332
1579.	Mediolanenſe V.	331
	1. Edictum de concilio.	*ibid.*
	2. Oratio Caroli cardinalis, archiepiſcopi.	334
	3. Conſtitutionum pars I.	339
	4. Pars II.	369
	5. Pars III.	428
	6. Subſcriptiones epiſcoporum.	488
	7. Inctio futuri concilii VI.	*ibid.*
1582.	Mediolanenſe VI.	489
	1. Edictum de concilio.	*ibid.*
	2. Oratio Caroli cardinalis, archiepiſcopi.	490
	3. Conſtitutiones ſeu decreta XXXI.	498
	4. Subſcriptiones præſentium.	534
	5. Indictio futuri concilii VII.	536

Anno Christi		
1565.	* Toletanum concilium.	537
	* Publicatio concilii.	*ibid*
	* Actiones tres concilii.	540 *& ſeq.*
1565.	Acta concilii provincialis Trajectenſis. — Mansi t. XXXV. col. 550.	
1566.	Conſtantinopolitanum.	571
1566.	PII PAPÆ V. VITA.	575
1567.	Conſtitutiones et decreta provincialis ſynodi Sipontinæ. — Mansi t. XXXV. col. 866.	
1568.	Ravennatenſis provincialis ſynodus. — Mansi t. XXXV. col. 584.	
1569.	Decreta provincialis concilii Urbini. — Mansi t. XXXV. col. 646.	
1569.	Acta concilii provincialis Capuani. — Mansi t. XXXV. col. 703.	
1570.	* Concilium Mechlinienſe.	577
1572.	GREGORII PAPÆ II. VITA.	609
	• Ejuſdem Bulla contra Propoſitiones Michaelis Baji.	610
1573.	Synodus Florentina provincialis. — Mansi t. XXXV. col. 723.	
1576.	Conſtitutiones et decreta provincialis synodi Neapolitanæ. — Mansi t. XXXV. col. 807.	
1577.	Decreta edita in ſynodo provinciali Capuana. — Mansi t. XXXV. col. 899.	
1579.	Conſtitutiones et decreta provincialis ſynodi Conſentinæ. — Mansi t. XXXV. col. 905.	
1581.	* Rotomagenſe concilium.	617
	1. * Tituli XII. ſinguli in multa diviſi capitula.	*ibid.*
	2. * Difficultates XIII. a concilio propoſitæ pontifici maximo, cum ejuſdem reſponſionibus.	669
	3. * Breve apoſtolicum ſuper confirmatione concilii.	674
	4. * Breve apoſtolicum de indicendo hoc concilio.	675
	5. * Litteræ indictionis.	676
	6. * Litteræ prorogationis.	677
	7. * Cardinalis archiepiſcopi ad concilium cohortatio.	678
	8. * Litteræ publicationis concilii.	679
1582.	* Memphiticum.	681
1583.	* Remenſe.	683
	1. * Tituli XXVIII. ſinguli in ſua diviſi capitula.	684 *& ſeq.*

SYLLABUS

ANNO CHRISTI

2. *Breve apoſtolicum ſuper confirmatione concilii. 715
3. *Litteræ indictionis. *ibid.*
4. *Commiſſio convocatoria. 716
5. *Apoſtolica facultas pro ſynodo celebranda a cardinale Guiſio, cum nondum pallium accepiſſet. 718
6. *Cardinalis Guiſii ad concilium cohortatio. *ibid.*
7. *Litteræ concilii ad omnes communitates. 720
8. *Acta concilii. 721
9. *Publicatio concilii. 744

1583. *Burdigalenſe. 745
1. *Tituli XXXVI. *ibid. & ſeq.*
2. *Titulus XXXVI. de ſeminariis in IX. capita tributus. 795
3. *Publicatio concilii. 802
4. *Litteræ confirmationis. 804
5. *Ph. Boncompagni cardinalis littera ad archiepiſcopum. *ibid.*

*Turonenſe. 805
1. *Capitula XXI. *ibid. & ſeq.*
2. *Simonis archiepiſcopi, in concilii dimiſſione, gratiarum actiones. 858
3. *Subſcriptiones. 860
4. *Concilii indictio. 862
5. *Simonis archiepiſcopi, in ingreſſu concilii, ſermo. 864
6. *Ejuſdem ſermo in ſeſſione apud Andes. 866
7. *Ejuſdem epiſtola ad Gregorium papam XIII. 867
8. *Pontificis reſponſio concilium approbantis. 869
9. *Simonis archiep. epiſt. ad Henricum III. regem Franc. *ibid.*

1584. *Bituricenſe. 873
1. *Tituli XLVI. ſinguli in aliquot canones tributi. 875. *& ſeq.*
2. *Acclamationes. 929
3. *Nomina eorum qui interfuerunt & ſubſcripſerunt. 931
4. *Indictio concilii. 933
5. *Prorogatio. 935
6. *Breve apoſtolicum confirmationis. 936
7. *Publicatio concilii. 937

1585. *Aquenſe. ibid.
1. *Tituli XLIV. 939 *& ſeq.*
2. *Subſcriptiones. 1010
3. *Publicatio concilii. *ibid.*
4. *Litteræ ſpectantes confirmationem concilii: ſcilicet Alexandri archiepiſcopi ad Sixtum V. Sixti ad eum reſponſio, & ad eundem litteræ A. cardinalis Carrafæ. 1012

1585. SIXTI PAPÆ V. VITA. 1013

*Mexicanum concilium. 1015
1. *Decreta libris v. comprohenſa. 1022 *& ſeq.*
2. *Statutum pro eccleſia metropolitana Mexicana. partes IX. 1171 *& ſeq.*
3. *Erectio eccleſiæ Mexicanæ. 1174

1586. Cameracenſe. 1227
1. Tituli XXXIII. *ibid.*
2. Placcart de ſa Majeſtè. 1263

1590. *Toloſanum. 1269
1. *Pars I. ſtatutorum, de perſonis. 1270
2. *Pars II. de rebus, hoc eſt, de ſacramentis & ſacramentalibus. 1283

ANNO CHRISTI

3. *Pars III. de locis, id eſt, eccleſiis, altaribus, & aliis id genus. 1293
4. *Pars IV. de pœnis, ſeu de juriſdictione eccleſiaſtica. 1302
5. *Indictio futuri concilii. 1320
6. *Publicatio hujus concilii. 1321

1590. URBANI PAPÆ VII. VITA. 1323
1590. GREGORII PAPÆ XIV VITA. *ibid.*
1591. INNOCENTII PAPÆ IX VITA. *ibid.*
1592. CLEMENTIS PAPÆ VIII. VITA. *ibid.*
1594. *Avenionenſe. 1327
1596. *Aquilejenſe. 1367
1596. Concilium provinciale Salernitanum. — Mansi t. XXXV. col. 965.
1596. Acta ſynodi provincialis Maronitarum in monte Libano. — Mansi t. XXXV. col. 1021. 1026.
1596. Concilia provincialis duo S. Severinæ. — Mansi t. XXXV. col. 1029.
1596. Conſtitutiones et decreta provincialis ſynodi Amalphitanæ. — Mansi t. XXXV col. 1069.
1599. Diamperitana ſynodus in Malabaria. — Mansi t. XXXV. col. 1161—1368.
*Diamperienſe. 1427
1603. Decreta concilii provincialis Capuani. — Mansi t. XXXV. col. 1369.
1605. LEONIS PAPÆ XI. VITA. 1431
1605. PAULI PAPÆ V. VITA. *ibid.*
1607. *Mechlinienſe concilium. 1433
1. *Convocatio concilii. *ibid.*
2. *Decretum quod nulli præjudicium fiat ex ordine evocationis aut ſeſſionis. 1436
3. *Archiepiſcopi oratio. *ibid.*
4. *Statutorum tituli XXVI. ſinguli in aliquot capitula tributi. 1442. *& ſeq.*
5. *Subſcriptiones. 1474
6. *Teſtimonium cardinalis Pamphilii ſuper concilii facta recognitione. 1475
7. *Breve Pauli papæ V. ſuper confirmatione concilii. 1475
8. *Binæ litteræ cardinalis Pamphilii, de eodem argumento. 1476. 1477

1609. *Narbonenſe. ibid.
1. *Capitula XLIX. *ibid. & ſeq.*
2. *Subſcriptiones. 1532
3. *Confirmatio concilii. 1533
4. *Publicatio concilii. 1534

1612. *Pariſienſe ſive Senonenſe. 1535
*Aquenſe. ibid.
1612. GREGORII PAPÆ XV. VITA. 1537
1623. URBANI PAPÆ VIII. VITA. ibid.
1624. *Burdigalenſe concilium. 1539
1. *Tituli XXXII. ſinguli in ſua capita diſtributi. 1541 & ſeq.
2. *Subſcriptiones. 1597
3. *Nomina procuratorum eccleſiarum cathedralium, & aliarum. *ibid.*
4. *Nomina theologorum & canoniſtarum. 1598

Acta ejuſdem concilii.

1. *Edictum de concilio. 1599
2. *Litteræ ad epiſcopos provinciæ. 1600
3. *Decretum de modo vivendi in concilio. 1601
4. *Congregationes privatæ XXIV., publicæ XVI., ſeſſiones tres, & tertiæ continuatio. 1603 & ſeq.

TOMI TRIGESIMI QUARTI

Anno Christi		Anno Christi	
	5. * Acclamationes patrum. 1627		4. *Mandement de Mſ. François de Salignac de la Mothe Fénelon, Archeveſque Duc de Cambray &c.* 1797
1642.	* Conſtantinopolitanum. 1629	1703.	Concilium provinciale Albanum. — Mansi t. XXXV. col. 1375.
	1. * Litteræ ſynodicæ Parthenii patriarchæ, Gr. & Lat. *ibid.*	1703.	• Clementis PP. XI. Damnatio & prohibitio quorumdam foliorum impreſſorum ſub titulo, Lettre de M. Chanoine &c. *ibid.*
	2. * Subſcriptiones amplæ, Gr. & Lat. 1635		2. Ejuſdem epiſtola ad Galliarum regem Ludovicum decimumquartum. 1799
	3. * Epiſtola legatorum Conſtantinopol. & Ruſſiæ, ad Boibondam Moldaviæ ducem: Gr & Lat. 1639		3. Ejuſdem epiſtola ad cardinalem de Noailles archiepiſcopum Paris. 1800
1644.	INNOCENTII PAPÆ X. VITA. 1641	1705.	4. Ejuſdem confirmatio, & innovatio Conſtitutionum Innocentii PP. X. & Alexandri PP. VII. adverſus Janſenianam hæreſim editorum cum nonnullis declarationibus. 1802
	Epiſcoporum Galliæ litteræ ad Innocentium PP. X. ut de quinque Janſenii propoſitionibus pronunciet. *ibid.*	1713.	5. Ejuſdem Bulla UNIGENITUS, qua 101. Propoſitiones damnantur. 1810
	Ejuſdem conſtitutio adverſus eaſdem propoſitiones. *1642*		6. Extrait du Procez verbal de l' Aſſemblée des Cardinaux &c. au ſujet de la Conſtitution UNIGENITUS. 1823
1655.	ALEXANDRI PAPÆ VII. VITA. 1643	1713.	7. Conventus Pariſienſis epiſtola ad Clementem XI. *receptionis* Bullæ UNIGENITUS. 1825
	Ejuſdem conſtitutio de formula, cui ſubſcribendum adverſus quinque propoſitiones Janſenii. 1645		8. Lettre ecrite a tous les prélats du royaume par l'aſſemblée des cardinaux &c. 1828
	• *Ejuſdem Innovatio conſtitutionum & decretorum in favorem ſententiæ, aſſerentis, animam beatæ Mariæ Virginis in ſui creatione, & in corporis infuſione a peccato originali præſervatam fuiſſe, editorum.* 1647		9. Lettres patentes du roy ſur lac conſtitution UNIGENITUS. 1831
1672.	Hieroſolymitanum concilium. 1651		10. Lettre des Meſſ. les agens généraux du clergé de France. 1833
	1. Clypeus orthodoxæ fidei, ſive Apologiæ ab ſynodo Hieroſolymitana compoſita adverſus Calviniſtas hæreticos, orientalem eccleſiam de Deo rebuſque divinis hæretice cum ipſis ſentire, mentientes. *ibid.*		11. Clementis XI. Breve ad cardinales, archiepiſcopos, & epiſcopos Pariſiis congregatos. 1835
	2. Subſcriptiones. 1718	1713.	12. Lettre de Meſſ. les agens du clergé de France aux prélats du royaume. 1837
	3. Acta ſynodi apud Jaſium celebratæ, quæ eſt altera contra Cyrilli capitula. 1719		13. Decretum Facultatis theologiæ Pariſienſis ſuper conſtitutione UNIGENITUS. 1838
	4. Subſcriptiones. 1771		14. Declaratio Facultatis theologiæ Duacenſis circa conſtitutionem UNIGENITUS. 1841
	• Dionyſii Patriarchæ Conſtantinopolitani ſuper Calviniſtarum erroribus reſponſio. G. L. 1777	1720.	Synodus provincialis Ruthenorum habita in civitate Zamesicæ. — Mansi t. XXXV. col. 1437.
	• INNOCENTII PAPÆ XII. EPISTOLÆ ET DECRETA. 1789	1725.	Concilium Romanum Benedicti XIII. 1849.
1694.	1. Ad Archiepiſcopum & Epiſcopos Belgii. *ibid.*	1727.	Concilium Ebredunenſe. 1909
1696.	2. ad eoſdem. 1792		
1699.	3. Damnatio & prohibitio libri Pariſiis anno 1697. impreſſi, cui titulus: *Explications des Maximes &c.* 1793		

CONCILIUM MEDIOLANENSE I. PROVINCIALE,

Quod Pio quarto pontifice Carolus Borromæus ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis tituli ſanctæ Praxedis, legatus ad univerſam Italiam, & archiepiſcopus Mediolani, habuit anno MDLXV.

EDICTUM DE CONC. PROVINCIALI I.

Carolus Borromæus ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis, ac ſanctiſſimi domini noſtri papæ & ſedis apoſtolicæ per univerſam Italiam de latere legatus, Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus Mediolanenſis.

CUM pro noſtri archiepiſcopalis officii munere, & antiquorum, & in ſacro Tridentino concilio proxime editorum canonum obſervatione, ad moderandos mores, corrigendos exceſſus, controverſias componendas, aliaque ſacris canonibus permiſſa, provinciale concilium convocare debeamus, ut primum neceſſaria ſanctæ Romanæ & univerſalis eccleſiæ negotia, quibus apud ſanctiſſimum dominum noſtrum occupati ſumus per debitam obedientiam, intermittere licuit, reverendiſſimos provinciæ noſtræ epiſcopos ad proximas Idus Octobris per literas nominatim ad ſingulos ſcriptas, ad ſynodum in noſtra Mediolanenſi metropolitana eccleſia evocavimus. Ut igitur aliis etiam omnibus, qui de jure, vel conſuetudine intereſſe debent, nota ſit hujus concilii celebratio, neve cui ignorantiam rei excuſare, aut ſe contemptum dicere liceat, Idcirco univerſis, & ſingulis prædictis, & aliis qui ſua quomodolibet intereſſe putaverint, etiam exemptis, & nullius diœceſis intra provinciæ noſtræ limites exiſtentibus, per hoc edictum, quod in cathedralis, & aliarum inſignium, quæ in ſingulis provinciæ noſtræ diœceſibus, etiam exemptarum, ac vicinorum nullius diœceſis, ſi quæ ſint, locorum, eccleſiarum valvis affigi, & promulgari juſſimus, provincialis concilii futuram celebrationem ſignificavimus, & denuntiamus, cum comminatione pœnarum a ſacris canonibus ſtatutarum. In quorum fidem hoc edictum confici & per ſecretarium noſtrum ſubſcribi, & noſtri ſigilli impreſſione muniri voluimus. Data Romæ die 25. Auguſti, anno domini MDLXV.

ORATIO CAROLI CARDINALIS TITULI SANCTÆ PRAXEDIS, ARCHIEP. MEDIOLANENSIS,

In concilio provinciali I. habita.

DEI ſummo erga nos beneficio factum eſt, patres reverendiſſimi, ut Tridentinum œcumenicum concilium, triginta ante annis inchoatum, ſed varie intermiſſum, ſingulari Pii quarti pontificis maximi pietate ac prudentia revocatum, inſigni frequentiſſimorum patrum virtute, atque doctrina, ſuperiore anno mirabiliter abſolveretur. Quo in concilio cum omnia præclare conſtituta ſint, quæ ad explicandam fidei veritatem, & ad reſtituendam eccleſiaſticæ diſciplinæ integritatem pertinebant, divinitus profecto, patres, illud decreviſtis, ut conciliorum provincialium, quæ jamdiu haberi deſierant, uſus aliquando renovaretur, ex quo certiſſimum eſt Chriſtianam rempublicam uberrimos ſalutis fructus eſſe præcepturam. Et quidem natura, & ratione ipſa ducimur, ut in gravioribus rebus deliberandis aliorum conſilia exquiramus: vel quod cautior deliberatio eſt, ſi ad noſtrum judicium multorum ſententia acceſſerit, vel quia apud illos, quibus conſulere maxime cupimus, majorem auctoritatem, & pondus habet conſultatio, in quam plures conſenſerint. Eſt hujus in eccleſia inſtituti auctor Chriſtus dominus, magiſtrique apoſtoli. nam ejus certa quidem ſane eſt illa promiſſio, cum ſuam opem, ſuumque auxilium, ſe denique ipſum, ejuſmodi patrum conventibus, rite celebratis, pollicetur & defert. *Ubi fuerint*, inquit, *duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum*: itemque; *Si duo ex vobis conſenſerint ſuper terram de omni re quamcumque petierint, fiet illis a patre meo*. Apoſtoli autem, etſi doctore Spiritu ſancto uberem omnium rerum cognitionem ſinguli acceperant, tamen, ſi quid gravius, publice præſertim, agendum eſſet, hac conſultandi ratione uti conſueverunt, quam ut ceteri etiam conſervarent, lege ſanxerunt, ut bis in annos ſingulos concilia ab epiſcopis haberentur. Innumerabiles deinceps ſanctiones ſunt conſtitutæ, decretaque promulgata, & ab ſummis pontificibus, & a conciliis tum œcumenicis, tum provincialibus de retinenda, aut certe repetenda hac ſynodorum conſuetudine, quemadmodum temporum ratio poſtulabat. Atque utinam quæ a ſanctiſſimis illis

Matth. 18.

ANNO CHRISTI 1565.

viris culta, & posteritati ad salutem ecclesiæ tradita ratio postulabat. Atque utinam quæ a sanctissimis illis viris culta, & posteritati ad salutem ecclesiæ tradita ratio est, provincialium conciliorum, eam nos ad hanc diem pie constanterque retinuissemus; & quantam illi consilii & voluntatis ad prodendum posteris optimum institutum, tantum nos pietatis & diligentiæ ad tuendum adhibuissemus. Hujus enim consuetudinis intermissio, difficile est dictu, quantas calamitates in Christianam rempublicam invexerit: nam judicii metu sublato, cum præter summum Romanum pontificem nemo esset, qui a dominici gregis pastoribus depositi custodiam, tritici dispensationem, vineæ cultum, & villicationis suæ functionem recognosceret, sortem cum fenore exigeret, a singulis gravissimi, multiplicisque officii, more majorum, rationem exposceret: tum miserabiliter prolapsa est institutio ecclesiasticæ disciplinæ; tum qui alios in officio continere debebant, maxime ipsi ab officii semita declinaverunt. Hic nota sunt vobis, patres, ecclesiæ Dei vulnera, quæ libenter præterco, quia sine acerbissimo doloris sensu nec a me commemorari, neque a vobis audiri posse existimo. Ergo singulari virtute, ac prudentia vestra, gravissimis malis remedium inventum est hac renovatione provincialium conciliorum: reliquum modo erat, ut sapienter excogitata medicina ægrotis provinciis salutariter adhiberetur. Cui nos officio pro nostri metropolitani muneris ratione, proque amore in hanc urbem, quam apud nos, & pietatem parentis, & caritatem filiæ obtinere libentissime profitemur, si per debitam obedientiam licuisset, primo quoque tempore satisfacere studuissemus. Cum primum igitur hujus rei data est facultas, eam illam summo studio amplexi sumus, eo animo, atque consilio, ut, Deo auctore, vobis adjutoribus, obeundi muneris tarditatem actionum gravitate, & diligentia compensemus. Itaque huc omnes convenimus, ut hac quasi specula singulis provinciæ nostræ partibus circumspectis, Ezechielis prophetæ voce divina admoniti, quod periit requiramus, quod abjectum est, reducamus, quod confractum est, alligemus, quod infirmum est, consolidemus, quod pingue & forte, custodiamus. Id omne ut præstare possimus petendum a Deo in primis est summis precibus, summaque vitæ integritate & innocentia, atque in proximos caritate, ut nobis suo lumine præluceat, consilia & actiones nostras sua gratia prosequatur. Quemadmodum autem neminem nostrum, ut cujusque conditio tulit, aut ætas, aut labor, aut valetudo, aut itineris longitudo retardavit, quominus in hunc locum frequentes ante statutum diem conveniremus, qua in re privata commoda communi officio posthabuimus: sic ad ipsam consultandi, & decernendi rationem curandum est, ut integram optimamque mentem, ac voluntatem afferamus, vim publici muneris privatis commodis anteponamus, eorum utilitati, quibus præsumus, non nostris rationibus serviamus. Hoc sane enim est, non quæ Dei sunt, quærere. Hoc munus pastoris, hoc ducis officium, hæ gubernatoris partes sunt, ut gregi, militibus, navi potissimum prospiciant: nam in subditorum salute præfecti incolumitas continetur. Et quia tria præcipue sunt, quæ ex Tridentini concilii auctoritate in provincialibus conciliis agi & confici oportet, ut delicta corrigantur, mores ad optimam disciplinam revocentur; & tollantur, dirimanturque controversiæ: primum illud erit jaciendum tamquam firmissimum totius ædificii fundamentum, ut omnibus, & singulis, quæ a sacro Tridentino concilio definita, ac statuta sunt, palam receptis, detestantes hæreses omnes, quæ a sacris canonibus, conciliisque œcumenicis, præsertim vero Tridentino, damnatæ sunt, veram obedientiam summo Romano pontifici spondeamus, fidemque, *sine qua impossibile est placere Deo*, ex præscripto ejusdem concilii, ac sanctissimi domini nostri ratione & formula profiteamur, & ad ejus in provincia nostra tuendam integritatem, id quod ad hanc diem nobis præstitisse videtur Dei benignitas, opportuna præsidia, summamque diligentiam & vigilantiam pro locorum & temporum periculo adhibeamus. Deinde in delictis corrigendis illa nobis ineunda ratio est, ut pro vi & modo morborum, ægrorumque natura medicinam accommodemus, nunc lenibus admonitionis & objurgationis remediis errata castigantes, nunc acriori curatione utentes, denique exulceratis partibus ferrum & ignem admoventes, quemadmodum mali ratio, & contagionis periculum postulabit, memores semper nos esse patres, non dominos. Morum autem disciplinam facile restituemus, si qua ratione, quibusve factis primum constituta, diuque conservata est, eamdem nos in restituenda adhibebimus, illorum vestigia persequentes, qui hanc bonorum amplitudinem nobis, Deo auctore, sua virtute pepererunt. Proponamus nobis quæso, patres, illorum vitæ sanctitatem, & in administratione sui officii sapientiam. Erant integri, casti, simplices, modesti, humiles, bene morati, in oratione, & lectione assidui, sui despicientes, in alienæ salutis cura & cogitatione defixi, consilio, & opera benigni, hospitales, in domestico cultu & victu parci, in alios benefici & liberales. Erant vigilantes super gregibus suis, vineam domini summa diligentia, & labore colentes & custodientes. Pascebant assidue oves sibi commissas triplici salutis cibo, verbo, exemplo, & sacramentis; memores quoque & imitatores summi pastoris Christi, qui pro universo grege suo sanguinem, & vitam profudit, ipsi pro suarum ovium incolumitate quemvis excipere laborem, subire omnes casus, omnem vim, atque injuriam perferre, denique ut bonus ille pastor evangelicus animam suam pro ovibus ponere non dubitabant, nullum inde hujus vitæ fructum expectantes, ut maximos cælestis retributionis fructus consequerentur. Hæc si, ut debemus, patres, ante oculos habebimus, facile intelligemus, quid in restitutione ecclesiasticæ disciplinæ nobis sit hoc tempore agendum. In quo illud etiam animadvertendum erit, ut, quemadmodum in conformanda, & constituenda ecclesiastica ratione Christus dominus ab ipsis apostolis, quos Christianæ vitæ magistros esse voluerat, initium fecit: sic nos a nobis ipsis pastoribus, quos vivendi exempla & præcepta aliis tradere oportet, in conformanda restituendaque morum disciplina exordiamur. Hæc officia si quo debemus studio præstiterimus, parvi profecto negotii erit sedare controversias, id quod nobis Tridentina synodus faciendum proposuit. Nam sublata cupiditate, quæ omnium radix & semen dissensionum, facile præsentis temporis discordias componemus: nullumque in posterum dissidendi locum cuiquam in provincia nostra relinquemus. Quare ad piam hanc, necessariamque muneris nostri curam, ac diligentiam, patres, toto pectore incumbamus: hoc acceptabili tempore, hac die salutis, quam fecit dominus, enitamur, ut, quantum consilio, opera, actionibusque Spiritu sancto duce & moderatore

ANNO CHRISTI 1565.

Ezech. 34.

Hebr. 11.

ANNO CHRISTI 1565.

tore possumus, tantum ad constituendam communis provinciæ incolumitatem afferamus. Amplissima hæc, & nobilissima civitas Mediolanensis caritatem & sapientiam vestram implorat: hanc singuli uniuscujusque vestrum greges incredibiliter requirunt, tota provincia re magis quam voce deposcit. Hoc optimus maximus rex Philippus, in cujus regia dignitate, ut verbo complectar, sacerdotalem animum licet agnoscere, hoc ceteri hujus provinciæ principes, de populorum salute soliciti, a nobis desiderant, quorum studia, atque officia non vereor ne nobis sanctisque hujus synodi decretis semper adsint, eamque potestatem, quam a Deo acceperunt, ad Dei & cultum & voluntatem libentissime conferant. Postulat sacrosancta Tridentina synodus, ut ne tot tantique labores a sanctissimis patribus in ea suscepti brevi tempore intereant. Hos vehementer expectat Pius pontifex maximus ex illo præsertim die, quo nos ab administratione consiliorum suorum, & procuratione ecclesiæ ad vos dimisit. Cui date quæso, ut profectionis nostræ, & vestrorum laborum uberes fructus deferre possim; præclaras scilicet salutaresque hujus concilii actiones. Hoc ipsum exigit vestra virtus, quam in publico orbis terrarum conventu spectatam, & cognitam, nunc in vestrorum populorum vita, ac salute tenenda debetis exprimere. Hoc denique flagitat a nobis Christus Jesus, ut constet sibi ratio officii nostri erga oves, quas precio sanguinis sui redemptas, nostræ fidei prudentiæque commendavit & concredidit: ne quando sanguinem illarum de manu nostra requirat, si, quod Dei benignitas prohibeat, culpa aut negligentia nostra eas diripi, aut dispelli patiemur.

Nos Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, ac sanctissimi domini nostri papæ, & sanctæ sedis apostolicæ per universam Italiam legatus de latere, Dei & ejusdem apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolanensis, de consilio & assensu reverendissimorum dominorum coepiscoporum nostrorum, in provinciali synodo Mediolanensi hæc statuimus & sancimus.

CONSTITUTIONUM PARS PRIMA

DE PROFESSIONE FIDEI,

ET EJUS TUENDÆ CURA.

I.[a]

De fide catholica.

PRima & maxima pastorum cura versari debet in iis quæ ad fidem catholicam, quam sancta Romana ecclesia colit & docet, & *sine qua impossibile est placere Deo*, integre inviolateque conservandam pertinent: ideo nos hinc potissimum exordiendum esse duximus, ut, quæ ex eodem spiritu est fides, eamdem una oris confessione profiteamur.

Sacri igitur Tridentini[b] concilii auctoritate innixi, mandamus, ut omnes ii, qui beneficia ecclesiastica obtinent, vel in posterum obtinebunt; & qui in synodum diœcesanam convenire debent; in ea synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, omnia & singula a sancto concilio Tridentino definita & statuta palam recipiant; veram obedientiam summo Romano pontifici spondeant; simulque hæreses omnes publice detestentur, & anathematizent; fidem profitentes eisdem verbis quibus ex formula a sanctissimo domino nostro Pio IV. pontifice maximo præscripta, nos & coepiscopi nostri initio hujus sanctæ synodi, jurati præstitimus, professi sumus, etiamsi antea in diœcesana synodo id officium, ad exequendum jussa Tridentini concilii, quacumque ratione & modo obierint.

ANNO CHRISTI 1565.

Episcopi omnes provinciæ nostræ " constitutionem sanctissimi domini nostri Pii IV. pontificis maximi de professione fidei facienda ab iis, qui de beneficiis curatis, & canonicatibus provisi sint, & a docentibus literas, & promovendis ad doctorales vel alios gradus, publicent in suis civitatibus, & diœcesibus intra mensem & ab omnibus inviolate servandam curent: præsertim vero ab iis, qui cujuscumque status, conditionis, & dignitatis sint, quovis modo, vel nomine, publice aut privatim, domi suæ, vel alienæ, etiam si pædagogi sint, pueros, adolescentes, aliosve cujusvis sexus, & ætatis, quascumque artes literarias, vel alias liberales, etiam si ipsa prima grammaticæ rudimenta, legendo, interpretando, vel repetendo, vel alia quavis ratione, etiam si gratis doceant; quorum etiam omnium mores, antequam ad docendum accedant, probare debebunt, alioquin de iis pœnas in eadem constitutione propositas sumant.

" Anno 1564 Idibus Novembris.

Qui vero ne prædicti huic decreto obtemperent impedierint, aut hujus temeritatis, quacumque ratione illis auctores, aut adjutores fuerint, severe puniantur. Ut autem id facilius ac melius effici possit, studiose inquirant parochi; quinam in suis parochiis eo docendi munere fungantur, & eorum nomina ad episcopum ad mensem, a die publicationis constitutionis ejusdem numerandum, deferant. Quos vero deinceps ejusmodi cognoverint, primo quoque tempore episcopo indicent.

Parochi diligenter animadvertant, an in suis parochiis ullus sit, quod ad fidem attinet, pravis opinionibus imbutus, vel eo nomine suspectus; eumque ad episcopum, vel inquisitorem deferant. Moneant præterea populum, debere omnes, si quos noverint aliquid fecisse, vel dixisse, quamobrem de hujusmodi peccato in probabilem suspicionem venerint, statim deferre.

Observent etiam eos, qui ex finibus hæreticorum, vel hæresis nomine suspectorum veniunt; singulorumque dicta, & facta odorentur, ac de eorum vitæ consuetudine & ratione cognoscant, &, si qua de iis suspicio fuerit, episcopum, vel inquisitorem admoneant.

Principes vero, & civitatum magistratus hortamur, ac per viscera misericordiæ Christi domini obtestamur, ut cæleste lucrum terrenis commodis præferentes, commercium, & consuetudinem hæreticorum, quam fidelibus perniciosam ac pestiferam esse constat, pro sua pietate, ac studio religionis, e suis urbibus atque opidis amovendam ac tollendam curent.

Prohibeantque ne suæ ditionis homines, percipiendæ etiam linguæ causa, aut mercaturæ, aliove nomine, in hæreticorum locis instituantur, aut commorentur.

Sacro denique inquisitionis officio in omnibus ex animo faveant, & opitulentur: &, ut ejus edicta serventur, auctoritatem etiam suam rogati interponant. Cumque eis a sancta sede apostolica concessum fuerit, ut causis fidei ad patrocinium catholicæ veritatis assisterent, nihil sibi in illis usurpare, neque quidquam, quod contra sacros canones sit, attentare velint.

[a] Decretorii sive constitutionum titulis numeros adscripsimus in hac editione qui desunt apud Binium & in Luparensi collectione, ut commodius queant allegari. *Edit.* 11.

[b] Sess. 25. de ref. c. 2.

ANNO CHRISTI 1565.

Episcopi regulas indicis de libris vetitis, ab iis, qui illi negotio a sacrosancta Tridentina synodo præfecti fuerunt, ex auctoritate sanctissimi domini nostri Pii quarti editas, ab omnibus librorum impressoribus, ac bibliopolis, ceterisque omnibus laicis, & ecclesiasticis personis servari jubeant. Quorum vero librorum purgatio ejusdem indicis jussu facienda est: eos legi, vendi, aut emi, haberive omnino vetamus; donec ab iis, ad quos pertinet, purgati, & probati fuerint.

II.

De abutentibus sacra scriptura.

Nefaria est eorum temeritas, qui sacræ scripturæ verbis, vel sententiis, ad jocum, assentationem, contumeliam, superstitionem, impietatem, aut ad quosvis profanos sensus abuuntur. Quamobrem episcopi in eos, qui in hoc genere deliquerint, ex sacrorum canonum, & Tridentini concilii decretis graviter animadvertant. Et, ut detestabilis hæc licentia prorsus tollatur, fidelem populum per concionatores, parochos, confessiones de hujus peccati gravitate frequenter admonendum curabunt.

" Sess. 4.

III.

De ludimagistris.

Principes, & magistratus in domino vehementer hortamur, ut, nulla sumptus sui habita ratione, publicos ludimagistros in urbes, & suæ ditionis loca conducant, non minus fidei, & vitæ quam doctrinæ & scientiæ laude commendatos. Qui vero literas docebunt, non solum libros, indice sanctissimi domini nostri Pii quarti auctoritate edito, nominatim vetitos, pueris non interpretentur, aut ab illis legi patiantur; sed neque etiam alios, quibus obscœna, vel turpia contineantur. Præcipimus etiam, ut bonis moribus, & salutaribus præceptis eos erudiant; in primisque in aliqua pia, & Christiana institutione, si episcopo videbitur, exerceant: ceteraque omnia officia, quæ Leo decimus in Lateranensi concilio statuit, præstent. In iis si deliquerint, pro delicti genere plectantur.

IV.

De fidei initiis a parocho tradendis.

Parochi singulis dominicis, & aliis festis diebus, qui ecclesiæ præcepto agi soleant, pueris singuli in suis parochiis initia fidei tradant, eosque ad obedientiam primum Deo, deinde parentibus præstandam, erudiant: ac propterea a prandio stata hora, proprio campanæ sono, ad id munus assignato, ad ecclesiam convocandos curabunt.

V.

De prabenda theologali.

Quæ ecclesiæ cathedrales, aut collegiatæ insopidis insignibus præbendam, aut stipendium quovis nomine theologiæ interpreti assignatum non habent, cum in illis sacrum concilium Tridentinum præbendam primo vacaturam ad hunc usum constituerit, quam ei tantummodo, qui ad hoc munus per se præstandum idoneus sit, deferri voluit, id si adhuc re ipsa effectum non sit, curent episcopi ut quamprimum decreto concilii satisfiat.

Sess. 5. c. 1. de ref.

ANNO CHRISTI 1565.

VI.

De prædicatione verbi Dei.

Apostoli, in quorum locum episcopi successerunt, satis nobis aperuerunt, verbi Dei prædicationem esse præcipuum illorum munus, qui in episcopali sede collocantur. Quamobrem nos auctoritatem sacrosancti Tridentini concilii, & veterum patrum secuti, in domino episcopos hortamur, ut toto pectore in hanc curam incumbentes, greges sibi commissos ipsimet, præsertim in ecclesia sua verbo Dei pascant. Quod si levi de causa, aut quodam animi languore impediti non fecerint, sciant sibi præmissi necessarii officii judici Deo præcipue rationem esse reddendam. Sin autem se interdum vere impeditos cognoverint, per viros idoneos, ex præscripto ejusdem concilii deligendos, hoc munus studiosissime populo præstent. In aliis vero ecclesiis parochialibus, vel alias curam animarum habentibus, saltem omnibus dominicis, & solemnibus diebus festis; jejuniorum autem, quadragesimæ, & adventus tempore, quotidie, vel iis saltem diebus, quibus episcopus jusserit, proprio parocho, & curato, oves sibi commissas, pro earum sensu & intelligentia, salutaribus verbis pascendas mandamus. Si qui autem propter inscitiam id præstare non poterunt, ad peritos confugiant, quorum auxilium implorantes, vel homilias sibi præscriptas, vel Latinos sermones auctoris ab ecclesia recepti, in vulgarem linguam conversos, approbatos tamen ab ordinario, aut memoriter, aut de scripto pronuntient. Id autem tamdiu fiet, quoad liber homiliarius ad hunc curatorum usum metropolitani cura prodibit in lucem. Sed, ut norint episcopi, & eorum industriam, qui doctrina sunt præditi, & illorum diligentiam, qui aliorum verbis divinam legem enuntiant, jubeant, si eis ita videbitur, ab unoquoque parocho & curato unum singulis mensibus ab eo habitum in ecclesia sermonem ad se mitti. Qui negligentes, aut contumaces fuerint, eos ordinarii arbitrio suo puniant: & præterea deligant qui eorumdem impensa opus illud explere possint, donec ipsi resipiscentes munus suum expleant. Quo etiam modo illis occurrere poterunt, quos etiam vel peritorum industria, vel homiliarum libris, vel alia quacumque ratione adjutos, parum proficere; quosve ei muneri minus aptos esse, vel prædicatione destruere potius, quam ædificare judicarint.

Sess. 5. c. 2. & 24. c. 4. de ref.

Extra urbem vero in universa diœcesi, præter officium, quod curati præstabunt, tam multos distribuant episcopi concionatores, ut in curatis ecclesiis, quæ in frequentioribus locis sitæ sunt, ceterisque omnibus etiam non curatis, in quibus ipsi opportunum judicaverint, intra cujusque mensis spatium, saltem semel in aliquo die festo, Dei verbum prædicetur. Eos autem ab illis, in quorum ecclesiis prædicabunt, hospitio recipi volumus, suppeditatis omnibus rebus ad eorum victum necessariis, data etiam eleemosyna aliqua ex fructibus beneficiorum, vel etiam largitione laicorum, si beneficia tenuiora judicaverint episcopi, quam ut id onus ferre possint, nisi sint, qui jure debeant, vel dare consueverint.

ANNO CHRISTI 1565.

Iis autem, qui prædicandi officio, aut quacumque ratione fidelibus Chriſtianam doctrinam tradendi munere funguntur, hanc viam, & rationem ineundam proponimus, ut ſacram ſcripturam interpretentur eo ſenſu, quem catholica eccleſia, & conſentiens ſanctorum patrum auctoritas comprobavit; neque quidquam ab eccleſia, aut a doctoribus eccleſiæ probatis alienum proferant, ut, ſi quando ad auditorum utilitatem utendum erit allegoriis, eas ex receptis ab eccleſia ſcriptis ſeligant. Ne certum tempus Antichriſti adventus, & extremi judicii diem prædicent; cum illud Chriſti domini ore teſtatum ſit: *Non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta*. Neve quidquam præterea futurum ex ſacris literis divinare, eique eventui certam diem præfinire audeant. Neque temere, id ſibi divinitus revelatum eſſe, affirment. Ne hiſtorias ex apocryphis ſcriptoribus populo narrent; Neve miracula, quæ probata ſcriptoris fide non commendentur. Si qua tamen auditoribus ſalutaria judicarint, ita commemorent, ut a certa eorum affirmatione abſtineant. Ne ineptas & ridiculas fabulas recenſeant: Neve ſupervacaneæ & parum fructuoſæ.

Act. 1.

Ne hæreticorum opiniones, & argumenta referant apud imperitam multitudinem. Quod ſi alicubi neceſſitas poſtularit, ut eorum falſa dogmata accuratius, ac liberius confutentur, id non longa diſputatione, ſed gravi redargutione faciant. quod facile aſſequentur, ſi catholicam veritatem expromentes, ſanctæ eccleſiæ, conciliorum, & probatæ veteris conſuetudinis auctoritate, ac ſanctorum doctorum, quos probat eccleſia, teſtimoniis roborarint; & ſacræ ſcripturæ locos, quorum ſenſus ab illis ad corrumpendas ſimplicium hominum mentes depravantur, & ex aliis ejuſdem ſcripturæ locis, & ex ſanctorum patrum ſententia fideliter interpretentur. Sic enim fiet, ut dogmatum perverſitas, quæ falſa interpretatione nitebatur, catholicæ veritatis vi, & rectæ interpretationis pondere corruat. Ne quid ambiguum, anceps ve loquantur, quod auditoribus varie intelligendi occaſionem præbere poſſit. Neve conciſe, & obſcure quidquam exponant, qua ex re auditorum animi expectatione incerti & ſuſpenſi relinquantur.

Ne oſtentandæ doctrinæ, & eloquentiæ cauſa, difficiles atque inanes quæſtiones, fucumve orationis, & pigmenta conquirant, unde ſui ipſius potius quam Jeſu Chriſti prædicatores eſſe videantur. Sed præcipue in evangelii, ſymboli, orationis dominicæ, angelicæ ſalutationis, decem præceptorum, ſacramentorum eccleſiæ, & ſacrorum rituum dilucida explicatione verſentur. In reprehendendis vitiis ita ſe gerant, ut pietatis, & caritatis ſtudio eos adductos, non hominum, ſed peccatorum odio id facere omnes intelligant. Diligentes, ac vehementes ſint in iis vitiis & peccatis exagitandis, in quibus magis volutatum populum, aut ad ea procliviorem vident.

In pravas etiam conſuetudines invehantur; & in eas, quæ etſi malæ non videntur, tamen facile peccandi cauſam afferunt.

Ne quemquam nominatim, aut tacite illum deſignantes, inſectentur.

Ne in ordinem ullum, ſtatum aut vitæ genus ab eccleſia receptum, invehantur.

Ne epiſcopos, alioſve prælatos, neve civiles magiſtratus cum auditorum offenſione aſperius objurgent, ſed pie potius admoneant, populumque doceant, præpoſitis ſuis, etiam dyſcolis, obedire. Quem etiam ſæpiſſime moneant ex apoſtoli ſententia, ut faciat *obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, qui in ſublimitate conſtituti ſunt; præſertim vero pro iis, qui pervigilant quaſi rationem pro animabus eorum reddituri; ut quietam & tranquillam vitam gerant in omni pietate & caſtitate.*

ANNO CHRISTI 1565.

1. Tim. 2.

Ita afficere ſtudeant auditores, ut ſua peccata dolenter defleant; quos interdum propoſitis ſuppliciis æterni ignis a flagitiis & facinoribus deterreant; interdum commemoratis cæleſtis vitæ præmiis, ad virtutes, in primis vero ad Dei, & proximi amorem, accendant.

Decreta concilii Tridentini, præſertim quæ ad mores & diſciplinam Chriſtianam reſtituendam pertinent, & has noſtras conſtitutiones populo ſtudioſius inculcent.

Omnes hortatu & præceptis ad pietatem erudiant, & quæ cujuſque ſit propria virtus, quod officium patris, filii, viri, uxoris, domini, ſervi, laici, clerici, privati, magiſtratus, omnium denique ætatum, generum, ordinum partes, & munera aſſidue commemorent.

Hanc præterea rationem habeant, ut non ſolum Dei, & eccleſiæ præcepta ſervanda eſſe doceant, ſed modum illis tradant, quo ea ex Dei voluntate ſervare oporteat. Commoneant ut non ſolum præceptis ſervandis, ſed etiam conſiliis amplectendis, ad perfectiorem vitam in dies magis contendere ſtudeant.

Doceant quomodo utendum ſit bonis animi, corporis, & externis: quove modo ſecundis & adverſis rebus: ut ea ſint illis tamquam inſtrumenta ad conſequendam vitam cæleſtem.

Maxime vero caveant, ne, quod præceptis & hortatu ædificant, id vita & moribus deſtruant: ne, cum aliis prædicaverint, ipſi reprobi efficiantur. Indulgentias populo ne publicent, niſi de conſenſu epiſcopi.

Neminem populo paupertatis nomine commendent, niſi is teſtimonium ab epiſcopo ſcriptum attulerit.

Neque ei inter concionem permittatur ut eleemoſynam a quoquam petat in eccleſia, ſed aut ad fores eccleſiæ ſtet, aut per eos, qui eam curam ſuſceperint, id negotium ita commode ac celeriter agatur, ut minime concionem impediant.

Sacra concio noctu numquam, ſed opportuno tempore, epiſcopi præſcripto, habeatur.

Dum habetur, nec miſſæ aut horæ canonicæ clara aut ſubmiſſa voce in ea eccleſia dicantur.

Epiſcopi iis diebus, quibus legitime impediti prædicandi munus in ſuis eccleſiis per alios præſtabunt, eiſdem ſacris concionibus, quantum poterunt, intereſſe ſtudebunt. Qui vero dignitates, perſonatus, vel canonicatus in cathedrali eccleſia obtinent, & alii ejuſdem eccleſiæ clerici, dominicis ac feſtis ſolennibus diebus ſemper; quadrageſimæ autem, & adventus tempore quamſæpiſſime verbi Dei conciones in eadem eccleſia audiant; quod officium ceteris quoque civitatis clericis præſtari diligenter curabunt epiſcopi; ut ipſorum exemplo laici etiam ad audiendum Dei verbum ſtudioſius confluant.

Concionis audiendæ cauſa, loca virorum, & mulierum, ſi fieri poteſt, epiſcopi cura diſtinguantur, qui ad id exequendum idoneos aliquot viros adhibeat: & a ſæcularibus magiſtratibus, ſi opus erit, auxilium petat.

ANNO CHRISTI 1565.

VII.

Quæ ſervanda ſunt in ſacris imaginibus effingendis.

Sess. de Invoc. ſanctorum.

Cum ſacroſancta Tridentina ſynodus decreverit, nemini licere ullo in loco, vel eccleſia, etiam quomodolibet exempta, ullam inſolitam ponere vel ponendam curare imaginem, niſi ab epiſcopo approbata fuerit, ejuſque diligentiæ & curæ commendarit, ut in ſacris effingendis imaginibus nihil falſum, nihil profanum, nihil inhoneſtum, nihil præpoſtere, nihil non recte atque ordine adhiberetur, illud in primis caveant epiſcopi, ne quid pingatur, aut ſculpatur, quod veritati ſcripturarum, traditionum, aut eccleſiaſticarum hiſtoriarum adverſetur: ne cujus lectio prohibetur, ejus imago populo proponatur.

Hiſtoriæ quoque, quibus neque eccleſia, neque probati ſcriptores auctoritatem ullam dederunt; ſed ſola vulgi vana opinione commendantur, effingi prohibeantur. Deinde uniuſcujuſque imaginis os, corpus, corporis habitum, & ſtatum, ornatum, & locum inſpiciendum curent epiſcopi; ut hæc omnia ad prototypi dignitatem & ſanctitatem apta ſint & decora; atque ex imaginis inſpectione pietas excitetur, nulla vero turpis cogitationis detur occaſio. Hæc & reliqua hujuſmodi ex Tridentini concilii præſcripto, ut commodius epiſcopi exequantur, convocent ſuarum diœceſeon pictores, & ſculptores; omneſque pariter doceant, a quibus cavere debeant in ſacris imaginibus effingendis: curentque ne illi, inconſulto parocho, aliquam ſacram imaginem publice, vel privatim effingant. Quod ſi qui deliquerint, puniantur tam ipſi artifices, quam ii, quorum ſumptibus, vel juſſu effictæ erunt imagines.

Parochi vero epiſcopo ſignificent, quæ ille judicarit in ſacris imaginibus effingendis ad ſe propter difficultatem deferri debere.

Quod ſi quæ jam pictæ imagines, fictave ſimulacra ob artificum temeritatem, aut inſcitiam, ejuſmodi fortaſſe fuerint, ut ferenda nullo modo videantur, ea curent epiſcopi, doctorum etiam, & peritorum virorum conſilio adhibito, ut omnino deleantur, vel ſaltem aliqua ratione corrigantur.

VIII.

De actionibus, & repræſentationibus ſacris.

Quoniam pie introducta conſuetudo repræſentandi populo venerandam Chriſti domini paſſionem, & glorioſa martyrum certamina, aliorumque ſanctorum res geſtas, hominum perverſitate eo deducta eſt, ut multis offenſioni, multis etiam riſui, & deſpectui ſit, ideo ſtatuimus;

Ut deinceps ſalvatoris paſſio, nec in ſacro, nec in profano loco agatur, ſed docte & graviter eatenus a concionatoribus exponatur, ut qui ſunt uberes concionum fructus, pietatem & lacrymas commoveat auditoribus, quod adjuvabit propoſita crucifixi ſalvatoris imago, ceteriique pii actus externi, quos eccleſiæ probatos eſſe epiſcopus judicabit. Item ſanctorum martyria & actiones ne agantur, ſed ita pie narrentur, ut auditores ad eorum imitationem, venerationem, & invocationem excitentur.

ANNO CHRISTI 1565.

IX.

De ſanctarum reliquiarum veneratione.

Ut ſanctorum reliquiis, quæ debetur, veneratio & cultus adhibeatur, ſtatuimus: ut in locis honeſtiſſimis, ac decoris vaſculis, qua debent religione, aſſerventur.

Cum populo pietatis cauſa oſtenduntur, lumina accendantur.

Ex loculis vero, & receptaculis, ubi condita ſunt, ne educantur.

Ne temere omnium oculis exponantur,

Neve quæſtus gratia.

Cetera etiam de reliquiis, quæ a ſacra Tridentina ſynodo decreta ſunt, epiſcopus inviolate ſervari jubeat. Sess. 25. &c.

X.

De magicis artibus, veneficiis, divinationibuſque prohibitis.

Magos, & maleficos, qui ſe ligaturis, nodis, characteribus, verbis occultis mentes hominum perturbare, morbos inducere, vel expellere, corporum figuram, & conſtitutionem immutare, ventis, tempeſtati, aeri ac mari incantationibus imperare poſſe ſibi perſuadent, aut aliis pollicentur: ceteroſque omnes qui quovis artis magicæ, & veneficii genere pactiones, & fœdera expreſſe, vel tacite cum dæmonibus faciunt, epiſcopi acriter puniant, & e ſocietate fidelium exterminent.

Deinde omnem divinationem ex aere, aqua, terra, igne, ex inanimatis, ex unguium & lineamentorum corporis inſpectione, ex ſortibus, ſomniis, mortuis, aliiſque rebus, quibus per dæmonum ſignificationem incerta pro certis affirmantur, futura prædicere, furta, theſauros abſconditos commonſtrare ſe poſſe profitentur, & hujus generis reliqua, per quæ curioſorum, & imperitorum hominum mentes facile decipiuntur, coerceant & ejiciant. In eos etiam, qui hujuſmodi divinatores, ſortilegos, conjectores, ariolos & cujuſvis generis magos de aliqua re conſuluerint, vel, ut conſulerentur, cuique auctores, adjutores, hortatoreſve fuerint, vel eis fidem habuerint, ſevere animadvertant. Si quis etiam annulos, vel aliud ad magicos vel ſuperſtitioſos uſus fecerit, aut vendiderit, gravi pœna afficiatur. Aſtrologi, qui ex Solis, Lunæ, & aliorum aſtrorum motu, figura, & aſpectu, de hominum actionibus, quæ a libero voluntatis arbitrio proficiſcuntur, certo aliquid eventurum affirmant, gravibus pœnis plectantur: quæ pœnæ etiam ad eos pertineant, qui ad illos de hujuſmodi rebus detulerint. Denique pœnas ſumant epiſcopi de iis omnibus, qui in itineris ſuſceptione, aut cujuſvis rei inſtitutione, vel progreſſione dies, tempora, & momenta obſervantes, quadrupedum voces, avium garritum, aut volatum notantes, ex occurſu etiam hominum, vel pecudum ſuſcipiendi operis felicitatem augurantur.

XI.

De blaſphemia.

Blaſphemiæ impudentia & impietas eo prolapſa eſt, ut in ea coercenda vix ſatis diligentiæ adhiberi poſſe videatur, itaque ſacris canonibus, & pontificum decretis, maxime vero iis, quæ Leo X. in Lateranenſi concilio decrevit, innixi hæc mandamus: Sess 9. tit. de ref. curiæ.

Ut

ANNO CHRISTI 1565.

Ut quicumque Deo palam seu publice maledixerit, contumelioſiſque aut obſcœnis verbis dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, vel glorioſam virginem Mariam ejus matrem, expreſſe blaſphemaverit; ſi clericus ſit, primum fructibus unius anni beneficiorum eccleſiaſticorum, quæcumque habuerit, mulctetur. Si iterum in eo peccarit, eo beneficio, quod habet, privetur, & ſi plura obtineat, eo privetur, quo ordinarius privandum cenſuerit. Si tertio blaſphemarit, dignitates, ac beneficia omnia, quæcumque habuerit, eo ipſo amittat, ad eaque deinceps retinenda, aut obtinenda inhabilis ſit. Si vero laicus fuerit, primum, aut etiam ſecundo, pecunia mulctetur ex præſcripta in eodem concilio ratione. Tertio gravem pœnitentiam publice agat, eo modo, quo a ſacris canonibus præſcriptum eſt.

Qui vero ſanctos blaſphemarit, aut in Deum & glorioſam virginem matrem maledicta, non tamen palam aut publice contulerit, mitius aliquanto judicis arbitrio puniatur.

In foro autem conſcientiæ ei, qui blaſphemiæ reus fuerit, gravem pro modo culpæ pœnitentiam confeſſor imponat. Qui blaſphemantem audierit, ſi poſſit ſine periculo, aſperius objurget: omnino autem intra triduum ejus nomen ad judicem eccleſiaſticum, vel ſæcularem deferat. Si plures ſimul audierint, ſinguli idem faciant: niſi inter eos convenerit, ut unus pro omnibus eo fungatur officio. Quod ſi domini, mercatores, aut artifices, famulos, aut miniſtros audierint blaſphemantes, ſemel monitos, ſi iterum in eo genere peccarint, domo ejiciant. Principes autem, & magiſtratus per Dei gloriam, quæ blaſphemia maxime violatur, obſecramus, ut hæc omnia diligentiſſime ſervari ſtudeant, uberrimam piæ curæ a Deo mercedem expectantes, præter decem annorum indulgentiam, quam Leo X. in eodem Lateranenſi concilio, & ipſis judicibus, & deferentibus elargitus eſt. Quod ſi ſæculares judices, quod minime futurum ſperamus, blaſphemiæ convictos juſtis pœnis non affecerint; ſciant iiſdem pœnis, quas de ſontibus ſumere neglexerunt, ex eodem concilio ſe teneri.

Loco cit.

XII.

De feſtorum dierum cultu.

Maximam in eo diligentiam ac ſtudium epiſcopi ponere debent, ut dies feſti pie ſanctèque obſerventur ab omnibus. Cum enim ii potiſſimum ad celebrandas Dei, & ſanctorum laudes ſalutariter inſtituti ſint, curandum eſt etiam diligenter, ut ne iis ipſis quiſquam ad divinam offenſionem & animæ ſuæ perniciem abutatur.

Prohibeant igitur ii, ne illiberales artes exerceantur, aut ullum opus fiat eo tempore alienum.

Ne quid ematur, aut vendatur præter id, quod ad victum illius diei, vel ad ægrotorum curationem neceſſarium ſit.

Ne officinæ, aut omnino, aut aliqua ex parte, apertæ habeantur. Ne fiant nundinæ, ſed, quæ feſto die fieri conſueverint, in antecedentem, vel ſequentem diem, qui feſtus non ſit, transferantur. Qui ſecus fecerit, ſevere plectatur epiſcopi arbitratu.

Pro officinis apertis, rebuſve venditis, ſi filius, famulus, miniſtri deliquerint, etiam pater, dominus, & artifex, pœnam ſubeant.

Iis etiam diebus ſtudebunt epiſcopi, ne perſonati homines incedant.

Ne ludi equeſtres, certamina, aut alia ludicra & inania ſpectacula adhibeantur.

Choreæ, ſaltationes in urbibus, ſuburbiis, opidis, vicis, aut uſquam omnino ne agantur.

Doceant vero populum, debere unumquemque, eo potiſſimum tempore, in divinis officiis, & concionibus audiendis frequentem eſſe; ac in precibus, recolendiſque Dei maximi beneficiis, aſſidue verſari.

CONSTITUTIONUM

PARS SECUNDA.

I.

De iis quæ ad ſacramentorum adminiſtrationem generatim pertinent.

QUO major & uberior eſt ſacramentorum fructus, quam ut ejus vis explicari facile poſſit; eo diligentius, & intima animi pietate, & externo cultu, ac veneratione tractanda ac percipienda ſunt. Quod officium ut omni ſtudio, & opera noſtra adjuvemus, præter ea, quæ ad ſalutarem hanc rationem conſtituit ſacra Tridentina ſynodus, quæ & epiſcopi, & parochi inviolate ſervare debebunt, nonnulla etiam, ad tollenda incommoda & abuſus, quos in provincia noſtra hominum vel culpa, vel negligentia in ſacramentorum adminiſtrationem invexerat, ſtatuenda duximus.

Primum autem magnopere hortamur epiſcopos, quorum diœceſes inter ſe implicatæ, & confuſæ ſunt, ut communi voluntate, atque ſententia rationem inire ſtudeant, qua explicari & commodius diſtingui poſſint; adhibita etiam, ſi opus erit, prudentia, ac diligentia vicinioris epiſcopi, ut amice ſublatis impedimentis, negotium de communi eorum ſententia, ſedis apoſtolicæ auctoritate, conficiatur.

Quæ parochiales eccleſiæ partem habenti ſui populi extra mœnia urbium, vel opidorum, vel alibi; quo fiat, ut parochus, præſertim nocturno tempore, illis hominibus ſacramenta commode adminiſtrare non poſſit; in illis epiſcopi aut eam partem commodiori parochiæ uniant; aut etiam, invitis rectoribus, ex conſtitutione Alexandi III. & decreto concilii Tridentini, novas conſtituant parochias.

Seſſ. 21. c. 4. de ref.

Illis autem ſacerdotibus, qui de novo erunt eccleſiis recenter erectis præficiendi, congruens aſſignetur portio, arbitrio epiſcopi, ex fructibus ad eccleſiam matricem quomodocumque pertinentibus: &, ſi neceſſe erit, compellant populum ad ea ſubminiſtranda, quæ ſufficiant ad vitam novi rectoris ſuſtentandam.

Quod præterea Tridentina eadem ſynodo decretum eſt, ut eccleſiarum rectoribus tot ſacerdotes adjungantur, quot & ad ſacramenta parochianis adminiſtranda, & ad divinum cultum ſatis eſſe poſſint, id epiſcopi omni diligentia exequantur. Parochiarum diſtinctio, quæ familiis, non certis finibus, facta eſt; & parochis ad ſacramentorum adminiſtrationem, & populo ad illorum ſuſceptionem magnum incommodum afferre ſolet, quare epiſcopi, ſublata intra ſex menſes diviſione parochia-

ANNO CHRISTI 1565.

chiarum per familias facta, eas certis limitibus, terminisque præscribant.

Cum sacramenta ecclesiæ non solum sine simoniæ labe, verum etiam sine avaritiæ suspicione præbenda sint; caveant omnes, ne in eorum administratione quidquam exigant, aut etiam verbis, vel signis, directe, vel indirecte petant. Qui secus fecerit, eum & pœnis jure communi statutis, & aliis arbitrio episcopi plecti volumus.

Studeant episcopi, ut in ecclesia sua cathedrali in sacramentorum administratione, in exorcismis fontium, & sponsorum benedictionibus, ritus & ceremoniæ ex more sanctæ Romanæ ecclesiæ adhibeantur.

Omnes vero inferiorum ecclesiarum, quæcumque illæ sint, rectores in his omnibus ab observatione cathedralis ecclesiæ nulla ex parte discedant. Sacerdotes in sacramentorum administratione semper superpelliceum & stolam adhibeant.

Episcopi in administrandis sacramentis illorum vim, & usum, pro eorum, qui sumpserint, & adfuerint, intelligentia, diligenter explicabunt. Idem quoque facient parochi ea ratione, ac sententia, quæ in catechismo, Romæ edendo auctoritate sanctissimi domini nostri, præscribetur. Interim vero aliquo catholici scriptoris catechismo ab episcopo deligendo utantur.

Parochi crebris cohortationibus in id maxime incumbant, ut populus sibi commissus, ad confessionem, & communionem frequenter, præcipue autem in nativitate domini, & pentecostes, ac aliis solennitatibus accedat. Ægrotos vero etiam non vocati invisant, ut ad sacramentorum susceptionem inducant: & eorum animabus, quacumque ratione possunt, solicite consulant.

Si parochi in aliam ecclesiam transierint, antequam a priore migrent, successori libros tradant, in quibus eorum, qui baptizati, confirmati, matrimonio juncti fuerint, nomina describi, infra jubemus. Qui secus fecerit gravissime ab ordinario puniatur.

II.

Quæ pertinent ad baptismi administrationem.

Nemini liceat quemquam intra domesticos parietes baptizare, sed natum infantem ii, quorum est ea cura, ante nonum diem ad suscipiendum baptismum in ecclesiam deferendum curent: quod si neglexerint, excommunicationis pœnam subeant. Permissa est tamen, si instet periculum, facultas baptizandi in privatis ædibus sacerdoti; vel si is absit, alteri sacris initiato; vel si non adfuerint, laicis; primo mari, aut demum feminæ, qui recte noverint veram baptismi formam: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Quibus verbis nihil prorsus ab ipsis addendum, vel detrahendum esse, crebro populum suum parochus admoneat. Quod si domi baptizatus postea vixerit, omnino intra nonum ab ortu diem, vel cum primum per valetudinem licuerit, eum in ecclesia sistant, ubi si rectam baptismi formam servatam esse constiterit, ei tantum ritus, ac ceremoniæ baptismi adhibeantur.

Fideles in baptizandis filiis eos potius eligant compatres qui eorum animæ consulere, quam qui inopiæ subvenire possint. Cujus officii sæpius eos parochus admonebit; curabitque ut compatres tales deligantur, qui fidei & morum ratione suscipiendo muneri satisfacere possint.

Caveant vero parochi, ne excommunicatos, vel eos, qui eo anno, paschæ tempore, ex præcepto ecclesiæ peccata confessi non fuerint, & sanctissimam eucharistiam non sumpserint, admittant ad levandum baptizatum de sacro fonte.

Sacerdos baptizaturus, primum, quam actionem susceperus sit, diligenter ipse animadvertat, & ad tanti muneris functionem sancte, graviterque accedat. Deinde compatres moneat, ut jocis omnibus, nugisque semotis, pie, ac religiose, quid agatur, attendant: intelligentes Christo filios spiritualiter generari, teneriqueque se pro suo susceptionis officio, eos catholica fide, & probatis moribus instituere, si parentes id facere omiserint.

Detestabilem consuetudinem baptizatos infantes in altari collocandi, ut muneribus compatrum inde redimantur, episcopi severius vindicabunt. Compatres, & commatres nihil infantibus, quos susceperunt, aut eorum parentibus, baptismi tempore largiantur.

Cum oleum chrismatis consecratur, omnino intersint, & qui dignitates, seu personatus obtinent, & canonici, ac reliqui cathedralis ecclesiæ clerici: & quos ex aliis ecclesiis suæ civitatis & diœcesis episcopus vocandos duxerit.

Caveant parochi, ne sacrum chrisma in baptismo a laicis attingatur; neve linteola, quibus in baptizatis sacri chrismatis unctio extergitur, ad hoc asservent, ut iis tangenda tradant, quos parentes baptizati sibi compatres, & commatres fieri cupiunt.

Singulæ parochiales ecclesiæ singulos fontes habeant, in quibus diligenter toto anno servetur aqua baptismatis solenni ritu benedicta.

Parochus librum habeat, diligenterque custodiat, in quo baptizati parentum, & compatrum nomen, cognomen, diemque nativitatis, ac baptismi, & an ex legitimis nuptiis procreatus sit, describat: & quotannis singulorum annorum scriptæ ejus rationis exemplum det episcopo, qui id fideliter asservandum curabit.

Moneant parochi puerperas, ut cum primum post partum domo exierint, mox ad ecclesiam, Deo acturæ gratias, accedant, ubi benedictionem a parocho suscipiant.

III.

Quæ pertinent ad sacramenti confirmationis administrationem.

Minori septennio confirmationis sacramentum nemini præbeatur.

Parochi in ecclesia ante denuntient tempus, quo sacrum chrisma ministrandum erit.

Eos, qui confirmandi sint, ejus sacramenti vim ac virtutem edoceant.

Susceptores in sacramento confirmationis, neque iis, quos susceperint, neque eorum parentibus quidquam largiantur; ne cuiquam, quod aliquando commissum est, iterandi hoc sacramentum, quod nefas est, occasionem præbeant.

Omnem diligentiam adhibeant episcopi, ut

qua

ANNO CHRISTI 1565.

qua ratione commodius fieri poterit, parochi describant confirmatos, & compatres: servatis ceteris omnibus, quæ de libro baptizatis describendis præscripsimus.

IV.

Quæ pertinent ad sacramentum sanctæ eucharistiæ.

Nemo paschæ tempore eucharistiæ sumptionem ulla de causa differat.

Qui præstituto tempore non communicarint, eorum nomina parochus ad episcopum, ad sex dies post octavam paschæ, scripto deferat, expositis etiam causis, quas extra confessionem cognoverit: alioqui pœnas det episcopi arbitratu.

In eos vero omnes episcopus censuris, & aliis pœnis acriter animadvertat: iis exceptis, qui ejusdem parochi consilio justa de causa sumptionem in aliud tempus produxerint.

Huic decreto ne fraus fieri possit, statuimus, ut si quis ex necessitate, vel alia justa causa, ab episcopo, vel proprio parocho comprobanda, extra parochiam suam dicto tempore eucharistiam sumpserit: parocho suo de eo fidem faciat, sin minus, in eum agatur ac si non communicasset.

Publici concubinarii, feneratores, ac blasphemi, & alii ejusmodi facinorosi homines semel ad pœnitentiam & communionem admissi, si postea eos in eodem luto peccatorum hærere cognitum fuerit, amplius ad sacram communionem ne recipiantur: nisi postea eos vitam, & mores re ipsa emendasse perspexerint.

Eucharistiæ sacramentum, ubi pro ecclesiarum amplitudine commode fieri poterit, maribus seorsum a feminis ministretur.

Qui sumunt, ut ad Deum tali tempore accedentes decet, demisso habitu, & humili vestitu, pœnitentiam & animi submissionem præ se ferant.

Sacerdos sanctissimam eucharistiam iis, qui raro sumunt, non prius ministret, quam eos diligentius admonuerit, quanta reverentia & humilitate ad tremendum illud sacramentum accedere debeant, quantaque illis supplicia sint parata, qui indigne suscipiunt.

Adolescentibus, qui tunc primum eucharistiam sumere voluerint, parochus non præbeat, nisi eos ante aliquot dies examinarit: & de vi & ratione sacramenti diligenter instruxerit.

Populo, postquam eucharistiam sumpserit, vinum calice consecrato, vel alio vase, quod ad sacri calicis formam factum sit, ne præbeatur.

Episcopus diligentissime curet, ut in cathedrali, collegiatis, parochialibus, & aliis quibusvis ecclesiis, ubi sacrosancta eucharistia custodiri solet, vel debet, in majori altari collocetur, nisi necessaria, vel gravi de causa aliud ei videatur.

Ante ipsam semper lampas accensa colluceat: Tabernaculum, quo asservatur, ornatum, & bene septum, ac munitum sit.

Ut oratio, quam vocant quadraginta horarum, coram sanctissimo sacramento, quo frequentissimus populus convenire solet, qua pietate & religione instituta est, eadem retineatur, & propagetur, decernimus.

Ut sacramentum in altari decenter ornato collocetur, quo tempore, vel litaniæ cantentur, vel, si temporis ratio patiatur, missa celebretur: neque tamen extra ambitum templi sacra eucharistia deferatur: nisi secus videatur episcopo.

Nemini autem eo, præter orantes custodes, hujus orationis causa noctu convenire liceat.

Interdiu autem mares, quantum fieri potest, separatim a feminis orent.

Die festo corporis Christi domini, cum sacrosancta eucharistia in solenni supplicatione gestatur, si adfuerit episcopus, is eo ferendæ eucharistiæ officio fungatur; si non adfuerit, id munus exequatur solus is presbyter, qui secundum episcopum, pro ejus loci consuetudine, honore ceteris præstat: nisi ex privilegio, aut consuetudine ad alium presbyterum ea cura pertineat.

Ut sanctissima eucharistia ad ægrotos summa cum religione deferatur; parochi populum sæpissime hortentur, ut frequens semper prosequatur.

Quamobrem etiam sodalitates corporis Christi in parochiis instituant.

Cum vero deferenda erit, tum eum campanæ sonitu præmoneant.

Lumina, tintinnabulum, & decorum vasculum, velo etiam decenter contectum, ac præterea, ubi fieri poterit, umbrellam adhibeant.

Duas autem sacræ eucharistiæ particulas deferant: ne, eis ad ecclesiam redeuntibus, populus inane vasculum adoret.

V.

Quæ pertinent ad celebrationem missæ.

Præcepit sacra Tridentina synodus, ut, quæcumque in missæ celebrationem irrepserunt a tanti sacrificii dignitate aliena, ea episcopi tollere sedulo studeant. Quamobrem nos ejusdem concilii decretum exequentes, ut sanctissimum missæ sacrificium, in qua, illa Deo Patri placens hostia, Jesus Christus in odorem suavitatis offertur, singulari religione ac pietate, & a sacerdotibus celebretur, & a populo colatur, hæc statuimus: episcopus nosse studeat omnes qui in quavis ecclesia missam celebrare, vel sacerdotem, qui celebret, exhibere debeant: cogatque suo officio satisfacere.

Nemo clericus, vel laicus in suis sæcularibus ecclesiis, capellis, vel oratoriis, quamvis ab ordinario probatis, etiam si juris patronatus sint, quemquam sæcularem, vel regularem sacerdotem celebrare patiatur; qui scriptam celebrandi facultatem, singulis sex mensibus renovandam, ab episcopo non impetrarit.

Quod si quis onus recipiat ad tempus vel perpetuo ibidem celebrandi, vel eisdem locis inserviendi: hunc non generatim, sed nominatim eorum locorum causa ejusmodi facultatem impetrare volumus. Qui contra præscriptam rationem vel celebrarit, vel, ut celebretur, permiserit, graviter puniatur.

Clericis alienæ diœcesis rei divinæ faciendæ facultatem ne permittat episcopus: nisi ostendant literas testimoniales seu dimissorias ordinarii sui, duobus tantum mensibus ante, si in provincia, si extra provinciam in Italia, quatuor, sex vero, si extra Italiam datas: vel si eæ antiquiores sint, afferant etiam scriptum

testi-

ANNO CHRISTI 1565.

teſtimonium de vita, & moribus ab iis ordinariis, in quorum diœceſi poſt illud tempus aliquamdiu permanſerint.

Sacerdotes qui publice & notorie criminoſi fuerint, a miſſæ celebratione arceantur, niſi emendata vita ſceleris maculam eluerint.

Facultates, cuicumque ab epiſcopis ad hanc diem conceſſæ, plures miſſas eodem die celebrandi, poſthac irritæ ac nullæ ſint.

Nemini ſine facultate, ob ordinario ſcriptis impetrata, in oratoriis ſodalitatum ſæcularium, quas confraternitates vocant, aliiſve eccleſiis, capellis, aut oratoriis ſæcularibus, quæ parochialis eccleſiæ finibus continentur, miſſam celebrare liceat dominicis, & reliquis feſtis diebus: niſi abſoluta concione, quæ inter miſſam in parochiali eccleſia habebitur.

Miſſæ nec ante auroram, nec poſt meridiem, niſi ex cauſa jure permiſſa celebrentur.

In eccleſiis, ubi plures miſſæ celebrari ſolent, is ordo ſervetur, ut pro populi commoditate, prima diluculo, reliquis deinceps debito intervallo diſtributis, poſtrema autem, quo tardius liceat, celebretur. Quod ſi eodem tempore pluribus locis miſſa celebranda ſit, rationem ineant epiſcopi, ne ſacerdotes inter ſe alius ab alio perturbentur.

Nullus ſacerdos, quemadmodum a Tridentino ſynodo ſtatutum eſt, in privatis ædibus, & omnino extra eccleſiam, & oratoria, quæ divino tantum cultui dicata, & a locorum epiſcopis deſignata, ac viſitata ſint, miſſam celebret.

Oratoriorum autem ædificationem, aut uſum, ne facile, ſed magna de cauſa permittant iidem epiſcopi.

In eis autem deſignandis, vel probandis, hæc ſervent: Ne ſint in interiorum ædium partibus, in quibus domini, vel familia frequentius verſentur: ſed commodo, & honeſto loco, a cubiculis, tricliniis, & ab aula ſeparato, ad templi formam & regulam propius accedant.

Nec ita anguſta ſint, ut, qui miſſam audierint, ad oſtium, aut feneſtram ſtare cogantur, aut denique ibi ſacris intereſſe, ubi promiſcue profanum aliquod exerceatur: quod fieri omnino prohibemus.

Cui autem id permiſſum fuerit, is eo rarius utatur: ne diſtracti homines illa commoditate, eccleſiam Dei minus frequentent; quod exemplo etiam noceat aliis.

Ornamenta, & inſtrumenta altarium pro celebratione miſſæ, pura ac munda ſint: præſertim corporalia, ac purificatoria. Quamobrem etiam in vino albo, ubi poſſit, tantummodo ad miſſæ ſacrificium ſacerdotes utantur. Calices ex metalli genere, jure permiſſo, adhibeantur, eoque precioſiori, quantum per facultates licuerit.

Die ſabbati ſemper miſſa de beata virgine celebretur, niſi diei ſolennitas, vel eccleſiæ inſtitutum interdum obſtiterit: quo caſu ejus omnino commemoratio fiat; niſi & id eccleſiæ inſtituto impediatur.

Ne plures tribus, vel ad ſummum quinque, orationes, ſeu, ut vocant, collectæ dici poſſint, niſi ubi eccleſiæ inſtitutum aliud poſtulet.

Tollant epiſcopi ſumptuoſa convivia, ludos, choreas, & omne inanium oblectamentorum genus, ceteroſque omnes abuſus, qui populi teA meritate, aut ſacerdotum avaritia in novæ, ut vocant, miſſæ celebrationem irrepſerunt: & in eos, qui in hoc genere aliquid peccarint, epiſcopus graviter animadvertat.

Magiſter ceremoniarum cathedralis eccleſiæ eos, quibus prima miſſa celebranda ſit, & qui præterea ſacerdotes minus perite celebrant, miſſæ ritibus, ac ceremoniis inſtituat. Qui ſi huic muneri obeundo unus par eſſe non poterit, aliis idoneis ſacerdotibus epiſcopus eas officii partes deleget. Neque cuiquam primam miſſam celebrare liceat, qui ab iis inſtitutus non ſit.

Præcipimus autem, ut ſacerdotes in miſſæ celebratione ceremonias a Romana eccleſia inB ſtitutas ad unguem ſervent, neque alias adhibeant.

Ut ab omni indecoro, & abſurdo capitis, oris & reliqui corporis motu abſtineant.

Ut cum, elevatione peracta, ſacra hoſtia movenda, vel ſumenda erit, ita moveant, ne iterum ſuſtolli videatur.

Ut præter inſtitutum eccleſiæ Romanæ iis, quæ ſecreto, vel quæ palam dicuntur, quidquam addi, vel detrahi non liceat.

Ut quæ palam pronuntianda ſunt, diſtincte & clara voce dicant,

Ut ſecreta, quæ vocantur, ſecreto etiam pronuntient.

Ut neque tardius, neque celerius, quam par C ſit, verba proferant.

Ut propter erroris caſum, qui in omni parte miſſæ gravis, in canone gravior, in ipſa vero conſecratione graviſſimus eſt; miſſam legant, non memoriter dicant, aut canant.

Ut operto capite celebrare non audeant.

Ut quo puriores ad divinam rem faciendam accedant ſaltem ſingulis hebdomadis peccata ſua confiteantur: niſi eos ob mortalis peccati culpam frequentius id facere oportuerit.

Ut antequam celebrent, ſe colligant, & orantes mentem in tanti miniſterii cogitatione defigant. Quod ut commodius fieri poſſit; curent epiſcopi, ut in ſingulis cathedralium, collegiatarum, & parochialium eccleſiarum ſacriſtiis ſinD gulæ cellulæ ad hunc ſacerdotum orandi & meditandi uſum inſtituantur.

Ut antequam ad altare accedant, miſſam perlegant, & ſingulas partes ita præparatas & notatas habeant, ut celebrantes neque errent, neque hæreant,

Ut ſacris veſtibus induti cum nemine colloquantur, neque loquentibus dent aures, mentemque & oculos ab omnibus amoveant, quibus diſtrahi poſſint, neque a ſacriſtia exeant, niſi cum ad altare eundum erit, quod tum graviter & modeſte fiat.

Ut pileum, birretum, aut ſubbirretum, chirothecas, ſudariolum, aut quodcumque denique hujus generis in altari ne ponant.

E Ut ibi ne in mora ſint ſacrificio, cujuſvis expectandi gratia. Neve ob eamdem cauſam, miſſa inchoata ſubſiſtant, aut ejus initium repetant. Neve, ſi parochi ſint, cujuſquam gratia, metuve miſſam anticipent, aut differant: ſed illam ea potiſſimum hora celebrent, quæ populo magis accommodata ſit. Neve concionem, quam in ea habere debent, ullo modo omittant. Quod ſi forte quiſpiam imperio quodam, aut contumelia, aut minis, aut vi contenderit, ut ſacerdos quidquam contra quam hoc decreto ſanctum eſt, faciat: ſi clericus ſit, & beneficium obtineat, eo privetur: ſi non habet beneficium, ne

habe-

ANNO CHRISTI 1565.

habere quidem ad quinquennium poſſit: ſi laicus, re ipſa jam tunc excommunicationis pœnam ſubeat: neque ad decennium feudi, aut emphyteuſis nomine quidquam ab eccleſia conſequi poſſit.

Ut peracta miſſa, pro ſummi beneficii munere Deo gratias agant.

Ne ſacerdotes, cum in fine miſſæ fuerint, vel eorum miniſtri, recedant ab altari. Neve vaſa, aut linceolos ſacros colligant. Ne cuiquam rei tollendæ, vel movendæ cauſa manus admoveant.

Ne candelas reſtinguant: niſi abſoluto evangelio, quod poſt benedictionem dicitur.

Celebranti ſacerdoti unus ſaltem miniſter adſiſtat, iſque clericus, ubi poſſit, & talari veſte & ſuperpelliceo indutus.

Miniſtri candelas accendant, miſſale & urceolos & alia quæ ad miſſæ miniſterium requiruntur, prius ſuis locis in altari collocent, quam eo ſacerdos accedat: quem, niſi his omnibus præparatis, confeſſionem ordiri omnino prohibemus.

Sacerdote rem divinam faciente, miniſtri per eccleſiam ne vagentur; neve dent operam collocutionibus, aut candelis venditandis, ſed compoſito corpore, nullo geſtu, modeſte, ut debent, ſacerdoti adſiſtentes inſerviant.

Moneant parochi frequenter patres familias, ut filios & famulos, quos in beſtiis paſcendis occupant, ſaltem diebus feſtis miſſæ jubeant intereſſe.

Viduæ ob maritorum mortem ad ſummum ne menſe amplius ſint ſine miſſæ auditione. qua in re nulla valeat excuſatio cujuſvis conſuetudinis, quam irritam decernimus. eas item epiſcopi, etiam cenſuris eccleſiaſticis, id facere cogant.

Seſſ. 22. & 24. c. 4. Parochi populum frequenter hortentur, ut in ſua parochia feſtis diebus miſſam audire non omittant. Moneantque eum diligenter, debere unumquemque, ut a ſacra Tridentina ſynodo traditum eſt, in parochiam ſuam, ubi id fieri commode poteſt, convenire ad audiendum verbum Dei.

Fideles, cum miſſæ interſunt, eodem veſtitu ſint, quo in publicum prodire ſolent, & ita ſe componant, ut corporis habitu animi religionem præ ſe ferant.

Ne in foribus eccleſiæ, vel extra ſubſiſtant, niſi neceſſitatis cauſa.

Aperto capite ſint; &, quo tempore a ſacerdote confeſſio dicitur, & graviora miſſæ myſteria peraguntur, ſint flexis genibus.

Ne ita prope ad altare accedant, ut indecorum ſit, & ſacerdos perturbetur.

Ne prius diſcedant, quam ſacerdos evangelium, quod poſt benedictionem dicitur, abſolverit.

VI.

Quæ pertinent ad ſacramenti pœnitentiæ adminiſtrationem.

Innocentii tertii conſtitutionem, in generali concilio editam, qua ſancitum eſt, ut fideles, ſaltem ſemel in anno, proprio parocho peccata ſua confiteantur, inviolate omnes ſervent.

Salutarem ejuſdem Innocentii conſtitutionem, eo item concilio latam, nos ad uſus revocantes præcipimus, ut medici ad ægros in lecto jacentes adducti, antequam illorum curam ſuſcipiant, eos plane moneant, ut idoneo confeſſori de eorum peccatis confiteantur.

ANNO CHRISTI 1565.

Quibus etiam denuntient, ſe, niſi id quatridui ſpatio ad ſummum præſtiterint, eorum curationi defuturos, parochum etiam curabunt certiorem fieri de eo, qui in ejus parochia morbo affectus teneatur; qui pro ſui officii munere, ſtatim ægrum convenire, & cum eo agere debet, ut per hoc ſacramentum Deo reconcilietur.

Jubemus autem medicos excommunicationis pœna iis præpoſita, quam jure ipſo ſubeant, ſi ſecus fecerint, tranſacto quatriduo ab illorum curatione omnino abſtinere, niſi certo cognoverint, eos poſtquam in eam febrim, morbumve inciderunt, confeſſos eſſe, aut epiſcopo, ſive, cui epiſcopus ejus rei facultatem dederit, aliud ex juſta cauſa videatur.

Hortamur denique omnes, quos aliqua de ægrotis cura attingat, ut nullam occaſionem omittant inculcandi eis, quæ ad animæ ſalutem pertineant.

Epiſcopi in ſuis cathedralibus eccleſiis, Tridentini concilii auctoritate, pœnitentiarium intra tres menſes inſtituant cum unione præbendæ, quæ primo quoque tempore vacaverit. Negligentes proxima provinciali ſynodo prætermiſſi officii rationem reddent. Seſſ. 24. c. 8.

Qui parochialem eccleſiam non obtinent, etiamſi regulares fuerint, confeſſiones ne audiant, quemadmodum ſtatuit Tridentina ſynodus; niſi epiſcopi ſcripto approbati fuerint. Qui contra fecerit, excommunicationis pœnam ſubeat. Seſſ. 23. c. 15.

In iis probandis hanc rationem habeant epiſcopi, ut pii, bene morati, docti, prudentes, patientes, de animarum ſalute ſoliciti, & fideles cuſtodes ſint eorum quæ in confeſſione dicuntur; provecta etiam ætate, præſertim illi, quibus confeſſiones mulierum erunt audiendæ.

In foribus ſacriſtiæ cujuſvis eccleſiæ, ubi confeſſiones audiri, & confeſſores plures eſſe ſolent, affigatur tabella, in qua nomina & cognomina confeſſorum approbatorum deſcripta ſint.

Jubeat epiſcopus clericos frequenter audire magiſtros, qui caſus conſcientiæ in monaſteriis, vel ubivis, ejus juſſu interpretentur.

Confeſſores omnes caſus ſummo pontifici & epiſcopis quavis ratione reſervatos ſcriptos apud ſe habeant; ne quid per incuriam ſibi facultatis aſſumant.

Sacerdotes, niſi ex cauſa neceſſaria, mulieres ante ſolis ortum, vel poſt ejus occaſum, confitentes ne audiant. Neve in cellis, ſed publice in eccleſia, in ſedibus, in quibus tabella omnino inter confitentem & confeſſorem interjecta ſit. Hujuſmodi autem ſedes in eccleſiis ab iis, ad quos pertinet, conſtituendas epiſcopi quamprimum curabunt.

Nec ſine cauſa neceſſaria in privatis ædibus cujuſquam maris, vel feminæ confeſſionem audiant.

Parochi ſæpe cohortentur & moneant fideles, ne confeſſionem, quæ paſchæ tempore fieri debet, uſque ad ſanctam hebdomadam differant.

Caveant curati ne iis temporibus, quibus confeſſiones frequentiores eſſe ſolent, præcipue per octo dies ante natalem domini, & a dominica paſſionis uſque ad reſurrectionis octavam, etiam alio ad funera, & alia ſacra officia vocati, illud audiendæ confeſſionis munus

ANNO CHRISTI 1565.

in sua ecclesia, sine causa necessaria præmittant, aut ullo modo differant. A

Ad sacramentum pœnitentiæ, quo a peccatis liberamur, nemo sine debita præparatione accedat, ut in spiritu humilitatis, & amaritudine animæ suæ, non expectata confessoris interrogatione, ipse peccata sua confiteri possit: cujus tamen diligentia adjuvandus erit, ubi aliqua in parte deficere videtur.

Caveant confessores ne ante debitam satisfactionem illos absolvant, quibus, cum facultas adsit aliena restituendi, vel legata, quæ ad pias causas facta sunt, persolvendi, illisque ut id facerent superiori confessione præceptum sit, præstare tamen neglexerunt; exceptis iis, qui periculose ægrotant, quos tamen moneant, ut B quod debent quam primum persolvant.

Et quia interdum in falsi testis manu est, ut non solum facultatibus homines, sed etiam existimatione ac vita spolientur; idcirco neminem absolvant, qui falsum testimonium in judicio, alterius detrimento dixerit; nisi prius dato damno, quatenus id farciri poterit & violatæ illius existimationi satisfecerit.

Ne illum quidem absolvant, qui post publicum episcopi monitum de indicandis rebus amissis, quid de iis sciat non indicarit, nisi hoc officium ante persolverit. Iidem omni adhibita diligentia conscientiam examinent singulorum, qui fenerantur & qui iniquos contractus exercent: neque quemquam in his casibus absolvant, nisi debita restitutio, aut satisfactio ex canonum præscripto prius intercedat. C

Ad eorum etiam criminum, quæ infra ordine adscribuntur, licentiam resecandam, prohibemus, ne confessores quemquam ullis iis criminibus alligatum absolvant, nisi facultas eis ab episcopo permissa sit: cujus potestati & eorum sacerdotum, quos ipse ei muneri præposuerit, ejusmodi absolutionem, in sua cuique diœcesi, reservamus.

Raptores virginum.

Qui moniales violarint.

Qui abortum procurarint.

Qui secundo, vel propinquiori cognationis gradu incestum admiserint. D

Incendiarios, & qui damni, injuriæve causa vites, vel arbores alienas inciderint.

Ecclesiam polluentes.

Homicidas voluntarios.

Qui parentes percusserint.

Qui locis piis infantes exposuerint, cum habeant unde ipsos alant, neque eorum locorum damnum resarcierint.

Notarios, qui legata ad pias causas facta non denuntiarint, ex nostri decreti præscripto.

Qui ad magicas artes, veneficia, superstitiones, & alia hujus generis, eucharistia, sacrisve rebus abutuntur.

Qui stateras, mensuras, monetasve adulterarint, corruperintve. E

Confessores canones pœnitentiales bene noverint; & de pœnitentia, quam cuique peccato præscripserunt, confitentes admoneant: ut tanto diligentius a peccatis cavere studeant, quanto in pœnitentiis canonum mitigandis benigniorem in se ecclesiam experiuntur.

Sess 24. c. 8. Iidem, quemadmodum a sancta Tridentina synodo jussum est, publice peccantibus publicam pœnitentiam imponant, neque illud publicæ pœnitentiæ genus, nisi data ab episcopo facultate, secreta alia pœna commutare audeant.

ANNO CHRISTI 1565.

VII.

De jejunio.

Sancta Tridentina synodus pastores omnes hortatur, atque obtestatur, ut omnem adhibeant diligentiam ad fideles cohortandos, ut ea, quæ ad domandam carnem conducunt, præsertim ciborum delectum & jejunium omni studio amplectantur. Itaque ejus nos auctoritati & sacrorum canonum decretis innitentes edicimus, ut omnes carne, ceteriscque omnibus, quæ a carne trahunt originem, ut ovis, lacte, caseo, butyro & hujusmodi per totam quadragesimam abstineant; Sess. 25. de delectu ciborum.

Sciantque singulis quadragesimæ diebus, dominicis exceptis, jejunii lege se obstrictos esse, sunt enim illi quadraginta dies, quasi totius anni decima quædam, quæ oblatione jejunii, pro fidelium omnium salute, Deo consecratur.

Ut per sacra quatuor anni tempora, vigilias natalis domini, assumptionis beatissimæ virginis Mariæ, beatorum apostolorum (exceptis Joannis evangelistæ & Philippi & Jacobi vigiliis) item diei festi omnium sanctorum, nativitatis Joannis Baptistæ & beati Laurentii, jejunium servent.

Ut triduo etiam rogationum " post ascensionem domini, ex veteri instituto, in Mediolanensi ecclesia jejunium adhibeatur. " ante.

Edicimus præterea, ut in provincia nostra, proxima quarta feria post quinquagesimam, omnes quadragesimalis observantiæ initium faciant, præter civitatem Mediolanensem, easque diœcesis partes, ubi ex divi Ambrosii instituto divina officia celebrantur.

Illorum vero damnamus ingluviem, qui primis quinque quadragesimæ diebus, Romanæ ecclesiæ more institutis, Mediolanum se conferunt, patriæ ritum in jejunio, & ciborum abstinentia fugientes.

Caveant autem jejunii cultores, ne, dum vetitis cibis abstinent, aliarum rerum delicias, luxuriamque consectentur; imo vero moderato cibo & potu carnis vitia coerceant, ut liberi mentes ad cælestium rerum amorem & contemplationem erigant; & ad pietatis opera expediti inveniantur.

Ab his autem omnibus eos excipimus, quos urgens necessitas, vel imbecilla ætas a jejunii lege eximit; eos etiam qui evidentis morbi, alteriusve justæ causæ excusationem habent; sed horum judicium episcopo tantum, vel iis quos ei muneri ipse præfecerit, scripto faciendum relinquimus; idque quod ad morbum attinet, de medici consilio.

Quod autem ex divinarum literarum sententia parum homini prodest, se per jejunium cibo temperasse, si animus in peccatis sit intemperans; idcirco fideles in jejunio præcipue studeant, ut dum caro ab alimentis abstinet, mens pariter a culpa jejunet, omnesque in Dei laudibus, eleemosynis, aliisque piis officiis occupentur: hoc est enim jejunium quod se dominus Isaiæ ore delegisse testatur.

VIII.

Quæ pertinent ad extremæ unctionis administrationem.

Extremæ unctionis sacramentum curet parochus,

ANNO CHRISTI 1565.

chus, ut ægroto, dum integris est sensibus, adhibeatur.

Item cum ad ungendum infirmum accesserit, diligenter eum consoletur & hortetur ut bono animo sit; & a curis ac desideriis hujus vitæ ad cælestis beatitudinis cogitationem erigat; ut abjecto mortis metu, se a Deo in æternam requiem vocari gaudeat.

Omnes vero, qui adsunt, moneat, ut preces Christo domino pro eo faciant.

IX.

Quæ ad sacramenti ordinis administrationem pertinent.

Sess. 23. Accurate complexa est Tridentina synodus omnem diligentiæ rationem quam in conferendis ordinibus adhibere debeant episcopi, ut ecclesiæ idoneos sacerdotes & alios ministros habeant: quamobrem eos tantum admonendos duximus, ut idem studium in exequendo præstent quod in præcipiendo adhibitum esse omnes intelligunt.

Quod a Tridentina synodo sancitum est, ne in conferendis ordinibus episcopi, & eorum ministri quidquam, etiam sponte, quavis de causa datum, accipiant: id & ipsi inviolate servent & a suis cubicularibus, ceterisque familiaribus servandum curent.

Archidiaconus cujusque cathedralis ecclesiæ, si ea ecclesia archidiaconum habeat; sin minus is, qui proximum post episcopum in ea ecclesia dignitatis gradum obtinet, infra sex menses librum conficiat, in quo diligenter describat clericorum omnium sæcularium nomina, & quo quisque ordinis gradu sit, ac deinceps reliquorum tam sæcularium, quam regularium, qui clericatum, vel aliquem ex minoribus, majoribusve sacris ordinibus assumpserint, locum etiam, & tempus.

Quicumque vero posthac in nostra provincia a suo episcopo, vel ejus permissu ab alio, etiam extra provinciam, in clericalem militiam adscriptus fuerit, vel altiorem ordinis gradum ascenderit: ad mensem ex eo die, quo ordinem susceperit, nomen suum in clericorum librum referendum curet.

Eum autem librum idem diligenter custodiat, in quem quidquid singulis annis retulerit, id episcopo describendum dabit; ut ejus libri exemplum etiam in episcopalibus ædibus asservetur.

X.

De seminario clericorum.

Sess. 23 c. 18. Mandatum est a sacro Tridentino concilio provincialibus synodis, quamprimum in eam curam incumberent, ut seminarium clericorum, ubicumque id fieri posset, constitueretur, omnique ratione propagaretur: quamobrem etiam illis facultatem dedit moderandi, & augendi omnia, & singula, quæ pii & sancti hujus operis institutionem & progressionem adjuvare possent. Itaque nos provinciæ nostræ statu, & ecclesiarum, ac beneficiorum genere diligenter considerato, duximus ad hanc rationem confugiendum esse, ut detrahamus, quemadmodum jam nunc detrahimus, decimam partem fructuum cujuslibet mensæ episcopalis, & capituli, & quarumcumque dignitatum, personatuum, officiorum, præbendarum, portionum, abbatiarum, & prioratuum cujuscumque ordinis, etiam regularis, aut qualitatis vel conditionis fuerint, etiam hospitalium, quæ dantur in titulum vel administrationem, juxta constitutionem concilii Viennensis, & beneficiorum quorumcumque, etiam regularium, etiamsi juris patronatus cujuscumque fuerint, etiamsi nullius diœcesis, vel aliis ecclesiis, monasteriis vel hospitalibus, & aliis quibusvis locis piis, etiam exemptis annexa, & ex fabricis ecclesiarum, & aliorum locorum, etiam ex quibuscumque aliis ecclesiasticis redditibus, seu proventibus, etiam aliorum collegiorum; in quibus tamen seminaria discentium, vel docentium, ad commune ecclesiæ bonum promovendum actu non habentur, hæc enim exempta esse volumus, præterquam ratione redituum, qui superflui essent ultra convenientem ipsorum seminariorum sustentationem, seu corporum, vel confraternitatum, quæ in nonnullis locis scholæ appellantur, & omnium monasteriorum, non tamen mendicantium, etiam ex decimis quacumque ratione ad laicos, ex quibus subsidia ecclesiastica solvi solent, & militeſ cujuscumque militiæ, aut ordinis pertinentibus [fratribus sancti Joannis Hierosolymitani dumtaxat exceptis) eamque suprascriptorum fructuum decimam sic detractam, seminariis, singulis provinciæ nostræ diœcesibus erigendis, seu jam erectis, applicamus & incorporamus.

Cap. Quia contingit Clem. de religiosis domibus, &c.

Possessores autem hujusmodi beneficiorum ad eamdem fructuum decimam non modo pro se, sed pro pensionibus, quas alii forsan ex dictis fructibus solvant, retinendo tamen pro rata quidquid pro dictis pensionibus illis erit solvendum, omnino teneri volumus, & mandamus ejusdem Tridentini concilii auctoritate quibusvis, quoad omnia, & singula supradicta privilegiis, exemptionibus, etiamsi singularem derogationem requirerent, consuetudine etiam immemorabili, & quavis appellatione, & allegatione, quæ executionem non impediat, non obstantibus.

Hanc autem fructuum decimam juxta majorem singulorum beneficiorum taxationem, quæ hactenus facta reperiatur, exigi jubemus. Quod si aliqua beneficia non reperiantur taxata; episcopi de consilio eorum, qui sacræ Tridentinæ synodi jussu ad id munus delecti fuerint, ea taxent.

Quam decimam duobus terminis intra sequentem annum 1566. & deinceps singulis annis eodem modo solvi volumus, si quis hujus anni taxationem a se impositam exigere cœpisset, eamdem exactionem prosequatur; deinceps vero hanc exigendi rationem a nobis præscriptam servabit.

Præterea damus auctoritatem singulis provinciæ nostræ episcopis, ut de eorum qui huic muneri præfecti erunt, consilio, & metropolitani scripto consensu, possint eam decimam augere, ac perducere usque ad decimam veri annui reditus, & imminuere vel universe vel sigillatim; atque iis etiam beneficiis, quæ tenuiora fuerint, præsertim curatis, totam omnino exactionem remittere.

Decernimus item, ut episcopi, ex auctoritate ejusdem concilii Tridentini, intra sex menses ecclesiastica aliqua simplicia beneficia, cujuscumque qualitatis & dignitatis fuerint, vel etiam præstimoniales portiones nuncupatas, &

ANNO CHRISTI 1565.

etiam nondum vacantes, huic collegio seu seminario applicent & incorporent; ea videlicet quæ illi seminario magis opportuna & idonea videbuntur: sine tamen cultus divini detrimento, & beneficia obtinentium præjudicio.

Quod si episcopi illorum beneficiorum fructus ad id pium opus non satis esse animadverterint, dispiciant si quæ alia sint, quæ seminario attribui possint. Deque his metropolitanum admoneant, qui, ut res ex sententia confici possit, a sanctissimo domino nostro opem implorandam, & ejus auctoritatem interponendam curabit.

Hæc autem unio beneficiorum ex præscripta concilii Tridentini formula locum habeat etiam si beneficia sint reservata, vel affecta; nec per B resignationes ipsorum beneficiorum uniones & applicationes suspendi, vel impediri possint; sed omnino quacumque vacatione, etiamsi in curia effectum suum sortiatur, & quacumque constitutione non obstante; succedente vero casu, quo per uniones effectum suum sortientes, vel aliter seminarium ipsum in totum, vel in partem dotatum reperiatur; tunc portio ex singulis beneficiis, ut supra, detracta, & incorporata, ab episcopo, prout, res exegerit, in totum, vel pro parte ad ratam remittatur.

XI.

Quæ pertinent ad collationem beneficiorum.

Interdicimus & iis, qui jus habent conferendi quæcumque beneficia ecclesiastica, seu eis providendi, aut ad ea eligendi, præsentandi, vel nominandi, & eorum ministris cujusvis generis, ne quidquam per quamvis causam ejus rei gratia ab aliquo, cui ecclesiasticum beneficium quavis ratione tribuatur, ne sponte quidem datum accipiant.

Neve ita detur beneficium cuiquam, ut is ad nutum ejus qui dederit, vel cujusvis alterius, postea cedat.

Neve in eo dando ulla fructuum pars ab epi- D scopis, & inferioribus, contra sacrorum canonum instituta, quavis etiam pietatis specie reservetur.

Qui ex iis, quos diximus, secus fecerit, jure ac facultate eligendi, nominandi, vel præsentandi deinceps uti non possit.

Qui vero beneficium conditionibus ejusmodi acceperit, sciat ex sacrorum canonum decretis, se nullum in eo jus adeptum esse; atque ideo fructus suos non facere; quosve perceperit, sine conscientiæ labe retinere non posse; ad eorumque restitutionem compellatur.

Bulla de confidentiis 6. Kal. Nov. 1564.

Omnes item ii ceteras pœnas dent, simo- E niacis a sacris canonibus, & constitutione sanctissimi domini nostri Pii IV. constitutas, & quas episcopi præterea de iis sumendas judicaverint.

Eamdem Pii constitutionem episcopi semper in diœcesana synodo, ac bis quotannis in celebrioribus suæ diœcesis opidis publice recitari jubeant.

Neminem autem vel præsentatum, vel nominatum, vel electum, vel ab inferioribus provisum prius admittant, aut instituant episcopi, quam infrascriptum jusjurandum ab eo exegerint.

Ego N. præsentatus, vel electus, &c. ad bene- A *ficium N. juro per sacrosancta Dei evangelia, quæ meis manibus tango, neque me beneficii obtinendi causa, aut ut ad id præsentarer, vel nominarer,* &c. *neque quemquam alium meo nomine, aut consentiente, vel sciente me, quidquam collatori, patrono, seu alii cuiquam ea de causa promisisse, aut dedisse, aut compensasse, aut prius datum confirmasse, vel apud quemquam deposuisse. Neque mutuo dedisse, vel locasse, vel prius mutuo datum, commodatum, locatum, aut quocumque modo debitum remisisse, aut relaxasse; nec de domibus, terris, prædiis, redditibus ejus ecclesiæ, fructibusve, decimis, aut oblationibus ejusdem præteritis, præsentibus, ac futuris donationem, remissionem, locationemve fecisse, promisisse, aut iniviſse; aut alium, mandante, vel consentiente me, promisisse, aut iniviſse. Ita me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.*

Notariis, scriptoribus, aliisque episcopi ministris pro omnium opera, sumptu, ac labore, in conficiendis literis, quibus beneficii collatio, confirmatio, institutio, provisio continetur, non plus duobus aureis ad summum persolvatur.

Episcopi munus erit cavere, ne propter juris patronatus occasionem pluris aliquanto res cui illud jus annexum est vendatur, aut transferatur; si qui vero nihilo minus ita vendiderint, pœnas contra simoniacos editas incurrant.

C Ne redimendæ vexationis specie in causis beneficiorum simoniacæ pactiones intercedant, nemini licere volumus, ad redimendam vexationem, ne in casibus quidem jure permissis, pecuniam dare, quidquamve pacisci, aut transigere, nisi episcopi consensus accesserit: cujus partes erunt, & perspicere diligenter an subsit aliqua fraus, & ubi rem fraude carere, & jure permissam esse cognoverit, non denegare ei qui petierit facultatem se a vexatione liberandi. Qui contra quam decretum a nobis est fecerit, episcopi arbitrio plectatur; & quod actum fuerit, irritum sit ac nullum.

Ut omnis ad simoniam aditus intercludatur, statuimus ut non solum auctores simoniæ, sed ejus internuntii, & interpretes, notarii etiam, qui simoniaca instrumenta conficiunt, iisdem pœnis teneantur, quibus addicti sunt ii qui per simoniam contraxerint.

Iis etiam pœnis comprehendi volumus eos, qui scientes inter eos, qui contrahunt, simoniacam pactionem intercedere, in eorum gratiam sua beneficia obligant.

Monemus & obtestamur episcopos, alios- que, quibus est jus conferendi beneficia, ut familiaribus suis certam mercedem constituant; ne illi hoc subsidio destituti, beneficia ecclesiastica, tamquam suæ operæ, & laboris precium, præcipue sibi proponant: fraudari tamen ecclesias nolumus probatorum hominum ministerio, si qui sint in eorum familia, quorum doctrinæ & pietati utiliter sacrum munus committi possit.

Quibus beneficium ecclesiasticum vacans multis & ambitiosis precibus per se vel per alios petierit, eo facto ita reddatur indignus, ut per biennium in eum neque illud, neque aliud beneficium conferri possit.

Eamdem pœnam illis proponimus, qui beneficia ecclesiastica, quæ nondum vacent, postularint; præter eas, quæ a sacris canonibus huic iniquitati constitutæ sunt.

XII.

ANNO CHRISTI 1565.

XII.

De edicto proponendo in examine eorum, qui præficiendi sunt parochialibus ecclesiis.

Sess. 24. c. 18. de ref. Quia sacrum Tridentinum concilium ad provinciales synodos illam cognitionem rejecit, an expediat, ut ii, qui præficiendi sunt parochialibus ecclesiis, ad examen vocandi sint per edictum; re diligenter considerata, statuimus ut, cum primum episcopus parochialem ecclesiam vacare cognoverit, intra triduum ad cathedralis & vacantis ecclesiæ januam publicum edictum per totos decem dies, vel aliud longius tempus, ejusdem episcopi arbitrio, propositum esse jubeat; quo omnes invitentur qui volent examinari, vel alios examinandos nominare: ut transacto præstituto tempore, examen confici possit: ac deinde orbato gregi ex ea formula, quæ in dicto concilio præscripta est, idoneus rector præficiatur.

XIII.

De examine & inquisitione in promovendis ad cathedrales ecclesias.

Sess. 24. c. 1. de refor. Quoniam statuit sancta Tridentina synodus, ut in provinciali synodo forma examinis, seu inquisitionis, aut instructionis natalium, vitæ, ætatis, doctrinæ atque aliarum omnium qualitatum, quas sacri canones, & ipsa Tridentina synodus in promovendo ad episcopatum postulant præscribatur: nos hanc formulam sanctissimi domini nostri arbitrio comprobandam proponimus.

Cum examen de aliquo ad episcopatum provinciæ nostræ promovendo faciendum erit, episcopus, in cujus diœcesiis majorem ejus anni partem versatus fuerit, mandato a summo pontifice accepto, ex quinque probatis & doctis ac juratis, omnique exceptione majoribus testibus, de ejus fide, vita, & moribus cognoscat in hunc modum.

An sit bonæ existimationis.

An hæresis nomine, aut schismatis suspectus sit.

An hæreticorum libros legerit, habeatve.

An cum hæreticis versatus fuerit, aut eis aliquo modo faverit.

An statuto ecclesiæ tempore confiteatur, & eucharistiam sumat, ac missæ intersit.

An sacris ordinibus sit initiatus, & quampridem.

An sit criminosus, vel vitio aut infamia notatus.

An cum aliquo inimicitias gerat capitales, & præsertim in loco episcopatus.

An filios habeat non legitimos, & cujus ætatis, & quot.

An familiam suam prudenter & catholice regat.

An bigamus sit.

An excommunicatus, aut suspensus.

An apostata.

An ei publica pœnitentia imposita fuerit.

An aliquando insanierit, aut a dæmone vexatus fuerit.

De natalibus vero, ætate, gradu, & corporis habitu, a duobus, vel tribus testibus fide dignis, vel ex instrumentis publicis hoc modo cognoscat.

An ex legitimo matrimonio natus sit.

An hæretici filius neposve sit.

An trigesimum annum confecerit.

An in universitate studiorum magister, sive doctor, aut licentiatus in sacra theologia, vel jure canonico, merito sit promotus, aut publico alicujus academiæ testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur.

Et, si regularis fuerit, an a superioribus suæ religionis similem fidem habeat.

An aliquo vitio, vel insigni deformitate corporis, & in qua parte laboret.

An comitiali morbo tentetur.

De doctrina autem sic periculum faciat.

Adhibitis tribus theologiæ, totidemque juris pontificii peritis, quos si ibi non fuerint, ex vicinioribus locis accersat, promovendum undecumque evocatum interroget.

Quid differant inter se sacramenta veteris & novæ legis.

Quot sint ecclesiæ sacramenta, & quomodo singula nominentur.

Quæ sit eorum materia, forma, minister.

Quod officium presbyteri, diaconi, & subdiaconi, quodve minorum ordinum.

Quæ præcepta divina, quæve consilia evangelica.

Duos item locos ei proponet interpretandos, alterum veteris, alterum novi testamenti, a mane ad vesperam dato spatio cogitandi.

Quibus interpretatis, percunctantibus etiam aliquid de jure pontificio, ita respondebit, ut etiam si theologus sit tamen se juris canonici in iis quæ ad episcopi munus pertineant, non omnino rudem esse ostendat.

His confectis, ex formula præscripta a sanctissimo domino nostro, coram eodem episcopo fidei professionem faciat.

Quod si promovendus in pluribus civitatibus, vel diœcesibus proximum triennium moratus fuerit, ejus fidem, vitam, & mores, illi etiam episcopi, in quorum locis sex menses manserit, a summo pontifice admoniti, vel ab eo, qui processum confecerit, rogati, suo testimonio comprobent: idque scriptum ad eumdem mittant, a quo processus confectus sit. Is vero acta hæc omnia in publicum instrumentum relata ad sanctissimum Romanum pontificem obsignata quamprimum mittat.

XIV.

De vita & honestate episcoporum & clericorum.

Sess. 25 c. 1. de ref. Pie ac sapienter sancta Tridentina synodus, duce Spiritu sancto, ecclesiæ utilitati consuluit, cum episcopis, & reliquo clericorum ordini certas officiorum vias, rationesque præscripsit; quibus intelligerent, se, cum in Dei militiam adscripti sunt, non ad commoditates, aut voluptates, sed ad labores, ac solicitudines vocatos esse & in iis numerari, quos dedit Deus, *Quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero evangelistas, alios autem pastores & doctores ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi.* Quare ipsis diligentissime providendum est, ne a recta vivendi via, & ab officii sui ratione desflectant; neve quidquam præ se ferant, quod non simplex, castum, integrumque sit; ut modestiæ, frugalitatis, benignitatis, &, quæ nos Deo tantopere commendat, sanctæ humilitatis ac virtutum omnium ceteris exempla præbeant. Etenim Ep hes. 4.

ANNO CHRISTI 1565.

uberrima docendi ac pascendi ratio eorum, qui pietatem, quam profitentur, vitæ integritate & innocentia comprobant: & quæcumque verbis alios docent, ea factis exprimunt suis: non jam quæ sua sunt quærentes, sed quæ Jesu Christi. Id autem cum omnium clericorum professio requirat, tum maxime episcoporum dignitas postulat, qui cum sint mundi lumina, religionis ac pietatis exemplo ceteris prælucere debent; neque committere, ut ulla in parte Dei lucem, in ipsis collocatam, propriis tenebris obscurare videantur: qua in cogitatione obeundi sui muneris, illam episcopi perfectam imaginem, digito Dei ab apostolo descriptam, assidue sibi proponent: 1. Tim. 3. *Oportet episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sed domui suæ bene præpositum.* Hæc autem clericorum, maximeque episcoporum studia & officia, si reliquorum oculis, auribusque observabuntur: profecto efficient, ut illi glorificantes patrem qui in cœlis est, magis etiam vitæ exemplis, quam doctrinæ præceptis ad imitationem virtutis incitentur. Itaque nos, qui eo consilio huc convenimus, ut quæ a sacra Tridentina synodo sancita sunt, exequentes provinciæ nostræ mores ad optimam Christianæ religionis disciplinam conformaremus; ecclesiasticis hominibus certas recte pieque vivendi formulas constituimus: quas partim a sacra Tridentina synodo summatim expositas latius explicavimus; partim haustas ex veterum canonum fontibus, ejusdem concilii auctoritate revocavimus ad usum, utilitatemque nostrorum hominum; nonnullis etiam additis, quæ maxime ad hujus temporis statum rationemque pertinere videbantur. Sess 22. c. 1. de ref.

XV.

De frequenti divini sacrificii oblatione.

Cum pontifices, ut inquit apostolus, *ex hominibus assumpti, pro hominibus constituantur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerant dona & sacrificia pro peccatis*; episcopus dominicis & reliquis festis diebus, nisi jure impediatur, missam celebret. Hebr. 5.

Tridentini etiam concilii auctoritatem secuti, præcipimus sacerdotibus reliquis, cujuscumque gradus, conditionis & dignitatis illi sint, ut iisdem diebus missam celebrare ne omittant. Sess 23. c. 14.

Curatis vero, ut prætereа ter in hebdomada, aut eo etiam sæpius, quo vel loci consuetudo, vel necessitas crebriorem divini sacrificii usum postulabit. Ceteris etiam clericis, ut singulis mensibus diaconi quidem, & subdiaconi bis saltem; qui vero in minoribus aut etiam clerici tantum sunt, semel sacram eucharistiam sumant.

Qui sine necessaria causa id facere omiserint, parochus eos sui officii admoneat; &, nisi paruerint, ad episcopum deferat.

XVI.

De dignitate ab episcopo retinenda.

Alienum est valde ab episcopali dignitate, si episcopi in consuetudine principum esse deprimant & abjiciant.

Ne igitur principibus accumbentibus stent ipsi.

Ne eo quidem nomine, quod, sumpto a principibus cibo, Deo gratias agere debeant.

Neque inter missam, pacem, aut missale illis exosculandum præbeant.

Denique servent cetera omnia, quæ illis sacra Tridentina synodus ea de re gravissimo decreto præcepit. Sess 25. c. 17. de ref.

Principes autem summo studio cohortamur, ut meminerint episcopos eos duces esse, quorum cura & vigilantia fideles ad cælorum regnum diriguntur: Quamobrem eos quo debent honore prosequantur.

Qui clericus episcopo, vel alii superiori cujusvis generis, quem revereri, & colere debet, maledixerit, episcopus in eum ex sacris canonibus animadvertat.

XVII.

De episcopi vestitu.

Episcopus non profano ornatu, aut apparatu, sed fidei & vitæ splendore sibi auctoritatem quærere debet.

Itaque in vestitu sericum non adhibeat.

Non preciosis pellibus utatur.

Unguenta ne sumat, neve alias odorum suavitates consectetur.

Sit annulo episcopali contentus.

Ne mulæ, aut equo episcopali stragulum & ornamentum ex villuto, aut serico, sed ex corio factum aut lana adhibebit.

Ephippiis aut calcaribus, aut frenis inauratis non utetur.

Lineam tunicam, quam rochetum appellant, ex decreto Innocentii III. in concilio generali, in ecclesia & in publico habeat. Cap. clerici de vita & hon. cler.

Sine talari tunica, quæ ad collum adstricta sit, ac mozeta, neque e cubiculo exeat; neque quemquam, nisi ex familia, admittat, neque eum vestitum ante noctem, vel nisi dimissis omnibus, deponat.

Vestes quibus privatim utetur, tales omnino sint, ut modestiæ & gravitati consulatur.

In itinere quoque tam in diœcesi, quam extra, eum vestitum habeat, ex quo illum esse episcopum appareat.

XVIII.

De episcopi supellectili.

In ejus supellectili nihil aureum, aut argenteum sit, præter levissima ac tenuissima quædam instrumenta ad cibum ori admovendum comparata.

Nihil auro, argentove ornatum.

Nihil sericum, aut serico distinctum.

Non colorum varietas.

Non aulæa, aut tapetia.

Nihil acu pictum.

Nihil varie textum.

Nihil studiosius elaboratum.

Denique non pluris sit artificium & manupretium, quam rei necessitas postulet.

Simplici tantum corio, aut panno mensas aliave sternere liceat.

Signa & tabulas profanarum rerum rejiciat.

In ædibus duo tantum loca vestiri possint, quæ attributa sint episcopo: alter ejus valetudinis causa, alter eorum gratia, qui ad episcopum conveniunt.

Liceat etiam & hospitum gratia, qui accipiendi

ANNO CHRISTI 1565.

di sunt, habere necessarios apparatus, non tamen diversi generis, nec majoris precii, quam eos, qui ad ipsius usum conceduntur: ita ut in omnibus humilitas & modestia episcopalis eluceat.

Equos ne alat, nisi necessarios.

Domesticam omnem luxuriam, in ædificiis extruendis magnificentiam, picturas & inania ornamenta, ac delicias excludat.

Caveat denique, ne quid in ejus domo appareat, quod non simplex, ac purum sit, quod non Dei zelum & omnium inanium rerum contemptionem testetur.

Cum in iis, quæ ad privatum usum, cultumque requirantur, eam moderationem adhibuerit, ut sordes & supervacaneum sumptum fugerit; omnem operam & artificis splendorem ad publicum Dei templorum cultum & ornamentum conferat.

XIX.

De episcopi mensa.

Accumbens episcopus mensæ benedicat; & quam decet frugalitatem & temperantiam adhibeat.

In ea præter primam escam & unum jurulentum cibum, alterum lacticinium & duo fructuum genera, unum aut alterum, vel, ut aliquid consuetudini & hospitum stomacho indulgeamus, tertium ad summum simplicis obsonii ferculum tantum ei apponi liceat; etiam quorumvis hospitum causa.

Bellaria, placentæ, omniaque saccharo artificiose condita, ceteraque escarum lenocinia, exquisita etiam vinorum genera prohibentur.

Adhibeatur vero in ejus mensa lectio sacrorum librorum; ut convivæ non solum corporis cibo, sed etiam epulis animæ recreari possint.

Parasiti, sanniones, scurriles joci & maledicta non admittantur.

Quemadmodum autem benedictio cibi caput, sic actio gratiarum clausula esse debet; ut Dei laudes, sicuti par est, usquequaque celebrentur, & omnia ejus benignitati accepta referantur.

XX.

De episcopi familia.

Episcopus domui ac familiæ suæ bene præsit; curetque ut honestas decorumque serveur, tam in internis quam in externis, qui enim domum suam regere nescit, nec Dei ecclesiam recte gubernabit.

Familiæ numerus is tantummodo sit, quo simul ecclesiæ utilitati & episcopi necessitati consulatur.

Eum autem vehementer hortatur, ut in familia, quamplurimos possit, habeat clericos, qui nisi clericali vestitu utantur, & in illis, si commode fieri possit, ad minimum duos sacris initiatos & bonæ existimationis, qui vigilantem, orantem, in opera misericordiæ incumbentem, ac divinarum literarum mysteria scrutantem episcopum studiosius attendant, ejusque actionum & sanctæ conversationis quasi testes sint & imitatores. Habeat deinde ecclesiasticam personam, spectatam & probatam, quæ præfecta sit moribus familiæ, ac de omnium salute sollicita; spiritualem curam sustineat, eamque bonis & piis artibus, ac literis, præsertim sacris, pro cujusque sensu & intelligentia, erudiendam curet.

Familiares arma ne ferant, nisi in itinere, vel necessitatis causa, idque episcopi arbitratu.

Sericum, aurum & argentum, colorumque varietatem omnino excludentes, nigrum tantummodo vel fuscum colorem in vestibus adhibeant. Quibus scissis, aut prætextis ad elegantiam non utantur.

Calcei inaniter non incidantur.

Non sint turgidæ caligæ, non virgatæ non sectæ, aut acu pictæ: sed simplices & unius coloris ac generis. Denique talis sit domesticorum omnium vestitus, ut ex eo etiam appareat, illoc esse ministros ministrorum Dei.

XXI.

De canonicis horis non intermittendis

Malitiæ ac negligentiæ clericorum, qui quas debent canonicas horas dicere omittunt, occurrere cupientes, ex decreto Leonis X. in Lateranensi concilio, mandamus, ut clericus quicumque curatum, vel sine cura ecclesiasticum obtinens beneficium, si post sex menses ab eo die, quo illud obtinuerit, sine justi impedimenti causa divinum officium non dixerit, beneficiorum fructus suos non faciat: sed eos tamquam injuste perceptos, in ejus ecclesiæ fabricam, vel pauperum eleemosynas erogare debeat. Si vero canonice admonitus, in eadem negligentia ac malitia perstiterit, beneficio privetur. Officium autem omittere, ut beneficio privari possit, is jure dicatur, qui quindecim dierum spatio bis illud omiserit. Quæ pœna ab iis, qui plura obtinent beneficia, toties repetenda est, quoties hujus delicti convicti fuerint, quamquam illud gravius est, quod eos omissi officii rationem Deo reddere oportet. Qui vero, sacris initiati, beneficium ecclesiasticum non habent; si divinum prætermiserint officium, præter grave peccatum, quod committunt, graviter etiam ab episcopis in eos animadvertatur. Sess. 9

XXII.

Qui libri potissimum a clericis legendi.

Clerici postquam decimumquartum annum attigerint, ut legem domini, in cujus sorte sunt, dies noctesque meditari possint, habeant sacrorum librorum si non copiam, certe necessarium delectum: omnino vero testamentum vetus & novum: catechismum Romæ edendum, cum primum in lucem prodierit: sacrum Tridentinum concilium: constitutiones has nostras & diœcesanas proprii episcopi: Kalendarium festorum dierum, quod episcopi in sua diœcesi singulis annis edendum curabunt.

Parochi vero, ut ecclesiasticos ritus cognoscere, recteque curam animarum administrare possint, præter eos libros, quos supra diximus, sibi etiam comparent homiliarium ab episcopo eligendum.

Summam Antoninam, vel aliam ab episcopo delectam, & quos præterea ab eis legi episcopus jussecit.

Hortamur autem ut in lectione pastoralis sancti Gregorii & sancti Joannis Chrysostomi de sacerdotio assidue versentur.

ANNO CHRISTI 1565.

XXIII.

De clericorum veſtitu & reliqua vitæ moderatione.

Seſſ. 14. c. 6. de ref.

Epiſcopi ex ſacri Tridentini concilii auctoritate per edictum, ad menſem ab eis proponendum, moneant omnes & quaſcumque eccleſiaſticas perſonas, quæ aut ſacris initiatæ ſint, aut dignitates, perſonas, officia, beneficiave qualiacumque eccleſiaſtica, etiam ſimplicia, obtineant, etiamſi ſtudii cauſa abſint, re in gymnaſiis publicis, aut ubivis locorum ſint, ut, qui in provincia manent, ad duos menſes, qui vero extra provinciæ fines, ii ad quatuor clericalem habitum ſumant, ordini ſuo ac dignitati congruentem: hac conſtituta pœna, ut qui non paruerint, ſi in ſacris ordinibus ſunt, ab omni ordinum ſuorum munere ſint ſuſpenſi & beneficiorum ſuorum omnibus anni unius fructibus jure ipſo privati ſint: quos epiſcopus piis locis arbitrio ſuo attribuet.

Sin autem beneficium eccleſiaſticum nullum obtinent, alias pœnas luant epiſcopi judicio.

Si qui autem poſt menſem, tranſacto tempore, in edicto ad clericalem habitum ſumendum præſcripto, eum vel non ſuſcepiſſe vel ſuſceptum abjeciſſe convicti fuerint, officiis ac beneficiis eccleſiaſticis priventur, & ſevere præterea ab epiſcopo puniantur.

Presbyteri, diaconi, ſubdiaconi, ceteriique clerici, clericali tonſura ſint inſigniti ad eam formam, quam ratio uniuſcujuſque ordinis, epiſcopi arbitrio, poſtulabit.

Ita ſint abraſo capillo, ut tonſura conſpicua ſit omnibus.

Comam vero & barbam ne ſtudioſe nutriant: capillis ſimplicem cultum adhibeant.

Barba ab ſuperiore labro ita recidatur, ut pili in ſacrificio miſſæ Chriſti domini corpus & ſanguinem ſumentem non impediant.

Ne in habitu clericali aut ſtudioſius exquiſita cultus elegantia, aut nimis abjecta negligentia & affectatæ ſordes appareant.

In omni veſtitu color tantum niger adhibeatur: niſi fortaſſe alium colorem requirat dignitatis gradus. Omnem habitus & ornamenti novitatem clerici fugiant.

Ne ſerico veſtimento, aut ornamento domi, aut foris utantur.

Jubemus vero illos laneum & ei ordini decorum veſtimentum adhibere.

Reticulum, aut ſubbirretum, ut vocant, ne ferant, niſi valetudinis cauſa & ſine redimiculis.

Camiſas ad collum & ad manus criſpas & rugoſas, vel artificio elaboratas rejiciant.

Collare, quod dicunt, ſimplex, ac modice latum honeſte reclinetur.

Externa veſtis ſimplex, ac talaris erit, quæ neque a cervicibus in tergum reflectatur: ſed apto ad collum nodo decentiſſime annexa ſit.

Toga vero, quod mantelletum vocant, aut æquetur cum tunicæ longitudine: aut nemini permittatur, niſi ſit ex numero prælatorum, quibus ex dignitatis gradu, judicio epiſcopi, debeatur.

Interior ejuſdem generis ad talos demittatur, quam tamen pro hominum genere proque loci natura ac conditione, ordinariorum arbitrio, in aliquibus moderandam relinquimus.

Pallium, quod ferrajolum appellant, ne ſumant, niſi per pluvias: tum vero nec a collo plus duobus digitis emineat, neque eo ſine talari toga, vel tunica utantur. Verumtamen, ſi iter faciendum ſit, illis uti liceat habitu contractiore & ad iter accommodato, ſed ſimplici, & in quo honeſtas & decorum ordinis eluceat.

Turgidis caligis & diſſectis abſtineant.

Calceos & crepidas ad elegantiam non incidant.

Torques, armillas, ac monilia reſpuant.

Annulum non induant, niſi quibus propter officii munus, aut honoris gradum ſit jure conceſſus, quo loco & unico, nec magni precii, contenti ſint.

Quæcumque autem de epiſcoporum menſa ejuſque benedictione & cibis, lectione & gratiarum actione, ſupellectili, auro, argento & ſerico, cubiculorum apparatu, ædificiorum magnificentia, ſupervacaneis ſumptibus, privata moderatione, templorum cultu & ornamento, familiæ cura & inſtitutione, ejuſque veſtibus, eorumve modo, colore & ornamentis, equorum numero, &, ſi quæ alia decreta ſunt, quæ non ſint epiſcoporum tantum propria, eadem a clericis quibuſcumque cujuſvis conditionis, ordinis & dignitatis ſint, accurate ſervari jubemus: etiamſi in alienis ædibus, aut cum propinquis habitent.

Meminerint autem in quibuſdam, quæ epiſcopis permiſſa, ipſis communia eſſe poſſunt, eo majorem ſibi moderationem adhibendam eſſe, quo dignitatis gradu epiſcopis ſunt inferiores.

Si quis perſonatus veſtes clericales, aut monachales, vel ad eorum formam induerit, & is qui eas aſſumpſerit, & is qui accommodarit, graves pœnas ſubeant.

XXIV.

De clericalibus ædibus.

Quoniam non ſolum malum cavere, verum etiam omnem mali ſuſpicionem fugere oportet, ne in cujuſquam offenſionem incurramus: in ædibus ad canonicorum, aliorumve clericorum domicilium & uſum ædificatis, aut aliis, in quibus ipſi habitant, feminas quaſcumque, etiam quovis ſanguinis, cognationis, aut affinitatis vinculo conjunctas habitare prohibemus: niſi epiſcopus in alicujus urgenti neceſſitate aliter faciendum eſſe duxerit: cujus conſcientiam in hoc valde oneramus.

Ne parochi, aut omnino clerici, quavis etiam dignitate præditi, eccleſiæ, etiamſi commendata ſit, ædes, aut earum partes in urbe, aut in opidis poſitas, in quibus ipſi habitare ſoleant, aut debeant, ullo modo laico locent: niſi eccleſia magna prematur inopia, & ea domus commode epiſcopi judicio dividi poſſit.

Si vero ædes extra urbem & opida ruri ſitæ ſint, locandi facultatem habeant: modo earum diviſio ejuſdem epiſcopi judicio recte & commode fieri poſſit.

Caveat etiam epiſcopus, ne in urbe, aut extra, hujuſmodi ædes, vel aliæ ab eccleſia ſejunctæ, vel etiamſi patrimonii ſint, ac propriæ, locentur iis quorum fidem, vitam, moreſve ſuſpectos eſſe judicaverit.

Ca-

ANNO CHRISTI 1565.

Canonici cathedralium, & collegiatarum ecclesiarum habitent in canonicalibus ædibus, in quibus commode episcopi judicio commorari possunt: qui inspectis ædibus, si quid reparandum, instituendumve sit ad habitationis commoditatem, pro modo fructuum præbendæ, ab eo, qui canonicatum obtinet, reparari ac restitui jubeat. Quo facto curet ut in illis ædibus habitent, quibus si abesse etiam justa de causa contigerit, nemini præterea, nisi canonicus sit, in eis habitandi facultas concedatur sine jussu episcopi.

Quarum ædium atrium, ubi claudi potest, una clave concludatur: quæ a decano, vel alio, episcopi & capituli arbitratu, asservetur.

Quota autem hora atrii janua aperiri, claudive debeat, quidque ad honeste ibi vivendum pro loci ratione requiratur, judicium sit episcopi.

Rectores parochialium seu curatarum ecclesiarum, quicumque sint, in earum ædibus tantum habitent; ibique cibum & somnum capiant: nisi aliud episcopus censuerit ex causa necessaria.

Clerici ne de nocte post primam horam, nisi ex justa causa, & cum lumine, domo exeant.

XXV.

De armis, ludis, spectaculis, & ejusmodi a clerico vitandis.

Clericorum arma sunt orationes & lacrymæ: idcirco edicimus, ne clerici arma cujusvis generis ad offensionem, vel etiam ad defensionem ferant, exceptis cultellis ad domesticum vitæ usum accommodatis, nisi forte extra civitatem suspectis locis iter eis faciendum sit.

Quod si episcopus probabili justaque de causa id eis permittendum judicaverit: tunc, scripto impetrata venia, ipsis uti liceat: non tamen publice, nisi rei aut facti necessitas postulet.

Omnino balista, hastis, & sclopeto, telis, aliisque hujus generis instrumentis ipsis interdicimus.

Clerici personati non incedent.

Choreas privatas aut publicas non agent, nec spectabunt.

A venatione abstinebunt.

Fabulis, comœdiis, & hastiludiis, aliisve profanis & inanibus spectaculis non intererunt: ne aures & oculi, sacris officiis addicti, ludicris, impuris actionibus, sermonibusque distracti polluantur. Clericalis ordinis hominibus omni genere saltationis, & ludi, præsertim vero aleæ, & tesserarum, ac talorum interdicimus.

Prohibemus etiam globos, qui malleis ligneis impelluntur: item follis ludum, id est, pilæ majoris.

Nec solum ludere vetamus, sed eos ludorum spectatores esse nolumus; aut quemquam ludentem in ædibus suis permittere.

Si autem valetudinis interdum causa, parva pila, aut alio non indecoro ejusmodi exercitationis genere ut contigerit; nec publice id faciant, nec pecunia intercedat in ludo, nec quidquam quod facile pecunia æstimari possit.

Non in comessationibus & ebrietatibus, sed ut sobrie vivamus, prædicat apostolus: ideo clerici minus honestis conviviis ne intersint, neve ad bibendum quemquam incitent.

Quod si interdum solennibus festis diebus, vel cum sacrorum, aut exequiarum causa in unum congregantur, aliqui sint invitandi; ne plures sex, & eos clericos, ad suam mensam adhibeant.

Ut flagitii occasionem, quæ in cauponis & tabernis deesse non solet, clericis adimamus, cauponarum aditu & usu eis omnino interdicimus, nisi in itinere necessitatis causa: quo loco cum mulieribus ne discumbant. Monemus autem episcopos, & vehementer hortamur, ut in singulis eorum civitatibus curent parandum unum aut alterum pudicum & honestum diversorium, quo suarum diœceseon clericis rusticanis necessitatis causa convenire liceat, nec in eo hospitio improbis aut nequam hominibus locus sit; neve feminis ullo modo; sed tantum clerici, ac religiosi viri, si fieri possit, in eo recipiantur.

XXVI.

De negotiis sæcularibus a clerico fugiendis.

Qui Deo militat, implicare se negotiis sæcularibus prohibetur: idcirco edicimus;

Ne clericus, sacris initiatus, aut ecclesiastico beneficio præditus, coram judice sæculari advocati aut procuratoris nomine causas agat: nisi ab aliis in judicium vocatus, suam vel ecclesiæ suæ, propinquorum etiam, si necesse erit, & miserabilium personarum causas, ab episcopo facultate prius scripto concessa, tueatur.

Ne in profanis negotiis officium tabellionatus exerceat.

Ne artem medendi faciat.

Ne in negotiationibus & mercaturis se interpretem, & medium interponat.

Negotiationem etiam omnis generis omnino prohibemus.

Artes vero honestas concedimus, ut aliquid manibus suis lucretur, quo sibi quæ ad victum necessaria sunt comparare possit.

Ne aliena prædia lucri causa conducat.

Ne aliorum tutelam aut curam suscipiat.

Ne pro aliis fidejubeat.

Ne alicujus principis, aut alterius, negotiorum procurator sit sine facultate ab episcopo prius per literas impetrata, singulis annis renovanda.

Neve parum memor ordinis ac dignitatis suæ, sit in famulatu laicorum, etiam principum, eorumve, quibusvis aliis obsequiis, nisi cui ex causa, & ad officium, sacerdotali munere non indignum, episcopus hujus rei potestatem ante scripto fecerit. Hujusmodi autem licentiæ, scripto permissæ, quotannis renoventur; alioquin irritæ ac nullæ sint.

Neve præcursor, aut assecla feminarum, aut eis discumbentibus adsistat aut ancilletur.

Qui autem hujusmodi sæcularia negotia exercendi facultatem, seu dispensationem impetrarit, intra duos menses episcopo exhibeat: qui concessas ante sacri Tridentini concilii confirmationem auctoritate generalis bullæ sanctissimi domini nostri Pii IV. pontificis maximi non admittat.

Quæ-

ANNO CHRISTI 1565. an. 1564. 7. Kal. Febr.

Quæcumque in hac universa, quæ ad vitam, & honestatem clericorum pertinet, parte variis titulis expressa præcepta continentur, efficiat episcopus ut ea omnia ab omnibus, ad quos spectat, diligenter & inviolate serventur.

Qui vero clericus, cujusvis etiam gradus, ordinis, dignitatis, in aliqua re iis non obtemperarit; is aut salutari pœnitentia, aut pecunia, suspensione ab ordinum munere, & beneficiorum administratione, aut ipsis etiam beneficiis, aut carcere, aut exilio, aut pluribus simul ex iis pœnis, aut etiam gravioribus pro modo culpæ episcopi arbitratu mulctetur. Qui iterum in eadem re peccarit, duplicata is pœna pro ratione criminis ab eodem plectetur.

XXVII.

De residentia.

Sess. 23. c. 1. de ref.

Decrevit sancta Tridentina synodus, ut ii, qui non legitime a suis ecclesiis abessent, pro rata temporis absentiæ, ecclesiarum, quibus præessent, fructus suos non facerent; sed ut in fabricam ecclesiæ, aut in pauperes loci erogarent: quod si non exequerentur, statuit ut eorum superiores ecclesiastici omissas ab illis hujusmodi officii partes ipsi susciperent.

Si qui igitur provinciæ nostræ episcopi post confirmationem concilii Tridentini in ecclesiis suis ex ejusdem concilii præscripto, non resederint; neque metropolitanum, aut, eo absente, antiquiorem provinciæ episcopum intra mensem docuerint causam suæ absentiæ sanctissimi domini nostri vel metropolitani, vel antiquioris episcopi scripto comprobatam esse; aut se fructus illos iis, quibus ejusdem sacri concilii decreto propterea debebant, persolvisse; nos illam ipsam fructuum partem jam nunc hospitali uniuscujusque civitatis, cujus illi sint episcopi, quod majoribus prematur sumptibus, in usum pauperum loci erogandam assignamus. Et si id hospitale intra duos menses eos fructus auctoritate superioris ecclesiastici non exegerit, alteri hospitali ejusdem civitatis, quod in eorumdem fructuum petitione judicio prævenerit. Quod si aut nullum in ea sit hospitale, aut quæ sint hospitalia, sex mensibus eos fructus non exegerint, fabricæ ecclesiæ attribuimus.

Si qui vero posthac abfuerint, fructus, quos suos non fecerint, jam nunc eisdem locis, qua supra dictum est ratione adscribimus; nisi ipsi episcopi intra tres menses a die absentiæ iis, quibus ex concilii decreto debent, persolverint.

Itaque mandamus hospitalium, & fabricarum ministratoribus ac procuratoribus, cum denuntiatione etiam periculi eorum conscientiæ, ut totam summam sine ulla vel pactione, vel remissione primo quoque tempore exigant.

Statuimus etiam, ut ex capitulo singularum cathedralium ecclesiarum tres primi præsentes, singulis sex mensibus, metropolitanum, vel eo absente, eumdem antiquiorem provinciæ episcopum certiorem faciant, an eorum episcopi in suis ecclesiis resideant: & qui, & quamdiu ab eis abfuerint; sint minus, iidem distributionem unius mensis fructus suos non faciant.

In reliquis etiam inferioribus curatis beneficiis, si qui post confirmationem concilii abfuerint sine licentia, ab ordinario scripto permissa, ad mensem eidem ordinario exhiberi volumus, vel non probarint se eos fructus, quos rata temporis absentiæ suos non fecerunt, iis, quibus ex ejusdem Tridentini concilii debebantur, solvisse; eos omnes jam nunc reficiendis & ornandis eorum ecclesiis attributos esse decernimus. Quam attributionem episcopi, quorum conscientiæ hoc onus imponimus, principum & magistratuum auxilio, omnino exequendam curabunt.

Quod si contigerit eos, qui propter absentiam a suis beneficiis fructus suos non fecerint, ipsis beneficiis postea cessisse, curent episcopi, ut vel ex fructibus pensionum, si quæ illis, qui cesserint, fuerint reservatæ; vel ex eorum bonis, cujuscumque illa generis sint, satisfiat ecclesiæ.

Qui si in his negligentes fuerint, sciant se prima quoque provinciali synodo prætermissi hujus officii rationem reddituros esse.

Si quid intercesserit quamobrem id minus exequi possint, ad metropolitanum referant; ut ad rem conficiendam ipse quoque suam operam conferat; & in ea auctoritatem sanctissimi domini nostri interponendam curet.

Quoniam vero multorum, beneficia curata obtinentium, ea est contumacia, ut neque decretis Tridentini concilii, neque constitutione sanctissimi domini nostri Pii IV. neque episcoporum edictis moniti, adduci possint beneficiorum suorum residentiæ præsentes satisfaciant, statuimus ut episcopi ad mensem edicto proposito jubeant omnes, qui in eorum civitatibus, diœcesibusve beneficium ejusmodi in titulum, vel commendam obtinent, si in provincia illi sunt, ad duos menses, si extras, ad tres, ad eadem beneficia accedere, in iisque residere: ea proposita in edicto pœna, ut qui non paruerint, etiamsi præter curatum illud beneficium, dignitates, personatus, aut canonicatus in ecclesiis etiam cathedralibus obtineant, præter pœnas, quæ eodem concilio, & Pii IV. constitutione contra non residentes propositæ sunt, ordinum suorum munere officiove suspensi, & eo beneficio jure ipso privati censeantur. Sess. 6. c. 1. & 23. c. 1.

Transacto tempore in edicto præstituto, episcopi eos, qui non resideant, propositam privationis pœnam subiisse declarent.

Interim vero eos fructus, quos suos absentes non facient, iidem episcopi suo arbitratu aut ecclesiarum fabricis, aut pauperibus loci adjudicent.

Intra mensem publice edicant episcopi, ut quibuscumque studii causa non residendi in beneficiis curatis licentia permissa est, eam suo quisque episcopo intra spatium trium mensium exhibeat. Qui si illam a die confirmationis sacri concilii Tridentini ad diem regulæ, a sanctissimo domino nostro Pio IV. latæ, compererit, nisi, quemadmodum ab ipsa præscribitur, ordinarii consensus accesserit, nullam & irritam declaret, propterea eum, qui hujusmodi facultatem impetrarit, ex decreto concilii Tridentini residere cogat in ipso beneficio. an. 1564. 24. Nov.

In iis autem facultatibus absentiæ studiorum causa, quæ deinceps concedentur, hæc necessario ponenda sunt: ut vere in publico, celebrique gymnasio theologiæ, vel sacris canonibus studeant.

Ut minores sint triginta annis, aut fuerint, cum in publico gymnasio iisdem studiis operam dare cœperunt, quæ nunc cupiunt absolvere.

Ut

ANNO CHRISTI 1565.

Ut illud beneficium, antequam ſacrum Tridentinum concilium a ſanctiſſimo domino noſtro Pio IV. confirmaretur, obtinuerint.

Ut intra annum ad ordinem ſaltem ſubdiaconatus promoveantur.

Ut ſingulis ſex menſibus epiſcopo ſcriptum ſui doctores exhibeant, quo is ipſos in eo ſtudii genere proficere teſtetur, quod etiam epiſcopus ſecreto ab aliis cognoſcere ſtudeat.

Quod ſi omnes ſupraſcriptæ conditionis in licentia expreſſæ non fuerint; aut is, qui impetrat, qualitates omnes, quæ in ſcripta licentia requiruntur, non habeat; aut quæ ipſi ſervanda proponuntur, deinceps non præſtiterit; facultates irritæ ac nullæ ſint: & qui impetrarit, ſciat ſe fructus ſuos non feciſſe, neque facere; ac pœnis, quæ non reſidentibus propoſitæ ſunt, teneri.

Concedatur autem ad quinquennium tantum, ab eo die numerandum, quo eum in publico gymnaſio theologiæ aut ſacris canonibus conſtet operam dare cœpiſſe.

Seſſ. 24. c. 27. Quicumque plures parochiales eccleſias retinentes, intra tempus a ſacro Tridentino concilio præſtitutum non demiſerint; eos epiſcopi intra duos menſes beneficiis omnibus eccleſiaſticis jam ipſo jure privatos eſſe declarent.

Fructus vero, & quos ex eodem decreto ſuos facere non potuerunt, & qui deinceps, quamdiu vacaverit eccleſia, percipientur, fabricæ vel ornamentis eorumdem beneficiorum, uti magis expedire cenſuerit epiſcopus, jam nunc attribuimus, excepta tamen congrua portione, idoneis vicariis ab epiſcopo aſſignanda, quos ipſe, facta declaratione, ſtatim in illis eccleſiis conſtituere debebit.

Præterea, qui eccleſiaſtica quæcumque beneficia obtinent, in quibus, & ſi curata non ſunt, tamen reſidere jure, vel conſuetudine debent; ſi muneri ſuo defuerint, in eos epiſcopi, & illis pœnis, quæ a ſacro Tridentino concilio ſtatutæ ſunt, & aliis arbitrio ſuo ſevere agant: fructuſque quibus ex eodem concilio mulctandi erunt, piis locis attribuant.

Seſſ. 6. c. 2. & 24. c. 12. de ref.

Ut autem epiſcopi pœnas de contumacibus in hoc genere poſſint ſumere, ſtatuimus ut in singulis collegiatis, & cathedralibus eccleſiis, ſingulis tribus menſibus, tres primi ex capitulo præſentes, canonicorum, & eorum, qui præpoſiti eccleſiis, & aliorum, qui in eis hujuſmodi beneficia poſſidentes non reſideant, nomina ad epiſcopum deferant.

Parochi vero epiſcopum admoneant, ſi qui intra fines ſuæ parochiæ, ejuſmodi habentes beneficia, quæ perſonalem item reſidentiam requirant, non reſideant.

Vicarii etiam foranei eamdem diligentiam adhibeant, ſi qui curati in regione ſibi ab epiſcopo commiſſa non reſederint.

Qui huic officio deerit, ſicuti epiſcopo videbitur, plectatur.

XXVIII.

De diligentia ab epiſcopo adhibenda in ſtatu uniuſcujuſque parochiæ cognoſcendo.

Ezech. 3. Prov. 27. Summam vim ac neceſſitatem habet illa domini ſententia, *Speculatorem dedi te domui Iſrael*; & alio item loco, *Diligenter agnoſce vultum pecoris tui, & conſidera ſuper greges tuos*; ut epiſcopi quanta maxima poſſunt diligentia obſervent ſibi commendatum gregem, neque ab eo unquam oculos dejiciant, quid ei opus ſit animadvertentes, ut ex prophetæ ſententia, confractas partes alligare, infirmas conſolidare, ægrotas ſanare, abjectas oves reducere, perditas requirere & recuperare poſſint.

ANNO CHRISTI 1565. Ezech. 34.

Quoniam vero luſtrare omnia propriis oculis nequeunt, in ſingulis parochiis deligant certos ac probatos viros, qui inveſtigent an populus ambulet in viis domini; an aliquid ſit, quod epiſcopi cognitionem & medicinam deſideret; an aliquid quod corrigi & emendari debeat: quæque compererit, fideliter ad epiſcopum deferant.

Parochus etiam librum habeat, in quo omnium, qui in ejus parochia ſunt, nomina, & cognomina quamprimum deſcribat, ſingulorumque ſexum, ætatem & ſtatum. In eo deinceps deſcribat & recenter natos, & mortuos, & in parochiam habitatum venientes, & inde emigrantes. Quem librum epiſcopos, quoties is petierit, vel inſpiciendum, vel deſcribendum dabit.

Obſervabit etiam ſuæ parochiæ novos inquilinos, deque eorum orthodoxa fide, & ſacramentorum perceptione, deque mulieribus, quas ſecum habuerint, an matrimonii, cognationis, affinitatis vinculo vere conjunctæ ſint, an impudicitiæ nomine ſuſpectæ, ab eo ſacerdote, in cujus parochia proxime habitarint, & a parochiæ incolis accurate cognoſcet.

Inquirat autem ſtudioſe de pauperibus ſuæ parochiæ, præſertim puellis nubilibus, de viduis, orphanis, pupillis, ægrotis, ſenio confectis, aliiſque perſonis temporali vel etiam ſpirituali miſericordia indigentibus: quibus & ipſe pro viribus opitulari, & alios ſuo exemplo & hortatu ad id officium incitare ſtudeat.

Præcipue vero de iis omnibus ſæpe certiorem faciat epiſcopum, ut qui communis eorum pater eſt, iiſdem paternam curam & pietatem quacumque poterit ratione præſtet.

Quamobrem etiam epiſcopus quotannis per ſacra quatuor anni tempora ſuæ civitatis parochus adhibebit: & illis de eorum animarum ſtatu, quarum curæ præpoſiti ſunt, diligenter interrogatis, omnia commemoret, quæ eorum officii munus contineant, eiſque & doctoris diligentiam & paſtoris vigilantiam præſtabit.

XXIX.

De vicariis foraneis conſtituendis.

Ut epiſcopus in urbe etiam externum gregem facilius quaſi præſens intueri & curare poſſit, deligat aliquot probatos ſacerdotes, quibus ſingulis, impoſito vicarii foranei nomine, tribuat certas regiones diœceſis ſuæ.

Id autem munus ad archipresbyteros, archidiaconos, qui in diœceſi ſunt, & præpoſitos, alioſve eccleſiaſtica dignitate præditos, quos idoneos judicaverit, potiſſimum deferet, ſin minus, ad alios auctores, qui apti ſint ad hujuſmodi officium.

Hi autem vicarii regionis, ſibi per epiſcopum commiſſæ, presbyteros cujuſcumque conditionis, curam animarum habentes, ſemel ſingulis menſibus modo in unam, modo in aliam ejus regionis parochialem eccleſiam cogant, idque in orbem eodem ordine ſemper faciant.

Pridie ejus diei quam in unum locum conveniant, peccata ſua omnes confiteantur; ſequenti

die

ANNO CHRISTI 1565.

Eos qui vigesimumquintum annum non attigerint, quique per quadriennium in notariatus officio integre, periteque non sint versati, non admittat.

Probatos prius non recipiat, quam jurarint episcopo ea jusjurandi formula, quæ infra scripta est; quam etiam ab iis, qui in notariorum collegium adscripti jam sint, ad duos menses præstari jubemus:

Ego N. notarius a reverendissimo domino N. episcopo, vel domino N. ejus vicario delectus, nihil vel dedi, vel pollicitus sum gratia hujus officii obtinendi.

Commissum mihi munus diligenter ac fideliter exercebo.

A litigatoribus, quorum fuero notarius, vel a quocumque alio, eorum nomine, quavis de causa, nihil, ne sponte quidem datum, accipiam, præter id quod episcopi taxatione præfinitum fuerit.

Nihil agam, neque me, aut quemquam alium interponam, quo mihi ulla causa scribenda committatur.

Non ero promotor, vel procurator in causis, quæ agentur coram reverendissimo domino episcopo, seu ejus reverendo domino vicario generali, vel aliquo ab eis constituto, seu eorum ministro.

In causis vero, in quibus sum vel fuero notarius, omnes actus judiciales substantialiter in manuali, seu memoriali coram reverendissimo domino episcopo, seu ejus vicariis, aut alio ab eis præposito, & etiam coram ipsis litigatoribus, si expectare voluerint, conscribam. Conscriptos eos & instrumenta, & omnia alia & singula in causis producta cum reverendissimus dominus episcopus, vel alii supradicti, seu litigatores, vel eorum aliquis, petierint; in regestum fideliter quam celerrime referam, vel referenda curabo.

Litigatorum postulatu, vel alicujus eorum, in singulis terminis successive litigatoribus ipsis copiam dabo; cum per reverendissimum dominum episcopum, seu alios supradictos decreta fuerit, sine recusatione & fraude, contentus mercede episcopi taxatione præfinita.

Secreta ejusdem officii & causarum nemini patefaciam, præsertim attestationes testium & consilia assessorum, attestationesque & sententias, donec publicatæ & sententiatæ, & per reverendissimum dominum episcopum, seu alios supradictos subscriptæ fuerint. Constitutionibus & mandatis reverendissimi domini episcopi obtemperabo.

Instituta quoque officii, & officialium collegii honesta jussa servabo;

Nec ullo unquam tempore contra faciam; & omnia & singula suprascripta omni dolo & fraude omnino remotis inviolate præstabo: & ita promitto & juro; sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.

Nullus notarius judicibus ordinariis, delegatis, arbitris, nec arbitratoribus originales processus deferat, sed eorum tantum exempla & regesta fideliter collata, nisi alicujus inopia aliud aliquando episcopo suaderet.

In hujusmodi exemplis, seu regestis nihil supervacaneum scribant.

Quare nec dies festos ad substantiam rei non necessarios apponant.

Nec productarum citationum repetitiones cum inhibitione, vel sine ea, sed illarum executionem tantum his vel similibus verbis adscribant:

A Eo die, &c. reproducta fuit citatio de qua supra, quæ fuit executa ut supra.

Nec dignitates judicum, vel litigatorum repetant, sed ponant tantum his vel hujusmodi verbis: Reverendissimus episcopus N. judex. N. actor. N. reus.

Nec in charta bibula scribant, nec ea litera, quæ legi facile non possit; sin minus, male scripta episcopus notarii impensa scribi melius jubeat; vel ab iis, qui regestum petierunt, dimidiam tantum partem taxæ, vel majorem, vel minorem, si ei videbitur, solvi jubeat.

Notarii in literis dimissoriis, seu testimonialibus, sacri concilii Tridentini decretum servent; in aliis, quæ mere spirituales sunt, et- sess. 21. c. 1 de ref.

B iamsi nullum stipendium eis constitutum sit, nihil omnino accipiant, præter scripturæ mercedem ab ordinario statuendam.

Qui notarii contra hæc decreta peccarint, vel alioqui in officio suo deliquerint, eos episcopi ab officii usu submoveant ad tempus, vel etiam in perpetuum, si id delicti gravitas postularit; & aliis pœnis suo arbitratu coerceant.

Quæcumque de notariis sancita sunt, iis etiam scribas & cancellarios teneri volumus.

Pensiones in cancellariis episcoporum assignatas, vel quæ cuicumque solvantur, irritas & nullas decernimus; nisi quæ jure tolli non possunt.

Cancellarias vero deinceps vendi, locari,

C vel earum nomine, vel occasione, quovis prætextu cujusvis personæ, quidquam solvi prohibemus.

Notarii, &, si qui præterea in hoc deliquerint, plectantur amissione officii; & aliis præterea pœnis episcopi arbitratu.

XXXIII.

De causidicis, & advocatis fiscalibus.

Causidici, & advocati fiscales, ad causas in foro episcopi ne adhibeantur, priusquam jurejurando episcopo se obstrinxerint, se nullam causam suscepturos, quam a justitia, & æquiD tate alienam existimaverint.

Hortamur etiam principes, & magistratus, ut idem in laicorum causis servandum curent.

XXXIV.

De ceteris custodibus, & reis.

Præscribant episcopi taxam executoribus, vel ministris & carceris custodibus, ut ab iis, qui capti & in carcerem inclusi sunt, pro comprehensione, & carceris commoratione, & victu id tantummodo exigatur, quod æquitas, & ciborum precium postulet. Si qui carcere tenentur, sibi, quæ ad victum pertinent, ab aliis, quam custodibus, & ministris carceris

E suppeditari voluerint, id eis facere liceat; neque propterea asperius tractentur; aut in deteriora loca compellantur.

Mandent præterea, ut si quamcumque pecuniam, vestes, arma, aliasve res secum habeant ii, qui in carcerem includuntur, tuto loco collocentur, & asserventur. Qui locus duabus, claudetur clavibus, quarum altera apud janitorem carceris sit, altera apud pauperum procuratorem.

Ex illis autem rebus, quæcumque, & quotcumque sint, nihil vel janitori, vel executori, vel ceteris ministris attingere liceat; sed eis, si

inde

13658

ANNO CHRISTI 1565. inde exierint, vel eorum heredibus, vel illis quibus a judice attributæ fuerint, integræ & intactæ asserventur.

Qui contra fecerit, duplo mulctetur: quæ mulcta ei, cui damnum datum sit; attribuatur.

Curent etiam per certos homines, ab eis deligendos, semel in hebdomada visitandos eos, qui in carcere tenentur; qui si illos indignius & acerbius tractari compererint, referant ad episcopum, qui pro sua prudentia, ac pietate, ne quid iniquius fiat, omnino provideat.

Designent vero episcopi aliquos, qui miserabilium personarum causas gratis defendant.

Magnopere autem hortamur laicos magistratus, ut ejusmodi in re eadem ratione utantur.

XXXV.

De ministris ecclesiæ, & divinis officiis.

Ne studium ac pietas eorum, & qui celebrant, & qui audiunt divina officia, perturbetur; neque quisquam alieni muneris partes usurpet, sed suum quisque officium diligenter exequatur; omniaque ut debent in domo Dei ordine fiant: decreto sacri Tridentini concilii obtemperantes, quod in provincialibus synodis certam divinis officiis, & ecclesiæ ministris formulam pro cujusque provinciæ ritu, & moribus præscribi voluit, hæc statuimus,

Sess. 24 c. 12. de ref.

XXXVI.

Communia de ministris.

Cathedralium, & collegiatarum cujusvis generis officiales & ministros, in eisdem ecclesiis initio anni semper tres deligant canonicos, quorum munus sit, cum hujusmodi creatio facienda erit, prius diligenter de eorum, qui creandi erunt, moribus inquirere; deinde coram episcopo jurare eos, quod ipsi sciant, probos, idoneos, & dignos esse qui ei muneri præponantur. Quod si aliter officiales creentur, eorum creatio nulla & irrita sit.

Archidiaconi, archipresbyteri, aliique in dignitate ecclesiastica constituti, canonici, & reliqui ecclesiarum ministri in sacris ecclesiæ officiis munus suum ipsi obeant, non per alios exerceant.

Singulorum autem munera, atque officia, ad res divinas obeundas pertinentia, hac synodo explicanda illa quidem videbantur; sed quoniam quæ iis de rebus sacrorum canonum legibus olim explicata sunt, ea partim usu eorum neglecto obscurata sunt, partim pro varia & locorum & temporum ratione jam pene omnino mutata videntur; non certa quædam præcepta tradi, ac præscribi facile possunt, ad quorum sane rationem omnis uniuscujusque eorum munerum regula, atque usus dirigeretur; eam ob causam his nostris decretis ea tantum munera præscribenda censuimus, quæ ad ecclesiarum, quæ in nostra provincia sunt, administrationem hoc tempore pertinere maxime viderentur. Sed quæcumque alia etiam munera vel communi jure, vel probatis cujusque ecclesiæ constitutionibus, vel dignitatum, personatuum, portionum, aliorumve officiorum ecclesiasticorum institutione ipsis ecclesiæ ministris in officiis divinis attribuuntur: ea omnia magna cura, summaque diligentia studeant episcopi ab omnibus servari, & quæ antiquata sunt, ad usum revocari. Nec vero ab iis præstandis cuiquam se propterea excusare liceat, quod his nostris constitutionibus ex iis officiis aliqua aliis ministris, vel alio nomine appellatis, adscripta sint.

Quod si aliqua dignitas, personatus, aut officium in ecclesia fuerit, cui neque ab institutione, neque a jure communi, neque a propriis constitutionibus, quæ probatæ sint, neque his decretis proprium munus in divinis officiis sit attributum, aut quod sit, non satis constet, episcopi, duobus adhibitis de capitulo, quorum alter ab episcopo, alter a capitulo deligatur, assignent singulis dignitatibus & officiis proprium munus, quemadmodum cum sententia sacrorum canonum, & cum propriæ ecclesiæ probatis constitutionibus, & cum his sanctionibus pro ratione loci magis congruere judicabunt.

Ceteris etiam beneficiis, quæcumque jam ab ecclesiasticis officiis immunia reperiuntur, sive canonicatus, sive clericatus, sive etiam simplicium nomine appellentur, iis episcopus pristina munera restituat: ac, si non constat satis qualia ea essent, pro fructuum ratione onera imponat aut missas, divinaque officia celebrandi, aut si clericatus, simpliciave beneficia sint, minorum etiam ordinum functiones obeundi ad divini cultus propagationem. Nec vero tamen vetamus, quin talia beneficia unire episcopo liceat ex facultate sibi communi jure concilioque Tridentino permissa.

Ea vero officia, & cetera quæ in divinis rebus a nobis hac synodo præcipiuntur, episcopi, propositis censuris, & aliis pœnis efficient, ut ab omnibus ea ratione, qua dictum est, diligenter præstentur.

Ne multis ecclesiæ ministris eodem tempore absentibus divinus cultus deseratur, canonici, & qui præterea choro, vel ecclesiæ addicti sunt, quo tempore eis a jure communi, vel a sacro Tridentino concilio permissum est, ut ab ecclesia abesse possunt, a præsidente chori, si triduo reversuri sunt, si diutius abfuturi, ab ordinario facultatem discedendi petant.

Sess. 24. c. 12. de ref.

Si quid præterea ab eo, qui discessurus est, ejus ecclesiæ constitutiones requirunt, in eo constitutionibus pareat.

Nemini autem ita prosit absentiæ licentia, ut eo tempore distributiones quotidianas percipiat.

Nixi etiam constitutione Bonifacii VIII. & Tridentini concilii auctoritate, decernimus ut nulla canonicorum, aut aliorum pactio, remissio, vel collusio fiat, factave vim habeat; nullumve statutum aut consuetudo, quæcumque illa sit, valeat, quibus aut absenti quavis de causa ejus diei, vel sacræ horæ, in qua muneri suo defuerit, aut omnino cuiquam contra quam jure communi, & ejusdem Tridentini concilii, & his nostris constitutionibus definitum sit, distributiones quotidianæ dari possint. Si datæ fuerint, qui acceperit, suas non faciat, sed eas restituat: quæ jure ipso accrescant aliis inservientibus, qui hujusmodi pactioni, remissioni, collusioni, vel præbitioni assensi non fuerint; nisi ex constitutionibus ecclesiæ probatis alteri deheantur. Si vero omnes consenserint, usibus ecclesiæ jam tunc addictæ intelligantur.

Cap. consuetudinem de clericis non residentibus in 6.

Declaramus autem in his excipi eos, qui ob infirmitatem, vel aliam necessitatem, aut manifestam ecclesiæ utilitatem, ex ipsa constitutione Bonifacii, aut sacris canonibus, vel Tridentina synodo excusantur.

Efficiant episcopi intra sex menses, ut in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis, in quibus vel nullæ, vel tenues sunt distributiones quotidianæ,

EX LIBRIS PROVINCIAE PRO STUDIO THEOL. S.S. CORDIS JESU.

ANNO CHRISTI 1565.

dianæ, tertia fructuum pars omnium dignitatum, canonicatuum, & aliorum reddituum, quemadmodum a Tridentino concilio præceptum eſt, in quotidianas diſtributiones convertantur.

XXXVII.

De officio ejus qui choro præſidet.

In cathedralibus, & collegiatis eccleſiis, qui choro præſidet, vigilet diligenter, ne quid prætermittatur in divini officii inſtitutione, vel progreſſione, vel in reliquis, quæ ad probatam chori rationem pertinent, & aliis, quæ communibus, vel propriis conſtitutionibus in divinis officiis obeundis præſcribuntur: Neve abſurde, indecore, vel præpoſtere quidquam fiat. Si qui ſuo officio non ſatisfaciant, eos graviter, & amanter objurget; ſi non reſipuerint, jubeat punctatorem in libro illos deſcribere, & ad epiſcopum deferre, cui dignas pœnas pendant. Sin ipſe in ſuo munere obeundo negligens fuerit, ab epiſcopo, vel ab alio, qui eccleſiæ præſit, puniatur.

Si qua autem eccleſia non habet, qui huic muneri nominatim præpoſitus ſit, vel ſi habet, is non adſit in choro, præſidentis officio fungatur, qui primo chori loco tunc ſedet de iis, qui dignitates, aut canonicatus in ea eccleſia obtinent.

XXXVIII.

De iis qui dignitates, perſonatus, aut canonicatus habent.

Qui dignitates, aut perſonatus in eccleſiis obtinent, & canonici nominis, ac inſtitutionis ſuæ memores ea pietate, & aſſiduitate divina officia colere debent, ut alii eorum exemplo ad ſtudium & amorem divini cultus accendantur.

Itaque auctoritate etiam Tridentini concilii præcipimus, ut cum in choro pſallendum eſt, ipſi quoque quantum honoris gradu ceteris præſtant, tanto ſtudioſius pſalmis, hymnis, & canticis una cum aliis modulantes, Dei laudes concelebrent. Cui officio ſi defuerint, pro abſentibus habeantur; & earum horarum, quas ea ratione non obierint, diſtributionibus mulctentur.

Conſtituatur ex canonicis ſacerdotibus hebdomadarius qui diebus infra ſtatutis miſſam, & veſperas canat; cui octavo die ſuccedat alius ejuſdem ordinis: idque ſemper, aut in orbem fiat, aut alio modo, pro eccleſiæ conſuetudine. Is, ſi ſuo officio defuerit, trium dierum diſtributionibus careat; quas epiſcopus arbitrio ſuo, vel ceteris choro operam dantibus dividat; vel in locorum piorum uſum conferat: tributa tamen aliqua parte canonico, qui collegæ munus expleverit.

Reliqui canonici decoro cantu antiphonas exordiantur, quas manſionarius dictarit.

Si celebranti epiſcopo, aut alia pontificalia exercenti, diligenter non adſtiterint, & inſervierint; pœnam ſubeant, quæ ei videbitur.

Quibus canonicatibus, præbendis, dignitatibus, aut perſonatibus, & officiis adjunctum eſt munus aliquod presbyteri, diaconatus, aut ſubdiaconatus; qui ea obtinent, ſi, quemadmodum a Tridentino concilio præſcriptum eſt, ſuo officio per ſe non fungantur, priventur ejus officii diſtributionibus, in quo muneri ſuo defuerint: niſi legitime impediti, impetrata licentia ab eo, qui choro præſederit, vel ſuperiore ordinario, per alios ſatisfecerint. Ibidem.

Quibus autem canonicatibus, ac portionibus non eſt annexus ordo presbyteratus, diaconatus, & ſubdiaconatus, iis epiſcopus, cum conſilio capituli, ſingulis ſingulos ordines annectat; quemadmodum a Tridentina ſynodo præſcriptum eſt.

Canonicis quo tempore divina officia celebrantur, non habeant capitula, niſi fortaſſe aliter evidens neceſſitas poſtularit. Qui contra fecerint, diſtributionem ne capiant ejus horæ, in qua id commiſerint.

Neque etiam diebus feſtis capitula habeantur: niſi probabilis cauſa interceſſerit.

XXXIX.

De officio magiſtri chori, & ceremoniarum.

Chori vel ceremoniarum magiſter, ſive alio hujuſmodi nomine appelletur, qui divinis officiis celebrandis tamquam magiſter eſt, denuntiet officium ſimplex, vel ſolenne celebrandum.

Quando de dominica, de feſto, vel de feria.

Quæ antiphonæ, orationes, pſalmi, lectiones recitandæ, aut canendæ.

Quando ſtandum, ſedendum, caput ſubmittendum, aut flectenda genua.

Omnes eccleſiæ miniſtros ſui officii admoneat.

Adoleſcentes, vel rudes, quibus evangelium, epiſtola, vel aliquid ejus generis publice recitandum ſit, prius in ſacriſtia audiat, & erudiat.

Eum omnes audiant; qui non audierint, ab eo, qui choro præſidet, corripiantur: &, ſi opus erit, ad epiſcopum deferantur.

Tabellam in ſacriſtia affigendam conficiat, in qua præſcribat, quid a ſingulis canonicis, vel aliis beneficiatis in ſingulis horis per hebdomadam, aut etiam per plures dies recitandum, cantandumve ſit: qui quo tempore, & ordine miſſam celebrare, vel horas dicere, aut alia munera obire debeant.

Qui autem, quod ei in tabella præſcriptum fuerit, non fecerit; in quam horam peccarit, ejus diſtributiones amittat.

Si magiſter in officio ſuo deliquerit, a præſidente chori objurgetur; & ab ordinario puniatur pro delicti modo. Si in aliqua eccleſia non fuerit hujuſmodi officium, epiſcopus, capitulo adhibito, ad id conſtituat clericum aliquem probatis moribus, & in divinis officiis exercitatum: cui ſtipendium det communibus etiam ſumptibus, ſi opus erit.

In qua vero eccleſia fuerint magiſter ceremoniarum, & magiſter chori diſtincti, ſuas cuique munerum partes ex his regulis epiſcopus, de capituli conſilio, arbitrio ſuo attribuat.

XL.

De officio ſacriſtæ.

Sacriſta habeat cuſtodiam ſacrorum vaſorum, veſtimentorum eccleſiaſticorum, & totius theſauri eccleſiaſtici.

Vaſorum, veſtimentorum, inſtrumentorum, & ornamentorum, omnium altarium, & reliquorum omnium munditiæ, nitorique conſulat.

Ejuſdem curæ ſint lumina, cera, & oleum.

Vinum, hoſtias, candelas, & cereos, ceteraque

ANNO CHRISTI 1565.

que e ſacriſtia neceſſaria ad divina officia præparet.

Aquam benedictam ſingulis hebdomadis, vel etiam ſæpius, ſi opus erit, ipſe renovet; vel ab aliis renovandam curet.

Altare majus, & omnia alia, præcipue diebus feſtis, decenter ornet.

Hora congrua ipſe, vel alius ejus vice, campanæ ſono det ſignum matutini, miſſæ, & aliarum horarum canonicarum.

Habeat in ſacriſtia tres tabellas: unam, in qua omnes miſſæ, & officia pro mortuis, & reliqua deſcripta ſint, quæ ex impoſito onere, ac munere, quacumque de cauſa in ea eccleſia celebrari oporteat; alteram, in qua uniuſcujuſque dignitatis, canonicatus, præbendæ, capellæ, altaris, ſeu alterius beneficii & officii ejus eccleſiæ, in miſſis, & aliis divinis officiis obeundis debita munera contineantur: tertiam, quam ſupra diximus a magiſtro chori conficiendam eſſe. Curetque, ut quæ tribus his tabellis præſcripta ſunt munera, a quibus debent, omnino præſtentur.

Ejuſdem officium erit operam dare; ut e ſacriſtia ſermones de inanibus, profaniſque rebus, multoque magis jurgia, rixæ, & turbæ omnes arceantur.

Laicos ibidem verſari ne patiatur.

Nemini permittat, ut ſacris veſtibus induatur, niſi tunc ei miſſa celebranda ſit.

In iis qui primo, qui ſecundo loco, qui deinceps miſſam celebrare debeant, ordinem tabulæ ſervandum curet.

Si quis autem ſuo tempori præſto non fuerit; vel ei quem abſens ſuo nomine ſubſtituerit, vel proximo poſt abſentem, ſuo arbitrio miſſæ locum det.

Duobus autem ad ſummum poteſtatem faciat eodem tempore parandi ſe ad miſſæ celebrationem.

XLI.

De officio manſionarii.

Manſionarii, qui chori ſunt quaſi quædam columnæ, totum fere horarum, ac divinorum officiorum pondus ſuſtinentes, munus ſuum accurate obeant.

Cum oportuerit, ad lectorile accedant, ut antiphonas, reſponſoria, gradualia, & alia hujus generis canant.

Solennibus feſtis diebus, & quoties opus erit, pluvialia induant, niſi alii nominatim huic officio præfecti ſint.

Si muneri ſuo defuerint, illius horæ, in qua non ſatisfecerint, diſtributione priventur: & alii ejus arbitratu qui choro præſidet, illorum officii partes ſuſcipiant.

Iidem, ut muneri ſuo commodius ſatisfacere poſſint, ab iis oneribus liberentur, quibus ad chori utilitatem, magiſtri ceremoniarum, & ejus qui choro præſit arbitrio levandi videbuntur, neque quo tempore divina officia in choro fiunt, parvam miſſam celebrent: niſi neceſſitas poſtularit.

Eiſdem epiſcopi honeſtum ſtipendium conſtituendum curent. Quod ſi illis etiam dantur diſtributiones, eorum tempore, quo canonici, pro officii & laboris modo eas percipiant.

Ex manſionariis duo in ſingulas hebdomadas deligantur, idque in orbem fiat, niſi aliud probatus eccleſiæ mos requirat.

Horum alter officium ordiatur & perficiat, conſiſtens in medio choro, vel ad lectorile, quod ab ea parte ſit, ubi is fuerit: miſſam etiam feſtis diebus ſemiduplicibus canat, niſi alii ſint ei muneri præpoſiti.

Alter pſalmorum tonum inſtituat pro tempore, & antiphonarum, quæ ubi legendæ fuerint, ab ipſo tantum, vel ſolum ab alio legantur.

Diebus vero feſtis in decantandis antiphonis, canonicis & aliis voce præeat: & quæ cantanda, vel legenda ſunt, ipſis indicet. Is, antequam officium inchoetur, chorum ingreſſus, libros præparet: miſſam, pſalmos, antiphonas, & alia, quæ uſus requiſierit, inveniat.

Manſionarii in ſuo munere contumaces, vel negligentes, pro modo culpæ, judicio ejus, qui choro præſit, diſtributionibus careant.

XLII.

De officio punctatoris.

Punctatoris creandi morem in omnibus eccleſiis cathedralibus vel collegiatis retineri jubemus.

Is in menſem, vel in aliud certum tempus pro cujuſque eccleſiæ conſuetudine a capitulo conſtitutus, juret, ſe in officio ſuo obeundo fidem, ac diligentiam præſtiturum.

Studioſe exploret & in libro punctationum notet omnes, quicumque ii fuerint, qui ſacras horas & divina officia non obierint: quique contra quam his, aliiſve conſtitutionibus præſcriptum eſt, in choro quidquam fecerint: qua in re is nullius non odio, non amore, non metu moveatur.

Si aliquem injuria notarit, de ſuo ei ſatisfaciet: ſi vero notandum prætermiſerit, de ſuo item tantumdem det, quod in eccleſiæ uſum convertatur, & integras unius hebdomadæ diſtributiones amittat.

Libros punctationum diligenter cuſtodiat, epiſcopo & capitulo ſingulis menſibus exhibeat, & quoties id epiſcopus vel capitulum poſtularit.

Quo tempore is in officio punctatoris permanſerit, ſacris horis & officiis omnibus interſit: niſi abſit de ejus licentia qui choro præſidet: quo tempore alium, ab eodem chori præfecto probandum, ſubſtituat, qui ſuo muneri ſatisfaciat. Si ſecus fecerit, pro ſingulis vicibus unius diei diſtributionem amittat.

Ut autem hoc officium melius exerceatur, neminique aliquid injuſte aut remitti aut adimi poſſit, præter delectum a capitulo alter punctator ab epiſcopo creetur. Is, ſupraſcripto jurejurando apud epiſcopum præſtito, altero in libro omnes, qui ſuo muneri defuerint, notet. Singulis hebdomadis ambo punctatores libros inter ſe conferant; & ſi qua in re diſcreparint, epiſcopus, vel ejus vicarius illico omnem eorum controverſiam ſine ulla forma judicii, ſublato quocumque etiam appellationis impedimento, dirimant.

Epiſcopus deligat ad id punctatoris officium, quem voluerit, idoneum clericum.

Eidem epiſcopo facultas ſit, de ea cathedrali, vel collegiata eccleſia, in qua punctator creandus ſit, omnes, quoſcumque libuerit, propoſitis pœnis ſuſpenſionis a divinis, & aliis ſuo arbitratu cogendi, ut id munus ſuſcipiant & obeant.

ANNO CHRISTI 1565.

XLIII.

De officio thesaurarii.

Thesaurarius capituli, sive alius quocumque is nomine dicatur, qui quotidianas distributiones partitur, curet ipsas unicuique distribuendas pro rata parte laboris & officii ex juris & harum constitutionum præscripto & ex ordine librorum punctatoris.

Is distributiones eorum, qui absentia, vel errati causa notati fuerint, ne persolvat: si id fecerit, tantumdem de suo det, quod in ecclesiæ usum conferatur: & ob eam causam etiam unius mensis distributiones amittat.

XLIV.

De officio custodum.

Custodes ecclesiæ, vel quicumque alio nomine id negotium curant, observent diligentissime & clericos & laicos, contra decorum, & honestatem ecclesiæ delinquentes: eosque sui officii moneant; ac si non resipuerint, ad chori præfectum, vel episcopum deferant.

Omnia quæ ecclesiarum honestati, ornamento, decorove officere possint, prohibeant & arceant.

Neve quemquam in ecclesia morari sinant.

Maxime autem vigilent, ne altaria spolientur, aut quidquam ex ecclesia surripiatur.

XLV.

De functionibus minorum ordinum ad usum revocandis.

Sess. 23 c. 17. Episcopi ex Tridentini concilii præscripto veteres sacrorum ordinum functiones, quibus in locis intermissæ sunt, ad usum revocandas omni diligentia curent.

Atque ideo in cathedralibus saltem ecclesiis, sex mensium spatio, singulis minoribus ordinibus instituant aliquos, quibus ex ejusdem concilii formula stipendium attribuant: ut non ea solum munera, quæ illis infra præscribimus, in eisdem ecclesiis expleant; verum etiam cetera, quæ sacris antiquorum canonum decretis ad eos pertinere episcopi cognoverint, ac si qua item alia ad cujusque ecclesiæ utilitatem, dignitatemve eisdem pro temporis ratione imponenda duxerint.

Quibus sic constitutis licebit episcopo ab eorum officiorum, quæ ab iis deinceps præstanda erunt, munere alios liberare, quibus id oneris ex nostris constitutionibus supra impositum est.

XLVI.

De ostiario.

Ostiarius fores ecclesiæ custodiat;

Ecclesiam suo tempore claudat & aperiat.

Infideles, hæreticos, excommunicatos, & alios, quibus jure interdictum est, ab ecclesia arceat & ejiciat.

Ne populum propius ad sacerdotem, rem divinam facientem, accedere patiatur.

Campanas pulset.

In ecclesia dormientes, vendentes, ementes, deambulantes, colloquentes, aliave ratione divina officia perturbantes, & quovis modo indecore atque irreverenter se habentes, moneat. Si pertinaces sint, expellat, aut ad superiorem deferat.

Mendicantes excludat.

Ecclesiam verrendam curet.

Bruta denique, canesque expellat.

Quidquidve in ecclesia dedecet, amoveat.

XLVII.

De lectore.

Lector in ecclesia prophetias, quæ in missa legendæ sunt, & lectiones pronuntiet, quæ ex veteri & novo testamento in matutinis dicuntur.

Pueros, si ita episcopo videatur, prima fidei rudimenta doceat.

XLVIII.

De exorcista.

Nemo energumenis manus imponere, aut causa ejiciendi dæmones exorcismos legere audeat; nisi exorcistæ ordine sit initiatus.

Is exorcismos memoriæ mandare studeat, idque ex libris, episcopi judicio comprobatis: & cum res postulaverit ut eo munere fungi oporteat, id ne agat, nisi consulto & consentiente episcopo.

Episcopus autem nemini, ne sacerdoti quidem, mittat ut id munus exequatur, nisi ejus ætatem & mores probarit.

Caveat etiam ne intercedat ullus in exorcismis quæstus, neve ulla curiosa percunctatio, præsertim quæ ad divinationem pertineat.

XLIX.

De acolutho.

Acoluthus subdiaconos & diaconos ad altaris obsequium assectans, eis inserviat.

Lumina accendat & deferat.

Urceolos vini & aquæ ad missæ sacrificium paret.

L.

Communia de ratione divinorum officiorum.

Videant episcopi, aliis doctis & piis viris adhibitis, ne quid apocryphum legatur in divinis officiis, & quoad ejus fieri possit, a communi Romanæ ecclesiæ officio ne discedatur.

Divina officia ex ordine Kalendarii & ecclesiæ instituto celebrentur: nec ea ratio sine justa causa mutetur. quamobrem a magistro chori cathedralis ecclesiæ, vel alio, cujus id munus sit, edatur singulis annis Kalendarium dierum festorum; quo singulorum dierum officii ratio præscribatur.

Omnes inferiores ecclesiæ, quæcumque illæ sint, divinorum officiorum rationem dirigant ad regulam Kalendarii cathedralis ecclesiæ, neque ab ea discedant. Si quæ vero ecclesiæ divinorum officiorum alios ritus habent apostolica auctoritate concessos, eis utantur; verumtamen ea quoque, quæ hic de divinorum officiorum ratione præscribuntur, ubi apostolicæ concessioni expresse non adversentur, inviolate servent.

In

ANNO CHRISTI 1565.

In urbibus, oppidis, aut vicis nullum signum communium officiorum campana detur ante signum cathedralis, vel cujusque loci matricis ecclesiæ, nisi episcopo aliud videatur: maxime vero sabbato hebdomadæ sanctæ, & in angelica salutatione matutina, meridiana & vespertina; qua in re matutinum excipimus, quod non ubique eodem tempore dici soleat.

Horæ canonicæ omnes quotidie in choro dicantur; quæ ratio neque concione, neque solemni missa, neque alia causa impediatur, nisi evidens necessitas intercesserit, de qua judicium sit episcopi.

Nec horæ aliquæ beatæ virginis, ne in matutino quidem, in choro omittantur; exceptis diebus & locis, quibus ex ratione officii eas prætermittere licet.

Horæ ita commode dividantur, ut mane aliquod intervallum, si id fieri poterit sine detrimento divini cultus, detur canonicis, & aliis ad studium divinæ scripturæ, aut sacrorum canonum.

Chorus ita vel sepiatur, vel constituatur, ut tempore divini officii laicis aditus in eum esse non possit; vel saltem a clericis sejuncti sint.

In choro, vel omnino in ecclesia, nemo ministret sine superpelliceo, aut ceteris indumentis, quæ pro ratione officii requiruntur.

Superpellicea latis sint manicis, non angustis, instar rocheti.

Candelæ & cerei in missa & aliis divinis officiis ea exiguitate ne adhibeantur, quæ in toto mysterio dedeceat, & adstantibus offensionem afferre possit.

Episcopi ne patiantur circulatores, circumforaneos, & id fallax hominum genus, tempore divinorum officiorum in foris & plateis ecclesiarum versari; ut ne populus illecebris eorum & artificiis ab ecclesiis evocatus, salutares cogitationes abjiciat.

Curent iidem, ut ex more pulsandi in tenebris sanctæ hebdomadæ ad reprælentandam creatarum rerum perturbationem in passione creatoris, omnis licentia & indecorus tumultus amoveatur.

LI.

De musica & cantoribus.

In divinis officiis, aut omnino in ecclesiis, nec profana cantica, sonive, nec in sacris canticis molles flexiones, voces magis gutture oppressæ quam ore expressæ, aut denique lasciva ulla canendi ratio adhibeatur.

Cantus & soni graves sint, pii, ac distincti, & domui Dei, ac divinis laudibus accommodati: ut simul & verba intelligantur, & ad pietatem auditores excitentur. Cantores, ubi fieri potest, clerici sint: omnino autem in choro clericalibus vestibus, & superpelliceo utantur. Organo tantum in ecclesia locus sit, tibiæ, cornua, & reliqua musica instrumenta excludantur.

Etsi in hymnis, psalmis & canticis, suis vicibus organo canatur, omnes tamen eorum versiculi in choro distincte pronuntientur.

LII.

Quando & quomodo ad divina officia conveniendum.

Cum in ecclesiam ad divina officia diurna, vel nocturna conveniendum erit, id campanæ sono significetur; ea interposita mora, qua omnes facile possint convenire. Signo audito, qui dignitates in ecclesia, etiamsi præfecti sint, personatusve, aut canonicatus habeant, ceterique omnes, qui interesse debent, præparent se ad divinas laudes, & mature ad ecclesiam progrediantur.

Ingressi in ecclesiam, factisque ad sacrosanctam eucharistiam, vel, ubi ea non servatur, ad altare majus precibus, recta in sacristiam proficiscantur.

Quo loco, retenta talari veste, superpelliceum assumant, & reliquum vestitum ad sacrum munus necessarium. quod ut servos Dei decet, tacite & modeste faciant.

In ingressu chori ad matutinum & alias horas & divina officia, is ordo servetur:

Ut paulo post ultimum campanæ signum ad rem divinam faciendam, universis in sacristia paratis, pulsetur parvula campana, qua egressus sacerdotum ad missas celebrandas significari solet: ut omnes, qui in ecclesia, vel circum eam sunt, divini officii celebrationem instare intelligant.

Postea omnes, de sacristia ordine procedentes, exeant: & ubi se ad altare humiliter inclinarint, suum quisque locum in choro adeat.

Ibi flexis genibus & submissa voce saltem orationem dominicam dicant.

Deinde dato signo, vel pronuntiato Pater noster, per hebdomadarium, ad initium officii omnes surgant & officium inchoetur.

Qui vero in ecclesia, vel circum eam, aut in sacristia fuerit, & eo ordine chorum ingredi neglexerit, dimidia parte distributionum illius horæ privetur, nisi aliqua de causa, quæ ei, qui choro præsidet, vel ordinario probetur, impeditus fuerit.

Si quis ausus fuerit inchoare officium, priusquam eo ordine in chorum convenerint, & distributionem unius horæ amittat, & graviori etiam pœna ab episcopo plectatur.

Si quis autem aliis in choro jam consistentibus advenerit, idem institutum servet, & in sacristia & in choro.

Si quis non venerit ad matutinum ante finem capituli de beata Maria virgine, cum de ipsa officium celebratur: alioqui ante finem psalmi, *Venite exultemus*: in aliis etiam horis, ante finem primi psalmi, pro absente habeatur, illiusque horæ distributione careat.

In missa vero nisi venerit ante finem ultimi Kyrie eleison, eamdem negligentiæ pœnam subeat.

Si quis cum possit initio officii, vel supplicationum convenire, adventum suum in extremum a nobis præfiniti temporis punctum de industria distulerit, absentis loco habeatur.

LIII.

Quomodo versandum in choro.

Omnes in choro divina officia, ut temporis ratio postularit, alternis vocibus canant, recitent, attenteque audiant.

Id non cursim, non perturbate, non oscitanter, sed leniter, distincte, ac studiose faciant.

In choro pro temporis & officii ratione, ex instituto, & more ecclesiæ sedeant, stent, flectant genua, caput aperiant, & submittant, ceteraque ejus generis adhibeant: omnes vero æque idem faciant.

In choro etiam in matutino officio, clericali birreto, non pileo utantur: alioqui moneantur a præ-

ANNO CHRISTI 1565.

a præſidente chori, vel ab eo, qui proximo loco ſedet: & niſi paruerint, pro abſentibus habeantur.

Faceſſant ſomnus, riſus, joci, rixæ, colloquia.

Ne vagentur in choro, vel eccleſia.

Neve locum mutent, ne occaſione quidem genua flectendi.

Ne in choro, ubi communi officio opera datur, privatim officium dicant.

Neve literas, libros, aliave ſcripta legant.

Ne exeant, niſi divino officio confecto, ne cauſa quidem de communi re agendi, ſi neceſſitas non coegerit, tumque a præfecto venia petita.

Si cum divina celebrantur officia, ſacerdoti, vel clerico, vel miniſtro, interdum per eccleſiam neceſſario ſit incedendum, graviter & modeſte id faciat. Neque cum ullo ſermonem habeat de rebus inanibus.

Qui dignitates aut perſonatus habent, canonici & alii omnes, qui aliquid in his commiſerint; ſi moniti a præſidente chori non reſipuerint, & horæ illius diſtributione careant, & pro modo culpæ alias pœnas dent, epiſcopi, aut ejus, qui eccleſiæ præſit, arbitratu.

LIV.

Quomodo a choro recedendum.

Poſt divinum officium in choro flexis genibus ſubmiſſa voce ſaltem orationem dominicam dicant.

Tum vel ſurgente, vel ſignum dante hebdomadario, conſurgant omnes.

Et inter ſe conſalutantes, & ordine procedentes, ſimul exeant, & de more ante altare ſe inclinent.

Eodemque ordine ad ſacriſtiam progrediantur, ubi modeſte & quiete ſuperpelliceum exuant, non in eccleſia. Qui ſecus fecerit, monitus a præfecto chori, niſi reſipuerit, diſtributionem illius horæ ne capiat, & ab ordinario pro modo culpæ plectatur.

LV.

De matutino & prima.

Matutinum officium, vel media nocte, vel ſaltem eo tempore inſtituatur, ut ſub ortum ſolis abſolutum ſit; vel ea hora, quam epiſcopus præcripſerit: ea tamen habita ratione ut vere matutinum dici poſſit, & aliæ horæ, miſſæ, & officia mature perfici queant. Sed præterea eorum canonicorum, & clericorum commoditati conſulatur, qui prope eccleſiam non habitant.

Matutinum veſperi non dicatur, exceptis tamen diebus octavæ feſti & ſolennis diei corporis domini noſtri Jeſu Chriſti, ceteriſque diebus, quibus ex Romanæ eccleſiæ inſtituto eſt permiſſum in iis eccleſiis, ubi hæc conſuetudo ſervatur.

Matutinum in choro eccleſiæ celebretur quovis anni tempore.

At ſi tamen vehementia frigora ſint, vel aliæ uſtæ juſtæ cauſæ intercedant, de licentia epiſcopi in ſacriſtia, vel honeſto alio ejus eccleſiæ loco dici poſſit.

Prima oriente ſole dicatur, vel paulo poſt, pro conſuetudine eccleſiæ,

LVI.

De miſſa ſolenni.

Epiſcopus miſſam majorem, & veſperas, niſi impediatur, paſchalibus, & aliis majoribus feſtis diebus cantet.

Diebus vero dominicis, & feſtis duplicibus canonicus hebdomadarius id faciat: niſi iis diebus ii, qui in eccleſia dignitates obtinent, id munus obibunt vel eccleſiæ inſtituto, vel epiſcopi juſſu.

Aliis diebus, niſi de more, vel inſtituto eccleſiæ id munus ſit canonicorum, quod ſervari jubemus, idem præſtabunt manſionarii, aut alii ſacerdotes ad id deſignati.

Qui ſacerdos miſſam ſolennem in eccleſia cathedrali, vel collegiata celebrare debet, & ſuo muneri defuerit; niſi legitime impeditus ejus rei facultatem a præſidente chori, vel ſacriſta impetrarit, in ſingulas vices ſolvat decem ſolidos, in uſum eccleſiæ vel ſacriſtiæ erogandos, arbitrio epiſcopi, vel ei dandos, qui illius loco celebrarit.

Qui impeditur, quo minus miſſam celebrare poſſit, ſacriſtam moneat in tempore, ut, accepta ejus excuſatione, curare poſſit ut ab alio miſſa celebretur.

Epiſcopo, & ei, qui in eccleſia dignitate præditus ſit, & canonico, die feſto ſolennem miſſam celebranti, adſiſtat ſacerdos, qui adſiſtens dicitur, pluviali indutus.

Si adſiſtendi munus nemini attributum eſt, epiſcopus cum capitulo attribuat: vel certos eligat ſacerdotes, qui id in orbem obeant; cujus officii immunes ſint hebdomadarii, magiſter chori, & punctatores.

Diaconus etiam, & ſubdiaconus eiſdem miniſtrent, ſacris veſtibus induti.

Aliis vero inferioribus ut miniſtrent diaconus & ſubdiaconus, ſacris veſtibus induti, in majoribus ſaltem eccleſiis, ubi id fieri poterit, epiſcopi curabunt.

Curet epiſcopus, ut, quemadmodum admonuit ſacra Tridentina ſynodus, diaconi & ſubdiaconi, ſaltem dominicis, & feſtis ſolennibus diebus, cum altari miniſtraverint, ſacram euchariſtiam ſumant. Sell. 13. c. 12.

Diaconi, vel ſubdiaconi, qui ex jure, ſtatuto, vel conſuetudine, certis diebus altari miniſtrare debent, ſi defuerint, ejus horæ diſtributionem ne capiant.

Quorum vices ſubeant ii, quos chori præfectus juſſerit, quibus detur aliqua pars diſtributionis, quæ abſentibus eſt adempta.

Ubi nemini nominatim id munus in ea eccleſia impoſitum eſt, quibus diaconis, vel ſubdiaconis chori præfectus id negotii dederit, id ſuſcipiant, dum ſingulis præbendis propria munera ab epiſcopo aſſignabuntur: vel alii diaconi, & ſubdiaconi conſtituantur, qui eo fungantur officio.

Epiſcopi, quam ſæpiſſime poſſint, ſolenni miſſæ, ac divinis officiis interſint. Diebus vero dominicis, adventus, & quadrageſimæ, niſi legitima cauſa interceſſerit, omnino ne deſint.

Epiſcopum ad celebrandam vel audiendam miſſam, ad aliave divina officia ſolennia venientem, canonici deducant & reducant.

ANNO CHRISTI 1565.

LVII

De eccleſiis, & earum cultu

Eccleſias quaſcumque ſive curatas, ſive non curatas, ſacella & oratoria diruta epiſcopi ad eam rationem, quæ a ſancta Tridentina ſynodo præſcripta eſt, reſtituenda, vel alio transferenda curent. Lapides, cæmentum, & omnis materia eorum locorum ad profana ædificia ne adhibeantur, niſi epiſcopi auctoritas juſta cauſa interceſſerit. Quod enim ſemel Deo conſecratum eſt, ad privatos hominum uſus transferri non debet. Seſſ. 21. c. 7.

Altaria etiam, quæ extra eccleſiam, & quæ ſub dio nec ſepta aut munita ſunt, epiſcopi aut ſepienda, ſi fieri poſſit, aut demolienda curent.

In eccleſia, præſertim cum divina celebrantur officia, vel verbum Dei prædicatur, nemo hæc audeat:

Deambulare, nugari, circulos habere, negotiis operam dare.

Cum mulieribus, de quibus ſuſpicio eſſe poſſit, colloqui.

Altaribus, fontibus baptiſmi vel aquæ benedictæ adhærere.

In limine, aut ante fores immorari.

Averſum ab euchariſtiæ ſacramento irreverenter ſedere, aut, cum in miſſa ſuſtollitur, ſtare.

Aut quovis modo divina officia perturbare.

Aut irreverenter in eccleſia verſari.

Ne clericus, aut alius quivis in eccleſiis, earumve cœmeterio, atrio, veſtibulo, aut porticu, foribuſque quidquam venale proponat: ne ſi ad uſum quidem ſacrificii, vel eccleſiæ futurum ſit.

Nemini cum venaticis canibus, vel volucribus in eccleſiam ingredi liceat: neque haſtam, vel ſclopetos, baliſtas, aliave ejuſdem generis in eam inferre.

Ne mendici eleemoſynæ cauſa in eccleſiis vagentur, ſed extra januam conſiſtant.

Qui in horum aliquo deliquerit, a rectore per ſe, vel per alium eccleſiæ miniſtrum moneatur: niſi paruerit, ab eccleſia expellatur: ſi id commode fieri non poſſit, ad epiſcopum deferatur, qui in eum ſuo arbitratu animadvertat: qui etiam rectorum, & aliorum eccleſiæ miniſtrorum hujus officii negligentiam coerceat.

Rector cujuſvis eccleſiæ pernoctationes, aut nocturnas vigilias in ea poſthac nemini permittat: ſed ſub noctis horam eccleſiarum fores claudat.

Neque ullo pacto quemquam præter ſacerdotes admittat, niſi nocte natalis Chriſti domini, cum miſſa celebratur.

Neve patiatur, ſi fieri poſſit, populum ad eas excubare.

Qui contra fecerit, epiſcopi arbitratu puniatur.

Magnopere vero a principibus petimus, ut ad rem adjuvandam, ſuam quoque poteſtatem conferant.

Sicut eccleſiaſtica immunitas, Dei præcepto, & canonicis ſanctionibus conſtituta, quam diligentiſſime cuſtodienda eſt, neque permittendum ut confugientibus ad eccleſiam & loca ſacra, aliqua vis contra ſacros canones inferatur: ita ſummopere cavendum, ne facinoroſi, niſi neceſſario ad ea, quaſi ad aſylum, in ſacrarum conſtitutionum fraudem ſe recipiant.

Mandamus igitur omnibus, & ſingulis clericis, propoſita pœna excommunicationis, aliiſque arbitrio epiſcopi, ut, quoties ab aliquo exule damnato, vel criminoſo, qui in loco libero ſit, poſtuletur ut illum in eorum eccleſiis, cœmeteriis, vel domibus recipiant, omnino antequam aſſentiantur, ordinarium conſulant: &, quidquid ille tali in re cenſuerit, faciant.

ANNO CHRISTI 1565.

Quod ſi, clericis minime præmonitis, tales perſonæ ad hujuſmodi loca venerint, iidem clerici, ejuſdem pœnæ periculo, epiſcopum quamprimum certiorem faciant, ut, quidquid ab eo hac in re decretum fuerit, ſervent. Ipſe autem epiſcopus de his commonefactus, conſiderata perſonarum, locorum, & temporis conditione, ac facti qualitate, decernet, quod eccleſiæ immunitati, ſacrorum locorum honeſtati, & canonum menti conſentaneum judicabit: ita tamen, ut eccleſiaſtica immunitas nulla ex parte violetur, neque propterea cenſeatur data facultas aliqua ſæcularibus magiſtratibus, & poteſtatibus lædendi immunitatem, aut aliquos de his, quæ diximus, locis extrahendi, contra quam antea jure communi ſtatutum eſſet.

Ne occiſorum cadavera a judicibus vel notariis maleficiorum in eccleſiis ullo modo inſpiciantur: ſed eo illata exportentur: & hujuſmodi inquiſitiones, & omnia, quæ ad cædis cognitionem pertinent, a ſacris locis rejiciantur.

Nemo vaſa, veſtes, vel alia ornamenta, ſacris addicta, aut omnino quidquam ex ſacra ſupellectili, profanis hominibus, aut ad profanum uſum commodare audeat. Qui ita commodarit, graviter arbitrio ordinarii puniatur.

Sacræ campanæ uſum, qui ad fideles præmonendos, ut ad divina conveniant officia, eſt introductus, indignum eſt, ad convocandos homines ad ſpectacula ſuppliciorum adhiberi. Quamobrem principes ac magiſtratus etiam atque etiam hortamur, ut campanis, quæ eccleſiarum uſui ſunt addictæ, ſi conſecratæ ſint, ad pœnarum ſignificationem quemquam uti ne patiantur.

LVIII.

De proceſſionibus, & ſupplicationibus.

Generales proceſſiones a cathedrali, vel cujuſque loci majori eccleſia proficiſcantur, & eodem revertantur, niſi aliud epiſcopo videatur.

In iis ſupplicationibus generalibus qui non venerit ante invocationem ſanctiſſimæ Trinitatis, pro abſente habeatur, aut alia pœna ab epiſcopo plectatur.

Eas canonici & alii clerici, etiam cujuſvis dignitatis ſint, cum ſuperpelliceis, & uſitatis aliis ſacris veſtibus ſtatuto tempore ſemper obeant.

Præfectis eccleſiarum collegiatarum in urbibus præcipimus, ut, cum ſuis quiſque canonicis, & beneficiatis vocatus, ſuperpelliceo, vel aliis ſacris veſtibus indutus, publicas proceſſiones, prælata cruce, ſemper obeat. Quibus epiſcopus locum arbitrio ſuo quamprimum aſſignabit; neque ejus rei effectus ulla appellatione retardari poſſit.

Ad

ANNO CHRISTI 1565.

Ad hujuſmodi proceſſiones epiſcopi, cum eis videbitur, ex concilio Tridentino vocent regulares omnes, quamvis exemptos.

Si qua controverſia ſit de priore loco, ab epiſcopo ex auctoritate ejuſdem concilii tollatur.

Cruces clerici ferant talari veſte, & ſuperpelliceo induti, iique ejuſmodi ſint, ut eam apte, & decore ferre poſſint; omnes ordines graviter, & modeſte procedant: colloquiiſque excluſis, pſalmis, hymnis, & reliquis ſacris precibus operam dent.

Nemo ordinem in proceſſione deſerat, antequam ad eccleſiam, unde profecti ſunt, redierint.

Laici a clericis, feminæ a viris ſeparatim proſequantur.

Videant epiſcopi, ut in ſupplicationibus, & proceſſionibus quibuſcumque, præſertim cum ſanctiſſima euchariſtia circumfertur, & cum frequentior populus ad eccleſias indulgentiæ, feſti diei, ſacræ concionis gratia, vel alia de cauſa convenire ſolet, ea modeſtia, & reverentia adhibeatur, quæ piis, & religioſis hujuſmodi actionibus maxime debetur.

Ne inter viam inaniter ſpectandi gratia ſubſiſtatur.

Ne petulanti facto, dictove cuiquam moleſtia inferatur.

Ne, quæ minus deceant, ſpectacula adhibeantur.

Neve actiones pro foribus ædium, aut in via repræſententur.

Qui ſecus fecerint, ſevere coerceantur.

Epiſcopi præficiant certos viros, quibus curæ ſit, ut hæc omnia quæ de ſupplicationibus præſcripta ſunt, ſerventur: & ut res ea qua deret pietate agatur.

Edendi, ac bibendi conſuetudinem, ſecumve eſculenta, & poculenta deferendi, aut ea vendendi in ſacris ſupplicationibus habendis, vineiſque luſtrandis, & ſuburbanis eccleſiis viſitandis, parochi tollere ſtudeant, fideles ſæpius admonentes, præſertim die dominico, qui proxime ſacras rogationes antecedit, quam dedeceat ubi piis orationibus mens & lingua exercenda eſt, ibi jejunium, quod ad alliciendam Dei gratiam magnam vim habet, & tantiſper ſervare non poſſe.

LIX.

De funere epiſcopi.

Piam ſanctorum patrum inſtitutum ad concelebrandas epiſcoporum exequias, jamdiu intermiſſum, revocantes, ſtatuimus:

Ut epiſcopo mortuo, vel morti proximo, tres primi de capitulo præſentes vicinum epiſcopum vel eo impedito, alium invitent, qui ſtatim veniat: ac ſi vivum epiſcopum, invenerit, accuratiſſime conſoletur, & ea officia præſtet, quæ ad animæ ſalutem tali tempore requiruntur.

Mortuum vero una cum ſæculari & regulari clero ſolemni more ad ſepulcrum proſequatur.

Nihil autem epiſcopus, pii hujus officii gratia, impenſæ, vel quovis alio nomine, a quoquam exigat, vel ſponte oblatum accipiat.

Ejus tamen expectationis cauſa corpus antiſtitis ne amplius quadraginta horis inſepultum jaceat.

Interea vero curet capitulum, ut cuſtodiatur corpus, & circum ipſum frequentes ex clero ſint, qui pro ejus anima preces Deo faciant.

Eidem capitulo hoc munus injungimus, ut primo quoque tempore provinciales epiſcopos omnes de epiſcopi morte faciat certiores, qui in eccleſiis cathedralibus miſſam ſolemni ceremonia pro ejus anima celebrandam curabunt: & publicis ſupplicationibus, ac precibus indictis, Deum pie ſancteque deprecabuntur, ut orbato gregi paſtorem dare velit juxta cor ſuum.

In exequiis ejus plures viginti quatuor cereis non accendantur, idque impenſa vacantis eccleſiæ, niſi extent defuncti bona; vel alius ſit, qui de jure, aut conſuetudine ſumptum facere debeat.

Epiſcopi negligentia in comprovincialis epiſcopi funere a ſynodo provinciali, canonicorum, & cleri, a ſucceſſore epiſcopo graviter puniatur.

Sacra anniverſaria pro mortuo epiſcopo quotannis fiant in cathedrali eccleſia; quamdiu proximus ejus ſucceſſor in epiſcopatu vixerit, viventis epiſcopi, & capituli ſumptibus.

LX.

De funeribus, & exequiis:

Ut vetus eccleſiæ inſtitutum mortuorum funus piis precibus, & officiis ſolemni more proſequendi multis locis avaritia, ambitione, vel negligentia depravatum, ad priſtinam pietatis rationem revocemus, clericis quibuſcumque cujuſvis dignitatis ſint, etiam canonicis cathedralium & collegiatarum eccleſiarum, ceteriſque omnibus hæc ſervanda proponimus:

Ante ſolis ortum, & poſt occaſum, mortuum & efferri, & ad ſepulturam recipi prohibemus.

Inter majoris miſſæ celebrationem, mortuorum corpora ſepulturæ cauſa in eccleſiam ne inferantur.

Singularum cathedralium, collegiatarum & parochialium eccleſiarum clericis, qui in funus venerint, una tantum ſuæ eccleſiæ crux præferatur: neque aliæ in funere deferantur, niſi quas ſuus quamque clerus ſubſequatur. Quod ſi alii quoque clerici invitati fuerint, ejus rectoris, qui invitarit, crucem conſequantur.

Ad tollendas controverſias, quæ magna populi offenſione inter regulares qui beneficia curata obtinent, vel in eis curam animarum exercent, & parochos ſæculares in efferendis mortuis oriuntur, ſtatuimus, ut cum ex parochia, cui ſæcularis ſacerdos præſit, mortuus effertur, ut in parochiali eccleſia ſepeliatur, cui regularis ſit præfectus, vel contra, tunc utique parochi, ſuperpelliceo & ſtola induti, pares progrediantur. Reliqui vero regulares eum locum teneant, quem in generalibus proceſſionibus tenere conſueverunt, non obſtante quavis conſuetudine, vel pactione, quam inter ſe fecerint.

Cum mortuus efferendus erit, cujuſvis eccleſiæ clerus, qui vocabitur, in unam proximam mortui ædibus eccleſiam, congruo proceſſionis ordine conveniat; unde omnes ordine prodeuntes, bini canentes pſalmos, aliaſve ſacras preces, mortuum ab ejus ædibus ad ſepulturam comitentur.

Cum ad eccleſiam venerint, omnes corpus ſuo item ordine circumſtent, inſtituta officia celebrantes: nec prius diſcedant, quam corpus in ſepulcrum iſſatum fuerit.

Deinde ſingularum eccleſiarum clerici eodem ordine, quo venerant, crucem præferentes, ad

ecclе-

ANNO CHRISTI 1565.

ecclesiam suam redeant : nisi aliquando aliud A episcopo justa de causa videatur.

Clerici ecclesiæ, in qua mortuus humatur, ejus vestes, heredibus invitis, ne sumant ; sed iis, ad quos pertinent, reddant.

Candelæ omnes, cerei, & quæ intortitia vocantur, quæ circum crucem, & cadaver ad ecclesiam adferuntur, & alia, quæ circa feretrum, & in altaribus, ac reliquis in locis, dum divina officia in funere celebrantur, heredum impensis accenduntur, ita Deo oblata esse intelligantur, ut ejus ecclesiæ sacristiæ, in qua mortui corpus humandum erit continuo addicta sint.

Rectoribus vero vendere illas nullo modo, sed ad missam, ceteraque divina officia cele- B branda tantummodo uti liceat, nisi in alium ecclesiæ usum ordinarii licentia convertantur.

Excipimus tantum ea, quæ clericis cujusvis generis eleemosynæ causa dari solent, & quæ funeralium nomine cathedralibus, & parochialibus ecclesiis ex sacris canonibus debentur : quibus nihil obsit, quo minus quartam funeralium, quæ solita esset persolvi, ex decreto Tridentini concilii consequi possint. Sess. 25. c. 13.

Si mortuorum heredes ita se impie gesserint, ut religiosum exequiarum institutum negligentes, cruci, clericis, & funeri debita lumina adhibere nolint ; ab episcopo ea cogantur comparare, quæ necessaria videbuntur. C

Dent operam episcopi diligenti cohortatione, ut in singulis parochiis, communibus eorum sumptibus qui sunt in parochia, comparetur pallium, quod mortuo imponi solet ; idque omnibus in funere gratis commodetur. Quod si parochiani id recusarint, singuli parochi, & alii ecclesiarum curatarum rectores pallium ad hujusmodi usum emant : pro quo mortuorum heredes illis minimum aliquid episcopi arbitratu largiantur.

Si vero nobiles homines aureo, vel serico, vel omnino precioso pallio uti voluerint, pecunia sua faciendum curent, quod ad ejusmodi cadaverum usum nullo modo in posterum adhibeatur, sed illi ecclesiæ, in qua mortuus sepultus D fuerit, illico post funus acquisitum sit, & in ejus ornamenta convertatur.

Statuat episcopus in civitate & diœcesi sua pro modo laboris, quantum mercedis causa dandum sit curatoribus exequiarum, ceterisque qui dant operam in funere, & iis qui campanas pulsant. Quibus etiam, quamdiu in exequiis campanas pulsare debeant, arbitrio suo præscribat.

Miserabiles personæ, quibus mortuis aut nihil supereſt, aut ita parum, ut sua impensa humari non possint, a parocho sumptibus ecclesiæ sepeliantur.

Exequiarum, sepulturæ, & anniversariorum causa nemini quidquam paciſci, aut exigere li- E ceat, neque etiam petere, vel quid aliud committere, quod simoniacæ labis, aut sordidæ avaritiæ suspicionem habeat.

Pias tamen consuetudines in his servari jubemus, cujus rei episcopus curam suscipiat.

Pia etiam legata exigi volumus, neque ea, quæ eleemosynæ causa ultro data fuerint, accipi prohibemus.

Nemini quemquam in funere laudare liceat, nisi & eum, quem laudare velit, episcopus dignum censuerit, & laudationem scriptam ante probarit.

Liceat tamen in funere concionem habere, quæ tota referatur ad humanam miseriam, fi- ANNO CHRISTI 1565. delium oculis proponendam, omnesque ad vigilandum cohortandos, ne, cum venerit dominus hora qua non putarint, inveniat eos dormientes.

Caveant autem parochi, & alii ecclesiarum rectores, ne quod pietate adducti suadere debent mortuorum heredibus, ut anniversaria officia illorum causa celebranda curent, id cupiditate impulsi molestius flagitent, qua in re si peccarint, episcopi arbitrio puniantur.

Quicumque laicus, vel sæcularis clericus in iis deliquerit, quæ his decretis præscripta sunt, ab ordinario loci gravi pœna afficiatur.

LXI.

De sepulturis.

Non est ferenda nostri temporis insolentia sepulcrorum, in quibus putrida cadavera, tamquam sacrorum corporum reliquiæ, excelso & ornato loco in ecclesiis collocantur, circumque arma, vexilla, trophæa, & alia victoriæ signa & monumenta suspenduntur : ut jam non divina templa, sed castra bellica esse videantur. Ambitiosam igitur hanc in mortuorum corporibus decorandis arrogantiam detestantes, & ecclesiarum decori consulentes, ejusmodi sepulcra excelso loco posita, & ea quæ parietibus inclusa, vel adjuncta etiam in una parietum parte eminent, nisi marmorea, aut ærea sint ; sive illis corpora contegantur, sive inania & ibi tantum honoris causa sint constituta, & eorum omnis generis ornatum & apparatum ad tres menses amoveri, ac tolli omnino jubemus, ossaque ac cineres in sacro loco altius in terram defodi, ita conditos, ut sepulcrum e solo non emineat.

Monemus vero episcopos, ut morem, multis locis intermissum, mortuos in cœmeteriis sepeliendi, restituendum curent : inde submotis, si qui ea usurparint.

Et si cui locus sepulturæ deinceps dabitur in ecclesia, humi tantum detur : & sepulcrum, in quo condetur, opere fornicato cum reliquo ecclesiæ pavimento æquatum sit.

Hæc ut efficiantur, diligenter operam dabunt episcopi, adhibito etiam, si opus erit, magistratuum auxilio.

LXII.

Quæ pertinent ad bonorum & jurium ecclesiasticorum conservationem, rectam administrationem, & dispensationem.

Ecclesiarum res quamplurimæ, aut destitutæ defensoribus, aut etiam ab iis, quibus earum procuratio credita erat, proditæ, ita pericrunt, ut monimentis vel interceptis vel perditi, nulla spes jam reliqua videatur illas in jus suum vindicandi. Id ne deinceps accidat, neve quisquam, quod in Christi patrimonio negligentior sit, quam in suo, merito reprehendi possit, statuimus ;

Ut episcopi & capitula tam cathedralium, quam collegiatarum ecclesiarum, hospitalium etiam, ac quorumcumque piorum locorum gubernatores, seu administratores & alii quicumque, qui beneficia ecclesiastica quæcumque cum cura, vel sine cura, quocumque nomine nuncupentur, etiam commendata, nunc obtinent, ab

hujus-

ANNO CHRISTI 1565.

hujus decreti editione ; qui vero in futurum quomodocumque obtinuerint, ab adeptæ poſſeſſionis die, quiſque intra ſpatium ſex menſium, edictis etiam interim publice propoſitis, omnium & ſingulorum bonorum & immobilium, jurium, annuorum cenſuum, ſive reddituum, nominumve debitorum & aliorum quorumcumque ad eorum eccleſias, vel eorum adminiſtrationi commiſſas, monaſteria, vel beneficia, eorumve menſas quocumque jure pertinentium, rationem diligentiſſime conquirendam, & eorum omnium inventarium, in quo locorum etiam fines, conditioneſque omnes ſigillatim deſcribantur, per publicum notarium diligenter conficiendum curent. Epiſcopus quidem, adhibitis duobus, a capitulo cathedralis eccleſiæ delectis : Capitulum autem coram epiſcopo, aut aliis præfectis ab eo : alii vero coram fide dignis teſtibus,

Ex eo inventario exempla duo, notarii publici auctoritate ad certam eorum fidem munita, conficiantur : quorum alterum epiſcopi & capitula eccleſiarum cathedralium in archivo, quod utriſque commune ſit, aſſervent : alterum ad metropolitanum mittant. Præfecti vero & capitula eccleſiarum, quæ collegiatæ ſunt, alterum exemplum in communi eorum archivo retineant : alterum in archivo cathedralis eccleſiæ, intra cujus fines ſunt, aſſervandum tradant.

At vero in quibus eccleſiis vel cathedralibus, vel collegiatis archivum ejuſmodi non ſit, ab epiſcopo inſtituatur.

Ceteri autem ſinguli, qui beneficia quæcumque eccleſiaſtica quovis titulo obtinent, exemplis item duobus eodem modo confectis, unum in eccleſia ſua diligenter cuſtodiant : alterum ad cathedralem eccleſiam perpetuo " conſiderandum mittant : unde, ſi uſus poſtulabit, exemplum ſumere eis liceat gratis.

" conſervandam.

Archiva ſingula duabus clavibus occludantur.

In eccleſiis cathedralibus, earum unam epiſcopus, alteram capitulum cuſtodiat : in collegiatis alteram præfectus, alteram capitulum ſervet.

Præterea in viſitationibus, ejuſmodi inventaria epiſcopi ſecum afferant, & cum iis, quæ ſervant ii qui viſitandi ſunt, ſigillatim conferant : perſpiciantque diligenter, ne quid eorum, quæ ibi deſcripta fuerint, deſit, quod eccleſiæ vel minimo detrimento eſſe poſſit. Et, ſi qua forte deerunt, eccleſiæ reſtitui, omniaque ejus damna ſarciri ſtudeant. Ipſa quoque inventaria, ſi eis videbitur, renovari jubeant. Et utique quæcumque acceſſio, vel immutatio facta ſit, ea quotannis in inventaria referatur.

Qui in his, vel negligentia, vel contumacia, vel fraude peccaverint ; ſi capitula, & alii beneficia eccleſiaſtica obtinentes, epiſcopi arbitrio : ſi epiſcopus, primæ provincialis cujuſque ſynodi, pœnas dabit.

Epiſcopi intra ſex menſes uniones perpetuas, etiam eccleſiis juriſpatronatus factas, & ipſa patronatus jura ex præſcripto Tridentini concilii recognoſcant, & traditam ejuſdem concilii decretis de illis rationem diligentiſſime ſervent.

Sess. 17. c. 6. 24. c. 13. 25. c. 9.

Si quæ laicis conceſſa eccleſiæ bona, aliquo modo caduca facta ſint, caveant epiſcopi & quicumque beneficia eccleſiaſtica obtinent, ne pœnam caducitatis remittant : niſi ſervatis iis, quæ in hoc genere jura præſcribunt : ſi ſecus fecerint epiſcopi in ſynodo provinciali pœnas dabunt ; ceteri ab epiſcopo plectantur.

Qui bona eccleſiæ feudi nomine obtinent, a ſucceſſoribus in ea inveſtituram intra tempus a jure præſtitutum renovandam curent, eiſdemque fidelitatis jusjurandum dabunt.

Pari etiam ratione heredes eorum & inveſtituram poſtulent, & jurent iis, qui eccleſiæ præfuerint.

Qui id facere omiſerint, conſtitutas legibus pœnas pendant.

Ne autem res eccleſiaſticæ cum aliis confundantur, mandamus, ut feudatarii omnes in ejuſmodi renovationibus omnia bona, eorumque fines ſigillatim & nominatim publico inſtrumento deſcribant.

Hanc vero curam præcipuam ordinariorum eſſe volumus, ut illos cogant hæc omnia exequi, propoſitis pœnis eorum arbitratu.

Nemini beneficiorum eccleſiaſticorum bona propinquis ſuis intra tertium gradum in emphyteuſim, aut ad cujuſvis temporis ſpatium, etiam per ſuppoſitas perſonas locare liceat, niſi evidens & magna eccleſiæ utilitas, judicio epiſcopi, præter alia juris requiſita, aliud poſtulare videatur. Si aliter factum fuerit, nulla ſit locatio, & qui locarit, ab ordinario puniatur.

Ex auctoritate ſacri concilii Tridentini negotium damus epiſcopis provinciæ noſtræ, ut ſinguli una cum canonico a capitulo & altero de clero ab ipſis deligendo recognoſcant, etiam ex officio, quaſcumque locationes bonorum eccleſiaſticorum, ad longum tempus a triginta annis factas ; & ſi eas in damnum eccleſiæ & contra canonicas ſanctiones contractas fuiſſe adjudicaverint, irritas & nullas declarent.

Sess. 25. c. 11.

Nolumus cedentibus, aut decedentibus iis qui eccleſiaſtica obtinent beneficia, illorum fructibus fraudari ſucceſſores, aut ſaltem eorum recuperationem litibus & controverſiis difficilem reddi : qua re fit, ut interim eccleſia debitis muneribus & officiis deſtituatur.

Idcirco ſancimus, ne eccleſiarum rectores, aut quicumque beneficia eccleſiaſtica quomodolibet obtinentes, ſine ordinarii licentia, ſcripto permiſſa, pendentes beneficiorum fructus quovis prætextu vel cauſa alienent, niſi venditionis, vel locationis nomine : & tunc dilata in id tempus precii vel mercedis ſolutione, quo fructus erunt a ſolo ſeparati.

Quod ſi ſecus factum fuerit, contractus irritus ſit & nullus : & qui fecerit, arbitrio ordinarii pœna afficiatur : quam etiam ſuſtineat is, qui eo in ſuam rem uti voluerit.

Cum pro cujuſque eccleſiæ conſuetudine populus ad oblationes invitatur, id graviter & modeſte faciendum eſt. Nec eo vaſis, aut ſacculi genere pecuniam accipiant, in quo quid quiſque dederit, cerni poſſit : ut fideles pietate adducti, non pudore quodam modo coacti, eleemoſynam afferant.

Quæ cum ad ſubſidium ſacerdotum, vel aliorum pauperum, vel eccleſiarum reparationem & ornatum ſit inſtituta, eam populus liberaliter præbere debet.

Ne per inſcitiam aut oblationem id peccatum committatur, ut decimæ iis, quibus legitime debentur, vel omino non ſolvantur, vel ex parte tantum : ideo mandamus & parochis, ut

inter

ANNO CHRISTI 1565.

inter missam, & prædicatoribus in concione primo quoque dominico die adventus & quadragesimæ doceant populum, quid de solutione decimarum sacrum Tridentinum concilium statuerit; vehementerque hortentur ac moneant, ut debitas decimas integre persolvant, ne propositas ab eadem Tridentina synodo excommunicationis pœnas subire cogantur.

Quibus etiam diebus ejusdem Tridentini concilii decretum contra occupantes quovis modo fructus, bona & jura ecclesiarum & aliorum piorum locorum, communi lingua populo recitent.

Quo contingit interdum ut clerus urbanus congregatus, reliquo clero diœcesano non adhibito, aliqua decernat quæ ad clericos universæ diœcesis pertineant, magno nonnunquam absentium damno; idcirco nos communi eorum utilitati consulentes, statuimus ut clerici, qui extra civitatem sunt, cum primum in diœcesanam synodum convenerint aliquos eligant, qui urbanæ congregationis deliberationibus, quæ ad universum clerum spectant, intersint.

Præcipimus etiam clero civitatis, ut antequam congregetur, semper eos, qui delecti fuerint admoneat, ut ad congregationes adesse possint. Si vero non admonuerit, quidquid ibi actum, decretumve sit, externo ejus diœcesis clero detrimento esse non possit.

Omnes vero ecclesiasticas personas & eorum bona, libertatem, commoda & jura omnia principibus summopere commendamus, admonentes ecclesiasticam immunitatem, sive ad hominum vitam, sive ad bonorum possessionem, fructusque pertineat: Dei ordinatione, summorum pontificum decretis, & sacrorum conciliorum auctoritate tributam, nulla ratione violandam esse.

Neque enim principes & magistratus res ecclesiasticas attentare; neque sacros & religiosos homines ad suum judicium, potestatemque revocare; neque Deo addictis bonis manum injicere aut ullum onus imponere debent, imo vero meminisse oportet, quas a Deo facultates consecuti sunt, eas ad ipsius Dei gloriam, & honorem, hominumque sacrorum salutem & incolumitatem conferendas esse; qui pro eorum quiete, ac felicitate Deo preces assidue faciunt.

Cujus officii cum maxime intelligentes fore confidamus, in primis catholicum, eumdemque potentissimum Hispaniarum regem & reliquos deinceps provinciæ principes; dubitare non possumus, quin re ipsa efficiant, ut eorum magistratus & communitates nihil adversus immunitatem & libertatem ecclesiasticam ullo unquam tempore moliantur, quod ita ut fiat, episcopi pro sui officii munere curare & eniti debebunt.

Sess. 25 c. 8. Sacræ Tridentinæ synodi decretum secuti monemus omnes, quicumque beneficia ecclesiastica obtinent, ut hospitalitatem benigne exerceant, memores Christum dominum in hospitibus recipi; a quo recipientur ipsi in æterna tabernacula.

Hoc autem hospitalitatis officium eo magis episcopis colendum est, quod illis eam virtutem apostolus in primis amplectendam proposuit.

In hospitalitate autem non is habeatur delectus personarum, ut divites potissimum invitentur, qui cum fenore reddant, quod acceperint; sed cum ecclesiasticarum personarum domum nemini, quantum per facultates licuerit clausam esse deceat, profecto illis maxime patere debet, qui Dei voce, sanctorum patrum cohortationibus & exemplis, sacrorum conciliorum præcepto & auctoritate nobis commendati sunt.

ANNO CHRISTI 1565.

Et sacrorum canonum decretis statutum est, & sanctissimorum patrum testimoniis celebratum, quæ bona fidelium pietas Deo consecravit, ea vel illorum necessitatibus honeste sublevandis, qui divinis dicati obsequiis, Christi ministri & dispensatores mysteriorum Dei effecti essent; vel ecclesiis reficiendis, earumque ornamentis ad divinum cultum necessariis comparandis, vel pauperibus sustentandis addicta esse; siquidem ubi primum ecclesiæ bona esse cœperunt, eam naturam, & conditionem consecuta sunt, ut in alium quam in sacrum & pium usum eorum fructus converti nefas esset. Quare cavendum est, ne cupiditate prolapsi, quæ radix est omnium malorum, dum vel propriis, vel propinquorum & familiarum divitiis & honoribus studemus, quæ Deo dicata sunt bona & ecclesiæ detrimento, & pauperum gemitu, & bonorum offensione ad aliorum usum convertamus. Itaque nos sacrorum canonum, & sanctorum patrum auctoritate innixi, atque iis adducti quæ sacra Tridentina synodus de officio administrandi bona ecclesiastica significavit, eos omnes, qui ea obtinent, vehementer monemus, ut muneris sui memores, hæc quæ sequuntur diligentissime præstent. Episcopi, abbates, præpositi, parochi, ac ceteri omnes cujuscumque dignitatis & gradus, ecclesias, etiam eorum administrationi commissas, ac quæcumque beneficia ecclesiastica, etiam simplicia, quomodocumque, etiam commendata, in provincia nostra obtinentes, omni diligentia cognoscere studeant, quibus oneribus eorum ecclesiæ, & beneficia ex bonorum ecclesiasticorum natura, vel ex illorum quæ obtinent, propria institutione, vel ex conditione apostolicis literis in provisione dictorum beneficiorum eis præscripta, vel alia quacumque ejus generis ratione subjaceant, illisque integre satisfaciant. Quod si facere omiserint, & eos fructus sibi vindicare, vel ad alios transferre ausi fuerint, vel in quem debent usum non impenderint; se ex sacris canonibus & sanctorum patrum sententia, sacrilegii reos esse intelligant; & eorum omnium necessaria restitutione teneri: neque ulla omnino, etiam immemorabili, consuetudine excusari.

Sess. 25. c. 1.

Atque ideo, si metropolitanus tale quid commiserit, antiquior suffraganeus de eo ad synodum, & synodus ad sanctissimum dominum nostrum Romanum pontificem deferat; Si episcopus sit & ab archiepiscopo, vel, eo absente, ab antiquiore suffraganeo monitus plene non satisfecerit, ad synodum provincialem primo quoque tempore celebrandam, per eumdem deferatur; ubi & restituere cogatur, & pœnas subeat synodi arbitratu.

Si vero inferiori gradu quam episcopus fuerit quicumque is sit, si ab ordinario loci monitus non satisfecerit, præter restitutionem eorum, quibus pia opera defraudavit per sex menses administratione bonorum ecclesiasticorum prohibeatur. Quod si iterum in eo peccarit, gravioribus etiam pœnis plectatur.

Quo in genere tanto etiam gravius animadvertendum erit in eos, qui beneficia ecclesiastica obtinent commendata, quanto magis ex industria peccasse videbuntur, si literis apostolicis præscriptam legem propositam ante oculos habentes violare non veriti fuerint.

Noverint etiam ii, ad quos scientes hujuimodi

ANNO CHRISTI 1565.

modi fructus, vel aliquod ex illis commodum quovis nomine pervenerit, se eadem restitutionis lege teneri.

Ii vero, qui ecclesias & beneficia ecclesiastica quæcumque obtinent, quorum fructus ad eos, tamquam divinorum obsequiorum ministros, honeste sustentandos proprie sunt attributi, si uberiores sint quam ad tuendam vitam, conditionisque suæ rationem requiratur; dubitare non debent, ad eum finem hanc copiam illis esse attributam, ut præter ea, quæ ad victum, & cultum eorum satis essent, suppeterent etiam, quibus divini cultus ornatus, ac splendor conservaretur; & pauperum inopia, & indigentia sublevaretur; quemadmodum etiam Deus plerosque divitiis cumulat, ut amicos sibi faciant, a quibus cum defecerint, in æterna recipiantur tabernacula. Quamobrem per viscera misericordiæ Jesu Christi obtestamur, atque monemus, ut meminerint ea bona non esse sibi credita ad luxum, neque ad augendos consanguineos, sed ad vitam honeste, ut fidelem Dei ministrum, & pietatis Christianæ magistrum decet, traducendam. Ex eo vero, quod supergerit, si necessaria pauperibus alimenta denegarint, intelligant se, quos non paverint, occidisse; atque ob violatam sanctissimæ caritatis legem mortale peccatum commisisse: quo sibi iram in die iræ thesaurizaverunt.

Modum autem, & rationem, qua metiri se pro conditione, & gradu unumquemque oporteat ad vitam suam fructibus ecclesiasticis honeste ducendam, eam esse omnes debent intelligere, quæ ab iis non discrepet, quæ in sacris canonibus, & præsertim in his nostris constitutionibus, de clericali frugalitate & modestia statuta sunt.

Quæ vero de fructibus ecclesiasticis dicta sunt, eadem etiam de supellectili omni, ceterisque rebus, quæ iisdem fructibus comparatæ sunt, dicta esse intelligantur; ne quæ de domestico ecclesiasticorum hominum cultu, & ornatu per nos in hac synodo decreta sunt, aut ad propriam avaritiam, aut ad propinquorum splendorem statuta esse videantur.

LXIV.

Quæ ad sacramentum matrimonii pertinent.

Diligentissimi sint episcopi in ea observatione, ne quisquam a regula, quam in celebrando matrimonio servandam statuit Tridentina synodus, ulla ex parte discedat.

Sess 24. c. 1. de ref. matrim.

Ne autem matrimoniorum, quæ contrahentur, memoria facile pereat, si quam facultatem episcopi, aut parochi cuiquam alii sacerdoti, ut in contrahendo matrimonio interfit, concedendam aliquando duxerint, id scripto tantum faciant; ejusque exemplum episcopi in aliquo libro descriptum diligenter asservent. Parochi autem in eum librum referant, in quo conjugum & testium nomina ex præscripto Tridentini concilii scribere debent. Quidquid vero eo libro parochi singulis annis scripserint, id in fine anni episcopo describendum tradant.

Denuntiationes, quæ matrimonium antecedere debent, festis illis diebus fiant, qui ecclesiæ præcepto servantur, media ea missa, ad quam frequentior populus convenire solet, quo id facilius notum omnibus esse possit.

Si parochus in matrimonio denuntiationes, vel benedictionem sine probabili causa procrastinarit, cujus judicium deinde sit episcopi, ab eo plectetur.

Parochi, cum sponsis benedicendum erit, id celebrata missa, cui illi intersint, semper faciant.

Usum autem illum in ecclesia bibendi, & frangendi cyathi, & alia id generis, quæ indecore fiunt, cum aliqui matrimonio junguntur, amplius ne adhiberi patiantur.

Episcopi ea quæ de matrimonio in Tridentina synodo in reformatione matrimonii, & in his nostris constitutionibus decreta sunt, communi lingua divulganda curent; & omnibus suæ diœcesis parochis eorum exempla distribuant: ut illi singulis quibusvis tribus mensibus frequentissimo populo in ecclesiis recitent, nisi aliud episcopo videatur.

LXV.

De meretricibus, & lenonibus.

Ut meretrices ab honestis mulieribus omnino internoscantur, curent episcopi, ut aliquem amictum palam indutæ sint, quo earum turpem conditionem & vitam omnes notam habeant.

Neve eisdem liceat, etiamsi advenæ sint, in meritoriis tabernis, vel publicis cauponis pernoctare, vel commorari, nisi itineris causa, idque unum diem tantum. Curent etiam in unaquaque civitate locum eis assignandum, ab hominum frequentia, & a majoribus ecclesiis remotum, ubi omnes habitent, ea lege, ut si extra ejus loci fines domum, ejusve partem conduxerint, vel in quacumque domo quavis de causa amplius unum diem habitaverint, & ipsæ, & domini, seu locatores severius puniantur. Quam rem quamprimum efficiendam principes & magistratus pro sua pietate suscipient.

Ab iis etiam petimus, ut hujusmodi impudicis mulieribus omni gemmarum, auri, argenti, & serici usu interdicant.

Omnesque, qui lenocinio quæstum faciunt, ex suis finibus exterminent.

LXVI.

De histrionibus, cingaris, tabernis meritoriis, & aleatoribus.

De his etiam principes, & magistratus commonendos esse duximus;

Ut histriones, & mimos, ceterosque circulatores, & ejus generis perditos homines e suis finibus ejiciant; & in caupones, & alios, quicumque eos receperint, acriter animadvertant.

Ut vagum & fallax cingarorum genus arceant, nisi certis sedibus collocati, vitam honestis artibus, & in reliquis omnibus, ut Christianos homines decet, agere velint.

Ut ganeas, & tabernas meritorias, omnis nequitiæ sentinas, e provincia tollendas curent.

Quod si quæ ferendæ videbuntur, jubeant neminem in eis hospitio recipi; sed tantum vinum, & edulia venalia proponi.

Et quoniam usu compertum est, ex aleæ ludo sæpe furta, rapinas, fraudes, blasphemias, aliaque id generis flagitia proficisci; prohibeant taxillis, aut alea ludi: & graviter in publicos aleatores, & in eos qui hujusmodi ludis intersunt, qui-

ANNO CHRISTI 1565.

quive domum ad recipiendos ludentes expoſitam habent, animadvertant.

Maxime vero efficiant, ut bonis artibus vel inſtituendis, vel renovandis, otia quantum fieri poterit e civitatibus tollantur.

LXVII.

De immoderatis ſumptibus coercendis.

Copioſis & locupletibus illud ſemper propoſitum eſſe debet ſancti Joannis apoſtoli: 1. Joan. 3. *Si quis habuerit ſubſtantiam mundi hujus, & viderit fratrem ſuum neceſſe habere, & clauſerit viſcera ſua ab eo, quomodo caritas Dei manet in illo?* unde facile intelligunt, quam facultates ſuas ad pauperum difficultates & neceſſitatem ſublevandam conferre debeant. Quamobrem magnopere cavendum eſt, ne ſubſidia pauperum in ſupervacaneos ſumptus & inanes delicias effundantur.

Proinde admonemus, & enixe hortamur principes, & magiſtratus, ut effuſam impenſam, & omnem intemperantiam certis legibus coercentes, modum ſtatuant non ſolum quotidianis epulis atque conviviis, verum etiam veſtibus, equis, rhedis, famulis, aliiſque non neceſſariis apparatibus; & denique omni & domeſtico & externo ornamento, & inſtrumento moderationem adhibeant, qua pecuniæ effuſione ſublata, innumerabilibus malis, quæ inde ortum habent, occurretur.

Quod facilius etiam fiet, ſi principes ipſi, quorum mores, & vivendi rationem populi plerumque imitari ſolent, non modo leges propoſuerint, ſed etiam quemadmodum legibus parendum ſit, exemplo docuerint.

LXVIII.

De uſuris.

Uſuram ad perniciem populorum, latius manantem pro noſtri muneris cura reprimere cupientes, quædam hujus generis delicta ex ſacrorum canonum, & probatorum patrum ſententiis delegimus; quæ quoniam frequentius in hac provincia committi animadvertimus, ea præcipue, ac nominatim prohibenda duximus, eo conſilio, ut, ſi quis in aliis etiam ejuſdem generis vetitis contractibus deliquerit, pœnas, a jure conſtitutas, ſibi ſubeundas eſſe intelligat.

Ex mutuo, vel depoſitis, etiam apud Judæum factis, nihil præter ſortem a quovis homine percipi ex convento, vel principaliter ſperari poſſit, tametſi pecuniæ ipſæ ſint pupillorum, aut viduarum, aut locorum piorum, vel etiam dotales, niſi quatenus id jure nominatim permittatur.

Si quis oblatas re ipſa, loco & tempore pecunias, etiam dotales, ſibi debitas, accipere recuſaverit; nihil præter ſortem, etiam ratione damni emergentis, vel lucri ceſſantis, vel ex quacumque alia cauſa accipere poſſit.

Ne fiant cambia, cum literæ ad deſtinatum locum vere non mittuntur, & ibi non fit ſolutio, ſed uno, & eodem loco pecunia datur & recipitur, vel quando dantur & accipiuntur pecuniæ cum eo pacto, ut habeatur recurſus ad domum vel ad reſpondendum dantis aut accipientis, quod pactum vulgo vocatur: *la ricorſa*: atque ita impenſæ, aut alterius rei onus imponitur,

ANNO CHRISTI 1565.

Ne cui liceat cum altero ita contrahere, ut is totam pecuniæ ſummam ei, qui dederit, ſolvat; cum ille partim pecunia dederit, partim nominibus, quæ difficile exigi poſſint, vel in rebus pluris quam valeant, æſtimatis.

Ne cui, præſentem pecuniam quærenti, quidquam carius vendatur, ut ſtatim ab venditore per ſe, vel per interpoſitam perſonam vilius ematur.

Ne quis rem aliquam, ob dilatam ſolutionem, carius vendat juſto precio.

Ne ob anticipatam ſolutionem res minoris ematur juſto precio, vel ſolvatur minus quam debeatur.

Ne res vendatur, dilata in tempus ſolutione, ita ut precium, quod interim rei accreverit, venditori ſolvatur, ſi ejuſdem periculo non ſit diminutio.

Ne res modico precio pignori detur, vel vendatur pacto redimendi intra certum tempus: ut, ſi ad dictum tempus res redempta ſit, res libera ſit emptoris, vel ejus, qui pignori accepit.

Ne frumentum, vinum, oleum, aliudve detur, ut eo quod datum eſt, aliquid amplius exigatur, ſive ejuſdem generis, ſive alterius quomodocumque, etiamſi operæ ſint.

Ne quis mutuo det frumentum, vel id genus aliud corruptum, ut tantumdem integri carioris reddatur; etiamſi reſtitutio differatur in quodcumque tempus debitori commodum.

Ne in ſocietate, in quam alter pecuniam confert, alter operas, lucri diſtributio conſtituatur, niſi per quotas partes.

Nec ultra eas, certa pecuniarum ſumma, vel quid aliud, conferenti pecuniam perſolvatur.

Neque fiat pactio, ut ſors ſalva ſit, fructus vero communiter dividantur.

In ſocietate animalium, quæ inæſtimata alicui dantur ad cuſtodiam, ſive ut operas præſtet, omnes caſus, etiam fortuiti, ſemper ſint periculo ejus qui dederit; niſi id alterius ſocii dolo, vel magna negligentia acciditſe conſtiterit.

Nec fiat pactum, ut ſors ſit ſemper ſalva, etiam ex primis fetibus.

Neve quidpiam certum, præter ſortem, ex fructibus animalium quotannis ſolvatur.

Et in locationibus animalium, quæ fiunt certo precio, ſi illa abſque dolo, aut negligentia ejus qui conduxit, deteriora fiant, id ſemper ſit damno ejus qui locarit.

Si autem animalia dentur æſtimata, ita ut ſors danti ſalva ſit, nihil omnino percipi poſſit.

Ne fiant contractus, qui libellarii, ſeu ficti libellarii dicuntur, ubi non antecedat emptio certæ rei immobilis precio juſto,

Vel ubi venditor redimere cogatur; vel ubi non poſſit redimere, niſi poſt certum tempus;

Vel ubi annuus cenſus, ad cujus ſolutionem res obligatur, ſuperat æſtimationem fructuum, quos ex ipſa re dominus ſolet aut poteſt percipere.

Et ſi loco pecuniæ vinum, frumentum, vel quid aliud in ſingulos annos promittatur; illud ad pecuniæ, & juſti précii rationem redigatur pro conſuetudine locorum.

Si qui autem in aliquo ex his caſibus, aut aliis, qui uſuram ſapiunt, & a jure, ut iniqui,

ANNO CHRISTI 1565.

prohibentur, contrarerint, ipſi contractus, etiam jurejurando muniti, nulli, irriti, & inanes ſint. Contrahentes vero, tabelliones, qui inſtrumenta confecerint, proxenetæ uſurarum, aut lucri participet, miniſtrique omnes horum ſcelerum, & pœnis jure ſtatutis, & eccleſiaſticis cenſuris puniantur.

Hortamur vero principes & magiſtratus, ut ipſi etiam huic peſti, quibus maxime poterunt, remediis occurrant.

CONSTITUTIONUM PARS TERTIA.

L

De piorum locorum adminiſtratione.

Seſſ. 7. c. 15. & Seſſ. 25. c. 8.

UT pia loca omnia fideliter diligenterque adminiſtrentur, quæ ſacrum Tridentinum concilium epiſcoporum curæ ac ſtudio maxime commendavit; hæc mandamus, quæ illi ab omnibus ſervanda curabunt;

Qui hoſpitalia, ſeu alia pia loca ad peregrinorum, infirmorum, ſenum, pauperumve uſum præcipue inſtituta, in commendam, adminiſtrationem, aut quemcumque titulum, aut eccleſiis ſuis unita, obtinent; domos & ædificia horum locorum ruinoſa vel disjecta farciant & reſtituant,

Quæ ab aliis occupata, aut amiſſa, injuſteve alienata ſunt, recuperent,

Impoſitum illis onus & officium omnino obeant,

Hoſpitalitatemque ex fructibus illi muneri attributis reipſa exerceant.

Ceteraque omnia præſtent, quæ a Vienneſi & Tridentino concilio præſcribuntur,

Clement. Quia, de relig. domibus. Seſſ. 25. c. 8.

Quod officium ſi moniti ab ordinario non fecerint, vel per eccleſiaſticas cenſuras, & alia juris remedia ad ſui muneris functionem compellantur; vel ejuſdem Tridentini concilii præſcripto eos epiſcopi ab illa adminiſtratione curave in perpetuum amoveant.

Quibus nullo modo condonent, aut remittant eos fructus, quos, contra hoſpitalium inſtitutionem perceptos, in foro conſcientiæ reſtituere tenentur.

Qui pecuniam eccleſiis, confraternitatibus, aut quibuſcumque piis locis debent, illorum procuratores, ſyndici, miniſtri eſſe, aut ullam denique in eis officii aut negotii partem adminiſtrare non poſſint.

Adminiſtratores eccleſiaſtici, vel laici piorum locorum, ſive hoſpitalia, montes pietatis, confraternitates, miſericordiæ, caritates, conſortia, diſciplinæ, ſive alio quocumque nomine nuncupata ſint, qui nunc ſunt, intra tres menſes; qui deinceps deligenter, antequam ad adminiſtrationem accedant, jurent ſe fideliter & accurate munus ſuum executuros.

Fructus qui pauperibus addicti fuerint, veris pauperibus tantum diſtribuant, quemadmodum cujuſque inopia, & ejus voluntas, a quo bona illa profecta ſunt, poſtularit.

Qua in re, ne ulla fraus fieri poſſit, ineatur aliqua ratio, epiſcopo probanda, qua ei conſtare poſſit, in quas perſonas fructus illi erogati fuerint.

Quos autem compererit epiſcopus, vel inique diſtribuendo, vel in ſuum commodum vertendo, vel inutilibus & ſupervacaneis ſumptibus faciendis, male in adminiſtratione verſari, eos pro modo culpæ puniat, & ad reſtitutionem legitime compellat, & ab officio etiam, ſi ei videbitur, amoveat. Quod ſi contra quam a Tridentino concilio decretum eſt, ne rationem adminiſtrationis reddant, tribunal epiſcopi declinare voluerint, eccleſiaſticis pœnis ab eodem coerceantur.

ANNO CHRISTI 1565.

Seſſ. 22. c. 19.

Is qui bona piorum locorum adminiſtrant, ea, ſi immobilia ſint, vel precioſa mobilia, vendere, permutare, in emphyteuſin dare, aut quovis modo alienare, niſi iis ſervatis, quæ a ſacris canonibus requiruntur, & ex conſenſu atque auctoritate epiſcopi, nullo modo liceat.

Qui contra fecerint, epiſcopi arbitrio puniantur; & quod actum eſt, irritum ac nullum ſit.

Piorum locorum bona adminiſtratorum arbitrio ne locentur; ſed publice locanda proponantur, facta omnibus conducendi poteſtate.

Quos piis locis aliquid debere conſtiterit, iis eorum locorum bona locari ne liceat.

Qui piorum locorum bona conducere voluerit, det idoneum fidejuſſorem, cum quo jure agi poſſit æque atque cum ipſo principali conductore. Aliter facta locatio & conductio irrita ac nulla ſit.

Ut autem hæc, ceteraque omnia, quæ Tridentina ſynodus de hoſpitalibus, & aliis piis locis ſtatuit, facilius epiſcopi præſtare poſſint; præcipimus parochis, ut diligenter ſingula, quæ in parochiis ſuis ſint, hoſpitalia, & pia loca, eaque præſertim, in quibus re ipſa hoſpitalitas, ceterave adminiſtratorum munera non exerceantur; ad epiſcopum quamprimum deferant, cujus arbitrio parochi hujus officii prætermiſſi pœnas dabunt.

Rogamus autem principes, & magiſtratus omnes, ne epiſcopos ſuo officio fungentes, & contra contumaces jure agentes impediant; ſed ea, qua decet pietate, eos omni ope & auxilio juvent;

In petendis eleemoſynis, hoſpitalium & aliorum locorum piorum nomine, hæc præcipue ſervari jubemus;

Ut in illis hoſpitalibus & piis locis re ipſa quæ debetur hoſpitalitas, & pia opera exerceantur; ut ea loca ſint in illa diœceſi, in qua eleemoſyna petenda ſit; neque ea ad utilitatem ejuſmodi locorum alienæ diœceſis convertatur.

Ut, qui petet, ſit ejuſdem diœceſis,

Sit bonæ exiſtimationis.

Non fuerit ex numero quæſtorum, quos damnavit ſancta Tridentina ſynodus.

Seſſ. 21. c. 9. de ref.

Illud officium gratis, vel conſtituta certa mercede, præſtet; nec ullo modo particeps ſit eleemoſynarum,

Ab epiſcopo ejuſdem diœceſis ſcriptam licentiam quotannis renovandam impetrarit.

Qui contra quam hoc decreto ſancitum eſt, petierit, ab epiſcopo graviter puniatur.

Cui etiam curæ erit, ut quæ eleemoſynæ collectæ fuerint, vere in pium tantummodo eorum locorum uſum, quorum nomine petitæ fuerint, conferantur.

In hoſpitalibus, piiſque diverſoriis, ubi hoſpitalitas exercetur, mares cum feminis, etiam ſpecie matrimonii, niſi id certiſſime conſtet, verſari ne liceat; neve ea loca, quæ bonorum ſubſidio ſunt addicta, circulatoribus, aleatoribus, nebulonibus, & iſtiuſmodi nequiſſimis hominibus pateant.

Mendici morbum ſimulantes moneantur, ut

ſe

ANNO CHRISTI 1565.

se in aliqua arte potius exercentes, inde sibi honestum vitæ subsidium comparent, quam ignaviæ ac desidiæ dediti, ostiatim in triviis, & in templis miserrime mendicent.

Si id recusaverint, curent episcopi, ut ejiciantur, neque illis domorum hospitalium præterea aditus pateat.

Summopere vero hortamur principes & magistratus, reliquosque omnes Christi fideles, ut mendicos vere ægrotos unum in locum conducendos, ibique eleemosynis sustentandos, studiosissime curent.

Pœnam excommunicationis eo ipso subeundam proponimus notariis scribisque omnibus, qui testamenta, codicillos, aliasve tabulas de legatis ad pias causas, de rebus, quæ pro male partis, vel furto ablatis, relictæ sunt, quas ipsi rogati conscripserint, aut ab aliis scriptas apud se habeant; nisi ad tres menses episcopo id significaverint. Is vero qui posthac ejus generis negotia scripserint, nisi intra mensem, cujus initium fiat a morte testatoris, eidem episcopo rem notam fecerint, eamque particulam de legatis, vel relictis rebus descriptam & auctoritate publica munitam, debita mercede accepta, illi tradiderint. Quæ omnia sic agantur, nisi justum interceserit impedimentum, quo sublato, ea, quæ supra scripta sunt, notarii exequantur.

Decretum autem hoc nostrum bis quotannis ab omnibus parochis populo sibi commisso recitari volumus.

Curent episcopi ut retento piæ eleemosynæ instituto, tollantur publicæ illæ comessationes, ceteraque hujus generis, quæ a sodalitatibus, quas confratrias vel confraternitates vocant, præsertim intra ambitum ecclesiarum die pentecostes & die cœnæ domini, ac certis aliis solemnibus festis diebus, pietatis specie fieri solent, non sine bonorum offensione, proposita pœna suo arbitratu.

Episcopi omnem curam & operam suam conferant ad erigenda & instituenda ex auctoritate summi pontificis loca pia, quæ Montes pietatis appellantur, in singulis civitatibus & insignioribus opidis; unde mutuas pecunias pauperes possint accipere.

Eaque & quæ jam constituta sunt, studiose & fideliter administranda curent.

Principes autem, & magistratus obsecramus, ut ea in re episcoporum studium & diligentiam omni ope adjuvent; nec in eis quidquam præter sortem, nisi pro ministris & aliis necessariis sumptibus, idque ex summi pontificis auctoritate, accipiatur.

II.

De monialibus.

Ut in monasteriis regularium mulierum, quæ in religionem Deo se dicarunt, & integra conservetur vetus disciplina, & si fortasse usquam depravata est, restituatur; ad eamque sese ipsæ conformantes, in rerum divinarum contemplatione liberius conquiescant: nos has pie rectèque vivendi formulas, partim concilii Tridentini decretis traditas, partim pro ratione horum temporum ad provinciæ nostræ utilitatem constitutas, ab omnibus in hac provincia monialibus, etiam quæ regularium curæ commissæ, vel alia quavis ratione episcoporum jurisdictioni subjectæ non sunt, ex facultate a summo pontifice Pio IV. nobis data, servari omnino jubemus.

Sess. 25. de regularibus.

III.

De monialium numero.

Ex Tridentini concilii justo, unicuique monasterio eum superior monialium numerum constituat, qui pro modo & facultate loci & consuetis eleemosynis sustentari commode possit, idque intra annum facere studeat, neque eum numerum, nisi facta monasterio annua, quæ satis sit, fructuum accessione, augeri ullo modo liceat. Sess. 25. c. 3. de reg.

Monasteria, in quibus duodecim non sunt, quæ professæ velo utantur, quæque eum numerum propriis fructibus aut consuetis eleemosynis alere non possunt, transferre, & cum aliis monasteriis ejusdem aut alterius ordinis unire studeat episcopus diligenter; vocatis ad id superioribus regularibus, si modo res agatur ejus monasterii, cujus cura ad illos pertineat.

Si vero ejusmodi unio minime expedire videatur, eum numerum monialium tempore interire & ad nihilum redigi sinat, adempta omnino illis monialibus facultate recipiendi novitias.

Earum autem monialium monasteria & monasteriorum fructus jam nunc aliis monasteriis, aut locis, quibus ex legibus ejus ordinis deberi videbuntur, attribuantur.

VI.

De præfectis & aliis ministris monialium.

Episcopi ad duos menses, posteaquam hæ constitutiones in lucem editæ erunt, abbatissas & quascumque præfectas, quæ suum præfecturæ officium perpetuum esse profitentur, edicto etiam, si ita judicarint, moneant, proposita privationis pœna, quam ipso facto subeant, ut illa jura, sibi a sede apostolica concessa, ad alterum mensem ipsis, aut eorum vicariis, ac simul illarum superioribus, si regularium curæ commissæ sunt, exhibeant; ut an recte se habeant, cognosci, & de iis, si opus erit, ad summum pontificem referri possit. Quod si eo præscripto tempore non exhibuerint, eo dignitatis gradu illas privatas episcopus declaret; detque operam earum superior, ut aliæ in earum locum rite sufficiantur.

Nulla monialis ambiat, aut ullo quovis modo, sive directe, sive indirecte per se, aut per aliam, honores, officiave aut cujusvis generis sui monasterii quærat, hac constituta pœna, ut & ipsa, & quæ sibi in ea re faverint, in capitulo per tres sextas ferias ad pedes singularum monialium terram deosculantes, suam accusent ambitionem, ipsaque præterea, si id officium consecuta erit, eo ceterisque muneribus privetur, superioris arbitratu.

Singulæ propria voluntate deposita, & ad obtemperandum paratæ, sibique Dei gloriam & communem monasterii utilitatem tantummodo proponentes, ad honores & officia eas eligant, quas omni remoto humanitatis affectu, Spiritus sancti impulsu, ad id munus magis idoneas esse judicaverint.

Præfecta, quocumque nomine appelletur, ex Tridentini concilii decreto, ne minor quadraginta annis eligatur, quæve in vitæ honestate vixerit octo annis postquam professa est. Quod si in eodem monasterio non ejusmodi reperiatur Sess. 25. c. 7.

ANNO CHRISTI 1565.

ex alio ejuſdem ordinis deligi poſſit. Sin autem ſuperiori, qui electioni præeſt, hoc etiam incommodum eſſe videatur, epiſcopo, vel alio ſuperiore conſentiente, eligatur ex iis, quæ in eodem monaſterio triginta annis majores natu ſint, quæve annis ſaltem quinque poſt profeſſionem recte vixerit. In reliquis conſtitutiones ſingulorum ordinum monaſteriorum ſerventur.

Hujuſmodi præfecta & ejus vicaria, diſcretæ etiam, quæ alio nomine matres conſilii vocantur, ubi eæ a capitulo eligi conſueverunt, tacitis ſuffragiis coram ſuperiore, aut ejus miniſtro eligantur; qui extra monaſterium ad cancellos, ſive clathros ſtet ex decreto Ibidem, Tridentini concilii.

Nequaquam autem ad hæc officia deligi poſſint, niſi præfecta duas ex tribus partibus calculorum tulerit, vel ſuffragiis, vel acceſſu. Vicaria vero & diſcretæ pluribus dimidia parte ſuffragiis creentur.

In quibus monaſteriis plures germanæ ſorores ſunt, ſi earum una monaſterio præficitur, reliquæ ſorores neque vicariæ, neque diſcretæ, neque janitrices fieri, neque ſcribæ, aut cellerariæ officio fungi poſſint.

Minora vero officia, veluti januæ, rotæ, ſermonibus præpoſitarum, earumve quæ novitias docent, ſacriſtiæ præfectarum, & quæ iis præſunt, quæ manuum induſtria ſeſe exercent; illarum præterea, quæ ſcribæ, aut ratiocinatoris munere funguntur, & quæ ægrotis miniſtrant, ab eo, qui electioni præeſt, una cum confeſſore, præfecta, vicaria & diſcretis pro earum mentis conſcientia, quibus opportunum videbitur, tribuantur. Quo decreto nihil derogatum ſit iis monaſteriis, in quibus ad hujuſmodi officia capituli ſuffragii moniales deligi ſolent.

Earum officia, quæ electæ fuerint, ſint duorum annorum, aut in quibus ea eſſet conſuetudo, ad ſummum trium. Illis cum perfunctæ fuerint, tantumdem ſaltem temporis vacent ab officiis; nec in eiſdem confirmari poſſint a monialibus; niſi gravis cauſa extiterit, judicio ſuperioris probata; qui etiam eas ante tempus officio præfinitum inde movere poſſit, ſi id male adminiſtrant.

Quæ electæ fuerint, quemadmodum earum obedientia poſtulat, officia ſuſcipiant, & eorum munera ſine recuſatione humiliter exequantur; quæ aliter fecerint ſine juſta cauſa, quæ ſuperiori probata ſit, jure ſuffragii priventur, ut neque ipſæ alias eligere, neque ab aliis eligi poſſint, arbitrio ſuperioris.

Præfecta monaſterii, tamquam communis omnium monialium mater, ipſarum & corporis & animæ ſaluti diligentiſſime conſulat, eaſque ſtudioſe admoneat, ut puro corde ſint, vitæque integritatem ſervent, & ad perfectionem virtutum omnium contendant; ſiquidem quæ religionem ſuſceperunt, niſi ad ſummum illum gradum pro viribus pervenire conentur, minus ſane efficiunt, quam debent, pro vitæ & ordinis inſtituto, quod profitentur. Meminerit autem ſibi reddendam eſſe rationem juſtiſſimo judici erratorum, quæcumque moniales ejus negligentia aut culpa admiſerint.

In primis vero curet, ut pax & concordia ſororum conſervetur, ſublatis quantum ab ea fieri poterit, omnibus diſſidii ac diſcordiæ cauſis, ut quemadmodum debent, unum corpus & unus ſpiritus in earum ſponſo Jeſu Chriſto, perfecto caritatis vinculo colligetur.

Studeat etiam, ut ſingulæ ſuo munere recte fungantur; neque ulla alterius officium occupet, niſi auxilii cauſa; idque ipſius juſſu, & ut omnia ordine perficiantur, in primiſque ut ſilentium horis ac locis præſcriptis ſervetur. Si vero alicujus importunitas, aut re, aut verbo, ſororum pace perturbata, caritatem violarit; acerrime ab ipſa præfecta, &, ſi opus erit, a ſuperiore etiam monialium puniatur, & ejus animi elatio edometur.

Huic autem præfectæ, ejuſve vicariæ, quæ, illa abſente, ejus vim & locum obtinet, moniales omnes omnino obedientiam, & obſervantiam præſtent, quemadmodum earum votum poſtulat.

Quæ vero ejus juſſa neglexerit, neque pœnitentiam ſibi impoſitam adhibere voluerit, aut ſuperbe, & injurioſe reſponderit, non habita ejus dignitatis ratione, aut contumaciter defendendo, vel excuſando, eam impedierit, quominus illas reprehendat, aut caſtiget, quæ aliquid commiſerint; ut ſuæ contumaciæ & inſolentiæ graves pœnas pendat, apud ſuperiorem accuſetur ab iis, quas diſcretas appellavimus; quæ niſi id fecerint, flagella, diſciplinæ nomine, ſibi ſemel adhibere, & humi cibum capere cogantur.

Singulis etiam hebdomadis præfecta monialium conventum, ſive capitulum habeat, corrigendi cauſa moniales pro erratis, quæ ipſæ publice, vel in ſuorum officiorum munere admiſerint, quorum veniam ipſæ ſponte, atque humiliter coram omnibus petant, eiſque pœnitentiam imponendi, aliaque adhibendi, quæ earum inſtitutis tradita ſunt, ad pias in humilitate & ſui contemptione continendas, atque ad virtutes omnes ſtudioſe ſectandas.

Caveant autem moniales, ne pœnitentiam, ſibi a præfecta impoſitam, pertinaciter recuſent, neve ſuperioris temporis delicta ſibi invicem iniquo animo objiciant. Quæ hoc commiſerit, ei hæc ſit pœna, ut ſtatim ad ſingularum monialium pedes terram exoſculetur; ſibique flagella nomine diſciplinæ adhibeat.

In negotiis paulo gravioribus præfectæ nihil decernant, niſi ſcientibus & conſentientibus majori ex parte diſcretis, ſeu matribus conſilii.

In iis vero, quæ majoris ſunt deliberationis, præfectæ univerſum monialium capitulum convocent, idque ipſis ratum ſit, quod majori monialium parti placuerit.

In omnibus autem tacitis ſuffragiis caveant moniales, ne ſuffragii pilas, vel calculos inter ſe tradant in manus. Iis, quæ id commiſerint, ea pœna ſit, ut privatæ capitulo neque eligere, neque eligi ſuffragio poſſint, arbitrio ſuperioris.

Ad ſuffragia autem de quacumque re ferenda non admittantur, niſi quæ triennium poſt emiſſam profeſſionem in monaſterio fuerint commoratæ.

Diſcretæ probitate & prudentia ceteris monialibus antecellant.

Neque ſint pauciores quatuor, ubi moniales plures non ſint quadraginta; quod ſi plures ſint, ſaltem ſex creentur.

Moniales reliquarum ſermonibus audiendis ejuſmodi præponantur, quæ ætate matura, & ſpectata probitate ſint. Hæ diligenter, fideliterque ſuo officio fungantur: & ita loquentibus reliquis adſiſtant, ut quidquid tum intus, tum foris dictum, factumve fuerit, ipſæ audiant,

ac

ANNO CHRISTI 1565.

ac ſtudioſe animadvertant. Nec enim quidquam aut ita ſecreto proferri, ut eas lateat, aut, quod indignum ſit Dei ancillis, dici, aut fieri patientur: in quo ſi quidquam ſecus commiſſum fuerit earum culpa, vel negligentia, graviſſima pœna ſui ſuperioris arbitrio puniantur.

Novitiarum curam ſola magiſtra electa, loco a ceteris monialibus ſeparato, habeat: alia præterea nulla.

Hæc novitias in timore & cultu Dei & in obſervatione religionis erudiat, coneturque & vitæ exemplo, quæ nullam habeat anſam reprehenſionis, aſſiduiſque admonitionibus ita eas inſtituere in ſpiritualis & ſanctæ vitæ ratione, ut progredientes, Deo adjutore, perfectæ ejus ancillæ poſſint evadere.

Quæ autem ſibi id temere aſſumpſerit, ut aliquam ex novitiis erudiat, jus ei ſuffragii adimatur; ut neque eligere, neque eligi poſſit, quamdiu ſuperiori placuerit.

Januæ ſeptorum monaſterii die clauſæ ſint una ſaltem clave; quæ ab antiquiore janitrice cuſtodiatur, ut cum opus fuerit, aperiri poſſit. Nequaquam autem aperiantur, niſi duabus janitricibus præſentibus. At noctu duabus clavibus diverſis claudantur, quarum altera aſſervetur a præfecta, altera vero ab eadem janitrice antiquiore.

Cum autem januæ aliqua neceſſaria cauſa aperiuntur, moniales non audeant eo accedere, ut externum quidquam adſpiciant, vel cum ullo omnino, aut mare, aut femina colloquantur. Quæ id auſa fuerit, includatur in cellam, ubi tamdiu ſit, quamdiu ſuperiori videbitur; qua pœna etiam plectatur ea quæ januæ præpoſita eſt, ſi aut id permiſerit, aut ejuſmodi petulantiam ſtatim ad ſuperiorem non detulerit.

Quo tempore mutantur officia, una aut duæ moniales maturæ ac prudentes præficiantur monialium laboribus.

Hæ ad rotam recipiant quæ elaboranda ſunt; iiſque diſtribuant, quæ ad id opus faciendum ſunt idoneæ: quibus perfectis, ea ex eadem rota reſtituant iis, quorum ſunt, accepta mercede, ſemper ea præſente, quæ rotæ eſt propoſita.

Nulla præterea quidquam, quod elaborandum ſit, ne cognatorum quidem, aut affinium, accipiat. Quæ contra fecerit, ſingulis vicibus ſibi flagella diſciplinæ nomine adhibeat eo loco, quo moniales operibus elaborandis exercentur.

Si quæ vel morbo, vel juſta alia cauſa non impedita, pigritia, vel deſidia, aut pertinacia quadam ab hujuſmodi laboribus abſtinuerit; opſonio privetur totum id tempus, quo labori non incubuerit.

In loco item ubi moniales in laboribus exercentur, lectio quotidie adhibeatur; qua abſoluta, inter ſe conferant quæ audierint, certatimque ejectis vitiis ad virtutes conſequendas ſeipſas cohortentur.

Curet laborum magiſtra, ne ſermones, aut cantus profani, aut a monialium conditione & inſtituto abhorrentes inferantur.

Præfectæ, etiamſi earum officium ſit perpetuum, ſcribæ, ac reliquæ, quæ monaſterii bona quocumque modo adminiſtrant, fideliter & accurate eorum rationem præſcriptam habeant.

Singuliſque tribus menſibus ad capitulum ſummatim referant rationes accepti & expenſi; ut omnes, quomodo ſe res monaſterii habeant, intelligere poſſint. Verum quotannis rationem rerum omnium, quas adminiſtrarint, ſeparatim ſuperiori reddant, aut ejus vicario, ac ſi fuerint, monaſterii curatoribus deputatis. Quæ autem aut ſibi vindicarint, aut perperam perdiderint monaſterii bona, ſuperioris arbitratu acerrime puniantur.

ANNO CHRISTI 1565.

Ut autem nulla fraudis occaſio relinquatur, in ſingulis monaſteriis ſingulæ capſæ conſtituantur ad hunc uſum, ut in illis communis pecunia collocetur: quæ duabus clavibus, iis inter ſe diverſis, clauſæ ſint; quarum altera a præfecta monaſterii, altera a majori diſcreta aſſervetur. Nec vero capſa aperiri, aut in ea poni pecunia, aut inde auferri poſſit, niſi & præfecta & major diſcreta & ſcriba monialis, quæ ejus rationem ineat, interfuerint.

Duabus item clavibus, iiſque diverſis, horrei, & ejus loci, ubi farina aſſervetur, oſtia concludantur: quæ ſingulæ a ſingulis matribus, ei officio præpoſitis, cuſtodiantur. Ea autem ſemper adſit, cum triticum, vel farina importatur, vel exportatur.

Præfecta & moniales bona monaſterii alienare, permutare, locare, aut contrahere nullo modo poſſint, niſi ſciente, conſentiente, ac præſente rerum ſuperiore, aut ejus vicario: ſervatis item ceteris, quæ jure ſervari debent. Aliter contractus irritus ac nullus ſit.

Neque item ædificare, niſi conſentientibus ſuperiore ac civibus monaſterii curatoribus, qui operam dabunt ut id quam minimo ſumptu commode ac decenter fiat.

Quæ præpoſitæ ſunt curæ ægrotantium, pias & miſericordes ſe illis præbeant, quanta maxima poſſunt & patientia & diligentia: ac tales ſe illis præſtent, quales ceteras vellent, ſi ipſæ ægrotarent.

Ægrotis cibus, & medicamenta opportuna a præfecta, & ab electis ad id miniſtris ita adhibeantur, ut monaſterii facultates tulerint.

Præfecta autem caritatis cauſa eas quotidie viſitet, ut & ſolatio ſit, & melius ab eis cognoſcat, ac curet quæ ipſis ſint neceſſaria.

Si vero aliqua moritur, confeſſor cum comite, quem ſuperior approbarit, ingrediatur ſepta monaſterii tunc cum ejus corpus ad ſepulturam dandum fuerit: pieque ac celeriter, quod eo tempore perſolvendum ſit, officio fungatur.

V.

De puellis ad religionem mittendis.

Cum primum puellæ ad ſuſcipiendum ſacrum habitum offeruntur, monialium præfecta parentes, vel eos quorum curæ commiſſæ ſunt, admoneat excommunicationis, quæ propoſita eſt a ſacro Tridentino concilio iis, qui ſuas puellas, vel alienas invitas eum cogunt ſuſcipere, aut profiteri religionem. Idem ab earum ſuperiore fiat, cum ejus conſenſus requiretur. Seſſ. 25. c. 18. de reg.

In iis monaſteriis, in quibus moniales pauciores ſint quinquaginta, duæ tantum germanæ ſorores, aut tres, quæ ſint unius generis ac familiæ, recipi poſſint.

Ubi vero plures ſunt quinquaginta monialibus, ibi tres tantummodo ſorores, aut quatuor ejuſdem familiæ recipi liceat, ſi ita monialium capitulo videatur.

Præfecta & moniales de puella earum ſuffragiis ad ſuſcipiendam religionem admittenda:,

ANNO CHRISTI 1565.

quidquam polliceri, aut capitulum cogere non audeant, priusquam libero loco ab episcopo, aut ab eo cui ipse id munus delegarit, puella secreto examinata ac probata, facultatem suscipiendi in eo monasterio religionem scripto consecuta fuerit, consentiente etiam illius monasterii superiore.

Ab iis autem omnibus prius diligenter inquiratur de moribus, vita, ætate, quæ major sit duodecim annis. ac de libera & pia voluntate puellæ,

Quæ anno saltem antequam examinetur, & monialium capitulo admittenda proponatur, propositum religionis suscipiendæ in eo monasterio, & episcopo, & monialibus, earumque superiori patefecerit, ut interim hujusmodi inquisitio mature fieri possit.

Quo etiam tempore ipso, confessori illius monasterii, aut cui episcopus ejusmodi munus puellas has audiendi commiserit, semel singulis mensibus peccata sua confiteatur, sacrosanctamque sumat eucharistiam, ac persæpe moniales in locis collocutionum alloquatur, ut ab eis tum explorari accuratius, tum admoneri melius possit de omnibus, quæcumque illi agenda & ferenda erunt religionis causa intra septa monasteriorum ne ullo unquam tempore conqueri, & insciti am excusare possit.

De puella admittenda ad suscipiendam religionem, ac mox etiam novitia ad professionem, ferantur tacita suffragia, ut singulæ moniales, nullo affectu impeditæ, libere suæ conscientiæ possint satisfacere.

Nec vero hujusmodi puella ad religionem, neve novitia ad professionem recipiatur, nisi duas ex tribus partibus suffragiorum tulerit.

Puellæ ad religionem admissio aliter facta, quam præscriptum sit, irrita sit & nulla.

Præfecta vero, cujus culpa vel negligentia id factum fuerit, ab officii administratione submota, velo etiam ad sex menses eo ipso privata esse intelligatur.

Præfecta autem statim de suffragiorum exitu superiorem admoneat, ut in librum, ad hujusmodi usum institutum, ejus nomen, quæ recepta sit, ab eo referatur.

Cum primum suffragiis capituli aliqua recepta est, statim omnes vestium delicias, & inanem ornatum deponat: & nigro vel fusco vestitu, aut albo, at non serico, induatur ea modestia & submissione, ut omnes intelligant, eam mundo renuntiasse, ut Deo religiose inserviat: quo vestitu semper utatur, donec in monasterium introeat, & interea a choreis, & spectaculis inanibus abstineat.

Quæ vero eo modo, quo diximus, recepta fuerit, monialium vestibus in monasterio indui non possit, nisi sex mensibus, postquam recepta fuerit, idque concessu episcopi, & monialium superioris; quibus liberum sit, vel producere, vel contrahere illud semestre tempus, quemadmodum eis expedire videbitur.

Tumultus autem evitandi causa deducatur mane ad monasterium ab intimis propinquiis mulieribus, nulla pompa, nulloque invitatu aliorum, & sola introducatur in ecclesiam interiorem monasterii. Missaque audita, & sumpta communione, ceterisque solemnibus ceremoniis adhibitis, coram reliquis monialibus, a superiore, aut monasterii confessore vestiatur, qui illam adeo gravem, sacramque actionem aliquo pio sermone prosequatur. Quod etiam in professione servetur.

Superior, sive confessor hanc cautionem adhibeat, ne puellæ novitiæ nomen gentilium feminarum imponat, sed sanctarum, quæ ab ecclesia celebrantur.

Quæ puella postquam monialium vestem suscepit, amplius e monasterii septis exire non possit: nisi fortasse nondum professam pœniteret in monasterium introisse. Si vero semel exierit, nulla illi in posterum facultas redeundi concedatur.

Novitiæ causa ante professionem ex decreto Tridentini concilii nihil monasterio detur, præter id quod necessarium sit ad victum, & vestitum ejus temporis, quo fuerit in novitiatu, quo totum repræsentari volumus, antequam puella in monasterium ingrediatur. Sess. 25. c. 16. de regul.

VI.

De novitiis ad professionem recipiendis.

Quoniam Tridentini concilii decreto professio ante decimumsextum annum expletum, & ante annum probationis post susceptum habitum facta, nulla est, nullamque parit obligationem; curent episcopi, ne novitia ulla ante illam ætatem & tempus ad professionem admittatur. Ibidem c. 15.

Præfecta autem monasterio triginta ante diebus episcopo significet, quo tempore novitia professura sit; ut vel ipse, vel, si is abest, impedituve, alius, cui ille id negotii dederit, novitiæ voluntatem cognoscat, perspiciatque an ejusmodi conditionibus sit, quas monasterii illius & ordinis regula postulat: an item monasterium idoneum. Ei denique demonstret, quam gravis ea res sit, quamve multas res tria illa religionis vota requirant: ut ea, antequam ad professionem recipiatur, vinculi vim intelligat, quo se obstringi vult.

Si præfecta id facere neglexerit, ejusdem Tridentini concilii decreto ab ejus officio tamdiu amoveatur, quoad episcopo videbitur. Ibidem c. 16.

Novitia ne examinetur intra septa monasterii, sed extra in publica ejus monasterii ecclesia, ut libere & fidenter suam voluntatem exponere possit.

Quod vero professione facta, eleemosinæ gratia ad professam sustentandam monasterio datur, id quo tempore puella religionis habitum suscipiet, apud virum, monialibus & earum superiori probatum, deponatur: ut nullo impedimento tum monialibus præsto esse possit.

Nulla autem renunciatio bonis a novitia fiat; nisi quemadmodum a concilio Tridentino jussum est, facultate ab episcopo, vel ejus vicario permissa, ad duos proximos menses ante professionem fiat.

Et quoniam, quæ moniales, professione facta, velum susceperunt, quotidie suæ religionis divinum officium dicere debent, nulla ad professionem admittatur, quæ congrue legere, & officium discere nesciat. Id autem experiri debebit is, cujus officium est eas examinandi: qui, se præsente, eam legere jubebit.

Professionis autem, & diei, & anni, quo facta est, in libro ad eum usum confecto, memoria conservetur, manu ejus monialis, quæ scribæ officio fungitur: adhibita subscriptione ejus, quæ professa sit, si modo scribere sciverit; & superioris, qui eam admiserit.

Quo die puella profitetur, vel monialem habitum induit, in foresteriis, ædibusque monia-

ANNO CHRISTI 1565.

nialium, ab ejus propinquis, & amicis convivia ne fiant, neque bellaria dentur.

VII.

De divinis officiis, precationibus, & lectione monialium.

Cum ad sanctimoniales valde pertineat laudare assidue Deum creatorem, conservatorem, & redemptorem mundi, eidem gratias agere & supplicare, ut suam misericordiam omnibus hominibus ad salutem impertiat; idcirco moniales omnes die noctuque chorum frequentent: sacrisque officiis distincte, attenteque ab ipsis, & voce, & pio animi affectu celebrandis intersint: illis solum exceptis quarum præfecta justi impedimenti excusationem acceperit.

Adsint autem singulæ initio divinorum officiorum, congruenti sui ordinis vestitu indutæ, in suis ac propriis locis, & usque ad finem persistant: non prius inde discedentes, quam præfecta, aut vice ejus alia, discessus significationem fecerit; nisi necessitate aliud postulante id eadem permiserit.

Soni, cantus, qui honesti & spirituales non sint, colloquia etiam; risus, quidquid præterea indignum est domo Dei, & ejus divina majestate, cum qua colloquimur in oratione, omnino amoveantur.

Quæcumque autem contra hæc, quæ jussa sunt, aliquid fecerit, præfectæ arbitrio pro modo culpæ acriter puniatur.

Et quia mentis oratio tanto præstantior est ea, quæ solum ore exprimitur, quanto anima est excellentior corpore; piis incredibile solatium affert, & fructum; eosque quotidie novis cumulat muneribus, in Deum quodam modo convertens: ideo moniales, & velatæ, & conversæ, præter horas canonicas, aliasque orationes, quas ex officio habere debent, quotidie in chorum universæ convenientes, nisi necessario impediantur, saltem per horam, mentalem orationem adhibeant: semihora videlicet post matutinum, itemque post nonam, aut completorium, sublatis ad Deum mentibus, piis & salutaribus rebus contemplandis; præsertim vero vitam, doctrinamque domini nostri Jesu Christi, atque ejus sancta mysteria studiose meditabuntur, passionem videlicet, mortem, resurrectionem, ascensum in cælum, extremum adventum ad judicium, beatorum gloriam, & damnatorum supplicia; aliaque ejusmodi, quæ ad Dei gloriam, & propriam proximorumque salutem pertineant.

Quoniam vero a Tridentina sancta synodo prohibetur, ne in choro vel monasterii septis, sed in ecclesia publica sanctissimum Christi corpus conservetur; efficiant superiores, ut ejusmodi decreto ubique obtemperetur.

Diebus festis ut otium, a quo mala omnia oriuntur, evitetur, moniales tempus, quod sibi a divinis officiis, & consuetis orationibus superfuerit, in sacra aliqua lectione consumant, quæ ad Dei & sui ipsius cognitionem eas ducat, viamque monstret perfectionis, & æternæ vitæ, idque vel separatim, vel conjunctim faciant; cum hujusmodi lectio suavis & fructuosa sit animarum oblectatio; vitia coerceat; ad virtutes inflammet: contra autem, inanium librorum lectio mentes corrumpat.

Quod ne accidat, superior, aut confessor omnes monasterii libros perspiciat, & recognoscat; singulas moniales in virtute obedientiæ suos proferre cogens.

ANNO CHRISTI 1565.

VIII.

De communi vitæ usu, ac de proprietate tollenda.

In omnibus monasteriis, quod ad cibum, potum, somnum, ceteraque res attinet, omnes communiter vivant; ut a sacro Tridentino concilio decretum est neque quidquam inter eas differat, aut alia alii præferatur, aut posthabeatur, quemadmodum votum paupertatis postulat: ut tuum & meum, atque omnis privata rerum possessio, & re & verbo omnino tollatur, omnis etiam supervacaneus & inanis rerum usus.

Neque ulla sit, quæ quidquam possideat, aut adhibeat, ut proprium, etiamsi ad necessitatem concessum sit.

Omnes itaque monasterii proventus, cujuscumque generis sint, eleemosynæ etiam, & quæstus ex laboribus, libelli præterea, legata & bona mobilia, & immobilia, quæ testamento relicta, & quæ donationis, vel alia quavis causa obtinuerint, a singulis monialibus ad communem monasterii utilitatem conferantur. Præfecta vero pro sua prudentia, & humanitate ex illis ipsis ejus necessitati potissimum consulat, ad quam pertinerent, nisi obstaret paupertatis votum.

Utque omnis proprietatis occasio tollatur de monasteriis, confessores, ac præfectæ, voti paupertatis accuratius servandi gratia, monialibus suadere studebunt, ut curent omnes vestes lineas, laneas, vel pelliceas, aut cujusvis generis in communi loco asservandas: duasque ex monialibus, quo tempore mutantur officia, iis excutiendis, purgandis & farciendis præficiendas: quæ etiam sororibus in singulas hebdomadas pro tempore, & ut usus feret, eas distribuant, nullaque vestes apud se habeat, præter eas, quæ ad quotidianum usum sunt necessariæ.

Ægrotarum vero vestes, contagionis nomine suspectæ, separatim custodiantur, aut apud illas ipsas relinquantur.

Dona, quæ singulis mittuntur, ad præfectam afferantur: nec ulla possit illa accipere, aut ad usum adhibere, nisi sciente & consentiente præfecta. Quæ in id omnino incumbere debet, ut ex monasterio vitium proprietatis, tamquam multorum malorum causam evellat. Neque cuique permittat ut pecuniam apud se habeat.

Ter autem in singulos annos, præfecta una cum discretis, cellas & supellectilem singulorum monialium diligenter inquirat, & scrutetur ne ulla quidquam habeat proprii, aut plus, quam quantum ei ad suum usum concessum fuerit.

Quod si quæ proprii aliquid tenere deprehensa aut convicta fuerit; ea biennio activa & passiva voce privata sit ex Tridentini concilii decreto; atque etiam juxta suæ regulæ & ordinis constitutiones puniatur, multoque magis, quæ ex communi, aut ex eo, quod alicujus usui tributum sit, furtim sibi aliquid vindicaverit.

Si præterea speculum, catellus, unguenta aut suffimenta, & hujusmodi inanium rerum quidquam apud aliquam repertum fuerit, superior

ANNO CHRISTI 1565.

perior ſtatim id e monaſterio auferendum, & eam apud quam inventum fuerit, acriter puniendam curabit.

Monialis ſive velata, ſive converſa ſit, eleemoſynam dare, largiri, aut vendere eſculentas res, veſtes, aut bona cujuſvis generis ſint, etiamſi ad uſum ei attributa ſint, aut etiam legare omnino non poſſit. Quæ ſecus fecerit, velum ei per menſem adimatur; ac ter ſe verberibus ad diſciplinam affligere cogatur.

In quo tamen integrum ſit præfectæ concedere facultatem, cui concedi debere judicarit, aliquid devotionis, ac religionis cauſa, vel aliud exiguum elargiendi propinquis, ac bene merentibus.

Ad ſonitum minoris campanæ omnes conveniant ad benedictionem menſæ, quam præfecta, vel vicaria, vel, ipſis abſentibus, antiquior diſcreta faciat.

Deinde loco & ordine diſcumbentes non prius diſcedant, quam Deo gratiæ actæ fuerint. Quæ non obedierit, uno die opſonio privetur, ac poſtremo loco in menſa ſedere cogatur.

Mane & veſperi ad primam, & ad ſecundam menſam aliquis ſpiritualis liber, qui ad religionem incendat, quotidie legatur, omnibus diſcumbentibus, cum ſilentio & attentione audientibus: ut una cum corpore mens etiam recreetur.

Univerſæ moniales, ſi fieri poſſit, uno loco dormiant, a præfecta, aut a vicaria optime concluſo; cujus claves ab ipſa præfecta aſſerventur.

Singulæ autem in ſingulis lectis omnino dormiant, & in ſingulis etiam cellis, ſi tanta ibi ſit copia cellarum, ut omnes capere poſſint. Cellæ vero diu noctuque apertæ ſint, ut præfecta in ſingulas horas inſpicere eas poſſit. Dato autem ſigno eundi cubitum, locoque ubi dormitur clauſo, præfecta, aut ejus vicaria, aut aliqua ex diſcretis, omnes cellas viſitet, ut an omnes in ſuis dormiant locis animadvertat.

IX.

De clauſura, & quæ ad eam tuendam aliqua ratione pertinent.

Monialibus nulla quidem nimia diligentia videri debet ad ejus theſauri cuſtodiam, cujus cauſa propinquis, rei familiari, ac terrenis omnibus rebus, euriſque renuntiantes, in ſepta monaſterii ſe incluſerunt.

Ut igitur ſanctum earum propoſitum, ea ex parte, quæ diaboli inſidiis maxime patet, communiatur, curent epiſcopi, ut ad omnes feneſtellas, ubi colloquendum ſit, duo ferrei clathri, ſeu cancelli conſtituantur; qui ſaltem palmo diſtent alter ab altero.

Inter virgas ferreas, quibus ſinguli cancelli compacti ſunt, non plus omnino quam uncia interſit.

Sint autem virgæ ita ſolidæ, ut neque facile frangi, neque flecti poſſint.

Intimo vero cancello, quo moniales ad colloquendum accedunt, ferrea lamina appingatur, quæ moveri nequeat: ſitque exiguis foraminibus, ad audiendi tantum commoditatem perforata, cui lineus pannus nigri coloris, ligneis tabellis affixus, inſtar feneſtræ, quæ aperiri poſſit, cum erit colloquendum, apponatur.

In ea lamina fieri poſſit quadrata feneſtellula novem tantummodo unciarum, cujus clavis a præfecta cuſtodiatur: neque eam feneſtellulam aperire liceat, niſi quo tempore colloquendum ſit cum epiſcopo, vel ordinis ſuperioribus, aut cum parentibus, & fratribus monialium, & aliis arcta propinquitate & genere conjunctis: aut cum inſtrumentum aliquod confici, vel ſacrum ſermonem audiri oporteat.

Quod vero ad hujus feneſtellulæ conceſſionem attinet, excepta ſint monaſteria, quorum moniales vel lege, vel conſuetudine ab externis hominibus conſpici numquam ſolent.

Oſtia locorum, quæ collocutioni ſolum & intus & foris ſunt attributa, ſemper clauſa ſint: quorum claves ſint apud antiquiſſimam earum monialium, quæ audiendis ſermonibus ſint præpoſitæ, nec niſi cum opus ſit longiori collocutione, aperiantur. Ceterum janitrix ex clathrata januæ feneſtellula, janua tamen clauſa; rotariæ ex rota reſpondebunt pulſantibus.

Loca autem intus & foris ad collocutionem attributa, cum ibi ſint qui loquantur, ſemper pateant, ut quinam ſint, videri poſſint.

Oſtia, per quæ a ſeptis monaſterii in exteriorem eccleſiam patet aditus, ad menſem muro obſtruantur. Si quid in hoc præfectæ culpa, vel negligentia commiſſum fuerit, ea & officio & velo ſuperioris arbitrio privetur.

Omnes feneſtræ & cancelli, & quicumque locus per quem moniales externam eccleſiam introſpicere poſſint, inædificentur, præter feneſtram, in qua collocata eſt rota; & feneſtellulam ad ſolum ſacroſanctæ euchariſtiæ ſumendæ uſum conſtitutam; ac illam feneſtram per quam corpus & ſanguinem domini noſtri Jeſu Chriſti a ſacerdote celebrante elatum aſpicere poſſint.

Ea feneſtra perpetuo lineo panno contecta ſit, qui tantummodo, cum ſuſtollitur ſacroſancta euchariſtia, amoveatur. Feneſtræ autem ratio ſit ejuſmodi, ut ſacerdos ex altari moniales intueri nequeat.

Curent epiſcopi & alii ſuperiores, ne e vicinorum ædibus, quicumque illi ſint, monaſteria inſpiciantur; maxime vero ſi fratrum cujuſvis ordinis aut presbyterorum ædes illis immineant: quo caſu parietes altius tolli & novos ædificari jubeant eorum ſumptibus quorum epiſcopi, & ii qui monaſteriorum curatores ſint, intereſſe judicaverint, quacumque appellatione remota.

Quamobrem etiam ſæcularium principum auxilium implorent, ut monialibus ab externorum hominum aſpectu, & auditu liberis ſecure per monaſterium ambulare liceat.

Regulares viri in poſterum ne in ea loca migrent, neve areas, monaſteriis monialium proximas, ædificandi cauſa emant, unde monialium aſpectus fieri poſſit. Moniales in monaſteriorum ædificatione vicinia regularium virorum ædibus, aut iis locis, unde ipſæ ab illis inſpici poſſint, in poſterum prohibemus.

Ædes proximæ monaſteriis ſanctimonialium famoſis mulieribus ne locentur.

Neve ibidem ſpectacula, cantus, ſaltus, ludi, & hujuſmodi profanæ res & inanes exerceantur, quæ eas a ſacro officio avocare, aut ipſis offenſionis cauſam præbere poſſint.

Quem-

ANNO CHRISTI 1565.

Sess. 25. c. 5. de regul.

Quemadmodum a sacro Tridentino concilio sancitum est, moniali professæ nulla ratione e monasterii septis egredi liceat, nisi ex causa legitima quæ ab episcopo probata sit.

Hujusmodi vero licentia egrediendi nullo pacto permittatur, nisi id gravissima res & summa necessitas postularit: neque iis monialibus, quibus nisi ex summi pontificis concessu egredi fas est. Apostatæ, fugitivæ, & delicti causa ejectæ e monasteriis, quæ cum sacro vestitu, aut sine eo vagantur non sine scandalo religionis, ab episcopis ceterisque earum superioribus petito etiam sæcularium principum auxilio, ad sua monasteria redire cogantur, ut ibi dignas pœnas pendant suorum scelerum. Quod si superioribus in monasteria restitui debere minime videantur, in earum mulierum numerum, quas convertitas vocant, cum bonis quæ attulerunt ad monasterium adscribantur. Ea autem bona, illis mortuis, priori monasterio restituantur.

Si qua monialis in monasterii septa marem aut feminam cujusvis ætatis conditionisve, etiam matrem, aut sorores sint, introduxerit, tribus mensibus in carcerem concludatur; eique singulis sextis feriis jejunanti nihil præter panem & aquam ad cibum & potum adhibeatur, atque ad annum velum adimatur. Eamdem pœnam subeant quæ rotæ & januæ præpositæ fuerint; præfectæ etiam & quævis aliæ, quarum consensu id commissum sit.

Quicumque vero clericus, sive sæcularis, sive regularis, cujuscumque ordinis, aut laicus cujuscumque status, dignitatis, gradus, conditionis, ipsarum monialium septa interdiu, vel noctu introire ausus fuerit, præter excommunicationis pœnam, quam ex concilii Tridentini decreto ipso jure subit; aliis etiam gravissimis pœnis, habita personæ criminisque ratione, puniatur. Et si ecclesiasticus sit, aut beneficia obtineat, suorum etiam ordinum munere ex ordinarii voluntate prohibeatur; suisque omnibus beneficiis privetur. Quo decreto excipimus eos, quibus ob necessariam monasterio eorum operam & industriam superior septa ingrediendi facultatem, quotannis renovandam, scripto permiserit. Is autem meminerit sibi a Tridentino concilio jus ademptum esse ejusmodi facultates concedendi, nisi in casibus necessariis; ideoque caveat, ne quæ intus officia moniales obire possunt, ad ea præstanda externi in septa monasterii introducantur. Atque ut in hac necessitate dignoscenda una eademque ratio ubique servetur, & ille facile concedendi usus coerceatur; episcopus adhibitis in consilium omnibus monasteriorum superioribus, etiam regularibus, statuat ac præscribat, quæ opera in monasteriis necessarium externorum ingressum requirant. Quam vero rationem in hac re præscripserit, ea ab omnibus, etiam regularibus, inviolate servetur.

Ibidem.

Intra septa monasterii mares & feminæ cujusvis generis, etiamsi ipsis monialibus inserviant, vel sint ætate confecti, nulla de causa pernoctare possint, proposita pœna excommunicationis latæ sententiæ, quam & is qui pernoctarit, & præfecta quæ id permiserit, subeat; quibus addantur aliæ pœnæ superioris arbitratu. Neve intus in eisdem septis boves, equos, & jumenta cujusvis generis alant.

Si contra fiet, præfecta tres menses ab officii sui munere amoveatur.

Moniales cum nemine externo omnino colloquantur; nisi is licentiam scriptam & obsignatam a superiore monasterii, aut ab eo, quem is suo nomine substituerit, atque in cancellaria episcopali gratis descriptam attulerit. Quæ contra id fecerit, privetur trium mensium facultate loquendi cum externis omnibus cujusvis sexus, etiam propinquis; cogaturque singulis sextis feriis ejus temporis, disciplinæ nomine, flagella sibi publice adhibere, & orare eo psalmo, *Miserere mei Deus*.

Licentiæ autem, scripto permissæ, accipiantur ab iis, quæ rotæ sint præpositæ, priusque ad præfectam deferantur, quam illæ accersantur, quæ scripto nominatæ sint. Præfecta ubi scriptum legerit, manumque & signum ejus agnoverit, cujus officium sit facultatem colloquendi concedere, benedictione adhibita, permittat iis, quæ scripto nominentur, ut cum illis tantummodo loquantur, qui nominatim descripti sint: idque ad communem collocutionis fenestellam; non ad januam, neque in ecclesia, aut alibi, præsentibus semper monialibus arbitris ei muneri præfectis. Quæ vero ad colloquendum accesserint, brevi finem loquendi faciant: caveantque ne tempus, quo nihil est precio sius, inani aut inutili sermone consumant.

Non est ferendum, ut moniales, præsertim sacris diebus, aberrantes ab oratione, ceterisque piis exercitationibus, sermonibus minime necessariis tempus consumant.

Idcirco, quibus diebus sumitur sacrosancta eucharistia, & quoties festi ex præcepto ecclesiæ celebrantur, tempore etiam adventus & quadragesimæ, in vigiliis præterea de præcepto, omni denique tempore, cum divina fiunt officia, moniales cum externo nemine omnino colloqui possint, nisi necessitas ita postulet.

Moniales vero, tam quæ audiendis sermonibus præpositæ sunt, quam illæ, quæ loquentur, ne monasterium absurdis & inanibus rumoribus compleatur, cum nemine omnino communicent quæ ab externis acceperint, nisi cum præfecta, si eis expedire videbitur ut aliqua ad eam referantur.

Vigilent præfectæ, & quæ sermonibus audiendis præpositæ sunt, ne quisquam ad colloquendum cum monialibus accedat, simulato ejus nomine, qui in scripta licentia nominatur. Quod si id a quoquam commissum fuerit, is ab episcopo: quæ vero cum eo collocuta fuerit, & quæ scientes permiserint, a superiore, harum constitutionum præscripto, gravi pœna eorum arbitratu afficiantur.

Quicumque vero clericus sive sæcularis sive regularis, cujuscumque ordinis, aut laicus cujuscumque status, dignitatis, gradus & conditionis, ad monialium monasteria accesserit, & cum earum aliqua, non impetrata, ut præscriptum est, colloquendi facultate, sermonem habuerit, graviter puniatur.

Hoc autem edicto, neque patres, neque fratres teneri volumus, quibus non impetrata illa colloquendi facultate, sed servatis ceteris regulis hac ipsa de re latis, cum filiabus & sororibus tantum colloqui, non tamen septa unquam ingredi licebit.

Nemini omnino, neque sacro, neque profano, neque mari, neque feminæ, liceat adire monasteria monialium docendi causa cantum, quem figuratum vocant.

In iis tamen monasteriis, in quibus non in exteriori ecclesia a sæcularibus, sed intus a monia-

ANNO CHRISTI 1565.

nialibus organo ſonatur, permittere poterit ſuperior alicui viro, moribus & ætate ab epiſcopo probato, ut foris ad feneſtellam collocutionis monialem organiſtriam tantum ſonandi artem edoceat, ſi in eo ſtudii genere plus proficere neceſſe habeat.

Hæc autem intus ad ipſam feneſtellam diſcens commorabitur; cui ſemper aſſiſtent duæ ex iis, quæ audiendis ſermonibus præpoſitæ ſunt.

Quæ contra fecerit, ſive præfecta, ſive alia velo privetur, aliiſque præterea pœnis afficiatur, arbitratu ſuperioris.

Organum autem in poſterum ne conſtituatur, niſi locus, in quo apte locetur, ſuperioris judicio ante probetur.

Prohibentur etiam moniales ipſæ intus, aut per alios foris ſonare muſicis inſtrumentis, præter organa & harpichordium, quo ars organo ſonandi diſcitur.

Ne liceat monialibus depoſiti, aut cuſtodiæ cauſa, in monaſterio habere pecuniam, gemmas, veſtes, aut ejus generis res ullas cujuſvis perſonæ, nec vaſa quidem florum, aut fruticum.

Quod ſi quæ in præſenti habeant, ut omnis incommodi cauſa tollatur, ad tres menſes, quibus debent, ea reſtituant.

Contumacibus, aut negligentibus pœna ſit; præfectis, officii: ceteris, veli ſpoliatio.

Moniales ne animi quidem relaxandi cauſa, fæcularium virili aut muliebri veſtitu utantur, cum dedeceat Dei famulas veſtes ab earum profeſſione alienas induere. verum decoro ſemper ſervato omnium & temporum & actionum, permittente præfecta, honeſte, & quemadmodum ſacras Deo virgines decet, animum remittere licebit.

Moniales etiam, ne offulas, aut cetera hujuſmodi conficiant donandi gratia, prohibemus: propter temporis jacturam & ſumptum, qui in eas impenditur. Quæ contra decretum illud commiſerit, vel permiſerit, ſuperioris arbitratu puniatur; maxime vero in præfectam animadvertatur.

Nulli moniali fas ſit ad quemquam ſecreto literas ſcribere, præter ſuperiorem & epiſcopum, ſi de aliqua gravi re eſſet admonendus.

Neque ad ſe miſſas literas aperire & legere, niſi præfecta prius eas coram vicaria legerit, aut ſe præſente legi juſſerit.

Quæ contra hanc legem aut ſcripſerit, aut acceperit literas, per duos menſes e ſua cella pedem non efferat: & ſingulis ſextis feriis ita jejunare cogatur, ut tantum pane & aqua veſcatur. Ac, ſi eæ literæ ſuſpicionem aliquam criminis haberent, ea, ad quam ſcriptæ fuerunt, præter prædictam pœnam, ſex menſes & facultate loquendi ad feneſtellam monialium collocutionis, & velo privetur.

Verum, ne præfecta falli poſſit, fictis ei literis oſtenſis, quæ aliæ ſint ab acceptis, & ab illis, per quas reſponſum eſt; quæ rotæ præpoſitæ fuerint, omnes accipient literas, quæ ad monaſterium pervenerint, eaſque ſtatim ad præfectam afferent, a qua etiam literas, a monialibus ſcriptas, accipient clauſas & obſignatas coram eadem ipſa. Quas deinceps nuntiis externis tradent.

X.

De converſis.

Converſis minimum quadraginta annos natis & ſuperiori probatis, facultas ſit exeundi ſeptis monaſterii, propter negotia monaſterio neceſſaria, permittente tamen præfecta, quotieſcumque exeundum fuerit.

Cui etiam liberum ſit eas, ſi ita videbitur, intra ſepta ſemper retinere. quod ut faciat, ſi modo poſſit, eam vehementer cohortamur.

Ad funera autem ne prodeant, niſi quæ ordinis ſint Mendicantium.

Exeuntes vero binæ prodeant; neque longius diſcedant altera ab altera, quam ut ſe invicem aſpicere & audire poſſint.

Quibus, ſi ex urbe egredi contigerit, ſemper in eodem lecto ſomnum capiant.

Caveantque, ne in cujuſquam famoſæ perſonæ domum introeant, etiamſi illa de monaſterio benemerita fuerit.

Neve in domiciliis, ubi aliæ honeſtæ mulieres non habitent, pernoctent.

Neve literas, aut mandata clam perferant.

Aut quidquam inane monialibus renuntient, quod foris viderint, aut audierint.

Delinquentibus pœna ſit carcer, aut etiam gravior, arbitratu ſuperioris.

XI.

De puellis ſæcularibus, quæ in monaſteriis, educantur.

Puellæ ſæculares cujuſvis generis, conditionibus & ætatis, quæ nunc in clauſura monaſterii, educationis, aliave cauſa commorantur, poſt annum, e monaſterio exire cogantur, niſi omnibus iis præditæ, quæ ad ſuſcipiendum religionem, monaſterii inſtitutis, Tridentini concilii, & harum conſtitutionum decretis requiruntur, monachalem veſtem ſumere voluerint. Epiſcopis tamen facultas permittitur probabili de cauſa prorogandi tempus ſuo arbitratu, conſentiente ſuperiore regulari in iis monaſteriis, quæ ei ſubjecta fuerint.

In poſterum puellæ educationis cauſa in monaſteria ne recipiantur ſine licentia ſcripto permiſſa ab epiſcopo, ac ſuperiore regulari, ſi ei ſubjectum fuerit monaſterium, cui etiam prius acceſſerit ſcriptus metropolitani conſenſus.

Hæc autem licentia non concedatur puellis, quæ habeant a quibus regi & educari commode poſſint; aut iis quæ decimum annum non compleverint, aut majoribus quindecim annis.

Quæ ſemel exeunt e monaſterio, amplius aut in illud, aut in ullum præterea aliud admitti non poſſint, niſi cum moniales fieri voluerint.

Hujuſmodi autem puellæ nigri tantummodo, aut fuſci, vel albi coloris veſtes, non ſericas, adhibeant. Nullo præterea exquiſito ornamenti genere utantur; ne ſint concinnatæ; neve habeant inaures, nec monilia; aut ejus generis inanes delicias.

Cum propinquis, aliiſve externis ne colloquantur; niſi eiſdem ſervatis, quæ ſupra de monialibus eo in genere decreta ſunt.

Dor-

ANNO CHRISTI 1565.

Dormiant, cibum capiant, verſenturque loco ſeparato a monialibus, iis exceptis, quæ ipſis regendis & inſtituendis præpoſitæ ſunt: cum nullaque moniali conſuetudinem habeant, præterquam in eccleſia, cum miſſa, aut divina officia celebrantur.

Puellarum alimenti & educationis cauſa quotannis monaſterio non minus ſolvatur triginta aureis; cujus pecuniæ dimidium in ſingulos ſex menſes repræſentetur. Quod ſi ea pecunia per ipſos ſex menſes non numerata fuerit, puellæ ad ſuos remittantur, quos magiſtratus monaſterio omnino ſatisfaçere cogant.

Quæcumque ex iis puellis monialis fieri voluerit, ad propinquos ſuos mittatur, aut ad eos, qui ipſius curam habent, apud quos ſaltem per menſem maneat, priuſquam ab epiſcopo, aut ab ejus miniſtris examinetur; idque, ut facilius ac melius ejus libera voluntas exquiri & explorari poſſit.

Puellas vero domi ſuæ foris viventes, neque literas, neque ullam omnino artem monialibus docere liceat; ne ad feneſtellas quidem, aliave collocutionis loca: quod ſi id monialium præfecta quovis modo permiſerit, ſemeſtri adminiſtrandi officio privetur.

XII.

De concionatoribus, confeſſoribus, viſitatoribus & capellanis.

Qui monaſteriis præſunt, doctos, prudentes, ac pios concionatores adhibeant, qui bis ſaltem in ſingulos menſes ad cancellos collocutionis monialium, vel ad feneſtellas eccleſiæ, Dei verbum prædicent, eaſque erudiant in omnibus, quæ ad Dei cultum, & ſempiternam ſalutem conſequendam pertinent.

Concionatoribus autem ne liceat cum monialibus ſeparatim colloqui; niſi eis a ſuperiore monaſterii licentia permittatur.

Præficiantur etiam monialibus confeſſores & ætate provecti & prudentes & Deum timentes, qui ſemel ſaltem in ſingulos menſes audiant peccata monialium: eiſque ſacroſanctam euchariſtiam adminiſtrent, quemadmodum ſacrum Tridentinum concilium fieri debere cenſuit. Seſſ. 25. c. 10. de regularibus.

Ne regularis peccata monialium poſſit audire, niſi prius a generali capitulo, aut ſui ordinis generali, aut, eo abſente, ab ipſius vicario generali probatus fuerit: cujus rei fidem fecerit epiſcopo ejus loci, ubi fuerit monaſterium, aut ejus vicario.

Omnes monialium, & ſæculares & regulares confeſſores, confecto biennio, aut ad ſummum triennio, mutentur, niſi juſta aliqua, aut neceſſaria cauſa epiſcopo, aut ejus ordinis generali, ſi regularibus ſubjectum ſit monaſterium, poſtulare videatur ut illis tempus prorogetur.

Iidem monaſterii ſepta ingredi non poſſint, niſi id eis a ſuperiore aliqua de cauſa conceſſum fuerit: excepta cauſa adminiſtrandi ſacramenta ægrotis monialibus, cum gravi & periculoſo morbo laborant.

Quo tempore dum intra ſepta commorantur, eos duæ aut tres moniales, quæ ætate ceteris præſtent, comitentur: Eædemque omnes proſequantur quicumque ſepta monaſterii introierint, etiam ſuperiores, ac viſitatores, facta prius ſignificatione ſonitu minoris campanæ monialibus ſe recipiendi. Quam conſuetudinem niſi præfecta ſervarit, officio moveatur ſuperioris arbitrio.

ANNO CHRISTI 1565.

Confeſſores in monaſteriorum locis, quos foreſterias vocant, cibi capiendi cauſa ne morentur, niſi confeſſionis tempore.

Neque tum etiam ibi noctu cubent; niſi cum alicui ex monialium numero mors inſtaret, ut præſto eſſe poſſint adminiſtrandis ſacramentis, & reliquis pietatis officiis; aut cum propinquum monaſterio domicilium non habent: ut in multis monaſteriis quæ ſunt in diœceſi.

Nemini autem confeſſori ſæculari aut regulari aſſidue habitare liceat foris in foreſteriis, & ædibus monialium; aut earum ſumptibus ibi vivere; nec, ſi in iis locis dormitur, quæ monaſterium attingunt, feneſtræ, aut rotæ ſint; & ſi ſunt, ſtatim muro obſtruantur: ut nihil a monialibus quod in eo loco agatur, aut dicatur, aſpici aut audiri poſſit.

Clathri lamina, & linea tela feneſtellulæ ejus loci, ubi moniales confitentur, ita compactæ cohæreant, ut removeri poſſint: & inde tantum audiri, aſpici autem nullo modo poſſint.

Qui vero confeſſores in iis deliquerint, ſtatim & officio priventur; & facultas tum adeundi illud monaſterium, tum divina adminiſtrandi eis arbitrio ſuperioris adimatur.

Eamdem pœnam ſubeant omnes regulares, & alii cujuſvis generis clerici, qui cibum aut ſomnum capient in locis collocutionum, ac foreſteriis monialium; aut munera alicui moniali, quæ ſecundo, arctiorive cognationis gradu conjuncta non ſit, dederint, aut ab ea acceperint.

Superiores tamen, ſuo arbitratu, cum illis colloqui, & in foreſteriis veſci & cubare poſſint, quo tempore viſitant monaſteria: ſi tamen ibi fratrum ſui ordinis monaſteria non habeant: quæ ſi ſunt, apud eos diverſari debent, neque graves eſſe monialibus.

Iidem pecuniam, munera, aut præmia a monialibus ne accipiant: quo illæ aperte intelligant in ejuſmodi viſitatione tantummodo ab eis conſuli Dei gloriæ, & monialium ſaluti.

Liceat vero iis ſuperioribus, qui premuntur inopia, ſumptu monialium vivere, cum eas viſitant, aut adeunt alia de cauſa quæ ad ipſarum utilitatem ſpectet.

Regularibus, qui fratres ſint monialium, permiſſu ſuperiorum, quemadmodum ſupra dictum eſt, ſemel in ſingulos annos cum ſororibus monialibus tantum colloqui liceat, idque præſentibus iis quæ collocutioni præpoſitæ ſunt. Quod ſi illi aliquos ſecum adduxerint, ii cum monialibus omnino ne colloquantur, propoſita ea pœna, quæ ſuperius colloquentibus ſine licentia eſt conſtituta.

Socii confeſſorum regularium ſint ætate provecti, & ſuperiori ſuo probati, neque cum ulla moniali colloqui poſſint, niſi cum præfecta, & rotæ aut foreſteriæ præpoſita, ſi quid opus ſit confeſſoribus cum peccata audiunt, ejuſdem pœnæ periculo.

Præterea ſuperiores ex decreto ſacri Tridentini concilii quotannis idoneum confeſſorem extraordinarium monialibus ſibi ſubjectis exhibeant, cui curent, ut univerſæ confiteantur; ut quæ hujuſmodi indigent medicina propter aliquem occultum animi morbum, neque ipſæ eam poſtulare, aut accipere ab uſitato confeſſore unquam auderent, liberius mederi ſuis *Ibidem.*

malis

ANNO CHRISTI 1565.

malis possint, ac diaboli laqueos evadere, una cum reliquis confessori novo sua peccata confitendo.

Sacerdotes, qui in monialium ecclesiis publicis rem divinam facturi sunt, bene audiant, & bonis moribus sint: & ab eo etiam approbati qui monasterio præsidet.

Ex quibus, qui a monialibus mercede conducuntur, non ab illis, sed a superiore, aut ejus jussu a confessore monialium deligantur.

Qui, nisi eis facultas scripto concessa sit cum monialibus nec colloquantur: nisi cum iis, quæ sacristiæ præsunt; quibuscum ad rotam ecclesiæ, quam brevissime loquantur de his tantummodo rebus, quæ ad missæ sacrificium sint necessariæ.

Ne magnifici & sumptuosi apparatus fiant, cum dies festus ecclesiæ monialium celebratur: sed pii ac modesti, & qui religionem, non inanem aliquam speciem, præ se ferant.

Quo non admittantur musici, figuratum cantum, aut quodvis musicum instrumentum adhibentes.

Præfecta monialium neminem ad monasterii famulatum & procurationem admittat, cujus ætas & mores earum superiori probati non sint,

Ejusdem etiam superioris sit approbatio eorum, qui nunc monialibus inserviunt. Quo in numero medici, tonsores, furno aut pistrino præpositi, ceterique omnes intelligantur, quibus in monialium sepia introeundum sit.

Qui monasterii res procurant, quotannis suæ administrationis rationem reddant iis quos diximus; & ad duos menses bonis prædibus caveant cancellariis episcoporum, se fideliter rationem reddituros suæ administrationis. Quod si facere neglexerint, officio privati censeantur.

In parochialibus ecclesiis, quæ monialium monasteriis annexæ sunt, perpetui vicarii, ex formula Tridentini concilii præscripta, ab episcopis constituantur.

XIII.

De propria regula, & constitutionibus his assidue legendis.

Quia moniales, quæ professæ sunt, non solum Dei, & sanctæ ecclesiæ præcepta, quæ Christianis omnibus præscripta sunt; sed etiam suæ regulæ, & ordinis leges, & instituta servare debent; operæ precium erit, illis suæ vocationis & professionis debitum officium in memoriam quam sæpissime revocare.

Ideo in virtute sanctæ obedientiæ præcipimus, ut in singulis monasteriis ab aliqua moniali, ceteris professis audientibus, quotidie legatur saltem caput unum constitutionum regulæ, aut ordinis cui adstrictæ sunt,

Cujus lectionis initium fiat a primo, & ita procedatur ad extremum; ac deinceps ad primum caput redeatur; ut eodem ordine ac progressione servata, nunquam sacræ hujus exercitationis usus intermittatur. Præterea has etiam constitutiones frequenter legi jubemus, ut hac crebra salutarium præceptorum commemoratione moniales in obeundo suo munere diligentiores evadant. Qua in re præfectam monemus, ut ceteras ad summam legum observationem non minus exemplo suo invitet, quam auctoritate compellat.

Denique præcipitur omnibus monialium confessoribus, ut his universis semel legant & explicent omnia hæc decreta: quæ in vulgarem sermonem conversa ad communem provinciæ utilitatem primo quoque tempore curabimus edenda, eaque ut omnino, quemadmodum debent, servent, vehementer cohortentur.

Quæ moniales arctioribus constitutionum regulæque vinculis adstrictæ vivunt, non hic est animi nostri sensus, ut ab illis susceptæ vitæ institutis discedant, sed una cum iis hæc quoque decreta ab illis servari jubemus.

XIV.

De Judæis.

Ut, quantum possumus, Judæis corrumpendi Christianorum mores, & eis bona per fraudem auferendi occasionem adimamus, ipsosque ad viam salutis traducere studentes, ex sacrorum etiam canonum decretis edicimus;

Ut Judæi semper, & quocumque iter faciant, viri pileum seu birretum crocei coloris; mulieres impositum reliquo capitis integumento pannum ejusdem coloris ferant.

Ne Christiani ad convivia, nuptias, vel dies festos, & synagogas Judæorum accedant, aut cum eis ludant, vel, quod detestabilius est, choreas cum Judæis agant.

Ne Judæis Christiani in famulatu esse possint.

Ne Christiani, si in diem vel horam Judæis operas suas locaverint, apud illos cibum capiant.

Ne Christianæ mulieres, Judæorum nutrices, in eorum domibus esse ullo pacto possint. Ne vero extra eorum domos, nisi cum necessitas, ordinario probanda, postularit.

Ne Christiani Judæos medendi causa ad se accersant.

Ne in conjungendis inter se matrimoniis eorum opera utantur.

Ne Christianæ mulieres Judæos fuci, pigmentorum, aut ornandi se causa adhibeant.

Agros, prædia ecclesiastica Judæis locari, vasa, vestes, aliave sacra, vel ad usum ecclesiæ destinata, vendi, aut pignori dari ne liceat.

Ne in ædibus, quæ ecclesiis vicinæ sint, Judæi habitent. Et si qui in eis nunc habitant, intra certum tempus omnino migrare cogantur.

Ne Christiani cum Judæis in diebus festis, emptionis, venditionis, vel alio nomine contrahere audeant.

Ne tribus ante pascha diebus Judæi in publicum prodeant; neque quidquam palam vel secreto in contemptionem Christianæ religionis facere audeant.

Ne dignitatem, vel publicum officium, quod ad Christianos pertinere aliquo modo possit, Judæi obtineant.

Hæc, & reliqua, quæ de Christianorum cum Judæis consuetudine sacris canonibus constituuntur, curent episcopi, & principes, ac magistratus, pro suæ quisque auctoritatis munere, pœnis contra Christianos, & Judæos acrioribus constitutis, ut inviolate serventur.

Vehementer etiam a principibus petimus, ut in singulis civitatibus certum locum constituant, ubi Judæi separatim a Christianis habitatum conveniant. Et, si quas proprias ædes Judæi in civitate habent, intra sex menses eas vero,

non

ANNO CHRISTI 1565.

non autem simulato contractu, Christianis vendi jubeant.

Illud præterea pro sua pietate principes statuere debebunt; ut Judæi in quibusvis contractibus, & negotiis, quæ cum Christianis habuerint, in libris suis conscribendis, literis, & lingua vulgari nostra, non autem sermone aut characteribus Hebræis utantur. Si secus fecerint, severe puniantur: nullumque inde jus eis esse possit agendi, vel excipiendi.

Omni denique diligentia illos in eo eniti æquum erit, ut fraudulentam & insidiosam Judæorum cum Christianis contrahendi rationem, & eorum facultatibus inhiantem avaritiam comprimant & coerceant.

Monemus vero episcopos, ut ab hominibus piis, ac peritis linguæ Hebraicæ & rituum Judæorum, vel, si hujusmodi non reperiantur, ab aliis doctis, ac bonis viris curent, fidem ac doctrinam Christianam Judæis prædicandam.

Ad eas conciones Judæi omnes jussi conveniant; sed pueri, ac puellæ seorsum a parentibus atque aliis majoribus natu concionatorem audiant: qui ipsos familiariter instituat, & interrogantibus benigne satisfaciat.

In quo signum aliquod conversionis cognitum fuerit, is ab aliis separetur, & in domum aliquam catechumenorum ad id paratam, deducatur; ubi diligentius omnia, quæ scire Christianum oportet, doceatur.

Catechumeni ne baptizentur, nisi prius diligenter instructi, & examinati fuerint, præsertim si grandiores sint.

Baptizati curæ alicujus probi viri, saltem per annum committantur, qui vitam illorum his rationibus regat ac moderetur;

Ut diebus festis missam, conciones, ac vespetas obeant.

Aliis diebus aliquo artificio, quo victum quærere possint, utantur.

Ne cum Judæis ullam omnino consuetudinem habeant.

Neve cum Christianis, quorum vita flagitiosa sit.

Curet episcopus, ut Judæus, qui ad fidem se converterit, omnia bona sua habeat: ac si filiusfamilias sit, legitima, & quæcumque alia bonorum pars, ei jure debita, a patre etiam vivente detur, vel si mulier fuerit, ei dos a marito restituatur, vel a patre constituatur unde ali possit, ex præscripto constitutionis * Pauli III. summi pontificis: præsertim in iis, quæ ille statuit de iis facultatibus, quæ ex usuris comparatæ sunt.

* die 21. Martii 1542.

X V.

De pœnis, & aliis quæ generatim ad hæc constitutiones pertinent.

Quibus pœnis, nostris in hac provinciali synodo decretis, delicta coercemus, nihil de illis animadversionibus derogamus, quas veteres canones, & sacrum Tridentinum concilium in eadem peccata constituerant. Quare negligentes, vel contumaces, & illis, & aliis pœnis puniendos decernimus.

Quotiescumque delicti causa clerici mulctandi sunt, quæ ab illis exigenda erit pecunia, nullo modo ad episcopum perveniat, in ejusve commoda quavis ratione convertatur: sed idem episcopus parte pecuniæ, quæ tertiam non superet, assignata delatori, reliquam piis operibus, aut locis, quibus ei videbitur, omnino attribuat. Quam pecuniam si qui piorum locorum, aut operum administratores intra mensem ab eo die, quo solvi debet, numerandam non exegerint; ea seminario jam nunc adjudicata intelligatur. Notarius autem, qui attributionis instrumenta confecerit, triduo ea de re loca pia, quorum intererit, admoneat, alioqui eis sua pecunia satisfaciat.

Mulctas vero, quæ ob delicta ecclesiastica vel mixti fori, laicis, a judicibus ecclesiasticis irrogabuntur, ad hunc modum dividi volumus;

Ut tertia parte piis locis, aut operibus, eadem qua supra diximus conditione addicta, tertia ad fiscum principum sæcularium pertineat: reliquum accusatori detur.

Quibus vero tum clericis tum laicis pecuniæ mulcta imponenda fuerit, si sint solvendo, ne eis pœnam remittant episcopi, nisi gravi de causa. Quod judicium eorum conscientiæ periculo sit: sin inopes sint, pecuniam aliqua alia salutari pœna commutent, quæ ejus generis sit, ut peccatorum vulnera contrariis remediis curentur.

Quidquid consensus, approbationis, sententiæ, vel alio hujusmodi nomine, episcopi ex facultate, in hac synodo eis permissa, concesserint, & ab ipsis, & ab eorum quibusvis ministris, gratis omnino detur.

Quamcumque facultatem ex decretis, in hac sacra synodo editis, habent episcopi, eam ipsos per suos vicarios exequi posse volumus: nisi in iis, quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant: aut in quibus vicarii a sacris canonibus, aut a concilio Tridentino, vel a nobis expresse excluſi sunt.

Si in his decretis, ante alteram Mediolanensis provinciæ synodum, ulla difficultas orta fuerit, ejus, & omnium quæ ipsis decretis continentur, interpretationem, & explicationem metropolitano reservamus: salva semper sedis apostolicæ auctoritate.

Quidquid de sacramentorum administratione, missæ celebratione, divinorumque officiorum modo & ratione in hac synodo decrevimus, id neque ad Mediolanensem ecclesiam, quæ sancti Ambrosii præscripto & instituto proprios ritus, ac cæremonias habet, neque ad cetera, quæcumque eodem jure ac modo ex antiquissimo tempore sacra facere consueverunt, in iis quæ ejus institutis ritibus & cæremoniis expresse adversantur, pertinere volumus. Ceteris vero, & Mediolanensis ecclesia, & quæ ejusdem ritibus utuntur, æque teneantur, atque aliæ, quæ in provincia nostra sunt, ecclesiæ.

Episcopi, duobus adhibitis de capitulo illius ecclesiæ, cujus res agitur, quorum alter suo, alter capituli judicio deligatur, statuta, constitutiones, privilegia & indulta ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum recognoscentes, accurate videant, an illis quidquam sit, quod ab ipsis sacri concilii Tridentini decretis sit alienum, ad quorum præscriptum omnia, & ex constitutione sanctissimi domini nostri * Pii IV. & ex eodem concilio corrigant & emendent. Quod si episcopo, & canonicis aliqua de iis acciderit dubitatio, ad metropolitanum referant: qui a summo Romano pontifice explicationem eorum postulet, quæ difficultatem habere videbuntur.

* edita 7. Calend. Febr. 1562.

Ut nemini eorum, quæ in hac sancta synodo decreta sunt, ignorantiam excusare liceat;

ANNO CHRISTI 1565.

edicimus, ut ex quo primum die edita, in valvis metropolitanæ ecclesiæ proposita fuerint, ad duos menses, omnes se, & his decretis, & si contra fecerint, pœnis, quæ eis continentur, teneri intelligant.

Ab eo etiam affixionis die eorum decretorum temporis initium sumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præstari jubemus.

Jubebunt præterea singuli episcopi, si eis expedire videbitur, ea omnia, suæ quoque cathedralis ecclesiæ valvis affigi; & in proxima sua diœcesana synodo legi ac recitari: quo studiosius eorum præcepta omnium animis inculcentur.

Singulæ etiam cathedrales & collegiatæ & parochiales ecclesiæ hujus provinciæ has constitutiones certo aliquo loco collocatas perpetuo asservent. Episcopi singulis quatuor anni temporibus, si id opportunum censuerint, legi jubeant coram se & canonicis ecclesiæ cathedralis & collegiatarum omnia ea, quæ de vita & honestate clericorum, deque divinorum officiorum celebratione in hac nostra provinciali synodo statuta fuerunt: ut ea crebro repetita, facilius in mores inducantur.

Maximas Deo gratias agere debemus, quod quæ pro communi provinciæ tempore statuenda videbantur, ad optatum exitum perducta sint: quodque ejusdem beneficio principes universæ provinciæ ii obtigerunt, a quibus omnem opem, auctoritatem, & auxilium in eis exequendis, quæ sancita sunt, jure optimo sperare & expectare liceat. Quod ut ex animo, ac summo studio præstent, pro nostri officii munere eos vehementer hortamur, & per viscera domini nostri Jesu Christi obsecramus.

Ex præcepto sacri Tridentini concilii collegimus & cognovimus abusus omnes, qui in indulgentias ex superstitione, ignorantia, irreverentia, aut quavis causa in provincia Mediolanensi irrepserunt; ut metropolitanus de iis, ex sententia synodi, ad summum Romanum pontificem referat; cujus auctoritate & prudentia constitutis iis, quæ huic provinciæ nostræ expedire videbuntur, fideles salutarem indulgentiarum fructum pie & sancte percipiant.

Actum est diligenter a nobis ex præscripto sacri Tridentini concilii, quæ ratio iniri posset, ut aliquæ ecclesiæ cathedrales provinciæ nostræ Mediolanensis, quarum sunt tenues fructus, ita novis proventibus augerentur, ut & ad illarum necessitatem & ad episcopalem dignitatem satis essent. Eam autem rationem nomine synodi metropolitanus ad sanctissimum dominum nostrum referat. Qui cognita rei necessitate, pro sua prudentia & pietate, & episcopis & ecclesiis consulere poterit,

Quia multa a summo Romano pontifice & publicæ totius provinciæ Mediolanensis & privatæ singularum ecclesiarum utilitatis causa petenda sunt; decernimus, ut quidquid ab ejus sanctitate communibus nostris, & qui adsunt, provincialium episcoporum literis postulabitur, id hujus synodi nomine & auctoritate ita factum intelligatur, perinde ac si in sessione publice postulatum esset.

Omnia & singula, quæ in hac sacra synodo decreta, actaque sunt, qua debemus obedientia ac reverentia, auctoritati ac judicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matris & magistræ, semper emendanda & corrigenda subjicimus. Laus Deo.

ANNO CHRISTI 1565.

CAROL. BORROMÆUS MISERATIONE divina sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, archiepiscopus Mediolani, provinciæ nostræ fidelibus salutem in domino.

QUANTUM mihi onus imponeret archiepiscopalis officii ratio, cogendi provincialem synodum, quo die ex gravissimo sancti Tridentini concilii decreto recognovi, mature ut id munus exequi possem vehementer elaboravi, quod & nostræ testantur literæ, quibus provinciæ episcopos evocamus; & sciunt graves atque ornati viri, qui nostris ea in re studiis & actionibus interfuerunt. Itaque cum primum mihi licuit, Mediolanum veni, quo provincialibus episcopis convocatis, cognitisque ab eisdem iis rebus, quæ in singulis civitatibus, ac diœcesibus correctionis aut moderationis indigerent, in synodo de ipsorum episcoporum consilio atque consensu ea statuimus ac decrevimus, quæ perturbatam cleri ac reliquorum vitæ & officii disciplinam restituere, vacillantem confirmare, conservatam propagare posse viderentur. Synodo dimissa cum a Pio IV. pontifice maximo Romam revocarer, ne in ipso quidem itinere mihi quidquam majori curæ fuit, quam ut ea decreta provinciæ, ut spero, salutaria, primo quoque tempore pervulgarem. Quam in cogitationem toto animo incumbentem me & ipsius Pii pontificis avunculi mei mox consecuta mors, & deinceps interregni & pontificiorum comitiorum occupatio, non jam a studio illa in lucem proferendi, quod, & si gravioribus curis maxime distinebar, tamen dimittere non poteram; sed ab eorum editione retardavit: Sed bene, quod quemadmodum Deum assidue precatus sum, ut ita fieret pro mea parte contendi, brevi ipsius Dei benignitate singulari Pius V. pontifex maximus est renuntiatus, qui pro summa sua cura ac solicitudine religionis salutisque animarum, mihi & facile concessit, ut reviserem hoc tempore commissum fidei meæ gregem, & inflammatum studium meum edendi has constitutiones provinciæ nostræ fidelibus pia sane cohortatione magis etiam incendit; & ut eæ ad illos etiam pertinerent, qui alioqui ipsis non tenerentur, literis suis apostolicam interposuit auctoritatem. Damus igitur vobis quæ ex præscripto Tridentini concilii ad moderandos mores, corrigendos excessus in provinciali synodo decreta sunt; eaque non solum præsentium malorum remedia esse confidimus, sed cautionem quoque fore speramus reliqui temporis vitiorum & incommodorum. Rogamus vero omnes, & per viscera misericordiæ Christi domini obsecramus, ut has constitutiones, quanto maximo potestis amore & pietate amplectamini, legatis, sequamini, totos vos ad earum sententiam, rationemque accommodetis. Imo vero, si quod nostrum esse potest, habito, &, ubi primum facultas fuit, edito hoc provinciali concilio, meritum id mihi, & piis ipsis ac prudentibus patribus, quibus consentientibus & adjuvantibus hæc acta sunt, præripite, tanto enim major commendatio est eorum qui colunt, quam qui tulerunt leges; quanto est obedientia officii præceptione præstantior. Ceteris vero etiam hominibus vestra, vel morum mutatione vel innocentia, ac pietatis perseverantia prælucete; ut isto exemplo ad virtutis & officii cultum reliquæ etiam

pro-

ANNO CHRISTI 1565.

provinciæ incitentur. Nobis enim & in his decretis nihil propoſitum fuit, niſi Dei gloria & veſtra ſalus; ſic nihil optatius eſſe poteſt, quam, ut ita decreta ſerventur; ut pœnis, quæ delinquentibus propoſitæ ſunt, nullus locus relinquatur: magiſque in agendo veſtra religio ac probitas, qua una vel maxima voluptate noſter compenſabitur labor, quam noſtra in decernendo diligentia commendetur. Valete in domino.

ANNO CHRISTI 1565.

CONCILIUM MEDIOLANENSE II.

ANNO CHRISTI 1569.

PROVINCIALE.

ANNO CHRISTI 1569.

Quod Carolus Borromæus ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis tituli ſanctæ Praxedis, archiepiſcopus Mediolanenſis habuit anno a Chriſto nato MDLXIX. Pio V. pontifice.

EDICTUM DE CONC. PROVINCIALI II.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus ſancti. Amen.

Carolus Borromæus ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis preſbyter cardinalis, Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus Mediolani, univerſis provinciæ noſtræ fidelibus ſalutem in domino.

QUos cæleſtis ſapientia paſtores & eſſe & dici voluit, eorum tanta, tamque gravis, atque adeo ſancta ſolicitudo eſſe debet, ut in iis, quæ ad caſtiſſimum Dei cultum, ad eccleſiæ auctoritatem ac dignitatem, & ad cleri, populique diſciplinam non conſervandam ſolum, ſed augendam etiam pertinent, non voluntas, non diligentia, non pietas denique illorum ullo loco deſideretur. Cum igitur ad morum emendationem & ad Chriſtianæ pietatis reſtitutionem, amplificationemque Tridentini patres, duce Spiritu ſancto, optimorum conſiliorum auctore, veterem illam rationem aliis conciliis decretam, renovandam ſtatuerint, ut tertio quoque anno provincialis ſynodus celebretur; tertiuſque is annus jam abierit, quo primam Mediolani ſynodum ejuſmodi habuerimus; & propterea nos qui Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopalem hanc curam gerimus, pro ea quam populis fidei noſtræ commiſſis debemus ſancta ſolicitudine, voluimus iterum provinciæ noſtræ epiſcopos, literis unicuique illorum ſcriptis, in metropolitanam noſtram Mediolanenſem eccleſiam ad concilium evocare, hucuſque inchoandi diem certum præſcribere, nempe qui erit 24. Aprilis proxime ſequentis. Ut autem ceteris omnibus, atque ſingulis, qui poſſunt, debentve jure, aut conſuetudine, aut privilegio eidem intereſſe, pervulgata ſit ac nota hujus noſtri concilii indictio, neve cuiquam vel rei ignorantia ad excuſationem uti, vel ſe contemptum neglectumve eſſe, dicere liceat, iis ipſis univerſis ac ſingulis, tum ceteris, qui ſua intereſſe quavis ratione putarint; tum illis etiam, qui liberi ſint, atque exempti, quique nullius diœceſis intra provinciæ noſtræ fines continentur, hoc edicto publice propoſito, illud idem ſignificamus, indicimus, ac denuntiamus; jubemuſque item illos ipſos omnes & ſingulos, qui intereſſe debent, huc in concilium convenire ad conſtitutam eam diem, pœnis illis propoſitis, quæ canonicis ſanctionibus decretæ ſunt.

Monemus præterea, ac per viſcera Jeſu Chriſti domini hortamur omnes provinciæ noſtræ fideles, ut aſſiduis precibus, reliquiſque Chriſtianæ pietatis officiis a Deo miſericordiarum, & patre totius conſolationis, nobis negotium tam ſalutare tractantibus auxilium implorent, quo facilius nos, ejus ope adjuti, in conſpectu animi habentes exemplum graviſſimæ & ſanctiſſimæ diſciplinæ, quæcumque ad eam reſtituendam accommodata neceſſariaque ſunt, ea ſine ullis hæſitationibus decernamus, tum ad Dei ipſius gloriam, tum ad eorum qui in noſtra fide, curaque conquieſcunt, ſalutem. In quarum rerum omnium fidem hoc edictum confici, auctoritateque noſtra imprimi & noſtro ſigno muniri, tum cancellarii noſtri manu ſignatum, in vulgus publice proponi voluimus. Datum Mediolani die 16. Martii anno 1569.

ORATIO CAROLI, CARDINALIS TITULI SANCTÆ PRAXEDIS, Archiepiſcopi Mediolanenſis.

Habita in provinciali concilio II.

ETſi quod, duce Spiritu ſancto a Tridentinis patribus decretum eſt, ut tertio quoque anno provinciales ſynodi habeantur, hæc cauſa, patres reverendiſſimi, ſatis explorata eſt, & ea quidem juſtiſſima quamobrem jam tribus poſt primum noſtrum congreſſum annis huc iterum convenerimus: tamen ſi quis rem ipſam attente intuetur, facile animadvertet, hoc iterati concilii officium non ſolum Tridentino juſſui debitum, verum etiam & temporum conditioni, & paſtorali noſtro muneri, & initiis quæ proximo ſuperiori concilio jecimus, conſequens ac plane neceſſarium. Jam cognoſcitis, jam ſcitis qua in perturbatione reipublicæ Chriſtianæ ſtatus verſetur; quam funeſtæ hæreſeon faces in finitimis provinciis jamdiu excitatæ, quam turbulenti inde in Gallia motus, quam multæ ſtrages, quot pugnæ editæ ſint. Quid? quot templa vel auguſtiſſima diruta, delubra religioſiſſimis imaginibus & ſignis & ornamentis ſpoliata, vaſa ſacra erepta, reliquiæ ſanctorum diſſipatæ, ſacerdotes & religioſi viri interfecti, ſacræ virgines injurioſius tractatæ, divina polluta, omnia denique proſtrata jacent. Quouſque tandem iraſceris domine? quouſque tandem vineam quam plantavit dextera tua, & populum Chriſti Jeſu Filii tui ſanguine expiatum, videbimus ita crudeliter, ita fœde diri-

ANNO CHRISTI 1569.

diripi, vastari, dissipari? quousque cibabis nos pane lacrymarum, potum dabis nobis in lacrymis, & in mensura? Hæc autem mala, quæ pestifera sunt, quæ pernicioſa, etsi a nobis interjecto quodam spatio abesse videntur, ita tamen undique nos circumstant, & in foribus ipsis prope adsunt, ut in singulas horas, vel momenta potius timendum sit, ne hæc aquarum vis in hanc provinciam erumpat, totamque fluctibus suis evertat, nisi Dei ope, & pastorum summa vigilantia occurratur. Verum alia incommoda sunt, & ea quidem non levia, quæ cum in viscera provinciæ nostræ hæreant, nos valde admodum commovere debent. Nam etsi superiori nostro conventu multa auctore Deo decrevimus, multaque post pastoralibus nostris vigiliis egimus, ut bene constituendæ hujus provinciæ signum aliquod sustulisse videamur: tamen multi adhuc sunt inveterati morum errores, & alia item, quæ a nobis cum emendationem plane desiderent, in iis corrigendis nostræ curæ ac solicitudines hoc tempore evigilare debent. Ea est enim horum temporum conditio, ut homines alii mundi potius quam Dei amatores, animum iis rebus adjungant, quæ ad divitiarum in primis & carnis solicitudinem curamque spectant; alios vero aliis illecebris, aliis fallaciis quasi vinculis quibusdam irretitos teneat perpetuus ille humani generis hostis, qui tamquam leo rugiens, mortales circumit quærens quem devoret. Si denique provinciam universam lustramus, omnia ad carnis occasionem, reclamante apostolo, traducta in eo statu esse cernimus, ut adumbrata quædam, non solida illa veraque pietatis Christianæ species retineri videatur. Hæc mala quidem intestina cum sint, etsi illis quibus finitimas provincias afflictas diximus genere inferiora, ejusmodi tamen sunt, ex quibus cum argumenti cujusdam species, vulgi judicio, hæreticis subministrari videtur ad tuendos suos errores: tum etiam id, quod Deus avertat, fieri facile posset, ut hominibus nostris, si in conscientiæ pravo habitu eos obsordescere patiemur, quasi fores aperirentur, aditusque patefieret ad nefariam hæreseon labem. Idque cum ex multis aliis, peneque innumerabilibus exemplis, tum ex hoc uno potissimum cognosci licet, quod populus Israeliticus cum in conviviis & comessationibus, vivendique licentia versaretur, impura conscientia inquinatus, proclivius quidem delapsus est ad pernicioſissimum idolorum morbum. hoc ipsum apostolus Paulus cum animadvertisset, Timotheum discipulum propterea illis verbis admonuit: *Conscientiam bonam habe, quam multi repellentes in fide naufragaverunt*. Unde tandem, patres, tot veteres hæreses, quæ olim restinctæ in hæc tempora inciderunt, nisi ex depravatis contaminatisque gentium moribus? Ut enim vetus aliquis morbus recrudescit, si recenti vel leviſsimo malo corpus afficitur, sic hæreseon pestem, quibus jam ecclesia variis temporibus vexata est, antiquorum patrum virtutibus, tamquam salutaribus remediis, olim compressam, nostrorum temporum corruptela quasi veterem morbum iterum ingravescere videmus. In hoc igitur rerum discrimine videte quanta nobis, qui Christiani exercitus antesignani, & animarum medici sumus, necessitas imposita esset, ut concilium iniremus, quo plures & ad propulsanda pericula, & sananda vulnera in unum, Spiritu sancto duce, convenientes, a Deo misericordiarum & patre consolationis auxilium facilius imploraremus; tum etiam quo cautius res multorum judicio constitutæ essent, eo promptiori animo, propensiorique ad obediendum voluntate, ab iis susciperentur, quorum saluti maxime consulere debemus. Hoc nostrum munus est, hoc nostrum officium, patres. Etenim si in episcopalis dignitatis excelsa sede collocati sumus, tamquam e specula quadam pericula prospicere, eaque propellere nos oportet, si qua iis imminent, qui in nostra fide nostraque cura conquiescunt: si parentes item filiorum incolumitati paternam curam adhibere: si pastores ab ovibus quas sacrosancta sua morte Jesus Christus ex inferi faucibus atque ore eripuit, nunquam oculos dejicere; & si quæ impura vitiorum labe extabescunt, salis acrimonia sanare: si quæ demum in morum tenebris aberrantes sunt, iis prælucere debemus. Nam ut summus ille rerum opifex principio cum cælum, quod intuemur, effecit, stellarum multitudine ornavit, quæ solis splendore illustratæ, in nocte super terram lucerent; sic in spirituali hujus sæculi renovatione, posuit in ecclesia, tamquam in quodam cæli firmamento prophetas & apostolos, pastores & doctores, qui quasi stellæ, sempiterni illius Solis Christi domini lumine illustrati, huic tenebricosi sæculi caligini præessent, & ab humanis mentibus tenebras depellerent quodam illustris sanctæque disciplinæ splendore. Hos igitur, quos cælestis sapientia pastores esse, & in apostolorum tamquam in parentum locum succedere voluit; *Pro patribus tuis nati sunt tibi filii*, inquit propheta; quid est cur eos parentes, eos duces, eos magistros non imitemur? Illi in constituenda nascente tunc Christiana republica, maximisque rerum difficultatibus, hac conciliorum ratione usi, cum confusam illam errorumque tenebris implicitam mundi faciem evangelicæ disciplinæ lumine illustrarint, tum ad eam restituendam exemplum nobis præbuerunt, ut in tanta scilicet rerum perturbatione, & in hac terra peccatorum caligine nos, qui eorum locum tenemus, oſque domini sumus, & e quorum labiis, tamquam ab angelis domini exercituum, populi legem requirunt; a fronte lucis Spiritu sancto, in cujus nomine hodierno die congressi sumus, salutares vitæ leges haurientes, doceamus provinciæ nostræ homines ambulare ut filios lucis, & afferre fructus lucis in omni justitia & bonitate, & veritate; probantes quid sit beneplacitum Deo, nec communicantes operibus infructuosis tenebrarum. Nec vero existimemus, patres, muneris nostri partes omnino expletas a nobis esse in iis quæ tribus ante annis hoc ipso in loco multa constituimus: quoniam si rem omnem ita spectamus, quemadmodum sane debemus, opus ministerii nostri inchoasse quidem, sed perfeciſse certe non videbimur. At vero est cur expleamus; ita rerum status postulat, ita sæpe multis locis unumquemque nostrum apostolus monet: *Vide*, inquit, *ut ministerium, quod in domino accepisti, expleas: dedit enim pastores & doctores in consummationem sanctorum, in opus ministerii ad ædificationem corporis Christi*. Ergo si ad consummationem, & ad perfectam quamdam sanctitatis disciplinam tota ministerii nostri ratio spectat; inanes profecto conatus nostri, frustraque suscepti essent labores, jactis primum illis fundamentis, nisi reliqua quæ ad ædificii extructionem & consummationem desunt, perfici contendamus omni summo studio. Nam quo tempore huc primo in concilium convenimus,

1. Tim. 1.

Psalm. 44.

Ephes. 4.

po-

ANNO CHRISTI 1569.

populis noſtris, tamquam parvulis aut certe infirmioribus, ſi præter lac eſcam dedimus, at ſolidiorem cibum tum præbere vix potuimus; idque Chriſto domino magiſtro, qui multa cum haberet, quæ apoſtolis diceret, non omnia tamen uno tempore eos docuit, propterea quod ad ea portanda tunc ſane eſſent minus idonei. Et quemadmodum is longo temporis progreſſu, tum excitatis ſanctorum patrum mentibus, tum ſacroſanctis habitis conciliis, eccleſiam ſuam doctrinæ ſplendore in dies magis atque magis illuſtrare voluit, cum vel momento temporis id ipſum præſtare potuiſſet: ſic nobis qui matrem eccleſiam colimus, atque obſervamus illud ab ejus benignitate ſperandum eſt, ut & nunc & in poſterum, prout temporum ratio requiret, ea patefaciat atque aperiat, quæcumque ſuperioris noſtri concilii temporibus non opportuna ipſius Dei Spiritus nobis non ſuggeſſit, ut illa fidelibus noſtris tunc traderemus. Illud præterea accedit quod quemadmodum agricolis uſu ſæpe venit, ut poſtquam ſemel agrum bene coluerint, eumque a rubis inutilibuſque herbis purgarint, vites putarint, & arbores interlucarint, niſi crebro eamdem culturam adhibuerint, ager, qui illorum ſtudio enituit, horridus, incultuſque fiat; ſic fideles, qui agricultura Dei ſunt, ubi noſtris vigiliis ac ſtudiis, quæ ſuperiori concilio adhibuimus, ad aliquem nitorem adducti ſunt, niſi ſæpius ad ea, quæ poſt ſuccreverunt, amputanda redeamus, facile ille priſtinus cultus temporis progreſſu horreſcit: tum ſi quæ etiam depravata conſuetudo diuturnitate fulcitur, ita alte radices agit, ut velut hedera late ſeſe diffundens, ſæpe vix aut ne vix quidem evelli queat. Itaque cum in perpetua quadam agri dominici colendi ratione noſtrum munus pene totum poſitum eſſe debeat, diligentes agricolas unicuique noſtrum imitandos Deus apud Jeremiam proponit his verbis: *Ecce conſtitui te ſuper gentes, ſuper regna, ut evellas & deſtruas, & diſperdas, & diſſipes, & ædifices, & plantes.* Quod ſi fortaſſe pauca erunt quæ noſtris aliis conſtitutionibus addi oportere videbuntur, utilitas tamen non parva neque exiguus fructus ex hoc ipſo concilio exiſtet, ſi nos ſuperiora decreta in conſpectu quaſi in ſpeculo quodam habentes, contemplabimur, ſi quæ vel noſtra, qui juſſimus, vel aliorum, quibus juſſum eſt, culpa contracta eſt in illis exequendis; aut ſi qua ſunt, quæ certis quibuſdam cauſis nec per nos, nec vero per illos præſtari adhuc licuit: hocque pacto, tum ſi quid culpæ admiſſum eſt, quoniam officio noſtro ante defuimus, id ſedulo emendemus, tum difficultatum ratione hoc ipſo in loco agitata & diligenter explicata, adhibeamus quæ opportuna erunt remedia. Habetis igitur, patres reverendiſſimi, cauſas, quare huc iterum convenimus, tum etiam intelligitis, quam gravis rerum tractatio nobis propoſita ſit, quæ tota ad ſananda hujus provinciæ vulnera, ad pericula animarum propulſanda, ad disjiciendas morum tenebras, ad agri denique dominici cultum pertinet. Idque plane omne, quantum in nobis eſt, ita præſtare debemus, ut primum quæ ſemel per nos decreta ſunt, ea nos quo maximo poſſumus, & quo certe debemus ſtudio, exequi contendamus: deinde ſi omni pietate, certaque animi deliberatione in hoc ipſo conventu ſupplere ſtudeamus quæcumque ſuperioris concilii decretis deſunt, ad reſtituendum illum prope defloreſcentis Chriſtianæ pietatis cultum; poſt

Cap. 1.

A ſi qua vitiorum zizania tribus ab hinc annis ſubdolus ille operarius ſatanas in hac provincia conſevit, operam demus, ut eorum ſtirpes ſtudiis noſtris omnino convellamus. Jam hic duce Spiritu ſancto adſumus, reverendiſſimi patres, ut provinciale noſtrum concilium iterum celebremus; in qua muneris tractatione pro rei gravitate animo menteque reputemus, quæ nobis potiſſimum propoſita eſſe debeant. Ac primum quidem perſpicuum eſt, quam turpe, quam deteſtabile ſit in eo quod Chriſti legatione fungimur, Deique miniſtri ſumus, ſi non Chriſtum ipſum, non quæ Dei ſunt, ſed quæ noſtra quæramus: Oportet igitur nos depoſitis cupiditatum noſtrarum per- B turbationibus, oculiſque mentis in cælum conjectis, non utilitates noſtras, non commoda, non hominum honores ſpectemus, non rebus noſtris, non popularibus ſtudiis, non laudi, non gloriæ noſtræ, ſed Chriſto ſerviamus, cui omnem honorem debemus. Neque enim eſt cur aut nobis ipſis aut hominibus placeamus: ſiquidem quis inde fructus, ſi nos ipſos amantes, animæ noſtræ jacturam faciamus? ecquæ utilitas nobis exiſtet, ſi iram Dei in nos concitantes, hominum benevolentiam populari quadam indulgentia conciliamus? Audiamus Paulum clamantem: *Si hominibus placerem, Chriſti ſervus non eſſem. Diſſipat autem Deus oſſa eorum, qui hominibus placent*, inquit C propheta. Ergo ad Dei voluntatem, tamquam certam normam, conſilia, cogitationes, ſtudia & actiones noſtras dirigamus. Deinde hic eo animo eaque mente adeſſe debemus, ut non coacti, ſed ſponte, liberaque voluntate, non, ut in pleriſque actionibus fieri ſolet, aut conſuetudine, aut quadam officii ſpecie, nec ficte, nec ſimulate, ſed vera ſolidaque rerum agendarum deliberatione rem omnem tractemus, ita ut non adumbratam quamdam ſed expreſſam illam diſciplinæ Chriſtianæ formam afflante Spiritu ſancto decretis noſtris reſtituere curemus, quam naſcente eccleſia inſtituit vivus ſermo Dei & efficax, penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens uſque ad divi- D ſionem animæ ac ſpiritus, compagum quoque ac medullarum, & diſcretor cogitationum & intentionum cordis. Nam ſi vitiorum ſemina non funditus tollere ſtudemus, ſed ſatis id eſſe putamus, ut externa quædam tantum, quæ oculis offenſionem in vulgus præbent, quaſi levi manu emendemus; id nobis eveniet quod agricolis, qui dum herbas inutiles radicitus evellere negligunt, quæque ſolum e terra extant amputant, ne agrum quidem a ſtirpibus noxiis purgant, ſed etiam quod plane nolunt, id ſane efficiunt, ut uberiores paucis poſt diebus emanent. Nec vero eſt cur a muneris noſtri ratione deterreamur, vel quia his paſtoralibus noſtris ſtudiis actionibuſque animos eorum exulcerari videamus, qui filii ſunt perditionis; vel quia populares illæ, quibus quaſi ficus foliis deformes, pravique mores contegi ſolent, voces audiantur. Non ferunt hæc tempora veterum canonum ſeveritatem: ſic jamdiu viximus, ſic vixerunt, ita egerunt qui ætate anteceſſerunt; vitæ inſtitutum nihil eſt quod mutemus. At nos hæc, atque adeo alia ejuſmodi contemnamus, proponamuſque nobis ob oculos libertatem illam ſpiritus, & virtutem, qua armati patres noſtri apoſtoli, qua muniti martyres, qua inſtructi noſtri ordinis ſanctiſſimi homines, Athanaſius, Chry-

ANNO CHRISTI 1569.

Galat. 1. Pſalm. 52.

ANNO CHRISTI 1569.

ſoſtomus, Ambroſius hujus eccleſiæ antiſtes, A qua affecti alii religioſi viri, apoſtolico quodam animorum ardore flagrantes, nullis non minis, non hominum clamoribus, non furoribus, quaſi tribunitiis fracti, nec debilitati pro Dei gloria, pro gregis commiſſi ſalute, forti, conſtantique animo adhibuerunt illam quaſi cenſoriam virtutem, acerrimam peccatorum vindicem. Eorum fere exemplo adducti nos quoque apoſtolica illa conſtantia & evangelica virtute, qua una nihil eſt in eccleſiaſticis paſtoribus illuſtrius, nihil magis neceſſarium, ſine metu, & conſtanter certe agamus, atque adeo perficiamus quod evangelium docet, quod Chriſtus jubet, quod ratio præcipit, quod gregis ſalus, quod eccleſiæ auctoritas dignitaſ- B que poſtulat. Nam ſi contra a nobis fiet, in formidoloſo illo Dei judicio, cum animarum quæ in fidem & curationem nobis traditæ ſunt rationem reddemus, tum aliorum nos accuſantium vociferationes, & irati judicis, nos item acerbe objurgantis, eas voces audiemus; Si ſpeculatores eratis, cur cæci? ſi paſtores, cur gregem vobis commiſſum errare permiſiſtis? ſi ſal terræ, quonam modo evanuiſtis? ſi lux eratis, cur ſedentibus in tenebris & umbra mortis non illuxiſtis? ſi apoſtoli, cur apoſtolica virtute non uſi, cuncta egiſtis ad hominum oculos? ſi os domini, cur muti? ſi vos huic oneri impares eſſe ſentiebatis, cur tam ambitioſi? ſi pares, cur ita deſides, ita negligen- C tes? nihil vos prophetarum voces, nihil evangelii leges, nihil apoſtolorum exempla, nihil pietas, nihil religio, nihil eccleſiæ labentis ſtatus, nihil hic formidoloſus judicii dies, nihil præmia, nihil ſuppliciа, æternique cruciatus moverunt? Has horribiles irati judicis voces nobiſcum, patres, animo menteque reputemus, ut iis, atque adeo aliis excitati in hac ſacroſancta tam gravium rerum tractatione non remiſſe, non leniter, non timide, non negligenter, non diſſimulanter, ſed ſincere, & conſtanti ſanctaque ſolicitudine, Deum ſolum ſpectantes, quod in noſtro officio noſtroque munere poſitum eſt agamus & perficiamus, duce Spiritu ſancto, omnium actionum, & conſiliorum moderatore. Cui gloria ſit & honos ſempiternis ætatum ſæculis. Amen. D

IN NOMINE

S. ET INDIVIDUÆ TRINITATIS,

PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI.

Nos Carolus Borromæus, ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus Mediolani de conſilio & aſſenſu reverendiſſimorum patrum, coepiſcoporum noſtrorum, in provinciali noſtro concilio Mediolanenſi ſecundo, hæc, quæ ſequuntur, conſtituimus ac decernimus. E

TITULUS I.

QUÆ AD FIDEM TUENDAM ſacramenta miniſtranda, & alia paſtoralia munera pertinent.

Decretum I.

EPiſcopus, edicto quotannis publice propoſito, omnes & ſingulos ſuæ diœceſis homines, etiam quavis dignitate, gradu, honoreve præditos, moneat, eiſdemque in virtute ſanctæ obedientiæ, ac pœna excommunicationis latæ ſententiæ propoſita, id jubeat, ut ſi eorum quiſpiam jam ſcit cujuſvis ſectæ hæreticos homines, eove nomine ſuſpectos, aut infames, aut quovis modo a fide catholica aberrantes, aut qui verba hæreticalia protulerint, aut qui hæreticorum libros, ſcriptave, quæ quovis modo auctoritate ſedis apoſtolicæ prohibita ſunt, legunt, vel apud ſe habent, decem ad ſummum diebus poſt edicti promulgationem, ſi vero in poſterum ſciet, decem diebus, poſtquam id norit, illos omnes & ſingulos, vel ipſi epiſcopo, vel hæreticæ pravitatis inquiſitori denuntiet.

ANNO CHRISTI 1569.

Parochis autem ſuis jubeat, ut edictum ejuſmodi in ſingulos annos ſemel quadrageſimæ initio, iterum ineunte domini adventu, publice in ſua quiſque parochia, cum in miſſa frequentior populus adeſt, de ſcripto ipſi pronuntient & promulgent.

Decretum II.

Quo ſtudioſius parochi in eam curam, quæ conſtitutione de fidei initiis, a parocho tradendis, ſuperiori concilio præſcripta eſt, incumbant; id etiam curet epiſcopus, ut in ſingulis diœceſis ſuæ opidis & vicis doctrinæ Chriſtianæ ſodalitas inſtituatur, quæ in eo munere ipſos parochos adjuvet. Cujus rei cauſa libellus, quem unuſquiſque epiſcopus in ſuæ diœceſis ſcholis, eo nomine inſtitutis, adhibere poterit, juſſu noſtro edetur. Quibus autem locis ſodalitas ejuſmodi inſtitui non poterit, in iis duo treſve homines ſaltem deligantur, auctoritate graviores; qui pro Chriſtiana pietate id ſolicitudinis ſuſcipiant, ut pueros adoleſcenteſve ad parochum inducant, a quo in eccleſia illi fidei rudimentis imbuantur.

Decretum III.

Ut deteſtabile blaſphemiæ ſcelus quam diligentiſſime fieri poteſt, tollatur; præter ea quæ ſuperiori concilio provinciali ſancita ſunt, id epiſcopi ſtudeant, ut in ſua quiſque urbe & diœceſi, hominum, qui zelo religionis accenſi ſint, ſodalitatem Dei nomine inſtituant, præſcriptis eidem ſodalitati regulis una cum indulgentiis in bulla expreſſis, quam " felicis recordationis Pius quartus ejus rei cauſa confecit. Idibus Aprilis 1564.

Decretum IV.

Quæ de quavis ſcientia problemata, vel axiomata, vel alia quævis ejus generis publice exercendi ingenii cauſa, aliave ratione proponi ſolent, curet epiſcopus ne in poſterum antea proponantur, quam ab ipſo, aut ab iis, quos huic rei præfecerit, cognitum ſit, nihil in iis ſubeſſe, quod doctrinæ fidei, & pietati Chriſtianæ repugnet.

Decretum V.

Summorum pontificum bullas, quæ quotannis de quavis cauſa ab illis edentur, epiſcopus duobus ſaltem poſt menſibus, quam illas Romæ editas cognoverit, in ſua diœceſi eas potiſſimum promulgandas curet, quas promulgari in iis

ipſis

ANNO CHRISTI 1569.

ipſis juſſum erit; tum illas item, quas ad eccleſiæ ſuæ gubernationem pertinere aliqua ratione poſſe judicabit. Quarum omnium bullarum librum confici, & in epiſcopali archivo aſſervari jubeat. Mettopolitani autem cura ſit, eas omnes, cum primum acceperit, & ad ſingulos provinciæ epiſcopos mittere.

Decretum VI.

Epiſcopus, cum ad viſitationis munus ſacerdotes idoneos adhibere poteſt, ne aliis inferioris ordinis clericis utatur.

Decretum VII.

Quo magis fideles ad rerum divinarum cultum excitentur, epiſcopus non in ſacramentorum ſolum adminiſtratione, verum etiam cum conſecrationis, quæ cuiquam eccleſiæ, altarive adhibetur, vel benedicendæ campanæ, vel velandæ monialis, vel alterius cujuſvis rei conſecrandæ munus in conſpectu populi aggreditur, illius myſterii, quod tractat, vim & rationem pie explicet.

Decretum VIII.

Quæ eccleſiæ vel cathedrales vel collegiatæ peculiarem parochiam habent, neque ejus parochiæ curatio ad certas perſonas ex officio pertinet, in iis curet epiſcopus, ut quibus ea ipſa cura committetur, certum ſtipendium aut emolumentum ad eorum vitam honeſte ſuſtentandam, ipſius epiſcopi arbitrio, a capitulo, vel ab iis ad quos ſpectat, attribuatur.

Decretum IX.

Cui in eccleſia cathedrali id muneris datum eſt, ut oleum, aut chriſma ſacrum plebanis, aliiſve diſtribuat; is in librum, eo nomine confectum, illarum eccleſiarum nomina referat, quibus dederit. Pari ratione præpoſiti, plebanive, in libro notent eas eccleſias parochiales, quibus ſingulis annis ſacra olea diſtribuerint.

Ii vero omnes ne illa aliis deferenda dent, niſi iis, qui ſacris ordinibus initiati ſunt. Hoc ipſum etiam ſervetur, cum parochus ad ſacrum oleum ægris miniſtrandum accedit, ut ipſe ſcilicet, non laicus homo, illud in itinere deferat.

Decretum X.

Cum id noſtra ſuperiori provinciali ſynodo de compatribus præſcriptum ſit, ut illi tales deligantur, qui ſuſcepti muneris partes explere poſſint; id autem ipſi præſtare non queant, ſi ne rudimenta quidem fidei norint: idcirco ea cura ſit parochis, ut quos compatres ita imperitos noverint, ut ſymbolum fidei, ſive ea quæ in ſymbolo continentur, ignorent, illos eo officio ſuſcipiendi de baptiſmo infantes, fungi ne patiantur.

Decretum XI.

Quod ſuperioris concilii provincialis decreto de duabus euchariſtiæ particulis ad ægrum deferendis conſtitutum eſt, id quoniam non ſine difficultate ubique & ſemper obſervari poteſt; ideo ubi epiſcopi judicio, vel loci diſtantia, vel itineris temporiſve difficultas, vel alia cauſa impedit, quo minus illud præſtari poſſit, tum licebit ſacerdoti eam ſanctiſſimæ euchariſtiæ particulam ſolum deferre, quam æger percepturus eſt; ita tamen ut cum inde parochus redit, non ſuperpelliceo, non ſtola indutus ſit, neque tintinnabulum pulſetur, neque umbella adhibeatur, extinctis etiam luminibus, non palam vaſculum deferatur.

Decretum XII.

Parochi paſchæ tempore, ſanctiſſimæ euchariſtiæ ſacramentum iis tantum miniſtrent, qui non modo tunc in parochiæ ſuæ finibus habitant, verum etiam majorem anni partem, aut ſex ſaltem menſes in ea habitarint: niſi ſint qui paucioribus ante diebus menſibuſve illuc habitatum venerint eo animo, ut in ea domicilium habeant; niſi item qui ab epiſcopo, propriove parocho facultatem ſcripto conceſſam exhibuerint alio loco communicandi; tum præterea niſi peregrini ſint & advenæ homines, idque in parochia aliqua diœceſis; quod ſi in urbe, tum in cathedrali eccleſia euchariſtiæ ſacramentum ii perceperint. Horum autem peregrinorum & advenarum, euchariſtiæ ſacramentum percipientium, nomina, cognomina, originis ſeu domicilii locus uno in libro fideliter aſſervando a parocho ante omnia annotentur. Quare ſingulis diebus, cum in paſcha reſurrectionis domini noſtri Jeſu Chriſti ſacramentum euchariſtiæ adminiſtrabunt, ante quam illud cuiquam præbeant, ad populum converſi, denuntient, ut ſi quis eorum, qui adſunt, parochiæ ſuæ incola non eſt, ad ſuam quiſque parochialem eccleſiam abeat, ubi quemadmodum canonum ſanctionibus juſſum eſt, eo tempore ſacram euchariſtiam ſumat.

Parochi vero urbani admoneant atque hortentur crebro eos qui rus ire ſæpius ſolent, ut feſtis diebus illis ſolennibus, nempe die natali domini, in quadrageſima & hebdomada ſancta potiſſimum, paſchæ tempore, aſcenſionis domini die, in celebritate corporis domini, die pentecoſtes, ruri non habitent, ſed in urbe, atque in frequentioribus opidis; ubi a ruſticatione feriati, ſacris & divinis officiis interſint; de verbo Dei conciones audiant; ceteraque Chriſtianæ pietatis munera præſtent: quæ ab unoquoque Chriſtiano homine debita ſolennes & ſtati illi dies maxime requirunt.

Decretum XIII.

Qui paſchæ tempore euchariſtiæ ſacramentum non ſumpſerint, ſi poſtquam ter aut unica monitione, quæ una pro tribus ſatis ſit, etiam generatim moniti, in contumacia perſeverarint: jubeat epiſcopus, eos ipſos eccleſiæ ingreſſu & eccleſiaſtica ſepultura interdictos, in propria parochiali eccleſia denuntiari; tum eorum nomina deſcripta ad cathedralis & parochialis eccleſiæ valvas affigi: ſi vero in contumacia perſeverarint, in eos præterea, prout juris eſt, animadvertat.

Decretum XIV.

Epiſcopus de vita & moribus mendicorum vagantium diligenter inquirat; initaque aliqua ratione curet omnino, ut ſacro paſchæ tempore illi communicent.

De-

ANNO CHRISTI 1569.

Decretum XV

Parochus cum vel ſacroſanctam euchariſtiam, vel extremæ unctionis ſanctum oleum ad ægrum defert, in via ſeptem pſalmos ex animo pieque dicat, vel alias religioſas preces.

Decretum XVI.

Oratiò, quæ quadraginta horarum dicitur, ne ulla in eccleſia extra ordinem conſtituatur, ſine epiſcopi conceſſu. Iſque eam ita ſancte geri curet, ut pii illius inſtituti ratio exigit.

Decretum XVII.

1. Martij 1566. Quod ſummus " pontifex Pius V. propoſitis excommunicationis, aliiſque pœnis juſſit, medicos ab ægrotantis curatione poſt triduum abſtinere, niſi eo tridui ſpatio, de peccatis ſuis confeſſus ille ſit; id epiſcopus curet quam diligentiſſime obſervari. Rationemque præterea aliquam ſtatuat, qua medicis ipſis facilius exploratum eſſe poſſit, ægrum peccata ſua vere confeſſum eſſe.

Decretum XVIII.

Cap. finali de uſuris in 6. Ne parochi uſurarium manifeſtum, ut Gregorii X. conſtitutione ſancitum eſt, etiamſi in teſtamento, aliave quadam ultima voluntate ipſe mandarit ea reſtitui quæcumque uſuræ nomine acceperit, in ſepulturam eccleſiaſticam tradant, niſi pro eorum facultatibus, re ipſa illis ſatisfactum ſit a quibus uſuras exegerit; aut ſi ii abſunt, epiſcopo, vicariove ejus, vel parocho, intra cujus parochiæ fines ille dum vixerat habitaret, vel notario publico de reſtitutione cautum ſit pignoribus, aut idonea ſponſione facta.

Clement. ne qui de ſepulturis, Qui vero parochus id generis hominem ſciens ſepelierit, is noverit ſe excommunicationis pœna affectum eſſe ex Clementis quinti conſtitutione in concilio Viennenſi edita.

Decretum XIX.

Superioris provincialis concilii conſtitutione, etſi contractus depoſiti, ex quibus aliquid ultra ſortem percipitur, tum rei venditionis, quæ modico precio fit, adhibita redimendi pactione, tum alios præterea quoſdam contractus, ex ſacrorum canonum jure, & probatorum patrum ſententiis, tamquam manifeſte uſurarios improbavimus; tamen quoniam ſæpe, ficto meri depoſiti & liberæ emptionis nomine, quaſi liciti contractus ſpecie uſuræ occultantur, idcirco & cum eis qui ejuſmodi contractuum aliorumve ſpecie qui vetiti ſunt uſuram commiſerint, & cum notariis qui ſcientes rogati conſcripſerint, prout juris eſt, agatur.

Decretum XX.

Quibus ob infirmam valetudinem, aut ob aliam juſtam cauſam permiſſum erit, quadrageſimæ diebus carne, aut aliis eo tempore vetitis cibis veſci, eos parochi pie illud admoneant, ne publice, neve etiam cum domeſticis, ſed ſeparatim in remotiori ędium loco, ejus generis cibum capiant, ut ob corporis imbecillitatem, aut morbum potius, quo laborant, quam ob ingluviem facere cognoſcantur.

ANNO CHRISTI 1569.

Decretum XXI.

Quo diligentius ſtudeant, qui excommunicationis pœna affecti ſunt, in ſanctę matris eccleſię gremium reſtitui, ac ne alii eorumdem commercio conſuetudineve per imprudentiam utantur, nos veterum canonum auctoritatem ſecuti id jubemus, ut epiſcopus, cum excommunicationis ſententiam contra aliquem tulerit, eumque excommunicatum palam denuntiari juſſerit, ejus nomen & cognomentum ad cathedralis & proprię parochialis eccleſiæ valvas affigi; tum deſcriptum mitti curet parochis & urbanis & dicœceſanis, qui primo ſaltem cujuſque menſis dominico die illum populo excommunicatum denuntient: neque hoc agere deſiſtant, quoad ipſis epiſcopus ſignificarit eumdem matri eccleſiæ reconciliatum eſſe. Quod ſi tres menſes is excommunicationis vinculo irretitus permanſerit, illius nomen & cognomen epiſcopus tum reliquis hujus provinciæ epiſcopis, tum illis præterea denuntiet ac ſignificet, quorum dicœceſes ſibi finitimæ ſunt. Cum autem ille ipſe ad matris eccleſiæ gremium redierit, quibus antea illum excommunicatum epiſcopus denuntiaverat, iis eumdem abſolutum quamprimum ſignificet. Quod ſi quis per annum in excommunicatione permanſerit, ad epiſcopum parochus eum deferat, ut contra illum agatur, quemadmodum & canonum jure, & ſummorum pontificum ſanctionibus decretum eſt.

Decretum XXII.

Jubeat epiſcopus, ut dominico illo die, qui quatuor ſtatuta jejunii tempora, quibus ordinis ſacramentum miniſtratur, proxime antecedit, parochi non ſolum ſolenne illud jejunium hujus rei cauſa inſtitutum denuntient, verum etiam in ſua unuſquiſque eorum parochiali eccleſia ſupplicationes litaniaſque pie ac religioſe vel intus habeat, vel proſequente fidelium multitudine, foris eccleſiam, ſicut moris eſt, obeat: ut Dei, ſanctorumque ope implorata, tum epiſcopus in eorum delectu, quibus ordines conferet, Spiritus ſancti lumine illuſtretur; tum illi, quibus conferuntur, in vitæ ſanctitate, doctrina, religioſiſque virtutibus proficiant.

Decretum XXIII.

Ut quod ſummus pontifex Pius quintus in explicatione decreti Tridentini, quod eſt ſeſſione VII. cap. 2. conſtituit, executionem habeat; epiſcopus ne clericum illum regularem, neque ſæcularem, qui regularium more in communi vitæ diſciplina ſit, beneficiumque eccleſiaſticum non habeat, ordinibus ſacris adſcribat, niſi a ſuperiore fidem ille attulerit, ſe religionis, cui adſcriptus eſt, profeſſionem confeciſſe; juratuſque affirmet, ſcripto manu ſua ſubſignato, coram epiſcopo ſe id ſponte feciſſe, aut ratum habuiſſe. Illud autem ſcriptum in archivo aſſervandum epiſcopus curet. Pridie Idus Oct. 1568.

Decretum XXIV.

Quicumque aliquem eccleſiaſticum ordinem ſuſci-

ANNO CHRISTI 1569.

ſuſcipit, is, ut Tridentino concilio juſſum eſt, certæ eccleſiæ adſcribatur, in qua functiones, quas ei epiſcopus præſcripſerit, obeat: nec vero alius eidem ordo ante conferatur, quam ipſi epiſcopo fidem teſtimoniumque ille attulerit, ſe in eccleſia, cui adſcriptus eſt, præſtitiſſe præſcriptas ſibi functiones. Si vero aliqua de cauſa eodem tempore ex ſacrorum canonum permiſſu, plures ordines minores clerico epiſcopus contulerit; eidem præſcribat arbitratu ſuo functiones, ad unumquemque minorem ordinem, quem ille ſuſceperit, pertinentes.

Decretum XXV.

Illud maxime epiſcopus interdicat, ne animarum curatores, qui in hæreticorum finibus vel in locis finitimis habitant, ubi unicuique liberum eſt publice & impune hæreticorum more vivere, matrimonii, quod inter parochiæ ſuæ & illorum locorum incolas contrahendum eſt, ſecundam denuntiationem faciant, neque eos matrimonio conjungant, aut denuntiationum, quæ matrimonio celebrando factæ erunt, fidem ac teſtimonium ad ea ipſa loca, ubi illud ineundum eſt, mittant; niſi prius ejus, qui in locis hæreticorum, aut hæreſis nomine ſuſpectis habitat, nomen & cognomen epiſcopo denuntiarint, ab eoque impetrarint facultatem, alias denuntiationes faciendi, matrimoniique celebrandi, vel fidem denuntiationum illuc mittendi, quæ eo nomine factæ ſunt. Quam facultatem epiſcopus ne det, niſi prius de fide catholica illius hominis cognoverit, qui ea loca incolit, aut niſi item ſibi omnino exploratum ſit, matrimonium ejuſmodi non contrahi cum hæreticis,

Decretum XXVI.

Sess. 24. c. 7. Tridentina conſtitutio de matrimoniis, quæ cum vagabundis hominibus iniri quandoque ſolent, ſervetur a parochis vel diligentiſſime.

Nec vero ipſis parochis facultatem, ut illos vagos homines matrimonio jungant, epiſcopus ante det, quam norit, eos & ſolutos eſſe, & a catholica communione non alienos. Matrimonii denuntiationes a parochis tum demum fiant, cum vir & mulier, eorumve parentes, vel ii qui puellæ curam habent, id poſtularint; ſique ambo diverſis in parochiis habitant, tum in unius & alterius item parochia item fiant. Eas autem denuntiationes ne ulla quidem ex parte remittere eis liceat, niſi proprii epiſcopi conceſſu, idque cauſis jure permiſſis. Caveant autem parochi, ne alienæ parochiæ ſponſum, ſponſamve ante matrimonio jungant, quam teſtimonium ab illius, qui intra parochiæ ſuæ fines non habitat, parocho, ſi ejuſdem, vel finitimæ, aut non nimis longinquæ diœceſis ille ſit, ſcriptum acceperit; cujus teſtimonii fide ſibi teſtatum fiat, ex Tridentini concilii præſcripto denuntiationes, quæ neceſſariæ ſunt, aut ordinarii ſui voluntate omiſſas eſſe, aut factas quidem, nullumque legitimum impedimentum ab ullo homine ſignificatum, quo minus tale matrimonium contrahi liceat. Illud vero teſtimonium ſi a parocho alienæ diœceſis fiet, ab ordinario loci, aut ab eo cui hoc ille delegarit, ſubſcriptione ac ſigillo comprobatum ſit.

Decretum XXVII.

ANNO CHRISTI 1569.

Qui ſponſalitia contraxerint, ſi una ante coierint quam coram parocho & teſtibus matrimonium inter eos celebratum ſit, illius peccati, quoniam in eo ſæpe delinquitur, abſolutionem epiſcopo reſervatam eſſe volumus, gravemque illius pœnitentiam imponi.

Decretum XXVIII.

Ne parochus ullo alio loco, quam in eccleſia ipſa, quæ ſacramentorum proprius locus eſt, ſponſos matrimonio jungat, niſi ex facultate ab epiſcopo permiſſa.

Sponſi autem, cum in eccleſiam conveniunt, vel ad matrimonium contrahendum, vel accipiendam benedictionem, ne parochus ulla cujuſvis generis muſica inſtrumenta afferri patiatur. Quod ſi ab ipſo moniti id facere contempſerint, tamdiu eis matrimonii celebrationem aut benedictionem differat, quoad ſancte, uti debent, ob id ad eccleſiam acceſſerint.

Decretum XXIX.

Concubinarii legitime admoniti, ſi concubinas non ejecerint, abduxerintque ſe omnino ab earum conſuetudine, contra eos epiſcopus etiam Tridentini concilii auctoritate & excommunicatione, tum aliis præterea pœnis, ſevere agat. Sess. 24. c. 8.

TITULUS II.

QUÆ AD MISSAM, DIVINA OFFICIA, eccleſiæ cultum, & ad eccleſiaſticos ſpectant.

Decretum I.

QUOD patrum decretis & Tridentino concilio ſancitum eſt, ut ne alienæ diœceſis clerici abſque commendatitiis literis ab ullo epiſcopo recipiantur, quo facilius illud executionem habeat; parochus quiſpiam, ubi primum cognoverit in parochia ſua eccleſiaſticum hominem alienæ diœceſis vel domicilium conſtituiſſe, vel apud aliquem divertiſſe, vel in caupona hoſpitio exceptum eſſe ut aliquot dies commoretur, quam citiſſime poterit, octo ad ſummum dierum ſpatio, ejus nomen & patriam, ſi in urbe eſt, epiſcopo, ejuſve vicario; ſin autem in diœceſi, foraneo vicario illius regionis denuntiet. Eorum autem cujuſque cura ſit, illum ad ſe accerſere, mandareque literas commendatitias ſibi ab eodem oſtendi; quas tamen vicarius foraneus non comprobabit, niſi conſulto epiſcopo. In iis aut comprobandis ea ſerventur, quæ ſuperiori item provinciali ſynodo hoc de genere conſtituta ſunt. Sess. 23. c. 16.

Decretum II.

Quæ miſſas celebrandi facultas ſexto quoque menſe ex ſuperioris concilii decreto renovanda, ea vel longiori temporis ſpatio arbitratu epiſcopi concedi, vel ſemel conceſſa, prorogari poſſit.

Decretum III.

Ne in monialium eccleſiis, ac ne in iis quidem quæ epiſcopi curæ ſubjectæ non ſunt, ſæcu-

lari

ANNO CHRISTI 1569.

lari cuiquam ſacerdoti, etiamſi ubique celebrandi facultas generatim, niſi a ſede apoſtolica ei data eſſet, miſſæ ſacrum facere liceat, præterquam cui nominatim id ab epiſcopo conceſſum eſt. Qui contra admiſerit, a miſſæ celebratione ſuſpenſus ſit ejuſdem arbitratu,

Decretum IV.

Eccleſiaſtica dignitate, aut canonicatu præditus, ſi in eccleſia, ubi eam eumve obtinet, miſſas conventuales pro ratione ipſius aut dignitatis, aut canonicatus ad epiſcopi, ex Tridentini concilii auctoritate, præſcriptum celebrare contempſerit, vel neglexerit; non ſolum tridui diſtributionibus, ut ſuperiori ſynodo provinciali ſancitum eſt, mulctetur, verum etiam ab ordinis ſui munere ſuſpendatur ipſius epiſcopi arbitratu.

Decretum V.

Qui eccleſiaſticum beneficium obtinet, cui id oneris injunctum eſt, ut rector vel toto anno, vel certis diebus miſſam celebret; is ſingulis menſibus ſaltem ſemel miſſam, quæ de defunctis dicitur, pro illis mortuis celebret, qui vel illud dotarint; idque, niſi ſæpius pro mortuis celebrare debet, vel ex inſtitutione, vel ex alia oneris ſibi injuncti ratione.

Decretum VI.

Cum corpus Jeſu Chriſti domini ſuſtollendum eſt in miſſa conventuali, & in ea item miſſa, quæ in unaquaque parochiali eccleſia a parocho celebratur, tum ſignum ſono campanæ detur, cujus ſoni ſignificatione fideles, qui in eccleſia miſſæ ſacrificio tunc non interſunt, admoniti, ad tanti tamque magni myſterii ac beneficii recordationem animum excitantes, mente ſupplici religioſas preces pie adhibeant.

Decretum VII.

Quæ proceſſiones poſt ſolennem illam, quæ mane in celebratione corporis domini fit, vel eodem die, vel reliquis ſequentibus ſeptem diebus obiri ſolent, eæ ne fiant, niſi quibus eccleſiis epiſcopus conceſſerit, iiſque facultatem tantum det, ut mane, non a prandio habeantur, niſi temporis injuria impediret quo minus mane obiri poſſent.

Decretum VIII.

Cum primum metropolitani literis concilii provincialis celebrandi dies epiſcopis ſignificata erit, illud ipſi curent, ut in omnibus & urbis & diœceſis ſuæ parochialibus eccleſiis, quinta quaque feria, in ſingulas hebdomadas, quoad illud de more abſolutum ac dimiſſum erit, miſſa de Spiritu ſancto celebretur; in cathedrali autem, & collegiatis eccleſiis proceſſionum præter ea munus ſingulis diebus dominicis obeatur: ex animoque preces fiant pro optimo ipſius concilii eventu. Hoc idem plane ſervetur, ubi a proprio epiſcopo diœceſanæ ſynodi celebrandæ dies indicta erit.

Decretum IX.

Clericus cum in aliquam eccleſiam vel ad proceſſiones, vel ad ſtationes obeundas, vel ad funus convenerit, illud meminerit, ſe eſſe in domo Dei ſancta, quæ domus eſt orationis. Quare nullus cujuſvis ordinis clericus aut ſacerdos in eccleſia deambulet: nec in confabulationibus & congreſſibus, eo loco indignis, verſetur: ſed unuſquiſque aut ſolus, aut comitibus ſociiſque aliis adjunctis, religioſas preces Deo in cauſa adhibeat, quamobrem clerus univerſus convocatus eſt.

Cum autem ſtatio celebratur, ne ullus interim clericus extra eccleſiam maneat, ſed omnes intus ſint, omniquę pietatis conſenſione Deo ſtatutas illas preces canant.

Decretum X.

Sexta quaque feria, in ſingulas hebdomadas, paulo ante horam nonam, ſignum in unaquaque eccleſia, campanæ ſono detur, quo fideles admoniti eadem hora Jeſu Chriſti domini paſſionem omni intima mentis pietate recolant; terque orationem dominicam, & ſalutationem angelicam ex animo pronuntiantes, quadraginta dierum indulgentiam, quam in ſua quiſque epiſcopus diœceſi concedet, conſequantur.

Decretum XI.

Epiſcopi curent, in ſua quiſque diœceſi, ut officia divina, quæ ſingulis canonicis horis præſtari debent, & publice in eccleſia, & privatim a ſingulis ſacerdotibus cleriſve inferioris ordinis, qui illa obire debent, celebrentur & peragantur ad præſcriptam breviarii Romani nuper editi rationem: niſi tamen eccleſiæ ejuſmodi ſint in quibus ex veteri conſuetudine, ut ſummi pontificis Pii quinti literis, eo nomine confectis, cautum eſt, alius ritus aliaque ratio adhibeatur. Si vero ſecus a quibuſdam factum erit, cum iſti, ut eiſdem ſummi pontificis literis nominatim ſancitum eſt, horarum canonicarum officio, quod debent, non ſatisfacient; eos ipſos epiſcopi pœnis iis mulctent, quæ Lateranenſi concilio a Leone X. & provinciali ſynodo ſuperiori contra clericos conſtitutæ ſunt, qui canonicarum horarum officium intermittunt. 7. Idus Julii 1568. Seſſ. 9.

Decretum XII.

In unaquaque plebe epiſcopus duos, unumve ſaltem ſacerdotem, eccleſiaſticorum rituum uſu peritum, conſtituere curet, qui alios ſacerdotes & clericos cæremoniarum, quæ in miſſa, & in divinis officiis rite obeundis requiruntur, diſciplina inſtruant diligenter. Qua in re libellus de miſſæ cæremoniis adhibeatur, qui noſtra cura conſcriptus in lucem prodibit.

Decretum XIII.

In ſingulas hebdomadas canonici cujuſvis eccleſiæ capitulum habeant; in quo cum quæratur, an ſuperioris concilii decreta de divinorum officiorum ratione ſerventur; an ſi qui item errores in ſacrarum cæremoniarum ritu commiſſi ſint; tum legatur pars aliqua earum rerum, quæ de vita & honeſtate clericorum noſtris conſtitutionibus præſcriptæ ſunt, vel illarum, quæ catechiſmo Romano, aut aliis item libris expreſſæ ad Chriſtianæ pietatis doctrinam, vitæque eccleſiaſticæ diſciplinam & rationem

per-

ANNO CHRISTI 1569.

pertinent : tum etiam in aliis ſpiritualis vitæ exercitationibus ipſi verſentur : idque omne prout epiſcopo, capitulive præfecto viſum erit. Quo in capitulo ne quidquam aliud quod ad rerum temporalium curam, ac procurationem pertineat, prius agatur geraturve, quam ea tractationis ratio habeatur, quæ tota in rebus ſpiritualibus poſita ſit.

Decretum XIV.

Canonici mortui funus, ejuſve, qui ejuſdem eccleſiæ, in eave, dignitatem obtinebat, capituli ſumptibus a reliquis canonicis fiat; tum pro ejus animæ ſalute miſſa conventualis celebretur; & unuſquiſque item canonicus, miniſterve ejuſdem eccleſiæ, qui ſacerdos ſit, miſſam itidem pro eo celebret.

Decretum XV.

Parochum urbanum ægrotantem & is qui vicinior eſt parochus, & cleri in illa regione, ubi æger eſt, præfectus; diœceſanum vero itidem & vicinior parochus, & plebanus, vel archipresbyter, vel præpoſitus, in cujus plebaniæ, aut archipresbyteratus, præpoſituræve finibus ægrotus habitat, ſtatim inviſant; cum ejus ægritudinem, morbumve acceperint; tum poſt crebro ad eumdem veniant: illaque omnia officia præſtent, quæ ad animæ ſalutem ei tum maxime neceſſaria ſunt, ſacram euchariſtiam, &, cum opus erit, ſacrum extremæ unctionis oleum idem parochus vicinior eidem miniſtret; & illius morientis animam Deo religioſis precibus commendet. Ejus mortui funus univerſi illius regionis, in qua ille habitarat, præpoſituræve, plebanatus, aut archipresbyteratus parochi obeant; niſi foraneus illius regionis vicarius minorem numerum ſtatuendum cenſuerit.

Primo item poſt ejus obitum die, eorum unuſquiſque pro ipſius animæ ſalute miſſæ ſacrificium faciat. Quod ſi eo die pro mortuis fieri ex eccleſiæ inſtituto vetitum ſit; alio proximo die, quo interdictum non ſit, omnino fiat.

Decem præterea ad ſummum dierum ſpatio omnes in eccleſiam conveniant, quæ eis a clericorum regionis præfecto, aut vicario foraneo præſcribetur. Qua in eccleſia pro mortuo rectore miſſam conventualem ſolenni ritu celebrent: tum ſupplicationibus & precibus Deum pie ſancteque orent, ut orbato gregi rectorem dare velit juxta cor ſuum.

Quicumque vero ejuſmodi pietatis officia præſtiterint, eorum nomine cauſave nihil neque exigant nec petant.

Is vero cui vacantis ipſius parochialis eccleſiæ adminiſtratio commiſſa eſt, fideles illius parochiæ incolas ſæpe hortetur, ut omni intima animi pietate a Deo rectorem precentur, qui illius eccleſiæ curationem gerere recte poſſit.

Decretum XVI.

Candelæ, cerei, & quæ intortitia vocantur, in mortui funere adhibita, ſuperioris concilii decreto ſacriſtiæ illius eccleſiæ addicta, in qua funus ſit, aut mortui corpus in ſepulturam traditum eſt, ſi qua in miſſarum celebratione, & reliquis divinis ejuſdem eccleſiæ officiis ſupererunt, ea omnia vel ipſius eccleſiæ rectori, vel iis ad quos ante illius decreti promulgationem ejuſmodi candelæ, cereique pertinebant, in alium ejuſdem eccleſiæ uſum, vel ad ſuæ etiam vitæ ſuſtentationem, arbitratu ſuo, convertere liceat.

ANNO CHRISTI 1569.

Decretum XVII.

Quæ ſuperiori provinciali ſynodo decreta ſunt ad tollendos rectorum eccleſiarum in exequiis & funere pactiones, & exactiones illicitas, aut quæ ſimoniacæ labis, vel ſordidæ avaritiæ ſuſpicionem afferrent; ea a pleriſque in eam partem accipi animadvertimus, ut occaſione inde ſumpta, eccleſiæ, non ſervato piarum conſuetudinum uſu, debitis eleemoſynis defraudentur. Quare epiſcopus habita & locorum & perſonarum ratione in funeribus, & exequiis, quæ pia inſtituta & conſuetudines laudabiles ſibi videbuntur, arbitratu ſuo ſervari jubeat ſacrorum canonum auctoritate; contumaceſque compellat omni juris remedio.

Decretum XVIII.

Cum Chriſtianæ pietatis rationi illud alienum ſit, ad ornatum templorum adhiberi ea, quæ non modo religionem non excitant, ſed per ea intuentium mentes facile incidunt in fœdas turpeſque cogitationes; propterea, ne quis ad illa ornanda periſtromatis aulæiſque utatur, quæ obſcœnis figuris intexta ſint; neque item pictas imagines, & ſigna adhibeat, quæ vel Ethnicorum hominum, vel aliarum rerum, loci ſanctitati repugnantium, formam ac ſpeciem præ ſe ferant; in omni præterea publicarum ſupplicationum, proceſſionumve apparatu, quæ obſcœnarum rerum ſpeciem oſtendunt, ea ne adhibeantur.

Decretum XIX.

Quæ pallia, aliaque ſacra indumenta, altarium uſui ac ornatui addicta ſunt ea, ad ſedis epiſcopi, alteriuſve hominis eccleſiaſtici, vel laici quavis dignitate præditi apparatum, aut ad funeris exequiarumve pompam, aut aliarum rerum, quæ profanæ ſint, uſum, ſive ornamentum ne adhibeantur.

Decretum XX.

Quæ veſtes & ornamenta cujuſvis generis, ad uſum ſacrum comparata, & eccleſiæ inſtituto benedici debent, ea in miſſæ ſacrificio, ceteriſque divinis officiis ne prius adhibeantur, quam ſolennibus precibus ab epiſcopo, vel ab alio, qui auctoritatem habeat, benedicta ſint.

Decretum XXI.

Libri ſacri veteris & novi teſtamenti, volumina item ſanctorum patrum noſtræ fidei interpretum, tum ſcripta etiam eccleſiaſtica, quibus & res & verba divina conſignata ſunt, etſi temporis vetuſtate omnino conſumpta, ad rerum tamen vilium ac ſordidarum uſum ne ullo pacto convertantur, ſed in ignem potius conjiciantur.

Decretum XXII.

Illud curet epiſcopus, ut ne laicorum hominum ædes in poſterum ædificentur, quæ eccle-

ANNO CHRISTI 1569.

ecclesiarum parietes ulla ex parte attingant. Si quæ vero feneſtræ, ſive eccleſiaſticarum, ſive laicarum ædium in ipſis eccleſiarum parietibus inſunt, unde in eccleſias conſpectus ſit, efficiant ut duobus ſaltem poſt hujus concilij promulgationem menſibus obſtruantur. A

Decretum XXIII.

Ne in eccleſia laici homines de rebus profanis, aut de iis quæ ad ipſam eccleſiam non pertinent, congregationes, concilia, vel quæ parlamenta publica dicunt, habeant.

Cap. 2. de immun. eccleſ. in 6. kal. Apr. 1566.

Quæ vero Lugdunenſi conſilio olim a Gregorio decimo, & nuper a ſummo pontifice Pio V. ad tollenda in ipſis eccleſiis colloquia, congreſſus, deambulationes, & ad earum cultum ſancita ſunt; in iis præſtandis epiſcopus omnem vel maximam diligentiam adhibeat. Canonicos vero, eccleſiarumve rectores, & alios item, ad quos ſpectat, in munere, quod ad eam curam attinet, obeundo negligentes vel contumaces pœnis afficiat, quas illi eadem ſummi pontificis ſanctione ſubeunt. B

Sique præterea in iis ipſis exequendis regulares negligentes eſſe animadverterit, illos ad ejuſdem ſummi pontificis in eadem bulla præſcriptum graviſſime corripiat.

Decretum XXIV.

Illud interdicat epiſcopus, ne in ullis eleemoſynarum oblationibus, quæ cuivis eccleſiæ ſiunt, muſica inſtrumenta, organo excepto, in eccleſia adhibeantur; neve alia fiant vel gerantur, quæ domo Dei indigna ſint. C

Ne item puellæ eleemoſynas eccleſiarum, aut eccleſiaſticorum hominum nomine quæritent, id quod non ſine earum pudicitiæ diſcrimine quibuſdam in locis introductum erat.

Decretum XXV.

Epiſcopus ipſe, tertio quoque menſe ſaltem, niſi juſta cauſa impeditus ſit, ſeminarium viſitet; in eoque viſitationis munere, adhibitis etiam, ſi modo ei videbitur, aliis doctis & piis viris: tum de magiſtrorum diligentia, tum de progreſſibus, quos & in vitæ diſciplina, & in literarum ſtudiis ſeminarii clerus habuerit, accurate inquirat. Idem certas ſeminarii clericis conſtitutiones præſcribat; quas frequenti eorum conventu in ſingulos menſes legi curent; quo ſæpius repetitæ, illorumque mentibus impreſſæ, ſerventur diligentius. D

Decretum XXVI.

Diaconi, ſubdiaconi, & reliqui clerici inferioris ordinis confeſſionem, & communionem frequentent, ut ſuperiori ſynodo provinciali præſcriptum eis eſt. Confiteantur autem iis tantum ſacerdotibus, quos ad audiendas eorum confeſſiones idoneos epiſcopus, & in urbe & in diœceſi comprobabit: dummodo talis ſit numerus ejuſmodi ſacerdotum, ut confiteri volentes delectum habeant inter illos. Sacræ vero euchariſtiæ communionem in propria parochia vel in alia eccleſia, quam epiſcopus ſtatuet, diebus feſtis percipient, idque in miſſa ſolemni, ſi modo eo loco eoque die celebrabitur. E

Illius autem rei fidem tertio quoque menſe epiſcopo exhibebunt.

Decretum XXVII.

Superiori conſilio juſſum eſt, canonicos & alios clericos ſacris concionibus intereſſe, quod cum ab eiſdem non ita præſtetur ut debet, pœnis propoſitis id efficiendum cenſuimus, quod juſſu & cohortationibus fieri non potuit. Quare canonici cathedraliun, tum collegiatarum etiam eccleſiarum, & reliqui præterea clerici, ſi tempore concilii ſuperioris conſtitutione præſcripto, non interfuerint ſacris concionibus, aut ad eas ſacrarum literarum interpretationes, lectioneſve non acceſſerint, quas ipſis epiſcopus præſcripſerit, mulctentur ejuſdem epiſcopi arbitratu.

Decretum XXVIII.

Curet epiſcopus, ut qui clerici certæ eccleſiæ miniſterio adſcripti non ſunt, ii dominicis feſtiſque ſingulis diebus in parochiali eccleſia, in cujus finibus eorum quiſque habitat, eccleſiaſticum beneficium obtinet quod reſidentiam non requirit, aut in ea, quæ epiſcopo videbitur, rectori operam, atque adjumentum navent ad divina officia celebranda.

Qui vero certis eccleſiis adſcripti ſunt, in ipſis diebus ad eas conveniant, & in iis functiones eas præſtent, quæ unicuique eorum ab epiſcopo præſcriptæ erunt. Si tamen iis diebus aliquando ad divina officia obeunda, ad funerave in alias eccleſias vocabuntur, eo illos accedere permittat epiſcopus.

Rector autem in cujus eccleſiam illi conveniunt, tertio quoque menſe epiſcopo referat, vel literis ſignificet, non ſolum an huic decreto ab illis obtemperetur; verum etiam an ea preſtentur, quæ ſuperiori provinciali conſilio illis præſcripta ſunt, tum de habitu, tum de tonſura clericali, tum de eorum vitæ conſuetudine.

Decretum XXIX.

Epiſcopus ſacerdotes aliquot vitæ integritate & ſcientia probatos in urbe deligat, a quibus clerici inferioris ordinis, ſæpe convocati, vitæ eccleſiaſticæ moribus inſtituantur. Eos autem ipſos clericos univerſos ſemel, atque iterum, ſaltem quotannis epiſcopus ad ſe item convenire jubeat, ut progreſſiones intelligat, quas quiſque eorum ad literarum cognitionem, tum ad vitæ ſpiritualis diſciplinam fecerit.

Decretum XXX.

Ut quæ de ſacerdotalibus conventibus, in diœceſi habendis, ſemel ſuperiori concilio præſcripta ſunt, ea, quoad ejus fieri poteſt, recte atque ordine gerantur, hæc eis addenda cenſuimus;

Ne ſacerdotum conventus feſtis iis diebus habeantur, quos coli eccleſiæ præcepto inſtitutum eſt; nec vero illis diebus, quorum præcipua celebritas in locis agitur, ubi is conventus iis ipſis diebus futurus eſſet. Parochus vero eccleſiæ, in qua ejuſmodi congregatio futura eſt, die dominico, qui illam proxime antecedit, ejus habendæ tempus populo ſignificet, eumque hortetur, ut illo ipſo die ad eccleſiam conveniat, tum ut orationum, quæ & pro vivis &

pro

ANNO CHRISTI 1569.

pro mortuis ibi fient, particeps fit, ac indulgentiam dierum quadraginta conſequatur, quam ab unoquoque epiſcopo in ſua diœceſi illis concedendam decernimus, qui divinis officiis, tunc celebrandis, intererunt; tum etiam ut ſacram concionem audiat, quæ eo tempore in miſſæ celebratione habebitur. Quæ vero quæſtionum explicationes ſingulis menſibus habitæ in iis ipſis conventibus erunt, & ſi quæ præterea quæſtiones in illis ipſis diſputationibus inciderint, quæ non ſatis tum explicatæ ſint, eas omnes, literis conſignatas, vicarii foranei quamprimum ad epiſcopum mittant: cujus judicio illæ, vel explicatæ, vel comprobatæ, in codicem, ejus rei nomine confectum, quem vicarius foraneus cuſtodiat, referantur. Ex eorum conventuum progreſſu ſi vicarii foranei animadverterent ſacerdotes quoſdam ad doctrinæ ſtudia, in quibus maxime verſari debent, deſidiam quamdam, vel negligentiam adhibere; eos ad epiſcopum deferant, cujus auctoritate illorum culpæ, ut opus erit, occurratur. Ut autem in iis ſtudiorum exercitationibus unuſquiſque ſacerdos majores progreſſus habere poſſit; in qua parochia quinque ſaltem ſacerdotes erunt, eos in ſingulas hebdomadas bis ad privatas inter ſe ſtudiorum diſceptationes parochus convocet, in quibus vel aliquam catechiſmi Romani lectionem tractent; vel quæſtiones aliquas de conſcientiæ caſibus explicent; vel hujus, ſuperioriſve concilii provincialis, aut diœceſanæ ſynodi, quam eorum epiſcopus habuerit, partem aliquam ſtudioſe legant. Quod ſi ei parochiæ prope erit aliquod regularium monaſterium, ubi aliquis ſit ad ſacrarum literarum eccleſiaſticarumque rerum explicationem aptior, curent etiam illius opera atque ſtudio adjuvari.

Ad has privatas ſacerdotalis ſtudii exercitationes, clericos etiam, qui intra illius parochiæ fines habitant, adhibeant; ut eos rerum eccleſiaſticarum cognomine inſtructiores in eccleſiis habeant.

Quicumque vero huic privato conventui intereſſe recuſarit, eum parochus ad epiſcopum deferat, qui quo maximo poterit ſtudio, curet ut huic decreto obtemperetur.

Decretum XXXI.

Ut quod de mantelletti uſu alias provinciali ſynodo per nos decretum eſt executionem habeat, decernimus, ut ne quivis alii, niſi abbates, referendarii & protonotarii eo breviori utantur, quam tunica talaris interior ſit. Metropolitanæ autem noſtræ & aliarum hujus provinciæ cathedralium eccleſiarum canonicis, præpoſitis item & aliis clericis, eccleſiaſtica, aut doctoratus dignitate præditis, exterioris tunicæ, ſeu mantelli uſum concedimus, quod tamen interiorem tunicam talarem longitudine adæquet.

Reliquis autem clericis, qui hoc decreto nominatim expreſſi non ſunt, mantelletti & manſelli uſu interdicimus

Decretum XXXII.

Clerici in eo officio ne ſe exerceant, ut ullas mulieres etiam quavis dignitate illuſtres, doceant legere, ſcribereve, aut canere, aliove cujuſvis generis muſico inſtrumento ſonare, niſi ii ſunt, quibus ætate, moribus & vita probatis, epiſcopi judicio id permiſſum eſt, facultate ab eodem ſcriptis data.

ANNO CHRISTI 1569.

Ne libris item, de muſico cantu obſcœne vel parum pudice ſcriptis, illi utantur.

Decretum XXXIII.

Quoniam ſuperioris concilii conſtitutione vetitum eſt quo tempore vel ſacrorum, vel funeris, exequiarumve cauſa in unum clerici conveniunt, non plures ad menſam, quam ſex, eoſque clericos adhiberi; id cum multis locis facile præſtari non queat, propterea quod eccleſiæ ſæpe longius inter ſe diſtent, graveque ſit clericis, de itinere feſſis, mane ad eccleſiam ſuam reverti, ideo liberum ſit parocho tot convivas habere, quot ſane in menſa adhibere par eſſe judicarit; & pro temporis ratione laicum etiam hominem, quem Chriſtianæ pietatis ſtudioſum & ſacerdotali convictu, conſuetudineque dignum norit, a menſa non excludere, modo ea ſerventur, quæ in parochialibus conventibus, de frugali, clericalique modeſtia noſtris conſtitutionibus præſcripta ſunt; tum ſacra item lectio in menſa perpetuo adhibeatur.

Quod vero de menſæ frugalitate & ferculorum numero alias ſuperiori concilio decretum eſt, id omnino ſic ſervetur, ut etiamſi vel univerſitati, vel cuivis alii, pacto, conſuetudineve, aut ultima quavis voluntate certis quibuſdam diebus cibum a ſacerdotibus parari oporteat; in eo ab illa decreti ratione ullo modo diſcedatur, nec ſacra lectio in menſa deſit.

Decretum XXXIV.

In quibus eccleſiarum ædibus ad rectoris uſum & domicilium conſtitutis, & laici præterea, facultate impetrata, habitant, in iis ne propter nuptias quidem ſaltetur, neve comœdiæ aut ſpectacula agantur.

Decretum XXXV.

Epiſcopus clericum alienum, qui in propria diœceſi deliquerit & ad ſuam diœceſim confugerit, proprio illius epiſcopo petente, & ſibi de clerici, qui deliquit, citatione & contumacia, aut condemnatione fidem mittente, comprehendi & ad illum mitti curet, idque ſumptibus petentis.

Decretum XXXVI.

Qui impetrata ab eccleſia diſcedendi facultate, aliquamdiu abfuerit, menſis ſaltem ſpatio, poſtquam redierit, epiſcopum de ſuo ad eccleſiam reditu certiorem faciat; quod ſi neglexerit, perinde cenſeatur ac ſi non legitime abfuerit.

TITULUS III.

QUÆ AD BONA ET JURA eccleſiarum, piorumque locorum attinent.

Decretum I.

QUI deinceps eccleſiaſtici beneficii poſſeſſionem adipiſcetur, ejus beneficii titulum

ANNO CHRISTI 1569.

lum etiam ante non monitus, ad menſem ordinario ſuo oſtendat: quod ſi ſecus fecerit, dimidia parte fructuum & proventuum unius anni mulctetur, qui ex eo beneficio ſingulis annis percipiuntur; tum omnibus juris remediis titulum exhibere cogatur.

Decretum II.

Caveant epiſcopi, ne paſſim atque indiſtincte omnes beneficiorum eccleſiaſticorum ceſſiones admittant; ſed in iis ſolum caſibus, qui ſummi pontificis Pii V. literis expreſſi ſunt; meminerintque excommunicationem, quæ earumdem literarum ſanctione contrahitur, apoſtolicæ ſedi reſervari.

Kal. Aprilis. 1568.

Decretum III.

Sacri Tridentini concilii auctoritate, ea cathedralium & collegiatarum eccleſiarum ſtatuta conſtitutioneſve quaſcumque, etiam jurejurando & quavis auctoritate communitas, conſuetudineſque illas, etiam immemorabiles, quæ etſi minus expreſſam ſimoniam, ac ſordidam tamen avaritiam præ ſe ferunt, antiquamus, abrogamus, atque reſcindimus, quibus illud inductum eſt, ut qui nuper in canonicorum capitulum, aliorumve eccleſiaſticorum hominum collegium adſcriptus, capitulique, aut collegii judicio ad ea canonicalia, aut alia, quæ ad eos pertinent, obeunda munera idoneus comprobatus eſt; ſex tamen menſibus, qui probationum nomine vocantur, choro inſervire ante debeat, quam diſtributiones quaſcumque, etiam quotidianas, percipiat; aliiſque canonicis, vel aliis ejuſdem collegii hominibus accreſcat; quæ portio ſibi, eo temporis ſpatio inſervienti, jure obveniret. Illudque in perpetuum jubemus, ut in alicujus eccleſiæ canonicorum capitulum, aliudve eccleſiaſticum collegium cooptatus, cum admiſſus comprobatuſque erit ad muneris ſui functiones, is ſtatim particeps ſit reſidentiæ fructuum, quotidianarumque diſtributionum, quæ ab iis, ad quos ſpectat, eidem præſtentur pro ratione canonicarum horarum, quarum officium deinceps in eccleſia ille obierit.

Sess. 24. c. 14.

Quicumque illas conſtitutiones, ſtatuta, & conſuetudines hoc decreto abrogatas ſervarint, contra eos ſimoniæ pœnis, quæ canonum jure & ſummorum pontificum conſtitutionibus ſtatutæ ſunt, ad Tridentini concilii præſcriptum agatur.

Ne huic autem decreto fraus fiat, hoc ſtatuimus, ut quoties is, qui in ejuſmodi collegium cooptandus erit, ejuſdem collegii præfectum convenerit ad ſe probandum, hujus probationis examen intra octo dies de eo habeatur: alioquin probationis jus epiſcopi ſit. Quod ſi octo illis diebus, habito examine, is probatus non ſit, ſibique perſuadeat id injuſte factum eſſe, ad epiſcopum confugiat, qui, habitis de eo examinis quæſtionibus, ſi injuſte repulſam illum tuliſſe animadvertit, capitulum, collegiumve compellat ad eum recipiendum.

Decretum IV.

Quibus in eccleſiis ea vel conſtitutio, vel conſuetudo eſt, ut canonicus nuper creatus quos fructus præbendæ ſuæ primo anno percipiet, eos omnes, vel aliquam eorum partem fabricæ eccleſiæ, aut ſacriſtiæ, aliive pio loco ſolvat; in poſterum illa ita ſervetur, ut ſi ei præbendæ onus penſionis ſeu reſervationis fructuum omnium, alicujuſve partis eorum impoſitum eſt, is pro rata ſolum fructuum, quos libere percipiet, ſolvat; fidejuſſore tamen caveat, ſe reliquam item fructuum illius præbendæ partem ſoluturum quamprimum vel morte, vel conceſſu, remiſſioneve ejus, cui fructus reſervati ſunt, quive penſionem obtinet, adipiſcetur. Eam vero fructuum partem, quam ſolvere debet, ne ſolvere prius cogatur, quam illorum percipiendorum dies venerit; ſed aut fidejuſſorem det, ſe eo ipſo tempore ſtatim ſoluturum, aut epiſcopus apud aliquem illos ſequeſtri nomine aſſervari curet, donec quod piis illis locis debebitur, perſolutum erit. Curet epiſcopus, ut fructus & cujuſvis generis proventus, ad ſacriſtiam pertinentes, ne in alios ſumptus, niſi in ipſius ſacriſtiæ uſum erogentur; ideoque quotannis cognoſcat, quomodo diſtributi, & quas in res erogati illi ſint. Liceat tamen eidem epiſcopo de capituli conſilio eos fructus in fabricæ, vel rei alterius, ad eam ipſam eccleſiam ſpectantis, uſum aliquando convertere, ſi modo ſacriſtiæ minus tunc opus eſſe judicarit.

Decretum V.

Ne eccleſiaſticorum beneficiorum bona patronis, neve item eis, quorum ceſſione ea beneficia obtinentur, neque illis præterea, qui primo, ſecundove conſanguinitatis gradu cum eiſdem juncti ſunt, ne per ſuppoſitas quidem perſonas, ac ne ad breve ſane tempus locari liceat, idque niſi cognita prius eccleſiæ utilitate epiſcopus data ſcriptis facultate conceſſerit. Quicumque ſecus fecerit, fructibus unius anni mulctetur, quos ex eorum beneficiorum prædiis boniſve capit.

Inquirat præterea epiſcopus diligenter, an aliqua ſimoniæ labes contracta inter eos ſit.

Decretum VI.

Si canonicorum, aliorumve eccleſiaſticorum hominum collegium, aut moniales, aut alii quivis homines, nulla legitima ſuperioris auctoritate, bona eccleſiaſtica permutarunt, vel alio quovis pacto alienarunt, aut in poſterum id committent, cogat epiſcopus tum eos, qui alienarunt, contra illum agere, qui talia bona detinet, ut ea reſtituat; tum detinentem compellat, ut ipſa una reddat cum fructibus non jure perceptis. Quicumque hac in re ſibi non obtemperarint, eos anathemate feriat, aut interdicat, ex canonumque ſanctione aliis præterea pœnis afficiat; ac permutationem item eam, aliamve quamcumque alienationem irritam, planeque nullam declaret.

Decretum VII.

Bonorum eccleſiaſticorum quævis alienatio, ea lege confecta, ut ſuperioris auctoritate muniatur, ſi is, cui alienata ſunt, antequam contractæ alienationi ejuſmodi auctoritas acceſſerit, in eorum poſſeſſionem ingreſſus eſt, irrita, & nulla ab epiſcopo declaretur; & qui ea poſſidet, a poſſeſſione ſtatim amoveatur; & qui præterea alienarit, ex canonum ſanctione puniatur.

De-

ANNO CHRISTI 1569.

Decretum VIII.

Ecclesiastica bona quovis nomine alienata, quacumque ratione ad ecclesiam redierint, etiamsi alicujus ecclesiæ bonis incorporata non sint, ne tamen amplius ad longum tempus locentur, neve quovis nomine alienentur, nisi illud vere tunc ecclesiæ utilitati aut necessitati sit.

Decretum IX.

Sess. 25. de reform. c. 1.

Locatio bonorum ecclesiasticorum ad longum tempus facta, cum ex Tridentini concilii auctoritate recognoscenda erit, ne episcopus, qui bona ipsa locarit, quive ejus locationis commissarius aut executor fuerit, causam dijudicet, sed hujus locationis recognitio ad episcopum viciniorem pertineat, tum ad eos qui his locationis causis recognoscendis in ejusdem episcopi vicinioris diœcesi præfecti fuerint.

Decretum X.

Ut bonorum ecclesiasticorum, quæ vel in emphyteusin tradita, vel ad longum tempus alio quovis nomine data sunt, memoria, quoad ejus fieri potest, conservetur; ecclesiasticus quivis homo, cui aliquid in singulos annos eo quo vis nomine solvitur, cum primum id exiget, notarium adhibeat, a quo instrumenti fide testatum fiat quidquid ab eo, qui solvere debet, ille acceperit; & cujus fundi, vel vineæ, vel prati, vel ædium, aliarumve rerum ecclesiasticarum nomine exegerit, idque, nisi qui ea ecclesiastica bona conductionis nomine nunc possidet, illum tamquam directum illorum bonorum dominum notarii publici fide recognoverit, eadem diligenti, ut supra, descriptione prædiorum adhibita.

Quod si quis clericus, cujus hoc interest, in hujus rei cautione adhibenda negligens erit, dimidia parte fructuum unius anni mulctetur, quos ex eo beneficio consequeretur. Quæ autem hujus rei causa, vel confessiones, vel recognitiones instrumenti fide conficientur; earum exemplum ille clericus, ad quem spectat, spatio mensis episcopo tradat in archivo asservandum.

Decretum XI.

Usu & diuturna consuetudine compertum est, quantum ecclesiis detrimenti damnique sæpe importet illa prædiorum ecclesiasticorum locatio, quæ ad certum tempus pactionibus iis iniri solet, ut meliora reddi liceat, ac interdum ea conditione, ut qui sumptus facti sunt, ne possint, nisi in ipso extremæ locationis tempore, recuperari; & qui item conduxerint, ejici amoverive a possessione ne possint, nisi quidquid in illis melioribus reddendis pecuniæ erogarint, quidquidve sumptus fecerint, id omne receperint. Quare nos ecclesiarum utilitati consulentes, & huic rei, unde tantum detrimenti, tantumque incommodi ipsis ecclesiis accidere sæpe solet, quantum in nobis est, occurrere volentes, ita statuimus;

Quæcumque ecclesiasticorum prædiorum eo locationes ad certum tempus in posterum pacto fient, ut illa meliora reddi liceat, & quidquid in illis farciendis restituendisve erogatum sit, id ei, qui conduxit, solvi oportreat, hæc inita locationum pactio, ne jus tribuat faciendi impensas, in quovis ædificii genere utiles, nisi eas quæ majorem summam non excedant, quam illa sit, quam conductor retinendo singulis annis, quibus firma est locatio, tertiam partem ejus, quod locationis nomine solvere debet, recuperare possit. Eam autem ipsam tertiam partem quolibet anno retineat, quoad quidquid erogarit, ipse recuperet.

Si quæ vero impensæ, ad usum necessarium pertinentes, factæ sint, ad quamcumque summam perveniant, tum ob ejusmodi impensas conductor eadem ratione partem tertiam sibi in singulos annos retineat. Sin autem ad sumptus, qui necessario facti sunt, recuperandos non satis fuerit ea tertia pars; ne, completa etiam locationis die, a prædiorum possessione; qui conduxit, antequam ei satisfactum sit, amoveatur: sed ecclesiæ rectori liberum sit, atque integrum, aut comparata aliunde pecunia, aliave quavis ratione ipsa prædia de conductore redimere, aut eadem illi ipsi conductori iterum, consentiente episcopo, locare; idque tot annis saltem, ut tertiam partem ad minimum in singulos annos ejus rei retinendo, quam locationis nomine solvit, id omne, firma adhuc locatione, recuperet quod ipse erogarit.

Si vero qui his conditionibus conduxerint, tertiam ipsam partem quotannis non retinuerint, ne jus sit eis ab ecclesia, nec a rectore, qui succedet, partem, quam non retinuerint, repetendi; sed eorum culpæ adscribatur.

In iis etiam locationibus, quæ a rectoribus, jam ad tempus, ita initæ sunt, ut conductores prædia meliora faciant; hujusque pactionis e vi atque ratione ædificia sarta tectaque sunt, vel in posterum conductoris sumptibus meliora reddantur; hos sumptus, quos fecerit conductor, ea ratione recuperet, quæ a nobis hoc decreto præscribitur: nisi conventum sit, ut breviori tempore solvantur, quam a nobis statutum est.

Quod si is, qui jam conduxit, & prædia meliora fecit, tertiam eam partem retinere nolit; sed una tantum solutione sibi restitui velit id omne quidquid jam erogarit, partem illam, quam sibi retinere licet, apud hominem aliquem, cui tuto committi possit, quolibet anno deponat, ut sperari aliquando possit, prædia ipsa ecclesiastica recuperari aliqua ratione posse.

Si vero conductor eam tertiam partem non deposuerit, sed rectori ecclesiæ solverit; rector, qui succedet, illam ab eo repetere possit, aut in rerum, quæ meliores factæ sunt, rationem referre; rector autem, qui tertiam hanc partem temere receperit, dimidia parte fructuum, quos quolibet anno ex ipso beneficio ecclesiastico percipit, singulis annis mulctetur.

Si qui præterea, ob sumptus in prædiis quibusvis ecclesiasticis factos, creditores sunt; eaque prædia non ipsi, sed ecclesiæ rector quavis ratione possidet, ne ea hypothecæ diutius sint, (id quod mutua quadam collusione aliquando factum est) in hac ipsa re id curet episcopus, ut eadem tertiæ partis annua solutione, quidquid in sumptus erogatum est, etiam fructibus sequestri nomine depositis, aut alia ratione eis restituatur.

Liberum tamen sit episcopo in his omnibus, si quando pro beneficii tenuitate, aliave justa causa, aliquid minus tertia ea parte præseri-

ANNO CHRISTI 1569.

pta in ſingulos annos ſolvi aut retineri conſueverit, id arbitrio ſuo ſcriptis concedere.

Ut vero hoc decretum omnibus notum ſit, ac plane perſpectum, illud noſtra auctoritate vulgariter redditum, ab omnibus & ſingulis urbis & diœceſis parochis, & feſto primo die, poſtquam ipſi acceperint, publice in eorum eccleſiis legatur, ac populo frequenti recitetur.

Decretum XII.

Quibus cancellariæ epiſcopalis munus commiſſum eſt, ipſimet in ea officii exercitatione verſentur; ſi negotiorum tamen multitudo poſtulat, alios, epiſcopi judicio comprobatos, ſibi in auxilium adhibere liceat.

Decretum XIII.

Epiſcopus, qui cauſis jure permiſſis ſubſidium caritativum exacturus eſt, antequam illud ſibi perſolvi curet, clerum, ejuſve procuratores, aut negotiorum geſtores convocet, eiſque cum cauſam exponat, quamobrem illud petere atque exigere cogatur, tum humaniter eoſdem cohortetur, ut ſibi ſponte ſubveniant. Ne vero majorem ſummam ſibi ſolvi curet, aut patiatur, quam Benedicti duodecimi conſtitutione, cujus initium eſt; Vas electionis; præſcriptum eſt: idque niſi conſuetudinis ratione aliud obſervatur. Qui contra fecerit, hæc ei pœna ſit, ut & reſtituat quod perceperit, & aliam præterea pœnam jure expreſſam luat ſuperioris arbitratu.

Extravag. prima de cenſibus.

Decretum XIV.

Cum primum aliquis hujus provinciæ epiſcopus mortem obierit, archivi epiſcopalis clavis notarii publici fide, una capituli vicario, altera uni de capitulo, ad quem vel officii ratione, vel conſuetudine pertinet, ſique nemo talis eſt, alii antiquiori reſidenti tradatur; ab eiſdemque una & item altera aſſervetur, quoad alius epiſcopus creabitur, cui illas reſtituant, & rationem de ſcriptis in inventario notatis, eorumque cuſtodiæ commiſſis, eidem reddant.

Decretum XV.

Nonnulli homines ad id temeritatis ſæpe veniunt, ut clerici mortui bona invadant, unaque cum iis illa ſæpe, quæ etiam eccleſiæ miniſtris, in mortui locum ſuccedentibus, debita ſunt, & eccleſiæ item, cui, dum in vita ille eſſet, inſervierat, bona ſacrilege ſubripiant; quare pœna excommunicationis latæ ſententiæ vetamus, ne clerici mortui, qui dum viveret eccleſiaſticum beneficium obtinebat, bona, ad eccleſiam ejuſve miniſtros pertinentia, quiſquam temere invadat atque auferat.

Decretum XVI.

Heres ultimarumve voluntatum executor, ſi quæ piarum cauſarum nomine legata relictave ſunt; ea anni ſpatio ad ſummum, aut tempore ab ipſo teſtatore præſcripto, non præſtiterit, ab epiſcopo, ut ratio juris poſtulat, pœnis, ipſo jure conſtitutis, omnino cogatur piam teſtatoris voluntatem explere. Ne vero præſcriptum illud vel a jure, vel a teſtatore tempus ab epiſcopo prorogetur, niſi ſibi conſtiterit, quæ earum cauſarum nomine relicta, aut legata ſunt, vere præſtari non potuiſſe.

ANNO CHRISTI 1569.

Epiſcopus vero in parochiis, ubi opus erit, duos probatæ vitæ homines, pietatis amantes, & auctoritate præditos deligat, quorum opera, ſtudio, atque adjumento ad piorum locorum, piarumque cauſarum jura perſequenda utatur, quoad expedire viſum ſibi erit.

Decretum XVII.

Ne notarii, qui teſtamenta, codicillos, aliaſve tabulas de rebus, quæ piarum cauſarum nomine legatæ relictæve ſunt, vel ipſi rogati conſcripſerunt, vel ab aliis conſcriptas apud ſe habent, magnos nimis labores in iis omnibus conquirendis ſuſtineant; neve ſi id quod ipſis ſuperiori concilio præſcriptum eſt, omiſerint, excommunicationem, eodem concilio propoſitam, ſubeant; idcirco illam ſanctionem, piarum cauſarum nomine a nobis editam, ita interpretamur, ac moderamur, quo faciliorem etiam executionem illa habeat.

Quicumque notarii ſciunt, ſe rogatos, teſtamenta, aliaſve ultimæ voluntatis tabulas de rebus, piarum cauſarum nomine relictis, confeciſſe, niſi ſex menſium ſpatio, poſtquam teſtatoris mortem ſcierint, illa epiſcopo ſignificarint, quæcumque in ipſis tabulis a ſe conſcriptis legata pia facta ſint, ii excommunicationis pœnam ipſo jure incurrant.

Qui vero in poſterum ejus generis tabulas, teſtamentave ſcripſerint, eamdem pœnam ipſo facto ſubeant, niſi tribus poſt menſibus, quam teſtatoris mortem cognoverint, pia legata, relictave, epiſcopo denuntiarint. Hoc autem de ſex & trium menſium ſpatio decretum vim tantum habere ſtatuimus, cum primum concilium hoc in lucem emiſſum erit, ac promulgatum.

Ut autem notariorum, qui jam mortem obierunt, exemplaria, & quævis alia ſcripta, quibus res, piarum cauſarum nomine relictæ, aut legatæ, notatæ, ac deſcriptæ ſunt, conquiri poſſint: epiſcopus propoſitis etiam pœnis & cenſuris, eam quæ ſibi facilior videbitur, ineat rei perficiendæ rationem. Qui notarii præterea ex ſuperioris concilii decreto excommunicationem ſubierunt, epiſcopus eos abſolutionem humiliter petentes a cenſuris abſolvat, ſi modo ipſius epiſcopi arbitratu ante ſatisfecerint, ad decreti hujus præſcriptum.

Decretum XVIII.

Prohibeat epiſcopus, ut bona, cenſus, proventus, aliaque ejus generis, quæ ad eccleſiarum fabricas quavis ratione pertinent, ab earum præfectis, aut miniſtris ad alios uſus avertantur quam inſtitutum eſt, aut certe debent. Idem præterea ex Tridentini concilii præſcripto fabricarum redditus in uſus eccleſiæ neceſſarios atque utiles, ut expedire magis viſum fuerit, erogari curet.

Decretum XIX.

Qui bona eccleſiæ, hoſpitalium, aliorumve piorum locorum, ſive ſolus, ſive una cum aliis adminiſtrat: ſi vel ipſe, vel per interpoſitam perſonam ea emerit, aut emphyteuſis locationiſve nomine conduxerit: ab eo adminiſtrationis munere ſtatim amoveatur: nec dignus in poſterum cenſeatur, cui talium rerum procuratio,

ANNO CHRISTI 1569.

ratio, administratiove demandetur : cum eoque A
præterea ex juris præscripto agatur.

Decretum XX.

Episcopus id sedulo prohibeat, ut quæ fabricæ, hospitalia, sodalitates, & quæ alia cujusvis generis pia loca instituta non sunt ad pecuniam mutuo dandam, eorum administratores ne ulla causæ specie cuiquam homini, nec etiam universitati loci, aut viciniis dent mutuo.

Quod si ipsi administratores mutuo vel dederint, vel, quod gravius est, ab iis locis sumpserint, ab earum administratione statim amoti sint, indignique censeantur, qui per sex B annos illorum, aliorumve piorum locorum administrationem gerant. Tum etiam illorum præfectus, quovis nomine vocetur, qui huic rei consenserit, excommunicationis pœnam subeat.

Decretum XXI.

Ne quisquam pecuniam apud montes pietatis deponat, vel eidem mutuo det, ut inde aliquid, ne minimum quidem lucri, aut ejus, quod interest nomine percipiat. Qui vero ex pacto quidquam ea causa perceperit, quod montis pietatis pecuniam vel mutui, vel depositi nomine dederit; cum eo tamquam cum usurario homine agatur ad juris præscriptum. C

Quæ præterea de montibus pietatis decreta superiori concilio sunt, ea episcopus observari curet vel diligentissime; compellatque illorum institutiones sibi ab administratoribus ostendi atque exhiberi.

Decretum XXII.

Sodalitates quascumque, seu confratrias, quæ disciplinatorum nomine vocantur, episcopus, ut Tridentino concilio jussum est, visitet; librosque vel constitutionum, vel meditationum, orationumve, si qui in eisdem extant, studiose recognoscat, ne quid falsum, commentitiumve, aut apocryphum in illis sit; & si qua in- D venerit, quæ emendationem desiderent, illa vel omnino tollere, vel emendare curet.

Efficiat præterea ut confratres, etiam nominatim non vocati, ad statas & solennes processiones accedant, easque recte atque ordine obeant; utque non mercede conducti, sed pietatis gratia flagella sibi adhibeant.

Easdem item confratrias in eam pristinam disciplinatorum regulam redigere curet, quæ jussu nostro recognita & emendata, & hujus temporis rationi accommodata, ad communem earum sodalitatum usum edetur.

Si qua vero hoc decreto præcepta illi vel contempserint, vel neglexerint, aliaque non obierint, quæ ad eorum sodalitatis officium E pertinent, pro rei gravitate severius ab episcopo corripiantur: sin autem emendari nulla alia ratione poterunt, eorum sodalitates extinguantur ejusdem episcopi judicio.

ANNO CHRISTI 1569.

CAPITA QUÆDAM AD MONIALES PERTINENTIA.

Caput I.

QUOD de certo monialium numero singulis monasteriis constituendo Tridentina synodus decrevit; quodque item summus pontifex Pius V. de monialium, etiam earum quæ conversæ dicuntur, clausura, literis editis, sanxit; id utrumque episcopus quam diligentissime potest exequi curet. Quod si aliquid obstiterit, quo minus illud a se præstari queat; ipsum summum pontificem sex mensium spatio consulat, idque exequatur, quod sibi ea de re ab illo rescriptum erit. Bulla edita 4. Kal. Junii 1566.

Hancque ipsam in iis exequendis diligentiam a regularibus præstari idem sedulo studeat.

Caput II.

Ut Tridentinæ constitutioni, quæ est de re- Sess. 25. de formatione regularium capite decimosexto, fraus ref. c. 16.
nulla fiat; illud episcopus, pœna anathematis & dantibus & recipientibus proposita, interdicat, ne moniales, aut puella quæ regularem habitum in earum monasterio susceptura est, parentibus, vel consanguineis, vel curatoribus, nec vero ab aliis, quibus ipsi ob id sponsione caveant, pecuniam mutuo, aut depositi, aliove quovis nomine sumant, antequam illa professionem regularem confecerit.

Episcopus præterea tum impensas æstimet, quæ & in religionis ingressu, & tempore professionis fieri solent pro vestitu, aut pro aliis rebus, ad ipsius puellæ, vel monasterii usum commoditatemve pertinentibus; tum pecuniæ etiam summam prescribat, quam puella alimentorum nomine monasterio det; nisi census, aut alia bona immobilia, quorum annui fructus, ejusdem judicio, ad ea alimenta satis sint, monasterio attribuantur.

Ea autem omnis pecuniæ summa, eo nomine ab episcopo decreta, re ipsa apud certum hominem, & virum bonum deponatur, qui professione confecta, illam statim monasterio tradat, ut decretum est superiori concilio.

Caput III.

Facultas superiori concilio permissa, ut moniales organista sonandi artem, episcopi concessu, docere posset, abrogata sit, atque ita, ut nemini, nec viro, nec feminæ, etiam cujusvis superioris facultate, ad monasteriorum quodvis accedere fas sit ejus rei causa : sed quæ monialis vel organo sonandi, vel musicæ artis perita est, alias moniales instruere poterit.

Quæ generatim ad hæc decreta pertinent.

Decretum I.

QUÆCUMQUE his nostris, aliisque superiori synodo provinciali editis constitutionibus decretisve sancita sunt, ea omnia in sua quisque episcopus diœcesi diligenter observet, & ab aliis, quorum interest, servanda curet omnibus juris remediis.

Ut autem, quæ in hac provinciali synodo

ANNO CHRISTI 1569.

decreta ſunt, ad ea præſtanda, ulla ignorantiæ excuſatione nemini hujus provinciæ homini uti liceat; illud edicimus, ut quo primum die in lucem emiſſa, ad noſtræ metropolitanæ eccleſiæ valvas affixa erunt, tunc duorum menſium ſpatio omnes ſe & his decretis, & ſi contra quidquam admiſerint, pœnis, ac mulctis, quæ in eis conſtitutæ ſunt, obſtrictos eſſe ſciant.

Ab eo etiam affixionis & promulgationis die tempus eorum decretorum inchoari decernimus, quibus tertio præſcripto dierum ſpatio aliquid præſtari juſſum eſt.

Unuſquiſque præterea epiſcopus ea omnia in proxima diœceſana ſynodo legi ac recitari jubebit, &, ſi ita expedire cenſuerit, ſuæ etiam cathedralis eccleſiæ valvis proponi; quo ſtudioſius omnium animis præcepta eorum tradantur.

Singulæ item & cathedrales, & collegiatæ, & parochiales eccleſiæ hæc ipſa decreta, certo loco recondita, perpetuo aſſervari curent.

Decretum II.

Si qua in his decretis difficultas orta ante erit, quam alia Mediolanenſis provinciæ ſynodus habeatur; ejus difficultatis, tum omnium, quæ in ipſis decretis tradita ſunt, interpretationem, & explicationem nobis reſervamus, ſalva ſemper ſedis apoſtolicæ auctoritate.

ANNO CHRISTI 1569.

Decretum III.

Qua debemus humilitate & obedientia, ſanctæ ſedis apoſtolicæ omnium eccleſiarum matris & magiſtræ judicio, atque auctoritati, omnia & ſingula quæcumque in hac provinciali ſynodo ſancita, decreta, actaque ſunt, ſemper emendanda & corrigenda ſubjicimus.

Decretum IV.

Quoniam denique ob publicam hujus provinciæ & privatam etiam uniuſcujuſque eccleſiæ utilitatem a ſummo Romano pontifice multa petenda ſunt, decernimus, quidquid ab eo communibus noſtris, & qui adſunt, epiſcoporum literis petetur, illud omne concilii hujus nomine, atque auctoritate ita factum intelligi, ac ſi publice in ſeſſione poſtulatum eſſet.

ANNO CHRISTI 1573.

CONCILIUM MEDIOLANENSE III. PROVINCIALE.

ANNO CHRISTI 1573.

Quod Carolus Borromæus ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis tituli ſanctæ Praxedis, archiepiſcopus Mediolanenſis, habuit anno a Chriſto nato MDLXXIII. Gregorio XIII. pontifice.

EDICTUM DE CONC. PROVINCIALI III.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus ſancti. Amen.

Carolus Borromæus ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus Mediolanenſis eccleſiæ, univerſis provinciæ noſtræ fidelibus ſalutem in Chriſto domino.

DIVINÆ pietatis abundantia perfectum eſt, ut cujus diſciplinæ veſtigia olim a ſanctiſſimis patribus preſſa non leviter, ſed fixa ad ſempiternam rei Chriſtianæ bene gerendæ rationem, vix in tantis morum erroribus ulla reliqua uſquam apparebant; ea quaſi ex tenebris in lucem revocata ſit graviſſimis & divinis ſacroſancti concilii Tridentini ſanctionibus: quibus cum omnes ſane quidem obtemperare oporteat, tum eos in primis, quos auctor vitæ noſtræ & magiſter ſalutis æternæ Chriſtus dominus epiſcopos & paſtores gregis eſſe voluit, quem is ſanguine ſuo, in ara crucis profuſo, redemit. Itaque paſtoralis curæ noſtræ ratio, quæ in Tridentinis illis juſſis, iiſque ſanctiſſime exequendis, verſari debet, nos commonet, atque adeo commovet, ut hoc anno, qui tertius eſt, quo Mediolani alteram provincialem ſynodum habuimus, eam ad ejuſdem Tridentini concilii præſcriptum tertio convocemus: idque eo conſilio, ut nos, qui metropolitico jure provinciæ hujus curam gerimus, pro debito archiepiſcopalis ſpeculationis noſtræ officio, ſedulo primum perquiramus, ſi qua ſunt, quæ Tridentinis decretis, aut eorum auctoritate, canonumque jure a nobis in una atque in altera item ſynodo ad reſtituendam priſtinam illam eccleſiaſticam diſciplinam jam pridem ſancita nondum ab iis, quorum intereſt, in hac provincia præſtita ſunt; in his exequendis, duce Spiritu ſancto, qui ſpiritus eſt intellectus, ſapientiæ & conſilii, paſtorali ſtudio & diligentia incumbamus: tum præterea videamus, ſi qua alia ſunt, quæ ſubdolo operario ſatana, morum corruptelis, vel inveterata, vel nuper prave introducta, ullam emendationem, vel in controverſiis provincialibus judicium a nobis deſiderent.

Quamobrem omnes & ſingulos hujus noſtræ provinciæ epiſcopos, tum literis eo potiſſimum nomine unicuique eorum ſcriptis, tum hoc etiam publico edicto, ad provincialem ſynodum Mediolanum convocamus: cujus etiam ſynodi inchoandæ certum diem, nempe vigeſimum quartum menſis Aprilis proxime ſequentis, quo ſtatuto die mane in metropolitanam noſtram eccleſiam conveniant, præſcribimus. Ut autem ceteris omnibus atque ſingulis, qui poſſunt, debentve jure aut conſuetudine, aut privilegio eidem intereſſe, pervulgata ſit, ac nota hujus noſtræ provincialis ſynodi tertiæ indictio; neve cuiquam vel rei ignorantia ad excuſationem uti, vel ſe contemptum, neglectumve eſſe, dicere liceat; iis ipſis univerſis ac ſingulis, tum ceteris qui ſua intereſſe quavis ratione putarint, hoc edicto publice propoſito, illam eiſdem ſignificamus, indicimus, ac denuntiamus:

jube-

ANNO CHRISTI 1573.

jubemuſque item illos ipſos omnes & ſingulos, qui intereſſe debent, huc in provincialem ſynodum convenire ad conſtitutam diem, pœnis illis propoſitis, quæ canonicis ſanctionibus decretæ ſunt.

Curent autem comprovinciales noſtri epiſcopi, id quod poſteriori provinciali concilio ſancitum eſt, ut cum primum hoc edictum acceperint, quo provincialis ſynodi celebrandæ certa dies indicta eſt, in omnibus & urbis & diœceſis ſuæ parochialibus eccleſiis, quinta quaque feria in ſingulas hebdomadas, quoad illa de more abſoluta, ac dimiſſa erit, miſſæ ſacrum de Spiritu ſancto fiat: In cathedrali autem & collegiatis eccleſiis proceſſionum præterea munus ſingulis diebus dominicis obeatur, precationibus adhibitis pro optimo conciliarium rerum tractationis eventu.

Omnes præterea provinciæ noſtræ fideles id monemus, & per viſcera miſericordiæ Chriſti domini hortamur, ut omni pietatis Chriſtianæ ſtudio & religioſis precibus, iiſque aſſiduis, a Deo conſolationis & miſericordiarum patre, nobis, negotium tam ſalutare tractantibus, auxilium implorent: quo nos adjuti, in hac tractatione omnia conſilia, ſermones & actiones noſtras in finem dirigamus, nempe in Chriſtum Jeſum, cui in omni juſtitia & ſanctitate ſervire debemus. In quarum rerum omnium fidem hoc edictum confici, auctoritateque noſtra imprimi, & noſtro ſigno muniri, tum noſtra etiam manu ſignatum in vulgus publice proponi, eidemque a ſynodali ſecretario noſtro ſubſcribi volumus. Datum Mediolani die 20. Februarii 1572.

EDICTUM ALTERUM

DE CONC. PROVINCIALI TERTIO, quod ob cauſas prorogatum fuerat.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus ſancti. Amen.

Carolus Borromæus, ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus ſanctæ Mediolanenſis eccleſiæ, univerſis provinciæ noſtræ fidelibus ſalutem in Chriſto domino.

ÆTERNUS pontifex, unigenitus Dei Filius, Chriſtus Jeſus, qui e ſinu patris in terram miſſus, fidelium animas redemit per effuſionem immaculati ſanguinis ſui, eam nobis paſtoribus animarum curam propoſuit, ut omni ſolicitudine oves, fidei noſtræ commiſſas, a vallibus ad montes, a terrenis ſcilicet rebus ad cæleſtes, ab humanis ad divinas, a caducis ad æternas revocare ſtudeamus.

Hæc ſane cura plena ſtudii, plena diligentiæ, refertaque omni labore, cum in ceteris paſtoralibus muneribus, tum in iis etiam exequendis nos valde ſolicitos habere debet, quibus Tridentina ſynodus & ipſis patrum officiis & animarum ſaluti & provinciarum utilitati conſultum eſſe voluit. In iis vero cum ſit illa provincialium ſynodorum ad uſum revocata ratio; nos ſuperiori anno, qui tertius erat, quo Mediolani alteram provincialem ſynodum habuimus, tertio provinciæ noſtræ epiſcopos ad concilium convocavimus: quod quidem concilium a nobis demore indictum cum eas ob cauſas, conciliaribus noſtris literis expreſſas, celebrare non potuerimus; officii noſtri ratio, quæ progreſſionibus ſuis tota ad præſtantiſſimam illam curam ſpectare debet, nos commonet, atque adeo commovet, ut quod proximo ſuperiori anno a nobis intermitti oportuit, id hoc anno omnino præſtemus.

Quamobrem omnes & ſingulos hujus noſtræ provinciæ epiſcopos, tum literis potiſſimum nomine unicuique eorum ſcriptis, tum hoc etiam publico edicto, ad provincialem ſynodum Mediolanum convocamus: cujus etiam ſynodi inchoandæ certum diem, nempe nonum Aprilis proxime ſequentis, quo ſtatuto die mane in metropolitanam noſtram eccleſiam conveniant, præſcribimus. Ut autem ceteris omnibus atque ſingulis, qui poſſunt, debentve jure aut conſuetudine, aut privilegio eidem intereſſe, pervulgata ſit ac nota hujus noſtræ provincialis ſynodi tertiæ indictio; neve cuiquam vel rei ignorantia ad excuſationem uti, vel ſe contemptum, neglectumve eſſe, dicere liceat; iis ipſis univerſis ac ſingulis, tum ceteris qui ſua intereſſe quavis ratione putarint, hoc edicto publice propoſito, illam eiſdem ſignificamus, indicimus, ac denuntiamus: jubemuſque item illos ipſos omnes & ſingulos, qui intereſſe debent, huc in provincialem ſynodum convenire ad conſtitutam diem, pœnis & cenſuris illis propoſitis, quæ canonicis ſanctionibus decretæ ſunt.

Curent autem comprovinciales noſtri epiſcopi, id quod poſteriori provinciali concilio ſancitum eſt, ut cum primum hoc edictum acceperint, quo provincialis ſynodi celebrandæ certa dies indicta eſt, in omnibus & urbis & diœceſis ſuæ parochialibus eccleſiis, quinta quaque feria in ſingulas hebdomadas quoad illa de more abſoluta, ac dimiſſa erit, miſſæ ſacrum de Spiritu ſancto fiat: In cathedrali autem & collegiatis eccleſiis proceſſionum præterea munus ſingulis diebus dominicis obeatur, precationibus adhibitis pro optimo conciliarium rerum tractationis eventu.

Omnes præterea provinciæ noſtræ fideles id monemus, & per viſcera miſericordiæ Chriſti domini hortamur, ut omni pietatis Chriſtianæ ſtudio & religioſis precibus, iiſque aſſiduis, a Deo conſolationis & miſericordiarum patre, nobis, negotium tam ſalutare tractantibus, Spiritus ſancti lumen implorent, quo lumine adjuti, nos iis initiis inſiſtentes, quæ ſuperioribus annis jecimus, noſtros, gregiſque noſtri greſſus dirigamus in viam ſalutis æternæ. In quarum rerum omnium fidem hoc edictum confici, auctoritateque noſtra imprimi, & noſtro ſigno muniri, tum noſtra etiam manu ſignatum in vulgus publice proponi, eidemque a ſynodali ſecretario noſtro ſubſcribi voluimus. Datum Mediolani die 16. Januari 1573.

PROROGATIO SYNODI, ET PROVINC. ET DIŒCESANÆ.

Carolus Borromæus ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus ſanctæ Mediolanenſis eccleſiæ, univerſis provinciæ noſtræ fidelibus ſalutem in Chriſto domino.

ALIIS noſtris literis, edicti nomine inſcriptis, provincialem ſynodum, quam hoc

anno

ANNO CHRISTI 1573.

anno die 24. hujus menſis Aprilis habere ſtatueramus, paucis ante diebus de more indiximus, ſed eum per invaletudinem noſtram, ut per literas etiam provinciæ noſtræ epiſcopis ſignificavimus, id ad conſtitutam diem præſtare nobis non liceat: eam ad diem differimus & prorogamus, quem illi hoc ipſo anno celebrandæ certum, volente Deo, præſcribemus, atque indicemus aliis noſtris literis.

Diœceſanam præterea ſynodum, quam indiximus ad diem 14. hujus etiam menſis Aprilis, ob eam ipſam cauſam differimus, & prorogamus in diem quem aliis noſtris literis certum ſignificabimus & conſtituemus arbitratu noſtro. In cujus rei fidem has neceſſariæ prorogationis noſtræ literas confici & publice affigi juſſimus. Datum Mediolani die 9. Aprilis 1573.

ORATIO CAROLI, CARDINALIS TITULI SANCTÆ PRAXEDIS,

Archiepiſcopi Mediolanenſis.

Habita in provinciali concilio III.

TERTIO jam adſumus, patres ſanctiſſimi, hoc ipſo loco, ubi ſuperioribus annis ſemel atque iterum Spiritu ſancto duce congreſſi, in eam curam incubuimus, ut in hac provincia paſtoralibus noſtris ſtudiis ſuccurreremus animarum ſaluti, & opitularemur pietatis cultui jam pene defloreſcenti. Quo in genere etſi a nobis vel plurimum elaboratum eſſe videtur, tamen ſi animadvertimus, provinciæ hujus ſtatus, quem vos etiam optime noſtis, is eſt, ut multa adhuc deſint ad operis a nobis inchoati conſummationem & perfectionem. Primum enim ſuperioribus noſtris decretis non omnis erepta eſt morum corruptela, neque plane omnis inſtituta Chriſtianæ diſciplinæ ratio, quæ vobis, qui adeſtis, una mecum expetenda eſt. Deinde, ut eſt hominum genus ad carnis ſenſus proclive, ſæpeque præceps fertur ad peccandi licentiam, alii poſt priores illos congreſſus noſtros ſenſim in dies irrepſerunt morum errores. Præterea quæ olim a nobis ſancita ſunt, ita ſe habent, ut vel noſtra, vel aliorum culpa illa executi ſimus non plane omnia. Si qua autem executionem habuerint, vel pauca, vel multa illa ſint, vereor, ut libere dicam, ne ea externa potius quadam ſpecie attigerimus, quam intimis animi ſenſibus, vereque amplexi ſimus. Atque hic quidem eſt rerum noſtrarum ſtatus. Videte igitur quæ illa ſint, quibus, auctore Spiritu ſancto, qui ſpiritus eſt veritatis & conſilii, hoc ipſo conventu nos tum mente optima, tum ſalutaribus deliberationibus conſulamus oportet; ut aliqua ex parte exſolvamus quod & Chriſto domino & nobis, & clero & populo noſtro debemus. Propoſitum igitur nobis ſit, patres optimi, magnum quiddam eſſe ac perfectum, quod præſtare debemus: idque nos vix aut ne vix quidem inchoavimus, nedum abſolvimus, cum certe non licuerit: nam quemadmodum reliquis in rebus nihil poteſt ſtatim eſſe perfectum, ſed neceſſe eſt, ut initium fiat ab aliquo rudimento, atque paulatim ad ſummum perveniat: ita opus, quod ſuperioribus annis aggreſſi ſumus, non potuit eo tempore ſtatim pervenire ad eam quam quærimus & debemus, neceſſariam perfectionem. Quod ſi quis noſtrum ſecus fortaſſe exiſtimat, quoniam in hac provincia aliquod majus pietatis Chriſtianæ ſtudium elucere videt, quam antea ſolebat, quamque in aliis fortaſſe quibuſdam locis apparet; næ iſte plane quidem fallitur: non eſt enim cur nos vel cur aliorum, ſive mali illi ſint, ſive aliquo Chriſtianæ virtutis gradu præditi, factis actiones noſtras expendamus: ſed comparemus oportet cum ea ſancte agendi formula nobis divinitus præſcripta: quæ ſi ob oculos verſabitur, facile cernemus quam longe ab ea diſtemus. Procul certe abſumus, patres. Eſt igitur cur properemus, & ita properemus, ut quod ſemel aggreſſi ſumus, perficiamus, aſpicientes in auctorem & conſummatorem operis nobis commiſſi, Chriſtum Jeſum. Is quid non attigit, quid non egit, quid non perpeſſus eſt, ut quod ei pater cæleſtis dedit, opus conſummaret? Quid illa crucis ara, in qua redemptionis myſterium peractum eſt, loquitur? Quæ mens, qui ſenſus Chriſti laborum? Quorſum illa verba, *Conſummatum eſt*: *Joan. 19.* an non operis, quod ſuſceperat, perfectionem? an non conſummationem indicant? Num Chriſti magiſtri exempla, num voces nos commonent? an commovent potius? certe quidem. Ergo pergamus ad conſummationem; & quod operi noſtro deeſt, perficiamus; ac ita quidem, ut, cum nos epiſcopos Deus dederit ad opus miniſterii in conſummationem ſanctorum, tamquam angeli ejus & miſſi in miniſterium propter eos qui hereditatem capiunt ſalutis, non modo purgemus & illuminemus, ſed perfectos reddamus eos, qui in cuſtodiæ noſtræ fidem traditi ſunt. Altera præterea cauſa eſt, patres, quamobrem huc tertio nos convenire oportuit: nam ea eſt ſatanæ fraus, ea depravata hominum natura, eæ mundi illecebræ, ut ſi quid ſuperioribus noſtris ſanctionibus communivimus, in altera ejuſdem rei parte violari ſoleat eccleſiæ diſciplinæ inſtitutio: ita ut alio rurſus opus ſit præſidio. Quemadmodum enim fluvius ab una parte aggeribus munitus, in alteram ſæpe erumpit: itidem uſuvenit in ſanciendis morum legibus. Si qua igitur parte, vel clero, vel populo ſuperioribus rerum ſanctionibus obſtructus additus eſt ad peccandum: alia tamen invenitur via, quam præcludamus oportet hoc noſtro ſynodali ſtudio, quod dum in hoc genere multum eſſe debet, tum plurimum etiam in eo, quod tertio loco a me propoſitum, jam brevi exponam. Scitis, patres, quæ ſuperioribus conciliis præſcripſimus nobis de frequenti ſacrificii oblatione, de dignitate ab epiſcopo retinenda, de ſupellectili, frugalitateque epiſcopali, de paſtoralibus officiis, de familiæ noſtræ inſtitutione, de cleri diſciplina, de gregis commiſſi gubernatione: illa omnia ut acta ſunt a nobis fortaſſe diligenter, ſic certe noſtrum fuit & eſt, eadem exequi vel diligentiſſime. Parum eſt enim optimo conſilio decernere, niſi quod decretum eſt ſedulo præſtetur: nam ut ſcientia debet eſſe cum virtute copulata, ſic decretorum conſtitutio cum executione in primis conjuncta: alioquin parvam affert utilitatem, vel certe nullam. Itaque cum operis noſtri ſuſcepti ratio conficiatur & quaſi confletur duabus his partibus, legum ſcilicet optimarum & ſanctione & executione: in hac nos fideles eſſe oportet, in illa prudentes: ſi prudentiam in ſanciendo præſtitimus, fidem in exequendo præſtemus neceſſe

eſt,

ANNO CHRISTI 1573.

est, ut & prudentes & fideles servi inveniamur. Executio autem nostra omnis sit oportet, patres, tum perfecta, tum vera: perfecta quidem, ut decreta omnia vel ad nos, vel ad alios pertinentia exequamur: exequamur autem vere, non externa sola specie, sed ea fixa animi deliberatione, ut in veritate nos ambulantes & ad Dei gloriam, & ad animarum salutem uberrimum fructum afferamus ex iis rebus, quas solido agendi studio exequimur. Alioqui si contra quidquam agimus, id quoniam non ulla quasi radice fixum hæret, statim diffluit, statim evanescit. Quare agite, patres sanctissimi, munus nostrum expleamus, ut, quam debemus, sanctam solicitudinem, quantum in nobis est, præstemus, tum ad operis nostri inchoati perfectionem, tum ad omnem ecclesiæ disciplinæ rationem in hac provincia communiendam, tum ad superiorum nostrorum decretorum leges, easque vere atque omnino exequendas. Spiritus autem Dei habitet in nobis, is Spiritus veritatis, quem in euangelio quod modo recitatum est, se dominus missurum esse promisit; mentibusque nostris lumen præferat, quo omnes muneris nostri pastoralis partes dirigamus in perfectionem & finem, quo spectamus, Christum Jesum; cui laus & gloria sempiternis ætatum sæculis. Amen.

IN NOMINE SANCTÆ

ET INDIVIDUÆ TRINITATIS,

PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani de consilio & assensu reverendissimorum patrum, coepiscoporum nostrorum, in provinciali nostro concilio Mediolanensi tertio, hæc, quæ sequuntur constituimus ac decernimus.

I.

De festorum dierum cultu.

Sess. 25. decreto de invocatione sanctorum.

SACROSANCTA Tridentina synodus cum statuit fideles religioso festorum dierum cultu abuti non debere ad comessationes, ad luxum, & lasciviam; tum pastores omnes vehementer in domino obtestata, debitam, sanctamque eorumdem observantiam pastorali diligentiæ magnopere commendavit. Quamobrem primo provinciali concilio de illorum cultu quamvis a nobis sancitum sit, tamen hac constitutione eo ipso de genere diligentius decernendum censuimus; cum eæ sint morum corruptelæ, is depravatus usus, ab omni & divina & humana lege alienus, ut Deo dicati dies, sanctisque rerum officiis consecrati, ac Spiritus sancti doctrina instituti, tum ad recolenda divina beneficia, tum ad honores debitos sanctis tribuendos, ad eorumque vitæ imitationem excitandam, non modo, ut oportet, sancte non colantur, sed, quod gravissimum est, nefarie violentur operibus, officiis, rerumque actionibus, ab eorum cultu, & pietatis Christianæ studio alienis.

Itaque in maxima hac offensione, nos sacræ illius synodi auctoritate, canonum jure, summorum pontificum sanctionibus, & Pii V. pontificis constitutione eo nomine edita, patrum item institutis, tum ipsis imperatoriis legibus adducti, edicimus, ut ne quid servilis operis sacris iis diebus, qui sanctæ matris ecclesiæ instituto, aut uniuscujusque loci consuetudine, votove publico coluntur, fiat, nec quidquam denique quod in illis agi, geri, fierive non liceat.

Et quoniam in iis, quæ sequuntur, maxime peccatur, hæc nominatim vetamus;

Ne iis diebus nundinæ, emporia, mercatusve agantur: ne quidquam præterea fiat, exerceaturve, quod ad earum nundinarum, vel mercatus apparatum pertineat, etiamsi in diem proxime sequentem illæ cadant.

Ne contractus ulli, cujusvis generis sint, neque ullæ rerum executiones fiant; nisi cum jure nominatim permissum est.

Ne collectæ, taleæve in opidis, pagis, vicis, ut ex depravata consuetudine quibusdam locis factum est, festis diebus exigantur, præsertim quo tempore vel sacra fiunt, vel concio habetur, vel processiones, vel alia divina officia celebrantur, vel scholarum doctrinæ Christianæ exercitationes aguntur. Nec vero ullo præterea unquam die in ecclesia, in cœmeterio, atriove ecclesiæ illa exigi liceat.

Ne libri, imagines, signa, & alia id genus usquam venalia proponantur, aut circumferantur.

Ne quæ ad aleæ lusum pertinent, neque larvæ itidem, nec vestes ad personatorum hominum usum vendantur, locenturve.

Ne quas res ad victum necessarias vendi licet, illæ prope ecclesias, in earumve conspectu, venales proponantur.

Neque earum ipsarum rerum, præterquam panis, a sole, aut pluvia defendendi causa, in foro lociſve publicis tentoria, rastravе sint, quibus illæ exponantur.

Neque earumdem rerum occasione, causave officinæ apertæ ullo modo sint: sed earum ostiolum parvulum patens sit, licet reliqua omni parte clausa. Quo in genere præterea episcopus, illarum rerum venditionis certam horam & modum præscribat, ne ex venditione aliquid existat scandali offensioniſve, aut occasionis, qua distrahantur homines a divinis officiis.

Tonsoribus præterea, pistoribus, sutoribus, calcearіis, aliisque ejusmodi, & reliquis item opificibus, quibus præscribi oportet, episcopus certas regulas præscribat, ne deinceps dierum festorum cultum violent, in quo maxime peccare plerique solent.

Quoniam autem usu jam hac in provincia nimis compertum est, depravatis his temporibus & moribus, ad choreas, tripudia, saltationes, & id genus alia nunquam fere conveniri sine multis, & iis quidem gravissimis Dei offensionibus, idque cum ob turpes cogitationes, obscœne dicta, inhonestas actiones, morum corruptelas, & pernicioſas ad omnia opera carnis illecebras, illis perpetuo conjunctas, tum propter cædes, rixas, dissidia, stupra, adulteria, aliaque mala plurima inde consequentia quam sæpissime, his tot offensionum & peccatorum seminariis locum dari, iis præsertim diebus, qui dies propitiationis sunt; & iis ipsis diebus fideles plerosque nefariis istis satanæ blanditiis illectos, a divinis officiis, religioſis supplicationibus, lectionibusque sacris abduci, aver-

ANNO CHRISTI 1573.

avertique rudes percipiendis fidei rudimentis ; alioſque ab aliis Chriſtianæ pietatis officiis, in quæ eo tempore religioſe incumbendum eſt, abſtrahi & amoveri ; hoc certe graviſſimum eſt in conſpectu Dei, & eccleſiæ. Quare feſtis iis diebus, ſaltem horis quibus divina celebrantur officia, interdicimus, ne ſaltationes, tripudia, choreæ ducantur aut fiant.

Ne item comœdiæ, ludi ſcenici, vel theatrales, haſtiludia, & alia cujuſvis generis ſpectacula agantur,

Ne circumforanei circulatores, & id generis nebulones, præſtigias ſuas, inaniaque ea ſpectacula agant ; neque quidquam omnino vendant, ne medicamenti quidem prætextu.

Ut autem hæ omnes de feſtorum cultu leges ab omnibus ſerventur ; contra eos, qui non paruerint, epiſcopus agat pœnis, & aliis item remediis arbitratu ſuo.

Feſtis diebus ſacroſancto miſſæ ſacrificio fideles omnes interſint.

Neque vero excuſentur puellæ nubiles, neque deinceps viduæ, ne permiſſu quidem primi noſtri concilii, ob recentem mariti mortem, neque ullo alio cujuſvis conſuetudinis prætextu.

Ut vero ii dies omni pietate & religioſius colantur, hæc crebro populum parochi & concionatores admoneant, atque hortentur, ut illorum dierum tempus, quod Deo, ejuſque cultui debetur, in iis actionibus totum conſumant, in quibus ſancte conſumendum eſt.

Ut concionem mane, & ſacram lectionem a prandio, ubi explicari ſolet, audiant.

Ut divinis, veſperarum præſertim officiis præſentes, pie religioſeque adſint.

Ut in Chriſtianæ doctrinæ rudimentis ac præceptis, vel percipiendis, vel recolendis verſentur.

Ut in operibus etiam officiiſque pietatis ſe exerceant, ægros homines viſitando, mœrentes pie conſolando, & alia ejuſmodi præſtando.

Ut denique ab illis actionibus, unde omnis peccandi materia atque occaſio exiſtit, feriati, in ea opera incumbant, ob quæ ſunt illi ſacri inſtituti dies.

Epiſcopi igitur cura ſit, vel litaniarum proceſſiones, vel orationes, aliarumque Chriſtianarum virtutum exercitationes inſtituere, in quibus per feſtos dies occupati fideles, abducant ſe a profanis actionibus,

Sicut principes & magiſtratus, qui gubernationi præſunt, dignitate præcellunt, ita prælucere debent exemplo, quo reliqui incendantur ad perpetuum pie agendi ſtudium. Quamobrem pro muneris ſui officio nos paterne cohortando & admonendo, epiſcopus curet ut ipſi per annum ſolennibus diebus, & in quibus potiſſimum humanæ redemptionis myſteria peraguntur, in nativitate ſcilicet domini, die circumciſionis, & epiphaniarum, hebdomada ſancta, paſcha reſurrectionis, aſcenſione, pentecoſte, in ſolenni die corporis domini, ad cathedralem eccleſiam conveniant ; epiſcopaliſque miſſæ ſacrificio, quod ſolenni ritu fit, diviniſque veſperarum officiis interſint. Idem præterea efficiat, cum ob jubilæum, vel ob aliam publicam cauſam generales proceſſiones & ſupplicationes aguntur.

Epiſcopus id curæ diligentiæque adhibeat, ut tum ex eccleſiæ ſuæ libris veteribus, manuque ſcriptis, tum ex publicis civitatis ſcriptis monumentiſve, atque aliunde perveſtiget, ſi qui dies ſunt quibus colendis, vel veteri inſtituto uſuque, vel publico voto civitas adſtricta eſt ; aut alius item quivis diœceſis ſuæ locus.

Qua præterea diligentia utatur in conquirendis reliquis tum votis, tum piæ conſuetudinis inſtitutis. Si quæ vero ejuſmodi monimenta compererit ; ea diligentius conſcripta in epiſcopali archivo aſſervanda curet. Certoſque illos dies feſtos, iis monimentis notatos, coli, & alia hujuſmodi pia inſtituta præſtari jubeat.

Vigiliæ autem, & feſti dies ſanctorum, qui publico civitatis voto, aut conſuetudine coli debent, diœceſanæ ſynodi conſtitutione ab epiſcopo decernantur ; & in calendarium quotannis relati, die dominico, prout uniuſcujuſque eorum ſanctorum feſtus dies in aliquam hebdomadam inciderit, populo a parocho denuntientur.

Monimenta vero feſti diei, vel piorum inſtitutorum, quæ in aliquo ſolo diœceſis opido, locove voti publici, aut conſuetudinis ratione ſervari oportet, in ejus etiam loci parochiali eccleſia aſſerventur : cum autem dies ille feſtus, vel quo pium inſtitutum ſervari debebit, inciderit ; parochi ſit, die dominico, proxime præcedenti, illum populo indicere ac denuntiare.

Prohibeat vero diligenter epiſcopus, atque omnino efficiat, ut non modo non ſaltationes, & choreæ, verum etiam comeſſationes in honorem ſanctorum, ludi, aliæve profanæ actiones, ab eorum feſtorum dierum, piorum inſtitutorum cultu alienæ, ullo quovis modo, etiam illorum prætextu occaſioneve introductæ, publice iis ipſis diebus fiant.

Studeat etiam epiſcopus, ut quo tempore in ſeptuageſimæ, ſexageſimæ, & quinquageſimæ hebdomadis eccleſia mater, & officiorum ritu, & hymnis, canticiſque fidelium mentes ad mœſtitiam, atque ad pœnitentiam excitantibus, & omni denique tum veſtimentorum, tum aliarum rerum apparatu populum Dei inſtruit, ac præparat tot ante diebus ad ſancte recolendam Chriſti domini paſſionem, & crucem ; eo potiſſimum tempore fideles, ſibi in curam traditos, ſpectacula, ludos ſcenicos, & alia, quæ gentilitatis ſpeciem præ ſe ferunt, tunc præſertim morum corruptelis introducta, illa ipſa, tamquam a ſanctiſſimis eccleſiæ inſtitutis abhorrentia, omnino fugientes, ad pietatis Chriſtianæ ſtudia, & ad orationem attentiores ſint, propoſita omni Chriſtianarum actionum exercitatione.

Quo religioſius incolæ uniuſcujuſque parochiæ feſtum diem colant illius ſancti, ſanctæve, cujus patrocinio parochialis eccleſia dicata eſt, cohortationibus agat parochus, ut pridie ejus diei illi ſancte jejunent, animo pie repetentes tum jejunia, tum religioſas alias ejus ſanctarum virtutum exercitationes ; quarum meritis in cælum ille vocatus, cum ſempiterna gloria perfruatur, pro caritate, qua abundat, eorum, quorum ſalutis patrocinium ſuſcepit, preces Deo offert, jejunia item & lacrymas. Tum idem illos admonere, atque vehementer in domino cohortari non deſiſtatt, ut pietatis Chriſtianæ officiis, ſanctis operibus, debitaque veneratione ſancti illius diem feſtum colant ; utque ab omni ſervili opere abſtinere ſtudeant.

ANNO CHRISTI 1573.

Eodem præterea die ſancti, qui parochiæ patronus eſt & cuſtos, quo ad illius imitationem magis fideles inflammentur, id parochus præſtet, ut peracto veſperarum officio, cum frequentior in eccleſia populus adeſt, aut ipſe, aut alius in ſuggeſtu, aliove loco ſuperiori, de libro, quo illius vita vere expreſſa continetur, res ejus ſancte, admirabiliterque geſtas, religioſæ vitæ inſtituta, morum diſciplinam, pietatis ſtudia, virtutes pronuntiet.

Quoniam vero ſanctiſſimis ſummorum pontificum inſtitutionibus, & provincialis concilii primi noſtri decreto ſancitum eſt, ut quæ apocrypha ſunt, in eccleſia ne legantur; de vitis ſanctorum, qui in unaquaque hujus provinciæ urbe, diœceſive certis potiſſimum locis coluntur, liber ab epiſcopo conficiatur, doctis & piis viris adhibitis, tum ex probatis auctoribus, tum certis ſuæ eccleſiæ ſcriptis, ac traditionibus.

Sanctorum, qui in domino dormierunt, ſacris ſepulcris, & reliquiis colendis & venerandis, eo maxime augetur gloria Dei, quo religioſius illa coluntur. Quo igitur die ſancti alicujus dies feſtus agitur, ſi in aliqua urbis, diœceſiſve eccleſia, ſancti alicujus corpus reconditum eſt, ſacrave ejus membra, vel aliæ inſignes reliquiæ aſſervantur: eo die & ſignificatio detur frequenti campanarum ſonitu, & ille eccleſiæ locus, ubi ea ſunt, ſacrarum veſtium apparatu, & candelarum lumine ornetur; tum ad majorem cultum divina officia ſolennius celebrentur.

II.

De ſcholis doctrinæ Chriſtianæ.

Quo major in dies concurſus, & progreſſio fiat ad doctrinæ Chriſtianæ ſcholas, ad earumque ſtudium vehementius excitentur jam inſtitutæ, & in poſterum, Deo juvante, inſtituendæ ejus rei nomine ſodalitates: indulgentiarum, quæ & a Pio quinto; & nuper a ſanctiſſimo domino noſtro Gregorio XIII. earum ſodalitatum hominibus conceſſæ ſunt, donum quotannis per parochos duobus ante Kalendas Maii diebus dominicis proximis promulgetur, cum frequens populus adeſt. Illis autem conſtitutis Kalendis, earum ſodalitatum homines, ut indulgentias conſequantur, confeſſi, ſacram euchariſtiam ſumant; ac proceſſionem præterea agant ſolenni ritu. Si vero ſæpius id promulgari, vel aliis potius certis diebus hæc ab illis agi, epiſcopus cenſuerit, id conſtituat arbitratu ſuo.

6. Oct. 1567. 30. Oct. 1567.

Quibus in opidis, vicis ac locis, quæ ad ſuam diœceſim pertinent, epiſcopus has neceſſarias doctrinæ Chriſtianæ ſcholas, & ſodalitates, ut altera provinciali ſynodo juſſum eſt, non adhuc inſtituit; illas quamprimum, & quam diligentiſſime inſtitui curet. Studeat vero quamplurimos cujuſvis conditionis, ſtatus, & ætatis homines probatos, tum mares, tum feminas, iis ſcholis jam inſtitutis, vel inſtituendis, adſcribi, adſcriptoſque operam illis navare, ut conceſſi indulgentiarum muneris participes ſint.

Eas vero jam inſtitutas, vel in poſterum inſtituendas ſcholas & ſodalitates, ad illas præſcriptas regulas dirigi curet, quæ juſſu noſtro ad communem earum uſum edentur in lucem.

Scholas præterea quam ſæpiſſime viſitari, tum ab earum præfectis, tum ab aliis etiam jubeat, quibus id negotii dederit. Iique diligenter ei referant, cum de omni inſtituta earum ratione, frequentiaque illorum, qui conveniunt, tum de reliqua earumdem ſodalitatum ſpirituali progreſſione, eiſdem, quo plures poterit, conſtituat confeſſarios ſacerdotes, & in concionibus habendis exercitatos, quorum & miniſterio adjuventur, & ſalutaribus monitis, crebriſque cohortationibus inflammentur in dies magis ad illud ſcholarum & piarum exercitationum inſtitutum atque ſtudium.

Si quam aliquando concionem ſacram a prandio populo haberi contigerit, ei certa hora ab epiſcopo ſtatuatur; ita ut neque concionator a doctrinæ Chriſtianæ ſcholis, neque hæ ab illo impediantur.

Epiſcopus præterea eam ineat rationem, ut & in hoſpitalibus, & in aliis piis locis, ubi plures, vel mares vel feminæ, curantur, aut aluntur, hoc tradendæ doctrinæ Chriſtianæ inſtitutum introducatur: quo illi paſcantur hoc præterea ſpirituali cibo.

III.

Quæ ad concionatores pertinent.

Anniverſaria feſtorum ſolenniumque dierum quadam quaſi viciſſitudine, & ſtatis pro ſolennitatum temporumque ratione ſacris cæremoniarum ritibus Dei eccleſia, a Spiritu ſancto inſtructa, redemptionis noſtræ myſteria, & ſacras alias actiones in anno, tamquam uno libro deſcriptas, fidelibus proponit; qui ſi minus ad ea inſtructi ſunt, nec quæ ſancte religioſeque aguntur, intelligunt, non eum fructum, quem alioqui perciperent, capiunt. Quo igitur diligentius illi inſtruantur, in dieſque magis accendantur ad publicas ſacras actiones, & myſteria colenda, quæ ſtatis anni ſolennitatibus & temporibus eccleſia Dei celebrat, epiſcopus tum ipſe aliquando, tum concionatores, & parochi certis iis diebus, quibus illa agi, celebrarive contigerit, populum doceant cum ſacroſancta ea myſteria, tum religioſum eorum anniverſariorum cultum, tum ſanctiores ſtatarum in iis colendis ſacrarum cæremoniarum ac rituum rationes & ſignificationes.

Itidem cum ſolennes aliquæ ſtatæ proceſſiones, vel aliæ ſupplicationes, aliqua publica cauſa indictæ, aguntur, vel jubilæum in univerſa eccleſia indictum celebratur; conciones ab eiſdem habeantur. Quibus præter cetera explicentur cauſæ, quamobrem aut jubileum celebretur, aut illæ ſupplicationes fiant; tum excitentur atque admoneantur fideles, quam religioſe incumbendum ſit ei ſanctæ actioni quidque ab illis præſtandum, ut illius jubilei ſpirituales divitias ipſi conſequantur.

Ut autem religioſa animi præparatione hi ſolennes dies a fidelibus colantur, non ſatis illi id eſſe putent, myſteria illa a ſe ſermonibus concionibuſve, iis ipſis diebus, quibus celebrantur, explicari, ſed feſtis etiam, aut dominicis diebus eas ſacras vel ſolennitates vel actiones proxime præcedentibus, eoſdem concionibus inſtruant, & eorum animos menteſque præparare atque inflammare ſtudeant, cum ad omnem religioſum myſteriorum, quæ ſancte agentur, cultum, tum maxime pro ſolennitatum ratione, ad pœnitentiæ ſacramentum, & ad ſacram euchariſtiam ſumendam.

Id

ANNO CHRISTI 1573.

Id vero etiam ſervetur, cum ſtata jejuniorum tempora, adventus domini, ſeptuageſima, & ejuſmodi inſtant.

De ſacramento etiam chriſmatis populum inſtruant in illis pentecoſtes diebus, quibus potiſſimum ab epiſcopo id ſacramentum ſolenniter miniſtrari ſolet.

Parochi autem id omne inſtruendi populi officium præſtent ad præſcriptum inſtructionis quæ eo nomine cura noſtra conficietur ad communem provinciæ uſum.

Ne patiatur parochus, cujuſvis ordinis regulares in ordinis ſui eccleſiis, intra fines parochiæ ſuæ ſitis, concionem habere, niſi ex ſcripto teſtimonio perſpexerit, eos muneris ejuſmodi in illis eccleſiis obeundi cauſa, ſe ad epiſcopum cum concionandi facultate, quam a ſuperioribus ſuis ipſi obtinuerint, contuliſſe, & benedictionem, ut Tridentino concilio cautum eſt, ab eodem petiiſſe: neque itidem in alienis ejuſdem parochiæ eccleſiis, niſi ibi concionandi facultatem ſibi ab epiſcopo literis conceſſam illi oſtendant.

Sess. 5. de ref. c. 2.

Quæ in concilio provinciali primo de prædicatione verbi Dei, & quæcumque item alia concionatoribus a nobis præſcripta ſunt, ea quo diligentius ſerventur, illam cautionem adhibeat unuſquiſque epiſcopus, ut cum eorum cuiquam in ſua diœceſi concionandi poteſtatem faciet, vel benedictionem impartiet, illa omnia, & alia eo genere in noſtram concionatorum inſtructionem, ad communem provinciæ uſum ſimul redacta, & quæ item epiſcopus eccleſiæ ſuæ rationibus accommodata, ab illis ſervanda cenſuerit, illis literis deſcribi jubeat, quibus vel concionandi facultas permittetur, vel præſentationis, poſtulatæque benedictionis teſtimonium fiet.

Quoniam parocho concionante, nonnulli, parum ſalutis ſuæ memores, cum ad illius concionem conveniunt, ſæpe diſcedunt ea non abſoluta, ideo debiti in hoc genere officii ſui eos crebro parochus admoneat, prout neceſſarium eſſe viderit. Quod ſi quos aliquando monitos ex verbi Dei, vel parochi concionantis contemptu in contumacia perſeverare animadverterit, illos ad epiſcopum deferat, qui pro culpæ gravitate eoſdem afficiat tum aliis pœnis, tum, ſi opus eſt, ſacramentorum communione privet ad Carthaginenſis concili præſcriptum.

c. ſacerdos Dist. 1. de conſecratione.

Parochus & concionator ſæpe, prout opus eſſe animadverterit, illam decem annorum indulgentiam edicat, ac denuntiet, quam ſummus pontifex Leo IX. in Lateranenſi concilio toties conceſſit, quoties aliquem blaſphemantem accuſarit.

IV.

Quæ ad fidei tuendæ ſtudium pertinent.

Quos oportet, ſacri Tridentini, provinciaſiſque noſtri concilii primi juſſu in diœceſana ſynodo canones, & decreta Tridentina recipere, fideique profeſſionem præſtare; niſi illos id præſtitiſſe epiſcopus perſpexerit, in ea, quæ proxime futura eſt, ſynodo, ab illis præſtari jubeat.

In aliquem vero certum librum, qui in epiſcopali archivo aſſervetur, eos omnes ac ſingulos cancellarius epiſcopalis ordine referat, tum qui antea præſtiterunt, tum qui in poſterum præſtabunt in ſingulis ſynodis deinceps ſequentibus.

ANNO CHRISTI 1573.

Quicumque litteras & liberales artes quovis nomine, vel publice, vel privatim docent, ii, quales ſint, & reliqui præterea, quibus Pii quarti pontificis maximi conſtitutione, vel ejuſdem provincialis concilii decreto fidei profeſſionem facere juſſum eſt, trium menſium ſpatio illam ad formulam ab eodem pontifice præſcriptam, aut jam præſtitiſſe oſtendant, aut re ipſa præſtent.

Idib. Nov. 1564.

Qui vero in poſterum illud legendi, interpretandi, docendique munus ſuſcepturi ſunt, fidei profeſſionem ad idem præſcriptum ante præſtent, quam id ſuſcipiant, exerceantve. Hique & illi omnes in libro notentur.

Parochus ne ullo modo patiatur, in ſuæ parochiæ finibus id, ut ſupra, minus a quodam deinceps ſuſcipi, aut jam nunc ſuſceptum exerceri, ſi is ſcripto epiſcopi teſtimonio non oſtenderit, ſe de fidei profeſſione præſtitiſſe: imo vero ſi ita teſtatum non fecerit, ei illo munere interdicat: ſi non paruerit, ad epiſcopum deferat, qui in eum prout juris eſt, animadvertat.

Et quoniam ad Chriſtianam pietatem hoc valde intereſt, ut inſtituendæ pueritiæ atque adoleſcentiæ munus committatur viris, non ſcientia ſolum, ſed fide, ac moribus vitaque probatis; eam ob cauſam a quo fidei profeſſionem epiſcopus recepturus eſt, ante ab eo cum vitæ ſuæ rationes perquirat; tum, ſi quod teſtimonium fidei morumque a probatis viris habet, afferri jubeat.

Quod ſi ea vel non afferuntur, vel ejuſmodi ſunt, quibus ipſius epiſcopi conſcientiæ ac judicio non ſatisfiat, id ipſum aliunde epiſcopus quærat, ab iis præſertim, apud quos ille diu fuerat, hocque diligentius inveſtiget, ſi vel e longinquis, vel hæreſis nomine ſuſpectis, vel morum corruptela inquinatis locis illum eſſe, aut venire animadvertit.

Hoc præterea diligentiæ adhibeat, ut poſteaquam aliquis, fidei profeſſione ad præſcriptum facta, docendi curam ſuſceperit; ejus etiam vitæ morumque ratio & puerorum inſtitutio aliquando obſervetur, idque in iis potiſſimum ludimagiſtris, qui certa pacta mercede, in diſciplinam ſuam traditos pueros domi educant.

Quorum librorum lectione, explicationeve, puerorum aut adoleſcentium animi depravantur, & mores facile corrumpuntur, quo in genere ii ſunt, qui res obſcœnas & turpes continent; eos, ut indice Tridentino ſancitum eſt, a ludimagiſtris prælegi, explicarive, epiſcopus non patiatur, ac plane vetet ab illis quidquam exponi, quod bonis moribus repugnet, quodque impietatem inducat, ut Lateranenſi ultimo concilio decretum eſt.

Regula ſeptima.

ſub Leone X.

Jubeat epiſcopus pueros adoleſcentesve a ludimagiſtris Chriſtianæ religionis præcepta, atque fidei rudimenta doceri, adhibitis iis ſolum libris, quos epiſcopus ipſe præſcripſerit, prout ad illud inſtituendi munus eos idoneos eſſe judicaverit. Dominicis vero & feſtis diebus, nullo alio præterea doctrinæ genere illos inſtrui liceat, quod omnibus eo ipſo concilio Lateranenſi præſcriptum eſt.

Illud etiam eiſdem præſcribat, ut diebus feſtis ſcholæ ſuæ adoleſcentes, pueroſve, aut ipſi conducant, aut frequentes illos convenire jubeant ad ſolenne miſſæ conventualis ſacrum,

ad

ANNO CHRISTI 1571.

ad verbi Dei conciones, ad divina veſperarum officia, ad ſacrarum literarum interpretationes, ad doctrinæ Chriſtianæ ſcholas, & ad alia denique vitæ ſpiritualis ſtudia atque exercitationes.

Hæc omnia an ab iis præſtentur, epiſcopus viſitando aut ipſe, aut alius ejus nomine inveſtiget diligenter, tum maxime, an libros iſti apud ſe habeant, vel ob fidei doctrinam, vel ob morum inſtitutionem damnatos improbatoſve; tum præterea, an qui in eorum diſciplinam traditi ſunt, honeſte educentur.

Profecturus aliquis ad ea loca, ubi etſi catholico etiam more a multis vivitur, impune tamen & publice ab aliis prædicatur, aut creditur, quod a Romanæ eccleſiæ doctrina & fide alienum eſt, profectionis ſcriptam facultatem a ſuo parocho, vel ab eo, quem epiſcopus conſtituerit, ante impetret, quam abeat.

Quibus facultatis literis caveatur, ut & reverſionis tempore, & ſi diutius illis locis fuerit, ſingulis annis teſtatum faciat, ſe catholico more & viviſſe & vivere: utque id teſtimonium ſcriptum ſit ab illius loci, ubi fuerit, epiſcopo, aut parocho, ſi ibi parochus eſt, aut a catholicis viris, probatis hominibus, illorum locorum incolis. Hocque is, cui eo proficiſci conceſſum erit, præſtet omnino.

Kal. Aprilis 1563. Quicumque autem ſanctæ inquiſitionis officium, ſtatum, res & miniſtros aliquo modo læſerit, violaritve, contra eum, ut Pii V. conſtitutione ſancitum eſt, epiſcopus agat ad illius ſanctionis præſcriptum.

Quam graviſſimam ſanctionem aliquando, cum expedire cenſuerit, promulgari jubeat.

Seſſ. X. Seſſ. 4. Pernicioſorum & falſorum librorum, cum perpetua quodam modo peſtis ſit, cui remedium ſemper afferri oporteat, de iis ſæpe & ſummorum pontificum conſtitutionibus & ſacrorum canonum jure, cautum eſt. Poſtremo autem multa tum concilii Lateranenſis ultimi decreto, tum nuper Tridentino concilio & indice utiliter conſtituta ſunt. Quæ ut epiſcopi ſtudio a bibliopolis, impreſſoribus & reliquis item omnibus, quorum intereſt, diligentius, quam hactenus fit, ubique præſtentur; illa fere omnia, aliaque nonnulla, eodem ſpectantia, quæ addenda cenſuimus, ſimul complexi, provinciali hac conſtitutione toto eo genere ſic edicimus propoſitis, eodem Lateranenſi & Tridentino tum concilio, tum indice, & Pii quarti conſtitutione de eo indice lata, pœnis ſancitis, & aliis præterea epiſcopi arbitratu.

Ut quicumque artem librariam exercet, ab eo ne patiatur epiſcopus libros venales proponi, niſi confecto librorum ſuorum indice, cui ab ſe, aut ab eo, a quo curam in recognoſcendis libris geri is voluerit, & ab inquiſitore etiam ſubſcriptum ſit: neque facultate ſibi ab eiſdem non permiſſa ullos alios cujuſvis generis libros ille habeat, aut vendat, aut quavis ratione tradat, illo indice non notatos.

Ne loco publico, portoriis mercibuſve importandis conſtituto, libros miniſtri publici ejus loci exportari patiantur, niſi qui illos importarint, aut bibliopolæ, aut alii, quorum ſunt, ſcriptum, eorumdem manu ſignatum, attulerint, quo exportandi poteſtas fiat.

Libri non publico mercium loco expoſiti, ſed alio in urbem invecti, ab eo qui invexerint, vel invehi juſſerit eiſdem denuntientur: nec libri a quovis invecti, vel in urbem introducti, aliis commodentur, aut quavis alia ratione tradantur, antequam hic, qui introduxerit, illis, ad quos recognitio pertinet, indicem eorum oſtenderit, ab eiſdem item facultatem obtinuerit: idque niſi libri id generis ſint, ut eos omnibus permiſſos eſſe perſpicue conſtet.

Ne quis opuſcula, libros commentarios, aliave id generis quovis titulo, & nomine, quæ manu ſcripta ſunt, evulget; niſi ab epiſcopo, aut ab alio ejus juſſu, & ab inquiſitore recognita ſint, atque approbata ſubſcriptionibus.

Ne præterea quis librum, ſcriptumve cujuſvis generis imprimat, imprimive curet, niſi ab eiſdem epiſcopo & inquiſitore recognitum, & ſcripto comprobatum.

Quod recognitionis & comprobationis ſcriptum libri imprimendi principio, recognitorum manu notatum, principio item libri imprimatur.

Libri exemplum auctoris manu & nomine notatum, ubi primum impreſſum eſt, recognitoribus tradatur aſſervandum.

Libris impreſſis, appoſito imprimentis nomine, adſcribatur item annus quo impreſſi ſunt.

Libri, quos typis mandari conceſſum eſt, in codicem a recognitoribus referantur, notato conceſſæ facultatis anno & die, deſcriptis etiam nominibus eorum, quibus eos imprimendi poteſtas facta eſt.

Ne heredes, ultimarumque voluntatum executores, libris a defuncto relictis utantur, aut aliis utendos dent, vel vendant, aliave quavis ratione tradant, antequam illos, aut eorum indicem ipſis epiſcopo & inquiſitori attulerint facultatemque obtinuerint.

De bibliis autem vulgariter redditis, de teſtamento novo in vulgarem etiam ſermonem converſo, de libris preterea, qui de rebus inter catholicos & hæreticos controverſis communi item lingua conſcripti ſunt, ea diligens cautio adhibeatur, ut illorum uſus iis tantum concedatur, quibus epiſcopus, aut inquiſitor de conſilio parochi, aut confeſſarii permittendum judicarit.

Libri de officio & precibus horariis beatæ Mariæ virginis vulgariter, vel Italice, vel Hiſpanice, vel Gallice, vel Germanice, vel partim Latino, partim vulgari ſermone expreſſi, venales ne proponantur neque vendantur. Si qui vero eos adhuc habent, ad ſacræ inquiſitionis officium ſtatim deferre compellantur, ut edita a Pio V. conſtitutione ſancitum eſt. Idib. Martii 1570.

Caveat epiſcopus, ne libri illi parvuli, quibus preces variæ continentur, falſis ſuperſtitioſiſque titulis aſperſi habeantur aut vendantur, niſi ſuo, aut inquiſitoris, aliorumve theologorum, quos huic muneri præfecerit, diligenti ſtudio primum recogniti & purgati ſint.

Adhibeat idem aliquando aliquot ſuæ civitatis peritiſſimos homines, quorum opera & ſtudio accurate cognoſcat ſi qui peſtiferi ſunt libri, indice Tridentino non notati, quorum uſu & lectione interdicendum ſit ejuſdem indicis auctoritate.

Quos libros id generis cognoverit, ne in urbem, aut in diœceſim ſuam illi invehantur caveat quamdiligentiſſime: eorumque nomina cum ad ſacræ Romanæ inquiſitionis patres deferenda curet, tum aliis provinciæ epiſcopis ſignificet, quo diligentius peſti obſtruatur aditus.

ANNO CHRISTI 1573.

Qui per urbes præterea, vicos, opida, aliave loca libros venales circumferunt, eorum etiam indicem habeant, cui ab episcopo & ab inquisitore, aut ab iis, quibus librorum recognitio ab illis delegata est, subscriptum sit.

Hos parochus, in cujus parochiæ finibus illi venales libros exponunt circumferuntve, de improviso aliquando visitet. Ac si aut illorum indicem non habere, aut alios præterea, eo indice non descriptos, vendere, habereve compererit, tum eos episcopo, aut inquisitori denuntiet: tum libros omnes sequestri nomine, donec aliter ab eo, cui denunciarit, jussum erit. Si libros, indice Tridentino damnatos, improbatosve apud eos deprehenderit, illos etiam comprehendi, aut suspensione saltem facta sibi ab illis caveri curet, ut ad certum diem sistant in judicio episcopi, aut inquisitoris.

V.

Quæ ad sacramentalia & sacramenta generatim pertinent.

Christianæ pietatis ornamentum, in quo populum fidelem gloriari oportet, altare est cælestis holocausti, sacrosancta illa arbor crucis, in qua auctor humanæ redemptionis pependit Christus dominus. Quamobrem ad Christianæ religionis gloriam insignis admodum fuit ea veterum pietas, ut crucis signum non in templis solum, sed domi forisque in parietibus ac vestibulis, passimque in urbe expressum appareret, tanquam & præclarum populi Christiani trophæum, & clarissimum divinæ misericordiæ monumentum, & sempiternum denique testimonium, quo palam fieret, fideles cum inimicis crucis Christi, Judæis, Ethnicis, & hæreticis nihil habere commune, sed contra eos omnes libere profiteri, quem colunt, dominum Jesum, & hunc crucifixum. Hoc igitur majorum religioso exemplo, atque instituto, cujus etiam vestigia in hac provincia aliquot locis perspici licet, excitatus episcopus, illud curet, ut hoc sacrosanctæ crucis insigne, vel ligno, vel lapide, vel ubi commode per facultates fieri potest, marmore expressum, in urbe & diœcesi sua, ubi trivia frequentiora sunt, puplice proponatur atque erigatur: quo crebrius perspecta ea, sacræ crucis ardore fideles sese erigant, um ad summi mysterii, in ea peracti, gratam memoriam, tum ad veram illam gloriam, ad quam Christo duce populus fidelis, qui populus est acquisitionis, contendere debet.

Quod præterea alias sancitum est, id pro sacrosanctæ crucis cultu & veneratione servari episcopus jubeat, ut ne ea humi exprimatur, neve sordidis & aliqua labe inquinatis locis.

Singulis diebus dominicis sacerdos, missæ parochialis sacrum facturus, antequam illud inchoet, aquam sale aspersam benedicendo renovet, eamque ut moris est aspergat.

1. kal. Junii 1572. Sanctissimi domini nostri Gregorii XIII. pontificis constitutio, qua excommunicationis pœna proposita, ipso facto incurrenda, interdictum est, ne innocentissimi agni imagine figuratæ cereæ illæ formæ & per Romanos pontifices statis temporibus consecratæ minio, auro, aut ullo colore inficiantur; neque venales proponantur, promulgetur in ecclesia eo anno quo illas consecrari mos est in pascha, & quoties item episcopus opus esse censuerit.

Quod pietatis & Dei honoris causa ab sancta matre ecclesia institutum est, ut festo die purificationis beatæ Mariæ virginis candelæ, & palmæ, aut olivæ, prout locorum consuetudo est, dominico die, qui de palmis dicitur, in ecclesia solemni ritu benedicantur: eæque candelæ statis illo tempore processionibus circumferantur, non sine sanctissima mysteriorum significatione; id, ut instituti ratio postulat, ita religiose celebrari debet.

Quamobrem edicimus, ne alio loco nisi in ecclesia, neque dum manibus laicorum tenentur, sed constituto loco positæ solemnibus ceremoniis benedicantur; & singulæ singulis distributæ, tum palmæ, tum candelæ accensæ manibus per eos, qui acceperint, gestentur, ex ecclesiæ instituto, dum statis illis diebus processiones & sacræ aliæ actiones habentur. Utque præterea introducto ei usui occurratur, quo multis locis in hac provincia fit, ut illæ, vel candelæ, vel palmæ olivæque sacro eo ritu benedictæ, non in ecclesia a quibusdam sumantur, sed ad eos domum deferantur; & quod gravius est, a laicis quibusdam, quasi tributum quoddam sibi a parochis, vel ab aliis quibusvis debitum, illæ eligantur, decernimus, ut salvo, si quod patronus aliquis beneficii habet, illas exigendi jure, iis solum qui in ecclesia intererunt, & illis item tantum tradi liceat, qui iis ipsis diebus ad illam ecclesiam convenire solent; sed non potuerunt, vel quia ægroti, vel alia legitima causa impediti.

Ad preces, quæ supra puerperam funduntur, cum post prolem emissam illa actura gratias ad ecclesiam se confert, parochus puerperæ domum ne ingrediatur, etiamsi mulier ob adversam valetudinem ecclesiam adire nequeat.

Feminis præterea, post puerperium ad ecclesiam venientibus, panis benedictus, sub hostiæ forma, ne præbeatur.

Fons baptismatis ne usquam in aliis ecclesiis, quam in parochialibus, sit, vel episcopi concessu in illis locis ubi propterea quod parochialis ecclesia longius distat, idem populi commodo magis consulendum esse censuerit.

Ad sacri chrismatis oleum accipiendum, quotannis ante pascha mittantur, qui accipiant, ut veteri canone decretum est.

Sancti item chrismatis, & sacri catechumenorum olei vascula, ne alibi, sed in ecclesia, religiose asserventur in ciborio, aliove ejusdem ecclesiæ certo constituto loco, quem episcopus comprobarit.

Sacrum præterea oleum infirmorum in ecclesia itidem custodiatur vase ab aliorum sacrorum oleorum vasculis distincto; nisi quibus parochis episcopus propter eorum domicilia a parochiali ecclesia distantia illud domi tunc aliquando solum asservari concesserit, cum in parochiæ finibus gravius ægrotantes habent, quibus usuvenire potest, ut quamcelerrime succurrendum sit illius sacramenti administratione.

Moneat sæpe parochus, hocque tum maxime, cum sacramenta ministrat, ut fideles quibus ea ministrantur, & qui compatres ad sacramenta, baptismum, & confirmationem adhibentur, ensem, pugionem, & ejusmodi deponant, memores se in omni spiritu humilitatis sanctæque pietatis studio adesse oportere sacris illis mysteriis.

VI.

ANNO CHRISTI 1573.

VI.

De baptismo infantium expositorum.

Infans expositus, licet appensum collo scriptum habeat, quo ille baptizatus significetur, si tamen, re diligenter perquisita, quemadmodum catechismo Romano expressum est, adhuc dubium sit eum baptizatum esse, ea conditionis formula baptizetur, Si tu es baptizatus, ego te iterum non baptizo, & si nondum baptizatus es, ego te baptizo, &c.

VII.

De iis quæ ad sacram eucharistiam pertinent.

Ad saluberrimum illum sacræ eucharistiæ frequenter sumendæ usum parochi, ut primo provinciali concilio jussum est, & concionatores item, quam sæpissime populum cohortentur, nascentis ecclesiæ institutis atque exemplis, & gravissimorum patrum vocibus, & uberrima hoc ipso de genere catechismi Roma- Sess. 22. c. 6. ni doctrina, & sententia denique Tridentinæ synodi, quæ optaret quidem fideles in singulis missis, non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam eucharistiæ perceptione communicare.

Quod si quis concionator, etiam regularis, aliquid contra directe, indirecteve dixerit, aut concionatus sit; episcopus, in cujus urbe, diœcesive hoc ille admiserit, ei tamquam scandalum disseminanti, Tridentinæ ejusdem synodi Sess. 5. c. 2. auctoritate, interdicat prædicatione verbi Dei. Ad cujus prædicationis munus ne idem restituatur, nisi primum ejusdem episcopi judicio satisfecerit eo ipso loco, ubi ea in re scandalum & offensionem præbuerit.

Itidem pro ratione culpæ corripiantur, corrigantur ve, & satisfacere quoque compellantur, quicumque vel sermonem habendo, vel colloquendo hoc in genere offenderint.

Cum nimbi, procellæ, turbines aut grandines impendent; ne sacerdos ad tempestatis procellam arcendam vasculum adhibeat, in quo sanctissimum eucharistiæ sacramentum asservatur: sed tabernaculum, ubi illud in altari reconditur, patefaciat licet: tumque in ejus conspectu litanias, aliasque religiosas preces, ejus rei causa institutas, pie sancteque pronunciet.

Sacerdos cum corpus Christi domini ad ægros interdiu in urbe, aliisque frequentibus locis defert, non superpelliceo solum, sed pluviali interdum indutus incedat, ubi per facultates, & per loci, temporisque rationem commode fieri potest: tum præterea, ubi etiam potest, aliqui clerici adhibeantur, clericali habitu, ac superpelliceo induti, qui comitantes una cum deferente, sanctas religiosasque preces recitent.

Perfunctus deferendi sacramenti munere sacerdos, ubi ad ecclesiam redierit, fidelibus, qui in eo deferendo præsentes adfuerant, quam ex illo pietatis officio consecuti sint indulgentiam, denuntiet; paucis verbis eos cohortans, ut in religioso eo instituto sancte perseverent; tum pronuntiata oratione, quæ est de sanctissimo sacramento, illos dimittat in pace cum benedictione.

Indulgentia autem a Paulo tertio pontifice maximo corporis domini sodalitatibus concessa, A sæpe promulgetur; crebrisque cohortationibus fideles incendantur, quo frequentiores illæ ubique locorum instituantur, institutæque debitum munus obeant.

Quæ præterea sodalitates eo nomine, ut alias prima provinciali synodo jussum est, institutæ jam sunt, & in posterum instituentur; regulis utantur ad communem illarum hujus provinciæ sodalitatum usum nostro jussu edendis: quibus episcopus addat, quæ pro urbis, diœcesisque suæ ratione expedire videbuntur.

Parochus iis omnibus, qui intra ecclesiæ suæ fines habitant, in pascha sacram eucharistiam ipse, non sacerdos alius, præbeat; nisi ob frequentem multitudinem necesse sit alterum etiam B sacerdotem adhibere.

Quicumque in pascha ab diœcesi abfuerit, is reversus, se eo tempore sacram communionem sumpsisse testatum faciat scripto sacerdotis, a quo sumpserit. Quod testimonii scriptum manu vel sigillo ordinarii, aut ejus, cui id curæ ille dederit, munitum sit; alioquin, ut ecclesiæ præcepto pareat, confessus in propria parochiali ecclesia sacram eucharistiam suscipiat. Quod nisi fecerit, prout juris est, pœna afficiatur.

Ad communicantium purificationem vasa adhibita, ne alterius rei usu sint; eaque propterea in sacristia serventur.

VIII.

De iis quæ ad pœnitentiæ sacramentum pertinent. C

Qui ad confessarium, etiam regularem, in aliena diœcesi commorantem, dedita opera se conferens, peccata sua sit confessus, nisi confessarius ille, & ab episcopo loci, & a confitentis ordinario ad confessiones audiendas probatus erit, ei, tamquam inconfesso, parochus eucharistiæ sacramentum ne præbeat: illius præterea ordinarius, cujus confessionem ille sacerdos confessarius non probatus audierit, ne eum patiatur in sua diœcesi confessiones per biennium audire, neque itidem concionari. Quod decretum quadragesimæ initio a parocho promulgeD tur, quibus locis episcopo videbitur.

Episcopus id confessarios sacerdotes interdum admoneat; ut si quando quavis facultate auctoritateve eis licebit pœnitentium vota commutare; ne ea illi commutent, nisi in alia majora pietatis opera, vel Deo gratiora, vel saltem quæ tantidem valeant. Qui in re judicanda rationem habeant & sumptuum, & laborum, & molestiarum, & omnium denique incommodorum, quæ pœnitentes perpessuri erant, si votum, quod sancte conceperant, re ipsa præstitissent.

Ne confessarii sacerdotes, cum sibi facultate, vel ex jubilæo, vel ex aliis apostolicis literis concessa, pœnitentium confessiones audiE re, eosdemque a peccatis etiam gravioribus, quæ admiserunt, & a pœnis item, ac censuris quibus irretiti sunt, absolvere licet, cum eo, qui in irregularitatem incurrerit, dispensent, nisi ejus rei facultate illis literis nominatim expressa.

Si pœnitentibus pœnitentia præscribenda est aliqua pecuniæ ratione, ne sibi sacerdotes confessarii eam pecuniam, sed locis piis attribui curent, ut in officia operaque pietatis erogetur: Neque vero hujus pecuniæ distribuendæ curam ipsi ullo plane modo suscipiant.

ANNO CHRISTI 1573.

Neque præterea sibi dari curent, si quid eleemosynæ causa pœnitenti erogandum est in missæ sacros ritus faciendos. A

Ne confessarii regulares eorum peccatorum, quorum absolutio episcopo reservata est, vinculis irretitos pœnitentes absolvant, quemadmodum a sancta sede apostolica declaratum est, id eis non licere, quavis privilegiorum suorum auctoritate.

Confessariis sacerdotibus præscriptæ a nostris provincialibus synodis instructiones ad provinciæ usum, aliæque item, quas eisdem pro urbis, diœcesisque suæ rationibus, addi episcopus censuerit, in literas includantur, quibus vel probationis testimonium, vel facultas dabitur illius muneris gerendi. B

Studeat episcopus ad sacrorum canonum, & Sess. 24. c. 8. Tridentini concilii præscriptum pro publicorum delictorum gravitatis ratione, & publicam, & solennem pœnitentiam in usum revocare. Quos vero ita solenniter pœnitere oportet, mense ante quadragesimæ initium ad se per parochos deferri curet; ut primum ineunte quadragesima, illi pœnitentia affici, tum die cœnæ domini, ecclesiæ reconciliari possint stato solenni ritu.

1. Martii 1566. Gravissima illa a Pio V. summo pontifice de medicis edita constitutio, quotannis semel saltem, de more promulgetur, si id opus esse episcopus censuerit.

Si quibus ecclesiæ ingressu, Christianaque se- C pultura publice interdictum est, quoniam confessi, ut est sanctæ matris ecclesiæ præceptum, sacro paschæ tempore corpus domini non sumpserint; ut eorum interdicti vinculum non relaxetur, nisi primum caverint, se tempore eis a parocho præscribendo, & de peccatis confessuros, & sacram eucharistiam sumpturos esse, & in posterum sanctæ ecclesiæ præceptis, & huic præcipue obedientes fore, quod est de confessione, & de communione paschæ tempore sumenda. Parochus deinde populo significet illos ipsos, quos jam interdicti vinculo irretitos denuntiarit, eodem solutos.

Quo diligentius fideles caveant, ne excommunicationis ullius vinculis irretiantur, hoc pa- D rochi sæpe præstent, ut eos doceant, quam gravis excommunicationis pœna sit & quam valde omni studio cavenda: idque ad præscriptum faciant institutionis, quæ cura nostra ad provinciæ usum conficietur.

Idem illi efficiant ex præscripta similis institutionis formula ad ea peccata detestanda, quæ frequentius a suæ parochiæ hominibus committi animadverterit.

Quæcumque excommunicationum sententiæ, vel a summis pontificibus, vel Tridentini, aliorumque generalium, & provincialium Mediolanensium conciliorum decretis, vel diœcesanarum cujuscumque urbis synodorum constitutionibus latæ sunt, quibus ipso facto, vel E jure homines irretiuntur; hæ omnes, summatim vulgari sermone expressæ, & in tabellam aliquam ordine relatæ, die primo dominico quadragesimæ in singulis cathedralibus ecclesiis, de suggestu frequenti populo de scripto legantur, quo fideles meminerint, diligenter ab illis cavendum esse; idque etiam fiat parochialibus illis ecclesiis singulis, ubi id fieri episcopus expedire censuerit.

ANNO CHRISTI 1573.

IX.

De iis quæ pertinent ad sacramentum extremæ unctionis

Parochus in sacramento extremæ unctionis ministrando, ex catechismi Romani doctrina ægro, ceteriscque præsentibus explicet illius vim, & utilitates, tum ad animæ salutem, tum etiam ad corporis valetudinem, si hæc ad æternam gloriam profutura sit.

Quod concilio primo decretum est, ut, dum æger integris est sensibus, extremæ unctionis sacramentum ei ministretur: si tamen vel curantium negligentia, vel morbi vi, vel repentino aliquo casu sensum omnem amiserit, ut nihil plane intelligat; illius decreti sententia vetitum non esse declaramus, quin hoc extremæ unctionis sacramentum ei ministrari liceat, si modo adhuc vivat, & dum usum rationis habere, pii animi significationem dederit, ut inde judicari possit, eum sacramentum periturum, si adhuc integra mente esset.

X.

De iis, quæ partim ad ordinis sacramentum, partim ad clericorum honestatem ac studia pertinent.

Constitutione Pii secundi pontificis maximi, quicumque clerici sine canonica dispensatione, extra stata tempora, vel ante legitimam ætatem, vel absque dimissoriis ordinarii sui literis, se ad aliquem sacrum ordinem promoveri fecerint, ab suorum ordinum quos susceperint, executione ipso jure suspensi sunt; sique suspensione durante, illorum ordinum ministerium functioneve obierint, statim irregularitatem subeunt; ob quam, præter alias pœnas, contra istas canonum jure sancitas, beneficiis etiam ecclesiasticis privari possunt. Iis igitur pœnis ne quis facile illigetur, illam constitutionem quotannis, tum in diœcesana synodo promulgari, tum pridie illius diei, quo sacræ ordinationes habebuntur, edici clericis jubemus, qui initiabuntur. 18. Calend. Dec. 1461.

Infirma valetudine; aliave justa causa impeditus episcopus, si statas sacras ordinationes habere non potest, & aliquem propterea clericum suum ad alium episcopum mittere velit, a quo alicui ecclesiastico ordini adscribatur; testimonialibus literis ei datis, hæc adscribat, & testata faciat, vitæ in primis & morum probitatem, doctrinam, qua idoneus, examine habito, judicatus est, ecclesiasticum ordinem, quo est proxime initiatus, tum præterea natales, aut dispensationem, si quam super illis obtinuerit: si vero majori ordini adscribendus est, ætatem item & titulum, sufficientemque censum beneficii, vel pensionis, vel patrimonii, quod ille habet.

Quicumque clericus non hujusmodi literas attulerit, quibus ea omnia adscripta testatave fiant, ordini, cui adscribi vult, ne adscribatur perinde ac si nullas episcopi sui dimissorias literas impetrarit.

De confidentiis constitutio, quam summus pontifex Pius quintus tulit, quotannis in diœcesana synodo de scripto recitetur ac promulgetur, de loco illius a Pio IV. confectæ ea de re sanctionis, quæ tota posteriori hac continetur. Kal. Junii 1596.

Quod

ANNO CHRISTI 1573. Sess. 5. c. 9.

Quod ex concilio Lateranensi ultimo a nobis provinciali prima synodo contra clericos jussum est, qui ecclesiastica beneficia obtinentes, canonicarum horarum officium intermiserint: id ex Pii etiam pontificis maximi constitutione, qua hoc diligentius cautum est, contra eodem episcopos agat. Ad cujus etiam constitutionis præscriptum eum item mulctet, qui pensionem habens, canonicarum horarum officium de beata Maria virgine dicere omiserit.

Quod altera provinciali synodo decretum est, ut clerici, certæ ecclesiæ ministerio non addicti, festis diebus in parochialem ecclesiam, in aliamve episcopi arbitratu conveniant ad divina officia celebranda, id præstent omnes diligenter, etiam qui sacerdotes sunt: idque tum maxime in solennis missæ sacro, itidemque in vesperarum officio. Quo præterea tempore in eadem ecclesia sanctissimum eucharistiæ sacramentum, vel in altari adorandum fidelibus publice exponitur, vel inde in tabernaculo reconditur, vel processionis ritu per ecclesiam circumfertur, adsint, munusque suum, & operam præstent; idque omne, nisi aliquando episcopi concessu iis alio loco tunc ministrare inservireve licuerit.

Ne cuiquam, antequam prima tonsura is initietur, clericalem habitum sumere liceat sine episcopi concessu, eoque scripto dato.

Episcopi, qui aut privata monitione, aut edicto publico proposito, ut ex Tridentini concilii auctoritate a nobis provinciali prima synodo mandatum est, eos non monuerit, qui ecclesiastica quævis beneficia obtinent, aut sacris ordinibus initiati sunt, ut clericalem habitum induerent; mense post hujus concilii promulgationem, propositis edicto etiam publico pœnis, quæ ipsis conciliis sancitæ sunt, eos moneant, ut, etiamsi extra provinciam, & in gymnasiis publicis sint, mensis spatio clericales vestes, ordini suo congruentes decenter induant, ac deferant. Quos autem ad id temporis non sumpsisse, aut semel sumptas, deinde abjecisse, cognoverint, illos pœnis in monitione expressis afficiant, eosque iterum monitos, si in contumacia permanserint, beneficiis ecclesiasticis, quæ obtinent, omnino privent. Episcopi vero, qui jam eos beneficia ecclesiastica obtinentes semel atque iterum monuerint, si ii præscripto tempore clericalem habitum non induerunt, vel indutum deposuerunt, pœnam in monitione edictam omnino exequantur; eosque etiam beneficiis ecclesiasticis privent, aut privatos declarent.

Ne sacerdos, neve clericus cujusvis ordinis præ foribus ecclesiæ stet, aut officinas obeat, aut via incedat, aut extra ecclesiam exeat superpelliceo indutus; nisi cum processiones, aut aliud ecclesiasticum munus & officium obit, quod superpelliceum requirat.

In hortis, ædibus, aliisve ecclesiarum, aut ecclesiasticorum hominum locis, si signa, imagines, aut picturæ sunt quæ procaces, vel ullo alio modo aliquam obscœnitatis, turpitudinisve speciem præ se ferunt, ita reconcinnentur, ut offensionem oculis ne præbere possint, aut tollantur, deleanturve ex omni loco ubicumque extant; neque in posterum ejusmodi aliquo modo effingantur aut pingantur.

Et quoniam Christianorum hominum mentes facile corrumpuntur, peccandi libidine inflammatæ ab rerum turpium atque obscœnarum imagine, ideo illas effingi vetitum est Constantinopolitanæ synodi canone: itaque curet episcopus; ut quicumque laici homines id generis imagines habent, vel tabulis, vel parietibus expressas, pro pietatis Christianæ, cui addicti esse debent, studio eas abjiciant, vel plane deleant, vel honestatem reconcinnent.

ANNO CHRISTI 1573.

Qui in ædibus canonicalibus habitat, si foris pernoctaverit, non probata causa ab episcopo, aut ab eo, cui is id curæ dederit, unius diei distributione mulctetur, præter pœnam, qua pro culpæ ratione ab ipso afficietur, cui decreto ne in iis locus sit, qui ab urbe, opidove, ubi canonicale domicilium est, absunt.

Qui in sacerdotio sancto constituti sunt, ad offerendum illud Deo acceptabile corporis domini sacrificium, sicut eam functionem gerunt, qua nulla major excogitari potest, ita in omni sacerdotalis vitæ officio sic se gerant, ut morum etiam præstantia & splendore alios alliciant, atque excitent ad debitum sacerdotio honorem illis præstandum.

Episcopus autem, cujus in primis est sacerdotalem dignitatem tueri, ut laici homines discant, illos tamquam parentes, ab ipsis unice in Christo diligi & coli etiam debere, cum hoc sæpe, prout usuvenerit, monendos fideles sibi commissos curet; tum efficiat, ut ubicumque vel publico, vel privato loco sint, semper illis a laicalis ordinis viris debitus tribuatur locus & honor.

Item domi præterea suæ ne patiatur sacerdotem quemquam abjectius se gerere, quam sacerdotis dignitas postulat. Sacerdotes vero morbo, senectutisve incommodis affectos, qui sacerdotale munus præstare nequeunt, inopiaque premuntur, in locum aliquem cogi curet, aut alio modo eis consulat & provideat, ubi victus ex fidelium eleemosynis, aliave ratione suppeditetur, ne ostiatim miserrime mendicent non sine sacri ordinis contumelia.

Magna & salutaris populo fideli utilitas ex eo existit, cum clerus is est, qui & doctrina & vitæ moribus præluceat. Quare in præcipuis curis episcopi cum hæc esse debeat, ejus tum ad studia, tum ad ecclesiasticæ disciplinæ cultum progressiones omni paterna solicitudine ille adjuvare studeat. Itaque episcopus, inferioris ordinis clericos adolescentes, qui spem aliquam præbent posse eos longius progredi ad doctrinarum eruditionem, ne patiatur ætatem, quæ ad discendum apta est, frustra consumere; sed in iis literarum initiis ac studiis tempus ponere jubeat, quibus aditus eis & progressio fiat, vel ad theologiæ scientiam, vel ad sacrorum canonum peritiam, ad ecclesiasticarumque rerum cognitionem.

Parochus vero & alios provectiori ætate clericos, qui apti sint iis studiis atque exercitationibus, adscribat, ut & in sacrosancti evangelii sensibus ii potissimum cognoscendis ac percipiendis versentur, qui ad populum Christiana disciplina moribusque informandum pertinent: & in comparanda etiam doctrina se exerceant, quæ in explicandis est conscientiæ casuum quæstionibus.

Reliquos autem, de quibus aut ob ingravescentem ætatem, aut ob ingenii tarditatem, ob aliamve causam, ad literarum doctrinam capessendam exigua progressionis spes est, in id saltem incumbere jubeat, ut in Romano, vel alio breviori probati auctoris catechismo,

ANNO CHRISTI 1573.

pro eorum ingenii captu inſtruantur : iique ſi rudiores jam olim ſacerdotio, alicuive ſacro ordini adſcripti ſint, in ſacrificii miſſæ myſteriorum & ſacrorum rituum, ſtatarumque ceremoniarum cognitione, & in ſanctioribus earum ſignificationibus, atque in ſui ordinis eccleſiaſticarum functionum diſciplina, brevi aliqua inſtitutionis ratione erudiantur.

Hanc autem diligentiam & in urbe & in diœceſi epiſcopus exequatur, tum omni qua poterit ratione, tum aut opera publice docentium, theologorumve, ſeu magiſtrorum, qui in ſingulis cathedralibus, collegiatiſque inſignium opidorum eccleſiis ex Tridentino decreto jam inſtituti, inſtituendive ſunt, aut adjumento regularium, in monaſteriis ſacras literas interpretantium, ſive hoc ipſum munus bonarum artium diſciplinis clericos erudiendi ſuſcipientium ; aliqua illis ſtudio ſuo erogata attributave eleemoſyna, vel, ſi opus erit, ab eiſdem etiam clericis contributa, aut ſæcularium ſacerdotum, quos in ſua urbe, diœceſive, peritiores probatioreſque habuerit, ſtudio.

Quorum ſacerdotum caritati ac diligentiæ clericos imperitiores, aut ſingulos, aut complures ſimul, literis & clericalium virtutum diſciplina inſtituendos commendabit. Diligentiæ hujus fructus quo uberior exiſtat, is aliquando per annum doctis adhibitis viris, illorum ſingulorum ad ſtudia progreſſiones, prout expedire exiſtimarit recognoſcat omni paterna ſolicitudine & diligenti ratione, inſtitutis etiam per ſacerdotes homines doctos pro ſtudii ratione, diſciplinarum, quibus ſe eorum quiſque dederit, interrogationibus.

Cognoſcat etiam aliquando progreſſum, quem in ſacrarum ceremoniarum, rituumque diſciplina iidem fecerint ; opera adhibita ſacerdotum, eccleſiaſticarum ceremoniarum uſu peritorum, a quibus eos ex alterius provincialis ſynodi decreto inſtrui juſſerit.

Deinde, ut non ſolum in literarum ſtudiis atque exercitationibus, verum etiam in diſciplinæ morum officiis clerus ſe ſtudioſius contineat, in dieſque magis ad clericales virtutes progrediatur ; idem & inferioris ordinis clericos ut altera provinciali ſynodo juſſum eſt, & ſacerdotes præterea, modo univerſos, modo partem eorum, modo certos aliquos ſingulos ad ſe aliquando convocet, illorumque uniuſcujuſque vitæ rationes, Chriſtianarum virtutum exercitationes & progreſſus cognoſcat ; adhibitis ſacerdotibus in vitæ ſpiritualis, clericaliumque virtutum diſciplina exercitatis.

Convocato præterea ſæpe per annum, ut alias juſſum eſt, ad ſe clero, aut ipſe, aut ſacerdos aliquis vir doctus, in eccleſiaſticaque diſciplina verſatus, ejus nomine ad illum remotis laicis, ſermones, concioneſve habeat de ordinis eorum præſtantia & ſanctiſſimis officiis, de virtutibus, quibus clericalis ordinis homines prælucere debent ; de vitiis, quibus in populo offenſionem præbere poſſunt, de omni denique clericali morum diſciplina, virtutumque perfectione.

Idem quoque præſtet pridie ejus dici, quo ſtatas ſacras ordinationes habebit, convocatis illo die tum clericis, qui poſtridie eccleſiaſticis ordinibus adſcribendi erunt, tum aliis, quos de clero urbano tunc accerſendos eſſe cenſuerit.

Idque præſtetur præter officium, quod ipſe epiſcopus ex provincialibus noſtris decretis die ſequenti præſtare debet ſermone in explicanda clero populoque doctrina rituum, ſanctiorique ſignificatione myſteriorum, quæ tunc in eccleſia publice ipſe agit.

ANNO CHRISTI 1573.

Cleri autem ſui & doctrinæ & diſciplinæ ratio omnis, quo ſibi exploratior ſit, ſingulorum tum ſacerdotum, tum inferioris ordinis clericorum nomina, vitæ rationem, ſtudia, exercitationes, progreſſiones, ſtatum omnem denique certo libro notari mandet.

Ne a diœceſi clerico cuipiam, neque ab eccleſiæ ſuæ reſidentia alii, eccleſiaſticum beneficium obtinenti, quod quacumque ratione perſonalis reſidentiæ munus jure vel conſuetudine requirat ſtudii cauſa abeſſe liceat, niſi ejus rei facultate literis ab epiſcopo permiſſa.

Quibus ſane literis hæc epiſcopus nominatim adjungat, ac præſcribat iis, qui ad locum alienæ diœceſis ſtudii cauſa proficiſcentur ; ut & regulas noſtro provinciali primo & ſecundo concilio de habitus ratione, frequentique ſacramentorum uſu, clericis præſcriptas, & reliqua noſtris item provincialibus, ac ſuis diœceſanis ſynodis decreta, ad honeſtam clericalis vitæ diſciplinam pertinentia, & alia, ſi quæ præterea eo ſibi in genere illi præſcribenda videbuntur, ſervet diligenter. Ut de iis præſcriptis rebus, ab eo præſtitis, ſcriptum teſtimonium ab epiſcopo loci, quo ſtudii cauſa profectus eſt ; de literarum autem progreſſione ab doctoribus, quos audit, ad tempus, primo noſtro provinciali conſilio præſcriptum, ſibi exhibeat.

Ut dimiſſorias ejuſmodi literas decem poſt diebus quam ad gymnaſii locum venit, ejuſdem loci epiſcopo exhibeat : de qua exhibitione ad menſis ſpatium ſibi teſtatum faciat. In iis ſic præſcriptis rebus, ſi is nulla legitima cauſa impeditus defuerit, ne dimiſſoriæ literæ ei ſuffragentur, ſed irritæ plane ſint ac nullæ.

Quidquid præterea provinciali prima ſynodo de parochis, ſtudii cauſa literas dimiſſorias expetentibus, conſtitutum eſt, id etiam omne inviolate ſervetur.

XI.

De iis quæ pertinent ad miſſæ ſacrificium.

Miſſæ conventualis ſacrum pro diei feſti, feriæve ratione, ne in cathedralibus, collegiatiſque eccleſiis omittatur, propterea quod eodem die a capitulo etiam pro mortuis, vel ex decretis noſtris provincialibus, vel ex legatis defunctorum, vel alia de cauſa fieri debeat : ſed tunc, ut Honorii III. conſtitutione cautum eſt, & ſemel pro feriæ, feſtive diei ratione, miſſæ conventualis ſacrum fiat, & iterum eodem die pro mortuis.

Quod ad epiſcopalis ordinis obſervantiam in eccleſia inſtitutum eſt, id deinceps ſervetur, ut quo in altari epiſcopus miſſæ ſacrificium fecit, ne illo die in eodem alius quivis ſacerdos faciat, niſi illius conceſſu.

Quod primo provinciali concilio interdictum eſt, ne peregrino ſacerdoti ſine dimiſſoriis teſtimonialibuſve literis miſſæ ſacrum facere liceat, id ei vetitum ſit in regularium etiam cujuſvis ordinis eccleſiis.

Sacerdotem in monialium eccleſiis, ſine epiſcopi conceſſu, miſſæ ſacrum in poſterum facientem, propoſitam altero noſtro provinciali concilio

ANNO CHRISTI 1573.

cilio ſuſpenſionis cenſuram, non ipſo facto ſubire, ut tunc conſtitutum eſt, ſed ab epiſcopo illi infligendam decernimus.

In miſſæ conventualis ſacro introitus, gradualia, offertoria, & alia id generis canantur, quæ eccleſiæ inſtituto, ad eam ſacrificii miſſæ actionem, quæ fit, proprie accommodata ſint.

Si quando autem, quo tempore ſacerdos ſecreta agit, aliquid canendum videtur, ne quidquam canatur, quod etiam illi actioni apte conveniens, epiſcopo non ante probatum ſit. Idemque, quod ad probationem attinet, in aliis divinis officiis ſervetur. Symbolum vero fidei totum a choro, non alternatim organo canatur.

Quod provinciali primo concilio a nobis decretum eſt, ut in eccleſiis, quæ intra parochialis eccleſiæ fines ſunt, dominicis & feſtis diebus miſſæ ſacrum ne fiat, niſi abſoluta parochi concione, quæ mane inter ſacrificium miſſæ habetur, id ſervari jubemus, niſi parochus ante fieri permittat, certa præſcripta hora.

Primam miſſam ſacerdos celebraturus, a ceremoniarum magiſtro, ut juſſum eſt primo provinciali concilio, inſtitutus ſacrarum ceremoniarum diſciplina, miſſæ ſacrificium ante ne faciat, quam illum epiſcopus, aut is, cui ipſe id curæ dederit, illis rite obeundis ceremoniis ſatis inſtructum noverit, ac probarit.

Ne patena, cum oblatio fit, ſed crux aut ſacra aliqua imago offerentibus fidelibus ad oſculum præbeatur.

Seſſ. 22. decr. de obſervandis & evitandis in celebratione miſſæ.

Epiſcopus efficiat, ut qui publice notorieque criminoſi ſunt, ſacris ne interſint, ut Tridentino decreto ſancitum eſt; idque vel monendo agat, vel jubeat a ſacerdotibus miſſæ ſacrum illis præſentibus non inchoari, quoad ipſorum admonitu ſe inde abduxerint; vel alia quavis ratione ſeverius agat, ut illius decreti executioni ſit omnino locus. Tum præterea, niſi vitæ emendatione ſuſcepta, iſti confeſſi in ſacro paſcha ſanctiſſimum euchariſtiæ ſacramentum ſuſceperint, contra eoſdem agatur, prout canonico jure in illos agi ſancitum eſt, qui in paſcha non communicant.

Cum audiendæ miſſæ rationem populum parochus docet, quo ex propitiatorio illo ſacrificio uberiorem ille fructum capere poſſit, hoc eum ſæpe admoneat, ut campanæ ſigno dato, quo fideles ad miſſæ ſacrum vocentur, ſe ſe quiſque colligens, ſi ſibi alicujus mortiferi peccati conſcius eſt, ſummo ex eo dolore affectus, vitæque emendandæ certo ſtabilique propoſito ſuſcepto, ſupplex a Deo veniam petat.

Ne vero quis, vel mulier, gradibus altaris hæreat, aut prope altare ſit, dum ſacrum fit. Ideo ſacerdos celebraturus hærentes inde ſe longius abduci jubeat; quo celebrante, hoc miniſtrans clericus præſtet.

Miſſæ ita fideles interſint, ut in omni ejus parte genibus flexis ſint, niſi cum euangelium pronuntiatur, quo tempore ſtent omnes; ac mulieribus etiam tunc ſedere liceat.

XII.

De iis quæ ad divina officia pertinent.

Ne in choro, eccleſia, ſacriſtia, quod ad divinorum officiorum rationem ritumve pertinet, quiſquam alius jubeat, niſi chori præfectus, vel is cui pro officii, quod egerit, ratione id muneris competit, pœna ei conſtituta epiſcopi arbitrio.

ANNO CHRISTI 1573.

Quæ hoc de genere nos primo & altero provinciali concilio ſtatuimus, id præterea decernimus; ut quicumque canonicus hebdomada ſua, aliove tempore, quo vel ſuo nomine, vel hebdomadarii vice, ubi legitime per alium poteſt obiri munus, aliquod officium præſtare debeat, in tempore non convenerit, aut officii ſui munus, neque ipſe, neque ejus nomine, ſi legitimo impedimento diſtinetur, alius ejus eccleſiæ canonicus præſtiterit, vel præfectum de impedimento certiorem in tempore non fecerit, aliqua diſtributionum portione mulctetur epiſcopi arbitratu.

Quo decreto aſtringi etiam eos omnes volumus, qui etiamſi canonici non ſint, aliquod in eccleſia munus obire debent.

Feria quinta in cœna domini, ſinguli, qui in cathedrali, collegiatave eccleſia, vel dignitatem, vel canonicatum obtinent, etiam qui ſacerdotalis ordinis ſunt, & reliqui item ſinguli ejuſdem eccleſiæ clerici, corpus domini in ſolenni miſſæ ſacro, quod illo die in ea eccleſia fiet, ſumant. Idque, niſi ex iis aliqui ſint, qui eo ipſo die debitum miſſæ ſacri faciendi munus alio loco præſtituri ſint.

Religioſis Chriſtianæ pietatis inſtitutis, in uſum introductis, cum ad ſancte agendi ſtudium, adjutrice in primis Dei gratia, progreſſio major in dies eſſe ſoleat: curet epiſcopus, ut ſingulis ſabbatis ſanctiſſimæ virgini Deique matri Mariæ dicatis diebus, ſtata illa & ſolennis, quæ veteri eccleſiæ inſtituto, perpetuoque uſu de ea dicitur, antiphona, Salve regina, vel alia pro ratione temporis, in parochiali, tum urbana, tum diœceſana unaquaque eccleſia, a parocho & reliquis illius parochiæ clericis, quibus ab epiſcopo juſſum erit, ſub veſperum ante crepuſculum ſcilicet, pie religioſeque canatur: convocatis etiam certo campanæ ſigno fidelibus.

Plena ſanctiſſimis myſteriis cum ſit conſecratio epiſcopi, præter multa, quæ temporee, loco, & formula ejus, patrum inſtitutis præcepta ſunt, illud a Felice quarto pontifice maximo conſtitutum etiam eſt, ut anniverſarius ejus conſecrationis dies celebraretur. Quod inſtitutum, jamdiu intermiſſum, ut in hac provincia ad uſum revocetur; ſtatuimus, ab unoquoque epiſcopo anniverſarium conſecrationis ſuæ diem ſolenni ritu agi.

Si vero in conſecrationis diem feſtus dies inciderit cujus feſti diei officium ex inſtituto eccleſiæ transferri non liceat, conſecrationis celebritas in alium diem transferatur, quo agi liceat.

Sacerdotes vero, quo die eorum unuſquiſque ſacerdotio initiatus eſt, illum etiam quotannis recolant miſſæ ſacrificio & precibus.

Quo die aliqua eccleſia vel cathedralis, vel collegiata, vel parochialis conſecrata eſt, is ſingulis annis ſolenni ritu agatur & miſſæ ſacrificiis & divinis officiis & decenti illius eccleſiæ ornatu.

Quod ſi certus conſecrationis dies ignoratur, non eſt tamen de conſecratione dubitatio, illius diem certum epiſcopus ſtatuat.

Qui conſtitutus dies conſecrationis eccleſiæ cathedralis in Kalendarium quotannis referatur, ſtataque ejus celebritas ab univerſo clero agatur. Collegiatæ vero & parochialis eccleſiæ

ANNO CHRISTI 1573.

cleſiæ dedicationis dies celebretur ab illius ecA cleſiæ clero.

Curet autem epiſcopus, ne eo die, mane ſaltem, quo tempore divina fiunt, ſi eccleſia parochialis ſit, fideles quicumque in illius eccleſiæ, cujus anniverſarius conſecrationis dies celebratur, finibus habitant, ſervilis operis quidquam faciant; neque tabernas, officinaſve aperiant, quo frequentiores conveniant ad illius officii celebritatem.

Poſtridie illius diei, quo omnium fidelium defunctorum commemoratio fit ex antiquo eccleſiæ inſtituto, & divinum officium & miſſæ ſacrum pro mortuis ritu ſolenni in eccleſia cathedrali ab epiſcopo & capitulo fiat pro ſuæ urbis epiſcopis, qui mortem obierunt. Reliqui præB terea ſinguli ſacerdotes pro iiſdem illo ipſo die ſacrum faciant. Die proxime ſequenti, pro mortuis canonicis & aliis de capitulo eccleſiæ ſuæ a ſingulis capitulis & cathedralis & collegiatæ eccleſiæ fiat.

Sess. 25. c. 13. de regular. Tridentini concilii auctoritate epiſcopus cum regularibus agat, propoſitis etiam cenſuris & pœnis, ut tum in urbe, tum in diœceſi, ubicumque ii monaſteria habent, una cum reliquo clero ſæculari proceſſiones publicas, ad Tridentini concilii præſcriptum, ipſi obeant, iiſque interſint.

Ut erratis quæ in divinorum officiorum cultu committi ſolent, non in collegiatis ſolum, ſed in aliis etiam quibuſvis eccleſiis & alibi C occurratur, ubi vel feſti diei, vel funeris, vel anniverſariorum, vel proceſſionum, vel aliarum rerum cauſa plures clerici conveniunt, epiſcopus certa tabella deſcriptas eorum omnium leges, quæ a clero in illorum officiorum & proceſſionum functionibus, aut caveri, aut præſtari debent, diligenter præſcribat. Quæ leges ut ſerventur, eam ineat rationem, ut quibus in eccleſiis vel officiis præfectus eſt & punctator item; hic, ſi in eorum cultu erratur, errata notet; ille errantes mulctet; ubi vero non eſt, cum illa officia, proceſſioneſve ibi obiri contigerit, aliquis ex clero, qui ad ea obeunda convenerit, certus & punctator ſit, qui in eo officiorum cultu errantes notet, & alios præD fectus, cui hæc erratorum ratio, errantumque mulcta ſit commiſſa.

XIII.

De parochis.

Quicumque parochialis eccleſiæ præficiendus erit, is primum epiſcopo, ut etiam in nonnullis hujus provinciæ eccleſiis conſuetudo eſt, juret ſe ſanctæ ſedi apoſtolicæ & epiſcopo, ejuſque item ſucceſſoribus obedientem fore.

Tum præterea ſe ad Tridentini concilii præſcriptam rationem, reſidentem in eccleſia futurum, quam obtinuit.

E

Tum jura etiam illius eccleſiæ ſe pro viribus conſervaturum, ac defenſurum eſſe.

Bona denique ejuſdem ſe abſque legitima auctoritate non alienaturum; quæ vero antea ab iis, qui illius curam geſſerunt, injuſte vel vendita, vel alio quovis modo alienata ſunt, ea, quantum in ſe eſt, recuperaturum.

Quicumque canonicus parochialem eccleſiam obtinet, etiam ſi unionis jure, non quidem perpetuo, ſed tantum, dum ipſe vivit, canonicatui, vel præbendæ, quam obtinet, conA junctam teneat: in ea tamen parochiali eccleſia, ut ſummi pontificis Pii V. conſtitutione ſancitum eſt, reſideat: nullique parochiali muneri deſit. ANNO CHRISTI 1573.

Si quis parochus, etiam urbanus, parochiale domicilium non habeat, ubi habitet; intra illius fines domum conducat, quam proxime poteſt eccleſiæ, cujus rationi præeſt; ſi intra fines domus non eſt, quam conducere poſſit, extra, ubi propius eccleſiæ poteſt, conducat; idque judicio epiſcopi.

Parochus, cui ob imperitiam, aliamve ob cauſam ſacerdos alius ſocius, & coadjutor adjunctus eſt ad parochialem curam gerendam, ipſe etiam in propria eccleſia reſidens adſit, & officia B quorum munus ei interdictum non ſit, gregi ſibi commiſſo is etiam præſtet.

Parochus ne ullum teſtificationis genus, e libris ſuis parochialibus deſcriptum, cuiquam tradat, niſi epiſcopi conceſſu.

Id vero niſi ſcriptum aliquod ſit, quo, petenti teſtificatio fiat de ejus ætate, vel natalibus.

Dominicis diebus parochus non ſolum feſtos dies populo denuntiet, ſed etiam illum ſæpe doceat, quæ officia tum in illis, tum in eorum vigiliis colendis ab eo religioſe præſtari oporteat. Eidem præterea ſignificet, atque indicat ſtationes, & indulgentias; quæ epiſcopi juſſu promulgandæ erunt, & publicam, ſi quæ C aliquando ob aliquam indicta eſt, orationem, & proceſſiones, & officia mortuorum in ſua parochiali eccleſia obeunda, ſi quæ ejuſmodi in eam hebdomadam inciderint; ut fideles, parochi ſui voce moniti, aut illis interſint, aut ſi minus poſſunt, facta ſanctorum illorum officiorum ſignificatione campanarum ſono, cum jam ante commoniti intelligant, quæ precationes, quæve officia in eccleſia fiant, ipſi etiam quamvis abſint, vel domui, vel alio loco, ubicumque ſint, pie Deum precentur. Et quoniam præcipit apoſtolus, *ut fiant omnium primum obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus qui in ſublimitate conſtituti ſunt, ut quietem & tranquillam vitam agamus in omni pietate & caſtitate*: ideo parochus fideles iis ipſis dominicis diebus hoc moneat; ut antequam ab eccleſia diſcedant, pro omnibus infra deſcriptis, per orationem dominicam, & ſalutationem angelicam ſancte precando dicant. Tim. 2.

Pro fidei Chriſtianæ & ſanctæ eccleſiæ propagatione & pro ſummo pontifice Romano.

Pro epiſcopo ſuo, & reliquis paſtoribus animarum.

Pro principibus, & magiſtratibus.

Pro peccatoribus, ut flagitiorum ſuorum pœnitentes, a Deo veniam petant, & a male agendo averſi, ambulent in via domini.

Ut hæretici redeuntes ad ſanitatem, catholiE cæ eccleſiæ præceptis erudiantur.

Ut infideles ab impietatis errore liberentur, & Chriſti domini fidem amplectantur.

Pro defunctis, præſertim quorum corpora in illa parochiali eccleſia quieſcunt, ut a pœnis purgatorii liberentur.

Tum præterea, ſi quod malum vel calamitas impendet, itidem faciat.

Tum denique ſi quid eſt, quod vel epiſcopi admonitu, juſſuve, vel ſub parochia hominum, aliquo incommodo laborantium, rogatu vel alia ejuſmodi cauſa, tunc maxime ſanctis rationibus opus eſſe animadverterit.

Paro-

ANNO CHRISTI 1573.

Parochus, in ſua quiſque parochiali eccleſia, ſingulis feſtis diebus, ſtata hora, veſperarum officium peragat: idque ea ratione, ut ſi unum pluresve habeat, quibus adjutoribus utatur, illos officii pſalmos, & preces, ut ritus eſt, canat, ſin minus quempiam adjutorem habet, voce alta & clara ita recitet, ut ab iis, qui præſentes in eccleſia adſunt exaudiatur.

Id vero caveat, ne quidquam, vel minimum, quod ad ſtatam illius veſpertini officii rationem pertineat, ulla cauſa omittat.

Clericus, quem apud ſe parochus habuerit, ejuſmodi ſit, ut non ſolum miſſæ inſervire, ſed alia etiam omnia præſtare poſſit, quæ veteri canone decreta ſunt.

Sess. 25. c. 2. Tridentini concilii auctoritate epiſcopus regulares, ad quos animarum cura quovis jure pertinet, compellat, ut in eccleſiis, in quibus animarum cura exercenda eſt, dominicis & aliis diebus, eodem concilio præſcriptis, ſacram concionem habeant: doctrinæ Chriſtianæ pueris rudimenta tradant; tum alia parochorum munera præſtent.

Cum nullum pietatis officium parochus in eorum, qui fidei curæque ſuæ commiſſi ſunt, ſalute adjuvanda prætermittere ullo unquam tempore debeat; tum hoc etiam, audita parochialis cujuſpiam incolæ morte, præſtet, ut ſtatim pſalmum, *De profundis*, ſancte dicat, & omni animi pietate, menteque ſupplici, orationem ad hoc officii genus pertinentem habeat, ut dives in miſericordia ſua Deus illius animæ miſereatur, cujus etiam ipſe in die iræ rationem eſt redditurus.

Ut vero a fidelibus pro mortuo oratio fiat, idem ſignum det campanæ ſono, quo ſignificetur, Ave Maria.

XIV.

De iis quæ ad capitulum pertinent.

In omni clericali conventu, quem vel publice, vel privatim epiſcopus, aut alii quivis eccleſiaſtici homines habuerint, a ſtata illa oratione, quæ de Spiritu ſancto dicitur, aut ab alia, ad congregationis uſum accommodata, ille, aut is qui conventui præeſt, initium faciat; neque conventus dimittatur, niſi perorata ab eodem altera ejuſdem generis oratione.

Quo facilius epiſcopus in eccleſia ſibi commiſſa, & divinum cultum augere, & canonicorum concordiam, mutuamque caritatem conſervare, & canonicalem diſciplinam tueri poſſit; ſingulis menſibus, aut ſaltem ſæpe in anno, canonicali capitulo intereſſe ſtudeat, vel eo loco, ubi haberi ſolet, vel alio, quo illud is ad ſe convocare maluerit: convocet autem cujuſvis rei cauſa, ob quam expedire judicarit. Quo in capitulo aliquando videat, an quæ de divinorum officiorum cultu præſcripta ſunt, recte, rite, ordine, atque cum dignitate gerantur.

An item, ſi quæ in capitularium rerum, tum ſpiritualium, tum temporalium tractatione irrepſerint, quibus paſtorali ſua cura conſulendum ſit.

An inter canonicos controverſiæ ſint, an diſſidia.

An præſcriptæ capitulo leges inviolate ſerventur.

Tum denique moneat, agatve, quæ & pro muneris ſui officio, & pro rerum agendarum ratione expedire cenſuerit.

ANNO CHRISTI 1573. Sess. 25. c. 6. de ref.

Quod ſi capitulum exemptum ſit, poſſit epiſcopus ex decreto concilii Tridentini illud convocare arbitrio ſuo, eo ſolo caſu, quando ipſe vult aliquid canonicis proponere in re, quæ ad ſuum ſuorumve commodum non ſpectat, & tunc in loco dumtaxat, in quo antea ſolitum fuit capitulum convenire.

Canonici ad capitulum ſtatis diebus accedant, & aliis item diebus extra ordinem eo vocati, conveniant omnes; neque cuiquam, illo per præfectum non dimiſſo, ante diſcedere liceat, niſi ex cauſa præfecto probata, miſſione ab eodem impetrata. Qui contra fecerit, arbitrio præfecti mulctetur.

Si quis canonicus in capitulo non ſuo loco & ordine ſedere, ſententiamve dicere, aut dicentem alium interpellare auſus fuerit, hæc ei mulcta ſit, quam præfectus ei irrogarit: & præterea ne jus ſit in illo, neque in duobus deinceps ſequentibus capitulis, ſententiæ dicendæ.

Neque vero cuiquam locus ſit, jocoſe & ſcurriliter in capitulo loquendi.

Si rixæ & contumeliæ inter aliquos canonicos vel eccleſiæ miniſtros, altercationeſve obortæ ſint; eos præfectus adhibitis, ſi opus fuerit, aliis duobus, tribuſve de capitulo, ſtatim reconciliare ſtudeat.

Quos tamen & alios item omnes, qui aliquem ejuſmodi eccleſiæ canonicum, aliumve miniſtrum, quovis modo contumelioſis verbis in capitulo, aut in eccleſia affecerint; idem & punctator epiſcopalis, aut eorum alter ad epiſcopum referat, qui pro culpæ ratione illos, qui deliquerint, plectat arbitratu ſuo. Sin autem præfectus punctatorve huic referendi officio defuerit, ejuſdem etiam arbitrio puniatur.

Canonicis, quibus in eccleſiis alia non eſt, eaque probata conſuetudo, hæc ſit ſedendi, publiceque & collegialiter incedendi præſcripta ratio; primum locum poſt eos qui in illis aliqua præditi dignitate ſunt, teneant canonici, qui presbyterales; ſecundum qui diaconales; tertium qui ſubdiaconales præbendas, canonicatuſve obtinent.

Qui ordo ſervetur, etiamſi presbyter canonicus aliquis præbendam, canonicatumve presbyteralem poſt obtinuit, quam diaconus quiſpiam, aut ſubdiaconus canonicus. Itidem juris ſit diacono, ratione ſubdiaconi. In canonicis autem, presbyterales præbendas obtinentibus, is loco prior ſit, qui tempore etiam prior, canonicatus, præbendæve poſſeſſionem adeptus eſt.

Hæcque ordinis ratio a diaconis teneatur, eademque propterea a ſubdiaconis.

Ne cui officium, quod ſibi capitulum commiſerit, recuſare liceat, niſi legitima de cauſa, quæ ſatis occulte ſuffragiis capitulo probetur. Qui aliter recuſaverit, quantum pecuniæ caperet, per ſex menſes eccleſiæ aſſidue inſerviendo, tantumdem amittat. Qui vero ſibi injuriam a capitulo fieri putat ad epiſcopum confugiat, qui rem omnem cognoſcat & definiat. Ubi autem hoc in genere epiſcopus plus juris habet, ne propterea hoc decreto quidquam ei detractum ſit.

Quæcumque aut theſaurarii, aut cuſtodis, & aliorum id generis officia, munerave a capitulis vel cathedralis, vel collegiatæ eccleſiæ, aut ab aliis, ſive canonicis, ſive inferioribus ejuſdem eccleſiæ miniſtris committuntur, ne plus biennio ab illis, quibus illorum cura procuratione com-

ANNO CHRISTI 1573.

commissa est, geratur: nisi de episcopi consensu, capitulum quandoque aliter judicarit. Hoc autem decreto ne quidquam propterea illius ecclesiæ privilegio, aut probatæ institutæque consuetudini derogatum sit; qua a capitulo ea munera longiori tempore alteri committere liceat.

Canonici duo a capitulo constituantur, qui capitularis archivi curæ præsint. Hique singuli claves singulas habeant, inter se differentes, ita ut uni sine altero archivum ingredi non liceat.

In illis autem constituendis ea ratio ineatur, ut in illa cura gerenda duo semper versentur, quorum unus, qui biennio gesserit, creato in ejus locum altero, ab illius curæ munere abeat, alter autem, qui uno solum anno; sicque perpetuo deinceps servetur.

Archivi præfecti scripta omnia, in archivo recondita, periculo suo asservanda, accipiant: idque publici instrumenti testimonio. Si quid vero fortuiti casus acciderit, id observetur quod jure cautum est.

Quam quisque eorum clavem archivi habet, eam, & scripta fidei suæ commissa, munere suæ curæ biennalis confecto, successori eadem ratione tradat; idque canonico aliquo præsente, a capitulo delecto.

Nihil tamen derogatum sit hoc decreto consuetudini illi, si usquam est, ut unus tantum, vel plures canonici capitularis archivi curam gerant, neque item decreto primi provincialis nostri concilii, ut in iis archivis, quæ communia sunt episcopo & capitulo, altera clavis penes episcopum custodiatur.

Instrumenta, & reliqua scripta, ad singulas cathedralis, aut collegiatæ ecclesiæ præbendas pertinentia, quæ apud unumquemque, qui vel dignitatem, vel canonicatum in ea obtinet, aut in posterum obtinebit, extabunt, is ea, aut illorum exempla, notarii testimonio roborata, in capituli archivum, mensis spatio deferat. Sin autem aliqua, quo tempore is dignitatem, aut canonicatum obtinet, confecta alii habeant, is suis, eorumve, qui ad id se obstrinxerant, aut alias jure tenentur, sumptibus illa in archivum referat. Quæcumque autem instrumenta, aut scripta, ad præbendam aliquam spectantia, in posterum conficientur; canonicus, vel dignitatem, personatumve obtinens, ad cujus præbendam illa quacumque ratione attineant, ea, illorumve exempla publico notarii testimonio munita, mense, postquam confecta erunt, in archivum deferat.

Quæ autem instrumenta, scriptave singulorum, qui præcesserunt, canonicorum dignitatemve obtinentium, tempore conscripta, ad eorum præbendas spectantia, episcopus pro ecclesiæ utilitate exscribenda censuerit, capituli sumptibus descripta eodem deferantur. Quod si capitulum ad illos, qui iis successerunt, qui instrumenta illa, aut scripta confici curarunt, aliqua ratione id pertinere asserat, judicet episcopus, cujus sumptibus id præstari debeat. Qui huic decreto, a capituli præfecto admonitus, non paruerit, arbitrio episcopi mulctetur; & mulctatus etiam compellatur id ipsum præstare.

In eo itidem capituli archivo liber unus sit, in quem instrumenta & scripta cujusvis generis, quibus singulorum canonicatuum, præbendarumve bona, jurave notata sunt, referantur. Scripti alicujus exemplar ex archivo promi, describive ne liceat, nisi capituli consensu. Si vero alicujus scripti exemplum aliquando exscribi oportet; id in archivo, si potest, alias in loco capituli, aliquo ex præfectis archivi præsente, describi liceat, neque ullo alio praterea modo.

De fructibus canonicatuum, & præbendarum vacantium, a canonicis aut a capitulo recipiendis, constitutio a Pio quinto pontifice maximo edita, ab iis, quorum interest, servetur omnino. Utque in usum consuetudinemque introducatur, ac plane servetur, id episcopus pœnis mulctisve agat. Neque, quo minus id præstetur, ullum obstet privilegium, ullum statutum, neque ulla plane consuetudo, ut ea ipsa constitutione cautum est.

XV.

De iis qua pertinent ad ornatum & cultum ecclesiarum.

Si qua in cathedrali ecclesia episcopalis cathedra loco depresso est, vel ita collocata ut in populi conspectu non sit; id curet episcopus, ut quod & a patribus, & a beatissimo patrono nostro Ambrosio institutum est, & ab Urbano primo pontifice maximo declaratum, illa ponatur conspicuo & eminentiori loco, ut inde velut e throno speculationis suæ, ipse populum intueatur, rursusque ab eodem conspiciatur.

Nec in ecclesia, quæ consecrata sit, nisi episcopi concessu, ædificiique forma ab eodem præscripta, quidquam novi ædificii fiat; non capellæ item, non altaria, ut canonum jure sancitum est.

Quæcumque ad ecclesiarum, capellarum, altarium ædificationem & ornatum, ad sacrorum indumentorum, vestiumve apparatum, ad omnem sacrorum vasorum supellectilem, & ad alia ejus generis, pertinent; ea ædificentur, construantur, & fiant ad præscriptam formam, quæ institutionibus nostris eo nomine ad communem provinciæ usum conficiendis exprimetur. Id vero omne servetur quantum per facultates præstari licet; nisi aliquando episcopus aliqua de causa aliter censuerit. Si quæ ædes, ædificiave cujusvis generis a laicis constructa sunt, quæ vel ecclesiæ, vel oratorii parietibus continentia, innixaque hæreant; qua auctoritate, quove jure ædificata sint, cognoscat episcopus: idque sibi ostendi ab eis jubeat, qui ædificari curarint. Si quæ autem rure ædificata non demonstrarint, ea asportari, amoveri, diruive mandet; nisi ecclesiæ, cui continentia hærent, cum dominorum consensu, attribuenda potius censeat.

Sin autem jure constructa sunt, eaque ædificia, aut stabula, aut loca sordido usui accommodata, addictave sunt; ea, disjectis & amotis sordibus, ad honestiorem usum converti, episcopus jubeat: hocque ipsum a parochis item, & aliis præstari mandet, etiam in ædibus ecclesiasticis.

Neque in posterum a laicis ita ædificari, aut ædificata ad sordidum usum a quibusvis adhiberi episcopus permittat.

In atrio vero ecclesiæ ullo modo ædificari a laicis ne permittat, ut canonum jure interdictum est.

Gravissimis rationibus hoc Paulus apostolus monet, ac præcipit, ut mulieres in ecclesiam conveniant velato capite: hoc ipsum docet prin-

ANNO CHRISTI 1573.

princeps apoſtolorum Petrus ; cujus etiam juſſu ſanctiſſimus pontifex , qui in ejus locum ſucceſſit ; Linus decreto idem ſancivit. Quare apoſtolicis iis inſtitutis nos adducti, & animadvertentes præterea ab antiquis illis ſanctiſſimarum mulierum exemplis , veterique bene inſtitutarum civitatum diſciplina atque uſu , ab omni denique ratione , ut ab eccleſiæ patribus explicatum eſt , hoc valde eſſe alienum , ut capite aperto illæ incedant , illud admonemus, ut epiſcopi , ubicumque eſt , in ſuis vel urbibus , vel diœceſibus , is depravatis moribus introductus uſus, quo maximo poſſunt, ac debent , paſtoralis ſolicitudinis officio illum eripere ſtudentes, hoc in conſuetudinem introducere curent , ut velo caput ipſæ induant , idque præſertim cum vel ſacras proceſſiones proſequuntur , vel in eccleſiam conveniunt .

Epiſcopus ex Tridentini decreti juſſu, ſingula monaſteria ; in quibus non viget regularis obſervantia, aliaque eccleſiaſtica beneficia , quæ commendata ſunt, quocumque nomine nuncupata, intra diœceſis ſuæ fines poſita , quotannis viſitet , idque opportunis omnibus remediis facta etiam fructuum, ad illa pertinentium , ſequeſtratione provideat , ut quæ reconcinnari aut inſtaurari oportet , ea omnino vel reconcinnentur , vel reſtituantur : tum indumenta præterea, ornamentorum ſupellex , & ſacræ veſtes comparentur ; ac miniſteria , quæ ad divinum cultum ſpectant , recte, ordine , & cum dignitate in illis præſtentur .

XVI.

De iis quæ ad bona eccleſiaſtica tuenda pertinent .

Epiſcopus procuratorem, advocatumque conſtituere omni ratione curet , qui bonorum , juriumque eccleſiaſticorum recuperationem incumbat ; ut illis ſuccurratur eccleſiis , quarum rectores, adminiſtratoreſve , aut præ inopia non poſſunt, aut metu & opibus adverſariorum illa recuperare non audent , vel alia cauſa negligunt. Horum utrique ab illis certam mercedem in ſingulis cauſis , quas egerit , perſolvi jubeat , ſi per eccleſiarum , quarum patrocinium illi ſuſceperunt, facultates , epiſcopi judicio , poteſt : ſin minus , gratis interea omnia ab uno & altero item agi curet : ita tamen ut pro illorum laboris operæve ratione, cauſis, in quibus elaborarint, peractis, ſi quid vel juris, vel emolumenti eccleſiis illorum opera acquiſitum ſit , de eo illis arbitrio ſuo ſatisfieri mandet . Si vero contra acciderit , uberius illi a Deo , bonorum omnium remuneratore præmium expectent .

Si quis clericus , aut ſacerdos ulla cujuſvis generis ſcripta , ad eccleſiæ rationes pertinentia , occultarit , ſuppreſſerit ve doloſe : is pœna afficiatur quæ Agathenſi , & Aurelianenſi ſynodis contra clericos , hujus culpæ reos , ſancita eſt .

Quod provinciali ſecundo concilio pœna excommunicationis propoſita contra eos ſancivimus , qui eccleſiaſtici hominis mortui bona , vel temere invadunt , vel ſurripiunt , eo decreto illos item aſtringi volumus, qui vel nulla invaſione , aut vi facta , ex illius mortui clericalis hominis ædibus ſupellectilem , remve ullam , ſeu ſcripta ad eccleſiam , cui ille rector præerat, pertinentia, ante aſportant , aut evehunt, quam ab illo, cui id curæ ab epiſcopo commiſſum eſt , in indicem relata ſint illius mortui bona mobilia, libri & ſcripta, ceteraque ejus generis, quæ in hereditatem caderent. Hoc itidem decretum , ut illud , quotannis de more promulgetur.

Epiſcopus , ubi clerici cujuſvis , qui eccleſiaſticum beneficium obtinuerit, mortem audierit, ejus heredes compellat, ut quæcumque ſcripta, inſtrumentave, ad illud beneficium pertinentia, quæ in mortui clerici bonis inveniuntur , alteri clerico qui in beneficium ſucceſſerit, ab eis tradantur gratis , ac ne ullo quidem , vel minimo pretio pacto, aut exacto, etiamſi clericus, qui deceſſit , in illorum exemplis deſcribendis aliquid ſumptus erogarit .

Decimarum eccleſiaſticarum inveſtituras, quæ laicis hominibus in perpetuum factæ ſunt, epiſcopus pro officii ſui munere diligenter accurateque recognoſcat .

Quod ſi eas legitima auctoritate minus confirmatas eſſe compererit ; irritas illas, ac plane nullas declaret ac decernat .

Si quibus in locis generatim ab omnibus fructuum, qui ex prædiis colliguntur, decimæ parochiali eccleſiæ ſolvuntur , in iis quiſpiam forte eſt, qui illas exolvere recuſet , quoniam ſibi perſuadet , alicujus privilegii , aut cauſæ prætextu immunem ſe eſſe : huic epiſcopus certum breve tempus præſcribat , quo præſcripto tempore is aut privilegium exhibeat , aut cauſam afferat immunitatis ſuæ .

Quod ſi ille quidquam , quod leve ſit , ad illius immunitatis jus tuendum, vel nihil plane attulerit ; id epiſcopus curet diligentiſſime , ut is illas quamprimum præſtet , quippe cum in decimis, & quæ ejus generis ſunt, præſcriptioni non ſit locus.

Ne cuipiam bona decimarum jure eccleſiæ obſtricta , e ſolo aſportare liceat , niſi ad aſportationem , aut ad deſcriptionem vocato eccleſiæ rectore pacochove , cui illæ ſolvuntur . Itaque qui decimas debet , ea bona domum ſuam , aliove aſportaturus , id biduo ante eidem rectori ſignificet , vel literis , vel certo nuntio ; ut præſens illis vel aſportandis , vel deſcribendis adeſſe , ſi velit , utique poſſit . Quod ſi ille tunc aberit , id uni de ejus familia nuntiandum curet, aut illius eccleſiæ , domuſve parochialis valvis ſcriptum affigi jubeat, quo aſportatio ea denuntietur . Quod ſi diutius illa bona in ſolo eſſent, eis detrimentum, damnumve immineret : tum , vel abſente rectore , aſportari liceat. Hoc vero noſtrum provinciale decretum habere locum declaramus , quibus in locis non aliter expreſſe cautum ſit aliquali ſingulari conſtitutione, aut privilegio , aut conventione .

De notariis , legata pia non denuntiantibus , decretum , in altera provinciali ſynodo editum , quotannis die dominico adventus ultimo , & quadrageſimæ ſecundo , in unaquaque parochiali eccleſia promulgetur .

Quæcumque vero ad pios uſus , vel legata, vel relicta , vel donata ſunt ; ea ſibi jam denuntiata , aut alio modo cognita , epiſcopus trium menſium ſpatio in librum certum ordine referri curet .

Quo præterea libro quamprimum ejuſdem juſſu notentur, quæ deinceps quovis modo ſcierit ad eos uſus legata , donatave .

Teſtatorum piæ voluntati ne fraus fiat, epiſcopalis curæ eſt : quamobrem, quæcumque vel

res,

ANNO CHRISTI 1573.

res, vel pecunia, cuipiam ſacerdotum conventui, vel alii cuipiam homini, legata eo nomine eſt, ut pauperibus in eleemoſynam conferatur; ea neque tota, nec vero pars cuiquam ejuſdem conventus, ſacerdoti, neque univerſo etiam illorum conventui, nec ab illo ſibi ipſi; ne paupertatis quidem cauſa, vel ulla egeſtatis ſpecie, diſtribuatur, niſi hujus rei facultate ab epiſcopo, eaque ſcriptis data.

Quæ legati nomine relicta ſunt, certo pio uſui, ea ne neceſſitatis quidem cauſa, nec vero heredum ejus, qui reliquerit, conſenſu, ad alterius rei, quæ æque item pia ſit, uſum convertantur: niſi epiſcopus, re tota primum cognita, illius commutationis poteſtatem fecerit, quæ juris permiſſu ab eo fieri poſſit.

XVII.

De iis quæ ad matrimonii ſacramentum pertinent.

Religioſam animi præparationem requirit matrimonii ratio & ſanctitas, quam cum minus intelligant laici homines, fit ut ſæpe graviter in re peccent, quam ſancte inire debent.

Crebro igitur cum uſuvenerit, parochus hoc ipſum populum doceat, ad idque adhibeat catechiſmi Romani locos & doctrinam.

Sess. 24. decret. de ref. matrimonii c. 1.

Epiſcopus diligenter perquirat, an in ſingulis ſuæ civitatis & diœceſis parochialibus eccleſiis Tridentini decreti de matrimoniis clandeſtinis promulgatio facta ſit; & ubi factam eſſe intellexerit, ejus, quæ primo in quacumque parochiali eccleſia facta ſit, ſi ſcripto teſtatum eſſe poteſt, exemplum, manu notarii ſignatum, ad ſe deferri jubeat.

Quod ſi minus ſcripto, ſed ſolum teſtibus probari poteſt, eo notario abhibito, examinari mandet. Si vero de promulgatione facile conſtare non poteſt, aut illa omnino facta non eſt: illud decretum duorum menſium ſpatio in ſingulis eorum parochialibus eccleſiis, notario & teſtibus adhibitis, promulgari omnino jubeat: & quidquid ad illius decreti promulgati probationem pertineat, id notarii teſtimonio munitum, in epiſcopali archivo aſſervetur.

Matrimonii denuntiationes in poſterum a parocho ne fiant, niſi iis ipſis petentibus, aut conſentientibus, de quorum matrimonio contrahendo agitur. Quod ſi diverſis in parochiis illi habitant, utriuſque item parochus hoc ipſum ſervet. Neque matrimonium alter parochus denuntiet, niſi ab altero parocho certior factus ſit de poſtulatu, aut conſenſu illius, qui ſuæ eſt curæ ſubjectus.

Inveſtiget etiam ipſe parochus diligenter, aut alius ſacerdos cui facultas data in matrimonium jungendi ſponſos, an quod denuntiaturus eſt matrimonium, in eo aliquod ſubſit impedimentum, quo minus contrahi liceat. Quod ſi in aliqua probabili conjectura extiterit, qua exiſtimet illud inire non licere; epiſcopum ante conſulat, quam ulterius in denuntiationibus progrediatur, ſponſoſve jungat, quos dubitat matrimonio non licere copulari.

Qui falſum aliquod impedimentum malitioſe attulerit, quo futurum legitime matrimonium impediat, ſi prudens ſcienſque hoc fecerit, præter alias juris pœnas, excommunicationis etiam pœna afficiatur.

ANNO CHRISTI 1573.

Sess. 24. decret. de ref. matr. c. 1.

Ne parochus matrimonio quempiam jungat, qui illud clam contrahere attentarit ſine epiſcopi conceſſu: ut de eo debitas ante poſſit ſumere pœnas ex concilii Tridentini decreto: id autem, niſi delictum hoc ita eſt occulte admiſſum, ut nullum ejus rei indicium legitimum extet.

Ne ſolennes nuptias liceat celebrare, niſi poſt diluculum poſtridie illius diei, qui poſtremus eſt temporis, quo Tridentina conſtitutione nuptiarum celebritas interdicta eſt.

Quo die de matrimonio contrahendo denuntiatio ultima facta eſt, ne eo ipſo die niſi impetrata ab epiſcopo facultate, illud celebretur, id autem præterquam ſi poſtrema ea denuntiatio facta ſit pridie illius diei, quo initium eſt quadrageſimæ, vel adventus, ac niſi item parochus populo antecedente denuntiatione ſignificarit, eo die, quo poſtrema denuntiatio fiet, matrimonium eſſe contrahendum.

Matrimonium quod in eccleſia celebrari debere ſancitum eſt altera provinciali ſynodo, in ea tantum eccleſia celebretur, quæ parochialis eſt.

Celebretur vero mane, non a prandio, idque omne, niſi cum epiſcopus alio vel loco, vel tempore fieri conceſſerit.

Si parochus ſacerdotem alium coadjutorem habet, cujus etiam miniſterio, facultate eidem ſacerdoti conceſſa, utatur ad matrimonia contrahenda inter parochiæ ſuæ incolas: is illam cautionem adhibeat, ut in libro, qui eſt de matrimoniis, illius nomen & cognomen, tum præterea diem & menſem & annum notet, quo ille parochialis curæ ſocius, atque coadjutor adjunctus, facultatem a ſe vel ab epiſcopo conſecutus, eſt matrimonia celebrandi. Ne autem matrimonii celebrandi poteſtatem parochus faciat alii ſacerdoti, qui epiſcopi judicio nondum probatus eſt, ut ſacramenta miniſtret.

Ne patiatur parochus, quempiam cujuſvis gradus & conditionis hominem, qui ſibi ignotus in ſuam parochiam ab aliena diœceſi commigrat, cum muliere, quam ſecum conjugis nomine duxerit, in ea habitare, ſi modo vel ex infamia, vel alia legitima ſuſpicione conjicere poſſit, illam habere in concubinam: niſi parochi, a cujus parochia diſceſſit, literis, certo præſcripto tempore, teſtatum ille fecerit, ſibi illam legitimo matrimonio junctam eſſe. Quod teſtimonii ſcriptum ubi attulerit, id in urbe epiſcopo, in diœceſi vicario foraneo exhibeat: qui ſi probandi vim illud habere perſpexerit, a parocho, intra cujus parochiæ fines is venit habitatum, illud, ejuſve exemplum in matrimoniorum codice aſſervari jubeat.

Si vero vicarius foraneus de eo ſcripto aliquid habet, quod ſibi difficultatem, ancipitemque deliberandi curam afferat; illud ad epiſcopum quam diligentiſſime mittat; ut ejus judicio declaretur, an illi fides adhibenda ſit.

Sicut uberrimum ab optima inſtitutione præmium paterfamilias capiet, quicumque liberos, familiamque ſuam ad Dei cultum & ad pietatis, Chriſtianarumque virtutum diſciplinam erudierit: ita quicumque debitum hoc paternæ curæ officium neglexerit, vel prætermiſerit, is

expe-

ANNO CHRISTI 1573.

expectet ut in die domini ſibi duriſſimum judicium fiat.

De familiæ igitur ſuæ ſalute in primis ſolicitus, tum bonorum operum exemplo, tum crebris cohortationibus ſe ei magiſtrum præbeat ac ducem ad pie ſancteque agendum.

Curet autem, ut nemo quiſquam de familia ſua ſit, qui Chriſtianæ fidei rudimentis inſtructus non ſit, ſive filii ſint, ſive ſervi & ancillæ, ſive alii in famulatu ſuo. Quam ob cauſam ad illius ſcholas, quos de familia ſua rudes norit, convenire jubeat; ſique eam ampliorem habet, domi etiam inſtrui ſtudeat. Idque ad præſcriptas interrogationes parvuli libri, eo nomine editi ad provinciæ uſum.

Ut ſtata hora, datis inſtitutæ orationis communis ſignis campanarum ſono, illa omnis certo loco congregata, ad præſcriptum temporis ſpatium, ſancte oret & precetur.

Ut frequenter illa univerſa confiteatur, & ſacram euchariſtiam ſumat.

Ut ſingulis diebus miſſæ ſacrificio interſit, aut ſaltem in vigiliis, ſtatis jejuniorum temporibus, quadrageſimæ diebus id præſtet: feſtis autem diebus, ut ne quis de ſua familia intereſſe ullo modo omittat.

Ut feſtis præterea diebus ad ſacras conciones, lectiones, ſupplicationes, divina officia, aliaſque pietatis Chriſtianæ exercitationes conveniat.

Ut ne quis iis ſacris diebus opus ſervile faciat.

Ut vigilias & quatuor temporum & quadrageſimæ & alia ſtata jejunia illi in familia ſervent, quibus eccleſiæ præcepto juſſum eſt.

Quo autem tempore, vel jubilea celebrantur, vel ſupplicationes publicæ proceſſionibus fiunt, familiam ſæpe moneant, illis ſanctis actionibus pie intereſſe.

Certis item piorum hominum inſtitutis ſodalitatibus unumquemque de familia ſua aſcribi admoneat; quo ſe quiſque ardentiori ſtudio exerceat in operibus pietatis.

Ne patiatur in familia eſſe quempiam, qui blaſphemus ſit, qui perjurus; qui item corruptis moribus utatur, qui obſcœne quidquam vel loquatur, vel agat; qui aleis ludat, qui denique ceteris turpis vitæ exemplum præbeat. De vitæ præterea ſpiritualis ratione & piis exercitationibus, aut de vitis ſanctorum probatos ſacerdotis confeſſarii judicio libros, in quorum lectione familia aliquando verſetur, domum ſuam introducat, excluſis obſcœne, turpiter, jocoſe conſcriptis, aliiſque id generis libris: unde morum inſtitutioniſque corruptela exiſtere poſſit.

Ut autem in domeſticæ diſciplinæ, inſtitutioniſque officiis illa omnis accuratius ſe contineat, eam aliquando paterfamilias recognoſcat, inſpiciatque in primis, quæ univerſæ ſuæ domus Chriſtiana inſtitutio, qui ſingulorum mores, quæ pietatis vitæque ſpiritualis progreſſio.

Quicumque vero mercaturam, artemque aliquam exercent, non domi ſolum, ſed in ſuis officinis & tabernis, Chriſtianæ vitæ rationes has operariis, inſtitoribuſve ſuis conſtituant.

Has domeſticæ inſtitutionis regulas parochus per annum aliquando, prout e re eſſe viderit, frequenti populo explicet: tum ſæpiſſime & publicis ſermonibus & privatis colloquiis patresfamilias parochiæ ſuæ incolas id moneant atque hortentur, ut quæ eorum propria officia ſunt & munera in familiæ inſtitutione, ea præſtare velint paternæ curæ ſtudio.

Quod cohortationis officium, etiam concionatores & confeſſarii ſacerdotes quam frequentiſſime, prout opportunum eſſe cenſuerint, caritatis zelo præſtent.

Parochus præterea, ubi aliquando in artificum, mercatorumve officinis, quæ intra fines parochiæ ſuæ ſunt, ab operariis, aliiſve, qui illic artem exercent, aliquid committi intellexerit, quod depravatæ, diſſolutæque diſciplinæ ſit, quod offenſionem in parochia præbeat, quodque a Chriſtianæ inſtitutionis moribus alienum, id officinarum dominos admoneat, ut quidquid in illis locis corruptelarum eſt inde eripiatur.

Una omnium optima indigentiæ noſtræ interpres, & conciliatrix eorum quæ neceſſaria, tum ad animæ, tum ad corporis bona a Deo Patre expetuntur, eſt oratio ſancta. Cujus ſtudium ut proprium fidelium eſt, ſic neceſſarium, atque omnino juſſu divino debitum? id cæleſtis magiſter Chriſtus dominus exemplo docuit, vere præcepit, crebris cohortationibus monuit. Eo igitur ſtudio fideles quo vehementius exardeſcerent, ſeſeque quotidie ſinguli certa hora colligentes, id quod Chriſtianarum mentium eſt, vitæ a ſe illo die actæ rationes inſpicerent, maleque actæ pœnitentes, ardenti oratione veniam precarentur, & Deo gratias agerent de beneficiis, quæ acceperint, inſtituta eſt in hac provincia orationis communis exercitatio: quæ ad Chriſtianæ pietatis progreſſionem introducta, ut perpetuo conſervetur & augeatur item, id cum omni ſtudio epiſcopus curet, tum propoſitis ſpiritualis gratiæ muneribus, ſedis apoſtolicæ benignitate, ejus rei cauſa conceſſis. Itaque a parochis ſuis ſingulis ſanctiſſimi domini noſtri Gregorii XIII. literas de indulgentia, hujus provinciæ hominibus conceſſa, qui in orationis communis inſtituto ſeſe exercuerint, ter in ſingulos annos de ſcripto, vel ſummatim pronuntiari jubeat, ſemel ineunte adventu, iterum dominico die quadrageſimæ primo, tum ſolenni die pentecoſtes.

Epiſcopus præterea, pro temporum ratione certam horam ſtatuat, qua datis hujus rei cauſa campanarum ſignis, patresfamilias, ſuæ quiſque domi, una cum reliqua familia certo loco ad orandum conveniant. Ut autem, qui in eo precandi inſtituto ſe exercuerint, indulgentiæ conceſſæ donum conſequantur, diem itidem dominicum quadrageſimæ, proxime præcedentem, is conſtituat, quo illi confeſſi omnes ſimul ſacram euchariſtiam ſumant.

Imminentibus vero calamitatibus, quo tempore cum nullum certius præſidium ſit, quam illud, ut fideles ad Deum patrem miſericordiarum aſſiduis precibus confugiant; certam aliquam præterea rationem is diligenter ineat, ut & a clero populo ſine intermiſſione, ac religioſius in orationem incumbatur.

XVIII.

De iis quæ ad epiſcopalem forum pertinent.

Epiſcopus anni ſpatio ad ſummum, fori ſui judiciis, cauſis & judicibus, advocatis, procuratoribus, notariis, & miniſtris quibuſcum-

ANNO CHRISTI 1573.

que, etiam infimis, quibus in rebus opus fuerit, certas constituat leges, ad urbis diœcesisque suæ usum accommodatas. Illisque omnibus certam etiam taxam præscribat, quam pro sui, vel operis, vel officii, vel laboris mercede, proque causarum & judiciorum ratione exigi ab unoquoque liceat. Quæ fori præscriptæ leges, atque taxæ, in cancellaria publice propositæ semper sint, ut notæ sint & pervulgatæ omnibus.

Causæ quæ decem aureorum nummum summam non excedunt, summarie, simpliciter, ac de plano, sola rei veritate perspecta, sine forma judicii cognoscantur; id quod ab hujus provinciæ episcopis agi licet ex facultate a Pio V. pontifice maximo eisdem episcopis concessa.

Nullum neque munus, neque donum, neque cujusvis generis xenia, ne esculenta quidem, poculentave vicarii ab iis accipiant, qui coram eis causas vel habent, vel agunt. Ne pecuniæ item quidquam ordinarius, delegatusve judex accipiat pro recognitione, aut, ut vocant, visione scripturarum ad causas, quæ apud se aguntur pertinentium.

Pro singulis literis dimissoriis, quæ pro suscipiendis pluribus, omnibusve minoribus, vel etiam majoribus ordinibus concedentur, itemque pro singulis literis, quibus notarius testamentum faciat, plures, omnesve ordines alicui collatos esse, decimam partem aurei nummi tantum ad summum a cancellario accipi liceat; ac si ex literæ de uno tantum ordine suscipiendo, vel suscepto essent datæ. Idque si modo nullum ei salarium pro officii sui munere exercendo constitutum sit: neque ad episcopum ex notarii commodis aliquid emolumenti ex eisdem ordinum collationibus, literisve dimissoriis, directe vel indirecte pervenire possit: alioqui gratis omnia dentur, ut est a Tridentino concilio sancitum.

Sess. 21. de ref. c. 1.

Acta omnia notarii in codicem, non in pagellas referant, quamvis eas chordula insigant; idque præstent, mense saltem, postquam rogati illa confecerint.

Certus in archivo episcopali locus constituatur; ubi causarum ac judiciorum codices, instrumenta, acta, scriptave alia, a cancellario, & notariis fori episcopalis, ad ipsum forum pertinentia, singulis annis confecta, quotannis recondantur, ita ut inde, cum usuvenerit, promi possit quidquid in ecclesiastico foro unquam agitatum erit.

Is certus archivi locus duabus clavibus claudatur, quarum unam episcopus, alteram ejus cancellarius habeat.

Notario autem instrumentorum, quæ confecit, exemplum, idque sumptibus suis habere aut retinere liceat.

Si cancellarius, notariusve aliquis decesserit, vel ab officio se abdicarit, amotusve sit, quæcumque ille, vel instrumenta, vel scripta, vel acta ejusmodi confecit, statim episcopi jussu in eumdem locum deferantur. Quod si processus alicujus causæ nondum sit completus, & causam, ob quam confectus est, partes prosequantur, ejus in archivum delatio differri poterit, quoad causa sit peracta. Ex archivi tabellis, exemplaribusve, si quæ unquam acta, aut instrumenta, quæ notarii manu, signoque munita, fidem faciant, exscribi contigerit; is, qui rogatus notarius illa confecit, si vivit, ut operis sui emolumenta consequatur, eorum exemplum, modo edi liceat, ipse conficiat, si præsens est: si vero abest, id servetur, quod jure cautum est: sin autem obiit, id episcopalis cancellarius præstet: mercedem autem inde capiant notarii heredes, nisi aliter inter episcopum, & notarios conveniatur.

Testium dicta, & attestationes, in causis civilibus ne scribantur ab alio, quam ab ipso causæ notario, sive actuario, vel ab alio ejus nomine. Quæ attestationes ipsi notario causæ, sive actuario consignentur, & asserventur ut post in archivo una cum toto processu recondantur, ubi custodiuntur aliorum actorum monimenta.

Idem decernitur de instrumentis, actisve dictæ causæ; quibus decretum judicis adscribi contigerit.

In aliis vero omnibus, quibus auctoritas, decretumve episcopi sit interponendum, cancellarius tantum vel notarius adhibeatur.

Vicarius foraneus, atque alii, quibus episcopus processum aliquem aliunde, servata juris formula, cognoscendum agendumve mandaverit, si processu conficiendo notarium non habent, quem adhibeant, duos sibi morum vitæque integritate homines, qui acta conscribant, ad præscriptam juris formam ascisant. Iisque mercedis taxa major ea ne sit, quæ notariis fori præscripta est, sed aut æqualis, aut minor, pro illius loci ratione.

Procurator, qui causam iniquam in foro ecclesiastico sciens defenderit; quive quidquam negaverit quod verum scierit, fori ecclesiastici auditorio adituve interdicatur, nisi is legitime se purgarit. Qui præterea in publico concubinatu aut adulterio vivunt, aliique publice criminosi; a foro episcopali ita arceantur, ut nec notarii, nec procuratoris, nec advocati officium, ne in ullo quidem causarum genere, gerant. Inferiores quoque ministri in Christianæ vitæ officiis contineantur: curent episcopi, ut a ganeis, a meretricibus, a ludo cujusvis generis, ab improbatis quæstionibus abstineant; ne blasphemi sint, nec vitæ moribus reprehendendi. Si quos deliquisse compertum erit, in eos animadvertatur.

Quotannis fori sui tribunal episcopus visitet; inquiratque an præscripta fori ratio, præfinita taxa servetur: tum præterea, an si quæ corruptelæ, si quive abusus irrepserint, an si quid denique vel institui, vel emendari oporteat: idque solicite in primis curet, ut eripiantur abusus, tum restituantur quæcumque ad rectam judiciorum formam attinent.

Episcopus non solum per certos homines, ut primum a nobis constitutum est, sed etiam ipse aliquando in anno carcerem visitet: in eoque inclusos paterna caritate consoletur, pieque in domino adhortetur.

Videat item, ut eis ad corporis sustentationem, & ad justum patrocinium non desit quidquam; tum in primis non libri spiritualis lectio, non crebræ religiosorum hominum cohortationes, tum ne denique aliquid ad animæ salutem.

Curet etiam, ut, qui in liberiori custodia sunt, festis saltem & dominicis diebus missæ sacrum audiant, aliquo, ubi fieri potest, exædificato prope carcerem sacello; tum doctrinæ Christianæ rudimentis instituantur. Idque officium iis præterea præstetur, qui in laicalis fori liberiori carcere sunt.

Ut omnes in pascha confessi sacram eucharistiam pie & salutariter sumant. Quod ut die natali

ANNO CHRISTI 1573.

natali domini, & aliis anniverſariis redemptionis noſtræ ſolennitatibus, indictiſque publice jubilæis ac indulgentiis faciant, eoſdem cohortetur.

Pupillorum, viduarum, & egentium hominum cura epiſcopo, communi omnium parenti, a ſacroſanctis canonum legibus potiſſimum commendata, & commiſſa, negligi non debet: ne ſi lædantur, vociferentur ad dominum, qui exaudiet clamorem eorum. Quamobrem pro ſui muneris officio epiſcopus aliquem conſtituat eccleſiaſticum, vel alium pium hominem, Chriſtianæ caritatis operibus atque officiis deditum, qui miſericordiæ viſcera indutus, id generis hominum patrocinium in omni cauſa ſuſcipiat. Quod ſi aliqui jam huic pio operi præfecti ſint, id agat epiſcopus, ut ii munus ſibi creditum exequantur quam diligentiſſime.

Epiſcopus in urbe ſua viros aliquos, auctoritate præſtantes, ſpiritualis vitæ ſtudioſos deligat, quorum adjumento & opera uti poſſit, & in iis agnoſcendis, quæ ad civitatis, diœceſiſque ſuæ morum inſtitutionem pertinent, & in adjuvandis Chriſtianarum virtutum exercitationibus, & in aliis denique, quibus populi ſibi commiſſi progreſſio fiat ad ſancte agendi ſtudium.

Summorum pontificum conſtitutionibus promulgandis hæc ratio ſervetur, ut qui earum pervulgationi præfinitus in illis eſt modus, is adhibeatur; ſi vero nullus, ad pervulgationem ſatis ſit affixio, quæ, ut moris eſt, fiat certis publicis locis.

Cujus affixionis, & pervulgationis relatio, teſtificatioque ab eo, qui affixerit, fiat cancellario fori epiſcopalis, cujus ſit illam in librum referre.

Epiſcopus, id quod vel ab initio naſcentis eccleſiæ inſtitutum fuit, ut rerum epiſcopali ſtudio curaque geſtarum monimenta exiſterent, conquiri diligentiſſime curet, tum ſingulorum epiſcoporum, qui præceſſerunt, nomina, genus, & paſtorales eorumdem actiones. Quæ omnia literis conſignari, ordineque conſcripta, in librum certum referri curet, ut eorum memoria conſervetur, & quæ ab iiſdem vel acta, vel inſtituta ſunt ad aliquam eccleſiaſticæ diſciplinæ normam perpetuo uſui eſſe poſſint, atque adjumento in illa eccleſia bene gerenda.

XIX.

Quædam, quæ ad ſodalitates pertinent.

Multa mala exeunt ex prætermiſſo & valde his temporibus neglecto fraternæ correctionis officio debito ac neceſſario: quamobrem curent epiſcopi, in ſua quiſque non ſolum urbe, ſed in diœceſi etiam, aliquam hominum, qui moribus, vitæque innocentia graviores ſint, ſodalitatem conſtituere, quæ in hoc fraternæ correctionis officium Chriſtiana caritate incumbat: aut hoc ipſum officii munus alteri ſodalitati adſcribi ſtudeant, quæ id recte præſtare poſſit.

Cui ſodalitati certas fraterne corrigendi regulas præſcribant, ſtudio & opera probatorum theologorum.

Quo major in dies ad Chriſtianæ pietatis ſtudium progreſſus ſit fidelium; id curet epiſcopus, ut cum diſciplinatorum pœnitentiumque ſodalitates, aliaſque ejuſmodi frequentes inſtituat; tum inſtitutas omni paſtorali ſtudio adjuvet, & ad conſervandas illas diſciplinæ ac pœnitentiæ rationes, & ad alias excitandas ſpiritualium virtutum progreſſiones. Id quo facilius fiat, ardentiorique ſtudio, quotannis aliquando, prout e re eſſe viderit, literas promulgari jubeat quibus ſanctiſſimus dominus noſter Gregorius XIII. præclarum ſpiritualis indulgentiæ donum liberaliter in domino illis conceſſit, qui iis ſodalitatibus adſcripti, ſibi flagella, diſciplinamque certis ſtatutis diebus adhibuerint.

ANNO CHRISTI 1573.

Præſcribat item diem certum, quo in ſingulos annos iſtarum ſodalitatum homines, qui in urbe ſunt, uno loco omnes; qui in diœceſi, omnes item ſuo quique in opido locove in unum convenientes, primum contriti, & confeſſi ſacram euchariſtiam ſumant; tum ſolennem proceſſionem agant, perpetua grataque memoria proſequentes conceſſi ſibi ſpiritualis doni gratiam.

XX.

Quædam, quæ ad moniales, & alios regulares pertinent.

Quod ſanctiſſimus dominus noſter Gregorius XIII. de monialibus ſancivit, id epiſcopus exequatur quam diligentiſſime: præſertim quod de certo earum numero conſtituendo decrevit, quod de eleemoſynis præſtandis, quod de oſtioſo obſtruendo, quo aditus e monaſterio patet ad exteriorem eccleſiam, quod de clauſura ab eiſdem non violanda, & a converſis etiam ſervanda, præſcripſit. 3. Kal. Jan. 1572.

Idque omne efficiat omnino, ut executionem habeat, cum in monaſteriis, quorum curam gerit, tum in illis regularium curationi commiſſis, idque ejuſdem conſtitutionis auctoritate.

Si quæ autem moniales, converſæve non iis paruerint quæ eadem ſanctione de clauſura ſtatuta ſunt; pœna violatæ clauſuræ plectantur.

Quæ monialium monaſteria, extra urbis, aut opidi mœnia ſita, epiſcopus Tridentini decreti auctoritate, in urbem vel opida, quæ frequentiora & tuta ſint transferri oportere, aut expedire cenſuerit: ne ea in eccleſia ſæculares transferat, ubi animarum cura geritur.

Puellæ, quæ regularem habitum induere voluerint, ut eo habitu induantur, antequam confirmationis ſacramentum ſuſceperint; ſi facultas ſit brevi illud ſuſcipiendi.

Qui ordinarius confeſſor in aliquo monialium monaſterio conſtitutus aliquando fuerit, ne idem ad earum confeſſiones extraordinarie audiendas mittatur; ſi modo non aliter quandoque epiſcopus cenſuerit.

Confeſſarii monialium ab eis, aut ſingulis, aut univerſis, aut ab earum præfecta, ne monaſterii quidem nomine, quidquam, etiam minimum, dono accipiant; niſi quid eis annuæ certæ portionis epiſcopi juſſu detur ad vitæ ſuſtentationem.

Conſtitutio illa, qua a Pio quinto ſummo pontifice interdictum eſt omnes cujuſvis ordinis mulieres, etiam generis ſplendore aut dignitate illuſtres, monaſteria ingredi, quotannis ſemel, atque adeo ſæpius, certis feſtis diebus arbitrio epiſcopi promulgetur. 24. Octob. 1566.

ANNO CHRISTI 1573.

XXI.

Quæ generatim ad hæc decreta, & ad alia pertinent.

Quæcumque vel ad cleri, vel ad populi conformandos mores, ad eccleſiaſticamque omnem diſciplinam retinendam provincialibus, aut diœceſanis ſynodis a nobis, aut a coepiſcopis noſtris ſancita ſunt, ex illis eo uberior, Deo juvante, fructus exiſtet, quo ſæpius vel promulgatione, vel certe lectionis ſtudio inculcata, iis notiora fient, a quibus illa & ſciri animo & comprehendi, reque ipſa præſtari oportet.

Epiſcopus igitur, præter alia, quæ hoc de genere alias decreta ſunt, & canonicis, & parochis, & reliquis clericis certum tempus ſtatuat, quo omnia, quæcumque iis provincialibus, diœceſaniſque decretis de iis conſtituta ſunt, illis legantur; ita ut quæ decretorum partes ad concionalem diſciplinam pertinent, canonici; & quæ cauſa ſua conſtitutiones latæ ſunt, parochi & clerici itidem, & ii omnes, quæ ad univerſum clerum ſpectant, illas, lectione repetita, animo comprehendentes, præſcriptas munerum ſuorum partes ſinguli ſtudioſius exequantur. Si quis autem eorum aliquando epiſcopi juſſu interrogatus, illas per negligentiam, aliamve culpam ignorarit, pro ejus culpæ, & perſonæ ratione illum epiſcopus corripiat, aut alias præterea cum eodem agat. In ſeminario quoque itidem ſervetur; ut earum vel inſtitutis, vel monitis, vel præceptis clerici informentur.

Quæ vero decretorum partes ad laicos attinent, illas ſummatim vulgari ſermone expreſſas, & certis anni temporibus diſtributas, prout uſuvenerit, a parochis denuntiari jubeat: quo ſæpius inculcata, ſerventur diligentius.

Quibus provincialium noſtrorum conciliorum eſt aliquis adſcriptus dies, quo vel ſummorum pontificum ſanctiones, vel Tridentinas provincialeſve conſtitutiones promulgari juſſum eſt; illis decretis certum præſcriptum diem ad eam promulgationem mutari ab epiſcopo liceat, certumque alium conſtitui, quo die ſingulis annis in ſua diœceſi id opportunius præſtari poſſe cenſeat.

Quibus in decretis mulctæ iis nominatim conſtitutæ ſunt, qui dignitates aut canonicatus obtinent, nec certis locis attributæ, uſui ſacriſtæ, aut fabricæ illorum eccleſiæ, ab epiſcopo attribuantur. Neque vero eas ad alium uſum converti, neque eaſdem remitti, nec præterea de iis ipſis etiam ab univerſo capitulo tranſigi liceat, niſi epiſcopi auctoritate.

Quod de ſacramentorum adminiſtratione, miſſæ celebratione, divinorumque officiorum modo & ratione in hac ſynodo decrevimus; id neque ad Mediolanenſem eccleſiam, quæ ſancti Ambroſii præſcripto & inſtituto, proprios ritus, & ceremonias habet, neque ad ceteras, quæcumque eodem jure ac modo ex antiquiſſimo tempore ſacra facere conſueverunt, in iis, quæ ejus inſtitutis, ritibus, & ceremoniis expreſſe adverſantur, pertinere volumus. Ceteris vero, Mediolanenſis eccleſia, & quæ ejuſdem ritibus utuntur, æque teneantur, ac aliæ quæ in provincia noſtra ſunt eccleſiæ.

Si in his decretis, ante alteram Mediolanenſis provinciæ ſynodum ulla difficultas orta erit, & ejus, & omnium, quæ eiſdem decretis continentur interpretationem, & explicationem nobis reſervamus, ſalva ſemper ſedis apoſtolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis in hac tertia provinciali ſynodo Mediolanenſi a nobis editis habent epiſcopi; eam ipſos per ſuos vicarios generales exequi poſſe volumus; niſi in iis quæ proprie ad ordinem epiſcopalem pertineant; aut in quibus vicarii a ſacris canonibus, aut a concilio Tridentino, vel a nobis expreſſe excluſi ſunt.

Ut nemini eorum, quæ in hac tertia provinciali noſtra ſynodo a nobis decreta ſunt ignorantiam excuſare liceat; edicimus, ut ex quo primum die edita, in valvis metropolitanæ eccleſiæ propoſita fuerint, ad duos menſes omnes ſe, & his decretis, & ſi contra fecerint, pœnis, quæ eis continentur, teneri intelligant. Ab eo etiam affixionis die eorum decretorum temporum initium ſumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præſtari jubemus.

Unuſquiſque præterea epiſcopus ea omnia & ſingula in proxima diœceſana ſynodo legi ac recitari jubebit. Et ſi ita expedire cenſuerit, ſuæ quoque cathedralis eccleſiæ valvis proponi: quo ſtudioſius omnium animis eorum præcepta fixa inhæreant.

Singulæ etiam cathedrales & collegiatæ, & parochiales eccleſiæ hujus provinciæ, has noſtras conſtitutiones certo aliquo loco collocatas, perpetuo aſſervent.

Omnia & ſingula quæ a nobis in hac tertia provinciali ſynodo decreta, actaque ſunt, qua debemus obedientia ac reverentia, auctoritati ac judicio ſanctæ Romanæ eccleſiæ, omnium eccleſiarum matris & magiſtræ, ſemper emendanda & corrigenda ſubjicimus.

Quia nonnulla a ſummo Romano pontifice, & publicæ totius provinciæ Mediolanenſis, & privatæ ſingularum eccleſiarum utilitatis cauſa petenda ſunt, decernimus ut quidquid ab ejus ſanctitate communibus noſtris, & qui adſunt, coepiſcoporum literis poſtulabitur, id hujus ſynodi nomine & auctoritate ita factum intelligatur, perinde ac ſi in ſeſſione publice poſtulatum eſſet.

INDICTIO FUTURI CONCILII PROVINCIALIS QUARTI.

Carolus miſeratione divina tituli ſanctæ Praxedis ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis, Borromæus nuncupatus, ſanctaque Mediolanenſis eccleſia archiepiſcopus.

OMNIBUS & ſingulis reverendiſſimis dominis epiſcopis, qui hic adſunt, & ſynodo provinciali Mediolanenſi quacumque ratione intereſſe debent, omnibuſque item capitulis, & eccleſiarum cathedralium procuratoribus, qui præſentes interſunt, indicimus, ſignificamus, denuntiamus, & intimamus, proximam ſequentem ſynodum provincialem Mediolanenſem quartam, Deo omnipotente auctore, & ad ejus laudem hac eadem in urbe, hoc ipſo loco, anno 1576. die decimo menſis Maii, qui dies erit feria quinta dominicæ ſecundæ

poſt

ANNO CHRISTI 1573. post resurrectionem domini nostri Jesu Christi inchoandam & celebrandam esse.

Quamobrem eos omnes, & singulos reverendissimos dominos episcopos, qui hic præsentes adsunt, monemus, procuratores vero ecclesiarum cathedralium invitamus, ut eo die ad synodum provincialem quartam, juvante Deo, Mediolani celebrandam, constituto, hic omnino intersint; nisi diem celebrationis ipsius synodi aliqua ex causa a nobis prorogatam fuisse nostris ad eos datis literis intellexerint. Quod si ipsorum reverendissimorum episcoporum nostrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nuntium ad se excusandum, atque ad impedimentum probandum ad nos mittat, cui etiam facultas ab ipso detur, ea omnia & singula nomine suo & ecclesiæ suæ recipiendi, quæ Spiritu sancto duce, in ipsa synodo a nobis de consilio & assensu reverendissimorum episcoporum nostrorum, decernentur aut constituentur. ANNO CHRISTI 1573.

ANNO CHRISTI 1576.

CONCILIUM MEDIOLANENSE IV. PROVINCIALE.

Quod Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus Mediolanensis, habuit anno a Christo nato MDLXXVI. Gregorio XIII. pontifice.

EDICTUM DE CONC. PROVINCIALI IV.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolanensis ecclesiæ, universis provinciæ nostræ fidelibus salutem in Christo domino.

PRO archiepiscopalis officii nostri ratione, quæ progressionibus suis tota ad optimam pastoralis muneris curam spectare debet, nos in synodo provinciali tertia, quam ex præscripto Tridentino, anno 1573. habuimus, decreto edito, concilium provinciale quartum indiximus, quod hoc anno, die decimo mensis Maii, auxiliante Dei misericordia, celebratuti sumus. Ut autem omnibus; atque singulis quibuscumque qui jure, aut consuetudine, aut privilegio, aut alia quavis ratione conciliis provincialibus nostris interesse possunt, vel debent, hæc synodi quartæ provincialis indictio plane nota atque evulgata sit; neve cuiquam vel rei ignorantia ad excusationem uti, vel se contemptum neglectumve esse dicere liceat, iis ipsis universis & singulis, ac ceteris item, qui sua interesse quavis ratione putarint, hoc edicto publice proposito eamdem quartam provincialem synodum, in superiori illo provinciali tertio concilio, jam decreto promulgato, indictam, significamus, indicimus, ac denuntiamus.

Quamobrem cum universos & singulos reverendissimos episcopos provinciæ nostræ, tum ceteros quosvis omnes, qui ut supra, in synodo provinciali Mediolanensi, quacumque ratione interesse debent, præter illud indictionis decretum & literas nominatim, sigillatimque eisdem reverendissimis episcopis per nos scriptas, hoc etiam edicto illud monemus, ut eo ipso, à nobis præscripto & constituto, decimo mensis Maii proxime sequentis die, Mediolanum in ecclesiam nostram metropolitanam conveniant, & in concilio, quod illo ipso die, summo mane, juvante domino inchoabimus, præsentes ipsi adsint, pœnis & censuris propositis, canonum jure sancitis.

Curent vero singuli provinciales nostri episcopi, ut, quod concilio provinciali secundo sancitum est, cum primum edictum hoc acceperint, in omnibus & urbis & diœcesis suæ ecclesiis parochialibus, quinta quaque feria, in singulas hebdomadas, quoad concilium de more dimissum atque absolutum erit, missæ sacrum de Spiritu sancto fiat; In cathedrali autem & collegiatis ecclesiis, processionum præterea munus, singulis diebus dominicis, intus obeatur; ex animoque preces fiant, quibus a Deo, totius consolationis & misericordiarum patre, nobis, tam salutare negotium tractantibus, Spiritus sancti lumen imploretur.

Sciant præterea universi & singuli provinciæ nostræ Christi fideles, conciliarem hanc actionem, a nobis indictam præcipuum quoddam caritatis & pietatis studium ab iis ipsis postulare; cum illa omnis eo spectet, ut per nos illorum gressus dirigantur in viam salutis. Quare paterna cohortatione eos vehementer in domino admonemus, ut & sua & nostra causa, orationis, precumque studium, una nobiscum adhibeant: dieque dominico, concilium id provinciale proxime præcedente, qui dies sextus Maii erit, primum vere pœnitentes & confessi, sacram communionem sumant, hoc pie precantes, ut adjutrici Dei gratia nos ea, quæ ad nostram, suamque salutem pertinent, diligenter sanctaque solicitudine agamus. In quarum rerum fidem, hoc edictum confici, auctoritateque nostra imprimi, & sancti Ambrosii sigillo archiepiscopali nostro muniri, tum nostra etiam manu signatum, in vulgus publice proponi, eidemque a synodali secretario nostro subscribi voluimus. Datum Mediolani, in ædibus nostris archiepiscopalibus, Kalendis Martii 1576.

ANNO CHRISTI 1573.

XXI.

Quæ generatim ad hæc decreta, & ad alia pertinent.

Quæcumque vel ad cleri, vel ad populi conformandos mores, ad eccleſiaſticamque omnem diſciplinam retinendam provincialibus, aut diœceſanis ſynodis a nobis, aut a coepiſcopis noſtris ſancita ſunt, ex illis eo uberior, Deo juvante, fructus exiſtet, quo ſæpius vel promulgatione, vel certe lectionis ſtudio inculcata, iis notiora fient, a quibus illa & ſciri animo & comprehendi, reque ipſa præſtari oportet.

Epiſcopus igitur, præter alia, quæ hoc de genere alias decreta ſunt, & canonicis, & parochis, & reliquis clericis certum tempus ſtatuat, quo omnia, quæcumque iis provincialibus, diœceſaniſque decretis de iis conſtituta ſunt, illis legantur; ita ut quæ decretorum partes ad concionalem diſciplinam pertinent, canonici; & quæ cauſa ſua conſtitutiones latæ ſunt, parochi & clerici itidem, & ii omnes, quæ ad univerſum clerum ſpectant, illas, lectione repetita, animo comprehendentes, præſcriptas munerum ſuorum partes ſinguli ſtudioſius exequantur. Si quis autem eorum aliquando epiſcopi juſſu interrogatus, illas per negligentiam, aliamve culpam ignorarit, pro ejus culpæ, & perſonæ ratione illum epiſcopus corripiat, aut alias præterea cum eodem agat. In ſeminario quoque itidem ſervetur; ut earum vel inſtitutis, vel monitis, vel præceptis clerici informentur.

Quæ vero decretorum partes ad laicos attinent, illas ſummatim vulgari ſermone expreſſas, & certis anni temporibus diſtributas, prout uſuvenerit, a parochis denuntiari jubeat: quo ſæpius inculcata, ſerventur diligentius.

Quibus provincialium noſtrorum conciliorum eſt aliquis adſcriptus dies, quo vel ſummorum pontificum ſanctiones, vel Tridentinas provincialeſve conſtitutiones promulgari juſſum eſt; illis decretis certum præſcriptum diem ad eam promulgationem mutari ab epiſcopo liceat, certumque alium conſtitui, quo die ſingulis annis in ſua diœceſi id opportunius præſtari poſſe cenſeat.

Quibus in decretis mulctæ iis nominatim conſtitutæ ſunt, qui dignitates aut canonicatus obtinent, nec certis locis attributæ, uſui ſacriſtæ, aut fabricæ illorum eccleſiæ, ab epiſcopo attribuantur. Neque vero eas ad alium uſum converti, neque eaſdem remitti, nec præterea de iis ipſis etiam ab univerſo capitulo tranſigi liceat, niſi epiſcopi auctoritate.

Quod de ſacramentorum adminiſtratione, miſſæ celebratione, divinorumque officiorum modo & ratione in hac ſynodo decrevimus; id neque ad Mediolanenſem eccleſiam, quæ ſancti Ambroſii præſcripto & inſtituto, proprios ritus, & ceremonias habet, neque ad ceteras, quæcumque eodem jure ac modo ex antiquiſſimo tempore ſacra facere conſueverunt, in iis, quæ ejus inſtitutis, ritibus, & ceremoniis expreſſe adverſantur, pertinere volumus. Ceteris vero, Mediolanenſis eccleſia, & quæ ejuſdem ritibus utuntur, æque teneantur, ac aliæ quæ in provincia noſtra ſunt eccleſiæ.

Si in his decretis, ante alteram Mediolanenſis provinciæ ſynodum ulla difficultas orta erit, & ejus, & omnium, quæ eiſdem decretis continentur interpretationem, & explicationem nobis reſervamus, ſalva ſemper ſedis apoſtolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis in hac tertia provinciali ſynodo Mediolanenſi a nobis editis habent epiſcopi; eam ipſos per ſuos vicarios generales exequi poſſe volumus; niſi in iis quæ proprie ad ordinem epiſcopalem pertineant; aut in quibus vicarii a ſacris canonibus, aut a concilio Tridentino, vel a nobis expreſſe excluſi ſunt.

Ut nemini eorum, quæ in hac tertia provinciali noſtra ſynodo a nobis decreta ſunt ignorantiam excuſare liceat; edicimus, ut ex quo primum die edita, in valvis metropolitanæ eccleſiæ propoſita fuerint, ad duos menſes omnes ſe, & his decretis, & ſi contra fecerint, pœnis, quæ eis continentur, teneri intelligant. Ab eo etiam affixionis die eorum decretorum temporum initium ſumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præſtari jubemus.

Unuſquiſque præterea epiſcopus ea omnia & ſingula in proxima diœceſana ſynodo legi ac recitari jubebit. Et ſi ita expedire cenſuerit, ſuæ quoque cathedralis eccleſiæ valvis proponi: quo ſtudioſius omnium animis eorum præcepta fixa inhæreant.

Singulæ etiam cathedrales & collegiatæ, & parochiales eccleſiæ hujus provinciæ, has noſtras conſtitutiones certo aliquo loco collocatas, perpetuo aſſervent.

Omnia & ſingula quæ a nobis in hac tertia provinciali ſynodo decreta, actaque ſunt, qua debemus obedientia ac reverentia, auctoritati ac judicio ſanctæ Romanæ eccleſiæ, omnium eccleſiarum matris & magiſtræ, ſemper emendanda & corrigenda ſubjicimus.

Quia nonnulla a ſummo Romano pontifice, & publicæ totius provinciæ Mediolanenſis, & privatæ ſingularum eccleſiarum utilitatis cauſa petenda ſunt, decernimus ut quidquid ab ejus ſanctitate communibus noſtris, & qui adſunt, coepiſcoporum literis poſtulabitur, id hujus ſynodi nomine & auctoritate ita factum intelligatur, perinde ac ſi in ſeſſione publice poſtulatum eſſet.

INDICTIO FUTURI CONCILII PROVINCIALIS QUARTI.

Carolus miſeratione divina tituli ſanctæ Præxedis ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis, Borromæus nuncupatus, ſanctaque Mediolanenſis eccleſia archiepiſcopus.

OMNIBUS & ſingulis reverendiſſimis dominis epiſcopis, qui hic adſunt, & ſynodo provinciali Mediolanenſi quacumque ratione intereſſe debent, omnibuſque item capitulis, & eccleſiarum cathedralium procuratoribus, qui præſentes interſunt, indicimus, ſignificamus, denuntiamus, & intimamus, proximam ſequentem ſynodum provincialem Mediolanenſem quartam, Deo omnipotente auctore, & ad ejus laudem hac eadem in urbe, hoc ipſo loco, anno 1576. die decimo menſis Maii, qui dies erit feria quinta dominicæ ſecundæ

poſt

ANNO CHRISTI 1573. post resurrectionem domini nostri Jesu Christi, inchoandam & celebrandam esse.

Quamobrem eos omnes, & singulos reverendissimos dominos episcopos, qui hic præsentes adsunt, monemus, procuratores vero ecclesiarum cathedralium invitamus, ut eo die ad synodum provincialem quartam, juvante Deo, Mediolani celebrandam, constituto, hic omnino intersint; nisi diem celebrationis ipsius synodi aliqua ex causa a nobis prorogatam fuisse nostris ad eos datis literis intellexerint. Quod si ipsorum reverendissimorum episcoporum nostrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nuntium ad se excusandum, atque ad impedimentum probandum ad nos mittat, cui etiam facultas ab ipso detur, ea omnia & singula nomine suo & ecclesiæ suæ recipiendi, quæ Spiritu sancto duce, in ipsa synodo a nobis de consilio & assensu reverendissimorum episcoporum nostrorum, decernentur aut constituentur. ANNO CHRISTI 1573.

ANNO CHRISTI 1576.

CONCILIUM MEDIOLANENSE IV.

PROVINCIALE.

Quod Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus Mediolanensis, habuit anno a Christo nato MDLXXVI. Gregorio XIII. pontifice. ANNO CHRISTI 1576.

EDICTUM DE CONC. PROVINCIALI IV.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolanensis ecclesiæ, universis provinciæ nostræ fidelibus salutem in Christo domino.

PRO archiepiscopalis officii nostri ratione, quæ progressionibus suis tota ad optimam pastoralis muneris curam spectare debet, nos in synodo provinciali tertia, quam ex præscripto Tridentino, anno 1573. habuimus, decreto edito, concilium provinciale quartum indiximus, quod hoc anno, die decimo mensis Maii, auxiliante Dei misericordia, celebratuti sumus. Ut autem omnibus; atque singulis quibuscumque qui jure, aut consuetudine, aut privilegio, aut alia quavis ratione conciliis provincialibus nostris interesse possunt, vel debent, hæc synodi quartæ provincialis indictio plane nota atque evulgata sit; neve cuiquam vel rei ignorantia ad excusationem uti, vel se contemptum neglectumve esse dicere liceat, iis ipsis universis & singulis, ac ceteris item, qui sua interesse quavis ratione putarint, hoc edicto publice proposito eamdem quartam provincialem synodum, in superiori illo provinciali tertio concilio, jam decreto promulgato, indictam, significamus, indicimus, ac denuntiamus.

Quamobrem cum universos & singulos reverendissimos episcopos provinciæ nostræ, tum ceteros quosvis omnes, qui ut supra, in synodo provinciali Mediolanensi, quacumque ratione interesse debent; præter illud indictionis decretum & literas nominatim, sigillatimque eisdem reverendissimis episcopis per nos scriptas, hoc etiam edicto illud monemus, ut eo ipso, à nobis præscripto & constituto, decimo mensis Maii proxime sequentis die, Mediolanum in ecclesiam nostram metropolitanam conveniant, & in concilio, quod illo ipso die, summo mane, juvante domino inchoabimus, præsentes ipsi adsint, pœnis & censuris propositis, canonum jure sancitis.

Curent vero singuli provinciales nostri episcopi, ut, quod concilio provinciali secundo sancitum est, cum primum edictum hoc acceperint, in omnibus & urbis & diœcesis suæ ecclesiis parochialibus, quinta quaque feria, in singulas hebdomadas, quoad concilium de more dimissum atque absolutum erit, missæ sacrum de Spiritu sancto fiat; In cathedrali autem & collegiatis ecclesiis, processionum præterea munus, singulis diebus dominicis, intus obeatur; ex animoque preces fiant, quibus a Deo, totius consolationis & misericordiarum patre, nobis, tam salutare negotium tractantibus, Spiritus sancti lumen imploretur.

Sciant præterea universi & singuli provinciæ nostræ Christi fideles, conciliarem hanc actionem, a nobis indictam præcipuum quoddam caritatis & pietatis studium ab iis ipsis postulare; cum illa omnis eo spectet, ut per nos illorum gressus dirigantur in viam salutis. Quare paterna cohortatione eos vehementer in domino admonemus, ut & sua & nostra causa, orationis, precumque studium, una nobiscum adhibeant: dieque dominico, concilium id provinciale proxime præcedente, qui dies sextus Maii erit, primum vere pœnitentes & confessi, sacram communionem sumant, hoc pie precantes, ut adjutrici Dei gratia nos ea, quæ ad nostram, suamque salutem pertinent, diligenter sanctaque solicitudine agamus. In quarum rerum fidem, hoc edictum confici, auctoritateque nostra imprimi, & sancti Ambrosii sigillo archiepiscopali nostro muniri, tum nostra etiam manu signatum, in vulgus publice proponi, eidemque a synodali secretario nostro subscribi voluimus. Datum Mediolani, in ædibus nostris archiepiscopalibus, Kalendis Martii 1576.

ANNO CHRISTI 1576.

ORATIO CAROLI, CARDINALIS TITULI SANCTÆ PRAXEDIS,

ARCHIEPISCOPI MEDIOLANENSIS.

Habita in provinciali concilio IV.

QUOUSQUE tandem concilia provincialia toties convocata ? quorsum & tot constitutiones & tot decretorum vincula ? Vulgaris vox, patres sanctissimi, ac sicut ne tacita quidem cogitatione religiosæ mentis digna, longeque a sensu episcopalis vestri animi aliena, ita hominum vel impiorum est, ecclesiam Dei oppugnantium, vel Christianorum, Christianam disciplinam abhorrentium, vel imperitorum, planeque nescientium, quantas vires habeat frequens synodorum actio, atque usus, vel illorum sane, qui angusto parvoque animo omnia metiuntur. Porro nobis, patres, est illud certum atque exploratum, hominem divina lege, quasi sepimento vallatum, ut est is tum summa naturæ imbecillitate, tum immensa cupiditate, sæpe labi, sæpeque ab officii semita deflectere; proinde plurimis & conciliis & institutis & decretis opus esse; quibus, quasi sanctissimis vinculis, ille adstrictus, a recto cursu non declinet : aut aliquando digressus, iisdem adjutus in viam salutis redeat. Et quod caput est, ut salutaris hujus conciliorum instituti auctor est cælestis magister Christus dominus; sic apostoli eo sæpissime usi, lege etiam sanxerunt, ut bis in annos singulos concilia ab episcopis haberentur. Quod deinceps & innumerabilibus summorum pontificum sanctionibus, & conciliorum tum œcumenicorum, tum provincialium decretis communitum, & frequenti ecclesiæ usu consuetudineque diu retentum, ejusmodi fuit; quo aditus patefactus est, non modo ad tradendam, verum etiam ad perpetuo colendam, perpetuisque progressionibus augendam omnem ecclesiasticæ disciplinæ rationem. At vero, ubi id aliquando intermissum, aut plane omissum est, vix dici potest, quot, quamque graves calamitates reipublicæ Christianæ importatæ sint. Prope perierat Christianæ vitæ institutio, conciderat pene rerum salutarium usus; nulla fere cleri disciplina, quasique nullum populi in caritatis officiis studium; prolapsus denique miserabilem in modum erat totus ille, ab euangelii luce dimanans, Christianarum virtutum ornatus. Quid ? ii, qui alios in officio continere debebant, maxime ipsi a muneris debiti cura deflexerant. Atqui hæc vel una solum recordatio satis nos commonet, atque adeo commovet, ut in tuendo synodalium, episcopaliumque conventuum usu, tantum pietatis, constantisque diligentiæ, ponamus, quantum sane voluntatis & consilii, ad prodendum posteris optimum institutum, sanctissimi illi viri adhibuerunt. Sacra præterea œcumenica Tridentina synodus, salutare illud institutum salutariter ita renovavit, ut si minus bis, aut semel saltem singulis annis, quemadmodum illi censuerunt, at certe tertio quoque anno provinciale synodos & convocari & celebrari decreverit. Id sane vero nos bene juvante Deo, cum semel, iterum, ac tertio executi simus, est etiam cur idem perpetuo præstemus. Multa, patres, nostris superioribus conciliis desunt, ad perfectam illam, quam magnopere expetere debemus, populi Christiani disciplinam : alia item in eisdem decreta sunt, quæ communiri oportet : alioquin operis, a nobis inchoati, jacta fundamenta, brevi corruerent : alia item abhinc triennio suborta esse possunt corruptelarum semina quæ nostra cultura convellenda sunt, tum vitiorum spinæ succrescentes amputandæ. Hæc tria proposita quidem nobis esse debent : sed illud etiam profecto est, ad quod cum semper tum maxime in hac quarta provinciali synodo, omnes cogitationes, consilia, studia, conatusque nostros dirigi admodum cupimus, & a vobis, totis in Christo visceribus expetimus; ut decretis jam sancitis, quæ adhuc executionis operam a nobis postulant, omnino exequendis, certam explicatamque rationem ineamus. Quare cum Tridentinas sanctiones, tum superiorum conciliorum constitutiones in conspectu, tamquam in speculo quodam habeates, diligenter videamus, quæ in executionis munere officia nostra prætermissa, quæ ita non præstita sint, ut sane debeamus pro gloria Dei, proque populi nobis commissi salute; jam modo est, patres, ut hoc ipso loco, tamquam in augustissimo theatro, spectemus illius muneris nostri partes, quas clero, quas populo, quas ecclesiis fidei nostræ commissis religiosa solicitudine debemus. Hoc autem cum semper nobis ob oculos versari debet, tum certa illa, in nostris & cleri & populi moribus sancte conformandis deliberatio, quam salutaris conciliorum actio deposcit, perpetuo a nobis afferenda est, maximaque hoc ipso tempore, tempore autem jubilei, acceptabili, & hac die salutis, quam fecit dominus. Jam populi cælesti eo dono excitati in officiis atque exercitationibus pietatis religiosius versantur, certatimque Christianis virtutibus operam dant : quinimo, qui in inveterata quadam peccandi consuetudine obduruerant, suscepta aliqua vitæ emendatione, animum pene in male agendo obfirmatum ad Christianarum virtutum studium flexerunt. Ergo quid nobis qui populorum patres, qui medici animarum saluti prospicere debemus, in hac ardentissima piaque omnium voluntate agendum erit ? an non in omnes episcopalis officii partes nos excitabimus ? an diligentiam nostram acuemus ? an in spiritualis vitæ disciplina in dies augenda invigilabimus ? certe quidem. Hoc ipsum sane non modo postulare, sed flagitare videtur expectatio populorum; qui in fide, curaque nostra conquiescentes, ex nostris his episcopalibus conventibus salutare adjumentum se consecuturos esse sperant, & confidunt quidem certe. Quid eorum preces ? quid oratio ? quid frequentior concursus loquitur ? quæ mens ? qui sensus ? quæ cogitatio illorum ? Hic, patres sanctissimi, ante oculos ponite ingentem hujus provinciæ hominum multitudinem, suæ salutis studio flagrantem, nostrisque monitis vehementius excitatam, tum superioribus diebus, tum hoc potissimum tempore, quo in hac salutari conciliarium rerum tractatione nos causa sua versamur, ubique & in urbibus & in opidis & in ipsis vicis frequentissimam, pietatis exercitationibus deditam. Videte sacerdotes pro nobis ad altaria supplices : videte universum pene populum pie deprecantem : videte virgines & viduas demisse ac religiose orantes : videte innumerabiles homines sacram communio-

ANNO CHRISTI 1576.

nionem ſumentes, & alios profuſis lacrymis, pro gemitu, iteratiſque vocibus Dei miſericordiam, ſanctorumque patrocinia implorantes. Conſiderate animo hanc unam omnium obſecrationem atque orationem ſumma tacitæ mentis contentione ad cælos uſque emiſſam. Quouſque tandem, pater cæleſtis, parturimus, neque adhuc tamen parimus? cogitata optima concipimus, at factis non exprimimus? Tu, domine, ad recte agendum nos vocas atque excitas; at langueſcimus: præclare aliquando inchoamus; at non perficimus: cæleſtes illas coronas, gloriamque ſempiternam expetimus; at labores crucemque refugimus. Quo tandem tempore ſerio agemus? quando vere adjuti, curſum vitæ recte tenebimus? Reſpice, ſumme Pater, nos oves paſcuæ tuæ, non auro, & argento, ſed precioſo ſanguine Filii tui redemptas. Tu nos tamquam precioſum depoſitum horum curæ fideique commiſiſti, tu hos nobis duces, magiſtros, medicos, paſtores, patres conſtituiſti; ac proinde illis, eorumque edictis audientes nos eſſe juſſiſti: tu rurſus illos, utpote de animabus noſtris rationem aliquando reddituros, pro nobis invigilare voluiſti: da quæſumus illis, jam cauſa noſtra in concilio congreſſis, de ſalute noſtræ ſolicitis, remque noſtram agentibus, ut unum ſpectent; non ſua, ſed quæ Jeſu Chriſti ſunt, quærant; ac ſuæ & noſtræ ſaluti ſe viant; præfer lumen mentibus eorum, ac dirige voluntates & ad ſalutaria conſilia ſuſcipienda, & ad dandam nobis plebi tuæ ſcientiam ſalutis, & ad dirigendos pedes noſtros in viam pacis. Sicque illi ſancte agendo, & nos eiſdem obediendo, omnes ad cæleſtem patriam, ad quam vocati ſumus, adjutrice tua gratia perveniamus. Hæc patres, populi fidei noſtræ commiſſi, a Deo ſupplices petunt: hæc eadem rurſus nobis proponamus, hæc aſſidua paternaque ſolicitudine meditemur atque procuremus. Hæ ſunt animæ, quarum ſalutem Deus ut procuraret, non angelum, non archangelum, ſed unicum filium Chriſtum Jeſum miſit: qui hinc in cælum abiens, quam diligentiſſime earum curam beato Petro commendavit his tertio repetitis verbis: *Simon Joannis, diligis me plus his? paſce oves meas.* Qua verborum formula etiam unicuique noſtrum, qui in ſolicitudinis partem vocati ſumus, optimam paſcendi rationem præſcripſit, & caritatem maxime, muneris noſtri magiſtram, docuit: quam populis, in curam noſtram traditis, & frequenti verbi Dei prædicatione, & ſalutari ſacramentorum adminiſtratione, & vitæ ſanctiſſimæ exemplis, & epiſcopali eleemoſynarum liberalitate, & ſolicita oratione, & miſſæ ſacri crebra oblatione, & divinorum officiorum cultu, & precibus aſſiduis, & paternis monitis, & paſtoralibus correctionibus, & conciliaribus ſanctionibus, & omni denique officio curaque perenni, per nos præſtari voluit. Videte igitur, patres, curam, ſolicitudinem, & vigilantiam noſtram, quæ in grege tanta adhibenda eſt, quantam ſane maximam caritatem Chriſto deberi omnes profitemur. Sed *diligis me?* inquit, *paſce oves meas.* Hoc ſane illuſtrius veræ erga illum dilectionis teſtimonium datur, quo majus in omni gregis paſcendi ratione ſtudium operaque collocatur. Certe ſi Chriſtum, ut debemus, diligimus, ſi Chriſti gloriæ ſervimus, ſi Chriſti regni propagationem cupimus, ſi Chriſto gratificari volumus, id præſtantiſſima erga gregem nobis commiſſum caritate, non declarare ſolum, ſed factis comprobare nos oportet. Id ſane præſtabimus, patres, ſi non laboribus deterriti, non difficultatibus labefactati, non ſatanæ adverſarii colluctatione fracti, ab inſtituti operis curſu nunquam deſiſtemus: ſed divini amoris igne accenſi, omni virtutum epiſcopalium ſtudio, eo cum ſemper, tum in conciliaribus actionibus progredi contendemus, ut populum nobis commiſſum & purgemus & illuſtremus & perficiamus; hiſque perpetuis progreſſionum laboribus introducamus in tabernacula cæleſtia: idque munere & gratia Chriſti domini, cui gloria ſempiternis ætatum ſæculis. Amen.

ANNO CHRISTI 1576.

Joan. 21.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS,

PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI.

Nos Carolus Borromæus ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus Mediolani, ad Dei omnipotentis, beatæque Mariæ ſemper virginis, ac ſancti Ambroſii confeſſoris, patroni noſtri, laudem, & hac pro Chriſtianæ morum diſciplinæ conformatione, qua clerum populumque fidei noſtræ concreditum præcere, totis in Chriſto viſceribus expetimus, de conſilio & aſſenſu reverendiſſimorum dominorum coepiſcoporum noſtrorum, in conſilio provinciali Mediolanenſi quarto decernimus, ſtatuimus, ac ſancimus.

CONSTITUTIONUM PARS PRIMA.

I.

De profeſſione fidei.

QUOD ex Pii IV. pontificis maximi ſanctione, in primo & tertio concilio provinciali noſtro, de iis, qui fidei profeſſionem facere debent, deque illorum ipſorum vita moribus ante inquirendis & probandis, decretum eſt: id epiſcopus omnino efficiat ut præſtetur: tum compellat præterea ad idem omnes ac ſingulos, ſicut etiam a ſancta ſede apoſtolica declaratum eſt, quicumque arithmeticam & muſicam, vel artes cujuſvis generis liberales profitentur.

Formula vero, ad cujus præſcriptum fidei profeſſionem præſtari oportet, pontificia illa ſanctione conceptis verbis tradita, hæc ſane eſt;

Ego N. firma fide credo & profiteor omnia & ſingula, quæ continentur in ſymbolo fidei, quo ſancta Romana eccleſia utitur, videlicet, Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium; & in unum dominum Jeſum Chriſtum, filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia ſæcula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum, non factum conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt; qui propter nos homines & propter noſtram ſalutem deſcendit

Vide Tomi XIV. pag. 944. E.

de

ANNO CHRISTI 1576.

de cælis & incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Maria virgine, & homo factus eſt; crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt; & reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas, & aſcendit in cælum, ſedet ad dexteram Patris; & iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos, & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum ſanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit; qui cum Patre, & Filio ſimul adoratur, & conglorificatur; qui locutus eſt per prophetas; Et unam ſanctam catholicam & apoſtolicam eccleſiam. Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum, & expecto reſurrectionem mortuorum, & vitam venturi ſæculi. Amen.

Apoſtolicas, & eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem eccleſiæ obſervationes, & conſtitutiones, firmiſſime admitto & amplector.

Item ſacram ſcripturam juxta eum ſenſum, quem tenuit & tenet ſancta mater eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu & interpretatione ſacrarum ſcripturarum, admitto; nec eam unquam niſi juxta unanimem conſenſum patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque ſeptem eſſe vere & proprie ſacramenta novæ legis a Jeſu Chriſto domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis neceſſaria, ſcilicet baptiſmum, confirmationem, euchariſtiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium; illaque gratiam conferre, & ex his baptiſmum, confirmationem, & ordinem, ſine ſacrilegio reiterari non poſſe.

Receptos quoque, ac probatos eccleſiæ catholicæ ritus, in ſupradictorum omnium ſacramentorum ſolenni adminiſtratione recipio & admitto.

Omnia & ſingula, quæ de peccato originali, & de juſtificatione in ſacroſancta Tridentina ſynodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio.

Profiteor pariter in miſſam offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium ſacrificium, pro vivis, & defunctis: atque in ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento eſſe vere, realiter, & ſubſtantialiter corpus, & ſanguinem, una cum anima, & divinitate domini noſtri Jeſu Chriſti, fierique converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem, quam converſionem catholica eccleſia tranſſubſtantiationem appellat.

Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie totum atque integrum Chriſtum, verumque ſacramentum ſumi.

Conſtanter teneo purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari; ſimiliter & ſanctos una cum Chriſto regnantes, venerandos atque invocandos eſſe, eoſque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias eſſe venerandas. Firmiſſime aſſero, imagines Chriſti, ac deiparæ ſemper virginis, necnon aliorum ſanctorum habendas & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem, ac venerationem impertiendam.

Indulgentiarum etiam poteſtatem, a Chriſto in eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe affirmo.

Sanctam catholicam, & apoſtolicam Romanam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem & magiſtram agnoſco: Romanoque pontifici, beati Petri apoſtolorum principis ſucceſſori, ac Jeſu Chriſti vicario, veram obedientiam ſpondeo ac juro.

ANNO CHRISTI 1576.

Cetera item omnia a ſacris canonibus, & œcumenicis conciliis; ac præcipue a ſacroſancta Tridentina ſynodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque ab eccleſia damnatas, & rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo, eamdem integram & inviolatam uſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſime, Deo juvante, retinere & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum

Ego idem N. ſpondeo, voveo, ac juro: Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei euangelia.

QUÆ AD SANCTORUM CULTUM, SACRORUMQUE CORPORUM CELEBRITATEM PERTINENT.

II.

De ſacris reliquiis, miraculis, & imaginibus.

AD ea quæ de ſacris reliquiis per nos primi & tertii concilii provincialis decretis ſancita ſunt, hæc pro religioſa illas & recondendi, & exponendi, & transferendi, & aſſervandi ratione, piaque earumdem veneratione atque cultu adjungenda cenſuimus. Sanctorum corpora, & ſacras reliquias, epiſcopus a religioſis peritiſque ſacerdotibus, quos eo potiſſimum nomine deligat, tum in urbe, tum in diœceſi ſua quibuſcumque in eccleſiis lociſve illa ſint, recognoſci quamprimum jubeat. Qua in recognitione hæc præſtentur.

Primo ut ſcripta, tabulæ, literæ, certi annalium codices, aliave cujuſvis generis monimenta, quæ in iis ipſis eccleſiis, earumve atriis, atque ædibus, aut aliis locis extant, ſchedulæque vaſculis, arciſve ſacrarum reliquiarum affixæ incluſæve recognoſcantur accurate & diligenter, unde illarum vel translatio, vel collocatio ibi facta cognoſci, aut alia ejuſmodi notitia earumdem haberi queat. Teſtes præterea conquirantur, ſi qui ſunt, qui teſtimonium dent antiquæ conſtantiſque traditionis, ex qua certa earum cognitio conſtet: aut alia, ſicut opus erit, id generis diligenter ad rei perſpicientiam adhibeatur.

Deinde ut ſingulæ ipſæ ſacræ reliquiæ, quas extare compertum eſt, re ipſa cernantur; ita tamen, ut ubi ſub altaribus, aliiſve ſubterraneis ejuſmodi locis, corpora ſanctorum collata reconditave ſunt, nec oſtium, neque feneſtra inſit unde inſpici queant, non aperiantur, aut effodiantur, niſi ob cauſam aliter epiſcopus aliquando faciendum cenſuerit.

Qua omni recognitione facta, diligentiaque adhibita, librum præcipuum certumque confici

ANNO CHRISTI 1576.

fici episcopus curet : in quo singulæ, quæ in A ecclesiis & urbis & diœcesis sunt, reliquiæ sacræ recte atque ordine describantur, notatis etiam diligenter, non solum iis ipsis ecclesiis, ubi reconduntur, sed scriptis etiam, annalibus, tabulis, aliisve monimentis, e quibus illorum testimonium constet. Is vero liber in archivo episcopali certo loco custodiatur, & asservetur perpetuo.

In eo item libro recte referantur, si quas deinceps sacras reliquias comperiri, aut aliunde asportari contigerit ; ubi primum ab episcopo illæ recognitæ, & probatæ sunt. Nec vero sine scripta episcopi probatione, etiam a regularibus, & aliis exemptis, ullas novas reliquias evulgari, aut populo exponi, venerandasve pro- B poni patiatur episcopus, antequam a se recognitæ & probatæ illæ sint. Qua in probatione servet is omnino formulam a Tridentino concilio ea de re præscriptam.

Reliquiæ sanctorum ne in privatis ædibus, neve apud laicos homines, sed in ecclesia, loco conspicuo, bene septo, atque undique ornato collocentur & asserventur. Atque ita eo loco decenter, ac pie, vel arcis, vel capsulis, vel vasibus, loculisve reconditæ, includantur : ut & pro illarum ratione, ac pro ecclesiarum dignitate, & facultatibus, formæ instructionibus nostris præfinitæ, omni ex parte respondeatur.

Is porro locus duabus saltem clavibus, iis- C que diversis, claudatur : quarum unam episcopus, alteram rector ecclesiæ, ubi sunt, custodiat diligenter. Ubi vero consuetudinis est, ob universitatis, sodalitatisve hominibus, aut a syndicis, laicis hominibus, clavem etiam teneri ; illam tertiam illis permittere poterit episcopus arbitratu suo.

Liceat tamen aliquando, quibus episcopus rationabili, & pia causa id concedendum censuerit, asservari in privato oratorio, tuto, ornato, ac decenti, ejusdem episcopi judicio.

Corpora sanctorum, quæ non sub altari, sed sub ecclesiæ pavimento collocata sunt, nisi de- D centiori ecclesiæ loco recondenda episcopus censuerit, saltem crate ferrea polite ornateque confecta, ne pedibus eorum locus irreverentius tractetur, undique sepiantur, atque obtegantur ex instructionum præscripto.

Quæ reliquiæ inscriptionem habent non vetustate consumptam, sed integram ; & ex præscripto instructionum nostrarum confectam, ita ut est illa inscriptio retineatur & conservetur. Quarum vero inscriptiones aliqua ex parte exesæ sunt, aut alias non ad præscriptum factæ, ex in charta pergamena recte exaratæ renoventur.

Quæ nihil inscriptum habent, sed tamen constat quorum sanctorum, sanctarumve illæ sint ; iis singulis nomina propria inscribantur, E ad instructionum præscriptum.

Sanctorum reliquiæ, præsertim insignes, & sacra corpora, sacraque membra, quæ ex certis monimentis, in ulla quavis ecclesia recondi constat, in tabula ærea, aut marmorea, lapideave literis incisa, quo accuratius memoria perpetuo conservetur, diligenter, ordineque episcopi cura, describantur : præterea in capellæ majoris columna, latereve, aut in gremio ecclesiæ, loco aperto ac perspicuo, ea tabella, parieti calce conglutinata, in omnium conspectu sit.

Scripta, tabulæ, & antiqua monimenta, ad illas spectantia, in earumdem ecclesiarum sacristia, archivove reponantur, ubi tuto asserventur.

Uniuscujusque, sancti, sanctæve, cujus corpus, vel sacræ reliquiæ, præsertim, insignes, asserventur, vitæ, aut martyrii historia, ex probatis auctoribus breviter collecta, ab episcopo ante recognita, & comprobata, in tabellam, aut in aliquem certum codicem, charta pergamena exarata, referatur. Qui codex in ecclesiæ sacristia certo loco diligenter asservetur. In illa autem vitæ brevi narratione ex certis monimentis, antiquave traditione, omnique alia, quæ constet, ratione, exponatur deinceps, in extrema scilicet parte, ac paucis item verbis, quo tempore, quove modo sacræ illæ reliquiæ eo translatæ vel reconditæ sint.

Sacris autem reliquiis ; si sanctissimo eucharistiæ sacramento non ita prope quidem ex collocatæ sunt, ut illius lampade harum cultui satisfiat ; lampas propria assidue præluceat : nisi hanc impensam nimia & ecclesiæ & populi egestas episcopi judicio non patitur. Ceterum corporibus sanctorum, & reliquiis, episcopi judicio insignibus, lampas omnibus una semper colluceat.

Ubi vero plures, aut ex legato, seu alia obligatione, usuve adhibentur, aut pro reliquiarum ratione, vel ecclesiæ amplitudine, facultatibusve adhiberi episcopus jusserit, id etiam servetur.

Ne sacræ reliquiæ per laicos, etiam cujusvis ordinis, dignitatis homines ullo modo tractentur : nec vero tangantur, cum hoc sacrilegum, ac minus propterea ferendum esse, sanctus Gregorius pontifex scribat.

Cum vero ab ecclesiastici ordinis hominibus illæ cum suis loculis vasculisve suscipiuntur, ut vel populo ostendantur, vel in altari exponantur, vel in processionibus ferantur ; primum illis thurificatio adhibeatur ; sicque in via ferantur, tunc acoluthus sacerdoti illas ferenti præeat, qui item thurificet.

Ne passim omni tempore, sed certis tantum festorum dierum celebritatibus, utpote in nativitate domini, epiphania, pascha resurrectionis, ascensione, pentecoste, & ejusmodi, festoque ipso die exponantur ostendanturve, quo illius sancti, cujus reliquiæ sunt, ecclesiæ, in qua reconditæ sunt, celebritas solenni festoque officio agatur ; tum præterea quo die ob aliquam caulam episcopus jusserit, concesseritve.

Nullo autem modo unquam illæ ab operimentis, aut a velis nudæ ostendantur, exponanturve.

Cum in altari autem exponuntur, hæc serventur ;

Primo in illis exponendis, processio per ecclesiam, ubi illæ sunt, ab ejusdem clero agatur, certo luminum numero adhibito. Rursus idem præstetur, cum reconduntur.

A sacerdote, qui post episcopum illa ecclesia digniorem sacerdotalem locum obtinet, nisi aliquando episcopus ipse id munus sibi obeundum censuerit, exponantur, & recondantur.

Isque superpelliceo, & stola, vel pluviali etiam, pro reliquiarum, ecclesiæve ratione, indutus sit.

Dumque exponuntur, & item cum recondun-

ANNO CHRISTI 1576.

duntur, hymnus, vel de apoſtolis, vel de martyribus, vel de confeſſoribus, vel de virginibus, canatur, prout ſunt ſancti ſanctorumve reliquiæ quæ exponuntur; tum antiphonæ, & alia ejuſmodi ad rem accommodata, ultimoque loco oratio de ſanctis illis; ſi vero ſanctus, ſanctave eſt, cujus proprius hymnus, antiphona, oratiove extet, illæ canantur,

Cum item exponuntur, de ſtato eo libro, tabellave ſupra præſcripta, uniuſcujuſque martyrium, aut vitæ hiſtoria breviter explicata, vulgari ſermone graviter in populi frequentia pronuncietur: ad quam rem præterea ſacerdotis, de divinis illorum ſanctorum virtutibus, cæleſtique vita, & rebus per eos fortiter ac mirifice geſtis, graviter, brevique tractantis, officium, ubi poteſt, abhibeatur, quo ardentius populi, ſacras reliquias ſpectantis, animi ad omne pietatis ſtudium inflammentur.

Dum in altari expoſitæ ſunt, candelæ ſaltem quatuor grandiores accenſæ ibi colluceant: ad earumque cuſtodiam adhibeatur qui ſemper aſſiſtat unus, duove, ſacris majoribus ordinibus initiati, iique moribus probati, ac ſuperpelliceo induti.

Horum vero clericorum, non laicorum opera, miniſteriove adhibito, liceat fidelibus pietatis & religionis cauſa, calculorum coronis ſacrarum reliquiarum vaſcula, loculoſve attingere, qua hora epiſcopus conceſſerit.

Cum reliquiæ ſanctorum non in altari exponuntur, ſed e loco ſuperiori, aliove in quo reconditæ ſunt, populo oſtenduntur; omnis eadem ratio plene ſervetur proceſſione excepta.

In quibus autem proceſſionibus illas, vel per eccleſiam, vel extra portari contigerit; debito cultu, apparatuve ferantur ab iis, qui in ſacerdotio conſtituti, poſt epiſcopum eccleſiaſtica ſacerdotali dignitate, canonicatuve aliis in illa eccleſia præſtant; niſi epiſcopus id munus ipſe obeat.

Sacras porro reliquias de uno in alium locum transferri ne liceat, ſine juſta ac legitima cauſa, & facultate ſcriptis ab epiſcopo permiſſa.

Sicut ſacrarum reliquiarum translationis memoriam, feſta ſolennive celebritate fieri, religioſe jam fere ab initio uſque naſcentis eccleſiæ inſtitutum, perpetua eccleſiæ conſuetudine ſancte retentum eſt, ita ſi quando ſanctorum corpora, membrave, aut ſacras reliquias, epiſcopi judicio, transferri contigerit vel ab uno opido, urbeve ad aliam; vel in ea ipſa etiam urbe, opidove ab una ad aliam eccleſiam, id ritu ſolemni religioſoque cultu præſtari oportet.

Itaque hæc decernimus;

Primum aliquot ante diebus, ſi opus erit, aut certe omnino pridie illius diei, quo ſacræ reliquiæ transferendæ ſunt, ab epiſcopo, alio ve, ubi adhiberi poteſt, eccleſiaſtica dignitate prædito, cui nominatim is id muneris dederit, accurate diligenterque recognoſcantur, teſtibus aliis ſacerdotibus gravioribus adhibitis. Quæ recognitio fiat, ut ſupra diligenter conquiſito omni monimentorum genere.

Recognitæ ubi ſunt, ordine componantur: tum in arca duabus ſaltem, ac diverſis clavibus, quarum altera ab epiſcopo, aut ab eo, quem ipſe maluerit, aſſerventur: incluſæque ſigno epiſcopali obſignentur.

Dies translationis, tum in loco, unde transferuntur, tum ad quem transferuntur, tum etiam quibus locis tranſeundum eſt, per parochos epiſcopi juſſu, dominico die, vel feſto, proxime præcedenti, nuntietur.

Idemque illis locis jubeatur coli, mane ſaltem, ut dies feſtus.

Significetur etiam proximis, ante diebus frequenti ſono campanarum illius eccleſiæ, ad quam translatio facienda eſt.

Pridie vero translationis, veſpere ſignificatio celebritatis detur ſolemni campanarum omnium utriuſque loci ſono.

Eo die jejunium a clero eccleſiæ, ad quam transferendæ ſint, ſervetur: noctuque item arca cum ſacris reliquiis, ſi commode fieri poteſt, ſuper altari eccleſiæ, unde transferendæ ſunt, ſi vero non poteſt, alio decenti loco collocata, & adhibitis præterea ad earum venerationem ſex ſaltem luminibus, ab eodem clero, & aliis item eccleſiaſticis hominibus, quibus epiſcopus id juſſerit, vigiliæ fiant: ſtatoque tempore nocturna itidem rite de ſanctis decantentur, quorum reliquiæ transferentur.

Mane quo die transferentur, proceſſio ſolemnis, pſalmis, hymnis, & canticis, omnique prece agatur, ad eccleſiam, in quam tranſlatio fit; ubi iterum illis recognitis, tum de eorum vita, deque hiſtoria ſanctarum reliquiarum, olim eo loco reconditarum, de cauſis item translationis, ab epiſcopo, vel ab alio, ejus juſſu, ſermo appoſite habeatur; niſi commodius cenſuerit epiſcopus poſtea habendum inter miſſarum ſolemnia: deinde adhibita primum illis thurificatione: clero & populo oſtendantur; ab illiſque iiſdem debitus cultus & veneratio tribuatur.

Transferantur autem incluſæ in arca, pro earum ratione, proque ritu eccleſiæ decenter ornata, & umbella præterea adhibita, ut epiſcopus cenſuerit.

Arca vero humeris portetur a ſacerdotibus, qui digniores ſint & in toto clero & in eccleſia ad quam translatio fit: illique viciſſim, prout epiſcopus juſſerit, id onus ſubeant ſacris veſtibus induti, tum capite aperto: præeant vero duo acoluthi ſemper thurificantes.

Clerici præterea aliquot, ſuperpelliceo amicti, qui capite item aperto ſint, lumina deferant hinc inde congruo numero & ordine accenſa: hæcque præter ceteos, quos accenſos reliquus etiam clerus & populus, laicorumque hominum ſodalitates & ceteri, eas pie proſequentes, pro ſua pietate manibus geſtarint.

Verum ſi epiſcopus in loco adeſt, ipſe quoque cum ſacerdotibus, qui in cathedrali eccleſia, ſacerdotali dignitate præditi ſint, canonicatumve ſacerdotalem habentes digniores ſint, humeros ſacræ arcæ portandæ ſubjiciat: idque ſaltem paululum, tum initio, tum in fine proceſſionis quæ translationis cauſa agitur. Cum vero arcam non portat, eam proxime ſubſequatur, reliquo omni clero præeunte.

Vaſculo quod ab uno ferri poſſit, reconditæ ſacræ reliquiæ, ab ſacerdote item portentur, qui dignior eſt, ceteris etiam ſervatis ſupra mox præſcriptis.

Ubi ad eccleſiam ventum eſt, in qua collocandæ, recondendæve, per epiſcopum, aut per alium ſacerdotem ejus juſſu, miſſarum ſolemnia celebrentur de ſanctis, quorum translatio facta eſt: idque ſolemni ritu, niſi horæ tarditas impediat.

Per-

ANNO CHRISTI 1576.

Peractis miſſarum ſolennibus, certo loco bene ſepto & clauſo, ut ne populus propius accedat, in altari exponantur, ubi per illum diem ſint, accenſis ſaltem ſex luminibus, & adhibitis ad cuſtodiam duobus ſacerdotibus, vel uno ſaltem, alioque clerico in ſacris ordinibus conſtituto: quorum ſacerdotum cura ſit, ſacras reliquias cuſtodire, & earum arcam, aut loculos precatoriis fidelium coronis, quæ porrigentur, religioſe tangere.

Confecto translationis die ſub occaſum ſolis, conſtituto loco ab epiſcopo, vel alio, quem miſerit, cum thurificatione, pſalmis, hymnis, canticis, antiphoniſve, religioſe recondantur.

Translationis tabulæ publice a notario confectæ, in librum, in ſacriſtia illius eccleſiæ aſſervandum, referantur; tum rei geſtæ literæ in ære, vel marmore inciſæ, in eo reliquiarum loco, ad perpetuitatem collocentur.

Corpora ſanctorum, ſacrave membra, aut inſignes ſacræ reliquiæ, cum aliunde e loco longe remoto, transferuntur, ſi vel navigio, vel curru vehuntur: illius locus parſve ubi provectione collocantur, pie ornetur, una etiam, vel duabus pluribuſve lampadibus accenſis. Si ad vectionem jumentum adhibetur, decenter item ſternatur.

Quacumque illis transferendis iter fit, per urbes, ſive per opida, obviam ſolenniter procedatur: ita ut pſalmis, hymnis & canticis illas, cum clerus univerſus, ſacris veſtibus indutus, religioſe excipiat; tum populus item, luminum numero, portarum & viarum publicarum apparatu, religioſo ornatu, piæque venerationis ſtudio & ſpiritualis lætitiæ ſignificatione.

Dies translationis in urbe, opidove, aut ſaltem in eccleſia, in qua collocantur, ut epiſcopus juſſerit, anniverſario canonicarum horarum officio de ſanctis celebretur, quorum ſacra corpora reliquiæve, ejuſdem epiſcopi judicio inſignes transferuntur.

Quod officium ut ſolenniter & cumulate præſtetur, id proſpiciatur; ut dies, quo celebritas translationis agenda eſt, in feriam certam cadat, quæ ſanctorum, quorum reliquiæ translatæ ſunt, cultui dicari poſſit, univerſe, vel in ea ſaltem eccleſia.

Seſſ. 25. decr. invoc. vener. &c.

Formam a ſacra ſynodo Tridentina, miraculis novis approbandis, & novis reliquiis recipiendis traditam, epiſcopi ſervent diligenter in omnibus, etiam regularium & aliis exemptis eccleſiis.

Nec vero patiantur, cauſa a ſe non cognita & ſcripto probata, altare propterea erigi, aut imagines ullas extra morem ornari: votave, aut oblationes ſuſpendi, aut quidquam novi ea in re omnino geri. Sed quia plerumque fit, ut vulgi concurſu, populique clamore, aliquid pro miraculo, aut ſacra reliquia evulgetur, quod re vera non eſt: ſtudeant hoc ſummopere, ubi ejuſmodi occaſio ſe obtulerit, ut primis illis vulgi clamoribus pie obſiſtant, donec rei veritas, legitime comprobata, conſtet. Si quis vero dubius, aut difficilis abuſus ſit extirpandus, vel omnino aliqua de iis rebus gravior quæſtio incidat; epiſcopus, antequam controverſiam dirimat, metropolitani & provincialium epiſcoporum in concilio provinciali ſententiam expectet: ita tamen ut, quemadmodum ab eodem Tridentino concilio præſcriptum eſt, nihil inconſulto ſanctiſſimo pontifice novum, aut in eccleſia hactenus inuſitatum decernatur.

ANNO CHRISTI 1576.

Quod de ſacroſanctæ crucis effigie, in concilio provinciali tertio, per nos ſancitum eſt; itidem interdictum ſit, ſacras alias ſcilicet imagines, ac ſanctorum, ſanctarumque hoſtias, ſacrorumve myſteriorum figuras & ſignificationes, in ullo quovis humi ſtrato pavimento, aut loco ſordido, etiam extra eccleſiam, inſculpi, pingi, effingive.

Effigies jumentorum, canum, aliorumve brutorum animalium, in eccleſia ne fiant: cum aliquid inhoneſtum, aut profanum in ea apparere nefas ſit, ex Tridentini concilii ſanctione; idque plane etiam ſeptima Nicæna ſynodo œcumenica vetitum ſit.

Ibidem vide Tomi VII. concil. ſuo loco ſupra.

Si vero hiſtoriæ ſacræ expreſſio, ex ſanctæ eccleſiæ matris conſuetudine, aliter quandoque fieri poſtulat, hoc ſane non vetatur.

Pictoribus & ſculptoribus gravis mulcta, ac pœna etiam interdicti ab eccleſia, epiſcopi arbitratu propoſita ſit; ſi quid inordinate, aut præpoſtere, aut tumultuarie accommodatum, ſi quid profanum, aut inhoneſtum pinxerint, aut effinxerint, contra ejuſdem concilii Tridentini decretum.

Rectoribus etiam eccleſiarum, qui ullam ſacram imaginem inſolitam, contraque illius concilii ſanctionem, ſuis eccleſiis, etiam exemptis, poni permiſerint, pœna etiam excommunicationis, mulctave conſtituta ſit arbitratu epiſcopi, pro ratione culpæ irroganda.

Cruces & ſanctorum imagines ſolenniter, ſtatiſque precibus, ex eccleſiæ ritu benedicantur.

Imagunculæillæ parvulæ, fictili opere effictæ, ſi ita fuco, alioque apparatu concinnatæ ſint, ut epiſcopi judicio, vanitatem præ ſe ferre aut offenſionem præbere videantur, ad altare ne adhibeantur in poſterum.

Si quæ ſacræ tabulæ, imagineſve pictæ, nimia vetuſtate, carie, ſitu, aut ſordibus pene deletæ, indecenti aſpectu ſunt; eas epiſcopus pia, religioſaque pictura, ab iis, quorum intereſt, renovari jubeat: aut ſi id non poteſt, omnino deleri.

Ne tabulæ ſanctorum imaginibus expreſſæ, vetuſtate conſumptæ, in vilem & ſordidum profanumque uſum convertantur: ſed, ut de altaris pallis, ac velis, temporis uſura pene confectis, B. Clementis pontificis & martyris decreto ſancitum eſt, in ignem conjiciantur: tum cineres præterea, ne pedibus inquinentur, in pavimenti foſſis collocentur.

Vide epiſt. 2. & 3. Clem. papæ ad Jacobum ſ. d. ſupra Tom. I.

Imagines quoque ſacræ ſculptæ, ſi deformatæ ſint, amoveantur, & ſub pavimento eccleſiæ, aut ſaltem ſub cœmeterii ſolo collocentur.

Curet præterea, atque adeo efficiat epiſcopus, ut & per ſe & per alios theologiæ ſcientiæ peritos, ac illos in primis, qui illius interpretandæ, aut populi docendi munus, in ulla quavis eccleſia quovis modo ſuſtinent, fidelibus accurate, enucleateque exponantur, quæcumque & de ſanctorum interceſſione, invocatione, atque cultu, & de ſacrarum reliquiarum, imaginumque veneratione, & de hiſtoriis myſteriorum noſtræ redemptionis, pictura, aliave ſimilitudine expreſſis, eos inſtrui, docerique Tridentina œcumenica ſynodus juſſit.

ANNO CHRISTI 1576.

III.

De indulgentiis.

De ſanctis indulgentiis tractatio, prout uſu venerit, accurate in ſermonibus item habeatur: ut & earum cæleſtem vim & pietatis officia, ad illas conſequendas neceſſaria, populus intelligat: ſeque propterea omni intima mentis animique religione & Chriſtianæ caritatis actionibus, atque operibus, ad uberrimas ſalutareſque earum utilitates aſſequendas diligenter paret. Id autem omne officium per parochos & alios, quorum intereſt, præſtari epiſcopus jubeat, iis præſertim inſtructionibus, quæ eo de genere, noſtra in concilio provinciali auctoritate confectæ, ad communem provinciæ hujus uſum in lucem emittentur.

Quæcumque indulgentiarum, quæ olim, vel nuper cuivis, etiam regularium, aut aliter exemptorum, eccleſiæ perpetuo conceſſæ ſunt, tabulæ, ſcripta, monimentave alia omnis ejuſdem generis extant: ea ubi illa ſint, ſive in diœceſi, epiſcopus ſtudioſe conquirenda curet; tum illa conquiſita, indeque ſummatim exſcripta, in librum certum, eo nomine confectum, qui in archivo epiſcopali aſſervetur, diligenter recteque referri jubeat.

Quæ præterea indulgentiæ urbis, diœceſiſque ſuæ eccleſiis in poſterum perpetuo, vel ad certum tempus concedentur; ubi primum ad ſe, aut ad vicarium epiſcopalem, qui illas recognoſcat, delatæ ſunt, eodem, aliove libro notentur, ordineque deinceps deſcribantur.

Singulæ autem eccleſiæ, quibus vel conceſſæ ſunt, vel concedentur, proprium ejuſdem generis codicem, in quo illæ exſcribantur, accurate confectum, aut tabellam ejuſdem generis, in ſacriſtia habeant: illarum exemplari in archivo, vel in ſacriſtia aſſervato.

IV.

De ſuperſtitionibus.

Quantum in religione ſtabilienda, atque augenda laboris ponendum eſt, tantum in ſuperſtitione, ex hominum mentibus evellenda, curæ ac diligentiæ eſt impendendum. Quare parochi diligenter ei rei invigilent: ac ſi quod ſuperſtitionum genus in ſuæ parochiæ hominibus animadvertant, id ſemper, ante proximam ſynodum tempore quod epiſcopus præſtituerit, ad illum in ſcriptis deferant; ut ei malo occurri opportune poſſit.

Confeſſarii quoque diligentes in eo genere ſe præſtent, inveſtigentque num pœnitentes aliquod remedium valetudini, aut vulneribus adhibeant, quod non a medica arte & cognitione, ſed a ſuperſtitione proficiſcatur: tum præterea, num tempora, aut loca, aut quid ejuſmodi, ſuperſtitioſa opinione obſervent: & quos ea in re peccare noverint, graviter objurgent, & ab ejuſmodi vano ſenſu atque errore deterrere & avertere conentur.

V.

De ſacris quatuor temporibus.

Sacra quotuor jejuniorum tempora, ex ſancti Spiritus doctrina ſalutariter inſtituta, ſicut olim & frequenti fidelium conventu & ſolenni celebritate & religioſo ſupplicationum officio colebantur; ita ad illorum cultum, paſtorali cura eruditis fidelium mentibus, in uſum antiquæ pietatis revocanda ſunt. ANNO CHRISTI 1576.

Quare in omni provinciæ noſtræ eccleſia, vel cathedrali, vel parochiali, non ſolum die dominico, illa tempora præcedenti, ſed etiam ubi populus erit frequens, feria quarta, proxime ſequenti, eo de genere concionem ſacram haberi ſtatuimus: qua fideles excitati, ſolennibus his feriis, quarta ſcilicet, ſexta, & ſabbato, pro antiquæ devotionis conſuetudine, frequentiores miſſæ ſacro, diviniſque officiis, ut in Moguntino concilio primo cautum eſt, interſint: orationes, jejunia, eleemoſynas, ceteraque pietatis opera præſtent: quibus, quo ſpecialius illæ feriæ præſtitutæ ſunt, eo vehementiori Chriſtianæ virtutis contentione ad illa paratos eſſe oportet. Ad quam diligentiam parochi præterea fidelium caritatem omni religioſo propoſito ita præparare ſtudeant, ut unanimiter, auxiliante Chriſto, ſtatarum illarum feriarum ſolennitatem religioſa piorum operum ſolicitudine celebrantes, ſabbato ſub veſperum frequentiſſimi ad eccleſiam, ut piæ conſuetudinis fuit, conveniant: ubi ſanctis precibus, cum pro ſacra ordinatione, tum pro his commodis, quæ ſingulorum annorum revolutione conſequimur, omnium bonorum largitori Deo, gratia habeatur, ſicut & inſtituta illorum temporum ratio & Chriſtianæ religionis cultus depoſcit. Anno 34. ſupra Tomi XIV. pag. 1230. A.

Iidem in ſtatis iis temporibus, populo denuntiandis, formulam hanc, ex ſanctiſſimi pontificis Leonis primi verbis conceptam adhibeant: cujus ſententiam, etiam vulgari ſermone explicent uberius.

VI.

Formula denuntiationis jejunii quatuor temporum.

Quod ſacrorum temporum ratio & devotionis Chriſtianæ admonet conſuetudo, paterna vobis, dilectiſſimi, ſolicitudine denuntiamus, menſis N. ſacrum celebrandum eſſe jejunium, divinitus inſpirata doctrina præceptum, ac ſtatis menſium curriculis diſtributum: ut lege abſtinentiæ omnibus adſcripta temporibus, & aliis Chriſtianæ militiæ præſidiis, ad mentium noſtrarum, corporumque ſanctificationem divinitus inſtitutis, ſtato dierum intervallo, ſine ceſſatione renovatis, nos ardentiori cura, majorique ſtudio in ſalutis curſu progrediamur, quo ſpecialius præſtituti ſunt dies ad pietatis officia. Quarta igitur, ſexta feria, & ſabbato jejunemus: frequentes in cathedrali, parochialique eccleſia ad litanias, orationemque conveniamus; & quo ſacris illis feriis a cibo abſtinentiores eſſe debemus, eo abundantiori eleemoſynarum liberalitate erga Chriſti pauperes effuſiores ſimus: tum ſabbato ſub veſperum orationem parochialem communem celebremus, qua & pro ſpe felicitatis æternæ, ad quam per fidem currimus, & pro ſacra ordinatione, quam eo die a reverendiſſimo epiſcopo haberi ſolenne eſt, & pro piis commodis, quæ ſingulorum annorum revolutione conſequimur, Deo omnipotenti gratias agamus: eumdemque religioſis ſupplicationibus oremus, quatenus ſanctorum, quorum patrocinia imploramus, ſuffragantibus meritis,

ejus

ANNO CHRISTI 1576. ejus misericordiam in omnibus impetremus, per Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum Patre, &c.

VII.

De feriis.

Quo tempore ad salutem animæ toto corde, totaque mente, atque omni Christianæ pietatis officio incumbendum est: in judiciali foro tunc aditus patefieri non debet ad judicia, ad lites & ad causas, quibus sæpe distrahuntur homines a pietatis officiis; ne aliquando Isaiæ prophetæ illis vocibus nos dominus gravissime arguat: *Ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra, & amnes debitores vestros repetitis: ecce ad lites & contentiones jejunatis.* Isa. 58. Quare ne quadragesimæ, quatuor temporum & aliorum jejuniorum diebus, id quod & Liberii pontificis maximi & concilii Triburiensis canone sancitum est, in aliquo foro, mane, quo tempore missæ sacro, divinis officiis & verbi Dei prædicationi Christianos homines intetesse potius oportet, jus dicatur, judicia exerceantur, aut quidquam agatur quod ad judicii forensis ordinem pertineat. Id vero pro pastorali gregis Dei cura, quam suscepit episcopus, ab omnibus præstari quam diligentissime studeat.

Rei ne festis diebus, divino cultui dicatis, torqueantur: si modo criminis atrocitas aliud non postulet.

Ac ne testes quidem iis diebus testimonium dicant, etiamsi feriali die jurati id sint, nisi in causis, in quibus licet eisdem diebus jusjurandum illis deferri.

Id omne sane episcopus, cum in episcopali foro, tum in sæcularibus judiciis caveat ut servetur.

VIII.

De sancto Ambrosio.

Devotione congrua, & debitis honoribus beatus Christi confessor Ambrosius episcopus, sanctæ ecclesiæ metropolitanæ Mediolanensis pater pariter ac patronus, cujus doctrina etiam tota illustratur ecclesia, ut a provinciæ nostræ fidelibus colatur; ejus & diem festum, qui in septimo Idus Decembris agitur, sicut reliquos dies festos, quos coli præceptum est, quotannis a clero, populoque celebrari, & commemorationem de eo, quibus diebus ex ritu ecclesiæ ejusmodi commemorationes fieri licet, in vespertino, matutinoque officio antiphona & oratione a clero fieri perpetuo, pro suæ pietatis studio, episcopi omni etiam adhortatione curent.

IX.

De clericorum ad festorum dierum celebritates conventu.

Ne diebus festis, qui præcepto ecclesiæ, aut consuetudine, votove coluntur, ad alienam ecclesiam, missam celebraturus, parochus accedat: nisi ab eo, cui id curæ episcopus dederit, facultatem scripto exaratam impetrarit. Quam facultatem ille tantum iis det, quos omnibus bene consideratis ad missarum solennia, divinaque officia in ecclesia, ubi celebritas in urbe, dioecesive agitur, rite concelebranda necessarios esse viderit. Qua in celebritate, cum ab aliis ecclesiis sacerdotes evocandi sunt, ne ullo prætextu plures evocentur, quam quatuor, vel sex ad summum: id vero, nisi vel legati pii, vel fundationis jure aliquando plures adhiberi necessarium sit. ANNO CHRISTI 1576.

Item diligenter hoc episcopus caveat, ut si ad celebritatem sacerdotes alii, quam parochi adhiberi possunt, ne parochos a suis ecclesiis avocari, abesseve ea de causa iis diebus ullo modo patiatur; si vero aliter fieri non potest vicinioribus solum parochis, paucioremque populi multitudinem habentibus, eam facultatem permittat. Tum præterea videat, ut qui parochus festo die ad celebritatem evocatus, abfuturus est, sacerdotem alium, vel ordinarium, vel conductum habeat: qui illo die missæ sacrificium in ecclesia parochiali faciat: quique cetera, ut ipse, si præsens adesset, omnino præstet, ante ab episcopo in iis functionibus obeundis probatus.

Si vero sacerdotem ejusmodi quandoque habere non poterit: festo die celebritatem, ad quam vocatus est, præcedenti, populo suo significet, se ob eam causam in ecclesia parochiali missam celebraturum non esse: sed in ea, ad cujus celebritatem vocatus est: proinde illum moneat, ad ipsam ecclesiam, aut aliam propinquiorem, ubi missæ sacrificio interfit, se conferat.

Si autem pro ecclesiæ, in qua celebritas agitur, amplitudine & dignitate aliquando ad solennitatem concelebrandam sacerdotibus pluribus opus esse consuerit: aliis item aliquot sacerdotibus etiam parochis, sioc det ut in ecclesiis suis primum sacro peracto, sique parochialis curæ munera præstari debent, tum ad ecclesiam, ubi solennitas celebratur, proficiscantur, illius rectorem in divinis concelebrandis officiis adjuturi: nec vero desint ecclesiæ suæ reliquis eo die obeundis parochialibus muneribus & officiis.

In evocandis quidem, admittendisve sacerdotibus, & clericis ad dierum festorum celebritates, ratio atque ordo servetur, infra in decreto de exequiis, eorumdem evocationi præscriptus ad funera concelebranda.

Illi porro omnes, qui evocabuntur, in choro dum divina officia fiunt, superpelliceo mundo decenter induti semper adsint.

Nec vero præter clerum illius ecclesiæ, alius sacerdos, clericusve, qui ad celebritatem vocatus non sit, in chorum quovis prætextu ascisca tur recipiaturve: neve eleemosynarum, quæ in ea celebritate tributæ sunt, aut tribuuntur, particeps ullo modo sit: nec præterea in mensa excipiatur. Neque rursus quisquam a præposito, archipresbytero, parochove missus, plus capiat, quam si proprio solum nomine esset evocatus.

Quicumque præter constitutum numerum, aliquem asciverit, qui item minime vocatus, quive sine præscripta facultate accesserit: ac rursus, qui admiserit, quive exceperit, qui denique plus acceperit, mulctetur arbitratu episcopi.

X.

De religiosis peregrinationibus.

Ut ex sanctorum patrum institutis fideles

ANNO CHRISTI 1576.

provinciæ noſtræ ſanctas peregrinationes ſuſcipiant, ſalutiſque uberiorem fructum, divina auxiliante miſericordia inde capiant, hæc illis ſervanda proponimus: ac primo eccleſiaſtici ordinis hominibus, tum laicis item.

Ne quiſquam ſacerdos, clericuſve cujuſvis ordinis, peregrinaturus, itineri, peregrinationis cauſa, ſine literis dimiſſoriis, ac teſtimonialibus epiſcopi, ſe committat, ut canone veteri ſancitum eſt: tum præterea nec ſine benedictione, quam epiſcopus ſacerdoti clericove peregrinaturo ſtatis precibus, libro ſacerdotali, ritualive præſcriptis, impartiet.

Iis ſane literis a cancellario adſcribantur hæc ſingula capita, ſacerdoti clericove peregrinanti infra præſcripta, quo accuratius ab eo illa ſerventur.

Peregrinationis comites, quos ſibi adjunxerit, cum in viam ſe daturus eſt, epiſcopo, aut vicario exponat, quorum comitum nomina a cancellario literis dimiſſoriis adſcribantur.

Si quis item peregrinaturus, eccleſiam parochialem, aut capellam, aliudve cujuſvis nominis benefcium eccleſiaſticum obtinet, cui miniſterium aliquod debeat: is, ut epiſcopus opus eſſe cenſuerit, ſacerdotem, vel clericum, qui eidem epiſcopo, vicariove probatus ſit, pro ratione miniſterii ante ſubſtituat, quam iter ſuſcipiat, ne eccleſia debito miniſterio cultuque careat; cujus rei per ſe præſtitæ teſtimonium ſcriptum, aut epiſcopo, aut vicario exhibeat. Ei vero quem ſubſtituerit, aut alii, quem epiſcopus maluerit, ſi aliquot dierum peregrinationem facturus eſt, veſtes ſacras, ornamenta, libros, ſcripta, omnemque eccleſiaſticam ſupellectilem committat, indice eorum omnium ſigillatim ac diligenter confecto, eo ſcilicet præſente, cui hoc munus epiſcopus dederit, ne ex ejus abſentia aliquod detrimentum eccleſia patiatur. Deinde is vel ſacerdos, vel clericus, antequam peregrinationi ſe committat, peccata primo confeſſus, tum ſi ſacerdos eſt, miſſæ ſacrificium, quod eſt pro iter agentibus, offerre; ſi clericus inferior, ſacram euchariſtiam ſumere ſtudeat.

In itinere, clericali habitu contractiori ad conciliorum præſcriptum, omnis ſacerdos & clericus, dum in peregrinatione eſt, uti poſſit: pileum autem induat clericali ordini congruentem, & a laicali veſtitu diſtinctum.

Tonſuram clericalem perpetuo habeat.

Ne itineris cauſa canonicas horarias divini officii preces omittat, ac tum etiam ſtata de præcepto eccleſiæ jejunia ſervet, niſi cum legitime exculatus ſit.

Si ſacerdos eſt, ubi probatus fuerit, miſſam quotidie celebrare curet: at vero dominicis & feſtis diebus id facere non omittat.

Singulis vero diebus, ſive ſacerdos, quando ipſe non celebrat, ſive clericus, miſſæ ſacrificio intereſſe ſtudeat.

Mane ſingulis diebus præter officium divinum debitum, preces etiam illas pie recitare curet, quæ itinerarii nomine appellantur.

In omni denique itinere quod ſanctæ peregrinationis cauſa ſuſcepit, eum ſe vitæ moribus, omnique actione præſtare ſtudeat, ut pie religioſeque peregrinandi exemplum laicis præbeat: quorum ſi aliquem ſocium & comitem habet, ſanctis peregrinationis exercitationibus, atque rebus ad ſalutem inſtruere curet.

Hebræis, & mulieribus comitem non ſe adjungat, neque eodem curru cum eiſdem vehatur: neque item eodem navigio, ut ſcandalum evitetur, ſi aliter ſibi conſulere poterit.

Neque iis etiam ſe adjungat in via, niſi neceſſitas coegerit, qui dum iter faciunt, profanis cantionibus, citharis, aliiſve muſicis inſtrumentis utuntur.

Abſtineat item ipſe a profanis canticis, & colloquiis ejuſdem generis, quorum uſu, pietatis in peregrinatione ſuſceptæ ſtudium refrigeſcit, pſalmis, hymnis, canticis, precariæ coronæ beatæ Mariæ recitationi, ac rerum divinarum meditationibus vacet; & ſpiritualibus item ſermonibus, ſi comites habet, quibuſcum loquatur, corporis vel animi laſſitudinem ſublevet.

Ne mendicet, oſtiatimve victum quæritet, niſi ex voto, vel alia cauſa, ab epiſcopo probata, & facultate nominatim ſcriptis impetrata.

Cum ad aliquem locum veſperi perveniet: eccleſiam, quæ eo loco eſt, antequam ad hoſpitium divertat, religioſe adeat, ſi poteſt: ubi ſupplex litanias, vel alias religioſas preces recitet.

Si apud religioſos homines, vel apud alios viros honeſtos diverſari poteſt, ab hoſpitiis publicis abſtineat. Ad cauponas vero ſi divertere neceſſe habet, nec una cum eiſdem Hebræis, aut mulieribus accumbat in publico hoſpitio, aut alio omni loco & tempore. Antequam diſcumbat, menſæ benedicat: tum pranſus, aut cœnatus gratias agat: ceteraque obſervet, quæ de temperantia, frugalitate, & modeſtia clericali decretis provincialibus præſcripta, accurate præſtare debet.

Cum primum ad peregrinationis locum pervenerit, confeſſario probato confiteatur, & miſſam ſacerdos celebrare, & ſacram communionem clericus ſumere curet, totuſque peregrinationi ſuſceptæ intentus, non rerum novarum curioſitates, non loci antiquitates, non quidquam aliud a peregrinandi propoſito alienum conſectetur: ſed religioſa animi præparatione eccleſias, ſacraſque reliquias, quas potiſſimum devotionis, votive cauſa viſitatum venit, tum alias etiam ſolicite viſitet: qua viſitationis ſolicitudine, pietatis ſibi ardorem excitare ſtudeat, ut maxime poteſt.

Nec vero ubi ſanctam peregrinationem abſolverit, alio longius vagetur.

A peregrinatione reverſus, epiſcopum primo, aut vicarium cum literis dimiſſoriis, quas dedit conveniat: ſanctęque ſuæ peregrinationis teſtimonium ab ordinario loci, aut ſaltem a præfecto eccleſiæ afferat, ad quam peregrinationis cauſa iter ſuſcepit, niſi literis dimiſſoriis alius nominatim ab epiſcopo exprimatur, cujus allato ſcripto id teſtatum facere debet.

Laici item, antequam peregrinationem ſuſcipiant, ſuum quique parochum conveniant: a quo ſancte peregrinandi conſilium capiant, & literas habeant ab epiſcopo canonicas, ut canone expreſſum eſt: quarum etiam fide teſtimoniove eis liceat ubique, & cuivis confeſſario, ab ordinario loci approbato, peccata confiteri.

Deinde benedictionem ab eodem parocho petant, qui ſuperpelliceo, & ſtola indutus, illis bene precetur, & benedicat, ſtatis religioſis precationibus, quæ ex eccleſiæ inſtituto peregrinis adhibentur.

Peregrinationis vero iter ſuſcipiant, ubi rite confeſſi ſacram euchariſtiam religioſe ſumpſerint.

Peregrinando omnia fugiant, quæ devotionis

ANNO CHRISTI 1576.

ANNO CHRISTI 1576.

nis ſtudium perturbant, aut impediunt: & illa amplectantur, quibus illud excitari ſolet.

In itinere ſtata præcepto eccleſiæ jejunia ſervent, niſi cum legitime excuſati fuerint.

Singulis diebus miſſæ ſacro intereſſe ſtudeant: dominicis vero, & feſtis ne ullo modo deſint, tum ſacram communionem ſumere curent.

Mane preces, quas itinerarium vocant, pie recitare ſtudeant, qui legere noverint.

Eleemoſynas, ſi per facultates poſſunt, largiantur.

Inſtent potiſſimum orationi, pſalmis, hymnis, canticis, precariæ coronæ beatæ Mariæ recitationi, & rerum ſpiritualium meditationibus, & ſermonibus laſſitudinem ſublevent.

In curru, navigio, & hoſpitio, cum Hebræorum maxime, tum mulierum etiam, niſi quas cognatione affinitateve junctas, aut etiam ex familia ſua ſanctæ peregrinationis ſocias habeant, omne conſortium vitent, niſi neceſſitas aliud coegerit. At ſane vero in hoc ſancto piæ peregrinationis propoſito, ac ſtudio, ad uſum revocari cupimus quod olim factum eſſe ex ſacris literis, patrumque monimentis animadvertimus, ut ſcilicet, qui etiam ejuſdem familiæ eſſent, cum templum, locaque ſacra viſitatum irent, viri a feminis iter ſeparatim facerent.

Abſtineant item a profanis canticis, colloquiis, citharis, aliiſque muſicis inſtrumentis, atque adeo ab eorum ſocietate, qui in itinere iis, aliiſve ejus generis actionibus operam dant, quibus pietatis ſtudium in peregrinatione ſuſcepta languefiat.

Ne mendicatim eleemoſynam quæritent, niſi ex voto, vel neceſſitate, aliave cauſa epiſcopi literis & teſtimonio probata.

Ad loca, ubi primum veſperi divertunt, eccleſiam precandi cauſa prius adeant, quam in hoſpitium veniant, ſi temporis tarditas, aliudve non impedierit.

Ad ſacra loca, quæ religioſe viſitaturi ſunt, cum pervenerint, nihil aliud ſibi propoſitum habeant, quam ut aut jubileum indulgentiamve conſequantur, aut vota ſancte perſolvant, ſacras reliquias, & ſacra loca pie viſitent, ab omni curioſitate, peccandique occaſione abſtinentes.

Itaque primo confeſſi, cum ſacram euchariſtiam ſumpſerint, tum religioſe ſtatas ſanctorum eccleſias viſitent; ita ut ex ipſorum locorum admonitione major affectus in ipſis reſurgat ad excitandam pietatem, & ſanctorum, quorum auxilium implorant, orationibus adjuventur.

Reverſi a peregrinatione, primo parochum conveniant, a quo benedicantur, adhibitis ex eccleſiæ inſtituto præſcriptis ſanctis orationibus.

DE SACRIS LOCIS, EORUMQUE CULTU.

XI.

De eccleſiarum cultu.

NOVA eccleſia ne ædificetur inconſulto epiſcopo, & ſcripta facultate ab eo non impetrata: qui præter alia, quæ in novis ejuſmodi ædificationibus requiruntur, videat in primis diligenter, an ſitus decens, honeſtuſque ſit; an capax populi: an item disjunctus ab ædibus, ut poſſit circumdari: curetque omnino ita illam ædificari, ne ab antiquo more, probataque traditione diſcedatur, ut ſacerdos, in altari majori miſſam celebrans, orientem ſpectet.

Crucis, & Chriſti domini in ea affixi imago ligno, aliove genere, pie, decoreque expreſſa, ſub ipſo capellæ majoris fornicato arcu, in omni eccleſia, præſertim parochiali proponatur, apteque collocetur. Ubi autem præ depreſſiori, humiliorique fornicis ſtructura eo loco poni decore non poteſt; alia ratione in ipſo capellæ majoris ingreſſu omnino ſtatuatur.

In uniuſcujuſque item eccleſiæ, præſertim parochialis frontiſpicio, a ſuperiori ſcilicet parte oſtii majoris, ſacræ imagines exprimantur ad præſcriptum inſtructionum, quas de fabrica eccleſiaſtica edidimus.

Quæ in parochiali eccleſia porticus non eſt, neque item præ inopia extrui poteſt, hoc in ea omnino curetur, ut ante januam majorem veſtibulum extruatur, quod duabus tantum columnis, aut pilis aliquantulum ab ea diſtantibus, exædificatum, parocho in baptiſmi adminiſtratione, uſui eſſe poſſit.

Quo in veſtibulo nemo tamen conſiſtat ad miſſam audiendam, qui in eccleſia eſſe poſſit.

Nulla in eccleſia feneſtra permittatur, e qua foris ſtans miſſam quis poſſit ſpectare. Feneſtræ in eccleſiis, præſertim parochialibus, clathratæ exiſtant, niſi prælte extructæ ita ſunt, ut ſine clathris etiam ab omni violento, aut furtivo; aliove per eas ingreſſu tutæ admodum ſint, vitro etiam vel tela ſaltem muniantur.

Labrum, ſeu vas aquæ benedictæ intus in eccleſia, non foris exiſtat: atque ad oſtium eccleſiæ, a latere vero ingredientis, ubi poteſt, dextero. E marmore autem lapideve ſolido, non lateritio, neque ſpongioſo conſtet: aſpergillumque decens appenſum habeat, non ſpongia, ſed e ſetis confectum, aliave forma in earumdem inſtructionum libro demonſtrata.

In unaquaque eccleſia, in qua miſſa celebratur, ſacrarium unum ſit in capella majori, aut prope ſacriſtiam, aut in ipſa ſacriſtia, ſi eccleſia frequens eſt, opportuno loco extructum. In parochiali vero, præter illud quod fontis baptiſmatis uſui eſt, alterum etiam loco ejuſmodi, niſi ubi pro reddituum tenuitate, proque exiguitate populi, illud unum ſatis eſſe epiſcopus cenſuerit.

In unaquaque item eccleſia parochiali ſuggeſtus decenter ad inſtructionum præſcriptum extruatur: unde parochus aliive concionatores ſacram concionem, vel lectionem populo frequenti habere poſſint.

Lampas, quocumque in altari collocata ſit, non a latere, ſed e regione poſita colluceat. E vitro autem conſtet, niſi e ferro, aut ſtanno conſtare aliquando neceſſe ſit, ut in locis Alpinis accidit, aliiſque, ubi ob frigoris rigorem vitrum frangitur: utraque autem aurichalci opere omnino decore tegatur.

Frequenter autem abſtergantur lampades, ut nitidæ, ac perlucidæ ſint.

XII.

De capellis, & altaribus.

Capellarum, & altarium locus, ne in ulla quavis eccleſia, quovis nomine cuiquam abſque epiſcopi auctoritate detur.

Altaria omnia amoveantur, quæ prope ſuggeſtum,

ANNO CHRISTI 1576.

gestum, aut organum extructa sunt, aut columnæ, pilæve hærentia: aut adversa altari majori, aut ecclesiæ januis nimis propinqua; aut alias quavis ratione incommoda, aut periculosa, episcopi judicio sunt.

Oblationes autem, & onera, emolumentave, & jura altarium, quæ emovebuntur, ad alia altaria ejusdem episcopi sententia transferantur.

Nec vero deinceps in ejusmodi locis ulla quavis causa altaria construi episcopus permittat: neque ullo modo liceat.

Altare unumquodque extruatur, aut si jam extructum est, ad rationes infra præscriptas, ex forma instructionibus constituta, ornetur, & accommodetur, ac reconcinnetur.

Lapideum sit vel saltem lateritium cum tabula lapidea, si consecrandum est.

Neque in eo fenestella, foramenve ulla ex parte sit, ubi quidquam asservari, aut recondi possit: nisi forte reliquiæ sanctorum sint.

Si vero columellis suffultum erit, ne quidquam item subtus ponatur.

Altitudine sit a scabello ligneo, seu bradella altaris, cubitis duobus, & unciis octo: longitudine vero ad minimum cubitis quatuor, latitudine item cubitis duobus.

Scabellum vero ligneum habeat, quod a fronte altaris cubitos saltem duos productum late pateat.

Tegmen omnino habeat, vel fornicatum, vel saltem ex asseribus, aut e tela cærulea, decenter picta, vel e serico, aut panno preciosiori confectum: ubi scilicet fornix non est, quæ totum altare, ac præterea sacerdotem celebrantem tegat; aut si fornix est, ab altari tamen ita distet, ut ea sæpe purgari facile, & commode queat.

Fenestella sit in pariete a parte epistolæ constructa, & lapide transversali distincta, ita ut pars superior usui sit ad pelvim cum urceolis, dum missæ sacrificium fit, reponendam: inferior ad aquam ablutionis projiciendam.

Adsit tintinnabulum appensum, vel certe, cum ibi faciendum est missæ sacrificium, e sacristia deferatur.

Sepiatur omnino altare unumquodque septo ferreo, vel lapideo, aut quibus locis ob inopiam episcopus id permittendum censuerit, ligneo; quod septum ab altari, congruo spatio distet, ad instructionum præscriptum.

Nec vero illud septum laicus ingrediatur.

Petra sacrata ita mensæ altaris inferatur, ut nullum offensionis calicis periculum adeatur: tactu tamen digiti possit dignosci.

Quæ quidem petra longitudine ne minor sit unciarum viginti: latitudine sexdecim.

Habeat unumquodque altare propria indumenta, ac ornamenta, & supellectilem omnem, decretis provincialibus, aut nostris etiam instructionibus præscriptam, tum ad ejus cultum & usum, tum ad missæ sacrificium in eo religiose decoreque peragendum.

Nec vero quisquam, etiam canonicus, aut alius majori gradu, dignitateve in ecclesia ulla præditus, excusetur, quo minus altare suum capellamve, quam obtinet, instruat, ornetque, ac propriam illis indumentorum & reliquam omnem supellectilem comparet ad idem præscriptum, etiamsi in eadem ecclesia sit altare, in qua ipse canonicatum aut dignitatem obtinet; aut etiam eidem canonicatus, vel dignitatis, ejusve præbendæ, unionis jure, aut alio quovis annexa sit capella, vel altare illud.

Ad capellas & altaria construenda, vel ornanda, vel reconcinnanda, vel aliis rebus, tum supellectili etiam opportuna instruenda ex præscripto instructionum nostrarum, si redditus debiti ministerii & aliarum rarum necessariam impensam superabunt; episcopus totum illud, quod supererit, aut partem arbitratu suo transferat: nisi aut alii sint qui jure debeant hæc omnia præstare, aut alia episcopi judicio opportunior ratio videatur, unde id fiat, quam ipse iniri jubeat; atque ut id efficiatur quod præscriptum est, omni juris ratione eos, qui debent, compellat.

Si vero alia ratione id præstari, aut absolvi, aut perfici posse episcopus non viderit: subtrahat interea aliquod tempus aliqua ex parte, vel etiam si opus erit, totum servitium, redditum vero, vel pecuniam servitio attributam impensæ applicet, quæ necessaria est ad illud servitium religiose decoreque explendum.

Episcopali cura diligenter cavendum est, ut cum altarium, onerum, juriumque ad ea pertinentium, tum etiam titulorum, qui interdum plures uni solum altari attribuuntur, memoriæ consultum sit perpetuo: ea enim, quemadmodum sæpe eveniisse compertum est, & brevi & facile periret, non solum quia ob varias causas illa aliquando amoventur, transferunturve; verum quoniam ob accessiones diminutionesque iis aliquando factas, onera etiam eisdem adjuncta nonnumquam commutantur, ut crebro item de iis ipsis oneribus ab episcopo interdum ob alias causas, etiam ex decreto Tridentino statuitur, decerniturve. Quamobrem episcopus librum, eumque certum ac perpetuum, confici; illumque in archivo episcopali diligenter asservari mandet. Quo in libro, anni spatio, altarium omnium, quæ in singulis urbis & diœcesis ecclesiis, jurisdictioni suæ, aut visitationi, etiamsi quovis modo illæ alias exemptæ sint, subjectis, collocata sunt, tituli & emolumenta, item jura, onera, si qua habent, sigillatim ordine recteque describantur.

Altaria præterea omnia & singula notentur, non solum quæ vel ex hominum memoria, vel ex aliis monimentis, scriptisve ad illa ipsa jam alias translata esse cognosci aliquo modo potest, verum etiam, quæ in posterum quavis de causa eodem transferentur, descriptis pariter illorum titulis, juribus, atque oneribus.

Tum etiam accurate suo loco notetur, si quid deinceps emolumenti, aut oneris ex legato, aliove nomine accesserit.

Rursus onerum commutationes, diminutionesve, si quæ fient, nominatim describantur; ac denique quæcumque de iis ipsis, ob missarum numerum, obque eleemosynarum tenuitatem, etiam ex decreto Tridentino ab episcopis, aliisve decerni statuique contigerit. Tum præterea certi illi dies, quibus ex Tridentino decreto ob illam causam commemoratio pro mortuis facienda est, qui eo nomine pia legata reliquerunt.

Onera vero hoc libro notata, singula in tabellam referantur; quæ ex decreto provinciali de ecclesiarum oneribus, in uniuscujusque ecclesiæ, illa habentis, sacristia affigi debet.

Hoc ipso libro altaria etiam singula, quæ ex concessa ab episcopo facultate in posterum extruentur, cum suis titulis, juribus, emolumentis, atque oneribus accurate describantur, facultate etiam illa in eum ipsum librum relata. Ideo qui ita extruxerit, & rector ecclesiæ cancellario episcopali mensis spatio ædificationem etiam absolutam denuntiet.

XIII.

ANNO CHRISTI 1576.

XIII.

De sepulcris.

Ne sepulturæ locus quovis nomine cuiquam detur: ut sepulcra fiant, constructurve in ulla quavis ecclesia, sine episcopi concessu scriptis exarato.

In choro autem, vel capella majori, nullo modo.

Nec vero in aliis ecclesiæ locis prope altaria, nisi tam longe sepulcra distent, ut sepulcrale os scabello, seu bradella altaris procul absit spatio salteri cubitorum trium.

Quæ autem propius extructa jam sunt, omnino amoveri, obstruique decernimus.

Fornicato opere sepulcra fiant: quæque e solo ecclesiæ nullo modo extent emineantve: sed illud plane adæquent.

Ab utroque ecclesiæ latere, dextero scilicet ac sinistro, eo ordine disposita extruantur, ut e regione sibi singula respondeant.

Operiantur, ne ullo unquam tempore fœteant, duplici integumento; quod forma quadrata, e lapide solido sit, ita tamen ut inferius integumentum e rudi, illud autem superius e polito lapide struatur, ecclesiæ pavimento æquale, quod item sepulcrali ori undique apte cohæreat.

In quo superiori integumento, ne crux, saeraque alia imago sculpatur.

Nec rursus imago alia, vel literæ, aut aliud omnino quidquam, quod extet aut emineat: neque quod ab episcopo prius probatum non sit, vel ab eo, cui ille id munus dederit.

Quæ sepulcra modo sunt, marmore, vel petra solida, non tecta, nisi trium mensium spatio apte tegantur, humo oppleantur, adæquato solo: ac nemo præterea in illis deinceps sepeliatur.

XIV.

De cœmeteriis.

Cœmeteria ut muro, vel alias tute undique sepiantur, & eorum ingressus bestiis occludatur, curet episcopus diligenter. In eorum medio crux firmiter erecta sit; quam aliquo etiam decenti integumento operiri conveniens sit.

XV.

De campanis.

Parochialis ecclesia, si campanas tres, grandiorem scilicet, mediam & minimam habere non possit, saltem duas, ubi fieri potest, habeat: easque distincto soni concentu inter se recte consentientes, pro varia divinorum officiorum, quæ fiunt, ratione & significatione.

Simplex ecclesia, oratoriumve, unam tantum campanulam habeat, ut Joannis XXII. pontificis constitutione sancitum est.

Campanis autem ipsis res nulla profana deinceps insculpatur, inscribaturve, sed crux & sacra aliqua imago, utpote sancti patroni ecclesiæ, piave inscriptio.

Neque rursus eæ in turrim campanilem sustollantur, antequam ab episcopo rite precibus, ac benedictione consecratæ sint.

ANNO CHRISTI 1576.

XVI.

De ornatu, decore, ac nitore sacrorum locorum.

Ne animalia, pisces grandiores, eorumve membra in ecclesiis appendantur; nisi quæ voti, aut piæ significationis causa episcopus permittenda censuerit.

Consecratæ altarium mensæ totæ licet aliqua ex parte lateritiæ sint, tela cerata ita contegantur, ut facile a mensa tela non possit amoveri.

Cum ecclesiæ fores patent, tunc altaria singula & mappis tribus mundis, una oblonga, quæ ad imam eorum partem pertingat, duabusque reliquis brevioribus vestita sint: ita ut gradus etiam ille ligneus, super altari a tergo collocatus, ab indumento nudus non sit, sed mappa munda totus sternatur: & pallio item coloris, quoad ejus fieri potest: pro festi dici, feriæve ratione decenter eadem ornata; ac tela viridi, ne mappæ pulvere, aliave sorde inquinentur, strata: & præterea cruce in medio collocata, & candelabris duobus, uno scilicet ab dextera, altero ab sinistra parte posito, instructa atque ornata semper sint. Idque quotidie in ecclesiis: quæ frequentantur, in ceteris vero ecclesiis, festis saltem diebus.

Tabella secretorum in unoquoque altari sit item, ea tamen ratione, ut peracta missa, non erecta sit, sed depressa sub tela, mappave recondatur.

Quibus in ecclesiis, feria quinta hebdomadæ sanctæ, sepulcrum ornatur, aut constituitur, ubi corpus Christi domini asservatur, cum illud glorioſum fore Isaias prædixerit, sicut precioso ornatu decorari debet, ita in iis cavendum est, *Isa. 11.* ne profanus & parum decens sit ornamentorum apparatus. Ne igitur cubilis stragula, cortinæ, conopea, seu tentoria, ad usum profanum adhibita, ad illum circumveniendum, atque exornandum usui sint: nisi ecclesiæ oblata, ejus jam propria facta & sacro usui dicata sint.

Idem sancitur de vestibus & ornamentis, quibus sacræ sanctorum, sanctarumque imagines induuntur.

Ne ecclesiæ oratoriave situ, pulvere, aut alio squalore obsordescant.

Ubi præterea inter altare majus & parietem, qui a posteriori ejus parte est, locus non multi spatii datur, relinquiturve, quamvis exiguus, qui chorum non capiat, is etiam locus ab omni situ, squalore, ac sorde purus munduſque conservetur.

Ne in ecclesia, vel pro foribus ejus, neve in oratoriis, aliove sacro loco colligendæ eleemosynæ causa, ne ipsius quidem ecclesiæ, aut ejus fabricæ, rectorisve nomine, capsula, vasculum, mensa, aliudve ejus generis, etiam extraordinarie collocetur, aut jam collocatum in posterum permittatur, nisi episcopi concessu literis exarato: tuncque ei capsulæ, vel rei aliæ ad id paratæ, duæ claves apponantur, diverso fabrili opere fabricatæ: quarum altera teneatur ab eo, quem episcopus nominarit: altera ab iis, quorum nomine eleemosyna colligetur. Si contra fiet, pœna sit arbitratu episcopi, tum eleemosyna collecta locis piis addicatur item illius arbitrio.

Si quæ capsæ episcopi concessu in ecclesia constituentur, aut collocabuntur, in quas a fide-

ANNO CHRISTI 1576.

libus, ut plerisque in locis pietatis studio fit, A vel frumentum, vel legumina, vel alia quævis eleemosynæ nomine conjiciantur: eæ ne intra capellæ, altarisve, quo fidelium ejusmodi res offerentium concursus fit, cancellos, aut clathra ferrea ita ponantur, ut ipsis fidelibus, eleemosynas collaturis, necesse sit cancellos ingredi.

Ut & ecclesiarum nitori consulatur, & strepitibus ac rixis; quæ sedium muliebrium, quas bradellas vocant, in ecclesiis collocatarum situ existere sæpe solent, occurratur; utque simul in iis ecclesiis, quæ præsertim angustæ admodum sunt, populi frequentiæ spatium majus detur: eæ sedes omnes, ubi constitutæ sunt, amoveantur: nec vero in posterum ullæ unquam B collocentur: communes autem aliquas, easque humiles, simplici fabrili opere confectas, modo & forma in nostrarum institutionum libro præscripta, collocari constituique liceat concessu episcopi.

Eæque sedes communes, aut confratriarum, quæ in ecclesiis constitutæ sunt, sumptibus, aut pecunia a populo contributa, fieri poterunt, aut alia quavis ratione, quæ episcopo potior videbitur.

Altaria item, sacræ tabulæ, & imagines, ac parietes ipsi perpetuo eniteant: tum fenestræ non subobscuræ, sed perlucidæ sint: pavimentum autem saltem quoque octavo die diligenter verratur. Hæc omnia præstari cura sit rectoris C cujusvis ecclesiæ.

Adhibeatur item diligentia, & gravi pœna mulctaque agatur, ut & ecclesiæ & oratorii & cœmeterii parietes ab urina, aliisve cujusvis generis sordibus mundi conserventur.

Arbores, stirpes, aliaque ejusmodi arbusta ab ecclesiis, & oratoriis quibusvis remota sint, ut ne radices dilatatæ parietibus officiant: aut rami diffusi tecta operiant, unde detrimentum ipsis tectis existat. Si qui vero rami ejusmodi tectis jam officiunt, amputentur omnino.

Vites præterea, hederæ, aliæque id generis herbæ, quæ succrescentes exterioribus ecclesiarum, aut oratoriorum parietibus adhæreant, D prorsus convellantur.

A rubis prætera & spinis & aliis id generis, quæ adnasci solent extrinsecus, iidem parietes mundi, & a cæmentorum item, lapidumque congestu remoti custodiantur.

Ex cœmeteriis porro vites, arbores frugiferæ, & aliæ etiam infrugiferæ cujusvis generis, aut arbusta, stirpesve omnino convellantur atque excidantur.

Neve in posterum in his sacris locis quidquam conseratur, nec vero seratur.

Nec fenum ex his succidatur, neve herba item viresceus quæ bestiis pabulo sit vel detur.

Neve in earum fines res ulla abjiciatur, cujus gravis teterve odor sit, aut aliud quidquam sa- E cris iis locis inhoneste fiat.

Stabula etiam armentorum & cujusvis generis animalium inde procul sint.

In iisdem ne lignorum strues fiat, ne tigna congerantur, ne cæmentorum, lapidumve acervus sit: nec denique quidquam loci illius decori, nitorive, ac religioni sanctitative repugnans.

XVII.

De profano usu a sacris locis tollendo.

Ne ædium, agrorum, rerumque aliarum ejusmodi, quæ vel locandæ, vel vendendæ proponi aut proscribi publice solent, neve omnino rei cujusquam profanæ schedulæ, scriptave ullis ecclesiarum, oratoriorumve, aut cœmeteriorum foribus, valvis, parietibusque, aut in quovis sacro loco in posterum affigantur.

Ne item res venales in ecclesiarum & oratoriorum, cœmeteriorumve parietibus appendantur, neque intra loci spatium, quod aqua aspergitur, cum ecclesiæ consecratio fit, aut intra stillicidii fines, aliudve loci majus intervallum, episcopi judicio præscribendum.

Neve item officinæ, tabernæve quovis materiæ genere, etiam tabulis, asseribusve confectæ, vel ipsis parietibus inhærentes, vel in cœmeteriis, sacrisve locis, aut omnino intra illius spatii, aut intervalli fines, ullo modo construantur, aut collocentur. Quæ vero jam constructæ, collocatæve sunt, inde quamprimum penitus amoveantur.

Ne ecclesiæ, aut capellæ, aut etiam oratorii, in quo missæ sacrificium aliquando peragitur, tecta palearum acervis, neve aliqua lignorum strue onerentur: ac item a parte superiori, vel cœnaculum, vel cubiculum, vel omnino locum habeant, ubi aut dormiatur, aut habitetur, aut quidquam profani fiat. Quæ vero loca jam ejusmodi sunt, omnino amoveantur.

Ne frumentum, milium, hordeum, ullumve tritici, aut leguminum genus, ne poma item, ne instrumenta ad prædiorum rusticorum usum comparata, ne cujusvis generis supellectilem profanam, ut ab Innocentio tertio pontifice in concilio Lateranensi " sancitum est, ne de- " cap. 19.
nique quidquam a domo Dei alienum in ecclesia, etiam non consecrata, aut in oratorio, aut in cœmeterio recondi, aut asservari ab ullo quovis homine liceat. Vetitumque præterea sit, nisi cum interdum aliter episcopus faciendum censuerit, clavem illius ecclesiæ aut oratorii, etiam diœcesani, ruralisve, laicis hominibus, præsertim vero colonis, vel conductoribus ejusdem ecclesiæ ædium, vel prædiorum, committi, aut ab illis custodiri, servarive.

Ne campanæ in eis conflentur, neve aliquid ferruminetur: neve fabrile quidquam, aut aliud hujus generis fiat, nisi quæ ad ejusdem ecclesiæ, aut oratorii usum, ornatumve, alibi fieri non possint.

Ne in cœmeterio frumentum, quasi in arca ventiletur; ne tritura fiat: ne palea, frumenta, fruges, expandantur: nec vero telæ, pannive linei, lixivio, aquave madefacti, Soli ibidem exponantur: neque in eo feminæ, maresque colo quidquam neant, neve suant, aut aliud præterea opus faciant, eorum sacrorum locorum rationi alienum.

Ecclesiæ ostia, cœmeteria item, aut rectori, aut etiam aliis usui ne sint, res profanas, onerave asportantibus, hacque & illac per ecclesiam, sacraque loca, quasi per viam publicam transeuntibus; cui rei plane ut occurratur, cautionem omnem episcopus adhibeat.

Ne grammaticæ humanarumque literarum rudi-

ANNO CHRISTI 1576.

rudimenta, quæ sæpe inanibus Gentilium fabellis traduntur, aut aliæ omnino literæ, præter sacras in ecclesia, tamquam in ludo literario, pueris aperte exponantur; sed rudimenta solum doctrinæ Christianæ, & cetera quæ in illis scholis pueris tradi consueverunt.

Si quo tamen in loco ex causis, hoc concilio probatis, parocho permissum erit alia docere, non vetamus, si domus parochialis angustia necessario postulet, hoc officium ab eo præstari ferialibus diebus in ecclesia permissu ejusdem episcopi.

Quæ permissionis facultas scripto detur, tum præterea locus certus, ac quam longe fieri poterit, ab omni, præsertim majori, altari remotus, ad id muneris deligatur: extra cujus loci fines pueri ne vagentur, nec vero ob eam causam in ecclesia morentur, nisi cum parochus, qui eos in disciplinam suscepit, præsens adest.

XVIII.

De religiosa in sacris locis conversatione.

Ne sacris mysteriis dicata, & a Deo electa templa sancta pateant iniquitatibus hominum, quo præsertim tempore, peractis divinis officiis, nemo adest clericus custos; id curet episcopus, ut ecclesiæ & urbanæ & diœcesanæ, certa pro ratione locorum constituta hora, claudantur & aperiantur item. Quod si ob causam aliquando diutius, aut per totum diem eas patere oportet; caveat tamen, efficiatque episcopus, ut quo tempore patentes sint, atque apertæ, custos aliquis clericus adhibeatur, qui semper adsit, & quæ loco illo sacro indigna sunt, ibi peragi prohibeat.

Ubi vetus illa consuetudo, cum ab aliis, tum ab sancto Chrysostomo in primis testificata, eaque non sine aliqua mysterii significatione instituta, ut separatim scilicet in ecclesia viri a mulieribus essent, in provincia nostra intermissa, aut nulla est; episcopotum cura plane restituatur, quemadmodum & adhuc in compluribus ejusdem provinciæ ecclesiis retinentur, & olim in usu fuisse cognoscitur ex antiquis earumdem ecclesiarum exædificationibus; in quibus separationis ac distinctionis hujus vestigia his etiam temporibus extant. Qua in consuetudine restituenda modus, & forma illius distinctionis extruendæ, muniendæve per eos, quorum interest, servetur ad præscriptum instructionum nostrarum, de fabrica ecclesiastica editarum.

Uniuscujusque autem ecclesiæ rectoris cura sit, locum in ecclesia, ostiaque pro ingressu, & egressu separata, sexui utrique assignare, ac propterea quibus in ecclesis opus est, plura ostia loco opportuno aperire, ad præscriptum episcopi, ex institutionibus fabricæ.

Ad loca illa sub gradibus, altarique majori extructa, quæ martyria confessioneve ab antiquis vocantur, magna cautio adhibenda est, ne viri, & feminæ ingrediantur eodem tempore, præsertim in populi præsentia.

Quare in illis ecclesiis, in quibus ingressus ad ejusmodi loca, mulieribus omnino interdictus non est, si dividi commode ea non poterunt, ut viri a feminis separatim sint, saltem quod ad illa attinet, quæ obscuriora, aut non satis ampla sunt, certus dies, certaque hora ab episcopo constituatur, qua ad illa alteri sexui separatim pateat ingressus.

ANNO CHRISTI 1576.

Ne quis, ne in atrii quidem ecclesiæ finibus, nedum in ecclesia, aut cœmeterio rixas, simultates, aliasve quasque res, quæ offensionem, scandalumve pariant, ullo pacto excitet; neve gladium, ut concilio Triburiensi sancitum est, armaque stringat, aut iis quemquam aggrediatur. Si quis contrafecerit, postquam spatio, quod ei episcopus præstituerit, monitus facti sui excusationem defensionemve justam nullam attulerit, communione ejusdem arbitrio privetur.

Pro foribus, atriove ecclesiæ, præsertim quo tempore sacra, divinaque officia celebrantur, ne pila ludatur, aut aliud quidquam fiat, agaturve, unde strepitus, clamoresve excitentur, quibus divinæ officiorum preces interturbentur. Qui secus fecerit, pœnam, mulctamve subeat episcopi arbitrio.

Illud parochus sedulo agat, ut mulieres lenocinio, meretriciove quæstu infames, ne domicilium habitent, quod vel ecclesiæ, vel ædibus parochialibus, aut virorum, mulierumve monasteriis continens, ut prope inhæreat.

XIX.

De ecclesiarum, & altarium consecrationibus, aliarumque rerum benedictionibus.

Ecclesiæ, saltem parochiales, non consecratæ infra annum in civitate, per diœcesim vero infra biennium, omnino consecrentur; item parochialium ecclesiarum majora altaria, quæ consecrata non sunt, quamprimum poterunt.

Cum parochialis ecclesia consecranda erit, jejunium in vigiliis cum supplicationibus populus suæ quisque parochiæ servet: tum in die etiam ipso, quo consecratio fiet, abstineat ab omni servili opere; eumque diem festum colat, & celebret; idque utrumque propterea a parocho ante denuntietur.

Liber episcopo curante conficiatur, idemque in archivo episcopali asservetur, in quem ecclesiarum, altarium, cœmeteriorumque consecrationes, & campanarum benedictiones ordine relatæ, ad perpetuitatemque posteris proditæ extent.

In ecclesiæ item uniuscujusque sacristia liber ejusmodi sit, aut certe aliud scripti genus publica auctoritate munitum, de illius ecclesiæ, suique cœmeterii, & altarium consecratione, & campanarum benedictione.

Quo firmius vero, magisque perpetuum consecrationis ecclesiarum, & altarium monimentum posteritati prodatur, uniuscujusque ecclesiæ consecrationis diem, annumque literis, etiam in marmore incisis, recte notari, tabulamque marmoream, in qua tota consecrationis narratio exaretur, in pariete ab ecclesiæ fonte, non longe a janua primaria loco illustri bene affixam collocari mandamus. Idem jubetur de altarium majorum consecratione. Aliorum vero altarium cujusvis ecclesiæ consecratio, pictura saltem aliqua, vel alio signo exprimatur, vel in altari ipso, vel loco proximo.

Antiquus ille benedictionis ædium, quæ vel recenter ædificatæ sunt, vel immundis spiritibus, aliave ratione vexantur, ritus, ubi in usu esse desiit, episcopi cura restituetur. In illa

porro

ANNO CHRISTI 1576.

porro benedictione parochus ritum, preces, A psalmos, orationes, in libro sacerdotali, rituali ve præscriptas adhibeat.

XX.

De ratione adhibenda in ecclesiis, altaribusque profanandis.

Ecclesia, si qua aliquando, quavis auctoritate profananda est, ut ne vario ceremoniarum usu, sed certa, & una eademque ratione profanatio fiat, ita ut infra præscribitur, profanetur.

Primo si quæ sacræ reliquiæ corporave sanctorum in ea reconduntur, aliquot ante profanationem diebus, diligenter recognita, ad ecclesiam, in quam transferri episcopo placuerit, rite ex præscripta ratione transferantur. Ad quam sacrarum reliquiarum translationem illius viciniæ, ecclesiæque clericus in primis conveniat, in quam deferuntur, convocato etiam præsertim ejusdem viciniæ populo.

Sacræ etiam imagines eo transferantur.

Deinde ecclesiæ altaria per sacerdotem, cui episcopus profanationis facultatem, scripto exaratam, nominatim dederit, hac ceremonia amovebuntur.

Primum aliquantisper, genibus ad altare profanandum flexis, tacite orans, orationem dominicam, salutationem angelicam, & orationem de sancto dicat, cujus nomini altare illud dicatum est; tum ubi oraverit, illud ab omni parte detegat; lapidem consecratum ita apte evellat, ut ne confringat: tum manibus suis lavet atque abstergat; deinde aquam in sacrarium effundat. Lapide ita amoto, diligenter, religiosque perspiciat, si quæ sacræ reliquiæ insunt, quas inventas certo honestoque loculo clausas, atque obsignatas asservet; &, ubi episcopo denuntiarit, in ecclesia, ad quam translatio fit, ad episcopi præscriptum recondendas & asservandas tradat: tum reliqua altaris pars ab operariis amoveatur. Idque omne in singulis altaribus amovendis rite servetur.

Præterea alio post altarium amotionem die, per homines, quos episcopus adhibere voluerit, fidelium ossa exhumentur; unoque loco collecta reponantur præsente eodem sacerdote: qui antequam exhumationis initium fiat, tacitus item, *ut supra*, ad altare majus precetur, cum processione cleri, & populi viciniæ, infra cujus fines ecclesia profanata est, ossa efferentur ad locum, ubi reponenda sunt; dumque efferuntur, ut pro mortuis fit, precum officium dicatur; tum in ecclesiæ loco, ubi reponentur, viciniori pro mortuis itidem missæ sacrificium fiat.

In ecclesiis autem dirutis, ad usumque pro- Sess. 24. de ref. c. 7. fanum conversis, crucis insigne figatur ex Tridentini concilii sanctione, quod signum facile amoveri non queat.

Altaris item unius, quod sine ecclesia profanandum est, ratio ut supra de altaribus in ecclesia profanandis præscripta servetur.

Cœmeterii præterea profanandi modus, ut ecclesiæ, idem teneatur.

ANNO CHRISTI 1576.

XXI.

De sacristia.

Sacristia unaquæque habeat quæ sequuntur: Primo armarium, vel vestiarium unum, plurave ad indumenta conservanda instructa; suis capsulis, aut loculis, aliove modo, opereve multipliciter, ordineque distincta, pro ecclesiæ ratione, vel supellectilis copia.

Tum præterea oratorium separato, quantum possit, loco positum, atque distinctum: ubi possit sacerdos in solitudine se colligere, & orare ante & post missæ celebrationem.

B Labellum item cum manutergio appenso, ad manus abluendas & abstergendas.

Tabulam etiam de orationibus, sacro unicuique indumento accommodatis.

Tabellam quoque appensam, ad concilii primi provincialis præscriptum, in qua tabella & missæ, & anniversaria singula ordine notata sunt; quæ vel ab universo illius ecclesiæ clero, vel ab unoquoque in singulos dies, hebdomadasve peragi præstarive debent.

Ac reliquas item tabellas, ex instructionum præscripto, aliasve episcopi jussu confectas.

Sit in sacristia item tabella, in qua singuli episcopi, qui ecclesiæ illi præfuerunt, notata temporum ratione descripti sint; ut frequentius C sacerdotes commeminerint pro illis preces & sacrificia offerre.

Vestes autem sacræ, ceteraque ornamenta, volumina item ecclesiæ usui ministerioque addicta, ac reliqua ecclesiastica supellex, & parochiales item codices in sacristia certis armariis recte etque ordine asserventur. Nec vero sordibus, situ, squalore, pulvereque obsordescant; sed, quoad ejus fieri potest, ab omni sorde, & inquinamento pura omnia & singula sint ac integra: ac nullo præterea modo lacera, sed sartatecta, nec male compacta.

Baptisterii, sacrarii, tabernaculi, lunulæ, vestium; aliarumque ejusmodi rerum forma, D institutionum nostrarum libro demonstrata, in omni ecclesiæ cathedralis sacristia ponatur: ad cujus similitudinem reliquæ, quæ in aliis ecclesiis adhibentur, recte confici possint.

In sacristia ipsa silentium servetur accurate: neque in eam pateat aditus laicis, nisi necessario.

Caveant ecclesiarum rectores, aliive ministri, ne aulæa, peristromata, tapetia, aliaque supellectilis, & ornamentorum genera ecclesiæ, aut sacristiæ addicta, ad domesticum usum ullo modo unquam adhibeant: nec vero aliis utenda dent. Vestes autem sacræ, aliaque indumenta, missæ, divinorumque officiorum cultui dicata, in vulgus cuiquam exposita E ne sint; sed armario, vestiarioque inclusa, clave obserentur; neque laicorum manibus contrectentur, ut antiquo canone cautum est.

XXII.

De bibliotheca

Sicut in libris sacris, voluminibusque sanctorum, & aliis ecclesiasticis cujusvis generis codicibus, copiose, sumptuoseque comparandis, diligens fuit accurataque majorum industria: ita in iis ipsis asservandis, illorum, qui succesſe-

ANNO CHRISTI 1576.

cesserunt non negligens studium, nec vero cura minor esse debet, cum iis manu scriptis, rectèque exaratis voluminibus, in tanta librorum corruptela, his præsertim temporibus per hæreticos introducta plurimum adjumenti rebus ecclesiasticis publicis afferatur, & ad catholicæ doctrinæ veritatem tuendam, & ad coarguendam illorum, vitiose illa depravantium, temeritatem.

Bibliothecæ igitur ecclesiæ, ubi ecclesiastica volumina, aliive codices sunt, certus locus, ubi nullus constitutus est, in episcopalibus, aut in canonicalibus, aliisve ecclesiæ ædibus, curante episcopo constituatur.

Quod in loco armaria aliquot extruantur, eaque sitibus distincta, in quibus codices, & volumina quæcumque ibi extant, non acervatim, sed ordine disponantur.

Index præterea fiat, in quo pro disciplinarum genere, aut pro alphabeti ratione volumina singula notentur.

Isque index certo loco in perpetuum asservetur, notatis etiam deinceps ordine aliis libris, quicumque in posterum eidem bibliothecæ quovis modo accesserint.

Volumina, quæ pro vetustate, carie, situve obsordescunt, librario opere poliantur.

Dissoluta, & male compacta, conglutinentur.

Ab operculo nuda, asseribus, coriove legantur.

Vetustate, aliove modo consumpta, reconcinnentur, & ad perpetuitatem opere recenti, novisque librariis integumentis instaurentur.

Si præterea quo anno unumquodque volumen manu exaratum sit, animadverti potest, id etiam breviter in eo indice notetur; tum præterea quo charactere scriptum, ut ex iis antiquitas colligi possit, quæ aliquando usui, & utilitati ecclesiasticæ & publicæ esset, ad emendatam voluminum impressionem.

Episcopus, de consilio capituli, canonicum aliquem, usu peritum, literarum studiosum, instruendæ, agendæque bibliothecæ cupidum constituat, qui illius curæ diligenter præsit. Illius vero officium duret ejusdem episcopi arbitratu. Si qua tamen in ecclesia probatæ consuetudinis est, a capitulo bibliothecarium deligi, ab eodem deligi non vetatur.

Cura vero episcopi omnino sit, bibliothecam aliquando invisere; sique per eum, & per canonicos ratio aliqua iniri potest, qua in bibliotheca librorum ecclesiasticorum copia augeatur; id solicite curetur, ut ejusmodi librorum apparatu, publicæ, episcopali, canonicali, clericalique commoditati atque usui consultum sit.

XXIII.

De oratoriis in via sitis.

Oratoria, ubi missæ sacrificium non fit, in viis, & ejusmodi locis posita, altare nullum omnino habeant. Valvis, & clave ab ostio muniantur. Quæ clavis a parocho custodiatur, intra cujus parochiæ fines posita illa sunt.

Extruantur non in campis, sed in via publica, ut iter facientes, eorum locorum prospectu pie commoti, paululum precando consistant.

Quæ oratoria si ita angusta sunt, ut ne ostii quidem valvas intus patentes capiant, cancellis ligneis a parte anteriori sepiantur.

ANNO CHRISTI 1576.

Et quoniam sacræ imagines, quæ in exteriori pariete oratorii exprimi solent, cum ita expositæ sint, luto, sordeve inquinari, vel indecentius, injuriosiusque tractari possunt; ne extrinsecus in ipsis oratorii parietibus pingantur; aut alio modo exprimantur, nisi edito loco fiant, ubi ab omni labe integræ conserventur.

In ipsis vero oratoriis intus aliqua omnino sacra imago sit.

Quorum oratoriorum ostium si e solido asservere constabit, nec vero cancellis erit compactum; fenestella in eo, ac duæ præterea, in pariete anteriori scilicet, ab utraque ostii parte sint clathris ligneis saltem munitæ, ut intro a prætereuntibus possit sacra ipsa imago inspici, ac veneratione coli.

Pilæ quædam structiles, in viis publicis constructæ, cum sancta aliqua imagine, vel cruce, edito loco picta, aliove modo expressa, a superiori parte tectæ conserventur, ne corruant.

Cureturque item, ut aliæ ejusmodi pilæ ad hominum pietatem excitandam certis congruis locis ædificentur.

XXIV.

De oratione.

Orationis vespertinæ, olim in hac provincia institutæ, signum distinctis campanæ ictibus, ut episcopus præscripserit, detur. Ubi vero in vicis, & pagis, ob campanæ exiguitatem, sonus ita difficilius exauditur; non intermisso, sed continenti sono per horæ quadrantem, illius significationem fieri, si ita censuerit, jubeat episcopus.

Rursus qua in ecclesia parochiali, diœcesis præsertim, ob vacationem; vel ob aliam causam, nullus, vel sacerdos, vel clericus aliquando est, qui hujus orationis signum campanæ det; alia per episcopum, vel vicarium foraneum ratio ineatur, qua illius significatio fiat, campanæ item sono.

Ubi domicilia inter se proxima, aut continentia sunt; in ecclesia, tum maxime diebus festis, illam a populo fieri, convenientius est: quem frequentem convenire omni officio parochus curet.

Ipse vero si adesse neglexerit, intermiseritve; mulctetur episcopi judicio. Curet autem parochus, ut in ecclesiam non tardius multo ducatur, quam ad statam horam, qua sub crepusculum noctis salutationis angelicæ signum datur.

Si ex pagis & vicis, præsertim frequentioribus, in ecclesia parochiali fideles difficilius convenire possunt, quoniam ab ea aliquantum illa loca distant; constituat episcopus ecclesiam, aut capellam, oratoriumve illis singulis propinquiorem, aut commodiorem; aut denique crucem, sacramve aliam imaginem in trivio erectam; quo etiam sub dio ad orationem vespertinam convenire liceat.

Quæ orationis ratio in capella, in oratorio, vel in ecclesia, quæ parochialis non est, etiam adhiberi poterit.

Si quando præterea, aliis etiam diœcesis locis, pluviæ vis, nives, aliave temporis gravitas, itineris difficultati adjuncta, difficiliorem fidelium con-

ANNO CHRISTI 1576.

conventum ad ecclesiam parochialem faciat, ne ob ullam causam a tam salubri orationis instituto, & multiplicibus apostolicæ sedis privilegiis commendato, ullo die populus desistat. Quo in officio in iis locis adjuvetur maxime opera sacerdotum, & clericorum quorumcumque illius pagi locive.

At ubi neque his rationibus fieri poterit, ut fideles omnes uniuscujusque loci in unum conveniant ad hanc orationis communis exercitationem; domi saltem ab unoquoque, qui ad ecclesiam non convenerit, cum familia sua certo loco fiat.

Norint porro fideles, quod etiam concilio Aurelianensi quarto olim jussum est, sibi sæpius singulis diebus orandum esse; quod si aliquando frequentius non possunt, saltem non vesperi solum, sed etiam mane id a se præstari oportere. Quare episcopi cura sit illum vespertinæ orationis quotidianæ communis usum, mane etiam, paulo scilicet ante auroram, aut sub ortum Solis, id quod in plerisque hujus provinciæ locis jam servari cœptum est, ubique locorum cum in urbe, tum in diœcesi sua paulatim introduci, atque ea ratione institui, ut vel in ecclesia, vel suæ quique domi cum familia certo loco, vel in officinis, tabernisve, vel in ipsis etiam agris, atque adeo in itinere, vel in aliis denique locis, ubicumque, ut illo concilio cautum est, ea matutina hora sunt, & patresfamilias, & liberi, & famuli, & artifices, opificesve, & operæ, institoresve, & ceteri, quicumque sunt, sive mares, sive feminæ, hujus matutinæ orationis officio, antequam artificium, negotium, remve ullam aggrediantur, precibus litaniis, omnique oratione, ac toto animo, menteque vacent, sicque quotidianarum actionum, operum, & negotiorum initium, a Deo faciant, finemque itidem.

Nimbis, procellisve imminentibus, sicut ecclesiasticæ consuetudinis est, campanis sonetur, tum ad tempestatem, ut divina, quæ ex solenni prece, sacraque benedictione illis inest, depellendam, tum ad Dei misericordiam implorandam Christianæ pietatis orationibus: ita fideles, earum sono tunc excitati, in ecclesiam, vel cathedralem, vel parochialem, vel in aliam saltem propinquiorem, ad orandum conveniant: si minus possunt, saltem ubicumque sint, sive domi, sive foris, supplices Deum orent; tum clerici, psalmis, litaniis, precibus & orationibus, quæ ex ritu sanctæ matris ecclesiæ ad arcendam tempestatem dicuntur, Dei misericordiam deprecentur.

Parochi vero in primis sit, cum in ecclesia sua hoc officium religiose præstare ad præscriptum libri ritualis, aut sacerdotalis: tum solicite convocare clericos, & populum; ut ob eam causam Deum sancte precaturi, ad ecclesiam frequentes concurrant. Idque ipsum prout in concionando usuvenerit, aliquando fideles paterne, diligenterque monere meminerit.

XXV.

De verbi Dei prædicatione.

Verbi Dei prædicatione, tractatione multiplex illa quidem & magna nos hoc admonet, ut præter illa, quæ superioribus conciliis nostris provincialibus eo de genere constituta sunt, hæc etiam pro dignitate rei, proque utiliori ac faciliori illius muneris præstandi ratione decernamus.

Illud proprium, ac peculiare sit, non solum episcopi, sed etiam parochi, genus docendi, ut beati Pauli apostoli exemplo sigillatim cujuscumque status homines uterque instruat, & præcipua virtutum officia demonstret; modo filios, modo parentes, nunc servos, nunc dominos, nunc viros, nunc uxores, nunc senes, nunc juvenes erudiens, ac diligenter quæ cuique propria sunt præscribens, paterna caritate & solicitudine fideles sibi commissos a vitiis deterreat; tum ad virtutes accendat, & testimoniis divinarum literarum, & sanctorum patrum doctrina, atque exemplis, & sacris ecclesiasticæ doctrinæ traditionibus & similitudinibus & sanctioribus etiam figuris.

Quod sane officium, si gravi oratione, & ab omni vel artificii, vel hominis sua spectantis, suspicione aliena tractabitur; majorem inde fructum, juvante Domino, fore sperandum est. Nec vero minus in publicis sermonibus, quam in privatis etiam colloquiis & secretis confessionibus, apostoli præceptum uterque implere studeat, arguendo, obsecrando, increpando omni patientia & doctrina.

Id plane sibi proponat, optime nosse, quæ in populo vitia, peccatave potissimum evellenda, quæ rursus virtutes in primis disseminandæ sint; eoque intendat maxime omnem vim prædicationis suæ. Nec vero semel, atque iterum, sed sæpe, prout usuvenit, in eodem unius, vel virtutis suadendæ, vel vitii detestandi studio versetur; quoad, quantum in se est, perenni quadam doctrinæ perseverantia, & perpetua quasi pugna, & contentione, id quod olim sanctissimos episcopos, Ambrosium, Augustinum, & Chrysostomum fecisse constat, fidelium animos, etiam in male agendo pene obfirmatos, expugnet, depravatosque vivendi mores jam inveteratos, radicitus juvante Deo evellat.

Quod ipsum ut concionator omnis præstet atque exequatur, cum ad aliquem locum mittitur; tunc & episcopus & loci parochus & vicarius foraneus, si ad locum diœcesis mittitur, conquisitas, collectasque paulo ante diligenter morum corruptelas, tunc frequentiores eo loci, ubi concio habenda erit, verbi Dei concionatori tempestive significabit: rursusque eumdem admonebit, si quod pietatis opus est, quod in illa parochia, locove, eo tempore, vel institui, vel vehementius excitari velit.

Parochi præterea, ut & concionando & docendo fideles sibi commissos salutaribus institutis, sanctaque disciplina instituere possint; eos sibi libros, cum per facultates possunt, comparare studeant, qui a probatis auctoribus pie & docte conscripti, viam & rationes aperiunt, partim ad sanctissimam sacrarum literarum explicationem optimamque concionandi normam; partim ad spiritualis vitæ institutionem, virtutumque Christianarum exercitationes, tum denique ad parochialis ecclesiæ curam sancte & religiose gerendam.

Eorum autem in pascendo populo verbi Dei prædicatione, industria & doctrina, & in eo genere salutaris progressus, ab episcopo cognoscatur, vel illis in episcopales ædes, aliove aliquando coram se ad concionandum evocatis, vel etiam ex sermonibus quos habuerint, aliquan-

ANNO CHRISTI 1576.

quando ad ipſum epiſcopum miſſis, ut provinciali decreto olim ſancitum eſt, vel alia omni ratione, quam inierit idem epiſcopus.

Curent epiſcopi, quod veteris eccleſiæ inſtituti eſt, ſermonem, ſacramve concionem ubique intra miſſarum ſolennia potiſſimum haberi, ſive ab illo eodem ſacerdote, qui miſſam tunc celebrat, canitve, ſive ab alio habeatur: idque præterea; etiamſi miſſæ ſacrificium pro mortuis fiat; niſi ſermo aliquando epiſcopi conceſſu de mortui laudatione in eccleſia habeatur, qui nullo modo in miſſa, ſed ea peracta, pronuntietur. Cum vero concionis, ſermoniſve munus in miſſæ ſacrificio præſtatur; id fiat ſemper ſtatim poſtquam euangelium recitatum eſt, ut eccleſiaſtici ritus ratio poſtulat, non in alia miſſæ parte aliove tempore.

Epiſcopus, cum in miſſæ ſolennis ſacrificio ſermonem, aut concionem habet, mitra, epiſcopalique ſacro omni veſtitu, quem in miſſa adhibet, indutus ſit.

Cui concionanti, miniſtri eccleſiaſtici, ſacris veſtibus rite induti, ſeptem, ut antiquo canone juſſum eſt, ubi poteſt, ſin minus, pauciores ab utroque ejus latere aſſiſtant.

Adſit etiam vel dignitate præditus, vel canonicus, vel alius denique, ad quem ex probato inſtituto ſpectat baculi paſtoralis ſuſtentatio, pluviali indutus; qui ante ipſum a latere ſiniſtro baculum manu ſuſtineat.

Si vero ſermonem in miſſæ ſacrificio non ſolenni habet, ſacris item veſtibus, miſſæ ſacrificio dicatis, utatur & mitra, & cum baculo item adſit miniſter. Eique aſſiſtant præterea miniſtri duo ad minimum, ſuperpelliceo, aut ſi canonici, vel dignitate præditi ſint, ſuo in choro officiis ſtato habitu quotidiano induti, niſi pro alicujus celebritatis ſolenniſve actionis, ac populi concurſus ratione, aliis ſacris veſtibus eos amictos eſſe aliquando juſſerit.

Id porro muneris obeat, ſedens in medio altari, in faldiſtorio, aut in ſede loco eminentiori collocata, aut in cathedra epiſcopali; aut etiam ſuggeſtum, ambonemve aſcendat: ubi iidem ſedens & mitra item ornatus, ceteriſque ut ſupra adhibitis, commodius a populo conſpiciatur & audiatur.

In alia vero actione, quam in miſſæ ſacrificio, aliove tempore, prout actio ſolennis, populive frequentia eſt, ſermonem iiſdem, ut ſupra, locis, arbitratu ſuo, habeat, pluviali & mitra etiam indutus, adhibitis quoque, vel pluribus, vel duobus ſaltem, qui digniores aliis in eccleſia ſint, ubi de more illius eccleſiæ epiſcopo in ſacris actionibus ii aſſiſtere ſolent, vel archidiacono & altero diacono, qui digniori loco ſedet, aut demum duobus, ut epiſcopo videbitur, canonicis diaconis, ſacro diaconali amictu veſtitis.

Quod ſi cappa epiſcopali & ſtola potius, quam pluviali, & mitra uti maluerit: illi duo aſſiſtentes, non ſacro diaconali amictu, ſed ipſi & alii miniſtri ſuperpelliceo, aliove ſui canonicatus, dignitatiſve in chori officiis inſigni induantur: adhibeaturque præterea, non ſolum qui paſtoralem baculum, ſed alter etiam qui mitram a dextro latere teneat. Cum vero ſermonem, aut concionem, minus frequenti populo, aut in actione minus ſolenni, vel in eccleſia non inſigni habebit; poterit rocheto & mozeta indutus id præſtare, ſtola etiam adjuncta. Nec vero propterea omittet, quo minus ſi per temporis & loci opportunitatem liceat, & aſſiſtentes & alios miniſtros, ut ſupra, adhibeat, cum inſignibus epiſcopalibus. Si quando autem tunc duo illi canonici, cum ſuperpelliceo, vel indumento, habituve canonicali non aſſiſtent: eccleſiaſtici tamen ordinis homines aliquot graviores, præſentes adeſſe conveniens erit. Triplex porro hæc ratio vel pluviali, vel cappa epiſcopali, vel rocheto, mozetaque cum ſtola utendi cum ſermonem non in miſſæ ſacrificio, ſed in alia functione, aliove tempore epiſcopus habet, non ita ei præſcripta eſt, quin modo unam, modo alteram, modo tertiam prout maluerit, & temporis, loci, perſonarumve ratio tulerit, adhibere poſſit. Nec præterea prohibetur ex tempore, ut aliquando uſuvenerit, ubique etiam ſine ſtola gregem ſuum verbo Dei & ſalutaribus monitis paſcere pro munere ſuo paſtorali, cum ejus & dicta & facta quaſi perpetuam quamdam prædicationem miniſtrare, præbereve debeant.

Parochi vero, præpoſiti & alii epiſcopi inferiores, cum in altari id munus obibunt, tunc capite aperto ſtare debebunt ad ſacerdotalis libri præſcriptum.

Quo autem facilius a frequenti populo audiantur, ſuggeſtum eos aſcendere opportunius erit; tuncque caſulam deponere, ſi maluerint, licebit: quam ſtatim, ſermone habito, ad altare reverſi induant.

In ſuggeſtu concionem aut ſermonem cum habent operto ſibi capite, & ſedeant aut ſtent, prout maluerint.

Cum non is ſacerdos, qui ſacrificium miſſæ faciat, ſed alius intra miſſæ celebrationem, ſermonem, concionemve habiturus eſt in ſuggeſtum aſcendat; interea vero ſacerdos celebrans, loco a laicis ſegregato, & ab altari paululum remoto, non extra tamen capellæ fines, in qua miſſa celebratur, ſacris veſtibus indutus, cum duobus miniſtris, ſcilicet diacono & ſubdiacono, ſi illi in miſſa tunc adhibiti ſunt, ab utroque latere conſidentibus ſedebit.

Epiſcopus, parochuſve ſacrum euangelium, aut etiam ſcripturæ ſacræ partem, coram populo, etiam e loco ſuperiori tractans, collocatum ante ſe aliquando, cum viderit expedire, habeat euangelii aut ſacræ ſcripturæ librum: de quo ipſe, aut etiam miniſter, cum epiſcopus eſt, per membra, clauſulas & ſententias diſtincte ejuſdem euangelii, ſacræve ſcripturæ verba pronuntiet: quæ ipſe ſcilicet, vel epiſcopus, vel parochus concionando, quo ordine leguntur, ſigillatim populo explicet.

Miniſter vero, in hoc munere legendi, epiſcopo archidiaconus ſit, vel diaconus canonicus, aliuſve denique, quem epiſcopus elegerit; iſque ante illum capite aperto ſtans, de libro verba diſtincte pronuntiet.

Quod a Clemente quinto pontifice maximo in concilio Viennenſi de prædicatione verbi Dei conſtitutum eſt, id omnis eccleſiaſtica ratio ſuadet ad uſum vel revocari, vel introduci. Qua igitur hora epiſcopus, cujus præcipuum munus eſt prædicationis, id officium præſtat; ne quis alius cujuſcumque ordinis eſt, illa ipſa hora, in ea urbe, opido, vico, loco ve, ubi ille prædicat, etiam in eccleſia regularium, aut alias exempta, ſermonem, concionemve habeat, niſi facultate ab illo impetrata.

Ne parochi ſacerdoteſve alii intra miſſarum

ſolen-

ANNO CHRISTI 1576.

solennia quidquam, quod profanum sit, quodque ad rerum hujusmodi enuntiationem attinet, de altari populo pronuntient, aut evulgent.

Parochis, non idoneis ad munus suum obeundum, in pascendo sibi commissum populum verbo Dei, coadjutor eo in onere sustinendo, tum toto tempore anni, ut est a Tridentino concilio sancitum, & primo etiam provinciali nostro decretum, tum maxime in quadragesima detur ab episcopo, cum ea mercede, aut eleemosyna, ad ejus sustentationem a parocho persolvenda, quæ eidem episcopo videbitur congrua.

Sess. 21. de ref. c. 4.

Populus & universitas detrectans subministrare victum, ut antea consuevit, concionatori, solitamve eleemosynam ad ejusdem vitæ congruam sustentationem, omni juris ratione, etiam interdicti pœna, ab episcopo ad id compellatur.

Dum vel episcopus, vel parochus, vel alius sermonem, concionemve habet; ne eo ipso tempore in ecclesia, ubi habetur, in ejusve aliquo sacello, aut in alia ejusdem parte, ac ne in ea quidem, quæ subterranea scuroli nomine vocatur, missæ sacrificium ab ullo quovis sacerdote fiat.

Canonici & alii item dignitate præditi, ac reliqui præterea, quicumque sint, cujusvis ecclesiæ clerici, cum in sua ecclesia, concionibus, lectionibusve sacris intersunt, superpelliceis, eoque clericali, canonicalive habitu, quem in choro canonicarumque horarum officiis obeundis vestiunt, induti omnino sint.

XXVI.

De scholis doctrinæ Christianæ.

Ubicumque in diœcesis pagis, aut vicis, præsertim frequentioribus, quoniam ab ecclesia parochiali aliquantulum ea loca distent, aliamve ob causam episcopus expedire censuerit, scholas doctrinæ Christianæ instituí, erigive præter eas, quæ parochialis ecclesiæ loco institutæ sunt, vicarii foranei diligentia, & parochi cura quamprimum illæ instituantur in ecclesia, capella, oratoriove illis propinquiori, aut commodiori, tum maxime opera, & adjumento sacerdotum, & clericorum quorumque illius pagi, vici, locive. Si quando præterea in diœcesi per pluviæ vim, nives, aliamve temporis gravitatem, viæ, aut itineris difficultati adjunctam, ad ejusmodi scholas in parochiali ecclesia, qui debent, convenire difficilius possunt; ejusdem vicarii & parochi cura sit, ut tunc in oratoriis; vel capellis propinquioribus, aut saltem, si id non potest, alio honesto loco, per clericum idoneum, seu per alios scholæ sodales, ut vitæ & doctrinæ Christianæ studio instructiores, aliqua tum tradendæ, tum percipiendæ ejusmodi doctrinæ exercitatio fiat; ne ob ullam causam statis diebus hoc institutum, atque pabuli spiritalis usus illis desit.

Clerici, quicumque dominicis festisque diebus, qua hora in choro divinis officiis concelebrandis astricti non sunt, parochum, intra cujus parochiæ fines habitant, in doctrinæ Christianæ scholis, ubicumque loci intra fines illius parochiæ constitutis, adjuvent. idque in urbe & diœcesi ad præscriptum eorum, quibus id curæ ab episcopo datum erit.

ANNO CHRISTI 1576.

CONSTITUTIONUM

PARS SECUNDA.

I.

Quæ ad sacramentalia, vel ad sacramenta communiter pertinent.

UNaquæque parochia vascula duo sacrorum oleorum chrismatis & catechumenorum, vascula item duo extremæ unctionis habeat: quæ confecta & ornata sint ad formam in libro institutionum præscriptam, idque ut die sacro cœnæ domini, illa vacua, diligenter ante absterſa, ac bene parata, nec vero ampullæ, aut alia ejusmodi, ad olea sacra recens confecrata ferenda adhibeantur; aliaque rursus retineantur ad asservandum quod reliquum est sacrum oleum vetus, quod usui esse possit, si in sua parochiali cura opus esset, dum illa recentia apportantur. Ubi vero plures parochi; animarumve curatores, aut alii sunt, qui parochialis curæ portionem, vel officium habent, totidem vasa olei sacri infirmorum sint.

Parochus ubi primum olea sacra nova acceperit, vetera statim comburat in lampade, quæ ante sanctissimum sacramentum collucet, bombyce in sacrario plane exusto. Vascula autem, ubi anno proximo asservata sunt, diligenter, politeque absterſa, accurate in sacristia conservet, ut anno sequenti usui sint, quibus afferantur itidem olea sacra.

Parochi singuli quatuor ad summum mensium spatio, librum ritualem, sacramentalemve habeant, qui ab episcopo probatus, in ecclesia cathedrali adhibeatur; ut ne, quod provinciali concilio primo cautum est, ulla ex parte inferiores ecclesiæ a cathedrali ea in re discordent. Rituales autem libri, qui ab eo cathedrali dissimiles ac diversi erunt, statim episcopi cura amoveantur.

Sacro oleo deficiente, si tempus non patitur ut aliunde haberi possit, illa ratio ineatur, canone præscripta, ut cum oleo confecrato misceatur non confecratum: id vero non confecratum, guttatim ita infundatur, ut semper, quod inditur, minus sit oleo confecrato, quod vel exiguum in vase reliquum est.

Et tabernaculi, ubi sacratissimum corpus domini asservatur, & armarii item, ubi sacra olea statis vasculis inclusa custodiuntur, & fontis præterea baptismalis claves rector ecclesiæ animarumve curator, diligenter, cauteque apud se custodiat: ac ne clerico quidem ministro illas ullo modo committat. Nec vero prohibetur, quo minus easdem muneris alicujus præstandi causa aliquando sacerdoti committat, quem in officii parochialis cura coadiutorem habet.

Primo provinciali concilio aliqua de exorcistis constituimus, in quibus ad illius muneris recte gerendi rationem hæc præterea præscribenda censuimus. Ne igitur sacerdoti, clericove sæculari, aut regulari, exorcismum energumenis adhibere liceat, nisi is exorcizandi facultatem, scripto exaratam, ab episcopo impetrarit.

Quam facultatem, ubi quis probatus obtinuerit, hæc quæ mox infra ordine præscribentur, accurate servet, atque exequatur.

Antequam exorcizare aliquem aggreditur, perquirat in primis energumeni, energumenæve vitam

ANNO CHRISTI 1576.

vitam ac mores, tum exploret actiones; & medicum, si expedire censuerit, consulat, adhibeatve, ut videat an quod ab illo, illave agitur, fiat morbi alicujus, aut bilis atræ vi; an vero sponte, ac dissimulanter; an denique dæmonis malorumque spirituum vexatione.

Videat item, an ille excommunicationis vinculo irretitus unquam fuerit; anque absolutionem recte acceperit.

In hoc exorcizandi munere, ejusve occasione, non modo quæstum fugiat, sed ne doni, aut muneris quodquam, vel minimum, capiat.

Ne in ædibus laicalibus, locisve privatis, sed in ecclesia, loco aperto & conspicuo; neque in omni quavis ecclesia, sed in iis solum, quas certas episcopus statuerit.

Neque in conspectu multitudinis, non remotis tamen arbitris, sed præsentibus viris honestis atque ætate gravibus, in iisque uno saltem, vel duobus ecclesiasticis hominibus.

Mulieri autem energumenæ cum exorcismum adhibet; id præstet, duobus ætate vitaque probatis viris, tum feminis etiam, itidem probatis, præsentibus, iisque omnibus, si fieri potest, energumenæ consanguineis, aut affinibus.

Mares autem alios præsentes adesse ne omnino patiatur, nisi unum ecclesiastici ordinis hominem.

Ne ante ortum, nec vero post occasum Solis quemquam exorcizet.

Ne duos simul eodem tempore, sed unumquemque sigillatim, ac separatim.

In hujus muneris functione, graviter, pie, & religiose in primis se gerat.

Quamobrem pridie illius diei, quo alicui exorcismum adhibere inceperit, se jejunio & oratione præparare studeat: Tum confessus, conscientia ab omni culpa pura, ac munda, magna cum humilitate, & fide vigore potestatis, quam a domino accepit, expellendi dæmones, ad id munus obeundum accedat.

Si sacerdos autem est, antequam exorcismum inchoet, missæ sacrum faciat, si id commode præstare potest.

Energumenis vero exorcismum ne adhibere incipiat; nisi illi primum confessi sint, ad hocque eos cohortetur, ut omnis anteactæ vitæ peccata diligenti conscientiæ discussione confiteantur.

Tum sæpe moneat, ut precibus, orationi, & sanctis meditationibus, & pieratis studiis, atque exercitationi se dent; religiosas ecclesias, ubi sanctorum reliquiæ reconditæ sint, certis diebus pie visitent; jejunia præterea, & in sexta quaque in primis feria, quo die passionis Jesu Christi domini memoria recolitur, religiose amplectantur.

Caveat, dum exorcizat, ne energumenæ mulieris capiti, corporive, nisi cum magna honestate, atque cautione manum adhibeat: neve energumenam, energumenumve altari imponat; neve quidquam aliud agat, quod offensionem præbeat.

Ne aliis vero exorcismis, precibus, ritibusque ad id munus utatur, nisi ad libri, episcopi judicio comprobati, rationem præscriptam. Cui nihil ab eo addi, detrahi, aut mutari fas sit.

Præscriptas has regulas quo diligentius servet, tabula descriptas, eo loco sibi proponat, ubi potissimum id munus geret.

II.

Quæ pertinent ad sacramentum baptismi.

Fons baptismalis e marmore, aut solido lapide constet, qui si præ rimulis, aliave ratione, ejusmodi est ut inde aqua sensim effluat, lapis alius bene firmus, solidus, ac tutus quamprimum comparetur. Interea vero ad aquam baptismalem tuto continendam, dum ille alter paretur, non vas fictile, alteriusve generis, sed æreum, stanno ab interiori parte illitum, tanta magnitudine, quanta lapidis vacuitas est; ita ponatur, ut intrinsecus illum undique strictim artingens, beneque compactum eidem cohæresçat. Habeat operimentum, vel ciborium, ad sacra olea tuto decenterque conservanda in eo ipso fonte accommodatum, nisi ubi ex instructionibus nostris aliter extruendum est. Conopeo etiam, e tela saltem, opertum sit.

Tabellam habeat item intrinsecus, quæ dimidia tantum aperiatur, fontisque ostium compresse claudens, aquam a puluere, & aliis sordibus cautius tueatur. Quæ tabella in omnibus fontibus sit, in quibus per infusionem baptizatur: in iis vero, in quibus immersio adhibetur, si petra ipsa pro magnitudine id patietur, sine impedimento immersionis.

Sepiatur omnino unumquodque baptisterium, si ferro, vel lapide, episcopi judicio, non poterit, saltem ligneis cancellis. Præterea, si extra fornicatam capellam, aut parietis concavitatem, hemicycli instar constructam, totum, aut ex parte sit; tum tegmen habeat, quod ex marmore, vel ex asseribus constet, aut saltem e tela decenter picta.

Decebit etiam in capella, aut in pariete proximo, sancti Joannis imago, Christum dominum baptizantis.

In ecclesiæ ingressu collocatus sit fons baptismalis, isque a sinistra ingredientium parte, nisi quibus in ecclesiis pro situs ratione illum ab altera parte potius collocandum episcopus judicarit. Quæ vero baptisteria in ecclesiis, capellisve, eo potissimum nomine extructis, cathedrali, vel collegiatæ, vel parochiali ecclesiæ fere adhærentibus, extant, illa non amoveantur; sed ecclesiæ, aut capellæ, ubi illa sunt, instaurentur, aut reconcinnentur. Ubi vero in ecclesiis, præsertim insignioribus, non sunt, in posterum eas vel ecclesias, vel capellas ædificari, in illisque baptisterium construi idem episcopus curet.

In baptismali fonte, ubi per infusionem baptizatur, id plane caveatur, ut ne aqua capiti infantis infusa in eumdem fontem recidat; sed in sacrarium profluat: idque propterea sacrarium e marmore, solidove lapide prope fontem construatur, ad præscriptum instructionum.

In baptismalis fontis ciborio, mantilia duo, eaque candida, ab omnique sorde munda asserventur, quæ infantis capiti abstergendo usui sint.

Pluraque ideo in sacristia in generis mantilia, certo loco conserventur.

Si vero vel mantilia, vel sudariola ad eum usum aliquando afferuntur; ea, nisi nova, ne adhibeantur; tum nova adhibita, ne in profanum, sed in ecclesiæ usum, cui recte accommodari possit, convertantur: alioqui comburantur.

Vetus illa consuetudo, quæ adhuc in compluribus hujus provinciæ locis retenta talis est,

ANNO CHRISTI 1576.

ut a ſabbato ſancto, & ſabbato item pentecoſtes, frequenti ſacerdotum conventu, ac ſolenni ritu, cum cathedrali eccleſia, tum in diœceſis etiam locis, eccleſiiſve plebanis, fontis baptiſmalis benedictio fiat, ubi in provincia noſtra hoc tempore non ſervatur, omnino introducatur; in uſumque ubi intermiſſa eſt, revocetur.

Quibus ſtatis, ſolennibuſque ſabbatis, ad illius ſolennis benedictionis officium omnes ſingulique eccleſiarum quarumcumque, quovis etiam dignitatis nomine, titulove inſignium rectores, quibus animarum curationis munus incumbit, qui in urbe ſunt, in cathedralem; qui in diœceſi, ad ſuam quique plebanam eccleſiam, frequenter conveniant. Si vero exemptionis nomine, aliave ratione quis a plebanæ eccleſiæ jure liber atque immunis ſit, non tamen expreſſe ex privilegio apoſtolico, hujus ſolennis benedictionis officii concelebrandi cauſa in eam plebanam eccleſiam conveniat, intra cujus fines habitat, aut cui propior eſt, ut epiſcopus potius cenſuerit.

Nec vero propterea in ceteris quidquam illius immunitati, liberative derogatum ſit. Hoc autem decreto adſtrictos non teneri ſtatuimus illarum eccleſiarum, etiam quæ parochiales tantum ſunt, rectores, quibus vel ob locorum longinquitatem, vel ob aliam juſtam cauſam epiſcopus facultatem ſcripto exaratam daret fontis baptiſmalis, in illorum eccleſiis ſolenniter benedicendi. Hac vero facultate, ne propterea eccleſiæ plebanæ juri quidquam præjudicii ullo unquam tempore allatum cenſeatur.

In iis porro eccleſiis: quibus hæc baptiſmalis fontis ſolenniter benedicendi poteſtas aliquando fiet, ſtatis illis duobus ſabbatis, is benedictionis ritus celebretur ſacerdotibus tribus ſaltem præſentibus, ad illum adhibitis. Id præterea, de tribus ſcilicet ſacerdotibus adhibendis, locum in omni eccleſia habeat, ſi quando per annum in aliqua eccleſia, extra illa ſtata duo ſabbata, illius fontis aquam baptiſmalem ob extraordinariam cauſam renovari neceſſe erit.

Ille vero, ubi nullus fons baptiſmalis eſt, introductus in aliquot locis mos aquæ benedicendæ conſecrandæve, quo tempore baptiſmum miniſtrari oportet, tum baptiſmo celebrato, in ſacrarium projiciendæ, tollatur in poſterum omnino.

Fontis baptiſmalis, quem ſtatis illis ſolennibus diebus in eccleſia cathedrali conſecrari ſolenne eſt, conſecrandi officium atque munus, niſi epiſcopus legitima cauſa impeditus ſit, ipſe obeat.

Videat parochus, ubi primum infans baptiſmi cauſa ad ſe delatus eſt, an ſuæ parochiæ ſit: quem ſi alienæ eſſe norit, eum, niſi inſtante neceſſitate, ne baptizet: ſed ad parochum proprium, a quo baptizetur, deferri jubeat.

Si qui infantes intra alicujus urbanæ parochialis eccleſiæ fines a ſabbato ſancto, uſque ad ſabbatum in albis, & a ſabbato item vigiliæ pentecoſtes, uſque ad ſabbatum proximum nati, baptizandi ſunt; ad cathedralem eccleſiam cui pro obſervantiæ officio, proque veteris inſtituti uſu, ſtatis illis hebdomadis hoc tribui debet, deferantur: ſi modo cuiquam ob mortis periculum, in parochiali eccleſia, quæ propius abeſt, baptiſmum ſtatim miniſtrare neceſſe non ſit.

Sess. 24. de ref. c. 2. Baptizatorum vero ejuſmodi nomina, & cetera id generis præſcripta, in libro tum cathedralis, tum propriæ parochialis eccleſiæ, ut Tridentino, & provinciali primo concilio juſſum eſt, notentur.

A Parochus, antequam baptizet, accurate in primis videat, an qui adhibendi ſunt in baptiſmo compatres tales ſint, quales eos eſſe debere conciliis provincialibus noſtris præſcriptum eſt: ac ſi quos aliunde certo non ſcit, orationem dominicam ſaltem, ſalutationem angelicam, & fidei ſymbolum tenere, eos experiendo cognoſcat, quam ob cauſam ea doctrinæ Chriſtianæ rudimenta ſibi ab illis ante recitari mandet.

Baptizandi ritus accurate ſervetur: nec vero ullo modo confundatur; ita ſcilicet, ut pro eccleſiæ uſu, per epiſcopum probato, vel aquæ infuſione, vel immerſione baptiſmus miniſtretur.

Ad aquam baptiſmalem infundendam, ne B manus, ſed vas, quod ob eam cauſam paratum in fonte baptiſmali ejuſve ciborio aſſervari debet, adhibeatur.

Parochus ſacerdoſve baptizans caveat ne ad infantem baptizandum alio chriſmate utatur, quam eo quod illo ipſo anno conſecratum eſt, ut veteri canone cautum eſt.

Curet idem, ut infantibus proprio nomine in baptiſmo appellandis, ea nomina non imponantur, quæ turpia, aut ridicula ſunt, quæve gentilium, atque adeo impiorum, & impurorum hominum memoriam referant, ſed illorum, qui ob veræ pietatis, ac ſanctæ religionis, virtutiſque Chriſtianæ laudem ſanctorum numero adſcripti ſunt: ut & in ipſo vitæ C ingreſſu cum Ethnicis ne nomen quidem commune fideles habere velle proteſtentur; & *ipſi* infantes etiam, cum ætate proceſſerint, nominum ſimilitudine, ad eorum, a quibus illa accepta ſunt, imitationem excitentur; & præterea, quos imitari ſtudeant, eoſdem quoque frequentius precentur, ac ſperent eos potiſſimum ſibi ad ſalutem, tum animi, tum corporis advocatos fore.

Baptizandi formulam ipſe non ſolum, ut primo concilio provinciali juſſum eſt, populo generatim, ſed etiam privatim ac præcipue obſtetricibus, in eccleſia tamen, plane oſtendat, ac tradat: quam etiam an illæ recte teneant, aliquando eodem loco accurate videat, ac di- D ligenter quærat.

Infantis, qui domi ob neceſſitatem baptizatus eſt, baptiſmus in libro baptizatorum a parocho de more referatur; notato patrini nomine; & qui domi ad baptiſmum, & qui in eccleſia ad catechiſmum exorciſmumque adhibitus eſt.

Quod pii inſtituti, ſanctæque conſuetudinis eſt, id ad uſum ubique reſtitui, introducive nos in domino cupientes monemus a parocho, ubi primum parochiæ ſuæ pueri in eccleſiam introducentur, illis pia precatione benedici ad ſacerdotalis ritualiſve libri præſcriptum.

Hoc autem ut diligentius præſtet, aliquando, prout uſuvenerit, parochialis ſuæ eccleſiæ fideles inſtituti hujus, & conſuetudinis admoneat.

E Grave atque immane facinus eſt, infantes per imprudentiam illorum ſuffocari, qui eos, ne annum quidem natos, in cubili nulla cautione collocant. Qui quoniam neque alia ratione, neque rei gravitate, qua Deus in primis offenditur, nec vero immanitate nefaria in officio contineri hactenus potuerunt, tale facinus pœnis coerceri cenſuimus. Itaque quæcumque mulier infantem, anno ætatis non expleto, ſecum in lecto jacentem, non ea cautione tenuerit, quam ab epiſcopo præſcriptam parochus unuſquiſque ei ſigillatim demonſtrarit, excommunicationis pœnam ipſo facto ſubeat:

cu-

ANNO CHRISTI 1576.

cujus vinculo irretita, non absolvatur, nisi gravi atque insigni imposita pœnitentia, quæ ceteris exemplo sit.

Parochus vero tum sæpe populum moneat, ne hujusmodi infantes secum in lecto unquam teneant, tum etiam evulget decretum istud, pœnamque in decreto sancitam.

III.

Quæ pertinent ad sacramentum confirmationis.

Parochi, animarumve curatores, qui in urbe sunt, die dominico, pentecostes solennitatem præcedente, populum doceant, quanto religionis studio suscipiendum sit confirmationis sacramentum, cujus ministrandi solus episcopus ordinariam potestatem habet.

Videat item, ne quis eorum, qui sibi in curam traditi sunt, illud suscipere negligat.

Quare præmoneant, quod etiam concilii Wormatiensis canone sancitum est, ut quicumque intra parochiæ suæ fines habitant; neque confirmati adhuc sunt, illud omnes suscipiant, qui ætate sunt, qua episcopus eos duxerit esse debere, qui ad hoc sacramentum tunc accedant.

Si quis vero neglexerit, canonicis subjaceat disciplinis.

Elaborent præterea iidem, ut qui adulta ætate confirmandi sunt, primo de peccatis confiteantur: tum etiam admoneant, ut jejuni illud susciplant, cum mane ministratur.

Reliqua etiam diligenti cohortatione denuntient, quæ ad hoc sacramentum recte sancteque suscipiendum pertinentia, monitionum tabella comprehendentur, quæ ad communem provinciæ usum per nos edetur. Quibus monitionibus, pro ratione locorum suæ diœcesis, ab episcopo addi, tum detrahi, rursusque easdem mutari liceat.

Quæ cuncta diœcesani item parochi præstabunt; ita scilicet, ut singuli parochi uniuscujusque loci, ubi sacrum chrisma episcopus ministraturus est, dominico die hebdomadam illam proximam, qua ministrabit, antecedente, cum populum omnia & singula doceant ac moneant, mox supra parochis, in urbe commorantibus, præscripta: tum etiam præstari curent.

Sacrum autem chrisma episcopus, cum id ministrare proprium episcopalis curæ munus sit, ne stata pentecostes solennitate id præstare prætermittat, tum ad singulas universæ diœcesis partes, parochiasve, & loca, vel infima, visitando accurrat, ubi illud ministrari necesse sit.

Caveat porro, ne cum hujus ministrationis munus obit, alienæ diœcesis hominibus, de jure non exemptis, qui in sua diœcesi domicilium jam non constituerint, hoc sacramentum ministret; nisi proprii illorum episcopi concessu, aut assensu scripto.

Quo igitur tempore ministrat, populum ea ipsa de re parochos præmonere jubeat.

IV.

Quæ ad sanctissimum eucharistiæ sacramentum pertinent.

Tabernaculum ligneum, aliave materia constans, in quo sanctissima eucharistia conservatur, panno serico intrinsecus circumvestitum undique sit: conopeo etiam decenti pro ecclesiarum facultate, locique dignitate contectum: ac bene præterea, tutoque clausum, atque ita quoque aptatum, ut inde sanctissimum sacramentum commode depromi possit, neque super altare propterea ascendi necesse sit. Vacuum etiam sit a reliquiis, vasculo olei infirmorum, atque inani alio vase, ut omnino sacra eucharistia cum suo vase in eo dumtaxat conservetur; aliud præterea nihil.

Tabernaculum autem, quod agendis processionibus vel exponendæ sacræ hostiæ usui est, perlucido vitro vel crystallo, undique circumdatum sit; lunulamque forma in instructionibus supellectilis ecclesiasticæ præscripta, hujusmodi habeat, ut aperiri commode possit & fragmenta colligi, si quæ forte ibi relicta sunt. Ipsa autem lunula saltem cum supposito parvulo scuto, ex argento constet.

Duas pyxides unaquæque parochialis ecclesia saltem habeat, alteram forma majori ad usum sacræ communionis populo in ecclesia ministrandæ; alteram minori, qua sanctissimum sacramentum ad infirmos deferatur. Pro hac pyxide ad ægrotos deferenda, sacculus sericeus ab unoquoque diœcesis parocho habeatur ornatissimus, cum opus erit, abhibendus.

Quinque saltem particulæ consecratæ serventur assidue, ubi sanctissimum sacramentum conservatur; quæ octavo quoque die renoventur.

Idque fiat ex hostiis, non ante viginti dies ad summum confectis.

Parochus autem, cum ad eum frequentissimum sacramentorum usum parochiæ suæ fideles cohortetur, ut provinciali tertio concilio sancivimus: tum crebris monitis illud, quod Silverius pontifex maximus statuit, in consuetudinem revocare studeat, ut qui sæpius non communicant, singulis saltem dominicis diebus in quadragesima corpus domini sumant, ac præterea diebus dominicis adventus.

Cum frequenti populo sanctissima eucharistia administratur, licet ejus vis, atque virtus explicetur; non facile tamen tota hujus generis explicatio, sermoque percipi, audirive ab omnibus potest; nec præterea omnes administrationis initio interesse solent; id propterea magnopere episcopus curet, ut per se, vel per alium, in adhortandi munere exercitatum, ac probatum, etiam inter communicandum, verborum pondere, & sententiarum, quasi jaculis, opportuna aliqua, & crebra, brevique cohortatione, populus collectus ad frequentem sanctissimi sacramenti sumendi usum excitetur; tum etiam commonefiat, quam periculosum exitiosumque sit, ad sacram divini illius cibi mensam indigne accedere; ac fructuosum, pabulo illo cælesti salutariter ac frequenter uti.

Hocque ipsum omne, die festo, frequentem populi communionem proxime præcedente, aliquando longiori, publicaque concione omnino præstetur.

Quod & Toletano [a] quarto & Bracarensi [b] primo conciliis sancitum est, id de sacra communione ministranda religiose servetur, ut diaconis scilicet & clericis ad altare, aut in choro, illa præbeatur; populo autem loco a choro altarive aliquanto remotiori.

[a] cap. 31.
[b] cap. 17.

Ut & quod sacrorum canonum jure statutum est, servetur & parochi certam rationem inire eorum possint, qui curæ suæ commissi, sacram communionem in pascha resurrectionis domini sumpserint; ne eo tempore, etiam in ecclesia cathedrali, iis, qui intra alterius parochiæ fines in urbe, aut in diœcesi habitant, sanctissi-

ANNO CHRISTI 1576.

mum eucharistię sacramentum ministretur, nisi aliqui sint, quibus justa de causa episcopus, aut proprius ejus parochus, facultatem scripto exaratam nominatim dederit. A

Peregrinis autem, advenisve hominibus ex secundi concilii provincialis præscripto, præberi ministrarive liceat.

Ne occasione communionis, etiam in pascha ministratæ, vel ministrandę, eleemosyna, pelvicula, aut vasculo exposito, ullove alio modo directe, aut indirecte, quæritetur.

Cum sacra communio diebus, præsertim solennioribus, aut frequentiori fidelium multitudini ministratur; ex veteri instituto antiphona, *Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum*; & psalmus, *Benedixisti Domine*, & psalmus item, *Dominus regit me, &c.* & alia in rituali libro prescripta, aut alias ab episcopo prescribenda, a clero canantur, cum id per illius frequentiam fieri potest. B

Psalm. 84. *Psalm. 22.*

Ad ægrum parochus ipse, nisi invaletudine aliave necessaria causa impeditus sit, corpus domini deferat: si vero aliquando in hoc ministerio necesse habet alio sacerdote uti; ne alio, si potest, utatur, nisi quem ad confessiones audiendas, concessa scriptis facultate, episcopus probaverit, idoneum judicaverit; cum sæpe contingat, ægrum, cui sanctissimum corpus domini defertur, iterum confiteri velle, propterea quod post peractam confessionem aliquid commiserit, vel ante commissum meminerit. C

Ægrotantibus, etiam sine mortis periculo, sacræ eucharistiæ frequentius sumendæ desiderio flagrantibus, iis præsertim, qui dum integra valetudine sunt, frequenti sacramentorum usu se religiose salutariterque pascunt, ne parochus quantum per alias necessarias in parochiali munere occupationes sibi licet, spiritualem illam consolationem, salutareque adjumentum, religiosa preparatione ab iisdem adhibita, deneget.

Quid de indulgentia a Paulo tertio pontifice maximo corporis domini sodalitatibus concessa, sæpius promulgando, concilio provinciali tertio sancitum est, id in iis sodalitiis prestetur, D quibus illa tributa concessave est.

Indulgentia vero a sanctissimo domino nostro Gregorio XIII. omnibus & singulis, quæ in hac provincia institutæ, instituendæve sunt, corporis domini sodalitatibus data, cujus concessæ indulgentiæ exemplum typis impressum in ultima hujus libri parte extabit; ubique in illis sæpeque promulgetur ad excitandos in salutari instituto, ejusque munere solicite obeundo fidelium animos.

Oratio quadraginta horarum religiose instituta, ut perpetuo sanctissime, cum salutarique animarum fructu retineatur, hæc etiam præter cetera, eo de genere alias sancita, constituimus & decernimus. E

Primo in iis solum ecclesiis sive sæcularibus, sive regularibus fiat celebreturve, in quibus sanctissimum sacramentum asservatur: nec vero in iis omnibus, sed in illis tantummodo, quas episcopus statuerit.

Fiat autem in conspectu sanctissimi sacramentit quod e tabernaculo expositum, in majori, aliove, si episcopus ita censuerit, altari propalam collocetur. Quod ut cum dignitate, decore, religioseque agatur, altaris, vel capellæ, ubi exponetur, collocabiturve, ornatus decens sit ac religiosus.

Cerei præterea in altari accensi, ad summum decem, ad minimum vero, sex, decenti crassitudine, ac longitudine colluceant: lampades item ne plures quam duodecim, aut tredecim; nec vero pauciores quam tres. Licebit tamen episcopo ob causam permittere, ut major luminum numerus aliquando adhibeatur.

Orationis initio, cum sanctissimum sacramentum palam proponendum est, primum datis solenniter de more pridie illius diei, vesperi, & iterum eo die paulo ante, campanarum signis, præsens adsit, cum sacerdos, pluviali indutus, qui illud religiose proponat; tum illius ecclesiæ, ubi oratio futura est, aut totius parochiæ, si ecclesia parochialis est, clerus superpelliceo vestitus, qui in hac functione illum adjuvet. Si vero, qui convenerit, clerici vel parochiæ, vel ecclesiæ, pauciores sunt quam sex; alii aliunde evocentur, ut ne eo numero pauciores adsint: hique cum luminibus accensis, tum homines itidem parochiæ, in cujus ecclesia finibusve oratio exponitur, præsertim sanctissimi sacramenti sodalitati adscripti.

Processio in exponendo sanctissimo sacramento per ecclesiam agatur litaniis, statisque antiphonis, precibus, & orationibus, tum cereis accensis: idemque in eo reponendo servetur.

Dum illud in altari propositum est, interdiu clerici duo, superpelliceo induti, capite aperto, ad altare semper assistant; quorum alter diaconus saltem sit; noctu vero saltem unus, isque in sacro ordine constitutus.

Ad altaris vero, capellæve, ubi proposito sanctissimo sacramento oratio fit, cancellos affixæ sint tabulæ precum & orationum, quæ pro temporum, calamitatumque ratione, orantium usui ex sanctæ matris ecclesiæ instituto accommodatæ, eæque literis grandiusculis exscriptæ, loco perspicuo sint.

Ad excitandam præterea populi, in stata hac oratione versantis, pietatem, hoc curetur, ut aliquando, quo præsertim tempore, quave hora frequens est fidelium ad eam concursus, sermo, isque brevis, ad piæ meditationis studium inflammandum apposite habeatur.

Ut autem ad hujus constitutionis præscriptum omnia quæ ad hujus statæ orationis usum sancte retinendum pertinent, decore, recte, ordineque agantur, unicuique urbis regioni ab episcopo aliquot viri graves, pietatis, spiritualisque vitæ amantes, & in iis saltem unus ecclesiastici ordinis, qui aliis præsit, constituantur: qui in sua quique regione orationis hujus curam gerant, quo tempore illa celebratur. Eorum præter cetera munus erit, cum videre, ut ad hujus sanctionis præscriptam normam illa fiat celebretarve; tum quibus in ecclesiis proxime ea futura est, illarum ministris ipsam significare, ac prænuntiare.

Porro ad ornatum, atque apparatum hujus orationis celebrandæ, ne quid ob sumptus necessarios desit, a parochiæ incolis parocho, in cujus ecclesia illa fiet, adhibitis simul aliquot parochialis viciniæ viris, episcopo probatis, eleemosynam eo nomine quæritare & colligere liceat. Quæ eleemosyna, si quæ unquam ex impensis illis reliqua erit, episcopi arbitrio in usum & ornamentum, qui ad cultum spectet sanctissimi sacramenti, erogetur in illa ecclesia, vel in alia, ubi magis necessaria sit.

Nec vero, hoc vel alio prætextu, illo orationis tempore ad eleemosynam excipiendam col-

ANNO CHRISTI 1576.

colligendamve pelves, aut vasa ejusmodi patula, exponantur: sed episcopi permissu concessuve capsulas proponi liceat.

Orationis hujus curatores videant, ut per quadraginta ipsas horas continenter fiat, ac ne ad momentum quidem temporis, nec die, nec noctu intermittatur. Cui rei quo cautius prospiciant, supputata parochialis viciniæ incolarum, tum marium, tum feminarum ratione, illisque in certas ob eam curam classes congruenter distinctis & dispositis, horas statæ orationis pro supputatione inita & populi partitione facta, ita separatim, ordineque assignent, ut sua hora classes singulæ ad orandum conveniant, & intermissionis nullum spatium relinquatur.

Hoc orationis tempore, in ecclesia, ubi illa celebratur, feminæ a maribus separatæ, tabulato ad instructionum præscriptum interjecto, aut alio intersepto adhibito, orent.

Ne noctu feminis orandi stata hora aditusve in ecclesia detur.

Quod si noctu orantes deerunt, sanctissimum sacramentum in tabernaculo reponatur.

Quod si forte ex hac vel alia causa episcopi jussu aliquando noctu intermitti contigerit, interdiu compensetur continenti orandi spatio.

Cum oratio noctu celebratur, ne propterea ecclesiæ ostia pateant, sed clausa, pulsantibus & ad orandum convenientibus, etiam singulis, aperiantur.

In ecclesiis monialium, cum oratio hæc celebratur, nemo prorsus noctu in illam ad orandum intromittatur. Verum ibi sanctissimum sacramentum per noctem in tabernaculo majori repositum, moniales solum ab interiori ecclesia adorantes, nocturno eo tempore per statas horas in oratione perseverent; summo vero mane iterum e tabernaculo illud depromatur.

Præfinito illo quadraginta horarum tempore, ne vero diutius, in ecclesia, ubi concessum est, oratio hæc celebretur. Id vero temporis prorogari ne liceat, nisi episcopi concessu. Tamen cum noctu terminari contigerit, ad lucem produci ejusdem jussu licebit, si quando hujus orationis initium, & finem noctu fieri, minus decenter ille animadverterit.

Per horam, antequam in una ecclesia oratio hæc terminetur, in altera, ubi proxime futura est, de more rite inchoetur.

Quæcumque loca, ecclesiave, in qua exponenda sit sacra eucharistia pro oratione quadraginta horarum, hac constitutione supra præscripta sunt, aut de aliis ad cultum & venerationem sanctissimi sacramenti, aut ad altaris, capellæve, ubi illud palam proponetur, apparatum, atque ornatum pertinentibus, ea cum in ordinario orationis hujus instituto & usu, item etiam, si quando extraordinarie idem adhiberi petitum, aut concessum erit inviolate, accurateque serventur.

In ecclesia cathedrali, quoties oratio quadraginta horarum, vel inchoatur, vel peracto in aliis ecclesiis illius cursu, in eadem iteratur, aliave ratione exponitur indicturve; omnis ratio suadet, ut splendidiori luminum apparatu, & majori cleri frequentia, majorique populi concursu habeatur, atque celebretur. Quare illius orationis initio, quod in ea ecclesia fit, rursusque in ejusdem fine, ut episcopo videbitur, cum illius ecclesiæ clerus, populusque, si quem pro parochiæ ratione peculiarem habet, tum etiam universus urbis clerus, tam sæcularis, quam regularis, qui supplicationibus publicis interesse solet, ac sodalitates omnes & cunctus præterea populus, suis parochialibus sanctorum insignibus distinctus, in illam matricem ecclesiam generatim universeque ad orationis celebritatem conveniat.

Sigillatim vero pro uniuscujusque parochiæ, viciniæve in classes distinctæ, ratione, quam episcopus certam statuerit inieritve, idem tum clerus sæcularis ac regularis, tum populus statis horis, sibi ordine speciatim attributis, ad eam basilicam concurrat, more solennium processionum, cruce scilicet prælata, & precum, antiphonarum, psalmorumque pio ac religioso cantu: undeque pro ordine processerit, eodem pie devoteque redeat.

In solenni illa processione, in qua sanctissimum domini corpus per urbem religioso cultu defertur, ne reliquiæ ullæ, sed illud solum, ut veteris instituti, ecclesiæque Romanæ matris consuetudinis est, pio, religiosoque apparatu, solennique celebritate feratur.

Canonici singuli, & qui dignitates obtinent, cum processiones publicas, illam præsertim solennem, quæ in celebritate sacræ diei corporis domini agitur, atque alias item in portando sanctissimo sacramento singulis mensibus constitutas, obeunt; intortitium accensum in manibus, capite aperto, ferant. Capitulum autem decenti magnitudine & crassitudine habeat, quot canonicorum numero satis sint.

Reliqui chori ministri cereos item accensos habeant, eosque forma convenienti.

Quo autem religiosius provinciæ nostræ fideles sanctissimi corporis Christi domini solennitatem colant: pietatisque operibus, quæ sacro illius solennitatis tempore præstanda sunt, indulgentias a summis pontificibus, Urbano IV. Clemente quinto, Martino quinto, item & Eugenio IV. concessas, consequantur, parochorum cura sit, die dominico, solennitatem præcedenti, hæc paterna caritate, gravique sermone illos præmonere atque hortari;

Primo ut confessi, vel in solemnitate, vel intra octavam, sacram communionem sumant.

Ut pro facultatibus eleemosynam dent.

Ut pure casteque in orationibus frequentes, atque assidui sint, in pietatisque Christianæ exercitationibus versentur.

Ut pridie solennitatis jejunent.

Ut & in solennitate & reliquis deinceps septem diebus ad vespertinum & matutinum, aliarumque canonicarum horarum officium & missæ solennis sacrum frequentissimi conveniant, processionemque solennem item supplices obeant.

Utque ad ea Christianæ pietatis officia fideles magis inflammentur; per eosdem parochos indulgentiæ, ut infra exponuntur, ab iisdem pontificibus unicuique vere pœnitenti & confesso datæ, evulgentur.

Jejunantibus pridie solennitatis, indulgentia concessa annorum centum.

Præsentibus in vesperis primis, indulgentia annorum etiam centum.

Iis qui in solennitate missæ solennis sacro intererunt, indulgentia annorum totidem.

Qui in matutino aderunt, iis indulgentia annorum totidem.

Qui in secundis vesperis intererunt, iis quoque data indulgentia totidem annorum.

ANNO CHRISTI 1576.

Qui primæ, tertiæ, sextæ, nonæ, completorii officiis aderunt, indulgentia iis datur quadraginta annorum pro singulis horarum officiis.

Qui intra octavam vespertino, matutinoque officio & missæ solennis sacro aderunt, indulgentia item datur annorum centum.

V.

Quæ pertinent ad sacramentum pœnitentiæ.

Ecclesia parochialis, eique item annexa, in qua confessiones audiri aliquando solent, confessionale unum habeat, forma in institutionum libro demonstrata, constructum; duo vero eadem forma & modo, ubi quingentarum animarum & amplius cura geritur. Ecclesia autem, quæ plures habet confessarios, totidem confessionalia quot confessarios, habeat, sive parochialis illa sit, sive collegiata, sive cathedralis.

In confessionali hæc affixa sint, sacra scilicet imago, literæ processus die cœnæ domini quotannis editæ, tabella casuum, quos sibi episcopus reservarit, forma absolutionis, & orationes præparatoriæ ad sacram confessionem audiendam impressæ.

Ne capsulæ loculive, colligendæ eleemosynæ causa, sive confessarii usui, sive ecclesiæ utilitati ea sit, ac ne ob pium quidem ullum aliud opus, loco confessionalibus proximo, nedum ipsis confessionalibus, affigantur, apponanturve.

Excommunicationis pœnam, concilio provinciali primo, sacerdotibus, sine approbationis facultate ab episcopo data, pœnitentiæ sacramentum ministrantibus propositam, in ipso facto eos, qui contra fecerint, subire decernimus & declaramus.

Confessionis sacræ audiendæ munus sacerdotibus regularibus, quamvis ad illud ob peritiam scientiamque idoneis, ne committatur, nisi a monasterii præfecto testatum literis fiat, eos vitæ disciplina, moribusque probatos esse; ac dignos propterea quibus id muneris imponatur. Quo in testimonii genere ipse videat, ne quid testificando admittat, quod religiosæ conscientiæ suæ fraudi sit, labemve afferat.

Unusquisque monasterii regularis præfectus bis quotannis, semel scilicet ineunte adventu, iterum quadragesimæ initio, confessariorum sacerdotum sui monasterii probatorum nomina, in folio exscripta, ad episcopum deferat; ut cum regulares ex uno in aliud monasterium commigrare frequenter soleant, eamque ob causam illorum numerus interdum minuatur, aliunde ipse episcopus, alios in eo munere gerendo idoneos, ac probatos opportune habere possit.

Sacerdotum confessariorum, qui probati sint, nomina, in tabella ordine descripta, ad valvas sacristiæ ecclesiæ, ubi complures illi habitant, affixa in omnium conspectu sint.

Episcopus & in urbe & quo tempore etiam visitationem obit, in frequentioribus diœcesanis locis confessarios sacerdotes, etiam regulares, aliquando ad se, cum singulos, tum universos convocet. Iisque primo, cum ceteras muneris, quod susceperunt, partes graviter accurateque ostendat, tum præcipue moneat, quantum quamque grave, vel ad salutem, vel ad perniciem animarum onus sustineant; proinde demonstret item, & quam bene notos casus ipsi habere debeant, in quibus absolvendi auctoritatem nullam habent, & quam studiose propterea caveant, ne in messe aliena falcem ponant, & quam caute item in pœnitentium absolutione agant, cum præsertim vel de restitutione, vel de occasionibus, quibus ad mortalia peccata aditus sit, abiiciendis agitur.

Ne vero facile in eodem peccati genere fideles offendant, hoc etiam illos ipsos confessarios admoneat, quam prudentes, quam cautos, quam diligentes in pœnitentiis salutaribus imponendis eos esse oporteat: tum prospicere etiam ut non solum vitia, peccataque fideles, sed virtutes, Christianæque vitæ officia, opera, & actiones, cum Christiani nominis splendore congruentes suscipiant ac præstent; majoresque in via domini progressus in singulos dies habeant, proposita unicuique, pro ejus ingenio, & conditione, ac statu, bene sancteque agendi ratione.

Demonstret denique, quam sedulo caveant, ut ne eorum dicta sanctarum cohortationum, paternarumque objurgationum plena, a factis ullo modo dissentiant; ac ne item audiendi sacris confessionibus ullam, ne minimam quidem, avaritiæ in primis, suspicionem præbeant.

Institutiones ad sacramentorum, & pœnitentiæ, & sacræ communionis, ministrandorum usum, cultumque pertinentes, a nobis concilii provincialis tertii decreto confectas atque editas, in sua quisque urbe, diœcesique episcopus servari omni diligentia curet.

Medici quicumque vel in urbe, vel in diœcesi sunt, duorum mensium spatio per singulos episcopos, si id ante non præstiterint, jurejurando obstringantur: quo spondeant, se, quod Pii V. pontificis maximi sanctione de medicis edita præscriptum est, integre inviolateque servaviſse. Qui jusjurandum præstiterint, ne excommunicationis pœna, concilio provinciali primo decreta, sed iis tantum pœnis, illa pontificia constitutione sancitis, irretiti teneantur, si contra fecerint.

Nec vero confessarius sacerdos confitendi tempus ægrotanti proroget, nisi primum re cum episcopo, eove, cui ille id curæ dederit, communicata, prorogationis facultatem scripto exaratam ab illo impetrarit.

Casus restitutionis rerum, quæ incertum est quibus restitui debeant, episcopo deinceps reservatæ sint.

Confessarius sacerdos, quicumque sit, etiam regularis, ne auditæ sacræ confessionis testimonium scriptum, aut impressum, manu sua suoque sigillo signatum, sibi peccata confessis dare omittat; tum in pascha, ut parochis, tum ægrotationis tempore, ut medicis, quod debent, eos præstitisse plane constet. Confitentium præterea paschæ tempore nomina, & cognomina, ut fraudi multiplici occurratur, in librum certum, notato etiam die & mense referet: quem librum episcopo petenti, pro debito caritatis studio, non modo non deneget, sed prompte ostendat atque exhibeat, tradatve; testimonii vero formula certa ab episcopo præscribatur: cujus exempla, ubi ars impressoria sit, & ubi opus est, typis impressa, quamplurima unicuique sacerdoti confessario tradantur.

VI.

ANNO CHRISTI 1576.

VI.

Quæ pertinent ad extremam unctionem, & reliqua erga morientes officia.

Quibus parochis concilio provinciali ſecundo permittitur, domi aliquando habere ſanctum oleum infirmorum, in feneſtellam in ipſa domo, loco decenti, ac tuto conſtruant; panno ſerico circumveſtiant; valvis, & clave claudant, ut & in honore, & recte cuſtodiatur.

Parochus extremæ unctionis ſacramentum ſicut his miniſtrare debet, adultis ſcilicet, periculoſe ægrotantibus, propeque moribundis, ſenio confectis, etiam non ægrotis, in diem morituris; ita iſtis ne miniſtret, nempe pueris rationis uſu carentibus, mulieribus in partu laborantibus, ad bellum proficiſcentibus, navigantibus, peregrinantibus, & iis, qui mox ultimo ſupplicio mulctandi ſunt.

Idem cum pro ægrotis parochialis viciniæ ſuæ ſemper oret, ſacrificiumque offerat; tum ſi quem ex iis periculoſe ægrotare viderit, hoc curet diligenter, ut die noctuque ad extremæ unctionis ſacramentum ei miniſtrandum præſto ſit & paratus.

Cum autem is ad ægrum, qui a parochiali eccleſia longius abeſt, graviter, ac non ſine periculo mortis, febri, morbove laborantem, ſanctiſſimum corpus domini defert; ne, ubi ad parochiale domicilium ipſe redierit, mortem ille prius obeat, quam ad extremæ unctionis ſacramentum, eidem miniſtrandum, reverti poſſit: vaſculum etiam ſacræ illius unctionis ſecum ferat, illam ei, poſtquam corpus domini præbuerit, miniſtraturus: ſi ita pro morbi ingraveſcentis ratione, mortiſque periculo faciendum cenſuerit.

Id extremæ unctionis ſacramentum miniſtraturus, quot commode poteſt presbyteros & clericos adhibere ſtudeat ſuperpelliceo indutos: qui ipſum & miniſtrantem, & precantem, pietatis orationiſque ſtudio in eo miniſterio adjuvent.

Quod ſi plures habere non poteſt, unum ſaltem omnino adhibeat clericum ſibi miniſtrantem.

Accedat autem illud miniſtraturus, ſtola & ſuperpelliceo indutus.

Vas ſacri olei ne ſinu brachiove comprehenſum, ſed ſacculo ſerico apte incluſum, chordula ſerica a collo pendens pie reverenterque ferat.

Cum accerſitur, prope ægrotantis lectum, menſam parvulam, ubi commode fieri poteſt, parari; mappave candida ſterni curet, ſuper qua & vas ſit, ubi bombyx, ubi ſtuppa ad abſtergendas unctiones, micaque panis ad abſterſionem digitorum præparata, & vas alterum aquæ ad manus lavandas, & candela ceræ item parva. Qua in menſa vas ſacri olei a parte lecto viciniori ponatur a laico autem homine ne manu teneatur.

Mulieribus miniſtraturus, renes ne inungat.

Ubi ſacramentum ægro miniſtrarit, dum ille ſermonis & ſenſuum uſum non amiſit; cum brevibus & ſuavibus ardentibuſque verbis excitare ad deſiderium vitæ æternæ, & ad ſpem de divina miſericordia concipiendam, ne opportune deſiſtat; tum, cum prope moribundus eſt, in illius animæ commendatione, quam maxima poteſt, intima animi pietate, ſtatas, religioſas, ſanctaſque preces recitet.

Curetque toto eo tempore, ut domeſtici ſimul omnes, qui adſunt, pro eo Deum pie precentur.

Ubi hoc officium pie accurateque præſtiterit, ſi æger adhuc vivit, aut animam agit; ne eidem præſens adeſſe, omniaque ſalutaria officia præſtare, omittat. Si vero adeſſe aliquando non poteſt, vel quia aliis graviter ægrotantibus ſacramenta miniſtrare neceſſe habet; vel quia neceſſariis parochialis curæ occupationibus aliis impeditur, tunc ea pietatis officia illi a ſacerdote, ſi quis alius eo loco eſt, ſolicite præſtari curet.

Ad quod etiam officium ſibi hoc ſubſidium, cum opus eſt, comparet, ut confratriæ ſanctiſſimi ſacramenti, aut doctrinæ Chriſtianæ homines aliquos, parochiali ſua diligentia ad conſolationis & ſpei excitandæ officia, aliaque ejuſmodi, inſtructos adhibeat. Hoc etiam parochus domeſticos, qui ægroti curam habent, moneat, ut ne poſt extremæ unctionis ſacramentum, quod ei ipſe miniſtraverit, corporis curam deſerant.

Singulis menſibus in diœceſi unuſquiſque vicarius foraneus, & in urbe præfectus regionarius, aut alius, cui id muneris epiſcopus dederit, a ſuæ regionis parochis de illis perquirat, qui obierint; iiſque animam agentibus an ipſi præſentes adfuerint; an curæ, & pietatis omnia officia eiſdem moribundis præſtiterint; tum, ubi opportune in mortuorum agnatos, affineſve inciderit, parochialium ſacerdotum debitum officium, ab illis diligentius recognoſcat.

Quod ſi eos negligentiores eſſe animadverterit, ubi primum illos, ut par eſt, reprehenderit, tum eorum negligentiam, culpamve ad epiſcopum deferat.

Epiſcopus pro ſua vigilanti cura, in urbe, aut in alio loco, in quo ipſe ſit, cum ægros graviter laborantes, præſertim vitæ ſpiritualis amantes, pietatiſque laude inſignes, paterna caritate aliquando viſitare ſtudeat; tum epiſcopalem benedictionem moribundis impertiat.

Hoc officium quoque diligentius, cum poteſt, ſæpe parochis, ſacerdotibus, religioſis viris, ægrotantibus, & moribundis item, præſtare idem pie curet.

Parochus vero fidelibus prope morituris ſuggerat, ut, ex hoc ſæculo, antequam migrent, qui præſertim in urbe ſint, aut alio loco; in quo epiſcopus ſit, ad illum, certum hominem mittant, qui eis epiſcopalem benedictionem petat.

VII.

Quæ pertinent ad ſacramentum ordinis.

Ubi primum epiſcopus, aut parochus aliquem norit, qui vel ſponte ſe clericali militiæ adſcribi velit, vel a parentibus adhuc infans deſtinetur; hoc ſedulo curet, ut ille, quo diligentius clericalis diſciplinæ, vitæque religioſæ inſtitutis primum imbuatur, eccleſiam frequentius adeat; functiones, quas clerici obeunt, ceteraque id generis miniſteria cernat, ipſique parocho, vel alii ſacerdoti, quem idem epiſco-

ANNO CHRISTI 1576.

episcopus maluerit, in disciplinam curamve traditus, ecclesiasticorum hominum consuetudine utatur. Sic multiplici ratione cum paulatim & clericalis vitæ officiis obeundis, & laboribus suscipiendis assuefiat; tum discat etiam, atque animadvertat, quod vitæ genus, si ordinis sacramento initiari vult, sequi debeat; proindeque de re tota maturius ante deliberet.

Parochi vero sit, illiusve, cujus curæ, episcopi jussu, traditus est, eum quæcumque clericalis vocationis institutionisve sunt, aliquando monere, ac docere diligenter.

Ut ad ecclesiæ ministerium complures instituantur, qui ab ineunte pene ætate ad pietatem, vitæque innocentiam, cum literarum doctrina conjunctam, accurate instructi ei sancte, utiliterque post inserviant; illud unusquisque parochus valde studeat, ut quamplurimos poterit pueros, præsertim pauperes, bona indole præditos, qui spem afferant, se sacris initiatos, ecclesiæ ministros utiles fore, ad ecclesiasticæ vitæ normam accurate erudiat, eosdemque præterea cum ante, tum etiam in primis post susceptam clericalem tonsuram, ac deinceps minoribus ordinibus adscriptos, pro paternæ caritatis studio, optimis moribus, clericali religioni congruentibus, clericaliumque functionum disciplinam bene informet; literisque item instruat, eos præsertim, qui ab aliis probatis viris artem literariam profitentibus, ob inopiam, aliamve causam, commodius, diligentiusque erudiri non possunt.

Eorum autem singulorum mores, studia, literarumque progressionem episcopo parochus aliquando significet; ut suo tempore, vel in seminarium cooptati, vel alia quacumque via adjuti, pro ætatis ratione, proque ingenii captu, studiis gravioribus se dedere queant.

Sacræ ordinationes, tum statis solum quatuor anni temporibus, nisi ob urgentem causam illas alio tempore aliquando, facultate a sede apostolica literis data, haberi necesse sit, tum in ecclesia cathedrali, ritu solenni, canonicisque præsentibus, habeantur. Si vero quandoque in diœcesano loco habentur, in illius loci ecclesia primaria celebrentur, clero ejusdem præsente, ut decreto Tridentino cautum est.

Sess. 23. de ref. c. 8.

Sæpe illud facilequé evenit, ut vel hominis mores mutentur, vel, quod de illius vita minus antea notum atque exploratum erat, id postea aliquo modo patefiat; quo fit, ut quem episcopus superiorve aliquando probarit, dignumque existimarit aliquo etiam sacro ordine initiari, illum ipsum post inveniat indignum, neque idoneum esse cui aut major ordo conferatur. Quare ut & erroribus, multiplicique fraudi occurratur, & plane serventur decreta illa Tridentina, unum, quo vetatur ad superioris ordinis gradum illos ascendere, qui in inferiori aliquamdiu, episcopi judicio, versati non sint; quique cum ætate, vitæ etiam merito, doctrinaque majori non processerint, alterum, quo cavetur, nemini licere ab alio episcopo primam tonsuram, aut ordinem aliquem suscipere, nisi ejus probitas, & mores, ordinarii sui testimonio primum commendentur; episcopus, aliusve superior, prout pro sua prudentia, pietateque expedire censuerit, in primis videat, ne cuiquam, antequam sacræ ordinationis tempus proxime instet, literas ejusmodi testimoniales, dimissoriasve pro ordinibus, ab alio episcopo suscipiendis, sine necessaria causa unquam concedat.

Ibidem c. 8. & 11.

Neque item iisdem literis facultatem det, plures ordines suscipiendi, quam illos ipsos tantum, quos uno eodemque tempore ab eo suscipi voluerit, ac per sacros canones, conciliaque licuerit. Præfiniat præterea in illis ipsis certum suscipiendi ordinis, cui quisquam adscribendus est, tempus, menstruum scilicet, vel bimestre, vel longius, ut pro loci distantia, pro aliave ejusmodi causa opus esse viderit. Quo præstituto tempore transacto, eas literas, illo nomine a se concessas, ei in posterum nihil suffragari, nihilque roboris habere iisdem literis declaret: quas etiam cancellario episcopali ab illo, cui concessæ sunt, reddi decernat.

Nec vero alienæ diœcesis clerico sæculari, neque ulli omnino regulari, literarum auctoritate, quas dimissorias, testimonialesve hic ab superiore, aut ille ab ordinario suo habet, episcopus ordinem aliquem, vel minorem, vel majorem, ac ne primam quidem tonsuram, tempore illarum literarum præterito, conferat.

Quod si nullum iisdem literis spatium temporis præscriptum sit, ne item in sacra ordinatione quemquam promoveat, nisi eas recenter aut scriptas, aut renovatas confirmatasve is afferat: atque ita recenter quidem ut non amplius duobus tribusve mensibus ante sacræ ordinationis, qua ille proxime initiandus est, tempus datæ confirmatæve sint; si modo aut loci distantia, aut ejus, qui ordinem susceptorus est, diuturna ab suo episcopo, superioreve absentia, aliave id generis causa vetustiores literas, ejusdem episcopi judicio, admitti probarive non postulet. Id ipsum quoque episcopus in testimonialibus morum literis cavebit, quas suæ etiam diœcesis clerici, aliive quicumque eo de genere afferent.

Literas autem ejusmodi, de moribus testatum facientes, ab alienæ diœcesis clericis, regularibusve item, qui ab sua diœcesi, monasteriove proxime aliquamdiu abfuerint, sibi afferi exhiberive curet, non solum ab eorum episcopo, superioreve, sed ab illo etiam, apud quem proxime manserint, ejusve auctoritate scriptas atque obsignatas.

Quod idem a suis clericis præstari jubeat, qui in aliena diœcesi, aliquo temporis spatio, proxime fuerint.

Si vero qui eo spatio in literis præfinito, aut si nullum etiam præfinitum sit, duobus aut tribus post datas, renovatasve literas mensibus ordines non susceperit; tunc literas illas, vel dimissorias, vel morum testimoniales, eo nomine sibi ab suo ordinario, vel superiore primum datas, vel recenter confirmatas, renovatasve, quamprimum per loci distantiam potest, eidem per se, vel alium restituat, reddatve.

Cum autem deinceps ordines suscipere vult, iterum recentes illas ab eo impetret.

Qui item ab suo episcopo eos susceperturus est, quod ad morum suorum testificationes attinet, a quibus debet, iterum recentes illas ei afferat, exhibeatve.

Si quis una aliqua culpa, impedimentove, ut infra, irretitus tenetur, ne ad sacram ordinationem contra sacrorum canonum & conciliorum præscriptum, accedat, ut ne censuras, pœnasve canonico jure illis, qui tales ad eam

acces-

ANNO CHRISTI 1576.

acceſſerint, conſtitutas, ſubeat. Rurſus diligentiam epiſcopus adhibeat, ne fraude vel dolo quiſpiam ſacræ ordinationi ſeſe ingerat.

VIII.

Impedimento irretiti hi ſunt.

Minores natu, ſacramento chriſmatis non confirmati, rudes & ignari, criminoſi, ſolenniter pœnitentes, neophyti, ebrietati & gulæ dediti, impudici, lapſi poſt ordinem ſuſceptum, perjuri, uſuratii manifeſti, infames, ratiociniis obligati, ſervi, corpore vitiati, inſigniter deformes, illegitime nati, peregrini, & ignoti, bigami, irregulares, quovis alio modo ſuſpenſi, interdicti, excommunicati, amentes, morbo caduco laborantes, energumeni, non examinati & probati.

Subdiaconatum ſuſcepturus, quo diligentius vitæ perpendat rationem, cui ſe, illum ſuſcipiendo, ſancte obſtringit; ac proinde re tota accuratius deliberata, puriori mente ardentiorique animi voluntate, ad rem tanti momenti accedat, priuſquam eo ſacro ordine initietur, aliquem ſemotum locum adeat, ubi ab omnibus curis & occupationibus liber, cum omnis ante actæ vitæ ſuæ peccata diligenti conſcientiæ diſcuſſione rite confiteatur: tum in ſalutaribus meditationibus, aliiſque ſpiritualibus exercitationibus totus verſetur, duce & moderatore ſibi adhibito, religioſo viro, earum uſu perito, quem epiſcopus in primis probarit.

In illis autem, vel menſe, vel longiori, breviorive tempore perſiſtat, prout de moderatoris conſilio epiſcopus expedire cenſuerit. Quas item exercitationes, eodem præſcripto, & modo, eo tempore diaconi, cum ad ſacerdotii gradum acceſſuri ſunt, pie ineant, ac præſtent.

Nemo titulo ſeminarii ſacris majoribus ordinibus adſcribatur, neque titulo item beneficii, aut penſionis, alteriuſve cenſus, quem ei ad victum, epiſcopi judicio ſatis eſſe non conſtet.

Qui majoribus ordinibus initiari volunt, ii, quod Tridentino decreto juſſum eſt, inviolate plane ſervent, ut menſe ſcilicet, aut longiori ante ſtatam ſacræ ordinationis diem temporis ſpatio, prout edicto epiſcopali præfinitum erit, ad epiſcopum ſe conferant. eſſ. 23. de ef. c. 5.

Quoniam vero prima tonſura, ut catechiſmi etiam Romani literis traditur, ad ordines ſuſcipiendos, quædam præparatio iis eſt, qui Dei miniſterio dicandi ſunt; permultum propterea refert, omnem in illa conferenda, & ſuſcipienda, diligentiam ſtudioſe adhiberi. Quamobrem id quoque ab iis, qui in prima tonſura initiandi erunt, omnino ſervari, ac præſtari decernimus niſi aliquando epiſcopus aliud ob cauſam faciendum cenſuerit.

Præſtituto igitur tempore, omnium ac ſingulorum, tum prima tonſura, tum etiam qui majoribus ordinibus initiandi ad epiſcopum acceſſerint, nomen, cognomen, parentes, patria, eccleſia parochialis, intra cujus fines quiſque ortus, atque illa item, ubi proxime habitarit, recte notentur epiſcopi juſſu. Ac præterea beneficium eccleſiaſticum, penſiove, aut patrimonium, illiuſve generis cenſus, cujus nomine, titulove quis ſacros ordines ſuſcepturus eſt. Hæc vero ipſa, literis exarata a parocho, ab eove, cui epiſcopus id negotii dederit, publice de illis proponentur die feſto inter miſſarum ſolennia in eccleſia & cathedrali & propria parochiali & in illa quoque, in cujus finibus poſtremo domicilium habuerit, & ubi præterea epiſcopus cenſuerit. Ac quod ad cenſum attinet, in ea parochiali eccleſia, intra cujus limites major ejus cenſus, ſive eccleſiaſtici, ſive alterius generis pars poſita eſt, ut denuntiari queat, ſi quæ vel confictio ſufficientis cenſus, vel alia fraus ſubeſt, vel aliud, quamobrem illud beneficium aliumve cenſum non pacifice poſſideat, vel ſi quæ cenſus illius pars ære alieno, aliove modo obſtricta teneatur, unde is, deinde initiatus ſacris, non habeat ſatis unde vivat, cogaturque propterea turpiter victum quæritare. Hac adhibita ratione, inquirat diligenter is, cui id muneris epiſcopus dederit, de eorum, qui prima tonſura, vel ſacris majoribus ordinibus initiandi ſunt, natalibus, ætate, vita & moribus, ac ceteris, quæ oportet, a viris ſpectata probitate. Nec vero is teſtimonialibus ſolum, quæ eorumdem, qui ordinibus initiandi ſunt, nomine fient, vel afferentur, contentus omnino ſit; aliunde etiam pro officii ſui munere ea omnia de illis ſtudioſe indaget, ut ſibi hoc de genere toto veritas omni ratione conſtet.

Quinimo, quod ad mores illorum inquirendos attinet, teſtificatio ab iis nulla conquiratur, quos ſuæ vitæ teſtes ipſi attulerint, nominarintve, ſi id teſtimonii genus ab aliis, ſpectata integritate viris, recte haberi queat.

Alia præterea omnis diligens cautio ac ratio in hac ipſa tum indagatione, tum teſtificatione ab eo, quem huic muneri epiſcopus conſtituerit, adhibeatur.

Literæ porro, quibus tota hæc inquiſitio, ac teſtificatio continetur, ad epiſcopum recte obſignatæ ab eo mittantur, cui id ille curæ mandaverit. At vero, ne propter ejuſmodi, aliamve diligentiam, quam pro ſui muneris officio epiſcopus in eorum, qui ordines ſuſcepturi ſunt, natalibus, ac moribus, ceteriſque id genus perquirendis adhibuerit, eorum quiſquam excuſetur, quo minus præſcriptas ſibi de ſe, ſuiſque conditionibus, qualitatibuſve teſtificationes infra conſtitutas afferat.

Quas teſtificationes afferendi id tempus illis præſtitutum ſit, quo examen ſubituri, ordinis ſuſcipiendi cauſa, ad epiſcopum convenient. Quod ſane tempus, epiſcopali etiam edicto, ſignificandum illis qui in urbe ſunt, feriam ſcilicet ſecundam hebdomadæ, ſtatam ſacræ ordinationis diem præcedentis, diœceſanis autem, aliiſve ante feriam quartam hebdomadæ, in quam ipſa ſacra ordinatio inciderit, conſtituimus: id vero, niſi vel pro diœceſis exiguæ aut amplioris ratione, vel pro numero eorum, de quorum agetur promotione, brevius aut longius conveniendi tempus edicto ſuo epiſcopus præſcribendum cenſuerit.

Omnis, quicumque vel primam tonſuram, vel ordines minores, majoreſve ſuſcepturus eſt, ea ſingula, quæ mox infra ordine ſtatuuntur, de ſe literis legitime teſtata ſuo epiſcopo faciat;

Primo ſe legitimo matrimonio natum eſſe; aut ob natalium impedimentum ſecum diſpenſatum eſſe.

Præterea ſe, vel origine, vel beneficio eccleſiaſtico, quod in diœceſi obtinet, vel decennali

ANNO CHRISTI 1576.

nali domicilio, vel alia quavis legitima ratione diœcesanum esse,

Sess. 25. de ref. c. 5.

Tum a parocho, a ludique magistro, ut Tridentina synodus œcumenica jubet, aut ab eo, quem in quovis studiorum genere audit, aut si in seminario adscriptus est, ab illius rectore, aut ab aliis, quos episcopus maluerit, obsignatas literas afferat, quibus de vitæ suæ disciplina, moribusque testatum fiat,

Doctrinæ item Christianæ scholas se frequentasse, id testimonii afferat, vel a præfecto illatum, in parochiali vicinia sua constituto, vel ab eo, qui omnium id generis scholarum curæ præest.

Hæc præterea testimonia afferet, qui se prima tonsura initiari vult;

Sacro chrismate confirmatum esse,

In ecclesia frequentius, religiosiusque versatum esse,

In spe esse, se in clericali disciplina permansurum; hoc vero testimonium a parocho, aut ab eo sacerdote habeat, cui ab episcopo in disciplinam traditus est, postquam clericalis ordinis suscipiendi animum voluntatemque ei patefecit,

Sacram item communionem crebro per annum sumpsisse.

Licebit tamen episcopo etiam sine testimonio, tum sumptæ communionis, tum frequentatæ scholæ doctrinæ Christianæ ob causam admittere,

Qui vero aliquo minori, majorive ordine initiandus est, testimonium, præterea quæ mox supra præscripta sunt, afferat etiam de his quæ sequuntur,

De prima tonsura, aut de ordine, quem proxime suscepit.

De illius ordinis functionibus a se præstitis; idque testificationis habeat a præfecto ecclesiæ, cui adscriptus est. Nec vero etiam regularis, cujuscumque ordinis sit, admittatur, qui testimonium non attulerit a suo superiore,

De habitu clericali, ad provincialium, diœcesanorumque conciliorum præscriptum, post ordinem proxime susceptum, a se assidue gestato.

Quam testificationem a parocho afferat,

De confessione frequentiori, ex decretorum provincialium præscripto, cujus rei testimonium obsignatum ab aliquo confessario sacerdote, probato ad audiendas confessiones clericorum, afferat.

De sacra communione, ut decretis provincialibus jussum est, crebrius sumpta. Hoc autem testatum afferat, vel a parocho, vel a præfecto ecclesiæ, in qua adscriptus est, vel ab alio sacerdote, qui episcopi jussu ministrarit.

Qui subdiaconatum, aliumve sacrum ordinem susceperus est, scripta præterea afferat, quibus præter cetera testetur, de se ex præscripta formula denuntiationes in ecclesia cathedrali & in aliis locis, per episcopum constitutis, publice die festo inter missarum solennia factas esse.

Ejusdem sess. 23. c. 12. de ref.

Ætatem item, sanctione Tridentina præscriptam, annos scilicet vigintiduos, si subdiaconatum; vigintitres, si diaconatum; vigintiquinque attigisse, si sacerdotium susceperus est.

Censum item vel ecclesiasticum, vel laicalem, quem & pacifice possideri, & tantum esse constet, quantum ad vitæ ejus sustentandæ usum satis esse episcopus censuerit, secundum provinciæ, vel loci qualitatem.

ANNO CHRIST 1576.

De censu præterea denuntiationes præfinitis supra locis factas esse, atque ad hujus concilii præscriptum.

Quicumque vero subdiaconus, aut sacerdos creandus est, id præter alias testificationes afferat, se spirituales exercitationes ad decreti, in hoc provinciali concilio editi, præscriptum præstitisse.

Ut & episcopo sacram ordinationem habituro, & iis qui ordinis sacramento initiandi sunt, satis temporis detur, quo præstare possint quæcumque vel sacri Tridentini concilii decretis, vel nostris etiam provincialibus constitutionibus, ante stata illius sacræ ordinationis tempora, in iis præsertim, qui majores ordines susceperuri sunt, præstari jussum est: primo episcopus statis illis temporibus eam de more solenniter celebraturus, duobus ante mensibus, aut amplius minusve, pro diœcesis amplitudine illius habendæ diem literis indicat: tum edictum, certa verborum formula conscriptum, publice proponi, ecclesiæque cathedralis valvis, aliisque ut consuetudinis est, locis affigi, idemque præterea a singulis parochis promulgari jubeat. Quo edicto omnes quicumque vel primam tonsuram, vel ordines minores majoresve susceperuri sunt, ad sacram ordinationem evocet. Certum præterea, vel menstruum scilicet, vel, quod ad diœcesanos attinet, longius etiam pro diœcesis amplitudine, spatium præstituat, quoad se omnino illi singuli, qui prima tonsura, aut aliquo sacro ordine initiandi sunt, ante stata ordinationis tempora conveniant.

Certam item diem, sacræ ordinationi proximam, edicat, qua primo qui in urbe sunt, tum rursus alteram, qua diœcesani, qui prima tonsura, aut aliquo ordine initiandi sunt, cum præscripta testimonia afferant, tum stata examina subituri præsto sint. Reliqua præterea omnia & singula edicat & commoneat, quæ vel a clericis qui initiandi sunt, vel a parochis sacræ ordinationis causa præstari debent.

Proximo autem post illam edicti promulgationem die dominico, parochi, qui in urbe sunt, tum vero diœcesani, ubi primum literas indictionis diei sacræ ordinationis celebrandæ acceperint, dominico die proxime sequenti, in sua quique ecclesia illas publice proponant atque affigant una cum edicto de sacra ordinatione, & episcopi etiam literis pastoralibus, ex præscripta formula per nos edenda, aut alia ratione, argumentove, cum re, quæ sancte agenda est, consentanea, prout episcopus aliquando expedire censuerit.

Quo dominico promulgationis die, ob sacram ordinationem proxime futuram, in singulis ecclesiis parochialibus, ut alias decretum est, processio de more agatur, litaniis, supplicationibus publicis, quibus unusquisque secum mente reputans, quam *pauci operarii in messe multa sint*, hoc Deum toto corde exoret, ut *qui dominus est messis, ipse mittat operarios in messem suam*, ac lumen episcopo præbeat, ut in iis deligendis, quos ordinibus adscribat; quos vero episcopus delegerit, ope divina illa adjuti, *in sanctitate, & justitia illi serviant*, ejusdem gloriam omnibus in rebus sibi proponentes. Quod, ut eo nomine Deum populus supplex sæpius oret, id illum singulis diebus dominicis per

men-

ANNO CHRISTI 1576.

menſem ante ſacræ ordinationis tempus crebra cohortatione parochi intra miſſarum ſolennia præmoneant; at dominico die, illam proxime præcedente, paſtorales etiam illas epiſcopi literas de ſcripto accurate iterum recitent: tum præterea admonitione populum ad illud excitent, ut non modo ſupplicationes ob eam cauſam, altero concilio provinciali decretas, pie, religioſeque tunc obeat: ſed illis ipſis ſtatis, qui ſequuntur, ſacræ ordinationis diebus, frequens in oratione pure, ſancteque verſetur, ut Dei ſanctorumque ope, piis fidelium precationibus impetrata, & epiſcopus ordines iis conferat, quos utiles operarios eccleſia Dei poſtulat: & qui ordines ſuſcipient, in dies progreſſus majores habeant, in vitæ morumque ſanctitate, religione, doctrina, ac prudentia.

Epiſcopus, quantum ſibi per occupationes epiſcopales licet, maxime curet, cum experimentum examenve de iis inſtituitur, qui ordinibus, præſertim majoribus initiandi, quique eccleſiis parochialibus præficiendi ſunt, ipſe preſens in eo examine adſit.

Quicumque eccleſiaſticum aliquem ordinem ſuſcepturus eſt, de eo periculum, experimentumve fiat, non ſolum in literarum ſcientia, verum etiam in cantus peritia, ad ordinis quem tunc ſuſcipiet functiones rite recteque obeundas neceſſaria: tum præterea, ſi ſacro ordini adſcribendus eſt, in uſu, ac notitia, quam in recitandis divini officii horariis laudibus precibuſque habeat.

In teſtimonialibus ordinis, ab unoquoque ſuſcepti, literis, fiat teſtificatio etiam eccleſiæ, locive pii, cui is tum adſcriptus eſt, ex Tridentino decreto. Nec vero propterea, quo minus alii vel eccleſiæ, vel loco pio, eumdem etiam poſtea ab epiſcopo adſcribi liceat, vetitum ſit.

Seſſ. 23. c. 6. de ref.

Stata illa temporum intervalla, ordinibus tum minoribus, tum majoribus ſuſcipiendis concilii Tridentini decreto præſcripta, ne facile ac paſſim ſine ullo delectu prætermittantur, omittanturve. Quod ſi de iis aliquid ab epiſcopo remitti, diſpenſarive contigerit, id in literis dimiſſoriis, teſtimonialibuſve ordinum, adſcripta etiam diſpenſationis cauſa, teſtatum plane fiat.

Ejuſdem ſeſſ. 23. de ref. c. 11.

Clericus, qui ab ſuo epiſcopo literis teſtimonialibus, dimiſſoriiſve impetratis, ordinem ab alio epiſcopo ſuſceperit; menſe poſt illum ſuſceptum, aut longiori pro loci diſtantia temporis ſpatio, in eiſdem literis præſcripto, teſtificationem ordinis, quem ſuſceperit, ſcriptam ſuo epiſcopo afferat: ſi vero legitima cauſa impeditus eſt, id per alium præſtet.

At ubi primum poterit, ipſe quoque epiſcopum conveniat, ut & in eorum, qui ordinibus adſcripti ſunt, librum referatur: & certæ eccleſiæ, ſi nondum adſcriptus eſt, ex Tridentino decreto adſcribatur.

Ut & minorum ordinum functiones ad uſum revocentur & per eos tantum præſtentur, exerceanturve, qui in illis conſtituti, adſcriptive ſunt, ad Tridentinæ conſtitutionis præſcriptum hæc decernimus;

Ubi fabricæ eccleſiæ, capitula, monaſteria, univerſitates, confratriæ, collegiave item cujuſvis generis, ac alii præterea quivis homines, laicum cuſtodis; aut monachi, vel alio nomine, certis etiam olim huic muneri attributis, bonis, fructibus, reditibus, aut alio quovis modo, nomineve, etiam pro libito ſuo, conſtituta mercede habere, adhibereve ſolent, qui eccleſiam cuſtodiat, aperiat, claudatve, campanas pulſet, aliaſve hujuſmodi eccleſiaſticas functiones obeat: aut alius cenſus eſt, quavis ratione huic ſuſtentationi attributus; ejus laici hominis loco clericus deligatur, qui pro ratione ordinum minorum quos ſuſceperit, earum functionum munus præſtet; atque is conſtitutam illi mercedem, aut attributos fructus, reditusve capiat; qui ſi ſatis non ſint, illa vel capitula, vel monaſteria, vel collegia, vel alii, ut ſupra, ad quos ullo modo pertinet, quod deeſt ſuppleant.

In omni vero parochiali eccleſia clericum talem parochus habeat, ut eſt canonum jure & provincialibus noſtris conciliis præſcriptum: ſin autem parochus, præ parochialis eccleſiæ tenui reditu, clericum ſibi in altari miniſtrantem ſuſtentare non poteſt; neque alii ſunt qui ſuſtentent, populi ſit totam ſuſtentationem, aut partem quæ deeſt, ſubminiſtrare.

Quibus etiam in capellis, altaribuſve quocumque vel tituli, vel devotionis & legati nomine miſſæ ſacrificium fit, in iis item ſingulis certum aliquem clericum, qui ſacerdoti miſſam celebranti inſerviat, ſuſtentari jubemus. Quamobrem ubi non confratriæ, ſcholæve, non monaſteria, eccleſiaſticæve fabricæ, aut locorum piorum curatores, neque alii ſunt, qui hoc clericalis ſuſtentationis munus ibi præſtare ultro velint, aut qui jure debeant: pro earumdem capellarum, altariumve ratione præſtetur, ſi ex tituli nomine in iis miſſa celebratur, eorum ſumptibus, qui titulum gerunt: ſi ex legato, cujus certa ſumma ſit, mercede ex eo detracta: ſi ex devotione, aliove nomine, illorum impenſis id præſtetur, quorum nomine illud miſſæ ſacrificium fit, ſive locorum piorum homines illi ſint, ſive ſodalitates, ſive univerſitates, ſive privatus aliquis.

Si vero capellæ, altaris, aut legati, cenſus uſque adeo exiguus ac tenuis eſt, quo clerici ſuſtentandi onus ſuſtineri non poſſit, ea ratio ab epiſcopo ineatur, ut contributione undique ex iis capellis, altaribuſve, quæ in eadem eccleſia, vel ſi ita neceſſe ſit, etiam quæ in parochiæ finibus ſunt, pro ratione redituum, vel muneris facta, huic clerico ſuſtentationi ſatisfiat. Qui clericus omnibus illarum capellarum & altarium ſacerdotibus in miſſæ ſacrificio miniſtret.

Quibus autem clericis ita ut ſupra proviſum erit, pro ratione minorum ordinum, quos ſuſceperint, eccleſiaſticas functiones iis in eccleſiis, ubi ſuſtentationem capiunt, ipſi præſtent. Quibus vero in eccleſiis, tempore ab epiſcopo præſtituendo non erit conſtitutus clericus clericali habitu indutus, qui ſacerdoti miſſam celebranti miniſtret, quique eccleſiaſticas minorum ordinum functiones, illarum eccleſiarum uſui & cultui neceſſarias, pro ratione ordinis a ſe ſuſcepti, obeat; in iis a nullo ſacerdote celebretur, niſi rei facultatem ex urgenti cauſa concedendam epiſcopus judicarit.

Ne vero laici neve diſciplinatorum confratres, alteriuſve cujuſvis confratriæ homines, ne moniales item, ut canone vetitum eſt, benedictionem, thurificationemve, ſibi mutuo, neque vero aliis, impartiantur.

Clericus ne ſacerdoti in altari ante miniſtret, quam in illius miniſterii functione rite in-

ANNO CHRISTI 1576.

instructus sit & ab eo probatus, qui in urbe, aut etiam in singulis urbis regionibus & in unaquaque plebe ceremoniarum muneri, ex secundi provincialis decreto, præfectus est.

Nec vero etiam ecclesiasticus homo, cantoris, sacristæ, custodis, clerici in missæ sacrificio ministrantis, munus, aliamve ecclesiasticam functionem, in quavis ecclesia suscipiat, nisi illius uniuscujusque muneris in ea ecclesia gerendi ab episcopo facultatem scriptam, quotannis renovandam, vita etiam, ac moribus ab eodem probatus, impetrarit. Qui aliter susceperit, obieritve, qui item aliter, quam præscriptum est, conduxerit, aut receperit; pro modo culpæ arbitratu episcopi puniatur. De organista item, vel laico, vel ecclesiastico homine idem constitutum sancitumve sit.

Minorum ordinum functiones ac munera a singulis clericis, pro eorum, quibus initiati sunt, ordinum ratione præstentur, quæ non solum concilio nostro provinciali primo præscripta sunt, verum etiam cetera, quæcumque ex sacrorum canonum legibus & comprobatis ecclesiasticæ disciplinæ monimentis, & ecclesiarum hujus provinciæ rationibus, uberius & copiosius expressa, ordineque tradita, ad totius provinciæ usum a nobis edentur.

Idque præter functiones, quas episcopus ad ea quavis ratione pertinere decreverit, vel ad cujusque ecclesiæ dignitatem, utilitatemve illis imponendas, tribuendasve censuerit, ut est eodem primo concilio decretum.

Tabella vero ex earum omnium functionum præscriptarum ratione, in omni ecclesia cathedrali, collegiata & parochiali sit: quæ in sacristiæ loco certo perspicuoque proponatur, ut clerici adscripti suas quique functiones nosse atque exequi rite possint.

Clericos quoscumque, certæ ecclesiæ, piove loco adscriptos, si ab ecclesiæ, cui adscripti sunt, clericali statione, sine episcopi facultate, eaque literis exarata, discesserint, ordinum suorum munere, ex ejusdem concilii Tridentini sanctione, episcopus interdicat. Nec vero propterea quidquam derogatum aliis decretis pœnisve sit, quæ de parochorum, aliorumve curam animarum gerentium, ceterorumque residentia præstanda, vel absentia cavenda, puniendave, Tridentinis decretis, ac nostris provincialibus constitutionibus, & edictis præterea episcopalibus constitutæ sunt; quin imo illis etiam pœnis, mulctisve contra eos agat episcopus omni juris ratione.

Sess. 23. c. 6. de ref.

Episcopus, cum clerum, ut in concilio provinciali tertio jussum est, recognoscet, hoc præter cetera videat, an in alicujus clerici titulo, censuve ecclesiastico, vel etiam laicali, cujus nomine iis ordinibus adscriptus est, quidquam innovatum sit. Sique vel beneficii ecclesiastici cessionem, vel patrimonii alienationem, vel pensionis extinctionem, aut remissionem factam esse compererit, canonum jure, sanctioneque Tridentina agat, ut juridice recuperetur, restituaturve quod vel cessum, vel alienatum, vel remissum, extinctumve, ipsi clerico præjudicium affert ad vitæ sustentationem: aut si quid alia ratione pactove commissum actumve est, quod vel decreto Tridentino, ea de re edito, sacrisve canonibus, repugnat, vel fraudem facit: contra quoscumque vero, qui tale quidpiam admiserint, idem pœnis agat jure canonico constitutis, iisdemque ab synodo etiam Tridentina renovatis.

Sess. 20. c. 2. de ref.

ANNO CHRISTI 1576.

IX.

De beneficiorum collatione ac provisione.

Quæcumque & examinis, & approbationis, & collationis, provisionisve ratio, omnisque alia diligens cautio, in ecclesiis parochialibus cuiquam ex decreto Tridentino sancito, adhiberi debet; illa ipsa omnis in capellaniis, ceterisque beneficiis ecclesiasticis, quocumque nomine nuncupatis, imo vero in ipsis etiam ecclesiæ, vel cathedralis, vel collegiatæ portionibus, quibus ab institutione, vel consuetudine, aliove quovis jure, & nomine, onus, munusve, animarum curæ, vel exercendæ, vel coadjuvandæ incumbit, aut conjunctum est conferendis, in aliove provisionis eorum modo, teneatur ac servetur omnino.

Sess. 2. p. c. 18. de ref.

Quod Tridentinis decretis de eo, qui præsentatus est, per episcopum comprobando, etiamsi ad inferiores institutio pertineat, constitutum est; id in beneficiis item, vel simplicibus, vel curatis, vel aliis cujuscumque generis, in quibus etiam electionis, præsentationis, institutionisve jus monachis, aliisve cujuscumque ordinis regularibus, ceterisve competit, locum habere episcopus meminerit. Quare si quæ hactenus institutio sine episcopali comprobatione facta comperitur, eam irritam, inanem, ac plane nullam declaret, ac ne in posterum ita fiat, caveat quam diligentissime.

Sess. 25. c. 9. de ref.

Pro auctoritate, canonum jure, & a concilio Tridentino sibi tradita, episcopus, si idoneos non compererit, a patronis etiam quibuscumque præsentatos ne probet, admittatve, neve instituat, nec vero eis ullo quovis nomine provideat; sed plane illos repellat. Idoneos porro ne censeat, quos experimento examinis interrogationibus diligenter facto, & doctrina, & cantus peritia, & aliis qualitatibus, ad recte riteque obeunda munera, eo beneficio, ad quod præsentatur, incumbentia, conjunctave necessariis, præditos esse non viderit.

Ibidem.

Neque illos item, quos pro illius beneficii ratione, legitima ætate, sacrorum canonum jure, concilioque Tridentino præscripta esse, ex legitimo documento, testificationeve non cognoverit.

Fraudes sæpe per eos committi animadversum est, qui mandati literas apostolicas, quas vocant de providendo in forma dignum, impetrarint, ad duos, qui illas deinceps exequantur, scriptas, ita ut si unus præstituto tempore non exequatur, exequi debeat.

Ii enim ab uno, quoniam idonei non sint, rejecti, ad alium tacita, quam tulerunt, repulsa, confugientes, beneficii, quod sibi conferri volunt, collationem non idonei aliquando surripiunt. Quamobrem omnibus singulisque notariis, cancellario, actuariisque prohibitum deinceps sit, ne si ejusmodi delegatæ executionis acta confecerint, eorum partem, nisi de prioris judicis exequentis consensu, concessuve, ad canonum præscriptum edant: sed temporis, in mandati literis præfiniti, spatio confecto, acta omnia & singula ab se ob eam causam conscripta, illis ipsis ad alterum istiusmodi executionis judicem dent, pœnis propositis,

arbi-

ANNO CHRISTI 1576.

arbitratu episcopi irrogandis: ut hic quid a priore judice actum decretumve sit, scire possit, ne in beneficio conferendo surreptio, obreptiove indebite insit, indeque propterea lites existant.

Ecclesia parochialis, ne deinceps cuipiam per sex menses commendetur, sed vel titulo conferatur, vel si juris patronatus est, præsentatus, electusve, qui ad illius curam gerendam idoneus, disquisitione de more facta, repertus est, ad concilii Tridentini præscriptum instituatur. Ibidem.

Interea vero dum vacat, ex ejusdem concilii decreto, vicarius constituatur, qui illam regat.

Liber conficiatur, isque in omni episcopali archivo asservetur; in quo libro diœcesanorum beneficiorum cujusvis generis, cum vacationis certa dies, ratio, modusque describatur; tum collationes, ac provisiones, ut vocant, quæcumque sint, vel a summo pontifice, vel ab episcopo, vel ab ullo quovis alio factæ, literarum, diplomatumve exempla, vel sententiæ summatim explicatæ, prout potius esse episcopus censuerit, in eumdem referantur. Itidem servetur de literis ordinum, quibus singuli ejusdem diœcesis clerici initiantur.

Capitula vero, & quicumque sint, qui cujusvis generis dignitates, canonicatus, aut alia quæcumque beneficia obtinent, literas, diplomata, tabulasve ipsas beneficiorum, quæ quovis etiam unionis jure possident, episcopo, etiam privatim postulanti, sine mora exhibeant. Ex quibus tabulis tum si quid oneris obligationisve illis inesse apparuerit, tum quidquid aliud expedire idem episcopus censuerit, id distincte explicateque exscribi jubeat.

Hocque omne ut ab iis, ad quos spectat, plane præstetur, idem omni ratione efficiat.

Nemo, qui beneficium parochiale, alteriusve cujuscumque generis confertur, approbationis de se, etiam institutis examinis interrogationibus factæ, literas testimoniumve scriptum exhibere, ab ordinario cancellariove cogatur, cum qui beneficium collaturus, aut cujusvis provisionis nomine daturus est, ille ipse ordinarius est, qui eum approbavit.

Ut avaritiæ omnis non modo labes, sed suspicio vel minima ab episcopi domo, atque ab omni etiam ecclesiastico foro tollatur, ne deinceps in beneficiis conferendis, aut quavis provisione danda quidquam ab illo cujusvis generis, ne sigilli quidem nomine accipi exigive ab ullo liceat, omni prorsus, si quæ huic decreto repugnet, consuetudine & superiorum conciliorum decreto antiquato, abrogato. Notario tamen, cui pro muneris laboribus certa merces nulla constituta est, aliquid pro opera, quam in literarum scriptione ponit, accipere liceat, ad taxæ ab episcopo præfigendæ præscriptum: ita tamen ut pro omni uniuscujusque beneficii collati, vel provisionis nomine dati scriptura a se confecta, aliove quovis nomine vel prætextu, plus aureo nummo ad summum ne capiat.

Ne pro beneficii ecclesiastici possessione adipiscenda, plus quam par est, impensæ quis in compluribus instrumentis eo nomine conficiendis vel exscribendis faciat, cum ejus bona variis locis sita sunt; id propterea decernimus & declaramus liberum esse unicuique, cui beneficium aliquod collatum, aut quovis provisionis nomine datum est, & illius solum ecclesiæ, altarisve, in quo beneficii titulus est, & illorum tantum ejusdem beneficii prædiorum bonorumve, quæ ipse maluerit, possessionem capere: modo eam capiat, tabulis publice a notario confectis.

Beneficium etiam simplex obtinenti, quod ad vitæ sustentationem satis est, si alterum simplex, aut ecclesia etiam parochialis, aliudve beneficium cujusvis generis conferatur, ubi is alterius beneficii cujuscumque generis illud sit, possessionem pacificam adeptus est, aut si per eum steterit, quo minus duobus mensibus, quos a die, quo alterum collatum est, præstituimus, illam adipiscatur, primum ipso jure vacare censeatur. Cui vacanti provideatur, cum ex Tridentini concilii sententia unum & alterum item ab illo simul retinere nullo modo liceat. Sess. 24. c. 17. de ref.

Beneficii quacumque auctoritate deinceps collati, unde satis ad victum sumitur, possessionem pacificam quis adeptus, si nulla sibi facultate, dispensationeve legitima concessa, beneficii prioris quod obtinebat, censum exegerit, ea pœna illi sit, ut quod exegerit illius duplum ad ecclesiæ usum restituat, tum alia ratione etiam mulctetur plectaturve episcopi arbitratu.

Ut prædiorum ecclesiasticorum conservationi consulatur, ac simul occupationibus, usurpationibus, aliisque fraudibus occurratur, ne clericus quispiam minori ætate, beneficium ecclesiasticum obtinens, cuiquam, etiam quocumque sanguinis cognationisve vinculo vel arctissimo sibi conjuncto, illius beneficii bonorum administrationem, procurationemve, nisi episcopi concessu, literis exarato, committat.

Idem præterea clericus, minor natu, beneficii quod obtinuerit, prædiorum bonorumve omnium inventarium ex formula in concilio provinciali primo præscripta, aliquo viro adhibito, conficiat, quem episcopus ei constituerit. Alioquin pœnam luat, ejusdem episcopi arbitratu irrogandam.

X.

Quæ pertinent ad sanctissimum missæ sacrificium, & divina officia.

Dum in ecclesia missæ sacrificium sive cantu, sive absque cantu episcopus facit, ne interea ab alio sacerdote in ea fiat, quoad illo sacro pecto, de more benedixerit, nisi aliquando secus ob urgentem causam permittendum duxerit. Quod institutum, cum missæ conventuales ab aliis celebrantur, præsertim festis solennibusque ecclesiarum diebus, ubique, tum maxime in opidis pagisve in usum introduci idem episcopus curabit.

Episcopus omnibus missam in oratorio privato celebrandi facultatibus hactenus concessis eos limites modumque præfiniat; ita ut præter causas, quas magnas & urgentes is judicaverit, in ipsis privatis oratoriis missam celebrari ex facultatibus illis deinceps non liceat, nisi hoc fuerit a sede apostolica indultum. Quam moderationem diligenter adhibeat, si quando in posterum ejusmodi facultatem concedendam censuerit.

Ne in oratorio, ecclesiave, quæ vel nuper extructa est, vel in posterum extruetur, missæ celebrandæ facultas detur, permittaturve, nisi

ANNO CHRISTI 1576.

nisi salvo jure, ac plane sine præjudicio ecclesiæ parochialis, nisi ob causam episcopo quandoque aliter videatur. A

Curandum est omni diligentia, ut salutarem fructum capiat fidelis populus ex laboribus & officiis, quæ a parocho diebus dominicis & festis inter missarum solennia, aut divina officia, vel alia quacumque occasione præstari, etiam ex Tridentino concilio debent. Quamobrem concilii etiam Tridentini auctoritate, ut in ecclesiam parochialem frequenter, saltem dominicis & majoribus festis diebus, fideles conveniant, episcopus eos, quorum pastoralem curam gerit, diligenter sæpius moneat. Literas præterea, eo de genere ab eodem episcopo edendas, ac etiam institutiones nostra cura ad communem provinciæ usum conficiendas, sæpe populo, prout usuvenerit, parochus de scripto recitabit. B

Sess. 24. c. 4. de ref.

Episcopus in facultate quavis missarum celebrandarum concedenda prorogandave, videat ne ab ullo sacerdote plus muneris, quam ab eo præstari possit suscipi concedat aut permittat: tum maxime perpendat, si parochus est, qui sibi eam facultatem dari petit, an per hebdomadam possit, & suscipiendo novo celebrandarum missarum muneri, & ei, quod in ecclesia parochiali, ex Tridentini, aut primi nostri provincialis concilii præscripto, aliave quacumque obligationis causa jam debet, satisfacere, & alia præterea officia obire, quibus diebus aut ad festorum celebritatem, aut ad funus, exequiasve vocatum eo illum convenire, missasque celebrare contigerit. Quod si per ipsum hæc omnia singulaque præstari non posse viderit, ne potestatem ei faciat novi muneris eo nomine suscipiendi, nisi ob inopiam in ecclesia parochiali, diebus ferialibus, rarius aliquanto parochialis muneris nomine, quam concilio provinciali primo jussum est, ideoque in alia, vel in eadem ecclesia parochiali, alio nomine per hebdomadam, iis ipsis, scilicet ferialibus diebus, celebrandi facultatem permitti necessarium episcopus duxerit: cujus religiosæ conscientiæ id permittimus. C D

Sess. 23. c. 14. de ref.

In literis concessæ prorogatæve facultatis suscipiendi vel retinendi muneris missam singulis vel certis statisve diebus, aut ex certa obligatione celebrandi, exprimantur & altaris, capellæve & ecclesiæ, ubi illud situm est, nomen, & locus, & eleemosynæ emolumentum, quod inde capitur; stati item dies, & numerus missarum, quas ibi celebrare statis illis diebus debebit ex onere a testatoribus, aliisve, aut ab episcopo impositio pro facultate, quam is a jure communi, vel Tridentino concilio habet. Tum etiam exponatur, si quo alio præterea nomine ipse astrictus sit, missam alio loco celebrandi; idque etiam a parochialis curæ munere, legati, alteriusve obligationis causa; qua in ecclesia item & altari, quibus item certis vel statis diebus illud præstare debeat, & quantum inde emolumenti, eleemosynæve consequatur. Tum postremo certum ei facultati concessæ vel prorogatæ tempus præfiniatur. Nec vero in illo celebrationis munere ei perseverare liceat, expleto temporis spatio, episcopi literis præscripto, nisi facultas iterum confirmata, renovataque sit, aut prorogata ad aliud certum tempus, literis item, & ad præscriptum etiam superiorum conciliorum nostrorum provincialium. E

Quilibet sacerdos, quod suscepit, muneri missæ sacrificii faciendi, satisfaciat omnino.

ANNO CHRISTI 1576.

Nec vero cuiquam, qui quotidiano eo munere astrictus quovis modo est, ne semel quidem in hebdomada, ut alibi missam celebret, id prætermittere ullo prætextu liceat, nisi aliquando ejus, cui curæ episcopus id dederit, aut, si nemini dederit, rectoris, præfective ecclesiæ consensu sacerdotem alium ante in locum suum substituerit, qui id præstet, quod in ea ecclesia ipse debet.

Sin autem certis hebdomadæ diebus, sacerdotes complures in eadem ecclesia ob aliquam cujusvis generis causam rationemve, missæ sacrificium facere debent; id ut statis certisque iis ipsis diebus illi omnino præstent, curet plane rector ecclesiæ, aut, si præsertim ecclesia collegiata, vel alia frequens est, alius, quem ei episcopus præfecerit.

Quod si alii item sacerdotes sunt, qui in illa ecclesia, incertis tamen diebus, munus impositum habent missæ celebrandæ: tunc idem rector, præfectusve, capellanis sacerdotibus vocatis, requc cum eis tractata, certos unicuique dies præscribat, quibus in ea ecclesia missam celebret: ut singulis, si fieri potest, hebdomadæ diebus missarum celebrationes recte atque ordine distributæ peragantur.

Qui capellas obtinent, ipsi per se, non alii eorum nomine, missæ sacrificium, divinaque officia, quæ illarum rectores præstare debent, in illis celebrent: si modo vel aliud ecclesiasticum beneficium, quod residentiæ personale munus requirat, non habeant; eoque impediti, debita eis capellis officia gerere non queant: vel earumdem institutione, dotationeve, aut legato, aut donatione, aut facultate ab episcopo impetrata, in illis obeundis capellani officiis aliena opera, ministeriove uti possint, vel alia quavis ratione, causave impediti sint.

Singula vero, ob quæ capellanus aliquis se a debito capellani officii munere immunem putet, asseratve, quo minus per se ipsum præstet, ab episcopo cognoscantur, ac probentur item.

Quicumque sacerdos in altari certo missam celebrare debet, si in alio celebrarit: ne, quod debet, præstitisse censeatur, nisi episcopi, alteriusve, cui ille id curæ commiserit, jussu, concessu, permissuve aliquando fecerit.

Si eodem tempore, & in eadem ecclesia missæ plures aliquando etiam pro mortuis celebrandæ sunt, in altaribus ita inter se disjunctis celebrentur, ut sacerdos alter ab altero non perturbetur, neque si fieri potest audiatur: sin autem hac de causa tempus non patietur eo die missas omnes, quæ debent, celebrari, in alium potius diem aliquæ differantur, ut huic decreto pareatur, quod ad religiosum cultum illius sanctissimi sacrificii spectat.

Missæ parochialis sacrificium die festo, circiter duabus post solis ortum horis, aliis etiam diebus ea hora, quæ populo universo, pro loci ratione, episcopi, judicio magis accommodata erit, in omni ecclesia parochiali celebretur, datis semper ante statis campanæ signis, iisque horæ dimidiæ intervallo distinctis, ut in tempore populus convenire possit.

Si præter parochum alius etiam sacerdos est, qui in ea ecclesia missæ sacrificium facere debet; id omni die in aurora celebret, ut qui iter fa-

cere,

ANNO CHRISTI 1576.

cere, vel aliud quidquam, ruri præſertim, agere neceſſe habent, intereſſe poſſint, neque propterea omittant.

Si vero plures ſunt ſacerdotes, qui ibi, aut in ejuſdem parochiæ finibus miſſam celebrent, tunc, ut decretum eſt provinciali primo concilio, unam in aurora, reliquas deinceps debito intervallo diſtributas, poſtremam vero, quo tardius poteſt, prout populo commodius erit, celebrent ad præſcriptum tabellæ a rectore parochialis eccleſiæ, vel ab alio conficiendæ, cui epiſcopus id munus dederit; niſi dies feſtus ſit, quo excepta illa prima, quæ in aurora celebratur, nullam omnino celebrent ante peractum miſſæ parochialis ſacrificium, etiam in eccleſiis, capellis, oratoriiſve ſæcularibus, etiam ſcholaſticorum & confratriarum, etiam laicalium, intra fines uniuſcujuſque parochiæ conſtitutis, niſi parochus ob cauſam certa præſcripta hora ante facere conceſſerit.

Quod ſi die feſto etiam per illud miſſæ ſacrificium, quod in aurora fit, populus a parochiali miſſa avocetur; tunc epiſcopus illud, etiam feſto die, poſt miſſam parochialem fieri celebrative jubeat.

Epiſcopi vero facultas & judicium ſit, id omne quod ad miſſæ celebrandæ horam ſpectat, pro temporum, locorum, cauſarumque ratione aliter ſtatuere, permittere, ac jubere. Proinde tabella, in qua certa omnis illa celebrationum diſtributio, dies ſcilicet, hora & altare, tum ſacerdos, qui celebrare debet, apte deſcripta appareat, in ſacriſtia loco conſpicuo poſita atque affixa ſit.

Quo citius atque exploratius epiſcopus ſciat, eorum, qui ſacri faciendi cauſa aliquid pie, vel legarunt, vel dederunt, voluntati per illos, quorum intereſt, vere ſatisfactum eſſe; ac rurſus ſi quid ea in re neglectum, aut omiſſum, prætermiſſumve eſt, id opportune ut fiat, proſpicere cavereque poſſit: hæc decernimus, atque ſtatuimus.

In unaquaque eccleſia liber deinceps ſingulis annis, vel alio certo tempore renovandus, perpetuo ſit; in quo & anno & menſe, & die primum notato, unuſquiſque ſive parochus; ſive capellanus, ſive alius ſacerdos, qui quovis obligationis nomine in ea eccleſia miſſæ ſacrificium fecerit, in ſingulos dies, ubi id perfecerit, manu ſua ſubſcribat: & nominatim breviter exponat, ſe illud præſtitiſſe, aut parochialis eccleſiæ, aut capellæ, legative pii, aut anniverſarii, aut funeralis officii nomine. Cui præterea libro ſingulis diebus ſubſcribat is, ſi ipſe eſt qui miſſæ ſacrificium eo quovis nomine fecerit, ipſe item manu ſua ſubſcribat, quoties aliquo eo nomine miſſam celebrarit.

Is liber tuto ſacriſtiæ loco aſſervetur.

Quibus vero locis, eccleſiiſve miſſæ plures quam tres quotidie celebrantur, epiſcopus præter has cautiones punctatorem etiam ſecretum, ubi opus eſſe viderit, conſtituere item poterit, idque ſecreto etiam, ſi ita expedire videbitur, qui juratus in ſingulos dies notet, ſi qui erunt, qui debito miſſæ celebrandæ muneri defuerint.

In urbe vero aliqui eccleſiaſtici viri, ab eodem epiſcopo probati, in diœceſi item vicarii foranei, aliive, ab epiſcopo etiam conſtituti, libros miſſarum celebrationibus notandis præſcriptos, ſæpe etiam de improviſo recognoſcant: inſpicientque præterea notationes, per punctatorem occulte factas: ac ſingulis menſibus, aut

A tertio quoque menſe, cum unoquoque capellano præſtiti muneris ſui rationes inibunt, tum etiam illius teſtimonium ſcriptæ initæ rationis dabunt.

Nec vero cuiquam capellano non titulari, qui munus celebrandi certis ſtatiſve diebus, aut ad certum tempus, aut in perpetuum ſuſceperit, quidquam mercedis eleemoſynæve ex legatis piis, aliave quavis ratione, a quibuſvis ſolvatur: neque id exigat abſque epiſcopi, ejuſve, cui id curæ ille dederit, mandato, eoque ſcripto: quod ne detur, niſi pro ratione præſtiti muneris, cujus teſtimonium ſcriptum ab eo, de quo ſupra, re ipſa exhibuerit.

Anno autem expleto, vel breviori temporis B ſpatio, quidquid ob prætermiſſum celebrandarum miſſarum munus, capellano tribui non debet: id omne fabricæ eccleſiæ præfectis, aut corporis domini confratribus, in ea eccleſia conſtitutis, ubi ille miſſarum muneri defuerit, aut aliis depoſitariis ſolvatur, ab epiſcopo conſtitutis: ut quot miſſas celebrari ab eo prætermiſſum eſt, totidem eo nomine ab alio ſacerdote celebrentur: aut ad ipſum in ornamentorum, quæ eiidem altaribus capelliſve uſui ſint, apparatum erogetur, prout epiſcopus expedire exiſtimaverit. Ut autem & hoc diligentius præſtetur & ſacerdotibus conſulatur, qui ob miſſæ celebrandæ munus ſuſceptum, ac præſtitum eleemoſynas ſibi debitas, magno cum negotio, C ſæpeque cum detrimento ab iis, qui tribuere debent, conſequuntur; epiſcopus, ubi expedire viderit, certos aliquos, probatoſque homines depoſitarios deligat; quorum munus ſit, illas exigere cuſtodire, tum ſtatis temporibus pro ratione ſupra præſcripta, capellanis ſine mora ſolvere.

Et quoniam qui capellas, altaria, aliave beneficia eccleſiaſtica in titulum obtinent, quibus miſſarum munus aliquod incumbit, non ab heredibus eorum qui legata pia reliquerunt, vel ab aliis ejuſmodi, ſed ipſi per ſe fructus capellarum altariumve ſuorum exigere ſolent, cum iis ſequeſtri ratione omnique alio modo epiſcopus agat: ut ſi muneri ſuo D illi celebrandis miſſis defuerint, fructuum reſtitutio locum habeat, eaque ad præſcriptam, ut ſupra, rationem, pie utiliterque erogetur.

Quam ſequeſtri & mulctæ rationem omnes adhibere debent, ut opus fuerit, cum capellanis quoque illis, qui etiam legati nomine, vel alia ejuſmodi cauſa miſſas celebrandas ad certum tempus, vel in perpetuum ſuſcipiunt.

Qua in eccleſia, pro frequentiori, qui ob feſti diei, indulgentiæve celebritatem, aut ob perpetuum populi, ac præcipuum devotionis ſtudium fit, ad eam concurſu, eleemoſyna & crebrior & uberior miſſæ celebrandæ nomine da- E tur: in ea ne cuiquam ſacerdoti ejuſmodi eleemoſynam ob miſſæ celebrationem, ullo modo aut prætextu flagitare, ac ne ſponte quidem oblatam accipere liceat. Verum unuſquiſque ſacerdos illam in capſula, certo eccleſiæ loco, aut pro ſacriſtiæ foribus eo nomine collocata deponendam curet. Cui capſulæ ſtatis illis frequentioris concurſus diebus, rector eccleſiæ, aliuſve, cujus intereſt, aut is, cui epiſcopus hoc munus dederit, certum aliquem clericum ſpectata probitate præficiat: cujus ſit illis diebus apud capſulam aſſidere, tum ſigillatim, ordineque notare, quæ miſſarum aliarum-

ANNO CHRISTI 1576.

ANNO CHRISTI 1576.

que precum nomine eleemosyna detur acciA piaturve, ut pro illius notationis ratione rector aut sacrista, aut ille quem episcopus constituerit, sacerdotibus illius ecclesiæ, aliisve ad divina officia concelebranda, eo celebritatis nomine evocatis statim præscribat: quid pro eleemosyna oblata unusquisque eorum illis diebus præstare debeat, quo plenius eorum, qui obtulerint, voluntati satisfiat.

Peractis autem divinis officiis, quæ eleemosyna eo nomine in capsulam conjecta est, illam idem vel ecclesiæ rector, aut alius, ut mox supra, sacerdotibus ita distribuat, ut eorum unicuique partem pro ratione ministerii, officiive præstiti, ex episcopi præscripto congruam tradat. Quidquid autem supererit, e capsula depromptum apud virum probum, quem episcopus delegerit, deponatur: ut aut in aliam, quæ in eadem ecclesia fiet, celebrationem missarum pie conferatur: liceat tamen in alias res erogari, necessario comparandas ad missæ sacrificii cultum, decentius in ea ipsa ecclesia peragendum; si ob ecclesiæ inopiam ita episcopus concesserit. Cujus etiam jussu in tabellam sacristiæ referantur, si quæ commemorationes eo nomine, pro iis qui pie contulerunt eleemosynam, deinceps faciendæ erunt ab iis, qui in ecclesia missæ sacrificium facient.

Qui vero parochi prope eas ecclesias habitant, ii jubente episcopo, populum suæ curæ commissum, diebus præsertim qui proxime præcedant C illos certos dies frequentioris eleemosynæ, moneant, ut hac constituta eleemosynas ejusmodi recipiendi ratione, quas eleemosynas missarum celebrationi dare quisque velit, eas non sacerdotibus aut clericis tradat, vel aliis, sed in capsulam deferat eo nomine constitutam.

Missæ initio psalmus, Judica me Deus, & in fine evangelium sancti Joannis evangelistæ, In principio erat; &c. dici ne unquam omittatur, nisi cum aliter in missarum rubricis notatum fuerit. In ceteris item ne quid addatur, nec vero detrahatur, ac ne quidquam mutetur: sed ad unguem id omne dicatur, quod in missali nuper Pii quinti pontificis maximi jussu edito præscriptum est. D

Si quem parochum, aliumve sacerdotem missali Romano, quod item Pii quinti pontificis maximi jussu editum est, episcopus ad missæ sacrificium deinceps non uti compererit, a missæ celebrandæ munere illum arbitratu suo suspendat: tum pro culpæ contumaciæve ratione, aliis præterea pœnis afficiat.

Ut exploratum sit an sacerdotes statarum ceremoniarum usum peritiamque teneant: ipse episcopus cum aliquando missæ sacrificio, quod illi faciunt, alios peritos sacerdotes præsentes adesse jubeat: tum aliquando singulos evocet, eorumque in missæ sacrificio rite faciendo exercitationem ac peritiam per examen, experiendove cognoscat. E

Quod provinciali secundo concilio justum est, in missa conventuali & parochiali, cum corpus domini elevatur, signum sono campanæ dari: in aliis missis id ita præstetur, ut tunc parvulum tintinnabulum, aut a latere altaris appensum, aut e sacristia allatum, a clerico ministro certis distinctis ictibus pulsetur.

Cum sacerdos ad altare accesserit missæ sacrificium facturus, clericus, qui tunc illi ministraturus est, ubi alius non sit qui tunc hoc officium præstare possit, circumspiciat modeste astantes; & si quempiam animadverterit marem vel feminam incomposito corporis habitu, aut alias contra præscriptas regulas provincialibus nostris conciliis, cum injuria vel irreverentia sanctissimi illius sacrificii interesse, moneat graviter ut opus erit: neque sacerdos ante missæ initium faciat, quam omnes, qui adsunt, quemadmodum eam Tridentino concilio curæ episcopi commissum est, decenter composito corporis habitu declaraverint se mente etiam ac devoto cordis affectu, non solum corpore adesse. Missa vero jam inchoata, si quid ejusmodi fiat, hoc idem officium admonendi itidem ille minister clericus præstet modeste & graviter. Si quis vero ab iis de ejusmodi monitus non resipuerit, quamprimum eorumdem cura deferatur ad episcopum, ut jure cum B eo efficacius agatur.

Sess. 22. decr. de observandis & evitandis in celebratione missæ.

Clericus sacerdoti missam celebranti ministrans, semper indutus sit superpelliceo puro & mundo, eoque non lacero, neque ulla alia ratione indecenti: si contra fecerit, tum ipse, tum ecclesiæ præfectus, tum sacerdos etiam, qui sibi ministrare permiserit, plectatur arbitratu episcopi. Hostias pro sacra eucharistia conficienda non laicus homo, nec vero femina faciat.

Urceoli, qui ad sacrificii usum adhibentur, quo distinctius atque certius aqua a vino dignosci possit, ne e stanno, argento, aliove metalli genere sint, sed plane e vitro; eeque perlucido, aut e crystallo confecti: itidem operculum oris habeant.

Caveatur, cum in missæ sacrificio, quod etiam sine cantu fit, missalis, aut evangelistarii liber, aut pacis instrumentum cuiquam, vel principi, vel magistratui, vel alii ad osculandum præbetur, ne id munus per laicum hominem, sed per clericum præstetur.

Ea fuit olim vigilantissimorum, sanctorumque episcoporum religiosa pietas, ut non modo in solennioribus anniversariis celebritatibus, sed fere in singulis festis & dominicis diebus, iisque præsertim in adventu & quadragesima solenniter missæ sacrificium celebrarent.

Quod institutum cum refrigesceret, aliquando Innocentius III. pontifex maximus vehementer doluit. Cui sane rei in provincia nobis commissa prospiciendum atque consulendum est pastorali cura nostra, jam sanctionibus Tridentinis, auxiliante Christo domino, excitata ad revocandam restituendamque ac studiose retinendam pristinæ pietatis disciplinam atque usum. Etsi igitur multiplicibus aliis episcopalibus curis, iisque variis & quæ etiam ad continendos inobedientiæ disciplinæque Christianæ officiis populos attinent, pluribus hoc tempore episcopi distineantur: at solennioribus tamen diebus, quibus religionis Christianæ mysteria celebrantur, in divinis officiis sacrisque solenniter faciendis, illos frequentius ac studiosius versari oportet.

Itaque his solennibus festisque diebus infra ordine præscriptis, quibus & patrum monimentis & vereri rituum ceremoniarumque Romanarum codice, eoque comprobato, & antiqua religiosaque nonnullarum hujus provinciæ cathedralium consuetudine, ab episcopis, prout ipsa Christianæ religionis mysteria postulant, solenniter fieri traditum est, missæ sacrificium solenni pontificalique ceremoniarum ritu ab eisdem celebretur.

In sanctissima nativitate domini nostri Jesu Christi.

Die solenni circumcisionis, quæ est octava nativitatis domini.

Die

ANNO CHRISTI 1576.

Die ſolenni epiphaniorum.
Feria quinta in cœna domini.
Die ſanctiſſimo paſchæ reſurrectionis.
Die ſanctiſſimæ aſcenſionis.
Die ſanctiſſimo pentecoſtes.
Die ſolennitatis ſanctiſſimi corporis Chriſti domini.
Die natali ſancti Joannis Baptiſtæ.
Die feſto ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli.
Die aſſumptionis beatiſſimæ ſemper virginis Mariæ.
In ſolennitate omnium ſanctorum.
Die feſto ſancti, ſanctæve, cujus nomine eccleſia cathedralis dedicata eſt: & die præterea feſto præcipui patroni civitatis.
Die conſecrationis eccleſiæ anniverſario.
Die item conſecrationis ſuæ anniverſario.
Die primo ſynodi diœceſanæ.

Diebus ſtatis, quibus ſacras ordinationes ſolennes epiſcopus habebit.

Diebus præterea aliis pro conſuetudine ſuæ eccleſiæ, tum aliis item, quibus ex gravi præſertim cauſa miſſæ ſacrificium ſolenni ritu celebrare eorum quiſque cenſuerit.

Quo ſtudioſius autem religioſa ſua ſolicitudine, ſanctiſſimæque pietatis exemplis fidelium animos atque mentes ad religionis Chriſtianæ officia epiſcopi inflamment; hoc etiam pro paſtoralis officii munere curent, ut quibus diebus miſſarum ſolennia in baſilica cathedrali concelebrant; iiſdem, quod antiqui inſtituti, conſuetudiniſque fuit, & veſperarum officium & matutinum ſolenni ritu ipſi obeant. Tum præterea iis diebus, ut religioſi cultus exemplo, ſic ſacra paſtorali concione aut ſermone intra miſſarum ſolennia fideles ſibi commiſſos paſcere nullo modo omittant. Fideles vero quo magis a paſtoribus ſuis religioſis vitæ exemplis, conſilio, ſpectatiſque virtutibus adjuvantur, eo vehementius ſe in omnem bene ſancteque agendi partem excitare, tum cumulatius Chriſtianæ diſciplinæ officia præſtare eos oportet.

Quare feſtis his diebus, cum frequentiſſimi ad miſſarum epiſcopalium ſolennia convenire ſtudeant; tum e ſacra benedictione epiſcopali aliquem ſalutarem fructum largiente domino conſecuturi, ne ante inde diſcedant, quam ab epiſcopo illam demiſſo humilique animo & genibus flexis de more acceperint. Ut id ſane omni ſtudio illi præſtent, cum eos crebro præmonere, tum gravi ſermone cohortari parochi ſolicite curent.

Miſſæ ſacrificium cum ſolenniter, præterquam pro mortuis, fit cui epiſcopus præſens adſit, canonici & aliqua illius eccleſiæ dignitate præditi, quo tempore hymnus, Gloria in excelſis, & ſymbolum, item & alia ejuſmodi canuntur, ad epiſcopum ordine veniant, in cujus conſpectu corona facta, tunc ſimul cum eo ſingulas illas miſſæ partes dicant, pro ceremoniarum ritu ac ratione.

Quibus in eccleſiis cathedralibus dum veſperarum, aliarumve canonicarum horarum officia, miſſarumque ſolennia ab epiſcopo ſolenniter fiunt; canonici item, quique dignitatem obtinent, pluvialia, aliaſve ſacras veſtes pro libri pontificalis Romani ratione non induunt; in iis ex ejuſdem & aliorum item de ceremoniis rite conſcriptorum, probatorumque librorum præſcripto ad uſum introducatur, aut intermiſſus revocetur ille epiſcopalibus officiis conveniens, pluvialia, aut dalmaticas, aliumve ſacrum veſtitum, utpote planetas, certis ſtatis diebus induendi mos. Itaque ubi illa indumenta totidem non ſunt, quot pro induentium numero eſſe deberent, quamprimum ad officiorum pontificio, ſolennique ritu, ut decet, celebrandorum uſum comparentur communi univerſi capituli ſumptu: niſi jure, aut conſuetudine, aliave ratione a ſacriſtia: vel a fabrica, vel a ſingulis canonicis eum ſumptum præſtari oportere epiſcopus cenſuerit; tuncque a quibus debetur, plane præſtetur temporis ſpatio, quod idem epiſcopus præſcripſerit.

In ceteris quoque omnibus, quæ ad ceremoniarum rationem ritumque pertinent, regulæ in libro pontificali, ceremonialique item probato de divinis officiis, pro temporum ratione, ritu Romano præſcriptæ diligenter & accurate omnino ſerventur. Id autem omne præſtari, atque in uſum omnino introduci, epiſcopi cura ſit.

Peracto miſſæ conventualis ſacrificio, veſperarum officiis in eccleſia abſolutis, in quibus epiſcopus præſens aderit, diebus dominicis ac feſtis, & aliis item, quibus ex ceremoniarum Romanarum uſu, rituque moris eſt, ſolenniter ipſe benedicat. Quod ſane etiam præſtet peractis ſolennibus proceſſionibus, aliiſque id generis officiis.

Cum epiſcopus ſtatis præſcriptis diebus quibus debet, vel quia abeſt, vel morbo aliave cauſa occupatus diſtinetur, miſſam, veſperaſve, aut alia divina officia ſolenniter non celebrat, tunc ejus loco hoc præſtet, qui in eccleſia cathedrali primam ſacerdotalem dignitatem obtinet. Hic vero ſi aliquando abeſt, aut impeditus eſt; is qui poſt illum ſacerdotalem item dignitatem, vel canonicatum obtinens, aliis dignior non impeditus adeſt, id munus obeat.

Epiſcopo, in urbe etiam extra eccleſiam cathedralem pontificalia munera obeunti, utpote conſecranti vel reconcilianti eccleſias, cœmeteriave, aut ordines ſacros, aut confirmationis ſacramentum, aut ſanctiſſimam euchariſtiam frequenti populo miniſtranti, aut alia hujuſmodi munera pontificalia exercenti, cum is juſſerit, aſſiſtant, inſerviant, miniſtrentve, quicumque ex iis, qui dignitates obtinent, & de capitulo, ac reliquo eccleſiæ clero eidem epiſcopalia munera in eccleſia cathedrali exercenti, inſervire, aſſiſtere, miniſtrareve ſolent aut debent.

Archidiaconus, etiamſi ſit ſacerdos, vel præbendam etiam ſacerdotalem, præter archidiaconatum obtineat, miſſæ ſacrum ſolenniter epiſcopo celebrante, ut & in metropolitana, & in aliis hujus provinciæ eccleſiis compluribus moris eſt, ſuique muneris, evangelium canat: vel, ubi ex conſuetudine id non ſervetur, omnino ut diaconus, diaconalibus veſtibus indutus, epiſcopo aſſiſtat.

Archipresbyter autem officio aſſiſtentis ad lib[…] ſerviat, niſi ex conſuetudine præpoſito, vel alteri dignitate ſacerdotali prædito, id competat. Cui muneri qui ſine cauſa legitima ab epiſcopo approbata defuerit, diſtributionibus illius diei ſibi debitis, & gravius ex contumacia ejuſdem, epiſcopi arbitratu mulctetur.

Quod religioſi inſtituti, piæque conſuetudinis fuit, & in compluribus adhuc hujus provinciæ eccleſiis aliqua ex parte retinetur, pontificalique libro antiquo traditur, de diaconi alte-

ANNO CHRISTI 1576.

riusve ministri & chori officio in episcopali benedictione, id ad usum ubique revocari, pastoralis curæ est, cum præsertim ad inflammandam fidelium pietatem, præparandamque in episcopali benedictione attentionem attineat. Itaque diebus dominicis festisque, cum episcopus benedictionem de more impartiet, diaconus, vel alius minister, ad quem de more pertineat, cuive episcopus jusserit, ad populum conversus, his cantu solenni pronuntiandis vocibus præeat: Humiliate vos ad benedictionem; tum a choro respondeatur: Deo gratias.

In majoribus autem solennitatibus aliquanto id solennius præstetur, ritu scilicet qui in antiquo libro pontificali ita præscriptus est, ut chorus primo dicat: Princeps ecclesiæ pastor ovilis, tu nos benedicere digneris; tum diaconus respondeat: Humiliate vos ad benedictionem: Post clerus humili voce concinat: Deo gratias semper agamus.

Demum episcopus solenniter benedicturus, dicat præscriptas pro tempore ratione orationes, quæ ex libro antiquo pontificali describptæ edentur.

Quod ex Felicis quarti pontificis maximi sanctione in concilio provinciali tertio decretum est, episcoporum provinciæ consecrationes quotannis solenniter celebrari; id ita deinceps præstari decernimus.

Die anniversario consecrationis, si dominicus, vel festus sit, episcopus solenni celebritate de eo dominico, festove die missam celebret, adjunctis pro se orationibus, in missali Romano nuper edito præscriptis.

Si vero consecrationis anniversarius dies in feriam, aut festum simplex cadit, missæ sacrificium solenne de consecratione, prout in missali Romano, faciat.

Quo consecrationis die episcopus exemplum etiam sequatur atque amplectatur sanctissimorum episcoporum, pontificumve, qui suscepti muneris curam, onus, & solicitudinem in memoriam revocantes, anniversario eo die non solum sacrificio religiosisque precibus divinæ bonitati gratias agere non destiterunt; sed concionibus, pastorali caritate plenis, clerum populumque, expositis multiplicis suæ curæ partibus, excitare voluerunt, cum ad opem sibi a Deo implorandam, tum ad omnia religiosæ pietatis officia colenda.

Utque consecratio episcopi a sacerdotibus, etiam sacrificiis, & a reliquo clero piis precibus recolatur, in calendario anniversario, die suo notetur: tum populo etiam, ut moris est, denuntietur, ut is quoque sanctius illum diem veneretur: tum pro caritatis officio, quo erga episcopum & patrem esse debet, vehementius excitetur ad preces pro illo pie adhibendas.

Quod pii religiosique instituti in ecclesia fuit, quemadmodum ex sanctorum patrum monimentis, ex antiquo ceremoniali codice accepimus, ut nocte natalis domini missa, quæ in aurora celebratur, sicut illa in media nocte, & altera in die ipso natali caneretur; eadem in omni provinciæ nostræ cathedrali & collegiata ecclesia, sub auroram etiam canatur, præsente omni clero, qui divinis officiis interesse solet aut debet. Quicumque defuerit, illa distributionis medietate mulctetur, legitimo impedimento cessante, quam proportionabiliter amitteret, si a missæ sacrificio solenni, quod media nocte fit, abesset. Idem quoque præstetur in parochiali quacumque ecclesia, ubi aliæ duæ ejusdem diei missæ canuntur.

Quibus diebus, ex missalis Romani rubricarum præscripto, in ecclesiis cathedralibus & collegiatis missas duas conventuales celebrari oportet, eæ ambæ canantur; tum cantu item celebretur si quæ præterea alia missa eodem, vel alio die, ex consuetudine legatove pio aut alio jure ibi cani debet.

Quod si capitulum præstare omiserit, neglexeritve, non solum illius diei, in quo huic muneri defuerit, verum alterius etiam diei distributionibus mulctetur; & alio die suppleantur omissa.

Diebus dominicis, festisque aliis, quibus officium duplex peragitur, canonicus hebdomadarius, dum vesperarum officium obit celebratve, pluviale induat; tum etiam duo ecclesiæ ministri pluvialibus induti adsint, eaque munera præstet, quæ præstari moris est.

Iisdem præterea diebus divina singularum horarum canonicarum officia, psalmi scilicet, hymni, antiphonæ, responsoria, & reliquæ horariæ preces, non verbis recitentur, sed stata modulatione canantur. In matutino tamen officio, & prima, si ita episcopo videbitur, præterquam in anniversariis festorum dierum solennioribus celebritatibus, canora, distincta tamen, vocum pronuntiatione psalmos dici liceat; at hymni, antiphonæ, responsoria, & reliqua ejusmodi, tum præterea psalmi ad laudes stata omni cantus modulatione omnino pronuncientur.

Ubi vero, vel instituti, vel consuetudinis est, festis diebus, matutini etiam, vel primæ psalmos, aut aliis præterea ferialibus diebus reliquarum horarum psalmos, & omne officium cantu præstari: illud institutum, consuetudinemve perpetuo retineri jubemus. Si vero quid aliquando inciderit, quamobrem divina officia diutius, quam temporis ratio postulat, protracta sunt, tum episcopi concessu, jussuve, horaria sextæ & nonæ officia, si minus stato cantu possunt, verbis solum distincte tamen & in choro pronuntiari & præstari licebit.

Festis vero dominicisque diebus, & aliis, quibus concio aut solennis processio, aut sacra ordinatio habetur, si matutinum officium media nocte non dicatur, ita saltem anticipata episcopi judicio hora inchoetur, ut & aliarum deinceps horarum officia, & missas singuli sacerdotes, & missam conventualem collegiatim tempore suo ex instituto peragant, ut concioni interesse possint.

Quod de assistente, pluviali induto, in concilio provinciali primo decretum est, ita dumtaxat locum habere decernimus, ut episcopo, & alii episcopalibus insignibus utenti, is adhibeatur, alii præterea nemini.

Dominicis, & festis, & aliis item diebus, quibus officium duplex peragitur, canonici duo, unus, qui diaconale, alter, qui subdiaconale ministerium præstet, canonico sacerdoti, missam conventualem celebranti, ministrent. Sicubi vero aliis etiam diebus per canonicos id præstari solet, id deinceps etiam servetur perpetuo.

Ubi vero præ paucitate canonicorum; illis canonicis duobus in missæ conventualis sacrificio ministrantibus, numerus eorumdem, qui in choro adsunt, congruus episcopi judicio non erit; liceat eidem episcopo alios duos non canonicos statuere, qui illis duplicis officii diebus,

qui

ANNO CHRISTI 1576.

qui tamen ex præcepto, consuetudineve non coluntur, loco canonicorum diaconale & subdiaconale ministerium obeant. Omnino autem diebus etiam ferialibus diaconus & subdiaconus, dalmaticis induti, missæ inserviant in cathedralibus, & collegiatis ecclesiis quibuscumque, nisi ubi episcopus censuerit ministrorum numerum adeo exiguum esse, ut id fieri non possit. Cujus item episcopi jus sit decernere, qui munus hujusmodi præstare debeant, si modo illud jam attributum perpetuo ex institutione vel consuetudine non sit.

Dignitatem obtinenti, & canonico item, & alii cuicumque chori officiis adstricto, almutiam, superpelliceum, cappam, aut aliud canonicale aut proprium sui ordinis vestimentum; pro temporis, vel divini officii, quod obit, vel pro sui in ecclesia, chorove muneris ratione, non induto, distributio statæ canonicæ horæ ne detur, in qua hic illeve sine ejusmodi indumento adfuerit.

Ne quis canonicus, dignitateve præditus, aut ecclesiæ cujusvis minister, clericusve quicumque, dum horariis divinarum precum officiis interest, aut processiones, funera, vel functiones ecclesiasticas obit, superpelliceo, aliove sacro indumento indutus, chirothecis etiam manus induat.

Horæ sextæ & nonæ item officia divina, ante, aut post missæ conventualis sacrificium, pro ratione temporum, & officii divini, ad præscriptum rubricæ missalis Romani celebrentur; nisi aliquando urgens causa incidat, quamobrem illo alio tempore, quam præscriptum est, in choro tamen, celebrari peragique episcopus jusserit.

Quibus in ecclesiis divinum canonicarum horarum officium de beata Maria virgine recitari aut solet, aut debet, earum clerus universus illud in choro præsens pariter recitet, atque officium, quod de domino dicitur: id vero ita, ut singulas horas canonicas unius officii, cum singulis alterius, ex breviarii Romani præscripto, ordine conjungat.

Quicumque ab unius horæ officio de beata Maria abfuerit, distributione illius horæ perinde mulctetur, ac si ab horæ ejusdem officio, quod de domino recitatur, abfuerit.

Calendarium, quod ex concilii provincialis primi decreto pro certa divini officii recitandi ratione, quotannis edi oportet si minus constat, a quo confici, edive debeat; episcopus deligat, constituatve, qui hoc præstet, neque id cuiquam recusare liceat.

Ita vero, a quo debet, in tempore conficiatur, ut & mensem saltem ante nativitatem domini in lucem emissum sit. Ante vero quam prodeat, episcopo tradatur, qui recognoscat, aut ab aliquibus, quos ejus rei peritos delegerit, recognosci jubeat.

De sancto, cujus sacrum corpus, aut caput, aut brachium, aut crus, aliæve sacræ reliquiæ, episcopi judicio insignes asservantur, duplex officium fiat, in ea tantum ecclesia, ubi reconduntur: nec vero in aliis, nisi regulis breviarii Romani id præscribatur, aut alia causa gravis episcopi judicio insit.

De sanctis item, quorum altaria in aliqua ecclesia sunt, duplex in ea tantum ecclesia fiat; idque tunc solum, quando scilicet ex antiqua, probataque consuetudine, vel justa alia causa episcopus censuerit faciendum.

De iis, qui beati dicuntur, neque sedis apostolicæ auctoritate in sanctorum numero adscripti sunt, horarum divinarum precum officium ne fiat; nisi consulta eadem sede apostolica, facultateque literis pontificiis concessa.

Episcopus pro temporum ratione ac vicissitudine certam horam certumque intervallum pulsandis campanis præscribere curet, quibus divinorum officiorum significatio detur. Quæ certa, intervallisque distincta pulsationis ratio in tabella edita ordine notetur; ut & urbanis & diœcesanis ecclesiis usui recte accommodata, ubique eadem ad præscriptum ejusdem episcopi servetur.

Officia divina, sicut alia semiduplicia sunt, quædam duplicia, alia simplicia: ita pro eorum ratione certam regulam in iis singulis celebrandis adhiberi oportet.

Quare episcopus duobus de capitulo, quorum alter ab ipso, alter a capitulo deligatur, aliisque ecclesiasticis hominibus rituum scientia & usu peritis, quos ipse delegerit, in consilium adhibitis, cantus modulationem, hominum numerum, & qualitatem, vestium apparatum, campanarum sonum, ministrorumque rationem pro illorum ritu præscribat, in iis scilicet, quæ adhuc conciliis provincialibus præscripta non sunt, donec alio tempore in concilio provinciali certa eorum ratio statuatur, & ut rite, & divino cultui congruenter omnia præstentur.

Quæcumque vero aut in hoc, aut in superioribus conciliis provincialibus de festis duplicibus servari jussum est; ea in ecclesiis, ritu Ambrosiano utentibus, cum pro illius ritus ratione nulla sit simplicis, aut semiduplicis, aut duplicis officii distinctio, sed tantum solennis, aut non solennis, in festis iis locum habeant, quæ licet ex præcepto, consuetudineve non colantur, officio tamen solenni celebrari in calendario, aut breviarii rubricis præscribetur.

Sicut sancta mater ecclesia pro temporum officiorumque ratione, sacrarum vestium apparatum, ornatumque coloribus distinctum esse voluit; ita, quemadmodum etiam missalis Romani rubrica præscribit, in omni ecclesia & altare, & sacerdos celebrans, sique solenniter fit, diaconi etiam & subdiaconi, & alii ejusmodi ministrantes sacro vestium amictu, ut pro ecclesiarum facultatibus fieri potest, induantur: qui colore distinctus, divinorum officiorum ritui, & temporum rationi conveniat.

Cum clerici desunt, qui cantorum in divinis officiis partes præstent, ita ut laicos homines ad id muneris aliquando mercede conduci adhiberive necesse sit; tunc ii non solum in missa solenni & divinis officiis, id quod in compluribus hujus provinciæ ecclesiis usu servatur, sed & in processionibus, & in funeralibus, & in aliis ecclesiasticis actionibus, ad quas vel in ecclesia vel foris adhibentur, cum id munus gerunt, habitu clericali superpelliceoque decenti, ad conciliorum provincialium præscriptum utantur: vita præterea & moribus ab episcopo scripto ante probati sint. Nec vero contra quam præscriptum est, cuiquam laico in ecclesia musici, cantorisve munus illis divinis ecclesiasticisve officiis, aut in ecclesia, aut foris concelebrandis committatur: nec rursus ille suscipiat

ANNO CHRISTI 1576.

piat gerative, pœnis mulctisve propositis arbitratu episcopi.

Eas autem pœnas luat, tum qui suscepérit, tum qui commiserit, dederit, conduxerit, permiseritve, quicumque sit, sive capitulum, sive fabricæ administratores, sive rector ecclesiæ, sive confratriæ præfecti, sive alius quispiam, ad quem id pertineat.

Triduo illo hebdomadæ sanctæ, quo ex sanctæ ecclesiæ Romanæ consuetudine strepitus & fragor fieri solet ad significandam in Jesu Christi passione illarum rerum omnium commotionem, is semel tantum post extremam matutini officii orationem adhibeatur, ad rubricæ Romanæ præscriptum.

Cura vero sit eorum qui ecclesiis præsunt, cavere, ut a populo religiosa pii mœrentisque animi meditatione ille fiat.

Præfectus chori, ubi ex antiqua probataque ecclesiæ institutione nominatim nemo est, neque alius item, quem huic muneri episcopus præfecerit, ejusmodi officio fungatur, ut primo concilio provinciali cavetur, qui digniori chori loco sedet: id vero, quoad alium ei muneri episcopus arbitratu suo proposuerit. A quo officio quandocumque eum amovere, tum rursus confirmare episcopo liberum sit. Qui autem ex antiquo probato instituto gerit, si ei curæ ac vigilantiæ minus aptum aut negligentem, aut alias non recte utiliterve munus suum præstantem animadverterit, illum amovendi, & eidem muneri, illius loco, alium præficiendi, jus item & facultas omnis eidem episcopo libere competat.

XI.

De processionibus.

Cum supplicationes publicas, solennesque fieri opus erit, primum earum causa processiones agantur, deinde missa solenniter celebretur, nisi aliter ob causam episcopus aliquando jusserit. Clerus etiam regularis, piarumque confratriarum homines, populus denique omnis cum ad ecclesiam, ubi supplicandi causa statio fiat, processerint, inde ordine item redeant ad ecclesiam, unde discesserint, ut etiam primo concilio provinciali decretum est, nisi episcopi præscripto in ecclesia, ad quam venturum est, processio absolvenda, & dimittenda sit: tuncque inde ad suas quique ecclesias, benedictione episcopali, aut missione de more facta, collegiatim cruce præcedente abeant licet, peractis ante supplicationum, prout ritus est, solennibus precibus atque orationibus.

Quæ vero in hoc supplicationis munere precum & orationum officia in ecclesia, ad quam itum est, quæcumque illa sit, peragenda sunt; a capitulo cathedralis, in diœcesi autem a clero primariæ sæcularis ecclesiæ, non illius, ad quam supplicandi causa processum est, rite præstentur, nisi antiqua consuetudo aliud suaserit.

Missæ item sacrificium cum ibi faciendum est, illud a capitulo clerove cathedralis, & in diœcesi primariæ sæcularis ecclesiæ solenniter fiat.

Quo tempore reliquus clerus discedat licet, missione solenniter facta, ut in suis quisque ecclesiis conventualem parochialemve missam concelebret: nisi aliter quandoque episcopus jusserit.

A Clero ad ecclesiam convenienti, processionis, supplicationis, alteriusve ejusmodi officii causa, locus aliquis ecclesiæ illius ample quantum potest patens constituatur; ubi simul universus, si potest, alioqui collegiatim saltem unusquisque ordo conveniat, & tacite precando consistat, donec illas obeat; ne per ecclesiam vagetur, aut quidquam aliud admittat, quod concilio provinciali secundo vetitum est.

Clericorum vero sit, ostiarii functiones in ecclesia cathedrali obeuntium, ecclesiasticos homines, supplicationum processionumve causa in eum certum locum congressos, si quos vagantes, deambulantes, colloquentesve animadverterint, episcopi auctoritate prohibere: B tum etiam contumacium nomina ad eumdem deferre.

Constituat episcopus certos homines, qui clerum ad supplicationes procedentem dirigant: tumque aliquando, cum opus est, eumdem subsistere moneant: tum etiam, qui populum in ordine consistere, mulieres velatas incedere, aliaque ejusmodi opportune in ipsa etiam via moneant, præcipiant, atque ut serventur, efficiant omni solicitudine.

In omni processione, in illa præsertim quæ solenni die corporis domini agitur, clerus sæcularis, superpelliceo mundo candidoque indutus, ut adsit præmoneatur.

C Cum ad processionem clerus vocatur, quid psallendum, quid canendumve ei sit, ut opportunum erit, significetur.

Canant omnes: cum vero aliquot canentibus aliis canere non licet, qui bini incedunt submissa voce psalmum, hymnum, antiphonam, precemve piam inter se dicant, supplicationi, quæ fit, mysteriove convenientem.

Clerici omnes sæculares, & regulares, & qui in basilica cathedrali dignitates obtinent, bini semper procedant: neque item inter eos ullo modo laici homines, quocumque gradu sint, interjecti incedant, neque item inter episcopum & eosdem laicis locus sit.

D Quicumque in processione erratum contra tabellæ præscriptum commiserit; pro præscripta ratione punctator sigillatim nominatimque illum notet.

Sacrarum imaginum insignia, vexillave cleri, ne laicus homo in processione præferat: ubi clericus quisquam est, qui hoc munus præstare possit.

In omni ecclesia, unde ad statas processiones clerum populumque egredi solenne est, ubi primum procedendi initium fit, campanarum omnium pulsationes solenniter tam diu adhibeantur, quoad inde clerus universus in processionis munere egressus sit. Idemque cum a processione reditur, præstetur.

E Itidem in ecclesiis fiat, quæ in vicinia sunt, ubi processio agitur.

Musicis vero cujusvis generis instrumentis in processionibus sonari, ne ullo modo permittatur.

In supplicationibus, processionibusve, quæ summi pontificis, episcopive jussu in exteriori aut interiori ecclesiæ circuitu agantur, canonicis & aliis chori ministris, qui distributionum quovis modo participes sunt, tantum ex communi residentiæ censu distribuatur, quantum ipsis dari solet, cum in choro præsentes horæ tertiæ officio adsunt. Si vero pro feriæ festi-

que

ANNO CHRISTI 1576.

que ratione, quo proceſſio agitur, non in circuitu eccleſiæ, ſed per urbem, opidumve illa fiat, agaturve, triplum detur.

Quæ omnis diſtributionum portio detur iis tantum, ſcilicet, qui illas præſentes ebeunt.

Quod ad alios autem clericos attinet, qui proceſſioni, ſupplicationive intereſſe debent; nec vero diſtributionum participes ſunt, cum iis epiſcopi arbitratu certis mulctis, pœniſve agatur.

Quod in multis hujus provinciæ locis religioſæ conſuetudinis eſt, retinere, aut ſicubi non eſt, introducere epiſcopi ſtudeant, ut omnes, tum mares, tum feminæ ſacro ſolennitatis ſanctiſſimi corpus domini, religioſoque die, eam proceſſionis celebritatem non e feneſtris, neque omnino e ſuperiori loco inſpiciant, ſed eam proſequantur, omni piæ religioſæque venerationis ſtudio. Itidem præterea curent de aliis publicis proceſſionibus, cum illas omnes populum ſupplicem proſequendo pie obire inſtitutum ſit.

Si quæ eleemoſynæ, panis aut vini, aut aliorum ciborum, certo conſtituto tempore, pii etiam legati jure, aliove quovis nomine diſtribui debent; earum diſtributio proceſſionum ſupplicationumve tempore fiat: quo minus illa comeſſationibus, crapuliſve occaſio præbeatur, ſed illis peractis id agi liceat.

Unuſquiſque epiſcopus pro ſolennium proceſſionum, & ejuſmodi actionum ratione decernat, tum qui e clero, tum quibus diebus pluviale illis obeundis induant.

Interea vero mos & uſus metropolitanæ eccleſiæ hoc in genere ſervetur.

In miſſæ etiam ſolenni ſacrificio, proceſſionibus, & aliis ejuſmodi ſacris actionibus cautio ſit, ut eccleſiaſticæ functiones, quas in illis præſtari oportet, ejuſmodi ſint & cum corpus domini in miſſa elevatur, cereorum accenſio & fuſtentatio & cleri in proceſſionibus item diſponendi, dirigendive ratio & id generis alia laicorum hominum opera, miniſteriumve ne adhibeatur: ſed in iis, aliiſve ejuſmodi generis functionibus obeundis præſto ſint ſacriſtiæ cuſtodes, clerici, tum magiſtri chori, vel ceremoniarum adjutores, aliique eccleſiaſtici ordinis homines, quorum miniſterium eccleſiaſticarum rerum uſui, functionive addictum eſt, tum alii item clerici, quibus ea munera epiſcopus aſſignarit.

XII.

De funeribus & exequiis.

Sicut epiſcopus dum in vita eſt, ſanctæ paſtoralis ſolicitudinis ſtudio debet ſaluti animarum invigilare; ita illud cum omni ratione conjunctum eſt, ut poſt ejus obitum eccleſiaſtici ordinis homines & laici item, quorum curæ, gubernationique paſtorali præfuit, grata piaque memoria epiſcopales vigilias ac labores, quibus ille in eo munere gerendo perfunctus eſt, proſequantur, pro illius anima inprimis Deum religioſe precantes.

Quamobrem præter ea, quæ de epiſcoporum exequiis primo concilio provinciali ſancita ſunt, hoc etiam decernimus; ut parochi & ſacerdotes ſinguli, tum urbani, tum diœceſani, ubi primum de obitu epiſcopi ſui nuntiatum eſt, novem ſingulis poſt eum nuntium diebus, quibus per eccleſiaſtici officii ritum poteſt, miſſam

A de mortuis pro illius anima celebrent; aut ſaltem ſtatam pro defuncto epiſcopo orationem dicant, ut in æterna recipiatur tabernacula: capituli vero ſit, de epiſcopi obitu diœceſanos parochos certiores quamprimum facere, eoſdemque hujus officii monere.

Populus itidem pro paternæ ſolicitudinis, caritatiſque officiis, quæ ille vivus pro omnium ſalute præſtitit, hoc communi parenti mortuo reddat, ut religioſis precibus, aliiſque piis ſuffragiis illius animam adjuvet.

Ad quam ſane rem ſuum quiſque populum parochus cum uſu venit, iis præſertim novem diebus hortetur accurate ac diligenter.

Ne quicquam ex ulla cujuſvis ordinis ecB cleſia mortui cadaver perpetuæ ſepulturæ traditum aſportari liceat, niſi facultate ab epiſcopo impetrata, eaque literis nominatim exarata.

Parochus, intra cujus parochiæ fines aliquis alienæ parochiæ occiſus eſt, ejus cadaver libere alio transferri nullo prætextu prohibeat: nihilque ea de cauſa accipiat. Si vero translatio ea cum funere fit, liberum ei ſit uti jure ſuo.

Funeribus defunctorum officiis anniverſariis concelebrandis, cum rector eccleſiæ præter clericum miniſtrum ſuum, alios etiam ſacerdotes, clericoſve, quorum miniſterio, operave utatur, accerſere, adhibereve neceſſe habet,
C hoc ordine, niſi aliud defunctus, hetedeſve illius voluerint, illos evocet; primo ſcilicet, ſi quos habet illius animarum curæ gerendæ quovis modo ſocios, collegas, adjutoreſve, tum illius eccleſiæ titulares, vel canonicos, vel chori miniſtros, vel demum capellanos item, deinde clericos alios eccleſiaſticæ functioni officiove in ea eccleſia addictos, adſcriptoſve; tum præterea alios, quos mortui heres, aut is, cujus intereſt, accerſiri, evocarive maluerit. Nec vero plures adhiberi ullo prætextu etiam hujus decreti liceat, quam ille velit,
D vel ſacerdotes, vel alios, etiam clericos tantum, pueroſve clericali veſtitu indutos, etiam quos illi evocari ſecum duxerint; neque rurſus ad eleemoſynæ, emolumentive cujuſvis generis, eo nomine percipiendi partem ullam, neque denique ullum non vocatum admitti.

Illud præpoſiti, archipresbyteri, parochi, rectores & alii quicumque clerici caveant, ne ad funus ducendum, aut officia pro mortuis celebranda alios pro ſe mittant, emolumentum, aut ejus partem ipſi percepturi, neque ſecum pueros aut clericos ea ſpe perducant, mittantve, ut eleemoſynæ, quæ illis data erit, participes ipſi ſint; nec ſane vero ullam ejus partem ullo quovis prætextu etiam ſponte oblatam capiant; neque iis qui mittuntur, plus capiant, quam ſi proprio ſolum nomine
E vocati eſſent.

Funeris ducendi certa hora conſtituatur, qua omnes quicumque evocati ſunt, conveniant, ut nulla interpoſita mora ad illud procedatur.

Cautio ſit ut ne ſimplices homines quidquam ſuperſtitionis cauſa apud mortuum in feretro, aut in ejus manibus ponant, aut aliud, quod ſuperſtitionis ſpeciem præ ſe ferat, aut ſuſpicionem habeat, committant.

Ubi ex noſtra in concilio primo provinciali edita conſtitutione pallium ad cadaveris feretrive tegendi uſum, quacumque ratione comparatum

ANNO CHRISTI 1576.

tum est, omnibus illud gratis accommodetur, ubi vero paratum nondum est, parochialis vicinia hominum non ecclesiæ rectoris sumptibus comparari decernimus.

Sin autem neque illi parent, neque mortui heres item; sine pallio cadaver efferatur, quousque id præstetur.

Cadaver cum effertur, via procedatur, quæ a domo ad ecclesiam recta ac brevis sit: si vero usque adeo brevis & compendiosa est, ut ordines eorum, qui funus comitantur, intra illius fines contineri non queant, tunc via paulo longiori funus ducatur, idque jussu concessuve sacerdotis, qui funeri præest.

Omnes, tum qui dignitates obtinent, tum canonici, etiam metropolitanæ & cathedralis ecclesiæ, tum alii præterea quicumque clerici, quibus in funere candelæ, aut cerei, intortitiave dantur, eas, eave accensa in funere manibus ipsi deferant,

Sermo si quis in funere habebitur, non domi, aut alio ejusmodi loco, sed in ecclesia habeatur.

Nec cenotaphiis, aut quas vocant, tumbis, pallia altarium adhibeantur.

Eleemosyna, quæ clero ob funus, aut defunctorum officium datur, ne in ecclesia, cœmeteriove, aut spectante populo, sed eo remoto, locoque separato, factis exequiis officiisve distribuatur

Ne pactiones de funere, aut de exequiis pro mortuo celebrandis cum defuncti herede, aut alio, ad quem pertineat, a parocho, aliove ea conditione fiant, ut certa ceræ pars quæ exequiarum officiis supererit, ipsi heredi, aut alteri restituatur.

Ne parochi, aliive clerici, neque item exequiarum curatores, aliive, quicumque in funere operam ponunt, pignora capiant, quibus sibi caveant de funerali eleemosyna, aut de eorum operæ in funere præstitæ mercede.

Ecclesiæ metropolitanæ, vel cathedralis, vel collegiatæ capitulum, ac singuli de capitulo in funere, funerisve officio contenti eleemosyna sint, quæ generatim ipsi universo capitulo, aut sigillatim unicuique de capitulo dari solet.

Idem parochi, rectores, sacristiæ custodes, & alii clerici inviolate servent ad episcopi præscriptum. Pro crucibus autem & quæ circa cadaver aut cenotaphium disponuntur, pro campanis item, lampadibusve, aliove prætextu, aut nomine, nihil præterea capiat, exigatve, nec capitulum, nec quisquam de capitulo, nec rector, nec sacrista, custos, aliusve clericus quicumque, nisi si quid est quod fabricæ, aut sacristiæ, campanarum nomine dari piæ consuetudinis episcopus esse censuerit; idque vere in eum usum cedat; at pro crucibus nihil omnino, quovis etiam fabricæ, vel sacristiæ nomine accipi liceat.

Quantum clericorum usitato nomine dari solet, tantum custodibus, qui in minoribus ordinibus constituti sunt, detur; si in sacris fuerint, habeant quantum sacerdotum nomine datur.

Qui vero custos vel crucem prætulerit, vel campanas pulsaverit, tunc ille accipiat, quod eo nomine tantum dari statutum est.

Qui funeris curationem aliquam habere solent, utpote antiani, aliique quocumque nomine vocati, qui item corpori sepeliendo operam navant; eos accipere non vetamus quod pro officii sui, quod ipsi præstiterint, opera dari consuevit.

Crucis vero, vel campanarum, aliove quovis nomine, ne ab iis quidem quidquam in funere, vel funeris, vel exequiarum causa, exigi accipive liceat.

Ejus vero generis homines, & alii qui in funus se ingerunt, nec quidquam operæ ponunt, nihil omnino consequantur.

Quod primo concilio provinciali sancitum est, id explicatius nunc vetamus, ut ne scilicet clerici, neve alii quicumque sint, qui aliquam in funere curam ponunt, vestes, indumenta, ornamentave cadaveri adhibita, nisi a sponte offerentibus accipiant, sed gratis ac sine mora iis, ad quos pertinent, omnia plane restituant, reddantve.

Pro loco, in quem mortuus infertur, a nemine, ne sacristiæ quidem aut fabricæ ecclesiæ, aut confraternitatis alicujus, alteriusve pii usus nomine, quidquam prorsus exigatur: pias tamen & laudabiles consuetudines, ut primo concilio provinciali jussum, in hoc etiam episcopus servari jubebit.

Capitula, canonici, & alii ministri, quicumque sint, ecclesiarum, ne cenotaphii, quod in officiis pro mortuis ex tabulis struitur, nomine quidquam capiant.

Qui in funere officiisve funeralibus vel exequiis quidquam ut infra, peccarit, ejus funeris officiive funeralis omni eleemosyna, emolumentoque careat omnino; pœnaque sit episcopi arbitrio, tam ei, si acceperit, quam præfecto, rectorive, qui dari curarit, consenserit, permiserivе.

Quicumque a funere, funeralibusve officiis ejusmodi abfuerit.

Qui etiam ante temporis vel officii punctum ab episcopo præstitutum non adfuerit.

Qui funere officiove pro mortuis peracto discesserit, quod fit, dum corpus sepulturæ traditur.

Rursus qui non peractis funeralibus officiis discesserit.

Qui item habitu prout episcopus præscripserit, non convenerit, interfueritve.

Qui contra decretorum provincialium præscriptum quidquam in illo peccarit.

Qui item alia commiserit ex iis, ob quæ episcopi jussu pro absente habendus sit.

Qui item funeris, exequiarumve curatores, utpote antiani, vel alio vocati nomine, per se muneris sui partes non obierint.

XIII.

De distributionibus:

Quibus in ecclesiis tertia pars fructuum redituumve dignitatibus, personatibus, officiisque obvenientium nondum ex Tridentino decreto in distributiones divisa est; id episcopus, ubi expedire censuerit, præstet. Divisione vero facta, quicumque ex episcopi præscripto, functiones, ministeriumque debitum quolibet statuto die non expleverit, distributionem illius diei amittat, quæ Tridentini concilii jussu, fabricæ ecclesiæ, aut piorum locorum usui, episcopi arbitratu attribuatur. Sess. 21. c. 4. de ref.

De

ANNO CHRISTI 1576.

De diſtributionibus item quotidianis ex tertia illa parte fructuum, decreto Tridentino præſcripta, vel conſtituendis, vel augendis, ubi nondum illud actum eſt, quamprimum epiſcopus præſtet. Quibus etiam in eccleſiis, vel cathedralibus vel collegiatis, quamvis reliquis divinis officiis congruus quotidianarum diſtributionum cenſus aſſignatus ſit, aliquibus tamen canonicis horis, aut ceteris officiis, etiam extraordinariis, quavis auctoritate inſtitutis, nullæ quotidianæ diſtributiones adſcriptæ attributæve ſint, aut ſi attributæ ſint, exiguæ illæ quidem atque uſque adeo tenues, ut veriſimiliter negligantur; in iis epiſcopus vel de communi reſidentiæ, diſtributionumque quotidianarum cenſu, ſi amplius ſit, certam portionem arbitrio ſuo congruam, capituli ac reliquorum, qui ejuſdem cenſus participes ſunt, conſenſu detrahat, eamque ipſam ſtatam unicuique ex illis canonicis horis officiiſve attribuat, adſcribatve perpetuo, vel omnino ipſe auctoritate & facultate ſibi ab eodem Tridentino concilio data, quemadmodum etiam a ſancta ſede apoſtolica declaratum eſt. Decretum itidem illud Tridentinum exequatur, ut ſcilicet e fructibus reditibuſve cujuſvis generis, qui dignitatibus, canonicatibus, perſonatibus, aliiſve obveniunt, congruam partem, quæ tamen tertiam non excedat, arbitrio ſuo ſtatuat; quam in quotidianas diſtributiones converſam, ſingulis his divinis officiis horiſve canonicis, quibus nulla vel tenuis tributa eſt, certam diſtribuendam perpetuo aſſignet, ut ſtata ea congruaque portione conſtituta vel adjuncta, illæ deinceps veriſimiliter non negligantur.

In diſtributionum autem tenuitate dignoſcenda, ratio ſemper habeatur tum canonicorum, tum aliorum omnium, quibus illas percipiendi, ſi reſidentes munus ſuum obeant, jus competit: ſive illi modo præſentes reſidentiæ munus vere præſtent, ſive abſentes ob legitimam etiam cauſam impedimentumve reſidere, ea ceſſante, deberent aut poſſent.

Parochus vero qui canonicatum dignitatemve, ac ſimul eccleſiam parochialem legitime obtinens, reſidentiæ parochialis munus obit, ut literis Pii quinti pontificis maximi ſancitum eſt, illius vel dignitatis, vel canonicalis præbendæ fructus reditusve capiat: at tertiæ ejus partis ne particeps ſit, quæ ejuſdem Tridentinæ ſanctionis auctoritate, in diſtributiones converſa, ſibi abſenti obvenire non poteſt, nec debet; ſed aliis præſentibus, chorique officia obeuntibus, accreſcat; aut epiſcopi arbitratu, fabricæ eccleſiæ, piiſve locis attribuatur, ad ejuſdem concilii Tridentini præſcriptum.

Ut divinis officiis obeundis, quoad ejus fieri poteſt, apti & idonei miniſtri adſcribantur, cum aliqui deinceps in cathedralibus aut collegiatis eccleſiis ſe in canonicorum reſidentium collegium cooptari, & ad jus diſtributiones percipiendi admitti petunt, hæc ſerventur;

Primo, ut ab ea re omnis ambitio abſit, qui cooptandus erit, hoc jurejurando obſtringatur;

Ego N. per hæc ſancta Dei evangelia juro, me neque precibus, neque precio, neque alia ratione egiſſe, aut alias curaſſe, quo minus hoc experimentum integre, fideliterque fieret: ſic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei evangelia.

Deinde periculum experimentumve fiat; an qui ſe cooptari petit, ad omnia ea recte in cantus modulatione præſtanda idoneus ſit, quo aliquo modo aut tempore ad ejus munus partesve pertinere poſſunt; hocque pro ratione & diverſitate presbyteralis, diaconalis, & inferioris etiam functionis. Id vero fiet in conventu capitulari, duobus ex capitulo adhibitis, qui primo jurati ſe nihil fraudis in ea re ſibi commiſſa, facturos eſſe, hoc præſtent, ut ei, de cujus cooptatione agitur, certos locos, ſcriptave, quæ cantu enuntient, primum aſſignent; tum propius aſſiſtendo videant, num is modulatione, aliove modo erret.

De eodem autem approbando poſtea agetur, reſque occultis ſuffragiis permittetur, quibus ſtatim deliberetur ac decernatur.

Cum de manſionarii, aut alterius eccleſiæ miniſtri, qui canonico inferior eſt, cooptatione agetur; is etiam præſcripta canonicis cooptandis ratione a capitulo canonicorum probetur. Cui probationi quatuor, pluresve ejuſdem ordinis miniſtri, a præfecto capituli peritiores delecti, intereſſe poſſint; quorum de eo cooptando ſententiam capituli præfectus rogabit: tum illis remotis de approbatione aut rejectione capitulum decernet, ſuffragiis occulte latis.

De eo autem, qui in eccleſia cathedrali poſt epiſcopum, aut etiam in collegiatis primam dignitatem obtinet, experimentum periculumve fiat ab epiſcopo ſolum, ejuſve vicario, adhibito in conſilium præfecto chori & canonico uno ex capitulo illius eccleſiæ; in qua is, de quo agitur, dignitatem habet, & aliis præterea peritis viris, quos aliunde adhiberi epiſcopus maluerit.

Quibus vero in eccleſiis antiqui probatique inſtituti eſt, de eo etiam a capitulo examen experimentumve fieri, id hujus decreti auctoritate non abrogetur; ſed capitulo præſcripta ſupra in canonicis probandis ratio in ipſo etiam probando ſervetur.

Si cooptatio, probatiove ulla fiet, illis ſupra præſcriptis rationibus non ſervatis, irrita ſit ac plane nulla.

In ipſo probationis examine, in primis eccleſiæ magis minuſve inſignis, ratio aliqua habeatur.

Non ſolum de ea facultate periculum fiat, quæ ab arte; & ab ea exercitatione proficiſcatur, ſed de ea quoque, quæ eſt a natura: videndumque num cuiquam natura alicui impedimento ſit, quo minus obire munera ſua ſi non perfecte, at ſaltem aliquo modo poſſit.

Porro moderatio adhibeatur, ut in iis quidem modulationum generibus, qui cooptari vult, ſe ex tempore peritum præbeat atque exercitatum, quæ in ejus officio frequentiora ſunt: quæ vero rarius incidunt, præſtare quidem aptus ſit, ſed congruo ſpatio temporis dato ad ejus generis rationem prævidendam.

Præterea, quibus univerſæ chori pſalmodiæ onus ſuſtinendum eſt, in iis mediocrem peritiam, artiſque cognitionem ſufficere, æſtimari non convenit: cum iis vero, quibus id non incumbit, mitius agi debet; in chori magiſtro perfecta ars, & peritia omnino requiretur: eademque diſtinctio & ratio habenda eſt de voce, & ejuſmodi naturæ adjumentis.

Si timore, aut aliqua alia perturbatione factum eſſe præfectus ſuſpicatus erit, ut quis minus idoneus viſus ſit, is ne rejiciatur, ſed octo dierum ſpatio certa alia dies conſtituatur, qua rurſus periculum fiat: iterum vero id timoris, aut aliud nomen ejuſmodi prætendi non poſſit.

In

ANNO CHRISTI 1576.

In iis vero, qui injuria se repulsam tulisse putabunt, aut amplius octo diebus protracti erunt, servetur decretum nostrum in concilio provinciali secundo promulgatum.

Quicumque, dum alicujus statæ horæ officium in choro peragitur, missam celebrando, tunc a choro abfuerit; illius horæ distributionis, tamquam absens particeps ne sit, ut a sancta sede apostolica declaratum est. Id vero nisi præ absentia sacerdotum, qui in ecclesia tunc missæ sacrificium faciant, necessitas aliquando inciderit, ut præfectus canonicum aliquem sacerdotem e choro exire, a statæque horæ officio abesse, missæ celebrandæ causa, jubeat, aut nisi a sede apostolica aliter concessum fuerit.

Aliqua dignitate præditus, & canonicus, aliusve quicumque, qui etiam ob causam, ut puta ob litem ejusdem beneficii sui ecclesiastici sibi illatam, contestatamve, ordinem sacrum, illi ecclesiasticæ suæ dignitati, canonicatuive, beneficiove annexum, suscipere distulerit; ne distributionum quotidianarum, antequam illum suscipiat, particeps sit, cum debiti sui muneris, cujus causa illæ debentur, partes obire, præstareve non possit.

Cum & Tridentinis sanctionibus, & nostris etiam provincialibus decretis, multa salutariter de divinis officiis, functionibusque ecclesiasticis, atque aliis ejusdem generis constituta sint, ut ad eorum præscriptum omnes, singulique provinciæ nostræ canonici, capitula, & dignitate præditi, reliquique omnes ecclesiarum ministri, chori officiis quocumque jure, nomine, titulo, modove astricti, sese conforment; divinaque officia, processiones, funeralia & alia quæ ecclesiastici muneris, ecclesiasticarumque functionum sunt, recte obeant; ad eaque non solum constitutis horis, ac præscripto modo conveniant; verum etiam in iis ipsis pie devoteque versentur & persistant, suis quoque functionibus, muneribusque satisfaciant; tum præterea ex eorumdem decretorum præscripto canonici capitula habeant, ad ea conveniant item; in illis denique ut par est, recte versentur, ac rursus ab omnibus & singulis erratis, quæ notata caveri sancitum est, prorsus abstineant: triplicem tabellam ordine explicatam, ex decretisque provincialibus breviter descriptam, & quæcumque in earum unaquaque vel universe, vel sigillatim, aliave ratione præscripta sunt, propositis suo loco pœnis accurate servari, in executionisque usum introduci sancimus.

Tum præterea eamdem, cum de scripto statis quibusdam diebus, frequenti capitulo, & reliquis, quorum interest, legi, pronuntiariique mandamus; tum in omni sacristia, etiam parochialium ecclesiarum, certo perspicuo loco decore affixam, in omnium conspectu proponi, perpetuoque retineri sancimus.

Singulis vero iis tribus tabellis pro ecclesiæ, diœcesisque suæ rationibus, ab unoquoque provinciæ nostræ episcopo, ex præceptionibus suis, probativse ecclesiæ statutis, alias præterea erratorum notas, punctationesve, prout opportunum ipse censuerit, addi perpetuo liceat.

Quod de punctatorum jurejurando in concilio provinciali primo sancitum est, id & ab iisdem, & ab unoquoque item punctatore, qui vel festi diei, vel funeris, vel anniversariorum, vel processionum, vel aliorum denique divinorum officiorum causa, etiam in collegiatis aliisve ecclesiis constitutus est, præstetur, non modo, cum punctatoris officium suscipiunt; verum etiam in publico diœcesanæ synodi conventu, qui habebitur, dum ipsi id officium gerunt; quo religiosius unusquisque eorum excitetur ad debitum in munere suo obeundo diligentius officium cum fidelitate conjunctum adhibendum. Jurisjurandi formula hæc sit;

Ego N. punctatoris officium, quod suscepi, per hæc sancta Dei evangelia juratus sancte promitto ac spondeo, me fideliter & sincere, quantum in me est, executurum. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia; Vel si juret super sacras reliquias, & hæc sanctorum pignora.

Punctatoribus singulis, ubi primum delecti illi sunt, præscripta illa triplex tabella, duobus de capitulo præsentibus, ante legatur, quam jusjurandum præstent.

Si quis autem punctator non juratus id munus inierit aut gesserit, mulctetur pro modo culpæ, episcopi arbitratu.

Uniuscujusque punctatoris officium ac munus deinceps trimestre sit: quod tempus ab episcopo, & ab capitulo suo cuique punctatori prorogari liceat.

Punctatorum, quos episcopus, capitulumque, ex præscripto primi provincialis concilii, constituerit, cura & officium sit, tum capituli universi, tum uniuscujusque dignitate præditi, canonicive absentiam & errata notare.

Unusquisque eorum, quod ad notandi rationem attinet, in iis omnibus & singulis, quæ conciliorum provincialium, & primi præsertim decretis, eo de genere præscripta sunt, sui muneris curæque partes præstet.

Accurate in primis recteque notet, non eos solum singulos, qui statis canonicis horis a choro abfuerint, verum etiam unumquemque, contra decretorum provincialium & tabellarum præscriptum in choro, in processionibus, in funeralibus, diviniisque aliis officiis errantem, peccantemve.

Absentiæ nota, punctatiove, qua punctatores utentur, una eademque sit, & aliqua ratione ab iis notis distincta, quæ erratis notandis usui erunt.

Errata singula in prima tabella descripta, una eademque punctationis ratione notentur, nisi erratum aliquod ejusmodi sit, ob quod, præter distributionum mulctam, alia etiam pœna arbitratu episcopi proposita est. Tunc enim hujusmodi erratum sigillatim accurateque per punctatores notetur, ac de eo hebdomadæ, aut mensis ad summum spatio episcopus certior fiat, qui errati pœnam exequatur.

Quicumque errata in secunda tabella adscripta commiserit, ejus errata, prout sunt, enucleate, explicateque notentur, ut pro culpæ ratione, a chori præfecto, ex facultate sibi data, aut ab episcopo mulctetur, puniaturve. Idem notandis tertiæ tabellæ erratis ad capitulum pertinentibus per eosdem servetur.

Si quod erratum triplici tabella notatum ab ullo quovis, aut etiam ab universo capitulo, committi punctator ullus animadvertit, idemque sciens libro suo notare prætermiserit; pro prætermissæ, omissæve cujuslibet notæ, aut punctationis ratione, de suo tantumdem det, quod ad ecclesiæ usum convertatur.

Quæ

ANNO CHRISTI 1576.

Quæ diſtributiones ab epiſcopo, ſacriſtiæ, aut alii loco pio adjudicentur, tum aliam etiam graviorem pœnam, pro culpæ ratione ejuſdem epiſcopi arbitratu pendat.

Unuſquiſque præterea punctator ſingulis diebus, cum divina officia peracta ſunt, quos pro abſentiæ, aut erratorum ratione in choro notarit, eos præfecto chori, præſentibus aliis de capitulo, qui eo loco tunc adfuerint, in ſacriſtia, aliove loco, ubi ſuperpellicea, canonicaleſve cappas & induunt & exuunt, cum primum eo clerus collegiatim a choro redierit, nominet, errataque ſingula exponat.

Si quis vero erit, qui aliquam abſentiæ ſuæ, alteriuſve facti cauſam afferat, quamobrem ſe contra præſcriptas regulas quidquam non egiſſe, admiſiſſeve, nec propterea abſentiæ, ulliuſve errati pœnam commiſiſſe putet: id tunc chori præfecto coram punctatoribus plane ſignificet. Nec vero ſi punctator contradicat, is cum illo non modo non contendat, neque verbum ullum commutet, ſed ne reſpondeat quidem; imo vero ſtatim inde ſecedat. Præfectus autem ceteris, præter punctatorem, ſemotis, de re tota deliberet; atque ſi ita plane rem ſe habere manifeſte compererit, ut nullam vel abſentiæ, vel erati culpam ille commiſerit, illius punctationem in choro mutatam, deleri jubeat. Si vero ita ſane non conſtiterit, in librum punctationum omnino referri mandet.

Quod ſi quæ vel difficultas, vel ambiguitas erit, vicarius epiſcopi conſulatur, qui totam rem ſtatim ſine forma judicii libere arbitratu ſuo ſtatuat, ut primo concilio ſancitum eſt.

Sin autem hæc, notatos, errataque in ſacriſtia, aut alibi canonicis, capitulove nominandi ſeu exponendi ratio aliquid vel incommodi, vel turbæ, vel diſſenſionis, vel rixæ offenſioniſve afferat, aut punctatores ipſos ab officii ſui libertate deterreat; epiſcopo integrum ſit, illam omittere, reſcindere, atque abrogare, ut magis expedire cenſuerit.

Punctator præterea, qui vel idem, vel alius ſit, ab epiſcopo conſtituatur: cujus officium erit, ſingulos manſionarios, capellanos, ſacriſtas, cuſtodeſve, alioſque eccleſiæ miniſtros, chori officiis adſtrictos, qui ſtatis horis ab illis fuerint, quive contra tabellarum præſcripta, aliave, ut ſupra, errata commiſerint, diligenter obſervare; eoſdemque in choro quamprimum notare.

Idem ſtatis diebus notet, pro abſentiæ, & erratorum, quæ in tabellis explicata ſunt, ratione, clericos eccleſiaſticoſque homines, Tridentini ac provincialis decreti auctoritate, cathedrali vel collegiatæ eccleſiæ adſcriptos, ut ii, quamvis reſidentiæ diſtributionum, quibus mulctari poſſunt, participes non ſint: tamen a chori præfecto ſalutari aliqua pœnitentia afficiantur ac corrigantur, tum etiam pro culpæ, negligentiæ, errative gravitate, epiſcopi judicio plectantur.

Hic item punctator juret, officium tribus menſibus gerat; abſentes & errantes obſervet, notet; notatoſque in ſacriſtia nominet; & ſtatam in libro punctationem ſervet; & in ſuo munere cetera omnia, quæ aliis punctatoribus præſcripta ſunt, præſtet.

Singulis hebdomadis, ut eſt primo concilio provinciali decretum, punctationum ſuarum libros conferant inter ſe punctatores illi, quorum alter ab epiſcopo, alter a capitulo, ex eodem provinciali primo concilio delectus eſt: ex qua collatione, tum quidquid pro ſuæ quemque perſonalis in choro reſidentiæ munere præſtitiſſe, tum rurſus, pro abſentiæ, erratorumve ratione, quoties officio ſuo defuiſſe, diligenti punctationum ſupputatione facta conſtiterit; id firmum ratumve uſque adeo ſit, ut eo collato in ſingulas hebdomadas calculo, tribus primis uniuſcujuſque menſis diebus, canonicalis miniſterii aut operæ, quam quis in choro præſens, menſe proximo ſuperiori recte & rite obierit, certa firmaque ſupputatio, a præfecto chori, & a punctatoribus conſtituatur: qui præterea eo nomine conſtitutæ illi ſupputationi ſubſcribant.

Eam vero cautionem punctatores adhibeant, ut, cum in libris conferendis aliquid compertum eſſet, quod ullo quovis modo diſcreparet, antequam illa punctationum, diſtributionumve ſupputata ratio conſtituatur, quæ ſtata, firma & ſubſcriptione munita ſit, epiſcopum, aut ejus vicarium conſulant: qui ex concilii provincialis primi decreto, ſine ulla forma judicii omnem controverſiam dirimat.

Ad certæ illius collatæ & conſtitutæ ſupputationis rationem, menſe Octobri, aliove, ſingulis annis, omne, quod ex communi capituli cenſu habere quis debet, recte pro uniuſcujuſque eccleſiæ more ſupputetur. Cui ſupputationi, calculove, præfectus capituli, & alter chori, item punctatores, caneparius capituli, &, ſi ita capitulo videbitur, duo item alii a capitulo delecti, præſentes adſint.

In eo omni calculo cautio omnino ſit, ut unicuique vere detrahatur, quod detrahi par eſt, pro ratione dierum & horarum canonicarum, quibus a choro diviniſque officiis abfuerit: niſi illum iis cauſis abfuiſſe contigerit, ob quas Tridentina ſanctione, conſtitutionibuſque provincialibus quis, licet abſens, in præſentibus tamen cenſetur.

Tum detrahatur item pro ratione erratorum, ſi quæ ille commiſerit.

Huic ſupplicationi ita initæ, ac detractæ, præfectus capituli, & item chori, & illi duo a capitulo delecti, ac punctatores item ſubſcribant.

Tabulæ vero, ſyngraphæ, aut ſcripta hujus ſic initæ, & ſubſcriptione obſignatæ ſupputationis, theſaurario, canepariove capituli tradantur, ut, quod unicuique debetur, ſtatis temporibus, pro illius conſtituti calculi ratione perſolvat. Aut eidem conſentienti, quantum quiſque pro illius ſupputationis ratione habere, capereve debet, tantumdem cedat e communi reſidentiæ cenſu.

Ne capitulum, aut theſaurarius, canepariuſve capituli, aliuſve quicumque qui diſtributiones partitur, cuiquam de capitulo, aliive chori miniſtro, etiam, qui præſens divina officia obierit, ne eo quidem nomine, quod diſtributiones jam ſuas reſidentiæ munere eum feciſſe conſtet, ante ſtata ſolutionis tempora perſolvat, vel eo nomine ceſſionem alicujus exactionis ante faciat.

Cum vero ſolutionis ſtata dies venerit, ne cuiquam item ſolvat, cedatve, niſi tabellam illam, ſyngraphamve acceperit, cui a præfecto capituli, & a præfecto item chori, & a punctatore etiam epiſcopali, & ab altero item capitulari, & ab aliis præterea duobus ſubſcriptum ſit,

ANNO CHRISTI 1576.

si quos supputationi capitulum constituerit, ac A
præterea, nisi mandatum solutionis, cessionisve
a præfecto capituli acceperit, ab aliove, ad
quem de more spectat.

Si vero plus solverit, vel cesserit, quam supputationis ratio tulerit, aut ante solverit, cesseritve, quam certæ illius supputationis syngrapham subscriptione, ut supra, obsignatam acceperit: unius mensis distributionibus, & aliis arbitratu episcopi mulctis, sacristiæ aut sodalitati corporis domini in ea ecclesia constitutæ, aliive pio loco attribuendis, plectatur. Quibus pœnis, mulctisve præfectus etiam capituli, & chori item, & punctatores, atque ad supputationem ita delecti illi duo capitulares, qui ejusmodi solutioni, cessionive ullo modo assenserint, afficiantur. B

Quam mulctam, pœnamque iidem subeant, si alio quovis modo in eo assenserint, ut cuiquam solvatur, cedaturve distributio aliqua illorum dierum aut horarum canonicarum, officiorumve, quibus vel præsens ille in choro non adfuerit, vel erratum hujusmodi in divinis officiis contraxerit, ut provincialibus decretis, aut præscripto tabellæ, aut alio quocumque jure censeri in absentibus debeat.

Qui vero vel ante solutionis, cessionisve, & syngraphæ tempus, vel plusquam sibi debeatur, ullo quovis modo pactove acceperit, is ab episcopo & restituere cogatur & triplo mulctetur, quod locis piis, ejusdem episcopi arbitratu, attribuatur. C

Si vero ulla cujusvis generis causa, causæve specie, aut prætextu cuiquam distributiones, aut ab universo capitulo, aut ab eorum singulis, contra provincialia decreta & præscripta dari, donari, remitti, aut quavis collusione concedi contigerit: ne illas quisquam capiat; si perceperit, retinueritve, ne suas faciat, sed restituere cogatur. Capitulo autem, quod tacite vel expresse ei rei consenserit, pœna sit, ut distributiones aliquot episcopi arbitrio, aut sacristiæ, aut confratriæ, sanctissimi corporis domini in ecclesia constitutæ, aut aliis piis locis attribuendas, solvat. D

Hæc omnis ratio in supputatione & solutione distributionum capitularium, supra præscripta, pœnæque ibidem propositæ locum etiam habeant in quovis distributionum censu, qui ad mansionarios, sacristas, custodes, alioſve chori ministros & inferiores canonicis quocumque nomine nuncupatos, pertineat.

Itidem, ut supra, de eorum ipsorum punctatoribus, thesaurariis, canepariisve, si quos a capitulari censu, thesaurario, canepariove & punctatoribus distinctos habuerint, decretum sit. At loco eorum duorum, qui de capitulo ad supputationem adhibendi sunt, alii itidem duo ex ipsis inferioribus chori ministris, distributionum censum a capitulari, canonicalive separatum habentibus, adhibeantur: iique ab iisdem, ad quos census pertinet, eligantur. E

Ex punctationum libris, annis singulis expletis, jubeat episcopus ab eo, cui ipse id curæ dederit, diligenter rationem inspici dierum, quibus unusquisque, vel dignitate præditus, vel canonicus, vel sacrista, vel custos, aliusve ecclesiæ minister, chori officiis adstrictus, ad illa non convenerit. Qua perspecta & supputata etiam ratione, si quem diutius tribus mensibus a choro abfuisse compererit, quamvis in urbe opidove, in quo ecclesia est, manserit; illum tamquam absentem, præter distributionis amissionem, fructibus etiam præbendæ & aliis item pœnis, pro contumaciæ gravitate, ex concilii Tridentini sanctione contra eos, qui amplius trimestri spatio abfuerint; edita mulctet.

ANNO CHRISTI 1576.

XIV.

Quæ pertinent ad capitula cathedralium & collegiatarum ecclesiarum.

Quorum capitulorum episcopi conciliis provincialibus Mediolanensibus interesse & constitutiones decretaque illis conciliis edita, servare solent aut debent; ea capitula, sive cathedralium sive collegiatarum ecclesiarum in provincia nostra sint, etiam si quæ ab episcopi, metropolitanique jure se quocumque modo exempta, sedique apostolicæ immediate subjecta esse prætendunt; cum illa, sicut eorumdem episcopi, ut a sancta sede apostolica decretum est, conciliorum provincialium constitutionibus & sanctionibus & decretis astricta sint, illas plane universas ac singulas amplectantur, suscipiant, servent, atque obediendo exequantur, tum universe eadem capitula, tum sigillatim singuli quicumque de capitulo sunt. Idque ut præstetur, efficiat episcopus omni ratione, omnique juris remedio.

Quod si quæ capitula, aut si qui de capitulo contra fecerint; ab eorum episcopis pro modo culpæ contumaciæque plectantur. Si quis vero episcopus id efficere neglexerit, ut ab suis capitulis, atque ab iis, qui de capitulo sunt, singulis, provincialium conciliorum constitutiones, decretave in executionis usum vere ac integre inducantur; norit se in proximo concilio provinciali negligentiæ hujus rationem redditurum esse.

Cum de rebus patrimonii capitularis, de locationibus, de contractibus, de officiis conferendis, ac de aliis item, præfecti judicio gravioribus in capitulo deliberandum est, earum rerum deliberatio ac tractatio tum suffragiis occultis permittatur, tum illæ res, quo maturius consultentur, in uno capitulo propositæ, in alio deliberentur. Si vero res ejusmodi est, quæ diutius differri non patiatur; triduo saltem ante capitulum indicatur, singulisque canonicis res & causa significetur; de qua in eo capitulo consultatio ac deliberatio futura est. Quod si præterea res sit ejusmodi, quæ instet atque urgeat, neque longius ullo modo protrahi debeat, ita ut ne triduo quidem consultatio expectanda sit, tunc capituli præfecto liberum & integrum sit brevioris temporis spatio capitulum convocare, modo, ut supra, unicuique de capitulo, qui non absit, nuntiari rem jubeat, de qua deliberandum & consultandum sit.

Ubi ex instituto ecclesiæ cathedralis, vel collegiatæ est, qui cancellarii capitularis officium munusque gerat, is officio suo, cum in ceteris vere satisfaciat, tum in eo etiam, ut ejusmodi capituli acta, & quas vocant, capitulares ordinationes, actioneſve in librum certum, notatis singulis diebus, sine mora referat. Qui liber in archivo capitulari diligenter asservetur. Ubi vero non est, a capitulo diligenter unus de capitulo, qui certa, si opus est, ex capituli universi censu constituta mercede, id cancellarii munus per biennium gerat; quo tem-

pore

ANNO CHRISTI 1576.

pore confecto, alter in ejus locum eligatur, & itidem deinceps.

Notarii autem officio atque opera capitulum in iis potius actionibus utatur, quæ ad cauſas, lites, inſtrumentave publica conficienda, aut ad alia ejuſdem generis pertinent.

Qui notarius ejuſmodi inſtrumentorum exemplum, publica auctoritate roboratum, curante in primis canonico cancellario, in archivum ante annum confectum referat.

Quo jurejurando canonici etiam ex ſtatutis & conſtitutionibus eccleſiæ probatis inter ſe obſtricti, aliave ratione ſpondent, ſe nihil quidquam, quod in capitulari canonicalive conventu agitur, patefacturos, aut divulgaturos eſſe; decernimus atque declaramus, eo non obſtrictum aut impeditum quemquam eſſe, quo minus ad epiſcopum deferat, ſi quæ, vel capituli, vel canonicorum, aliorumve, qui de capitulo ſunt, errata ſint; quæve emendationem, correctionemve deſiderent, atque adeo quæcumque eo de genere ſibi patefieri, denuntiarive ille juſſerit; tum etiam ſi quæ alia ab eodem ſciri, cognoſcive expedierit, tum ea maxime quæ ſuperioribus conciliis ad epiſcopum deferenda eſſe decretum eſt.

Ne liceat canonicis, aliiſve de capitulo bona, reditus, & proventus, aut exactiones, emolumentave, etiam incerta, ad capitulum quovis modo ſpectantia, per ſe, vel per interpoſitam perſonam, ne ad modicum quidem tempus conducere, alioqui contractus omnes irriti ſint ac nulli: & tam locatores quam conductores canonici, epiſcopi arbitratu puniantur.

Idem ſancimus de eorum propinquis & conſanguineis ſecundo, vel arctiori gradu junctis, niſi quod ad hos attinet, cognita eccleſiæ utilitate epiſcopus id ſcripto conceſſerit. Exactionem tamen decimarum capituli, etiam ab iis de capitulo ſuum ad uſum conduci liceat, facultate ab epiſcopo data, cum gravis cauſa urgebit, ac ædes etiam capitulares habitandi cauſa.

Cum præbendæ canonicales diſtinctæ non ſint, niſi obtinentium nomine, iique, ubi optionum uſus eſt, modo has, modo illas optent, ſæpe fit ut earum bona, prædiaque confundantur, ac jura propterea aliquando intereant. Quamobrem epiſcopus curet, ut quod in nonnullis etiam hujus provinciæ cathedralibus eccleſiis conſuetudinis eſt, non poſſidentis, ſed ſancti alicujus nomine, quod eorum unicuique de conſilio capituli eccleſiæ, de cujus præbendis agitur, ſemel impoſuerit, ſingulæ diſtincte appellentur. Hac autem in re hoc caveatur, ut, ne, qui eas obtinuerint, titulo ſancti, quo illæ nominantur, ipſi appellentur: quippe cum ea titulorum ratio, ex inſtituto, uſuque ampliſſimis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus presbyteris ſolum conveniat.

XV.

De parochiis & parochialibus juribus ac officiis

Illud epiſcopus ſolicitudinis ſtudio exequatur, ut quibus eccleſiis parochialibus, inopia laborantibus, nulla adhuc ratione ſatis ſuppeditatum eſt adjumenti; iis aut beneficiorum eccleſiaſticorum adjunctione, unioneve, aut primitiarum, decimarumve attributione, aut parochialis viciniæ incolarum ſymbolis, collectiſve, aut alia, quæ ſibi videbitur commodiori ratione omnino ſuccurratur, ad concilii Tridentini præſcriptum.

ANNO CHRISTI 1576. Seſſ. 21. c. 4. de ref.

Quod concilio provinciali tertio de ædibus parochiale domicilium nullum habenti, conducendis, decretum eſt; idem etiam de ſocii adjutoriſve, ad munus parochiale ob quamvis cauſam ei adjuncti dative habitatione decernimus & conſtituimus: epiſcopus vero cum iis, quibuſcum oportet, omni jure agat; ut ædes eccleſiæ parochiali quam maxime poteſt vicinas & parocho & coadjutori etiam quamprimum illi tradant; aut, ſi ita opus eſſe cenſuerit, ædificent: intereaque domicilii conducti penſionem, ſumptumve uni & alteri item ſuppeditent.

Parochum autem, qui quacumque de cauſa parochialis curationis ſocium, vel adjutorem habet, tum ipſum, tum illum item in habitatione parochiali manere ac reſidere cogat & fructuum mulcta & aliis præterea pœnis arbitratu ſuo irrogandis.

Si vero præ domicilii parochialis anguſtia unus & alter item illius habitatione uti, epiſcopi judicio, nullo modo poteſt; tum eorum alterum, quem ipſe epiſcopus, propoſita ſibi majori illarum animarum utilitate, delegerit, in domo parochiali, alterum in domicilio proxime conducto aut tradito habitare, reſidereve epiſcopus jubeat, cujus ſit efficere, ut id omne & de domo eorum alteri tradenda, ædificandave, & de ea interim conducenda, plane a quibus debet, præſtetur.

Qua in eccleſia duo pluresve parochi in animarum cura gerenda conſtituti ſunt, cum ex parochialibus vel portionibus, vel functionibus, quas præſtare debent, ſæpe inter eos rixæ, contentiones ac diſſidia & ſpiritualia populis damna exiſtant, indeque populis offenſionum exempla, ſcandalaque afferantur; epiſcopus, ut huic rei a parochiali cura alienæ & parochorum diſciplina indignæ occurrat, certos parochialis viciniæ limites pro illorum numero, ædibus aut viis perpetuo diſtinguat; quos ita diſtinctos in curam eorum unicuique pro limitum diſtinctione tradat, ita ut intra ſuos quiſque fines parochialem curam gerat.

Si quæ vero parochialia officia in illa eccleſia obiri oportet, quorum officiorum functiones recte dividi non poſſe aut non expedire cenſuerit, illa ab iis ſingulis æque communiterve præſtari decernat. Diſtributa autem parochialis curæ officia, ſi eorum unus aut impeditus eſt, aut adjutore adjumentove ob fidelium, qui ſuæ curæ ſunt, multitudinem aliamve ob cauſam opus habeat, ab altero, aliiſve, ſine ulla mora, exceptione, excuſationeve, prous epiſcopus vel ſtatuerit, vel juſſerit, obeantur item ac præſtentur.

Ubi vero ea perpetuæ parochialis curæ partitione minus ſalutariter proſpectum, conſultumque fore idem cenſuerit; eorum unum, morum gravitate curæque gerendæ peritia atque uſu præſtantem, alteri aliiſve præficiat: emolumenta item extraordinaria, aliaque id generis, unde diſcordiarum ſemen in illis exiſtit, in unum, ut nonnullis locis moris eſt, collata, certo ſtato tempore inter eos dividi jubeat; aut aliqua denique ratione, quam potiorem duxerit, obviam eat iſtorum & diſcordiæ & negligentiæ, qua fit, ut alter in alterum ſæpe parochialis muneris curam rejiciat. Nec vero ullo unquam modo patiatur, permittatve illos certa quadam hebdomadarum partitione aliave ratione inter ſe inita, munus miſſæ ſacrificii

ANNO CHRISTI 1576.

in parochiali eccleſia faciendi, aut reliquas parochialis officii functiones, quæ ab utroque etiam diebus eiſdem utiliter præſtari poſſunt, ita inter ſe dividere, ut ab uno tantum eorum, alternatim ſcilicet, vel per hebdomadas, vel alia temporis viciſſitudine præſtentur. Non enim ferendum eſt, ut cui eccleſiæ parochiali complurium ſacerdotum, miniſtrorumve ſtipendia, alimentave olim attributa ſunt, quo diligentius & cautius illorum copia tum divinorum officiorum cultui, tum aliis miniſteriis ad ſpiritualem populi curam neceſſariis, opportuniſve conſultum eſſet; illi aut avaritiæ ſtudio aut diſſidio, negligentiave ducti, vel onus ſibi impoſitum minoris quam par eſt æſtimantes, perinde ei eccleſiæ deſerviant, ac ſi non plures, vel unus tantum parochus, animarumve curator conſtitutus in illa eſſet.

Oblationum inſtitutum jampridem ab apoſtolicis uſque temporibus, apoſtolico etiam canone ſancitum, ſanctiſſimorumque pontificum Melchiadis, Fabiani & Gregorii conſtitutionibus, & conciliorum præterea decretis communitum, quo gravius his temporibus a fidei doctrinæque catholicæ hoſtibus exagitatur, & langueſcente pietatis ſtudio quo magis a fidelibus negligitur, hoc diligentius ſervari, atque ad executionis uſum, ubi intermiſſum eſt, revocari convenit, cum præſertim & ad divinum cultum illud pertineat, & populis ſalutare ſit, ad expiandaque peccata utile.

Quare epiſcopi in ſua quique diœceſi & ſuis & concionatorum ſermonibus & omni alio perſuadendi cohortandique officio, omnique juris ratione illud, ubi eſt, retineri; ac ubi negligitur, reſtitui ſtudioſe ad ſacrorum canonum præſcriptum ita curent, ut in ſolennitatibus ſcilicet domini, diebuſque dominicis ac feſtis item, quos coli, aut præcepti, aut conſuetudinis eſt, omnis Chriſtianus aliquid, prout ſua quiſque pietate devotioneque maluerit, Deo offerre procuret, idque in eccleſia vel cathedrali, cum ad miſſæ ſacrificium, quod ſolenniter celebratur, vel in parochiali, cum a parocho convenerit.

Quo in officio ſervetur, ut quod eccleſiaſticæ conſuetudinis eſt, primo mares, deinde feminæ offerant.

Sacerdoti miſſam celebranti, oblationis accipiendæ cauſa ab altari paulum ſe removere licet; at inde longe diſcedere, ac per eccleſiam vagari, eamque quaſi circuire nullo modo liceat.

Quo gratius autem Deo ſit quod offerunt, ad præſtandum accedant fideles intima animi pietate, ſpirituali hilaritate, ſancta caritate, omnique Chriſtianæ devotionis teſtificatione.

Offerentium autem, prout ſanctæ inſtitutionis eſt, commemoratio in miſſæ ſacrificio fiat.

Ab iis vero oblationes ne accipiantur, ut antiquo etiam canone vetitum eſt, qui ſcilicet inter ſe iniquo animo diſſidentes, inimicitias exercent, qui uſurarii, meretrices, ſacrilegi, raptores, quive alio nomine publice notorieque criminoſi ſunt.

Quidquid porro oblatum erit, præter illorum dierum oblationes, oblationumve partes, quæ ad epiſcopos ipſos jure ſpectant, quæve ad ſacerdotes, vel ad eccleſias, vel ad eccleſiarum fabricas, vel ad ſcholas, vel ad ejuſmodi pia collegia, epiſcopali, aut alia legitima auctoritate, conceſſuve propric ac expreſſe jam pertinent, aut in poſterum quovis modo aut jure ſpectabunt, id omne, ſi in eccleſia cathedrali oblatio ſit, in illius eccleſiæ alteriuſve pii loci aut operis uſum, ut epiſcopus juſſerit, convertatur; ſi vero in parochiali aliave eccleſia offertur, quidquid datum oblatumve erit, parochi ſit, in cujus parochiali, aut in alia eccleſia, intra parochiæ fines oblatio fiet.

Capellanis vero, aliiſve ſacerdotibus, & aliis item, præter cathedralem, eccleſiis, earumque fabricis, ac ſcholis, piiſque ejuſmodi collegiis, atque aliis quibuſvis jus parochiale non habentibus, oblationes deinceps inter miſſæ ſacrum accipere, aut exigere omnino interdictum ſit: niſi quibus hæc facultas ab epiſcopo, aut alias legitime data erit.

Si cum parocho de oblationibus dividendis quiſquam pactiones fecerit, ut ſibi, aliive ſacerdoti liceat oblationes recipere, contra quam præſcriptum eſt; hæc pactio irrita ſit ac plane nulla, neque præterea aliter quam ſupra præſcriptum eſt, oblationes alii exigere accipereve liceat; tum præterea parochus ipſe & alius eccleſiæ rector & ſacerdos item, aliuſve, qui pactum inierit, quive pactioni conſenſerit, graviter puniantur.

Quæcumque deinceps oblationes, ſive pecunia, ſive cereis, ſive alio eleemoſynæ genere in miſſæ ſacrificio a populo fient, eæ & ſiant, & a ſacerdote accipiantur, dum canitur antiphona, quæ offertorium appellatur.

Quod ſi miſſa non conventualis eſt, ſemper tamen, tum etiam fiat, accipiaturque proxime antequam hoſtiæ & calicis oblatio fiat.

Si quid vero aliquando non intra miſſarum ſolennia, ſed alio tempore offerri contigerit; curet epiſcopus reſtitui ſanctum uſum & oblationi illi, & offerentibus benedicendi ſtatuta prece, atque oratione in libro ſacerdotali, aut rituali præſcripta.

Qui vero oblaturi ſunt, miſſæ ſacrificio, in quo oblatio fiet, ab initio pie devoteque interſint: nec vero inde abeant, niſi ubi peracto ſacrificio benedictionem ſacerdotalem demum acceperint, quæ in fine miſſæ de more ſit.

Videat epiſcopus, ut eleemoſynarum & alius cujuſvis generis piis oblationibus, quæcumque a populis fiunt, certam rationem præſcribat: quæ & mane potius quam a prandio fiant, & illæ non popularibus ſpectaculis, non comeſſationibus, aut tumultibus, non clamoribus, aut profanis actionibus, quæve ullam offenſionis ſpeciem præbeant, ſed precibus, litaniis, hymnis, atque iis pietatis officiis præſtentur, quæ decent ejuſmodi religioſas actiones, officiave, & quæ reſpondent veteri ſanctitati, ac diſciplinæ hujus inſtituti.

Ne imagines cereæ, voti cauſa, eccleſiis, piiſque locis oblatæ, venditari ullo modo poſſint, ac ne confractæ quidem etiam vetuſtate temporis, niſi conceſſo epiſcopi in uſum eccleſiæ convertendæ.

Nec vero ullas ejuſmodi, vel alterius generis oblationes vel eleemoſynas, antequam illæ perceptæ ſint, vendi, locari, aut contractus ullos, pactioneſve etiam ſecretas ejus generis iniri cuiquam, etiam parocho, ullo pacto modove liceat, pœna gravi propoſita, epiſcopi arbitrio irroganda.

Parochialis curæ munera atque officia, non per alios, ſed ipſimet parochi, animarumve curatores obeant ac præſtent: niſi ſint qui aliquan-

ANNO CHRISTI 1576.

quando juſta cauſa ab epiſcopo approbata impediantur, aut etiam prohibeantur.

Si quis non paruerit, tum fructibus beneficii mulctetur pro rata temporis & officii ſui prætermiſſi, tum aliis etiam pœnis plectatur arbitratu epiſcopi.

Sacerdotes, capellani, aliive quocumque nomine nuncupati, etiam canonici eccleſiæ cathedralis collegiatæve, qui vel inſtitutione vel conſuetudine, vel alio jure, parochum, aliumve animarum curatorem in eo curationis munere adjuvare debent; ab epiſcopo in illius eccleſiæ, ubi ejuſmodi cura geritur, ſtatione manere, reſidereque ac ſua munera per ſe obire cogantur.

Quod ſi per aliquam cauſam parochis, aut iis capellanis aliquando in debito eccleſiæ munere præſtando, aliorum opera uti liceat; hoc eodem reſidentiæ perſonalis jure æque illi aſtringantur, qui in eorum locum ſubſtituti, ei parochiali, aliive ejuſmodi eccleſiæ vicariam operam, miniſteriumve præſtare debent. Nec vero eorum quemquam facilius, quam ipſos parochos, rectoreſve ab eccleſiæ cura ſtationeque parochiali abeſſe, neque rurſus ulli ſuo muneri deeſſe epiſcopus patiatur, cum hi quoque eadem reſidentiæ & muneris ſui præſtandi lege aſtricti teneantur

Uſu compertum eſt, non ſine magno detrimento ſalutaris animarum gubernationis, parochos, dum alia munera quæſtus cupiditate, aliave cauſa ducti ſuſcipiunt, exercentve, multiplicem illam & aſſiduam, quam animabus ſibi commiſſis debent, ſolicitudinem, parochialeſque curas, & officia ſæpe intermittere, interdumque etiam plane deſerere, aut certe ita aliquando diſtrahi & avocari, impedirive, ut illa neque ſuo tempore, neque qua debent ratione & cura præſtent; ac feſtis præſertim aliiſque diebus, quas maxime horas & in confeſſionibus audiendis, & in ſacræ euchariſtiæ ſacramento miniſtrando, & in eorum ſacramentorum frequenti uſu non inſtituendo, non conſervando ſolum, ſed etiam augendo, & in paſcendis verbo Dei fidelibus, & in frequenti ſacrificii miſſæ oblatione, & in veſperarum officio canendo, & in Chriſtianorum rudimentorum doctrina tradenda, & in componendis controverſiis, conciliandiſque ſuorum populorum inter ſe animis, & in aliis denique parochialis curæ officiis, iis opportuno tempore præſtandis ponere deberent; eas horas ob quæſtus ſtudium, aliamve cauſam traducere, vel ad divina officia, canonicaſve horarias preces in alia eccleſia, in qua præſertim jam canonici ſunt, obeundas, vel ad muſici partes officiumque gerendum, vel ad literarum ludum exercendum, ac ad diſciplinas etiam profanas pueris, adoleſcentibuſve tradendas. Quamobrem hæc decernimus;

Qui dignitatem, vel canonicatum habet, & parochus etiam eſt, aut alia quacumque ratione animarum curationi aſtrictus eſt, ſi in ædibus parochialibus non habitarit, ibi cibum, ſomnumque capiendo, ut de parochis, ſuperioribus conciliis provincialibus, & in hoc etiam decretum eſt, aut ſi officiis ſupra deſcriptis, aliiſve, quæ tamquam animarum curator, parochuſque in eccleſia ſua parochiali præſtare debet, obeundis aliquo modo defuerit, aut ea non ſtatis, & ab epiſcopo præſcriptis horis, aut non illa, qua ceteri parochi debent, ratione omnino præſtiterit: epiſcopi arbitratu, & pœnis parocho jam conſtitutis, & gravioribus mulctetur, puniaturve, ex præſcripto etiam ſanctionis, a Pio V. pontifice maximo eo de genere, VIII. Idus Julii MDXVIII. editæ.

Ne item parochus, vel alius quivis ſacerdos, qui animarum curam quovis nomine gerit, cantoris, aut muſici munus, parteſve in eccleſia cathedrali, nec vero in alia ſuſcipiat, exerceatve, niſi aliud ob cauſam epiſcopus judicaverit.

Neque præterea literarium ludum domi ſuæ, aliove loco aperiat exerceatve, niſi ob parochi inopiam aliquando aliud epiſcopus ſcripto conceſſerit: qui tamen hoc munus extra parochiæ ſuæ fines exercendi, nullo modo facultatem det.

Neque pueros, ſibi in diſciplinam traditos, certa pacta mercede, domi ſuæ ullo modo ſuſcipiat atque alat,

At clericos, qui ſibi adjumento ſint, literis, diſciplinaque eccleſiaſtica erudire curet, item pauperes aliquos parochialis curæ ſuæ pueros, qui ad idem aſpirent, quive aliam nullam facultatem prima ipſa literarum rudimenta percipiendi habent, ſi ejus rei poteſtatem ſcripto exaratam ab epiſcopo habuerit.

Cum omni pietatis ratione conjunctum eſt, divinarum precum horaria officia, ſicut in ceteris, ita in parochialibus eccleſiis ſolenniter, anniverſariis potiſſimum ſolennitatibus concelebrandis, per parochos præſtari, cum & id antiqui inſtituti fuerit, & populum feſtis illis præſertim celebritatibus eo convenire ſancitum ſit: & ut idem in uſum revocetur, per epiſcopos diligenter fideles moneri ſacra Tridentina ſanctione ſemel, atque iterum cautum ſit. Quare die natali domini, feſto item circumciſionis, qui eſt octava, in epiphania, paſcha reſurrectionis, pentecoſte, & aſcenſione, in annuntiatione, & aſſumptione beatæ Mariæ virginis, die natali ſancti Joannis Baptiſtæ, beatorum apoſtolorum Petri & Pauli, in ſolennitate omnium ſanctorum, ac feſto die ſancti, ſanctæve, cujus nomine eccleſia parochialis nuncupatur, a parocho, & miſſæ ſacrificium, & matutinum, reliquaque precum divina officia ut in eccleſiis collegiatis ſit, ſolenni ritu fiant, cananturve, in iis ſcilicet eccleſiis parochialibus, ubi id decenter præſtari poſſe epiſcopus cenſuerit.

Sect. 24. c. 4. de ref.

Iis vero ipſis diebus, mox ſupra præſcriptis, ſinguli ſacerdotes, & reliqui inferioris ordinis clerici, in parochialem eccleſiam, intra cujus fines habitant, ſi eo tempore divinis officiis in alia eccleſia intereſſe non debent, ad matutinum, & ad reliqua horaria divinarum precum officia miſſarumque ſolennia celebranda conveniant.

Parochi in urbe & in opidis ſaltem inſignioribus conſtituti, ut a reliquis ſacerdotibus animarum curam non gerentibus, internoſcantur, caputium, quod eſt proprium eorum inſigne, in humeris ferant, cum domo exeunt, ſupra exteriorem veſtem, cum proceſſiones aliaſque ejuſmodi publicas actiones obeunt, ſupra ſuperpelliceum; liceat tamen epiſcopo ab hoc decreto eximere, qui in eccleſiis cathedralibus dignitatem, canonicatumve item legitime obtinent, quamdiu illam, illumve retinebunt, non autem ſi qui deinceps ulla quavis cauſa modove obtinuerint.

Pro locorum & temporum ratione id ab epiſcopo ſuis diœceſanis parochis permitti concedive liceat,

ANNO CHRISTI 1576.

liceat, ut Decembri, & Januario menſibus, ob dierum brevitatem, itineris difficultati conjunctam, ſacerdotales illos conventus ipſi non habeant, quos primo provinciali concilio in ſingulos menſes haberi decrevimus, ita tamen ut aliis deinceps menſibus, quibus commodius haberi poterunt, reſarciatur & præſtetur quidquid intermiſſum eſt, frequentioribus conventibus, & omni alia diligenti ratione.

Iis autem conventibus, vel in urbe, vel in diœceſi habendis, certas regulas, quæ partim in ſuperioribus conciliis provincialibus eo de genere decretæ ſunt, partim ordine, ac recte adjungendæ videbuntur, ad communem provinciæ uſum per nos præſcribendas atque edendas, tum parochi, tum alii, ad quos executio ſpectat, ſervent, atque exequantur diligenter.

CONSTITUTIONUM

PARS TERTIA.

I.

De epiſcopis.

UT, quo ſponte nos contendere ſtudemus, eo etiam ſanctis legibus & cohortationibus, quaſi ſtimulis incitati, adjutrice in primis Dei gratia ſtudioſius properemus, non ſolum in illis vitæ epiſcopalis legibus, quas nobis in concilio provinciali primo conſtituimus, inſiſtere, ſed longius in dies nos progredi oportet; cum ii ſcilicet, nos ſimus, quibus propoſita Chriſti domini vita, nullus definitus ſit progrediendi terminus. In hoc igitur concilio provinciali quarto hæc etiam illis addenda cenſuimus.

Primo epiſcopi ſibi, & gregi attendentes, in omnibus, ut eſt apoſtoli præceptum, laborent, ac miniſterium ſuum impleant; cunctaque ad Dei voluntatem adminiſtrare vigilanter ſtudeant; conſtanti virtutum epiſcopalium officio.

Sicut autem præſtantibus virtutibus Chriſtiani populi, quorum curam gerunt: ab ipſis inſtituendi ſunt; ita optimam illam, quæ in epiſcopali animo caſtiſſimo, ad divinaſque ſuſcipiendas illuminationes idoneo, ineſſe debet, vitæ inſtitutionem evangelicis literis explicatam, non verbis ſolum declarent, ſed ſanctiſſimis factis, e caritatis fonte manantibus, comprobent; exempliſque virtutum ſuarum in omnem ſanctæ, veræque Chriſtianæ vitæ uſum illos conformare diligenter curent.

In oratione ſanctiſque meditationibus cum eos frequentes eſſe oporteat, certam ſibi horam quotidie ſumant, quam in contemplationum divinarum ſtudio exercitationeque attentiſſimis religioſæ mentis cogitationibus ponant. Qua oratione non ſibi ipſis tantum divini luminis illuſtrationem depoſcant, ſed etiam pro fidelibus ſuæ curæ commiſſis humiles preces fundant, eorum peccata deplorando; pioque gemitu, & religioſa ſupplicatione Deum orando, ut disjectis peccatorum nubibus, pluviam & rorem ſuæ divinæ gratiæ ac miſericordiæ effundat in hereditatem & agrum eccleſiæ ſuæ.

Domi item ſuæ orationis veſpertinæ inſtitutum introductum retinere ſtudeant; ad quam ipſi, ſi modo aliquando impediti non ſint, conveniant, tum plane familia omnis.

Miſſæ ſacrificium frequentius celebrare ſtudeant. Dominicis vero feſtiſque diebus, ne id præſtare omittant, ex concilii provincialis primi decreto. Hoc vero ipſum facere curent crebrius in eccleſia, quam in privatis oratoriis.

ANNO CHRISTI 1576.

Tum præterea miſſæ ſacrificium facere ſtudeant, quibus diebus eccleſias, altaria, aut campanas conſecrabunt, aut cœmeteria, eave reconciliabunt, & alia ejuſdem generis epiſcopalia munera obibunt; illis præterea diebus, quibus eccleſiaſtica beneficia conferent; & generalia clericorum, qui initiandi ſunt, & confeſſariorum examina habebunt, ceteraſque denique graviores conſultationes, & deliberationes inibunt.

Cum autem ob cauſam ſacrificium non faciunt, religioſe interſint.

Nec vero, cum adſuturi ſunt, ſacerdotem capellanum, ſacri faciendi cauſa indutum, ad altare in mora eſſe velint, aut expectare patiantur, dum ipſi aliis rebus incumbunt.

Prius autem ſacrum facere, aut impediti ei intereſſe ſtudeant, quam alias occupationes, actioneſve externas ſuſcipiant gerantve.

Divinas laudes, preceſque horarias pie, decore, ſtudioſe, devoteque quantum eis Deus dederit, ac ſupplici mente recitent; ne vero quidquam aliud agendo, debitum hoc munus obeant, id pro religionis ſtudio valde caveant.

Dominicis vero feſtiſque diebus ne eccleſiæ deſint, niſi infirmitate impediti, ad concilii Aurelianenſis præſcriptum, atque aliis item diebus, quo frequentius per alias quotidianas paſtoralis ſolicitudinis occupationes licebit. Aurel. I. anno 511. celebr. c. 33.

Quod ſi in eccleſia non poſſunt, impediti; domi tamen divinum officium non continenter, ſed aptis convenientibuſque horis recitare ſtudeant. Si vero ne illis quidem horis licebit aliquando per negotia; videant, ut præveniendo potius, quam tardando divinis laudibus ſatisfaciant.

Confeſſarium ſæcularem aut regularem deligant, adhibeantve, qui vir ſit ſacra ſcientia, prudentia, ſpectatis moribus, & vitæ ſanctitate inſignis: cujus etiam ſtudio & conſilio, & precationis ſpiritu, in rerum graviorum deliberationibus aliquando uti poſſint.

Ne omittant etiam ſacræ theologiæ, ſacrorumque canonum, aliarumque eccleſiaſticarum doctrinarum officio, munerique epiſcopali proprie congruentium, ſtudiis quotidie ſtatis horis operam dare; quotidieque aliquid ex ſacris bibliis potiſſimum epiſcopali fidei religioniquè commiſſis ſtudioſe legere. Gentilium autem libris, ut Carthaginenſis concilii canone vetitum eſt, ne operam dent. Carthag. IV. c. 16.

Officii præterea ſui eſſe putent, eos excipere atque audire, qui ipſos, vel tamquam judices, vel tamquam parentes, vel conſultores, adjutoreſve adeunt.

Itaque his peractis, quæ ad divinum cultum, religionis officia, & ad animi, ſpirituſque pia ſtudia ſpectant, omnibus adeuntibus ſe faciles benigneſque præbeant, ita tamen ut ne a gravitate recedant.

In auditorio omnibus ſatisfacere ſtudeant: ac ne infirmos homines audire negligant, ſed hos vel in primis, cum adſunt, ad ſe accerſant.

Expediant ſtatim quæ recte poſſunt. Omnibus vel re, vel conſilio, vel conſolando prodeſſe ſtudeant.

Quæ ipſi poſſunt ac debent ad ſpiritualem curationem & gubernationem, divinumque cultum ſpectantia; hæc per ſe in primis præſtare ſtu-

ANNO CHRISTI 76.

studeant: cetera, quæ interiora sunt, potius per vicarios, ministrosve alios exequantur.

Auditorii negotiis postquam satis temporis dederint, tunc a prandio diem etiam distribuant, ut reliquis conficiendis opera ponatur.

Quidquid autem temporis animi relaxationi aliquando ob valetudinem dabitur; id omne vel in spiritualium librorum lectione studiove, vel in consuetudine & colloquio piorum & eruditorum hominum, spiritualisque vitæ amantium ponere studeant.

A nimia laicorum familiaritate meminerint abstinere.

Laicalia convivia fugiant.

Lectio in mensa potissimum sit ex sacra scriptura, & pastoralibus libris, ex vitis sanctorum episcoporum, qui episcopale munus egregie gesserunt.

Die autem consecrationis suæ, ut alias utiliter in concilio Oxoniensi sancitum est, formulam illam promissionis suæ, in ipsa consecratione de pontificali libro prolatam, annis singulis in mensa legi curent; tum certis etiam aliis solennibus diebus, ut diligentius præstent, quo crebrius illa lectione quasi moniti, videant episcopalis muneris partes.

Tridentini item concilii decretum in sessione xxv. editum capite i. & concilii provincialis primi sanctionem de vita episcoporum, & hanc præterea sæpe sibi recitari curent, tum maxime aliquando, quibus diebus una cum familia omni cibum capiunt.

Vestitu utantur ad concilii provincialis primi præscriptum, talari scilicet tunica, collo adstricta, rocheto, & humerali indumento, quam mozetam dicunt, ita ut ne domi quidem in ullius conspectu se exponant, nisi eo episcopali vestitu induti.

Rochetum etiam, & mozetam induant, cum per diœcesim iter faciunt: interiorem vero tunicam breviorem, ac mantellum viatorium adhibeant licet.

Annulo autem episcopali semper utantur, & ubique tum domi, tum foris, tum in sua, tum in aliena diœcesi, ut perpetuo se ecclesiæ suæ sponsos meminerint.

Sexta quaque feria, tum præterea in vigiliis, in adventu, in quadragesima, vestitum induant nigro colore, iis diebus exceptis, quibus ex ritu ecclesiæ nullum mœstitiæ signum vestibus ostendere debent; aliis autem, violacei coloris vestimenta adhibeant.

Cappam episcopalem, cum in ecclesiam, vel ad divina officia, vel ad conciones, vel ad sacras lectiones, vel ad alias ejusdem generis actiones accedunt, omnino induant.

Familia episcoporum, ecclesiæ sumptibus sustentata, in domibusque ministrorum Dei educata, ceteris proposita esse debet ad imitationem Christianarum virtutum; quamobrem ejusmodi sit, quæ præluceat vitæ & morum exemplis.

In ea ne sint rixosi, impudici, blasphemi, factiosi, scurræ.

Ne episcopi consanguinei, nisi eadem vivendi disciplina qua ceteri, utantur.

Neque item, qui parochialem curam gerunt.

Neque rursus, qui alio residentiæ munere adstricti, illis exceptis, qui licet episcopo operam navent, possunt tamen debitas ministerii sui functiones in ecclesia præstare. Verumtamen ne & facultati detractum ideo sit, qua canonicos duos habere secum episcopo per sacros canones licet.

Cubicularii præ ceteris ætate sint, moribusque graves, & boni testimonii; adsintque omnino ex primi concilii decreto clerici, qui sanctæ episcopalis vitæ, religiosarumque actionum sint non solum testes, sed imitatores etiam, atque adeo ejusmodi denique, qui, ut ad sanctissimum pontificem Eugenium III. sanctus Bernardus scite scribit his verbis, præcipitem etiam frenarent, dormitantem excitarent: quorumque libertas excedentem corrigeret, extollentem reprimeret, constantia & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem, quorumque sanctitas ad omnia bona incitaret. Libro IV. de consideratione.

Qui clerici sunt, vel sacris initiati, vel sacerdotes; eorum opera ne episcopi utantur ad officii alicujus, quod sacerdotali, clericalive ordini minus conveniat, actiones.

Ne quispiam de familia ullo unquam die prætermittat rei divinæ interesse, nisi necessario impeditus sit.

Iis qui de familia sunt, præsertim clericis, certus jejunii dies in singulas hebdomadas instituatur.

In adventu item curetur, ut familia jejunet saltem feria quarta & sexta.

Jejunet familia pridie diei consecrationis episcopi, in vigiliis item sancti cathedralis ecclesiæ, ac patroni civitatis, si quando non hujus nomine nuncupatur cathedralis.

Unusquisque de familia, singulis mensibus confessus, sacram eucharistiam sumat una cum reliquis, qui in familia sunt.

In adventu, ut Silverii pontificis decretum est, & præterea in quadragesima singulis diebus dominicis, sacram communionem salutariter accipere studeant, clerici præsertim, & vitæ spiritualis studiosiores.

Duobus ante diebus quam sacra communio fiat, paterna cohortatione ab episcopo ea de re familia præmoneatur.

Singulis hebdomadis, bis minimum, qui de familia sunt, rudiores & Christianæ fidei doctrina & literis ab aliquo instituantur, cui id curæ episcopus dederit.

Quo loco domestici & exteri domi ante cubiculum episcopi conveniunt; eo loco liber, aut de vitis sanctorum, aut spiritualis vitæ exercitationibus conscriptus, in mensa sit; ut qui conveniunt, lectioni incumbere possint, nec vero inanibus confabulationibus se dedant.

Dum familia cibum capit, lectio etiam adhibeatur.

Ne familia otiosa sit, ne inertiæ aut desidiæ dedita; sed aut in obsequio episcopi, aut in honestis exercitationibus occupata.

A nugis abstinens, silentium cum modestia conjunctum servare studeat.

Abstineat autem unusquisque, qui in famulatu episcopi est, cum flagitiosorum hominum consuetudine, tum a locis ubi turpiter vivatur.

Ne quis præterea foris pernoctet.

Ne rerum novarum curiositates sectentur.

Ne quæ jocularia sunt, quæ ridicula, unde cachinni, risusque solutiones excitantur, loquantur.

Convivia publica, comessationes laicales, frequentemque laicorum hominum consuetudinem vitet. Libros ne habeat de rebus jocosis, scurrilibus, ridiculis, obscœnis, impurisque conscriptos.

Super custodia familiæ episcopus perpetuo stet, tum etiam bis quotannis visitet, semel ineunte quadragesima, iterum initio adventus, ejus-

ANNO CHRISTI 1576.

ejusque mores paterne investiget, ac videat ut A
unusquisque religiose, vitæque spiritualis institutis congruenter vivat. Si quos ad Christianas virtutes progredi compererit, eorum studia, progressionesve spiritualis vitæ adjumentis excitet: qui vero a bene agendi studio aversi sunt, illos moneat atque objurget; ac si contumaces, incorrigibilesque invenerit, domo ejiciat.

Rursus episcopus familiæ suæ confessarios sacerdotes, viros spiritualis vitæ usu exercitatos, constituat: quibus etiam tamquam clericalis disciplinæ & sanctæ institutionis magistris illa utatur.

Episcopo missam celebranti vel audienti frequens familia adsit. B

Cum in ecclesia ad divina officia ipse accedit, familiam quoque secum adesse jubeat.

Nihil denique omittat, ut omnes domestici in omni bene sancteque agendi officio se contineant.

Familiarium præterea, cum ægrotant, magnam habeat curam.

Provideat, ut illorum salutis animarum ratio in primis habeatur; tum valetudinis recuperationi per medicum consulatur, neque vero impensis parcatur, ita ut ægrotantibus omnia ad convalescendum necessaria suppeditentur.

Illos etiam aliquando invisat, tum salutaribus consiliis, & benignitatis officiis consoletur: quod episcopalis caritatis officium etiam C
infimis familiæ suæ præstet.

Uniuscujusque autem de sua familia rationem in mercede constituenda habeat, pro virtutum meritorumque, & pro ecclesiasticorum fructuum dispensationis sibi creditæ ratione.

Ab episcopali domo absit omnis picturæ ornatus, quæ profana sit.

In atrio episcopos ordine pingi curet, qui præcesserunt; si minus omnes, eos saltem qui sanctitatis aut doctrinæ aut rerum episcopalium gestarum laude clari sunt.

In cubiculis omnibus reliquisque domus locis frequentioribus ne desit aliqua imago sacra.

Hospitio, mensave recipiendis etiam illustribus & locupletibus hominibus, ne præscriptam D
episcopalis frugalitatis normam deserat, ut exemplo suo ipsi quoque hospites incitentur ad frugalem vitæ modum.

Eleemosynis dandis promptus ita sit, ut præter illas, quas per eleemosynarium aliosve largiri solet, etiam misericordiæ visceribus indutus, manu sua in pauperes episcopali liberalitate conferat.

II.

De vita & honestate clericorum.

Vestes quas domi privatim clericalis ordinis homines induent, ejusmodi sint, quæ non co- E
lore, non ulla habitus specie a clericali modestia discrepent.

Cum in ecclesia versantur, quo tempore superpelliceum induere non debent, ne sint sine toga exteriori, præsertim horis quibus divina celebrantur, aut populus ad ecclesiam accedere solet; nec vero absque ea etiam in diœcesanis locis prodeant, nisi cum eos pedibus iter facientes viæ difficultas & longitudo aliter cogit.

Si quo iter equo faciunt, ne absque viatoria veste exteriori equitent, succincta interiori tunica, aut alia contractiori decenter adhibita.

Superpelliceis, cum ministerii usus postulat, omnes utantur, quæ non lacera sint, non sordida, non ita elaborata, ut artificii ornatus in humeris nimius appareat.

Singuli autem præterea, præsertim qui in aliquo minorum saltem ordinum sunt, proprium superpelliceum habeant, quo & in ecclesia, cui adscripti sunt, & alibi, cum ipsos suis fungi muneribus contigerit, uti possint.

Nulli sacerdoti clericove annulum, nisi ea dignitate prædito, in qua conferenda ille sibi traditur, gestare liceat; tuncque unum solum & digito dexteræ manus quarto.

Eum vero dum missæ sacrificium facit sacerdos deponat.

In omni item incessu, statu, gestu, vultu ordinem suum sacerdos & clericus profiteatur, omni clericalis vitæ actione religiosi animi mores exprimens, qui in ecclesiastici ordinis hominibus elucere debent.

Ne cum neces & cruciamenta improbis hominibus magistratuum judicio illata, multitudini spectanda proponuntur, ullo modo ecclesiastici ordinis viri intersint; nisi eorum pia opera, consolandique officium usui futurum illis sit qui ad supplicium ducuntur.

Sacerdotem, clericumque cujusvis ordinis, in canticis, hymnis, psalmis, ceterisque ecclesiastici cultus officiis, religiosa modulatione concelebrandis, divinisque laudibus sancte concinendis, ita versari convenit, ut voce sua sacris dicata abuti non debeat ad profana, cantiones & modulationes, atque ad voluptarias delicioſasque laicorum oblectationes. Quamobrem caveat, ne in nuptialibus, laicalibusve conviviis, aut mensis canendo operam suam navet, ullo quidem vel amicitiæ, familiaritatis, obsequii, alteriusve rei causa, cum præsertim clericalem hominem inter epulas canere, veteri canone plane interdictum sit.

Omnis etiam sacerdos, clericusve publica convivia & comessationes ejusmodi vitet, quibus sæpe fit, ut contemptui sit ecclesiastici ministerii dignitas.

Illud autem unusquisque clericus sæpe repetat, se non ad inertiam atque ignaviam, sed ad spiritualis & ecclesiasticæ militiæ labores vocatum esse.

Sciat propterea id in officio suo positum esse, ut cum vel in officiis divinis obeundis, vel in frequentandis ecclesiis, quod debet, tempus consumpserit; si quid sibi reliquum est, id omne non in rerum sæcularium colloquiis, profanisque actionibus, sed in divinarum literarum studiis, & in cælestium rerum contemplationibus & sanctis piisque officiis traducat. Quare unusquisque hujus provinciæ episcopus, ac alii item qui illius nomine atque auctoritate visitationis munus obibunt, videant atque inquirant diligenter quibus in rebus tempus clerici transigant, atque in iis potissimum, quæ ab illis agi curarique debent, qui in Dei cultum se dederunt.

Quod si clericos aliquos otiosos esse compererint, inita aliqua ratione salutaribus eos occupationibus & ecclesiastico homine dignis incumbere procurent, ac provideant omnino, ne isti ad suæ salutis discrimen & aliorum offensionem otio abutantur.

Omnes præterea & singulos clericalis ordinis homines hoc decreto monitos esse volumus, ut

ad

ANNO CHRISTI 1576.

ad eos ſe crebro conferant, qui in ſacerdotio conſtituti, in ſpiritualis vitæ ſtudiis, exercitationibuſque verſati, atque ejuſmodi ſunt, de quorum conſilio vitam ad omnes ſancte religioſeque agendi rationes inſtituant.

Ab illorum autem qui in vitiorum luto volutati, ſe maleficiis paſcunt, familiaritate abſtinere, cum eos omnes jubemus, tum præcipue minorum ordinum clericos, qui nondum ætate confirmata ſunt, neque firmo virtutum robore muniti proclivius ad vitia prolabuntur. Aut illud non modo prohibemus, ſed divina conteſtatione obſecramus eccleſiaſtici ordinis homines, eos præſertim qui in ſacerdotii gradu conſtituti ſunt, quive animarum curam gerunt, ut quos in vitiorum fæce verſari animadverterint, caute & ſapienter ſtudeant a peccatis flagitiiſque deterrere, & ad virtutem cohortari; eiſdemque in ſcelerum gurgite laborantibus opem ferre, verbis, conſiliis, exemplis; atque ita quidem, ut dum illos juvare conantur, ne ſe familiaritate inquinent.

Ne clerici apud ſe libros habeant, aut legant, quorum lectione bene agendi ſtudium, morum diſciplina, & timor caritaſque Dei langueſcere poſſit: quales libri ſunt, qui res vel inanes, vel jocoſas, vel ſcurriles, ridiculaſve vel impuras continent.

Rerum novarum curioſitates fugiant: tum ne, quæ ridicula ſunt, unde cachinni, riſuſque ſolutiores exiſtunt, loquantur.

Sacerdos clericuſve ſacris initiatus, aut eccleſiaſticum beneficium obtinens, horarum canonicarum officio cum adſtrictus ſit, meminerit, ſe febri morbove aliquo, vel adverſa valetudine leviter aliquando laborantem, non juſtam propterea excuſationem habere, quamobrem illud intermittat, omittatve. Itaque ſi quando corporis infirmitate affectus eſt, ipſe pro ſua conſcientia recte videat, quid præſtare poſſit, ac ne omittendo graviter peccet, & beneficii quod habet, fructus ſuos non faciat.

Quod diligentius cleri in omni eccleſiaſtica diſciplina progreſſus conſtet, unuſquiſque ſacerdos & cujuſvis ordinis clericus, de frequenti ſacramentorum uſu, de functionibus in eccleſia præſtitis, de lectionibus, ſtudiorumque progreſſione, de ceteris exercitationibus ſibi præſcriptis, teſtimonium ab iis ſingulis, quibus ex præſcripto accipere oportuerit, ſingulis menſibus, vel alio ſtato tempore, per epiſcopum ſtatuendo, afferant: idque ad conſtitutam rationem.

A ſacerdotibus, ab iiſque etiam, qui provectiori ætate ſunt, hoc ſi nunquam per ipſos antea præſtitum eſt, omnino præſtari peroptamus, ut cum omnis anteactæ vitæ ſuæ peccata diligenter riteque confiteantur, tum ſpiritualium exercitationum, prout iis, qui ſubdiaconatum vel diaconatum, vel ſacerdotium ſuſcepturi ſunt, præſcriptum eſt, ſtudium aliquando ſuſcipiant: quo diligentius in via ſalutis ſibi proſpiciant.

III.

De viſitatione.

Sess. 24. c. 3. ref. Neceſſarium illud ac plane debitum viſitandi munus, quod ex ſanctione Tridentina præſtari oportet, provinciæ noſtræ epiſcopi ita ſolicite exequantur, ut ſuæ quique urbis ac diœceſis viſitationem ſingulis ipſis annis, aut ſi per diœceſis amplitudinem non poſſunt, biennio ad ſummum ipſi per ſe conficiant. Si vero legitima occupatione, cauſave impediti, id muneris aliquando per ſeipſos obire nequeunt, vicarios generales, viſitatoreſve alios, hujus rei uſu peritos atque idoneos adhibeant, qui viſitationis officium ſedulo, ut par eſt, præſcripto tempore exequantur.

Cum vero viſitationis munus ipſi per ſe obeunt, vel unum, vel duos canonicos, vel alios quoſcumque homines eccleſiaſticos, quos uſui & adjumento ſibi fore viderint, prout maluerint, ſecum in ea viſitandi cura adhibeant.

Ne deinceps plures quam homines decem, & jumenta ſeptem ad ſummum ſecum in viſitando ducant, ſupputata hoc numero epiſcopi etiam perſona, ac illius eccleſiaſtici viri, quem ex hujus concilii decreto epiſcopus quiſque aliquando præmittet: ſuis tamen propriis ſumptibus licebit eis plures conducere. At vero, qui epiſcopis gradu inferiores ſunt, in viſitatione longe pauciores homines, & jumenta adhibeant.

Hocque decreto derogatum ſit alteri, in concilio primo provinciali edito.

Laicorum hoſpitia, eoque magis convivia, ut maxime poſſunt, omnes fugiant; ſin autem ad illos divertere aliquando neceſſe erit, cum cetera ſervent, tum in primis caveant, ut ne extra menſæ epiſcopalis & clericalis modum, regulaſque in viſitatione præſcriptas, quidquam omnino ab hoſpitibus apparetur apponaturve.

Notarius autem cancellariuſve, ne quidquam pro viſitatione ab iis qui viſitantur ullo quovis nomine exigat, neque ullum doni, etiam puſilli quocumque modo oblati, genus accipiat, ac ne item pro decretorum, ordinationumve in viſitatione confectarum actione vel conſcriptione, earumve exemplo, etiam ſingulis vel eccleſiis, vel clericis, vel aliis qui viſitantur, juſſu viſitantis edito. At pro opera laboreve, quem alterius, cujus intereſt, illarum exempla alio deinceps tempore petentis, cauſa in iis exſcribendis poſuerit, mercedem capiat licet, pro taxæ in foro epiſcopali præfixæ aut præfigendæ ratione.

Epiſcopi, qui ceteris omni bene ſancteque agendi exemplo præire debent, antequam cleri populique viſitationem ineant, a ſe ſuaque familia viſitandi initium utiliter faciant; quo reliqui omnes domeſticæ illius viſitationis actione executioneque incitati, paſtoralia juſſa, quæ ipſi viſitando præſcripſerint, promptius ac ſtudioſius exequantur.

Diligentiam vero omnem viſitando adhibeant, non modo in eccleſiarum cultu & ornamento tuendo, augendove, ſed maxime in omni & cleri & populi priſtina Chriſtiana diſciplina reſtituenda; in utriuſque item moribus cognoſcendis, iiſdemque depravatis corrigendis.

In eaque vel viſitatione, vel morum correctione etiam tamquam ſedis apoſtolicæ delegati, auctoritate Tridentini concilii ſtatuant, moderentur, puniant & exequantur ad ſacrorum canonum præſcriptum, quæcumque illis ex prudentia ſua pro ſubditorum emendatione & diœceſis ſuæ utilitate neceſſaria videbuntur. In iis, neque ulla inhibitio, appellatio, aliudve quidquam impediat, aut retardet executionem eorum, quæ ipſi mandarint, aut judicaverint decreverintve. Sess. 14. c. 4. de ref.

Fe-

ANNO CHRISTI 1576.

Feminarum ac marium luxu, immoderatoque vestium sumptu utentium, ornatum illum inanem, ac plane supervacaneum & a Christianæ vitæ more sane quam alienum, unde tot malorum seminarium extare quotidie cernitur, omni episcopalis muneris officio & auctoritate prohibere, tollere, funditusque evellere studeant.

Monialium monasteria, regularium juri curæve subjecta, quod ad clausuram attinet, diligenter accurateque visitent, loca ipsa introspectent, atque ex superiori etiam parte circumlustrent, & caute solerterque inspiciant prospectus omnes, aditus, & cetera denique omnia, quæ ad clausuram recte tuendam ullo quovis modo pertinent.

Hospitalia item, aliaque pia singula loca & sodalitia pro auctoritate, facultateve & canonum jure & decretis Tridentinis sibi data, in singulos annos visitent; & quæ laicalia etiam & mere privata sunt in iis, quæ ad observandam piam testatorum voluntatem spectent, visitando corrigant & reforment.

Sess. 22. c. 8. de ref.

Episcopo, ad cujuscumque loci vel ecclesiæ parochialis, curatæve visitationem adventanti, cum illi potissimum, ut vetus canon concilii Turonensis jubet, qui confirmationis sacramentum ab eo suscepturi sunt, tum præterea reliqui omnes fideles, exceptis tantum iis, qui morbo adversave valetudine laborant, sicut in concilio Rothomagensi cautum est, obviam ordine prodeant: ac statis hymnorum psalmorumque precibus, & cum gaudio, timore, summaque reverentia illum, tamquam vicem Christi agentem, excipiant, prout eodem Rothomagensi concilio sancitum est, cujus canone excommunicatio illis constituta erat, qui ei muneri defuissent.

Neque solum quo tempore ille adventat, sed aliis etiam diebus, dum visitatio parochiæ fit, fideles quam frequentissimi adsint; ut ipsi omnes ac singuli, si quid ad animarum salutem procurandam opus habent, proprio pastori parentique libere exponant: eique pro illius officii ratione oportet, interroganti respondeant; illum concionantem, monentem, & paterne arguentem, & obsecrantem & increpantem audiant: ejusdem jussa, monita & decreta suscipiant, atque Dei denique voluntatem, quam præsentes per ipsum auribus percipiunt, non tantum obediendi propensione, sed etiam recte factis omnino exequantur. Id porro omne ut fideles diligenter, promptoque animo præstent, frequentissimique in episcopali visitatione adsint: parochorum & aliorum, quorum interest, sacerdotum sit, crebro, prout usuvenerit, intra missarum solennia illos docere, cum eas officii partes, quas episcopo visitanti ab ipsis præstari conveniat, tum visitationum in primis utilitates fructusque salutares.

At vero ex visitationum laboribus, quo uberiores fructus existant, ac fidelium animi salutari aliqua præparatione excitati & suffulti, quo promptiores erectioresque fiant, cum ad bene agendum, tum ad paterna & episcopalia jussa monitave amplectenda & exequenda, tum ad omnem denique Christianæ vitæ disciplinam sanctis institutis conformatam suscipiendam; præterea ut visitatio & diligenter, & breviter, & recte denique conficiatur atque absolvatur, has etiam de præparatione ab iis præsertim, qui visitantur, adhibenda, instructiones adjungendas censuimus iis decretis, quæ hoc ipso de genere in hoc & in alio nostro provinciali primo concilio edita sunt. Quibus porro instructionibus pro personarum, temporum, locorumque suæ diœcesis ratione ab episcopo edita, detrahi liceat.

Primum ubi visitationis, vel generatim in universa urbe, diœcesique inchoandæ, vel speciatim in aliquo opido locove, aut parochia, præsertim frequentiori atque insigniori obeundæ, certam diem episcopus statuerit; pastoralibus etiam literis eo potissimum nomine a se confectis, populum præmoneat atque cohortetur, cum ad alia pietatis officia, tum maxime ad peccatorum confessionem, sacram communionem, precesque pro salutari visitationis eventu continenter habendas.

Triduo proximo, antequam universæ visitationis initium fiat, in cathedrali ecclesia quadraginta horarum orationem indicat, quam ejusdem visitationis nomine a clero & populo, qui in urbe est, frequentiori in ea ipsa ecclesia pie celebrari curet.

Hæc ipsa etiam orationis ratio parocho, alioque ecclesiæ rectore, cui interest, curante adhibeatur, antequam ecclesiæ parochialis, curatæve, aut opidi, præsertim insignioris, visitatio incatur.

Duobus vero, aut pluribus ante constitutum visitationis tempus diebus archipresbyterum aut archidiaconum ut in concilio Rothomagensi cautum est, aut alium ecclesiasticum hominem, quem maluerit episcopus, præire jubeat per singula opida, vicos, parochias, & loca civitatis, & diœcesis, præsertim frequentiora, insigniorave, quæ ille visitaturus est. Ille vero justa præstet: convocatoque clero & populo uniuscujusque loci nuntiet episcopi adventum, eidemque adventanti obviam, ut jussum est, prodire, ceteraque in promptu haberi moneat ac mandet. Pastorales item episcopi literas, edicta, instructiones, ad visitationem pertinentes, enuntiet atque evulget. Tum præterea quidquid de levioribus causis ab eo explicari agive episcopus jusserit, id exequi studeat, ut ne ille veniens diutius ob ejusmodi causas in visitationis mora esse necesse habeat.

Parochus porro aliusve ecclesiæ rector vel præfectus, in qua animarum curam gerit, cum visitandus erit, pastorales episcopi literas, visitationis nomine editas, duobus ante illius adventum proximis festis diebus intra missarum solennia, cum populi frequentia adest, de scripto recitet.

Itidem præstet de literis, quas de confirmationis sacramento rite religioseque suscipiendo episcopus, instructionum, monitionumve nomine ediderit.

Hoc ipsum præterea exequatur de aliis item literis, edictis & instructionibus, quas ob visitationem evulgari ille jusserit.

Sacerdotibus quoque & aliis, quorum interest, episcopale instructionum literas descriptis tabulis, libris, aliisque rei ecclesiasticæ monumentis, ceterisque id generis mature præparandis, quo visitandi ratio brevior, explicatiorque sit, significet & recitet, ac si opus est, earum exempli exscribendi copiam illis faciat.

Quam literarum, edictorumve episcopalium evulgationem recitationemve, & sermone & concione, & monitionibus, & omni alio tum publico, tum privato cohortationum officio prosequatur, prout expedire animadverterit: quo fidelium animos diligentius præparet atque excitet

ANNO CHRISTI 1576.

citet ad ſuſcipiendum epiſcopalis viſitationis officium uberrimo ac ſalutari cum animarum fructu.

Illud porro curet, ut nemo, qui intra parochiæ ſuæ fines habitat, omnino ſit, qui eo viſitationis tempore confeſſus, ſacram communionem non ſumat, idque ab epiſcopo ipſo, etiamſi in alia parochiali eccleſia ſumere oporteret, ſcilicet eo loci, ubi ille mane viſitans miſſæ ſacrificium offerat.

Nemo item, qui chriſmate non ante confirmatus, modo ætate in confirmationis literis epiſcopalibus præſcripta ſit, illud ab eodem tunc non accipiat.

Quamobrem tum pridie diei viſitationis, tum maxime ubi epiſcopum viſitationis cauſa jam adventare cognoverit, certo aliquo, ſolennique campanarum ſono illius adventum fidelibus ſignificet; quo frequentius etiam ex agro evocati, omni alia prætermiſſa actione conveniant, eique tale quamquam neceſſarium munus obeunti, diligentius præſto ſint, qua debent obſervantia ac veneratione.

Studeat item confeſſariorum ſacerdotum, qui ad id muneris probati ſunt, niſi epiſcopi cura præmittantur, copiam neceſſariam habere, qui biduo, triduove parochiæ ſuæ hominum confeſſiones audiant, aut confeſſos reconcilient, ut ſtata viſitationis, aliave die, quam epiſcopus conſtituerit, præparati ſint ad ſacram communionem, & ad confirmationem, qui nondum confirmati ſunt, ab eo ſancte ſumendam.

Ac propterea confeſſionum cauſa eo tempore confeſſionalia multa ad formulæ demonſtratæ præſcriptum confecta, certiſque locis in eccleſia ſua decenter collocata, ſi totidem non ſunt, quot neceſſaria viderit, aliunde habere curet.

Hoſtias, vinum, vaſa, mappas, & alia ad ſacræ communionis populo miniſtrandæ uſum neceſſaria, accurate paret.

Locum item in eccleſia præparet atque ornet, ubi ab epiſcopo confirmationis ſacramentum fideles religioſe ſuſcipiant.

Suggeſtum item decenti ornatu inſtruat, unde tum ille aliuſve populo ſermonem, concionemve habere poſſit; tum epiſcopalia monita de ſcripto pronuntiari.

Pridie illius diei, quo epiſcopus viſitaturus eſt, chirographa, ſchedulaſve in promptu eſſe curet, eorum, qui confirmationis ſacramentum ſuſcepturi ſunt, & compatrum, commatrumque item ex præſcripto inſtructionis literarum, de confirmationis ſacramento promulgatarum.

Omnium ſingularumque rerum, quæ vel conſecrandæ, vel benedicendæ ſunt, utpote eccleſiæ cœmeterii, altarium, campanarum, veſtium, indumentorum, tabernaculi, calicum, corporalium, crucum, imaginum, ſignificationem, indicis ordine exaratam, epiſcopo ante diem viſitationis ita in tempore det, ut cum de apparatu, tum de certa hora vel die illas ſacras actiones obeundi deliberare poſſit.

Sacriſtiam præterea adornet, atque inſtruat: in qua ex armariis expoſita ſint ſacra indumenta, veſtes, pallia, vaſa, ac reliqua omnia eccleſiaſticæ ſupellectilis inſtrumenta, atque ornamenta, præter illa, quæ in eccleſiæ, aliarumque apparatu & uſu tunc erant: eaque ordine, ac pro colorum ratione diſtincte collocata ita appareant, ut eo, & loco, & tempore in viſitando recognoſci certe, facileque ac brevi poſſint.

Certo item, decentique ſacriſtiæ loco libri ac volumina eccleſiaſtica, ut miſſalia, breviaria, lectionaria, antiphonaria, & alia id generis ſuis operimentis polite contecta, in oculis epiſcopi appareant.

Tuto item ejuſdem loco in promptu ſint ſcripta, monimenta, codiceſve, quibus teſtificatio fiat ſacrarum reliquiarum in ea eccleſia aſſervatarum.

Eodem loco tabulæ item, ſcriptave indulgentiarum eidem eccleſiæ conceſſarum.

Separatim alio ſacriſtiæ loco, vel in archivo, ſi illud a ſacriſtia diſtinctum ſit, in promptu habeat, tabulas, ſcriptave ac monimenta quævis, pro ratione annorum diſtincte notata, quæ ad eccleſiæ, altarium, capellarumve jura, privilegia, bonaque teſtificanda pertineant.

Librum item ſtatutorum & conſtitutionum, & tabulam rituum, conſuetudinum, ſi quas peculiares illa eccleſia ejuſve clerus habeat, præſertim in diviois officiis eccleſiaſticiſque functionibus.

In promptu præterea, ac parata inventaria hæc infra ordine præſcripta, rectèque confecta habeat, quibus ſingulis manu ſua ſubſcriptum ſit.

Primo inventarium ſacrarum reliquiarum, in ſua eccleſia reconditarum, ac ſimul monimentorum, literarumve illas vere teſtificantium.

Alterum in quo deſcriptæ ſint indulgentiæ omnes, illi eccleſiæ, ejuſve capellis, aut altaribus perpetuo conceſſæ, aut ad tempus, quod adhuc peractum non ſit.

Tertium, in quo ſacræ veſtes, pallia, indumenta, & ornamenta ſingula; omnia, quæcumque ſupellectilis eccleſiæ ſint, recte ac diſtincte deſcripta notatave appareant.

Quartum, in quo libri, ſcriptave, literæ, ac inſtrumenta id generis, quibus bona, jura, privilegia eccleſiæ, altarium capellarumve teſtificata appareant, notata ſint.

Quæ inventaria, quo tempore, & quibus præſentibus proxime confecta ſint, ex illius ſcriptione appareat, ut, ſi ita opus aliquando erit, recte conferri poſſint, eademque exſcripta in viſitationis acta referantur, prout epiſcopus cenſuerit.

Paratum habeat, ac exhibeat indicem dignitatum, canonicatuum, portionum, & aliorum id generis titulorum, altarium, capellarum, & clericatuum, quicumque ſint in eccleſia, cum explicatione eorum cenſus ac onerum unicuique adjunctorum, tum etiam fundationum, inſtitutionumve, & notariorum, qui fundationum tabulas confecerunt, tum ſingulorum præterea, qui ea altaria, capellas, portiones, canonicatus, dignitates, aliudve, quovis etiam ad nutum amovibili titulo obtinent.

Indicem etiam ſimilem, cum ſimili explicatione titulorum, & beneficiorum quorumcumque, tum eccleſiarum, tum oratoriorum ſæcularium, etiam campeſtrium, quæ ſita ſunt extra illam eccleſiam, intra fines tamen ejuſdem parochiæ.

Indicem item ſcholarum, confratriarum, locorum, operumve piorum, quovis modo in ea eccleſia inſtitutorum, quo exprimatur, & inſtitutio,

& in-

ANNO CHRISTI 1576.

& inſtitutionis tabulæ, a quo ſcilicet notario confectæ.

Rurſus indicem ſimilem ſcholarum, confratriarum, hoſpitalium, locorumve, & operum piorum quorumcumque, quæ extra illam eccleſiam, intra fines tamen parochiæ ſita ſunt.

Indicem quoque monaſteriorum, præpoſiturarum & hujuſmodi domuum regularium, tam virorum, etiamſi commendatæ ſint, quam feminarum, etiam quæ ab epiſcopi juriſdictione immunes ſint; quæcumque in illius parochiæ finibus ſitæ ſunt.

Paratum item indicem habeat, ac exhibeat, in quo clerici in ſuæ eccleſiæ finibus habitantes deſcripti ſint, notatis eorum uniuſcujuſque tum nominibus, tum domiciliis, habitationibuſve eccleſiaſticis aut ſæcularibus, hoc item adſcripto, an ſoli, an una cum aliis vel eccleſiaſticis, vel laicis habitent.

Indicem item puerorum, adoleſcentiumve, vitæ eccleſiaſticæ diſciplinam ingredientium.

Muſicorum item, cantorum, organoque in quavis eccleſia ſonantium.

Laicorum item hominum, ſi qui ſunt ſacerdoti in miſſæ ſacro, aut divinis officiis, funeralibus etiam, & in aliis eccleſiaſticis muneribus operam aliquam præſtantes.

Indicem item prædiorum, bonorumque eccleſiæ ſuæ; rurſuſque fructuum & cenſuum, quos inde percipit, & aliorum inde redituum, utpote oblationum, eleemoſynarum, quæ ſtatis quibuſdam anni diebus, vel ob ſolennitates, vel ob anniverſaria, aliamve cauſam fiunt.

Huic rurſus alius index adjunctus exhibeatur, uſurpationum bonorum; juriumve illius eccleſiæ, & alienationum præterea triginta ante Tridentini concilii celebrationem & confirmationem annis factarum.

Indicem etiam det reddituum vel veterum, vel recentium, capitulo, clerove illius eccleſiæ communium.

Indicem quoque diſtinctum reddituum, emolumentorum, onerum, & aliarum, ut ſupra, præſcriptarum rerum quæ ad eccleſias tunc vacantes pertinent, notato etiam tempore, quamdiu vacent, & illius item qui earum fructus vel decimas, vel primitias, vel alios cujuſvis generis redditus exigit, nomine deſcripto, & auctoritate qua exigit item.

Indicem præterea cenſus ab eo, qui ſibi tamquam rectori obvenit, diſtincti ac ſeparati, utpote illius, qui vel ad fabricæ illius eccleſiæ, vel ad luminum, vel ad ſacriſtiæ, vel alterius ejuſmodi rei uſum, erogationemve pertinet.

Promptos item habeat codices parochiales, unum ſcilicet baptizatorum, alterum eorum qui matrimonium contraxerint, tertium illorum, qui chriſma ſuſceperint, quartum quem proxime confecerit de numero, ſtatuque animarum.

Regeſtum etiam aut exempla conſtitutionum pontificiarum, ac literarum paſtoralium, aut inſtructionum id generis & edictorum quæcumque ab epiſcopo acceperit. In quibus ſingulis exemplis notatus ſit dies, quo illa promulgarit, legeritve.

Paratos item libros & tabellas ſingulas, indiceſve habeat ac exhibeat, qui debent in ſacriſtia eſſe, ex præſcripto conciliorum provincialium, diœceſanorum, ac inſtructionum.

Si præterea curam adminiſtrationemve habet bonorum eccleſiaſticorum ſeparatim ab iis, quæ ſibi ad vitæ ſuſtentandæ uſum attributæ ſunt, aut fructuum vacantium ſibi commendatorum; ſuſceptæ, adminiſtratæve curæ rationum codicem in promptu habeat atque exhibeat.

Separatim vero in promptu habeat, ut epiſcopo tradat, tabulam decretorum provincialium, diœceſanorumque, quæ vel ad divinorum officiorum cultum, vel ad parochialis curæ, diſciplinæque Chriſtianæ rationem pertinentia, nondum in parochiæ ſuæ finibus executionem habuerunt, cauſis & impedimentis quoque explicatis, cur in executionis uſum adhuc inducta non ſint.

Tum præterea indicem manu ſua confectum det eorum, qui infra notati ſunt, ſi qui in parochiæ ſuæ finibus id generis homines extant.

Hæreticorum, hæreſiſve nomine ſuſpectorum, aut libros hæreticos, prohibitoſve habentium, vel legentium.

Publice, ut infra, potiſſimum delinquentium, malefactaque committentium.

Blaſphemantium ſcilicet.

Superſtitione, maleficiis magiciſque artibus utentium.

Eorum, qui in paſcha confeſſi, ſacram communionem non ſumpſerint.

Simoniacorum.

Uſuras exercentium.

Concubinariorum, concubinatuſve nomine ſuſpectorum.

Illorum etiam, ſi qui publice, notorieque criminoſi, quibus pro Tridentinæ ſanctionis, conciliique primi & tertii provincialis decretorum ratione, ſolennis vel publica indicenda ſit pœnitentia; ut aut tunc iis epiſcopus eam judicio ſuo ſtatuat, aut illos, quos ſolenniter pro peccati gravitate pœnitere juſſum eſt, a cancellario notatos, ad ſe ineunte quadrageſima venire jubeat, cujus temporis initio illam de eccleſiæ ſanctæ more ipſi ſubeant ritu ſolenni. Seſſ. 24. de ref.

Conjugum inter ſe disjunctorum, neque ſimul habitantium.

Eorum, qui cognatione, affinitateve juncti, matrimonium gradu prohibito contraxerint.

In eccleſia parum reverenter, ac non debita veneratione verſantium.

Illorum, qui diebus feſtis miſſæ ſacrificio non interſint; aut ſervilibus operibus dies feſtos violare, aut choreis, comeſſationibus, aliiſque ejuſmodi actionibus profanare ſoleant.

Talis, aleave ludentium; aut iſtis domicilia exponentium.

Libros de rebus obſcœnis, parumque honeſtis conſcriptos, obſcœnaſque item imagines habentium.

Eorum etiam, qui inertiæ, deſidiæ, otio, vel cauponis, tabernaſve vinariis, ganeiſve dediti ſunt.

Marium, feminarumque veſtitum immoderatum induentium, non ſine manifeſta Dei, hominumque offenſione.

Omnium denique depravatorum morum, in parochiæ ſuæ hominibus frequentium ac publicorum.

Indicem item eorum hominum, intra parochiæ ſuæ limites habitantium, quibuſcum epiſcopus viſitans pro variis viſitationis officiis,

ANNO CHRISTI 1576.

ciis, aliquando colloqui, agereve neceſſe habet; horum ſcilicet;

Patrum familias.

Ludi literarii magiſtrorum, pædagogorum, muſicam etiam, ſcriptionem, arithmeticam, aliaſque artes liberales, profitentium.

Mulierum item docentium, puellaſque ſibi in diſciplinam traditas domi educantium.

Medicorum, chirurgorum, tonſorumque rem medicam exercentium.

Pictorum, & ſculptorum.

Bibliopolarum, impreſſoriamque artem facientium.

Miniſtrorum publicorum, ut ſyndicorum, confratriæ uniuſcujuſque præfectorum, curatorumve & aliorum id generis.

Notariorum.

Opificum, artificumve in parochia ſua frequentiorum.

Hominum operibus piis exercendis aptiorum, aut jam deditorum; & eorum qui vitæ ſpiritualis diſciplinæque Chriſtianæ ſtudioſi adjumenta ſubminiſtrare poſſunt, rationibus parochiæ bene inſtituendæ uſui neceſſariis.

Pauperum, viduarum, pupillorum, ceterorumque vere miſerabilium.

Cauponariam, cœnacularíamve exercentium.

Saltandi, tripudiandive, ac ſonandi in choreis artem profitentium, docentiumve.

Exhibeat ipſe ordinum, quibus initiatus eſt, ac beneficii illius, tum ceterorum etiam, ſi quæ alia obtinet, literas, tum facultates ſcriptas, ſi quas ab epiſcopo, ejuſve miniſtris habet, vel ſuo, vel eccleſiæ ſuæ nomine, ut puta ſuſcipiendi munus miſſarum celebrandarum, audiendi confeſſiones eorum, qui non ſint de ſua parochia; cohabitandi cum laicis, vel extra ædes eccleſiaſticas, adhibendi feminas ſibi inſervientes, locandi laicis domum eccleſiaſticam, exponendi capſulam pro eleemoſynis & ejuſmodi.

Exhibeat item libros proprios, quos ex decretis provincialibus, aut ex viſitationum, aliiſve epiſcopi ſui juſſionibus habere debet, utpote breviarium, miſſale, Kalendarium proxime editum, librum ritualem, ſeu ſacramentorum, homiliarium, pſalterium, volumen bibliorum, catechiſmum Romanum, codices conciliorum, ſcilicet Tridentini, provincialium & diœceſanorum, quibus in libris inſcriptum ſit nomen poſſidentis.

Exhibeat præterea indicem aliorum librorum, quoſcumque impreſſos, aut manu exaratos habet.

Quod de ſacris reliquiis, indulgentiis, indumentis, ornamentis, ſupellectili eccleſiaſtica, libris, ſcriptis, inventarii indicibus, fundationum tabulis, reditibus, emolumentis, oneribus, uſurpationibus, alienationibuſque, titulis etiam beneficiorum, & ordinibus, ac ceteris denique parocho, rectorive, aut præfecto eccleſiæ, in qua animarum cura geritur, præſcriptum eſt; id omne & præpoſiti & canonici & capellani, etiam mercenarii & alii dignitatum, canonicatuum, altarium, capellarum, aliorumque beneficiorum titulum obtinentes, aut quovis nomine adminiſtrationem curamve habentes; & rurſus fabricarum præfecti, & confratriarum, hoſpitalium, elecmoſynarum, locorumve, ac operum piorum quivis curatores, cum viſitandi erunt præſtent; quatenus eo de toto gene-

A re conſtitutum ullo modo pertineat ad eorum dignitates, beneficia, capellas & altaria; titulos & ordines, aut ad fabricas, hoſpitalia, eleemoſynas, pia loca, vel opera, aut etiam eccleſias, altaria, capellas eorumdem præfectorum, vel curarum adminiſtrationi & procurationi commiſſas. Parochi ſit autem aut præfecti; rectoriſve, ut ſupra, intra cujus parochiæ fines facienda eſt viſitatio, niſi epiſcopus aliis potius id muneris aliquando dederit, illos omnes & ſingulos in tempore præmonere, ut præſcriptum apparatum conficiant; atque in viſitatione præſentes adſint, tum præſcriptam rationem qua id præſtent, diligenter docere.

B Epiſcopus porro, quo viſitationis rationem magis explicatam habeat, nec diutius quam par eſt in mora ſit, in omni præſcripto apparatu recte conficiendo ab iis, quorum intereſt, pietatis ſuæ, paſtoraliſque diligentiæ ſtudio omnem diligentiam adhibeat.

Quæcumque de præparatione in epiſcopali viſitatione facienda ſupra præſcripta ſunt, inſtructiones eædem fere omnes adhibendæ erunt in aliis viſitationibus, illa tantum præparatione excepta, quæ pertinet ad ea, quæ epiſcopi tantum, epiſcopaliſve muneris & viſitationis propria ſunt; ut de ſolenni receptione, de chriſmatis ſacri miniſtratione & aliis hujuſmodi.

C Quo vero parochorum, aliorumve ſacerdotum, in concionibus vel ſermonibus habendis ratio epiſcopo exploratior ſit, hæc prætet alias hujus indagationis conſtitutas rationes ſervare poterit, ut cum viſitantur, ſermonem, convocato populo, præſenteque ipſo epiſcopo ſinguli in ſua eccleſia, vel ubi is maluerit, eo de genere quod idem juſſerit, aliquando habeant.

Viſitationis initio, certæ Chriſtiano more vivendi regulæ, ex œcumenica Tridentina ſynodo, conciliiſque provincialibus & diœceſanis, omnique optima diſciplina collectæ, vulgari ſermone breviter explicatæ, ad communem provinciæ uſum per nos edendæ, præter illam D decretorum ad laicos pertinentium denuntiationem in concilio provinciali tertio parochis præſcriptam, de ſuggeſtu populo frequentiſſimo in urbe & inſignioribus locis, ubi epiſcopus expedire cenſuerit, clara voce legantur, ut omnes intelligant ſecumque taciti inquirant an ad præſcriptas leges vitæ Chriſtianæ modum ſuſceperint. Tum ab epiſcopo de illis interrogati, videant ſui muneris eſſe, ſi quas in vitæ inſtitutione executi nondum ſint, earum præſcriptis atque inſtitutis parere quamprimum & quam diligentiſſime, pro ſalutaris diſciplinæ oratione atque uſu, rectis regulis confirmato.

Certas paſtorales monitiones unicuique hominum ordini, ſexui, ætati proprie convenientes, E ex ſacrarum literarum fontibus: ſanctorumque patrum diſciplina ex eiſdem conciliis hauſtas, ad omnium etiam magiſtratuum inſtructionem, noſtra cura communi provinciæ uſui conficiendas, unuſquiſque parochus, cum in fine viſitationis urbis & uniuſcujuſque, præſertim inſignioris opidi, tum certis anni ſolennitatibus, prout epiſcopus juſſerit, & illis aliquid pro ratione loci, vel addendum, vel detrahendum cenſuerit, populo de ſcripto recitet atque evulget, ut fideles non ſolum viſitationis juſſis, decretiſque aliis in omne bene agendi partes

ANNO CHRISTI 1576.

confirmati, sed sæpius sui quique debiti officii, episcopalibus pastoralibusque vocibus moniti in dies in via domini majores progressiones habeant.

IV.

De concilio provinciali.

Provincialia concilia, divino munere a sacra œcumenica synodo Tridentina in usum revocata, sicut tertio quoque anno ad ejusdem synodi præscriptum convocari celebrarique oportet; ita maxime consultum esse debet, ut id ipsum recte, ordine atque ex utilitate provinciæ præstetur.

Itaque & pro illorum usu in perpetuum retinendo & pro ceteris rationibus ad eorumdem actionem recte utiliterque præstandam accommodatis, hæc tum auctoritate nostra, tum etiam de consensu patrum sancimus.

Primo singulis provincialibus conciliis, tertio quoque anno ex ipsa Tridentina sanctione celebrandis, quæ indicere, convocare & celebrare, ejus metropolitani est, nos certam diem in posterum indicimus, decernimus & statuimus, feriam scilicet quintam, quæ a pascha resurrectionis domini sub tertiam dominicam cadit; certumque item locum, nempe nostram ecclesiam, beatæ Mariæ virginis nomine nuncupatam,

Hoc autem perpetuæ indictionis decreto, constitutioneve metropolitani juri derogatum abrogatumve ne sit, quo minus constitutum diem locumve, prout necessitas postularit, vel justa causa ratiove aliqua ei suaserit, prorogare, accelerare, mutare, ex canonum jure, sanctioneque Tridentina possit; modo intra triennii saltem spatium ad illius sanctionis præscriptum semel celebret.

Neque rursus metropolitano legitime impedito, facultati illud convocandi, eadem Tridentina sanctione coepiscopo antiquiori concessæ detractum sit.

Ejus autem constituti conciliaris diei & loci, atque adeo concilii provincialis indictionem omnino ratam firmamque esse volumus, ac sine alia vel literarum significatione, vel edicti promulgatione, vel ulla alia denuntiatione aut nuntio, tantum roboris & auctoritatis ad episcopos & reliquos quosvis omnes ac singulos, qui in provinciali concilio Mediolanensi, quacumque ratione adesse possunt aut debent, quorumve aliquid interest, monendos & convocandos, habere hoc decreto sancimus, quantum illa quæ indicendi ejusdem concilii provincialis ratio literis & nuntio, edictoque publico adhibetur.

Quamobrem propositis pœnis, canonum jure sancitis, cum universos & singulos episcopos, tum ceteros omnes qui quovis jure, consuetudine, aliave, ut supra, ratione debent, Mediolani in metropolitana ecclesia præsentes adesse ad eam diem jubemus, quam tertio saltem quoque anno, provinciali consilio de more ineundo, celebrandoque certam & statam hac constitutione in perpetuum decrevimus.

Quicumque vero, vel episcopi, vel alii interesse debent; ne eorum nomine alii, sed ipsimet stata die adsint; nisi necessaria justaque causa, quamobrem debitum hoc officium præstare non possint, impediti sint.

A Eam porro causam tum metropolitano, ut canonum jure cautum est, probent; tum etiam procuratorem certum, ecclesiasticum hominem mittant, qui suo nomine suscipiat, recipiatve, quæcumque canonum, conciliique Tridentini auctoritate, in provinciali synodo acta, gesta, constituta decreta, sancitave erunt. Si quis contra fecerit, aliave ratione non paruerit, aut contumax erit, ex canonum sanctionibus debitas luat pœnas. Sess. 24. de ref.

Quicumque porro ex iis, quos constituta illa die adesse hoc decreto jussum est, adesse neglexerit aut prætermiserit, contra eum agatur etiam edicto publico, metropolitanæ aut alterius ecclesiæ, locive ubi concilium habebitur,
B si mutari quandoque contigerit, valvis affigendo.

Ad constitutum etiam illud tempus capitula cathedralium ecclesiarum invitamus ad concilium; quibus certos aliquos procuratores, ecclesiastici ordinis homines, mittere licet; qui eorum nomine præsentes in concilio adsint; ac si quæ erunt, quæ referre velint, ea metropolitano in concilio coram exponant.

Ut vero omnibus & singulis aliis, qui vel invitati, vel alio jure interesse possunt vel debent, quorumve interest, notior plane sit atque evulgatior ejusmodi synodi provincialis indictio; certam illam concilii inchoandi con-
C stitutam diem, ac locum in Kalendarium, quod eo tertio anno editur, loco suo referri, conciliaremque diem notari, tum in octava natalis diei domini, qui dies est Kalendarum Januarii, aut in epiphania, prout in ecclesia sua moris est, ejusmodi solennes promulgationes fieri intra missarum solennia populo frequenti, una cum paschæ resurrectionis domini, aliarumque solennitatum denuntiatione de more indici, significari & denuntiari unusquisque episcopus mandet.

Jubeat etiam ecclesiæ suæ cathedralis valvis, aliisque locis, quæ videbuntur, schedulam grandiusculis literis exaratam, duobus mensibus ante constitutam diem adstante frequenti
D populo affigi, his verbis:

Concilium provinciale Mediolanense; per reverendissimum archiepiscopum decreto edito & promulgato, indictum & convocatum hoc anno, die mensis N. Deo auxiliante, in metropolitana ecclesia de more inchoabitur & celebrabitur.

Cui schedulæ manu cancellarii, notariive episcopalis subscribatur, posito etiam sigillo consueto episcopali. Conciliarem præterea hanc actionem singulis tribus proximis ante diem constitutam dominicis diebus per parochos & concionatores fidelibus denuntiari, eosdemque non modo excitari ad frequentius orationis studium, verum etiam ad id inflammari unus-
E quisque episcopus curet, ut die dominico, statam concilii diem proxime antecedente, vere pœnitentes & confessi, sacram communionem sumant, hoc præcipue precantes, ut quæ ad suam & ad illorum, quorum curæ commissi sunt, saltem pertinent, Dei auxiliante misericordia, in concilio sancta solicitudine agantur.

Ab eadem tertia dominica ante præfinitum concilii tempus & deinceps, quamdiu de more illud absolutum aut dimissum erit, eadem de causa ac nomine, quinta quaque feria missæ sacrificium, tum a singulis sacerdotibus;

tum

ANNO CHRISTI 1576.

tum ſolenniter collegiatim, in omni cathedrali & collegiata eccleſia, de Spiritu ſancto fiat, prout concilio provinciali ſecundo ſancitum eſt; vel ubi ſolennioris officii ratio hoc quandoque impediat, ſaltem commemoratio: tum etiam ſingulis diebus dominicis & in illis & in omnibus parochialibus eccleſiis proceſſio, ſupplicationeſque, litaniæ ac preces habeantur.

Eccleſiaſtici etiam ordinis homines, & quos una ſecum ad concilium epiſcopi conduxerint, & quos capitula miſerint, & teſtes item ſynodales, qui convenerint, ii omnes & ſinguli antequam in viam ſe dent, peccata confeſſi ſacerdotes miſſæ ſacrificium facere, clerici ſanctiſſimam euchariſtiam ne omittant.

Porro eo religioſius & frequentius epiſcopus unuſquiſque in oratione & precibus & ſanctiſſimis ſacrificiis illo præſertim tempore verſari ſtudebit, quo planius ſe ad rerum gravium conſultationem & deliberationem vocatum eſſe videat.

Quo autem inſtructior ad ſynodalium rerum tractationem conveniat; perquirat primo, quæ Tridentina & provincialia decreta executus ſit, quæ non item. Videat præterea, quæ ab aliis, quorum intereſt, præſtita ſint, quæve non ſerventur.

Hæc vero accurate inveſtiget in primis, an qui vel jure, vel conſuetudine, vel alia quavis ratione reſidere debent, ipſi reſideant, anque reſidentiæ munera per eoſdem præſtentur.

An regulares exequantur quæ Tridentina conſtitutione de eis ſancita, in defectum capitulorum generalium in provinciali concilio ſupplenda providendave ſunt, ejuſdem concilii Tridentini decreto.

Diligentiſſime quoque indaget, ſi quæ ſuperiorum provincialium ſynodorum decreta ſunt, quæ in ſua diœceſi executionem non habuerint.

Id denique omni Chriſtianæ diſciplinæ ſtudio perſpiciat, ſi quæ ſunt, quæ pro corrigendis moribus, pro abuſibus tollendis, pro controverſiis componendis, aut alias pro univerſæ provinciæ eccleſiaſtica & Chriſtiana morum gubernatione ſancte inſtituenda vel reſtituenda tractari aut decerni in concilio oportet.

Quo ſtudioſius autem id omne præſtet, paucis ante diebus, quam ſynodi provincialis ſtata & indicta dies venerit, urbis, diœceſiſque ſuæ ſacerdotes aliquot, pietatis zelo flagrantes, rerumque eccleſiaſticarum peritia atque uſu præditos, ut expedire videbitur, convocet: quibuſcum agat de iis ſinguli conciliarium rerum tractationibus, ac præſertim, quæ ad vitæ Chriſtianæ, & ad clericalis diſciplinæ inſtituta intereſſe poſſunt.

Iis omnibus epiſcopus inſtructus, ubi ad concilium venerit, in eo die iis ordine referat atque agat; & in primis de divini cultus obſervantia, tum de cleri ſui diſciplina, ſpiritualibuſque ejuſdem progreſſionibus, ac de inſtituti etiam ſeminarii rationibus, de populi præterea in ſtudiis pietatis exercitatione, & de piorum hominum ſodalitatibus, de eccleſiæ denique diœceſiſque ſuæ omni ſtatu. Si quid vero ſit, quod epiſcopus utiliter tractari poſſe cenſuerit, ſi metropolitano per literas ante ſignificandum erit, id præſtet, prout expedire judicaverit.

In eccleſia vero, ubi concilium celebrabitur, quæ etiam eccleſia de more ornetur, ipſis proximis ante concilii initium diebus, oratio quadraginta horarum inſtituatur, fiatque a clero & a populo frequentiſſimo pro optimo concilii ſucceſſu.

ANNO CHRISTI 1576.

Pridie etiam illius diei, quo futura eſt prima ſeſſio, epiſcopi, quo religioſius rem graviſſimam agant, jejunium celebrent; & epiſcoporum item familia.

Eodem die ſub veſperum, ſolenni more campanæ in eccleſia pulſentur; quod itidem fiat pridie illius diei, quo deinceps alia ſeſſio futura eſt.

Poſtridie, quæ ſtata concilii dies eſt, ſummo mane ſinguli eccleſiaſtici homines, qui concilii cauſa venerunt, ſacerdotes quidem miſſæ ſacrificium faciant, reliqui vero clerici, præſertim qui de epiſcoporum familia ſunt, ſinguli a ſuo epiſcopo, miſſam celebrante, ſacram communionem ſumere ſtudeant.

Hoc deinde frequentius, tum maxime, quo die ſeſſiones habentur, facere ſalutariter procurent.

In prima ſeſſione ſupplicandi cauſa pro re gravi; quæ geritur, proceſſio ſolennis fiat, convocato univerſo clero, ſæculari & regulari; poſt proceſſionem, miſſæ ſacrificium, ut a metropolitano ſolet, eo impedito, ab antiquiori provinciæ coepiſcopo ſolenniter celebretur, & ſermo item Latine habeatur de re conciliaribus actionibus, diſciplinæque eccleſiaſticæ cultui accommodata. Hoc autem & miſſæ & ſermonis officium ſequentibus aliis ſeſſionibus præſtetur ab alio provinciæ epiſcopo, qui a metropolitano delectus & invitatus, id munus ſuſceperit.

Singulis dominicis & feſtis diebus, dum concilium provinciale habetur, mane ſaltem conciliares actiones intermittantur, ut epiſcopi eccleſiæ & officiis eo tempore vacare poſſint.

Epiſcopi ad rerum, ob quas in concilium evocati ſunt, actionem, tota animi cogitatione intenti, ſicut illas omni pietate ſuſcipere debent, ita ſalutaribus conſiliis adjuvare, ſummaque animorum conſenſione, & concordiſſima epiſcopali voluntate perficere pie ſtudeant; id maxime ſpectantes, ut Deo, conſcientiæ ſuæ, religioni, eccleſiarum utilitati, Chriſtianæ diſciplinæ, animarumque ſaluti ſatisfaciant.

Congregationes generales, quæ ſtatæ in ſingulas hebdomadas habebuntur, ſignificentur, tum campanæ mediæ ſono per dimidiam horam dato, tum tabellis ſuo loco de more affixis.

A concilio autem ne cuiquam epiſcopo abire liceat, niſi neceſſaria juſtave cauſa a metropolitano cognita & comprobata, abeundique facultate ſcriptis data, ac procuratore eccleſiaſtico homine conſtituto & relicto, qui ſuo nomine, quæcumque in concilio acta decretave ſunt, recipiat.

Antequam a concilio diſcedatur, cum cetera & ad optimos mores inducendos, & ad eccleſiaſticæ diſciplinæ vim uſumque retinendum atque augendum, & ad Tridentinas, provincialeſque ſanctiones omnino exequendas pertinentia quam diligentiſſime agantur; tum quæcumque in ipſa Tridentina ſynodo ad concilium provinciale referuntur, ſtudioſe tum lectione repetantur, tum tractatione in executionis uſum inducantur.

ANNO CHRISTI 1576.

Canonicæ præterea regulæ œcumenicis conciliis, ecclesiasticæque disciplinæ monimentis traditæ, quæ episcopalis & sacerdotalis vitæ rationem, officia, partesque maxime attingunt, de scripto legantur, ut canonum auctoritate jam pridem sancitum est.

In iis potissimum sit constitutio, de vita episcoporum in concilio provinciali primo edita, altera item hoc quarto concilio promulgata.

Formula etiam promissionum ad interrogationum præscriptum, quas pontificalis liber complexus est, ac si quæ præterea alia erunt, quæ potiora pro ratione temporum metropolitano videbuntur.

In ultima autem uniuscujusque provincialis concilii sessione, dies futuri concilii supra præscriptus, metropolitani jussu denuntiabitur, ut antiqui instituti & moris est.

Episcopi antequam e concilio discedant, singuli ordine ad altare majus accedentes, decretis & constitutionibus in eodem concilio confectis & promulgatis, postquam metropolitanus subscripserit, ipsi etiam assentiendo de more subscribant.

Unusquisque item procurator episcopi absentis, antequam habeat promulgata decreta, sui episcopi nomine suscipiens, iisdem subscribat; si non fecerit, excommunicationis pœnam incurrat.

Absoluto denique, ut moris est, concilio, & sanctis acclamationibus factis, tunc omnes episcopi surgentes, cum reverentia osculum pacis a metropolitano accipiant, & sibi invicem dent, cum timore & amore Dei.

Quodque sancti osculi significatione ostendunt, id re ipsa præstent, ut conjunctissimis animis, concordique voluntate, & pacis atque caritatis studio, quæcumque sancita sunt, solicite exequendo in eam curam incumbant, ut universa provincia hæc salutaribus disciplinæ institutis, & ad usum inductis, in omnes bene pieque agendi partes æque conformetur.

Hac autem omni constitutione, ne metropolitani auctoritate & facultati ullo modo derogatum sit, qua licet ei omni loco intra provinciæ fines concilium provinciale convocare & habere: idemque in aliud tempus prorogare, mutare, aliave agere, & gerere quæcumque de synodorum provincialium indictione, celebratione, directione, aliisque ejusmodi ab eo agi, jus sit.

Quæcumque vero supra constituta sunt, quæ ad provincialis concilii habendi vim, usum ac rationem, quovis modo pertinent, quæque ad pœnas non convenientibus, vel abeuntibus, aliisve propositas, spectant; ea omnia, ac singula, ut mox supra decreta ac sancita sunt, locum itidem habere statuimus, decernimus & sancimus, etiam in concilio provinciali in posterum celebrando, si vel constitutam diem accelerari, vel prorogari, vel diem aut locum mutari, vel alia quavis occasione, vel causa, a metropolitano, vel antiquiore coepiscopo concilium indici, convocari, celebrarive contigerit.

V.

De synodo diœcesana.

ANNO CHRISTI 1576.

Episcopus ad Tridentini concilii præscriptum singulis annis ac item semper sex post provinciale concilium mensibus, diœcesanam synodum habeat, pœna proposita, canonum jure, & Tridentino concilio renovata. Sess. 24. c. de ref.

Quare quod in nonnullis hujus provinciæ ecclesiis moris fuit, in prima proxima diœcesana synodo certum diem synodalem constituat, quo clerus ad illam conveniat. Hic autem dies in singulos etiam annos, cathedrali in ecclesia de suggestu, die epiphaniorum, vel Kalendarum Januarii, ut alios solennes dies denuntiari consuetudinis est, indictus, Kalendario etiam adscribatur, quod in singulos annos confici solet. Certum autem illum diem, prout causa postulabit, modo prorogare, modo accelerare, ac mutare episcopo liceat arbitratu suo; ita tamen, ut neque sex mensium spatium post celebratum concilium provinciale, nec rursus ullus annus prætereat, quo synodum non habeat.

In prima quaque diœcesana synodo decreta, in provinciali proximo concilio edita, promulgentur.

Quod officium ne episcopus negligat, vel prætermittat, eum hoc admonemus, ut pœnas meminerit sacris canonibus contra eum sancitas, qui id culpæ, vel negligentiæ commiserit.

VI.

De testibus synodalibus.

Ut testium synodalium munus, sicubi intermissum est, restituatur, atque non nomine solum, sed certis officii partibus, recte per eos geratur, quibus in synodo, vel provinciali, vel diœcesana committetur, hæc de illis eorumque officio statuimus.

Primo viri ecclesiastici ætate, moribusque graves, prudentes, ac virtutum Christianarum studiosi, & spiritualis vitæ amantes, in concilio provinciali metropolitano ex unaquaque diœcesi duo saltem in synodo diœcesana, ab episcopo e diœcesi sua septem, plureve, prout expedire viderit, testes synodales deligantur.

Quo in officio meminerit & metropolitanus, & episcopus pœnæ, in concilio Lateranensi ab Innocentio III. sancitæ, si vel ille in concilio provinciali, vel hic in diœcesana synodo nullos synodales testes nominarit. cap. 6. a. 1616.

Qui a metropolitano delecti & nominati sunt in eodem provinciali concilio, qui ab episcopo in ipsa diœcesana synodo jurati, allatis sanctorum pignoribus, sancte spondeant, ex formula verborum infra præscripta, muneris sui partes, infra constitutas, se executuros esse.

Si vero a concilio provinciali abest, qui a metropolitano nominatus est, tunc episcopus, pro cujus civitate, vel diœcesi ille electus est, unius mensis a fine concilii spatio, eum ad se literis accersat; eumdemque ex ipsa præscripta formula jurejurando obstringat, ac jurisjurandi præstiti testimonium, publica auctoritate munitum, intra alium mensem, ad metropolitanum omnino mittat.

Qui-

ANNO CHRISTI 1576.

Quicumque, ſive abſit, ſive præſens adſit, A teſtis nominatus, id vel officium ſuſcipere, vel jusjurandum præſtare recuſarit; id ut præſtet, ſi provincialis ſynodi teſtis eſt, a metropolitano; ſi diœceſanæ, ab epiſcopo compellatur, ac propterea ſi opus videbitur, cum eo multis etiam, & pœnis, cenſuriſve agatur.

Jurisjurandi autem formula, ex antiquo canone excerpta, quam præſtabunt, hæc eſt:

Ego N. teſtis ſynodalis a reverendiſſimo metropolitano, vel ſi in diœceſana ſynodo electus eſt, a reverendiſſimo epiſcopo nominatus, promitto, ſpondeo, & juro, quod amodo inantea quidquid novi, aut audivi, aut poſtmodum inquiſiturus ſum, quod contra voluntatem Dei, & rectam Chriſtianitatem in diœceſi, vel regione mihi commiſſa factum ſit, vel futurum, ſi in diebus meis evenerit, tantum ut ad meam cognitionem quocumque modo, ſi ſcivero, aut indicatum fuerit mihi, ſynodalem cauſam eſſe, & ad miniſterium reverendiſſimi metropolitani, aut ſi diœceſanæ ſynodi eſt, reverendiſſimi epiſcopi pertinere, quod ego nec propter timorem, nec propter præmium, nec propter parentelam ullatenus celabo reverendiſſimo metropolitano, aut ſi ſynodi eſt, reverendiſſimo epiſcopo, aut ejus miſſo, cui hoc inquirere juſſerit, quandocumque ex hoc me interrogaverit; ſic me Deus adjuvet, & hæ ſanctorum reliquiæ. B

Jurati teſtes hoc perpetuo meminerint, ſe non amore, non odio, non invidia, non ſpe, non metu, non pœna, non præmio, non cognatione, non ulla denique re commoveri, aut impediri debere, quo minus libere & integre munus ſuum pro ratione infra præſcripta præſtent. C

Quo igitur tempore hoc munus geſſerint, perſonas diſcretas interrogando ſimpliciter, & de plano, abſque ulla juriſdictione ſolicite inveſtigent hæc quæ ſequuntur; idque ſinguli, aut in univerſa civitate & diœceſi, aut in regione, unicuique eorum potiſſimum nominatimque commiſſa:

An parochi, canonici, & alii quicumque eccleſiaſtici homines, quos reſidere homines, oportet, præſentes in eccleſiis ſuis adſint; anque rurſus ſi præſentes in parochialibus vel canonicalibus, clericalibuſque ædibus habitent. D

An parochi præterea, aliique animarum curatores ſolicite, ut debent, fidelium ſibi commiſſorum ſaluti invigilent.

An in ſacramentis ſancte miniſtrandis, in verbi Dei prædicatione, in ſalutaribus monitis, in rudium, & puerorum ad doctrinam Chriſtianam inſtitutione, & in ceteris omnibus curæ parochialis officiis, diligentis muneris partes præſtent.

An reliqui, quicumque ſint, eccleſiaſtici ordinis homines eccleſiæ, ſi quam obtinent, aut in qua dignitatem vel canonicatum, vel capellam, vel eccleſiaſticum aliquod munus habent, aut in qua adſcripti ſunt, oneribus E ſatisfaciant, & præſcriptas ſibi functiones obeant.

An eccleſiæ ſartæ tectæ ſint; an ornamentis, & ſupellectili eccleſiaſtica neceſſaria & congrua inſtructæ; an in illis, aut earum cœmeteriis atriiſve aliquid incultum ſit, quodque ſordibus obſoleſcat, anve aliquid a religioſo cultu & pietate alienum.

Videant item, an populus in via domini ambulent, frequenſque adſit divinis officiis & ſacris concionibus, & in eccleſia pie religioſeque verſetur, atque dies feſtos colat.

An jejunium quadrageſimæ, quatuor temporum, ſtataque reliqua eccleſiæ jejunia obſervet.

ANNO CHRISTI 1576.

An iſdem decimas, primitias, aliaque debita emolumenta, adjumentave præſtare, aut ſolvere recuſet.

An in populo ſacrilegi, blaſphemi, concubinarii, adulteri, incæſtuoſi, virginum raptores, an excommunicati, an hæreſis & magiæ, ſuperſtitionumve nomine ſuſpecti ſint.

An denique aliæ in eodem modum corruptelæ, quæ correctionem, emendationemve requirant.

Diſpiciant item, an quæ Romanorum pontificum conſtitutionibus, œcumenicis, provincialibus, diœceſaniſque ſynodis, epiſcoporumque edictis, quovis de genere decreta, ſancitave ſunt, ab iis ſerventur, quorum intereſt, ſive eccleſiaſtici, ſive laici homines ſint.

Quæcumque vero animadverterint, quæ jam decreta ſancitave nullam adhuc, aut non perfectam executionem habuerint; tum quæ rurſus depravata, correctionem vel reformationem deſiderent: ea omnia & ſingula ordine ad metropolitanum in concilio provinciali, ſi vero diœceſanæ ſynodi teſtes ſunt, ad epiſcopum in ipſa ſynodo referant. Quod officium ut & præſtent utilius, & rurſus ea de cauſa nullus patiatur impenſam, quæ neceſſaria non ſit, ratio hæc omnino ſervetur.

Qui provinciali concilio a metropolitano nominati & conſtituti ſunt teſtes ſynodales, ii tribus ante menſibus quam concilii proxime futuri ſtata dies venerit, quæcumque in urbe, diœceſive, ubi id officium præſtare debent, animadverterint, quæ reformationem aut correctionem requirant, ea in ſcriptum relata ad metropolitanum mittant; teſtes vero diœceſanæ ſynodi menſe ſaltem antequam dies ſynodalis venerit id ipſum epiſcopo præſtent.

Cum vero provincialis concilii dies inſtabit, in unaquaque diœceſi eo nomine electi inter ſe convenient, ut eorum unus, quem metropolitanus maluerit, ſi tamen id illis, vel cum conſtituit ad hoc munus, vel poſtea literis ſignificavit; alioquin is, de quo inter ſe convenerint, accedat: qui conſtituta die concilio præſens adſit; ac ſi quæ interroganda, examinanda, aut cognoſcenda ab ipſo de iis quæ præſcripta ſunt, aut de aliis, quæ metropolitanus cenſuerit, coram fideliter reſpondeat, ſummaque integritate, prout jurejurando ſancte adſtrictus eſt.

Prima vero, vel ſequenti, ſi poteſt, proxima poſt ſynodum inchoatam congregatione, aut certe quamprimum poteſt, referet, & interrogatus reſpondebit. Quod ubi plane præſtiterit, diſcedat licet; neque poſt illud tempus, niſi metropolitanus aliter cenſuerit, ſumptus illi pro victu ſuppeditetur, ſed ſolum tantum pro viatico detur, quantum ad redeundum ſatis ſit.

Viaticum autem teſti ſynodali, ad ſynodum provincialem proficiſcenti, & ſumptus pro victu neceſſarius, quamdiu pro munere commorabitur, ſuppeditetur aliqua pecuniæ contributione, quæ ſatis ſit, a clero ejus diœceſis facta: quæ epiſcopus efficiat ut ſine mora, impedimentove ei omnino perſolvatur.

Ad diœceſanam vero ſynodum teſtibus ſynodalibus venientibus, nihil neque ſumptus

ANNO CHRISTI 1576.

neque viatici contribuatur; nisi sint, qui diœcesanæ synodo interesse non debent, atque iis quidem suppeditetur ad præscriptam provincialibus testibus rationem.

Si testis synodi, vel provincialis, vel diœcesanæ a suo domicilio ad aliquem locum pro sui muneris functione investigaturus accesserit; victus, expensa, viaticumque ab iis detur, quorum causa venerit, ad idque dandum episcopus compellat.

VII.

Monitiones.

Pervetus illud institutum est, tum sanctorum patrum usu tum ecclesiæ auctoritate comprobatum ut quæ sacerdotalem clericalemque disciplinam, officia, ac partes ejus maxime attingunt, ea certis monitionibus comprehensa, ab episcopo in synodis clero proponantur. Cujus instituti ratione atque exemplo nos adducti, de episcoporum nostrorum consilio atque assensu, monitiones infra ordine præscriptas, edendas censuimus: quibus pro libito suo unusquisque episcopus addat & detrahat, prout ecclesiæ suæ clero pro temporum ratione utile esse viderit: tum illas in unaquaque diœcesana synodo, sessione publica universo clero de libro accurate legi, graviterque pronuntiari mandet; ut quo sæpius repetitæ, frequentiorique studio illæ traditæ atque expositæ sunt, eo diligentius ac religiosius sanctis ecclesiasticæ disciplinæ, vitæque officiis universus clerus in omnes sese partes conformet.

Primo, fratres, & filii in Christo carissimi, memores perpetuo estote vocationis, qua vos dignatus est dominus noster.

Qua assidua recordatione, memoriaque excitati, eam vos virtutem induite, ut videant alii quasi lumen aliquod, vestram sanctitatem elucere. Quæ si magna in aliis vitæ Christianæ institutis requiritur, certe in vobis, qui mysteriorum Dei ministri, divinæque gratiæ dispensatores estis, major inesse debet.

Et sicut sacro ordine a reliquis hominibus sejuncti estis, ita a communis fidelium vitæ usu sejuncti, præcipuum quoddam atque hoc præstantius vivendi genus sequimini, quo ordinis dignitate præcellitis.

Cælestem in terris vitam, tamquam angeli Dei, moribus vestris exprimere usque adeo studete, ut a vobis divinarum virtutum exempla ad ceteros emanent.

Una animi consensione, unoque spiritu in iis elaborate, ut & divino cultui, & cælestium rerum meditationibus, & orationi, & sacrarum, ecclesiasticarumque literarum studiis vacetis; tum depositis sæcularibus, vanisque solicitudinibus, ab omni vitio alieni, in via domini recte ambuletis.

Caritatem in primis, quæ seminarium est omnium virtutum, omni studio amplectimini.

Humilitatem, mansuetudinem, patientiam, justitiam, temperantiam, officiaque Christianæ pietatis reliqua colite. Quæcumque denique sunt vera, quæcumque pudica, quæcumque sancta, ac religiosa, ea cogitate, eaque agite.

Virtutes sanctorum patrum, quas præcipuas, & quasi hereditarias vobis ad imitationem reliquerunt, non adumbrate solum, sed omnino exprimere certatim contendite.

Utque illi, sic vos, abstinentiæ, & jejuniis dediti, clericalis disciplinæ ac vitæ castissimæ studiosi, tum patriæ cælestis sitientes, Deo servite assiduis divinarum laudum officiis, & in ecclesia, quasi in perpetua vestra sacerdotali, clericalique statione continenter versamini.

Quæcumque demum de muneris vestri partibus, de vitæ modo, vel pontificum sanctionibus, vel œcumenicis conciliis, vel provincialibus, diœcesanisque synodis, vel alia ratione præscripta sunt, ea vos servate, ac præstate diligenter.

Omnes, qui canonicarum horarum officiis devincti estis, statas eas preces horarias recitate ad præscriptam Kalendarii anniversarii rationem ac ritum.

Nec vero negligenter, sed attente, pie, decore, supplicique mente illas dicite.

Studiose propterea legite, quæ præsertim a beato Antonino archiepiscopo conscripta sunt de negligentia in persolvendis horis canonicis, ut quæ eo nomine errata sunt, omnino caveatis.

Expletis canonicarum horarum officiis, si quid in illis aut negligentia, aut alia culpa commiseritis, paululum colligentes vos, veniam a Deo petite.

Qui sacerdotes estis, missæ sacrificium sæpius facite sancte ac religiose.

Ad illud faciendum parate vos omni pietate, in tam alti mysterii meditatione toto animo defixi, & quo purius id faciatis, propriam conscientiam diligenti, accurato, frequentique examine discutite, tum singulis saltem hebdomadis, atque adeo sæpius & omnino semper, cum peccati mortalis conscii estis, uni e confessariis sacerdotibus, ad cleri confessiones audiendas constitutis, confiteamini.

In ea sanctissimi sacrificii actione ab erroribus vel levissimis omnino cavete.

Quæ de illo pie riteque celebrando præscripta sunt, ea vos studiose diligenterque servate.

Diaconi, subdiaconi & clerici inferiorum ordinum, quicumque estis, quæ de confitendis sæpe peccatis, de communione frequenter sumenda, vobis jussa sunt, integre & sancte omnia, ut debetis, præstate.

Confessarios sacerdotes per nos vobis constitutos, quos etiam tamquam vitæ vestræ duces ac magistros elegimus, adite.

Ecclesiasticæ militiæ omnes vos adscripti estis, ad pietatis religionisque exercitationes vos vocatos esse cognoscite.

In omni in primis sancta oratione vos assidue exercete; tum in meditationis, tacitæque piæ orationis studio singulis diebus, certo temporis spatio, toto castissimi animi sensu incumbite.

Hæc sanctis precibus, præter cætera, supplices præsertim afflictis rei Christianæ temporibus, orate patrem misericordiarum & Deum totius consolationis;

Ut misereatur populi sui.

Ut fidelium animos ad vitia fugienda, ad virtutesque amplectendas sancti Spiritus sui ardore inflammet.

Ut e principum, regumque animis evellantur, si quæ sunt, discordiæ semina.

Ut ii una animi consensione Christi regnum

pro-

ANNO CHRISTI 76.

propagare ſtudeant, unamque Dei gloriam, atque eccleſiæ matris defenſionem propoſitam habeant.

Quidquid vero temporis a divinis officiis, ab orationis contemplationiſque exercitatione, ab eccleſiaſticis functionibus, & ab aliis neceſſariis actionibus vacuum habetis, non in otio, neque in deſidia, nec vero in rerum novarum curioſitatibus illud conterite; ſed cum in ſortem domini vocati ſitis, in ejus lege die ac nocte meditemini.

Sacrarum igitur literarum ſtudia diligentius colite, quæ uſque adeo complecti debetis, ut qui aſpernetur, contra eum dicat dominus: *Quia tu ſcientiam repuliſti, & ego repellam te, ne ſacerdotio fungaris mihi.* b

Frequentes ad ſtatas lectiones & ad literarum tractationes vobis præſcriptas convenite.

Attento animo in iis adeſte, atque in dies ad uberiorem ſacrorum ſtudiorum fructum progreſſionem aliquam habete, ut ad epiſcopum aliquando vocati & diligentiæ & doctrinæ teſtimonium detis.

Si qui eſtis, qui vel tarditate ingenii, vel ingraveſcente ætate magnum in literis progreſſum habere non poteſtis, ne deſiſtite tamen primum oratione frequenti intelligentiam vobis neceſſariam a Deo petere, tum eo diligentius ad pietatis, modeſtiæque ſtudium, ac ſanctorum morum diſciplinam incumbite; tum ſæpius ſacerdotes peritiores conſulite; & C ad clericales, ſacerdotaleſque exercitationes convenite, & libentius & frequentius.

Concionibus etiam, atque lectionibus ſacris, quæ in eccleſia, conſtitutis diebus, habentur, cum omnes, quicumque eſtis, tum maxime, quibus potiſſimum conciliaribus decretis juſſum eſt, quo decet habitu frequentiſſimi adeſte.

Lectione librorum ſpiritualium & clericalium, qui probati ſint, animos menteſque veſtras paſcite.

Quatuor præſertim locos, ex catechiſmi Romani doctrina de duodecim fidei articulis, de ſeptem ſacramentis, de decem præceptis, de oratione dominica in promptu, atque ex- D plicate habere omni ſtudio contendite.

Cum iis & præceptorum eccleſiæ cognitionem, & preces horarias, recitandi peritiam & eccleſiaſticorum rituum, ceremoniarumque notitiam conjungite.

Pauculos libros, quorum neceſſarius delectus vobis decretis vel provincialibus, vel diœceſanis præſcriptus eſt, habere ne omittite aut negligite.

Qui pro facultatibus, proque ſtudiorum ratione plures habere poſſunt, eorum optamus & laudamus in iis comparandis diligentiam.

At libros de rebus jocoſis, ridiculis, obſcœnis, inanibus, ad poeſiſque profanæ ſtudium pertinentibus, vulgari aut Latino ſermo- E ne conſcriptos, procul abjicite.

Nec vero muſicas cantiones ridicule, voluptarie, parumque pudice exaratas adhibete.

Quotidie aliquid ex ſacris bibliis legite; ac ſi per eccleſiaſticas occupationes licet, qui apti eſtis, aliquid item ex ſanctorum patrum opuſculis, Gregorii magni pontificis, Cypriani, Ambroſii, Auguſtini, Chryſoſtomi, Bernardi, & aliorum qui ſanctitatis & doctrinæ laude in eccleſia celebrantur.

In iis ad legendum, ſanctiſſimum patrem A Ambroſium epiſcopum vobis potiſſimum proponite,

ANNO CHRISTI 1576.

Illius præcipue librum de ſacerdotali dignitate legite, quo libro eccleſiaſticos homines commonuit de perfectæ vitæ inſtitutione.

Libros item officiorum, quos ubi primum epiſcopus is factus eſt, cleri Mediolanenſis potiſſimum cauſa edidit, in manibus aſſidue habete.

Hos atque alios præterea libros de ſacerdotalis, clericaliſque vitæ rationibus & officiis, de animarum cura, de Chriſtianæ pietatis ſtudiis & exercitationibus, de aliiſque ejuſdem generis pie confectos, ita legite, ut quæcumque ad vitæ ſanctæ normam accommodata ex illis animadvertiſtis ac didiciſtis, moribus exprimatis.

Conciliorum item provincialium & diœceſanorum conſtitutiones & decreta non percurrite ſolum, ſed uſque adeo ſtudioſe legite, ut quæ legeritis, poſt etiam taciti vobiſcum aliquando mente reputetis, ac videatis ſimul, non ſolum ſi quidquam eſt, quod contra illorum præſcriptum egeritis, verum ſi quid etiam aliud eſt, quod ex eiſdem exequi, præſtareve omiſeritis aut neglexeritis. Quod ut præſtetis, curate omnino atque efficite.

Eſtis divina miſericordia in eccleſiaſtico ordine conſtituti, ad gloriam Dei conſervandam, propagandamque: ideo tum ordinis veſtri miniſterium, quod explere debetis, videte; tum dignitatem ac decorem ſervate.

In inceſſu, ſtatu, geſtu ita vos præbete, ut ab ordinis, quem ſuſcepiſtis, nomine & ratione nullo ſane modo diſcrepetis, propoſito vobis beati patris Ambroſii judicio, qui clero adſcribi hominem recuſavit, propterea quod ejus geſtus & inceſſus dedeceret.

Habitu non exquiſito, non delicato nimis, non ſerico, ne ornamento quidem: rurſus non ſordido, non neglecto, ſed gravi & talari, atque ejuſmodi tum domi tum foris pro uniuſcujuſque veſtrum ordinis graduſque ratione utimini, ut a decretis eo de genere editis, nulla in re vel minima diſcedatis.

Coronam, quod inſigne eſt ordinis clericalis, pro ratione ordinis, quo vos ſinguli initiati eſtis, latam & conſpicuam deferte.

Parca & frugali menſa contenti ſitis, & ſupellectile etiam modeſta ac tenui potius.

Ab omni ſplendido apparatu, pompaque ſæculari abſtinete.

Quæcumque acu picta, varie intexta, aulæa item, periſtromata rejicite.

Imagines domi non profanas, ſed eas habete, quæ pietatis & religionis argumentum & adjumentum præbeant.

In omni vita a faſtu, luxu, ambitu, ambitioneve & a vanitate longe refugite.

Nec verbis quidem præſcriptum vitæ modum pervertite.

Nihil ſcurriliter, nihil jocoſe, nihil indecore, nihil turpiter loquamini.

Abſint a vobis maledicta, obtrectationes, curioſitas, levitas, aſſentationes ac nugæ.

Temperantiæ clericalis diſciplinam vobis præſcriptam in reliquis etiam omnino renete.

Comeſtationes, compotationes, convivia publica, laicaliave, tum maxime in quibus mulieres interſunt, evitate.

Hoſpi-

ANNO CHRISTI 1576.

Hospites excipite : at illis excipiendis intra parsimoniæ fines vos continete, ita ut clericalis frugalitatis, non sumptuosi convivii testes illos habeatis.

A ludis, spectaculis, circulatorumque atque id genus vilium hominum prætigiis procul estote.

Arma abjicite,

Sic denique cor vestrum corroborate, ut inania spectacula non appetat, a mundi ludis atque ineptiis abhorreat,

Sensus autem vestros ita dirigite, ut cum a Deo utiliter dati sint tamquam rationis ministri, ne eos perperam adhibeatis, sicut satellites cupiditatum.

Sit igitur vester oculorum aspectus simplex & pudicus; aurium sensus castus & prudens: casta mens, casti omnes sensus.

Vitæ & morum consuetudo casta & spiritualis,

Ad eorum sacerdotum, qui in ejusmodi vitæ studiis ac disciplina exercitati sunt, familiaritatem vos adjungite, ex qua nobis vestræ ad sancte agendum progressiones constent.

Ad castitatem autem conservandam munite omnem viam.

Legite propterea sæpe illum beati Cypriani martyris de singularitate clericorum librum, qui vos in hac, ut in aliis, instruet virtutibus.

Suspectarum autem mulierum consortium omnino vitate.

Cum aliis vero quibusvis mulieribus, quamvis vel arctissimo consanguinitatis vel affinitatis vinculo vobis illæ conjunctæ sint, ne in eisdem domiciliis ædibusve simul habitate, nisi cum ex causa alicui vestrum aliquando episcopalibus literis permissum sit.

In famulatu laicorum ne sitis, multo minus feminarum, quamvis nobilium.

Ne vero illas musicam, literasve docete, nisi scripta nominatim facultate ab episcopo permissum cuiquam sit.

Ædes ecclesiasticas ne laicis locate, nisi concessu episcopali.

Ac ne ipsas quidem patrimoniales locationi iis date, quorum vita, moresve suspecti sint,

2. Tim. 2. Sæcularibus vero negotiis, ut est sancti Pauli apostoli documentum, ne vos implicate.

A cujusvis generis mercatura quæstuosa, omni negotiatione, prædiorum conductione, tum aliis, ut provinciali decreto vobis interdictum est, prorsus cavete.

Matth. 6. Ne pecuniæ, lucrive avidi sitis: *Nemo potest servire Deo, & mammonæ: aut enim unum odio habebit, & alterum diliget; aut unum sustinebit, & alterum contemnet*, inquit Christus dominus,

1. Tim. 3. Si qui pauperes estis, ne cupiatis divites fieri, ut ne incidatis *in tentationes multas, & in laqueum diaboli*.

Paupertatem vestram ne moleste ferte: paupertatem dilexit & docuit cælestis magister Christus, qui nascens in præsepio ponitur, & nudus in cruce moritur. Scitote paupertati socias adjungi, sobrietatem, abstinentiam, & reliquas virtutes quibus prælucere oportet ministros Dei.

Proponite vobis sanctorum veterum patrum vitam, qui lucrum non spectabant, temporalia non quærebant, & nihil iis tamen deerat; imo in paupertate illis aliquando abundabat, quod aliis erogarent.

Ne igitur quia tenuem reditum habetis, lucrum quærite, ne quæstum vos appetendo, injuriam vestro ordini facite, avaritiæ sordibus volutati.

Non sæculi vos mercatores, non Mammonæ ministri estis, sed Christi mercatores: *Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra*, sed bonorum operum abundantia, cum caritate conjuncta; facite thesauros in cælis.

Studete vos lucrari animas Deo, & cæleste horreum augere.

Exemplo sanctorum, vos paupertate, sobrietate, ac parsimonia ita agite, ut non modo a supervacanearum rerum usibus abstinentes, sed vestro etiam defraudantes victu, ecclesias vestras & altaria exornetis, sarta tecta habeatis, sacra supellectili instruatis: Alienis item necessitatibus subveniatis, & pauperibus opitulemini.

Qui vero uberiores ecclesiasticos reditus habetis, ecclesias, e quarum prædiis fructus percipitis, eo magnificentius, & augustius, quo amplioribus donis, bonisve, augustiorique liberalitate illæ dotatæ sunt, illustri structura, præclaro opere reficite, egregiisque muneribus exornate, tum omni ecclesiastica supellectilis apparatu instruite.

Christi visceribus substantiam ecclesiasticam erogate, pauperibus scilicet, peregrinis, viduis, pupillis, ægrotis, in vincula conjectis, captivis: quibus egentibus, & esurientibus cum subvenire possitis, si alimenta necessaria denegatis, violatæ caritatis rei estis in conspectu domini.

Memores estote ejus, quod a sanctissimo patre Ambrosio scriptum est, sua fideles eo animo obtulisse ecclesiæ ministris, ut per eorum manus, quorum fidei, atque integritati summa omnia tribuebant, ad pauperes pervenirent.

Vos item alii, quicumque estis, quorum fidei Christi patrimonium proprie ad divini cultus, pauperumque usum commissum est, cavete ne ambitione, aut cupiditate prolapsi in alium, quam cui addictum est, convertatis; idque propterea sacrilegii rei damnationem æternam subeatis.

Universi autem vos, & singuli ecclesiastici ordinis homines, ut summatim complectamur, quæ muneris vestri sunt vobiscum frequenter recolite, ministerium vestrum explere studete, sanctissima studia religionis, & officii vestri rebus aliis potiora ducite.

In rerum divinarum, sacrarumque cognitionem omni cura incumbite: quæ divina, quæ sempiterna sunt, divitiarum, & honorum, & terrenarum rerum cogitationibus abjectis, amplectamini: restincto cupiditatum ardore integros, castosque vos servate; mundi voluptates, quæ a divinis præceptis detorquent, declinate: prædiorum ecclesiasticorum, quæ non avaritiæ præda, sed instrumenta caritati relicta sunt, reditu, & fructibus non abutamini; humilitati studete; caritatis opera præstate; induimini dominum Jesum Christum, sanctorumque ejus facta imitamini, ut & horum imitatione, & illius in primis divinis præceptis, institutisque, conformati, *in vocatione, quæ vocati estis, digne Deo ambuletis*; tum vitæ vestræ splendore laicis hominibus lumen præferatis ad vitam sancte instituendam; tum vos repositam vobis justitiæ coronam demum percipiatis. Ephes. 4.

Omnes

ANNO CHRISTI 1576.

Omnes præterea & ſinguli, qui hujus eccleſiæ miniſterio adſcripti aliquo modo eſtis, & diœceſin, & eccleſias, quas in ea obtinetis, quibuſve adſcripti eſtis ſtationes veſtras, in quibus manendum vobis ſit, putate.

In illis ipſi reſidete.

Eccleſiaſticas ipſas ædes habitate; ibique domicilium veſtrum vere conſtituite & habete.

Debitis muneribus atque oneribus ſatis facite.

Alia item agite, ac præſtate, ex præſcripta conciliaribus decretis fructuoſæ ſalutariſque reſidentiæ ratione.

Quicumque item clerici minorum ordinum eſtis in eccleſiis, quibus adſcripti eſtis, ſinguli ordinis, quo initiati eſtis, functiones tali pietate obite, ut digni habeamini qui deinceps altiorem gradum aſſecuti, ſanctæ Dei eccleſiæ inſerviatis.

Nemo autem veſtrum, quicumque eſtis, ſi alicui functioni eſtis deputati, ab eccleſiaſtica ſtatione, perſonaliſque reſidentiæ munere diſcedat, niſi cauſis per epiſcopum probatis, & etiam conceſſu literis expreſſo.

Hæc, quæ communiter atque univerſe vos moniti eſtis, ſinguli ſervate ſtudioſe ac diligenter.

At præterea ſigillatim nominatimque vos, qui in cathedrali eccleſia dignitates obtinetis, canonici item, tum ejuſdem eccleſiæ, tum reliquarum quarumvis eccleſiarum collegiatarum, vel urbanarum, vel diœceſanarum, quicumque ſitis in omni canonicalis diſciplinæ officio ita agite, ut canonice, nempe canonum legibus, ad vitæ veſtræ inſtitutum pertinentibus, & conſtitutionum provincialium diœceſanarumque rationi congruenter vivatis.

Id primo maxime ſtudete, ut in conſpectu Dei omnipotentis, puro corde & caſto corpore miniſtretis. Tum ſinguli vos, ordinis dignitati, aut canonicatui annexi, functiones explete, canonicaliſque muneris partes præſtate.

Omnes in choro ſtatis horis aſſiſtite, & ad Deum pro fidelibus pias religioſaſque fundite precationes.

Dum eo loco eſtis, memores eſtote adeſſe Chriſtum Jeſum dominum, cui ſervite cum timore & tremore.

Non pigri, non ſomnolenti, non oſcitantes adeſtote, non mente vaga, non vagis oculis, non indecenti corporis ſtatu.

Attente, ſtudioſe, rite, pie, religioſe divinas laudes concelebrate: & pſallite Deo in conſpectu angelorum, cantantes in cordibus veſtris domino.

In choro nemo privatim, nemo tacite officium recitet, ſed omnes pariter, quicumque adeſtis, ſenes cum junioribus, laudate nomen domini in pſalmis, hymnis, & canticis.

A quibuſcumque colloquiis, & a literarum, librorum lectionibus, atque ab omni vagatione abſtinete.

Pro temporis autem & officii ratione ſedete, ſtate, genua flectite, caput aperite & inclinate. Accurate demum omnia obſervate, quæ eo de genere vobis præſcripta ſunt, ita ut veſtro exemplo aliis ſacerdotibus, clericiſque, & recte riteque pſallendi, & ſancte orandi, & pie agendi animum addatis. In pſalmorum autem, canticorum, & hymnorum intelligentiam ſtudioſe incumbite: ut, dum pſallitis, pro ſenſuum ſanctiſſimorum, quos mente concepiſtis, ratione, vos ad omnem pietatis devotioniſque affectum excitetis.

ANNO CHRISTI 1576.

Non ordinariæ diſtributionis lucro adducti, ſed Dei caritate, religioniſque cultu, commoti, divinis officiis adeſte, ut vere, ex animoque pſalmi verba illa concinatis: *Voluntarie ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo domine, quoniam bonum eſt*. Divinis officiis abſolutis, paululum omnes in choro pie orate: inde abeundi ſigno per præfectum dato, conſurgentes, quo ordine ad chorum acceſſiſtis, eodem in ſacriſtiam redite, ubi cappas, qui illas induti eſtis, & ſuperpellicea ſine ſtrepitu ullo vel ſuſurratione deponite. *Pſalm. 53.*

Canonicales veſtros conventus ſtatis hebdomadæ diebus capitulariter habete.

Omnes, qui debetis, ad illos convenite.

Inde ne diſcedite, niſi miſſione a capituli præfecto impetrata.

Singuli ordine & loco ſedete.

Sententiam modeſte dicite, & ſuo quiſque loco, non præpoſtere.

A verbis ſcurrilibus abſtinete.

In rebus conſultandis rixas, jurgia & contumelias cavete.

In initio & fine uniuſcujuſque capituli ſtatas orationes dicite.

Priori loco tractanda proponite, quæ ad divinum cultum, ad ſpiritualis vitæ progreſſionem, ad eccleſiaſticam diſciplinam tuendam, tum quæ ad rerum temporalium gubernationem pertinent, ne negligite.

Cetera hoc de genere toto ſervate, quæ provincialibus conſtitutionibus vobis præſcripta ſunt. Omnia in primis agite pace mutua, concordi voluntate, & caritate fraterna vos invicem diligite, canonici enim eſtis; qui ſicut pro collegii ratione ex antiquo inſtituto una in collegiata eccleſia, unoque item in canonicali domicilio collocati fuiſtis, ita uno pacis & caritatis fœdere, unaque animorum conſenſione conjunctiſſimi, ſicut naſcentis eccleſiæ miniſtri, quorum erat cor unum & anima una, experiundo videte, ſicut in pſalmo ſcriptum eſt, *Quam bonum & quam jucundum ſit, habitare fratres in unum*. *Pſalm. 133.*

Quicumque vero eſtis, qui inter canonicos præpoſiti, aut archipresbyteri, aut alterius dignitatis nomen, gradumve obtinetis, ſicut honore & dignitate præſtatis; ita virtutum exemplis, vigilantique in veſtri muneris, curæve partibus obeundis ſolicitudine prælucete.

Parochi præterea, & ceteri quicumque eſtis, etiam præpoſiti, archipresbyteri, aliive, qui animarum curam geritis, præter ea, quæ vos cum reliquo clero communia univerſe monuimus, illa etiam, quæ præcipue de vobis decreta ſunt, præſtate omni ſolicitudine.

In primis oves vobis concreditæ cognoſcendæ ſunt, & appellandæ nominatim, paſcendæ, & cuſtodiendæ item.

Animarum igitur numerum in catalogum redigite ad ſcriptam normam.

Eorum, qui baptizantur, qui item confirmantur, & compatrum etiam qui adhibentur, nomina deſcribite.

Matrimonia in codicem referte.

Parochiæ veſtræ incolarum vitam & mores inveſtigate.

Inda-

ANNO CHRISTI 1576.

Indagate omni ſtudio, ſi qui hæreſi contaminati ſint, aut ſuſpecti aut qui ſint, qui hæreticorum libros habeant, vendant, emant, importent, vel legant, eoſque ſtatim denuntiate.

Monete etiam populum, ut id ipſum etiam præſtet, ad noſtri edicti præſcriptum: quod ſtatis temporibus de more promulgate.

Perquirite de dictis & factis eorum, qui ex hæreticorum finibus veniunt.

Diſpicite, ſi qui e parochiæ veſtræ finibus ad loca proficiſcantur, ubi impune prædicatur quod a catholica fide alienum eſt; tum etiam an ii profectionis facultate impetrata agant ad præſcriptum decreti in concilio provinciali tertio promulgati. Inveſtigate præterea de iis, qui in veſtra parochia docent, eorumdemque mores, vitam, & fidem obſervate; reliqua de iis ipſis præſtate, quæ conciliis provincialibus præſcripta juſſave ſunt.

Videte, & cavete, ne ſuperſtitiones, magicæ cantiones, & ejuſmodi diabolicæ ſuperſtitiones in populo veſtro ſint,

Cognoſcite publicos peccatores, corruptores aliorum, concubinarios, adulteros, uſurarios, blaſphemos; & denuntiate.

Cognoſcite etiam alios populorum corruptores, qui feſtis diebus non Deo, ſed aleis, ludis, choreis, diabolo ſerviunt, quique feſtorum dierum cultum quovis modo violant quales quales ſint; neque obſervant pontificias, neque provinciales de diebus feſtis colendis conſtitutiones, aut edicta epiſcopalia.

Iſtos ab ea male agendi corruptela revocare, ac deterrere, omni pietatis officio ſtudete, tum epiſcopo etiam, ſicut opus erit, ſignificate, ut pro curæ epiſcopalis officio ſalutare remedium afferatur.

Rurſus agnoſcite etiam pauperes, viduas, pupillos, ceteroſque aliena ope egentes, quibus & ſalutari conſilio, & conſolatione, & re ſubvenite, aut ſi minus re poteſtis, cohortatione alios accendite ad eos ſublevandos.

Sique illorum gravior inopia depoſcit, feſtis etiam diebus a pia fidelium liberalitate aliquid in eccleſia colligendum curate, ut ab epiſcopo præſcribetur, quod ipſis in eleemoſynam conferatur.

Seorſum etiam locupletes parochiæ incolas convenite, quibus pauperum egeſtates proponite, & oſtendite eis divitias a Deo propterea etiam eſſe tributas, ut inopibus ſuccurrant.

Si qui autem potentiorum opibus in cauſa aliqua oppreſſi ſunt, illos unice, atque intime eorum patrocinio commendate, qui vel ex ſuſcepto officio id præſtare debent, vel quibus epiſcopus hanc curam dederit.

Paſcite in primis populum vobis commiſſum prædicatione verbi Dei, ſalutaribus monitis, adminiſtratione item ſacramentorum, exemplo, & oratione.

In verbo Dei exponendo plane obſervate quæ conſtitutione provinciali, & aliis concionatoribus, & vobis præſcripta ſunt.

Pueros feſtis, dominicisque diebus, in doctrinæ Chriſtianæ rudimentis inſtruite.

Provectioris ætatis homines ad eadem intelligenda invitate.

Patres, matreſque familias monete, ut filios, filias, ceteroſque quos in familia habent, ad ſtatas doctrinæ Chriſtianæ ſcholas ipſi conducant.

Confratrum, qui iis ſcholis adſcripti ſunt, A operam ad hoc inſtitutum adhibete, curateque ut mutua inter eos caritas, morumque diſciplina conſervetur.

Alios etiam ad tam pium opus amplectendum alacriores reddite, atque excitate tum aſſiduis veſtris cohortationibus, tum promulgatione theſauri ſpiritualis indulgentiarum, iis conceſſi, qui iis ſcholis adſcribuntur, in illiſque operam navant.

Ne omittite diebus feſtis inter miſſarum ſolennia aliquid ex iis, quæ in miſſa leguntur, fidelibus exponere, & ſanctiſſimi illius ſacrificii myſterium aliquod explanare, & aliquando ſanctiores illius ſacrarum ceremoniarum rituumque rationes, & ſignificationes explicare, quo B diligentius inſtructi in dies ſacroſancto illi ſacrificio religioſius interſint.

Docete item, quomodo fideles ſigno miſſæ celebrandæ dato, ſe corde contrito ad eam ſancte audiendam parent.

Curate, atque efficite perpetuis veſtris monitionum officiis, ut in illa viri aperto capite, mulieres velato, & in omni ejus parte utroque genu flexo, præterquam in evangelio, adſint.

Inſtruite etiam eos, quam religioſe non ſolum in miſſæ ſacro, verum etiam in divinis aliis officiis verſandum.

Quando ſtandum, quando genua flectenda, quando aſſurgendum.

C Quam valde, dum illa fiunt, celebranturve, fugiendæ confabulationes, colloquia, deambulationes, ſtrepitus, clamores, imo vero inanes cogitationes, quibus a pia meditatione, & myſteriorum, quæ aguntur, contemplatione, religioſaque oratione animus diſtrahitur; quam denique ſtudioſe vitanda reliqua omnia ab eorum officiorum ſanctitate, & cultu aliena.

Rurſus quam ſancte item, quam religioſe, & quam demiſſo, humilique habitu in ſupplicationibus, litaniis, & ſtationibus verſandum ſit.

Qua reverentia, quove pietatis ſtudio in eccleſiis, lociſve ſacris manendum ſit, quæve ab aliis procul abeſſe debeant, idque ex ſanctionibus D pontificiis, conſtitutionibus conciliaribus, epiſcopalibus præterea edictis.

Qua etiam, non ſolum intima religioſi animi præparatione; ſed externa etiam cultus, veſtituſque modeſtia, humili genuflexione, & armis depoſitis, ad ſanctiſſimam communionem, tum etiam ad certa ſacramenta accedendum ſit.

Tum docete, ac monete, quomodo dies feſti colendi & ſanctificandi ſint.

Oſtendite indigniſſimum eſſe ſacris illis diebus, non modo a nefariis operibus illicitiſque negotiis non abſtinere, verum etiam religionis, ac pietatis opera non præſtare omni diligentia.

E Ac præterea nefas eſſe, ſacros dies ad maxima Dei beneficia colenda, ſummaſque ei laudes perſolvendas, ac debitum ſanctis honorem tribuendum inſtitutos, ad illa traduci, quæ ab eo cultu abhorrent: qualia ſunt tripudia, ludi, choreæ, ſpectacula, quibus ad turpes illecebras incitantibus ſalutis humanæ hoſtis diabolus oblectatur.

Denuntiate item ſtata ſacrorum temporum jejunia; docete quomodo jejunandum, quæ peccati gravitas in violandis ſacris jejuniis.

Quæ præterea Chriſtianæ pietatis officia in ſanctorum vigiliis.

Quam

ANNO CHRISTI 1576.

Quam ſancte obſervandum quadrageſimale jejunium.

Statis autem ſolennibus, vel adventus, vel ſeptuageſimæ, vel aliorum temporum celebritatibus præmonete fideles, atque diligenter ex paſtoralium etiam literarum præſcripta recitatione ac ratione inſtruite ad ſacra illorum temporum myſteria ſanctis pietatis officiis religioſe colenda.

Utque iis omnibus pro temporum ſolennitatumque ratione illi inſtrui poſſint, ſæpe monete, ut dominicis aliiſque feſtis diebus, quemadmodum ſacra Tridentina ſynodus optat, ad parochialem eccleſiam conveniant.

Qua in re ſæpius monitionem paſtoralem de genere hoc frequenti populo legite.

Sæpe autem ac diligenter coſdem docete, quam aſſidue orandum ſit.

Quomodo & tacita ſupplicis mentis meditatione, & piis ſtatis orationibus precandum.

Quam ſtudioſe ac religioſe ſuſcipiendum veſpertinæ communis orationis inſtitutum, quam diligenter illud ſemel ſuſceptum pie retinendum.

Ideoque cum alias ſæpe in anno eam orandi rationem cum indulgentiis conceſſis per ſumma capita explicate; tum præcipue diebus, concilio provinciali tertio conſtitutis, in maxima populi frequentia de ſcripto pronuntiate atque evulgate.

Dominicis diebus inſtruite populum, & monete, pro quibus oret, ut eſt in eodem provinciali concilio decretum.

Tum præterea, quas ſingulis hebdomadæ feriis præcipuas precationes, Chriſtianaſque meditationes, atque in orando exercitationes ſibi propoſitas in promptu habere poſſit.

Quamſæpiſſime vero ſermonibus veſtris populo proponite locos perpetuæ Chriſtianæ meditationis, de morte, de judicio, de inferno, de gloria, & de præmio paradiſi.

Monete præterea ſedulo ac frequentiſſime patres, matreſque familias, ut liberos, familiamque ſuam ad pietatis, Chriſtianarumque virtutum diſciplinam religioſe inſtituant.

Ad hoc propterea patres familias inducite, ut de vitæ ſpiritualis ratione, & piis exercitationibus libros probatos domi ſuæ habeant, in quorum lectione verſentur, ſeſeque ac familiam inſtituant ad ſancte agendum.

De patrumfamilias officio, familiæque inſtitutione editam in concilio tertio provinciali conſtitutionem in parochiali conventu legite, ſingulaſque ejus partes explicate.

Tum alia præterea docete, quæ opportuna exiſtimaveritis; quibus illi ſe, ſuamque familiam in Chriſtianæ vitæ inſtitutis, atque exercitationibus conforment.

In officinis etiam, & tabernis diſciplinæ, vitæque Chriſtianæ ratione obſervate; ſi quid autem vel ab artificibus, vel ab inſtitoribus, operariiſve committi animadverteritis, quod diſſolutæ diſciplinæ ſit, id officinarum, tabernarumve dominos graviter monete, oſtenditeque ea in re officii ſui partes.

Eſtis participes, & ſocii laborum, curæque epiſcopalis, & in meſſe epiſcopo commiſſa operarii eſtis; elaborate una cum eo, & contendite, ut populus, cujus cura geritur, tamquam purum triticum, auxiliante divina miſericordia, congregetur in horrea cæleſtia.

1. Tim. 6. *Depoſitum cuſtodi*, inquit beatus apoſtolus Paulus, id quod vobis ſingulis dictum eſſe putate, ut in grege, tamquam depoſito fidei, curæque veſtræ commiſſo diligenter cuſtodiendo, ab omnique peccati labe conſervando cogitationem, ſolicitudinem, curam, ſtudiumque omne collocetis.

Parochiæ igitur unicuique veſtrum concreditæ viciniam, cum a ceteris vitiis omnibus vos ſinguli ſolicite cuſtodite; tum curate etiam, ne odia, ſimultates, inimicitiæ, factiones, nec non temere jurandi, maledicendi, imprecandi pravæ conſuetudines, ac ne detractiones quidem in ea ſint.

At vitia in primis, & peccata, ad quæ populum procliviorem eſſe animadverteritis, reprehendite, atque exagitate.

Nec vero diſſimulate peccata, ſed annuntiate populo ſcelera ejus: publice peccantes coram omnibus arguite, ut & alii timorem habeant.

Idque agite ſpiritu fortitudinis domini, & ut ſtrenui ejus milites, bonam militiam militate, nihil plane trepidantes.

Si ab increpatione, vos monet ſanctus Gregorius, *reticueritis, quia contra vos odia inſurgere reformidatis, non jam Dei lucra, ſed veſtra quæritis.*

Non maledictis, non vexationibus, non calumniis, non alicujus generis contumeliis illud, vel increpandi, vel palam arguendi officium deſerite, modo Chriſti gloriæ, & animarum ſaluti ſerviatis.

Rurſus non aucupandæ hominum gratiæ ſtudio id agere deſiſtite; *Servus Dei non eſſem, ſi* Gal. *hominibus placerem*, inquit apoſtolus.

Væ vobis tacentibus, aut diſſimulantibus, ſi grex curæ veſtræ commiſſus perierit: ſanguinem ejus de manibus veſtris requiret juſtus & omnipotens Deus.

Si igitur peccatur, ne in increpationibus verba veſtra blandientia ſint, ſed, ut a Spiritu ſancto ſcriptum eſt, *ſtimuli ſint, & quaſi clavi* Eccl. 12. *in altum defixi.*

Inſtate opportune, importune, privatis etiam admonitionibus, conſiliis, correptionibus, objurgationibus, ut peccantes, adjutrice divina gratia, in viam ſalutis revocetis.

In uſum etiam ſancte ita revocate fraternam correctionem, ut non modo mutua Chriſtiana caritate vos ipſos corripiatis, ſed reliquos item, præſertim parochiæ incolas id caritatis, & correctionis officium recte doceatis.

Ad ſermonum vero, admonitionum, correctionum partes explendas, locos vobis comparate, præcipue ex doctrina catechiſmi Romani, in quo magna cum populorum veſtrorum ſalutari utilitate verſari diligenter poteſtis.

Neque ad hoc multiplicis veſtræ eccleſiaſticæ tractationis genus negligite adjumenta, quæ aliunde utiliter capere poteſtis.

Cetera autem officia, quæ in ſacramentorum adminiſtratione, in aſſidua ad frequentem eorum uſum cohortatione, in ægrotum cura, in aliis parochialis muneris functionibus, vobis provincialibus, diœceſaniſque conciliis præſcripta ſunt, præſtate, atque exequimini accurate, ad earumque conciliarium conſtitutionum, decretorumve normam, omni obſervantiæ atque obedientiæ ſtudio vos plane conformate.

Quæ vero decretorum provincialium, vel diœceſanorum partes ad laicos, eorumque Chriſtianam diſciplinam attinent, quo ſæpius evulgatæ atque inculcatæ ſerventur diligentius; illas, ſummatim vulgari ſermone expreſſas, cre-

bro,

ANNO CHRISTI 1576.

bro, prout usuvenerit, populis vestris proponite, denuntiate, explicate, atque in consuetudinem inducite.

Quæcumque denique vel ad vos, vel ad laicos, curæ vestræ commissos, pertinent, ea decreta, quo maximo potestis studio, in omnem executionem, disciplinæque usum introducite. Videteque in primis, ac perpendite, quæ sint, & quam religiosæ muneris vestri partes: caveteque ut in officiis, & curæ vestræ functionibus non modo quidquam vos non committatis, sed ne omittatis quidem: cum in sacerdotali vita, pro muneris, quod sustinetis, ratione, tum graviores, tum longe plures, quam in ceteris hominibus esse possint, omissionis culpæ.

Vos præterea reliqui sacerdotes, quicumque estis, quibus animarum cura non incumbit, cum alia omnia, quæ ecclesiastici ordinis hominibus, de divinorum officiorum cultu, de vitæ honestate, & studiis, & vitæ spiritualis exercitationibus, præscripta, aut monita generatim sunt, tum quæ nominatim, sigillatimque ad præcipuam vestram executionem attinent, præstate omnino.

Vos item reliqui clerici inferiorum ordinum, quæcumque ad vos vel nominatim, vel generatim spectant, agite omnia, sicut clericalis vitæ ratio, canonum, & conciliorum decretis prescripta, postulat.

Christi estis, nempe de sorte domini, & ipse dominus sors, pars scilicet vestra; tales præbete vos, ut & ipsi possideatis dominum, & possideamini a domino, vereque dicatis: *Dominus pars hereditatis meæ.* *Psalm. 15.*

Filii mei nolite negligere: vos elegit dominus ut stetis coram eo, & ministretis illi.

Videte igitur, quam valde intentos vos esse oporteat ministeriis vestris, & quam magna vitæ morumque castitate.

Proborum hominum tantum, præcipue sacerdotum, vitæ spiritualis laude præstantium, familiaritate utamini; ex quorum consuetudine tum fructus vos capiatis, tum episcopus meliorem in dies de vobis opinionem concipiat.

Majores vereamini, & observate: eisdemque recte monentibus obtemperate.

Præter Latinæ linguæ, & literarum studia, ecclesiasticæ imprimis disciplinæ institutionibus diligenter incumbite.

Sic demum vos moribus, & vitæ modestia probate, ut & a parochis, & a præceptoribus vestris, tum etiam a populo bonum testimonium episcopus habeat, vosque dignos judicet, quos majoribus ordinibus adscribat.

Vos vero, qui vel visitationis munus geritis, vel clericalis disciplinæ curæ quovis nomine præfecti estis, vel in diœcesi foranci constituti in explendis muneris atque officii vobis commissi partibus sedulo invigilate atque elaborate.

Onus, quod sustinetis, quam grave sit, quam plenum curis perpendite; tum quam in eo vobis committendo spem, fiduciamque episcopus habuit, videte, tum efficite, ut ejus expectationi respondeatis vigiliarum vestrarum studiis, assiduaque solicitudine.

Ecclesias, quo in uniuscujusque vestrum regione sunt, sedulo visitate: earumque partes singulas inspicite.

Pervestigate in uniuscujusque parochiæ finibus, an aliqua publicorum peccatorum labes sit, an flagitia, quibus episcopali cura episcopus medeatur, necesse sit.

Universo clero, pro regione commissa, invigilate diligenter, illudque in primis videte, ut in disciplinæ ecclesiasticæ moribus, institutis, atque officiis se contineat, clericalisque moderationis legibus congruenter vivat.

Indecentem ejus habitum omnino rejicite; morum, sanctæ vitæ, sacrarumque literarum, & institutionis ecclesiasticæ studia, si quæ in eo languescunt, excitate.

Clerici autem minorum ordinum in hoc maxime vobis commendati sint, ut illorum omnes tum in vitæ moribus, tum in literarum, ecclesiasticæque doctrinæ studiis progressiones accurate exploretis, atque, ut maxime potestis, paternis cohortationibus atque objurgationibus, iisque assiduis adjuvetis.

Ecclesiarum item cultum, nitorem, ceteraque ejus generis omnia curate vestra diligentia, quæ totis in Christo visceribus ab unoquoque vestrum expetitur.

Quæcumque vero, vel provincialium diœcesanarumque synodorum decretis, vel præcipuis institutionibus, vel visitationum jussis præscripta sunt, ea omnia, ut re ipsa præstentur, studiose perpetuo agite.

Hæc omnia, & singula his monitionibus nominatim, sigillatimque expressa, tum cuncta item reliqua, vel conciliis provincialibus, diœcesanisque sancita, vel alio modo vobis præscripta, vos omnes ac singuli, quorum interest, quanto potestis amore & pietate non amplectamini solum & legite: sed mente animoque comprehendite, servate, omnique solicita executione præstate, totosque vos ad cohortationum, admonitionum, decretorum, & constitutionum rationem accommodate.

Quod omne ut faciatis, sicut nos pro episcopalis nostri officii munere vos in hoc diœcesano conventu ex concilii provincialis præscripto commonefecimus: ita etiam unumquemque vestrum per unigeniti filii Dei adventum, per ejus crucem, perque animarum vestrarum salutem obsecramus, obtestamur, divinaque contestatione monemus; rursusque vobis ipsis universis, & singulis edicimus, si quis vestrum constitutionibus, decretisque vel provincialibus, vel diœcesanis, vestra causa editis non paruerit, contra eum nos acturos esse ecclesiasticis canonicisque sanctionibus.

Cavete igitur ne quem vobiscum paterno modo agentem, soliciteque monentem, & in conspectu Dei vos hoc sacro loco deprecantem, audiatis, eumdem rursus non in hac vita solum culpas vestras animadvertentem, sed in divino præterea judicio easdem accusantem audiatis.

At ipse Deus, & pater noster, & dominus Jesus Christus dirigat vias vestras in omni sancta obedientia; exhortetur corda vestra, & confirmet in omni opere, & sermone bono, ita ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis, per omnia ei placentes; sicque sanctis vestrarum virtutum progressionibus probati, appareatis ante Deum & patrem nostrum in adventu domini nostri Jesu Christi cum omnibus sanctis ejus. Amen

VIII.

ANNO CHRISTI 1576.

VIII.

De foro episcopali, ecclesiastico.

Excommunicationum, quæ certis monitionibus primum adhibitis, ad finem revelationis, ut ajunt, pro deperditis, subtractisve rebus ferri solent, literæ ne cuiquam, nisi iis concedantur, qui ob eam causam supplicationis libellum episcopo obtulerint, eorumque ipsorum tantum rogatu, quorum civiliter interest. Qui supplicationis libellus ejusmodi sit, quo res ipsa, de qua agitur, & ejus pretium item nominatim, specialimque exprimatur, nisi ecclesiæ, loci pii, communitatis, universitatis, collegii, universalisve successoris res sit, cujus certam notitiam illum, illamve non habere verisimile est: tunc enim supplicantis qualitate in libello expressa, rei, de qua quæritur, descriptio quædam generatim fieri potest, modo ne sit incerta nimis, aut non verisimilis, sed ejusmodi, quæ saltem ostendat rem ipsam, ut est Tridentini concilii præscriptum, non vulgarem esse: id quod episcopj concedentis religiosæ conscientiæ, judicioque pro ratione rei, & personæ relinquitur. *l. 25. c. 3. ref.*

Porro ejusmodi excommunicationum literæ non concedantur, ut infra sancitum est.

Pro re criminosa, quæve infamiæ notam inurat.

Pro re non occulta omnino.

Pro re, quæ ita jam diu amissa, aut subtracta est, ut illius memoriam amplius non haberi verisimile sit.

Neque rursus cuiquam excommunicato, aut manifeste ac notorie criminoso.

Neque vero contra aliquem, quem pro rebus quæ in monitoriis literis exprimantur, satisfacere non posse constet.

Neque præterea in loco, ubi eas verisimile sit negligi, contemnive.

Cum vero pro ratione præscripta aliquando concedentur, ne tamen in sanctissimis his diebus, in nativitate, scilicet domini, pascha resurrectionis, ascensione, pentecoste, in celebritate sacri corporis domini, aliisque anniversariis solemnioribus diebus, ullo modo promulgentur, nisi episcopus aliter censuerit.

Si item nihil, quod supra sancitum est, neque aliud quidquam obstat, quo minus concedi possint, ne semper tamen dentur, concedanturve, sed tantum cum episcopus, servata forma concilii Tridentini, expedire censuerit.

Cui episcopo soli, neque vero ejus vicario, etiam generali, si modo episcopus non longius absit, ejusmodi monitoriarum literarum concessio hoc decreto reservata sit.

His vero literis monitoriis aliquando datis, ne excommunicationis sententiam episcopus ferat, nisi de earum promulgatione locis, & temporibus congruis, facta relationem acceperit, & iterum de re ipsa diligentius, accuratiusque deliberarit, ac gravem præterea causam censuerit, quam ob rem illam ferat.

Formulæ certis verbis conceptæ, atque explicatæ conciliari nostra auctoritate, ad hujus provinciæ usum in lucem emissæ, ab omnibus & singulis, quorum interest, pro concepta constitutaque ratione serventur.

In omni, & scripto, & actione, quæ sigilli episcopalis impressionem requirat, episcopus si-

A gillo sancti patroni ecclesiæ, cui præest, imagine aliqua certa expressa, utatur: quod cum ad illius sancti viri memoriam, imitationemque, excitandam, atque ad ecclesiæ ornatum & splendorem insigne est; tum pietatis rationi conveniens, & cum ecclesiarum bene institutarum usu, consuetudineque consentaneum.

Ejus vero sigilli certa forma, imagove, vel pro antiquo illius ecclesiæ instituto, si id constat; vel, prout episcopus semel statuerit, perpetuo adhibeatur.

Fori episcopalis cancellarius, ac notarii certos libros habeant, in quibus causarum criminalium actiones, quæstiones, ac, quos vocant, processus recte ordineque describant, nec vero B in foliis.

Mercedem præterea, quam ex uniuscujusque causæ, vel civilis, vel criminalis scriptione, actione, & processu acceperint, cum in libro certo exscribant, iis ipsis certis diebus singulis, quibus eam mercedem, aut partem acceperint, & mense, annoque notatis; tum in ipsius causæ, processusque acti, conscriptæ fine adscribant item.

Quod in concilio provinciali tertio episcoporum vicariis vetitum est, ut ne esculenta quidem, poculentave ab litigantibus, aliisve apud se causas agentibus, dono accipiant; idem cancellario, & notariis interdictum sit ab illis saltem accipere, in quorum causis acta conscribunt C notariive partes agunt.

Pœnæ & mulctæ omnes ac singulæ, cujusvis generis sint, sive clericorum, sive aliorum quorumcumque, etiam quas ex superiorum conciliorum sanctionibus irrogare contigerit, deinceps piorum locorum, operumve usui vere atque omnino attribuantur, nulla prorsus parte reservata, aut alii usui attributa.

Rursusque ut attributionis, solutionisque certa atque explorata ratio constet; episcopus certum codicem, in quem eæ explicatæ referantur, confici, in archivoque episcopali asservari diligenter mandet.

Nec vero vicario, aliive episcopalis fori judici ullam omnino pœnarum, mulctarumque partem consequi, habereque ullo quovis colore liceat. D

Quidquid consensus, approbationis, facultatis, licentiæve, vel alio hujusmodi nomine ex hujus, vel superiorum conciliorum provincialium decretis ab episcopo impetrandum est, ejusve auctoritate concedendum, id & ab ipso, & ab ejus cancellario, & quibusvis ministris gratis omnino semper detur, etiam quod ad scriptionem attinet.

Ut ne ex notariorum imperitia detrimenta, & litium occasiones existant, quod de iis ipsis, etiam apostolica, aut imperiali, aut regia auctoritate creatis, Tridentina sanctione decretum est; id episcopi studiose exequantur, ut eorum peritiam, usumque etiam examinatione adhibita, perquirant. Quicumque vero notarii, ea per examen disquisitione facta, probati non sint, officii sui in negotiis, litibus, causisque ecclesiasticis & spiritualibus exercitatione, atque usu per illos, vel perpetuo, vel ad tempus prohibeantur, ad ejusdem concilii præscriptum. E

Quod de pontificiarum constitutionum promulgationis modo, & loco, vel in hoc vel in aliis conciliis provincialibus præscriptum est; id non solum in pontificiis constitutionibus, sed etiam in edictis episcopalibus, aliisve scriptis

ANNO CHRISTI 1576.

quæ promulgari contigerit, locum habeat, plane neque servetur.

Quo autem studiosius tradantur, & inculcentur, quæcumque illis vel constitutionibus, vel edictis, scriptisve continentur; episcopus, si ita expedire censuerit, illas ipsas tum constitutiones, tum edicta, vel scripta ejusmodi in cathedrali ecclesia saltem populo frequenti, de scripto primum ita legi curet, ut ne verbum quidem, nedum pars ulla omittatur. In aliis deinde ecclesiis, ac locis, ubi evulgandas censuerit, illæ per capita summatim, vulgarique sermone, prout ille maluerit, explicentur.

Certos, statosque dies singulis mensibus, Kalendarii instar notatos quibus vel pontificias sanctiones, vel Tridentina decreta, vel provinciales, diœcesanasque constitutiones, aut pastorales literas populo evulgari, de scriptoque pronuntiari jussum est, episcopus parochis præstituat, ut ordine omnia, pro temporum ratione, diligenter promulgata, sæpiusque suis certis diebus repetita, accuratius in executionis usum inducantur ac retineantur.

Cum vel sanctiones pontificias, vel decreta conciliaria, vel literas, constitutionesve episcopales, vel aliquid ejusdem generis promulgari, aut populo enuntiari, de scriptoque legi jussum est, ut uberiorem fructum ferant, ac studiosius ad executionis usum illæ introducantur; episcopus concionatores, qui in urbe sunt; parochi vero diœcesani, si quos in suæ parochialis ecclesiæ finibus habent, eos, diligenter hoc præmonere studeant, ut, quod fidelibus enuntiandum est, idem illi inter concionandum cohortationibus adjuvent.

Hoc vero cohortandi munus ipsi etiam parochi studiose semper præstent.

Liber fiat, in quo singula diplomata, sive summorum pontificum, sive imperatorum, sive regum, principumve sint, quæ ad ecclesiæ illius privilegia, jura, aliave id generis quovis modo pertinent, recte atque ordine describantur.

Qui liber in armario, certo archivi loco, diligenter asservetur.

IX.

Quæ pertinent ad matrimonium.

Quæ a summis pontificibus, constitutiones, literæve decretales, ad Tridentinorum de matrimonii impedimentis decretorum declarationem editæ sunt, eas cum a ceteris, tum a parochis præcipue non ignorari oportet. Cui rei ut occurramus, illas typis impressas, una cum hoc libro concilii provincialis quarti, in ultima parte edi censuimus.

Statas illas matrimonii denuntiationes Tridentina sanctione præscriptas, episcopus ne facile remittat. Si vero pro sua pietate, ac prudentia earum aliquam quandoque antequam matrimonium contractum est, omitti censuerit, ac postea, ante consummationem illas plane omnes, aut si minus omnes, saltem duas, aut minimum, unam fieri curet omnino.

Parochus statas matrimonii denuntiationes facturus, præter notitiam de illis faciendis sibi datam ab agnatis curatoribus illorum, de quorum matrimonio agitur, primum a mari, tum a femina exquirat, an matrimonii, quod inter eos tractatur, denuntiationes fieri placeat.

Qua in re caveat, ne dum matrimonii denuntiandi voluntatem eorum notam, exploratamque investigando habere vult, ea investigatione matrimonii istius, aut sponsalium consensum exquirat.

Itaque de statis solum denuntiationibus explicate, ac distincte, separatimque ab utroque perquirat, idque a femina loco honesto, & propinquorum conspectu, ita tamen, ut ne quisquam audiat, neque ita prope sit, ut illa præ pudore, vel alia causa minus libere animi sui voluntatem exprimere audeat.

Annulo nuptiali non dexteræ; sed sinistræ manus sponsæ digitus, qui annularis dicitur, induatur; cumque induitur, ne a sponso, sed a sacerdote, cujus est benedicere, illa verba proferantur: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Amen.

Quæ in nuptiis indecore fiunt, ea ab episcopis omnino eripi concilio provinciali primo jussum est.

In iis porro ipsis cum potissimum minime ferendæ sint illæ duæ depravato morum usu introductæ corruptelæ: una scilicet, cum certa quædam pecunia ab iis extorquetur, qui ex alieno solo, alienave parochia uxorem ducunt; altera, cum per vicos, & plateas, qua iterum nupta ducitur, clamores, tumultuosæque voces a profano gentilium more non abhorrentes, ac strepitus hominum, quasi exagitandis secundis nuptiis eduntur; eas sane a Christianæ pietatis institutis, atque moribus, & a matrimonii, quod celebratur, sanctitate alienas episcopus, cum omni alia pastoralis officii sui ratione, tum propositis etiam pœnis, censuisque extirpari, ac plane funditus tolli curet.

Quibus matrimonii contracti in uno aliquo ex impedimentis, quibus illud contractum dirimitur, dispensatio a sancta sede apostolica, aut in foro conscientiæ, aut in utroque foro delegata est; ii caveant, ut ad literarum apostolicarum præscriptum, illos, cum quibus dispensari concessum est, matrimonium contrahere cogant.

Quo studiosius populus in officiis Christianæ pietatis instituatur, ex divinæque legis præceptis institutum vitæ genus sequatur; id parochus præstet, ut aliquando ineunte præsertim adventu, & quadragesima, patres familias suæ parochiæ omnes ad ecclesiam parochialem convocet hora, quam commodam is censuerit. Qui in patrumfamilias conventu, tum constitutionem in concilio tertio provinciali de patrum familias officio, familiæque institutione editam de scripto legat, singulasque ejus partes explicet; tum alia præterea doceat, quæ opportuna existimaverit, quibus illi se familiamque suam in Christianæ vitæ disciplina conforment, ex præscripto etiam regularum, & instructionum, quæ eo nomine auctoritate nostra edentur.

X.

Quæ pertinent ad regulares.

Quod sacrosancti Tridentini concilii decreto de interpretatione sacræ scripturæ in monachorum monasteriis instituenda sancitum est, id episcopi omnino efficiant, ut quibus in mo-

na-

ANNO CHRISTI 1576.

nasteriis commode præstari potest, ea institua- A tur, vel si intermissa est, restituatur.

Qua in re præstanda abbatem, atque alios, quocumque nomine vocatos, qui monasterio præsunt, opportunis juris remediis compellant.

Si quæ femina, cujusvis etiam conditionis, dignitatis, gradus, ac generis splendore illustris, virorum regularium cujuscumque vel ordinis, vel instituti claustra ubicumque in illis, etiam prioribus, monasterii, conventus, domusve claustralis porticibus, primariæ ejusdem januæ exteriori proximis, contra quam apostolicis summorum pontificum Pii V. & Gregorii XIII. constitutionibus sancitum est, ingrediatur pro earum sanctionum jure episcopus pœnarum, B censurarumque declaratione & irrogatione contra illam severe agat.

Ad priores autem illas claustri porticus, exteriorique ostio viciniores, ut a sancta sede apostolica declaratum est, ingressus mulieribus non vetatur, quo tempore in iis, eum cœmeteria, sepulcrave sint, pro mortuis fiunt a regularium universo monasterii, domusve illius conventu supplicationes, processioneve publicæ de more aguntur. In claustrorum autem finibus censeantur horti etiam, ac viridaria, vineæ, & ejusmodi loca, quæ monasteriis, domibusve regularium ita continenter sunt adjuncta, ut ab illis domibus, vel monasteriis ad eos hortos, locave aditus sit nulla via, locove C publico interjecto. Sin autem de claustrorum finibus, circumscriptioneve dubitatio aut difficultas aliquando existat, per loci ordinarium, adhibitis regularium superioribus, illa explicetur, certaque demum ipsis limitibus claustralibus definitio, circumscriptione statuatur, ut ne ob varias eorum superiorum regularium interpretationes occasio præbeatur, quamobrem censurarum vinculis fidelium animæ irretiantur.

XI.

De monialibus.

Aliis decretis, quæ superioribus conciliis de monialibus constituimus, hæc, quæ infra præscripta sunt, adjungenda statuimus.

Monasterium januas, per quas ad illius septa aditus pateat, duas habeat, & alias præterea nullas. Quarum duarum januarum, una jumentis, curribus, vehiculisque agendis, altera aliis usibus, & commodis necessariis inserviat. Quo autem in monasterio una tantum ad omnem tum actum, tum usum satis esse videbitur, in eo illa dumtaxat una sit.

Janua, utraque e duplici assere, eoque firmo constet, ac sine ulla item sit ne minima quidem rimula. Limen e marmore, solidove lapide habeat, quod strictim ipsi portæ cohærescat. E

Januæ curruum, jumentorumve, altera ex asseribus firmis, ad cancelli speciem confecta, in monasterio ipso adjungatur, quæ a prima janua paululum distet, formaque sit in fabricæ ecclesiasticæ instructionibus demonstrata.

Ad januam alteram, aliis usibus accommodatam, cui rota, quem turnum vocant, adjungitur, moniales duæ semper assistant, quæ janitrices constituentur.

Singulæ hæ tres januæ clavibus duabus, fabrili opere inter se diversis, claudantur, quarum unam etiam de die monasterii præfecta, alteram monialis, quæ professione anterior est, apud se perpetuo habeat.

Rotæ omnes amoveantur, atque obstruantur, ac in posterum vetitæ perpetuo sint, præter illam, januæ communi adjunctam, & alteram in loco, quem parlatorium vocant, extructam, & tertiam, quæ est in cellula confessionum, & quartam in ecclesia ad sacras vestes, & ornamenta missæ sacro necessaria e monasterio exponenda accommodatam.

Cibus vero in omni monasterii hospitio etiam confessarii, e rota communi exponatur.

Singulis rotis a parte interiori monasterii uncus firmiter impactus sit, ne pro libito verti extrinsecus queant.

Si vero loca, ut dicunt, parlatoria complura erunt, in uno tantum, aut in altero ad summum, superiorum judicio rota sit.

Rotæ, quæ in ecclesiam spectat, valvæ ligneæ binæ apponantur, alteræ interiores, quarum clavis a præfecta teneatur, alteræ exteriores, quarum clavis apud capellanum sit, aliumve, qui superiori videbitur.

Rotarum altitudo ne major sit cubito, & unciis octo; latitudo autem cubitalis.

Rota confessionum minor ab omni parte sit dimidia præscripta quantitate.

Nulla fenestra, præter illas primo concilio provinciali nominatim præscriptas, e monasterio in ecclesiam sacristiamve exteriorem spectet, ac ne rima quidem, nedum foramen ullum in ea extet, unde aspectus, aut collocutio fieri possit.

Fenestra, qua sanctissimæ eucharistiæ elevatio prospicitur, altius ne pateat cubitis duobus, & unciis duodecim, late vero, ut altaris latitudo est.

Cui fenestræ clathra ferrea duo, palmi spatio inter se distantia, firmiter configantur.

Virgæ autem ferreæ, quibus clathra compacta sunt, singulæ inter se distent non amplius unciis tribus.

Sint autem inter se insertæ, ita ut loco suo demoveri non queant.

D Claudantur autem fenestræ ab interiori parte firmis valvis, sera, & clavi, quæ apud præfectam asservetur.

Ubi autem illa e latere altaris, ecclesiæve, aut alio loco, etiam superiori, est, unde moniales eos, qui in ecclesia exteriore sunt, spectare possunt, efficiat episcopus quamprimum, ut super altare, unde missæ sacrificium moniales intuentur, ad instructionum præscriptum extruatur, laterali illa, aliave, quæcumque sit, penitus obstructa:

Fenestella ad ecclesiam versus spectans, per quam moniales sacram eucharistiam sumunt, ita alte apteque struatur, ut sacerdos illam ministrando commode stet, non genua flectat. Cui fenestellæ extrinsecus valvulæ ligneæ præter illas, quæ modo sunt, apponantur, quæ parietem æquent, earumque clavis apud confessarium sit perpetuo.

Sanctissimum sacramentum ne alibi quam in altari majori asservetur, cui lampas in ecclesia interiori semper præluceat, & in exteriori, cum illius fores patebunt.

Reliquiæ sacræ in fenestella recondantur, quæ ad instructionum nostrarum præscriptum, in pariete ecclesiæ interioris exædificata, ab ea tantum parte, quæ ad exteriorem ecclesiam spectat, aperiri possit. Claudatur autem hæc fe-

ANNO CHRISTI 1576.

neſtella tribus clavibus, diverſo opere confectis, quarum una apud epiſcopum, altera apud confeſſarium, tertia apud monaſterii præfectam ſit. A

Feneſtella confeſſionum alte uncias ſexdecim, late duodecim, nec vero amplius pateat; ſepta autem ſit firmis clathris ferreis ad formæ præſcriptæ rationem, & lamina item ferrea bene ſolida parieti firmiſſime agglutinata; & foraminum, inſtar ciceris tenuium, pleno panno lineo nigro obducta: qui pannus ligneis tabellis ſic affigatur, ut non facile amoveatur.

Loca collocutionum interna, parlatoria vulgo vocata, quæ in poſterum fient, una eademque ſpatii circumſcriptione, nullo interjecto pariete contineantur, & ad formæ, qua jam pleraque exædificata ſunt, modum accommodentur, ubi id non magno incommodo fieri poterit, ut ab eiſdem auſcultatricibus omnes poſſint collocutiones exaudiri. B

Ne feneſtra laminæ ferreæ, ut primo concilio provinciali cautum eſt; unquam aperiatur, niſi perraro, & ob cauſam, quam urgentem epiſcopus judicarit.

Ne in locis ad hoſpitii uſum extructis, quæ foreſteriæ nominantur, ubi interdum ob urgentem neceſſitatem, aut cibus capitur, aut dormitur, feneſtræ ullæ, ne exiguæ quidem, inſint, quæ in monaſterium ſpectent.

Tecta hoſpitii, & aliarum cujuſvis generis domorum a monaſterii tectis, ut ſeparata penitus, ac valde disjuncta ſint, curetur omnino. C

Quibus monaſteriis de vicinorum, præſertim religioſorum, proſpectu tollendo ita caveri non poteſt, ſicut concilio provinciali primo juſſum eſt; eorum feneſtræ, ſi lumen excipi aliunde licet, obſtruantur; ſin minus, ab illa ſervitute defendatur operis ſtructura, in inſtructionibus noſtris demonſtrata, quæ in porticibus item, quas logias dicunt, ab eadem ſervitute tuendis, adhibeatur.

Horti, qui in monaſteriis monialium ample nimis patent, quotidianaque hominum opera, atque cultura opus habent, ubi fieri poteſt, in anguſtiores fines concludantur. D

Ne feneſtra in ullo cujuſvis ordinis monialium monaſterio, etiam regularium juri curæve ſubjecto, neve oſtium ullum, aliudve id genus foramen, unde aliquis extra monaſterii clauſtra proſpectus ſit, patefiat, aperiaturve ſine epiſcopi, cui monaſteriorum omnium clauſura commendata eſt, conceſſu. Nec vero id ille permittat, concedatve, niſi ubi locum diligenter inſpexerit, & ita fieri neceſſarium cenſuerit. Tuncque ad impediendum, arcendumve eum proſpectum illa ipſa cautio, ſupra mox præſcripta, adhibeatur.

Miniſtris, quibus ob neceſſariam cauſam monialium ſepta ingrediendi facultas aliquando datur, illæ ſolum moniales, quas præfecta delegerit, imperent; aliæ vero præterea nullæ quidquam illis vel jubeant, vel alloquantur. E

Moniales cum in eo loco, ubi ab aliis, qui foris ſunt, etiam a concionatore, aut a ſuperiore videri poſſunt, ſermoni, concionive interſunt, omnes facie ſint operta, & contecta velo uſque ad os deducto.

Idem præſtent, quæ cuivis etiam medico, aut ſuperiori monaſterii, ſepta ingredienti, obviam prodeunt, vel illum excipiunt, deducuntve.

Probentur ab epiſcopo medici aliquot, quos conceſſu etiam monaſterii ſuperiorum, intra illius ſepta adhiberi liceat, ſi quando præter medicum ordinarium alios etiam morbi gravitas requirit.

In unoquoque monaſterio, epiſcopi, furnorum, in quibus panis coquatur, uſum introducant, ut piſtoribus eorumque miniſtris ingreſſus in monaſterium prohibeatur omnino.

Nec vero vir quiſquam ad furnum purgandum, inflammandumve, aut ad aliud quidquam faciendum, quod a monialibus fieri, agive poteſt, introducatur.

Quod in concilio provinciali primo, de facultate ſcripta ad monialium monaſteria accedendi ſancitum eſt; id tum mares, tum feminas, quocumque etiam gradu, dignitate, genereve illuſtres, inviolate ſervare decernimus, etiamſi pater, mater, fratres, ſorores, ſint monialis quam viſitatum veniunt. Idque omnino ubique præſtari cura epiſcopi ſit.

Cauſæ neceſſariæ, ob quas intra ſepta monaſterii ingredi liçet, in hac provinciali ſynodo, ex primi concilii decreto, vel explicatæ, vel tamquam nullo modo neceſſariæ rejectæ, in extrema hujus concilii parte editæ, atque impreſſæ in ſingulis monialium monaſteriis, etiam regularium curæ ſubjectis, edicantur, & enuntientur; nec vero ab iis ullo modo, ullave ratione, ac prætextu diſcedi liceat.

Fructuum, florumve vaſa in monaſteriis ne ullo modo teneantur, eos vel fructus, vel flores vendendi cauſa.

Offulas, & alia hujus generis non modo donandi, ut primo concilio vetitum eſt, ſed etiam vendendi cauſa, a moniali aut monaſterio confici ne liceat.

Abſtineat monialis a muneribus dandis.

Eleemoſynam vero per rotam, portamve monaſterii dari vetitum ſit omnino, quoniam inde non levia pericula, vel damna potius extare compertiſſimum eſt: ſed quibus monaſteriis pro ratione facultatum eleemoſynam dare permiſſum erit ab epiſcopo aliove ſuperiore, ab illis detur pecunia, frumentumve, aut aliud ejuſmodi piis aliquibus viris, præſertim vero locorum piorum curatoribus, qui pauperibus diſtribuant alio loco, quam apud monaſteria.

Medicamenta, ſi quæ epiſcopus, aut alius ſuperior vendi, aut foras dari permiſerit, ab aromataria ſeniori ſolum dentur, & ab alia præterea nulla; nec vero privato, ſed monaſterii nomine, vendantur denturve.

Moniali ne liceat iis, qui extra clauſtra ſunt, vel medicamenta parare, præbereve, vel manum medendi cauſa admovere, vel remedia exponere, vel aliud quidquam ad rem medicam pertinens exercere.

Caminus ſiquis in privatis cellis extructus eſt, perpetuo ita obſtruatur, ut in eo ignis accendi nullo modo queat.

Cum vel feneſtra, vel oſtium, vel caminus obſtruitur, illius cardines ſic evellantur, ut non ad tempus, ſed ad perpetuitatem id actum ſit.

Idem in feneſtris, oſtiis, & caminis jam obſtructis, ſervetur.

Communis ille curationis ægrotantium locus, quem infirmariam vocant, ubi adhuc exædificatus extructuſve non eſt, quamcitiſſime poteſt conſtituatur, extruatur, ædificeturve. Extra cujus loci fines monialis ægrotans ne cubet;

at

ANNO CHRISTI 1576.

at valetudine recuperata illic ne diutius moretur deliciarum causa. A

Antiquus & probatus communium dormitionis locorum usus, ubi fieri commode potest, restituatur, & ad pristinam consuetudinem revocetur.

Intra monasterii septa nemini alii, nisi monialibus, sepulturæ locus detur, sitve.

Nec vero monialium cadavera extra septa efferantur ad sepeliendum.

Neminem cujusvis status, vel conditionis hominem, neque laicum, neque ecclesiasticum, in ullo quovis monasterio monialium hospitiis illis, quas foresterias dicunt, excipi, aut ad ea sive in urbe, sive in diœcesi diversari liceat, excepto confessario sacerdote, cui ali- B quando ob urgentem necessitatem id conceditur. In diœcesi vero, monasterii etiam visitatori, & curatoribus, procuratoribusve, ubi interdum hoc ipsum concedendum necessario episcopus censuerit.

Quod de cantu figurato, & musico quovis instrumento, & musicis item die festo ecclesiæ monialium, in exteriori ecclesia non adhibendis, concilio provinciali primo sancitum per nos est; id etiam omni alio die, & tempore illis vetitum esse decernimus.

Nec vero quidquam aliud præter missam in exteriori illarum ecclesia ab aliis canatur; cum vesperarum, & reliquarum canonicarum horarum officia ab ipsis monialibus cani pos- C sint.

In unoquoque monasterio, ubi neque locus communis vestium, neque alter est item, in quo operibus elaborandis moniales exercentur, uterque, quamprimum fieri potest, constituatur, construaturve.

Ne monialis, janitricibus exceptis, alibi quam loco operibus elaborandis constituto, acu pingat, aliudve quidquam manibus elaboret.

Laborum operumve magistra librum certum habeat, in quo quidquid ex iis laboribus lucri, emolumentive capitur, enucleate ita præscribat, ut cerni facile queat, si quid in ea re desideretur.

In operibus vel accipiendis, vel restituendis D nulla alia monialis se ingerat, nisi laborum magistra: cui secum aliquando, cum necesse erit, aliquam monialem, operis alicujus conficiendi usu peritiorem, adhibere liceat.

Illud porro, quoad ejus fieri potest, cavendum erit, ut in monasterio ne sint multiplicia, diversaque genera opera manuum, seu laboraria.

Hoc loco laborum communi, non solum ad concilii primi præscriptum lectio de vita spirituali adhibeatur, verum etiam ab omni otioso verbo abstineatur.

In loco vestiario indumenta cujusvis generis, vestesque omnes asserventur.

Nec in cellulis, aliove loco privatim, repo- E natur quidquam, custodiaturve, quod eo ipso tempore necessarium non sit.

Monialis nummos, ne modicos quidem, apud se quovis nomine ne habeat, neque de præfectæ etiam consensu, nisi officii, quod gerit, ratio aliter postulat. Alioquin ut proprietatis rea puniatur. Quam pœnam & præfecta, quæ id ullo modo, ullove prætextu permiserit, & monialis item subeat, quæ resciverit, nec præfectæ bidui spatio: aut, si hęc in culpa sit, superiori quamprimum potuerit, non denuntiarit.

Curetur omnino, ut exquisita illa, ac religiosa communis vitæ ratio, atque usus in monasterio studiose introducatur; utque spiritualis vitæ sanctæque institutionis disciplinam, ac studia moniales sectentur diligenter.

Singulis annis, ut primo concilio jussum est, impensarum, quæ in victum, aliumque monasterii usum erogatæ sunt, rationes per eos, quorum interest, a præfecta repetantur. Quantum vero & tritici, & vini, & opsonii, & aliarum rerum ad anniversarii victus sustentationem unicuique monasterio satis esse episcopus existimarit, id ipse accurate præscribat. In ea autem præscripta dispensatione, administratione-ve, si præfecta negligentem se præstiterit, ab officii sui munere suspendatur.

Æs alienum, quod quinquaginta nummum aureorum summam excedat, ne in ullo monasterio contrahatur, sine suorum curatorum permissu, concessuve, qui in magni momenti rebus episcopum consulant.

Ne sæcularibus in negotiis moniales se implicent; utque simul multis fraudibus ac detrimentis occurratur, hoc sedulo episcopus curet, ut illorum prædia locentur, idque sub hasta auctione facta; nisi aliter quandoque expedire censuerit.

Ad tuendam etiam clausuram ea cautio adhibeatur, ut neque triticum, neque aliæ fruges, neque annona in ullis monasteriis, præterquam monasterii usum & necessitatem asservetur.

Monasterii uniuscujusque curatoribus, procuratoribus, patronis, defensoribus ab episcopo certæ regulæ præscribantur: ex quibus cognoscant singulas muneris sui partes. Ii vero curatores & id generis ministri ab episcopo singulis monasteriis, curæ suæ subjectis, illos non habentibus, constituantur: ita tamen, ut ejusdem episcopi arbitratu a muneris illius cura omnes, & singuli semper amoveri queant.

Bonorum & jurium omnium ad monasterium quodcumque, etiam regularibus subjectum, pertinentium, inventarium, probabili forma conscriptum, sex mensium spatio, ad archivum episcopale ab iis, quorum interest, deferatur, ne fraus ullo modo fiat, numero monialium ab episcopo præfinito.

Quamobrem si quas etiam alienationes eorum bonorum, jusiumque fieri deinceps contigerit, de iis episcopus certior fiat.

Cum puella monasterium ingredi postulabit, ut locum, ubi profiteri cogitet, illa inspiciat; primo studiose diligenterque cognoscatur, an vere id illius propositum sit, anque illud curiositate tentet; nec propterea per monasteria plura vagari permittatur.

Puellæ cum ad cetera, tum ad professionem recipiantur, monialium suffragiis occulte latis. Idque ipsum ex concilii provincialis primi decreto, quod auctoritate literarum Pii V. pontificis in monasteriis etiam eorumdem regularium juri subjectis locum habet, in monasteriis etiam regularium juri curæque subjectis plane servetur.

Ubi religiosus iste & vetus moniales solenniter velandi mos his temporibus antiquatus est, ad pristinum usum ex veteri instituto & ritu revocetur, dummodo intra monasterium id fiat.

Ne moniali cujusvis ordinis albas, & vestes, aliave indumenta missæ sacrificii usui dicata, induere liceat.

ANNO CHRISTI 1576.

Confessarii, & capellani item sacerdotes monialium, & ministri præterea, quos illarum curæ episcopus præfecerit, quicumque sint, ne munus ullum, ne minimum quidem, nec vero esculenta, poculentave ab illis ullo nomine, neque publico, neque privato capiant, accipiantve, pœna proposita ejusdem episcopi arbitratu irroganda.

Neque præterea quidquam capiant dono, ea specie, prætextuve datum, quod res ejusmodi sint, quæ ecclesiastico usui inserviant, qualia sunt corporalia, purificatoria, indumenta clericalia, sacræ imagines, & alia id generis.

Nec vero item aliud, manuum opere elaboratum, artificioseve confectum, ab illis accipiant, ac ne laborem quidem, opusve, quod in vestibus vel purgandis, vel sarciendis, vel reficiendis ponitur.

Caveant item capellani sacerdotes, ne ab ulla moniali privatim, sed a monasterii præfecta, aut ab illa, quæ sacristiæ proposita est, munus missas celebrandi suscipiant. Cum qua præfecta, præpositave solum, nec vero cum aliis monialibus colloquantur, tum de rebus scilicet, quæ ad suum munus solummodo pertinent.

Idemque hoc de genere toto a monialibus servetur, pœna tum illis, tum capellanis proposita, episcopi arbitrio.

Quibus vero confessariis, capellanisve sacerdotibus aliquid annui stipendii ad vitæ sustentandæ usum episcopi permissu dandum videbitur; id omnino certa pecuniæ summa detur, nisi aliquando episcopus aliter concesserit, nempe loco pecuniæ vel triticum, vel vinum, vel aliquid ejusmodi dari.

Viri aliquot pii, idemque solertes ab episcopo deligantur, qui festis præsertim diebus, monialium monasteria, etiam regularium juri, curæve subjecta adeant, foriscque undique perspiciant, si quid contra quam de illis præscriptum est, fiat, agaturve, anque quisquam sit, qui facultate non impetrata cum illis colloquatur.

Si quando novum monialium monasterium construetur, hoc in primis curabitur, ut nulla fenestra, nullave specula alio, quam intus monasterii septum spectet.

Quod septum non simplici pariete, sed ipsis claustris, porticibusve claudatur.

In ejus autem septi medio viridarium magna ex parte constitui poterit.

Ad hujus formæ modum monasteria, quæ jam exædificata sunt, quoad ejus fieri poterit, accommodari, reconcinnarive, id episcopo curæ sit.

XII.

Quæ ad pia loca pertinent.

Quæcumque bona sive mobilia sive immobilia, jurave ad ecclesiam, etiam quæ sit juris-patronatus laicorum, quavis ratione pertinentia, a laicis quovis nomine administrantur; de eorum rationibus diligenter conquirendis, & inventario recte conficiendo, plane præstetur, quod primo concilio provinciali decretum, ac sancitum est de reliquiis, aliisve bonis, & juribus ecclesiasticis. Quarum rationum, & inventarii exempla tria, publici notarii testimonio munita, conscribantur, quorum unum apud eos, qui administrant, alterum apud sacerdotem, rectorem ecclesiæ, asservetur; tertium ad archivum episcopale, ubi custodiendum est, asferatur: quo cautius eorum bonorum, & jurium conservationi consultum perpetuo sit.

Præfectis, rectoribus, ministris, aut aliis, quocumque nomine nuncupatis fabricæ ecclesiarum, sodalitatum, scholarum, & hospitalium, piorumque cujusvis generis aliorum locorum curatoribus, etiam laicis, hæc, præter illa superioribus conciliis edita, de iis ipsis decreta præscribenda, & decernenda etiam censuimus.

Quicumque piorum locorum administrationem, procurationemve suscipiunt geruntve, illud in primis sæpe meminisse debent, se pauperum, pupillorum, viduarum, senum, egestate, aut ægritudine laborantium, peregrinorum, & aliorum id generis hominum, aliena ope egentium, prout propria uniuscujusque loci instituta ratio est, curam sustinere, & illam quidem tanti esse, ut, cum potissimum episcopo, tamquam communi omnium, & eorum præcipue miserabilium hominum parenti, ea sacrosanctis canonum legibus commissa sit; tum quidquid in illos, vel misericordiæ, vel beneficii, vel operæ, vel opis, vel officii confertur; quidquidve rursus damni, detrimenti; injuriæve infertur, id omne Christus dominus sæpe in evangelio demonstret, in se collatum, aut illatum esse, ac propterea se in die judicii, prout bene illis factum, aut neglectum omissumve in eorum necessitatibus sublevandi erit, retributurum. Quare primo ii valde curent, ut in omnibus suscepti muneris partibus satisfaciant; deinde videant ut nihil quidquam a curæ quam gerunt, ratione alienum ullo modo pactove admittant: tum id solicite studeant, ut quæ officia illis pro administrationis susceptæ munere debent, ea obeant, atque adeo præstent omni piæ caritatis affectu; ob oculos maxime in iis ipsis proposito semper Christo domino, cui illis, & alendis, & vestiendis cibum, potum, vestitum, aliamve curam atque operam ministrant.

Non suis, sed eorum, quorum curam susceperunt, commodis atque utilitatibus serviant. Omnibus pie consulant, nec ullam partem pro susceptæ curationis, procurationisve officio negligant.

Munus quod gerunt, sæpe sibi proponant ejusmodi esse, in quo non profanæ cujusquam administrationis negotiive, sed sanctæ spiritualisque actionis partes, atque officia & Deo gratissima caritatis opera exequantur pie, religiose & quamdiligentissime.

Cum capitula, congregationelve habent, tum initio, tum in fine sanctis precibus & orationibus, in libro officii beatissimæ Mariæ virginis, eo nomine præscriptis, utantur.

Cum vero aliquid aggrediuntur, quod ad curæ suæ rationes pertineat, initium a pia oratione faciant, ut quod inchoatur, bene salutariterque succedat.

Omni denique morum gravitate, vitæ integritate, pietatis religione & spiritualium exercitationum, episcopo probatarum, quas inter se collegiatim præstent, studiis tales se præbeant, ut eorum locorum rectam administrationem, piamque institutionem non solum conservent, sed optimis progressionibus Deo auctore adjuvent atque amplificent.

Qui locorum piorum sumptibus gratis aluntur, curanturve, aut ad literarum, aliarumve ar-

ANNO CHRISTI 1576.

artium disciplinam instituuntur, ratio postulat, pietatis studiis, atque exercitationibus eos præ ceteris deditos esse, eorumque precibus animas illorum adjuvari, a quibus illud subsidii relictum est, ad ejusmodi pii instituti sustentationem.

Quare illud eorum locorum curatores, vel præfectos, ac sacerdotes præsertim, qui in iis spiritualem curam gerunt, monemus, ut ab iis, qui ibi aluntur, si legere norint, statas de beata virgine preces horarias; si vero rudes sint, saltem institutam illam certis salutationis angelicæ calculis orandi rationem, scilicet de beata eadem virgine coronam, in singulos dies pie præstari sedulo curent.

Qui præterea eleemosynam dant, hoc illos, qui accipiunt, sæpe moneant, ut pro iis, qui bona reliquerunt, pie precentur. Id vero præstetur cum in locis piis, tum ubicumque eleemosynarum distributio fit. Hoc sane & episcopo curæ sit item.

Piorum locorum procuratores, ministrive etiam inferiores, cavendum est valde, ne diutius, quam par est, in curatione, administrationeve sibi commissa perseverantes, rerum sibi arrogent imperium. Porro si alias idonei sunt, ad alia munera eorumdem locorum gerenda eosdem transferri licebit, nisi ex illis sint, quos superioribus conciliis certo tempore quibusdam muneribus vacare jussum est. Ad hoc curetur omnino, ut gestæ procurationis, administrative muneris rationes sæpe diligenterque reddant. Quamobrem formula præscribatur, qua & diaria & codices rationum non conjectos, sed ordine recteque confectos teneant, ut inde facile ducatur omnis explicata ratio tum accepti, tum expensi.

Episcopus vero, etiam ex Tridentini concilii decreto, semel saltem in anno, a quibuscumque, hospitalium, confratriarum, & aliorum quorumcumque piorum locorum, etiam quæ mere laicalia & privata sunt, præfectis, curatoribusve rationes administrationis, curæve repetere ne omittat ullo modo.

Decreta, vel quas vocant, ordinationes, in capitulo confectas, in librum præcipuum, capitularium ordinationum nomine inscriptum, omnes ac singulæ a cancellario diligenter ordineque referantur. Quibus ordinationibus manu, quorum id muneris est, ante capitulum proxime futurum subscribatur.

Tum præterea in hoc ipso capitulo illæ ab eodem cancellario de libro ad verbum recitentur.

Codex item alius paretur, in quo præcipue notatis singulis diebus ordine exscribantur, quæ in unoquoque præfectorum, administratorumve conventu, capitulove proponuntur, aut aguntur: quæque rursus proposita, ac suffragiis permissa, rejecta sunt; ut quæ deliberata, quæve repulsa sunt facile omni tempore ex illius codicis monimentis constent.

Librum item præcipuum conficiant & habeant, in quo cum omnia singulaque annua legata, tum onera illis adjuncta ordine, distincte, enucleateque perscripta omnino sint. Cujus libri exemplum publici notarii manu, signo, auctoritateque munitum, in archivum episcopale, ubi asservetur, eodem spatio deferant. Quod sane omne deinceps singulis annis perpetuo præstent, quod ad ea legata, onerave attinet quæ iis deinceps annis fieri contigerit, aut facta locum habere.

Episcopus autem omnes administratores piorum locorum, etiam quovis nomine exemptorum, ac mere laicalium & privatorum, compellat omnibus juris remediis, ad singulorum onerum satisfactionem, iis ipsis locis incumbendo: neque ullo prætextu patiatur, eorum prædia, bonave alienari contra summorum pontificum literas & sacros canones & concilia etiam provincialia nostra, aut contra piam testatorum voluntatem, qui ea bona ad certum illum pium usum destinarunt.

Tabellam item publice propositam, quo loco in capitulum convenire solent, perpetuo habeant, in qua pro mensium ratione, proque rerum genere ex norma præscripta, ea ipsa & legata & onera breviter dilucideque notata sint.

Hospitalium locorum, ubi infantes expositi aluntur, curatores, præfective caveant, ut illos lactentes nutricibus, quas eo nomine conduxerint, plures non assignent, quam earum unaquæque lacte suo alere possit, ne ob hanc culpam plerosque illorum fame necari contingat. Quamobrem, quot ad lactandi usum nutricibus opus habent, totidem sane solicite conquirant, & conducant. Si hæc non possunt, alia omni ratione prospiciant, ut lactentium puerorum vitæ succurratur.

Cum ad pia instituta perpetuo retinenda, recteque exequenda plurimum prosit eorum monimentum ad posteritatem firmiter proditum; episcopi ea cura sit, ut cum vel in urbe, vel in diœcesi locus aliquis pius exædificatur, aut instituitur; illius origo, institutum, titulus, & alia ejusdem generis, quæ opportuna censuerit, in marmore, lapideve solido, aut in tabula ænea incisa, loco ejusdem ædificationis illustri collocata, ad perpetuitatem prodita extent, sicut in nonnullis hujus provinciæ locis aliqua hujus generis adhuc cernuntur: idque ipsum præterea in locis piis, jam exædificatis, institutisve, ubi commode potest, effici ac præstari curet.

Ubi vel fundationis jure, vel alio probato instituto hospitales ædes, locave pia aliqua ad pauperes, aut peregrinos, aut senes, certosve alios id generis homines hospitio excipiendos, alendosve extant; episcopus, cujus potissimum est curare, atque adeo efficere, ut piæ hominum voluntates ad eorum præscriptum rectam executionem habeant, videat, agatque, ut ne ab iis locis per illorum curatores, præfectos, ministrosve, ii, quorum causa illa exædificata, institutave sunt, repellantur, si illos recipi per facultates licet: ac ne rursus alii hospitio excipiantur, qui excipi non deberent; utque in ceteris etiam ab hospitalium, piorumve locorum instituto ne discedatur, neque contra fiat, quam de illorum curatione, administrationeve a testatoribus, aut ab aliis, qui illa instituerunt, præscriptum est.

Illud interdum, prout usuvenerit, ab episcopo moneantur, qui eleemosynam erogare quovis modo aut nomine debent, ut sibi in ea erogatione parochi in primis testimonium consiliumque adhibere studeant, quo melius consultum sit, ac prospectum conscientiæ suæ, cum ille pauperum & egentium notitiam magis exploratam habeat. Tum vero quibus locis ita opus esse episcopus censuerit, præsertim ubi compererit in distributionibus eleemosynarum quidquam peccatum esse, vel quia non vere pauperibus distributio fit, vel alias minus fideliter,

vel

ANNO CHRISTI 1576.

vel non ad præscriptum piæ testatorum voluntatis. Constituat etiam vel parochum, vel pios aliquos ex vicinia illa, vel parochia laicos, quorum testimonio de paupertate illorum, quibus erogandæ sunt eleemosynæ, constet, antequam ab illis, quorum id curæ est, distribuantur, vel alias id generis certas regulas, quibus caveatur ab ejusmodi erroribus, in posterum præscribat in distributione servandas ab illis locis piis, etiam quæ mere laicalia sint, ac privata, aut quavis ratione ab episcopo exempta.

In pauperum delectu non egestatis, inopiæque solum, sed morum etiam, ac vitæ probitatis ratio habeatur. Quo in genere hæc præter cetera de illis investigentur, an scilicet doctrinæ Christianæ scholas frequentent; an fidei prima rudimenta teneant, anque religiose & pie vivant.

Quæ porro eleemosynæ pauperibus, aut singulis etiam sive hominibus, sive familiis quavis ratione debentur, ne in alium cujuscumque rei usum, ac ne in ecclesiæ quidem instaurationem, ornatumve eas erogari liceat, nisi & eorum, quorum interest, consensu, & episcopi præterea concessu, eoque literis exarato.

Quæcumque item, quæ ad certos pios usus relicta ab aliis etiam, quam a piorum locorum administratoribus, persolvi, aut præstari debent, in alios etiam similes usus, ne necessitatis quidem prætextu, etiamsi testatoris heredes, quicumque sint, ei rei assentiantur; nisi episcopus, re perspecta, eam præstiterit facultatem, quæ jure permittendi ab eo dari poterit, illius permutationis causa.

Quæcumque eleemosynæ nomine indistincte per capita, familiasve distribuuntur, eæ deinceps in illos tantum, qui in iis vere pauperes sunt, conferantur: nisi ex testamento, fundationisve tabulis, aut aliunde legitime episcopo constiterit, illis etiam, paupertate non laborantibus, indistincte distribuendas esse.

Qui aliter distribuerit, ei pœna sit dupli restitutio, graviorve arbitrio episcopi.

Ut piis uniuscujusque generis distributionibus, quas in urbe, & in diœcesi, vel ex ultima voluntate, vel ex consuetudine, aliave ratione quis præstare debet, satisfactum esse, episcopo constet, prout concilio primo provinciali per nos decretum est, eam rationem is adhibeat, ubi expedire censuerit, ut quod vel ab universitatibus, vel a sodalitiis, piisve locis quibuscumque, etiam mere laicalibus, & privatis, & exemptis quovis modo, vel a quovis homine eleemosynæ nomine, aut alias pie erogandum, distribuendumque est, quidquid illud sit, adhibitis etiam duobus viris, per universitates delectis, suo, vel in diœcesi vicarii foranei judicio probatis, & parocho item in opera pietatis præscripta, erogetur & conferatur.

Parochus autem in codicem certum referat, quæ ejusmodi distributiones, quo die, & quibus adhibitis factæ sint; eorumque & testium subscriptionem adhibere curet.

Si vero vel universitas, vel quispiam se neque hac, neque alia ratione distribuisse, episcopo legitime ostenderit, ad satisfaciendum ab eodem compellatur.

Parochus, tamquam parochiæ suæ pauperum pater, sæpe paterne, diligenterque perquirat primum, an si quæ in parochialis suæ viciniæ finibus eleemosynæ sint, quæ vel a piorum locorum curatoribus, vel ab aliquo collegio, universitateve, vel ab ulla familia, vel a singulis hominibus in pauperum usum, aut sustentationem erogari quovis nomine debeant: præterea videat, an illarum erogatio fiat in eos ipsos, qui vere egentes, paupereſque sunt; anque etiam, illud, quod, qualeve eleemosynæ nomine in illos conferri debet, integre, sincereque totum conferatur, erogetur, ac distribuatur.

Si quid vero animadverterit, cui cautionem remediumve adhiberi oporteat, ad episcopum quamprimum deferat.

Nemo operta, obvolutaque præ pudore facie eleemosynam sine episcopi, aut, si in diœcesi, saltem vicarii foranei concessu, eoque scriptis exarato, quæritet. Nec vero eam facultatem cuiquam episcopus, vicariusve det, nisi illius & egestatem, & morum, vitæque rationem ante plane notam exploratamque habuerit.

Primo quoque dominico mensis, aliove die, quem episcopus statuerit, in omni ecclesia cathedrali, & parochiali, etiamsi regularis sit, ut egentium, qui præsertim præ pudore ostiatim mendicare, eleemosynamve quæritare non audent, necessitati pia fidelium liberalitate succurratur a locupletibus parochiæ incolis, ceteriſque ut antiquæ consuetudinis est, aliquid per eos colligatur, quos huic curæ episcopus præposuerit. Quæ eleemosynarum collectio, singulis etiam statis quatuor anni temporibus, quibus in hoc opere misericordiæ promptius impensiusque incumbendum est, per eosdem fiat.

Dominica vero proxime præcedenti, quo fideles, & in dando effusiores sint, & paratiores ad parochialem ecclesiam cum voluntariis oblationibus veniant, eleemosynarum collecta intra missarum solennia indicatur, sequenti verborum formula ex sanctissimi Leonis pontificis sermonibus desumpta.

In eamdem vero sententiam parochus, prout usuvenerit, uberius cum populo aget.

XIII.

Formula denuntiandi collectas eleemosynarum.

Ventura dominica dies, vel feria quarta quatuor temporum, dilectissimi, collectarum futura est.

Hortor, & moneo caritatem vestram, ut omnes ad ecclesiam parochialem cum voluntariis oblationibus eleemosynarum conveniatis; in quo opere, etsi non est omnium æqualis facultas, debet esse par pietas.

Itaque & animæ vestræ, & pauperum memores promptam exhibete largitatem, & pro possibilitate virium vestrarum spontaneas collectas vestras solicite præparate, ut, quidquid vobis de temporalibus facultatibus dempseritis, id multiplicatum in æterna retributione sumatis, in egentibus pascentes Christum, qui nobis illos tantopere commendavit, ut se in ipsis & pasci, & vestiri, & suscipi testaretur idem Christus dominus, qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Ubi mendicorum vagantium & curæ spirituali, & victui necessario ita consultum non est, ut certo scilicet quodam pio loco collecti, non mendicatim victum ipsi quæritent, sed ex misericordia ibi habeant unde se sustentent; episcopus, quod concilio provinciali secundo de

eorum-

ANNO CHRISTI 1576.

eorumdem vita, moribusque præscriptum est, in eo exequendo illam iniri rationem curet, ut certo præcipuo libro per singulos parochos illi, si qui ejusmodi intra parochiæ fines sunt, tum alii etiam alia ratione accurate ordineque describantur.

Hæc vero sedulo ab iisdem parochus observari mandet.

Quo, aut unde illi migrent.

Quod vitæ Christianæ institutum teneant.

An fidei rudimenta norint.

An diebus festis saltem missæ sacrificio interfint.

An sæpe confessi crebro, etiam per annum, aut certe saltem constituto paschæ tempore, sacram eucharistiam sumant.

Quos neque in libro descriptos, neque in pascha confessos communicasse ex eo animadverterint, quod certum chirographum non ostendant, quo se confessos, & sacram communionem sumpsisse testatum faciant, ne pro parochialis ecclesiæ suæ foribus, nec intra parochiæ fines eos mendicare parochi permittant, omnemque propterea cautionem, quantum in se est, adhibeant.

Quos doctrinæ Christianæ rudes mendicos vagantes viderint, festis diebus stata hora ad ejusdem doctrinæ scholas convenire diligenter curent, eosdemque instruant.

Ne ullæ cujusvis nominis piæ confratriæ instituantur, eriganturve, neve erectæ, aut institutæ collegii sibi habitum sumant sine sedis apostolicæ, vel episcopi auctoritate & facultate literis explicata.

Sodalitates illæ duæ, una virginum sanctæ Ursulæ, altera viduarum sanctæ Annæ nomine, in aliquot provinciæ hujus urbibus pie institutæ, ac religiosis spiritualis disciplinæ regulis conformatæ, uberrimos, adjutrice Dei gratia, fructus & populis, & familiis attulerunt, non modo ad retinendum, sed ad excitandum vehementius in femineo sexu innocentis vitæ, omnis Christianæ pietatis, & caritatis studium.

Quare unusquisque episcopus, tum in urbe, tum in opidis diœcesis suæ insignibus, sodalitatem utramque ut opportunum viderit, quam diligentissime erigi, instituive curet.

Ut odii dissidiis, atque inimicitiis occurratur, rursusque paci, cujus fideles in primis amantissimi esse debent, tot sanctissimis vinculis inter se juncti, consulatur, id præter cetera episcopi paterna solicitudine curent in sua quique urbe, & diœcesi, aliquam hominum, qui morum gravitate, spectata integritate, & auctoritate præstantiores sint, confratriam, ut in hujus provinciæ nonnullis urbibus instituta jam est, instituere: cujus officium sit, discordiæ flammas restinguere, dissidia amovere, concordiam inire; pacemque inter omnes reconciliare: aut hoc ipsum componendæ inter dissidentes pacis officium alteri confratriæ adjungant, quæ recte apteque id ipsum præstare queat.

XIV.

Quæ generatim ad has constitutiones pertinent.

His decretis, constitutionibusque in concilio provinciali quarto sancitis, ac promulgatis, quicumque vel universi, vel singuli, quorum interest, non paruerint, aut aliquid contra commiserint, admiserintve; ii mulctas & pœnas luant iis ipsis decretis sancitas, ac alias præterea ex ecclesiasticis, conciliaribusque sanctionibus, & canonum jure præscriptas: compellanturque præterea ad parendum omnibus juris remediis.

Quæcumque etiam de sacramentorum administratione, missæ sacrificii celebratione, divinorumque officiorum modo & ratione, in hac & superioribus synodis decrevimus, ea plane omnia, & singula ad metropolitanam etiam, ceteraque quascumque ecclesias ritu Ambrosiano utentes pertinere sancimus, ac declaramus; nisi si quid ejusmodi erit, quod vel per nos, vel deinceps per successores nostros archiepiscopos, nominatim, speciatimque declaretur, Ambrosianis ipsis ritibus, institutisve expresse adversari.

Si in his decretis ante alteram Mediolanensis provinciæ synodum ulla difficultas orta erit, ejus declarationem, tum vero præterea omnium, quæ eisdem decretis continentur, interpretationem, & explicationem nobis, & successoribus nostris archiepiscopis, perpetuo reservamus, salva semper sedis apostolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis in hac provinciali synodo Mediolanensi quarta per nos editis habent episcopi, eam ipsos per suos vicarios generales exequi posse volumus, nisi in iis, quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant, aut in quibus vicarii a sacris canonibus, aut a concilio Tridentino, vel a nobis expresse excluſi sint.

Ut nemini eorum, quæ in hac quarta provinciali nostra synodo a nobis decreta sunt, ignorantiam excusare liceat, edicimus, ut ex quo primum die edita in valvis metropolitanæ ecclesiæ proposita fuerint, ad duos menses, omnes se, & his decretis, & si contra fecerint, pœnis quæ eis continentur, teneri intelligant. Ab eo etiam affixionis die, eorum decretorum temporis initium sumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præstari jubemus.

Unusquisque præterea episcopus ea omnia & singula in proxima diœcesana synodo legi ac recitari jubebit; &, si ita expedire censuerit, suæ quoque cathedralis ecclesiæ valvis proponi, quo studiosius omnium animis eorum præcepta fixa inhæreant.

Singulæ etiam cathedrales, & collegiatæ, & parochiales ecclesiæ hujus provinciæ has nostras constitutiones aliquo loco collocatas perpetuo asservent.

Omnia & singula, quæ a nobis in hac quarta provinciali synodo decreta, actaque sunt, qua debemus obedientia, ac reverentia, auctoritati, ac judicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matri, & magistræ semper emendanda, & corrigenda subjicimus.

EPISCOPI, QUI HUIC SYNODO provinciali quartæ interfuerunt & subscripserunt.

Nos Carolus sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis tituli sanctæ Praxedis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani, de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum definientes subscripsimus.

Ego Antonius, Laudæ episcopus, consentiens subscripsi.

Ego

ANNO CHRISTI 1576.

Ego Dominicus, episcopus Brixiensis, consentiens subscripsi.

Ego Nicolaus, episcopus Cremonæ, consentiens subscripsi.

Ego Federicus, episcopus Bergomensis, consentiens subscripsi.

Ego F. Dominicus, episcopus Astensis, consentiens subscripsi.

Ego F. Benedictus Herba, episcopus Casalensis, consentiens subscripsi.

Ego Guarnerius episcopus Alexandrinus, consentiens subscripsi.

Ego Joannes Franciscus episcopus Vercellensis, consentiens subscripsi.

Ego Vincentius Marinus episcopus Albensis, consentiens subscripsi.

Ego Franciscus Galbianus episcopus Intimilianensis, consentiens subscripsi.

Ego Romulus episcopus Novariensis, consentiens subscripsi.

Ego Lucas Tortus protonotarius apostolicus juris utriusque doctor & vicarius generalis multum illustris & reverendissimi domini domini Cæsaris ex comitibus Gambaræ episcopi Dertonæ, ejusdemque in hoc specialis procurator ejus nomine interfui, & subscripsi omnia & singula in hac sancta synodo decreta, atque acta, edita, & publicata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Joannes Antonius Cart. archipresbyter sanctæ Juliæ procurator specialis illustris & reverendissimi domini Petri Fauni episcopi Aquensis ejus nomine interfui, & subscripsi, & omnia ac singula in hac sancta synodo acta, edita, & publicata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Benedictus Citadinus canonicus ecclesiæ majoris Mediolani procurator specialis illustris & reverendissimi domini I. Ambrosii Flisci, episcopi Savonensis, ejus nomine interfui & subscripsi, & omnia ac singula in hac sancta synodo acta, edita, & publicata, ejus, & ecclesiæ suæ nomine recipio.

INDICTIO FUTURI CONCILII QUINTI PROVINCIALIS.

ANNO CHRISTI 1576.

Carolus miseratione divina tituli sanctæ Praxedis sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, sanctaque Mediolanensis ecclesiæ archiepiscopus,

OMNIBUS & singulis reverendissimis dominis episcopis, qui hic adsunt, & synodo provinciali Mediolanensi, quacumque ratione interesse debent, omnibusque capitulis, & ecclesiarum cathedralium procuratoribus, indicimus, significamus, denuntiamus, & intimamus, proximam sequentem synodum provincialem Mediolanensem quintam Deo omnipotente auctore, & ad ejus laudem, hac eadem in urbe, hoc ipso loco, anno MDLXXIX. die septima mensis Maii proxime sequentis, qui dies erit feria quinta dominicæ secundæ post pascha resurrectionis domini nostri Jesu Christi, inchoandam & celebrandam esse. Quamobrem eos omnes, & singulos reverendissimos dominos episcopos monemus: procuratores vero ecclesiarum cathedralium invitamus, ut eo die ad synodum provincialem quintam, juvante Deo, Mediolani celebrandam, constituto, hic omnino intersint, nisi diem celebrationis ipsius synodi aliqua ex causa a nobis prorogatum fuisse nostris ad eos datis literis intellexerint. Quod si ipsorum reverendissimorum episcoporum nostrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nuntium, procuratoremve ad se excusandum, atque ad id impedimentum probandum, ad nos mittat; cui etiam facultas ab ipso detur, ea omnia, & singula, nomine suo & ecclesiæ suæ recipiendi, quæ, divina gratia auxiliante, in ipsa synodo a nobis de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum constituentur, decernenturve,

ANNO CHRISTI 1579.

CONCILIUM MEDIOLANENSE V. PROVINCIALE.

Quod Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus Mediolanensis, habuit anno a Christo nato MDLXXIX. Gregorio XIII. pontifice.

EDICTUM DE CONC. PROVINCIALI V.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolanensis ecclesiæ, universis provinciæ nostræ fidelibus salutem in Christo domino.

VINEÆ dominicæ cultura cum in omni alio pastorali solicitudinis officio eniteat, tum valde etiam in conciliis provincialibus, ad Tridentinæ sanctionis præscriptum tertio quoque anno celebrandis. Nos igitur pro archiepiscopalis officii nostri cura, quæ progressionibus suis tota ad optimam pascendi rationem spectare debet, jam in synodo provinciali quarta, quam de illius concilii sanctione anno MDLXVI. habuimus, decreto promulgato, concilium provinciale quintum denuntiavimus, atque indiximus: quod, auxiliante Dei misericordia, hoc anno, die VII. mensis Maii, de more celebraturi sumus. Ea porro indictio, & jure canonum, & decreto provinciali communita, licet tantum roboris, viriumque omnino habeat, quantum illa, quæ edicto publico fieri solet: tamen, cum in lucem typis nondum emissa sit, & tempus, atque adeo stata dies ejusdem concilii quinti tunc indicti, jam instet; id propterea, ne cuiquam quicumque sit, qui conciliis provincialibus nostris interesse quacumque ratione potest, ac debet, vel rei ignorantia

ANNO CHRISTI 1579.

rantia ad excusationem uti, vel se contemptum, neglectumve esse dicere liceat: nos universis & singulis, qui jure, aut consuetudine, aut privilegio, aut electione sua, suorumve prædecessorum, aut alia quacumque ratione ad provinciales nostras synodos convenire debent, aut possunt, hoc etiam edicto publice proposito, eamdem quintam provincialem synodum, in superiore illo provinciali concilio IV. jam indictam, significamus, denuntiamus, atque indicimus.

Quamobrem cum universos & singulos reverendissimos episcopos provinciæ nostræ, cum ceteros omnes, quicumque sunt, qui, ut supra, in concilio provinciali Mediolanensi quacumque ratione interesse debent, præter illud indictionis decretum, & literas nominatim sigillatimque eisdem reverendissimis episcopis per nos scriptas, hoc etiam archiepiscopali edicto illud monemus, ut eo ipso constituto, septimo mensis Maii proxime sequentis die, Mediolanum in basilicam nostram metropolitanam conveniant, & in concilio, quod eo ipso die, summo mane juvante domino, inchoabimus, præsentes ipsi adsint, pœnis & censuris propositis, canonum jure sancitis.

Curent porro singuli provinciales nostri episcopi, ut quod concilio altero Mediolanensi sancitum est, cum primum edictum hoc acceperint; quinta quaque feria missæ sacrum tum a singulis sacerdotibus, tum solenniter collegiatim in cathedrali & collegiatis ecclesiis, de Spiritu sancto celebretur, vel, si pro ratione officii hoc non potest, saltem commemoratio fiat; ac præterea singulis diebus dominicis & in illis & in omnibus parochialibus ecclesiis, ad implorandum in ea conciliari tractatione Spiritus sancti lumen, processio, litaniæ, ac preces habeantur. Idque peragatur, ac præstetur, quoad concilium de more absolutum & dimissum erit.

Cum autem conciliaris hæc actio, a nobis indicta, præcipuum quoddam caritatis & pietatis studium a provinciæ nostræ fidelibus postulet; illud etiam curet unusquisque provinciæ nostræ episcopus, ut singulis ante concilii diem constitutam dominicis diebus, per parochos & concionatores excitentur ejus rei causa fideles ad frequentius sanctæ orationis studium; ad idque vehementer omnes inflammentur, ut die dominico, statam concilii diem proxime antecedente, vere pœnitentes & confessi, sacram communionem sumant, hoc præcipue precantes, ut adjutrice Dei gratia, quæ ad suam & ad illorum, quorum curæ commissi sunt, salutem pertinent, pia religiosaque solicitudine in concilio agantur.

Quo religiosius autem ab iis, qui ad concilium conveniunt, in eam actionem incumbatur, ecclesiastici ordinis homines, & quos una secum ad synodum provincialem episcopi conduxerint, & quos capitula miserint, & testes synodales, & ceteri tum sacerdotes, tum clerici, quicumque venerint; ii omnes & singuli antequam in viam se dent, peccata confessi, sacerdotes missæ sacrum celebrare, clerici sanctissimam eucharistiam sumere ne omittant. In quarum rerum fidem & testimonium, hoc edictum confici, auctoritateque nostra imprimi, & sancti Ambrosii sigillo archiepiscopali nostro muneri, tum nostra etiam manu signatum, in vulgus publice proponi, eidemque a vicecancellario nostro archiepiscopali subscribi voluimus. Data Mediolani in ædibus nostris archiepiscopalibus pridie Idus Martii MDLXXIX.

ANNO CHRISTI 1579.

ORATIO CAROLI CARDINALIS

TITULI SANCTÆ PRAXEDIS,

& archiepiscopi Mediolanensis,

Habita in provinciali concilio V.

JAm ex evangelio, quod modo audistis, patres reverendissimi, optime intelligitis, apostolos a Christo domino convocatos, & ad prædicationem regni cælestis missos esse cum potestate sanandi morbos, depellendique dæmones. Sunt etiam vobis ex evangelica illa commemoratione perspectæ ejus apostolicæ legationis apostolicique officii leges, ore divinæ sapientiæ præscriptæ, rursusque cognitum studium quod summum in illis exequendis apostoli magna cum omnium admiratione præstiterunt. Cum autem hoc ipso tempore clerus populusque hic Mediolanensis vos, qui apostolorum successores estis, ex legibus Christi domini Spiritu in sacro Tridentino concilio decretis, convocatos, una mecum ad concilium provinciale quintum concelebrandum convenisse cernit; is modo illius apostolicæ convocationis & legationis, quæ evangelicis verbis commemorata est, quasi speciem quamdam ob oculos propositam intuetur. Christus enim dominus cum videret eo tempore turbas, tamquam oves sine pastore, huc atque illuc vagantes, varieque disjectas, ac multiplici morborum genere affectas, earum statum pietatis visceribus miseratus, non satis habuit, se vicos, opida, omniaque loca finitima & prædicando, & sanando peragrasse: sed in tanta hominum undique confluentium multitudine, voluit etiam alios evangelicæ prædicationis, ac morborum curationis socios adhibere. Discipulos igitur orare jussit, duodecim apostolos convocavit, eosdemque misit ad illa munera exequenda. Nunc itidem is, qui ab ecclesiæ suæ cura & custodia oculos nunquam dejicit, *Erunt*, inquit, *oculi mei ibi semper*, cum e summo cælo, tamquam ex altissima specula, provinciam nostram Mediolanensem, præsertim superiorum annorum pestilentia multis partibus vexatam, miserequeafflictam cerneret, non tam hominum interitu, quam spiritualium rerum detrimentis, atque damnis, quæ multa inde consecuta sunt, in tanta jactura illam misericordiæ oculis respexit, ac nos, evangelii sui ministros, excitavit, & ad sanctas orationes, precesque concelebrandas, & ad procuranda synodalibus episcopalibusque laboribus remedia. Adfuistis, patres sanctissimi, religiosæ orationi, quam sine intermissione, hoc sacro loco, in conspectu sacrosancti clavi Jesu Christi domini habuimus, ut Spiritus sancti lumen imploraremus, quo adjuti, provinciæ nostræ bene gerendæ rationem iniremus, spiritualiaque damna instauraremus: ob eam ipsam causam, nullus vicus, nullum opidum, nulla urbs in provincia est, quæ ad preces & ad pœnitentiæ, sacræque eucharistiæ sacramentum, & ad alia pietatis Christianæ studia, atque officia excitata non sit vehementer. Jam vero, patres, hodie, eodem domini Spiritu duce convocati, hoc loco adsumus, ut & eidem precationum officio, & aliis synodalibus actionibus operam ministeriumque nostrum præstemus. Sperandum-

3. Reg. 9.

ANNO CHRISTI 1579. Luc. 18.

dumque est, Christum dominum tum preces nostras exauditurum: dixit enim: *Si duo ex vobis consenserint super terram de omni re, quamcumque petierint, fiet illis*: tum etiam nobis in salutari hac tractatione versantibus adfuturum. *Ubi*, inquit, *fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum*. Omnis porro hæc concilii provincialis actio formam illam, ut diximus exhibet apostolicæ missionis, & legationis. Dum enim nostras, nostrarumque ecclesiarum res inter nos mutua caritate conferimus, dum de castissimo divinorum officiorum cultu disquirimus, dum de cleri, populique disciplina investigamus, dum & nostrorum, & apostolicæ visitationis in primis decretorum executionem inspicimus, dum rerum multarum collapsam pene institutionem oculos ponimus, dum de instaurationis modo consultamus, dum constitutiones alias, ad damna resarcienda recte accommodatas, Spiritu sancto auctore, conficere studemus, universa hæc via & ratio eo spectat, ut istis adjumentis, quæ a Deo existunt, mens nostra illustretur, caritas in nobis inflammetur, animarum zelus in cordibus nostris exardescat, animorum nostrorum episcopalis illa vis & ardor magis atque magis incendatur, & quasi novus quidam spiritus in nobis, qui decretorum provincialium virtute & auctoritate munimur, excitetur vehementius ad improbos omnes spiritus depellendos, ad vitiorum pestem propulsandam, ad sanandas spiritales ægritudines, ad afferendum denique populis, curæ nostræ commissis, omnem curationem. O salutares episcopalium conciliorum labores? Adest vobis Christus dominus: actionum vestrarum dux est Spiritus sanctus: vos morum magistri, vos populorum moderatores, vos sanctarum legum auctores. Sapientia vestra Christianæ disciplinæ ratio omnis instauratur: prudentia controversiæ sedantur: caritate dissidia tolluntur: studio eriguntur manus remissæ: virtute genua dissoluta roborantur, animisque vires adduntur. Quid multis? hæc conciliorum actio nos ipsos, qui doctoris officio fungimur, qui ecclesiæ medici sumus, docet, instruit, reficit, recreat, exsuscitat. Quam misera igitur superiora tempora, quibus tamdiu intermissa sunt multis partibus, peneque antiquata concilia provincialia, & synodi diœcesanæ neglectæ? Quo factum est, ut multiplex malorum quasi silva extiterit, basilicæ incultæ, ornamenta supellectilis ecclesiasticæ pene nulla, ceremoniarum ritus & usus vix cognitus, divinorum officiorum ratio pene perturbata, chori disciplina rescissa, functionum ecclesiasticarum munera contempta & spreta, stationes sacerdotales clericalesque desertæ; omnia demum disciplinæ officia abjecta, ac pene deposita; populi præterea institutio depravata, morum corruptelæ undique obortæ, festorum dierum veneratio multis peccatis violata, sacrorum locorum cultus multis partibus læsus, sacerdotalis ordinis dignitas pro nihilo habita, & cuncta denique ad eum statum deducta, ut lacrymis, luctu, commiserationeque digna essent. Vidimus nos, vidimus provinciæ nostræ faciem deformatam, nec plane a collacrymabili illo templi Hierosolymitani aspectu dissimilem: cum scilicet vastatis, & dirutis ab Antiocho rebus omnibus fortissimus dux Judas Machabæus templi illius cultum eversum, altare violatum, januas exustas, & omnia perculsa, ac prostrata aspexit; sciissisque vestimentis, cA pite cineribus aspersо, suspiriis, gemitu, luctuosissimisque vocibus, incredibilem vim lacrymarum in tantis augustissimi templi ruinis profudit. Gratias tibi agimus, optime Deus, cujus divino munere Tridentinum concilium miseris his temporibus celebratum est: unde præter alia, quæ reipublicæ Christianæ adjumenta submINistrata sunt, restitutus est tandem salutaris ille usus synodi, & diœcesanæ, & provincialis: cujus institutum auxiliante tua divina gratia ita suscepimus, ut hodierno die ex Tridentinæ sanctionis præscripto jam quinti provincialis concilii initium faciamus. Non est igitur, patres, cur nostra hac concione concilii provincialis necessarium usum, dignitatem, fructus uberrimos, explicemus. Vos ipsi intelligitis sacrosanctam œcumenici illius concilii auctoritatem, qua nobis jussum est, provinciale concilium tertio saltem quoque anno convocari: vos ipsi optime meministis, per nos de vestro consilio, & assensu, jam certam diem concilii nostri provincialis præstitutam, perpetuamque illius indictionem deinceps decreto provinciali esse communitam. Est vero cur, unde digressi sumus, ad evangelicam commemorationem redeamus, quæ tota non solum hujus nostri episcopalis congressus, conventusque rationem, sed etiam munera, & officia, quæ in eo præstare, aut certe spectare debemus, significare, & declarare videtur. Primum igitur videamus, patres, cur Christus dominus, cum singulos apostolos ad apostolicæ legationis munera instruere ac mittere posset, omnes simul eam ob causam convocavit. Qua ex re perspicuum nobis fiet, quare jam ab initio fere nascentis ecclesiæ institutum sit, episcopos provinciæ ad metropolitanum convenire, provinciales leges sancire, sancitas, ab omnibus, qui ejusdem provinciæ sunt, suscipi ac servari. Una vero præter ceteras causa est, ut qui in varias, diversasque mundi partes ad evangelii propagationem mittebantur, eorum omnium & una esset doctrina, & unum apostolicum munus, & una apostolicæ vitæ ratio. Quæ sane res docet, ejusdem provinciæ episcopos, quamvis distinctis diversisque diœcesibus præsint, eodem tamen unius provinciæ quasi vinculo devinctos, una etiam eademque disciplinæ ecclesiasticæ ratione ejusdem præscriptis legibus, ac morum regulis, fideles sibi commissos ad viam salutis dirigere debere. Id sane ostendunt, atque adeo jubent sanctissimorum patrum sanctiones, & conciliorum canones, quibus hoc de genere præter alia illud cautum est, ut ecclesiasticis institutis metropolitanæ ecclesiæ sese reliquæ provinciales diœceses conforment. Ex hac porro conjunctione, concordique solicitudine, & conjunctissimo studio maxima commoda, maximaque adjumenta proficiscuntur, non solum ad facilem ecclesiæ commissæ gubernationem, sed etiam ad omnem populorum in via domini progressionem. Hinc enim firmissimum uniuscujusque instituti præsidium, hinc rituum ecclesiasticorum, sanctarumque consuetudinum perennis conservatio, hinc disciplinæ omnis robur perpetuum, hinc rerum salutarium sanctissimum firmamentum, hinc prompta omnium paratissimaque ad obediendum voluntas, hinc præclara illa bene agendi, rectеque exequendi contentio, & religiosa æmulatio. At vero ubi contra res agitur, vix dici potest, quanta inde incommoda, quam multæ difficultates emanent. Vos conscii estis, patres,

ANNO CHRISTI 1579.

quam

ANNO CHRISTI 1579.

quam vera ſint, quæ narramus; ſed aliqua ex parte ob oculos ea proponamus. Si quis veſtrum eſt, qui in oratione frequens ſit, cæleſtium contemplationum ſtudioſus, in epiſcopali eccleſiæ ſtatione aſſiduus, epiſcopalibus item officiis, ſtudiis, & laboribus totus addictus, abſtinentiæ, ac jejunio deditus, hoſpitalis, pauperum, viduarum, pupillorum vere pater & paſtor, piorumque locorum patronus, & ſanctorum inſtitutorum ſolicitus auctor: rurſuſque ſi alius ejuſdem provinciæ epiſcopus hæc omnia vel remiſſe agit, vel negligit, vel quod gravius eſt, contra facit, vel ab alio epiſcopo diligenter acta, minus commendat, certe omnia inde incommoda accidunt non ſine graviſſimo detrimento. Sed locus hic eſt, patres, ut accendamus nos ipſos, ſi attentius rem ipſam ſpectamus. Ille, qui optimi paſtoris regulas ſibi propoſuit, prædicationis munus ad Tridentini concilii præſcriptum perpetuo exequitur. Iſte, qui dignitatis epiſcopalis amplitudinem, non labores, cenſum, non onus, vitæ otium, non perpetuam illam ſolicitudinem, multis curis implicitam, in animo ſibi conſtituit, vel raro, vel fortaſſe nunquam verbi Dei pabulum populo miniſtrat. Ille ſynodum diœceſanam anniverſariam de more celebrat: hic ne ſtatas quidem clericorum & ſacerdotum congregationes habet, nedum ſynodum convocat: ille viſitationem diœceſanam perenni ſtudio obire contendit: hic gregis ſui vultum neque agnoſcit, nec vero ut ab ovibus agnoſcatur, paterna id caritate ſtudet. Ille nihil non agit, nihil non attingit, ut morum corruptelas eripiat, ut vitia & peccata corrigat atque emendet, & quoſcumque aberrantes ad viam ſalutis revocet: hic populari opinione cum omnia metiatur, hominibus placere vult, peccata hominum diſſimulat, ſæpeque cauſam præbet, quamobrem complures a recta deflectant: at vigilantis epiſcopi ſolicitudo in eo etiam verſatur, ut eccleſiarum cultus ſplendeſcat: baſilicæ ſartæ tectæ ſint, omni apparatu inſtructæ, omni ornatu, & precioſo opere illuſtres in omnes partes eluceant: divinorum officiorum pietas floreſcat: ceremoniarum ritus excolatur: chori inſtructio omnis non modo retineatur, ſed plane augeatur: clerus ad ſacras doctrinas erudiatur, in clericalis vitæ officiis contineatur: ſanctiſſimis legibus, edictis, inſtitutionibus devinctus, non modo a flagitiis alienus, ſed ab omni ſuſpicione integer puruſque conſervetur. Quam diſſimilis vero remiſſi, negligentiſque paſtoris, ac ſibi indulgentis, ratio ac forma ſit, vos ipſi videtis. Nulla in ejus clero fere diſciplina, nulla populi inſtitutio, nulla eccleſiarum inſtauratio; omnia denique, quæ undique præclara epiſcopali cura ſplendeſcere deberent, in ſitu, & ſqualore prope jacent. His tam diverſis ſtudiis, patres, tantum abeſt, ut qui accenſo ſtudio ad optima quæque ferebatur, ejus induſtria, & ſolicitudo vehementius inflammetur, ut aliquando pene reſtinguatur; ſicque ſancta illa æmulatio, quæ tantopere nobis epiſcopis expetenda eſt, & valet plurimum ad omnem diſciplinæ propagationem, nulla ſit. Accedit etiam aliud incommodum, idque maximum, quod perſpecta hac diſſimili paſtorum cura, populi epiſcopi vigilantis diœceſi ſubjecti, in obediendo contumaciores, & difficiliores fiunt, paſtori & patri ſuo detrahunt: ejus benefacta ſæpe iniquius inſectantur, monita non audiunt: &, ut eſt hominum genus proclive ad quærendas excuſationes in peccatis, alterius remiſſione, & nimia indulgentia abuntur ad contumaciæ ſuæ, & culpæ omnis patrocinium. Tanta igitur damna, ac detrimenta rei Chriſtianæ importari perſpicimus ex illo diſſimili ſpiritu, quem in paſtoribus unum, uno caritatis vinculo conjunctum, unoque ſolicitudinis ſtudio incitatum, Chriſtus dominus eſſe voluit. Ad hoc nos epiſcopos is inſtruit, cum apoſtolis in unum convocatis, legationem prædicationis evangelicæ, & ægritudinum curationem hodierno evangelio committit, & certas eis univerſis regulas apoſtolici illius muneris præſcribit. Quamobrem perſuaſum jam habeamus, reverendiſſimi patres, non mediocrem utilitatem hujus provincialis concilii quinti tractatione nos provinciæ noſtræ, Deo in primis juvante, allaturos eſſe, ſi certam rationem exploratamque viam plane jam nunc tandem inierimus, ut conjunctiſſimis animis concordiſſima voluntate, pari ſtudio, æquali zelo, tamquam uno paſtorali epiſcopalique ſpiritu omnes in eam perpetuam curam incumbamus, ut præſcriptas & nobis, & clero, & populo, provinciæque noſtræ leges, inſtituta, diſciplinamque omnem exequamur. At tu, domine Deus omnipotens, qui juſſiſti, ſeniores ſeptuaginta de populo a Moyſe convocari ad oſtium tabernaculi fœderis, illiſque eodem loco commorantibus adeſſe, atque unum eumdemque ſpiritum largiri dignatus es: quique apoſtolis tuis in uno loco congregatis Spiritum ſanctum tuum miſiſti, eorum mentes illuminaſti, corda uſque adeo accendiſti: ut incredibili ardore inflammati, cum ſe divinæ prædicationis legatos agnoſcerent, uno ardentiſſimo ſtudio, iiſdem apoſtolicæ diſciplinæ inſtitutis, toto terrarum orbe, illa legatione tam admirabiliter perfuncti ſint, nobis hodie, nomine tuo in unum convocatis, adeſto quæſumus: mentes noſtras divini tui luminis ſplendore illuſtra: bonitate fove, ſapientia rege, moderare, atque effice ut nos uno conſilio, iiſdem vigilantiæ officiis, iiſdem monitis, iiſdem exemplis, legationis noſtræ etiam munera atque officia exequamur, & ita ſalutariter exequamur, ut tandem nos, & fideles provinciæ noſtræ, unum in te effecti, ſempiterna illa gloria in te uno Deo perfruamur. Amen.

ANNO CHRISTI 1579.

IN NOMINE

SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS,

PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI.

Nos Carolus Borromæus ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus Mediolani, ad Dei omnipotentis, beatæque Mariæ ſemper virginis, ac ſancti Ambroſii confeſſoris, patroni noſtri, laudem, hac pro Chriſtianæ morum diſciplinæ conformatione, qua clerum populumque fidei noſtræ concreditum prælucere totis in Chriſto viſceribus expetimus, de conſilio & aſſenſu reverendiſſimorum dominorum coepiſcoporum noſtrorum in concilio provinciali Mediolanenſi quinto decernimus, ſtatuimus, ac ſancimus.

ANNO CHRISTI 1579.

CONSTITUTIONUM

PARS PRIMA.

I.

Quæ ad fidei tuendæ ſtudium pertinent.

QUoniam in iis, quæ & ad fidem, & ad pietatem tuendam attinent, omni vigilantiſſima curâ ſummaque diligentia paſtoribus maxime elaborandum eſt: nos veterem ſanctorum patrum ſacrorumque conciliorum conſuetudinem, & auctoritatem in primis œcumenicæ ſynodi Tridentinæ ſecuti, de iis ipſis multa ſuperioribus noſtris conciliis provincialibus conſtituimus. Sed in eo genere cum nullum tantum ſtudium, quantum certe maximum requiritur adhiberi poſſit, illis ſuperiorum conciliorum decretis adjungenda hæc etiam cenſuimus.

Nemini, etiam regulari, ne in ſui quidem ordinis eccleſia, concionari permittat epiſcopus, antequam ſibi, ſuoque vicario, ille, quicumque concionaturus eſt, fidei profeſſionem ad ſanctionis pontificiæ, quam Pius IV. edidit, præſcriptam formam præſtiterit. Ubi vero ſemel præſtiterit, non opus erit iterum ob eam cauſam eidem epiſcopo præſtare: ſed ſatis ſit profeſſionis, ei ſemel illo nomine præſtitæ, teſtimonium ſcriptum atque obſignatum afferre & exhibere.

Id omne de confeſſariis ſacerdotibus ſancimus & decernimus.

Hoc ipſum de medicis, & chirurgis item cautum ſit, qui niſi trium menſium ſpatio apud epiſcopum, aut ejus vicarium, ex illius pontificiæ formulæ præſcripta ratione fidem profiteantur, medendi arte ab eodem epiſcopo interdicantur, quoad eam profeſſionem præſtiterint.

At vero in poſterum quiſquam medicus, vel phyſicus vel chirurgus medicinam exercere ne aggrediatur, niſi præſtita primum, ut ſupra, fidei profeſſione.

Advocati præterea, & procuratores in cauſis ſanctæ inquiſitionis ſuſcipiendis agendiſve, nullum ante aditum locumve habeant quam fidei profeſſionem epiſcopo præſtiterint.

Qui eccleſiam parochialem, aliudve beneficium, curam animarum habens, aut canonicatum, aut dignitatem in eccleſia cathedrali quovis modo obtinuit, niſi is tempore, & loco ſanctione Tridentina præſtituto, fidei profeſſionem præſtiterit; ne ei epiſcopus beneficii eccleſiaſtici fructus, quos ex eodem Tridentino decreto ſuos non fecit, aliquo pacto remittat, neque ab eodem exigi patiatur, ſed ſi quos exegerit, illum reſtituere cogat.

Hujus provinciæ principes & magiſtratus pro fidei catholicæ tuendæ officio, proque pietatis ſuæ ſtudio ſperandum eſt, id nunquam permiſſuros eſſe, ut in has regiones, eorum ditioni ſubjectas, ne ad diverſandum quidem itineris gratia, milites a catholicæ Romanæ eccleſiæ fide diſſidentes, veniant; cum certum atque plane exploratum ſit, nulla alia re Deum gravius offendi, nullaque ad vehementiorem iram, quam hæreſeon labe provocari; nihilque rurſus ad provinciarum, regnorumque interitum majores vires habere, quam teterrimam illam peſtem. Verum ſi quando acciderit, quod Deus prohibeat, in eam curam toto animo, omnique ſtudii paſtoralis contentione epiſcopus incumbat, atque adeo elaboret omni ope, ut ne ejus morbi contagione oves, Chriſti ſanguine redemptæ, ſuæque fidei commiſſæ, ullo modo inficiantur.

ANNO CHRISTI 1579.

Itaque ad diœceſis ſuæ loca, ubi peſtiferos illos homines diverſari contigerit, ſe in primis ipſe conferat; populum fidelem etiam atque etiam diligenter moneat, ut ne eorum mores uſquam attendat; ne verbis mentem, aureſve adhibeat; ne cum eiſdem ullo modo verſetur; ne carnis licentiam, & liberam & falſam vivendi ſecuritatem, exemplo illorum conſectetur; ſed in orthodoxa fide, & caritate Chriſti domini cum timore & tremore perſeverans, in ſanctæ Romanæ catholicæ eccleſiæ unitate, & obedientiæ ſtudio, in catholicæque pietatis officiis ſeſe contineat. Parochis vero leges præterea præſcribat, quas in tanto diſcrimine omnino ſequantur.

Atque in iis quidem hæ ſint;

Ne eos mortuos ſacris locis in ſepulturam tradant.

Ut animadvertant præterea, ſi fieri poteſt, non modo ſingulis horis, ſed ſingulis etiam momentis, quid ab illis agatur, quid cogitetur, quid ſtruatur in iis quæ ad fidem pertinent, longe proſpiciant ſatanæ inſidias, & conatum omnem, quantum in ſe eſt, ſedulo reprimant.

Ut videant, ne quidquam vel minimum, unde labes aliqua exiſtere poſſit, ſenſim latius dimanet. Quamobrem de quotidiano hujus rei ſtatu epiſcopum certiorem faciant quam diligentiſſime.

Nec vero, ea omni diligentia contentus epiſcopus, deſiſtat alia ſubſidia ad tuendum gregem comparare.

Proinde cum alios religioſos, prudenteſque viros ad rem omnem inquirendam mittat; tum acres etiam, pioſque concionatores ad cauſam communem adjuvandam.

A magiſtratibus etiam, & principibus, in re quæ non religioni ſolum, ſed univerſo provinciæ ſtatui periculum certiſſimum afferre poteſt, omnem opem, atque auxilium imploret, ut expedire cenſuerit.

Excommunicationis vero pœnam, præter alias, quæ ſummorum pontificum canonumve ſanctionibus expreſſæ ſunt, ipſo facto ſubeundam proponat, atque edicat iis, qui iſtiuſmodi impiis hominibus cibos vetitos vendiderint, aliove modo ſubminiſtraverint, quibus diebus minime liceat illis veſci. Agat vero contra illos, qui non paruerint, ad juris, edictique promulgati præſcriptum. Omnem denique aliam rationem, quæ potiſſima ſibi videbitur, opportune ineat ad eam peſtem propulſandam. Et vero id, quod caput eſt, in tanto ſalutis periculo aſſiduis precibus, omnique ſupplicatione ad Deum confugiat, ut gregem, ſibi in curam traditum, ab omni hæreſeon fœditate integrum, inviolatumque cuſtodiat, & conſervet perpetuo.

De Judæis concilio provinciali primo multa cavimus, quibus hæc addenda ſtatuimus, quo diligentius etiam pernicioſæ eorum conſuetudini, atque divini cultus offenſionibus occurratur.

Quod olim ſummorum pontificum conſtitutionibus, & præſertim Pauli IV. & Pii V. qui ejuſdem Pauli ſanctionem literis XIII. Kalendas Maii MDLXVI. editis renovavit, & auxit, ſancitum fuit de vita, & habitatione Judæorum, cum ad Chriſtianorum hominum fidei in-

ANNO CHRISTI 1579.

integritatem, & morum puritatem tuendam valde pertineat; episcopus, in cujus diœcesi illi vel habitant, vel aliquando diversantur, singulis annis stata die eam constitutionem Pii V. qua etiam illa, quæ ab eodem Paulo IV. jam antea edita erat, continetur, promulget: curetque omni diligentia, ut in primis tum ex earum constitutionum, tum etiam ex concilii Lateranensis præscripto in civitate, opido, pago locove ubi Judæi habitant, si complures synagogas habent, seu domos ad synagogæ officium jam adhibent, tollantur omnino; cessentque omnes, una tantum excepta, quæ tamen ab ecclesiis fidelium distet.

At vero novas construere, constituereve, aut penitus dirutas reficere ne patiatur: nec rursus veteres altius extolli, aut amplificari, aut magnificentius aliquo modo exædificari. Agat etiam cum principibus, si opus erit, ut, quemadmodum olim a nobis decreto provinciali, & eisdem pontificiis constitutionibus cavetur, sublatis impedimentis, vere tandem Judæi omnes in uno & eodem loco urbis locive, ac si ille capax non erit, in duobus, aut tribus, qui inter se continentes sint, & a Christianorum habitationibus sejuncti ad præscriptum illarum constitutionum habitent; domicilium vero non solum proximum, sed ne in conspectu quidem ecclesiæ, oratoriive, quo populus convenire soleat, constituere, habitareve ullo modo patiatur. Ut mares, & feminæ signum semper patens ferant, quo in urbibus, municipiis, locisve omnibus, atque adeo in itinere dignoscantur ad earum constitutionum præscriptum.

Qua de re quidquam a nemine concedi, permittive ullo quovis etiam dispensationis nomine posse illis sanctionibus cautum est.

Ne dominicis, vel aliis festis diebus, quos colì, & sanctificari, præcepti consuetudinisve est, Judæi opus quidquam servile, mundanumve publice per se ipsos, seu alios faciant.

Nec vero fidelis quisquam in eorum synagogis ullo modo, ut eo primo concilio vetitum est, sed neque ullo usquam loco eorumdem ceremoniis ritibusve intersit.

De Judæis nuper baptizatis, in concilio provinciali primo aliqua constituimus, quibus hæc de illis ipsis, & de aliis etiam neophytis adjungenda decernimus.

Episcopus igitur, in cujus diœcesi Judæi habitant, cum fieri possit ut Deo volente eorum multi e tenebris ad fidei lumen accedant, illud aliqua ratione curet, ut certa domus, locusve pius, si commode potest, eo potissimum nomine constituatur, ubi illi nuper baptizati, neophytive alantur, ad vitæque Christianæ usum instituantur. At vero si id fieri nullo modo potest; eos, si quos in urbe, diœcesique habuerit, certæ alterius loci pii congregationi in curam tradat, aut aliquem certum sacerdotem; spectata probitate virum, spiritualisque vitæ studiosum, deligat, qui illorum vitam instituat ac moderetur.

Quo in genere, ejus, qui ab ipso episcopo delectus, eorum curæ quovis modo præerit, studio hæc ratio, quemadmodum infra, ineatur.

Ut non solum diebus festis, ut alio concilio cautum est, sed in feriis etiam singulis, missæ sacrificio intersint; & conciones præterea, sacras lectiones, supplicationes, officiaque divina, vesperas præsertim festis diebus obeant: caritatisque Christianæ opera præstent, ægrorum publicas hospitales domos præcipue visitando.

Ut singulis diebus bis, mane & vesperi, certo brevi temporis spatio sancte orent.

Ut cum signum salutationis angelicæ ter in die datur, genua flectant, & attente precentur.

Ut stationes, ecclesiasve indulgentiarum frequentent.

Ut octavo quoque die peccata confiteantur, decimoquinto quoque die rursus confessi, sacram communionem sumant.

Ut, quo die sumunt, in sancta oratione, sanctisque exercitationibus, & caritatis operibus illum totum consumant.

Ut feria sexta, & sabbato, qui per ætatem, & valetudinem possunt, jejunent.

Ut sacra anni tempora, utpote adventus, quadragesima, aliæque statæ anniversariæ celebritates, cum appropinquant, ad eorum, earumve mysteria instruantur, quo sanctioris vitæ disciplina, & operibus, Christiana pietate dignis, sacrorum eorum temporum dierumve cursum religiosius conficiant. Abstineant a lautioris, & delicatioris vitæ usu, longeque diligentius ab improborum hominum consuetudine.

Aliquam quoque cautionem adhibere curet episcopus, ut hi homines, cum matrimonium ineunt, non inter se contrahant, sed cum iis, qui a Christianis antiquam perpetuamque originem ducunt.

Non inter se item multam consuetudinem habeant, ut pontificia sanctione cavetur. Ne ulla in re Mosaicæ legis ritus retineant aut sectentur.

Hoc in genere si episcopus negligens erit, sciat se in concilio provinciali, re omni diligenter perquisita, rationem redditurum ex eadem pontificia constitutione; quæ quotannis semel, ubi aliquis neophytorum numerus est, in ecclesia cathedrali, collegiatisque de more promulgetur certo die, quem idem episcopus præstituerit.

Quibus provinciæ locis vagum & fallax Cingarorum genus adhuc versatur, & nondum ex decreto concilii provincialis primi, magistratus opera, atque officio a provinciæ finibus arcentur, hæc diligentia adhibeatur.

Primo episcopus, in cujus diœcesi eos morari; aut vagari contigerit, diligenter inquirat, an, ut Christianos decet, in omni vita se gerant, anque sanctæ ecclesiæ institutis & præceptis pareant.

Rursus an quidquam contra agant, quod schismaticorum morem usumque præ se ferat.

An quadragesimæ tempore, jejuniique diebus carne & cibis vetitis vescantur, an novis ritibus utantur. Quod si contra ecclesiæ instituta ritusque ab illis aliquid agi, geri, fierive compertum erit, quodque præsertim ejusmodi sit, quamobrem hæresis nomine suspecti esse possint, in eos episcopus graviter agat, animadvertat, etiam pro culpæ ratione ad sacrorum canonum pontificiarumque sanctionum præscriptum.

Si vero eos ullo alio modo publice offendere cognitum erit, ab ecclesia divinorum officiorum tempore ejici jubeat, quoad emendatæ vitæ explorata testimonia & exempla viderit.

Quam summum in hæresis crimine profligando studium, & cura quam longe omnium diligentissima episcopi esse debeat, cum aliorum multorum pontificum sanctiones jubent, tum vero

ANNO CHRISTI 1579.

& Innocentii III. reſcriptum, & Martini V. conſtitutio, jam pridem edita, oſtendunt. Quibus conſtitutionibus tum in virtute obedientiæ diſtricte præcipitur, ut quæ eo de genere in illis ſancita ſunt, ad ea efficaciter exequenda, epiſcopi per diœceſes ſuas diligenter invigilent, ſi canonicam velint effugere ultionem; tum etiam deponi jubetur ab epiſcopali officio, ſi quis eorum ſuper expurgando de ſua diœceſi hæreticæ pravitatis fermento negligens fuerit, vel remiſſus. Proinde in ea perenni ſolicitudine, perpetuaque vigilia epiſcopus verſari in primis debet, ut non modo peſtilentiſſimus ille hæreſis morbus nuſquam in gregem ſibi commiſſum irrepat; ſed omnis plane ſuſpicio ab eo quamlongiſſime abſit. Si vero fortaſſe, quod pro ſua pietate, & miſericordia Chriſtus dominus avertat, irrepſerit; in eo maxime elaboret omni ope, ut quam celerrime depellatur; quique ea labe infecti erunt, vel ſuſpecti, cum illis agatur ad canonum ſanctionumque pontificiarum præſcriptum.

Idem præterea una cum inquiſitore congregationem, quæ certo numero conſtet theologorum & juriſperitorum hominum inſtituat, qui ad cauſarum ſanctæ inquiſitionis conſultationem adhibeantur.

Ea porro congregatio, ut opus erit, convocetur; ſemelque in ſingulos menſes, atque adeo crebrius, cum occaſio tulerit.

Nec vero quidquam aliud in ea agatur geraturve, niſi quod ad ejuſdem ſanctæ inquiſitionis officium pertinet.

Et quoniam ſæpe contingit, cauſarum inquiſitionis acta, proceſſuſve, de quibus deliberandum eſt, iis patefieri, explicari, atque communicari oportere, quorum conſilio, vel damnationis, vel abſolutionis ſententia ferenda eſt, quo & accuſatorum, denuntiantium, teſtiumque periculis efficacius occurratur: & in iis ipſis inquiſitionis actis, cauſiſque cautius agatur; id propterea omnibus ſinguliſque conſultoribus, & ceteris item, qui in ea congregatione adſcribentur, admittenturve, epiſcopus, ut Bonifacii VIII. conſtitutione cautum eſt, ſecretum, reticentiamve indicat.

Atque ipſi porro ſtatim certa præſcripta formula jurati, eidem epiſcopo ſancte ſpondeant, ſe neque verbis, neque literis, nec nutu, neque alia cujuſcumque generis ſignificatione, ullove modo cuiquam patefacturos, aut evulgaturos eſſe, congregationis, in quam admittuntur, adſcribunturve, arcana, nec vero alia quæcumque ſint, quæ ullis inquiſitionis, vel cauſis, vel hominibus, vel ipſi congregationi officiove præjudicium afferre aliquo modo poſſint.

Pœnam vero excommunicationis latæ ſententiæ proponat, atque edicat etiam in congregatione ipſa ex ea Bonifacii conſtitutione in omnes & ſingulos, qui contra indictum ſecretum, aut jusjurandum quidquam patefecerint ſine licentia ejuſdem epiſcopi.

At præterea notarii ſancti officii hoc jurent, quod nec cauſarum acta, nec teſtium nomina, neque teſtificationes, aliudve quidquam ejus generis patefacient, aut evulgabunt, antea quam judex patefecerit, evulgaritve, aut evulgari juſſerit.

De ſententiis itidem eorum, qui conſultores abhibentur, conſultationibus, deliberationibus, actionibuſque congregationis hujus, id ipſum præſtabunt omnino; ac de ſuo officio in omnibus fideliter exercendo. Si quis eorum quid-

A quam contra ullo pacto fecerit, excommunicationem latæ ſententiæ ipſe ſubeat; ac præterea aliis pœnis pro modo culpæ arbitrio epiſcopi plectatur.

Cuſtodes etiam carceris, priuſquam ſuum exerceant officium, jusjurandum ad præſcriptam formam in concilio Viennenſi præſtent; idemque etiam alii miniſtri ad id officium exequendum neceſſarii.

Ne inquiſitionis cauſarum acta breviter ſummatimque deſcripta, quæ ſummaria proceſſuum dicunt, nec vero actorum relationes, nec facti narratio, neque alia quæcumque tam juris, quam facti itidem explicatio, inſtructiove cujuſvis generis, ad eas cauſas pertinens,
B nec denique ullæ ſcripturæ ejuſmodi, quæ vel pro reo, vel contra eum conficientur, ullo unquam modo in poſterum typis edantur, imprimanturve: ſed quæcumque acta ſint, quæ eas cauſas attingant, manu ſcripta iis ſolum, vel judicibus, vel conſultoribus, aliiſve miniſtris dentur, quibus dari oportet.

In cauſis fidei epiſcopus, judexve, cum advocatus, procuratorve reo dandus eſt, eum det, qui probus ſit, de legalitate non ſuſpectus, & procurator quidem utriuſque juris peritus, uterque vero fidei zelator, quique hæreſis nomine nunquam neque ſuſpectus, neque accuſatus, neque ea infamia notatus fuerit: id vero, niſi plane oſtenderit, ſe ex judicis ſententia innoC centem eſſe, & ab omnis hæreſis labe, ſuſpicioneve purum atque integrum.

Patrocinii autem in iis cauſis ſuſcipiendi facultas cum datur, literis exarata detur; nec vero aliter quiſquam ſuſcipiat.

Cui porro datur, is, antea quam patrocinium ſuſcipiat, juret ſe bene ac fideliter defenſurum, legitimiſque defenſionibus uſurum eſſe, nec dilationibus captioſis, cavillationibuſque cauſam prorogaturum.

Ubi vero patrocinium ſuſceperit, ſciat ſuas partes eſſe admonere reum, ut veritatem confiteatur, pœnitentiamque petat pro culpa, ſi quam habet, ejuſque reſponſionem curiæ notificare intimareve.

D Meminerit vero advocatus, & procurator itidem, nullum unquam patrocinium neque hæreticis, nec ſuſpectis, neque credentibus, neque fautoribus præſtandum eſſe, ne prout Innocentii tertii ſancto eſt ab officio ſuſpenſus, perpetuæ infamiæ ſubjaceat.

Itaque ubi primum ex cauſarum actis, aliave ulla ratione animadverterit, reum, qui delatus eſt, hæreticum eſſe, aut eo nomine ſuſpectum, id cum ipſi reo, judicique denuntiet, tum ſtatim illius defenſionem deſerat.

Nec vero, ſi quid erit, quod ad ſanctum officium pertinens, in ejuſdem cauſa reticeri oportet, cuiquam patefaciat, quod eidem officio præjudicium ferat.

E Librorum prohibitorum indicem, juſſu Tridentini concilii confectum, jam pridem promulgatum, omnes ſingulique apud ſe habere curent, ſive theologi, ſive juriſconſulti, ſive medici, ſive aliarum literarum profeſſores, diſciplinarumque ſtudioſi, & alii item, quicumque librorum numeroſam ſupellectilem poſſident. Si quis vero eorum, qualis qualis ſit, cum non habuerit, tantum abſit ut excuſationi legitimæ locus relinquatur, quod neſcierit illos id generis eſſe, ut contra eum pro librorum, quos vetitos retinuerit, ratione ſeverius agatur ad præſcriptum regulæ ejuſdem concilii.

Ut

ANNO CHRISTI 1579.

Ut fraudi occurratur, quæ plerumque in opere impreſſorio fit, ea præter ceteras cautio adhibeatur, ut liber, ubi primum impreſſus eſt, per recognitionis præfectos ante conferatur, quam venalis officinis taberniſve librariis proponatur. Qui liber ita accurate collatus, auctoris ſubſcriptione ſignatus, non recognitoribus, ut alio concilio decretum eſt; ſed quo rectius cuſtodiatur, epiſcopo tradatur: qui eumdem certo loco in archivo aſſervari perpetuo jubeat.

Ne literas grandiuſculas, quas initio vel librorum, vel capitum imprimi moris eſt, aliquam obſcœnæ turpiſque imaginis ſpeciem exprimentes, ad librorum impreſſionem adhibeant, qui artem impreſſoriam quovis modo faciunt: cum ejuſmodi ſint, quæ hominum mentes aliquando fœde turpiterque afficiant, & bonos itidem offendant, ut obſcœne ſcripta.

Ad libros vero, qui de rebus eccleſiaſticis aut ſpiritualibus conſcripti ſunt, imprimendos, ne characteribus grandioribus utantur, in quibus expreſſa appareat alicujus rei profanæ, nedum turpis, obſcœnæve ſpecies.

Libellorum famoſorum grave facinus, unde alia præterea peccata, & ſcelera, & mala exoriuntur, ut quantum in nobis eſt, e provincia noſtra profligetur, ſtatuimus, ſancimuſque eos, quicumque ſint, qui illos ſcripſerint, ediderint, divulgarint, excommunicationis latæ ſententiæ pœnam ſtatim ſubire. Si clericus vero ſit, qui tale crimen admiſerit, beneficiorum etiam, ſi quæ habet, amiſſione mulctetur, præter alias pœnas, eo de genere canonum legibus ſancitas. A qua excommunicationis pœna nemo quiſquam, hujus criminis reus, abſolvi poſſit, niſi fama & honore, cui injurioſe detractum eſt, reſtituto pro arbitratu epiſcopi.

Id vero ipſum quanto difficilius eſt præſtare, tanto diligentius, ſtudioſiuſque pro ſuæ quiſque conſcientiæ religione ab eo flagitio ſcelereque cavere debet.

Epiſcopi cura ſit, tum pueros, adoleſcentesve, tum doctores, ac magiſtros prohibere uſu eorum librorum, quos ex decreto concilii III. provincialis, quoniam obſcœna contineant, aut bonis moribus repugnent, aut ad impietatem inducant, certo indice nos complectemur.

II.

Quæ ad prædicationem verbi Dei, & doctrinam Chriſtianam pertinent.

Epiſcopus ſi vere legitimeque aliquando impeditus, in cathedrali eccleſia prædicationis munus per ſe ipſe præſtare non poteſt, ut certe concilii Tridentini ſanctione, decretiſque provincialibus debet, id per alios, qui idonei ſint, ex eorum decretorum præſcripto præſtet, impenſis ſcilicet ſuis, niſi immemorabilis conſuetudinis eſt, eas ipſas impenſas ab aliis illo prædicationis nomine fieri.

ſſ. 5. c. 2. ſeſſ. 24. c. de ref.

Epiſcopi ſolum ſit abrogatis quibuſcumque contrariis conſuetudinibus & privilegiis, & in eccleſia cathedrali, & in aliis, non modo juriſdictioni ſuæ ſubjectis, ſed etiam in exemptis, quæ curatæ ſunt, concionatorem libere deligere, atque conſtituere.

Idemque ad eum ſpectet in regularium etiam eccleſiis, ubi, pro majore commoditate, conſuetudinis moriſque eſt, populi, univerſitatiſve; aut pii loci, ſcholæ, aut contratriæ, etiam laicalis, ſumptibus, vel eleemoſynis collectis, vel legato pio, aliave hujuſmodi ratione quotannis certo ſtato tempore permiſſu epiſcopi concionem haberi.

Nec vero illius deligendi, conſtituendive jus ulla ratione competat, neque ipſis regularibus, etiam per turnum, neque univerſitati, neque magiſtratui, neque loci pii adminiſtratoribus, contratriæ, ſcholæve, etiam laicali, nec alii cuiquam laico, etiamſi ei eleemoſyna, alimentave e publico, aut e confratria, aliove modo, ut ſupra, ſuppeditentur, ſubminiſtrenturve. Quæ ut nihilo minus ſubminiſtrentur, atque adeo perſolvantur ab iis qui ſolent, aut alia quacumque ratione debent, omni appellatione poſtpoſita, epiſcopus cogat, ut concilio provinciali quarto cautum eſt.

Nemini autem concionandi facultatem concedat epiſcopus, niſi præter alia, vel examine, vel ratione pro arbitrio ſuo illius ſcientiam, & peritiam in eo munere probarit.

Magna in verbo Dei vis ineſt ad commovendos animos, ſi qui audiunt, ita ſe inſtituunt, atque adeo parant, ut utiliter audiant. Parochi igitur ſæpe moneant, ac doceant, quo ſcilicet modo fideles ſalutares utilitates, ſpiritualiaque emolumenta, & fructus uberrimos e ſacra concione capiant.

Doceant igitur hæc in primis:

Ut cum quis ad verbi Dei concionem accedit, non concionem profanam, ſed ſacram, religioſam, ſanctæ diſciplinæ inſtitutis excultam, atque caritatis ſtudio elaboratam, ſe auditurum putet, proindeque perſuadeat, ſe a Deo, qui concionatoris ore tunc ſane loquitur, ſalutaribus præceptis, conſiliiſque erudiri ad optime agendum.

Ut in eccleſiam ingreſſus, hæc a Deo precetur, primum ſibi peccata remitti: tum etiam ſibi aperiri aures cordis, ut audiat, oculoſque mentis, ut videat, atque adeo ad inſtituendæ vitæ rationem & uſum accommodet, quæ concionator enuntiarit.

Ut firma fixaque animi deliberatione ſtatuat, ſe velle perficere, atque exequi, quæcumque in ea concione ſibi dicta putavit.

Ut quæ e concione audierit, ne plane ad alium quemquam, ſed ad ſe ipſum omnino referat.

Ut animo non varie diſtracto, ſed collecto, atque attentiſſimo, concionatorem audiat, tamquam cum qui Dei verba, non ſua pronuntiet.

Ut neque eloquentiam, neque actionem, artemve concionantis ſpectet, aut admiretur, ejuſque ſermone, tamquam carmine muſico, inquit propheta, quod ſuavi, dulcique ſono canitur, tantum oblectetur, ita ut verba audiat, & non faciat ea: ſed totus in eo ſit, ut divini verbi ſpiritum hauriat; quo incenſus, quæ audierit, ſtudioſe efficiat atque exequatur. Ez. ech. 33.

Ut Dei verba, quæ e concionantis ore exeunt, non ſolum aurium ſenſu, ſed diligentia, menteque ita religioſe percipiat, ut animi voluntatem, ardentemque affectum ſimul accendat ad omne ſancte agendi officium.

Ut concione abſoluta, ſi modo ibi moraturus non ſit, quoad miſſæ ſolennis ſacrificium peragatur, ne tamen ſtatim de eccleſia abeat, ſed in oratione paululum conſiſtat; tum verbi Dei, quod audierit, præcipua capita, quæ præſertim ſibi conveniant, tacita cogitatione

ANNO CHRISTI 1579.

secum repetat; rationemque certam concipiat atque ineat, qua res tam salutares recte exequi possit.

Ut de templo a concione, orationeque egressus ne de concionante intemperanter loquatur, ne temere judicet. Ne rursus ad inanes confabulationes, profanaque colloquia se conferat; ut ne effluet, quod & audiendo, & meditando caste sancteque concepit.

Imo vero amicis obviam factus, cum illis salutaria instituta, quæ concionator explicavit, studiose & opportune communicet.

Domum reversus, familiam item sæpe commonefaciat, quæ de sanctæ vitæ institutione ab eo accepit.

Ad salutem cum omnibus fidelibus admodum necessarium sit, Christianæ fidei rudimenta scire; tum certe hujus in primis provinciæ populis; qui hæreticis finitimi, nisi in fidei fundamentis firmi fuerint ac stabiles, summopere verendum esset, ne forte ab eis in aliquam impietatis, ac nefariæ doctrinæ fraudem, facilius adducerentur. Quamobrem nos multam hactenus diligentiam adhibuimus, ut omnes ac singuli Christi fideles in fidei Christianæ rudimentorum institutione erudirentur: sed cum parum nos hucusque profeciſſe tanta in re cognoverimus; negotii, periculique magnitudine adducti, hæc præterea decernimus,

Primo omnibus, singulisque animarum curatoribus, & ceteris confessariis, sive secularibus, sive regularibus, in virtute sanctæ obedientiæ id præcipimus, ut faciant, antequam confessiones audiant, orationem dominicam, angelicam salutationem, symbolum fidei, & decem præcepta Dei, quæ decalogo continentur, ut pœnitentes recitent, ac ipsis audientibus referant.

Quarum rerum si quos ignaros, rudesque offenderint, hanc eorum spiritualem socordiam acriter reprehendant, ostendantque quam gravis esse debeat illorum conscientiæ ignoratio rerum, quæ ad salutem tantopere necessariæ sunt. Cum autem eos absolvunt, præter alias pœnitentias, & actiones satisfactorias, id etiam imponant, ut quatuor hæc saltem potissima doctrinæ Christianæ capita in posterum accurate ediscant, certo illis pro arbitratu suo præfinito congruo tempore, quod tamen ob necessariam aliquam causam semel, aut ad summum iterum prorogari liceat. Eo autem temporis spatio confecto si eadem adhuc illos ignorare viderint, tunc ne illorum confessionem audiant, nisi consilio & assensu aut vicarii foranei, si diœcesani sunt, aut illorum, quos huic curæ in civitate episcopus præfecerit, si in civitate vivunt. Si quibus vero semel ira admissis ad sacramentum pœnitentiæ, eos postea in rudi hac crassaque ignorantia persistere compertum erit, de iis ad episcopum ipsum referatur, antequam amplius admittantur; qui illorum saluti diligentius & efficacius consulat, ut viderit in domino expedire.

Quo facilius porro pernicioſæ hujus ignorationis incommodo occurratur, neque aliqua fideles excusatione suam negligentiam prætexant, illud eisdem animarum curatoribus mandamus, in die festo, vel intra missarum solemnia, vel in vesperis, aut paulo ante, si frequentior tunc fidelium multitudo præsens in ecclesia aderit, clara voce, ac disertis distinctisque verbis, quæ ab omnibus exaudiantur, modo unum, modo alterum, aliquando plura ex iis præcipuis doctrinæ Christianæ capitibus, prout opportunius sibi videbitur, recitent, simulque universos, qui aderunt, hortentur, ut eadem verba, quibus ipsi præibunt, illi simul referant.

Et vero, quo populus doctrinæ Christianæ præceptis, atque institutis in dies instructior fiat; iidem parochi illo tempore nunc unam, nunc alteram eorumdem quatuor illius doctrinæ capitum partem studiose explicent. Qua in re catechismi Romani, aliorumque probatorum auctorum, qui in hoc genere pie, diligenterque versati sunt, doctrinam potissimum sequantur.

Nec vero propterea, quę nunc decernimus, quidquam detractum, derogatumve sit, quo minus tum qui pro captu suo apti sunt majori eruditioni, aut pro ratione status sui explicatius, & plenius universam doctrinam Christianam discere debent, præstent quod debent; tum parochi, aliique ad quos illam docere spectat, cumulare præstent quęcumque in hoc genere olim decretum est ab illis præstari debere, & reliquas præterea omnes sui muneris partes.

Porro confessarii gravissimam pœnitentiam imponant, itemque concionatores divinam ultionem denuntient, & patribus familias, & dominis, qui nulla, aut saltem parva diligentia adhibita, omnem rationem non ineant, ut sui liberi ac famuli Christianam doctrinam addiscant; neque eis, quos in famulatu habent, tantum diebus saltem festis vacui temporis concedunt, quo in ecclesias, aliave loca pia, ubi ea doctrina traditur, ad illam percipiendam convenire possint.

Ludi magistri quo commodius præstent quod ex concilio Lateranensi in synodo nostra provinciali tertia eis ad pueros in doctrina pietateque Christiana recte instituendos præscriptum est decernimus tum hanc ipsam decreti partem, tum conscriptum de eadem doctrina libellum cum libris rudimentorum grammaticę conjungi, eisdemque agglutinari.

Nec vero id generis libros, quos episcopus intra suę diœcesis fines in frequentiori puerorum usu esse animadverterit, taleſque notarit ac declaraverit, decreveritve, deinceps sine eo doctrinę Christianę libello imprimi, vendi, in usumve puerorum adhiberi liceat. Quo autem exploratiores vitę, disciplinęque Christianę mores magistrorum, præceptorumve sint, eam episcopus cautionem adhibeat, ut, cum illos moribus probat, hujus probationis facultas, literis exarata, ne diutius cuiquam eorum suffragetur, quam per annum, vel biennium trienniumve ad summum. Quo tempore confecto, cum episcopum adierint, qui illam proroget, confirmetve; tunc maxime is de illorum moribus, vita, ac etiam de docendi, instituendique rationibus item diligenter perquirat: sique eos nec præstare quę debeat, vel in re aliqua offendere animadverterit; facultatem ne proroget, neve confirmet, antequam illorum vel negligentiam, vel aliam culpam, emendatam cernat.

Si quę profana magistri aliquando exponent, omnia ad rectam disciplinam, egregiamque morum indolem præclaris interpretationibus traducere studeant; quod facile assequentur, si quid perpetuo in suis explicationibus interponent, quod ad institutionem Christianę pietatis studiis dignam, pertineat.

Quotidianas ludi exercitationes, ac studia inchoent, & concludant item pia aliqua oratione, & prece, quę antequam absolvatur, pueri

ANNO CHRISTI 1579.

ri e ludo ſine urgenti cauſa ne miſſi fiant.

Proinde in gymnaſio, loco decenti, & perſpicuo tabella alicujus ſacræ imaginis appendatur, ad quam diebus ſingulis diſcipuli ſtatas preces faciant.

III.

Quæ ad dies feſtos, & ſacra tempora pertinent.

Ne quis diebus dominicis feſtiſque ex urbe, opido, aliove loco, cum iter facturus eſt, ante diſcedat, quam miſſæ ſacrificio interfuerit, niſi ad eum locum proficiſcatur, ubi in tempore intereſſe poſſit.

Eccleſiaſtici vero homines, quicumque ſint, & ii præſertim qui divinorum officiorum celebritatibus in choro adeſſe debent, videant, atque adeo caveant, ne ſacris illis diebus, quos in Dei laudibus, religioſiſque pietatis officiis, & in eccleſia potiſſimum a clero conſumi oportet, iter niſi ob urgentem cauſam ſuſcipiant: ut hoc eorum exemplo excitati fideles, ſacris illis diebus a divinis officiis opere itinerario non avocentur.

Kalendas Maii, qui dies ſanctorum apoſtolorum Philippi, & Jacobi ſolemnitati conſecratus eſt, eum pravum uſum paſſim in provincia noſtra retineri ad nos perlatum eſt, ut inciſæ arbores frondeſcentes per urbes, opida, vicos, & pagos in plateis, ac triviis ludibundo ſpectaculo erigantur.

Id porro grave, atque ejuſmodi eſſe animadvertimus, unde peſtiferum quoddam ſeminarium exiſtit non paucorum malorum, cum quidam homines illius ridiculæ actionis cupiditate, atque voluptate prolapſi, miſſæ ſacrificio adeſſe eo die feſto pernicioſe negligant; tum arbores alienas, ſæpeque in prædiis eccleſiaſticis conſitas, furtim per vim atque injuriam præcidant.

Hinc illa manant, convitia ſcilicet, rixæ, contentiones, injuriæ, odia, inimicitiæ, & aliquando cædes. Accedit præterea tum vulgi clamor, bellicorum inſtrumentorum vehemens ſtrepitus, quo divina officia, ſacræve conciones valde perturbantur, & comeſſationes deinde, & compotationes fiunt, quibuſcum ebrietates, obſcœne dicta, inhoneſtæ actiones, pernicioſæ ad omnia opera carnis illecebræ, & alia plurima mala perpetuo conjuncta ſunt, non ſine nominis Chriſtiani injuria. Nos igitur, & ſacrorum canonum jure, & ſacroſanctis ſanctionibus, & concilii in primis Tridentini decretis, quibus corruptelas a pietatis Chriſtianæ uſu, & a dierum feſtorum præſertim cultu alienas, omni paſtoralis vigilantiæ officio tolli juſſum eſt, & noſtræ etiam curæ, officiique munere adducti, tantæ, tamque publicæ offenſioni occurrendum cenſuimus.

Quare epiſcopus tum pœnis, quovis jure ſancitis, in eos animadvertat, qui in ea occaſione diem illum feſtum vel opere ſervili, vel alia actione, illius rationi, ſanctitatique aliena, violarint; tum præterea expoſitis graviſſimis peccatis, & commonſtratis detrimentis ac damnis, quæ plurima inde animæ, corporique eveniunt, fideles, ſibi in curam traditos, a re illa pernicioſa, quæ tamquam Gentilitiæ ſuperſtitionis ſpeciem quamdam exhibet, omni epiſcopali cohortatione & officio revocare ſtudeat ad omnes partes religioſi cultus, quo eorum apoſtolorum dies feſtus illis Kalendis coli, ſanctificarique debet. Ac proinde quidem abjectis illis ludibundis ſpectaculis, quæ turbulenta illa præciſarum arborum erectione, voluptuario quodam, profanoque clamore, ac multiplici ſtrepitu agebantur, fideles pietatis opera diligentius amplexi, eum diem feſtum de eccleſiæ more celebrent hymnis, canticis, ſupplicationibus, proceſſionibus, aliiſque ſancte agendi officiis. Arborum præterea loco, excitati imitatione ſancti illius apoſtoli Philippi, qui pro Dei gloria cruci affixus eſt, ſacroſanctam arborem crucis, in qua auctor humanæ redemptionis pependit Chriſtus dominus, tanto religioſius locis conſpicuis publice erigant, quanto inutilius olim profanas eas arbores frondeſcentes erexerint.

Atque in omni re hac efficienda, atque exequenda epiſcopus, ſi quando uſui erit, magiſtratuum etiam laicorum auxilium, opemque implorabit, prout expedire cenſuerit.

Sicut in anniverſariis ſolemnitatum ſanctioribus celebritatibus feſtivas canimus laudes, ſolemniuſque eccleſiaſtica celebrantes officia, modulamur organis: precioſiorique veſtium apparatu induimur; ita diligenter nos domus Dei decorem, & locum habitationis gloriæ ejus, curare debemus, ut quo ſpiritalis lætitiæ noſtræ manifeſtiora ſigna demus, divinorum beneficiorum, quæ iis potiſſimum ſolemnitatibus recolimus, memoria excitati, templa etiam ornatiora quam aliis diebus appareant, tum ad auguſtiorem cultum, tum ad fidelium conſolationem.

Itaque die natali domini, & reliquis quatuor deinceps feſtis diebus, in epiphania, paſcha reſurrectionis, in aſcenſione, tribus pentecoſtes diebus, in ſolemnitate corporis domini, feſtoque die ſancti patroni eccleſiarum cathedralium, collegiatarum, parochialium, præſertim inſignium, curet præfectus uniuſcujuſque eccleſiæ pro locorum ratione, proque facultatibus, ut januæ, quemadmodum veteris inſtituti eſt, uſuque Romano comprobati, & a beato Hieronymo laudati, frondibus etiam ornentur, prout tempora tulerint, tum parietes interiores, atque intercolumnia, periſtromatis, aulæis, tapetibus, ſacratumque imaginum tabulis exornata ſint. Quo in apparatu, ornatuque ſacræ imagines etiam in ipſis foribus adhibeantur. Inſignia vero, & alia profana abſint.

Quos dies feſtos epiſcopus in urbe, diœceſique ſua coli, ſanctificarique edixerit, ac præceperit, ii ab univerſis cujuſcumque ordinis regularibus, quavis ratione exemptis, colantur, ſanctificentur, atque obſerventur.

Dierum autem feſtorum, quos in ea urbe, aut diœceſi coli conſuetudinis eſt, ille tabellam conficiendam curet, quam, certo ſacriſtiæ loco affixam, jiidem etiam regulares habeant.

Jejunia præterea, quæ certis præcipuis locis, ubi monaſteria illi habent, a reliquo clero, populoque univerſo obſervari moris conſuetudiniſve eſt, curet epiſcopus ut ipſi itidem, ſicut ceteri omnes, rite rectèque colant, celebrent, atque obſervent.

Grave eſt, nec propterea ferendum, ut quibus diebus ſancta eccleſia ad jejunium animos fidelium, ad omneque pietatis officium excitare & accendere ſtudet, in iis maxime ſæculi homines operibus ſatanicis operam navent.

Quare corruptelam illam, quam in nonnullis provinciæ hujus urbibus, locisque inſignibus,

ANNO CHRISTI 1579.

bus, depravato usu adhuc retineri accepimus, ut primis illis sacri quadragesimalis temporis diebus larvatorum hominum effictæ simulacra incendantur, inanes nuptiæ fingantur, concursationes nocturnæ, tumultusque fiant, radicitus evellere cum maxime cupiamus, hoc decreto vetitum interdictumque sit, ut ne quid tale in posterum, neque quidquam aliud ejus generis religioso illo tempore usquam fiat, agatur, committaturve; nec vero agi, fieri, admittive permittatur, pœna iis omnibus & singulis, qui contra fecerint, interdicti proposita, quam eo ipso subeant. Parochus vero, in cujus parochiæ finibus id criminis, etiamsi a pueris solum, qui tamen doli capaces sint, committi solet, primo in eam curam ipse incumbat omni studio, ut ne offensiones hæ, peccataque id generis fiant. Deinde vero si occurrere nullo modo poterit, rem omnem in tempore, si in urbe est, ad episcopum, si in diœcesi, ad vicarium foraneum deferat, quo vel aliis rationibus, vel graviori pœna ejusdem episcopi arbitrio, iis morum erroribus consultum ac provisum sit omnino.

Omnis sacrorum temporum celebritas, cum ab episcopo singularem solicitudinem, tum a populo observantiam cultumque ei solennitati debitum plane deposcit.

Atque in iis quidem unum est, quod pie, religiose, sancteque coli a fidelibus maxime oportet, totum quadragesimale tempus, virtutum Christianarum disciplinæ, atque exercitationibus dicatum; est enim plenum sacris mysteriis, quodque non sine mysterio magnam illam paschæ resurrectionis domini celebritatem, qua una omnium solennitatum dignitas, inquit Leo pontifex, consecrata est, proxime præcedit. Fuit porro jejunium quadragesimale a Christo domino dedicatum, & ab apostolicis usque temporibus in universa ecclesia Dei religiose observatum perpetuo: atque ita quidem, ut qui in quadragesima, quemadmodum olim canone Toletano cautum fuit, neglexerit, contempserit ve quadragesimalis abstinentiæ, jejuniive disciplinam, prohibitisque cibis illam violarit, is non solum reus censeretur resurrectionis dominicæ, sed etiam alienus fieret ab ejusdem diei communione, ac præterea toto illo anno carnium esu abstineret. Quare, ut tempus hoc sacrum tamque religiosum, in quo colendo, sancteque observando, veterum pietas mirifice admodum eluxit, a provinciæ nostræ fidelibus, majoris observantiæ studio, abstinentia, jejuniis, eleemosynarum largitionibus, oratione, continentia, carnis maceratione, omnique salutaris pœnitentiæ disciplina colatur; hæc ut infra sancimus atque edicimus, præter ea quæ superioribus conciliis sancita & constituta sunt.

Serm. 10, de quadragesima.

Concil. Tolet. VIII. c. 9.

Quæ omnia & singula episcopus curet, ac efficiat, ut vulgari sermone reddita, quotannis die dominico, quadragesimæ initium proxime antecedenti, populo in omni sua diœcesi, proponantur, edicantur, ac promulgentur: ita tamen, ut iis ipsis ab illo pro arbitratu suo addi liceat.

Omnis igitur, quem urgens necessitas, vel imbecilla ætas a quadragesimali lege non eximit, quocumque etiam gradu, ordine, potestate, dignitateve præditus sit, carne, ceteriisque omnibus, quæ, ut concilio provinciali primo cautum est, a carne originem trahunt, utpote ovis, lacte, caseo, butyro, & aliis id generis, toto quadragesimæ tempore, abstineat, iis exceptis, quos ob justas causas episcopus, aut illi, quibus eam curam ipse delegarit, facultate, ut infra, eaque scripta speciatim excusarint.

Omnis præterea quicumque sit, qui jejunii lege adstrictus est, singulis quadragesimæ diebus, dominicis exceptis, jejunium servet: alioqui enim peccato mortali alligatum se esse nosse debet.

Nec cibi vetiti, ad ægrotantium, imbecilliumque hominum usum passim venales publice exponantur, sed certis tantum constitutis locis.

Ne tabernarum valvis omnino patentibus, sed magna parte clausis, vendi liceat.

Ne in foro, aut in via publice unquam exponantur, ne a rusticis quidem, aliisve cujusvis generis hominibus.

Neque passim item ab omnibus vendi fas sit, sed ab iis solum, quibus facultatem, literis exaratam, episcopus permiserit.

Nec vero omne carnis genus ab iis vendi liceat, sed vitulinum, aliudve, quod usui sit ægrotantium corpori.

Neque omnibus vendatur licet, sed iis solum, qui scriptam ab episcopo facultatem habuerint. Quæ facultas, etiam nullo tempore præfinito data, tunc plane extincta sit, cum primum causa, ob quam data est, cessarit. At vero si decem dierum spatio diuturnior causa erit, iterum ea facultas impetretur: alioqui rescissa sit. Idem deinceps decimo saltem quoque die fiat, quamdiu opus erit.

Nec vero sine ea scripta facultate, ac sigillatim nominatimque data, caupones, tabernarii, & alii, qui cœnacularium faciunt, eos vetitos in quadragesima cibos vendant, venalesve exponant, etiam hospitibus, peregrinis, viatoribusve, quales sint. Nec vero eos mensæ apponant.

Nec præterea illos, alio loco coctos, condimentisve apparatos, non modo in caupona, taberna, hospitiove suo, aut loco, curæ subjecto, comedere cuiquam permittant, sed ne aliunde quidem apportari, nedum in mensa apponi patiantur.

Quicumque vero contra sanctionis hujus capita quidquam contra fecerit, is pœnis, mulctisve, in locorum piorum usum erogandis, & censuris, aliisque canonum jure, pontificiis constitutionibus, omnique alio modo contra quadragesimæ violatores, sancitis pœnis, vel aliis, quas pro personæ ratione, & culpæ, contumaciæve gravitate episcopus arbitratu suo irrogandas censuerit, afficiatur.

Sacro præterea quadragesimæ, & aliorum jejuniorum tempore, quæ religiose olim a Christianis hominibus præstita esse, & sanctissimi pontifices, & gravissimi ecclesiæ patres, & canonum decreta ostendunt, ut ea, pro gloria Christi domini, proque studio salutis animarum, in quo quisque, adjutrice Dei gratia, omni sanctarum actionum, spiritualium exercitationum, & salutarium operum contentione, ut maxime potest, elaborare debet, a fidelibus provinciæ nostræ præstentur. dominum omnipotentem suppliciter exoramus, & illos omnes vehementissime cohortamur ac monemus.

Atque ea quidem, hæc sunt, & quæ exequenda suum quisque populum parochus, & concionatores item, ut occasio tulerit, omni

ver-

ANNO CHRISTI 1579.

verborum vi ſanctiſſima, omnique ſuaſione accendant.

Primo iis quadrageſimalibus, aliiſve jejunii, pœnitentiæ, & publicæ ſupplicationis diebus, fideles ſe vitæ diſciplina ſeveriori adſtringant: ſanctiſque inſtitutis, & moribus, ſacro illi tempori convenientibus, ſe, ſuoſque qui patresfamilias ſunt, quam rectiſſime in omnes partes conforment.

Precioſas veſtes non induant, ſed amictum, ſi non humilem & demiſſum omnino, at cum pœnitentiæ, jejuniique tempore congruentem.

Simultatem, odium, inimicitias, rixas deponant, pacem cum omnibus concilient.

Carnis vim, & impetum, non modo religioſa abſtinentiæ, jejuniique lege, ſed cilicio, & verberationis diſciplina coerceant, & humi aliquando cubent, ut a piis etiam laicis factum eſſe memoriæ proditum eſt.

Cum autem id olim obſervatum ſit, ut per totam quadrageſimam ab uxore fideles abſtinerent, ad Eliberitani canonis præſcriptum; meminerint, qui matrimonio juncti ſunt, ſtudendum ſibi, ut eo ſacro tempore, mutuo conſenſu, diebus ſaltem dominicis abſtineant, ut hoc de genere ſanctiſſimi pontificis Nicolai primi extat reſcriptum.

Omni tempore a jocis Chriſtianum hominem abſtinere convenit, ac quadrageſimæ, ac jejunii tempore tanto diligentius, quanto frequentius ſtudioſiuſque orationi, abſtinentiæ, omnique pœnitentiæ generi incumbendum eſt. A jocis igitur, a verborum ſcurrilitate, a colloquio inani, otioſo, longeque cautius a noxio & criminoſo ſe continere ſacro pœnitentiæ tempore ſtudeat, ut pontificio, apoſtolicoque illo reſcripto cavetur.

A venationibus item, ut eodem reſcripto continetur, abſtineat idem eo ipſo quadrageſimali tempore, quo neque carne veſci, neque adeo carnalia conſectari licet.

Ciborum quadrageſimalium ſuavitates ac delicias ne exquirat; nec multiplici epularum apparatu menſam exſtruat, ſed frugalem parſimoniam adhibeat.

Convivia autem in quadrageſima non condicat, nec vero apparet, ne dominicis quidem diebus, ut idem Nicolaus pontifex reſcribit.

In orationis ſtudio frequentior ſit: dolenter peccata, & ſua, & aliena lugeat: pro quibus Dei miſericordiam omni pietatis, pœnitentiæque officio imploret.

Eleemoſynas, cum per facultates poteſt, uberiores pauperibus, egentibuſque in ſuſtentationem conferat; in aliaque pietatis officia, atque opera liberali caritate eroget.

Oblationes offerat largiores.

Frequentius ad eccleſiam conveniat; pſalmis, hymnis, canticis ſpiritualibus, precumque divinis officiis, omni attentione, & religioſa meditatione aſſiſtat.

Miſſæ ſacrificio quotidie interſit, alia omni negotiatione poſthabita.

Divinis colloquiis, ſacriſque concionibus præſens adſit.

Moneatur, ut vitæ ſanctitati ita incumbat, ut ſingulis dominicis ſaltem diebus confeſſus, ſacram euchariſtiam ſumat, ſi ſingulis diebus non poteſt; id quod olim in conſuetudine uſque fuiſſe ex ejuſdem Nicolai pontificis reſcripto liquido conſtat.

Ægroti, cum per invaletudinem corporis jejunare non poſſint, quodam intimo animi dolore gemituque, ut ſanctus Auguſtinus monet, cibum capiant, pro eo quod aliis jejunantibus ipſi abſtinere non poſſint.

Caveant autem, quod alio provinciali concilio ex ejuſdem ſancti Auguſtini ſententia cautum eſt, ne alios ſuo exemplo ad violandum jejunium provocent.

Nihil non aggrediuntur, atque omni actu ſemper agunt hoſtes fidei catholicæ, ut impietatum ſuarum virus diſſeminent; venenataſque ſuas voces in omnium aures infundant. Eccleſiæ igitur paſtoribus omni quo maximo poſſunt ſtudio elaborandum eſt, ut cum omni tempore ac diligenter, tum in quadrageſima, verbi Dei prædicatione, tamquam pabulo vitæ, fideles nutriantur, atque confirmentur.

Quamobrem quod multis hujus provinciæ locis, & aliis bene inſtitutis civitatibus antiqui, religioſique inſtituti eſt, ut eo quadrageſimali tempore, quo frequentiſſimi fideles ad prædicationem conveniant, nullæ neque tabernæ, neque officinæ patentes uſquam ſint, dum concio ſacra habetur, id quod ſanctiſſimæ conſuetudinis eſt, ut perpetuo retineatur, omni officio epiſcopi omnino efficiant: ubi vero hoc ipſum vel intermiſſum, vel in more poſitum non eſt, ut ad uſum inducatur, atque adeo reſtituatur itidem curabunt epiſcopi.

Parochi hebdomada, quadrageſimæ initium proxime præcedente, populum, curæ ſuæ commiſſum, ad ſe convocent: tum hæc cum illo graviter, ſoliciteque agant, prout antiqui, religioſique inſtituti & conſuetudinis in eccleſia ſancta fuit.

Ut canonica auctoritate reconcilient, ſi quos in eo diſſidentes ſcierint, diſſenſionum ſemina extirpare ſtudentes.

Concubinarios homines ab illa peccandi libidine, ut maxime poſſunt, revocent: proinde ſanctiones epiſcopales, eo de genere hominum editas, cum de ſcripto legant, tum communi ſermone planius explicent.

Singulos denique a Chriſtiana vivendi via aberrantes, ad ſemitam juſtitiæ & ſalutis ſtudioſe perducant.

De humilitate, patientia, caſtitate, benignitate, miſericordia, eleemoſynis, pœnitentia, ceteriſque Chriſtianæ religionis virtutibus omnes accurate commonefaciant, ut Cabilonenſis concilii canone pie utiliterque cautum eſt.

Rurſus vitia, & crimina, pro quibus homines, ſicut ejuſdem concilii verbis expreſſum eſt, cum diabolo deputantur, deteſtanda, fugienda, atque adeo abjicienda omnino illa quidem curent, atque in iis, quæ ab apoſtolo commemorantur, fornicatio ſcilicet, immunditia, luxuria, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, diſſenſiones, ſectæ, invidiæ, ebrietates, comeſſationes.

IV.

De votis.

Si quando ob calamitatem imminentem, aliamve cauſam, a populo, vel ab univerſitate, vel a vicinia parochiali votum Deo fieri deliberandum eſt, ut, de hoc genere toto

quam

ANNO CHRISTI 1579.

quam rectiſſime ſtatuatur, parochus epiſcopum, ad quem præſertim in gravi, quæ ad ſpirituales res pertinent, deliberatione, confugiendum patres cenſuerunt, etiam per literas, ubi opus eſt, conſulat: de cujus ſententia formula voti rite concipiatur. Si vero aliquando temporis anguſtia non patiatur, id quod in peſtilentia evenire aliquando ſolet, ut ille conſuli non poſſit, cum populo agat, ut votum nuncupetur: at ſane quæ ſpeciatim ad illius recte exequendi modum pertinere poſſunt, eæ rationes omnes in ipſa voti nuncupatione, epiſcopi ſententiæ, judicioque relinquantur; quo ſanctius religioſiuſque voti nuncupati ratio omnis ad executionis uſum perducatur. Caveat item parochus, rectorve eccleſiæ, ut univerſitatis conſenſu, atque omni alia opportuna, neceſſariaque ratione votum nuncupetur, ut firmum, ratumque ſit, ac proinde ab univerſis, quorum intereſt, pie obſervetur atque præſtetur,

Quo præterea, & ardentiori pietatis ſtudio ad illud nuncupandum, & vehementiori ſolicitudine ad idem rite exequendum populus incendatur; hoc præterea parochus curet, ut in voti nuncupatione ſtatæ tum præparationes, tum etiam ceremoniæ adhibeantur omni externæ pietatis, ſanctique cultus ratione, & ſignificatione, in eum qui ſequitur modum:

Primo igitur, ut illius univerſitatis adulti omnes, quo die votum fiet, antegreſſa peccatorum confeſſione, ſacram communionem ſumant, curet idem parochus omni cohortatione.

Pridie etiam dici, quo votum nuncupabitur, ſub veſperum campanarum ſono ſignum detur: quo populus excitatus, ad eccleſiam frequens conveniat, ubi poſtridie illud publice, ſanctèque nuncupet.

Videat vero, ut in eccleſia parochiali, primariave, ad altare majus nuncupetur.

Ubi populus convenerit, proceſſio voti cauſa de more agatur.

Miſſarum ſolennia, proceſſione peracta, a parocho rectoreve eccleſiæ eo nomine celebrentur.

In qua miſſæ celebratione de voto concio habeatur, ac de ejus cauſis, tum exponantur rationes, quibus ſanctiſſime devincti, qui voverint, votum quam diligentiſſime præſtare debent,

Huic actioni omnes parochialis viciniæ, aut opidi locive ſacerdotes, & clerici interſint. Parochus autem, aliuſve ſacerdos, qui miſſarum ſolennia eo nomine celebrat, cum offertorii tempus eſt, ab iis, qui univerſitatis nomine delecti erunt, voti formulam in conſpectu Dei de ſcripto ſibi rite diſtincteque pronuntiari mandet. Quod illi genibus flexis ſupplices præſtent. Deinde cum celebrans ipſe corpus, & ſanguinem domini in miſſa ſumpſerit; tum qui præparati acceſſerint, eiſdem ſacram communionem miniſtrabit.

Voti nuncupati inſtrumentum, notarii manu confectum, auctoritateque munitum, ad epiſcopum menſis ſaltem ſpatio afferatur, ut in archivo epiſcopali aſſervetur perpetuo. Cujus inſtrumenti etiam exemplum, ejuſdem notarii teſtificatione fideque roboratum, in eccleſia illius populi, univerſitatiſve, quæ vovit, ut diligentiſſime poteſt, cuſtodiatur ad perpetuitatem,

Utque voti, cujus executio in perpetuum præſtanda ſit, monimentum in conſpectu omnium extet; idem curet, in tabella lapidea votum, votique cauſam, & conditiones incidi, eamdemque loco eccleſiæ conſpicuo, atque illuſtri collocari, atque parieti agglutinari.

Ubi autem, cum votum nuncupatur, præſcripta ratio, ac ceremoniæ, ob peſtem, aliamve cauſam neceſſariam præſtari non poſſunt, tunc omnino eas præſtari curet parochus, ubi primum poterunt.

Hanc omnem rationem, tum celebriores etiam ritus, ceremoniaſque adhiberi epiſcopus curet, ſi civitatis ipſius populus votum nuncupare deliberarit.

De oratione ante operis inchoationem.

Non decet Chriſtianum hominem, opus aliquod ante ſuſcipere aggredive, quam Dei auxilium religioſis precibus imploret. Dixit enim dominus; *Sine me nihil poteſtis facere.* Joan. 15.

Parochus igitur, cujus eſt populum ad optima quæque inſtituta erudire, concionator item illum, prout uſuvenerit, cohortetur, ac moneat, ut neque publice, neque privatim quidquam aggrediatur, niſi primo ſanctis precibus Deo adhibitis.

Neque cibum ſumat, antequam ſtata prece benedicat. Poſt cibum item, domino gratias precatione agat. Id enim a nobis expectat, qui nos paſcit Deus, ut pro præſtitis ab eo eſcis illi gratias referamus, & ſaturati donis ipſius, laudes ei dicamus; inquit ſanctiſſimus pater noſter Ambroſius.

V.

De indulgentiis, & ſacris reliquiis.

Ne cuivis rectori eccleſiæ, etiam exemptæ, quovis modo, neque ulli ordini regularium, neque cuiquam ſcholæ, confratriæ, etiam roſarii, & cruce ſignatorum, locive pii collegio, prætextu, cauſave vel privilegiorum, etiam antiquorum, vel indulgentiarum, quas ſibi quovis modo confratriarumve urbis Romæ habet, liceat illas ipſas in ſuis eccleſiis promulgare, ſed ut decreto Tridentino cavetur, per epiſcopum adhibitis duobus de capitulo illæ quotannis ſtato tempore publicentur, atque evulgentur.

Eleemoſynæ item, atque caritatis ſubſidia, quæcumque eo nomine, occaſioneve a fidelibus offerentur, per eos ipſos colligantur; & eccleſiæ, locove, cujus cauſa indulgentia conceſſa eſt, omnino attribuantur, idque gratis ac nulla prorſus mercede.

Ne indulgentiarum literæ, inſcriptioneſve, earum nomine exaratæ, eo loco, ubi capſa ad eleemoſynam colligendam apparata eſt, etiam extra eccleſiam, proponantur, affinganturve, ſed vel in altari majori, vel in alio, ubi indulgentiæ cauſa ſtatio, oratiove conſtituta eſt. Ac proinde ſtatis iis diebus, quibus epiſcopus indulgentiam promulgandam decreverit, cum fideles ad eleemoſynam eccleſiæ, locove pio tribuendam, ubi illius indulgentiæ celebritas agitur, parochus, concionatorve excitabit, doceat ſimul diligenter, ejus conſequendæ cauſa non eſſe neceſſario præſtitutam eleemoſynæ largitionem; ut cæleſtem eum eccleſiæ theſaurum, ſpiritualiaque munera exponi

omnes

ANNO CHRISTI 1579.

omnes intelligant, non ad quæstum, sed ad peccatorum satisfactionem, & ad pietatis exercitationem.

Si vero aliquando episcopi concessu capsa, in quam eleemosyna fidelium conjiciatur, palam ponatur; intus in ecclesia, loco longe ab altari, ubi indulgentiæ statio agitur, decore collocetur: de eleemosyna vero servetur ratio supra præscripta.

Ne sacræ reliquiæ, in ecclesia, ejusve sacristia reconditæ, e loco, ubi asservantur, ad ægrotos ullo modo exportentur, ne consuetudinis quidem prætextu.

VI.

Quæ ad sacramentalia, & sacramenta generatim pertinent.

Die sacro purificationis beatissimæ Mariæ virginis, usus, ritusque benedictionis candelarum, cereorumve, cum plenus mysteriorum est, tum salutarium utilitatum; quas non solum ex orationibus, quibus ecclesia in ea benedictione utitur, sed ex omni rituali libro probato parochus, concionatorve, eo ipso die fidelibus studiose exponat, quo religiosius illas & gestent & habeant.

Nam cum illius benedictionis precatio ad alia multa referatur, tum ad hæc in primis; ut candelæ valeant ad sanitatem animæ, & corporis, terra, marique.

Ut de locis, ubi accendentur, dæmon, & quidquid dæmonis ars molitur, machinaturve, depellatur.

Ut mentes, & corda fidelium, igne, & splendore sancti Spiritus accendantur, illustrenturque; ac depulsis vitiorum tenebris, videant quæ sint Deo grata, & saluti utilia.

Ut ignis caritatis, cum lumine fidei, in animis accendatur, quo ad lumen æternum vitæ cælestis perdncamur. Hæc sibi omnia a Christo domino, qui est Deus verus, & splendor lucis æternæ, sibi concedi precantur intercessione, & sanctissimis meritis beatæ Mariæ virginis, quicumque fideles in illius honorem candelas, quibus benedictionis preces eo die adhibitæ sunt, devote gestant.

Sacrorum cinerum usus in ecclesia Dei antiquissimus est, ac non solum ad significandam, sed ad excitandam etiam pœnitentiam introductus. Quare episcopus, parochus, & concionator die dominico, qui feriam asperſionis cinerum proxime præcedit, populum salutares eas utilitates doceat, quas in eorum benedictione multis orationibus ecclesia petit. Atque hæ quidem præter ceteras sunt:

Ut fideles, qui sacro cinere asperguntur, ad intimam cordis humilitatem adjuventur.

Ut in eos benedictio cælestis descendat, qua adjuti, vere intimeque toto animo peccata doleant: hoc mente secum reputantes, ob hominis peccatum terram maledictam fuisse, nosque omnes in cinerem, ac terram redituros.

Ut detur corporis valetudo ad pœnitentiam peccatorum peragendam.

Ut anima divino auxilio protegatur.

Ut a Deo impetremus, quæ ad illius voluntatem petimus.

Ut constanti animo in bene agendo perseveremus.

Hæc bona, quæ mater ecclesia pro sacrorum cinerum ritu a divina benignitate precatur, ut pie fideles consequantur; parochus illos eo ipso die moneat, quam religiosa intimi animi pietate, quam humili, contritoque corde, quam humili, demissoque vestitu ad eam actionem conveniant, quamque serio secum statuant, illos jejunii dies in amaritudine animæ suæ traducere ad peccatorum satisfactionem.

Hoc asperſionis cinerum mysterium episcopus studeat potissimum in cathedrali, propriave parochiali ecclesia ab unoquoque suscipi.

Sanctissimi præterea, & antiquissimi instituti in ecclesia Dei est, die dominico, pascha resurrectionis domini proxime antecedente, ramos palmarum, & olivarum, solennibus precibus benedici, ac fidelibus tradi, qui gestent, domique religiose atque decenter asservent. Et sicut ritus is & insignem illum Jesu Christi domini ingressum ad urbem Hierosolymam, & triumphum illum commemorabilem significat, quem passione, & morte sua superatis hostibus, idem dominus resurgens reportavit, ita aliis etiam mysteriis plenus, a parocho, & a concionatore explicetur, quo ardentius ad religionem illius fideles accensi, spirituales fructus capiant, quos a Deo eis ecclesia precatur; suntque hi præsertim:

Ut accipiant mentis, corporisque vim ad salutis opem Deique gratiam implorandam.

Ut quemadmodum rami foliis virent, ita opera nostra, & justitia, & omni virtute sancta quamflorentissima sint.

Ut sicut populus Hebræus, Christo cum ramis obviam factus, una cum eo Hierosolymam ingressus est, ita nos sanctissimis officiis, atque piis operibus domino obviam procedamus, illiusque vestigia secuti in cælestem patriam eo auctore & duce recipiamur.

Ut veluti Christus dominus de satana hoste cruce sua triumphavit; sic nos quam sæpissime id misericordiæ opus animo ita repetamus, ut Christi amore incendamur ad pugnam, & ad victoriam de dæmone, carne, & mundo reportandam.

Ut quocumque hi rami introducentur, ejus loci incolæ benedictionem Dei consequantur, omnique re adversa propulsata, virtute altissimi defendantur.

Has & alias salutares utilitates parochus, & concionator fidelibus exponat: ut, qua debet pietate, religiosoque animo sacros ramos capiendo, gestando, & asservando, ita dominum precentur, ut & per passionem, mortemque suam, qua dæmonem fregit, ac superavit, & per misericordiam illam immensam, qua id egit, non solum corpora a malis tueatur, sed animæ gratiam suam cælestem infundat; sicque ipsi multis virtutibus, bonisque operibus florentes, Christum dominum sequantur: hostibusque omnibus superatis ad gaudia cælestis Hierosolymæ introducantur.

Bini omnes ad candelas, & rursus ad cineres capiendos accedant, ad palmas etiam, ramosque olivarum suscipiendos, sine strepitu, ac tumultu, sed religioso silentio.

Qui extra ordinem accesserint, a ministris ejiciantur, neque digni sint, qui sacrorum ramorum tunc participes sint, nisi aliud episcopus censuerit.

Sanctissimi item, veterisque institutum est a summo pontifice formas illas cereas, quas

agnos

ANNO CHRISTI 1579.

agnos Dei, a figura impressa vocamus, solenni benedictionis ritu, multisque religiosis ceremoniis non solum primo, sed septimo quoque pontificatus anno consecrari. In quo consecrationis munere, sicut ille Christi vicarius, cujus oratio tanto majoris est momenti, quanto ejus officium in ecclesia sublimius, & cum eodem Christo domino conjunctius, multa sancte precetur a Deo illis concedi, qui animo pio, devotoque eos agnos apud se habuerint: ita a fidelibus magna devotione iidem gestandi sunt, ad eosque usus religiose adhibendi, ad quos sacræ preces ex ecclesiæ instituto referuntur. Quare decreto concilii provincialis tertii, quod ex constitutione sanctissimi pontificis Gregorii XIII. de illis minio non inficiendis cautum est, hæc etiam adjungenda censuimus;

5. Kal. Junii 1572.

Primo cum illi domi asservantur, ut piæ consuetudinis est, loculo decenti recondantur: cum autem collo appensi gestantur, in thecam auream, argenteam, eburneam, crystallinamve, aut alterius generis decentis, recte inclusi sint; ita ut tactu violari non possint.

Nec vero ad ornatum habeant quidquam, quod profanum sit, quodque minime deceat.

Thecarum fabri ne ullo modo eos tangant, attrectentve, ne chirothecis quidem, forcipe, aut ullo alio instrumento: sed ad eos thecis includendos clericus, in sacris constitutus, adhibeatur. Ne minimam item particulam sacræ illius ceræ, e qua agni imago efficta est, in eis includant, quo pluris opus suum vendant; sed ab eo accipiant, qui thecam agni causa faciendam locarint,

Neque autem quisquam sacrum illum agnum annulo gestet; cum ita parum religiose gestetur, ut aliqua fœditate, turpive tactu violari facile queat.

Qui sacros agnos gestant, hoc religiosius caveant, ne quid impure turpiterve agant, aut a sacra ejusmodi re alienum.

Nec præterea in agri campum hi agni projiciantur, nec vero cuiquam arbori affigantur: neque e ramis suspendantur: sed, quod antiqui est instituti, eorum cera adoleatur ad suffumigationem in agris vineisque ob imminentem tempestatem, aliasve diabolicas illusiones depellendas,

Veterem illum ædibus atque ædificiis benedicendi morem, ritumque ex sanctæ ecclesiæ instituto introductum, ac decreto provinciali, quod in concilio quarto confecimus, restitutum, ut parochi, & reliqui animarum curatores, ad quos religiosæ illius benedictionis munus pertinet, pie sancteque observent, & laici, quorum ædificiis, domicilisque benedicendum est, spiritualia inde commoda uberrima in domino capiant, hæc in illis benedicendis ratio sit.

Primo parochus hujus benedictionis munus aggrediatur pio voluntatis proposito, & quo debet religionis officio.

Pridie autem illius diei, quo benedicendi munus aggreditur, præcipuo sanctæ precationis studio, & aliquando jejunio se parare curet.

Quo item die ad benedicendum aggreditur, anteaquam aggrediatur, missæ sacrificium celebrare studeat: in quo ob hanc causam orationem de Spiritu sancto pie recitet.

Ne ædibus benedicat, ubi aliquis excommunicatus habitet.

Nec vero illis, quas feneratores, meretrices, publici peccatores, manifestoque criminosi homines incolunt.

Neque iis item, si quæ aleis, ludisque vetitis publice expositæ sunt.

Ne noctu, sed interdiu benedictionem peragat.

Ritu utatur ad præscriptum formulæ, quæ in libro sacerdotali, ritualive concepta, extat.

Dum ad benedictionis munus accedit, in eoque versatur, superpelliceo, & stola utatur.

Clericus adsit, qui crucem in via, & in benedictionis ministerio præferat.

Alter item, qui aquæ benedictæ vasculum cum aspergillo ferat.

Ceteri sacerdotes, & clerici, si qui alii adsunt, ordine distincti, bini præcedant, & suo quique superpelliceo de more induti.

Benedictionis hujus causa, occasione, nihil plane quidquam, vel minimum, neque is, neque sacerdotes, clericive, quos sibi socios, adjutoresve junxerit, petant, exigant, ac ne sponte quidem, ultroque oblatum, donove datum capiant.

In hoc benedictionis officio ne omittat, ex instructionum præscripto, conciliique provincialis decreto, patresfamilias docere, rectequé erudire ad optimam familiæ educationem. Cujus etiam rei argumentum satis amplum habebit ex statis illis religiosis precibus, & orationibus, quæ adhibentur.

Paterfamilias autem, cujus ædibus, domicilisve benedicetur, pie se præparabit ad eam sancto desiderio suscipiendam.

Ideo ante familiam suam recte recognoscet, monebitque universos & singulos ad præscriptum regularum, quæ de Christiana familiæ institutione editæ sunt.

Amoveri curabit quæcumque domi suæ sunt, Christianæ familiæ instituto indigna, quæque Dei oculos offendunt.

Libros de rebus obscœnis, turpibus, impudicis, inanibus, ac de cantionibus inhonestis, ceterisque id generis, inflammari curabit.

Libros de vitæ religiosæ, spiritualisque institutis, atque exercitationibus introducet.

Imagines obscœnas, & turpes incendat: profanas vero, quæque ad inanem voluptatem alliciant, amoveri studeat.

Sacras Christi domini, beatissimæ virginis Mariæ matris, & sanctorum præsertim imagines, quos patronos habet, ubique domi suæ locis honestis statuat.

Tesseras, aleas, aleatoriasve tabellas, pictasque ad aleæ ludum pagellas, procul abjicere curet.

Sacram communionem in parochiali ecclesia simul eo die ut sumant omnes de familia sua, procuret.

Sacerdoti, ad benedictionis munus accedenti, obviam; vel ad ecclesiam, vel ad primariam ædium januam simul cum tota familia procedat, earumdemque benedictionem omni domus loco prosequatur religioso pietatis studio.

Dum sacerdos benedicit, nemo domi, vel in officina, cui benedicitur, quidquam servilis mundanive operis faciat.

Ne minoris ordinis clericus, alio, qui majore ordine initiatus est, præsente, mensæ benedicat: sed hoc munus sit, vel sacerdotis, vel illius, qui majoris ordinis clericus præsens in mensa adest.

Ut

ANNO CHRISTI 1579.

Ut ſanctiſſimis ſacramentis debitus religionis cultus, etiam externus, ab iis tribuatur, qui ea ſuſcipiunt, ne epiſcopus, parochuſve patiatur, quemquam ad illa ſuſcipienda accedere, niſi exteriori quoque habitu, veſtium modeſtia debitam illis venerationem, ac reverentiam præ ſe ferat.

Illud in ceteris parochialis curæ officiis maxime a parochis requiritur, ut ſanctiſſima ſacramenta, quæ divinæ gratiæ inſtrumenta, ad ſanctificandas animas a Chriſto domino inſtituta ſunt, non ſolum pure, ſancte, religioſe ipſi tractent, verum etiam ritus, ac cæremonias teneant, atque adhibeant, quæ in illis adminiſtrandis ſanctæ eccleſiæ inſtituto, atque uſu comprobatæ ſunt. Et quoniam liber ritualis ſacramentorum, qui una, & eadem certiſſima cæremoniarum regula conſtet, quique omni ex parte abſolutus ſit ad ſanctam illam adminiſtrationem, in provincia noſtra nullus fere extat; nos propterea jubemus, librum eo de genere, reverendiſſimi Dominici Bolani epiſcopi Brixiæ juſſu jam pridem confectum, a viris peritis, quos delegerimus primo recognitum, & neceſſariis aliis partibus auctum, ab omnibus, ac ſingulis ſacerdotibus provinciæ noſtræ, qui ritu Romano ſacramenta miniſtrant, hujus decreti provincialis auctoritate, cum primum noſtra cura typis in lucem prolatus erit, ad uſum recipi, atque adeo introduci, ut in ſacramentorum adminiſtratione cæremoniis, & ritibus, eo libro præſcriptis, utantur, neque ullis præterea aliis. Id vero tamdiu, quoad ritualis liber Romanus emittetur.

VII.

Quæ ad baptiſmum pertinent.

Nemo, niſi parochus, aut is, cui ille, epiſcopuſve nominatim conceſſerit, in baptiſmo miniſtrando ſtatas ſolennes cæremonias adhibeat, etiamſi ob neceſſitatem miniſtret. Quo in miniſterio non alterius cujuſquam, ſed albi coloris ſtola utatur.

In baptiſmo etiam compater ne ſit, qui ſacro chriſmate confirmatus non eſt. Eademque de commatre cautio ſit. Proinde parochi erit, ſtudioſe de hoc ante perquirere.

Ne præterea compater adhibeatur, neque in confirmationis ſacramento item, qui minor natu ſit quatuordecim annis, ſed qui major, vel potius ætate ſit provectiori, ut non ore ſolum, ſed animo, atque ſerio ad interrogata, quæ in baptiſmo fiunt, reſpondeat, ac plane intelligat ſuſcepti a ſe muneris partes.

Ne ante ortum, nec vero poſt occaſum ſolis baptiſmus in eccleſia miniſtretur, niſi aliter fieri aliquando temporis ratio neceſſitaſve cogat.

Quoniam in baptiſmo unuſquiſque pie, ac religioſe pollicetur, operibus ſatanæ renuntiare, ejuſque pompas deſerere, id parochus, cum uſuvenerit, populum doceat, præſertimque baptiſmi tempore præmoneat, non ſolum quomodo, & quam ſimplici amictu ad illum infans deferendus ſit, ſed quam religioſa in Deum pietate, quam humili ſpiritu, & quanta etiam veſtitus moderatione compatres, commatreſve adeſſe debeant.

Ne vero ullum vel ornamentum, vel aliud quidquam, quod mundi hujus pompam præ ſe ferat, adhiberi patiatur: cum minime conſentaneum ſit, in ipſo vitæ Chriſtianæ ingreſſu ſtatim iis rebus ſtuderi, quibus potiſſimum ſolenni ſponſione renuntiatur:

In baptiſmo parochus, ſacerdoſve baptizans præſentem adeſſe non patiatur neque Judæum, neque denique alium quempiam a fide Chriſtiana averſum.

Fideles vero, qui præſentes adſunt, pie, religioſe, omnique animi attentione adeſſe ſæpe moneat, memoria tacite, ſtudioſeque repetentes, quæ Deo, cum baptiſmum ipſi ſuſceperunt, ſancte ſpoponderunt.

Si duo, plureſve infantes offeruntur, qui eodem tempore baptizentur, eorum unicuique catechiſmum, exorciſmum, & reliquas ſtatas cæremonias, baptiſmumque parochus ſigillatim miniſtret, atque adhibeat.

Cum duo infantes, mas ſcilicet, & femina, ad baptiſmum offeruntur; is ordo ſervetur, qui antiquiſſimi ritus eſt mari primum, deinde feminæ miniſtretur; niſi neceſſitas aliter cogat. Idemque ſervetur, ſi plures offeruntur, partim mares, partim feminæ.

Ad aquam baptiſmalem, quæ capiti illius infunditur, qui baptizatur, eamve excipiendam, qua ſacerdotis manus, ſacro oleo illitæ abluuntur, pelvis ne adhibeatur, quæ eccleſiæ tantum uſui addicta non ſit.

Libris ritualibus, canonumque legibus permulta tradita, atque explicata ſunt, quæ in adultis baptizandis adhiberi, ritus poſtulat. In iis omnibus epiſcopus cum diligens erit, tam magnam in eo curam ponet, ut illis præter doctrinæ Chriſtianæ rudimenta, quæ neceſſario ſcire debent, admiſſorum ſcelerum, & male actæ vitæ pœniteat, tum ut iidem in poſterum a peccatis omnibus abſtinere ſtatuant. Vix enim ulla alia cauſa eſſe poteſt, quamobrem qui adulti baptiſmum ſuſcipiunt, non modo ullam in Chriſtianis virtutibus progreſſionem faciant, ſed plerumque flagitiis nefariis inquinati, præcipites ad perniciem, interitumque ruant, præter eam unam, quod non ita, ut par eſſet, affecti ipſi, nec vero ab aliis exculti, ad tantum ſacramentum accedunt.

Quod vero, licet horribile dictu ſit, aliquando tamen eveniſſe compertum eſt, aliquem ſcilicet ad turpem quæſtum iterum baptiſmum ſuſcepiſſe; id ne unquam porro accidat, epiſcopus antequam baptizet, omne diligens ſtudium adhibeat quo iſtos homines, vel Judæos, vel Turcas, Mauroſve, qui baptiſmum ſibi conferri petierint, plane dignoſcat, de illorumque conditione, ac ſtatu omni, quantum licuerit, a probatis viris accipiat teſtimonium obſignatum, idemque exigat omnino.

Obſtetrices, tribus poſt hujus decreti promulgationem menſibus, pœna arbitratu epiſcopi propoſita, officium ne præſtent, niſi per vicarium foraneum, ſi in diœceſi ſunt, & vero in urbe per eum, cui epiſcopus id curæ dederit, ſcripto probatæ ſint idoneæ ad ſacramentum baptiſmi, cum neceſſe erit, miniſtrandum.

Quæ autem probata eſt, cum baptizabit, curet, quoad ejus fieri poteſt, ut duæ ſaltem mulieres, ac mater præſertim, ſi poteſt, teſtes præſentes adſint, quæ in baptizando verba ab ea prolata audiant.

Parochus vero, cum perquiret, ex decreto provinciali, an infans baptizatus ſit, diligenter obſtetricem, & teſtes etiam de verbis prolatis interroget, ut ſibi conſtet, an baptiſmi forma recte adhibita ſit; an vero ſecus, quamobrem oporteat infantem a ſe baptizari.

ANNO CHRISTI 1579.

VIII.

Quæ ad confirmationis ſacramentum pertinent.

Epiſcopus non ſolum ſacris ſolennibuſque pentecoſtes diebus, ſed etiam, ſi ita civitatis ſuæ ingens frequentia multitudoque poſtulabit, & paſchæ reſurrectionis tempore, & in adventu ſacro domini, & quoties viſitationem obibit, ſacramentum confirmationis miniſtret: & ob eam cauſam, ut concilio provinciali quarto cautum eſt, ad miniſtrandum ſæpe accurret, quibus in locis diœceſis opus erit.

Quod ſi quis cum periculoſe ægrotat, ſe chriſmatis ſacramento confirmatum non eſſe meminerit, ac propterea id ſibi miniſtrari petat; tunc epiſcopus, ſi eo loci eſt, ubi ille ægrotat, ut ne ſine hoc ſacramento decedat, eum caritate paterna inviſat, & rite confirmet.

Alio decreto, quod in concilio provinciali primo ſancivimus, cautum eſt, ne confirmationis ſacramentum iis præberetur, qui annis ſeptem minores natu ſunt: ſi tamen epiſcopus ob aliquam cauſam juſtam, atque adeo, neceſſariam, parvulo, & infanti, qui non modo eam ætatem expleat, ſed ne attingat quidem, miniſtrandum aliquando cenſuerit, ne ſit vetitum.

Iis vero minoribus natu, atque adeo parvulis, ſi quandoque miniſtrabitur, eorum parentes, vel qui curam gerunt, parochus moneat, ut ætate procedente illos ea de re certiores faciant: ne parentibus, curatoribuſve poſtea mortuis, ipſi aliquando dubitent, an hoc ſacramentum, quod iterari nefas eſt, ſuſcepetint. Id vero parochus curet præter eam diligentiam, quæ ſibi præſcripta eſt, de confirmatis, eorumque compatribus in libro certo deſcribendis.

Idem aliquot ante diebus, quam epiſcopus miniſtraturus ſit hoc ſacramentum, ut nemo quiſquam eorum, qui ſuæ curæ concrediti ſunt, illud ſuſcipere negligat, illos per familias diſtincte recteque notet, qui illud nondum ſuſceperint; ac qui ætate ſint ab epiſcopo præſcripta, ordine in eccleſiam vocet ad id rite religioſeque ſuſcipiendum.

Ejuſdem cura ſit, paucis ante diebus, quam epiſcopus ſacramentum hoc miniſtret, non ſolum fideles præmonere, quæ concilio provinciali quarto præſcripta ſunt, ſed etiam in parochiali eccleſia orationem eo nomine inſtituere, ut, qui nondum confirmati, ad id acceſſerint, adjutrice divina gratia, digni ſint, qui Spiritus ſancti dona uberrime recipiant.

Neque hoc quidem is denuntiare omittat, ut, qui proxime confirmationem ſuſcepturi ſunt, pridie illius diei, quo ſuſcipient caput lavent, aliove modo mundent, capilloſque ſibi tonderi curent.

Qui confirmandi ſunt, & qui patrini adhibentur, parochus ante videat, quos rudiores eſſe ſuſpicabitur, an orationem dominicam, ſalutationem angelicam, & ſymbolum norint. Atque ob eam quidem cauſam epiſcopus, illa fidei rudimenta ſibi ab illis recitari jubebit. Quam diligentiam idem epiſcopus etiam, ut opus eſſe viderit, aliquando præſtet per ſe, vel per alium ſacerdotem, quem in ea recognoſcenda conſtituerit.

Videat item, ut in quacumque eccleſia confirmationem miniſtrarit, ſi pauci ſunt, qui ſuſcipiunt, ubi commode fieri poteſt, ante altare majus decenter exornatum ſemper miniſtret.

Primo mares in eccleſia a parte ſua; feminæ ab altera ſint: ſicque ſeparatim diſtincti, genibus flexis, manibus ante pectus junctis, ſuo quique ordine, pie, & religioſe orent: in primiſque ab omni ſtrepitu, vociferatione, & inani confabulatione caveant, ſed ſilentio ſancto utantur.

Et, quod veteris ritus eſt, primum mares, deinde feminæ confirmentur: niſi aliquando aliter fieri epiſcopus cenſuerit.

Hoc ſacramentum epiſcopus miniſtrare ſtudebit hora tertia potiſſimum, quæ ex antiquo ritu ſtata hujus ſacramenti hora eſt.

Ut ne feminis mares, nec vero contra, maribus feminæ, neque ſenioribus adoleſcentes, cum minime hoc per ætatem conveniat, compatres in confirmationis ſacramento adhibeantur; niſi id aliter neceſſitas aliquando poſtulet.

Quod antiqui ritus eſt, id ſervetur, ut compater dextera ſuſcipiat, & teneat, quem in hoc ſacramento miniſtranti epiſcopo offert. Si vero qui offertur adulta ætate eſt, pedem ſuum ſuper dexterum compatris, qui ipſum offert, ponat: id quod non ſine myſterii ſignificatione fit. Quam ob cauſam, & qui confirmatur, & patrinus tunc coram epiſcopo confirmante ſtet.

Dum ſacramentum hoc epiſcopus miniſtrat, non modo qui illud ſuſcepturi ſunt, quique eos offerunt, ſed omnes quicumque præſentes ſacro illi myſterio adſunt, ſancte pieque orent, ac ſumma animi attentione ſpectent, quod in ea ſolenni myſterii celebritate peragitur.

Tum vero mente ſecum reputent cæleſtia illa Spiritus ſancti dona, quæ illius ſacramenti virtute fidelibus impartiuntur; in primiſque tacita meditatione videant, quas in illis ipſi progreſſiones habeant; atque vitam agant tanta cæleſtium donorum ubertate dignam.

Curet etiam epiſcopus, ac parochus, ut qui turpe, ridiculumve nomen habet, neque plane conveniens Chriſtiano homini, illud mutet, ſumatque in confirmationis ſacramento nomen alicujus, qui veræ pietatis, ſanctæque religionis laude floruit, ut qui hactenus non ad normam Chriſti domini vitam inſtituit, jam abjecto ejuſmodi nomine, depoſitoque veteri homine, & antiqua ſocordia, rurſuſque novo, ac ſancto ſuſcepto nomine, virilem in ſancte agendo conſtantiam perpetuo deinceps præſtet.

Confirmati frons, chriſmate ab epiſcopo illita, primum bombyce diligenter a ſacerdote abſtergatur: mox a clerico, in ſacris conſtituto, aqua lavetur. Quæ aqua in baptiſterii ſacrarium projiciatur.

IX.

Quæ ad ſanctiſſima euchariſtiæ ſacramentum pertinent.

Hoc inſtitutum, quod antiquiſſimi ritus eſt, ſacerdos religioſe ſervet, ut intra miſſarum ſolennia, poſtquam ſcilicet ſanguinem ipſe ſumpſerit, fidelibus ſacram communionem ſumpturus miniſtret.

Nec vero tamen illam miniſtrare vetitum ſit, ſi quando occaſio tulerit, ut quis alio tempore, quam in miſſa ſumpturus ſit.

Cum autem peracto miſſæ ſacrificio, ſtatim eam

ANNO CHRISTI 1579.

eam miniſtrat, veſtibus ſacerdotalibus, quibus in miſſa uſus eſt, indutus miniſtret, caſula tantum depoſita, & manipulo item. Si vero non ſtatim, ſed alio poſt tempore, quam in miſſæ ſacrificio, tunc ſuperpelliceo, ſtolaque alba, & ubi ritus Ambroſianus eſt, rubra utatur.

Verum pluviali epiſcopus indutus ſit, quando illam non in miſſæ ſacrificio miniſtrabit.

Is ordo præterea adhibeatur, ut primo eccleſiaſticis hominibus, ſuperpelliceo indutis, ſi vero ſacerdos quis eſt, ſtola etiam, quæ ſignum crucis, ad antiqui canonis præſcriptum, in pectore exhibeat: deinde laicis maribus, tum feminis ſacra communio miniſtretur, loco diſtincto, ut in concilio provinciali quarto cautum eſt, eaque ratione diſpoſitis, ut altari majori terga ne vertant.

Sacerdos, illam miniſtraturus, antequam præbeat, unicuique, cui miniſtrabit, ſigillatim illa verba pronuntiet: *Corpus domini noſtri Jeſu Chriſti cuſtodiat animam tuam in vitam æternam.* Et qui ſuſcepturus eſt, prius reſpondeat: *Amen.* Id quod antiquiſſimi inſtituti eſt, nec ſine myſterii ſignificatione fieri, ſanctiſſimus pater, & eccleſiæ catholicæ doctor, Ambroſius ſcribit.

Populus autem ad tabellæ inſtructionis, quę propterea juſſu noſtro edetur, præſcriptum doceatur, qua ratione ſanctiſſimum euchariſtiæ ſacramentum religioſe, decoreque percipiatur, ne quid accidat, quod illius auguſtæ divinitati ac ſanctitati non conveniat.

Laici famuli, quicumque regularium monaſteriis operam navant, tametſi in illis habitent, ſtato paſchæ tempore, in ſua quique eccleſia parochiali, ſacram communionem ſumant.

Cum vero ad ægros, omni reverentia, omnique religioſi cultus ſtudio, atque honorifice, quoad ejus fieri poteſt, afferenda illa ſit, neque id noctu commode fieri queat, vetitum propterea ſit, ne noctu afferatur, niſi ægris mortis periculum inſtet.

Parochus, ægroto illam allaturus, accurate hæc præmoneat, primum, ut ægrotantis cubiculum ab omni ſorde, omnique inquinamento purgetur, & amota omni re profana, pio apparatu, & ſacris imaginibus, ubi poteſt, exornetur; tum præterea menſa, mappa nitida, puraque conſtrata, cruce, aliaque effigie ſacra, candelabris, & candelis, cereiſve ſaltem binis inſtructa apparetur, in qua ſuper corporali pyxis cum ſanctiſſimo ipſo ſacramento collocari poſſit; ſit etiam vas vitreum ad ablutionis uſum. Quæ omnia, ut ab iis, qui ægroti curam habent, parentur, cura ſit in primis confratrum ſanctiſſimæ euchariſtiæ. Apud eos vero, qui præ eorum egeſtate, inopiaque id præſtare non poterunt, ipſi ſodales apparent.

Deinde idem parochus, & veſperi pridie illius diei, quo ſacram euchariſtiam allaturus, eſt, ſi eo tempore de hoc officio præſtando certior eſt, & tunc item paulo ſcilicet ante quam afferat, certis campanæ percuſſionibus confratres ſanctiſſimi ſacramenti, & clericos, & reliquos fideles, præſertim illius parochialis viciniæ, evocari mandet, qui illud pia veneratione proſequantur.

Poſt ipſe, ubi manus laverit, ad altare genibus flexis paululum tacitus religioſe oret: tum ſuperpelliceo, ſtola, ac, ut alio concilio decretum eſt, pluviali, ubi poteſt, ſe induat. Sacerdotes vero ceteri, clericive, qui comitantur, ſuperpelliceum adhibeant: ſi canonicorum capitulum ſit, cappam, vel almutiam, aliudve indumentum, ut illis in choro moris eſt.

Reliqui fideles bini proſequantur capite aperto; & quamplurimi candelis accenſis; ac primo loco viri, in quibus ſcholares ſanctiſſimi ſacramenti præcedant, poſtremo feminæ.

Omnes, præſertim eccleſiaſtici homines, hymnos, & pſalmos pœnitentiales, alioſve intima animi pietate ſimul cum parocho, ſed alternatim, pronuntient; atque alii item religioſe orent.

Cum quis ſacerdoti, ſanctiſſimi corporis domini ſacramentum ad ægros ferenti, aut cum eodem inde redeunti, obviam fit, dum vel equo, vel curru, vel jumento vehitur, ubi primum illum id ferentem viderit, inde ſtatim deſcendat, humique flexis genibus tamdiu in adoratione permaneat, quoad ille cum ſacramento tranſiverit.

At vero omnis, ſive ſacerdos, ſive clericus, ſive laicus, quicumque eidem ſanctiſſimo ſacramento obviam fiet, pro Chriſtianæ religionis cultu, domum uſque ejus, cui miniſtrandum eſt, & ad eccleſiam quoque, quo reditur, pia veneratione proſequi, & comitari omnino ſtudeat, niſi neceſſitate, cauſave urgenti vehementer impediatur.

Id omne, ut cuncti fideles ſtudioſe, religioſe que præſtent, illos unuſquiſque parochus, quamſæpiſſime ac diligentiſſime commonefaciat.

Familia vero, quæ domi habitat, ubi ægrotus eſt, ſanctiſſimo ſacramento ad eccleſiam uſque, vel ſaltem extra januæ fines, obviam procedat cum cereis accenſis, & omni alio interiori & exteriori pietatis cultu, depoſitiſque plane armis.

Sacra communio ad ægrotum non deferatur, niſi ad eum, qui vere illam ſumpturus eſt. Si vero aliquando fit, ut dum ad eum parochus venit, morbi vi ita affectum illum inveniat, ut eam tunc miniſtrare rite non poſſit, collocata pyxide ſuper corporale in menſa, eo nomine apparata, paululum moretur, dum genibus flexis, una cum ceteris, qui adſunt, ac potiſſimum cum ægroto ipſo ſancte oret: ac poſtea receſſurus, euchariſtia pyxide incluſa, eidem benedicat. Quod ſi ægrotus ipſe id vehementer exoptat, ſacramentum aperta etiam pyxide, liceat oſtendere adorandum.

Cum quis periculoſe ægrotans, ac etiam pene in extremo ſpiritu ſanctiſſimam euchariſtiam, & ſacramentum extremæ unctionis ſuſcepit, ſi poſtea aliquot dies ſuperſtes ſacram communionem ſibi miniſtrari petit, ejus pio, religioſoque deſiderio parochus ne deſit, modo ne pro viatico iterum in eodem morbo præbeat: cum id a ſanctis patribus olim fieri conſueviſſe traditum ſit.

Reus, capitis damnatus, quo die pro viatico ſanctiſſimum corpus domini ſumpſit; Chriſto redemptori, qui pro illius etiam anima ſanguinem in ara crucis profudit, a piis judicibus, magiſtratibuſque illo ipſo ſanguine redemptis, tribuatur, ut ne eo die ſupplicio afficiatur, multis locis piæ & laudatæ conſuetudinis eſt.

X.

Quæ ad pœnitentiæ ſacramentum pertinent.

Ut ad ſanctum pœnitentiæ ſacramentum fideles ſolicite, diligenterque accedant; id parochus præſtet, ut in hebdomada, quæ quadrageſi-

ANNO CHRISTI 1579.

gesimam proxime præcedit, ad patrum familias ædes, quæ intra parochiæ suæ fines sunt, sigillatim eat; ac videat accurate, qui obligatione hujus sacramenti suscipiendi, & sacræ eucharistiæ paschæ tempore sumendæ devincti sint, eorumque nomina recte describat: ac singulos præterea, eosque præsertim, qui perraro confitentur, moneat, ut ne confessionem differant in postremos illos quadragesimæ dies, quibus sacerdotes vel ob mysteriorum celebritatem, assidua divinorum occupatione, ab audiendis confessionibus impediuntur, vel frequenti tunc concursu fidelium defatigati, ita in eo ipso munere præstando fere opprimuntur, ut tantum, tamque salutare ministerium in confertissima multitudine vix recte illis præstare queant. Proinde quadragesimæ hebdomadas, pro populi sibi commissi ratione, sic partiri curet, ut alias huic, alias illi viciniæ, familiæve, aut partim viris, adolescentibus, & pueris, partim mulieribus, virginibus, puellisve præstituat, quibus ad confitendum distincte, atque in tempore accedant.

In iis quæ ad sacerdotes, pro sacræ confessionis ministerio vel examinandos, vel probandos pertinent, ne prælatus, etiam regularis, & exemptus, se in aliena diœcesi ullo modo ingerat: sed eam omnem illos examinandi probandique curam episcopo diœcesano plane relinquat.

Cum pro temporum varietate, casuum reservationem ab episcopo aliquando mutari expediat, quo planius illos casus, ei reservatos, confessarii sacerdotes perpetuo norint: eos episcopus singulis annis vel in synodo diœcesana, vel ineunte Januario promulget, ita ut quæ illorum casuum promulgatio proxime facta est, vim habeat, quoad altera fiet. Ab iis vero casibus, proxime promulgatis, si quis confessarius cujusvis ordinis sine facultate scripta, ab episcopo data, aliquem absolvere attentarit, excommunicationis pœnam ipso facto subeat. Si vero ab uno aliquo speciali casu reservato, & altero item, aut etiam pluribus absolvendi facultas aliquando sigillatim petetur, verbo etiam, sive scripto concedi poterit, tum alias etiam quando episcopus ita faciendum censuerit.

Ne facultatum, privilegiorumve jura, quæ cuicumque, etiam rosarii, & cruce signatorum scholæ, confratriæ, collegiove, etiam laicorum, quæve collegis, confratribusve in eo adscriptis ante, vel post concilii Tridentini confirmationem, concessa sunt; confessarius, cujusvis ordinis sit, ab iis casibus, quos sibi episcopus in sua diœcesi reservaverit, pœnitentes sine illius facultate absolvat. Si contra fecerit, suspensionem a divinis ipso facto incurrat.

Episcopus, quo decentius, atque adeo religiosius sacramenti hujus administratio fiat, presbyteros confessarios, etiam qui alicujus congregationis clericorum regularium, alteriusve societatis regularis sint, ad audiendæ confessionis officium, ne admittat, neve illam audire, etiam in suis ecclesiis sine superpelliceo & stola patiatur. Efficiat vero, ut reliqui regulares, tam monachi, quam mendicantes, in hoc ministerio habitum, vestitumque adhibeant, quem ex regulæ præscripto in choro ad divina officia celebranda adhibent. In his canonici regulares congregationis Lateranensis censeantur, cum ad rochetum cappam etiam extrinsecus adhibent.

Omnes vero videant, ne extra ecclesiam, A oratoriumve confessionem audiant, præterquam ægrotantium, etiam virorum, nisi ob urgentem causam.

Confessarius, quicumque vel sæcularis, vel regularis sit, non stando, sed in sede, tamquam pro tribunali judex, sedendo, sacram confessionem audiat pœnitentium, quales quales sint, etiam in summo aliquo dignitatis gradu constituti. Itidem faciat cum absolutionis sententiam pronuntiat.

Quod in ecclesia antiqui instituti, veterisque consuetudinis est, recte omnino servet, ut dum absolutionis formulam, precesque adjunctas profert, supra caput pœnitentis manum dexteram elevet: id quod etiam cum mysterii signi- B ficatione fit.

In pœnitentiæ sacramento magna humilitas summe necessaria est. Itaque pœnitentes cum ad confessarium, qui Christi domini locum in eo ministerio tenet, accedunt, intimo animi dolore omnique humilitate, non subjectis pulvinaribus, si necessitas aliud non postulat, sese ad illius pedes projiciant ac prosternant; id quod ab apostolicis usque temporibus in more usuque positum est, ut se reos agnoscant atque profiteantur mortis æternæ.

Dum confitentur, sint manibus junctis, digitis paululum erectis, oculis demissis.

Quod in concilio provinciali tertio de pœ- C nitentia & publica & solenni, sacrorum canonum jure, & œcumenicæ synodi Tridentinæ auctoritate sancitum est; id ad usum inducatur, vel revocetur, atque adeo rite rectequæ præstetur, prout institutionibus, quæ ad communem totius provinciæ usum jussu nostro edentur, ex canonum fontibus, sanctorum hominum disciplina, ecclesiasticisque institutis præscriptum erit.

Confessarios omnes, qui in urbe sunt, tum aliquando per annum, ut in concilio provinciali quarto constitutum est, tum præcipue semel hebdomada prima quadragesimæ, iterum adventu ineunte, ad se episcopus convocari curet, cum iisque agat, ut eodem concilio cavetur. D

XI.

Quæ pertinent ad sacramentum extremæ unctionis.

Ne pueris, qui nondum ullum rationis usum habent, sacramentum extremæ unctionis ministretur.

Parochus, si per errorem aliud oleum, quam quod infirmorum est, ad ægrotum ungendum unquam adhibuerit, etiamsi chrismatis, aut catechumenorum sit, ut erratum emendet, olei sacri, quod proprium infirmorum est, unctionem eidem adhibeat: tuncque sacramenti formam iteret. E

Æger, si dum sacro oleo ungitur, extremum spiritum emiserit, parochus ungere desistat. Si vero aliqua morbi vis de repente illum oppressit, ut dubitetur, vivusne sit, an mortuus, ea conditione in ungendo utatur: Si es vivus, per istam sanctam unctionem, *&c.*

Ne alius sacerdos, nisi parochus, hoc sacramentum ministret. Si porro *is* impeditus, aut alias in mora est, mortisque periculum instat; tunc sacerdos alius ministret licet.

At caveat parochus, ne in eo ministrando negligentiam, ullamve moræ culpam contrahat.

Alio-

ANNO CHRISTI 1579.

Alioqui ſi ad illius miniſtrationem accerſitus ire neglexerit, eam rationem Deo reddet, tum pœna ab epiſcopo graviter plectatur. Is porro ad omnem hujus ſacramenti, in tempore adminiſtrandi, diligentiam, præterquam quod præcipue cura ſua, quæ ſanctæ ſolicitudinis plena eſt, officio valde admodum perpetuo excitetur; propoſito etiam ſibi exemplo ſanctiſſimi epiſcopi Malachiæ accendatur, qui tam vehementi animi dolore ex eo affectus eſt, quod culpa ſua mulier quædam, ſacramenti hujus gratia fraudata, deceſſerit, ut totam noctem orando, gemendo, lacrymando conſumpſerit, lacrymarumque vi quaſi maximo imbre, pro oleo ſancto, quod non miniſtravit, mortuam perfuderit. Mane autem exaudivit dominus ſanctum ſuum: ita ut illa e morte, tamquam e ſomno excitata, e lecto ſeſe erigens, ſacramentum hoc ab eo acceperit, ac deinceps a morbo convaluerit.

Quod concilio Agathenſi cautum eſt, id unuſquiſque parochus præſtare curet, ut miſſæ ſacrificio peracto, ſi quos in parochiali vicinia ægrotos habet, frequenter, atque adeo quotidie, quantum per alias ſuæ curæ parochialis occupationes poteſt, inviſat, atque eiſdem præſtet quæ ſint ſolicitudinis, muneriſque parochialis officia, prout opus eſſe viderit.

Ut epiſcopo, ejuſque vicariis, aut viſitatoribus aliquando conſtet diligens parochorum in ſalutaribus illis officiis, quæ fidelibus ægrotantibus illi debent, cura; eorum unuſquiſque librum præcipuum habeat, in quo ſigillatim perſcribat ſingulis diebus parochiæ ſuæ incolas qui mortem obierint, & quæ ſacramenta eorum unicuique miniſtrarit, & præterea quando commendationis animæ officium præſtiterit, & quo die hæc ſingula miniſtrarit.

CONSTITUTIONUM

PARS SECUNDA.

I.

De cura peſtilentiæ.

SUPERIORIBUS proximis annis funeſta peſtilentiæ contagio primum urbes aliquot Italiæ celeberrimas, opida permulta, & pagos complures, deinde ſenſim longe lateque dimanans, Mediolanum, ejuſque diœceſin fere omnem, & aliquam provinciæ partem ita vehementer invaſit, ut multiplicem variamque ſtragem ediderit.

Quo afflictiſſimo tempore res multas commiſeratione, lacrymis, luctuque dignas, & aliunde audivimus, & oculis noſtris in urbe, diœceſique Mediolanenſi adſpeximus.

Tanta enim illius vis eſt, tamque vehemens, ut, cum occulte in omnes partes progrediens, brevi momento temporis, quaſi repentino quodam impetu turbidæ tempeſtatis, homines obruat, teterrimi contagii metu omnes fere conſternentur. Quamobrem eo pavore animi commoti, atque obſtupefacti plerique tantum abeſt ut officii ſui partes fortiter amplectantur, ut, quaſi e mentis ſuæ ſtatu repente dimoti, ne cogitare quidem, nedum deliberationes, conſiliaque ſuſcipere poſſint, quid in calamitate publica expediat, & quid plane neceſſarium ſit.

Alii vero eo metu affecti, dum humanæ prudentiæ cautionibus ſe tueri volunt, eam ſibi ſolicitudinem, quæ tota mundanæ diligentiæ præſidiis nititur, ita præpoſtere ſtruunt, ut religionis, pietatiſque Chriſtianæ ſi omnino non oblivi ſcuntur, ejus tamen officia intermittant. Nam ſæpe fit, ut miſſæ ſacrificio intereſſe, ſacramenta ſuſcipere, eccleſiam frequentare, ad conciones ſacras convenire, ſupplicationes publicas, publicæque orationis munus obire negligant, & quos cognationis gradu conjunctiſſimos, quoſque caros habent, ſi quando fortaſſe ii in peſtiferam labem, aut in ſuſpicionem ejus inciderint; non modo illos non curent, ſed etiam ab iis ipſis longe admodum refugiant. Atque hæc quidem ipſa animi percuſſio cum eos invadit, qui poteſtate, auctoritate & opibus præſtant, certe multis partibus calamitoſior eſt, quam omnis peſtis contagio: cum inde non mora ſolum aliqua, ſed etiam impedimentum non mediocre procurationi & apparatui remediorum afferatur, & alia deinde multa pernicioſa damna exiſtant. Imo, quod grave eſt, inde accidit, ut egentibus aliquando alimenta neceſſaria non ſuppeditentur; peſtiferis plagis medicina non adhibeatur, & ſubſidia ſpiritualia, id quod graviſſimum eſt, interdum non miniſtrentur, eccleſiaſticæ ſtationes nonnullis in locis deſerantur, divinorum officiorum cultus ſæpe negligentior ſit, pietatiſque Chriſtianæ exercitationes langueſcant,

In tanta igitur rerum difficultate pro paternæ caritatis ſtudio, proque archiepiſcopalis officii noſtri munere neceſſe habuimus, multiplicem ſolicitudinem ſuſcipere, multos labores ſubire, multas functiones exequi, quas a paſtore gregi ſibi commiſſo præſtari, & Chriſtiana caritas & paſtoralis curæ ratio efflagitabat. At omni rationi plane conſentaneum eſt, ut, quemadmodum parens optimus, qui filios unice diligit, cum in præſenti, tum in futurum eis proſpicit, ac parat quæ ſunt ad vitæ cultum neceſſaria; ita nos paternæ caritatis officio adducti, omni præcautione fidelibus provinciæ noſtræ, in hoc concilio provinciali quinto conſulamus; provideamuſque deinceps, quæ experiendo cognovimus, peſtilentiæ tempore ſalutaria eſſe adjumenta. Id vero etiam maxime faciendum cenſuimus, cum præſertim ſubverendum ſit, ne aliquando ob eaſdem Dei offenſiones, ob maleque facta, quorum ſeminaria nondum evulſa ſunt, iterum illa peſtifera labes in provinciam noſtram irruat. Atque hæc quidem ipſa ob eam præterea cauſam præcavere voluimus, quod cum peſtis vis ſubito irrumpat, atque dimanet, non modo de iis, quæ opportuna ſunt, mature deliberandi, conſultandique tempus relinquit, ſed celerrime agendi neceſſitatem omnem imponit. Accedit etiam, quod illius calamitatis, atque incommodorum recens memoria cum ſit, ac recordatio, hoc tempore facilius multo eſt, quam multis poſt annis eo de genere adjumenta opportuna excogitare, conſiliaque adhibere, dum præſertim ſuperſtites adhuc ſunt, qui ſemel peſtiferæ contagionis mala, & detrimenta experti ſunt. Eſt vero illa item ratio, quod, cum nos in hoc provinciali conventu, ſpiritualibus præſidiis, miſericordiæque operibus, e caritatis fonte manantibus, univerſos & ſingulos omnis generis & ordinis homines in peſtilentiæ tempore inſtruimus; hæc tota noſtra vel inſtructio, vel præcautio eo refertur, ut officiorum ſanctitate, & operum religione, quaſi pro publicæ valetudinis recuperatæ

ANNO CHRISTI 1579.

munere, grati animi erga Deum teſtimonia demus, atque offeramus.

II.

Partitio officiorum, quæ peſtilentiæ tempore præſtanda ſunt.

Sunt igitur permulta officia, quæ peſtilentibus temporibus Chriſtiana caritas docet præſtanda eſſe, ſive tempus ſpectetur, quo primum peſtis ſuſpicio, periculumve imminet; ſive locus inſpiciatur, in cujus viſcera, illa miſerandum in modum ſeſe infudit; ſive hoc ipſum conſideretur, cum ſcilicet ea paulatim langueſcente non ſolum ſpes recuperandæ publicæ valetudinis oſtenditur, ſed cum ad omnem a morbo confirmationem major in dies progreſſio fiat, demum omnis inde convaleſcentia exiſtit.

Atque in iis quidem officiis alia propria uniuſcujuſque ſunt, utpote epiſcopi, & parochi, & cleri tam ſæcularis, quam regularis, & magiſtratus, & patris familias, & omnis denique populi: alia vero quædam communia, quæ ejuſmodi ſunt, unde illa, quæ proprie, præcipueque a ſingulis præſtanda, ſunt, proficiſcuntur, atque emanant.

III.

Officia multiplicis conſiderationis communia.

In communibus porro officiis, in quorum aſſidua cogitatione, atque uſu omnes ſeſe pie exercebunt, hæc ſane erunt.

Primum ſecum tota mentis cogitatione, totoque animo reputabunt omnes homines, quæ & quanta peſtilentiæ vis ſit, quam tetra illius contagio, quantas & quam varias ſtrages brevi edat; quam multas miſerias quamque horribiles calamitates rebus publicis importet: quam brevi animi conſternatione cunctos vel fortiſſimos viros aliquando afficiat; quam valde ob eam cauſam formidoloſa, quod ita de repente ab hoc ſæculo ad tremendum illud Chriſti domini judicium animas abripit.

Deinde attentiſſima meditatione conſiderabunt, a quo peſtifera illa lues exiſtat, nempe a Deo, cujus voluntati in primis illam acceptam referent. David enim, optione data trium calamitatum, peſtis, famis, & belli, in ea deliberandi facultate peſtilentiam maluit, cum dixerit, malle ſe in manus Dei quam hominum incidere.

Tum cauſas, quamobrem peſte Deus mortales affligat, diligenti indagatione perquirent. Atque in iis quidem cauſis cum multæ aliæ afferantur, ob quas calamitatibus, miſeriis, adverſiſque rebus homines ille divexet, tamen hoc ſibi certo perſuadeant, quod a ſanctiſſimis patribus traditum eſt, cum Dei majeſtatem multis hominum peccatis, flagitiiſque lædi, ac violari vident, hanc ipſam cauſam potius eſſe, cur is calamitates, & plagas infligat, eo tamen conſilio, ut in viam reducat homines, ne, ut ait ſanctus Paulus, cum hoc mundo damnentur.

In eam præterea cogitationem incumbent, quam multiplex, quamque ampla materia, & quaſi ſeges Chriſtianæ virtutis, caritatiſque exercendæ detur illa tam gravi afflictione, graviſſimiſque illis & permultis difficultatibus, quas ſecum peſtilentia invehit. Qua in cogitatione videant ſimul meritorum, quibus adjutrice divina gratia ad cælum via munitur, fructus inde extare poſſe & ampliſſimos & uberrimos.

Hæc porro per ſe ſatis explorata ſunt, meditationum, cogitationumque officia, in quibus peſtilenti tempore fideles aſſidue verſabuntur: ſed multa inde conſequuntur, quæ eo ipſo præſertim tempore in omnium animis mentibuſque perpetuo infixa inhærere debent.

Atque in iis illud maxime ſibi propoſitum habebunt, quanto anima corpori præſtat, tanto ſtudioſius animæ cura, & ſolicitudo, corporis incolumitati, & ſtudio in periculo præferenda eſt, in quo & anima, & corpus eo peſtilenti tempore verſantur.

Imo vero illud pro certo exploratoque habeant, a Deo potiſſimum & publicam & privatam ſingulorum incolumitatem, proſperamque corporis valetudinem omni pietatis officio implorari oportere: *Niſi dominus cuſtodierit civitatem, frustra vigilat qui cuſtodit eam*, inquit propheta. Pſalm. 126. Quamobrem ſciant, ſpem omnem irritam, atque inanem eſſe, quæ Dei ope in primis non nititur, ſed tota ſolum vel in humana prudentia, diligentiave, aut in rerum copia, atque opibus, aut corporis robore, & viribus, aut in aliis id generis præſidiis collocatur.

In animum autem perpetuo inducent, recuperandæ & publicæ, & privatæ valetudinis incolumitatiſque eas potiſſimum rationes eſſe, quæ ad Dei gratiam reconciliandam, ad veram peccatorum pœnitentiam, ad pravos uſus emendandos diligentiſſime conferuntur. Iis porro officiis & rationibus neglectis, aut prætermiſſis cetera putabunt parum valere, imo plane inutilia eſſe, illa vero etiam pernicioſa admodum remedia, quæ ſecum peccatum conjunctum habent.

Hæc omnia cum ſibi quiſque perpetuo perſuaſa habeat, tum maxime & privatis colloquiis, & publicis concionibus non ſolum epiſcopus, ſed parochi, & concionatores pro ſuo quiſque munere, hominum mentibus quamdiligentiſſime inſerere ſtudebunt, tamquam ſemina quædam officiorum fere omnium Chriſtianorum, quæ infra explicata & demonſtrata peſtilentibus temporibus præſtanda ſunt.

His porro officiis cogitationum, meditationumque certarum, quas de eo genere ſibi fideles animo rectiſſime conceperint, inſtructi, non modo non langueſcent, ſed valde etiam ſe excitabunt in omnes partes præſtandi Chriſtianæ caritatis opera.

IV.

De præſentia, & conſtantia omnium.

Si ullo unquam tempore, vel afflictiſſimo, aut epiſcopi ſolicitudo, aut ſacerdotum miniſterium, aut magiſtratuum, decurionum, & aliorum omnium, qui præſertim prudentia, fortitudine, conſtantia, caritate, aliiſque virtutibus præſtant, ſtudio quamdiligentiſſimo opus eſt; certe in peſtilentia, cujus immaniſſima vi, repentinoque impetu cuncta, niſi eorum virtute fulciantur, brevi labuntur, atque ruunt, eſt maxime neceſſarium. Itaque ii omnes, ſingulique labenti patriæ, & auctoritate, & exemplo, & muneris commiſſi officio opem neceſſario tempore ferre ſtudebunt; proindeque non modo illam non deſerent, ut imperita multitudo aliquando factitare conſuevit, utpote quæ ab omni

con-

ANNO CHRISTI 1579.

consilio inops, vulgo consternata, ac sola tantum pestis voce perculsa, longe refugit, sed in ejus custodia, quasique vigilia ita permanebunt, ut a rebus, & publicis, & privatis, quibus eorum potestate, aut officio, virtuteque succurrendum est, oculos nunquam dejiciant.

Nec vero in tanta omnium perturbatione, ac trepidatione animo demisso, & contracto erunt, sed forti, magno, atque adeo paratissimo ad omnia caritatis officia, & ministeria. Neque propterea in ancipiti deliberatione versabuntur, aut in quæstionem adducent, quæ ipsi officia necessario præstare debeant, quæ rursus minus necessaria, quove jure illis præstandis devincti, sed ardenti dilectionis, & pietatis studio incensi, cuncta potius iis officiis metientur, quæ sibi, in summa ea necessitate, periculove constitutis, præstari ab aliis maxime velint.

Hanc ipsam porro rationem, atque usum in populis, etiam finitimis peste, aliave calamitate ob pestem afflictis, sublevandis, & adjuvandis adhibebunt.

Et quoniam cunctis aliis studiis, atque officiis potior multisque partibus præstantior est spiritualis cura, paternaque caritas quam episcopus, parochi animarum curatores, sacerdotes, tamquam optimi parentes de filiorum salute soliciti, omni paterno studio conferunt: ideo ipsos in primis admonemus, ut præsentes adsint pestilentiæ tempore, quo fideles opus admodum habent & ipsius episcopi auxilio, & eorumdem parochorum, sacerdotumve ministerio, cum ad cetera omnia caritatis, misericordiæque opera, atque officia, tum maxime ad spiritualia adjumenta, & ad Deum non solum precibus, sanctissimisque orationibus, sed etiam omni alia ratione placandum.

Quamobrem ob oculos sibi proposito tam magno populi sibi commissi periculo, paternæ caritatis viscera indutus, constantique illa episcopalis animi virtute præditus, quæcumque pietatis officia a parente optimo, filiis præstari afflictissimo illo tempore oporteat, ea studio, & ministerio suo ita præstabit, ut ad omnia caritatis Christianæ opera ceteri homines inflamentur, cum maxime singulari, & egregio illo suo exemplo, tum vero etiam pio quodam ardore sanctarum cohortationum, quas ad clerum, ad populum, ad magistratus, decurionesque præsertim adhibebit, ut uniuscujusque studium, officiumque tum universe, tum sigillatim excitet, & inflammet, cunctosque in curæ suæ officiis constantissime contineat.

Parochi autem, animarumve curatores, tantum abest ut necessario eo tempore populum, cujus curam gerunt, aliquo modo destituant, ut fixa animr deliberatione sibi statuendum putent, omnia prorsus, etiam mortis pericula paratissimo animo subire potius, quam fideles Christi sanguine redemptos, ac sibi præcipue in curam traditos, in summa pene omnium adjumentorum necessitate deserere.

Reliqui etiam sacerdotes, & clerici, qui ecclesiæ stipendio aluntur, ut Dei laudes concelebrent, preceseque pro populo adhibeant, tunc maxime intelligent, sibi in statione, & quasi in perenni vigilia quadam sacerdotali, & clericali manendum esse, cum divinæ iræ placatio exoretur oportet supplicationibus, litaniis, sacrificiis, frequenti sacramentorum usu, & aliis Christianæ religionis ministeriis, quæ potissimum sacerdotalis officii sunt.

Populus vero non modo longius a patria, quæ una omnes omnium caritates complectitur, non refugiet, sed præ illius amore persistet, hocque unum sibi præscribet, ut ereptis morum erroribus convulsisque vitiorum seminibus, unde pestiferam labem, atque exitium comparatum esse existimare debet, criminum, & peccatorum, quæcumque conceperit, admiseritve, vere sancteque pœniteat, & vitæ emendandæ propositum, fixa deliberatione suscipiat. Supplex item quamfrequentissime ad Deum confugiat, qui in medio etiam nubis, & afflictionis arcum propitiationis suæ ostendit, funestaque ærumna oppressos, suæ item divinæ benignitatis ope sublevat.

ANNO CHRISTI 1579.

V.

Episcopi solicitudo in orationibus publicis.

Jam vero episcopus, ad quem gregis custodiendi perpetua cura refertur, ut universi populi supplicantis religiosa, solennique oratione Deum placet, cum primum in locis finitimis pestis grassatur, certas stataque publicas processiones triduanas non semel, sed iterum, atque adeo sæpius, si opus erit, & in urbe, & in diœcesi indicet: quas jejunio, eleemosyna, sacco, cilicio, omnique mœsto & lugubri amictu, pedibus nudis, capite aperto, omni pœnitentiæ publicæ modo, vocibus ex intimo animo ad misericordiæ implorationem emissis, gemitu, lacrymis profusis, intentissimo assiduarum precum studio, & omni denique non externo solum, sed interno pietatis religiosæ officio sancte agi, atque celebrari studebit.

Ad quas processiones etiam sanctorum reliquias sacras, præsertim, quæ insigniores sunt, universe aliquando adhibebit.

Statam illam & solennem orationem quadraginta horarum, religiose celebrabit: ad quam universus clerus, & populus per certas regiones, & parochias distinctus, ex concilii provincialis quarti decreto pie & ordine conveniat. Atque in ejus quidem celebritate, quo religiosius omnis clerus, populusque ad publicæ precationis studium excitetur, sermo brevis statis singulis horis habebitur perito sacerdote, qui orantes vehementius inflammet.

Curabit etiam ut omnes & singuli peccata confessi, certo dominico, aliove festo die, sacram communionem sancte sumant.

Statas præterea processiones, quæ speciatim ab universo uniuscujusque collegiatæ ecclesiæ clero, etiam regulari, & ab unaquaque civitatis, vel diœcesis regione in singulas hebdomadas fiant, certo præscripto modo instituet.

Certarum ecclesiarum, in quibus præsertim insignia pietatis, & religionis monimenta extant, visitationem constituet, ut ad eas scilicet supplicandi causa, ac studio, uniuscujusque viciniæ parochialis populus collegiatim certis diebus conveniat.

Orationem matutinam ac vespertinam ardentius excitabit; & vero, ubi intermissa est, restituet quamdiligentissime.

Orationem item sine intermissione ubique, & in urbe, & in diœcesi, certa parochialium, collegiatarumque ecclesiarum, ac monasteriorum præterea distinctione, indicet atque statuet.

Lita-

ANNO CHRISTI 1579.

Litaniarum etiam quotidianarum, quas & domi, & foris certis locis, in ecclesiisque præsertim adhiberi curabit, certam rationem inibit.

Jejunium, si minus in hebdomada pluribus diebus, at in feria sexta saltem, vel sabbato, præter statos vigiliarum dies a populo agi suadebit: alia præterea veræ pœnitentiæ signa, divinæ misericordiæ implorandæ studio suscipienda, demonstrabit.

In iis quoque religiosis adjumentis illud etiam adhibebit, ut uniuscujusque parochiæ ædibus, domiciliis, & habitationibus parochi singuli stata religiosa prece rite benedicant ad institutionis, eo de genere in hoc concilio editæ, præscriptum.

Ut autem denique totius provinciæ populi supplicatione etiam adjuventur, eo necessario tempore literas de periculo, suspicioneve pestilentiæ ad metropolitanum, ceterosque provinciæ episcopos celerrime scribet.

VI.

Cura metropolitani, & provincialium episcoporum.

Pestilentiæ, quæ urbi, locove provinciali imminet, periculo audito metropolitanus eam curam, cogitationemque suscipiet, ut non solum in metropolitana urbe, ejusque diœcesi, sed universa provincia supplicationem, orationem, & alia pietatis opera indicat literis omni cohortatione plenis.

Reliqui provinciæ episcopi ei, cujus diœcesis ex pestis periculo laborat, caritatis officia navare non different.

Illi animum, spiritumque addent, & majorem omni officiorum ratione facient, ad episcopalis, paternæque caritatis partes in pestilentia, si irrepserit, exercendas. Quod officium sæpius præstabit vicinior episcopus. Proposito etiam exemplo sanctissimi pontificis Cornelii, & beati Cypriani episcopi, martyrum, quorum alter alteri, in laboribus, & periculis versanti, literas plenas consolationis scribebat, episcopum crebris literis consolabuntur item, & confirmabunt.

Curam etiam aliquam inibunt, ut de illius, & diœcesis, & urbis statu certiores aliquando fiant, quo ardentiori studio flagrent sublevandi necessitates.

Studebunt in primis ei opem afferre, tum oratione publicisque supplicationibus, tum etiam eleemosynarum, prout unusquisque poterit, largitionibus

Omnem aliam præterea rationem quisque diligentissime exquiret, qua fratris episcopi, ejusque etiam populi periculo, & difficultatibus, cum eo conjunctis, opportune ac benigne succurratur.

Id omne pietatis officium metropolitanus longe flagrantiori studio præstabit, ut ejus exemplo ac documento ceteri provinciales inflammentur ad rei piæ imitationem.

VII.

Solicitudo episcopi in morum corruptelis eripiendis.

Episcopus præterea, cujus diœcesis in periculo pestis versatur; tunc in primis accurate inve-

A stiget, quæ potissimum corruptelæ, quæ publica peccata sint, & quæ scelera flagitiave, quibus Deus maxime offendatur, ejusque ira concitetur. Hæc igitur cum funditus convellere studeat, vero ea, quæcumque sint divino cultui repugnantia.

Ac rursus, omnia pietatis officia in usum ut diligentissime revocentur, sedulo curabit.

Sanctioris disciplinæ initium a se faciet, perinde ac si peccatis suis potissimum pestilentiæ, qua populus affligitur, causam dedisset; proinde in eo attente figet oculos, ut accurate perspiciat, quid a se velit Deus, quid jubeat, quid prohibeat.

Ad normam voluntatis divinæ omnia sua
B consilia, omnes cogitationes, omnia opera, & verba, omnes denique vitæ suæ rationes conformabit: & officii sui pastoralis momenta divini judicii legibus perpendet.

Et sua, & populi peccata piis & crebris gemitibus deplorabit.

Assidua prece, summaque sanctissimæ orationis contentione, divini luminis illustrationem sibi deposcet, ut omnia videre, omnibus consulere, esse pro omnibus vehementer solicitus, & omnia denique quæ ad populi sui curam rectissimam pertinent, circumspicere, & mentis oculis illustrare, necessario tempore possit, supplex perpetuo Deum orabit, ut disjectis peccatorum nubibus pluviam, & rorem divinæ suæ
C misericordiæ effundat in populum, suæ curæ commissum. Cum igitur vitæ suæ rationes diligenter examinabit, cunctaque videbit, quæ a se præstari oportet, ut non modo in gravi culpa, sed in nulla quidem, vel minima offensa sit apud Deum; tum familiæ instituta, mores, omnem denique disciplinam recognoscet, & omnia non tantum universe, sed speciatim, sigillatimque diligentissime perlustrabit.

Tantumque, quoad ejus fieri humanitus poterit, aberit, ut quidquam offensionis culpæve in ullo quoquam resideret patiatur, ut statuat potius, quasi nexu disciplinæ sanctissimæ devincire omnem familiam ac domum episco-
D palem, quæ, tamquam officina Christianarum virtutum, ceteris exposita esse debet ad imitationem.

Fori præterea sui ecclesiastici rationem atque usum omnem explorabit, hocque attentius ac diligentius, quo graviores Dei offensiones ex inique factis, iniquisque judiciis existere solent.

Perveſtigabit etiam ac dispiciet attentissime ecclesiæ suæ cathedralis & cleri illius disciplinam, in qua si quid vel universe, vel speciatim offendi animadverterit, studiosissime emendabit & corriget; cum præsertim inde documenta omnis optimæ institutionis & normæ sumi conveniat.

E Ut vero reliquis omnibus, in quibus aliqua offensio subesse possit, prospiciatur & consulatur, synodum diœcesanam, si expedire censuerit, diligentissime habebit, in qua præcavebit quæ opportuna, quæ necessaria, quæque salutaria maxime erunt, pro temporis ratione.

At si minus synodum coget, saltem vicarios foraneos ob eam ipsam causam evocabit, ut non in urbe solum, sed in omni diœcesis parte, etiam atque etiam diligenter, depulsis morum erroribus, profligatis publicis offensionibus, evulsisque maleſactorum seminibus,

omnis

ANNO CHRISTI 1579.

omnis vitæ emendatio, & disciplinæ Christiano nomine dignæ instauratio, atque adeo institutio, procuretur.

Hoc idem quo in omnes partes recte sancteque agendi studium vehementius excitetur, cum sacerdotibus confessariis, & concionatoribus aget quam diligentissime.

Reliquum etiam civitatis clerum sæcularem, & parochos potissimum sæpius convocabit; quos omnes cum ad vitæ innocentiam, tum ad virtutes, quæ in sacerdotali, clericalique ordine elucere debent, eorumque officia usque adeo excitabit, ut salutaris inde fructus in populum derivetur.

Præfectos item monasteriorum cujusvis ordinis, quæ in civitate sunt, ad se aliquando accerset; quibuscum omni cohortatione, sanctisque admonitionibus, & iis quidem frequentibus, ubi opus erit, aget ut in omni monasterio, tum virorum, tum etiam feminarum, si quæ illorum curæ commissæ sunt, sancte, religioseque vivatur, quemadmodum ex suscepti ordinis instituto ab iis fieri oportet, qui in religionem se Deo dicarunt.

Monialium vero, quarum curam gerit, reformationis rationem omnem suscipiet, & exequetur: quo sanctius illæ, religionis officiis deditæ, ac calamitati publicæ, & vitæ meritis & oratione, precationibusque succurrant.

Iisdem agere non desistet cum præfectis, curatoribus, ministrisve locorum piorum, & cum ceteris item piarum confratriarum scholarumve hominibus.

Nec vero peccata & offensiones publicas dissimulabit, si quas in eo, qui civitati præst, in magistratibus, in decurionibusque inesse perspexerit: sed annuntiabit eis errata, in quibus offendunt; nihilque ad salutem potius esse ostendet, quam ab illis in primis pietatis Christianæ opera unice coli, quamque justitiæ munus & officium, depulso omnis cupiditatis dominatu, rectissime atque æquissime omnibus administrari.

Omni etiam officii genere cum eisdem aget, atque hoc sedulo instabit & urgebit, ut publica auctoritate, publicoque decreto, si modo res ejusmodi est, de qua per illos decerni liceat, tollantur, & radicitus extirpentur, quæcumque sunt, ob quæ Deus palam præsertim ac publice offendatur.

De populi denique universi disciplina conformanda & peccatis tollendis, ad quæ proclivius frequentiusve prolabitur, omnem rationem etiam cum sacerdotibus inibit, totus in ea cura defixus, ut a Dei offensionibus ad virtutum Christianarum officia illum plane revocet.

Imo vero hoc etiam valde studebit, ut voluptuariæ omnes actiones, in quibus vulgi multitudo aliquando versatur inani opinatione, cum putet pestilentiam mundanis lætitiis facilius caveri, omnino abjiciantur, quales sunt saltationes, profanæ cantiones, comessationes, crapulæ, & cetera ejus generis: quibus plerumque multa peccata conjuncta sunt.

Populum quoque inducere procurabit & ad constituendum profusis sumptibus modum, & ad inveteratas malas consuetudines detestandas, atque plane abjiciendas.

Id omne non solum cum populo civitatis, sed etiam cum diœcesano paterna solicitudine aget.

Accerset præterea ad se omnes præfectos uniuscujusque collegii, etiam artificum; quorum operam, & diligentiam adhibebit ad rescindendos pravos usus, si qui in eorum collegiis, aut artificiis sunt, unde aliqua Dei offensio existat.

Patribus familias illud magnopere suadebit, ut aleatorii ludi, imprecationes, blasphemiæ, verba impura, turpia, impudicæ choreæ, saltationes, pompæ, luxus, profusa convivia, & cetera, quæ ab intemperantia manant; procul ab omni domo arceantur.

Omnes vero & urbis & diœcesis partes cum ipse accurrendo inviset, tum alios probatos viros ecclesiasticos ob eam causam nomine suo mittet: & vero quæ opportuna sunt, curabit, atque adeo exequetur, ut nulla ex parte optimi parentis, vigilantisque pastoris cura, studium, vel ministerium desideretur.

Singulorum crimina diligentius investigabit, qua præsertim cum diuturniora sint, ad iræ divinæ concitationem plus roboris habent, ut adulteria, concubinatus, usura, nefarii contractus, bonorum ecclesiasticorum usurpationes, res male partæ, & alia ejusdem generis, quibus præsens salutareque remedium accommodabit,

Quamobrem unumquemque, quasi somno oblivionis in peccatis dormientem, excitabit, ut opus erit, ad pœnitentiam, ac lacrymas & flagitiorum detestationem, depulsionemque, ut re ipsa præstet quæ cum disciplinæ Christianæ rationibus & studiis conveniunt.

Pacem & concordiam inter dissidentes reconciliabit.

Lites componere, controversias dirimere, cuncta cujusvis generis dissidia tollere, simultatem, & odia restinguere, factionum semina convellere studebit.

Quæ male parta sunt, maleque ablata, restitui curabit.

Omnes denique pastoralis officii atque auctoritatis nervos eo intendet, ut & offensis publicis sublatis & disciplinæ Christianæ sanctioribus institutis & omni recte agendi studio, omnique Christianarum virtutum usu & exercitatione, ab universo clero, populoque imploretur atque exoretur misericordia Dei.

VIII.

Cura in aliis cautionibus tuendæ publicæ valetudinis.

Iis adjumentis spiritualibus alias cautiones episcopus adhibebit. Atque in primis quidem edictis episcopalibus, aliaque omni ratione de publica valetudine tuenda certas rationes inibit, atque edicet, quas cum in locis ecclesiasticis, tum ab hominibus clericalis ordinis, ab aliisque episcopali jurisdictioni subjectis, inviolate ob bonum publicum servari mandabit.

In omni autem deliberatione & cautione, quam tuendæ publicæ incolumitatis causa suscipiet, id studebit, ut consultationibus cum magistratu sanitatis habitis, quidquid ipse eo nomine caverit, cum illius publicis edictis, ad valetudinis publicæ commodum pie & recte pertinentibus, non dissentiat nec discrepet; sed in omni ejus generis ratione, quæ ad bonum publicum tota refertur, unus idemque sit utriusque

con-

ANNO CHRISTI 1579.

consensus, summaque in re adjuvanda publica caritatis conspiratio.

Idem præterea, quæ hac instructione demonstrata sunt, potestatem etiam præfecto regionario, & vicario foraneo ac aliis visitatoribus faciet, alia non modo generatim, sed speciatim statuendi, atque exequendi, quæ in pestifera contagione utilia, opportuna & necessaria illi viderint, ad publicam valetudinem tuendam, quæ ab episcopalibus præscriptis & regulis non discrepent.

Quidquid vero illi agent, opportuneque ac necessario statuent, id quamprimum episcopo significabunt.

In omni autem re, quam magistratus sanitatis aget, vel cavebit publicæ valetudinis causa, operam dabunt, ut diligentem ejus cautionem, studiaque imitentur ad episcopalium regularum præscriptum.

Parochi etiam ceterique ecclesiastici homines id unum quoque maxime studebunt, ut publicam valetudinem omni caritatis officio curent, ac præterea in executionis usum accuratissime perducant quæcumque non solum hac instructione explicata sunt, sed quæ episcopus hoc ipso de genere, prout opportuna viderit, publicæ salutis causa statuerit, & quæ item præfectus regionarius, aut vicarius foraneus, aliusve visitator monuerit mandaritve: imo etiamsi clericalis ordinis homines sunt, qui intra alicujus parochiæ fines habitant, illa quoque servabunt, quæcumque vel ex hac instructione, vel ex episcopi voluntate, vel alia justa ratione parochus commonefecerit.

Quæ præterea a magistratibus, decurionibusve ad eam publicæ incolumitatis rationem pie ac utiliter constituentur, eadem, ut a populo plane serventur, omni cohortationis officio monebunt.

Magistratus autem & decuriones, ut eidem publicæ valetudini prospiciatur & consulatur, cum omnia sapienter, Christianæque pietati congruenter agent, tum valde cavebunt, quæ divino cultui & caritatis officiis cum impedimentum offerre possint, illa maxime fugienda, suo loco infra demonstramus, ac vehementer in domino monemus.

A

B

C

D

IX.

Solicitudo in uniuscujusque præparatione spirituali.

Episcopus in eo præterea solicitus erit, ut imminenti illo pestis periculo, confirmationis sacramentum, quibus per ætatem ex doctrina Romani catechismi ministrandum est, ubique ministret: cum illi, si pestis irruet, in eo statu futuri sint, ut periculum mortis non modo in singulas horas, sed in singula momenta pertimescant.

E

Id etiam sedulo curabit, ut suæ quisque conscientiæ latebris diligentissime discussis, omnis anteactæ vitæ peccata confiteatur.

Tum etiam, ut ad tam salutare pœnitentiæ sacramentum omnis frequenter accedat: ita ut cum quis se peccati mortalis labe inquinatum esse conscius erit, eo sacramento illud expiare quam primum studeat; nec vero ad extremum differat, cum non modo suspicari, sed certe omnino timere possit, ac debeat, si pestis Dei permissu irruerit, illo pestilenti tempore maxima cum difficultate sibi præsto fore subsidia tam corporis, quam animæ.

ANNO CHRISTI 1579.

Itidem ad frequentem sanctissimæ eucharistiæ usum fideles omni studio accendet. Et ut saltem semel in hebdomada illam sumant, ad ea, quibus iram Dei placari, ejusque misericordiam implorari compertum est, pietatis opera, præsertim ad assiduam orationem, ad jejunium, ad eleemosynam crebro hortetur, Ad cujus largitiones uberiores populum fidelem valde etiam incendet, illud singulare exemplum Ethnicorum, qui, euangelicæ lucis expertes, cum in gravissimam pestem olim inciderint, opinione persuasi, eam sibi calamitatem inflictam esse, quod nullum pietatis studium, nullumque beneficentiæ, liberalitatisque officium egentibus hominibus contulerint, ad eam propulsandam id consilii adhibuerunt, ut eorum domus, officinæ, tabernæ indigentibus, ac pauperibus paterent, qui inde res, quas propterea palam omnibus exposuerant, ad vitæ usum necessarias, gratis libereque sumerent.

Ab omnibus, eo pestis imminentis periculo proposito, domui suæ disponi & consuli suadebit, ut scilicet unusquisque æs alienum, si quod contraxit, recte dissolvat, nomina quæcumque explicet, lites componat, transigatve, testamentum conficiat; ne denique res domesticas contractas, difficultatibusque implicitas relinquat: ne fortasse, si mors, ut in pestilentia evenire solet, continuo oppresserit, sibi, liberis, bonisque suis recte consulere minus possit, indeque propterea vel litium discordiarumve inter filios, agnatosve, semina, vel æris alieni solvendi difficultates, tardioresve solutiones, vel controversiæ aliæ, & quod grave est spiritualia incommoda existant, quæ animæ saluti detrimentum, perniciemve afferant.

Hæc eadem sane omnia & singula officia, in regione sibi commissa, & præfecti regionarii & vicarii foranei & visitatores & parochi, in parochiali vicinia ex episcopi instructione & præscripto pro suo quisque munere præstare, atque exequi studebunt.

Hæc itidem ipsa pro sui muneris partibus cum in collegiis, confraternitatibusque præfecti, tum in ædibus privatis curabunt diligenti studio, omnique caritatis contentione.

X.

Præparatio adjumentorum spiritualium peste imminente.

Episcopus vero omnia adjumenta, antequam pestis populum invadat, diligenter conquirat & parare studeat, quibus fiat, ut si pestis ingruerit, ne quid illis populis, quos invaserit, desit neque ad animæ salutem, neque ad corporis medicamentum, victum & curam.

Confessarios, concionatoresque, quorum ministerio operave necessaria eo tempore adjuvetur, aliunde, ut diligentissime potest, ad se accersere & conducere, tum ad urbem, tum ad diœcesis opida & loca præsertim insigniora curabit.

Ac præter parochorum curam, certos etiam alios sacerdotes undique, quantum poterit, omni pietatis officio conquiret, qui caritatis ardore inflammati, paratissimi sint ad omnia ecclesiasti-

ANNO CHRISTI 1579.

ſiaſtica miniſteria illis præſtanda, quos vel peſtis morbus, vel ſuſpicio invaſerit.

Iis & concionatoribus & confeſſariis & aliis ſacerdotibus neceſſaria alimenta ut ſubminiſtrentur omni ratione curabit.

Alios præterea clericalis ordinis homines, caritatis ſtudio flagrantes deliget, qui modo huc, modo illuc viſitando accurrere poſſint.

Delectum item habebit aliquorum ſacerdotum, atque aliorum quos potiſſimum adhibere poſſit ad curam eccleſiaſticorum hominum, peſtis morbo, ſuſpicioneve laborantium.

Ad omnem porro curam, quo vehementius univerſi & ſinguli peſtilentiæ tempore incendantur, indulgentiam a ſummo pontifice iis procurabit, utpote

Sacerdotibus, qui peſte affectis ſacramenta miniſtrarint.

Medicis, eos curantibus.

Chirurgis, tonſoribuſve, qui venam ſecant, quive plagis medicamentum apponunt.

Nutricibus, quæ infantibus, peſte laborantibus, ſuſpectiſve lac prębent.

Obſtetricibus, quæ mulierum in eo morbo, ſuſpicioneve verſantium, partum adjuvant. Miniſtris, qui peſte ægrotantibus aſſiſtunt. Bajulis, qui peſtifere affectos, ſuſpectoſve ad curationis locum perducunt, ferruntve.

Illis item, qui peſte mortuorum corpora ſepeliunt.

Iis denique omnibus, quicumque ſint vel mares, vel feminæ, qui illorum ſuſtentationi & curationi aliquo modo ſerviunt: qui item eleemoſynam, pro facultatum ratione, in eorum adjumentum contulerint.

Facultatem item ſibi dari ab eodem curabit, adjunctis ad eam certis privilegiis, ut regularium cujuſvis ordinis opera, miniſteriove ſine ulla mora, aut impedimento ſuperiorum, peſtilentiæ tempore uti poſſit.

Ut præterea populi caritas ad pauperum, peſtilentiæque morbo, ſi Deus permiſerit, laborantium curam, piumque ſtudium accendantur, & longe lateque progrediantur; libros, eo de genere graviſſime conſcriptos, quos neceſſario eo tempore ſtudioſe legat, ad uſum proponet, utpote Gregorii Nazianzeni homiliam, ſermones duos Gregorii Nyſſeni de pauperibus ſublevandis, & Cypriani martyris ſermonem unum de mortalitate, & alterum item de eleemoſyna; atque aliorum præterea patrum libros ejuſdem generis.

Ut vero quæ ab illis vel tradita, vel præcepta ſunt, in morem atque uſum afflictiſſimo præſertim peſtilentiæ tempore inducantur, eos libellos vulgariter converſos, exiguoque volumine comprehenſos, typis impreſſos, atque editos extare voluimus.

Iis præterea libris alios, de rerum ſpiritualium officiis, ſtudiiſque recte conſcriptos, prout opus eſſe viderit, ad legendum cum ob alios fructus, utilitateſque adjunget, tum etiam, ut ne populus, propter intermiſſas magna ex parte, in peſtilentiæ periculis artes & negotiationes, otio langueſcens, ad turpes inaneſque voluptates tempus traducat.

Alias vero facultates, quæcumque peſtis tempore vel neceſſariæ, vel opportunæ a ſummo pontifice impetrandæ erunt, ita in tempore diligenter impetrare ſtudebit; ut ſi peſte ſtatim irruente literarum curſus intercludatur, aut retardetur, ne mora ulla iis adjumentis interponatur, quæ in peſtilentia opus eſſe poſſunt.

ANNO CHRISTI 1579.

In iis facultatibus erunt hæ ſcilicet;

Facultas concedendi plenariam indulgentiam peſte laborantibus confeſſis, aut contritionis ſigna oſtendentibus.

Facultas concedendi indulgentiam iis, qui in quotidiana oratione, per ſeptem horas diſtincta, verſantur.

Facultas, privilegiumve aliquot altarium, ut cum in eis ſcilicet ſacerdos pro aliquo defuncto miſſæ ſacrificium obtulerit, ejus animæ ſuffragetur ad liberationem a pœnis purgatorii.

Facultas, quæ etiam delegari poſſit, abſolvendi ſaltem in foro conſcientiæ a peccatis, delictis & cenſuris ſummo pontifici reſervatis, etiam in literis die cœnæ domini promulgatis.

Facultas etiam aliqua abſolvendi in foro exteriori.

Diſpenſandi item cum ſacerdotibus in quibuſdam irregularitatibus, etiam ob mortem ſecutam contractis, id quod facile evenire peſtilentiæ tempore poteſt in curatione ægrotorum, etiam ſine ulla delicti culpa.

Convertendi etiam alicujus eleemoſynæ legatæ uſum ſaltem ad tempus, ſi quando ad pauperum neceſſitates ſublevandas illud expedire, vel neceſſarium cenſuerit,

Quæ enim ob piam aliquam cauſam legata relictave ſunt, ut videlicet, vel in divinum cultum, vel in puellarum nubentium dotem, vel in alium ejus generis uſum erogentur; ea tunc ſępe expedit ad egentium hominum victum & ſuſtentationem converti,

Decernendi ſtatuendive utilitatis publicæ cauſa quidquid opus erit, atque adeo compellendi etiam, ut eccleſiaſtici homines ab epiſcopali juriſdictione exempti & regulares etiam, ac locorum prętereа piorum, ſi quæ ejuſmodi loca, ab epiſcopi juriſdictione immunia ſunt, prefecti, curatoreſve ſervent, atque adeo preſtent, quæcumque is ob publicam utilitatem decreverit ſtatueritve, pœnis etiam & cenſuris propoſitis,

A metropolitano etiam facultatem impetrabit, qua, dum peſtis eſt, ſibi permiſſum ſit, ab aliquorum decretorum provincialium præſcriptis rationibus, quæ in peſtilentia ſervari minus poſſunt, aliquando diſcedere, utpote a conditionibus loci & altaris, in quo miſſa celebranda erit; a regulis item, quibus vetitum eſt, extra ſedem confeſſionalem in eccleſia confeſſiones audire, & ab inſtitutis etiam celebrandi foraneos conventus, & ab aliis quampluribus ejuſmodi decretis provincialibus; quorum poteſtatem ſibi a metropolitano fieri opus eſſe, aut expedire ipſe viderit.

Et quoniam peſtis tempore tum in civitate difficilis, tum in diœceſi difficilior ad epiſcopum aditus eſſe poteſt; id propterea in iis, quæ epiſcopalem auctoritatem requirunt, tunc expedit, ampliores facultates & parochis & reliquis confeſſariis, ſacerdotibus & vicariis, præſertim foraneis, concedi permittive.

Itaque pro locorum, perſonarumque ratione, proque peſtis periculoſius imminentis gravitate, liberius, præſertim vicariis foraneis, facultates varias delegabit, in quibus erunt hæ:

Facultas abſolvendi, etiam in utroque foro, a peccatis, criminibuſve, interdicto & cenſuris ſibi reſervatis, ea adjuncta etiam facultate, ut

cui

ANNO CHRISTI 1579.

cui delegarit, is saltem in foro conscientiæ eam- A dem subdelegare possit.

Permittendi sacram confessionem audire extra ecclesiæ fines, atque adeo etiam a feminis extra confessionalem sedem.

Concedendi, ut missa celebrari possit in omni ecclesia, & altari etiam ligneo, ut in viis, locisque ejusmodi: & prorogandi rursus facultatem datam.

Constituendi & approbandi, etiam sine examine confessarios, etiam qui clericorum confessiones audiant.

Intermittendi sacerdotales, clericalesve illos conventus, singulis mensibus præscriptos.

XI.

Præparatio annonæ & ministrorum ad curationem & sustentationem publicam.

Nec vero ea præparatio, atque adeo præcautio negligenda est, ut a pestis contagione incolumis, & tuta supellex vel ecclesiæ, vel sacristiæ conservetur.

Ideo, quæ præsertim precioſior est, diligenter seligatur, & loco bene munito & remotiori cautissime foribus etiam obsignatis asservetur. Quo etiam loco monimenta jurium, libri, volumina, scriptaque graviora, quæ ad ecclesias pertinent, in armario, aut arca custodiantur diligenter. C

Omni officii genere episcopus cum magistratibus, decurionibusve aget, atque adeo omni solicitudine instabit, ut propius accedente pestilentiæ periculo, patriæ, quæ ex horribili funestaque illa contagione multis variisque detrimentis affici potest, quam opportunissime, celerrimeque omni sua ope succurrant.

Videant in primis, omnique ratione præcaveant, ut cum in peste difficultas annonæ simul inesse soleat, ne quid ad rei frumentariæ, omnisque annonæ ubertatem desit, ac proinde cautionem diligentissimam adhibeant, ut nemo quisquam sit, qui necessario eo tempore frumentum supprimat: cum præsertim sæpe fiat, ut gravissimo illo tempore, longe plures, quem- D admodum usu compertum literisque traditum est, fame necentur, quam pestilentiæ vi extinguantur.

Quamobrem omnes, qui opibus circumfluunt, & ipsi magistratus præsertim, qui civitati præsunt, propositum sibi aliquando habebunt præclarum illud exemplum sanctissimi pontificis Gregorii magni, qui & in peste, & in annonæ caritate apertis publicis horreis frumentaria largitione usus est ad populi laborantis sustentationem.

Rationem præterea episcopus cum eisdem magistratibus inibit, ut tum ex publico ærario, censuve, tum etiam eleemosynis, & omni alia subveniendi via multorum inopia egestateve E laborantium victui necessario succurratur; eo præsertim afflicto tempore, quo præ pestis periculo, & metu, artificia, negotiationes, nundinationes, & quæstus, mercaturæve, commercium, agrorum cultura, & omnes aliæ cujuscumque opificii exercitationes languescunt, aut etiam magna ex parte cessant, unde homines sibi victum parare solent: quo fit, ut innumerabiles homines, qui alias ab omni re inopes non sunt, sæpissime ex fame laborent.

Quo in officio omni ita episcopus se geret, A ut cum se eleemosynarum largitionibus, pauperum, miserabiliumque hominum, vere parentem, pastoremque ostenderit, exemplo etiam suo, non minus quam cohortationibus, omnique alio officio ceteros ad illorum sustentationem alliciat atque inflammet. ANNO CHRISTI 1579.

Ut vero quod ad sustentationem satis esse possit, omnino procuretur; omnes & singuli, quibus subveniendum erit, certo libro, recte, ordineque describantur. Qua in re monasteriorum etiam, & piorum collegiorum, tam virorum quam feminarum, ac pauperum clericorum ratio habebitur, quibus necessario eo tempore aliquid in eleemosynam conferendum erit.

Tantum vero absit ut inopes & pauperes, B pro quibus etiam Christus dominus sanguinem profudit, e civitate, opidis, pagisve, ab omni ope destituti, exturbentur, ut non modo aliorum, sed mendicantium etiam ratio habeatur, ea scilicet, ut in unum locum congregentur omnes, ubi cum alimenta corporis, tum maxime omnia adjumenta spiritualia suppeditentur.

Parochi etiam, ubi instituta non est, in sua quisque regione parochiali confraternitatem scholamve hominum, caritatis nomine, episcopali auctoritate instituent. Cujus confraternitatis erit, necessario illo tempore, & eleemosynas colligere, & cetera caritatis officia obire C ac præstare, quibus pauperes, & egentissimi homines subleventur.

Instabit præterea episcopus, ut iidem magistratus medicos certos conducant, conscribantve, ac paratos habeant, qui peste laborantes curent.

Chirurgos, tonsoresve certos deligant, qui venam secent, medicamentaque apponant. Medicamenta, reliqua ad eorum victum necessaria parent, ac subministrent.

Famulos, famulasque, & alios homines caritate Christiana præditos conquirant, qui operam, curationisve solicitudinem eisdem navent.

Obstetrices certas habeant, quæ partum mu- D lierum, peste ægrotantium, eove nomine suspectarum excipiant.

Nutrices item certas ad eorumdem liberos lacte alendos.

Caprarum etiam certum aliquem numerum ad lactis eisdem præbendi usum, si quando nutricum copia non datur.

Vespillones item, quos monattos dicunt, plures conducant, quorum alii illa officia præstent, quæ a contagio integra sunt, ab omni suspicione vacua: alii sint, qui peste affectis se duces, ac ministros præbeant, qui mortuorum corpora sepeliant, qui infecta domicilia expurgent, & pannos itidem infectos, & alia id generis exequantur. E

XII.

Præparatio locorum curationis publicæ.

Domos publicas, hospitales, locave complura, ampla, & distincta, quæ, alia scilicet peste affectis, alia eo nomine graviter suspectis, alia minus suspectis, alia convalescentibus usui sint, apparent, necessariaque supellectile instruant.

Quæ distincta partim peste tabescentibus, partim suspectis, partim ministris, tum in re

ciba-

ANNO CHRISTI 1579.

cibaria, tum in lectiſterniis, tum in pannorum A purgatione & lotione uſui ſint.

Veſtes præterea, & lectiſternia ad commutationis uſum parent illis, qui vel a peſte convaleſcentes, confirmative, aut a ſuſpicione plane liberi inde migrant.

Situm etiam tuguriorum ad multiplicem illum uſum diſigant & præfiniant. Qua in re etiam atque etiam caveant, ne loca, ædes, domicilia, aream, ac ſitus ullos, quicumque ſint, ad eccleſiæ, locive pii cujuſcumque jus pertinent, uſurpent, occupent, impediant, aut aliqua ſervitute implicent, ne ad breve quidem tempus. Quod ſi aliquo modo attinent, id ne committant epiſcopus inhibebit, atque interdicet. B

Si vero nullo modo aliunde ſitus, locave haberi poſſunt, ſed ad eam rem neceſſario uſui eccleſiaſtica ſunt: tunc ei, vel eccleſiæ, vel loco, cujus ſunt, ſcriptis publicis, a notario, recte, riteque confectis, omnino caveatur, ut quidquid damni, detrimentive eo nomine fecerit, id reſarciatur.

Qui ſitus amplus ſit, ut ægroti a graviter ſuſpectis, hi a leviter ſuſpectis, hi etiam a convaleſcentibus ſeparatim, aliquo ſcilicet interjecto ſepimento, habitare poſſint.

Loco ſit non humido, non uliginoſo, ſed editiori, & aprico, ſicco, & ſalubri. Prope aquam fluentem ſit, non torrentem tamen, unde inundatio, eluviove aliquando extare C poſſit.

Extra urbem, opidum, pagumve, loco tamen propinquo, & commodo, ut adjumenta ad animæ curationem, & corporis uſum, aliaque caritatis officia, atque ſubſidia facile & opportune illis ſubminiſtrari poſſint.

Parent item materiam omnem, quæ idonea, quæque ſatis ſit ad tuguria, capellas, & domicilia, in eo ſitu bene extruenda, ut infra.

In eo ſitu cum tuguria extruenda erunt, hoc videant & ſtudeant.

Ut ita vel denſiſſima palea, vel tabularum ſectilium apta inter ſe commiſſura ſtruantur, ut ab omni aut pluviæ, aut venti impetu, turbine, injuriave temporis tuta ſint. D

Ut ordine recto collocentur, & ſi fieri poteſt, a parte anteriori ad ſeptemtrionem verſus, vel in aliam partem ſalubrem ſpectent.

Ut ſingula, quo magis ab omni uligine, humiditateque defendantur, exiguo rivulo cingantur, per quem aqua pluvia ex eorum culmine defluens, alio extra illorum ſitum derivetur.

Ut eorum ſolum, ſubjectis tranſverſis lignis, aut tabulis, palea inſuper multa ſtratis, ab humo altius ſaltem tribus palmis extet.

Domicilia, ſeu caſas extra ſepta tuguriorum parent ad uſum laicorum præfectorum, curatorum, cuſtodum, & miniſtrorum.

Loca item diſtincta lavationis, & purgatio- E nis veſtium, & pannorum cujuſcumque generis.

Habitationem item diſtinctam, ad eorum uſum, qui illis purgandis, abluendiſve operam navabunt.

Supellectilem etiam neceſſariam ſupra demonſtratam, neceſſariaque inſtrumenta præparent ad horum locorum publicæ curationis uſum.

Proſpiciant quoque, ne peſte ingraveſcente palea deſit, ad quotidianam tuguriorum ſubminiſtrationem.

In omni autem domo hoſpitali, publicove tuguriorum loco, tum crux alta, curante epiſcopo, bene, firmiterque humi ſuffixa, erigetur loco medio, eoque editiori & conſpicuo: tum ea in primis ratio habeatur, ut ſi ibi capella ex pariete jam non eſt, ea cum altari ex tabulis ſectilibus & aſſeribus extruatur.

Imo vero ubi plures ſacerdotes conſtituendi erunt, ſi minus totidem capellæ, ut ſaltem duæ omnino extruantur.

Atque in earum quidem extructione hæ rationes mox infra demonſtratæ adhibebuntur.

Situ eminentiore ſtruantur, ab omnique parte conſpicuo, ut qui in tuguriolis, celliſve ſunt, ab eorum oſtio, quoad ejus fieri poteſt, ſacerdotem celebrantem proſpiciant.

Eo præterea loco ſint, ſi fieri poteſt, ut qui foris ſunt, miniſtri, famuli, cuſtodeſve, miſſæ etiam ſacrificium aſpiciant.

Erunt item forma, quæ quadri ſpeciem exhibeat, longe lateque brachia ſex, aut minimum quinque patebunt.

Partes autem a latere ad ingreſſum capellæ verſus ampliores etiam fiant licet, uſque adeo, ut pars anterior late patens ſit, brachia octo, aut recte ſeptem.

Pavimentum capellæ a tuguriorum ſolo altius extabit brachia quatuor, vel quinque: ad cujus altitudinem aſcenſus fiet gradibus ligneis, ut ſacerdos celebrans e tuguriis paulo remotioribus proſpici recte queat.

Ligna vero, tignave, quibus capellæ ſtructura ſuſtentatur, ita firma, ſolida, fixa, atque inter ſe bene, apteque compacta erunt, ut ventorum impetu, ac vi non modo non corruat, ſed ne labaſcat quidem.

Ab omni latere capella feneſtram cum valvis habebit, per quam miſſæ ſacrificium ſpectetur, cum ſudum, ſerenumve erit: alioqui valvis occludetur, ne ex vento, pluvia, injuriave temporis aliquid incommodi, indecori, offenſioniſve accidat. Quæ vero feneſtra a parte poſteriori altaris ſtruetur, ſi quando ſtruatur neceſſe eſt, ab altaris ſuperficie extabit altius uno brachio.

Pars anterior illius capellæ ita extruetur, ut ſera, clavi, peſſulo, vecte, & valvis bene firmis inſtructa, a furti, rapinæ, alteriuſve injuriæ periculo tuta ſit, quo cautius ſacræ veſtes, ſacraque vaſa ad miſſæ cultum pertinentia in capella ſerventur: & ſanctiſſimum etiam ſacramentum, quod miniſtrandum eſt, ibidem cuſtodiatur.

At vero ubi certus ſacerdos, qui aſſidue aſſiſtat ſpirituali tuguriorum curationi, non conſtituetur, tunc capella non intra, ſed extra eorum fines, loco paulo remotiore, ita procul ſtruetur, ut ſacerdos aliunde accerſitus, qui ibi miſſæ ſacrificium celebret, a contagionis periculo ac ſuſpicione tutus, peſtilentiæ lege ab epiſcopo præſcripta, non debeat ſtatos illos dies ſeparatim ab aliorum vitæ commercio manere.

Ubi ſacerdotes conſtituentur, qui præcipue illis tuguriorum locis in cura ſpirituali invigilent, domicilium eis parabitur loco finitimo ac ſegregato aliquantulum a tuguriis, &, ut fieri poteſt, ab aliis domiciliis incolarum prope habitantium.

Si vero tale domicilium, lapidibus extructum inveniri non poteſt, ex tabulis ſectilibus aſſeribuſve fiet loco non longe a poſitura capellarum.

ANNO CHRISTI 1579.

At ſiquando illud ſacerdotum domicilium a finibus tuguriorum aliquantulum aberit; eorum unicuique parabitur etiam propinquiori loco tuguriolum forma decenti, ex tabulis ſectilibus, paleiſve confectum, ubi interdiu per pluviam maneat, & cibum ac ſomnum aliquando capiat, quo diligentiori aſſiduitate curæ ſibi commiſſæ incumbat.

Domicilium ſacerdotale tale omnino erit, ut in eo ſacerdos ſeparatim a clerico habitare poſſit, itidemque ab alio ſacerdote, ſi plures ibi conſtituendi erunt.

Si ad mortuorum ſepulturam cœmeterium parochiale, & alia antiqua cœmeteria, locave ſacra, ab epiſcopo ad eum uſum conſtituta, ſatis non fore exiſtimabitur, ſitus alius parabitur, qui tuguriorum loco finitimus ſit, quique peſte ingraveſcente mortuorum numerum capiat; & appoſitus præterea ſit, ut pariete cingi, & ubi aliquando deinceps extrui ſacellum commode poſſit.

Situs hic & ab epiſcopo rite conſecrabitur, & firmiſſima ſepe ſaltem, aut denſis aſſeribus, aut macerie undique ita cingetur, ut & lupis, & reliquis beſtiis aditus omnino obſtruatur.

Capella unaquæque, ubi ſacerdos conſtituendus erit, inſtruetur hac ſupellectile; utpote lapide ſacro, calice, patena, cruce, & alia præterea ſacra imagine, candelabris binis, veſtium apparatu ad miſſæ uſum neceſſario, & mappis item eo numero, ut ſuo tempore commutari queant.

Habebit præterea vaſculum aquæ ſanctæ, aſpergillum, & tintinnabulum.

Superpellicea etiam numero ſaltem totidem, quot ſacerdotes ſunt, & quot item clerici.

Laternas item quatuor cum cereis: quæ ad ſanctiſſimi ſacramenti, cum fertur, cultum adhibebuntur.

Pyxis etiam comparabitur, & tabernaculum ligneum, ubi ſanctiſſimum ſacramentum cuſtodiatur, & umbella item, quæ ſaltem exigua ab uno tantum homine geſtetur.

Sacri olei vas etiam ſit ad uſum miniſtrandæ extremæ unctionis.

Libri rituales ſacramentorum totidem, quot ſacerdotes.

Hæc porro ſupellex etiam, quod ad mappas attinet, conduplicabitur, ubi ſacerdotes plures reſidebunt, prout erit eorum numerus, ſaltem quæ attinet ad mappas, & veſtes:

Feretrum præterea unum, duo, plurave.

Pallium etiam præcipuum apparabitur, quod ad efferenda corpora eorum, qui peſte mortem obierint, uſui erit, & plura item, eaque loco diſtincto & ſeparato ab omni alia ſupellectile aſſervabuntur.

Armarium ſub altari extructum, ad uſum aſſervandi ſupellectilem ſacrarum miſſæ veſtium.

Hoſpitalibus, domiciliis, lociſve tuguriorum, ubi hominum exiguus numerus, peſte irruente, collocandus erit, ſacerdotem ſaltem unum epiſcopus præficiet: ubi vero aliqua multitudo, duos, atque adeo plures pro multiplici varietate, & multitudine eorum, qui eo perdurendi erunt: ut unus peſte affectis, pluresve etiam, ſi quando morientium multitudo plures poſtulat, alter ſuſpectis, alius minus ſuſpectis, vel convaleſcentibus, vel miniſtris quoque operam ſpiritualem navet; eamque ob cauſam omnes in locis curationis reſideant, aſſiduique; quibus ſinguli clerici adjungentur, qui eiſdem in miſſæ ſacrificio, aliiſque functionibus miniſtrent.

ANNO CHRISTI 1579.

Iis ſacerdotibus & clericis, quæ ad victum, veſtitumque neceſſaria ſunt, ſuppeditabuntur a miniſtris publicis ex eo ſumptu, unde alimenta aliis præbentur, qui in eadem hoſpitali domo, locove ſunt.

Cum eiſdem magiſtratibus, & decurionibus epiſcopus aget, ut nihil denique in ſumptibus faciendis, aliiſque officiis præſtandis prætermittant, aut negligant: ut omni externa cura, omnique externa adminiſtratione opportune proſpiciant imminentibus neceſſitatibus. Id porro ſtudium cum laudabile eſt, ac nomine Chriſtiano, & commemorabili pietate dignum, tum plane neceſſarium.

Epiſcopus præterea certas domos, aut domicilia, locave ampla, & a ceteris diſtincta parari ſtudebit, quæ uſui eſſe poſſint, aut eccleſiaſtici ordinis hominibus, qui præſertim collegiatim vivunt, aut monialibus, aut iis, qui in hoſpitalibus curantur, ſi forte peſtis monaſteria, hoſpitaliave loca invaſerit.

Ad quæ domicilia, locave vel ii omnes, qui in peſtem, ſuſpicionemve inciderint, perducantur, aſportenturve; vel contra fiat, ut ſcilicet peſte affectis remanentibus, ad illa ipſa domicilia ceteri bene valentes, & ab omni ſuſpicione liberi, qui ſunt ejuſdem vel collegii, vel monaſterii, vel hoſpitalis ædis, habitatum veniant, ne illorum contagione inficiantur.

XIII.

Officia ipſo peſtilentiæ tempore miniſtranda, & conſtans in primis miniſtratio.

Cum peſtilens contagio, vel in civitatem, vel in aliquam ejus partem, vel in diœceſin, ejuſve locum aliquem ſeſe infuderit, eo diligentior cura & ſolicitudo laborioſior propoſita epiſcopi erit, quo gravius certiuſque periculum fidelibus ſuæ curæ commiſſis inſtat.

Parochorum & ſacerdotum, quos conquiſierit, ſolicitudinem omni cohortatione, omnique officio, atque imitationis exemplo, quo aliis præibit, ardentius accendet.

Quem vero locum peſtis pervaſerit, eo quamprimum epiſcopus certos ſacerdotes mittet, qui ſpirituali curationi incumbant.

Cui rationi interea vicarius foraneus, ſi locus diœceſis ſit, pro videbit, dum epiſcopus illos mittet.

Magiſtratuum, decurionumque ſtudium, & procurationem, quam peſtis periculo imminente paulo ante excitarat, vehementius eo ipſo tempore inflammare non deſiſtet, quo peſtifera lues jam ſerpere incepit.

Populi item caritatem & pietatem ſanctiſſimis, tum orationum, piarumque exercitationum, tum miſericordiæ operum inſtitutis, eo diligentius, ſtudioſiuſque incendet, quo vehementius illum, peſtilentiæ metu perculſum, afflictum, ac pene proſtratum cernit.

Quo in genere illam animi conſternationem, ac ſtupiditatem, quaſi vecordiam quamdam, quæ ex repentinis illis funeſtæ labis eventibus, quamæpiſſime accidit, ex hominum mentibus ita evellere ſtudebit, ut & ſummi & medii & infimi non modo præ timore partes officii ſui

non

ANNO CHRISTI 1579.

non deſerant, ſed & erga Deum religione, & pietate in patriam, & amore erga ſuos, & caritate in cives valde accenſi, in omni fortitudinis, conſtantiæque officio ſeſe contineant, atque excitent, non ſolum ad labores, Chriſti domini cauſa neceſſario tempore fortiter ſuſtinendos, ſed ad pericula etiam ſubeunda conſtantiſſime. Itaque omnium animos confirmabit non dictis tantum, ſed factis, epiſcopali robore, epiſcopalique virtute vere dignis.

Perpetuo igitur huc atque illuc accurret, afflictos eriget, mœrentes mœſtoſque conſolabitur, egentes ſublevabit, orationis ſtudium excitabit, opera, atque officia pietatis languere non ſinet; & omnia denique tuebitur, quibus animi exſuſcitantur & majores fiunt ad omnem ſanctarum virtutum exercitationem.

Parochi autem & epiſcopi præclaro documento, exemploque inſtracti, & propoſita in primis etiam ſibi illa immenſa caritate, qua animas ſibi in curam traditas Chriſtus dominus dilexit, precioſoque ſanguine in ara crucis profuſo redemit, non modo unquam non erunt in ancipiti deliberatione officiorum, quæ eis neceſſario præſtare debeant, ſed nihil potius ſtatuent, quam illis in diſcrimine, calamitateque verſantibus, omne ſpirituale pabulum miniſtrare, etiamſi vitæ periculum ſubeant, memoria & recordatione ea excitati, quod ſibi ſpecialis cura commiſſa eſt illas paſcendi.

Et vero meminerit, multo convenientius, negligens quoddam ſtudium obiici, quod ipſo ad parochiales ſuos ſpiritualibus adjumentis neceſſario tempore ſublevandos adhibeant, quam quod vitio iis dari ſolet, qui langueſcente caritate ſunt, nullaque cura ducuntur eoſdem adjuvandi rebus ad corporis uſum neceſſariis.

In ea etiam recordatione verſabuntur, magnam ſibi oblatam opportunitatem & accommodatam, cum ad vitam pro grege profundendam, tum ad operam ei utiliter neceſſarioque navandam, non ſine præclara teſtificatione deſiderii & zeli, quo exardeſcere debent, ſalutis animarum.

In contagionis etiam periculo, quod certe hominum opinione longe minus eſt ob oculos ſibi ponent, præcipuam illam curam, qua ſuos miniſtros Deus admirabiliter tuetur, ab omnique periculo incolumes conſervat, dum ad divinæ majeſtatis gloriam, animarumque ſalutem procurandam, miniſteria ſua religioſe conferunt. Id quod peſtilentiæ ſuperioris tempore animadverti licet, quo perpauci aut fere nulli animarum curatores, qui in ſuæ curæ bene gerendæ officio conſtantiſſimi, parochialibus ſuis peſte tabeſcentibus cum alia ſacramenta, tum extremam etiam unctionem miniſtrarint, mortem obierunt; contra vero qui a ſui miniſterii functione longe refugerunt, complures morte erepti fuerunt.

Si rurſus contra eveniſſet, hoc ſecum ſtatuerent, nihil ſacerdoti, curam animarum gerenti, optabilius, nihilque ad caritatis meritum fere præſtantius, quam pro animarum, quæ ſibi, ſuæque fidei concreditæ ſunt, ſalute mortem oppetere. Imo vero non defuerunt ſanctiſſimi viri, qui ſcripſerunt, tale mortis genus a martyrii gloria non longe admodum abeſſe.

His atque adeo aliis hujus generis commentationibus & rationibus, quæ permultæ illæ quidem ſacrarum literarum monimentis conſignatæ ſunt, ſanctorum patrum documentis exemplisque explicatæ, parochi, quaſi ſtimulis curæ ſuæ incitati, in dies ardentiori zelo ſeſe inflammabunt, ad recte cumulateque exequendas parochialis ſui muneris partes.

Jam vero igitur & epiſcopus paſtoralis officii ſui religione adductus, & iidem parochi animarumve curatores, muneris ſuſcepti rationibus commoti, ſtudioſe, ſoliciteque præſtabunt muneris miniſteriique ſui officia: ad quæ etiam atque etiam vehementius ſeſe excitabunt, exemplo accenſi ſanctorum virorum, Cypriani martyris, Baſilii magni, & Nicolai epiſcoporum, Bernardini Senenſis, beatique Rochi; quorum omnium mirifica in contagioſo morbo cura extitit, & præterea Auguſtini ſanctiſſimi epiſtola ad Honoratum conſcripta; & præclaris item illis Dionyſii Alexandrini literis, ex quibus ſacerdotalis clericaliſque officii functiones, quas in graviſſima peſte ſacerdotes diaconique executi ſunt a ſe etiam omni caritatis ſtudio ſuſcipiendas præſtandaſque facile intelligent.

Sed ne longe ſolum exempla petantur, domi etiam ſunt, quorum documentis homines eccleſiaſtici ordinis ad omne caritatis officiorum genus in peſtifera labe exequendum inſtruatur. Atque ii quidem ſunt metropolitanæ eccleſiæ Mediolanenſis archiepiſcopi duo, omni laude florentes, Benedictus & * Aſpertus.

* f. Anſpertus.

Hinc in teterrima peſte, quę ſuo tempore omnem Italiam, populumque Mediolanenſem præcipue invaſerat, peſtilenti lue, tabeſcentes perpetuo ſtudio viſitaſſe, eiſque ſacramenta omnia miniſtraſſe fertur: idque ipſum officium, ejus exemplo & juſſu, parochi etiam accurate preſtitiſſe dicuntur. Ille omni Europa, Italia & urbe, ditioneque Mediolanenſi preſertim peſtilentiæ morbo vexata atque afflicta, cum ea ipſa officia præſtitiſſet, tum cibum etiam, ac victum tabe languentibus manu ſua miniſtraſſe commemoratur.

Populus denique fidelis eccleſiaſticorum hominum ſtudiis, atque exemplis inflammatus, & ejuſdem Dionyſii præcipuis literis commonitus, non afflictione quaſi tabeſcens, ſed immenſo quodam caritatis Chriſtianæ, benevolentiæque fraternæ ardore incenſus, patriam non deſtituet, conjunctiſſimos non deſeret, fidelium corpora inſepulta non proiiciet, neque cetera aget, quæ a pietatis Chriſtianæ officio aliena olim gentes, a fidei religione averſas in peſtilentia egiſſe, iiſdem Dionyſii literis proditum eſt. Imo is occaſionem nactus ſancte exercendi officia caritatis, omniſque religioſæ virtutis, talem ſe præſtare ſtudebit, quales in teterrima illa peſte, quam ipſius item Dionyſii litteræ narrant, extitiſſe dicuntur; qui minime perterrefacti, peſtis morbo afflictos frequentiſſime inviſebant, illis ſedulo inſerviebant, curationemque omnem ob Chriſti amorem pro viribus adhibebant.

ANNO CHRISTI 1579.

XIV.

Cautiones adhibendæ, ne peſtis latius ſerpat.

Ubi peſtis contagio aliquam vel urbis, vel diœceſis partem invadere cœpit, eam diligentem cautionem epiſcopus adhibebit, primum ut & in parochis & in omnibus eccleſiaſtici ordinis hominibus & in univerſo populo, pietatis Chriſtianæ officia, ſtudia, atque exercitationes: non ſolum aliqua ex parte non minuantur & languefiant, ſed quam maxime fieri poteſt, diligenti ſolicitudine augeantur, & ſancto religionis zelo ardentius inflammentur.

Deinde hoc ſedulo maxime cavebit, ut dum in eo excitandæ pietatis officio ac ſtudio verſatur, dumque hoc enixe curat, ut celebritate ſumma, univerſique populi conventu & religioſo hominum cœtu res omnis Chriſtiana eo tempore peragatur: at huic neceſſario in primis ſtudio adjungat etiam omnem ſolicitudinem & cautionem, ne peſtilentiæ vis latius ſerpat, ſed reprimatur atque extinguatur.

Et quoniam ſanctarum proceſſionum uſus afflictiſſimo quoque tempore, & in peſtilentia præſertim, graviſſimoque morbo ab eccleſia Dei perpetuo adhibitus eſt: ideo epiſcopus non ſolum imminente, ut narratum eſt, ſed ingraveſcente in dies peſte, proceſſiones & ſupplicationnes toties inſtituet, atque adeo peraget, quoties opus eſſe viderit. Quo in proceſſionum officio præſtando, hoc ſtudioſius inhærebit, quod præter ſanctiſſimorum patrum Baſilii epiſcopi, & Mamerti Viennenſis documenta: ex quibus eæ proceſſiones quam utiles ad omnem calamitatem propellendam, quam ſalutares ſint facile intelligi poteſt, exemplis etiam vehementius inflammare debet duorum ſanctiſſimorum virorum Gregorii magni pontificis, & Eutychii Conſtantinopolitani. Hic ubi primum proceſſiones inſtituit, peſtis vis tamdiu extincta eſt, dum ille ex hac vita migravit. Ille vero pontifice Pelagio peſtilentia mortuo, non modo non intermittendas, ſed certo diſtincto fidelium ordine, ac ſolemni prece celebrandas illas cenſuit, non repentina morte deterritus hominum, qui octuaginta cum illo in proceſſione obierant.

Ad quod ſane officium perpetuo retinendum, pieque excitandum, apud nos in primis valere debet vel plurimum hoc etiam præclarum, luculentumque exemplum, quod cum ſcilicet ſexaginta fere ante hæc tempora annis civitas Mediolanenſis eo funeſtæ peſtis contagio varia multiplicique ſtrage diu affecta, atque afflicta, tandem nullo alio remedio ſuſtentaretur, divinitus liberata eſt publicarum proceſſionum, & triduanarum ſupplicationum officiis, & ardentiſſimis pietatis, pœnitentiæque ſtudiis atque operibus.

Et ſi inquit Cyprianus martyr ſanctiſſimus, plurimorum mens ſolida eſt, & anima devota, quæ peſtilentiæ impetu non movetur, ſed tamquam petra fortis & ſtabilis turbidam, violentamque ejus tempeſtatem frangit, tamen quia nonnulli, vel præ imbecillitate animi, vel præ dulcedine ſæcularis vitæ ac quadam quaſi mollitie minus ſtare fortiter, nec pectoris ſui invictum robur neceſſario tempore præſtare poſſunt: ideo ut iis, qui in peſte ſibi valde cavendum putant, ad cautiones deſcendimus, quas mox infra demonſtramus.

Id igitur epiſcopus curabit atque efficiet, ut cum in omni eccleſia, omnique celebritate, tum in proceſſionibus homines non conferti, non denſi ſimul & compreſſi inter ſe ſint, ſed ordine diſtincti, & aliquo intervallo ſeparati, ut contagioni locus non detur.

Qua vero in eccleſia pluries mane diebus ſingulis miſſæ ſacrificium celebrabitur, hoc cavebit, ut non eodem tempore ad eamdem eccleſiam, cum præſertim peranguſta eſt, populus conveniat, ſed diverſo tempore tantum, niſi neceſſaria cauſa aliter poſtulet.

Scholæ præterea inſtitutionis Chriſtianæ, loco aperto, & amplo, utpote in cœmeterio, foro, trivio habebuntur: idem expedire videtur, cum in orationis communis, aliorumque pietatis officiorum exercitatione, tum in concionibus aliquando.

Eccleſia parochialis ſi extra illa ſepta eſt, quibus hominum aliunde venientium, & viatorum, peregrinorumve aditus, & ingreſſus peſtis temporibus præcludi atque obſtrui ſolet; parochos ſi intra ſepta, vel intra opidi, locive mœnia eccleſiam aliam idoneam, & domicilium propinquum, ubi ipſe habitet, invenerit, eo ſanctiſſimum ſacramentum, & curæ parochialis munus de vicarii foranei conſenſu tranſferat, licebit. At ſi alio juſtis cauſis minus expediret, ibi tamen ea parochialia munera geret, ad quæ frequens populi concurſus eſt, qualis eſt diebus feſtis miſſæ parochialis celebratio, prædicatio, veſperarum officium, & orationis communis, ac rei hujuſmodi exercitatio. Id porro omne epiſcopi judicio & voluntate ſtatuetur. Ejuſdem judicium erit, ſi quando peſtis vel periculum, vel contagio aliquem locum vexare incipit, an propterea, ut populo locus amplus & commodus detur, altare extra eccleſiæ parietes, aut intra, ſed in ipſo januæ ingreſſu collocabitur, præſertim cum vel ſacerdos qui celebrat, peſtis nomine ſuſpectus admodum ſit, & eccleſia peranguſta ſatis, vel contagio ad illius loci complures domos familiaſve dimanarit. Quod ſi epiſcopus ita faciendum cenſuerit, tunc vicarius foraneus ejuſdem conceſſu miſſæ ſacrificium in altari portatili, quod ob eas cauſas intus in eccleſia prope januam collocabitur, aliquoties celebrare permittet, idque præſertim die feſto, & in eccleſia præſertim, quæ exigua, & anguſta valde eſt pro ratione multitudinis, quæ confertiſſima eo ad miſſæ ſacrificium uno tempore conveniet. Cum vero altaris portatilis facultatem dabit, eam cautionem præſcribet, ut eo loco, & ita collocetur, ut ab omni venti temporiſve injuria, ab omnique rei indecentis, atque offenſionem præbentis, periculo tutum ſit.

Parochialibus ſuis, qui quoniam extra cuſtodiæ fines, & cancellorum ſepta habitant, ſuſpicionem aliquando majorem præbent, cum nullus ad eos aditus viatorum, peregrinorumve præcluſus ſit, ſed valde apertus, ac plane liber, epiſcopi conceſſu & auctoritate ita proſpiciet atque conſulet, ut in aliqua propinqua eccleſia, ſacellove probato ad miſſæ ſacrificium conveniant: ubi itidem ſermonibus ſtatis, denuntiationibus, cohortationibus, ſcholis Chriſtianæ inſtitutionis, feſto ſolemnique officio veſperarum, proceſſionibus, litaniis, orationi communi, & aliis pietatis Chriſtianæ exercitationibus interſint.

Quam

ANNO CHRISTI 1579.

Quam ob cauſam eis certum aliquem proprium ſacerdotem diœceſanum conſtituet : cujus ſuſtentationi ſuccurretur eleemoſynis, quas vel ipſi, vel omnes illius parochiæ homines ad eam conferent, aut certe alia inita ejus ſuſtentandi ratione, ut commodius fieri poterit.

Sin hac via non ſuccedet, hanc aliam aggredietur, ut dum peſtilentiæ ſuſpicio & periculum eſt, aliquem ſacerdotem capellanum illius opidi, locive, qui idoneus ad parochialia officia præſtet, epiſcopi conceſſu ad illos homines eo potiſſimum tempore mittet, quo tantum illius miniſterio opus eſt. Si vero complures parochi ſunt, unus aliquis eorum, curæ cauſa, illuc ſe conferet.

Imo ſi vel unus tantum parochus, animarumque curator eſt, eam aliquando cogitationem, atque laborem ſuſcipiet, ut ad parochiales illos ſuos, cum per alias curæ occupationes licet, crebro proficiſcatur, ut tum miſſæ ſacrificium celebret, ſermonem habeat, id generis officia omnibus univerſe præſtet : tum etiam ſpeciatim ſingulis, quibus opus eſt, ſacramenta miniſtret, & alia adjumenta ſpiritualia præbeat, quæ a ſe in primis præſtari, ſuſcepti officii parochialis munus depoſcit.

Sed demum ſi omni ea ratione, ac via ſpiritualibus illorum neceſſitatibus non ſatis proſpectum, conſultumque eſſe poteſt, nullo tamen modo vicarius foraneus, aut præfectus, aut parochus patietur, parochiales illos, qui vere peſtilentiæ morbo non laborant, nec vero certis cauſis in ſuſpicione contagii vere ſunt, eccleſiæ parochialis communis, aliarumve, quæ illius membra ſunt, aut intra ejus fines poſitæ, aditu & ingreſſu excludi, atque adeo prohiberi, quo minus ſibi miſſæ ſacrificio, ſacris concionibus, & ceteris Chriſtianæ pietatis actionibus univerſe interſint, atque præterea unuſquiſque ſpeciatim ſacramenta ibidem, aliaque ſpiritualia adjumenta a parocho ſumat.

Eam quoque rationem parochus epiſcopi conceſſu inire poterit, ut ſi quando, præſertim qui extra cuſtodiæ ſepta habitant, pauciores ſunt, quam illi, qui intra ejuſdem fines domicilium habent, aliqui cantelli, per quos miſſæ ſacrificium inſpici poſſit, intus in eccleſia parochiali, ſi ejus amplitudo hoc tulerit : alioquin in ipſo veſtibulo præfigantur, ut diſtincti & ſeparati inter ſe ſint, qui intra ſepta morantur, ab illis qui pauciores foris manent : atque hac quidem neceſſaria cauſa parochus permittet eos parochiales extra eccleſiæ oſtium miſſæ ſacrificium tunc ſpectare, nullo decreto vel provinciali, vel diœceſano obſtante.

Hæc ipſa cancellorum ratio, & viatorum, & illorum etiam cauſa adhiberi poterit, qui alienæ curæ homines ad aliquam aliam eccleſiam, vicarii foranei juſſu convenient, quod licet fortaſſe locus ubi habitant, ab omni contagione ſuſpicioneve liber ſit ; tamen ubi eccleſia parochialis ſita eſt, ad quam convenire debent, locus peſtilentiæ morbo laborat. Cancellorum etiam ſepimento eos quoque parochus ſeparabit, quos ex aliena parochia ad miſſæ ſacrificium, divina officia, & concionem accedere animadverterit. Verum cum iſtis, ut maxime poteſt, admonitione omni aget, ut ad propriam eorum eccleſiam parochialem conveniant.

Iis qui extra præfixos in eccleſia cancellos manent, aquæ ſanctæ vas præcipuum ab alio diſtinctum, ac ſeparato loco collocatum, apparabitur. Quod extra eccleſiam, dum peſtis ſuſpicio eſt, ponatur licet, modo tamen a canibus, aliiſque brutis animantibus, & omni rei indecentis periculo tutum ſit, aut inde in eccleſiam locumve tutum aſportari poſſit, miſſæ ſacrificio, diviniſque officiis peractis.

Ubi vel univerſus populus, vel magna pars aut univerſa vicinia ædium ſuarum exitu prohibetur, miſſæ ſacrificium in oratoriis, altaribuſve quæ jam parietibus exædificata ſunt, quæve tunc ex aſſeribus in vicinia, foro, via publica, locove opportuniori extruentur, celebrari epiſcopus permittet : qui locum, ubi illa ſtruentur, cum primum inſpiciet, arbitratuque ſuo diliget, tum cavebit ſic extrui, ut ſupra cautum eſt, de omni periculo evitando. Hanc porro curam is, cum per alias occupationes non poteſt, in urbe præfectis regionariis, aliiſve quos maluerit, & in diœceſi vicariis foraneis relinquet.

In iis oratoriis altaribuſve, atque adeo ſingulis viciniis parochus, prout opus erit, ſtatas denuntiationes dierum feſtorum, vigiliarum, matrimoniorum & rerum aliarum, quas de more enuntiare ſolet, promulgabit, atque edicet, edicive curabit.

Parochus quamſæpiſſime parochiales ſuos etiam de altari moneat, quam graviter peccent, qui præ metu alicujus vel incommodi, vel detrimenti, aut alia cauſa peſtiferam contagioſamque labem, qua infecti ſunt, occulte celant, quamque exitioſum vitæ ſuæ detrimentum inferant, propterea quod ſi ab initio curationi ſe darent, facilius morbum depellerent : ac rurſus quam vehementius aliis noceant, qui ob eam cauſam, quoniam illos non cavent, ſe facile contagione inficiunt ; & vero quod maxime omnium intereſt, certo repentinæ mortis periculo ſeſe ipſi offerunt, ut ne contritionem quidem, qua ſua peccata doleant, animo concipiendi, nedum ſanctiſſima ſacramenta ſumendi ſpatium vel exiguum habeant.

Parochialis viciniæ, locive decanis, vel ſyndicis conſulibuſve id curæ epiſcopi nomine commendabit, ut diligenter, vigilantique ſtudio ſingulorum morbum explorent, & ſi quem in contagionem incidiſſe compererint, quamprimum ſe, & laicos, etiam eo nomine conſtitutos, certiores faciat, quibus, ex legibus magiſtratus ſanitatis, id denuntiare debent.

Id ipſum patresfamilias monebit, ut hoc itidem de iis ipſis ſingulis ſedulo præſtent, qui in ſua familia, famulatuve ſunt.

Populo præterea ſuadebit, ut omnes & ſinguli valetudinis publicę zelum ſtudiumque ſuſcipiant ; ita ut ſi quis aliquem vicinię ſuę hominem, aliumve peſte laborare, certo ſcit aut probabiliter ſuſpicatur, rem omnem confeſtim & ſibi, & laicis illis a magiſtratu conſtitutis denuntiet. Ad quod ſane officium quo vehementius incitet, certis argumentis demonſtrabit, quam graves pœnas Deus ab his repoſcet, quorum negligentia, culpave, tot tamque acerba damna, & mala non modo illis peſte tabeſcentibus, quorum morbum patefacere debuerant, ſed aliis etiam ſingulis, qui contagionem contraxerunt ; & univerſitati denique importata ſint.

ANNO CHRISTI 1579.

Aliam præterea rationem omnem idem parochus adhibebit, ut de cujuſque morbo certior quam primum fiat.

Illud vero præter cetera populo ſignificabit, ſibi ab epiſcopo illud præſcriptum eſſe, ut ſi quem in parochiali vicinia ægre ſe habere ſenſerit, illum ſtatim inviſat, quo diligentius in tempore ſanctiſſima ſacramenta miniſtret, omneque aliud adjumentum, cum ad animæ ſalutem in primis, tum ad corporis etiam curationem conferat.

Certo libro omnes & ſingulos parochiales ſuos notabit, non modo eos, qui peſtilentia ſuſpicioneve laborarint, ac demum liberati fuerint, ubicumque vel domi, vel in locis publicæ curationis degerint, ſed illos etiam qui peſtifera labe affecti mortem obierint, ubicumque manſerint.

Denique opportune epiſcopus, tamquam populi pater, ut multis rebus, quæ peſtis tempore incommode, acerbeque de repente accidunt, paterna cura proſpicere poſſit, per parochos, & alios tum eccleſiaſticos homines, quos huic curæ præfecerit, tum per pios etiam laicos ſibi nuntiari, & ſignificari curet, quæcumque epiſcopalis officii ſolicitudinem, operam, & ſtudium requirunt.

Magiſtratus porro, & decuriones, ad eas ſolicitudines, quas maximas, prudenterque excogitatas in peſte propulſanda ponunt, illam unam maxime omnium neceſſariam curam adjungent, ut primo pietatis opera, atque officia promovere ſtudeant; tum illa ſummopere caveant, quæ piis officiis, divino cultui, ſanctis caritatis Chriſtianæ exercitationibus, & religioſis publicis orationibus aliquo modo vel repugnant, vel certe obſtant; cum hæc iſtiuſmodi ſint, quæ non imminuant, aut depellant, ſed vehementius excitent, provocentve vim, impetumque peſtilentiæ. Contra vero illud certum atque exploratum eſt, illam reſtingui frequenti piorum operum uſu, religioſo divinæ caritatis cultu, & publicis ſupplicationibus. Hoc ex antiquis Chriſtianæ religionis exemplis, quæ narrata ſunt, plane declaratur.

Quamobrem hæc præter cetera videbunt omni pietatis ſtudio.

Ut in ſupplicationibus publicis frequentiſſime ſint.

Ut ſanctarum ſpiritualiumque exercitationum ſtudia atque officia ne quidquam impediant.

Ut nihil obſtent, quo minus ad miſſæ ſacrificium fideles conveniant, conciones adeant, proceſſionibus publicis interſint, orationes item publicas obeant, & privatim quoque precentur.

Nec præterea quidquam impedimenti afferant, quo minus funera eccleſiaſtico more ducantur, & ſepulturæ locus ſacer detur, ejuſdemque item officium peragatur.

Nec vero prohibeant liberis parentes, rurſuſque parentibus liberos, & cognatis cognatos, cum vel peſtilentia affecti ſunt, vel contagionis nomine ſuſpecti, inſervire: neque publicorum miniſtrorum ſuorum, aut eorum, qui opidorum vel univerſitatum adminiſtrationi, curationique, præſunt, miniſtrationibus aut perterrefactionem patiantur illos ab iis pietatis, caritatiſque officiis avocari, abduci, abſtrahive.

Ut caveant, ne parochos, animarumque curatores, & certos illos ſacerdotes, qui in publicis curationum locis ad ſacramenta miniſtranda conſtituentur, alioſve eccleſiaſtici ordinis homines ullo quovis modo, vel nomine, vel prætextu impediant, quin & ſacramentorum adminiſtrationem, & debitas muneris parochialis functiones, debitave curæ officia, tum univerſe generatimque populo, tum ſpeciatim ſingulis, contagione etiam affectis ſuſpectiſve præſtent.

Hoc item ab illis in domino vehementer petimus.

Ut ne aditu, exituve opidorum, pagorum, locorumve eoſdem prohibeant, contra eccleſiaſticæ libertatis jura, & epiſcopi præſcripta, cui ſalutem, incolumitatemque populi, ſuæ curæ commiſſi, non minus ſibi, quam ipſis cordi eſſe perſuaſum habere debent.

Quo in genere tanto gravius peccarent eo periculoſo tempore, quo eccleſiæ miniſtros huc atque illuc confeſtim die noctuque in ſingulas horas, vel in momenta potius, ad ſalutem animarum procurandam accurrere magis neceſſarium eſt, quam alios etiam publicos præfectos, curatoreſve valetudinis corporum, quibus aditus, atque exitus in omnes partes dari & patere ſolet.

Ut longe refugiant ab eo deteſtabili uſu, peſte affectos, ſuſpectoſve, tamquam pro derelicto habitos, abjecta ſcilicet omni eorum cura, ab urbe, municipio opidove inhumane exturbandi.

Ut ne in iis ipſis e domicilio ad tuguriola abripiendis, plus exquiſitæ diligentiæ adhibeant, quam pro caritatis Chriſtianæ ratione adhiberi par eſt.

Ut ne in illis ſecludendis, domique cuſtodiendis ſeverius agant, quam cum Chriſtiana caritate conveniens eſt. Ut denique in omni cautione non magis prudentiæ ſuæ, quam divino auxilio innitantur.

Cum vero ex eccleſiaſticis monimentis nuſquam compertum ſit, fidelem populum unius civitatis, opidive univerſum unquam in peſtilentia, ut contagionem evitaret, hoc commiſiſſe, ut diuturno admodum tempore totus ab eccleſiæ conventu penitus abſtineret, ejuſque ſtationes plane deſereret; imo vero contra perſpici poſſit, crebrius, ardentiorique divinæ caritatis ſtudio, quam antea conſueverat, eccleſias frequentare: ob eam cauſam magiſtratus diligenter videbit, ut ne quarantenæ, quam dicunt, lege, illum univerſum domo exire prohibeat, quo fiat, ut diutius, quam religionis pietas poſtulet, officia prætermittat, quæ in eccleſia Deo præſtare debet.

Nam, ut ſilentio prætereantur difficultates, incommoda, detrimenta, damna, mala, quæ inde multa reipublicæ gubernationi evenire poſſent, cavendum etiam maxime eſt, ne, cum populi multitudo ſanctarum cæremoniarum quæ oculorum aſpectu cernuntur, uſu & ritu ad pietatis ſtudium incendatur, ſi domi recluſa, aliquamdiu ad eccleſiam non conveniat, magna ex parte religionis officia non modo in ea inculta ſint, ſed plane defloreſcant.

Qua quidem ex re longe gravior pernicies pertimeſcenda eſt, quam ex omni vel funeſtiſſima peſtilentia.

Quare magiſtratus de quarantena diligenter, accurate, & pie in primis, etiam atque etiam videbit matura deliberatione, & re omni cum epiſcopo communicata, ut non minus

anima-

ANNO CHRISTI 1579.

animarum pesti, quam corporum contagioni, quæ infinitis partibus inferior est, recte prospiciatur.

Quod si aliquando indicetur, illud maxime prævidendum erit, ne in adventum, quadragesimam, solennitates domini, sacraque alia tempora incidat, quibus pro sacrosancta divinorum officiorum celebritate populi fidelis conventus in ecclesia, & frequens, & solennis itidem esse debet, ut solennia sacra sunt, quæ ex Spiritus sancti doctrina, religiosis cæremoniis, divinoque ritu celebrantur.

Ea præterea ratio ineunda erit, ut speciatim potius quam universe, & in summa instanti necessitate quarantena fiat; ita ut vel feminæ solum cum pueris, vel aliquando viri, vel unius viciniæ tantum, quæ gravius e suspicione laborat, homines certo illo temporis spatio, eoque non diuturniori domi se contineant.

XV.

Cautio in sacerdote ministrante.

Si parochus ob aliam causam, quam ob ministerii parochialis occasionem; in pestis suspicionem inciderit, plures sane dies domi se continebit, quot scilicet pro suspicionis ratione episcopus boni publici causa statuerit. Quod vero ad ministeria parochialibus suis præstanda attinet, ea ipsa ratio servabitur, quæ parocho supra proposita est, si quando ministerii sui occasione in suspicionem incidit.

Idem parochus, aliusve sacerdos, qui peste laborantium curam gerit, quoties hominem sibi commissum habet, qui in pestilentiam, suspicionemve inciderit, ut & nullo loco officiis desit, quæ in eum conferre debet, & quam cautissime potest omne periculum evitet, ubi se ad Dei voluntatem totum accommodarit, deliberationemque susceperit mortis in singulas horas obeundæ, ut animabus, sibi in curam traditis, ad salutem prosit; præsidium vero incolumitatis suæ in Dei potissimum custodia posuerit; has etiam cautiones adhibere poterit:

Ut si quando hominis peste affecti, suspective confessionem audit, loco audiat, qui aliquantulum a lecto distet. Cum vero sine magno illius incommodo id fieri potest, curet licet, ut ad fenestram, aut ostium, aut in porticum, vestibulumve, aut ad impluvium, aliumve locum apertum accedat, ubi illum confitentem audiat, ut cubiculum declinet, in quo contagionis periculum timeri solet.

Ut eadem cautione in sanctissimæ eucharistiæ ministratione utatur.

Ut aliis remediis se præmuniat, quæ religiosorum hominum in primis consilio probata medicorum judicio vim aliquam repellendæ contagionis habent.

Ut dum intra septa curationis publicæ sunt, vestes contractiores, aut ita succinctas, quæ infra genua vix protendant, adhibeat.

Ut in iis ministrationibus non pluviali, sed solum superpelliceo, & stola utatur.

Sacræ hostiæ particulam unam, aut plures, quæ ad communicantium usum tunc satis erunt, ferre poterit: nec vero aliam præterea, quæ de more reportetur, dum ad ecclesiam capellamve redit.

At vero in omni sacramento, multoque magis in sanctissima eucharistia ministranda, cavebit, ut evitandi periculi, vel suspicionis causa, ne quid vel minimum, quod nocivum sit, administrationis ritum introducates neve instrumentum, aliudve quid simile ad ministrationem pro digitis vel adeo in ipsis adhibeat.

Extra domicilii januam, aut tuguriorum septa, eos consistere jubebit, qui sanctissimum sacramentum luminibus prosequuntur, clerico excepto.

Quorum luminum loco aliqua, si fieri potest, per eos accendi mandet, qui intra illud domicilium, eave septa habitant, cum jam suspecti sint.

Sacerdotes, præfecti curationi spirituali hospitalis domus, alteriusve loci, ubi morbo infecti suspective curantur, abstineant ab omni vel consuetudine, vel alio contrahendæ contagionis periculo, quod aliunde existere possit, quam ex sacris functionibus, & ministeriis, & aliis caritatis officiis, quæ præstanda susceperunt.

Eorum sacerdotum, si plures sunt, unus deligetur, qui ægrotis sacram communionem præbeat, ceteraque ministeria præstet, quibus obeundis propius accedat necesse est: at vero plures etiam pro multitudine ægrotorum; alius autem qui peste suspectis curam operamque suam in iis ipsis ministeriis navet, alius minus suspectis, & convalescentibus custodibusve, & famulis ceterisque ministrabit, qui a suspicione liberi in hospitalitatis domus, aut loci tuguriorum finibus extra septa degunt.

In sacramento autem pœnitentiæ ministrando, in sacra concione habenda, in doctrina Christiana tradenda, & aliis functionibus, quibus præstandis ad eos peste vel affectos, vel suspectos appropinquare non est necesse, unus, & item alter vicissim, prout inter se convenerint, aut, prout episcopus maluerit, operam suam curamque non ægrotis solum, suspectisve navare poterit, sed ceteris etiam, atque adeo illis, qui recte valentes, extra tuguriorum fines collocati constitutique sunt ad locorum eorum custodiam, usum, & famulatum.

Cum eorum sacerdotum unus ægrotis curam ministeriumve navat, alter iis, qui tantum in suspectis habentur; caute etiam ii ambo mutua inter se consuetudine utentur; ne præ suspicione fideles a suscipiendo eorum ministerio avertantur. Atque si in iisdem domiciliis habitant, eorum tamen commercium aliquo intervallo disjunctum erit.

Eorum unusquisque ad missæmsacrificii usum distinctas sacras vestes, mappas altaris, distinctosve etiam calices, si fieri potest, habebunt.

In capellis quoque altaribusve distinctis celebrabunt.

Si vero una tantum capella est, unumve altare, ne unus alterius indumenta, mappasve adhibeat, tangatve.

Si aliquando vel in missæ sacrificio, vel in sanctissimæ eucharistiæ ministratione, cum clericus desit qui ministret, alter alteri ministrare necesse habet; utriusque cautio eadem erit.

XVI.

ANNO CHRISTI 1579.

XVI.

Cautio in sacerdote, qui ministravit.

Parochus aliusve sacerdos, cum vel peste tabescenti extremam unctionem ministraverit, vel in ejus cubiculo confessionem propius audierit, aut aliud denique egerit, unde apud populum in probabilem pestis suspicionem inciderit, tunc aliorum commercio, consuetudineve per aliquot dies abstineat, ne bene valentibus contagii periculum, aut certe timorem injiciat.

Dum is, tamquam suspectus, domi se continet, si forte acciderit opus esse alicui, itidem suspecto, aut infecto, qui parochiæ suæ sit, aut alienæ, aut curæ suæ commissus, huic ministerium suum operamve sacramentis ministrandis præstabit.

Quo tempore ab aliorum commercio abstinet, in parochiali tantum ecclesia, aliave quam præfectus regionarius, aut vicarius foraneus constituerit, missam celebrabit, & in eo præterea solum altari, in quo nemo alius sacerdos eo tempore celebrabit.

Quod altare, si fieri potest, cancellis munietur, quibus populo ingressus præcludatur. Quo ipso tempore ad missæ celebrationem vestes sacras, & mappas altaris adhibebit, quæ separatim loco distincto asservabuntur; nec aliis sacerdotibus tunc usui erunt.

De suggestu, aliove ejus generis loco, qui a populi frequentia aliquo intervallo disjunctus sit, sermonem, concionemve habere poterit.

Confessionem in ecclesia intus, & foris, at in sede confessionali audiet; quæ præter laminam perforatam aliquid etiam intermedium interjectumve habeat, opere chartaceo confectum.

Extra etiam confessionalem sedem audiat licet, ita tamen, ut confitens ab eo distet tribus, quatuorve cubitis.

Parochialem etiam viciniam, aliamve curæ suæ commissam, obeat licet, cum vel funus curare, vel alia parochialia officia præstare necesse habebit.

Alia præterea loca adire poterit, cum peccata confessurus ad alium parochum, confessariumve qui propius absit, se conferat opus est.

At sane expediet eum confessarium ad eum potius in parochiæ finibus accedere.

Cavebit autem, ne in chorum ecclesiæ, ubi alii sacerdotes sunt; neque alio item, ubi frequens hominum conventus est, proxime ad eos accedat.

Nec vero idem sacerdos extra parochiæ fines, excepta causa, quæ commemorata est, sine episcopi, aut præfecti regionarii, vicariive foranei facultate scripta discedet. Neque porro facultas dabitur, nisi cum aliis suspectis sacramenta ministraturus est; aut bene valentium etiam adhibita paulo ante demonstrata cautione, confessionem, episcopi jussu, auditurus; aut, ad episcopum res ad curam suam pertinentes relaturus; aut aliquid acturus, quod sua causa agi necesse est. Quamdiu vero ab aliorum consuetudine suspicionis causa abstinet, cum domo, aliqua causa, facultateve egredietur; semper, præterquam cum sanctissimam eucharistiam feret: ferulam albi coloris, quatuor cubitis longam, quod signum suspicionis erit, manu gestabit, ut omnes ejus congressum proximumque accessum cavere possint.

Eo ipso tempore, dum suspectus est, baptismum infusionis, non immersionis ritu, ubi hujus ritus consuetudo aliis temporibus est, ministrabit; statas vero baptismi cæremonias ad id tempus differet, quo a suspicione liber erit: aut alium sacerdotem adhibebit, qui baptismum statis cæremoniis ministret. Alterius etiam sacerdotis ministerio utetur ad sanctissimam eucharistiam, extremamque unctionem, parochialibus suis ministrandam pestis suspicione non laborantibus.

Quamobrem parocho, dum eo loco pestis est, ubi curam gerit, facultas detur, alium sacerdotem substituendi, qui ab ordinis munere non sit suspensus, ut parochialis curæ munera obeat. Ne tamen audiendis confessionibus alium sacerdotem substituere possit, quem antea episcopus non probarit, nisi hujus substitutioni potestatem idem fecisset. Clericus, famulusve parochi suspecti, aliusve, cujus opera uti velit, quo tempore ille domi se continet, inde etiam ne ipsi quidem egrediantur ad præscriptum: si quando autem exire necesse habebunt, ferulam de more gestabunt.

Ubi septimus dies, aut aliud tempus ab episcopo præscriptum, prout viderit expedire, præteriit, quo parochus in pestis suspicionem, ob ministerium incidit, neque aliqua parte se læsum sentit, nec vero suspicatur se contagione infectum esse; libere, ut antea, & sine ferula omnia loca adire, parochialisque curæ munera obire poterit, nisi aliter episcopus jusserit. Idem de parochi clerico, famulo, familiave censendum erit; quæ ex parochi ob ministerium suspicione sese domi continuit.

Parochus autem, & sacerdotes, in loco curationis publicæ constituti, caveant, ne propius accedant, congredianturve cum iis, qui a pestis suspicione liberi sunt: neve alia ratione eis periculum aut suspicionem contagionis afferant.

Quamobrem e loco, in quo collocati sunt, facultate ab episcopo, præfectove regionario, aut a vicario foraneo in diœcesi non impetrata, ne discedant. Nec vero illi, præfectus scilicet regionarius, & vicarius foraneus, episcopo inconsulto, dent, nisi ob causam, quæ vel ad spirituale ministerium, vel ad publicam curationem spectet; ob quas causas sæpe accidit, eos ad alia loca mitti oportere. Cum autem foras quavis causa facultateve exeunt, ferulam albam parochis supra constitutam gestabunt.

XVII.

Cautio in homine ecclesiastico, ob aliam causam suspecto, aut peste etiam infecto, adhibenda.

Ad tuendam publicam valetudinem episcopus eam facultatem parocho dabit, ut non modo ecclesiasticis hominibus, qui in parochiali vicinia habitant, sed etiam socio curæ parochialis, & parocho item proxime habitanti, si quis eorum in pestilentiam, ejusque suspicionem inciderit, hæc, ut infra, præcipere jubereve possit.

Ut is, scilicet vel infectus, vel suspectus, intra domicilium, certi præscripti temporis lege, se contineat, aliorumque consuetudine abstineat.

Ut

ANNO CHRISTI 1579.

Ut neminem alium intro ad se domum recipiat, admittatve.

Ut illius familia hoc ipsum omne itidem præstet. Hanc eamdem potestatem præfectus regionarius cum in reliquos ecclesiasticos homines, tum in parochos ipsos exequetur, non solum si quando eorum quispiam peste afficitur, pestisve suspicionem præbet, verum etiam alia de causa. Ad cujus rei exequendæ usum pœnis arbitrii sui contra contumaces aget.

Hæc ipsa facultas erit etiam uniuscujusque vicarii foranei, cui præterea laicos homines, cum ecclesiasticos idoneos non habebit, qui hæc exequantur, substituere licebit, si quid præsertim de repente acciderit, quod aliena opera opus habeat.

Eisdem præterea singulis licebit, etiam laicorum ministrorum custodiam, si ita quandoque expedire censuerint, adhibere.

Parochus igitur, ubi primum ecclesiasticus homo in suspicionem pestis incidit, facultate sibi data, ut opus esse viderit, statim diligenter & prudenter utetur.

Ecclesiæ autem vestes, & præcipue quibus ille proprie utebatur, unde contagium existere possit, omni diligentissima cautione, ut nihil plane amittatur, certo loco, ab aliorum consuetudine semoto, reponi & custodiri curabit. Qui locus bene sepietur & munietur, & supellectilis, quæ in eo recondetur, index, omnisque alia opportuna cautio, adhibebitur.

Episcopum præterea, aut præfectum regionarium, aut vicarium foraneum, de tota re certiorem itidem faciet, ut ubi rem ipsam diligenter cognoverit, vel aliquid aliud, vel idipsum diligentius statuat, prout expedire videbitur.

Rem item omnem curatoribus publicæ valetudinis, in ea vicinia constitutis, quamprimum significabit, ut & subministrentur quæ eorum opera, ministeriove ei tunc subministrare necesse est; & omnis alia diligens cautio ab illis adhibeatur, quæ necessaria esset ad alios homines conquirendos, qui cum eo, aliisve illius familiæ, domusvæ commercium habuissent, aut alio modo ejus rei causa suspecti esse possunt.

Si vero parochus est, aut ejus clericus, aut familia, domusve, quæ in suspicionem incidit; hæc ipsa officia socius parochialis curæ, si quem habet, alioquin parochus propinquior, præstabit.

Curabit porro præfectus regionarius, aut vicarius foraneus impense admodum, ut & domicilia, & supellex ecclesiarum, vel ecclesiasticorum hominum quam diligentissime expurgentur. Ad cujus expurgationis rationem omne exquisiti studii, cautionisque genus episcopus adhiberi jubebit, quod ex magistratus præscripto in laicalibus rebus expurgandis adhiberi solet. Et, ubi opus esse censuerit, ad expurgationem eorumdem ministrorum operam utendam curabit.

Cum ex facti, quod evenerit, ratione dubium existit, an quis peste mortuus sit, anve illius supellex eo nomine suspecta, anve alio genere morbi affectus; tum parochus medicos in consilium adhibebit, alios ve peritos, eosque potissimum, quos magistratus curæ ejusmodi præfecerit, ut de re tota certius statuatur.

Parochus aliusve ecclesiastici ordinis homo, qui loca incolit, quorum commercium ob suspicionis causam vetitum edicto publico est, ne inde egrediatur, prohibeat vicarius foraneus, sicut ceteris eorum locorum incolis prohibitum est; ita tamen, ut certis iis regulis, & facultatibus, quæ ecclesiasticis hominibus peste suspectis, supra constitutæ sunt, utatur, & fruatur, præsertim, qui animarum curam quovis modo aut nomine gerit.

ANNO CHRISTI 1579.

Hæc omnis cautio tum in sacerdote ministrante, tum in eo qui ministravit, tum etiam in ecclesiastico homine peste suspecto, quicumque sit, ut diligentissime adhibeatur atque servetur, parochi, ut supra, cura erit. Quæ sane cura omnis cautioque in urbe ad præfectum regionarium, & in diœcesi ad vicarium foraneum maxime pertinebit.

XVIII.

Cautio in monasteriis, & collegiis piis adhibenda.

Si regularium hominum monasterium, aliudve collegium ecclesiasticum, aut domus, ubi collegiatim vivitur, in pestilentiam ejusve suspicionem inciderit, eadem tota ratio & cautio, quæ mox supra demonstrata est, ab episcopo, & præfecto regionario, vicariove foraneo ipsius episcopi nomine ita diligenter adhibeatur, ut omnes qui in eo monasterio, collegiove habitant, nisi aliquos solum peste suspectos esse manifesto constet, ab aliorum hominum consuetudine, commerciove abstineant, & intra monasterii, domusve septa se contineant ad episcopi præscriptum. Eam vero cautionem inter se adhibebunt, ut alter ab altero ita separatim in consuetudine versetur, ut ne contagium contrahere possit.

Quamobrem etiam in hortis tuguria strui expediet.

Verum ne propterea in eorum ecclesia divinus cultus intermittatur, sed divina officia in choro, ut moris est, obeant, ita tamen, ut ibi alter ab altero separatim aliquo exiguo spatio interjecto sit.

Missas singuli in singulis altaribus distinctis celebrent, sacris adhibitis indumentis, & instrumentis, quæ ex communi sacristiæ supellectile sumpta, ad suum quisque usum eo tempore sigillatim, locoque separato servabit, & custodiet.

Ne vero ullum populo periculum inde existat, a capellis, ubi celebrabitur, & choro aditus ipsius populi secludatur cancellis ferreis, ligneisve, aut alio ejusmodi sepimento.

At ne, dum se intra monasterii septa ab aliorum consuetudine abstinent, quidquam ad victum eis desit, e publico illo sumptu, qui necessario eo tempore ad pauperum sustentationem constitutus est, eleemosynam, ut opus erit, subministrari curandum erit.

Si ecclesiasticorum hominum in eodem monasterio, locove collegiatim viventium, magnus admodum numerus est, qui pestis nomine suspectus sit, nec vero domus habitationisve amplitudo ejusmodi est, ut omnes tuguriis etiam extructis commode separatim habitare possint: expedit, vel eos omnes, qui ex peste, suspicioneve laborant, vel, his relictis, alios recte valentes, suspicioneque liberos ad aliam domum, monasteriumve, aut etiam ad plura traduci, quæ tamen vacua sint, & ita con-

ANNO CHRISTI 1579.

ſtructa, ut dum curationis, aut ſuſpicionis cauſa in illis manent, regularem modeſtiam, eccleſiaſticamque ordinis ſui diſciplinam recte ſervare poſſint. A

Hæc ipſa cura & cautio adhibebitur, ſi quando fortaſſe monialium, in eodem monaſterio viventium, magnum numerum peſtis pervaſerit.

Sed in earum monaſteriis, peſtis nomine ſuſpectis, magna ab epiſcopo cautio adhibenda erit, ne ex ea occaſione intra ſepta monaſterii aditus ſit ſine neceſſaria cauſa.

Nec vero extra clauſuræ ſepta, fineſve egrediendi facultas, niſi urgente, neceſſariaque item cauſa, monialibus permittatur.

Si vero aliquando neceſſitas efflagitat, ut illæ intus viſitentur, aut inſpiciantur; hoc ne a viris fiat, ſed a fœminis honeſtis, curabit epiſcopus. B

Hoc ipſum itidem ſervabit, ſi quando monattorum opera, aut alia ejuſmodi neceſſaria erunt.

XIX.

De baptiſmo infanti, peſte laboranti, ſuſpectove miniſtrando.

Infans nuper natus, peſte laborans, aut eo nomine ſuſpectus, quia a matre, peſtifero morbo affecta, ortus eſt, quamprimum ob inſtans mortis periculum a ſacerdote, peſte laborantium curam gerente, infuſionis ritu batizabitur, aliis ſtatis cæremoniis tunc non adhibitis. Si ſacerdos abeſt, idem confeſtim ab alio præſtabitur, qui præſens baptizandi formam norit. Nec vero compater adhibeatur, aut talis, qualis infans eſt, compater, aut commater aſciſcetur, nempe ex morbo laborans, aut ex eadem cauſæ origine ſuſpectus, niſi alii, qui liberi ſunt, ſuſpicione contagionis deterriti, id munus refugerint. Poſtea, ſi infans ſuperſtes erit, quamprimum ab omni ſuſpicione liber erit, in eccleſiam parochialem ſuam ſacerdoti parocho offeretur, qui ex eccleſiæ inſtituto reliquas ſtatas ceremonias ei adhibebit. C D

Idem in baptiſmo ſervabitur infantum, qui expoſiti, dubium eſt, an peſtilentia ſuſpecti ſint. Hoc ipſum quoque præſtabitur in baptiſmo infantum, qui non ita manifeſto ſuſpecti videntur, quales ii ſunt, qui e mulieribus bene valentibus naſcuntur, quæ tamen ex aliqua ſuſpicione vel domi incluſæ, vel ad loca publicæ curationis perductæ ſunt, quoniam vel in loco ſuſpecto fuerunt, vel cum homine ſuſpecto conſuetudinem habuerunt. Sacerdotes locorum curationis publicæ, quibus baptiſmum miniſtrarint, eorum, & parentum nomina, & reliqua de more in librum certum referant: quem deinceps a peſtifera lue purgatum ad archivum epiſcopale ferant. Uniuſcujuſque autem, quem baptizarint, baptiſmum exſcriptum proprio etiam ejus parocho tradant: quem etiam, cum primum inde illi emittuntur, certiorem faciant de ceremoniis reliquis, quas non adhibuerint, ut ille in parochiali eccleſia rite ſuppleat. E

ANNO CHRISTI 1579.

XX.

Officia confratrum caritatis, & collectio eleemoſynarum, ac diſtributio.

Scholæ caritatis homines parocho deſcribendis parochiæ pauperibus operam navabunt, quos ſemel diligenter deſcriptos, ſæpe generatim recognoſcent.

Qua in recognitione ſi quid vel addendum, vel mutandum viderint, id parocho nuntiabunt; qui in deſcriptionis libro notabit, quod eo in genere opus erit, & epiſcopo etiam referet.

Iidem ſingulis diebus ſedulo pauperes inviſent, eoſque præſertim qui peſte tabeſcunt ſuſpective ſunt.

Si quos invenerint, qui recenter in morbum inciderint, quive ſpiritualis alicujus adjumenti indigeant, de iis eumdem parochum certiorem facient.

Ipſi vero ſolicito ſtudio in id incumbent, ut quæ ad corporis uſum neceſſaria ſunt pauperibus, peſteque affectis, undique conquirant. Ut autem omni ex parte cumulatoria caritatis ſubſidia comparent, cum ad epiſcopum, tum ad præfectos regionarios, vicarioſve foraneos, & parochos perfugium ſæpiſſime habebunt: quorum etiam auctoritate ad omnem eleemoſynæ, piique ſubſidii conquiſitionem, atque apparatum utentur; ſæpe etiam magiſtratum, & decuriones convenient, ut opus erit.

Id parochus præter cetera maxime parochiales ſuos cohortabitur, ut his præſertim peſtilentiæ temporibus, omni commiſeratione dignis, quantam maximam per facultates poſſunt, eleemoſynam conferant ad ſublevandas neceſſitates, non ſolum peſte laborantium, ſuſpectorumve, ſed aliorum etiam omnium, qui rerum inopia premuntur.

Quam ob cauſam ſingulis hebdomadis, ſemel atque adeo ſæpius, rariuſve, prout neceſſitas urget, parochialiumque opes ferunt, viciniam ſuam, adhibitis caritatis ſodalibus, in omnes partes obibit, omnique ſtudio, & caritatis pia contentione eleemoſynam, quæ in eorum miſerabilium uſum erogetur, ab omnibus efflagitabit.

In eccleſia præterea parochiali, in omnique viciniæ parte, præſertim pro foribus eorum, qui peſte infecti, ſuſpective ſunt, capſulas aliquas duabus clavibus inter ſe diverſis ſingulas clauſas, certoque ſigno, quod præcipuum epiſcopus conſtituerit, notataſque & diſtinctas publice proponet atque affiget; in quas oblatæ eleemoſynæ eo nomine conjiciantur. E clavibus illis duabus unam ipſe parochus, & alteram ille ex confratribus caritatis aſſervabit, quem epiſcopus, præfectuſve, vel vicarius foraneus delegerit.

Si qua in parochiali vicinia complures ſunt, vel peſtifera labe inquinati, vel ſuſpecti, vel alii inopes homines, quibus aliunde non ſatis ſuccurri poſſit; parochus ad epiſcopum confugiet, cujus conceſſu in finitima etiam vicinia parochiali capſulam eleemoſynæ proponere, aut alia ratione ſubſidia caritatis comparare poſſit ad illorum ſuſtentationem.

Ut autem neceſſario eo tempore pauperum egeſtati undique ſuccurratur, eam facultatem, ſi ita neceſſitas tulerit, epiſcopus aliquando

per-

ANNO CHRISTI 1579.

permittet, ut piorum locorum præfecti, curatoresve eleemosynarum, quas certo præscripto tempore dari moris est, distributionem anticipent, utpote quæ eleemosyna semestri, aut longioris temporis spatio in egentium usum erogari consueverat, ea omnis duobus, tribusve mensibus, aut breviori tempore, prout opus erit, distribuatur.

Ea autem cautio adhibebitur, ut ne eleemosynæ distribuendæ ratio, atque usus sine legitima auctoritate, & facultate unquam immutetur; Verbi gratia, quod puellis, virginibusve nuptui dandis in dotem pia liberalitate erogari solet, aut debet, ne in panis eleemosynam, aliudve genus convertatur.

Nec vero piorum locorum prædia, aliave bona immobilia hypothecæ, pignorive dentur, aut alienentur contra ac testatorum voluntate, canonum jure, pontificiis constitutionibus, & conciliorum, aut synodi provincialis nostræ primæ decretis cautum est.

Omnis eleemosyna, quæ a caritatis confratribus congeretur, de parochi, aut præfecti regionarii, aut vicarii foranei consilio & assensu, in eorum hominum usum necessarium erogabitur.

In eleemosynæ autem erogatione habebitur ratio cum in primis inopiæ, paupertatisque sacerdotum & monasteriorum cujusvis generis, & ordinis, tum hospitalium ædium, locorumve, quæ intra parochialis viciniæ fines sita sunt.

Quibus sacerdotibus, & monasteriis, ex ærario etiam publico, aut censu, unde reliqui pauperes sustentantur, necessaria alimenta subministrari oportebit, cum ob alias causas, tum quia publico ecclesiæ nomine religiosi illi homines quotidianis sacrificiis, supplicationibus, divinorumque officiorum cultu, & moniales etiam sacra, lacrymarum vi, peccatorum deploratione, gemitu, vigiliis, jejunio atque assidua oratione, Dei iram afflictissimo illo tempore placare contendunt.

Cavebit autem parochus, ne rei cujusquam, quæ ad corporales quorumvis hominum, etiam peste laborantium suspectorumve, necessitates pertineat, præcipuam curam præcipuumque onus sibi suscipiat, quo retardetur, aut impediatur, quin proprium curæ suæ officium exequatur: quod totum in rerum spiritualium procuratione, atque administratione versari in primis debet. Ideo ab ordinario munere eleemosynæ distribuendæ, subventionisque publicæ erogandæ abstinebit.

Si quo autem in loco, & pauperum ingens necessitas, & penuria hominum, ut id muneris recte gerere possit, aliquando hoc suadebit, ut istiusmodi pondus ipse suscipiat, ac sustineat, ad episcopum adibit, cujus facultate illud subeut ac gerat.

Adhibere autem secum semper studebit pios aliquot parochialis viciniæ homines, aut confratres caritatis, quos tum adjutores, tum etiam testes fidelis dispensationis habebit.

Hoc etiam ipsum & præfectus regionarius, & vicarius foraneus exequi, præstareque curabunt.

Ut omnis eleemosyna, quæcumque sit quæ colligetur, quibus oportet, recteque distribuatur, nec vero imprudenter usurpetur, atque absorbeatur ab iis, qui aliunde cum habeant unde vivant; iniqua illa usurpatione exitium animæ suæ pariant, & vitæ periculum illis præ bent, qui summa rerum omnium angustia premuntur; ideo regionarius præfectus, vicarius foraneus, visitator episcopalis, & parochus in primis omni opportuna ratione, ubicumque sunt, qui pestis, suspicioniſve causa domi inclusi, aut etiam inopiæ nomine illam etiam pro foribus, aut de fenestris efflagitant, istos, & aliquando populum universum, prout occasio tulerit, id graviter monebit, docebitque peccati mortalis vinculo irretitos teneri, si qui sunt, qui consequendæ eleemosynæ causam aliquam prætexunt, & assimulant, atque adeo, si quam eo nomine, & causæ simulatione consequuntur, plane restituere debent.

Quamobrem graviſſime peccabunt, quicumque eleemosynam capient, illis egentibus hominibus solum constitutam, qui aliunde certo reclusionis, aliove præstituto tempore non habent, unde victum sibi parent; si re vera ipsi in eo paupertatis statu non sunt: nec vero eam eleemosynam sine conscientiæ offensione & labe retinere ullo modo poterunt præsertim, si ipsius eleemosynæ curatores aliqua significatione rationeve præcaverint, se constituisse iis tantum, qui ea inopia, paupertateve premuntur illam distribuere,

XXI.

Curâ præstandâ, & exercendâ pietatis in locis publicæ curationis ac domibus occlusis.

In omni trivio crux loco decenti erigetur, ad quam orantes & precantes spectent.

Ibidem, ad episcopi præscriptum altaria extruantur, in quibus missæ sacrificium offeratur; ita ut qui sacerdos, etiam regularis in illis obtulerit, celebraritve episcopi jussu, satisfeciſse censeatur muneri, quo adstrictus est, celebrandi in alio cujusvis ecclesiæ altari.

In capella domus hospitalis, locive publicæ curationis perpetuo sanctissimum sacramentum asservetur, cui lampas accensa præluceat.

In qua capella sacerdos, qui spirituali curationi præest, aliquando orationem sine intermissione instituet, religioseque atque ordine haberi studebit.

Ubi ob pestilentiæ propagationem, obitumve, vel egritudinem sacerdotum, desunt, qui spiritualem peste languentium, vel suspectorum curam sustineant, gerantve, ut quam diligentissime conquirantur, vicarius foraneus in diœcesi episcopum certiorem celerrime & sepissime faciet, præfectus in civitate: interea vero eorum curam parochis, aliisve sacerdotibus probatis, qui proxime habitant, magnopere commendabit.

Idem officium præstabunt, si quando ob suspicionem pestis in parocho, vel etiam infectionem inciderit, ut scilicet alium sacerdotem in ejus locum substituat, qui parochialis curæ partes necessario tempore exequatur, quas ille per suspicionem iis, qui suspicione carent, præstare minus potest.

Cum nemo sacerdos est, qui publici tugurorum loci curationem gerat, hoc saltem curabitur, ut in die festo, & in hebdomada etiam certis aliis diebus eo loci aliquis sacerdos ecclesiæ, aut viciniæ parochialis missę Sacrificium in oratorio ob eam causam extra tugurorum sepia extructo offerat. Si vero ne id quidem fieri potest, quoniam nemo alius sacerdos

est,

ANNO CHRISTI 1579.

est, nisi unus tantum parochus, hic ipse aliquando per hebdomadam eo se conferet ad missæ sacrum celebrandum. A

Ubi in tuguriorum loco sacerdotes plures sunt, tum id curabunt, ut omnes quicumque ibi sunt, missam spectent, audiantve; tum ipsi ob eam causam inter se rationem inibunt, ut cum præsertim una tantum capella sit, alius bene mane, alius paulo tardius missam celebret; aut certa alia hora commodiore id quisque præstet.

Præcipue parochus hoc valde curabit, ut si quando vel universi cives, vel aliqua vicinia, familiave parochialis domo egredi prohibentur; omnes & singuli, antequam se in suis quisque domiciliis per illud dierum spatium includant, B peccata confessi, sacram communionem sumant. Si vero præ temporis exiguitate id tunc non præstabunt, præstent saltem eo ipso ineunte tempore, & deinceps præterea singulis hebdomadis, aut quintodecimo quoque die, prout se illis per alias occupationes posse sacramenta ministrare viderit.

At pro curæ suæ ratione, quæ ad ægrorum salutem spiritualia adjumenta spectant, hæc omnibus aliis anteponet.

Certam aliquam Christianæ vitæ normam eo tempore cum populus intra domesticos parietes aliquamdiu se continet, pastoralibus literis episcopus commonstrabit, ut quotidianas habeat pietatis Christianæ exercitationes, quibus per- C petuum cursum teneat in via salutis.

Pietatis autem ea officia proponet patribusfamilias, utimon solum mane, sed vesperi, & meridie, singulisque horis ac momentis habeant spirituales exercitationes, in quibus omnis familia pie versetur.

Quamobrem, præter cetera, libros in singulas familias introducendos curabit, non solum eos, quos supra commemoravimus, sed sacrorum bibliorum partem aliquam, utpote historiam Job, Tobiæ, epistolam sancti Jacobi, & volumen præterea de vitis sanctorum: e quibus seliget præsertim vitam sancti Sebastiani, sancti Gregorii magni, sancti Rochi, sancti Macarii, sancti Eutychii patriarchæ Constantinopolitani, sancti Ni- D colai episcopi, sancti Bernardini Senensis, qui omnes pestilentiæ documenta, & exempla præbuerunt sanctissimarum virtutum.

Ad alias religiosas orationes introducet certos psalmos, & hos potissimum, nempe psalmum sextum, decimumsextum, vigesimumquartum, trigesimumprimum, trigesimumseptimum, quinquagesimum, septuagesimumoctavum, centesimumprimum, centesimum item, & vigesimumnonum.

Stata præterea illa oratio parochi, & sacerdotis, quæ in singulos dies septies certis horis adhibebitur, etiam a custodibus & ministris instituetur in omnibus tuguriorum septis, hospitalibus ædibus, singulis familiæ inclusæ domi- E ciliis, omni loco, & publice, & privatim.

Quæ oratio ut recte religioseque peragatur, curandum est diligenter ad episcopi præscriptum.

Itaque orationis hujus signum in universi, vel partis populi reclusione, dabitur campanis primariæ ecclesiæ, collegiatarum item, tam regularium, quam sæcularium, si quę ibi sunt, dabitur. Itidem in ecclesia parochiali fiet, cujus vicinię homines, familięve aliquę contagionis nomine suspectę, domi se continent.

Itidem fiet percussione parvulę campanę hospitalis, aut alterius loci curationis publicę.

Signi ratio hęc servabitur, ut distincto certo temporis spatio, nempe secunda quaque hora, aut longiori, breviorive intervallo, prout dies contractiores, vel longiores sunt, septies in die campana pulsetur.

Initio orationis significandę percussio campanarum fiet, ut de more fit, cum salutationis angelicę, quę Ave Maria dicitur, signum datur; postea continenter per horę quadrantem, certis campanę ictibus, brevi intervallo distinctis, ejusdem significatio fiet, quę sono terminabitur, ut oratio vespertina solet. Dum vero campanis pulsatur, litanię, supplicationesve ad episcopi prescriptum concinentur, recitabunturve, ita ut vel e fenestris, foribusve ędium ab una parte sint, qui illas precinant, & vicissim ab altera, qui religiose succinant, & respondeant. Quod sicubi ita præstari non potest, intus in ędibus ipsis, loco omnium communi, aut ubi optime potest, statis illis significationis horis præstabitur.

Quam ob causam in unaquaque vicinia, ubi hęc precatio horaria celebrabitur, unus, pluresve ecclesiastici homines, aut si tales non adsunt, alii pii viri, orationis usu instructi, ad fenestram, foresve ędium adhibebuntur, qui stata quaque hora, qua significatio fiet, orationis hujus institutum, atque usum recte, riteque moderentur & dirigant, & ejus studium in horas fere singulas ardentius excitabunt.

Curabit preterea parochus, ut diebus saltem festis, ubi sunt qui bene norint, de beata Maria virgine officium precum horarium statis illis septem horis distincte recitent.

Sæpe evulgabit, atque edicet, quo fidelium mentes ad hujus precationis usum, studiumque inflammet, indulgentias eo nomine concessas.

Ac preterea quidem unicuique parocho, & sacerdoti, brevium illorum librorum, quibus episcopi jussu certę preces, & litanię, ejus orationis causa editę continentur, copia fiet, & gratis aliquo modo suppeditabitur, ut parochialibus suis, & aliis, prout usuvenerit, recte distribuat.

His, atque adeo aliis omnibus pietatis exercitationibus parochus, aliive sacerdotes, curationi spirituali prefecti, homines, sibi commissos, tempus in domibus occlusis, aliisque locis tuguriorum salutariter & religiose consumere studebunt quamdiligentissime, ut ne otio tabescentes proclivius prolabantur ad Dei offensiones, & ad turpia flagitia.

XXII.

Cura disciplinæ morum in eisdem locis.

Parochus, animarumque curator, & alii item sacerdotes, curę spirituali in locis prefecti, ubi infecti, suspective morantur, caritate paterna, & diligenti studio videbunt vitam, mores, pietatem, & religionem non modo eorum, qui pestis morbo suspecti, in hospitalibus, publicis domiciliis, aut intra tuguriorum septa sibi commissa, habitant, & illorum qui præsertim reclusi intra parochiæ suæ fines in privatis domiciliis manent, sed monattorum, & famulorum, & ministrorum, quicumque illis operam navant, & eorum præterea, qui in illorum custodia collocati sunt.

Mulierum pudicitiæ, & adolescentum honestati prospicient, qui intra ea septa; hospitales-

ANNO CHRISTI 1579.

talesve domos, aut domicilia privata inclusi degunt.

Præcipuam autem curam suscipient & sustinebunt puellarum, virginum, & feminarum, quæ vel parentibus, vel conjugibus mortuis, discrimini, & periculo pudoris, ac pudicitiæ magis obnoxiæ atque expositæ sunt.

Eas senioribus feminis, & spectata honestate, pietatisque studio insignibus, quæ in illis locis morantur, diligentissime committent, quasque in manum tradent, & commendabunt omni caritatis officio.

Pupillorum item, præsertim infantum, curam gerent, eamque potissimum rationem habebunt, ut certo loco separato, dum in publicæ curationis domiciliis, locisve sunt, pie, rectèque educentur:

Cura eorumdem erit hæc etiam, ut, quoad ejus fieri potest, a feminis mares ubique separatim degant, præterquam si qui sunt ejusdem familiæ.

Curabunt præterea, ut non solum evitandæ contagionis, & honestatis in primis tuendæ causa, qui in uno cubiculo, tuguriolove degunt, nullum suspectum commercium, consuetudinemve habeant cum aliis, qui vel sunt diversæ familiæ, vel in alio diverso tugurio, cubiculove manent.

Sæpe fit ut in iis curationis publicæ locis non modo palam, sed occulte futuri matrimonii sponsiones fiant: ideo episcopus curabit; ut qui in illis locis, aut paulo postquam inde egressi sunt, matrimonium conficere volunt, illis statæ denuntiationes cum in ecclesia parochiali, tum eo etiam loci, ubi inclusi pestis causa sunt, aut paulo ante fuerunt.

Ne quid vero de matrimonio contra agatur, quam Tridentina sanctione præscriptum est, ideo quam sæpissime illa in locis publicæ curationis promulgetur, atque exponatur.

Ne præterea puellæ in fraudem inducantur, omnis alia diligens ratio per parochum, sacerdotemve, qui spirituali curationi præest, adhibebitur.

Ubi aliqua, vel concubinatus, vel vitæ turpis suspicio suboriétur, aut indicium existet, de hac re omnis parochus, sacerdosve, spiritualis curæ præfectus vicarium foraneum, aut præfectum regionarium, & hi episcopum certiorem statim faciant; ut in tempore, primum re investigata, cum remedium opportunum periculo adhibere possit, tum flagitiosa vita, omnique vitio diffluens, reprimatur, & coerceatur.

Illæ vero morum corruptelæ, quæ in iis locis magna cum Dei offensione vulgo existere solent, quales sunt, comessationes, exhilarationes, cachinnationes, inhonestæ congressiones, obscœnæ collocutiones, detractiones, maledicendi usus, ludificationes, gesticulationes, lusiones, ludi aleatorii, saltationes, trípudia, crapulæ, compotationes, congressusque illi, tot peccatis conjuncti, omnesque demum turpes actiones, ut tollantur, radicitusque extirpentur, iidem sacerdotes, & privatis colloquiis, & concionibus, & suasionibus, & cohortationibus, & omni officii genere agent plane diligenter.

Quod si iis rationibus assequi non poterunt, quod ex disciplinæ Christianæ usu erit, episcopum ipsum adibunt, qui offensionibus ejus generis omni via occurrat.

Quam ob causam, quo diligentius scilicet, idem episcopus nota atque explorata habeat quæcumque in iis locis ad morum emendationem, correctionemque opus erunt; certos etiam aliquos laicos homines, Christianæ, sanctæque disciplinæ studiosos, non modo in tuguriorum finibus, hospitalibusque ædibus publicis, sed in omni parochia secreto constituet, qui omnia inhonestæ, turpisque vitæ pericula, flagitiosas actiones, & corruptam omnem eorum disciplinam, qui ibi degunt, prudenti exploratione diligenter indagent, quæque in offensa esse viderint, de iis vel episcopum ipsum, præfectumve regionarium, vel vicarium foraneum, vel parochum, vel sacerdotem etiam curatorem sæpissime, atque adeo quotidie, si opus erit, certiorem facient.

ANNO CHRISTI 1579.

XXIII.

Quæ disciplinæ ratio parocho, & sacerdotibus curationis publicæ tenenda sit.

Parochus, & sacerdotes curationis publicæ cum diligentem in aliis morum speculationem, curam, exercitationemque pietatis adhibuerint; hoc etiam maxime studebunt, ut ipsi pie, sanctèque vivendi studio, omnique religionis officio, atque omni documento, & exemplo ceteris omnibus præluceant, ac summa quidem cautione in eo utantur, ut non modo quidquam non offendant, peccentve, sed ab omni peccati suspicione plane liberi sint.

Omni igitur intima, & externa pietate in illis publicæ curationis locis servient Dei gloriæ, cujus religiosus cultus perpetuo ob eorum oculos versari debet.

Studio caritatis, quæ in eorum animis fixa semper inhæreat, agent omnia.

Quo studio ducti, & curæ susceptæ officio commoti, longe ab iis actionibus refugient, quæ offensionem, aut mali suspicionem parient.

Cavebunt, ne eos, qui peste, suspicioneve laborant, ad testamenti factionem, aut ad aliud ultimæ voluntatis genus, ne agnatis quidem illorum flagitantibus, ullo modo inducant, atque impellant: nisi aliquando vel Christiana caritas, vel propinquorum status, commiseratione dignus, aliter suaserit; tuncque si temporis spatium datur, rem ipsam, ut est, cum episcopo, aut præfecto regionario, aut vicario suo foraneo communicabunt.

A testamenti, codicillorum, donationis, & alterius id generis ultimæ voluntatis conscriptione abstinebunt, nisi urgens necessitas aliter deposcat, cum alii scilicet æque idonei non sint, neque aliunde acciri possint, qui conscribant: tuncque ut avaritiæ, & sordidi quæstus suspicioni occurratur, testes, quoad ejus fieri potest, auctoritate, & vitæ moribus insignes adhibebunt.

Idem præstabunt, si quando aliorum pecuniam, supellectilemve asservandi, aut in aliquem usum erogandi, curam suscipient.

XXIV.

Speculatio in ministris publicæ curationis adhibenda.

Parochus, & sacerdos, qui in hospitalibus, publicis ædibus, locisve tuguriorum spiritualem curam gerit, hæc diligenti speculatione videbit:

Primo, ut eorum locorum præfecti, curatores, ceteriique omnes, qui vel operam vel officium, vel famulatum in illorum hominum curam,

ANNO CHRISTI 1579.

sublevationemque conferunt, ne quid negligant, prætermittant, deserantve, quod ad operæ, curæ, officii, ministeriive suscepti partes attinet.

Ut ne quid præterea committant, quod illis fraudi, & detrimento sit: quodque pia solicitudine, & sincera cura, quam navare debent, indignum existat.

Quare ipse parochus, sacerdosve præcipua capita mox infra demonstrata, in primis animadvertet, in quibus scilicet frequentes eorum offensiones esse solent:

Ut potissimum illi ipsi, quicumque sint caritatis studio, non negligenti opera, non languescenti ministerio, nec vero immodeste, non petulanter, non proterve, non contumaciter exequantur debiti officii partes.

Ut mulieris morbosæ, suspectæve corpus, aut cadaver dumtaxat inspiciatur cum necesse maxime est. Et vero inspectioni necessarii solum ministri intersint, ut pote medicus, chirurgus, mulier aliqua, & alius præterea nemo.

Ut inspiciendis item marium corporibus ministri tantum adhibeantur, qui videlicet necessarii sunt.

Videbit item parochus, sacerdosve, ut præfecti, vespillones, viciniæ curatores, quos antianos dicunt, aliique ministri, nihil omnino pecuniæ, muneris denique extorqueant, cum vel domicilia clauduntur, vel aperiuntur, vel alia quavis occasione, modove.

Ut ne pecunia, resque aliqua, aut supellex peste languentium, vel suspectorum, vel mortuorum diripiatur, dissipeturve unquam, & maxime cum vel domo educuntur, vel moriuntur, vel in sepulturam traduntur, vel eorum domicilia, aut eorum supellex ad loca purgationis exportatur.

Ut qui ad loca publicæ curationis perducuntur, vehunturve, non vesperi, aut sub noctem, sed bene mane, si fieri potest, perducantur, asportenturve; quo sacerdotibus, qui in iis curationis locis residunt, temporis spatium detur audiendi eorum confessiones, & alia, quæ domi non susceperant, spiritualia adjumenta ministrandi, antequam nox adventet, in qua, ut plerisque accidit, morte eripiant.

Ut ne eodem curru, vehiculove mortui simul, & vivi, aut morbo tabescentes una cum his, qui solum suspecti sunt, asportentur; si modo tamen suspecti non illi quidem sunt, qui sua sponte morbo affectis operam, curam, & studium navent.

Ut hæc ipsa cautio diligensque distinctio in exportanda, importandave supellectile adhibeatur, ut illa scilicet, quæ peste languescentis est, distincto curru, ac separatim vehatur ab ea quæ suspecti hominis est.

Ideoque curandum erit, ut vehicula plura, quæ ad eum distinctionis usum satis sint, in tempore apparentur.

Ut iis, qui ad loca publicæ curationis domo abducuntur, temporis spatium detur colligendi pecuniam suam, supellectilem disponendi, constituendique ceteras res domesticas; ita tamen, ut ne diuturnior mora fraudi sit, & detrimento valetudini publicæ.

Ut spatium etiam detur colligendi sarcinulas, & advehendi secum lectum, culcitras stramentitias, lodices, linteamina, tegetes, storeasve, vestes, & alia id generis usui necessaria. Sin autem ab initio tempus non habuerunt, detur postea, adhibita custodia, ut moris est, & cautione.

Ut evitandæ contagionis causa, tuguria morbo languentium, aliquo interjecto sepimento, vere ab illis sejuncta sint, quæ suspecta habitant. Eadem cautio adhibeatur tuguriorum, ubi sunt minus suspecti, ut separentur ab iis, qui gravissime suspecti sunt. Itidem de convalescentibus.

Ut ordine describantur certo libro quicumque ad loca publicæ curationis abducuntur.

Quæ descriptionis ratio uniuscujusque tugurii, cellæve numero respondeat, ut singuli a parocho, sacerdoteve constituto, medico, chirurgo, ceterisque ministris, facile & distincte inveniantur.

Ut ob eam ipsam causam, quoties qui recens ad loca curationis venit, aut inde abit, aut de uno in alterum commigrat, id omne eisdem ministris significetur, & sacerdoti præsertim, ut ministerii sui partes ei præstet.

Ut in uniuscujusque tugurio, cubiculove, ad lectum sternendum, quoad ejus fieri potest, satis paleæ sit, culcitra item stramentitia, & cento, lodixve.

Ut quibus, vel ex morbo laborantibus, vel suspectis, lectus, stramentis laneis, aliaque supellectile apparari, & sterni debet, ii, pro ratione, statuque personarum, illud ipsum commodum consequantur, & ministri item publice ad locum curationis constituti.

Ut iisdem ministris, aliisque recte valentibus victus certa ratione suppeditetur, qui satis sit.

Ut ægrotis item stata hora subministretur, quibus etiam ratio adhibeatur cibi, qualis sit, quantus, & quo item modo præbeatur.

Ut medicinæ, medicamentave in tempore certisque præscriptis horis, & ordine apparentur, conficiantur, & præbeantur.

Ut & vestes, & supellex, & tuguria, cubiculave, quæ ex asseribus constructa sunt, ubi peste infecti, suspective manserunt, aut mortui sunt, prout opportunitas tulerit, diligenter purgentur. Illa vero tuguriola ex paleis inflammentur, nec vero usui sint aliis, qui solum suspecti sunt.

Ut ea ipsa tuguriola, cum opus est, palea recenti, cum intrinsecus optime circumvestiantur, tum extrinsecus recte undique obtegantur, ut ne quando pluvia influat.

Ut in mortuis efferendis, & sepeliendis nihil contra agatur, fiatve, quam de efferendi, sepeliendive modo, & de loco, ubi sepeliendi sunt, episcopus statuerit.

Ut vero hæc omnia in executionis usum recte inducantur, parochus, omnisque alius sacerdos, quicumque intra tuguriorum sepia curam gerit, præfectus regionarius, & vicarius foraneus, ut diligentissime poterunt, curabunt, crebris cohortationibus, assiduisque admonitionibus, omni caritate plenis, atque adeo, ubi opus est, reprehensionibus. Et omni præterea paterno officio cum illis aget, ad quos summa curationis spectat, ut ordine, & quam rectissime cuncta gerantur. Quod si ne his quidem officiis, quidquam adjumenti ad rem optime administrandam non afferent; perfugium, ut primum possunt, ad episcopum habebunt, cujus consilio, studio, ope, & auctoritate, etiam apud magistratum, ut opus erit, si quæ perperam aguntur, ad rectam normam redigantur.

XXV.

ANNO CHRISTI 1579.

XXV.

Visitationis officium multiplex.

Ea omnia, quæ paulo ante, & mox infra demonstrantur, vel ad cautiones, vel ad curas, vel ad pietatis exercitationes, vel ad hominum mores, vel ad sacerdotum in primis vitæ honestatem, & disciplinam pertinent, ut rectam omnem executionem habeant; hoc præfecti regionarii, aut vicarii foranei, aliique episcopales visitatores videbunt, curabuntque diligentissime.

Quare loca publicæ curationis frequenter, vel quotidie potius, cum opus erit, visitabunt, cunctaque perspicient, atque explorabunt, tum quæ ad peste languentium, suspectorumve, aut animæ salutem, aut corporis curationem spectant, tum etiam quæ de eo genere omni speciatim, universeque conscripta sunt.

Ac si quid vel deesse, vel in aliqua re peccari, offendive viderint, ad ipsum episcopum referent: qui de omni cautione, cura, piaque exercitatione, & disciplina solicitus, in omnium executione, ut opus erit, studiose evigilabit.

Episcopus vero frequens in eo erit, ut universos & fere singulos, peste vel infectos, vel suspectos invisat, paterna caritate consoletur, episcopali liberalitate, & eleemosyna, quam manu sua præbebit, sublevet, si quos inopia laborantes viderit: documenta opportuna det, atque accommodata ad sancte, & cum Dei voluntate congruenter vitam agendam, mortemque fortiter, Christianoque more in domino obeundam.

Crebro item familias, quæ domi ob suspicionem se continent, brevi sermone alloquetur, & ostendet in primis quæ unicuique agenda sint, quæ rursus fugienda.

Sæpe præterea in diœcesis loca infecta, suspectave, excurret, cunctaque oculis, paterna caritate incensus, lustrabit, ut populo suo afflicto, perculso, & pene prostrato, consolationes, remedia, subsidia, & alia episcopalis dilectionis officia adhibeat & præstet.

Non visitatores solum, sed alios etiam sæpe mittet, qui hæc eadem officia præstent.

Præfectorum, curatorum, & ministrorum publicæ curationis operam, studiumque excitabit.

Si quos negligentes, & delinquentes in officio compererit, cum iis non modo cohortatione, monitione, sed aliquando etiam severiore objurgationis acerbitate aget: ut sui quique muneris partes recte, diligenter, & salutariter exequantur.

Si vero aliquando monitos obstinate opetam dare cognoverit, ut contumaciter, maleque agant; ut isti ab officio suscepto amoveantur, curabit atque efficiet.

Monattorum vitia, quæ in eo genere hominum gravissima inesse solent, increpabit acerrime. Sique hac via non succedet, ut in officio recte agendi se contineant, illam aggredietur, ut magistratus pœnas reposcant flagitiorum quæ admiserint.

Et quoniam per episcopales occupationes omnibus locis præsens adesse non potest, eam etiam rationem aliquando inibit, ut ad populos literas pastorales scribat, quibus illos consoletur, A confirmet, & excitet ad optima quæque, prout occasio tulerit.

ANNO CHRISTI 1579.

XXVI.

Cura spiritualis sigillatim unicuique peste affecto, vel suspecto, a sacerdote adhibenda.

Ubi primum parochus, alinsve certus sacerdos constitutus, aliquem, curæ suæ commissum, pestilentiæ morbo laborare certior factus est, eum, ut celerrime potest, paterna caritate inviset, atque in primis diligentissime pœnitentiæ sacramentum ministrabit, & alia deinceps omnia adjumenta spiritualia ad animæ B salutem.

Quamobrem diligenter plane cavebit, ut ne, cum morbi, ex quo aliquis laborat, vis, suspicionem pestilentiæ præbeat, falsa inanique spe ductus, eum diutius in vita permansurum, id culpæ contrahat, ut absque sacramentis ille discedat. Itaque hoc præsertim nullo modo prætermittet, quin pœnitentiæ sacramentum, mora non interposita, ministret.

Sacram autem eucharistiam (nisi ob vomitum, aliudve impedimentum necesse est, aliquid moræ interponi) quam primum pro viatico ægrotanti, etiamli cibum sumpserit, omnino ministrabit; nisi manifesto apparet, illum a morbo convalescere: pestilentia enim ægrotans in eo statu versatur, ut timendum sit, C ne vel ad punctum temporis mortem obeat.

Quare extremæ etiam unctionis sacramentum, sine cunctatione moraque ei ministrare poterit.

In sacramento pœnitentiæ ministrando videbit, ut facultate, vel episcopali, vel etiam pontificia, qua etiam a criminibus illis, quæ apostolicis literis, die cœnæ domini editis, continentur, absolvi permissum erit, prudentissime atque salutariter utatur.

Denique ægrotanti omnia illa caritatis ministeria & officia præstabit, quæ in extremo vitæ spiritu, aliis, curæ suæ commissis, præstare alias debet.

At vero præterea dum æger aliquo sensu viget, earum pontificalium literarum auctoritate indulgentiam ei concedet, episcopique nomine benedictionem impertiet.

Consolationes proponet, quibus illum ad bene sancteque in domino moriendum excitet.

Ubi illum obiisse audierit, ejus animæ auxilium feret orationibus, precibus, & in primis sanctissimo missæ sacrificio.

Eam ipsam diligentiam, quam peste laboranti adhibendam esse, paulo ante demonstratum est, idem parochus & sacerdos in spirituale adjumentum illius conferet, qui ex morbi solum suspicione laborat.

Sed quod ad sanctissimæ communionis ministrationem pertinet, dum ille in suspicione tantum est, semel ab initio eam, non pro viatico tamen ministrabit, & deinceps aliquoties etiam, atque adeo sæpius, aut rarius, pro pietatis studio, quo ille tenetur, proque curæ occupationibus; quibus ipse parochus vel sacerdos distinetur.

Et vero, quamvis paucis ante diebus sacram ei communionem præbuerit, cum tamen indicium ejusmodi erit, ex quo perspicue manifestum sit, atque adeo certum, pestifera labe illum infectum esse, sanctissimum viaticum, et-

ANNO CHRISTI 1579.

iam posteaquam cibum ægrotans ceperit, sine mora, pro illius præparatione & statu ministrabit.

Quod sane omne ut diligentissime præstetur, videbit episcopus omni accurata exploratione & ratione, quam a præfectis regionariis & vicariis foraneis adhiberi mandabit. Mox item extremæ unctionis sacramentum ministrare poterit, ut paulo ante narratum est.

XXVII.

Cura homini ecclesiastico, peste laboranti, vel suspecto, adhibenda.

Clericalis ordinis homo, dum in pestem, ejusve suspicionem inciderit, illius maxime præcipuam singularemque curam parochus, aliusque sacerdos, qui in publicæ curationis loco sacramentis administrandis præfectus erit, suscipiet atque geret, ita confestim, atque adeo in primis ad spiritualia auxilia, remediaque confugiens, ut documento atque exemplo suo pietatem laicorum accendat, quo in genere ei propterea nullo sane loco deerit. Quæ vero ad corporis usum necessaria sunt, ea qua via & ratione supra demonstratum est, satis abundeque eidem subministrabuntur. Itaque idem parochus cum opus est id præcipue studebit, ut cum ipse ad illius usum eleemosynæ aliquid conferat, tum caritatis subsidia ab hominibus tam ecclesiasticis, quam laicis conquirat studiose, ac præterea, si necessitas urget, ab episcopo item.

De hominis ecclesiastici pestilentia aut suspicione parochus urbis præfectum regionarium, eumve, cui tale munus episcopus commiserit; diœcesanus parochus vicarium foraneum, ut celerrime potest, & quamdiligentissime certiorem faciet; at vero episcopum uterque, ut & hic & eorum unusquisque illa præterea opera, atque officia præstare, aliaque studia ad illius auxilium conferre possit, quæ illa temporum ratio suadet atque deposcit.

Parochus sacerdosve, qui spiritualem curam intra loci publicæ curationis sepia administrat, si morbo inficitur, aut aliquam ejus suspicionem præbet; ei socius, si quem in cura parochiali habet, omnia sacerdotalia ministeria & officia præstabit, ordine, qui mox supra expositus est cura spirituali unicuique adhibenda. Si vero plures sacerdotes eorum septorum curatores sunt, qui susceptæ curæ munere prior est, ea præstabit, nisi inter illos aliter convenerit. Ubi autem socius nemo est, aut alius, in partem illius curæ evocatus, iis plane officiis curandum erit ut parochus, qui proximus est, satisfaciat.

Verumtamen ex peste laboranti parocho, nec curæ socium habenti, sacramenta, præsertim sanctissimam eucharistiam & extremam unctionem, si ille in diœcesi est, ab ejus præposito, aliove, qui plebis totius curæ præest, si in civitate, ab archipresbytero cathedralis ecclesiæ, vel etiam ab ipso episcopo, aliove sacerdote, quem sibi adjutorem eo tempore episcopus asciverit, ubi nullum in mora periculum subsit, ministrari, cum proprium valde est, & cum caritatis fraternæ officio maxime conjunctum, tum etiam ad parochi languescentis consolationem longe accommodatissimum. Quod ut in morem usumque inducatur, & plane præstetur, hoc episcopus suo in primis exemplo studebit.

Ecclesiasticus homo, morbo affectus, aut suspectus, ut ad loca publicæ curationis perducatur asporteturve, hoc maxime studeat is, cui episcopus id curæ dederit, si modo curæ quam gerit, aut officii, cui præest, ratio, vel ætas ejus ingravescens, vel alia ejus generis causa aliter non postulet: nam iis locis longe melius, quam domi suæ, subministrabuntur quæcumque tum ad animæ salutem, tum ad corporis curationem necessaria sunt.

Atqui illius perducendi, asportandive ea ratio adhibeatur, quæ ejus statui, & ordinis ecclesiastici dignitati conveniens est.

Ut ne simul cum aliis, ut vulgo fit, & tamquam unus de populo, sed solus, & ut is, cui præ ordinis dignitate honor deferendus est, perducatur.

Ut ne vehiculo, curruve communi asportetur.

Tugurium habeat, quamvis intra aliorum sepia collocatum quo commodius & medici & medicamentorum copiam, aliorumque ministrorum operam habeat, ut a reliquis tamen opere distinctum & longius aliquando separatum.

Diligenter instructum sit storeis, tegetibusve stramentis, lecto, culcitris stramentitiis, culcitris laneis, cervicalibus, linteaminibus, & omni alia necessaria supellectile.

Is prope habeat famulum, aliumve pium hominem, qui operam ei navet in rebus corporis usu necessariis.

Ex ministris, qui extra sepia famulatum operamve præbent, unum aliquem habeat, qui præcipue ei victum, medicamenta, & alias res necessarias opportune extrinsecus apparet.

Ejus cura saltem alicui medico & chirurgo, aliive curatori, aut ministro commendetur diligenter ac sigillatim.

Sæpius & ab episcopo ipso & a parocho & a præfecto, seu vicario foraneo, & aliis episcopi etiam nomine visitetur.

Si aliquando acciderit, episcopum pestis nomine suspectum fieri, domi se continebit, quamdiu expedire censuerit. Dum autem se domi continet, si pro suæ speculationis munere, tempore tam necessario, sibi aliquid oculis perlustrandum sit, ut opportunius prospiciat, & consulat, in urbe, diœcesive, foras prodibit, ut opus erit.

De familia autem sua si quis in pestis suspicionem inciderit, eum servare jubebit quæ de parocho, parochique familia demonstrata sunt.

Sin autem pestilentia afficietur, de ejus periculo per capitulum, vel duos priores de capitulo, certior statim fiet episcopus, qui propius abest, & metropolitanus item; cujus erit, fratrem episcopum, ita laborantem, omni solicitudine & caritatis officio consolari, eique salutaria adjumenta, ut accuratissime poterit, adhibere.

At ne episcopus, si forte in pestilentiam inciderit, ulla ope spirituali in primis destituatur, id sibi subsidii comparabit, antequam pestis in diœcesin irrumpat, ut certos sibi sacerdotes, caritatis zelo flagrantes, spiritualisque vitæ usu peritos, præsertim ex capitulo, conquirat & paret, qui laboranti ex peste episcopo constanter ministrent quæ ad animæ salutem pertinent.

Is vero, dum æger est, se etiam piis, cælesti-

bus-

ANNO CHRISTI 1579.

busque meditationibus consolabitur, tum spiritualium sacerdotum assistentium colloquiis, atque etiam, si per morbi vim licet, lectione aliqua de sanctis, utpote Cypriano martyre, Bernardino Senensi, & beato Rocho, & aliis, quorum divinæ virtutes in pestilentia eluxerunt.

Neque, dum morbo laborat, ex ædibus episcopalibus se alio conferet, sed in iis persistet; ut si forte obeat, clero & canonicis, præsertim ecclesiæ cathedralis, id quod sanctissimi episcopi religiose fecerunt, tum quis, etiam extremum fere spiritum agens, salutaria monita tradat, atque in statione sua episcopali, quemadmodum episcopum decet, ex hac vita migret ad dominum.

Erit autem capituli cathedralis ecclesiæ præ omnibus, dum ille in pestis ægritudine est, supplicationi instare; ac præterea vicarii generalis, orationem sine intermissione in urbe, diœcesique indicere & habere, ut pro eo, communi omnium parente, precatio assidua, religiosaque ab universo clero, populoque habeatur ad Deum.

XXVIII.

Cura adhibenda ubi quis convaluerit, a peste aut ab ejus suspicione liberatur.

In eam etiam curam totus incumbet parochus, ut omnes & singuli, qui a morbo convaluerunt, aut a pestis periculo, suspicioneve liberi evadunt, tunc maxime fixa animi deliberatione propositoque vere novæ vitæ susceptо, & diligentissime, religioseque discussa conscientia, peccata omnia, quæcumque in anteacta vita admiserint, probato confessario sacerdoti confiteantur; si quando pestis initio id minus præstiterint.

Ut sanctissimorum sacramentorum frequentem usum adhibeant.

Ut precationis, & orationis assiduæ, & frequentis, præsertim matutinæ, & vespertinæ item, usum & consuetudinem suscipiant, aut susceptam retineant perpetuo.

Ut alia Christianæ religionis officia, quibus vitæ spiritualis studium exardescit, amplectantur & colant diligenti exercitatione.

Ut ab omni male agendi consuetudine, ab omnique peccandi occasione sese abducant; hominum, qui vitiorum, flagitiorumque impuritate inquinati sunt, commercium, & familiaritatem refugiant; & peccatorum, in quibus antea pravo quodam usu versati sunt, seminaria præcidere studeant.

Alia præterea grati animi officia illis commonstrabit, quæ infra, cum de peste extincta agitur, uberius explicata sunt.

Quoniam autem sæpe fit, ut in iis puellæ, & virgines, & mulieres florenti ætate, parentum, aut aliorum, qui proxime propinqui sunt, morte ab omni ope destitutæ sint, ac proinde periculum sit, ne ad impudicitiam turpiter prolabantur; ideo parochus, si quas in parochiali vicinia habet, aut etiam ex parochia sua in communis curationis hospitali, aliove loco collocatas illas singulas matronæ honestæ, illis propinquitate, aut vicinia conjunctæ, aliive feminæ lectissimæ, quo maximo potest caritatis studio commendet, ut eas, si necesse est, eleemosynæ etiam largitione sublevet; in omnibusque rebus cum earum curam illa suscipiat; tum maxime, id quod caput est, in timore Dei, sanctæque vitæ ratione easdem instituat, præsertim ab omni labe puras atque integras conservet.

Atque in omni quidem hujus custodiæ, officiive genere ille ipse parochus curam præcipuam maxime sustinebit. Ideoque ubi primum vel convaluerit, vel a suspicione liberæ erunt, illius cura & studio in monasterio, locove pio collocabuntur, aut matronæ honestæ famulatui addicentur; aut alia honesta conditione earum necessitatibus, ac simul pudori prospicietur. Et quo rectius, & cautius id omne agatur, ad episcopum etiam, si opus erit, confugiet.

Puerorum, & adolescentum, qui mortuis parentibus & propinquis in eodem statu versantur, & infantum etiam lactentium, & aliorum præterea, qui ab omni re inopes, aliorum auxilio destituuntur, eamdem ipsam curam, & solicitudinem paternam suscipiet ac sustinebit.

XIX.

Cura mortuorum.

Hæc pro mortuis pestilenti tempore præstanda episcopus curabit, eoque vigilantius, quo gravior culpa multorum in eo caritatis officio aliquando exstitit.

Si quis igitur peste effectus, eove nomine suspectus mortem obierit, ejus corpus ne citius duodecim horis, nec vero tardius quatuor & viginti horis, vel eo circiter temporis spatio, sepeliatur, postquam obiit.

Noctu ne efferatur, nisi episcopi concessu scripto aliter aliquando justis causis permissum sit.

Curru item ne vehatur, nisi præ mortuorum multitudine, aliave causa secus fiat necesse est.

Ne humeris unius tantum, tamquam onus gestetur, succolleturve; nec vero nudum, nulloque operimento tectum, etiamsi curru feratur, nec alio modo indecenter, atque inhumane.

Porro a duobus efferatur decore binis longuriis, aut hastilibus solidis, beneque firmis, quibus feretrum sustineatur, aut scala decenti, aliove ejus generis opere.

Si autem inclusum in capsa, vel linteamine recte involutum; tum pallio præterea ad hunc usum constituto, corpora operiantur, etiam quando vehiculo efferuntur.

Ad efferendum vespillones, qui monatti vulgo dicuntur, adhibebuntur: qui si minus publico stipendio conducti sunt, curandum erit, ut corporis & efferendi, & sepeliendi curam suscipiant & gerant, qui in ea ipsa domo, familiave sunt, in qua erat qui pestis morbo obiit: aut illi, qui vel cognatione, vel amore, & caritate conjunctiores, cum ejus, pestilentiæ contagio laborantis, curam præcipuam habuerint, & ab illius latere non discesserint, mortui etiam funus, & sepulturam libentius, atque minori periculo curabunt ac præstabunt, cum officio caritatis adducti, tum etiam quia nihilo minus aliquo temporis spatio ex lege magistratus, qui sanitati præest, secluſi ab aliorum consuetudine sint oportet.

Funeris statis precibus, & psalmorum, aliarumque orationum officio, ut ecclesiæ ritus est, prosequendi, celebrandive munus adsacerdotes,

ANNO CHRISTI 1579.

locis illis pestę laborantium constitutos, pertinebit, si qui sunt: alioquin id officium præstabit una cum clerico proprius mortui parochus.

At unicuique tamen parocho, animarumve curatori liberum integrumque erit, suis impensis certum alium sacerdotem una cum clerico constituere: qui parochialibus suis, pestilentia mortuis, officium funerale præstet; cum scilicet non in parochiali ecclesia, sed in cœmeteriis sepelientur, quæ præcipue ad sepulturam constituta sunt pestis morbo morientium.

Si mortuus aliquid in bonis reliquit, heredes omnem & ceræ & funeris totius impensam facere cogantur pro illius, qui obiit, dignitate, proque cleri, qui ad funus adhibetur, ratione, ac pro sepulturæ, quam sibi in aliqua certa sede delegit, modo.

Sin autem vel in ædibus hospitalibus, vel in iis locis tuguriorum, mortem obiit, in earum ædium, locorumve cœmeterio humabitur; cujus funeris sepulturæve officium sacerdotes & clerici obibunt, qui ibi curam gerunt, ubi si complures non sunt, is unus tantum qui est, ad funus satis erit. Ceræ porro sumptus ab hospitalibus, eorumve locorum curatoribus fiet: isque a bonis mortui, si quæ in illis vel hospitalibus domibus, vel tuguriolis relicta sunt resarcietur.

Ubi nulla alia ratio sumptus sit pro funere defuncti, ceram in funeris sumptum conferre, & sepulturam in cœmeterio curare, parochi sit: ut ceteris parochialibus suis, ab omni re inopibus, qui obeunt, itidem præstare debent.

Et campanarum sono, & cruce prælata, & luminibus accensis, & ceteris ceremoniis, statoque omni ritu ecclesiastico, a parocho aliove sacerdote, & clerico saltem uno funus ducatur; etiamsi, episcopi concessu noctu fiat, & curru item non unus solum, sed plures, peste extincti, efferantur. Quo in funere idem parochus aliusve sacerdos, & clericus, superpelliceo induti, cum pro ædium, alteriusve loci foribus, unde efferuntur, tum in via, tum loco demum ubi sepeliuntur, psalmorum, precumque officium, ut moris est, pro mortuis præstent.

E domicilio autem, locove, ubi quis peste mortuus est, non antea efferetur sepulturæ causa, quam parochus, aliive illius curæ sacerdotes, de obitu certiores in tempore per vespillones, alioſve ministros fiant; atque certa sepulturæ hora constituta parochus, aut constitutus ille sacerdos advenerit, præsensve aderit: qui ut in tempore adsit, curet omnino. E loco, unde effertur, parochus, aliive clericalis ordinis homines, qui funus obibunt, non ante ad ecclesiam, cœmeteriumve discedent, quam mortui corpus vespillones feretro, aut curru, aliove modo efferendum sumpserint, ut illi, quod ritus ecclesiæ sanctę postulat, statis precibus funus rite ducant. Funeris, sepulturęve causa ne parochus, aliusve sacerdos, neque clericus item, plus eleemosynę, ne sponte quidem oblatæ, ullo quovis nomine pretextuve capiat, quam vel dari ob funus alio tempore solet, vel ab episcopo prescriptum est, aut concessum. Nec vero emolumenti cujusquam societatem cum vespillonibus, aliisve funerum curatoribus, ceterisque id generis eo nomine ineat: cui rei, aliisque avaritię sordibus atque suspicionibus, ut occurratur, quidquid fructus eleemosynęve in singulos menses ab exequiis, quę peste mortuorum nomine fient, acceperit; in urbe prefecto regionario, aut, si in A diœcesi est, vicario foraneo singulis item mensibus scripto significet.

Peste mortui corpus ne extra loci sacri fines sepeliatur, ne eo quidem nomine, quod aliquo post tempore ad locum consecratum transferatur: sed in parochialis ecclesiæ, intra cujus fines obiit, cœmeterio humetur; aut ubi illud non est, in ea ipsa ecclesia, vel communi sepulturæ loco, vel si consensus jus habentium accesserit, privato. Si vero præ cœmeterii, ecclesiæve parochialis angustia, aut præ mortuorum multitudine, aliud ab episcopo cœmeterium vel in vicinia parochiali, vel in hospitalibus, vel in tuguriorum loco consecratum est in eo ipse sepeliatur licet. In sepeliendi officio ea cautio adhibeatur, ut in cœmeteriis, præsertim quæ in urbe, opido, aut vico sunt, altius fossæ effodiantur, ubi in sepulturam corpora tradantur, ne inde fœtor contagiosus exhalet. Earum igitur altitudo tanta erit, ut supra cadaver terra extet alte congesta, tres quatuorve cubitos. Ubi vero sæpius sepulcrum aperiendum est, eo altius erit; & quoties sepelietur, toties terra, aut calx, aut arena coniiciatur, qua corpus bene obtegatur. Hæc atque adeo alia potior ratio adhibebitur ad corporum fœtoris vim continendam.

Clericalis ordinis homo si forte decedit, ejus funus ab aliquo cleri numero celebretur, & corpus intus in ecclesia sepeliatur; si secus fieri non cogit loci longinquitas, ad quem effertur.

In altaribus privilegiatis saltem pro ecclesiastici ordinis hominibus tot missæ pro defunctis celebrabuntur, quot ex illis peste mortui sunt, ita ut singulæ missæ singulis mortuis applicentur.

Si episcopum mori contigerit, ejus funus, & exequiæ curabuntur, & celebrabuntur ad concilii primi, & quarti provincialis præscriptum. Pro qua defuncti anima fiet, ut eodem concilio quarto cautum est. Nec vero quidquam obstabit, quo minus ei defuncto omnia debita pietatis officia præstentur; hocque ardentiori caritate, quod paternam illius, accensamque dilectionem periculoso illo tempore gregi sibi commisso præstitit: pro quo non modo facultates, sed vitam constantissime in domino profudit.

Et quoniam illud in pestilentia, quam sępissime accidit, ut parentes simul, & liberi, eodem fere tempore obeant, neque heredem, successoremve ullum relinquant; aut, si quos relinquunt, illi quidem sint cognationis gradu non arctius conjuncti, aut aliquando, si liberi superstites sunt, ii vel minores natu, vel sępe eodem morbo affecti, vel suspecti, ob eamque causam a ceteris secluſi sint: quo fit, ut nemo fere sit, qui missę sacrificiis, & statis divinarum precum officiis, aliisque pietatis operibus eorum animas adjuvare curet. Quamobrem prefectus regionarius, & vicarius foraneus in sua quisque regione, ubi peste laboratur, pro mortuis missę solenne sacrificium, preter aliam missam conventualem, singulis hebdomadis, quoad pestilentia cessaverit, feria secunda a clero uniuscujusque collegiatæ celebrari jubeat; si modo per diei festi celebritatem, quæ in illam feriam incidit, id præstari licet.

Hoc idem sacerdotes singuli missæ sacrificium facient.

In ea ipsa feria, quæ primum in singulos menses inciderit, in unaquaque urbis regione, & in singulis diœcesis partibus, quibus vicarius fo-

ANNO CHRISTI 1579.

foraneus præest, ab omnibus ejusdem regionis, & partium illarum diœcesanarum parochis solemne pro mortuis officium, solemneque etiam missæ sacrificium peragatur: Quod si in ea feria per officii ritum peragi non potest, in alia proxime sequenti præstetur.

Huic autem rei præstandæ modum episcopus pro diœcesis suæ ratione præscribet. Singulis præterea diebus, præterquam cum pro officii ratione, aut ob aliam causam non potest, sacerdos unusquisque in missæ sacrificio orationem, collectamve pro mortuis religiose dicat.

Moniales etiam certo hebdomadæ die, ab episcopo præscripto, officium mortuorum recitent.

Singulis quoque diebus dominicis unusquisque parochus, animarumve curator populum intra missarum solemnia admonebit, ut non modo tunc, cum in missæ sacrificio præsens adest, pro mortuis simul precetur, sed postridie illius diei, quo pro illis fiet, in ecclesiam ad divina officia, solemneque missæ sacrificium frequens conveniat. Qui vero impeditus adesse non potest, saltem vel domi, vel in officina, tabernave, vel ubicumque erit, pro eis paululum oret, religiosis precibus adhibitis, prout est pietatis suæ diligens studium.

Singulis denique dominicis diebus prima horæ noctis certum campanarum signum de more solemne detur, quo & oratio, quæ tunc a fidelibus pro mortuis facienda est, & divinorum officiorum celebritas, quæ postero die eorum causa agetur; omnibus universe significetur.

Hæc autem omnis defunctorum animabus pie suffragandi ratio, episcopo curante, ita inibitur, statueturque in tota diœcesi, vel in ejus parte, ut pestis sese diffuderit, vel episcopus idem censuerit.

Hoc ipsum omne ut in suis ecclesiis a regularibus præstetur, omni cohortationis officio ille curabit. Quin etiam literis cum metropolitano, & aliis provinciæ episcopis aget, ut par pietatis studium in sua quisque ecclesia iis defunctis præstent.

XXX.

Peste restincta quæ præstanda.

Dei munere, beneficioque cum primum pestilentiæ vis paulatim langvescere incipit, in eo potissimum episcopi cura versabitur, ut omni officii genere is populum excitet atque inflamet, non modo ad orationem, obsecrationem, & gratiarum actionem, sicut apostolus monet, sed ad præcipua quædam religionis Christianæ studia, atque adeo opera, quibus divinum illud beneficium ac singulare pia grataque memoria prosequatur perpetuo.

Primo ut omnes & singulos ad gratiarum actionem instruat ac paret, illud curabit, efficietque ut peccata sancte confessi, certo religioso die sacram communionem frequentissimi sumant.

Deinde statam illam orationem quadraginta horarum indicet, & celebrabit religiosissime: ad quam cum populus, per vicinias parochiales distinctus, certis præfinitis horis conveniet, in omni illa horaria statione, concionantis vel brevissimo sermone incitetur, atque accendatur ad ea officia, quæ sanctissima ob accepti beneficii memoriam præstare quisque debet.

Postea vero supplicationes triduanas indicet: quas solemni apparatu, & omni religiosorum ordine, & frequentissimo universi populi concursu, & præterea tertio scilicet eorum die, sacra omni pompa sanctarum reliquiarum rite, religiose, recte, atque ordine celebrari studebit.

Atque ut rectissimam quidem viam emendationis, sanctiorisque vitæ populus universus suscipiat ac teneat, curabit in primis, ut vicinia parochialis omnis, & unaquæque familia, si minus id pestis tempore fecit, nunc tandem Dei offensiones, morum corruptelas, pravos usus, quibus antea sese ullo tempore implicuerat, perpetua deliberatione perpetuaque omni detestatione pellat, abhorreat, planeque abjiciat.

Certas vero Christianæ institutionis regulas unicuique hominum generi, ordini, & conditioni accommodatas, episcopus commonstrabit.

Curabit item hoc diligenter, ut si quæ vota vel publice, vel privatim nuncupata sunt, quamprimum & pie, & religiose, riteque persolvantur ad præscriptum hujus concilii.

Ut legata, aliove nomine relicta, aut donata, quæcumque in pestilentia pii usus causa sunt, recte sedulòque præstentur.

Ut quæ vitia, & quas morum corruptelas, dum pestis vis, atque impetus irruebat, publice, palamque populus detestabatur, hoc maxime professus, se illa, tamquam peccatorum seminaria, unde pestilentia extitit, abjecturum: ea plane in perpetuum profliget, eorum malorum fibras, & radices præcidat.

Ut in primis quæ Christianæ pietatis officia, ac quæ studia pestifero morbo langverunt, diligentius excitentur.

Quamobrem visitationis munus quamprimum aggredientur diligentissime: in quo munere hoc potissimum studebit, atque exequetur:

Ut ecclesiæ præsertim parochiales, si quæ ob pestem damni, detrimentive aliquid fecerunt, resarciantur, & necessaria supellectile apparatuve instruantur.

Ut loca instaurentur, caritatisque opera, & subsidia, si quæ vel neglecta, vel prætermissa, vel intermissa sunt, omnino restituantur, atque excitentur religiosius.

Ut academiæ, scholæ, collegiave pie instituta renoventur flagrantiori studio.

Ut divinorum officiorum cultus omni parte floreſcat.

Ut sacræ conciones, & frequentiores sint, & omni sanctissimæ disciplinæ officio instructiores itidemque sacræ lectiones.

Quamobrem lectissimos concionatores undique conducere studebit ad suæ diœcesis loca.

Ut in primis doctrinæ Christianæ scholę studiosius, frequentiorique multitudine exerceantur.

Ut piorum hominum scholę frequentissimę sint, ardentiusque versentur in omni pie agendi cursu & progressione.

Ut alię confraternitates erigantur, aliaque item pie instituta opera, exercitationesque excitentur.

Ut causæ piæ diligentissime explicentur, & si quæ in foro sunt, ad exitum perducantur.

Ut omnes denique & singuli officia, studiaque

ANNO CHRISTI 1579.

que ſanctæ Chriſtianæ diſcipiinæ diligentius amplectantur & colant.

Frequentiſſimi ad indulgentiarum & ſtationum celebritatem concurrant.

Eccleſias crebrius, religioſiuſque frequentent.

Dierum feſtorum celebritatem ab omni ſervili, mundanoque opere abſtinentes, ſancte venerentur & ſanctificent officiis, atque actionibus, cæleſti præmio dignis.

Ut patresfamilias omnibus & ſingulis, quos in familia, famulatuque habent, ſancte vivendi leges accuratius tradant ad præſcriptum regularum, quas ipſe epiſcopus eo nomine ediderit.

Quanto autem quiſque generis ſplendore, dignitate, opibus præſtat; tanto ardentiori ſtudio omnis pietatis inſtituta, progreſſiones, atque officia tueatur.

Ut mercatores, artifices, inſtitores & ceteri cujuſcumque opificii homines, miniſtrive, peſte reſtincta, non tam in excitandis induſtriæ artiſque ſuæ ſtudiis, reſumendiſque ipſis artificiis diligentes ſint, quam ſoliciti admodum & ſtudioſi non modo in ſuſcipiendis ſancte agendi inſtitutis, ſed in rejiciendo omni vitio, quod in artis ſuæ uſu, atque exercitatione aliquando ſubeſſe ſolet: ita ut quæſtui ſalutem animæ in negotiationibus, actionibus & artificiis plane anteponant.

Monebit præterea crebris ſermonibus, in mercatura, quam faciunt, in omnique commercio nihil fraudis, nihil doli, nihil quæſtus nefarii, nihil falſi, perjurii committendum concipiendumve eſſe: ab officinis & tabernis omnem vivendi intemperantiam & turpiter dictorum obſcœnitatem profligandam eſſe: a judiciali foro omnem avaritiam, rapinas, ambitionem, iniquitates, & pupillorum, viduarum, egentiumque hominum vexationes exterminari oportere: a privatorum ædibus intemperantis profuſæque vitæ conſuetudinem, ludos aleatorios, immoderatos ſumptus, ſervorum greges, conviviorum exquiſitos apparatus, ingentem veſtium pompam, & omnia denique quaſi peccatorum ſeminaria convellenda: a civitate capitales inimicitias, odia, ſimultates, factiones, improborum hominum cœtus, ludos publicos & ſpectacula omnia profana abjicienda.

Hæc enim cum ejuſmodi ſint, ob quæ Deus iratus peſtifero morbo populum contuderit ac debilitarit, poſteaquam ejus ſingulari miſericordia donoque publica valetudo recuperata eſt; ſunt omni cura ſtudioque evitanda, ne accepto beneficio fideles abutantur ad Dei iram gravius concitandam.

Hanc vero viſitationem, quæ omnibus officiis cumulata eſſe debet, epiſcopus quo ſtudioſius præſtet atque adeo perfectius, alios etiam viſitatores adhibebit; qui omnes commonſtrata viſitationis partes adjuvent atque exequantur.

In qua viſitatione illud etiam curæ erit libri de matrimoniis & baptiſmis in peſtilentia miniſtratis, proprio parocho confeſtim tradantur: qui in codicem parochialem, quæcumque de eo miniſtrationis genere notata ſunt, referat ad præſcriptum.

Ut item infantibus, in peſtilentia natis, quibus ob periculum ſtatæ ſolemnes baptiſmi ceremoniæ adhibitæ non ſunt, quam primum illis de more rituque adhibeantur.

Et quoniam ſæpe fit ut peſte depulſa fames populum adoriatur; ideo eam etiam cogitationem & curam epiſcopus ſuſcipiet, ut re cum magiſtratibus, decurionibuſve deliberata, populo in rei frumentariæ caritate, quæ exiſtere poſſet, aliqua ratione ſuccurratur: ne fame conficiantur qui peſtilentia extincti non ſunt.

Viduarum præterea, pupillorum & pupillarum eam curam ſuſcipiet, quæ ſupra commonſtrata eſt.

Sacerdotum & religioſorum hominum, qui peſtis tempore pieque ſe geſſerunt, ac pericula non reformidarunt, ut ſpeciali adjumento ægrotantibus ſubvenirent, patrocinium, curamque habebit.

Idem laicis, & mulieribus præſertim, quæ infectis morbo operam navarunt, ipſe præſtabit.

Pro iis vero, qui peſtilentia confecti obierunt, per annum poſt recuperatam publicam valetudinem omnis diligentia, quæ ſupra præſcripta eſt, ſervabitur in eorum animabus ſuffragandis.

Porro epiſcopus cum metropolitano, is vero cum provinciæ epiſcopis aget, ut ſupplicationibus proceſſionumque ſolemnitate & omni pietatis ſanctæ officio, ubique in provincia de recuperata valetudine Deo gratiæ habeantur.

Rurſus epiſcopi provinciæ coepiſcoporum, cujus diœceſis urbſve Dei beneficio a peſte liberata eſt, paterna caritate inviſent, eidemque cum privatim pio colloquio, tum publice populo ſanctiſſima concione gratulabuntur.

Ut porro ſingularis beneficii, quod peſtis morbo depulſo a Dei miſericordia populus accepit, perpetuo memor ſit, id epiſcopus omni in primis ratione curabit; ne ob ingrati crimen, quod grave eſt, graviſſimaſque Dei offenſiones parit, graviora deinceps mala, perniciоſiuſque exitium ſentiat: ac propterea gravitate exemplorum quæ ex ſacris utriuſque teſtamenti literis ſumuntur, ſæpiſſime declarabit, quam valde oderit Deus ingrati animi crimen.

Itaque id unum ſtudebit, ut populus beneficium agnoſcat, & quale ſit & quantum quamque omni munere & dono, non corporali ſolum ſed ſpirituali plenum & cumulatum; ita ut plane ille intelligat, ſe peſte liberatum, non modo priſtina commoda publicæ valetudinis recuperaſſe, ſed etiam ſpirituales utilitates, ſpiritualiaque emolumenta, quibus aliquando in peſtilentia caruerat magno cum periculo ſalutis.

Crebro illum excitabit ad ſanctarum exercitationum, quibus in peſtilentia difficulter utebatur, religioſum ſtudium, ad frequentem ſacramentorum uſum, ad ſtationes obeundas, ad conciones & lectiones ſacras audiendas, ad dies feſtos in eccleſiis, piis orationibus, ſanctiſque meditationibus, conſumendos. Ad quæ officia ardentius eum incendet, propoſitis incommodis, difficultatibuſque, quibus non ſine quadam animi acerbitate & cruciatu tunc impliciti erant; cum præſertim vel in ipſa media morte non haberent aliquando unde ſpiritualibus adjumentis & conſolationibus ſuſtentarentur.

Id ſtudebit, ut peſtis extinctæ beneficium plane agnoſcat non ab hominum prudentia, conſilio, medicamentorum procuratione exiſtere, ſed a Deo in primis, qui mortificat, deducit ad inferos & reducit.

Itaque inſigni illius miſericordia factum eſſe populus ſciat, ut, ſedatis peſtilentiæ tempeſtatibus, tranquillitate vitæ perfruatur.

Alioqui verendum eſſet, ne gravius plecte-

re-

ANNO CHRISTI 1579.

retur ut olim populus Hebræus, qui ab Ægypti servitute Dei ope mirabiliter liberatus, divinum beneficium grati animi pietate cum non agnovisset, pœnis deinde acerbissimis affectus est.

Cum igitur parochi, tum concionatores ob eam causam sæpissime eum monebunt, & locis, quos ex sacrarum literarum fontibus haurient, ubertime tractatis, ostendent, in rebus prosperis, & ad voluntatem fluentibus, arrogantiam & superbiam fugiendam esse; sed Deo in primis omnium bonorum parenti & auctori, quidquid prospere & optime successit, tribuendum esse. *Ne dixeris in corde tuo; Fortitudo mea & robur manus meæ hæc mihi omnia præstiterunt, sed recorderis domini Dei tui, quod ipse vires tibi præbuerit*, inquit ipse Deus.

Id quo gravius in fidelium mentibus inserant flagitia & peccata aliquando exagitabunt, quæ populus admiserit, rursusque Dei beneficia præclare commemorabunt; ita ut is non auditione solum percipiat, sed intimo animi sensu cognoscat, se non meritis suis, sed singulari Dei benignitate a pestilenti liberatum esse. Cum illis, qui pestifera ærumna correpti, vitam, moresque emendarunt, quique a domino castigati, inquit propheta, eruditi sunt ad divinas justificationes, ita agent, ut cum emendationem, tum liberationis a peste munus a Deo potissimum agnoscant; ac de utroque beneficio perpetuas ei gratias agant; & cum mortifero morbo jam affecti, eoque divinitus liberati, omnis male anteactæ vitæ pœnitentes, viam sancte agendi ingressi sint, in ea longius progrediatur perpetuo, neque eorum pœnitentia ficta sit & simulata, vel brevis, quæ solum metu periculi nixa fuerit, quemadmodum de Antiochi & Esau falsa pœnitentia literis divinis proditum est.

Eorum autem mentis cæcitatem gravissime increpabunt, qui carnis sensu ducti & mundi illecebris deliniti, quoniam opibus affluunt, cum omnia sibi licere putent; non modo certissimo pestilentiæ periculo, sed neque recuperatæ valetudinis beneficio meliores facti sunt: *Attrivisti eos & renuerunt accipere disciplinam, & induraverunt faciem suam super petram, & noluerunt reverti*: de istis ita narrat propheta Jeremias.

Illos denique, qui peste restincta, obstinato, obfirmatoque animo sunt ad peccandum, vehementius deterrebit, ut scilicet, quamvis peste liberati sint, graviora sibi pertimescenda proponant, cum causa etiam adhuc subsit, unde sempiternam plagam accipiant. Recuperatio enim valetudinis magnam suspicionem & metum perito medico affert, qui rursus multa signa videt, ex quibus animadvertit, causam sublatam non esse morbi, ex quo æger periculose laboraverat.

Illos monebit etiamsi una cum bonis piorumque operum studiosis viris, valetudinis publicæ fruuntur beneficio, fore tamen aliquando, ut divino judicio ab illis segregati, sempiternæ salutis fructu careant.

Id ipsi præterea quo secundioribus rebus in hac vita utuntur, eo magis illis timendum esse ostendant; certoque persuadeant nullum denique malum, nullumve flagitium concipi, admittive, de quo Deus pœnam justissimam non reposcat.

Ac proinde etiam illis metuendum sit, ne sempiternis illis cœlestis hereditatis bonis priventur, qui caducis & fluxis hujus vitæ rebus & muneribus, donisque temporaneis aucti sunt.

ANNO CHRISTI 1579.

Ne item cum eleemosynas, orationes, jejunia, aliaque pia opera Deus respexerit; eo liberationis beneficio solum illa officia compensset, tamquam cœlesti præmio indigna, quod e caritatis fonte non emanarint.

Et quod gravius multo est, illud extimescendum demonstrent, ut ne scilicet, cum isti desperata vitæ emendatione sint, Deus propterea, peste depulsa, dimiserit eos secundum desideria cordis eorum, illosque libere, & impune peccare permiserit, ut postea acerbissimis cruciatibus ac sempiternis torqueantur, quippe cum maxime tunc iratus ille sit, cum minime irascitur. Sic enim populo Hebræo iratior fuit, cum iratus non erat amplius: *Et requiescet*, inquit, *indignatio mea in te, & auferetur zelus meus a te, & quiescam, nec irascar amplius, eo quod non fueris recordata dierum adolescentiæ tuæ, & provocasti me in omnibus his.*

Docebunt, nisi ex Dei munere fructum fideles ferant, inde hoc aliquando fore, ut non solum illud amittant, sed eo gravioribus pœnis afficiantur quod se divino beneficio indignos præbuerint, divinaque benignitate abusi sint ad offensiones ipsius Dei, a quo tale munus donumque acceperunt.

Recuperatæ valetudinis beneficium tributum, ob eamque causam vitæ spatium datum esse suadebunt, ut illud in pœnitentiæ operibus, & in sanctioris disciplinæ rationibus conficiatur.

Accendent populum ad omnia pietatis officia, quæ memoris gratique animi sint.

Ut scilicet intimis sensibus, menteque humili & religiosa cum id beneficium a Deo solo extitisse agnoscat, cor omne ad Deum conferat. *Præbe mihi*, ille inquit, *cor tuum*.

Ut omni ratione, prece, supplicatione, divinarum laudum concelebratione gratias Deo agat.

Ut tale beneficium liberis commemoret, exteris hominibus, quam singulare fuerit, narret, & omni mutua gratulatione ita prosequatur, ut commemorando & gratulando sese magis atque magis accendat ad sanctiora & diuturniora, vel perpetua potius gratiarum actionis officia.

Ut se totum Deo offerat, restinctisque cupiditatibus & exultantis animi sensibus repressis ita se comparet, ut malit omnes res vel amplissimas rejicere, quam a Dei voluntate, divinisque præceptis, & monitis discedere; idque sibi propositum habeat, quæcumque possidet, cum a Deo habere, tum ad illius gloriam, & ad suam, suorumque liberorum, agnatorum, propinquorum spiritualem salutem procurandam se libenti animo, liberalique voluntate erogaturum.

Ac propterea, quæ a pestis incendio facultates liberatæ sunt, earum partem Deo tribuat: decimas & primitias libentius persolvat: supellectilem & ornamenta ecclesiis ad religiosum illius cultum libenter, studioseque conferat.

Ut recuperata publica valetudine non omnibus mundi lætitiis, ut fit, exultet: sed intelligat, quæ fidelis populi lætitia in recuperata publica incolumitate esse debeat, quam moderatum gaudium, quam cum veræ pietatis officiis conjunctum.

Nec vero mundi lætitiis elatus insolentius se extollat, quod una scilicet incolumitate publica, divitiis, opibus, auri, argenti, rerumque omnium copia circumfluat: sed hæc intime in domino gaudeat, & lætetur, quod peste, Dei beneficio depulsa, tot tantisque spiritualibus com-

mo

ANNO CHRISTI 1579.

modis, quibus in peſtilentia caruerat, libere fruatur; quod eccleſias frequentet, quod ad ſupplicationes frequens conveniat, quod proceſſiones ſolennes obeat: quod in ſacris concionibus, rerumque divinarum interpretationibus audiendis verſetur: quod frequenti ſacramentorum uſu ſeſe ſalutariter paſcat. Hæc ſane ſunt ſalutaria commoda, ex quibus ſolidum, perpetuumque in domino gaudium capiat. Quantam enim conſolationem fideles ex ſacramentorum uſu percipiant, vel ex hoc uno cognoſci poteſt; quod dignum omni commemoratione eſt. Fuit Mediolani, dum peſtis proximis annis ſæviebat, in publica hoſpitali domo ſancti Gregorii homo quidam, qui peſte mortuus putabatur: inde igitur ad locum aſportatur, unde ceteri mortui ad cœmeterium efferuntur. Eo loci cum in magno cadaverum acervo tota nocte pene ſepultus fuiſſet, mane dum publicæ curationis ſacerdos, qui peſte ægrotantibus ſanctiſſimum euchariſtiæ ſacramentum ferre conſueverat, illac tranſiret, ubi ille, cadaveribus pene opertus jacebat, de repente ardenti ſumendæ euchariſtiæ deſiderio excitatus, ſe in genua erexit, & hac divina occaſione exhilaratus, voce, quam ab illo animam exhalante conſolatio vix elicuerat, a ſacerdote ſupplex petiit, ſibi quoque ſanctiſſimum viaticum dari; quod ubi ſacerdos libentiſſime miniſtravit, & ille religioſe, ſummaque cum veneratione accepit, eodem loco ſtatim in peſtis acerbitate cum ſummo percepti ſacri viatici gaudio ex hac vita migravit. Quem fidelem hoc pii hominis exemplum non afficit? cui non jucunda hæc plena conſolationis commemoratio?

Iidem præterea & concionibus & ſermonibus agent, ut valetudinis publicæ recuperatæ munus proſequantur non voluntate ſolum obediendi divinis præceptis, ſed operibus & affectionibus ſanctiſſimis, quæ in divinis monitis exequendis elucent.

Ut gratiarum actio, quæ ex ſanctiſſimo omni opere conſtare debet, in perpetuis bene vivendi officiis perſeveret.

Ut hæc ipſa a toto populo, non a parte ſolum; celebretur, ita ut alii bene agendo ædificent, alii male agendo deſtruant.

Ut hæc ipſa non diviſa ſit, ut partim ſcilicet Deo, partim mundo tribuatur, ſed omnis ad Dei gloriam referatur.

Sacerdotes autem & curatores animarum in primis ſolicitudines ſuas & vigilias in eo conſument, ut populi, ſibi, culturæque ſuæ commiſſi, diſciplinam ſtudioſe inſtaurent, quo uberiores fructus, eoſque ſempiternæ vitæ præmio dignos ferant.

Tuendæ autem recuperatæ publicæ valetudinis regulam proponant, a Chriſto domino traditam his verbis: *Vade & noli amplius peccare, ne quid gravius tibi contingat.* Joan 5.

Atque in hujus quidem argumenti genere omnem progreſſionem ſpiritualem, libro memoriali Mediolanenſi uberrime explicatam, excitabunt ſummo ſtudio, ſumma omnis officii contentione, & rationum momentis ex eodem libro depromptis, quem ob eam cauſam ad omnis ejus generis tractationem adhibebunt.

Epiſcopus autem in univerſam hanc curam & ſolicitudinem cum perpetuo incumbet, tum curabit, ut perpetuum ſit aliquod beneficii hujus monimentum. Quamobrem rationem aliquam ſuſcipiet, ut ad colendam ejus memoriam, aut eccleſia, altareve ædificetur, aut hoſpitalis domus eo nomine ſtruatur, aut anniverſariæ eleemoſynæ, alteriuſve rei pium opus erigatur, aut dies feſtus aliquis potiſſimum inſtituatur, quo miſſa ſolennis & ſupplicatio anniverſaria celebretur, aut piorum hominum confratria præcipua inſtituatur certis religioſi officii rationibus.

ANNO CHRISTI 1579.

CONSTITUTIONUM PARS TERTIA.

Quæ ordinis ad ſacramentum pertinent.

I.

De ſeminario.

SEminarii inſtitutio quam utilis, ac neceſſaria ad cleri diſciplinam in ſingulis eccleſiis propagandam, cum ex concilii Tridentini decreto facile intelligi poteſt, tum ex eo etiam, quod rei illius ſalutaris ratio aliquando intermiſſa, damna, & detrimenta non mediocria rei eccleſiaſticæ attulit. Cum igitur in nonnullis provinciæ noſtræ eccleſiis jam omnino, aut aliqua ex parte deſitum ſit, decimas, fructuum portiones, quæ concilii provincialis primi decreto ex ſacroſanctæ œcumenicæ ſynodi Tridentinæ auctoritate ad illius ſuſtentationem conſtitutæ ſunt, exigi: atque inde in iis ipſis eccleſiis pene collapſum ſit tam ſalutare inſtitutum: ob eam cauſam provinciali hoc decreto id cavemus, ut quæ decimarum, fructuumve exactio illo Tridentino provincialique decreto jampridem ſeminarii nomine inſtituta eſt, de ea nihil plane quidquam per epiſcopos remitti liceat, niſi ut & jam eo ipſo concilio provinciali, & nunc hac ipſa ſanctione infra cavetur. Quod ſi hactenus quidquam de eo genere, aut plane totum remiſſum eſt, id ad priſtinam exactionis rationem revocari, atque omnino reſtitui jubemus. Ubi vero nihil unquam eo nomine exactum eſt, ibi epiſcopus menſium duorum ſpatio exactionem ad illius concilii provincialis primi præſcriptum ita plane inſtituat, ut dimidiam tamen partem decimæ illa non excedat. Seſſ. 23. c. de ref.

Atque eam quidem exactionem, ſic præfinitam, tamdiu durare decernimus, quoad ſeminarium eo cenſu, iiſque redditibus conſtitutum, atque auctum erit, quos pro locorum, diœceſeon, cenſuumque amplitudinis ratione, ſingulis provinciæ eccleſiis re mature deliberata infra præſtituimus; ea tamen lege, ut pro rata parte reddituum, quos jam nunc, aut in poſterum beneficiorum acceſſione, aliave ratione ſeminarium poſſidere habereve contigerit, tantumdem de exactione remittatur ad ejuſdem concilii, & Tridentini, & provincialis primi præſcriptum. Ne vero in poſterum aliqualis, & controverſia ex eo exiſtat, quod ſæpe dubitatur, cui potiſſimum ſeminario illam præſcriptam decimæ partem certa quædam beneficia in ſuſtentationem conferant: de iis ſic decernimus. Beneficia porro, quæ diœceſis nullius ſunt, illam ſubminiſtrent, & ſolvant diœceſis ejus ſeminario, intra cujus limites ea olim erant, & cenſebantur. At vero quæ beneficia in hac, & in illa diœceſi prædia, bonave habent, id præſcriptæ decimæ dent ſeminario diœceſis, locive, ubi ſita eſt primaria eccleſia beneficii, cui ea prædia attributa olim fuerant; etiamſi alia ecclc-

ANNO CHRISTI 1579.

clesia, quæ beneficio illi primario adjuncta est, ædificata deinceps sit censu illorum prædiorum. Sin autem in iis prædiis ecclesia ante ædificata est, quam illa adipisceretur, posteaque una cum illis aliis ecclesiæ primariæ adjuncta est, tunc ejus contributio ad seminarium pertineat, in qua prædia una cum ecclesia sita sunt.

Ut autem seminarium & suis facultatibus perpetuo sustentari possit, & aliquando brevi fore speretur, ut ea exactio denique cesset; ei episcopus, deputatis in consilium adhibitis, decreti Tridentini auctoritate tot beneficia simplicia adjungat, attribuatve, quot, iis etiam supputatis, qui jam quovis nomine, aut jure eidem attributi sunt redditibus, summam conficiant annui census mox infra præfinitam. At cum primum ad eam ipsam summam pervenerit, si quę beneficia, antea quam vacaverint, jure unionis adjuncta sint, neque dum ea adjunctio, uniove suum adhuc sortita effectum, illam jam nunc rescissam ac plane irritam esse declaramus. Atque ut quidem ab eo onere quam citissime fieri poterit, clerus liberetur & eximatur; episcopus caveat, ne beneficia simplicia, qualia qualia sint, quæ interea vacare contigerit, cuiquam conferat, aliive usui attribuat: sed quęcumque illa sint, seminario jure unionis conjungat: nisi fortasse quędam vel ecclesię parochiali, quę tenuiori censu est, vel alii ecclesię, vel loco, operive pio potius attribuenda, adjungendave censuerit, pro ratione facultatis, sibi canonum jure, Tridentinoque concilio datę, ac permissę. Si contra episcopus ullo modo fecerit, seminarii detrimento, damnove, quod inde inferetur, de suo primum satisfaciat: deinde istiusmodi culpę norit se in concilio provinciali proximo rationem redditurum; tum pręterea illa ipsa beneficiorum collatio, provisiove, quam aliter contra hujus decreti prescriptum fecerit, irrita nihilo minus statim sit, nullaque omnino.

Census vero, quem de reverendissimorum coepiscoporum nostrorum assensu & consilio unicuique seminario ecclesiarum provincię nostrę, auctoritate hujus constitutionis prefinimus, atque adeo prescribimus, certa ratio, estimatiove hęc sit, infra ordine exscripta.

Metropolitanę Mediolanensis ecclesię seminarii sit annuus census nummi aurei sexies mille.

Detornensis nummi aurei sexcenti.
Laudensis mille.
Aquensis quadringenti.
Brixiensis bis mille.
Cremonensis bis mille.
Bergomensis mille.
Astensis sexcenti.
Alexandrinę quadringenti.
Vercellensis mille.
Albensis sexcenti.
Vigintimillienses ducenti,
Savonensis trecenti.
Casalensis quingenti.
Viglevanensis ducenti.
Novariensis mille & ducenti.
Placentinę mille & quingenti.

vintimi-
nsis.

In omni seminarii institutione, cura atque administratione episcopus sese rationibus conformet decreti concilii Tridentini; quod cum in omnibus partibus exequatur, tum in ea maxime, ut certum locum deligat, ubi collegiatim certus puerorum numerus alatur, atque adeo instituatur literis, disciplinisque ecclesiasticis.

Eligat duorum mensium spatio, qui nondum elegerit, canonicos duos, quorum consilio in iis utatur, quę ad puerorum ejusdem seminarii institutionem, disciplinam, moresque attinent.

Duos item de capitulo, & duos prętera de clero civitatis deligat, quos adhibeat in consilium, consultationemve administrationis, quę in rebus temporalibus ineunda sit.

Ii porro omnes, ubi semel delecti sunt, ne unquam, nisi ob causam, quę cum ratione conveniat, eo munere abdicentur.

Meminerit autem episcopus sibi Tridentini concilii decreto omne seminarii administrandi beneque gerendi onus impositum esse, quod ipse propterea sustinere, tuerique debet etiam atque etiam diligenter. Eorun. igitur, quos delegerit, consilium sequi cum non cogatur, ubi illorum sententiam de re, quæ in consultationem cadit, audierit, ipse tamen deliberet, statuat, & exequatur, quæcumque pro sua pietate, & prudentia, quæ coram Deo potiora, atque præstantiora esse existimaverit, ad instituti seminarii optimam tum conservationem, tum administrationem.

Quotannis apud se rationes administrationis supputari omnino curet: qua in supputatione duos a capitulo, totidemque a clero civitatis ex præscripto Tridentini concilii delectos adhibeat.

Præscriptam fructuum portionem seminarii causa ipse exigat: si quis eam solvere recusarit, aut longius quam par est distulerit, contra illum censuris, & aliis ecclesiasticis pœnis agat, ut plane persolvat; implorato etiam, si ita expedire judicaverit, magistratus sæcularis auxilio, ad illud concilii Tridentini præscriptum. Nec vero est, cur in ea re optime exequenda locum vel gratiæ, vel precibus, vel metui, vel alii humano affectui unquam relinquat.

De seminarii statu, progressioneque episcopus ad metropolitanum sæpe, aut sexto quoque mense ad minimum literas det, quibus si quæ difficultates inciderint, quæ optimum illius institutum impediant, in primis exponat. Is vero ex concilii Tridentini præscripto, quibus rebus potest, aut debet, omnem operam, studium, aliamque omnem rationem adhibeat, ut sublatis iis rebus, quæ difficultatem pariunt, seminarii institutio longe ad optima quæque progrediatur.

Is in omni seminario perpetuus usus sit, ut catechismus Romanus pueris, atque adeo adolescentibus prælegatur, & explicetur quamdiligentissime.

Nullaque ejus pars prætermittatur, cujus doctrinis eorum animi non imbuantur, ut fieri potest omni maximo studio.

In omni provinciæ seminario, ubi commode potest, præter cetera, quibus & ad pietatis exercitationem, & ad literarum doctrinam adolescentum animi erudiuntur, studia etiam sacrorum rituum historiæque omnis ecclesiasticæ certis statis diebus instituantur, quæ clericalis ordinis hominibus maxime accommodata sunt ad optimam religiosæ disciplinæ rationem.

ANNO CHRISTI 1579.

II.

De examinandi ratione.

In ecclesiæ administratione, ut necessarium, ita multiplex est examinis de literarum peritia, & disciplina officium. Modo namque ab episcopo, cum ad eorum qui ordinis sacramento initiandi sunt, tum etiam ad concionatorum, confessariorumque approbationem adhibetur; tum præterea ad indagandam prospiciendamque cleri in literarum studiis rationem progressionemve, ad aliaque item multa episcopo idem adjumento, atque usui est. Modo autem non solum de illis, qui in ecclesiis parochialibus, aliisque curam animarum habentibus, præficiuntur, illud instituitur, & conficitur, sed de iis etiam, quibus beneficia ecclesiastica cujuscumque generis, ut literarum apostolicarum, quæ in forma Dignum, conscribi solent, auctoritate, vel alio jure conferuntur, quive ad ea præsentationis, nominationis, electionisve nomine instituuntur. Quamobrem, ut omnis, quacumque causa suscipitur, hæc examinandi ratio per examinatores, ut fieri potest, quam rectissime conficiatur præter aliqua, quæ præsertim concilio provinciali quarto enucleatius decreta sunt, has etiam instructiones conficiendas censuimus, quæ partim ad universum hunc examinandi modum pertinent, partim vero certorum examinum propriæ sunt.

Atque iis quidem omnibus pro sua quisque pietate episcopus, & prudentia, alias etiam instructiones adjungat, aut de iis aliquid remittat licet, prout e suæ diœcesis rationibus atque usu esse viderit.

Quæ instructiones ut in morem & usum inducantur, cura sit ejusdem episcopi, & vicarii, qui examini præest.

Porro in primis examinatores in synodo diœcesana constituti, cum eorum, qui ecclesiis parochialibus præficiendi sunt, examen ineunt, jurisjurandi, quo publice in synodo, quo primum tempore delecti sunt, sese obstrinaerint, memores videant, ut omni humana affectione deposita, munus a se susceptum recte curent, atque administrent, ne quod sancte, religioseque spoponderint, violent, ac propterea perjuri fiant.

Examinis causa, occasioneve, nihil quidquam ne minimum quidem, neque ante, neque post accipiant: alioqui sciant, qui dant, se simoniæ crimen ex sanctione Tridentina subiisse, nec vero præterea se, neque adeo illos qui dant, absolvi licere, nisi dimissis beneficiis ecclesiasticis quæcumque obtinent; ac inhabiles item factos se esse, quibus in posterum ea, vel alia conferantur.

Sess. 24. c. 18. de ref.

De omni vero culpa, in suscepto munere commissa, ii rationem etiam in synodo provinciali reddant, in eaque graviter auctoritate Tridentini concilii puniantur.

Nec vero item qui examinatores libere pro arbitratu episcopi ad alios quocumque nomine, causave examinandos ascisciuntur, examinis occasione unquam quidquam, ne esculenta quidem, poculentave capiant. Qui contra fecerit, cum indignus deinceps censeatur, qui id muneris gerat, tum alia pœna arbitrio episcopi afficiatur.

Omnes vero examinatores, quicumque sint, noverint sibi munus usque adeo grave committi, ut si negligenter, aut male se ullo modo gesserint, Deo in primis culpæ in eo munere admissæ exactam rationem reddituri sint.

Quare non spe, non metu, non præmio, non personarum ratione, non aliquo affectu ducti, muneris sibi commissi curam gerant.

Proposito sibi in tempore Dei, ne quemquam, quem indignum norint, probent: rursus, quem experimento, periculove facto, idoneum dignumque comperiunt, ne rejiciant. Itaque graviter, mature, prudenter, rectequetum de probando, tum de rejiciendo deliberent.

Cum in locum convenerint, ubi moris est, clericorum experimentum fieri, priusquam aggrediantur, fusa prece, orationeque congregationum usui præscripta, quam de libro pronuntiet, qui examini præsidet, initium faciant, hoc pie intimeque precantes, ut Dei ope in primis illud recte, prudenter, divinæque voluntati congruenter conficiant.

Ne quempiam, de quo examen periculumve fiat, examinator alii collegæ ulla ratione commendet.

Ne ad alicujus examen accedat, nec vero suffragii jus habeat, nisi episcopi, vicariive jussu ad illud evocatus.

Si quis quempiam privatim docuerit, qui examen subiturus est, cum id subibit, ne præsens quidem ille adsit, nedum ad examen adhibeatur: sed alius in locum, episcopi, vicariive jussu tunc vocetur.

Cautio diligens sit, ne alterius nomine quis examen experiatur, experimentumve subeat, quod aliquando factum esse compertum est.

Quæratur item diligenter de iis, qui ad examen subeundum accesserint, an alias institutis de more examinandi quæstionibus, experimentum, periculumve sui fecerit, anque si quid extet, quod de illis compertum vel deliberatum sit.

Ne examinis initium fiat, nisi præsentes adsint tum episcopus vel vicarius, tum examinatores ex præscripto concilii Tridentini, ad minimum tres, cum de beneficio curato quavis ratione conferendo examen instituitur. Id quod locum etiam habeat deinceps, cum vel de aliquo majoribus ordinibus initiando, vel de concionatore, confessariove approbando examen conficitur.

Cum quis in examen venerit, ejus vultus, & habitus corporis, & vestitus, & incessus, & gestus, & sermo inspiciatur diligenter.

Si quis vel clericali vestitu deformi ab ordinis ecclesiastici decore aut disciplina alieno indutus, vel sine congrua pro sui status & ordinis ratione tonsura accesserit ne ad ullam examinis, experimentive rationem ei aditus fiat, nisi decenti veste amictus, & tonsura præscripta ad illud redierit.

Ne de ullo quoque initiando, si modo non aliter episcopus aliquando censuerit, examen, experimentumve antea fiat, quam ætatis, natalium, aut dispensationis concessæ, beneficii ecclesiastici, vel pensionis patrimoniive testificationes scriptas, easdemque a vicario episcopali recognitas, illiusque subscriptione signatas, ac probatas attulerit, exhibueritve: nisi aliquando episcopus eas post examen adhiberi, recognoscive jusserit.

Neque item, nisi alias præscriptas decretis

pro-

ANNO CHRISTI 1579.

provincialibus, edictove episcopali testificationes dederit.

Nec vero praeterea, nisi de eo a cancellario episcopali examinatores audierint, cognoverintve, quaecumque episcopi jussu inquisitiones de eo factae, atque ex officio praescriptae, aliorum literis significatae, vel denuntiatae, vel delatae sint.

Testificationes vero omnes, tum ab eo, qui initiandus est, tum ab alio quovis examinis occasione exhibitae, cancellario episcopali restituantur, tradanturve.

Cujus sit illas ipsas in codicem certum, eo nomine confectum, summatim referre, eumdemque in archivo episcopali asservare. Verum testificationes aetatis, natalium, ac si de eo, qui majoribus ordinibus initiandus est, agitur, patrimonii, beneficiive ecclesiastici idem cancellarius asservet: ac literis publicis, quas de eo, qui ordinem susceperit, conficiet, de illis pro ratione sibi praescripta testatum faciat.

Cum examen initur illius, cui in curam certa ecclesia parochialis tradenda est, videant ante examinatores, qui, qualis, & quam numerosus populus sit, cujus parochialem curationem is suscipiet.

Qua sane re diligenter explorata in examine, quod inibunt, sibi proponant accurate perspicere, an ad eam curam suscipiendam, gerendamve idoneus omnino ille sit.

His omnibus ita praescriptis examinatores ordine ad interrogationes, quaestioneve veniant. Atque in examine quidem ea ratio ineatur, ut interrogationes quaestioneve is examinator proponat, quem pro vicissitudinis ratione, & pro doctrinae disciplinaeve genere, modo hunc, modo illum in eo ipso examine episcopus, vicariusve, examinis praeses, interrogari jusserit, ut ne unus alterum vario, multiplicique interrogationum modo certatim interpellet.

Interrogationum porro, & quaestionum rationem examinatores ita teneant, ut illis inter se sic distributis, examinis instituti rationibus, prout oportet, cumulare satisfactum sit: atque eorum unusquisque quo de genere quaerere instituerit, ita de eo quaerat, interrogetve, ut quemadmodum par est, illius generis quaestiones, interrogationeve satis explicatae sint.

Silentio, dum examen habetur, utantur: nec inter se colloquia, confabulationeve habeant: nec mutuas itidem quaestiones, dubiorumque explicationes sibi proponant: sed ad illius, de cujus doctrina interrogationibus quaeritur, responsiones attenti, animum attentionis studio eidem addant, ad recte explicandas propositas sibi quaestiones. Nec vero examinatorem, loco suo interrogantem, alius interturbet: sed unusquisque expectet, dum sibi ordine, pro quaestionis genere, rationeve interrogare contigerit.

In quaestionibus, interrogationibusve proponendis, non verbis, non aspectu, non ullo modo severos, vehementesque se praebeant: ut qui examen subeunt, severitate deterriti, animum ne despondeant, memoriaque langueſcant ac vacillent non sine aliquo dedecore: at benigni, gratique animi significatione illos, vel differentes, vel respondentes audiant: nec vero quibusdam interrogatiunculis, aliave ulla ratione interpellent.

Si quid autem vel in differendo, vel in legendo, vel in pronuntiando vel in respondendo eos offendere animadverterint: ne tunc illos doccant, objurgentve, ac ne moneant quidem, nisi quid ad examen recte instituendum perficiendumve pertineat: sed examine peracto eos brevi admoneant, doceantve, si quid necessario tunc illos admonendos, docendosve duxerint.

In omnibus porro & singulis examinis interrogationibus spectetur non solum uniuscujusque eorum qui examinantur, scientia: sed etiam usus, judicium, ingenii vis, ac solertia.

Examinis autem omnium ea ratio instituta sit:

Ut primo de toto vitae statu, genere, patria, domiciliove ejus quaeratur, qui examen subit.

An impedimentum aliquod habeat, quo irretitus, vel initiari, vel beneficium ecclesiasticum, cujus nomine experimentum fit, vel praedicandi munus, vel confessiones audiendi suscipere, ac exercere non possit. Quo impedimento, si quis etiam occulte illigatus tenetur; id plane episcopo saltem patefaciat, ne quisquam illegitime, vel initietur, vel beneficium consequatur, vel aliud munus suscipiat, geratve.

An in orationis sanctae studio, usuque versatus.

Quibus meditationibus instructus, Deum tacitus oret.

Qui orationis modus.

Qui illius fructus, quaeve utilitates.

Quot, quibusve partibus illa constet.

Quae regulae praeparationis ad orationem; Et cetera multa ejusdem generis, prout prudens, piusque examinator pro ratione aut personae, de qua quaeritur, aut causae, ob quam fit examen, opus esse viderit.

His perquisitis, examinatores ad scientiae, eruditionisve experimentum descendant. Ut autem ii certam sibi formulam proponant, qua illorum qui examinantur & literarum doctrinam, & vitae clericalis disciplinam, & rei ecclesiasticae peritiam experiantur, in omni experimenti, examinisve ratione, sacris bibliis, catechismo Romano in primis, concilio Tridentino, sacrorum canonum decretis, & aliis pontificiis constitutionibus, synodisque tum provincialibus, tum diœcesanis utantur, unde suas interrogationes hauriant, quibus, prout est illorum ingenii captus, explorent eorumdem & scientiam & ecclesiasticarum rerum notitiam atque usum.

Cautio autem sit, ut si, dum quis interrogatur, ita rudem atque ignarum se ostendat, qui rerum facilium, minimarumque nullam scientiam usumque teneat, ne aliarum rerum difficilium interrogationibus tempus conteratur.

Rursus cum quempiam, quanta doctrina & usu literate peritus sit, exploratum erit, non est cur pluribus interrogationibus secum diutius agatur.

Nunc igitur universe infra praescribemus, quae ad rationem pertinent uniuscujusque examinis eorum, qui vel ordinis sacramento initiantur, vel parochialium ecclesiarum curam, vel alterius beneficii munus suscipiunt, vel sacrae confessionis audiendae officium sumunt, vel ad verbi Dei praedicationem mittuntur. At vero speciatim longe plura atque adeo pauciora, prudentum examinatorum, ac praesertim episcopi ejusve qui examini praest, judicio relinquuntur, & pro eorum captu, qui ad examen accedunt, & pro ordine quo quis initiandus est, & pro ratione locorum, quo mittuntur, & pro genere doctrinae, quam profitentur.

ANNO CHRISTI 1579.

Qui vero earum rerum, quæ certis interrogationibus demonſtratæ in hac inſtructione continentur, ſe minus eruditos eſſe oſtenderint; eos epiſcopus admoneat, ut diligenter in poſterum doctrinis incumbant, atque harum ipſarum rerum in primis peritiam & ſcientiam percipere ſtudeant: ita ut cum viſitationis munus, allave eorum ſtudii & progreſſus in literis recognitio adhibetur, recte periteque omni eo doctrinæ genere inſtructi comperiantur.

Ac primo quidem eum, de quo examen faciendum eſt, legere examinatores jubeant, quod experiundo videant, an ille recte, explicateque legat.

Poſt, ſi ordinis, aut beneficii, aut recognoſcendæ clerici cujuſquam in literarum ſtudio progreſſionis cauſa experimentum ſit, grammaticorum more, verborum conſtructionem proponant quo in genere, ſi quid is errat, labiturve, ita ut ne pro grammaticæ quidem ratione, illorum uſum, peritiamve teneat, ne propterea eum interrurbent, interpellentve, aut impediant, quo minus ad propoſitum grammaticæ inſtructionis modum redire poſſit.

Tum verborum, quæ legerit, conſtruxeritve ſenſum ab eo quærant quem ut recte eliciat atque exprimat, quod ei legendum proponunt, ejuſmodi ſit, quo tota ſcientia, ſenſuſque perfectus concludatur, nihilque in ſe habeat, quod ſub hiſtoriæ intelligentiam cadat, aut ex antecedenti, conſequentive alio capite explicatio exiſtat: deinde ad alia graviora ejus doctrinæ, diſciplinæve experimenta examinatores progrediantur.

Qui primam tonſuram, aut minores, majoreſve ordines ſuſcepturi, ad experimentum, examenve accedent, ab unoquoque eorum univerſe ac ſigillatim quæratur præterea, an impedimentis, quæ concilii provincialis quarti decreto de initiandis, commemorata ſunt, irretiti teneantur, utpote, an ſcilicet ſint,

Majores natu.
Rudes, & ignari
Criminoſi.
Solemniter pœnitentes.
Neophyti.
Ebrietati & gulæ dediti.
Impudici.
Lapſi poſt ordinem ſuſceptum.
Perjuri.
Uſurarii manifeſti.
Infames.
Ratiociniis obligati.
Servi.
Corpore vitiati.
Inſigniter deformes.
Illegitime nati.
Peregrini & ignoti.
Bigami.
Irregulares quovis alio modo.

Quo in genere cautio ſit, ut præter alia, ſpeciatim perquiratur ab eo,

An ſtipendium belli fecerit, unde cædes hominum extiterit.

An judicis criminalis in foro laicali officium geſſerit.

An ſententiam capitis tulerit.

An criminis, cujus nomine capitis quis damnatus ſit, acta, ſententiam, teſtificationeſque dictarit, aut conſcripſerit.

An in eo procuratoris, advocatique fiſcalis munus adminiſtrarit, aliaque exercuerit, unde irregularitatis maculam contraxerit.

An ſuſpenſi.
An interdicti.
An excommunicati.
An amentes.
An morbo caduco laborantes.
An energumeni.
An vero non examinati & probati.

Exploretur item, an furtim, per ſaltumve, ordinem ſuſceperit.

Inveſtigetur præterea, cum quis ordinem aliquem ſuſcepturus ad examen venit, quamdiu eſt, quo alium ordinem ſuſcepit, ut nemini ad altiorem gradum pateat aſcenſus, niſi in ſingulis aliis inferioris ordinis gradibus congruo temporis ſpatio perſtiterit ad præſcriptum Tridentinæ ſanctionis.

An vim & naturam, myſteriaque ordinis, quem ſuſcepturus eſt, norit. Seſſ. 23. c. 12. de ref.

An item ritus & ceremonias, quæ ex libro pontificali adhibentur, cum initiatur.

An eorum item ſignificationes ſanctiores.

An ſacrarum veſtium, quibus induuntur, myſteria item & ſignificata.

An functionum notitiam habeat ordinis, quo quiſque initiandus eſt.

An earum uſum, exercitationemque recte teneat, cum in literis, tum etiam in cantu: in quo experimento adhibeantur cantus periti.

Hæc generatim ab omnibus & ſingulis explorentur: nunc præterea ſequuntur quæ ſigillatim cujuſque ordinis propria, ſuo loco præſcripta, perquirenda ſunt: ita tamen, ut examinatores pro prudentiæ ſuæ ratione, quæ in ordinis inferioris examine exploratione requirantur, aliquando etiam perquirant ab iis, qui ſuperiore ordine initiantur.

De iis, qui prima tonſura initiandi ſunt, quæratur & inveſtigetur primum; Quam ob cauſam ſe clericos fieri velint.

An ſæcularis judicii vitandi cauſa initiari curent.

An contentioſis litibus implicati.

An rixam, ſimultatemque exerceant.

Quod item artificium teneant, quave in arte, quove in vitæ genere hactenus verſati ſint.

An tales ſint, qui ſpem præbeant, eccleſiæ miniſtros utiles ſe fore.

A quo ſacerdote, ſanctioris vitæ magiſtro, inſtituti ſint ad clericalis vitæ modum.

An legere, & pronuntiare, & ſcribere norint; tum in utroque genere de iis periculum fiat.

An doctrinæ Chriſtianæ præcepta inſtitutaque ſciant.

An epactæ intelligentiam habeant.

Præterea an ſacramentum confirmationis ſuſceperint.

De iis vero, qui in minoribus ordinibus adſcribi volunt, quæratur, experiundoque cognoſcatur.

An ſaltem primordia grammaticæ, & linguam Latinam intelligant.

An ſcientiæ ſpes tales eos oſtendat, qui digni ſint ut ad majores ordines aliquando aſcendant.

Qui vero ſacris ordinibus, utpote ſubdiaconatu, diaconatu, ſacerdotio initiandi ſunt, cum ornati, excultique iis virtutibus eſſe debeant, quæ in clericis inferiorum ordinum requiruntur, ſicut ad altiorem ordinis gradum aſcendunt; ita virtutum, & probitatis, & doctrinæ quodam quaſi aſcenſu præſtare debent.

Quam-

ANNO CHRISTI 1579.

Quamobrem hoc in primis examinatores videant, an qui ordinis ſacramento initiantur, per ſingulos illius gradus, & in vitæ ſpiritualis diſciplina majorem progreſſionem fecerint.

An breviarium, anque ſacra biblia, an item ſanctorum patrum volumina, concilium Tridentinum, & provincialia quoque, ſynodos epiſcopi diœceſani, catechiſmum Romanum, rationale divinorum officiorum, & libros aliquos, de vitæ ſpiritualis rationibus conſcriptos, ſui muneris uſui accommodatos habeant.

A ſubdiaconis potiſſimum de ordinum minorum quæratur, & majorum differentia.

An in minoribus probatus ſit.

De voto item continentiæ, quod ſubdiaconatus ordini conjunctum eſt.

De ſacramentorum etiam doctrina, ſaltem generatim. Tum eorumdem periculum experimentumve fiat in officii divini recitandi ratione.

Diaconorum examen; experimentumve fiat præterea aliquanto diligentius de ſacramentorum doctrina

Experimentum item aliquod fiat in concionibus habendis, ex ratione concionatorum examini infra præſcripta.

Ab iis, qui ſacerdotio initiari volunt, hæc ſigillatim ſtudioſe perquirantur.

An pie, & fideliter in miniſteriis ante actis ſe geſſerint.

An ſpectata pietate, anque caſtis moribus.

An præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ documenta ab eo expectari poſſint.

Hæc præterea quærantur:

Quid ſit miſſæ ſacrificium.

Qui illius ſacrificii effectus.

Quæ ejuſdem partes.

Quæ myſteria in eo inſint.

Quæ ſacrarum veſtium ſignificationes.

Quæ in eo officio offerendo requiruntur.

Ubi, & quando illud fieri non licet.

Quæ dubia aliquando incidere poſſunt.

Quæ explicatione opus habeant, ut illud recte fiat.

Tum experimentum eorum ex præſcriptis infra regulis fiat

An ſacræ confeſſionis aliquam peritiam habeant.

An ad alia item ſacramenta recte riteque miniſtranda idonei ſint.

An eorum cognitionem explicationem habeant, ex interrogationum præſcripto, ut infra de parocho.

An doctrinam item teneant, qua verbum Dei recte tractare, concionemve habere poſſint.

Anque de re ſacra, de Chriſtianarum virtutum officiis, atque de omni re, ad ſalutem neceſſaria, apte populum inſtruere, aut docere poſſint.

Cum vero a ceteris omnibus, ut præſcriptum paulo ante eſt, qui clericali militiæ adſcribuntur, de vitæ ſpiritualis ſanctioriſque inſtitutis, atque exercitationibus perquiratur, tum maxime ab iis, qui vel ſacerdotio initiantur, vel parochialem curam ſuſcipiunt, vel ſacræ confeſſionis audiendæ munus ſumunt, vel in tractatione verbi Dei, ſacriſque concionibus verſari volunt.

A quibus omnibus & ſingulis, cum ad examen veniunt, præter cetera quæ ad ſanctæ ſpiritualis vitæ uſum pertinent, ea maxime explorentur, quæ de orandi modo, deque omni ſanctarum meditationum, cæleſtiumve contempla-

A tionum exercitatione ab aliis, qui in eo genere religioſe ſe exercuerunt, tradita ſunt.

De iis vero ſacerdotibus, qui eccleſiarum parochialium curationem ſuſcepturi ſunt, quæratur præterea, experiundoque cognoſcatur, in primis.

An apti ad ſenſus percipiendos, non ſolum qui ad grammaticæ intelligentiam ſumuntur, verum etiam interiores illos, ſanctioreſque, tam ad Chriſti eccleſiæque myſteria, quam ad ſpiritualis vitæ modum pertinentes.

An ſermones contexere, habereve ſciant.

An ſi quos habuerint, unde ſumpſerint, aut quam illis contexendis, conſcribendiſve rationem adhibuerint; & vero ſi quos apud ſe conB ſcriptos tunc habeant, eos oſtendant atque tradant.

An in eo genere aliquid ex tempore poſſint; tunc extemporaneo, brevique ſermone periculum fiat, quantum concionando valeant.

Atque ſi tractationis quidem verbi Dei uſu peritiorem parochum, eccleſiæ parochialis quæ committenda eſt, ratio depoſcit; examen aliqua ex parte, quæ potior examinatorum judicio videbitur, ineatur ad interrogationum normam, concionatorum examini infra conſtitutam.

Quæratur præterea, an alias unquam animarum curam geſſerint; quo ſi affirment, tum interrogentur etiam, ubi geſſerint, & cur inde diC ſceſſerint.

An intelligant, quanti illud ſit, animarum curam ſuſcipere, rurſuſque gerere; quæque partes, ac virtutes illæ ſint, quibus bonum & vigilantem animarum curatorem præditum eſſe oporteat.

An item norint impedimenta omnia, quorum cauſa interdictum eſt, ne quis ſacramenta miniſtret, & ne quis ſuſcipiat.

An ſacramentorum, præſertim vero quorum ille miniſter eſt, vim, & naturam intelligant; atque hæc ſigillatim in primis interrogentur;

Quæ uniuſcujuſque ſacramentorum materia quæ forma item.

D Quæ eorum efficiens cauſa, & principalis.

Quæ cauſa efficiens inſtrumentalis.

Quæ cauſa finalis.

Quæ eorum differentia.

Qui effectus, quive fructus.

Qui eorum ritus, quæve ceremoniæ.

An maxime omnium peritiam teneant audiendæ ſacræ confeſſionis.

Quos hujus generis libros, atque adeo ſummas habeant.

Tum periculum fiat, quam valde caſuum conſcientiæ uſu periti ſint, quamque tum in illis tum in aliis id generis perite verſati, præſertimque in eccleſiaſticis conſtitutionibus, quæ ad rectum vitæ uſum, populique Chriſtiani mores, & virtutes pertinent.

E An noverint caſus, ſanctiſſimo papæ, & epiſcopo item a jure, & ab homine reſervatos.

Atque adeo diligentius, prout opus erit, de ſingulis interrogentur, quæ infra præſcribentur rationi examinandi confeſſarios ſacerdotes.

Videant præterea examinatores, an aliquam ſacrorum canonum notitiam habeant, & præcipue quod ad Tridentinum, & provincialia concilia, ſynodoſque diœceſanas attinet, an illi hæc norint quæ ſequuntur:

An ſcilicet doctrinam de præcipuis Chriſtianæ religionis articulis, quos œcumenica illa

ANNO CHRISTI 1579.

ſynodus Tridentina contra hæreticos definivit.

An item, quæ de reſidentia præſcripſit.

An quæ etiam de parochis parochialibuſque eccleſiis, & de divinorum officiorum cultu, ceteriſque ejuſdem generis ſtatuit.

An quæ præterea de clericorum honeſtate ſancivit.

An cetera denique, quæ vel ad cleri, vel ad populi diſciplinam, vel ad aliarum rerum reformationem conſtituit, quæ parochi ſcire, beneque noſſe interſit.

Ex provincialibus conciliis ſigillatim quærant.

Quæ de clericalis vitæ honeſtate, & de parochorum officiis conſtituta ſunt.

Quæ item de ſacramentorum recta adminiſtratione, quæ de miſſæ ſacrificio, quæ præterea de B divinis officiis,

Quæ etiam de ſacramentalibus, & quæ de feſtorum dierum veneratione, quæ de eccleſiarum cultu, quæ de ſcholis doctrinæ Chriſtianæ, quæ de populi Chriſtiana inſtitutione, morumque diſciplina, deque aliis ad parochialis vitę munus potiſſimum pertinentibus ſancita ſunt.

Ex ſynodis diœceſanis, eam ipſam, certis capitibus diſtinctam, examinandi rationem ineant, prout genus decretorum eſt, quę in illis epiſcopus confecit.

Qui cauſa beneficii cujuſvis generis, quod tamen curatum non ſit, ad examen accedit, de eo hęc inveſtigentur:

An canonicarum horarum officium ex breviarii inſtituto, rubricisque recte recitare ſciat. C

An doctrina diſciplinaque omni inſtructus ſit, quam ordo depoſcit, quo initiari debet, pro beneficii, officii, dignitatiſve ratione, cujus cauſa examen inſtituitur.

An peritiam item teneat functionum, quas illius beneficii, dignitatis, muneriſve ratio poſtulat.

An teneat quę ſcitu neceſſaria ſunt ad functiones illas vel beneficii recte, riteque pręſtandas, etiam quæ ad recte canendi modum rationemve pertineant. D

Atque hęc quidem ſunt, quæ ad examinis inſtructionem pertinent eorum, qui aut ordinis ſacramento initiandi ſunt, aut eccleſiis parochialibus præficiendi, quibuſve beneficia conferenda. Nunc vero ſequitur examinis ratio confeſſariorum, de quibus pręter cetera, quę cum ſacerdotis & parochi officio, munereve conjuncta ipſis ſint, hęc etiam ſigillatim, atque exploratiori ratione perquirantur.

De ſacramenti pœnitentiæ neceſſitate.

Quare inſtitutum ſit hoc ſacramentum, & a quo inſtitutum.

Quę hujus ſacramenti materia.

Quę forma. E

Qui illius effectus.

Qui miniſter.

Quę conditiones in eo requirantur.

Quæ regulę ad dignoſcendum, & diſtinguendum peccatum mortale a veniali.

Quæ pœnitentię partes.

Quę earum partium ratio.

Quid contritio.

Quę ad veram contritionem ſint neceſſaria.

Qui contritionis fructus, & utilitas.

Qua quiſquam ratione ſe ad contritionem exercere poſſit.

Quæ ſigna ſint veræ contritionis.

Perquiratur item, quæ confeſſionis, quæ ſecunda pars pœnitentiæ eſt, natura ſit, atque ſubſtantia. A

An diligenter inquirere ſciat, & peccatoris circumſtantias, & peccati item.

Quę mutent ſpeciem peccati, & quę in confeſſione explicanda ſint.

Quę reſtitutionem expoſtulent; quę radices, cauſęve reſtitutionis,

An dubios, ſuſpectoſve contractus norint, aut ſaltem de iis dubitationes, & quęſtiones inſtituere, inireve ſciant.

Quibus criminibus annexæ ſint cenſuræ.

An item illarum peritiam, & vim teneant.

An caſus, in quibus irregularitatis macula contrahitur:

An ſaltem in iis omnibus, & aliis, quæ ad verum, perfectumve hujus ſacramenti pœnitentiæ miniſtrum pertinent, ſciant dubitare, & noverint conſulere peritos, quomodo agendum ſit id de quo in dubitationem adducunt.

Qui item ritus, & ſacræ ceremoniæ confeſſionis.

Quæ conditiones ad confeſſionem vere pœnitentis neceſſariæ.

Qui ordo confitendi, quando quis ſtatim confiteri debeat; quando item confeſſionem iterare.

De ſatisfactione, quæ tertia pars pœnitentiæ eſt, quæratur.

Quæ ſatisfactionis partes.

Quis ſatisfactionis finis.

Qui fructus, quæve utilitates ſatisfactionis.

Quæ in ſatisfactione requirantur.

Qualis, & quanta pœnitentia pœnitenti imponi debeat.

An ſalutares & convenientes ſatisfactiones pro gravitate criminum, & pœnitentium facultate injungere ſciant.

An item ex Innocentii III. præſcripto, more periti medici, ſciant infundere vinum & oleum vulneribus ſauciati, ac quale debeant præbere remedium, aut conſilium.

An præterea canones pœnitentiales recte teneant.

Quæ differentia ſit ſatisfactionum, pœnitentiarum, &c.

De abſolutione indagetur:

Quæ verborum formula requiratur.

Quæ preces, orationeſve præterea adhibeantur.

Quis ordo ſervandus in abſolvendo, tam a peccatis, quam ab excommunicatione, ſuſpenſioneve.

De ſigillo item confeſſionis plura quærantur, ac præſertim quæ vis, & quanta ſigilli.

Quæ ſub illud cadunt.

Ex ſanctionibus eccleſiaſticis, Tridentino concilio, ſynodis tum provincialibus, etiam diœceſanis indagetur, tum quæ in illis conſtituta ad pœnitentiæ ſacramentum pertinent, quæque de cleri, & populi diſciplina, & moribus conſtituta ſunt, ut paulo ante in parochorum examine demonſtratum eſt.

Sed hactenus de ratione interrogationum, quæ examinandis confeſſariis ſacerdotibus adhibentur: jam eſt locus examinis concionatorum, & ſacræ ſcripturæ interpretum, a quibus hæc quærantur.

Primo de doctrinæ articulis, dogmatibuſve concilio Tridentino explicatis, utpote de canone ſcripturæ, de peccato originali, de juſtificatione, de ſacramentis, & generatim ſacrificio miſſæ, de purgatorio, de invocatione & veneratione ſanctorum, de indulgentiis, poteſtate, & auctoritate papæ, de jejuniis, & diebus feſtis, & reliquis multis.

An

ANNO CHRISTI 1579.

An præterea habeat reliquos theologiæ notos & tractatos locos.

Quem in ſcholaſticis præſertim auctorem familiarem habeat.

An ſæpius ſacrorum bibliorum volumina cum gloſſa, aliove commentario ſtudioſe evolverit; anque in iis ipſis ita diligenter verſatus, ut inde locos facile apteque promere poſſit ad omne ſacræ tractationis genus.

An in ſanctarum interpretationum uſu literate verſatus.

An ex antecedentibus & conſequentibus verum ſcripturæ ſenſum elicere norit: anque item ex evangeliſtis, in eodem narrationis genere verſantibus.

An rurſus temere, pro ſuoque libito ſacram ſcripturam a vero ſenſu detorqueat.

An tropologicos, moraleſve ſenſus, cum literali ſenſu non cohærentes, commentetur.

An explicandis parabolis rectum, præcipuumque rerum ſenſum ſpectet, prætermiſſis explicationibus, quæ nihil ad propoſitum faciunt.

An traditionum apoſtolicarum, eccleſiaſticarumque notitiam habeat.

An in ſanctorum patrum ſcriptis, atque ſermonibus perite verſatus ſit.

Quem item e patribus maxime in concionando ſequatur atque imitetur.

An ſacrorum myſteria temporum norit, anve ſacrorum rituum ſignificationes * habeat.

forte deſit tas

An rerum, in eccleſia ſancta geſtarum, & conciliorum præſertim univerſalium cognitionem teneat.

An ſanctorum vitas, hiſtoriamque veram norit.

An congruam canonum ſcientiam teneat.

An ſummorum pontificum jura atque inſtituta ſciat.

An conciliorum, provincialium præſertim, & diœceſanorum decreta in promptu habeat, ut in parochorum examine præſcriptum eſt.

An caſuum conſcientiæ doctrina inſtructus ſit:

An theologiæ illius myſticæ, quæ tota in ſpiritualis vitæ conſtitutis tradendis, quæque in purgandis affectibus, in reformationeque interiori verſatur, præcepta atque exercitationes bene norit.

An denique ſanctarum meditationum, orationiſque mentalis uſum habeat.

An morum doctrinæ, Chriſtianæque diſciplinæ locos, non ſolum ordine collectos, ſed recte notos habeat.

Quos locos teneat, quibus auditorum animi excitantur, vel ad Dei amorem, vel ad cæleſtis patriæ deſiderium, vel ad virtutum ſtudium, vel ad deteſtationem ſcelerum, vel ad miſericordiam, vel ad certas præterea affectiones, quæ ad cælum excitatæ Chriſtianas virtutes pariunt.

An apti denique ſint atque idonei ad concionem concipiendam, & explicandam, non ſolum theologiæ locorum tractatione, ſed ſimilitudinibus, quæ ab agricultura, vinea, ſemente, aliiſque rebus ducuntur, quæ ſub ſenſum cadunt atque intelligentiam, præſertim eorum, etiam rudium, ad quos concio habetur.

An ad concionis ingreſſum recta ratione utatur, & ab iis vitiis refugiat, quæ plerique eo in genere admittunt.

An totam concionem recte ordineque diſponat.

An dilucide, diſtincteque enarret.

An bene pronuntiet.

An illius verba pondus habeant, anque vim item, ut non ſolum audientium aures attingant, ſed animos intime penetrent.

An in tota concione, pro cujuſque rei, de qua agit, ratione, recte, apte, decore, & congruenter agat.

Quo in genere omni & perquirendo, atque explorando, tum in aliis diligentius indagandis, examinatores, prout occaſio tulerit, quamdiligentiſſime inſtructiones adhibebunt, quæ de concionatoribus ad provinciæ univerſæ uſum ex concilii provincialis auctoritate, juſſu noſtro editæ ſunt.

Cum non certæ curæ, alteriuſve beneficii, vel officii, muneriſve, ſed doctrinæ tantum, aut in literarum ſtudiis progreſſionis recognoſcendæ cauſa examen alicujus inſtituitur, diligenti etiam illa, præcipuaque diſquiſitione, & interrogationibus, ſupra varie deſcriptis, pro uniuſcujuſque conditione indagetur illius doctrina, & in miniſteriis eccleſiaſticis peritia atque uſus.

Horum vero claſſes quatuor ſaltem, vel etiam plures conſtitui poterunt, quibus pro peritiæ ratione, experimento illorum facto, adſcribantur.

Primæ claſſi adſcribantur, qui perfecte concionandi peritia & conſcientiæ caſuum explicationibus ſe tales oſtendant, qui aliis multis prodeſſe, atque præeſſe poſſint, proindeque idonei ſint, non modo ad parochi, ſed etiam ad præpoſiti, vicarii foranei, vel viſitatoris munus, vel ad pœnitentiariæ etiam, aut doctoralis, aut theologalis præbendæ obeundæ officium, dignitatemve, in eccleſia cathedrali aſſequendam, atque ad alia id generis.

Secundæ claſſi erunt adſcribendi, qui ſi minus ut illi concionari perfecte, at mediocriter, tum etiam de ſuggeſto poſſint; quique in caſuum conſcientiæ ſummis ſtudioſe verſati ſint; & vero catechiſmi etiam Romani doctrinam diligenter teneant.

Tertiæ erunt claſſis, qui intelligentiæ tantum aſſequuntur, ut ſi minus accurata, doctaque concione, at ſermonem de altari ſaltem habere, ac evangelium, prout uſuvenerit, enarrare, & explicare poſſint; & adminiſtrationis ſacramentorum & caſuum conſcientiæ uſu ita periti ſint, ut qui frequentius incidere ſolent, eos aliquo ſtudio adhibito enodare, atque explicare apte queant.

Quartæ claſſis; qui ſi non magno literarum ſtudio, aliquo tamen uſu apti ſunt ad aliquam evangelii brevem explicationem; & notitiam quamdam habent rerum ad docendum populum, quæ ſaluti neceſſaria ſunt, & ad ſacramentorum adminiſtrationem, caſuumque conſcientiæ explicationem pertinent: ita ut iis ob ſacerdotum paucitatem, neceſſariamque cauſam, aliquando curatio aliqua ſpiritualis pro loci ratione præſertim ad tempus eo amitti poſſit.

In inferiori claſſe reliqui adſcribantur, quorum nulla ratio omnino haberi debeat in curatione animarum committenda, ſacramentique miniſtrandi facultate, neque in ſermonibus ad populum habendis.

In omni hac examinandi ratione cancellarius pro ſui officii munere hæc præſtet:

Certum librum habeat proviſionum eccleſiarum parochialium, aliorumque beneficiorum, quæ examine adhibito, etiam ex literis apoſtolicis, conferenda ſunt.

ANNO CHRISTI 1579.

Quo in libro recte, atque ordine ab eo notentur hæc:

Acta examinis, quæ in singulos dies, prout examinandi occasio tulerit, fiunt.

Dies vacationis certi beneficii, & modus item vacationis, aliaque id generis.

Dies etiam promulgationis; aut prorogationis edicti, quod de concursu proponi solet, cum beneficii vacationis ratio id postulet; & reliqua etiam, quæ ad promulgationem pertinent.

Nomina quoque examinatorum, quos episcopus certi illius beneficii vacantis nomine ad examen conficiendum nominatim delegerit.

Nomina etiam eorum, qui eo nomine examinandi proponuntur.

Dies præterea, quo quisque examen subiit.

Nomina etiam examinatorum, qui interfuerint.

Approbatio, aut rejectio, quam eorum judicio singuli tulerint.

Nomen item, & cognomen ejus, quem episcopus tamquam aptiorem, magisque idoneum delegerit, cui beneficium ab eo conferatur, ad quem spectat.

Cui libro alia præterea adscribat, quæ episcopus censuerit.

Librum alterum conficiat, in quo omnes & singulos, quos vel concionandi, vel confessionis audiendæ, vel sacræ lectionis interpretandæ causa episcopus adhibito examine vel probat, vel improbat.

In hoc ipso libro notet etiam & nomina examinatorum, & diem quo examen confecerint & causas item repulsæ, si quam aliquis tulerit.

Id ipsum de certo die, examine, probatione, aut rejectione eorum servet, quorum experimentum sacræ ordinationis causa fit.

Tertium librum habeat, in quem examina referat, quæ generatim instituuntur, atque adeo conficiuntur ad cleri progressionem in literarum studiis investigandam atque explorandam.

III.

De initiandis ordinis sacramento.

In iis, quæ œcumenica synodus Tridentina de sacra ordinatione statuit, uberius etiam provincialium conciliorum decretis explicata, multa sunt, quorum diligens ratio etiam in regularibus habenda est: atque eorum quidem capita quædam præcipua infra hoc decreto complexi sumus. Videat igitur episcopus, ut quidquid de iis ipsis capitibus, vel eodem Tridentino concilio, vel synodis provincialibus, etiam generatim constitutum est, in illis initiandis quamdiligentissime ab ipso servetur.

Culpæ, impedimentave canonica ordinis suscipiendi quarto concilio enumerata.

Literæ testimoniales superioris.

Testimonium de natalibus, & ætate præscripta Tridentino concilio. Sess. 23. c. 12. de ref.

Testificatio ordinis proxime suscepti.

Progressio in ecclesiastica disciplina.

Testimonium bonum.

Denuntiatio nominis in ecclesia.

Adscriptio, & ministerium in ecclesia, cui adscriptus est.

Exercitatio functionum ordinis suscepti.

Frequentia sacræ communionis.

Reverentia, atque observantia erga sacerdotes, & superiores.

Intervallum anni inter postremum ordinum minorum gradum, & subdiaconatum, ac rursus inter unum & alterum ex sacris ordinibus, nisi necessitas, aut ecclesiæ utilitas judicio episcopi aliud postulet.

Diligens examen episcopi.

Literarum scientia, & cantus peritia, ac aliæ instructiones ad ordinis suscipiendi functiones rite, recteque obeundas.

Usus & peritia recitandi divinum officium.

Loco tituli, censusve testificatio præstitæ professionis regularis præscripta in concilio provinciali secundo.

Quod de ordine sacro annectendo jam pridem decreto concilii provincialis primi ex Tridentina synodo constitutum est; id in executionis usum ita ab episcopo inducatur, ut vel presbyteratus, vel diaconatus, vel subdiaconatus non ipsis quidem canonicis, sed canonicatibus, & portionibus singulis, quæ in cathedrali ecclesia sunt, annectatur; nec vero annexionis decretum locum habeat in illis canonicatibus, præbendisve, quibus in fundatione jam certus ordo annexus est. Quod autem canonicorum saltem dimidia pars, cautum est, ut sacerdotio, presbyteratuve initietur; in ea cum dignitates non censeantur, totidem canonicatus sacerdotales constituendi sunt, quot præscriptam illam dimidiam partem saltem conficiant. Sess. 24. c. 4. de ref.

Ubi primum unicuique vel canonicatui, vel portioni sacer aliquis ordo annexus ab episcopo est, ad eum ordinem suscipiendum canonicus etiam, qui jam illud obtinebat, compellatur.

Si quis autem monitus, non susceperit privatus ab illo declaretur, ad ejusdem Tridentini concilii præscriptum.

Si quis etiam sedis apostolicæ literis facultas permissa est, sibi licere ordinis sacramentum ab alio quam ordinario suo suscipere, is, antequam initietur, etiam sui ipsius ordinarii literas obsignatas habeat, quibus vitæ suæ mores, disciplina, probitas, & cetera id generis testificata commendentur.

Quod provinciali tertio concilio decretum est de ratione servanda in concedendis literis dimissoriis ab episcopo impedito suis diœcesanis pro ordinibus suscipiendis, id locum etiam habeat episcopo absente.

Clericos vero, a diœcesi absentes, qui dimissorias literas petunt, episcopus ad se examinis causa evocet; licet tamen ei aliquando, si hoc minus commode præstari posse censuerit, examen illud speciatim episcopo delegare, in cujus diœcesi illi morantur: at vero tunc literas dimissorias ne det, antequam examinis facti literas ab eo acceperit, cui illud delegavit.

Ne abbates, etiam baculi, & mitræ jure utentes, aliove ejusmodi privilegio, & auctoritate conferendi minores ordines, munitos, patiatur episcopus diœcesanus, tonsuram, neque minores ordines, id quod Tridentina synodus vetuit, aliis conferre, quam iis, qui regulares sunt, & eorum jurisdictioni subjecti, nisi & ipsius episcopi consensus ante accedat, & illi initiandi a suo episcopo, vel regulari superiori attulerint literas dimissorias, non generatim sed speciatim concessas. Nec vero quibusvis abbatibus id permitti liceat, sed iis tantum, qui sacerdotio initiati sunt, & statis benedictionis precibus consecrati.

Qui

ANNO CHRISTI 1579.

Qui ſubdiaconatus ordini adſcriptus eſt, cum ſtatim lege adſtrictus ſit, canonicarum horarum officium ex breviarii præſcripto recitandi; nemo ad eum ordinem capeſſendum recipiatur, qui in horarii illius officii, cujus lege devinctus tenetur, recte, ac rite recitandi uſu peritus non ſit. Inferioribus vero ordinibus initiandi, qui nullum beneficium obtinent, verſati ſint in beatæ Mariæ officii recitatione.

Quod alio concilio vetitum eſt, ne ſeminarii titulo cuiquam epiſcopus ordinem aliquem ſacrum conferat, id decernimus locum habere, niſi cum beneficii, ſeminario unionis jure adjuncti, uſui, & cultui miniſterium eſt ab illo præſtandum: tuncque certus annuus cenſus conſtituatur, unde qui eo titulo ordinem ſuſcepit, ſuſtentari queat epiſcopi judicio.

Nec vero tamen is in illo cenſu ullum jus habeat, cum primum aliunde habuerit, unde itidem vitæ ſuæ ſuſtentationi epiſcopi judicio conſultum & proviſum ſit. Quod ſi aliunde ex parte tantum ejus ſuſtentationi proviſum ſit, tunc extincta cenſeatur illa cenſus attributio pro tanta parte, quantam ad illam ſuſtentationem aliunde habet.

Penſionis, & patrimonii, quod quis habet, & bonorum itidem, quæ perpetuo etiam eo nomine ab aliquo ei donantur, titulo epiſcopus ſacrum aliquem ordinem, alicui, etiam familiari, etiamſi alienæ diœceſis ſit, modo poſt triennium ab initio familiaritatis, ſi eccleſiarum ſuarum vel neceſſitatem vel utilitatem hoc flagitare judicarit, ut ſacris ille initietur.

At vero etiam, ſi quis ei, qui ſacris initiandus eſt, veré ſpondeat certa cautione, ſe quæ ad vitæ cultum uſui neceſſaria ſunt, ſuppeditaturum, ſaltem donec ei aliunde proviſum ſit, huic ob ſacerdotum penuriam ab epiſcopo ſacer ordo conferatur licet, ſine alicujus etiam vel beneficii, vel patrimonii titulo.

At vero hæc in primis epiſcopus diligentiſſime videat, ut penſionem, patrimoniumve illud vere obtineat, utque ea donatio, ſponſiove vere ac ſine fraude, dolove facta ſit: ejuſque tabulæ ut rite, & recte confectæ ſint: utque penſio, patrimoniumve, & quæ dono data ſunt, tantum inde cenſus percipiatur, ut ſatis eſſe poſſit ad illius honeſtam vitæ ſuſtentationem; qua in re omni cognoſcenda promulgationes adhibeat, & reliquam diligentiam, quarto provinciali concilio in hoc genere præſcriptam.

Videat etiam omnino, ut quemcumque ejuſmodi titulis ordinabit, etiam familiarem ſuum, certæ illum eccleſiæ addicat, ubi ordinis ſuſcepti functiones, ac munera, ut ipſius concilii decreto cavetur, ipſe vere præſtet.

Eo ſermone, quem pridie, quo ſacra ordinatio celebratur, provinciali decreto haberi inſtitutum eſt, illud in primis ſpectetur, ut quæ monitiones poſtero die de libro pontificali leguntur, diſertis verbis, iiſque vulgariter conceptis explicentur uberius.

Unuſquiſque porro eorum, qui ſacris ordinibus initiabuntur, etiam atque etiam diligenter admoneatur, quod, quamque ſanctum munus ſuſcepturus eſt.

Verum ejus ſermonis vis in ſubdiaconis potiſſimum monendis verſetur, quo rectius, dum integrum eſt, deliberare poſſint, an caſtitatem, quæ perpetua illi ordini eſt annexa, profiteri velint, eoque accuratius propterea in gravi illa deliberatione videant, quod Deo auxiliante præſtare poſſe ſperent, neque in eo eccleſiaſtico, ſpiritualique munere ſuſcipiendo quidquam agnatorum, vel hujuſmodi aliena voluntate, ſed ſua ſpontanea deliberatione agant, nec vero in ſacri ejuſdem ordinis ſuſceptione, vitæ hujus commodum, aut aliud quidquam ejuſmodi, ſed Dei honorem ſibi propoſitum habeant. Hujus generis ſermo, a quocumque appoſite habeatur, utilis ille quidem eſt, at multis partibus longe utilior erit, atque opportunior, ſi eumdem epiſcopus accurate, ſtudioſeque habuerit.

Quicumque clericus, alicui eccleſiæ adſcriptus, ubi ordinis a ſe ſuſcepti functiones obeat, memor complurium ſanctorum, qui vel toto vitæ tempore, vel multis ſaltem annis, in alicujus etiam minoris ordinis miniſterio, munereve religioſe verſati, ad altiorem ſe ordinis gradum provehi paſſi non ſunt; eorum recordatione, exemploque excitatus illud ſedulo curet, atque adeo efficiat, ut ordinis, quo proxime initiatus eſt, præſcriptas functiones, non elate, ſed humiliter, non raro, ſed frequenter, non negligenti ſtudio, ſed accurata, vereque clericali ſolicitudine, & diſciplina, pie, recte atque rite præſtet. Alioqui ſi in ſanctis iis functionibus negligenter, contraque ac præſcriptum eſt, ſe geſſerit; illud norit, eo voluntatis ſuæ teſtimonio, ſibi apud epiſcopum aditum præcludere ad altiorem gradum aſcendendi.

Præfectus autem, rectorve eccleſiæ teſtimonium de clerico facturus, qui functiones in ſua eccleſia obierit, hæc teſtificationis ſuæ literis ſpeciatim, vereque exprimat; quas ſcilicet functiones, & quam diu, & quam diligenter, & quam pie, & quam decenter, recte riteque præſtiterit.

Exorciſtæ munus cum ſit, energumenis manum imponere, a quibus, ut mali ſpiritus ejiciantur, jejunia, & orationes Chriſti domini teſtimonio adhiberi juvat: eos porro clericos, qui in exorciſtarum numero adſcribentur, curet epiſcopus in jejuniis, & orationibus frequentius ſeſe exercere.

Ut acoluthi munus, quod præter ceteras functiones fuit, epiſcopum comitari, ad eam ipſam functionem aliqua ex parte reſtituatur; curet epiſcopus clericos, quos in eo ordine adſcripſerit, eam in loco, ubi ipſe eſt, aliquando præſtare, ut opus eſſe cenſuerit, præſertim cum ad aliquod epiſcopale munus obeundum accedit. Sique complures ejuſdem ordinis ſunt, rationem certam ineat, ut per regiones diſtincti in orbem id muneris præſtent.

IV.

Quæ ad clericorum honeſtatem attinent.

De tonſura clericali decretum in concilio provinciali primo confecimus: ſed ut pro ordinis quo quiſque initiatus eſt, ratione, illam magnitudine diſtinctam, conſpicue ferat, certam, atque præfinitam illius formam hoc decreto deſcribi placuit; quam omnes ita ſervare jubemus, ut neque ea minorem, nec vero etiam majorem quiſquam omnino, epiſcopo inferior, gerat, quacumque dignitate ille præditus ſit.

Sacerdotalis igitur tonſuræ forma, in orbem ducta, late, & ample pateat unciis quatuor.

Diaconalis, uncia una minor.

Subdiaconalis, aliquanto anguſtior, quam diaconalis.

Mi-

ANNO CHRISTI 1579.

Minorum denique ordinum corona lata sit undique unciis duabus.

Unciæ autem mensura est ad præscriptum instructionum fabricæ ecclesiasticæ.

Clericus, qui amictu clericali indutus incedit, ne in propinquorum, ne parentum quidem obitu, vestes lugubres more laicorum induat gestetque. Neque vero vestis formam, aut panni genus, quo clerum universum uti moris est, commutet, sed pium erga propinquos mortuos caritatis studium officiumque præ se ferat omni alia ratione, quæ cum clericalis ordinis decore, dignitateque omnino conveniat.

Quæ in concilio provinciali primo iis, qui sacris ordinibus, & sacerdotio initiati sunt, quique ecclesiasticum beneficium obtinent, de sæcularibus negotiis fugiendis constituta sunt; eadem pœnis iisdem, vel aliis, quas arbitratu suo episcopus edixerit, irrogaritve, illis præscribimus, qui minorum ordinum clerici sunt, etiamsi nullum beneficium obtinent, si modo clericalem vestitum deferant, cum præsertim jam inde usque a teneris annis se religionis, pietatisque institutis, & disciplinæ ecclesiasticæ moribus imbuant oportet, qui in sortem domini vocati sunt. Atque in iis quidem, quæ illis vitanda sunt, hæc etiam cautio sit, ne sine episcopi concessu, eoque literis exarato, laicis in servitute, famulatuve operam navent.

Nec vero cuiquam clerico eam facultatem det episcopus in aliqua re inserviendi, quæ clericalis vitæ rationibus, pietatisque officiis non admodum conveniat.

V.

Quæ ad beneficiorum collationem attinent.

Cum aliquis examinatur ad aliquod beneficium ecclesiasticum, cui providendum sit, de eo experimentum fiat examine non solum in literarum scientia, sed etiam in cantus peritia, ad illius beneficii functiones rite, & recte obeundas; tum præterea in usu, ac notitia quam in recitandis divini officii horariis precibus habeat.

Ubi primum præbenda, vel theologalis, pœnitentialisve vacaverit, etiamsi illius conferendæ jus ad alium, quam ad episcopum, præterquam ad sedem apostolicam, pertineat, edictum de more proponatur, quo ad concursum evocentur, quicumque sint, qui illius muneris causa examen subire velint, aliosve nominare, qui subeant. Confecto autem constituti temporis spatio, uniuscujusque eorum, qui illo nomine convenerint, periculum, experimentumve in literis ac doctrinis omni vel diligentissima percunctationum, quæstionumve ratione fiat. Episcopus, adhibitis sibi pro arbitrio suo aliis peritis, probisque viris, tum etiam de illorum vita, moribus, ætate, gradu, ordine, ceterisque conditionibus, ad tale munus necessariis, accurate perquirat. Tum demum episcopus ipse solum rebus iis omnibus accurate perpensis, mature in domino deliberet, & libere deligat, quem pro conscientiæ religione digniorem, aptioremque existimet, cui tale munus, tantique ponderis recte committatur. Qui in deliberatione idem videat, ut quod præsertim ad pœnitentiarium attinet, cum peritiam necessariam spectarit, tum maximæ vitæ innocentiam, morum gravitatem, spiritualium exercitationum studium, & usum diuturniorem in audiendis confessionibus, exercitatiorem prudentiam, ceteraque religiosæ pietatis virtutes perpendat.

ANNO CHRISTI 1579.

Ei autem, quem potissimum elegerit, nec vero alii cuiquam conferatur ab eo, cui jus competit, etiamsi capitulum sit.

Quicumque præbendam theologalem, vel Tridentino decreto, vel alia auctoritate rationeve institutam, in cathedrali, collegiatisve ecclesiis obtinet, is & quæ sacrarum lectionum genera, & quibus diebus episcopus præscripserit, ut interpretationis suæ munere fungatur, accurate ad illius præscriptum præstet: ita ut etiam si expedire censuerit, & in seminario, & in aliis clericalibus, sacerdotalibusve collegiis doceat: in basilica vero cathedrali saltem die festo semper sacram scripturam publice interpretetur & exponat, nisi aliquando aliud jusserit episcopus.

Idem ab episcopo, aut ab alio consultus, theologiæ quæstionibus, aliisve ejus generis gratis respondeat: ceteraque denique omnia præstet, quæ pro suscepti muneris ratione ab eo præstari debere idem episcopus censuerit.

Perlatum ad nos est, in nonnullis provinciæ hujus ecclesiis clericos aliquos, qui ob beneficia, officiave, quæ in iis obtinent, non solum in choro adesse, sed alia ministeria, aliasque functiones clericales ibi præstare debent, a capitulis certo illi canonicorum numero adjungi, eamque ob causam supranumerarios vocari, hocque ipsum fieri, nulla eis collata prebenda, nulloque sæpe attributo cujusvis generis emolumento, censuve, ii autem eo solum titulo contenti, cum id sibi sumant, ut inferiora ministeria, quæ antea obire consueverant, præstare plane recusent; hæc sane incommoda, gravia illa quidem, accidunt, quod & ecclesiæ debitis munerum functionibus fraudantur, & divinus cultus minuitur, ac labefactatur, & ordo ecclesiasticus, cum unus plurium partes, officiumque præstare non possit, contra ac legibus canonum caveatur, non sine magna offensione pervertitur, & pernicioſa ambitionis occasio hominibus ecclesiasticis manifesto datur. His porro incommodis atque adeo malis, decreti hujus provincialis auctoritate occurrendum censuimus.

Itaque si quos aliquando, ut jure permissum est, canonicos supranumerarios creari contigerit; id justis solum causis, ac pene necessariis, iisdemque comprobatis, & perraro quidem fieri statuimus. At vero qui in ea ipsa ecclesia beneficii, quod ibi obtinet, causa, operam, ministeriumve navare debet, quod cum canonicali officio & gradu non conveniat, neque præstari simul possit, supranumerarium fieri, crearive prohibemus. Quicumque vero ita adscriptus est, ne a muneribus ministeriisve, quæ priorum beneficiorum nomine in ea ecclesia a se præstari debent, liber, aut immunis ullo modo sit: imo ut illa præstet, & fructuum mulcta, & omni alio jure, ut canonibus decretisque Tridentinis cautum est, episcopus omnino agat.

Vacante ecclesia parochiali cujus conferendæ jus non ad episcopum diœcesanum, sed ad alium, etiam ab episcopali jurisdictione exemptum, & regularem item spectat, edictum de concursu proponat episcopus diœcesanus, & quicumque examen eo nomine subire volent,

ad

ANNO CHRISTI 1579.

ad ipſum conveniant, qui exploratione per examinatores ſynodales facta, ex probatis digniorem, & magis idoneum deligat, cui vacans illa eccleſia ab illo conferatur, cujus jus eſt. Si ſecus fiat, collatio reſciſſa, nullaque ſit.

Eadem ratio omnis adhibeatur in parochiali eccleſia vacante, quæ juriſpatronatus eſt eccleſiaſtici, vel mixti, cujus inſtitutio non ad epiſcopum diœceſanum, ſed alium quemcumque, etiam exemptum, & regularem, item, ut ſupra, pertinet; tamen, ut quem epiſcopus diœceſanus digniorem elegerit, is a patrono præſentetur ei, ad quem ſpectat inſtitutio.

Si vero ad ſummum pontificem inſtitutio ſpectat, vel quia in menſibus reſervatis vacavit, vel alia cauſa, tunc epiſcopus digniorem eligat, & ex præſcripto earumdem literarum Pii V. a ſummo pontifice inſtituendum. Interea vero dum hujus generis examina, & approbationes fiunt, & inſtitutio locum habet; idem epiſcopus diœceſanus idoneum vicarium, qui onera vacantis illius eccleſiæ ſuſtineat, attributa ei congrua pro arbitrio ſuo fructuum portione, conſtituat, donec ei rector præficiatur.

In eccleſiarum curatarum permutatione, coram ordinario facienda, ne locum habeat quod primo provinciali concilio decretum eſt de proponendo edicto examinis cauſa in vacatione eccleſiarum parochialium. Si tamen vel parochialium hominum multitudo valde inæqualis eſt, vel qui permutant, quo tempore parochiales illas eccleſias adepti ſunt, examen præſcriptum non ſubierunt, fiat tunc de illis experimentum examinis, ſed abſque concurſu.

Idem examen ſine concurſu adhibeatur de eo, qui beneficium ſimplex commutat cum alio, quod curam animarum habeat, ſi quando ejuſmodi permutatio coram ordinario fieri jure poteſt.

Quamvis Pii V. conſtitutione, ſublata non ſit facultas illa, quæ in eccleſiis parochialibus conferendis data eſt, tum ſynodo provinciali addendi, ac detrahendi præſcriptæ formæ examinis, tum unicuique epiſcopo, ſi certis quibuſdam de cauſis pro ſua conſcientia cum deputatorum conſilio ita expedire cenſuerit, loco concurſus privatum aliud examen ineundi: videat tamen epiſcopus ne facultate ſibi data abutatur, neque vero illam adhibeat ullo modo, niſi opus eſſe viderit, certis illis expreſſis cauſis.

Quod ſynodi Tridentinæ auctoritate quarto concilio provinciali noſtro permiſſum eſt, ſimplex beneficium habenti, alterum etiam ejuſdem generis, quod perſonalis reſidentiæ munus non requirat, ob honeſtam illius vitæ ſuſtentationem conferri; id ita locum habeat, ut ne tamen eo prætextu cauſave vitæ honeſte ſuſtentandæ, plura, quam duo, beneficia ſimplicia uni eidemque conferri liceat, ſine conceſſu, permiſſuve ſedis apoſtolicæ.

Si capellania etiam ſimplex, aliudve beneficium, etiam juriſpatronatus, ex præſcripto erectionis, fundationiſve, aut alterius conſtitutionis certum ordinem, aut alias conditiones requiret in eo, de quo vel collationis, vel inſtitutionis, vel alio nomine providendum eſt illud beneficium; ne epiſcopus deinceps, etiam patronorum conſenſu, permittat, concedatve, ut quiſquam ſine ſedis apoſtolicæ diſpenſatione illud beneficium aſſequatur, quod vere eo ordine non ſit initiatus, quamvis ætate congrua ſit pro illo ordine ſuſcipiendo, neque qui aliis conditionibus præditus non ſit, & quas illa vel erectio, vel fundatio, vel conſtitutio requirit.

Quibus in eccleſiis optionis jus eſt, ubi dimidia pars fructuum præbendæ in illius vacatione, vel ſacriſtiæ, vel fabricæ eccleſiæ ſolvitur, ea pars pro ratione præbendæ, quæ primo vacavit, ſolvatur.

Idque ab omnibus præſtetur, qui ordine deinceps ſinguli occaſione illius vacationis vel ad eam ipſam obtinendam optionis jure uſi ſunt, vel ad alias conſequendas, quæ occaſione optionum ſucceſſive vacarunt; ita ut unuſquiſque ſolvat pro rata tantum acceſſionis reddituum, ſibi illo ipſo optionis jure factæ. Hæc porro ſolutio, ubi quiſque primi anni fructus ex præbenda, quam ſibi jam optavit, perceperit, ſtatim ab eo præſtetur. Reliqua item, quæ de parte fructuum dimidia perſolvenda olim decretis provincialibus conſtituta ſunt, ad eorum præſcriptum ſerventur.

Auctoritate concilii Tridentini, & conſtitutionis a Pio V. pontifice maximo editæ, jam nunc ſtatuta, privilegia, conſuetudines, & illas denique cujuſvis eccleſiæ conſtitutiones reſcindimus, planeque abrogamus, quibus cautum eſt, vacantium in eccleſia dignitatum, canonicatuum, præbendarum, portionum, beneficiorum, atque ideo officiorum fructus, vel diſtributiones etiam quotidianas, quæ inde primo vacationis anno, aut longiori, breviorive tempore obvenerint, menſæ epiſcopali, vel canonicali, aliive loco omnes, vel partem aliquam obvenire, attribuive, aut in communes uſus cedere, aut inter alios canonicos, miniſtroſve illius, alteriuſve eccleſiæ dividi. Hæc tamquam reſciſſa, penituſque ſublata ejuſdem Pii pontificis ſanctione, declaramus nulla eſſe, nulliuſque plane roboris.

Nec vero loco eorum fructuum, qui eo nomine, ut ſupra attribuebantur, ne conſenſu quidem capituli, ab epiſcopo ſtatui liceat, ut deinceps, qui illiuſmodi dignitates, canonicatus, beneficiave, qualia ſint, conſequentur; aliquid, vel minimum, ſolvant, conferantve in uſum ſacriſtiæ aut fabricæ, aut alterius ejuſmodi operis. Quod ſi poſt Tridentini concilii editionem id uſquam in provincia ſtatutum, decretumve ullo modo ſit, ne tamen quidquam eo nomine accipi, exigi, aut perſolvi, ullo pacto, rationeve liceat, quacumque conſuetudine, decreto, ſtatuto obſtante; niſi ſummi pontificis auctoritate munitum, corroboratumve ſit.

Quamobrem nec epiſcopus, neque capitulum, collegium, aliive eccleſiaſtici ordinis homines, quorum intereſt, iſtiuſmodi fructus, diſtributioneſve, ne ullam quidem eorum partem, retineant, neve illorum ceſſionem petant, exigantve, nec aliud quidquam, nec eo quidem nomine quod prædia meliora reddita ſint. Neque etiam ab iis, qui illa beneficia, etiam a ſede apoſtolica, obtinuerint, jusjurandum exigant, ut tale quidquam obſervent; neve illis ipſis, qui non paruerint, moram, impedimentumve afferant, quo minus illorum poſſeſſionem aſſequantur. Meminerint porro omnes, quicumque contrafecerint, ex illa Pii quinti ſanctione, ſi epiſcopus eſt, ſuſpenſionis; ſi capitulum, interdicti; ſi alius quiſquam, excommunicationis pœnam ſtatim ſubire; cujus vinculo tam diu irretitus eſt, quoad reſtitutione primum facta, beneficium relaxa-

tionis,

ANNO CHRISTI 1579.

tionis, absolutionisve a sede apostolica obtinuerint

Ubi vero sex ante Tridentini concilii editionem mensibus fabricæ, aut sacristiæ, alteriusve pii loci usibus distributiones ejusmodi, & fructus concessi reperiuntur, eorum pars tantum dimidia eidem, vel sacristiæ, vel fabricæ, vel pio loco attribuatur: reliquam autem partem omnem ad illius pontificiæ sanctionis præscriptum ii capiant, quorum beneficia sunt.

Cum animarum salutis, vitæque spiritualis curam parochi paternam gerant, illis, tamquam parentibus, debetur amor, observantia, cultus, atque obedientia. Si igitur hoc ipso honore dignantur, illud certe etiam æquissimum est, atque adeo cum omni ratione conjunctum, ut cum primum eorum aliquis ad ecclesiæ, sibi in titulum, curamve traditæ, stationem venerit, aliqua externæ observantiæ significatione ab iis suscipiatur, ad quorum parochialem curam accedit. Quare fideles, ubi primum ab episcopo literas formatas acceperint de parocho, qui parochiali eorum ecclesiæ præfectus fuerit, diem certum statuant, quo ei adventanti frequentes ad parochiæ fines obviam facti, eumdem, ut moris olim fuit, suscipiant, atque ad ecclesiam deducant, perpetua illum dilectione, amore, obedientia, atque observantia prosequentes.

Literæ autem formatæ, quas episcopi nomine cancellarius de parocho conscribat, ejusmodi erunt, quæ a vicario foraneo, aliove publice legantur.

Filii dilectissimi, vestræ isti parochiali ecclesiæ parochus præfectus est presbyter N. quem ætate, vita, moribus, doctrina, virtutum disciplina, prudentia, aliisque rebus ad istius parochialis curæ bene gerendæ rationem opportunis, idoneum esse, examine recte confecto cognitum est. Vestræ igitur partes sunt, debito honore, ex decreti provincialis præscripto, illum suscipere, neque solum externa quadam observantia, sed intime, atque ex animo illum loco parentis diligere, & colere, præceptisque ejus, atque monitis concordi voluntate, libentique animo parere. Quod sane facere cum vestra potissimum interest, tum quo accuratius faciatis, nos episcopali nostra auctoritate, paterna caritate, vos universos & singulos monemus. Valete in domino.

VI.

Quæ ad divina officia pertinent.

Ut passio Christi domini redemptoris a fidelibus in hora redemptionis suæ digna veneratione coleretur, illud in ecclesia sancta perpetuo institutum, religiosoque usu, ac solenni ritu pie retentum est, ut in feria sexta parasceves, in qua idem Christus dominus mysterium crucis explevit, certa stata hora ab universo clero, & populo, certis peractis precibus, & orationibus adoretur. Sed quoniam factum est, ut in multis provinciæ locis non post, sicut instituti, ritusque veteris est, sed ante statas illas preces ea adoranda proponatur, aut saltem adoratio fiat a multo populo, antea quam ex ritu ecclesiæ solenniter proponatur, & a clero adoretur: nos, ut quod non sine mysterii significatione ecclesia instituit, ad statæ horæ usum, solennemque adorationem revocemus; id statuimus, ut in omni provinciæ ecclesia cathedrali, sacrosanctæ crucis, per quam redempti sumus adoratio religiose celebretur, recitato scilicet de passione evangelio, & peractis illis statis precibus, & orationibus, ut instituti ratio postulat. Quare unusquisque provinciæ episcopus efficiat, non solum ut stata ea hora in sua basilica cathedrali præstetur; sed caveat etiam, ut in omni ecclesia collegiata, & parochiali, in omnique oratorio societatum, ubi fit ea adoratio, non ante, quam in eadem basilica cathedrali, primariave, si locus diœcesis sit, celebretur.

Nec propterea concionator desistat, quin pro sanctæ ecclesiæ usu ad excitandam populi fidelis compunctionem eo sacro die eam de suggestu proponat & ostendat.

Quin etiam curet episcopus, concionem illam statim post recitatam passionem domini haberi, nisi aliter aliquando magis expedire censuerit.

Et quoniam sacra ea feria Christus dominus humiliatus est pro nobis pati usque ad mortem, mortem autem crucis; illius humilitatis imitatores in sanctissimæ crucis stata illa adoratione ita esse oportet, ut quod antiqui ritus est, non tantum genibus flexis, sed prostrato humi corporis habitu fixam, constantemque animi nostri humilitatem demonstremus: ideo episcopus curet, ut corporis prosternatione, quæ Christianæ humilitatis index est, ea solennis adoratio celebretur.

Gravia pericula, offensiones, atque adeo sæpe injurias sanctissimo missæ sacrificio fieri compertum est, quod quidam sacerdotes non semel tantum, sed pluries in die illud offerant. Quod ne in posterum fiat, præterquam salutari illo die dominicæ nativitatis, quo unusquisque sacerdos non sine magna mysteriorum significatione ter celebrare debet, decreti hujus auctoritate vetitum sit, ne ob ullam necessariam causam, neque etiam ob parochialis, alteriusve ecclesiæ egestatem, neque ob sacerdotum penuriam, nec vero ob locorum distantiam episcopus cuiquam sacerdoti pluries in die divinum illud missæ sacrificium offerendi facultatem det, aut permittat, cum beatus admodum sit ille sacerdos, qui semel tantum in die illud digne obtulerit. Si qua vero ejus generis facultas antea vel certo loco, vel sacerdoti data est, eam plane statim rescissam, irritamque ac nullam omnino esse jam nunc decernimus.

Episcopus, in cujus diœcesi ecclesiæ, locave olim ordinis Humiliatorum extiterunt, ubi Pii V. pontificis constitutione certus sacerdotum numerus præfinitus est, in eo evigilet, ut ne, fratribus illius olim ordinis decedentibus, illæ ecclesiæ debitis officiis, ac muneribus defraudentur; sed cum eorum aliquis mortem obit, in ejus locum sacerdotem alium subrogari curet.

At in quibus ecclesiis certus numerus constitutus non est; efficiat, ut quot antea sacerdotes ibi sustentari consueverant, totidem retineantur. Atque id quidem omne is exequatur pœnis etiam, & censuris arbitrio suo propositis, ut nihil plane pereat, quod earum ecclesiarum cultui debeatur.

In capella, canonicatu, aliove beneficio etiam simplici quod quis una cum alio incompatibili ex legitima dispensatione jam obtinet, episcopus, constitutis etiam vicariis, certaque fructuum parte attributa, consulat, & provideat, ut ea beneficia

ficia debitis ministeriis, debitoque cultu non fraudentur.

Idem efficiat, si ejusmodi beneficiis quis ob aliud legitimum etiam absentiæ impedimentum munera sua non præstet.

Episcopus pro ceremoniarum ratione, rituve, cum missæ conventuali, aut divinis chori officiis in basilica cathedrali, vel in aliis collegiatis ecclesiis interest, & item cum processiones agit, aliave ejusmodi, adhibeat sibi assistentes duos de capitulo, qui ei, etiam cum pontificale officium non celebrat, in omnibus his, aliisque actionibus assistentium munera omnia præstent.

Organista, dominicis, festisque diebus, episcopum ad divina officia adventantem, ubi primum pro basilicæ foribus est, decora, gravique organi modulatione excipiat: neque sonare desistat, quousque ad altare genibus flexis oraverit, locoque suo sederit.

Idem præstet, cum peractis de more officiis inde discesserit.

Item, dum ille missæ sacrificium, aut vesperarum officium solenniter celebraturus, aliove pontificali munere perfuncturus, vestes sacras induit, nec quidquam canendum a choro est.

Hoc vero omne agat semper, cum in divinis officiis, ad quæ episcopus convenit, organa pulsanda sunt.

Chori disciplina, plena religionis est, plena pietatis; ac propterea sancte ab iis observanda est, qui in eum locum conveniunt ad Dei laudes concelebrandas.

Quare præter illa, quæ in concilio provinciali primo, de illius cultu præfinivimus, hæc admonemus, quo religiosius non modo excolatur, sed multis partibus augeatur sancta ejusdem chori institutio.

Primo, ut studio quodam intimæ pietatis, cujus splendor foris etiam eluceat, unusquisque vel canonicus, vel alius minister, quicumque sit, qui chori officiis astrictus est, ad chori disciplinam sese instruat.

Antea vero quam eo conveniat, paululum attente secum cogitet & loci illius sanctitatem, & conveniendi causam, & divinarum laudum, quarum munus angelorum est, officia, quæ castissime ab omnibus concelebrari oportet.

Hac ipsa in cogitatione firmiter inhærens, nec quidquam quidem mente, animoque concipiet, ab illius loci religione alienum, nedum aget, quod Dei oculos offendat.

Paret se propterea etiam atque etiam diligenter sancta intimi animi meditatione, & religiosa oratione, ut exteriorem quoque cultum divinorum officiorum salutariter exequatur.

Dum superpelliceum, qui amictus ex tela linea candida constat, induit, cogitet, quam personam sustineat, nempe a sordibus, labeque puram, qualem vestitus ille indicat.

Cum almutiam pelliceam, quod insigne canonicorum est humeris, vel brachiis, prout moris est, canonicus imponit, eam cogitationem suscipiat, in se restinctas, ac plane mortuas esse oportere rerum mundanarum affectiones, atque cupiditates, ut ejus rei significans est illa animalis intermortui pellis, quam de more induit.

Si vero, ut plerisque in ecclesiis instituti, consuetudinisve est, cappam induit, quæ humeros contegit, & brachia quasi devincit, ex eo amictu intelligat, se expressas, quasique devinctas habere oportere appetitiones, ac se totum ad Dei voluntatem accommodare.

Cum igitur iis chori vestibus indutus, alium vestitum, quo foris utitur, contegat, sicque aliam personam habitu gerat; caveat, ne quidquam, etiam in sacristia agat, admittatve, quod cum actione non recte conveniat, ob quam illum habitum induit.

Ne in colloquiis quidem ab ea actione alienis se occupet: nisi curæ præsit, quæ id necessario postulet.

Abstineat autem semper, sed maxime dum chori vestibus indutus est, ubi sit, vel in sacristia, vel alio loco, & a jocis, a ridicule dictis, facetiisve, a cachinnationibus, a verbis futilibus, atque inanibus, quæ temere, & imprudenter effunduntur.

In chorum ne properanter, quasi distributionum quæstu incitatus, accedat, sed gravi incessu.

Dumque ad chorum procedit, quamquam alii comes adjunctus, at quasi solus accedat, in ea meditatione fixus, ut secum cogitet, se ad chorum, nempe ad sancta sanctorum, ut canone antiquo cautum est, & ad publicæ orationis sacrificium accedere.

Cum in choro est, animum, mentemque ab omnibus curis, perturbationibus, & cogitationibus a rei, quæ geritur, sanctitate alienis, quoad ejus fieri potest, abducat, seseque totum in Dei cultu colligat.

Illud etiam cogitet, quam ob causam eo se contulerit; tum sibi statuat, se in conspectu Dei omnipotentis, & in corona innumerabilium angelorum, & sanctorum esse.

Qua in cogitatione videat, perpetuoque reputet, se eo loci consistere, ut Deo sanctissimum cultum, venerationemque tribuat, atque ab eo, & sibi, & aliis omne bonum deprecetur.

Consideret vero ipsum Deum, tamquam patrem, & redemptorem amantissimum, optimum, sapientissimum, misericordissimum, quique omnia intuens, ubique & semper est.

Tum cordis castitatem, beneque orandi donum, & gloriam a Deo supplex petat, orationisque sacrificium simul cum meritis Jesu Christi, & sanctorum, ejus præsertim cujus memoriam ecclesia illo die celebrat, ad gloriam sanctæ & individuæ Trinitatis, & ad suam proximorumque utilitatem dirigat.

Cum psallendum est, primum psalmi argumentum mente, animoque concipiat.

Observet præterea, quis in psalmo loquatur, an Deus, an ecclesia, an pœnitens, an aspirans ad perfectionem.

Attendat item, ad quem præcipue salutarem affectum psalmus referatur.

Cum ita se religiose pararit, magna animi attentione se ad verba, sententiasque psalmi accommodet, ita ut laudet, gemat, extimescat, sicut psalmorum voces indicant: & quod denique ore profert, animo primum concipiat.

Tum verba singula notet, interpretationem studio assequatur, unde mens, animusque ad aliquem salutarem affectum incendatur.

Ad verba etiam adjungat animo cogitationem vel amoris, vel reverentiæ, vel humilitatis. Atque ita quidem affectum aliquem excitet, ut si de virtute verba psalmi profert, desiderio accendatur

ANNO CHRISTI 1579.

tur imitationis; si de peccatis, intime doleat, quod in eo statu ipse fuerit, aut certe proximi ejus. Et sic de aliis item, quæ psalmo significantur.

Eam porro attentionem initio uniuscujusque psalmi, orationis, & aliarum divini officii partium, tum singularum horarum canonicarum renovare, atque excitare studeat, præsertim dum illa verba, quæ ad sanctæ orationis spiritum inflammandum valent, pronuntiat; Deus in adjutorium meum intende, &c.

Itidem faciat, cum aliorsum se cogitationibus distrahi animadvertit.

In fine etiam uniuscujusque psalmi sese excitet illis verbis; Gloria Patri, &c.

In conclusione item orationum, cum dicitur: Per dominum nostrum Jesum Christum; spe sancta erga illum redemptionis nostræ auctorem sese confirmet.

Et quoniam attentio valde admodum excitatur, si quæ quisque profert, recte intelligit: ideo in ea potissimum expositione psalmorum assidue versetur, quæ non varia sit, sed quæ tota in excitandis, exercendisque sanctis affectibus versetur.

Cum autem magnus psallendi fructus in psalmorum affectibus versetur, sive quis in choro, sive privatim, sive submissa, sive alta voce oret: idcirco certos sibi locos psalmorum præfiniat, quibus omnis hæc ratio concludatur.

Loci præcipui præter ceteros hi sint, unde salutares affectus existunt, laus Dei, memoria bonorum nostrorum, commemoratio nostræ miseriæ, & reprehensio male agentium.

Psalmorum verbis cum Dei bonitas prædicatur, ad illius dilectionem, & ad gratiarum actionem de beneficiis, quæ a divina benignitate proficiscuntur, se toto animo accendat. Cum illius infinita sapientia, aut potentia commemoratur, admiratione afficiatur: tum intime gratuletur, cum aliquid Dei auxilio bene gestum narratur.

Cum bonorum memoria, recordatioque psalmorum vocibus excitatur; desiderium quoddam concipiat illa sibi, & aliis consequendi; tum illa eadem a Deo petat, tum in Deo spem animo capiat fore, ut divina ejus ope, non modo quæ bona sunt, quæque salutaria, assequatur, sed quæ mala, ac quæ perniciem afferunt, vitet.

Aliquando etiam intime in domino gaudeat, se bona, Deo juvante, adeptum esse, & mala cavisse.

Ex miseriarum commemoratione timorem concipiat, dolorem, ac humilitatem, cum suas cognoscit infirmitates.

Ex reprehensione male agentium agnoscat zelum divinæ vindictæ, & indignationem contra nequitiam. Atque ita quidem ex salutaribus his affectibus fructum psallendi uberrimum capiet.

Peroratis psalmis, absolutoque canonicarum horarum officio, paululum tacitus consistat, genibusque flexis veniam deprecetur, & negligentiæ, & distractionis, aliusve culpæ; quam in eo precationis officio admiserit: tumque hoc oret, ut pro Christi totiusque ecclesiæ meritis, orationis suæ obsequium, ac ministerium gratum sit, atque acceptum.

In eo psallendi officio, cum ea mentis attentio, & salutaris affectus, tum corporis decens compositio requiretur.

Ideo, præter ea, quæ de genibus flectendis, de capite inclinando, de stando, de sedendo, ac de ceteris partibus in primo concilio constituta sunt, quædam etiam in choro cavemus; quæ, utpote minus decentia, & a loci illius cultu aliena, vitari oportet; ea vero tabella descripta sunt, quæ cura nostra edetur, ac in singulis sacristiis ecclesiarum, tum collegiatarum, tum parochialium affixa perpetuo sit. Tum vero etiam hæc ipsa monita, alia tabella descripta, itidem in singulis sacristiis habeantur.

Lumina duo candelabris, cereo, ferariisve infixa, cum processiones publicæ, etiam quæ in ecclesiæ ambitu aguntur, ab omni cujusvis ordinis clero, tam regulari, quam sæculari, ad crucem adhibeantur, quæ unicuique capitulo, clerove de more præfertur.

Episcopus in cathedrali sua ecclesia, loco, & forma, quæ in instructionibus fabricæ ecclesiasticæ, ex decreto provinciali editis, præscripta est, sepulcrum episcopale primo quoque tempore faciendum curet ad communem usum episcoporum illius ecclesiæ. Cujus quidem sepulcri operimento insculpta sit, ita tamen, ut ne e solo æquato extet, mitra, & baculus pastoralis, tantummodo cum his literis, SEPULCRUM EPISCOPORUM. N.

Hoc ipsum unusquisque parochus ad parochorum, & capitula ad dignitatum, & canonicorum usum itidem præstent.

Postridie illius diei, quo cessio ultima synodi provincialis habita est, pro omnibus provinciæ episcopis defunctis, præsertimque pro iis, si qui post proximum provinciale concilium diem obierint, missa solennis a provinciæ episcopo, cui id muneris metropolitanus mandarit, canatur: & sermo item Latinus apposite habeatur; officiumque item pro illis a quatuor etiam provinciæ episcopi junioribus rite mox peragatur ad pontificalis libri præscriptum. In synodo quoque diœcesana, die secunda, pro clericis diœcesis defunctis oratio & commemoratio solenniter fiat.

VII.

Quæ ad distributiones pertinent.

Pœnitentiarius, tamquam in choro præsens, distributionum particeps sit, quo tempore in audiendis confessionibus versatus, non eorum solum, qui in casibus, episcopo reservatis, peccarint, sed aliorum etiam quorumcumque.

Nec vero illas, quasi præsens, capiat, cum mane aliquando, ante statam divinorum officiorum horam, quo opportunius pœnitentibus satisfaciat, eorum confessiones audit, & quo deinceps tempore illa celebrantur, ipse interea missæ sacrificium facit, aut privatim horarium canonicale officium præstet; etiamsi id in fraudem non faciat.

Neque distributiones item illi, quicumque sint, percipiant, qui infirmitate, necessitate, aut manifesta ecclesiæ utilitate occupati, impeditive non adsunt in choro, si antea nullo legitimo impedimento distenti, personale canonicatus sui munus obire non consueverant; hoc enim addendum censuimus decreto, quo in concilio provinciali primo hoc ipso de genere cautum est.

Qui peregrinationis causa absunt, ne jure qui-

ANNO CHRISTI 1579.

quidem, facultateve ſtatutorum eccleſiæ, cui perſonalis reſidentiæ operam, miniſterium que debent, diſtributionum participes ſint. Imo etiamſi trium menſium ſpatio diutius abſunt, non propterea excuſantur, quo minus fructuum præbendæ amiſſione mulctentur, aliiſve pœnis ejuſdem concilii, de diuturniore abſentia ſancitis.

Qui ſtudiorum cauſa, quacumque facultate, abſunt, ne diſtributiones quotidianas eo ipſo abſentiæ tempore, nec vero illam præbendæ ſuę partem tertiam, in ejus generis diſtributiones, Tridentini decreti auctoritate jam converſam, capiant.

Itidem de quotidianis diſtributionibus, eaque tertia parte cautum ſit, etiamſi a ſede apoſtolica facultas abſentiæ ob ſtudia data ſit.

Epiſcopus, quæ decreta de tertia fructuum parte in concilio & primo & quarto, olim confecimus, ita præſtet ut nec qui ſacris ordinibus initiati non ſunt, nec qui diſtributiones non capiunt, ab illa præſcripta tertia parte conferenda liberi immuneſve ſint.

Tertiæ porro partis, quæ in diſtributiones convertenda eſt, fructuum æſtimatio ſit, non veteri taxa etiam in codices capitulares relata, ſed tanti ſit, quanti cenſus, reditusve præbendarum re vera valet, deductis primo penſionibus, aliiſque oneribus, legitime impoſitis, pro ratione temporis, quo duraverint.

Cujus tertiæ partis percipiendæ jus habeant omnes canonici, tum qui præbendam obtinent, tum qui ſine illa ſunt, dum ii ſtatis diebus ſuum in eccleſia munus præſentes obierint.

VIII.

De reſidentia.

Perſonalis reſidentiæ munus, ut re vera per eos præſtetur, qui illius generis beneficia eccleſiaſtica obtinent, omnem rationem, canonum jure, Tridentiniſque ſanctionibus præſcriptam epiſcopus ineat.

A quo munere non excuſetur, neque qui beneficium, eccleſiamve habet, de cujus titulo adhuc lis & controverſia pendet; nec vero item, qui nondum ſacerdotio, aut eo ordine, quem beneficium illud requirit, initiatus eſt: nec præterea qui juſta aliqua cauſa, impedimentove diſtinetur, quo minus eo initietur.

Nec vero a reſidentiæ munere liberi ſint, qui tertiam partem fructuum, qui ſibi ex dignitatibus obveniebant, quas in eccleſiis cathedralibus obeunt, in diſtributiones contulerint. Imo vero ii cetera etiam, quæ Tridentino decreto in ſeſſione 24. promulgato, ipſis præſcripta ſunt, præſtare ab epiſcopo cogantur.

Ne ille quidem excuſetur, cujus eccleſia, aut beneficium ejuſmodi eſt, unde omnis, aut certe magna pars fructuum, aliquo modo reſervata ad alium pervenit.

Ne epiſcopus, propterea quod ſibi liberum, integrumque eſt, facultatem permittere, qua liceat, aliquem ab eccleſia commiſſa, beneficiove perſonalis reſidentiæ abeſſe, ea poteſtate, facultateve deinceps ob cujuſvis generis cauſam utatur: ſed in illa concedenda modum & rationes adhibeat, concilii Tridentini ſanctione præſcriptas.

Ne vel ad ſeminarii quidem curam, vel ad vicarii munus, vel ad ſanctæ etiam inquiſitionis officium, nec vero ad aliud quidquam operæ ſacerdotis, curam animarum gerentis, epiſcopus ita utatur, ut ab eccleſia, beneficiove, in ejus curam tradito, diutius abſit, ac muneri debitæ reſidentiæ perſonalis deſit.

Ne parochus, animarumve curator ob ſenectutem, aut ob adverſam valetudinem, cælive gravitatem, ab eo reſidentiæ munere excuſetur. Si vero ejus invaletudo id generis eſt, quæ curari poſſit, atque eo loci, ubi eccleſia parochialis ſita eſt, non datur, nec aliunde facultas medici & medicamentorum; tunc parocho, ex infirma illa valetudine laboranti, epiſcopus curationis cauſa facultatem dare poſſit, qua liceat ei tribus, quatuorve menſibus ad ſummum, loco propinquiori, in quo ejuſmodi neceſſaria non deſint, manere, ubi valetudinem curet.

Interea ad illius eccleſiæ parochialis curam gerendam vicarium epiſcopus conſtituat, parochi ſumptu.

Nec præterea ſimultatis, odiive ſolum cauſa parochum ab eccleſiæ parochialis ſtatione, locove abeſſe permittat, ac ne inimicitiarum quidem, quæ vel leves, vel fictæ ſint, cauſa, prætextuve. Si vero unquam graves illæ erunt, ac veræ ortæque poſteaquam parochialis curæ munus obit, idque ſine culpa parochi, permittere epiſcopus poterit, illum inde abeſſe, locoque propinquo, ubi tuto ſit, morari, eo ſolum tempore inimicitiarum, non tamen ultra annum, etiamſi diuturniores anno ſint inimicitiæ.

Cum antea jure canonum, tum nuper concilii Tridentini decretis & ſynodorum provincialium conſtitutionibus juſſum eſt, unumquemque parochum, animarumve curatorem in eccleſia ſibi commiſſa, dominicis, aliiſque præcipue feſtis diebus ſtata hora miſſæ ſacrificium celebrare, ſacramentorum adminiſtratione, verbique Dei prædicatione populum paſcere; doctrinæ Chriſtianæ rudimenta docere; veſpertinas preces, aliaque divina officia canere, vel recitare publicam ſæpe orationem, ac proceſſiones varias cum populo ſuo obire, pacem conciliare, controverſias componere, pauperum & egentium, miſerabiliumque hominum curam paternam gerere; aliaque munera ſtudioſe & accurate agere, quæ cum parochialis officii ratione conjuncta ſunt; tum illis diebus maxime in quibus populus artibus, operibus & negotiis mundanis non eſt diſtentus, occupatuſve, facilius ac fructuoſius præſtare poſſunt.

Quæ omnia, prout cautum eſt, & quemadmodum certe oportet, conſtituto tempore is parochus exequi nullo modo poteſt, qui non ſine animarum ſibi commiſſarum detrimento, conſtitutis illis horis parochiali eccleſiæ non inſervit, ſed ea relicta ad eccleſiam cathedralem, vel collegiatam, ubi canonicatum, aut aliud reſidentiæ beneficium jam obtinet, frequenter nimis accurrit, non ſine ea avaritiæ ſuſpicione & cupiditatis illarum diſtributionum, quas capiet, propterea quod ibi in divinis officiis, miſſaque ſolemni præſens adſit, feſto præſertim die, quo pluribus in eccleſiis vel duplicatæ, vel majores, quam aliis diebus dari ſolent. Quamobrem hoc decreto epiſcopos id monemus, ne quem parochum, animarumve curatorem, qui in cathedrali, collegiatave eccleſia dignitatem aut canonicatum habeat, aliudve beneficium, aut officium, cui perſonalis in choro reſidentiæ onus injunctum ſit, deinceps dominicis, feſtiſve diebus, eccleſiæ commiſſæ ſtatione relicta, in choro illius

ANNO CHRISTI 1579.

cathedralis, collegiatæve præsentem adesse, distributionumque quotidianarum participem ullo modo, pactove fieri patiantur: sed parochiali ecclesiæ, statis horis, operam, curam, muneraque suscepti parochialis officii usque adeo præstare cogant, ut ei nulla stata hora desit, nullumque officium omnino prætermittat suæ curæ, solicitudinique commissum.

Ecclesia parochialis, si eo loco sita est, ubi minor pars hominum parochialium habitet, multoque plures illi sint, qui extra urbis, municipii, locive mœnia, ubi illa est, domicilium habeat: eo tamen loci parochus in statione parochiali maneat, ubi ecclesia est. Parochialibus vero, qui longius absunt, episcopi officio & auctoritate succurratur, ad concilii Tridentini præscriptum.

Episcopi cura sit, ita agere, ut qui parochialis ecclesia, intra diœcesis suæ fines posita, ab alio inferiore, etiam regulari, qui illius conferendæ jus habet, collata est, is in illius statione resideat, personalisque residentiæ munera præstet. Nec vero id ad illum inferiorem, qui contulit, spectet.

IX.

De ecclesiis, earum supellectile & fructibus.

Sæpe accidit sontes homines, qui ad ecclesiam, sacrave loca, & alia ecclesiasticæ immunitatis jure munita, præsertim ubi primum crimen patrarint, statim confugiunt, non solum a satellitibus magistratuum judicumve sæcularium, sed a consanguineis etiam & affinibus eorum, quibus cædes, injuriave illata est, armatorum quoque hominum collecta manu custodiri, magno cum eo periculo ut ne graviora interdum facinora, ac aliquando ecclesiasticæ immunitatis violatio, flagitiaque turpissima admittantur. Quamobrem ut iis ipsis offensionibus & malis, quæ inde sæpe existunt, occurratur, licere decernimus jussu episcopi, ob eam solum causam, ut cognoscatur, an qui tunc ad ecclesiam perfugium habuerit, jure uti possit immunitatis ecclesiasticæ, per satellites fori episcopalis ad carcerem clericalem, vel sæcularem, si eo loco clericalis carceris custodia tuta non est, ejusdem episcopi judicio, inde abduci, tamdiuque episcopi nomine custodiri, quoad re perpensa ipse episcopus deliberet.

Is vero quamprimum deliberationem ineat; sique libertate, immunitateve ecclesiastica illum uti fruive censuerit, ab omni detrimento, omnique impensa liberum atque immunem loco restitui statim mandet, unde abductus est; sin autem secus faciendum duxerit, foro, judicioque magistratus sæcularis, prout juris erit, illum relinqui jubeat, ad canonum & conciliorum, aliarumque apostolicarum constitutionum præscriptum.

Interea vero dum in custodia est, ne cuiquam liceat de eo quæstiones, examenve instituere, neque adeo contra illius personam quidquam agere, quo præjudicium illi ejusve causæ afferatur.

Id autem ut ab omnibus inviolate servetur, nec vero hujus decreti nomine, prætextuve quidquam contra immunitatem ecclesiasticam a judice, magistratuve sæculari fiat, geraturve, omni diligentissima curatione in eo utatur episcopus, censuraque etiam proponat arbitratu suo.

Ut in omni ecclesia, altari, sacristia, omnique sacra supellectile nitor, munditiaque eluceat: id quod etiam Innocentius III. pontifex in concilio Lateranensi cavit, magna cura, & diligentia a sacerdotibus, clericis, aliisque ecclesiæ ministris adhibenda est.

Quamobrem, quæ de hoc genere toto regulæ, concilii hujus auctoritate, per nos enucleate præscribentur instar instructionum, eæ ab omnibus & singulis, quorum interest, ubi primum in vulgus edentur, accurato studio serventur, atque inducantur in usum.

Pulvinaria, missalium usui addicta, ne episcopi quidem, nedum alterius cujusquam genibus, cubitisve, ullo loco, nec vero in ecclesia supponantur, neque præterea ad ullum profanum usum adhibeantur.

Ac ne ad suggesti quidem ornatum pallia altarium usui sint. Curandum igitur erit, quamcitissime per facultates ecclesiæ fieri poterit, ut pro solennium temporum festorumque dierum ratione ornamenta suggestis ipsis proprie apposita comparentur.

Quæ ecclesiæ, necesse est restituantur, atque instaurentur; earum omnis census, parsve huic sumptui necessaria, etiamsi equitibus ordinis Hierosolymitani obvenerit, ab episcopo sequestri nomine apud virum bonum deponi jubeatur, qui in illarum instaurationem ejusdem jussu erogetur.

Quæ vero labentes, propeque cadentes nullum censum habent unde restituantur, civitatis, municipii, locive ubi sitæ sunt, impensis instaurentur, episcopi cohortatione diligenti. Id omne de oratoriis constitutum sit.

Lapides, cæmenta, tigna, omnisque materia ecclesiæ dirutæ, profanatæve, ad usum quoque profanum, non sordidum tamen, averti, adhiberique arbitratu episcopi liceat.

Pecunia vero, quæ inde colligetur, illius etiam judicio in sumptus ecclesiæ utiles conferatur.

Missarum autem munus, quod in ea jam diruta præstandum erat, nisi episcopus ad aliam potius legitima facultate transferre censuerit, ad ecclesiam primariam, quam matricem vocant, transferatur, ubi illius, ad quem profanæ ecclesiæ census pervenit, impensis, altare sancti, sanctæve nomine extruatur, cujus titulo, quæ profanata est, nuncupabatur.

Illius porro cœmeterium ad eamdem ecclesiam transferatur, ad eumdemque locum ossa mortuorum asportentur.

Ut litibus, & controversiis, quæ ubique in hac provincia permultæ, & variæ de fructibus beneficiorum inter hæredes sacerdotis, clericive mortui, & illos existere solent, qui in ea beneficia succedunt, plane occurratur, cum in ea, illa Julii III. pontificis maximi constitutio, eo ipso de genere edita, in usum, moremque inducta numquam sit, jus commune in toto hoc genere omnino servari decernimus, sublata quacumque etiam consuetudine, stylove etiam quavis episcopali, archiepiscopalive auctoritate confirmata.

Universitates, laicive homines, etiam qui jus patronatus habent, qui bona, censum, jurave beneficii ecclesiastici, aut loci pii, quocumque modo usurpaverint, aut eorum possessionem detinuerint, anathema, & alias pœnas subeant decreto Tridentino constitutas, non obstante quocumque antiquo usu possessioneve. Hoc vero decretum cum illo vulgariter redditum,

popu-

populo edici, atque promulgari ſæpe jubemus, quo diligentius tale crimen caveatur.

X.

Quæ ad ſynodum, congregationeſve alias clericales, & viſitationem attinent.

Si quando epiſcopus, juſta, eaque metropolitano probata cauſa, ad concilium provinciale non acceſſerit, virum eccleſiaſticum mittat, qui non modo legitimam abſentiæ excuſationem, ut canonum jure, conciliique provincialis quarti decreto cautum eſt, recte afferat, decretaque ſuſcipiat; ſed hoc etiam præſtet, ut a metropolitano interrogatus, rationem diligenter recteque reddat omnium, quæ ad ejus eccleſiæ, cujus cauſa ab epiſcopo hujus decreti auctoritate mitti debet, rationes attinent.

Ad ea vero, quæ in concilio provinciali quarto de ſynodi diœceſanæ, ad Tridentini concilii præſcriptum, quotannis celebrandæ, perpetua indictione decreta ſunt, hæc etiam, quæ ſequuntur, addenda cenſuimus, ut cum uſui, tum rationi illius recte ordineque habendæ proſpectum, & conſultum ſit. Ses. 24. c. 2. ref.

Synodo diœceſanæ univerſi, & ſinguli ſacerdotes, & clerici cujuſcumque ordinis intereſſint, quicumque canonum jure, vel eccleſiaſticis ſanctionibus, vel Tridentino decreto, vel conſuetudine, aliave ratione intereſſe poſſunt, aut plane debent.

Adſint vero inter ceteros quicumque beneficium eccleſiaſticum, cujus cauſa, de jure, conſuetudineve adeſſe debent, in ea diœceſi obtinent, cujus ſynodus celebratur, quamvis in alia domicilium habeant. Atque in iis quidem, quæ ad beneficium illud pertinent, ejuſdem ſynodalibus decretis, juſſiſque obtemperent.

Ante ſtatam ſynodi diem per menſem, quinta quaque feria in miſſæ ſacrificio, ſi quadrageſima eſt, oratio de Spiritu ſancto dicatur: alio autem tempore, die eodem miſſa celebretur, ceteraque præſtentur, prout ſecundo provinciali concilio ſancitum eſt.

Synodalis hæc actio aliquot ante diebus per parochos populo denuntietur, eorumque uniuſcujuſque officium ſit, parochialis quæ ſuæ eccleſiæ homines docere, tum quam ſanctum, ſalutareque ſit, ſynodalis diœceſanæ actionis inſtitutum: tum quam ob cauſam quotannis ea actio ſuſcipiatur.

Quo de genere editas ab epiſcopo literas parochus ſuo quiſque populo, cum in miſſæ parochialis ſacrificio is frequens adeſt, accurate legat: cui muneri adjungat hoc etiam paternæ cohortationis officium, quo non modo illum excitet ad frequentius orationis ſtudium, ſynodalibus illis diebus adhibendum, ſed etiam ad id ſingulos inflammet, ut die dominico ſtatam ſynodalem diem antecedente, vere pœnitentes, & confeſſi, ſacram communionem ſumant; hoc præcipue precantes, ut quæ ad eorum ſalutem pertinent, Dei auxiliante miſericordia per epiſcopum in ſynodo diligenter ſancteque agantur.

Quo puriores autem eccleſiaſtici ordinis homines, qui in ſynodo adeſſe debent, ad eam actionem, quæ religioſam animi præparationem ab illis depoſcit, conveniant; omnes & ſinguli dominico illo die, ſynodum præcedente, peccata primum confeſſi, non ſolum ſacerdotes miſſæ ſacrum faciant, ſed reliqui ſinguli cujuſvis ordinis clerici, ſanctiſſimam euchariſtiam ſumant.

Antequam ſtata ſynodi dies veniat, & in civitate ii, quibus id curæ epiſcopus dederit, & in diœceſi vicarii foranei, & parochi præterea, tum urbani, tum diœceſani, ut ipſi epiſcopo adjumentum afferant, diligenti talique earum rerum indagatione, ac relatione, quibus per eum conſuli, aut provideri in ſynodo præſertim oportebit, hæc quæ infra generatim, vel univerſe mox præſcribentur, ſedulo videant, ac notent, ut ea omnia ad præſcriptam ab eo rationem, & normam tum literis, tum coram conſtituto tempore deferant;

Idque omnes, præter diligentiam, quam de hoc genere toto teſtes ſynodales ex decreto provinciali adhibere, & præſtare debent.

Primo igitur ii omnes pro ſuorum quique munerum, officiorumve ratione & cura diſpiciant, quæ cleri ſit in clericalis vitæ moribus progreſſio: quæ in vita ſpirituali diſciplina, & quam ſolicitum in divinorum officiorum cultu ſtudium; quam diligens in eccleſiaſticis functionibus obeundis ſolicitudo; quæ etiam, & quam frequens in literarum exercitationibus cura: qui in earum ſtudiis progreſſus item.

Vicarii autem foranei & regionarii in civitate præfecti, aliive eccleſiaſtici homines, quos ob eam cauſam epiſcopus delegerit, exquirant, qui præterea parochorum in primis zelus in animarum ſalute procuranda; quæ in ſacramentis miniſtrandis ſedula diligentia; quam frequens in paſcendis verbo Dei fidelibus officium; quæ denique in omnibus parochialis muneris partibus vigilantia, quæve aſſiduitas.

Deinde ii omnes & ſinguli pro ſui officii munere inveſtigent, quæ populi in Chriſtianæ caritatis operibus exercitatio, quam religioſus feſtorum dierum cultus, quam pia in eccleſiis converſatio, quæ in doctrinæ Chriſtianæ ſcholis frequentia: tum de aliis piis ſodalitatibus diſquirant, tum denique de reliqua omni ejuſdem populi diſciplina, & in via domini progreſſu.

Poſt videant, qui ſingularum eccleſiarum, præſertim parochialium ſtatus, an ſi quæ inſtaurationem deſiderant; an debito cultu fraudantur; an ſacris veſtibus, ornamentis, ſupellectileque eccleſiaſtica, ad cultum neceſſaria, inſtructæ ſunt; an denique ulla ex parte incultæ.

Poſtremo an ſi aliqua ſunt provincialium, diœceſanarumque ſynodorum decreta, edicta, viſitationum præſcripta, aliave epiſcopalia juſſa, quæ executionem non habeant; quid item impedimenti, aut difficultatis, aut denique cauſæ ſit, quamobrem eorum executioni non ſit locus.

Id autem omne, quod ad executionem attinet, notent, tum iidem, vel præfecti, vel delecti eccleſiaſtici homines; tum vicarii foranei, tum parochi, aliique, qui eccleſiaſtica beneficia obtinent, prout eorum uniuſcujuſque in illis exequendis partes ſunt.

Cum autem ſynodalis dies prope adeſt, vicarii foranei pridie illius diei adſint ſummo mane in ædibus epiſcopalibus; eoque ipſo die quamprimum epiſcopo nomina, & cognomina tradant, eaque ordine deſcripta, ſacerdotum, & clericorum ſingulorum, qui ad ſynodum conveniunt, ac rurſus abſentium cauſis ſigillatim item deſcriptis, quamobrem ſynodo non adſint. Idque præter officium legitimæ excuſationis, quam, qui abſunt, epiſcopo afferre,

ANNO CHRISTI 1579.

& probare debent. Hoc ipſum triduo, vel biduo ante eum ſynodalem diem, qui ab epiſcopo in urbe regionibus ſunt præfecti aut delecti, præſtent de ſuæ quique regionis clericis.

Singuli autem ſacerdotes, ceterique clerici, qui canonicarum horarum officium præſtare debent, breviarium, cum ad ſynodum veniunt, afferant; quod initio notatum ſit nomine & cognomine poſſidentis.

Iidem vero, ne in itinere quidem, quod ſynodi cauſa ad civitatem facturi ſunt, a clericalis vitæ diſciplina, & ſacerdotali morum gravitate, noſtris decretis præſcripta, diſcedant.

Ubi in civitatem venerint, ne ad cauponas, ſed ad amicorum, ſi quos habent, præſertim eccleſiaſticorum hominum, neceſſitudine, familiaritate, aut aliquo hoſpitii jure conjunctorum, domicilia divertant; tumque deinceps ſtatim ad eum ſe conferant, quem occaſione ſynodalis illius actionis, clericalis hoſpitii præfectum conſtituerit epiſcopus; eique chirographum dent, quo ſuum quique nomen inſcribant; notentque hoſpitii locum, & hoſpitem, apud quem diverterint. Si vero quis neminem certum hominem habet, apud quem diverſetur; primum eumdem præfectum adeat, qui certum eccleſiaſtici hoſpitii locum aſſignabit.

Cum porro clericalis ordinis homines omni tempore alios vitæ exemplo ad virtutem inflammare debeant, tum maxime cum ſynodales actiones habentur, ita ſe gerant in verbo, in converſatione, in caritate, quemadmodum apoſtolus monet, ut cum eos poſuerit Deus in acquiſitionem ſalutis, atque in ædificationem, officii ſui memores, *ambulent digne Deo*, ſanctæque, ſicut decet miniſtros myſteriorum Dei, vivant. Nec vero, ut plerique ſolent, cum in civitate ſunt, per plateas vagentur, aut præ curioſitate hac atque illac circumcurſent; ſed ad cauſam, ob quam convocati ſunt, tota animi cogitatione tunc attenti, in eo verſentur ut & epiſcopo in ea actione puris caſtiſque precibus auxilium, & ſibi, & populis ſalutarem inde fructum ferant.

Qui ſacerdotes ſunt, ſingulis diebus, quibus ſynodalis conventus habetur, ut juſſum eſt, miſſæ ſacrificium celebrent: reliqui clerici ſaltem prima die ſynodi ſacram communionem ſumant, idque ſummo mane: facientes *obſecrationes, orationes, & gratiarum actiones, poſtulationes* pro ſancta eccleſia Dei, pro ſummo pontifice, pro principibus Chriſtianis, pro uberrimo ſynodalium, & aliarum paſtoralium actionum fructu.

Ut autem epiſcopus, ſynodalium actionum officiis; & curis multis tunc occupatus, aliorum miniſtrorum ſtudio & opera adjuvetur; triduo, aut biduo ante ſynodi diem, eccleſiaſticum hominem, juris peritum ſtatuat, qui promotoris munus obeat; & unum, duoſve eccleſiaſtici item ordinis, qui eorum, qui a ſynodo, cui intereſſe debent, abſunt, cauſam, rationemque abſentiæ ejus nomine cognoſcant; qui præterea querelas, controverſias, & accuſationes eodem nomine audiant, & ipſi epiſcopo referant; cui liberum, integrumque ſit, etiam dum ſynodus habetur, quandocumque libuerit, illas ſibi advocare, & aliis etiam delegare.

Quæcumque porro vel decreta, vel conſtitutiones, vel edicta, vel ſcripta cujuſvis generis in ſynodo legi, promulgarive oportebit: iis legendis vel archidiaconum, vel canonicum diaconum ſuæ cathedralis eccleſiæ conſtituat, qui id muneris recte obire poſſit, ſi modo is, qui cancellariæ epiſcopalis officium gerat, canonicus illius eccleſiæ non ſit, aut in ea dignitatem non obtineat. Ad illum enim potius hoc officium pertinere decernimus, quo tunc impedito, ad alium canonicum, quem epiſcopus, ut ſupra, delegerit.

Pridie item illius diei, quo futura eſt ſynodus, ſub primam horam noctis in omni eccleſia civitatis ſolenni campanarum ſono ſignificatio detur ſynodi poſtero die inchoandæ.

Poſtridie, quæ ſtata ſynodi dies eſt, ſummo mane, & ceteris deinceps ſynodalibus diebus in cathedrali eccleſia certis campanæ ictibus ad ſynodum clerus convocetur: cujus etiam rei ſignificatio fiat tabella, cura magiſtri ceremoniarum publice loco ſuo affixa, qua ſynodalis ſeſſionis certa hora indicatur.

Qua hora univerſi, & ſinguli, qui ſynodo intereſſe debent, in eccleſia cathedrali, non raptim, ſed gravi inceſſu conveniant. Ubi convenerint, loco conſtituto, ſuperpellicea, quæ munda, ac decentia ſint, & almutias, cappaſve, pro eccleſiæ inſtituto & uſu induant, quicumque dignitates, canonicatuſve in eccleſia cathedrali obtinent, & qui collegiatis eccleſiis quocumque nomine præpoſiti ſunt, quibus recte & decenter induti, inde ad ſtatum ſeſſionalem locum, non turbulenter, ſed quiete, &, quoad ejus fieri poteſt, bini veniant, atque ordine conſideant.

Nec vero quiſquam mane, priuſquam conveniat, cibum capiat, ſed jejunus adſit.

In loco igitur benedictionis conſidentes domini ſacerdotes, & reliqui inferiorum ordinum clerici, ne vocibus obrepant, ne tumultibus rem ſynodalem perturbent, ne confabulationibus operam dent; ſed hæc omnia, ceteraque maxime caveant, quæ eccleſiaſticæ diſciplinæ, ſynodalis actionis dignitati, & loci venerationi non conveniunt.

Synodali celebritati triduum veteri ritu præſtitutum eſt; at pro rerum, quæ gerendæ ſunt, ratione, epiſcopus non ſolum breviori, ſed etiam longiori tempore ſynodum agat, & ſynodales actiones tractet licet.

Primo ſynodi die epiſcopus, proceſſione ſolenni primum peracta, miſſæ ſacrificium celebret: tum precibus ſtatis & cerimoniis ad ejuſdem ſynodi inchoationem e libro pontificali rite adhibitis, ſermonem clero habeat eo de genere, quod ſynodalibus tractationibus, & ſanctæ diſciplinæ accommodatum ſit.

Quo ſermone peracto, archidiaconus, vel alius epiſcopi juſſu indicat ſilentium.

Deinde idem archidiaconus, vel canonicus diaconus decreta lecturus, ad epiſcopum accedat, a quo illa, quæ legenda ſunt, cum acceperit, de ſuggeſtu alta voce pronuntiet.

Decreta, quæ initio ſynodi legat, hæc ſunt:

Unum, monitiones complectens, quæ ex hoc ipſo decreto, atque aliis provincialium conciliorum conſtitutionibus, ac patrum regulis, prout epiſcopus maluerit, confectæ ad vivendi modum, celebrandæque ſynodi rectam rationem pertineant. In iis vero monitionibus illa cohortatio etiam ſit, ut triduano jejunio, quemadmodum inſtitutum olim fuit, ſynodalis triduana actio a clero celebretur.

Alterum, quo ſynodi miniſtrorum, & judicum, querelarum, itemque excuſationibus, abſen-

ANNO CHRISTI 1579.

sentiæ uniuscujusque audiendis ab episcopo constitutorum nomina promulgentur.

Tertium, quo cavetur eorum, qui synodo interesse debent, nomina, recte ordineque scripta, ad cancellarium episcopalem deferri.

Quartum, quo caetur item, si cui in ea synodo contigerit suo loco non sedere, aut incedere, aut aliud quidquam agere, id præterea nemini jus acquiri, acquisitumve esse, neque quidquam de cujusquam jure, possessioneve detrahi, sed omnia in eo statu permanere, quo antea fuisse compertum erit.

Quintum, quo excommunicationis proposita pœna prohibeatur, ne, quo tempore synodus habetur, cuiquam sacerdoti, clericove a civitate discedere liceat, nisi missione ab episcopo impetrata.

Sextum, quo jubeat, si quæ publica calamitas, vel civitati, vel diœcesi, cujus synodus habetur, vel universo populo Christiano imminet, aut instat, orationem, in missæ sacrificio ab omnibus singulisque sacerdotibus fieri, precesque a reliquo clero adhiberi: cum institui sit & ritus in ejusmodi synodali conventu pro publicis rebus supplicationes publicas agi.

His de more promulgatis decretis, nominatim decoreque vocentur, qui synodo præsentes adesse debent, sicque vocati, singuli respondeant: Adsum.

Vocationis ratio ea sit, ut primo civitatis, inde diœcesis clerus vocetur.

Idque distincte, sigillatim & ordine præstetur.

In hac actione primo hæc legantur;

Decretum Tridentinum professionis fidei in sessione 25. adscriptum, capite secundo, cujus initium est: *Cogit temporum calamitas, &c.*

Decretum concilii provincialis primi de professione fidei, quod decretum incipit: *Sacri, &c.*

Tum formula professionis fidei ex constitutione Pii IV. pontificis maximi legatur.

Qua lecta, & fidei professione præstita, eorum nomina qui perstiterunt, a cancellario scribantur, & in codicem distinctum referantur.

Decretum Tridentinum de examinatoribus in beneficiorum parochialium cura committenda adhibendis, sessione 24. capite 18. conscriptum in hæc verba: *Examinatores, &c.*

Deinde ab episcopo proponantur examinatores nominatim.

De iis probandis suffragia recte serventur.

Decretum itidem Tridentinum de iis designandis, quibus causæ delegentur, pronuntietur, sessione 25. cap. 10. quod incipit: *Quoniam ob malitiosam, &c.*

Post eo de genere constitutio Bonifacii VIII. cujus initium est: *Statutum, &c.*

His lectis illi ab episcopo designentur, ac demum pronuntientur.

In suffragiis autem ferendis singuli spectent, ut non humanis affectibus obsequantur, sed Deo; & tum conscientiæ satisfaciant, religioni, ecclesiæ utilitati, animarumque saluti consulant.

Tum hæc promulgentur:

Constitutio Pii II. contra clericos edita, qui sine canonica dispensatione extra stata tempora, ante legitimam ætatem, vel absque dimissoriis ordinarii sui literis, se ad aliquem ordinem promoveri fecerint, ex concilio provinciali tertio.

Constitutio item Pii V. de confidentiis, ex eodem concilio; & illa etiam de canonicarum horarum officio recitando, per eumdem edita.

Decretum Tridentinum de residentia, sessione 23. capite primo.

Decretum alterum de residentia, item sessione vigesimatertia, capite primo.

Decreta provincialis concilii primi de vita & honestate clericorum.

Decreta concili provincialis quarti de honestate clericorum.

Decreta provincialis primi concilii de divinis officiis.

Decreta item hujus concilii provincialis quinti de chori disciplina.

Aliæ denique, vel pontificiæ sanctiones, vel provinciales constitutiones, vel decreta diœcesana, quæ episcopus legenda censuerit.

His lectis punctatores pronuntientur, ab episcopo delecti, qui ex decreto concilii provincialis quarti ibidem jurent.

Deinde testes item synodales, ab episcopo delecti, renuntientur, qui ad præscriptum formulæ, in eo concilio editæ, jurati, munus suum obeant. Quo in jurejurando hæc cautio sit, ut mane in sessione per eos præstetur, qui adsunt. Si qui vero absunt, vicario foraneo, in cujus regione illi testes renuntiati habitant, id curæ delegetur, ut ad formulæ præscriptum ab illis jusjurandum exigat atque suscipiat.

Id vero jusjurandum in altari majori sacris reliquiis, quæ e loco ubi asservantur, accensis luminibus afferentur, decore collocatis sancte præstetur.

Alia præterea agantur, quæ episcopus agi, fierive expedire censuerit.

At vero neque sessio secunda dimittatur, nisi primo, ut supra, oratione publica perorata. Tum tertia sessio indicatur.

Quo tertiæ sessionis die demum decreta, si quæ episcopus nova conficienda censuerit, de suggestu promulgentur.

Monitiones ex concilio provinciali quarto legantur.

Post, certa dies synodi, quæ sequenti anno celebrabitur, decreto edito promulgetur. Tum episcopus, antequam synodum dimittat, sermonem habeat, paternis monitionibus plenum, & dimissioni accommodatum.

Processio solennis deinceps ab universo clero agatur.

A qua cum reditum erit, clerus universus, genibus flexis, tacitus per horam dimidiam oret pro rebus publicis, quarum causa oratio episcopi jussu indicatur.

Tum postea acclamationes sanctæ fiant, ex formula ab episcopo præscripta.

Acclamationibus factis, omnes sacerdotes & clerici surgentes, cum reverentia osculum pacis ab episcopo accipiant, & sibi invicem dent, cum timore & amore Dei. Si vero cleri, qui convenerit, numerus is est, ut longius hic osculi ritus ducatur, ea ratio ineatur, ut præpositi & archipresbyteri solum ab episcopo illud accipiant; deinceps suo quique clero dent; isque inter se mutuo item.

Quod vero sancti osculi significatione ostendunt, id re ipsa præstent, ut conjunctissimis animis, concordique voluntate, & pacis atque caritatis studio, quæcumque lecta, sancitave sunt, solicite exequantur.

Demum episcopus clero solenniter benedicat.

Archidiaconus vero præscriptis illis pontificalis libri verbis synodi dimissionem significet.

Post primæ sessionis diem, reliquis deinceps diebus a canonico, vel ab eo qui dignitatem obtinet, hebdomadario, missa solennis stata hora canatur.

ANNO CHRISTI 1579.

Pluvialia item induantur, qui in cathedrali ecclesia dignitates, aut canonicatus habent, & singuli collegiatæ ecclesiæ quovis nomine præfecti, peracto scilicet missæ sacrificio, cum initium sit sessionis synodalis.

Ac in missis etiam solennibus, cum episcopus celebrabit.

Mane item singulis sessionis diebus, cum sacræ preces, libro pontificali præscriptę, rite habitæ erunt; concio, sermove ecclesiasticæ disciplinę rationibus accommodatus ab episcopo, vel ab alio ejus jussu habeatur.

Sessio autem, cum ad horas pomeridianas prorogatur, stata hora signum campanę ad illius significationem detur.

In qua continuata sessione episcopus amictum etiam, albam, stolam, pluviale rubri coloris, pectorale, & mitram preciosam induet, duobus de more assistentibus.

Pronuntietque episcopus initio orationem, *Adsumus*, &c.

Vesperi autem, antequam uniuscujusque diei sessio dimittatur, clerus universus paululum tacitus sancte, religioseque oret pro re, de qua orationem fieri, in eadem, vel in prima sessione indictum est.

Cancellarius autem a promotore rogatus, omnis quotidianæ sessionis, tum matutinę, tum pomeridianæ acta publica conscribat, in librumque certum referat.

Peracta demum tota uniuscujusque diei sessione, episcopus de more solenniter benedicat.

His decretis de synodi diœcesanę habendę ratione, atque usu per nos editis, addi atque de his mutari aliquid in iis quę aut ad dirigendę synodi rationem, ordinemve, aut ad decretorum provincialium, aliarumque sanctionum promulgationem pertinent, episcopo ex causa liceat, prout ex synodi suę diœcesanę usu esse videbitur.

Quo diligentius, atque adeo accuratius & in urbe ii, quos unicuique regioni episcopus præfecerit, & in diœcesi vicarii foranei muneris, atque officii sibi commissi partes exequantur: quo item crebrius ac vigilantius diœcesis status, cui assidua pastorali speculatione prospiciendum est, exploratus ipsi episcopo sit, atque cognitus, cum ex omni alia ratione, tum ex eo, quod illi certo anni tempore, ad ipsum studiose referant, non solum quę de synodo diœcesana decreto generatim universeque præscripta sunt; verum etiam quęcumque sigillatim, ac præcipue, pro temporum ratione idem episcopus illis præscribenda censuerit: in hoc genere ita consultum ut, ut illi in civitate, in diœcesique, vicarii foranei, in sua quique regione commissa, præter illam in suo munere gerendo curam, suasque frequentiores per annum visitationes, præterque episcopi & episcopalium visitatorum in visitando diligentiam, ipsi etiam singulari, accurata, diligentique ratione visitationem concreditę sibi regionis cumulatius, exactiusque obeant, a die sancti Martini, usque ad diem festum ordinationis sancti patris nostri Ambrosii. Si quis vero, vel pro regionis, quę sibi commissa est, magnitudine, vel alia causa ad statę visitationis munus longiori tempore opus habeat, ei integrum, ac liberum sit, aliquot ante præscriptum tempus diebus visitationis suę initium facere.

Vicarii autem foranei singuli, pro ratione, tum eo decreto generatim præscripta, tum ab episcopo sigillatim præscribenda, de regione, quæ uniuscujusque eorum vicariæ curæ demandata est, ad eumdem relaturi, in civitatem quotannis hebdomadæ ante dominicam in septuagesima penultimæ, duodecimo scilicet ante ejus dominicæ celebritatem, de summo mane in episcopales ædes ad illum conveniant. Id vero, nisi aliquando ob temporis, quod inter epiphaniam & septuagesimam incurrit, brevitatem, aut aliam ob causam, cum vicariorum conventum, alio commodiori tempore habendum esse, per literas episcopales significatum sit.

Quo diligentius vero relationem singuli vicarii præstent, id subsidii sibi comparent, ut antequam stati conventus dies veniat, congregationem parochorum suæ quique regionis habeant, a quibus quæcumque, vel universe, vel nominatim, præscripta sunt, diligenter animadvertant & colligant. Parochorum propterea cura sit, certo ante conventualem diem tempore videre, atque exquirere suarum parochiarum, parochialiumve hominum, statum, vitam & mores. Si quæ vero animadverterint, quibus salutariter consuli, aut provideri oporteat, & sigillatim & ordine descripta suo quique vicario tradant, ut ad constitutum tempus episcopo referant.

Ubi a conventu, qui anniversarius ipsis vicariis stato die indictus est, ad suam quique ecclesiam redierunt, statim quique suæ regionis parochorum congregationem iterum habeant de iis quæ ab ipsis, vel synodi proxime celebrandæ, vel alterius rei causa agi, præstarive monuerit, aut jusserit episcopus.

Constituti vero in urbe ab episcopo regionum præfecti, quæcumque ad præscriptam illam rationem idem referenda sunt, eam tum diligenti stata visitationis cura, tum parochorum, quorum paulo ante relationis diem congregationem habebunt, adjumento usi, post referent, quam vicariorum foraneorum dimissa erit constituta congregatio.

Feria præterea secunda post octavam resurrectionis domini, si dies festus non est; sin minus, proximo primo feriali die, quo solenniter officium non fit, iidem tum præfecti regionum in urbe, tum vicarii foranei congregationem iterum habeant, in qua & a parochis etiam colligant, & inter se item videant, si qua reliqua sunt, quæ post illum conventum, qui ante dominicam in septuagesima habitus est, inciderint, quæ item ad episcopum ante synodi diem referri oporteat: qualia sunt de iis, qui proximo pascha confessi non communicarint, & de aliis, quæ ad eumdem deferenda sint:

Sic autem aliqua de causa ad constitutam eam diem synodus non habebitur; ne propterea per illos omittatur, quin & præscriptam visitationem diligenter obeant, & ante dominicam septuagesimæ ad episcopum conveniant, & singula alia præstent, ut supra, vel illis omnibus universe, nominatim, præcipueque vicariis foraneis constitutum est, & tertia etiam post pascha resurrectionis domini hebdomada ad præscriptum eidem episcopo cum præfecti de scripto referant, ac tradant, tum ii vicarii singula mittant.

Regulares, quicumque sint, qui in quavis ecclesia parochiali, etiam quæ in suo monasterio exigit, quæve eidem adjuncta est, curam animarum gerunt, synodo diœcesanę interfint; ad statas illas congregationes, lectioneve, quibus parochos interesse jussum est, conveniant; menstruos item illos parochorum conventus, quos

in

ANNO CHRISTI 1579.

in diœceſi haberi, decreto cavimus, tum ipſi adeant, tum in eccleſiis, ubi animarum curam gerunt, monaſterii ſumptu habeant: & omnia denique munera, onerave parochialia, quę ceteris parochis impoſita ſunt, pręſtent omnino.

Curatas eccleſias, quę regularium monaſteriis, etiam ubi abbas generalis domicilium, ſedemque ordinis primariam habet, unionis jure adjunctę ſunt, epiſcopus ex Tridentini concilii decreto, ſeſſione ſeptima, capite ſeptimo viſitet.

Viſitationis munus ad Dei honorem, animarumque ſalutem utiliter inſtitutum, quo fructuoſius pręſtetur, maxime videbitur expedire, ut antequam ab eccleſia, piove loco, cujus viſitatio agitur, diſcedatur, decreta, eaque pręſertim, quę de ſtructura, ſupellectilive eccleſiaſtica, conſtituta erunt, rectori, aliive cujus intereſt, relinquantur, ut quam primum fieri poteſt, diligenter inducantur in executionis uſum. Atque in eo quidem genere decretorum, quę de illius vel fabricę, vel ſuppellectilis ratione ſunt, cum in inſtructionibus, ea ipſa de re ex provinciali decreto editis forma pręſcribatur, non multum temporis ponetur.

Si quę vero, utpote de legatis & aliis ejuſmodi cauſis cognoſci oportebit, de iis, loci etiam viſitatione confecta, ſtatui, decernive poterit, decerni, quam ex ipſa plebe, vicariive regione abeatur, ſi diœceſis locorum viſitatio ſit.

Atqui in decretis non erit generatim, ſed ſigillatim, & quantum fieri poſſit, diligenter ſtatuendum, & a quo cujus ſumptu, & quo temporis ſpatio quidquam fieri, pręſtarive oportebit, & quę pręterea pœna negligentibus, aut contumacibus erit irroganda. Et vero ſi quę in decretis exequendis difficultas, vel controverſia videbitur oriri poſſe, curandum erit ut plane tollatur. Verum hac ſalutari diligentia videat epiſcopus, ne in viſitando tempus, niſi neceſſario, protrahatur ad majorem cleri, vel populi, vel eccleſiarum ſumptum.

Nec propterea tamen vetitum ſit, quo minus aliquorum decretorum confectionem, vel editionem differre diutius poſſit, ſi ita pro difficultate rei, aliave ratione opus eſſe, aut expedire judicaverit.

Viſitationis autem decretorum exempla ſemel primum gratis omnino, etiam quod ad ſcriptionem attinet, edantur iis ſingulis, quibus pro executionis uſu edi, exhiberive oportet, iterum etiam atque adeo ſepius itidem gratis ut ſupra edantur, ſi quę jam edita ſunt, aliquo modo, ſine eorum culpa tamen, amiſſa, deperditave ſunt.

Quę porro decreta, cum primo eduntur, in libro, bene confecto, accurate, rectęque exſcribantur. Iſque liber in ſacriſtia eccleſię, aliove decenti, tutoque loco aſſervetur.

Subſcribet prætera manu ſua iiſdem decretis in eo libro epiſcopus, vel qui ejus nomine viſitavit, vel cancellarius, vel notarius viſitationis. Ejuſdem vero cancellarii erit, publicis tabulis notare, in actaque viſitationis referre, quo die ſingula decreta, ordinationeſve ſingulæ editæ ſint.

ANNO CHRISTI 1579.

XI.

De epiſcopo, epiſcopali juriſdictione & foro.

Quod de epiſcopo hoſpitio excipiendo [a] Clemens pontifex & martyr apoſtolica quadam conſtitutione ſcribit, & beatus Ambroſius ſtudioſe ſervavit, id epiſcopi provinciæ noſtræ ad uſum revocare ſtudeant, ut epiſcopum, qui aliunde venerit, benigne hoſpitio accipiant; cum eoque agant, ut die feſto, ſi permanſerit, ſermonem in primis habeat. *Eſt enim*, inquit idem Clemens, *hoſpitis hortatio grata, atque utilis*. Hoc præterea, etiamſi ille renuat, facere cogant ſancta quadam vi caritatis, ut populo benedicat.

[a] Lib. II. conſtitutionum apoſtolicarum S. Clementi papæ adſcriptarum cap. 58. ſupra Tom. I.

Si quando contigerit, vel legatum pontificium, vel cardinalem ſanctæ Romanæ eccleſiæ, vel metropolitanum hujus provinciæ adventare, aut divertire in aliquam provinciæ diœceſin, aut in ea diutius etiam commorari, tunc epiſcopus diœceſanus cum ei obviam prodit, aut congreſſum, colloquiumve cum eo habet, aut denique in ejus conſpectu præſens, ſive publice, ſive privatim adeſt, ne rochetum detectum ferat, ſed ſuperiori veſte contegat. Eumdem honorem tribuat, deferatve apoſtolico ſuæ eccleſiæ viſitatori, & illi item, qui in ea regione internuntius apoſtolicus eſt.

Si quando aliquem ex coepiſcopis noſtris in belli, famis, peſtis, aut alias ejuſmodi neceſſitates, aut difficultates, quas Deus pro ſua pietate prohibeat, publicas vel privatas incidere contingat, reliqui provinciæ noſtræ epiſcopi opem illi afferre ne differant tum oratione & publicis ſupplicationibus, tum eleemoſynarum, ut quiſque poterit, largitione.

Tum omnem etiam aliam rationem quiſque ineat, qua fratris epiſcopi, ac ejus etiam populi laborantis calamitatibus large, atque opportune ſuccurratur;

Sacroſancti concilii Chalcedonenſis canon jubet, ab epiſcopo œconomum deligi, & conſtitui, qui eccleſiæ cathedralis prædia, bona, reſque de illius ſententia, & arbitrio adminiſtret, ut non modo illa non diſſipentur, ſed teſtis ſit rectæ adminiſtrationis ac diſpenſationis. Act. 15. can. 26.

Id ut a provinciæ noſtræ ſingulis epiſcopis ſervetur, hoc decreto ſtatuimus, nec vero ſolum quo diligentius bonorum eccleſiæ rectę adminiſtrationi ad illius concilii præſcriptum conſuletur, verum etiam quo ſtudioſius epiſcopus, eum cenſus, ſupellectilis, bonorumque eorum curatorem, adminiſtratoremque habuerit, in rerum ſpiritualium officiis, quæ epiſcopalis muneris propria ſunt, ipſe omni cogitatione, totoque animo incumbat.

Eum vero œconomum, vel, ut alio canone cavetur, vicedominum conſtituat epiſcopus, non laicum, neque ſibi cognatione, affinitateve, aut favore conjunctum, ſed eccleſiaſticum hominem: qui & de clero ſuo, & vero, ſi talem, qui idoneus ſit, habere poteſt, diaconatu initiatus ſit, quique in eo adminiſtrationis genere & recte & perite verſari poſſit. Concil. Toletanum IV. can. 47.

Cujus adminiſtrationis rationes in codicem certum recte, ordineque relatas, tertio quoque anno ad concilium provinciale epiſcopus afferat, atque exhibeat, ſolicite pro conſcientiæ ſuæ religione, totius illius diſpenſationis rationum in eodem concilio redditurus.

Ne prælatus exemptus, etiamſi epiſcopus ſit, in alienam diœceſin, intra cujus fines eccleſiam

quo

ANNO CHRISTI 1579.

quomodocumque exemptam obtinet, quæ jam inde etiam ab immemorabili usque tempore jurisdictionem spiritualem habet, alium episcopum inducat, neque ad sacrum oleum conficiendum, neque ad chrisma ministrandum, neque ad consecrandam ecclesiam, neque ad alia pontificalia munera obeunda, exercendave: nec vero ipse illa ipsa officia, munerave ministret, aut exerceat sine episcopi diœcesani concessu.

Ne item prælatus inferior, etiam exemptus, in ecclesia, locove ubi jurisdictione spirituali utitur, episcopo extraneo potestatem faciat ministrandi pontificalia munera.

Regulares, quibus ex privilegio jus competit conservatores eligendi, ad quos in judicium vocentur, quos semel delegerint, ne mutent; eorumque præterea nomina, mensis spatio, episcopo diœcesano significent: alioquin ad episcopale forum in jus illos vocari liceat.

Quibus in actionibus, aut deliberationibus œcumenicis, synodo Tridentina, aut provincialibus conciliis constitutum est de capituli, clerive consilio aliquid agendum esse, non propterea tamen illud sequendi necessitatem sibi impositam esse episcopus existimet, nisi in iis tantum, de quibus id speciatim, nominatimque cautum est.

Quoties episcopus, etiam tamquam sedis apostolicæ ex decretis concilii Tridentini delegatus, sententiam in iis causis tulerit, in quibus ante concilium, tamquam ordinarius, eadem jurisdictione, potestateve uti poterat; si ab illius sententia ad metropolitanum appellabitur, non propterea, quia alia sententia tamquam a sedis apostolicæ delegato pronuntiata est, a metropolitani jurisdictione subterfugiatur, sed appellationis cautæ cognitio omnis libere eidem permittatur.

Sess 14. c.10 de ref.

Quod concilii Tridentini decretis sancitum est, ut in visitationis, correctionis, habilitatis, inhabilitatis, & criminum causis ab interlocutoria ante diffinitivam sententiam, aut ab alio quocumque gravamine ne appelletur; ita omnes, ad quos pertinent, id exequantur, ut non modo appellationi non deferatur; sed neque metropolitanus, ad quem appellatum est, ante diffinitivam sententiam cognitionem gravaminis suscipiat, adhibeatve: ita ut ne simpliciter quidem mandet, acta causæ sumptibus appellantis mitti. Ubi vero sententia diffiniens lata est, quæ ad causas visitationis & correctionis pertinent, appellari liceat; ita tamen, ut illius executionem non retardet, impediatve appellatio. Quod si de gravamine agitur, quod per appellationem a diffinitiva reparari nequeat, quale est gravamen indebitæ carcerationis, tunc appelletur licet, & appellatione plane differatur: Nec vero probibeatur, quo minus acta causæ ad judicem appellationis deferantur. Interea vero idem, cujus causa agitur, in carcere permaneat, quoad causa cognita judex, ad quem appellatum est, aliter jusserit, decreverive. Si vero causa correctionis est, utpote, cum quis inique in carcerem se conjectum esse, aut diutius in eo fuisse conqueratur, & ad metropolitanum propterea appellet; de prætenso excessu is cognoscat liect, dummodo quæ ordinarius juden decreverit, eorum executio interea non impediatur.

Ut apud judicem ecclesiasticum omni sinceritate judicia exerceantur, statuimus atque edicimus, illum non solum litis principio, sed in omni ejus parte, cum expedire censuerit, atque ex officii sui munere, tam ab actore, quam a reo calumniæ jusjurandum exigere posse.

Jusjurandum, sicut vinculum iniquiratis esse non debet, ita ejus relaxatio, absolutiove æquum nullo modo est, ut cuiquam præjudicium afferat.

Quamobrem ne cuiquam in posterum jurisjurandi, quo astrictus est, relaxatio, absolutiove unquam detur, nisi ad agendum tantum alias ex sacrorum canonum præscripto, at vero nullo modo ad excipiendum; ac præterea, ne ad agendum quidem, posteaquam quis perjurium admisit: a quo crimine episcopus absolvit neminem.

Literæ monitionum de rebus surreptis, ablatisve, ne deinceps dentur, nisi præscriptis rationibus, quæ partim in concilio provinciali quarto explicatæ sunt, partim in hoc enucleatius ut infra præscribuntur.

Non solum excommunicationis, ut tertio concilio decretum est, sed etiam interdicti, aliarumque censurarum vim & potestatem parochus iis sermonibus, concionibusve aliquando explicet, quos ad populum habet.

Et vero publice excommunicatos, interdictosve, qui a sacerdote celebrante, ut ab ecclesia exeant, nominatim moniti permanere auserint, excommunicationis vinculo irretitos esse; neque ab alio, nisi a sede apostolica solum absolvi posse, ostendat, ut Clementis quinti sanctione cautum est.

Sess. 25. de regul. & monialibus.

Interdicta, ab episcopo promulgata, non solum, quæ universos, sed quæ singulos etiam attingunt; ab ordine omni regularium in suis ecclesiis & promulgentur, & serventur item, ut Tridentinum decretum jubet.

Parochus cum aliquos, vel excommunicatos, vel interdictos pronuntiarit, eorum nomina, cognomina, & diem, quo excommunicati, interdictive sunt, quamprimum ad fori episcopalis cancellarium deferat.

Hic vero in tabella, eo potissimum nomine confecta, recte exscribat quæ a parocho acceperit.

Ei præterea tabellæ, quam in cancellaria diligenter certo loco asservet, addat, detrahat; quidquid in dies singulos addi, detrahi, mutarive acceperit.

Item de clericis, qui vel suspensionis censura affecti, vel exilio mulctati sunt, accurate etiam servet cancellarius, notato tempore, quo in ea suspensionis censura, aut in exilio permanere decretum est.

Quo diutius in excommunicationis, interdictive censura aliquis permanserit, cum absolvitur, eo graviori pœnitentia afficiatur.

Judiciorum, causarumque forensium, tum etiam omnium literarum, expeditionum formula, quæ ad fori episcopalis rationem, recte instituendam, & tuendam, quæque ad depravatos usus tollendos pertineat, concilii hujus auctoritate per nos conscripta, cum in lucem emittetur, in omni episcopali provinciæ tribunali accurate, diligenterque servetur.

Illud præter cetera munus episcopi, ut in suo episcopali foro universis & singulis jus gratis reddatur.

Quamobrem præter id, quod alio concilio provinciali de muneribus, & donis cavimus, hoc decreto statuimus, in ordinariis causis nihil quidquam, vel minimum, ne sportularum quidem nomine, nec a sponte etiam dantibus, aut ullo

ANNO CHRISTI 1579.

lo quovis modo a judice illius fori accipi licere.

Si quis acceperit, pœnam, lege Julia repetundarum sancitam, ipso facto subeat.

Nemo quisquam neque vicarius, etiam foraneus, neque procurator, advocatusve fisci episcopalis, neque auditor, nec vero alius, qui in familia, famulatuve episcopi sit, causarum, quæ in episcopali foro aguntur, procurationem, defensionem, ac patrocinium, nec nomine, ne re ipsa suscipiat, agatve, præter illas, quas debet pro suscepti officii munere, & quas præterea pias causas episcopus, ab illo suscipi, agive jusserit. Nec vero quispiam eorum patiatur, famulos suos in eo episcopali foro causas non modo agere, sed ne commendare quidem, minus vero quidquam, vel minimum operæ ponere, quo præjudicium, damnumve cuiquam inferatur.

Neque præterea ipsi vel fori episcopalis ministri, vel episcopi familiares in causarum commendatione auctoritatem suam interponant: nisi ii sint, quibus pro muneris sui ratione diligenter curandum est, ut lites, controversiæ, & causæ præsertim miserabilium hominum, quam celerrime & rectissime in primis definiantur.

Illud maxime expedit, cum omnique ratione consentiens admodum est, ut vicarii episcopales, quoad ejus fieri potest, alienæ potius diœcesis, quam illius sint, ubi commissum vicariæ curæ officii munus obire, atque exequi debent. Sæpe enim fit, ut cum justitiæ quasi oculis tenebras cognatorum, affiniumve illa innata vis offundat; tum gratia, metuque eorum, quibuscum vixerunt, vivendumque deinceps est, etiam boni, constantesque viri ab æquitatis norma, rectaque via facilius deflectant.

Si præterea id vacarii officium eis committitur, qui in aliqua ecclesia personalis residentiæ munus sustinet, id incommodi, quod permulti interest, manifesto existit, ut non facile, neque cumulate, uti par est, utriusque muneris partes expleat, atque exequatur.

Quare episcopus, cum alia via, rationeque in eo vicario munere sibi, suæque ecclesiæ recte consulere potest, videat, ut ne illius generis viros ad illud adhibeat.

Ne episcopi vicarius, ministerve, judicandi officium, partesve ab eo commissas, ante aggrediatur, suscipiatve, quam eidem jusjurandum præstiterit ad formulæ conceptæ præscriptum.

Piarum voluntatum executio, bonorumque ecclesiasticorum defensio omnis, jure canonum, ecclesiasticisque constitutionibus, episcopique curæ, fidei commissa est.

Quamobrem is vel cathedralis ecclesiæ canonicum, vel alium ecclesiasticum hominem arbitratu suo constituat, qui idoneus earum piarum causarum patrocinium suscipiat, atque agat.

In earum curam delectus ab episcopo protector incumbat studio diligenti, ut & voluntatibus piis satisfiat, & bona ecclesiæ recuperentur, & locis, operibusve piis fraus nulla, vel minima, quoad ejus fieri potest, adhibeatur.

Præcipue autem in eo evigilet, ut piarum causarum advocati, & procuratores ne officio usquam desint, quod earum procuratio, ac defensio ipsis commissa deposcit.

Singulis hebdomadis, semel ad minimum, & procuratorem fisci episcopalis, & illos convocet, quibuscum deliberationem, rationemque omnem, ut diligentissime potest, ineat, tum de piis legatis exequendis, tum de ecclesiæ bonis recuperandis atque tuendis.

Quæ vel ab ipsis advocatis, procuratoribusve, vel ab aliis, quorum interest, in dies singulos, prout usuvenit, exponi solent, ea studiose attenteque audiat: si quæ vero cognoverit in eo statu versari, ut necesse habeant aliquo officio adjuvari, aut tandem ad exitum perduci, is omni studio, etiam pro officii sibi commissi munere, videat, ac procuret opportuna ad rem adjuvandam conficiendamve remedia.

Quamobrem, & vicarium generalem, & aliquando episcopum, & judices alios, quibuscum agendum est, toties adeat, quoties adjumento opus erit ad causam.

Sit etiam fori episcopalis carceris protector unus e canonicis ecclesiæ cathedralis, vel alius ecclesiastici ordinis vir: quem secundo quoque anno, aut breviori temporis spatio, prout maluerit episcopus, ei curæ, protectionive præficiat: rursusque ab illo munere libere amoveat, etiam ante præfinitum tempus pro arbitratu suo.

Ejus officium erit, exquirere diligenter, ac simul curare, ut advocatus, procuratorve pauperum, satellites, & custodes carceris muneri suo ne in aliqua re desint, neve quidquam committant, quod iis, qui in custodia sunt, fraudi damnove esse possit.

Investiget præterea solicito, diligentique studio, quæ illorum cura adhibeatur, cum in primis ad animæ salutem, tum etiam ad corporis sustentationem: & quæ vero de toto eo genere in concilio provinciali primo, & tertio cauta sunt, an præstentur quam rectissime: & quid denique officii erga ipsos singuli ii præstent, quibus commissum est.

Causæ item eorumdem, & quamcelerrime fieri potest, recte, cum æquitatisque ratione congruenter diffiniantur, etiam atque etiam studiose videat ac procuret.

Singulis hebdomadis sæpe, vel minimum bis, unumquemque, qui in carcere est, invisat. At si qui sunt, qui artiori secretiorive custodia inclusi tenentur, eos item visitatum eat: sed hoc omne officium, vicario consentiente, eodemque præsente, aut procuratore fisci episcopalis, aliove, quem idem vicarius maluerit; si ita magis expedire censuerit, ipse præstet, nec vero alias.

Carceris item custodes sæpius per hebdomadam adhibeat, quibuscum agat quæcumque non solum ad mores corrigendos, sed ad vitam sustentandam, necessitatesque sublevandas eorum pertinent, qui in vinculis, custodiave sunt. Ac proinde libenter, benigneque audiat, quæ quotidie sibi eo de genere ab illis exponentur: & quibus opus esse viderit ut consulatur ac provideatur; in iis omnes curæ solicitudinisque partes, ut oportebit, quam diligentissime præstet.

Si porro vel universos, vel singulos, qui in carcere sunt, ita se male gerere perspexerit, ut correctione, monitioneve opus habeant ad morum disciplinam, eos prout opportunitas tulerit, & monere, & hortari, & objurgare, & corripere ne desistat.

Si vero alios muneri suo deesse, aut in eo peccare animadverterit, cum illos sui officii, atque adeo errati moneat in primis, tum si opus erit, ob eam causam episcopum, aut vicarium generalem adeat, cujus auctoritate malorum pertinaciæ occurratur.

ANNO CHRISTI 1579.

XII.

De procuratore fiſci epiſcopalis.

Eam curam, atque adeo cogitationem procurator, advocatuſve fiſci epiſcopalis ſuſcipiat, ut ſibi putet procurationis munus commiſſum eſſe in inquirenda veritate criminis, de quo agitur; ideo ne eo unquam abutatur ad innocentes opprimendos, neve item cauſam & occaſionem præbeat, ut calumniis quis vexetur, atque exagitetur.

Ne ullam criminis cauſam ſuſcipiat, procuretve, quam calumnioſam eſſe noverit: ſed cum vel calumniæ, vel rei delati innocentia conſtiterit, ſtatim ab ea cauſa deſiſtat.

Evigilet item una cum vicario, ac ſine eo etiam, ut collateralis, & ſatellites, ne quidquam vel minimum extorqueant.

Teſtes pro informatione curiæ, & ſancti officii inquiſitionis ipſe per ſe, etiam vicario non præſente, aut de illius tamen mandato excipiat licet. Iis præterea, quæ de teſtibus etiam ad defenſionem cauſæ adhibitis, inſtituentur, quæſtionibus adeſſe poſſit: nec vetitum ſit, quin & judici quæſtiones, interrogatave, quæ ad cauſam pertinent, in mentem revocet, atque adeo ſuggerat: & teſtes etiam ipſos, ſi modo judici placuerit, interroget: imo vero reos item, at ipſo tamen judice præſente.

Denuntiationum quoque, quæ de rebus, pie legatis, relictiſve, in dies ſingulos fient, indicem a cancellario apud ſe habeat.

XIII.

De præfecto reformationis, tribunalis, & taxarum.

Epiſcopus ſingulis annis, aut ſecundo quoque anno, eccleſiaſticum virum decernat, qui certis illis legibus exequendis præſit, tum provincialibus, tum epiſcopalibus, quæ ad rectum fori eccleſiaſtici uſum, rectamque forenſium cauſarum normam, tum ad certam taxæ rationem, omnemque denique judiciorum conformandam diſciplinam pertinent.

Is, quæcumque de omni eo genere ſancita ſunt, omni cautione videat, ut ab iis, quorum intereſt, plane ſerventur, & in morem quam diligentiſſime fieri poteſt inducantur.

Cauſarum acta & codices item, in quos ſolutiones ſigillatim relatæ ſunt, de improviſo inſpectet, quo facilius comperiat, ſi quid culpæ in taxæ præſcriptæ ratione contrahatur. Si vero præ quæſtus cupiditate cancellarius, notariuſve plus pecuniæ quam præfinita taxæ ratio poſtulat, ejuſque tabella oſtendit, ab ullo unquam exegerit, id totum eidem reſtitui jubeat.

Et vero qui in eo genere deliquerint, pœnis etiam illos affici ab epiſcopo, vicariove procuret. Ad epiſcopum præterea illorum nomina deferat, quos in illis exequendis, quæ ſibi præſcripta ſunt, muneri ſuo deeſſe aliquo modo animadverterit.

ANNO CHRISTI 1579.

XIV.

De cancellario, & notariis.

Maxime intereſt, non modo eum, qui officium tanti ponderis, tamque valde cum epiſcopali cura conjunctum gerit, quale eſt cancellariæ epiſcopalis munus, ſed illos etiam qui vel ſubſtituti nomine operam ſimul in eo ipſo munere ponunt, vel in cancellariæ ſcriptorum numero cenſentur, cum ab omni alio negotio expeditos eſſe, quo attentiores ſint ad operam, curamque ſuſceptam, tum maxime vacuos, ac plane liberos ab omni, vel minima ſuſpicione cupiditatis, pravæque affectionis, nedum corruptelæ. Quare præter ea, quæ olim hoc de genere a nobis conſtituta ſunt, hoc decreto etiam vetamus, atque interdicimus, ne eorum quiſquam ab ulla cujuſvis loci, ordiniſve univerſitate, collegio, homineque ullo, ne diœceſis quidem alienæ, qui in foro epiſcopali cauſas, lites & negotia, cujuſcumque generis ſint, duobus ante annis habuit, aut jam nunc habet, aliquod, vel minimum, donum, munuſve, etiam ſponte oblatum, ac ne rem quidem eſculentam, quæ ſtatim conſumi poſſit, accipere directe aut indirecte, ullove modo poſſit.

Ne præterea in eo foro eccleſiaſtico, vel in alio, lites, cauſas, negotiave cujuſquam ſuſcipiat, neque agat, nec vero diſpenſationes, neque alias ejus generis actiones, expeditioneſve perſequatur, procuretve, niſi officii, quod geritur, ratio aliter depoſcit, aut epiſcopus juſſit. Qui contra fecerit, a muneris exercitatione ſuſpendatur, atque eo etiam mulctetur, aliiſve pœnis plectatur, arbitratu epiſcopi.

Ne epiſcopus quidquam, vel ſponte oblatum, ne exiguum quidem, a ſecretario, ſcribiſve dono accipi, aut capi ullo nomine patiatur; ne occaſione quidem literarum, etiam quas pro officii munere etiam privatim aliquando ſcribunt.

Hebdomadæ dies, antiquato Gentium a fide Chriſtiana abhorrentium more, non ſtellarum errantium, Lunæ, Martis, Mercurii, Jovis, Veneris & Saturni nominibus, ſed feriæ appellatione & diſtinctione nominari, ſanctiſſimus pontifex Silveſter decreto ſancivit.

Quod cum non ſine multiplici ratione ab eo inſtitutum ſit; id provinciæ noſtræ epiſcopi curent, ut omnis eccleſiaſtica actio, qualis qualis ſit, quæ uni in ſynodis diœceſanis, vel ſacerdotalibus, clericalibuſve conventibus, vel in canonicalibus capitulis, vel in foro epiſcopali, vel ullo alio loco, temporeve celebretur, non dierum, qui illarum ſtellarum appellationem adhuc etiam vulgo retinent, nomine, ſed feriæ diſtinctione & ordine recte notetur.

Cancellarius & notarii cauſarum, tam civilium, quam criminalium acta, geſta, tabulas, inſtrumentave, & proceſſus originales, ne ullo nomine, ne inſpiciendi quidem tantum cauſa, uſquam exhibeat; niſi in proprio pluteo aut cancellariæ, archivive loco, idque ſine ulla mercede. Illa vero inde alio aſportari ne liceat; etiam de eorum conſenſu, quorum intereſt, etiamſi cui certo homini transferenda, recte ac tuto committi poſſint, præterquam judici cauſæ oſtendenda. Qui ſecus fecerit, cum ab epiſcopo plectatur gravi pœna, tum damnum reſar-

ANNO CHRISTI 1579.

reſarciat, etiam ſi quid quiſquam eo nomine A fecerit.

Et cautio cancellario & notariis adhibenda eſt, ne cuipiam alicujus cauſæ actorum, atteſtationum, ſententiæ ulliuſque ſcripturæ exemplum edant, facultate ſcripta editionis a vicario non data. Qui in eo genere deliquerit, officii amiſſione mulctetur, aliaque pœna puniatur pro epiſcopi arbitrio.

De certa taxæ ratione, forenſibus tribunalis eccleſiaſtici actionibus præſcribenda, in concilio etiam provinciali tertio cavimus: ſed quoniam nondum quidquam præſtitutum eſt, quod omnibus partibus perfectum ſit; ſex menſium ſpatium poſt ſynodi hujus provincialis editionem præſtituimus: quo tempore ſinguli epiſcopi provinciæ cauſis, negotiis, rebus & actionibus ſingulis fori ſui, certas taxæ rationes, quæ metropolitano probentur, quam rectiſſime præſtituant, ut nulli avaritiæ, cupiditatiſve ſuſpicio inde exiſtat. Si qui non fecerint, metropolitani ipſius cura ſit, intra annum totum id præſtare. B

Præter alia, quæ hoc de genere olim & nunc ſancita ſunt generatim, vel ſigillatim, hoc decreto ſtatuimus quæ infra ordine ſigillatim quaſi in tabella notantur, ea ipſa ſingularum inſtrumenta, tum literas, ſcriptave a cancellario gratis & ſcribi & confici & edi. Id vero omne ut præſtetur, epiſcopus omnino efficiat, ac de negligentia, aliave culpa in concilio provincia- C li rationem reddat.

XV.

Quæ gratis in cancellaria conficienda ſunt, & etiam addenda, quod ad ſcriptionem attinet.

Acta viſitationis, eorumque exempla, quæ iis eduntur, qui viſitant ad præſcriptum decreti hoc concilio editi.

Facultates, quarum auctoritate vicarii, miniſtrique epiſcopales decernuntur.

Literæ teſtimoniales, dimiſſoriæve de ſuſcipiendis ordinibus. D

Facultas pontificalia exercendi, quæ epiſcopo, aliive aliquando conceduntur.

Atteſtationes, quibus teſtatum fit, aliquem idoneum eſſe, cui beneficium conferatur, quive ad illud inſtituatur, ſive ea collatio, inſtitutiove Romæ facienda ſit, ſive ab inferiore collatore, ſive ab epiſcopo.

Rogatus ceſſionis beneficii libere coram ordinario.

Proceſſus & de natalibus & ætate, aliiſve conditionibus eorum, qui initiandi ſunt, aut recipiendi in ſeminarium.

Inſtrumentum jurisjurandi, quod ab iis præſtandum eſt, qui beneficia obtinent.

Inſtrumentum, ac teſtimonium profeſſionis fi- E dei, quæ a quovis præſtanda ſit.

Inſtrumentum fidejuſſionis eorum, qui in ſeminarium recipiuntur.

Mandatum de aliquo recipiendo in ſeminarium.

Facultas & probationum omnium & pertinentium ad receptionem novitiæ, vel ad profeſſionem præſtandam.

Confirmatio abbatiſſæ, ſeu prioriſſæ.

Facultates, quæcumque monialibus earumve monaſteriis conceduntur.

Facultas ingrediendi monaſteria.

Facultas accedendi ad monialium loca collocutionibus præfinita.

Facultas erectionis, inſtitutioniſve confratriæ, ſcholæve.

Confirmatio regularium alicujus ſcholæ, confratriæve.

Scriptum, quo ſcilicet certæ eccleſiæ, ſcholæve quis adſcribitur.

Approbatio ludimagiſtri.

Literæ dimiſſoriæ, teſtimonialeſve.

Facultas abſentiæ cauſa ſtudii.

Facultas eleemoſynam colligendi.

Facultas faciendi ſepulcrum.

Facultas abſolvendi a caſibus reſervatis.

Facultas celebrandi ubique, vel certo loco.

Facultas prædicandi.

Facultas audiendi confeſſiones.

Literæ indulgentiarum, vel earum ſummæ.

Teſtimonium conſecrationis, reconciliationis eccleſiæ, cœmeterii, altarium & campanarum.

Conſtitutio coadjutoris.

Reductio miſſarum, & de commutatione piorum operum.

Facultas abeundi extra fines diœceſis, vel peregrinandi.

Literæ quæ pro officii munere quavis de cauſa ad parochos, vicarios foraneos, alioſve ſcribuntur.

Executio literarum gratioſarum protonotariatus & equitum: harum tamen literarum cauſa ſcripturæ merces capiatur, & ſi quid præterea epiſcopus conceſſerit.

Proceſſus & acta omnia, quæ conficiuntur ad miraculorum veritatem perquirendam.

Itidem de iis, quæ conſcribuntur ad ſacrarum reliquiarum veritatem indagandam.

Facultas aſportandi cadaver de loco ad locum.

Exempla editioneſve decretorum, ordinationum, ſtatutorum, præceptorumve, quæ epiſcopus, aut ejus vicarius ex officio confecerit, ſervarique mandarit.

Conſtitutio vicarii in quavis eccleſia ad tempus.

Diſpenſationis & proceſſus de defectu natalium, irregularitate, vitio aut defectu corporis, etiam auctoritate ordinaria.

Inſtrumenta & ſcripta, quæcumque pro menſa epiſcopali & capitulo conficiuntur, quæ item ſeminarii cauſa fiunt, ita tamen, ut hoc decreto, ſolutionis immunitate, capitulum & ſeminarium dumtaxat fruantur. Clerici vero, aliive, ad quorum cauſam, commodumve illa ſcripta, inſtrumentave interſunt, quive earum exempla ſibi edi petunt, a ſolutione immunes ne ſint.

Literæ & expeditiones, quæcumque conficiuntur nomine rerum mere ſpiritualium.

Expeditiones, quæcumque pro pauperibus, vel miſerabilibus hominibus, de quorum egeſtate, aut neceſſitate epiſcopi, aut vicarii judicio conſtet.

Literæ præterea & expeditiones omnes aliæ, quas gratis dandas epiſcopus cenſuerit.

Diſpenſationes & facultates, quæcumque ex decretis, vel provincialibus, vel diœceſanis, aut eorum occaſione dantur.

De emolumentis cancellariæ epiſcopalis, quam concilio provinciali primo, vendi, locari, eorumve nomine quidquam perſolvi vetitum eſt, nihil prorſus utilitatis privatæ ad epiſcopum, ejuſve menſam, aut vicarium, neque ad alios, præterquam ad cancellariam, cancellariumve,

cete-

ANNO CHRISTI 1579.

ceteros ejuſdem cancellariæ miniſtros, perveniat. Qui aliquid etiam a ſponte dantibus perceperit; tum in conſcientiæ foro ne uſum faciat, ſed pauperibus loci erogare omnino debeat; tum quadruplo mulctetur, quod vel in eccleſiæ inſtaurationem, vel in ſacriſtiæ uſum erogetur.

XVII.

Quæ ad matrimonium pertinent.

Matrimonium cum ſacramentum ſit, & maxime liberum, ſi quæ municipales leges, ſtatuta, decretave ſunt, quibus huic ſacramento, ſanctæque illius libertati contra ſacrorum canonum, & conciliorum preſcriptum ullo quovis pacto impedimentum afferatur; eas irritatas, reſciſſas, ac plane nullas decernimus, ac declaramus.

Omnibus vero, quacumque etiam dignitate, poteſtateque præditis, interdictum jam nunc perpetuo ſit, ne earum etiam legum, ſtatutorum, decretorumve auctoritate, nec vero alia quavis ratione quidquam ſtatuant, decernant, jubeant, agantve, quo matrimonii libertas ullo pacto, neque directe, nec vero indirecte lædatur.

Qui contra fecerit, pœnas & cenſuras conciliorum, & canonum jure ſancitas ipſo facto ſubeat. Epiſcopus vero, ubi probabilem pro ſua conſcientia ſuſpicionem habeat de puellæ minus libera voluntate, tum exquirat rem diligentiſſime; tum præterea, ſi opus eſſe cenſuerit, illam certo loco tuto, ac honeſto collocet, ubi illa eidem proferat, & explicet liberius ſuam voluntatem, qualis vere ſit.

Matrimonii denuntiationes, quas aliquando ab epiſcopo remitti conſtitutione Tridentina permiſſum eſt, eis videat, ne ob aliam cauſam, quam ea ipſa conſtitutione cavetur, remittat; cum ſcilicet ordinarii judicio veriſimilis ſuſpicio eſt, matrimonium malitioſe impediri poſſe. At vero ſi hæc cauſa non ſubeſt, quamobrem illas remittat, ea certe ſola, quod inſtat ſacri adventus, quadrageſimæve tempus, neque neceſſaria eſt, nec vero cum ratione conſentiens, cum præſertim eo ſacro tempore, qui jam matrimonio juncti ſunt, ab illius uſu abſtinere potius conveniens ſit, nedum ſponſos una conjungi.

Seſſ. 24. c. 1. de ref. matrimonii.

Illas vero ab epiſcopo, cum præſens in urbe, vel diœceſi adeſt, ſolum remitti deinceps liceat, ab alio præterea nemine, ac ne a vicario quidem generali.

Matrimonii futuri denuntiationibus in eccleſia de more factis, ſi forte hoc accidit, ut illud duorum menſium ſpatio poſt non contrahatur, ne idem antea parochus celebret, quam iterum denuntiationes ex concilii Tridentini præſcripto fecerit, edixeritve, ſi modo aliud epiſcopus non conceſſerit.

Parochus, quorum matrimonium ex concilii Tridentini præſcripto publice ter denuntiaturus eſt, eos primum gravi cohortatione diligenter moneat, ut cum ad illud ineundum, jejuniis, orationibuſque ſe parent; tum etiam, ut eo rite celebrato, ſacerdotalique benedictione a proprio parocho accepta, orationi frequentiori interim vacantes, triduo abſtineant pro reverentia: ſicque contra ſpirituales nequitias, & carnis procacitatem ſancte muniti, ſalutem, & gratiam Dei ex eo ſacramento uberiorem ſibi comparare ſtudeant.

Si qui ætate etiam legitima, & parocho præſente, teſtibus duobus adhibitis, & notario item, jurati ſponponderunt, ſe matrimonium inituros, ac deinde non contracto legitime per verba de præſenti matrimonio, copulationem inter ſe inierunt; eorum matrimonium nullum ab epiſcopo declaretur, ac decernatur. Id vero ne accidat, paroehus quamſæpiſſime populum, ut opus erit, moneat, ad præſcriptum concilii Tridentini.

Eos præterea, qui ita contraxerint, graviter pro arbitratu ſuo epiſcopus puniat. Quod ſi iidem poſtea de præſenti matrimonium contrahere velint, ne prohibeantur, modo ſerventur, quæ ad Tridentini concilii præſcriptum ſervari oportet, ſi nullum aliud inſit legitimum impedimentum.

Caveat parochus, ſi quando ſponſalibus intercrit, ut ne de præſenti, ſed de futuro matrimonio illa contrahantur, ſicque propterea verborum formula dilucide concipiatur, ut de eorum ſenſu nulla deinde quæſtio, difficultaſve oriatur.

Parochus, quos ſponſos experiundo viderit doctrinæ Chriſtianæ rudimenta plane ignorare, ne matrimonio illos ante jungat, quam ea item ratione cognorit, didiciſſe quæ eo de genere illos plane ſcire oportet:

Qui teſtibus adhibitis, at ſine parocho, aliove ſacerdote, cui is, vel ordinarius facultatem dederit, matrimonium de facto contraxerint, ne eos cogi liceat, ut denuo inter ſe contrahant, nec rurſus eo nomine impediri, quo minus eorum unuſquiſque cum aliis libere contrahat, cum illud eorum factum, ne ſponſalium quidem, nedum matrimonii vim habeat.

Qui quarto, & quinto affinitatis, conſanguinitatiſve gradu juncti ſunt, cum inter ſe matrimonium, non impetrato diſpenſationis beneficio, libere inire, contrahereve poſſint, ne a parocho, aut ab alio quopiam in poſterum impediantur, quo minus libere contrahant, ſervatis regulis, Tridentina ſanctione præſcriptis.

Parochus, cum matrimonium celebrare voluerit, moneat contrahentes, propoſitam eſſe pœnam excommunicationis latæ ſententiæ, ultra alias pœnas a jure inflictas in eos, qui in gradu prohibito conſanguinitatis, vel affinitatis matrimonium contrahere ſcienter præſumpſerint, ac eos omni ſpe conſequendæ diſpenſationis carere, ex præſcripto concilii Tridentini. Eadem c. 5.

Epiſcopus vero ſevere animadvertat in eos, qui divino timore poſtpoſito in ſuarum periculum animarum ſcienter hujuſmodi conjugia prohibita, etiam ex cauſa fornicationis, quod frequentius accidere ſolet, inire ſub ſpe forſan futuræ diſpenſationis præſumpſerint; ac ſtatim illos, quos ei conſtiterit taliter contraxiſſe, adhibita ſeparatione ex concilii Viennenſis præſcripto excommunicatos publice denuntiari jubeat, donec ſuum humiliter recognoſcentes errorem, abſolutionis obtinere beneficium mereantur.

Irritum nullumque ab epiſcopo matrimonium declaretur, quod a parocho loci, ubi illud fit, non ab eo, qui parochus proprius eſt contrahentium, celebratur.

Tridentina œcumenica ſynodus illud epiſcopi diligentiæ quamdiligentiſſime commendavit, ut ſi quæ vel hominum vitio, vel temporum injuria corruptelæ in nuptiis celebrandis irrepſerint, illæ radicitus extirpentur. Atque eo quidem vehementius in ejuſmodi curam incumbendum eſt, quo gravius, atque adeo ſæpius in illis peccatur.

Qua-

ANNO CHRISTI 1597.

Quare ad nuptias matrimoniaque impedienda, vel dirimenda eo cum ventum sit, ut venefica, fascinationesve homines adhibeant, atque usque adeo frequenter id sceleris committant, ut res plena impietatis, ac propterea gravius detestanda: itaque ut a tanto, tamque nefario crimine, pœnæ gravitate deterreantur, excommunicationis latæ sententiæ vinculo fascinantes, & venefici id generis irretiti sint. Quam ipsam pœnam etiam illos subire decernimus, si qui in illis solvendis verba improbata, superstitiosa, atque adeo alia, quam quæ episcopo primum probata sunt, adhibuerint; cum id non sine divini cultus offensione maxime faciant.

Quo etiam genere pœnæ afficiantur, quicumque vel suaserint, vel mandarint, vel consenserint.

Ne quis, cujuscumque gradus, conditionisve sit, statis temporibus, quibus nuptiarum solennitates celebrari interdictum est, domum sponsam traducat, aut nuptialia convivia celebret, aliave ejus generis vetita agat.

Qui autem, vel per se, vel alium contra fecerit, aut ejus culpæ quovis modo particeps fuerit; is pœnam interdicti ab ingressu ecclesiæ ipso facto incurrat: eamque pœnam illum tamdiu sustinere volumus, quoad sponsi, episcopi jussu separati, meritas pœnas pro eorum conditione dederint, arbitrio ejusdem episcopi, & interdicto liberari ejusdem judicio meruerint.

In dispensationibus matrimonialibus, dotis non competentis causa concessis, si modo eo loci, ubi mulier, de cujus matrimonio agitur, habitet, virum pari, æqualique conditione non inveniri vere constet, qui sibi cognationis, affinitatisve vinculo conjunctus non sit, progrediatur episcopus ad exequendam ejus generis dispensationem, etiamsi in locis finitimis aliqui essent, qui nullo gradu cognationis affinitatisve juncti, eam cum exigua dote in matrimonium ducerent.

Satis enim est, in eo municipio, locove, ubi mulier est, diligentiam matrimonii contrahendi adhibitam esse.

Pro dispensationum matrimonialium executione nihil quidquam prorsus muneris, præmiive, etiam sponte oblati, ac ne pro labore quidem, qui in testibus ea causa examinandis, aliisve testificationibus excipiendis, ponitur, episcopus aut vicarius ejus capiat.

Notarii vero pro examine testium, quartam dumtaxat partem aurei ad summum capiant licet.

Ubi certus locus meretricum habitationi præfinitus, constitutusque est, cum extra ejus fines eas habitare non liceat, si quis cuiquam earum alio, quam præstituto eo loco, domum, domiciliumve locarit, excommunicationis pœna contra eum agatur.

Prostitutas feminas, meretricesve in cauponis, diversoriis, ganeisque ad quæstum alere, cum id & gravi Dei offensione, & magno animarum detrimento, & disciplinæ Christianæ injuria fiat, hoc decreto prohibendum censuimus.

Quare ne quisquam vel caupo, vel tabernarius, vel qui cœnaculariam facit, illas in ipsis cauponis, ac diversoriis habeat, alatve ad turpem quæstum.

Qui contra fecerit, post hujus decreti promulgationem, in ejus parochiali ecclesia factam, tamquam is, qui in statu damnationis notorie versatur, præmissa monitione, interdicti pœna afficiatur, & aliis præterea etiam gravioribus arbitratu episcopi.

Parochi singuli, quam maximam possunt, in eo solicitudinem, persuadendique studium adhibeant, ut omnem luxum, cincinnorum ornatum, inaures, quod signum diaboli sanctus Augustinus nominat, fucum, & vestes in primis, quas caudatas dicunt, parochiæ suæ mulieres omnino deponant,

Qua in re persuadenda argumentorum vim, rationumque momenta sibi comparent, cum ex sancti Ambrosii patris nostri, illarum luxum graviter exagitantis, libris, tum ex sancti Chrysostomi, aliorumque patrum monimentis, in primisque ex homilia, quam eo de genere gravissimam vir doctissimus, idemque religiosissimus, Iacobus Vitriacus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis olim habuit.

Hoc autem omne usque adeo ab ecclesia vetitum esse ille ipse affirmat, ut si caudatæ ad ecclesiam accederent, sacra communione interdicerentur.

Nulla est amplior hereditas, nec præclarius patrimonium quod parentes suis liberis relinquere, neque majus precium honestioremque mercedem, quam domini iis, qui sibi in servitute operam dant, pro fideli eorum famulatu tribuere ac persolvere possunt, quam si effecerint, ut boni Christiani evadant; quæ virtus omni terreno thesauro multo precioſor est censenda. Quamobrem qui in aliqua domo, atque familia duces sunt, curabunt diligenter, ut omnes, quicumque suo sub imperio, & ditione vivunt, jejunia colant, divini verbi prædicationem crebro audiant, sacramentis frequenter utantur, & omnia demum veri Christiani officia exerceant; famulorum autem domini non solum diebus festis tantum eis liberi temporis concedere curent, ut ejusmodi officiis vacare possint, sed crebris item eos, ac paternis hortationibus excitare non desistant, ne in studio ejusmodi tam salutari segniores, neque negligentiores existant. In quo si parentes ipsi, aut domini suo officio in his defuerint, procul dubio expectent fore, sibi ut ante severissimum Christi domini tribunal culpæ tribuantur peccata omnia, quæ liberi, vel famuli non commisissent, si suas illi partes, in hoc, aliisque ejusmodi decretis præscriptas, sibique maxime debitas præstitissent. Atque id quidem multo magis timendum illis erit, qui aliquo modo impedierint, quo minus pia suprascripta, & alia hujusmodi officia persolvantur; contra quos agat episcopus pro culpæ ratione.

His temporibus tanta puerorum licentia est, atque adeo effrenata, ut cum peccandi materiam afferat, tum disciplinæ Christianæ detrimenta importet non levia: hinc in scholis nimia petulantia, in ecclesiis irreverentia, turbulenta foris concitatio, atque in omni loco sese efferens impudentia, & pene projecta audacia.

Quare episcopi, qui omni morum speculationi sancte invigilare debent, videant ne graviores offensiones inde existant: proinde & cum magistratibus, decurionibusve agant, ut aliqua inita ratione ei rei occurrant; & præterea sacerdotes aliquot vitæ probitate, castissimisque moribus præstantes, aliosque pios viros, & salutis animarum zelo accensos deligant: qui puerorum scholas sæpe invisant, mores, & vitam eorum perquirant; in Dei timore, officiisque Christianæ institutionis illos contineant, idque omne cum parentibus, magistris, præceptoribusque agant. Curentque ut prius aliquis civitatis locus, piave confraternitas id oneris suscipiat,

ANNO CHRISTI 1579.

quemadmodum alicubi fit, ut hujus generis vagantes pueri colligantur, eorumque effrenatis moribus opportune consulatur. Quod si hac non successerit, aliam omnem, quæ sibi potior videatur, rationem ineant, ut puerorum effrenatæ libertati, quæ multa spiritualia incommoda parit, rectissime occurratur.

Nullo vero modo patiantur, ut hujusmodi pueri ecclesiam perturbent: quod ea maxime ratione præstabitur, si parentes, vel ii ad quos id pertinet, liberos suos teneræ ætatis apud se teneant, secum ducant, eisque ostendant pie, suppliciterque orare, & sacris interesse.

XVIII.

Quæ ad scholas, confratrias, & ad loca pia pertinent.

Ne cujusvis confratriæ, scholæve præfectus in scholæ suæ numero quemquam doctrinæ Christianæ rudem atque ignarum adscribi permittat, cujuscumque ætatis, aut conditionis ille sit. Id vero curæ sit sacerdoti proprio illius scholæ, vel parocho, in cujus finibus est.

Ne facinorosi homines, neve turpis vitæ, aut infamiæ labe notati, in disciplinatorum, alteriusve generis confratriis adscribantur. Si qui vero jam adscripti sunt, si moniti, honestæ vitæ rationibus se non conformarint, a confratrum numero, episcopali auctoritate, & cura amoveantur.

Ne a disciplinatorum, confratrumve alterius generis præfecto cuiquam, qui in confratria adscribendus sit, amictum, quod insigne confratriæ est, dari liceat, nisi præsente parocho aliove sacerdote, qui amictum illum statis precibus benedicat. Quem amictum confratres ne unquam domi, aliove loco, sed in schola asservent.

Qui vero e confratria aut abibunt, aut ejicientur: illum confratriæ ipsi dimittant, præfectoque sine ulla exceptione tradant.

Laici confratres cujuscumque confratriæ, de fidei dogmatibus ne disceptationes, colloquia, sermonesve habeant. Videat præterea episcopus diligenter, ut in otatoriis suis collocutiones de iis tantum rebus instituant, quarum tractatio & collocutio laicalis ordinis hominibus conveniat.

Ne quidquam, quod vulgari sermone conscriptum sit, in ulla cujusvis generis confratria, scholave legi, recitarive liceat, nisi primum ab episcopo, vel ab eo, cui ille mandarit, recognitum sit, & subscriptione comprobatum.

Quo tempore in basilica cathedrali, ecclesiave parochiali officium vesperarum celebratur, tunc ut in ullis confratriæ, scholæve oratoriis civitatis, aut loci illius, ab eisdem confratribus recitari liceat officia, sed vel ante, vel post recitentur, ita tamen ut non solum ejusmodi officiorum occasione non divertantur illi a divinis officiis publicis; sed nec etiam a scholis doctrinæ Christianæ, in quibus ejusmodi confratres utiles adjutores, & operarii esse solent.

Disciplinati, confratresve cujuscumque scholæ, cum processiones, supplicationesve collegiatim ipsi agunt, capellanum, sacerdotemve alium adhibeant, cujus sit, eam religiosam actionem dirigere, nisi cum aliquando sine sacerdote processionis, supplicationisve agendæ facultatem a parocho, aut ab episcopo impetrarint.

Ne confratri cuiquam ad confratriæ ecclesiam, oratoriumve arma ullius generis ferre liceat, nisi pro dignitatis suæ, aut officii, quod gerit, ratione, hoc alicui conveniens sit. Nemini autem unquam, cum confratriæ amictu indutus est, id liceat.

ANNO CHRISTI 1579.

Ne in confratriarum, scholarumve oratoriis, ecclesiisve cadavera, etiam sodalium, sepeliri liceat, nisi id licere ex certis privilegii tabulis, aut probatæ consuetudinis immemorabili usu constiterit episcopo. Ubi vero confratribus jus sepulturæ tantum concessum est, alii nemini, neque electionis etiam jure, ibi sepeliri liceat, sed ne confratribus quidem ipsis, nisi per sex menses ante obitum in sodalitio rite adscriptus sit.

Ne cuiquam confratriæ usquam eleemosynam quæritare liceat, nisi facultate, quæ literis exarata sit ab episcopo impetrata.

Ne in ullo disciplinatorum, aliarumve scholarum confratria officiales, ministrosve creari, aut eligi liceat, nisi vel alio sacerdote ab episcopo constituto, præsente, si modo aliud episcopo non videatur.

Quæcumque & in hoc quinto concilio, & in aliis superioribus de disciplinatorum scholis, aliisve confratriis, etiam laicalibus constituta, aut præscripta sunt, ea episcopus ab illis inviolate, integreque servari mandet; etiamsi in ecclesiis regularium illæ scholæ, confraternitatesve erectæ sint, exerceanturve; ita ut si quid contra ab eisdem usquam factum erit, id pro culpæ modo ab episcopo graviter puniatur arbitratu suo.

Caritatis, beneficientiæque omnibus officiis, quæ in proximos conferuntur, magnam cælestis gloriæ mercedem propositam esse, sacræ literæ ostendunt: sed illa maxime Deo grata, atque accepta opera sunt, quibus benigne fit, ac succurritur egentissimis hominibus, ægrotis ac peregrinis. Itaque, ut quæ ad eam rationem pertinent, legibus & sanctionibus communita, recte observentur, hæc pro pastoralis curæ nostræ munere decernimus:

Primo hospitalarius, isve, cui hospitalium ædium custodia committitur, vir sit, cujus fides, pietas, vitæ innocentia, sedulitas, caritas gravium virorum testimonio commendata sit.

Caveat, ne a quoquam, cum hospitium ingreditur, aut, cum inde discedit, quidquam, vel minimum, ac ne sponte quidem oblatum exigat, petat, accipiatve.

Ne cum mendicis, qui ad quæstum omni simulandi arte utuntur, aliquam turpis lucri pactionem pro iis recipiendis ineat.

Curet item, ne quid peregrini, advenæ, paupereſque hospitio excepti, contra Christianam pietatem, bonosque mores admittant.

Quinimo certam horam, tum mane, tum vesperi præscribat, qua, ictibus parvulæ campanæ datis, omnes simul aliquantisper orent.

Doctrinæ Christianæ institutionem introducat, qua præfinito aliquo temporis spatio erudiantur.

Si enim iis ad corporis victum, curamque benigne suppeditatur, illud etiam maxime curandum est, ut spiritale doctrinæ Christianæ poculum eisdem tribuatur.

Ne pueros una cum adolescentioribus, majoribusque natu in eodem lecto cubare permittat.

Neque item eos, qui integra valetudine sunt, cum ægrotis, aliquo morbo laborantibus.

Qui autem integra sunt valetudine, ne diutius triduo in hospitio morentur, nisi aliter ex ipsius hospitalis instituto permittatur.

At cum eosdem paucis post diebus redire animad-

ANNO CHRISTI 1579.

madverterit, inveſtiget diligenter, quouſque iter fecerint: ac ſedulo videat, ne ii modo ad hoc, modo ad illud hoſpitale domicilium divertentes, ſe peregrinos fingant; de urbe, opidove tamen vere non exeant, turpi quæſtui, atque etiam aleis, multiſque aliis flagitiis operam dantes, quod aliquando evenire compertum eſt.

Studioſe epiſcopus curet, ut in ædibus hoſpitalibus, quæ unionis, ut vocant, jure, alii domui hoſpitali adjunctæ ſunt, ubi longo temporis ſpatio hoſpitalitas intermiſſa eſt, quamprimum reſtituatur, ut juris eſt.

XIX.

Quæ ad moniales pertinent.

Sſ. 25. de & mon. Meminerit epiſcopus, ſe, ut eſt Bonifacii VIII. pontificis & concilii Tridentini edita ſanctio, divini judicii obteſtationem, ac maledictionis æternæ exterminationem eſſe ſubiturum, ſi in monialium, etiam quæ ab ſua juriſdictione liberæ, immuneſque ſunt, clauſura reſtituenda, atque adeo conſervanda ſe negligenter geſſerit. Quare ſtudioſe in eo evigilet, paſtorali ſolicitudine, ut non modo in monaſteriis ſuæ curæ, jurique ſubjectis, verum etiam in illis, quorum curationi regulares cujuſvis ordinis præſunt, illa omni ex parte, ut diligentiſſime fieri poteſt, ſervetur, propoſitis etiam Tridentini ejuſdem concilii, & arbitrii ſui pœnis.

Contra moniales item, & illas etiam, quarum curam regulares gerunt, ſi quando e clauſuræ finibus exierint facultates a ſede apoſtolica non impetrata, cenſuris eccleſiaſticis, aliiſque juris remediis agat, prout e re eſſe viderit.

Si quando moniales, legitima facultate, ad aliquod monaſterium transferri contigerit; eam curam, cogitationemque epiſcopus ſuſcipiat, ut quo a pauciſſimis conſpiciantur, bene mane, ſub auroram ſcilicet, a viris ætate, morumque honeſtate gravibus cognationeque propinquioribus eo deducantur.

Caveant, qui ab epiſcopo, ſuperioreve facultatem habent ingrediendi monaſterium, ne pro libito intra ejus ſepta, datæ facultatis prætextu, ingrediantur, ſed tunc ſolum, cum urgens neceſſitas depoſcet, ut ne ex ſanctiſſimi pontificis Gregorii XIII. ſanctione, excommunicationis pœnam ſtatim ſubeant, a qua, niſi per ſedem apoſtolicam abſolvi non poſſunt.

Ne præterea religioſis hominibus ſepta monaſterii, etiam ſuæ curæ commiſſi, ingredi liceat, ne ea quidem cauſa, ut teſtantium, qui in monialium eccleſia vel ſepeliri, vel anniverſaria quotannis agi voluerunt, piæ voluntati ſatisfaciant: ſed quæ anniverſaria ex teſtamento debentur, in earum exteriori eccleſia præſtent.

Nec vero proceſſionis in ſolennitate corporis domini agendæ cauſa, confeſſarius facerdos, aut alius ſuperior eo ingrediatur, ac ne epiſcopus quidem eo nomine, neque alios ingredi patiatur.

Neque item cauſa vel monialium cubiculis benedicendi, vel eas, locave monaſterii aqua benedicta aſpergendi.

Nec etiam cum veſtitus ſacer puellis tradendus eſt, vel illæ ad profeſſionem admittendæ ſunt, vel miniſtrandum ſacramentum confirmationis, epiſcopus, ſuperiorve tam regularis, quam ſæcularis, aut confeſſarius, aliuſve ad ſepta monaſterii introeat: ſed in eccleſia exteriori, ubi ſanctiſſimæ euchariſtiæ ſacramentum ad feneſtellam miniſtratur, hæc illis, vel puellis, vel monialibus in eccleſia interiori manentibus præſtentur.

ANNO CHRISTI 1579.

Neque miſſæ celebrandæ cauſa, ad interiorem eccleſiam, monaſteriive ſepta, epiſcopus, ſuperiorve introeat unquam; niſi tantum, cum præfecta monaſterii, aut alia monialis conſecranda eſt; tuncque ne moniales egrediantur, ſed is adjunctis etiam, quos ad miniſterium conficiendum neceſſarios habet, miniſtris, introeat licet, intus miſſam celebret, ritumque conſecrandi adhibeat, ad pontificalis libri præſcriptum.

Monialis ne atramentarium, calamum, aliudve cujuſvis generis inſtrumentum, quod ad ſcribendum uſui ſit, in cella, aliove loco privatim habeat.

Quod ſi quando ſcribere neceſſe habet, id ne faciat, niſi præfectæ conceſſu.

Hæc vero ne facile concedat, permittatve, ſed explorata, perſpectaque ſcribendi cauſa, eaque gravi, & neceſſaria, facultatem de atramentario, ceteriſque ad ſcriptionem neceſſariis accommodet: quæ ubi monialis adhibuerit, quam primum præfectæ reſtituat, ſimulque recte oſtendat, quæcumque ſcripſerit.

Moniales libros cujuſvis generis apud ſe minime retineant, niſi quos epiſcopus, vel is, cui id curæ dederit, ſcripto approbarit.

Cum novitiæ, antequam profeſſionem præſtet, voluntatem epiſcopus pro facultate ſibi decreto Tridentino data, explorare volet, hoc agere ei liceat loco, ubi crates monaſterii ſunt, nec propterea a ſeptis illa egrediatur, niſi cauſa ſit, probabiliſve ejuſdem epiſcopi judicio ſuſpicio, quamobrem potius eſſe cenſuerit, ut alio loco ejus voluntas perquiratur: tuncque vel in eccleſiam monaſterii exteriorem, vel in aliam proximam prout commodius, decentiuſve fieri viderit, illam perduci jubeat. Qua in eccleſia, præſentibus matronis duabus, ætate gravibus, honeſtis, & novitiæ gradu cognationis, quantum poteſt, propinquioribus, quas ipſa, aut moniales delegerint, ejus animum voluntatemque epiſcopus recte indaget, loco paulo remotiori, ita ut quæ adſunt matronæ videre, non tamen auribus percipere poſſint indagationem, reſponſionemve. Sſſ. 25. c. 27. de regul. & monialibus.

Ut & in puellis, moniali veſtitu induendis, & in admittendis ad profeſſionem novitiis, unus idemque ritus ab provinciæ epiſcopis adhibeatur, cum ejus generis regulæ variæ illæ quidem, ac plane inter ſe diverſæ, diſſimileſque ſint; liber de eo ritu, hujus ſynodi provincialis auctoritate per nos edetur, ad cujus præſcriptum omnis ea ratio ineatur tum puellas induendi, tum novitias ad profeſſionem admittendi.

Si quæ monialium præfecta, earumque ſuperior regularis, virginem aliquam non explorata per epiſcopum illius voluntate, examineve adhibito, religioſum veſtitum ſuſcipere, aut profeſſionem conficere permiſerit; ab ipſo epiſcopo pœna afficiatur.

ANNO CHRISTI 1579.

XX.

Quæ generatim ad hæc decreta, constitutionesve pertinent.

Omni episcopalis solicitudinis officio, studioque vigilanti episcopi pro sui muneris ratione in eam curam incumbant, ut quæcumque & in superioribus nostris conciliis, & in hac quinta synodo provinciali, decreta, constitutaque sunt, diligentem, atque adeo omnem executionem, quemadmodum par est, plane habeant. Quicumque vero vel universi, vel singuli, quorum interest, non paruerint, aut aliquid contra commiserint, admiserintve, ii mulctas, & pœnas luant iis ipsis decretis sancitas: tum alias præterea ecclesiasticis, conciliaribusve sanctionibus, & canonum jure præscriptas. Compellanturque præterea ab episcopo ad parendum omnibus juris remediis, aliis etiam pœnis, & censuris constitutis, & irrogatis pro arbitrio suo.

Quæcumque etiam de sacramentorum administratione, missæ sacrificii celebratione, divinorumque officiorum modo & ratione, in hac, & superioribus provincialibus synodis decrevimus, ea plane omnia & singula ad metropolitanam etiam, ceteraſque quascumque ecclesias, ritu Ambrosiano utentes, pertinere sancimus ac declaramus; nisi si quid ejusmodi erit, quod vel per nos, vel deinceps per successores nostros archiepiscopos nominatim, speciatimque declaretur, Ambrosianis ipsis ritibus institutisve expresse adversari.

Si in his decretis ante alteram Mediolanensis provinciæ synodum ulla difficultas orta erit, ejus declarationem, tum vero præterea omnium, quæ eisdem decretis continentur interpretationem & explicationem nobis, & successoribus nostris archiepiscopis perpetuo reservamus, salva semper sedis apostolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis, in hac provinciali synodo Mediolanensi quinta per nos editis, habent episcopi; eam ipsos per suos vicarios generales exequi posse volumus, nisi in iis quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant, aut in quibus vicarii, a sacris canonibus, aut e concilio Tridentino, vel a nobis expresse excluſi sint.

Ut nemini eorum, quæ in hac quinta provinciali nostra synodo a nobis decreta sunt, ignorantiam excusari liceat, edicimus, ut ex quo primum die edita in valvis metropolitanæ ecclesiæ proposita fuerint, ad duos menses, omnes se, & his decretis, &, si contra fecerint, pœnis, quæ eis continentur, teneri intelligant. Ab eo etiam affixionis die, eorum decretorum temporis initium sumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præstari jubemus.

Unusquisque præterea episcopus ea omnia & singula in proxima diœcesana synodo legi ac recitari jubebit; si ita expedire censuerit, suæ quoque cathedralis ecclesiæ valvis proponi, quo studiosius omnium animis eorum præcepta fixe inhæreant.

Singulæ etiam cathedrales, & collegiatæ, & parochiales ecclesiæ hujus provinciæ, has nostras constitutiones aliquo loco collocatas perpetuo asservent.

Omnia & singula quæ a nobis in hac quinta provinciali synodo decreta, actaque sunt, qua debemus obedientia ac reverentia, auctoritati, ac judicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matris & magistræ, semper emendanda, & corrigenda subjicimus.

ANNO CHRISTI 1579.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

Nos Carolus sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis tituli sanctæ Praxedis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolanensis, de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum subscripsimus.

Ego Cæsar episcopus Dertonensis consentiens subscripsi.

Ego Hieronymus episcopus Laudensis consentiens subscripsi.

Ego Petrus episcopus Aquensis consentiens subscripsi.

Ego Dominicus episcopus Brixiensis consentiens subscripsi.

Ego Nicolaus episcopus Cremonensis consentiens subscripsi.

Ego Hieronymus episcopus Bergomi consentiens subscripsi.

Ego Frater Dominicus episcopus Astensis consentiens subscripsi.

Ego Guarnerius episcopus Alexandrinus consentiens subscripsi.

Ego Joannes Franciscus episcopus Vercellensis consentiens subscripsi.

Ego Vincentius episcopus Albensis consentiens subscripsi.

Ego Franciscus episcopus Vintimillensis consentiens subscripsi.

Ego Cæsar episcopus Savonensis consentiens subscripsi.

Ego Alexander episcopus Casalensis consentiens subscripsi.

Ego Alexander episcopus Viglevanensis consentiens subscripsi.

Ego P. Cotta episcopus Novariæ consentiens subscripsi.

INDICTIO FUTURI CONCILII SEXTI PROVINCIALIS.

Carolus miseratione divina, tituli sanctæ Praxedis sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, sanctæque Mediolanensis ecclesiæ archiepiscopus.

OMNIBUS & singulis reverendissimis dominis episcopis, qui & hic adsunt, & synodo provinciali Mediolanensi quacumque ratione interesse debent, omnibusque item capitulis, & ecclesiarum cathedralium procuratoribus, indicimus, significamus, denuntiamus, & intimamus proximam sequentem synodum provincialem Mediolanensem sextam, Deo omnipotente auctore, & ad ejus laudem, hac eadem in urbe, hoc ipso loco, anno MDLXXXII. die decimo mensis Maii proxime sequentis, qui dies erit feria quinta dominicæ tertiæ post paschа resurrectionis domini nostri Jesu Christi, inchoandam & celebrandam esse. Quamobrem eos omnes & singulos reverendissimos dominos episcopos monemus, procuratores vero ecclesiarum cathedralium invitamus,

tamus, ut eo die ad ſynodum provincialem ſextam, juvante Deo Mediolani celebrandam conſtituto, hic omnino interſint, niſi diem celebrationis ipſius ſynodi aliqua ex cauſa a nobis prorogatum fuiſſe, noſtris ad eos datis literis intellexerint. Quod ſi ipſorum reverendiſſimorum epiſcoporum noſtrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nuntium procuratoremve ad ſe excuſandum atque ad id impedimentum probandum ad nos mittat: cui etiam facultas ab ipſo detur, ea omnia & ſingula nomine ſuo & eccleſiæ ſuæ recipiendi, quæ divina gratia auxiliante in ipſa ſynodo a nobis de conſilio & aſſenſu reverendiſſimorum coepiſcoporum noſtrorum conſtituentur decernenturve.

ANNO CHRISTI 1579.

ANNO CHRISTI 1582.

CONCILIUM MEDIOLANENSE VI. PROVINCIALE.

Quod Carolus Borromæus ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis tituli ſanctæ Praxedis, archiepiſcopus, habuit anno a Chriſto nato MDLXXXII. Gregorio XIII. pontifice.

Carolus ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus ſanctæ eccleſiæ, Mediolanenſis univerſis provinciæ Mediolanenſis fidelibus ſalutem in domino.

HABUIMUS ſuperiore anno, ut ſcitis, quintam epiſcoporum provinciæ noſtræ ſynodum, in qua nihil prætermittendum curavimus, quod a nobis pro noſtro epiſcopali officio, quo veſtrum omnium ſaluti omni ratione ſeruire in domino debemus, eſſet expectandum. Inter alia autem quæ veſtræ ſpiritualis utilitatis cauſa acta ſunt, nonnulla quoque ex inſtituto ſunt decreta, quibus morum, Chriſtianæque diſciplinæ reſtitutionem, jam multis ante annis inchoatam, proſecuti ſumus. Pauca ſunt illa quidem. ſed veſtrum eſt eo diligentius, majorique ſanctæ obedientiæ ſtudio ea amplecti, tenere, uſuque obſervare. Videte clerici, videte fideles omnes, veſtrum in iis exequendis officium, quæ ſacerdotes paſtoreſque, vobis gregi ſuo, ut apoſtolus præcipit, attendentes, ad animarum veſtrarum ſalutem præbent. Caveat unuſquiſque diligenter, ne, quod ad ſe attinet, vigiliæ, curæ, & labores, quibus divina ope ſuſtentati, veſtra cauſa exercemur, fruſtra ſuſcepti videantur: quod quidem in die domini, & probro, & crimini graviſſimo illi daretur. Efficite potius prompto animo & voluntate, rei ipſius effectu præſtando, ut etiam hoc nomine in dies magis ac magis ſtudia, noſtra excitentur, quibus animarum veſtrarum ſalutem tota mente, omnique caritatis ardore in Chriſto curandam ſuſcepimus: quod ut conſequi poſſitis, uberrimas vobis divinæ gratiæ opes precamur. Data Mediolani VI. Kalendas Maii 1582.

Indicendi concilii provincialis ratio formulaque edicto concepta, in provincia Mediolanenſi uſque ad id temporis ſervata eſt, quo primum in ſynodo provinciali quarta, ad uſum decreto revocatus eſt vetus ille canone Toletano olim introductus indictionis ſynodalis mos, ut quæ ſcilicet ſynodus deinceps futura eſſet, ejus conſtitutus dies denuntiaretur, indiceretuque in ſynodo, quæ illam ordine ſequentem proxime antecederet. Atque hæc quidem ratio Mediolani ad conſuetudinem revocata. ita ex decreto provinciali adhibita eſt, ut concilii provincialis futuri dies ita in ſeſſione precedentis concilii ultima indictus, & in Kalendarium ejus anni, in quem illius celebritas caderet, loco ſuo relatus, de more etiam in baſilica metropolitana die epiphaniorum denuntiaretur certis conceptis verbis. Quorum etiam formula grandiuſculis literis exarata, duobus menſibus ante conſtitutum concilii ſexti diem loco edicti eccleſiarum cathedralium valvis affixa eſt, ut infra.

Concilium provinciale Mediolanenſe ſextum, per illuſtriſſimum & reverendiſſimum dominum dominum archiepiſcopum decreto edito & promulgato indictum & convocatum, hoc anno MDLXXXII. die 10. menſis Maii, Deo auxiliante, in metropolitana eccleſia de more inchoabitur & celebrabitur. Ex cancellaria archiepiſcopali, die VI. Martii 1582.

ORATIO CAROLI CARDINALIS TITULI SANCTÆ PRAXEDIS, ARCHIEPISCOPI MEDIOLANENSIS.

Habita in provinciali concilio VI.

DIVINÆ ergo nos miſericordiæ munere ſingularique dono, jam concilium provinciale ſextum, patres ſanctiſſimi, concelebramus. Hæc ipſa concilii provincialis vox, nobis, qui ob eam cauſam duce Spiritu ſancto hic adſumus, rem magnam, gravem, in omnes partes maxime utilem, ſalutarem provinciæ rationibus, atque adeo omni eccleſiaſticæ diſciplinæ uſui inſtaurationibuſque neceſſariam ſignificat & plane oſtendit.

Hæc quidem actio provincialis, ab apoſtolicis uſque temporibus divinitus inſtituta, & diuturna eccleſiæ conſuetudine in omnes terrarum partes derivata, ſanctionibus pontificiis corroborata, œcumenicis conciliis communicata, olim florentiſſima fuit. Quo factum eſt, ut ea jampridem in omni provincia fructus tulerit & uberrimos & maximos. At vero ubi intermiſſa vel neglecta fuit, quanta & quam gravia damna inde importata ſint rei univerſe Chriſtianæ, non eſt cur pluribus explicemus, res ipſa loquitur. Iis autem detrimentis ſacra Tridentina ſynodus ut tandem occurreret, ſalutare concilium provincialium inſtitutum renovavit: quod nos ex illius præſcripto cum ſæpenumero operante domino adhibuerimus, aliquos illius fructus experiundo cognovimus. Et veroquorſum ſane re-

ANNO CHRISTI 1582.

fertur omnis provincialium episcoporum conventus? annon ad res quæ non modo sunt utiles, sed quæ longe omnium gravissimæ? Agitur in eo gloria Dei, agitur salus animarum, agitur institutio cleri, agitur disciplina populi, agitur denique spiritualium ægritudinum curatio, nobis qui in apostolorum locum successimus commissa, ut ex evangelio jam modo audivimus.

Est porro curatio hæc multiplex, & late præterea patet, magnum sane negotium ac grave, in unius tantum animæ (pro cujus salute Christus dominus sanguinem profudit) curam incumbere; multo gravius, plurimos varie languentes sanare; longe gravissimum provinciæ universæ amplissimæ & ægrotanti medicamenta opportuna apponere; sed infinitis partibus difficillimum est, morbis qui unius episcopi studio vix aut ne vix quidem aliquando curari possunt, (cum pene insanabiles sint) remedia adhibere: quæ cura maxime ad provincialium episcoporum conventum, tamquam ad aliquod sapientum medicorum collegium pertinet. At cum omnis pontifex ex hominibus assumptus, & ipse circumdatus sit infirmitate; ægritudinum quoque nostrarum episcopalium curatio, cujus magna ex parte in synodis provincialibus ratio habenda est, explicari non omnino potest quam gravis, quam salutaris item.

Sed est cur jam hoc initio orationis nostræ paucis rem complectamur. In conventu episcopali propositum est nobis studium curationis & nostræ & nostri gregis. Cum igitur concilii hujus provincialis sexti causa hoc sacro loco simus, vocem illam apostolicam & divinam, non modo omnes muneris nostri partes significantem, sed nos magnopere moventem audiamus: *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos posuit Spiritus sanctus regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.* Quare & unam & alteram item curationem pro officii nostri munere præstemus. Res duæ sunt, quæ nobis in solemni hac actione proponuntur; una provinciæ ægrotantis status, altera diligentissima disquisitio salutarium medicamentorum. Atque de his quidem rebus duabus in præsenti aliquid & brevi sane dicemus.

Primum igitur, patres reverendissimi, spectate quæso una mecum provinciam universam, quasi publicam hospitalem quamdam domum amplam, in qua multitudo ingens sit hominum graviter periculoseque ægrotantium. Proponamus hic nobis ob oculos tam infinitos homines ægre affectos, quos Christus dominus ab apostolis sanari jussit: At eos in provincia frequentissimos conspiciemus; cum præsertim his temporibus tanta malorum lues in mortalium viscera sese infuderit. En hydropi laborantes; en febri & phrenesi æstuantes; en dæmonum impetu agitati; en lepra fœda affecti; en paralytici, & permulti claudi; en alii aridi debilesque; en gibbosi plurimi; en muti complures; en lippientium genus; en & cæcorum & surdorum quam infinitus numerus; quam multos alios lethargiæ morbus occupavit? O commiserantium & languentium spectaculum! An hic, patres, dolor noster supra dolorem? an in nobis cor nostrum mœrens? Quæ (malum) ista hydropisis quasi intus in omnium provinciæ partium cute inhæresces? superbiæ vitio quam multi turgescunt? quanta inde morborum pestis? quam profusus vestium luxus? quam novus & inauditus pomparum apparatus? quam varius barbarico opere ornatus? quam innumerabilis servorum grex? quam effusa denique omnium rerum profluvies: quæ tamquam morbus intercus in omnem provinciæ partem sese longe lateque diffudit? At vero quam late patet alia hydropisis, inexhausta illa pecuniæ sitis, & idolorum servitus avaritia, & illa malorum omnium radix cupiditas? Ex hoc morbo nefaria quæque existunt. Hinc feneratitii contractus; hinc mendacia perjuriaque commerciis contrahendis; hinc falsa quæque, hinc adulterinæ & corruptæ merces; hinc doli, fallaciæ, fraudes, & subdola quæque artificia; hinc alienorum bonorum quasi aucupia; hinc judiciorum iniquitas judicum corruptelæ, pupillorum oppressiones, viduarum desolatio, & injuria denique omnis. Quam pernicioſa sitis, quam effrenata istorum cupiditas: qui nullos sibi fines concupiscendi præscribunt; usque adeo ut alios possessionibus suis, etiam sæpe per injuriam pellere manibus pedibusque enixe operam dent. Horreant isti judicia Dei omnipotentis, voce Isaiæ conquerentis & comminantis: *Væ vobis*, inquit, *qui conjungitis domum domui, & agrum agro copulatis usque ad terminum loci. Numquid habitabitis vos soli in medio terræ? in auribus meis sunt hæc, dicit dominus exercituum, nisi domus multæ desertæ fuerint grandes & pulcræ, absque habitatore.* Horribilis certe est hæc Dei comminatio: at istorum quam ardens, patres, quam effusa cupiditas? En rursus circumfusa undique alia hominum multitudo febris multiplici & gravi ardore æstuantium. Juvenes, quibus cupiditatum flammis quasi summis febrium caloribus, & concupiscentiæ igni non exardescunt? deliciis affluunt, oculos habent plenos adulterii; & flagranti isto ardore concitati, bibunt quasi aquam iniquitatem omnem; nihilque non agunt, nihilque non attingunt; nihilque non elaborant, ut male agant: imo male agendo gloriantur; & quæmale facta non patrarint, illa ipsa quasi a se commissa insolenter ubique jactitant: usque adeo turpiter agere, sibi gloriosum opinantur. Atque præ isto ardore, furore eo etiam præcipites feruntur, ut cum ne sacrorum quidem locorum rationem aliquando habeant; tum vero sanctum matrimonium, sicut gentes quæ ignorant Deum, ineant atque suscipiant, suæque libidini ita vacent, sicut equus & mulus, in quibus non est intellectus. O rem commiseratione dignam! Febrilis hic furor non modo juvenes, & adolescentes, sed pueros, & pene infantes his temporibus aliquo modo invasit. Quam isti petulantes? quam contumaces? quam effrenati? quam projecta audacia præcipites? quam turbulenti, & domi, & foris? quam impudenti licentia ad nefaria quæque concitati? nolumus plura præ dolore. Sunt plerique alii qui tamquam fanatici homines, Ethnico more, & joculari quadam licentia satanæ astu introducta, larvis induti furiantur & bacchantur, choreas ducunt, tripudia agunt, spectacula profana edunt; atque in aliis istiusmodi actionibus usque adeo insaniunt, ut in tanta peccatorum, quæ inde existunt, colluvione, ne culpam quidem agnoscant. Alii porro non tam phrenesis furore, quam dæmonis æstu agitati, eo præcipites ruunt, ut non modo medicamenta aspernentur, sed medicos & curatores salutis suæ insanabili quodam odio insectentur: & vero (quod detestabile nefandumque facinus est) violentas manus eorum parentibus sacerdotibus,

Ephes. 5.

Isaiæ 5.

Psal. 31.

quos

ANNO CHRISTI 1582.

quos venerari & colere totis in Chriſto viſceribus debent, afferant & iniiciant, eoſque aliquando truculenter, impie; ſceleratequeconrucident. At lepra quamplurimi laborant? iſti, & malefactis, & flagitiorum impuritate, & vitiorum exemplis, provinciam fœdiſſime inficiunt. At vos, patres, quos huic provinciæ ſpeculatores dominus dedit, recte cernitis quam exitioſa ſit iſtorum perditiſſimorum hominum contagio, & quam in omnes partes diffuſa. Paralyticorum præterea numerus magnus eſt: qui præ quadam virtutum torpedine, tamquam in mollitie carnis jacentes, ne deſideria quidem recte agendi concipiunt, nedum ſanctarum actionum officia exequantur: Sed en claudi alii: iſti optime vident, quam valde in Chriſtianarum virtutum diſciplina progrediendum ſit, non longe tamen uti oportet progrediuntur; imo a recta via, quam ſemel ingreſſi ſunt, ad vitiorum diverticula profluunt. Alii aridi ſunt, qui manu cum debiles ſint, in operibus caritatis deſunt, nominequę tantum Chriſtiano gaudent. At gibboſi quamplurimi: qui ad terram proni, humi repentes, non cæleſtia, ſed terrena tantum ſpectant; & tamquam filii terræ, animo demiſſo, ut pecudes ad paſtum, ad crapulas & comeſſationes abjecti, gulæ, ventri, & ganeis dediti, plane ſtatuerunt oculos declinare in terram; horum Deus venter eſt, & gloria in confuſione ipſorum qui terrena ſapiunt, uſquequo gravi corde? Iſta hominum lues provinciam noſtram late inquinat. Eſt etiam infinitus numerus mutorum: ſunt, qui in divinis laudibus muti, at in maledictis, blaſphemiis, diris, imprecationibus, convitiis, detractionibus, contumeliis, lingua celeri & exercitata ſunt. O deteſtabilem hominum peſtem! Copulandis diſſidentium voluntatibus ſilentio utuntur: ſed lingua tamquam ſeditionum flabello abutuntur ad diſcordias diſſeminandas. Certe lingua eorum ignis, univerſitas iniquitatis, & ſepulcrum patens eſt guttur eorum: quorum os maledictione & amaritudine plenum eſt. Sed quouſque iſta hominum lues proceſſit? *Attendi*, inquit dominus, *auſcultavi, nemo eſt qui loquatur bonum*. Lippos alios ſcitis, imo & cæcos quamplurimos. En ſpectaculum tenebricoſum & horribile. Eſt quædam hujus ſæculi cæcitas, qua ut terra nocte circumfuſi homines oculis fidei, cum & ſempiternam illam cæleſtem gloriam, & perpetuos inferni cruciatus, & mortem, & horribilia Dei judicia propoſita habeant, nolunt tamen videre ut bene agant. Permulti item rerum divinarum atque adeo rudimentorum fidei ignari, veri cæci ſunt; qui plane abjecta ſuæ ſalutis cura, viam cum ignorent quæ ducit ad vitam, illa imperita cæcitate prolabuntur ad ſempiternum interitum. Verum plerique alii cęci ſunt: qui rerum futurarum, quæ ſempiternæ ſunt, nihil proſpiciunt; res autem præſentes, quæ caducæ, quæ fluxæ, quæ vix ad punctum temporis permanent, cæca quadam aviditate rapiunt. Ecquæ tandem eſt iſta hominum cæcitas, qui res procreatas creatori, res viles & abjectas ſummo Deo præferunt? At ſurdi quam infiniti? quam miſeranda eorum conditio? Iſti in male agendo ſunt pertinaci animo, voluntateque obſirmata, Dei vocibus obſurdeſcunt, pietate non molliuntur, minis non cedunt, precibus non commoventur; mentis ſenſu hebeſcentes, pericula ſalutis non timent; homines non metuunt, & quod graviſſimum eſt, Deum non verentur. Jam cernitis, patres reverendiſſimi, aliquam provinciæ partem ægrotam: aliam vero quæ ad clericales ægritudines pertinet, vos etiam optime perſpicere poteſtis. Jampridem clericali ordini remedia appoſuimus, quæ pro temporum ratione opportuna judicavimus: ſed alii morbi ſunt, quibus jam clericalis diſciplina langueſcit. Vitæ honeſtati & morum caſtitati conſulimus, ejuſque generis vitioſas aliquas partes ſanavimus: ecce alia labes, quæ valde illius ordinis dignitatem infecit: in eo inhæreſcit avaritia: quam ob cauſam, ut alia ſilentio præteream, quæ paſtoralis animi noſtri ſenſum excruciant, deſerta ſępe ſtatione, in fori ſolicitudinibus illius ordinis homines excubias agunt, lites appetunt, lites intendunt, & frequentes plerique in judiciis ſunt. Clericis ſtudia pręſcripſimus: alii negligunt, alii clericalium ſtudiorum fines tranſiliunt: alii ſtudiorum prætextu ab eccleſia abſunt, a functionibus eccleſiaſticis ſeſe abducunt, & a clericali diſciplina refugiunt; alii ſcientia inflati, præ ſe alios etiam ſeniores, quos vereri debent, ſuperbe contemnunt; beneficia eccleſiaſtica tenuia contumaciter reſpuunt, ampla prępoſtere ambiunt. Quam alii clericales morbi, patres, quam alia vulnera recruduerunt? quibus potius medeamur oportet, quam enumerando refricemus.

Nihil vero attinet, cur hoc ipſo loco ægritudines noſtras enarremus, non enim dubitamus, quin vos, quos dominus conſtituit ſanare infirmos, pro conſcientiæ veſtræ religione non modo diligenter etiam atque etiam ipſi ſpirituales noſtros omnium morbos videritis; ſed medicamenta exquiſieritis, quibus appoſite curentur. Verum etiam quo rectius omnia nobiſcum iterum atque iterum reputemus; illud unum nobis omnibus perſuaſum eſſe volumus, ad ordinis noſtri dignitatem auctoritatemq; muneris non ſatis eſſe, ſi certis quibuſdam virtutibus, quibus ceteri homines prædíti eſſe ſolent, nos exculti ſumus; ſed harum ipſarum virtutum ornamentis nos longe excellere oportet. In gradu enim epiſcopali collocati ſumus: qui ut aurum ceteris metallis præſtat, ſic aliis vel ampliſſimis dignitatibus cum præcellentior ſit, tanto perfectioribus virtutibus uſque adeo prælucere debet, ut inde ad alios ſplendor ſingularis dimanet. Vitæ innocentia, morum integritas, religionis pietas, juſtitiæ cultus, & aliæ ejus generis virtutes, ſunt quidem nobis communes cum reliquis: ſed cum multo præſtantiores eæ ipſæ in nobis ſingularis vitæ officiis ſplendeſcere debent; tum vero aliæ ſunt, quæ propriæ præcipuæque epiſcoporum ſunt, & cum præſtantiſſima Dei caritate, & ardenti ejus zelo in primis conjunctæ: quibus virtutibus exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros: iiſdemque exiſtimet homo ut miniſtros Chriſti & diſpenſatores myſteriorum Dei. Si igitur epiſcopali perfectione noſtras actiones & officia metimur, certe diligentius aliquas etiam ægritudines noſtras ſpeculabimur.

Quamobrem cum omnes provinciæ partes, ſive populum, ſive clerum, ſive nos etiam ſpectemus, ſi diligentiori ſpeculatione, quam nos dicendo commonſtravimus, intuebimur, qualem eam aſpiciemus: ægrotantem, ſcilicet, & multis adhuc morbi offenſionibus perculſam; & ita perculſam, ut reliqua cura opus ſit, non mediocri, ſed magna. *Proh dolor, quid hoccine eſt? Numquid reſina non eſt in Galaad?* Numquid nulla medicinæ ratio in provincia & in provincia ampliſſima? *Numquid medicus non ibi?* Numquid tot & tam ſapientes epiſcopi, optimi animarum curatores, & præcellentes animarum

me-

Pſalm. 13.

Jerem. 8.

Jerem. 8.

ANNO CHRISTI 1582.

medici? *Quare igitur non eſt obtuſta cicatrix filiæ populi mei?* Quam ob cauſam provincia ſanata non eſt? *Tranſit meſſis, finitas eſt æſtas, & nos ſalvati non ſumus*, inquit mœrens & deplorans Jeremias. Jam diu abiit tempus, quo ſacra Tridentina ſynodus ſalutares ſanandis morbis leges tulit; jam pridem etiam tam ſæpenumeros nos, tamquam medici qui coliegiatim de curandis corporibus conſultationem ineunt, huc ad concilium convenimus, ac provincia nobis in curam tradita nondum ſalutariter curata eſt: imo adhuc pene attrita, pene perculſa jacet? *Super contritione filiæ populi mei contritus ſum & contriſtatus, ſtupor obtinuit me.* Exagitate una mecum quæſo patres, dolorem veſtrum; intimeque accenſi, afferte remedia & opportuna & ſalutaria, quæ provinciæ ægrotæ adhibeamus, *Tempus eſt medelæ*, inquit propheta: vos ſtatum provinciæ ægrotantis videtis: tempus medendi eſt, tempus concilii. Non eſt igitur cur a propoſito illis quæ vulgo diſſeminari ſolent vocibus dimoveamur: Quorſum tot ſynodalia remedia? quouſque tandem tam multæ medicamentorum ſynodalium leges? næ iſtæ plane quibus nos epiſcopi conſtantiſſimo mentis epiſcopalis ſtudio obſurdeſcamus. Aliud enim nos Spiritus ſancti doctrina docet, aliud apoſtolorum inſtituta monent, aliud patrum exempla declarant, aliud canonum leges jubent, aliud vetus eccleſiæ uſus in omnes partes utilis poſtulat, aliud Tridentinæ ſanctiones nuper inſtituunt, aliud nos in hac provincia jam diu ad conſuetudinem revocavimus. Quid? aliter muneris noſtri epiſcopalis religio depoſcit. Quam inanes & pene nefariæ? eamque ob cauſam ſumma animi noſtri epiſcopali confeſſione, una conſpiratione, uno ſpiritu explodantur illæ voces hominum; qui populum noſtrum decipiunt; *Ditentes, Pax, & non eſt pax*: quam imperite hoc jactitant? quam iniquo etiam animo ſunt, qui curant contritionem filiæ populi mei cum ignominia dicentes: *Pax, pax, & non eſt pax*? An ubi malorum lues; pacis, concordiæ, & bonorum ſtatus? an ubi varia morborum ſpecies, recta valetudo? an ubi adhuc morum corruptelæ, diſciplinæ Chriſtianæ perfectio? Attendite, quæſo, qui iſti homines ſunt, cum talia dictitent: *Liniunt parietem luto abſque paleis, abſque temperatura: & vident viſionem pacis, & non eſt pax*. Cernunt iſti in ſuperioribus noſtris conciliis umbram quamdam diſciplinæ, qua populum informare ſtuduimus; at ejus imago nondum omnibus partibus abſoluta; imo cum imperfecta eſt, tum neque undique etiam communita, eamque ob cauſam verendum nobis eſt, ne illo tamquam pariete male materiatus, luto tantum abſque paleis illitus corruat. Longe abſint a nobis voces iſtorum, *qui conſuunt pulvillos ſub omni cubito manus, & faciunt cervicalia ſub capite univerſæ ætatis ad capiendas animas*. Næ iſti his adulationum vocibus vocumque blanditiis cum nos fallere ſtudent, tum iſtis etiam illecebris populos noſtros decipiunt: *dicunt enim bonum malum, & malum bonum*, O populi mei, quis poterit omnia mala, quæ te undique premunt, enumerando percenſere? audent tamen iſti a ſalutis via te adulationibus longius abducere. *Populi mei, qui te* in tanta malorum colluvione *beatum dicunt, ipſi te decipiunt, & viam greſſuum tuorum diſſipant.*

Ibidem. Jerem. 6. Ibidem. Ezech. Ezech. 13. Iſa. 5.

Propoſuimus jam vobis ante oculos, patres, quamdam pene neceſſitatem ſanandæ provinciæ. Diſquiramus igitur oportet in hoc ipſo concilio ſexto ſalutares curationes, ſalutaria medicamenta, & præſentia remedia. Quo in officio diſquiſitionis, evangelium, quod nuper audivimus, nos valde inſtituit, cum curationis munus apoſtolis Chriſtus dominus commiſit his verbis: *Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque peram, neque panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habeatis*. Quorſum hæ leges? quid oſtendunt? quid loquuntur? quid præſcribunt? rerum certe humanarum deſpicientiam, terrenarum curarum abjectionem, vitæ hujus contemptum, animi abalienationem ab iis quæ noſtra ſunt, & illam a noſtris, quos cognationis vinculo natura conjunxit, quamdam quaſi ſejunctionem, atque illas iſtiuſmodi virtutes, quæ in apoſtolis eluxerunt; Atque iis quidem hoc etiam unum adjungendum eſt, quod in curatione ſpirituali plurimum valet, ut ne mundi prudentiæ neque noſtræ innitamur. Prudentia carnis mors eſt, prudentia mundi cæca & fallax: ut prudentia ſpiritus, vita & pax. Quæ Chriſti ſunt, Chriſti ſpiritu agamus: ab illo pendeamus, non vulgi judicio, non populari plauſu, non privatis rationibus curæ noſtræ partes commetiamur. Hoc ſane eſt apoſtolos, quos miſit Deus infirmos ſanare, ſalutariter imitari; hoc plane evangelii leges ſervare, hoc ipſum gerere, eſt ſalutares curationes adhibere. Illis virtutibus communiti, voluntatem etiam inſtaurandæ provinciæ ardore quodam inflammatam & paratam adhibeamus. *Paravit cor ſuum ut inveſtigaret legem*, ſacris literis proditum eſt: alio loco; *Elegit ſacerdotes habentes voluntatem in lege*: eo animo cordiſque deſiderio ad provinciæ curationem accenſi, imitemur duos graviſſimos viros Joſuam & Eſdram. Hic inſtaurandæ diſciplinæ ſtudio exardeſcens, librum legis, quem manu ſumpſit, aliquot diebus diſtincte legit, quater diu & totidem noctu, populumque ad illius executionem mirabiliter excitavit. Joſuas itidem quo poſſet accuratius omnia legis inſtituta vitæ ſuæ moribus exprimere, librum legis perpetuo in manu habere, & ſingula expendere jubetur: *Non recedat*, inquit Deus, *volumen legis hujus*; & quoniam lectionis ſtudium parum utile eſt, niſi animi commendatio accedat, ea verba adjunguntur: *& meditaberis in eo diebus & noctibus*; nempe tanta aſſiduitate, quæ omnem prorſus negligentiam excludat. Cum autem hæc ipſa animi voluntas & meditationis ſtudium parum quoque proſit, niſi quæ legibus inſtituta ſunt, ad executionis uſum inducantur; ſequuntur illa verba: *Ut cuſtodias & facias omnia*. Hoc præclaro exemplo nos optimo jure eam rationem nobis incundam cenſemus, ut decretorum quæ ſuperioribus primis conciliis confecimus libros, in hac ſexti provincialis concilii actione numquam de manibus deponamus: ad quorum præſcriptum ordinem (id quod in omni ſynodo meris olim fuit) officii noſtri partes diligentiſſime perſcrutemur; quas executi ſumus; quæcumque illæ ſint, vel de nobis ipſis, vel de clero, vel de populo, vel de eccleſiis, vel alia quavis de re conſtitutæ. Hic recrudeſcit vulnus doloris noſtri hic morbus gravis lethargia laborantium: hic deſidia pene omnium: hic dormitatione quadam hebeſcimus & tabeſcimus; hic nos etiam paſtores & medici congelaſcimus: hic nos, qui alios e ſomno excitare debemus, ſopore quodam torpeſcimus. Ubinam decretorum quæ confecimus cumulata executio? ubi morum corruptelæ ereptæ? ubi peccatorum publicorum ſemina convulſa; ubi vitiorum publica exempla ſubla-

Luc. 9. Joſue 1.

ANNO CHRISTI 1582.

ANNO CHRISTI 1582.

blata ? ubi diſciplina publica introducta ? ubi juvenum petulantia emendata ? ubi tabernis meritoriis , & malorum quaſi officinis finis præſcriptus ? ubi ludis publicis , ac lenociniis remedia adhibita ? ubi proſtibula amota ? ubi popularis concurſus ad ſpectacula publice abrogatus ? ubi antiquata ſpectacula ? ubi bacchantium Chriſtianorum hominum fœda illa licentia repreſſa ? ubi peccatorum colluvioni modus præfinitus ? Quid multis ? lethargiæ morbus ubique in provincia eſt : lethargia omnes langueſcimus , rebuſque exequendis omnes dormitamus : At dicet quis : Hujuſce executionis atque adeo curationis opus multis partibus difficile eſſe fatemur omnes , & agnoſcimus : Nec vero eſt , cur hoc loco difficultates , multas illas quidem ac ſummas , ſummiſque anguſtiis implicitas proponamus , in quas curæ noſtræ munus incurrit . At nos contra quærimus ; num viribus noſtris , an ope Dei tam grave onus ſuſtineamus : ſi viribus noſtris ; profitemur plane impar omnino eſſe humeris noſtris : ſi Dei ope nitimur , non eſt cur illius magnitudine frangamur ac debilitemur . *Qui ſperant in domino*, inquit Iſaias, *mutabunt fortitudinem : aſſument pennas ſicut aquilæ : current , & non laborabunt , ambulabunt & non deficient*. Atqui ad omnem in curanda provincia dimicationem vocamur , fortitudinem epiſcopalem induamur , & confortati manu Dei excelſi , miniſterium noſtrum impleamus . Quam præclare Timotheum diſcipulum & epiſcopum Paulus apoſtolus ad omnem epiſcopalem conſtantiam inſtituit his verbis ? *Erit tempus , cum ſanam doctrinam non ſuſtinebunt , ſed ad ſua deſideria coacervabunt ſibi magiſtros prurientes auribus : & a veritate quidem auditum avertent , ad fabulas autem convertentur*. Quid hic apoſtolus epiſcopo jubet ? an ut taceat ? an ut diſſimulet ? an ut ne reſiſtat ? an ut ab epiſcopali contentione deſiſtat ? an ut ab opere ſuſcepto ceſſet ? an ut dormitet ? imo in omnes partes eum etiam atque etiam excitat . *Tu vero*, inquit, *vigila , in omnibus labora , opus fac evangeliſtæ , miniſterium tuum imple* . An vero fortaſſe accuratione noſtra deterremur , quia hoc noſtro frequenti provinciæ ſanandæ ſtudio exulcerantur animi quorumdam paſſim dictitantium : Non ferunt hæc tempora veterum canonum & antiquæ diſciplinæ medicamenta . Imo ardentius progrediamur : quoniam hæc una medicina præſtantiſſima eſt , maximeque opportunum id remedium , ut quibus olim rationibus diſciplina Chriſtiana ſata & propagata fuit , iiſdem ipſis & inſtauretur & conſervetur . Jam vero demum , patres ſanctiſſimi , vos optime noſtis , quam præſtanti erga Deum caritate nos accenſi , quam cæleſtibus pene virtutibus nos inſtructi , quam inflammato voluntatis deſiderio nos flagrantes , quam conſtanti epiſcopali fortitudine nos muniti ad provinciam varie langueſcentem non modo accedamus , ſed ita progrediamur oportet , ut aditum omnem nobis aperiamus , cum ad ea quæ decreta ſunt accurate præſtanda , tum ad illa , ſi quæ deſunt , quamrectiſſime ſupplenda . Sed inſtat , urget , & magnopere nos etiam impellit grave periculum animarum noſtrarum . Hujus provinciæ ſalus nobis commiſſa eſt : ſi culpa noſtra aliquis morbo langueſcens perit , væ nobis . Vos eſtis presbyteri in populo Dei , *& ex vobis anima illorum requiretur*, inquit Spiritus ſanctus. Quæ nos ſpoponderimus , & quam ſancte & quam religioſe ſpoponderimus , pro grege nobis commiſſo , pro ejus curatione , pro ejus ſalute , vos recte noſtis : religioſe adſtricti ſumus , conceptis verbis multas curæ paſtoralis partes earumque executionem promiſimus : ſpopondimus pro grege , devincti ſumus verbis oris noſtri , capti propriis ſermonibus curationis promiſſæ & ſuſceptæ , fidem præſtemus . *Fili ſpopondiſti* , ut digito Dei ſcriptum eſt , *illaqueatus es verbis oris tui . Diſcurre , feſtina , ſuſcita amicum tuum : ne dederis ſomnum oculis tuis : ne dormitent palpebræ tuæ* . Sed vos ipſi videtis ſummam vigilantiam , quam ſanctis ſponſionibus debemus . Ad accenſæ autem voluntatis noſtræ ſtudium atque officium , nos etiam inflammet deſiderium gregis . Proponamus nobis hic ob oculos probaticam illam piſcinam , amplam , porticus quinque habentem ; & in iis iterum ex hac provinciali ſpecula proſpiciamus multitudinem magnam languentium , cæcorum , claudorum , expectantium aquæ motum . Hi omnes (intuemini quæſo provinciam omnem ægrotam) expectant motum aquæ , agitationem conſultationum noſtrarum , actionemque ſalutarem noſtrarum deliberationum : ac jam denique exardeſcentem paſtorali ſtudio animum noſtrum etiam atque etiam excitet filiorum noſtrorum clamor , quem audire videor in ea verba prorumpentem , quibus olim populus Hebræus Eſdræ opem implorans : *Confortare & fac , tuum eſt diſcernere*. Nos, inquit , ſalutaribus curationibus opus habemus : veſtrum eſt ægritudines noſtras diſquirere , appoſiteque curare : curate quæſumus , animoque magno ſanare pergite . Vos , o filii cariſſimi , conſolamini , conſolamini ; erige ſpem tuam provincia Mediolanenſis . Patres iſti venerunt tibi , ut morbos & vulnera tua ſanent . *Leva pupule meus in circuitu oculos tuos & vide : iſti congregati venerunt tibi*. Quorſum enim tot tantique labores , quos & ſæpenumero antea & hoc tempore cauſa tua ſuſceperunt , ſpectant , niſi ut ſalutis fructum ipſe reportes uberrimum . Tu exurge igitur , exurge , excita te ad orationis ſtudium , ad pietatis opera ; quibus implorata divina ope , parentum tuorum perennis hæc ſolicitudo adjuvetur in perpetuum . Amen .

ANNO CHRISTI 1582.

Iſa. 40.

1. Tim. 4.

idem.

Eccl. 33.

Prov. 6.

1. Eſdr. 10.

Iſa. 60.

CONSTITUTIONES
ET DECRETA PROVINC.
SYNODI MEDIOLAN. VI.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus ſancti. Amen.

Nos Carolus ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis , Dei & ſedis apoſtolicæ gratia archiepiſcopus Mediolani , ad Dei omnipotentis , beataque Mariæ ſemper virginis , ac ſancti Ambroſii confeſſoris , & beatorum martyrum Protaſii & Gervaſii , patronorum noſtrorum laudem , hac pro Chriſtianæ morum diſciplinæ conformatione , qua clerum populumque fidei noſtræ concreditum prælucere totis in Chriſto viſceribus expetimus , de conſilio & aſſenſu reverendiſſimorum dominorum coepiſcoporum noſtrorum in concilio provinciali Mediolanenſi ſexto decennimus , ſtatuimus , ac ſancimus .

I.

ANNO CHRISTI 1582.

I.

Quæ ad fidem tuendam pertinent.

DE commercio hæreticorum quam diligentissime cavendo, nos pro nostri officii munere superioribus conciliis decreta aliqua confecimus, atque edidimus: quibus etiam ex sanctissimi domini nostri Gregorii papæ XIII. jussione & præscripto, hæc, quo diligentior porro cautio in genere adhibeatur, adjungenda censuimus.

Optandum est, omnique pastorali studio atque officio id valde curandum, ut quem hæresis labe infectum esse constet, nemini unquam, quicumque sit, impune permittatur ex hæreticorum, eove nomine suspectorum finibus ac regionibus finitimis ad provinciæ hujus loca venire: verum si quandoque aliter acciderit, ubi ei rei alia ratione occurri non possit, hæc saltem caveantur atque plane serventur:

Ne cuiquam, quem ex iis locis proficiscentem hæreticum esse certum sit, hospitium diversoriumve præberi liceat, præterquam in cauponа publica, vel in domicilio sui procuratoris, si quem fortasse ipse habet.

Is vero qui præbuerit, illius adventum habitationemque episcopo, inquisitorive, aut parocho, si in diœcesin venerit, confestim denuntiet. At ecclesiasticus homo, quicumque sit, ne eum ullo modo excipiat.

Neque rursus illum in ecclesia ingredi permissum sit, nisi sacræ concionis tempore.

Nemini ad hæreticorum fines, locave, ne discendæ etiam mercaturæ causa, mittere filios liceat, qui annum saltem vigesimumquintum non agant.

Ne cuiquam item, ut alio concilio cautum est, ad hæreticorum loca proficisci liceat, nisi primum ab episcopo, aut inquisitore ejus rei facultatem impetrarit.

Atque hæc quidem facultas ne cuiquam permittatur deturve, nisi a parocho testimonium scriptum attulerit, se more catholico vixisse, sanctaque sacramenta frequentasse, hac præterea adjecta conditione, ut si cui facultas permittatur diutius illic commorandi, is quotannis semel saltem inde redeat, ut & confiteatur, & sanctissimam eucharistiam sumat; aut testimonii literas mittat, quibus legitime testatum fiat, se confessum constituto tempore sacram eucharistiam sumpsisse, catholicæque fidei congruenter vixisse.

Qui vero prope hæreticorum loca habitant, iis a parocho eam facultatem dari licebit ad breve sane tempus: ita tamen, ut cum iis exiguum illud brevis moræ spatium certum proficiscenti præscribat; tum illam præterea conditionem, ne die festo illic opus faciat, nec vero mercaturam ullo modo exerceat, aliave agat quæ sacro festo die agi, fieri, exercerive prohibitum est. Imo festo eo saltem die domum omnino redeat, & missæ, vesperis, doctrinæque Christianæ scholis intersit.

Nec vero cuiquam fas sit, patrimonium, bonaque sua vendere, alienareve, ut in hæreticorum loca migret, ibique domicilium constituat.

Si quis in hujus rei suspicionem venerit, contra eum agatur ad canonum pontificiarumque sanctionum præscriptum.

Bibliopolæ, quique impressoriam faciunt, ne quam aggredi volunt artem prius exerceant, quam jurati, fidei professionem episcopo conceptis formulæ statutæ pontificiæ verbis præstiterint.

Ne liber vel exiguus, quamvis superiorum concessu alias sæpe editus, sine facultate iterum impetrata typis in vulgus emittatur, imprimaturve.

Moris olim fuit, vitandæ gloriæ ostentationisve causa, libros aliquando alterius nomine etiam assimulato evulgari; sed quoniam hæc tempora, quibus impressoria editione aditus esse potest ad nefaria quæque proseminanda, diligentiorem cautionem requirunt; interdictum esse volumus, mentito fictove alterius auctoris nomine, libros, volumina, literas, scriptave cujusvis generis argumentive, de quibus in indice seu concilio Tridentino cavetur, evulgari, edi, typisve imprimi, nisi consensu illius cujus nomine edentur, & episcopi permissu. Alioquin in delinquentem animadvertatur pro gravitate criminis arbitrio ejusdem episcopi.

Gravis illa sanctio, qua summus pontifex Gregorius XIII. Judæorum blasphemiis & flagitiis obviam ire voluit, in omni nostra provincia, præsertim ubi Judæos habitare permissum est, quotannis non semel atque iterum, sed etiam sæpenumero, prout episcopus opus esse censuerit, de more promulgetur. Atque ob eam causam concilio huic sexto in fine illam adjungi statuimus. Kal. Junii 1581.

II.

Quæ ad concionatorem pertinent.

Concionator in urbe ne sine scripta episcopali facultate pecuniæ collectam inter concionandum proponat, faciatve; neque itidem in diœcesi, sine vicarii foranei licentia. Liceat tamen concionatoribus regularibus in eorum ecclesiis, absque facultate illis tradita ab episcopo sive ejus vicario, sua monasteria populo commendare.

Nec vero eleemosynæ causa concionatori seipsum commendare liceat: ab aliis tamen piis honestisque hominibus ejus causa de episcopi licentia conquiri & colligi vetitum non sit.

Ne in monasteriis quidem, & locis ubi regulares spiritualem temporalemque jurisdictionem habent, quisquam ecclesiasticus homo etiam regularis exemptus prædicationis munus obeat, nisi primum ab episcopo probatus, intra cujus diœcesis fines ea monasteria locave sunt. Regulares vero a suis superioribus approbati, ac de eorum licentia in ecclesiis suorum ordinum prædicaturi, antequam prædicare incipiant, coram episcopo personaliter cum ipsa licentia se præsentent, ab eo benedictionem accepturi, sine qua benedictione, aut episcopo contradicente, prædicare non præsumant. Si quis contra fecerit, ei pœnæ & censuræ constitutæ sint contra alios sancitæ.

III.

De cultu sanctorum.

Æquissimum est, cum rationeque pietatis conjunctum, sanctorum patronorum uniuscujusque civitatis provinciæ hujus sacris imaginibus ecclesiam metropolitanam splendescere, cum co-

ANNO CHRISTI 1582.

eorum etiam interceſſionem patrociniumve ibi divinis officiis & litaniis implorari moris ſit. Quamobrem id cum in primis ad religionis cultum, tum ad ejuſdem eccleſiæ ornatum ſplendoremve præſtetur.

Ne ſine epiſcopi conceſſu facultateve literis conſignata, extra diœcelin ſacras reliquias aſportari, nec vero quæ etiam aliunde allatæ ſunt, intra diœceſis quoque fines ab una eccleſia ejuſve rectore, etiam de conſenſu capituli, alteri eccleſiæ donari, minus vero cuiquam eccleſiaſtico aut laico homini earum particulam aliquam privatim concedi, tradi, donarive liceat, propoſita excommunicationis pœna, quam ſubeat, tum is qui dederit conceſſeritve, tum ille, qui acceperit, vel aſportarit, etiam eccleſiæ ſuæ nomine. Idque omne quod de reliquiis, neque dandis neque transferendis hoc decreto aliis præceptum eſt, ut regulares etiam atque exempti ſervent, eos in domino monemus.

IV.

De diebus feſtis.

Dei munere beneficioque cum eccleſia Mediolanenſis prædicatione ſanctiſſimi apoſtoli Barnabæ primum fidei myſteriis imbuta, tum aliæ pleræque hujus provinciæ civitates evangelii lumine illuſtratæ, cauſam omnem feſti illius diei præcipue colendi habent. Quamobrem dies ejus natalis, qui eſt 3. Idus Junii, ut de more aliorum dierum feſtorum, qui a clero populoque ex præcepto coluntur, pie & religioſe ſanctificetur, epiſcopus curet, ubi in ſua diœceſi non colatur, ſanctificeturve.

Quo religioſius in unaquaque vicinia tam urbis quam diœceſis dies feſti colantur & ſanctificentur, epiſcopus certum librum conſtituat, in quem a cancellario, cum omnes ſingulique dies feſti parochiales, aliive qui ubique in vicinia aliqua vel urbis, vel diœceſis univerſe ſigillatimve aguntur, tum reliqui etiam dies recte atque ordine referantur, quibus indulgentiæ, jubilæi, aliuſve celebritatis cauſa ad eccleſias concurſus eſſet ſolet. Quo libro depravati præterea mores, abuſuſve notentur, ſi qui illis celebritatibus eſſe in iis ipſis viciniis ſolent. Atque iis quidem diebus exſcribendis, epiſcopus ad cognitionem certam parochos ſingulos adhibeat; quorum etiam officium ſit, ſi quæ nova in dies indulgentia eccleſiis ſuis acceſſerit, ſi quæve alia celebritas cauſave denuo inciderit, quamobrem populi concurſus in parochiali vicinia ad aliquam eccleſiam fiat, de ea epiſcopum certiorem facere, ut illa quæcumque ſit, in eumdem librum referatur.

Porro eum ipſum librum accurate exſcriptum, notatis menſibus & diebus, quibus præcipue illæ celebritates ſingulis in viciniis locisve aguntur, epiſcopus ad ſe in ſingulos menſes afferri jubeat, ut cum uniuſcujuſque regionis, atque adeo pagi locive celebritatem certo die agi perſpexerit, de illius ſanctificatione cultuque literas etiam paſtorales opportune ſcribat, tum aliam præterea omnem diligentiam eo nomine adhibeat. Et vero iis literis officii ſui populus cleruſque monitus, uſque adeo parochorum ſtudiis etiam adjuvetur, ut & vitæ ſancti, quem præcipua veneratione colit, exempla ad imitandum, & epiſcopi monita paterna, & decreta quoque provincialia diœceſanaque eo de genere ad exequendum ſibi plane proponat; ſicque a morum corruptelis, quas prava conſuetudo introduxit, in feſtorum dierum ſanctificatione abſtineat.

Si quando dies feſtus ſancti ſanctæve, cujus celebritas clero populoque colitur, in diem vigiliæ jejuniique incidit, quod ex præcepto eccleſiæ ſervatur; ne fideles ob feſti diei ſolennitatem quam agunt (id quod a pleriſque committi ad nos delatum eſt) jejunium ullo modo violent, ſed ut inſtituti ratio, eccleſiæque magis præceptio poſtulat, recte pieque colant.

Quare epiſcopus, ſi quid iſtiuſmodi in ſua diœceſi patrari committive animadverterit; huic gravi peccato & offenſioni, omni paſtoralis officii ſui ratione occurrere quamdiligentiſſime ſtudeat.

V.

De indulgentiis orationis cauſa conceſſis.

Quo uberiores ex orationis inſtituto fructus exiſtunt, eo ſæpius ad illius exercitationem fideles cohortandi ſunt. Officium igitur parochi ſit, quo magis illos propoſito ſpirituali dono alliciat, crebro, cum occaſio tulerit, indulgentiam evulgare eis conceſſam, qui orationi quadraginta horarum ordinariæ aut extraordinariæ epiſcopi juſſu expoſitæ vacaverint.

Hoc officium ut is præſtet, indulgentiæ literas una cum hoc concilio in fine edi volumus.

Idem præſtet de indulgentia iis data, qui in oratione, quæ dicitur ſine intermiſſione, verſabuntur.

Idque ex literis pontificiis, infra hujus concilii ultima parte eo nomine editis.

Idipſum præterea ſæpenumero agat de indulgentia fidelibus data, qui ubi ubi fuerint, in elevatione corporis domini oraverint.

Cujus etiam indulgentiæ literarum monimenta infra eo nomine impreſſa ſunt.

VI.

De parocho & parochiis.

De cura parocho ægrotanti præſtanda in iis quæ ad ſalutem animæ pertinent, jam pridem in altero concilio provinciali conſtitutum eſt.

Et quoniam caritatis officium eſt, rationem etiam habere curationis corporis; hoc decreto itidem ſtatuimus, ut cum parochiæ alicujus ſacerdos in febrim morbumve inciderit (ſi præſertim ſuorum neminem habet, cujus opera adjumentove ſublevetur) propinquior parochus nullum a ſe officium deſiderari patiatur, quod ad ejus valetudinem recte curandam neceſſarium fuerit.

Atque in primis vicarium foraneum, ſi parochus ægrotus in diœceſi eſt; ſi in urbe, epiſcopum de ejus ægrotatione certiorem faciat.

Quibus locis ex concilii Tridentini præſcripto parochias novas inſtitui erigive liceat; epiſcopus etiam in parochiis, quæ regularium quovis modo ſumi, illas conſtituat, certa fructuum portione attributa ad præſcriptum conſtitutione V. pontificis. Seſſ. 21. c. 4. de ref.

Et canonum ratio & diſciplina eccleſiaſtica id maxime poſtulat, ut ad eccleſiam parochialem fideles quam frequentiſſime conveniant: id quod ab epiſcopis accurate eos moneri Seſſ. 24. c. 4. de ref.

ANNO CHRISTI 1582.

œcumenica ſynodus Tridentina pie ſalutariterque decrevit.

Ejus decreti auctoritate, ut pro eo quod debemus, plane obtemperemus, in uſumque provinciæ noſtræ inducamus, quod bene agendi rationibus uſuique optime conſultum eſſe animadvertimus; literas monitionis eo de genere infra explicatas hoc provinciali concilio VI. edimus, quas in omni parochiali totius provinciæ noſtræ eccleſia certis feſtis diebus, quos pro ſuæ diœceſis ratione epiſcopus præſtituerit, de more promulgari decernimus: quo diligentius parochiales admoniti, cum officii religioſi partes facile intellexerint, quas ſuæ quique eccleſiæ parochiali debent, incitata quadam voluntatis propenſione exequantur, quod de ſacroſancti illius concilii ſententia eos ſalutariter & quamſæpiſſime monitos eſſe volumus.

Id vero non hac noſtra ſolum provinciali cohortatione monitioneque contenti, provinciæ noſtræ epiſcopi præſtandum curent; ſed omni alia præcipua paſtoralis curæ ratione, quam ejus rei uſui accommodatiorem potioremque eſſe cenſuerint.

Porro monitionis hujus noſtræ literas, quo facilius planiuſque populus intelligat, indeque partes officii ſui non ſolum cognoſcat, ſed recte exequatur; eas in vulgarem etiam ſermonem totas de verbo ad verbum converti, vel ſummatim vulgariter explicari, & ita fidelibus enuntiari iidem curent, prout diœceſis ſuæ rationibus magis expedire viderint.

Fuit olim tanti apud antiquos patres ille frequens ad eccleſiam propriam parochialem fidelium conventus; ut ad hanc diſciplinam populi Chriſtiani inſtitutioni valde accommodatam retinendam, certis decretis cautio aliqua adhibita ſit.

Primo enim hoc juſſum eſt, ut dominicis feſtiſque diebus parochi, antequam miſſam celebrent, plebem interrogent, an alterius parochiæ fidelis adſit, qui proprio contempto preſbytero ibi miſſam audire velit; quem ſi invenerint, ſtatim inde ejiciant, & in parochialem ſuam eccleſiam ad miſſam audiendam redire compellant.

Deinde illud plane vetitum fuit, alienæ parochiæ fidelem a parocho ad miſſam non recipi, niſi in itinere fuerit, & placitum ibi habuerit.

Cujus veteris diſciplinæ reſtituendæ, in uſumque revocandæ deſiderio flagrans olim ſummus pontifex Urbani VI. eo de genere apoſtolica ſanctione diligentiſſime cavit; & nuper ſacra Tridentina ſynodus œcumenica ab epiſcopis fideles non ſolum hoc moneri voluit, ut frequenter ad proprias parochiales eccleſias ſaltem dominicis diebus feſtiſque majoribus accedat; ſed illud etiam diligenter oſtendit, unumquemque teneri, ubi commode fieri poteſt, parochiæ ſuæ intereſſe ad audiendum verbum Dei; ac proinde id præterea ſtatuit, a parochis animarumve curatoribus inter miſſarum ſolemnia aliquid ex iis quæ in miſſa leguntur, exponi, & ſanctiſſimi illius ſacrificii myſterium aliquod explanari; plebes ſibi commiſſas ſalutaribus verbis paſci, eaſdemque doceri, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem; in lege domini erudiri, & ſacra eloquia illis explanari; tum in unaquaque eccleſia parochiali pueros fidei rudimentis inſtrui.

His igitur ejuſdem Tridentinæ ſynodi decretis, & veteri ſalutarique exemplo adducti, cum populum urbis, diœceſis, provinciæque Mediolanenſis noſtræ, rebus ad ſalutem neceſſariis inſtructum, per bona opera ad præmium ſempiternum perducere ſummopere in domino cupiamus, hac noſtra monitione eos univerſos & ſingulos cohortamur, ac per viſcera miſericordiæ Jeſu Chriſti obſecramur atque obteſtamur; ut quamvis in ſuis viciniis, opidis, & ſuburbiis, oratoria, capellas, aliaſve eccleſias habeant, ubi ſanctiſſimo miſſæ ſacrificio intereſſe poſſint, frequenter tamen dominicis ſaltem aliiſque ſolemnibus feſtis diebus ad ſuam quique parochialem eccleſiam conveniant: ubi a parocho, cui cura commiſſa eſt, verbo Dei paſcantur, fidei Chriſtianæ rudimentis, aliiſque animarum ſaluti neceſſariis præceptis erudiantur, ad ſanctiſſima ſacramenta religioſius percipienda inſtruantur, ad eorumdem frequentem uſum, ut illa ſacra ſynodus optat, paternis ejus cohortationibus in dies magis inflammentur: tum ab eodem item audiant qui dies feſti, ſi qui in hebdomadam inciderint, colendi, quæ vigiliæ jejuniave ſervanda ſint: diſcant ab ipſo item, quæ Chriſtianæ pietatis officia in illis religioſe colendis præſtari oporteat; ac quæ præterea ſupplicationes, proceſſioneſve, aut ſtationes, orationes, indulgentiæ, jubilæa indicantur; quæ matrimoniorum denuntiationes fiant; quæ item, pro ratione temporum, admonitu juſſuve epiſcopali ad diligentiorem eorum inſtitutionem promulgentur,

His atque adeo aliis fructibus, qui ex paternis parochi vel in cohortando vel in monendo officiis exiſtunt, eos carere continget, qui ad miſſam iis diebus in ſuam parochialem eccleſiam non conveniunt.

Imo vero quod hoc audiendæ illis diebus miſſæ parochialis munus a fidelibus minus diligenter præſtatur, & a quibuſdam plane negligitur, multa incommoda inde exiſtunt.

Hinc in pleriſque ſæpe fidei articulorum, & Dei, ſanctæque matris eccleſiæ præceptorum, quæ ad ſalutem conſequendam Chriſtianum hominem noſſe oportet, imperitia; feſtorum dierum cultus neglectus, debita Chriſtianæ pietatis opera non exculta, non cognita Chriſtiana familiarum inſtitutio, langueſcens ſacerdotum parochorum omne officium, eorum aliquis contemptus; ſanctiſſimorum inſtitutorum, & ſacrorum canonum violatus uſus; hinc denique eccleſiis parochialibus, quæ a majoribus tanto pietatis ſtudio exædificatæ ſunt, inſtaurandis, ornandis, ſartis tectiſque habendis cura multis ex partibus neglecta, in illiſque nulla aut pene exigua eccleſiaſtica ad divina officia obeunda neceſſaria ſupellex.

His tot tantiſque malis atque incommodis unuſquiſque occurrere ſtudeat, id diligenter exequendo, quod ſanctorum patrum ſuadet auctoritas quod Tridentina ſynodus moneri jubet, quod ex illius juſſu nos de uniuſcujuſque veſtrum ſalute ſoliciti, paternis vocibus cohortamur & monemus in domino.

Nec vero quemquam aliquod, quod vel ex parochialis eccleſiæ aliqua diſtantia, vel ex pluvia, frigore, æſtu, temporumve viciſſitudine exiſtit incommodum, ab hoc officio deterreat: imo vero ad illud diligentius exequendum, prout in domino confidimus, ſe quiſque eorum accendat neceſſe eſt; qui ſalutis ſuæ memores, hujus rei gravitatem eorum quæ commemorata ſunt ratione perpendent, quique aliquando ſecum animo reputabunt, non ſolum parochialem

ANNO CHRISTI 1582.

lem ecclesiam sibi datam esse, in qua primum baptismo susceptо Christo domino renati, aliis sacramentis aluntur ad perpetuam salutem; sed parochum etiam sacerdotem sibi loco parentis esse debere, quem diligant, colant, atque observent; hoc sibi proponentes, illum pro fidelibus sibi commissis apud Deum internuntium ac deprecatorem esse, divinæ legis interpretem, dispensatorem mysteriorum Dei, Christianæ vitæ & morum disciplinæ magistrum, a quo omne petant pie rectеque agendi consilium, ac denique ministrum omnium fere, quæ ad salutem eis necessaria sunt.

Huic autem nostræ monitioni, etsi omnes pro præcipua suæ salutis cura audientes esse debent; in primis tamen patresfamilias, tutores, curatores, ludimagistros, ceterosque aliorum moderationi curationive præfectos cohortamur, divinaque contestatione admonemus, ut de sua, & aliorum quorum curam gerent, salute solliciti, primum ipsi hæc paterna monita amplectantur, tum illos etiam crebris cohortationibus ad illa exequenda inflamment; idque curent, ut non solum missæ & divinorum officiorum tempore illi in parochialem ecclesiam conveniant; verum etiam ut institutas in ea doctrinæ Christianæ scholas illis diebus frequentent.

Cum ecclesiæ alicujus parochialis ejusque rectoris necessitati episcopus primitiarum decimarumque assignatione, aut parochialium symbolis collectivе providendum esse ex decreto Tridentino censuerit; ad id præstandum illos ex ejusdem Tridentini & provincialis decreti præscripto compellat, propositis arbitratu suo pœnis, & censuris, atque etiam interdicto generali, præsertim ubi ipsi parochiales id præstare promiserint spoponderintve.

Quo instructiores in suis officiis parochi sint ob eamque rem diligentiores, cura metropolitani sit; ut quemadmodum canone Toletano præscribitur, officiorum parochialium liber conficiatur atque emittatur ad communem parochorum provincialium usum.

VII.

De sacramentalibus.

Ne quis episcopo inferior, vestes, indumenta, vasave ad missæ sacrificium divinorumque officiorum cultum, aut ad altaris ornatum parata, sine sedis apostolicæ facultate benedicat; nisi si alicui de jure talia benedicendi facultas competeret.

Quæ autem ab episcopo, aliove auctoritatem habente benedicta non sunt, ut alio concilio cautum est, stata solemni prece benedicantur.

Sacra prece ex formula libri pontificalis tabernaculum, etiam ligneum, in quo sanctissima eucharistia recondatur, ante benedicatur, quam ad illius recondendæ usum adhibeatur.

Aquæ benedictæ, qua vel sabbato sancto, vel in vigilia sacra diei natalis domini, vel alio tempore pro locorum consuetudine, ædes parochialium hominum aspergi solent, aspersio cum plena mysteriorum est, tum propria parochorum.

Quamobrem stato tempore ne alius sacerdos quam proprius parochus illas aspergat, aliusve ab eo constitutus; neve item sabbato sancto ante ille aspergat, quam benedictio solemnis fontium celebrata sit.

Aspergendo autem precibus rite utatur parochus ad præscriptum libri ritualis.

Illud autem in hoc asperſionis munere caveat omnino, ut ne signo quidem aliquo, ac nutu, nedum verbis, eo sanctæ asperſionis nomine quidquam petat exigatve.

Monachi regularesve cujusvis ordinis, etiam exempti, non aliunde, sed ab ecclesia cathedrali, intra cujus diœcesis fines habitant, olea sacra sumant. Si secus fecerint, arbitrio episcopi, in cujus diœcesi manent, puniantur.

VIII.

De baptismo.

Eorum, qui domi, aut in ecclesia tamquam compatres ad baptismum adhibiti sunt, nomina in libro baptizatorum parochus notet: ne impedimentum matrimonii contrahendi ignoretur.

Religiosi instituti olim fuit, diem baptismi quotannis a fidelibus pie celebrari; id quod sanctus Gregorius Nazianzenus aliquando ostendit: quæ sane institutio cum ad pietatis Christianæ cultum piamque morum disciplinam non parum adjumenti, in primis adjutrice Dei gratia afferre possit: eam in usum revocari vehementer in domino cupimus.

Itaque parochus & confessarius, prout occasio tulerit, cohortationis officio in id incumbant, ut fidelium, quorum curam gerunt, unusquisque quo die baptizatus est, quotannis ardentiori prece, eleemosyna, si per facultates potest, omnique caritatis opere atque officio spiritualisque gaudii celebritate recolat, memor se chirographo damnationis deleto, hereditatis cælestis participem in Christo domino factum esse.

Qua in cogitatione, cum semper alias, ferеque in singulos dies, ut beatus Chrysostomus monet, tum eo potissimum die sancte sese excitet ad præclaram illam sponsionem & Christianam professionem, quam in sacro lavacro per sponsores solemniter edit. *Repete*, inquit sanctissimus pater noster Ambrosius, *quid interrogatus sis; recognosce, quid responderis. Renuntiasti diabolo & operibus ejus: Mundo & luxuriæ ejus ac voluptatibus: Memor esto sermonis tui, & nunquam tibi excidat tuæ seriei cautionis.*

Parentum cura sit, diem ob eam causam notare, quo eorum filius Christo renatus est: ideoque parochus cum baptizaverit, moneat etiam, ut id ab illis fiat, præter scriptionem quam ipse eo de genere in codicem statum parochialem referre debet.

Baptismi vero dies, qui solemni illa abrenuntiationis sponsione professioneque insignis est, ad omnem pietatis exercitationem usumque non pompis sæculi, non conviviorum apparatu, non luxu, non operibus tenebrarum, cum dies lucis sit, celebretur; sed sanctæ caritatis erga Deum, ergaque proximum officiis.

Gravissimo suffocationis infantum, qui nondum ætatis suæ annum expleverunt, periculo ut occurreretur, pœna excommunicationis, quam mulier in eo genere delinquens ipso facto subiret, in concilio provinciali IV. sancita est.

Verum cum aliquando causæ & difficultates incidant, ob quas non omnino præstari potest quod

ANNO CHRISTI 1582.

quod salutariter cautum est; ideo hoc provinciali decreto eam cautionem adhibere nobis visum est, ut pro conscientiæ suæ religione, episcopus in gravioribus causis dispensare, dispensandique aut habilitandi facultatem eo in genere vicariis foraneis delegare possit, aliisque item ecclesiasticis hominibus prudentia & rerum usu præditis.

Quod si quis, quicumque sit, etiam præter nutricem & matrem, non adhibita illa cautione, neque dispensatione impetrata, infantem contra præscriptum in lecto tenuerit, aut matrem nutricemve id facere coegerit, aut impedierit quo minus eo decreto præscripta cautio adhiberetur; is eadem pœna irretitus sit, quæ illo decreto mulieri in eo genere delinquenti constituta est.

IX.

Quæ ad sanctissima eucharistiæ sacramentum pertinent.

Paschæ tempore a suo cuique parocho proprio sanctam eucharistiam ministrari ecclesiæ institutum ac præceptum est.

Quamobrem is, si quem parochialem habet, qui ex morbo laborans, aliave necessitate vere impeditus non potest sacro paschæ tempore ad ecclesiam convenire, ubi sanctissimam communionem cum ceteris fidelibus percipiat, ad illum (etiamsi paucis ante diebus perceperit) ipse illo paschali tempore de more deferat.

Parochus hortetur & curet, ut unusquisque paterfamilias, præsertim dato campanæ parochialis signo, quo sacræ eucharistiæ ad ægrum deferendæ significatio fit, sine mora in ecclesiam parochialem conveniat, vel alium de familia digniorem mittat, ad illam cerei candelæve lumine prosequendam.

Si quando autem is, qui paterfamilias est, per necessariam occupationem non potest, saltem certum aliquem hominem, vel filium natu majorem, vel denique famulum, aliumve mittat, qui id pietatis officium præstet.

Atque eam ob causam domi etiam omnis paterfamilias perpetuo funale, cereum aut candelam unam, pluresve habeat, quot ad id pietatis opus officiumque usui sint.

X.

Quæ ad pœnitentiæ sacramentum pertinent.

Episcopus a confessionibus audiendis suspendat, aut omnino amoveat confessarios etiam regulares jam approbatos, quos pro suæ timoratæ conscientiæ religione viderit in eo munere non ita sincere, integreque, & cum ædificatione se gerere, quemadmodum & tanti ministerii illis commissi sanctitas postulat, & animarum salus deposcit, quæ suæ fidei concreditæ sunt.

Salutariter ex doctrina Spiritus sancti cautum est, Christi fideles de peccatis confiteri debere, quotiescumque rem actionemve aliquam aggrediuntur, in qua præsens mortis periculum pertimescendum sit.

Quamobrem parochus curet atque efficiat, ut præter id quod Pii V. constitutione, decretoque provinciali de ægrotante sancitum est, ut si quis etiam parochialis eo profecturus est, ubi sit, aut pestis, aut hæresis, aut ubi nullam confessarii copiam habere possit, aut ad bellum iturus sit, aut pugnam initurus, aut iter infestum navigationemque periculosam facturus, antequam viæ navigationive se committat, peccata confiteatur.

Idem officium præstet de mulieribus proxime parituris.

Id præterea cohortetur, ut quis navigationem, iter longum, negotiumve periculosum suscepturus, religiose etiam sumat sacrosanctæ eucharistiæ sacramentum; mulier item proxime paritura, frequentius.

Moneat quoque sæpenumero, cohorteturque ut quoties quis rem arduam & difficilem, etiam in qua nullum mortis periculum extimescendum sit, aggredietur; primo confessus idem faciat; ut tanto sacramento corroboratus, spe erectior fiat rei bene gerendæ.

Cum autem vel ab itineris, vel a navigationis, vel a belli, alterivsve rei periculo, aut negotii [utcumque successit] cura difficili bene juvante Deo liber erit, hoc eum hortetur item ut quamprimum pie confessus, Deo gratias agat hujus sacramenti sumptione; in qua præcipua quædam ratio inest, qua Deo pro immensis in nos collatis beneficiis aliquam gratiam referamus.

Episcopi cura præter ceteras illa etiam præcipua esse debet, ut quantum in se est, fideles peccatorum laqueis implicitos a turpissima peccandi occasione solicitudinis episcopalis studio atque officio revocet, animarumque vulneribus remedia opportuna adhibeat.

Ineunte igitur in primis quadragesima quamdiligentissime investigabit, si qui vel in urbe vel in diœcesi sunt, qui opera carnis sectantes turpiter vivant; si qui item odia & inimicitias exerceant: si qui alii denique qui in aliqua peccandi consuetudine usque jaceant: si quos porro ejusmodi ille compererit, omni ratione atque officio illos ad id inducat, ut a via quæ ducit ad interitum sine mora se abducentes, iter salutis omnino vereque suscipiant.

Quamobrem eos ipsos, ut pro facti ratione magis expedire judicabit; vel privatim ad se accersat, atque adeo instet, quemadmodum ait apostolus, *opportune, importune, argua, obsecra, increpa cum omni patientia*, vel severiori quoque disciplina in eos agat omni jure omnique officio, ad sacrorum canonum sanctionumque pontificiarum præscriptum.

Nec vero antea quam ipse perspexerit, istos ab ea male agendi via recessisse, peccandique occasionem ac publicas offensiones præcidisse, permittat (etiamsi qui testimonium confessarii afferant) ne in paschali quidem celebritate sacram communionem eis ministrari: quinimo illam tam diu differri jubeat, quoad eorum veram vitæ emendationem episcopus cognoverit: imo vero contra eos, qui quondam salutaria monita spernentes, in offendiculis perseverant, neque flagitiosam vitam deserunt, & a sanctissimæ eucharistiæ sumptione rejiciuntur, agat episcopus, agive jubeat, ut concilio provinciali secundo agi contra illos sancitum est, qui paschæ tempore eucharistiæ sacramentum non sumpserint; si vero in contumacia perseveraverint, in eos præterea severius, prout juris est, animadvertat.

Jubeat episcopus in omni sacristia certo conspicuo loco tabellam affigi, in qua eorum, qui interdicti aut excommunicationis vinculo irretiti sunt, nomina & cognomina recte descripta

in

ANNO CHRISTI 1582.

in omnium conſpectu ſint : ut & ſi quandoque fortaſſe præſentes ſint, a divinis officiis eccleſiaque eiiciantur; & ſi contra concilii provincialis decretum in ea cenſura perſtiterint, in ſingulos menſes ad ejuſdem præſcriptum de more denuntientur.

Illorum præterea ſingulorum nomina, & cenſuræ item qua affecti ſunt genus, octo poſt diebus quam interdicti excommunicative ſunt, ad regulares quoque mittantur; ut cum iſtis ipſi etiam agant ad præſcriptum conſtitutionis quam ſummus pontifex Bonifacius VIII. eo de genere edidit.

Quod ſi contra fecerint, pœnas ſubibunt ea ipſa conſtitutione ſancitas.

Quo faciliorem executionem habeat decretum in concilio provinciali V. editum, de quatuor præcipuis illis doctrinæ Chriſtianæ capitibus confeſſario ante confeſſionem a pœnitente recitandis, nos decernimus & declaramus epiſcopi judicio & prudentiæ hoc permiſſum eſſe, ut certis confeſſariis, quibus concedendum eſſe ipſe cenſuerit, concedat, detque facultatem, quæ illam fidei rudimentorum recitationem eo provinciali concilio decretam ac præſcriptam poſſint pœnitentibus aliquando remittere, quos certo ſciunt illa capita recte noſſe; & iis maxime quibus pœnitentiæ ſacramentum frequentius miniſtrabunt.

At vero illud confeſſarius caveat, ne ejus recitationis munus illis condonet, quos certo non ſcierit fidei rudimenta memoriter tenere ac recte noſſe. Verum cum illis, qui ea ignorant, agat ad præſcriptum ejuſdem concilii V.

Quod ſuperioribus conciliis ex ſanctæ ſedis apoſtolicæ decreto confeſſariis ſacerdotibus etiam regularibus vetitum eſt, ne pœnitentem quemquam ex privilegiorum, quæ ipſis regularibus aut confratribus data ſunt, vi auctoritateque abſolvant: idem iis interdictum eſt, etiam indulgentiarum literis, quæ eccleſiis conceſſæ ſunt.

Ne in monaſteriis quidem, & locis ubi regulares ſpiritualem temporalemque juriſdictionem habent, quiſquam ſacerdos etiam regularis & exemptus confeſſiones audiat; niſi primum ab epiſcopo, intra cujus diœceſis fines ea monaſteria locave ſunt, ad id probatus fuerit.

XI.

De viſitatione infirmorum.

Decem. Sanctiſſimus pontifex Gregorius XIII. ut ſalutarem aliquam ægrotis medicinam afferret, certis apoſtolicis ſuis literis epiſcopis hujus provinciæ auctoritatem dedit indulgentiæ ægris concedendæ, quos vel ipſi, vel eorum nomine alii viſitaverint.

Quæ literæ ut omnibus notæ ſint, proindeque ægroti ſalutare medicamentum contriti & confeſſi capiant ex viſitatione epiſcopali, illæ a parocho, prout uſuvenerit, ſtudioſe accurateque evulgentur.

XII.

Quæ ad ordinis ſacramentum pertinent.

Ne quis patrimonii ab alio cujuſvis conditionis homine aſſignati, aut promiſſionis titulo, quæ certa cautione de re omni victui neceſſaria ſuppeditanda facta ſit, ſacris ordinibus majoribus initietur; niſi præter ceteras præſcriptas cautiones, illud etiam publico inſtrumento caveatur, ea certa adjecta clauſula, uterque & qui patrimonium aſſignat, & cui aſſignat, jurejurando affirmet, id patrimonium vere poſſideri, obtinerique, ac nihil præterea ineſſe doli & fraudis, nullamque eſſe eo nomine contractum initum, nullumque promiſſum factum, nec vero in poſterum ſe aliquid acturos facturoſve eſſe, quo minus clericus, qui initiandus eſt, aſſignato patrimonio vere rectèque ipſo utatur, ac fruatur: proinde ſi quod contra actum, geſtum, factumve erit, id omne irritum, reſciſſum, atque plane ipſo jure nullum, nulliuſque roboris eſſe velle. Si quid autem contra actum erit, ei præterea qui ſacris initiatus eſt pœna ſit, ut ſtatim ipſo facto epiſcopi arbitrio ab ordinum quos ſuſcepit munere functioneque ſuſpenſus ſit, nec aliis majoribus ordinibus adſcribi poſſit.

Verum ne qui patrimonium aſſignat, aliquo timore deterreatur, quo minus illud vel aſſignet, aut cautionem victus, qui clerico ſatis ſit, præſtet: ſed quo magis ad id ipſum excitetur, ſtatuimus, patrimonium eo nomine aſſignatum cautionemque item ita ei uſui annecti, ut qui initiatus eſt, illud patrimonium aut cautionem alienare vel remittere nullo modo poſſit, donec beneficium eccleſiaſticum ſufficiens ſit adeptus, vel aliunde habeat, unde vivere poſſit: ſed nec delinquendo amittere; uſque adeo, ut ne gravis quidem criminis quod ille admiſerit cauſa præſcribi, nec fiſco applicari queat: ſed eum qui aſſignavit, donavit, cavitque, & ad ejus heredes, aut ad alios qui ab inteſtato clerico initiato ſuccederent, ipſo jure redeat.

XIII.

Quæ ad capitula pertinent.

Quod concilio provinciali ſecundo ſancitum eſt, ut qui eccleſiaſtici beneficii poſſeſſionem adipiſcuntur, ejuſdem beneficii titulum etiam non moniti menſis ſpatio ordinario ſuo oſtendant; hoc decreto conſtituimus canonicos etiam tam cathedralium quam collegiatarum eccleſiarum comprehendere, in quibus jure legitimo præbendarum optiones fiunt: ita ut a die adeptæ poſſeſſionis, optionis inſtrumentum in cancellaria epiſcopali intra præſcriptum temporis ſpatium exhibere debeant omnino: alioquin contra eos pœna eadem decreto contra beneficia obtinentes ſancita, ac aliis arbitratu ordinarii agatur.

Capitulum ſede epiſcopali vacante vicarium conſtituat, confirmetve, qui omnino juris canonici doctor ſit: quod ſi hujuſmodi vir in collegio capitulove non extat, alium de capitulo, qui quam maxime poteſt idoneus ſit, deligere poterit.

Eidem vicarium ſemel electum mutare ob cauſam licebit, modo alium octo dierum ſpatio conſtituat: alioquin illius eligendi facultas ad metropolitanum, aut ad ejus antiquiorem ſuffraganeum ſede metropolitana vacante pertinebit.

Electione vero in controverſiam aut in dubium adducta, is electus cenſeatur, qui a capituli majori parte delectus fuerit.

Ne vero œconomus ceterive officiales ſemel electi

ANNO CHRISTI 1582.

electi a capitulo mutentur, nisi ea electio etiam A vivente episcopo ad capitulum pertineat.

Vicario autem aliisve officialibus absentibus, substitutorum electio ad vicarium, non ad capitulum spectet.

Cum vicarius aliusve ex officialibus a suo munere amovendus erit, fas sit capitulo vicarium ipsum officialesve ad reddendam rationem administrati muneris compellere; eosque pro modo culpæ etiam non expectato novo prælato punire: qui nihilo minus eamdem administrationis rationem quam sede vacante reddiderint, exigere possit, atque in eos, quamvis per capitulum absoluti essent, animadvetere ut juris erit.

XIV.

Quæ ad cleri disciplinam attinent.

Quod ab episcopis prælatisve ob dignitatem, qua præcellunt, ex instituto fieri decet, ut manu ad pectus admota, si quando oportet, jusjurandum præstent: id sane ubique & semper ita rite fervent, nisi causæ gravitas, prout jure cautum est, aliter postulat.

Reliqui autem ecclesiastici homines, utpote clerici inferiorum ordinum, subdiaconi, diaconi, & presbyteri, si jurare necesse habent, id tactis sacris literis agant.

In causis porro levibus, ubi opus est, jurent, C manu scilicet pectori admota; si modo superior præsens non adest: quo præsente contactis scripturis jusjurandum præstent.

Sacerdotes missæ celebrandæ munere suspensi impeditive, frequenter, & vero præsertim diebus dominicis ac festis, sacram communionem sumant.

Si quem cujusvis ordinis clericum episcopus concubinam, mulieremve eo nomine suspectam habere, aut illius consuetudine commerciove uti compererit; in eum pœnis a sacris canonibus vel statutis ecclesiæ suæ impositis animadvertat, quod si monitus speciali monitione, secundo deliquisse repertus fuerit; tertia pars fructuum proventuumque suorum beneficiorum, D qua ipso facto privatus existit, juxta decretum sacri Tridentini concilii, fabricæ ecclesiæ aut alteri pio loco arbitrio episcopi applicetur.

Si autem in eodem delicto perseverans, secundæ monitioni non paruerit, omnibus suorum beneficiorum fructibus privatus, prædictis locis similiter applicandis, ab ipsorum etiam administratione ejusdem episcopi arbitrio suspendatur, & distributiones quoque quotidianas, quas alioquin interessendo divinis perciperet, amittat.

Et si ita suspensus nihilo magis resiluerit; in eum episcopus pro contumaciæ pertinacis ratione, culpæve gravitate, sententiam privatio- E nis omnium beneficiorum proferat, & indignus atque inhabilis ad quæcumque beneficia & officia declaretur; & præter prædictas pœnas, excommunicatione, & aliis ad præscriptum ejusdem concilii, & pro ipsius episcopi arbitrio plectatur.

Liberum autem erit episcopo, monitiones has facere, tum in visitatione, tum aliis etiam temporibus; inter unam & aliam monitionem tempus quod sibi videbitur interponendo; procedatque ex denuntiatione, vel ex inquisitione, vel ex officio, vel alio quovis modo; & prædictam executionem nulla exemptio aut appellatio, sive post definitivam sententiam, ullo casu suspendat.

Hæc eadem, quæ de concubinatu, vel aliis impudicitiæ sordibus clericorum statuta sunt, servanda erunt etiam si quis clericus modo cum una, modo cum alia impudica muliere deliquisse comprehendatur.

Quoniam clerici in fornicationem prolap, quorum peccatum ejusmodi notorium est, per sententiam seu per confessionem factam in jure, aut per evidentiam rei quæ tergiversatione aliqua celari non possit, aliquando tamer- ante & sæpenumero post pœnitentiam actam, ordinis quo initiati sunt, proprium munus sine dis- B pensatione obeunt: quippe cum fortasse non animadvertant, neque Dei offensionem, neque canonicum impedimentum, quo ob tale crimen sese devinciunt: idcirco clerum cum sæpissime omnique studio periculi hujus episcopi commonefaciant; tum hoc etiam diligenter curent, ut ii ipsi clerici usque adeo manifesta concubinatus fornicationisve labe contaminati, pœnitentiam vero peragant & ordinis sui muneris, a quo suspensi sunt, fungendi facultatem dispensationemve ante obtineant, quam illud ipsi obeant; alioqui meminerint ii, qui in male agendi consuetudine perseverantes, antequam pœnitentiam præstiterint, & cujuscumque vel peccati, vel offensionis publicæ occasionem præciderint, ordinis sui functionem ministeriumve episcopo invito executi sint, se præterea irregularitatis maculam, quæ a solo summo pontifice deleri potest, suscipere.

Si vero præstita etiam pœnitentia & peccati offensionisque publicæ remota præcisaque occasione idipsum egerint, nulla saltem impetrata ab episcopo dispensatione, qui eam concedere potest: norint se peccato mortali illigari.

XV.

Quæ ad missam pertinent.

Curet episcopus, ut in unoquoque altari, in D quo missa celebranda est, crux adsit.

Ut quæ pia legata ad remedium animæ fidelibus relicta sunt eo nomine, ut missæ pro se de defunctis celebrentur, executionem prout pia eorum voluntas deposcit, recte habeant, id episcopus quam diligentissime curet.

Quibus autem in ecclesiis ob multa variaque defunctorum legata missas usque adeo multas celebrari oportet, ut ratione singulorum dierum, quos testamento aliave ultima voluntate testatores præscripserint, muneri, quod eorum piis voluntatibus debetur, satisfieri non possit; aut eleemosyna eo nomine adeo tenuis est, ut non facile inveniatur, qui velit huic se muneri subiicere: idem episcopus in synodo diœcesana re accurate cognita & perspecta, statuat quidquid magis ad Dei honorem & cultum, atque ecclesiarum utilitatem viderit expedire; ita tamen, ut in singulis missis, quas jure reductionis celebrari continget, eorum defunctorum comemmoratio fiat, qui pro suarum animarum salute legata ad pios usus reliquerunt: debitæ autem commemorationi satisfiet per intentionem applicationis missarum, per preces in secundo Memento, & per collectas faciendas in illis missis, in quibus collectæ fieri possunt.

Ce-

ANNO CHRISTI 1582.

Ceterum intelligendum est, fructuosiores esse, magisque prodesse preces & orationes ab ecclesia pro defunctis institutas cum applicatione sacrificii, quam applicationem solam; licet recompensari possit per majorem devotionem, vel ejus qui dicit missam, vel ejus qui facit dici, vel per intercessionem sancti cujus suffragium in missa imploratur.

Episcopus de capellarum oneribus, deque missarum numero fundationis jure aliove nomine illis adjuncto, ne concilii Tridentini (quod piarum voluntatum relictis legatis solum prospexit) auctoritate quidquam statuat, sed eo de genere quod jure cautum est, id plane servet atque decernat.

Clericus qui in missæ sacrificio ministrat, dum eam functionem obit, ne preces horarias, neve aliud quidquam de libro aliove officio recitet; sed toto intimæ pietatis studio ad ministerium attentus sit, quod tunc pie religioseque exequi debet.

XVI.

Quæ ad divina officia pertinent:

Quo die sanctissimus pontifex consecrationis coronationisve insignia accepit, pietatis ratio postulat in eo precationem a clero pro illo pie adhiberi.

Quamobrem omnis sacerdos, quo die summus pontifex consecratus coronatusve est, in missæ sacrificio stata illa oratione, *Deus omnium fidelium*; loco suo in missali adscripta, pro eo precetur: atque ob eam quidem causam consecratio pontificia, cum in Kalendario anniversario die suo notetur, tum etiam de more denuntietur; ut reliquus etiam clerus & populus item excitetur ad preces pro illo pie adhibendas.

Summo pontifici universalis ecclesiæ pastori & parenti, si quando illum ægrotare contigerit id caritatis officium, prout morbi gravitas tulerit, episcopus præstari curet; ubi ob eam causam in cathedrali, collegiata, parochialique unaquaque ecclesia, clerus populusque certa stata hora pro ipso pontifice oret.

Si quando autem is ex hac vita migrarit, nuntio certo mortis allato id curet, ut cum omni ecclesia campanarum sono, ut pro mortuis fit, de more pulsetur; tum in basilica cathedrali ecclesiisque collegiatis, missa solennis & officium pro eo mortuo rite pieque celebretur.

Sacerdotes vero singuli pro eo defuncto missam celebrent: aut saltem in ea precentur stata oratione.

Pro episcopo, qui pater, magister, duxque cleri & populi est, si quando ex febri aliove morbo laborans decumbit, omnis debitæ pietatis ratio deposcit, supplicationem orationemve & publice & privatim sancte celebrari.

Quamobrem cum occasio tulerit, ejus vicarii officium erit certis diebus illam instituere atque indicere: ita ut cum in urbis, tum etiam si ægritudo diuturnior erit, in diœcesis omni ecclesia, tam collegiata quam parochiali, pro episcopo ægrotante a clero populoque prece religiosa oretur, & ab unoquoque sacerdote in sacrosancto missæ sacrificio stata etiam oratio frequenter fiat.

Episcopus divinorum officiorum, quibus præsens in ecclesia adest, initium statis precibus versibusve faciat, orationesque statas ipse dicat, binis accensis luminibus in ejus conspectum allatis.

Solennes missæ, vesperæ, aliaque divina officia, quæ ab episcopo ritu pontificali solenniter celebrabuntur, quo populus frequentior conveniat, cum in basilica cathedrali, tum in ecclesiis collegiatis & parochialibus item civitatis die festo proxime præcedenti denuntientur, eamque ob causam in Kalendarium anniversarium referantur, ut ordine descriptæ sunt in concilio provinciali IV.

Si quæ autem missæ aliave officia, ob causam quæ extra ordinem inciderit, aliquando pontificali ritu solennique celebranda erunt, episcopi jussu iis in tempore significentur, a quibus populo denuntianda sunt.

Libri qui certis antiphonarum modulationibus olim notati, ex breviarii nuper editi præscripto nondum emendati sunt, in sua quisque diœcesi episcopus curet, ut quamprimum & accurate emendentur, atque accommodentur ad breviarii novi editionem.

Feria quinta cœnæ domini, quo religiosius colatur & custodiatur locus, in quo sanctissimi Christi domini corpus recondi solenne est: episcopus diligenter curet, ut & in basilica cathedrali, & in ecclesiis tam collegiatis quam parochialibus semper unus saltem sacerdos, aut sacris initiatus, eo sacro loco tamquam in statione collocatus excubet, atque evigilet in assidua precatione sanctaque meditatione.

XVII.

Quæ ad funera pertinent:

Parochus illius qui proxime præcessit parochi, universaria stato die quo ille obiit, celebratione missæ parochialis agat, sin autem pro festi solenniisque diei ratione tunc agi non licet, alio die proxime antecedente, quo licebit, pro illius animæ salute pie religioseque exequatur.

Clericus mortuus vestitu clericali ecclesiastico, quem ordinis sui ratio deposcit, indutus efferatur: diaconali ecclesiasticaque veste diaconus: sacerdotali sacerdos; clericus superpelliceo tonsuraque ornatus: itidemque alii pro ordinis ecclesiastici gradu.

Mortuum quovis etiam generis, gradus, dignitatisve nomine illustrem laicum ecclesiastici homines ne efferant: ne item inferioris ordinis clericum, qui in superiori ordine constituti sunt.

At vero subdiaconum subdiaconi, diaconum diaconi, & sic ordine ceteri; nisi necessitas aliquando suadeat, digniores ab inferioris ordinis hominibus efferri.

Episcopum vero mortuum, ii qui in ecclesia cathedrali dignitates obtinent, & canonici sacerdotes, & ii digniores efferant.

Laicum autem laici ordinis homines: quod officium etiam laici qui piæ alicui confratriæ adscripti sunt, præstare poterunt.

Lumina, cerei, funalia, intortiataye in funere ne restinguantur, nisi sacro officio etiam sepulturæ rite absoluto atque expleto.

Missa, cum mortui corpus sepelitur, quando commode fieri potest, pro eo pie celebretur: id quod & canonum jure & sacrorum rituum libris cautum est.

Ne laici etiam confratres, aut alii societati

ANNO CHRISTI 1582.

adscripti, sed ecclesiastici homines, mortuo cujus funus agitur, totum officium sepulturæ præstent: ita ut quæ preces quive sepeliendi ritus ei ex ecclesiæ instituto consuetudineve adhibentur, eorum & omnium officium non ipsi laici, sed sacerdotes & clerici eo nomine vocati perfecte expleant, quoad illius corpus humatum sepultumve sit.

Ne die dominico & festo qui ecclesiæ præcepto, consuetudine votove colatur, anniversaria agantur: quæ si certo aliquo festo is qui decessit pro se agi præscripserit; alio proxime præcedenti die cum pro officii ratione licet, celebrentur.

Si quando autem die dominico festove mortuum efferri in sepulturamque tradi contigerit; pro eo missam conventualem ad præscriptum Romani ritualis celebrari licebit.

In omni ecclesia cathedrali & parochiali singulis dominicis anniversaria, quæ in hebdomadam proxime sequentem in ea ecclesia celebranda erunt, fidelibus denuntientur.

Idem de septimo, & trigesimo, & alio ejusmodi officio præstetur. Qua in denuntiatione parochus cohortatione illos excitet ad orandum pro mortuis, proposita etiam humanæ vitæ conditione.

Pro fidelibus defunctis religiosas Deo preces orationemque adhibere, officium est salubre illud quidem, sanctum, Christianæque pietatis studio plane dignum.

Quam ob causam summus pontifex Gregorius XIII. Romæ instituit prima hora noctis pro illis in singulos dies pie orari. Cujus exemplo nobis ad imitationem proposito maximopere excitati, cum jam pridem proximis annis orationem vespertinam, quam communem dicimus, pro vivis decreverimus, hanc alteram pro mortuis jam nunc constituimus.

Itaque unusquisque provinciæ episcopus, pro salutis animarum zelo, quo præcipue incensus esse debet, in eam curam incumbat, ut ubique locorum in sua diœcesi religiose celebretur, omnique ardentissimo caritatis & precationis spiritu.

Illius horam pro ratione temporis vel brumalis vel æstivi, proque prudentia sua, sub primam noctis vigiliam ita statuat, ut jam decreta oratio vespertina nullo modo impediatur.

Præsiniat in urbe basilicam cathedralem, & certas alias ecclesias, in quibus stata hora, statoque campanæ signo significatio hujus orationis precationisve fiat.

Unusquisque autem fidelis, ubi ubi sit, vel domi vel foris, ad memoriam mortis excitatus, primum paulisper tacitus in mortis suæ, quam brevi fortasse obibit, meditatione versatus, tum se accendat ad orationem pro mortuis, quam psalmo *De profundis*, aut precatione dominica, & salutatione angelica sæpius repetita, intimo religiosi cordis affectu perorabit: ut defunctorum animæ e purgatorii suppliciis ereptæ, Dei misericordia ad sempiterna cælestis vitæ præmia perducantur.

10. Aprilis 1560.

Parochi præterea, quo magis atque magis hujus pietatis studium exardescat, sæpe accurata cohortatione ad illius studium usumque perpetuum parochiales suos inflammare studeant: & quo magis eosdem alliciant, indulgentiam proponant iis concessam, qui sono campanæ moniti atque excitati ad orationem pro mortuis, pie recitaverint psalmum *De profundis*, aut orationem dominicam salutationemque angelicam ter dixerint; cujus indulgentiæ pontificias literas ut parochi aliquando de scripto evulgent, in fine concilii loco suo impressas extare voluimus.

ANNO CHRISTI 1582.

Delatum ad nos est, nonnullas ex eo offensiones oriri, quod corpora mortuorum, eorumque præsertim qui repentina morte decesserunt, in sepulturam nimis præpropere, atque adeo celerius quam par est, tradantur.

Quibus offensionibus ut opportune occurratur, decernimus, ne in posterum corpus aliquod sepeliatur, nisi duodecim saltem horis postquam spiritum exhalaverit.

Verum si quem de improviso mors aut morbi alicujus repentina vis occupavit, is ne in sepulcrum inferatur ante vigesimamquartam hujusmodi repentini eventus horam: nisi secus episcopo cive videbitur cui ipse id curæ dederit.

XVIII.

Quæ ad processiones pertinent.

Stati dies processionum, quæ pro gratiarum actione fiunt, ut antiquis rituum monumentis traditum est, hi sint, dominicus scilicet dies, vel feria quinta. Si vero pro calamitatibus, peste, bello, fame, aliisque id generis supplicandum est, processiones publicæ agantur feria quarta, sexta, & sabbato: quibus processionibus agendis etiam certas ecclesias, pro ecclesiæ suæ consuetudine, ac pro populi commissi pietate episcopus statuet libero arbitratu suo.

Supplicationibus publicis obeundis, fideles suæ quique ecclesiæ parochialis vexillo prælato, ut frequentes ordine procedant, eos parochus sæpenumero, prout occasio tulerit, accurate moneat, valdeque accendat dono munereque indulgentiæ, quam summus pontifex Gregorius XIII. pro sua paterna caritate provinciæ Mediolanensi concessit: cujus indulgentiæ pontificias literas in fine hujus concilii VI. impressas, ob eam causam frequenter parochialibus suis evulget.

5. Aprilis 1580.

Quo frequentiores item in concione sacra, in missa majori, vesperis, & completorio præsentes adsint; iisdem indulgentiæ literis illos crebro cohortetur & moneat.

XIX.

Quæ ad cultum ecclesiarum pertinent.

Sacrarum rerum munditia divinorum officiorum religioni debita, ecclesiasticis sanctionibus cum præcepta sit, tum decretis provincialibus generatim universeque renovata est, ut certis regulis editis speciatim diligentius præscripta, pro curæ commissæ officio ab iis, quorum interest, in omni ecclesia servetur, metropolitani cura auctoritateque eo de genere omnis instructio diligenter ordine contexatur, atque ad usum provinciæ edatur; quo magis rerum divinarum cultus, supellectilisque ecclesiasticæ nitor, undique decore & religiose colluceat.

Si quæ delicta in ecclesia committuntur, parochi, intra cujus parochiæ limites sita est ecclesia, (etiamsi illa regularis sit & exempta ubi delictum patratum,) officium sit, quam primum episcopo vicariove literis saltem significare. Idem de eo parocho, capellano, rectore

ANNO CHRISTI 1582.

reve decernitur, in cujus ecclesia crimen commissum est.

Quod de velo mulierum non sine multiplici mysterio, & voce apostolica institutum, & pontificio canone corroboratum, & sanctissimarum feminarum exemplis usitatum, ac diuturno usu retentum, nos concilio III. provinciali commonendum, & ab provinciæ episcopis omni ratione curandum statuimus; quo diligentius in posterum præstetur, hoc præterea decernimus: Mulieres cujusvis ordinis, status, & conditionis sint, pœna interdicti ab ingressu ecclesiæ sancita, velato in ecclesia capite sint.

Quæ vero non paruerint, postquam ter, aut semel (quæ unica monitio pro tribus satis sit) etiam generatim monitæ, in contumacia perstiterint, ab episcopo, prout expedire judicaverit, puniantur. In baptisterii sacello nullum sepulcrum sepulturamve extrui liceat.

Si quod autem baptisterium extra sacellum ædificatur, permittiturve; ne sepulcrum proxime fiat: sed tam longe, ut ab illius sepimento supulerale os distet spatio cubitorum saltem trium; ac præterea concavitas sepulturæ ne sapimentum attingat.

XX.

De bonis & juribus ecclesiasticis.

Sess. 25. c. 11. de ref.

Quibus judicibus auctoritate concilii Tridentini & synodi provincialis primæ facultas data est, qua rerum ecclesiasticarum locationes ad longum tempus factas rescindant nullasque decernant; perpetuas etiam locationes cognoscere, itidemque rescindere, ac irritas facere ad ejusdem concilii Tridentini præscriptum, ii ipsi & possint, & debeant.

Quamquam de piis legatis, decimis, primitiisque decreta permulta contra debitores synodis provincialibus promulgata sunt: nihilo minus istorum calliditatibus, rursusque eorum quibus debentur commodo non adhuc satis consultum ac provisum est.

Quamobrem episcopus, vel ipse per se, vel per vicarios visitatoresve suos, etiam in visitationis munere, de piis legatis accurate diligenterque inquirat; accersitisque etiam ad se, si videbitur, heredibus, aliisve qui ea exequi præstareve debent, de illis ipsis decernat: certumque præterea tempus quo illi præstent omnino constituat. Atque eorum quidem omnium, & singulorum qui illa præstare debent, nomina edi, in tabellamque certam referri jubeat; quæ in uniuscujusque ecclesiæ parochialis sacristia loco conspicuo affixa propositave sit.

Si quis vero eorum qui in eam tabellam relatus est, ad constitutum tempus legata quæ debet præstare neglexerit prætermiserit-ve, arbitrio episcopi puniatur, nisi re ipsa quamprimum legata quæ debet, persolvat.

Id quoque ipsum de illis qui decimas & primitias debent, hoc decreto plane constituimus & sancimus,

ANNO CHRISTI 1582.

XXI.

De episcopo, episcopali jurisdictione, & foro.

Pro ea qua episcopus abundare debet præstanti cura, proque illa perfectionis episcopalis ratione, ad quam omnes ejus rationes referuntur; nihil vel minimum ei prætermittendum est, quo munus, quod multiplex graveque gerit, non modo sustinere, sed explere salutariter possit, aliorum etiam subsidiis ad officii sui executionem comparatis.

Quamobrem sibi duos sacerdotes pietatis zelo flagrantes, spiritualique usu petitos ac prudentes, pro conscientiæ suæ religione secreto in civitate deligat: quorum sacerdotum officium in primis sit, episcopum assidue omni caritate, & humilitate, omnique debitæ observantiæ officio privatim sincere admonere, quid in eo vel desiderari vel opus esse viderint, cum ad omnis disciplinæ, tum vero ad sacri Tridentini nostrorumque provincialium conciliorum perfectam atque absolutam executionem. Ob eam etiam causam aliquem provinciæ episcopum item deligat, cui cum aliquando per literas pastoralis administrationis suæ rationes, consilia, omnemque ecclesiæ sibi commissæ bene gerendæ modum familiariter communicet; ita ut hoc subsidio sibi in omni deliberatione atque actione opem atque adjumentum paret.

Vicini quoque episcopi ad muneris sui functiones recte progredientis exemplis se in dies ad id excitet; ut uno eodemque spiritu, parique diligentia, imo vero sancta quadam pastoralique piæ æmulationis contentione, ipse curæ suæ partes exequatur; eum hæc accensi studii conjunctio ad constituendam, perpetuoque communiendam omnem disciplinam permultum interfit. Sin autem fratrem episcopum, cujus diœcesis finitima est, aliquid vel in officii pastoralis partibus, vel in Tridentinis provincialibusve decretis exequendis, vel in aliis officiis pastoralibus aliquid prætermittere animadverterit; cum eo fraterne agat, ut omni vigilantia decretorum, muneriſque episcopalis executionem præstet, quæ eorum utrique præscripta est. Si quando autem ad episcopum provinciæ divertet, cum eoque congredietur, illud sibi magnum præcipuumque negotium propositum sit; ut cum eo ecclesiæ suæ administrandæ rationes conferat, consultationesque ineat: id quod sanctissimos episcopos feciſe memoriæ proditum est.

Nec vero has rationes solum ineat, sed etiam longe diligentiores, quo accuratius commissa officia exequantur.

Ut autem familiam suam in bene vivendi regulis atque officiis perpetuo contineat, deligat aliquem ex suis virum prudentem, spiritualisque vitæ studiosum: cui id plane mandet, ut quæ in moribus familiæ emendationem aliquando desiderant, ea quamprimum sibi referat animo simplici ac puro: ut ipse prout opportunum esse viderit, remedium adhibere possit.

At præterea quo diligentius familiæ suæ institutioni consulat, cum fraternam etiam correctionem in ea instituendam curet, tum vero frequentes spiritualium rerum collationes, & alias exercitationes, disciplinæ etiam regulas ex conciliorum provincialium decretis præscribat.

Quas regulas in tabella ordine descriptas,

ipsi

ANNO CHRISTI 1582.

ipsi familiæ in conspectu propositas certo loco affigi jubeat.

Cum vero aliquem in ea adscribet, illas eisdem proponat, anteaquam in familia illum adscribat.

Quod episcopus sancte juratus in sua consecratione promisit, se singulis annis visitare limina sanctorum apostolorum Petri & Pauli, cum longe ab urbe Roma absit, nec propterea id, personalis residentiæ munere adstrictus, quotannis facile præstare possit, certum saltem nuntium ex jurisjurandi præscripto ad urbem Romam mittat, qui id obedientiæ officium nomine suo præstet. Is vero quem miserit constitueritve, recte instructus sit cognitione rerum ad ecclesiæ suæ statum pertinentium: ut & cleri sui disciplinam, & populi in via domini progressionem, & omnis ecclesiæ diœcesisque suæ rationes, pontifici, aut iis quibus ille mandarit, quam rectissime exponat.

Metropolitanum, si quando febri morbove periculose laboraverit, decanus episcopus provinciæ, aliique episcopi duo provinciales qui propius absunt, de illius invaletudinis periculo a vicario illius certiores facti, nulla mora interposita invisant, fraterna caritate consolentur, salutaribusque consiliis opportune juvent. Si vero illum obire contigerit, ejus funus exequiasque itidem solenni ceremonia rite concelebrent, iis omnibus pie recteque servatis, quæ hoc de genere constituta sunt: eoque accuratius, quo præstantior est archiepiscopalis dignitas.

Si quando ex febri aliove morbo episcopus laborat, ægrotationis initio, ac deinceps aliquando, prout expedire censuerit, cathedralis ecclesiæ suæ capitulum, cum quo de spiritualis sanctæque vitæ officiis ac studiis colloquia salutaria ineat, ad se convocet. Quod vero a sanctissimis episcopis hujus provinciæ, præsertim Ambrosio, Eusebio Vercellensi, Gaudentio Novariensi, aliisque factum esse memoriæ proditum est, id proposito etiam ad imitationem illorum exemplo episcopus exequatur; ut cum periculose ægrotans prope diem mortem obibit, cathedralis ecclesiæ capitulum clerumque ante convocet: cui cum pacem, caritatem, sanctarumque virtutum disciplinam suadeat, eamque quasi hereditariam quamdam disciplinam relinquat; tum & universe & sigillatim religiosis eorum precibus, sanctis sacrificiis sese intime commendet.

Episcopus, cum ægrotans in lecto jacet, frequentissime tamen sacræ eucharistiæ pabulo se salutariter reficiat, ac recreet; cui (saltem cum primum, & cum pro viatico illam sumet, & semper denique, nisi cum ipse secus jusserit) universo clero & capitulo cathedralis ecclesiæ prosequente, archipresbyter, aliusve deferat & ministret, qui secundum episcopum primariam dignitatem sacerdotalem obtinet.

Si quando episcopus ad actionem solennem, quæ in alia provinciæ civitate locove celebratur, accedit, itidem excipiatur ut eum excipi decretum est, cum ad concilium provinciale venit: ac præterea obviam ei procedat episcopus, ad cujus civitatem venit.

Episcopus, ad quem universi cleri sui cura etiam paterna refertur, zelo caritatis accensus, si quem ecclesiasticum hominem, etiam minoris ordinis, intra alicujus parochialis viciniæ fines ægrotantem audierit, ipse, aut alius ejus nomine, invisat, & consoletur paternis & consiliis & officiis: quæ si illi præstare debet, certe multo accuratius, atque adeo ardentiori dilectione exequetur erga eos, quos habet basilicæ suæ cathedralis ministros, & parochos in animarum salute procuranda adjutores.

Quo vero cumulatius id præstet, pro solicitudinis paternæ zelo id etiam curæ suscipiat, ut cum is statis urbis regionibus, tum in diœcesis partibus distinctis, præter parochum vel proprium vel propinquiorem, de quo in altero concilio alias cautum est, certos etiam sacerdotes caritate flagrantes, vitæque spiritualis moribus & usu præditos decernat: quorum munus sit, ægrotantibus clericis, cujuscumque ordinis sint, præsertim ope destitutis, præcipuam operam, solicitudinem, & curam navare, si qua opus esse viderint, cum in primis ad pie sancteque juvandum animæ salutem, tum ad corporis bene curandi rationem.

Episcopus qui totis in Christo visceribus egentium curam gerere debet, cum ceteras rationes ineat, quibus in difficultate annonæ populi sibi commissi egestas sublevetur, tum vero quam diligentissime caveat, ut in rei frumentariæ inopia, ecclesiastici homines frumentum aliudve alimenti genus, quod ad sublevandam annonam pertineat, ne supprimant abscondantve.

Ac præterea eos omnes & singulos pœnis propositis, omnique juris remedio cogat, quidquid frumenti habent, sive proprium sive alienum, in privatis aut ecclesiasticis ædibus reconditum, apud ecclesiasticum hominem (quem si ita expedire censuerit, eo nomine ipse constituat) sine dolo & fraude scripto profiteri; eidemque frumenti illius omnis numerum & conditionem recte sincereque denuntiare.

Et vero si quando annonæ gravitas difficultasque ita tulerit, id omne frumentum venditioni exponi jubeat; ac vendi, quo pretio illius annonæ temporibus in foro frumentario vendi solet.

Sæpenumero accidit, de servitute aquæ, per alienos agros deducendæ, de oryzis intra certos fines non serendis, atque de aliis ejus generis rebus & causis, controversias litesque inter homines ecclesiasticos & laicos excitari.

Quamobrem episcopus, cujus etiam præter cetera munus est, litium occasiones præcidere, & in commune etiam utilitatibus publicis consulere; quæ ad ecclesiastici ordinis homines pertinere ex canonum sanctionibus cognoverint, ea edicto etiam episcopali, si ita expedire censuerit, æquo jure statuat ac decernat.

Videat tamen antea diligenter, qua in causa sedes apostolica consulenda sit: neque vero tunc in eo inconsulte quidquam agat deliberetve.

XXII.

Quæ de visitationem pertinent.

Singulis annis episcopus ad præscriptum concilii Tridentini eas capellas visitet, quæ hisce etiam conditionibus erectæ institutæve sunt, ut ordinarius aliusve superior ecclesiasticus non possit, ne visitationis quidem correctionisve causa, aut alia quavis ratione id sibi vindicare: usque adeo ut si contra attentatum erit, nulla irritaque sit & erectio, & ejusmodi voluntas testatoris. Sess. 7. c. 8. de ref.

Si

ANNO CHRISTI 1582.

Si vero capellarum erectio fundatiove, ac testatoris voluntas hisce conditionibus præscripta, sedis apostolicæ auctoritate comprobata erit: tunc ordinarius earum capellarum administrationis, visitationis, correctionisve jus nullo modo sibi sumat: nisi fortasse, quibus testator illarum administrationem curationemve reliquerit aut commiserit, eos negligentes esse cognoverit. Ecclesias præterea equitum ordinis Jerosolymitani is itidem visitet, ut summi pontificis Pii V. constitutio præscribit.

XXIII.

De concilio provinciali.

Concilii provincialis celebrationi atque actionibus, ut ejus diligentiorem usum normamque in dies teneremus, certas quasdam rationes in synodo provinciali IV. constituimus: quibus sane rationibus operæ precium censuimus hæc adjungere, quo magis splendescant illæ actiones; indeque fructus salutares existant.

Aliquot ante synodi provincialis celebritatem diebus, literæ pastorales eo de genere a metropolitano editæ cum in omni provinciæ civitate, tum in uniuscujusque diœcesis locis, ubi promulgationem fieri moris est, episcopo curante recte promulgentur: quo studiosius fideles excitentur ad precandi studium, pietatisque opera, quibus implorata divina ope, actiones conciliares adjuventur.

Atque iis quidem literis, si quid episcopus pro diœcesis suæ rationibus atque usu addendum censuerit, addat licet.

Quod antiquæ disciplinæ fuit, ut episcopus iter faciens duos saltem ecclesiasticos homines, unum subdiaconum, alterum diaconum in comitatu haberet: id pro sanctæ solicitudinis suæ zelo ipse ad usum revocare curet, cum præsertim ad concilium venit.

Episcopo ad concilium venienti, metropolitanæ ecclesiæ vicarius generalis, & alii prælati, ecclesiasticique viri, quos archiepiscopus delegerit, duo aut tria millia passuum obviam prodeant.

Urbem locumve ubi concilium celebratur mula is vectus, & insigne dignitatis episcopalis viatorium indutus, decore ingrediatur. Cum ingreditur, sancta caritate, rogatu & concessu metropolitani, quodam modo impulsus, in via populo benedicere non recuset.

Primo urbem locumve concilii ingressus ad basilicam metropolitanam primariamve accedat: ubi paulisper Deum sancte precetur.

Ad basilicæ valvas ei obviam veniant, & qui dignitates obtinent, & canonici, & clerici quicumque illius basilicæ.

Quod si fortasse tunc divinis officiis in choro occupati sunt, duo tamen, quatuorve, qui ex ordine sacerdotum & diaconorum digniores sunt, e choro mittantur; qui episcopum ingredientem excipiant, & ad altare majus deducant. Dum atrium limenve ecclesiæ ille ingreditur, ejus adventus & ingressus solenni campanarum sono, &, nisi divina celebrantur, organo etiam piaque cantus modulatione excipiatur.

Inde a basilica ad metropolitanum ipse veniat; qui obviam procedens, fratrem episcopum omni caritate & osculo pacis benigne excipiat.

Quod concilio provinciali IV. de missa & oratione Spiritus sancti decretum est, id in posterum ita servetur, ut a dominica tertia ante constitutam concilii diem, usque ad id tempus quo illius initium fiet singulis diebus collecta de Spiritu sancto in missæ sacrificio dicatur.

Missa autem de eodem feria quinta celebretur, & supplicationes item fiant statis diebus ad præscriptum illius concilii IV. Ubi autem concilii initium factum erit, in omni ecclesia provinciæ, cathedrali & collegiata, stata solennisque missa, quæ pro concilio dicitur, quinta quaque feria celebretur; aliis autem feriis collecta pro concilio a singulis sacerdotibus in missa pie recitetur. Cum vero concilii provincialis dies instat, oratio sine intermissione, quæ a clero & a regularibus & a monialibus religiose ob eam causam fiat in civitate, instituatur.

Idem in tota diœcesi præstetur: ita ut instituta quadam parochiarum regionumve vicissitudine, in primaria ecclesia clerus populusque concilii causa Deum pie oret.

Hæc ipsa omnia & singula de oratione ut præstentur, in sua quisque civitate & diœcesi episcopus curet.

Ubi primum operante domino concilii provincialis initium decreto ob eam causam promulgato rite factum erit, tunc hymnus, Te Deum; a choro cantoribusve pie concinatur. Ubi præterea in aliqua sessione constitutiones decretave nova de more promulgata erunt episcoporumque assensu a metropolitano comprobata; tum chorus concinat etiam hymnum, Te Deum; *&c.*

Singulis festis diebus, dum concilium provinciale habetur, solenni ritu ab aliquo episcopo missa celebretur; cui reliqui episcopi ordine considentes intersint; & concio præterea synodalibus actionibus accommodata, ab eodem aliove episcopo habeatur.

Festo item die, dum concilium habetur, episcopi frequentes ad vesperarum divinum officium conveniant, sacræque tractationi intersint, quam metropolitanus vel alius episcopus habuerit.

Quo tempore concilium provinciale celebratur, clerus populusque Mediolanensis, quo frequentiori pietatis studio provinciales actiones adjuvet, septem stationales ecclesias instar basilicarum urbis Romæ, a pontifice Gregorio XIII. indulgentiarum dono ornatas, ex certa parochiarum vicissitudine, quam archiepiscopus præscripserit, supplicationibus obeat.

Dum item concilium habetur, in hebdomada quotidie, aut saltem tribus diebus sacræ conciones in ecclesia metropolitana primariave habeantur, quibus explicetur in primis omnis disciplinæ Christianæ ratio.

Singulis concilii diebus clerus civitatis in capella ædium archiepiscopalium clericales aliquas studiorum exercitationes ineat ad præscriptum archiepiscopi.

De ecclesiastica disciplina certis partibus distincta ordineque disposita, orationes Latinas & frequentes ecclesiastici homines habeant, quibus ille jusserit.

Disputationum etiam de clericalibus disciplinis studiisque cursum pene assiduum eo tempore teneat: aliasque ejus generis exercitationes habeat ex præscriptis rationibus.

Tri-

ANNO CHRISTI 1582.

Triduo præterea, ſtatis ſcilicet illis feriis congregationis publicæ, in eadem capella explicatio diſciplinæ clericalis, quæ in certas partes diſtributa ſit, a perito ſacerdote, quem archiepiſcopus elegerit, toto concilii tempore quamdiligentiſſime habeatur, adhibeaturque ob eam rem cohortatio ejus generis graviſſima: cui cohortationi & explicationi clerus omnis urbanus interſit. Ut autem omnis epiſcoporum familia concilii tempore ſtudioſe utiliterque occupata ſit; quo tempore congregatio habebitur & mane & veſperi a theologo metropolitanæ eccleſiæ, aut ab alio quem archiepiſcopus delegerit, pſalmi, vel aliæ ſacrarum literarum partes ſtudioſe explicentur: cui explicationi atque interpretationi familiæ epiſcopales præſentes attente adſint.

Quotidie concilii tempore dimiſſa congregatione, veſperi ad capellam indę epiſcopi frequentes veniant ad orationem veſpertinam.

Concilio rite abſoluto & dimiſſo, metropolitanus unumquemque epiſcopum, qui ad ſe ſalutandum advenerit, diſcedentem ſancto oſculo pacis dimittat, ejuſque orationibus & precibus ſeſe intime commendet.

E concilio cum ad ſtationem epiſcopalem epiſcopus redibit, paulo ante quam itineri ſe committat, ad eccleſiam metropolitanam primariamve veniat, ubi pauliſper oret.

Synodalium teſtium, qui conſtituto concilii tempore a metropolitano in unaquaque provinciæ diœceſi de more electi pronuntiabuntur, ſi qui abſunt, nomina literis edantur & conſignentur; quibus literis ipſe metropolitanus, epiſcopo cujus diœceſis cauſa nominati ac delecti ſunt, poteſtatem faciat adſtringendi illos jurejurando, quod certis conceptis verbis ex decreto concilii provincialis IV. ab iis præſtari oportet.

Id epiſcopus ubi concilio ad ſtationem epiſcopalem redierit, duorum menſium ſpatio exequatur: deque re ea accurate præſtita metropolitanum per literas eo tantum nomine ſcriptas certiorem faciat.

Teſtium vero, qui vel metropolitano in ſynodo provinciali, vel epiſcopo ex illius auctoritate delegata jusjurandum præſtiterunt, nomina a cancellario fori epiſcopalis certo libro ejus juſſu notentur.

Si quando teſtis ſynodalis a metropolitano in ſynodo provinciali delectus, qui juratus in aliqua provinciæ diœceſi officium illius ſuſcepti muneris gerat, antequam concilii proxime futuri dies indicta venerit, diem ſuum obierit: epiſcopi cura ſit de illius obitu metropolitanum certiorem facere, qui alium in illius locum eligat; qui ex verborum formula concepta etiam juratus, illius muneris partes in illa diœceſi teſtis ſynodalis officio, caritatis zelo, ſinceroque debitæ ſolicitudinis ſtudio ſtrenue in domino proſequatur.

Epiſcopus teſti ſynodali ad concilium provinciale venienti viaticum ſumptuſque victui neceſſarios a clero aliquot ante conſtitutum concilii tempus diebus contribui ex ſynodi provincialis quartæ præſcripto jubeat, aut alia ratione quam potiorem cenſuerit pecuniam eo nomine neceſſariam, quæ poſtea, ut ex illa contributione mutuanti reſtituatur, quam primum curet, ne viatici difficultate impeditus, ullam veniendi moram interponat, ſed ad conſtitutum tempus in concilio præſens adeſſe poſſit.

Quoniam non ſolum ad hujus provinciæ commodum, ſed ad rectam quamdam diſciplinæ conciliis provincialibus decretæ exequendæ rationem valde intereſſe poteſt, ſi quæ his ipſis conciliis conſtituta ſancitave ſunt, pro ſubjecta materiæ ratione certis titulis ordine diſtincta (cum jam quinque libris, prout quinquies itidem eorum conciliorum celebritas acta eſt, varie diſperſa ſint) in unum volumen colligantur: ideo metropolitani cura & auctoritate, ut alia editio omnium uſui accommodatior ſit; illa quæ iis quinque libris continentur, quæque in hac ſexta ſynodo ſancita ſunt, recte, prout materiæ quæ agitur, quæque tractatur, ratio poſtulat, diſpoſita, (ſalva tamen uniuſcujuſque conſtitutionis & decreti provincialis ſententia) uno volumine contexantur, atque ita ordine contexta quamdiligentiſſime edantur.

XXIV.

Quæ ad ſynodum, & congregationes ſynodales pertinent.

Judices, & examinatores in ſynodo diœceſana conſtituti, etiam, ſi quando longius quam unius anni ſpatium ſynodi actio differatur, ſuum munus exequantur. 10. Aprilis 1580.

Indulgentia, cujus etiam literæ in ultima parte hujus concilii editæ ſunt, congregationis nomine conceſſa, ſingulis menſibus a ſacerdotibus foraneis ex decreto provinciali in ſingulos menſes evulgetur, quo die miſſa illius congregationis celebratur.

XXV.

Quæ ad beneficiorum collationem pertinent.

In beneficiis etiam parochialibus juris patronatus laicorum ſimul, eccleſiaſticorumque hominum, illud epiſcopus ſervet atque exequatur, quod de beneficiis quæ juris patronatus eccleſiaſtici ſunt, concilii Tridentini decretis cautum eſt. Seſſ. 14. c. 1. Seſſ. 24. c. 1. Seſſ. 25. c. 9. de reform.

Idipſum quoque præſtet, etiamſi ex una parte ad eccleſiam, & vero ex duabus, ad laicum hominem electio ſpectet.

Epiſcopus quoque, beneficiorum, quorum inſtitutionis jus collationiſve ad quoſcumque exemptos alioſve epiſcopo inferiores pertinet, jus patronatus, lites, cauſas, & controverſias omnes quæcumque ſint, cognoſcat & definiat; Clericum autem præſentatum, qui inſtituendus erit, ad inferiores inſtitutionis tantum cauſa remittat; niſi iidem inferiores juriſdictionem ordinariam haberent, cujus vigore de controverſis ſuper jure patronatus alioqui cognoſcere poſſent.

Beneficia quæcumque ſint, etiam parochialia, quæ per ceſſionem vacant, epiſcopus ne ſuo, aut cedentis conſanguineo, nec vero item ſuo familiari conferat provideatve, ut Pii V. pontificis apoſtolica ſanctione vetitum eſt.

Nec vero alicui familiari propinquove ſuo ad illius beneficii concurſum aditum patefieri permittat: quod ſi aliter unquam factum erit, cum omnis collatio proviſione reſciſſa, irrita, nullaque ſit, tum præterea illius pontificiæ ſanctionis pœnæ eo nomine conſtitutæ locum habeant.

XXVI.

ANNO CHRISTI 1582.

XXVI.

Quæ ad forum pertinent.

Stata illa oratio, quam in ſynodis de Spiritu ſancto dici ſolenne eſt, illa ſcilicet cujus initium eſt. Adſumus domine; rite ſancteque, ut liber pontificalis vetus oſtendit, congregationum initio recitetur, quæ de ſanctæ inquiſitionis officio, de judiciis, de ſententia cauſæ ferenda habebuntur. Itidem fiat in omni conventu ubi de clericalibus examinibus, de electione, inſtitutioneve ejus agetur aut deliberabitur, in quem alicujus beneficii eccleſiaſtici cura adminiſtratiove conferatur,

Quam ob cauſam ea oratio recte in tabula literis conſignetur: certoque congregationum loco affixa, cum uſuvenit, in promptu ſit, una cum alia ſtata oratione quam in initio & in fine aliarum actionum congregationumve ex officio beatæ Mariæ adhiberi inſtituti moriſque eſt.

Æquiſſimum eſt, & canone concilii Pariſienſis traditum, eum qui vicariam epiſcopi perſonam & munus vicarium ſuſtinet, ſacris initiatum eſſe.

Quamobrem curet epiſcopus vicarium generalem ſibi conſtituere, qui præter cetera quæ in vicarii ejuſmodi perſona requiruntur, ſaltem ſubdiaconus ſit.

Quoniam ſæpe fit, ut in cauſarum controverſiis (id quod vir & ſanctitate & juris ſcientia celebris Ivo pluribus exponit) inimicitiæ oriantur, ſimultates, odia, rixæ, ceteraque id generis maxime fideles cavere debent, valde exerceantur, & multa eaque gravia crimina inde aliquando conſequantur, ac rurſus bona ſalutariave opera poſtponantur, aut negligantur: ideo in foro eccleſiaſtico, in quo concordiæ potiſſimum, paci, litium tranſactionibus, atque ſedationibus controverſiarum plane conſulendum eſt, epiſcopus eam ineat rationem, ut vicarii aut judices fori ſui, aut alii eccleſiaſtici homines, quos ei curæ præfecerit, antequam litis reive alicujus judicium conſtituatur, ſtudeant omni æquitatis officio paterno conſilio lites dirimere, controverſias ſedare, quæ ad eam rem facilius conficiendam, factum de quo controvertitur, ab ipſis litigantibus, ſeorſum ſingulis ad ſe vocatis, ſtudeant plane intelligere, quantum quidem commode fieri poterit, etiam remotis utriuſque partis advocatis & procuratoribus: ſin autem id aſſequi non poterunt, id ſaltem curent, ut lites brevius quam in foro laicali moris eſt definiantur.

Locum vero nullum patronis, advocatis, procuratoribus, ceteriſque litium miniſtris dent aut relinquant, qui quæſtus forenſis avidi atque appetentes, cauſas prætexunt, calumniaſque adhibent, tum ad cauſarum tranſactionem impediendam, tum ad exulcerandos litigantium animos.

Iſtorum etiam malitiam epiſcopus pœna privationis ſuſpenſioniſve officii poſtulandi & procurandi in ſuo foro, aliiſve pœnis ſuo arbitratu pro ſua conſcientia coerceat, etiam ſine ulla judiciali cauſæ cognitione.

Quicumque in dignitate eccleſiaſtica conſtituti, etiam exempti qui intra fines diœceſis ſunt, & reliqui præterea inferiores epiſcopo, ne privilegiorum, conſuetudiniſve prætextu, matrimoniorum, & criminum item cauſas etiam viſitando cognoſcant; ſed epiſcopi juriſdictioni judiciove relinquant, ad præſcriptum concilii Tridentini.

ANNO CHRISTI 1582.

Non tamen abbates, quibus alias legitime talis juriſdictio competit, aliive inferiores (ſi de immemorabili conſuetudine ejuſmodi legitime doceant) quo minus de his etiam cauſis cognoſcant prohibeantur. Seſſ. 24. c. 20. de ref.

Conſtitutio decretorum & taxarum a metropolitano confecta, & apoſtolicis literis ſanctiſſimi domini noſtri Gregorii papæ XIII. confirmata & renovata, quæ per judices ſynodales, & conſervatores regularium exemptorumve quorumcumque, & per ordinarios etiam in cauſis delegatis, ac per eorum omnium & ſingulorum notarios ſervanda, atque ad executionis uſum inducenda eſt, ab univerſis, & eorum unoquoque cujus intereſt, ſervetur diligenter inviolateque: ita tamen ut ſi quibus in rebus, cauſis, negotiiſve, aliquo ſtatuto aut conſuetudine laudabili, nihil vel minus quam ea taxa præſcribitur, per judices a ſynodo deputatos, ac regularium exemptorumve quorumcumque conſervatores exigi deberet; conſuetudo illa ſtatutumve omnino retineatur, ſerveturque ad ejuſdem conſtitutionis præſcriptum. 4. Junii 1580.

Quam item conſtitutionem ſeu taxam judicibus ſynodalibus & conſervatoribus præſcriptam, ſervet etiam ordinarius: niſi quibus in rebus conſuetudine, decretis, vel conſtitutionibus, taxiſve epiſcopalibus, taxa minor ei ſervanda propoſita eſſet, quam omnino ſervet.

Si vicarius, judexve ordinarius in cauſis ordinariis vel delegatis, aut conſervator regularium & exemptorum quorumcumque ſuis in cauſis, aut judex in ſynodo deputatus pro cauſis commiſſariis, eorumve notarii aut miniſtri, quicumque contra præſcriptum ſanctionis illius pontificiæ quidquam commiſerit, deliqueritve; cum eo, quicumque ſit, ad præſcriptum ejuſdem conſtitutionis agatur.

Dierum utilium librum, quibus a fori ſui eccleſiaſtici judiciis feriari liceat, epiſcopus conficiendum edendumque pro fori ſui ratione curet.

Ut frequentius clericorum cujuſcumque gradus & ordinis, quos in foro ſæculari conceſſu epiſcopi examinari ſæpe contingit, periculis occurratur, epiſcopus, ejuſque vicarius, antequam ejus examinis facultatem concedat, rerum de quibus in eo foro interrogationes quæſtioneſve inſtituendæ erunt, capita diligenter & matura deliberatione perpendat.

Clericum præterea de cujus examine agitur, ad ſe, ſi libuerit, accerſat, ac de iiſdem rerum capitibus extra judicium interroget. Illud autem magnopere caveat, ne dum unius defendendi cauſa, quæſtiones examenve de clerico haberi permittit, alteri aliquam vel rei familiaris, vel pecuniæ, vel corporis, vel ſtatus, honoriſve offenſionem aut diminutionem afferat: unde cum ſæpenumero ſimultates & cædes exiſtunt, tum clericus etiam aliquando irregularitatis pœnam maculamve contrahit.

Quarum rerum ſi aliquam epiſcopus ſuſpicionem ex iis ipſis capitibus cognoverit, de quibus quæſtio inſtituenda eſt; nullam clerici examinandi facultatem ullo modo permittat.

Ubi vero illam aliquando dandam eſſe judicaverit: tunc certis capitibus nominatimque explicatis, judicio ſuo præſcriptam, literiſque comprehenſam concedat permittatve.

At

ANNO CHRISTI 1582.

At vero ſemper clerico a ſacerdote jusjurandum deferri jubeat.

XXVII.

Quæ ad matrimonium pertinent.

Quod concilio provinciali quinto cautum eſt, matrimonium verbis de præſenti ſine parocho teſtibuſque contractum nullum eſſe, ac ne ſponſalium quidem vim roburque habere: id ita intelligendum eſt; eos qui ita contraxerint, poſſe tamen concilii Tridentini conditionibus adhibitis, denuo matrimonium contrahere, dummodo intra parochiæ fines, & coram parocho proprio, teſtibuſque illud contrahatur celebreturve.

Matrimonium futurum parochus antequam in eccleſia denuntiet, præter id, quod ex concilio provinciali quinto perquirere a ſponſis debet, illos etiam ſeorſum moneat; ut videant, ne matrimonio quod inter ſe contrahere volunt, aliquod impedimentum obſtet, quod mox infra explicatum eſt, neve alia, quæ ipſe pro ſuo judicio & prudentia patefacere exprimereque debebit. Viderint igitur, an alteri fidem adſtrinxerint, aut jurejurando ſpoponderint.

An caſtitatis religioniſve votum ediderint.

An aliquod impedimentum inter eos intercedat cognationis etiam ſpiritualis aut affinitatis uſque ad gradum jure Tridentinoque concilio prohibitum.

Sess. 24. c. 2. 3. 4. & 5. de ref. matrimonii.

Si vero filiifamilias ſint, hoc parochus valde cohortetur; ut parentibus, in quorum poteſtate ſunt, eum honorem tribuant, ut illis ne inſciis quidem, nedum invitis, rem tanti momenti ineant.

Id præterea ſtudioſe paterneque etiam utrumque hortetur; ut ſingulari quadam animi pietate, & oratione in primis frequentiori, in re tam gravi ad Deum confugiant.

Quo in genere Tobiæ adoleſcentis, cum uxorem duxit, commemorabile exemplum imitationeque dignum proponat.

Magnam in eo diligentiam adhibuimus, ut corruptelam atque adeo peccatum tolleremus, atque radicitus extirparemus, quod paſſim in provincia noſtra a ſponſis committitur; qui mutua copulatione antea utuntur, quam matrimonium per verba de præſenti rite confectum celebratumque ſit. Verum cum nihil ferme in hoc genere hactenus profeciſſe animadvertamus; pro officii paſtoralis munere, pernicioſæ iſti corruptelæ peccatoque gravi nos diligentius accuratiuſque providendum & conſulendum eſſe ſtatuimus.

Itaque epiſcopi cura ſit, pœnis & cenſuris, quas arbitratu ſuo conſtituerit, ſancire, ne ſponſi, priuſquam matrimonium in eccleſia per verba de præſenti ex ritu celebraverint, non modo ſimul non habitent, ſed ne ullo quidem modo mutua conſuetudine commerciove utantur.

Grave concubinatus crimen eſt, propterea quam ingens in eo funditus convellendo ſolicitudo, & quam longe omnium diligentiſſima cura epiſcopi eſſe debeat, cum canonum leges, ſacrique œcumenici concilii Tridentini decreta jubent, tum vero Pii quinti pontificis maximi apoſtolica ſanctio jampridem edita perſpicue oſtendit.

Sess. 24. c. 8. de ref. matrimonii.

Qua ſanctione ſanctæ obedientiæ virtute illud juſſum eſt, ut quæ contra concubinarios ejuſdem concilii Tridentini decretis conſtituta ſunt, in iis ipſis omnino inviolateque exequendis, epiſcopi in ſua quique diœceſi diligenter ſancteque invigilent; Deo Romanoque pontifici rationem reddituri, ſi in eo turpi crimine radicitus extirpando negligenter aut remiſſe ſe geſſerint.

Quamobrem epiſcopus, nemine etiam poſtulante aut accuſante, ex officio, ſine ſtrepitu & forma judicii, ſolaque facti veritate inſpecta, contra iſtiuſmodi concubinarios, cujuſcumque ſtatus, ordinis, dignitatiſque illi ſint, ſevere agat: proindeque pœnis ſacrorum canonum jure, ſummorum pontificum conſtitutionibus, conciliorumque auctoritate ſancitis, & aliis præterea etiam pecuniariis arbitrio ſuo graviter puniat.

Quos autem ter admonitos in contumacia perſiſtere animadvertet eos non ſolum aliis pœnis, ſed excommunicatione etiam ex eodem decreto Tridentino afficiat.

Paſtoribus non ſolum pericula propellenda ſunt; ſed etiam omnis periculoſa peccandi occaſio pro paſtoralis officii munere eripienda eſt.

Quamobrem cum quæ facile exiſtere poſſunt fornicationes, inceſtus, & flagitia, univerſaque carnis vitia, re alia plane ulla facilius quam fuga, adjutrice in primis divina gratia, ſuperentur; parochus ut diligentiſſime poterit, & epiſcopus in primis, tum auctoritate ſua, tum etiam, ſi opus erit, ſæcularis magiſtratus ope implorata, id maximopere curet, ut ne cum femina, quocumque vel arctiſſimo propinquitatis gradu conjuncta, mas ſimul cubet, etiamſi ambo pueruli ætate ſunt, ita tamen grandiuſculi, ut aliqua inde ſuſpicio, periculum, occaſiove impuri flagitii committendi exiſtere poſſit.

Nec vero paupertatis, anguſtæve habitationis excuſationi locus facile relinquatur, quo minus iſtiuſmodi impuritatum occaſio omnis præcidatur: cum humi potius, atque adeo ſub dio jacere ſatius eſſet.

Parochi autem tota hac de re judicium, officiumve intercedat: qui & conſilium det, & opem præſentem ut accuratiſſime poteſt, tantæ impuritatis periculo præſtet.

Eam ipſam curam epiſcopus & parochus ponant in eripiendis morum corruptelis, flagitiis, peccatis, peccandive occaſionibus, quæ graviſſima cum Dei offenſione exiſtunt ex nocturnis illis excubiis, quæ ruſticorum concurſu, juvenili turpium verborum licentia, promiſcua marium feminarumque turba, hieme in ſtabulis paſſim fieri ſolent:

Offenſionibus & peccatis, quæ in cauponis committi ſolent, paſtorali etiam cura & officio occurrendum eſt; ut ereptis corruptelis ſalutariter conſulatur vitæ Chriſtianæ moribus.

Quamobrem cum epiſcopus, cujus officium eſt in omnium cujuſvis generis hominum curam incumbere, tum parochus etiam, ſi quas vel cauponas vel tabernas intra parochiæ ſuæ fines habet, quamſæpiſſime iis qui cauponariam tabernariamve exercent, monita proponat, quæ infra eorum vitæ Chriſtianæ, Chriſtianiſque moribus præſcribuntur, ad eorum ſalutem procurandam.

Primum igitur caupo, non ſolum familiæ ſuæ, ſed etiam hoſpitibus, peregrinis, aliiſve quos hoſpitio exceperit, & verbis, & vitæ exemplis, & humanitatis officiis prodeſſe ſtudeat: ita

ut

ANNO CHRISTI 1582.

ut ejus familia quique in famulatu ipſius ſunt, ceteris pietatis, caſtitatis, modeſtiæque ſpecimen atque indicium dent.

Proinde impudicos homines, ejuſve infamiæ nota inquinatos, blaſphemos, concubinarios, ejuſve nomine ſuſpectos, aleatores, publicoſve luſores, & id generis nebulones, qui advenas atque hoſpites dolis fallaciiſque decipere ſolent, e familia domoque ſua ejiciat; quorum loco in familia famulatuque pios homines diſciplinæ Chriſtianæ ſtudioſos habeat; qui advenas ad orationem veſpertinam invitent, quam is domi ſuæ curet nullo unquam pacto ſtata hora prætermitti.

In cauponæ veſtibulo porticuve, & in ſingulis præterea cubiculis, ſacram imaginem apponere ne omittat: profana autem omnia, ac turpiter obſcœneque inſcripta pictave inde amoveat omnino.

Ne lenones, meretrices, hiſtriones, mimos, & ceteros malæ conditionis homines, nugatoreſve apud ſe diutius hoſpitari patiatur.

Religioſos & eccleſiaſticos homines ad ſe divertentes, ſeparato, ſi commode poterit, præſertim a feminis, hoſpitio menſaque excipiat: in honore habeat, nec verbis factiſve violari patiatur.

Pauperibus item ſe talem præſtet, qualem ſe præbere Chriſtianum hoſpitem decet. Hæreticos vero, ſi quos divertiſſe animadverterit, illico denuntiet; nec ullo pacto feria ſexta & ſabbato, aliis item præſcriptis diebus, ulli vetitos cibos quovis prætextu præbeat.

Menſæ initio, ab hoſpite, vel ab aliquo familiari benedici curet, adhibita in fine etiam gratiarum actione.

Ne virum ſimul & mulierem cubare ſinat, quos ſuſpicetur matrimonio copulatos non eſſe.

Si quem, dum in caupona verſatur, in febrim morbumve incidere contigerit, de ejus ægritudine ſtatim parochum certiorem faciat, qui illum inviſat, & ſpiritualia remedia eidem quamprimum adhibeat.

Caupo denique Chriſtianus ita in hoſpitii munere agat, ut æquitate, ſinceritate, & caritate utatur; & per opera juſtitiæ progrediens, damnationem æternam fugiat, ac in æterna tabernacula recipi mereatur.

XXVIII.

De diſciplina Chriſtiana militum.

Chriſtianorum militum diſciplina his temporibus eo prolapſa eſt, ut in multis Dei offenſionibus, quæ a militum corruptelis exiſtunt, operæprecium etiam ſit invigilare epiſcopalibus monitis.

Ubi igitur militum præſidium conſtitutum eſt, illud cum eorum ducibus præfectiſve epiſcopus ſtudioſe paternaque caritate agat, ut illi in militari ſtatione conſtituti, piæ Chriſtianæque vitæ inſtitutis congruenter vivant: cum præſertim in militum Chriſtianorum laude poſitum ſit, ut pietatem in primis & religionem erga Deum obſervent atque colant.

Quod ergo ad pietatis uſum atque officium attinet, id omne maxime curetur:

Ut doctrinæ Chriſtianæ rudimentis milites inſtituantur.

Ut frequenti ſacræ & confeſſionis & communionis uſu ſe ad bene vivendum communiant.

Ut quotidie & mane & veſperi certa ſtata hora Deum precentur.

ANNO CHRISTI 1582.

Ut roſario quotidiano beatæ Mariæ virginis, quod militibus bello contra Tureas ſuſcepto olim præſcriptum fuit, religioſe utantur.

Ut ſingulis diebus mane in ſtatione communi collecti litanias recitent.

Ut in ſtationis loco ſacram imaginem beatæ Mariæ virginis, aut ſancti alicujus, quem patronum ſibi atque interceſſorem in cælis delegerint, ob oculos propoſitum habeant.

Ut ſacerdotem item habeant ſpiritualis vitæ amantem, epiſcopi judicio delectum, cujus monitis in militiæ ſpiritualis exercitationibus curſum teneant.

Ut in otio militari, a librorum obſcœnorum, quique Chriſtianos viros non decent, lectione abſtineant; ſed martyrum vitis legendis, in quibus fortitudo ac virtus vere militaris elucet, totos ſeſe occupent, cum per occupationes militares poſſunt.

Illud vero etiam maxime epiſcopus cum militum præfectis valde agat, ut jejunia & ciborum delectum ex præcepto eccleſiæ ſervent; a blaſphemiis omnino abſtineant, quas radicitus extirpare ille omnino conetur: cum militis Chriſtiani officium proprium ſit, etiam ſanguinis profuſione tueri gloriam Dei, ſine cujus divina ope nihil reliquum militi Chriſtiano eſt, quod glorioſum eſſe poſſit.

Ut a furto, rapiniſve abſtineant; idque plane eis perſuadeat, ejus generis criminibus perpetuam infamiam inuri militi.

Ut denique detractiones, mendacia, ingluviem, aleam, luxuriam, pompamque abhorreant: ſed etiam omnes virtutum Chriſtianarum partes exequantur, quo cum in omni diſciplina, tum in re militari ſplendeſcunt, utilitateſque ubertimas ſalutariter afferunt.

Atque ob has quidem cauſas inter illos pias confratrias inſtituere epiſcopus curet.

XXIX.

Quæ ad confratrias, piave loca pertinent:

Unicuique confratriæ epiſcopus ſacerdotem conſtituere ſtudeat, vitæ ſpiritualis uſu peritum, beneque in ſanctis exercitationibus verſatum; qui ſalutaribus conſiliis, monitis, documentis, aliiſque officiis, confratres in omnem agendi partem tamquam pater & dux ſpiritualis conformet.

Ut multarum controverſiarum, diſſenſionumve, quæ in pleriſque confratriis, ex eo quod priorem locum appetunt, multis provinciæ locis magna cum populi offenſione oriuntur, occaſio tollatur; Nos decernimus, eas confratrias, earumque confratres ſcholareſve, qui in poſterum locum in publicis proceſſionibus, ſumpto de epiſcopi aut ſanctæ ſedis apoſtolicæ facultate habitu, ſibi dari petierint, atque obtinuerint, debere locum digniorem aliis confratribus cedere, qui habitu antiquiores conſueverunt illas ſupplicationes antea obire; etiamſi ipſæ tempore antiquiores ſint, majoribuſque privilegiis communitæ.

Id vero ita decretum in omni confratria ſervetur, niſi cum ob cauſam epiſcopo aliter videbitur.

Quæ ad ſanctæ pietatis inſtitutum atque uſum ſalutariter inſtituta ſunt, paſtoralis curæ eſt cavere, ne depravatis moribus corrumpantur.

ANNO CHRISTI 1582.

Quoniam igitur in proceſſionibus, quæ a nonnullis confratriis ſocietatibuſve noctu fiunt, religioſe quidem illis primum inſtitutis, offenſio aliqua ineſſe poteſt: idcirco ne illas in poſterum noctu agi liceat, niſi & epiſcopi conceſſu, & regulis certis ab eo præſcriptis.

Mulieres autem proceſſiones nocturnas obire interdictum omnino ſit.

Epiſcopus non ſolum, ut ſuperioribus conciliis cautum eſt, locorum piorum adminiſtrationis rationibus interſit, ſed etiam liberationi illius adminiſtrationis,

Quæ liberatio ab eorum locorum præfectis ſolum ne fiat, ſed præſente, conſentienteve epiſcopo; alioqui ſi ſecus fiet, reſciſſa ſit, planeque nulla, ad Tridentini concilii præſcriptum.

XXX.

Quæ ad moniales pertinent.

Quoniam ſuperioribus conciliis provincialibus, non ſatis quantum rei gravitas depoſcit adhuc monialium periculo conſultum ac proviſum eſt; quod cum ex frequenti ad earum monaſteria acceſſu, tum ex ingreſſu etiam ſeptorum clauſuræ exiſtere poteſt: idcirco eo de genere hæc addenda cenſuimus.

Ut autem hæc ipſa notoria ſint, edicto epiſcopali duorum menſium ſpatio, & deinceps quotannis, ſermone vulgari frequenter, prout opus erit, populo promulgari, ſingulisque præterea monialium monaſteriis, earumque præfectis edici denuntiarive epiſcopus mandet.

Ne quis clericus, laicuſve, cujuſcumque generis, ordinis, conditionis, ſexus, ætatisve ſit, abſque epiſcopi aut ejus vicarii conceſſu literis exarato, ad monialium monaſteria quovis prætextu, cauſave, ac ne eo quidem nomine inviſendi, alloquendive puellas tantum, quæ ibi educantur, unquam accedat, propoſitis pœnis & cenſuris arbitrio epiſcopi.

Ne quis item abſque ejuſdem epiſcopi facultate ſcripta, intra ſepta monaſterii monialium in poſterum ingredi audeat.

Si quis contra fecerit, excommunicationis pœnam ipſo facto ſubeat, ex concilii Tridentini, apoſtolicarumque ſanctionum, quas ſummi pontifices, Pius quintus, & Gregorius decimus tertius, eo nomine ediderunt, præſcripto.

Seſſ. 25. c. 5. de regul. & monialibus.

A qua excommunicatione non ab alio niſi a ſummo pontifice Romano abſolvi poſſit.

Neque in poſterum aliquis eccleſiaſticus ſæcularis, regularis, aut laicus, quocumque gradu, auctoritate, dignitateve præditus, cuiquam homini eccleſiaſtico, etiam regulari aut laico, facultatem ad monialium monaſteria accedendi, ne colloquendi quidem gratia concedat: nec vero monaſterii ſepta ingrediendi poteſtatem faciat, quavis conſuetudine, ſtatuto, lege, privilegiiſve, etiam ſedis apoſtolicæ auctoritate ante concilii Tridentini promulgationem roboratis & communitis non obſtantibus.

Si quis contra commiſerit, pœnam excommunicationis ipſo facto ſubeat, aliaſve arbitrio epiſcopi.

Abbatiſſæ, prioriſſæ, & aliæ moniales, quæ eccleſiaſticos, aut laicos homines quavis cauſa, prætextuve intra monaſterii ſepta abſque epiſcopi conceſſu literis conſignato ingredi permiſerint, ipſo facto excommunicationis pœnam ſubeant; a qua e ſanctionis ſanctiſſimi domini noſtri Gregorii papæ XIII. præſcripto, non poſſint niſi a ſummo pontifice abſolvi, præter alias pœnas eadem conſtitutione propoſitas.

ANNO CHRISTI 1582.

Quæ vero moniales abſque epiſcopi conceſſu ſcriptis exarato, quemquam vel marem, vel feminam, contra quam ſupra præſcriptum eſt, ad collocutionum, rotarumve loca admiſerint, biennio mulctatæ ſint ſuffragio omni.

Si vero iterum in hoc genere deliquerint, arbitrio epiſcopi puniantur; tum deinceps ſi itidem offenderint, excommunicationis etiam pœnam ipſo facto ſubeant.

Præfecta autem monaſterii, facultates omnes ſcriptas, quas unuſquiſque exhibuerit, ſive de accedendo ad monaſteria, ſive de ingrediendo illæ ſint, accurate aſſervet; epiſcopoque clauſuram viſitanti, & alias quoties poſtulabit, exhibeat, ut eas cum libro, quod regeſtum nuncupatur, conferre poſſit.

Epiſcopus autem, cum clauſuras monialium, etiam earum quæ regularium curæ, juriſdictionique ſubjectæ ſunt, viſitabit; de clauſuræ cuſtodia, & decretorum, quæ ad eam recte tuendam quovis modo pertinent, uſu atque obſervatione, moniales etiam ſingulas, ut opus eſſe viderit, diligenter interroget.

Collocutionum loca in monialium monaſteriis, tam intrinſecus quam extrinſecus conſtituta, clavi clauſa perpetuo ſint, niſi cum ibi quis eſt collocutionis cauſa, ex facultate legitima: clavis autem apud præfectam cuſtodiatur.

Ut autem quod de vetito ad monialium monaſteria acceſſu cautum eſt, certis diebus vere ſervetur; clavis etiam adhibeatur oſtio loci exterioris collocutionum in monaſteriis; quæ clavis noctu præſertim ab epiſcopo committatur confeſſario, aliive pio viro arbitratu ſuo.

Is vero illis diebus ne aperiat, neve clavem aperiendi cauſa tradat, niſi facultatem epiſcopi ſcriptam exhibenti.

Quo autem ſanctior hujus clauſuræ cautio adhibeatur; epiſcopus, ubi expedire cenſuerit, peſſulum, vectemve oſtiis ſingulis clauſuræ ab exteriore parte claudendum apponi mandet arbitratu ſuo, clavemque noctu præſertim ei committat, quem fidum, probum, aptumque eſſe judicarit.

Occaſione correctionis, pœnitentiæ, ſeu examinis, in cauſis etiam criminalibus & gravioribus, monialis clauſura ne educatur, etiamſi in aliud monaſterium, locumve pium conducenda, ne ad breve quidem tempus.

Facultas ingrediendi ſepta monaſterii nulla detur niſi in ſcripto: neque vero quæ ſine ſcriptis conceſſa eſt, cuiquam ſuffragetur, niſi quando una cum epiſcopo is monaſterium ingreditur.

Epiſcopus autem ſolummodo, at nullo modo vicarius generalis, hanc poteſtatem faciat, niſi ſpeciatim ei epiſcopus auctoritatem delegarit, qua aliis ingrediendi facultatem dare poſſit: atque epiſcopus quidem eam auctoritatem minime alii demandet, niſi vicario tantum generali; ac neque ei item, cum ipſe præſens eſt.

Regulæ, conſtitutioneſve ſpeciatim editæ de

pœ-

ANNO CHRISTI 1582.

pœnitentibus mulieribus, quæ professionem emittunt, serventur; ut in iis recipiendis consensus duarum partium monialium requiratur, ut concilio provinciali primo sancitum est, (id quod in aliis solum monialibus locum habere hoc loco declaratur) sed major pars satis sit etiam in professione emittenda.

Nec vero in earum mulierum domiciliis certus numerus constituatur: nec rursus in iis locum habeat, quod de eleemosyna loco dotis alimentive, ejusque summa & addictione in monialium monasteriis præstari decretum est; sed illud in necessariis alimenti expensis erogetur: reliquum autem in alias monasterii necessitates, aut in bonorum immobilium emptionem arbitrio superioris convertatur.

Iis mulieribus liceat professionem emittere, ea ætate, eoque temporis probationis spatio, quibus jure communi licet, aut eorum constitutionibus speciatim cautum est.

In earum præterea renuntiatione & obligatione, constitutiones earum, & earum superioris, aut jus commune servetur.

Neque novitiæ, si quid in anno probationis dederint, mulieresve acceperint, pœnis plectantur, nisi speciatim aliter caveatur.

Mulieres item, quas absoluto probationis anno non habiles esse, neque idoneas ad professionem compertum est, aut si profiteri illæ recusaverint, e monasteriis nisi causis jure permissis ne ejiciantur.

Verum episcopus probationis, novitiatusque tempus proroget licet.

Nec vero item quæ mulieres habiles non sunt ad officium, velumque nigrum suscipiendum, etiamsi domus illa conversis opus non habeat, contra institutum repellantur.

Episcopi & prælati omnes tam sæculares quam regulares, quibus monasteriorum monialium quovis modo cura concredita est; facultate sibi ex officio data in ea ingrediendi ita demum utantur, ut scilicet cum necessaria causa urget, ingrediantur, paucosque comites, & eos quidem seniores ac religiosos homines secum adhibeant: ne pœnas ac censuras Gregorii papæ XIII. summi pontificis constitutione ipso facto inflictas subeant, quam constitutionem accurate servent.

Decem.

XXXI.

Quæ generatim ad has constitutiones & decreta pertinent.

Quæcumque etiam de sacramentorum administratione, missæ sacrificii celebratione, divinorumque officiorum modo & ratione, in hac & superioribus provincialibus synodis decrevimus, ea plane omnia & singula ad metropolitanam etiam, ceteraque quascumque ecclesias ritu Ambrosiano utentes, pertinere sancimus & declaramus: nisi si quid ejusmodi erit, quod vel per nos, vel deinceps per successores nostros archiepiscopos nominatim, speciatimque declaratur Ambrosianis ipsis ritibus institutisve expresse adversari.

Si in his decretis ante alteram Mediolanensis provinciæ synodum ulla difficultas orta erit, ejus declarationem, tum vero præterea omnium quæ eisdem decretis continentur interpretationem & explicationem, nobis usque ad proxime futuram provincialem synodum reservamus; salva semper sedis apostolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis in hac provinciali synodo Mediolanensi sexta per nos editis habent episcopi; eam ipsos per suos vicarios generales, aut per alios quibus concesserint & delegarint, exequi posse volumus; nisi in iis quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant, aut in quibus vicarii, a sacris canonibus, aut a concilio Tridentino, vel a nobis expresse excluſi sint.

Ut nemini eorum, quæ in hac quinta provinciali nostra synodo a nobis decreta sint, ignorantiam excusare liceat, edicimus, ut ex quo primum die de illis edictum promulgationis ecclesiæ metropolitanæ valvis propositum erit, ad duos menses, omnes se, & his decretis, &, si contra fecerint, pœnis, quæ eis continentur, teneri intelligant.

Ab eo etiam affixionis die, eorum decretorum temporis initium sumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præstari jubemus.

Unusquisque præterea episcopus ea in proxima diœcesana synodo, ad præscriptum sacrorum canonum, & concilii Tridentini promulgari jubebit; & quo studiosius omnium animis eorum præcepta fixa inhæreant, singulæ etiam cathedrales, & collegiatæ, & parochiales ecclesiæ hujus provinciæ, has nostras constitutiones aliquo loco collocatas perpetuo asservent.

Omnia & singula quæ a nobis in hac quinta provinciali synodo decreta, actaque sunt, quæ debemus obedientia ac reverentia, auctoritati, ac judicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matris & magistræ, semper emendanda, & corrigenda subjicimus.

SUBSCRIPTIONES REVERENDISSIMORUM dominorum episcoporum, qui concilio provinciali sexto interfuerunt.

Nos Carolus sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis tituli sanctæ Praxedis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolanensis, de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum subscripsimus.

Ego Cæsar episcopus Dertonensis consentiens subscripsi.

Ego Nicolaus episcopus Cremonensis consentiens subscripsi.

Ego Hieronymus episcopus Bergomi consentiens subscripsi.

Ego Joannes episcopus Brixiæ consentiens subscripsi.

Ego F. Dominicus episcopus Astensis consentiens subscripsi.

Ego Guarnerius episcopus Alexandrinus consentiens subscripsi.

Ego Vincentius episcopus Albensis consentiens subscripsi.

Ego Franciscus episcopus Intimilensis consentiens subscripsi.

Ego Alexander episcopus Casalensis consentiens subscripsi.

Ego Vincentius Picaluva archipresbyter opidi Cassinarum, procurator specialis illustrissimi & reverendissimi episcopi Aquensis, ejus nomine interfui, & subscripsi; & omnia & singula in hac sancta sexta synodo acta, decreta, edita, & promulgata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Joannes Paulus Albergonus canonicus ecclesiæ cathedralis Novariæ, procurator spe-

ANNO CHRISTI 1582.

cialis illustrissimi & reverendissimi domini Francisci episcopi Novariensis, ejus nomine interfui, & subscripsi, & omnia ac singula in hac sancta sexta synodo acta, decreta, edita, & promulgata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Paulus Granutius juris utriusque doctor, protonotarius apostolicus, perillustris ac reverendissimi domini Joannis Francisci episcopi Vercellensis sanctissimi domini nostri papæ & sanctæ sedis apostolicæ nunc apud sereniſſimum Rodulphum imperatorem nuntii vicarius generalis, ejusdemque in hoc specialis procurator, ejus nomine interfui, & subscripsi, omnia ac singula in hac sexta synodo decreta, acta, edita, & publicata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Joannes Antonius Jordanus clericus Savonensis, illustrissimi ac reverendissimi domini Dominici Grimaldi episcopi Savonensis, hoc tempore sanctissimi domini nostri papæ apud Avenionem gubernatoris, ad hoc specialis procurator ejus nomine subscripsi; & omnia ac singula in sexta synodo provinciali Mediolanensi acta, decreta, edita, & promulgata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Marcus Antonius Amidanus presbyter Cremonensis multum illustris & reverendissimi D. Ludovici Tabernæ Laudensis episcopi, & nuntii apostolici ad sereniſſimum & catholicum Hispaniarum regem Philippum generalis vicarius, ac ad id etiam procurator specialis, ejus & ecclesiæ suæ nomine, omnia & singula in sexta synodo provinciali Mediolanensi acta, & decreta, edita, & promulgata recipio.

INDITIO FUTURI CONCILII SEPTIMI PROVINCIALIS.

Carolus sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis tituli sanctæ Praxedis, sanctæ ecclesiæ Mediolanensis archiepiscopus, &c.

OMNIBUS & singulis reverendissimis dominis episcopis Dertonensi, Aquensi, Cremonensi, Bergomensi, Brixiensi, Astensi, Alexandrino, Novariensi, Vercellensi, Albensi, Intimilliensi, Casalensi, Laudensi, Savonensi, Viglevanensi, Placentino, Albingauneusi, aliisque universis & singulis, qui synodo provinciali Mediolanensi, quacumque ratione interesse debent, omnibusque item capitulis, & ecclesiarum cathedralium procuratoribus, hoc publico decreto indicimus, significamus, denuntiamus, & intimamus proximam sequentem Deo omnipotente auctore, & ad ejus laudem, hac eadem in urbe, hoc ipso loco, anno MDLXXVV. die vigesimonono mensis Aprilis, qui dies erit feria quinta dominicæ tertiæ post paschа resurrectionis domini nostri Jesu Christi, inchoandam & celebrandam esse. Quamobrem eos omnes & singulos reverendissimos dominos episcopos monemus, procuratores vero ecclesiarum cathedralium invitamus; ut eo die ad synodum provincialem septimam juvante Deo Mediolani celebrandam constituto, hic omnino intersint, nisi diem celebrationis ipsius synodi aliqua ex causa a nobis prorogatum fuisse nostris ad eos datis literis intellexerint. Quod si ipsorum reverendissimorum episcoporum nostrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nuntium procuratoremve ad se excusandum, atque ad id impedimentum probandum ad nos mittat; cui etiam facultas ab ipso detur, ea omnia & singula nomine suo & ecclesiæ suæ recipiendi, quæ divina gratia auxiliante in ipsa synodo a nobis de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum constituentur decernenturve,

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Perfectis jam atque ad felicem exitum perductis sancti Caroli Borromæi Mediolanensis archiepiscopi provincialibus sex conciliis (consulto enim post Binium aliosque diœcesanas undecim synodos ab eodem celebratas omisimus) quæ continua serie ac sub unum veluti aspectum lectoribus nostris exhibere maluimus, quam a se invicem divulsa variis aptare temporibus; nunc ad institutum nostrum revertimur, ac servata quæ ubique dominatur chronologica ratione repræsentamus nonnullas synodos sub Romanis pontificibus Pio IV. & Pio V. ejusque successore Gregorio XIII. interim habitas in diversis orbis Christiani provinciis. Initium porro ducemus ab Hispania, in qua illustrissimus annalium ecclesiasticorum scriptor Henricus Spondanus Apamiarum episcopus asserit ad annum 1565. num. 21 celebrata fuisse quinque provincialia concilia, *Toletanum* scilicet, *Salmanticense*, *Bracarense*, *Cæsar-Augustanum* ac *Valentinum*. Unum ex iis nanciſci hactenus potuimus, *Toletanum* dumtaxat, quod nobis cum quibusdam aliis submiſtravit locupletissima bibliotheca Thuana excusum in 8. Compluti anno 1566. apud Andream de Angulo. Optandum quippe foret, ut reviviſceret aliquis Garsias Loaisa, qui Hispanica concilia a tempore domni Pelagii regis ex bibliothecis, & bibliopoliis diligenter educta uno pluribusve voluminibus includeret ac publicaret.

ANNO CHRISTI 1565.

ACTIONES CONCILII PROVINCIALIS TOLETANI

In ejuſdem urbis templo cathedrali eccleſiæ aſſumptioni deiparæ virginis Mariæ conſecrato celebratæ, ſub ſanctiſſimis dominis noſtris Pio IV. & Pio V. regnante invictiſſimo rege noſtro Philippo II. præſidente domino Chriſtophoro Rogio de Sandoval, epiſcopo Cordubenſi.

D. CHRISTOPHORUS ROGIUS DE SANDOVAL.

DEI GRATIA EPISCOPUS CORDUBENSIS, ſacri concilii provincialis Toletani præſes, reverendiſſimis epiſcopis, & clero hujus provinciæ, ſalutem in eo qui eſt vera ſalus.

CUM ſator ille cæleſtis ſacerrimis doctrinis, quas a profundiſſimis illis paterni pectoris horreis adduxerat, agrum eccleſiæ ſuæ tamquam probatis ſeminibus compleviſſet: jamque læta ſeges fidei, ſimul cum ſanctiſſimis moribus conjuncta longe lateque per univerſum orbem ſuccreſceret: hoſtis humani generis tantam hominum felicitatem ferre non ſuſtinens, nunquam ab illis eccleſiæ incunabulis ceſſavit ſuperſeminare zizania, & lucem clariſſimam evangelii teterrimis errorum tenebris offundere. Nempe, ut ait dominus, de naribus ejus procedit fumus, ſicut ollæ ſuccenſæ atque ferventis: fervet nimirum in noſtrum exitium, & habet fiduciam ut influat Jordanis in os ejus. Proh dolor! jam pene majorem eccleſiæ partem deglutivit, ſed numquid obliviſcetur miſereri Deus? aut continebit in ira ſua miſericordias ſuas? Exurge, quare obdormis domine? exurge, & ne repellas in finem: verum ecce non dormitabit, neque dormiet qui cuſtodit Iſrael: nemo poteſt eripere oves electas de manibus ejus. Nam qui tam noſtris, quam priſcis temporibus decepti, ab unione catholicæ fidei diſceſſerunt, licet ex nobis prodierint, non erant ex nobis. Neque enim portæ inferi prævalere unquam potuerunt adverſus eccleſiam Dei, quæ ſupra ſoliditatem petræ fundata oppugnari poteſt, corruere non poteſt. Et quidem navicula Petri ſemper diverſis errorum fluctibus a malignis ſpiritibus concitatis agitata eſt, ita ut pene mergeretur: apoſtoli tamen eorumque ſucceſſores eccleſiarum prælati, ſemper laboraverunt in remigando, atque Spiritu ſancto affati convenientes, ſanctiſſimis decretis ſervaverunt. Id quod factum videmus Nicææ adverſus Arium, Conſtantinopoli adverſus Macedonium, Epheſi adverſus Neſtorium, Calchedone adverſus Eutychen: quæ quatuor concilia generalia Gregorius poſt quatuor evangelia ſe recipere eſt profeſſus. Poſt hæc tamen aliæ generales ſynodi coactæ ſunt, ſuborientibus novis hæreſibus, aut veteribus reſurgentibus. Extremis etiam hiſce noſtris temporibus ſingularis ille ferus Lutherus ab Aquilone, unde panditur omne malum, ſingulari ſuperbia turgidus, ejuſque mores amulatus qui dixit, In cælum conſcendam, ſuper aſtra Dei exaltabo ſolium meum: ſedebo in monte teſtamenti, in lateribus Aquilonis, divinas humanaſque leges conculcans, ſedit in cathedra peſtilentiæ, rabidiſque dentibus ſuis (id eſt, doctrina mordaci atque furibunda) vineam domini ſabaoth vaſtare contendit; & ungulam equi (id eſt, finem mundi) adortus eſt, ut omnes aſcenſores ejus in tartari voragines præcipitet. Tanto opere vero ſerpſit virus quod evomuit, ut juſto Dei judicio propter ingentia noſtra crimina permittente, bonam Chriſtianæ reipublicæ partem infecerit: integraque regna & provinciæ cum principibus ſuis, proceribus & plebe, catholicis inſtitutis nuntium remiſerint. Quid faceret pia & ſancta mater eccleſia, intuens tot filios ſuos ab hac fera peſſima ejuſque ſequacibus devoratos, inque putida viſcera nefandæ hæreſeos trajectos? Utique confugit ad ſolitum remedium. Convenerunt ergo paſtores ejus atque doctores Tridenti, videre de verbo hoc: Et ecce almum Spiritus lumen cælo delapſum pectora eorum tanto ſplendore perfudit, ut vere etiam in illis cernamus impletum, quod dominus apoſtolis ſuis de paracleto promiſit: Ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis. Illo enim ſuggerente atque docente profunda, ſcripturarum ſanctarum ingreſſi veritatem, catholicam, ſanamque doctrinam tam aperte, tam dilucide tradiderunt, tam graviter, tam fortiter demonſtraverunt, ut nemo ſapientiæ & ſpiritui, qui per eos locutus eſt, reſiſtere valeat. Ecce enim nobis produxerunt tabulas ab ipſis quidem delatas, a Dei autem digito exaratas atque conſcriptas, quibus recta fides & ſancta morum norma continetur. O vere ſacer conventus, qui conventicula Satanæ deſtruxit, atque damnavit, eccleſiam Dei priſtinæ pulchritudini & decori reſtituit, mentesque fidelium in fide apoſtolica confirmavit! Nec tantum præteritis malis finem imponere eſt conatus, ſed etiam futuris proſpicere: perſpectum enim habens, pravos corruptoſque mores, & paſtorum negligentiam lectum hæreſibus ſternere, præcepit ut concilia provincialia ſaltem tertio quoque anno celebrarentur, pro moderandis moribus, corrigendis exceſſibus, controverſiis componendis, aliiſque ex ſacris canonibus permiſſis. Igitur favente Deo optimo maximo, reverendiſſimi epiſcopi, & patres hujus provinciæ, juxta præſcriptum ſanctæ generalis ſynodi, Toleti convenientes, concilium, cui nos (licet indignus) præfuimus, celebraverunt: id etiam agente atque curante invictiſſimo & religioſiſſimo principe & domino noſtro, Philippo Hiſpaniarum rege catholico: cui tantus ardor conſervandæ rectæ fidei, tantus amor reſtituendi eccleſiaſticas leges inſedit, ut merito cum ſanctiſſimis illis imperatoribus Conſtantino & Theodoſio Dei dilectis conferri poſſit & debeat. Hi enim principes, tametſi maximo fidei zelo ferbuerunt, nequierunt tamen a regnis ſuis nefandas hæreſes Arii, aliorumque hæreticorum extirpare: at noſtra Hiſpania hujus noſtri pii regis ſtudio prudentiaque mirabili immaculatam fidem conſervat & tenet, cum tamen pleraque regna finitima ab apoſtolicis dogmatibus deſciverint.

Quantam vero lætitiam his diebus, cum eſſemus in hac urbe congregati pietas ejus exhibuit! quem hiſce oculis aſpeximus, ſacras reliquias Eugenii martyris primique hujus metropolitanæ ſedis antiſtitis, quas

ANNO CHRISTI 1565.

quas e Gallia deferendas curaverat, ſuis ulnis, ſimul cum cariſſimo ejus filio Carolo principe ac domino noſtro, in hanc matricem eccleſiam intuliſſe. Quidni epiſcopi gauderemus, reliquias ab hæreticis in hac tempeſtate contemptas, tanta veneratione ſuſceptas? tanta religione & pietate a rege potentiſſimo deportatas? Favente ergo tanto rege, & ſuis literis patres hortante, ut eas leges conderent, quæ maxime reipublicæ Chriſtianæ conducerent: cœpit concilium celebrari ſub ſanctiſſimo domino noſtro Pio papa quarto felicis recordationis, ad finem autem eſt perductum ſub ſanctiſſimo domino noſtro Pio papa quinto, qui nunc a Deo optimo maximo eccleſiæ gubernacula ſuſcepit. In quo diutina deliberatione, ſolicitaque diſcuſſione præmiſſa, decreta ſunt quæ noſtræ provinciæ juxta canonicas ſanctiones, utiliora commodioraque fore putavimus. Qua in re nec nobis ipſis pepercimus, ſed eas leges condidimus, quæ non modo gregem in officio eccleſiaſtico continerent, ſed etiam epiſcopos ad ea præſtanda conſtringerent, quæ dignitas eorum & cura paſtoralis expoſceret. Sed quid profuerit utilia præcepta ſanxiſſe, ſi negligantur? aut (quod magis dolendum eſt) contemnantur? ſi plerique non jam factores, ſed judices legis inſurgant: & venenati ſerpentis diabolicam illam vocem uſurpent: Quare præcepit vobis dominus? filii contumaces & perverſi, quibus omnis eſt diſciplina moleſta, & audiunt a domino per prophetam: A ſæculo confregiſti jugum meum, rupiſti vincula mea: dixiſti non ſerviam. Quod ſi laici extrema etiam pœna digni cenſentur, ſi temporalibus regibus ſuis in iis quæ ad corpora gubernanda præceperint, minus obtemperent: quibus quæſo ſuppliciis expiabitur clericorum quorumdam rebellis pervicacia, qui præcepta patrum ſacrorumque pontificum totis viribus infringere violareque nituntur? Cumque clerici militum vicem gerant, pontifices vero atque epiſcopi imperatorum, ut facto agmine contra poteſtates aereas, ſæculariaque hominum vitia, & vita & verbis dimicemus; quamnam obſecro victoriam ſperabimus, ſi milites in acie hac imperatoribus ſuis parere recuſent? ſi ut hæretici contentioſis litibus, ut acutiſſimis ſpinis obſiti, correctionem ſynodi prælatorumque juſſa propellant? Certe concilia Toletana, quæ ante nos celebrata noſcuntur, tanta acceptione digna ſunt habita, ut veluti ſacra oracula univerſa pene eccleſia ſuſceperit: tantamque auctoritatem & fidem aſſecuta ſunt, ut & ſummi pontifices, & concilia generalia ea in fide confirmanda, & in moribus corrigendis, magna veneratione citare non dedignentur. Quibus merito conjicimus, ſpiritum veritatis præcipua dilectione complecti, præcipuis favoribus proſequi conventus, qui in hac ſancta civitate præſentia etiam ipſius matris domini conſecrata, coguntur. Quod ſi totus pene Chriſtianorum orbis tantum conciliis Toletanis detulit, tantum tribuit, tanta aviditate ſuſcepit: pudeat clerum ditionis Toletanæ provinciæ ſubjectum, iis vel modicum reluctari, quæ noverit a tam ſancto fonte fluxiſſe. Confidimus autem de vobis, fratres, parochi & presbyteri eccleſiarum, meliora & viciniora ſaluti: Tametſi ita loquimur propter quoſdam, qui ut forte, non per oſtium in ovile ingreſſi ſunt, ſed aſcenderunt aliunde; ita clare demonſtrant nulla ſe dominicarum ovium cura teneri, quos ſi ad reſidentiam, ſi ad miniſterium quod ſemel ſuſceperunt obeundum impuleris, protinus velut furiis quibuſdam agitati, univerſa præceptorum vincula conantur abrumpere. Porro epiſcopi hujus ditionis primi manus tam ſancto operi admovere debebunt: meminerint verborum Chriſti, dum bonum paſtorem deſcriberet in evangelio, dicentis: Cum proprias oves emiſerit, ante eas vadit, & ovee illum ſequuntur. Præcedet ergo pontifex in omnibus, quæ ad pietatem cuſtodiamque ſanctionum canonicarum ſpectant: alioqui quomodo oves ſequi, atque imitari poterunt paſtorem non præcedentem, ſed in deſidia otioque remanentem, & redditus tamen corpuſque curantem? Patere, ait ſapiens, legem quam ipſe tuleris; pudeat, pudeat nos a patres, ſi ſubditi merito de nobis verbum illud evangelicum obmurmurent; Alligant onera gravia & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem ſuo nolunt ea movere. Caveamus ne juſti quique & boni viri noſtras ipſas oves ad aurem moneant, & dicant: Omnia quæcumque dixerint vobis facite, ſecundum vero opera eorum nolite facere; dicunt enim & non faciunt. Patres, apoſtolorum locum indigni peccatores tenemus, apoſtolorum ergo vitam imitemur & actus, apoſtolorum ſemper veſtigiis inſiſtamus. Agite ergo, patres & fratres, jam aliquando reſipiſcamus & vocationis noſtræ rationem habentes, ſedulo nos ad opus miniſterii accingamus, noſtramque provinciam ad ſanctos eccleſiæ primitivæ mores, felicemque ſtatum totis viribus revocare conemur. Aderit Deus ipſe tam piis votis, & quod in hiſce decernendis operatus eſt in nobis ſolita pietate & clementia confirmabit.

ANNO CHRISTI 1565.

ACTIO PRIMA.

Concilii provincialis Toletani, in ejuſdem urbis templo cathedralis eccleſiæ, aſſumptioni deiparæ virginis Mariæ conſecrato, celebrata die octava Septembris, anno a Chriſto nato MDLXV. *indictione octava, pontificatus ſanctiſſimi domini noſtri papæ Pii quarti anno ſexto: ac regni invictiſſimi regis Philippi ſecundi anno decimo.*

DECRETUM SANCTÆ SYNODI Tridentinæ de celebrandis conciliis provincialibus.

PROVINCIALIA concilia ſicubi omiſſa ſunt, pro moderandis moribus, corrigendis exceſſibus, controverſiis componendis, aliiſque ex ſacris canonibus permiſſis, renoventur. Quare metropolitani per ſeipſos, ſeu illis legitime impeditis, coepiſcopus antiquior intra annum a fine præſentis concilii, & deinde quolibet ſaltem triennio, poſt octavam paſchæ reſurrectioni D. N. Jeſu Chriſti, ſeu alio commodiori tempore pro more provinciæ non prætermittant ſynodum in provincia ſua cogere, quo epiſcopi omnes, & alii qui de jure vel conſuetudine intereſſe debent, exceptis his quibus cum imminenti periculo transfretandum eſſet, convenire omnino teneantur: nec epiſcopi comprovinciales prætextu cujuslibet conſuetudinis ad metropolitanam eccleſiam in poſterum accedere inviti compellantur. Itidem epiſcopi qui nullo archiepiſcopo ſubiiciuntur, aliquem vicinum metropolitanum ſemel eligant, in cujus ſynodo provinciali cum aliis intereſſe debeant, & quæ ibi ordinata fuerint, obſervent, atque obſervare faciant: in reliquis omnibus eorum exemptio & privilegia ſalva atque integra maneant. Synodi quoque diœceſanæ quotannis celebrentur, ad quas exempti etiam omnes, qui alias ceſſante exemptione intereſſe deberent, nec capitulis generalibus ſubduntur, accedere teneantur: ratione tamen parochialium, aut aliarum ſæcularium eccleſiarum etiam annexarum, debeant ii qui illarum curam gerunt, quicumque illi ſint, ſy-

ANNO CHRISTI 1565.

ſynodo intereſſe. Quod ſi in his tam metropolitani, quam epiſcopi & alii ſupraſcripti negligentes fuerint, pœnas ſacris canonibus ſancitas incurrant.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii, & Spiritus ſancti. Sancta & provincialis ſynodus Toleti in cathedralis eccleſiæ templo aſſumptioni immaculatæ virginis Mariæ conſecrato, auctoritate veterum ac generalium conciliorum, & ſacroſanctæ ſynodi Tridentinæ, ſanctæ ſedis apoſtolicæ, ac ſanctiſſimi domini noſtri Pii quarti ſummi ac Romani pontificis, & invictiſſimo domino noſtro ac rege catholico Philippo ſecundo conſentiente, & invitante, ad publicam hujus provinciæ utilitatem, ac reformationem cleri, & populi Chriſtiani, ad pravos mores comprimendos, & ad alia extirpanda, quæ Chriſtiano nomini nocuerunt, & nocere ſolent, legitime congregata, præſidente in ea (juxta ejuſdem Tridentinæ ſynodi decretum) reverendiſſimo in Chriſto patre Chriſtophoro Cordubenſi antiquiori coepiſcopo, præſente admodum illuſtri domino Franciſco a Toleto a catholica majeſtate miſſo, ut huic ſanctæ ſynodo ejus nomine intereſſet & aſſiſteret, ac ſimul in ea convenientibus reverendiſſimis patribus & epiſcopis, Petro Siguntino, Didaco Segobienſi, Bernardo Conchenſi, Honorato Oxomenſi, & admodum reverendo Didaco abbate de Alcala, quæ regalis dicitur, ac procuratoribus hujus metropolitanæ ſedis Toletanæ, eccleſiæ capitulo, & ejuſdem urbis clero, ac multis procuratoribus a cathedralium eccleſiarum capitulis, & clero hujus metropolis ad eamdem ſynodum miſſis ac deſtinatis, lecto prius publice decreto ſanctæ ſynodi Tridentinæ de provincialibus conciliis celebrandis, ante omnia exemplum patrum ſecuta, fidei confeſſionem præmittendam eſſe decernit, eamque præmiſit; ſymbolum fidei, quo ſancta Romana eccleſia utitur totidem verbis exprimendo, in hunc qui ſequitur modum.

SYMBOLUM FIDEI.

CREDO in unum Deum, patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium. Et in unum dominum Jeſum Chriſtum Filium Dei unigenitum: Et ex Patre natum ante omnia ſæcula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum, non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt: qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis: Et incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Maria virgine: Et homo factus eſt: Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt: Et reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas: Et aſcendit in cælum, ſedet ad dexteram Patris: Et iterum venturus eſt judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis: Et in Spiritum ſanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit: Qui cum Patre & Filio ſimul adoratur, & conglorificatur, qui locutus eſt per prophetas: Et unam ſanctam catholicam & apoſtolicam eccleſiam. Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum: Et expecto reſurrectionem mortuorum: Et vitam venturi ſæculi. Amen.

Apoſtolicas & eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem ſanctæ Romanæ eccleſiæ obſervationes & conſtitutiones firmiſſime admittit & amplectitur.

Sacram ſcripturam, juxta ejuſdem ſenſum quem tenuit & tenet ſancta mater eccleſia (cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione ſacrarum ſcripturarum) admittit, nec eam unquam niſi juxta unanimem conſenſum patrum accipiet & interpretabitur.

Profitetur quoque ſeptem eſſe vere & proprie ſacramenta novæ legis a Jeſu Chriſto domino noſtro inſtituta ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis neceſſaria: ſcilicet, baptiſmum, confirmationem, euchariſtiam, pœnitentiam, extremam-unctionem, ordinem & matrimonium: Illaque gratiam conferre; & ex his baptiſmum, confirmationem, & ordinem ſine ſacrilegio reiterari non poſſe.

Receptos quoque & approbatos eccleſiæ ritus, in ſupradictorum omnium ſacramentorum ſolenni adminiſtratione, recipit & admittit.

Omnia & ſingula quæ de peccato originali, & de juſtificatione in ſacroſancta Tridentina ſynodo diffinita & declarata fuerunt, amplectitur & recipit.

Profitetur pariter in miſſa offerri Deo verum, proprium, ac propitiatorium ſacrificium pro vivis ac defunctis: atque in ſanctiſſimo ſacramento euchariſtiæ eſſe vere & realiter & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem, una cum anima & divinitate domini noſtri Jeſu Chriſti, fierique converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem: quam converſionem catholica eccleſia transſubſtantiationem appellat.

Conſtanter tenet purgatorium eſſe; animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari.

Sanctos confitetur una cum Chriſto regnantes venerandos eſſe, eoſque orationes pro nobis Deo offerre: atque eorum reliquias venerandas eſſe firmiter tenet.

Imagines Chriſti ac deiparæ ſemper virginis Mariæ, necnon aliorum ſanctorum habendas ac retinendas eſſe: atque iis debitum honorem ac venerationem impertiendam.

Poteſtatem indulgentias conferendi a Chriſto in eccleſia relictam eſſe; illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe affirmat.

Sanctam catholicam & apoſtolicam Romanam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem agnoſcit.

Romanoque pontifici, beati Petri apoſtolorum principi ſucceſſori ac Jeſu Chriſti vicario, veram obedientiam ſpondet.

Cetera item omnia, quæ a ſacris canonibus & œcumenicis conciliis ac præcipue ab eadem ſacroſancta Tridentina ſynodo diffinita ſunt, tam in his quæ ad extirpandas hæreſes, quam in iis quæ ad morum reformationem pertinent, ejuſdem ſanctæ ſynodi decretum decuta recipit, & omnino recipienda ab omnibus eſſe decernit. Hæreſeſque omnes ab iiſdem ſacris canonibus, & generalibus conciliis, & præſertim ab eadem ſancta ſynodo Tridentina damnatas, deteſtatur & anathematizat.

Ceterum cum hujus ſanctæ ſynodi ea ſit præcipue cura & ſolicitudo, ut omnium mentes in ea dirigantur, quæ ad ſpiritualem ſalutem a domino ac Deo noſtro Jeſu Chriſto impetrandam, magis conducant; utque divina majeſtas quæ Spiritum ſanctum in diſcipulos infudit, his qui ad eamdem ſynodum acceſſerunt, dignetur

ANNO CHRISTI 1565.

gnetur tribuere gratiam, quo eorum actiones Christianæ reipublicæ salutares sint, atque apostolicis institutis conveniant. Hortatur sancta synodus episcopos omnes, abbates, sacerdotes, & quoscumque alios qui ad eamdem sanctam synodum convenerunt, atque omnes in Christo fideles, ut pro ejusdem synodi optato exitu, saltem singulis sextis feriis jejunent: assidue in Dei laudes incumbant: preces offerant: sacrificium missæ peragant: non immemores in eisdem piis operibus, precibus & sacrificiis, pro sanctissimo domino nostro Pio quarto, & catholico rege ac domino nostro Philippo, divinam majestatem orare; ut eis tranquillam vitam agentibus, ad victoriam adversus Christiani nominis hostes obtinendam, in hæresibus extirpandis, & Christiana republica ab infidelium invasione defendenda atque amplianda, benigno atque propitio favore assistat,

Et ut omnia maturius ac consultius absque ullo strepitu tractari queant, in sententiis dicendis in loco benedictionis considentibus domini sacerdotibus, juxta conciliis in hac eadem urbe olim celebratis statutum, nullus debeat aut immodestis vocibus perstrepere, aut tumultibus perturbare: nullis etiam falsis vanisque aut obstinatis disceptationibus contendere: sed quicquid dicatur, sic mitissima verborum prolatione temperetur, ut nec audientes offendantur, nec recti judicii acies perturbato animo inflectatur.

Eadem denique sancta synodus omnes, & singulos ad eam accedentes certiores facit in illustrissimi ac reverendissimi archiepiscopi domo congregationes habendas fore, ut qui velit aliquid vel petere, vel proponere, quod publicæ sit utilitatis, libere id facere possit, atque eamdem sanctam synodum rationem habituram eorum, quæ ad publicum commodum pertinere videbuntur.

Placentne vobis, patres reverendissimi, hæc decreta,

Omnes responderunt, Placent.

Ego Christophorus episcopus Cordubensis subscripsi.

Ego Petrus Seguntinus subscripsi,

Ego Didacus episcopus Segobiensis subscripsi.

Ego Christophorus episcopus Palentinus subscripsi,

Ego frater Bernardus episcopus Conchensis diffiniens subscripsi,

Ego Honoratus episcopus Oxomensis subscripsi.

Ego Didacus abbas de Alcala la Real subscripsi,

ACTIO SECUNDA

Concilii provincialis Toletani, in ejusdem urbis templo cathedralis ecclesiæ, assumptioni deiparæ virginis Mariæ consecrato, celebrata: die dominico Idibus Januarii, anno a Christo nato MDLXVI. *indictione nona, pontificatus sanctissimi domini nostri Pii quinti anno primo, ac regni invictissimi regis nostri Philippi secundi anno decimo.*

CUPIT adeo hæc sancta synodus veterum canonum ad morum reformationem disciplinam revocare, ut post generalium conciliorum decreta, sanctissimorum pontificum constitutiones, & provincialium synodorum statuta minime censeat superfluum esse, episcopos omnes, sacerdotes, & quoscumque alios ecclesiastici ordinis, nec non & laicos sui officii admonere: quo Christianam pietatem vere sectantes digni illo nomine existimentur, quod in sacro baptismatis lavacro dederunt Christo Jesu, in cujus cruce nos gloriari oportet. Reformationis vero initium ab his fieri decet, qui ad hoc constituti sunt, ut præsunt aliis: & tamquam facti forma gregis illis exemplo sint doctrina & moribus, eos docentes quonam pacto Christianæ religionis instituta sequi ac tenere debeant,

Primum.

Hortatur igitur primum episcopos omnes, & per viscera misericordiæ Jesu Christi obtestatur, hæc sancta synodus, ut decretum a sacrosancta Tridentina synodo de residentia prælatorum, ad Christiani populi salutem editum secuti, non solum assidua præsentia, sed & simul cura & sollicitudine diligenti ministerium suum impleant: gregi sibi commissi regimini vere assistant: atque omnibus juxta Pauli apostoli præceptum laborent: ejus residentiæ rationem apud synodum hanc provincialem testimonio publico reddituri: ut eadem synodus prævio examine judicet, an ex causa justa quis ab ejus diœcesi & discesserit, & absens fuerit; atque adversus eos, qui contra decreti Tridentini dispositionem abfuerint, pœnas ab eadem synodo indictas, & præsertim eam quæ de fructibus pro rata temporis absentiæ, fabricæ ecclesiæ, aut pauperibus restituendis agit, absque ulla indulgentia exequatur.

Nec enim quævis causa, quæ vel ad Christianam caritatem, urgentem necessitatem, debitam obedientiam, evidentem ecclesiæ vel reipublicæ utilitatem cuiquam pertinere videbitur, a residentia excusare debet: sed ea tantum, quæ superioribus diligentissimo examine, maturo judicio, exactaque censura sic probata fuerit, ut vere secluso omni indulgentia, aliqua ex prædictis ratione dubio procul, justa sit omnino censenda: atque ei utilitati, quæ ipsius pastoris præsentiam exigit, & quæ non potest non esse publica, sit nihilominus præferenda,

Caveant tamen episcopi, ne extra sedem cathedralis ecclesiæ locum aliquem diœcesis ad continue habitandum eligant: cum ad totius diœcesis negotia commodius expedienda illic oporteat episcopos habitare, ubi sedes episcopalis fuit constituta. Alioqui sint episcopi memores, eam residentiam neque Deo gratam esse, neque sacris canonibus consonam, & ab hac synodo potius absentiam, quam residentiam censendam fore,

Secundum.

Vigilent episcopi super gregem sibi commissum, ne eis dormientibus inimicus homo veniat, ac zizania superseminet; errores nempe doctrinæ, ac morum corruptionem. Quæ quidem frequenti visitatione extirpanda sunt ne crescant, & pereunte grege, sanguis ovium ab eorum manibus requiratur, qui juxta prophetam, & apostolum speculatores a Deo constituti sunt. Visitent ergo episcopi per se, vel per alios proprias diœceses, omnino servantes quæ a sacrosancta synodo Tridentina statuta

sunt:

ANNO CHRISTI 1565.

ſunt : modo per ſeipſos quolibet anno ſaltem tribus menſibus continuis, aut interruptis, quam poſſint commode diœceſeos partem extra cathedralis eccleſiæ locum viſitare teneantur. Neque excuſentur ab hac perſonali viſitatione quovis impedimento, quod alioqui benigna quadam indulgentia ſolet admitti; ſed eo tantum, quod neceſſitate quadam ſic urgeat, ut niſi maximo cum detrimento vel publicæ, vel propriæ ſalutis, ſpiritualis, vel corporalis, per ſeipſos eam viſitationem exequi non valeant : apud hanc provincialem ſynodum de eo fidem facturi, ejuſque judicium ea de re ac cenſuram non qualemcumque, præter divinam ultionem, ſubituri. Cum & dominus apud Ezechielem prophetam capite trigeſimo quarto duriſſime epiſcoporum negligentiam in hoc viſitationis munere exercendo increpet, dum inquit : Super omnem faciem terræ diſperſi ſunt gregis mei, & non erat qui requireret : Non erat, inquam, qui requireret. Viſitatio vero eccleſiarum, & earum rerum, quæ ad templorum majeſtatem, & ornamentum pertinent, fieri debet ea adhibita ſolennitate, quæ a libris pontificalibus & his ſimilibus traditur : ad populorum animos per hæc exteriora, ad ea quæ interiora ſunt excitandos.

Tertium.

Sed & illud maxime epiſcopi meminerint, quantum ad decorem dignitatis pontificiæ attineat, eos domi familiares habere & alere, qui vitæ integritate, & doctrina ceteros antecellere conentur : quique ſic inſtituti ſint, ut ipſis epiſcopis in miniſterio proprii muneris adeſſe poſſint ; & veræ honeſtatis exemplo quoſcumque alios ad ſincerum, ſobriumque & caſtum vivendi modum inducere valeant.

Sit & epiſcoporum ita modeſta ſuppellex, ut nec auro contexta, nec aureis telis filiſve ornata, extra altaris & eccleſiæ miniſterium, ſervire debeat. Hoſpites vero, quicumque hi futuri ſint, cum ad epiſcoporum domum venerint, ſciant ſe fore ad epiſcoporum, non ad principum ſæcularium, aut regum hoſpitium recipiendos. Nam quanto digniores hoſpites fuerint, tanto magis oportet, epiſcopum eos modeſtiæ & decoris pontificii teſtes habere.

Quin & exemplo epiſcopi eſſe debent laicis, utcumque illuſtribus, ut & hi ab immoderatis ſumptibus qui temere ac frequenter in nimium ſplendidis ſupellectili menſaque maximo cum patrimoniorum, ac totius reipublicæ detrimento fieri ſolent, prorſus abſtineant. Nec ſancta ſynodus eos ſumptus probandos eſſe cenſet : imo catholicam majeſtatem hortatur in Chriſto, eique ſupplicat, ut in his abuſibus extirpandis, regio ac Chriſtiano imperio uti velit.

Menſæ vero frugalitatem ſic a ſanctis patribus, & canonibus commendatam eſſe videt ſancta ſynodus, ut non poſſit non dolere graviter, eas delicias in epiſcoporum menſas irrepſiſſe, quæ jure poſſent a laicorum menſis, utcumque ſplendidis ablegari. Proinde ſint memores epiſcopi divinam majeſtatem non leviter offendi, dum non paucis pauperibus, qui ob egeſtatem & famem vitæ periculum experiuntur & expectant, ex his ſubveniri poſſet, quæ menſis epiſcoporum contra indictam a canonibus frugalitatem maxima cum ignominia veri ſplendoris apponuntur. Sit igitur epiſcoporum menſa ſacræ ſcripturæ, librive alterius eccleſiaſtici lectione, doctorum piorumque virorum conceſſu ſplendida : ab eaque procul quævis profana colloquia, & argumenta cujuſque turpitudinis abſint : ac prorſus eorum ferculorum eliminetur ſplendor, qui falſo cujuſdam decoris nomine ſe menſis pontificum ingeſſit. Sit denique frugalis epiſcoporum menſa : non plura quam tria, aut ad ſummum, ſi convivarum conditio id poſtulet, quatuor, præter olera & ſimplices arborum fructus, fercula apponantur. Epiſcoporum ſi quidem auctoritas non his deliciis, vaniſve ſplendoribus, ſed fide ac vitæ meritis quærenda eſt. Si quis vero in his quæ hoc decreto prohibentur, aut eorum quolibet exceſſiſſe fuerit convictus, a ſynodo provinciali juxta exceſſus qualitatem, pecuniaria mulcta piis operibus applicanda, puniatur.

Quartum.

Curent epiſcopi, ut eorum familiares ac domeſtici, præmiſſa peccatorum confeſſione, ſaltem diebus nativitatis, reſurrectionis domini noſtri Jeſu Chriſti, pentecoſtes, & aſſumptionis deiparæ virginis Mariæ, ſacram eucharistiam ſumant : ſcientes, non ipſis tantum familiaribus, ſed & ipſoſmet epiſcopos graviter increpandos, ſi eorum domeſtici, moribus & pietate Chriſtiana, non fuerint aliis manifeſto ad vitam inſtituendam exemplo.

Quintum.

Epiſcopi, quo facilius in ſynodo provinciali rationem muneris ſibi commiſſi reddere poſſint, & ea impedimenta vitari queant, quæ ſacroſancti concilii Tridentini executionem (quod abſit) impedire contigerit, librum habeant, in quo omnes parochiales eccleſiæ propriæ cujuſque diœceſis, earumque rectores nominatim ſcribantur : quique ex eis per ſeipſos, quique per vicarios eiſdem eccleſiis ſerviant : ratione expoſita, quo titulo eaſdem eccleſias obtinuerint : & qua ex cauſa a reſidentia abſentes fuerint excuſati : aut quo impedimento ad ſerviendum per ſeipſos cogi non potuerint : & quibus modis adverſus non reſidentes actum ſit, ad Tridentini decreti executionem. Habeant & librum alium, in quo cujuſque diœceſis viſitatio, quæ per ipſos epiſcopos, & per eorum viſitatores facta fuerit, in ſumma contineatur : ſubſcribaturque ab ipſis epiſcopis, vel viſitatoribus, & eorum notario : ut ſaltem ex eo apud provincialem ſynodum conſtare poſſit, quæ eccleſiæ fuerint ab epiſcopis, vel eorum viſitatoribus viſitatæ.

Sextum.

Diœceſana ſynodus ab epiſcopis quolibet anno celebretur, ut non ſolum oves ipſis commiſſas viſitatione paſtores cognoſcere poſſint, ſed & ea ſtatuere, quæ ad inferiorum rectorum ſegnitiem vitandam neceſſario viderint expedire : & ad ipſarum ovium paſtum ſalutarem conducere valeant : non obliti in prima ſynodo, eos omnes qui eidem intereſſe debent admonere, & ſi fuerit opus cogere, ut ſacroſanctam Tridentinam ſynodum, quemadmodum ejus decreto conſtitutum eſt, omnino recipiant.

Septi-

ANNO CHRISTI 1565

Septimum.

Episcopi, & eorum visitatores, eo tempore quo visitationis munus exercent, nihil præter id quod ratione visitationis jure debetur, etiam ab sponte dantibus accipiant: etiamsi id esculentum fuerit, aut poculentum: non solum ab ipsis clericis, vel ab ecclesiæ œconomo, sed nec ab ipsa plebe quæ visitatur aut visitanda est, Alioqui ad dupli restitutionem juxta Tridentini concilii decretum teneantur: eaque restitutio fabricæ illius ecclesiæ fiat, quæ eo tempore visitabatur.

Octavum.

Episcopi in ecclesiarum cathedralium visitatione solicite curent, ut ipsarum ecclesiarum statuta, quæ alioqui dispersa oblivioni tradi solent, & in desuetudinem abire, in unum volumen redigantur: & si quæ emendatione indigere videbuntur, juxta canonicas sanctiones, & juris ordine servato emendentur: atque omnia publice in capitulo, saltem quolibet anno semel, tempore ab eodem episcopo constituto, omnibus canonicis præsentibus legantur.

Nonum.

Metropolitanus, episcopi, & alii quicumque inferiores ordinarii, quibus ecclesiastica jurisdictio quocumque jure competit, non alios possint constituere provisores aut vicarios, quam eos, qui vel sacerdotes sint, vel intra sex menses ab ea die qua jurisdictione sibi commissa uti cœperint, ad sacrum ordinem, & intra annum ab eadem die numerandum, ad sacerdotium promoveri possint. Quod si intra id tempus ad dictos ordines promoti non fuerint, officio & munere ipso jure privati, eo nullo modo uti valeant, nec utantur. Visitatores vero sint omnino sacerdotes, nec aliae visitatorum officio uti possint, nec ad id admittantur.

Decimum.

Provisores & vicarii, ubi ex delegatione apostolica de quibuscumque causis eos cognoscere contingat, nihil etiam ab sponte dantibus, assessoris ratione ac titulo accipiant, imo in sportulis recipiendis, tam ipsi quam notarii causarum nihil aliud exigant nec accipiant, quam quod ex publico ejus tribunalis instituto, jure ordinario aliorum actorum ratione exigere possunt, & accipere. Quicquid vero contra hujus decreti prohibitionem exactum aut ceptum fuerit, his qui dederunt restituatur: & qui receperint arbitrio superioris puniantur.

Undecimum.

Fiscales ab episcopis bi deputentur qui sacerdotes sint, vel intra sex menses ad sacrum ordinem, intra annum ad sacerdotium promoveri possint, & promoveantur. Alioqui ad usu proprii muneris nequaquam admittantur.

Duodecimum.

Promotor fiscalis apud ecclesiasticum judicem neminem deferat, ut ex ejus delatione inquisitio fiat, nisi quem legitima, ac frequens gravet infamia: neque ex ea delatione judices inquirere audeant, imo priusquam ad inquisitionem procedant, diligenter curent investigare an ea infamia a malevolis, an a providis & honestis orta fuerit. Quod si promotor fiscalis quemquam accusare velit, eo casu, quo jure accusatio ei sit permissa: accusatoris officio functus eas leges sequatur, quæ publicis accusatoribus, hisve quibus juris publici ratione accusare permittitur, jure vel consuetudine datæ fuerint. Sed si accusatus ab accusatione fuerit absolutus: nullo modo is in expensis condemnetur: imo fiscalis, si temere eum accusasse constiterit, non solum expensarum solutione, sed & alia pœna judicis arbitrio propter accusationis temerariæ calumniam, omnino puniatur.

Decimumtertium.

Episcopi saltem quolibet mense carceres, quos ad reorum custodiam opportunos habere debent, ipsosque reos illic detentos visitare per seipsos, si præsentes in eodem loco sint, teneantur.

Decimumquartum.

Pœnæ pecuniariæ, si quando a judicibus ordinariis juxta rationem delicti, vel delinquentis qualitatem eas imponi contigerit, in pios tantum usus, & pro executione justitiæ, non pro privata episcoporum utilitate expendantur arbitrio episcopi, vel ejus vicarii. Deputeturque ab eodem episcopo, qui easdem pœnas recipere debeat, earumque rationem reddere teneatur.

Quintumdecimum.

Notariorum ecclesiasticorum, promotoris fiscalis, publici executoris, & aliorum officia quorumcumque, qui jurisdictionis episcopalis, & aliorum inferiorum ministerio operam dare tenentur, nullo modo vendantur: nec ob aliud quodcumque lucrum dentur temporale. Dentur autem hæc officia gratis his, qui sint idonei ad eorum munus exercendum, quique per seipsos illis servire debeant, ac teneantur. Nec ullo unquam tempore qui hæc officia ab episcopis, vel ordinariis quibuscumque etiam inferioribus gratis obtinuerunt, vel in posterum quocumque modo obtinuerint, illa vendere vel locare possint, nec in alios recepto aliquo temporali lucro transferre; vel in eorum favorem illis renuntiare. Alioqui si quis contra hoc decretum fecerit, temporale lucrum nequaquam acquirat. Imo illud etiam in conscientiæ judicio, fabricæ cathedralis ecclesiæ restituere teneatur: & qui officium fuerit assequutus illo privetur. Stipendia autem, quæ pro labore notarii, & alii ministri ecclesiastici tribunalis habere debeant, episcopi in diœcesanis synodis certis quibusdam limitibus moderentur, eaque moderatio ad primam provincialem synodum approbata deferatur.

De-

ANNO CHRISTI 1566.

Decimum ſextum.

In diœceſanis ſynodis, & earum qualibet, quæ poſt hanc provincialem primo celebrabuntur, de augendo ac diminuendo notariorum numero ubi viſum fuerit expedire, ſic tractetur, ut in metropolitano tribunali non plures quam octo, in aliis vero non plures quam ſex juriſdictionis eccleſiaſticæ miniſterio ſervire poſſint. Ubi vero plures ſunt ad hoc miniſterium deputati, cum primum coram officia quocumque modo vacaverint, prorſus ſupprimantur.

Decimum ſeptimum.

Vicarii, proviſores, viſitatores, promotor fiſcalis, & alii quicumque eccleſiaſtici, & ordinarii tribunalis, metropolitani, epiſcoporum, & aliorum inferiorum miniſtri, etiam hi judices, qui ad audiendas appellationum cauſas a metropolitanis, & aliis ſuperioribus deputantur quolibet triennio ab eo, qui per ipſum metropolitanum in propria, & epiſcopos in ſua quemlibet diœceſi deputatus fuerit, & electus, interim propria munera exercentes viſitentur omnino: ut ex ea viſitatione conſtare poſſit vera & acta publicæ adminiſtrationis, juriſdictionis, officiorum, & cujuſcumque eorum muneris ratio: atque is, qui male fuerit officio functus eo privari, ac puniri poſſit: denique a ſuo judice & epiſcopo privetur ac puniatur. Quod ſi cui ex prædictis ante triennium quacumque ex cauſa ab officio & munere ceſſandum ſit, is teneatur prius quam alio diſcedat, adminiſtrationis, & cujuſcumque publici muneris rationem reddere: eaque ſpatio triginta dierum ab eo exigatur, qui per metropolitanum, vel epiſcopos in propria quemlibet diœceſi, ad id fuerit deputatus, qui de querelis, & accuſationibus, & aliis ad culpam malæ adminiſtrationis pertinentibus, intra id tempus judicare debeat: eoque tempore omnino ſit ejus officium ſuſpenſum, a quo ratio reddenda erit. Notarius vero ad viſitationem & ad prædicta examinanda ſpecialis ab epiſcopo deputetur, qui non ſit ex illis qui rationem reddituri ſunt, vel viſitari debent. Sed ſi prædictorum aut alicujus eorum officia, per obitum metropolitani, aut epiſcopi vacaverint, ratio adminiſtrationis & muneris publici ab epiſcopo vel metropolitano, qui ad vacantem eccleſiam promotus ſit, vel ab eo qui per eos nominatus fuerit, non ab alio exigatur. Epiſcopi vero qui in exequendis his quæ hoc decreto ſtatuta ſunt, negligentes fuerint, a provinciali ſynodo pecuniaria pœna fabricæ eccleſiæ applicanda puniantur.

Decimum octavum.

Bona quæcumque eorum clericorum, qui inteſtati moriuntur, ad epiſcopum vel conſuetudine, vel alio quocumque jure pertinentia ac devoluta, per eundem epiſcopum in pios tantum uſus ejus arbitrio expendantur.

Decimum nonum.

Quæ pro ſepulturis aperiendis, epiſcopis aliiſve inferioribus quibuſcumque ſolent in aliquot hujus provinciæ diœceſibus ſolvi, non in proprios epiſcoporum, aliorumve inferiorum uſus expendantur: ſed æquis portionibus fabri-

A eis cathedralis eccleſiæ, & ejus in qua ſepultura aperienda eſt, earumque œconomis ſolvantur.

ANNO CHRISTI 1566.

Vigeſimum.

Nemini dubium eſſe debet ſanctiſſimos Chriſtianorum religionis cauſa conventus ac pervigilationes, quæ olim a ſanctis patribus apud ſacra Dei genitricis, & aliorum ſanctorum templa, ac martyrum ſepulcra, fuere propter piam venerationem & cultum ſancte permiſſæ, ſi modo caute & religioſe fiant, ullo modo improbandas, imo ſummis laudibus extollendas fore: eo tamen ventum eſt hominum malitia, & delinquentium audacia, ut nemo qui præſentis ſæ-
B culi mores noverit, eas quæ noctu fiunt, non improbet, atque improbandas eſſe cenſeat. Statuit igitur ſancta ſynodus, ad illa ſcelera vitanda quæ in his nocturnis conventibus contingere ſolent, eas pervigilationes nequaquam permittendas eſſe; eaſque ſub excommunicationis pœna, in quam qui contra fecerint ipſo facto incidant, prohibendas eſſe decernit, & omnino prohibet. Clerici vero qui eas permiſerint, ab epiſcopo præter eamdem excommunicationis pœnam, quo ipſo itidem facto ligati cenſeantur, graviter ejus arbitrio punientur.

Vigeſimum primum.

C Cum templa ad hoc fuerint divino numini conſecrata, ut in eis cultus Deo cum debita veneratione pacificus Chriſtiana pietate exhibeatur, prohibet ſancta ſynodus in poſterum turpem illum abuſum, quo die Innocencium, intra eccleſiam theatrales quidam ludi edi publice conſuevere magna cum ordinis eccleſiaſtici ignominia, nec non & divinæ majeſtatis offenſa: quippe qui Chriſtianorum oculos, quos oportet ad ſpiritualia provocari, ab his ad peccandi libidinem avertant. Quod ſi qui contra fecerit, aut cum prohibere poſſit, permiſerit, ab epiſcopo præter ſuſpenſionem ab officio, quam ipſo jure ad ſex menſes incurrat, pecuniaria pœna fabricæ eccleſiæ applicanda puniatur.

D Decernit etenim ſancta ſynodus, ut prorſus hic turpis abuſus eſſet in eccleſiis cathedralibus & collegiatis nullo modo permitti debere, ut ficta illa ac puerilis epiſcopatus electio fiat, quæ certis anni ſolemnitatibus fieri ſolet: imo illam omnino eiſdem indictis penis fieri prohibet: cum & ea plurimum pontificiæ dignitati vere detrahat, & prædictis abuſibus, & aliis quæ eccleſiaſticæ diſciplinæ, divinorum officiorum majeſtati, templorumque ſacrorum veneration minime conveniunt, occaſionem dederit.

Spectacula vero, ludi quicumque, & choreæ quæ alioqui præmiſſo examine permittente ordinario, non alias, in aliquot ſolemnitatibus,
E ac proceſſionibus agenda ſint, nullo modo dum divina officia vel celebrantur, vel dicuntur, intra eccleſiam ipſam agi permittantur; cum hæc divina officia perturbare ſoleant, & ſanctitudinem illam interrumpere, quam domum Dei decere David divino Spiritu docuit.

Caveant tamen epiſcopi & eorum vicarii, ne dum ſolemnitatis divinæ cauſa ludos aliquot, & ſpectacula edi publice permittere velint, ea permictant, quæ vel in minimo Chriſtianam religionem offendere, vel ſpectantium animos in pravos mores quoquo modo inducere valeant; ne eo tempore & loco, quibus eſt venia peccatorum

ANNO CHRISTI 1566.

torum a Deo poſtulanda, vel peccandi detur occaſio, vel quod gravius eſt, peccata turpiter comitantur. Decernit etenim ſancta ſynodus, non alios ludos, non alia ſpectacula permittenda epiſcopis fore, ab quam quæ ad pietatem ſpectantium animos movere, & a pravis moribus deterrere poſſint.

Et ne quid fiat quod ordini eccleſiaſtico ſit indecens, prohibet ſancta ſynodus quoſcumque in ſacris conſtitutos, aut beneficium eccleſiaſticum habentes, ne in quocumque loco, & tempore larvis perſonati incedant, aut cujuſque in quibuſcumque ſpectaculis, ac ludis perſonam agant; alioqui & ſuſpenſione ab officio, & beneficio, mulctaque pecuniaria arbitrio ordinarii graviter puniantur.

Vigeſimum ſecundum.

Clericis in ſacris conſtitutis non liceat fœminas, cujuſcumque conditionis & ætatis ſint, nec manu, nec ſecum equitando eodem jumento ducere: alioqui tam ipſe fœminæ, quam clerici eas ſic ducentes, ſint ipſo jure excommunicati, nec epiſcopi poſſint ullo modo, quod hoc decreto prohibetur cuiquam permittere.

Vigeſimum tertium.

Clerici quicumque in ſacris conſtituti, vel beneficium eccleſiaſticum habentes, ea quæ de menſa, & ſupellectili epiſcoporum ab hac ſancta ſynodo ſtatuta ſunt, ſervare teneantur: alioqui vel a ſuperioribus excommunicentur, vel pœna pecuniaria eorumdem ſuperiorum arbitrio fabricæ eccleſiæ vel pio loco applicanda puniantur.

Vigeſimum quartum.

Ut eorum qui ad parochiales eccleſias ſunt promovendi, majori cum utilitate animarum, quarum cura eis committi debet, electio fieri poſſit juxta ſacroſanctæ Tridentinæ ſynodi mentem, teneantur epiſcopi per edictum eos omnes qui examinari velint, omnino vocare: ſic tamen, ut qui poſt diem præfinitum ante renuntiationem ab examinatoribus epiſcopo faciendam venerint, æquo cum aliis jure examinari poſſint: ut & examinatores, & epiſcopi, vel eorum vicarii generales ſervata ſynodi Tridentinæ forma eorum rationem habeant, & parochiarum regiminis ſalubrius conſulatur.

Examinatores vero qui ad id examen ſunt ab epiſcopo in ſynodo diœceſana nominandi, ſic proponantur, ut qualibet in ſynodo mutari debeant, ne iidem ſemper ſint examinatores, ſed ſaltem qui ſemel nominati fuerint, in proxime ſequenti ſynodo nec nominari, nec admitti poſſint.

In hac autem nominatione epiſcopus rationem habere teneatur & eorum, qui ex capitulo eccleſiæ cathedralis in ſacra theologia vel jure canonico ſint adeo verſati, ut ad id munus idonei cenſeantur: nec non & regularium, qui in monaſteriis vel collegiis ejuſdem civitatis, vel oppidi commorantes propter eorum eruditionem eam operam hac in re præſtare poſſint, quam eadem ſancta Tridentina ſynodus præſtari voluit. Sit denique tertia examinatorum pars ex capitulo cathedralis eccleſiæ: tertia item ex regularibus, ſi id commode fieri poſſit, alia vero pars ex his clericis, qui nec de capitulo ſint nec regulares. Ex quibus omnibus ab epiſcopo in ſynodo nominatis & ab eadem probatis, tres eligat quos maluerit epiſcopus cujuslibet eccleſiæ vacatione adveniente. Collatio vero cujuſcumque parochialis eccleſiæ quocumque modo ea vacaverit, contra Tridentini & hujus decreti formam facta, irrita ſit & inanis.

Horum vero examinatorum cuilibet pro muneris ſuſcepti labore, ordinarius poſt beneficii collationem, ex redditibus eccleſiæ vacantis, qui alioqui rectori debeantur, juſtam aliquam mercedem ejus arbitrio reddi curabit; cum & dignus ſit mercenarius mercede ſua.

Quæ quidem omnia ſancta ſynodus, etiam in diœceſi Giennenſi ſervanda fore decernit; in qua conſtitutio reverendiſſimi Stephani Gabrielis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis, ejuſdem Giennenſis eccleſiæ epiſcopi a ſede apoſtolica confirmata, ſic ex mente Tridentinæ ſynodi in eccleſiis parochialibus inſtituendis (quas prioratus vocant) intelligi debet, ut ſi epiſcopo viſum fuerit ex juſtis & rationabilibus cauſis, eos qui examinandi ſunt, per edictum longioris, quam ſex dierum temporis ſpatio, præfinitum ad id examen vocare, facere id juſte poſſit. Teneaturque epiſcopus in ſynodo diœceſana juxta formam decreti Tridentini examinatores nominare: a quibus, & ab epiſcopo, ex forma in nominatione atque electione eorum qui ad parochiales eccleſias ſeu prioratus ſunt promovendi omnino ſervetur, quæ ab eodem Tridentino decreto fuit ad majorem animarum ſalutem præſcripta.

Sed & in parochialibus eccleſiis quibuſcumque, quæ dignitatibus, præbendis, capitulis, monaſteriis, collegiis, aliiſve locis piis unitæ ſunt quocumque modo, vicarii perpetui, ſervata forma quæ in eligendis atque inſtituendis preſbyteris parochialibus a Tridentina ſynodo, & hoc decreto præſcripta extat, deputentur: ita tamen ut is ad quem parochialis eccleſia jure unionis pertinet, quem digniorem inter probatos ab examinatoribus judicaverit, præſentare ordinario teneatur, ut ab eo perpetuus ejuſdem eccleſiæ vicarius inſtituatur.

Vigeſimum quintum.

Etſi a ſacroſancta Tridentina ſynodo ſatis conſultum fuiſſe videatur parochialium eccleſiarum regimini, in his decretis quæ de reſidentia, & eorum examine, qui ad eaſdem eccleſias promovendi ſunt, edita fuerunt: tamen ne ſuperiorum negligentia, magno cum animarum periculo preſbyteros parochiales, qui veri paſtores ſunt, ab eccleſiis ſibi commiſſis abeſſe contingat: Statuit hæc ſancta ſynodus, quoſcumque ordinarios debere, eos omnes qui beneficium aliquod eccleſiaſticum obtinant, cui animarum cura incumbit, ſi abſentes ſint, per edictum vocare: ut intra diem ab eiſdem præficiendum ad eccleſias ſibi commiſſas accedant, in eiſque reſideant, nec ab earum miniſterio diſcedere auſint, niſi premiſſa licentia, alioqui juxta ejuſdem ſynodi decretum, non alias obtinenda: ſub comminatione ſequeſtrationis fructuum, & privatione beneficii, ſi intra id tempus ad reſidendum non venerint, aut juſtas excuſationes non allegaverint & probaverint, quę eos a reſidentia perſonali excuſare poſſint: Poſt prædictam vero diem ſtatim fructuum ſequeſtratio fiat: nec id ſequeſtrum ullo modo remittatur, niſi abſentes (qui reſidere omnino jure tenentur) & reſidere cœperint, & de reſidendo aut reſtituendis fructibus, ſi non rese-

de-

ANNO CHRISTI 1566.

derint, cum ſemel contumaces fuerint, cautionem idoneam præſtiterint. Eam autem partem fructuum, quam abſentes acquirere ſibi non poſſunt, & quæ fabricæ eccleſiæ, aut pauperibus loci eroganda eſt, curent ordinarii œconomo fabricæ tradi, ejus rationem reddituro. Quod ſi abſentes adhuc contumaces fuerint, iiſdem beneficiis priventur, citati prius perſonaliter, ad domum, ſi intra diœceſim ſint, ſi extra per edictum: ut eccleſiis ſic vacantibus opportunius conſulatur. Ceterum ſi (quod abſit) ordinarii hac in re negligentes fuerint, ſciant ſe, præter divinam ultionem, & hujus provincialis ſynodi cenſuræ ac mulctæ obnoxios fore.

A

Vigeſimumſextum.

B

Parochiarum rectores continuam habitationem intra parochiam ipſam habeant: & in eo parochiæ loco, qui ad adminiſtranda ſacramenta, & altaris, eccleſiæque miniſterio ſit aptior.

Vigeſimumſeptimum.

Quoniam in pleriſque locis cauſa commodioris agrorum culturæ parochiani ita diſperſi ſunt, ut nec diebus feſtis ad parochialem eccleſiam accedere, nec eis ſacramenta miniſtrari facile queant: curent epiſcopi, ut eccleſiæ opportunis locis erigantur, ad hoc ut parochiani ſic diſperſi, commode valeant & divina officia audire, & ſacramenta percipere. Ea vero erectio fiat ex fructibus ad eccleſiam matricem quomodocumque pertinentibus juxta canonicas ſanctiones, quæ de expenſis ad eccleſias parochiales nove erectas ædificandas, tractaverunt. Atque eadem ratione competens portio illis ſacerdotibus ac miniſtris aſſignetur epiſcoporum arbitrio, qui eiſdem eccleſiis noviter erectis erunt præficiendi: ſervata in omnibus his decreti Tridentini forma, & Alexandri tertii conſtitutione, quæ incipit, Ad audientiam.

C

D

Vigeſimumoctavum.

Qui in eccleſiis cathedralibus, aut collegiatis præbendas obtinent, quibus ſacram ſcripturam interpretandi munus incumbit, ſedulo dent operam, ut cum ſacram ipſam ſcripturam interpretantur, quoniam non omnes auditores eo ſunt ingenio præditi, quo ea percipere poſſint, quæ ab ipſis lectoribus explicantur, facili quadam utantur interpretatione: Et ex ipſis ſacræ ſcripturæ locis, quotidie vel de ſacramentis, vel de articulis fidei, deque aliis ad doctrinam Chriſtianam pertinentibus, & caſibus his, aut dubiis, quæ in conſcientiæ judicio tractari ſolent, aliquid auditoribus exponant, quod eorum ſaluti ſpirituali prodeſſe valeat: idque fiat juxta modum ab epiſcopo cum conſilio duorum de capitulo, qui ab eodem capitulo nominentur in principio cujuslibet anni, præſcribendum: quo tempore die primo, qui feſtus ſit, in ipſa cathedrali eccleſia, & in omnibus parochiis publicetur, quid in eo, anno, & qua hora, quoque loco ſit ab eo, qui ejuſmodi legendi munus obtinet, tractandum.

E

Hortatur vero hæc ſancta ſynodus canonicos juniores, & alios eccleſiæ cathedralis miniſtros; necnon & quoſcumque civitatis, vel oppidi clericos, quibus ea lectio non poteſt non eſſe utilis, ut lectorem ſic prælegentem audiant, quo & animos divinis ſtudiis excolant & exerceant, atque ab otio, quod multorum malorum cauſa eſſe ſolet, removeantur.

ANNO CHRISTI 1566.

Et ut ea præbenda, quæ juxta Tridentinæ ſynodi decretum ad hoc legendi munus deputata perpetuo fuit, illi conferatur, qui per ſeipſum injuncto muneri ſatisfacere poſſit, per edictum viri in ſacra theologia docti vocentur, qui doctoris, magiſtri, aut licentiati gradu in aliqua publica univerſitate prævio examine ſint inſigniti: ex quibus ille eidem muneri præficiatur, qui magis idoneus ad id explicandum viſus fuerit. Aliter facta proviſio ſit irrita, & inanis. Eorum vero omnium, ex quibus unus eſt ad id munus deputandus, mores, vita, & aliæ a Tridentina ſynodo requiſitæ qualitates inquirantur, examinentur, & approbentur, priuſquam de uno eorum deputando tractetur.

Sed & in hac metropolitana eccleſia qui primo vacaverit canonicatus omnino juxta præſcriptam formam doctori, vel magiſtro, aut licentiato in ſacra theologia conferatur: cum ea præbenda ſacroſancta Tridentina ſynodo ad eum uſum fuerit perpetuo conſtituta, ac deputata. Idem etiam fiat in aliis hujus provinciæ eccleſiis, in quibus nondum fuit canonicatus aliquis ad id legendi munus exequendum alicui collatus.

Vigeſimumnonum.

Cum ſacroſancta Tridentina ſynodus ad ſalubrius eccleſiarum regimen hortetur, ut in provinciis, ubi id commode fieri poteſt, dignitates omnes, & ſaltem dimidia pars canonicatuum in eccleſiis cathedralibus, & collegiatis inſignibus, conferantur tantum magiſtris, vel doctoribus, aut licentiatis in ſacra theologia, vel jure canonico, & in hac provincia fieri poſſit commodiſſime: decernit hæc ſancta ſynodus dignitates omnes in eccleſiis & cathedralibus & collegiatis inſignibus hujus provinciæ, non aliis eſſe conferendas, quam magiſtris, vel doctoribus, aut licentiatis in theologia, vel jure canonico: qui præmiſſo alicujus publicæ univerſitatis examine, ad aliquem ex prædictis gradibus fuerint promoti.

Idem omnino ſervandum eſſe ſtatuit in canonicatibus conferendis, donec dimidia ſaltem canonicatuum pars magiſtris, vel doctoribus, aut licentiatis in theologia vel jure canonico, ſit collata. Qui quidem canonicatus, cum ſemel fuerint juxta præſcriptum modum collati, non aliis in poſterum quocumque modo vacaverint, conferantur, quam his qui prædictam gradus qualitatem habuerint. Per hoc tamen nequaquam mutata cenſeatur conferendi forma: imo ab illo tantum collatio dignitatum & canonicatuum fiat, a quo, & qua forma earumdem dignitatum, & canonicatuum collatio alioqui fieri poſſet, & ſolet. Nec ullum ex hoc præjudicium juri optionum fiat, quod circa dignitates, & canonicatus conſuetudine legitime præſcripta in aliquot eccleſiis jamdiu obtinuit: ſed id illæſum maneat & ſervetur.

Trigeſimum.

Qui dignitates quaſcumque, perſonatus, officia, canonicatus, & præbendas in eccleſiis cathedralibus & collegiatis obtinent, ab ordinariis juxta ſacroſanctæ Tridentinæ ſynodi decreta omnino reſidere cogantur: ſic quidem, ut præmiſ-

ANNO CHRISTI 1566.

missa vocatione per edictum, sequestratione fructuum, & applicatione eorum partis, quæ quidem pars vel in pios usus, vel in fabricæ ecclesiæ utilitatem expendi debet, ejusque œconomo tradi, adversus absentes procedatur. Qui si contumaces fuerint, citati prius personaliter, vel ad domum, si id commode fieri possit, alioqui per edictum, etiam privatione puniantur. Sint & episcopi memores, se rationem in hac provinciali synodo reddituros, si in hac re, & prædictis decretis exequendis fuerint negligentes,

Trigesimum primum,

Si quis post resignationem beneficii cujuslibet partem aliquam ex ejusdem beneficii fructibus quoquo modo acceperit absque sanctæ sedis apostolicæ permissione, etiam ab sponte dantibus, eo ipso tam ipse, quam is qui beneficium post renuntiationem consequutus fuerit, suspecti de simoniaca pactione tacita vel expressa censeantur. Et ideo contra eos ut suspectos procedatur ad hujus criminis punitionem juxta canonicas sanctiones, aliaque decreta, quæ hac in re quocumque modo promulgata fuerunt,

Placentne vobis, reverendissimi patres, hæc decreta.

Omnes responderunt, Placent.

Episcopus Cordubensis præsidens hujus concilii,

Episcopus Seguntinus,

Episcopus Segobiensis.

Episcopus Palentinus.

Episcopus Conchensis.

Episcopus Oxomensis,

Abbas de Alcasa quæ regalis dicitur.

Licentiatus Martinus Acosta Secretarius.

Ego Christophorus episcopus Cordubensis diffiniens subscripsi.

Ego Petrus Seguntinus diffiniens subscripsi.

Ego Didacus episcopus Segobiensis diffiniens subscripsi.

Ego Christophorus episcopus Palentinus diffiniens subscripsi.

Ego frater Bernardus episcopus Conchensis diffiniens subscripsi.

Ego Honoratus episcopus Oxomensis diffiniens subscripsi.

Ego Didacus, abbas de Alcala la Real, diffiniens subscripsi.

Lecta fuere publice in principio tertiæ actionis decreta de residentia concilii Tridentini, quæ sub felicis recordationis Paulo tertio & Pio quarto pontificibus maximis edita fuere.

ACTIO TERTIA.

Concilii provincialis Toletani, in ejusdem urbis templo cathedralis ecclesia, assumptioni deiparæ virginis Mariæ consecrato, celebrata: die vicesima quinta Martii, anno a Christo nato supra millesimum quingentesimum sexagesimo sexto indictione nona, pontificatus sanctissimi domini nostri Papæ Pii quinti anno primo, ac regni invictissimi regis nostri Philippi secundi anno decimo.

Primum.

Episcopi publicum archivum habeant, in quo scripturæ omnes ad dignitatem episcopalem ejus jura, & actiones pertinentes in tutissimam custodiam deponantur, cum earum diligenter confecto inventario, quod subscriptum ab eodem episcopo, vel ejus vicario generali, & notario simul cum eisdem scripturis servetur. Neque ex eo archivo aliqua originali scriptura amoveantur, nisi ex ea causa, quæ justissima sit, & ad utilitatem ipsius dignitatis, vel ecclesiæ pertineat: & tunc non aliter, quam coram duobus testibus, & notario, qui in eodem inventario in publicum testimonium scribat quæ sit illa scriptura, quæ inde abducitur, quo die, & a quo, atque ad quem effectum abducta fuerit. Hoc vero archivum in aliquo monasterio constituatur, quod in oppido ubi sedes est episcopalis, si id commode fieri possit, alias intra diœcesim, prout episcopo visum fuerit magis expedire, ab eodem episcopo eligatur.

Sede tamen vacante duæ sint episcopalis archivi claves: quarum una capitulo, aut ei qui ab eo deputatus fuerit, altera prælato illius monasterii, in quo archivum ipsum depositum extat, a vicario episcopi tradatur, juramento ab eodem prælato præstito de fida ejus clavis custodia: quo etiam promittat, se non permissurum aliquam scripturam ex eodem archivo abduci absque metropolitani, vel superioris licentia. Ei vero qui ad vacantem ecclesiam promotus fuerit, utraque clavis a capitulo, monasterii prælato libere tradatur, cum ratione earum scripturarum, quæ juxta hujus decreti formam sede vacante ab eodem archivo fuerint abductæ, & earum, quæ ad capitulum pervenerunt, quemadmodum decreto Tridentino cautum extat.

Sed & archivum hoc episcopale quolibet biennio ab episcopo coram notorio, & testibus omnino visitetur. Sintque episcopi memores juramenti, quod in consecratione de rebus ecclesiæ non alienandis præstiterunt: non enim erunt a culpa alienationis immunes si ob eorum negligentiam ea perierint instrumenta, quibus res, ac jura ecclesiarum defendi, aut inique occupata vindicari possent.

Illæ vero scripturæ quarum custodia capitulo ecclesiæ cathedralis, aut collegiatæ incumbit, in publico archivo quod in ecclesia sit, custodiantur: cujus archivi duæ sint claves, quarum unam habeat decanus, aut is qui eam habere solet, altera vero penes canonicum sit, qui prębendam doctoralem juris pontificii obtinet: atque in conficiendo inventario, & abducendis ex eo archivo scripturis, ea serventur omnino, quæ hoc decreto de archivo episcopali statuta sunt. Deputeturque quolibet biennio unus ex canonicis, qui cum his, qui claves habeant, id archivum visitare teneatur. Loco autem illius, qui prębendam doctoralem habet, cum vel ea vacaverit, vel is sit aliqua ratione impeditus, alter a capitulo eligatur qui alteram clavem archivi habeat.

Secundum.

Episcopi non alios ad primam tonsuram admittant, quam eos, quibus statim beneficium aliquod ecclesiasticum sit conferendum, aut quos constiterit eo studio literis operam dare, ut in via ad majores ordines suscipiendos juxta decreti

ANNO CHRISTI 66.

creti Tridentini formàm, versari videantur: vel quos viderint expedire ministerio alicujus ecclesiæ deputari. Ecclesiarum vero ministeriis non alios deputent, quam eos, qui secundum consuetudinem cujusque ecclesiæ in altaris & chori vero ecclesiastico ministerio, aut in his quæ ad ordinarios ritus, & ceremonias divinorum officiorum pertinent, eisdem ecclesiis servire debeant. Sic tamen eorum ministrorum numerum moderari curabunt, ut nullus in fraudem, judicii sæcularis fugiendi causa, deputatus esse censeri possit.

Tertium.

Parochi omnes, & alii quicumque, qui prædicando verbo Dei, ac docendæ plebi Christianæ operam dederint, prorsus a quæstionibus difficilibus ac perplexis, denique a quovis ostentationis genere abstineant, se ad captum auditorum eorumque ædificationem demittentes; evangelium ipsum interpretatione facili, eaque communi sanctorum patrum atque orthodoxorum virorum consensu recepta auditoribus exponant: eosque sanam doctrinam docentes, toto studio omnique conatu a malo abstinendum, & bono incumbendum esse, instituto nimirum salutari instruere conentur. Sint etiam memores, non eosdem esse omnium mores, atque ideo oportere varietate, quæ semper Christianam caritatem exigat, uti: ut juxta auditorum conditionem nunc hoc, nunc illud vitium improbent: sic tamen ut vitia tantum reprehendant, personas vero nec nominatim, nec certis quibusdam notis perstringant: modo acres, & vehementes sint in criminibus reprehendendis: vincat vero severitatem benevolentia. Curent solicite, & interim in concionibus ad plebem de articulis fidei, de sacramentis, deque aliis, quæ ad Christianam doctrinam pertinent sic agere, ut horum mysteria quæ Christiana plebs intelligere possit, ex ore pastorum, imo ab Spiritu sancto qui in eis loquitur Christiana pietate percipiat. Commendent & populo ecclesiasticos mores, ritus & ceremonias, quibus catholica ecclesia utitur: quanta in his lateant mysteria, eaque omnia ad animarum salutem pertinentia significantes. Abstineant vero ab his quæ fabulosa sunt: martyrum tamen & sanctorum historias; quæ communi consensu ecclesiæ receptæ sunt, vel a fide dignis scriptoribus traditæ, referre opportune non prætermittant. Tandem depositum servent, profanas vocum novitates devitent, oppositionesque falsi nominis scientiæ; quam quidam promittentes (ut divus Paulus scribit) circa fidem exciderunt.

Quartum.

Canonicus, qui præbendam, quam magistralem vocant, obtinet, & qui ad id eligitur, ut prædicationis muneri incumbat, teneatur in ecclesia cathedrali, cui hoc in ministerio servire debet, his diebus verbum Dei prædicare, quibus episcopus propria constitutione ad hoc edita illi id muneris injunxerit: alioqui ab ordinario pœna pecuniaria ejus arbitrio fabricæ ecclesiæ cathedralis applicanda puniatur; atque ejusdem canonici expensis alius concionator substituatur. Hi vero, qui dignitates in ecclesia cathedrali obtinent, canonici & alii quicumque personatus aut præbendas habentes, quemcumque in eadem ecclesia cathedrali ad majorem missam concionantem audiant, nec ab ipso choro, nisi ex legitima causa discedant: alioqui tanquam ab illius diei processione, & missa absentes nihil acquirant: distributionesque illis ea ratione alias debitæ, præsentibus non obstante quacumque remissione accrescant.

ANNO CHRISTI 1566.

Quintum.

Presbyteri parochiales per seipsos, aut si fuerint impediti, per alios ab ordinario examinatos omnibus diebus festis paulo post meridiem Christianam doctrinam pueros & puellas in unum locum prope ecclesiam, vel in ipsam ecclesiam convocatos docere teneantur: parentesque eorum admoneant, quos & sancta synodus admonet, ut proprios liberos domi bonis moribus, verbo, & exemplo instituentes, ea quæ ad Christianam doctrinam pertinent, sedulo doceant: eadem crebro repetentes, quæ illos parochus docuerat. Quod si presbyter parochialis in hoc munere exequendo negligens fuerit, ab ordinario & ejus visitatoribus graviter puniatur. In tradenda vero doctrina Christiana parochus & alii quicumque, qui eo munere fungi debent, non alio catechismo utantur, quam eo qui ab episcopo, ejus propriæ manus subscriptione probatus & traditus fuerit; interim dum sanctissimus dominus noster catechismum generalem, quo totus Christianus orbis utatur, edendum esse decreverit.

Sextum.

Qui in ecclesiis cathedralibus, collegiatis, & aliis quibuscumque dignitates, canonicatus, personatus, præbendas, & officia quæcumque ecclesiastica habent, & alii earumdem ecclesiarum ministri quicumque hi sint, diebus nativitatis, dominicæ cœnæ, resurrectionis domini nostri Jesu Christi, pentecostes, sancti Petri, assumptionis divæ virginis Mariæ, omnium sanctorum; & ecclesiæ cujusque advocationis, sacrum eucharistiæ sacramentum ab eo, qui missarum solennia, quæ in ipsis ecclesiis majora dicuntur, peragit, si eadem die ipsi missam non celebraverint, sumere teneantur. Alioqui his stipendiis, quæ octo ante diebus, etiam ratione residentiæ lucrati fuerint fabricæ ecclesiæ applicandis, & statim ejus œconomo tradendis omnino priventur: & ab episcopo, vel eo absente ab illo qui capitulo, vel ecclesiæ præsidet, coram omnibus ejusdem ecclesiæ ministris acerba, Christiana tamen, & fraterna correptione notentur. Hujus vero mulctæ signandæ is curam habeat, qui onus incumbit notandi eos, qui divinis officiis non intersint. Quod si & is negligens fuerit, ab episcopo, vel ab eo qui eo absente præsidet, graviter puniatur.

Septimum.

Cum nemini dubium esse debeat divinæ indignationi eos omnino subjacere, qui ecclesiarum redditus, canonicis decretis a Dei lege derivatis, principum munificentia, & piæ ac Christianæ plebis liberalitate ad divini ministerii sustentationem collatos, accipere & absumere otiose conantur, debita pro his obsequia nequaquam præstare curantes: eosque maledictos esse ex Hieremiæ quadragesimo octavo qui officium, cui addicti sunt, peragunt negligenter: decernit sancta synodus, patrum decreta, &

ANNO CHRISTI 1566.

rationem ipſam, quæ hac in re neminem non admonet, omnino ſequuta, eos omnes qui eccleſiis cathedralibus, collegiatis & aliis quibuſcumque in altari, & choro ſervire debent, dum divina officia celebrantur, & horæ canonicæ publicæ dicuntur, prorſus debere a quibuſcumque colloquiis, muſſitationibus, & aliis quæ ſacra perturbare ſolent, abſtinere. Nulla etenim alia ex cauſa in chori locum convenitur, quam ut omnes pariter ſenes cum junioribus nomen domini hymnis, & canticis laudare debeant: ab ipſo Chriſtiani populi, pro quo preces effundere tenentur, pro ipſius benignitate ſalutem ſpiritualem, & corporalem impetraturi; non ſolum oris ſono, ſed & voce cordis pſallente, Deumque ipſum dum voce pſallunt animo cogitantes. Atque ideo epiſcopus, eoque abſente is cui id muneris incumbit, diligenter curent, ne quid contra hujus decreti prohibitionem, imo neq contra ſanctiſſimorum patrum inſtitutiones fiat: non immemores tam ipſos, quam eos, qui ob eorum negligentiam in choro pſallentes perturbant, vel a pſallendo retrahunt, aut a pſallendi, devoteque ac reverenter laudandi dominum officio ceſſant, divinam ultionem effugere non poſſe. Epiſcopus igitur, & qui in choro præſidet, ſic hujuſmodi culpam punire conentur, ut indicta multa, appellatione quacumque executionem non impediente, præſentibus, & ut decet divina officia celebrantibus accreſcat. Neque is qui peccaverit, illius diei diſtributiones quaſcumque, neque quidquam aliud quod ratione reſidentiæ alioqui habiturus foret, in conſcientiæ judicio acquirat.

Octavum.

Ut, quæ a ſancta Tridentina ſynodo de diſtributionibus quotidianis, in eccleſiis omnibus tam cathedralibus quam collegiatis ad divini cultus decorem & ornamentum aſſignandis, ſtatuta fuere commodius fieri, & ſemel inſtituta retineri valeant: decernit hæc ſancta ſynodus juxta ejuſdem Tridentinæ ſynodi decreta, ſeparari debere ab epiſcopo tertiam partem quorumcumque fructuum & redituum, ad dignitates, canonicatus, perſonatus, portiones, & officia, etiam ex annexis & unitis beneficiis, ac præſtimoniis, etiam ratione veſtiarii, & aliunde quàm ex menſa, quam vocant capitularem, pertinentium; & ſic ſeparatam in diſtributiones quotidianas inter dignitates, canonicos, & ceteros divinis officiis intereſſentes proportionabiliter dividendam, ac diſtribuendam fore; ſic tamen, ut habeatur ratio earum horarum quæ majores dici ſolent, & feſtorum quæ ſolennius celebrari conſuevere, ut in illis majores diſtributiones dentur. Illi vero redditus, qui ex donationibus, ultimis voluntatibus, aut alia quavis piorum hominum liberalitate ad quædam divina officia ſpeciali quodam ordine fuere deputati, nullo modo ad hanc tertiam partem deducendam æſtimari, aut conferri debent: imo illorum diſtributio ea lege fiat, quæ fuerit ab ipſis donatoribus, aut teſtatoribus præſcripta.

Quod ſi dignitates, canonicatus, aut præbendæ, vel ratione præſtimoniorum, aut beneficiorum quæ illis ſunt annexa, vel veſtiarii, aliave quacumque ex cauſa, valore reddituum ſint inæquales, cuilibet dignitati, canonicatui, & præbendæ, juxta integrum valorem tertiæ partis, majores vel minores diſtributiones aſſignentur; quas qui dignitatem illam, canonicatum, aut præbendam obtinet, acquirat, ſi divinis officiis interſit: eo vero abſente diſtributiones iſtæ præſentibus acquirantur, ubi illi reditus ex quibus diſtributio conſtat, vacante dignitate, canonicatu, vel præbenda, ceteris eccleſiæ miniſtris competeret: alioqui ſi reditus illi vacationis tempore non ſolent ceteris acquiri, dimidia pars diſtributionum quæ abſenti non acquiruntur, illis competat, qui eo die fuerint præſentes majoris miſſæ celebrationi: ſic tamen ut celebranti dupla detur diſtributionibus portio: altera vero pars æquis portionibus fabricis eccleſiæ cathedralis, & collegiatæ, in quibus ſedem habet, qui dignitatem aut officium obtinet, acquiratur. Quod ſi in altera tantum ſedem habuerit, illius fabricæ ea pars integre detur. Illi autem redditus, qui in frumento, pecoribus, avibus, aut alia quavis ſpecie dividi juxta cujuſque eccleſiæ conſuetudinem ſolent, pecunia æſtimentur, ut ex illorum æſtimatione tertia pars, de qua hoc decretum agit, ad diſtributiones ſeparetur, reliqua vero parte ſtatutis temporibus acquirenda: modo quod alioqui acquiri ſolet, ſi quis præſens fuerit uni & cuilibet horæ canonicæ, non aliter acquiratur, quam ſi vel majori miſſæ, vel ejuſdem diei veſperis interſit.

Nonum.

Cum dignitates, canonicatus, & præbendæ in eccleſiis cathedralibus, & collegiatis non alia ratione fuerint inſtitutæ, quam ut qui ad eas aſſumuntur, in divinis officiis celebrandis eccleſiæ ex qua fructus percipiunt, ſedulo inſerviant, illiſque muneribus incumbant, quæ vel jure, vel conſuetudine ipſis fuere præſcripta: cumque pauci admodum ſint, qui per ſeipſos hæc præſtare velint, curent epiſcopi cum conſilio capituli decretum Tridentinum ſequuti, ea quæ ad ſacrorum ordinum miniſterium pertinent, in eiſdem eccleſiis ſic inſtituere, ut in poſterum quis ordo cuique canonicatui, ac præbendæ ſit annexus, certa ſit lege conſtitutum: modo dimidia ſaltem canonicatuum ac præbendarum pars ſacerdotii, altera vero diaconatus, & ſubdiaconatus ordinem annexum in poſterum omnino habeat. Quod ſi conſuetudine aut alio quocumque jure ſit obtentum, ut plures canonicatus, ac præbendæ, vel omnes habeant ſacerdotii ordinem annexum, cum id ſervari debeat, atque illæ præbendæ ſacerdotium annexum habere dicantur, quibus celebratio miſſæ vel incumbit, vel indici ex conſtitutionibus, aut conſuetudinibus ſolet, tunc ab epiſcopo cum conſilio capituli ſic altaris miniſterio conſulatur, ut non tantum ſacerdotii miniſter, ſed & is, qui in diaconatu & ſubdiaconatu qualibet hebdomada ſervire altari debeat, ſit ordine quodam deſignatus.

Hi vero qui canonicatus, aut præbendas obtinent, quibus ſacerdotii, diaconatus, aut ſubdiaconatus ordo ſit annexus, in choro & capitulo juxta gradus dignitatem, non receptionis diem, ſedeant, ac ſententiam dicant.

Miniſtris autem altaris ſpecialis quædam portio major quidem vel minor gradus habita ratione diſtribuatur: neque hanc portionem, nec aliud quodvis jus, aut emolumentum, quod alioqui quovis modo celebranti competeret, is obtineat, qui per alium, non per ſeipſum quacumque cauſa impeditus, altari inſerviat: imo loco illius per ſeipſum celebranti tam portio prædicta, quam omnia alia jura omnino acquirantur.

Sed

ANNO CHRISTI 1566.

Sed & is, qui abſque juxta cauſa a miniſterio altaris ſe excuſaverit, puniatur arbitrio epiſcopi, & præter pœnam ab epiſcopo indictam teneatur etiam in conſcientiæ judicio intra quindecim dies fabricæ eccleſiæ tantumdem reſtituere, quantum ipſe ſi per ſeipſum altari miniſtraſſet, habiturus foret. Cauſa autem juſta, præter eam ægritudinem quæ ad tempus accedat, ea tantum cenſeri debet, quæ ab epiſcopo, vel eo abſente ab ejus vicario cum duobus de capitulo, quorum unus ab epiſcopo vel ejus vicario, alter a capitulo eligatur, probata præmiſſa cauſæ cognitione, & in ſcriptis fuerit conceſſa.

Qui dignitates obtinent ſimul & præbendas quæ non ſint perpetuo ipſis dignitatibus unitæ, teneantur in altari celebrare miſſarum ſolennia quæ ratione præbendarum eiſdem incumbant. Quod ſi præbendas non habeant, ſerventur in qualibet eccleſia ea, quæ circa miniſteria ad eos, qui dignitates obtinent pertinentia, fuerint ſtatutis, aut conſuetudinibus tecepta.

Decimum.

Qui dignitates, canonicatus, aut præbendas in eccleſiis cathedralibus & collegiatis obtinent, & eiſdem ſervire tenentur, horis canonicis, & divinis officiis præſentes in choro eſſe debent non tantum ad momenta temporis, ſed & horarum initio ad finem uſque, quo debitum eccleſiæ obſequium, cujus ratione percipiunt ſtipendia, abſque ulla fraude ab eiſdem præſtetur: Et qui integras diſtributiones habituri ſunt, Chriſto & eccleſiæ integrum officium perſolvant. Is igitur qui in horis canonicis ante finem primi pſalmi, in miſſa ante ultimum Kyrie eleiſon, & in matutinis ante finem pſalmi, Venite exultemus, uſque in finem divino officio non interfuerit, niſi quem urgens neceſſitas, petita ac obtenta licentia ab epiſcopo, vel eo abſente ab eo qui choro præſidet, diſcedere ante horæ finem coegerit, diſtributiones illius horæ nequaquam acquirat: imo abſens a choro cenſeatur. Quod ſi illi ab aliis earum remiſſio etiam libere fiat, eaſdem fabricæ eccleſiæ, etiam in animæ judicio reſtituere teneatur: cum ea remiſſio juſte fieri non poſſit in eccleſiaſtici miniſterii, quod eccleſiæ debetur, præjudicium. Diſtributiones autem quæ proceſſionibus ſunt, aut fuerint aſſignatæ, ſimili modo illis tantum acquirantur, qui eiſdem ab initio ad finem præſentes omnino perſeveraverint.

Quod ſi in aliqua hujus provinciæ eccleſia circa præmiſſa ſint arctiores vel conſuetudines, vel conſtitutiones, illæ omnino ſerventur.

Is vero, qui non ſolum a choro abeſſe, ſed & dum divina officia dicuntur in eccleſia deambulare, aut cum aliis colloqui auſus fuerit, totius diei diſtributionibus careat: nec eas, etiam in animæ judicio acquirere, aut ſuas facere poſſit.

Hæc autem quæ ad diſtributiones aſſignandas, & ad debitum divini cultus miniſterium ſtatuta ſunt, ſic exiſtiment epiſcopi ab hac ſancta ſynodo illis fuiſſe demandata, & commiſſa ad Tridentinæ ſynodi executionem, ut graviter ſint incuſandi, ac ſevere in proxime futura provinciali ſynodo increpandi, ſi qua fuerit eis hac in re ob eorum negligentiam culpa imputanda: cum & exactam rationem reddituri ſint eorum, quæ in his & decreverint, & executioni mandaverint.

Undecimum.

Cum ea, quæ in eccleſiis cantantur ad Dei laudem celebrandam, eo debeant cantari modo quo populi intelligentia, quantum fieri poſſit erudiri valeat; & religioſa pietatis, ac devotionis moderatione piorum auditorum mentes ad divinæ majeſtatis cultum, & cæleſtia deſideria excitari queant: caveant epiſcopi, ne dum in chorum muſicorum modulos vocum omnis generis diſcrimine confuſos admittunt, pſalmorum & aliorum, quæ cantari ſolent, verba obſcurentur, ac ſimul ſtrepitu incondito ſenſus ſepeliatur: ſic denique muſicam, quæ organica dicitur, retineant, ut eorum quæ cantantur verba & intelligi poſſint, & potius pronuntiatione, quam curioſis modulis audientium animi divinis laudibus afficiantur. Sed & illud maxime cavendum erit, ne ipſius muſicæ ſonus quid theatrale, aut impudicos amorum, bellorumve claſſicos modulos referat, in Dei laudibus decantandis imitetur.

Duodecimum.

Capitulorum conventus, qui a canonicis cathedralium, vel collegiatarum eccleſiarum fieri ſolent, bis tantum in qualibet hebdomada fiant: ne toties divina officia ob illos, vel negligantur, vel ipſis canonicis abſentibus celebrentur. Hi vero canonici, qui ad examinandas rationes reddituum vel eccleſiæ, vel capituli deputati fuerint, poſt meridiem, non ante, eidem muneri incumbant, ne divinis officiis abeſſe cogantur.

Decimumtertium.

Qui vel jure, vel conſuetudine vocem non habent in capitulo, nequaquam ad eum conventum admittantur, etiam ut præſentes ſint: ſed ipſis prorſus expulſis negotia ab his tantum tractentur, qui jure vel conſuetudine vocem in capitulo ad ejus, & eccleſiæ res tractandas habere debent.

Decimumquartum.

Canonicus, qui præbendam doctoralem, aut magiſtralem, vel illam obtinet cui munus legendi ſacram ſcripturam incumbit, nec non & pœnitentiarius, metropolitani, vel epiſcopi vicarius proviſor, aut viſitator, judex ordinarius, vel delegatus univerſalis appellationum eſſe non poſſit. Idem in presbyteris parochialibus omnino ſervetur, ne ab eccleſiis, quarum cura paſtoralis ipſis commiſſa eſt, eos abeſſe contingat.

Decimumquintum.

Cum ab ipſo Chriſtianæ religionis exordio eccleſiaſticis legibus, moribus, & continua traditione fuerit receptum, non ſolum laicos a choro, qui ſolis patebat clericis, excluſos fuiſſe, ſed & in eodem choro quibuſdam ſtationum gradibus clericos ipſos ſic fuiſſe diſtinctos; ut nec inter ſacerdotes diaconi, nec inter diaconos ſubdiaconi ullo modo admitterentur: cupiens hæc ſancta ſynodus, dum videt eccleſiarum choros hac ætate non magis clericorum, quam laicorum conventus dici poſſe, ac divin-

ANNO CHRISTI 1566.

officia ob hanc causam eo quo decet modo minime celebrari, priscum ordinis decorem ad divinæ majestatis obsequium revocare, decernit, laicos dum divina officia dicuntur intra cancellos chori, in quo clerici in ecclesiis cathedralibus & collegiatis ea ex causa convenire solent, nequaquam fore admittendos: his tantum præter cantores & alios hujusmodi chori ministros in eum locum ingressuris, qui ecclesiastici sint, & honesto ac decenti vestitu utantur.

Hi vero laici, qui titulo sint illustres, vel catholicæ majestatis consiliarii, aut ex militaribus ordinibus admitti poterunt intra chorum, si eo in loco divinis officiis interesse velint: sic tamen ut ab episcopo priores post cancellos sedes eisdem deputentur, nullo unquam casu inter clericos ipsis sedere liceat. Quod si quis, etiam genere, & titulo illustrissimus intra chorum adversus hujus decreti ordinem divinis officiis interfit, ipso jure sit excommunicatus: & si manere in eodem loco contenderit, officia divina statim cessent.

Feminæ vero cujuscumque conditionis, & status sint, nullo unquam tempore, nullave ex causa dum divina officia celebrantur, aut verbum Dei prædicatur, denique his horis, quibus clerici in choro præsentes esse debent, intra eumdem chorum, aliquemve ejus locum secretum, etiam superiorem admittantur: quod si adversus hanc prohibitionem factum id fuerit, aut permissum, ipsæ feminæ sint ipso jure excommunicatæ: & qui earum ingressum permiserit præter excommunicationem, in quam ipso facto incurrat, & pecuniariam multam ab ordinario indicendam, sit ab officio & beneficio per sex menses ipso itidem facto suspensus.

Decimumsextum.

Etsi sacrosancta Tridentina synodus de parochialibus ecclesiis, quæ collapsæ fuerint, instaurandis ac reficiendis ea decreverit, quæ huic damno commode reparando opportuna visa fuere: cupiens tamen hæc sancta synodus id vitari damnum, decernit ordinarios debere curare diligenter: ne parochiales ecclesiæ dolo, fraude, aut cujusquam arte parochianis alio migrantibus inane parœciarum nomen retineant. Quod si casu quocumque id contigerit, qui vitari non potuerit, ex earumdem ecclesiarum redditibus ecclesiæ sic parochianis destitutæ ne funditus corruant, opportune reficiantur, & illæsæ conserventur, atque in eisdem saltem diebus festis, ac dominicis missarum celebrentur solennia, etiamsi nullus illarum ecclesiarum parochianus superstit. Si qui vero vel in eisdem parœciis manserint, aut ad easdem redierint, quotcumque & quicumque hi sint, his rectores parochiales sacramenta ministrare teneantur.

Decimumseptimum.

In his locis, in quibus ecclesiarum parochialium fabricis nulla decimarum pars dari solet, nec alii sint deputati annui redditus, aut ita tenues sint, ut ad onera necessario sublevanda nequaquam sufficiant: ex omnibus decimis ad quoscumque & quomodocumque pertinentibus, ea pars fabricis ecclesiarum parochialium deputetur, ac deputata censeatur, quæ ejusdem diœcesis vicinioribus ecclesiis ad fabricam communiter dari, & in ejusdem fabricæ utilitatem expendi consuevit. Alioqui arbitrio ipsius ordinarii ecclesiæ parochiales ex omnibus decimis reficiantur ac reparentur, quæ vel in ædificiis, vel ornamentis reparatione indigere videbuntur. Per hoc tamen non intendit sancta synodus consuetudinibus, quæ laudabiles jure censentur, aliisque juribus derogare, quibus plebs, aut alii ad ecclesiarum reparationem tenentur, aut illis ornamenta, aliaque necessaria suppeditare consuevere.

Decimumoctavum.

Qui in sortem domini vocati sunt, & divinarum rerum ministerio, ac spirituali addicti militiæ meminerint juxta divum Paulum, se Deo sub cujus signis militare decreverunt, placere non posse, si quid præter sui ducis militiam agant, & sæcularibus negotiis vacaverint, quæ a divinis ac spiritualibus distrahere frequentissime solent: prohibet igitur sancta synodus, clericos in sacris, & eos qui beneficium ecclesiasticum obtinent, laicorum esse œconomos, ac sæcularium rerum dispensatores, necnon & in foro civili procuratores; exceptis his negotiis, quibus juxta canonicas sanctiones pietatis causa vacare juste possint: alioqui ab ordinario pœna suspensionis ab officio, & beneficio ad sex menses puniantur.

Decimumnonum.

Tanta est in Christiana republica ecclesiastici ordinis dignitas, ut ecclesiarum ministri cum aliis rationibus a naturali ac divina lege deductis, tum vel ex eo honeste vivere teneantur, quod ceteris morum probitate, vitæque sanctitate & exemplo, magnam auctoritatem ad Christiane ac pie vivendum afferre debeant: qui tamen dubio procul gravissime læditur cum tantus ordo fœdissima incontinentiæ ac concubinatus ignominia infectus decorem illum retinere nequeat, qui ad continendos in officio sæculares non tantum utilis, sed & maxime necessarius esse videtur. Idcirco hæc sancta synodus decernit, episcopos omnes, ac quoscumque ordinarios solicite debere adversus incontinentes clericos, non solum juxta sacros veteres canones, & concilii Tridentini decreta procedere, ut a præsenti concubinatu recedant; sed & veteris ac jam præteritæ *incontinentiæ* argumenta, ac publica testimonia penitus abolere cogantur. Ordinarii igitur quibuscumque pœnis ad privationem usque beneficiorum, quoscumque clericos districte compellant, ne secum domi illegitimos liberos quoscumque habeant, ut incontinentiæ labes, ac memoria omnino aboleri valeat.

Vigesimum.

Quoties ordinarius ob aliquod crimen quemcumque in ecclesia cathedrali, vel collegiata dignitatem, personatum, officium, canonicatum, aut præbendam habentem, suspensione ab officio, vel beneficio, exilio aut pœna pecuniaria puniendum dexerit: non possint alii ejusdem ecclesiæ ministri, nec capitulum ipsum negotia ecclesiæ, vel capituli sic exulanti committere, nec eidem, aut aliis supradictis e redditibus mensæ, quam capitularem vocant, vel distri-

ANNO CHRISTI 566.

ſtributionibus quicquam, etiam gratuito dona- A re, aut remittere. Alioqui ſic donantes aut remittentes teneantur tantumdem fabricæ eccleſiæ reſtituere, etiam in animæ judicio: cum his modis frequenter ordinariorum punitionibus, & eiſdem juſtiſſimis fraudem fieri contingat: imo plerumque pœna delinquentibus indicta in eorum lucrum malo cum exemplo eccleſiaſticæ diſciplinæ cedat. Quod ſi ratio pietatis, caritatis, aut publicæ utilitatis aliud expoſcat, re ad ordinarium delata, eoque ſciente, capitulum poſſit vel abſenti ſubvenire, aut illi eccleſiæ, vel capituli negotia committere: ſervata ſemper ea forma, quæ in dicendis ſententiis, rebuſque diffiniendis ab eodem capitulo ſervari ſolet.

Idem ſancta ſynodus ſtatuit ſervandum eſſe, quando ordinarius in aliquem, vel aliquos de capitulo ſententiam excommunicationis indixerit: ut capitulum ipſum nequaquam poſſit, quod ſic excommunicati ex præbendæ redditibus; aut diſtributionibus acquirere jure non valent, eiſdem vel remittere, aut gratuito, vel alio quovis modo, aut quæſito colore in fraudem canonum & ſententiæ donare.

Vigeſimum primum.

Qui in eccleſiis parochialibus beneficia quæcumque etiam ſimplicia, & quibus alioqui nulla incumbit animarum cura obtinent, quorum C ratione in eiſdem eccleſiis ſervire tenentur, & qui eorum loco ſerviunt, tempore quadrageſimæ, & quo plebs ad indulgentias ex jubilæi forma conſequendas confiteri peccata debet, teneantur omnino ipſos presbyteros parochiales in audiendis ſubditorum confeſſionibus coadjuvare, licentia prius ab ordinario legitime obtenta: alioqui ab ipſis ordinariis eorum arbitrio puniantur.

Vigeſimum ſecundum.

Viſitatores ab epiſcopo deputati, teneantur, dum viſitationis officio fungi debent, ſolicite operam dare, ut in his domibus in quibus pueri prima ſolent addiſcere elementa, a præceptoribus & magiſtris, qui bonis moribus præditi eſſe debent, doctrina Chriſtiana quolibet die ſummatim tradatur: idem fiat & ab his feminis, quæ puellas ea docent, quæ eas ſcire oportet; ut recte inſtitutæ matrisfamilias munera exercere valeant. Eoſdemque præceptores, & magiſtras per cenſuras, & ſi opus fuerit auxilio brachii ſæcularis ad id agendum compellere non prætermittant.

Vigeſimum tertium.

Quoties ab ordinario vel licentia, vel conſenſus petatur, ut quis ſtudiorum gratia ad certum tempus abſens, beneficii fructus recipiat, & a reſidentia perſonali excuſetur; non aliter is conſenſus vel licentia detur, quam diligenti præmiſſa inquiſitione, an qui eam petit ad literarum ſtudia ſit aptus, & an temere, vel in fraudem hanc licentiam petat. Quam ſi ordinarius omnibus mature diſcuſſis & examinatis, duxerit concedendam: tunc ad annum tantum, ut in univerſitate in qua generale ſtudium vigeat, ſacræ theologiæ vel juri canonico operam det, eam licentiam dare poſſit, vel datæ conſentire. Poterit tamen eam prorogare, modo quolibet anno prorogatio ad ſequentem petatur ac detur: viſo prius publico teſtimonio rectoris univerſitatis, & unius publici præceptoris, quo conſtet, quem in literis progreſſum faciat is qui licentiæ prorogationem petit, quamque vitam agat: ne falſa ſtudiorum cauſa ſacris canonibus fraudem fieri contingat.

ANNO CHRISTI 1566.

Vigeſimum quartum.

Cum omnes Chriſtianam religionem profeſſi teneantur ſaltem ſemel in anno, juxta concilii generalis conſtitutionem, die dominicæ reſurrectionis ſacram euchariſtiæ communionem ſuſcipere, & poſſint eidem præcepto ſatisfacere, B ſanctæ ſedis apoſtolicæ vel conſtitutionibus, vel ſpeciali jure, ſi aliis quibuſdam diebus idem ſacramentum ſumpſerint: declarat ſancta ſynodus, neminem præcepto huic ſatisfacere, niſi a proprio parocho, aut ab alio de ipſius parochi, vel ordinarii licentia ſacramentum euchariſtiæ ſuſceperit; quocumque tempore id ex eodem præcepto ſumendum ſit.

Vigeſimum quintum.

Tanti fuere in Chriſtiana republica ſacroſancta ac veneranda virginitatis & caſtitatis vota, ut eccleſia catholica poſt domini noſtri Jeſu Chriſti aſcenſionem, ex ejus inſtitutione ab apoſtolorum ætate nuſquam ceſſaverit, vel ea commendare, vel continua traditione ea inſtituere, quæ ad illibatam eorumdem votorum cuſtodiam neceſſaria, commodave viſa fuerunt; præſertim exactam rationem haberi voluit eorum quæ ad clauſuram pertinent virginum, quæ ſemel Deo earum ſponſo dicatæ ac devotæ, virginitatem perpetuam ei ſponte offerentes, tot periculis ac dæmonum calumniis infeſtari, atque oppugnari ſolent, ut non ſatis conſultum, tot editis canonibus ac decretis, earum tutelæ videri poſſit, niſi epiſcopi, & alii quibus earumdem virginum cura commiſſa eſt, diligentiſſime curent, ne ullius unquam hac in re culpæ notari poſſint: eo maxime, quod quævis in adeo imminenti peri- D culo negligentia non poteſt non eſſe maxima; cum & eccleſia catholica non alia ratione his feminis, quæ profeſſione ſolenni cum paupertate & obedientia continentiam ac caſtitatem voverunt, editis hac de re canonicis conſtitutionibus clauſuram indixerit, quam quod vel eam neceſſariam, vel ſaltem commodiſſimam huic inſtituto, tamquam tutiſſimum virginitatis præſidium, eſſe decreverit. Duo igitur ſancta hæc ſynodus maximopere præcavenda eſſe decernit: alterum ne quævis cauſa exiſtimetur eſſe juſta, ut monialis liceat monaſterii clauſtra exire: ſed illa tantum, quæ ſic ad ejus ſalutem corporalem pertineat, ut niſi maximo cum vitæ periculo intra clauſtra manere nequeat: vel quæ huic ſimilis E diligentiſſimo examine cenſeri valeat: alterum ne quis exiſtimet abſque graviſſimo animæ periculo poſſe ſanctimonialium clauſtra ingredi: cum id, etiam ſuperioris licentia nequaquam liceat, niſi in caſibus neceſſariis: extra quos nec licentia dari poteſt, nec data cuiquam ſuffragari valeat; maxime viris cujuſcumque ætatis & conditionis ſint, quibus prælati licentiam hujuſmodi omnino negare debent: etiam ut cum ſanctimonialibus ipſis, etſi filiæ ſint, alio in loco, quam vis ipſis clauſtris contiguo, quam per cancellos loquantur. Eodem ſiquidem jure, quo quis clauſtra ſanctimonialium ingredi prohibetur, & ipſæ

ſan-

ANNO CHRISTI 1566.

sanctimoniales exire eadem interdicuntur. Meminerint tandem episcopi, & alii quibus hujusmodi munus incumbit, quanta eis sacrosancta Tridentina synodus Spiritu sancto inspirante post tot sacros canones fuerit comminata, si quid eorum culpa commissum fuerit, quod vel minima ex parte virginitati, quæ divinæ majestati devota fuerit, nocere possit.

Vigesimum sextum.

Cum spectacula, in quibus a plebe in foro vel circo, tauri agitari solent, nulla ratione ad vota, quæ religionis causa fiunt, pertinere possint: Idcirco sancta synodus decernit hæc spectacula adeo non esse religionis causa vovenda, ut & ipsa vota, quæ hactenus etiam totius populi consensu, quocumque juramento præstito emissa fuerint, irrita esse declaret, & omnino irritet: imo ea in posterum fieri vetat excommunicatione ipso jure indicta his, qui vel hæc vota voverint, vel cum ea ne fiant prohibere possint, fieri permiserint. Dies enim, qui publica in veneratione, vel sacratissimi Jesu Christi corporis, vel divæ virginis, aut aliorum sanctorum solennitate sunt a Christiana plebe colendi, non hisce spectaculis, sed divinis laudibus, precibusque continuis, & gratiarum actionibus sunt sanctificandi.

Clerici autem in sacris constituti, vel beneficium ecclesiasticum obtinentes, quicumque hi sint, & cujuscumque dignitatis, cum indecorum sit ordini ecclesiastico, ejus ministros hisce spectaculis præsentes esse, eisdem quacumque ex causa vel ratione edita fuerint, interesse nequeant. Alioqui ab ordinario ejus arbitrio puniantur.

Vigesimum septimum.

Quia in hujus provinciæ locis, & ecclesiis non eadem est, nec esse potest erigendi seminarii facultas: episcopi seminaria erigere non prætermittant, habita tamen ratione eorum, quæ a decreto Tridentino tradita fuere: & aliorum quæ huic erectioni juxta cujusque loci facultatem & conditionem commodiora sint: quo semel erecta ad adolescentium institutionem eum progressum habeant, qui ordini ecclesiastico sit aptior.

Vigesimum octavum.

Cum ex sanctorum patrum institutis ad hoc sint provinciales synodi congregandæ, ut in eis de corrigendis excessibus, moribus reformandis, ac de his statuendis agatur, quæ ad communem provinciæ utilitatem visa fuerint pertinere: atque ea ratione sacris canonibus cautum fuerit, idoneos probosque viros per singulas diœceses statuendos fore, quo synodus ipsa de his certior fieri valeat, quæ vel correctione, vel reformatione indigere videbuntur: idcirco hæc sancta synodus canonicas sanctiones secuta, decernit in posterum ab hac provinciali synodo viros bonis moribus præditos, prudentes, & alioqui rerum cognitioni aptos eligi debere ex singulis diœcesibus, qui absque ulla jurisdictione diligenter inquirere debent, quæ sint illa quæ corrigi, emendari aut reformari sit vel utile, vel necessarium: juramento tamen coram cujusque diœcesis episcopo prius præstito, quod juxta formam testibus synodicis præscriptam sic exigi debet, ut & ipsi noverint gravissimo perjurii scelere notandos fore, si odio, favore, amore, pretio, aut alio quovis humano affectu, sive negligentiæ culpa, quid inquirere prætermiserint, vel deferre ad cujusque diœcesis episcopum, & ad provincialem synodum neglexerint, quod jure & ratione accepti muneris investigare & deferre teneantur.

Quod si ad hoc munus exercendum aliquot expensæ fuerint necessariæ: hæ ab illis exigantur auctoritate ordinarii, qui eas vel jure, vel consuetudine præstare tenentur.

Ad hujus decreti executionem hæc synodus eligendos esse censet, atque eligit in hac Toletana diœcesi, & primum in hac urbe Alfonsum de la Paz presbyterum parochialem sanctæ Justæ: licentiatum de Mora presbyterum parochialem sancti Andreæ, & doctorem Farfanum presbyterum parochialem sancti Jacobi. In suburbiis. Talaveræ Franciscum de Hoyos canonicum, & Christophorum Bustamanten presbyterum parochialem Alcaudeti. Compluti doctorem Joannem Mendez canonicum, & doctorem, Messiam presbyterum parochialem Moratæ. Madriti. Gregorium Ovetensem in ecclesia sancti Andreæ, licentiatum Blasium Martinez parochialem presbyterum Pinti, & licentiatum Mathiam de Urosa. Guadalajaræ Ludovicum de Hinestrosa, & doctorem Joannem Alfonsum. Alcarazii, Joannem de Aquila, & Christophorum Reguillum. Ocannæ, protonotarium Calatayud, Gonçalum Chaconem Siliceum presbyterum parochialem del Pozuelo. Caçorlæ, licentiatum Martinum Tero vicarium. Almogueræ, Melchiorem Collaços Ordoñez, ejusdem oppidi parochialem presbyterum. Alcoleæ de Torote, licentiatum de los Rios. Guardiæ, Franciscum Maldonadum. Mondejaris, doctorem Petrum Martines. Illescis, bachalaureum Sanctium Garsiam, & Franciscum de Avila. Canallis, Christophorum de Herreza. Uzedæ, Philippum Vacca. Buitragi, Joannem Carrança. Talamancæ, licentiatum Plaça. Coritæ, licentiatum Pradum. In populo de Alcocer, bachalaureum Villalobos, & bachalaureum Lucam Ferdinandum. Montalvani, donum Joannem Baptistam. Rodillis, licentiatum Menesium. Maquedæ, Enecum Lopez de Medrano, & Joannem de Herrera Hybarra. Sanctæ Eulaliæ, licentiatum Castroverde. Scalonæ, Petrum Sahagun, & Lucam Lopez.

In diœcesi Cordubensi, Franciscum Pachieum, decanum ecclesiæ Cordubensis. Petrum Ferdinandum de Valençuela. Alfonsum de Barajas. Magistrum Gaytanum Franciscum Lopez incolam oppidi de Bujalancæ, bachalaureum Portachuelum oppidi Aquilaris, Ferdinandum Pinum vicarium Lucenæ, Melchiorem de Regibus vicarium Ramblæ, Piedrahitam vicarium Palmæ, Franciscum Lopez bachalaureum, incolam oppidi Belli Alcaçaris, magistrum Fenuscam vicarium de villa Pedroche, licentiatum Rayum vicarium Chilloni. Petrum Martinez de Lastres, incolam oppidi de Vaena.

In diœcesi Burgensi, in ipso archidiaconatu Burgensi Alfonsum de Cuevas, & doctorem Benedictum Ugochonium canonicos cathedralis ecclesiæ. In ipsa urbe, bachalaureum Joannem Garsiam confessarium in sancta Dorothea, atque item bachalaureum Baeça presbyterum parochialem sancti Stephani. In archidiaconatu. Trevinni bachalaureos Alfonsum Melendez, & Joannem del Gadum, & bachalaureum Nietum. In archidiaconatu Valpuestæ, licentiatum Joannem Hugartem, & Didacum Martinez de Cespedes

vica-

ANNO CHRISTI 1566.

vicarium. In archidiaconatu Palençuelæ, Curiel archipresbyterum, & bachalaureum Vega. In archidiaconatu Latæ, licentiatum Nebredam, priorem de Covarruvias. In archidiaconatu Virbieſcæ, bachalaureum Balthaſarem Arciniegam.

In diœceſi Seguntina, & in ipſo archipresbyteratu Seguntino Franciſcum Salazarium capellanum majorem, & canonicum Lucam de Spinoſa. In archipresbyteratu Medinæ-cæli doctorem Roxo, & doctorem Riberam.

In archipresbyteratu Atiençæ doctorem Ocaña, & bachalaureum Cendejas.

In archipresbyteratu Ayllonis doctorem Seguntiam, & licentiatum Capatam.

In archipresbyteratu Cifontano magiſtrum Romum, & bachalaureum Lacunam.

In archipresbyteratu Almaçani bachalaureum Lazarum, & bachalaureum Torralva.

In archipresbyteratu Berlanguæ, Petrum de la Roa, & bachalaureum Ximenez.

In archipresbyteratu Caracenæ, bachalaureum Alemanum, & bachalaureum Sanchez.

In archipresbyteratu Haricæ bachalaureum Ruiz, & Petrum Garſiam.

In archipresbyteratu Molinæ, Petrum Garçez de Marcilla, & bachalaureum Madrid.

In diœceſi Sagobienſi, & in ipſa urbe doctorem Valderum, & Petrum de Frias canonicos. Antonium de Trinitate, & Dominicum Ortegum, & bachalaureum Tardon.

In archidiaconatu Sepulvedæ, licentiatum de Proaño, & licentiatum Vera.

In archidiaconatu Cuellaris, Franciſcum de ſancto Romano.

In diſtrictu Coquenſi bachalaureum Alva archipresbyterum, & bachalaureum Cerbera. Turvegani: Truxillum presbyterum. In diſtrictu Pedrazæ, licentiatum Vizcaia. In diœceſi Palentina, & in ipſa urbe licentiatum Meridam, & doctorem Vadillum canonicos.

In archipresbyteratu Carrionis, bachalaureum Joannem Ceanum.

In archipresbyteratu de Poblacion, Beradimum Gonçalez.

In archipresbyteratu de Avia, Bernardinum Antonium.

In archipresbyteratibus de Herrera, Hojeda, & Ordejon, bachalaureum Peracancas.

In archipresbyteratibus de Caſtrejon, Cardaño, Poblaciones, & Vedoya, licentiatum Caloca.

In archipresbyteratibus de Paredes, Bezerril, y la Cuença, bachalaureum Thomam Ferdinandum.

In archipresbyteratu de Caſtro Mocho, bachalaureum Tintorem.

In archipresbyteratibus Medinæ de Rioſeco, Tor de humos, & Urueña licentiatum Didacum de Valbas Moreno.

In vicariis Empudiæ, Pedraza, Villæ Martini, & Grijota licentiatum Vallejo.

In archipresbyteratibus de Aſtudillo, Valtanas, y Cebico licentiatum Muñoz, & bachalaureum Mancebo.

In archipresbyteratu de Peñafiel, bachalaureum Muñoz.

In archipresbyteratu Portilli, & vicaria Tudellæ, bachalaureum Marquez.

In archipresbyteratibus Septimancenſi, Tordeſillas, & turris Lobatonis, bachalaureum Gallecum.

In archipresbyteratu de Dueñas, Lupum Brabum.

In diœceſi Conquenſi doctorem Alfonſum Ramirez de Vergara, canonicum in eccleſia cathedrali. Martinum Salmeronium, Laurentium de Oſma, & Millanam presbyterum parochialem ſancti Petri in urbe Hugte, Velaſcum Carillum ſcholaſticum eccleſiæ Bellimontis, doctorem Gonſalvum Lopez. Petrum de Velaſco Caſtanneda, bachalaureum Fromeſtam de Lomas, bachalaureum Irançum, Joannem de Morillas, archipresbyterum Moyæ, Joannem de Arriba, Antonium Turencum, vicarium Hortæ, & licentiatum Meſſiam, Æmilianum Ruiz de la Cova, vicarium Hinieſtæ, & bachalaureum Brabum.

In diœceſi Oxomenſi in ipſo archipresbyteratu Oxomenſi licentiatum Alfonſum de Medina, archidiaconum Oxomenſem: Arandæ, Joannem Brabum: Roæ bachalaureum vocos priorem eccleſiæ collegiatæ: Açæ, Julianum de Ortigoſa. Soriæ, Joannem de Tormes.

In archipresbyteratu Gomaræ, bachalaureum Joannem Ruizium. Crunnæ, Alfonſum de la Cal vicarium.

In diœceſi Giennenſi, in ipſa urbe Didacum Gonçalez canonicum, & Didacum Salazarium portionarium, & doctorem Valentinum, priorem ſancti Illefonſi. Baeçæ, Joannem Oconium, archidiaconum Ubedæ, doctorem Carlovalium, & doctorem Sorianum. Ubedæ, Ferdinandum de Ortega, cantorem eccleſiæ Ubedenſis. Andujaris, Joannem de Collados. Alcaudeti, Gonçalum Vilches. Et Villæ novæ, quæ archiepiſcopi dicitur, licentiatum Poyatos.

In abbatia de Alcala, quæ regalis dicitur; bachalaureum Caſtellum, & bachalaureum Seguram.

Quos omnes ſancta ſynodus in Chriſto Jeſu hortatur, ne quid agere prætermittant, quod ad tam ſalubre munus ſancte & in reipublicæ utilitatem exercendum conducere poſſit.

Placentne vobis, reverendiſſimi patres, hæc decreta? Et huic ſanctæ provinciali ſynodo finem imponi ad laudem Dei omnipotentis?

Reſponderunt, Placet.

Ego Chriſtophorus epiſcopus Cordubenſis diffiniens ſubſcripſi,

Ego Petrus Seguntinus diffiniens ſubſcripſi.

Ego Didacus epiſcopus Segobienſis diffiniens ſubſcripſi.

Ego Chriſtophorus epiſcopus Paletinus diffiniens ſubſcripſi.

Ego frater Bernardus epiſcopus Conchenſis diffiniens ſubſcripſi.

Ego Honoratus epiſcopus Oxomenſis diffiniens ſubſcripſi.

Ego Didacus abbas de Alcala la Real deffiniens ſubſcripſi,

In cujus fidem ſubſcripſi.

Ego Gundiſalvus Melendez de Valdes, licentiatus, Cordubenſis proviſor, & ſancti concilii Toletani, ſecretarius.

Domingo de Cavala.

ANNO CHRISTI 1565.

ANNO CHRISTI 1565.

*** SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

Qua Joasaphus, sive Joseph, ex metropolita Hadrianopolitano elapsis centum ac duodecim ferme annis post captam a Mahomete II. Urbem patriarcha electus & ob simoniam dejectus est circa annum Christi 1565. & nonnulla alia adversus idem teterrimum vitium.

Ex historia ecclesiastica, sive patriarchica Emanuelis Malaxi Peloponnesii, ab anno 1454. ad 1578. quam Martinus Crusius Tubingensis academiæ professor Latine vertit, ediditque libro II. Turco-Græciæ.

XXIII. PATRIARCA JOASAPHUS METROPOLITA HADRIANOPOLEOS.

POstquam hic patriarchicæ dignitati præpositus fuit; concursu totius populi, sacri & profani ordinis, seniorum & juniorum, ei congratulantium & venerationem exhibentium exceptus est. Erat autem tunc temporis pescesium trium millium, uti diximus, aureorum: vitio eorum qui ad tantam id auctionem perduxerant. Eam certe summam superior patriarcha Dionysius dederat. At hic Joasaphus sedem indeptus, magna arte, multis machinationibus, plurium donorum distributione tantum effecit, ut uno mille defecto, pescesium post hac bis mille aureorum remaneret. His secum acceptis, ad consilium perrexit, manumque sultani osculatus insigne potestatis accepit.

Pescesium 2000. ducati.

Paucis diebus elapsis, totum septum quo patriarcheium circumdatum erat, cum veteribus & putrefactis tuguriis destruxit, advectisque calce, lapidibus, tegulis & coctilibus lateribus murum ipsi patriarcheio circumdedit; ita ut id nunc castri pulcherrimi & muniti speciem habeat: ædificavit quoque duo speciosa & ampla palatia in parte sinistra exeunti e patriarcheio prope sacratissimam patriarchæ cellam. Ad hæc coquinam, & molendinum; insuper vasis sacris magnam ecclesiam auxit, & ornavit: thuribulo, pelvi, candelabris duobus, ex argento omnibus; necnon aliis magni pretii & splendoris, ex auro utensilibus sacris & vestibus.

Præclara patriarchæ opera, & vasa ab eo facta.

Erat porro hic patriarcha admodum superbo ingenio, & gloriæ præter modum avido. Hinc in magnas concertationes cum venerando clericorum cœtu, & cum viris nobilitate præstantibus venit. Atque ut sibi adjutores adversæ factionis prosternendæ causa paratos haberet, nuntiis emissis, cunctos Orientis, Occidentis & Peloponnesi pontifices congregavit. Qui cum venissent in magna ecclesia congregati sunt synodo autem facta ipsum simoniæ convicerunt; & ex sententia sacrorum apostolicorum canonum pontificio throno, patriarchicoque honore dejecerunt.

Elatio animi ejus, & cum præcipuis viris dissidium.

Propter simoniam depositio.

Exemplum dejectionis.

Numquam satietatem capit inimicus ille salutis nostræ, & insidiator, qui humano generi mox ab initio adversarius extitit, & adversus Christi ecclesiam semper arma capit: Nam interdum per hæreses, quas varias excitat, insidiatur: nonnumquam per homines irrequietos, qui aures ei adhibent, corruptiones sacrorum apostolicorum, & a sanctis patribus traditorum canonum tentat. Sicut nunc quoque peccatorum nostrorum abundantia, aperte persecutorem suscitavit, & hostem & ecclesiasticæ disciplinæ corruptorem, istum qui patriarcha fuit, Joasaphum. Hic enim morbo animi, Dei timorem aspernatus, ut homo sine metu, & a ratione alienus omne genus iniquitatis, & a præscripto sacrorum canonum recedens, designavit. Unde nos, qui ad hoc concilium inquirendi causa convenimus, antistites, certiores facti, antequam quicquam rerum ecclesiasticarum attingeremus, patriarchæ acta exquisite nobis consideranda duximus. Oculis itaque ad crimina adjectis, quæ contra ipsum allata sunt primum a magno sacellario catholicæ magnæ ecclesiæ presbytero Anastasio, item a magno logotheta Hierace: deinde ab illustribus viris, Antonio Cantacuzeno, & Michaele Gabra, adhibitaque quam par erat, accurata investigatione & examinatione, deprehendimus ipsum non solum injustum, & avarum, sed etiam sententiæ de ipso a pontificibus latæ contemptorem: denique eum qui aperte se iniquissimo, & summe impio Simonis scelere astrinxerit; atque ut suomet ore confessus est, vigesimum nonum canonem sanctorum apostolorum conculcaverit, diserte sic dicentem: Si quis episcopus, pecunia data, hujus dignitatis compos factus fuerit, aut presbyter, vel diaconus, deponitor & ipse, & qui eum designavit, atque prorsus a communione exscinditor: sicut Simon magus a me Petro. Insuper deprehendimus eum nulla necessitate urgente, injussu illius synodi, nemine clericorum sciente, alienasse possessiones catholicæ magnæ ecclesiæ, in Creta insula, ante tempora memoriam effugientia consecratas: sicuti de hoc quoque confessus, quod contra vigesimum sextum Carthaginensis concilii canonem est, qui sic habet. Similiter placuit ne quid ecclesiasticum ullus vendat. Quod si non habuerit proventum, & magna incubuerit necessitas, id indicetur primati ejusdem provinciæ, & adhibito certo numero episcoporum, consultetur quid agendum sit. Quod si tanta necessitas ecclesiæ urserit, ut non possit ante vendendum deliberari, saltem vicinos ad hoc testandum vocabit episcopus, curam adhibens ut omnes, qui ecclesiæ suæ acciderint, casus synodo demonstret. Quod ni fecerit, reus Deo & synodo tenebitur, qui vendidit, & a suo alienus honore. Deprehensus est etiam abrogationes pontificum præter rationem faciens, & eorumdem restitutiones: videlicet neophyti apud Labalam (cum quo etiam sacerdotem Clonaram, qui mulierem bis nuptam in Thaso

Accusatores illius.

Canon. 26. Carthag. concilii.

Plura crimina.

Formula depositionis.

ANNO CHRISTI 1565.

so duxerat, dejecit) & Gregorii, apud Elassonem, & Dosithei apud Peritheorum, antistitum. Eodem modo multarum extra legitimos fines ordinationum factarum compertus est, tum in Chalcedonensis, tum in Heracleensis, tum in Thessalonicensis Theonæ, tum in Methymnæi, præsulum provinciis. Sed & citra examen probationemque factarum ordinationum. Quæ accusationes ipsius plurimis aliis criminibus cumulatæ sunt, iisque manifestis & testatis. Hæc itaque cum nos cerneremus, metuentes ne & nos dejectioni & eidem anathemati obnoxii fieremus, tanquam communicantes cum incommutabili jam ipsum pontificatu indignum judicavimus; ut primum violationis divinorum & sacrorum canonum auctorem; & dejicimus ipsum ac pro ejecto & abalienato habemus, tum a dignitate patriarchæ, tum a nomine; ita ut nullo modo in posterum, nec ad thronum patriarchicum, nec ad ejus administrationem postliminio redire possit, sed tantummodo monasticam vitam degere. Unde & majoris horum omnium notitiæ ac certitudinis causa, lata quoque est nostra synodica sententia, proposito ante oculos sacrorum evangeliorum libro, & excommunicatione antea pronuntiata. Actum anno septies millesimo septuagesimo tertio, mense Januario, indictione octava. Eodem modo statuimus, si quis nostrum, quorum nomina hic subscripta sunt, pontificum voluerit progressu temporis purgare ipsum & absolvere; cum tamen sit ex præscripto legum & canonum de solio detractus, suamque legitimam subscriptionem irritam facere; seu licentia quadam & petulantia, seu voluntatis erga hominem propensione, talem esse suo ipsius judicio & facto dejectum, pontificioque honore exutum.

poliatur atriarchatu xcommu- icatus.

nno Chri- i 1565.

Ego Paisius archiepiscopus Achridarum volens subscripsi.

Ego vilis metropolita Cæsareæ Metrophanes volens subscripsi.

Ego humilis metropolita Heracleæ Cyrillus volens subscripsi.

Ego humilis metropolita Tornobi Arsenius subscripsi.

Ego humilis metropolita Cyzici Joasaphus subscripsi.

Ego humilis metropolita Thessalonicæ Theonas subscripsi.

Ego humilis metropolita Nicææ Cyrillus subscripsi.

Ego humilis metropolita Chalcedonis Euthymius subscripsi.

Ego humilis metropolita Lariss Neophytus subscripsi.

Ego humilis metropolita Adrianopoleos Arsenius.

Ego humilis metropolita Joasaphus.

Ego humilis metropolita Anchiali Xenophon subscripsi.

Ego humilis metropolita Corinthi Sophronius.

Ego humilis metropolita Gregorius Prusæ.

Ego humilis metropolita Philippopoleos Arsenius.

Ego humilis metropolita Parinaxiæ Benjamin.

Ego humilis metropolita priscarum Patrarum Germanus.

Ego humilis metropolita Thebarum Joasaphus.

Ego humilis metropolita Lacedæmoniæ Gregorius.

Ego humilis metropolita Mitylenæ Macarius.

Ego humilis metropolita Mesembriæ Matthæus.

Ego humilis metropolita Hieriss, & sancti montis David.

Ego humilis metropolita Rhyzæi Joachimus.

Ego humilis metropolita Athenarum Sophronius.

Ego humilis metropolita Naupacti & Artæ Joachimus.

Ego humilis metropolita Varnæ Gabriel subscripsi.

Ego humilis metropolita Christianopoleos Macarius habens & consensum præsulis Monembasiæ.

Ego humilis metropolita Trajanopoleos, sive Matoneæ, Gabriel.

Ego humilis metropolita Didymotechi Sophronius.

Ego humilis metropolita Dristæ Parthenius.

Ego humilis metropolita Midiæ Joachimus.

Ego humilis metropolita Sozopoleos Philotheus.

Ego humilis metropolita Zichnarum Gregorius.

Ego humilis metropolita Lemni Neophytus.

Ego humilis episcopus Citri Damascenus subscripsi.

Ego humilis episcopus Casandriæ Cosmas subscripsi.

Ego humilis episcopus Pobanninæ & Bardioritarum Maxarius subscripsi.

Ego humilis episcopus Zetumii Jacobus subscripsi.

Ego humilis episcopus Drinopoleos Macarius subscripsi.

Ego humilis episcopus Damalarum & Polyphengis Joasaphus subscripsi.

Ego humilis episcopus Phanarii Gregorius subscripsi.

Ego humilis episcopus Olenæ Sisoes subscripsi.

Ego humilis episcopus Aulonis Laurentius subscripsi.

Ego humilis episcopus Solonis Anthimus subscripsi.

Ego Belas Antonius, humilis episcopus metropolita Joanninorum, habens & assensum ejus subscripsi.

Ego humilis episcopus Phanarii Gabriel, cum consensu etiam Thaumacensis subscripsi.

Ego humilis episcopus Demetriadis Theophilus: assentientibus quoque Litzæ & Agraphorum metropolitis.

Ego humilis episcopus Rhendinæ Damascenus, assentiente * & Servitiorum metropolita subscripsi.

* f. Serviorum.

Ego humilis episcopus Metrorum & Athyrorum Procopius, astipulante quoque Myriophytensi.

Ego humilis metropolita Castoriæ Joasaphus, & Prothronus totius Bulgariæ, volens mea manu subscripsi.

Ego humilis episcopus Strumnitzæ Ananias volens meo consilio subscripsi.

Ego humilis episcopus Melenici subscripsi.

ANNO CHRISTI 1565.

Hactenus subscriptiones antistitum Orientis, & Occidentis, & Peloponnesi.

Hoc modo eversus patriarchatu Joasaphus, surrexit de loco ubi sederat, & reverentiam pontificibus exhibuit, dextrorsum siniſtrorsumque conversus. Tunc e magna ecclesia egressus in suas domos abiit, quas emerat, ibique mansit. Mox exiit judex & servus conveniens ipsum. Hi rationes ab eo pecuniis repetundis proposuerunt. Tunc persolvit, quæ injuste abstulerat pontificibus, aliisque sacri ordinis viris. Ita impletum super eo fuit illud Davidis: Revertetur in caput ipsius labor suus, & quæ ibi sequuntur.

Repetundæ a patriarcha persolutæ.

Psal. 7.

Peracta dejectione illius, concilium a pontificibus coactum est: in quo hi suis locis, pro dignitate muneris sui ecclesiastici quisque consederunt, patriarchæ faciendi causa. Tunc una eademque mente & voce decretum ibi ab eis factum est, quo Simonis scelestissimum, impietatisque plenum vitium exscindebatur: videlicet ne ullam caperent in designationibus pecuniam, sed divinorum & sacrorum canonum, vicesimi noni & trigesimi sententiam inviolatam retinerent. Quod si ullus, quicumque esset præsulum hos canones transiret, jam tum per se functione muneris sui dejectum esse. Nihilominus tamen embaticium (est doni nescio quid, quod daretur) accipi permisere. O indulgentiam pœnis dignam! Malæ arboris decussere folia, & ramos exciderunt, atque ipsam adeo arborem; sed radicem reliquerunt. Quod dico, hoc est, nundinationem quidem simoniacam ordinationum amputarunt; sed radicem nempe munus, quod initio datur, reliquerunt, ut scilicet ne deesset causa rursus germinandi & crescendi punitionis apud inferos arbori.

Contra simoniam synodicum decretum.

Embaticii improba concessio.

Audite quid in libro actorum apostolorum dicatur:

Cum vidisset autem Simon, per impositionem manuum apostolorum dari Spiritum sanctum; obtulit eis pecunias, ac dixit: Date & mihi potestatem, ut ad illum, cuicumque manus meas imposuero, veniat sanctus Spiritus. Petrus vero dixit ei: Pecuniæ tuæ, & tu, sitis a communione piorum segregati, & in exitium æterni ignis execrati, quod gratiam Dei putastis dari pecuniis. Væ vestris pontificibus, qui, quæ gratis dantur a Spiritu sancto, pecuniis vendunt. Verum ad institutam narrationem redeamus.

ANNO CHRISTI 1565.

XXIII. *Patriarcha Metrophanes Cæsareæ metropolitæ.*

Exturbato ad hunc, quem diximus, modum patriarchica sede in pontificum consessu Joasapho, suffragiis eorumdem designatus est Cæsariensis patriarcha; succesſitque is, utraque significatione accepta, in sublimi throno. Ceterum sub hujus patriarchatu fuerunt quidam pontifices, qui non accipiebant ob sacerdotes creandos pecuniam; sed tantum embaticium aliquis capiebat, quando sacerdotem aliquem faceret, dante id ecclesia. Atque cognoscite, quæso, quodnam embaticium quidam acceperint, cum in ipsa ordinatione nullos caperent nummos; ut ne sanctionem sacratum legum & antistitum transirent: neu eodem cum Simone mago crimine condemnarentur: capiebant exinde duplum embaticium. Ita e tali nundinatione nihil eis decedebat, sed ad idem satiandæ avaritiæ suæ principium redibant: væ væ illis. Non patitur se irrideri Deus: neque in personam intuetur, nec regis, nec principis, nec pontificis, nec cujusquam alius; verum singulis secundum facta sua gratiam refert, quippe Deus justus.

Metropolitanes patriarcha.

Idem dehinc patriarcha scripto resignavit patriarchicum solium & pontificatum, ad quartum nonas Maii, die dominica, Nicomediæ præsulis designationem. Eam resignationem pontifices & clerici acceptam in codicem magnæ ecclesiæ retulere, &c.

Renuntiat patriarchatui 4. Maii 1572.

VITA
PII PAPÆ V.

Pius V. quando pontifex electus.

PIUS V. Insuper prope Alexandriam in vico quodam Bosco ab incolis nominato, ex nobili Ghisilieriorum prosapia natus, in juventute monasticam vitam professus, a Paulo IV. primum episcopus, deinde cardinalis creatus, & supremus inquisitorum declaratus; tandem Pio IV. e vivis sublato, præter omnium expectationem surrogatus est in locum ejusdem Pii IV. anno domini 1566. 7. Idus Januarias, tempore Maximiliani II. imperatoris. Borromæi Columnæque cardinalium precibus Pii V. sibi nomen imposuit, ac decimosexto Kalendas mensis insequentis, qui dies ei natalis erat, coronam pontificiam accepit. Pileum suum Michaeli Bovellino suo ex sorore nepoti cessit, qui cardinalis Alexandrinus nominatus est. Porro ut gratum animi sui affectum, quo erga Paulum IV. promotorem suum ferebatur, manifestaret, cardinalem Carafam ejus nepotem, sub Pio IV. ut ante jam dictum est, morte affectum, absolvi procuravit, quod non usque adeo criminalem invenisset. Imperatori Ferdinando bellum contra Turcas in Hungaria gerenti, suppetias tulit. Officeinquisitionis tria aureorum millia adjecit, ex certis arcibus colligenda. Bullas contra aulicos & ecclesiasticorum luxum severe publicavit. Judæum quemdam locupletissimum, quem ad Christianam religionem converterat, baptizavit, suæque familiæ adoptatum libere suis bonis frui permisit. Concilii Tridentini rigidus observator, episcopos omnes ad propriam residentiam redire mandavit. Cumque statuisset neminem sine prævio examine ad beneficium admittendum esse, eaque de causa quidam illi dixisset, id esse curiam destruere, respondit: minus malum est destruere curiam, quam cultum Dei negligere. Solo suo verbo obsessum a malo dæmone liberavit. Contra hæreticos in Galliis succrescentes catholicis auxilium per comitem sanctæ Floræ misit, qui etiam victor inde rediit. Cosmæ Medicæo titulum magni

gni ducis Etruriæ attribuit. Sanctum Thomam Aquinatem in numerum sanctorum ecclesiæ doctorum retulit. Diversis ordinationibus viginti duo cardinales creavit. Fœdus inter regem Catholicum & Venetos ad optatum finem feliciter deduxit; unde omnium celeberrima contra Turcas navalis victoria Nonis Octobris anno 1571. consecuta est: quem diem solennem & festivum esse voluit. Plures legatos ad principes Christianos destinavit, quibus eos ad majus bellum Turcis inferendum inflammaret. Gravi calculi morbo pressus solebat exclamare: Adauge domine dolorem, sed da patientiam. Ex eodem morbo Kalendis Maii anni 1572. cum maximo omnium A dolore e vivis excessit, cum pontificatum annis sex, mensibus quatuor minus sex diebus obtinuisset. Sepultus est apud sanctum Petrum. Sedes duodecim diebus vacavit. Maximo semper zelo, quoad vixit, Christianam rempublicam promovere conatus est; in victu frugalitatem, in audientiis assiduitatem, erga pauperes amicitiam reservavit, ab omni ambitione alienus. Ab omnibus principibus summa ipsi reverentia exhibebatur, nullusque erat, qui ei & satisfacere & placere non contenderet. Quod ad justitiæ administrationem spectat, ad severitatem propensior habitus est.

ANNO CHRISTI 1570.

DECRETA ET STATUTA

ANNO CHRISTI 1570.

SYNODI PROVINCIALIS

Mechlinienſis, die undecima menſis Junii, anni milleſimi quingenteſimi ſeptuageſimi pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris ac domini noſtri, D. PII divina providentia papæ quinti, anno quinto inchoatæ, & quarta decima die menſis Julii ejuſdem anni concluſæ.

Præſidente in ea reverendiſſimo in Chriſto patre, ac domino, D. Martino Rythovio, epiſcopo Yprenſi, tanquam ſeniori comprovinciali, nomine & loco illuſtriſſimi & reverendiſſimi in Chriſto patris ac domini noſtri, D. ANTONII PERRENOT, archiepiſcopi Mechlinienſis, & tituli ſancti Petri ad vincula Cardinalis Granvellani.

Decretum de apertione concilii provincialis Mechlinienſis, pronuntiatum a reverendiſſimo domino præſidente.

CHRISTI nomine invocato, præſentem ſynodum provincialem Mechlinienſem, primo ab illuſtriſſimo cardinale Granvellano, D. reverendiſſimo archiepiſcopo provinciæ Mechlinienſis convocatam & coactam, & iterato, quatenus opus erat, a nobis indictam, poſt debitam deliberationem cum noſtris confratribus epiſcopis comprovincialibus de eorumdem conſilio & aſſenſu, tanquam legitime congregatam, aperiendam eſſe decernimus & aperimus; apertamque indicamus & declaramus in his ſcriptis, inhibentes ne quis ab ea recedat ſine noſtro conſenſu.

Decretum ſuper abſentia illuſtriſſimi D. cardinalis & reverendiſſimi D. archiepiſcopi Mechlinienſis.

Etſi non dubitet ſynodus provincialis ſuæ ſanctitati notas eſſe cauſas, propter quas illuſtriſſimus cardinalis, & reverendiſſimus D. archiepiſcopus Mechlinienſis, provincia ſua ad tempus relicta, ad urbem ſe contulerit; volens tamen officio ſuo ſatisfacere juxta decreta Tridentina; excuſationem ſibi a generali vicario exhibitam & poſitam recepit & admiſit; ſed ex ſingurali affectu, quo erga ſuum archiepiſcopum tenetur, illum rogat & hortatur, ut quamprimum ceſſantibus cauſis licebit ad eccleſiam ſuam redeat; ut ipſius præſentia & auctoritate univerſi ordines eccleſiaſtici in hac provincia in officio ſuo rectius contineantur.

Decretum, quod nulli præjudicium fiat ex ordine evocationis aut ſeſſionis in hac ſynodo, pronuntiatum a reverendiſſimo domino præſidente.

Habita cum noſtris confratribus epiſcopis comprovincialibus ſuper ordine eccleſiarum matura communicatione, de ipſorum conſilio & aſſenſu, ad evitandas quæſtiones, quæ inde in principio oriri poſſent; declaramus omne id ſine præjudicio ordinis & honoris futurum, quidquid in præſenti provinciali concilio accidet, ex eccleſiarum evocatione, aut deputatorum ſeſſione: quodque nemo per hoc aliquid novi juris quoquo modo prætendere poterit in futurum. Ne tamen quæſtiones de ordine eccleſiarum cum alicujus injuria diſſimulare velle videamur, liberum erit omnibus, ſuo tamen loco, rationes, ſi quas habeant, proponere a patribus examinandas.

De recipiendis decretis concilii Tridentini.

Hæc ſynodus provincialis Mechlinienſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, imprimis & ante omnia, volens ſatisfacere diſpoſitioni concilii Tridentini capite ſecundo, ſeſſione vigeſima quinta, in quo de recipiendis decretis ejuſdem concilii Tridentini, & obedientia, profeſſione fidei, ac hæreſeon deteſtatione agitur, poſt publicam decretorum ejuſdem concilii lectionem, ſtatuenda duxit, & ſtatuit ea quæ ſequuntur.

Decretum primum.

Imprimis ordinat & præcipit ut omnes & ſinguli, qui ad hanc ſynodum convenerunt, ſimpliciter & ſine ulla proteſtatione ea omnia & ſingula, quæ a ſancta ſynodo Tridentina definita

ANNO CHRISTI 1570.

& ſtatuta ſunt, palam recipiant; nec non veram obedientiam ſummo Romano pontifici ſpondeant & profiteantur, ſimulque omnes hæreſes a ſacris canonibus, præſertimque ab eadem ſynodo Tridentina damnatas deteſtentur & anathematizent ſecundum tenorem ſchedulæ ſequentis.

Tenor receptionis decretorum & profeſſionis fidei.

Ego N. omnia & ſingula quæ a ſancta ſynodo Tridentina ſtatuta, & definita ſunt, palam recipio; nec non veram obedientiam ſummo Romano pontifici ſpondeo & profiteor, ſimulque hæreſes omnes a ſacris canonibus & generalibus conciliis, præſertimque ab eadem ſynodo Tridentina damnatas deteſtor & anathematizo.

Decretum de abſentibus & eorum procuratoribus.

Eadem ſynodus attendens, quod procuratores abſentium ſpeciale mandatum non habeant ad hoc, ut in hac ſynodo provinciali conſtituentium nominibus, & pro eis decreta concilii Tridentini recipiant, obedientiam ſummo Romano pontifici ſpondeant ac profiteantur, & hæreſes deteſtentur; ſtatuit & ordinavit, ut abſentes ad hanc ſynodum evocati, infra decem dies proxime ſequentes ſuis aut aliis ad hoc ſpecialiter conſtituendis procuratoribus mandatum mittant ſpeciale, cujus virtute ipſorum nominibus, & pro eis, dictam receptionem, profeſſionem & deteſtationem ſimpliciter & ſine ulla proteſtatione realiter & cum effectu faciant, ſicuti præſentes in hac eadem ſynodo univerſi, tam epiſcopi, quam alii, fecerunt. Si qui autem in tranſmittendo mandato ſpeciali fuerint defectuoſi, & in hac ſynodo provinciali dictam receptionem, profeſſionem & deteſtationem non fecerint; mandat eadem ſynodus, ut in proxima ſynodo diœceſana poſt hanc provincialem celebranda compareant, & dictam receptionem, profeſſionem & deteſtationem ſecundum formam in hac ſynodo provinciali deſcriptam & obſervatam ſimpliciter & ſine ulla proteſtatione faciant.

Decretum de facienda decretorum receptione, profeſſione & deteſtatione in ſynodo diœceſana.

Statuit & ordinat eadem ſynodus, ut omnes & ſinguli, qui de jure vel conſuetudine, aut ex diſpoſitione concilii Tridentini ſynodo diœceſanæ intereſſe debent, & in hac ſynodo provinciali decretorum receptionem prædictam, obedientiæ profeſſionem, & hæreſeon deteſtationem non fecerint, in proxima futura ſynodo diœceſana illam faciant, ſub pœnis in concilio Tridentino expreſſis, non obſtante exemptione quacumque. Mandat etiam, ut epiſcopi hujuſmodi receptionem, profeſſionem & deteſtationem in ſuis ſynodis non admittant, niſi ſecundum formam in hoc provinciali concilio obſervatam.

Decretum de reviſendis ſtatutis, & juramentis eccleſiarum.

Ut autem decreta concilii Tridentini ab omnibus præſentibus in hac ſynodo provinciali jam recepta, & ab aliis, ſive in hac eadem, ſive in futuris diœceſanis recipienda, ab omnibus fideliter obſerventur, ne quid ſucceſſu temporis contra eadem decreta ex lectione antiquorum ſtatutorum aut juramentorum [quæ omnia, qua parte decretis aut ſtatutis Tridentinis repugnant, irrita decernit & inania] in uſum recipiatur; voluit & præcepit eadem ſynodus omnibus & ſingulis provinciæ Mechlinienſis epiſcopis, ut in eccleſiis ſuarum reſpective civitatum & diœceſum etiam exemptis ſtatuta & juramenta diligenter viſitent, examinent, & ſi in ullo decretis concilii Tridentini repugnent, mutent & reforment, & Tridentinis decretis accommodent. Injungit etiam earumdem eccleſiarum univerſis prælatis, præpoſitis, decanis & capitulis, ut epiſcopo viſitanti, & ſtatuta vel juramenta, ut præmittitur, corrigenti, & reformanti pareant, ſub pœnis arbitrio ipſorum imponendis.

De ſacramentis.

De legitimo uſu, virtute & efficacia ſacramentorum, ceteriſque eodem pertinentibus, non minus copioſe, quam catholice & religioſe ſtatuit ſacroſanctum concilium Tridentinum, cujus decreta & canones omnes, cum ſynodus provincialis Mechlinienſis reverenter receperit, ea non aliter obſervari præcipit, quam ſi de verbo ad verbum hic inſerta forent: Et quæ ſequuntur ſuperaddenda cenſuit.

CAPUT I.

Imprimis ut ſtudiis anabaptiſtarum (quorum hæreſis late ſerpit) potentius occurratur, & ut certius deprehendantur, qui multis artibus infantes ſuos ſacro baptiſmo ſubtrahunt, & quo cautius lateant, ſubinde alio atque alio migrant; ſynodus provincialis Mechlinienſis hortatur & requirit omnes & ſingulos magiſtratus quarumcumque civitatum, oppidorum, & locorum, ne quam obſtetricem ad obſtetricandum parientibus admittant, niſi prius a curatis loci, ubi dictæ obſtetrices morantur, teſtimonium ſinceræ & catholicæ fidei habeant, & niſi jurent. ſingulis ſeptimanis die ſabbati cujuſque loci paſtori denuntiare nomina & cognomina puerperarum, quibus adfuerunt, cum numero prolium ſuſceptarum: curati vero infra quindecim dies a tempore ſcientiæ indicabunt epiſcopo, aut ejus vicario nomina & cognomina matrum quæ proles ſuas baptizari non fecerint; idque ſub pœna ſuſpenſionis, aliaque arbitraria.

CAPUT II.

Si quis proles habeat non baptizatas, aut grandiores aliquæ ſint non baptizatæ; mandat ſynodus parentibus, ut curent proles ſuas infra decem dies a publicatione præſentium in parochia, in qua natæ ſunt aut morantur, baptizari; ipſæque non baptizatæ, ſi ad annos diſcretionis pervenerint, ſtatim faciet ſe in fide in-

ANNO CHRISTI 1570.

instrui, sive catechizari & baptizari in ecclesia parochiali, in qua morantur; quas curatus, ubi noverit, tenebitur infra quindecim dies a tempore scientiæ episcopo, aut ejus vicario denuntiare sub pœnis prædictis.

CAPUT III.

Quoniam in admittendis patrinis in baptismo non eadem adhuc ubique servatur ab omnibus ratio; districte mandat hæc synodus, ut serio statutum concilii Tridentini capite secundo de reformatione sessione vigesima quarta observetur a pastoribus, ita ut ad suscipiendum infantem in baptismate unum tantum virum sive mulierem, aut ad summum unum & unam admittant, quorum nomina in libro describant, aliosque a susceptione prohibeant. Et si qui sint, qui pastoribus invitis se ingerant, præter descriptos, ad tangendum baptizandum instar patrinorum, declarent aperte illos vere non esse patrinos, nec cognationem spiritalem contrahere.

CAPUT IV.

Quia superioris temporis negligentia, probatissimus ille Christianæ ecclesiæ mos quibusdam in locis est collapsus, quo puerperæ certo post partum die referre domino Deo gratias solent; statuit sancta synodus, ut ubique conformiter in usum revocetur, ac puerperæ ad missæ sacrificium veniant, & contra negligentes, ceu piæ consuetudinis violatores, procedatur.

CAPUT V.

Quod ad sacramentum pœnitentiæ attinet, mandat synodus pastoribus omnibus, ut registrum conficiant omnium, quorum tempore quadragesimæ confessiones recipiunt, atque ut in illud omnes alii etiam religiosi ad confessiones audiendas admissi, eos describi curent, quorum confessiones exceperint, & a pastoribus auditi non sunt, nec alios, quam sic descriptos ad sacramenta, etiam matrimonium aut sepulturam, admittant: & proinde etiam omnibus subditis mandat, ut in hoc registro tempore opportuno se inscribi faciant.

CAPUT VI.

Pastores & alii confessarii extra casum necessitatis a casibus episcopis reservatis neminem absolvant, nisi ad hoc ab episcopis specialem commissionem habuerint. Casus autem episcopis reservati sunt hi: raptus virginum, homicidium, incendium ex deliberata voluntate procuratum, simonia, sodomia, hæresis, apostasia, incestus cum consanguineis aut sanctimonialibus, injectio manuum violenta deliberato proposito cum læsione in parentes facta, sortilegium, adulterium notorium, & omnia delicta, quæ excommunicationem majorem a canone vel ab homine latam annexam habent, & omnia alia delicta prædictis graviora. Meminerint autem episcopi ut in notoriis criminibus pro temporum & personarum qualitate publicam pœnitentiam in usum revocent.

CAPUT VII.

Sacrosancta eucharistia pie & utiliter ad populi devotionem interdum in publicis supplicationibus defertur, potissimum vero in festo sacro Christi corpori proprie consecrato, ejusque octava. Sed ne nimia frequentia minuat reverentiam, rarius extra prædicta tempora id fiat, & non nisi in arduis causis pacis, aut publicæ necessitatis: in illis autem processionibus, ad quas populus non tam orandi, quam spectandi gratia confluere solet, abstineatur: in communibus autem supplicationibus circumgestari poterunt sanctorum reliquiæ.

CAPUT VIII.

Pastores etiam venerabilis corporis Christi sacramentum ad ægros numquam perferent, nisi decenter & reverenter ornati stola & superpelliceo, & custos superpelliceo indutus, lumen & campanulam sonantem præferat, quo populus sui moneatur officii, tum erga sacramentum, tum erga laborantem infirmum: Et quando fieri potest, antequam sacra eucharistia ad ægrotum deferatur, præmittatur confessio.

CAPUT IX.

Sed neque sacrum oleum infirmorum, etiam sine sacra eucharistia, unquam ad ægrotos deferant pastores, nisi superpelliceum induti & stolam.

De ordinandis

De qualitatibus eorum, qui ad sacros ordines promovendi sunt, accurate statuit concilium Tridentinum, de quibus hæc synodus quædam, diligentioris observationis causa, repetenda duxit & statuenda.

CAPUT I.

Nullus ad minores ordines deinceps admittatur, sine testimonio probitatis & litteraturæ a proprio parocho & magistro scholæ, in qua studuit: Ad majores autem promovendus etiam testimonium habeat de præmissis proclamationibus, juxta ordinationem concilii Tridentini, capite sexto, sessione vigesima tertia.

CAPUT II.

Ad singulos majores promovendi feria quarta vel quinta ante ipsam ordinationem tempestive in civitate aut loco, ubi episcopus ordines conferre decreverit, adsint, super ætate, vita, doctrina & natalibus, nec non super valore beneficii, patrimonii, aut pensionis cujus titulo promoveri intendunt, ab episcopo seu deputatis examinandi.

CAPUT III.

Nemo ad sacros ordines in posterum promoveatur, qui ex beneficii, patrimonii, aut pensionis fructibus, seu emolumentis annuis non habeat ad minimum triginta carolinos. Qui titulus erit in registris episcopi, & literis ordinationum exprimendus.

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT IV.

Juret etiam ordinandus, quod titulum, quem pro ſua futura promotione exhibet, vere & ſine ulla fraude poſſideat; quodque illum non reſignabit, alienabit, aut in illius extinctionem conſentiet, niſi ſibi de novo ſufficienti titulo fuerit proviſum.

CAPUT V.

Poſſint nihilominus epiſcopi, ob eccleſiæ neceſſitatem, quoſdam ætate & moribus idoneos, etiam ſine titulo, ad ſacros ordines promovere; cum conditione tamen, quod illis de congruo titulo providebunt.

De ſponſalibus & matrimoniis.

Quæ de ſponſalibus ex diſpoſitione juris communis & de matrimoniis per concilium Tridentinum decreta ſunt, eadem provincialis ſynodus hic innovat, & ad eorum commodiorem obſervationem ordinat quæ ſequuntur.

CAPUT I.

Quum concilium Tridentinum matrimonia clandeſtina annullet, & omnes inhabilitet ad contrahendum aliter, quam ſecundum formam ab eodem concilio deſcriptam; ex ordinatione ejuſdem concilii mandat paſtoribus, ut ſæpius populo in ſuis concionibus hanc matrimonii nullitatem, & perſonarum inhabilitatem in memoriam revocent.

CAPUT II.

Quia coactæ nuptiæ triſtem plerumque, & luctuoſum habent exitum, diligenter inquirant paſtores, an matrimonium contracturi ſponte & animo deliberato, non vi aut metu parentum, amicorum aut aliorum coacti ad matrimonium procedant. Quod ſi invenerint aliquem vel aliquam ex contrahentibus coactum ad contrahendum, nullo modo ad conjunctionem eorum procedere audeant, neque alteri vices ſuas committant, ſub pœna ſuſpenſionis ab officio & beneficio.

CAPUT III.

Si ſponſalia & matrimonium contrahere volentes diverſarum ſint parochiarum ſub eodem decanatu, parochus, in cujus manibus ſponſalia contracta ſunt, literas teſtimoniales hujuſmodi ſponſalium alteri parocho dirigat, ut ad proclamationes neceſſarias procedat, atque ad matrimonii ſolemnizationem non admittantur deſponſi, niſi prius conſtito de neceſſariis proclamationibus hinc inde in facie eccleſiæ, & in diebus dominicis ſeu feſtivis factis; neminemque eſſe, qui matrimonio contrahendo ſe opponere velit, aut impedimentum aliquod canonicum denuntiare.

CAPUT IV.

Si ſponſalia & matrimonium contrahere volentes diverſorum ſint decanatuum, ſub eodem tamen epiſcopatu; paſtores à ſuis decanis, tam ſuper ſponſalibus contractis, quam ſuper proclamationibus, atteſtationes ſignatas & approbatas habere debeant: nec ante ad matrimonii ſolemnizationem deſponſi admittantur, quam tota res hoc modo ad decanos delata fuerit: decani autem ratione examinis hujus negotii non ultra ſex ſtuferos recipiant, & paſtores non ultra quatuor.

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT V.

Si autem ſponſalia & matrimonium contrahere volentes diverſorum ſint epiſcopatuum, paſtores a ſuis epiſcopis, tam ſuper ſponſalibus contractis, quam ſuper proclamationibus, atteſtationes approbatas habere debeant; neque ante ad matrimonii ſolemnizationem deſponſi admittantur, quam ſuorum epiſcoporum literis ad hoc expreſſam facultatem habuerint: atque epiſcopi ratione hujuſmodi literatum pronotario & ſigillifero non ultra octo ſtuferos recipi permittant.

CAPUT VI.

Ut quoque multis periculis, quæ ex hominum malitia & fraude provenire poſſunt, in matrimoniis contrahendis occuratur; inhibet ſynodus omnibus paſtoribus, eorumque vicem gerentibus, ſub pœna ſuſpenſionis a divinis, ne quem alterius regni vel regionis, aut vagum & ignotum ad matrimonium admittant, ſine licentia epiſcopi ſui in ſcriptis obtenta. Hortaturque ſynodus ordinarium, ne dictam licentiam ſine cauſæ cognitione & matura deliberatione concedat.

CAPUT VII.

Tempus clauſum a concilio Tridentino reſtrictum eſt; proinde diligentius obſervetur. Si tamen ex legitima & urgente cauſa aliqui per epiſcopum ad matrimonium illo tempore contrahendum admittantur, abſtineatur a ſolennitate nuptialis convivii, a choreis, & ſimilibus inſolentiis, quæ tempori non congruunt, ſub pœna viginti florenorum Rhenenſium ad pium uſum applicandorum.

De officio & cultu divino.

Quæcumque ſacroſanctum concilium Tridentinum ſtatuit & ordinavit de officio divino debite peragendo, hæc omnia provincialis ſynodus Mechlinienſis mandat diſtricte obſervari, & quæ ſequuntur ſuperaddenda cenſuit.

CAPUT I.

Ante omnia divinum officium fiat ſtatis horis, tractim, ſemper integre, diſtincte, devote & reverenter per eos ad quos proprie pertinet: & obſervato tamen diſcrimine dierum ſolemnium a ferialibus, & minus ſolemnibus.

CAPUT II.

Diſtributiones chori diſpenſentur ſecundum præſcriptum concilii Tridentini arbitrio epiſcopi, ſic tamen quod in majoribus horis, ſcilicet matutinis, ſumma miſſa, & veſperis

nota-

ANNO CHRISTI 1570.

notabiliter majores ſint, quam in minoribus horis; nec tamen in minoribus tam exiguæ ſint ut negligantur. A

CAPUT III.

Deinde non alii diſtributiones recipiant, quam qui ſtatis horis in choro interſunt, videlicet in matutinis ante finem primi pſalmi, ſimiliter in veſperis & in aliis horis: in miſſis vero tam de tempore, quam anniverſariarum ante primam collectam, & inibi a principio uſque ad ultimam cujuſque officii orationem incluſive, excepta neceſſitatis cauſa, permanſerint: Et tum demum, & non antea, plumbetorum ad hoc ab epiſcopis ordinandorum diſtributio fiat; B cæteri vero quavis colluſione aut remiſſione excluſa, diſtributionibus careant, niſi excuſentur ex cauſis expreſſis in capitulo, Conſuetudinem, de clericis non reſidentibus in ſexto. Si autem in quibuſdam eccleſiis ex fundatione, ſtatuto, vel conſuetudine, citius intereſſe divino officio teneantur, vel diutius in eo permanere, non vult ſynodus illis derogatum eſſe.

CAPUT IV.

Et ne conſtitutio dicti capituli, Conſuetudinem, ac decretum concilii Tridentini reddantur illuſoria prætextu alicujus ſtatuti de diebus luſivis aut recreationis; ſtatuit eadem ſynodus provincialis hujuſmodi ſtatutum tanquam corruptelam ex regiſtris capitulorum delendum & expungendum eſſe, & loco illius obſervandum, quod dicto capitulo, Conſuetudinem, diſponitur; ita videlicet, ut ſi quis in negotiis eccleſiæ, aut epiſcopus, vel ob infirmitatem aut corporalem neceſſitatem ſtatis horis intereſſe nequiverit, pro intereſſente divinis habeatur; atque ut talis diſtributionibus gaudeat. Sub quibus quidem exceptis caſibus etiam eos comprehendi cenſet ſynodus, qui pro conſervanda aut recuperanda valetudine aerem ad tempus mutare, aut alias publica aut legitima cauſa, juxta dictum cap. Conſuetudinem abeſſe co- D guntur. C

CAPUT V.

Intelligit autem ſynodus provincialis in eccleſia negotiis occupari non ſolum eos, qui capituli vel fabricæ negotia tractant, ſed & epiſcopum, archidiaconum, pœnitentiarium, atque illos omnes, qui propria dignitatum vel præbendarum ſuarum munia obeunt, aut epiſcopis ordines conferentibus, viſitantibus, ac in aliis epiſcopatus negotiis occupatis adſunt, vel aliquo ab eis miſſi conſilium & operam ſuam impendunt: quos pro eo tempore, fraude & dolo ſecluſis, decernit pro præſentibus reputari, & E omnibus emolumentis gaudere debere, ſicuti ſi perſonaliter divinis intereſſent.

CAPUT VI.

Illos quoque, qui ſub dictis divinis officiis aut celebrant, aut ad celebrandum ſe præparant vult hæc ſynodus pro eo tempore præſentes in divinis reputari, modo tamen abſoluto ſacrificio, ſine notabili mora in chorum redeant.

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT VII.

Quoniam in divino officio quandoque, & potiſſimum in feſtis, quæ certis diœceſibus propria ſunt, in hiſtoriis quæ leguntur, & ſequentiis miſſarum quædam occurrunt, quæ ſubinde pios offendunt, curent epiſcopi, ut quod in eo officio purgandum videtur & corrigendum, expurgent & corrigant, aut loco officii hujuſmodi jubeant officium de communi cantari.

CAPUT VIII.

Nemo quoque, cum publice preces horariæ cantantur, vel ſacrificium miſſæ peragitur, prophanum quippiam, aut ab inſtituto alienum legat; neque etiam dormiat, aut fabuletur, ſub pœna privationis diſtributionum ejus officii; & ſi ſemel correptus, ſecundo aut tertio circa præmiſſa deliquerit, ultra amiſſionem diſtributionum, graviter puniatur.

CAPUT IX.

Inſolentiæ omnes e ſacris locis omnino arceantur, & nemo eccleſiæ beneficiatum aut habituatum ferius cum habitu decenti chorum intrantem, audeat manuum vel pedum plauſu, vel ſibilis, aut alia quacumque ratione ineptiore eiicere, aut ab ingreſſu prohibere; ſufficiat autem eum privatione diſtributionis mulctari.

CAPUT X.

Cohibeant epiſcopi cantores, organiſtas, & campanarios, & alios quoſcumque a laſciva, militari & quavis indecora muſica in cantu, organis & campanis, ſub pœna decem ſtuferorum, ad pios uſus arbitrio epiſcoporum applicanda. Et ſi ſemel puniti non abſtinuerint, pœna carceris ac alias arbitraria plectantur. Deambulationes quoque ac prophana colloquia impediant, ac delinquentes tempore divini officii pœnam trium ſtuferorum, & extra tempus divini officii duorum incurrant ipſo facto: quam pœnam epiſcopi exequi curent.

CAPUT XI.

Convivia quoque & negotiationes in ſacro loco nullo mudo admittantur: Proclamationes vero forenſes non niſi extra templum, & poſt divinum officium plene abſolutum fiant; atque, ut laici ab his efficacius comprimantur, magiſtratuum locorum aſſiſtentiam implorent epiſcopi, ut etiam ipſorum auctoritate ordinario ad impediendum hujuſmodi inſolentias fiat & publicetur.

CAPUT XII.

Requirantur quoque locorum magiſtratus, ut in omnibus parochiis edicto publico mandent tempore quo divinum officium peragitur, aut verbum Dei prædicatur, tabernas non niſi proviatoribus aperiri, neque aliquod genus ludi publice aut privatim inſtitui, & omnino abſtineri, a tripudiis, & aliis inſolentiis, quibus parochiani a viſitatione divinii officii, & verbi Dei

ANNO CHRISTI 1570.

auditione diſtrahi poſſent, ſub pœnis arbitrio eorum imponendis: ipſi quoque epiſcopi per ſuas diœceſes in ſingulis parochiis ſub certis pœnis ſuis nominibus ſimilem inhibitionem fieri procurent.

CAPUT XIII.

Denique ut omnes irreverentiæ circa divinum officium, maxime autem circa ſacrificium miſſæ, tollatur occaſio; ſtatuit & ordinat, ne quis ſæcularis aut regularis in privatis ædibus, atque omnino extra eccleſiam, & ad divinum tantum cultum dedicata oratoria ab epiſcopis deſignanda & viſitanda, aut olim ad divinum cultum deſignata ac appropriata, ſanctum miſſæ ſacrificium peragere præſumat. Si quis autem huic ordinationi contravenerit, tam ipſe qui celebrat, quam is, qui ſacerdotem ad celebrandum requiſivit, aut admiſit, arbitrio epiſcopi puniatur.

CAPUT XIV.

Altarium portatilium uſus ad populi commoditatem urgente neceſſitate, late permiſſus fuit; ſed ne quod ad tempus tantum, & ex gravi cauſa conceſſum eſt, contra canones, & ad irreverentiam ſacroſancti myſterii miſſæ trahatur in conſuetudinem, curent epiſcopi, ut quamprimum fieri poteſt, in ſingulis eccleſiis altaria iterum conſecrentur; eoque facto ibidem altarium portatilium uſus interdicatur.

CAPUT XV.

In eccleſiis autem, in quibus biennationes in uſu fuerunt, ut ancillis & famulis de matutinali miſſa provideretur; vult ſynodus, ut illis ſublatis, epiſcopi commodam rationem ineant retinendæ miſſæ matutinæ, & imprimis accurate ſe informent de qualitatibus & oneribus ſacellaniarum in eccleſiis parochialibus erectarum, ut illarum poſſeſſores ad perſonalem reſidentiam compellant, aut etiam per contributionem parochianorum honeſto ſacerdoti ſtipendia vitæ conſtituant, qui & miſſam matutinalem peragat, & paſtori occupato aut infirmo in adminiſtrandis ſacramentis ſubveniat: idque conditione tali, quod conſuetum in ſimilibus ſtipendium a parochianis recipere & retinere poſſit.

CAPUT XVI.

Mandat etiam ſynodus, ut omnes ſe accommodent in lectione horarum tenori bullæ apoſtolicæ per Pium papam quintum editæ, & hic publicatæ.

CAPUT XVII.

Cætera autem, quæ circa divinum officium ſtatuenda & ordinanda hic deſiderantur, quia varia ſunt, & commode uniformiter definiri non poſſunt, epiſcopis cum duobus canonicis eccleſiarum cathedralium, quorum unus ab epiſcopo, alter a capitulo eligetur, ſynodus committit, ut viſitatis & repurgatis eccleſiarum ordinationibus & ceremoniis, ſtatuant quod viderint pietati, decori eccleſiæ, & populi ædificationi convenire.

DE FESTIS.

Cum capite duodecimo ſeſſione vigeſima quinta ſub titulo de regularibus & monialibus cautum ſit, dies feſtos in qualibet diœceſi conſtitutos ab omnibus, exemptis etiam regularibus, uniformiter obſervandos eſſe; Operæ precium fuerit declarare, quos feſtos dies ſynodus provincialis per totam provinciam Mechlinienſem obſervari decreverit.

CAPUT I.

Sunt autem iſta, præter dies dominicos, feſtum nativitatis Chriſti, Stephani protomartyris, Joannis apoſtoli & euangeliſtæ, ſanctorum Innocentium, circumciſionis domini, epihaniæ, converſionis Pauli, purificationis beatæ Mariæ, cathedræ Petri, Matthiæ apoſtoli, annuntiationis Mariæ, feſtum paſchæ cum feria ſecunda & tertia ſequente, Marci euangeliſtæ, Philippi & Jacobi, inventionis ſanctæ Crucis, feſtum aſcenſionis domini, feſtum pentecoſtes cum feria ſecunda & tertia ſequentibus, Trinitatis, venerabilis ſacramenti, nativitatis ſancti Joannis Baptiſtæ, ſanctorum Petri & Pauli, viſitationis beatæ Mariæ, Magdalenæ, Jacobi, Laurentii, aſſumptionis beatæ Mariæ, Bartholomæi, nativitatis beatæ Mariæ, Matthæi apoſtoli, Michaelis, Lucæ, Simonis & Judæ, omnium ſanctorum, Martini, Catharinæ, Andreæ apoſtoli, Nicolai, conceptionis beatæ Mariæ, & Sancti Thomæ apoſtoli.

CAPUT II.

In prædictis feſtis, & etiam aliis patronorum parochialium eccleſiarum principalibus, ſynodus provincialis interdicat omnibus ſuæ provinciæ Chriſti fidelibus opera manualia & ſæcularia quæcumque, mercatum item & forum rerum venalium, atque judicialia exerceri; ita tamen ut epiſcopis in illis feſtis, quæ minus celebria ſunt ad populi commoditatem, liceat aliquid pro ſua diſcretione relaxare. Si quis autem huic ordinationi contravenerit, mulctetur pœna pecuniaria unius floreni ad pium uſum applicanda.

CAPUT III.

Si forum aut nundinæ incidant in aliquod ex celebrioribus feſtis, ſerventur illæ, vel ante, vel poſt feſtum, prout magiſtratus cujuſque loci judicaverit maxime expedire. Et vetat ſynodus provincialis omnibus magiſtratibus & ſæcularibus judicibus, ne cuiquam ex omnibus prædictis feſtis violandi ſeu prophanandi licentiam concedant, ſed eos, qui ab ipſis licentiam hujuſmodi requirunt, ad epiſcopum ejuſve vicarium vel paſtorem remittant: alioquin contra eos tanquam ſynodalium ſtatutorum tranſgreſſores, & alias prout de jure procedatur.

CAPUT IV.

Quoniam ſanctus Rumoldus archiepiſcopus & martyr, patronus eſt eccleſiæ metropolitanæ Mechlinienſis, ideoque per totam provinciam Mechlinienſem merito veneramur; Ordinat ſynodus, ut primo Julii, quo martyrium

ANNO CHRISTI 1570.

rium ſubiit, aut proximo die convenienti, A per civitatem & totam diœceſim Mechlinienſem tanquam duplex, & in reliquis eccleſiis ſeu monaſteriis ejuſdem provinciæ, ad inſtar feſti novem lectionum celebretur: Similiter etiam feſtum patroni ſingularum eccleſiarum cathedralium intra civitatem, tanquam duplex; extra vero, tanquam novem lectionum celebretur.

CAPUT V.

Feſtum annuntiationis beatæ Mariæ ſi quando inter dominicam palmarum, & dominicam quaſimodo, venerit, feria tertia poſt dominicam quaſimodo, tam a populo quam a clero celebretur: & ſi aliud feſtum in hac feria tertia inciderit, illud in feriam quartam ſequentem transferatur.

DE JEJUNIIS.

CAPUT I.

Vigiliæ ſingulis annis per totam provinciam Mechlinienſem ab univerſis ætatem habentibus, nec legitime excuſatis ſub periculo peccati mortalis jejunandæ, præter quadrageſimam & quatuor anni tempora, ſunt vigilia pentecoſtes, nativitatis ſancti Joannis Baptiſtæ, beatorum Petri & Pauli apoſtolorum, ſancti Laurentii martyris, aſſumptionis beatæ Mariæ virginis, ſancti Matthæi apoſtoli, ſanctorum Simonis & Judæ, omnium ſanctorum, ſancti Andreæ apoſtoli & nativitatis domini. Quæ ſi diebus dominicis aut Lunæ evenerint, ſabbatis præcedentibus jejunentur: In locis autem ubi vel plura, vel ſtrictius obſervata fuerint, hortatur ſynodus, ut piam conſuetudinem obſervent.

CAPUT V.

Inſuper in feſto ſancti Marci, quo ſupplicationes pro laudabili eccleſiæ more fiunt, & in diebus rogationum abſtineatur per totam diem D a carnibus, & jejunetur ad minus uſque ad prandium.

De imaginibus.

CAPUT I.

Cum domum Dei deceat ſanctitudo pro executione decreti de invocatione & veneratione, ac reliquiis ſanctorum, & ſacris imaginibus, ſeſſione vigeſima quinta, ſtatuit ſancta ſynodus, ut e templis & locis ſacris tollantur imagines, ſculpturæ, aulæa, quæ gentilitatem, aut mendaces ethnicorum fabulas, Satyrorum, Faunorum, Sirenarum, Terminorum & Nympharum, ac id genus alia repræſentant. Similiter quæcumque figuræ laſcivæ, procaces, & ob pudendam nuditatem, vel alias obſcænæ & ſuperſtitioſæ, quæ fidelium mentes a religione & devotione diſtrahunt, & ſæpius graviter offendunt. Neque poſthac ulla imago, aut ſtatua in eccleſiam vel locum ſacrum recipiatur, niſi ab epiſcopo admiſſa fuerit. Proinde epiſcopi in viſitationibus curabunt imagines ſupradictas reformari, aut prorſus tolli, prout judicaverint expedire.

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT II.

Provideant præterea epiſcopi, ne ad ornatum ſupplicationum venerabilis ſacramenti, aut reliquiarum quarumcumque exponat quiſquam ullas ſimiles imagines, ſculpturas aut aulæa, idque ſub pœna arbitrio eorum infligenda: implorato etiam ad hoc, ſi opus ſit, contra ſæculares auxilio brachii ſæcularis.

CAPUT III.

E domibus & hortis eccleſiaſticorum ſimiliter prædictæ imagines tollantur, præcipue quæ B laſcivæ, procaces, & ob pudendam nuditatem, vel alias tam obſcænæ, ut pias mentes offendant. Et ſi clerici poſt publicationem hujus concilii prædictas imagines infra trimeſtre e ſuis domibus non ejecerint; curent epiſcopi, ut contra illos ad condignam punitionem procedatur.

De indulgentiis.

Monet pios ſuos filios eadem hæc ſynodus, ne circumforaneis quibuſdam, aut etiam cum privilegio impreſſis libellis temere fidem habeant, qui ex levibus aut ſuperſtitioſis cauſis, incertiſque revelationibus immodicas, & plus æquo C exorbitantes pollicentur indulgentias, potiſſimum ſi promiſſiones contineant certorum effectuum, periculorum ſcilicet evitationem, a gladiis, a tormentis, ab aquis, a peſte; aut liberationem certam a purgatorio: quemadmodum & miſſis quibuſdam & precibus certo numero recitandis affixas alicubi videre licet.

De ſuperſtitione.

Cum recte moneat ſacroſancta Tridentina ſynodus, ut omnis ſuperſtitio tollatur; Docet hæc ſynodus omnem illum rerum uſum eſſe ſuperſtitioſum, qui ſine verbo Dei, & eccleſiæ doctrina ſit præſcriptis aliquibus ritibus & obſervantiis, D quarum rationabilis cauſa reddi non poteſt, & fiducia in eis collocatur, certo expectandi aliquem eventum, qui ſine illis ritibus ex ſanctorum interceſſione non ſperaretur, aut quæ in cultu ſanctorum ex temeritate, ac quadam levitate potius, quam pietate, & vera in Deum religione fieri videntur.

De epiſcopis, & eorum officio.

Quæ de epiſcopis œcumenica ſynodus Tridentina pro eccleſiæ collapſæ reformatione, ſalubriter ſtatuit & ordinavit, eadem ſynodus Mechlinienſis hic repetenda & innovanda duxit, ſicuti etiam repetit & innovat, ac ad E illorum obſervationem ea quæ ſequuntur, ſtatuit.

CAPUT I.

Vacante eccleſia cathedrali, obſervatiſque iis, quæ de indicendis ſupplicationibus & precibus concilium Tridentinum ordinavit; ſancta ſynodus Mechlinienſis ſtatuit, quod ubi de electione, poſtulatione, aut nominatione per eos, vel eum, quorum intereſt, facta conſtiterit; ſtatim auctoritate & juſſu metropolitani, ſi in provincia adfuerit, aut eo abſente; ſenio-

ris

ANNO CHRISTI 1570.

ris ſuffraganei in provincia præſentis, literis denuntiatoriis, ſeu monitoriis legitime expeditis, tam ad valvas eccleſiæ vacantis, quam ad valvas eccleſiæ principalis loci reſidentiæ electi, vel nominati affixis, moneantur omnes & ſinguli qui ſciunt canonicum impedimentum quodcumque, quare electus, poſtulatus aut nominatus ad eccleſiam vacantem aſſumi non debeat, idipſum infra certum tempus in literis prædictis exprimendum metropolitano, vel ſeniori ſuffraganeo reſpective denuntiare.

CAPUT II.

Nemine vero infra præfixum terminum ſe opponente, metropolitanus aut ſenior ſuffraganeus ex officio inquiret & informationem faciet cum duobus per eum aſſumendis, de natalibus, ætate, vita, moribus, doctrina & gradu promovendi, & de eccleſiæ vacantis ſtatu, aliiſque omnibus, quæ a ſacris canonibus, & concilii Tridentini decretis requiruntur. Quæ omnia fideliter deſcripta, & in publicum inſtrumentum redacta, una cum profeſſione fidei a promovendo coram epiſcopo cum iiſdem facta, quamprimum ad ſanctiſſimum Romanum pontificem tranſmittantur.

CAPUT III.

Inter cæteras epiſcoporum functiones non infimum locum habet oratio pro populo, & communis ſacrificii oblatio; de quibus ſi bonum habeant teſtimonium, non parum inde eis auctoritatis accedet. Quapropter ſæpius publice & religioſe in ſuis eccleſiis celebrent, & ut canonicis ad frequentationem divini officii incitamentum præbeant; ipſi etiam quando per epiſcopalia munera licet, divinis officiis interſint.

CAPUT IV.

Prædicationis quoque officium, quod epiſcopis proprium eſt, tum per ſeipſos, tum per alios cum omni diligentia & ſolicitudine exerceri curent.

De ſigillis.

In epiſcoporum functionibus præ cæteris conſpicuum eſſe debet, quod ait Chriſtus, gratis accepiſtis, gratis date. Cum autem in gratioſis conceſſionibus & diſpenſationibus; item in collationibus, & aliis quibuslibet proviſionibus, quæ gratis fieri debent, occaſione ſigilli varia jura ſoleant exigi; ſtatuit provincialis ſynodus omnia illa jura, tamquam non ſatis probata conſuetudine introducta, plane remittenda, & relinquenda eſſe, & nihil inde accipi poſſe.

CAPUT II.

Pro literis autem & ſigillis ac regiſtratione, cæteriſque eodem ſpectantibus, qui id oneris habent, & inſtrumenta examinare, regiſtra conficere & conſervare debent, ratione illius ſumptus, & pro qualitate laboris, quem ſubeunt, ſtipendium moderatum pro conſuetudine accipere poſſint. Sed quod in communibus, & mediocribus negotiis non excedat ſummam viginti vel triginta ſtuferorum; nunquam vero, ne in maximis quidem, accipere poſſint ultra coronatum.

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT III.

Cæterum ſi in relaxatione bannorum matrimonialium, aut ſimilium ordinationum, quod interdum quidem, ſed tamen non niſi ex legitima cauſa fieri debet, eleemoſyna aliqua in pium uſum deſtinata ditioribus imponatur; id non debet a quopiam in calumniam trahi, nec ſupradicta conſtitutione vetari intelligimus.

CAPUT IV.

Quod autem de epiſcopis eorumque ſigillo nunc conſtitutum eſt, id etiam, eodemque jure ad omnes alios præſentatores, collatores, eorumque præſentationes, collationes, inſtitutiones, & quamlibet aliam proviſionem, cujuſcumque gradus, aut ordinis ſint, omnino pertineat; nec ulli eorum liceat prætextu jurium ſigilli ultra prædictum ſtipendium quidquam accipere.

CAPUT V.

In eccleſiis autem tam cathedralibus quam collegiatis & parochialibus in electione, præſentatione, nominatione, inſtitutione, confirmatione, collatione, vel alia quavis proviſione; item in admiſſione ad poſſeſſionem, cæteriſque ſimilibus id obſervetur, quod capite decimo quarto, ſeſſione vigeſima quarta in concilio Tridentino conſtitutum eſt, & ſub eiſdem pœnis.

CAPUT VI.

Ne quis vero pium uſum in dicta conſtitutione alio trahat, quam quo vere pertinet; decernit ſynodus hoc demum in pium uſum pro præſentis loci intelligentia converti, quod vel in fabricam eccleſiæ, vel in pauperum eleemoſynas, vel in ſeminarii ſubſidium deſtinatur.

De miniſtris eccleſiæ eorumque reſidentia.

In deſignandis miniſtris, & officio eccleſiæ tanto major delectus adhiberi debet, quanto digniora officia obeunt, & ut omnia ab eis decenter, & bono ordine fiant, & vagabundi errones excludantur, imprimis quæcumque concilium Tridentinum huc ſpectantia ſtatuit, ea omnia, velut repetita, provincialis ſynodus firmiter obſervari præcipit, pauca ſuperaddenda cenſuit.

CAPUT I.

Itaque mandat ſynodus, ut epiſcopi circa electorum, aut nominatorum examen, juxta concilii Tridentini diſpoſitionem, ſint diligentes, quo inidoneis ad miniſteria eccleſiæ præcludatur via.

CAPUT II.

Denique cum dignitates in eccleſiis cathedralibus & collegiatis ad conſervandam augendam-

ANNO CHRISTI 1570.

damque ecclesiasticam disciplinam sint instituA tæ, ut qui eas obtinent, pietate præcellant, & aliis sint exemplo; statuit eadem synodus omnium ecclesiarum & monasteriorum abbates, præpositos, prælatos, decanos, archidiaconos, archipresbyteros, pœnitentiarios, cantores, scholasticos, & thesaurarios, & alios beneficiorum, quibus aut cura animarum annexa est, aut onus simile incumbit, possessores, ad personalem residentiam in ecclesiis suarum dignitatum, aut beneficiorum obligari, & personaliter residere debere: Et si ultra tres menses, postquam a locorum episcopis moniti fuerint, personaliter residere neglexerint, aut distulerint, fructibus suarum dignitatum, aut beneficiorum priventur.

CAPUT III.

Si qui autem ex prædictis sese privilegio perpetuo, aut temporali tutos & exemptos a personali residentia putent, dictum privilegium episcopo, seu ejus vicario infra tres menses exhibeant, ut cognoscat, an ex veris & rationabilibus causis concessum sit, nec ne. Si vero intra dictos tres menses non exhibuerint, effectu & fructu privilegii omnino careant.

CAPUT IV.

Omnes tam exempti, quam non exempti, sæculares & regulares, & quicumque monachi, per episcopum ad publicas processiones, ex quacumque causa indictas vocati, accedere & tempestive interesse compellantur, exceptis iis, qui ob clausuram strictiorem excusantur: in quibus processionibus, & aliis quibuscumque; necnon in omnibus consessibus quæcumque collegia, & monasteria capitulis seu clero cathedralium ecclesiarum primum seu digniorem locum deferant, non solum in ecclesiis, & locis patronatus cathedralium, sed etiam in ecclesiis, & locis dictorum collegiorum & monasteriorum. Cætera autem collegia non cathedralia & monasteria, quoad præcedentiam, hactenus inter eos observatam consuetudinem, & concordiam (si quæ sit) teneant & sequantur.

CAPUT V.

In ecclesiis cathedralibus hic ordo tam in choro, quam capitulo, & processionibus, omnibusque consessibus, ad sopiendas de præcedentia controversias, perpetuo observandus decernitur: primo quidem qui in dignitate constituti sunt, omnes non constitutos in dignitate præcedant, & inter eos, qui in dignitate sunt, post decanum ecclesiæ cathedralis primum locum archidiaconus habeat.

CAPUT VI.

Monet & hortatur synodus omnes, & singulos presbyteros, ne tantæ dignitatis gradum otiose suscepisse videantur, ut diebus dominicis & festis majoribus sacrum missæ officium peragant. Cæteri vero clerici beneficiati in loco suorum beneficiorum actu residentes, sive sint simplicis tonsuræ, sive in sacris, aut minoribus ordinibus constituti, saltem in quatuor majoribus festivitatibus anni, paschæ videlicet, pentecostes, nativitatis Christi, & assumptionis A beatæ Mariæ, vel omnium sanctorum, in ecclesiis, in quibus residents, publice sub summo sacro de manibus celebrantis reverenter & devote sumant sacrosanctum corpus domini nostri Jesu Christi, sub pœna suspensionis & privationis fructuum, ad ratam unius mensis, mediatim fabricæ, mediatim seminario applicandorum, & alias arbitraria, nisi apud episcopum, vel ejus vicarium se legitime excusaverint.

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT VII.

Ut autem digne valeant accedere ad sacratissimam mensam domini, & acceptum Deo offerB re sacrificium, omnia peccata, saltem mortalia, sincere proprio pastori, aut prælato, vel alteri legitime admisso sacerdoti confiteantur: Et si scienter aliis confessi fuerint, veram absolutionem non consequuntur.

CAPUT VIII.

Præcipit etiam pastoribus, & ecclesiarum rectoribus ne quem vagum & ignotum sacerdotem, sine licentia episcopi sui diœcesani in scriptis obtenta, ad celebrationem missarum, aut sacramentorum administrationem admittant, sub pœna duorum florenorum per pastores seu rectores incurrenda, & vagorum sacerdotum C correctione arbitraria: episcopi autem prædictam licentiam non concedant, nisi visis literis sacerdotii, & commendatitiis, & testimonialibus episcopi vel vicarii loci ultimæ eorum residentiæ.

CAPUT IX.

Nullus quoque extradiœcesanus, sive peregrinus, quantumcumque notus, recipiatur ad habitationem, & deserviturum alicujus beneficii in aliena diœcesi, sine literis commendatitiis episcopi, a quo ultime discessit.

De decanis Christianitatum, pastoribus, & eorum officiis.

D De his, qui sub episcopis populi curam gerunt, eorumque officio in concilio Tridentino multa præclare statuta sunt; quæ omnia synodus provincialis pro dignitate rerum observare præcipit; & quæ sequuntur in supplementum superaddidit.

CAPUT I.

Cum a concilio Tridentino constituta sit certa ratio providendi rectoribus ecclesiarum parochialium de competentia vivendi; mandat synodus provincialis episcopis, ut iisdem, juxta E præscriptum dicti concilii, de portione canonica provideant. Quæ quidem computatis certis fructibus & emolumentis, ac incertis seu accidentalibus, quæ ad certam summam communibus tribus, aut quatuor annis ultime præteritis redigi possint, in singulis parochiis non infra viginti, in nullis autem supra quadraginta libras grossorum Flandriæ constituatur, moderatione tamen episcopi semper salva.

CAPUT II.

Cum eadem sit ratio de pastoribus & archi-

pre-

ANNO CHRISTI 1570.

presbyteri, seu decanis ruralibus, qui & ipsi pastores pastorum sunt, & eorum officium in observatione morum, tam pastorum, quam laicorum sui districtus consistat; statuit hæc synodus, ut sicuti pastores in suis parochialibus, ita omnes archipresbyteri, seu Christianitatum decani in suorum decanatuum limitibus ad personalem residentiam compellantur.

CAPUT III.

Archipresbyteri rurales in singulis diœcesibus pro discretione episcoporum assumantur, qui possint pastoribus vita, consilio & exemplo prodesse; & non pluribus præficiantur ecclesiis, quam possint commode regere; ac sint arbitrio episcoporum amovibiles.

CAPUT IV.

Pro traditione novi chrismatis nihil accipiant, expensas tamen seu sumptus, ejus causa necessario factos, arbitrio episcopi recipere poterunt tempore convocationis aut visitationis.

CAPUT V.

Caveant Christianitatum decani, ne alibi, quam in templo, aut loco saltem decenti & honesto, neque aliis, quam personis ecclesiasticis, & in mundis ac distinctis capsulis sacrum chrisma, & reliqua sacramentalia distribuant; aut deferenda committant. Illis autem, qui hæc sacramentalia susceperint deportanda, mandat synodus sub pœna duorum florenorum ad usus seminarii applicandorum, & alias arbitraria, ut sacro chrismate, & aliis sacramentalibus acceptis, statim se domum modeste & reverenter conferant, ac tum maxime a crapula & ebrietate abstineant.

CAPUT VI.

Vacatione ecclesiæ parochialis occurrente, licet synodus plurimum optaret circa examen promovendi illam observari dispositionem concilii Tridentini, attendens nihilominus; quod in quibusdam diœcesibus propter nimiam sacerdotum inopiam illa servari non potest, omnia & singula circa hujusmodi examen necessaria, locorum episcopis auctoritate ejusdem concilii committit, decernens collationes & provisiones, post examen ipsorum judicio necessarium, factas, firmas esse & validas.

CAPUT VII.

Pastores instituti diligenter advigilent super suorum parochianorum vita, conversatione & religione, ac illos frequenter moneant, visitent, hortentur, & corripiant, infirmos consolentur, & ad patientiam instruant, ac ecclesiastica sacramenta, non solum quando ad hoc requisiti fuerint, ut administrent, sed proposita ipsis sacramentorum utilitate ac necessitate, etiam se ad illa administranda offerant paratos, & illos ad petendum ea sibi administrari salutari admonitione inducant.

CAPUT VIII.

Cum frequenter varia sequantur incommoda, lites & contentiones ex eo, quod in una eademque ecclesia plures pastores auctoritate pares toti parochiæ præsint; synodus provincialis in sequendo dispositionem concilii Tridentini statuit & ordinat, ut episcopus in hujusmodi locis unicuique pastori suum proprium & peculiarem assignet populum, deputando cuique certas plateas, vicos & regiones, quarum quisque curam gerat, aut diversas portiones ad unum pastorem reducat; qui tamen sub se tot habeat adjutores, quot erunt populo necessarii, aut utiliori modo, prout loci qualitas exegerit, provideat.

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT IX.

Etsi diversi catechismi & alii libelli extent, ex quorum lectione pastores parvo negotio possint populum sibi creditum utiliter instituere, nihilominus hæc synodus, secundum concilii Tridentini dispositionem, statuit & ordinat ex catechismo Tridentino colligendam & edendam esse lingua vernacula quandam epitomen, quæ pro singulis sacramentis brevem formam contineat, qua illorum vis & usus clare & distincte explicetur. Quam epitomen, cum extiterit, pastores diligenter edisscere, & populo opportune proponere, tam in concionibus, quam in sacramentorum administrationibus teneantur, ac semper, quantum fieri potest, in suis concionibus serio aliquid inculcent, non solum quod ad bonos mores, sed etiam quod ad sinceram fidem pertinet, veris & vivis rationibus doctrinam catholicam explicando citra disputationem. Instruant etiam populum de ceremoniis & mysteriis missæ, dum se offert occasio.

CAPUT X.

Pastores quoque ab omnibus ad suas parochias commigrantibus super vita & fide illorum literas testimoniales ultimi ipsorum pastoris requirant; quas si non exhibeant, curiæ episcopali insinuent, ut eas exhibere compellantur.

CAPUT XI.

Pastoribus & quibuscumque sacerdotibus inhibet sancta synodus sub pœna suspensionis, ne per se, vel alium, directe vel indirecte stipulentur pro missis votivis, ad piorum postulationem celebrandis; sed quod eis sponte oblatum fuerit, accipiant: caveant quoque ne stipendium plurium missarum simul venentur, sed qui ratione beneficii aut alterius fundationis ad missam certo die celebrandam obligantur, ab aliis eodem tempore abstineant, nisi subsistente causa, & per alium sibi incumbens onus adimpleant; qui contra fecerint severiter puniantur.

CAPUT XII.

Pro exequiis atque septenariis, tricenariis, aut anniversariis similiter nihil stipulentur, sed officiis peractis demum recipiant, aut a recusantibus, & post monitionem solvere differentibus juridice exigant, quod ex laudabili consuetudine solvi consuevit.

De vita & honestate clericorum.

Quæ a summis pontificibus, & sacris synodis maxime a synodo Tridentina de clericorum habi-

ANNO CHRISTI 1570.

habitu, vita, honestate, & modestia retinenda, & simul de luxu, comessationibus, lusibus, & quibuscumque criminibus vitandis, copiose & salubriter sancita sunt, eadem sub iisdem, aut etiam majoribus pœnis, tamquam hic repetita synodus provincialis servari præcipit & mandat: Et statuit ea quæ sequuntur.

CAPUT I.

Nulli clericorum, omnium autem minime hi, qui in ecclesia actu ministrant, barbam nutriant, & capillitium dependens a fronte ad auriculas sensim & rotunditer præcidatur: Tonsuram & coronam in vertice conspicuam, & notabilis magnitudinis pro gradu ordinis sui semper gerant.

CAPUT II.

Quo autem luxus vani hujus sæculi a Dei ministris arceatur, nullus clericorum nimis pretiosis, aut statui incongruentibus in posterum utatur vestibus, neque caligis follicantibus, & peregrina forma levitatem præferentibus.

CAPUT III.

Dum in publicum prodeunt, qui in sacris ordinibus constituti sunt, pileum sacerdotalem & vestem gestent talarem, potissimum qui in oppidis agunt: Qui vero ruri, ut minimum ad dimidium tibiarum usque promissam habere debeant. Porro clerici viatores aut peregrinantes ita se decenter suaque professione digne gerant, ut eorum moribus, verbis, habituque modesto per omnia glorificetur Deus.

CAPUT IV.

Clerici qui in academiis, aut scholis majoribus vel minoribus vivunt, & in alio quam in sui beneficii loco residunt, intra mensem a die publicati hujus concilii provincialis, corona, pileo, caligis simplicibus, & vestitu ordini suo & vocationi congruo utantur; & singulis annis hujus rei testimoniales literas sigillo universitatis, si in ea resideant, munitas, aut ludimagistri manu, si in privatis scholis agant, conscriptas, ei, cui literas testimoniales studii exhibere debent, tempore congruo transmittant. Qua in re si defectuosi fuerint, fructibus suorum beneficiorum priventur.

CAPUT V.

A tabernarum frequentatione, ebrietate, comessationibus, & suspecta cum mulieribus conversatione & cohabitatione omnino abstineant; neque prandia ad vesperarum horas protrahant, neque choreas ducant, aut per plateas vel domos nocte & interdiu larvati incedant; & si per quemquam contrarium factum fuerit, privatione distributionum & fructuum sui officii seu beneficii per mensem puniatur; & crescente contumacia crescat similiter & pœna.

De correctione clericorum.

Multa præclare statuta sunt in concilio Tridentino de correctione delinquentium, sine qua disciplina consistere non potest; quæ quidem ut nihil attinet repetere, ita districtissime observari synodus provincialis mandat: & ne res necessaria moras patiatur, si de jurisdictione, aut per quos correctio fieri debeat, suboriatur quæstio, statuit synodus provincialis breviter quod sequitur.

CAPUT I.

Ut litium & discordiæ occasio præscindatur, quoniam in aliquibus decretis concilii Tridentini de jurisdictione & correctione loquentibus dubitari posset, an capitulis cathedralium & collegiatarum ecclesiarum, omnis jurisdictio & correctio extra formam decretis concilii Tridentini præscriptam sublata sit, placuit synodo provinciali per modum provisionis, & donec declaratio suæ sanctitatis super difficultatibus circa præmissa occurrentibus obtenta fuerit, capitula cathedralium & aliarum ecclesiarum, tam quoad canonicos aut in dignitate existentes, quam quoad capellanos, vicarios, & alios ecclesiarum habituatos, retinere jurisdictionem, & cognitionem, tam in criminalibus, quam civilibus per præventionem: hoc est, poterunt capitula episcopum, dolo & collusione sublatis, prævenire; iis tamen tantum casibus, quibus hactenus jurisdictionem habuerunt. Quam quidem prævention-em auctoritate episcopi citatio etiam sine scitu deputatorum facta excludet.

CAPUT II.

In canonicos vero, etiam si in dignitate existant collegiatarum ecclesiarum, nec non capellanos, vicarios & alios quoscumque ecclesiarum cathedralium seu collegiatarum beneficiatos, episcopi in criminibus & civilibus causis jurisdictionem & correctionem sine deputatis capitulorum exercere poterunt, nisi a capitulis præventi fuerint, ut dictum est; sic tamen quod capitula in illis casibus, in quibus conceditur eis punitio, sequantur decreta concilii Tridentini, alioquin illorum correctione non obstante, poterunt delinquentes per episcopos iterato puniri.

CAPUT III.

Nullus posthac archidiaconus, archipresbyter, aut decanus ruralis causas concubinatus, aut criminales, sicuti nec matrimoniales, audeat cognoscere, aut etiam inchoatas terminare, sub pœna suspensionis a divinis, & alias arbitraria episcopi judicio in refractarios aut temerarios infligenda.

De scholis.

Ab institutione inchoanda est Christiana disciplina, ut rudiores nonnihil degustent doctrinæ veritatem, & obedientiæ necessitatem, priusquam pœnis urgeantur. Proinde provincialis synodus Mechliniensis attendens, quod institutionis labor erit facilior, & fructus uberior, si juventus a teneris annis assuescat religionis initiis; statuit & decrevit ea quæ sequuntur.

CA-

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT I.

Curent episcopi, ut quamprimum in oppidis & pagis suarum diœcesium parochiales scholæ, si collapsæ sint, restituantur; si conservatæ, collapsæ sint, restituantur; si conservatæ, colantur & augeantur: sed præter parochiales, non admittantur multæ: nullæ autem omnino de novo instituantur, nisi de consensu episcopi, aut ejus vicarii; & a scholastico, aut aliis, quibus id oneris incumbit, omnes interdum visitentur.

CAPUT II.

Scholis tantum præficiantur præceptores probe examinati, & qui fidei suæ integram professionem fecerint: In institutione sequantur antiquam, & probatam formam; ac juventutem sibi concreditam, omnium primo orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum fidei, decalogum præceptorum, & formulam confessionis, si nesciant, lingua vernacula edoceant.

CAPUT III.

His qui ad linguam Latinam constituuntur, unica in scholis prælegatur grammatica, eaque Despauterii in compendium contracta. Inter auctores, eos tantum juventuti proponant, de quibus constat quod probati sint, & si quidem de aliquo non certo constet, episcopum aut vicarium consulant, priusquam prælegendum suscipiant. Illi autem auctores, qui per gentilitatem, aut turpes amores juvenum mores corrumpere solent, a scholis arceantur.

De schola dominicali.

CAPUT I.

Cum non omnes quotidianas scholas frequentare possint, sed multi per hebdomadam, artificiis aut aliis domesticis occupationibus distineantur, quorum tamen parentes sæpe ad instituendas suas proles inidonei sunt, ideo ad satisfaciendum decreto concilii Tridentini curent episcopi præter quotidianas, etiam dominicales in omni parochia instituí, in quibus una aut altera hora diebus dominicis & festivis lingua vernacula bene & distincte, omnes prima principia religionis, videlicet orationem dominicam, symbolum apostolorum, & alia supradicta memoriter edoceantur, addita per pastorem vel sacellanum facili, & qualem illa ætas admittit, explicatione ad gustum aliquem intelligentiæ, ut omnes rebus sacris debitam reverentiam ab initiis primæ ætatis tribuere discant.

CAPUT II.

Etsi hæ scholæ non proprie instituantur ad literas discendas, autem artem scribendi atque legendi, poterit nihilominus juventus in his doceri, postquam in prædictis utcumque instituta fuerit; & curent episcopi quosdam libellos designari ad instituendam juventutem secundum hanc formam aptos.

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT III.

Ad petulantiam cohibendam, & vitanda pericula in omnibus parochiis, masculi a puellis, quantum fieri poterit, seorsum instituantur, atque puellis, quæ sæpe erunt grandiusculæ, una aut altera honesta matrona præficiatur, quod ad sexus illius institutionem magis congruit; masculis autem viri ad hoc idonei.

CAPUT IV.

Et nisi aptior locus inveniatur, poterunt hæ scholæ in templis institui, ut etiam reverentia cohibeantur; atque illis pastores singuli in suis parochiis superintendant: sed quia his etiam sua incumbunt officia, ac sæpe ad ægrotos, aut alia pastoratus exercitia vocantur, alii pastorum magistratuum, seu notabilium judicio designentur necesse est, qui juventuti ad statutam horam fere semper adsint, ne diffluat.

CAPUT V.

Pastores tam e suggestu, quam privatim, parentes frequenter admoneant, ut ad has scholas pueros suos mittant: Et quia pauperes plerumque negligentiores sunt circa suarum prolium institutionem, debent & illi per subtractionem elcemosynarum mensæ pauperum cogi, ut quas habent proles, ad has scholas mittant. Publicent quoque pastores, quod ad eucharistiæ, aut matrimonii sacramenta admittere non possint, nisi imprimis fidei principiis sufficienter instructos; ac ut consulatur verecundiæ, si quos pudor ab his remoretur, præcipit synodus pastoribus, ac aliis concionatoribus, ut quando tempus patitur, in fine concionum suarum, lingua vernacula distincte & clare orationem dominicam & salutationem angelicam, & symbolum apostolicum pronuntient.

CAPUT VI.

Ut autem scholæ istæ non frustra institutæ videantur, sed cum fructu frequententur, ineunda erit magistratibus loci cujusque ratio a parentibus obtinendi, ut juventus has scholas diligenter frequentet, tantisper saltem, donec quæ religionis Christianæ sunt, noverit; idque sub certa mulcta a parentibus, si moniti suas proles ad scholas venire non curent, exigenda.

CAPUT VII.

Episcopi magistratus requirant, & mandent in omnibus parochiis abstineri, tempore quo in scholis juventus instituitur, a tripudiis & aliis insolentiis, quibus juvenes a visitatione harum scholarum distrahi possent; idque sub pœnis arbitrio eorum imponendis. Ipsi quoque episcopi per suas diœceses in singulis parochiis sub certis pœnis similem inhibitionem ipsorum nomine fieri procurent.

CAPUT VIII.

Cum hæc res maximi momenti sit, & ad restitutionem religionis proximum gradum servet, non debet grave videri, quod magistratus sumptuum aliquid vel molestiæ subeant, (quod in quibusdam diœcesibus factum est) ostiatim

ANNO CHRISTI 1570.

describant parentes, & proles in quodam catalogo, qui tradatur his, qui scholæ præsunt, ut ex eo deprehendi possint, qui negligentiores sunt.

CAPUT IX.

Sumptum, qui necessarius erit, ut honorariis donentur, qui labores subeunt, si forte non inveniantur, qui pietatis intuitu gratis facere velint, ex publico ærario sumere licebit, impetratis ad eam rem, si opus erit, suæ majestatis literis, quales in quibusdam locis pro hujusmodi scholarum institutione libenter dedit, cum nihil in meliores usus collocari possit, quam quod ad recte instituendam juventutem, & a teneris annis ad pietatem imbuendam impenditur: Pastores autem etiam nulla remunerationis oblata mercede, officia sua in dirigenda hac schola, & in brevi admonitiuncula pro captu juventutis facienda præstent, ut suo exemplo alios ad imitationem invitent. Magistratus autem sæculares decet non ingratos esse erga eos, si diligentes sint, cum qui bene præsunt, duplici honore sint digni.

De seminariis.

CAPUT I.

Ne diutius ut pia, ita prorsus necessaria seminariorum institutio a concilio Tridentino decreta differatur; ordinat & mandat synodus provincialis, ut, ubi hactenus illorum institutio facta non est, in proxima synodo diœcesana, aut alias commodiori tempore, ita tamen, ut ultra sex menses non differatur, episcopi diœcesani omnia, & singula ad hanc rem opportuna & necessaria constituant, secundum ejusdem concilii Tridentini ordinationem: & prima futura synodus diœcesana non solvatur, donec certa erigendi seminarii ratio in singulis diœcesibus fuerit constituta.

CAPUT II.

Atque ante omnia, quæ ad instituendos vel alendos pueros sunt in aliquibus ecclesiis destinata seminaria, sub episcopi cura censeantur applicata.

De unionibus.

Ut beneficiorum uniones & missarum reductiones aliquando necessariæ sunt, potissimum in ejusmodi casibus, quales in concilio Tridentino expressi sunt, tamen ut citra justam causam non obscurentur fundationes per uniones, aut reductiones non legitimas; statuit synodus provincialis quæ sequuntur.

CAPUT I.

Omnes uniones perpetuæ, a quadraginta annis citra factæ seu concessæ, sive in totum fortitæ sint effectum, sive non, infra sex menses a præsentis statuti publicatione episcopo, aut ejus vicario seu officiali exhibeantur, ut ab ipso examinentur, visitentur & approbentur, aut reprobentur.

ANNO CHRISTI 1570

CAPUT II.

Missas quoque tenuiter fundatas, & in beneficii titulum non erectas, statuit per episcopos, vocatis quorum interest, ad proportionem quatuor, quinque, aut sex grossorum Flandriæ, prout attentis circumstantiis judicaverint expedire; sed non ultra in singulas missas reduci posse.

CAPUT III.

Quoad beneficia certis missis onerata, si præter id, quod ex missarum celebratione possessor pro sustentatione sua habet, nihil amplius emolumenti ex eodem beneficio ratione grossorum fructuum, aut distributionum recipiat, similis missarum reductio fieri poterit. Qui vero alios fructus aut distributiones ex beneficiis, quæ obtinent, accipiunt, eorum in reductione facienda, aut deneganda diligens consideratio habeatur; ita nimirum, ut si omnibus computatis honeste vivendi competentiam rector beneficii habeat, reductio negetur; sin minus, pro discretione & prudentia episcoporum, juxta taxam præscriptam fieri possit. In posterum vero nullæ novæ fundationes missarum infra dictam taxam admittantur.

CAPUT IV.

Minora beneficia etiam ejusdem ecclesiæ sic uniantur, ut si non sufficiant ad honestum & tolerabilem victum, saltem ad titulum in promotione ad sacros ordines requisitum possint sufficere.

De elocatione & conservatione bonorum ecclesiasticorum.

CAPUT I.

Elocationes bonorum ecclesiasticorum, quæ anticipatis solutionibus fiunt, nullatenus successores obligent quocumque privilegio, vel indulto fulciantur, sicut capite undecimo, sessione vigesima quinta concilii Tridentini latius decernitur.

CAPUT II.

Nullæ locationes rerum ecclesiasticarum fiant ultra novem annos sine observatione solennitatum, quæ de jure requiruntur in alienatione bonorum ecclesiæ.

CAPUT III.

Locationes autem infra tempus currentis arendæ non prius renoventur, quam uno anno quoad decimas; & quoad alia bona, ad summum triennio ante finem currentis arendæ; quodque pro renovatione dictæ arendæ possessores beneficiorum non recipiant arræ nomine ultra sex florenos. Collegia vero & monasteria nihil exigant supra consuetas pitancias, salvo in omnibus episcopi moderamine: Locationes autem, quæ ad longum tempus factæ sunt, & per sedem apostolicam, aut ordinarium confirmatæ, examinentur per episcopum cum aliquo de capitulo per episcopum assumendo.

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT IV.

Quamvis longo rerum usu apud omnes receptum sit, neminem ad possessionem alicujus beneficii admitti, nisi jurejurando promittat bona sui beneficii fideliter conservare, & alienata pro virili recuperare: attamen multorum a suis beneficiis absentia, aut negligentia plurima quotidie deperdi aut obscurari experimur. Hinc synodus provincialis omnibus & singulis beneficiatis mandat, ut bonorum & reddituum ad beneficia per eos possessa spectantium specificationem in scriptis superiori ecclesiastico, aut pastori cujusque ecclesiæ seu loci, in quo beneficia fundata sunt, infra trimestre post publicationem præsentium, sub pœna duorum florenorum adhibeant, & superior ex dictis specificationibus, addita etiam specificatione bonorum sui beneficii, unum registrum in archivis ecclesiæ conservandum fideliter conficiat, atque ipsius copiam authenticam episcopo tradat.

CAPUT V.

Literas vero originales, registra & alia quæcumque munimenta, quæ vetustate consumuntur, curent iidem beneficiorum rectores infra præfixum tempus in authenticam formam transsumi, eaque transsumpta in qualibet ecclesia respective sub tuta & fideli custodia trium clavium (quarum unam superior ecclesiasticus, aliam senior rector fabricæ, & tertiam senior rector mensæ sancti Spiritus habeat) cum aliis munimentis conserventur; & si quid ex prædictis munimentis, pro creditorum assecutione levari necessum sit, rectoribus beneficiorum non aliter tradatur, quam sub recepisse, & promissione de restituendo.

CAPUT VI.

Si vero aliqua munimenta ex prædictis apud possessores beneficiorum, aut hæredes, aut executores eorum existant, infra dictum tempus trium mensium ad dictam custodiam deferant, & in ea recludi curent; quod si neglexerint, & eorum culpa vel negligentia aliquid deperditum inveniatur, damnum omne refarcient, & graviter punientur. Quapropter mandat synodus archipresbyteris seu decanis Christianitatum, ut diligenter hujus statuti executioni invigilent, literas, manualia, & quæcumque beneficiorum munimenta, quæ in domibus mortuariis invenerint, fideliter servari, & ad custodiam prædictam transportari curent.

CAPUT VII.

Quia frequenter bona ecclesiarum, monasteriorum, beneficiorum, & aliorum piorum locorum pereunt, aut obscurantur continuata possessione longissimi temporis, in una eademque familia, sine ullo arendæ renovatæ documento, synodus provincialis volens etiam huic malo providere, mandat omnibus prælatis, capitulis, pastoribus, & quorumcumque beneficiorum & locorum piorum rectoribus, ut tempore supra statuto arendas bonorum suorum in scriptis renovent, cum expressa specificatione limitum, quatenus fieri potest, quodque arendas antiquas, in archivis prædictis postquam plenariam solutionem assecuti fuerint deponant.

ANNO CHRISTI 1570.

De regularibus & monialibus.

Religiosorum conventus, & universa monasteria secundum regulam suæ professionis recte instituta, id sunt in populo Christiano, quod arces militum præsidio bene instructæ in regione hostium incursionibus expositæ; ac proinde etiam totius populi interest, ut quæ de monasteriorum reformatione in concilio Tridentino copiose constituta sunt, executioni fideliter mandentur; quod ut citra longiorem dilationem fiat, hæc synodus districte præcipit quæ sequuntur.

CAPUT I.

Imprimis autem, ut substantialia vota in omnibus cœnobiis, tam virorum, quam mulierum, veraciter observentur, plurimum conferet, si ea auferantur, quæ proprietati totius religionis pernicioſæ pesti occasionem, & fomenta subministrant. Præcipit ergo hæc synodus, ut victus, vestitus, cæteraque vitæ subsidia singulis ex communi, pro necessitate indigentiæ, & monasterii facultatibus subministrentur, non in pecuniis, sed in specie rerum: Pensiones autem vitales, aut redditus perpetuos nulli permittantur recipere, neque liceat eis ratione officiorum, vel ministeriorum pecuniam corradere, aut conservare, etiamsi in pios usus convertere velint; sed omnia in communem usum convertantur.

CAPUT II.

Deinde ut vitæ puritas sit integrior, introitus mulierum a virorum cœnobiis penitus excludatur, nec in claustrum eis ullus sit aditus, nisi de expresso superioris consensu, & in causis plane necessariis.

CAPUT III.

Hospites in virorum monasteriis juxta regulam excipiantur in mensa abbatis, præpositi, vel prioris, vel alio honesto loco; cui præficiatur monachus a superiori nominandus, qui eos benigne excipiat, maxime religiosorum consanguineos, advocatis iis, quorum causa venerint: sit tamen mensa frugalis, viteturque prorsus ebrietas & potationes ad æquales haustus; sed nec protrahatur refectio ultra sesqui horam, nec desit sacra lectio. Ad dormitorium autem se conferant vespertino tempore ante horam nonam, qui hospitibus adfuerunt.

CAPUT IV.

Quod de clausura in monialium cœnobiis, vel restituenda, vel confirmanda, tam serio in concilio Tridentino constitutum est, ut nihil fere religiosius commendetur episcopis, nihil etiam magis formidanda comminatione præcipiatur, hæc synodus citra moram ex decreto inchoandum, & executioni mandandum duxit, ab exclusione omnium cujuscumque generis, ordinis, aut status sint, sive ecclesiastici, sive sæcularis, juxta formam, & sub pœnis in eodem concilio comprehensis.

CA-

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT V.

Hospitalitati in monasteriis sanctimonialium deputetur conveniens locus, ubi amici, & potissimum consanguinei monialium decenter & honeste, frugaliter tamen excipiantur: sed sit locus ille sic seclusus a claustro, ut in eum non pateat ulli monialium, imo ne abbatissæ quidem, ulterior introitus, quam usque ad cancellos, per quos colloquia cum amicis haberi poterunt.

CAPUT VI.

Sed & hoc in utrisque tam virorum, quam monialium cœnobiis diligenter observetur, ut ad divinum officium simul conveniant & collaborent, in eodem refectorio omnes comedant, & in eodem dormitorio cubent, nisi quos ætas, aut infirmitas, vel aliud legitimum excuset impedimentum. Ad dormitorium se recipiant mox post completorium, & sic claudatur, ut nemo inde exire possit sine consensu superioris.

CAPUT VII.

Quod ad libertatem professionis Deo dicandarum virginum de examine per episcopum faciendo utiliter admodum ordinavit concilium Tridentinum capite decimo septimo sessionis vigesimæ quintæ, districtissime, & sub pœnis ibidem expressis servetur. Caveatur autem diligenter & serio, ne pactionibus illicitis, aut simoniæ vitio obnoxiis sacræ religionis professio contaminetur; nec ulli omnino in mulierum monasteriis profiteri liceat, etiam examine jam facto, nisi solemniter & verbo expresso; idque in manu professionem recipiendi potestatem habentis: Et si quis non habens ad id legitimam potestatem, professionem recipere attentaverit, secundum canones puniatur.

CAPUT VIII.

Etsi vestis non adferat sanctitatem, non tamen sine gravi causa a patribus semper studiose curatum fuit, ut religiosis ejusdem ordinis & regulæ uniformis esset etiam exterior habitus, quem canones sine legitima causa, absque periculo censurarum, ne ad breve quidem tempus, permittunt deponi,

CAPUT IX.

Hanc concordem patrum religiosorum sententiam secuta synodus provincialis ordinat & mandat abbatibus, præpositis & aliis religiosorum superioribus universis, ut citra dilationem inter se ineant commodam rationem restituendæ conformitatis in suo quisque ordine, non tantum in habitu, sed etiam in divino cultu & ritibus agendi; & quantum fieri potest in cæteris omnibus monasticæ vitæ exercitiis; ac nullo modo patiantur, sic deformari religionis habitum, ut non sit certum & notorium indicium sui ordinis. Neque sic occultari, aut transformari, ut religiosi, dum foras prodeunt, a sæcularibus vix discernantur.

CAPUT X.

Si autem abbates, præpositi, & alii superiores regularium, ista, vel non curent, vel negligenter differant, ab episcopis moneantur; & si moniti non pareant, episcopi in abbatiis & præposituris sibi subjectis, ordinaria; in aliis apostolica auctoritate negligentiam suppleant.

CAPUT XI.

Hæc autem sic constituta sint, ut ad fideliorem observationem eorum, quæ in concilio Tridentino ordinata sunt, pertineant. Quod si forte, licet meliora speret synodus, moniales alicubi ita inobedientes aut refractariæ sint, ut supradictis ordinationibus pertinaciter resistant, aut parere recusent, nulla ibi vel vestiatur, vel ad professionem admittatur, donec ad obedientiam veniant; & contra rebelles procedatur juxta decreta concilii Tridentini.

De literis apostolicis, & judicibus delegatis.

CAPUT I.

Synodus provincialis Mechlinienſis mandat, ut dispensationes ad incompatibilia beneficia, per illos qui ea obtinent, infra trimestre a die publicationis hujus concilii episcopis præsententur examinandæ, sub pœna in constitutione Gregorii decimi expressa, ad quam se refert concilium Tridentinum.

CAPUT II.

Inhærendo quoque ordinationi concilii Tridentini de designandis in singulis conciliis provincialibus aliquot personis pro judicibus delegatis, de concilio reverendissimorum patrum episcoporum provinciæ Mechlinienſis; statuit & declarat præsenti decreto infrascriptas personas aptas esse, & juxta constitutionem Bonifacii octavi idoneas, ut ipsis, præter ordinarios locorum, posthac causæ ecclesiæ & spirituales, ac ad forum ecclesiasticum pertinentes in partibus delegandæ, a sua sanctitate committantur. Quarum personarum nomina, cognomina, & qualitates decernit eadem synodus in hunc finem ad suam sanctitatem transmitti debere.

In archiepiscopatu Mechlinienſi, pro idoneis nominati & designati sunt.

D. Rumaldus Vergheest V. I. licentiatus, & ecclesiæ metropolitanæ decanus. D. Renobertus de Malpas, V. I. doctor, ejusdem ecclesiæ cantor & canonicus. D. Ægidius Mermans, jurium licentiatus, & prædictæ ecclesiæ canonicus.

Lovanii. Reverendus pater D. Joannes Hanterus, abbas Ulierbacensis; Reverendus pater Linden, abbas Parcensis; Reverendus pater D. Joannes Vander Linden, abbas sanctæ Gertrudis.

Bruxellæ. D. Maximilianus Morillon, jurium licentiatus, archidiaconus ecclesiæ metropolitanæ Mechlinienſis, & reverendissimi archiepiscopi nostri vicarius generalis; D. Laurentius Sterck, cantor & canonicus ecclesiæ collegiatæ Bruxellensis.

In episcopatu Antuerpiensi, D. ac M. Rogerus

ANNO CHRISTI 1570.

rus a Taxis, I. V. licentiatus, decanus eccleſiæ cathedralis, & officialis; Reverendus pater D. Guillelmus de Greve, abbas monaſterii ſancti Michaelis Antuerpienſis, D. Cornelius Cornelii, cantor ejuſdem cathedralis eccleſiæ; D. Godefridus Veuſels, I. V. doctor, & canonicus ejuſdem eccleſiæ. Franciſcus Doncker canonicus & ſcholaſter ejuſdem eccleſiæ, ſacræ theologiæ baccalaureus.

In epiſcopatu Gandenſi, D. ad M. Marcus Sterck, eccleſiæ cathedralis decanus; D. Clemens Gabeels, S. theol. licentiatus, & ejuſdem eccleſiæ archidiaconus; D. Andreas Zutter, I. V. doctor; & D. ac M. Henricus Eydeghem, eccleſiæ collegiatæ ſanctæ Pharaildis decanus.

In epiſcopatu Buſcoducenſi, D. ac M. Lucas Dielen, V. I. licentiatus, & eccleſiæ cathedralis decanus; Reverendus pater D. . . . . , abbas monaſterii Bernenſis; Joannes Typoots V. I. licentiatus, canonicus dictæ cathedralis eccleſiæ, & officialis; & Petrus Coolem, ejuſdem eccleſiæ cathedralis canonicus; M. Henricus Verrepæus, collegiatæ eccleſiæ Bekenſis decanus.

In epiſcopatu Brugenſi, D. ac M. Nicolaus de Heere V. I. licentiatus, & cathedralis eccleſiæ Brugenſis decanus; reverendus pater D. Petrus Belchier, monaſterii de Eeckhout abbas; D. Jacobus Eckius V. I. licentiatus, ejuſdem eccleſiæ archidiaconus, D. Jacobus Pamele, S. theologiæ licentiatus, & dictæ eccleſiæ canonicus.

In epiſcopatu Yprenſi, D. Joannes Snick, eccleſiæ cathedralis decanus; Reverendus D. Hieronymus a Grimberge, monaſterii S. Winnoci abbas; D. Nicaſius Ghriiſel V. I. licentiatus & ejuſdem eccleſiæ cathedralis archipreſbyter; Reverendus D. Matthæus Moerman cœnobii de Vormezele præpoſitus; D. Joannes a longa cruce, præpoſitus collegiatæ eccleſiæ ſancti Petri, oppidi Casletenſis; ac D. Godefridus Laureyns, ejuſdem eccleſiæ decanus.

In epiſcopatu Ruremond. Magiſter Theodoricus Haen, decanus eccleſiæ cathedralis. Ruremond. M. Albertus Darius, juris canonici licentiatus, ac eccleſiæ Neomagenſis præpoſitus; M. Stephanus Heidanus eccleſiæ Neomagenſis ſcholaſticus; D. Guillelmus Wert, canonicus dictæ eccleſiæ cathedralis.

Si vero quempiam ex prænominatis ante proximam ſynodum provincialem aut diœceſanam ex hac vita diſcedere contigerit; epiſcopus cum conſilio capituli, alium uſque ad proximam ſynodum ſubſtituet; quam ſubſtitutionem epiſcopus quoque ad ſummum Romanum pontificem tranſmitti curabit.

De uſuris.

Quoniam uſura jure divino & canonico omnibus Chriſtianis ſub pœna peccati mortalis interdicitur, neque facienda ſunt mala, ut eveniant bona; ſynodus ſtatuit & ordinat, ne quis tutor aut curator ſub prætextu augmentandi patrimonii pupillorum, aut ſub eorum tutela exiſtentium, pecunias illorum ſub certo lucro ſingulis annis ultra ſortem recipiendo mutuo dent, retenta facultate repetendæ ſortis, quando ad majorem ætatem pervenerint, aut matrimonium contraxerint, aut alias ad illorum voluntatem & arbitrium, declarando omnes hujuſmodi contractus uſurarios, & contra, ut præmittitur, mutuantes, tamquam contra uſurarios, ad pœnas juris procedendum.

De viſitationibus.

Quæ de epiſcoporum viſitationes S. ſynodus Tridentina ſtatuit & ordinavit, ea omnia ſynodus provincialis Mechlinienſis a viſitatoribus quibuſcumque fideliter obſervari præcipit.

CAPUT I.

Caveant epiſcopi, ne occaſione viſitationis, ſive per ſe, ſive per vicarios ſuos, cuiquam graves & oneroſi, ſed victualibus quæ ſibi ac ſuis frugaliter & moderate pro temporis neceſſitate, & viſitandorum qualitate miniſtrabuntur, contenti ſint; relicta tamen his, qui antiquitus taxam habent, optione ſubminiſtrandorum victualium, aut ſolvendæ taxæ juxta decretum concilii Tridentini, ubi autem taxa non invenitur, ſervetur apud eos juris communis diſpoſitio.

CAPUT II.

Decani Chriſtianitatis viſitare debeant ubique etiam ubi hactenus non viſitarunt, & ſubſidia viſitationis, ubi hactenus non fuerunt, epiſcopi judicio conſtituantur, & ſi quid immoderatum alicubi fuerit, ejuſdem judicio moderetur.

Etſi alia ſint quæ reformatione opus habeant, tamen cum non omnia eodem tempore fieri poſſint, & quædam in concilio diœceſano commodius peragantur, ut de reparatione eccleſiarum, de emolumentis pecorum, & lucris ex venditione vinorum, non niſi in pium uſum convertendis, poſt deductos ſumptibus: ſimiliter de non onerandis illis, qui ad beneficii poſſeſſionem admittuntur, ſolutione jurium poſſeſſionis, priuſquam ad perceptionem ſuorum fructuum pervenerint, & id genus aliis; epiſcopi in proxima diœceſana ſynodo ſtatuant pro æquitate. Interim mandat eadem provincialis ſynodus, ut omnia & ſingula ſupradicta, & imprimis quæ in ſacro concilio Tridentino decreta & ſtatuta ſunt, inviolabiliter obſerventur, ſub pœnis in iiſdem contentis, ſubmittens ſe ſuaque omnia beneplacito ſanctæ ſedis apoſtolicæ: quam humillime rogat, ut eadem, quo meliorem habeant progreſſum, ſua auctoritate roborare dignetur. Actum Mechliniæ, anno domini milleſimo, quingenteſimo, ſeptuageſimo, menſis Julii die decima quarta.

Sic ſubſignatum.

Martinus Rithovius epiſcopus Yprenſis, præſes hujus concilii, ſubſcripſi.

Franciſcus Sonnius epiſcopus Antverp. ſubſcripſi.

Wilhel. Damaſi Lindanus, epiſcopus Ruremond. ſubſcripſi.

Cornelius Janſenius epiſcopus Gardaven. ſubſcripſi.

Remigius Druitius epiſcopus Brugenſis, ſubſcripſi.

Laurentius Methius epiſcopus Buſcoducen. ſubſcripſi.

Maxi-

ANNO CHRISTI 1570.

Maximilianus Morillon vicarius generalis illuſtriſſimi & reverendiſſimi D. cardinalis Granvellani archiepiſcopi Mechlinienſis, ejus nomine ſubſcripſi.

Et ſic ſubſcriptum inferius.

Lecta & publicata fuerunt hæc decreta per me Antonium Roboiin ſcribam juratum concilii provincialis Mechlinienſis, die decima quinta menſis Julii anni milleſimi quingenteſimi ſeptuageſimi.

ANNO CHRISTI 1570.

Et ſignatum Per me Antonium Robiin.
Et in eodem ſigno ſic ſcriptum. Suſtine & abſtine.
Et inferius ſic ſcriptum & ſignatum

Similiter per me Philippum Boeſtium, ſcribam & ſecretarium.

VITA
GREGORII PAPÆ XIII.

GREGORIUS XIII. patria Bononienſis, Chriſtophoro Boncompagno parente natus, qui Hugonis nomine appellatus, honeſte educatus, & liberalibus diſciplinis optime inſtructus, in juriſprudentia doctorali laurea inſignitus; multis officiis & dignitatibus ſub variis pontificibus magna cum laude perfunctus a Pio IV. in numerum cardinalium ſub titulo ſancti Sixti relatus, ac in Hiſpaniam legatus, Pio V. e vivis ſublato, ſucceſſor renuntiatus eſt 13. Maii anno domini 1572. tempore Maximiliani & Rudolphi II. imperatorum. Pontificiam dignitatem pro tuenda & amplificanda republica Chriſtiana admodum egregie ſuſtinuit; qua ratione expeditionem adverſus Turcas promovere, confœderatos principes animare, & pecunia aliiſque ſubſidiis liberaliter juvare cœpit, Marco Antonio Columna claſſi pontificiæ præfecto. Verum enimvero quia in oriente minus proſpere res ſuccedebant, ſequente anno ad regem catholicum archiepiſcopum Lancianum, ad regem Chriſtianiſſimum cardinalem Urſinum legatos miſit, qui eos in ſocietatem fœderis adducerent. Sed longe aliter quam propoſuerat accidit; ſiquidem Veneti fœdus deſerentes inducias cum Turca pacti ſunt. Quo intellecto optimus pontifex omnes cogitationes, curas, conſiliaque eo contulit, ut imperatori ſuccurret, regem Chriſtianiſſimum & Catholicum ad exſtirpandos Lutheranos & Calviniſtas, quibus potuit mediis & ſumptibus adjuvit. Idem quoque archiduci Carolo, & Melitenſibus pietatis officium præſtitit. Ad fidem catholicam tuendam propagandamque viginti duo collegia in variis regionibus erexit atque dotavit. Annonæ conſervandæ ergo publica granaria in Urbe conſtrui curavit. Vias aperuit & ſtravit; publicæque commoditati limpidiſſimos in eam fontes derivavit. Anno 1575. confluentibus ad Urbem religionis ſtudio exteris, annonæ paterna vigilantia & caritate providit. Tumultuantibus Genuenſibus cardinalem Moronum ſummæ prudentiæ & auctoritatis virum legatum miſit, qui eorum animos ad concordiam reduxit. In diverſas factiones ob regis electionem diſtractos Poloniæ ordines unanimes reddidit; unde Batorius ad capeſſenda regni gubernacula electus eſt, qui pontifici poſtmodum obedientiam juravit, & per oratorem præſtitit. Peſte Italiam totam pervagante ad ſpiritalia medicamenta indicto jubilæo perfugit. A contendentibus inter ſe acriter Polonis & Moſcovitis legationem perhumaniter excepit, ac Antonium Poſſevinum oratorem miſit, qui utriuſque principis animum ſumma dexteritate reconciliavit. Synodum Tridentinam Pauli III. temporibus cœptam & affectam, Pii vero IV. abſolutam & confectam, ab omnibus obſervari mandavit, veluti orbi terræ neceſſariam; ſeminariaque variis locis religionis Chriſtianæ amplificandæ ergo plurima inſtituit; ſacellum ſumptuoſiſſimum apud ſanctum Petrum, quod Gregorianum dicitur, extruxit & dotavit, corporeque magni doctoris Gregorii Nazienzeni nobilitavit. In palatio porticum ſive ambulacrum artificioſe poliri variiſque picturis adornari curavit. Anno 1581. Kalendarium emendavit anni curſu ad ſolis motum reducto. Sub eodem pontifice 1585. 22. Martii Japoniæ principum legati poſt longam trium annorum & amplius navigationem Urbem ingreſſi, principum ſuorum nomine ſanctæ ſedi apoſtolicæ obedientiam juraruntque & præſtiterunt. Eſt autem Japonia in extrema Indiæ parte, uſque adeo vaſta, ut amplitudine Italiam duplo excedat, tantaque locorum intercapedine a nobis diſſita, ut ejus incolæ nobis antipodes dici poſſint. Tandem poſt exhibita reipublicæ Chriſtianæ tot & tanta beneficia Gregorius curriculum vitæ ſuæ beata morte abſolvit anno domini 1585. cum ſediſſet annos 12. menſes decem & dies 27. diverſiſque temporibus triginta tres cardinales creavit. Corpus ejus ſacello Gregoriano illatum eſt. Vir fuit ſane manſuetus, benignus erga pauperes, ac eos qui religionis cauſa exulabant; in reſponſis brevis, acutus & gravis, ad audiendum patiens; omnibus acceſſu facilis; ſtudiis piis & maxime legum ſic addictus, ut quidquid temporis contemplationi gravibuſque curis ſupereſſet, lectioni & ſtudio impenderet.

GREGORII XIII. PAPÆ BULLA, CONTRA PROPOSITIONES MICHAELIS BAII.

Ex Hard. Conc. Coll. tom. X. p. 1205.

GREGORIUS Epiſcopus, Servus ſervorum Dei: Ad futuram rei memoriam. Proviſionis noſtræ debet provenire ſubſidio; ut ea, quæ a prædeceſſoribus noſtris emanarunt, ſuadente maxime fidei Catholicæ conſervatione, ubicumque ipſis opus eſt, producantur. Quare nos tenorem litterarum ſel. rec. Pii Papæ V. prædeceſſoris noſtri in ejus regiſtro repertum deſcribi, & præſentibus annotari fecimus, qui talis eſt:

PIUS Epiſcopus, Servus ſervorum Dei: Ad futuram rei memoriam. Ex omnibus afflictionibus, quas in hoc loco a Domino conſtituti tam luctuoſo tempore ſuſtinemus, ille animum noſtrum præcipue excruciat dolor, quod religio Chriſtiana, tantis jampridem turbinibus agitata, novis quotidie propoſitis opinionibus conflictetur; Chriſtique populus antiqui hoſtis ſuggeſtione diſſectus, in alios atque alios errores paſſim & promiſcue deferatur. Quantum vero ad nos attinet, totis viribus conamur, ut illi ſimul atque proſiliunt, penitus opprimantur. Magno etenim mœrore afficimur, quod plerique ſpectata alioquin probitatis & doctrinæ, in varias ſententias offenſionis & periculi plenas, cum verbo, tum ſcriptis prorumpunt, deque eis etiam in ſcholis invicem controverſantur; cujuſmodi ſunt ſequentes.

I. *Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita, recte vocantur gratia.*

II. *Sicut opus malum ex natura ſua eſt mortis æternæ meritorium, ſic bonum opus ex natura ſua eſt vitæ æternæ meritorium.*

III. *Et bonis Angelis, & primo homini, ſi in ſtatu illo permanſiſſent uſque ad ultimum vitæ, felicitas eſſet merces, & non gratia.*

IV. *Vita æterna homini integro, & Angelo, promiſſa fuit intuitu bonorum operum: & bona opera ex lege naturæ ad illam conſequendam per ſe ſufficiunt.*

V. *In promiſſione facta Angelo & primo homini, continetur naturalis juſtitiæ conſtitutio, qua pro bonis operibus, ſine alio reſpectu, vita æterna juſtis promittitur.*

VI. *Naturali lege conſtitutum fuit homini, ut ſi in obedientia perſeveraret, ad eam vitam pertranſiret, in qua mori non poſſet.*

VII. *Primi hominis integri merita fuerunt primæ creationis munera, ſed juxta modum loquendi Scripturæ ſacræ non recte vocantur gratiæ; quo fit ut tantum merita, non etiam gratia debeant nuncupari.*

VIII. *In redemptis per gratiam Chriſti nullam inveniri poteſt bonum meritum, quod non ſit gratis indigno collatum.*

IX. *Dona conceſſa homini integro & Angelo, forſitan non improbanda ratione poſſunt dici gratia: ſed quia ſecundum uſum ſcripturæ nomine gratiæ tantum ea munera intelliguntur, quæ per Jeſum male merentibus, & indignis conferuntur; ideo neque merita, nec merces, quæ illis redditur, gratia dici debet.*

X. *Solutionem pœnæ temporalis, quæ peccato dimiſſo ſæpe manet, & corporis reſurrectionem, proprie non niſi meritis Chriſti adſcribendam eſſe.*

XI. *Quod pie & juſte in hac vita mortali uſque in finem converſati vitam conſequimur æternam, id non proprie gratiæ Dei, ſed ordinationi naturali ſtatim initio creationis conſtitutæ juſto Dei judicio deputandum eſt; nec in hac retributione bonorum ad Chriſti merita reſpicitur; ſed tantum ad primam inſtitutionem generis humani, in qua lege naturali inſtitutum eſt, ut juſto Dei judicio obedientiæ mandatorum vita æterna reddatur.*

XII. *Pelagii ſententia eſt: Opus bonum citra gratiam adoptionis factum non eſt regni cœleſtis meritorium.*

XIII. *Opera bona a filiis adoptionis facta non accipiunt rationem meriti ex eo, quod fiunt per ſpiritum adoptionis inhabitantem corda filiorum Dei; ſed tantum ex eo, quod ſunt conformia legi, quodque per ea præſtatur obedientia legi.*

XIV. *Opera bona juſtorum non accipient in die judicii extremi ampliorem mercedem, quam juſto Dei judicio mererentur accipere.*

XV. *Dicit rationem meriti non conſiſtere in eo, quod qui bene operatur habeat gratiam, & inhabitantem Spiritum ſanctum, ſed in eo ſolum quod obedit divinæ legi: quam ſententiam ſæpius repetit, & multis rationibus probat fere toto libro.*

XVI. *In eodem libro ſæpius repetit,* Quod non eſt vera legis obedientia, quæ fit ſine caritate.

XVII. *Dicit ſentire cum Pelagio, qui dicunt eſſe neceſſarium ad rationem meriti, ut homo per gratiam adoptionis ſublimetur ad ſtatum deificum.*

XVIII. *Dicit opera catechumenorum, ut fidem, & pœnitentiam ante remiſſionem peccatorum factam, eſſe vitæ æternæ merita quam vitam non conſequentur catechumeni, niſi prius præcedentium delictorum impedimenta tollantur.*

XIX. *Videtur inſinuare quod opera juſtitiæ, & temperantiæ, quæ Chriſtus fecit, ex dignitate perſonæ operantis non traxerint majorem valorem.*

XX. *Nullum eſt peccatum ex natura ſua veniale, ſed omne peccatum meretur pœnam æternam.*

XXI. *Humanæ naturæ ſublimatio, & exaltatio in conſortium divinæ naturæ, debita fuit integritati prima conditionis: & proinde naturalis dicenda eſt, & non ſupernaturalis.*

XXII. *Cum Pelagio ſentiunt, qui textum Apoſtoli Rom. 2.* Gentes quæ legem non habent, naturaliter quæ legis ſunt faciunt; *intelligunt de gentibus fidei gratiam non habentibus.*

XXIII. *Abſurda eſt eorum ſententia, qui dicunt hominem ab initio dono quodam ſupernaturali & gratuito ſupra conditionem naturæ fuiſſe exaltatum, ut fide, ſpe, caritate, Deum ſupernaturaliter coleret.*

XXIV. *A vanis, & otioſis hominibus ſecundum inſipientiam philoſophorum excogitata eſt ſententia, hominem ab initio ſic conſtitutum, ut per dona naturæ ſuperaddita, fuerit largitate conditoris ſublimatus & in Dei filium adoptatus: & ad Pelagianiſmum rejicienda eſt illa ſententia.*

XXV. *Omnia opera infidelium ſunt peccata, & philoſophorum virtutes ſunt vitia.*

XXVI. *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, ſed naturalis ejus conditio; quam ſententiam repetit, & probat per plura capitula.*

XXVII. *Liberum arbitrium ſine gratiæ Dei adjutorio non niſi ad peccandum valet.*

XXVIII. *Pelagianus eſt error dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum.*

XXIX. *Non ſolum fures ii ſunt & latrones, qui Chriſtum viam & oſtium veritatis & vitæ negant; ſed etiam quicumque aliunde, quam per Chriſtum in viam juſtitiæ, hoc eſt, ad aliquam juſtitiam conſcendi poſſe dicunt.*

XXX. *Aut tentationi ulli ſine gratiæ ipſius adjutorio reſiſtere hominem poſſe, ſic ut in eam non inducatur, aut ab ea ſuperetur.*

XXXI. *Caritas perfecta & ſincera, quæ eſt ex corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta, tam in catechumenis, quam in pœnitentibus poteſt eſſe ſine remiſſione peccatorum.*

XXXII. *Caritas illa quæ eſt plenitudo legis, non eſt ſemper conjuncta cum remiſſione peccatorum.*

XXXIII. *Catechumenus juſte, recte & ſancte vivit, & mandata Dei obſervat; ac legem implet per caritatem, ante obtentam remiſſionem peccatorum, qua in baptiſmi lavacro demum percipitur.*

XXXIV. *Diſtinctio illa duplicis amoris; naturalis videlicet, quo Deus amatur ut auctor naturæ; & gratuiti, quo Deus amatur ut beatificator, vana eſt, & commentitia, & ad illudendum ſacris litteris, & plurimis veterum teſtimoniis excogitata.*

XXXV. *Omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt.*

XXXVI. *Amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur, ex ſola philoſophia per elationem præſumptionis humanæ cum injuria Crucis Chriſti defenditur a nonnullis doctoribus.*

XXXVII. *Cum Pelagio ſentit, qui bonum aliquod naturale, hoc eſt, quod ex naturæ ſolis viribus ortum ducit, agnoſcit.*

XXXVIII. *Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitioſa eſt cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur; aut laudabilis illa caritas, qua per Spiritum ſanctum in corde diffuſa Deus amatur.*

XXXIX. *Quod voluntarie fit, etiamſi neceſſitate fiat, libere tamen fit.*

XL. *In omnibus ſuis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati.*

XLI. *Is libertatis modus, qui eſt a neceſſitate, ſub libertatis nomine non reperitur in ſcripturis, ſed ſolum nomen libertatis a peccato.*

XLII. *Juſtitia, qua juſtificatur per fidem impius, conſiſtit formaliter in obedientia mandatorum, quæ eſt operum juſtitia; non autem in gratia aliqua animæ infuſa, qua adoptatur homo in filium Dei, & ſecundum interiorem hominem renovatur, ac divinæ naturæ conſors efficitur; ut ſic per Spiritum ſanctum renovatus deinceps bene vivere, & Dei mandatis obedire poſſit.*

XLIII. *In hominibus pœnitentibus ante ſacramentum abſolutionis, & in catechumenis ante baptiſmum eſt vera juſtificatio, ſeparata tamen a remiſſione peccatorum.*

XLIV. *Operibus pleriſque, quæ a fidelibus fiunt, ut mandatis Dei pareant, cujuſmodi ſunt obedire parentibus, depoſitum reddere, ab homicidio, a furto, a fornicatione abſtinere, juſtificantur quidem homines, quia ſunt legis obedientiæ, & veræ legis juſtitiæ: non tamen iis obtinent incrementa virtutum.*

XLV. *Sacrificium Miſſæ non alia ratione eſt ſacrificium, quam generali illa, qua omne opus quod fit, ut ſancta ſocietate Deo homo inhæreat.*

XLVI. *Ad rationem & definitionem peccati non pertinet voluntarium: nec definitionis quæſtio eſt, ſed cauſæ originis, utrum omne peccatum debeat eſſe voluntarium?*

XLVII. *Unde peccatum originis vere habet rationem peccati ſine ulla relatione ac reſpectu ad voluntatem, a qua originem habuit.*

XLVIII. *Peccatum originis eſt habituali parvuli voluntate voluntarium, & habitualiter dominatur parvulo, eo quod non gerit contrarium voluntatis arbitrium.*

XLIX. *Et ex habituali voluntate dominante fit, ut parvulus decedens ſine regenerationis ſacramento, quando uſum rationis conſecutus erat, actualiter Deum odio habeat, Deum blaſphemet, & legi Dei repugnes.*

L. *Prava deſideria, quibus ratio non conſentit, & quæ homo invitus patitur, ſunt prohibita præcepto,* Non concupiſces.

LI. *Concupiſcentia, ſive lex membrorum & prava ejus deſideria, quæ inviti ſentiunt homines, ſunt vera legis inobedientia.*

LII. *Omne ſcelus ejus eſt conditionis, ut ſuum auctorem, & omnes poſteros eo modo inficere poſſit, quo infecit prima tranſgreſſio.*

LIII. *Quantum eſt ex vi tranſgreſſionis tantum meritorum malorum a generante contrahunt qui cum minoribus naſcuntur vitiis, quam qui cum majoribus.*

LIV. *Definitiva hæc ſententia; Deum homini nihil impoſſibile præcepiſſe, falſo tribuitur Auguſtino, cum Pelagii ſit.*

LV. *Deus non potuiſſet ab initio talem creare hominem, qualis nunc naſcitur.*

LVI. *In peccato duo ſunt, actus & reatus: tranſeunte autem actu, nihil manet niſi reatus ſive obligatio ad pœnam.*

LVII. *Unde in ſacramento Baptiſmi, aut ſacerdotis abſolutione, proprie reatus peccati duntaxat tollitur, & miniſterium ſacerdotum ſolum liberat a reatu.*

LVIII. *Peccator pœnitens non vivificatur miniſterio ſacerdotis abſolventis, ſed a ſolo Deo; qui pœnitentiam ſuggerens, & inſpirans vivificat eum, & reſuſcitat: miniſterio autem ſacerdotis ſolus reatus tollitur.*

LIX. *Quando per eleemoſynas, aliaque pietatis opera Deo ſatisfacimus pro pœnis temporalibus, non dignum pretium Deo pro peccatis noſtris offerimus, ſicut quidam errantes autumant: nam alioquin eſſemus ſaltem aliqua ex parte redemptores: ſed aliquid facimus, cujus intuitu Chriſti ſatisfactio nobis applicatur & communicatur.*

LX. *Per paſſiones Sanctorum in indulgentiis communicatas non proprie redimuntur noſtra delicta, ſed per communionem caritatis nobis eorum paſſiones impartiuntur, ut digni ſimus, qui pretio Sanguinis Chriſti a pœnis pro peccatis debitis liberemur.*

LXI. *Celebris illa doctorum diſtinctio, divinæ legis mandata bifariam impleri: altero modo quantum ad præceptorum operum ſubſtantiam tantum; altero quantum ad certum quemdam modum, videlicet ſecundum quem valeant operantem perducere ad regnum æternum, hoc eſt, ad modum meritorum, commentitia eſt, & explodenda.*

LXII. *Illa quoque diſtinctio, qua opus dicitur bifariam bonum; vel quia ex objecto & omnibus circumſtantiis rectum eſt, & bonum; quod moraliter bonum appellari conſuevit: vel quia eſt meritorium regni æterni, eo quod fit a vivo Chriſti membro per ſpiritum caritatis, rejicienda putatur.*

LXIII. *Similiter & illa diſtinctio duplicis juſtitiæ: alterius, qua fit per ſpiritum caritatis inhabitantem: alterius, qua fit ex inſpiratione quidem Spiritus ſancti cor ad pœnitentiam excitantis, ſed nondum cor inhabitantis, & in eo caritatem diffundentis, qua divina legis juſtificatio impleatur; odioſiſſima, & pertinaciſſima rejicitur.*

LXIV. *Denique & illa diſtinctio duplicis vivificationis; alterius qua vivificatur peccator, dum ei pœnitentia, & vitæ novæ propoſitum & inchoatio per Dei gratiam inſpiratur: alterius, qua vivificatur, qui vere juſtificatur, & palmes vivus in vite Chriſto efficitur; commentitia judicatur, & ſcripturis minime congruens.*

LXV. *Non niſi Pelagiano errore admitti poteſt uſus aliquis liberi arbitrii bonus, ſive non malus: & gratiæ Chriſti injuriam facit, qui ita ſentit & docet.*

LXVI. *Sola violentia repugnat libertati hominis naturali.*

LXVII. *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod neceſſario facit.*

LXVIII. *Infidelitas pure negativa in his, quibus Chriſtus non eſt prædicatus, peccatum eſt.*

LXIX. *Juſtificatio impii fit formaliter per obedientiam legis, non autem per occultam communicationem & inſpirationem gratiæ, qua per eam juſtificatos facit implere legem.*

LXX. *Homo exſiſtens in peccato mortali, ſive in reatu æternæ damnationis, poteſt habere veram caritatem: & caritas etiam perfecta poteſt conſiſtere cum reatu æternæ damnationis.*

LXXI. *Per contritionem etiam cum caritate perfecta, & cum voto ſuſcipiendi ſacramentum conjunctum, non remittitur crimen extra caſum neceſſitatis, aut martyrii, ſine actuali ſuſceptione ſacramenti.*

LXXII. *Omnes omnino juſtorum afflictiones ſunt ultiones peccatorum ipſorum: unde Job & martyres, quæ paſſi ſunt, propter ſua peccata paſſi ſunt.*

LXXIII. *Nemo præter Chriſtum eſt abſque peccato originali; hinc beata Virgo mortua eſt propter peccatum ex Adam contractum: omneſque ejus afflictiones in hac vita, ſicut & aliorum juſtorum, fuerunt ultiones peccati actualis, vel originalis.*

LXXIV. *Concupiſcentia in renatis, relapſis in peccatum mortale, in quibus jam dominatur, peccatum eſt, ſicut & alii habitus pravi.*

LXXV. *Motus pravi concupiſcentiæ ſunt pro ſtatu hominis vitiati, prohibiti præcepto,* Non concupiſces: *unde homo eos ſentiens & non conſentiens, tranſgreditur præceptum,* Non concupiſces: *quamvis tranſgreſſio peccatum non deputetur.*

LXXVI. *Quamdiu aliquid concupiſcentiæ carnalis in diligente eſt, non facit præceptum* Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.

LXXVII. *Satisfactiones laborioſæ juſtificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem reſtantem poſt culpam condonatam.*

LXXVIII. *Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, ſed naturalis conditio.*

LXXIX. *Falſa eſt doctorum ſententia, primum hominem potuiſſe a Deo creari & inſtitui ſine juſtitia naturali.*

Quas quidem ſententias ſtricto coram nobis examine ponderatas, quamquam nonnullæ aliquo pacto ſuſtineri poſſent, in rigore, & proprio verborum ſenſu ab aſſertoribus intento, hæreticas, erroneas, ſuſpectas, temerarias, ſcandaloſas, & in pias aures offenſionem immittentes reſpective, ac quæcumque ſuper iis verbo ſcriptoque emiſſa, præſentium auctoritate damnamus, circumſcribimus, & abolemus: deque eiſdem, & ſimilibus poſthac quocumque pacto loquendi, ſcribendi, & diſputandi facultatem quibuſcumque interdicimus. Qui ſecus fecerint, ipſos omnibus dignitatibus, gradibus, honoribus, beneficiis, & officiis perpetuo privamus, ac etiam inhabiles ad quæcumque decernimus; vinculo quoque anathematis eo ipſo innodamus, a quo nullus Romano Pontifice inferior valeat ipſos, excepto mortis articulo, liberare. Ceterum ut jam commoti his de rebus tumultus, & contracta odia facilius comprimi poſſint, ſimulque animarum ſaluti plenius conſulatur, dilecto filio noſtro Antonio, tituli ſancti Bartholomæi in inſula presbytero Cardinali Granvelano nuncupato, per Apoſtolica ſcripta mandamus, ut ipſe quid ad perpetuam dictarum ſententiarum & ſcripturarum abolitionem, quid ad arcenda hujuſmodi proloquia & diſputationes, quid denique ad unionem & pacem, cum communi omnium & eccleſiæ catholicæ ſatisfactione componendam facto opus ſit, in primis diligenter expendat: deinde in iis omnibus, quæ pro communi ſalute, tranquillitate, & honore optimum judicaverit, ſalva ſemper eccleſiæ prædictæ unitate, etiam per alium ſeu alios fide, doctrina, & religione præſtantes, ocius exſequatur; faciatque, quidquid decreverit, inviolate ab omnibus obſervari: contradictores quoslibet per cenſuras & pœnas prædictas, ceteraque juris & facti remedia opportuna, appellatione poſtpoſita, compeſcendo: invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis. Non obſtantibus quod forſitan aliquibus ab Apoſtolica ſit Sede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem: & quibuslibet aliis privilegiis, exemptionibus, indulgentiis, & litteris Apoſtolicis, ſpecialibus vel generalibus, quorumcumque tenorum exiſtant; per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta, effectus præſentium impediri valeat quomodolibet, vel differri; & de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda ſit in noſtris litteris mentio ſpecialis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ damnationis, circumſcriptionis, abolitionis, interdicti, decreti, mandati, privationis, & innodationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ, apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, Kalendis Octobris, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Ceterum volumus, ut earumdem litterarum tenori hic inſerto illa ipſa omnino fides adhibeatur, ubicumque, & quandocumque, ſive in judicio, ſive alibi ille fuerit exhibitus, vel oſtenſus, ſicut illius originalibus litteris prædictis adhiberetur, ſi ipſæ exhiberentur, vel oſtenderentur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ, apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, quarto Kalendas Februarii, Pontificatus noſtri anno octavo.

ANNO CHRISTI 1581.

** DECRETA SYNODI PROVINCIALIS.

HABITÆ ROTHOMAGI ANNO DOMINI, MDLXXXI.

Sub illuſtriſſimo principe & reverendiſſimo domino domino Carolo Cardinale Borbonio, civitatis Avenionenſis, & S. S. Ap. de latere Legato, Archiepiſcopo Rothomagenſi, primate Normaniæ.

CArolus miſeratione divina tituli ſancti Chryſogoni ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ preſbyter cardinalis a Borbonio nuncupatus, Rothomagenſis archiepiſcopus, ac Neuſtriæ primas omnibus præſentibus & futuris ſalutem. Notum facimus, quod anno domini milleſimo quingenteſimo octogeſimo primo, pontificatus ſanctiſſimi D. N. papæ Gregorii decimi tertii anno nono, necnon & regni Chriſtianiſſimi regis noſtri Henrici tertii anno ſeptimo. Cum ex omnibus partibus noſtræ provinciæ Rothomagenſis plures epiſcopi, abſentium procuratores eccleſiarum cathedralium & capitulorum delegati, abbates, priores, aliique viri eccleſiaſtici in noſtram eccleſiam metropolitanam veniſſent, in qua Deo auſpice concilium noſtrum provinciale die dominicæ vigeſima tertia Aprilis apertum & inchoatum eſt, nihil omnibus potius fuit, quam cum ſummo affectu, ut ſancti concilii Tridentini decreta hoc in regno promulgata eſſent, exoptare. Cujus rei cauſa noſtra hæc ſynodus unanimi conſenſu ipſum Chriſtianiſſimum regem noſtrum, ut pro ſua ſingulari pietate illud Tridentinum concilium (quo labenti reipublicæ Chriſtianæ accuratiſſime ſubvenitur) ſicut non ita pridem hujus regni ordines ſive ſtatus Bleſiis, & clerus nuper Meloduni congregatus factitarunt, promulgari juberet, humillimis precibus ſolicitare decrevit. Verum quoniam multa viſa ſunt, quæ dilatione non indigent, ordinanda, de fratrum noſtrorum coepiſcoporum conſenſu, eorumque qui huic ſynodo interfuerunt conſilio, dum hujuſmodi promulgationem ſperamus & exſpectamus, quæ ſequuntur pro temporum neceſſitate & provinciæ noſtræ ſtatu, ſub ejuſdem domini noſtri beneplacito, ad Dei laudem, & eccleſiæ amplificationem, in nomine ſanctiſſimæ & individuæ Trinitatis, ſtatuere duximus.

A B C D

INDEX CAPITULORUM.

De fide & religione.
Formula profeſſionis fidei.
De cultu divino in genere.
De ſacramentis.
De ſacrificio miſſæ.
De matrimonio.
De epiſcopis & capitulis.
De epiſcoporum officiis.
De curatorum & aliorum presbyterorum ac paræcianorum officiis.
De monaſteriis.
De juriſdictione eccleſiaſtica.
De ſcholarum & ſeminariorum fundatione & regimine.

E

De fide & religione.

1. IMprimis vetera concilia tam generalia quam provincialia imitati, ut profiteamur unius ſanctæ, catholicæ, & apoſtolicæ eccleſiæ fidem & religionem, excommunicamus & anathematizamus, juxta Lateranenſe concilium, omnem hæreſim extollentem ſe adverſus orthodoxam & catholicam eccleſiam; univerſos inſuper, qui aliter quam catholica, apoſtolica, & Romana credit & prædicat eccleſia, credere, & pertinaciter aſſerere attentant, ejuſdem concilii auctoritate velut hæreticos & pertinaces, atque a communione fidelium ſeparatos declaramus. Eccleſia quippe univerſa errare non poteſt, quæ regitur ſpiritu veritatis ſecum manente in æternum, & cum qua Chriſtus manet uſque ad conſummationem ſæculi: quæ etſi diverſa ac nonnunquam pugnantia propoſuiſſe videatur decreta de morum diſciplina, nihil tamen eſt in tanta decretorum multitudine, quod fidei orthodoxæ adverſetur, ſed ab uno eodemque ſpiritu edocta pro conditione temporum ſtatuit quod videbatur commodius. Ejus itaque doctrinæ & fidei inhærentes, quam poſtremo pro neceſſitate hæreſeon & temporum edidit veritatis confeſſionem in generali ſynodo amplectimur, & profitemur: & ex ea tanquam ex fidei regula, probari & internoſci in noſtris eccleſiis ſtatuimus veros fideles a quibuſcumque hæreticis, atque a fictis & ſimulatis in fide catholica & religione Chriſtianis.

2. Propterea eandem confeſſionem ſtatuimus exigi & ſignari ab omnibus promovendis ad ſacros ordines, & ad quæcumque beneficia, officia atque onera eccleſiaſtica antequam de illis provideantur, ſeu ad illa recipiantur, juxta formam præſcriptam in bulla fere. Pii papæ IV. ſuper forma profeſſionis fidei. Inter ipſos autem volumus comprehendi ſcholarum, fabricarum, hoſpitalium, fraternitatum, & quarumcumque communitatum piarum, magiſtros, rectores, ſodales & adminiſtratores: & ſingulis annis in ſynodis epiſcopalibus ſive Calendis eandem confeſſionem a curatis ſeu vicariis repeti, ſicut ab omnibus canonicis, capellanis ac religioſis in capitulis ſuis generalibus, quæ quotannis celebrantur. Idem decernimus fieri a redeuntibus a quacumque hæreſi ad catholicam eccleſiam, ut ad ipſam quaſi ad Lydium lapidem examinentur. Ad eum igitur finem illius confeſſionis formulam hic tranſcribi ad verbum & inſeri curavimus.

Formula profeſſionis fidei.

EGo N. firma fide credo & profiteor omnia & ſingula quæ continentur in ſymbolo fidei, quo ſancta Romana eccleſia utitur, videlicet.

Credo in unum Deum patrem omnipotentem factorem cœli, & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium. Et in unum dominum Jeſum Chriſtum Filium Dei unigenitum. Et ex patre natum ante omnia ſæcula. Deum de Deo, lu-

ANNO CHRISTI 1581.

lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantialem patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit de cœlis. Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos. Cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum dominum, & vivificantem. Qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur. Qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum: Et expecto resurrectionem mortuorum: Et vitam venturi sæculi. Amen. Apostolicas & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem ecclesiæ observationes & constitutiones firmissime admitto & amplector.

2. Item sacram scripturam, juxta eum sensum quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto: nec eam unquam nisi juxta unanimem consensum patrum accipiam & interpretabor. Profiteor quoque septem esse vere & proprie sacramenta novæ legis, a Jesu Christo domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis (licet non omnia singulis necessaria) Scilicet: baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam-unctionem, ordinem & matrimonium, illaque gratiam conferre. Et ex his baptismum, confirmationem & ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus in supradictorum omnium sacramentorum solemni administratione recipio & admitto. Omnia & singula quæ de peccato originali & justificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio. Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium & propiciatorium sacrificium pro vivis & defunctis, atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento esse vere, realiter & substantialiter corpus & sanguinem, una cum anima & divinitate domini nostri Jesu Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem. Quam conversionem catholica ecclesia transubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum verumque sacramentum sumi. Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari. Similiter & sanctos una cum Christo regnantes venerandos & invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre. Atque eorum reliquias esse venerandas firmissime assero. Imagines Christi ac Deiparæ semper virginis, necnon aliorum sanctorum habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem esse impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo. Sanctam, catholicam & apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem & magistram agnosco: Romanoque pontifici beati Petri apostolorum principis successori ac Jesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac juro. Cetera item omnia a sacris canonibus & œcuminicis conciliis, ac præcipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio, atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab ecclesia damnatas, & rejectas & anathematizatas ego pariter damno, reijcio, & anathematizo. Hanc vero catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo: eamdem integram & inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum constantissime, Deo juvante, retinere & confiteri, atque a meis subditis vel illis quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum: Ego idem N. spondeo, voveo, & juro, sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.

ANNO CHRISTI 1581.

De cultu divino in genere.

1. PRIMA ac præcipua pars cultus divini in animo consistit, ut prius diligamus & veneremur Deum in veritate ac corde perfecto: deinde verbo atque opere, ut de nobis non dicatur, populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me: ita ut Christi atque ejus sponsæ ecclesiæ mandata observemus, nec diabolicæ fraudis figmenta, nec humanæ rationis inventa, nec privatas quorumcumque locorum consuetudines, ac plerumque potius corruptelas, præceptis ejusdem Christi, & ecclesiæ anteponamus, aut ex illis ista irrita faciamus.

2. Quocirca hortamur nostræ provinciæ episcopos, ut diligenter inspiciant & examinent suarum diœcesum preculas horarias, breviaria, missalia, agendas seu manualia curatorum, atque alios libros ecclesiasticos ac cæremonias, ne quid contineant contrarium doctrinæ catholicæ, aut veris historiis sanctorum, aut fortilegiis affine, aut aliquid quod ad ædificationem ecclesiasticæ disciplinæ, & morum pietatem non pertineat: sed libros emendatos quoad fieri potest, servato usu diœcesum; juxta tamen constitutiones sanctæ memoriæ Pii V. super breviario Romano & missali, ex decreto sacrosancti concilii Tridentini restituto et edito, procurent imprimi, & provideant ut in omnibus monasteriis, paræciis & aliis ecclesiis, atque ab omnibus ad sacros ordines promovendis, libri ad divinum officium necessarii habeantur. Promoti vero sciant se ad breviarium obligari, ac Romanum trium quotidie lectionum a cardinale sanctæ Crucis compositum, a sacro sancta sede apostolica sublatum sibi omnino prohiberi: sciant insuper beneficiati, qui breviarium recitare neglexerint absque legitima excusatione, graviter peccare, & suorum beneficiorum fructus pro rata omissi officii & temporis suos non facere, sed eos tamquam injuste perceptos, in fabricas hujusmodi beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneri, ex proximi Lateranensis concilii decreto per sanctæ memoriæ Pium V. declarato. In breviariis, quæ episcopi curabunt imprimi, videant ut festa novem lectionum, semiduplicia & minora quæ diebus dominicis occurrerint, transferantur in proximam feriam simili festo carentem, & fiat de dominica. Invigilent etiam episcopi, ut cæremoniæ cordis & religionis indices, fidei, veritati, puritati cordis & devotioni decenter respondeant, atque alios ædificent & excitent.

3. Admoneri per omnes dominicas jubemus po-

ANNO CHRISTI 1581.

populum, nemini licere libros sortilegiorum, libertinorum, quorumcumque hæreticorum, aut alios damnatos a sede Romana apud se scienter retinere aut legere sine licentia sanctissimi domini nostri papæ, sed retinentes aut legentes, excommunicationi subjacere. Et pro excommunicatis, in eodem pronao, per eosdem dies inter sortilegos & usurarios volumus denunciari: A confessariis quoque de hoc pœnitentes interrogari. Idem fieri statuimus de retinentibus apud se, & fidem adhibentibus astrologorum libris, & prognosticis de occulta Dei providentia. Nam a Dei metu & cultu avertunt, atque ad idololatriam inducunt, ad serviendum creaturæ potius quam creatori, tribuentes cœlo quod debetur ipsi Deo, & quod eo permittente possunt homines aliquando rescire ex diabolo, ad nostram propter peccata deceptionem & pœnam.

4. Sicut omnes hæreses fere desierunt in magiam, ac regnum Sathanæ: ita dolendum in nobis in hoc regno plerisque in locis ab hæreseum licentia, maleficia passim invalescere, & matrimoniis atque vitæ hominum ac fortunis insidiari: quibus qua ratione possumus ut occurramus, præter excommunicationem per omnes dominicas iterandam, volumus in nostris diœcesibus contra maleficos, atheistas, & libertinos inquiri, eosque secundum canonicas sanctiones invocato (si opus fuerit) brachii secularis auxilio puniri:

5 Novimus & experimur astutias diaboli ad derogandum cultui Dei, ac sanctorum, & ad suum substituendum in illius locum. In nostris enim diœcesibus nundinas publicas & mercatus per omnia festa solemnia apostolorum & aliorum sanctorum fere deprehenditur disposuisse: in quibus non solum avertit populum ab ecclesiis frequentandis, & officio divino ac sacris concionibus audiendis, necnon ad negotia sæcularia diligentius quam aliis diebus exercenda provocat, contra festorum institutionem: sed insuper ad augendum sacrilegium, fallacias, fraudes, perjuria, blasphemias, contumelias, proximorum offensiones & injurias, atque impudica & obscœna ludicra in his admiscet, ut totum hominem perdat in sabbato, ac sibi subiiciat. Dies dominicos vero videbatur ab illis nundinis eximere, sed eos non dissimili sacrilegio fœdavit ac profanavit. In ipsis enim ab antiquo, maxime per ætatem, sicut in peculiaribus parœciarum festis, conventus & processiones vicinorum populorum ad certas ecclesias indicebantur, ad audiendum verbum Dei, orationem & sacrum publicum faciendum, atque ad eleemosynas pauperibus impertiendas, quas a Græca dictione χάρισμα, id est gratias per vocis corruptionem caroncas vocabant: Sed diabolus eleemosynas vertit in crapulas, orationem in choreas, & concionem in scurrilitatem.

6. Ad has festorum profanationes mundandas decernimus nundinas omnes ac negotiationes a quibuscumque festis in alios dies reiici: dominos vero locorum eorumque procuratores & actores seu judices excommunicari, si Dei mandatis & ecclesiæ de observatione festorum parere noluerint, & ad suas nundinas alios deligere. Diebus autem dominicis, atque aliis festis sub eadem pœna, & aliis a sacris canonibus & ecclesiasticis constitutionibus sancitis vetamus vecturas, atque omnia alia opera servilia fieri; approbantes & renovantes conventus & processiones populorum ad devotionem, & in quibus locis convenerint præcipimus curatis, ut paratum habeant concionatorem, qui verbum Dei prædicet bis in die, si fieri possit, ut contineatur populus in pietate, mane scilicet & a prandio, & hortamur antiquas eleemosynas eisdem in locis restitui.

7. Comessationes, ebrietates, sumptus, lites, lusus improbos & inhonestos, choreas plenas insaniis, cantilenas turpes, breviter omnem luxum & lasciviam, atque omnem festorum profanationem damnamus & reprobamus. Denunciari autem volumus a curatis seu vicariis eorumdem locorum in pronao, eo die quo conventus fiet, omnes ex hujus synodi decreto excommunicandos, qui per contemptum festorum & ecclesiæ, aut per contumaciam, prædictis rebus & non servitio divino vacaverint, dominosque locorum, aut eorum procuratores, actores ac judices, si permiserint, nec pro viribus impedierint.

8. Ut in urbibus & pagis omnes eodem die vacent ab operibus manuum, & ab illis cessent, eodem quoque die in omnibus parœciis unius diœcesis festa dedicationis ecclesiæ placuit celebrari, quem prout expeditius videbitur, episcopus in synodo diœcesana assignabit. Quod si die pro dedicatione constituto inciderit festum patroni in aliqua ecclesia, in proximam dominicam ipsum transferetur.

9. Cum deceat domum Dei sanctitudo, ut cujus in pace factus est locus, ejus cultus sit cum debita veneratione pacificus: sit ad ecclesiam humilis & devotus ingressus, sit in ea quieta conversatio Deo grata, inspicientibus devota: quæ considerantes non solum instruat, sed reficiat. Cessent in ecclesiis fraternitatum & societatum quarumlibet concilia & negotia: cessent confabulationes quælibet: cessent vana, & multo potius fœda & profana colloquia: eo nec libri nisi orationis & pietatis, nec alia nisi sancta inferantur. Cessent postremo quæcumque divinum possunt perturbare officium, aut oculos divinæ majestatis offendere: ne ubi peccatorum est venia petenda, ibi peccandi detur occasio, aut deprehendatur peccata committi. De quibus singulis curati monebunt gregem suum, & per censuras ecclesiasticas auctoritate præsentis synodi ferendas ad obedientiam cogent. Prohibemus insuper ne in ecclesiis cathedralibus aut aliis, pueri, aut alii quicumque, in festo SS. Innocentium theatralia aut ridicula exerceant.

10. Atque cum nihil magis ornet ecclesiam, quam rerum omnium in ea ordo, sacrarium seu chorus, presbyteris sacra facientibus semper fuit assignatus. Eo tamen progreditur quorumdam laicorum arrogantia, ut vix relinquant altare sacerdotibus, Hos monemus in domino, ut potius publicanum imitentur in imo loco templi pro peccatis supplicem, & per humilitatem justificatum, quam Pharisæum præ superbia ad inferos usque dejectum; Pro sua vero dignitate, statu & gradu, locum sibi unusquisque in ecclesia capiat, sed sacrarium ad obeunda sacra sciat esse sacerdotibus destinatum. Quisquis hac in re ecclesiam per suos ministros monentem & rogantem non audierit, per hanc synodum excommunicetur.

ANNO CHRISTI 1581.

De sacramentis.

1. Ut populus fidelis ad suscipienda sacramenta majori cum reverentia atque animi devotione accedat, præcipitur curatis, cum

ANNO CHRISTI 1581.

cum erunt administranda, ut potius illorum vim, & usum pro suscipientium captu explicent, ex doctrina in catechismo Romano tradita, ac studeant ex digna, decenti & devota eorumdem sacramentorum administratione, populum excitare ad ipsorum salutarem perceptionem. Prohibemus autem curatis ac quibuscumque presbyteris, ne ullum sacramentum conferant, ac ne quidem confessiones audiant; nisi in superpelliceo, stola ac habitu sacerdotali, sed maxime in conscientiæ puritate.

2. Antea in plerisque nostrarum diœcesium locis baptizati ab hæreticis, præsertim a Calvinistis, redeuntes ad ecclesiam catholicam, iterum tingebantur, hac sub verborum forma, *Si non es baptizatus, ego te baptizo*: quia dubitabant nonnulli de valore baptismi, ab hujusmodi hæreticis collati, eo quod non haberent intentionem baptizandi in remissionem peccatorum. Verum quoniam illa formula baptizandi sub conditione fuit introducta propter baptismata occulta, & de quibus non apparebat, nec uni mulieri seu alteri privatim baptizanti credi debebat. Contra vero constabat Calvinistas in cœtu publico baptizare in forma verborum & materia a Christo instituta, nec de hoc facto ambigi poterat: vetamus ablutionem repeti cum quibuscumque verbis a Calvinismo aut aliis hæresibus similiter baptizantibus ad nostras ecclesias transeuntibus, ne de anabaptismo redarguamur.

3. Ex antiquorum Christianorum more & traditione præcipimus, quamprimum commode fieri poterit, natos pueros ad baptismum deferri propter ejus necessitatem: nec nisi ad eorum salutem spectantia, & quæ pietatem Christianam fidemque de sacramentis sapiant, adhiberi. Aliter sine justa causa agentes, cum curatis seu vicariis id fieri non improbantibus, excommunicatione & suspensione dignos judicamus, sicut & sacerdotes privatis in domibus, vel noctu (citra necessitatem) baptizantes.

4. Parœcus antequam ad baptismum conferendum accedat, diligenter ab iis ad quos spectabit, sic scitetur, quem virum aut quam mulierem elegerint ad baptizandum de sacro fonte suscipiendum, & videat an ad minus sint quatuordecim annorum, aut alterius competentis ætatis, ut religionis & salutis alterius sint fidejussores & sponsores: nec sinat paganorum aut alia ridicula nomina infanti imponi.

5. Nomina vero parentum atque baptizati necnon suscipientium, cum die & anno parœcus describat, ac doceat eos quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ulla excusari valeant.

6. Ceterum cum ex sacro concilio Tridentino unus tantum, sive vir, sive mulier, vel ad summum unus & una baptizatum de baptismo suscipiant, inter eos & baptizatum ipsum, & illius patrem & matrem, necnon inter baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem ac matrem tantum spiritualem cognationem contrahi declaramus.

De sacramento confirmationis.

1. IMperfectum, nec omnibus suis armis instructum militaturum Christianum majores nostri judicarunt eum, quem non corroborasset confirmationis sacramentum: sed nescimus qua negligentia in nostris diœcesibus accidit, ut ne quidem a plerisque sciatur an ullum sit confirmationis sacramentum, & pauci de illo suscipiendo sint solliciti. Qua de causa monemus omnes parœcos, vicarios & concionatores, ut initio quadragesimæ, & quoties occasio se obtulerit, de ejus virtute & utilitate doceant populum.

2. Episcopi ad levamen populi per oppida suæ diœcesis frequentius ad hoc sacramentum confirmationis gratis conferendum obambulent: adultis non nisi confessis & profitentibus symbolum apostolicum tradant. Jubeant vero ut munda & nitida fronte accedant, & nomina confirmatorum in libro describi, ne forte contingat ipsum sacramentum iterari.

3. Caveant autem pater & mater, ne liberos ad sacramentum confirmationis teneant, propter cognationem quæ in hujusmodi sacramento inter confirmatum & tenentem, quem patrinum appellant, contrahitur.

De sacrificio missæ.

1. EX indigna administratione & perceptione sacrosanctæ eucharistiæ apostolus non solum mortem æternam & judicium imminere testatur, sed & morborum populariumcausam & originem procedere: quod nostris sæculis & ecclesiis terrorem maximum incutere debet, propter sacerdotum in celebrationem missarum summam & quotidianam fere irreverentiam. Quam enim illota conscientia ac polluta accedant ad sacrificandum, aut quam parum studiose ac pie dijudicent corpus domini, satis arguunt sordes calicum, corporalium, mapparum, atque omnium ornamentorum, quibus decet venerari tantum religionis Christianæ sacramentum & sacrificium.

2. Ad medendum itaque huic indignitati, præcipimus ut sacerdotes sibi conscii alicujus mortalis peccati non nisi confessi, quoties copia alterius sacerdotis illis fuerit, nec nisi mundo corde & jejuni audeant ad altare accedere. Quod si necessitate urgente sacerdos absque prævia confessione celebraverit quamprimum confiteatur.

3. Suos calices stanneos (ut toti niteant) omnibus septimanis linteo atque etiam fabulo cum aqua ne negligant detergere, quod in piscinam aut alium sacratum locum effundant. Corporalia quoque a se aut ab honestiori quopiam sacerdote, aut etiam tantum subdiacono ablui de trimestri in trimestre curent, sed albas & mappas frequentius: ita ut nitor & mundities maxima in illis, & decor in aliis ornamentis luceat.

4. Porro venerabunda ac devota ad altare eorum actio & pronunciatio præ se ferat & ostendat fidem & intentionem, quam habere debent de Christi & angelorum in sacrificio præsentia.

5. Ad excitandam & intercipiendam quorumdam in hac re socordiam & incuriam, episcopi per se aut per suos officiarios sicut per alios qui de jure vel consuetudine possunt, quoties voluerint (etiam si illo anno archidiaconus visitaverit) gratis visitent ecclesias, & presbyterorum sacram supellectilem, necnon de ipsorum officio inquirant. Compertos vero negligentes graviter coerceant aut carcere aut alia pœna: quinetiam curatos puniant, qui suis in parœciis abominandos illos presbyteros admittunt aut ferunt. Archidiaconi & decani rurales, si in his

ANNO CHRISTI 1583.

his exequendis negligentes fuerint, sciant se quoque pœnis canonicis coercendos.

6. Neminem præterea, qui publice & notorie criminosus sit, præsertim per sententiam declaratus, altari ministrare permittant: neve patiantur parœci privatis in domibus, atque omnino extra ecclesiam, aut ad divinum tantum cultum dedicata oraria, ab eisdem quoque ordinariis visitanda, sanctum hoc sacrificium missæ a quovis sacerdote peragi.

De matrimonio.

1. OPtaremus sane publicatum esse in hoc regno primum decretum concilii Tridentini de reformatione matrimonii, ut nobis liceret ex eodem matrimonia irrita & nulla declarare & decernere, quæcumque contrahuntur sine parœci aut alterius sacerdotis (de ipsius parœci seu ordinarii licentia) & duorum vel trium testium præsentia, atque inde gravibus peccatis occurrere, quæ de conjugiis clandestinis ortum habent: præsertim eorum qui in statu damnationis permanent, dum priore uxore, cum qua clam contraxerint, relicta cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt. Quibus malis nullum efficacius quam quod a patribus Tridenti congregatis remedium adferri potest.

2. Attamen ne omnino nostro officio hac in re deesse videamur, moneri in concionibus fideles jubemus de hoc peccato & decreto concilii Tridentini: clandestinas vero conjugationes antiquis sanctionibus ecclesiasticis excommunicationi & aliis pœnis subiici: presbyteros insuper qui contra formam illius decreti clandestine aliquos copularint, suspensos a divinis ipso facto pronunciamus.

3. Antequam contrahatur matrimonium, ter a proprio utriusque contrahentium parœco tribus continuis diebus dominicis, aut festis solennioribus, in ecclesia inter missarum solennia publice denuncietur, inter quos matrimonium sit celebrandum. Quod si nullum denunciationibus factis, opponatur legitimum impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie ecclesiæ procedatur: ubi parœcus viro & muliere interrogatis, & amborum consensu intellecto, vel dicat, *Ego vos in matrimonium conjungo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*: vel aliis utatur verbis, juxta receptum provinciæ nostræ ritum.

6. At quando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiose impeditum iri, si tot præcesserint denunciationes, tunc vel una tantum denunciatio fiat, vel saltem parœco cum duobus vel tribus testibus præsentibus matrimonium celebretur: Deinde ante illius consummationem denunciationes in ecclesia fiant, ut si aliqua subsint impedimenta, facilius detegantur.

7. Denunciationes autem vel omnino vel ex parte remitti possunt pro solius ordinarii judicio non tamen absque causa legitima & rationi consentanea, præsertim si qua sit justarum oppositionum suspicio. Petitur vero frequentius denunciationum remissio ad cavenda maleficia, quæ in celebratione nuptiarum nonnunquam exercentur, vel ad declinandam populi insultantis diu noctuque, nuptiis maxime secundo aut tertio repetitis, lasciviam.

8. Contra maleficia, & ut digne sacramentum recipiant hortamur conjuges, ut antequam contrahant vel saltem triduo ante matrimonii consummationem, sua peccata diligenter confiteantur, & ad sanctissimum eucharistiæ sacramentum accedant. Sacerdos vero ne ullum det maleficiis locum, cautius & circumspectius in nuptiarum benedictione se gerat. Nec omittant parœciarum rectores, populi circa nuptias petulantiam, sub interminatione excommunicationis, advocato etiam (si opus fuerit) brachii sæcularis auxilio, compescere.

ANNO CHRISTI 1581.

9. Nuptias solenniter fieri omnibus temporibus præterquam ab adventu domini nostri Jesu Christi usque ad diem epiphaniæ, & a feria quarta cinerum, usque ad octavas paschatis inclusive permittitur. Contra quos dies non est potestas episcopis dispensandi, sicut nec contra concilium universale, quod illos dies ad nuptias illicitos esse constituit.

10. Pervenit ad hanc sanctam synodum, nonnullos, ut in gradibus prohibitis scienter contrahant, vel ut oppositiones justaque nuptiarum impedimenta devitent, vel ut extra tempora a jure statuta sine dispensatione conjugia ineant, alienas parœcias adire, ut in ipsis benedictionem accipiant nuptialem. Quibus fraudibus ut occurratur, opportunum existimamus quædam super hoc negotio statuere.

11. Si quis igitur parœcus, vel alius sacerdos sive regularis sive sæcularis (etiam si id ex privilegio vel immemorabili consuetudine licere contendat) alterius parœciæ sponsos, sine suorum parœcorum licentia matrimonio conjungere aut benedicere ausus fuerit: pœnis a sacris canonibus & generalibus conciliis impositis puniatur.

12. Plerique scientes vel ignorantes in gradibus prohibitis & justis impedimentis, matrimonium nihilominus contraxerunt, & in contracto perseverare non erubescunt, non obstante quacumque separatione illis indicta, sententia excommunicationis in eos lata. In tales nihil superest quod agere possimus, nisi quod sub anathemate ab omnibus vitari, & ab ecclesiis repelli, atque contra eos brachium sæculare per promotores episcoporum ex officii debito invocari præcipimus. Alios vero in divortio ita obstinatos cernimus, ut nulla ratione conciliari queant, aut reconciliationem ad paucos dies in paschate simulant, contra quos procedi similiter jubemus.

13. Cum nefarium sit matrimonii libertatem violare, & a quibus jura expectanda sunt, injurias nasci, omnibus cujuscumque gradus, ordinis, dignitatis, & conditionis existant, sub anathematis pœna, in quam ipso facto incurrunt, sedis apostolicæ & conciliorum generalium auctoritate præcipitur, ne quovis modo directe vel indirecte subditos suos vel alios quoscumque cogant, quominus libera matrimonia contrahant. Parœcis tamen mandamus, ne facile ad matrimonia liberos invitis parentibus contrahentes, aut vagos recipiant & ignotos homines, qui plerumque relicta uxore aliam, & nonnulli plures, diversis in locis ducunt: sed prius diligentius inquirant de re, & ea ad ordinarium delata, & ab eo quod decebit faciendi licentiam obtineant.

14. Grave peccatum est, homines uxore solutos concubinas habere: gravissimum vero & in hujus magni sacramenti singularem contemptum, uxoratos in hoc damnationis statu vivere, ac audere eas quandoque domi etiam cum

ANNO CHRISTI 1581.

uxoribus alere & retinere. Quare ut huic tanto malo opportunis remediis provideatur, decreta sanctorum conciliorum insequendo, statuimus concubinarios, tam solutos quam uxoratos, cujuscumque status, dignitatis & conditionis existunt, si postquam ab ordinario etiam ex officio ter admoniti concubinas non ejecerint, seque ab earum consuetudine non sejunxerint, excommunicatione feriendos esse: a qua non absolvantur, donec reipsa & cum effectu admonitioni paruerint. Quod si in concubinatu per annum neglectis censuris permanserint, contra eos ab ordinario pro qualitate criminis severe procedatur.

15. Mulieres, sive conjugatæ sive solutæ, quæ cum concubinariis seu adulteris publice vivunt, si ter monitæ obedire noluerint, ab ordinariis locorum, nullo etiam requirente, ex officio graviter pro modo culpæ puniantur: & ab ecclesia ejectas, per brachium seculare extra oppidum, atque etiam extra diœcesim, si expedire videbitur, iidem ordinarii procurent eiici, aliis pœnis contra adulteros & concubinarios inflictis in suo robore permanentibus.

De episcopis & capitulis.

1. Episcopi in specula constituti, & supra montem positi, sicut debent omnium inferiorum actiones inspicere, ita meminerint se omnium aspectui exponi, nec posse abscondi; propterea & in suis promotionibus, & in conversatione vitæ, oportet ipsos esse irreprehensibiles, ut de aliorum provisionibus, & gestis possint efficacius censuram agere, omnibus prælucere, ac bonorum operum exemplum præbere.

2. Optamus omnes a Deo, atque a Christianissimo nostro rege supplices precamur, electiones restitui cum veteri & syncera eligendi forma. Sed quoniam impetrandi spes nondum ostenditur, cum contigerit sedem vacare, preces & solemnes supplicationes ad Deum, ut gregi pastorem det idoneum, fieri mandamus.

3. Præter inquisitionem atque eloquium de fide, moribus, atque sufficientia ad episcopatum provehendi, quod ad sedem apostolicam mittitur, supplicandum duximus sanctissimo D. N. papæ, & ad dictam sedem nomine hujus synodi scribendum, ne ulli ad episcopatum in nostra provincia provisio expediatur, priusquam noster metropolitanus consultus rescripserit, de ratione & modis, quibus providendus perveniat ad episcopatum, de ætate & ejus natalibus, si sit de legitimo matrimonio procreatus, fide, vita, & doctrina sufficienti. De quibus antequam rescribat, consulere debebit suffraganeos si forte aliquid resciverint, quod ignoret, ut omnimodo obstruatur via simulatis catholicis, simoniacis, alieni sacrilegii custodibus & fautoribus, aut aliter indigne episcopatus ambientibus & occupantibus.

4. Postquam obtenta fuerit provisio, nisi episcopus intra tres menses consecrationis munus susceperit, fructus quos ex conciliorum definitionibus, suos non facit, seminariis, atque aliis pauperum familiis, necnon fabricis ecclesiæ applicandos judicamus, sicut eos quos episcopi ex conciliorum decretis, sine debita licentia non residentes, amittere debent.

5. Observet capitulum absentiæ spatium & ad metropolitanum, (aut ejus sede metropolitana vacante) ad antiquiorem provinciæ episcopum, vel ad concilium provinciale, tempore quo celebrabitur referat, ut fructus quibus debentur locis assignentur.

6. Episcopus non recipiatur a capitulo, nisi fidei professionem, quæ ante promotionem ad episcopatum requiritur, juxta formam in hoc concilio provinciali supra insertam repetierit, & solemne juramentum præstiterit, quod nec per simoniam nec aliis illicitis modis intraverit in ovile.

7. Non recipiatur etiam episcopus, nisi in tonsura, & totius corporis habitu convenienti, ac rogetur, ut in ea decentia permaneat, & fiat forma gregis ex animo.

8. Suscepti ad episcopale ministerium intelligant se non ad propria commoda, non ad divitias, non ad luxum, sed ad labores & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse.

9. Nec enim dubitandum reliquos fideles ad religionem innocentiamque facilius inflammandos, si præpositos suos viderint, non ea quæ mundi sunt, sed animarum salutem, & cœlestem patriam cogitare. Imprimis ergo quod est præcipuum prædicandi genus, ita mores suos componant, ut ceteri ab eis, pietatis, frugalitatis, modestiæ, continentiæ, & humilitatis (quæ nos tantopere commendat Deo) exempla petere possint.

10. Quoniam omnis pontifex ex hominibus assumitur, in his quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia, episcopi, si non quotidie, studeant tamen omnibus diebus dominicis ac festivis, missam celebrare, ecclesiæ suæ cathedralis quam frequentissime officiis interesse & præesse prædicationique verbi Dei, quoad poterunt, insistere, ac cetera pastoralia munera exequi.

11. Sint episcopi modesto cum dignitate vestitu, mensa, familia, ac frugali victu contenti, atque in toto vitæ genere ac tota domo caveant, ne quid appareat, quod a sancto hoc instituto sit alienum, quod non simplicitatem, Dei zelum ac vanitatum contemptum præ se ferat.

12. De ordine cleri aliquos sibi retineant episcopi ad suum ministerium, qui ad eorum mensam libros ad pietatem & ædificationem spectantes legant, atque aliis de eorum conversatione fidele testimonium præbeant: nec mulieres alant, de quibus ipsi aut eorum familia infamari queat.

13. Episcopi videant, ne de redditibus ecclesiæ consanguineos, familiaresve ditent. Sed si pauperes sint, iis ut pauperibus distribuant, nec eorum causa bona ecclesiæ distrahant & dissipent: sed ut boni dispensatores sicut animarum, ita rerum ecclesiasticarum parati sint Deo, & omni poscenti reddere rationem.

14. Non patientur episcopi in suis familiis ullos de hæresi, aut alio crimine, aut scandalo notatos, aut suspectos. Decet enim episcopum suæ domui bene præesse, & eam non solum criminibus sed etiam criminum suspicione carere.

15. Canonici cathedralium ecclesiarum, ea sint morum integritate ornati, ut nomen suum tueri & retinere possint, ac præ aliis clericis canonici seu regulares ex observata ecclesiasticę disciplinæ perfectius regula nomini mereantur, a quibus ceteros studium & amorem ac tamquam regulam cultus divini non pigeat accipere.

16.

ANNO CHRISTI 1581.

16. Propter ſimoniacos, aliaſque illicitas pactiones hoc tempore magno noſtro dolere frequentiores, nemini provideatur de dignitate, aut præbenda, aut canonicatu, nec per capitulum aliquis admittatur, aut recipiatur, niſi prius inquiſitum fuerit de cauſis & modis quibus ad tale beneficium pervenitur:

17. Quod ſi vehemens aut apparens mali ſuſpicio acceſſerit, nec tamen ſatis probari poteſt, ille cui proviſum fuerit, ad purgationem canonicam ab Innocentio III. pontifice max. in capite Quoties, & cap. Inter ſollicitudines, titul. de purgatione canonica, in antiquis præſcriptam, teneatur.

18. Inquiratur etiam de ejus cui proviſum eſt fide & anteacta vita ac conditione, ne ſit de quo poſtea capitulum pudeat aut pœniteat. Idem fiat de his, quibus a ſede Romana provideatur in forma *Dignum*:

19. Omnes in ſua proviſione & receptione coram epiſcopo, ac etiam in capitulo, fidei confeſſionem ex forma in hoc provinciali concilio recepta canonici emittant, ac quotannis in ſuis capitulis generalibus repetant; alioqui fructus non facient ſuos, nec illis aliqua poſſeſſio ſuffragetur.

20. Canonici ad ſacros ordines intra ætatis tempus a jure præſcriptum promoveantur: & cum honorem ſacerdotalem adepti fuerint, ante ſemeſtre miniſterio altaris inſervire incipiant, ac deinceps omnibus dominicis & feſtivis diebus, atque etiam frequentius celebrent, niſi juſtum ab epiſcopo & capitulo probandum interveniat impedimentum.

21. Modeſto, & abſque fericis in eccleſia togis, & extra eam decenti veſtitu utantur, ac coronam in vertice capitis, morem antiquum inſequendo deferant; vitam & familiam ad præſcriptam epiſcopis normam componant, atque a cohabitatione & ſcandalo mulierum maxime caveant: deprehenſi vero concubinariorum pœnis ſubjaceant.

22. Quod ſi præterquam ex legitimo matrimonio filios ſuſceperint, ſpurii ex ipſis nati, non in eadem eccleſia, in qua pater canonicus extitit, beneficium ullum, aut penſiones ſuper fructibus beneficiorum obtinere valeant. Quod etiam ad epiſcopos & alios omnes provinciæ beneficiarios extenditur.

23. Omnes canonici, & qui dignitatem in eccleſiis cathedralibus obtinent, ad reſidentiam actualem obligari decernimus, ſub pœna omiſſionis fructuum, niſi ex legitima cauſa explicanda, & ſcriptis tradenda abſentes fuerint: ita tamen ut contra dignitatum, canonicatuum, & præbendarum fundationes & inſtitutiones, non poſſit capitulum judicare.

24. Inter juſtas abſentiæ cauſas habeatur, ſi unum aut duos de dignitatibus vel canonicis epiſcopus mittat, aut ſecum pro conſilio deducat, ad viſitandum diœceſim, vel ad concilium provinciale, aut ad aliud pro religione vel diœceſi urgens negotium: non tamen diutius excuſabuntur, quam duraverit negotii neceſſitas.

25. Cum dignitates in cathedralibus eccleſiis ad conſervandam augendamque eccleſiaſticam diſciplinam fuerint inſtitutæ, ut qui eas obtinerent, præcellerent pietate, aliiſque eſſent exemplo, merito qui ad eas vocantur tales eſſe debent, qui ſuo muneri poſſint reſpondere. Nemo igitur deinceps ad dignitates quaſcumque, quibus cura animarum ſubeſt, promoveatur, niſi qui ſaltem vigeſimum quintum ſuæ ætatis annum attigerit, & clericali in ordine verſatus doctrina ad ſuum munus neceſſaria ac morum integritate commendetur.

26. Decani ſeu præpoſiti, archidiaconi, & pœnitentiarii ſint in omnibus eccleſiis, ubi fieri poterit, magiſtri in theologia ſeu doctores, aut licentiati in jure canonico, non tamen per ſaltum promoti, & in quibus eccleſiis non eſt præbenda annexa pœnitentiariæ, nec pœnitentiarius canonicales diſtributiones percipit, annectatur. Non liceat autem pœnitentiario beneficium curatum aut aliud onus ſuſcipere, quod ab aſſidua reſidentia & quotidiano officio poſſit eum divertere.

27. Archidiaconi quotannis per ſe viſitent, & diarium ſuæ viſitationis ad epiſcopum referant. Quod ſi neglexerint, aut alia de cauſa per epiſcopum aliquis doctor in theologia, aut alius idoneus repertus, & ab ipſo approbatus ad viſitandum deputetur.

28. Cum certum ſit eccleſiam cathedralem ab epiſcopi cathedra denominari; ac epiſcopum ad eam inſtitui, & de ea poſſeſſionem capere, ſatis abſurdam quorumdam opinionem exiſtimamus aſſerentium, omnem in cathedralibus eccleſiis auctoritatem penes capitulum & decanos permanere. Proinde declarat hæc ſancta ſynodus, præcipuam in ipſis eccleſiis auctoritatem, & rerum gerendarum poteſtatem ad epiſcopos pertinere. Eoſque conſilio & opera capitulorum & dignitatum juvari debere, ut membrorum capiti cohærentium, & obſequentium, & ut omnia in domo Dei ordinate & cum reverentia tractentur. Ceteris autem in rebus, capituli dignitatum, & canonicorum juriſdictio & poteſtas, ſi qua eis competit, ſalva & intacta omnino relinquatur. Quod autem de epiſcopo hac in re dictum eſt, perſonam ipſius epiſcopi non excedat, nec ad ejus vicarium extendatur.

29. Cum itaque maxime ſit congruum rationi, ut epiſcopis his honos tribuatur, qui eorum dignitati par eſt, illorum arbitrio relinquatur, primam ſedem in choro eligere, in qua nemini liceat ſedere. In his vero eccleſiis; in quibus ab antiquo non eſt illis qui dignitates obtinent certus ſedendi deſignatus locus, epiſcopus aut capitula eiſdem ſedem dignitati convenientem, in qua aliis canonicis ſedere non liceat, aſſignari curabunt.

30. Ceterum cum de ratione celebrandi officii divini accurate in concilio Baſilienſi fuerit ordinatum, præcipit hæc ſancta ſynodus in illo decreta, quomodo divinum officium fit ordinandum, & quo tempore quiſque debet eſſe in choro ſtatuant renovari, ac diligenter & ſine fraude ab omnibus obſervari.

31. Tempore miſſæ majoris, maxime diebus feſtivis, capitula ſeu actus capitulares, aut alii tractatus per canonicos non celebrentur, niſi forte urgens & evidens ingruerit neceſſitas. Qui vero ad talem horam capitulum indixerit, a diſtributionibus quotidianis per hebdomadam ſit ſuſpenſus, neque ipſi canonici pro illa hora diſtributiones ipſas lucrentur, & præterea liceat epiſcopis poſt trinam admonitionem præſentis decreti contemptores excommunicatione ferire.

32. Quod non ſit licitum ulli, quam epiſcopo, dignitatibus & canonicis ad majus altare miſſam celebrare: quam ipſi decani & qui dignitates obtinent, ſuo ordine per hebdomadas, ſicut

ANNO CHRISTI 1581.

sicut & alia divina officia persolvere, suaque munera per se & non per substitutos adimplere, atque episcopo episcopalia officia exercenti inservire teneantur. Multa sane pro ecclesiæ decore statuenda visa sunt, quæ tamen certis de causis ad futurum concilium provinciale remittenda existimamus: & interim hæc sancta synodus ecclesiarum capitula hortatur, ut his in rebus morem ecclesiæ metropolitanæ quoad fieri poterit, insequantur.

33. Præcipimus capitulis, ut intra tres menses omnia sua statuta bona fide suis episcopis communicent, quæ ad hanc synodum debuerint adferre. Curent autem episcopi de statutorum illorum observatione, in quibus cum ipsorum capitulorum consilio, aut immutent aut addant quæ videbuntur expedire, dummodo juri communi & sacris canonibus non adversentur.

34. Si quis ejusmodi statuta aut alia instrumenta fundationum, bonorum, redditnum, privilegiorum & jurium ad episcopatum, aut ad capitulum, aut ad aliquam dignitatem, aut præbendam, aut capellaniam, vel etiam ad quamcumque ecclesiam & monasterium spectantium, apud se celaverit, nec intra spatium trium mensium a die publicationis hujus synodi restituerit episcopo, aut capitulo, vel ipsarum ecclesiarum & monasteriorum præpositis, maneat per hanc synodum ipso facto excommunicatus, nec ab episcopo absolvatur, donec juramento affirmaverit omnia a se restituta. Quod præsens decretum volumus quotannis in synodis diœcesanis & capitulis generalibus publicari.

35. Cetera quæ ad vitam & honestatem canonicorum spectant, diligenter observentur: nec sinantur sæcularium hominum, aut litium, aut negotiorum procuratores esse, aut actores, aut in laicorum domibus habitare, & quas habent de capitulis "*f.* turpis." inopis lucri gratia laicis locare, aut mercaturam exercere, aut ad usuram dare, aut alium inhonestum quæstum sectari, aut illicitis lusibus, cibis & epulis, aut aliis rebus vetitis deditos esse, aut cum suspectis & scandalo notatis viris & mulieribus versari: ne propter illos Dei & ecclesiæ nomen blasphemetur; & capitula ipsa infamentur.

36. Sicut non licet episcopo res ecclesiæ alienare sine consensu capituli vel superiorum auctoritate: ita vicissim, nec capitulo sine cognitione, & licentia episcopi, atque aliorum superiorum. Propterea declaramus singulos de capitulis excommunicationis sententia innodari, nec eorum contractum valere, qui res mobiles ministerio ecclesiæ destinatas, sive fundos & alias res immobiles capituli aut dignitatis alicujus, aut præbendæ, aut capellaniæ in ecclesia constitutæ, aut fabricæ, inconsultis episcopis, aut sine eorum & superiorum permissione, ac prætermissis aliis solemnitatibus, a sacris canonibus requisitis distraxerint, & in sua commoda verterint, sed de sacrilegio commisso teneri ad restitutionem. Quod idem de episcopis sentiendum est. Idcirco jubemus diligenter hinc inde inquiri, juxta decretum concilii Tridentini, si forte inique alienata possint in integrum restitui, aut ex vendentium bonis compensari: & deinceps si quid hac in re peccatum fuerit, volumus ad dominum metropolitanum aut synodum provincialem referri, ut de sacrilegorum pœnis statuatur.

37. Quæ de cathedralibus ecclesiis & canonicis dicta sunt, placet ad collegiatas & earum canonicos, quoad fieri poterit extendi. In quibus si extra civitatem, in qua sedes episcopalis existit, consistunt, optamus & decernimus, si fuerint saltem sex præbendæ, unam doctori theologiæ seu bacchalaureo, viro bono, exponendi & interpretandi sacram scripturam perito, juxta decretum concilii Tridentini: ea tamen lege & conditione, ut ipse non desinat extra prædicationis & lectionis tempora, ecclesiæ cum aliis canonicis deservire: alios vero canonicos, ut favore studiorum aliquid de summo jure & horis ordinariis remittant & indulgeant, hortamur. Patronos autem, & illos ad quos illarum præbendarum dispositio pertinet, rogamus in domino, ut suæ & subditorum saluti & necessitati consulentes, nostræ propter Deum constitutioni obediant. Ecclesiæ vero, in quibus sacræ scripturæ lectio commode haberi non potest, saltem magistrum habeant, qui clericos aliosque pauperes scholares grammaticam gratis doceat, cui de congrua aliqua mercede juxta ejusdem concilii decretum provideatur.

ANNO CHRISTI 1581.

De episcoporum officiis.

1. EPiscopo creato, atque sibi & ecclesiæ cathedrali tanquam domui suæ bene præsidenti incumbit, alios inferiores ex sua consecratione ordinare, & super populum sibi commissum constituere, ecclesias atque alia necessaria consecrare: ordinata vero, constituta & sacrata ex sua jurisdictione visitare, explorare ac judicare. De quibus per ordinem in nostris ecclesiis providendum.

2. Episcopus ante mensem quam ordines conferat, per decanos rurales in tota diœcesi significet, ut qui ad subdiaconatum admitti desiderabunt, mandatum ab eodem episcopo accipiant, quo ordinandorum parœcus, aut alter cui magis expedire videbitur, committatur, qui nominibus ac desiderio eorum, qui volent promoveri, per tres dies dominicos aut festivos publice in ecclesia proclamatis, sicut fit in matrimoniis, de ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita a fide dignis diligenter inquirat, & literas testimoniales, ipsam inquisitionem factam continentes, ad ipsum episcopum quamprimum transmittat.

3. Ordinationes sacrorum ordinum statutis a jure temporibus ac in cathedrali ecclesia votatis, præsentibusque ad id ecclesiæ canonicis, etiam ad majus altare, & inter missarum solemnia publice celebrentur. Si autem in alio diœcesis loco, præsente clero loci, dignior, quantum fieri poterit, ecclesia semper adeatur.

4. Prima tonsura non initientur, nisi qui attulerint in scriptis fidele testimonium a parœco quod nati sint de legitimo matrimonio, & quod confirmationis sacramentum susceperint, quique fidei rudimenta, & imprimis symbolum apostolorum noverint recitare, & de quibus fuerit probabile, eos non sæcularis judicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse.

5. Promovendi ad sacros ordines duobus saltem diebus ante ordinationem, ad locum ab epis-

ANNO CHRISTI 1581.

epiſcopo deſignatum veniant, in habitu & tonſura decenti, alioqui non recipiantur.

6. Epiſcopus, aut illi quibus examinis committet negotium, ordinandorum genus, perſonam ac membrorum integritatem, ætatem, inſtitutionem, mores, anteactam vitam, doctrinam & fidem diligenter inveſtigabunt, & utrum in his quæ ad exercendum ordinem pertinent, ſint inſtructi: ſed ante omnia, ſi poſſint expedite & diſtincte legere in eccleſia ac cantare atque etiam ſcribere, ne poſtea ſit omnibus manifeſta eorum inſcitia; deinde ſi provectioris ſint ætatis, rogabunt de bigamia, de titulo patrimoniali, aut beneficiali, & quibus in eccleſiis intendant inſervire, ad eaſque ordinari: nec ullus ordinetur, qui illi eccleſiæ; aut pio loco, pro cujus neceſſitate aut utilitate judicio ſui epiſcopi aſſumitur, non aſcribatur, ubi ſuis fungatur muneribus. Ut poſtea in omnibus literis ordinum ſuſceptorum apponatur, ordinatos ad talem eccleſiam, a qua ſine epiſcopi licentia in ſcriptis tradenda, non liceat ad alienam etiam ejuſdem diœceſis tranſire.

7. In examine archidiaconi præſentes, aut canonicus theologalis, ab admiſſis & probatis fidei confeſſionem ex forma in hoc concilio provinciali recepta exquirant, & pœnitentiarius interroget, an aliqua irregularitate, vel excommunicatione obſtricti teneantur, unde a ſuſcipiendis ordinibus impediantur. Eoſdem vero ipſe, vel alius idoneus per ipſum commiſſus in confeſſione audiat, antequam ab epiſcopo conſecrentur.

8. Si epiſcopus ægritudine vel aliquo juſto impedimento ab ordinibus conferendis avocatur, non aliter ſubditos ſuos, quam hoc modo jam probatos & examinatos ad alium epiſcopum ordinandos dimittat.

9. Ex ſacri concilii generalis præſcripto, nullus ad ſubdiaconatus ordinem ante vigeſimum ſecundum, ad diaconatus ante vigeſimum tertium, ad presbyteratus ante vigeſimum quintum ætatis ſuæ annum promoveri debet.

10. Moneantur in ſua promotione ſubdiaconi, ut intelligant deinceps Deo auctore ſe obligari ad continentiam, & ſaltem diebus dominicis & ſolemnibus, cum altari miniſtraverint, ad ſacram communionem percipiendam, ſicut & diaconi, & utroſque ad breviarium recitandum teneri declaramus. Qui vero ad presbyteratus ordinem aſſumuntur, diligentiori examine comprobentur, an ſint periti & idonei ad docendum populum, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, necnon ad ſacramenta adminiſtranda, diſcernendumque inter lepram & lepram, & peccatorum differentiam, ac caſus parœcis conceſſos, & epiſcopis atque pontifici Romano in foro conſcientiæ reſervatos. Sint vero ita pietate & caſtis moribus conſpicui, ut præclarum bonorum omnium exemplum, & vitæ monita ab eis poſſint expectari.

11. Moneantur inſuper, ut intra ſemeſtre ſine alterius cujuſcumque licentia, miſſam primam celebrent, & deinceps repetant ſaltem omnibus diebus dominicis & feſtivis ſolemnibus; ſi autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut ſuo muneri ſatisfaciant. Sin contra hoc negligentes aut contumaces deprehenſi fuerint, cujuſcumque conditionis & qualitatis extiterint, per parœcum, in cujus parœcia habitarint, vel per decanum iterum moneantur de debito officio: contemnentes vero deferantur ad epiſcopum, qui poſt trinam admonitionem, contra eoſdem ad excommunicationem procedat. Id quod fieri jubemus primo quoque tempore, contra eos qui a multis annis ſacro presbyteratus ordine initiati necdum acceſſerunt ad ſanctum ſacrificium miſſæ celebrandum, ſed laicam tantum communionem, eamque raro ſumunt: quam, niſi intra ſemeſtre ſe presbyteros in altari præbuerint, illis quoque denegari jubemus, & poſt trinam admonitionem excommunicatos denunciari: in qua excommunicatione ſi per annum permanſerint, contra eos tamquam ſuſpectos de hæreſi procedatur.

12. Simonia ſicut Giezi vultum immutavit ac lepra fœdavit, ita univerſæ eccleſiæ faciem deformat, & pulchritudinem variis rugis & maculis contaminat. Sed ut ſerpens cunctis animantibus terræ aſtutior Evam corrupit, ſic ad eccleſiæ corruptionem hæc peſtis variis & occultis artibus ſe inſinuat, ita ut vix poſſit intercipi. Merito prima hæreſis vocatur, quæ nec Deum timet tanti ſacrilegii ultorem, & Spiritum ſanctum quantum in ſe eſt venalem habet. Sicut impius cum venerit in profundum contemnit, ita noſtrorum temporum completam malitiam cernimus, ex eo quod ſimonia potius ridetur, quam puniatur.

13. Ad tantæ igitur impietatis deteſtationem & extirpationem, ſingulis diebus dominicis in pronao & in omnibus concionibus declarari præcipimus, vivere in perpetuo ſtatu damnationis, jure & ipſo facto excommunicari, nec facere fructus ſuos, ſed teneri ad reſtitutionem, & tituli ceſſionem, quicumque pecunia aut alterius rei temporariæ pretio expreſſo vel tacito beneficium eccleſiaſticum adipiſcuntur, vel alteri procurant; & ab eccleſiaſticis viris irregularitatem incurri, quoties in eodem ſtatu celebrarint divinum miſſæ officium.

14. In confeſſionibus de ſimonia diligenter inquirendum, ac confitenti ſe aliquod beneficium pecunia aut alia re temporali ſibi aut alteri comparaſſe, abſolutionem (ſicut de caſu ſummo pontifici reſervato) niſi in mortis articulo denegari ſtatuimus. In eadem confeſſione moneri jubemus de peccato mortali, eum qui vel ſolam intentionem & mentem habuerit ad beneficium pervenire per ſimoniam, & eum qui uſque ad aliquam conventionem progreſſus fuerit gravius peccaſſe: ſed indicta debita pœnitentia per legitimum ſacerdotem abſolvi poſſe.

15. Omnes conſcii, participes ac ſcientes ab aliquo commiſſam ſimoniam, niſi quantocius epiſcopo aut proprio parœco revelaverint, ut ab eccleſia ſimoniacus eliminetur, ne abſolvantur in foro conſcientiæ.

16. Propter nonnullos intrepide vendentes & ementes ſacerdotia ſpe veniæ per indulgentias comparandæ, cenſuit hæc ſancta ſynodus ſanctiſſimo D. N. papæ ſupplicandum, ne deinceps ſimoniæ crimen, niſi cum expreſſa obligatione cedendi beneficio per ſimoniam quæſito remittat.

17. Reſignationes quorumcumque beneficiorum cum retentione fructuum, vel penſione, quæ poſtea ab his qui reſignationes illas acceptaverint, præſertim pretio ſine auctoritate ſedis apoſtolicæ redimitur, pro ſimoniacis habendas judicamus. Præterquam enim quod mentalem ſaltem ſimoniam, aut etiam pactum illicitum anteceſſiſſe frequentius deprehenditur, experientia docet, hoc unum eſſe velamen ad

ANNO CHRISTI 1581.

contegendam simoniæ turpitudinem & malitiam.

18. Resignationes factæ prius incognitis, aut his quos nulla virtus, aut singularis eruditio, aut alia honesta causa commendat, suspectæ de simonia redduntur, præsertim si quid illicite actum fama proclamet.

19. Tales igitur resignationes non debent ab ordinario absque purgatione canonica, ex decreto Innocentii III. renovato, cum de canonicis cathedralium ecclesiarum tractatum est, admitti.

20. Omnes pensiones & pactiones super beneficiis, in quibus non intervenit sedis apostolicæ approbatio, illicitas & simoniacas declaramus.

21. Non levius malum nostris temporibus aut exortum aut longius propagatum ecclesiam afflixit, ac perdit, per aliorum beneficiorum clitellarios asinos & custodes, qui confidentiarii vocantur, quorum nomine & ministerio viri laici ac mulieres hæreditate possident sanctuarium domini, ac profanant. Tam illos custodes, quam eos quorum cupiditati deserviunt, denunciari quoque in pronao & concionibus pro excommunicatis, & teneri ad restitutionem fructuum atque eorumdem hæredes, ex bulla sanctissimi domini nostri papæ Pii V. per omnes dies dominicos jubemus. Quamvis autem sicut simoniaci vix detegi, ita custodes illi vix latere possint, attamen a confessariis in foro conscientiæ de his quoque volumus inquiri, & confitentibus laicis viris & mulieribus se hujus sacrilegii participes esse, minime absolutionem dari, nec ad communionem admitti quocunque modo compertos, præterquam in mortis articulo, nisi prius restituerint pro viribus fructus perceptos pauperibus aut fabricis ecclesiarum, & a tanto crimine abstinuerint, atque a sanctissimo Romano pontifice absolutionem obtinuerint.

22. Eodem crimine tenentur, & eisdem pœnis subduntur omnes patroni, sive ecclesiastici sive laici, qui colore patronatus beneficia ecclesiastica in servitutem redigunt, dum per suppositas clericorum personas, aut ex pacto tacito vel expresso cum ipsis inito in præsentatione suorum beneficiorum, seu quacunque arte; aut quocunque quæsito colore jura aut fructus eorumdem, aut partem ipsorum in usus proprios convertunt: Alii vero sine jure patronatus, atque etiam sine ullo titulario, aut per aliquem suppositum aliena beneficia vi occupant, eorumque jura aut fructus deprædantur: contra utrosque prædicto modo procedatur, qui etiam ex decreto concilii Tridentini dictis patronatibus ipso jure privati existunt.

23. Quicunque vero clerici tam nefandæ fraudis & usurpationis fabricatores seu consentientes, atque alieni sacrilegii fautores fuerint, eisdem pœnis per generalia concilia & decreta pontificum subjacent, necnon quibuscunque beneficiis privantur, & ad quæcunque beneficia inhabiles efficiuntur, atque a divinis ordinibus suspensi, nec in foro conscientiæ possunt absolvi, aut suorum ordinum executioni per ordinarium restitui, nisi post integram satisfactionem & absolutionem prædictam. Celebrantes vero in eo statu irregularitatem superincurrunt, & multiplicem damnationem, tam in præsenti quam in futuro sæculo sibi acquirunt.

24. Ad detegendas autem istas & alias simoniacas fraudes in sacramento confessionis de his inquiratur, doceaturque de peccatorum gravitate & pœnis. Ordinarii vero de semestri in semestre censuras ecclesiasticas mittat per suas ecclesias, ad fines revelandi illorum criminum conscios & participes: & revelationes nisi parœci statim ad ipsos miserint, pro modo culpæ puniantur.

25. In beneficiorum resignationibus, & aliis cessionibus, multæ fraudes a notariis apostolicis committuntur, quibus ut obsistatur, præcipimus ut in omnibus diœcesibus, qui se dicunt notarios, se præsentent episcopo intra tres menses, cum sua notariatus promotione & immatriculatione. Scrutetur autem episcopus eorum sufficientiam & fidelitatem, & quos idoneos non judicaverit, aut quomodocunque in officio delinquentes, ipsis officii exercendi in negotiis, litibus & causis ecclesiasticis & spiritualibus perpetuo aut ad tempus usum prohibeat. Omnes vero ad legitimum numerum ex edicto regio redigat. Ceterum quia notarii apostolici, aut nulli aut rari admodum nunc creantur a sede Romana cum potestate alios creandi, cum jam in nostris diœcesibus deficiat legitimus numerus, ac periculum sit, ne tandem nulli veri inveniantur: supplicandum sanctissimo D. N. papæ judicamus, ut episcopis largiatur facultatem creandi notarios apostolicos tantum pro sua diœcesi necessarios. Moneantur insuper notarii, ut singulis annis suas notas sive minuta atque procurationum authentica ad episcoporum secretariatum referant, & curent in regestris inscribi atque inseri.

26. In diœcesana synodo singulis annis ab episcopo sex examinatores constituantur ab eadem synodo approbandi. Sint autem magistri seu doctores seu licentiati in theologia, aut jure canonico, vel alii clerici seu regulares, etiam ex ordine mendicantium, aut etiam sæculares, qui ad id magis videbuntur idonei: jurentque omnes ad sancta Dei evangelia, se quacumque humana affectione deposita fideliter munus executuros. Quoties parœcialis ecclesiæ, quomodocumque vocatio acciderit, aut præsentatus ad parœcialem ecclesiam, sive a patronis laicis sive ecclesiasticis collationem ab episcopo requiret, aut promotus ad illam a sede Romana in forma *Dignum* literas de visa signatura postulabit, antequam ab episcopo collatio decernatur, qui promovendus est examinetur, juxta Tridentini concilii decreta intra diem præsentationis, si fieri possit, idque gratis, a tribus de illis examinatoribus cum episcopo sive ejus vicario, de fide & religione, de anteacta vita, de sufficienti doctrina, de his quæ ad parœci officium in sacramentorum administratione spectant: atque tam interrogata quam responsa in scriptis redigantur, & secretario tradantur servanda, si forte lis de capacitate aut incapacitate suborta fuerit. Secundum vero conscientiam, de ejus sufficientia aut insufficientia pronuncient examinatores, confessionemque fidei ab illo exigant, & juramentum de simonia non commissa, nec accipere beneficium ad custodiam aut aliam injustam pensionem. Caveant examinatores illi, ne declinent ad dexteram, aut ad sinistram: sed coram Deo ac pro salute animarum, quæ providendo committuntur, judicent. Qui autem semel examinatus fuerit, pro diversitate provisionum iterum examinari debebit. [a] Nec vero patronis ecclesia-

[a] *Forte*, Nec vero.... patronis illos examinatores, sy nodus &c.

ANNO CHRISTI 1581.

siasticis, qui nequeunt variare, fiat ullum præ- judicium per illos examinatores. Synodus illis conceſſit, ne prius cogantur ſuam exhibere præſentationem in ſcriptis, quam per examen fuerit judicatus idoneus, quem intendunt præſentare epiſcopo.

26. Si præſentato & petenti collationem ſibi dari de quocumque beneficio, renuerit epiſcopus dare, cogatur cauſas recuſationis ſuæ in ſcriptis exprimere: nec liceat ſuperiori collationem decernere, niſi prius diſcuſſis cauſis & judicatis, propter quas epiſcopus recuſaverit collationem dare, alioquin ſuperioris collatio nulla erit.

27. Inter epiſcopalis officii munera, præcipua eſt, & ad ſalutem gregis neceſſaria, viſitatio. Viſitationum autem omnium præcipuus ſit ſcopus, ſanam orthodoxamque doctrinam expulſis hæreſibus inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere, populum cohortationibus & monitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere. Cetera, prout locus, tempus & occaſio feret, ex viſitantium prudentia ad fidelium fructum conſtituere. Ante ſuum acceſſum, epiſcopi curabunt omnes moneri de ſacramento confirmationis ſuſcipiendo: omnes ad pœnitentiam cohortabuntur, & quos aliquo peccato teneri cognoverint, cujus abſolutio epiſcopo reſervatur, eos pie confitentes, ipſi per ſe aut per alios abſolvent. In ſingulis locis a viris ætate, uſu & probitate commendatis ſubtiliter inquirent de omnibus, quæ eos pro officii ſui munere ſcire oportebit: An clerus, an populus ambulet in viis domini, an aliquid ſit quod epiſcopi cognitionem & medicinam deſideret, an aliquid quod corrigi & emendari debeat. In eccleſiis fabricam, ſacramentorum & reliquiarum capſas, vaſcula, ornamenta omnia, an quo debent ſtatu, nitore, & integritate ſint, inveſtigabunt. De iiſdem reliquiis & de imaginibus cenſuram ferent. Si conſecranda ſint altaria, aut eccleſiæ, aut cœmeteria polluta, conſecrabunt & reconciliabunt, aut ad id opportunius tempus deſignabunt. An beneficiarii eccleſias ſuas legitime poſſideant: an adminiſtrationi ſacramentorum, feſtorum, miſſarum, & omnium divinorum officiorum, atque etiam fundationum pro defunctis celebrationi, aliiſque oneribus & muneribus ſatisfaciant, interrogabunt. Videbunt etiam quæ ſit clericorum vita morum ratio, veſtitus, converſatio & familia, & circa eccleſiæ officia cura & diligentia. Deinde diſpicient an populus debitis horis & diebus eccleſiam frequenter. An legitima matrimonia contrahantur & celebrentur, ſi qua ſint divortia & adulteria: ſi hæretici, uſurarii, ſacrilegi, concubinarii, aliique flagitioſiſſimi homines, qui quadrageſimam, alia jejunia, feſtos dies & reliquos eccleſiæ ritus non ſervent, aut qui ſaltem in anno peccata ſua ſtatuto tempore non fuerint confeſſi, aut euchariſtiam non ſumpſerint: qui pia legata defraudaverint, qui parœco inobedientes ſint, aut in domeſtica diſciplina negligentes. Si monaſterium, ſi hoſpitale, aut alius pius locus occurrerit, ſuo ibi defungetur officio, nec aliquem gravabunt, aut ab aliquo exigent, præterquam quod a jure vel conſuetudine ipſis eſt præſtitutum. Archidiaconi, & decani, & alii inferiores, in his eccleſiis, ubi hactenus viſitationem exercere conſueverunt, hanc propoſitam viſitandi regulam obſervabunt, & viſitationis a ſe factæ infra menſem rationem in ſcriptis reddent epiſcopo, & depoſitiones teſtium, ac integra acta ei exhibere tenebuntur. Si qui alii habuerint jus viſitandi, eam præſtabunt, nec propter eos epiſcopus, vel eo impedito ejus viſitator, eaſdem eccleſias ſeorſum ab his viſitare prohibeatur: Nec ullis, ubi de viſitatione, aut morum correctione agitur, exemptio, aut appellatio debet patrocinari, aut executionem eorum, quæ judicata fuerunt, ſuſpendere. In his enim epiſcopus cenſetur ſaltem ſedis apoſtolicæ auctoritate & delegatione defungi, ſicut a generalibus conciliis & præſertim Tridentino ſtatuitur.

29. Quicumque indebite jura epiſcoporum, archidiaconorum, aut illorum viſitatorum ſolvere recuſaverint, poſt trinam admonitionem excommunicentur.

30. Ad epiſcopos ſpectat etiam pauperum & miſerabilium perſonarum paternam curam gerere: Sed ſicut fabricarum eccleſiaſticarum regimen ipſis primum fuit ablatum, & ad laicos translatum, ita poſterius portio pauperum in leproſarias & hoſpitalia diverſi generis diviſa de manibus epiſcoporum & aliorum clericorum, ad laicorum adminiſtrationem tranſiit. Sed quanto eccleſiarum & pauperum bono utraque commutatio contigerit, res ipſa loquitur. Aplerique laicorum fabricarum dilapidantur poſſeſſiones, & in alios uſus diſtrahuntur: per eoſdem leproſariæ ſine leproſis, & hoſpitalia ſine pauperibus aut raris admodum gubernantur, & res eorum, videntibus nobis, nec potentibus obſiſtere, alienantur. Rogamus ſaltem in domino eos, in quorum adminiſtrationem ſunt illa conceſſa, ut impoſitum ſibi onus, officiumve adminiſtrent, atque ſolicitudinem infirmorum, pauperum, & miſerabilium perſonarum, & hoſpitalitatem quam debent, ex fructibus ad id deputatis actu exerceant. Quod ſi hoſpitalitatis munus adhibitis omnibus, ad quæ tenentur, neceſſariis re ipſa obire ceſſaverint, aut bonis & poſſeſſionibus atque proventibus, ſive ad ſuas, ſive ad ſuorum civium neceſſitates aut commoditates, contra fundationes fuerint abuſi, hoſpitalium quidem & leproſariarum adminiſtratione ac cura perpetuo privari debent, aliique eorum loco ab his ad quos ſpectat ſubſtitui, & nihilominus ipſos teneri in conſcientia declaramus ad poſſeſſionum & fructuum reſtitutionem, quos contra hoſpitalium & leproſariarum inſtitutionum abalienaverint & prodegerint, quæ nulla eis remiſſione aut compoſitione indulgeri poteſt. Tutius tamen eſſet gubernationem ejuſmodi locorum uni & eidem perſonæ ultra triennium non committi & ſtatim rationem adminiſtrationis peti. Quod ſi leproſariæ & hoſpitalia ad aliquarum perſonarum genus ſuſcipiendum fuerint inſtituta, nec ſimiles perſonæ, aut perpaucæ reperiuntur, tum fructus poſſunt in alium pium uſum, qui eorum fundationi proximior ſit, ac pro loco & tempore utilior, converti, prout ordinario cum duobus de capitulo magis expedire videbitur. Quoniam vero in aliquibus hoſpitalibus aut leproſariis ſunt viri & mulieres regulari obſervantiæ addicti, ſed ut plurimum valde corrupti, ad eorum reformationem ſaltem auctoritate apoſtolica ſibi in viſitatione, etiam contra exemptos conceſſa, procedat epiſcopus ex decreto concilii Tridentini, quem ad hoc etiam ſpecialiter committi, ſupplicandum duximus Chriſtianiſſimo noſtro regi, & magno ejus eleemoſynario: ne per defectum viſitantium clamor pauperum & flagitiorum coormitas

aſcen-

ANNO CHRISTI 1581.

ANNO CHRISTI 1581.

ascendant in cælum coram Deo. Si qua vero hospitalia in episcoporum potestate manserint, ad eorum reformationem ex his procedunt. Sed si qua bonorum, quæ paupetum sunt, administratione episcopus a quibusdam sæcularibus contra jus & æquum spoliatur, sciant se ex sacris conciliis, sicut omnes usurpantes jura & bona ecclesiastica, anathemati subjici.

31. Synodi diœcesanæ quotannis suis temporibus celebrentur. Liceat tamen episcopis ad levamen sui cleri, si ita expedire videbitur, de duabus in eodem anno unam remittere, & alteram diligentius convocare: ad eas accedere teneantur exempti etiam omnes, qui alias cessante exemptione interesse deberent, nec capitulis generalibus subduntur. Debent etiam illis synodis interesse ratione parœcialium, aut aliarum sæcularium ecclesiarum, etiam annexarum, qui illarum curam gerunt, quicumque illi sint. Non alium in his præsidere oportet, quam vicarium generalem episcopi in ejus absentia, nisi sede vacante: Tum enim ad decanum & capitulum ecclesiæ cathedralis redit diœcesis administratio. In ipsis archidiaconi & decani rurales de curatis tam præsentibus quam absentibus episcopo debent reddere rationem, & omnia in visitatione & Calendis audita & comperta referri, examinari ac judicari & statuenda publicari.

32. Curati ne deinceps in ipsis compareant sine superpelliceo, stola, ac toto habitu sacerdotali; alias dure increpentur & mulctentur. Censura ibi fiat de singulorum moribus, & de offensionibus inquisitio, ac infligatur pœna potius pœnitentiæ quam pecuniæ. Adhortatio vero publica adhibeatur, sive ab episcopo, sive ab alio, de vita & honestate clericorum, & rebus pro tempore statuendis. Ibi denique eligantur testes synodales, sive per decanatus, sive aliunde ad arbitrium episcopi, qui omni exceptione majores explorent in tota diœcesi per parœcias singulorum, atque etiam archidiaconorum & decanorum actiones, de quibus in proxima synodo episcopo renuntient.

33. Controversias omnes de præcedentia, quæ plerumque cum scandalo oriuntur inter ecclesiasticas personas tam sæculares quam regulares, cum in synodis & in processionibus publicis, tum in his quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, ferenda cruce, & aliis similibus, episcopus amota omni appellatione, & non obstantibus quibuscumque componat. Exempti autem omnes tam clerici regulares, quam sæculares, quicumque etiam monachi ad publicas processiones vocati, accedere compellantur: his tamen exemptis, qui in strictiori clausura perpetuo vivunt.

34. Calendarum antiquissimus est usus, & abusus, nec aliud significant quam cleri vocationem ad censuram morum agendam. In his perpetuo fuit damnata pecuniarum exactio, & ebrietas, quæ plerumque in his exercentur potius quam ulla reformatio. Ad cleri levamen tres in anno sufficere judicamus: unam episcopi, aut pro eo visitatoris, & duas decanorum ruralium. Nec deinceps in tabernis & popinis convocetur clerus, sed in ecclesiis, celebreturque missa, cui omnes assistant in habitu sacerdotali, & omnia ibidem agenda sicut coram Deo in veritate & sanctitate transigantur. Si præsentibus placuerit una cibum capere, in presbyterio, aut alio honestiori loco præparetur ad sobrietatem, & non ad crapulam. Quisquis vero a cibo surrexerit inebriatus, aut indecore se gesserit, gravissime puniatur.

35. Indulgentiarum potestatem in ecclesia a Christo datam, & earum usum Christiano populo salutarem confitemur & veneramur. Sed supplicandum duximus sanctissimo D. N. papæ, ut in his concedendis moderatio juxta veterem & probatam in ecclesia consuetudinem adhibeatur: quandoquidem vilescunt propter frequentiorem usum, & earum in omnibus festis solenioribus multitudinem, quam ad quæstum omnes interpretantur. Deinde nimia facilitate & frequentia indulgendi omnia graviora crimina, etiam reservata, sine expressa restitutione & satisfactione aut confessione proprio parœco facienda, ecclesiastica disciplina enervatur, & ad eadem aut majora perpetranda crescit hominum audacia. Vilescunt insuper ex curatorum in his publicandis irreverentia, qui populo nec annunciant sua scelera, nec peccata, nec pœnas norunt explicare, quibus illa sunt obnoxia, & quanta egeant indulgentia. Abusum præsertim in nostris ecclesiis cathedralibus dissimulare non possumus, in quibus a multis annis concessis indulgentiæ, sed postea revocatæ, nihilominus proponuntur, tanquam vigorem suum retineant. Præcipimus illarum confirmationem a sede apostolica peti: sunt enim necessariæ, ad veterem Christianorum conservandum & instaurandum visitandi cathedralem & matricem ecclesiam in paschate & pentecoste, & tum confluendi ad suscipiendam benedictionem episcopalem. Quoniam plerique suspicantur indulgentias, quæ quotannis nec semel de majoribus hospitalibus per nostras ecclesias circumferuntur, non alia quam judicum sæcularium niti confirmatione & auctoritate, statuimus ne deinceps a nostris officiariis recipiantur, aut subsignentur, priusquam episcopis de sanctæ Romanæ ecclesiæ diplomate per ipsius inspectionem constiterit. Monemus autem episcopos ne addant quicquam aut detrahant sibi oblatis indulgentiis, ac ne adhortationem quidem ad alias eleemosynas, quam in ipsis contentas, quoniam indulgentiæ tantum valent, quantum sonant de mente & intelligentia concedentis. Sit autem in potestate episcopi eleemosynas occasione indulgentiarum provenientes assignare & distribuere piis locis & pauperibus, prout sibi videbitur expedire: nisi de intentione concedentis indulgentias, & eleemosynas offerentium aliter appareat: De quibus ejus conscientiam oneramus. Et excommunicatos declaramus quicumque contra ejus consensum de illis eleemosynis voluerint disponere.

De curatorum & aliorum presbyterorum ac parœcianorum officiis.

1. IN curatis duo primum requiruntur, capacitas & potestas: nihil enim magis officit ecclesiæ Dei, quam quod indigni præficiuntur curæ animarum, & ad aliorum assumuntur regimen, qui seipsos regere non possunt. De hoc provideatur per examen. Deinde potestas exposcitur, quæ per institutionem & collationem committitur. Nam nisi curati ligandi atque solvendi potestate a prælatis legitime accepta fuerint præditi, decipiunt populum, nec absolvunt a peccatis. Si qui igitur, etiam presbyteri sine ecclesiastico & legitimo titulo parœciarum administrationi se immiscuerint, quacumque laica se fulciant potentia & violentia,

fures

ANNO CHRISTI 1581.

fures sunt & latrones, non pastores ovium: quos ipso facto suspendimus a divinis, ac prohibemus ne quis ab ipsis sacramentum ullum recipiat, aut missam audiat.

2. Monemus & adhortamur curatos, ut divinorum præceptorum memores gregem pascant & regant in judicio & veritate: ac declaramus eisdem præceptis parœcialibus ecclesiis quocumque nomine & titulo præfectos obligari ad personalem in sua ecclesia & parœcia residentiam, ubi injuncto sibi officio defungi teneantur, neque abesse posse, nisi ex justa, legitima & canonica causa ab ordinario in scriptis approbanda juxta concilii Tridentini decretum.

3. Si quis autem contra decreti hujus dispositionem abfuerit, præter mortalis peccati reatum, quem incurrit, pro rata temporis absentia fructus suos non facit: nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi detinere potest, sed per ipsum, aut per superiorem ecclesiasticum, fabricæ ecclesiarum, aut pauperibus erogari debent. Quod si absentes ultra bimestre curati etiam non personaliter citati contumaces fuerint: liberum volumus ordinariis per censuras ecclesiasticas, substractionem fructuum, aliaque juris remedia, etiam usque ad privationem compellere ad residentiam.

4. Plerique, ne resideant, prætexunt litigia, aut suscitant ipsimet devoluta, ne videantur sua beneficia pacifice possidere. Verum quisquis beneficio vel ejus fructibus gaudet, aut resideat, aut fructus non percipiat, quos suos sine residentia facere non potest, & aliis decreti pœnis subjaceat.

5. Alii causantur nobilium aut parœcianorum vexationem & oppressionem. Sed si nihil ipsis de fructibus, aut saltem major portio non deperit, residentiæ sunt obnoxii, aut ad fructuum restitutionem obligari. Obtestamur autem in domino nobilitatem, atque alios quoscumque, ut residentem parœcum, sicut ovis pastorem, ament & sequantur, atque ut filii patrem honorent. Unde cum gaudio, & non gemens gregem pascat: hoc enim coram Deo non expedit parœcianis. Quisquis vero proprio parœco injuriam fecerit, & ad residentiam impedierit, sit ille maledictus sicut Cham, & ipso facto anathema. Sit suspensus quoque a divinis ipso facto, qui sciens & volens illi communionem aut aliud sacramentum, nisi in mortis articulo subministraverit. Obsecramus judices sæculares, sub divini judicis interminatione, ut in favorem residentiæ contra oppressores curatorum severius insurgant.

6. Frustra præcipitur residentia, nisi residendi fiat potestas. Curatis itaque venientibus ad residentiam ex Dei & ecclesiæ mandato par est vicarios possessione & presbyterio cedere, & de damno atque interesse cum curatis amice pacisci, si quod evidens fuerit aut apparens: alioqui Dei & ecclesiæ mandatum fieret irritum & absurdum. Neque enim residere potest in beneficio, cujus possessionem non habet, nec habitationem, nec sacramentorum in eo administrationem, aut aliam functionem nisi vicarii licentia & indulgentia.

7. Ad residentiam presbyterio opus est, & pro parœciæ conditione habitaculo opportuno: ut in necessitate constituti, sciant quo debeant confugere, & ubi medicum invenire. Si defuerit, provideatur curato de domo commoda juxta ecclesiam parœcialem, si fieri potest, idque fabricæ, seu parœcianorum sumptibus, qui de jure, vel consuetudine tenentur. Sicut autem illi obligantur ad habitationem suis rectoribus præparandam, ita oportet istos, in ædibus sibi assignatis habitare; neque excusari, nisi ex evidenti & legitimo impedimento: quo occurrente, non liceat presbyterum laicis quibuscumque locare, aut ad manendum etiam gratis tradere, sed tantum presbyteris, qui curatorum in necessaria sacramentorum administratione vices gerant. Contra aliter agentes per censuras ecclesiasticas procedatur.

8. Sicut populus suos rectores & quoscumque clericos eo magis reveretur, quo eos honestiore vita esse cognoverit: ita satis res ipsa testatur, quanta sit communis omnium fidelium offensio, & clericalis militiæ dedecus, si versantur in impudicitiæ sordibus, qui se divino cultui addixerint. Proinde ex sanctis conciliis, curatis, ac quibuscumque clericis prohibemus. ne concubinas, aut alias mulieres, de quibus haberi possit suspicio, in domo, vel extra retinere, nec cum his ullam consuetudinem habere audeant. Si non abstinuerint a superioribus moniti, tertia parte fructuum, & obventionum ac proventuum beneficiorum suorum quorumcumque & pensionum ipso facto sint privati, quæ fabricæ ecclesiæ, aut alteri pio loco pro arbitrio episcopi applicentur. Sin in eodem delicto perseverantes non paruerint, non tantum fructus omnes amittant, sed a beneficiorum administratione, quoad ordinarius etiam uti sedis apostolicæ delegatus arbitrabitur suspendantur: Sin suspensi non desiterint a peccato, beneficiis priventur, atque inhabiles & indigni quibuscumque honoribus, dignitatibus, beneficiis ac officiis in posterum reddantur: donec post manifestam vitæ emendationem ab eorum superioribus cum his ex causa visum fuerit dispensandum. Sed si postquam illas mulieres dimiserint, repetere, aut similes adjungere sibi non fuerint veriti, excommunicationis gladio plectantur. Quæ omnia contra quoscumque beneficiarios constituta esse intelligantur. Clerici vero beneficia ecclesiastica, aut pensiones non habentes, juxta delicti & contumaciæ perseverantiam & qualitatem, carceris pœna, suspensione ab ordine, ac inhabilitate ad beneficia obtinenda, aliisve modis, juxta sacros canones puniantur. Supradictorum vero omnium diligentem inquisitionem ab archidiaconis & decanis, aut aliis inferioribus fieri jubemus, sed ad episcopos deferri, ut sine strepitu, & forma judicii, ac sola facti veritate inspecta, procedere possint. Episcopi quoque, si ab ejusmodi crimine non abstinuerit, & a synodo provinciali admoniti, se non emendaverint, ipso facto sint suspensi: Et si perseverent, etiam ad sanctissimum Romanum pontificem ab eadem synodo deferantur, qui pro qualitate culpæ, etiam per privationem (si opus fuerit) in eos animadverti jubeat.

9. Nihil adeo curatum, atque totum clerum commendat, & ecclesiam ædificat, quam sanctæ ac honestæ vitæ exemplum, in verbo, in conversatione, in caritate, in castitate: quemadmodum apud apostolum est. Illorum itaque tota conversatio sit irreprehensibilis, ac potius præeat ac præluceat subditis ad bene & sancte vivendum: ut videntes opera bona, non solum libenter ea imitentur, sed glorificent patrem qui in cœlis est. Oculus, incessus, vultus, ac vestitus annuncient de homine, ut

scrip-

ANNO CHRISTI 1581.

ſcriptura tradit. Idcirco nec in exteriori cultu presbyteri ſint negligentes. Probrum eſt noſtræ provinciæ a pleriſque, etiam ditioribus, affectari ſordes, in familia, in veſtibus, atque in eccleſiis, ſacramentis, & altari: quod immundi cordis eſt indicium. Alii contra, præſertim nobiliores clerici, exquirunt delicias, ac ſui ſtatus & ordinis pertæſi, more induuntur ſæculari. Omnes ut revocemus ad modeſtiam, hortamur & præcipimus, ut tonſuram in capite & coronam habeant ſuis ordinibus congruentem & honeſte raſam, nec barbam alant miniſterio altaris indecoram, nec galeros, ſed ſacerdotales pileos intra eccleſiam ferant, veſtibus oblongis, minime laceris, aliiſque omnibus veſtimentis eccleſiaſticæ dignitati & modeſtiæ convenientibus utantur. Qui ſi poſtquam ab epiſcopo ſuo, etiam per edictum publicum moniti fuerint, non paruerint, per ſuſpenſionem ab ordinibus, ab officio, & beneficio, ac fructibus & proventibus ipſorum beneficiorum, necnon ſi ſemel correcti denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum & beneficiorum hujuſmodi coerceantur.

10. Si quis a reſidentia ex legitima cauſa ab epiſcopo prius cognita & probata abeſſe contigerit, vicarium idoneum ab ipſo ordinario approbandum cum debita mercedis aſſignatione relinquat: Diſcedendi autem licentiam in ſcriptis gratiſque concedendam ultra bimeſtre tempus, niſi ex gravi cauſa, nullus obtineat. Quod ſi quis diutius ab eadem reſidentia excuſari potuerit, viſitet tamen parœciam, ſaltem de bimeſtri in bimeſtre, ne prorſus ſine officio beneficium poſſideat, niſi juſto impedimento per epiſcopum dijudicando detineatur.

11. Ne ſint curati & alii presbyteri, in alienis præſertim laicorum familiis, rerum domeſticarum diſpenſatores, & œconomi, aut ſæcularium aut ſordidarum rerum miniſtri; aut litium, præterquam eccleſiaſticarum, ſive miſerabilium viduarum & pupillorum procuratores & promotores: nec ad beneficiorum cuſtodiam, nec ad voluptatem, nec ad ſcurrilitatem cuiquam inſerviant, nec inhoneſtum quæſtum facere ſtudeant ex uſura, negotiatione, aut alio quocumque modo illicito, pro gravitate delicti per cenſuras eccleſiaſticas & alias pœnas contra non obedientes procedatur.

12. Curatorum nomen, ne in reſidentia deſideant, curæ animarum eos memores efficiat: atque imprimis agnoſcant vultum pecoris ſui. Singulis annis quatuor volumina conficiant. Primum, in quo baptizatorum, & ſuſcipientium ac parentum nomina, cum die & anno deſcribant. Alterum, in quo diſtinguant eos qui ſtatuto ab eccleſia tempore ad confeſſionem & communionem venerint. Tertium, in quo eos recenſeant qui matrimonium in facie eccleſiæ contraxerint. Quartum, in quo mortuos, & ſepulturæ Chriſtianæ traditos cum fide in qua deceſſerunt, & teſtamentorum brevi nota enumerent. Hæc enim diligentia cum ad multa utilis ſit, tum vero ad hoc præcipue, ut paſtoribus ovium ſuarum ratio melius conſtet, & ut epiſcopo & per eum miſſis, quoties petierint, de eiſdem ovibus rationem reddant. Obſervent inſuper ſui populi vitia & peccata, & his corrigendis cum manſuetudine omnem diligentiam adhibeant. De accedentium ad parœciam inhabitandam ſtatu, religione, vita & matrimoniis inquirant, nec per aliorum contagionem ullos ſinant corrumpi. Nullum autem abſque literis proprii parœci recipiant.

13. Sciant parœci aut vicarii ſe obligari per ſe vel alios idoneos, ſi impediti fuerint, aut incapaces, ſaltem dominicis & feſtis ſolennibus ad plebes ſibi commiſſas, pro ſua & earum capacitate paſcendas ſalutaribus verbis, docendo quæ omnibus ſcire neceſſarium eſt ad ſalutem, annunciandoque eis cum ſermonis brevitate & facilitate vitia quæ populos declinare, & quas ſectari virtutes oportet, ut pœnam æternam evadere, & cæleſtem gloriam conſequi valeant. Id vero ſi præſtare neglexerint, & moniti ab epiſcopo trium menſium ſpatio muneri ſuo defuerint, per cenſuras eccleſiaſticas, ſeu alias ad ipſius epiſcopi arbitrium cogantur, & ex fructibus beneficii alteri qui id præſtet, aliqua honeſta merces perſolvatur. Ut autem quilibet parœcus ſuo officio defungi queat, catechiſmum Romanum Latine & Gallice habeat, & ex ejus præſcripto doctrinam de ſymbolo apoſtolorum, legis decalogo, ſacramentis, atque aliis ad ſalutem neceſſariis tradat. Frequenter quoque ac libenter in bibliis ſacris & homiliis patrum legat, unde ad captum populi ſui & ædificationem, quæ videbuntur conducere, ſeligat. Habeat inſuper conſtitutiones ſynodi provincialis & diœceſanæ: ut cognoſcat quomodo ſe ac populum admonere & regere debeat.

14. In quacumque parœcia, quoad fieri poterit, presbyter, vel clericus conſtituatur, fabricæ ſumptibus, aut populi eleemoſynis, per eccleſiam diebus dominicis & feſtivis, aut per domos conquiſitis, atque etiam curatorum adjumento, qui ad ſacramentorum adminiſtrationem & ad officium divinum parœcum adjuvet: ſed præcipue qui pueros rudimenta fidei, & obedientiam erga Deum & parentes doceat: atque ad hoc per cenſuras eccleſiaſticas compellendos eos qui tenentur, concilia ſtatuerunt.

15. In ſingulis parœcialibus eccleſiis non ſolum dicatur miſſa dominicis, ſed etiam aliis per hebdomadam diebus divina officia ſecundum primam fundationem ipſius eccleſiæ, vel augmentationem, vel conſuetudinem antiquam celebrentur: ac ne divinus cultus minuatur, fundatorumque intentio fraudetur, per diœceſanos compellantur omnes & ſinguli rectores parœciarum, capellani, aliique beneficiati, leproſariarum, aliarumque piarum domorum adminiſtratores, ad oſtendendas exhibendaſque literas fundationis & augmentationis beneficiorum & adminiſtrationum: ut omnibus viſis, de divinis officiis juxta fundatorum intentionem, quod opportunum fuerit ab eiſdem diœceſanis ſtatuatur: Ad hoc autem per cenſuras eccleſiaſticas ad juramenti præſtationem compellantur.

16. Contigit ſæpe in quibuſdam eccleſiis vel tam magnum miſſarum celebrandarum numerum ex variis defunctorum legatis impoſitum eſſe, ut illis pro ſingulis diebus a teſtatoribus præſcriptis nequeat ſatisfieri: vel eleemoſynam hujuſmodi pro illis celebrandis adeo tenuem eſſe, ut non facile inveniatur qui velit huic ſe muneri ſubjicere: unde depereunt piæ teſtantium voluntates, & eorum conſcientias ad quos prædicta ſpectant, onerandi occaſio datur: ſanctum concilium Tridentinum cupiens ad pios uſus iſta relicta, quo plenius & utilius

po-

ANNO CHRISTI 1581.

poteſt, impleri, dat epiſcopis poteſtatem, ut in ſynodo diœceſana, re diligenter inſpecta, poſſint pro ſua conſcientia in prædictis eccleſiis, quas hac proviſione indigere cognoverint, ſtatuere circa hæc quidquid magis ad Dei honorem & cultum, atque eccleſiarum utilitatem viderint expedire: ita tamen ut eorum ſemper defunctorum commemoratio fiat, qui pro ſuarum animarum ſalute legata ea ad pios uſus reliquerunt. In poſterum vero non facile recipiantur fundationes, niſi habita ratione temporum & locorum.

17. Dominicis & feſtivis diebus ſervitium, ac præſertim matutinæ ſi dicuntur, miſſa ſolennior, & veſpertinum officium, certis & deſignatis horis in regione aſſuetis fiat: ut omnis populus interſit, nec diutius a familia abſit, ſi per curatum aut vicarium ſteterit, quominus adimpleatur, delatus a parœcianis graviter puniatur ab epiſcopo pro menſura delicti. Si per alium, ſciat ille ſe excommunicationem ipſo facto incurrere, niſi deſtiterit poſt auditam hujus decreti publicationem in pronao factam.

18. Ad ſervitium parœciale perficiendum, præſertim dominicis diebus & feſtivis, non ſolum obligantur curati & vicarii, ſed omnes ejuſdem parœciæ presbyteri, qui illi adſcripti ſunt, ſicut omnes parœciani ad audiendum. Niſi ergo presbyteri prædicti in habitu ſacerdotali cum ſuperpelliceo hora competenti convenerint, quo ut conveniant etiam qui non ſunt adſcripti hortandi ſunt, & in officio divino ad finem uſque cantantes; aut adminiſtrantes perſtiterint, damus curatis poteſtatem poſt trinam admonitionem eos ſuſpendendi a divinis: & ut ordo in omnibus ſervetur in eccleſia, omnes presbyteros parœciæ, ſicut omnes alios parœcianos, curatis decet eſſe obedientes, & correctioni eorum ac directioni ſubditos: de ipſorumque vita & officio ad epiſcopum referri, eique rationem reddere, aut decano, aut archidiacono. Curati vero, quoties poterunt, auxiliarios presbyteros vocent in participationem aliquarum obventionum eccleſiaſticarum, ut qui altari ſervit, de altari vivat.

19. Curati iidem diligenter animadvertant, ſi parœciani dominicis aut feſtivis diebus divinis officiis interſint, & de abſentiæ cauſis inquirant, aut jubeant per aliquem puerum abſentes obſervari: ut poſt admonitionem debitam quos noverint pertinaces, ad epiſcopum deferant, & ab eo diſcant quid agendum. In pronao pro excommunicatis denuncient, qui poſt admonitionem auſi fuerint, dominicis & feſtivis diebus tempore ſervitii, parœcianos in domum ſuam ad potandum, ludendum, aut aliud non neceſſarium agendum recipere: mercaturam, aut vecturas non neceſſarias, aut aliud opus exercere. Non deſinentes perſonaliter increpet, & poſtea non obedientes nominatim in pronao excommunicatos proclamet, nec ad eccleſiam nec ad ſacramenta admittat.

20. Indignum nobis viſum eſt dominicis ac feſtis diebus de domo orationis facere domum negotiationis, aut fori ſæcularis. Nam pro populi exhortatione, & divini verbi prædicatione, coguntur curati ſacris operantes, lictorum & præconum, atque etiam publicanorum vices gerere, auctiones vectigalium, venditionum, licitationum, & quæcumque mandata ſæcularium judicum & officiariorum recitare ac promulgare. Ad purgandam domum Dei his profanationibus, prohibemus ſub interminatione divini judicii quicquam in ſacrificio & in templo niſi ſacrum & ſanctum dici aut fieri. Atque hortamur & monemus omnes judices magiſtratus, ut ſua quæcumque mandata per ſuos miniſtros & fabricarum rectores, aut alium de parœcianis deputatum publicari extra cœmeterium & eccleſiam, quo loco ipſis videbitur convenientius. Eoſdem obteſtamur in domino ne liceat his diebus parœcianos venientes aut redeuntes ad eccleſiam, aut in ipſa inventos in jus vocare, aut prehendere aut aliter vexare. Ob id enim miſeri homines coguntur abſtinere a cultu divino & feſtis diebus, quibus prodeundum in eccleſiam eſt, latitare.

21. Pervenit ad nos, in multis parœciis diebus dominicis, aut feſtivis, propter raritatem ſacerdotum nullam miſſam matutinalem fieri, cui poſſint ſervi & ancillæ aſſiſtere: unde accidit ut parœcianorum pars religione ac cultu divino careat. Interea dum placuerit altiſſimo plures ſervos mittere, curati ex vicinioribus ſeu monaſteriis, ſeu aliis locis advocent, quam frequentiſſime poterunt, qui illis diebus ſacrum obeat. Sin defuerit, precibus Deo fuſis, brevi adhortatione de his quæ ſunt ad ſalutem neceſſaria adhibita, & ad evangelicam illius diei lectionem accommodata præſentes dimittat.

22. Ne populus diſtrahatur a miſſa parœciali, & ab auditione mandatorum Dei & eccleſiæ, optamus ne in capellis ab antiquo, etiam epiſcoporum auctoritate fundatis, aliæ miſſæ celebrentur, quam illæ quæ de fundatione extiterint: & ſi quæ ſunt miſſæ quæ ex tenore fundationis dici debeant die dominico in eccleſia parœciali, aut ex devotione, non dicantur niſi ante aut poſt miſſam parœcialem, aut ſaltem poſt communionem factam. Prohibemus quoque in quibuſdam eccleſiis, quæ ſimul collegiatæ ſunt & parœciales, eadem hora cantari miſſas canonicorum & parœcianorum: ſed ſub pœna excommunicationis ſtari in his judicio epiſcopi: nec corpora mortuorum dominicis inferri inter miſſarum ſolennia, ſed ſi fieri poteſt, poſt veſperas ſervari.

23. Quoniam videmus multos adduci ad præceptorum eccleſiæ & miniſtrorum ejuſdem contemptum, non facile admittantur fundationes, & erectiones capellarum & fraternitatum, in quibus ordinatur celebratio miſſæ dominico die, ea potiſſimum hora, qua populus univerſus convenire debet ad audienda divina præcepta Dei & eccleſiæ. In miſſis vero caritatum atque aliarum fraternitatum ab antiquo eo die conſtitutarum, nec aqua nec panis benedicantur: & inter illarum miſſarum ſolennia moneatur non eſſe prætermittendas miſſas parœciales, propter aſſiſtentiam in ea miſſa, quæ ex devotione & conſilio celebratur. Quiſquis vero presbyter in alia miſſa quam parœciali, aquam & panem benedixerit, ſit ſuſpenſus a divinis.

24. De eccleſiarum refectione prius admonuimus. Sed quoniam multarum dedicatio & conſecratio contemnitur, & in pleriſque locis, pollutis & fractis altaribus utuntur: mandamus curatis, ut quam citiſſime fieri poterit, ſinguli de ſuarum eccleſiarum defectibus certiores faciant epiſcopos, ut illis provideatur. Mandamus inſuper cœmeteria quocumque modo claudi, ne brutis animantibus pateant, & aliis

pro-

ANNO CHRISTI 1581.

profanationibus, sub pœna suspensionis a divinis. Eisdem curatis præcipimus ne sinant in eis choreas duci, aut alios lusus & insanias fieri, sed potius ea quæ luctus & mortis memoriam inducunt, atque sanctam & salubrem cogitationem pro mortuis exorandi excitant.

25. Propter periculosa tempora in quæ incidimus, curati ne de nocte exeant ad sacramentorum administrationem, nisi vocentur a bonis & notis hominibus, & propter necessitatem: Admoneant vero frequenter mulieres & viros, de quorum necessitate timetur, ut in die sumant sacramenta.

26. Quamvis nefaria sit simoniaca pro sacramentorum administratione pactio & licitatio: nihilominus qui catechizatur debet ministrare in omnibus ei qui catechizat, & rependere temporalia seminanti spiritualia. Proinde sicut damnamus curatorum & presbyterorum exactiones: ita non tantum ingrati animi, sed contra naturæ debitum, & jus divinum nitentis & corrupti esse judicamus, dispensanti sacramenta ad salutem requisita, non suppeditare victui necessaria, & operæ pretium & laboris mercedem non reddere, scriptum est enim: Non alligabis os bovi trituranti. Et, Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? Quis plantat vineam, & de genimine vitis non bibit? Ita & his qui altari deserviunt, de altari vivere constituit Deus. Proinde noverint omnes Christiani, non libertatis esse, sed debiti ministranti sacramenta atque alia spiritualia stipendium aliquod solvere, unde vivat. Sed cum pretio nummario sacramenta nequeant æstimari, nec quanti sit cuique necessarium ad victum possit nisi ex ratione temporum, locorum, & personarum definiri: recte majores nostri ad laudabiles consuetudines, ad evitandum avaritiæ & sordium suspicionem, occurrendum duxerunt: quæ cum hominum malitia intermittantur, obtestamur in domino curatos & parœcianos de his amice inter se convenire pro temporum varietate & difficultate. Quod si parœciani in contumacia contra jus naturæ & divinum perstiterint, volumus eos vocari a curatis coram episcopis, ut circumspectis omnibus, quod ratione videbitur convenientius constituatur, præsertim in civitatibus & oppidis, ubi refrigescit caritas, & abundat iniquitas, nec curatis ullæ decimæ, aut alii suppetunt proventus. Eodem jure obligantur parœciani ad oblationes, & alias quascumque diebus dominicis ac festivis ad ecclesiam pro ministris altaris offerendis, ne appareant vacui coram domino, necnon ad alia quæcumque jura ex antiqua consuetudine observata, quibus suos parœcos defraudare, quasi sacrilegium est, & debitæ rei sacræ furtum.

27. A Lateranensi concilio, & constitutione Pii V. arcentur ab ecclesiæ ingressu, aliisque pœnis afficiuntur medici, qui ægrorum suscipiunt curam, nisi paulo ante confessi fuerint de peccatis idoneo sacerdoti, aut promittant ad hoc statim se vocaturos proprium parœcum, a quo debent visitari, quamprimum audierit illos in lecto jacere, & moneri morbos sæpe provenire ex peccatis, quæ per confessionem, tamquam infirmitatis causæ prius sunt purganda, ac alia sacramenta in tempore percipienda. Si non audierint, ac sine sacramento, saltem pœnitentiæ decesserint, Christiana careant sepultura. Sin curati in eo fuerint negligentes, anima morientium sine sacramentis, de eorum manibus repetetur, & ad episcopum deferantur.

ANNO CHRISTI 1581.

28. Sacratiore, & quoad fieri poterit ornato, ac tuto loco, sacram eucharistiam curati reponant: ante quam lumen cerei aut lampadis diu noctuque indesinens ardeat, ut testificetur verum corpus Christi, qui est candor lucis æternæ, ibi asservari.

29. Curati studeant cum omni reverentia ac cautione eucharistiam ad ægrotos deferre interdiu, & in hominum frequentia (si fieri potest) nec sine præeuntibus luminibus, ac tintinnabulo, quo omnes admoneantur ad venerationem tanti sacramenti, & orandum pro infirmo.

30. Ex intermissa quibusdam in locis consuetudine sepulturarum, desiit quoque Christiana consuetudo & caritas aliquid legandi pauperibus & ecclesiis, atque etiam orandi pro mortuis. Ut fidelium animabus & saluti consulatur, decernimus, cum curatus ad ægrotos vocatus fuerit, post debitam adhortationem, & sacramentorum administrationem, admoneat de testamento, de cura animæ post mortem agenda, ac suffragiis ecclesiæ. Decernimus insuper, ut contra heredes ex laudabili consuetudine sepulturarum agat, postquam sepulturæ officia impenderit, & suffragia publica & assueta exolverit, quos ad solutionem via juris compellat, nisi paupertas obstiterit.

31. Non adeo promiscue (ut nunc fit) mortui sepeliantur in ecclesiis, ac ne quidem ditiores, ne is honor detur pecuniis potius quam gratiis Spiritus sancti: sed hoc servetur Deo sacratis specialiter hominibus, eo quod præ aliis eorum corpora templa sint Christi & Spiritus sancti, & aliis in sublimitate & dignitate, tam ecclesiastica quam sæculari constitutis, quandoquidem & isti Dei ministri sunt, atque organa Spiritus sancti: Aliis insuper qui nobilitate vel virtutibus, vel meritis erga Deum & rempublicam fulgent. Ceteri pie & religiose in cœmeteriis ad hoc dedicatis sepulturæ tradantur. Nec indifferenter pro quibuscumque habeantur funebres orationes, sed pro his tantum qui glorioſi sunt & illustres in generationibus suis & populis: aut quorum tantum est meritum, ut eorum sapientiam narrare debeant populi, & ecclesia laudem eorum nunciare, sicut apud scripturam est. Non igitur ecclesiasticorum aut aliorum domestici intra ecclesias, præsertim cathedrales, aut alii de plebe, nisi præter opes sit aliud quod eos commendet, tradantur sepulturæ: nec ipsi præter statum & decorum exequiarum pompam affectent, sed potius ecclesiæ sacrificiis aut suffragiis aut in pauperes eleemosynis ambiant & studeant adjuvari.

32. Ad pauperiorum curatorum subventionem & favorem residentiæ, liceat episcopis, vel plures parœcias in unam redigere, vel eis beneficia simplicia unire, aut pensiones, aut partem congruam de decimis in eorum parœcia constitutis attribuere, aut loco portionis congruæ eisdem minutiores decimas, & quæ in nostra provincia virides & hortenses appellantur: sed omnia transigantur vocatis & auditis decimarum dominis, & possessoribus, & aliis quorum interest. Omnia vero juxta formam decretorum concilii Tridentini peragantur.

33. Non sunt ferendi, qui variis artibus decimas ecclesiis obvenientes subtrahere moliuntur, aut qui ab aliis solvendas temere occupant, & in suam utilitatem vertunt: cum decimarum solutio debeatur Deo: & qui eas dare noluerint,

aut

ANNO CHRISTI 1581.

aut dantes impedierint, res alienas invadant. Præcipitur itaque omnibus, cujuſcumque gradus & conditionis ſint, ad quos decimarum ſolutio ſpectat, ut eas, ad quas de jure tenentur, in poſterum quibuſcumque eccleſiis, vel perſonis, quibus legitime debentur integre perſolvant. Qui vero eas aut ſubtrahunt, aut impediunt, excommunicentur, nec ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſecuta, abſolvantur. Judices vero ſæculares obteſtamur in domino, ut contra eoſdem ſeveritate regiarum legum agant.

34. Quæ ex pietate & devotione ortum duxerunt, caritatis & aliorum nominum fraternitates & ſocietates, ſpiritalia opprimunt & deformant in eccleſia, temporalia vero abſumunt, atque homines dementant. Etenim in unaquaque eccleſia altare contra altare, ſacrificium contra ſacrificium, & ſacerdotem contra ſacerdotem, ac denique parœciam contra parœciam erigunt & opponunt. Earum quidem abolitionem non judicamus expedire propter piorum operum & ſuffragiorum, quæ exercent, bonitatem, earumque neceſſitatem in peſte, & publica calamitate, ſed eorum deſideramus reformationem propter abuſum. Imprimis earum fundationes & ſtatuta in viſitatione ab epiſcopis examinari jubemus, nec in poſterum ullam innovari, niſi de expreſſa epiſcopi licentia, & confirmatione in ſcriptis habita, congrue ducimus a curatis parœciarum, in quibus celebrantur, quæ ſacra ab ipſis fiunt, regi ac diſponi, & non ab alio ſacerdote, niſi de curatorum conſenſu, ſine quibus quidquam agi non putamus æquum, cum debeant Deo & epiſcopis, de omnibus quæ fiunt in eorum eccleſiis, rationem reddere, & plecti pœna, ſi quid permiſerint perperam aut impiegeri. Inhibemus etiam in dominicalibus earum miſſis aquam & panem benedici, aut conciones haberi, ſed ea ſervari parœciali miſſæ, a qua populos avertunt. Vetamus imagines baculis impoſitas a mulieribus deferri intra eccleſias, ſed omnia cum pietate & decentia fiant: frequentiam & ſumptum conviviorum, quæ a Caritatis fratribus, & aliis tam ſeparatim per ordinem, quam conjunctim impenſa fraternitatis agitantur, ebrietates, laſcivias & ſcurrilitates quæ in ipſis committuntur, ac denique omnia quæ ad caritatem & ædificationem non pertinent, damnamus, & ea perpetrantes anathematizamus. Quidquid vero de collectis & conſcriptorum fratrum contributionibus celebrationi officii divini ſuperfuerit, ſuffragiis faciendis pro mortuis, fabricis & ornamentis eccleſiarum, atque aliis piis operibus impendi præcipimus.

35. Ad tollendos abuſus circa fabricarum adminiſtrationem, decernimus nemini licere, ſine ordinariorum judicio & auctoritate, bona ad eas pertinentia vendere, aut cuiquam dare, aut in alios uſus convertere, quam quibus aſſignantur: Et omnes declaramus ſacrilegos, qui quacumque de cauſa illis fuerint abuſi, & ad reſtitutionem teneri, ad eamque cogi per cenſuras eccleſiaſticas, atque alia juris remedia. De illorum itaque alienationibus a triginta annis volumus per epiſcopos diligenter inquiri, & provideri: ab ipſis etiam procedi per eaſdem cenſuras contra bonorum illorum detentores & occupatores, ut nec dominis locorum liceat ipſa poſſidere, & ad cenſum tenere. De adminiſtratione vero eorumdem, & aliis ad fabricas ſpectantibus, ratio ordinario reddenda eſt, ut ecA B C D E

cleſiarum paſtori & tutori. Quod ſi ex conſuetudine aut privilegio, aut conſtitutione aliqua loci, aliis ad id deputatis ratio reddenda fuerit, tunc cum his etiam adhibeatur ordinarius, aut ad ipſum priuſquam obſignentur, referatur, ne qua fraus committatur. Aliter factæ liberationes dictis adminiſtratoribus minime ſuffragentur. Propter infinitas de his querimonias, cogant epiſcopi ſibi illas rationes redhiberi, ut examinentur, idque gratis, & ad ſuum ſupplementum viros bonos ad id committant. Pervenit ad hanc ſynodum a quibuſdam officiariis ſæcularibus illas rationes expoſci, & pro illis audiendis magnam argenti copiam exigi, aliaque gravamina fabricis & curatis ab illis infligi, idque etiam contra Chriſtianiſſimi noſtri regis ſuper hoc ſtatibus noſtræ provinciæ declarationem. Idcirco ſtatuimus illos ad receptorum reſtitutionem teneri; & in poſterum perſeverantes excommunicationi ipſo facto ſubjicimus.

36. Quoniam natura & ratio judicii poſtulat, nullius momenti abſolutionem eſſe debere, quam ſacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet juriſdictionem: magnopere vero ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere ſanctiſſimis patribus viſum eſt, ut atrociora quædam & graviora crimina non a quibuſvis, ſed a ſummis dumtaxat ſacerdotibus, abſolverentur: Inde manarunt caſus reſervati tam ſedi apoſtolicæ, quam epiſcopis, quos noſſe inferiores ſacerdotes oportet. Hanc autem delictorum reſervationem conſonum eſt divinæ auctoritati, non tantum in externa politia, ſed etiam coram Deo vim habere. Verumtamen pie admodum, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat, in eadem eccleſia Dei cuſtoditum fuit, ut nulla ſit reſervatio in articulo mortis: atque ita omnes ſacerdotes quoslibet pœnitentes a quibuſvis peccatis & cenſuris, tum abſolvere poſſint: extra quem articulum ſacerdotes cum nihil poſſint in his caſibus reſervatis, id unum pœnitentibus ſuadere nitantur, ut ad ſuperiores & legitimos judices cum convaluerint, pro beneficio abſolutionis mittant. Intelligant autem poſt concilium generale Tridentinum conceſſum epiſcopis in irregularitatibus omnibus & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, diſpenſare, & in quibuſcumque caſibus, etiam ſedi apoſtolicæ reſervatis, delinquentes quoſcumque ſibi ſubditos in diœceſi ſua per ſe ipſos aut vicarium ad id ſpecialiter deputandum in foro conſcientiæ gratis abſolvere, impoſita pœnitentia ſalutari. Idem in hæreſis crimine in eodem foro conſcientiæ eis tantum, non eorum vicariis eſſe permiſſum. Curati itaque, quoties inciderit circa hæc difficultas, conſulant ſuos epiſcopos, a quibus cum videbitur expedire, poteſtatem accipiant quoſdam abſolvendi a caſibus reſervatis.

37. Quamvis presbyteri in ſua ordinatione; a peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant: nullus tamen, etiam regularis poteſt confeſſiones ſæcularium etiam ſacerdotum audire, nec ad id idoneus reputari, niſi aut parœciale beneficium, aut ab epiſcopis, per examen, aut alias idoneus judicetur, & approbationem atque exercitii poteſtatem, quæ gratis detur, obtineat. Nullus itaque ſacerdos, atque etiam regularis, ne quidem in ſuo conventu, audeat, maxime per omne tempus quadrageſimæ, & octavas paſchæ, audire confeſſiones quorum-

ANNO CHRISTI 1581.

cumque, & aliquem absolvere, nisi de licentia episcopi expressa, atque etiam in scriptis habita.

38. Prædicationis munus episcoporum est præcipuum, quod in suis ecclesiis, per se debent exequi: Sin legitime impediti fuerint, per eos quos ad prædicationis munus assument. Nullus autem sæcularis sive regularis, etiam in ecclesiis suorum ordinum, contradicente episcopo prædicare præsumat. Regulares cujuscumque ordinis, nisi a suis superioribus de vita, moribus & scientia examinati & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in ecclesiis suorum ordinum, nullo modo prædicare possunt, Cum qua licentia personaliter se coram episcopis præsentare, ab eisque benedictionem petere tenentur, antequam prædicare incipiant. In ecclesiis vero quæ suorum ordinum non sunt, ultra licentiam superiorum suorum, etiam licentiam episcopi habere debent, sine qua in ipsis ecclesiis non suorum ordinum nullo modo prædicare possunt. Ipsam autem licentiam gratis episcopi concedant. Ordinarii vero, seu stationarii regulares, in qua diœcesi licentiam petere obligantur; justo spatio ante tempus adventus, & quadragesimæ petant: utpote in synodo diœcesana æstivali, ut si illi non fuerint capaces, sibi de aliis providere possit episcopus. Nec liceat ulli nominato per episcopum, ad certum locum prædicationis, sine consensu ipsius, illo relicto, ad alium transilire, ac pro arbitrio, in loco sibi ab episcopo assignato alterum sibi supponere.

39. Si quis aliter munus prædicandi usurpaverit, aut si quis quacumque fulgeat dignitate, prædicatores in præjudicium episcoporum committere præsumpserit, excommunicetur.

40. Quoniam ex conciliis parœci debent suis in ecclesiis prædicandi munus, si capaces & irreprehensibiles extiterint, non impediantur a regularibus, etiam ab episcopo missis: quandoquidem in defectum & supplementum curatorum mittuntur, & non ut parœcos a suis officiis excludant, aut impediant. Missi regulares teneantur licentiam suam exhibere curatis, ac cum ipsis de correctione populi, prædicationis ædificatione, atque hora & loco convenire. Monemus autem curatos & parœcianos seminantibus pro ipsis spiritualia, in temporalibus pro viribus ministrare, & tamquam angelos Dei suscipere, populorumque devotioni atque eleemosynis commendare.

41. Si prædicator errores aut scandala disseminaverit in populum; etiam si in monasterio sui vel alterius ordinis prædicet, episcopus ei prædicationem interdicat. Quod si hæreses prædicaverit, contra eum secundum juris dispositionem, aut loci consuetudinem procedat, etiam contra exemptum sedis apostolicæ auctoritate episcopis hac in re concessa. Moneantur autem regulares, ne juniores ad concionem & eleemosynarum collectionem emittant, nisi quorum vita diu fuerit spectata, & capacitas, propter scandala quæ per ipsos oriri possunt in populis. Episcopi vero subsidiarios regulares tueantur, & charos habeant atque alant, sicut coadjutores, omnesque illis factas injurias & contumelias suas esse existiment & propulsent. Juniores ad studia literarum foveant, atque conventus pro suis facultatibus, tamquam concionatorum seminaria sustentent.

42. Pervenit ad hanc synodum de quibusdam, qui cum sint nomine regulares, extra clausira tamen & ob dientiam religionum suarum vivunt, & concionandi mumis usurpant. Pervenit etiam de aliis habitum Franciscanorum, sed diversi coloris gestantibes, qui conventus aliquot in hac provincia possident. Sed nec eorum ordo a sede Romana probatus est, & vita multis scandalis subjacet. Præcipimus prioribus regularibus sub anathematis pœna, ut ad suos conventus redeant: & contumaces tam, quam apostatas comprehendi. Posteriores vero jubemus aut Franciscanorum ordini a sede apostolica approbato, si divi Francisci regulam professi sunt, sese adjungere, aut ex approbatis alicui, si religioni obstricti fuerint: ne religionis obtentu regularis disciplinæ contemptus inducatur, & in nostris diœcesibus invalescat.

ANNO CHRIST 1581.

43. Resipiscentibus ab hæresi ministris & clericis numquam fuit in ecclesia facile creditum, aut commissum apud catholicos concionandi munus, propter impressam animis eorum labem, quæ vix prorsus eluitur. Idcirco monemus episcopos ne talibus dent leviter licentiam prædicandi verbum Dei, sed potius eos adhortentur ad præteriti temporis lamentum in silentio, & pœnitentiæ fructus edendos, memores Origenis ad concionandum post lapsum invitati, & nihil aliud in concionem loquentis, quam ex psalmista peccatori dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas, & assumis nomen meum per os tuum? Multo vero minus ad sacerdotia admittantur. Attamen ex pœnitentiæ mensura, & ædificationis spe ac probabilitate, potest cum hujusmodi dispensari atque indulgentius agi.

44. Postremo ne aliqui beneficiarii nostris in diœcesibus lateant intrusi, ac sine titulo, præcipimus a quibuscumque tam parœcialium, quam aliorum quorumcumque beneficiorum possessoribus, ut intra semestre exhibeant suis episcopis provisiones suas & dispensationes, & procedatur contra deficientes per censuras ecclesiasticas, retentionem fructuum, atque etiam privationem eorumdem beneficiorum.

De monasteriis.

1. OPTANDUM magis quam sperandum nostris diebus monasteria in antiquum statum restitui. Neque enim dici potest, quanta passa fuerint detrimenta tam in spiritualibus, quam in temporalibus ex mala eorum administratione, quibus commissa sunt: ut tamen ad aliquam tolerabilem formam reducantur, imprimis reservationum omnium de ipsis petitionem & concessionem, atque aliorum quorumcumque beneficiorum, declaramus, pœnis de voto captandæ mortis alterius, & de voluntario homicidio subjacere ac affines esse: ac supplicamus Christianissimo nostro regi, & principibus, a quibus ad beneficia electiva aliqua fit præsentatio, necnon & senatibus, ut sanctiones canonicæ suum sortiantur effectum, quibus inhabiles pronuntiantur ad obtinenda quæcumque beneficia, qui per reservationem ecclesiam viventis ambierunt. Sanctissimo vero D. N. papæ supplicamus, ut non prius de ullo monasterio, seu electivo prioratu cuiquam expediatur provisio, quam inquiratur, & intra tres menses audiatur responsio metropolitani nostri, aut episcopi, sive capituli, in cujus diœcesi existunt, de modis quibus jus ad illa acquisierit, cui providendum est, an per reservationem ipsi aut alteri datam, an per

simo-

ANNO CHRISTI 1581.

simoniam, fideicommissionem, an per aliquam de partitione fructuum, aut jurium promissionem, aut alia illicita ratione, & de illius religione ac sufficientia.

2. Supplicandum insuper a parte hujus sanctæ synodi existimavimus Christianissimo nostro regi, ut electiones juxta morem antiquum aliquando restituere dignetur: & interim intra sex menses juxta concordata, aut ad summum intra novem, teneantur nominati ad monasteria & prioratus provisiones a sede apostolica impetrare: aut omni jure excidant, & fructus pietatis operibus per episcopum applicentur, donec eisdem aut aliis provisum fuerit ab eadem sede Romana.

3. Abbates & priores electivi, sive regulares, etiam exempti, sive commendatarii, non recipiantur ad capiendam possessionem, nisi prius edita in manibus episcopi confessione fidei catholicæ ex formula in hoc concilio provinciali recepta, & post adeptam possessionem bullas suas in secretariatu, sicut olim fiebat, sive apud actuarium insinuationum curent in registris describi: unde liceat episcopis cognoscere de facultatibus, indultis, aut oneribus a sanctissimo D. N. papa ipsis impositis. Nam plerisque in titulum providetur, atque ad onus suscipiendi regularis habitus, qui tamen in sæculari remanent, ac se commendatarios jactant. Propterea jubemus, ut intra tres menses omnes abbates, & priores nostrarum diœceseon huic decreto pareant, & inobedientes post tertiam admonitionem excommunicatione feriantur.

4. Abbates & priores regulares, atque etiam exempti, aut commendatarii, si ætatem præscriptam a jure ad suscipiendos sacros ordines attigerint, intra annum promoveantur; facultatesque de non promovendo, præter quam in casibus a jure expressis concessæ, ad annum tantum suffragentur: alias episcopus pro suo jure agat, usque ad declarationem vacantium omnium beneficiorum. Promoti vero iisdem legibus ad celebrandam missam, quibus omnes presbyteri, atque episcopi obligentur, & compellantur ab ordinariis, si fuerint contumaces aut contemptores. Commendatarii, quamvis ad regularem observantiam non obligentur, ne tamen sint sine jugo atque omni regula, decet eos medium statum atque ordinem sequi, & ostendere inter regulares & sæculares clericos in vestitu, in victu, & in omni ornatu. Tonsura utantur ampliori quam sacerdotali, habitu propius ad regularem accedente: nec existiment sibi commendatum monasteriorum regimen, ad luxum & prodigalitatem, aut ad augendam rem suam & consanguineorum familiam, sed ad piam & justam alienarum rerum dispensationem, & quarum non habent proprietatem, Deoque de omnibus reddendam esse rationem.

5. Fundationibus monasteriorum nihil magis adversatur, quam conventui monachorum laicos aut mulieres præesse, ac pro abbatibus sive abbatissis se gerere, atque etiam in his habitare. Quisquis sciens tales, aut quascumque mulieres intra septa monasteriorum illorum residentes & commorantes, ad sacram communionem admiserit, sit suspensus a divinis. Quod etiam ad eas extendatur, quæ monasteria administrant, & monachis victum partiuntur, aut indebite frequentant.

6. Nemini abbatum, aut priorum, aut clericorum, aut aliorum ecclesiasticorum liceat decimas, fructus & administrationem monasteriorum, prioratuum, aut quorumcumque beneficiorum locare aut committere recipiendos aliis, quam catholicis viris, & qui ante contractum non ediderint confessionem fidei Romanæ ecclesiæ in manibus capituli monachalis, aut episcopi. Præterquam enim quod ab alienæ religionis hominibus monachi ad omnia vitia, atque etiam ad hæresim invitantur, coloni bonorum ecclesiæ, & curati, quibus aliquid ex illis fructibus debetur, multis modis affliguntur & divexantur, aut etiam ad hæresim solicitantur.

7. Episcopi inquirant & provideant de his omnibus quæ ad Dei cultum & servitium spectant in monasteriis, ut totum & debitis horis fiat cum decenti reverentia, surgaturque media nocte ad matutinas, si fuerit loci, aut regulæ antiqua consuetudo. Ad hoc enim omnia fere monasteria fundantur, ut orent & excubias agant, ne dormientibus aliis hominibus, inimicus superseminet zizania. Postea videant si saltem ad satisfaciendum divinis officiis numerus religiosorum sufficiat pro fundationum institutione, aut saltem pro facultatum copia. Deinde an suppetant in ecclesia omnia quæ ad serviendum Deo sunt necessaria: An ipsius ecclesiæ ac locorum regularium sint sarta tecta: & prospiciendum qua ratione omnibus his provideri queat, per censuras ecclesiasticas, & retentionem fructuum, invocato brachio sæculari (si opus est.)

8. Visitante episcopo, teneatur abbas regularis, seu commendatarius adesse; nisi justa causa per episcopum judicanda impediatur, aut eo casu vicarius legitime constitutus, qui quod ordinatum fuerit, tam in spiritualibus quam in temporalibus, exequatur: aut canonicis pœnis coerceatur.

9. In quacumque religione, tam virorum quam mulierum, juxta decretum concilii Tridentini, professio non fiat ante decimumsextum ætatis annum expletum, neque qui minori tempore quam per annum post susceptum habitum in probatione steterit, ad professionem admittatur. Professio autem antea facta sit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicujus regulæ vel religionis vel ordinis observationem, aut ad alios quoscumque effectus. Finito tempore novitiatus, superiores ipsi novitios, quos habiles invenerint, ad profitendum admittant, aut monasterio ejiciant. Abeuntibus vero ante professionem omnia restituantur quæ sua erant, & monasterio contulerant deductis alimentis & vestimentis. Quod ut recte fiat episcopus per censuras ecclesiasticas (si opus fuerit) compellat. Ante professionem nemo capax habeatur aut officii, aut beneficii monachalis, aut si quod obtinuerit, vacare censeatur.

10. Religiosi ad regulæ, quam sunt professi, præstraprum vitam instituere & componere debent: atque imprimis observare obedientiæ, paupertatis, & castitatis vota, & præcepta ad votorum respective essentiam, n non ad communem vitam, victum & vestitum conservanda pertinentia, ab hisque numquam recedendum. Neque enim possuot a superioribus ea quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent, relaxari. Nam si illa quæ bases sunt, & fundamenta totius regularis disciplinæ, exacte non fuerint conservata, totum corruat ædificium necesse est.

ANNO CHRISTI 1581.

11. Constituto in regulari vita, cujuscumque qualitatis fuerit, non licet bona mobilia, vel immobilia, etiam quovis modo acquisita, tamquam propria, aut etiam nomine conventus possidere, vel tenere, sed statim ea tradere superiori, conventuique incorporare. Nec licet superioribus bona stabilia alicui regulari concedere, etiam ad usumfructum, vel usum, administrationem, vel commendam. Attamen potest superior alicui tamquam officiario, ad tempus aut ad vitam rem committere, cujus conditionem faciat meliorem, & acquirat non sibi, sed monasterio. In his exequendis & reformandis prudentia & mansuetudine opus est, ne frangamus potius quam corrigamus, quæ in pravum longa consuetudine induruerunt.

12. Monasteria reformentur secundum regulas, quas profitentur in unoquoque ordine. Sit in omnibus mensa, vestitus, cohabitatio, & clausura communis. Quamdiu durabunt commendæ, priores claustrales, ac in prioratibus conventum habentibus superiores, qui correctiones & spirituale regimen exercent, a capitulo abbati, seu priori commendatario præsententur. Quod si dissenserint, ad episcopum negotium discutiendum referatur, qui de priore regimini apto providebit. Non probamus a solis capitulis institui: quandoquidem plerumque deteriorem, modo sibi indulgentiorem, solent postulare. Hos amovibiles decet esse, sicut omnes officiarios claustrales, præsertim si desiierint recte ad utilitatem monasterii suo fungi officio. Sed viciſſim cavendum, ne per vindictam, quia nolunt abbatum aut religiosorum cupiditatibus obsequi, petantur amoveri: de quo episcopus aut visitatores judicabunt.

13. Omnes officiarii teneantur in capitulis generalibus rationem reddere de suis officiis, & coram visitatoribus vocato abbate, etiam commendatario, aut ejus procuratore seu vicario, ne quid reticeatur quod in administratione fuerit perperam gestum. Nullus in eodem claustro plura exerceat, aut possideat officia. Est enim æquum, ut omnes pro sua antiquitate honorentur & invitentur ad bene agendum.

14. Præsentatio beneficiorum sive regularium sive sæcularium quæ ad monasteria pertinent, de jure communi, tam ab abbate quam a conventu conjunctim fieri debet in capitulo, nisi aliter inter eos fuerit conventum, aut ab antiquo observatum. Cui de beneficio provisum fuerit, aut ad ejus residentiam vadat, aut si residentia in beneficio fieri non possit, conveniat de fructibus ejus cum abbate, & conventu, ut cum aliis vivat. Nullus tamen sinatur beneficium obtinere, aut claustrum egredi ad beneficiorum regimen, nisi cujus spectata aut probata fuerit fides, & sanctitas, ut laicis potius ædificationem quam scandalum afferat.

15. Abbas vel prior nulli monacho det licentiam egrediendi monasterio sine urgenti necessitate: numquam autem ut ad nundinas, vel ad vicinorum pagorum festa, vel consanguineorum nuptias, vel ad missas per parœcias aut pagos celebrandas, nisi ob maximum defectum presbyterorum rogati vadant: numquam autem ut infantes a sacro baptismatis fonte suscipiant, nisi cogat necessitas.

16. Mensa, & victus regularium, statui paupertatis, quam sunt professi, non deroget. Sed si quid de frugali sumptu superfuerit, colligatur ne pereat, ac de communitatis redditibus diligenter rationes reddantur coram religiosis, aut visitatoribus in præsentia abbatis, etiam commendatarii, maxime si presbyter extiterit. Quod vero reliquum fuerit, impendatur ornatui, aut fabricæ ecclesiæ, pauperibus, aut aliis rebus monasterio necessariis. Deficientium a statis horis chori, aut aliter delinquentium portio, nec abbati, nec conventui accrescat, sed ecclesiæ cultui aut pauperibus applicetur. Sine gravi culpa, & post omnia tentata, quibus emendari possit, nemo tamquam incorrigibilis ad aliud transmittatur monasterium: ne tacitis aut clandestinis odiis abbatum, aut aliorum regularium detur vindictæ locus. Qua in re, ne quidem vicariis episcoporum, ipsis insultis, libera judicandi potestas debet concedi.

17. Quicumque regularis prætenderit se per vim & metum ingressum esse religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacumque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia superiorum, non audiatur, nisi infra quinquennium tantum a die professionis: Et tunc non aliter, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram superiore suo atque ordinario. Quod si prius sponte habitum dimiserit, nullatenus ad allegandam quamcumque causam admittatur, sed ad monasterium redire cogatur, & tamquam apostata puniatur. Interim vero nullo privilegio suæ religionis juvetur juxta decretum sacri concilii Tridentini. Ordinarius, quoniam ejusmodi causæ maximi sunt momenti, ipsemet judicet, nec ad vicarios, nisi legitime impeditus, transmittat.

18. Abbates & priores conventuales etiam de suo monasterio minores aliquos emittant ad famosas universitates, qui tamen in conventibus tantum habitent, eisque assignent portionem congruam ad victum, ut postea bene instituti prosint monasterio & ejus viciniæ.

19. Postremo ut paternitatis publicæ erga omnes, sed maxime pauperes, maneat in monasteriis aliquod vestigium: obtestamur omnes abbates & priores conventuales sub interminatione divini judicii, ut hospitalitatis & pauperum nolint oblivisci: & in monasteriis eleemosynarii, non seipsos, sed pauperes pascant, ac de quotidianis eleemosynis rationem diligentem per singulos menses conventui & visitatoribus, coram abbate, etiam commendatario presbytero reddant.

20. Synodus salva & inviolata vult statuta & privilegia monasterii sancti Martini Sagiensis diœcesis in Normania, de congregatione & reformatione Casalis-benedicti, nihilque de eisdem statutis & privilegiis dicti monasterii abrogare intendit, salvo jure episcopali.

21. De ipsis monasteriis in prioratus, in quibus vigere debet regularis observantia, tot regulares mitti jubemus ad divinum explendum officium, quot ex fundatione requiruntur, aut quot ferre possunt eorum facultates. Excommunicationi vero subjicimus priores ac quoscumque alios, qui post trinam admonitionem, advenientes non receperint, vel ad victum aut habitationem necessaria suppeditare recusaverint. Sub eadem pœna ipso facto incurrenda præcipimus, ut quarumcumque ecclesiarum fundationes diligenter observentur, nihilque immutetur, præsertim si approbatæ fuerint ac confirmatæ ab archiepiscopo, aut episcopo diœcesis, in qua dictæ ecclesiæ existunt. Nec liceat his

qui

ANNO CHRISTI 1581.

qui se dicunt fundatorum hæredes esse, aut illarum ecclesiarum possessoribus hujusmodi fundationes intervertere, aut immutare, in aliosve usus etiam pios convertere. Sanctorum enim patrum constitutionibus sancitum est, standum esse voluntati fundantium, & dotantium ecclesias: ut pro animabus ipsorum, & prædecessorum, atque successorum Deo preces in ipsis funderentur.

22. Nostris peccatis ita merentibus, in hoc regno plerisque in locis jacent monasteria diruta prioratus, capellaniæ atque etiam parœciales ecclesiæ collapsæ, & in prophanos usus transferuntur, earumque fructus a laicis occupantur. De his valde curandum est, ne ea quæ sacris ministeriis dedicata sunt, temporum injuria obsolescant, & ex hominum memoria excidant. Episcopi itaque congruentibus remediis invigilent, etiam per retentionem fructuum, usque ad eam partem quam judicarint congruere, ut monasteriorum ecclesiæ, quæ renovatione, aut restauratione indigent, reficiantur, & in eis debita obsequia recte exerceantur, invocato (si opus fuerit) brachii sæcularis auxilio, & remota omni appellatione. Profanatores vero prioratuum & capellaniarum cogant quibus poterunt modis, etiam per excommunicationem, ad earum purgationem & reparationem, ac fructuum restitutionem. Si vero vetustate, vel alias collapsæ fuerint, & ob earum inopiam nequeant instaurari, vocatis his quorum interest, in matrices, aut alias ecclesias locorum eorumdem, seu vicinorum arbitrio suo transferant, atque in iisdem ecclesiis erigant altaria, vel capellas, vel prioratus, sub iisdem invocationibus, vel in jam erecta altaria, vel capellas, vel prioratus, traducant cum omnibus emolumentis & oneribus prioribus ecclesiis impositis. Parœciales vero ecclesias, etiam si juris patronatus sint, ita collapsas refici procurent ex proventibus quibuscumque ad easdem ecclesias quomodocumque pertinentibus: qui si non fuerint sufficientes, omnes qui fructus aliquos a dictis ecclesiis provenientes percipiunt, aut in illorum defectum parœcianos, ac quoscumque qui secundum loci consuetudinem tenentur, aliosque quoscumque juxta concilii Tridentini decretum contribuere compellant. Omnibus vero remediis opportunis ad prædicta cogant, etiam per interminationem divini judicii & excommunicationis. Quod si nimia egestate omnes laborant, ad viciniores ecclesias transferantur cum facultate tam dictas parœciales, quam alias ecclesias diruras in profanos usus non sordidos, erecta tamen ibi cruce, convertendi.

23. Anathemati subjiciuntur omnes & singulæ personæ, cujuscumque qualitatis & conditionis fuerint, tam clerici, quam laici, sæculares, regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes, si quomodocumque coegerint virginem, vel viduam, aut mulierem invitam, præterquam in casibus a jure expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cujuscumque religionis vel ad emittendam professionem: quique consilium, auxilium, vel favorem dederint: quique scientes eam non sponte ingredi monasterium aut habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquomodo eidem actui, vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint. Simili quoque anathemati subjiciuntur, qui sanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem, vel accipiendi veli, vel votum emittendi quoquo modo, sine justa causa impedierint. Eaque omnia & singula quæ ante professionem, vel in professione fieri oportet, serventur, non solum in monasteriis subjectis episcopo, sed aliis quibuscumque.

ANNO CHRISTI 1581.

24. Libertati professionis virginum Deo dicandarum, ut prospicerent sancta concilia, statuerunt, ut si puella, quæ habitum regularem suscipere voluerit, major duodecim annis sit, non ante eum suscipiat, nec postea ipsa vel alia professionem emittat, quam exploraverit episcopus, vel eo impedito vicarius, aut alius ab ipsis eorum sumptibus deputatus, virginis voluntatem, an coacta, an seducta sit, an sciat quid agat. Quod si voluntas ejus pia ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requisitas, juxta monasterii & ordinis regulam, necnon monasterium fuerit idoneum, libere ei profiteri liceat. Cujus professionis diem ne episcopus ignoret, teneatur præfecta monasterii eum ante mensem certiorem facere. Quod si præfecta certiorem episcopum non fecerit, quamdiu episcopo videbitur, ab officio suspensa sit.

25. Sacræ virgines videant quomodo corpore & spiritu placeant Deo, & non cogitent quæ mundi sunt, sed quæ facultatem præstent sine impedimento dominum obsecrandi. Sponsæ fiant Christi, non adulteræ, nec in professione fidem datam irritam faciant: sperent in Deum, instent orationibus nocte & die, saltem semel singulis mensibus confessionem peccatorum faciant, & sacrosanctam eucharistiam suscipiant, ut eo salutari præsidio muniant se ad omnes oppugnationes dæmonum fortiter superandas.

26. Non sint otiosæ, non verbosæ, non curiosæ, loquentes quæ non oportet, nullam dent adversario occasionem maledicti gratia, nec in victu, nec in sermone, nec in velo, nec in omni habitu, in quibus omnibus delicias fugiant. Viventes enim in deliciis mortuæ sunt, & facile convertuntur post Satanam.

27. Præcipitur a sanctis conciliis universis episcopis sub obtestatione divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ, ut in omnibus monasteriis sibi subjectis, ordinaria, in aliis vero sedis apostolicæ auctoritate, clausuram sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restituere, & ubi inviolata est, conservare maxime procurent. Inobedientes atque contradictores per censuras ecclesiasticas, aliasque pœnas, quacumque appellatione postposita compescentes, invocato etiam ad hoc (si opus fuerit) brachii sæcularis auxilio. Quod ut præbeatur, omnibus magistratibus sæcularibus ab eisdem conciliis injungitur sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. Nemini autem sanctimonialium liceat post professionem exire a monasterio etiam ad breve tempus, quocumque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa ab episcopo approbanda, indultis quibuscumque & privilegiis non obstantibus. Ingredi autem intra sepra monasterii nemini liceat, cujuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine episcopi licentia, vel superioris in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. Dare autem tantum episcopus vel superior licentiam debet in casibus necessariis, neque alius ullo modo possit, etiam vigore cujuscumque facultatis & indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi.

28. Quia per injuriam nostrorum temporum multæ monialos professæ relicto monasterio, vel cum parentibus, vel in hominum consortio,

ANNO CHRISTI 1581.

tio, nec ſine multorum ſcandalo vivunt excommunicationis laqueis irretitæ, omnibus præcipimus, ut ſingulæ ad ſuos conventus quamprimum redeant, clauſuram & regularem obſervantiam cum aliis obſervaturæ. Inobedientes vero apoſtatrices declaramus. In qua excommunicatione ſi uſque ad mortem permanſerint, Chriſtiana careant ſepultura, nec in loco ſacro ſepeliantur. Poſtremo epiſcopi viſitantes videant, quonam pacto poſſint providere circa moniales hoſpitalium, de quibus infinitæ ſunt querimoniæ.

29. Quæ monaſteria ſanctimonialium in pagis, vel extra mœnia urbium, vel oppidorum conſtituta, malorum hominum prædæ, & aliis facinoribus, ſine ulla ſæpe cuſtodia ſunt expoſita: curent epiſcopi & alii ſuperiores, ſi ita videbitur expedire, ut ſanctimoniales ex his ad nova, vel antiqua monaſteria intra urbes, vel oppida frequentia reducantur, invocato etiam auxilio (ſi opus fuerit) brachii ſæcularis. Impedientes vero & non obedientes per cenſuras eccleſiaſticas parere compellant.

30. Non deputentur monialibus confeſſarii, atque aliorum ſacramentorum, & officii divini miniſtri, niſi de epiſcopi conſenſu & prævio examine per eum, aut etiam vicarium faciendo: & præter ordinarium confeſſorem alius extraordinarius ab epiſcopo, & aliis ſuperioribus bis aut ter in anno offeratur, qui omnium confeſſiones audire debeat.

31. Nemini liceat monaſteria, vel domos tam virorum quam mulierum etiam mendicantium, aut parœcias, aut etiam oratoria erigere ſine epiſcopi (in cujus diœceſi eriguntur) licentia prius obtenta, & in eis non major numerus conſtituatur, ac in poſterum conſervetur, aut onera imponantur, quam ex redditibus, vel conſuetis eleemoſynis commode poſſit ſuſtentari.

32. Magno noſtro dolore per noſtrorum temporum invaleſcentem malitiam plerique ex monaſteriis tam virorum quam mulierum, atque etiam mendicantium, abierunt retro poſt ſatanam: nec ſolum ſuis ordinibus renuntiarunt, ſed matrimonia contra vota contraxerunt. Quos rogamus & obteſtamur in domino, ut reſipiſcant a laqueis diaboli, & cum redeuntibus ad ſuorum ordinum conventus, miſericorditer, ac cum vere pœnitentibus indulgentius agere ſuperiores hortamur, modo de irregularitate & apoſtaſia a fede apoſtolica veniam impetrarint. Qui vero in ſua nequitia contumaces perſtiterint, omnibus modis tamquam oves perditas ab eiſdem ſuperioribus quæri & compelli ad intrandum præcipimus, etiam brachio ſæculari invocato.

33. Prohibemus autem curatis, & aliis quibuſcumque, ne tales cognitos admittant ad communionem, ac ne quidem ſinant ingredi in eccleſiam, atque etiam mortuis denegent Chriſtianam ſepulturam.

34. Pervenit ad nos, a quibuſdam ſuperioribus de ordinibus religioſorum, etiam mendicantium, prætextu ſuæ regulæ, aut privilegiorum a ſede apoſtolica obtentorum, quos etiam presbyteros in ſuis conventibus judicarunt incorrigibiles, habitu monachali exui, & ſæculari ac presbyterali indui, fierique de eorum indulgentia apoſtatas: ipſis denique poteſtatem dari, ut in noſtris diœceſibus vagentur presbyteri ad celebrandam miſſam, & prædicandum verbum Dei. Interea fiunt pejores clerici quam fuerant monachi, unde infinita naſcuntur ſcandala. Monemus in domino ſuperiores ordinum etiam mendicantium, ne ad eccleſiæ deſtructionem abutantur indultis apoſtolicis, aut regula ſuorum ordinum, nec ſuos incorrigibiles a ſuis domibus dimittant, ſed in firma cuſtodia detineant, ac potius alios a ſuis monaſteriis fugitivos inveſtigent, ne ſuis ordinibus & noſtris eccleſiis ſcandala præbeant. Si ſecus fecerint, contra ipſos juxta ſanctiones canonicas procedetur. Quiſquis vero, etiam de eorum licentia vagus presbyter & apoſtata inter noſtros deprehenſus & cognitus fuerit, non permittatur celebrare miſſam, nec prædicare, ac ne quidem admittatur ad laicam communionem, ſed cogatur ad clauſtrum redire, aut incarceretur, aut fiat ſicut unus de apoſtatis.

35. Ut autem hæc omnia & ſingula in ſuperioribus decretis contenta in omnibus monaſteriis & domibus virorum, ſeu mulierum ſub quavis gubernatione & ſubjectione exiſtentibus obſerventur, præcipitur epiſcopis, ut in monaſteriis ſibi ſubjectis, & in aliis etiam non ſubjectis in caſibus a ſacris canonibus, præſertim concilii Tridentini decretis, ſpecialiter ipſis commiſſis, ſtatim prædicta exequantur: quæ vero extra caſus prædictos in monaſteriis & perſonis ab epiſcoporum juriſdictione & ſubjectione exemptis ordinata ſunt, ea ſtudeant abbates aliique ordinum ſuperiores, ad quos ea cura ſpectat, executioni demandare: quibus negligentibus juxta ejuſdem concilii Tridentini ultimum decretum de regularibus, erit providendum.

ANNO CHRISTI 1581.

De juriſdictione eccleſiaſtica.

1. CUM & canonicis & regiis conſtitutionibus juriſdictio eccleſiaſtica ſemper ſejuncta fuerit a ſæculari, tam in perſonalibus, civilibus, quam in criminalibus cauſis: ita ut nec a ſæcularibus judicibus eccleſiaſtici debeant compelli ad debita ſolvenda, nec ab his puniri, ſi quid animadverſione dignum commiſerint, ſed ad judices eccleſiaſticos debeant remitti in caſibus præſcriptis a ſacris canonibus. Monemus in domino dictos judices ſæculares, ut dictis canonibus pareant, nec falcem in meſſem alienam mittant. Quod ſi moniti non paruerint, excommunicationis vinculo ſe noverint ſubjacere. Præcipitur vero omnibus eccleſiaſticis ſub pœna excommunicationis, ne coram judicibus laicis litigent, neve voluntarie ſe eorum juriſdictioni ſubjiciant in caſibus ad judices eccleſiaſticos pertinentibus, ſive actores, ſive rei ſint. Quod ſi ſententiam excommunicationis non veriti fuerint, aliis canonicis pœnis graviſſime puniantur.

2. Studeant officiales brevi compendio lites dirimere: Ideoque præcidant dilationes, quibus hactenus uti conſueverunt: ac litigatorum artibus, ſeu in litis conteſtatione, ſeu alia parte judicii differenda modis omnibus, aut termini præfixione, aut competenti alia ratione occurrant, & [a] incautis criminalibus, humanæ ſortis memores, aut nocentes reos damnare, aut inſontes cito abſolvere debent.

[a] f. *legendum* in cauſis.

3. Publicatis elogiis teſtium ſeu inqueſtis, non admittant reos ſeu defenſores dare recuſationes ſeu reprobationes teſtium, nec hujuſmodi recuſationum probationem fieri, ne poſt diſcita (ut ajunt) teſtimonia, detur teſtes ſubornandi & fabricandi locus.

4. Ca-

ANNO CHRISTI 1581.

4. Caveant in posterum promotores excommunicationes & absolutiones decernere, cum hæ sint partes judicum. Procurare enim solum promotores debent, ut sarta tecta conservetur ecclesiastica disciplina, & tamquam accusatores postulare & requirere, ut in eos qui illam disciplinam violarint, corruperint, seu quid litii & sceleris commiserint, inquiratur: unde promotores nomen sortiti sunt, Iniquissimum autem, eumdem & accusatoris & judicis partes agere.

5. Monet sancta synodus eosdem officiales, ne quemquam coram se citatum, eo quod prima die assignata non comparuerit, suspensum a divinis, seu excommunicatum declarent: sed jubeant tantum non comparentem iterum citari: qui si rursum non comparuerit in judicio, vel per procuratorem non responderit, procedant per mulctas pecuniarias, quæ locis piis ibi existentibus eo ipso quod exactæ fuerint assignentur, retentionem fructuum, beneficiorum privationem, aliaque juris remedia. Quod si executio realis vel personalis adversus eos hac ratione fieri non poterit, fitque erga judicem contumacia: tunc eos etiam anathematis mucrone, arbitrio suo, præter alias pœnas ferire poterit. Excommunicatus vero quicumque, si post legitimas monitiones, non resipuerit, non solum ad sacramenta & communionem fidelium ac familiaritatem non recipiatur: sed si obdurato animo censuris annexus, in illis per annum insorduerit, etiam contra eum, tamquam de hæresi suspectum procedi possit.

6. Meminerint officiales non temere & leviter executorum schedulis seu relationibus credendum esse, nisi diem & horam, necnon locum, ubi personam, cui assignatio denunciata fuerit, invenerint, & coram quibus testibus facta fuerit, dictæ relationes contineant.

7. Excommunicationes quæ ad finem revelationis, aut pro deperditis rebus fieri solent, a nemine prorsus, præterquam ab episcopo, ac nisi de re non vulgari, causaque per eumdem diligenter examinata decernantur: nec ad eas concedendas cujusvis magistratus auctoritate adducantur, sed totum hoc in illorum arbitrio & conscientia positum sit. Easdem tamen poterit etiam vicarius episcopi concedere, si hæc facultas ei specialiter ab episcopo fuerit demandata.

8. Non liceat episcopis sigillum suum ad certum pretium locare, sed illud probo viro, nec indocto, tamen ecclesiastico committant.

9. Præcipitur vero episcopis, ut certum locum secretariis suis assignent, ubi registra ordinationum, provisionum, collationum, & aliorum actorum a dictis episcopis, seu eorum vicariis emanatorum perpetuo custodiantur, ne earum rerum pereat memoria, & inde exempla, seu extractus, cum necessarium fuerit, petantur.

10. Actuarios quoque seu graffarios curiarum ecclesiasticarum & capitulorum, clericos seu notarios non uxoratos & scribendi peritos instituant: quibus non liceat suum aliis delegare officium. Quod si illud aut morbo impediente, aut alia urgente necessitate, explere non possint, in eorum locum officiales notarium aliquem, aut probum virum substituant.

11. Caveant autem illi actuarii, ne absente officiali suos testes examinare præsumant (cum sit id omni jure vetitum) sub pœna nullitatis.

12. Sportularum & salarii pro actorum expeditione, ac pro apparitoribus, & ceteris ecclesiasticæ jurisdictionis ministris, & operis moderata sit erogatio, & a turpi quæstu aliena, nec sit ejus major taxatio quam in curia archiepiscopali & metropolitana esse consuevit.

13. Sancta synodus sanxit seminaria per diœceses erigi juxta formam in concilio Tridentino contentam, pro quorum sustentatione ordinata & decreta fuerunt quædam, in qualibet diœcesi ab episcopis clero proponenda: ut si quæ opportuniora videbuntur, intra bimestre ad dominum metropolitanum approbanda remittantur, quatenus illius beneficio a summo pontifice, & a Christianissimo nostro rege confirmatio (in quantum opus fuerit) impetretur.

14. Quæ omnia judicio & beneplacito sanctissimi domini nostri papæ submittimus.

Episcopi qui huic synodo interfuerunt & subscripserunt.

Nos C. cardinalis a Borbonio, archiepiscopus Rothomagensis, primas Normaniæ definientes subscripsimus.

Ego Bernardinus de S. François episcopus Bajocensis subscripsi.

Ego Ludovicus du Moulinet episcopus Sagiensis subscripsi.

Ego Claudius de Saintes episcopus Ebroicensis subscripsi.

Ego Joannes de Vasse episcopus Lexoviensis subscripsi.

Nos Cl. Sedille, & P. le Got canonici E. Abrincensis, procuratores & deputati a capitulo ejusdem E. sede vacante, approbavimus & subscripsimus.

Ego Nicolaus de Briroy vicarius generalis & procurator reverendiss. Constantiensis episcopi ejus nomine interfui, approbavi, & subscripsi.

Nomina deputatorum a capitulis supradictarum diœcesium, abbatum, priorum, procuratorum, & ceterorum, qui huic synodo interfuerunt, relata sunt cum actis in commentarios qui in archivis ejusdem ecclesiæ Rothomagensis asservantur.

N. CLERET, & M. BELLIN, secretarii concilii.

DE SCHOLARUM ET SEMINARIORUM fundatione & regimine statuta in eadem synodo provinciali, per illustrissimum ac reverendissimum dominum cardinalem a Borbonio archiepiscopum Rothomagensem.

1. EPISCOPI per suas diœceses veteres scholas instaurent, & contra occupatores rerum & possessionum, quæ ad illas pertinent, procedant per censuras ecclesiasticas, tam in monasteriis & prioratibus, quam in collegiatis & parœcialibus ecclesiis: Et ubi desunt, omnem operam dent, ut aperiantur ad instituendam juventutem in viis domini & bonis disciplinis, ad normam autem & regulam seminariorum, quoad fieri poterit, in ipsis docendi methodum introducant, ut in eadem diœcesi omnes scholæ inter se consentiant. Omnes autem dictarum scholarum magistri fidei professionem juxta formulam præscriptam, & in hac synodo insertam emittere teneantur.

2. De seminariorum erectione in unaquaque civitate cathedrali, aut in alia, si qua in diœcesi

ANNO CHRISTI 1581.

cesi visa fuerit commodior, conventum fuit in hac synodo provinciali, ut fiat per contributionem ex fructibus integris mensæ episcopalis, & capituli, & quorumcumque beneficiorum, sicut præcipitur a generali concilio Tridentino. Sed ut tolerabiliorem ipsam redderemus, habita ratione infinitorum gravaminum, quæ patiuntur potissimum in hac provincia beneficiarii, formam contribuendi præscripsimus, quam omnes sequi oportet, ipsamque ad singulas diœceses transmissimus.

3. Ad ipsius formæ executionem, episcopus secum assumet duos quos voluerit, modo sit de capitulo unus, & alter de civitatis episcopalis clero, quibus capitulum de suo gremio tertium adjunget, & clerus civitatis quartum. Procedent autem ad contributionis taxam quam citissime poterunt, ita ut proximo mense Octobri facilius ac minori sumptu recipiantur cum subventione regia a quibuscumque beneficiariis.

4. Quoniam non nisi tenuis admodum potest fieri contributio, quæ multis alendis, & habitationi comparandæ atque ædificandæ, aliisque ad seminarii supellectilem necessariis sufficere nequeat, in pronais & concionibus, atque etiam per domos ditiorum tam ecclesiasticorum, quam sæcularium, in tota diœcesi fiant adhortationes, & eleemosynarum petitiones ad hoc tam sanctum opus promovendum, cujus nec obliviscí debebunt in testamento pii viri, præsertim ecclesiastici.

5. Adhortamur autem in domino omnes ad quos spectat beneficiorum aliqua dispositio, ne graventur ad vivendum dare amplioris redditus beneficia, quam ferat eorum contributio: ut ex his major numerus clericorum aliqueat, & seminarium augeri. Obtestamur etiam in domino alios omnes patronos tam ecclesiasticos quam laicos qui ad contributionem non tenentur, ut pietatis ac publicæ utilitatis intuitu, ne male aut illicite collocari beneficia sua simplicia, aut pensiones super parœcialibus judicent, si seminariis attribuerint. Præterquam enim quod auctoritate sedis apostolicæ confirmabitur, seminaria obligabuntur ad onera fundationum, & alia sibi per dictos patronos imponenda. Quicumque vero patroni intelligant sibi licere ex nunc ad unionem offerre quæ voluerint beneficia, aut pensiones, sine detentorum & possessorum, quamdiu vixerint, præjudicio: a quibus tamen resignari non poterunt, etiam in curia Romana jam unita beneficia, ac ne quidem alia, nisi cum onere pensionis seminariis solvendæ, si prius fuerit attributa.

6. Ex monasteriis & prioratibus conventualibus, si ad vivendum seminario beneficia simplicia magni proventus supra debitam contributionem contulerint, unus saltem regularis assumetur ad ipsum seminarium sine ulla alia pensione, & liberabuntur de alio mittendo ad studia literarum in famosas universitates: regularis vero de seminario tenebitur omnibus festis solemnioribus ad monasterium aut prioratum ire, ne regularis disciplinæ obliviscatur: sed post studiorum decursum spatium, ac presbyteratum adeptum, redire ad claustrum, ibique novitios ad regulam, quam in seminario didicerit, docere, donec alius in ipsius locum seminario traditus revertatur ad idem claustrum, suscipiatque munus docendi eosdem novitios.

7. Ad fabricam seminariorum, & reddituum in eis augmentum, atque ad alia necessaria proderunt, quæ de leprosarum, hospitalium, fabricarum, ac confraternitatum superfluis redditibus poterunt impetrari. Præbenda insuper præceptorialis attributa scholis vel attribuenda, & si qua alia sunt ad instituendos & alendos pueros in ecclesiis & locis destinata, in quibus seminaria collocabuntur, ipsis debent applicari, ea tamen lege & conditione, ut in eisdem scholæ & collegium totius diœcesis sit publicum, & provideatur de stipendiis præceptoribus idoneis ad docendam per classes juventutem, sive in seminario manentem, sive aliunde advenientem. Sic enim fiet, ut non solum ad ecclesiæ regimen provehendi, sed cujuscumque status pueri pietatem cum bonis literis imbibant, & cum adoleverint rectam suam educationem, atque institutionem ecclesiæ referant acceptam.

8. Ad inchoandam perficiendamque seminariorum fabricam, & gubernationem, episcopi eligant de capitulo duos de senioribus ad gerenda negotia non inhabiles, & ineptos, de quorum consilio omnia administrabunt, eorumdemque utentur opera & auxilio. Nec propterea quibus dignitatibus ecclesiarum cathedralium cura scholarum in tota diœcesi incumbit, suo jure privabuntur, quin observent, si in iisdem seminariis omnia secundum fundationem, institutionem & statuta gerantur & administrentur, ut ad episcopum referant, & cum eo atque aliis deputatis canonicis, abusibus, si qui irrepserint, provideant.

9. Principio videbunt, si quod in civitate ad seminarium opportuna ædificium, aut loci spatium commodum scholis jam assignatum, & eo utentur de consensu omnium quorum intererit: ita tamen ut non admittatur ad oppositionem, cui nihil privati damni accesserit. Ne metiantur autem ædificium & locum ex numero alendorum in præsenti tempore, sed potius ex propagandi seminarii spe, & posteritate. Ideoque futuris sæculis saltem de amplitudine loci, quoad fieri poterit, prospiciant.

10. Ad locum comparandum, atque extruendam fabricam seminarii, contributiones primi anni, atque etiam secundi, si opus sit, necnon alia undecumque provenientia pecuniarum supplementa pro sua prudentia disponant, & impendant, nec ultra facultates ædificent, ne rideantur, si cœperint ædificare, quod nequeant consummare. Habitationis vero structura concipiatur ad finem plurimorum in eodem loco studentium, manducantium, & dormientium. Idcirco mansiones satis amplas & commodas contineat: ad alios tamen convictores & pensionarios intra seminarium & collegium recipiendos, ne desint alia ædificia cubiculis, & muscis distincta, prout expedire videbitur.

11. Computabunt postea quanta pecuniæ summa ex constitutionibus, atque aliis adjumentis quotannis suppetat: ut pro ratione reddituum de numero alendorum in seminario ineant consilium. Ad alimenta autem, vestitum & alia seminario necessaria pro unoquoque deputamus centum libellas argenti, ex quibus duæ partes insumentur tenuitati victus, & vestitus singulorum: Tertia vero pars præceptorum & aliarum personarum stipendiis, atque aliis rebus in seminario necessariis & requisitis. Mutabitur tamen ista impensarum partitio pro ratione loci & temporis, ut ei detrahatur vel addatur.

12. Quo major numerus clericorum ad ecclesiæ

ANNO CHRISTI 1581.

cleſiam aſpirantium juvari poſſit & inſtitui, in electione eorum qui ad ſeminarium admittentur, triplex delectus habebitur: inopum prorſus, deinde mediocrium, qui parentum impenſa non omnino ad ſtudia ſuſtentari valeant, ſed egent alieno ſubſidio: poſtremo ditiorum, quibus opes paternæ abundæ ſubvenient. Ad hæc cogitandum non ſolum inopes ad presbyterium informandos eſſe & adſcribendos, ne nimium gravetur eccleſia, aut contemptui habeatur, ſed melioris ſortis & conditionis adoleſcentes, qui non tantum eccleſiæ poſtea præſint, ſed pauperioribus opitulentur, ut ſuum miniſterium atque eccleſiam ornent & amplificent.

13. Quocirca utilius videatur mediam partem ſeminarii ex [a] exigentioribus componere, & alteram ex mediocribus: ita ut pro uno inope duo vel tres de ipſis aſſumantur, quibus penſio unius inopis dividatur, & de parentum ſubventione ſuppleatur quod defuerit ad alimentum & veſtitum. De ditioribus vero tot cooptentur, quod capere poterit habitatio ſupra numerum aliorum. Nam præter multiplicationem cleri, & rectam inſtitutionem, de iſtorum penſionibus poterit aliquid comparari ad onera ſeminarii ſublevanda.

a) *Forte*, egentioribus. H.

14. Ad faciendum delectum eorum, epiſcopus ante Calendas cujuſque decanatus ſignificabit per decanum ruralem omnibus curatis, ſive vicariis ejuſdem decanatus, ut die Calendarum ſecum adducant ad locum aſſignatum omnes ſuæ parœciæ juvenes a duodecimo anno ætatis uſque ad vigeſimum, qui ſcholas literarum frequentarint, & in eccleſia cantare aſſueverint, atque presbyteratus deſiderio teneantur. Ad diem dictum & locum epiſcopus ipſemet proficiſcetur, aut mittet canonicos ſuos in hoc opere coadjutores, qui inſpectis juvenibus interrogabunt de legitimo parentum matrimonio, fide, vitæ honeſtate & conditione: deinde contemplabuntur juvenum vultum, pronuntiationem, ac totius corporis habitum: quodnam præbeant ingenii ac virtutis ſpecimen, atque ad presbyteratum aptitudinem, & quem progreſſum in literarum ſtudio fecerint. De quibus ſpem meliorem conceperint, eorum nomina, parœcias, genus, ætatem, & facultates diligenter deſcribent, cum annotatione inopum, mediocrium, et ditiorum. Quamvis autem plures in uno decanatu inventi fuerint idonei, non tamen poterunt in ſeminario ſimul recipi plures, quam requirat facta diſpoſitio. Verbi gratia, ſi ſeminarii proventus nequeat ſuſtentare plures quam viginti, et ſint in diœceſi decem decanatus, non licet de uno decanatu plures quam duos ſimul admittere, niſi pro uno paupere placuerit duos mediocres, vel tres ſubſtituere. Quod ſi contra in uno decanatu nulli extiterint ſatis apti, ex viciniore decanatu conveniet alterius defectum ſupplere. Nec mirum videatur, quod de ſingulis decanatibus ſeligi optamus. Cum ſeminaria non ad unius civitatis, ſed ad totius diœceſis utilitatem & miniſterium conſtituantur.

15. Recipiendus moneatur ab epiſcopo, aut ab alio per eum deputato de ſtatu eccleſiaſtico, de ſeminario non niſi pro ſervitutis Deo & eccleſiæ fundato, de mendacio in Spiritum ſanctum, & de ſacrilegio quod committet, ſi non libenti animo, ſed ficto ad ſacrum miniſterium venerit, aut ab ipſo poſt alimoniam atque inſtitutionem ab eccleſia acceptam receſſere. Poſtea proponentur ei omnia inſtituta, officia & onera in ſeminario ſubeunda. Quibus obedientiam præſtare debebit, aut de ſodalitio expelli. Ac ne quis a propoſito, aut leviter reſiliat, non erit incommodum, ſi duo aut tres de propinquis ſpondeant atque etiam obligentur ad reſtitutionem omnium ſumptuum pro tempore quo receptus vixerit in ſeminario, ſi ſponte ſuæ vacationi renuntiarit. Quod ſi propinqui illi vel non fuerint ſolvendo, vel epiſcopo placuerit hanc ipſis obligationem remittere, ſi forte deſertor militiæ eccleſiaſticæ ad pinguiorem fortunam pervenerit, ſaltem ſumptus illos teneatur rependere.

16. Receptionis vero non alia ſit ceremonia, quam in vertice capitis raſura, atque habitus clericalis.

17. De rectoribus & præceptoribus ſeminariorum maxima cura eſſe debet. Magiſtrorum enim virtutes, aut vitia facile ſolent imbibere diſcipuli. Quoniam ſeminariorum fundatio eo tendit, ut clerici ad pietatem, religionem, eccleſiaſticam diſciplinam, bonos mores, & literas erudiantur: ad eum finem ſunt ipſis præficiendi viri pii, ac religioſi, graves & prudentes, quique ſuo exemplo & cohortationibus, tam privatis quam publicis omnes ſibi commiſſos ad ſtudium illarum rerum accendant. Nec antea tam rectores, quam præceptores præficiantur, quam fidei profeſſionem juxta inſertam ſupra formulam emiſerunt. Primas, ſeu rector ſit venerandæ ſenectutis presbyter & ſacerdos, ſi fieri poſſit multum diuque in miniſteriis eccleſiaſticis verſatus, cui, ſicut de beato Auguſtino ſcribitur, diſpliceant omnia quæ aguntur in ſæculo præ dulcedine Dei, & decore domus ejus. Severitatem potius præ ſe ferat, quam exerceat: ſua præſentia, & ſolicitudine omnes in officio contineat.

18. Sub ſe præceptores habeat, quot viderbuntur neceſſarii, de quorum religione catholica, probitate & capacitate nemo dubitare, aut conqueri jure queat, & de quibus fidele teſtimonium reddat diſcipulorum in devotione & doctrina profectus. Expediret ſaltem decanos, ſeu denis pueris in ſeminario aliquos præponi, ut privatim diu noctuque eorum curam gerant, non ſolum ad lectionum repetitionem, ſed ad eorumdem in omnibus actionibus directionem. Si ſeminariorum facultates non ferunt, ut tot hominibus ſtipendia dentur, ſaltem provectioribus juniores pro ſua capacitate committantur, de quibus cogantur rationem reddere omnium curatori & præfecto, aliquo propoſito operæpretio, atque etiam pœna.

19. Ad pietatem & religionem a teneris imbibendam, imprimis doceantur clerici omnibus feſtivis diebus mane, antequam ad eccleſiam vadant, atque a prandio poſt veſperas, catechiſmi catholici compendium memoria tenere, & per mutuas interrogationes de ipſo omni poſcenti rationem reddere: quamvis hujus compendii numquam debeat intermitti repetitio propter parvulos aliunde venientes, quibus erit ſemper inculcandum: tamen ubi clerici de ſeminario provectiores evaſerint, eiſdem diebus & horis, atque etiam in feſtorum vigiliis admiſcenda erit lectio de catechiſmo Romano: ut inde addiſcant ſacramentorum doctrinam & miniſterium, necnon de aliis libris ad totum officium presbyterorum pertinentibus. Bis autem in hebdomada pomeridianis horis

ad

ANNO CHRISTI 1581.

ad canticum ecclesiasticum, & psalterium intelligendum cum hymnis exerceantur, atque ad decentem pronuntiationem epistolarum, evangeliorumque, collectarum, & omnium quæ dicuntur in officio divino, & administratione sacramentorum.

20. Exerceantur etiam, saltem semel aut bis in mense, suo ordine, pro captu ingenii & doctrinæ, in declamationibus, & exhortationibus, tanquam habeantur ad populum, de præceptis legis, & ecclesiæ, de articulis fidei, virtutibus sequendis, & vitiis evitandis, aut de aliqua scripturæ sententia, ut sint ad omne opus bonum instructi. Nullos libros norint a sede apostolica damnatos, nec illis ulli legantur nisi pudici, & qui ad morum correctionem, & ædificationem conducunt.

21. Sicut in omni a teneris assuescere multum est, valde mane a somno surgentes clerici, sive in duas partes divisi, sive bini, ac bini discant memoriter recitare voce submissa septem psalmos pœnitentiales cum litania & collectis, ad Dei & sanctorum implorandam opem pro his qui in dignitate constituuntur, ac toto populo Christiano, sed maxime pro benefactoribus vivis atque defunctis. Postea sacris ordinibus initiati bini quoque ac bini breviarium dicant, & devote debitæ suum Deo servitutis pensum persolvant. Alii vero juniores, horas beatæ Mariæ eodem modo exolvant. Inde vero omnes studio se dedant usque ad ipsam missam: in cujus fine canent prosam: Veni sancte Spiritus, & emitte cælitus lucis tuæ radium: aut hymnum, Veni creator, cum aliquibus suffragiis & collectis de sancto Spiritu, beata Maria, aliis sanctis pro pace ecclesiæ, sanctissimo D. N. papa, & Christianissimo rege, ac toto populo Christiano, sed præcipue pro benefactoribus vivis ac defunctis. Per classes ad ingressum præceptoris ante lectionum inchoationem unus de seminario precationem ad invocandum Spiritum sanctum distincte pronunciet, cui omnes respondeant, Amen.

22. Initio prandii aut cœnæ, atque etiam in fine benedictionem, & gratiarum actionem cum superioribus suffragiis, ac psalmo, De profundis, ne intermittant; legaturque aliquid de sacra Scriptura, aut homiliis patrum, quo pascatur animus cum corpore: atque a rectoribus, seu provectioribus juniores interrogentur, quid de auditis memoriæ mandarint, ut assuescant & attentiores aures præbere, & audita retinere. Cum de classibus post lectionem pomeridianas pueri erunt dimittendi, non sinantur exire, priusquam omnes in sacello convenerint ad fundenda suffragia sicut prius in missa. Aliis vero abeuntibus, qui erunt de seminario, saltem ter in hebdomada, feria secunda quarta & sexta, vigilias cum collectis, vel litanias, vel commendationes pro mortuis, ad arbitrium rectorum in duas partes divisi, vel bini ac bini, submissa voce cum devotione proferant, eodemque modo, atque in eodem loco vesperarum officium quique pro suo gradu atque ordine exolvant.

23. Postremo antequam discedant cubitum, doceantur meditari de peccatis & actionibus transacti diei, de quibus Deo sit reddenda ratio usque ad verbum otiosum, de beatitudinis æternitate, brevitate, incertitudine, & miseriis vitæ humanæ, futuri judicii, & inferni rigore ac damnatione. Diemque concludant bono fine in præcedentibus suffragiis. Quoties vero domi precabuntur, genua flectant & caput aperiant.

24. Omnibus diebus festis ad missam majorem, & vesperas cathedralis ecclesiæ, in cujus civitate seminarium extiterit, prodeant superpelliceis induti, ibique locis designatis ordine stent, aut sedeant, atque inde ad officia, & onera injuncta reverenter accedant. Eisdem diebus concionibus intersint, unde reversi a moderatoribus moneantur recondere in animo & executioni demandare, si quid præclarius auditum fuerit.

25. Festis solemnioribus, ac saltem singulis mensibus confiteantur peccata, & juxta confessoris ipsis deputati judicium sumant corpus domini nostri Jesu Christi: discant etiam ab eodem confessore proprias conscientias exonerare & repurgare, atque alienas examinare ad arbitrium episcopi & rectoris, vel simul omnes in eodem die festivo cujusque mensis ad communionem veniant, vel per singulas dominicas separati & divisi: atque id fiat in majori missa cathedralis ecclesiæ, ut quoscumque de populo invitent ad frequentiorem communionem. Ad eam autem præparentur adhortationibus rectoris, sive confessarii, aut alterius pii viri, librorum & religiosarum meditationum ac precationum lectione & usu.

26. Obtestamur autem in domino omnes seminariorum præceptores & moderatores, ut sibi commissos adolescentes ad omne opus bonum exerceant, nec sinant eos aversari ullum ministerium, aut obsequium, sed fiant omnia omnibus, ut omnes Christo lucrifaciant. Non permittant eos torpere & otiosos esse, aut sordidos in vestitu & omni supellectile: sed eos ad omnem honestatem, & munditiam, & diligentiam efforment. In spiritu lenitatis & mansuetudinis eosdem de omnibus erudiant, & corripiant, ne prius oderint ecclesiasticum ministerium, quam noverint. Ament eos, & foveant tanquam filios, quos generant in Christo, ministros Dei futuros. Desiderent potius ab eisdem amari, quam timeri: & ad Christi imitationem invitent potius cum debita reverentia ad se venire, quam a suo conspectu fugere. Ad bene agendum, & proficiendum incitent ipso magis pudore, virtutis amore, atque etiam aliqua liberalitate & præmii spe, quam formidine pœnæ. Non tamen erga desperatos aut aliorum corruptores sint indulgentiores, aut aculeo careant: sed post tentata omnium monitionum & disciplinæ remedia agant maturius cum episcopo, & canonicis de illorum a seminario expulsione, ne totus grex inficiatur aut pereat.

27. Vicissim clerici obediant suis præpositis, tanquam patribus, & ab eorum nutu toti pendeant, prompti & parati ad omnia quæ fuerint illis præscripta, nec minus patientes ad perferenda quæcumque incommoda. Nec vagari, nec tempus perdere aut vanis colloquiis insumere, ne alios ab officio divertere, aut depravare studeant: Ne sine licentia egrediantur seminario: nihil sine eadem, ac ne literas quidem recipiant, aut mittant: nec pecunias retineant, nec quidquam omnino agant.

28. Ut aliis fiat locus, ordinibus sacris initiati, & ad ministrandum in ecclesia, aut ad docendum apti pro necessitate ecclesiarum, aut aliquorum postulatione, de seminario dimittantur, vel ad curam animarum suscipiendam, vel ad scholas regendas, sed si fieri poterit, intra decanatum a quo fuerint assumpti. Quod si enu-

ANNO CHRISTI 1581.

enutriti & ad ſacros ordines promoti, ſine licentia epiſcopi, alicui loco, perſonæ ſe manciparint, aut extra diœceſim, in qua ſervire debent, transfugerint, teneantur ad reſtitutionem alimentorum, & aliorum ſumptuum quos fecerint in ſeminario, ac ipſo facto ſint ſuſpenſi a divinis, donec redierint: niſi aliter cum illis diſpenſaverit epiſcopus. Quorum vero aliqui evaſerint capaces ad eccleſiaſtica munera perficienda, epiſcopus ipſos patronis tam eccleſiaſticis quam ſæcularibus in decanatu unde oriundi ſunt, commendabit, ut aliis omnibus præferantur, ſi occurrerit beneficiorum vacatio. Omnes vero in ſeminario inſtituti, & ordinati, ſint memores, & erga ipſum grati, nec ſaltem prætereant in teſtamento, ſi prius in vita non habuerint, aut potentiam, aut occaſionem agnoſcendi beneficium acceptum. Interea quocumque locorum venerint, juventutem curent informari, educari & doceri ad eam regulam quam de ſeminariis retulerint. In omnibus vero ſuis orationibus & ſacrificiis, pro ſeminariorum benefactoribus intercedant.

LITERÆ,

SERMONES, DIFFICULTATES.

CUM DICTO CONCILIO

ROTHOMAGENSI PUBLICATÆ.

Sanctiſſimus D. N. audita relatione congregationis concilii, reſpondit ad ſingulas difficultates & ſupplicationes, ut infra, & ad unamquamque habetur reſponſio.

I. *DIFFICULTAS, ET SUPPLICATIO.*

PROPTER intermiſſionem conciliorum in archiepiſcopatu Rothomagenſi, ultra hominum memoriam primum, dubitatum fuit de ſeſſione epiſcoporum & ordine. Sagienſis enim epiſcopus contendebat ſibi primas deberi, tanquam antiquiori, idque ex antiquis conciliis, & ex poſtremo Tridentino. Bajocenſis vero ſe decanum epiſcoporum, in iſta provincia aſſerebat, & prædeceſſores ſuos eo ſemper uſos fuiſſe privilegio. Addebat alium eſſe ordinem epiſcoporum ſingularem in quaque provincia, alium generalem in congregatione eorumdem extra provinciam; Tunc enim antiquitatis habendam eſſe rationem, & promotionis quam acceperunt ab eccleſia Romana. Deinde quod ſicut eccleſiæ cathedrales, & earum capitula habent aliquem inter ſe ordinem, qui non mutatur in quaque provincia: ita & earum eccleſiarum Epiſcopos eundem ordinem tenere oportere: Bajocenſem vero eccleſiam ſive capitulum abſque controverſia primum eſſe, Abrincenſe ſecundum, Ebroicenſe tertium, Sagienſe vero poſtremum: Quia ſedes Abrincenſis vacat, procuratores ejus petierunt nullum præjudicium fieri futuro epiſcopo, quem oſtendebant ſemper habitum provinciæ ſubdecanum.

Deputati cum domino metropolitano per proviſionem Bajocenſi epiſcopo decanatum adjudicaverunt, pro hac vice tantum, & ſine præjudicio aliorum epiſcoporum, ad evitandas contentiones, donec conſuleretur ſua ſanctitas, & amplius inquireretur ex archivis Romanis & provinciæ.

Supplicatur humillime ſanctitati ſuæ, ut juA beat inquiri ſi ex regiſtris curiæ poſſit hæc difficultas decidi.

ANNO CHRISTI 1581.

RESPONSIO.

In actibus conciliorum provincialium attendendum eſſe tempus ordinationis epiſcoporum, non autem dignitatem aut ordinem Eccleſiarum.

II. DIFFICULTAS.

1. ALTERA difficultas orta eſt de abbatibus commendatariis, an deberent inter abbates ad ſedendum & ad deliberandum recipi. Remiſſum eſt negotium ad ſedem apoſtolicam. Sed ne per oppoſitionem, aut appellationem retardaretur, aut impediretur concilium, pro hac vice tantum, ac ſine præjudicio, conceſſum illis fuit ſedere inter abbates & deliberare. Quoniam hæc difficultas paritura eſt magnas controverſias in conciliis aliarum provinciarum, inter capitula eccleſiarum cathedralium, & monaſteriorum contra commendatarios: Supplicatur humillime ſanctitati ſuæ, ut dignetur de hoc ſtatuere, & quid juris in monaſteriorum adminiſtratione & diſciplina, atque eccleſiarum hierarchia commendatariis debeatur.

RESPONSIO.

Commendatarios inter abbates recipiendos eſſe.

III. DIFFICULTAS.

1. ALIA difficultas ſubſecuta eſt inter dignitates, ac procuratores capitulorum cathedralium, contra abbates regulares & commendatarios de præeminentia in proceſſione ſeſſione, & deliberatione. Capitula dicebant ſe, cum ſuis epiſcopis unita, ſicut membra cum capite, nec ullos interponendos inter ſe & epiſcopos ſuos. Abbates nitebantur antiquitatis more, & addebant indignum, ut inſigniti mitra, & aliis ornamentis ad epiſcopalia accedentibus, poſtponerentur ſimplicibus clericis & presbyteris. Ne res generaret lites, & afferret impedimentum concilio, quoniam pauci erant abbates regulares, tantum fuit reſponſum, ut pro hac vice abbates aſſiſterent in proceſſione domino metropolitano ſacram euchariſtiam ferente, & dicerent ſententiam quando rogarentur, nullo ſervato ordine. Sed quoniam in aliarum provinciarum conciliis magnas contentiones pariet, dignetur quoque ſua ſanctitas de hoc ſtatuere.

RESPONSIO.

Canonicos cathedralium eccleſiarum præferendos eſſe quando capitulariter procedunt: abbates benedictos, & qui uſum mitræ habent, præcedere commendatarios: poſt hoc locum obtinere dignitates: Et poſt dignitates, collocandos eſſe procuratores.

IV. DIFFICULTAS.

1. ALIA difficultas eſt de monaſteriis & aliis exemptis, an tenerentur intereſſe conciliis provincialibus epiſcoporum. Plerique miſerunt ad proteſtandum, quibus nihil fuit reſponſum ad fugiendas oppoſitiones & lites. Capitula eccleſiarum cathedralium dicebant ſe etiam exempta & ad concilium obligari: idcirco & monaſteria.

Sup-

ANNO CHRISTI 1581.

Supplicatur humillime ſuæ ſanctitati, ut dignetur declarare an ejuſmodi monaſteria & alii exempti obligentur ad decreta concilii provincialis, & quomodo erit procedendum contra non obedientes.

RESPONSIO.

Non teneri, niſi eos qui de jure vel conſuetudine intereſſe debent: capitula tamen eccleſiarum cathedralium ſpecialiter invitanda eſſe, obligari autem ad decreta concilii provincialis omnes qui epiſcoporum juriſdictioni ſubduntur: exemptos etiam in caſibus in quibus a jure communi & concilio Tridentino ſpecialiter epiſcopis aut concilio provinciali in ipſos poteſtas tributa eſt. Et contra inobedientes juris remediis procedendum.

V. DIFFICULTAS.

1. QUando omnibus compoſitis ad rem ventum fuit, quæſitum eſt primum, quam vocem abbates præcipue commendatarii, capitulorum deputati & epiſcoporum procuratores habere deceret. Conſtabat ex formula conciliorum provincialium, & actis omnium habitorum poſt concilium Tridentinum, tantum illis fuiſſe conceſſam deliberativam vocem, ſeu conſultivam, non autem deciſivam. Quoniam tamen videbantur illi paratiores ad impediendum concilium, & lites coram ſenatu movendas ad ipſum retardandum: nihil quoque de hoc judicatum fuit: Sed cum D. metropolitano cenſuerunt epiſcopi nihil agendum pro hac vice, niſi de omnium voto ex conſenſu. Ex quo factum eſt, ut nec de exemptione capitulorum, nec de reſidentia curatorum, nec de diſpenſationibus plurium eccleſiarum parœcialium decerni potuerit juxta concilium Tridentinum: niſi legitima forma conciliorum provincialium reſtituatur, futurum eſt, ut jam non dicantur concilia epiſcoporum, ſed inferiorum eccleſiaſticorum contra epiſcopos. Ideo dignetur ſua ſanctitas unicuique ſuos limites ponere.

RESPONSIO.

Abbates, commendatarios, capitulorum deputatos vocem dumtaxat conſultivam habere: epiſcoporum procuratores poſſe, ſi concilio provinciali placuerit, & deciſivam habere.

VI. DIFFICULTAS.

1. CIrca decretum de baptiſmo a Calviniſtis collato dubitatum fuit, an redeuntibus ad eccleſiam taliter baptizatis, omnes ceremoniæ a Calviniſtis omiſſæ, eſſent adhibendæ & ſupplendæ. Negarunt plerique, quoniam legebant in antiquis, redeuntes ab hæreticis, recipiendos cum manuum impoſitione, quam exiſtimabant eſſe confirmationis ſacramentum.

Dicebant inſuper multos adultos non redituros ex verecundia recipiendi tales ceremonias, ſi exactius obſervarentur.

Alii dicebant apud antiquos de baptizatis in hæreſi, cum debitis ceremoniis intelligi, quibus redeuntibus dabatur manuum impoſitio, quæ non eſſet confirmationis ſacramentum, ſed abſolutionis, & reconciliationis ceremoniæ. Semper vero fuiſſe aſſuetum in antiqua eccleſia, ut ſupplerentur omiſſæ ceremoniæ baptiſmi, aut chriſmatis, quia omitteretur a Novatianis, atque ita aliæ ab aliis. Alii cenſuerunt ceremonias explendas, præter exorciſmos. Concluſum tandem, de hoc conſulendam eſſe ſedem apoſtolicam, ut ſopirentur contentiones.

ANNO CHRISTI 1581.

RESPONSIO.

Ceremonias baptiſmi ſupplendas eſſe, præcedente in adultis adjuratione hæreſis; & reconciliatione.

VII. DIFFICULTAS.

1. CIrca decretum de ætate promovendorum ad ſacros ordines hæſitandum fuit. Plures enim fuerunt promoti ad presbyteratum, & alios ordines ante tempus præfixum a concilio Tridentino, propter raritatem ac defectum ſacerdotum in noſtra provincia, & pauciores accedent ad ipſos ordines, ſi tantum temporis pro unoquoque ordine expectetur. Multæ vero parœciæ jam carent etiam proprio ſacerdote & curato, & plures carebunt, ſi tantus rigor ſervetur. Idcirco humillime ſupplicant epiſcopi ſanctitati ſuæ, ut det ipſis poteſtatem diſpenſandi cum hactenus promotis ante tempus legitimum, & poſſint aliquos promovere circa ætatem vigeſimi ſecundi & tertii anni poſt factam probationem neceſſitatis, morum integritatis, ac capacitatis. Ita ut probatio literis promotionis inſeratur, vel ſub ſigillo epiſcopi annectatur.

RESPONSIO.

Indulgebitur facultas diſpenſandi cum hactenus promotis. De cetero intellecta neceſſitate, ſeu utilitate eccleſiarum, ſingulatim diſpenſabitur.

VIII. DIFFICULTAS.

1. CIrca decretum de reſidentia, vix obtineri potuit, ut diceretur eſſe de præcepto, & de jure divino: & interpoſitum fuit, niſi cauſa legitima & canonica obſtiterit. Dignetur ſua ſanctitas declarare manifeſtius, utrum reſidentia in parœciali eccleſia ſit de jure & præcepto divino: & an ulla cauſa poſſit eſſe canonica, ut omnino quis excuſetur a reſidentia, an tantum ad certum tempus ex particulari aliqua cauſa. Videtur enim pugnare expreſſe contra concilium Tridentinum, aliquem omnino excuſari a reſidentia parœcialis eccleſiæ. Deinde volunt plerique extendere etiam cauſam canonicam non reſidendi ad plures parœciales eccleſias, quas volunt poſſidere, hec in ulla reſidere ex cauſa legitima & canonica, quales eſſe fingunt quæ ſibi proſunt, ut ſi ſunt ſenatores in aliquo foro judiciali, ſi canonici, vel capellani, vel alii officiarii in aliqua eccleſia cathedrali vel collegiata. Si habeant diſpenſationes obtentas ante concilium Tridentinum ad plura curata, addendum eſſet in decreto: niſi ad tempus legitima & canonica per epiſcopum judicanda.

RE-

ANNO CHRISTI 1581.

RESPONSIO.

Declaratum & ampliſſime proviſum per concilium Tridentinum. Illius decreta obſerventur.

IX. DIFFICULTAS.

1. INſuper dubitatur quid agendum cum canonicis cathedralium ſeu collegiatarum eccleſiarum, ſeu earundem capellanis, cantoribus & aliis officiariis, quibus non ſuppetunt juſtæ facultates & ſtipendia, quibus ali queant, & ſervire illis eccleſiis, ſi careant ſaltem unius eccleſiæ parœcialis beneficio. Nam ſi ad hujus beneficii reſidentiam coguntur, cathedrales eccleſiæ canonicis & miniſtris privabuntur. Si vero coguntur parœcialem dimittere, præbenda, & ſtipendia in majore parte eccleſiarum cathedralium & collegiatarum non ſufficiunt ad victum. In omnibus autem nulla ſunt fere beneficia ſimplicia, quæ poſſint uniri, nec tantus numerus præbendarum, ut aliquæ poſſint ſupprimi, totque ſunt gravamina & ſubventiones pecuniariæ in clero hujus regni, ut vix poſſit ſatisfieri: Huic difficultati non invenimus quomodo poſſit provideri, niſi ſi declaretur habendos pro reſidentibus in parœciali eccleſia; qui actu deſerviunt in cathedrali; vel collegiata, modo parœcialis non diſtet ultra ſemidiem: ita ut bis vel ter in ſeptimana curatus in ea faciat officium, & eodem die ad eccleſiam cathedralem, vel collegiatam redeat.

Supplicatur humillime ſanctitati ſuæ, ut dignetur ſtatuere, quid in hac difficultate ſit agendum.

RESPONSIO.

Quoad retentionem parœcialis cum canonicatu, pro neceſſitate, & utilitate eccleſiarum, & regionis, in caſibus particularibus providebitur.

X. DIFFICULTAS.

1. CIrca decretum de caſibus reſervatis, ubi dicitur ex concilio Tridentino epiſcopos abſolvere ab hæreſi, videtur contra bullam de cœna domini, & reſervationem factam per DD. Pios quartum & quintum. Sed plures potius manebunt in hæreſi, quam propter eam mittant ad ſedem apoſtolicam, & interea dum mittitur, & expectatur abſolutio, multæ incidere poſſunt tentationes & mutationes. Ideo humillime ſupplicant epiſcopi, ut dignetur ſua ſanctitas illis poteſtatem ex decreto Tridentino concedere.

RESPONSIO.

Pro neceſſitate provincia concedetur ad tempus hæc facultas abſolvendi juxta decretum concilii Tridentini, cui magis viſum fuerit.

XI. DIFFICULTAS.

1. CIrca decretum de clauſura monialium, ſunt quæ ex fundatione dicunt liberum ſibi relinqui exitum, & introitum monaſterii: Aliæ prætexunt ſe non emiſiſſe votum clauſuræ, nec unquam ingreſſuras monaſterium, ſi audiſſent ullam fuiſſe clauſuræ obligationem. Pleræque ſine dubio ſunt ſimplicis voti, & ſolum ſunt ſub præcepto regulæ, quæ non obligat ſub peccato mortali, ſed ſolum ad pœnam, ſi ſine licentia exeant, & ſæpe ſine ullo ſcandalo, & cum magna edificatione exeunt

ANNO CHRISTI 1581.

nodi Rothomagenſis. Miſimus ea ad cardinales congregationis concilii, qui hujuſmodi negotiis ſunt præfecti: Illi omnia diligenter conſiderarunt: expoſuerunt etiam nobis quæ maxime addenda, demenda, mutanda eſſe exiſtimarent: Remittuntur nunc omnia: aſcripta ſunt etiam in margine nonnulla ad rem ipſam magnopere pertinentia. Ubi omnia fuerint eo modo quo mittuntur accommodata, tum vero edentur, curabiturque ut quam diligentiſſime ſerventur. Reſponſum eſt etiam in extrema ad ſynodi ipſius propoſita, & quæſita. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, ſub annulo piſcatoris, die 19. Martii 1582. Pontificatus noſtri anno decimo.

Ant. Buccapadulius.

BREVE APOSTOLICUM.

DE SYNODO PR. ROTHOMAG. INDICENDA, ET CELEBRANDA.

GREGORIUS PP. XIII.

Dilecto filio noſtro, Carolo, titul. S. Chryſogoni presbytero Cardinali, Borbonio nuncupato.

Dilecte fili noſter, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Ex frequenti concilicrum provincialium celebratione quantas ſuperioribus temporibus provinciæ ipſæ perceperint utilitates, ſatis docent ea, quæ ob eorum intermiſſionem & clero & populis orta ſunt, & quotidie oriuntur detrimenta: ea igitur ex concilii Tridentini præſcripto ubique, maxime vero in Galliæ regno nobis multis nominibus cariſſimo, pro moderatione morum, exceſſuum correctione & compoſitione controverſiarum renovari, a prædictoque concilio ſtatuta juxta formam ab eo traditam palam recipi cupientes plurimum lætamur, te eccleſiæ Rothomagenſis ex diſpenſatione apoſtolica præſulem talem, tali pietate, generis nobilitate atque auctoritate præditum, in iſta tua provincia, atque adeo in dicto regno habere, per quem ſanctum hoc opus in uſum & lucem revocari poſſe ſperamus, conjicientes fore ut quod ipſe feceris, multi alii & pietatis & nominis tui ſplendore adducti imitentur, tuoque exemplo excitati Dei cauſam ſpiritualiaque provincialium ſuorum commoda libenter amplectantur. Quare nos paternæ in te noſtræ caritatis affectu (quod ſatis fore arbitramur) dilectionem tuam etiam hortamur, ut quamprimum provincialem ſynodum in dicta tua provincia indicas, & congreges, in eaque, quo decet religionis zelo, iis quæ in provincialibus hujuſmodi conventibus agi eadem ſancta Tridentina ſynodus demonſtrat ſerio pertractes, & communi conſilio exequi mandes: ut Chriſtianæ religionis rebus ſummo tuo in catholicam fidem ſtudio ibidem optime conſtitutis, exemploque aliis hujus ſancti inſtituti renovandi propoſito, & nos non fruſtra lætatos eſſe in domino gloriari poſſimus, & tu hujuſmodi pietatis atque obedientiæ meritis promiſſam a Deo fidelibus ſervis retributionem in futuro ſæculo conſequaris. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, ſub annulo piſcatoris, die xv. Aprilis 5180. pontificis noſtris anno octavo.

M. Datz.

LITERÆ INDICTIONIS.

Carolus miſeratione divina tituli ſancti Chryſogoni, ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis, a Borbonio nuncupatus, Rothomagenſis archiepiſcopus, ac Normaniæ primas, reverendis fratribus epiſcopis, decanis, capitulis, abbatibus, prioribus, ceteriſque eccleſiaſticis perſonis, quæ de jure vel conſuetudine concilio provinciali intereſſe debent, ſalutem in domino. Neminem veſtrum latere arbitramur, fratres dilectiſſimi, eccleſiaſticæ diſciplinæ inſtaurandæ, morumque abuſibus corrigendis, priſcos illos patres, qui a primis Chriſtianorum temporibus eccleſiam rexerunt, ſacrum generale concilium Tridentinum, regemque noſtrum Chriſtianiſſimum, ac cunctos hujus regni ſtatus & ordines nihil magis congruum & neceſſarium, quam frequentem in unaquaque provincia ſynodorum celebrationem, exiſtimaſſe, in quibus & attrita reſarciantur: collapſa reſtituantur: maculæ, quibus facies ſponſæ Chriſti fœdata eſt, abluantur: & ſtatuantur denique quæ ſuo reddendo eccleſiæ ſplendori duce Spiritu ſancto judicantur neceſſaria. Quæ cum mentem noſtram pro injuncto nobis munere ſæpiſſime ſollicitarent, optavimus ſane nobis cœleſti favore donari, ut tempus convocandi concilii provincialis opportunum ſuccederet: quo aliqua ex parte noſtræ eccleſiæ collabenti mederi poſſemus, ac manus præberemus adjutrices. Verum huic noſtro deſiderio turbulentiſſimas procellas quibus Gallia noſtra turbata eſt, quæ animum noſtrum variis anxietatibus publice & privatim diſtorſerunt, vidimus adverſari. Quarum & ſi aliquando fluctus ceſſaturos Deo propitio ſperandum, tamen verentes ne dum malorum finem & publicam quietem expectamus, videamur potius deplorandis calamitatibus tempus terere, quam adhibendis remediis inhiare: exiſtimavimus noſtri officii eſſe convocationem ipſius concilii non diutius protrahere. Ad quam noſtram intentionem acceſſit graviſſimum quidem, ſed nobis gratiſſimum, ſanctiſſimi domini noſtri papæ Gregorii pontificis maximi judicium, qui nos ad illius ſynodi celebrationem non ita dudum ſuis literis excitavit, & currentibus (ut dicitur) calcar addidit. Quapropter quod univerſo clero populoque nobis ſubjecto fœlix fauſtumque ſit, concilium provinciale in noſtra metropolitana eccleſia Rothomagenſi, dominica prima adventus proximi inchoandum, & ſequentibus diebus celebrandum & terminandum indiximus, ac præſentibus literis indicimus & conſtituimus, ſperantes ea quæ in noſtro illo conventu Deo auctore pro bono eccleſiæ ſumus tractaturi, optandum finem conſecutura. Itaque hortamur vos fratres dilectiſſimi, & ſub divini obteſtatione judicii monemus atque injungimus, ut poſito omni excuſationis (niſi quæ legitima fuerit, & per ipſum concilium approbanda) obtentu, die præſtituta Rothomagum nobiſcum conveniatis: ubi conjunctis animis communibuſque ſtudiis & precibus a Spiritu ſancto conſilium impetremus, eoque ducto-

ANNO CHRISTI 1581.

ductore & moderatore conſtituamus, & decernamus ſalubria pro Dei cultu, populorum nobis commiſſorum utilitate, & eccleſiarum noſtrarum ſplendore & regula: ut ſit illud futuris norma, & præſentibus vitæ veteris emendatio, ſedulitate noſtra in priſtinum ſtatum revocantes quicquid ab antiquis patribus fuit ſtatutum: ſed quod incuria noſtra, & corruptorum temporum licentia, modo cernimus imminutum vel potius obliteratum, ut vigore diſciplinæ recepto poſſint mala commiſſa corrigi, & non admittenda damnari. Ceterum quo paratiores, & eorum de quibus certius fieri concilium voluerit, rationem reddere poſſitis, rogamus ac præcipimus in domino, ut diligenter inquiratis, ſi quid per veſtras eccleſias temporum injuria, & hæreſium labe, animadverſione & cenſura dignum obrepſerit, maxime circa ritus & obſervationes monaſteriorum, cathedralium, & aliarum eccleſiarum, quarum ſtatuta per deputandos ab eiſdem volumus, in dicto noſtro concilio exhiberi, cognituro ſi quid fuerit neglectum, vel additum, aut pro ratione temporis expedierit immutandum vel innovandum. In quorum fidem & teſtimonium præſentibus literis manu propria ſubſcriptis ſigillum noſtri archiepiſcopatus apponi mandavimus & juſſimus. Datum in caſtro regio Fontis blaaldi, anno domini milleſimo, quingenteſimo octuageſimo, die vigeſima ſeptima Septembris.

C. Cardinalis a Borbonio.

Per illuſtriſſimum & reverendiſſimum D. meum D. cardinalem.

Teſtu.

LITERÆ PROCURATIONIS.

CAROLUS miſeratione divina tituli ſancti Chryſogoni ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis, a Borbonio nuncupatus, archiepiſcopus Rothomagenſis, Normaniæ primas, reverendis fratribus epiſcopis, decanis, capitulis, abbatibus, conventibus, prioribus, ceteriſque provinciæ noſtræ perſonis, quæ de jure vel conſuetudine concilio provinciali debent intereſſe, ſalutem in domino. Synodum provincialem in metropolitana eccleſia noſtra Rothomagenſi dominica prima adventus proximi inchoandam & quoad terminaretur celebrandam vobis indiximus, & pro officii ratione præcepimus, eo omnes nullum excuſationi locum relinquentes conveniretis. Sed quoniam paucis abhinc diebus in adverſam incidimus valetudinem, qua nos levari quando Deo placebit incertum eſt, cogimur in aliud tempus magis idoneum, dominicam ſcilicet quæ dicitur Quaſimodo, proximam poſt reſurrectionem domini ſynodum illam differre & prorogare. Quamobrem vos iterum rogamus, hortamur & in domino præcipimus, ut hac indicta die in eamdem eccleſiam noſtram omnes ad eccleſiarum noſtrarum diſciplinam & morum noſtrorum integritatem reſtituendam mente, voluntate, ſtudio, virtute, voce conſentientes: & ad ea quæ ſuperiori noſtræ convocationis edicto continentur agenda omnia ac ſtatuenda conveniatis. In cujus rei fidem & teſtimonium, præſentes literas manu noſtra ſubſignatas per ſecretarium noſtrum ſignari, ſigillique noſtri appoſitione muniri juſſimus. Datum in caſtro noſtro de Gallione, anno domini 1580. die vero 28. menſis Octobris.

ANNO CHRISTI 1581.

C. Cardinalis a Borbonio.

Per illuſtriſſimum & reverendiſſimum D. meum D. Cardinalem.

De Mainteternes

ILLUSTRISSIMI ET REVERENDISSIMI DOMINI CARDINALIS, ARCHIEPISCOPI ROTHOMAGENSIS, AD SYNODUM PROVINC. COHORTATIO.

TANDEM aliquando, FF. RR. diuturni deſiderii noſtri finem hodiernus dies attulit, ſerius omnino quam optamus, ſed opportunius quam ſperare potuiſſemus. Graves enim reipublicæ noſtræ Chriſtianæ caſus, ut ex regis Chriſtianiſſimi literis facile perſpexiſtis, aliæ ſemper ex aliis remorandi cauſas attulerunt, quæ me ab hoc jucundiſſimo conſpectu conſeſſuque veſtro invitum avocarunt. Quamobrem magna Deo habenda eſt gratia, cujus ſingulari beneficio ne diutius ſuſpenſa expectatio veſtra teneatur, licet vos iiſdem verbis affari, quibus Judas Machabæus fratres ſuos hortabatur. Aſcendamus mundare ſancta, & renovare. Nam quemadmodum fortiſſimus ille dux populi Dei victis hoſtibus aſcendit ſuo cum exercicu in loca ſancta, ubi cum ſanctificationem deſertam, & altare profanatum viderent, ſciderunt veſtimenta ſua, planxerunt planctu magno, & id ſibi negotii crediderunt ſolum dari, inſtaurarent everſum Dei templum, & quod pollutum fuerat mundarent: Sic nos exiſtimet homo miniſtros Chriſti, & diſpenſatores miniſteriorum Dei, ut convocato & coacto hoc noſtræ provinciæ concilio huc nos paremus, hæc cogitemus, hæc moliamur, ut divini ſpiritus auxilio labentem eccleſiæ noſtræ ſtatum, cujus ſplendor omnis in diſciplina & moribus noſtra omnium culpa penitus obſolevit, in integrum quoad fieri poſſit reſtituamus. Quamvis autem clariſſimus hic ordinis eccleſiaſtici conſeſſus, juxta ſanctorum conciliorum decreta convocatus, unica iſtius curandæ & agendæ rei ratio atque via eſſe poſſit: tamen exiſtimare debemus provinciale concilium eſſe inſtar probaticæ piſcinæ, ut malis noſtris mederi nequeat, niſi deſcendat angelus de cælo qui moveat aquam, & ſanctificationem noſtram deſertam ſanctificet. Tunc enim deſcendit angelus cum in nomine Dei ſumus congregati, id eſt quando quærimus non quæ noſtra ſunt, ſed quæ Jeſu Chriſti. Et aquam movet, ut ſani ſimus, ſi, quoniam omnes de recto curſu deflexerunt, quiſque noſtrum culpam ſuam libere fateatur, contentionem omnem hac ſancta ſynodo prorſus indignam fugiat, nec ex alienis peccatis ſuis quærat excuſationem. Juſtus enim, ut ait ſapiens, eſt accuſator ſui: atque ſi nos ipſos judicaremus non utique dijudicaremur. Quare ſi Moſi, & poſtea Joſue dictum fuerit, Locus ubi ſtas, terra ſancta eſt: Solve calceamentum de pedibus tuis: quid agere nos oportet? nos inquam qui non ſolum pedibus terram ſanctam premimus, ſed quem cœli & terra non capiunt, manibus ipſi attrectamus, non calceamenta tantum, verum etiam pallium Ægyptiacæ mulieri, id eſt omnia quæ nos ab hoc ſanctiſſimo opere & inſtituto avocant, debemus miſſa face-

ANNO CHRISTI 1581.

facere. At vero si honoris & salutis nostræ negligentes adeo fuerimus, ut nos non moveat hujus nostri ratio officii, moveat saltem animarum salus, quas cum Christus non auro, non argento, sed pretioso suo sanguine redemerit, de manibus nostris quibus commisit, est repetiturus. Moveat nos omnium expectatio, qui in nos oculos habent conjectos, & quicquid in hac sancta synodo pro communi ecclesiæ nostræ bono statuerimus, ad idem agendum occasionem sibi datam fore putabunt. Tria sunt enim in rebus omnibus peragendis necessaria, scire, posse, & velle. Scimus omnes quæ sit nostri causa, & medicina mali. Possumus ei divino freti numine mederi. Restat igitur velimus. Itaque vos reverendissimi & omnes amantissimi FF. per viscera misericordiæ Dei oro, obsecro & moneo, ut conjunctissimis animis, quod ait apostolus, idem sentiamus, idem loquamur idem agamus omnes, in spiritu humilitatis & mansuetudinis, ne tempus hoc nobis divinitus oblatum & concessum sine optato & expectato studiorum laborum nostrorum fructu dilabi ac prætermitti patiamur. *Ascendamus igitur mundare sancta & renovare.* Sed tu domine qui dixisti, quoties duo aut tres congregati fuerint in nomine tuo, te fore in medio eorum, memor esto congregationis hujus quam possedisti ab initio. In illam spiritus tui gratiam effunde, in cujus lumine videamus lumen. Tu qui via, veritas es, & vita, viam qua nobis ingrediendum & incedendum sit, facilem & rectissimam aperi, ut qua fide invictissimi populi tui duces Machabæi ascenderunt in montem sanctum Sion, ubi loca sancta eversa ædificarunt, polluta mundarunt, & renovarunt: Nos qui jam ascendimus in hunc habitationis tuæ locum, possimus eodem animo, cura, studio & virtute neglectam & intermissam in domo tua fidei nostræ commissa disciplinam repetere ac revocare, & quod nostris corruptis moribus dilapsum est, corrigere, sirmissimisque constitutionibus & decretis vincere, ut quam optamus hujusce concilii vim & effectum, feliciſſime consequamur.

A

B

C

CAROLUS SANCTÆ ROMANÆ ecclesiæ tituli sancti Chrysogoni presbyter, cardinalis, a Borbonio, Dei, & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Rothomagensis, primas Normaniæ,

D

Reverendissimis fratribus nostris episcopis nostræ provinciæ Rothomagensis, & universo ejusdem clero & populo, salutem in domino.

Cum ex malis moribus bonæ leges oriantur, quæ pœnam vitiis, præmium virtutibus, arctissima duo societatis humanæ vincula, constituunt, earum servi simus oportet, ut liberi esse possimus. Est enim libertas ubi spiritus domini, qui populum Israeliticum in sacerdotale regnum & gentem sanctam deligens, ejusque rempublicam e Pharaonis servitute in libertatem asserens, non aliis quam sanctissimarum legum præsidiis septam, vallatam, ac munitam esse voluit. Priusquam autem eas Moysi de vertice Sinai montis ederet, ecce cœperunt audiri tonitrua, micare fulgura, nubes densissima operire terram, clangorque buccinæ vehementius perstrepere: ut inde nobis esset exploratum mandata Dei penes quem vitæ & necis est arbitrium bonorum animos excitare, inflammare, & tanto amore virtutis incendere, ut quando amanti nihil est

E

difficile, suavia illis & levia esse videantur, quibus etiam solent terrorem incutere. Ad quem enim respiciam, ait dominus per prophetam, nisi ad trementem sermones meos? At vero quoniam sumus quasi duabus a natura personis induti: una quæ communis est, ex quo sumus omnes participes rationis: altera quæ proprie singulis est tributa: non solum leges illæ sancitæ sunt nobis & irrogatæ, quæ omnibus una & eadem voce loquuntur: sed etiam ut impositam quisque sibi personam induat, debet certam ejus agendæ normam & regulam habere semper ob oculos, ad quam omnia officii sui momenta diligentissime perpendat, & tamquam sagitarius scopum intuens facile propositum sibi finem assequatur. Quamobrem ubi Deus Levitas pro primogenitis filiorum Israel sibi consecrasset, & super cultum sacerdotii constituisset, eorum ritus & officia juxta cujusque familiam distribuit, jussitque solum Aaronem cum filiis sancta sanctorum ingredi, & disponere opera singulorum. Atque quanto ad altiorem dignitatis gradum eos evexit, tanto gravius ubi peccarunt in ipsos animadvertit. Nadab & Abiud in quadam divini cultus ceremonia deliquerunt, prosiliit ignis repente a domino, quo ipsi conflagrati sunt. Sanctificabor enim, inquit dominus, in iis qui appropinquant mihi, & in conspectu omnis populi glorificabor. Plures in ipso cœtu aliis in rebus peccaverant, sed a domo domini judicium incipit. Et quantum differt pastor ab ovibus, tantum sacerdotes debent ceteris virtutum gloria prælucere. Hinc tot sanctissimorum patrum canones, & decreta, quæ nobis eam ob rem muneris obeundi nostri rationem præscribunt, severis legibus vitia coercent, impiorum imprimunt libidinem, frangunt ac retundunt audaciam. Imperatores & reges Christiani liberam semper ecclesiasticis potestatem reliquerunt, ea tutati sunt, & sua auctoritate exequi mandarunt. Sic Constantinum, Valentinum, Theodosium, Arcadium, Honorium, ac alios fecisse legimus. Quare præclara illa vox, & primi imperatoris Christiani majestate digna, mihi homini peccatis obnoxio nefas esse videtur ecclesiasticorum virorum accusationes recipere & audire, earumque libellos combussit. Nam ut sapienter divus Ambrosius Valentiniano, ad imperatorem palatia pertinent, ad sacerdotem ecclesiæ: aliud Paulus in ecclesia, aliud Papinianus in foro. Quæ cum ita sint, feliciter & præclare nobiscum agitur, quod tanta pietate regem Christianiss. habeamus, qui ubi intellexit ex synodis generalibus, & Tridentina maxime petenda esse remedia quæ ægrotæ mederentur ecclesiæ, & quæ in illis sanctissime statuta temporum injuria exaruerunt, provincialibus conciliis revivisscere, nobis de concilio in nostra provincia ineundo cogitantibus non solum addidit animum, sed ut ceteri idem in aliis sui regni provinciis agerent pro incredibili suo religionis amore & studio sibi gratissimum fore demonstravit. Illud igitur indiximus, convocavimus, convenimus, & cœptis a Deo opt. max. tantæ rei agendæ primordiis nudata sunt palam, quæ sananda essent vulnera: medicinæ faciendæ locus liberis singulorum suffragiis datus est: unde vobis unum & idem sentientibus, atque pro sanctissimi istius operis felici successu plaudentibus, quæ communi calamitate & nostrum omnium vitiis ecclesia nostræ provinciæ perdiderat ornamenta dignitatis, & præsidia stabilitatis suæ, ea sacrosanctis canonibus & decretis divini spiritus auxilio freti restituenda curavimus. Quæ omnia,

qua

ANNO CHRISTI 1581.

qua debemus obedientia, auctoritati ac judicio, S. R. E. omnium ecclesiarum matris & magistræ emendanda & corrigenda subiecimus, atque a sua sanctitate confirmata & ex ejus etiam mandato in lucem edita ad vos mittimus: hortamurque atque præcipimus in domino, & per viscera misericordiæ Dei rogamus omnes & singulos volumen legis hujus habeant, non modo ante oculos Pharisæorum more, sed in animo penitus insitum. De cujus spatio & curriculo deflectere nostrum nemo poterit, quin sit ei pœna ab ira Dei, & ab ipsis legibus expectanda, atque maximæ levitatis & inconstantiæ fama subeunda. Quamobrem si honori nostro, & saluti consulere, si ecclesiæ utilitati prospicere, si dignitati nostræ ornamento & ceteris qui in nos oculos habent conjectos, exemplo esse velimus, in hujus sacrosanctæ synodi amplectendæ, tuendæ, & exequendæ studium incumbamus, ut quod coram Deo & angelis magna lectissimorum virorum frequentia sacris solennibusque verbis promisimus, id ultro & sponte, omni studio, cura, labore & diligentia re ipsa cumulatissime expleamus. Vos autem qui estis oves domini, populus Dei dilectus, si quid in vobis Christianum redolet, illud etiam suscipere: & quantum distant oves ab hircis, lupis & leonibus, tantum efficere ne ulla cupiditatis, malevolentiæ & arrogantiæ in animis vestris macula resideat. Vos inquam, quorum est, legem Dei de labiis sacerdotis requirere, nolite extinguere spiritum domini, sed ut estis oves, ita humilitate & obedientia mitem & innocentem ovium naturam quoad fieri poterit imitemini. Valete in domino. Dat. Lutetiæ primo Calend. Septemb. 1582.

ANNO CHRISTI 1582.

** MEMPHITICA SYNODUS.

Ex tomo II. apparatus sacri ad bibliothecam selectam R. P Antonii Possevini, Mantuani, soc. JESU, atque ex annalibus ecclesiasticis illustrissimi Henrici Spondani ad an. MDLXXXII.

MEMPHITICA synodus auctoritate Gregorii XIII. pont. max. anno 1582. in mensem Decembris indicta, tres habuit subinde sessiones, in quibus de ablegandis antiquis Nestorii, atque Dioscori hæresibus, jungendisque animis Cophtorum, qui & Christiani præcincturæ dicuntur, cum catholica Romana ecclesia est actum.

Interfuere primo confessui episcopi, & principes viri.

Secundo autem patriarcha Alexandriæ, qui in eos, atque Æthiopiam habet antiquitus jurisdictionem, abbates cœnobiorum, & primarii virii triginta.

Tertio itidem iidem, cum patribus societatis JESU, Joanne Baptista Romano in primis, quos pietas ejusdem pontificis maximi eo, suo nomine ut præessent synodo, cum pontificio diplomate allegaverat.

Et Memphis quidem Ægypti civitas est ingens, quam vulgus *Alcayrum* appellat, Turcis subdita: quæ quinquaginta circiter Cophtorum millia numerat, ut fere innumeros Æthiopia.

In primo confessu. De occasione disjunctionis ejus gentis a Romana ecclesia locuti sunt ita nostri, ut in pseudosynodum Ephesinam conjicerent culpam, quam Dioscorus hæreticus episcopus coegerat haud legitimam, neque synodi nomine dignam. In ea enim monstrarunt receptam fuisse Eutychetis insaniam, duas negantis in Christo naturas, quam hæresim legitimum Chalcedonense concilium e sexcentis ac triginta patribus, Leone I. pontifice maximo, summa consensione damnasset. Quo facto eorum Cophtorum majores, homines minime malos, certe non doctissimos, idem fuisse ratos duas naturas in unam verbi conjunctas hypostasim, ac duas cum Nestorii hypostases copulare. Id quod antea vera Ephesina synodus exploserat. Inde igitur consequentium errorum fontem, ac seminarium extitisse.

Cum autem demum indagandi e suis scriptis (quæ vix habebant, & ea quidem exesa vetustate) tempus petiissent, dimissa tunc est synodus.

In secundo igitur confessu, cum sese Cophti mordicus suas hæreses esse retenturos affererent, contra quæ nostri antiquissimas synodos, fidemque, quam illi a beato Marco accepissent, obiicerent, urgerent quoque, duas in Christo naturas denegare, nihil esse aliud quam miscere, ac perturbare universa; & eodem simul negare mendacio, divinum Verbum humanam induisse naturam, id quod Christianæ aures non ferunt, in alterum mensem rejecta est synodus.

At in tertio confessu, Deo aspirante, circumcisionis lex primum fuit abrogata. Deinde post sex horarum disputationem de duabus Christi naturis, tandem synodus universa divino afflatu concordissime sanxit, quod ad rem attinet, una cum catholicis sentiendum, anathematis pœna proposita. *Si quis Christum altera natura spoliaret. Qui cum idem Deus, idem sit verus homo, & divinam habet a patre jam inde ab omni æternitate naturam, & humanam sumpsit ex matre definitis temporum spatiis: Cophtos autem, quamquam duarum abstineant naturarum appellatione, non tamen ab iis Deum & hominem, Christum esse negari: sed ab ea loquendi ratione idcirco refugere, ne consuetudo ipsa loquendi duas inducere videatur hypostases.* Sic peracta quidem res est kal. Februarii anni 1583.

Sed etsi manus dedere veritati, satanas tamen omni conatu prohibuit, quin chirographo, quod confessi fuerant, confirmarent, tum patriarchæ vicario id procurante, homine pessimo, quique ea ratione consequi se posse patriarchatum speraverat, tum morte ipsius patriarchæ, a Turcis quoque nostris in teterrimum carcerem conjectis, quasi orientalem illum tractum, sive pontifici maximo, sive regi catholico subiicere vellent. Quæ calumnia licet paulo post fuit agnita, Turcæ tamen pro-regi accepta fuit occasio, ut quinque aureorum millia nostri persolverent, si vellent liberari. Quam summam Cophtis & mercatoribus numerantibus caritas Gregorii pont. max. liberaliter restituit. Tum redire coacti sunt nostri Romam, ubi & de-

ANNO CHRISTI 1582.

inceps Maronitarum, qui degunt in monte Libano, seminarium auctum est, ac fides subinde in eas oras propagatur: De qua vide in verbo *Maronita*, & in verbo " *Diamperiense concilium*. Ceterum hæc nostrorum expeditio fuerat primo tentata anno 1563. Pio quarto pont. max. per ipsos nostræ societatis Jesu homines, sed cum divina sapientia sensim, ac fortiter incedat, tum quidem cessisse irrita visa est, quamvis annua fuerit. Nos hic rem exponere volumus, tum ne hæc narratio a nostris fideliter accepta intereat, tum ut intelligi possit, quo collineandum sit ab iis, qui posthac tantum negotium sint in oriente tractaturi.

" De quo postea suo tempore ex eodem Possevino.

ANNO CHRISTI 1583.

DECRETA CONCILII PROVINCIALIS RHEMENSIS.

Quod Gregorio XIII. pontifice, & Henrico III. Christianissimo Francorum rege illustrissimus princeps, & reverendissimus D. D. Ludovicus S. R. E. presbyter cardinalis, a Guysia nuncupatus, archiepiscopus dux Rhemensis, primus par Franciæ, sanctæque sedis apostolicæ legatus natus Rhemis habuit, anno domini 1583.

Ab eodem sanctiss. D. D. N. Gregorio PP. probatum, atque confirmatum.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen.

NOs Ludovicus miseratione divina S. R. E. presbyter cardinalis, a Guysia nuncupatus, archiepiscopus dux Rhemensis, primus par Franciæ, & sanctæ sedis apostolicæ legatus natus. Interim dum ampliorem sacrosancti œcumenici Tridentini concilii in hoc regno promulgationem quotidie speramus, & expectamus, pro ecclesiasticæ disciplinæ restitutione, Christianorumque morum compositione, quibus clerum, populumque nostræ fidei concreditum prælucere totis in Christo visceribus expetimus, de assensu reverendissimorum fratrum nostrorum coepiscoporum, & concilio plurimorum gravium virorum ex omnibus provinciis nostræ partibus in prima nostra provinciali synodo Rhemensi congregatorum, quæ sequuntur statuenda esse duximus.

INDEX CAPITULORUM.

1. *De fide catholica, & eamdem profitendi ratione.*
2. *Formula professionis fidei.*
3. *De cultu divino.*
4. *De breviario, missali, & agendis, seu manuali.*
5. *De diebus festis.*
6. *De sortilegiis, & aliis Christianæ pietatis contrariis.*
7. *De sacramentis.*
8. *De baptismo.*
9. *De confirmatione.*
10. *De pœnitentia.*
11. *De eucharistia.*
12. *De ordine.*
13. *De matrimonio.*
14. *De reformatione matrimonii, decretum concilii Tridentini.*
15. *De extrema unctione.*
16. *De sepulturis.*
17. *De seminariis.*
18. *De clericis in genere.*
19. *De regularibus, & eorum monasteriis.*
20. *De curatis.*
21. *De capitulis & canonicis.*
22. *De episcopis.*
23. *De simoniacis, & fiduciariis.*
24. *De fœnore seu usura.*
25. *De jurisdictione.*
26. *De visitatione.*
27. *De synodo diœcesana.*
28. *De synodo provinciali.*
29. *Nomina episcoporum, qui huic provinciali concilio Rhemensi interfuerunt, & subscripserunt.*
30. *Breve apostolicum super confirmatione concilii provincialis Rhemensis primi.*

DE FIDE CATHOLICA, ET EAMDEM profitendi ratione,

QUONIAM catholica fides humanæ salutis fundamentum est, & totius Christianæ religionis verissimum ac certissimum symbolum, quo fideles ab infidelibus, & orthodoxos ab hæreticis maxime discerni oportet, ideo illam omnes in primis ac lubenter amplectimur & profitemur: ac quoslibet Christi fideles nostræ curæ commissos doceri, clericos vero quotquot postmodum ad sacros ordines, vel ad aliquod ecclesiasticum beneficium aut officium promoveri contigerit, antequam admittantur, etiam profiteri volumus; juxta eam quæ a fel. record. Pio PP. IV. præscripta est, formulam, quam proinde hic ad verbum inseri curavimus ad hunc modum.

Formula professionis fidei.

EGO N. firma fide credo & profiteor omnia & singula quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet: CREDO in unum Deum, patrem omnipotentem factorem cœli & terræ, visibilium omnium & invisibilium.

Et in unum dominum Jesum Christum Filium Dei unigenitum.

Et ex Patre natum ante omnia sæcula.

Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero.

Genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt.

Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis.

Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est.

Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est.

Et resurrexit tertia die secundum Scripturas.

Et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris.

Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos. Cujus regni non erit finis.

Et

ANNO CHRISTI 1583.

Et in Spiritum ſanctum dominum, & vivificantem. Qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio ſimul adoratur, & conglorificatur. Qui locutus eſt per prophetas.

Et unam ſanctam catholicam, & apoſtolicam eccleſiam.

Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum. Et expecto reſurrectionem mortuorum. Et vitam venturi ſæculi. Amen.

Apoſtolicas & eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem eccleſiæ obſervationes & conſtitutiones firmiſſime admitto, & amplector.

Item ſacram ſcripturam, juxta eum ſenſum quem tenuit & tenet ſancta mater eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione ſacrarum ſcripturarum, admitto: nec eam unquam niſi juxta unanimem conſenſum patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque ſeptem eſſe vere & proprie ſacramenta novæ legis, a Jeſu Chriſto domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis (licet non omnia ſingulis) neceſſaria. Scilicet: Baptiſmum, confirmationem, euchariſtiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium: illaque gratiam conferre. Et ex his baptiſmum, confirmationem, & ordinem ſine ſacrilegio reiterari non poſſe. Receptos quoque & approbatos eccleſiæ catholicæ ritus in ſupradictorum omnium ſacramentorum ſolenni adminiſtratione recipio & admitto.

Omnia & ſingula quæ de peccato originali & juſtificatione in ſacroſancta Tridentina ſynodo definita & declarata fuerunt, amplector, & recipio.

Profiteor pariter in miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium ſacrificium pro vivis & defunctis, atque in ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento eſſe vere, realiter, & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem una cum anima & divinitate domini noſtri Jeſu Chriſti, fierique converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem. Quam converſionem catholica eccleſia tranſſubſtantiationem appellat. Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie totum atque integrum Chriſtum verumque ſacramentum ſumi.

Conſtanter teneo purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari.

Similiter & ſanctos una cum Chriſto regnantes venerandos & invocandos eſſe, eoſque orationes Deo pro nobis offerre. Atque eorum reliquias eſſe venerandas firmiſſime aſſero. Imagines Chriſti ac deiparæ ſemper virginis, necnon aliorum ſanctorum habendas & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem, ac venerationem eſſe impertiendam.

Indulgentiarum etiam poteſtatem a Chriſto in eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe affirmo.

Sanctam, catholicam, & apoſtolicam Romanam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem & magiſtram agnoſco: Romanoque pontifici beati Petri apoſtolorum principis ſucceſſori, ac Jeſu Chriſti vicario, veram obedientiam ſpondeo ac juro.

Cetera item omnia a ſacris canonibus, & œcumenicis conciliis, ac præcipue a ſacroſancta Tridentina ſynodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio, atque profiteor: ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque ab eccleſia damnatas, & rejectas, & anathematizatas ego pariter damno, rejicio, & anathematizo.

Hanc vero catholicam fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo: eamdem integram & inviolatam uſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſime, Deo juvante, retinere, & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. ſpondeo, voveo, & juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei evangelia.

De cultu divino.

1. POSITO ita fidei fundamento, ſine qua impoſſibile eſt Deo placere, quæ ſuperſtruenda videntur, omnia ad divinum cultum referantur, neceſſe eſt. Quapropter monemus omnes noſtræ provinciæ epiſcopos, omniumque eccleſiarum rectores, omni ſtudio ac diligentia populum doceant, in quo conſiſtat Dei cultus, & quomodo Deus vere coli & adorari debeat, hoc eſt (ut ipſe in evangelio ait) in ſpiritu & veritate.

2. Et quoniam non ſola animi voluntate, ſed etiam externo ritu colitur Deus, iidem dabunt operam, ut in eccleſiis omnibus certo, & tamen pro qualitate dierum feſtorum, diverſo campanarum pulſu fideles omnes ad eccleſiam convocentur; quo convenient geſtu corporis bene compoſito, & (quod clerici præ ceteris diligentius obſervabunt) verborum prolatione non præcipiti vel inarticulata, ſed integra, ac certis quibuſdam cæſuris & intervallis diſtincta, ad Deum preces fundent, pſalmoſque decantabunt.

3. Ac ne cui precum multitudo tædium generet, nemoque earum partem aliquam tacitus prætereat, aut volubilitate linguæ illas omnes ita percurrat, ut plerumque mentem lingua præveniat, poterunt epiſcopi, adhibito ſaltem duorum canonicorum & aliorum gravium virorum judicio, preces ad eum modum reducere, ut & eccleſiæ dignitati reſpondeant, & facile ab omnibus exſolvi, pieque decantari poſſint: dummodo non recedatur a præſcripto conſtitutionis Pii V.

4. Cleri ſimul conveniant in chorum, nec confabulentur, aut aliquid legant, ne privatum quidem officium, nihilque dicant, faciantve, quo alios perturbent, aut ulli deſint officio, cui ſunt aſtricti.

5. In pronunciatione nominis Jeſu, & cum dicitur verſus, *Gloria Patri*, caput aperiant, & inclinent.

6. Omnes denique in templo ita ſe, ſuaſque actiones componant, ut ſibi non cum homine, ſed cum Deo rem eſſe intelligant.

7. In officiis quoque divinis obſervari volumus, ne in producendis ſyllabis & dictionibus, per numeroſiorem notularum ſonum tempus conſumatur, neve neuma in fine ſingularum antiphonarum, ſed in ultimis tantum apponatur: & lex accentuum, atque ſyllabarum quantitas exacte teneatur, & ſervetur.

8. Ratio precandi, rituumque ſervandorum in divinis officiis certa ſit in ſingulis eccleſiis, ſcriptiſque mandetur, quæ ab epiſcopo, & capitulo ſubſignabitur: quam obſervari curabit aut cantor, aut alius a capitulo nominandus

(ſi

ANNO CHRISTI 1583.

(si nullius erat hæc propria provincia) idque A sub certa mulcta fabricæ, aut pauperibus, aut aliis piis operibus, arbitrio capituli applicanda, de quo fidem faciet episcopo id requirenti.

9. Quod si inter episcopum & exemptum capitulum oriatur quæstio, de ritibus servandis distribuendisque per tempora officiis, donec illa a metropolitano dirimatur, loci consuetudo servabitur.

10. Dum autem divinum celebratur officium, aut habetur concio ad populum, nullibi in ecclesiis permittantur pauperes mendicare.

11. Et ut orationes nostræ Deo sint acceptiores, in eis locis quos Christus nomine domus paternæ dignatus est honorare, volumus, ut omnes basilicæ, earumque altaria ab episcopo diœcesano consecrentur, ac in ejus absentia (sed de ejus tamen vel vicarii licentia) alius quivis episcopus hanc functionem obire queat. B

12. Quamvis imagines, quæ statuuntur in templis, mysteria nostræ redemptionis exprimant, vel sanctorum res gestas referant, ut eruditur populus in fidei articulis, & ad sanctorum imitationem provocetur: valde tamen displicet, quod quædam procaci venustate pingantur, & alienum quid a divino cultu referant, quod plebi scandalo possit esse, vel eam in errorem inducere. Ut igitur id deinceps non accidat, nullus etiam exemptus, imagines novas in templo collocare præsumat in posterum, sine episcopi vel illius vicarii licentia. Et quæ C hujusmodi fuerint hactenus in templis collocatæ, permittit sancta synodus eas auferri: ita tamen ut omnia ad ædificationem, & citra scandalum fiant.

Porro, nemo ingrediatur in templum, vel ab eo discedat, nisi cum debita venetatione & reverentia.

De breviario, missali, & agendis, seu manuali.

1. PORRO quoniam omnes ritus, formulæque precandi breviario, missali, & agendis, seu manuali continentur, hortamur episcopos nostræ provinciæ, ut adhibitis saltem duobus canonicis, quorum unus ab episcopo, D alter a capitulo eligatur, diligenter inspiciant & examinent hujusmodi libros, illisque similes, sicut preculas horarias, ne quid contineant contrarium doctrinæ catholicæ, & veris historiis sanctorum, aut superstitionibus affine, aut quod aliqua ratione disciplinam ecclesiasticam, morumque probitatem labefactet: atque ubi indigesta minusque pietati consona breviaria vel missalia repererint, curent quamprimum, & quam proxime fieri poterit; ad usum ecclesiæ Romanæ, juxta constitutionem Pii V. reformari, & in lucem emitti, impensis diœcesis.

2. Quisquis beneficium aliquod ecclesiasticum adeptus est, sive cum cura, sive sine cura, & quisquis sacris ordinibus est initiatus, sciat se E ad preces quotidianas, quæ breviario continentur, recitandas obligari: quas si omiserit, legitimo cessante impedimento, fructus beneficii pro rata parte omissionis amittat: & si eos receperit, restitutioni se sciat obnoxium.

3. Quod attinet ad manuale, deputentur a domino metropolitano ecclesiastici viri periti, qui in certam formam redigant, qua universa provincia utatur: ad cujus finem exhortationes piæ ad sacramentorum administrationem adjungantur.

De diebus festis.

ANNO CHRISTI 1583.

1. ET si omnibus diebus preces Deo fundi debent, unum tamen sibi sanctificavit sabbatum, quo nos ab opere servili voluit abstinere, ut erectiore mente contemplaremur illum, atque precaremur. Porro diem sabbati in dominicum ecclesia commutavit, aliosque festos dies addidit, quibus acceptam a Deo gratiam in memoriam revocaret, & ad sanctorum imitationem fideles provocaret. Ne tamen populus multitudine dierum festorum gravetur, non alii quam episcopo dies festos liceat instituere: & quos instituerit, ab omnibus etiam regularibus & exemptis observentur.

2. Diebus dominicis & festis in suas parœcias populus conveniat, & missæ, concioni, ac vesperis intersit.

3. Iisdem diebus nemo lusibus, aut choreis det operam: maxime dum divinum celebratur officium, monebiturque ab ordinario, vel parœco, magistratus, ut id nequaquam fieri permittat.

4. Nemini a propria parœcia liceat abesse sanctissimis diebus paschæ, pentecostes, & natalis domini, nisi quem infirmitas vel alia legitima causa, cum parœci licentia, excusabit.

5. Venditiones quarumcumque rerum (his exceptis quæ ad divinum cultum, & victum necessarium pertinent) nundinæ publicæ, mercatus, & auctiones, ne fiant diebus festis, sub pœna excommunicationis, a parœcis in pronao denuntianda.

6. Ludos theatrales etiam prætextu consuetudinis, exhiberi solitos, & puerilia, ceteraque ludicra, quibus ecclesiæ inquinatur honestas, & sanctitas, in Christi & sanctorum festivitatibus omnino prohibemus: contra nitentes autem pœnis coerceri volumus a superioribus.

7. Fraternitatum societates ne diebus dominicis hora missæ parœcialis, quæ competenti hora celebretur, fiant: neve in iisdem panis, aut aqua benedicatur a sacerdote, sub pœna suspensionis, multoque minus permittantur in hujusmodi conventibus crapulæ, comessationes, monopolia, & alia divino cultui repugnantia. Quæ autem erogabitur pecunia, in capsula recondatur, & ad usum ecclesiasticum, aut aliquod aliud pium opus referatur, & applicetur.

8. Nullæ deinceps fraternitates, sine episcopi licentia instituantur: quæ autem sunt institutæ hactenus, aut approbentur ab eo, aut aboleantur.

De sortilegiis, & aliis Christianæ pietati contrariis.

1. UT autem ea vitent fideles, quibus cultus divinus impediri potest, statuimus, ne quis scripturæ sacræ verba ad scurrilia, detractiones, superstitiones, incantationes, sortes, aut libellos famosos audeat usurpare. Si quis contra fecerit, juris & arbitrii pœnis coerceatur.

2. Sortilegiis matrimonii usum impedientes, vel aliud nocumentum inferentes, genethliaci, & qui divinationibus & prædictionibus ad artem judiciariam pertinentibus (quas impie prophetias appellant) utuntur, vel eisdem fidem adhibent, excommunicentur,

3. Ne

ANNO CHRISTI 1583.

3. Nemo a carnibus ſuperſtitioſe diebus ſolennibus abſtineat, ut ſacro die paſchæ, ne toto anno febre laboret, aut ſimile quippiam faciat, ſuadeat, aut credat. Nemo utatur ſuperſtitioſe ſignis occultum vel expreſſum cum dæmone pactum præ ſe ferentibus, ut ligaturis, & characteribus, quamvis ex aliquo eventu ſalubria eſſe forte quiſpiam ſibi perſuaſerit.

De ſacramentis.

1. QUONIAM vero ſeptem ſacramentis, quaſi mediis quibuſdam præſtantiſſimis, cultus Deo ſanctiſſimus, pleniſſimuſque pietatis exhibetur, in primis parœcis omnibus, divinique verbi miniſtris præcipimus, ut ſedulo doceant, quid ſint ſacramenta, quorſum inſtituta, quam vim habeant, ſeu quis ſit eorum effectus, quæ utilitas, quæ virtus: ut ſimul intelligant fideles quanta pietate, fide, & religione, ad eorum perceptionem accedere debeant.

2. Deinde ut eorum poſſit eſſe debita collatio vel perceptio, vetamus, ne quis citra epiſcopi vel parœci licentiam, audeat conferre ſacramenta, aut ſine ſuperpelliceo & ſtola, niſi aliud poſtulet inſtans neceſſitas.

De baptiſmo.

1. AC cum omnium ſacramentorum primum locum ſibi vendicet baptiſma, præcipimus omnibus hoc ſacramentum adminiſtraturis, ut in ejus adminiſtratione decenter & honeſte ſe gerant, conferantque illud cum primum fuerint rogati: ne propter moram puer incidat in periculum.

2. Si parœcus alicujus pueri parentes diutius diſtuliſſe baptiſmum animadverterit, graviter eos increpet de periculo, in quod eorum culpa puer incidere potuit: & ſi neglexerint, ſignificet epiſcopo, ut huic malo remedium afferre conetur.

3. Idem moneat ſuſceptores, fidei pro ſuſcepto ſponſores eſſe, itaque eos obligari cum infans ad adultam ætatem pervenerit, eum docere fidei rudimenta ſeu ſymbolum, ut ſaltem ejus verba memoria tenere & recitare valeat, niſi id a parentibus præſtari poſſit.

4. Sciat itaque ad hoc munus non facile debere admitti pueros, qui rationis uſum nondum habent: & caveat, ne plures ſuſceptores duobus admittat, ſcilicet unum virum, & unam feminam, propter cognationem ſpiritualem, quæ inde contrahitur.

5. Multo autem minus hæreticos, vel etiam hæreſi ſuſpectos ſinat eſſe fidei ſponſores.

6. Quod ut vitari queat, rogabit ſacerdos clara voce omnes qui puerum baptizandum ad eccleſiam comitati ſunt, vel ſaltem patrinum & matrinam, numquid velint vivere ac mori in eccleſia catholica apoſtolica & Romana, abnuenteſque ab officio ſuſcipiendi repellat.

7. Convenire etiam judicamus, ut epiſcopus in propria diœceſi, parœcus in ſua parœcia, & initiatus ſacris ordinibus in ſuæ reſidentiæ vel beneficii loco pueros de ſacro fonte non ſuſcipiant: nunquam vero monachus patrinus, vel monialis matrina eſſe queat.

8. Parœcus etiam moneat, ne in baptiſmo nomina paganorum pueris imponantur.

9. Atque antequam baptizet infantem, diligenter inquirat, num ſit perfuſus aqua, & qua, quibuſque verbis: & ſi jam baptizatus fuerit, & verba ſacramentalia pronuntiata (de quo ſufficienti duorum ſaltem teſtimonio ſacerdoti conſtare debet) non baptizetur iterum, ne ſub conditione quidem, ſed tamen omnes ceremoniæ ſuppleantur, atque etiam exorciſmi pronuntientur. Quod cur fiat, populum ipſe monebit.

10. Idem obſervabitur in his qui ab hæreticis baptizati fuerint, quos nec baptizabit quidem, etiam adhibita conditione eorum verborum, *Si tu non es baptizatus*, &c. Quinimo, etiam ſi adulti fuerint, poſt abjurationem hæreſis, & reconciliationem, ſupplebuntur baptiſmi ceremoniæ.

11. Parœcus autem diligenter caveat, nè aqua benedicta ſit ſordida, neve oleum, vel chriſma diutius uno anno ſervatum: ſignum crucis etiam in aquæ effuſione, ſupra caput pueri obſervet, poſt quam effuſionem, ſolum campanas vel organa in ſignum lætitiæ, & adoptionis filiorum Dei pulſari permittat. Prius autem monuiſſe debet omnes, qui baptiſmo interſunt, ne futilia verba effundant, aut rideant, ſed ſua oratione eccleſiæ miniſtrum adjuvent.

12. Extra eccleſiam in prophanis locis, baptiſmus citra neceſſitatem non conferatur. Ea vero ſi urgeat, ſola verborum forma cum materia obſervabitur. At ſi valetudo pueri permittat, ad eccleſiam poſtea deferatur, ut illi ceremoniarum uſus adhibeatur.

13. Poſt baptiſmum, ſacerdos moneat aſtantes, ne verbis ludicris, & geſtibus obſcœnis, ſeu compotationibus, aut alio quovis modo, gratiæ in baptiſmo collatæ videantur illudere.

De confirmatione.

1. QUEMADMODUM humanæ militiæ tyrones, etſi jam aſcripti ſint in numerum militum, nondum tamen illis ſumma belli committitur, niſi fuerint exercitatiores: ſic quamvis unuſquiſque per baptiſmum catalogo fidelium ſit aſcriptus, ad diaboli tamen, carnis, mundique tentationes perferendas ac ſuperandas, non niſi per impoſitionem manuum epiſcopi plus roboris & gratiæ recipit. Moneant ergo parœci, divinique verbi præcones, ſacramentum confirmationis non debere negligi vel prætermitti a vere Chriſtianis, hoc præſertim tam calamitoſo, & hæreſeon pleno tempore.

2. Epiſcopi autem frequenter illud conferant, ita tamen ut non omittant ſingulis annis, in præcipuis ſuæ diœceſis urbibus & locis, adventu ſuo prius publicato, in eorum locorum vicinia.

3. Conferent vero gratis, & iis qui uſum aliquem rationis habent, confeſſis, & ſi commode fieri poteſt, jejunis, admoneanturque ut ſymbolum apoſtolorum, & orationem dominicam memoriæ mandent.

De pœnitentia.

1. CUM prædicationis euangelicæ finis ſit pœnitentia, quæ ad delenda peccata veluti ſecunda tabula poſt naufragium inſtituta eſt, moneant parœci & concionatores, nemi-

nem

ANNO CHRISTI 1583.

nem posse peccatorum veniam consequi, priusquam de peccatis confiteatur, & diligenter totius ante actæ vitæ, saltem a tempore novissimæ confessionis, rationem ineat, licet aliquando contingat contritione caritate perfecta; cum hujus sacramenti voto peccata remitti.

2. Huic rationi peccatorum integram confessionem subjungat, easque peccatorum circumstantias explicet, quæ peccati speciem mutant: nec credat se absolutum, si partem aliquam peccatorum uni, & reliquam alteri confiteatur: aut dum uni tantum confitetur, sive pudore, sive metu, peccatum aliquod reticeat.

3. Assuescant omnes a juventute frequenter, & ore proprio confiteri: quod ut præstare possint, discant, & memoria teneant formulam confessionis ex hujus synodi decreto in manuali describendam.

4. Ut autem injunctæ pœnæ satisfacere valeant pœnitentes, sacerdos non se præbeat nimis severum, neque tamen ita lenem, ut pœnæ contemptu ad rursum peccandum pœnitentem potius invitet, quam ad novæ vitæ genus ineundum.

5. Nemo existimet sibi licere cuicumque volet sacerdoti confiteri, sed proprio tantum parœco. Si quis autem alieno sacerdoti voluerit justa de causa, sua confiteri peccata, licentiam postulet, & obtineat a proprio sacerdote, cum aliter ipse illum non possit absolvere, vel ligare.

6. Capitula & communitates quæ suos solent habere pœnitentiarios, vel confessarios, non quosvis, sed eos sive de suo corpore, sive aliunde, vel eligant (si ante consueverunt) vel a decano aut superiore accipiant, qui sint probatæ vitæ atque doctrinæ, & juxta concilium Tridentinum ab ordinario approbati, ut possint agnoscere gravitatem peccatorum, & agnitam judicare, pœnitentiamque fructuosam imponere.

7. Similem quoque confessariorum delectum habere jubentur parœci.

8. Post confessionem absolutio nemini concedatur, qui non fuerit reconciliatus cum proximo, si quem oderat, saltem in voto.

De eucharistia.

1. CUM nihil habeat Christiana religio sacramento eucharistiæ præstantius, & augustius, nihilque ad sancte & inculpate vivendum efficacius ejusdem frequentissima participatione, dolemus tantam esse Christianorum hujus temporis incuriam, ut semel tantum in anno sumant, tam salutaris sacramenti subsidia.

2. Quare parœci, & qui ad divini verbi prædicationem ascisciuntur, deinceps de frequentis communionis antiquo usu, ejusdemque miris fructibus & utilitate differant, & fidelibus persuadere nitantur, nullum esse modum aptiorem & compendiosiorem, quo sopitis & extinctis hæresibus, ecclesiæ apostolicæ facies nostro sæculo redeat. Nos quoque fideles omnes hortamur, & per viscera misericordiæ Dei nostri obsecramus, ut quam sæpissime, saltem vero diebus solennibus communicent, & quotiescumque postulaverit ingruens aliqua necessitas, quæ vitam humanam in discrimen & periculum adducat.

3. Aliis vero diebus etiam non festivis, quam sæpissime, devotissimeque intersint missæ sacrificio, ante cujus finem, & datam a sacerdote benedictionem nullus e templo discedat.

4. Dum legitur euangelium, vel præfatio, omnes assurgant.

5. Sacerdote vero celebrante, & clero concinente, laici preces horarias, non nisi submissa voce recitent, nec confabulentur, aut rideant, aut aliud quicquam agant, quo res sacra interturbetur. Qui tamen inter eos doctiores, reique Christianæ peritiores extiterint, præclarius agent, si loco precum ex scripto recitandarum, a præfatione, qua pertractantur mysteria, animo defixo mentisque fervore complectantur atque contemplentur.

6. Pueri vero a choro arceantur, nisi qui chorum & clerum canendo adjuvant.

7. Imo dum divina celebrantur, ad altare vel intra chori cancellos nulli laici, multo minus feminæ, sese intrudant. Quod si præsumpserint aliqui, maxime ex eis qui dignitatis alicujus splendore sint insignes, nullus eis honos ecclesiasticus, ut thurificationis, & osculi pacis, ac euangeliorum exhibeatur.

8. Sacerdotes vero non diebus tantum solennibus, sed etiam dominicis, sæpiusque si fieri potest, sacrificent. Nullus tamen sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque prævia sacramentali peccatorum confessione celebret. Quod etiam ab iis sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, servandum erit, modo non desit illis copia confessoris. Si vero necessitate urgente, sacerdos absque præmissa confessione celebraverit, quamprimum confiteatur.

9. Sacerdotum autem hunc delectum observabit parœcus, ut neminem admittat ad missæ celebrationem in sua ecclesia, nisi qui illi sit ascriptus, aut sibi notus, aut literas testimoniales, & commendatitias ab episcopo proprio habuerit.

10. Missam quisquis celebraturus est, nec accedat illotis (ut ajunt) manibus, & habitu sordido vestimentorum, aut ornamentorum altaris.

11. Sacrum autem faciens, clara distinctaque voce ita pronuntiet, ut ab assistentibus, saltemque a ministris altaris, possit intelligi.

12. Ministrorum vero nomine censemus etiam eos hoc loco, qui sacrificanti respondent, & inserviunt: quos non pauciores duobus (si fieri commode potest) volumus adhiberi, eosque vel clericos, vel saltem idoneos laicos.

13. Hoc autem facilius futurum speramus, si missis celebrandis hic modus & ordo statuatur a superiore, ut unicuique certum tempus & stata hora præfigatur. Vetamus itaque plures simul missas celebrari in quavis ecclesia, nisi sit tantus sacerdotum numerus, ut hoc nostrum statutum commode servari nequeat.

14. Diebus autem dominicis, ac populo festivis, dum majus sacrum, concio, vel supplicationes fiunt, in alio aliquo altari ecclesiæ missam celebrari omnino prohibemus.

15. Et ad altare majus, in ecclesiis metropolitanis, cathedralibus & collegiatis, in quibus est major quam quindecim canonicorum numerus, nemo celebret, qui non sit canonicus, vel in dignitate constitutus.

16. At

ANNO CHRISTI 1583.

16. At extra ecclesiam, & oratoria divino cultui dicata, nemini rem sacram facere liceat.

17. Itemque in loco polluto, tali per sententiam episcopi vel ejus officialis declarato, ante reconciliationem illius, nemo celebrare præsumat: pendente vero declaratione missam celebrare permittimus in altari portatili, petita & obtenta ab episcopo licentia.

18. Ut autem ad tanta mysteria possit animus fidelium esse devotior, cultusque sincerior, musica illa levis & garrula procul omnino arceatur, sed si qua adhibenda videtur, sit illa gravis & æqualis, non redolens impudicas cantilenas, sed integra canticorum ecclesiasticorum verba, sensumque referens. Idem volumus observari in organorum sono (nisi quod verba referre nequeant) quæ omnino silere jubemus, dum symbolum fidei decantatur, & ab elevatione corporis Christi, usque ad hymnum, *Agnus Dei*.

19. Inter missarum solennia, maxime eodem, cujus meminimus tempore, id est, a consecratione sanctissimi corporis Christi, usque ad hymnum prædictum, & sanctissimam communionem quivis psalmi (etiam ille cujus est initium, *Lætatus sum*) antiphonæ, responsoria, preces, & suffragia, alia ab his quæ in missali continentur, non admisceantur, si aliqua fuerint hactenus recepta quacumque occasione vel institutione, ante vel post missæ celebrationem, recitentur.

20. Quoniam autem apud omnes fere catholicos usus modo obtinuit, ut procumbentes adorent divinam eucharistiam, eo quod hujusmodi ritus ad Christianam humilitatem & devotionem exprimendam, detestandasque hæreses nostræ tempestatis videatur esse accommodatior, sancta synodus hortatur, ut si qua ecclesia altero more adhuc utatur, & stando Christi corpus in hoc sacrificio adoret, procumbat deinceps, dum sancta mysteria proponuntur adoranda.

21. Quod si a sacerdote plures hostiæ consecratæ fuerint, recondantur in honesto ciborio, cujus clavem solus parœcus apud se habeat, easque tam frequenter mutet, ut ratio loci ac temporis postulare videbitur.

22. Et cum sacram hostiam deferet ad ægrotos, velo aliquo honesto, aut peplo vasculum tegi curet, præeunte uno saltem clerico, cum campanula, & tæda accensa.

23. In solenni vero festo supplicationeque corporis Christi, observetur exacte canon *De iudiciis prohibendis diebus festis*, superius expressus, neque larvæ & personati homines adesse permittantur, qui populum a religiosa contemplatione, & adoratione tanti mysterii avocent.

De ordine.

1. PERSPICUUM est sacramentum ordinis esse signaculum, quo suscipiendi traditur potestas prædicandi, baptizandi, consecrandi corpus Christi, & peccata dimittendi: Ideoque monendos in primis sacerdotes putavimus, ut ad tantæ potestatis administrationem, noverint se sanctos esse debere, quia sanctus est, qui illos ad tam sublime ministerium vocavit.

2. Deinde præcipimus episcopis ut caveant, ne in illo conferendo, modum a concilio Tridentino præscriptum excedant, neve quemquam sine prævio diligenti examine admittant.

3. Quod etiam intellectum volumus de literis dimissoriis, priusquam concedantur.

4. Ad sacrorum ordinum susceptionem episcopi, pro necessitate, seu utilitate suarum ecclesiarum, cogant beneficiatos, dummodo alias idonei sint, cum ad ætatem legitimam, id est, a sacris canonibus præscriptam, pervenerint. Tempus vero præscriptum pro subdiaconatu, est annus vigesimus secundus: pro diaconatu, vigesimus tertius: pro sacerdotio, vigesimus quintus. In quo si negligentes fuerint, quarta parte fructuum beneficiorum, pauperibus, & fabricæ ecclesiæ applicanda, priventur.

5. Literas dimissorias ne quis postulet aut obtineat, cum a proprio episcopo poterit ordinari: ne examen illius judiciumque subterfugisse videatur, ut ab alio episcopo facilius admittatur.

6. Qui sub titulo alicujus beneficii ecclesiastici, ad sacros ordines promotus fuerit, hujusmodi beneficio nullo modo cedere queat, nisi facta mentione, quod ad illius beneficii titulum sit promotus: neque ea resignatio admittatur, nisi prius constet, quod aliunde habeat, unde commode vivere possit: alias cessio nulla ex concilii Tridentini decreto censeatur.

7. Qui autem titulum beneficii promovendus non habuerit, habeat patrimonium, arbitrio episcopi æstimandum, an illi sit satis ad vitam sustentandam: quod alienare nequeat, nisi aliunde suppetat illi commodi victus facultas, ac nisi consultus episcopus consenserit, atque permiserit.

8. In promovendis vero ad beneficia ecclesiastica observentur ea quæ præscripta sunt a concilio Tridentino, sessione 24. cap. 18.

9. Nemini beneficium quantumvis exiguum, ante decimum quartum ætatis annum committatur.

De matrimonio.

1. MATRIMONII quanta sit dignitas, ratio sacramenti ab apostolo explicata non obscure insinuat: quanta vero in hujusmodi fœdere conciliando hodie sit hominum perversitas, vel ipsa plus satis docet experientia.

2. Quoniam igitur de clandestinis matrimoniis, atque adeo de tota ineundorum conjugiorum ratione multa utiliter, & ad hæc tempora accommodate statuit sacrosancta Tridentina synodus, ideo ut quæ ab ipsa sancte decreta sunt, ab omnibus plane intelligi, & inviolabiliter observari possint, hic ad verbum inseri voluimus.

De reformatione matrimonii decretum concilii Tridentini ex sess. 24.

1. TAMETSI dubitandum non est, clandestina matrimonia, libero contrahentium consensu facta, rata & vera esse matrimonia, quamdiu ecclesia ea irrita non fecit, & proinde jure damnandi sint illi, ut eos sancta synodus anathemate damnat, qui ea vera ac rata esse negant, quique falso affirmant, matrimonia a filiisfamilias, sine consensu parentum cotracta, irrita esse, & parentes ea rata vel irrita facere posse: nihilominus sancta Dei ecclesia ex justissimis causis illa semper detestata est, atque prohibuit. Verum cum sancta synodus animadvertat, prohibitiones illas propter hominum inobedientiam non prodesse, & gravia peccata perpendat, quæ ex iisdem clandestinis conjugiis ortum habent, præsertim vero eorum, qui in statu damnationis permanent, dum priore uxore, cum qua

ciam

ANNO CHRISTI 1583.

ciam contraxerant, relicta, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt. Cui malo cum ab ecclesia, quæ de occultis non judicat, succurri non possit, nisi efficacius aliquod remedium adhibeatur: idcirco sacri Lateranensis concilii sub Innocentio tertio celebrati, vestigiis inhærendo præcipit, ut in posterum, antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium parœco tribus continuis diebus festivis in ecclesia, inter missarum solennia publice denuntietur, inter quos matrimonium sit contrahendum: quibus denuntiationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie ecclesiæ procedatur, ubi parœcus viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu interjecto, vel dicat: *Ego vos in matrimonium conjungo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*: vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuscujusque provinciæ ritum.

Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiose impediri posse, si præcesserint denuntiationes, tunc vel una tantum denuntiatio fiat, vel saltem parœco, & duobus vel tribus testibus matrimonium celebretur: deinde ante illius consummationem denuntiationes in ecclesia fiant, ut si aliqua subsunt impedimenta, facilius detegantur: nisi ordinarius ipse expedire judicaverit, ut prædictæ denuntiationes remittantur: quod illius prudentiæ & judicio sancta synodus relinquit.

Qui aliter, quam præsente parœco, vel alio sacerdote, de ipsius parœci, seu ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus, matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos, & nullos esse decernit, prout eos præsenti decreto irritos facit, & annullat.

Insuper parœcum vel alium sacerdotem, qui cum minori testium numero, & testes, qui sine parœco, vel sacerdote hujusmodi contractui interfuerint, necnon ipsos contrahentes graviter arbitrio ordinarii puniri præcipit.

Præterea eadem sancta synodus hortatur, ut conjuges ante benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent: statuitque benedictionem a proprio parœco fieri: neque a quoquam, nisi ab ipso parœco, vel ab ordinario, licentiam ad prædictam benedictionem faciendam, alii sacerdoti concedi posse, quacumque consuetudine, etiam immemorabili, quæ potius corruptela dicenda est, vel privilegio non obstante. Quod si quis parœcus, vel alius sacerdos, sive regularis, sive sæcularis sit, etiam si id sibi ex privilegio vel immemorabili consuetudine licere contendat, alterius parœciæ sponsos sine illorum parœci licentia, matrimonio conjungere, aut benedicere ausus fuerit, ipso jure tandiu suspensus maneat, quandiu ab ordinario ejus parœci, qui matrimonio interesse debebat, seu a quo benedictio suscipienda erat, absolvatur.

Habeat parœcus librum, in quo conjugum & testium nomina, diemque, & locum contracti matrimonii describat, quem diligenter apud se custodiat.

Postremo sancta synodus conjuges hortatur, ut antequam contrahant, vel saltem triduo ante matrimonii consummationem, sua peccata diligenter confiteantur, & ad sanctissimum eucharistiæ sacramentum pie accedant.

Si quæ provinciæ, aliis ultra prædictas laudabilibus consuetudinibus, & ceremoniis, hac in re utuntur, eas omnino retineri sancta synodus vehementer optat.

ANNO CHRISTI 1583.

Ne vero hæc tam salubria præcepta quemquam lateant, ordinariis omnibus præcipit, ut cum primum poterint, curent hoc decretum populo publicari, ac explicari in singulis suarum diœcesum parœcialibus ecclesiis: idque in primo anno quam sæpissime fiat: deinde vero, quoties expedire viderint.

Decernit insuper, ut hujusmodi decretum in unaquaque parœcia suum robur post triginta dies habere incipiat, a die primæ publicationis in eadem parœcia factæ numerandos.

3. Nos igitur cum hujusmodi decreti observationem ad coercendam plurimorum hodie nimium effrænem petulantiam, & Christianorum conjugiorum revocandam, conservandamque sanctitatem omnino necessariam esse videamus, in manuali, quod pro tota provincia edi statuimus, Gallicis verbis expressum volumus inseri: omnibus parœcis districte præcipientes, ut tribus quatuorve continuis diebus dominicis, vel aliis festis, quibus in ecclesiam major frequentia populi ad sacra mysteria convenire solet; sed & primo quoque dominico die cujuslibet mensis hujusce anni, ac deinceps quoties expedire videbitur, illud publice & vernacule in pronao inter missarum solennia recitent, & ipsi quæcumque in eo præscripta sunt, diligenter observent, non impune laturi, si neglexerint.

4. Sponsalia vero non nisi coram parœco, vel ejus vicario, deinceps fiant, idque in ecclesia, & non alibi, nisi de ordinarii licentia gratis concedenda, quatuor vel tribus saltem testibus præsentibus, atque sine aliqua juvenum petulantia, quam pœnis etiam prohiberi volumus.

5. Porro matrimonii benedictio non nisi sub finem missæ, cui interfuerint, contrahere volentes, nec ante quartam matutinam, nec post meridiem conferatur. Peccare autem graviter admonemus eos, qui noctu vel clanculum benedictionem nuptialem sibi dari procurant, propter metum maleficii. Maleficium enim se vitare posse credere debent, si eo pietatis affectu ad conjugium accedant, qui præscribitur in sacris literis, videlicet ut cum timore domini, & amore filiorum, magis quam libidine impulsi copulentur, devote susceptis, ut ante diximus, pœnitentiæ & eucharistiæ sacramentis.

6. Cum vero matrimonium non faciat contractus, sed consensus, ac proinde contrahentium libertas nulla vi premi debeat, qui ad illud aliquem compulerint, ipso facto excommunicationem incurrere moneantur. Liberi autem invitis parentibus contrahere volentes, non inconsulte: vagique homines, & incogniti, facile non admittantur ad matrimonii celebrationem: sed postuletur a superiore licentia, quam non concedat sine diligenti ac solerti inquisitione de naturali eorum solo, parentibus, moribus, ac universa præcedentis vitæ ratione.

7. Quælibet anni pars celebrandis nuptiis censeatur esse commoda, præterquam a dominica prima adventus, usque ad epiphaniæ diem, & a quarta feria cinerum usque in octavam paschæ inclusive. Quibus temporibus prohibemus etiam fieri nuptiarum convivia, choreas, sponsarumque traductiones solennes juxta, cap. ult. sess. 24. *De ref. matrimonii*.

8. Dies porro aliquos infortunatos seu infaustos

ANNO CHRISTI 1583.

stos matrimonio esse putare, non minimum superstitionis genus esse, populo significetur.

9. Benedictionem conjugum quam proxime fieri poterit, benedictio thalami, ubi assueta est, sequatur, neque prorogetur in tempus serotinum, propter aliquorum petulantiam, quæ eo maxime tempore effrænis esse conspicitur.

10. Quicumque vero ebrietatibus, impudicitiis, aut aliis actibus a vera pietate alienis, seu in templo, seu in aliis locis, prætextu nuptiarum indulserit, mulcta vel censuris cohibeatur.

11. Nuptiis denique rite completis, ita se componant conjuges, ut putent se non a sacerdote, sed per eum a Christo conjugiorum præsule, conjunctos, in quem peccatur, quoties fides promissa solvitur. Neutri ergo liceat ab altero discedere, etiam quoad thorum, nisi causa legitima prius a superiore approbata: concessoque divortio, neutri licere novum matrimonium inire diligenter admoneantur. Si autem concubinam vir alere comperiatur, vel uxor adulterum, ter moniti, nec resipiscentes, excommunicatione percellantur: quam si neglexerint, pœnis severissimis coerceantur.

12. Impedimentum cognationis spiritualis secundum concilium Tridentinum vim tantum habere populo significetur inter susceptorem, seu susceptricem, ac susceptum, susceptique patrem & matrem: & inter baptizantem & baptizatum, & hujus utrumque parentem. Præterea, quod contracta per fornicationem affinitas non dirimat matrimonium, nisi in primo & secundo gradu. Quod denique impedimentum justitiæ publicæ honestatis, hodie nullum extet, si sponsalia invalida præcesserint: ubi vero fuerint valida, primum gradum conjunctionis non excedat.

De extrema unctione.

1. SAcramentum extremæ unctionis a domino Jesu Christo fuisse institutum sicut nemo pius ambigit, ita a D. Jacobo promulgatum fuisse testatur ejus epistola: in qua cum illius vis & efficacia luculenter explicetur, hortamur omnes ad quos hoc negotium spectabit, præsertimque parœcos, & eorum vicarios, ne permittant ut fidelium aliquis e vivis exeat, sine hujus unctionis perceptione, modo illius capax extiterit.

2. Parœcus etiam non expecter, ut rogetur de eo conferendo, sed sedulitate sua præveniat ægrotum de vita periclitantem: caveatque ne vel mors unctionem præveniat, vel morbo invalescente semimortuus non sentiat.

3. Antequam parœcus, aut alius de ejus licentia, sacerdos templo egrediatur, oleum ad infirmum laturus, pulsetur campana aliqua, cujus sonus eo modo & numero temperetur, ut unctionis extremæ conferendæ certum possit esse indicium: moneanturque fideles, ut hoc signo dato, aut sacerdoti se præbeant comites, aut saltem erecta mente Deum pro salute decumbentis precentur, cum eo præsertim tempore fidelium precibus indigeat.

4. Nec putet suo satisfactum officio sacerdos, si semel tantum ægrotum inviserit, dum unctio fuit adhibenda: sed quam diutissime poterit, eum consoletur, & inculcet quæ spectant ad salutem, sicut in manuali præscriptum reperiet, eique quousque e vivis excesserit, assistat, & operam impendat. Qui autem in ea re se negligentem præstiterit, a decano vel archidiacono ad episcopum deferatur increpandus graviter, & incuriæ suæ pœnas arbitrarias luiturus.

5. Episcopos etiam obsecramus in domino, ut Christianæ caritatis humanæque conditionis memores, si quos rescierint graviter laborare, eosque maxime qui vitæ spiritualis studio, & pietatis nomine laudeque sunt insignes, invisant sedulo, suam illis benedictionem impertituri.

De sepulturis.

1. QUantum autem attinet ad Christianorum sepulturam, quam nec superbam, nec neglectam esse decet, aut despectam, parœci in hanc officii sui partem diligenter incumbant, ut piorum funera Christianæ simplicitatis ac modestiæ limites non excedant.

2. Id autem fiet, si ipsi primum mercede consueta & honesta contenti, deinde superfluas impensas, quæ propter ambitionem ac fastum fiunt, vel hæredibus relinqui, vel pauperibus erogari suadeant.

3. Pauperes quibus adeo tenues fuere facultates, ut propriis impensis humari nequeant, gratis, ac honeste tamen sepeliant, alioqui pœnas arbitrarias exoluturi.

4. Faces omnes, ac cereos funebres, nisi ad certas personas de jure vel consuetudine pertineant, parœcis competere decernimus, nec hæredibus licere eos repetere.

5. Omnes Christiani, præsertim laici, quibus ecclesiastica sepultura non est interdicta, in cœmeteriis, non autem in ecclesiis sepeliantur, nisi forte de consensu superiorum.

6. Superiores aut non passim omnibus id privilegii concedant, sed in hujusmodi concessionibus delectum habeant personarum.

7. Cœmeteria vero ne bestiis sint pervia, muro, septis, vel cancellis cingantur, nec in eis quicquam profanum committatur.

8. Nec liceat tumulos ipsa humo altiores erigere, nec ibi cuiquam statuas, aut vexilla militaria, vel trophæa ponere.

9. Atque humata semel corpora fidelium exhumari, & in alia loca quantumvis pia & religiosa deferri, sine expressa episcopi licentia, vetamus.

10. Et si qua controversia de efferendo corpore, vel de alia aliqua re simili oriatur, ad ejusdem episcopi judicium referatur, ac illius arbitrio terminetur.

11. Ubi vero episcopum e vivis excedere contigerit, ab omnibus, tum clericis, tum laicis honorifice ad sepulcrum deducatur, & funebria ipso digna persolvantur.

12. In ejusdem, & aliarum spectabilium personarum funeribus tantum, non passim in ceteris, orationes quæ vocantur funebres, habeantur, quæ ad pietatem & preces pro mortuis faciendas spectent, potius quam defunctorum enarrandis laudibus insumantur.

13. Qui autem sunt publici simoniaci, fiduciarii, hæretici, schismatici, venefici, sortilegi, usurarii, & qui sibi manus violentas attulerunt aut in duello suscepto mortui sunt, & qui subita morte præventi, paschali tempore nec confessi sunt, nec eucharistiæ communionem susceperunt: omnes denique infideles, & excommunicati, Christianæ sepulturæ honore, loco-

ANNO CHRISTI 1583

coque priventur. Qui autem eos sepeliendos quacumque ratione procuraverint, excommunicatione feriantur.

14. Horum autem sepultura in cœmeterio, cœmeterium ipsum tantum: in ecclesia autem, & ecclesiam, & cœmeterium illi contiguum juxta sacros canones polluere censeatur.

De seminariis.

1. QUEMADMODUM autem agricola, nisi serat tempestive, non potest metere: ita ecclesia Dei prædictis sacramentis fructus uberes per idoneos operarios afferre nequit, nisi seminaria juventutis erudiendæ, & moribus informandæ causa foveat. Ideoque præcipimus in unaquaque diœcesi nostræ provinciæ, seminaria sic institui, ut episcopus, cum duobus canonicis ecclesiæ cathedralis, quorum alter ab episcopo, alter a capitulo eligatur, totidemque de clero diœcesis, quorum unus ab episcopo, alter a clero similiter eligetur, curam erigendi seminarii, & auctoritatem constituendi quæ ad illud pertineant, habeant: illi vero quatuor selecti, quotannis eligantur.

2. Habebunt autem in primis rationem primariæ urbis diœcesis, ut juventus vicinarum urbium & oppidorum ad illius gymnasia tanquam ad mercaturam bonarum artium possit confluere.

3. In ea urbe si veteres scholæ erigendo seminario idoneæ videbuntur, restaurabuntur, si opus sit: aut si sint minus commodæ, pro arbitrio episcopi & selectorum virorum commutabuntur, & novæ pro facultate diœcesis ædificabuntur.

4 Et quoniam parum est ædes habere, nisi sit unde alantur & foveantur qui eas incolunt, ideo episcopus, capitula, abbates, abbatissæ, moniales, priores, præfecti leprosariarum, omnes denique ordines nominatim expressi in concilio Tridentino, *sessione* XXIII. *cap.* XVIII. (exceptis parœcis, quorum proventus non excedunt septuaginta aureos annui redditus, deductis oneribus solitis) aliquid ex facultatibus, ad seminarii institutionem conferant, juxta taxationem ab episcopo cum duobus de capitulo, secundum concilii Tridentini decretum faciendam.

7. Seminario autem præficietur ab episcopo, & viris selectis moderator, moribus integris, & eruditione celebri: qui præceptores classicos probos & doctos assumet, ad erudiendam juventutem, propositis stipendiis honestis, eosque eisdem episcopo & selectis sistet, & offeret, prius quam admittantur.

6. Idem moderator quotannis, constituto die, jurabit solemniter, præsente domino episcopo & selectis viris, se statuta religiose servaturum, & curaturum, ut eadem religione, a præceptoribus & discipulis observentur.

7. Pueri in seminario gratis alendi & erudiendi ad certum numerum reducantur: nec præscriptus numerus imminuatur, vel augeatur, sine auctoritate episcopi, consensu virorum selectorum. Sint pauperes de diœcesi, vicissimque per oppida & decanatus, remoto favore, eligantur, ad minimum annos nati duodecim, scribaturque certa juramenti formula, secundum quam in ipso ingressu jurare teneantur.

8. Sint de legitimo matrimonio nati, non spurii, ut matrimonii sacramentum honoretur, non iniquitas foveatur.

9. Et quoniam vultus morum index esse solet, eligantur pueri bona indole præditi, & apta membrorum compositione conspicui: nec sint notabili deformitate signati, qui spirent ab infantia pietatem, & ad sacros ordines promoveri optent, quosque omnino spes sit, ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros.

10. Quod si violato juramento, a sancto proposito resiliant, expensas in seminario factas refundant, vel per fidejussores, si qui ab episcopo, & viris selectis inveniri possint, antequam recipiantur, vel per se, postquam ad pinguiorem fortunam pervenerit.

11. Quod si post biennium ad literas discendas probati, fuerint inepti, aut tam pervicaces, ut correctionibus emendari nequeant, seminario ejiciantur.

12. Si autem fraude aliqui divites fuerint in seminarium introducti, & post professionem egestatis, tales fuerint reperti, expellantur, tanquam mentiti Spiritui sancto, & egenorum hereditatem invadere non veriti, sumptus jam factos pro ratione temporis seminario refundere cogantur.

13. Ditiores tamen a seminario excludi nolumus, dummodo parentum sumptibus foveantur, duobusque qui sunt mediocris fortunæ, pensionem unius pauperis dari permittimus ea lege, ut alteram solvere teneantur.

14. Adolescentes autem, qui educati & nutriti seminarii sumptibus fuerint, confecto studiorum curriculo, si ætatem convenientem attigerint, ad sacros ordines suscipiendos compellantur, ut Deo & ejus ecclesiæ deserviant, nec a limitibus & terminis diœcesis discedant, sine licentia episcopi, & virorum (secundum præscriptum concilii Tridentini) selectorum judicio; quoniam æquum est, & rationi maxime consentaneum, ut ei operam nostram præstemus, cujus beneficio ad dignitatis alicujus fastigium conscendimus.

15. Optaret quoque sancta synodus, ut hi qui ex seminariis hujus Rhemensis provinciæ gradum magisterii vel doctoratus adipisci cupiunt, si minus in urbe sui seminarii id liceat consequi; ad seminarium vel academiam urbis metropolitanæ sese conferant, ibi eos gradus decentius quam in alia civitate, quæ non sit de provincia, recepturi.

16. Cetera quæ ad administrationem seminarii conducere videbuntur, judicio episcopi, & selectorum virorum relinquantur, qui rationes reddituum annis singulis audient: vacationes autem omnes, operasque suas (iis exceptis quæ ad quæstoris officium spectabunt) gratis impendant.

16. Porro non in seminariis tantum, sed in locis omnibus, maxime vero in quibus scholæ existunt, caveant diligenter episcopi, & alii omnes ad quos id spectare potest, ne quis privatim detineat libros contra religionem, & bonos mores conscriptos, vel imprimat, vel vendat.

De clericis in genere.

1. HOc posito fundamento, facile erit ædificium, quale desideramus, superstruere, ut clerum habeamus, qui suæ vocationi respondeat, nisi sui nominis oblivisci velit, quo semper admonetur se in partem & sortem domini vocatum. Quod haud dubie consequetur, si se

ANNO CHRISTI 1583.

si se a crimine, & omni criminis suspicione vel specie reddens immunem, ceteris etiam pietatis & virtutis exemplo præluceat.

2. Prohibemus itaque, ne clerici sacris Initiati, aut beneficiati, se suamque operam laicis quantumvis nobilibus, addicant, ad rerum domesticarum dispensationem, negotiorum civilium procurationem, cellæ vinariæ, vel annonæ regimen, aut aliquod aliud vile indecorumque suo ordini ministerium: nec scurrilia exerceant, & mensarum assecla se exhibeant. Alioqui pro delicti gravitate severissime coerceantur.

3. Ne possessiones alienas conducant, aut aliorum causas lucri gratia suscipiant: non fidejubeant, aut sæcularibus implicentur negotiis, quibus ab altari divinoque officio avocentur.

4. Ebrietati, libidinis parenti, crapulæque, quæ menti est exitio, ne indulgeant: tabernas, nisi peregre profecti, non intrent: ad æquales haustus nec seipsos, nec alios astringant, vel provocent. Si secus fecerint, & superiori monenti non paruerint, ab officio vel beneficio suspendantur, & aliis pœnis canonicis afficiantur.

5. Continentiæ sint amantes, pestemque libidinis, cane pejus & angue, quod dicitur, exosam habeant. Qui autem concubinarii reperti fuerint, & moniti juxta formam per concilium Tridentinum præscriptam, *sessione xx. cap. xiv.* non resipuerint, excommunicatione percellantur, nec nisi peccato relicto, absolvantur. Si vero censuris neglectis, in ejusdem voluptatis cœno quasi sues perseveraverint, durius coerceantur, adhibito si opus fuerit, sæculari brachio, plectanturque nihilominus aliis pœnis contra concubinarios decretis, quas vim suam retinere volumus, etiam contra superiores, qui prudentes ac scientes ad ea crimina connivent, nec emendant: cum juxta apostolum, non solum sint in vitio qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.

6. Ab alea, venatione, & omni ludorum genere ecclesiasticis personis interdicto, & indecoro prorsus abstineant: nec unquam aliis, quam honestis recreationibus se exerceant, nulla ducti sordidi lucri cupiditate. Quod si cum injuria ordinis ecclesiastici deinceps quisquam ecclesiæ bona, quibus pauperes ali oportuit, in ejusmodi lusus profudisse victus sit, & qui quæstum fecit, rem pauperum male partam restituere: & qui jacturam passus est, tanquam sacri patrimonii dilapidator, graves pœnas exolvere cogantur.

7. Et ut nedum morum probitate, sed etiam universo exteriore cultu ceteris modestiæ exemplo sint, mentis honestati honestus corporis respondeat habitus, nihil obscœnum, nihil leve referens: sitque gravitate referta omnis illorum actio, atque oratio.

8. Præterea veste ecclesiastica, eaque talari ac decenti utantur omnes clerici: nec sine illa pallium breve aut longum deferant, aut unquam prodeant in publicum: nec crispatis indusiis, vel arte sciissis calceis dissolutorum laicorum personas referant.

Galero numquam quidem in templis, in plateis vero, & viis publicis, nisi propter aeris intemperiem, non utantur. Porro tonsura clericali pro qualitate gradus, & ordinis sui, in capitis vertice aperte conspicua semper insignientur. Barbam vero aut omnino non gestent (quod magis probamus) aut saltem totam a superiore labro ob sacræ communionis reverentiam tondeant, vel radant. Qui vero in his se negligentes præstiterint, & ter moniti etiam per edictum a superioribus non paruerint, suspensione ab ordinibus, officiis, beneficiis, & horum fructibus seu proventibus annuis plectantur. Si autem correpti denuo deliquerint, eorum beneficiorum privatione coerceantur, juxta constitutionem Clementis quinti in concilio Viennensi, cujus initium est, *Quoniam innovanda.*

ANNO CHRISTI 1583.

De regularibus, & eorum monasteriis.

1. MONACHORUM autem inter clericos humilitate præstantium, institutum quam proxime ad apostolorum tempora accedens, libenter quondam amplexus est quisquis [ut divus Basilius loquitur] cœlestis vitæ cupiditate flagravit, & evangelicæ perfectionis studiosus extitit negotiator. Sed quoniam vita tam præclara hominum negligentia, vel malitia pessum nunc abiit, hoc in primis volumus esse statutum, cum de monasteriis agitur, ut collapsa disciplina restauretur, & ad avitam possessionem quantum fieri potest, revocetur. Quod fore speramus, si superiores huic negotio serio invigilent, & magistratus rogati ipsis auxilium ad Christi laudem, & in sacræ religionis favorem lubenter impendant.

2. Primum autem statuimus, ne qui inviti tradantur in monasteria, ne quod Christus dominus consilii esse voluit, libertatis consensum expectans, ac ita pronuncians, Qui potest capere, capiat, vim jam præcepti aut necessitatis habere videatur. Quisquis vero virginem, vel mulierem invitam ad monasticam vitam adegerit, (præterquam in casibus a jure expressis) vel qui consensum, auxilium, consilium, vel auctoritatem sciens & prudens interposuerit, anathema sit.

3. Et quoniam arma hujus sanctæ militiæ non debent esse carnalia, (ut verbis apostoli utamur) adulti monasterium ingressuri, vel puerorum parentes qui illos offerunt, moneantur, ut alia non subeat ipsorum animos cogitatio, quam sempiternorum bonorum. Quisquis igitur otium, honores, beneficia, vel alia temporalia quasi scopum sibi proponit, vitam monasticam suscepturus, vereatur ne mittatur in tenebras exteriores, non afferens vestem nuptialem, cui periculo se etiam obnoxios parentes noverint, qui liberis ingressum religionis procurant, vel quod natura sint ad res gerendas inepti, animo hebetes, vel corpore vitiosi, aut valde deformes: vel certe ut aliis liberis istorum quasi ablegatione ampliores opes relinquant.

4. Multum Deo displicet infidelis & stulta promissio: ideo monasteriorum novitii non munusculis, vel blanditiis alliciantur, sed prædicentur potius eis dura & aspera. Et dum tempus novitiatus exegerint (quod vel unius saltem anni, & non nisi post finem decimi sexti anni, debet expleri) aut profiteri teneantur, aut si ad religionis onera sint inepti, emittantur cum his bonis, quæ ad monasterium secum attulerunt, deductis tamen vestibus & alimentis.

5. Operæ pretium esse putamus, ut aliquot ex junioribus, qui sint bonæ indolis, in academias bene Christianas proficisci permittantur, literis humanioribus theologicisque operam daturi, modo in collegiis regularibus, habi-

ANNO CHRISTI 1583.

tu religionis ſervato, vivant ex portione congrua illis aſſignata, ab his qui proventus annuos percipiunt. Qui ſi gradum poſtea conſequantur in aliqua facultate, non tamen ab officiis monaſterii, & regulæ ſuæ obedientia ſint immunes.

6. Aliis præficiatur vir pius & doctus, cujus monitis & ductu diſcant aſſueſcantque jam ab ipſa adoleſcentia meditari die ac nocte in lege domini, quique illos in ſacris literis diligenter exerceat, aſſidue commonefaciens de aſſumendo gladio ſpiritus, quod eſt verbum Dei. Rem quippe nullis ſatis dignam lacrymis putamus, aliquot jam ſæculis verbum Dei neque prælegendo, neque conciones habendo in illis locis explicari, in quibus olim omnis doctrinæ atque virtutis ſcholas fuiſſe eccleſiaſticæ teſtantur hiſtoriæ.

7. Semper aliquid boni operis agant monachi, monialeſve, ut ſemper diabolus eos inveniat occupatos: qui ſi maxime ſcientiam ſcripturarum amaverint, carnis vitia non amabunt: quietique dent operam, non otio: jejuniaque & orationes diligenter obſervent, ac media nocte ſemper ad pſallendum, & confitendum domino ſurgant, juxta tamen ſuæ regulæ inſtituta, præſertim ſi antique conſuetudo ita tulit: piiſque legatis & fundationibus ſatisfaciant, quantum fieri poterit.

8. Nullus ex monachis ſine expreſſa ſuperioris licentia audeat litigare, vel prætextu prædicationis, vel lectionis, aut pii alicujus operis egredi monaſterio præſumat, vel in alicujus communitatis, vel magnatis obſequium convolare.

9. Tria vota præcipua omnes monachi monialeſve diligenter obſervent, juxta præſcriptum regulæ, quam profeſſi ſunt, & loci conſuetudinem, in cujus ſtabilitatem obſervandam jurarunt: neque putent ſibi licere quicquam contra illa gerere, etiam quod longa conſuetudinum corruptela viderint in monaſterio eſſe ſervatum. Quicquid etiam mali exempli, vel improbæ conſuetudinis irrepſit, penitus tollendum & abolendum eſſe decernimus.

10. Ergo religioſi, quantum fieri poterit, ad eam antiquæ eccleſiæ ſpecioſam formam redeant, quando nullus quicquam ſibi proprium dicebat: nec aliquid poſſideant proprio vel conventus nomine, de bonis monaſterii, quibus qui præficiuntur officiarii, ut fructus monaſterii vel accipiant, vel expendant, elapſo anno reddant rationem: alii quorum officiis res aliqua eſt annexa, ſeu, ut loquuntur, affecta, ea non utantur quaſi propria, ſed norint ita ſibi committi, ſeu ad tempus, ſeu ad vitam, ut ejus conditionem in melius augeant, nec diſſipent.

11. Iidem monachi, etiam officiarii, ſeptis monaſterii non egrediantur, niſi de ſuperioris licentia, quæ non concedetur, ut ad nundinas, nuptias, feſtaque pagorum ſe conferant, ſed quando neceſſitas, vel honeſtas poſtulabit.

12. Locos monachorum regulares mulieres non ingrediantur, viciſſimque viri non intrent feminarum clauſtra, imo nec aliæ feminæ. Quiſquis vero clauſtra monialium ſine ſuperioris licentia, (quam non niſi in caſibus neceſſariis impertietur) fuerit ingreſſus, ſententiam excommunicationis ſe incurriſſe noverit.

13. Menſam communem, ciborumque delectum regularem, ſimiles tonſuras ac veſtes domi rurique deferendas, commune dormitorium, ſervorum delectum, convenientemque ſtatui ſupellectilem, id eſt habitu profano armiſque vacuam, ita ſuperiores monaſteriorum pro virili procurent, ut etiam in privatis domibus quæ officiis ſunt annexæ, nihil ſinant contra regulam ſervari: locorum tamen & temporum circumſtantias ea moderabuntur prudentia, ut conſcientiam propriam non gravantes, nihil non ad pietatem, & vitæ ſanctimoniam referendum eſſe putent.

14. Monachi non ſacerdotes, qui percipiendæ euchariſtiæ legitimam attigerint ætatem, monialeſque omnes, ſaltem ſemel ſingulis menſibus, ac præterea feſtis præcipuis peccata confiteantur, & eamdem ſacroſanctam percipiant euchariſtiam. Adhibeantur vero confeſſarii viri periti & diſcreti, quibus ſolis ſit abſolvendi conceſſa poteſtas. Probamus tamen alios a conſuetis confeſſarios ab epiſcopo, & aliis ſuperioribus bis aut ter in anno offerri debere, qui omnium confeſſiones audire debeant, juxta decretum concilii Tridentini: at ubi frequentior eſſe ſolet communio, conſuetudo ſervetur.

15. Religioſis regularia beneficia conferantur, quorum fuerit ſanctitas conſpicua, ea lege, ut aut reſidere cogantur, aut ſi non patiatur beneficii exilitas, de fructibus cum abbate & conventu paſciſci compellantur, ut legibus monaſterii vivant cum aliis. Qui autem a recto tramite deflectunt, pœnis regularibus quas in uſum revocandas ſtatuimus, coerceantur.

16. Si monachus monialiſve in tantam labatur proterviam (quod abſit) ut in apoſtaſiæ crimen incurrat, nec ſponte redire velit, ab ordinariis vel ſuperioribus cogatur, implorato ſi opus eſt, brachio ſæculari, & in proprio monaſterio excipiatur, & ita pœnas luat, ut tamen miſericordia ſuperexaltet judicium.

17. Sanctimoniales, quæ ſolæ degunt apud parentes, vel numero paucæ in xenodochiis, aut monaſteriis quæ ruri exiſtunt, ne ſatanæ, vel malorum hominum prædæ ſint expoſitæ, ſi fieri poteſt, in urbes, vel oppida proxima monaſteriis occludendæ ducantur, etiam invitæ, & quamvis earum privilegia reclament, juxta decretum concilii Tridentini, & conſtitutionem Pii V.

18. Ceterum omne cor mœrens in monaſteriis eſſe conſpicitur, quia omne fere caput in eis eſt languidum, nec monaſteriis præficiuntur bene meritæ de religione monaſtica, zeloque fidei ſuccenſæ perſonæ, ſed quæ vel reſervationem ante petierint, vel ſimoniæ fiduciæque labe conſpurcatæ ſint, aut fructus cum aliis ſint partitæ. Nihilque niſi deſiderium nobis ſupereſt, ut abbatiæ, prioratuſque non niſi regularibus ſpectatæ virtutis, & per electionem conferantur. Quod a Deo optimo maximo, ſupplicibus votis, contendimus, ut ad id excitare dignetur dominos noſtros, ſanctiſſimum Romanum pontificem, & regem noſtrum Chriſtianiſſimum.

19. Si monaſterium aliquod ſæculari commendetur, iiſdem legibus de promotione & re ſacra facienda teneatur, quibus ceteri clerici, propiuſque habitu, & tonſura quam alii, ad regularem vitam accedat.

20. Monaſteriorum ſuperiores cum viſitant, conſtituant priores in abbatiis, & in prioratibus conventualibus ſuperiores, conſentientibus, & eos nominantibus commendatariis, aut etiam, ſi incapaces nominaverint, reluctantibus.

Ut

ANNO CHRISTI 1583.

Ut autem constituti ceteros in disciplina continent, habeant ab illis vicariatum, saltem in spiritualibus, quantum attinet ad morum correctionem, & disciplinæ regularis observationem.

21. Iidem visitatores antiquum ritum divini cultus restituant, cum a probatis personis hac de re rogatis, rescierint esse collapsum, nec permittant prioratus, in quibus monachi ex fundatione debent eisdem destitui, modo facultates sint sufficientes. Compellantur quoque commendatarii, vel eorum vicarii, ut intersint visitationibus, visitatoresque honeste excipiant, & executioni mandent, quæ in eis statuta fuerint.

22. Dabunt etiam operam superiores, ut in templo ceterisque locis sint omnia sarta tecta ædificia, cultui divino & disciplinæ regulari necessaria restaurentur, si collapsa sint: provideatur ecclesiæ sufficiens nitidaque supellex: monachorum numerus secundum leges antiquas, vel monasterii facultates, compleatur, illisque conferatur redituum congrua debitaque portio, chartulæ, librique rationum diligenter asservent: Nihil de possessionibus depereat, & alienata, si quæ sint, repetantur: Reliquiarum, & aureæ, argenteæque supellectilis conscribatur catalogus: Monasterii possessiones non nisi catholicis viris committantur, & locentur. Denique jus hospitii, & eleemosynarum assueta ab antiquo largitio restituantur: Ut abbates, priores, & eleemosynarii non tam seipsos pascant, quam pauperes, nec lucrum marsupii, sed inopis refectio fiat jejunantium abstinentia: pœnæ item addictorum temperantia, mensarumque residuum quod colligendum a domino præcipitur, pauperibus distribuatur.

De curatis.

1. QUANTUM ad curatos attinet, qui ab episcopis in partem solicitudinis vocati sunt, statuimus in primis, ut observent diligentissime quæ supra dicta sunt, cum de eucharistia, ordine, & clericis egimus. Atque quod dictum est de celebrandis divinis officiis, certo pulsu statisque horis ita custodiant, ne pro cujusquam arbitrio mutent.

2. Assidue resideant in suis beneficiis, nec ea deserant, ut alteri beneficio, vel negotio vacent.

3. Ut autem id faciant commodius, animarumque curam non negligant, ordinarii seu illi quibus jus competit, per congruæ portionis assignationem illis providebunt, quam non minorem centum libris, omnibus deductis, volumus constitui; privilegiis, inhibitionibus, & exemptionibus contra hoc decretum nemini suffragantibus.

4. In cujus congruæ portionis postulatione & causa ne cogantur parœci multam pecuniarum temporisque facere jacturam, statuimus, ut definitivæ latæ sententiæ quam primum executioni demandentur, pro re præcipua, per modum provisionis, & sub cautione, non obstantibus appellationibus & inhibitionibus quibuslibet, quas sacrum concilium Tridentinum decrevit in præmissis non suffragari.

5. Adjudicatam vero portionem congruam non percipiant parœci, nisi actu residentes, juxta præscriptum ejusdem concilii Tridentini.

6. Et quoniam parum prodest pastorem non abesse, nisi præsens & bonæ vitæ exemplo competentis doctrinæ munere gregis sibi commissi salutem promoveat, præcipimus parœcis, ut non solum inculpate vivant, verum etiam semper habeant præ manibus, assidueque lectitent librum aliquem, de ratione administrandorum sacramentorum, vel catechismum editum auctoritate concilii Tridentini, sive Latine scriptum sive in linguam vulgarem ad verum sensum linguæ Latinæ optime versum, & legitime approbatum. Ex quo singulis diebus dominicis aliquid depromant, quod evangelio aptari & populo proponi possit.

7. Et præter librum nubentium, quem habere jussi sunt in capite de matrimonio, duos adhuc conscribant, in quibus designent ex nomine baptizatos cum susceptoribus, ac fideles parœcianos vita functos, & diligenter annotent locum atque diem.

8. Curent etiam res suæ ecclesiæ, moneantque episcopos, si quid de illius vel fabricæ fundo fuerit alienatum.

9. Pecunias autem fabricarum, & eas quæ superetunt ex collectis, impendi curent vel suffragiis faciendis pro mortuis, vel fabricis reparandis, vel comparandis ornamentis, vel aliis piis, non autem prophanis usibus. Et si secus factum fuerit ab ædituis, episcopo vel ejus officiali significent.

De capitulis & canonicis.

1. UT autem canonici cohærentes episcopis, quasi membra corpori ad regulam, quam eorum nomen præ se ferre conspicitur, componantur; statuimus in primis, ut ad canonicatum nemo admittatur, nisi prius coram ordinario loci, & in capitulo catholicam fidem professus sit, juxta formam a Pio quarto præscriptam. Capitulum porro diligenter inquirat etiam per juramentum, quibus rationibus ad canonicatum pervenerit: & si qua simoniæ labes, vel alia aliqua illicita pactio intervenerit, non recipiatur.

2. Qui ad canonicatus & dignitates, in ecclesiis cathedralibus sive collegiatis insignibus assumentur, sint magistri vel doctores, aut eriam liceutiati in theologia, vel jure canonico: qua eminenti scientia si decorari acquiverint, saltem competentem habeant, quam hi censentur habere qui possunt expedite, quæ sui sunt officii, explicare & exequi.

3. Admissus vero resideat, nec ei diutius quam trimestri liceat abesse, (si tamen tantam temporis absentiam patiatur illa ecclesia, nec majorem assiduitatem desideret) sub pœnis in concilio Tridentino contentis. Quod si legitimam absentiæ causam proferat, de ea ita superior judicet, & nihil ei statuere liceat contra dignitatum, canonicatuum, & præbendarum constitutiones, & fundationes.

4. Ut autem residens munus quod incumbit, melius exequi valeat, discatque primum quid in templo, deinde quid in aliis locis debeat præstare, præter ea quæ de eucharistia, ordine, & clericis diximus, quæ volumus a canonicis servari. Statuimus insuper, ut qui ex illis non sunt adhuc sacerdotes, aliique non clerici ad eumdem ordinem nondum promoti, qui canonicorum ecclesiis inserviunt, communicent ad majus altare in missa, diebus paschæ, pentecostes, natalis domini, assumptionis beatæ Mariæ, omnium sanctorum, & patroni ecclesiæ, alioqui per superiorem suspendi poterunt, salva interim consuetudine illarum ecclesiarum,

ANNO CHRISTI 1583.

ubi sacræ communionis frequentior usus esse A solet.

5. Qui autem ante aliquot annos sacerdotium adepti sunt, nec dum missæ sacrificium obtulerunt, aut celebrent primo quoque tempore, aut omnibus fructibus suæ præbendæ priventur. Qui autem ad eumdem ordinem deinceps promovebitur, missam primam intra trimestre, a die promotionis celebrare compellatur.

6. Omnes canonici, etiam dignitates obtinentes, sua quisque hebdomada missam magnam celebrare, aliaque divina officia peragere, per seipsos, vel, si nequeant, per alios canonicos cogantur, non obstante qualibet consuetudine, & privilegio.

7. Cum autem episcopus rem divinam faciet B solemniter, qui dignitates obtinent, & antiquiores atque capaciores ex canonicis, ei inserviant, debitamque præstent assistentiam.

8. Omnes etiam canonicis horis, maxime vero matutinis, missæ & vesperis intersint, cessante impedimento legitimo, per capitulum judicando, nec ecclesiam discurrant vel choro egrediantur sine præsidis licentia, priventurque distributionibus singularum horarum, in quibus illos abesse contigerit.

9. Statuimus quoque, ne capitula habeantur tempore magnæ missæ, ne quis aliquam excusationem abientiæ ab illa prætexat.

10. Et ne qua fraus in prædictis committatur, nominetur a capitulo punctuator, probatæ C fidei, qui præstito prius fidelitatis juramento, diligenter annotet eos qui divinis non intererunt officiis.

11. Quoniam autem in quibusdam ecclesiis aut nullæ sunt illis horis ascriptæ distributiones: aut certe sunt adeo tenues, ut earum jacturam facere non dubitent canonici, & se a divino officio subtrahant, tertia pars de tota massa distrahatur, quæ in distributiones convertatur, & singulis cujuslibet dici horis & missæ distribuatur. Quod si quæ distributiones quondam fieri solitæ exoleverint, restituantur. Hanc autem legem in obitibus, & aliis fundationibus locum habere volumus.

12. Pacis ubique sint amantes canonici, nec D cum episcopis animose contendant, aut superbe respondeant, sed illis honorem & reverentiam, cum summa modestia exhibeant: & si quæ lites inter se suboriri cœperint, utique amice componant.

13. Canonici, vicarii, capellani, & alii capitulorum ministri, mulieres malæ famæ, concubinarias, focarias, aut alias de incontinentia suspectas nec clam nec publice domi retineant: nec ibidem alant spurios, sub pœna excommunicationis, quam incurrent ex decreto concilii Tridentini, si ter admoniti utrosque non reliquerint, vel eos easve resumpserint, & revocaverint. Quod si in concubinatu permanserint, censuris neglectis, aut ad eumdem maximeque E publicum recidivo vomitu redierint, post trinam monitionem suorum beneficiorum fructibus, per spatium trium mensium priventur, pœnisque subjaceant latius in titulo de publicis concubinariis contentis. Ejusmodi vero obscœnæ mulieres, quæ in eorum domibus repertæ fuerint, ecclesiarum ballivis tradantur ejiciendæ & puniendæ.

14. Ut sine superpelliceo, almutio, & aliis canonicorum insignibus in ecclesia comparere plane irreligiosum est: sic illa ad loca publica rerum vænalium deferre, prorsus indecorum ac sordidum esse, nemo est qui non videat. Quamobrem utrumque sancta synodus districte prohibet: sicut & sine illis res emptas manibus vel canistris servulorum more, publice domum referre: hortaturque omnes ecclesiasticos, ut sui ordinis, atque dignitatis ubique memores esse velint.

ANNO CHRISTI 1583.

De episcopis.

1. Cum in episcopos velut supra montem positos, omnium oculi conjecti esse soleant, hortamur illos, ut episcopi esse, quam dici malint: invigilentque diligenter juxta nomen suum gregibus suis, & lupos ab ovili Christi pro virili arceant.

2. Ut autem ecclesia possit deinceps tales habere episcopos, optamus omnes jus antiquum electionum clero restitui: sed quoniam tanti boni modica aut nulla adhuc spes effulget, deinceps tamen cum sedem aliquam vacare contigerit, preces & supplicationes ad Deum a clero & populo fieri jubemus, ut gregi suo pastorem dare dignetur idoneum.

3. Ad episcopatum vero nemo promoveatur, nisi prævio examine super fide, ætate, vita, moribus, & natalibus promovendi, deque modo & ratione, quibus ad episcopatum pervenerit.

4. Et quoniam episcoporum residentia maxime necessaria est, quæ de ea sacris canonibus, & præsertim a Tridentina synodo sancita sunt, observentur. Residentes vero Christum magnum animarum nostrarum pastorem, & episcopum imitentur, qui primum cœpit facere, deinde docere, ne plus damni pravo morum exemplo, quam commodi, doctrinæ verbo afferant.

5. Et quo melius primum sibi, deinde suis prosint ecclesiis, in privatis ædibus versentur assidue in lectione sacrarum literarum, ac ea lectitent ut plurimum, quæ animos ad pietatem exerceant: hæc enim exercitatio ad omnia utilis est.

6. Laicorum eorumque maxime qui de crimine, vel facinore convicti sunt, aut etiam suspecti, familiaritatem immoderatam declinent, nec ullos de hæresi suspectos, vel scandalo notatos in suis familiis detineant.

7. Hortamur quoque ut mensas habeant sobrias, ciboſque moderatos, divinarum scripturarum sale, lectioneque conditos.

8. Et ut non familiæ tantum, sed etiam bonorum ac proventuum ecclesiasticorum curam gerant, qualem eos habere decet, caveant diligentissime, ne de ecclesiæ bonis propinquorum facultates augeant, nisi ad eorum levandam inopiam, si penuria laborent: videantque, ne pauperum loco assentatores, mimos, & id genus perditos homines mensuram habeant assecias, vel equos, canes venaticos, & aves alant, ne vellicationis potius quam villicationis aliquando reddant rationem.

9. Provideant itidem, ne bona, prædia, resque ecclesiæ alienentur, aut ad emphyteusin, sive censum perpetuum locentur, nisi justa causa, & canonica solemnitate interveniente, sub pœna lata a sacris canonibus: & quæ alienata compererint, revocari procurent, juxta sacri concilii Tridentini decretum, sess. 25. cap. XI.

10. Porro in suis ecclesiis ita præsint episcopi, ut eis sedem in choro liceat eligere, quam putarint honoratiorem, in qua nullus canonicus eis præsentibus sedere audeat, qualibet etiam dignitate ornatus

11. Eis-

ANNO CHRISTI 1583.

11. Eiſdem quoque præſentibus benedictionem cereorum, palmarum, & rerum ſimilium nemo facere præſumat: monebunt tamen illi capitulum, ſi facere nolint. Cum autem aberunt, decanus, vel hebdomadarius eo poterit officio defungi.

12. Quod autem ſpectat ad illorum munus præcipuum, & magis neceſſarium, quod eſt paſcere gregem domini, qui illorum curæ ſolicitudinique commiſſus eſt, ſequantur divi Petri præceptum, ut illi provideant non coacte, ſed ſpontanee, ſecundum Deum, non ſicut dominantes in clero, ſed forma facti gregis ex animo.

13. Primum itaque murum; ac ſeptem pro populo ſe interponant, ac divinis, officiis ſæpiſſime interſint, remque ſacram omnibus ſolennibus diebus faciant: aliis vero, præſertimque dominicis ac feſtis, quam frequentiſſime poterunt.

14. In correctionibus autem eum modum teneant, ut nec diſciplinam ſine miſericordia nec miſericordiam ſine diſciplina reliquiſſe videantur: ſed ſit in eis juſte conſulens miſericordia, & pie ſæviens diſciplina: cum plus agat aliquando erga corrigendos benevolentia, quam nimia ſeveritas: plus cohortatio, quam comminatio: plus caritas, quam poteſtas.

15. Non ſint appetentes vindictæ, ſed eam domino relinquant, conenturque ſibi morum ſuavitate, ac vitæ probitate omnium conciliare animos, & ſtudio cum Dei gratia efficere, ut poſſint puſillanimes conſolari, pios cohortari, & eos qui contradicunt, arguere.

16. Quod ſi præſtare per ſe nequeant, viros doctrina & vita inſignes ſubſtituant, qui vicariam illis præſtent operam, nec ſine eorum licentia quiſquam ad verbi Dei prædicationem admittatur, juxta præceptum concilii Tridentini.

17. Præterea probos ac doctos habeant officiarios, maxime officiales & promotores.

18. Qui ſi tantam doctrinam non habeant quanta forte deſiderari poſſet, defectum ſaltem eruditionis, morum probitate compenſent.

19. Si præſentato, & collationem beneficii poſtulanti epiſcopus dare renuerit, cauſas recuſationis teneatur ſcripto exhibere, & niſi illis diſcuſſis ac judicatis, ſuperior ejuſmodi beneficium conferre nequeat, alioqui ejus collatio nulla ſit.

De ſimoniacis & fiduciariis.

1. CUM autem nihil adeo totum clerum deformet, quam ſimoniæ labes, non absre pridem cenſuit eccleſia omnes ſimoniacos, & fiduciarios excommunicatione percellendos: quorum nequitia tam late jam diffunditur, ut univerſum pene corpus illius labefactare conetur. Contra quos, ut omnibus viis juris & pœnis ſeveriſſimis inquiratur, atque procedatur, optamus, volumus & decernimus. Præcipimus quoque, ut ſingulis diebus dominicis omnes ſimoniaci & fiduciarii denuncientur excommmunicati eo ipſo, quod tales exiſtant.

2. Beneficiis etiam adeptis utroſque privat ſancta ſynodus, & ea ipſo facto vacare vult, eoſdemque ad alia obtinenda declarat incapaces. Qui autem ex eis ſunt ad ſacerdotium promoti, noverint ſe contraxiſſe irregularitatem, ſi iis peccatis, ac eorum ſententiis implicati, rem ſacram facere præſumpſerint.

3. Confeſſarii de utroque peccato ſimoniæ & confidentiæ diligenter inquirant, & cum commiſſum audierint, abſolutionem, excepto mortis articulo, ad ſummum pontificem remittant.

4. Concionatores moneant frequentiſſime eos, qui per ſimoniam vel confidentiam beneficia captant, obligari ad integram reſtitutionem fructuum, quos ſuos facere nequeant, nec prius poſſe culpæ remiſſionem conſequi, quam beneficio ceſſerint.

5. Quicumque ſacerdotis ſimoniaci, vel fiduciarii lata ſententia declarati ſacrificio vel orationibus adfuerint, atque quorumcumque qui tales extiterint, uſi fuerint contubernio, eadem plectantur pœna, qua illi qui cum aliis excommunicatis majori excommunicatione familiaritatem ineunt.

6. Ut autem noſcant omnes, quinam utriuſvis criminis rei habendi ſint, illi in primis & proprie habeantur, prout ſunt, ſimoniaci, qui beneficia reſque ſpirituales pecuniis comparant, vel conferunt, vel certe rebus, quæ pecunia æſtimari queant. Nam eorum impudentiſſimum prætextum deteſtamur, qui de ſolo proventu reque temporaria ſe paciſci dicunt cum ea ſpirituali tam arcto ſit annexa vinculo, ut non magis una ab altera divelli queat, quam in homine vivo manente corpus a ſua anima.

7. Si quis beneficium propter obſequium, vel impenſæ ſervitutis mercedem conferat, vel de retinenda penſione ſibi vel alteri paciſcatur, aut partem fructuum, vel aliud beneficium in compenſationem collationis etiam alteri conferendum exigat, vel aliam quamlibet pactionem a ſede Romana non approbatam fecerit, ſimoniacus eſſe cenſeatur.

8. Epiſcopus qui pro conferendis ordinibus ſacris, vel minoribus, vel etiam tonſura clericali aliquid acceperit, quod pretio æſtimari queat, vel qui aliquid poſtulaverit pro literis dimiſſoriis, vel teſtimonialibus, earumque ſigillo, notam ſimoniæ vel avaritiæ incurrit. Secretarius tamen illius decimam aurei partem accipere queat, juxta concilium Tridentinum.

9. Sacerdotes qui de pretio paciſcuntur, ut miſſas celebrent, & parœci, qui pro ſacramentorum adminiſtratione, vel funere, vel ſepulturis aliquid exigunt, præter ea quæ de jure, lege vel conſuetudine laudabili conferuntur, habeantur ſimoniaci, non autem ſi ſponte oblata recipiant.

10. Qui pro religionis ſeu monaſterii ingreſſu aliquid extorſerit, ſimoniacus eſſe cenſeatur. Nam licet opes monaſterii ſint adeo tenues, ut vix ingredientem alere queant, eumque oporteat aliquando pro alimentis & veſtibus aliquid monaſterio conferre, tuta conſcientia, modo id fiat ante votorum emiſſionem: tamen ut deinceps omnis nequitiæ amputetur occaſio, ſynodi Tridentinæ decretis admoniti, ſtatuimus ne deinceps in quibuſcumque monaſteriis major monachorum, vel monialium numerus admittatur, quam qui ex propriis redditibus monaſterii, vel eleemoſynis aſſuetis, educari queat. Approbamus tamen & laudamus eleemoſynas etiam copioſas ab ingredientibus ſponte collatas.

11. Rerum exactio, quæ pro canonicorum, & aliorum beneficiariorum ingreſſu in pleriſque locis ſuſpicione ſimoniæ vel ſordidæ avaritiæ non caret, fieri nullo modo permittatur: quamvis laudabiles conſuetudines in concilio Tridentino

non

ANNO CHRISTI 1583.

non damnatas approbemus eorum, quæ in pios usus conferri solent.

12. Qui non exarserit in simoniacos pro officii sui ratione, vel qui rogatus agnitam de hac peste veritatem, subticuerit, eorum particeps habeatur.

13. Quisquis autem acceptat beneficium, ut ei postea cedat in favorem cujuscumque personæ capacis vel incapacis, sæcularis vel regularis, laicæ, vel alicujus ex clericis, fiduciarius esse censeatur. Idemque esto judicium de eo qui per resignationem ejus beneficium recipit, cujus prius erat illi facta promissio.

14. Qui eamdem confidentiam verbo, vel facto juverit, vel procuraverit, ejusdem criminis particeps habeatur.

15. Qui beneficium acceptat, non ut cedat, sed ut alius fructibus, vel eorum portione, sub ipsius nomine, gaudeat, fiduciarius esse judicetur.

16. Patroni etiam seu ecclesiastici, seu laici, qui clericorum personas interponunt, ut ex pacto vel expresso, vel tacito, fructus beneficiorum quæ præsentent, vel eorum partem aliquam in proprios usus convertant, vel qui aliquo suppositio, vel etiam nullo titulario existente, fructus beneficiorum occupant, non solum hujus criminis rei, sed etiam injustissimi raptores censeantur, & jure patronatus ipso facto privati existant.

De fœnore.

1. SIMONIÆ vitio peccatum usuræ esse affine nemo non conspicit. Cum igitur sacræ literæ excludant eum a divino tabernaculo, qui pecuniam dederit ad usuram, aperteque nuncient, ut mutuum demus, nihil inde sperantes: quisquis præter sortem præcipuam ex mutuo aliquid amplius exegerit, vel acceperit, cujuscumque generis illud sit, modo pecunia æstimari possit, usurarius esse censeatur.

2. Quæ autem per usuram parta sunt, vel accepta usurarii restituere teneantur.

3. Parœcus in pronao singulis diebus dominicis annunciet usurarios esse excommunicationi obnoxios.

4. Actuarii, seu notarii, usurarum proxenetæ, omnesque qui contractibus usurariis aliquam operam, vel consensum præbent, ejusdem criminis censeantur esse participes.

5. Si quis in sacros ordines cooptatus, compertus fuerit usuram exercuisse, sive nomine proprio, sive alieno, juxta Nicæni concilii sententiam dejiciatur a clero, & alienus habeatur ab ecclesiastico gradu.

De jurisdictione.

1. CUM autem æquum sit munus aliquod existere, quo, qui parere debent, in officio contineantur, jurisdictionis episcoporum habenda ratio est, quæ maxime elucet in visitationibus, & diœceseon provinciarumque synodis. Primum itaque volumus judices sæculares admoneri, ut causas coram se motas, & ad ecclesiæ jurisdictionem pertinentes, ad ecclesiasticum judicem relegent, nec mittant falcem in messem alienam.

2. Caveant omnes ecclesiastici, ne coram judice sæculari litem intendant, sive agentis, sive defendentis partes suscipiant, nisi in casibus a jure permissis. In personalibus autem meminerint suos habere judices, alioqui pœnas a sacris canonibus impositas non effugiant.

3. Archidiaconi, & decani rurales singulo quoque trimestri contra sontes inquirant, & informationes ad promotorem ecclesiastici fori remittant. Qui visis illis quamprimum juxta delicti qualitatem postulet, ac suas conclusiones scriptis exhibeat: nec tamen archidiaconorum jurisdictioni præjudicium ullum afferat.

4. Nulli promotores, vel officiales cum partibus epulentur, vel ab eis munera accipiant: alioqui pœnæ arbitrariæ subjaceant.

5. Summarie quantum fieri poterit, iidem lites dirimant, & publicatis testium elogiis reprobationes nullatenus admittant.

6. Monitiones ad finem revelationis, & excommunicationis sententiæ a nullis, præterquem a potestatem habentibus, nec nisi pro causa gravi concedantur. Nec vicarius episcopi eas concedere possit, nisi facultas ab ipso episcopo fuerit ei specialiter demandata.

7. Si quis autem censuris implexus animo obdurato & contumaci per annum in eis permanens insorduerit, nec se curaverit absolvendum, contra eum tamquam de crimine hæreseos suspectum procedatur.

De visitatione.

1. QUOTANNIS episcopi totam diœcesim vel per seipsos, aut si legitime impediti fuerint, per suum generalem vicarium, aut visitatorem visitent. Verum si totam propter ejus latitudinem, visitare non poterunt, saltem ejus majorem partem, ita tamen, ut tota biennio per se, vel visitatores suos compleatur. Visitare non omittant etiam parœcias a militibus sancti Joannis Hierosolymitani dependentes, servata tamen forma literarum fel. mem. Pii V.

2. Iidemque vel per se, vel vicarium eumdem quotannis semel visitent monasteria, prioratus, & præposituras, & capitula suæ jurisdictioni subdita: ut in eis omnia sartatecta habeantur, accepta tamen procuratione solita.

3. Visitent, ac etiam curent, ut hospitalia, & alia loca nomine pietatis consecrata, integra teneantur, dissipata instaurentur, ac nondum constituta, si tempus & locus postulent, construantur. In quibus provideant primum de sacramentorum administratione, deinde de corporis alimento & medicamento.

4. Efficiant quoque ut eadem pia loca miserabilibus personis sint assidue pervia, sed mendicantibus validis ac otiosis claudantur.

5. Inquirant num eorum locorum redditus in alios usus, quam pauperum convertantur, & reliquam pecuniam, si qua sit, in locorum reparationes converti curent.

6. Eorumdem locorum præfecti, seu administratores ac procuratores diligenter subducant rationes dati & accepti, subductasque infra semestre a die homologationis hujus concilii, episcopis communicent cum literis suarum provisionum, ac deinceps singulis quibusque annis id præstent.

7. Non autem soli episcopi, sed etiam capitula, aut quævis personæ sive ecclesiasticæ, sive laicæ quarum inter est, videant an cultus divi-

ANNO CHRISTI 1583.

divinus perſolvatur in ſacellis, ſeu (ut vocant) capellis quibus aſſignati ſunt proventus annui.

8. Quod ſi facer locus belli, vel temporis injuria dirutus exiſtat, & inſtaurari nequeat, illius beneficia ſimplicia in eccleſiam parœcialem, intra cujus limites ſitus erat, cum omnibus emolumentis & oneribus prioribus eccleſiis impoſitis transferantur, juxta decretum concilii Tridentini, ſeſſ. 21. cap. 7.

9. Epiſcopi quoque cum viſitant, de titulis locorum & proventuum diligenter inquirant, curentque ſedulo, ut contra amiſſorum detentores viis juris & cenſuris eccleſiaſticis procedatur.

10. Archidiaconi autem in his eccleſiis ubi hactenus viſitationem exercere legitime conſueverunt, eas ſingulis annis aſſumpto notario de conſenſu epiſcopi viſitent, accepta ſolita procuratione.

11. Inquirant diligenter de curatorum, matricularium, ceterorumque parœcianorum, ac maxime obſtetricum vita, moribus, munere, officio, diligentia, ac debita ſuis locis aſſiſtentia, ac ſingulos ſui officii moneant, exhortenturque.

12. Acta autem ſuæ viſitationis ſecundum conſuetudinem locorum intra duos menſes a peracta viſitatione, epiſcopis exhibeant.

De ſynodo diœceſana.

1. SYNODI diœceſanæ ſingulis annis ſemel dumtaxat ad cleri levamen tempore commodiori celebrentur.

2. In eis præſideat epiſcopus, vel eo abſente, ejus vicarius generalis. Curati quoque quamvis ſint canonici, & alii omnes qui de jure vel conſuetudine tenentur, comparere cogantur.

3. Aſſiſtere quoque parœci teneantur cum habitu & tonſura ſtatui congruentibus, necnon cum ſtola & ſuperpelliceo.

4. In eis decani rurales rationem reddant eorum quæ in ſuis Calendis & viſitationibus egerint, & compererint.

5. Illæ Calendæ bis ad ſummum in anno habeantur, ne clerus nimio labore & ſumptu gravetur, & in eis aſſiſtant curati, & vicarii, cum habitu & tonſura decenti, ſintque omnes modico cibo, potuque contenti, ne populo ſua intemperantia aliquod ſcandalum afferant.

6. Controverſias cauſaſque perſonales, quas inter viros eccleſiaſticos ſuboriri compererint, qui ſynodo vel Calendis præerit, amice, ſi fieri poſſit, componat.

7. In ſynodo vero orationem exhortatoriam habeat epiſcopus, aut alius, cui provinciam hanc commiſerit: clerumque moneat eorum quæ ſunt ſui officii. Legantur etiam ſtatuta ſynodalia, ac pro temporis opportunitate, & ratione augeantur, minuantur, vel immutentur, prout epiſcopo videbitur.

De ſynodo provinciali.

1. AD Dei gloriam, eccleſiaſticæque diſciplinæ conſervationem ſingulo quoque triennio habeatur ſynodus provinciæ, ſeu provinciale concilium in ea civitate provinciæ quam opportuniorem judicaverit, nominaveritque dominus archiepiſcopus, aſcito ſuorum ſuffraganeorum conſilio: atque ad eamdem ſynodum omnes qui de jure, vel conſuetudine vocandi ſunt, edicto publico ſolenniter citentur: & ea peracta, de loco dieque proxime futuri concilii provincialis decernatur.

ANNO CHRISTI 1583.

2. Statuit etiam ſancta ſynodus omnes epiſcopos, tam dominum metropolitanum, quam ceteros concilio provinciali debite indicto perſonaliter intereſſe debere: & ſi legitime impediti fuerint, per procuratores ad hoc ſpecialiter conſtitutos. Et quoniam pœnæ per antiquos canones conſtitutæ hoc tempore quaſi leves negliguntur, judicavit eis & hanc addendam, ut qui in poſterum conciliis provincialibus non intererunt, & contumaces per præſentes judicabuntur, pœna privationis quartæ partis fructuum unius anni ſuorum epiſcopatuum ſeminario, pauperibus, vel aliis piis uſibus arbitrio concilii applicanda mulctentur.

3. Peracta ſynodo provinciali epiſcopi ſuis ſubditis, procuratores vero capitulorum, cathedralium, collegiatarumque eccleſiarum juriſdictionem habentium ſuis fratribus & ſubjectis, intra duos menſes a publicatione ejuſdem ſynodi numerandos, illius decreta promulgent, atque ad eorumdem obedientiam reſpective quemque exhortentur, & compellant.

4. Si quæ autem controverſiæ ſuper decretorum hujus concilii interpretatione oriantur, conſulatur dominus metropolitanus, ac ejus judicio ſtetur, donec per proximum futurum concilium provinciale judicatum fuerit.

5. Hæc eadem ſancta ſynodus futurum concilium hujus provinciæ in civitate Sueſſionenſi habendum, ac dominica ſecunda poſt paſcha, anno domini 1586. celebrandum indicit & decernit.

Publicatum in eccleſia metropolitana Rhemenſi poſt miſſarum ſolemnia, feria quinta, ipſo celebri feſto aſcenſionis dominicæ, anno domini milleſimo quingenteſimo octogeſimo tertio, decima octava menſis Maii. Sic ſignatum.

Ludovicus cardinalis a Guyſia archiepiſcopus Rhemenſis.

Et infra.

De mandato præfati illuſtriſſimi & reverendiſſimi domini mei, domini Ludovici cardinalis archiepiſcopi ducis Rhemenſis, primi Franciæ Patris.

JOAN. DE PELES concilii Rhemenſis ſcriba.

EPISCOPI QUI HUIC SYNODO interfuerunt, & ſubſcripſerunt.

NOS Ludovicus cardinalis a Guyſia archiepiſcopus Rhemenſis definientes ſubſcripſimus.

Ego Carolus de Roucy epiſcopus Sueſſionenſis ſubſcripſi.

Ego Valentinus du Glas epiſcopus Laudunenſis ſubſcripſi.

Ego Nicolaus Fumee epiſcopus Bellovacenſis ſubſcripſi.

Ego Coſmus Clauſſe epiſcopus Cathalaunenſis ſubſcripſi.

Ego Claudius epiſcopus Noviomenſis ſubſcripſi.

Ego Geoffridus Martonius epiſcopus Ambianenſis ſubſcripſi.

Ego

ANNO CHRISTI 1583.

Ego Ludovicus de Creil procurator reverendissimi Silvanectensis episcopi ejus nomine interfui, approbavi & subscripsi.

Nomina deputatorum a capitulis cathedralium, & collegiatarum ecclesiarum Rhemensis provinciæ, nomina item abbatum, priorum, procuratorum, & ceterorum qui huic synodo interfuerunt, relata sunt cum actis in commentariis, qui in archivis ecclesiæ Rhemensis asservantur.

Promotores concilii H. Morus decanus Rhemensis, & C. Goyenne decanus Bellovacensis.

Secretarii concilii N. COLIN thesaurarius, & I. DE PELES canonicus Rhemensis.

BREVE APOSTOLICUM SUPER CONFIRMATIONE CONCILII PROVINCIALIS RHEMENSIS.

GREGORIUS PP. XIII.

Dilecto filio nostro Ludovico sanctæ Romanæ ecclesiæ presbytero, cardinali Guysiæ nuncupato.

DILECTE fili noster, salutem, & apostolicam benedictionem. Mandavimus decreta synodi provincialis archiepiscopatus tui, quæ ad nos misisti, per venerabiles fratres nostros sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales super dubiis in materia concilii Tridentini occurrentibus deputatos diligenter cognosci, atque, ubi opus esset, emendari. Remittimus nunc tibi eum librum emendatum. Facies ut quæ pie prudenterque decreta atque emendata sunt, quam diligentissime serventur: hæc enim reliqua pars est curæ tuæ, sine qua omnis hactenus labor frustra susceptus esset. Speramus id te pari studio, & diligentia curaturum esse. Datum Romæ apud sanctum Marcum, sub annulo piscatoris, die 30. Julii 1584. pontificatus nostri anno decimo tertio,

ANT. BUCCAPADULIUS

LITERÆ INDICTIONIS.

LUDOVICUS miseratione divina S. R. E. presbyter cardinalis, a Guysia nuncupatus, archiepiscopus dux Rhemensis, primus par Franciæ, sanctæque sedis apostolicæ legatus natus, reverendissimis fratribus episcopis, necnon venerabilibus decanis, capitulis, abbatibus, conventibus, prioribus, ceterisque nostræ Rhemensis provinciæ ecclesiasticis personis, quæ de jure, vel consuetudine, concilio provinciali interesse debent, salutem in domino.

Cum tantis hactenus ecclesia nostra Gallicana hæreseon procellis, & civilium bellorum tumultibus fuerit agitata, ut summæ ac ineffabili Dei clementiæ plane tribuendum sit, quod illa jam non penitus a fundamentis disturbata corruerit: illud etiam profecto dici non potest, quanta ejus bonitate ac providentia sit effectum, ut non tantum eadem ecclesia in aliquo statu hucusque retineatur: verumtamen illa nobis relicta sint remedia, quibus in pristinum splendorem restitui, & in antiquam libertatem vindicari posse videatur. Neque enim præsentius aliquod tantis malis remedium a mortalibus excogitari, aut a divino immensoque clementiæ fonte peti potuit, quam ea quæ nobis generalium conciliorum decretis, & sacrorum canonum constitutionibus præscripta, & nuper a sacrosancta & œcumenica Tridentina synodo singulo quoque triennio haberi jussa sunt, concilia provincialia. Quibus olim patres nostri, ecclesiam catholicam hæreticorum injuriis pene prostratam, vel etiam abusuum multitudine valde deformatam, & vitiorum mole ferme penitus oppressam, instaurarunt, sartamque tectam posteritati tandem reliquerunt. Et quidem ejusmodi conventuum provincialium usus quanto orbis Christiani incommodo aliquot jam sæculis intermissus sit, adeo cunctis notum est, ut ipsorum revocationem nedum summopere utilem, sed etiam prorsus necessariam esse nullatenus dubitari possit. Nos igitur divino favore freti, sanctorumque patrum exemplo adducti, grassantibus ecclesiarum nostrarum morbis pro virili mederi cupientes, huc etiam accedente sanctæ sedis apostolicæ auctoritate, necnon Christianissimi regis nostri Henrici consensu simul & hortatu, concilium provinciale in ecclesia nostra Rhemensi, dominica prima post festum epiphaniæ, hoc est, nona Januarii proxime venturi celebrare decrevimus, & statuimus. Quamobrem omnes & singulos fratres nostros reverendissimos coepiscopos monemus, & quo possumus caritatis affectu rogamus, necnon venerabiles decanos, capitula, abbates, conventus, priores, & alias nostræ provinciæ ecclesiasticas personas, quæ de jure, vel consuetudine provinciali concilio adesse debent, invitamus, ut eo ipso die, ad synodum provincialem (juvante Deo) Rhemis celebrandam, per se, vel per legitimum procuratorem, (si quod forte justum impedimentum, ab ipsa tamen synodo probandum, obrepserit) omnino compareant: ut quo decet religionis divinique honoris zelo, & nostræ oviumque nostrarum salutis studio, ad sananda hujus ampliſſimæ provinciæ vulnera, tollendos abusus, extirpandos errores, moresque componendos accommodatissima quæque, duce Spiritu sancto, omnium actionum & consiliorum moderatore, provideamus & exequamur. Datum Parisiis in ædibus nostris Dionysianis, anno domini millesimo quingentesimo octogesimo secundo, die 27. mensis Septembris.

COMMISSIO CONVOCATORIA episcopo Atrebatensi directa, ut concilio compareat.

LUDOVICUS a Lotharingia miseratione divina sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis a Guysia nuncupatus, archiepiscopus dux Rhemensis, primus par Franciæ, sanctæque sedis apostolicæ legatus natus, reverendo in Christo patri, ac fratri carissimo domino episcopo Atrebatensi salutem in domino. Cum tantis hactenus nostra ecclesia Gallicana procellis, & calamitatibus fuerit agitata, ut id * summum atque ineffabili solius Dei clementis, & pietati acceptum referri debeat, quod illa jam non penitus a fundamentis disturbata corruerit, illud etiam profecto dici non potest quanta ejus comitate, & providentia effectum sit, ut non tan-

ANNO CHRISTI 1583.

tantum eadem ecclesia, in eo quo nunc est, licet pessimo, & periculosissimo statu quodammodo retineatur, verum etiam ea nobis relicta sunt remedia quibus præclarissimum illud primitivæ ecclesiæ ornamentum eidem restitui, inque pristinos honores, & libertates ea vendicari posse videatur, neque enim certe præsentius tantis malis remedium a mortalibus excogitari, aut a divino immensoque clementiæ fonte peti potuit, quam eæ quæ nobis generalium conciliorum decretis, & sacrorum canonum constitutionibus ordinatæ & institutæ sunt synodi provinciales. Quibus etiam nobis patres nostri ecclesiam catholicam hæreticorum injuriis pene prostratam cum vitiorum deformitate labefactata videretur restaurarunt, sartamque tectam conservarunt. Et quidem earumdem constitutionum observatio quanto orbis Christiani præjudicio prætermissa sit, adeo notum est, ut illarum restitutionem non modo utilem sed etiam necessariam esse nullatenus dubitari possit. Hinc est quod nos pristino laudabilique ecclesiæ more malis ecclesiarum nostrarum morbis mederi cupientes, matura super eo quorumdam comprovincialium nostrorum & de capitulo nostro Rhemensi præhabita deliberatione & consilio, prædictis canonibus & decretis inhærendo concilium provinciale in ecclesia nostra Rhemensi, die dominica prima post festum epiphaniæ domini proxime venturum celebrare decrevimus & statuimus. Quo ut eadem die in dicta ecclesia semotis omnibus aliis impedimentis compareatis, sub pœnis ab eisdem conciliis & canonibus indictis, vobis mandamus & significamus, idemque ut præstent, diœcesis vestræ capitulis, abbatibus, ceterisque qui de jure & consuetudine interesse debent, mandetis & significetis: & quoniam ea est vestra pietas, deque grege dominico cura, & solicitudo, & id vos pro ovium episcopi salute, proque salutari totius ecclesiæ exemplo, non modo non recusaturos, sed libenter subituros esse confidamus, vobis etiam in hujus tam sancti tamque necessarii negotii procuratione studium nostrum, & operam omnem nostram pollicemur, Deum optimum maximum deprecantes, quatenus nobis omnibus in tam salubris concilii prosecutione adesse, & cordibus nostris Spiritum sanctum suum immittere dignetur, quo adjuvante ea decernamus quæ Christi corporis unitati, afflictissimæque ecclesiæ nostræ solatio consentanea esse videbuntur.

Datum Parisiis in ædibus nostris diœcesanis, die vigesima septima mensis Septembris, anno domini MDLXXXII.

Et sur le dos est ecrit.

Le Ieudy 8. Novembre 1582. par l'ordonnance de Monsieur l'Archidiacre (qui estoit grand Vicaire) c'est fait en parchemin trois coppies, l'une pour Cambray, une pour Tournay, & une pour Arras, le tout signè, DEPELES, ecrites par Messire Marcial Rolin, qui estoit lors commis Secretaire en l'Archevesche de Rheims.

A APOSTOLICA FACULTAS PRO SYNODO RHEMENSI,

ANNO CHRISTI 1583.

NONDUM SUSCEPTO PALLIO CELEBRANDA,

Dilecto filio nostro Ludovico S. R. E. presbytero cardinali, a Guysia nuncupato.

GREGORIUS PP. XIII.

DILECTE fili mi, salutem & apostolicam benedictionem. Exquisita tuæ circumspectionis industria promeretur, ut Romana ecclesia, cujus honorabile membrum existis, & quam B tuorum honoras magnitudine meritorum, te specialis gratiæ favore prosequatur. Cum itaque pro nonnullis causis urgentibus concilium provinciale proximo quoque tempore adhuc celebrandum sit, cumque, qui ecclesiæ Rhemensis ex dispensatione apostolica administrator existis, Pallio nondum suscepto id facere nequeas, nisi nostra & sedis apostolicæ tibi licentia suffragetur, & facultas: Nos tuis in hac parte supplicationibus inclinati, eidem circumspectioni tuæ, ut pro hac vice tantum, Pallio etiam per te nondum suscepto, concilium provinciale convocare possis ad effectum, & illud, prout moris est, celebrare, ac eidem præsidere libere & licite, etiam pro hac vice tantum va- C leas, apostolica auctoritate, de speciali gratia concedimus, & indulgemus, non obstante felicis recordationis Bonifacii papæ VIII. prædecessoris nostri, quæ incipit, *Injunctæ*, & aliis apostolicis constitutionibus, & ordinationibus, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die prima Martii, anno domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, pontificatus nostri anno undecimo.

ILLUSTRISSIMI

ET REVERENDISSIMI D. CARDINALIS

D ARCHIEPISC. DUCIS RHEMENSIS,

Ad synodum provincialem cohortatio.

PERMAGNUM & perilluſtre gratulandi mihi, & gratias Deo omnium bonorum auctori cumulatissimas agendi, argumentum præbuit hodiernus dies, reverendi fratres, quod mihi vixdum inaugurato divini numinis beneficio conceditur munus nostrum ab hujus sacri concilii exordiri convocatione: quo negotio nullum aut majus, aut illustrius, nullum ad laborantis ecclesiæ ægras ac prope positas partes accommodatius, nullumque honorificentius esse potest. Suppeditat nobis exemplum sapientissimorum regum maximus, & maximorum sapientissimus Salomon, qui in regem assumptus, nihil prius antiqui usque habuit, quam ut in Dei optimi maximi domo magnifice extruenda, omnibusque aliis ad ejus cultum necessariis religiose constituendis acceptæ a Deo gratiæ & sapientiæ primitias consecraret. Christus etiam dominus Hierosolymam ingressus, flagrantissimo domus Dei zelo incensus, ab ea expurganda, verrendaque, & sacerdotalis auctoritatis, & ecclesiasticæ disciplinæ exordium potissimum ducere voluit. His igitur præclaris exemplis, tum adepti sacerdotii magnitudine com-

ANNO CHRISTI 1583.

commotus, nulla interpoſita mora conor efficere, ut eccleſiæ noſtræ provincialis ſtatus collapſus reſtauretur, vitia radicitus extirpentur, moreſque ad optimam diſciplinam revocentur: ut patrum denique noſtrorum orthodoxa fides hæreticorum furore prope dejecta, nova animi virtute excitetur, & velut in avitam poſſeſſionem reſtituatur. Huc nos communis noſtri ordinis pernicies cum magna reipublicæ Chriſtianæ calamitate conjuncta, atque ſanctiſſima Chriſtianiſſimi regis voluntas (quam ſane plurimi omnes facere debemus) advocat: ſed ſtimulum non mediocrem admovet Caroli cardinalis patrui cariſſimi, & maxime colendi pia recordatio, qui poſt ſynodum œcumenicam Tridenti habitam, concilium ex ſummis ingeniis præditis coegit. Nam & ſi quæ in eo ſumma & admirabilia fuerunt ad tantum munus exequendum, illa in me vix agnoſco mediocria: benevolentia tamen omnium veſtrum incredibilis, reverendi fratres, admirabilis ſapientia, ſingularis pietas, perſpecta mihi & ſatis explorata fides, me in re tam ſancta, licet difficili, animo debilitari, aut frangi non ſinit. Agite ergo, & illud precor, mecum omnes acri & attento animo intuemini, quod monebat apoſtolus: Attendite vobis, & univerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit epiſcopos regere eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo. Quibus verbis apertiſſime præcipit, ut nos ipſos primum, deinde fidei noſtræ commiſſos inſpiciamus atque examinemus: & quicquid depravatum, corruptum, atque ſordibus conſpurcatum reperietur, id non tam noſtra, quam ſacrorum conciliorum auctoritate ſanemus, emendemus, abſtergamus: & noſtris auribus frequentiſſime inſonet, quod monebat Chriſtus: Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt. Non poteſt abſcondi civitas ſupra montem poſita. Quod ſi ea quæ noſtrarum ſunt partium, accurate recognita animo complectamur, haud dubie futurum eſt, ut omnium ſuffragiis atque conſenſu ea decernamus, quæ ad mores emendandos, & diſciplinam, religionemque, quam a majoribus accepimus, revocandam atque retinendam pertinere ſerio videbuntur. Quod niſi ſedulo fecerimus, verendum ne contra nos illud pronuntiet dominus, quod eſt apud Ezechielem: Requiram gregem meum de manu eorum: & plebs exclamet quod vulgo circumferri ſolet, O præclaros cuſtodes ovium, lupos! Sed video meliora, magnaque me ſpes tenet, eo animo nos omnes huc convenire, ut nihil niſi quod pium, ſanctum, & noſtræ, noſtrique gregis ſaluti commodum ſapienter ſtatuamus: & quicquid ſancitum fuerit, lubenter ex animo exequamur, obſervemus & obſervandum curemus. Sed quoniam ſine te, o Deus optime, atque maxime, nihil præclarum, nihil ſalutare, neque ſtatuere, neque peragere poteſt humani ingenii imbecillitas, animis noſtris, quæſumus, propitius illabere: & qui dixiſti, Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo ibi ego ſum in medio eorum, nobis hodie in nomine ſancto tuo congregatis, adeſſe dignare: mentes noſtras divini tui luminis ſplendore illuſtra, bonitate fove, ſapientia rege, moderare: atque efficе, ut privata commoda communi officio poſthabeamus: eorum tantum utilitati, quibus præſumus, non noſtris rationibus ſerviamus: & quæ vivendi exempla ac præcepta aliis tradere paramus, ea ipſi primum te auxiliante ſedulo ac libenter exequi valeamus.

LITERÆ SYNODI PROVINCIALIS RHEMENSIS AD OMNES COMMUNITATES,

Et eccleſiarum rectores ſibi ſubditos, quibus mandat, ut preces ad Deum fundant, ac ſupplicationibus inſiſtant, pro felici ejuſdem ſynodi progreſſu atque ſucceſſu.

Ludovicus miſeratione divina ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis a Guyſia nuncupatus, archiepiſcopus dux Rhemenſis, primus Franciæ par, ſanctæque ſedis apoſtolicæ legatus natus: Carolus de Roucy epiſcopus Sueſſionenſis: Valentinus du Glas epiſcopus dux Laudunenſis, par Franciæ: Nicolaus Fumee epiſcopus comes Bellovacenſis, par Franciæ: Coſmus Clauſſe epiſcopus comes Cathalaunenſis, par Franciæ: Claudius epiſcopus comes Neviomenſis, par Franciæ: Geoffridus Martonius, epiſcopus Ambianenſis, una cum aliorum ſuffraganeorum coepiſcoporum & capitulorum cathedralium procuratoribus, abbatibus, prioribus, aliiſque ad concilium Rhemenſe congregatis, omnibus provinciæ Rhemenſis capitulis, conventibus, communitatibus, & parœcis, gratiam & pacem a Deo per Jeſum Chriſtum.

ETUS eſt conſuetudo jam inde ab apoſtolorum temporibus ducta, ut ad extirpandas hæreſes per ſynodorum convocationem a divina clementia remedia quærantur. Hæc enim numquam deſerit ſuos, juxta promiſſionem domini, cum ait: Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, in medio illorum ſum. Cum igitur non ſine magna animi moleſtia hodie videamus, in quam varias opinionum ſectas plerique miſere diſſecti ſint, operæpretium nos facturos exiſtimavimus, ſi ſaluberrimam conciliorum auctoritatem & uſum revocando, ad provincialem ſynodum Rhemos conveniremus: ut ſecundum Deum, aliquam ineamus rationem, qua religio unitati & eccleſia per reformationem ſuæ reſtituatur puritati & dignitati. Sed quoniam divino auxilio potius quam ullo hominum conatu & induſtria res tantæ peraguntur, ut recte atque ex ordine noſtrum inſtitutum proſequeremur, divi Jacobi concilium ſecuti, ſapientiam a Deo poſtulavimus in fide. Et ut communi malo, quod omnium noſtrum culpa evenit, communibus fidelium precibus ſubſidium opportunum inveniatur, per viſcera miſericordiæ Dei noſtri obſecramus vos, & hortamur in domino Jeſu, ut eadem nobiſcum fidei & caritatis ſocietate conjuncti, & tantum eccleſiæ malum experti, pro felici hujus concilii progreſſu, executione, & ſucceſſu, quoque Chriſtianiſſimi regis, & catholicorum omnium ſalute, pace, ac tranquillitate, veſtris orationibus Jeſum Chriſtum, qui eſt pax noſtra, interpellare velitis, Danielis exemplo nobiſcum dicentes, Peccavimus, iniique egimus. Sed quoniam non eſt confuſio confidentibus in te, fac nobiſcum domine, ſecundum multitudinem miſericordiæ tuæ. Quamobrem, ut hæc noſtra exhortatio, & in re tam ſancta ſalutare conſilium Chriſti eccleſiis ad profectum innoteſcat, omnibus capitulis tam cathedralium, quam collegiatarum eccleſiarum, & ceteris communitatibus tam abbatiarum, quam conventuum, mandamus, ut ſingulis diebus ſupplicationibus inſiſtant, pro felici ejuſdem ſynodi progreſſu atque ſucceſſu.

ANNO CHRISTI 1583.

ANNO CHRISTI 1583.

cum litaniis, & collectis de Spiritu sancto, A unitate ecclesiæ, & prospero concilii successu faciant: ac curatis omnibus, ut singulis diebus festis eisdem precibus, & supplicationibus vacent, ut tandem adjuvante Spiritus sancti gratia, in hac deploranda religionis perturbatione fiat in ecclesia Dei omnium credentium cor unum & anima una, sub uno capite Jesu domino salvatore nostro, qui est super omnia benedictus Deus in sæcula. Amen. Datum Remis, die 27. Aprilis, 1583.

ACTA CONCILII PROVINCIALIS Rhemensis, quod illustrissimus princeps, & reverendissimus D. D. Ludovicus S. R. E. presbyter cardinalis a Guysia nuncupatus, archiepiscopus dux Rhemensis, primus par Franciæ, sanctaque sedis apostolicæ legatus natus, Rhemis habuit, anno domini 1583.

Prima congregatio in palatio archiepiscopali Rhemensis.

DIcta itaque die Lunæ vigesima quinta mensis Aprilis, in prædicto palatio archiepiscopali Rhemensi, convenientibus omnibus ad synodum deputatis, cum illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus præsidens in capite mensæ in eam rem erectæ & stratæ sedis, & reverend. domini qui aderant episcopi ordine sequenti sederunt, videlicet a dextris C ejusdem illustrissimi domini cardinalis præsidentis, primus propter absentiam reverendi domini episcopi Suessionensis dominus episcopus Bellovacensis, & secundus reverendissimus dominus episcopus Noviomensis: qui post illos a dicta parte dextra sedere consueverunt, Tornacensis & Silvanectensis episcopi aberant; a sinistris vero sedit primus reverendus dominus episcopus Laudunensis, & post eum, absente reverendissimo domino episcopo Cathalaunensi, sedit reverendissimus dominus episcopus Ambianensis: Reliqui, videlicet Bononiensis episcopus olim in Morinensis episcopis locum suffectus, Atrebatensis episcopus, qui reliquas dictæ sinistræ partis sedes occupare consueverunt, absentes erant: D Aberat & reverendissimus dominus episcopus Cameracensis cui ex oppositio illustrissimi domini Ludovici cardinalis sedes constitui solita erat. Sedentibus igitur hoc ordine supradictis illustrissimo domino Ludovico cardinale archiepiscopo, & præsidente, & reverendissimis dominis episcopis, idem R. D: episcopus Ambianensis se eum qui illi præscribebatur sedendi locum acceptare protestatus est, ea lege & conditione ut præjudicium aliquod in posterum generari non posset sibi suisque successoribus, & ecclesiæ suæ; deque protestatione hujusmodi actum sibi confici & registrari requisivit. Quia vero qui de hujusmodi protestatione rogaretur, nullus adhuc erat constitutus & deputatus secretarius, E visum est illustrissimo cardinali, & reverendis episcopis & deputatis, antequam aliud ageretur, scribas & promotores concilii eligere, nominare, & deputare: quod cum omnium & singulorum deputatorum collectis suffragiis fieri censuisset præfatus illustrissimus dominus, idque eo temporis propter præcedentes contentiones certo ordine fieri commode non valeret, suffragia & deputatorum vota ac sententias promiscue, nulloque servato ordine roganda esse censuit. Sedibus itaque relictis, surrexerunt, præfatusque illustrissimus dominus Ludovicus archiepiscopus & præsidens singulorum sententiam scisitatus magistros Joannem de Piles ejusdem Rhemensis ecclesiæ canonicum, monasterii Orbacensis, ordinis sancti Benedicti Suessionensis diœcesis abbatem commendatarium, diœcesis Rhemensis a multo tempore secretarium, ac Nicolaum Colin ejusdem Rhemensis ecclesiæ thesaurarium & canonicum, ejusdem concilii scribas & secretarios pronuntiavit: quam provinciam suscipere iidem de Piles & Colin non recusarunt. Tum demum ad promotorum electionem ventum est, unanimique omnium consensu venerabiles, dominus Hubertus Maurus in sacra theologiæ facultate doctor ac Rhemensis ecclesiæ prædicator, decanus & canonicus, ac Claudius Gonge jurium licentiatus, ecclesiæ Bellovacensis decanus & canonicus, futuri concilii promotores ab eodem illustrissimo domino cardinale archiepiscopo nominati & pronunciati sunt; quod minime lubenti animo etiam susceperunt. His peractis, præfati illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus & præsidens, ac reverendissimi domini DD. Laudunensis, Bellovacensis, Noviomensis, & Ambianensis episcopi ordine supradicto sederunt, iteratis per reverendissimum dominum episcopum Ambianensem de sessione protestationibus, de quibus actum illi conficere dicti synodi secretarii jussi sunt.

Orta est etiam inter ecclesiarum cathedralium capitula & reverendissimos dominos abbates regulares, de sedendi & deliberandi ordine non parva controversia, iisdem reverendis dominis abbatibus propter illorum dignitatem sibi primas partes, dictis capitulis itidem primas sibi deberi prætendentibns, quod reverendissimorum dominorum episcoporum assessores, & consiliarii existant, & ut dicti reverendissimi domini episcopi ecclesiarum capita, itaque canonici, capitula sive parva capita, ex divo Bernardo nuncupari sunt solita. Ad quam dirimendam controversiam cum reverendi patres congregati sententiam ferre parati essent, primus D. Geoffridus sancti Vincentii Laudunensis abbas, ceterorum abbatum nomine, hujus rei deliberationem in adventum reverendissimorum dominorum Præmonstratensis, & sancti Martini Laudunensis abbatum, aliorumque qui proximo quoque die venturi erant, differre & protrahere postulavit: quod æquum esse a patribus judicatum est, quodque eorumdem reverendissimorum dominorum, capitulorum & abbatum sessiones & deliberationes, quoquomodo & ordine fierent, antequam de hujusmodi controversia pronuntiatum esset, nullum eorum juribus ac prætentionibus afferret præjudicium.

Porro qui aderant aliorum nominibus deputati, jussi sunt eorum nomina & procuratoria instrumenta, ut de eorum validitate judicaretur, exhibere; cui mandato obtemperantes infra scripti domini dominus Carolus de Blandecq prior de Uregin procuratorium reverendissimi domini Caroli de Roucy episcopi Suessionensis, de die 22. Aprilis 1583. signatum Quique & Raoulet exhibuit.

Venerabilis dominus Petrus Remy, archidiaconus major ecclesiæ Rhemensis, & officialis ac vicarius Rhemensis, procuratorium reverendissimi D. Claudii Andreæ Dormy episcopi Bolonensis & capituli ecclesiæ cathedralis Bolonensis, de die 23. Decembris 1582. signatum A. Dormy & de man-

ANNO CHRISTI 1583.

dato prædictorum dominorum F. Vœfier cum epiſcopali & capitulari ſigillo.

Venerandus dominus Antonius Muldrac doctor theologus & canonicus Silvanectenſis, procuratorium reverendiſſimorum D. Petri Chevalier epiſcopi Silvanectenſis, de die 23. Januarii 1583. ſignatum Potiſeni & Vigneron notarii regii. A deputatis ſciſcitatum eſt num quis illorum mandatum a reverendiſſimis D. Cameracenſi, Tornacenſi, & Atrebatenſi epiſcopis haberet, nec inventus eſt procurator, idem de ſancti Audomari & Hiprenſi epiſcopis, in Germaniæ inferioris partibus, loco Morinenſis epiſcopi nonnullis ab hinc annis erectis, actum eſt.

Demum venerabiles domini Ægidius Richer præpoſitus, Hubertus Maurus decanus, P. Gilbault cantor, Petrus Remy archidiaconus minor ſeu Campaniæ, & Joannes le Beque cancellarius, & canonici eccleſiæ Rhemenſis, concluſionem capitularem de die 22. menſis Decembris 1582. ſignatam Gueriot.

Venerabilis D. Attroſius de Gonneliea archidiaconus de Reparia, & Gervaſius Tournay ſcholaſticus, & canonici eccleſiæ Sueſſionenſis, actum capitularem illorum eccleſiæ, de die 21. præſentis Aprilis ſignatum Boucher ſcriba capituli, cum ſigillo capituli.

Venerabilis D. D. Joannes Bertrand decanus, & Dionyſius Haugaret canonicus eccleſiæ Laudunenſis per capitularem actum de die 22. Aprilis præſentis ſignatum de mandato Geget cum ſigillo capitulario.

Venerabilis D. Claudius Gonyve juris canonici doctor, decanus eccleſiæ Bellovacenſis, & Germanus Carre archidiaconus & canonicus eccleſiæ Bellovacenſis, per actum capitularem de die 15. Aprilis 1583. de Marailliere cum ſigillo capitulari.

Pro reverendiſſimo domino epiſcopo Cathalaunenſi, ejuſque capitulo nemo comparuit, ſed quidam eos in celebratione ſuæ ſynodi diœceſanæ detineri, & die Jovis vel Veneris proximi hic affuturos nunciavit.

Venerabiles domini Joannes Feuillette decanus, & Petrus Boytre archidiaconus eccleſiæ Noviomenſis capituli procuratores, actum capitularem de die 4. Februarii 1383. ſignatum, de mandato Lavoque, cum ſigillo capitulari.

Venerabiles domini Nicolaus Goudran doctor theologus & canonicus eccleſiæ Ambianenſis, & Joannes le Roy canonicus ejuſdem eccleſiæ, & regius ipſe Ambianenſis conſiliarius, nomine capituli Ambianenſis, per actum capitularem de die 18. Aprilis 1583. ſignatum demandato Godes, cum ſigillo capitulari.

Pro Tornacenſi capitulo nemo comparuit.

Venerabilis dominus Petrus Remy archidiaconus major eccleſiæ Rhemenſis, nomine procuratorio capituli Bolonienſis, per procuratorem ſupra deſignatum in epiſcopo Bolonienſi, pro capitulis eccleſiarum ſancti Audomari & Hiprenſis nemo comparuit.

Venerabilis Antonius Muldrac canonicus theologus eccleſiæ Silvanectenſis, nomine capituli Silvanectenſis, procuratorium ſeu actum capitularem de die 12 Novembris 1583. ſignatum de mandato domini I. Poilbas, cum ſigillo capitulari reſpective exhibuerunt.

Pro capitulo eccleſiæ Atrebatenſis nemo comparuit ſicut & pro capitulo Cameracenſi.

Abbates regulares præſentes fuerunt reverendus Claudius Cauchon abbas ſancti Dionyſii Rhemenſis, ordinis ſancti Auguſtini.

Reverendus Geoffridus de Billy abbas ſancti Vincentii Laudunenſis, ordinis ſancti Benedicti.

Abbates commendatarii præſentes fuerunt Claudius Regius abbas commendatarius monaſterii Calvimontis, ordinis Præmonſtratenſis, Rhemenſis diœceſis.

Philippus de Gournay abbas commendatarius monaſterii de Genlis, ordinis Præmonſtratenſis, Noviomenſis diœceſis D. dominus Nicolaus Chertemps magnus prior monaſterii ſancti Remigii Rhemenſis, ordinis ſancti Benedicti, doctor theologus, prior de Soma, nomine procuratorio abbatis & conventus ſancti Remigii, procuratorium de die 25. Aprilis 1583. ſignatum A. Souyn, H. Morlet & Regnault.

Venerandus D. Petrus Remy archidiaconus major eccleſiæ Rhemenſis, nomine procuratorio reverendi domini Aymari Hannequin epiſcopi " Renarum, abbatis commendatarii monaſterii d'Eſparnay, ordinis ſancti Auguſtini Rhemenſis diœceſis procuratorium, de die 17. Januarii 1583. ſignatum Æmarus epiſcopus Rhedonenſis, abbas Sparnacenſis, & inferius de mandato l'Ermite, cum ſigillo. "Redener

Venerabilis D. Petrus Gilbault juris canonici doctor, cantor & officialis Rhemenſis, nomine domini Dominici le Clerc abbatis commendatarii ſancti Theodorici in monte aureo, ordinis ſancti Benedicti Rhemenſis diœceſis, procurator die 10. Januarii 1583. ſignatum, Veriet notarius apoſtolicus cum ſigillo.

R. D. Claudius Rohius abbas commendatarius monaſterii Calvimontis per procuratorem oblatum R. D. Joannis de Coucy abbatis commendatarii monaſterii beatæ Mariæ Bonifontis, Ciſtercienſis ordinis, Rhemenſis diœceſis, de die 26. Aprilis 1583. ſignatum de Coucy, & I. Broyart cum ſigillo.

Reverendus dominus Goffridus de Billy, abbas ſancti Vincentii Laudunenſis, nomine procuratorio abbatis & commendatarii conventus monialium ſancti Nicolai in Boſco Laudunenſis diœceſis procuratorium de die 18. Januarii 1583. cum pluribus ſignis & duobus ſigillis.

Religioſus D. Pantaleon Bigot religioſus in monaſterio ſancti Symphoriani Bellovacenſis diœceſis, ordinis ſancti Benedicti, nomine procuratorio domini Jacobi de Thou abbatis commendatarii, procuratorium de die 24. Decembris 1582. ſignatum le Noir & Luſion.

Venerabilis D. Germanus Carre archidiaconus major & canonicus Belvacenſis, nomine domini Joannis de Vulcop, abbatis commendatarii de Beaupre, Bellovacenſis diœceſis, procuratorium de die 30. Aprilis 1582. ſignatum de Brigues & Marchant.

Venerabilis D. Petrus Remy archidiaconus major Rhemenſis, nomine D. Jacobi Belleau abbatis commendatarii de Cheminon, ordinis ſancti Benedicti, Cathalaunenſis diœceſis, procuratorium de die 20. Januarii 1583. ſignatum Cothereau & Broſet.

Venerabilis D. [a] Caromagnus ab Eslorma doctor theologus procuratorium domini Petri Dreux abbatis commendatarii monaſterii Hamenſis, ordinis ſancti Auguſtini, Noviomenſis diœceſis, de die 21. Decembris 1582. ſignatum du Val, Oger. [a] *Inſra*, Carolus Magnus Eſcotia. H.

Reverendus D. Rodulphus le Blon prior mo-

ANNO CHRISTI 1583.

monaſterii ſancti Quirini in inſula, ordinis ſancti Benedicti, Noviomenſis diœceſis, procuratorium nomine abbatis commendatarii & conventus, procuratorium de die 24. menſis Aprilis pluribus ſignis & ſigillo munitum.

Significatum ſeu declaratio Oliverii le Pot, prioris clericalis monaſterii ſancti Bartholomæi Noviomenſis, vicarii reverendiſſimi domini Baltazaris Granger, ejuſdem monaſterii abbatis commendatarii, in abſentia domini abbatis, qui ſuſcipiendi ſacri presbyteratus ordinis gratia, Romam ſit profectus, in illius excuſationem de die 22. Aprilis 1583. ſignatum Novembris ſyngraphis & ſigillo ejuſdem ſub cera viridi.

Procuratores eccleſiarum collegiatarum videlicet nomine eccleſiæ collegiatæ ſancti Martini de la Fere ſur Oiſe, diœceſis Laudunenſis, D. N. procuratorium de die 7. Decembris 1582. ſignatum pluribus ſyngraphis * de ſigillo capitulari munitum.

* Forte, ac illo. H.

Simile procuratorium capituli capellæ matris Mariæ de Prælate in caſtro de la Fere ſur Oiſe, de dicta die 7. Decembris, ſignatum pluribus ſyngraphis.

Simile procuratorium capituli capellæ in caſtro de Mouy Sveſſionenſis diœceſis de die 23. Decembris 1582. ſignatum de Froullio.

Venerabilis D. Dionyſius Haugart canonicus Laudunenſis, procuratorium ſeu actum capitularem capituli eccleſiæ ſancti Joannis in Burgo Laudunenſi, de die 23. Aprilis, ſignatum Geger cum ſigillo capitulari.

Procuratorium ſeu capitularem actum capituli eccleſiæ ſancti Petri in foro Laudunenſi, de die 23. Aprilis 1583. ſignatum C. Collart cum ſigillo capitulari.

Venerabilis D. Bartholomæus Bauſſetus canonicus eccleſiæ collegiatæ ſancti Gervaſii & Protaſii de Guiſia Laudunenſis diœceſis, officialis & vicarius Laudunenſis, procuratorium dictæ eccleſiæ de Guiſia, de die 26. Decembris 1582. ſignatum A. la Court, cum ſigillo capitulari.

Idem dominus Bartholomæus procuratorium capituli eccleſiæ collegiatæ ſancti Wedaſti de Originaco O ſancti Benedicti, Laudunenſis diœceſis de die 22. Decembris 1582. ſignatum R. Molard cum ſigillo capitulari.

Venerabilis dominus Antonius de Planques decanus & Pariſienſis eccleſiæ officialis, canonicus eccleſiæ collegiatæ ſancti Quintini oppidi de ſancto Quintino Noviomenſis diœceſis, procuratorium capituli ejuſdem eccleſiæ de die ultima menſis Decembris 1582. ſignatum de mandato R. Senechal cum ſigillo capitulari firmatum.

Venerabilis dominus Antonius Mannonon canonicus eccleſiæ collegiatæ beatæ Mariæ de Nigella Noviomenſis diœceſis procuratorium capituli dictæ eccleſiæ de die 21. Aprilis 1583. ſignatum Capelle, cum ſigillo.

Venerabilis dominus Urſinus de Tournay canonicus Rhemenſis, procuratorium capituli eccleſiæ collegiatæ ſancti Furſei de Perona Noviomenſis diœceſis, de die 23. Aprilis 1583. ſignatum Morel, cum ſigillo capitulari.

D. Joannes de Piles abbas Orbacenſis procuratorium prioris commendatarii de Bellomonte, ordinis ſancti Benedicti Rhemenſis diœceſis, Joannis a ſancto Andrea canonici Pariſienſis, de die 8. Januarii 1583. ſignatum Gillebert.

Dominus Philippus de Gonelan abbas commendatarius de Genliaco, Noviomenſis diœceſis, procuratorium Adriani Braſſeur baccalauri theologi, prioris commendatarii conventualis de Heliriari ſanctæ Margaretæ Cluniacenſis ordinis Belvacenſis diœceſis, de die 17. Februarii 1583. ſignatum a Braſſino N. Prouffit & G. Bougeriſe.

Prior de Rivecour Bellovacenſis diœceſis per dominum Joannem de Piles abbatem Orbacenſem ſe excuſari curavit.

Pantaleon Bigot prior ſancti Paterni Bellovacenſis diœceſis, procuratorium priorum dictæ diœceſis, de die 6. Decembris 1582. ſignatum Pelle & le Comte.

Franciſcus Canterel rector parochialis eccleſiæ ſancti Pauli Bellovacenſis, procuratorium rectorum dictæ civitatis & diœceſis, de die 7. Decembris 1582. ſignatum Pelle & le Comte.

Venerabilis dominus Jacobus Leſtourneaux ſacræ theologiæ profeſſor, canonicus & pœnitentiarius Ambianenſis, a reverendiſſimo domino epiſcopo Ambianenſi nominatus, ut abbatum, priorum, & curatorum ſuæ diœceſis nomine in concilio compareat, juxta facultatem eidem reverendiſſimo domino epiſcopo conceſſam, prout ex proceſſu apparet confecto die 28. Decembris 1582. ſignatum N. de la Voypiere.

D. Joannes de Piles abbas Orbacenſis, procuratorium domini Petri Hubert, prioris commendatarii prioratus conventualis ſancti Arnulphi de Creſpeyo in Valleſio, Cluniacenſis ordinis, Silvanectenſis diœceſis, de die 28. Decembris 1582. ſignatum P. Hubert Peron & Croiſet exhibuit.

Quæ quidem omnia procuratoria mandata ſupradicta reverendiſſimi patres decreverunt & juſſerunt tradi dominis promotoribus videnda, recognoſcenda, & examinanda, & in proximam congregationem referenda, ut de eorum validitate aut invaliditate, congregatio patrum ex dictorum dominorum promotorum relatione judicet, & eadem die domini promotores animadvertendum eſſe monuerunt, abbates tam regulares quam commendatarios, ac eccleſiarum collegiatarum capitula, priores, & curatos invitari quidem ad ſynodum provincialem, ſed non compelli potuiſſe, ideo nullam eis vocem in eadem ſynodo competere, ſaltem deciſivam, etiam ſi perſonaliter compareant; procuratoribus abſentium nullam omnino continuari congregationem decreverunt reverendiſſimi patres, in diem ſequentem Martis, vigeſimam ſextam menſis Aprilis, in prædicto palatio archiepiſcopali Rhemenſi, hora ſeptima matutina, celebrato prius miſſæ ſacrificio in ſacello ejuſdem palatii per unum ex dominis deputatis.

SECUNDA CONGREGATIO in palatio archiepiſcopali.

DIE ſequenti Martis, vigeſima ſexta menſis Aprilis ejuſdem anni 1583. in præfato palatio archiepiſcopali miſſa per D. Hubertum Maurum Rhemenſis eccleſiæ decanum, & alterum dicti ſacri concilii promotorem celebrata, præſidente ſupradicto illuſtriſſimo D. Ludovico cardinali archiepiſcopo, ac aſſiſtentibus ſibi a dextris reverendiſſimis dominis Bellovacenſi, Noviomenſi, necnon religioſo domino Carolo Blandec, reverendiſſimi domini Caroli epiſcopi

ANNO CHRISTI 1583.

Sveſſionenſis procuratore; a ſiniſtris reverendiſ- A
ſimis dominis epiſcopis Laudunenſi & Ambia-
nenſi, cathedralium eccleſiarum, capitulorum
procuratoribus: a dextris illuſtriſſimis & reve-
rendiſſimis dominis abbatibus, tam regularibus
quam commendatariis præſentibus, & abſentium
procuratoribus a ſiniſtris ſedentibus, proteſta-
tione denuo per eos facta, quod ſedendi ille
ordo ſuis juribus & dignitatibus præjudicare mi-
nime cenſeretur, domini promotores ſignifica-
runt & renunciarunt ſe reverendiſſimorum domi-
norum epiſcoporum abſentium, & capitulorum
procuratoria mandata juxta provinciam eis a pa-
tribus in heſterna congregatione delegatam, di-
ligenter inſpexiſſe & examinaſſe, & ex his pro-
curatorium reverendiſſimi domini Silvanectenſis B
epiſcopi minime ſufficiens videri ad illius abſen-
tiam excuſandam, niſi validum & legitimum
probetur impedimentum quominus ſe ad conci-
lium conferre potuerit. Legitime itaque eum-
dem reverendiſſimum dominum Silvanectenſem
epiſcopum abſentem, & contumacem cenſeri
pœnaſque in contumaces de jure illatas, aut et-
iam ſi patribus bene viſum foret, graviores in-
curriſſe, judicare requirebant; cumque ad
hæc reverendus dominus Antonius Muldrac ca-
nonicus theologus Silvanectenſis, ejuſdemque
reverendiſſimi domini epiſcopi procurator ex-
cuſator, eumdem reverendiſſimum dominum gra-
viter podagra a multis menſibus laborare & de-
tineri conſtanter affirmaſſet, dignaque excuſa- C
tione afferret, decretum eſt contumaciæ ſenten-
tiam contra dictum reverendiſſimum dominum
Silvanectenſem epiſcopum in octavum diem
differendam eſſe, quo temporis ſpatio ille
de adverſa valetudine, aut alio legitimo im-
pedimento, aut authentico inſtrumento, aut
fide dignorum atteſtatione dare teneretur,
quod ſi facere negligeret, in eum via juris age-
retur.

Reverendum dominum Bolonienſem epiſco-
pum per procuratores admittendum non eſſe pre-
fati domini promotores poſtularunt; quæ enim
de inferioris Germaniæ bellorum tumultibus &
injuriis ut nemini non innoteſcebat afflictæ vi-
cinitate de militum e Gallia ad dictam Germa- D
niam confluentium, viris eccleſiaſticis maxime
infeſtorum invaſionibus, deprædationibus, de-
monſtrationibus, venerabilis dominus P. Remy
archidiaconus major Rhemenſis illius procura-
tor, impedimenta exponebat, & obiiciebat il-
lorum tempore initi procuratorii mandati ratio-
nem haberi quidem potuiſſe, videlicet de men-
ſe Decembri. Cum vero impedimenta hujuſmo-
di ceſſarint, nulloque milite provinciam illam
tunc temporis affligi & labefactari, tutumque
ab illa in hanc civitatem acceſſum cuilibet pa-
tere potuiſſe ſatis conſtet, eumdem reveren-
diſſimum dominum epiſcopum Bolonienſem con-
tumacem declarare, pœniſque de jure in con-
tumaces epiſcopos indictis mulctari debere re- E
quirebant, cum ille de ſynodi hujus convoca-
tione & indictione illiuſque prorogationibus
omnibus, præſertim de noviſſimis, ut a reve-
rendiſſimo domino Ambianenſi epiſcopo, qui
illum de ultima indictionis dilatione & remiſ-
ſione admodum curaviſſe teſtatus eſt, certior
factus fuerit, quam requiſitionem reverendiſſi-
mi patres inſequentes eumdem reverendiſſimum
dominum epiſcopum Bolonienſem contumacem
pronunciarunt, ſi infra quindecim dierum ſpa-
tium ad ſynodum non conveniret; inſtantibus
demum & requirentibus dictis dominis promo-

toribus, dictorum reverendiſſimorum patrum, A
judicio decretum eſt, quod deinceps qui ad con-
cilium procuratores mitterent, ſive epiſcopi,
ſive eccleſiaſticorum capitula, aut aliæ perſonæ
eccleſiaſticæ procuratoria inſtrumenta Latino
ſermone, non vulgari, coram notariis apoſto-
licis confici, eorumque ſigillis formari cura-
rent, eidemque manibus propriis ſubſcriberent,
alias nulla eorum haberetur ratio. Cameracen-
ſis & Atrebatenſis epiſcopi de concilii indictio-
ne certiores facti, ut venerabilis D. Petrus Re-
my archidiaconus & officialis, reverendiſſimi il-
luſtriſſimique domini Ludovici cardinalis archie-
piſcopi vicarius generalis, ſcripto docuit, ob
non comparitionem contumaces nunciati & de-
clarati ſunt, & quia ob levitatem pœnarum de B
jure contra contumaces inflictarum quæ ſuperio-
ribus temporibus plus ponderis habebant, non-
nulli epiſcopi ſe negligentius gererent, ob
eamque cauſam nonnulla provincialia concilia,
utpote Burdegalenſe noviſſimum, graves pœ-
nas in eoſdem contumaces ſtatuiſſent, videlicet
privationem tertiæ partis fructuum piis uſibus
applicandæ, pro eo anno quo concilio non com-
paruiſſent, requirebant domini promotores ali-
quid de dicta pœna ſtatui in contumaces, de
qua re judicium in proximas concilii ſeſſiones,
poſtquam apertum fuerit, reverendiſſimi patres
differendum & protrahendum eſſe cenſuerunt,
ac eiſdem inſtantibus dominis promotoribus ſta-
tuerunt quod reverendi domini epiſcopi S. Au- C
domari & Hiprenſis in Morinis, qui ab olim
inter Morinenſem eccleſiam & Rhemenſem,
cui ordinario jure ſubſunt, præſidum accedente
conſenſu, erecti ſunt, ad proximum concilium
provinciale convocarentur, idemque de illorum
cathedralium eccleſiarum, necnon de Camera-
cenſi, Tornacenſi, & Atrebatenſi capitulis ju-
dicium latum eſt. Quod vero attinet ad procu-
ratorium mandatum a capitulo eccleſiæ cathe-
dralis Noviomenſis initum, in perſonas vene-
rabilium D. D. Joannis Fraullette decani, &
Petri Bertel archidiaconi Noviomenſis quo eis
facultas conceditur vocem deliberativam & de-
ciſivam in hoc concilio habendi & petendi, di-
cti domini promotores, aut novum a dicta ec- D
cleſia mandatum afferri, aut ex prædicto verba
illa de deciſiva voce deleri poſtulabant, aut et-
iam ſimilem vocem deciſivam ceteris capitulis
dari & concedi volebant, ex ſacrorum ſiquidem
canonum decretis eccleſiarum cathedralium capi-
tulis conſulendi & deliberandi, non autem ju-
dicandi & decidendi poteſtatem & auctoritatem
datam eſſe aſſerebant. Dicti vero domini No-
viomenſis capituli procuratores reſponderunt,
fruſtra ad concilium eccleſiarum capitula vocari
niſi eorum ſuffragia & ſententiæ numerentur:
reverendiſſimi vero domini epiſcopi eccleſiarum
canonicos ad ſynodum vocari non ad judican-
dum & decidendum, ſed ad deliberandum &
tractandum dumtaxat, tamquam epiſcoporum E
conſiliarios, contendebant, magnaque inter eos
& capitulorum procuratores propterea quæſtio
& contentio nata eſt, de qua judicium ferri
cum dicti domini promotores expoſtularent,
dictorum capitulorum procuratores illud in ho-
ras pomeridianas differri petierunt, ad hoc e-
nim negotium maturiori conſilio & deliberatione opus eſſe dicebant: quibus annuentes re-
verendiſſimi patres, congregationem in horam
ſecundam pomeridianam protrahendam duxe-
runt, qua hora dicti domini capitulorum pro-
curatores, quod ſibi videtur ſuper hoc negotio

a) Forte, deretur

in

ANNO CHRISTI 1583.

in medium afferre jussi sunt, ut de eo judicium & decretum fieret. Interim domini promotores, graviores ex hujusmodi controversiis turbas excitari pertimescentes, omnes & singulos deputatos in nomine domini Jesu Christi monuerunt ut se eorumque mentes & sensus ad modestiam componerent, contentione aut tumultu rationem præferrent, nihilque dictis domini episcopi Noviomensis de suis juribus cederent, ut majorem gloriæ & honoris Dei, cultusque domini, quam propriorum commodorum rationem præ oculis habuisse existimarentur.

Procuratorium autem mandatum cujusdam prioris monasterii de Nongento Laudunensis diœcesis se pro illius abbate fortem facientis, & qui eo nomine ad comparendum concilio procuratores constituerat, nullius esse momenti, illiusque propterea procuratores non esse admittendos, decretum est.

De domino Rodulpho le Blon priore monasterii sancti Quintini in insula Noviomensis diœcesis, vicarius substitutus abbatis dicti monasterii, admissus est ad concilium, ita tamen ut in eo nullam habere ei vocem liceat. Itaque sibi recedendi copia id expostulanti facta est.

Reverendissimus dominus episcopus Ambianensis exposuit, quod cum exceptis de convocatione, indictione, & prorogatione concilii ab illustrissimo domino Ludovico cardinale archiepiscopo & præside, mandatis, clerum suum etiam convocari jussisset, indictiones hujusmodi illi significaturus, plerique diœcesis suæ abbates, priores, collegiatarum ecclesiarum capitula, & parochialium ecclesiarum rectores, eidem reverendissimo domino episcopo facultatem, potestatem, & auctoritatem concesserunt eorum nominibus talem personam nominandi & eligendi quæ pro eis in consilio comparere, omniaque in hanc rem negotia gerere valeret, prout processu desuper confecto & reverendissimis dominis patribus adhibito decebat. Itaque se, si ita patribus videretur, nominare venerabilem & scientificum dominum Jacobum Lestourneaux, sacræ paginæ professorem, ecclesiæ suæ Ambianensis pœnitentiarium & canonicum, qui id muneris exequatur. Cui nominationi reverendissimi domini annuerunt, dominumque Lestourneaux admittendum censuerunt, ac de ceteris deputatis procuratoribus cum domini promotores dixissent, se eorum mandata diligenter vidisse, legisse, & observasse, eaque valida esse, nulloque vitio laborare, pronunciatum est; eos admittendos ac deinceps ad cetera concilii negotia tractanda procedendum esse.

Rursus hora secunda pomeridiana patres reverendissimi convenerunt, & ordine quo supra sederunt, ecclesiarumque cathedralium procuratores monuerunt, ut si quid haberent juxta matutini decreti sententiam de prætensa voce, in medium afferrent. Ceterorum itaque nomine dominus Dionysius Haugar Laudunensis canonicus, doctor theologus, alter ex capituli Laudunensis procuratoribus, sibi licet insufficienti, & ab aliis capitulorum procuratoribus de hac re coram agendi provinciam demandatam esse dixit, multaque ex sacris canonibus, præcipue ex C. *quanto* de his quæ fiunt a prælato sine consensu capituli, in medium attulit, quibus cathedralium ecclesiarum canonicos tanquam fratres ad negotia ecclesiastica cum episcopis tractanda & peragenda, adhibendos esse monstrabat; illorumque consilium & consensum necessarium esse, eoque argumento eos vocem decisivam habere contendebat, cum tractare & peragere nihil aliud sit quam judicare: eos demum longa & invererata consuetudine niti, ipsos enim habere præ manibus vetus quoddam provinciæ hujus concilium sub Joanne Antiquo archiepiscopo, cujus decreta cathedralium capitulorum una cum illustrissimo archiepiscopo & episcopis lata & edita repericbantur. Demum sede episcopali vacante jurisdictionem ad capitulum devolvi argumento esse maximo, capitulum partes facere judicii & exercere, quod non ei licere posset, si vocem decisivam non haberet. Multisque aliis deductis rationibus, non modo deliberativam, sed etiam decisivam vocem capitulis competere contendebat. Dicti promotores respondernnt ex dicto C. *quanto*, episcopos in negotiis ecclesiæ, utpote concessionibus, confirmationibus, & aliis fratrum consilium requirere debere, sed longam differentiam esse consilium & consensum, inter tractare aut consulere, aut judicare; canonicos quidem ad tractatum admitti, sed non ad judicium, ut annotatum est per Panormitanum ad dictum C. *quanto*, in his maxime rebus quæ capitulorum, privilegia, exemptiones, aut alia commoda peculiaria non concernunt. Itaque prioribus eorum requisitionibus & conclusionibus insistebant. Quibus auditis consentire se dixerunt prædicti domini capitulorum procuratores, quod in his negotiis dumtaxat quæ ad exemptiones, jurisdictiones, jura, privilegia, & commoda peculiaria capitulorum spectare & pertinere comperirentur, ipsi vocem deliberativam & decisivam, in reliquis vero deliberativam tantummodo habeant. Insuper cum de invenienda compendiosa & expedita via qua totius concilii negotia celerius & maturius deciderentur, reverendissimi patres laborarent, tandem longo & examinato consilio sancitum est, eosdem reverendissimos patres, ac omnes ad concilium convenienter deputatos, in tres classes seu cameras dividi, & ex illis tres classes comparari & conflari, quarum classium singulis [a] par, & certa omnium negotiorum & materiarum in synodo tractanda, discutienda, agitanda & examinanda adscribatur, ut quidquid per singulas classes desuper deliberatum fuerit in proxima congregatione per dominos promotores resolvendum referretur, ut desuper reverend. PP. decretum & judicium edatur: quod cum confessui placuisset, modo sequenti classes nuncupatæ & compositæ sunt.

(a) *Forte*, pars certa. H.

Priorem videlicet classem occupabant illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus, & reverendissimus dominus Nicolaus episcopus Bellovacensis, quibus assistebant & assidebant frater Carolus Blander & reverendissimi domini episcopi Suessionensis procurator, Ægidius Richer canonicus & præpositus, & Joannes le Beque doctor theologus, ecclesiæ & universitatis Rhemensis cancellarius, & canonicus a capitulo Rhemensi deputatus; Athiottus de Gonnelieu archidiaconus de Riparia, & Gervasius de Tournay scholasticus ecclesiæ Suessionensis, capituli ejusdem ecclesiæ procuratores. Reverendus dominus Joannes de Pintis abbas monasterii Præmonstratensis, Laudunensis diœcesis, cum primum venerit, Goffridus de Billy abbas monasterii sancti Vincentii Laudunensis, Philippus de Gourvery abbas commendatarius mo-

ANNO CHRISTI 1583.

nasterii de Genliaco Noviomensis diœcesis, & Franciscus Canturrel rector parochiæ ecclesiæ sancti Pauli Bellovacensis, omnium diœcesis Bellovacensis rectorum seu parochorum procurator, ac dominus le Bossu sacræ paginæ doctor, monasterii sancti Dionysii in Francia religiosus, de licentia & permissione illustrissimorum dominorum eidem classi adscriptus, & eidem concilium ingrediendi copia facta est, instante illustrissimo domino Ludovico cardinale, cui a concionibus & spiritualibus consiliis existit.

Secundæ classi adscripti sunt reverendissimi domini Valentinus Laudunensis, & Claudius Noviomensis episcopi, illisque assessores & assistentes dati venerabiles domini Petrus Remy archidiaconus major, & Franciscus Bruslart archidiaconus Campaniæ in ecclesia Rhemensi, ab illius capitulo deputati. Germanus Carrè archidiaconus major ecclesiæ Bellovacensis, illius capituli procurator, Nicolaus Goudran doctor theologus, & Joannes le Roy, ecclesiæ Ambianensis canonicus, & illius capituli procuratores. Antonius Muldrac doctor theologus & canonicus ecclesiæ Silvanectensis, ejusdemque capituli procurator. Antonius Viscontinus abbas sancti Martini Laudunensis, cum primum venerit dominus Claudius Regius abbas conventus monasterii Calvimontis Rhemensis diœcesis. Nicolaus Chertemps doctor theologus prior de Hemia & magnus prior monasterii sancti Remigii Rhemensis, illius abbatis & conventus procurator. Carolus magnus Esconia procurator reverendissimi domini Petri Dreux abbatis conventus monasterii Hamensis, Noviomensis diœcesis, & Jacobus Lestourneaux canonicus & pœnitentiarius ecclesiæ Ambianensis, sacræ paginæ professor & prædicator, nomine abbatum, priorum, & curatorum diœcesis Ambianensis, ac Bartholomæus Bossetus officialis Laudunensis deputatus, pro capitulo Guisiensi, & Originiacensi. Tertiæ classi præerant reverendiss. domini Thomas Clausse episcopus Cathalaunensis, & reverendissimus dominus Geoffridus episcopus Ambianensis: assessores seu assistentes habebant venerabiles dominos dominum Joannem Bertrand decanum, & Dionysium Haugart doctorem theologum & canonicum ecclesiæ Laudunensis, capituli procuratores; & Joannem Freuillette decanum, & Petrum Boitel archidiaconum ecclesiæ Noviomensis a capitulo deputatos; Antonium des Planques decanum ecclesiæ collegiatæ sancti Quintini, & Paridem Taffu in utroque jure doctorem canonicum & officialem dictæ ecclesiæ sancti Quintini Noviomensis diœcesis; reverendissimum dominum Claudium Cauchon abbatem monasterii sancti Dionysii Rhemensis, ordinis sancti Augustini; Radulphum le Blon priorem monasterii sancti Quintini in insula, & ejusdem abbatis vicarium substitutum, & Pantaleonem Bigot canonicum sancti Symphoriani Rhemensis ejusdem capituli procuratorem.

Quibus classibus ita constitutis mandatum est dominis promotoribus omnia in concilio tractanda negotia in summa capita redigere, & ex iis ita redactis tres partes conflare, & ex his tabulas conficere, & crastino die ad congregationem referre, ut cuique ex dictis tribus classibus, quæque pars dictorum capitum discutienda & tractanda distribuatur.

Postremo cum præfati reverendissimi domini patres quæcumque a sacrosancto concilio Tridentino de fide & doctrina decreta & sancita sunt, ea inviolabiliter credere & observare statuerunt, & secundum antiquum conciliorum provincialium ritum, antequam aperiantur solitum sit professionem fidei emittere, decretum est quod per dictos reverendissimos patres, omnesque deputatos fieri professio fidei juxta articulos præfati concilii Tridentini in certa bulla Pii papæ IV. sub data Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis dominicæ 1564. Idibus Novembris, pontificatus sui anno quinto contentos, & continuata est congregatio in diem crastinam Mercurii vigesima septima præsentis mensis hora & loco solito post missarum solennia.

III. CONGREGATIO.

Die Mercurii vigesima septima mensis Aprilis 1583. *in palatio archiepiscopali supradicto, sacrificio missæ in ejus sacello per dom. Carolum de Baudæ reverendissimi dom. episcopi Suessionensis procuratorem peracto.*

DOMINI promotores protulerunt tabulas materiarum concilii in summa capita, juxta reverendissimorum patrum mandatum redactarum, & in tres partes distributarum, quarum partium singulæ singulis ex præfatis tribus classibus ascriptæ sunt, ut sequitur.

Primæ classi, cui illustriss. dom. Ludovicus cardinalis præerit, una cum reverendissimo episcopo Bellovacensi.

De cultu divino.

De breviario, missali, agendis, seu manualibus, & aliis libris ad officia ecclesiastica pertinentibus.

De observandis vel cavendis in missarum celebritate & sacris ceremoniis.

De festis.

De sortilegio, & aliis Christianæ pietati contrariis.

De simoniacis, fiduciariis, & fœneratoribus.

De vita & moribus clericorum.

De monasteriis.

Secundæ classi cui præsunt reverendi domini Laudunensis, & Noviomensis episcopi.

De sacramentis, in genere.

De baptismo.

De confirmatione.

De eucharistia.

De pœnitentia.

De ordine.

De matrimonio.

De extrema unctione; sepulturis; & exsequiis mortuorum.

Tertiæ classi cui reverend. dom. Cathalaunensis & Ambianensis episcopi præsunt.

De episcopis & capitulis & canonicis.

De parochis.

De examine promovendorum ad beneficia.

De scholis & seminariis.

De rebus ecclesiasticis non alienandis.

De capellis, hospitalibus, & aliis piis locis.

De jurisdictione & visitatione.

De concilio provinciali & synodo diœcesana.

Instanter rogantibus dominis promotoribus mandatum est universis in hac synodo deputatis, ut habitu & tonsura decenti & convenienti

ince-

incedant, nec non mandata decerni per hanc civitatem & totam provinciam Rhemenſem ad ſupplicationes & proceſſiones faciendas, cum litaniis, & collectis de ſancto Spiritu, pro unitate eccleſiæ, pro prælatis & congregatione: cujus rei provincia domino Mauro procuratori demandata eſt, ut proceſſionibus, aliiſque ſacrificiis ſolennibus, in quibus reverend. patres & omnes deputati convenient, procederetur, & ſedebitur ordine præſcripto ultimo concilio provinciali, ſub piæ memoriæ Carolo cardinale a Lotharingia, anno domini milleſimo vigeſimo quarto celebrato.

Reverend. domina Catharina de Bourbon monaſterii monialium beatæ Mariæ Sueſſionenſis, & capitulum eccleſiæ Sueſſionenſis per proprios nuncios literas ad illuſtriſſimum dominum Ludovicum cardinalem miſerunt, in excuſationem reverendiſſimi domini Caroli Sueſſionenſis epiſcopi, de illius infirmitate, & aliis impedimentis fidem facientes, quibus rationibus moti reverendiſſimi patres literis ad eumdem reverendiſſimum dominum epiſcopum Sueſſionenſe eorum nomine ſcriptis, illum pro legitime excuſato haberi ſignificarunt.

Hodierno die poſt meridiem, & die Jovis craſtina congregabuntur reverendiſſimi domini per claſſes ad concilii negotia, cuique claſſi commiſſa tractanda & agitanda, ac ad proximam congregationem generalem quæ fiet die Veneris vigeſima nona menſis Aprilis, in palatio archiepiſcopali hora octava, referenda.

IV. CONGREGATIO.

Die Veneris vigeſima nona menſis Aprilis 1583. *in palatio archiepiſcopali Rhemenſi hora octava ſacrificio per D. Dionyſium Haugard theologum, Laudunenſem canonicum peracto.*

MULTA a reverendiſſimis patribus, ac dominis promotoribus; aliiſque congregatis, circa certum caſuum reſervatorum præſcribendum numerum, qui hodie prope infinitus eſt, & alia in bulla cœnæ domini contenta, quorum deciſionem in aliud tempus prorogare viſum eſt.

Reverendiſſimus dominus Claudius epiſcopus Noviomenſis non ſine mœrore conqueſtus eſt ab eo tempore quo eccleſiæ Noviomenſi apoſtolica auctoritate præfectus fuit, nihil non * concertum eſſe ut omnia ſibi cum ſuæ eccleſiæ capitulo quieta & pacifica eſſent, nihilominus tamen effectum eſt, ut propter prædeceſſorum ſuorum epiſcoporum a multis annis non reſidentiam de ritibus, juriſdictione, ac certis aliis rebus & juribus eccleſiaſticis, multæ inter eos controverſiæ ſint, de quibus ſæpius illius capitulum monuit & interpellavit, ut aliquorum bonorum & piorum virorum judicium ſubirent, indecorum enim eſſe viros eccleſiaſticos de rebus hujuſmodi, ut plurimum parvi momenti, coram judicibus laicis diſceptare, quod certe abſque expenſis atque etiam litigantium contemptu fieri non poterat, ſed tamen a dicto capitulo hactenus precibus conſequi non potuit: idcirco ex concilii provincialis indictione occaſionem nactus, dictum capitulum monuerat ut procuratores cum munimentis aliiſque ad eorum controverſias facientibus, ad concilium mitterent, illiuſque judicio de omnibus ſe ſubmitterent. Quod certe ſummopere cupiebat, idque humiliter ſibi concedi ſupplicabat, proteſtans ſe ejuſdem concilii decretis & ſententiis obtemperaturum, ejuſque mentis non eſſe aliquid contra dicti ſui capituli exemptiones, libertates, privilegia, immunitates, jura, ac de quibus ſibi legitime innotuiſſet, agere, & attentare, aut eis aliquo modo præjudicare. Quibus domini dicti capituli procuratores organo domini Joannis Freuillette decani reſponderunt, ſibi in eam rem nullum a capitulo mandatum datum eſſe, ſed huc tantum conveniſſe ad ea quæ fidem & religionem cultumque divinum ac morum reformationem ſpectarent, tractanda: Domini promotores obtenta dicendi facultate expoſuerunt, controverſias, quæ inter epiſcopos & capitula excitatæ eſſent, juxta canonum decreta in concilio provinciali dirimendas & judicandas eſſe, itaque poſtulabant ſumma cum inſtantia, eodem reverendiſſimo domino epiſcopo ſubmittente ſe prædicto concilio, prædicto capitulo Noviomenſi mandari, ut de omnibus, præſertim ſpiritualibus controverſiis, & cauſis ſuis, ſynodi præſentis judicio, & ſententiæ ſe ſubmitterent, quæque ad rem hujuſmodi facerent, omnia infra certum tempus ſub pœna excommunicationis ad concilium apportarent. Egreſſis itaque dictis reverendiſſimo epiſcopo Noviomenſi, ac illius capituli procuratoribus e cubiculo congregationis, dictus dominus illuſtriſſimus Ludovicus cardinalis archiepiſcopus, & reverendiſſimorum patrum, & aliorum ad concilium congregatorum conſilio ſtatuit & decrevit ipſe reverendiſſimus epiſcopus Noviomenſis, illiuſque capitulum, omnia & ſingula documenta, & alia quæ ad controverſias, & cauſas ſpiritualia & eccleſiaſtica jura concernentes inter eos quolibet modo motas, & pendentes, & in quorumcumque litis ſtatu exiſtentes dirimendas & judicandas pertinere ſibi videbuntur, nec non dictum capitulum mandatum procuratorium ſufficiens ad ſubeundum de his rebus concilii provincialis judicium, ad dictum concilium infra diem Jovis proxime futurum ſub excommunicationis pœna deferant, ut juribus illorum diligenter & matura examinatis, controverſiæ & cauſæ hujuſmodi Deo juvante a patribus terminentur, in quarum judicio pro hac vice dumtaxat, id requirentibus dominis promotoribus, conceſſa erit facultas ſingulis eccleſiarum cathedralium capitulis, ac reverendiſſimis dominis abbatibus vocem etiam deciſivam habere, & interim donec his finem ſancta ſynodus impoſuerit, ſub eadem excommunicationis pœna eidem reverendiſſimo domino epiſcopo Noviomenſi, illiuſque capituli procuratoribus, his præſentibus a civitate Rhemenſi diſcedere inhibetur, & de his mandatum eſt tradi a ſecretariis actum dictis dominis capituli Noviomenſis procuratoribus, ut capitulum hujuſmodi moneant.

V. CONGREGATIO in palatio ſupradicto.

Die Lunæ ſecunda menſis Maii, ſacrificio miſſæ peracto in ſacello ſolito.

REVERENDUS dominus Carolus de Roucy, epiſcopus Sueſſionenſis, qui die ſabbati Rhemis appulerat, ad congregationem venit, ſeditque primus a dextra parte illuſtriſſimi domini Caroli archiepiſcopi præſidentis.

Eadem die comparuit reverendiſs. dom. Coſ-

ANNO CHRISTI 1583.

mus Clausse Cathalaunensis par Franciæ, qui etiam die sabbati præcedente ad civitatem venerat, & sedit a sinistris illustrissimi domini Ludovici cardinalis archiepiscopi a reverendissimo domino episcopo Laudunensi primus, cum tamen potiorem sibi locum deberi ratione suæ promotionis assereret, qui ne aliquod ex dicto sedendi ordine fieret præjudicium protestatus est. Comparuerunt & venerabiles domini Joannes Godier doctor theologus, & Jacobus Bechefer archidiaconus de Virtute, & canonici ecclesiæ Cathalaunensis procuratores capituli eorum ecclesiæ, cum procuratorio mandato, actu capitulari de die 22. mensis Aprilis, signato Galloys, & sigillo capitulari firmato. Comparuit etiam reverendiss. Guydo de Cornuat abbas monasterii Vallis-Claræ Cistercien. ordinis, Laudunensis diœcesis.

CONTINUATA EST CONGREGATIO IN HORAM SECUNDAM POST MERIDIEM LOCO SOLITO.

HORA prædicta convenientibus prædict. illustrissimo domino Ludovico cardinale a Guysia archiepiscopo & duce Rhemensi, & reverend. dominis Suessionensi, Laudunensi, Bellovacensi, Cathalaunensi, Noviomensi, & Ambianensi coepiscopis, atque capitulorum procuratoribus, abbatibus, & aliis ecclesiasticis personis ad dictum concilium congregatis, cum de professione fidei postridie facienda reverend. domini id requirentibus dicti concilii promotoribus retulissent, procuratores ecclesiarum tam cathedralium quam collegiatarum admiserunt se professionem fidei facturos juxta formam a concilio Tridentino præscriptam, absque tamen præjudicio exemptionum, privilegiorum, & libertatum dictarum ecclesiarum tam cathedralium quam collegiatarum, abbatiarum, monasteriorum, & prioratuum, juriumque totius ecclesiæ Gallicanæ, & potissimum quantum ad eam clausulam attinet in qua dicitur omnia statuta declarata in concilio Tridentino recipi & profiteri, quam si quis extendere vellet, tam late ut per eam præjudicium aliquod ecclesiarum & monasteriorum exemptionibus, & privilegiis, totiusque ecclesiæ Gallicanæ juribus & libertatibus afferretur, protestati sunt dicti domini procuratores, protestationisque suæ pro suis exemptionibus privilegiisque supradictis actum petierunt, quem prædicti reverend. DD. a dicti concilii secretariis eisdem dominis procuratoribus tradi jusserunt. Decretum est præterea dictam professionem fidei faciendam juxta prædictum concilium Tridentinum, & bullam domini Pii IV. desuper editam, die sequenti Martis, tertia Aprilis in dicto palatio archiepiscopali hora 6. matutina, ab omnibus deputatis qui moniti sunt illuc ea de causa convenire, & ad sacram communionem eadem die post missarum solennia ab illustrissimo domino Ludovico cardinale eadem peragente, recipiendam se decenter præparare, ut ea facta concilium Deo juvante aperiretur.

APERTIO CONCILII.

Die Martis tertia Maii anno supradicto millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, in palatio archiepiscopali, ut pridie decretum erat, hora sexta convenientibus prædictis.

ILLUSTRISSIMO domino Ludovico cardinale archiepiscopo, reverendissimis dominis coepiscopis, ceterisque ad concilium convocatis & deputatis, illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus professionem fidei juxta articulos a sacro Tridentino concilio emendatos in manibus reverendissimi domini episcopi Suessionensis, ac postmodum dictus reverendissimus dominus Carolus Suessionensis episcopus, ceterique reverendissimi domini coepiscopi ac reverendissimi domini abbates, capitulorumque procuratores aliique deputati in ejusdem illustrissimi domini Ludovici cardinalis archiepiscopi manibus simílem fidei suæ professionem jurejurando ad sacrosancta euangelia præstito respective emiserunt, eamque suis signis firmarunt sub forma quæ sequitur: *Ego N. firmo fide, credo & confiteor, &c.* sicut in decretis, omnesque & singuli dictæ professioni fidei manibus propriis subscripserunt, hisque peractis ad ecclesiam cathedralem profecti sunt, ubi de mandato illustrissimi domini Ludovici cardinalis episcopi totum officium matutinum, etiam missa solennis juxta ecclesiæ ritum, a canonicis illius hora septima peractum fuerat, ut reliquis ad concilium aperiendum necessariis, & requisitis ceremoniis locus esset.

Paulo post septimam venerabilis dominus Jacobus Lestourneaux pœnitentiarius & canonicus ecclesiæ Ambianensis, sacræ theologiæ professor, e suggesto concionem doctam, & elegantem de disciplina ecclesiastica habuit, hoc argumentum ex præscripto pontificalis de conciliorum provincialium celebratione sequutus, sumptoque themate ex psalmo 59. & psalmo 107. *In Deo faciemus virtutem & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos*, hortatus illustrissimos patres ceterosque ad concilium convocatos, ad restituendam antiquam disciplinam ecclesiasticam, pastorum negligentia aut etiam ignorantia, ac temporum injuria depravatam, & pene extinctam. Finita concione magno populi concursu, & applausu illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis episcopus ad sacristiam ecclesiæ, una cum ceteris reverendissimis dominis episcopis, aliisque ad concilium convocatis, omnibusque Rhemensis ecclesiæ canonicis, se recepit, ac cathedræ sedit in contiguo & recondito sacello ad eam rem destinato paratæ, omnibus, & singulis pontificalibus ornamentis præsuli sacrificaturo necessariis, & congruentibus se indui per ministros, ut moris est, curavit: dum ille solitas preces, & orationes recitaret, paribus etiam indumentis reverendissimus dominus episcopus Suessionensis in sacristia amictus est: ceteri reverendissimi domini Laudunensis, Belvacensis, Cathalaunensis, Noviomensis, & Ambianensis episcopi, ac Præmonstratensis, sancti Dionysii Rhemensis, sancti Vincentii Laudunensis, Vallis-claræ Laudunensis diœcesis, & sancti Martini Lauduni respective abbates rochettis seu supparis & pluvialibus seu cappis, necnon mitris albis ornati erant, singulique pedum pastorale manu dextera gestabant. Reverendissimi

domi-

ANNO CHRISTI 1583.

domini episcopi Silvanectensis procurator, abbates commendatarii de Calvomonte, Orbaco, & Juliaco, ceterique ad concilium convocati, & ecclesiæ Rhemensis canonici vicarii cantores, & sacellani superpelliceis, & pluvialibus parabantur venerabiles domini, Petrus Remy archidiaconus major, & Franciscus Brulard archidiaconus minor, seu de Campania in ecclesia Rhemensi, decantandis seu recitandis euangelio, & epistola destinati, necnon Ægidius Richer præpositus, Hubertus Maurus decanus, Nicolaus Colin thesaurarius, Joannes le Beque cancellarius, Nicolaus Vvyas scolasticus, R. Legones vicedominus, & ejusdem ecclesiæ canonici ad illustrissimo domino sacrificaturo assistendum, & altare circumstandum tunicis, ut plurimum aureis vel auro-sericis lineis albis superpositis vestierant, eoque modo ornati omnes a sacristia ad chorum ecclesiæ accesserunt, ibique postquam illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis sacrificaturus, & reverendiss. dominus episcopus Suessionensis ad majus altare procumbentes aliquando orassent, sanctissimum corpus domini, in capsula aurea reconditum, * arte instrumento in modum lecticæ composito insidens e majore altari sustulerunt, humerisque imposuerunt, præeunte reverendiss. domino Suessionensi episcopo detectis capitibus, seque sub badalchino auroserico per quatuor ex ecclesia Rhemensi canonicos delato collocarunt, hinc inde circumstantibus prædictis dominis diacono, subdiacono, & reliquis assistentibus: præibant vero a dextris, reverendiss. domini Bellovacensis & Noviomensis episcopi, ac Præmonstratensis, Vallis-claræ, & sancti Martini Laudunensis abbates initiati, Silvanectensis episcopi procurator ac de Juliaco commendatarius abbas, tum Suessionensis, Bellovacensis, Noviomensis & Silvanectensis capitulorum procuratores, & ante eos canonici aliqui, & alii ministri ecclesiæ Rhemensis. A sinistris vero reverendi domini Laudunensis, Cathalaunensis & Ambianensis episcopi, ac sancti Dionysii Rhemensis, sancti Vincentii Laudunensis abbates mitram, & pedum gestantes, ac postmodum Calvimontis, & Orbacensis monasteriorum commendatarii, tum demum Laudunensis, Cathalaunensis, Ambianensis capitulorum procuratores, præeuntibus canonicis & aliis ecclesiæ Rhemensis ministris, & cantoribus, præcentore, & succentore compositis baculis chorum moderantibus, eoque ordine a duobus ejusdem ecclesiæ Rhemensis seneschallis præscripto, & constituto chorum egressi per navem, & a dextera adjacentia claustra ad publicas supplicationes processerunt, demum e dictis claustris in ecclesiam, & per sinistram illius partem ad navem reversi, aliquot antiphonis, responsoriis, & aliis precibus ad gloriam omnipotentis Dei & domini nostri Jesu Christi, sanctique Spiritus invocationem accommodatis, oratione dicta, repositoque super majus altare sancto sacramento, illustrissimus dominus cum diaconis ministrantibus, & assistentibus ad sacristiam se recepit. Reverendiss. vero Suessionensis deposita casula, & accepto pluviali & mitra, ac Bellovacensis, Noviomensis episcopi, & reverendiss. Silvanectensis episcopi procurator, ac Suessionensis, Bellovacensis, Noviomensis, & Silvanectensis capitulorum procuratores, aliique Rhemensis ecclesiæ canonici dextrum latus exhedrarum chori, sinistrum vero reverendiss. D. D. Laudunensis, Cathalaunensis & Ambianensis episcopi, ac capitulorum eorumdem ecclesiarum procuratores, & ejusdem Rhemensis ecclesiæ canonici occuparunt, secundum autem majus altare subselliis hinc inde collocatis & dispositis; dextrorsum in secundo subselliorum ordine, reverendissimi domini abbates Præmonstratensis, Vallis-claræ & sancti Martini Laudunensis mitras gestantes, ac abbas commendatarius de Juliaco Noviomensis diœcesis, sinistrorsum abbates sancti Dionysii Rhemensis, & sancti Vincentii Laudunensis, mitrati, ac Orbacensis, & Calvimontis abbates commendatarii consedebant: Introitu itaque missæ solenniter jam decantato illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis sacrificium peracturus mitra auriphrygiata amictus præeuntibus diaconis, subdiaconis, aliisque assistentibus, ac duobus capellanis crucem archiepiscopalem & pedum pastorale gestantibus, ad majus altare accessit, in quo confessione habita sacra ex consuetudine ecclesiæ, celebravit: quæ dum celebrarentur ex more, sub pulpito recitato euangelio, diaconus sacrum euangeliorum codicem ad majus altare, ubi sacrificium fiebat reversus illustrissimo domino sacrifico apertum dedit deosculandum, postmodum illum subdiacono tradidit, qui illum & apertum reverendissimis dominis episcopis, & clausum ceteris deputatis ad concilium, & canonicis sacris interessentibus, suo cuique ordine & loco etiam deosculandum dedit: idem porro de paris osculo per pueros symphoniacos actum est. Benedictione pontificali habita, ac sumpta per dictum illustrissimum dominum cardinalem communione, reverendiss. domini coepiscopi ad majus altare communicaturi accesserunt, bini: postmodum reverendiss. abbates mitrati, tum commendatarii, demum capitulorum procuratores, ceterique ad concilium convocati, & aliquot ecclesiæ Rhemensis canonici, procedentes orarunt, & sacram eucharistiam e manibus illustrissimi domini sacrificantis susceperunt, & ad suas sedes reversi sunt, dum missæ sacrificium omnibus numeris esset completum. Quo peracto illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus deposita casula, pluviale induit, ac faldistorio ante medium altare parato insedit, dispositæ sunt hinc inde cathedræ sex pro reverendiss. dominis coepiscopis, & scabellum pro reverend. dom. episcopi Silvanectensis procuratore, ad quas accesserunt, & eis singuli suo ordine insederunt mitram, & pedum pastorale ac pluviale gestantes: cumque illorum singulis, sandalia imponi cœpissent, ecclesiæ præcentor cœpit cantare psalmum 83. *Quam dilecta tabernacula.* Et postea reliquas preces, ut sunt in rituali ecclesiæ Rhemensis pro concilio provinciali. His peractis illustrissimus dominus archiepiscopus, & coepiscopi se in suas sedes receperunt cum mitris, vocatisque dominis Joanne de Piles abbate Orbacensi, & Nicolao Colin ecclesiæ Rhemensis thesaurario concilii secretariis, illustriss. dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus his verbis usus est,

Reverendissimi patres, venerabiles fratres, dilectissimi filii, placetne vobis ad Dei gloriam & honorem, & ad catholicæ ecclesiæ amplificationem, concilium provinciale Rhemense, legitime convocatum, & hic congregatum hodierno die aperiri, & inchoari? Jussitque secretariis ut a reverendissimis abbatibus, aliisque ad concilium convocatis, secundum eorum ordinem & dignitatem vota & suffragia rogarent, quibus jussis obsequentes a capitulorum procuratoribus in

dex-

* apte.

ANNO CHRISTI 1583.

dextro exhedrarum ordine ſedentibus primis, deinde ab his qui in ſiniſtro ſedebant; poſtmodum a reverendiſſ. dom. abbatibus dextris, & poſtmodum ab aliis ſiniſtris ſubſelliis inſidentibus ſigillatim ſciſcitati ſunt, num eis placeret ſacrum concilium provinciale Rhemenſe legitime convocatum, & congregatum hodierno die aperiri, & inchoari, & ſinguli reſponderunt, *placet*. Secretariis itaque ad illuſtriſſimum archiepiſcopum reverſis, dominus Joannes de Piles, ita retulit. Illuſtriſſime & reverendiſſime domine a reverend. domin. abbatibus, aliiſque dignitate eccleſiaſtica ornatis, & ceteris hic congregatis ſciſcitati ſumus, num eis placeret ſacrum concilium provinciale Rhemenſe legitime convocatum, & congregatum hodierno die aperiri, & inchoari, & ſinguli unanimes reſponderunt, *placet*.

Tum verſus ad reverendiſſimos dominos coepiſcopos illuſtriſſimus dominus cardinalis archiepiſcopus ab his, & epiſcopi Silvanectenſis procuratore ſciſcitatus eſt his verbis:

Quid igitur vobis videtur, reverendiſſimi patres, & ſinguli reſponderunt alta voce, *aperiatur*: tunc illuſtriſſimus dominus archiepiſcopus, tam ſuo quam coepiſcoporum nomine, ita ad populum converſus pronuntiavit.

Chriſti nomine invocato decernimus ſanctam ſynodum provincialem Rhemenſem eſſe apertam, & ita judicamus, & cœpit cantare, *Te Deum laudamus, te dominum confitemur*, ſtetitque cum coepiſcopis verſus altare ſine mitris donec a choro abſolveretur hymnus, quo abſoluto ſe in medio altaris conſtituit, verſa ad populum facie, pedum gerens in manu ſiniſtra, ante eum capellano cum cruce archiepiſcopali conſtituto, ceteris coepiſcopis ſtantibus ſine mitra, & pedum geſtantibus benedixit ſynodo, ut ſequitur.

Sit nomen domini benedictum.

Chorus.

Ex hoc nunc & uſque in ſæculum.

Archiepiſcopus.

Adjutorium noſtrum in nomine Domini.

Chorus.

Qui fecit cœlum & terram.

Archiepiſcopus.

Benedicat vos omnipotens Deus, Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus.

Chorus.

Amen.

Omnes poſtmodum ad ſacriſtiam profecti ſunt, ut ſe ornamentis eccleſiaſticis ſpoliarent, tum demum illuſtriſſimum dominum archiepiſcopum ſequuti ad palatium archiepiſcopale devenerunt in ejus aulam quæ Tau nuncupatur, menſis paratis accubuerunt: a prandio gratiis Deo actis omnes illuſtriſſimus archiepiſcopus monuit, ut a veſperis rurſus ad dictum palatium convenirent. Convenientibus itaque omnibus hora quarta poſt veſperas decretum eſt, ut die ſequenti quarta menſis Maii, dictum palatium repeterent hora ſeptima matutina, mandatumque eſt præpoſito eccleſiæ Rhemenſis, ut majorem ex illius campanis quæ Richarda nuncupatur pulſari dicta hora curaret, in ſignum convocationis, & moniti ſunt prioris claſſis præfecti, ut ea quæ de rebus ſibi commiſſis redegiſſent capita, ad conventum referrent, ut de eis judicium fieret; hiſque ita dictis, & peractis omnes domum ſe receperunt.

ANNO CHRISTI 1583.

Die Mercurii 4. menſis Maii, 1583. miſſa ſacrificio in ſacello palatii de beata virgine Maria per illuſtriſſimum dominum. Ludovicum cardinalem archiepiſcopum peracto, ubi reverendi domini Præmonſtratenſis, & ſancti Martini Laudunenſis abbates ſanctiſſimum euchariſtiæ ſacramentum ſuſceperunt, hora circa octavam ad locum congregationis convenerunt.

ILLUSTRISSIMUS dominus Ludovicus cardinalis archiepiſcopus recitata oratione prædiſerta, *Adſumus domine ſancte Spiritus*: quæ in ſingulis congregationibus ſeu ſeſſionibus antequam aliquid tractetur recitari ſolet, ſedit, ſederunt & reverend. DD. coepiſcopi, reliquique domini abbates, procuratores, & deputati eo ordine, & loco quo conſueverant: ad eos itaque dictus illuſtriſſ. D. Ludovicus cardinalis ſequenti exhortatione uſus eſt.

Per magnum, &c. *pag.* 918. D

Hac peracta oratione, & reliquis ex tabulis domini Nicolai Colin, theſaurarii eccleſiæ Rhemenſis conſecretarii quæ novem folia continent manu ſua ſcripta, uſque ad ea quæ geſta fuerunt feria dominicæ quintæ poſt paſcha, quæ fuit 16. menſis Maii feria tertia ejuſdem dominicæ quintæ 17. dicti menſis Maii, nulla fuit generalis congregatio patrum.

Feria quarta 18. menſis Maii, convenerunt patres hora & loco ſolitis poſt miſſarum ſolennia, cumque capituli eccleſiæ Cathalaunenſis procuratores expoſtulaſſent declarari a concilio nunquid eis vox deciſiva attributa eſſet a patribus, reſponſum eſt juxta promotorum requiſitionem, ponderatas quidem ſed minime numeratas eorum, & ceterorum capitulorum ſicut reverend. dominorum abbatum voces extitiſſe, quemadmodum in hujus ſynodi principio ſtatutum, & decretum fuerat, de quo ipſi Cathalaunenſes procuratores proteſtati ſunt, actumque ſibi confici petierunt, & obtinuerunt, aliiſque Rhemenſis, & aliorum capitulorum procuratores fecerunt, de quo eis actum mandatum eſt.

Porro illuſtriſſimus dominus cardinalis archiepiſcopus rogantibus ceteris patribus confirmandi, & dirigendi manualis negotium ſuſcepit, & ad perſonas ſufficientes deputare qui illud quam citiſſime fieri poſſet abſolverent. Proviſum ſuper contumacia per dominos procuratores concilii contra reverendiſſimum dominum epiſcopum Bolonienſem requiſita, ex eo quod debite, & legitime ad dictum concilium vocatus non acceſſerit, ſancta ſynodus eum voce contumacem declaravit, & contumaciæ pœnam a jure ſtatutam incurriſſe, videlicet pœnam a communione, & ſocietate dominorum coepiſcoporum dictæ contumaciæ, donec ſe coram illuſtriſſimo & reverendiſſimo domino metropolitano contumaciam ſuam purgatione repræſentaverit, & ordinatum eſt quod decretis per dictum concilium provinciale factis ſubjicietur perinde ac ſi præſens fuiſſet, quæ omnia eidem ſuis expenſis per unum ex apparitoribus vel notariis curiæ ſpiritualis Rhemenſis, vel alium ex curiis ſpiritualibus totius provinciæ Rhemenſis ſignificabuntur, ne quam ignorantiæ cauſam prætendere poſſit: idemque contra eccleſiæ capitulum debite vocatum, pronunciatum eſt.

Inſuper eadem ſancta ſynodus ſtatuit, ut de

cetero

ANNO CHRISTI 1583.

cetero omnes episcopi ad concilium provinciale debite vocati etiam metropolitani comparent personaliter, & legitime impediti per procuratores specialiter ad hoc constitutos: & quoniam pœnæ per antiquos canones statutæ hoc tempore quasi leves negliguntur, judicavit eis hanc addendam ut qui contumaces judicarentur pœna privationis quartæ partis fructuum suorum episcopalium seu archiepiscopatus, seminario suo vel pauperibus, aut aliis usibus arbitrio concilii applicandæ, mulctarentur.

Quo ad vero Cameracensem, Tornacensem, Atrebatensem, sancti Audomari, & Hyprensem episcopos hujus provinciæ Rhemensis suffraganeos debite ad hoc concilium provinciale vocatos, non obstante contumacia per concilii promotores contra eos requisita, sancta synodus attentis bellorum tumultibus qui in suis diœcesibus notorie urgent eos pro hac vice excusatos habet, & statuit ut nisi ad futura concilia debite vocati accesserint, contra eos via juris procedatur, idemque earumdem ecclesiarum capitulis pronunciatum est.

Die Jovis sequenti decima nona mensis Maii, festi ascensionis dominicæ, illustrissimus & reverendissimus dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus dux Rhemensis, sacrosanctum missæ sacrificium in ecclesia sua metropolitana, post publicas supplicationes ex ecclesiæ consuetudine quotannis fieri solitas.

QUIBUS reverendissimi domini episcopi abbates, & alii deputati interfuerunt, solenniter celebravit, illique dominus Petrus Remy archidiaconus major ecclesiæ Rhemensis diaconum, & Joannes de Piles abbas commendatarius subdiaconum respective agentes, cum pluribus aliis diaconis, & subdiaconis astiterunt & inservierunt. Peracto sacrificio illustrissimus episcopus deposita casula assumpto pluviali faldistorio ad eam rem parato ante altare majus insedit; ceteri reverendissimi domini episcopi suffraganei ad paratas sedes, & hinc inde juxta dictum altare dispositas accesserunt, eodemque ornatu & ordine tam ipse quam reliqui domini deputati sederunt, quo sedisse memoratum est in concilii apertione, omnibusque psalmis, hymnis, orationibus, & reliquis precibus, ut in dicta apertione, aliisque ceremoniis peractis recitatis excepto evangelio cujus loco, sequens enuntiatum est per dictum dominum archidiaconum majorem.

Sequentia sancti evangelii secundum Matthæum. In illo tempore. Respiciens Jesus in discipulos suos dixit Simoni Petro, &c.

Expleto demum hymno *Veni creator*, & recitata oratione *Deus qui corda fidelium*, illustrissimus dominus sedens cum mitra ut dictum est, synodum sequentibus verbis est allocutus.

Venerabiles & dilectissimi fratres, ut ea quæ ecclesiis, officiis, & sacerdotalibus gradibus, vel etiam canonicis sanctionibus, propter diversas occupationes, aut, quod negare non possumus, propter nostram aliorumque desidiam, non tam pleniter ut oportuerit executa sunt, omnium vestrum unanimi consensu, & voluntate requirantur, & humiliter coram caritate vestra recitentur, & quæ digna sunt emendatione ad meliorem statum auxiliante domino deducantur, & si fortasse alicui displicet quod digestum est, caritas vestra omni benignitate, & modestia intimare non differat, quatenus totum quod nostra provinciali seu synodali commendatione sive constitutione statutum fuerit vel renovatum, absque omni contrarietate, concordia sanctæ pacis ab omnibus æque custodiatur, & teneatur ad augmentum æternæ beatitudinis omnium nostrum. Deinde jussit per magistrum Joannem de Piles, secretarium concilii alta voce legi singula concilii decreta ut sequitur.

ANNO CHRISTI 1583.

Testantur antiqua patrum monumenta non ob aliam causam populum Dei in hæresim delapsum esse, &c.

Quibus perlectis illustrissim. dom. eorum nomina qui concilio interesse debent legi per secretarium mandavit, absentesque notare, ac postmodum ad synodum sequente exhortatione usus est.

Fratres carissimi consacerdotes, & cooperatores nostri, novit fraternitas vestra nos licet indignos locum tenere Aaron, vos autem Eleazari, & Itamari; nos fungi vice duodecim apostolorum, vos autem septuaginta duorum discipulorum; nos de vobis, vos autem de plebibus vobis commendatis domino nostro Jesu Christo rationem esse reddituros, ut in die tremendi judicii inter bonos dispensatores inveniamur, & ideo carissimi, videte periculum vestrum. Admonemus, itaque, & obsecramus fraternitates vestras, ut quæ vobis suggerimus memoriæ commendetis, & opere exercere studeatis, ut per hæc & alia bona opera una cum populo vobis credito perpetua beatitudine perfruamini, præstante domino nostro Jesu Christo, cui est honor, & gloria in sæcula sæculorum.

Tum dimissa mitra surrexit, & versus ad altare dixit absolute.

Oremus.

EXaudi domine supplicum preces, & confitentium tibi parce peccatis, & quia conscientia remordente tabescimus, ne aut ignorantia nos traxerit in errorem, aut præceps forsan voluntas impulerit a justitia declinare: ob hoc te poscimus, te rogamus, ut si quid offensionis in hac synodi seu concilii celebritate contraximus remissibile facere, & condonare digneris, illiusque te miserante indulgentiam sentiamus, ut in eo quod soluturi sumus aggregatam synodum, a cunctis primum absolvamur nostrorum nexibus delictorum: & quoniam nulla est, domine, humanæ conscientiæ virtus qua offensæ tuæ voluntatis possint judicia experiri, & imperfectum nostrum vident oculi tui, perfectionem deputa misericors Deus, qua perfecto æquitatis fine per te singula concludi peroptamus, & sicut te in nostris principiis occurrentem popposcimus, ita quoque in hoc fine judiciorum nostrorum excessibus te adesse deprecamur, ut ignorantia parcas, errores corrigas, perfectis votis perfectam operis efficaciam largiaris. Per Christum dominum nostrum. Amen.

Qua oratione expleta rursus sederunt illustrissimi archiepiscopus & episcopi, mitrisque acceptis idem dominus illustrissimus archiepiscopus reverendissim. coepiscopos, ceterosque deputatos sic affatus est. Reverendissim. fratres, & dilectissimi filii, *placet* ne vobis, ad Dei gloriam & honorem, & catholicæ ecclesiæ amplificationem, decreta concilii nostri provincialis Rhemensis, vobis perlecta

ANNO CHRISTI 1583.

cta approbari, & concilium ipſum finiri, & concludi.

Juſſitque ſcribas a dominis capitulorum procuratoribus, abbatibus, aliiſque deputatis eorum deſuper ſententias rogare, quibus mandatis obtemperantes ordine præſcripto dictos deputatos rogarunt, num eis placeret concilii provincialis decreta approbari dictumque concilium finiri, & concludi: & capitulorum procuratores reſponderunt, ſibi placere, ſalvis tamen eorum proteſtationibus, & oppoſitionibus antea factis. Reliqui abbates, & deputati reſponderunt hoc verbo, placet: reverſis ad illuſtriſſimum dominum archiepiſcopum ſecretariis, dominus Joannes de Piles, ita retulit.

Illuſtriſſime & reverendiſſime domine, ab omnibus, & ſingulis ad hanc ſynodum convocatis juxta illuſtriſſimæ dominationis veſtræ mandata ſciſcitati ſumus, num eis placeret concilii veſtri decreta approbari, & ipſum concilium finiri, & concludi. Capitulorum procuratores ſalvis proteſtationibus, & oppoſitionibus per eos hactenus factis, reliqui domini abbates, & deputati ſibi placere abſolute reſponderunt. Tum ad reverendiſſimos dominos coepiſcopos converſus ita interrogavit. Quid igitur vobis videtur, reverendiſſimi fratres, & ſinguli reſponderunt *placet*, ſalvis etiam noſtris contra proteſtationibus. *Ad populum*, itaque converſus illuſtriſſimus dominus archiepiſcopus, ſynodum provincialem finitam, & concluſam eſſe ſignificavit, & cœpit cantare canticum, *Te Deum laudamus*.

Et abſoluto cantico in medio altaris ad populum converſus cœpit ei benedicere hoc modo.

Chriſtus Dei filius qui eſt initium, & finis, complementum vobis tribuat caritatis.

Chorus.

Amen.

Et qui vos ad expletionem hujus fecit pervenire concilii, abſolutos vos efficiat ab omni contagione delicti.

Chorus.

Amen.

Et ab omni reatu liberiores effecti, abſoluti etiam per donum Spiritus ſancti felici reditu ſedium veſtrarum cubilia repetatis illaſi.

Chorus.

Amen.

Quod vobis ipſe præſtare dignetur, cujus regnum, & imperium ſine fine permanet, in ſæcula ſæculorum.

Amen.

Et benedictio Dei omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, deſcendat ſuper vos, & maneat ſemper.

Chorus.

Amen.

Tunc archidiaconus ſurgens alta voce dixit, *Recedamus cum pace.* Omnes reſponderunt in nomine Chriſti, *Amen*. Et omnes pariter ſurgentes in domino receſſerunt.

ANNO CHRISTI 1583.

PUBLICATIO CONCILII.

LUDOVICUS MISERATIONE DIVINA ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis, a Guyſia nuncupatus, archiepiſcopus dux Rhemenſis, primus par Franciæ, & ſanctæ ſedis apoſtolicæ legatus natus, univerſo provinciæ noſtræ Rhemenſis clero, ac populo, ſalutem in domino.

EX quo hujus metropolitanæ eccleſiæ provincia nobis Dei opt. max. & ſanctæ ſedis apoſtolicæ gratia demandata fuit, nihil magis in votis habuimus, quam ut ſanctiſſimorum pontificum, qui ab apoſtolicis temporibus ad hanc noſtram uſque ætatem, nulla temporum interruptione, certe conſtanti ac perpetua fidei orthodoxæ profeſſione, in hac Rhemenſi cathedra ſederunt, veſtigia ſequuti, quæ ad augendum Dei cultum, & promovendum gregis nobis commiſſi ſalutem facerent, omni diligentia ac ſtudio provideremus. Potiſſimum vero in hoc toti incubuimus, ut quæ communi calamitate, & noſtrum omnium vitiis, eccleſia noſtræ provinciæ perdidiſſe ornamenta dignitatis, & præſidia ſtabilitatis ſuæ videbatur, ex ſacroſanctis canonibus, & decretis divini Spiritus auxilio freti, quam primum reſtituenda curaremus. Etenim neminem latere putamus, quanta ſuperioribus annis ubique acciderit religionis perturbatio, quam neglecta ac pene collapſa ſit omnis eccleſiaſtica diſciplina, quam corrupti omnium ordinum mores. Et licet ſummo Dei beneficio fortaſſe minus hæc noſtra provincia, quam aliæ multæ hujus regni, non ita pridem, ut Chriſtianiſſimi, ſic & florentiſſimi, hæreticorum furias experta ſit, quod vel ſanctorum locorum tam multa, ac tam præclara ſtantia adhuc ædificia teſtari poſſunt: tamen quæ ex vicinitate hujuſmodi contagionum ſequi ſolent detrimenta, ſenſit non pauca, non exigua. Verumenimvero piæ memoriæ Carolus ille patruus, & prædeceſſor noſter, omnes mentis ac corporis nervos eo intenderat, ut tot malis opportuna aliqua remedia adhiberet: & proculdubio ſtatim poſt Tridentinum concilium cui ad finem uſque interfuerat, indicta provinciali ſynodo, imperata in ſua diœceſi paſtorum reſidentia, ampliſſimo in hac civitate Rhemenſi erecto ſeminario, & repurgatis iis libris, quibus publicæ preces continentur, magna ac illuſtria totius negotii fundamenta jecerat. Verum ſumma rerum difficultate, & civilium bellorum ſemper magis ac magis recrudeſcente calamitate, poſtremo inopina etiam morte præpeditus omnino præſtare non potuit, quod ſperavit. Nos igitur qui ut ſedis ejus, ſic pietatis & officii heredes eſſe cupimus, quod ab ipſo fortiter cœptum eſt, pari ſtudio ac mentis alacritate, Deo dante, proſequi conamur. Hinc eſt, quod vix dum ſacris epiſcopalibus initiati, hoc, ſanctiſſ. D.N.Gregorii papæ XIII. accedente auctoritate, & Henrico rege noſtro Chriſtianiſſimo nos pie admodum cohortante, provinciale concilium, ſingulare ac prope unicum prudentum judicio, omnium malorum noſtrorum remedium, Rhemis celebrandum indiximus: ubi congregatis reverend. fratribus noſtræ provinciæ epiſcopis, necnon reverendis abbatibus, ac plurimis cathedralium, & aliarum eccleſiarum ſelectis viris, de ipſorum conſilio & aſſenſu ea ſtatuimus ac decrevimus, quæ perturbatam cleri ac reliquorum fidelium

vitæ

ANNO CHRISTI 1585.

vitæ ac officii disciplinam restituere, vacillantem confirmare, conservatam propagare posse viderentur. Quæ omnia ad sanctiss. D. N. Gregorium PP. XIII. misimus, & nunc tandem a sua sanctitate probata, confirmata, & remissa, typis excudenda, vobisque proponenda curavimus. Et quoniam nihil possunt etiam utilissimę ac sanctissimæ leges, nisi illas ab iis, quorum interest, omni studio atque diligentia observari contigerit, in primis Christianissimum regem nostrum quanta possumus animi summissione rogamus, & per viscera misericordiæ Dei nostri obsecramus, ut memor solennis illius sacramenti, quod in hac sancta Rhemensi ecclesia, cum ampullæ cœlestis oleo summo omnium hujus amplissimi regni ordinum applausu perunctus fuit, præstitit, seque hoc ipso catholicæ fidei perpetuum vindicem ac protectorem constituit, hujus Rhemensis synodi patrocinium suscipere, ejusque decreta regiæ suæ majestatis favore com- A plecti dignetur, ac tueri. Reverend. autem fratres nostros coepiscopos plurimum in domino rogamus, & obtestamur, ut quæ conjunctis animis, communibusque studiis, & Spiritu sancto ductore ac moderatore, uti credimus, ad Dei gloriam, clerici, populique nobis commissi salutem constituta sunt, ipsi primum per se exequi, deinde a suis diligenter servari curent & advigilent. Vos denique omnes, quorum nobis cura divinitus cognoscitur esse commissa, & quorum salus ipsa vita nobis carior esse debet, tamquam carissimos filios hortamur & monemus, ut has constitutiones nostras, quanto maximo potestis amore, & pietate amplectamini, legatis, sequamini: totos vos ad earum sententiam rationemque B accommodetis, quas non solum præsentium malorum remedia esse confidimus, sed cautionem quoque fore speramus reliqui temporis vitiorum, & incommodorum. Datum Rhemis in archiepiscopali nostro palatio, anno domini 1585. mense Martio.

ANNO CHRISTI 1585.

DECRETA CONCILII PROVINCIALIS BURDIGALÆ HABITI.

Sub reverendiss. D. D. Antonio Prevotio Sansaco, archiepiscopo Burdig. Aquinat. primate.

Una cum legibus seminariorum.

Omnia a sede apostolica approbata.

INDEX TITULORUM.

1. *De professione fidei.*
2. *De iis quæ ad divinum cultum & religionem spectant.*
3. *De ecclesiasticis precationibus.*
4. *De breviario, missali, & aliis libris ad officia divina pertinentibus.*
5. *De iis quæ in sacrosancto missæ sacrificio, divinisque officiis vel observanda vel cavenda sunt.*
6. *De festis.*
7. *De magicis artibus, & aliis religioni Christianæ contrariis.*
8. *De sacramentis.*
9. *De baptismo.*
10. *De confirmatione.*
11. *De eucharistia.*
12. *De pœnitentia.*
13. *De sacramento extremæ unctionis.*
14. *De sacramento ordinis.*
15. *De sacramento matrimonii.*
16. *De episcopis.*
17. *De capitulis & canonicis ecclesiarum cathedralium & collegiatarum.*
18. *De parochis.*
19. *De pastorum residentia.*
20. *De verbi divini prædicatione.*
21. *De vita & moribus clericorum.*
22. *De examine promovendorum ad beneficia curata.*
23. *De simoniacis & confidentiariis.*
24. *De seminariis.*
25. *De monasteriis.*
26. *De rebus ecclesiæ non alienandis.*
27. *De scholis, typographis, & bibliopolis.*
28. *De hospitalibus.*
29. *De usuris, & illicitis contractibus.* C
30. *De sepulturis.*
31. *De jurisdictione.*
32. *De visitatione.*
33. *De synodo diœcesana.*
34. *De concilio provinciali*
35. *De pœnis.*
36. *De institutione & legibus seminariorum provinciæ Burdigalensis.*

INDEX SECTIONUM TITULI de institutione seminariorum.

1. *De ædibus.*
2. *De clericorum in seminaria admittendorum* D *ratione.*
3. *De primario & præfectis seminarii.*
4. *De œconomia seminarii.*
5. *De disciplina seminarii, & primo de pietate.*
6. *De obedientia & aliis clericorum seminarii officiis.*
7. *De re literaria.*
8. *De correctione.*
9. *De ratione promovendi clericos, & ex seminario dimittendi.*

DE PROFESSIONE FIDEI.

I.

EX omnis actio, quæ de rebus divinis, & ad religionem pertinentibus, suscipitur, proficisci debeat a divini numinis cultu & veneratione, cujus basis & firmamentum est fides, bonorum omnium, ut inquit divus Augustinus, fundamentum, & humanæ salutis initium, ut propterea sine fide placere Deo im-

ANNO CHRISTI 1583.

possibile esse dicat apostolus: Idcirco de divinis rebus, & ecclesiasticis officiis, ad Dei gloriam, & ecclesiæ incolumitatem, salutemque spectantibus, in hac synodo legitime acturi, a fidei professione, communi jam ecclesiæ usu recepta, initium sumendum esse duximus, cujus hæc præscripta formula est.

EGO N. firma fide credo & profiteor omnia & singula quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet: CREDO in unum Deum, patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum dominum Jesum Christum Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis. Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos. Cujus regni non erit finis.

Et in Spiritum sanctum dominum, & vivificantem. Qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur. Qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam, & apostolicam ecclesiam.

Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi. Amen.

Apostolicas & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem ecclesiæ observationes & constitutiones firmissime admitto, & amplector.

Item sacram scripturam, juxta eum sensum quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto: nec eam unquam nisi juxta unanimem consensum patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque septem esse vere & proprie sacramenta novæ legis, a Jesu Christo domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis (licet non omnia singulis) necessaria. Scilicet: Baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium: illaque gratiam conferre. Et ex his baptismum, confirmationem, & ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus in supradictorum omnium sacramentorum solenni administratione recipio & admitto.

Omnia & singula quæ de peccato originali & justificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita & declarata fuerunt, amplector, & recipio.

Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis, atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento esse vere, realiter, & substantialiter corpus & sanguinem una cum anima & divinitate domini nostri Jesu Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem. Quam conversionem catholica ecclesia transsubstantiationem appellat.

Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum verumque sacramentum sumi.

Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari.

Similiter & sanctos una cum Christo regnantes venerandos & invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre. Atque eorum reliquias esse venerandas.

Firmissime assero, imagines Christi ac deiparæ semper virginis, necnon aliorum sanctorum habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem, ac venerationem esse impertiendam.

Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo.

Sanctam, catholicam, & apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem & magistram agnosco: Romanoque pontifici beati Petri apostolorum principis successori, ac Jesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac juro.

Cetera item omnia a sacris canonibus, & œcumenicis conciliis, ac præcipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, & definita, & declarata indubitanter recipio, atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab ecclesia damnatas, & rejectas, & anathematizatas ego pariter damno, & rejicio, & anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo: eamdem integram & inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum constantissime, Deo juvante, retinere, & confiteri, atque a meis subditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. spondeo, voveo, ac juro: sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.

Hanc autem fidei professionem, a nobis & & reverendissimis coepiscopis nostris præsentibus, ceterisque ad hanc synodum delegatis, palam ac publice, dum in ipsa celebratione sacrorum versaremur, in ecclesia nostra metropolitana factam, rituque solenni juratam, reliquis in posterum conciliis, tam provincialibus, quam quæ in singulis diœcesibus habebuntur, ad verbum sequendam decernimus: itidemque universos, quibus ad episcopale munus, aliasque majores, minoresve dignitates provehi, aut in canonicorum collegium adscribi, aut ad quæcumque beneficia & gradus ecclesiasticos promoveri, aut sacris demum initiari contigerit, in hanc fidei formulam plene ac integre juraturos statuimus: alioqui prædicti omnes, licet beneficia consecuti fuerint, nullos fructus ex iis percipient, neque illis quacumque ratione possessio suffragabitur.

De iis, quæ ad divinum cultum ac religionem spectant.

II.

OMNIS divini cultus & religionis ratio, qua solum præpotentem Deum pie sancteque colimus, in duas potissimum partes distribuitur: in precationes nimirum & sacrificium: quibus & interior & exterior cultus (adhibitis utrimque solennibus ceremoniis) integre perficitur. Neque enim aliter Deum placare atque

ANNO CHRISTI 1583.

que propitium reddere, neque religioni officioque ſuo ſatisfacere Chriſtiani poſſunt. Preces ad poſtulandum, ſacrificium ad impetrandum vim habent: utrumque vero ad laudem & immortalem gloriam optimi & beneficentiſſimi creatoris noſtri plene dirigitur. Et quia precationes ad ſacrificium quaſi viam muniunt, illudque præcedunt, prius de iis, quæ ad receptam ab eccleſia probatamque precationem ſpectant, tum de recta ſacrificii tractatione decernetur.

De eccleſiaſticis precationibus.

III.

CUm ipſa nos creationis & naturæ noſtræ vitæque conditio, & quod ſummum eſt, Chriſtianæ profeſſionis ratio, ad ſerio Deum precandum excitat: tum etiam ad hoc ſanctiſſimum munus pleniſſimumque pietatis, unumquemque Deus ipſe per prophetam ſic adhortatur: Immola Deo ſacrificium laudis, & redde altiſſimo vota tua. Siquidem ſacrificium laudis, inquit, honorificavit me. Ideoque & apoſtolus Thimotheum admonet, ut primum omnium fiant obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones: & ipſe propheta ſepties in die laudem ſe dixiſſe Deo profitetur. Ad hæc autem præſtanda & ſacrificium iſtud, cum ſuo, tum univerſi populi Chriſtiani nomine, Deo faciendum, ii omnes ipſo jure obligantur, quicumque vel beneficiis eccleſiaſticis potiuntur vel ſacris initiati ſunt. Quocirca pœnas in eos, qui preces horarias & quotidianas prætermiſerint, ſacris conciliorum atque pontificum decretis conſtitutas, in præſentia duximus eſſe renovandas. Sunt autem hujuſmodi: ut quiſquis beneficium aliquod eccleſiaſticum adeptus fuerit, ſive ſit ab omni cura liberum, ſive non ſit, ſi poſtquam illud obtinuerit, ſex menſibus exactis, divinum officium, & ſtatas, ſolenneſque preces, legitimo ceſſante impedimento, non recitaverit, nullos ex beneficiis fructus, pro rata portione omiſſionis officii temporiſque, ferant: ſed eos tamquam injuſte perceptos in fabricas eccleſiarum, unde fructus ipſis præbentur impendere, vel in pauperum uſus, eleemoſynæ nomine erogare teneantur. Si vero ultra dictum tempus in ſimili negligentia contumaciter permanſerint, legitima monitione præcedente, beneficiis ipſis priventur. Intelliguntur autem officium omittere, quoad hoc, ut beneficiis privari poſſint, qui per quindecim dies illud bis ſaltem non dixerint, niſi ob majus aliquod impedimentum, legitimam excuſationem habuerint, Deoque præterea de dicta omiſſione rationem ſe reddituros eſſe intelligant. Qui autem penſionem ex iis fructibus, aut res alias eccleſiaſticas, ut clericus, percipit, is pari modo & prædictis conditionibus ſe ad officium beatæ Mariæ virginis obligatum eſſe ſciat.

De breviario, miſſali, & aliis libris ad officia eccleſiaſtica pertinentibus.

IV.

QUoniam vero inter divina officia, eorumque ritus & ceremonias in ſingulis pene hujus provinciæ diœceſibus, magna eſt notata diverſitas, nec minor eorum librorum penuria exiſtit, quæ breviaria, miſſalia, manualia, ſeu baptiſmalia nominamus: ut jam neceſſitas efflagitet magnum ejus generis librorum numerum excudi: ad hæc, quia vetuſtate vel optima quæque conſeneſcunt, vel quadam illuvie, ſituque obſoleſcunt, ut propterea non pauca in hujuſmodi libros irrepſerint, quæ recognitione & forſitan emendatione opus habeant, quod tamen longum nimis eſſet atque difficile. Idcirco his, aliiſque de cauſis nobis viſum eſt unum, idque perfacile, his tot incommodis remedium adhiberi poſſe, ſi, quod jam facimus, breviario cardinalis a Quignonio, quod trium lectionum vocant, ceteriſque omnibus ſuppreſſis decerneremus, ſicuti tenore præſentium decernimus, ut in poſterum breviaria, miſſalia, & manualia ex decreto concilii Tridentini ad uſum Romanæ eccleſiæ reſtituta, atque inſtaurata, & Pii V. pont. max. juſſu edita, ab iis omnibus, qui in hac provincia ſacramentorum adminiſtrationi incumbere & divino cultui, ac precibus, miſſarumque celebrationi ex officio vacare debent, ad ſummum ante adventum proximi anni 1583. tam privatim, quam publice recipiantur: eaque ſola ubique, & apud omnes in uſu ſint. Quocirca clerici & eccleſiaſtici noverint ſe ſolo prædictorum codicum uſu & recitatione, obligationi ſuæ, ac muneri eſſe ſatisfacturos, nec alia ratione pœnas a ſacris canonibus in eos, qui debitas Deo laudes, officiumque non dixerint, conſtitutas, effugere poſſe. Præſenti tamen decreto regulares non magis arctamus, quam ejuſdem Pii V. conſtitutione obligantur.

Nos interea, & ſinguli coepiſcopi propria cujuſque diœceſis ſanctorum officia divulganda ſeparatim, & ſi opus fuerit emendanda curabimus.

De iis quæ in ſacroſancto miſſæ ſacrificio, diviniſque officiis vel obſervanda, vel cavenda ſunt.

V.

SAcro-ſanctum miſſæ ſacrificium, in quo memoriam fecit mirabilium ſuorum ſummus ille ſacerdos in æternum Chriſtus ſecundum ordinem Melchiſedech, Deo ſolum acceptum eſt nec ullum præterea, niſi quatenus iſtius ſimilitudinem ſpeciemque gereret, ulla unquam ætate ipſi gratum fuit: & quamvis hoc ſacrificii nomen latius interdum uſurpetur pro omni ea re, quæ ad Dei honorem & obſequium refertur: proprie tamen hic ſumitur pro puro & ſimplici cultu, qui Deo ſoli debetur, in quo verus ac integer actus religionis eſt, nec alteri adhiberi, ſine ſummo ſcelere & ſacrilegio poteſt,

Idcirco illa ſemper non modo laudabilis, verum etiam neceſſaria cura erit ſedulo providendi, ut ſingulari pietate ac religione tam auguſtum divinumque myſterium, quo immortalis Dei filius ex ipſius inſtitutione, viva æterno Patri, pro ſalute fidelium, offertur hoſtia, tum a ſacerdotibus ſanctiſſime celebretur, tum a fidelibus populis honorificentiſſime colatur. Atque in hanc curam eo ſtudioſius hac tempeſtate nobis incumbendum eſt, quo ſinceræ pietatis & religionis ardor pene jam videtur extinctus: qui quidem ut iterum commoveri, accendique poſſit, hæc ſtatuenda judicavimus.

Atque in primis, quæ ad miſſarum celebrationem pertinent, ea cum debita reverentia pie ſancteque adminiſtrentur, neque cuiquam

ANNO CHRISTI 1583.

vago, ignotoque ſacerdoti miſſam celebrare permittant eccleſiarum rectores, niſi prius diligenter explorata ordinarii licentia & facultate.

Nullumque paritet alienæ diœceſis admittant, niſi acceptas ab ordinario ſuo literas, ſibi conceſſæ facultatis & anteactæ vitæ, morumque ac religionis teſtes exhibeat, quæ vetuſtiores non appareant, quam quæ intra annum ſcriptæ ſunt.

Sacerdotes quoque, aut quoſcumque alios, publice & notorie criminoſos, rem divinam facere, vel ad altare miniſtrare, ſacris vel miſſæ intereſſe omnino prohibeant, niſi qui ad meliorem frugem redierint, & morum, vitæque priſtinæ commutatione facta, præteritorum ſcelerum veniam meruerint, eamque ab ordinariis ſuis impetraverint.

Celebraturi ſacerdotes, conſcientiam ſuam prius diligenter excutiant, atque examinent, & piam aliquam meditationem præmittant. Peccatorum vero confeſſionem octavo quoque die, aut ſæpius, faciant, quoties aliquo ſe peccato gravatos ſenſerint. Sibi autem conſcii mortalis peccati, quantumvis ſibi contriti videantur, abſque præmiſſa ſacramenti confeſſione ad ſacrum altaris myſterium non accedant, etiamſi ex officio incumbat celebrare, modo non deſit illis copia confeſſoris. Quod ſi neceſſitate urgente ſacerdos aliquis, abſque prævia confeſſione celebraverit, quam primum conſiteatur.

Quia vero ſacerdotum, in quibuſdam hujus provinciæ locis, tanta paucitas & penuria eſt, ut quibuſdam bis uno die ſacrum faciendi facultatem epiſcopi concedere cogantur: ne quod, neceſſitate cogente, ad populi Chriſtiani ſolatium ſalutemque permittitur, immoderata licentia errori locum det, atque in abuſum convertatur, Decernimus, ne hujuſmodi facultatem epiſcopi largiantur niſi ſacerdoti ſpectatæ probitatis, idque graviſſimis de cauſis. Quæ facultas brevi etiam tempore circumſcribatur, nec ad plures dies, quam ad dominicos & feſtos, in diverſis tantum eccleſiis protrahatur. Caveant autem illi, qui bis eodem die miſſam celebrare debuerint, ne in prima miſſa, poſtquam totum euchariſtiæ ſacramentum ſumpſerint, vino manus perfundant: perfuſione enim accepta aliam celebrationem noverint impediri.

Nullus item presbyter audeat in privatis ædibus, vel oratoriis aut ſacellis, ab ordinario minime approbatis, contra decretum S. concilii Tridentini miſſæ ſacrificium, etiam infirmorum cauſa celebrare.

Dum publica, & parochialis miſſa celebratur, nullo modo in eadem eccleſia ſacrum aliud facere liceat: deturque opera diligenter, ut omnia altarium ornamenta, & ſacra vaſa ad celebrationem miſſæ pertinentia munda ſint, ac nitida: nullaque nova prius in uſus ſacros conferantur, quam ab antiſtite aliquo fuerint benedicta vel conſecrata.

In celebratione vero, omnes ritus ac ceremoniæ, quæ in miſſali Romano præſcribuntur exacte & religioſe obſerventur, nullis prætermiſſis, nulliſque omnino adjectis.

Quæ clara voce recitanda ſunt ea diſtincte & intelligenter pronuncientur: quod fiet, ſi neque tardius, neque celerius quam par ſit verba proferantur.

Secreto pronuncianda, ſubmiſſa voce recitentur, neque memoriter quidquam, ſed in libro omnia legantur.

Ab organis, & omni eccleſiaſtico cantu, quævis muſica, laſcivum quippiam & vulgares cantilenas, aut levitatem ſimileſque ineptias referens, omnino arceatur: ſed gravis ubique ſit & divinis laudibus accommodata, ut ea circumſtantium fidelium animi ad majorem pietatem, devotionem, ac religionem ardeſcant.

In ſymbolo & paſſione domini nulla penitus adhibeantur organa, neque etiam muſica, niſi admodum ſimplex, & ſuſa, quæque talis ſit, ut ſingula verba intelligantur.

Curent autem epiſcopi ea omnia e medio tollere, quæ in divinis officiis & miſſis avaritiam redolent, vel quæ ab irreverentia aut ſuperſtitione introducta ſunt.

Earum rerum, quæ ad profanam atque ſæcularem negotiationem pertinent, proclamationes in eccleſia fieri, præſertim dum miſſa celebratur, prohibemus.

Deambulationes vero, ſtrepitus, clamores, colloquia in eccleſiis, mendicantium evagationes omni quidem tempore, ſed tum maxime, cum ſacramenta adminiſtrantur, & divina officia explentur, vel ſacra concio habetur, ſic a nobis interdici omnes intelligant: ut, ſi nonnullorum importunitas & inſolentia, qui ſacris potius illudunt, quam interſunt, coegerit, auxilium etiam civile ac regium implorandum ſit. Nam loco ſacro adeo licenter, ceu foro abuti, cum omni homini turpe & ſceluseſt, tum Chriſtiano gravi cum ſcelere turpiſſimum.

Feminæ nec ad altare propius accedant, nec ſe clericis intermiſceant, vel vacuas eorum ſedes (quod turpe & ignominioſum eſt) occupent: ſed ſeparatim, cum decore & reverentia ſacris adſint.

Illa vero valde culpanda conſuetudo, ab elevatione venerabilis ſacramenti, vel ante peracta myſteria, recedendi. Quare omnes moneantur ſedulo a parochis, illos eccleſiæ præcepto de audienda miſſa non ſatisfacere, niſi forte, quod raro accidit, talis neceſſitas ſit, quæ moram non ferat. Nulli ergo ante datam a ſacerdote benedictionem, diſcedere liceat.

Sed vetus etiam illud decretum idemtidem denuntient, quo, propoſita excommunicationis pœna præcipitur, ne quis tribus continuis dominicis a parochialis miſſæ celebratione abſit. Quod ut accuratius adhuc obſervetur, ſciſcitentur confeſſarii a pœnitentibus, an huic officio ſatisfecerint: & peccati gravitatem, ut ab eo in poſterum arceantur, ipſis proponant.

De feſtis.

VI.

TAMETSI dominici feſtique dies ad hoc unum inſtituti ſunt ut fideles Chriſtiani ab externis, quæſtuoſiſque operibus abſtinentes, liberius, & majori cum pietate divino cultui, atque infinitis divinæ bonitatis erga genus humanum recolendis beneficiis vacarent, ſicque ſalutaribus religionis officiis occupati, ſedulo caveant, ne quod Philippenſes monet Ignatius, dies feſtos ullo dedecore injuriave afficerent: Nihilominus noſtris temporibus præpoſtere fieri ſolet, ut tam ſolennes & religioſi dies, non ſolum in illicitis & ſæcularibus negotiis procurandis, verumetiam in luxu, laſcivia, jocis ac ludis vetitis, compotationibus, ceteriſque flagitiis exercendis toti tranſigantur. Quinetiam officinæ venditionibus atque emptionibus libere

pa-

ANNO CHRISTI 1583.

patent, & impune opera fabrilia etiam publice tractantur. Ex quo dubitandum non eſt, magna ex parte tot calamitates, quibus jampridem conterimur, a Deo, tantis ſceleribus incitato, jure nobis infligi. Ad cujus præſentem iram placandam, vel etiam majorem, quæ cervicibus noſtris immineat, avertendam, omnibus provinciæ noſtræ parochis indicimus, populum ſuum frequenter & ſerio commonefaciant, ut diebus feſtis, non ſolum a quibuslibet prohibitis operibus ſeſe contineant, verum etiam ſacris omnibus eccleſiæ myſteriis, & divini verbi prædicationi, quantum fieri poſſit ex animo, & religioſe interſint: nec pietatis opera itidem prætermittant in pauperibus reficiendis: in quibus Chriſtiana profeſſio & caritas maxime eluceſcit. Magiſtratus autem omnes pro ſui, noſtrique officii ratione, quoad poſſumus, adhortamur, ut (quod in ipſis maxime ſitum eſt) ſacros dies illos ac ſolennes, pie ſancteque celebrari curent: tabernas aperiri, vecturas & opera quævis ruſtica exerceri prohibeant. Quo tempore vero divinum officium expletur, aut conciones habentur, otioſam & vagam turbam e tabernis, & foro, & plateis abigant, pœniſque propoſitis, rebus ſacris intereſſe compellant. Neque certe ulla reip. adminiſtrandæ ratio melior & laudabilior eſſe poteſt, quam quæ primas divino cultui & religioni tribuit. Ceterum epiſcopi in ſua ſinguli ſynodo, habita noſtrorum temporum ratione, die feſtos ſuarum diœceſum ad pauciorem numerum, quoad poterunt, reducere curabunt: eoſdemque, propoſitis etiam eorum arbitrio pœnis, debita cum reverentia curent obſervandos.

A B C

De magicis artibus & aliis religioni Chriſtianæ contrariis.

VII.

PASTORES frequentiſſime admoneant, ſcelus execrandum eos committere, necnon a communione fidelium avulſos eſſe, qui magicas artes & divinationes exercent, vel qui ejus generis ariolis fidem adhibent. Omnia enim hæc (ut ſacris literis traditum eſt) abominatur dominus, & propter iſtiuſmodi ſcelera exterminantur populi a facie terræ.

D

Eos pariter increpent, qui alios dies fauſtos, alios infauſtos credentes, in ſuſcipiendis, perficiendiſque negotiis tempora & momenta obſervant, vel qui ex occurſu quorumdam animalium aut hominum ab operibus inſtitutis abſtinent.

Sed non minus culpandi ſunt, qui ex aſtris, Chaldæorum more, futura temere ſomniant potius quam prædicunt, & aſtrologiæ, quam judiciariam vocant, uſu ſacrilego arbitrii noſtri libertatem & Dei providentiam opprimunt. Quocirca ſi quæ ephemerides vel diaria ejus generis edita in lucem fuerint, quæ aliud præter annuas temporum viciſſitudines, aeriſque conſtitutiones contineant, eodem modo damnamus, quo libros improbatæ lectionis, eoſque ne quis legat, aut apud ſe retineat vel illis fidem adhibeat, prohibemus.

Huc referendæ ſunt, ex ſententia divi Auguſtini, ligaturæ execrabilium remediorum, quæ ars non commendat medicorum, ſeu in precationibus, ſeu in quibuſdam notis, quas characteres vocant, ſive in quibuſdam rebus ſuſpendendis atque illigandis: in quibus omnibus ſuperſtitio & ars dæmonum eſt, ex quadam peſtifera ſocietate hominum & angelorum malorum exorta: unde hæc cuncta vitanda ſunt Chriſtiano, & omni prorſus execratione repudianda atque damnanda.

A juramentis, perjuriis, blaſphemiis, & contumelioſis in Deum ac ſanctos verbis, unde bella, peſtes, morbi, fames, & omnia malorum genera in humanum genus immittuntur, fideles commonitione divini judicii communioniſque privatione deterreantur. Atque ut impia hæc ſceleratæ conſuetudinis corruptela facilius corrigatur, principes atque magiſtratus obnixe obteſtamur in domino, ut hanc nobiſcum honoris divini curam ſuſtineant, & pervicaces, atque obſtinatos debitis pœnis compeſcant.

Et quoniam omnes fere ſibi hoc tempore licere putant legere impios hæreticorum libros, excommunicationis pœna, a ſacris canonibus, œcumeniciſque conciliis, & ſummorum pontificum conſtitutionibus in eos, qui hujuſmodi libros legunt, decreta, frequenter a parochis proponatur: ut ſciant omnes ſibi nulla ratione licere tales animorum peſtes, ad rectæ fidei perniciem atque interitum, dedita opera diſſeminatas, aut legere, aut apud ſe etiam recondita habere, niſi quibus jure id licet. Moneantur etiam ſæpiſſime fideles Chriſtiani a ſuis parochis, & confeſſariis, ut fugiant, tamquam virus mortiferum, lectionem librorum quorumcumque, qui vel ad artes magicas pertinent, vel obſcœnas & impias narrationes continent: eoſque, ut olim tempore apoſtolorum factum legimus, comburant.

E

Denique, ut uno ore, & mentium atque voluntatum conſenſione, ab omnibus Deus optimus maximus pure ac religioſe colatur, omnes paſtores, verbique divini prædicatores monemus & hortamur, ut animas ſibi concreditas ab omni hæreſi, impietate & ſuperſtitione avertant, & in ea crimina lapſos, pro viribus ad veram religionem & ſincerum Dei cultum revocare ſtudeant, memores tanto pretio, quantus Chriſti ſanguis eſt, redemptas animas omni labore, ſtudio, & contentione ad rectam ſalutis viam, a qua longius aberrant, eſſe revocandas.

De ſacramentis.

VIII.

CUM eccleſia nihil habeat pretioſius, nihil ad æternam ſalutem conſequendam magis neceſſarium, quam a Chriſto ſeptem inſtituta ſacramenta, quibus omnis juſtitia vel cœpta augeatur, vel amiſſa reparetur, ac demum Dei gratia, quam ipſa ſacramenta, ceu vaſa quædam divina, continent, eamque rite ſuſcipientibus conferunt, nobis abunde communicetur: paſtores omni ſtudio ac diligentia commiſſum ſibi Chriſtianum populum exhortari debent, cum ad ſingularem erga omnia ſacramenta religionem, & reverentiam adhibendam, tum ad frequentem auguſtiſſimi euchariſtiæ ſacramenti & confeſſionis uſum. Quorum ſacramentorum contemptus, ut ait D. Auguſtinus, homines ſacrilegos facit. Impie enim contemnitur, ſine quo pietas conſtare non poteſt. Quamobrem a ſanctis olim patribus pie ſtatutum fuerat, ut ſaltem ter quotannis, videlicet natali domini, reſurrectione, atque pentecoſtes, omnes, qui veri cenſeri vel-

ANNO CHRISTI 1583.

vellent Christiani, eucharistiam sumerent. Et quamvis propter caritatis ardorem magna ex parte in animis hominum restinctum nullo jam ecclesiæ præcepto ad frequentiorem, quam annuum utriusque hujus sacramenti usum fideles obligentur: nihilominus & Deo gratissimum est, & piorum animis saluberrimum ex purissimis divinæ gratiæ fontibus aquam æternæ vitæ sæpius haurire. Nam quod per se semper optimum est, non potest non semper utilissimum esse. Alia quoque sacramenta quanta cum religione animique puritate suscipienda sint sæpissime docere parochi non prætermittant. Quod ut aptissimis firmissimisque rationibus præstare possint, ipsis injungimus, ut continuo catechismum concilii Tridentini præ manibus habeant, in quo singulorum sacramentorum vis & efficacitas diserte explicatur.

Ac ne sacerdotum, in sacris tractandis, negligentia & incuria, populi pietatem imminuat, præcipimus, ut præscriptas a majoribus nostris in sacramentis administrandis ceremonias non solum diligenter, sed etiam summa cum animi attentione & religione observent, nihil omnino addentes, nihil detrahentes, in ipsorum etiam sacramentorum dispensatione manus puras ab omni simoniæ labe, & avaritiæ suspicione continentes.

De baptismo.

IX.

QUIA baptismus est ingressus in ecclesiam Christi, & id sine quo nemini in regnum cælorum patet aditus, idcirco præcipimus, ut quam citissime fieri poterit, parentes liberos suos baptizandos curent, neque diu expectent susceptores & patrinos, ne dum in vana ad baptismum pompa apparanda tempus inepte teritur, animas Christi sanguine redemptas maximo gravissimoque periculo, e quo emergere nunquam possint, exponant.

Privatis in ædibus, nisi urgente summa necessitate, baptismum administrari prohibemus. Liceat tamen, instante periculo; sacerdoti, vel eo absente, aliis quibuscumque domi baptizare; dummodo vera baptismi forma servetur, quæ cum aspersione aquæ naturalis hisce verbis proferri debet: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Hoc pacto baptizatus si supervixerit, cum primum licuerit per valetudinem, in ecclesiam deferatur; ubi, si recte baptizatum prius constiterit, ceremoniæ baptismi tantum adhibeantur.

Parochi a suis archipresbyteris sanctum chrisma solito tempore petant, atque diligenter in usum baptismi asservent. Ubi vero temporis injuria sacræ ædes dirutæ fuerint, curent illud servandum in loco mundo, tuto, & clave obserato, caveantque ne laicorum manibus attrectetur.

Admoneantur susceptores & patrini, qui duo ad summum esse debent, vir nimirum & mulier, officii sui esse, si id parentum opera minus præstari possit, puerum, qui Christo per baptismum gignitur, cum primum rationis usum habere cœperit, tam baptismi susceptæ, quam professæ in baptismo fidei admonere, simulque providere, ut in ejusdem fidei elementis, verique Dei cognitione & cultu catholice instituatur, & moribus Christianis informetur: eamque ob rem ad patrini officium neminem parochus admittat, nisi ea sit ætate, judicio, & moribus, ut prædictis omnibus satisfacere possit. Ad extremum, nequaquam prætermittatur admonitio de cognatione spirituali quam & inter se & inter baptizatum, ac utrumque baptizati parentem, susceptores contrahunt.

Ut paganorum ritus detestandos execramus: sic eorum vana nomina filiis Christianorum imponi prohibemus: parochisque præcipimus, ut id nulla ratione fieri permittant. Nomina quoque sanctorum patrum veteris testamenti affectare, hæreticorum est. Quocirca serio parochi admoneant hujusmodi nominum cupidos, ut quo majori gratia & lumine novum testamentum præstat veteri, sic longe esse decentius sanctorum apostolorum & discipulorum Christi, atque aliorum, qui eorumdem sanctitatem imitati sunt, nomina infantibus imponi.

De confirmatione.

X.

SANCTUM confirmationis sacramentum, nostrorum miserrimorum temporum injuria prope intermissum a multis & pro derelicto habitum ad frequentem usum & salutem Christianorum revocari vehementer cupimus. Hoc enim sacramentum, ut ex nominis ratione constat, gratiam, vim, robur & arma suppeditat adversus vitia, & infestissimos animorum hostes, quorum sane, quo majores sunt, & acriores impetus, eo diligentius omnibus episcopis mandamus, ut suarum diœcesum parochias sæpius obeuntes, hujus sacramenti vim populo explicent, aut explicandam curent: & iis omnibus, qui nondum illud susceperunt, administrent. Moneantur etiam qui adulti sunt ut ad tantum sacramentum non accedant, nisi præmissa peccatorum confessione, aut saltem maximo peccatorum dolore, & mature confitendi proposito.

Patrinus unus, qui sit confirmatus, offerat confirmandum, propter cognationem spiritualem, quæ inde contrahitur, nec sit pater confirmandi.

Episcopi tempus illud, quo sunt administraturi confirmationem, parochis ante denuntient, ut confirmandi sese ad sanctum illud sacramentum parent, atque ad locum designatum se conferant.

De eucharistia.

XI.

QUEMADMODUM corporibus, sic & animis sua sunt alimenta tribuenda, ne si multo tempore jejuni, languidique permanserint, in laboriosa vitæ humanæ peregrinatione, & via deficiant. Ideoque pane vitæ, qui de cælo descendit, nimirum sacrosancto Christi corpore, quod in eucharistia vere continetur, parochi populos sibi commissos pascere satagant, & assiduis cohortationibus ad hunc cælestem cibum invitent. Eos autem qui saltem semel quotannis, idque solemnibus paschæ diebus, vel circiter, ad hoc sacramentum, præmissa peccatorum confessione, non accesserint, cujuscumque tandem sint conditionis, ad episcopum proxima, post pascha, synodo deferant. In eos vero episcopi censuris, aliisque pœnis acriter animadvertant. Hac de causa statuimus, ut prædicto tempore paschæ, nemo extra suam parochiam,

ANNO CHRISTI 1583.

chiam, absque rectoris sui facultate, alio se conferat hoc sacramentum percepturus. Sed & quibus dabitur ea facultas, parochum certiorem faciant, quo loco sacram eucharistiam sumpserint.

Sacerdotes quosdam usque adeo nominis & officii sui, crassa quadam socordia oblitos esse dolemus, ut vix semel in annos singulos, aut certe rarissime, sacrificium missæ faciant. Unde una cum ceteris, tales ad episcopum deferri præcipimus: ut ille pro suo jure, eos omni ratione cogat, suum rite munus explere, ac nulli penitus sacerdotii officio deesse.

Ægroti, ii præsertim, qui periculose laborant, hoc salutari viatico non careant. Ideoque in eorum gratiam serventur aliquot hostiæ consecratæ, quæ tamen in ecclesia loco honesto clausæ atque reconditæ, decimoquinto quoque die innovandæ erunt.

Ipsum vero venerabile sacramentum summa cum religione parochus amictu lineo & stola indutus, ad ægrotos deferat, uno aut altero ad minus, qui tintinnabulum & facem ardentem gestet, præcedente. Populus autem moneatur in concionibus, ut tum in viis publicis sanctissimum Christi corpus adoret, & ægroti usque domum, quoad fieri poterit, magna cum veneratione, atque pietate prosequatur.

Illud porro Christianæ plebi assidue inculcandum est, divinissimum hoc sacramentum, ut expurgatis ab omni culpa, & puris animis, copiosam gratiam, salutemque confert, sic peccatorum, adhuc illuvie squalentibus & inquinatis, suo ipsorum vitio atque pravitate plurimum obesse, non secus ac salutares cibi stomacho languenti & male affecto detrimentum afferunt. Constat enim apostoli doctrina tales, qui indigne id sumpserint, judicium sibi manducare & bibere. Ideoque parochi & concionatores, necnon quicumque audiendis confessionibus præficiuntur, moneant, cum publice omnes, tum privatim singulos, ne ad hæc tremenda mysteria, nisi prius integre probata conscientia & omnium, quorum meminisse operam sedulo dederint, peccatorum facta confessione, accedant.

De pœnitentia.

XII.

MONEANT parochi omnes mysterii Christianæ religionis initiatos, cum primum, juxta Isaiam, scierint improbare malum & eligere bonum, semel ut minimum quotannis, & maxime acceptabili quadragesimæ tempore omnia peccata sua proprio sacerdoti confiteri obligatos esse.

Confitendi autem modum, & examinandæ conscientiæ rationem in singulis divinæ legis atque ecclesiæ præceptis, & capitalibus vitiis, tanto studiosius fideli populo tradere debent parochi, quanto magis pernicioſa illa consuetudo pene apud omnes invaluit, ut solum a sacerdotibus confitentes, idque satis leviter, interrogentur. Quærant ergo imprimis parochi a confitentibus, an prius conscientiam suam discusserint, eosque peccata sua confiteri jubeant: tum demum, si quæ fortasse prætermissa videbuntur, de iis pro statu & conditione cujusque interrogent. Alioqui, quos nullomodo paratos ad confessionem, atque meditatos noverint, hortentur, ut cum magna peccatorum suorum detestatione ac dolore paratiores alio tempore accedant. Verum prudentis erit confessarii nosse qui remittendi erunt.

ANNO CHRISTI 1583.

Sæpe prædicent parochi, Christiani hominis pœnitentia contineri veterum peccatorum detestationem, tum eorumdem sacramentalem confessionem, itemque sacerdotalem absolutionem, ac demum satisfactionem per jejunia, eleemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vitæ exercitia; quibus & pravi habitus citius ex animis evelluntur, & boni facilius inseruntur.

Neminem parochi absolvant eorum, qui cum præcedente confessione se ablata restituturos, aut legata ad pias causas soluturos essent polliciti, cum facultas affuisset, neglexerint. Eos excipimus qui in mortis articulo fuerint constituti: qui tamen admonendi erunt, ut id oneris, si obierint, heredibus imponant, vel si convaluerint, quamprimum poterunt, satisfaciant.

Medici, post unam aut alteram visitationem, sub excommunicationis pœna expressa, & aliis constitutionibus Pii quinti sancitis pœnis, ad ægrotorum curationem non accedant, nisi certo cognoverint, ipsos, postquam in hunc morbum inciderint, peccata idoneo sacerdoti fuisse confessos.

Præcipimus, juxta concilii Tridentini decretum, ut nullus presbyter, ne religiosus quidem, confessiones sæculatium, etiam sacerdotum, audiat: nisi aut parochiale beneficium, aut ab episcopis per examen, vel alias idoneus judicatus approbationem, quæ gratis detur, obtineat.

In omnibus cathedralibus ecclesiis, ubi id commode fieri poterit, pœnitentiarius aliquis cum unione præbendæ proxime vacaturæ ab episcopo instituatur, qui magister sit, vel doctor, aut licentiatus in theologia, vel jure canonico, & annorum quadraginta, aut alias pro ratione loci idoneus judicatus: qui dum confessiones in ecclesiis audiet, interim præsens in choro censeatur.

Quando ab aliquo publice, & in multorum conspectu crimen commissum fuerit, unde alios scandalo & exempli pravitate offensos, commotosque fuisse non sit dubitandum, debitam huic, pro culpæ ratione, pœnitentiam publice injungi oportet: ut quos exemplo suo ad malos mores provocavit, suæ emendationis testimonio ad rectam revocet viam. Episcopus tamen publicæ hoc pœnitentiæ genus, in aliud secretum poterit commutare, quando ita magis expedire judicaverit.

Cum judicii natura & ratio postulet, ut in subditos dumtaxat feratur sententia, ex eo fit, ut nullius momenti sit absolutio, quam sacerdos profert in eum, in quem nec ordinariam, nec delegatam habet jurisdictionem: cum etiam magnopere ad Christiani populi disciplinam pertineat, non omnes sacerdotes a quibusvis criminibus absolvendi potestatem habere: sed atrociora & graviora crimina, peculiari summi pontificis, & episcoporum judicio reservari, cum gravioribus morbis peritiores adhibendi sint medici, facilitasque veniæ maxima sit peccandi illecebra. Sunt tamen, sicut accepimus, nonnulli sacerdotes, qui terminis suis non contenti, passim, & sine discrimine ab omnibus peccatis, quantumvis atrocibus, delinquentes cum maximo suæ & illorum salutis periculo, absolvere præsumunt. Nos huic occurrere malo cupientes, præsenti decreto omnibus parochis & aliis sacerdotibus confessionibus audiendis præfectis, sub excommunicationis pœna prohibemus, ne deinceps a peccatis & criminibus atrocioribus

ANNO CHRISTI 1583.

cioribus, quorum cognitionem & abſolutionem ſibi ſummus pontifex, aut epiſcopus in ſuis ſynodalibus conſtitutionibus, reſervarunt, quemquam abſolvere, ſed ejuſmodi criminum reos, ad epiſcopos ſuos amandent: ut vel ipſi, cauſa cognita, eos abſolvant, vel ad ſummum pontificem abſolvendos mittant: declarantes abſolutionem in prædictis criminibus, abſque certa, & præcipua ſanctiſſimi domini noſtri papæ, vel propriorum epiſcoporum conceſſione, per parochos & alios ſacerdotes, præterquam in mortis articulo, datam, viribus penitus carere, & nullam eſſe. Omnibus autem coepiſcopis noſtris indicimus, ut caſus ſibi reſervatos quamprimum publicari, & ſcriptos ab omnibus ſuis parochis haberi curent.

De ſacramento extremæ unctionis.

XIII.

QUAMVIS ſacramentum extremæ unctionis ægrotis ſit adminiſtrandum, qui in extremum vitæ diſcrimen ac periculum adducti eſſe videntur: tamen non eo uſque differendum eſt, dum æger omnibus pene ſenſibus deſtitutus ſit.

Quapropter parochis præcipimus, ut omnes curæ ſuæ creditos frequenter moneant, ne ſint hac in re lentiores, aut negligentiores, cum inter eos aliquis periculoſe laborare videbitur. Curent etiam crebris monitionibus imperitum vulgus ab illa inani & impia opinione abducere, qua plerique ſiniſtre de hujus ſacramenti virtute ſentiunt, perinde ac ſi mortem ægris acceleret: cum certum ſit, ex apoſtoli doctrina, Deum non animæ tantum, verum etiam corpori, ſi expedierit, virtute hujus ſacramenti ſalutem conferre.

Nec vero putent parochi ſe omnino officio ſuo ſatisfeciſſe, ſi ægrotis euchariſtiæ & extremæ unctionis ſacramenta ſolum impenderint: ſed eos præter ea adeſſe oportet morientibus, eoſque ſanctis admonitionibus, & piis precibus omni ratione juvare: ut quod eis ſupereſt vitæ, in vera & catholica fide poſſint explere: ne propter peccatorum ſuorum multitudinem atque gravitatem ullo modo de divina miſericordia deſperent.

De ſacramento ordinis.

XIV.

CUM apoſtoli præcepto, epiſcopus nemini cito manus imponere debeat, ſingulos provinciæ noſtræ epiſcopos hortamur, ac ſedulo monemus, ut iis examinandis, qui ad ordines promoveri cupiunt, accurate ipſi per ſe incumbant, vel ſi legitime impediti fuerint, eorum opera utantur, quos pios doctoſque noverint, & quorum diligentiæ atque integritati confidant.

In eorum autem examinatione, qui ordinandi ſunt hæc præcipue attendi & obſervari debent.

Primum ne quis ex aliena diœceſi, niſi literas facultatis a ſuo epiſcopo acceptæ proferat, cujus teſtimonio ejuſdem probitas ac mores commendentur, in album ordinandorum referatur.

Deinde ne quis non legitime procreatus, vel aliquo membrorum defectu, ſive inſigni deformitate notabilis, vel qui ætatem a ſancta Tridentina ſynodo præſtitutam non attigerit, admittatur: ideoque nec ſubdiaconus ante vigeſimum ſecundum annum, nec diaconus ante vigeſimum tertium, nec presbyter ante vigeſimum quintum promoveri debebit.

ANNO CHRISTI 1583.

Suſpecti etiam de hæreſi, homicidæ voluntarii, apoſtatæ, ſimoniaci, confidentiarii, excommunicati, energumeni, morbo caduco laborantes, bigami, ac alii jure interdicti, a ſacris ordinibus omnino arceantur.

Prima tonſura nullus initietur, qui ſacramentum confirmationis non ſuſceperit, vel fidei rudimenta non tenuerit, vel legere ac ſcribere neſcierit, vel denique qui ex conjectura probabili exiſtimabitur, ob alium finem, quam ut Deo fidelem & perpetuum cultum præſtet, hoc genus vitæ elegiſſe.

Et ne clerici, qui divino miniſterio adſcripti ſunt, cum ordinis ſui dedecore mendicare, aut ſordidum quippiam exercere cogantur, nullus deinceps, juxta SS. patrum decreta, ad ſacrum ſubdiaconatus ordinem recipiatur, niſi prius legitime conſtet beneficium eccleſiaſticum, quod ſibi ad victum honeſte ſufficiat, & quidem non controverſum obtinere: quod poſtea reſignare non poterit, niſi aliunde habeat unde commode honeſteque vivere poſſit. Et ne in ea re fraus committatur, nullam reſignationem admittant epiſcopi, niſi prius vere exploratum habuerint, beneficium, quod reſignandum proponitur, tituli loco non eſſe.

Ad patrimonii vero, vel penſionis titulum nullus admittatur, qui non ſit utilis, aut neceſſarius alicui eccleſiæ aut pio loco. Sed & prius perſpiciendum erit, an patrimonium illud vere obtineat: & utrum ad vitam illius honeſte ſuſtinendam ſatis eſſe poſſit. Id vero deinceps vendere, vel remittere, vel alio quovis modo alienare nuſquam liceat, niſi beneficium re ipſa prius obtineat: vel aliunde habeat, unde vivere poſſit.

A ſubdiaconatu, ſtatim officii divini recitandi rationem teneant, neque omnino ſuperiores illis ordines conferantur, quos per examen hac inſigni & mortali negligentia teneri conſtituerit.

Nullus item recipiatur, niſi literarum ſcientia, pro cujuſque ordinis ratione fuerit præditus, ſine qua nec ſacerdotium rite adminiſtrare, nec ſaluti cum ſuæ, tum populi recte vacare quiſquam poteſt.

Ad ordines promovendi modeſtiæ atque probitatis ſuæ a ſuo parocho & magiſtro ſcholæ, in qua educantur, teſtimonium habeant.

Epiſcopi diligentiſſime caveant, ne pro collatione ordinum aliquid, licet ultro oblatum, accipiant, vel a ſuis accipi permittant. Scribæ vero, ſi nullum eis aliunde aſſignatum ſit ſtipendium, decimam tantum unius aurei partem accipere poſſint, ubi non viget laudabilis conſuetudo, nihil accipiendi: Alioquin jam in ſe excommunicationis ſententiam latam eſſe ſciant.

De ſacramento matrimonii

XV.

MATRIMONIUM hac de cauſa divinitus inſtitutum eſſe certum eſt, ut ex legitima viri & feminæ conjunctione, humanum genus ad Dei gloriam propagaretur, quo cæleſtis

ANNO CHRISTI 1583.

stis demum beatitudinis particeps fieret, ubi creatorem suum pie in hac vita & religiose coluisset. Ex quo quidem matrimonii dignitas elucet: sed ex eo maxime, quod sacramenti vim in evangelica lege accepit a Christo, ipsius cum ecclesia sanctissimam, firmissimamque conjunctionem designans. Quæ causa est, ut conjugibus rite hoc sacramentum suscipientibus, gratia Dei verissime conferatur, fiatque honorabile connubium, & torus immaculatus, dum alter in alterius mutua benevolentia & caritate conquiescit, atque alienos & illicitos amores penitus aversatur. Unde fit etiam ut matrimonii fructus liberorum procreatio consequatur, qui veræ fidei & religionis cultores, atque parentum virtutis potius, quam fortunarum heredes existant. Hanc tamen gratiam hisce præposteris perditisque temporibus non ita uberem conferri mirandum non est, cum major hominum pars nihil aliud sibi ferme proponat, quam ut pecudum more, fœdas cupiditates expleat, vel divitias & opes augeat, nulla propemodum virtutis & morum habita ratione, perinde ac si, aut in sola voluptate, aut in amplis possessionibus felicitas humana consisteret. Cum tamen par esset hujusmodi homines, ad divinam gratiam promerendam, castissimorum & innocentissimorum conjugum Tobiæ & Saræ sanctimoniam pudicitiamque religiose imitari. Sed cum præterea in matrimoniis contrahendis atque celebrandis multa præpostere ac perperam gerantur, hominum vitio vel etiam superstitione introducta, quibus curandis atque sanandis optima, eaque peropportuna remedia concilium Tridentinum attulit. Idcirco sacri ipsius concilii decreta hic esse proponenda, & in omni nostra provincia in posterum servanda statuimus. Ea vero sunt ejusmodi.

Tametsi dubitandum non est, clandestina matrimonia, libero contrahentium consensu facta, rata & vera esse matrimonia, quamdiu ecclesia ea irrita non fecit, & proinde jure damnandi sint illi, ut eos sancta synodus anathemate damnat, qui ea vera ac rata esse negant, quique falso affirmant, matrimonia a filiisfamilias, sine consensu parentum contracta, irrita esse, & parentes ea rata vel irrita facere posse: nihilominus sancta Dei ecclesia ex justissimis causis illa semper detestata est, atque prohibuit. Verum cum sancta synodus animadvertat prohibitiones illas propter hominum inobedientiam non prodesse, & gravia peccata perpendat, quæ ex iisdem clandestinis conjugiis ortum habent, præsertim vero eorum, qui in statu damnationis permanent, dum, relicta priore uxore, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt. Cui malo cum ab ecclesia, quæ de occultis non judicat, succurri non possit, nisi efficacius aliquod remedium adhibeatur: idcirco sacri Lateranensis concilii sub Innocentio III. celebrati vestigiis inhærendo præcipit, ut in posterum, antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium parocho tribus continuis diebus festivis in ecclesia, inter missarum solennia publice denuncietur, inter quos matrimonium sit contrahendum: quibus denunciationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie ecclesiæ procedatur, ubi parochus viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu intellecto, vel dicat, Ego vos in matrimonium conjungo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuscujusque provinciæ ritum. Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiose impediri posse, si tres præcesserint denunciationes: tunc vel una tantum denunciatio fiat: vel saltem parocho, & duobus vel tribus testibus præsentibus matrimonium celebretur: deinde ante illius consummationem denunciationes in ecclesia fiant, ut si aliqua subsunt impedimenta, facilius detegantur, nisi ordinarius ipse expedire judicaverit, ut prædictæ denunciationes remittantur, quod illius prudentiæ & judicio sancta synodus relinquit. Qui aliter, quam præsente parocho, vel alio sacerdote, de ipsius parochi, seu ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos & nullos esse decernit, prout eos præsenti decreto irritos facit & annullat. Insuper parochum vel alium sacerdotem, qui cum minori testium numero, & testes, qui sine parocho vel sacerdote, hujusmodi contractui interfuerint, necnon ipsos contrahentes, graviter arbitrio ordinarii puniri præcipit.

Præterea eadem sancta synodus hortatur, ut conjuges ante benedictionem sacerdotalem, in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent: statuitque benedictionem a proprio parocho fieri: neque a quoquam, nisi ab ipso parocho, vel ab ordinario licentiam ad prædictam benedictionem faciendam, alii sacerdoti concedi posse, quacumque consuetudine etiam immemorabili, quæ potius corruptela dicenda est, vel privilegio non obstante. Quod si quis parochus, vel alius sacerdos, sive regularis, sive sæcularis sit, etiamsi id sibi ex privilegio, vel immemorabili consuetudine licere contendat, alterius parochiæ sponsos sine illorum parochi licentia, matrimonio conjungere aut benedicere ausus fuerit, ipso jure tamdiu suspensus maneat, quamdiu ab ordinario ejus parochi qui matrimonio interesse debebat, seu a quo benedictio suscipienda erat, absolvatur.

Habeat parochus librum, in quo conjugum & testium nomina, diemque & locum contracti matrimonii describat, quem diligenter apud se custodiat.

Postremo sancta synodus conjuges hortatur, ut antequam contrahant vel saltem triduo ante matrimonii consummationem, sua peccata diligenter confiteantur, & ad sanctissimum eucharistiæ sacramentum pie accedant.

Si quæ provinciæ, aliis, ultra prædictas, laudabilibus consuetudinibus, & ceremoniis, hac in re utuntur, eas omnino retineri, sancta synodus vehementer optat. Ne vero hæc tam salubria præcepta quemquam lateant, ordinariis omnibus præcipit, ut cum primum poterunt, curent hoc decretum populo publicari ac explicari in singulis suarum diœcesum parochialibus ecclesiis: idque in primo anno quam sæpissime fiat: deinde vero, quoties expedire viderint. Decernit insuper, ut hujusmodi decretum in unaquaque parochia suum robur, post triginta dies habere incipiat, a die primæ publicationis in eadem parochia factæ, numerandos.

Nos ergo cum decretum hujusmodi, ut par est, observari maximopere velimus, parochis omnibus præcipimus, ut ter quaterve diversis diebus, quibus in ecclesiam major frequentia populi ad sacra mysteria convenire solet, de-

cre-

ANNO CHRISTI 1583.

cretum illud palam & manifeste legant, ne qua possit ab ullo ignorationis excusatio legitima prætendi : sed & primo quoque dominico die cujusque mensis hujusce anni, ac deinceps cum expedire videbitur, idem hoc decretum publice recitent, & quæcumque in eo præscripta sunt, sequantur accuratissime. Alioqui nostro & coepiscoporum arbitrio sibi mulctam irrogandam esse meminerint.

Ab adventu domini usque ad epiphaniam, & a feria quarta cinerum ad octavam paschatis, nullæ nuptiæ solennes celebrentur, quæ reliquis, extra ista, temporibus permittuntur.

Benedictionem nuptialem in facie ecclesiæ ante vel post missarum celebrationem, a quarta hora matutina, usque ad meridiem fieri præcipimus : post prandium vero, aut noctu celebrari vetamus.

Ut autem obviam eatur fraudibus erronum, & vagorum quorumdam hominum, qui plures in diversis locis uxores ducere tentant : parochis omnibus prohibemus, ne hujusmodi vagos & ignotos homines ad matrimonium recipiant, nisi prius diligentem de iis inquisitionem fecerint, & re ad ordinarium delata, facultatem ab eo illos admittendi obtinuerint.

Moneantur quam sæpissime fideles Christiani a suis parochis, ne hæreticis, & hominibus a fide & religione catholica alienis, filios & filias suas in matrimonium collocent : talibus enim conjugiis (quod dolentes referimus) permulti naufragium fidei fecerunt.

Contra maleficia, quæ in celebratione nuptiarum nonnunquam exercentur, parochi admoneant conjuges, quemadmodum eadem Tridentina synodus eos adhortatur, ut antequam contrahant, vel triduo saltem priusquam ad matrimonii usum accedant, sua peccata diligenter confiteantur, & sacrosancto eucharistiæ sacramento communicent. Hujusmodi namque maleficia & præstigiæ, sæpe contrahentium vitio, Deo ita permittente, vim habent : ut qui indigne, vel etiam superstitiose, aut intemperanter hoc sacramentum suscipiunt meritas flagitii sui pœnas luant, & sacramenti gratia priventur, qui eo non tanquam sacramento sancte ac reverenter utuntur.

Matrimonium inter consanguineos ad quartum usque gradum inclusive, a sacris canonibus prohibetur : frater & soror in priori gradu numerantur, filii eorum in secundo, nepotes & neptes in tertio, pronepotes vero & proneptes in quarto.

Si quis tamen in primo, secundo, tertio, quartove gradu existens, eam ducat, quæ in quinto sit gradu, legitimum est eorum matrimonium : nam gradus remotioris potissimum ratio habetur.

Cognatio quoque & affinitas spiritalis impedit matrimonium, quæ quidem in baptismo, ut jam dictum est, contrahitur inter baptizantem & baptizatum, ac utrumque baptizati parentem : inter susceptores & susceptum, ac etiam ejusdem patrem & matrem.

Ea autem cognatio, quæ ex confirmatione contrahitur, confirmantem & confirmatum, illiusque patrem & matrem ac tenentem seu patrinum non egreditur.

Impedimentum vero, quod propter affinitatem ex fornicatione contractum inducitur, & matrimonium postea factum dirimit, ad eos tantum qui in primo & secundo gradu conjunguntur, restringitur.

Justitiæ publicæ honestatis impedimentum, ubi sponsalia quacumque ratione valida non erunt, S. synodus Tridentina sustulit : ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedunt.

De episcopis.

XVI.

CUM vita episcopi, forma & exemplum totius gregis esse debeat, ut accurate utergue apostolus præcipit, in primis eos curare oportet, qui hoc sacrum mysterium suscipiunt, ut ita sobrie, caste ac pie vivant, moresque suos omnes componant, ut reliqui ab eis virtutum & bene vivendi exempla petere possint : assidue memores, non ad propria commoda, non ad divitias, aut luxum, sed ad labores & sollicitudines, pro Christi grege sibi commisso, ad Dei gloriam suscipiendas vocatos esse.

Quapropter exemplo patrum concilii Carthaginensis, merito & pie jussit sancta synodus Tridentina, ut episcopi supellectili, & mensa frugali contenti sint, atque adeo in reliquo vitæ genere, ac tota familia caveant, ne quid appareat, quod ab hoc sancto instituto sit alienum, quodque non simplicitatem, pietatem, divini cultus ardorem, & vanitatis mundique contemptum præ se ferat.

Sint etiam de domesticorum moribus & vita solliciti, nec ex alienis vitiis turpem contrahant infamiæ notam, curentque ut ex famulis, qui laici fuerint, vestitu moderato & decenti utantur.

Ad excludendum autem fabulas & vana colloquia, lectio sacrarum scripturarum mensæ adhibeatur, quæ, dum corpus alitur, sua quoque animo alimenta suppeditet.

In sacrarum literarum meditatione, & in his quæ ad creditum sibi munus spectant, assidue versentur. A sæcularibus autem & prophanis negotiis, & omnibus, quæ ordini officioque suo non conveniunt, penitus abstineant.

Sciant autem omnino eis interdictum, ne ex redditibus ecclesiæ, qui Dei proprii sunt, consanguineos familiaresque suos locupletiores efficiant, cum apostolorum canonibus id adversetur. Si tamen illi rerum penuria premantur, iis ut pauperibus, quæ necessaria videbuntur, distribuant, dummodo nihil ipsorum causa dissipent, vel distrahant.

Sciant omnes, qui ad dignitatem episcopalem fuerint electi, ex decreto sancti concilii Tridentini, si munus consecrationis intra tres menses non susceperint, ad fructuum perceptorum restitutionem se teneri. Quod si infra totidem menses id facere neglexerint, ipso jure ecclesiis privatos esse. Consecratio vero, si extra Romanam curiam fiat, in ecclesia, ad quam promoti fuerint, aut in provincia, si commode fieri possit, celebretur.

Nulli deinceps episcoporum sint vicarii, quin re ipsa sint sacerdotes. Qui autem hac vice fungentes adhuc in inferioribus ordinibus sunt constituti, ad sacerdotii gradum intra annum promoveantur. Alioqui ad vicariatus administrationem inhabiles censeantur.

Ut autem in posterum felicius, quam antea, præ-

ANNO CHRISTI 1583.

præsertim ex quo sublatæ fuerunt electiones, ecclesiis cathedralibus & monasteriis provideatur, regem Christianissimum per viscera misericordiæ Dei, ac per Christi sanguinem obsecramus atque obtestamur, ut pro sua in Deum singulari pietate, ad ipsius Dei gloriam, & ecclesiæ utilitatem, necnon ad exolvendam maxima religione conscientiam suam, facultatem eligendi idoneos & utiles pastores ecclesiæ restituat.

De capitulis & canonicis ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum.

XVII.

QUONIAM dignitates in ecclesiis, præsertim cathedralibus, ad conservandam augendamque ecclesiasticam disciplinam fuerunt institutæ, ut qui eas obtinerent, pietate præcellerent, aliisque exemplo in omni genere virtutum essent, atque episcopos opera & officio juvarent: merito qui ad eas assumuntur, tales esse debent, qui suo muneri plene ac integre respondere possint.

Proinde sacra Tridentini concilii decreta recolentes statuimus, ut nemo deinceps ad dignitates quascumque, quibus animarum cura subest, promoveatur, nisi qui saltem vigesimum quintum ætatis annum attigerit, & in clericali ordine versatus, doctrina ad suum munus exequendum necessaria, & morum integritate commendetur.

Nemo etiam in posterum ecclesiis cathedralibus, ad canonicatum aut dignitatem admittatur, nisi eo ordine sacro, quem illa dignitas, aut præbenda requirit, jam sit initiatus, aut ejus ætatis sit, ut infra annum initiari valeat: & quousque ad ordines sacros promotus fuerit, in inferioribus chori subselliis sedeat, neque in capitulo suffragium habeat, aliasque pœnas subeat, juxta constitutionem concilii Viennensis, in concilio Tridentino innovatam: quæ constitutio in aliis quoque collegiatis ecclesiis, nedum in cathedralibus observetur: nec deinceps ad dignitates, quibus nulla animarum cura subest, in cathedralibus, collegiatisque ecclesiis aliquis clericus, licet alioquin idoneus adscisatur qui vigesimum secundum ætatis suæ annum non exegerit.

Recepti vero canonici, vel ad dignitates admissi, qui jam sunt in ea ætate, ut promoveri possint, moneantur, ut intra tempus ipsis a jure præfixum, ordinibus sacris requisitis initientur. Quod si monitioni parere neglexerint, hoc tempore elapso, suarum præbendarum vel dignitatum fructibus per capitulum juxta sacrorum canonum sanctiones priventur.

In omnibus vero ecclesiis cathedralibus, omnes canonici, & alii officio divino addicti, sint vel presbyteri, vel diaconi, vel subdiaconi. Episcopus autem ex consilio capituli statuat, quot presbyteros, diaconos, & subdiaconos quæque sua ecclesia habere debeat: ita tamen ut dimidia saltem pars presbyterorum sit. Ubi vero consuetudo laudabilior habet, ut plures, vel omnes sint presbyteri, omnino servetur.

Non liceat iis, qui in ecclesiis cathedralibus, aut collegiatis, dignitates, canonicatus, & præbendas obtinent, cujuslibet statuti aut consuetudinis ratione ac prætextu, ultra tres menses ab eisdem ecclesiis abesse: nihil tamen propterea detrahi volumus iis constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt.

Distributiones ii tantum percipiant, qui statis horis divino officio interfuerint: reliqui vero (nisi quos infirmitas seu justa & rationabilis corporalis necessitas, aut evidens ecclesiæ utilitas excusat) iisdem priventur, quantumvis obstent quælibet statuta & consuetudines contrariæ.

In iis vero ecclesiis, in quibus nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut verisimiliter negligantur, tertia pars fructuum & quorumcumque proventuum & obventionum tam dignitatum, quam canonicatuum, personatuum, portionum & officiorum in eas convertatur, atque inter eos dumtaxat, qui divinis intererunt, distribuatur. Si quis tamen eorum, qui dignitates obtinent, quibus de jure vel antiqua consuetudine, nullum competit officium, sed extra civitatem curam habent animarum, eidem incumbere velit, tunc pro tempore, quo in curata ecclesia residerit ac ministrarit, prædictarum distributionum fiat particeps, ac si præsens sit, ac divinis intersit.

Archidiaconi vero, & ceteri omnes, qui dignitates, personatus & officia, in ecclesiis cathedralibus & collegiatis obtinent, quibusque aliqua jurisdictio, administratio vel officium proprium attributum est, ad residentiam & muneris sui functionem, per amissionem fructuum, vel etiam privationem ipsarum dignitatum, personatuum & officiorum ab ordinariis compellantur.

Ut paternæ incontinentiæ memoria a locis Deo consecratis, quos maxime puritas, sanctitasque decet, longissime arceatur, non liceat clericorum filiis, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, in ecclesiis, ubi eorum patres præbendam, beneficium, vel officium aliquod ecclesiasticum habent, vel habuerunt, quodcumque etiam dissimile beneficium obtinere, nec in iis ecclesiis, quomodocumque ministrare, nec pensiones ex fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, percipere.

In choro colloquia nulla permittantur, sed omnes pie ac devote divino cultui sint intenti. Qui contra fecerit, nisi monitus quiescat, privetur ejus horæ distributione, vel graviore pœna mulctetur.

Dum psallitur, canonici omnes & sacellani (nisi per invaletudinem aut aliam legitimam causam impediantur) psallant, nec maneant in suis sedibus otiosi: neve putent se officio functos, si vicaria tantum opera cultum divinum celebrari curent.

Preces & divina officia non cursim & festinanter, sed devote, attente & graviter in choro omnes recitent, perpetuo memores tremendæ illius prophetæ sententiæ: Maledictus qui facit opus Dei negligenter.

Ecclesiarum cathedralium vel collegiatarum canonici, ac eisdem ecclesiis inservientes, almucis & cappis nigris, quas canoniales vocant, aliisque vestibus & ornamentis, quibus pro tempore de jure vel antiqua consuetudine vestiri debent, induantur & ornentur. Alioqui distributionibus quotidianis priventur, aut gravius, si contumacia accesserit, puniantur.

Ut autem offensiones & scandala, quæ ex contubernio, atque victu hominum ecclesiasticorum cum laicis, præsertim matrimonio junctis,

ANNO CHRISTI 1583.

ctis, oriri solent, tollantur : nec liceat canonicis, qui domos canoniales habent, in ædibus laicorum habitare, nec quas habent a capitulis ullo modo illis locare.

De parochis.

XVIII.

PAROCHI, qui in partem solicitudinis & gubernationis ecclesiarum ab episcopis vocantur, diligenter muneri suo attendere debent, non ignari præcipuas officii sui esse partes populum in Dei lege atque voluntate instruere, sacramentis ecclesiasticis reficere atque communire, sacras ad Deum pro eo preces fundere, & laudabilis vitæ exemplo viam salutis præmonstrare.

Sciant igitur parochi ad officium suum pertinere per se vel alios, si legitimo præpediti fuerint impedimento, populum sibi commissum ea omnia docere, quæ quilibet fidelis Christianus credere, facere, & sperare tenetur ad æternam gloriam consequendam. Quæ omnia potissimum symbolo fidei, decalogo, atque præceptis ecclesiæ, & oratione dominica comprehenduntur.

Proinde præcipimus iisdem, ut singulis diebus dominicis Latine symbolum fidei, dominicam precationem, salutationem angelicam, decalogi & ecclesiæ præcepta, & confessionem generalem, ita clare & distincte pronuntient, ut populus singula eorum verba percipere, & pronunciando facile subsequi possit, eadem subinde planius, & latius vernacule interpretando.

Iisdem quoque parochis injungimus, ut frequenter etiam singulos moneant, teneri eos, hæc scire & intelligere : atque in idipsum incumbant confessores crebro pœnitentibus fidei rudimenta in memoriam reducendo : eos vero, qui hæc discere neglexerint, tanquam propriæ salutis immemores admonere, & graviter objurgare non cessent.

Parochi etiam singulis festis diebus aliquid ex catechismo Tridentino (quem Latine & Gallice auctoritate nostra editum penes se habere ipsis injungimus) populo proponant de iis rebus, quas nosse Christianorum omnium interest : ut sciant fideles quid complectantur articuli fidei, quid contineat decalogus, quid ipsi petant orationem dominicam recitantes, quis sacramentorum sit numerus, quæ vis eorumdem ac potestas & quis effectus.

Priusquam etiam populo sacramenta ministrent, eorum vim & usum, pro captu fidelium exponant, ut sciant quid suscipere, & quem inde fructum referre debent.

Observent insuper sui gregis vitia, & communia vel propria cujusque peccata, iisque corrigendis cum omni mansuetudine & caritate, cum publice omnes, tum privatim singulos admonendo, diligentiam adhibeant.

Si qui contentione discordes fuerint, vel odia in se vicissim susceperint, aut simultates exercuerint, curent eos quam primum ad pacem & fraternam concordiam revocare.

Inquirant præterea studiose de pauperibus suæ parochiæ, præsertim de puellis nubilibus, de viduis, orphanis, pupillis, ægrotis, senio confectis, aliisque personis temporali vel spirituali misericordia indigentibus, quibus & ipsi pro viribus opitulari, & alios suo exemplo atque hortatu ad id officium incitare studeant.

Ut autem de suis ovibus rationem, cum necesse fuerit, reddere possint, singulis annis quatuor libros seu indices conficiant.

In quorum uno baptizatorum & susceptientium parentumque nomina cum die & anno describant.

In altero contineantur omnes, qui statuto ab ecclesia tempore ad confessionem & communionem venerint.

In tertio recensentur, qui matrimonium in facie ecclesiæ contraxerint, secundum formam sacri concilii Tridentini.

In quarto mortui & sepulturæ Christianæ traditi enumerentur.

Diligenter vero servare studeant, quæ antea præscripta sunt de celebratione matrimonii.

Ubi vero parochialium ecclesiarum fructus adeo sunt tenues & exigui, ut ad vitam rectorum sustentandam minime sufficiant, curabunt episcopi ex præscripto & auctoritate SS. conciliorum, alia quæcumque beneficia, modo non sint regularia, hujusmodi ecclesiis annectere, & incorporare, vel viciniores etiam parochiales ecclesias unire.

Quod si ea ratione illis consuli non possit, iidem episcopi efficient, ut vel per primitiarum assignationem, & competentis & congruæ portionis ex omnibus æque decimis, quæ in illis parochiis colliguntur, constitutionem, aut per parochianorum symbola ac collectas, aut qua commodiori eis videbitur ratione, ita earumdem ecclesiarum redditus augeantur, ut rectorum necessitatibus sufficiant.

De pastorum residentia.

XIX.

BONI pastoris munus est gregem suum agnoscere, eumdemque pascere, & ab injuria prohibere : quod minime facere possunt, quos contingit ab ovium suarum caulis diutius abesse. Merito itaque S. synodus Tridentina veterum patrum decreta innovans sanxit, omnes ecclesiarum cathedralium præfectos præsentes suis ecclesiis & diœcesibus adesse, ac in eisdem residere debere : neque ab eisdem, nisi ex causa necessaria, & ob evidentem ecclesiæ utilitatem, quæ a metropolitano, vel eo absente, ab antistite antiquiore, syngrapha seu scripto approbetur, abesse posse. Eos autem, qui præter causas ab eodem concilio expressas, abfuerint, præter mortalis peccati crimen, quod incurrunt, pro rata portione absentiæ, fructus ecclesiarum, quibus præesse deberent, percipere non posse, sed eos in fabricæ utilitatem, vel pauperum usum conferendos esse.

Nos igitur cum tam salutare & necessarium decretum aliaque generis ejusdem, ad quorumcumque pastorum assiduitatem seu residentiam pertinentia, velimus in nostra provincia diligentissime observari, statuimus ut qui provinciæ nostræ episcopi, in ecclesiis suis non residerint, atque legitimam absentiæ causam metropolitano, vel antiquiori episcopo non probaverint, teneantur fructus temporis, quo abfuerint, in instaurationem ecclesiarum, si quæ destructæ forte sint, vel si integræ, partim in fabricæ utilitatem, partim in pauperum & seminariorum usus sine ulla diminutione impendere.

Quæ omnia ut sine ulla dilatione & fraude

fiant,

ANNO CHRISTI 1583.

fiant, ſtatuimus, ut ſingulis ſex menſibus capitulum cujuſque eccleſiæ metropolitanum, vel eo abſente, antiquiorem provinciæ epiſcopum, de abſentia ſui epiſcopi certiorem faciat.

Eadem omnino etiam, quoad culpam, & amiſſionem fructuum, de parochis & aliis quibuſcumque beneficium eccleſiaſticum, cui adjuncta eſt animarum cura, obtinentibus, declaramus atque decernimus. Ita tamen ut quandocumque ii, cauſa prius per epiſcopum cognita & probata, abſuerint, vicarium idoneum ab ipſo ordinario approbandum, cum debita mercedis aſſignatione relinquant. Diſcedendi vero facultatem, quæ ſcripto conſtet, gratiſque concedatur, ultra bimeſtre ſpatium, niſi gravior cauſa longiorem temporis prorogationem poſtulet, nequaquam obtineant.

Quoniam vero complurium ea eſt contumacia, ut neque SS. conciliorum decretis, neque epiſcoporum ſuorum edictis moniti adduci poſſint, ut in eccleſiis, quarum fructus injuſte percipiunt, reſideant: ſtatuimus, ut epiſcopi ſtatim ſingulos quoſque, qui in ſuis civitatibus & diœceſibus beneficia curæ annexa tituli nomine ſeu commendæ jure obtinent, ſive præſentes ſint, ſive abſentes, moneri & per edictum citari quam primum curent: ut ad certum tempus pro locorum diſtantia & perſonarum conditione præſtituendum ad eadem beneficia revertantur, ibique continuo reſideant, & munere ſuo, ut par eſt, fungantur, & contra contumaces ad pœnarum executionem, prout ſacris Tridentini concilii decretis ſancitum eſt, diligenter procedant, eoſdem per cenſuras eccleſiaſticas, & ſequeſtrationem, & ſubtractionem fructuum, aliaque juris remedia etiam uſque ad privationem ad debitam reſidentiam compellendo. Ubi vero legitime ad privationem deventum fuerit, alii idonei & benemeriti in eorum locum, ſervata præſcripti examinis forma, ſubſtituantur.

Epiſcopi etiam ceterique beneficiorum diſpenſatores atque largitores nulli deinceps beneficium curatum vel reſidentiam requirenti conferant, niſi præſtito prius per eum jurejurando ſe aſſiduum in eo futurum, ſemperque commoraturum.

De verbi divini prædicatione.

XX.

QUoniam inter præcipua epiſcoporum paſtorumque munia, jure verbi divini prædicatio numeratur, propterea auctoritatem ſancti concilii Tridentini, veterumque patrum ſecuti, RR. coepiſcopos noſtros imprimis monemus & hortamur, ut ipſimet in ſuis eccleſiis tam neceſſarium munus obeant, aut ſi in conſcientia vere præpeditos ſe noverint, viros idoneos probitate, doctrina & religionis ardore præſtantes, adſciſcant, qui ea in parte vices ſuas gerant.

Parochi & qui quomodo curam animarum impoſitam habent, ipſi etiam per ſe, vel ſi legitime impediti fuerint, per alios, ſaltem omnibus diebus dominicis, ſolennibus diebus feſtis, populum ſibi commiſſum pro ſui ingenii viribus & auditorum captu, erudire ab epiſcopis ſuis compellantur.

Sed quoniam plerique parochi, aut ipſorum vicarii minus apti ſunt, & idonei ad ea meditanda & proponenda, quæ ad plebis inſtitutionem faciunt, idcirco ſtatuimus, ut ſinguli rectores & vicarii eccleſiarum hujus provinciæ, aliquem librum lingua Gallica editum a nobis & RR. coepiſcopis noſtris approbatum penes ſe habeant, in quo evangelia totius anni, & rationes adminiſtrandorum ſacramentorum explicentur, ut in eo publicis denunciationibus, ſeu pronis miſſarum, & in adminiſtrandis ſacramentis uti poſſint, tantiſper dum a nobis, decreta hujus ſynodi homiliarius liber publicetur.

Præcipimus autem omnibus parochis & vicariis eccleſiaſticis, quicumque tandem fuerint, ut, editis in lucem illis homiliis & concionibus, ex ſcripto in pronis recitent diebus dominicis ac feſtis ſolennibus homiliam officio dici propriam, & accommodatam.

Cum autem ex evangelica & apoſtolica doctrina, nullus, niſi legitime miſſus, verbum Dei prædicare poſſit, ac debeat: quandoquidem ipſe Chriſtus non niſi a patre miſſus, neque apoſtoli, niſi ex inſtituto Chriſti atque præcepto id munus ſuſceperunt: proinde nos evangelicæ & apoſtolicæ regulæ innitentes ſtatuimus, atque præcipimus, ne quis, ſive ſit ſæcularis, ſive regularis publice ad populum verba facere de religione audeat, niſi ab epiſcopo facultatem & mandatum id ſpeciatim munus obeundi in ſcriptis habuerit.

Quinimo vetamus, ne quis parochus aut vicarius in poſterum ex ſuo ingenio concionari & evangelium interpretari præſumat, antequam a ſuo epiſcopo examinatus, ad id idoneus repertus fuerit, & in ſcriptis expreſſam concionandi licentiam habuerit. Sed illis ſatis ſit, homilias a nobis & coepiſcopis noſtris approbatas, ex ſcripto, populo recitare.

Interea vero dum paſtores & parochi ſinguli in ſuis eccleſiis reſidere compellentur, & ſacerdotes ad divini verbi prædicationem idonei omnes efficientur, ſubſidioque quod ex ſeminariis expectatur, juvari poterit eccleſia, ſtatuimus, ut quilibet epiſcopus in ſua diœceſi eligat quinque vel ſex aut plures, pauciores ve (prout magis expedire videbit) prædicatores, ſive ſæculares, ſive religioſos, quibus id oneris imponat, ut parochias obeuntes, ſinguli in eo archipresbyteratu, vel parte diœceſis, quæ illis deſignabitur, fame propemodum enectas Dei oves ſalutari verbi divini pabulo reficiant.

Ad eas autem res conficiendas, atque alimenta prædicatoribus ſuppeditanda conſultiſſimum (omnibus approbantibus) viſum fuit, ut quod in communem vertitur utilitatem, communibus omnium impenſis efficiatur: atque ex ſingulis beneficiis, unus aut alter ſolidus, juxta ejus pecuniæ rationem, quæ regi ſubventionis nomine ſolvitur, deſumatur.

Poterunt tamen epiſcopi cum deputatis ſuæ diœceſis ſummam ſemel ad eam rem conſtitutam augere vel minuere, prout ipſis opportunum & neceſſarium videbitur.

Quod autem ad rationes diſtribuendæ & exigendæ ejuſmodi pecuniæ attinet, epiſcopus providebit ex conſilio duorum canonicorum, quorum alterum ipſe eliget, alterum vero canonici in capitulum convocati, itemque ex conſilio duorum aliorum, qui e clero civitatis erunt, quorum quidem alterius ſimiliter ad epiſcopum, alterius vero ad clerum electio pertineat.

Caveant ſummopere prædicatores, ne in ſuis concionibus fabulas, jocos, dicteria, & ſcommata, quibus riſum excitetur, intermiſceant: concionatoris enim eſt, non riſum movere, ſed lacrymas auditoribus excutere.

Videant etiam ne concionando aliquid con-

ANNO CHRISTI 1583.

tumelioſe adverſus præfectos eccleſiaſticos & civiles magiſtratus, unde in odium & contemptum apud populum adducantur, proferant: quin potius auditores moneant, ut præpoſitis etiam dyſcolis pareant & obediant, a Deo aſſiduis precibus efflagitantes, ut eorum animos ad ſui officii & miniſterii partes omnes ad Dei gloriam & populi ſui ſalutem obeundas excitare & impellere, pro ſua in gregem ſuum pietate & miſericordia, velit.

De vita & moribus clericorum.

XXI.

QUANTO quis honoris gradu atque dignitate præſtat, tanto ceteris omni genere virtutum debet excellere. Ejus enim vita omnium oculis ſic expoſita eſt, ut inde bene vel male vivendi communiter exempla duci ſoleant. Ex quo, ut vitioſi principes, ſic flagitioſi ſacerdotes, pernicioſe de republica merentur, quod non ſolum, uti recte quidam ait, vitia concipiunt ipſi, ſed ea infundunt in civitatem: neque ſolum obſunt, quod illi ipſi corrumpuntur, ſed etiam quod corrumpunt, pluſque exemplo, quam peccato nocent: præterquam quod efficiunt, ut ipſorum dignitas per ſe præclara atque laudabilis, odio atque contemptui apud impium vel malitioſum hominum genus habeatur. Ideoque clerici, qui in ſortem domini vocati ſunt, non ſolum ab omni vitiorum turpitudine longiſſime abeſſe, ſed etiam omni virtutum genere ornati debent, ſpectaculum facti (ut ait apoſtolus) mundo, angelis, & hominibus, nemini dantes ullam offenſionem, ne vituperetur ipſorum miniſterium, ſed in omnibus exhibentes ſemetipſos ſicut Dei miniſtros.

Clericos geſtu, vultu, habitu, & veſtitu, ſtatum & ordinem ſuum profiteri decet. Quapropter omnibus, qui ſacris ordinibus initiati ſunt, vel qui beneficia eccleſiaſtica etiam ſimplicia obtinent, præcipimus, ut intra menſem, poſt harum conſtitutionum promulgationem, tonſuram & habitum clericalem, ordini ſuo atque dignitati congruentem gerant: alioqui mulctentur privatione redditus eccleſiaſticorum illius anni, quos epiſcopus pro ſuo arbitratu piis rebus attribuet.

Veſtes eorum ſint talares, neque foris, neque domi veſtimento aut ornamento ullo ſerico, alteriuſve, quam nigri coloris, niſi cauſa dignitatis id eis liceat, ullo modo utantur.

Induſia ad collum & ad manus criſpata, & in multiplices ſinus contracta, aut arte elaborata ne deferant: nec caligis tumentibus ac diſſectis, aut ſerico ornatis utantur.

Denique in omni veſtitu & habitu clericali, nec affectata & immoderata cultus & elegantiæ diligentia, nec ſordes, & nimis abjecta incuria appareant.

In inceſſu quoque modeſtia, & mentis maturitas appareat: incondita enim & levis compoſitio corporis, animi incompoſiti & male ſedati indicium eſt.

Clerici numquam perſonati incedant, neque comœdias, fabulas, choreas, vel quid aliud ludicrum, ex iis quæ ab hiſtrionibus exhibentur, agant, vel ſpectent, ne viſus & obtutus ſacris myſteriis dicati, turpium ſpectaculorum contagione polluantur.

Ab alea, teſſeris, chartis, & quovis alio vetito & indecoro ludo, cum privatim, tum publice penitus abſtineant. Comeſſationibus & minus honeſtis conviviis numquam interſint: forum, mercatus, andronas fugiant: nec tabernas & diverſoria, niſi longioris itineris neceſſitate, unquam ingrediantur.

ANNO CHRISTI 158

Ab omni quoque turpi & vili miniſterio abſtineant. Ideoque nemo clericus in ſacris conſtitutus, vel beneficiatus, miniſter laicorum fiat, nec in rebus eorum procurator, aut diſpenſator exiſtat, nec in alicujus familia auceps, venator, promus, cellarius, coquus, feminarumve aſſecla ſit, neve aliud eccleſiaſtica dignitate indignum, & a jure clericis interdictum miniſterium exerceat. Qui vero monitus a talibus non deſtiterit, excommunicetur, aliiſque pœnis canonicis puniatur.

Profanis item & ſæcularibus negotiis nullo modo ſeſe immiſceant, negotiationem fugiant, & prædia aliena lucri cauſa ne conducant, nulloque pacto mancipes exiſtant.

Avaritiam, ſtudiumque pecuniæ, quaſi matrem omnium criminum vitent, honorum gradus per ambitionem non ſubeant: dolos & conjurationes atque perjuria caveant: odium, invidiam, lites, jurgia, æmulationes atque obtrectationes fugiant: fœdam & illiberalem aſſentationem deteſtentur. Non ſint ſcurræ, non paraſiti, non faceti & dicaces, neque profanis & ſæcularibus ineptiis riſum ulla ratione captent, obſcœnitatem verborum ſicut & operum execrentur.

Superioribus, & ſenioribus debitam exhibeant reverentiam & honorem, neque ullo jactantiæ ſtudio ſe attollant. Poſtremo omni ſtudio & doctrina, pſalmis, hymnis, canticis ſpiritualibus, jugi exercitatione incumbant. Tales enim debent eſſe, qui divino cultui & eccleſiaſticis miniſteriis exercendis ſe dignos exhibeant, ut dum ſcientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis adminiſtrent.

Ante omnia vero munditiam cordis & caſtitatem corporis tanquam proprium & præcipuum clericorum ornamentum omni ſtudio ſervare ſtudeant, & ab omni fornicationis & incontinentiæ ſuſpicione famam ſuam integram, liberamque cuſtodiant.

Nec concubinas aut alias mulieres, de quibus propter ætatem, inverecundiam, aut anteactæ vitæ turpitudinem ſiniſtra ſuſpicio poſſit haberi, in domo vel extra detinere, aut cum illis ullam conſuetudinem habere audeant: alioquin pœnis a ſacris canonibus vel ſtatutis eccleſiarum impoſitis puniantur.

Quod ſi a ſuperioribus moniti ab iis ſe non abſtituerint, tertia parte fructuum beneficiorum ſuorum & penſionum ipſo facto ſint privati, quæ fabricæ eccleſiæ, aut alteri pio loco, arbitrio epiſcopi applicetur.

Si vero in eo delicto perſeverantes ſecundæ monitioni adhuc non paruerint, non tantum fructus omnes ſuorum beneficiorum & penſiones eo ipſo amittant, ſed etiam a beneficiorum adminiſtratione, quoad ordinario videbitur, ſuſpendantur.

Quod ſi ita ſuſpenſi, nihilominus hujuſmodi mulieres non expellant, aut cum iis verſentur, tunc beneficiis, portionibus, officiis, & penſionibus quibuſcumque perpetuo priventur: atque inhabiles ac indigni quibuſcumque honoribus, dignitatibus, beneficiis ac officiis in poſterum reddantur: donec per manifeſtam vitæ emendationem a ſuis ſuperioribus gratiam meruerint obtinere.

Sed ſi poſtquam eas ſemel dimiſerint, intermiſ-

ANNO CHRISTI 1583.

missum consortium repetere, aut alias hujusmodi mali nominis ac famæ mulieres sibi adjungere ausi fuerint, præter prædictas pœnas, excommunicationis gladio ab episcopis, ad quos prædictorum omnium cognitio ex sancti concilii Tridentini auctoritate tantum pertinet, feriantur.

De examine promovendorum ad beneficia curata.

XXII.

SALUS gregis est integritas pastoris: nihil enim est quod ecclesiæ Christi magis noceat, quam cum homines indigni, ad animarum curam, & ecclesiastica munia admittuntur. Quare pie ac salutariter, cum olim a sanctis patribus, tum nuper ab iis, qui sancto concilio Tridentino interfuerunt, statutum fuerit, ut beneficia ecclesiastica, idoneis tantum hominibus, qui suum officium rite obire scirent ac vellent, conferrentur, nec beneficium ullum ecclesiasticum, cui animarum cura incumberet, alicui, nisi prius diligenti de ejus vita, moribus & doctrina, inquisitione & examinatione habita, juxta formam ab eadem synodo præscriptam, & a nobis hic additam committeretur: quam quidem formam in singulis nostræ provinciæ diœcesibus ex communi RR. coepiscoporum nostrorum sententia & consensu plane & integre servandam statuimus. Collationes vero beneficiorum, provisiones, & institutiones secus factas, jam ex hoc tempore nullas & irritas esse, beneficiaque curata contra eamdem formam collata, donata & assignata, ipso jure vacare, ex constitutione sanctæ memoriæ Pii V. declaramus. Canon autem Tridentinæ synodi hujusmodi est.

Expedit maxime animarum saluti, a dignis atque idoneis parochis gubernari. Id ut diligentius ac rectius perficiatur statuit sancta synodus, ut cum parochialis ecclesiæ vacatio, etiamsi cura ecclesiæ vel episcopo incumbere dicatur, & per unum vel plures administretur, etiam in ecclesiis patrimonialibus, seu receptivis nuncupatis, in quibus consuevit episcopus uni vel pluribus curam animarum dare: quos omnes ad infrascriptum examen teneri mandat, per obitum, vel resignationem, etiam in curia, seu aliter, quomodocumque contigerit, etiam si ipsa parochialis ecclesia reservata, vel affecta fuerit generaliter vel specialiter, etiam vigore indulti, seu privilegii in favorem sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, seu abbatum, vel capitulorum: debeat episcopus statim, habita notitia vacationis ecclesiæ, si opus fuerit, idoneum in ea vicarium, cum congrua, ejus arbitrio, fructuum portionis assignatione constituere, qui onera ipsius ecclesiæ sustineat, donec ei de rectore provideatur.

Porro episcopus, & qui jus patronatus habet, intra decem dies, vel aliud tempus ab episcopo præscribendum, idoneos aliquot clericos ad regendam ecclesiam coram deputandis examinatoribus nominet.

Liberum sit tamen etiam aliis, qui aliquos ad id aptos noverint, eorum nomina deferre, ut possit postea de cujuslibet ætate, moribus, & sufficientia fieri diligens inquisitio. Et si episcopo, aut synodo provinciali pro regionis more videbitur magis expedire, per edictum etiam publicum vocentur, qui volent examinari.

Transacto constituto tempore, omnes qui descripti fuerint, examinentur ab episcopo, sive eo impedito, ab ejus vicario generali, atque ab aliis examinatoribus, non paucioribus quam tribus, quorum votis, si pares, aut singulares fuerint, accedere possit episcopus, vel vicarius, quibus magis videbitur.

ANNO CHRISTI 1583.

Examinatores autem singulis annis in diœcesana synodo ab episcopo, vel ejus vicario ad minus sex proponantur, qui synodo satisfaciant, & ab ea probentur. Advenienteque vacatione cujuslibet ecclesiæ, tres ex illis eligat episcopus, qui cum eo examen perficient: indeque succedente alia vacatione, aut eosdem, aut alios tres, quos maluerit, ex prædictis illis sex eligat.

Sint vero hi examinatores, magistri seu doctores, aut licentiati in theologia, aut jure canonico, vel alii clerici, seu regulares, etiam ex ordine mendicantium, aut etiam sæculares, qui ad id videbuntur magis idonei, jurentque omnes ad sancta Dei evangelia se, quacumque humana affectione postposita, fideliter munus executuros. Caveantque ne quidquam prorsus occasione hujus examinis nec ante, nec post accipiant: alioqui simoniæ vitium tam ipsi, quam alii dantes incurrant; a qua absolvi nequeant, nisi dimissis beneficiis, quæ quomodocumque etiam antea obtinebant, & ad alia in posterum inhabiles reddantur. Et de his omnibus non solum coram Deo, sed etiam synodo provinciali, si opus erit, rationem reddere teneantur: a qua si quid contra officium eos feciſſe compertum fuerit, graviter ejus arbitrio puniri possint. Peracto deinde examine, renuncientur quotcumque ab his idonei judicati fuerint ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis: ex hisque episcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum judicaverit: atque illi, & non alteri collatio ecclesiæ ab eo fiat, ad quem spectabit eam conferre.

Si vero juris patronatus ecclesiastici erit, ac institutio ad episcopum, & non ad alium pertineat: is, quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus judicabit, episcopo præsentare teneatur, ut ab eo instituatur. Cum vero institutio ab alio, quam ab episcopo, erit facienda, tunc episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quem patronus ei præsentet, ad quem institutio spectat. Quod si juris patronatus laicorum fuerit: debeat, qui a patrono præsentatus erit, ab eisdem deputatis, ut supra, examinari, & non, nisi idoneus repertus fuerit, admitti. In omnibusque supradictis casibus non cuiquam alteri, quam uni ex prædictis examinatis, & ab examinatoribus approbatis, juxta supradictam regulam, de ecclesia provideatur: nec prædictorum examinatorum relationem quo minus executionem habeat, ulla devolutio aut appellatio, etiam ad sedem apostolicam sive ejusdem sedis legatos, aut vicelegatos, aut nuncios, seu episcopos, aut metropolitanos, primates, vel patriarchas interposita, impediat aut suspendat. Alioquin vicarius, quem ecclesiæ vacanti antea episcopus arbitrio suo ad tempus deputavit, vel forsan postea deputabit, ab ejus ecclesiæ custodia & administratione non amoveatur, donec aut eidem, aut alteri, qui probatus & electus fuerit, ut supra, sit provisum: alias provisiones omnes, seu institutiones præter supradictam formam, factæ, subreptitiæ esse censeantur: non obstantibus huic decreto exemptionibus, indultis, privilegiis, præventionibus, affectionibus, novis provisionibus, indultis concessis quibuscumque universitatibus, etiam ad certam summam, & aliis impedimentis quibuscumque.

Si tamen adeo exigui redditus dictæ parochia-

ANNO CHRISTI 1583.

chialis fuerint, ut totius hujus examinationis operam non ferant: aut nemo sit, qui se examini quærat subjicere: aut ob apertas factiones, seu dissidia, quæ in aliquibus locis reperiuntur, facile graviores rixæ ac tumultus possint excitari, poterit ordinarius, si pro sua conscientia cum deputatorum consilio ita expedire arbitrabitur, hac forma omissa, privatum aliud examen, ceteris tamen ut supra servatis, adhibere. Licebit etiam synodo provinciali, si quæ in supradictis circa examinationis formam addenda, remittendave esse censuerit, providere.

Ceterum prohibemus, ne pro literis collationum & institutionum cujuscumque beneficii tam scribæ, quam sigilli nomine aliquid, præter duos aureos, accipere liceat.

Quoniam autem accepimus ut attestationum atque testificationum idoneæ qualitatis & conditionis eorum, qui beneficia postulant (quæ quidem testificationes ab officialibus episcoporum passim quibuscumque hominibus, etiam indignissimis, sine ullo præcedenti examine conceduntur) provisiones & collationes eorumdem beneficiorum in curia Romana fieri; ad tollendum hujusmodi abusum, prohibemus episcoporum officialibus, indicta pœna privationis sui officii, ne deinceps hujusmodi attestationes ullo pacto concedant. Sanctissimum vero dominum nostrum papam supplices rogamus, ut interdicat, ne in curia earum ulla ratio habeatur.

De simoniacis & confidentiariis.

XXIII.

INTER ea quæ jam pridem, sed nostris multo magis temporibus, universum ecclesiæ statum conturbant ac convellunt, unum simoniæ crimen est præcipuum. Quemadmodum enim olim ob venditum ab Antiocho Jasoni sacerdotium, ignis qui septuaginta annos Babylonicæ captivitatis sub aqua vixerat, extinctus est: ita pluribus in locis hodie ob execrandam simoniæ pravitatem, ecclesiam Spiritus sancti gratia & lumine orbatam videmus. Sed præter apertam illam simoniam, quæ palam & impudenter, fronte meretricia, poculum aureum manu gestans, res sacras omnes venales habet, fiduciariam quoque mancipationem, seu custodiam beneficiorum, pernicioſissimam ecclesiasticorum bonorum labem ac ruinam, & plane certam simoniæ sobolem atque propaginem latissime diffusam magno cum animi dolore cernimus. Cum itaque hujusmodi pestes, quantum in nobis est, ab ecclesia exterminare, Deo adjutore, cupiamus, sacris patrum decretis, summorumque pontificum constitutionibus, necnon declarationi nuper ab universo Galliæ clero in conventu " Meldensi factæ inhærentes, declaramus non solum eos, qui pro adipiscendis beneficiis ecclesiasticis aliquid dant vel accipiunt, sed etiam omnes qui quomodocumque conferunt & accipiunt quæcumque beneficia custodiæ atque fiduciæ nomine, vel qui fructus & pensiones ex eisdem, sine summi pontificis auctoritate, percipiunt, simoniacos esse, summorumque pontificum constitutionibus super his editis obnoxios esse. Quæ quidem hujusmodi sunt, ut beneficia pecunia & pretio obtenta, vel in confidentiam aperte aut occulte tradita, vacent, & qui eorumdem fructus percipiunt, suos non faciant. Quicumque vero hactenus beneficia pretio vel pacto confidentiæ receperint, vel qui deinceps recipient, his & omnibus aliis beneficiis, administrationibus, & pensionibus careant: atque excommunicationis sententia, nisi resipiscant, obstricti declarentur, ac publice denuntientur. A qua nisi a summo pontifice, excepto mortis articulo, absolvi nullo modo possint. Ne vero hujusmodi criminis custodiæ atque simoniæ gravitatem quisquam in posterum ignoret, statuimus, ne ab episcopis aut eorum vicariis, seu quibuscumque beneficiorum collatoribus ulli beneficium conferatur, aut confirmetur, nisi prius coram episcopo, atque designatis examinatoribus præsens, comparuerit, ut interrogetur, quibus modis & conditionibus provisionem obtinuerit, eidemque gravitas sceleris & pœnæ in hoc decreto comprehensæ declaretur. Deinde juramentum ab eo divini judicii commination exigatur, num aliqua labes simoniaca, vel ulla de custodia pactio, deque fructuum reservatione aut pensione, citra auctoritatem summi pontificis persolvenda, in hujusmodi provisione intervenerit: alias provisiones fraudulentæ & surreptitiæ censeantur. Quod si adhuc post hæc adhibita remedia, nonnulli, quod absit, inveniantur, qui mentiti sint Spiritui sancto, qui vel publica fama, vel legitimis conjecturis ac præsumptionibus (ut in hujusmodi causis difficilis est plena probatio) de talibus criminibus suspecti sint: episcoporum vicarii seu officiales in eos diligentissime inquirant, ut, si in culpa esse deprehendantur meritis pœnis mulctentur. Criminosi etiam & ceteri omnes, qui ad perhibendum in casibus simoniæ testimonium recipi possunt, itidem in casibus confidentiæ, ad testificandum admittantur, & testes de quaque re singulares, singulas probare valeant præsumptiones & conjecturas, pluresque præsumptiones & conjecturæ plenam in prædictis probationem faciant.

Statuimus præterea, ut qui ob hujusmodi crimina infamiæ dedecus palam sustinent, a singulis tam provincialibus, quam diœcesanis synodis, capitulis, monasteriis: denique ab omni conventu & cœtu ecclesiastico, tamquam infamia notati, excludantur, donec hanc maculem eluerint.

Prohibemus ergo capitulis, abbatibus & prioribus, quantum in eis erit, ne hujusmodi hominum genus in suis ecclesiis, capitulis, monasteriis & conventibus esse patiantur.

Statuimus insuper, ut parochi, eorumque vicarii singulis diebus dominicis, publica proni denunciatione una cum sortilegis, præstigiatoribus, incantatoribus, veneficis, & aliis hujusmodi hominibus publica talium criminum ignominia notatis, simoniacos, confidentiarios, & similes pensionum exactores sacrilegos, nec minus conferentes, quam recipientes, excommunicatos denuntient.

Omnibus denique confessariis cujuscumque ordinis sint, injungimus, ut diligenter in audiendis confessionibus inquirant, num hi qui confiteantur, iis criminibus sint affines, nec ullo modo eos, qui rei erunt, absolvere præsumant, sed ad sedem apostolicam remittant.

Monemus etiam, & hortamur omnes episcopos, ne in ordinandis clericis, vel etiam in consecrandis episcopis, manus iis imponant, ad quos hujus criminis suspicio, & infamia pervenerit.

" corrig. Melodunensi. *Melun.*

ANNO CHRISTI 1583.

De seminariis.

XXIV.

UT vinea domini ex illius præcepto rite semper colatur, multaque messis in ejus horreum reportetur, multis operariis opus est: quorum tamen non tam numerus, quam industria & virtus spectanda est. Paucos enim idoneos & probatos habere satius est, quam multos inutiles, atque adeo ipso vitæ genere perniciosos. Danda nihilominus opera est, ut & probi habeantur, & multi: cum satis constet, majora ex multis idoneis, quam ex paucis emolumenta percipi. Ut ergo talibus operariis numquam destituatur ecclesia, qui aliis in partem oneris vicissim succedant saluberrimo decreto a sancta synodo Tridentina sancitum fuit, ut in singulis metropolitanis & cathedralibus ecclesiis seminaria instituerentur, in quibus clerici a teneris annis ad pietatem & disciplinam ecclesiasticam informarentur.

Itaque ex ipsius sacri concilii auctoritate, seminarium clericorum in nostra metropolitana, necnon in singulis provinciæ nostræ cathedralibus ecclesiis, vi hujusce decreti instituimus: ita tamen ut liberum sit cuivis coepiscoporum nostrorum, in cujus civitate nullæ sunt idoneæ scholæ nec ludimagistri, ascitis in consilium duobus canonicis, seminarium ecclesiæ suæ ad aliam viciniorem cathedralem ecclesiam, in qua sit universitas, tantisper adjungere, donec scholarum atque præceptorum aderit facultas.

Et ut iis seminariis sufficientes annui redditus ad puerorum idoneum numerum alendum, & necessarios sumptus faciendos, suppeditentur. Nos ex ejusdem concilii Tridentini auctoritate, ipsis seminariis, dotis, redituque nomine constituimus, adjungimus, atque attribuimus singula beneficia, quorum nomina seorsim ad finem harum constitutionum, una cum legibus & institutis eorumdem seminariorum adjungenda duximus. Quæ tamen omnia eamdem vim habere volumus, ac si huic decreto inserta & inscripta essent.

Interea vero dum hæc omnia beneficia vacare contigerit, ne tam necessarii instituti executio, maximo cum ecclesiæ incommodo differatur, tum ex communi consilio, & consensu coepiscoporum nostrorum, tum ex una omnium, qui huic synodo provinciali interfuerunt, sententia & voluntate decernimus, ut in singulis ejusdem nostræ provinciæ diœcesibus, pars dimidia decimæ quotannis, una cum subventione regia, ab omnibus beneficiis detrahatur, quam dimidiatam decimam, in sumptus cujuslibet seminarii applicamus, & attribuimus: atque in posterum eisdem terminis, eademque forma, qua subventio regia colligendam edicimus, quousque beneficia omnia simul copulentur, vel alio modo prædictis seminariis de sufficienti victus & alimentorum ratione provisum fuerit.

Poterit tamen interim ea summa arbitrio episcopi remitti, pro ratione fructuum, qui seminariis accrescent ex beneficiis illis annexis, succedente casu, quo effectum suum uniones sortitæ fuerint.

Sed cum hujus dimidiatæ decimæ solutio, tam multis sumptibus faciendis sit impar, neque tamen a clero tot ac tantis oneribus gravato, majus subsidium exigi possit: Ideo præcipimus ecclesiarum rectoribus, & concionatoribus, ut in pronis & concionibus populum ad aliquid elargiendum de suis facultatibus, quo ædes seminariæ exædificari, & supellectili necessaria instrui possint, publice adhortentur, privatim vero locupletiores, ac præsertim ecclesiasticos moneant, ut præsenti aliquo auxilio vel saltem legato in condendis testamentis, tam religiosum opus adjuvent, atque promoveant.

Regem autem Christianissimum, pro sua eximia in Deum pietate, & singulari erga ejus ecclesiam studio atque voluntate rogamus & obsecramus: ut tam salutaris instituti executioni regiam suam auctoritatem interponere velit, omnibusque regni sui summis magistratibus, & aliis quibuscumque mandet, atque imperet, ut tam necessarium reipublicæ Christianæ opus suo præsidio tueantur. Reluctantes vero quoscumque, ac tergiversantes, ad officii, muneriscque persolutionem modis omnibus compellant.

Sciant autem omnes nostræ provinciæ episcopi, quamprimum, ad summum vero, intra festum pentecostes proximum, ad hæc seminaria in sua quaque diœcesi constituenda, & rebus omnibus necessariis, pro facultatibus suarum diœceseon instituenda, obligatos esse. Qua in re utentur consilio & opera aliquorum canonicorum suæ ecclesiæ, qui sint viri prudentes ac religiosi, vel si difficultas maxima se objecerit, rem totam ad synodum proximam diœcesanam referent: ut ex communi omnium ecclesiasticorum consilio, hujusmodi seminariorum institutioni juste provideatur, in iis potissimum diœcesibus, ubi uniones beneficiorum adhuc factæ non fuerint. Quas illico, posthabita omni cunctatione & mora, fieri mandamus.

De monasteriis.

XXV.

OMnia fere detrimenta, quæ a pluribus annis, sive in religiosa disciplina, sive in bonis ac redditibus ecclesiasticis monasteria magna cum injuria acceperunt, a profanorum quorumdam hominum, quibus ea regenda commissa sunt, cum insigni negligentia, tum præposstera & prava administratione, ortum habuerunt. Quare ut hujusmodi piis & sanctis locis salubrius in futurum consulatur, imprimis regem Christianissimum obsecramus, ut quousque liberas electiones ecclesiæ relinquat, nullum ad monasteria & præfecturas obtinendas nominet, qui jam tum sacerdos non sit, & quantum fieri poterit, religiosus. Nullas etiam illicitas, & a jure divino & humano improbatas pensiones laicis hominibus, & quod turpius est, feminis in suam, & eorum certam perniciem, æternamque damnationem, super quibuscumque monasteriis, prioratibus, aliisque beneficiis, constituat & assignet.

Quæcumque monasteria, nec episcopis subjecta sunt, nec ab ullis generalibus capitulis pendent, nec designatos ordinis sui visitatores habent, sed proxime ad sedis apostolicæ protectionem & gubernationem referuntur, exactis ad summum sex mensibus post harum constitutionum promulgationem, comitia seu congregationes sui ordinis habere, & ad eas convenire teneantur, juxta sacri concilii Tridentini decretum, ut ea ibi statuant inter se, ac decernant, quæ ad instaurandam atque conservandam religiosam disciplinam deinceps observari curabunt.

Eaque de causa certos visitatores designent, quorum spectata sit sanctitas: ut eis id muneris communi suffragio committant. Alioqui eorum negligentiæ a nobis & coepiscopis nostris pro sua cujusque parte providebitur.

ANNO CHRISTI 1583.

Superiores atque præpositi omnium monasteriorum & ordinum, omnem curam & diligentiam adhibeant, tam in capitulis provincialibus, quam in monasteriorum etiam commendatorum visitationibus, ut ipsorum inferiores ac subditi, ex præscripto suæ professionis vitam instituant, & paupertatis, castitatis, obedientiæ, ac si quæ sunt alia cujusvis monasterii peculiaria vota & præcepta, fideliter & inviolate observent. Ea enim quæ ad essentiam monasticæ vitæ pertinent, certum est a superioribus nullo modo posse remitti.

Et quia experientia docet, disciplinam religiosam, eorum vitio ex parte collapsam esse, qui in religiosas familias intrusi, aut alia quavis ratione humana inducti potius, quam a sancto Spiritu vocati fuerunt; diligentissime superiores animum atque voluntatem eorum explorent, qui ad novitiatum vel professionem admittendi erunt, nec quemquam recipiant, aut profiteri ullo modo permittant, nisi de divina ejus vocatione, atque etiam perseverandi voluntate, non obscura sed perspicua argumenta habuerint, licet pauciores futuri sint religiosi. Sancta enim & religiosa paucorum congregatio, quantumvis magna ineptorum hominum multitudine, Deo & hominibus acceptior est, & ecclesiæ utilior.

Nulli vitam monasticam & regularem professo, tam virorum, quam mulierum, liceat bona mobilia, vel immobilia, sive suo labore & industria parta, sive parentum & amicorum liberalitate donata, sive qualibet alia occasione quæsita, tamquam propria aut etiam nomine conventus possidere: sed quæcumque apud se habuerit, statim teneatur ea superiori tradere, ut in commune conferantur, & conventui addicantur.

Caveant deinceps superiores, bona stabilia cuiquam regulari concedere, etiam ad usum fructum; vel usum, vel administrationem, aut commendam.

Omnibus religiosis una sit domus, unum cœnaculum, unum dormitorium, in quo tamen suum quisque habeat cubile.

A conventibus quovis prætextu recedere regularibus non liceat, nisi forte a suis superioribus per literas evocati fuerint. Qui vero sine his literis repertus fuerit, tamquam desertor sui instituti puniatur.

Nulli autem eorum, qui studiorum causa in aliqua sunt universitate, alibi habitare fas sit, quam in monasterio & conventu: alioqui in eos animadvertat ordinarius.

Nulli etiam regulari habitum suæ religionis dimittere, vel occulte deferre, nisi ob grave & instans periculum, liceat.

Nullus item religiosus audeat, sine superioris sui licentia, prædicationis, vel lectionis, aut cujusvis pii operis prætextu, se subiicere obsequio alicujus prælati, principis, vel universitatis, aut communitatis, alteriusve cujuslibet personæ.

Nemini, cujuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sanctimonialium sepia, sine episcopi, vel superioris licentia, in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda, ingredi liceat. Quæ quidem licentia in casibus tantum necessariis, & non in aliis, ab episcopo concedi potest.

Hortamur autem obnixe in domino coepiscopos nostros, ut quæ illis, sub interminatione maledictionis æternæ, a sancta synodo Tridentina de clausura, septisque sanctimonialium injuncta sunt, diligenter curent exequenda: ut in quibus locis violata fuerint, diligenter instaurentur: ubi adhuc integra sunt, conserventur: inobedientes, atque rebelles, per censuras ecclesiasticas, aliasque pœnas, postposita quacumque appellatione, compescendo, magistratus ope, si opus fuerit, ad hoc advocata.

Omnia vero ejusdem S. synodi Tridentinæ decreta, & constitutiones summorum pontificum de regularibus & monialibus, non minus accurate in omnibus monasteriis observentur, ac si in his constitutionibus nostris essent inserta.

De rebus ecclesiæ non alienandis.

XXVI.

PECULIUM Christi sunt bona ecclesiæ episcopis, sacerdotibus, & clericis, cum ad honestum eorum vitæ subsidium & spiritualis sumptum ministerii, tum ad pauperum alimentum atque sustentationem tradita. Quæ propterea sine summo scelere & detestando sacrilegii crimine, alienari non possunt.

Proinde nos superiorum temporum sacros canones exequentes, omnibus episcopis, abbatibus, capitulis, prioribus, parochis & ceteris ordinis ecclesiastici viris, intenta comminatione anathematis, inhibemus, ne aliquid ex rebus ecclesiasticis, sive mobilibus, sive immobilibus venundare, donare, aut alio quocumque modo alienare præsumant: sed ea potius, ut bonos decet patresfamilias, vel dispensatores, facultatum Christi, fideliter conservare, & omni honesta ratione augere studeant: præsertim hisce temporibus calamitosis, quibus ecclesiæ facultates, rapinis, direptionibus, & injustis usurpationibus, non solum multum imminutæ, sed omnes fere absumptæ sunt.

Et ut abusus, atque fraudulentæ artes penitus e medio tollantur, quæ a pluribus ecclesiarum præfectis, & aliis viris ecclesiasticis in fraudem sacrorum canonum committuntur, dum prætextu cujusdam commentitiæ necessitatis vel utilitatis, prædia neque sterilia, neque infructuosa, dolosis quibusdam emphyteosis, vel permutationis contractibus distrahunt, statuimus, ut nulla deinceps prædia cum aliis permutentur, vel in emphyteosim dentur, nisi ab omni memoria fuerint inculta: neque etiam eodem genere contractuum, domos ruinam minantes, vel jam collapsas abalienare liceat, nisi prius manifeste, & evidenter constet, facultates ecclesiarum, oneribus necessariis deductis, ad quas hujusmodi res pertinent, omnino ad earum instaurationem non sufficere. Qua in re diligens causæ cognitio ab iis, ad quos de jure spectat, adhibeatur, & canonica solemnitas observetur.

Ut autem in posterum ecclesiæ indemnitati, quantum fieri potest, provideatur, & quæ supersunt facultates, majori cautione conserventur, statuimus, ut omnium bonorum mobilium seu immobilium, jurium, actionum, annuorum censuum, sive reddituum, nominumve debitorum, & aliorum quorumcumque ad ecclesias, & religiosa loca, aliaque beneficia, sive curæ obnoxia sint, sive non sint, pertinentium, duo inventaria, publica, & probata forma, ab iis, qui hujusmodi ecclesiis præsunt, & beneficia obtinent, conficiantur: quorum unum in propria ecclesia, seu loco religioso: alterum vero, si sit inferiorum ecclesiarum, in archivis cathedralis ecclesiæ: si autem ipsarum cathedralium, apud metropolitanum custodiendum tradatur. Ordinarii vero in suis visitationibus inquirent, an eorum, quæ in inventario descripta sunt, aliquid desit. Quod si quid deesse compererint, recuperare, seu ad jus pristinum revocare constituent, culpam cu-

ANNO CHRISTI 1583.

cujuslibet in hac re, juxta canonicas sanctiones, severe punientes.

Ne vero per insciti am aut oblivionem aliquis pœnas a sacris canonibus adversus eos decretas, qui decimas ecclesiis & religiosis locis, vel ex parte tantum, vel omnino non solvunt, incurrat: parochis omnibus, & verbi divini prædicatoribus mandamus, ut primo quoque die dominico adventus & quadragesimæ, in suis pronis & concionibus populo denuntient, eos omnes, qui decimas subtrahunt, vel impediunt, excommunicandos esse, nec ab hoc crimine, nisi plene restitutione subsecuta, absolvi posse. Eos item, qui quovis modo seu per se, seu per interpositas personas bona & jura ecclesiastica usurpant, & detinent, anathematis pœna obstrictos esse, a qua nisi a summo pontifice, post restitutionem integre factam, absolvi non possunt.

Administratores tam ecclesiastici, quam laici fabricæ cujusvis ecclesiæ, hospitalis, confraternitatis, & quorumcumque piorum locorum, singulis annis ordinario rationem administrationis reddere teneantur: nisi secus forte ex institutione, & ordinatione ecclesiæ seu fabricæ cautum esset: quod si ex consuetudine aut privilegio, aliis ad id deputatis ratio reddenda esset, tunc cum iis etiam adhibeatur ordinarius: aliter factæ liberationes prædictis administratoribus minime suffragentur.

De scholis, typographis, & bibliopolis.

XXVII.

RECTE olim a quodam hujus sæculi sapiente literis mandatum est, nihil esse, de quo consilium divinius iniri possit, quam de recta puerorum institutione. Juventus enim spes est, ac soboles reipublicæ, quæ, si dum adhuc tenera est, diligenter excolatur, maximos & miræ suavitatis fructus feret: contra vero, si negligatur, aut nullos, aut amarissimos. Quare optima, eaque facillima & maxime compendiaria restituendæ in pristinum statum reipublicæ Christianæ ratio, est diligens & accurata ex majorum institutis educatio juventutis.

Quoniam autem præcipua cura debet haberi, ut puerilis ætas in timore domini, qui totius sapientiæ fons & initium est, necnon bonis & sanctis moribus, ante omnia imbuatur: in primis statuimus, ut nullus ad moderandas scholas, vel ad pueros & juvenes erudiendos admittatur, qui de fide & religione catholica male sentiat, hæresisque nomine sit suspectus, & fidei professionem, juxta formulam superius descriptam non emiserit, vel sit pravis moribus imbutus. Tales enim ut plurimum evadere solent discipuli, quales fuerunt ipsorum magistri.

A scholis Christianorum libri non solum impii, verum etiam impuri, longe arceantur. Autorum tantum probatorum libri, qui faciunt ad solidam eruditionem, & bonos mores, in scholis prælegantur, diligenterque & perspicue explicentur.

Præceptores singulis diebus festis, de iis, quæ ad religionem & bonos mores pertinent, aliquid ex Christianis & catholicis auctoribus, præcipue vero ex catechismo Tridentino, pueris proponant, eosque verbo pariter & exemplo hortentur, ut sacris ecclesiæ mysteriis, verbi divini prædicationi, officioque divino, tum matutino, tum vespertino, diligenter, & magna cum animi attentione & modestia, interlint.

Providendum est, omnique ratione efficiendum Christianis atque catholicis; ut in singulis parochiis, vel saltem in celebrioribus pagis, constituatur ludimagister, qui simul cum Grammatica pueros ea doceat, quæ spectant ad religionem, cujusmodi sunt articuli fidei, præcepta divina, oratio dominica, sacri hymni & psalmi, aliaque generis ejusdem.

Omnibus autem typographis interdicimus, ne quosvis libros de rebus sacris, & ad religionem pertinentibus, sine nomine auctoris, & antequam ab episcopo, vel ab eodem delegato examinati, & manus propriæ subscriptione approbati fuerint per se, vel per alios excudere, & imprimere, aut vendere audeant, aut etiam apud se retinere. Quod si auctores religiosi fuerint, præter hujusmodi approbationem, facultatem quoque a suis superioribus habeant. Qui autem secus præsumpserint, in prædictis & aliis, quæ a sacro concilio Tridentino in decret. *De editione, & usu sacr. lib.* prohibentur, præter amissionis librorum mulctam, sciant se jam excommunicationis sententiam incurrisse.

De hospitalibus.

XXVIII.

PAUPERUM & peregrinorum, juxta domini præceptum, maxima semper ecclesiæ cura fuit. Ex quo tam multa hospitalia & loca religiosa ad pauperes alendos & peregrinos suscipiendos, extructa videmus. Sed non desunt multi, qui impium Judæ scelus & sacrilegium imitantes, quod Christo ad pauperum sustentationem oblatum est, in suos usus privatos transferunt, & pauperes hac ratione fame & inedia conficiunt. Quorum abusum tollere, & rectam administrandi hospitalia rationem restituere cupientes, ex sacris canonibus, quæ sequuntur, sancimus.

Ut qui hospitalia seu alia pia loca ad peregrinorum, infirmorum, orphanorum, senum, pauperumve usum instituta in commendam, administrationem, aut quemcumque alium titulum obtinent, necnon ecclesiæ parochiales, quæ hospitalibus fuerint unitæ, hospitalitatem, quam debent, reipsa exerceant, aliaque sibi ipsis imposita onera & officia summa fide & integritate obeant.

Quicumque vero eorumdem piorum locorum administri atque curatores, etiam si laici fuerint, ab ordinario moniti hospitalitatis munus reipsa præstare contempserint, non solum per ecclesiasticas censuras & alia juris remedia ad muneris sui functionem compellantur, verum etiam ab eorumdem hospitalium administratione per episcopum in perpetuum amoveantur, fructusque, quos injuste perceperunt, restituere cogantur.

Prospiciendum autem in primis, ut in istis domibus, quæ ad animarum salutem pertinent, minime negligantur, sed ante omnia de sacramentorum administratione pauperibus & ægrotis provideatur. Quanto enim animus pretiosior est corpore, tanto diligentior de illo haberi cura debet.

Sed & in hospitalia aliaque pia diversoria miserabiles tantum personæ, quæ aut morbo aut

debi-

ANNO CHRISTI 1583.

debilitate impeditæ, aut ætate gravatæ victum ac vestitum sibi comparare nequeunt, admittantur. Eorum autem in primis habenda est ratio, qui sunt ejus loci, ubi hospitalia constituta sunt.

Mendicantibus autem validis ac robustis non solum hospitalia sint clausa: sed & publice ac ostiatim mendicare penitus eis interdicatur, compellanturque a magistratibus se in aliqua potius arte exercere, vel manuum labore honestum vitæ subsidium quærere, quam immeritis eleemosynis ignaviam suam alere.

De usuris, & illicitis contractibus.

XXIX.

QUONIAM fere ubique gentium teterrimum usuræ crimen, quod olim non immerito a quodam homine ethnico homicidio comparatum fuit, omnium hominum cujusque ordinis & conditionis invasit animos, & quod sane graviter dolendum est, usque adeo invaluit, ut jam plerisque nullam peccati mortalis rationem habere videatur, sed veluti licita negotiatio, contra manifestum Dei præceptum exerceatur. Ea de re nequis hac in parte culpam suam ignorationis excusatione prætexere possit, visum est nobis ex sacris scripturis & SS. patrum decretis quædam hujus generis delicta, quæ passim in hac provincia committuntur, annotare, & ea pro muneris nostri ratione prohibere: ut sciant cuncti, qui hujusmodi crimina, vel illis affinia commiserint, se mortis æternæ pœna, nisi sedulo inde resilierint, mulctandos & excommunicandos esse: eos vero, qui manifeste tales fuerint, non solum vivos altaris communione privatos, aliisque gravissimis pœnis obstrictos teneri, sed etiam mortuos sepultura ecclesiastica carituros esse.

Ne cui igitur ex mutuo, præter sortem ex convento, vel eo, quod datum est, aliquid amplius accipere, aut principaliter sperare, sive ejusdem generis, sive alterius quomodocumque, etiam si operæ sint, liceat: & si pecuniæ ipsæ sint pupillorum, aut viduarum, aut locorum piorum, vel etiam dotales, nisi quatenus id jure nominatim permittitur. Mutuum enim ex præcepto divino debet esse gratuitum.

Ne quis mutuo det frumentum, aut vinum, vel id genus aliud corruptum aut mixtum, ut tantumdem integri & puri cariotis reddatur, etiam si restitutio differatur in quodcumque tempus debitori commodum.

Si quis debitum loco & tempore re ipsa oblatum accipere recusaverit, nihil præter sortem, vel ratione damni emergentis, vel quacumque alia de causa accipere possit.

Ne quis ob dilatum solutionis diem, carius vendat, quam justi pretii ratio ferat.

Sed neque etiam ob anticipatam solutionem res minoris ematur justo pretio, vel minus solvatur.

Nec cui præsenti pecunia indigenti quidquam carius vendatur, ut statim a venditore per se, vel per interpositam personam vilius ematur.

Ne res magnæ æstimationis modico pretio pignori detur, vel vendatur, pacto redimendi intra certum tempus, ut si ad dictum tempus non redimatur, maneat emptori libera, aut ei qui pignori accepit.

Ne cui liceat ita contrahere, ut debitor totam pecuniæ summam creditori solvat, cum ille partim pecunia dederit, partim nominibus, quæ difficile exigi possint, vel in rebus pluris quam valeant æstimatis.

Ne in societate, in qua alter pecuniam confert, alter operam, lucrum aliter, quam ex æquis partibus dividatur.

In societate animalium, quæ inæstimata alicui dantur custodienda, sive ut operas præstet, omnes casus etiam fortuiti semper sint periculo ejus, qui dederit, nisi accipientis & custodientis dolo aut magna negligentia damnum accidisse contigerit.

Non fiat pactio, ut fors sit semper salva, etiam ex primis fœtibus.

Et in locationibus animalium, quæ fiunt certo pretio, si illa absque dolo aut negligentia ejus, qui conduxit, deteriora fiant, aut pereant, id semper sit damno eis, qui locaverint.

Ne liceat divitibus tempore messis & vindemiæ, frumentum & vinum vilius emere, ut ista postea quanti voluerint, vendere possint, neve eisdem fas sit tempore sterilitatis & famis pro libidine annonam vendere, ne pauperes fame conficiantur, vel facultatibus suis omnino spolientur. Neque enim paucorum avaritia perire debet universa respublica. Quare magistratus, ad quos hæc cura pertinet, hortamur, ut omnium justis moderatisque pretiis provideant.

Prohibentur quoque annorum censuum simulati & fictitii contractus, in quibus nulla certa res immobilis, quæ justo pretio ematur, designatur & exprimitur.

Vel ubi venditor intra aliquem præstitutum diem redimere cogatur, vel ubi non possit redimere, nisi post certum tempus.

Vel ubi annuus census, ad cujus solutionem res obligatur, super æstimationem fructuum, quos ex ipsa re dominus solet, aut potest percipere.

Cum vero contractus omnes usurarii, & qui a jure, ut iniqui, prohibentur, nulli, & irriti, & inanes sint etiam jurejurando firmati: contrahentesque, necnon tabelliones, proxenetæ usurarum, aut lucri participes, ministrique horum scelerum pœnis, a jure graviter coerceantur, cavere omni studio oportet, non modo ab iis qui usuræ pravitatem aut turpe lucrum præ se ferunt, sed & ab aliis temperandum, qui licet specie justitiæ apparentis contegantur, re tamen ipsa prædictis affines sunt, multorumque animas laqueis pernicioſe involvunt.

Ne vero literarum rudis populus hoc ignoret, parochorum erit ea interdum publice in ecclesia recitare, & quascumque alias fœnoris ac usuræ species prohibere, cum denunciatione restitutionis merito faciendæ, si & a sacerdote absolvi, & a Deo peccata sibi condonari velint.

De sepulturis.

XXX.

AD synodum delatum est, circa sepulturas ecclesiasticas duos potissimum, eosque gravissimos his temporibus abusus committi: alterum, quod sine discrimine cadavera eorum, qui extra ecclesiæ communionem mortui sunt, in sacris locis humari soleant: alterum,

quod

ANNO CHRISTI 1583.

quod in ipsis ecclesiis defunctorum corpora cujuscumque conditionis fuerint & qualitatis, passim sepeliantur. Nos cum nostra intersit cavere diligenter, ne adeo profana & sine religione habeantur loca sacra, Deoque dicata, neve hujusmodi abusu perversaque consuetudine contra jus introducta violentur, SS. patrum vestigiis insistentes decernimus, ut nulli post mortem communicetur, cui vivo communicare non liceat, cujus generis sunt hæretici, schismatici, publice excommunicati, fœneratores manifesti, blasphemi, si post monitionem a tam nefario, & execrabili scelere non resipuisse comperti fuerint: quibus omnibus, necnon iis, qui ad sacratissimum paschæ festum sanctissimum eucharistiæ sacramentum non susceperint, vel qui manus sibi violentas attulerint, vel in duello & singulari certamine occubuerint, vel qui ob patratum scelus aliquod trucidati, nulla mœrentis atque pœnitentis animi morituri signa dederint: vel denique qui quomodolibet mortui, in peccato mortali manifesto, absque ullo pœnitentiæ testimonio e vita excesserint, denegandam sepulturam ecclesiasticam statuimus.

In ecclesiis vero nulli deinceps sepeliantur, nisi fuerint sacerdotes, prout jura præscribunt, vel sacris initiati, & religiosi, ecclesiarumve patroni. Alii autem, qui nobilitate, auctoritate, meritisque in Deum & religionem commendati fuerint, ad id cum licentia episcopi admittantur. Ceteros vero in cœmeteriis & polyandriis, quæ olim etiam illustriores non aspernabantur, sepeliri mandamus.

Moneant sæpe parochi populum sibi subditum, ut suprema defunctorum judicia fideliter exequenda curent, legataque ab illis, piis locis, summa fide persolvant. Quod si in ea parte quosdam viderint peccare, illud episcopo, ad quem ea cura maxime pertinet, vel ejus officialibus renuncient.

De jurisdictione.

XXXI.

SACRARUM literarum monumentis duplicem a Deo institutam esse potestatem & jurisdictionem constat, sæcularem nimirum & ecclesiasticam.

Quando igitur jurisdictio ecclesiastica sejuncta est a potestate sæculari, cavere debent clerici, ne sæcularibus se immiscent causis: sicut judices & magistratus civiles monemus & obtestamur in domino, ut sacris canonibus parentes non mittant falcem in segetem alienam, neque cognitionem & judicium personarum vel rerum ecclesiasticarum sibi arrogent, ne si quod alienum est, usurpent, tandem etiam, quod suum est, justo Dei judicio amittant, formidabilem interim excommunicationis sententiam a jure in eos statutam incurrentes.

Omnibus vero clericis & hominibus ecclesiasticis, sub excommunicationis pœna interdicimus, ne forum sæculare adeant, neve laicorum judicium, sive sint actores, sive rei, in iis, quorum cognitio ad ecclesiam pertinet, sponte subeant.

Ne vero lites magno litigantium damno in multos dies protrahantur, sed quam citissime fieri poterit, terminentur, judex curabit, ut in omnibus actionibus, ad forum ecclesiasticum pertinentibus, reus præsens, si fieri possit, A compareat, ac per se actoris petitioni nullo admisso procuratore, respondeat: nisi summarie, aut verisimiliter de ipsius rei constet impedimento.

Reus autem si comparuit, & a judice interrogatus debitum agnoverit, & confessus fuerit, judex illico, ut intra certum tempus a jure vel stylo constitutum satisfaciat, reum condemnabit.

Quod si reus petitionem actoris negaverit, contestationem litis judex statuet, ac tempus, intra quod actori liceat intentionem, reo etiam exceptionem describere, ac mutuo communicare & respondere, necnon facta conscripta probare, instrumenta vel testes productos rejicere B & improbare: alioqui tempore præfinito elapso, judex intra quindecim dies, omni dilationis, comperendinationis, injunctionis, & exclusionis spe præcisa, sententiam ferat.

Si vero reus in jus vocatus non comparuerit, citabitur secundo peremptorie, ut ad libellum seu petitionem actoris respondeat. Quod si in judicio, die, loco & hora præstitutis sistere neglexerit, vel intra prorogationis diem arbitrio judicis præficiendum præsto non fuerit, defectum seu pœnas absentiæ actori comparenti judex adjudicabit: & pro commodo & utilitate tempus actori constituet, ad petitionem suam, aliaque, quæ viderit coram se proponenda, moxque reum contumacem declarabit: ac exceptionibus omnibus excludet necnon in expensas contumaciæ actori persolvendas, condemnabit. Actori etiam, si opus sit, tempus præstituet, quo intentionem suam testibus vel instrumentis probet, ad quorum productionem reus citabitur, ut si quid velit, in testes vel instrumenta objiciat, eidemque tempus ad fidem de objectis faciendam, antequam publicentur probationes seu attestationes, statuet: nam publicatis hujusmodi attestationibus, reo non licebit ullas adversus testes proponere, vel probare exceptiones & reprobationes: deinde judex ex allegatis & probatis sententiam feret. Sed si reo comparente, actor judicio non sistat, reum a lite intenta absolvet, & remittet, actoremque in expensas reo persolvendas condemnabit.

Ceterum hæc, quæ dilationum materiam amputantes modumque procedendi ad celerem causarum decisionem indicantes statuenda duximus, æquus judex ita moderabitur, ut non sic lites abbreviet, quin probationes necessariæ & defensiones legitimæ admittantur: Ideoque longiores interdum dilationes, & terminorum prorogationes concedere poterit, prout causarum merita, & qualitates exegerint: cum per ordinationem hujusmodi substantiales, quos vocant terminos, & illa, quæ in causis quantumvis summarie expediendis jura servari mandant, minime intelligamus excludere.

Causæ omnes, saltem intra biennium a die motæ litis terminentur: alioqui post id spatium liberum sit partibus vel alteri illarum, judices superiores, alias tamen competentes, adire, qui causam in eo statu, quo fuerit, assumant, & quamprimum terminari curent.

Ubi vero in casibus a jure permissis, ab episcopi, seu ejus officialis sententia aliquis appellaverit, aut de aliquo gravamine conquestus fuerit, seu alias ob non determinatam intra biennium litem, ad superiorem, ut supra cautum est, reclamaverit: teneatur acta omnia coram episcopo gesta, ad judicem appellationis,

suis

ANNO CHRISTI 1583.

suis expensis, per tabellarium deferre : judice tamen, a quo fuit appellatum, requisito, ut si quid, quod ad litis instructionem habeat, judici appellationis significet. Actuarius autem, congrua mercede accepta, teneatur appellanti, quanto citius, aut saltem intra mensem sub officii sui privatione, aut suspensione, aut dupli, quanti ea lis fuerit, pœna totius litis acta exhibere. Judices interim, si per eos steterit, iisdem subjiciantur pœnis.

Excommunicationis gladius a Christo ecclesiæ datus est, quo contumaces & rebelles a sacramentis & communione fidelium præciduntur, atque separantur : ea tamen potestas collata est in ædificationem, & non in destructionem : ad medicinam & non ad mortem. Itaque ea fobrie & summa cum moderatione atque prudentia uti debent judices, ac prius cetera omnia juris remedia, sive in exequendo experiri, quam ad hoc ultimum remedium deveniatur.

Excommunicationes vero, quæ ob res deperditas, vel ad finem (ut dicitur) revelationis, fieri solent, a nemine præterquam ab episcopo, ejus vicario generali, auditore, vel officiali (si eis hæc facultas nominatim fuerit demandata) causa diligenter cognita, & mature examinata, ac de re non levi, concedantur.

Cum publice & manifeste excommunicatis, nisi in casibus a jure concessis, versari & communicare nemini liceat. Qui secus fecerit, etiam jure communionis privabitur.

Sententiam excommunicationis judicis nomine, etiam pro pœnis ab ipso indictis, eo inscio, actuario decernere ne liceat : neque ullum actum, vim sententiæ absolutoriæ seu congedii habens, expedire, & partibus tradere, nec impensas taxare. Ejusmodi autem sententiæ, & acta præter judicis conscientiam decreta, & ab eo non subsignata, nulla esse decernimus.

Et quia reperiuntur non pauci, rerum etiam non satis periti, qui falso, multorum damno, pro notariis apostolicis se gerunt, curabunt episcopi, eorumve vicarii & officiales, hominum ejusmodi literas notariatus sibi exhiberi, ac notariorum certum numerum ex præstantioribus, pro suarum diœcesum necessitate constituere, ceteris, si opus sit, suppressis & interdictis, ac suum quisque chirographum apud acta conscribat. Quod si qui, pro notariis se gerentes episcoporum mandato non paruerint, illorum acta seu instrumenta privata & non publica habeantur, quin & eisdem fides nulla adhibeatur.

De visitatione.

XXXII.

ECCLESIARUM visitatio atque lustratio, si rite fiat, quantum ad vitia & offensiones seu scandala tollenda conferat, quamque necessaria sit ad constituendam, fovendamque ecclesiasticam disciplinam satis ipsa nos docet experientia. Idcirco ex sacri concilii Tridentini decretis monemus, hortamur, & obsecramus obnixe in domino RR. coepiscopos nostros, ut singulis annis ipsimet præsentes diœcesim suam visitare non prætermittant, aut si legitime impediti fuerint, viros idoneos ad id munus diligenter explendum, sibi substituant. Quod si eam totam propter ejus latitudinem peragrare non possint, saltem majorem ejus partem lustrare curent, ita tamen, ut tota biennio compleatur. Quod ut facilius, feliciusque faciant, monemus eosdem, ut modesto famulatu sint contenti, talesque in comitatu viros habeant, qui ceteris honestatis atque probitatis exempla præbeant. Nec quicquam procurationis causa, præter viaticum vel cibaria accipiant : erit tamen optio libera eorum qui visitantur, vel solitam antea pecuniam solvere, vel prædicta cibaria præstare.

In visitatione autem facienda is ordo servabitur, ut primum civitas, deinde diœcesis, nisi forte aliud videatur episcopo, visitetur. In civitate vero a cathedrali ecclesia inchoandum : deinde ad singulas collegiatas, postremo ad parochiales transeundum erit, ubi non solum parochi, sed etiam totius parochiæ sacerdotes & clerici evocati seipsos episcopo sistent.

Visitandæ etiam erunt scholæ, seminaria, sodalitates, hospitalia, ac cetera pia loca.

Episcopi verbum Dei proponent, clerumque ac populum ad divinorum mandatorum, ecclesiasticarumque constitutionum observationem, ad veram religionem, vitæ innocentiam, pacemque & concordiam adhortabuntur. Sacramentum item confirmationis conferent.

Omnes paterna caritate, animique pio affectu ad pœnitentiam invitabunt & adhortabuntur, pœnitentes vero & contritos, qui in casus episcopis reservatos lapsi fuerint, vel ipsi per se vel per alios ad eam rem delectos, pœnitentia salutari injuncta, absolvant.

Præterea ecclesiæ fabricam & ejus partes omnes perlustrabunt : ut si quid instauratione indigeat, mature provideatur.

Ecclesiæ autem altaria si non sint consecrata, consecrentur : si polluta, expientur : ornamenta quoque benedicantur. Inquirant vero episcopi sedulo, & observent, an eo sit cultu ac nitore ecclesia, qui domum Dei decet.

An sacrosanctum eucharistiæ sacramentum, chrisma & reliqua sacra, ea munditia, cura, & custodia, qua debent, conserventur, ac suo tempore mutentur & renoventur.

Videndum etiam an desint vestes, libri, calices, patenæ, corporalia & reliqua ejus generis instrumenta & ornamenta, quæ ad altaris ministerium, & ad divina officia sint necessaria.

An cœmeterium sit clausum, ne bestiæ ingredi possint, neu aliqua alio modo contaminetur.

An missæ & alia divina officia, necnon sacramenta ecclesiastica, non solum rite & recte, sed etiam pie ac devote celebrentur & administrentur.

An matrimonia licite & in ecclesia reverenter, tribus bannis seu denunciationibus præcedentibus, tempore non interdicto contrahantur, aliaque serventur, quæ in sacramento matrimonii præscripta sunt.

An parochi libros habeant, in quibus baptizatorum atque susceptorum, eorumque qui ad sacram communionem accedunt, necnon matrimonio conjunguntur, ac mortuorum nomina & cognomina describantur.

An ecclesiæ libri, vetera scripta, instrumenta & privilegia custodiantur.

His omnibus, quæ ad ecclesiam pertinent, accurate perspectis, proximum erit, ut de ministris ecclesiæ inquiratur.

Ac primum, an rite sint ordinati.

An

ANNO CHRISTI 1583.

An eccleſias, ſeu beneficia, vel officia eccleſiaſtica legitime obtineant.

An in ea ſe quiſquam intruſerit.

An iis ordinibus ſint initiati, ut per ſe explere poſſint officium, quod illis incumbit.

An reſideant, & adminiſtrationi ſacramentorum, miſſarum, atque divinorum officiorum celebrationi, & anniverſariorum perſolutioni, aliiſque oneribus ſibi impoſitis ſatisfaciant.

An populum ſalutari verbi divini pabulo diligenter per ſe vel alios paſcant.

An libros ſibi neceſſarios tum ad officium divinum perſolvendum, tum ad erudiendum populum, præſertim vero catechiſmum concilii Tridentini, homiliarium dierum dominicorum & feſtorum totius anni, & has conſtitutiones noſtras provinciales penes ſe habeant.

De eorum quoque vita, moribus, habitu, converſatione, familia, inquirendum erit.

An opera vilia & illis non permiſſa exerceant.

An in tabernis aliiſque locis ipſorum dignitati minime convenientibus verſentur.

An honeſte & ſancte vivere ſtudeant, numve turpi vitæ genere offenſionem populo præbeant, unde ipſorum miniſterium ac res ipſa divina contemnatur.

An bona eccleſiæ & jura tueantur.

An ſint pacifici & ad tollendas inimicitias atque odia diligentes.

Poſtremo ad mores populi deveniendum erit & inquirendum.

An populus pie verſetur in eccleſiis, & integræ miſſæ, aliiſque divinis officiis, & ſacramentorum adminiſtrationi reverenter interſit.

An ſint aliqui fœneratores, concubinarii, aliique flagitioſi & facinoroſi homines, qui in quovis genere ſcelerum volutentur: an inter aliquos odia & inimicitiæ intercedant.

An ſint qui quadrageſimam, aliave jejunia, feſta, & reliquos laudabiles eccleſiæ ritus non obſervent, quique ſaltem quolibet anno peccata ſua confeſſi non ſint, aut ſanctam euchariſtiam non ſumpſerint.

An patresfamilias in inſtituendis ad pietatem & bonos mores liberis, & familia in timore Dei continenda ſolertes ſint, atque diligentes.

An hoſpitales domus, & alia pia loca recte adminiſtrentur, eorumque redditus in pauperum uſus fideliter diſpenſentur.

An præceptores & ludimagiſtri ſint catholici, & honeſtis moribus præditi, quos etiam libros interpretentur, & an officio ſuo ſatisfaciant.

Ut autem de prædictis rebus omnibus certiorem & veriorem notitiam habere poſſint epiſcopi, in ſingulis locis viros probos & bonæ exiſtimationis quatuor aut quinque, vel plures deligent, a quibus earumdem veritatem cum jurejurando ſciſcitabuntur, præcipue vero audiendi erunt officiales eorumdem locorum, & ceteri, qui aliqua munia ibidem obeunt.

In quibus vero locis eccleſiæ ſpoliatæ fuerint, vel partim dirutæ, aut funditus everſæ, epiſcopi & alii, ad quos pertineat, vel delegata ſit viſitandi provincia, locorum officialibus, ſecundum edictum regium, appellatis, providebunt, ut codices, calices, tintinnabula, & ornamenta ad cultum divinum neceſſaria comparentur, collapſæque vel dirutæ eccleſiæ ita reficiantur & inſtaurentur, ut commode divinum officium celebrari poſſit: rectores item eccleſiarum domum ad habitandum opportunam habeant. Ad ea autem perficienda compellendi erunt eccleſiarum æditui, & parochiani modis omnibus debitis atque legitimis: ipſi etiam rectores, ſi facultates ſuppeditent, arbitrio epiſcoporum & viſitatorum aliquid ad hæc conferre cogendi erunt.

ANNO CHRISTI 1583.

De ſynodo diœceſana.

XXXIII.

SYNODI quotannis ſtatis temporibus in qualibet diœceſi celebrentur, ad quos totius diœceſis beneficiarii, abbates, capitula, priores, archidiaconi, archipresbyteri, parochi, etiam exempti omnes, ad quos quævis animarum cura quoquomodo pertinet, juxta S. conciliorum præſcriptum, & cujuslibet diœceſis morem, intereſſe teneantur: ſinguli autem in habitu ordini ſuo proprio & decenti compareant, omneſque ſynodum mane intrent jejuni.

Abſente epiſcopo, ejus vicarius in ea præſideat, vel alii ad quos ex privilegio & antiqua conſuetudine id competit. Sede autem epiſcopali vacante, vicarius a capitulo conſtitutus.

Peracta ſacra miſſarum celebratione, epiſcopus, vel alius ejus nomine verbum Dei proponat: & omnes ad morum emendationem & ſua in futurum diligentius explenda munia cohortetur. Nec deinceps huic tam gravi muneri obeundo præficiantur adoleſcentes vel laici homines: ſed ex ordine eccleſiaſtico eligantur viri graves & nulli reprehenſioni obnoxii.

In proxima autem ſynodo, quæ poſt hujus concilii promulgationem habebitur, fidei profeſſione præmiſſa, omnia ejuſdem concilii decreta palam recitentur, omneſque, qui illic fuerint ſe illa omni tempore ſervaturos jurejurando promittant: idemque in poſterum omnino faciant, quicumque ſynodo primum intererunt.

Epiſcopus ſigillatim ab unoquoque, dum appellabitur, miniſterii ſui rationem repoſcat, & de vita & moribus ſubditorum ſollicite & diligenter inquirat, in ſimoniacos, fiduciarios, fœneratores, fornicatores, concubinarios, turpia miniſteria exercentes & illicita negotia gerentes, ſine ulla diſſimulatione animadvertat, alienationes a jure interdictas prohibeat, & jam factas, revocandas & irritandas curet: & officialium & miniſtrorum ſuorum offenſiones, delicta, & injurias patienter audiat, & ſevere coerceat. Clericorum in ſacris celebrandis errores, & negligentias corrigat, pravoſque mores ac veſtitum indecorum emendet. Remediis quoque opportunis provideat, ne aliquod dogma, quod falſum ſit, neve aliquod præſtigiarum, ſuperſtitionis, & diabolici figmenti genus diœceſim ſuam inficiat.

Archipresbyteri ſingulis ſynodis epiſcopo referre, & ſcripto tradere teneantur eccleſias intra archipresbyteratus ſuos vacantes & paſtoribus deſtitutas, necnon nomina eorum, qui in parochiis ſibi concreditis non reſident, vel qui beneficia curam animarum annexam habentia obtinent, nec ad ordinem presbyteratus promoti ſunt.

Appellationes eorum qui ad ſynodum provocaverunt, abſentiumque gravamina aut deſideria, per epiſtolas, aut libellos ſupplices explicatæ audientur.

Laici

ANNO CHRISTI 1583.

Laici etiam poterunt ſcripto, vel verbo, ſi ita epiſcopo viſum fuerit, querelas ſuas proponere, modo earum judicium ad ſynodum pertineat. Quos etiam hortamur, ut ſi quid in eccleſiis animadverterint, quod divino cultui detrimentum afferat, vel in moribus clericorum offenſionem & ſcandalum populo generet, labemque & dedecus ordini eccleſiaſtico inurat, ſi quid denique in clero vel populo, quod diſciplinam & pacem eccleſiæ perturbet, illud animo Chriſtiano tranquille & ſine ullo ſcandalo ſynodo denuncient.

Inteſtina odia & capitales inimicitias, ex quibus diœceſis tranquillitas perturbari, aut ſcandala oriri poſſent, ſummo ſtudio extingui epiſcopi curabunt.

Omnes, qui vel jam beneficia conſecuti, vel in poſterum habituri erunt, & qui ad ſynodum diœceſanam convenire debent, in ea ſynodo, cui primum ipſi interfuerint, literas collationis & proviſionis beneficii, cui adſcripti ſint, exhibere teneantur. Alioqui pro abſentibus & contumacibus cenſeantur.

In ſingulis ſynodis anniverſarii ſex examinatores, ſive ſæculares, ſive regulares, juxta ſacri concilii Tridentini, & hujus ſynodi decreta inſtituantur.

Quicumque ſynodo intereſſe debent, ſi præſentes non comparuerint, vel legitimam impedimenti cauſam per nuntium aut epiſtolam epiſcopo non reddiderint, vel ab eo abſentiæ ſuæ facultatem non obtinuerint, contumaces & pœnis indictis obnoxii reputentur.

Si vero poſtea citatione præſentibus facta, vel ad valvas ſuæ eccleſiæ affixa moniti contumaciam intra menſem purgare neglexerint, excommunicati publice in eccleſiis ſuis denuncientur.

Quod ſi obſtinato animo excommunicationem ſuſtinuerint, nec ab ea ſe abſolvi curaverint, ac denuo ad alterum menſem citati & evocati non comparuerint, a beneficiis ſuſpendantur, & tandem iiſdem priventur.

Si autem poſt primam admonitionem compariuerint, potius pœnitentiæ pœna, quam pecunia mulctentur: quod ſi magis expedire epiſcopo videatur pecuniaria mulcta in pios uſus conſilio duorum canonicorum, quos epiſcopus in conſilium adhibebit, convertatur.

Qui legitime fuerint ab epiſcopo diſpenſati, mittant ſacerdotem vel clericum idoneum, qui eorum nomine excuſationes proponat, & ea quæ fuerint in ſynodo ſtatuta, ipſis renuntiet.

Nullus pro alio ſine mandato ſpeciali, de quo fidem facere teneatur, comparere præſumat, alioqui gravi pœna mulctetur.

De concilio provinciali

XXXIV.

INTER ea quæ antiquitus in eccleſia obſervata ſunt, cum ad abuſus tollendos & pravos mores corrigendos, tum ad controverſias componendas, concordiamque, & mutuam caritatem conſervandam, ad ea denique omnia ſtatuenda, quæ cunctis Chriſtianis, & præcipue viris eccleſiaſticis facienda vel fugienda ſunt, maximi ſemper momenti habitus fuit frequens conciliorum provincialium uſus. Quapropter nos tam ſalutare & neceſſarium inſtitutum, nimis diu maximo eccleſiæ detrimento intermiſſum ac neglectum, diligentius in poſterum exerceri ſervarique cupientes, decernimus ac ſtatuimus, ut ad biennium proximum, ac deinceps tertio quoque anno concilium provinciale celebretur. Erunt autem partes metropolitani, aut eo abſente, vel ſede metropolitana vacante, antiquioris provinciæ antiſtitis locum & diem ad celebrandum concilium indicere & aſſignare.

Ad tempus conſtitutum tam metropolitanus, quam ſuffraganei & omnes alii qui hujuſmodi conciliis intereſſe debent, præciſe adeſſe curent. Si quis autem epiſcopus legitime impediatur, id (ut generali concilio cautum eſt) metropolitano ſignificet per literas, mittatque procuratorem virum eccleſiaſticum, qui ſit ſacerdos, non ſolum ad proponendas abſentiæ cauſas, ſed etiam ut ſynodo intereſſit, ac nomine illius, a quo miſſus fuerit, ſubſcribat omnibus, quæ in eadem ſynodo, acta, geſta, decreta, ſancitave erunt. Qui quidem procurator, ſi ita concilio videatur, non ſolum poterit deliberare, ſed & cum epiſcopis, de iis quæ proponentur, decernere & ſtatuere. Quicumque ex epiſcopis ſecus fecerit, tertia parte fructuum, quos eo anno ex eccleſia, cui præeſt, perciperet, privetur. Alii vero adeſſe negligentes, aliis pœnis juris mulctentur. Hujuſmodi autem pœnæ omnes fabricis eccleſiarum & aliis piis locis & operibus attribuantur. A ſynodo autem conſtituetur aliquis, qui hujuſmodi pœnas & mulctas reipſa locis piis ſine fraude applicari curet.

Capitula cathedralium eccleſiarum ſpeciatim ad ſynodum invitentur, eiſque liceat delegare ex ſuis capitulis canonicos, qui ſynodo interſint, ac eorum mandata referant. Sciant autem ſe in ſynodo tantum conſulendi, non autem decernendi poteſtatem habere. Abbates tam titulares quam commendatarii, eccleſiarumque collegiatarum procuratores pro more hujus provinciæ eidem ſynodo poterunt intereſſe, atque cum aliis de propoſitis deliberare, non item judicare.

Menſe vero proximo antequam celebretur concilium, ſingulorum erit epiſcoporum, ſupplicationes, litanias, orationes, & jejunia in omnibus eccleſiis & parochiis ſuarum diœceſum judicare, ad iram Dei placandam, & divinum ejus numen exorandum, ut Spiritus ſancti afflatu ea omnia inſpirare & ſuggerere velit, quæ in eadem ſynodo ad ipſius gloriam & eccleſiæ ſalutem tractanda erunt, atque ſtatuenda.

Et ut ſinguli melius inſtructi ſint ad ea quæ in ſynodo tractanda erunt, vel de quibus ratio reddenda erit, prius inquirant epiſcopi, an omnia hujus concilii decreta executioni mandata fuerint, & quid contra illa admiſſum fuerit. Quod ſi noverint quædam non obſervari, cauſas quæ ſint impedimento ſciſcitentur.

Perquirant etiam diligenter, an qui reſidere debent in eccleſiis ſuis, officio ſuo ſatisfaciant. Omnia denique & ſingula, quæ in ſynodo agenda, deliberanda & decernenda ſunt, cum concilio quorumdam ordinis eccleſiaſtici, qui ſint divinæ legis ſanctionumque eccleſiaſticarum periti, ſummo ſtudio & diligenti cura perſcrutentur.

Pridie illius diei, quo futura eſt prima ſeſſio, epiſcopi cum omni familia, & omnes alii, qui ſynodo aderunt, quo religioſius rem adeo gravem tractare poſſint, jejunent, eodem quoque die procuratores, ſecretarii & alii officiales & miniſtri neceſſarii conſtituantur.

Prima

ANNO CHRISTI 1583.

Prima die concilii ſupplicatio ſolemnis, ad implorandam Spiritus ſancti gratiam pro felicibus tam ſacri & ardui negotii initiis, fauſtoque progreſſu & exitu, convocato civitatis univerſo clero, celebretur: ad eundem finem ſacroſanctum miſſæ ſacrificium ab archiepiſcopo, vel eo impedito, ab antiquiore epiſcopo ſolemniter peragatur: & Latina concio in ipſa miſſarum celebratione, ab eo vel alio ejus nomine de rebus ad concilii rationem pertinentibus habeatur: omnes item epiſcopi & delegati cum archiepiſcopo communicent: hiſque peractis, apertum cœptumque concilium a ſcriba pronuncietur. Ceteris quoque diebus ſeſſiones peragantur, idem omnino divinum officium celebretur, ac concio habeatur.

Singulis diebus poſt apertum concilium duo conventus, ſcilicet ante & poſt meridiem habeantur, niſi ſit dies dominicus, aut feſtus: nam his diebus horis matutinis vacabitur tantum precibus & ſacris myſteriis.

In ſynodo in primis ea tractentur, quæ ſpectant ad divinum cultum: deinde quæ ad munia & officia, cum omnium eccleſiæ paſtorum, tum maxime epiſcoporum. Inquiratur diligentiſſime, an recte ſe gerant in beneficiis & ordinibus conferendis, in confeſſariis, pœnitentiariiſque deligendis, mittendiſque per ſuas diœceſes verbi divini prædicatoribus: num etiam debitas pœnas ſumant ab iis, qui malitioſe decreta ſynodorum tam provincialium quam diœceſanarum tranſgrediuntur. An denique omnia, quæ ſunt partium epiſcopi, accurate præſtent: ut qui in iis peccaſſe deprehenſus fuerit, a concilio coerceatur. Summo etiam ſtudio & cura perquiratur, qua ratione fieri poſſit, ut ſynodorum decreta in uſum adducantur. In ſumma nihil prætermittatur, quod ad univerſam eccleſiæ diſciplinam, & omnium ſalutem pertineat.

Simultates, diſcordiæ, lites, & controverſiæ, ſi quæ ſint inter epiſcopos & clerum, judicio & arbitrio ſynodi componantur, ſedentur, & extinguantur.

Nemini, ne epiſcopo quidem, niſi ex cauſa neceſſaria, & venia a metropolitano obtenta, a ſynodo abire liceat, ſubſtituto prius procuratore idoneo, qui ipſius nomine ſubſcribat omnibus, quæ in concilio acta decretave fuerint.

Poſtrema concilii ſeſſione dies & locus, ubi proximum habendum ſit concilium, ut antiqui moris eſt, auctoritate metropolitani, vel eo abſente, antiquioris antiſtitis, denuncietur.

Abſoluto denique concilio, & ſanctis acclamationibus pro more factis, omnes epiſcopi aſſurgentes & venerabundi petant oſculum pacis ab archiepiſcopo, deinde illud inter ſe mutuo communicent.

Epiſcopi antequam à ſynodo recedant, ſinguli, ordine ſervato, poſt archiepiſcopum, manu propria decretis ſynodi ſubſcribant. Idem quoque epiſcoporum abſentium procuratores faciant, ſub pœna excommunicationis: ac pro viribus poſtea, quæ conjunctis animis & voluntatibus ſtatuta, decretaque ab eis fuere, pari conſenſione, ſtudioque ſervare nitantur, & ab iis, quorum cura eis demandata eſt, obſervari curent.

De pœnis.

XXXV.

CUM ſine coercitione juriſdictio nulla ſit, & abſque pœnis non ſolum leges vilescant, ſed omnis ſocietas in deterius facile dilabatur: ne fruſtra tot ſalutaribus conſtitutionibus faciendis operam impendiſſe videamur, ſtatuimus, ut præter pœnas, quas nominatim in his conſtitutionibus appoſuimus, omnes aliæ tam a ſacris œcumenicis conciliis, quam a provincialibus ſtatutæ, iis, qui hæc noſtra decreta violaverint, aut contempſerint, infligantur.

Prohibemus autem omnibus ordinariis, ut de mulctis & pœnis pecuniariis nihil omnino in ſuam utilitatem convertant: ſed eas pio alicui loco vel operi applicandas curent: parte tamen aliqua pro eorum arbitrio, accuſatoribus & delatoribus relicta.

Et ne aliquis harum noſtrarum conſtitutionum ignorationem prætendere poſſit, omnibus RR. coepiſcopis noſtris mandamus, ut eaſdem in proximis ſuis ſynodis publice legi & recitari jubeant. Omnibus autem ordinis eccleſiaſtici viris præcipimus, ut intra tres menſes, poſtquam prædictarum conſtitutionum liber editus fuerit, eundem ſibi comparent, apud ſe habeant, atque diligentiſſime legant, & mente teneant: idemque in ſingulis cathedralibus, collegiatis & parochialibus eccleſiis certo aliquo loco repoſitus aſſervetur.

Conſtitutiones vero anteceſſorum noſtrorum in ſuperioribus conciliis provincialibus rite factas, juri repugnantes, quibuſque in hac ſynodo derogatum non fuit, approbamus, confirmamus, & innovamus, eaſdemque ab omnibus, comminatione pœnarum, quæ ab eiſdem indictæ ſunt, ſervari jubemus.

Si quæ ex his decretis difficultas vel ambiguitas oboriatur, quam ante celebrationem proximi concilii tolli expediat, declaramus eorundem interpretationem & explicationem ad nos pertinere, ſalva tamen in omnibus ſedis apoſtolicæ auctoritate.

Quoniam autem quæ emendatione indigent, in tantam ſylvam excreverunt, ut ea omnia exſcindere minime potuerimus: idcirco illa quæ ſuperſunt, nobis & coepiſcopis noſtris tam in ſynodis, quam in viſitationibus diœceſanis ex præſcripto juris corrigenda reſervamus. Quæ vero illic emendari non poterunt, ad proximam provinciæ ſynodum deferantur.

Declaramus univerſas has conſtitutiones poſt ſextum menſem a die earum promulgationis in eccleſia noſtra metropolitana factæ, plenam auctoritatem habituras, ac ex eo tempore omnes & ſingulos earum obſervationi perinde devinctos & obligatos eſſe, ac ſi ſingulariter eis præſentibus ſignificatæ & intimatæ fuiſſent, & ſi contra quicquam admiſerint, pœnis & mulctis, quæ in iis conſtitutæ ſunt, teneri.

Ab eo etiam promulgationis die, tempus eorum decretorum inchoari decernimus, quibus certo præſcripto dierum ſpatio aliquid præſtari juſſum eſt.

Denique qua poſſumus humilitate & obedientia S. Romanæ eccleſiæ omnium eccleſiatum matris & magiſtræ auctoritati & judicio quæ-

ANNO CHRISTI 1583.

cumque in hac ſynodo acta, decreta, ſancita ve ſunt perpetuo emendanda & corrigenda ſubjicimus, ad laudem & gloriam immortalem Jeſu Chriſti omnium paſtoris, & ad gregis ipſius nobis commiſſi incolumitatem & ſalutem.

NOS Antonius archiepiſcopus Burdigalenſis Aquitaniæ primas hæc decreta ſynodica a nobis definita ſubſcripſimus.

Ego Janus Fregoſe eccleſiæ Agennenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Carolus de Bony eccleſiæ Engoliſmenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Godofredus de Saint-Belin Pictavienſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Nicolaus le Cornu eccleſiæ Santonenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Ludovicus de Salignac eccleſiæ Sarlatenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Arnaldus de Pontac Vaſatenſis epiſcopus in provincia Auxitana, rogatus adfui & ſubſcripſi.

Ego Bernardus Podianus canonicus & archidiaconus eccleſiæ cathedralis Condomienſis, procurator ejuſdem eccleſiæ, ſede vacante, ſubſcripſi.

Cæterorum, qui huic ſynodo interfuerunt, nomina in actis ejuſdem ſynodi deſcripta habentur.

M. BERTIN concilii ſecretarius.

LAUS DEO.

DE INSTITUTIONE ET LEGIBUS SEMINARIORUM PROVINCIÆ BURDIGALENSIS.

DE ÆDIBUS.

I.

ÆDES ſeminarii, quantum fieri poterit, in loco amplo & ſpacioſo, & qui non longe ab eccleſia cathedrali diſſitus ſit, extruantur & ædificentur. Quod ſi aliquod collegium ad juventutem erudiendam, huic pio & religioſo inſtituto accommodatum & utile jam conſtructum ſit, eidem ex eorum conſenſu, quorum intereſt, applicetur. Qua in re nullus audiatur, qui privatum dumtaxat adducat incommodum.

In hujuſmodi ædibus facellum ſit, quo ſingulis diebus ad ſacrum & orationem clerici conveniant.

Dormitorium commune & patens ſit, in quo unuſquiſque cubile proprium habeat, e cujus regione cubiculum præfecti collocetur.

Valetudinarium in loco ſalubri conſtituatur, in quo ægrotantibus ſumma animi pietate & caritate omnia provideantur atque ſubminiſtrentur.

Reliquæ ædificii partes pro ratione facultatum, & numero perſonarum, exædificabuntur: quamvis non tam habenda ſit ratio eorum, qui primoquoque tempore in hujuſmodi ſeminaria admittentur, quam qui poſtea, creſcente numero illis adjungentur.

ANNO CHRISTI 158

De clericorum in ſeminaria admittendorum ratione.

II.

ELECTIO & admiſſio clericorum penes epiſcopum erit, aut eos quibus ab ipſo hæc cura nominatim demandata fuerit.

Ut autem ex omni juventute maxime idonei eligantur adoleſcentes, præcipiet & mandabit epiſcopus denunciari per univerſas ſuæ diœceſis civitates & oppida, præſertim ubi ſunt ſcholæ, ut ſi qui ſint pauperes & ex legitimo matrimonio nati, qui ad ſacerdotium promoveri cupiant, quique duodecimum attigerint annum, nec vigeſimum exceſſerint, atque in grammatica progreſſus aliquos fecerint, loco & tempore, quæ eis præſtituet, examinandi compareant.

In ipſo autem examine epiſcopus cum viris eccleſiaſticis a clero deſignatis, primum intuebitur juvenum vultum, totiuſque corporis habitum. Nam quos inſigni quadam deformitate, vel membrorum mutilatione notatos deprehenderit, ne ad examen quidem admittet.

Poſtea de parentum conditione, ſtatu, moribus, & religione diligenter inquiret. Ac deinde quos progreſſus ipſi juvenes in literis fecerint experietur, atque ingenium eorum, virtutem & indolem explorabit: ac præcipue an aliqua in ipſis ad pietatem propenſio eluceat. Quos autem manifeſtis conjecturis ad literas, ad pietatem, & ſacerdotium ineptos judicaverit, nullo modo in ſeminarium admittet.

Priuſquam aliquis in ſeminarium admittatur, ſedulo monendus erit, non licere ſibi ſeminarii bonis ali atque educari, ſi aliud vitæ genus, præter eccleſiaſticum in animo propoſitum habeat. Itaque jurejurando ſpondeat, voveat, ac ſancte promittat, ſe numquam ad aliam vitæ rationem diſceſſurum, ſed perpetuo eccleſiæ Chriſti fideliter inſerviturum in eo gradu & ordine, qui a reverendiſſimo domino epiſcopo ipſi aſſignabitur.

Polliceatur etiam ſe primario ſeminarii, eique ſubſtitutis in omnibus obtemperaturum, ac omnes leges & ſtatuta ſeminarii obſervaturum: alioquin intelligat ſe in ſeminario nullam moram facturum eſſe, ſed ſtatim ex eo ejectum iri. Eaque de cauſa illi ſtatuta illico legentur.

Ne autem quiſquam ab hiſce promiſſionibus cum maximo ſeminarii diſpendio reſilire poſſit, in ipſo ingreſſu tenebitur, duos ex propinquis ſuis epiſcopo ſiſtere, qui pro eo caveant ac fidejubeant ſe penſionem illius perſoluturos pro tempore, quo in ſeminario vixerit, ſi in ordine & ſtatu eccleſiaſtico perſeverare nolit: niſi aliud epiſcopo juſta de cauſa viſum fuerit.

Nemo vero ex ditiori familia recipietur, niſi parentes pro eo penſionem ſolvere velint. Qui vero ex mediocri fuerint, partem aliquam perſolvendo admitti poterunt.

Nullus item recipiatur, quin lecto, toga, pileo, induſiis, & aliis veſtimentis, necnon ſuperpellicco & breviario inſtructus ſit.

De

ANNO CHRISTI 1583.

De primario & præfectis seminarii.

III.

NULLUS in seminarium aliquo functurus officio admittatur, quin prius diligenter ab episcopo examinatus & probatus fuerit: cujus etiam arbitrio omnes ab officio, si ita expedire in domino judicaverit, amovebuntur.

Curandum erit diligentissime, ut qui seminario præficientur, viri sint graves, prudentes, & omni virtutum genere ornati, quique suo exemplo & cohortationibus subditorum animos ad pietatis & virtutis studium accendere possint. Nec, quamdiu in seminario idonei aliqui reperientur, extranei assumantur. Professionem vero fidei, juxta formam in concilio provinciali expressam, omnes, antequam recipiantur, in manibus episcopi emittant.

In seminario unus erit primarius venerandæ gravitatis, & singularis pietatis sacerdos, cui omnes, qui in seminario erunt, tam in spiritualibus, quam temporalibus parebunt.

Primario, duo alii sacerdotes, si fieri possit, adjungentur: quorum alter procurator omnium seminarii negotiorum erit; alter rerum domesticarum curam habebit, vocabiturque submagister seminarii. Quamquam, ubi non ita amplum erit seminarium, utrumque officium unus & idem præstare poterit.

In seminario tot erunt famuli & ministri, quot pro numero clericorum, arbitrio episcopi, & ab ipso delegatorum, videbuntur necessarii. Feminis vero non solum officia & ministeria, sed etiam aditus in seminarium penitus denegetur.

Præceptorum seu præfectorum seminarii officium erit, a discipulis repetitionem lectionis diligenter exigere, & clericorum mores in omnibus dirigere, atque illos, quocumque perrexerint, deducere. Unus vero eorum cantum ecclesiasticum clericos docebit. Non erit tamen incommodum, ad expensas vitandas, ut qui ætate, prudentia, & eruditione provectiores fuerint, junioribus præficiantur.

Assiduus sit in seminario primarius, suaque præsentia, & sollicitudine omnes in officio contineat: severitatem vero potius præ se ferat, quam exerceat.

Episcopum sæpissime conveniat, ad eumque totius seminarii rationem referat.

Librum habeat primarius, in quo, eorum omnium qui in seminarium admittentur, nomina, cognomina, conditionem, diem & annum receptionis, & præterea quicquid supellectilis quisque attulerit describat.

De œconomia seminarii.

IV.

CONSTITUETUR procurator negotiis tractandis aptus, & rei domesticæ administrandæ & gubernandæ non ignarus, qui primatium opera sua juvabit in rebus temporalibus, negotiaque cum domi, tum foris sedulo procurabit.

Procurator redditus omnes ac fructus seminarii suo tempore colliget: pecunias vero collectas statim primario in arca asservandas tradet. Habebit autem librum, in quo diligenter, & summa fide describet quicquid recipiet fructuum, pecuniarum, & a quibus, & qua de causa, notabitque diem, mensem & annum.

Singulis mensibus accepti expensique rationem reddet primario: librum vero rationum manu propria consignabit primarius: easdem vero rationes tertio quoque mense examinabit episcopus, una cum quibusdam ex delegatis a clero.

Obsonator, seu ciborum, & aliarum rerum emptor, constituetur vir fidelis & bonæ conscientiæ, qui singulis diebus pecuniam necessariam a procuratore accipiet: rationemque accepti & expensi singulis diebus eidem procuratori reddet, & id quidem particulatim & minutatim.

Supellectilem, & omnia seminarii vasa, & instrumenta in libro suo numerata & descripta habebit procurator, eorumque rationem reddet primario, sexto quoque mense.

Victus moderatus, frugalis & minime delicatus ab episcopo & delegatis, habita loci ratione, præscribetur.

De disciplina seminarii, & primo de pietate.

V.

MONEANTUR sæpissime clerici a magistris & præceptoribus, ut pietatis & religionis in primis rationem habeant: necnon in virtutum, & spiritualium rerum studium jucumbant: majoresque progressus ea ratione sperent se facturos, quam ex assiduo in libris & indefesso studio.

Singuli, ubi mane hora quarta excitati surrexerint, in unum locum convenient, & per dimidiam horam, genibus flexis, orationi incumbent, recitabuntque, uno præeunte, aliis clara voce respondentibus, horarias preces B. Mariæ virginis. Breviarium vero qui sacris ordinibus initiati fuerint, congruo tempore & magna animi attentione recitabunt.

Vesperi, antequam hora nona quieti se tradant, omnes simul recitabunt litanias, ac mox conscientiam suam diligenter discutient & examinabunt. Conscientiæ vero examinandæ rationem imprimis teneant, tum ut sibi, tum ut aliis aliquando prodesse possint.

Singulis mensibus sacerdoti peccata sua singuli confiteantur: sacramque eucharistiam, nisi confessario aliud videatur, magna diligentia & devotione præparati sumant.

Omnibus diebus festis ad missam majorem & vesperas cathedralis ecclesiæ civitatis, in qua seminarium extiterit, bini ex seminario prodeuntes, superpelliciisque induti conveniant: ibique locis designatis stent ac sedeant, & cum choro psallant: nec inde unquam se moveant, nisi cum ad officia & munera illis ab episcopo & capitulo injuncta accedendum erit, eisdem quoque diebus concioni publicæ eadem in ecclesia, vel alio loco, arbitrio episcopi, intererunt.

Primarius etiam vel alius pietate & eruditione vir singularis aliquoties in mense breves adhortationes habebit ad clericos de virtutum dignitate, vitiorum turpitudine, eorumque remediis, de beatitudine, de pœnis inferni, de morte, de extremo Dei judicio, & similibus argumentis, quibus in suscepto vitæ genere magis in dies proficiant.

Initio prandii & cœnæ unus ex sacerdotibus benedictionem præmittat, in fine gratiarum actio

ANNO CHRISTI 1583.

actio subsequatur: omnes præeunti sacerdoti alta voce modeste respondeant: addatur psalmus *De profundis*, & alia collecta pro fundatore & benefactoribus.

Tempore prandii & cœnæ legat unus e suggestu caput aliquod ex sacris bibliis, cui addatur pii alicujus libri lectio, quam omnes attente audient, ut dum corpus cibis alitur, mens nequaquam jejunet otiosa.

Inter cetera vero piorum hominum atque doctorum scripta, crebro insignem illam D. Hieronymi ad Nepotianum epistolam de vita clericorum privatim & publice legant, ut mature singuli ad illius normam sese dirigere assuescant.

De obedientia, & aliis clericorum seminarii officiis.

VI.

CUM obedientia sit bonorum omnium parens, nullusque recte præesse possit, qui prius parere non didicerit, idcirco nihil jucundius seminarii clericis esse debet, quam præfectorum & moderatorum suorum præceptis & mandatis in omnibus obtemperare.

Nemo e collegio sine facultate, & comite sibi adjuncto egrediatur, cum quo etiam in seminarium revertatur.

Nemo literas mittat, aut aliunde accipiat, nisi per manum primarii, qui eas diligenter perleget, nequid in illis sit, quod eos ab instituto divertat.

Extra seminarium nemo apud aliquem comedat, nisi apud suos parentes & propinquos, idque raro, & cum facultate: nec extra seminarium dormiat. Quod siquis, inscio primario, egressus fuerit, aut foris remanserit, rursus non admittatur nisi consulto episcopo, cujus erit statuere an sit ille recipiendus in seminarium, necne.

Nemo quicquam retinebit, quod primario velit esse occultum. Itaque nemo arcam habebit clave obseratam; aut si certe habeat, clavem, quoties jubebitur, primario tradet.

Non superiores modo, sed & majores omnes colant & observent, eosque, qua par est modestia, alloquantur. Sint in loquendo prudentes, & caveant alios verbis offendere, studeantque concordiam cum omnibus retinere. Quod siquid contra acciderit, quamprimum in gratiam redire conentur.

Nemo, ne joco quidem, alium tangat: sed ubique, & apud omnes, eamdem servent modestiam & gravitatem.

Silentium ubique religiose servetur, in templo, in scholis, in cœnaculo, inter eundum, & redeundum e gymnasio: in omnibus denique locis ecclesiastica modestia eniteat.

Caveant per seminarium vagari, studiorum præsertim tempore. Cum iis vero non colloquentur, qui sibi obviam fient, excepta decenti salutatione atque verecunda, quæ prætereundo fieri potest.

Quoties autem, sive ad templum, sive ad gymnasium ibunt, modeste bini procedent, subsequente eos præfecto, cui commissi fuerint.

Cum iis tantum conturbernalibus agant, cum quibus agere permittentur, ad eorum utilitatem. Cum vero studendum erit, nemo cum alio colloquatur: nec vesperi post orationem, nec mane ante eamdem.

Ibunt omnes cubitum hora nona: surgent vero hora quarta: singuli in singulis dormient lectis, ut valetudinem tueantur.

A prandio, & a cœna horam unam honestæ relaxationi dabunt. Quamquam nihil impediet illius horæ mediam partem cantui ediscendo, aut alicui literariæ exercitationi attribuere ex primarii præscripto.

Mundities servetur in omni vestimento, in cubiculo, in lecto, & in libris. Cubiculum suum aut dormitorium verrent, quoties in hebdomada submagistro videbitur; lectos vero suos summo mane recte componant.

In refectione corporis sumenda, omnes in eodem triclinio mensis accumbent: ubi non sobrietatis tantum habenda est ratio, sed omnis etiam honestatis. Quod ut facilius fiat, diversis in locis, primarius & sacerdotes, atque ipsi præfecti accumbent, ut omnes oculis lustrent. Et si quis immodestius se gesserit, eum admoneant.

De re literaria.

VII.

NIHIL aliud prius discant omnes, quam memoria teneant catechismi catholici compendium. Cujus postmodum numquam intermitti debet repetitio: ut per mutuas interrogationes de ipso, omni poscenti, rationem reddere possint fidei catholicæ. Ipsa vero repetitio bis in hebdomada poterit institui. Ubi vero provectiores fuerint, diligenter illis commendetur catechismi Romani lectio, ut inde altiorem sacramentorum doctrinam addiscant.

Latine loquendi legem perpetuo servent, sintque in ediscendis lectionibus diligentes, & iis præfixo tempore memoriter recitandis: stylum etiam assidue exerceant, caveantque ne aliis exercitationibus literariis ullo modo desint. Id vero præstabunt, pariterque in literis plurimum proficient, si præceptoribus pareant.

Nemo a scholis absit constituto tempore. In gymnasio clerici, qui ejusdem fuerint classis simul assideant, & omni modestia ceteris præstare curent.

Libros nullos emant, nec habeant, nisi quos primarius eorum studiis fore utiles judicaverit. Libros a sancta sede apostolica damnatos & impudicos ne norint quidem de nomine, multo vero minus eos unquam legere audeant.

Exercebuntur in omni genere disciplinarum, quæ ad theologiam præsertim cognoscendam juvant: atque ubi literas humaniores & philosophiam didicerint, in ea potissimum theologiæ parte diligenter instruendi erunt, quæ conscientiæ casus explicat. Libros etiam ecclesiasticos, & quos vocant rituales, diligenter legant.

Exerceantur etiam omnes suo ordine, pro captu ingenii & doctrinæ, in concionibus & hortationibus faciendis de mandatis Dei & ecclesiæ, de articulis fidei, virtutibus sequendis, vitiis evitandis, aut de aliqua scripturæ sententia. Ea vero conciuncula poterit fieri toto tempore cœnæ, aut etiam prandii. Qui vero provectiores erunt, solennioribus diebus, episcopi arbitrio in diversas parœcias mitti poterunt, ut dum plebi aliquid consolationis impertient, etiam in concionando exerceantur.

Dum fient repetitiones in seminario, aut disputationes, ut plurimum aderit primarius,

tum

ANNO CHRISTI 1583. tum ut ſingulorum ingenium & indolem melius cognoſcat: tum etiam ut animadvertat ſiquid corrigendum ſit.

De correctione.

VIII.

QUICUMQUE præerunt in ſeminario, ament & foveant ſibi ſubditos, tamquam filios quos generant in Chriſto, miniſtros Dei futuros: deſiderentque potius ab eiſdem amari, quam timeri. Ad bene agendum & proficiendum incitent ipſos magis pudore & libertate, quam metu & formidine.

Si qui ſint tamen dyſcoli & protervi, præſertim, qui aliorum mores inficiant & corrumpant, omni ope conandum eſt, ne quid ſeminario detrimenti adferant, ſi in eos indulgentiores fuerint moderatores. Neque vero qui difficiles natura fuerint, niſi ſe verbis, aut caſtigatione correxerint, diu erunt in ſeminario retinendi.

Et quamvis deſides ac rudes, quique in ſtudio literarum nihil promovent, nulla ratione ſint ferendi in ſeminario: multo tamen magis animadvertere oportet in eos, qui pietatem negligant: qui ſeminarii ſtatuta paſſim violent: qui ſocietatem cum protervis ineant: qui externorum colloquiis delectentur: qui facile obtrectare & murmurare ſoleant: qui ſuos errores (licet ob eorumdem utilitatem id fiat) deferri moleſte ferant: qui mentiri, aut ſua errata inficiari, aut excuſare ſoleant: qui pœnas injunctas graviter ferant: qui ſingulare aliquid, quod iis nequaquam expedire cenſeatur, velint: qui procaciter, impudice, ironice loquantur, aut reſpondeant. Hæc enim & ſimilia vitia ſunt imprimis a toto ſeminario arcenda, & actiter, nemine excepto, corrigenda.

De ratione promovendi clericos, & ex ſeminario dimittendi.

IX.

QUOTIES ordines celebrabuntur, primarius dabit epiſcopo catalogum eorum, qui per ætatem, pietatem, & doctrinam, ad aliquem ordinem promoveri poſſunt, ut de iis, quod videbitur in domino, ſtatui poſſit.

Seminarii titulus ad ſacros ordines adipiſcendos ſuis alumnis erit ſufficiens, quouſque ſacerdotium aliquod ab epiſcopo eis collatum fuerit.

In examinationibus, quæ habebuntur ad beneficia vacatura, clerici ſeminarii, ſi alias idonei fuerint, ceteris omnibus præferantur.

Ad eccleſias quoque paſtoribus deſtitutas, vel ad ſcholas moderandas, aliaque munera eccleſiaſtica obeunda pro temporum & locorum neceſſitate, arbitrio epiſcopi mittentur.

Qui a ſeminario quacumque ex cauſa dimittentur, antequam diſcedant, reddant rationem primario ejus officii, quod domi exercuerint, omniaque, quæ ſibi commiſſa fuerint, ſuo loco reſtituant.

Qui in ſeminario educati fuerint, & ſine licentia epiſcopi alicui loco, aut perſonæ ſe mancipariunt, aut extra diœceſim, in qua ſervire debent eccleſiæ, transfugerint, teneantur ad reſtitutionem alimentorum, quæ in ſeminario perceperunt.

Ii qui diſcedunt, ſi meliore atque ampliore fortuna aliquando utantur, beneficos & gratos ſe eſſe debere in ſeminarium meminerint. ANNO CHRISTI 1583.

Diſcedentes domino epiſcopo, ſi ſit in civitate, ejus vicariis, primario, ſacerdotibus, ceteriſque æqualibus ſuis valedicant, univerſiſque bene precentur, ac viciſſim, quod fauſtum felixque ſit, ab eiſdem audiant.

PUBLICATIO CONCILII

ANTONIUS MISERATIONE DIVINA archiepiſcopus Burdigalenſis.

UNIVERSO PROVINCIÆ NOSTRÆ Burdigalenſi clero, populoque ſalutem in domino.

EX multis officii noſtri partibus, quæ animum noſtrum, ex quo ad hanc ſedem metropolitanam, nullis noſtris meritis, ſed ſola Dei benignitate evocati fuimus, maxime ſollicitum habuerunt, hæc una certe nobis in mente altius inſedit, ex eo præſertim tempore, quo ſacroſancti concilii Tridentini acceſſit auctoritas, ut eccleſiaſticæ remiſſio diſſolutioque diſciplinæ, ſalutaribus tandem provincialis ſynodi decretis, ex ejuſdem potiſſimum Tridentini concilii præſcripto reformaretur: & non paucorum noſtri ordinis hominum effrænata peccandi licentia, vigili cura & ſedulitate coerceretur. Hac enim in primis ratione, certa nos omnino ſpes ac firma tenuit, fore, ut divina pietas, atque clementia flagitiis noſtris, morumque perverſitate jure nobis hactenus infenſa, deinceps in nos incitatæ jam tot annis vindictæ ſuæ impetum inhiberet, populumque Chriſtianum ſalutaribus miſericordiæ ſuæ præſidiis per nos communiret. Deinde in hanc etiam ſpem adducti fuimus, ut plerique homines ſimplices & incauti, crebris offenſionibus, manifeſtiſque ſcandalis, quæ ex præpoſtera, perverſaque noſtrorum hominum vivendi ratione, accidere ſolent, æternæ damnationis iter ingreſſi, ubi demum Dei cultum ac honorem reſtitutum, necnon priſtinam vitæ noſtræ formam immutatam & ſinceriores clericorum mores animadvertiſſent, ſua ſponte ab illa impietate pertinaci reſilirent, & ad Chriſti eccleſiam majore ſtudio & religione ſeſe rurſus adjungerent, veram in ea, certamque ſalutis viam (quæ nuſquam alibi eſſe poteſt) abſque ulla offenſione & periculo reperturi. Verum ſcelerata bellorum inteſtinorum vis atque immanitas, quæ his annis viginti in omni quidem Gallia, ſed in hac præcipue Aquitaniæ provincia, maxima cum vexatione, & piorum quorumcumque hominum internecione, non minus atrociter, quam libere graſſata eſt, tam piis & ſalutaribus conciliis, quo minus ea ex animi noſtri ſententia exequi fas eſſet, penitus obſtitit. Interea vero iſta contagio ac peſtis ſic in dies incrementa cœpit, & ita longe lateque emanavit, ut hæc provincia, quæ nullis, vel florentiſſimis Galliæ provinciis pietate quondam ac religione cedebat, ea jam una ſit, in qua furioſa & præceps hæreſis, parens & alumna totius impietatis ſcelerumque omnium, majora & inſigniora ſævitiæ ſuæ monumenta ſtatuerit. In eas enim calamitates & anguſtias adducta eſt, ut nulla humana prudentia vel induſtria poſſit in integrum reſtitui, atque priſtini ſtatus gloriam atque dignitatem rurſus adipiſci. Attamen cum quicquid hominum

ANNO CHRISTI 1583.

vires exuperat, divina bonitate atque potentia infinitis partibus longe ſit inferiùs: nos propterea, immenſa Dei pietate atque miſericordia freti, ejuſdemque ſolemnibus promiſſis, quibus extremis ſe rebus noſtris atque deſperatis affuturum certo ſpopondit, confiſi, tandem RR. coepiſcopis noſtris, totique hujus provinciæ clero condiximus, ut ad diem feſtum omnium ſanctorum hujus anni 1582. provinciale concilium in hac urbe nobiſcum habituri, Deo propitio, convenirent. Cui quidem inter ceteros adfuerunt RR. in Chriſto patres ac fratres coepiſcopi, Agennenſis, Engoliſmenſis, Pictavienſis, Santonenſis, atque Sarlatenſis. Item epiſcopus Vaſatenſis, licet ad provinciam Auxitanam pertineat, cum tamen hic eſſet, ob viciniam, & notam ejus pietatem, a nobis rogatus, libenter interfuit. Ex quorum ſententia & maturo judicio, unoque conſenſu, adhibitis etiam in conſilium abſentium epiſcoporum atque eccleſiarum cathedralium delegatis, abbatibus, collegiorum procuratoribus, ac ceteris, qui ad iſtam ſynodum ex officio jureque convenerunt: cum prius ad nos, ſanctamque ſynodum diligenter delatæ fuiſſent clericorum depravationes, populi querelæ, vaſtationes eccleſiarum ac horrendæ ſolitudines, quas nos omnes niſi cum intimo animi dolore audire nequaquam potuimus; ad immortalem gloriam præpotentis Dei, ejuſque divini cultus inſtaurationem, necnon ad accuratiorem morum & eccleſiaſticæ diſciplinæ informationem, quæ mox ſubjungentur decreta, divino aſpirante numine, edidimus: atque ab omnibus, tam clericis, quam laicis, quatenus ad cujuſque munus ſpectare videbuntur, ſervanda ſanximus. Parum enim fuerit multas & præclaras conſtitutiones edidiſſe, niſi unuſquiſque noſtrum omni mente in eam curam incumbat, ut earum firma conſtanſque ſit auctoritas, eiſque mos ab omnibus ſedulo geratur: imo vero ad aliud nihil conferent, ſi negligantur, quam ad Dei vindictam in nos magis magiſque concitandam. Quamobrem univerſos provinciæ noſtræ RR. coepiſcopos hortamur in Chriſto, atque obſecramus, ut tam piam tamque ſalutarem morum & munerum eccleſiaſticorum emendationem atque renovationem tamdiu expetitam, tantoque plauſu, nec minori lætitiæ ſignificatione in hac celebri metropolitana eccleſia exceptam, omni ſtudio, quantum conniti poterunt in ſuis diœceſibus ſervari diligentiſſime curent, atque ſibi ſubditum clerum, populumque Chriſtianum ſuo ipſi exemplo ad illius obſervationem inducant. Quod quidem & nos in iis, quæ ad partes noſtras ſpectabunt, pro virili facturos, Deo adjutore, recipimus atque pollicemur. Ut autem hæc abſque ullo impedimento a nobis & RR. fratribus coepiſcopis, aliiſque, quibus hæc ex officio cura incumbit, libere & integre præſtari explerique poſſint, regem noſtrum Henricum Chriſtianiſſimum, quo poſſumus animi ſenſu, rogamus, atque in domino obſecramus, ut pari pietate, cura & ſollicitudine hanc ſynodum tueatur, ejuſque ſancta decreta ſervari omnino jubeat, qua nos ad eamdem cogendam & habendam, pro ſua ſingulari in religionem, Deique cultum propenſione adhortatus eſt. Omnes itidem magiſtratus, totumque nobilitatis ordinem, & quoſcumque alios in aliquo auctoritatis atque dignitatis gradu conſtitutos, in domino obteſtamur, ut & ipſi pro ſua parte tam ſanctis inſtitutis faveant, ſubſidiumque nobis ac opem præbeant, quo ſancti hujus concilii decreta ſedulo ab omnibus ſine ulla tergiverſatione ſervari queant: ut ubique profligato frequenti abuſu, deletaque omni pravitate & impietate, Deus optimus maximus, pie, religioſe, & cum debita veneratione ab omnibus in perpetuum colatur.

ANNO CHRISTI 1583.

LITERÆ CONFIRMATIONIS

S. D. N. PP.

GREGORIUS PP. XIII.

Venerabili fratri archiepiſcopo Burdigalenſi.

VEnerabilis frater, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Incredibiliter lætati ſumus ſynodum provincialem a tua fraternitate ad nos miſſam, perfectam eſſe tanta cum pietate, quantam & res ipſa flagitabat, & zelus tuus pollicebatur: Quo nomine te plurimi facimus, tibique provincialibuſque tuis, omnia a nobis paternæ caritatis officia deberi agnoſcimus. Reſtat, ut pari ſtudio & cura operam des ut quæ pie, ſancteque decreta ſunt, quam diligentiſſime ſerventur: ſic enim & Dei gloriæ inſervietur, & diſciplina eccleſiaſtica magna cum dignitate, & fructu retinebitur. Id vero te pro tua ſingulari prudentia facturum eſſe non dubitamus. Cetera, quæ ad ſynodum pertinebunt, præſcribent fraternitati tuæ ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, dubiorum ſacri concilii Tridentini interpretes, qui decreta ipſa diligentiſſime conſiderabunt. Adſit ſemper fraternitati tuæ divina gratia, ad ſui nominis gloriam, catholicæ religionis amplitudinem, commiſſique tibi gregis ſalutem. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo piſcatoris 3. Decembris 1583. pontificatus noſtri anno duodecimo.

Ant. Buccagadulius.

REVERENDISSIMO

DOMINO UTI FRATRI, DOMINO

ARCHIEPISCOPO BURDIGALENSI.

REverendiſſime domine. Quod amplitudo tua, cum primum potuit ſynodum ſuam provincialem Burdigalenſem, ex præſcripto ſacri Tridentini concilii congregaverit confeceritque, ejuſque decreta ad ſanctiſſimum D. N. tranſmiſerit, in eo præclare oſtendit, meminiſſe ſe officii ſui, atque ejus curæ & vigilantiæ, quæ cum proprio gregi, tum univerſæ provinciæ ab ea debetur. Quo nomine ſanctitas ſua tibi, ceteriſque, qui tecum una ei interfuerunt, operamque dederunt, meritam attribuit laudem: Cardinales vero, quibus eadem ſynodus, de more, tradita fuit perluſtranda, lectione ipſius mirifice ſunt delectati: ac, etſi nonnulla adverterint, quæ corrigi oporteat, non tamen de tam pii laboris, & tam præclari operis laude quicquam delibari poſſe exiſtimarunt. Igitur quicquid mutandum erit, amplitudini tuæ cum his literis, tum ſeparatim deſcriptum, tum in margine ſynodi ad ſingula capita adnotatum mittitur, ut ſcilicet pro tua fide, & prudentia, poſtquam illa omnia ſic aptari juſſeris, ad ſynodum promulgandum exequendamque incumbas; idemque a coepiſcopis tuis fieri omnino cures. Mittun-

ANNO CHRISTI 1583.

tuntur etiam conſtitutionum quarumdam pontificiarum exemplaria, quæ ad hanc rem faciunt, ut ſi fortaſſe iſtic in promptu non eſſent, mora nulla ſit, quominus videri in fonte poſſint. Quod ſupereſt, amp. tuam tanta cura diligentia, tantoque cum zelo munus ſuum paſtorale implentem, diu, ac feliciter valere optamus. Romæ, die XIX. Decembris 1583.

Amplitudinis tuæ,

Uti Fr. Ph. Boncompag. Cardinalis S. Sixti.

ANNO CHRISTI 1583.

** SYNODI PROVINCIALIS TURONENSIS

Partim Turoni menſe Maio, partim Andegavi menſe Septembri, anno domini 1583. habitæ, decreta.

A ſede apoſtolica correcta & approbata.

INDEX TITULORUM.

1. *Proœmium ſynodi.*
2. *Sanctiſſimo domino noſtro papa necnon Chriſtianiſſimo regi ſupplicationes.*
3. *De profeſſionis fidei tuenda cura.*
4. *Fidei profeſſionis formula.*
5. *De extirpandis ſimonia & confidentia.*
6. *De ſacramentis & eorum uſu, ac de baptiſmo.*
7. *De confirmatione.*
8. *De euchariſtia.*
9. *De matrimonio.*
10. *De ſacramento ordinis.*
11. *De feſtorum cultu, veneratione reliquiarum & imaginibus.*
12. *De diſciplina eccleſiaſtica cleri, etiam plebis, circa divina, reformatione.*
13. *De capitulis, dignitatibus & canonicis.*
14. *De parœcis, presbyteris & aliis clericis.*
15. *De Chriſti fidelibus laicis.*
16. *De monachis & monaſteriis.*
17. *De monialibus.*
18. *De ſepulturis.*
19. *De juriſdictione & viſitatione eccleſiaſtica.*
20. *De rebus eccleſiæ conſervandis & non alienandis.*
21. *De ſeminariis, ſcholis & univerſitatibus.*

Synodi proœmium ejuſque pro Chriſtianiſſimi regis, & regni incolumitate votum.

I.

IN primis Deo optimo maximo, hæc ſynodus referendas gratias cenſuit, pront refert, Quod divini ejus ſpiritus afflatu Chriſtianiſſimus rex noſter, eccleſiæ Dei ſtatum ac ordinem modis omnibus roborare diſponens conciliorum provincialium in univerſo Galliæ regno celebrationem gratam non ſolum habuerit, ſed eam etiam indici procuraverit: hinc futurum ſperans, ut quæ ſummo noſtro malo diutius graſſatæ ſunt hæreſes, radicitus extirpentur: & quibus turpiter eccleſia deformatur, prorſus aboleantur abuſus, ac toti Galliæ multis jam dudum ſeditionibus, ac perturbationibus afflictæ, omnium bonorum votis tamdiu deſiderata pax pleniſſime reſtituatur: idcirco ſummopere exoptat, & humilibus a Deo precibus obnixe contendit hæc ſynodus, ut regem tam pium, tamque religioſum, fidei ſuæ conſervatione ſtabiliat, æqua juſtitiæ erogatione muniat, pacem ei locupletem reddat, miſericordiæ fulciat affectibus, virium fortitudine roboret, commiſſa ſibi regni gubernacula diſcreto moderamine tenere concedat, ut commiſſos ſibi populos benigne regat, æque judicet, & ad pietatis jura modificetur, illum & piiſſimam religioſiſſimamque ejus ſponſam, virili prole fructuoſoque regni ſucceſſore locupletet, ejuſque optimam matrem, quamdiutiſſime conſervet.

Itaque cum ſancta ſit & auguſta regum majeſtas, ſitque ſacrilegus & parricida, qui vel re vel verbo tenus regem violat: Quod priſcis cautum eſt conciliis, quodque præſertim in ſynodo apud Lauriacum pagum Andegavenſem habita pridem fuit conſtitutum, renovans hæc ſynodus ſtatuit.

Quandoquidem religioni inimicum, & hominibus conſtat eſſe pernicioſum futura curioſius perſcrutari, & fata principum eorumque caſus inquirere, cum ſcriptum ſit, non eſt veſtrum noſſe momenta, vel tempora, quæ pater poſuit in ſua poteſtate, hoc decreto cenſemus, ut quiſquis inventus fuerit talia perquiſiviſſe, & vivente principe de alio regni ſucceſſore habendo conſilium iniiſſe, ſibique hac in re ſocios conciliaſſe, a conventu catholicorum excommunicationis ſententia expellatur.

Quinetiam pro perverſis hominum moribus emendandis ſalubri deliberatione cenſemus, ne quis in principem maledicta congerat: ſcriptum eſt enim a legislatore, Principem populi tui ne maledixeris: Quod ſi quis fecerit excommunicatione eccleſiaſtica plectatur: Nam ſi maledici regnum Dei non poſſidebunt, quanto magis talis ab eccleſia neceſſario pellitur, qui divinæ ſententiæ violator atque in principem peccans, invenitur?

Si quis contra regiam dignitatem doloſe, callide ac pernicioſe machinari comprobatus fuerit, niſi digniſſime ſatisfecerit, anathematizetur.

Si quis poteſtati regis, quæ non eſt niſi a Deo contumaci, ac inflato ſpiritu, contra auctoritatem & rationem pertinaciter contradicere præſumpſerit, & ejus juſtis imperiis obtemperare noluerit, anathematizetur.

Sanctiſſimo D. noſtro PP. necnon Chriſtianiſſimo domino noſtro regi humiles ſupplicationes.

II.

A SUA ſanctitate (cujus judicio & cenſuræ omnia in præſenti concilio ſancita & definita ſubjiciuntur) ſupplex ſynodus quam poteſt efflagitat obnixe, ut epiſcopis provinciæ, eorumque vicariis, officialibus & pœniten-

tia-

ANNO CHRISTI 1583.

tiariis, facultatem ab hæresi absolvendi, ac hæreticos ecclesiæ restituendi iis interdictam, concedere dignetur: Quo facilius hæresis labe infecti, eadem ejurata, ad ecclesiæ catholicæ gremium revertantur.

Supplicat etiam ut suo brevi prohibeat, ne episcopi eorumque vicarii, aliquas attestationes de fide, religione, natalibus & moribus, eorum qui beneficiis electioni obnoxiis initiari petent, expediant, ratione beneficiorum extra suas diœceses existentium, jubeatque pro beneficiis quæ suæ erunt diœcesis, eos tantum audiri testes, qui cum beneficia hujusmodi ambientibus sint tamdiu conversati, ut verisimile sit eos illis non nomine tenus, sed penitus esse cognitos, nec quovis sibi oblatos in testimonium admitti, sed diligenti præcedente indagine ex officio assumptos, qui de promovendorum religione, natalibus, capacitate, sufficientia, morum integritate & conversatione, ac literatura, testificari & procul dubio valeant: Ne (quod sæpius contigit) suæ illudatur sanctitati, dum ad beneficia electioni obnoxia nominati, eligunt pro suo arbitrio ordinarios sibi propitios, quique redemptos neque compertæ fidei testes audiunt super vita, moribus, fide, religione ejus, quem paucis ante nominationem mensibus, non fidei integritas, vel morum commendabat honestas: eosdem etiam episcopos, eorumque vicarios, sua sanctitas moneat, ut hujusmodi beneficia obtenturos seu impetraturos, sub periculo damnationis æternæ, exacto probent examine. Deque eo scripto renuntient, quod vulgus dicit processum verbalem conscribant, illudque attestationi inserant. Quod cum superioribus annis quidam episcoporum aut eorum vices obeuntium tentavissent; ut hujuscemodi nominatos ad obnoxia electioni beneficia ad examen adigere voluissent, eo solo nomine incœpto cedere sunt coacti, quod auctore prætore, nempe pontifice maximo, qui nobis omnium magistratuum ecclesiasticorum vice est, id examen nullo nobis esset diplomate mandatum, nec aliquatenus concessum.

Jubeat præterea sua sanctitas, ut juramenti diplomatibus, quæ clausula mittere solet, hæc inseratur formula, quod impetrantes beneficia, [a] per simoniam nec ulla interveniente sacrilega nundinatione illa obtinuerint, nec per confidentiam possidere in animo est: Quorumque conferendorum illis erit facultas, his de personis idoneis non per simoniam, aut confidentiam providebunt: Dictorumque diplomatum executionem ordinario ejus diœcesis, in qua est situm beneficium, non alii, (si suæ ita videatur sanctitati) committere dignetur.

a) *Forte, nec per simoniam.* Jj.

Cum Tridentini œcumenici concilii, ad fidei catholicæ confervationem promulgatio, & juris episcopos & abbates eligendi dudum ab ecclesiis Franciæ distracti & obtriti, restitutio, sint pernecessariæ, suam majestatem impense rogat synodus, ut dignetur jubere, concilium Tridentinum publicari: necnon ipsis ecclesiasticis permittere, ut episcopos & abbates sibi deligere valeant: Quæ si sua majestas, certis de causis nobis hactenus incognitis, minime concedenda ducat, supplicat humiliter synodus, ut sanctissimo domino nostro papæ, ad beneficia electioni obnoxia, viros hujus numeri capaces & idoneos, juxta sacrorum conciliorum decreta, & salubriter sanctas ordinationes, nominare velit.

Suæ etiam majestati supplicat concilium, ut decreta & statuta omnia hujus synodi, perpetuo quibuscumque appellationibus postpositis: fiduciaria saltem jurisdictione, quod vulgo fertur per modum provisionis, a provincialibus observari jubeat: Quibus quidem appellationibus si relinquatur locus, nullum omnino hujus concilii, nec aliorum in posterum celebrandorum fructum præsagit esse sperandum.

ANNO CHRISTI 1583.

De professionis fidei tuenda cura.

III.

CUM omnes, ecclesiastici præcipue, eamdem fidem quam juxta articulos a sancta sede apostolica præscriptos, hæc synodus professa est, tenere debeant: statuimus quod qui dignitates, canonicatus & præbendas, tam in metropolitana, quam cathedralibus ecclesiis obtinent, necnon abbatias, prioratus, ecclesias parœciales, aliaque beneficia, & officia ecclesiastica, tam sæcularia quam regularia, etiam in collegiatis ecclesiis ac monasteriis quibuscumque, quovis nomine censeantur, intra tres menses a die adeptæ possessionis in præsentia episcopi, seu vicarii, vel officialis, hujusmodi professionem legant & faciant, eique sua manu subscribant: Cui quidem decreto per procuratorem satisfacere illis minime liceat.

Donec vero juraverint, fuorum beneficiorum fructus, elapso trium mensium spatio, usui seminarii in quacumque diœcesi erigendi, & aliis piis operibus, judicio episcopi, applicabuntur: nisi dicti fructus, de jure vel consuetudine aliis sint affecti vel destinati.

Dicta vero fidei professionis tenor est ejusmodi:

IV.

EGO N. firma fide credo & profiteor omnia & singula quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet: CREDO in unum Deum, patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum dominum Jesum Christum Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis. Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos. Cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum dominum, & vivificantem. Qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur. Qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam, & apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi. Amen.

Apostolicas & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem ecclesiæ observationes & constitutiones firmissime admitto, & amplector.

Item sacram scripturam, juxta eum sensum quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione

ANNO CHRISTI 1583.

ne ſacrarum ſcripturarum, admitto: nec eam unquam niſi juxta unanimem conſenſum patrum accipiam & interpretabor. A

Profiteor quoque ſeptem eſſe vere & proprie ſacramenta novæ legis, a Jeſu Chriſto domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis (licet non omnia ſingulis) neceſſaria. Scilicet: Baptiſmum, confirmationem, euchariſtiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium: illaque gratiam conferre. Et ex his baptiſmum, confirmationem, & ordinem ſine ſacrilegio reiterari non poſſe.

Receptos quoque & approbatos eccleſiæ catholicæ ritus in ſupradictorum omnium ſacramentorum ſolenni adminiſtratione recipio & admitto. B

Omnia & ſingula quæ de peccato originali & juſtificatione in ſacroſancta Tridentina ſynodo definita & declarata fuerunt, amplector, & recipio.

Profiteor pariter in miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium ſacrificium pro vivis & defunctis, atque in ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento eſſe vere, realiter, & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem una cum anima & divinitate domini noſtri Jeſu Chriſti, fierique converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem. Quam converſionem catholica eccleſia tranſſubſtantiationem appellat.

Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie totum atque integrum Chriſtum verumque ſacramentum ſumi. C

Conſtanter teneo purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari.

Similiter & ſanctos una cum Chriſto regnantes venerandos & invocandos eſſe, eoſque orationes Deo pro nobis offerre. Atque eorum reliquias eſſe venerandas.

Firmiſſime aſſero, imagines Chriſti ac deiparæ ſemper virginis, necnon aliorum ſanctorum habendas & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem, ac venerationem eſſe impertiendam.

Indulgentiarum etiam poteſtatem a Chriſto in eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe affirmo. D

Sanctam, catholicam, & apoſtolicam Romanam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem & magiſtram agnoſco: Romanoque pontifici beati Petri apoſtolorum principis ſucceſſori, ac Jeſu Chriſti vicario, veram obedientiam ſpondeo ac juro.

Cetera item omnia a ſacris canonibus, & œcumenicis conciliis, ac præcipue a ſacroſancta Tridentina ſynodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio, atque profiteor: ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque ab eccleſia damnatas, & rejectas, & anathematizatas ego pariter damno, rejicio, & anathematizo. E

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo: eamdem integram & inviolatam uſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſime, Deo juvante, retinere, & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. ſpondeo, voveo, ac juro: ſic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei evangelia.

Quam etiam fidei profeſſionem, per capitula eccleſiarum cathedralium & collegiatarum a beneficiatis quibuſcumque ab iis dependentibus, exigi volumus: ipſis beneficiatis ut prædictam fidem coram dictis capitulis profiteantur, injungentes: nulla per beneficiatos, hujuſmodi profeſſionem fidei facientes, epiſcopis aut capitulis, ſolvenda mercede. ANNO CHRISTI 1583.

Quia vero multi a vera fide aberrantes, contra hujuſmodi profeſſionem, etiam conſulto gravius peccant, ut magi, arioli, aruſpices, faſcinatores, divinatores, præſtigiatores, ſuperſtitioſi, ſortilegi, hæretici & ſchiſmatici, aliique ad hujuſmodi facinora, ſacra ſcriptura abutentes: Prohibet hæc ſynodus, ne libri magicæ artis, hæreticorum, ſchiſmaticorum, aut ſortilegia, incantationes, & curioſas artes docentes, vel ad laſciviam & luxum provocantes, imprimantur, vendantur, legantur aut retineantur omnino: his demptis, quibus a ſummo pontifice, vel de jure conceſſum eſt: jubetque, ſicubi reperti fuerint, comburantur, ſub ejuſdem anathematis pœna, quam ipſo facto incurrent, qui minime paruerint.

Ut autem tutius in eccleſiæ gremio contineantur, qui ab ea non deſciverint, omni fidei Chriſtianæ & religionis catholicæ profeſſori præſertim eccleſiaſtico, inhibet: Ne cum antedictis ſortilegis, incantatoribus, divinatoribus, curioſas artes docentibus ſeu ſectantibus, prudens ſcienſque communicet, confabuletur, colloquatur, ſub interminata pœna, ſi decreto non obedierit.

Nec etiam hæreticis aſſiſtant in his quæ circa fidem ſunt inter nos controverſa, præſertim in vitioſa & corrupta ſacramentorum baptiſmatis, cœnæ, matrimonii adminiſtratione, cadaverumque ſuorum ſepultura, contra eccleſiæ catholicæ ritum introducta: nec eorum concionibus vel potius pernicioſorum dogmatum diſſeminationibus, aliiſve eorum actionibus, catholicæ fidei, & religioni adverſantibus, ullo modo interſint.

Cum autem apoſtolo monente, finis præcepti ſit caritas, noſque jubeat caritatem in omnibus ſectari, ut omnes ſalvi fiant: Epiſcopi, concionatores & rectores, ſuis in concionibus, dumque verbum Dei interpretabuntur, modeſte eos commonefaciant & adhortentur ut a ſuis erroribus revocent, & Chriſto lucri faciant, quantaque poterunt humanitate, manſuetudine ac monitis ſalutaribus ad catholicam eccleſiam reducere ſtudeant.

Quia vero non pauci magos, incantatores, maleficos, ſortilegos & ſuperſtitioſos adeunt: ut a ſuis vel ſuorum morbis, curationem, auxilium opemve inveniant: eorumque conſilio, phylacteria, annulos, ſchedulas, characteres pro amuletis, cum certa precum formula, verbis etiam incognitis concepta, & ſubmiſſa voce prolata, deferunt, idque non ſine gravi animarum ſuarum damno atque periculo, exiguntque ab incautis ſacerdotibus, annulorum, phylacteriorum, ſchedularum & characterum benedictiones: omnibus præſertim eccleſiaſticis ſub depoſitionis, laicis vero ſub excommunicationis pœna, ut a prædictis omnibus abſtineant, hiſve fidem, quacumque ratione adhibeant, prohibemus, aliiſque præterea juris & arbitrii pœnis hujus decreti contemptores coerceantur.

Severiter ac diſtincte ſacerdotibus præcipientes, ut juxta Turonici concilii tertii decretum,

do-

ANNO CHRISTI 1583.

doceant fideles populos, magicas artes, incantationesque quibuslibet infirmitatibus hominum, nihil posse afferre remedii, aut animalibus languentibus, claudicantibusve, vel etiam moribundis, quicquam prodesse, nec ligaturas ossium vel herbarum superstitiose compactarum cuiquam mortalium adhibitas esse adjumento, sed istthæc omnia nil aliud ducere quam occultos antiqui hostis laqueos hamatasque decipulas, quibus humanum genus inescare atque tandem perdere enititur.

Quin etiam, cum videamus astrologia ad nos decipiendos abuti, ea præsertim quam judiciariam vocant, hac penitus abstinendum, esse censemus, ac eum qui dixerit astrologis, vel mathematicis, seu genethliacis esse credendum, eorumve dictis fidem esse adhibendam, anathemate feriendum esse declaramus.

Cum præcipuum sit episcoporum munus ut sua quisque diœcesi strenuam det operam quo sancte, pure ac sincere per se aut alios verbum Dei annuncietur, maximaque ab his sit adhibenda cautio, ne a quibuslibet id fiat, sine ullo & status & doctrinæ discrimine, sitque omnibus perspicuum ob non adhibitam seligendis concionatoribus & verbi Dei interpretibus diligentiam, ortas hæreses vix evelli posse, novosque in dies exoriri errores: statuimus ne imposterum quisquam sancto concionandi, & verbum Dei interpretandi muneri præficiatur, qui non sit sacro, saltem diaconatus ordine insignitus, & accurato examine, ab episcopo aut ab eo deputando, probatus: Quique sui ad concionandum mandati, literis manu episcopi & sigillo, seu ejus vicarii & secretarii signo firmatis, gratisque concedendis fidem faciat.

Similiter, confessionibus populi audiendis, præsertim in urbibus, nemo præficiatur confessionarius, nisi qui debite per episcopum, seu ejus pœnitentiarium, tum vitæ morumque integritate, tum literatura & experientia fuerit idoneus judicatus: Quod ut fiat commodius, singuli concilii Tridentini cathechismum, certamque confessiones excipiendi formulam a doctis & catholicis viris congestam, super qua examinabuntur, penes se habere; & ut promptius lepram a lepra discernere queant, quantum fieri poterit memoriter scire teneantur.

At ne quis abusus, in contemptum & præjudicium hujus decreti obrepat: Mandat hæc synodus archidiaconis, archipresbyteris, decanis, & aliis quibuscumque, tam de jure quam consuetudine visitationis officio fungentibus, ut si quos, parœcias visitando, repererint minus idoneos, vel contra decretum prædictum facientes, diligenter inquirant, & si viderint expedire, contemptoribus verbi Dei prædicatione & confessionum auditione, interdicant: donec aliter per episcopum statuatur.

Cum autem, nisi & rectoris integritas, doctrina, vigilque diligentia in id nobiscum conspiret, hoc perfici minime posse sit perspicuum: volumus & decernimus, nullum deinceps ecclesiæ regendæ præficiendum, nisi qui prævio examine per concursum juxta formam a sacris canonibus & Pii quinti constitutione præscriptam huic oneri par, & magis idoneus inventus & electus fuerit; capitulorum, archidiaconorum, & archipresbyterorum: qui jus habent in nonnullis diœcesibus, ad parœciales ecclesias nominandi seu repræsentandi, salvis juribus.

Sublato etiam, qui in multis diœcesibus invaluit, abusu, omnibus ecclesiasticis, cujuscumque status, ordinis aut dignitatis existant, prohibemus, ne indulgentias, aut alias spirituales gratias sive ab antiquo, sive post Tridentinum concilium concessas, audeant in posterum publicare; præter eas, quas ordinarii locorum adhibitis duobus de capitulo debitis temporibus populo publicandas judicaverint, eas omnes quæ sunt quæstuariæ, cum sint per concilium Tridentinum abrogatæ, non esse publicandas, decernentes.

ANNO CHRISTI 1583.

Sanctorum patrum antiquis constitutionibus inhærentes, laicis de fide catholica disputare omnino prohibemus: Imo magis ea quæ a sanctis conciliis sancita sunt, firmiter tenere injungimus, Mosemque audire Israeliticum populum cum curiosius de rebus arcanis inquireret, monentem, Audi Israel & tace.

Nulli omnino liceat, quacumque fulgeat dignitate, cujusvis etiam sit ordinis vel qualitatis, sacella vulgo capellas, sive ecclesias de novo ædificare & erigere, cujuscumque privilegii prætextu, nec in his missas, & alia divina officia celebrari facere, absque episcopi licentia, quam non nisi justis de causis, & super his debita inquisitione præcedente, concedi volumus:

De extirpandis simonia & confidentia.

V.

CUM more prudentis medici, ad curandum exitialem confidentiæ morbum, priscis incognitum, novum excogitare remedium coacti fuerint, felicis recordationis Pius IV. & V. beati Petri successores, non modo confidentiam istam, pessimum & gravissimum genus simoniæ esse declararunt, sed etiam ad hujusmodi humoris peccantis, & virgineam ecclesiæ catholicæ faciem fœdantis, contumaciam superandam, confidentiarios a solo pontifice Romano absolvi posse, nisi in mortis articulo, prudenter decreverunt, attamen nonnulli religiosi, ut sub confidentiariorum cubito pulvillos consuant in contemptum pontificiæ bullæ, contra confidentiarios promulgatæ, sibi passim nimis impudenter vendicant potestatem, prædictos confidentiarios etiam extra mortis articulum, absolvendi, virtute quarumdam indulgentiarum plenariarum, sibi olim concessarum, adeo ut ab ipsis religiosis, se vere absolutos esse maleferiati confidentiarii facile sibi persuadeant, nulla prorsus restitutione facta: Idcirco ne imposterum ecclesiæ catholicæ desertores inde possint ansam arripere bullæ prædictæ, vel indulgentiis plenariis detrahendi, tamquam sibi invicem pugnantibus, humillime synodus [a] hæc sanctitati supplicat, ut hunc solvere nodum dignetur, & super hac re, suam aperire mentem velit, ne plenariis indulgentiis, sive antiquis sive novis, sacerdoti cuilibet, modo ab ordinario fuerit approbatus, confidentiarios etiam corpore sanos absolvendi facere potestatem, non obstantibus prædictis Piorum IV. & V. diplomatibus.

a) *For* suæ. H.

Ipsam autem bullam Pii quinti, ut magis innotescat, & perfrictæ frontis confidentiarii & simoniaci pudore suffundantur, & ad meliorem mentem redeant: in qualibet diœcesana synodo, semel in anno & dominica passionis in singulis parœciis publicari volumus, cujus tenor est ejusmodi. *Pius episcopus, &c.* Bene quidem, & providenter fel. rec. Pius papa IV. prædecessor noster ad tollendam fiduciariæ manci-

pa-

ANNO CHRISTI 1583.

pationis beneficiorum ecclesiasticorum corruptelam, statuit & decrevit, ut ipso jure vacarent ecclesiæ, monasteria, ceteraque beneficia ecclesiastica in confidentiam a quibuscumque etiam S. R. E. cardinalibus cujusvis personæ contemplatione, vel intuitu recepta liberam illorum dispensationem sibi & apostol. sedi reservando, nec valere ipsorum collationes seu concessiones, nec fructuum, nec pensionum reservationes, nec facultates illas transferendi, nec regrediendi, seu accedendi & ingrediendi ad ecclesias, monasteria, beneficia supradicta, illaque recipientes, fructus, pensiones, & alias res eorumdem indebite percipientes. Prohibens quibuscumque etiam sub censuris ecclesiasticis, ne quid hujusmodi amplius auderent. Ac etiam decrevit omnes & quascumque provisiones, præfectiones, collationes, commendas, & alias dispositiones de ecclesiis, monasteriis, & beneficiis, nec non reservationes fructuum, pensionum, rerum & jurium, ac etiam transferendi, regrediendi, accedendi, & ingrediendi, aliasque facultates, sive per se, sive futuros Romanos pontifices, etiam motu proprio, ac consistorialiter, sive etiam per ordinarios collatores, etiam ad patronorum præsentationem, cum interventu confidentiæ hujusmodi, sive expresse, sive occulte, ac de jure præsumpto, & alias contra prædicta pro tempore factas, nullius momenti fore, nec cuiquam suffragari, sed ecclesias, monasteria, & beneficia hujusmodi ipso jure vacare, ac prædictæ dispositioni reservata esse, sicque per quoscumque etiam per præsumptiones & conjecturas legitimas, & alias eorum arbitrio procedendo, cum alioqui confidentias hujusmodi in lucem erui & probari non posse constaret, judicari & diffiniri debere. Necnon irritum & inane quicquid secus contigerit attentari, quemadmodum cõfectis super his literis plenius continetur & infra. Multi enim ipsa beneficia jure retinere nequeuntes: alii ne cogantur ad sacros ordines, ad residentiam, ad incedendum in habitu clericali, ut ad bellum proficiscantur, ut inimicos occidant, alii ut alieno nomine lites agant, aut defendant, alii propter crimina incapaces: quidam ut purgato delicto, vel absolutione consecuta illa repetant, eadem in alios deponunt, & in plerisque fructus ipsorum aut eis ministrantur, aut quibus ipsi statuunt, sæpe laicis, & inhabilibus: plerique vel senes, vel infirmi, ut beneficia domibus suis perpetuent, illa renunciarunt, & renunciant in alios, qui vel profanam familiam cedentium de fructibus ecclesiasticis alant, vel illa etiamnum infantibus, aut nascituris asservent, facto interdum circuitu retrocessionis cum reservatione fructuum & aliarum rerum, aut accessu, præsertim ab illis qui præstandorum jurium cameræ apostolicæ sunt immunes, alii aut incapaces, aut aliis beneficiis ecclesiasticis onusti, aut ecclesiastico ordini sese mancipare refugientes, aut mere laici beneficia ecclesiastica aliis conferenda procurant, ut de illis postmodum, ad libitum suum disponatur, fructus etiam percipientes illorum, ad hæc plerique ordinarii, & alii collatores, ac etiam patroni laici curant deponenda beneficia, ut fructus, seu pensiones capiant eorumdem, aliisve faciant ministrari. Alia item permulta ejuscemodi admittuntur, quibus immaculata rerum divinarum puritas impie violatur, disciplinæ ecclesiasticæ nervus dirumpitur, & imminens patratur exitium animarum. Quare nos volentes periculosam talium audaciam novi juris subsidio cohibere, præsentium auctoritate statuimus, ut si quis quacumque auctoritate ecclesiam, vel monasterium, aut aliud beneficium ecclesiasticum qualecumque ex resignatione, vel cessione cujuscumque personæ simpliciter aut cum circuitu retrocessionis, cum regressu, vel accessu, etiam sola dimittentis intentione receperit, ut illa vel illud etiam in eventum regressus, vel accessus, eidem dimittenti, vel alteri postea conferatur, aut illius fructus, vel eorum pars alii vel aliis concedantur, vel pensiones solvantur ex eisdem, hæc confidentia censeatur. Itidem si ordinarius vel alius collator contulerit ante hac, aut conferat in futurum beneficium ecclesiasticum quovis modo vacans ea conditione tacita vel expressa, ut postea in alterum pro arbitrio collatoris, seu alterius, cujuscumque contra juris communis ordinationem disponatur, sive ut de eo provisus, fructus illius vel partem ad utilitatem, vel libitum conferentis vel cedentis, aut alterius, relinquat & remittat, seu pensionem illi vel illis, quem vel quos idem collator aut cedens, vel alius per se vel alium scripto aut verbo jusserit seu significaverit, persolvat, & pariter si a patrono etiam laico, vel alteri præsentatori, seu electori contigerit aut contingat id fieri. Adhæc si cardinalis, aut alius a solutione jurium ipsius cameræ, vel etiam cancellariæ apost. exemptus post resignationem, vel cessionem alicujus extranei de ecclesia, monasterio, vel alio beneficio ecclesiastico in se apostolica vel alia auctoritate factam & admissam illam vel illud etiam confectis literis apostolicis & possessione apprehensa in eumdem resignantem vel cedentem modico spatio interjecto, veluti duorum, aut trium mensium retrocesserit, aut retrocedat in futurum[a] ex illa retrocessione fructus ecclesiæ, seu monasterii, aut beneficii, vel eorum pars seu pensio, seu quid aliud super illis reservatum, aut regressus seu accessus, & ingressus ad illa vel illud ipsi clerico, vel cardinali, aut alio exempto sit fueritve concessus. Postremo, si quis crimine aliquo absolutus, aut cum quo super irregularitate dispensatum est denuo receperit, quacumque auctoritate ecclesiam, monasterium, vel aliud beneficium ecclesiasticum quod ante vel post commissum delictum, aut contractam irregularitatem dimiserit, in quovis horum casuum confidentiæ pravitas sit contracta, casusque hujusmodi literis prædictis comprehendantur, ac si illis speciatim expressi fuissent, licet ipsum confidentiæ crimen alterius tantum partis conscientia sit admissum. Ad probandum vero plene confidentiarum abusum inter alias etiam hæ præsumptiones, & conjecturæ habeantur legitimæ, videlicet, si quis post cessam ab se ecclesiam vel monasterium aut beneficium, & publicatam resignationem, seu cessionem, captamque a successore possessionem sese in illa, vel illo seu rebus illius per se, vel alium, seu alios de facto injecerit, aut fructus perceperit, aut quicumque successor illi vel ejus propinquis ipsos, aut partem aliquam remiserit eorundem, si recipiens beneficium constituerit dimittentem, vel ejus parentes aut propinquos procuratores ad percipiendum, vel locandum fructus beneficii dimissi, & illi vel illis de fructibus perceptis, aut percipiendis donationem fecerit, si vel sola procuratoris depositione, vel libris rationalibus mensariorum, ex parte dimittentis expeditio quæ personam recipientis concernit, prosecuta sit, simulque expensæ pro

ea

a) *Forte.* & ex H.

ANNO CHRISTI 1583.

ca neceſſaria ab illo facta fuerint. Denique ſi quis pro conceſſione alicui facta, quacumque auctoritate de beneficio eccleſiaſtico per ſe, vel alium ſeu alios interceſſerit, vel alias in negotio conceſſionis ſeſe immiſcuerit, quoquo modo denique aliquid de fructibus talis beneficii de facto etiam per manus poſſeſſoris, ac etiam ſimplicis donationis titulo perceperit, ſeu de illo poſtmodum ad voluntatem interceſſoris fuerit diſpoſitum quandocumque. Teſtes autem de quaque re ſingulares ſingulas probare valeant præſumptiones, & conjecturas pluresque hujuſmodi præſumptiones & conjecturæ plenam probationem faciant in prædictis. Ceterum criminoſi & ceteri omnes qui ad perhibendum in caſibus ſimoniæ teſtimonium recipi poſſunt, ad prædicta omnia admittantur. Sed ne quiſquam etiam vana fiducia fretus non intendendi contra ſe judicii in crimine perſeveret, utque hoc malum gravioris cenſuræ ſtimulo uſquequaque prohibeatur, omnes & ſingulos qui hucuſque eccleſias, monaſteria, beneficia, fructus, penſiones aliaſve res intercedente hoc confidentiæ vitio receperunt, ac retinent, niſi ſtatim ad ſe reverſi & reſipiſcentes celeri dimiſſione ſibi proſpexerint, & qui quid tale admiſerint in futurum etiam omnibus & ſingulis aliis monaſteriis, dignitatibus, adminiſtrationibus, officiis & beneficiis obtentis quæ pariter ſub dicta reſervatione comprehendi volumus, necnon fructibus, penſionibus, & aliis officiis temporibus præſentium auctoritate privamus, & ad futura inhabiles decernimus, & in juris ſubſidium excommunicationis ſententia innodamus, a qua nullus niſi in mortis articulo conſtitutus ab alio quam a Romano pontifice abſolutionis beneficium valeat obtinere, &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum anno incarnationis dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono Kalend. Junii pontific. noſtri anno quarto.

Confeſſarios monentes ut ſimoniæ & confidentiæ reos, non abſolutos, ad ſedem apoſtolicam, juxta prædictam bullam, donec aliter ſua ſanctitas decreverit, abſolvendos remittant.

Epiſcopis ſeu eorum vicariis & officialibus mandantes, contra prædictos confidentiarios & ſimoniacos extraordinarie ad dictæ bullæ ſeriem procedere.

Quos cum eccleſia, non minore quam fidei deſertores odio habeat, ipſi etenim magno cleri ſcandalo, animarum ſuarum periculo, ac eccleſiæ bonorum gravi diſpendio, ad beneficia provehuntur, ut a tanto ſcelere magis revocemus, volumus omnes epiſcopos in capitulis, abbates ac priores conventuales in ipſius epiſcopi manibus, deinde in conventus præſentia antequam perſonaliter recipiantur: omneſque alios beneficiatos, priuſquam fructuum perceptioni ſeſe immiſceant, etiam in ipſius epiſcopi ſeu ejus vicarii vel officialis manibus jurare, ſe hujuſmodi beneficia per ſimoniam aut confidentiæ nomine non eſſe adeptos, quorum beneficiorum fructus, ſuos alioqui non facturos eſſe, imo ad eorum reſtitutionem, ſi quos perceperint, teneri decernimus.

ANNO CHRISTI 1583.

SESSIO CONCILII TURONENSIS apud Andes

DE SACRAMENTIS ET EORUM USU

De baptiſmo.

VI.

NATOS infantes, quam diligenter fieri poterit, ad eccleſiam parœcialem ſolenniter deferri, & in ea, nec prorſus alibi, niſi urgeat neceſſitas, adhibitis exorciſmis, exuffiationibus, unctionibus & ceteris ritibus, jam inde ab initio religionis Chriſtianæ, per univerſam eccleſiam adhiberi ſolitis, & aqua, benedictione ſolenni & ſacri chriſmatis unctione, ſanctificata, baptizari jubet ſynodus.

Iis autem ſanctorum & laudatorum virorum, quorum exemplo ad virtutem alliciantur, nomina imponi, non vero alia, a poetis, vel aliis fabulatoribus inventa & jocoſa, neque plures patrini, aut matrinæ adhibeantur, ſed unus tantum, ſive vir, ſive mulier, vel ad ſummum unus & una baptizatum de baptiſmo ſuſcipiant, qui non juniores ſint annis quatuordecim, quique memoriter ſymbolum, & orationem dominicam, tenentes, haud etiam ſint ignari ejus pacti quod cum Deo pepigerunt, & cujus cauſa fidejuſſores apud Deum & eccleſiam exiſtunt.

Inter quos patrinum & matrinam nullam cognationem ſpiritualem contrahi, ſed tantum inter eos, & baptizatum ipſum, & illius patrem & matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem & matrem ſacrorum canonum decretis inhærendo, declarat hæc ſynodus.

Rectoribus eccleſiarum parœcialium aliiſque eorum vices gerentibus, mandando: ut ſi plures uno patrino, & una matrina in ipſa ſuſceptione interveniant, duos præcipue deſignari curent, quorum nomina in regeſto ſuper hoc per ipſos rectores fideliter conficiendo tantum deſcribantur: Aliis qui intervenerint, pro teſtibus ſeu præſentibus dumtaxat habendis quibus patrino & matrinæ deſignatis, ipſi rectores diligenter & accurate explicabunt vim ac dignitatem ſacramenti per infantem recepti, necnon curam quam circa infantis tum perſonam, tum inſtitutionem (quoad uſque ad annos diſcretionis pervenerit) gerere illi debeant.

Eos qui ab hæreticis Calviniſtis ſunt baptizati, cum aquæ infuſione, ſeu in aquam immerſione, & horum verborum, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*, proclamatione, & intentione faciendi quod facit eccleſia, dicit hæc ſynodus, ſacroſanctis conciliis inhærendo, rebaptizati non debere, ne quidem, cum hujus conditionis, ſeu clauſulæ adjectione, Si tu non es baptizatus, ego te baptizo.

De confirmatione.

VII.

CONFIRMATIONEM eſſe ſacramentum, ab omnibus Chriſtianis maxime amplectendum, illiuſque ſolum epiſcopum eſſe ordinarium miniſtrum, nos docet eccleſia catholica, idcirco omnes Chriſtianos hortatur hæc ſynodus, ne in illius ſuſceptione negligentes ſe

ex-

ANNO CHRISTI 1583.

exhibeant, quo facilius adversus diaboli insidias stare, ejusque tela ignea valeant extinguere.

Quod ut decentius conferatur, statuit ne ad illud facile minores septennio, qui autem sunt adulti non nisi prævia peccatorum confessione admittantur.

Tonsura vero non insigniantur, nisi sufficienter literati: juxta sacrorum canonum decreta, quibusque adsit animus, divinis officiis inserviendi.

De eucharistia & missæ sacrificio.

VIII.

SAcrificium missæ, cum sit augustissimum, ac dignissimum, ideoque non nisi quam dignissimæ ac honestissimo loco tractari debeat, nulli presbytero sæculari, vel regulari in privatis domibus, nec etiam nobilium aut aliorum potentum, juxta sacros canones, sub pœna suspensionis ipso jure incurrenda, celebrare liceat.

Observandum est ut mensa Christi, idest altare, ubi corpus dominicum consecratur, ubi sanguis ejus hauritur, ubi sanctorum reliquiæ reconduntur, ubi preces & vota populi, in conspectu Dei a sacerdote offeruntur cum omni veneratione honoretur, & mundissimis linteis, & pallis diligentissime cooperiatur, nihilque super eo ponatur nisi capsæ cum sanctorum reliquiis & missale.

Expleta vero missa, calix cum patena, & corporalium theca cum vestibus sacerdotalibus, in mundo loco sub sera recondantur.

Corporalia autem, super quibus sacra oblatio immolatur, ex mundissimo & purissimo linteo sint, nec in iis alterius generis materia, preciosior, aut vilior misceatur, & nunquam super altare remaneant, nisi tempore missæ: sed aut in dicta theca ponantur, aut cum calice & patena, in mundissimo loco recondantur: & quando ablutione indigebunt primo a sacerdote, diacono vel subdiacono abluantur, in loco & vase ad hoc præparato, eo quod ex dominico corpore & sanguine tincta sint, post hæc a lotore in nitido loco parentur.

Et ne quod, proh dolor, pluribus in locis & a multis temporibus fit nimis licenter, sacerdotes populum sibi commissum, a devotione potius revocent, quam ad sacrorum, & tremendorum mysteriorum meditationem, contemplationem & debitam eis impendendam venerationem, invitent: eisdem districtissime inhibemus, ne missis celebrandis se immisceant, nisi prius a peritis, & exercitatissimis sacerdotibus docti ritus & ceremonias, in tam celebri sacrificio, summa cum reverentia necessario observandas, earumque vim, effectum & rationem didicerint: Quas ceremonias innovare, aut aliis ab ecclesia minime receptis & approbatis uti non permittimus.

Veterum patrum sanctionibus adhærentes, districte prohibemus, ne sacris [a] canonicis verbis, præsertim sacramentalibus, etiam prætextu orationis, quidquam addatur, aut detrahatur, aliave misceantur.

Missas primam, majorem parœciales, & in iis ecclesiis quibus duæ missæ debent aut consueverunt celebrari, hora conveniente, ut pote sexta & nona ante meridiem, non prius aut tardius celebrent hi quibus incumbit, potentum quorumvis, etiam nobilium, aut aliarum personarum favore, precibus, minis seu comminationibus, in contrarium non prævalituris. Matutinæ vero & vespertinæ preces, horis debitis & opportunis, pro loci consuetudine, & temporis commoditate, ut populus interesse possit, celebrentur: Quod nostrum decretum archipresbyteri archidiaconi & alii jus visitationis habentes, nullo modo permittant infringi, imo exactissime observari procurent.

At cum plerique sacerdotes ut ventri potius aut avaritiæ inserviant quam ut populi pietatem excitent horis intempestivis videlicet prima & majore missis parœcialibus durantibus celebrent: eoque fiat, ut parœciani pronis, & Christianæ institutioni, post offertorium a rectoribus fieri solitis, non interfint: Prohibemus missis parœcialibus durantibus, ne in eadem ecclesia aliæ missæ, alta aut submissa voce, cujusvis fundationis, aut confraternitatis colore, celebrentur: Contemptores arbitrio episcoporum puniendos decernentes.

Cum sacri canones, prius a missæ sacrificio non esse recedendum doceant, quam fuerit post communionem impertita benedictio, jussusque populus, missa peracta, recedere, eorumdem constitutionibus inhærendo, ne quis ante benedictionem quæ post communionem sequitur, abscedat vetamus.

Post quam benedictionem, non vero ante, ne prophana sacris misceantur, per ipsos rectores, ea populo annunciari volumus, quæ ad res temporales spectant, literas etiam monitorias seu querimoniales. Quæ vero obtinentur ad factorum revelationem, super quibus lites coram judicibus erunt contestatæ, has, necnon promissionum matrimonialium publicationes in prono post offertorium fieri, ne partes in suis probationibus forte deficiant, atque illis frustrentur, libere permittimus: officialibus curiarum episcopalium, quibus est illas concedendi, & subsignandi facultas, mandantes, has monitorias literas, ab illis certis adjectis clausulis, ne præsens decretum aliqua ratione infringatur, secernere.

Parœci autem in prono quod post offertorium fieri & in eo tantum res spirituales tractari volumus, nullas rerum prophanarum proclamationes faciant: Quas præfata communione peracta tantum, publicare poterunt: horum tamen quæ contra bonos mores sunt, veluti chorearum, ludorum & similium publicatione, omnino illis interdicta.

Quicumque ecclesiastici, tam sæculares, quam regulares, Deum omnipotentem oraturi, in ecclesiam conveniunt, habitu honesto, gestu decenti, prolatione non præcipiti, sed distincta, attenta quoque mente, seipsos ac verba studeant componere, quam maxima in hoc sacro loco fieri poterit modestia.

Ut autem præmissa accuratius fiant, ecclesiarum parœcialium rectoribus earumque procuratoribus, seu thesaurariis, ac omnibus quibus ornamentorum cura est commissa, hæc adeo exacte curare mandamus, ut nihil decoris, ad tam sanctum mysterium deesse patiantur.

Archidiaconis, archipresbyteris, decanis & aliis quibus parœcias & alias ecclesias visitandi cura incumbit, in eos qui neglexerint inquirere mandantes, ut causa cognita, temporalium amissione, aliaque severiore juris via, plectantur.

[a] *Forte, omnis. H.*

ANNO CHRISTI 1583.

De matrimonio.

IX.

CUM matrimonium sit sacramentum, multis nominibus a Deo commendatum, & ad propagandam inter homines mutuam caritatem aliisque justis de causis institutum, sacri canones virum & mulierem, nisi remotiore quam quarto consanguinitatis, & affinitatis gradu sese attingant, matrimonium inire prohibuerint, & cognationi spirituali certos præstituerint gradus intra quos virum & mulierem simul jungi non liceret, plerique nihilominus in sacrorum conciliorum contemptum & totius ecclesiæ grave scandalum, in quarto, tertio, etiam secundo, tum affinitatis, tum consanguinitatis gradibus, intraque cognationis spiritualis gradus lege prohibitos, in suarum animarum dispendium, temere & clam simul copulari ausi sunt: hæc autem conjunctio cum matrimonium censeri non debeat, sed vere incestuosus sit concubinatus, sintque liberi, ex hujusmodi incestu procreati, spurii, nec debeant parentibus legitime succedere, ut in posterum omnes a tam nefaria & scelerata conjunctione caveant: omnibus visitationis munere fungentibus, ecclesiarumque parœcialium rectoribus, an in suis finibus, & parœciis sint aliqui contra universalis ecclesiæ interdictum conjuncti, diligenter inquirere, & quos repererint, episcopo seu ejus vicario denunciare mandamus & districtissime injungimus: ut illis (causa cognita) per ordinarium disjunctis & separatis, ab hujusmodi illiciti conjugii, seu matrimonii nomine, designare funestum est, desistant: Quos, quamdiu in nefaria illa conjunctione scienter perstiterint, a communione ecclesiæ excluſos esse declaramus.

Atque ut facilius innotescat, quinam illicite conjuncti sunt, omnes in pronis parœcialium ecclesiarum, auctoritate concilii moneri volumus & jubemus, ut manifestent quos sic nefarie conjunctos esse noverint.

Quibus in quarto consanguinitatis, & affinitatis, necnon cognationis spiritualis prohibitis gradibus, supra expressis, episcopis dispensare non licere declaramus.

Incommoda autem hujusmodi & plerumque graviora cum clandestina matrimonia pariant & quam sint sacris inimica canonibus ipsa luce clarius appareat (multa enim facessunt ecclesiæ negotia, ex his oriuntur scandala, horum occasione multæ claræ familiæ labefactantur, ac graviſſima patiuntur damna) idcirco dictorum sacrorum conciliorum vestigiis inhærentes, ut matrimonio suus conservetur honos, & ne sub prætextu conjugii illicitæ grassentur libidines, utque pericula quæ ex his suboriri videmus, excludantur: omnes conjunctiones conjugum palam in conspectu ecclesiæ præsente parocho, vel alio sacerdote de ipsius parochi vel ordinarii licentia, & duobus, vel tribus testibus, non ante solis ortum cum celebritate & solemnitate ab antiquis patribus adhiberi solita: postque trinam publicationem diebus dominicis aut aliis festis solemnioribus in pronao factam & debite attestatam, concelebrari debere decernimus, mandantes propterea, & districte præcipientes omnibus ordinariis, ut cum primum poterint, curent decreta sanctorum conciliorum, de clandestinis matrimoniis populo publicari, & explicari in singulis suarum diœcesum parœcialibus ecclesiis.

Si qui vero post triginta dies a dicta publicatione in singulis parœciis facienda computandos, contra formam præsenti decreto præscriptam temere contrahere præsumpserint, illorum matrimonia tanquam clandestina, nulla, cassa & irrita, declaramus.

Quibus matrimoniis clandestinis ut amplius via præcludatur, omnes episcopos a dispensationibus de duabus proclamationibus & extra tempora nubendi, omnino abstinere monemus, nisi ob causam legitimam, necessariam, eisque cognitam, existimaverint esse dispensandum, omnibus aliis personis ecclesiasticis non episcopis, a dispensationum hujuscemodi concedendarum facultate, exclusis.

Benedictionem autem nuptialem impuberibus aliisve nisi jejunis & confessis non esse impertiendam sancimus: Rectores hac in re religione obstringentes, eorumque conscientiam onerantes. Quibus etiam mandamus conjuges monere, ut id observent, ne tam divino sacramento verba obscœna, risus & jocos inverecundos, ut fere fit, misceri patiantur.

Quos etiam rectores, necnon eorum substitutos, in conjungendo, utriusque conjugum dextris simul junctis, hac formula & his verbis uti volumus. A. Promittis B. matrimonii fidem & accipis eam in uxorem? & respondeat A. Promitto & accipio eam in uxorem: Deinde dicat. B. Promittis. A. matrimonii fidem & accipis eum in virum? Tum respondeat B. Promitto & accipio eum in virum. Postea dicat parœcus: Juratis uterque Deo: & promittitis invicem hanc fidem perpetuo servare? Uterque respondeat, juro & promitto. Hoc facto dicat sacerdos, Et ego vos in matrimonium conjungo, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Per hanc autem formulam, annuli benedicti in digito mulieris apponi soliti, usum in omnibus fere diœcesibus observari solitum, alioſque ritus ab ecclesia receptos, reprobare non intendimus.

Hos autem solennes nuptiarum ritus ab adventu domini nostri Jesu Christi usque in diem epiphaniæ, & a feria quarta cinerum usque in octavam paschatis inclusive celebrari districte prohibemus, aliis temporibus permitti declarantes.

Præstigiatores, sortilegos, seu maleficos, qui ligaturis & aliis malis artibus ad impediendum matrimonii consummationem eorumque conscios & correos, nisi illos denunciaverint, præsenti decreto anathematizamus, & ecclesiæ communione privamus: eosque singulis diebus dominicis in ecclesiis parœcialibus, necnon a prædicatoribus in suis concionibus pro anathematizatis publicandos censemus, omnes formulas seu superstitiones ab ecclesia reprobatas, a multis nihilominus ad dictas ligaturas impediendum usurpatas, veluti annulorum in terram dejectiones, & si quæ sunt alia ejus generis, rejicientes & damnantes.

Consuetudinem, vel potius corruptelam, quæ in multis diœcesibus invaluit, ut post contractum una die, in præsentia sacerdotis, per verba de præsenti, inter virum & uxorem matrimonium, die altera uxor, discooperto capite, sparsis crinibus & nuptiali pompa, virginum more, ad ecclesiam, missam tantum auditura, deducatur, tanquam bonis moribus

ANNO CHRISTI 1583.

bus omninò adverſantem, abrogandam judicamus: eccleſiarum parœcialium rectoribus ne illam in hujuſmodi faſtu ſeu ſolennitate in eccleſiam admittant, diſtrictiſſime inhibentes.

Quia fere fit ut magnates qui pauperiores habent aut affines aut neceſſarios, aut famulos, in eorum gratiam & rem, inferiorum prædivitum filias aut propinquas, vel e contra, illis nuptui tradi violenter ambiant: & ad ea matrimonia conſentienda, non liber parentum delectus, non contrahentium genuinus amor, qui horum præcipuum debet eſſe vinculum, exquiratur: ſed potentiorum vis, doloſæ perſuaſiones, & atroces plerumque minæ ceteris omnibus ſint hæc in re efficaciores. Quo fit ſæpius ut inde inter hoſce conjugatos perpetuum generetur diſſidium: hos omnes cujuſcumque conditionis ſint, qui his artibus coacta procurant matrimonia, cum libera prorſus eſſe debeant, ab his abſtinere ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda, præcipimus.

Quod ſi quis presbyter etiam regularis, adeo ſuæ ſalutis immemor, & proprii officii oblitus, clandeſtina conjugia celebrare, etiam iis intereſſe auſus fuerit, ſuſpenſionis ab executione ſuorum ordinum, per triennium pœna mulctetur, gravius per ordinarium puniendus ſi culpæ qualitas poſtulaverit.

Eos autem qui dictis clandeſtinis matrimoniis interfuerint tam clericos quam laicos, antiquis inhærendo canonibus, excommunicationis pœna mulctandos eſſe declaramus.

Quandoquidem vero ſunt nonnulli, qui quamvis legitimas duxerint uxores, iis tamen relictis, vel etiam cum illis (quod deterius eſt) pellicibus abutuntur, idque in univerſalis eccleſiæ ſcandalum, liberorum pravam & perniciosam educationem, animarum ſuarum ruinam, & tam venerandi ſacramenti contemptum: Mandamus & præcipimus epiſcopis ſeu eorum vicariis & officialibus, necnon archidiaconis, archipresbyteris & decanis, aliiſque qui jus viſitationis habent, ut contra tales viſitando, ſedulo inquirant: & inquiſitione facta, illos primo, ſecundo, unoque peremptorio edicto, moneant ut illas eiiciant: & ſi monitionibus non paruerint, publice excommunicatos denunciari curent.

Monente apoſtolo cum non ſit ducendum jugum cum infidelibus, nullaque debeat eſſe pars fidelis cum infideli, ſitque matrimonium non tantum corporum, ſed magis animorum conjunctio, & divini humanique juris ſocietas, eaque de cauſa, cavere debeant maxime, qui matrimonium contrahere deſiderant, ne inter conjuges perpetuæ rixæ vel etiam divortii relinquatur occaſio, ideoque catholici cum hæreticis (quorum vix aut numquam poſſunt eſſe pares animi) matrimonio jungi non debeant, eccleſiarum parœcialium rectores hortamur, iiſque injungimus, ſuos parœcianos catholicos, a matrimoniis cum hæreticis ineundis quanta poterunt diligentia avocare: catholicis permittentes ut a ſponſalibus impune reſilire poſſint, quæ per verba de futuro, cum hæreticis ignoranter contraxerint.

Cum etiam idem doceat apoſtolus, virum mulierem, & mulierem virum non debere relinquere, nec ſe invicem debitis fraudere obſequiis, ſintque permulti, qui relictis uxoribus & liberis, in longinquas regiones moræ diuturnioris gratia, tranſmigrent: eoque fiat, ut ſuas uxores abſentia longiore quodammodo adigant ad ſecunda vota tranſire, alterique nubere, non ſine gravi ſuarum animarum periculo, hincque multa naſcantur diſſidia: quorum occaſionem ſtirpitus evellere cupiens hæc ſynodus, etiam atque etiam hortatur obteſtaturque in domino omnes matrimonio junctos, ut memores illius mutuæ obligationis, & nexus, qui vel ipſo conjugum vocabulo ſignificatur, ſincero animi affectu invicem adhæreant, nec alter ab altero, præſertim in longinquas regiones abiturus diuve abfuturus, ſine gravioribus cauſiis diſcedat. Qui vero in hujus noſtræ exhortationis contemptum, imo vero contra apoſtoli ſententiam ex malo propoſito, & animo perfido ad defraudandum conjugale debitum, altero conjuge inconſulto, & invito receſſerit, is, niſi ſaniore conſilio uſus, intra modicum temporis ſpatium ad conjugem remeaverit, ſe intelligat ſynodi auctoritate excommunicandum.

Altero autem conjugum abſente, ei qui domicilium non deſeruit, nec ei qui receſſit, non licere nubere decernimus: donec certiſſimis & indubitatis teſtimoniis, de morte alterius illi conſtiterit & ab epiſcopo licentiam obtinuerit.

Hi vero, qui per verba de futuro tantum ſponſalia contraxerunt, quam primum poterunt per verba de præſenti matrimonium, ſervata forma ſupra ſcripta, perficere ſtudeant, nec ultra annum, niſi impedimentum aliquod gravius interceſſerit, ullo modo differant.

At cum frequentius eveniat, ut parentes poſt præſtitum ſuorum liberorum matrimoniis conſenſum, mutato conſilio, eis ut reſiliant, ſuadeant. Ipſis necnon iiſdem liberis (quia fidem fregerunt) per epiſcopum, juxta Elibertinum concilium, pœnitentiam ſalutarem injungendam decernimus.

Cum autem nonnulli, poſt conſummatum in una civitate, vel diœceſi, matrimonium, ad aliam paulo poſt confugiant, ibique ſecundo, ſcelerate & nefarie contrahere non formident, ſitque ſæpius, primi ac etiam ſecundi matrimonii, tum ob locorum diſtantiam, tum partium paupertatem adeo difficilis probatio, ut nullum de tam nefando adulterio queat ſumi ſupplicium: omnibus parœcis [quo rei veritas magis eliciatur & eluceſcat, ac partium ſumptibus parcatur] mandamus ac præcipimus ut regeſto per eos conficiendo (ad inſtar baptizatorum commentarii) nomina & cognomina conjugum, triumque ad minus teſtium qui intererunt, cum die, menſe & anno quo conjugia celebrabuntur, inſerant, ſub pœna carceris, & aliis arbitrio epiſcopi infligendis.

De ſacramento ordinis.

X.

QUONIAM non oportet ſacros ordines furtive ſuſcipere, ſtatuimus, ut quemadmodum jungendi matrimonio trina populo proclamatione denunciantur, ita majoribus ordinibus initiandi, trina denunciatione inſinuentur in eccleſia parœciæ quam inhabitant, ad percipienda impedimenta [ſi quæ ſunt] quæ debeat parœcus epiſcopo aut ejus officiali ſignificare: Qua quidem proclamatione utendum eſſe intelligimus, ſi commode fieri poterit, nec veriſimilis ſit ſuſpicio malevolos ibidem homines cle-

ANNO CHRISTI 1583.

clericos innoxios, a dictorum edinum susceptione velle deterrere.

Hæc synodus, animarum saluti providere cum magnopere desideret, omnes & singulos rectores, quam potest benevole hortatur, diligenter suis gregibus invigilare, suisque parœcianis tum sanis, tum morbo laborantibus, sacramenta sedulo administrare, eosdemque sæpissime (præsertim grassante epidemiæ contagione) commonefacere, ut illa dum valent & sani sunt studiose requirant.

De festorum cultu, veneratione reliquiarum, & imaginibus.

XI.

PARŒCI, quibus animarum cura est commissa, gregem suum ad divina officia diebus singulis (si fieri potest) audiendo adhortentur, præsertim dominicis & aliis festis.

Quibus diebus cum Dei laudes recitare omnes debeant, verbum Dei audire, & de innumeris beneficiis quæ ab immensa sua bonitate indesinenter recipimus, gratias agere, ac sese operibus caritatis assuefacere, sciant aliis non licere vacare negotiis. Ideo omnibus prohibemus publicas nundinas & alios quoscumque mercatus, quacumque in contrarium consuetudine non obstante, iis diebus dominicis potissimum annualibus & solennibus festis indicere & indictas frequentare, aliisque profanis negotiis etiam domesticis quæstuosis & manuum operibus intendere: currus & equos onera gestantes ducere, actus judiciarios & contractus celebrare, pignerari & rerum executiones facere, nisi cum jure nominatim permissum est.

Si qui vero locorum domini jus nundinarum & mercatuum iis diebus se habere prætendant, illas in perendinum aut alium diem non festum transferre in domino hortamur: qui si parere distulerint, illos, necnon eorum procuratores & judices, excommunicationis sententiam ipso facto incurrere præsenti decreto, declaramus.

Cum juxta divi Pauli præceptum, qui Christi sunt sobrietatem semper sectari debeant, diebus dominicis præsertim & aliis festis, commessationes, convivia publica, tripudia, saltationes, strepitus & choreas fieri, venatu & aucupatu tempus terere, in hospitiis seu cauponis aliis quam peregrinis cibaria & vinum ministrari, ludos palmarios & alios (maxime dum sacra conficiuntur laudesque Deo decantantur) aperiri, comœdias, ludos scenicos vel theatrales, & alia ejus generis irreligiosa spectacula agi, sub anathematis pœna prohibet hæc synodus: præcipitque omnibus & singulis parœciarum rectoribus eos apud episcopum deferre qui huic decreto non paruerint, ut illius ordinatione nominatim excommunicati denuncientur & publicentur: valde etenim est absurdum fideles, iis diebus qui propitiando Deo sunt destinati, fallacibus istis satanæ blanditiis illectos a divinis officiis, religiosis supplicationibusque sacris abduci.

Cum seditionum rabie & bellorum vi & injuria jam ab aliquot annis multæ sanctorum reliquiæ combustæ, aliæ disjectæ fuerint, atque nonnulli ex his quasdam pietate & religione moti exceperint, nonnulli etiam avaritia aut alio impio quæstu invitati, aliunde ossa desumpserint quæ sanctorum esse reliquias mentiuntur: hæc synodus ad tollendam omnem idololatriæ speciem & occasionem, ne quid reliquiarum nomine, nisi adhibita diligenti cognitione, & consultatione, juxta canonicas sanctiones populo noviter colendum exhibeatur, sub eadem anathematis pœna prohibet.

Et si quæ a dictis annis fuerunt proposita, a conspectu hominum auferri & recludi jubet, donec episcopus illa vere esse sanctorum judicaverit: sacris quippe sanctionibus magis adversari certum est, impurorum & sceleratorum ossa, aliquo honore colere, quam veras sanctorum reliquias debita veneratione carere.

Abusum præterea qui circa eas in omnibus fere parœcialibus ecclesiis invaluit, ut mulieres locis, quibus populo colendæ reliquiæ proponuntur, assideant, tollentes: parœcialium ecclesiarum rectoribus mandamus atque præcipimus, nullas in dictis locis (qui solis viris potissimum in sublimitate & honore constitutis destinati sunt) sedere patiantur.

Ne sanctæ crucis signum, sanctorumve imagines in locis sordidis aut ubi pedibus atteri & conculcari possint, neve quid in templis scripturarum veritati aut probatis ecclesiasticis historiis contrarium sculpatur aut pingatur, quam districtissime prohibemus ne quod ab omnibus summo est habendum in honore hoc modo vilescat: scire enim quisque debet imaginis corpus, corporisve statum aut habitum ad sui prototypi dignitatem & sanctitatem esse accommodandum, ut ex imaginis inspectione excitetur pietas, non vero turpi cogitationi detur locus.

Propterea, sexto concilio œcumenico Constantinopolitano & postremo generali inhærendo, nullus imagines aut picturas mentis corruptrices & ad turpes voluptates incitatrices fieri sancimus, ecclesiasticosque omnes, necnon laicos quoscumque monemus, ne ullas ab episcopis non approbatas in suis ecclesiis collocari vel populo proponi prorsus sustineant, & si quæ sunt dudum in templis propositæ quæ risum potius quam devotionem moveant, episcoporum & visitatorum diligentia, deponantur.

Optamus etiam atque jubemus nullas deinceps alias vel statuas vel picturas (quocumque consuetudinis aut juris prætextu) altaribus apponi, quam sanctorum ab ecclesia receptorum: Quod si quæ vivorum vel mortuorum hominum exhibendæ sint, eo statuendas loco decernimus, ubi nullam incautæ plebeculæ idololatriæ causam præbere possint.

DE DISCIPLINA ECCLESIASTICA,

CLERI ETIAM PLEBIS CIRCA divina reformatione.

De episcopis.

XII.

EPISCOPI a Spiritu sancto sint positi, ut Dei ecclesiam regant ac in apostolorum locum successerint, sintque in ea tamquam patres, superiores & pastores constituti, eorumque sit muneris hæreses (infestissimas in vinea domini vepres) extirpare: proque his radicitus evellendis, cum suo metropolitano, & coepiscopis suffraganeis, de his quæ sunt sui pastoralis officii, sæpius conferre, eaque de causa metropoli-

politanus, & ſui ſuffraganei mutuam inter ſe gratiam, & familiaritatem inire, ſeque mutuo agnoſcere debeant: ſtatuimus ut archiepiſcopus conſecrari minime poſſit ab alio quam ſuo primate, vel antiquiore ſuo ſuffraganeo (niſi canonicum impedimentum obſtiterit (duobus aliis ſuis ſuffraganeis præſentibus per ipſum metropolitanum accerſendis, epiſcopi vero ab alio quam ſuo metropolitano, aſſiſtentibus etiam duobus ſuffraganeis, quos ipſe metropolitanus eligere maluerit, in propria eccleſia ſi commode fieri poſſit, vel alia cathedrali provinciæ, per ipſum metropolitanum deſignanda, non alibi, nec clam aut occulte, conſecrari non valeant.

Teneantur autem prædicti intra tres menſes, a ſuarum proviſionum die computandos, munus conſecrationis ſuſcipere.

Archiepiſcopus autem, non prius ſpiritalium aut temporalium ſui archiepiſcopatus adminiſtrationi ſe immiſceat, quam (ut a ſanctis patribus inſtitutum eſt) ſanctiſſimo domino noſtro papæ, fidem ſuam propria ſubſcriptione munitam, expoſuerit, palliumque poſtulaverit, ac ſuis exigentibus meritis, obtinere meruerit.

Primo vero aut ſecundo, ſui adepti archiepiſcopatus anno, ſaltem ſemel in vita, ipſe omnes ſuos ſuffraganeos viſitet, deque eorum fide, moribus & converſatione diligenter inquirat, & ad proximum provinciale concilium (ſi quid correctione dignum compererit) referat.

Decretum concilii Viennenſis, ſub Clemente quinto editi, cupiens hæc ſynodus in uſum revocare, ejuſdem concilii conſtitutionibus inhærendo, archiepiſcopo licere decernit & declarat, per quævis loca exempta, ſuæ provinciæ facienti tranſitum, aut ad ea forſan declinanti, ut crucem ante ſe libere portari faciat, benedicat populo, divina officia privatim vel publice ibidem audiat, & ea etiam in pontificalibus celebret & faciat in ſua præſentia ſine pontificalibus celebrari (quovis privilegio contrario non obſtante) ſimili modo epiſcopo, ut in locis ejuſdem ſuæ diœceſis, poſſit populo benedicere, audire divina officia, & ea etiam celebrare, & in ſua præſentia celebrari facere, ſic tamen quod prætextu conceſſionis hujuſmodi, in locis ipſis exemptis, vel circa hoc privilegiatis, nullam aliam juriſdictionem, idem archiepiſcopus vel epiſcopus, exerceat: nec perſonis exemptis, vel privilegiatis, moleſtiam inferat vel gravamen: nullumque exemptioni, vel privilegiis eorumdem aliud præjudicium generetur, nec ipſis archiepiſcopo vel epiſcopo jus aliud quomodolibet acquiratur.

Epiſcopos autem, cum nemo neſciat omnibus eccleſiaſticorum gradibus eſſe præpoſitos, iiſque præſtare, ita omnibus notum eſſe volumus, multa illorum eſſe munera & officia, aliis de jure interdicta presbyteris, quæ hic inſerere non [a] concinnum judicavimus, ad eos enim ſpectat, ſacramentum confirmationis, primam tonſuram, ac omnes ordines conferre, ſanctum chriſma conficere, de hæreſi cognoſcere, ſeu hæreticum judicare, epiſcopos, abbates, abbatiſſas, eccleſias, altaria, cœmeteria, calices, patenas & alia vaſa, indumenta etiam & alia ornamenta, conſecrare & benedicere, pollutas eccleſias, ſeu polluta cœmeteria reconciliare, nova miracula probare, novas paroecias, & alias quaſcumque baſilicas, conſtituere, antiquas dividere: plures paroecias, aut alias eccleſias ſeu beneficia plura unire, uniones jam factas revocare: hoſpitalia & confraternitates erigere: ſeminaria literarum, & ſcholarum magiſtros inſtituere: dies feſtos ordinare, & jejunia indicere.

Ea propter ipſos epiſcopos, quantum poſſumus in domino hortamur in ſuis diœceſibus reſidere, populum docere, altaria conſecrare, eccleſias dedicare, ſi quæ ſunt pollutæ, vel etiam cœmeteria, reconciliare, ordines ſtatutis a jure temporibus celebrare, confirmare, & alia epiſcopalia munia obire.

Quod ſi qui, vel diuturna abſentia, ob cauſam legitimam, adverſa valetudine, aut alio legitimo impedimento retenti, his ſatisfacere non valeant, per alios epiſcopos, quibus ſuas vices committent, illa quam citiſſime adimpleri procurent.

Quemadmodum ergo epiſcopi, dignitate & prærogativa, ceteros præcellunt iiſque primi honores debentur, ita omnes vitæ ſanctitate, ac morum integritate, ſtrenua in exercendis ſuis officiis cura, ſuſtinendiſque ſuorum epiſcopatuum (quæ angelicis humeris etiam formidanda ſunt) oneribus, aſſiduis vigiliis, indefeſſo labore, alacri ſtudio, ſumma diligentia, debent ſuperare, ac caute curare, ne a recta vivendi via, & officii ſui ratione, deflectant: idcirco juxta divi Pauli conſilium, eos volumus eſſe irreprehenſibiles, ſobrios, ſuis gregibus invigilantes, tanquam pro animabus eorum rationem reddituros. Monemuſque ſuas diœceſes non deſerere: imo eaſdem juxta ſacros canones, potiſſimum oppida magis populoſa, per ſe ſaltem ſemel in anno viſitare, (ſi commode liceat) aut ſi amplior ſit diœceſis, quam ut uno anno tota viſitari poſſit, minimum intra biennium totius viſitationis curſus perficiatur, divinis officiis intereſſe, miſſas ſæpius, feſtis præſertim ſolennioribus, celebrare: Quotannis ſacrum chriſma conficere, miſſalia, breviaria, gradualia, alioſque libros ad divinum cultum neceſſarios: quibus fere omnes eccleſiæ ſunt deſtitutæ, ut exacte emendentur, ad normam a ſede apoſtolica & conſtitutione ſanctæ memoriæ Pii quinti præſcriptam, & intra annum eorum, qui ex conſuetudine provinciæ ad id tenentur impenſis, imprimantur, procurare: providere ne hoſpitalia, eleemoſynariæ & leproſariæ, ſuis priventur redditibus, ſed in his pauperes hoſpitio ſuſcipiantur, & quam commode & honeſte fieri poterit, alantur. A venationibus, aucupiis & ludis publicis abſtinere, modeſtam ac honeſtam familiam habere, domeſticos ſcandalo aliquo (maxime hæreſi) blaſphemia, luxuria, aut alio crimine publico diffamatos expellere: omnemque luxum, non tantum in proprio, ſed etiam domeſticorum veſtitu, necnon menſa & ſupellectili reiicere & reſpuere. Denique per Dei miſericordiam præſtare, ut qui mundi lumina nuncupantur, ceteriſque pietate & religione debent prælucere, Dei lucem in ſe ipſis collocatam, propriis tenebris non obtegant aut obſcurent: nec mundi & concupiſcentiarum ejus potius videantur amatores quam verbi Dei, ejuſque nobis tantopere a Chriſto commendatæ humilitatis.

Ex his autem, cum audiamus nonnullos, cum regum miniſtris, ducibus, baronibus, aliiſque dominis temporalibus, non tantum extra eccleſiam, ſed etiam in ea, indecenti quadam demiſſione ſe gerere, & haud ſecus ac infimi altaris miniſtri nimis indigne, non ſolum loco cedere, ſed etiam nulla ſuæ dignitatis habita ratione illis inſervire, antiquas ſanctorum patrum

[a] *Forte*, a inconnubium. H.

ANNO CHRISTI 1583.

constitutiones, ad episcopalis dignitatis decorem & gravitatem pertinentes renovando, volumus & mandamus ut in posterum ab hujusmodi abstineant, utque tam in ecclesia quam alibi, suum gradum episcopalisque dignitatis ordinem, gravitatem & decorem, præ oculis habentes, ubique se esse patres meminerint.

Principes vero, duces, barones, ceterosque id genus omnes, ut paternum honorem, debitamque reverentiam episcopis exhibeant, quantum possumus in domino adhortamur.

Cum multorum querelis didicerit hæc synodus, nonnullos abbates, capitula, & alias personas ecclesiasticas, certis diebus, nempe feria quarta cinerum, Jovis in cœna domini, & die Veneris sancta, quibus quidem diebus episcopi in suis cathedralibus ecclesiis publicas absolutiones populo indicere & impartiri consueverunt, iisdem etiam illos absolutiones hujusmodi in suis ecclesiis assignare, diesque festos & carnium abstinentias, quarum translationem certis de causis fieri decrevit ecclesia, in alios dies, quam qui per episcopum sunt præscripti, transferre: sitque sacrosanctis decretis interdictum, duos in eadem civitate, episcopali munere fungi, prorsusque ridiculum nec a scandalo alienum in una civitate, hos carnibus uti, illos vero abstinere, eoque fiat sæpe ut multi diebus abstinentiæ ab esu carnium, festis autem, ab operibus suis non abstineant, hoc illis ut minime licere declarat hæc synodus, sic etiam nec ecclesiastas aut concionatores introducere, absque episcopi auctoritate, cujus est prædicatores verbi Dei probare aut reprobare: quapropter ad abusum hujusmodi tollendum prohibet juxta sacros canones ne cujusvis privilegii, exemptionis, juris aut consuetudinis prætextu, aliqui concionatores non probati ab episcopo, in aliqua ecclesia, diœcesi aut civitate, admittantur: Neve duæ in eadem civitate, eadem die, generales absolutiones fiant, festique dies & carnium abstinentiæ, diversimode observentur, sub excommunicationis contra particulares, & interdicti contra communitates pœna, ipso facto incurrenda.

Gratias omnes quæ expectativæ dicuntur, cum sacri canones abhorreant, illæ etenim non modo ambiendi sacerdotia, sed etiam mortis captandæ votum & occasionem præbent: omnibus episcopis, abbatibus, capitulis & aliis quibuscumque beneficiorum collatoribus & patronis tum ecclesiasticis tum laicis cujuscumque gradus, qualitatis aut ordinis existant, quibusvis personis prima beneficia vacatura promittere, prohibet hæc synodus, ac Christianissimo & generosissimo domino nostro regi quam potest humillime supplicat, ut qui suo edicto ad trium ordinum regni Blesis congregatorum supplicem libellum promulgato, episcopatuum, abbatiarum & prioratuum quas antea mandaverat reservationes nullas declaravit, gratiarum hujusmodi sive indultorum revocationem, quorum occasione latior in dies & facilior confidentiæ & simoniæ via aperitur, & multa beneficia debitis fraudantur obsequiis, illorumque ædes potissimum sacræ, multas ruinas patiuntur, gratam habere, ac eorumdem usum omnino abrogare, illoque omnibus interdicere velit.

Quam revocationem si certis de causis omnino ratam habere non dignetur sua majestas, indulta dumtaxat illa his edicat profutura, qui sortis sint ecclesiasticæ, idque ad ea solum beneficia, quorum vel qualitatis, vel pontificiæ dispensationis privilegio capaces erunt: adeo ut si clerici tantum seu sæculares existant, in vim illorum indultorum, regularia obtinere non valeant.

ANNO CHRISTI 158[illegible]

De capitulis, dignitatibus & canonicis.

XIII.

ECCLESIA metropolis, aliæque cathedrales & collegiatæ, cum præ ceteris, debeant viris, fide, religione, literatura, morum & conversationis integritate micantibus, prælucere: Prohibet hæc synodus, ne qui hæresis labe infecti, blasphemi, luxuria, ebrietate, aut alio quovis crimine vel scandalo diffamati, itemque illiterati, contemptibiles, abjectæque & vilis conditionis homines, quive artibus prohibitis & mechanicis dederint operam ad dignitates, canonicatus & præbendas, seu etiam personatus, recipiantur seu admittantur.

Quas dignitates (quibus animarum cura imminet) ante annum vigesimum quintum, alias vero dicta cura immunes, necnon personatus, ante vigesimum secundum, cuiquam conferri prohibemus.

Ipsarum vero cathedralium ecclesiarum canonicos, annis viginti duobus minores, non debere institui decernentes.

In ea vero ætate institutis injungimus, ut intra annum a die pacificæ possessionis, ad sacrum subdiaconatus ordinem promoveantur, illis alioqui fructus suarum præbendarum donec promoti fuerint, minime percepturis: antequam promotionem, altioribus cathedris chori insidere, capitulum ingredi, presbyteros, aliosque in sacris constitutos ordine seu sessione præcedere (antiquioris receptionis prærogativa & quacumque in contrarium consuetudine non obstantibus) prohibentes.

Quod si qui in celebri universitate theologiæ, aut sacrorum canonum professioni in studium strenuamque operam navare desiderant: hi licentia privilegioque percipiendi in absentia fructus præbendarum, ità demum potiantur, si minores triginta annis existentes docibiles fuerint judicati, & postquam præsentes recepti, & promoti fuerint, saltem ad subdiaconatum, nec cuiquam tale indultum ultra quinquennium suffragetur.

Quamdiu autem in universitatibus studiorum causa manebunt, tamdiu suorum præceptorum testimonium literis authenticis confirmatum quot annis exhibere tenebuntur, se serio gnaviterque prædictarum facultatum studiis incumbere, exactoque tandem justo studiorum tempore, ipsius capituli arbitrio revocati, ad ecclesiam sua munia obituri redire tenebuntur, assignatam studiorum causa portionem, nec quamvis aliam haud aliter assecuturi.

Pravam autem quæ in nonnullis ecclesiis invaluit consuetudinem, ut canonici certos grossos suis (ut prætendunt) canonicatibus & præbendis annexos & unitos, aliosque earumdem præbendarum fructus, nulla præcedente receptione & residentia, percipere possint, tanquam sacris canonibus inimicam irritantes & abrogantes, hujusmodi grossos, omnesque alios præbendarum in absentia, seu ante receptionem, sine residentia percipi solitos fructus, earumdem ecclesiarum fabricis, donec canonici qui eos sibi vendicant, personaliter recepti fuerint, & divinis officiis saltem singulis annis per tempus

in

ANNO CHRISTI 1583.

in ſingulis eccleſiis, groſſis fructibus percipiendis præſtitutum interfuerint, deſtinandos & applicandos decernimus: conſuetudine illa quæ canonico groſſum adjudicat, qui certa die anni, aut certis horis unius, duorum vel trium dierum præſens fuerit (cum ad divini cultus diminutionem tendat) illis nullomodo profutura: ſalvis eccleſiarum ſtrictioribus ſtatutis & legibus, quibus præſens concilium derogare minime intendit.

Statuimus præterea, ut in cunctis cathedralibus & collegiatis eccleſiis, congrua campanarum pulſatione præmiſſa, divinæ laudes per ſingulas horas ab omnibus digne perſolvantur, quas non curſim ac præfeſtinanter, imo tractim & cum decenti pauſa, nempe circa cujuſque pſalmorum verſiculi medium, cenſemus decantandas, ſed ita ut inſignis inter ſolenne ac feriale officium agnoſcatur diſtinctio.

Horas canonicas in eccleſia dicturi cum tunica talari, ac ſuperpelliciis mundis, infra medias tibias propendentibus vel cappis, cujuſque loci ſervato more, eccleſias ingrediantur: birreta tenentes in capite vel capucia juxtà temporum & regionum diverſitatem.

Cum in choro fuerint, gravitatem ſervent, quam & locus & officium exigunt, non inter ſe aut cum aliis confabulantes ſeu colloquentes, non dormientes, aut literas ſeu ſcripturas alias legentes.

Cumque pſallendi gratia ibidem conſideant, muta aut clauſa labia non teneant, ſed omnes (præſertim qui majore funguntur honore) in pſalmis, hymnis & canticis, Deo alacriter modulentur.

Cum dicitur, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, omnes aſſurgant. Cum nominatur illud glorioſum nomen, Jeſus, in quo omne genu flectitur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum, omnes caput inclinent: itidemque faciendum præcipit ſynodus cum virginis Mariæ nomen pronunciatur.

Dum ſancta evangelia in eccleſia recitantur, ſacerdotes & ceteri omnes, non ſedentes, ſed venerabiliter in conſpectu evangelii ſtantes diſcooperto capite, dominica verba intente audiant, & fideliter adorent.

Quo perlecto, ſymbolum quod evangelium ſequitur, cantetur diſtincte, cum qua decet gravitate & pauſa plano cantu vel alio ita diſpoſito, ut ſingulis ſyllabis ſingulæ notæ reſpondeant: etiam ſi quatuor diverſis vocibus cantetur a muſicis.

Quod etiam in cantanda paſſione dominica in ramis palmarum & aliis diebus, dominicæ paſſioni cantandæ aſſignatis, obſervari placet.

Reliquum autem divinum eccleſiæ officium, non inconditis vocibus, nec laſcivis impudicarum cantionum modulis, decantetur: ſi quis contrafecerit, per ordinarium ubi iſtud fuerit commiſſum, vel ab eo deputandum, juxta conſtitutionem Joannis viceſimi ſecundi, quæ incipit, Docta ſanctorum patrum auctoritas, puniatur.

Similiter aſſurgant omnes, dum cantica Magnificat, Benedictus & Nunc dimittis, ex evangeliis deprompta, decantantur.

Nemo ibidem dum horæ in communi cantantur, legat vel dicat privatim officium. Nam non ſolum obſequium cui obnoxius eſt choro ſubſtrahit, ſed alios pſallentes perturbat.

Superior autem, aut is cui onus incumbit, dum divinum celebratur officium, invigilet ne quid inordinate fiat, & tranſgreſſores decreti puniantur.

Qui in matutinis ante finem pſalmi Venite exultemus, in aliis horis ante finem primi pſalmi, in miſſa ante ultimum Kyrie eleyſon, chorum non fuerit ingreſſus & uſque in finem, divino officio non interfuerit (niſi forte neceſſitate cogente, ac petita & obtenta a præſidente chori licentia diſcedere) pro illa hora abſens cenſeatur, nec etiam prætextu & occaſione quorumvis tractatuum capitularium (quos omnino dum major miſſa celebratur ſub pœna nullitatis eorum quæ ibidem definientur, necnon ſubſtractionis lucri illius horæ) indici & fieri prohibet hæc ſynodus, ſalvis eccleſiarum conſuetudinibus, ſi quæ forte circa hæc arctiores exiſtant.

Ut autem canonici his diligentius intendant qui annotatores pungendi officio deputabuntur, eccleſiaſticorum actiones obſervent, ut ſi decreta hujuſmodi neglexerint; fructus illius horæ qua chorum exierint, perdant: & ſi in eccleſia una horâ divini officii vagari per eccleſiam ſeu deambulare viſi fuerint, totius diei fructibus priventur.

Quod etiam in omnibus aliis eccleſiis, tam ſæcularibus & regularibus quam parœcialibus, volumus accurate ſervari: ut in his ceſſent omnia, quæ divinum poſſunt turbare officium, ne ubi peccatorum eſt venia petenda, ibi gravius peccandi detur occaſio.

Præfatos autem canonicos, tam cathedralium quam collegiatarum eccleſiarum, alioſque eccleſiaſticos omnes tam ſæculares quam regulares, honeſtos ac ordini ſuo convenientes habitus deferre, & ſacris ordinibus initiatos, tonſuram in capitibus habere, necnon congruis temporibus, barbam honeſte, non vero militari more, ſed ut viros eccleſiaſticos decet, decurtate jubet hæc ſynodus.

Hiſque camiſiis in collo & pugnis rugoſis, nec ſuperpelliciis patulis, curioſius acu elaboratis, & veluti altioribus pinnis ornatis, uti non licere decernit: Ridiculum eſt enim ad faſtum & oſtentationem abuti, eo quod ad demonſtrandam ſimplicitatem animorum & corporum puritatem eſt religioſe introductum.

Iiſdem quoque ſynodus ſub pœna carceris præcipit, ne caligas diſciſſas ſeu diſſectas deferant, aut thoracibus minutatim ſciſſis, induantur, neve penulati, maxime in civitatibus & oppidis, incedant: ſed togis talaribus, non tamen ſericeis, necnon birretis, non vero galeris, præſertim in eccleſia utantur.

Ipſos etiam canonicos cum a canone nomen ſortiti ſint, volumus & jubemus eam vivendi regulam ſibi præſcribere, quæ aliis ſit ſanctæ converſationis exemplum: Propterea eoſdem quantum poſſumus in domino hortamur, alioſque omnes ſacerdotes, ſingulis diebus dominicis ſaltem annualibus & magis ſolennibus feſtis, ſacram miſſam celebrare: qui autem ſunt clerici tantum vel diaconi aut hyppodiaconi, iis ipſis diebus, in fine majoris miſſæ, ad majus altare ſacram communionem percipiant: quod etiam a religioſis & mendicantibus ſuis in monaſteriis cupimus obſervari: futurum eſt enim, ut populus eorum exemplo ad frequentius communicandum invitetur.

Beneficium autem, cum detur propter officium, dignitates & canonicos eccleſiarum tam cathedralium quam collegiatarum (quos in dictis

eccle-

ANNO CHRISTI 1583.

ecclesiis residere volumus) ex sacrosanctis conciliis munia ob suos canonicatus & dignitates ad cultum divinum debita , per seipsos (nisi sint legitime impediti) adimplere & exequi jubemus : his qui prædicta munia per seipsos obire contempserint , mediam aut aliam suarum distributionum partem , ad certos dies , fabricæ ecclesiæ applicandam , arbitrio capituli substrahi decernentes graviore nihilominus mulcta , eorum pervicacia exigente illis imponenda ,

Quibus quidem canonicis , ut ad residentiam magis illiciantur , omnes præbendarum fructus saltem tertiam partem , qui divinis officiis continue interfuerint , per manus distribui volumus & ordinamus , nulla absentibus omnino distributione facienda , nisi infirmitate detentis, & servitiis ecclesiæ occupatis, quos pro præsentibus volumus reputari .

Divinis vero officiis peractis, ipsos canonicos (præsertim ecclesiarum cathedralium qui episcopi consiliariorum nomine decorantur) oportet libros , præsertim sacros legere , non vero huc & illuc discurrere & vagari , aut desides esse : multum etenim reipublicæ Christianæ interest, ut sint in ecclesia viri docti , qui ceteros ad justitiam & pietatem invitent , & erudiant .

Qui ne ob librorum penuriam a lectione se excusare valeant , provideatur in unaquaque ecclesia cathedrali & collegiata , de bibliotheca, in qua boni libri , & ab ecclesia catholica recepti , potissimum sacri , juriſque divini & canonici , recondantur : cujus curam habeant decanus , archidiaconus & scholasticus sive cancellarius , aut alii ab episcopo & capitulo deputandi .

At præbendas theologales obtinentes , cum ex concilio Lateranensi onus residentiæ & prædicationis subire , nec non bis aut semel per singulas hebdomadas , legere teneantur , illos quod sui est muneris quantocyus exequi , in domino monemus : quod si non præstiterint , fructuum subtractione per capitulum cogantur & compellantur , ceteris canonicis , capellanis , vicariis , presbyteris & clericis civitatis , injungentes , ut prædicationibus & lectionibus interfint .

Pœnitentiarii munus, in qualibet ecclesia cathedrali , cum sit perneceſſarium , & qui eo funguntur eximiæ scientiæ esse debeant , ut vitium a vitio discernere , & animas quæ peccaverunt, modo leniter, blandisque verbis consolari , mœstasque reficere , modo acerbe & graviter increpare , atque etiam instruere valeant , sacrorum conciliorum statuta exequendo (ubi commode fieri poterit) pœnitentiarii officium sive beneficium , graduato qui sit saltem in theologia , vel jure canonico bachalaureus formatus , & annorum quadraginta , cum unione præbendæ proxime vacaturæ (nisi ratione ejusdem pœnitentiariæ dudum erectæ, satis habeat unde commode & honeste vivere possit) conferri volumus & mandamus.

Qui dum confessiones in ecclesia audiet , interim præsens in choro censeatur .

Is vero qui tam digno muneri præerit cum ceteros ecclesiæ cathedralis canonicos , non tantum literatura , sed etiam morum conversatione , gravitate & vitæ sanctitate præcellere debeat : rationi congruum est , ut etiam eos gradu, ordine & incessione antecellat, dicente apostolo , presbyteros qui bene præsunt duplici esse dignos honore , ea propter pœnitentiariam in qualibet ecclesia cathedrali , dignitatis titulo per episcopum (capituli accedente consensu) ornandam & decorandam esse decernimus .

At ne aliis in ipsis ecclesiis dignitates obtinentibus, conquerendi præbeatur occasio , ipsam pœnitentiariam, ut erit dignitatis titulo noviter insignita , ita etiam inter dignitates , novissimum locum, ut obtinere debeat æquum judicamus, officiis seu beneficiis pœnitentiariæ in his ecclesiis in quibus dudum dignitatis nomine gaudent nullum hoc decreto præjudicium generari declarantes.

Scholastici & cancellarii , tam cathedralium quam collegiatarum ecclesiarum cum lecturos aut decantaturos in his ecclesiis matutinarum lectiones, euangelia & epistolas, docere teneantur, quo puncta & accentus , legendo vel cantando debite observent , hoc munus sub pœna privationis fructuum suorum officiorum , arbitrio capituli vel episcopi , sollicite exequi præcipimus , injungentes omnibus aliis , dictarum ecclesiarum dignitatibus , ea quæ sunt suæ functionis sub eadem pœna adimplere.

Ut autem divina tam in cathedralibus quam aliis collegiatis ecclesiis decentius celebrentur , volumus ut a cetero omnes & singuli in choro existentes , ad cantoris jussum vel alterius vel capitulum in choro præpositi vel præponendi , (salvo cuique ecclesiæ suo more) obedire teneantur, sub pœna carceris & emendæ, episcopi vel capituli arbitrio pro modo culpæ taxandæ & solvendæ , non obstante quacumque appellatione , oppositione aut recusatione , dummodo mulcta centum solidos , & carcer octo dies non excedat, modo ut nullum illis præjudicium generetur .

De parœcis , presbyteris & aliis clericis .

XIV.

CUM ex divi Gregorii Nazianzeni sententia, ars artium sit & scientia scientiarum hominem regere (animal omnium maxime varium & multiplex) atque animarum curam gerere, & qui parœciis præficiuntur, earum præcipuam post episcopos sollicitudinem habere debeant, ideoque maxime cavendum sit, ne indignis conferantur : ipsos episcopos , aliosque omnes ad quos jus parœcias conferendi spectat, monemus : eisdem non nisi de viris literatis , quorumque sit spectata fides & morum integritas providere , examinatoribus qui in singulis diœcesibus deputari debent, ut suo muneri quam diligentissime invigilent, injungentes .

Quia vero dictorum examinatorum nonnulli , jus dictas parœcias conferendi sibi arrogant , his verbis (contulimus & conferimus utentes) quæ solis episcopis & aliis collatoribus conveniunt , ab his in posterum abstinere præcipimus .

Quibus parœcis sive rectoribus , ubi primum de dictis parœciis illis provisum fuerit, saltem intra duos menses , a die suarum provisionum computandos, ad illas se transferre , in iisque residere mandamus : Quam residentiam si per duos menses, absque sui episcopi licentia (quam non nisi ex causa legitima concedere possit) deseruerint, pro rata temporis absentia, parœciæ suæ fructibus priventur, quos domorum presbyteralium & ecclesiarum parœcialium reparationibus applicari volumus .

Ne

ANNO CHRISTI 1583.

Ne vero ſit inutilis ac otioſa, & ſine fructu A eorum reſidentia ſollicite ſacramenta ſuis parœcianis adminiſtrent, fideliter populum ſibi commiſſum, tum verbo tum exemplo doceant: in pronis tum primæ tum majoris miſſarum parœcialium, orationem dominicam, ſalutationem angelicam, ſymbolum fidei, confeſſionis methodum & decalogum cum eccleſiæ præceptis, necnon ſacramentorum numerum, nomina, eorumque vim & effectum, ſigillatim lingua vernacula, populo declarent, & diſertis verbis, ac diſtincta pronunciatione, efferant.

Et ſuos utriuſque ſexus parœcianos commonefaciant, ut dum illa legentur, iis audiendis ſint attenti, eaque tum in eccleſia, tum domi, ſuis parvulis, frequentius repetent, ut memoria B teneant.

Utque parœciale officium, decentius in eccleſiis parœcialibus celebretur: omnibus presbyteris, diaconis & hypodiaconis in aliqua parœcia degentibus, injungimus, ut ſingulis ſuæ parœciæ divini officii horis (ne laicos a divino cultu revocent, quos ad pietatem magis debent animare) interſint cum ſuperpelliceis & alio habitu decenti, cum birretis, non vero galeris, dictis horis durantibus cantent & pſallant, non tamen presbyteri privatas miſſas interim celebrent, ſuſpenſionis pœna aut alia ordinarii arbitrio illis imponenda, ſi contravenerint.

Et ne debita mercede fruſtrentur, partem fundationum, ſeu anniverſariorum, ac etiam C obſequiorum funeralium, juxta cujuſque diœceſis ritum, vel eccleſiæ facultates, locorum & perſonarum habita ratione, a rectoribus & fabricarum procuratoribus, illis perſolvi ordinamus.

Hos autem rectores alioſque omnes presbyteros, tam ſæculares quam regulares, etiam beneficiatos quoſcumque, ſacris etiam nec initiatos, ad horas canoniales ſingulis diebus recitandas, ad uſum breviarii decreto concilii Tridentini editi, vel ſuarum diœceſum, quorum uſus ante ducentos annos probatus ſit, ſe obligari, ſub pœna privationis omnium fructuum beneficiorum per eos poſſeſſorum, quos etiam ſuos juxta ſacrorum canonum, præſertim concilii D Lateranenſis decreta, & Pii quinti conſtitutionem facere non poſſe, imo ad eorum reſtitutionem teneri declaramus: ideo volumus epiſcopos curare propria breviaria, quam fieri poterit citiſſime & accuratiſſime emendari, lectioneſque his inſertas, peritorum induſtria, ad hiſtoriæ veritatem ex antiquorum probatorumque auctorum ſcriptis & monimentis reformari, & typis mandari.

Sciant clerici, & qui ad acolytatum, alioſque ordines ſunt promoti ſui eſſe muneris, presbyteris dum ſacra faciunt aſſiſtere: provideantque eccleſiarum tam cathedralium, quam aliarum capitula, necnon qui ſunt monaſteriis & eccleſiis parœcialibus præpoſiti, certos clericos cle- E ricalem vel regularem habitum geſtantes, in quantum commode fieri poterit, deputare: qui presbyteris miſſam celebraturis dum per eos accerſentur, miniſtrare teneantur.

Et ne in eadem eccleſia, plures parœciæ eſſe videantur, aquam vel panem, per privatum ſacerdotem benedici, aſpergi, ac pronum fieri, in aliis miſſis quam parœcialibus, diſtricte prohibemus: Confratriarum auctoritate epiſcoporum approbatarum, necnon univerſitatum, & collegiorum atque purificationum mulierum, miſſis dumtaxat exceptis.

Quod etiam in eccleſiis mendicantium & aliorum monaſteriorum, ne parœciani a ſuis miſſis parœcialibus revocentur, fieri non licere declaramus.

Quoniam ſacri canones, clericos (præſertim in ſacris ordinibus conſtitutos) incertis vagari ſedibus, aut per diverſas provincias diſcurrere, ſuaſque diœceſes deſerere minime patiuntur, cum hinc contingat, ut contra eccleſiaſtici ordinis decorem, nonnulli mendicare cogantur, alii voluntariam mendicitatem & doloſam ſeu fraudulentam paupertatem fingant, ut magis luxu, & otio fruantur, alii ut occaſione ſuorum criminum, merita ſupplicia devitent: omnibus clericis, ſaltem uno ſacrorum ordinum charactere inſignitis, etiam muſicis prohibemus, ne ſua domicilia, aut parœcias deſerant vel relinquant, inconſultis ſuis epiſcopis, capitulis aliiſve eccleſiaſticis, quibus ſunt adſcripti & abſque cauſæ (cur id fiat) expreſſione & cognatione, ſcriptoque probata licentia debiteque atteſtata.

Omnibus etiam epiſcopis, prælatis, capitulis, monaſteriis, conventibus ac parœcialium eccleſiarum rectoribus, vetamus, ne dictos clericos a ſuis parœciis recedentes, recipiant, vel ad ſacra peragenda admittant, abſque literis teſtimonialibus, probato ſigillo firmatis, ac diligenti ſuper eorum vita & moribus inquiſitione, niſi etiam legitime docuerint, de ſua ad ordines promotione per ordinarium loci approbata.

Neminem præterea, qui notorie & publice criminoſus ſit, miſſæ ſacrificium facere, aut ſacris intereſſe debere ſecundum concilii Tridentini decreta, ſancientes.

At cum ſecundum apoſtolum, qui altari ſervit, de altari vivere debeat, nec ſit os bovi trituranti illigandum: Cupiens hæc ſynodus paſtores, quibus animarum cura mandata eſt, & qui in ſuis parœciis reſidere præcipiuntur, debitis non fraudari ſtipendiis, hiſque ſufficientem victum præſtari: ſtatuit & ordinat, ut quiſque epiſcopus ſua in diœceſi, accerſitis duobus canonicis eccleſiæ ſuæ cathedralis, per capitulum eligendis, & aliis duobus eccleſiaſticis, per clerum diœceſis ſpecialiter convocatum, vel in diœceſana ſynodo nominandis, quorum alter religioſus erit, rectorum querelas audiat ob non ſufficientes ſuo victui, ſuiſque rebus neceſſariis ſacerdotii reditus. Poſtea diligenter & ſummatim inquirat quam modicis fieri poterit ſumptibus, quæ illi ſacerdotio incumbant onera, quam longe lateque protendantur ejus parœciæ limites, quantus ſit parœcianorum numerus, quæ cujuſque qualitas, quique ſit annuus parœciæ reddituum valor, ſubducta deinde reddituum ac onerum ratione, ſi compererit ferendis oneribus, alendoque rectori impares eſſe proventus, adhibito dictorum canonicorum conſilio, ſummam illi quotannis tribuendam arbitretur & adjudicet, illaque arbitrata, de eadem curet illi quam commodiſſime provideri: quod ſi per beneficiorum (non tamen regularium) unionem fieri non poſſit, tantum illi ex primitiis aut decimis, novalibus aut oblationibus, aut ex parœcianorum ſymbolis ac collectis, aut quacumque alia commodiore via videbitur, aſſignetur, quantum illius neceſſitati ſit ſatis.

Quibus rectoribus eccleſiaſticis miniſteriis inſervientibus, ut facilius onera ſibi incumbentia ſuſtineant (illos etenim mendicare ac ſordidos eſſe turpe eſt & indecorum) ſedulo curent epiſcopi, ut jura illis debita & ab antiqua & laudabili conſuetudine ſolvi conſueta, tam pro

ſepul-

ANNO CHRISTI 1583.

sepulturis & funeralibus obsequiis, quam pro aliis etiam officiis in suis ecclesiis celebrandis, integre & sine fraude præstentur, juxta regium edictum ad trium ordinum regni Blesis congregatorum supplicationem promulgatum. Atque pro cujusque loci more, temporum ratione, & rectorum necessitate, talia illis ab episcopis assignentur, quæ illorum victui, ceteriscque rebus necessariis satis sint nec parœcianis gravia debeant esse vel molesta.

Oblationes omnes quæ in ecclesiis parœcialibus & capellis, intra metas earumdem existentibus offeruntur, saltem pro tertia parte (nisi majorem portionem percipere consueverint) ad eosdem parœciarum rectores, spectare declaramus: ab hujusmodi oblationum perceptione, laicos omnes excludentes, non obstante quacumque in contrarium consuetudine, quæ potius corruptela censenda est.

His quoque rectoribus, album sive quinque denarios, aut aliud majus debitum honorarium, in die sancto paschæ, aut alio ex majoribus festo, per singulos parœcianos annuatim præstari solitum, ut præstetur, præcipimus.

Cum Levitico sacerdotio, evangelicum successerit, eoque translato, legis facta fuerit translatio, ipsiusque & verbo Dei expresso, decimæ & primitiæ sacerdotibus debeantur, quas hisce procellosis temporibus, pluribus in locis omnino denegari, saltem minus debite præstari, omnium fere ecclesiasticorum conquestionibus plus satis comperimus: ut totius populi saluti consulatur (cui docente apostolo) molestum aut grave esse non debet, seminantibus spiritualia, temporalia ministrare, decimas & primitias ecclesiasticis, ad decimam partem fructuum divino jure debitas, absque fraude ulla solvendas esse statuimus.

Illasque de omnibus fructibus, juxta tamen cujusque patriæ consuetudinem & ante omnia jura censualia, seu feudalia, non obstante quacumque in contrararium consuetudine, solvi debere, & absque peccato mortali retineri non posse, & eos qui retinuerint, ad restitutionem obligari decernimus: omnes utriusque sexus, easdem ut sedulo præstent admonentes: Quos, si tertio moniti non paruerint, præsenti decreto ecclesiæ communione privamus, & excommunicatos, præsentis synodi auctoritate publicandos mandamus.

Ipsi autem rectores, prout ceteri ecclesiastici, præsertim beneficiati, cum non tantum a gravi, sed etiam leviore vitio, abstinere debeant, & a mundi voluptatibus secedere, pompas & spectacula publica, cœtusque ubi amatoria cantantur, aut obscœni motus corporum, choreis & saltationibus exercentur, devitare, ne auditus & obtutus sacris tantum mysteriis deputati, turpium spectaculorum, atque verborum lenocinio, polluantur: concilii Agathensis sanctiones renovando, illos a dictarum nuptiarum consuetudine & aliis publicis conviviis omnino abstinere non tantum hortamur, sed etiam jubemus.

Eadem ratione & potiore argumento ducti: cum a sacris omnia prophana & ludicra debeant arceri & longe abesse, ne primitiis sacerdotum (quas novas missas vulgus appellat) fiant aut misceantur convivia, utque in iis cessent omnia scenica & lusoria, statuimus & ordinamus.

Cum prospiciat consilium quamplures ecclesiasticos in contemptum sacrorum canonum, sæcularibus negotiis se immiscere, nobilium & aliorum laicorum procurare negotia, fœnus seu usuras lege divina prohibitas exigere, ex pecunia mutuo data præter sortem aliquid recipere, firmas sæcularium administrare, mercaturis (nundinatorum more) instare, ipsis etiam laicis domestice famulari & inservire, inhibet hæc synodus, ne cujusvis ordinis ecclesiastici, talia in posterum quovis quæsito colore, sub pœna perpetuæ depositionis, exercere audeant.

Et ne qui a cetero, facile contractus usurarios incauti celebrent, utque timoratis conscientiis magis consulatur, ecclesiasticis omnibus emptionis & venditionis contractibus (quos pignoratitios vulgus vocat) quibus res vendita redimendi gratia venditoribus ad aliquod certum tempus præscribitur, uti non expedire: hos vero quibus perpetuo redimendi datur licentia (antiquorum decretorum vestigiis inhærendo) licite & sana conscientia, deinceps celebrari posse declaramus, ita tamen ut ex rebus venditis, nihil amplius quam quod supremarum curiarum judiciis permissum est, utilitatis aut commodi, percipiatur.

Ut ecclesiastici qui fere omnes, propter nonnullorum lasciviam & libidinem, apud bonos & graves male audiunt, ab hujusmodi ignominia & scandalo, liberentur: omnibus præcipit hæc synodus a mulierum de incontinentia suspectarum consortio, familiaritate, & cohabitatione, non obstante cujusvis consanguinitatis aut affinitatis prætextu, omnino abstinere: vetando & prohibendo dictis ecclesiasticis, ne illas in domos suas, quacumque occasione aut necessitate, vel etiam faciendæ aut resarciendæ vestis aut ornandæ supellectilis, vel rei familiaris gratia admittant, alioquin a perceptione fructuum omnium beneficiorum suorum trium mensium spatio sint ipso facto suspensi, aliisque pœnis a sacris canonibus, vel statutis ecclesiarum impositis puniantur. Quod si a superioribus moniti ab iis non abstinuerint, contra eos ad alias pœnas sanctis conciliis adversus clericos concubinarios expressas severe procedatur. Decernentes fructus beneficiorum quibus ob hoc turpe delictum, & contumaciam clerici privantur, in pios usus omnino applicari debere: ita ut eorum pars una in ipsorum beneficiorum reparationes erogetur, altera in usus pauperum conferatur.

Si qui vero hujus criminis rei, beneficia non possident, pro prima vice, carceris per sex menses, pro secunda per annum, & si tertio relabantur, dictæ depositionis pœna mulctandos esse jubet synodus: Nec liceat judicibus ecclesiasticis quibuscumque has mulctas moderari, gravioribus per eos (si reorum protervia exegerit) infligendis.

Liberos autem ex concubinatu natos in domibus presbyterorum alii, episcopi eorumve vicarii aut officiales, aliique ecclesiastici judices, non patiantur: imo ab his ejici, & concubinariorum sumptibus illis alimenta subministrari curent.

Cum nullum crimen Deo odiosius sit blasphemia, qui tantopere sui nominis sanctificationem desiderare, venerari & precari jussit: omnibus clericis, ne sanctum Dei nomen quovismodo blasphement, neve etiam tabernas aut cauponas blasphemiarum & luxuriæ officinas, quovis, nec etiam sponsaliorum, vel obsequiorum funeralium prætextu, nisi inter peregri-

ANNO CHRISTI 1583.

grinandum, ingrediantur: Prohibet concilium, pœna carceris per duos menſes pro prima vice, per ſex menſes pro ſecunda, & per annum pro tertia (ſi prohibitionem contempſerint) illis imponenda, mitioris pœnæ omni ſpe ſublata. A

Cum reperiantur plerique qui ad ſacrum presbyteratus ordinem, potius ut beneficia per eos poſſeſſa retineant, & prærogativa ſacri ordinis potiantur, quam ut miſſam celebrent & alia ſacerdotali dignitati convenientia munia exerceant: dicti concilii Tridentini decreta inſequentes: ſtatuimus ut omnes qui ad presbyteratum jam ſunt promoti, intra menſem a die publicationis præſentis ſynodi inchoandum, & qui deinceps promovebuntur, intra ſex menſes B a die ſuarum promotionum numerandos, miſſam celebrent, his ſuorum beneficiorum fructus alioqui non percepturis.

Nonnulli etiam cum beneficia, potiſſimum prioratus ambiant, ut eorum fructibus ad tempus utantur, illa poſtmodum retro reſpicientes, ut ad ſæculum redeant relicturi, eoque fiat, ut ſuorum beneficiorum jura, non ea qua debent fide & cura, tueantur, & Deo eccleſiæque debite non deſerviant: omnes beneficia quæcumque etiam ſimplicia, ſive ſæcularia, ſive regularia obtinentes, ſi ſint viginti ſcutorum aureorum ſolarium annui valoris, deductis omnibus oneribus, ut puriore, ac majore animo in clericalis vitæ ſtatu Deo inſerviant, & jura ſuo- C rum beneficiorum, ad quorum titulos fuerunt promoti, fidelius tueantur, magnopere monemus, & hortamur, ubi legitimæ ætatis & alias idonei exiſtant, ad ſacros ordines promoveri: illos vero, quos neceſſitas, vel utilitas eccleſiarum ad majores ordines ſuaſerit ordinari, volumus per amiſſionem locorum, necnon fructuum, ipſorumque beneficiorum ſubſtractionem, ſacrorum canonum auctoritate, per epiſcopos ad talium ordinum ſuſceptionem, dum modo idonei ſint, ceſſante appellatione compelli, fructuſque taliter ſubſtractos per epiſcopos uſibus ſeminariorum in ſuis diœceſibus inſtituendorum omnino mandamus applicari.

Eos autem, qui beneficia, ſacros ordines re- D quirentia poſſident, ſi intra tempus a jure ſtatutum ordines requiſitos ſuſcipere diſtulerint, etiam privatione beneficiorum ipſo facto, juxta canonicas ſanctiones volumus coerceri.

Irrepſit profecto ſive temporum vitio, ſive hominum incuria & improbitate, ut multi ſacroſanctæ miſſæ ſacrificium, non ea qua decet devotione & veneratione, celebrent, ſed potius per avaritiam alicujus mercedis ſpe ducti. Quod ut vitetur curent epiſcopi, ut quos ad presbyteratus ordinem promovebunt, literati ſint, ſaltem mediocriter, competenteſque habeant facultates, quibus ſibi victum ſuppeditare poſſint, neque etiam ad ullos ſacros ordines ſuſcipiendos aliquos admittant, qui beneficium eccle- E ſiaſticum ſufficiens pacifice non poſſideant, & ſi ad titulum patrimonii vel penſionis aliqui erunt ordinandi, illi tantum ordinentur, quos ipſi epiſcopi judicaverint aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate ſuarum eccleſiarum, ſervatis iis, quæ œcumenicorum conciliorum decretis ſuper hoc ſtatuuntur: Quique juxta Calchedonenſe concilium certis addicantur ſeu adſcribantur eccleſiis, quas ſine epiſcopi licentia ex cauſa & in ſcriptis obtenta, deſerere non liceat, & ad alias (niſi invitati fuerint a parœcis miſſæ celebrandæ gratia) ſpe mercedis tantum diſcurrere, non enim longe abſunt a ſimoniaca labe, & turpi quæſtu, ex concilii Tridentini auctoritate, qui non alio quam pecuniarum intuitu, miſſas frequentant.

Hinc etenim ſæpius, in tam divini ſacrificii contemptum, & eccleſiaſtici ordinis ſcandalum contingit, ut nonnulli poſtpoſito omni ſuæ dignitatis decore, duas miſſas una die celebrare temere præſumant, quod ex ſacrorum canonum ſanctionibus, niſi in caſibus ab eccleſia receptis & auctoritate epiſcopi, non licere declaramus, imo etiam diſtrictiſſime, ſub pœna carceris, arbitrio epiſcopi, & ſuſpenſionis a ſuorum ordinum executione per annum, prohibemus.

Cum ſit epiſcoporum muneris ſuos agnoſcere, & præſertim eos qui in ſuis diœceſibus eccleſiaſticis funguntur officiis, maxime autem illos quibus animarum cura mandata eſt, ſitque paſtoralis ſollicitudinis pro rei Chriſtianæ utilitate, ab iis tam divinorum quam temporalium adminiſtrationis rationem exigere, ſanxit concilium, ut capitula, abbates, priores etiam commendatarii & parœcialium eccleſiarum rectores, aliique beneficiati qui de jure vel conſuetudine vocari, & ſynodis epiſcopalibus intereſſe debent vel conſueverunt, anno quolibet, diebus in quaque diœceſi ſtatutis, compareant, eorum quæ adminiſtraverint coram ipſis epiſcopis rationem reddituri, contra quos, ſi minime paruerint, vel excommunicationis pœna vel fructuum ſubſtractione aut quacumque alia juris via, animadvertant epiſcopi.

Cumque multorum malo exemplo & ſcandalo, eccleſiaſtici ſui muneris & officii omnino obliti, domos ſuas adeo proſtituant, ut in eas non eccleſiaſticos tantum ſed etiam laicos, helluones & alios ejus generis ad ludos in quibus nomen Dei plurimum blaſphematur, jurgia, rixæ, & diſſidia exoriuntur, diu, noctuque comeſſatur, quaſi hiſtrionum more, ad ſpectacula introducant, prohibet hæc ſynodus, ne a cetero eccleſiaſtici quibuſcumque ludis inhoneſtis & quæſtuoſis tempus terant, nec quoſvis alios, præſertim laicos, ad ludendum in ſuis domibus invitent, imo vero ſacrorum librorum continuis lectionibus dent operam.

Eccleſiaſticis vero omnibus prohibemus, ne domos ſuas, tam epiſcopales, abbatiales, canonicales, priorales, quam presbyterales ſuæ habitationi deſtinatas, aut illarum partem, laicis quibuſcumque potiſſimum mulieribus, concedant, & ſi quæ conceſſæ ſunt, ab his intra trimeſtre poſt præſentis ſynodi publicationem, viis juris expellantur: ipſis nihilominus epiſcopis, abbatibus, canonicis, prioribus & parœcis prohibentes, ne eas inhabitatas deſerant, hac enim occaſione magnam ſæpiſſime ruinam patiuntur.

Quod ſi per annum, ſine habitatore eccleſiaſtico eas reliquerint, anno effluxo, per eos ad quos ſpectat mandamus provideri.

Cum ſcriptum ſit in lege veteri, quod quicumque non obtemperaſſet ſacerdotibus, aut extra poſitus lapidaretur a populo, aut gladio cervice ſuppoſita expiaret cruore contemptum, & in primitiva eccleſia, inobedientes cuncti, de eccleſia rabido ori dæmonum traderentur: multi nomine tenus ſacerdotes, cenſuram eccleſiaſticam contemnentes, excommunicati, vel ſuſpenſi a prælatis ipſorum exigentibus culpis, & immemores, quæ epiſcopis & prælatis

cla-

ANNO CHRISTI 1583.

clavium regni cælestis collata sit potestas, attrectare sibi interdicta mysteria non verentur: contra quos rigorem ecclesiasticum volumus exerceri: statuimus igitur, ut tales sine spe restitutionis, ab officiis & beneficiis deponantur, & infames sint, & de cetero ad beneficia ecclesiastica, nullatenus admittantur, nisi per pœnitentiam approbatam, & conversionem laudabilem, sedis apostolicæ gratiam meruerint obtinere.

De Christi fidelibus laicis.

XV.

SAnctorum patrum antiqua decreta renovantes, omnibus & singulis Christi fidelibus, suis missis parœcialibus & aliis suarum parœciarum divinis officiis, singulis diebus dominicis & festivis interesse, districte præcipimus: a quibus si per tres dies dominicos continue sequentes illos abesse contingat, nisi legitimo impedimento retineantur, pœnas a sacris canonibus indictas, incurrere declaramus, quod illis sui rectores & confessarii, sæpius inculcare non omittant.

Et ne prætextu divinorum officiorum quæ in aliis ecclesiis, quam parœcialibus celebrari solent, revocari aut distrahi possint, majorem missam & vesperas in ecclesiis cathedralibus collegiatis & monasteriis, post parœciale officium peractum, tantum debere inchoari, decernimus.

Quod ut fiat commodius, episcopi seu eorum officiales, ipsis rectoribus seu parœcis, certas horas, quibus majorem missam & vesperas in suis ecclesiis celebrare teneantur, ita præscribant, ut parœcialibus divinis peractis, ipsi parœciani, ad cathedralem & collegiatas, aliasque monasteriorum ecclesias, ad divina in his audienda, pro sua devotione, se transferre valeant.

Horam autem habendis concionibus diebus dominicis & aliis festis primam pomeridianam in cathedralibus & collegiatis ecclesiis necnon monasteriis, non obstante quacumque in contrarium consuetudine, præscribendam esse censuimus.

Ut vero in ecclesia sessionum decens ordo servetur, sancimus laicis dum divina peraguntur officia, non licere chorum præcipue cathedralium ecclesiarum, ingredi, & inter ecclesiasticos sedere.

Minusque dum sacerdos sacris operatur, altaris ambitum cancellosve ingredi, aut aliis altaribus minime septis & ambitis, hærere.

Mulieres ab ingressu dicti chori, non tantum cathedralium sed etiam collegiatarum, monasteriorum & aliarum quarumcumque ecclesiarum, arcentes. Nemo vero in quacumque ecclesia, ad animi sui arbitrium, sed pro suo statu ac qualitate, locum occupet.

Ut autem dictis parœcianis, omnis ad alias ecclesias discurrendi tollatur occasio, omnibus presbyteris tam sæcularibus quam religiosis etiam mendicantibus, ne quibusvis personis quantumcumque illis notis, nec etiam cujusvis confratriæ aut societatis prætextu sacram eucharistiam tempore paschatis, absque parœci consensu, vel sedis apostolicæ indulto episcopo exhibito, administrent, omnino vetamus, sic enim fiet, ut pastor oves, & oves pastorem agnoscant, dicente sacra scriptura, Agnosce vultum pecoris tui.

Certis testimoniis cum didicerimus, plerisque in parœciis, pravam illam invaluisse consuetudinem, ut in litaniis & processionibus, quæ Deo supplicandi & preces offerendi gratia, ab antiquis patribus institutæ sunt, misceantur ludi, joci, choreæ, comessationes & aliæ ridiculæ actiones, unde contentiones oriuntur: ecclesiarum parœcialium rectores, quantum possumus in domino hortamur, ne hujusmodi quæ Deum optimum maximum, ad iram potius provocant, quam orationes in his professionibus fusæ, ab eo petita impetrent, in suis parœciis fieri sinant, imo magis suos parœcianos, ab his abstinere, etiam sub anathematis pœna moneant, eosdem in dictis processionibus, viris a mulieribus separatis, ordinate, devote & modeste procedere, non vero invicem confabulari, sed preces suas Deo qua decet humilitate offerre docentes & commonefacientes.

Cum nos doceat apostolus, mulierem non velato capite orantem, deturpare caput suum, nec minus esse turpe, non velari quam tonderi aut decalvari, minimeque eam deceat tortos habere crines & pectus suum nudare, non tantum virgines sed etiam mulieres, ne sui decoris & officii omnino oblitæ videantur, in tortis crinibus, ac nisi velatis capitibus & pectore, potissimum in ecclesia, incedere prohibemus: Indignum est enim mulieres Christianas quas decet cum verecundia & sobrietate ornatas, pietatem per opera bona profiteri, meretricio more, in tortis crinibus, nudatis capitibus & pectore, se velut nundinatitias populo exponere.

At cum mollis corporis cultus in femina Christiana damnandus sit, multo certe magis in viro, qui caput mulieris est, damnari debet. Ideoque ex concilii generalis Constantinopolitani, in Trullo habiti, decreto: excommunicationi subjacere eos omnes diffinimus, qui capillos, ad videntium detrimentum scite excogitatis nexibus adornant & componunt, & infirmis animis, escam ea ratione objiciunt: Ne vero prohibitio nostra tum viros, tum mulieres lateat, hanc illis per parœcos in suis pronis & ecclesiasticis in suis concionibus, etiam cum dura & importuna, si opus sit, increpatione, significari volumus & intimari.

Statuit etiam hæc synodus, ne qui colloquia sua, in atrio alicujus ecclesiæ constituant habenda, mercesve in cœmeterio venales exponant: inde enim fit, ut in ipsa ecclesia, sua exerceant negotia, ubi orationes & divina tantum fieri æquum est officia.

Omnibus & singulis Christianis præcipimus, ne cibum sumant, nisi mensa prece prius consecrata, neve ab ea recedant, nisi gratiis humiliter & devote Deo peractis.

Pecuniam si quis adulterinam, aut minus probatam receperit, quamvis ignoranter, auctorque sibi sit incognitus, alteri tradere non præsumat, cum id fieri nequeat sine specie mali, a qua apostolus vult omnes abstinere Christianos, ac sine magna furti suspicione.

Si ventorum vi, vel tempestate agitata navis, variis onusta mercibus, scopulis illisa, naufragio frangatur, ex concilio Nannetis pridem sedente Honorio secundo, habito: Naufragii reliquias, neminem, sive nobilem sive alium, multo minus ecclesiasticum, præter naufragum tuta conscientia sibi arrogare posse declaramus: adversatur enim non modo Christianæ

pie-

ANNO CHRISTI 1583.

pietati, sed etiam legi naturæ & civili cum alicna jactura locupletari.

Prohibemus laicis, ne in ecclesia, potissimum durantibus divinis officiis, deambulent, sibi pœna excommunicationis, quam contra eos qui moniti non desiterint, per ordinarios pronunciari volumus & mandamus.

Jubemus quoque, ut sacerdotes Christi fideles moneant, quando ad ecclesiam conveniunt, sine strepitu ac tumultu, eam ingrediantur, in qua etiam quamdiu orationis causa morantur, nequaquam inanes inter se habeant confabulationes, illo enim tempore divis Chrysostomo & Ambrosio auctoribus, quo missarum solennia celebrantur, non solum ab otiosis & inutilibus verbis, verum etiam a pernicioſis cogitationibus prorsus est abstinendum.

De monachis & monasteriis.

XVI.

OMNES abbates & priores conventuales tam religiosi quam commendatarii, qui de jure aut consuetudine sacros ordines suscipere tenentur, intra tempus a jure statutum post abbatiarum aut prioratuum adeptam possessionem ordinentur & missam celebrent: Quod si secus contigerit, nullis dictarum abbatiarum & prioratuum fructibus gaudeant, sed ad usum pauperum & seminariorum applicentur.

Qui noviciandi præsentabunt se abbati, priori & conventui: qui super capacitate & insufficientia supplicantis, in præsentia infirmarii diligenter inquirent si sit sanus mente & corpore, habilis ad portandum jugum domini & onus regulæ. Qui si repertus fuerit idoneus, facta prius professione fidei, regulari cuculla induetur: ideoque sanxit concilium, priorem claustralem cujusque monasterii vicarium esse destinatum ad induendos præsentatos habitu noviciorum, eosdemque ad professionem admittendos, & ad concedendam licentiam, ut ad ordines tam minores quam majores rite valeant promoveri.

Prohibemus omnibus abbatibus & monachis præter jura consueta cujusque monasterii rationi consentanea sub pœnis a canone indictis pecuniam aut quid aliud pro monachatione accipere.

Quia vero magna abbatum seu priorum claustralium negligentia & incuria, hoc in omnibus fere monasteriis irrepsit malum, ut nulla ingredientium monasteria, seu in eis monachalem habitum suscipientium, nec etiam ordinem profitentium facta fuerit descriptio, hincque multis in locis contigit, ut vere professi non tantum religionis habitum rejecerint, sed etiam ad sæculum redeuntes magno religionis Christianæ scandalo & gravi animarum suarum damno, uxores duxerint, nec potuerint nefariæ & incestuosæ ac detestandæ nuptiæ convinci aut annullari dictarum professionum nullo certo apparente testimonio: Alii etiam cum certos annos in monasteriis exegissent, non tamen in his professionem expresse emisissent, contra sacrorum conciliorum decreta sola præsumptione pro expresse professis habiti sunt, ac tamquam tales regularia beneficia sunt adepti & aliis professorum prærogativis & privilegiis usi: Cui malo ut in posterum occurratur: statuit hæc synodus in omnibus & singulis quorumcumque ordinum monasteriis, certum confici regestum, in quo singuli abbates vel priores claustrales & alii iisdem præfecti, omnium & singulorum qui dicta monasteria posthac ingredientur & religionis habitum suscipient ac etiam vovebunt, seu ordinem profitebuntur, nomina, cognomina & ætates, una cum die, mense & anno quibus & habitum susceperint ac etiam voverint, annotare tenebuntur: cui regesto ut plenissima fides adhiberi possit, ipsum per abbatem vel priorem claustralem qui eos ad habitum & votum admiserint, ipsumque suscipientem vel voventem necnon duos aut tres testes qui adfuerint, signari, & in monasterio quam accurate fieri poterit, asservari mandamus.

Utque magis habitus susceptio & emissio voti innotescant & palam sint, mandat synodus ut publice in sacrario seu choro ecclesiæ monasterii post majoris missæ offertorium omnibus religiosis assistentibus, saltem intimatis, & de eorum assensu habitus susceptio & voti emissio, fiant.

Quod nostrum decretum in monialium domibus seu monasteriis omnino observari placet.

Nullus ante probationis annum & nisi decimum sextum suæ ætatis compleverit, ad professionem admittatur.

Ut autem in monasteriorum ecclesiis decentius divinum officium persolvatur & fiat, abbates ornamenta ecclesiis comparare teneantur, quæ sufficere possint ad divinum officium peragendum, scilicet calices, cruces, candelabra, casulas, mappas, albas, missalia, libros cantus & cetera quæ cultui divino sunt necessaria.

In iis vero monasteriis in quibus monachi matutinas preces media nocte decantandas propter Gallicos tumultus in aliud tempus distulerunt, eas dicta mediæ noctis hora secundum regulæ præscriptum & juxta veteres consuetudines de cetero cantent: Quod ut commodius agant, occludantur fenestræ, & ubi opus erit vitra reficiantur.

Ceremoniæ antiquæ in monasteriis collapsæ ad veterem & priscam formam reducantur.

Nec liceat laicis inter monachos sedere in choro dum divina celebrantur mysteria: ideo abbates chorum seu sacrarium sepiant & claudant.

Eligatur per abbatem, priorem & conventum vir moribus & doctrina commendatus, cui demandetur cura erudiendæ monasticæ juventutis, aliosque doctrina indigentes monachos doceat: stipendia autem ab abbatibus accipiat.

Quibus in monasteriis nulla est bibliotheca, locus assignetur commodus & præparetur, in quem de cetero libri monachorum decedentium includantur, quorum substractione abbatibus penitus interdicimus, ipsi abbati & monachis injungentes ut iis evolvendis quam poterunt sedulam dent operam.

ANNO CHRISTI 1583.

Ex monachis profeſſis cujuſque monaſterii eligantur ab abbate ſeu priore & conventu qui ad univerſitates & ſtudia generalia tranſmitti poſſint: In ipſis monaſteriis eo relicto numero qui ad divinum celebrandum officium ſufficiat, quibus per abbatem ſeu priorem & conventum, camerarium etiam & cellerarium, alioſque officiarios ea erogabuntur, quæ in monaſterio reſidentibus ſuppeditari deberent.

Nemo duobus officiis in eodem monaſterio præficiatur, & qui nunc duo obtinet, alterum dimittat intra ſex menſes a publicatione præſentis concilii, alioqui utroque privetur: Quos quidem officiarios poſt triennium debere deſtitui decernimus, niſi aliter monaſterii evidens ſuaſerit utilitas.

Omnes officiarii, & ſimplices monachi onus ſibi injunctum fideliter per ſeipſos exequantur, & actualem in monaſteriis reſidentiam faciant, ſub pœna a jure & regula indictis, niſi ratione ſuorum officiorum ſeu onerum ſibi incumbentium per ſuperiores fuerint diſpenſati.

Juxta veteres conſuetudines & antiquorum patrum decreta, induantur monachi & regulares cujuſcumque ordinis etiam divi Auguſtini, illiſque veſtimenta tradantur ab his qui præſtare debent, in ſpecie, qualitate, quantitate, ſtatutis diebus & conſuetis temporibus, quæ quidem deferre tenebuntur, tam intra ſepta monaſterii, quam extra, ſublata illis aliis indumentis utendi licentia, idque ſub anathematis pœna.

Non liceat monachis alieni & peregrini coloris a jure & regula eorum prohibiti, veſtimenta ferre, aut illa ſerico decorare, induſiis non utantur ſtriatis, denticulatis, monilia aut annulos in digitis, thoraces aut calceos conſciſſos non deferant, nec ampla femoralia militum more: non utantur galero intra ſepta monaſterii, nec in civitate, in qua etiam niſi cum magna cuculla, nec ſoli, incedant, juxta conſtitutionem a Clemente in concilio Viennenſi editam, ſub pœna perditionis prædictarum rerum pauperibus diſtribuendarum, & carceris, privationiſque certæ partis ſui victus judicio ſuperioris pauperibus applicandæ.

Ne quis monachorum de cetero barbam geſtare aut comam nutrire præſumat, ſed omnes coronam magnam in capite habeant & barbam radant.

Omnium monachorum menſa ſit communis, niſi ſubſit legitima excuſationis aut morbi cauſa, hiſque quotidie juxta regulæ præſcriptum & ſummorum pontificum decreta, miniſtretur panis, vinum, obſonium & aliæ annonæ in numero, ſpecie, qualitate, quantitate, horis & diebus quolibet monaſterio conſuetis, omni diligentia ab iis qui ea præſtare tenentur.

Qui utenſilia refectorio & aliis locis pro refectione monachorum deſtinatis debent, ea bona fide exhibebunt: annona bladi, vini & aliorum neceſſariorum, necnon ligna in monaſteriis tam abbatiarum quam prioratuum conventualium, in horrea & cellaria congregentur, ne extra ſepta monaſterii monachi exire cogantur.

Eſu carnium omnibus monachis ſingulis diebus Mercurii, necnon adventus tempore tam in monaſterio quam extra monaſterium interdicitur, ſtrictiore regula, ſi quæ forte ſit, in monaſteriis nihilominus obſervanda.

In dictis autem religioſorum monaſteriis, ſingulis diebus durantibus prandio & cœna, ſacram ſcripturam legi volumus & jubemus, ut religioſi illam meditentur, faciliuſque addiſcant.

Quælibet monaſteria dormitorium & cellulas habeant, ubi ſtatim completorio dicto monachi etiam priores clauſtrales ſeſe recipiant.

In dormitorio lampades accommodentur quæ tota nocte luceant, ibidem ſilentium ſervetur, prout in regula continetur: ſit in eo cella communis cum camino ad ignem cauſa calefaciendorum monachorum e matutinis precibus redeuntium, parandum: ideoque non intendit concilium prædictis monachis ſeparatim lignum præſtari ab abbate, niſi ratione officii quibuſdam debeatur. In quolibet monaſterio aut prioratu conventuali, conſtruatur domus in loco aprico & ſano pro monachorum infirmorum receptione: muniatur utenſilibus & mobilibus neceſſariis, in eaque alimenta & cetera quæ ad ægroti ſanitatem recuperandam pertinent, præſtentur ab iis qui ad id tenentur: Adiaceat hortus ad auram capiendam, ſi commode præſtari poſſit.

Clauſtra ſemper claudantur, quorum ſuperiores monachi tantum, non vero alii clavem habeant. In iis autem ſilentium ſervetur.

Extra ea non exeant monachi ſine prioris aut præſidentis licentia & juſſu, exceptis his quibus ab antiquo exire licet pro adimplendis officiorum adminiſtrationibus: Quod ſi qui convincantur ſine licentia exiſſe, pro ea die qua clauſtrum exierint & proxime ſequente, cibariis privabuntur, iis duobus diebus pane & aqua tantum uſuri.

Prohibemus abbatibus & prioribus conventualibus tam religioſis quam commendatariis eorumque procuratoribus, negotiorum geſtoribus, actoribus ſeu firmariis, ne domos intra ſepta monaſteriorum, ſæcularibus & laicis locent, vel uxoratos reſidere in monaſteriis permittant: ſi qui vero laici aut uxorati monaſteria modo inhabitant, intra ſex menſes cum uxoribus & ſupellectili recedant, ſub pœna excommunicationis per epiſcopos contra contumaces ferenda.

Quia vero nonnulli abbates commendatarii in monaſteriis ſuis reſident, ſecumque laicas perſonas, quandoque viles ſatellites, etiam mulieres circumducunt; ne illorum converſatio monaſtico ordini lethale inferat detrimentum, murum conſtrui & ædificari vult ſynodus, qui commendatariorum manſiones a cellulis & domibus monachorum dividat.

Inhibemus etiam eiſdem monachis cujuſvis ordinis, ne mulieres cujuſcumque ſint ætatis intra prædicta ſepta ſeu clauſtra ſuorum monaſteriorum, ne quidem conſanguineos ſuos religioſos viſitandi vel illis ancillandi, aut alio quocumque prætextu, ſub pœnis Romanorum pontificum conſtitutionibus ſancitis, admittant: fruſtra enim ſacrorum canonum decretis monaſteria ſua egredi prohiberentur, ſi quod eſt maxime noxium in ſæculo, in illa inducere permittentur.

Cum non abs re antiqui canones, religioſos profeſſos, infantes e ſacro fonte ſuſcipere & nuptiis intereſſe prohibuerint, illiſque ſi hæc liceret ſua ſepta deſerendi, vagandi & diſcurrendi, cumque laicis nimiam familiaritatem ineundi daretur occaſio, ſecundum eadem antiqua decreta, hæc illis minime licere declaramus.

Quod etiam decretum monialium reſpectu ſuum ſortiatur effectum.

Non liceat monachis arma cujuſvis generis

in

ANNO CHRISTI 583.

in ſuis cellulis retinere, canes & aves venaticas alere, hiſque in venatione uti aliiſve ſe implicare negotiis, quæ ſuum ordinem minime decent, & eos a ſolitudine & ſanctis meditationibus poſſunt avocare.

Eleemoſynæ quæ ab antiquo in monaſteriis & prioratibus conventualibus & aliis ab eiſdem dependentibus locis conſueverunt fieri, de cetero decenter & fideliter, necnon pauperibus ſine fraude neceſſaria, in quantitate, qualitate, ſpecie, diebus & horis conſuetis diſtribuantur.

At quoniam ex mala & depravata beneficiorum collatione multa in monaſteriis indebite fiunt, ut huic morbo medeatur, ſtatuit hæc ſynodus ut collatores beneficia a ſuis monaſteriis dependentia conferant ſecundum ſummorum pontificum decreta, ſanctiones canonicas & fundatorum intentionem, videlicet regularia, regularibus; ſæcularia, ſæcularibus. Quoniam vero ſæpe fit non ſine gravi monaſtici ordinis jactura, ut panem filiorum alieni manducent, beneficiaque extraneis conferantur, nullu habita ratione monachorum illius monaſterii a quo beneficia dependent, eadem ſynodus ſtatuit ut prædicti collatores prædicta beneficia conferant religioſis illius (ſi ibidem capaces & habiles reperiantur) habita ratione graduum, qualitatis, literaturæ & antiquitatis.

Tituli monaſteriorum & beneficiorum ab iiſdem dependentium & documenta ab his penes quos exiſtunt, reſtituantur, & in theſauraria cujuslibet monaſterii, recondantur, cujus claves quatuor ſint, quarum una tradatur abbati, altera priori, tertia per capitulum eligendo, quarta armario qui cuſtos chartarum dicitur, aut alii qui ejuſcemodi claves ſervare conſueverit.

Exempla legitime & fideliter collata & per ſecretarios ſubſcripta & ſubſignata, regeſtorum, continentium collationes & præſentationes omnium beneficiorum quæ per abbates aut eorum vicarios, quotannis conferuntur & præſentantur, in theſauraria cuſtodienda, intra ſex menſes, reponantur.

Conſignandarum arborum cujuſvis abbatiæ nemorum, maleus de cetero in theſauraria & loco ubi documenta & tituli aſſervantur, recondatur, ut cum tempus conſignationis advenerit per religioſum ad id ſpecialiter deputatum cum ordinario nemoris cuſtode, deferatur: ſignificetque capitulo quot arbores, cujus qualitatis conſignaverit, ad vitandum abuſum in talibus fieri conſuetum.

Procuratores abbatum, quos non recte magnos vocant vicarios, etiam ſi fuerint religioſi, nullam virtute ſuæ procurationis aut vicariatus dignitatem, auctoritatem, honorabilioremve ſeſſionem ſive in choro, capitulo aut alibi ſibi vendicabunt, ſed prior clauſtralis illos ſemper præcedat: locum vero ſuæ receptionis illi tantummodo teneant.

Si contigerit, abbates, religioſos, priores aut alios ad id poteſtatem habentes aliquem ex monachis ab obedientiam mittere, ſeu ab ea revocare, hoc fiat in capitulo de conſilio fratrum, nullos autem indiſciplinatos, minimeque dociles & morigeros ad prioratus conventuales ire jubeant: qui ſi forſan miſſi fuerint a prioribus recipiendos non eſſe, imo revocandos dicimus, ut in abbatia juxta ordinis regulam, corrigantur.

Nullus monachorum cum obedientia in aliud tranſmittatur monaſterium, niſi publicam emiſerit profeſſionem & actu ſacerdos ſit aut de proximo ad ſacerdotis ordinem promovendus.

At quoniam ſæpe contingit obedientiarios non recipi in prioratibus conventualibus per priores vel eorum actores & firmarios, ideoque cogantur ad monaſterium redire, ſtatuit concilium ut expenſis abbatis, dictis obedientiariis detur conductor, qui ducat & reducat.

Reparationes chori, clauſtri, capituli, refectorii, dormitorii, domorum officiariorum non ſolum exiſtentium intra ſepta monaſterii ſed etiam extra, fiant citius per eos qui ad id tenentur: & in negligentiam abbatum & priorum, ordinarii hæc omnia fieri curabunt, eoſque cum imploratione brachii ſæcularis, & per cenſuras eccleſiaſticas ad id compellent.

Mendicantium ordinem profeſſi, cum in ſuis conventibus ex ſuorum ordinum præſcripto reſidere debeant, illis per civitates & oppida diſcurrere & extra ſuos conventus morari, niſi cum verbi Dei prædicationi ſuorum ſuperiorum mandato & epiſcoporum conſenſione vacabunt, aut in eleemoſynarum collectione erunt occupati, prohibemus. Quibus tam in dictis ſuis conventibus quam extra, ea quæ ſunt ſuæ profeſſionis & voti ad amuſſim tam in habitu (quem exquiſitum aut nimia arte elaboratum eſſe non volumus) magna tonſura, jejuniis, a carnibus, & aliis cibis juxta ordinis præceptum, abſtinentiis, quam in omnibus ſuis actionibus obſervare ſub pœnis a conciliis indictis, admonemus.

Eos autem qui ſunt ex apoſtolica diſpenſatione ad eccleſiarum parœcialium quaſi in ſubſidium ſæcularium clericorum, regimen aſſumpti: ſcire volumus voto ſui ordinis perpetuo obligari, nec ſuæ profeſſionis habitum capitis raſuram, & alijuſdem inſignia poſſe deſerere, nec non ad continue deſerviendum eccleſiis ſibi commiſſis adſtringi, ſuorum beneficiorum fructus illis alioqui non percepturis.

Quia etiam alii ad prædicationis munus in eccleſiis cathedralibus in doctorum theologalium ſæcularium defectum, ſunt acciti: eos monemus ut quæ ſunt ſuæ vocationis, quam diligentiſſime fieri poterit, impleant: & etiam ea omnia quæ ſunt ſui voti, debite perficiant & exequantur: Illis nihilominus præbendas theologales in titulum non debere conferri, ne pro canonicis ſe gerant, declarantes: ad quorum omnium obſervationem per ordinarios & ſuorum ordinum ſuperiores compelli volumus.

Ordinariis etiam mandamus ut ſingulis dictorum mendicantium ordinibus; ſuos fines aſſignent, intra quos verbum Dei ſeminare debeant & in his ſingulis religioſis, ſi commode fieri poſſit, ſuas parœcias præſcribant, ne inter eos, ut plerumque contingit, rixæ oriantur.

De monialibus.

XVII.

IN monaſteriis mulierum regularium quæ Deo ſe dicarunt vetus diſciplina conſervetur, & ſi fortaſſe usquam eſt depravata ejus reſtituendæ provinciam locorum ordinarii ſubeant.

In quibus numerum monialium ſua auctoritate repleri curent pro modo & facultate loci, neque eumdem augeri niſi facta monaſterio annua quæ ſatis ſit fructuum acceſſione: his ne

ANNO CHRISTI 1583.

quovismodo per se aut per alios, directe vel indirecte, honores, officiave seu beneficia cujusvis generis sui monasterii nec etiam alterius, sub pœna eorumdem officiorum vel beneficiorum privationis ambiant, prohibentes.

Illis autem monasteriis præfectæ sive abbatissæ sive prioriſſæ aut aliæ quocumque nomine appellentur, ne minores quadraginta annis eligantur: Quæque in vitæ honestæ laude vixerint, octo annis saltem postquam religionem professæ fuerint, statuimus.

a) *Forte, aut etiam.H.*

Virgines [a] autem etiam mulieres quæ monialium monasteria a cetero ingredientur, nullo modo ad id cogi ex antiquorum patrum decretis prohibemus: eos autem omnes anathemati subjicimus cujuscumque qualitatis, gradus vel conditionis fuerint, tam clericos sæculares vel regulares quam laicos atque etiam qualibet dignitate fulgentes quomodocumque nisi in casibus a jure expressis, qui invitam ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cujuscumque religionis, vel ad emittendam professionem coegerint, & qui consilium, auxilium vel favorem dederint, quique scientes eam non libere nec sponte ingredi monasterium aut habitum suscipere, vel professionem emittere quoquomodo eidem actui præsentiam vel consensum auctoritatemve interposuerint.

Necnon simili pœnæ subjacere eos qui virginis vel alterius mulieris veli accipiendi vel voti emittendi quoquomodo sine justa causa voluntatem impedierint.

Si quæ autem post religionis ingressum & professionem emissam, se id ante debitam ætatem feciſſe aut quid simile prætendere velint: eaque de causa habitum dimittere, aut etiam cum habitu sine superiorum licentia discedere, non volumus audiri, nisi intra quinquennium tantum a die professionis.

Neque tum etiam nisi causas quas prætenderint coram ordinario & suo superiore deduxerint.

Ante quarum deductionem si sponte habitum dimiserint ad allegandum quamcumque causam admittendas non esse decernimus, sed ad monasterium redire cogendas & tanquam apostatas puniendas.

Ut autem illarum libertati melius prospiciatur, jubemus ne qua in monasterio recipiatur ante duodecimum completum, nec ad professionis emissionem admittatur ante exactum decimum sextum suæ ætatis annum, postque annum probationis, ab habitu suscepto, computandum.

Statuimus insuper & decernimus ut ante susceptionem habitus ab episcopo vel eo absente aut impedito, ab ejus vicario aut aliquo ab eo deputando, virginis voluntas diligenter extra monasterii septa inquiratur & examinetur, num coacta aut seducta sit, & utrum intelligat, quid agat: cum vero iterum ante professionis emissionem ejusdem virginis voluntas fuerit exploranda, id non fiat extra septa, nisi forte ex causa in monasterii ecclesia extetiore.

Quoniam sexum muliebrem contra versutiam hostis antiqui minus fortem multiplici remedio necesse est communiri, decernimus ut moniales & ceteræ mulieres, divino cultui dicatæ, velum aut peplum sericum non habeant, nec in velo, acus argenteas vel aureas audeant deportare, nec zonas sericas auri vel argenti ornamenta habentes, nec aliquo panno irregulari, utantur: metiantur etiam juxta dimensionem corporum vestes suas, ita quod longitudinem corporum non excedant, sed pede decenter subducto sufficiant eis, sola monialis consecrata deferat annulum & uno solo sit contenta. si qua autem contra hanc nostram prohibitionem venire præsumpserit & commonita non resipuerit, regulari subjaceat disciplinæ.

ANNO CHRISTI 158

Ne autem dictæ virgines quæ habitum susceperint, vel professionis votum emiserint a tam sancto proposito quoquomodo avocentur, ordinamus puellas sæculares quas in dictis monasteriis educari sæpius contingit, non vestibus sericis sed laneis tantummodo nigri aut fusci vel albi coloris indui, nullo etiam exquisito ornamenti genere uti, aut cincinnatos crines, inaures, vel monilia & alias ejus generis inanes delitias, gestare.

Caveant similiter præfectæ, ne viri cujuscumque status, dicta monasteria ingrediantur, aut adolescentulas per cancellos nisi ipsis præfectis præsentibus aut duabus aliis ex senioribus religiosis alloquantur: Neve illis inconsultis literas extra monasterium mittant, vel ab extraneis recipiant, aut libros, nisi qui ad pietatem invitant, & a suis superioribus approbatos & eis concessos penes se habeant aut quoquomodo legant, sub pœna arbitrio episcopi consilio patrum monasterii imponenda.

Ipsarum autem virginum & mulierum Deo dicatarum ut saluti amplius consulatur, dicta monasteria sub perpetua clausura in posterum juxta constitutionem felicis recordationis Pii papæ V. quæ incipit, Circa pastoralis officii, permanere volumus & ordinamus, ipsis ordinariis eandem constitutionem quantocyus poterunt ut exequantur, mandantes & injungentes.

Licet contra nefandos insidiatores sacrarum virginum pudicitiæ pœnæ gravissimæ sint institutæ tam canonicæ quam legales, quidam tamen relaxatis voluptatum habenis, in lacum miseriæ & in lutum fæcis se immergunt, ut salutis æternæ coronam, honestatis normam, earumque pudicitiam corrumpere præsumant: contra quos nervum rigoris apponimus, statuentes, ut quicumque pudicitiam sanctimonialium cujuscumque habitus ausu sacrilego solicitare præsumpserit, ab officio, si clerici fuerint, si laici, a perceptione corporis domini noverint se suspensos, aliisque juris, & arbitrii pœnis per episcopum, seu ejus officialem severe puniantur.

Qui vero sacrilegum carnis commercium cum talibus habuerint, ipso facto excommunicationis sententia sint innodati, pœnisque a jure & sacris canonibus impositis subdantur: sanctimonialis vero seu canonica quæ hujusmodi crimen flagitiosum perpetraverit post competentis vindictæ severitatem, carceri mancipetur, ut illic quamdiu episcopo videbitur in jejuniis & orationibus pœnitentiæ vacet, & ulterius ad officium aliquod in monasterio nullatenus admittatur, & insuper regulari disciplinæ arbitrio ordinarii subjiciatur, & in signum iniquitatis suæ, ultima tam in clausiro maneat, quam in choro.

De sepulturis.

XVIII.

SACRI Lateranensis concilii decreta, renovando, omnibus & singulis ecclesiarum parœcialium rectoribus & aliis ecclesiasticis, ne in suis ecclesiis vel cœmeteriis & aliis locis sanctis,

ANNO CHRISTI 1583.

ctis, hæreticorum corpora tradant ſepulturæ, illave in his inhumari ſuſtineant, ſub anathematis pœna prohibemus: illa vero ſi contigerit per vim aut alias indebite in eccleſia, cœmeterio aut alio loco ſancto ſepeliri, exhumari volumus & mandamus, æquum judicantes eos cum iis non ſepeliri, quibuſcum viventes noluerunt communicare.

Illas vero eccleſias ſeu cœmeteria in quibus ſepulta fuerint, pollutas ſeu polluta ac propterea reconciliatione indigere declarantes.

Eos qui oblationes ſeu legata & pia relicta defunctorum aut negant, aut ſolvere recuſant, illorumve teſtamenta ſeu codicillos celant, & doloſe retinent: tanquam animarum egentium necatores, ex concilio Agathenſi, excommunicationi ſubjacere decernimus.

Laicis omnibus etiam nobilibus minime liceat, ſepulturas in eccleſiis jure proprio ſibi vendicare: cum ſepultura ſit proprie & mere jus ſpirituale & eccleſiaſticum: Neque ſepulturam in illis aſſumere & eligere, ad, juxta, vel prope majus altare aut ſacrarium, quacumque prætenſa in contrarium conſuetudine aut poſſeſſione non obſtante: niſi forte ſint epiſcopi aut eccleſiarum rectores vel fundatores ipſarum: Nullo autem modo in eccleſiis ſepultura effodiatur, niſi quæ non minore quam ſex aut quinque pedum ſpatio, a majore aut digniore altari diſtet.

Quibus in eccleſiis neminem ſine rectoris conſenſu & auctoritate inhumare liceat.

De jurisdictione & viſitatione.

XIX.

OFFICIALES epiſcoporum cum ſint in foro contentioſo juris diſpoſitione ipſorum vicarii, eorumque vices ſupplere debeant, præcipue in criminum per ſubditos commiſſorum emendatione, eos eſſe presbyteros volumus, juris potiſſimum canonici ſeu pontificii peritos, & boni nominis, ut major in coercendis delinquentium criminibus eorum ſit auctoritas: quibus ſtrenuam injungimus dare operam, ut quæ præſenti concilio ſancita & diffinita ſunt, obſerventur. His alioqui pro prima negligentia, ſuſpenſionis a divinis, & pro ſecunda, ſui officii privationis pœnas incurſuris.

Officium vero promotoris non niſi presbytero vel ſaltem in ſacris ordinibus conſtituto in poſterum committatur: Quod ſi qui hodie ſacris non ſunt initiati, aut ab exercitio officii abſtineant, aut intra ſex menſes curent promoveri.

Sacrorum conciliorum decretis, juriſque communis diſpoſitione cum ſit cautum, ne clericus adverſus clericum habens negotium pontificem ſuum relinquat, & ad ſæcularem judicem trahat: omnibus eccleſiaſticis cujuſcumque ſint dignitatis, ſtatus, qualitatis aut conditionis, ne clericos, ſaltem in ſacris ordinibus conſtitutos, in actionibus, quarum cognitio & judicium fori eſt eccleſiaſtici, relicto proprio epiſcopo ad judices ſæculares trahat, ſub pœna anathematis prohibemus: cui eos ipſo jure & facto ſubjacere declaramus, aliis a jure ſtatutis pœnis nihilominus puniendos.

Ipſos eccleſiaſticos qui volentes iiſdem in cauſis ſæcularia judicia ſubierint, ſimilem pœnam incurrere decernentes: cum hoc beneficium non perſonæ, ſed univerſo eccleſiaſtico ordini, publico jure ſit indultum, cui clerici renunciare non valent.

Certiſſimi juris cum ſit, matrimoniales cauſas omnes fori eſſe eccleſiaſtici: Ideoque earum cognitionem ac deciſionem judicibus laicis, a ſacris canonibus omnino eſſe interdictam, omnibus præterquam epiſcopis & eorum officialibus de iis earumque appendicibus & circumſtantiis, veluti ſi de conjugali adhæſione ſit quæſtio, cognoſcere & decidere, ſub anathematis pœna, prohibemus.

Cum non abs re, ſed neceſſaria ex cauſa, utque tum eccleſiaſtici tum laici ſuo in officio facilius contineantur, viſitationis munus in eccleſia ſit introductum, archidiaconis, archipresbyteris, decanis & aliis quibus hoc munus de jure vel præſcripta conſuetudine competit, annis ſingulis per ſe, ſuas eccleſias viſitare, diſtricte præcipimus, quos in domino hortamur ne ſegniter aut perfunctorie in his viſitationibus ſe gerant, ſed ea omnia diligenter & integra fide exæquantur, quæ jus & officii eorum ratio requirit.

Nemini autem liceat, ſub pœnâ excommunicationis, in eadem viſitatione, duorum, quibus ratione ſuarum dignitatum, perſonatuum aut officiorum viſitationis onus incumbit, vices præſtare.

Ipſi vero viſitatores ſciant ſe intra menſem poſt peractam viſitationem ad rationem omnium quæ in ſuis viſitationibus geſſerint epiſcopo reddendam ex antiquis conciliis obligari, idque ſcriptis, ut juxta caſuum exigentiam aut neceſſitatem per eumdem epiſcopum iiſdem provideatur: Quod ſi præſtare neglexerint ad id per epiſcopos viis juris compellendos eſſe ordinamus.

Quia literæ querimoniales ſeu monitoriales ad finem revelationis tam a dictis officialibus ordinariorum, quam ab archidiaconis, archipresbyteris, decanis, aliiſque, nimis facile in multorum ſcandalum & divini cultus diminutionem concedi videmus: hincque illæ magis contemni quam formidari, ac perniciem parere potius quam ſalutem, œcumenicis conciliis inhærendo, illas a nemine prorſus quam ab epiſcopis ſeu eorum vicariis & officialibus generalibus in poſterum decerni vetamus, & tunc non alias, quam ex re non vulgari, cauſaque diligenter cognita & magna cum maturitate examinata: aut mandatum vel permiſſum ſit patribus eas ab eccleſiaſtico judice obtinere.

Ut litium anfractibus & litigantium ſubterfugiis ac cauſarum brevitati provideatur, ſtatuit hæc ſynodus reverendos epiſcopos, ſeu eorum officiales partium appellationibus ab appunctuamentis a cetero interjiciendis, quæ tantum litium inſtructionem concernunt non debere deferre: cum autem ad reverendiſſimum dominum archiepiſcopum Turonenſem aut ejus officialem ab eorumdem ſuffraganeorum vel ſuorum officialium audientia fuerit appellatum, reverendiſſimus dominus Turonenſis archiepiſcopus, nec ejus officialis, in hujuſmodi appellationis cauſa, ſi gravamen eſt reparabile in diffinitiva, non procedat, nec etiam aliis ante diffinitivam ſententiam illam committat.

Cum multorum relationibus intellexerit ſynodus, quam plurima jurgia & contentiones

ANNO CHRISTI 1583.

in tractatibus capitularibus ob nonnullorum capitulantium tum petulantiam, tum arrogantiam, vel potius insaniam suboriri, quas sedare ac comprimere desiderat: statuit, ne a cetero in capitulorum conventuum aut aliarum communitatum tractandis negotiis, quisquam, cujusvis dignitatis, status, qualitatis aut conditionis existat, verbis rixosis aut contumeliosis utatur, volentes omnes modeste, seriatim, suoque ordine, non vero interrupte sua vota seu suffragia emittere, ita ut uno suo ordine loquente, ceteri taceant: his injungendo ut decano, aut cuicumque in capitulo vel conventu præsidenti, obediant omnino sub pœna carceris: Quod si quis convicium, contumeliam aut injuriam in confratrem protulerit, vel Dei nomen blasphemaverit, per substractionem fructuum pauperibus applicandorum, & carceris ad certum tempus indictionem, præsidentis & mediæ partis antiquiorum canonicorum aut religiosorum tunc capitulantium (si ad capitulum aut conventum spectet jurisdictio) sin minus ejus ad quem spectabit arbitrio, puniatur, neque dictæ subtractionis summam decem librarum & carceris pœnæ, si quindecim dies non excedant, executionem quævis oppositiones, recusationes aut appellationes quoquomodo impediant, aut suspendant.

Ne autem defectus & excessus prædicti aliaque crimina quæ per ecclesiasticos in magnum totius cleri scandalum licentiosius committuntur, prætextu exemptionum per nonnulla capitula, abbates, monasteria, ordines, etiam mendicantium, conventus & alia loca tam sæcularium quam regularium, prætensarum, in multarum animarum periculum, impunita remaneant, quarum intuitu quam plurimos flagitiosos ac gravibus obnoxios criminibus ad dicta loca tanquam ad aliquod impunitatis asylum confugere plus satis compertum est: statuimus ut quibuscumque juribus, exemptionibus, immunitatibus & privilegiis, non obstantibus, ab episcopis, ex auctoritate, quam œcumenicorum conciliorum canones illis concedunt, contra delinquentes procedatur, servata ea forma, quæ in iisdem conciliis præscribitur, quoties contra regulares exemptos, aut aliquem de capitulis, ipsis episcopis penitus non subjectis fuerit procedendum.

Si qui vero ab una ecclesia in aliam aut locum quem prætendunt exemptum suis criminibus impunitis per fraudem aut judicii declinandi gratia, migrasse comperiantur: nihilominus ab ordinario causa cognita juxta canonicas sanctiones puniri volumus in cujus diœcesi fuerint crimina commissa, dictis juribus, exemptionibus, immunitatibus & privilegiis quibuscumque non obstantibus: quicumque vero taliter fugitivum episcopo suo requirenti non reddiderit, sed defensare præsumpserit, ecclesiæ communione privetur.

Rixas, cum in capitulis & aliis communitatibus resecari, pacem vero & unionem inter eos qui in una domo morantur, retineri maxime conveniat: sitque valde indecorum inter eos esse jurgia & lites, qui nihil nisi caritatem & unitatem spirare aut docere debent: omnia statuta seu particulares singularum ecclesiarum leges & consuetudines, ex quibus multa inter confratres & alios ejusdem ecclesiæ clericos oriuntur diffidia, per viros pios & longo jam usu in rebus & consuetudinibus earumdem exercitatos, ad id per ipsa capitula & communitates deputandos, legi & diligenter examinari volumus: & si quid in iis compererint quod potius ad paucorum quæstum & privatum lucrum, excitandamque inter eos discordiam tendat, quam ad ecclesiarum decorem, totiusque communitatis commodum: episcopi eorumdem proborum virorum adhibito consilio vel consensu, ubi de jure vel legitima consuetudine etiam consensus requiritur, emendent: illaque sic emendata, ipse episcopus & omnes cum dignitates tum canonici & alii ecclesiarum suppositi ita juramento firment & roborent, ut perpetuis futuris temporibus illa in dubium revocare non liceat, minusque super his judicio forensi contendere, nisi magna evidensque ecclesiæ utilitas seu ratio contrarium suaserit.

Qua in re si capitula, conventus, aliæve communitates segnius se gesserint, & cessando vel usque ad sex menses præsentis synodi publicationem differendo, hanc nostram ordinationem eluserint: episcoporum diligentia postquam dicta capitula & communitates interpellaverint forma per eos præscribenda eam executioni demandari præcipimus: illorum ordinatione, per modum saltem provisionis, robur suum & effectum sortitura, non obstante quacumque appellatione.

De rebus ecclesiæ conservandis & non alienandis.

XX.

SS. patrum potissimum sacri concilii Lateranensis decreta renovantes, ne quarumvis ecclesiarum tam sæcularium quam regularium res & bona ficto titulo emphytheosis, aut alio fucato, in grave dictarum ecclesiarum damnum distrahantur, prohibemus illa quocumque titulo vel ad tempus vel in perpetuum alienari, præterquam in casibus a jure permissis, & servatis solennitatibus a jure requisitis. Quod si nonnulli ecclesiastici aliqua jam distraxerint, sine ipsius episcopi consensu & decreto & prævia causæ cognitione, aliisque debitis solennitatibus minime observatis, alienationes illæ quæ in damnum ecclesiæ & contra canonicas sanctiones contractæ judicabuntur, mandat sancta synodus ecclesiasticis, ut illas nullas & irritas declarari curent.

Plerique autem tum nobiles tum alii, cum in sacrorum canonum contemptum res & bona tam ecclesiarum quam fabricarum vi aut alias indebite retineant, nonnulli etiam earumdem moderatorum ac beneficiatorum consensu minus tamen legitime præstito: ipsorum visitatorum diligentia inquiri volumus, an sint in parœciis, quas visitabunt, aliqui rerum ad ecclesias spectantium illiciti detentores: & quam super his informationem confecerint, ad regios judices deferre ut laicos indebitæ occupationis reos ad regia edicta severissime plectent: in ecclesiasticos vero pœnis a sacris canonibus indictis per suos judices animadvertatur, iisdem detentoribus sive laicis sive ecclesiasticis excommunicationis sententiam ipso facto nihilominus incursuris.

At ne qui favore vel metu eorum qui res & bona hujusmodi injuste occupant, a testimonio super his ferendo revocentur: in eos qui occupationem aut detentionem sciverint, nisi intra tempus sibi a visitatoribus præfigendum, quod de ea re noverint debite & legitime revelent,

ANNO CHRISTI 1583.

velent, præsenti decreto anathematis sententiam pronunciamus, quos dicto tempore elapso, in singulis parœciis pro anathematizatis ordinariorum diligentia publicari volumus & mandamus.

Iisdem districtissime injungendo inter visitandum curare ac etiam cavere, ne procuratores fabricatum, thesaurarii, & alii ad quos bonorum ecclesiæ communium administratio spectat, redditus, proventus & alia mobilia in alios usus quam in divinorum officiorum celebrationem, ornamentorum & librorum iisdem destinatorum, ecclesiarum, cœmeteriorum, domorum presbyteralium & his annexarum capellaniarum reparationem impendant.

Qui si fore deprehendantur aliis usibus quam præmissis, fabricarum redditus seu bona applicasse, viis juris ut male applicata restituant, curabunt, ipsosque compellent ad inventarii mobilium ad ecclesias pertinentium veram & fidelem descriptionem faciendam.

Immobilium autem prædictarum fabricarum sine causa legitima & absque auctoritate factas alienationes, irritas & nullas viis juris etiam declarari procurent.

Ad dictos autem procuratores, thesaurarios & alios bonorum ecclesiæ communium moderatores, cum ex debito officii spectet providere, ut lampas, vel cereus semper ardeat coram preciosissimo domini nostri Jesu Christi corpore, per episcopos & alios visitatores ad id compelli synodo placuit.

Cum vero intellexerit nonnullos plures chartas, instrumenta, literas, monimenta, documenta, necnon reliquias, jocalia, vasa, libros & alia ecclesiarum ornamenta, & mobilia penes se retinere, ea ut restituant, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, monet & præcipit.

De seminariis, scholis & universitatibus.

XXI.

SEMINARII clericorum institutio & erectio cum sit perneccessaria, illiusque usus multis de causis & rationibus ecclesiæ catholicæ supra modum utilis, & ab omnibus fidelibus catholicis multis ante annis exoptatus, in singulis diœcesibus unum seminarium ad sacrosancti concilii Tridentini decreti formam, ubi commode fieri poterit, intra triennium proximum instituendum & erigendum esse decernimus & ordinamus.

Cum vero singularum diœcesum non sit una & eadem ratio, ideoque omnibus una regula præscribi non possit: ipsos episcopos quantum possumus impense & obnixe hortamur, & obsecramus, atque etiam monemus, eisque injungimus sua quemque in diœcesi huic institutioni non minus sancte quam pie adeo solicite invigilare, nihilque quod ad rem conferat, prætermittere, requisitis undequaque mediis quæ negotium tantopere promoveant, ut intra triennium dictum seminarium instituatur, & ad proximam synodum provincialem quidquid per eos circa hoc gestum fuerit, referre.

Quod cum inaccersitis dictarum diœcesum capitulis, dignitatibus, abbatissis, prioribus, rectoribus, capellanis & aliis beneficiatis ac personis ecclesiasticis minime posse perfici certum sit, eosdem omnes etiam exemptos se prætendentes, coram dictis episcopis in hujusmodi negotio juxta præfati decreti formam processuros evocari, & ad ea quæ per dictos episcopos ordinata & decreta fuerint, implendum, perficiendum & exequendum omnibus juris remediis etiam per temporalium substractionem, vocato ad hoc (si opus sit) auxilio brachii sæcularis, & per censuras ecclesiasticas cogi & compelli omni oppositione & appellatione postpositis volumus & mandamus.

ANNO CHRISTI 1563.

Ne quis autem decreti prædicti ignorantiam possit prætexere, illud præsenti nostro concilio inserendum censuimus, cujus tenor est ejusmodi.

Cum adolescentium ætas, nisi recte instituatur, prona sit ad mundi voluptates sequendas, & nisi a teneris annis ad pietatem & religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, nunquam perfecte, aut sine maximo, ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio in disciplina ecclesiastica perseveret: sancta synodus statuit, ut singulæ cathedrales, metropolitanæ, atque his majores ecclesiæ, pro modo facultatum, & diœcesis amplitudine, certum puerorum ipsius civitatis, & diœcesis, vel ejus provinciæ, si ibi non reperiantur, numerum in collegio ad hoc prope ipsas ecclesias, vel alio in loco convenienti, ab episcopo eligendo, alere, ac religiose educare, & ecclesiasticis disciplinis instituere teneantur. In hoc vero collegio recipiantur, qui ad minimum duodecim annos, & ex legitimo matrimonio nati sint, ac legere, & scribere competenter noverint, & quorum indoles & voluntas spem afferat, eos ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros. Pauperum autem filios præcipue eligi vult, nec tamen ditiorum excludit, modo suo sumptu alantur, & studium præ se ferant Deo ecclesiæ inserviendi: hos pueros episcopus in tot classes, quot ei videbitur divisos juxta eorum numerum, ætatem, ac in disciplina ecclesiastica progressum, partim cum ei opportunum videbitur, ecclesiarum ministerio addicet, partim in collegio erudiendos retinebit, alioque in locum eductorum sufficiet: Ita ut hoc collegium Dei ministrorum perpetuum seminarium sit, ut vero in eadem disciplina ecclesiastica commodius instituantur, tonsura statim, atque habitu clericali semper utentur; grammatices, cantus, computi ecclesiastici aliarumque bonarum artium disciplinam discent: sacram scripturam, libros ecclesiasticos, homilias sanctorum, atque sacramentorum tradendorum, maxime quæ ad confessiones audiendas videbuntur opportuna, & rituum ac ceremoniarum formas ediscent. Curet episcopus, ut singulis diebus missæ sacrificio intersint, ac saltem singulis mensibus confiteantur peccata, & juxta confessoris judicium sumant corpus domini nostri Jesu Christi, cathedrali, & aliis loci ecclesiis diebus festis inserviant. Quæ omnia, atque alia, ad hanc rem oppurtuna, & necessaria, episcopi singuli cum consilio duorum canonicorum seniorum, & graviorum, quos ipsi elegerint, prout Spiritus sanctus suggesserit, constituent, eaque ut semper observentur, sæpius visitando operam dabunt. Dyscolos & incorrigibiles, ac malorum morum seminatores acriter punient, eos autem si opus fuerit, expellendo: omniaque impedimenta auferentes, quæcumque ad conservandum, & augendum tam pium, & sanctum institutum pertinere videbuntur, diligenter curabunt, & quia ad collegii fabricam instituendam, & ad mercedem præceptoribus & ministris solvendam, & ad alendam juven-

ANNO CHRISTI 1583.

ventutem, & ad alios ſumptus certi redditus erunt neceſſarii, ultra ea, quæ ad inſtituendos vel alendos pueros ſunt in aliquibus eccleſiis, & locis deſtinata, quæ eo ipſo huic ſeminario ſub eadem epiſcopi cura applicata cenſeantur: iidem epiſcopi cum conſilio duorum de capitulo, quorum alter ab epiſcopo, alter ab ipſo capitulo eligatur, itemque duorum de clero civitatis, quorum quidem alterius electio ſimiliter ad epiſcopum, alterius vero ad clerum pertineat, ex fructibus integris menſę epiſcopalis, & capituli, & quarumcumque dignitatum, perſonatuum, officiorum, præbendarum, portionum, abbatiarum & prioratuum, cujuſcumque ordinis, etiam regularis, aut qualitatis, vel conditionis fuerint, & hoſpitalium, quæ dantur in titulum, vel adminiſtrationem, juxta conſtitutionem concilii Viennenſis, quæ incipit, Quia contingit: & beneficiorum quorumcumque etiam regularium, etiamſi juris patronatus cujuſcumque fuerint, etiamſi exempta, etiamſi nullius diœceſis, vel aliis eccleſiis, monaſteriis, & hoſpitalibus, & aliis quibuſvis locis piis, etiam exemptis, annexa, & ex fabricis eccleſiarum, & aliorum locorum, etiam ex quibuſcumque aliis eccleſiaſticis redditibus, ſeu proventibus, etiam aliorum collegiorum, in quibus tamen ſeminaria diſcentium vel docentium ad commune eccleſiæ bonum promovendum actu non habentur: hæc enim exempta eſſe voluit, præterquam ratione reddituum, qui ſuperflui eſſent ultra convenientem ipſorum ſeminariorum ſuſtentationem, ſeu corporum, vel confraternitatum, quæ nonnullis locis ſcholæ appellantur, & omnium monaſteriorum, non tamen mendicantium, etiam ex decimis quacumque ratione ad laicos, ex quibus ſubſidia eccleſiaſtica ſolvi ſolent, & milites cujuſcumque militiæ aut ordinis, pertinentibus, fratribus ſancti Joannis Hieroſolymitani dumtaxat exemptis, partem aliquam, vel portionem detrahent: & eam portionem ſic detractam, necnon beneficia aliquot ſimplicia, cujuſcumque qualitatis, & dignitatis fuerint, vel etiam præſtimonia, vel præſtimoniales portiones, nuncupatas etiam ante vacationem, ſine cultus divini, & illa obtinentium præjudicio, huic collegio applicabunt, & incorporabunt: quod locum habeat, etiamſi beneficia ſint reſervata, vel affectata, nec per reſignationem ipſorum beneficiorum uniones & applicationes ſuſpendi, vel nullomodo impediri poſſint, ſed omnino quacumque vacatione, etiamſi in curia effectum ſuum ſortiantur, & quacumque conſtitutione non obſtante: ad hanc autem portionem ſolvendam, beneficiorum, dignitatum, perſonatuum & omnium, & ſingulorum ſupra commemoratorum poſſeſſores, non modo pro ſe, ſed pro penſionibus, quas alii forſan ex dictis fructibus ſolverent, retinendo tamen pro rata, quidquid pro dictis penſionibus illis erit ſolvendum, ab epiſcopo loci per cenſuras eccleſiaſticas, ac alia juris remedia compellantur, etiam vocato ad hoc, ſi videbitur, auxilio brachii ſæcularis: quibuſvis, quo ad omnia & ſingula ſupradicta, privilegiis, exemptionibus, etiamſi ſpecialem derogationem requirerent, conſuetudine etiam immemorabili, quavis appellatione, & allegatione quæ executionem impediat, non obſtantibus. Succedente vero caſu, quo per uniones effectum ſuum ſortientes, vel aliter ſeminarium ipſum in totum, vel in partem dotatum reperiatur, tunc portio ex ſingulis beneficiis, ut ſupra detracta, & incorporata ab epiſcopo, pro-

A

B

C

D

E

ut res ipſa exegerit, in totum vel pro parte remittatur. Quod ſi cathedralium & aliarum majorum eccleſiarum prælati in hac ſeminarii erectione, ejuſque conſervatione negligentes fuerint, ac ſuam portionem ſolvere detrectaverint, epiſcopum, archiepiſcopus, archiepiſcopum & ſuperiores ſynodus provincialis acriter corripere, coſque ad omnia ſupradicta cogere debeat, & ut quam primum hoc ſanctum, & pium opus, ubicumque fieri poterit, promoveatur, ſtudioſe curabit. Rationes autem reddituum hujus ſeminarii epiſcopus annis ſingulis accipiat, præſentibus duobus a capitulo, & totidem a clero civitatis deputatis.

Deinde ut cum minori impenſa hujuſmodi ſcholis inſtituendis provideatur, ſtatuit ſancta ſynodus, ut epiſcopi, archiepiſcopi, primates, & alii locorum ordinarii, ſcholaſterias obtinentes, & alios, quibus eſt lectionis vel doctrinæ munus annexum, ad docendum in ipſis ſcholis inſtituendos, per ſe ipſos, ſi idonei fuerint, alioquin per idoneos ſubſtitutos, ab eiſdem ſcholaſticis eligendos, & ab ordinariis approbandos, etiam per ſubſtractionem fructuum, cogant & compellant. Quod ſi judicio epiſcopi digni non fuerint, alium, qui dignus ſit, nominent, omni appellatione remota: quod ſi neglexerint, epiſcopus ipſe deputet. Docebunt autem prædicti, quæ videbuntur epiſcopo expedire. De cetero vero officia vel dignitates illæ, quæ ſcholaſteriæ dicuntur, non niſi doctoribus, vel magiſtris, aut licentiatis in ſacra pagina, aut in jure canonico, & aliis perſonis idoneis, & qui per ſeipſos id munus explere poſſint, conferantur: & aliter facta proviſio nulla ſit & invalida: non obſtantibus quibuſvis privilegiis & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus.

Si vero in aliqua provincia eccleſiæ tanta paupertate laborent, ut collegium in aliquibus erigi non poſſit, ſynodus provincialis, vel metropolitanus cum duobus antiquioribus ſuffraganeis in eccleſia metropolitana, vel alia provinciæ eccleſia commodiori unum, aut plura collegia, prout opportunum judicabit, ex fructibus duarum, aut plurium eccleſiarum, in quibus ſingulis collegium commode inſtitui non poteſt, erigenda curabit, ubi pueri illarum eccleſiarum educentur.

In eccleſiis autem, amplas diœceſes habentibus, poſſit epiſcopus unum, vel plura in diœceſi, prout ſibi opportunum videbitur, habere ſeminaria: quæ tamen ab illo uno, quod in civitate erectum, & conſtitutum fuerit, in omnibus dependeant.

Poſtremo, ſi vel pro unionibus, ſeu pro portionum taxatione, vel aſſignatione, & incorporatione, aut qualibet alia ratione difficultatem aliquam oriri contigerit, ob quam hujus ſeminarii inſtitutio, vel conſervatio impediretur, aut perturbaretur: epiſcopus cum ſupra deputatis, vel ſynodus provincialis pro regionis more, pro eccleſiarum & beneficiorum qualitate, etiam ſupra ſcripta, ſi opus fuerit, moderando, aut agendo, omnia & ſingula, quæ ad felicem hujus ſeminarii profectum neceſſaria, & opportuna videbuntur, decernere, ac providere valeat.

Epiſcopi, veteres ſcholas per eos ad quos ſpectat, inſtaurari, & quæ ad illas pertinent, ſollicite requiri procurent, hiſque præceptores non tantum literatos, ſed etiam catholicos, & morum converſatione graves, prius tamen profeſſione fidei, juxta præinſertam formulam a ſede apo-

ANNO CHRISTI 1583.

apostolica traditam per eos emissa, præficiant: Qui pueros sive adolescentes nedum in grammatica & rhetorica ac ceteris hujusmodi erudire debeant: verum etiam docere teneantur ea, quæ ad religionem & bonos mores pertinent.

Diebus autem dominicis & festivis his tantum prælegant præcepta divina, articulos fidei, sacros hymnos & psalmos, sanctorumque vitas, & alia quæ ad pietatem maxime conducunt.

Iisque diebus eos ad missas, vesperas, contiones & alia divina officia audienda, magis autem solennibus festis, præsertim annalibus, peccata sua confiteri, & adultos sacratissimo domini nostri Jesu Christi corpori communicare impellant.

Diœceses quoque suas iidem episcopi visitando, curabunt quoad fieri poterit, in singulis parœciis nonnullos, parœcianorum impensis, deputari, qui juvenes alphabetum, primaque grammaticæ rudimenta, catechismum & cantum doceant.

Porro episcopi, suis in synodis, parœcianorum rectores sedulo adhortentur, ut quantum in eis erit, parœcianis suis suadeant, pro facultate cujusque ad stipendia ejus qui juventutem in eorum parœcia instituet, conferre.

Invigilent etiam ne aliquibus in collegiis aut scholis hæretici aut de hæresi suspecti præponantur: & si qui sint præpositi, implorato regis Christianissimi auxilio, expellantur.

Sacrorum consiliorum constitutionibus inhærendo, ne eorum qui scholis sunt præpositi, vel malitia vel inscitia aut incuria juvenes iis commissi, hæresi & malis moribus imbuantur, quos in tenera ætate non tantum humaniores literas, sed etiam fidei catholicæ initia, pietatem, ac rectam vivendi viam, edisscere oportet: nulli omnino quocumque honoris aut dignitatis titulo fulgeat, regendis scholis aliquem præficere, absque approbatione episcopi licere volumus: cui hoc negotium ita provide curare mandat hæc synodus, ut juvenes a vera religione non deflectant, sed bonis moribus honestisque disciplinis & literis instituantur.

Ne vero hæc nostra constitutio alicujus municipalis legis vel juris prætextu, impediatur: volumus eos cujuscumque sint status vel conditionis, qui scholis magistrum præficiendi jus se habere prætendunt: eos quos præponendos existimaverint, episcopo nominare & præsentare, ut diligenti super eorum fide, religione, literatura & moribus inquisitione facta, capaces & idonei reperti erudiendæ juventuti per ipsum episcopum præficiantur: atque ita de eorum sufficientia a nemine dubitari possit.

Ceterum cum scholarum præpositi quibus sunt præbendæ præceptoriales affectæ, eo munere si minus diligenter se gesserint debeant privari, nihilominus quia in nonnullis ecclesiis præceptoribus datæ sunt in titulum: eaque propter ab his se dimoveri nec posse nec debere, existimant: eoque segnius ea quæ sui sunt officii exerceant: in futurum illas in titulum conferri prohibemus: & eos quibus de his ante provisum extitit, suntque ad hujusmodi onus obeundum minime capaces & idonei, his privari & eorum locum sufficientes qui pauperes civitatis, gratis docere teneantur, substitui volumus & ordinamus.

At cum plures videamus graduum tam juris civilis, pontificii, quam theologiæ titulis, veluti bachalaureatus, licentiæ, etiam doctoratus ac magisterii in artibus insignitos, eorum nihilominus minime capaces: hincque fieri ut ecclesiæ, potissimum parœciales in villis muratis graduatis destinatæ, officiis quæ in illis præstare debent, frustrari: huic morbo ut obvietur, juris communis dispositioni quam sanctiones regiæ imitantur, inhærendo: universitatum hujus provinciæ doctores quantum possumus in domino hortamur atque etiam monemus, eos tantum ad dictos gradus quos publico & rigoroso examine, accersitis & præsentibus universitatis rectore, procuratoribus, aliisque eisdem præfectis, iis gradibus dignos judicaverint, recipere & admittere: Non vero eos in occulto, aut inter privatos parietes, nulla habita literaturæ ratione sed solo cujusdam parvi & turpis lucri intuitu (quod proxime ad simoniam accedit) promovere.

Literis autem graduum, in posterum concedendis, nisi publicum examen, solennitatesque prædictas debite fuisse observatas sufficienter attestentur (quod etiam ipsi graduati personaliter in præsentia episcopi aut alterius collatoris si sibi beneficia conferri requirant, juramento confirmare teneantur) nullam omnino esse adhibendam fidem, nec eas promotis aliquomodo ad obtinenda sacerdotia, patrocinari debere, decernimus.

Ut autem beneficiorum nundinationes, quas occasione graduatorum tum simplicium, tum nominatorum magno ecclesiæ detrimento & scandalo, quotidie exerceri exploratum est, rescindantur: suam sanctitatem ac regiam majestatem suppliciter rogamus atque obsecramus, ut suis diplomatibus, omnibus graduatis, qui vigore gradus beneficia assequuti fuerint: eorumdem beneficiorum cessionem prohibeant & interdicant, nisi forte graduati secundo beneficio animarum curæ obnoxio ab iis pacifice obtento, horum alteri in manibus ordinarii cedere valeant, ac velint: æquum est etenim ut quibus sacri canones exigentibus studiorum meritis, de beneficiis provideri statuerunt: iis ipsa beneficia conserventur, ne his (prout sacerdotes) titulis cedere seu renunciare possint: Quorum diplomatum ope futurum speramus, ut in ecclesia viri literati retineantur, & ad aucupia sacerdotiorum ignaris, necnon simoniacis & confidentiariis magna ex parte via præcludatur.

SIMONIS AMAILLE, archiepiscopi Turonensis, in concilii dimissione gratiarum actiones.

XXII.

IS est receptissimus omnium fere gentium mos, eaque laudabilis hominum ingenue educatorum consuetudo (dilectissimi in Christo fratres) ut post extremam arduo cuicumque operi impositam manum, illis quorum & auctoritate & consilio & ope freti, prosperos huic successus dederunt, gratias non solum habeant immortales, sed & quas possint, etiam referant.

Ipsi etiam ethnici longa peregrinatione suscepta, si sese hac feliciter explicuerint, aut aliud quodpiam negotium ex animi sententia confecerint, si qua diis suis interim nuncupaverint vota, continuo exolvunt, variis aras illorum donariis exornant, illisque quam plurimas, maximeque solemnes agunt gratias.

Nos vero qui vitam, fortunas, salutem Deo opti-

ANNO CHRISTI 1583.

optimo maximo acceptam ferre debemus ; ab eoque tot in dies beneficiis cumulamur, quique huic noſtro tam argumentoſo operi, ipſius auxilio, vel (quod eſt verius) auctore ipſo colophonem addimus. Quibus illum donariis, quibus altaria ſua victimis proſequemur ?

At non curat donaria pretioſa Deus noſter, Non illi argento atque auro eſt opus noſtro : quidquid habemus, illius eſt. Quo igitur illum præmio remunerabimus ? Præbe (inquit) fili mi, cor tuum mihi, & oculi tui vias meas cuſtodiant. Quid dignum offeremus domino ? Curvabimus genu Deo excelſo, faciemus judicium, diligemus miſericordiam, & ſolliciti cum illo ambulabimus, ſua immenſa beneficia in nos collata, gratiarum actionis oblatione (ut facilis & parum durus eſt creditor) compenſabimus. Cum enim illi omnium debitores ſimus, ſi qua illa debita exolvamus, non ut ſua ſibi vendicat, ſed haud ſecus ac ſi ea a noſtro illi dependeremus, largiore manu repenſat. Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi ? Non dicit David, quæ in me contulit munificentiſſimus ille largitor ; ſed quæ mihi retribuit, non ut beneficii auctor & inceptor, ſed ut acceptorum prius a Davide beneficiorum liberaliſſimus compenſator. Quidquid enim ab illo, grato animo accipimus, id ille beneficii loco nobis acceptum refert, ut exempli cauſa, cum te divitiis uberioribus auxerit, ſi per pauperum manus a te eleemoſynam petierit, quamvis te dante, nil non ſuum accipiat, non mixtam tamen, ſed abſolutam ſuis omnibus muneris tibi gratiam refert.

Incumbamus igitur, dilectiſſimi fratres, gratiarum actioni, neque arbitremur quidquid eſt in re temporis inſumpſerimus, nobis iri deperditum. Nam ut ait Baſilius, Τὸ διατεθὲν τῷ Θεῷ τῆς χρόνου μέρος οὐκ ἀφαιρίζεται, ἀλλὰ σωὶ μεγάλῃ κτοδίδοται πρὸς αὐτὰ τῇ προθύμῃ.

Non deperditur (inquit) id temporis quod Deo fœneramur, ſed ab illo majore cum fœnore nobis rependitur.

Agendæ præterea forent ſummo pontifici noſtro Gregorio, ob imperata hæc concilia, regique noſtro Chriſtianiſſimo Henrico, ob libere permiſſa gratiæ, ſi coram in os nobis loqui liceret : Quandoquidem vero abſentes abſentibus id minime præſtare poſſumus, Deo noſtro preces ex animo & devotiſſime fundamus, ſupplicationes & jejunia in id potiſſimum inſtituamus, ut illum ſuæ eccleſiæ ſerio invigilantem, hunc ſuo regno, ſuiſque ſubditis bene & legitime imperantem, quam diutiſſime ſervet incolumes.

Reſtat nunc ut humillimus ego & indigniſſimus ſervus veſter, vobis etiam gratias agam. Quod mihi omnium veſtrum, & doctrina & eruditione & vitæ ſanctimonia minimo, tam ſincera mente, tam humiliter, tam prudenter hoc in negotio inſtituendo, non ſolum adfuiſtis, ſed & in eo conficiendo maxima pars fuiſtis. In quo certe ut ceterarum virtutum, ita & veſtræ humilitatis non vulgare ſpecimen edidiſtis, dum illi paruiſtis, qui nulla fere alia, quam ſuæ unctionis prærogativa & ſanctitate præditus eſt. Hujus forte Theophylacti ſententiæ in Joannis caput undecimum memores : τίμα μοι τὴν ἀρχιερεῖς, φησὶν, ἀξίωσιν τῆς σῆς αὐτῶν χάριτος, ἐκ τῆς αὐτῶν προαιρέσεως.

Honora archipræſules (inquit) pro dignitate ejus quæ in eis eſt gratiæ, non ejus quam amplectuntur vitæ rationis & inſtituti, ſua etenim [ut probe noſtis] ipſi etiam unctioni eſt ſanctitas.

Pro tantis ergo veſtris in me meritis (cariſſimi fratres) cum non habeam melius quod rependam aut offeram, me, meam operam, ſtudium, benevolentiam, obſequium, ceteraque propenſi erga vos animi officia, & ſi quid meæ valent apud Deum preces, ſi quid iſtis etiam mihi pretioſius eſſe poſſit, vobis, totique huic celeberrimo, plurimumque de me promerito cœtui, ut lubens voveo, ita & devotiſſimus offero, & voti reus lubentiſſime perſolvam.

REVERENDISSIMI D. D. TURONENSIS archiepiſcopi, & reverendorum patrum dominorum ſuæ provinciæ epiſcoporum, qui concilio interfuerunt & ſubſcripſerunt, nomina.

NOs Simon a Maille archiepiſcopus Turonenſis definientes ſubſcripſimus :

Ego Guillelmus Ruzeus Andegavenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Philippus du Bec epiſcopus Nannetenſis ſubſcripſi.

Ego Rolandus de Neufville epiſcopus Leonenſis ſubſcripſi.

Ego Nicolaus Langelier epiſcopus Briocenſis ſubſcripſi.

Ego Æmarus Hennequenæus epiſcopus Rhedonenſis ſubſcripſi.

Ego Carolus du Liſcoet epiſcopus Coriſopitenſis ſubſcripſi.

Eorum qui interfuerunt ; ſine tamen concilio nondum impoſito abſceſſerunt.

Reverendus D. Carolus de Leſpinay epiſcopus Dolenſis, qui reliquit procuratorem.

Reverendiſſimus D. Ludovicus de la Haye epiſcopus Venetenſis, nullo relicto procuratore.

Pro reverendis patribus DD. epiſcopis abſentibus admiſſi fuerunt & ſubſcripſerunt DD. procuratores qui ſequuntur.

Ego Joannes Chevrollier reverendi domini epiſcopi Dolenſis procurator & ejus nomine interfui, approbavi & ſubſcripſi.

Ego Anſelmus Taron procurator illuſtriſſimi & reverendiſſimi Cardinalis a Rambouilleto nuncupati epiſcopi Cenomanenſis illius nomine ſubſcripſi.

Ego Joannes Trotereau vicarius generalis & procurator reverendiſſimi epiſcopi Maclovienſis quia interfui & approbavi etiam ſubſcripſi.

Nos Jacobus Fleuriot & Guillelmus du Hallegoet procuratores deputati a capitulo eccleſiæ Trecorenſis ſede vacante ſubſcripſimus.

Capitulorum eccleſiarum cathedralium, collegiatarum, abbatum, etiam monaſteriorum, conventuum, priorum, rectorum, eorumve deputatorum qui ad concilium acceſſerunt, fuerunt que admiſſi, ejuſdemque officiorum, ſubſcribuntur nomine.

Pro capitulo eccleſiæ metropolis Turonenſis comparuerunt Turoni D. Nicolaus Collombel canonicus theologus ac cancellarius, Antonius Fumée canonicus & archidiaconus Transligerenſis. Ludovicus Lenfant etiam ejuſdem canonicus. Andegavi vero D. Sigiſmundus Boiſgaultier & Stephanus Huguenin antedictæ eccleſiæ etiam canonici.

Pro capitulo eccleſiæ beati Martini Turonenſis Andegavi D. Alexander Aublanc de Mahieto

hieto & Mathurinus Benard de Varenna in eadem eccleſia reſpective præpoſiti & canonici.

Pro aliis capitulis aliarum eccleſiarum dictæ diœceſis Turonenſis D. Petrus Creſnier decanus & canonicus de Bueilleyo.

Pro abbatibus, monaſteriis & prioribus ejuſdem diœceſis Turonenſis fratres Petrus Leſpiau in ſacra theologia bachalaureus, & Petrus Brochereuil monaſterii beati Juliani Turonenſis eleemoſynarius de Montalays prior ſancti Chriſtophori in Turonia pro ſeipſo.

Pro rectoribus & curatis dictæ diœceſis Turonenſis D. Renatus Pichon ſancti Audoeni de Nemore & Mauricius Contant ſancti Urſi de Lochis reſpective rectores, Turoni. Ipſe vero Pichon ſolus Andegavi.

Reverendus D. epiſcopus Dolenſis Turoni exiſtens dixit ſe pro ſuo clero comparere.

Pro reverendo patre D. Ludovico de S. Melloir ſancti Jacuti ordinis S. Benedicti Dolenſis diœceſis, frater Joannes de la Chone ſacriſta dicti monaſterii.

Pro capitulo eccleſiæ Cœnomanenſis Turoni D. Richardus Cheſnay. Andegavi vero D. Petrus Croiſe antedictæ eccleſiæ canonici.

Pro capitulo & clero Rhedonenſi tam Turoni quam Andegavi D. Amoraldus de Herbamez presbyter in juribus licentiatus eccleſiæ Rhedonenſis canonicus & prior de Marſac. Et D. Mathurinus de Montalays abbas ſancti Melanii dictæ diœceſis Rhedonenſis, pro ſeipſo.

Pro clero Andegavenſi D. Adamus de la Barre Andegavenſis eccleſiæ archidiaconus major & officialis Andegavenſis.

Petrus Breslay cantor ambo dictæ eccleſiæ canonici.

Frater Petrus Marquis ſacræ theologiæ doctor monaſterii S. Nicolai prope Andegavum prior & hoſtellarius, & Stephanus le Poictevin collegiatæ eccleſiæ S. Maurilii canonicus tam Turoni quam Andegavi.

Fratres Emericus Saget abbatis & conventus ſancti Florentii prope Salmurum, & Nicolaus Beauvais monaſteriorum ſanctorum Sergii & Bacchi prope Andegavum reſpective procuratores.

Pro capitulo eccleſiæ Nannetenſis D. Joannes Chriſti doctor theologus antedictæ eccleſiæ concionator ejuſdemque reverendiſs. D. epiſcopi Nannetenſis antequam ad concilium accederet procurator. D. Martinus Quatrant in ſacra theologia licentiatus Nannatenſis. Et Guillelmus Guy B. Mariæ Nannetis eccleſiarum reſpective canonici Turoni. Ipſe vero D. Chriſti ſolus Andegavi.

Pro capitulo eccleſiæ Maclovienſis, præfatus D. Joannes Trotereau ejuſdem eccleſiæ canonicus & archidiaconus de Porhoet tam Turoni quam Andegavi. Et D. Urbanus de Rortays monaſterii de Bello-loco ejuſdem diœceſis Maclovienſis abbas commendatarius pro ſeipſo Turoni tantum.

Pro clero Briocenſis diœceſis D. Ludovicus du Boisbouxel eccleſiæ cathedralis Briocenſis cantor & canonicus necnon officialis Briocenſis Turoni. Pro quo clero dictus D. reverendus epiſcopus Briocenſis Andegavi ſe comparere dixit.

Pro capitulo & clero Venetenſis diœceſis D. Henricus Lechet & Julianus de la Tertree Turoni. Ipſe vero Lechet ſolus Andegavi.

Pro capitulo Coriſopitenſis eccleſiæ & clero ejuſdem diœceſis D. Yvo Taullalan cantor & Guillelmus du Buys ambo dictæ eccleſiæ canonici tam Turoni quam Andegavi.

Pro capitulo eccleſiæ Leonenſis & clero ejuſdem diœceſis, D. Jacobus Coetaulen dictæ eccleſiæ canonicus & archidiaconus de Queminidil tam Turoni quam Andegavi. Antequam vero dictus D. reverendus epiſcopus Leonenſis Andegavi concilium ingrederetur D. Joannes Salmon doctor theologus pœnitentiarius & canonicus eccleſiæ Andegavenſis pro eo fuit in concilium admiſſus.

Pro capitulo Trecorenſis eccleſiæ ſede vacante, Turonenſi in urbe comparuit D. Ludovicus de Boisbouxel, cantor & canonicus necnon officialis. Andegavi vero dicti D. Jacobus Fleurior & Guillelmus du Hallegoet.

Dicti concilii promotores D. Natalis Derrondeau in ſacra theologia doctor. Et Simon Gallant in utroque jurium licentiatus eccleſiæ Turonenſis theſaurarius & officialis Turonenſis ambo dictæ eccleſiæ Turonenſis canonici.

Ejuſdem concilii ſecretarii D. Dionyſius Bauduyn præfatæ eccleſiæ Turonenſis canonicus, & Amoraldus de Herbammez dictæ Rhedonenſis eccleſiæ etiam canonicus & prior de Marſac.

CONCILII TURONENSIS INDICTIO.

SIMON A MAILLE'

ARCHIEPISCOPUS TURONENSIS,

MULTUM REVERENDIS IN CHRISTO FRATRIBUS,

Provinciæ Turonenſis epiſcopis.

S. P. D.

OPPORTUNE admodum, Tridentina ſynodus, prævio Spiritus ſancti inſtinctu & ductu, labaſcenti propemodum eccleſiaſticæ diſciplinæ occurrerat, manumque porrexerat auxiliarem, ſi ſaroſanctis ipſius decretis hanc retineri ac fulciri (ut ſpes erat) licuiſſet. Quandoquidem vero nunc is eſt rerum Gallicanarum ſtatus, ut ceteris de cauſis, nobis adhuc incognitis, hoc tam præſtanti concilii remedio nos libere perfrui nondum permittat: Neque tamen, quæ nos urgent anguntque mala (hæreſes nimirum) ab inveterato (proh dolor) curſu & graſſatione deſiſtant, imo potius vires ſemper acquirant eundo: Non idem nobis faciendum eſſe duxi, quod eos facere dicebat Iſocrates, qui grandinem ſpectarent; Optare ſcilicet unumquemque ne in ſuum agrum deferretur, prohibere vero neminem. Sed quo pertinacius atque violentius nos oppugnat iſtius atrociſſimæ peſtis rabies, eo fortius atque alacrius huic debere obniti, noſque munitiſſimum pro domo Iſrael murum opponere. Quod ſi ex qua officina prodiere, hinc petenda ſint efficacia his malis profligandis remedia; ſi unde nata ſint ea

curio-

ANNO CHRISTI 1583.

curiosius perscrutemur, comperiemus e diuturniore bellorum sævitia sumpsisse originem. Cum enim ante annos quadraginta, duo Christiani orbis præstantissimi principes de primatu ac summa rerum ambitiosius contenderent; ac viginti annos plus minus & æquo Marte, & viribus haud disparibus pugnarent, Christianæ disciplinæ (cujus semper fuerant propugnatores acerrimi) non ita diligenter, bellorum tumultibus occupati, curam gerere potuerunt, quin inter armorum strepitus, & sparsas ubique militum cohortes, nonnulli etiam ecclesiæ proceres, sui muneris obliti, nimis liænter sese haberent, atque segnius gregi conservando invigilarent. Quam occasionem nactus communis fidelium adversarius clam sese cupidis novarum rerum hominibus quibusdam insinuat, & ementita veræ religionis specie, illorum mentis aciem atque oculos ita perstringit, ut pro veris falsa habuerint, pro verbo Dei, sua somnia venditarint, atque ut Basilius ait,

αἱρέτικοι παραχαράκτου τῆς ἀληθείας, οὐχὶ τῇ γραφῇ τὸν ἑαυτῶν νοῦν ἀκολουθεῖν ἐκδιδάσκουσιν, ἀλλὰ πρὸς τὸ οἰκεῖον βούλημα τὴν διάνοιαν τῆς γραφῆς διαστρέφουσι.

Hæretici adulteratores veritatis, tantum abest ut suam mentem scripturis accommodarint, easque sequi docuerint, ut potius ad suum nutum scripturarum sensum contorserint. Quibus rebus heu nimium diu toleratis, in eas incidimus miserias, quæ non tantum visu (ut de quodam serpente fertur) sed ipso solo auditu & commiseratione utrinque oborta, viros bonos enecent: ulterius proculdubio progressuræ, ac crudelius sævituræ, nisi ad calamitosiora mature obstruatur transitus.

At vero quoniam Dei spiritus suæ ecclesiæ nunquam deesse potest, & si quam viam ad salutem nobis intercluserit humani generis callidissimus hostis, aliam statim aperit, qua incedamus, atque tuto ingrediamur, quo ad propositum æternæ felicitatis scopum perveniamus: superiore anno, celebri illi apud Melodunum conventui assidens, vel potius præsidens, totius Franciæ cleri animos ea persuasione imbuit, ut a Rege, si non synodi generalis, saltem conciliorum provincialium, per longam annorum seriem intermissorum, humilibus precibus, iisque instantibus, promulgationem impetrarent: in quibus frequentius repetita, quæ œcumenico sancita sunt concilio, vicem promulgationis generalis synodi sustinerent: atque ita non mediocrem toti ecclesiæ fructum proferrent. Quod quidem, cum regio edicto nobis esset concessum, mearumque partium esse non ignorarem, ad implendum accingi debere: mea tamen verecundia non alienum existimavi, sinere primores ac facile principes ecclesiæ nobis viam præire. Qui cum id felicissime fecissent de indicendo vobis concilii & die & loco, cogitanti mihi in animum venerat (astipulantibus ea in re sodalibus ecclesiæ beati Gatiani, totoque clero Turonensi) Nannetensem civitatem eligere, mediam fere provinciæ nostræ sedem occupantem, atque ob id rei conficiendæ accommodatissimam: cum repente tristissimus diffusus est rumor pestis contagione correptam, eaque hujuscemodi, ut ad eam, facilis quidem pateret aditus, periculosissimus autem, valdeque anceps ac dubius sperarentur reditus. Qua de causa, mutanda fuit sententia, rursumque Turonum, conventui habendo delegeramus, datæque jam tabellario, qui ad iter se pararet, ad vos literæ: cum ex insperato, articularis nos invasit morbus (morbus quidem ut hæreditarius, ita & nobis magis familiaris, quam e re nostra foret) qui quidem totos fere tres menses nos lecto jacentes detinuit. A quo ubi paululum convaluimus, & serenissimi regis nostri literis concilium urgentibus admoniti, & re per se tam pia tamque toto Christiano orbi necessaria atque utili efflagitante, & munere nostro id suo jure a nobis hoc mire ambientibus, expostulante, hanc provincialem synodum de venerabilium ecclesiæ nostræ metropolis sodalium, aliorumque nostræ diœcesis ecclesiasticorum consilio, Turoni prima die Maii, assignandam, ipsiusque indictionem vobis intimandam decrevimus, eamque præsentibus literis intimamus & significamus vos obnixe & per viscera misericordiæ Dei opt. max. obsecrantes, ut si disciplinæ Christianæ jam magna ex parte dilapsæ, ac pene divulsæ, in pristinum suum candorem, splendorem ac dignitatem restituendæ (nemini est dubium) desiderio flagratis, huic alacri animo interesse, nobis id etiam serio vobis mandantibus, non dedignemini, vestroque clero universo eandem insinuare, quo suos ad indictum & locum & diem, delegatos, sistendos curet: qui vobiscum pro rei ibidem tractandæ gravitate, amplitudine & magnitudine, tanto muneri satisfacere, deque melius instauranda in hac nostra provincia ecclesiastica disciplina satagere, ac nostris totiusque synodi votis respondere valeant.

Quibus rebus futurum existimamus, ut quemadmodum olim majorum nostrorum, nostraque partim incuria ac negligentia, partim bellorum diuturnitate, populique bonum cibum jam fastidientis levitate & perversitate, in Christi vineam schismaticus irrepsit ac pervasit aper: nostra nunc diligentia, vigili studio, indefesso labore in ea excolenda, Dei omnipotentis freti beneficio atque auxilio, forti ac constanti animo, illum vinea, ecclesia, hominum communitate exterminemus, & ad tartara relegemus. Quod ut alacriter aggrediamur, quantum possumus in domino hortamur atque monemus. Datum Turoni pridie Kalen. Febru. anno domini millesimo quingentesimo octogesimo tertio.

SIMONIS A MAILLE ARCHIEPISCOPI Turonensis, in concilii ingressu Turoni ad patres provincia paracleticus sermo.

JAM nunc per Dei omnipotentis misericordiam ac bonitatem nobis conceditur (dilectissimi in Christo fratres) ut post miserrimas ac pernicioſissimas totius ecclesiæ tempestates, non tanquam in portu conquiescamos, sed velut in medio mari (dum hæc tantula manebit serenitas aliqnantulum respiremus. Quandoquidem nemini nostrum est dubium, naviculam Petri (in qua Dei beneficio positi sumus remiges) ab omnibus non solum invidiæ, sed carnis, mundi, diaboli illecebrarum ventis, quandiu in hac peregrinatione vagabimur, circumflari debere. Quod quidem haud obscure nos admonet, nobis idem minime faciendum esse, imperitis quod nautis fere contingit, qui post toleratos diuturnæ tempestatis labores, si qua vel dies, vel hora serena effulserit, genio statim indulgent, sopori se dedunt altissimo, atque præteritorum obliti periculorum, ac si in tutissimo portu degerent, nihil adversi timent, omnia sibi deinceps prospera pollicentur. Nobis vero in id totis

viri-

ANNO CHRISTI 1583.

viribus est incumbendum, ut si qua Petri navi- A culæ pars vi procellarum debilitata afflictave fuerit, sedulo instauretur ac reficiatur : Si quis in ea remigum, vectorum, aut eorum qui vehuntur, turbinis vehementia concussus, agitatus, attonitus inveniatur, mox omni artificio refocilletur & confirmetur, atque in pristinum statum (quoad per nos fieri poterit) restituatur. In hoc enim mari, quo loco aut tempore tuti esse possumus? Quos, ut fluctus alii alios, sic alternantes procellæ excipiunt, ut ex una erepti mox in aliam incidamus. Ut igitur periti ac providi nautæ, si quid a tempestate habent otii, id omne impendunt sarciendis his, quæ irati maris furor offendit & labefactavit, aut corroborandis his, quæ minus firma videntur procellis B imminentibus sustinendis : sic nos qui Dei beneficio, regisque nostri opera, ab armorum tumultibus veluti feriamur, induciasque habemus, sedulo curare debemus, ut si quid grex noster labis aut incommodi ex diuturniore ista hæresum tempestate, omniumque ordinum perturbatione contraxerit, nostra diligentia id eluere ac resarcire nitamur : nostrarumque commoditatum obliti, muneris ac provinciæ nostræ memores, gregis nobis commissi saluti mature ac viriliter consulamus. Nam ut Græcanicæ eloquentiæ fax illa lucidissima Gregorius Nazianzenus prudentissime nos admonet. Ὅτος ὁρῶ πάσης πολιτικῆς προσκοπὸς, πανταχοῦ τὸ καθ' ἑαυτὸν παρορᾷν πρὸς τὸ τῶν ἄλλων συμφέρον. C

Hic omnis spiritalis præfecturæ finis est (inquit) nimirum propria utilitate neglecta, aliorum commodis inservire. Cujus quidem rei testimonio nobis esse potest e veteri testamento præstantissimus ille Israelitici populi dux atque sacerdos Moses, qui hujus salutem suæ semper saluti anteposuit. Cum enim Israelitæ, inviti Aaronis opera, vitulum aureum sibi conflari fecissent, cumque postea adorassent, ob idque vehementer iratus dominus eos perdere decrevisset ad ejus pedes statim provolutus Moses ita supplex orabat, Obsecro domine, peccavit populus iste peccatum maximum feceruntque sibi Deos aureos : aut dimitte eis hanc noxam : aut D si non facis, dele me de libro tuo quem scripsisti. Ex hoc liquet, & quam graviter offendisset populus, & quanta cura, quanto studio, quamque singulari prosequeretur eum desiderio Moses, qui talia in ejus favorem apud Deum verba faceret, ut nisi eo salvo, ne se quidem salvum esse optaret. E novo autem testamento, exemplo nobis etiam esse potest vas electionis Paulus, qui pro fratribus suis anathema esse desideravit : Non quod prorsus a Christo separari vellet, sed quod gloriæ suæ dilationem ad tempus optaret, ut fratres sui, id est sua gens, salutem consequeretur. Innumera alia hujusce rei testimonia & exempla e sacris paginis proferre possem, si non apud eos dicerem, quibus ista omnia multo notiora sunt, quam mihi, qui- E busque sacræ literæ adeo sunt ad manum, ut nil desiderari possit amplius. Aggrediamur igitur ad rem, fortissimi proretæ, atque in ea adeo insudemus, ut naviculam (in qua sub Christo navarcho meremus) ad optatissimum tandem salutis portum velis, remisque deducamus. Nihil non experiamur, pastores vigilantissimi, ut gregem nobis commissum, omnis generis scabie repurgatum, principe pastorum duce ad amœnissima æternæ felicitatis pascua dirigamus & concomitemur : totis ingeniorum viribus corporumque nervis contendamus, inspectores ocu-

latissimi atque acutissimi, ut innumeros fidelium cœtus, nostræ fidei concreditos, a purulentis vitiorum sordibus ita emundemus, ut in Christi ecclesiam puram, sanctam, immaculatam, sine ruga ascisci, Deoque patri offerri, Christo pontificum pontifice maximo mediante, per ipsius gratiam mereantur. Sic fiet, ut quæ proretis fortissimis, pastoribus vigilantissimis, oculatissimis inspectoribus promissa est merces, eamdem & ipsi assequamur, ac felicissimi tandem reportemus, miserante Deo & largiente : Cui sit laus & honor & gloria in sæcula sæculorum.

IN SESSIONE APUD ANDES interrupti concilii Turonensis instaurativa, Simonis a Maille, archiepiscopi Turonensis, ad patres protrepticus sermo.

INtermissum, jam a mense Majo, summo cum nostro dolore, Turonensis provinciæ concilium prosequamur (dilectissimi in Christo fratres) atque ad optatissimum finem auxiliante domino Deo nostro perducamus. Neque enim hujus negotii conficiendi aliunde nobis facultas erit captanda, quam a consolatore illo Dei Spiritu, qui quidem & hujus sacrosancti operis initium fuit & incrementum, felicissimus (si per nos minime steterit) futurus est exitus. Agi siquidem Dei spiritu necesse est omnes, qui ut Dei filii, aut ipsi gratum quidpiam, aut ad ecclesiæ ædificationem, aut sibimetipsis salutare, perficere aggrediuntur. Neque sperandum est eos, qui in his rebus tractandis, vel perfunctorie, vel contentiose, vel rei faciendæ, aut ostentationis gratia sese gerunt, eum allaturos esse fructum, quem, qui suos omnes conatus & actiones eo conferunt, ut Dei gloriam promovere, ipsiusque ecclesiæ ædificationem & unitatem ex animo procurare valeant, quique antiquis suarum ecclesiarum legibus & statutis, quæ neque ad fidem attinent, neque ad bonos mores spectant, non adeo mordicus inhærent, ut si quid in eis pietati videatur officere, id in melius commutari facile non patiantur. Quod quidem vel ab ipsis etiam Ethnicis suarum legum tenacissimis observatoribus factitatum esse legimus. Nam cum Aristoteles conservandæ reipublicæ præcepta daret, illud primum ponebat : Ne quid dimoveretur ex legibus & institutis antiquis, cujus tamen anxiomatis severitas, Isocratis auctoritate lenita est, mutandas esse leges inquientis, quas aut usus argueret, aut status aliquis reipublicæ inutiles faceret.

At vero si, quod ait Tullius, est apud omnes in pretio, atque ne ab ullo quidem non approbatum; Magistratuum nempe esse officium, ut qui tanquam in specula sunt collocati, quam longissime prospiciant, ne quid respublica detrimenti accipiat : Quid de nobis ipsis judicaverimus ipsi, qui præcipuum in repub. Christiana magistratum obtinemus? Qui in Dei ecclesia, speculatorum fungimur officio : Quibus, ut pastoribus, tam expresse demandata est gregis dominici cura, si longe ante ipsis imminentia non præsenserimus incommoda? si & clamosa voce, & objecto atque inflicto nervis omnibus pedo, venientes lupos a caulis arcere non contenderimus? si (quod omnium est deploratissimum) in eoque nunc maxime laborandum, ipsa etiam monstra miseras oves nostras jam deglubentia, & quod est crudelius, dilaniantia, quo ad per nos fieri

ANNO CHRISTI 1583.

poterit, non abegerimus, non profligaverimus, non prorsus exterminaverimus?

Nonne, quod in omnium prophetarum semper ore fuit, vel unius tenuissimæ oviculæ sanguis, a nobis expoſcetur? Nonne & nos pro æterna quam grex noſter acceperit noxa, miſerrimi (ut æquiſſime) ita & miſerrime ὑπ' αὐτῶν puniemur?

Adhuc in procinctu res eſt (dilectiſſimi in Chriſto fratres) huc omnes hac de cauſſa convenimus; nobis hactenus eſt integra (ſi non arcendi) ſaltem expellendi, & extirpandi jam alte radices agentis hujus mali, facultas.

Ergo dum tempus eſt, dum in via ſumus, dum adhuc eſt reſpirandi, & rei in melius reſtituendæ locus; his malis, cum nobis tum gregi noſtro communibus medeamur, in id omnes συμθυμαδὸν conſpiremus, ut quam cœpimus provinciam, hac officioſiſſime & religioſiſſime perfungamur: in eum omnes collimemus ſcopum, ut Dei eccleſiam nobis commiſſam, qualem apoſtolis reliquit informandam, & qualem ab iis accepimus, talem ipſi reſtituere (immaculatam ſcilicet & puram) pro viribus enitamur.

Quod ſi ſummo ipſius beneficio conſecuti, præſtiterimus, ut plurium debitores, pluribus quam multi alii beneficiis affecti, plus aliis illum etiam diligamus, plus in ſua vinea excolenda, a noxiis ſentibus & plantis repurganda, laboremus; ut pretioſa quam veris paſtoribus ſæpe pollicitus eſt, corona, per ſuam immenſam miſericordiam ac bonitatem, tandem aliquando ab ipſo inſigniri mereamur, qui vivit & regnat Deus in ſæcula ſæculorum.

BEATISSIMO PATRI GREGORIO decimo-tertio pontifici vere maximo Simon a Maille, archiepiſc. Turonenſis, S.D.

SI ſerius quam res ipſa poſtulabat, quamque tuæ viſum fuerit ſanctitati, Turonenſis provinciæ concilium abſolvimus, beatiſſime pater, illam obteſtamur humillime, ne illud noſtræ adſcribat negligentiæ; ſed variis hujus negotii progreſſum remorantibus incommodis. E quibus unum obiter proferam, nempe peſtem, quæ quidem nos jam fere totos quindecim dies huic inſtantes operi, adeo moleſte atque importune habuit, ut Turono (quam conficiendo iſti negotio ſedem delegeramus) re imperfecta, excedere compulerit: adeo violenter nos urgebat atrociſſima hujus peſtis rabies. Poſtea autem cum Andegavum veniſſemus continuandi hujuſce inſtituti gratia, nos iterum crudelius aggreditur, obſidens undequaque; ita ut hinc nobis denuo fuiſſet emigrandum, niſi omnes officii noſtri numeros implere cupientes, illic tandiu reſtitiſſemus, donec cœptis noſtris (non abſque tamen unius e noſtro conventu viri prudentiſſimi jactura) optatum finem impoſuiſſemus. Enimvero nos tandem σὺν Θεῷ penſum abſolvimus: Sed quia plurimi res erat negotii, non ita potuimus eam ſerio tractare, atque ſi plus habuiſſemus temporis ab his difficultatibus vacui.

Quandoquidem vero a te uno pendemus omnes, qui nobis hic, ut membris tuis caput es (in quo conſilii ſedem non immerito poſuere non pauci, quemque Chriſti domini noſtri in terris agnoſcimus, pieque veneramur vicarium) quicquid omnino elucubravimus, non prius in lucem prodire patimur, quam ſacratiſſimo tuæ ſanctitatis illud obtulerimus judicio, ut veluti ad Lydium, vel Heraclium potius lapidem probatum, omnique repurgatum errore, digniſſimo tuæ vocis oraculo fultum, certiſſimoque prudentiſſimi tui conſilii calculo comprobatum, tutius in hominum manus exire poſſit. Hoc nimirum apud omnes majorem gratiam initurum, quod ab eo fuerit probatum, quem non ſæcularis ambitio, nec dubius hominum favor: ſed Dei ipſius bonitas nobis dedit pontificem bonum, pium, prudentem, & a vigilantia, ſui nominis ἐπώνυμον vere nuncupandum Gregorium maximum.

Nemini igitur mirum eſſe videatur, ſi omnes noſtras actiones ad te unum caput noſtrum referimus cum id Dei præcepto faciamus, neque præſtantius noſtræ adverſum te obedientiæ ſpecimen dare valeamus (te inquam ſummum omnium Chriſtianorum moderatorem) quam dum te conſultore, non ſolum ab errore & malis abſtinemus ipſi, atque alios avocamus, ſed ea etiam quæ laudabilia ſunt, ſine tua ſententia, teque inconſulto facere, in religionem vertimus.

Habebit ergo tua ſanctitas, tuorum humillimorum ſervorum Turonenſis provinciæ patrum decreta e Tridentino tuo œcumenico excerpta concilio, pro temporis inſtantis uſu, conditione & neceſſitate adeo accurate & exquiſite per nos collecta, ut nec majore ſtudio, nec magis in omnium provincialium utilitatem fieri potuerint. Tuæ nunc erit ſanctitatis benevolentiæ & benignitatis, beatiſſime pater, tuum hac in re adhibere judicium, tuamque digniſſimam interponere auctoritatem, ut quæ tibi videbuntur recta, approbatione tua ſancias; Quæ ſecus, obliteres, expungas, & ab arcano tuæ prudentiæ ſacrario, ſacratiora & meliora proferas noſque obſequentiſſimos tibi, & indigniſſimos tali conſortio conſacerdotes, ea doctrina & eruditione imbuas, quam tu θεοδίδακτος divinitus accepiſti, & qua tu, ἱερὰ κεφαλὴ, nobis tanto præluces, quanto ceteras ſtellas lumine Sol antecellit. Tuam ſuper hac re ſententiam, & ſi quid emendationis a tuæ ſanctitatis oraculo proficiſcetur, expectamus devotiſſime, ut poſtea typis hæc decreta mandari, ac provincialibus diſtribui, Chriſtianiſſimo rege noſtro permittente, curemus. Qui quidem tantum abeſt, ut hujus negotii inchoationem & perfectionem impedierit, ut pro ſua erga Deum pietate, fide, religione, magno ſtudio, modis omnibus adhortatus nos fuerit, urſerit, imperaverit, in id totos incumbere, donec ad optatum finem opus perduceremus. Itaque ne exiſtimes, obſecro, ſanctiſſime pater, me nec nulla, nec tam longa narratione (licet re vera mihi brevis admodum videatur) cum tua paternitate acturum fuiſſe, niſi & mea obedientia, officiique mei ratio, tuæque hac in re voluntatis ac manſuetudinis perſuaſio, me id agere coegiſſent. Non enim ego omnium minimus homuncio, tam arroganter & ſuperbe de me ſentire potuiſſem, ut tantum tamque religioſe obſervandum miræ celſitudinis faſtigium literis compellarem: ſed ne id quidem cogitare fuiſſem auſus, niſi tua ſingularis omnibus perſpecta humanitas id addidiſſet fiduciæ, te æqui bonique conſulturum, quicquid de rebus ad munus noſtrum ſpectantibus ad te perſcriberem. Jubebis igitur pro tua ſapientia, quicquid tibi viſum fuerit, nos vero idem quod Cornelius ille centurio cum ſuis D. Petro dixit reſpondebimus. Nunc omnes nos teſte Deo adſumus, ut & audiamus, & faciamus omnia quæcumque tibi a Deo præcepta ſunt: a quibus illo juvante, ne latum

ANNO CHRISTI 583.

tum quidem unguem fumus unquam diſceſſuri, ab eodemque communibus votis deprecaturi, ut tuam ſanctitatem toti reipublicæ Chriſtianæ quam diutiſſime ſervet incolumem, ac felicibus illam ſemper ſecundet ac provehat incrementis.

VENERABILI FRATRI archiepiſcopo Turonenſi.

GREGORIUS PP. XIII.

VENERABILIS frater, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Remittimus fraternitati tuæ decreta ſynodi provincialis archiepiſcopatus tui, mandato noſtro a venerabilibus fratribus noſtris ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus ſuper rebus ad œcumenici concilii Tridentini decreta, pertinentibus a nobis præfectis examinata, atque ubi oportuit emendata: curabis, ut quæ pie, prudenterque decreta, atque emendata ſunt quam diligentiſſime ſerventur. Hæc enim reliqua pars eſt operæ tuæ ſine omnis hactenus labor fruſtra eſſet ſuſceptus, non dubitamus id te omni ſtudio curaturum eſſe. Datum Romæ apud ſanctum Marcum ſub annulo piſcatoris die 8. Octobris M.D.LXXXIV. pontificatus noſtri anno decimotertio.

Ant. Buccagadulius.

CHRISTIANISSIMO AC invictiſſimo Henrico tertio Galliæ & Poloniæ regi, Simon a Maille arch. Turonenſis.

S. P. D.

CUM longa temporis ſerie obſoleſcunt; & obliviola quadam deſuetudine fatiſcunt res (ſereniſſime Rex, & invictiſſime Imperator) antequam de his inſtaurandis atque in uſum revocandis, conſtans ineatur ratio, diligentius eſt perpendendum, an earum tanta ſit utilitas, ut in priſtinum ſtatum reſtitui mereantur. Quod ſi, ut id fiat, dignæ judicentur, tum demum his renovandis non vulgaris danda eſt opera, maximeque elaborandum, ut quæ hinc emanare poteſt, non pereat, nec inutiliter evaneſcat commoditas. Non enim ſibi parum laudis comparat ille, qui ſuo cæterorumque commodo, quod recte inſtitutum eſt inſtaurat: Quando quidem, res egregias aliquoties ut difficilius, ita & pulchrius eſt reſtituiſſe, quam condidiſſe. Dixeris fortaſſe, Quorſum iſtæc? Quid ad rem hæc omnia? Nimirum ut oſtendam quam recte, quam prudenter, quam in totius eccleſiæ Chriſtianæ rem feciſti, cum univerſo Galliarum clero, provincialium conciliorum celebrationem permiſiſti. Quis enim his ipſi Dei eccleſiæ conducibilius eſſe poteſt, in quibus non ſolum de minoris ordinis ſacerdotum, ſed etiam de epiſcoporum moribus diligentiſſime inquiritur, & in depravatos acerbiſſime vindicatur? in quibus repurganda eccleſiæ colluvie, ac everrendis hujus ſordibus agitur obſtinate, & in malos ſeveriſſime animadvertitur? Ad quæ olim etiam imperatores, reges, principes, pro ſua epiſcoporum virtute, fiducia ac fide, non clericorum ſolum, ſed etiam laicorum, potentium, divitum, judicumque graviores cauſas referebant judicandas? ut ex tertio canone concilii quarti Toletani palam & ante omnium oculos eſſe poteſt. Quinetiam ut ne quid ex regia decerperetur dignitate & authoritate, aderat ibi regius procurator (quem appellabant executorem) qui in exequendis contra ſæculares eccleſiæ decretis operam navaret ſtrenuam & efficacem. Si qua etiam olim incidebant duriora tempora, ſi bello, fame, ſi peſte laborabatur, tum ad provincialia concilia boni principes, velut ad ſacram anchoram confugiebant, id hiſce malis præſens autumantes eſſe remedium, quod exiſtimarent hæc non aliunde ſibi ſuiſque populis eveniſſe mala quam a ſcelerata ac flagitioſa vitæ ratione, quam ab intermiſſo vel quaſi neglecto Dei omnipotentis genuino cultu, quam a contemptis, irreverenter, peſſumque habitis miniſtrorum Dei decretis, juribus, & rebus. Quare jubebant archiepiſcopos, cum epiſcopis ſuffraganeis (quos vocant) una convenire, diligenterque tum de ſuis, tum de principum, populique depravatis moribus inveſtigare, emendationiſque formam præſcribere, ut omnibus ad correctionis & pœnitentiæ jugum redactis, libenterque ſubmiſſis, irati Dei pœnas humili demiſſione vitarent acerbiores, atque juſto ipſius judicio talia ſeſe perpeti agnoſcentes, humilibus ipſum precibus interpellarent, ut qui dederat hæc agnoſcere, daret etiam pravis deſueſcere, bona ſectari, gratumque ipſi ſacrificium offerre, ipſiuſque gratiam propitiationis beneficio promereri, ut in Pariſienſi concilio ſub Lodovico & Lothario imperatoribus habito, hæc fuſius tractata videre in promptu eſt. Ibique ingenue fateri non erubuit imperator, ſe cæteris eo gravius peccaſſe, quod, cum debuiſſet omnibus eſſe vitæ melioris, imo etiam ſalutis exemplum & forma, ſedulamque omnium ſibi ſubditorum curam gerere, manuque imperatoria ultrice perverſos ſceleratorum conatus retundere ac reprimere, id minime præſtitiſſet. Quapropter ad molliendam Dei omnipotentis in ſe ſuoſque ſubditos iram, in quatuor ſui imperii locis provincialia indixit concilia, in quibus ſtudioſiſſime diſquireretur, ſi qui principum, ſi qui epiſcoporum cæterorumque eccleſiaſticorum, ſi qui populi flagitioſi mores tantum in omnes Dei concitaſſent furorem, ut morbi cauſſa per epiſcopos cognita, huic ſeverioris pœnitentiæ pharmaco mederentur, vitæque prioris ἐπανορθώσει Dei ſibi benevolentiam reconciliarent, illumque iis artibus quodammodo compellerent talibus miſeros affari:

His lacrymis vitam damus, & miſereſcimus ultro.

Quandoquidem vero horum, omniumque fere malorum fons ac veluti perennis ſcaturigo, ab indignis tum eccleſiæ, tum regni magiſtratibus ac miniſtris prodire dignoſcitur, toti ea in re futuri ſumus, ut quorum nobis eſt in eccleſia præficiendorum cura atque facultas, eorum in primis mores, ingenia, virtutemque perſcrutemur, ne quem minus idoneum cuicumque eccleſiaſtico muneri deſignemus: tuarum etiam erit partium, pientiſſime rex, ut quos epiſcopali functioni, regendiſque monaſteriis, pontifici ſummo deligis nominandos, hos non laicos, ſed ſacricolas inſigni doctrina, vitæque probitate non mediocri præditos eſſe certo ſcias. Quoſque moderandis tuorum populorum habenis, illiſque juridicundo præſtituis, virtutibus his inſignitos, quibus eſſe debebant illi, quos Moſi ſuæ ſolicitudinis partem aſſumendos eſſe conſuluit Iethro, perfectiſſime noris. Neque tamen exiſtimes, prudentiſſime rex, nos ideo cupere laicos a bonorum eccleſiæ occupatione abſtinere, ut illa ſordide a nobis poſſideri ambiamus, ſed ut

ANNO CHRISTI 1583.

iis, quæ illis sunt licita, sine conscientiæ labe perfruantur, & qui ad ea administranda sumus a domino destinati, divinis nos (ut decet) mancipemus ministeriis. Sic fiet, ut & ecclesiasticus ordo suam retinens dignitatem sarta religionis & reipublicæ multis in rebus labefactatæ damna tibi gratuletur; & omnia, cum reliquis regni ordinibus tuæ animæ saluti, tuisque votis omnibus, fausta comprecari non desistat.

Addam præterea ab Eusebii in Constantini vitam historia, ad confirmandam provincialium conciliorum utilitatem: Quod cum Licinius orientis imperator summo in Christianos odio flagraret, prohibuerit ne deinceps episcopi in unum convenirent, ratus eo modo se fœlicem ecclesiæ progressum plus inhibiturum, ac impeditum, quam cæteris artibus ingenii inventis ac machinis πονοῦντος ἦν παρὰ τῶν ἐχθίστων ὁ πρὸς τὰς ἱερὰς κεφαλὰς συλλεσίας αἰδώς. Cujus quidem Eusebii verba duximus apponenda, Πρώτης γάρτοι τὰς εἰωθυίας αὐτοῦ λειβάργους μηδὲν πώποτε πλημμελὲς παρὰ τὸν ἀρχὸν διαπεπραγότας, ἤρεμα τῶς περιεργάζετο, προφάσεις καθ' αὑτῶν κακοτέχνους θηρώμενος: μηγεμιᾶς γε μὴν εὐπορῶν αἰτίας, μηδ' ἔχων ὅποι τοῖς ἀν δράσι καταμέμφοιτο, ἐκπέμπει διακελευόμενον, μηδαμῆ μηδαμῶς ἀλλήλοις ἐπικοινωνεῖν τὰν ἐπισκόποις, μηδένα συνόδους ἠβυλὰς ἢ διασκέψεις περὶ τῶν λυσιτελῶν ποιεῖσθαι: τὸ δ' ἐμὸν ἄρα πρόφασις καθ' ἡμῶν ἐπηρείας: ἢ γὰρ παραβαίνοντας τὸν νόμον, ἐλέγχων ὑπερβάλλεσθαι τιμωρίᾳ, ἢ πειθαρχοῦντας τῷ παραγγέλματι, παρελύειν ἐκκλησίας θεσμούς, Ἄλλως γὰρ ἀδυνατὸν τὰ μεγάλα ἢ ζυμμάτων, ἢ διὰ συνόδων κατορθώσασθαι.

Præcipuos (inquit) suæ ditionis Dei ministros, cum nihil omnino contra suum imperium feciſſent, curiosius interim observabat, subdolas adversus eos occasiones captans. Cum autem nihil penitus haberet argumenti quo tantos viros criminari, legem fert, quæ vetaret episcopos uspiam, ullomodo inter se communicare, synodosve aut concilia inire, deque utilibus rebus consultare, circa hoc autem præcipuus suæ fraudis in nos cardo vertebatur, ut legem prætergressi, pœnæ a se indictæ essemus obnoxii, aut ut suo parentes edicto, ritus ecclesiæ solveremus. Neque enim fieri potest, ut omnia magni imprimis momenti negotia, aliter quam conciliis & comitiis recte geri, ac confici possint.

Latissimus hic est tractandi hujusce argumenti campus, in quo nec in angustias cogi, sed libere (si volumus) exultare, lateque expatiari possit oratio. Ne autem longioris narrationis tædio tua afficiatur majestas, quam brevissimis fieri poterit limitibus illam circumscribemus.

Novissimis mensis Maii Kalendis septem & duodecim Turonensis provinciæ patres, & ego una, Turonum convenimus: ut indicto per me jam dudum concilio fausta poneremus initia: ubi ad implorandam Spiritus paracleti gratiam, primum sacris solemnibus operati, decretis postea a nobis supplicationibus placando numini, peccatis omnium expiandis, soboli generosæ tibi concedendæ, cœptis votisque tuis bene fortunandis, regnique tui fœlicitati, unanimi omnes consensu interfuimus. Quibus, quam fieri potuit optima forma peractis, omnes solenni fidei nostræ professione facta, ad opus nobis propositum diligenter accingimur. Jamque huic negotio totos fere quindecim dies operam dederamus, & valde liquido auspicio res suscepta videbatur & incepta: Quando consilia nostra præripiens violentior pestis, claustrisque sodalium ædis beati Gatiani, in quibus percommode hospitabamur omnes, imminens undequaque, nos ab instituto cursu revocavit, qui si processisset ulterius, fore brevi spes erat, ut felicem cœpta sortirentur exitum. Tristis igitur ubique statim diffunditur rumor, facilem contagioni ad nos patere aditum, nosque periculo haud dubie esse proximos.

Vulgi quæ vox ut venit ad aures,
Obstupuere animi, gelidusque per ima cucurrit
Ossa tremor, cui fata paret lethalia pestis.

Τὰ γὰρ δεινὰ νοῦ ὄψιν πεσόντα, φόβον προκαλεῖται τὸν μείζονα: Quandoquidem vero humanum est hujusmodi casibus moveri, & si qui etiam quæ accidunt, constanter ferant, non perinde tamen affici omnes: neque mature geri posse res, ubi & suspicio & timor præcipuas animi sedes occupavere: Pio visum fuit cœtui, vertendum esse solum, atque in aliud tempus, aliumque locum differendum esse negotium: tempori, Septembris Kalendas, loco, Andium urbem aeris tum salubritate præstantem assignare. Tum mox veluti signo dato, ab omnibus Turono discessum est. Calendis deinde Septembris, tot nostræ provinciæ patres, sed non omnes iidem qui Turoni fueramus, præfinitum & locum & tempus obeuntes, Andegavum venimus: ubi sacris de more peractis, habitisque supplicationibus per nos decretis, intermissum opus repetiimus: huicque non minore quam antea studio, totos fere quindecim dies institimus: Illic quidem certe intra tot postea dies Colophonem adituri, nisi recens ille noster adversarius, pestis nempe, bellum denuo nobis indixisset, nosque, durius multo, quam priore impressione, habuisset; e nostris etenim unum nobis eripuit, mediamque in sinus quasi nostros, obsessis jam undequaque castris sese effundere non dubitavit, velut nostrum institutum denuo interruptura. Nos vero qui jam illius minis, uno prælio nondum emeriti, cesseramus, mori potius omnes decrevimus, quam veluti desertores abjectis clypeis iterum in fugam conversi, cœptum a nobis negotium imperfectum, omniumque ludibrio exponendum, relinquere. Propositi igitur tenaces, audacter constitimus, atque in opus nostrum vehementer incubuimus, nullique officio, labori ac diligentiæ pepercimus, donec Dei opt. max. auspiciis, nostro huic negotio, non qualem speraveramus, sed qualem temporis ferebat conditio, finem imposuerimus.

Hæc est, augustissime rex, vera & genuina impensæ per nos hac in re operæ historia: hi sunt, qui dum id egimus, nos exercuere labores: quos quidem gratissimos habere profitebimur, si non eos servisse, sed ut Deo acceptos esse a suo spiritu profectos, non dubitamus, ita & tibi regi prudentissimo & clementissimo probari senserimus: Id autem tum sentiemus, cum, quæ a nostra synodo decreta sunt, tuæ majestatis authoritate fulciri, atque in his exequendis, contra omnes nostræ provinciæ rebelles lege agi licere, te permittente, cognoverimus: Serere siquidem labores existimaremur, si ex his, nil nisi labores meteremus: si eos, in quorum gratiam sevimus, illo quem volueramus, fructu privari videremus. Absit autem, ut nos a tam Christiano tamque religioso principe tale quidpiam expectemus, cui nihil perinde cordi est, atque inter suos cultum Dei agnoscere talem, qualem nostri videre majores, cum maxime floreret ecclesia, cum Gallia labii erat unius & sermonum eorumdem, cum rex, principes, nobiles, magnates, ecclesiæ proceres, nil nisi Dei præcepta spirarent, nullum nisi integerrimæ vitæ diffunderent odorem, cum populus

hos

ANNO CHRISTI 1583.

hos imitatus, ad eorum virtutem ſeſe componere, & quam proxime accedere totis viribus enitebatur.

Hunc igitur, Chriſtianiſſime rex, a Turonenſis provinciæ patribus exaratum libellum, tuæ excellentiſſimæ majeſtati ſupplices offerimus, gratumque habere humiliter deprecamur, de quorum vitæ integritate, ingenii dotibus, religione, doctrina, ſuique muneris accurata ſollicitudine, cum non ſit hic teſtificandi locus, obiter tamen id dixerim, me, ſi non his parem, ſaltem eorum eſſe aſſeclam, vehementer cupere. Offerimus, inquam, tibi libellum exemplo patrum concilii Cabilonenſis ſecundi, qui imperatori Carolo magno ſua decreta duxerunt offerenda, ut ſacratiſſimo ipſius judicio, quæ ab ipſis recte erant ſancita, confirmarentur: & ſicubi forſan eſſet omiſſum quidpiam, ejus prudentia ſuppleretur. Quod quidem & ita feciſſe concilii Turonenſis tertii patres, ex ipſius fine haud dubie colligitur. Neque enim, dum offerimus, ignoramus, quantum eccleſiæ miniſtris tribuas, quam religioſus ſis in tractandis eccleſiæ decretis, quam diligenter in mentem tuam introſpicias, & perconteris teipſum, antequam de miniſtrorum Dei ſtatutis aliquid exiſtimes immutandum. Grato igitur animo accipe, optime princeps, tuorum humilium oratorum canones, eoſque obſervari per totam provinciam jubeto. Ambabus, quod dicitur, ulnis eccleſiæ cauſam amplectere: valde etenim eſſet indignum, ut qui regiæ majeſtatis ſplendore ceteros eccleſiæ filios (Dei beneficentia) longe antecellis, negligentius quæ Dei ſunt, exequi viderere. Quod autem nos plurimum conſolatur, nobiſque ſpem injicit maximam ceſ- A ſura feliciter omnia, illud eſt, Quod quoties eccleſiaſticus ordo ac monaſticus, ipſa denique religio minus religioſos habuit principes, jacuit pene collapſa: cum deinde zelo Dei ferventes meruit nanciſci, ſtatim convaluit ac revixit. Summopere igitur nobis eſt exultandum, quod tam pio, tam religioſo principe freti, nil niſi fauſtum atque ex animi ſententia ſperandum eſſe exiſtimemus, cum nullum tam durum tamque auſterum vitæ inſtitutum, nullam tam acerbam animi pie pœnitentis afflictionem eſſe videamus, cui te, modo rem Deo gratam facere ſperes, æquo animo non ſubjicias: cum denique nulla alia re æque videaris incendi, atque vero Dei omnipotentis B cultu. Quis enim, niſi parum ſanæ mentis, principem, qui nullum non ſuæ virtutis, religionis, pietatis ſpecimen dedit, aliquid ab his alienum meditari, aut acturum ſuſpicari audeat? Quare Deum optimum maximum uno animo, magna alacritate ac ſtudio, omnes dum ſimul eramus (idem ſingulatim dum vivemus, quotidie facturi) ſuppliciter obteſtati ſumus, ut tuam majeſtatem (cujus non ſolum permiſſu, ſed pio juſſu coacta eſt hæc ſynodus) perpetuo fidei robore ſtabiliat, æqua juſtitiæ lance ac diſpenſatione feliciter, omnium ſubditorum benevolentia præmuniat, ſereniſſimam reginam bona pulchraque prole fœcundet, regnum tibi uſque ad extremum vitæ ſpiritum, C pacificum conſervet, tibique talibus totque a Deo præclaris dotibus exornato, regnum hic diutinum, fauſtum, tibi tuiſque omnibus jucundiſſimum & gratiſſimum, in cælo poſtea cum beatis angelis concedere dignetur æternum.

ANNO CHRISTI 1584.

DECRETA CONCILII PROVINCIALIS PATRIARCHALIS PROVINCIÆ AQUITANICÆ

ANNO CHRISTI 1584.

Biturigibus celebrati menſe Septembri, anno domini 1584.

INDEX TITULORUM.

Forma profeſſionis fidei.
1. De adorando, invocando & colendo Deo.
2. De fide.
3. De prædicatione & expoſitione verbi Dei.
4. De abuſu ſcripturarum tollendo.
5. De hæreticis vitandis.
6. De invocatione ſanctorum & diebus feſtis.
7. De peregrinationibus.
8. De vigiliis & jejuniis.
9. De eccleſiis & baſilicis.
10. De reliquiis ſanctorum.
11. De imaginibus.
12. De celebratione divini officii, horis canonicis & cantu eccleſiaſtico.
13. De quotidianis diſtributionibus.
14. De pueris choriſtis.
15. De ornamentis & vaſis eccleſiæ.
16. De cœmeteriis, cura mortuorum & purgatorio.
17. De traditionibus.
18. De ſacramentis in genere.
19. De baptiſmo.
20. De confirmationis ſacramento.
D 21. De pœnitentia & ejus partibus.
22. De euchariſtia.
23. De miſſa.
24. De ordine.
25. De clericis.
26. De ſacerdotibus.
27. De matrimonio.
28. De extrema unctione.
29. De ſeminariis majoribus & minoribus, ſcholis & univerſitatibus.
30. De juriſdictione.
31. De excommunicatione.
32. De archiepiſcopis & epiſcopis.
33. De viſitatione, procuratione & perſonis, quibus tradita eſt poteſtas viſitandi.
E 34. De canonicis & capitulis.
35. De rectoribus eccleſiarum parochialium.
36. De beneficiis.
37. De monaſteriis & domibus religioſis.
38. De rebus ad eccleſiam pertinentibus.
39. De blaſphemii jurejurando & perjurio.
40. De ſortilegiis, incantationibus, adjurationibus & ſuperſtitionibus.
41. De ſimoniacis & fiduciariis.
42. De concubinariis.

ANNO CHRISTI 1584.

43. *De hospitalibus.*
44. *De confraternitatibus & sodalitiis.*
45. *De laicis.*
46. *De conciliis.*

Acclamationes.

Patrum nomina, & aliorum qui huic concilio interfuerunt, & subscripserunt.

Indictio, prorogatio, confirmatio & publicatio concilii.

FORMA PROFESSIONIS FIDEI ab iis qui concilio provinciali adfuerunt exhibita.

EGO N. firma fide credo & profiteor, omnia & singula, quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet: Credo in Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum dominum Jesum Christum, filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia sæcula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt: qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis: & incarnatus est de Spiritu sancto, ex Maria virgine, ET HOMO FACTUS EST. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est, & resurrexit tertia die secundum scripturas: Et ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris; Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit: qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur: qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Ex expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi, amen. Apostolicas & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem ecclesiæ observationes & constitutiones, firmissime admitto & amplector. Item sacram scripturam, juxta eum sensum, quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto: nec eam unquam, nisi juxta unanimem consensum patrum, accipiam & interpretabor. Profiteor quoque, septem esse vere & proprie sacramenta novæ legis, a Jesu Christo domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia, singulis necessaria, scilicet baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium, illaque gratiam conferre. Et ex his baptismum, confirmationem, & ordinem, sine sacrilegio iterari non posse. Receptos quoque & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus in supradictorum omnium sacramentorum solenni administratione, recipio & admitto. Omnia & singula, quæ de peccato originali, & de justificatione in sacrosancta Tridentina synodo, definita & declarata fuerunt, amplector & recipio. Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis. Atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento, esse vere, realiter, & substantialiter, corpus & sanguinem una cum anima & divinitate domini nostri Jesu Christi: fierique conversionem totius substantiæ panis, in corpus: & totius substantiæ vini in sanguinem: quam conversionem catholica ecclesia transubstantiationem appellat.

Fateor etiam, sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi. Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari. Similiter & sanctos una cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre: atque eorum reliquias esse venerandas. Firmissime assero, imagines Christi ac deiparæ semper virginis, necnon aliorum sanctorum, habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem affirmo. Sanctam catholicam & apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem & magistram, agnosco. Romanoque pontifici beati Petri apostolorum principis successori, ac Jesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac juro. Cetera item omnia, a sacris canonibus & œcumenicis conciliis, ac præcipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab ecclesia damnatas & rejectas & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio & anathematizo. Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eamdem integram & inviolatam, usque ad extremum vitæ spiritum constantissime (Deo adjuvante) retinere & confiteri, atque a meis subditis, vel illis, quorum cura ad me, in munere meo spectabit, teneri, doceri & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. spondeo, voveo, ac juro: sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.

Hanc autem fidei professionem a nobis, ceterisque ad hanc synodum delegatis, in aula nostra, antequam sacra aggrederemur, ritu solenni factam & juratam, reliquis in posterum conciliis tam provincialibus quam diœcesanis, ad verbum sequendam decernimus: universos etiam qui ad episcopale munus, aliasque minores dignitates provehentur, aut in canonicorum collegium, seu ad quæcumque beneficia & gradus ecclesiasticos promovebuntur, in hanc fidei formulam juraturos statuimus.

DE ADORANDO, INVOCANDO, & colendo Deo.

Titulus primus.

„ DOMINUM Deum tuum adorabis, & illi soli servies (ait Christus in evangelio) & canit David: Venite adoremus & procidamus ante Deum, ploremus coram domino, qui fecit nos, quia est ipse dominus Deus noster, & nos populus ejus & oves pascuæ ejus. Et propheta: Omnis qui invocaverit nomen Dei, salvus erit. Et dominus apud Jeremiam, invocabitis me & vivetis, orabitis me & ego exaudiam vos: quæretis me & invenietis, cum quæsieritis me ex toto corde vestro. Modis ergo omnibus nobis adorandus, colendus, & invocandus est Deus, in votis & necessitatibus nostris, quæ amplissime enumerantur, cum a Salomone, tum a David. *Matth. 4. Psalm. 94. Joel. 2. Cap. 29. 3. Reg. 8. Psalm 107.*

vide. Vera autem adoratio, in spiritu & veritate esse debet. In spiritu quidem adorant, qui mentis affectu Deum colunt : in veritate, qui cultu exteriore & piis operibus mentis affectum testantur & exprimunt. Perfecta igitur adoratio est, cum anima simul & corpore divino obsequio mancipamur.

Canon primus.

Adorantes ergo & ad orationem stantes, videant ut omnis aliena cogitatio abscedat, nec quicquam tunc animus cogitet, præter id solum quod precatur.

Canon II.

Christus dominus pacis & concordiæ magister, qui docuit unitatem, sic orare unum pro omnibus voluit, ut omnes in uno ipse portavit : facit habitare unanimes in domo, & apostolos docuit unanimiter perseverare in oratione : & qui dixit, Ubi duo aut tres fuerint congregati in nomine meo, in medio sum eorum, quomodo non aderit multitudini fidelium ad honorem & gloriam ejus congregatæ ? Ut itaque publica & communis oratio rite & solenniter fiat, psallant omnes clerici, uno ore & concentu cum choro.

Canon III.

Vernacula linguâ publice psallere aut orare, nemini, nisi concionatori populum ad devotionem excitanti liceat, ne inde temere judicandi de sacris mysteriis & sensu scripturæ, cuiquam detur occasio.

Canon IV.

Nemo etiam laicus, nisi causa necessitatis egrediatur ecclesiam inter missarum solennia, sed tantum officio missæ expleto, & benedictione data.

Canon V.

Divina publica officia non quando cuique libuerit, sed propriis & certis horis, & secundum antiquum cujusque ecclesiæ ritum celebrentur.

Canon VI.

Non cantentur in ecclesia cantica absurda, nova, & non probata. Si quæ sint consuetudines in contrarium pravæ, quæ potius corruptelæ dicendæ sunt, penitus aboleantur.

Canon VII.

Nemo deambulet aut obstrepat in ecclesia tempore divini officii, sub pœna excommunicationis : Et ubi opus fuerit, brachii sæcularis auxilium imploretur.

Canon VIII.

Introeuntes ecclesiam, divini officii, sive celebrandi, sive audiendi gratia, frontem aqua benedicta aspergant, & signo crucis sese muniant, ac genu flexo adorent, præsertim clerici, simulatque chorum ingressi erunt.

Canon IX.

ANNO CHRISTI 1584.

Ut commode & certa ratione omnes orare possint, providebunt episcopi ut missalia, breviaria, legendaria, manualia, & codices precum, si defuerint, restituantur, si emendatione opus habuerint, corrigantur cleri impensis, quæ in ipsorum librorum distributione resarcientur. Si quæ ecclesiæ hactenus usæ sunt veteri officio Romano, nuper reformatum ex concilii Tridentini decreto recipere cogantur.

Canon X.

Quoniam plerumque decipimur specie recti, & solet inimicus homo bono semini superseminare zizania, sparsique sunt in vulgus varii codices precum, præsettim vulgari lingua conscripti : omnes ejusmodi codices hæc synodus rejicit, nisi quos episcopus probaverit. *Matth. 13.* *Conc. Senonens. cap. 33. & 34.*

Canon XI.

Traditiones ecclesiasticæ ita observentur, ut a majoribus sunt acceptæ, nec aliorum contrario more subvertantur, vetereseque ecclesiarum, ac diœceseon ceremoniæ, & ritus, non nisi cum consilio episcopi, & causa cognita, rejiciantur, aut immutentur. *D. Hieron. tom. 1. epist. 2. ad Lucinium.*

DE FIDE,

Titulus primus.

EX fide nascitur vera adoratio, & quasi ab illa fovetur : postquam enim edocti miraculo discipuli crediderunt Jesum esse Christum, accesserunt & adoraverunt eum dicentes, vere „ Dei filius es. Et Christus ad cæcum illumi„ natum, ait : Credisne in filium Dei ? Cæcus „ autem : Quis est, domine, ut credam in *Joan. 9.* „ eum ? Respondit Jesus, & vidisti eum, & „ qui tecum loquitur ipse est. Ad hæc protinus „ ille : credo, domine : & adoravit eum. Er- *Hebr. 11.* „ go jam de fide dicendum, quam divus Pau„ lus definit substantiam rerum sperandarum, „ argumentum non apparentium. Res vero sperandæ, sunt res cælestes, æternæ & inviși„ biles. Origo autem fidei ex Deo est : Nam, *Joan. 6.* Fides est donum Dei, & dominus, Nemo ve- *Matth. 16.* nit ad me, nisi pater meus traxerit illum. & „ iterum dominus ad Petrum, Caro & sanguis „ non revelavit tibi, sed pater meus cælestis. „ fides autem est Christianorum victoria : nam „ fide vincimus mundum, Orandus est ergo *Joan. 5.* „ dominus, ut det nobis fidem, eam augeat, succurrat nostræ, incredulitati, nobis fideles verbi sui dispensatores suppeditet, per quos fides docetur & auditur : Fides enim est ex auditu : & quia fides verbo Dei regitur ex sensu ecclesiæ intellecto, nemo sibi temerario ausu quicquam confingat, aut suadeti sinat, quod a sensu ecclesiæ catholicæ sit alienum.

Canon I.

Corde creditur ad justitiam : ore autem confessio fit ad salutem, ait D. Paulus. Et *Rom. 10.* *1. Petr. 3.* divus Petrus jubet Christianos paratos esse ad reddendam unicuique rationem de ea quæ in eis est fide. Omnes ergo promovendi ad or-

dines

ANNO CHRISTI 1584.

dines & beneficia eccleſiaſtica, ſeu etiam officia: profiteantur omnes & ſingulos articulos fidei, in bulla Pii 4. contentos: quod qui præſtare noluerint, arceantur: promoti, qui a fide receſſerint, deponantur.

Canon II.

Jurent item ſe neque in confidentiam neque per ſimoniam beneficia ſua adeptos. Quod ſi aliter conſtiterit, fiduciarii omni clericatus honore & privilegio, nec non beneficii jure ac titulo priventur. Qui vero horum aut alterius pro vehementer ſuſpectis publice habiti fuerint, a cæteris eccleſiaſticis vitentur, donec ſe legitime & canonice purgaverint.

Canon III.

Profiteantur etiam fidem catholicam univerſitatum ac ſcholarum rectores & doctores, gradumque honoris in iis adepturi.

Canon IV.

Hebr. 11. Idem præſtent fraternitatum, hoſpitalium, ac communitatum eccleſiaſticarum adminiſtratores, præfecti, ſodales, & magiſtri: quoniam ſine fide impoſſibile eſt placere Deo.

Canon V.

Hæretici qui ad eccleſiam catholicam redeunt publice vel privatim, prout epiſcopo videbitur, coram eo, vel ejus vicario in ſpiritualibus generali, præſentibus notario & teſtibus, errores & hæreſes abjurent, ac fidem catholicam profiteantur, ſcripturæque propria manu ſubſcribant, & eam ſubſignent: neque enim eos recipi decet qui hæreſin abjurant, niſi fidei catholicæ dogmata illi contraria exprimant & profiteantur, ne lupi inter oves graſſentur.

Canon VI.

Rectores parœcialium eccleſiarum eccleſiaſtica ſacramenta non adminiſtrent hæreticis etiam pœnitentibus, (præterquam in mortis articulo:) niſi conſtet illos hæreſes abjuraſſe ut ſupra proxime, & fidei catholicæ profeſſionem feciſſe, & abſolutionis beneficium conſecutos.

Canon VII.

Omnis Chriſtianus prima fidei rudimenta, orationem dominicam, ſalutationem angelicam, ſymbolum apoſtolorum, & decalogum ſtudioſe perdiſcat, ut Chriſto & eccleſiæ conſtanter adhæreat, & exitioſum virus hæreſeos a ſana doctrina diſcernat: & in eum uſum ab epiſcopis componantur catechiſmi, qui ſingulis diebus dominicis populo & præſertim pueris a parocho in eccleſia explicabuntur.

DE PRÆDICATIONE ET EXPOSITIONE verbi Dei,

Titulus tertius.

VERBUM Dei veritas eſt: at veritatis unicus fons eſt Deus. Origo ergo & cauſa verbi Deus, qui cum nec membra, nec os hominum mortalium inſtar habeat, illi tamen tribuitur os tanquam vocis organum, quia loquutus eſt patribus voce humana, id eſt hominibus perceptibili, & ad uſitatum inter homines ſermonem accommodata. Nam ait Moſes: Verba iſta loquutus eſt dominus ad om- *Deut.*
„nem congregationem veſtram in monte de
„medio ignis voce magna: & idem, Vocem *Deut.*
„verborum ejus audiſtis, ſimilitudinem autem
„nullam vidiſtis. Sed & præter vivæ vocis oraculum inſinuavit ſe Deus cum per angelos, tum per viſiones & revelationes, tum per Spiritum ſuum ſanctum animis ſanctorum patrum, deinde prophetarum: ac deinceps per ipſorum ora & ſcripta mundum docuit. Demum ipſe dominus JESUS veræ fidei doctrinam ſacratiſſimo ſuo ore prædicavit, & apoſtolis totum orbem aperiens, miſit eos, abunde Spiritu ſancto inſtructos, docere omnes gentes & prædicare euangelium omni creaturæ. Miſit ergo eos dominus, non ipſi auctoritate propria hoc ſibi munus vindicarunt. Ut olim dominus per prophetam de pſeudoprophetis: Currebant, & *Jerem.*
non mittebam eos: unde & D. Paulus: Quo-
„modo credent, niſi audiant? Quomodo au- *Rom.*
„dient, niſi eis prædicatum fuerit? Quomodo
„prædicabunt, niſi mittantur.

Canon primus.

Sciant ergo omnes epiſcopi, prædicandi verbi Dei munus ad ipſos præſertim pertinere, ut qui a Chriſto miſſi in locum apoſtolorum ſucceſſerint. Sed quia neque ſemper nec ubique per diœceſim verbum Dei poſſunt annunciare, videant ut eos mittant quos ſui operis dignos adjutores eſſe noverint, ne ſub ovina pelle lupi rapaces in grege domini graſſentur.

Canon II.

Provideant epiſcopi ut parochialium eccleſiarum rectores verbum Dei prædicent populo, ſingulis diebus dominicis & feſtis, aut concione publica, aut ſaltem inter miſſarum ſolennia: & ſi per ſe ipſos concionari non poſſint, aut memoriter recitent, aut ſaltem legant homilias vernacula lingua, quæ ipſis ab epiſcopo præſcribentur.

Canon III.

Qui temerario auſu ſine epiſcopi aut vicarii licentia cathedras occupaverint, aut errores vel ſcandala in populum diſſeminaverint, cujuſcumque ſint gradus vel ordinis, ex auctoritate ſacri concilii Tridentini, coerceantur, nec prætextu ſtationum aut quorumvis privilegiorum juventur: Provideant tamen epiſcopi ne impiorum calumniis vexentur, qui ſincere verbum Dei prædicant.

Canon

ANNO CHRISTI 1584.

Canon IV.

Regulares cujuſcumque ſint ordinis prædicare non præſumant, etiam in eccleſiis ſuorum ordinum, niſi prius examinati & approbati a ſuo ſuperiore, & impetrata ab epiſcopo aut ejus vicario benedictione & licentia.

Canon V.

Presbyteri & monachi errones, niſi ab epiſcopo examinati, juxta decretum ſacri concilii Tridentini, ad prædicationis munus non admittantur, cujuſcumque privilegii prætextu ſeſe tueantur & muniant.

Canon VI.

Collectores eleemoſynarum cujuſcumque conditionis exiſtant, nec per ſe, nec ad collectas admittantur, niſi conſenſu epiſcopi cauſa cognita. Quod ſi attentarint, juris remediis coerceantur, privilegiis quibuſcumque non obſtantibus, ex auctoritate ejuſdem concilii Tridentini ſublatis.

Canon VII.

In omnibus eccleſiis cathedralibus, & præcipuis collegiatis celebriorum locorum, eccleſiaſtes inſtituatur, aſſignatione canonicatus, & præbendæ primo vacaturæ, ſi alia non fuerit aſſignata: cui concionandi & interpretandi verbi Dei provincia demandetur.

Canon VIII.

Nemo ad ſcripturas ſacras, ſive publice ſive privatim interpretandas admittatur, niſi prius in theologiæ ſtudio diu & probe verſatus, aut in eadem facultate graduatus, aut ſaltem baccalaureus formatus, & ab epiſcopo loci aut ejus vicario de vita, moribus, doctrina, examinatus & approbatus fuerit & in ſacro ſubdiaconatus ordine conſtitutus, ne improbata doctrina a non probato doctore pro veritate diſſeminetur.

Canon IX.

In monaſteriis & conventibus, ſive in titulum, ſive in commendam poſſideantur, in quibus numerus monachorum & facultates ſuppetent, inſtituatur lector idoneus per abbates ſeu præpoſitos ipſorum, aut ſi id neglexerint, per epiſcopum ſeu capitula generalia, quemadmodum decreto concilii Tridentini cautum eſt: Qui quidem lector, aut ſacram ſcripturam, aut ſaltem literas humaniores junioribus prælegat.

DE ABUSU SCRIPTURARUM tollendo.

Titulus quartus.

„ OMNE eloquium Dei eſt repurgatum. Ait enim Salomon, Nihil addas verbis „ ejus, ne forte redarguaris & inveniaris mendax. David quoque: Eloquia domini, eloquia munda: argentum igne purgatum, defœcatum a terra ſeptuplum. Quamvis autem apertum ſit verbum Dei, requirit tamen interpretationem religioſam & piam. In Nehemia „ legimus hæc verba: Attulit ſacerdos Eſdras „ legem, librum Moſis ſuper turriculam ligneam, „ nimirum in ſacram cathedram: & aperuit librum coram eccleſia, & Levitæ ſtabant cum „ eo. Ipſe vero legit in libro: & Levitæ docebant populum in lege, & populus erat in ſtatione ſua: & legerunt in libro legis Dei, luculenter explicantes ſenſum, & erudientes inter legendum, hæc Nehemias. Hunc ritum legendi & explicandi ſervavit etiam dominus JESUS verus doctor cæleſtis, cum Nazareti ſynagogam ingreſſus, tradito ei libro inſignem Iſaiæ locum capitis ſexti expoſuit: diſcipulis etiam in Emaum proficiſcentibus ſcripturas aperuit. Et domini exemplo Petrus pſalmum decimum quintum exponit de Chriſto. Et ipſe Paulus ſcripturas ubique interpretatur. Credentium ergo mentem illuminat non ſola prædicatio verbi Dei, ſed etiam ſcripturarum lectura. Et quia, Litera occidit, Spiritus autem vivificat, periculum eſt, ne vel ſiniſtra ſcripturarum interpretatione, (quam plerique lectores aut prædicatores ſuo ingenio nimium confidentes a ſeipſis petere ſolent) varii errores contra fidem & ſcripturæ ſacræ ſinceritatem, diſſeminentur: ideo in interpretandis ſcripturis has cautiones adhibendas ſtatuit ſynodus.

2. Eſdr. 8.

Luc. 2.

Luc. 24.

Act. 2.

Canon primus.

Ea tantum in uſu ſit bibliorum Latina editio, quæ ab eccleſia catholica recepta eſt. Canonici autem libri recipiantur, qui ab eadem eccleſia admiſſi & probati ſunt. Ceteri omnes de fide, doctrina, & religione, quavis lingua conſcripti, niſi auctoritate eccleſiaſtica probati ſint, rejiciantur. Qui vero ejuſmodi libros penes ſe habent, ad epiſcopum deferant, ut ejus arbitrio probentur aut rejiciantur. Typographis vero nullos de religione aut fide libros, ſine epiſcopi licentia & probatione excudere & venales habere liceat.

Conc. Trid. ſeſſ. 4. in decreto de canonicis ſcripturis.

Canon II.

Omnia biblia ſacra, & quivis alii libri de fide & religione vernacula lingua ſcripti reſpuantur, niſi quos eccleſiæ catholicæ & ordinarii auctoritas probaverit.

Canon III.

Non liceat cuiquam verba & ſententias ſacræ ſcripturæ ad ſcurrilia, fabuloſa, vana, adulationes, detractiones, ſuperſtitiones, & diabolicas incantationes, divinationes, ſortes, libellos famoſos, & alias ejuſmodi impietates uſurpare. Qui in eo peccaverint, ab epiſcopis legitimis pœnis coerceantur.

Canon IV.

Sit index librorum prohibitorum apud ſcribam & actuarium cujuſcumque epiſcopatus, qui ſingulis annis exhibeatur bibliopolis & typographis ne per errorem improbatos libros diſſeminent; neve populus catholicæ religioni addictus per ignorantiam libros prohibitos retineat.

DE

ANNO CHRISTI 1584.

DE HÆRETICIS VITANDIS.

Titulus quintus,

Eccles. 13. Psalm. 17. Tit. 3. 2. Joan. 1. „QUI tetigerit picem, inquinabitur ab ea: „Et ut ait psalmographus, Cum electo „electus eris, cum perverso perverteris. Et ut „monent apostoli, hæretici post secundam aut „trinam monitionem vitandi sunt, nec eis di„cendum est, Ave; nec in domum recipiendi „sunt, ne eorum operibus malignis communi„cetur. *Lib. 1. epist. 3. ad plebem.* Recte ergo D. Cyprianus ait: Vitate „lupos, qui oves a pastore secernunt: vitate „linguam diaboli venenatam, qui ab initio „mundi fallax est & mendax; mentitur, ut fal„lax est & mendax; mentitur, ut fallat, blan„ditur ut noceat, bona promittit, ut malum „tribuat: vitam spondet, ut perimat, eccle„siam pollicetur, cum id agat, ut qui illi cre„dit, in totum ab ecclesia pereat. Itaque sub pœna vindictæ divinæ hæreticorum consortia vitentur

Canon primus.

Hortatur hæc synodus omnes fideles in Christo, præsertim ecclesiasticos, ut consortia hæreticorum devitent, connubia quoque, commercia & convivia adversentur & fugiant.

Canon II.

Conc. Laod. c. 6. distin. 1. de consecr. can. eccles. siam. 24. q. 2. can sane. Conc. Laod. can. 9. Hæreticis ecclesiarum aditus, nisi causa audiendæ prædicationis, non concedatur, neque sepultura Christiana.

Canon III.

Ad hæreticorum conventicula nemo catholicus accedat: qui secus fecerit, si clericus, excommunicetur & deponatur: si laicus, violatæ religionis reus censeatur.

DE INVOCATIONE SANCTORUM & diebus festis.

Titulus sextus.

QUONIAM ecclesia apostolorum fide & doctrina fundata, martyrum sanctorumque omnium virtutibus & exemplis hæreses quovis sæculo repulit; idcirco Christiani pie & religiose sanctos invocant, quos fidei suæ vindices & assertores habent, spiritu etiam prophetico edocti Deum laudandum esse in sanctis suis. Id ergo de invocatione sanctorum quæ in generalibus conciliis sancita sunt, hæc recolit & statuit synodus.

Canon primus.

D. Da. lib. 4. Orth. fid. cap. 16. Colantur sancti, & dies festi sanctorum piis orationibus, psalmis, & hymnis, & frequenti missæ & solennis officii celebratione, & verbi Dei prædicatione.

Canon II.

Doceant prædicatores verum cultum sanctorum tamquam servorum Dei, qui tamen jam æterna beatitudine fruuntur, pro mortalibus orant, & precibus suis populi votis apud Deum favent.

ANNO CHRISTI 1584.

Canon III.

Concionatores abhorreant aniles fabulas, & quæ potius prophana, quam Dei sanctis convenientia, quæque infirmis offendiculo esse possint, nec quicquam pro historia sanctorum proferant in medium, nisi quod ab ecclesia catholica receptum sit. Scandala etiam, calumnias, & detractiones non effundant: Si contra fecerint, ab episcopis extraordinarie puniantur.

Canon IV.

Gen. 2. Exod. 20. Hebr. 4. Meminerint Christiani omnes septimum diem a Deo institutum & consecratum, nec tantum a Judaico populo, sed ab omnibus qui Deum colunt receptum & celebratum. Christianos autem diem dominicum pro Sabbato recepisse. Dominico ergo die cessent sæcularia opera, sit sacrum institutum, cessent lictores, sileat præconis tuba, vecturæ, omnes negotiationes, contractus, notariorum instrumenta: (nisi quæ ex necessitate testamentorum aut matrimoniorum causa differri non possunt) sit quies animi & corporis sancta, & ad Deum levata mens, & a terrennis abstracta: satis sint Christiano opera caritatis, orationes piæ, psalmi, hymni & cantica.

Canon V.

Præter dominicum diem dies festi solennes qui ad memoriam magnalium Dei instituti sunt, & beatæ Mariæ virginis, apostolorum, martyrum, aliorumque sanctorum honorem ab ecclesia recepti sunt, observentur religiose.

Canon VI.

Prohibetur populus prophana sodalitia, & comessationes, choreas, tripudia, larvas, & theatrales ludos, iisdem diebus festis exercere: pompas instrumentorum musicorum & tympanorum in gestationibus imaginum per vias & compita exhibere: & si quid aliud olim sanctorum invocationibus adversariis ansam maledicendi præbuit: a cauponis abstineant, & nihil nisi quod pietatem redoleat exerceant. Imitentur Christiani totis hisce diebus sanctos illos quorum memoriam colunt per opera caritatis.

Canon VII.

Curabunt episcopi, quoad fieri poterit, ut dies festi sanctorum a populo non amplius varie, sed una & eadem forma celebrentur: discernantur autem qui a clero tantum & qui a populo coli debeant.

DE PEREGRINATIONIBUS.

Titulus septimus.

AD Dei sanctorumque invocationem pertinet antiqua traditio ecclesiæ de peregrinatione ad loca sancta: legimus enim Salomonem ædificato templo a Deo postulasse ut alienigenæ illuc orationis ergo peregrinantes exaudirentur. *3. Reg.* Servent igitur omnes catholici ex doctrina ecclesiæ & auctoritate hujus synodi

hæc

ANNO CHRISTI 1584.

hæc de peregrinationibus recte instituendis documenta.

Canon primus.

Nemo clericorum sancta loca visitare præsumat, nisi impetrata a proprio episcopo, aut ejus vicario in scriptis licentia.

Canon II.

Præmuniantur debita & integra peccatorum confessione & eucharistiæ sacramento, quicumque ad loca sacra peregrinantur, antequam ire aggrediantur.

Canon III.

ne Trid. sess. conc. Lond. n 42. & 43. cil. Salesbad. c. 16.

Nemo ad loca sancta peregrinetur explendi, ac delectandi animi causa, aut perlustrandi oppida & varia loca: sed pro peccatis emendandis & votis adimplendis.

DE VIGILIIS ET JEJUNIIS.

Titulus octavus.

D Hieron. n. 2. epist. 1. quæ est observ. vigilarum.

BONA quidem est diurna meditatio, nocturna est efficacior: quia per diem variæ „ necessitates obstrepunt, & occupationes di- „ strahunt mentem: nox autem quieta & se- „ creta opportunam se præbet orantibus, aptis- „ simam vigilantibus, quia collectum hominem divinis conspectibus sistit. Unde David: In „ noctibus extollite manus vestras in sancta, „ &, Memor fui nocte nominis tui domine: „ &, Media nocte surgebam ad confitendum tibi, &, Erat dominus noster pernoctans in oratione. Ut autem elevata mens ad orationem, purior sit, & Deo acceptior, sanctissime ecclesia catholica apostolorum traditionem sequuta, jejunia Christiana exemplo domini instituit: & Moyses montem ascendit, Dei majestatem vidit, & legem a domino accepit, jejunio quadraginta dierum præparatus: & Helias non nisi ejusdem temporis jejunio præmunitus ad montem Dei Oreb pervenit. Christi ergo domini nostri exemplo, patrum etiam, sanctorumque omnium imitatione, catholica ecclesia fidelibus jejunia indixit.

Ps. 133.

Psalm. 118. v. 6.

Canon primus.

Servetur vigilia nativitatis domini, ad imitandum pietatem pastorum qui Christo domino ea nocte adorationi munus impenderunt.

Canon II.

Reliquæ vigiliæ pro more locorum, & ex mandato catholicæ ecclesiæ, cum celebratione proprii cujusque ecclesiæ officii serventur. Ideoque semper dominica præcedente in ecclesiis proclamentur, ne vitio ignorantiæ ea a laicis solvi contingat.

Canon III.

Serventur jejunia quadragesimæ, & quatuor temporum, & alia ab ecclesia instituta.

Canon IV.

Omnibus diebus jejuniorum, ut & diebus Veneris & Sabbati, prohibetur usus carnium: tempore autem quadragesimæ ab ovis, aliisque cibis prohibitis omnes abstineant, nisi adversæ valetudinis causa, cum licentia episcopi, aut ejus vicarii

Conc. Constant. sextum, cap. 56.

Canon V.

Cum res postulabit episcopi indicant jejunia ex veteri ecclesiæ catholicæ ritu: & ea sub pœna ecclesiastica & canonica servare teneantur ii quibus indicta fuerint.

Tertul. de jejunio adversus Psychicos.

DE ECCLESIIS ET BASILICIS.

Titulus novus.

QUANTUS honor ecclesiis Dei deferri debeat, ipsius Dei vox satis exprimit his „ verbis: Erunt oculi mei, & cor meum in templo cunctis diebus: unde Christus ingressus civitatem, statim adiit templum, & ejecit vendentes & ementes, nolens domum suam fieri domum negotiationis, & speluncam latronum. „ Domus mea, inquit, domus orationis est. Quare circa curam & honorem ecclesiarum hæc præcipit synodus.

3. Reg. 9.

Matt. 21. Joan. 2.

Canon primus.

Ecclesiæ bellorum, incendiorum, temporum injuria, seu vetustate collapsæ restituantur & restaurentur, cum ex collatione populi, tum ex eorum, ad quos pertinet, sumptibus, si adsint facultates: idque episcopi curent & statuant.

Canon II.

In parochiis ubi ecclesiæ dirutæ sunt, nec est exercendis sacris locus, ematur, aut conducatur sumptu populi, aut eorum ad quos pertinebit, domus congrua: in qua cum licentia episcopi super altari portatili missæ divinum officium celebretur: donec locus idoneus, perpetuo ecclesiæ destinetur, aut ecclesia antiqua ædificetur.

Canon III.

In monasteriis, ptioratibus, capellis, leprosariis, eleemosynariis, si quæ ecclesiæ & domus destructæ sint, redditu & sumptibus eorum, ad quos ejusmodi beneficia pertinent, aut qui ea possident, restaurentur, & ad id ab episcopis locorum compellantur, pœnis & censuris ecclesiasticis, tum etiam redditus prehensione.

Canon IV.

Ad ecclesiarum parochialium custodiam non admittantur neque præficiantur nisi viri pii, & idonei, & qui prius a parocho & populo probati sint: certis horis ecclesiam aperiant & claudunt, & eam mundam, nitidam, sartam tectam habeant: nec quicquam profanum intromitti sinant: nec eam separari, dividi aut ad alios usus quam ecclesiasticos converti permittant, neve in ipsis aut earum porticu mercaturæ exerceantur.

Canon

ANNO CHRISTI 1584.

Canon V

Nemo canes aut aves in ecclesiam introducat, præsertim in chorum : Si quis ecclesiasticus secus fecerit, privatione distributionum arbitrio eorum qui ecclesiis præsunt mulctetur

Canon VI.

Curabunt custodes ecclesiarum, ne mendici per ecclesiam vagentur, aut chorum introeant petendæ eleemosynæ prætextu, divini officii vel concionis tempore : sed in foribus ecclesiarum eleemosynas expectent.

Canon VII.

Iidem ecclesiarum custodes altaria & fontes baptismi, sed præter omnia majus altare, sacramentum eucharistiæ, & oleum unctionis observent, ne ab aliis quam a sacerdotibus, hæc omnia contrectentur : & operam dent rectores ut singulis mensibus eucharistia renovetur, & tabernaculis servetur ad majus altare, & fontes baptismales expensis parochianorum, ubi non fuerint, restituantur.

Canon VIII.

Rixas, contentiones, jurgia, absurdas cantilenas, inambulationes, tractatus negotiationum, & commercia ab ecclesiis removeant.

Canon IX.

Vasa sacra, lintea, seu mappas altarium, candelas & candelabra, & cetera ornamenta ecclesiæ omni diligentia & reverentia servent & proponant, & eorum omnium rationem, cum rogati fuerint, reddant visitanti episcopo vel ejus vicario aut etiam archidiacono, ubi jus visitandi habet.

Canon X.

Ad ecclesiæ obsequium panem, vinum & aquam ad conficiendum sacramentum eucharistiæ, semper recentia habeant, & decenter servent & proponant.

Canon XI.

Campanarum & organorum curam gerant, ut tempestive, & pro more ecclesiæ pulsentur: profanas autem cantilenas non resonent.

Canon XII.

Curent ne libri cantus ecclesiastici, lectionum, missæ, & alii intercidant, confringantur vel obliterentur, neve a laicis tractentur promiscue.

Canon XIII.

Altaria diruta restituantur, nova & polluta consecrentur, & benedicantur.

Canon XIV.

Non liceat ecclesias, capellas, seu sacella & oratoria construere, nisi cum episcopi licentia.

DE RELIQUIIS SANCTORUM.

Titulus decimus.

HONORAMUS reliquias martyrum, ut Deum, cujus servi sunt, adoremus : honoramus servos, ut honor servorum redundet in dominum. Si enim ossa martyrum polluunt contingentes, quomodo Elysæus propheta mortuus mortuum suscitavit ? Ad honorem ergo reliquiarum retinendum, hæc de illis vult servari synodus

Canon primus

Curent episcopi, ut reliquiarum honor populo Dei prædicetur.

Canon II.

Reliquiæ non ostendantur extra capsam, nisi ex solenni more & ritu alicujus ecclesiæ id fiat, sed cum honore & reverentia serventur.

Canon III.

Non transferantur sanctorum reliquiæ sine auctoritate summi pontificis, vel episcopi, vel concilii.

Canon IV.

Si quæ sanctorum reliquiæ suis capsis spoliatæ adhuc injuria temporum restitutæ non sint, novis vasculis, & capsis recludantur & benedicantur : nec temere recipiantur, sed approbentur auctoritate summi pontificis, aut episcopi loci, qui, juxta decretum concilii Tridentini, easdem prius agnoscat. Si quæ in domibus privatis sint, auctoritate episcopi ad ecclesiam reducantur.

Canon V.

Ab ecclesiasticis personis deportentur in supplicationibus publicis, non a laicis, nisi forte ex antiqua aut laudabili consuetudine ecclesiarum & locorum, id illis concessum sit.

DE IMAGINIBUS.

Titulus undecimus.

IN imaginibus non materiam, sed imagine repræsentatum veneramur, imaginis honorem ad prototypum referentes. Ad hoc enim serpentem æneum, non ad derogationem Moyses erexit. Colendæ ergo sunt imagines, non quod ab eis sit aliquid petendum, vel quod in eis fiducia sit constituenda : (ut olim fiebat a gentibus qui in idolis spem suam collocabant) sed quoniam honor, qui illis exhibetur, ad Deum & sanctos refertur.

Canon primus.

Qui venerandas imagines idola esse dixerit, aut Christianos honorem imaginibus exhibentes in idololatriam incidere, anathema sit.

Canon II.

Episcopi & qui verbum Dei prædicant imaginum

ANNO CHRISTI 1584.

num honorem juxta doctrinam sacrorum conciliorum, & ecclesiæ catholicæ, sedulo doceant: populumque moneant, ne iis præter rectum ecclesiæ institutum, utantur. Benedicant autem episcopi novas imagines priusquam in ecclesiis recipiantur, & nemo imaginem ponere audeat nisi ab episcopo probatam.

Canon III.

Fractæ autem imagines, mutilatæ, aut vetustate vitiatæ, in sacrario reponantur, aut si fieri potest reficiantur, ac restituantur.

Canon IV.

Si quis pravus aut corruptus usus adhuc in populo circa cultum imaginum viget, curent episcopi ut omnino tollatur.

DE CELEBRATIONE DIVINI officii, horis canonicis, & cantu ecclesiastico.

Titulus duodecimus.

NON immerito sancti patres cordis in Deo exultationem cantu testati sunt, ut Moyses, Zacharias, & ceteri. Sed præter omnes vates sanctissimus David, & sacratissima virgo mater Dei, sacræ mentis gaudium cantico testata est: & ipse dominus sanctam civitatem ingressus, puerorum Hebræorum cantum gratum habuit. Quin & apostoli ipsum Christum comitantes, cœna facta cum Christo hymnum cecinerunt: quo sancto more prisci etiam Christiani hymnos Christo effuderunt. Et crescente ecclesia canendi & psallendi ritus publice, primum in orientalibus, demum in occidentalibus ecclesiis receptus est, & observatus: ad movendum & excitandum præsertim languentium & torpentium animorum affectum. In„ de D. Cyprianus ait, Placendum divinis „ oculis, & habitu corporis & modulo vocis.

Canon primus.

Sit ergo cantus religiosus & modestus, & musica tempori conveniens, quæ vocum sonum & intelligentiam non impediat, præsertim in symbolo apostolico, cantu angelico, & evangelio passionis domini, vitentur repetitiones vocum & syllabarum supervacaneæ. Cantus funebris & quadragesimæ sit gravis, tempori & rei conveniens.

Canon II.

In omnibus ecclesiis cathedralibus & collegiatis, dato signo & congrua pulsatione præmissa, debitis horis, secundum antiquam cujusque loci consuetudinem tractim, distincte & articulate, decantentur divinæ laudes, & preces ab ecclesia præscriptæ, ita ut solenne a feriali officio omnes audientes facile discernant.

Canon III.

Horas canonicas dicturi, cum tunica talari, superpelliciis mundis, almutiis, pileis quadratis, vel cappis nigris, pro temporum & regionum diversitate, sine strepitu, modeste, & cum gravitate suo ordine digna, conveniant. Non confabulentur in choro, neque quicquam alienum a cultu & divino officio legant, sed nec privatim officium dicant, ne choro subtrahant quod debent, aut per eos turbentur qui psallunt.

Canon IV.

In fine psalmorum & ubicumque gloria sanctissimæ Trinitati redditur, omnes consurgant, & in invocatione nominis Jesu genu flectant: Horum transgressores illius horæ, in qua excesserint, distributione careant: perseverantes, majore pœna pro delicti gravitate plectantur, & per sinceræ conscientiæ punctuarium, cujus erit singulorum defectus observare, apud canonicos in capitulo congregatos deferantur.

Canon V.

Et quia multi hoc sæculo opus Dei faciunt negligenter, & impunitas illis audaciam parit, & audacia excessum, providens hæc synodus ne deinceps scandalum ecclesiæ inferatur, statuit ut si quis ante finem psalmi, Venite exultemus, aut ante finem primi psalmi, in ceteris horis chorum ingressus non fuerit, illius horæ distributione careat.

Canon VI.

Qui ad missam post primum, Kyrie eleison, non accesserit, aut eidem usque ad finem non interfuerit, absens censeatur: si quem tamen corporis infirmitas ita urgeat, ut finem divini officii expectare non possit, licentia exeundi a præside chori obtenta discedat, & illius horæ fructum nihilominus percipiat: similiter omnes infirmi omnibus horis præsentes censeantur.

Canon VII.

Processionibus omnes interesse teneantur a principio usque ad finem: qui secus fecerit, inter absentes connumeretur.

Canon VIII.

Tollatur illa corruptela, qua iis jura totius diei conceduntur, qui uni tantum horæ diei adfuerunt: ea enim percipere illi tantum debent, qui pondus & æstum diei perferunt, & choro ecclesiæ fideliter deserviunt.

Canon IX.

Pendeat in choro tabula, in qua ordinatio divini officii scripta sit, & discant ex ea singuli ad quæ onera & officia adstringantur singulis horis per totam hebdomadam, quæ si exequi per se aut per alios neglexerint, pro qualibet hora, unius diei integri distributiones amittant.

Canon X.

Quicumque in ecclesia beneficiati tempore divini officii per ecclesiam inambulando, vel foris circa ipsam, aut cum aliis colloquendo vagantur, totius diei præsentiam amittant, qui semel correptus non destiterit, per mensem distributionibus careat, perseverans autem graviori pœnæ subjaceat.

ANNO CHRISTI 1584.

Canon XI.

Regulares qui circa prædicta exceſſerint, gravi pœna ſuperiorum arbitrio caſtigentur.

Canon XII.

Omnes eccleſiaſtici, etiam non beneficiati horas canonicas attente & diſtincte dicant, depoſita omni ſollicitudine ſæculari ; nullaque colloquia intermiſceant, ac Deum precaturi locum ejuſmodi ſibi deligant, in quo a pietate & devotione non abducantur.

Canon XIII.

Reſtituantur in omnibus eccleſiis cathedralibus & collegiatis, ubi commode fieri poterit, antiqua inſignia quibus antea utebantur chorum, cum baculo cantorali incedant : tum etiam qui præcedunt hoſtiarii, virgas ſuas, aut baculos argenteos deferant. Serventur quoque mutationes veſtium tum ex lino æſtate, tum ex panno hyeme geſtari ſolitæ. Eaſdem etiam deferant in ſuis eccleſiis in choro, dum officium divinum celebratur, epiſcopi qui ſunt canonici, niſi contraria conſuetudine aut privilegio aliter receptum ſit.

Canon XIV.

Sit magiſter ceremoniarum in ſingulis eccleſiis cathedralibus & collegiatis, aut ſi deſit, alius inſtituatur.

DE QUOTIDIANIS diſtributionibus.

Titulus decimus tertius.

Can. Trid. ſeſſ. 22. de reform. c. 3. ſub finem & ſeſſ. 24. ca. 12.

QUI altari ſervit, de altari vivat : & qui eidem non ſervit, nec de eodem vivere debet : ne contra omnem æquitatem præmio affi-ciantur pares, qui ſimul eumdem laborem non ſuſtinuerunt.

Canon I.

Non dentur diſtributiones quotidianæ, niſi iis qui adſunt divino officio, aut infirmis, aut iis quos juſta & rationabilis corporalis neceſſitas, aut evidens eccleſiæ utilitas excuſaverit.

Canon II.

Conc. Trid. ſeſſ. 5. de ref. cap. 1.

Canonici ſtudentes proventum præbendatum ſuarum percipiant, juxta juris canonici & communis formas, aut eccleſiæ ſtatuta.

Canon III.

Eadem ſeſſ. 22 de refor. cap. 1.

Canonicus ſacrum ſubdiaconatus ordinem non adeptus, vocem in capitulo non habeat, nec ſtallum ſuperiorem in choro aſcendat, nec canonicos presbyteros præcedat, neque beneficia conferre poſſit.

Canon IV.

Epiſcopi in electione, præſentatione, nominatione, inſtitutione, confirmatione, collatione, vel alia proviſione ſive admiſſione ad poſſeſſionem alicujus dignitatis, canonicatus, præbendæ, officii, aut Perſonatus, cathedralis aut collegiatæ eccleſiæ, aut cujuſcumque alterius beneficii, nullas fieri ſinant proventuum deductiones, ſolutiones, promiſſiones, compenſationes illicitas, niſi ubi laudabilis eſt conſuetudo, ut in pios eccleſiæ uſus convertantur, nec inde canonicis quicquam accreſcat.

ANNO CHRISTI 1584.

DE PUERIS CHORISTIS.

Titulus decimus quartus.

Pſal. 8. QUONIAM Spiritus ſanctus per os Davidis „ cecinit, Ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudem Dei. Et voluit Chriſtus dominus parvulos ad ſe venire. Et, Labia ſancta exaudit dominus : & illis cito annuit precibus, quas lingua immaculata pronunciat. Ideo catholica eccleſia cœleſtem & triumphantem imitata, choros angelorum referens, recte & ſancte pueros choriſtas in templis & eccleſiis conſtituit, qui aſſiduis cantibus chorum eccleſiæ excitent. Et quia non tantum voce, ſed etiam compoſitis moribus, & habitu, & literulis pro captu ætatis ornatos eſſe oportet.

Matth. 19

D. Hier. t. 8. epiſt. Mauritii lium.

Canon I.

Primum pueri idonei, ætatis convenientis, ex legitimo matrimonio procreati, corpore non mutilato, valetudine & voce integra eligantur, eo numero, quem quæque eccleſia habere ſolet aut debet.

Canon II.

Sit eorum rector aut præceptor bonæ & probatæ vitæ & fidei, in ſacris ordinibus conſtitutus, aut ſaltem qui intra annum promoveatur, compoſitis moribus, non vinolentus, non percuſſor, non concubinarius, nec qui ſcandalo juventuti eſſe poſſit : non pueris nimium indulgens ; nec tamen ita ſeverus ut eos a munere eccleſiaſtico abſterreat. Qui puerorum opera non abutatur ad ſua peragenda negotia : qui muſicam & ritum eccleſiæ recte calleat : qui ſedulo eos doceat, qui domum & familiam puerorum non deſerat, cum illis cibum ſumat, nec alio divertat, curam eorum gerat, cum animi, tum corporis : eos victu defraudari non ſinat, veſtiarium curet : non permittat eos vagari parentum vel amicorum prætextu, aut cantus gratia : horis certis eos ad eccleſiam ducat, & reducat, & nunquam niſi eo duce extra domum incedere ſinat : relaxationes animi, cum opus fuerit, concedat.

Canon III.

Præter cantum diſcant etiam pueri certis horis ſcribendi & Latine loquendi artem, per præceptorem idoneum, capitulorum expenſis : ut adultiores facti eccleſiis in quibus initiati fuerint majora obſequia impendant. Sic enim fiet ut eccleſiæ bene eruditorum filiorum numero exornatæ, errones cantores offendiculi occaſionem præbere ſolitos admittere non cogantur.

Canon IV.

Capitula eccleſiarum, quibus ejuſmodi pueri inſerviunt, adultis provideant de victu & veſti-

ANNO CHRISTI 1584.

ſtitu, & ut ad ſtudia promoveantur : meminerintque illis vacatura beneficia pro meritorum ratione, ætate, & qualitate, cum viſum fuerit, conferre.

Canon V.

Non conſcendant ſedes canonicorum aut ſacerdotum cantus celebrandi gratia, nec in feſto ſanctorum Innocentium pontificalia aut ſacerdotalia indumenta aut ornamenta præferant, aut regium vel quoquomodo a ſua vacatione alienum habitum : ne inde riſus aut offenſionis cauſa ſpectantibus præbeatur.

DE ORNAMENTIS ET VASIS ecclesiæ.

Titulus decimus quintus.

NON ſine cauſa ſanctâ eccleſia catholicâ priſcam Aaronicam eccleſiam imitata, myſticos ornamentorum ritus pontificibus, epiſcopis, ſacerdotibus ſuis inſtituit: nec id novo more : primi enim Chriſtianorum Levitæ Dalmaticis & veſtibus lineis uſi ſunt in ſacris ſuis. Itaque de ſacerdotum & aliorum miniſtrorum ornamentis hæc ſtatuit ſynodus.

Canon primus.

Veſtes ſacræ & ornamenta bellorum barbarie direpta, aut vetuſtate conſumpta reſtituantur, & ſufficiantur in locum amiſſorum. Excitent autem populum prædicatores verbi ad aliquid in ejuſmodi ſacram ſupellectilem erogandum, tamquam pium & Deo gratum opus : Quod etiam de ſacris vaſis obſervetur.

Canon II.

Monet epiſcopos, capitula, præpoſitos, & omnes eccleſiaſticas perſonas hæc ſynodus, ut ſuæ conditionis memores eccleſias ſuas ornent, quantum eis eccleſiaſticæ poſt pauperum facultates curam, & cetera caritatis officia ſuppeditabunt.

Canon III.

Canonicorum congregationes hortatur, ut more antiquo multis adhuc in eccleſiis obſervato, unuſquiſque canonicus nuper in eccleſiam admiſſus, pro jucundo ſuo adventu grati animi teſtimonium erga Deum, & eccleſiam ſuam largitione cappæ, ſeu caſulæ, exhibeat, cujus pretium capitula eccleſiarum deſignabunt : & ad illud perſolvendum pro ſtatutis eccleſiarum compellatur.

Canon IV.

Ornamenta illa eccleſiaſtica, & ſacra vaſa nullis unquam prophanis uſibus applicentur, ſub pœna majoris excommunicationis, & ſacrilegii: Si quæ autem temporum injuria profanata ſint, iterum benedicantur.

Canon V.

Inſtituantur ubi non ſunt ſacriſtæ ſive cuſtodes in qualibet eccleſia, qui curam ornamentorum & rerum ſacrarum habeant : & ſi quæ veſtiaria, aut ſacriſtiæ profanis uſibus ceſſerint, ſeu bellorum injuria, ſeu eccleſiaſticorum incuria, mundentur, & in priſtinum ſtatum reſtituantur.

DE CŒMETERIIS, CURA MORTUORUM & purgatorio.

Titulus decimus ſextus.

RESURRECTIO mortuorum fiducia eſt Chriſtianorum, & radix bonæ operationis, fides eſt reſurrectionis. Lazarum Chriſtus non dixit mortuum eſſe, ſed dormire, cum tamen obiiſſet : & eos qui ex hoc ſæculo migrarunt, non mortuos prædicat D. Paulus, ſed dormientes. Ideoque cœmeteria ſuo nomine monent Chriſtianos non immodice lugendos eſſe mortuos, his qui ſpem reſurrectionis habent, ſed pro his orandum, ut perpetua beatitudine fruantur, de quibus idcirco hæc ſtatuit ſynodus.

Tertul. lib. de Reſurr carnis. D. Cyrillus Catec. 18. Joan. 11. 1. Theſſal. 4.

Canon I.

Curent epiſcopi omnes hujus provinciæ ut commemoratio animarum pro iis præſertim inſtituta quæ ſingulares apud Deum interceſſores non habent, pie celebretur a populo, nulliſque profanis operibus ſolvatur.

Canon II.

Parochi officium ſacrum pro fidelium requie feria ſecunda cujuſque hebdomadæ, ſi fieri poſſit, aut ſaltem feria ſecunda primæ hebdomadæ cujuſque menſis feſto duplici non impedita vel alio commodiore die celebrent.

Canon III.

Sacella ad anniverſariorum celebrationem inſtructa a fundatorum ſucceſſoribus reparentur, & juxta eorum inſtitutum officia in eis religioſe celebrentur.

Canon IV.

Non contrahatur, neque differatur, immutetur, aut innovetur ordo divini officii propter celebrationem anniverſariorum, ſed ſemper horis & locis conſuetis dicatur.

Canon V.

Non fiat officium defunctorum diebus dominicis, niſi pro depoſitione mortui. Vigiliæ autem, quæ pro defunctis illa die dicuntur, tantum poſt veſperas ſolennes celebrentur.

Canon VI.

Cœmeteria ad ſepelienda Chriſtianorum corpora per epiſcopos juxta eccleſias, aut alio idoneo loco benedicantur, & a profanis locis diſcernantur: Et quæ olim muris juncta fuerint, in priſtinum ſtatum reſtituantur, ſi populi opes id patiantur.

Canon VII.

Non patefiant brutis animantibus, neque exſiccandis profanis linteaminibus, aut aliis ejuſmodi uſibus.

ANNO CHRISTI 1584.

Canon VIII.

In iis nundinæ non fiant, neque ulla venalia exponantur.

Canon IX.

Omnes Christiani, quibus testamenti condendi facultas libera est, inter testandum de funere suo & sepulturæ loco mentionem faciant, aut saltem id fidei parentum & amicorum committant. Quod si non fecerint, in propria parœcia, aut in tumulo parentum, pro arbitrio heredum aut executorum inhumentur.

Canon X.

Si testator se alibi quam in parœcia sua sepeliri mandaverit, parochus corpus defuncti e domo educendi jus habeat, & in ecclesia in qua sepultura electa est dimittat, salvo tamen ipsius parochi jure, tum in quarta funeraria, tum in aliis quæ jure, consuetudine, aut dispositione testatoris, illi debentur. Si contra hanc constitutionem regulares, aut alii ecclesiastici, fecerint, eave causa tumultus excitarint, pœnis juris coerceantur.

Canon XI.

Christianis in agone conflictantibus, interrupto pulsu campanæ moneantur fideles pro illis orare: cum vero migraverint ex hac vita, moneantur iidem continuo & longo ac integro campanæ pulsu eum obiisse, ut pro ejus anima preces Deo fundant.

Canon XII.

Ritus & ceremoniæ sepulturæ in cantu, luminaribus, comitatu, & aliis ejusmodi summa cum modestia serventur, ut adstantes ex diligenti eorum observatione discant orare pro mortuis, & mortis meditatione ad mores sanctius componendos invitentur.

Canon XIII.

Hæretici ne in iis quidem ecclesiis quas fundaverunt sepeliantur, neque etiam insignium aut imaginum in iis depingendarum jus sibi vendicent.

Canon XIV.

In ecclesiis sepeliantur tantum prælati & ministri ecclesiæ, principes, fundatores ecclesiarum, patroni & domini locorum, & qui magistratu aliquo cum honore functi fuerint, ac de republica bene meriti, & ii qui ab antiquo in ecclesiis sepulturæ jus habent.

Canon XV.

Non sepeliantur episcopi & canonici extra proprias ecclesias, nisi alibi sepulturam elegerint.

Canon XVI.

Convivia post funus defuncti non fiant nisi sobria mensa inter proximos, consolationis mutuæ causa: & ibi gratiarum actiones ac preces pro defuncti requie communi omnium voto habeantur.

ANNO CHRISTI 1584.

Canon XVII.

Curent episcopi & eorum vicarii, archidiaconi & visitatores ut anniversaria pro mortuis instituta celebrentur, & quæ a fidelibus legata sunt fideliter persolvantur: Qui vero ea retinere aut occupare præsumpserint; anathemate feriantur.

Canon XVIII.

In quibus ecclesiis plura & varia anniversaria constituta sunt, ita ut ad ea celebranda tempus sufficere non possit absque diminutione divini quotidiani officii, statuit hæc synodus, ut episcopi auctoritate ejusmodi anniversaria ad certum modum reducantur (& certis diebus celebranda præscribantur, commemoratione tamen semper habita eorum, qui legata & anniversaria reliquerint.

Canon XIX.

Non altius erigantur tumuli aut sepulchra defunctorum in ecclesiis, in choro præsertim, ni forte prælatorum, regum & principum. Ceteris vero id non liceat, sine auctoritate episcopi, cum causæ cognitione.

Canon XX.

Persolvantur jura testamentorum, & alia quæ lege & consuetudine episcopis & prælatis debentur, sub censuris ecclesiasticis.

Canon XXI.

Episcopi sint executores testamentorum in iis quæ pertinent ad pias causas. Si quæ vero legata non persoluta aut a laicis retenta reperiantur, cogant illos ad ea persolvenda & restituenda, ut in pios ecclesiæ usus convertantur.

DE TRADITIONIBUS.

Titulus decimus septimus.

QUONIAM scriptum est Christum multa signa fecisse, quæ non habentur in libris evangeliorum, jubentur Christiani servare traditiones ecclesiæ, ne juxta neotericorum consuetudinem ex ipso tantum contextu scripturæ omnium rerum sacrarum ratio petenda censeatur. Joan. 2

Canon primus.

Si quis universam doctrinam ecclesiasticam, ad expressum contextum scripturæ, nihilque, nisi quod in ea contineatur, pro vero tenendum, & traditiones ecclesiæ quasi inventa humana respuendas esse dixerit, anathema sit.

Canon II.

Quisquis negat traditionem esse duplicem, 2. Thess. 2
scriptam scilicet, & non scriptam, anathemate feriatur.

Ca-

ANNO CHRISTI 1684.

Canon III.

Traditiones omnes diœcesanæ laudabili & antiqua consuetudine comprobatæ serventur.

Canon IV.

Non sumant canonici aut alii ecclesiastici panem & vinum non consecratum in ecclesiis & basilicis die cœnæ domini, aut aliis diebus, sed id in loco separato, nempe capitulo, aut vestiario, simul facere possint, servata modestia, reverentia, religione, cum hymnis & psalmis consuetis.

DE SACRAMENTIS.

Titulus decimus octavus.

QUIA per primum parentem violata est originalis justitia, in qua creatus fuerat, & peccato suo omnes posteros infecit, dicente scriptura: Semen maledictum erat ab initio: &, „ Nemo immunis est a sorde, nec infans unius diei: & post peccatum originale, in quo omnes nascimur, manent adhuc ejus quædam reliquiæ (quas theologi fomitem peccati vocant) actuale peccatum generantes in nobis: providus Deus singulis morbis singula adhibuit remedia, sacramenta scilicet, quibus peccata remittuntur, hominis vita regitur, fides augetur, & totius ecclesiæ politia continetur ac conservatur: nam spiritualem homini vitam conferunt baptismus, confirmatio, pœnitentia, eucharistia, extrema-unctio: Ordo autem & matrimonium ad ecclesiæ multiplicationem & continuationem pertinent. Per baptismum spiritualiter renascimur. Per confirmationem in gratia & fide roboramur. Eucharistia nutrimur. Pœnitentiæ medicamento a peccati morbo curamur. Et si quid nobis in extremis agentibus defuerit, per extremam unctionem suppletur. Omnia autem sacramenta tribus constant, ac perficiuntur: rebus, ut materia: verbis, ut forma: ministro, ut conferente sacramentum, & communem ecclesiæ intentionem habente: quorum omnium si quid defuerit integrum ac perfectum sacramentum esse non potest. Baptismus, confirmatio, & ordo, quia indelebilem characterem animæ imprimunt, iterari non possunt. Quæ omnia ne in vanum conferantur aut suscipiantur, hæc præcipit synodus.

Canon unicus.

Sacerdotes dum sacramenta administrant, usum & efficaciam illorum populo, & iis præsertim, quibus ea conferunt, exponant: adhibeantur in eum usum, manualibus auctoritate & judicio episcoporum edendis, piæ & religiosæ exhortationes, vernacula lingua conscriptæ, quibus in eorum administratione sacerdotes utantur.

DE BAPTISMO.

Titulus decimus nonus.

ADVERSUS peccatum originale, in quo omnes & concipimur & nascimur, unicum est remedium lavacrum regenerationis, seu baptismus: cujus vim & necessitatem exprimens „ Christus dominus ait: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Omnibus ergo recens natis conferatur, adhibita ecclesiastica ceremoniarum observatione. ANNO CHRISTI 1684. *Joan. 3.*

Canon primus.

In baptismo materia sacramenti, scilicet aqua naturalis, adhibeatur. Observetur etiam usus catechismi, exorcismi, salis, salivæ, chrismatis, & olei sancti, ceterique ritus ab ecclesia traditi: & si quid horum omissum fuerit, suppleatur. Hæc de industria omittentes aut contemnentes anathemate feriantur.

Canon II.

Qui ad baptismum accedunt non intromittantur in ecclesiam, nisi post exorcismum, cujus virtute primum decet eos dæmonis potestati eximi.

Canon III.

Observent baptizantes trinam immersionem seu effusionem, & proferant distincte nomina personarum Trinitatis, sub forma a Christo præscripta.

Canon IV.

Nomina tantum Christianæ professioni convenientia in baptismo imponantur, ne paganismum vel Judaismum Christianus redoleat.

Canon V.

Non procrastinetur baptismus quocumque prætextu, sed quam citissime fieri poterit, baptizentur infantes.

Canon VI.

Parvulum in baptismo suscipiant unus tantum patrinus aut una, qui pro eo fidem in facie ecclesiæ profiteantur: teneanturque eum admonere, cum ad discretionis annos pervenerit, ut pietatem colat & caritatem servet. Curent etiam ut orationem dominicam, salutationem angelicam, & symbolum apostolicum discat & intelligat. *Dist. 4. de consecr. can. in catechismo.*

Canon VII.

Baptizandum ecclesiæ offerat, potius vir quam mulier, ut qui paratior sit ad reddendam fidei suæ rationem.

Canon VIII.

Neque obstetrices, neque laici baptismum præveniant aut conferre præsumant, nisi in summa necessitate, & evidenti periculo.

Canon IX.

Regulares baptizandum in sacro fonte, nisi causa necessitatis, non suscipiant. *Conc. Antisiod. sub papa Deusdedit can. 25.*

Canon X.

Nemo baptizandum e sacro fonte levet, nisi ad annos pubertatis pervenerit, & fidei rudimentis edoctus & confirmationis sacramento, quatenus fieri poterit, insignitus.

ANNO CHRISTI 1584.

DE CONFIRMATIONIS sacramento.

Titulus vigesimus.

Joh. 7. VITA hominis militia est super terram, ut habet scriptura: ideo quotquot per baptismum regenerati sunt ad vitam, confirmandi sunt ad pugnam: quod consecuti sunt apostoli in die pentecostes, quibus prius a domino *Act. 2. Joan. 14.* „ dictum fuerat, Si non abiero, Paracletus „ non veniet: si autem abiero mittam eum ad vos. Nos autem pro igne visibili, qui die pentecostes super apostolos apparuit, oleum sanctum, materiam nempe ignis, ex apostolorum traditione ad confirmandum adhibemus, eoque frontes confirmandorum signantur, ne pudeat eos crucem Christi palam & aperte profiteri, & in fronte sicut in corde gestare. Quare hæc de confirmatione hujus synodi auctoritate serventur.

Clement lib. 8. cap. 31. Διδασκάλου ἢ ἀποστολικαί.

Canon I.

Fabia. PP. epist. 2. ad Oriental. episcopos Clemens epist. 3. Chrisma, ad sacramentum confirmationis & alia necessarium, singulis annis innovetur, & consecretur: vetus igni consumatur.

Canon II.

Nemo dicat chrismatis confectionem ab alio quam a Christo institutam esse.

Canon III.

In administratione hujus sacramenti servetur forma debita; & qua uti consuevit ecclesia, videlicet, N. consigno te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Canon IV.

Non offerantur ad sacramentum confirmationis, nisi qui septimum annum attigerint, ut symbolum fidei profiteri per se possint.

Canon V.

Offerantur confirmandi ab uno patrino jam confirmato.

Canon VI.

Confirmatis fascia adhibeatur in fronte quam per triduum in recordationem suscepti sacramenti gestare teneantur: tersa autem a sacerdote diligenter fronte, fascia in vestiario cremetur: ejus cineres in primam diem quadragesimæ serventur.

Canon VII.

Curent episcopi hoc sacramentum post jejunium quatuor temporum de more celebraturi, ut dominica præcedente per singularum parœciarum rectores ac prædicatores moneatur populus de ejus necessitate, virtute, eique debita reverentia. Comminentur etiam neminem hoc sacramento non insignitum, se ad eucharistiam & matrimonium admissuros.

Canon VIII.

Moneantur omnes confirmandi, ut ante hujus sacramenti susceptionem peccata confiteantur.

ANNO CHRI. 158.

Canon IX.

Archidiaconi, ac episcoporum & capitulorum vicarii visitantes stricte injungant parœciarum rectoribus, & scholarum magistris, ut instante jejunio quatuor temporum, populum ad hoc sacramentum suscipiendum instruant.

DE POENITENTIA ET EJUS partibus.

Titulus vigesimus primus.

Luc. 13. Clem. Alexand. lib. 2. strom. QUAM sit necessaria pœnitentia exprimit Christus dominus, dicens, Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis. Fi- *Tertul. lib. de panit.* „ dei enim officium & opus est pœnitentia, „ metum Dei & emendationem vitæ stabiliens „ in conscientia. Siquidem ubi metus nullus, „ ibi emendatio nulla: & ubi emendatio nulla, ibi pœnitentia vana. Cum ergo dicat *Deut.* „ scriptura, Secundum mensuram peccati, erit „ & plagarum modus, de ea hæc sanxit synodus.

Canon primus.

Quisquis pœnitentiam vere, ac proprie sacramentum esse negarit, anathema sit. *Concil. sess. 4. nil. 6 tion. ma. ca Conc. thag. 32. presbyt.*

Canon II.

Nemo pœnitentiam publicam, peccato publico, quod Christianorum oculos maxime of- fendit, injungendam neget: ait enim apo- „ stolus, Peccantem coram omnibus argue, ut ceteri timorem habeant. Poterit tamen hoc publicum pœnitentiæ genus pro qualitate locorum, rerum, personarum, & temporum, in aliud secretum converti.

Canon III.

Pœnitentiam in præteritis peccatis plangendis, & futuris vitandis consistere moneantur fideles: & tribus partibus constare, contritione, confessione, & satisfactione.

Canon IV.

Omnes Christiani, cujuscumque sexus pecca- *Conc.* ta sua saltem semel in anno ad diem paschæ *sub In* proprio sacerdoti confiteantur. Qui semel atque iterum monini neglexerint, communione ecclesiæ priventur.

Canon V.

Quamvis presbyteri in sua ordinatione a peccatis absolvendi potestatem accipiant, decernit tamen synodus, ex sacro concilio Tridentino, nullum regularem posse confessiones sæcularium, neque sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium habeat, aut ab episcopo per examen (si illi videbitur necessarium) probatus sit.

Canon VI.

Pro pœnitentia injungenda & absolutione a casibus reservatis, provideant episcopi, ut pœnitentiarii in cathedralibus ecclesiis instituantur, a quibus fideles absolutionis munus omni tem-

ANNO CHRISTI 1584.

tempore consequi valeant: necnon in urbibus diœceseos, ubi numerosior erit populus, potestatem laxandorum ejusmodi casuum viris eruditis committant: præsertim tempore adventus domini, & quadragesimæ, ne fideles tanto beneficio propter nimiam loci distantiam priventur.

Canon VII.

Si pœnitentiarii canonici fuerint dum munere suo funguntur pro præsentibus in choro habeantur.

Canon VIII.

A gravioribus criminibus, & episcopo reservatis, non liceat sacerdotibus cujuscumque ordinis, gradus, aut congregationis existant, absolvere: sed ad episcopos pœnitentes remittant, aut ad eorum pœnitentiarios, ut pro gravitate criminum aut pœnitentiam imponant, aut relaxationem concedant.

Canon IX.

Sacerdotes canones pœnitentiales discant, ut modum & rationem pœnitentiæ injungendæ melius intelligant.

Canon X.

Qui curam animarum habent, veram confitendi rationem populo suo exponant, præsertim tempore quadragesimæ & adventus domini, nec non circa solenniores festivitates anni: & ab initio quadragesimæ confessiones incipiant audire, ut adveniente festo paschæ omnes fideles eucharistiam suscipiant.

Canon XI.

Confessionis formulæ componantur, in quibus casus reservati debite, & prudenter exprimantur, ut sciant omnes per se confiteri, & quibus in casibus pœnitentiarium adire debeant.

Canon XII.

Pœnitentiam & satisfactionem injungant sacerdotes, non pro suo arbitratu, sed pro gravitate peccatorum: habeant tamen rationem contritionis dum pœnitentem absolvunt.

Canon XIII.

Sacerdos in peccato mortali constitutus non propterea differat absolutionem ejus cujus confessionem audierit: peccatum enim mortale potestatem ligandi & solvendi non adimit.

Canon XIV.

Medici moneant infirmos sibi commissos ut peccata primum confiteantur, procrastinantibus suam operam defuturam comminentur, donec auxilio implorato peccatorum absolutionem impetraverint.

Canon XV.

Confessionibus audiendis præpositi, dubitantes, de casuum gravitate aut differentia, consulant episcopos, aut eorum pœnitentiarios, aut viros ea in re versatos, non expressis pœnitentium nominibus: absolutionis formam probe teneant, nec in ea articulate & distincte proferenda hæsitent.

ANNO CHRISTI 1584.

Canon XVI.

Pœnitentibus delictorum gravitatem ad excitandam in his veram contritionem accurate exponant, ut eos ab eorum perpetratione deinceps deterreant. *Ibid. c. 4. & seq.*

Canon XVII.

Pœnitentes opera satisfactoria, quæ sibi injunguntur, solicite adimplere studeant, & indulgentias ad pœnæ peccatorum expiationem concedi solitas, pie amplexentur.

Canon XVIII.

Non in privatis locis, sed in ecclesiæ sedibus ad id deputatis confessiones audiant ad id præpositi, superpelliciis induti.

DE EUCHARISTIA.

Titulus vicesimus secundus.

NON ita se hominum oculis subduxit Christus dominus ascendens in cælum, ut amplius nobiscum in terris non sit, sed eum quotidie perspicimus in eucharistia, sub panis & vini speciebus: Habitat enim nobiscum in habitu peregrini: & panem angelorum manducamus in terris sub sacramento, eumdem sine sacramento manifestius visuri in cælis: Ait enim „ Christus, Nisi manducaveritis carnem filii „ hominis & biberitis ejus sanguinem, non ha„ bebitis vitam in vobis. *D. Bernard. homil. de duobus discipulis eunt. in Emaus.*

Canon primus.

Credant igitur omnes fideles verum corpus & verum sanguinem Christi in hoc sacramento esse, ex ipsius auctoris verbo, qui dicens, Hoc „ est corpus meum: Hic calix sanguinis mei, &c. ita secluſit omnem figuratum loquendi modum, ut merito hæreticus censeatur qui veritatem ex ipsis verbis elici non posse asserit. *D. Cypr. ser. de cœna domini. Joan. 6.*

Canon II.

Negantes transsubstantiari panem & vinum in corpus & sanguinem Christi per prolationem verborum sacramentalium, a sacerdote communem ecclesiæ intentionem habente, ut hæretici excommunicentur.

Canon III.

Negantes accidentia panis & vini in sacramento eucharistiæ sine subſtantia panis & vini manere, anathemate feriantur, & hæretici censeantur.

Canon IV.

Sacrosanctum Christi corpus cum luminaribus & tintinnabulo deferatur ad infirmos: Cum autem in processionibus publice gestabitur, hymnis, psalmis, & canticis, ecclesiastici procedant, laici suspiciant, & reverenter adorent.

Canon V.

Nemo sine contritione, confessione, & satisfactoriis operibus digne præmunitus, ad eucharistiam sumendam accedat.

Ca-

ANNO CHRISTI 1584.

Canon VI.

Concil. Antiſiod. ſub TT. Diuſdedit c. 29. & in decretis Soteris PP.

A jejunis ſumatur euchariſtia. Infirmis tamen, ubi præſertim periculum mortis immineat, volentibus eam ſumere quacumque hora concedatur: cum viaticum moribundis denegare plane ſit impium.

Canon VII.

Fab. PP. & conc. Rhæcr. ſub Innoc. 3. can. 21.

Moneantur laici ut diebus ſolennibus, videlicet nativitatis domini, paſchæ, pentecoſtes, aſſumptionis beatæ Mariæ virginis, & omnium ſanctorum, communicent. Presbyteri illis diebus miſſam celebrent: teneantur autem omnes Chriſtiani ſub peccato mortali, & excommunicationis ſententia, ad diem paſchatis corpus Chriſti ſuſcipere: quod ſi legitimo impedimento detenti communicare non potuerint, proximo quoque die id facere teneantur.

Canon VIII.

Conc. Later. D. Literary. ſerm. in vigil paſch. 1. Reg. 21.

Moneantur conjugati non niſi præparati aliquot dierum continentia, ad euchariſtiæ ſumptionem accedere: inſtar Davidis, qui non niſi antecedente trium dierum continentia panibus propoſitionis uſus eſt.

Canon IX.

Nemo ad diem paſchæ euchariſtiam ab alio quam a proprio parocho ſeu curato ſumere præſumat: qui contra fecerit excommunicetur: ſacerdos qui contra hoc decretum, adminiſtrarit, cujuſcumque gradus & ordinis fuerit, extraordinarie puniatur, aliis quibuslibet diebus feſtis communio ex licentia epiſcopi, ejus vicarii, aut parochi aliis in locis pro cujuſque voto ab idoneo ſacerdote concedatur.

Canon X.

Parochi ſeu curati omnium communicantium in ſuis eccleſiis nomina excipiant & deſcribant, ut oves ſuas agnoſcant, nec quemquam admittant ad communionem, niſi quem prius ſciverint confeſſum fuiſſe peccata, eorum vicariis, aut ſacerdotibus deputatis. Qui non communicaverint, cauſam ſui defectus reddant curato: contumaces communione eccleſiæ priventur.

Canon XI.

Obſervent parochi eos, qui idoneam ad ſuſcipiendum euchariſtiæ ſacramentum ætatem jam attigerint, ſi euchariſtiam die ſancto paſchæ prætermittant, ut ſi forte (quod abſit) hæreticam pravitatem eos ſectari deprehenderint, omni via ad gregem domini reducere nitantur.

Canon XII.

In exhibenda laicis ſacra communione paratum ſit vas, quod formam calicis non præ ſe ferat, ex quo ſumatur ablutio poſt communionem euchariſtiæ.

DE MISSA

Titulus vigeſimus tertius.

INSTITUENS Chriſtus dominus ſacramentum euchariſtiæ, ejus celebrationem indixit diſcipulis, dicens: Hoc facite in meam commemorationem. Unde apoſtoli poſt aſcenſionem Chriſti tranſmittentes ſua & fidelium cum ipſis convenientium vota, leguntur perſeveraſſe unanimiter in communicatione fractionis panis, D. Paulo dicente: Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio ſanguinis Chriſti eſt? Et panis quem frangimus, nonne participatio corporis domini eſt? In miſſa igitur, quæ ſacrificium propitiatorium exiſtit, & commemorationem immenſæ beneficentiæ ſuæ teſtamenti Chriſti continet, & celebrationem corporis & ſanguinis illius, hæc ſervanda cenſuit ſynodus.

ANNO CHRISTI 1584.

Matth. 26.

1. Cor.

Canon I.

In miſſa offerantur & conſecrentur panis & vinum aqua mixtum, nunquam aut ſolum vinum, aut ſola aqua.

In dec. quand. 1. conc. ſeſſ. in doctr. de ſacr. miſſæ c. 9.

Canon II.

In miſſa ſicut in reliquo officio regulæ pontificalis, miſſalis, & breviarii, exacte ſervantur.

Canon III.

Miſſa vivis & defunctis prodeſt: quia æque ſunt membra Chriſti. Qui ſecus crediderit, anathema ſit.

Canon IV.

Miſſam non celebret niſi digne præparatus ſacerdos: ab ejus celebratione prohibeantur hæretici, ſchiſmatici, confidentiarii, concubinarii, apoſtatæ, excommunicati, errones & vagi qui literas commendatitias, & formatas a ſuo paſtore non habuerint, unoque nomine omnes quavis de cauſa irregularitatem incurrerint, aut notorii peccatores, ſi per ſententiam declarati ſint, vel ita eorum crimina innoteſcant, ut nulla tergiverſatione celari poſſint. Si tamen contigerit ejuſmodi ſacerdotes miſſam celebrare, non ideo minus exiſtiment Chriſtiani ſacramentum confici, quia non virtute ſacerdotis, ſed ipſa verborum Chriſti vi, accedente ad eam miniſtri intentione, conficitur ſacramentum.

Concil. Seſſ. 22. decr. de miſſa.

Canon V.

Miſſa, neque in prophanis locis, neque in privatis domibus celebretur.

Idem ſerv. & tandis lebr. m conc. c. 11.

Canon VI.

Moneantur fideles a ſuis parochis & prædicatoribus, ut frequenter interſint ſollennibus eccleſiæ precibus & concionibus in ſuis eccleſiis, ſaltem diebus dominicis & majoribus feſtis.

Canon VII.

Interdicit hæc ſynodus omnibus parochis & presbyteris ne res prophanas, literas & actus judiciales aut quid ſimile inter miſſarum ſolennia, vel alio quovis tempore in eccleſiis legant, ſed id præconibus & lictoribus relinquant, qui pro foribus eccleſiarum res indicendas, ſi videbitur, publicabunt: Non enim decet ſacerdotem ſæcularia negotia tractare.

Ca-

ANNO CHRISTI 1584.

Canon VIII.

Non celebretur missa parœcialis ad nutum nobilium aut laicorum, sed consueta & opportuna hora.

Canon IX.

Provideant episcopi, & ecclesiarum rectores ne simul & tumultuarie plures missæ privatæ, sed certo ordine & variis horis celebrentur. Quod si eodem tempore pluribus locis missa celebranda sit, rationem ineant episcopi, aut superiores, ne sacerdotes inter se alius ab alio perturbentur.

Canon X.

Parochi per se, aut per prædicatores idoneos aliquam particulam mysteriorum missæ & evangelii, populo singulis diebus dominicis & festis solennibus exponant.

Canon XI.

Ad elevationem corporis Christi accendatur lumen, & campana pulsetur.

Canon XII.

Dum missæ solennes in ecclesiis dicuntur, aut concio publica habetur, privatæ missæ differantur.

Canon XIII.

In celebratione missæ, omnes ritus & ceremoniæ quæ in missalibus præscribuntur, exacte & religiose observentur, nec quicquam addatur, aut detrahatur.

Canon XIV.

Sacerdotes non celebrent operto capite, nisi infirmitas urgeat.

Canon XV.

Non memoritet dicatur missa, nec a cæcis.

Canon XVI.

Ut parátiores sacerdotes ad celebrationem missæ accedant, confiteantur peccata sua quoties celebraturi sunt, aut saltem singulis hebdomadis. Teneantur autem confiteri, quoties se in peccato mortali constitutos agnoverint.

Canon XVII.

Celebraturi super altare nihil reponant, neque pileum, neque vestimentum, neque librum, præter missale.

DE ORDINE.

Titulus vigesimus quartus.

CUM legem Christi domini dumtaxat adumbrarit lex Mosis, & sacrificii ministros habuerit, Levitas, sacerdotes, & pontifices: æquum est etiam legis evangelicæ suos quosdam esse ministros, qui & altari serviant & ministeria dispensent. Instituit enim Christus dominus duodecim apostolos ecclesiæ suæ ministros, dispensatores verbi sui, & sacramentorum, quibus postea secundi ordinis septuaginta duos discipulos adjunxit: quorum opera totum mundum illustravit. Quod igitur Aaron & filii ejus atque Levitæ in templo fuerunt, hoc episcopi, presbyteri & diaconi in ecclesia sibi jure vendicant. De ordine igitur hæc sanxit synodus. ANNO CHRISTI 1584. D. Hier. ad Dna 41.

Canon primus.

Celebrentur ordines publice, & in oculis omnium, die, loco & temporibus ab ecclesia præfinitis. Trid. sess. 23. de reformat. can. 7.

Canon II.

Cujusque ordinis mysterium & ratio explicetur, ut inde ordinem suum revereri unusquisque discat, ejusque dignitatem omnes suspiciant.

Canon III.

Nemo admittatur ad ecclesiasticum beneficium aut ordinem, nisi prius diligenter examinatus & probatus cujuscumque conditionis extiterit

Canon IV.

Ætates & qualitates ordinandorum serventur secundum jus canonicum & conciliorum decreta.

Canon V.

A jejunis & confessis tantum recipiantur ordines. Tonsura autem clericalis, quovis tempore opportuno & convenienti, pro more ecclesiæ.

Canon VI.

Liceat episcopis familiares, & domesticos suos ordinare, sine literis dimissoriis: dummodo per triennium apud eos vixerint: sive ad titulum patrimonii quod ad vitam eis substentandam honeste sufficiat, si modo episcopus ita judicaverit eos ordinandos pro necessitate vel commoditate suarum ecclesiarum: quibus ecclesiis adscribere eos debebit, ut ibi suo fungantur munere: sive ad titulum beneficii quod re ipsa illis conferre teneatur, juxta concilii Tridentini præscriptum.

DE CLERICIS.

Titulus vigesimus quintus.

CLERICOS ex nomine suum ordinem agnoscere æquum est, qui pro sorte & hereditate dominum elegerunt, abjecto mundo, & despectis Satanæ pompis: profitentur „ enim hoc Davidicum, Dominus pars here- „ ditatis meæ. Hos ergo canones ad eorum vitam & mores componendos e sacris constitutionibus selegit synodus. Psalm. 15.

Canon primus.

Quicumque sacris initiati sunt, aut beneficia etiam simplicia obtinent, eo vestitu atque habitu corporis utantur, quo suum ordinem testentur. Carth. conc. 4. cap. 4.

Canon II.

Clerici omnes tonsuram gerant: crines calamistratos, ac retortos non habeant, vestibus tala-

ANNO CHRISTI 1584.

talaribus utantur, ita ut manicas non ab humeris dependentes, nec dissectas, sed brachiis indutas habeant. A

Canon III.

Sericeis indumentis, alteriusve quam nigri coloris omnes ecclesiastici abstineant, iis exceptis, quibus id ratione dignitatis concessum est.

Canon IV.

Indusiis sive camisiis ad collum vel manus crispatis, aut exquisite elaboratis non utantur, nec caligis, aut thoracibus tumentibus, dissectis, artificioseque ornatis. B

Canon V.

Pileum quadratum sive birretum semper gerant in ecclesia, & extra ecclesiam, nisi quoties cæli injuria urgebit. Denique tale temperamentum in universo corporis cultu adhibeant, ut sordes æque ac immoderatam elegantiam vitent.

Canon VI.

Nunquam personati sint: a comœdiis, mimis, choreis ac saltationibus agendis atque spectandis abstineant. C

Canon VII.

Aleam, tesseras, chartas, omnes ludos vetitos, comessationes ac inverecunda convivia, mercatus, ac nundinationes, tabernas, ac diversoria, præterquam in itinere, devitent: præcipue vero ab omni quæstu, qui usuram redoleat, abhorreant.

Canon VIII.

Nemo clericus aut beneficium obtinens laicis ministret, aut laicorum sit procurator, dispensator, promus, cellarius, coquus, auceps, venator, feminarum assecla: prophanis denique negotiis nemo se immiscеat, neve alienorum prædiorum conductor, colonus aut redemptor sit. D

Canon IX.

Jul 30 can. 13. Mau. 1. c. 5. 10. Aut. 3. can. 31.

Odium, lites, jurgia, blasphemias, perjuria, obscœnitatem verborum, parasiticam assentationem, scurrilitatem, dicacitatem omnes fugiant.

Canon X.

Si quando illis necessitas litigandi incubuerit, non pertrahat clericus clericum ad judicium sæculare, sed tantum ad episcopale: ne eorum dedecus laicis sit scandalo: sed causæ componantur: qui contra fecerint, legitimis pœnis subjaceant. E

Canon XI.

Clerici, laicis, decurionibus, municipibus, provinciarum rectoribus, consulibus, aut aliis quibuscumque personis, nihil persolvant contributionis nomine, nisi cum episcopi & deputatorum cleri, qui ei adsunt, consensu. Sciant enim se immunes esse nec ulli mancipatos, nisi Dei obsequio: Laici, qui id extorserint, excommunicentur.

DE SACERDOTIBUS.

Titulus vigesimus sextus.

CLERICI qui ab episcopo in servorum Dei numerum adscribuntur, mundo & pompis ejus renuneiant: multo magis decet sacerdotes, qui altiora tractant, sacramenta ecclesiæ ministrant, mentes a mundo, & iis quæ sunt mundi omnino abducere. In hunc enim finem Christus dominus apostolos de mundo non esse dixit; cum tamen eos de mundo elegisset. Idcirco ne ad terrena desideria revertantur qui semel sacerdotes facti sunt, hæc decernit synodus illis servanda. Joan. 1

Canon primus.

Nullus sacerdos absque sufficienti titulo sive patrimoniali sive ecclesiastico, aut quomodocumque legitimo & idoneo, (servatis iis quæ a concilio Tridentino continentur) ordinetur, ne eum inopia ad malos mores & actus improbos per carnis infirmitatem traducat.

Canon II.

Sacerdos in illa ecclesia permaneat sub cujus titulo promotus fuit, nec cauponariam permutationem beneficiorum exerceat. Qui autem titulum beneficii in gratiam promotionis suæ tantum acceperit cum conditione de eo reddendo, tam ipse quam qui in fraudem ecclesiæ ei resignarit, a suo gradu & ordine dejiciantur.

Canon III.

Nullus peregrinus sine commendatitiis literis sui episcopi ad divina celebranda & sacramenta administranda admittatur. Conc ch. c Cale Aq 19. rel.

Canon IV.

Sacerdos saltem intra tres menses a sua consecratione missas celebret. Quod si non fecerit, in jus vocetur a promotore episcopi, ut sui defectus causam reddat: si contumax remanserit, excommunicetur & ab ordine removeatur.

DE MATRIMONIO.

Titulus vigesimus septimus.

„ AIT dominus: Relinquet homo patrem „ suum & matrem, & adhærebit uxori „ suæ, & erunt duo in carne una. Quos Deus „ conjunxit, homo non separet. Dissolvi ergo legitimum matrimonium non potest. Gen Mat

Canon I.

Si quis matrimonium sacramentum esse evangelicæ legis negaverit, anathema sit: cum di„ cat D. Paulus, Sacramentum hoc magnum „ est, ego autem dico in Christo & ecclesia. Eph.

Canon II.

Cum lege matrimonii duo sint in carne una, si quis plures uxores simul introducendas dixerit, tanquam conjugalis castitatis effractor excommunicetur. Gen 2.

Ca-

A

Canon III.

Proclamationes ter fiant ante celebrationem matrimonii tribus diebus dominicis aut festivis inter missarum solennia: clandestina prohibentur sub pœnis a jure & sacris conciliis constitutis: ipsumque concilii Tridentini decretum de clandestinis matrimoniis in singulis parochiis per totam provinciam quam primum, juxta ejusdem concilii præceptum, publicetur.

Canon IV.

Intra gradus ab ecclesia prohibitos matrimonium scienter contrahentes separentur, & excommunicati denuncientur.

B

Canon V.

Fiat benedictio nuptialis a proprio parocho, aut alio sacerdote de ipsius parochi aut ordinarii licentia, in facie ecclesiæ in missa, ab aurora usque ad meridiem: duobus saltem aut tribus testibus idoneis præsentibus, non post prandium, neque noctu, neque in privatis domibus.

Canon VI.

Per proprium parochum, aut ejus vicarium, seu quovis modo deputatum benedicantur qui C matrimonium contrahunt. Laici vero aut sacerdotes extranei, qui matrimonia celebrare attentarint, excommunicentur.

Canon VII.

Præmoneantur qui nuptias ineunt ut saltem triduo ante matrimonium confiteantur peccata sua, & eucharistiam recipiant.

Canon VIII.

Alta voce pronuncientur verba solennia quibus matrimonia concipi solent, ad vitanda repudia: ne matrimonio consummato dicant conjuges se aut ex conditione tantum nupsisse, aut D non intellexisse.

Canon IX.

Doceantur qui matrimonio conjunguntur, thorum immaculatum in matrimonio custodire, & vas suum possidere in sanctificatione, & non in passione desiderii, & de ceteris officiis quæ ad matrimonii fidem custodiendam pertinent.

Canon X.

Adulteri & concubinarii cujuscumque status, dignitatis aut conditionis anathemate feriantur donec resipuerint.

E

Canon XI.

Omnes cujuscumque ordinis, gradus, dignignitatis & conditionis, qui nupturis vim intulerint, aut matrimoniorum libertatem impedierint, se auctoritate ecclesiæ excommunicatos esse noverint.

Canon XII.

Advenæ ignoti ad matrimonium non admittantur, nisi prius de eorum statu & qualitate constet, & de episcopi licentia.

Canon XIII.

ANNO CHRISTI 1584.

Non admittatur matrimonium inter eos qui cognationem spiritualem iniverint, seu per baptismum, seu per confirmationem. 30. qu. 3. 6. licet.

Canon XIV.

Non contrahantur matrimonia temporibus ab ecclesia prohibitis, videlicet ab adventu domini usque ad diem epiphaniæ, & a feria quarta cinerum usque ad octavam paschatis inclusive: qui secus fecerit, sacerdos ab ordine removeatur, laici excommunicentur.

DE EXTREMA UNCTIONE.

Titulus vigesimus octavus.

QUIA adversarius noster tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret: & præsertim morientibus instat, & insidias tendit, ac nititur recordatione peccatorum e fiducia misericordiæ divinæ eos dejicere: convenientissime ecclesia ex Christi domini instituto, & beati Jacobi apostoli mandato migraturis ex hac vita extremæ unctionis remedio providit. 1. Petr. 5. Marc. 6.

Canon primus.

Administretur tempestive a sacerdote extrema unctio olei sancti, ita ut Christianus mente adhuc integra sacramenti efficaciam agnoscere possit.

Canon II.

Doceantur infirmi eam percepturi, quis sit ejus fructus, & non esse expectandum ad eam suscipiendam finem vitæ.

DE SEMINARIIS MAJORIBUS & minoribus, scholis, & universitatibus.

Titulus vigesimus nonus.

QUANDOQUIDEM hactenus bellorum injuria, tota hæc provincia ita afflicta est, ut vix officio divino & victui clericorum sufficere possint ecclesiasticæ facultates, dirutis basilicis, & maxima patrimoniorum parte ab hæreticis occupata: ob eas causas, aliasque multas quas hic enumerare longum esset, hactenus non potuerunt institui seminaria. Quamquam non desunt quibusdam in urbibus collegia ab ecclesiis instituta, & proprio patrimonio dotata, quæ instar seminariorum sunt. Verum hæc synodus tam pium opus pro viribus cupiens promovere, & conciliorum decreta servare, statuit ut episcopi & alii ecclésiastici, omnes modos & rationes aperiant, quibus commode & absque præcipuo divini officii dispendio ac diminutione ubique seminaria instituantur, & quæ ad seminariorum erectionem opportuna unusquisque eorum judicaverit, ea ad proximum provinciale concilium deferat. Ii tamen, quibus interea seminariis instituendis facultates suppetent, operi manum admovere poterunt.

Canon primus.

Juvenes ad majora seminaria in liberalibus disciplinis instituendi non admittantur, nisi prius

per

ANNO CHRISTI 1584.

per doctores & magistros probata eorum fide, & prima institutione.

Canon II.

Hoc autem ut fiat, ipsorum seminariorum doctores & magistros, cum ad eorum administrationem admittentur, fidei suæ rationem reddere vult hæc synodus: eamdem fidem eos vult iterum profiteri coram reformatoribus, quoties ab eis exegerint.

Canon III.

In omnibus academiis in quibus utriusque juris studia instituta sunt, jus canonicum publice prælegatur.

Canon IV.

Rectores parœciarum teneram juventutem & rudem populum doceant fidei rudimenta, rationem catholice vivendi, orandi, & peccata confitendi, idque diebus dominicis, & hora opportuna.

Canon V.

Pueros eligant, quos doceant, sacrificio missæ aliisque divinis officiis inservire.

Canon VI.

Puellarum institutioni præficiantur probatæ viduæ, aut matronæ quæ eas religiose vivendi formam, & legendi rationem studiose doceant.

DE JURISDICTIONE.

Titulus trigesimus.

Ambr ser. 66. de natal. apost. Petri & Pauli. Joan. 21.

CHRISTUS dominus ascendens in cœlum apostolis, atque eorum successoribus dedit ligandi ac solvendi potestatem. Hinc ecclesia duplici clave utitur, scientiæ & jurisdictionis, circa quam hæc synodus statuit ut ea omnia serventur, quæ comprehensa sunt stilo ex ipsius synodi decreto nuper repurgato, ad quem stylum eos remittit synodus, qui materiam jurisdictionis accurate tractatam percipere volent: decernens ut quæcumque in memorato stilo descripta sunt ab omnibus per universam provinciam perpetuo serventur.

DE EXCOMMUNICATIONE.

Titulus trigesimus primus.

GRAVE telum ecclesiæ in hostes Christianæ religionis, publicos & pervicaces peccatores, injecerunt apostoli: quo ab ecclesia tamquam membra putrida resecti sunt qui ea indignos se præbebant: Cum ergo ejus usus adeo serius sit, ut non sine magno animi mœrore, quin potius coactus D. Paulus apostolus eo remedio usus sit.

1. Cor. 5. 1. Tim. 1.

Canon I.

Conc. Trid. sess. 25. can. 3. de reform.

Excommunicationis pœna magno cum judicio & non nisi gravioribus in causis utantur episcopi, nec levi de causa censuram ecclesiasticam adhibeant, & ipsi de causis judicent, & ad id præstandum sola conscientia, & rei gravitate, non vi, aut cujusquam auctoritate compellantur.

Canon II.

Excommunicationem semper præcedat trina monitio, ne temere decernatur: cum omnium pœnarum, quas peccatoribus ecclesia infligit, sit maxima.

Canon III.

Cum excommunicato qui obstinatus in excommunicatione permanserit, nemo versetur, aut cibum sumat, aut contrahat, ut saltem hac societatis humanæ privatione ad resipiscentiam cogatur.

In d. lixti epist. ropos

Canon IV.

Qui notorie excommunicati migrant ex hac vita, priventur sepultura Christiana, sicut hæretici & schismatici.

DE ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS.

Titulus trigesimus secundus.

ARCHIEPISCOPOS & episcopos, apostolorum successores esse legitimos non ambigit, qui Spiritu sancto duce ecclesiæ Christi seriem ab ejus ascensione continuam agnoscit: hi sunt enim quibus ducibus Spiritus sanctus regit ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo: Hi sunt qui pro patribus apostolis nati sunt filii ad ecclesiam in Christi doctrina regendam ac fovendam: Quibus cum præsertim incumbat cura gregis Christi, & sint veluti in specula constituti, ut omne malum a grege avertant, de illis hæc præcipit synodus.

Act. *Psal.*

Canon I.

Vacante sede episcopali fiant preces publicæ, ut Deus in cujus manu sunt corda hominum, & bonum & idoneum pastorem populo suo indulgeat, & supplicationes publicæ a capitulis indicantur: in quibus de necessitate boni pastoris concio habeatur ad populum.

Conc. 23 ca de ref

Canon II.

Episcopi admissi a] sanctissimo domino nostro papa, intra tres menses consecrentur.

Ibidem form. c

Canon III.

Episcopi consecrati, quam primum poterunt, ecclesiam suam adeant.

DE VISITATIONE, PROCURATIONE, & personis quibus tradita est potestas visitandi.

Titulus trigesimus tertius.

NON sine causa apostolus ait ad pastores, „ Attendite vobis & universo gregi, in „ quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos rege„ re ecclesiam Dei quam acquisivit sanguine suo. Ut enim vitis diligenter exculta uberiorem fert fructum, sic ecclesia quam viti confert dominus, diligenti pastorum cura repurgatur.

Act.

Canon

A

Canon primus.

Episcopi quotannis visitent singulas ecclesias sibi subditas, & alias etiam exemptas, quarum visitatio ex facultate a sacris canonibus tributa ipsis incumbit. Quod si unius anni spatio perficere non poterunt, continuetur visitatio in sequentes annos.

Canon II.

Verbum Dei prædicent populo, aut prædicari curent, dum visitant, ad animos hominum erroribus expurgandos.

Canon III.

B

Inquirant visitantes in vitam & mores, præsertim ecclesiasticorum, ut eos corrigant.

Canon IV.

Episcopi dum visitant hospitalia, collegia & scholas, imprimis opera pietatis curent, executionem testamentorum, ac omnia quæ ad Dei cultum, animarum salutem, & pauperum sustentationem pertinent.

Canon V.

Archidiaconi & alii inferiores, qui jus visitandi habent, acta visitationis suæ per scribam C idoneum excipiant, eaque intra mensem ad episcopum perferant.

Canon VI.

Solvantur antiqua aut consueta jura, cum visitationum tum procurationum, episcopis, decanis, capitulis, archidiaconis, archipresbyteris & aliis quibus debentur: Et ad illorum præstationem omnes censuris ecclesiasticis compellantur.

Canon VII.

Jura synodalia, cathedratica, episcopalia, & D quævis alia antiqua, aut consueta ecclesiasticis cujuscumque dignitatis, ordinis, gradus & conditionis existant, integre persolvantur sub pœna excommunicationis: quam si neglexerint, extraordinarie puniantur.

DE CANONICIS ET CAPITULIS.

Titulus trigesimus quartus.

CANONICOS, qui ad hoc instituti sunt, ut exemplo Levitarum in ecclesiis certis & frequentibus horis Deum orent, & ei laudes canant, & sacra mysteria peragant, pura mente & corpore Deum colere oportet: ut dum pro omni populo Deum precantur, ei imprimis accepti sint, & luceat lux eorum coram E hominibus.

Canon primus.

Monentur episcopi & capitula ecclesiarum, *Trid. sess. 24. de reform. c. 12.* quæ jus electionis, collationis, aut provisionis habent, ut neminem ad canonicatus seu præbendas admittant, nisi quem natalibus, ætate, moribus, & doctrina competenti præditum agnoverint.

ANNO CHRISTI 1584.

Canon II.

Compellantur canonici ab episcopis, aut capitulis, intra annum a die receptionis, ubi ætatem idoneam attigerint, sacrum subdiaconatus ordinem suscipere, reliquosque intra tempora sacris canonibus constituta adipisci. Si tamen in quibusdam ecclesiis nonnullæ præbendæ subdiaconis destinatæ sint, consuetudo servetur.

Canon III.

Sciant omnes qui bona ecclesiæ possident, & iis utuntur, si officium suum non impleverint, aut ab ecclesiastico ordine defecerint, se ad eorum restitutionem teneri: quod cuique in sua receptione significetur, idque in eorum institutione jure jurando præstito promittant.

Canon IV.

Si non sit sufficiens redditus canonicis, provideat episcopus, sive per suppressionem præbendarum, ubi magnus erit earum numerus, sive per unionem simplicium beneficiorum non regularium, ut iis proventus competenter augeatur. *Concil. Trid sess. 14. can 2. de refor.*

Canon V.

Cum ad conservandam & augendam ecclesiasticam disciplinam institutæ sint ecclesiarum præsertim cathedralium dignitates, ad eas nemi- *Ibid. sess. 24. can. 12. de reform.* nem admittant deinceps episcopi & capitula, nisi morum & doctrinæ sufficientia commendabilem, & gradu theologiæ aut juris canonici insignitum.

Canon VI.

Dignitates & officia, quæ scholasteriæ, vel cancellariæ dicuntur, deinceps iis tantum conferantur, qui vitæ & doctrinæ sinceræ testimonio probati sint, & doctores aut licentiati in sacra theologia, aut saltem in jure canonico: qui etiam fidei suæ professionem coram episcopo & capitulo emittant.

Canon VII.

In singulis ecclesiis cathedralibus, & collegiatis, in quibus canonicus theologus institutus fuerit, teneatur bis, aut semel ad minus in hebdomada prælegere, & diebus dominicis ac festis solennibus concionem publicam habere. Concionanti autem illi & prælegenti teneantur adesse omnes dignitates, canonici & alii ecclesiæ cathedralis & totius civitatis ecclesiastici, sub pœnis indicendis: graviore autem pœna plectentur qui semel atque iterum moniti abfuerint.

Canon VIII.

Canonicis non liceat in domibus suis extraneos & laicos etiam cognatos, præsertim mulieres recipere, aut iis domos quas in claustris suarum ecclesiarum habent locare, neque etiam extra claustra, præsertim in domibus laicorum habitare.

Canon IX.

Canonici, convenientes ad capitula, primum tractent de celebratione officii divini, & quoscumque defectus delinquentium corrigant, tum de temporalibus negotiis statuant.

ANNO CHRISTI 1584.

Canon X.

Non conveniant in capitula diebus festis, nec aliis, tempore majoris missæ. Qui illis diebus & horis capitula indixerit, illius diei distributionibus careat: qui vero ex ejus mandato convenerint, pari pœna puniantur: & quæ ab illis definita fuerint, irrita & nulla censeantur.

Canon XI.

Capitula seu loca illa in quæ conveniunt canonici, ab ecclesia sint segregata, ne divinum officium perturbetur.

Canon XII.

Legantur singulis annis in capitulis generalibus capitulorum statuta, quod si in quibusdam ecclesiis bellorum injuria, aut casu aliquo fortuito perierint, auctoritate episcopi aut superioris nova condantur.

DE RECTORIBUS ECCLESIARUM parochialium.

Titulus trigesimus quintus.

Matth. 15. SCRIPTUM est, Cæcus si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt: ideo absurdum est cæcis cæcos duces præficere: quapropter iis animarum Christianarum cura committenda non est, qui mente cæci, suis affectibus præcipites per scelera volutantur. Sed ii sunt deligendi qui sibi ipsis imperare norint, quique doctrina & moribus, ceteris præluceant.

Canon primus.

Curati non instituantur nisi idonei, & ab episcopo probati, & viginti quinque annos nati, & juxta formam a concilio Tridentino præscriptam.

Trident. sess. 7. de reform. c. 3. & sess. 8. de refor. c. 12.

Canon II.

Rectores ecclesiarum parochialium manuale semper præ manibus habeant, quo possint de his quæ sunt sui ministerii rationem reddere.

Canon III.

Concil. Trid. sess. 22. c. 4. Curent ut pœnitentiæ & aliis sacramentis administrandis idonei sacerdotes substituantur: confessionibus vero audiendis præficiantur doctiores ad eum numerum, quo populo satis sit: & ad id eos cogant episcopi, cum opus erit.

Canon IV.

Curati possessione adepta, ordines sacros secundum tempora a canonibus constituta suscipere non differant, ut ministerium sibi creditum quam citissime per seipsos adimplere possint, sub pœnis a jure constitutis.

Canon V.

Ibid. sess. 23. c. 14. de reform. Resideant, ut missas parochiales per seipsos celebrent, & suo muneri satisfaciant.

Canon VI.

Iis qui suum munus perficere & exequi per se non possunt, substituat episcopus idoneos vicarios. *Ibid. c. 6.*

Canon VII.

Parœcias, in quibus est numerosior populus, dividant episcopi, si id necessitas postulet, & commode fieri possit, ut facilius omnes fideles spiritualem alimoniam in diversis locis recipiant. *Ibid.*

Canon VIII.

Monasteriis præfecti, qui jus præsentandi habent, occurrente parœciarum sibi subditarum vacatione, curatos idoneos nominent episcopo, qui in illis divina officia celebrare, verbum Dei prædicare, sacramenta digne administrare possint, nec monachi ad munus parœciæ admittantur.

Canon IX.

Abbates, priores, capitula, & alii ad quos parœciales ecclesiæ primo vel primitivo jure pertinent, officium debitum & consuetum, & celebrationem missarum, & horarum per se aut per idoneas personas suis sumptibus in iis exequi cogantur.

Canon X.

Monachi beneficiis curatis non præficiantur, sed sæcularia sæcularibus, & regularia regularibus tantum conferantur. *Can. sub ce, c.*

Canon XI.

Inquirant episcopi, archidiaconi, aut alii eorum nomine visitantes in eos, qui decimas quas debent, aut in rem suam vertunt, aut quoquo modo non solvunt, aut solvere volentes impediunt: Hi autem cujuscumque sint gradus, aut conditionis, auctoritate episcopi excommunicentur. Contumaces, judici sæculari denuncientur. *Conc. sess. refor. Exod. Levit. Num. Tobi. Mal.*

Canon XII.

Ubi parochialium ecclesiarum fructus adeo sunt tenues, & exigui, ut ad alimoniam curatorum sufficere non possint, curabunt episcopi alia quæcumque beneficia, modo non sint regularia, hujusmodi ecclesiis annecti & uniri. Quod si ea ratione illis consuli non possit, iidem episcopi efficient ut per primitiarum, aut congruæ portionis assignationem, ex omnibus decimis ecclesiasticis quæ in illis parœciis colliguntur, aut per parochianorum symbola & collectas, aut qua commodiore eis ratione videbitur, ita earumdem ecclesiarum redditus augeantur, ut rectorum necessitatibus sufficiant, & inter visitandum quam summarie fieri poterit opportunis remediis illis consulatur.

Canon XIII.

Parochi seu curati in aliis ecclesiis, vicariorum munus non exerceant, sed in propriis ecclesiis suo munere fungantur, & avaritiæ, aut turpi quæstui non studeant.

Ca-

ANNO CHRISTI 1584.

Canon XIV.

Fabriciani aut quæstores collectarum, quæ pro defunctis fieri solent, curato rationem reddant, & pecunias inde provenientes singulis diebus eidem & aliis presbyteris, pro ea parte, quæ singulos contingit, bona fide persolvere compellantur.

Canon XV.

Presbyteri & alii clerici qui in parœciis sunt, aut in iis domicilium habent, publico ecclesiæ parochialis officio cum habitu decenti, pileo quadrato, & superpelliciis intersint, ac cum rectore missas matutinas & alias horas celebrent: alioqui ecclesiæ commodis & proventibus eo ipso sint privati, quod si contumaces extiterint, excommunicentur.

Canon XVI.

Si qui parochi domos non habebunt, curent episcopi ut parochianorum expensis exstruantur.

DE BENEFICIIS.

Titulus trigesimus sextus.

FUERUNT ab initio nascentis ecclesiæ inter Christianos omnia communia, & proiciebant Christiani pretia rerum suarum ad pedes apostolorum: qui mos ad Urbani primi tempora perseveravit. Sed cum animadverterent prudentes pontifices pecuniarum usum fragilem esse, ne ministris ecclesiarum & pauperibus victus deficeret, sancto concilio receptum est, ut patrimonia ecclesiis assignarentur, ne, dum egestate compulsi ministri ecclesiæ victum quæritarent, ab ecclesiæ ministerio distraherentur: Quia scriptum est, Non esse alligandum os bovi trituranti: Et ait apostolus, Dignum esse operarium mercede sua.

Canon primus.

Cum beneficium ecclesiasticum non otiosis, sed officium suum exequentibus, sit constitutum & propter officium detur beneficium, denuntiat hæc synodus omnibus cujuscumque gradus & conditionis, qui beneficia ecclesiastica solius temporalis proventus gratia suscipiunt, eos non facere fructus suos, sed ad restitutionem teneri.

Canon II.

Omnes beneficia possidentes ad suam provinciam rite sustinendam volens excitare hæc synodus, statuit, ne quis deinceps plura beneficia parochialia retineat: illi vero qui in præsenti plures parochiales obtinent, quibuscumque dispensationibus, aut unionibus ad vitam, non obstantibus, una tantum parochiali retenta, alias infra spatium sex mensium omnino dimittant: alioquin intelligant tam parochiales, quam omnia quæ obtinent beneficia, ipso jure vacare, ex decreto sacri concilii Tridentini.

Canon III.

Quæ prætextu perpetuæ unionis per subreptionem aut obreptionem obtenta fuerint, ea, A re comperta, ex auctoritate concilii Tridentini, a locorum ordinariis in veterem statum restituantur. ANNO CHRISTI 1584.

Canon IV.

Beneficia curata in simplicia non convertantur. *Ibid. sess. 25. c. 16.*

Canon V.

Ne negligenter hæc tam sancta decreta serventur, locorum ordinarii visitantes, injustos possessores submoveant. *Ibid. sess. 26. c. 8.*

Canon VI.

Cum damnet scriptura eos, qui hereditate possidere attentant sanctuarium Dei, vetat hæc synodus ne quis deinceps consanguineo beneficium cedat solius consanguinitatis ratione: neve hujusmodi cessiones admittantur contra constitutionem Pii V. de non admittendis resignationibus. *Psal. 82.*

Canon VII.

In beneficiorum provisionibus seu collationibus nemo sibi jus patronatus fraudulenter vendicet, sed omnes qui eo jure utentur, episcopis de eo fidem facient, secundum formam quæ a concilio Tridentino præscribitur.

DE MONASTERIIS, ET DOMIBUS religiosis.

Titulus trigesimus septimus.

REligiosæ vitæ duplex genus Christus dominus docuit, unum anachoreticæ, dum solitarius in deserto oravit, jejunavit, & tentatus est in quo præcursores habuit Ioannem Baptistam & Heliam: Alterum cœnobiticæ, dum nec ipse divitiis sæculi abundare voluit, nec apostolos, nisi qui his renunciarent, admisit: & communi victu cum illis usus est: docens eos, patri & matri renunciandum, & omnibus quæ in potestate eorum erant, ad sectandam pietatem & religionem: quod perfectionis Christianæ est, hanc sanctitatem sibi imitandam proposuerunt anachoretæ, & religiosi cœnobitæ: quorum sanctis institutis, doctrinis, exemplis, miraculis, ecclesia claruit. Ideo votis eorum favens synodus hæc in eorum commendationem statuit. *Matth. 4.* *Matth. 19.*

Canon primus.

Monasteria, loca religiosa aut sacra, in ædificia sæcularia non convertantur: si quæ deformata fuerint & in alios usus conversa, aut alias diruta, eorum impensis, qui ea possederunt, aut possident, & ruinis causam dederunt, aut hæredum, in pristinum statum restituantur, & ad id cogantur omnibus rationibus a jure introductis: & ut sarta tecta in posterum habeantur, assignetur certa summa ex reditu annuo, quæ in eam rem sufficere possit. *Conc. Chalced. c. 23.*

Canon II.

Abbates, priores conventuales, decani & præpositi monasteriorum, intra annum ad sacrum presbyteratus ordinem promoveantur,

ANNO CHRISTI 1584.

A

Canon III.

Trid. sess. 25. cap. 15. Votum religionis nemo cujuscumque sexus emittat ante decimum sextum annum ætatis, & nisi prius expleto anno probationis a suscepto religionis habitu.

Canon IV.

Trid. sess. 25. c. 17. 18. 19. Parentes non cogant liberos ad suscipiendum religionis habitum, aut ad ejus votum emittendum: sed ii tantum ad illud admittantur, qui libere & sine ullo metu, aut vi, profitebuntur: coacti causa cognita auctoritate episcoporum eximantur.

B

Canon V.

Literæ monasticæ professionis, in libro episcopali insinuationum describantur, ne temere qualitas & ordo monachorum & familiarum perturbetur.

Canon VI.

Trid. sess. 25. cap. 12. Qui religionis votum emiserint, nihil proprium possideant, & omnia vota sua fideliter custodiant, vivant communi victu, communibus impensis, communi mensa: eodem dormitorio utantur. Fiatque in eorum mensa sacræ scripturæ lectio, neque discedant a monasteriis, C sine prioris licentia & habitu monachali.

Canon VII.

Præpositi monasteriorum neminem spe lucri, aut hereditariæ successionis admittant, nec eorum bona ullo modo affectant.

Canon VIII.

Ibid. can. 12. Monasteria omnis ad festa suæ diœceseos celebranda adigantur.

Canon IX.

Nemo ejiciatur de monasterio, quantumcumque crimen admiserit, sed pro delicti ratione D puniatur & corrigatur, ut in melius emendetur, & in apostasiam non incidat.

Canon X.

Providebunt episcopi & alii, ad quos pertinet, intra annum, ut restituatur in omnibus monasteriis antiquus religiosorum numerus, aut saltem is quem temporis & facultatum ratio ferre poterit. Et in eum usum assignetur monachis singulorum monasteriorum certa pensio, unde commode vivere, & vestiri possint, nisi eis aliunde aut mensa separata, aut conventione sufficienter provisum sit: mittantur etiam priores cum socio ad prioratus, in quibus olim E religiosi esse consueverunt.

Canon XI.

Non liceat religiosis, aut monachis novitios in sua monasteria introducere, aut de officiis providere, sed id totum abbati aut ejus vicario relinquatur. Qui secus fecerint, nulla eorum receptionis ratio habeatur.

Canon XII.

Monachorum professio in conventu & confessu aliorum monachorum a priore claustrali, cum illi ab abbate, aut ejus vicario mandatum fuerit, recipiatur: nisi forte ipse episcopus hoc munus implere voluerit.

Canon XIII.

Si qui abbates, aut priores, lucri captandi, aut rei suæ agendæ causa, novitios introducere detrectent, auctoritate episcopi ad id compellantur: & si opus erit, brachii sæcularis auxilium imploretur.

B

Canon XIV.

Recludantur omnes monachi qui ad clausuram perpetuam ex voto adiguntur.

Canon XV.

In monasteriis quibuscumque divina officia celebrentur horis a regula præstitutis.

Canon XVI.

Monachis non liceat ab ordine in ordinem migrare, etiam strictiorem, nisi juris communis C dispositione servata.

Canon XVII.

Monachi cujuscumque ordinis etiam mendicantium qui professionis votum emiserunt, & tamen adhuc extra monasteria sua degunt, ad illa statim redire cogantur: Si neglexerint, post monitionem episcopi, aut superioris, excommunicentur, &, si opus fuerit, extraordinarie puniantur.

Canon XVIII.

Nemo regularis ad prædicationis & lectionis munus publice aut privatim obeundum D admittatur, nisi qui ab episcopo de vita, moribus, & scientia examinatus & approbatus fuerit.

Canon XIX.

Religiosorum deficientium a statis horis chori, aut aliter delinquentium, portio non abbati, nec conventui accrescat, sed ecclesiæ cultui, aut pauperibus applicetur.

Canon XX.

Provideant episcopi, constitutiones de clausura monialium factas, artissime observari & E restitui.

Canon XXI.

Nulli sanctimoniali liceat post votum, monasterium egredi, etiam ad breve tempus, quocumque prætextu, nisi ex necessaria causa ab episcopo probanda, & expressa in constitutione felicis memoriæ Pii V.

Canon XXII.

Monasteria sanctimonialium nemini cujuscum-

ANNO CHRISTI 1584.

cumque generis, gradus, conditionis, dignitatis, sexus vel ætatis ingredi liceat, nisi de licentia episcopi aut generalis ordinis provincialis, aut visitatoris, ad id specialiter deputati, idque dumtaxat in actu visitandi, quæ licentia non nisi scripto concedatur.

Canon XXIII.

Si quando necesse sit vecturæ, ruinarum reparandarum gratia, aut visitationis infirmarum, sæculares monasterium ingredi, præposita & duabus aut tribus sororibus præsentibus id fiat.

Canon XXIV.

Cum monialibus nemo colloquatur, nisi per clathros, rotam sive turnum, idque præsente monasterii præfecta, aut duabus sororibus: & si quæ literæ ad eas perferantur, vel ab ipsis foras mittantur, a præposita perlegantur, ne inde peccandi ansam arripiant.

Canon XXV.

Sanctimoniales quæ sunt in monasteriis extra urbium mœnia constitutis, periculis ac incursionibus pravorum hominum expositæ, si ita episcopo aut superioribus videbitur, intra urbem reducantur.

Canon XXVI.

Moniales professæ quæ extra monasteria in hominum consortio degunt, etiam si penes parentes sint, statim ad illa redeant. Quæ non obtemperaverint, sciant se in apostasiam incidisse, & excommunicationis vinculo innodatas esse.

Canon XXVII.

Episcopi visitantes moniales hospitalium, de quibus frequenter querimoniæ oriuntur, ad sua in illis officia adimplenda compellat.

Canon XXVIII.

Confessores monialium, antequam ad suum munus admittantur, ab episcopis examinentur: & præter confessores ordinarios, ab iisdem alii confessores extraordinarii seligantur, qui singulis annis bis aut ter earum confessiones audiant.

Canon XXIX.

Abbatissæ & prioriſſæ non eligantur nisi ætatis idoneæ, neque earum electioni sese laici immisceant.

Canon XXX.

Moniales saltem semel in mense peccata sua confiteantur, & eucharistiam sumant.

Canon XXXI.

Provideatur per superiores, ut monialibus verbum Dei in earum monasteriis frequenter prædicetur.

Canon XXXII.

Quotiescumque fratrum religiosorum opera requiritur in monialibus, quæ adversa valetudine detinebuntur, consolandis, & sacramentis administrandis, duæ aut tres sorores semper præsentes adsint.

DE REBUS AD ECCLESIAM pertinentibus.

Titulus trigesimus octavus.

Canon primus.

ANANIAM & Sapphiram divinam sensisse ultionem scriptura testatur, quia cum totam suam substantiam ecclesiæ Dei vovissent, partem ejusdem sibi retinuerunt, mentientes Spiritui sancto: quare ecclesiis donata, nec ab ipsis donatoribus, nec ab eorum heredibus repetantur. Qui contra fecerint, communione priventur. *Act. 5.* *Conc. Aur. 4. can. 14.*

Canon II.

Legata seu donata ecclesiis retinentes, alienantes aut subtrahentes, ecclesiæ liminibus, donec satisfecerint, ac deinde a sede apostolica absolutionem obtinuerint, excludantur, cujuscumque gradus, dignitatis, aut conditionis extiterint. Quæ vero a donatoribus, aut eorum heredibus retinebuntur, ab illis omni via licita vindicentur. *Conc. Aur. c. 14. in decret. Pii I. epist. 2. ad Italos Trid. sess. 22. can. 11.*

Canon III.

Si autem a clericis ea alienata esse contigerit, non patiantur inde ecclesiæ præjudicium, quin potius alienatio sive permutatio nulla & irrita sit, quæ non servata juris forma facta fuerit. *Aur. 5. c. 10.*

Canon IV.

Si quæ res ecclesiasticæ necessario alienandæ erunt, aut si quæ alia per homologationem confirmanda, eam provinciam episcopus ipse suscipiet, aut speciali rescripto vicario demandabit: nec ea res in foro ordinario ab officiali tractabitur.

Canon V.

Fiant inventaria duo omnium reliquiarum, ornamentorum, vasorum ecclesiasticorum, quorum unum penes episcopum, alterum penes capitulum remaneat.

Canon VI.

Omnia documenta & instrumenta ecclesiastica quæ variis hominum manibus habentur, & bellorum injuria sparsa sunt, in archivis propriis reponantur, & sedulo asserventur ab iis ad quos pertinet ejus rei cura.

Canon VII.

Curati & quicumque diebus dominicis & festis publice ad populum concionantur, significent usurpatores jurium ac titulorum ecclesiæ, ut decimarum & fundationum, excommunicationis sententiam incurrisse: eos etiam qui dum ecclesiastica documenta jussu episcopi aut aliorum præpositorum describunt, aliqua ex iis aut eorum partem maligne suppresserint, iisdem pœnis subjectos esse.

ANNO CHRISTI 1584.

DE BLASPHEMIIS, JUREJURANDO, & perjurio.

Titulus vigesimus nonus.

PROHIBET lex divina nomen Dei sumi in vanum, multo magis eos execratur, qui adversus ejus gloriam impias voces proferunt: Inde lege divina & humana constitutum est. „ Qui protulerit blasphemiam morte moriatur: *Levit. 24.* „ ideo hæc synodus constitutiones adversus blasphemos renovat.

Canon primus.

Si quis quoquo modo blasphemarit in Deum & sanctos, si clericus sit, deponatur: si laicus, communione privetur, & ad judices sæculares deferatur,

Canon II.

Scriptum erat antiquis, non pejerabis, sed reddes domino tuo sacramenta tua. Christus autem suos docuit non jurare omnino, ne temere homines nomen Dei assumant, & ex jurandi consuetudine via perjuriis aperiatur. Prohibet ergo hæc synodus omne jusjurandum, nisi quod ad eliciendam veritatem in judicio requiritur. Si quis temere juraverit, & monitus in idem peccatum reciderit, excommunicetur.

Levit. 9. Exod. 20. Deut. 5. Matth. 5.

Canon III.

Non præsletur juramentum super sacro-sanctum corpus Christi, sed ad sancta Dei euangelia, aut alio in diversis locis recepto more.

Canon IV.

Si quis pejeraverit, & perjurii convictus fuerit, si clericus, deponatur, si laicus, communione privetur.

DE SORTILEGIIS, INCANTATIONIBUS, abjurationibus, & superstitionibus.

Titulus quadragesimus.

SCRIPTUM est in lege divina, Maleficos non patieris vivere. &, Omnis anima quæ ierit ad ariolos, morte moriatur. & iterum, Gentes quæ Deum non habent, eunt ad ariolos: tu autem a domino Deo tuo aliter institutus „ es. &, A signis cæli nolite mutuere, quæ „ timent gentes.

Exod. 22. Levit. 20. Deut. 18. Jerem. 10.

Canon primus.

Damnat hæc synodus omnes ariolos, incantatores, sortilegos, & eos maxime qui nomine Dei & rebus sacris in hujusmodi superstitionibus abutuntur. Qui tanti sceleris convicti fuerint, si clerici, ordine priventur, & brachio sæculari tradantur: laici excommunicentur, & judici denuncientur.

Concil. Antiss.

Canon II.

Et quia Christiano nomine indignus error nostro sæculo inolevit, ut ligationibus, consignationibus, vinculis & nexibus matrimonia impediantur: hæc synodus communione ecclesiæ interdicit omnes eos, qui hujusmodi superstitionibus utuntur, monetque fideles ne hujusmodi commentis fidem habeant, sed in Deo fiduciam certam constituant, nec idcirco matrimonia noctu fiant, sed in luce & frequentia hominum.

Canon III.

Provideant episcopi ne prætextu pietatis ulli exorcismi fiant, nisi qui ab ecclesia probati sint.

DE SIMONIACIS, ET FIDUCIARIIS.

Titulus quadragesimus primus.

AIT dominus ad apostolos, Gratis accepistis, gratis date, & Simon magus, qui gratiam Spiritus sancti pecunia comparare voluit, in perditionem abiit, quia ut illi a D. Petro recte objectum est, spiritales thesaurus futili pecuniæ pretio emi posse impie existimavit. Quæ hæresis ubi in ecclesia invaluit, probis atque eruditis viris aditus ad beneficia præclusus est. Indeque omnis prope ecclesiastica disciplina collapsa est. Jam vero, Simonia matre pejor filia orta est, quam confidentiam vocant, nostro sæculo ita grassatur, ut maxima sacerdotiorum pars quasi hæreditaria sit vel oppignerata, vel demum turpissima nundinatione inquinata.

Matt. 10. Act. 8.

Canon primus.

Qui pro adipiscendis beneficiis ac pensionibus ecclesiasticis aliquid dant vel accipiunt: omnes etiam quomodocumque conferentes, resignantes, & accipientes quæcumque beneficia custodiæ aut fiduciæ nomine, vel ex iisdem pensiones, sine summi pontificis auctoritate paciscentes aut percipientes: omnes denique seu clerici, seu laici, hujusmodi illicitis pactionibus intervenientes, consentientes, aut ex iis emolumentum capientes, se simoniacos esse, & juxta constitutiones contentas in bullis Pii quarti & Pii quinti, & Gregorii decimi tertii, a summo pontifice dumtaxat (nisi in articulo mortis) absolutionis beneficium consequi posse intelligant.

Canon II.

Beneficia pretio obtenta, & in confidentiam, seu custodiam, occulte aut aperte tradita, ipso jure vacent: qui percipiunt eorum fructus, suos non faciant, sed ad restitutionem teneantur.

Canon III.

Confidentiarii quæcumque beneficia habent, aut administrationes, aut pensiones, iis in perpetuum careant, & ad alia omnia obtinenda inhabiles reddantur: præterea a quibuslibet personis denuncientur, & excommunicationis gladio feriantur.

Canon IV.

Episcopi & alii beneficiorum collatores nulli beneficium conferant, nisi ei quiprius ratio-

nem

nem reddiderit, qua via beneficium adeptus sit, eique hujus sceleris & pœnæ gravitas declaretur. Deinde sub pœna & comminatione iræ divinæ jurare jubeantur, Num aliqua simoniæ pactio de custodia, fructuum vel pensionis reservatione, citra summi pontificis auctoritatem solvenda, in hujusmodi provisione intervenerit. Quod si jurare renuerit, provisio subreptitia & nulla censeatur.

Canon V.

Inquirant episcopi per vicarios seu officiales in omnes & singulos, qui publica fama vel legitimis conjecturis simoniæ vel confidentiæ suspecti fuerint, & ad probandas præsumptiones & conjecturas, testes de quaque re singulares admittant, ne tam nefarium scelus impunitum maneat.

Canon VI.

Simoniaci & confidentiarii notorie infames censantur, ideoque ab omnibus synodis provincialibus ac diœcesanis, capitulis, monasteriis, denique ab omni ecclesiastico conventu excludantur.

Canon VII.

Parochi singulis diebus dominicis simoniacos & confidentiarios, cum sortilegis, præstigiatoribus, incantatoribus, usurariis, veneficis, excommunicatos denuncient.

Canon VIII.

Qui confessiones audiunt, simoniacos & confidentiarios non absolvant, sed ad summum pontificem remittant.

DE CONCUBINARIIS.

Titulus quadragesimus secundus.

CHRITUS dominus continentiæ, sicut & ceterarum virtutum magister, sacerdotum euangelicorum, quibus se tamquam exemplar imitandum proposuit, mentes puras & corpora casta esse vult, ut imaginem ejus quam præ se ferunt, cum omni quidem vitæ suæ tempore, tum maxime in sacrificii altaris oblatione fideliter custodiant. Ne igitur nomen CHRISTI & dignitas ministerii sacerdotalis, in clericis, castitatem perpetuam, quam professi sunt, non servantibus contaminetur, ac polluatur, adversus clericos incontinentes, hæc decernit sancta synodus.

Canon primus.

Omnes sacerdotes ac clerici beneficiati, mulierum impudicarum aut quæ ejus ætatis erunt cujus ratione oriri possit siniſtra suspicio, consortio, sive intra sive extra domum, prorsus abstineant. Qui a superiore monitus non abstinuerit, tertia parte fructuum beneficiorum quæ obtinet, ac etiam pensionum, piis usibus arbitrio episcopi applicanda, mulctetur. Qui secundo monitus perseveraverit, fructibus omnibus & pensionibus beneficiorum privetur, atque ab eorum administratione suspendatur, donec episcopo aliter visum fuerit. Qui post secundam monitionem non resipuerit, fructibus ac pensionibus, & administratione quavis ecclesiastica, necnon etiam titulis suorum beneficiorum in perpetuum privetur, & ad alia quæcumque obtinenda perpetuo inhabilis reddatur, & a capitulis ac omni congregatione ecclesiastica tamquam infamis arceatur: donec ita mores suos emendaverit, ut a superioribus venia dignus censeri possit.

Canon II.

Clerici beneficia non habentes hujus fœditatis suspecti, & in ea post unam atque alteram monitionem perseverantes, suspendantur ab ordine, & qui post suspensionem non cessarint, excommunicentur: si contumaces fuerint, in carcerem detrudantur.

Canon III.

Qui cum semel dimissis concubinis consortium repetierint, iisdem pœnis subjaceant.

Canon IV.

Nulli sacerdoti cujuscumque gradus, societatis aut ordinis existat, concubinario liceat absolutionem dare, sed ad episcopum, aut ejus pœnitentiarium eum remittat, qui pro gravitate delicti pœnitentiam injungat, vel moderatione utatur, prout expedire viderit.

DE HOSPITALIBUS.

Titulus quadragesimus tertius.

PRÆCIPUUM Christiani officium post cultum divinum est adimplere ea quæ ad secundam legis tabulam pertinent: cujus summa est, caritatem & dilectionem in proximos observare, & totis viribus amplecti, in paupere præsertim. Frustra enim alia omnia, etiam quæ videntur sanctiora, opera exhibentur, nisi „ in caritate fiant: Nemo enim diligit patrem, „ nisi qui amat filium: Ideo exprobravit CHRISTUS iis qui fidem suam & nominis Dei confessionem jactabant, omissionem ope- „ rum caritatis, Esurivi (inquit) & non de- *Matth. 25.* „ distis mihi manducare. Idcirco sanctissima mater ecclesia pie instituit xenodochia, & alia varii generis loca hospitalia, nonnullis etiam assignatis redditibus: quorum cura præcipue ad episcopos pertinet, tanquam dispensatores non tantum verbi Dei, sed etiam eleemosynarum ecclesiæ.

Canon primus.

Quicumque pia loca quæ hospitalia vulgo dicuntur, cujuscumque generis sint, seu tituli, seu administrationis jure possident, eorum onera omni studio & diligentia exequantur, nec pauperes defraudent, aut defraudari sinant. Qui neglexerint, ab episcopo pœnis a jure constitutis coerceantur. *Lib. 3. Clem. de rel. dom. Can. 2.*

Canon II.

Laici hospitalium administrationi præpositi, munus hospitalitatis non recte obeuntes, ab episcopis per censuras ecclesiasticas cogantur: quas si contempserint, ab administratione sub-

mo-

ANNO CHRISTI 1584.

moveantur, rationem reddere, ac fructus injuſte A perceptos reſtituere cogantur.

Canon III.

Provideant hoſpitalium adminiſtratores, ne quid eorum quæ adhiberi ſolent ad remedium animæ, quod præcipuum eſt, ſuis hoſpitibus deſit. Quod ſi quem eorum abſque ſacramentorum perceptione deceſſiſſe contigerit, alii in eorum locum ſubſtituantur.

Canon IV.

Hoſpitalia his ſolis pateant, qui præ ægritudine, ſenio, aut corporis imbecillitate victum B ſibi parare non poſſunt. Excludantur vero a xenodochiis mendici validi ac robuſti, qui manuum labore ſeipſos ſuſtentare poſſunt, ne miſerabilium perſonarum alimenta ab ignavis ac deſidioſis impie abſumantur.

DE CONFRATERNITATIBUS & ſodalitiis.

Titulus quadrageſimus quartus.

Canon primus.

CONFRTERNITATES illæ tantum retineantur, quæ pietatis operibus vigent, C & ab omni faſtu & pompa ſunt alienæ: In quibus etiam leges Chriſtianæ religioni non repugnantes conſtitutæ ſunt: ſi quæ aliter fuerint inſtitutæ, epiſcopi arbitrio vel corrigantur, vel tollantur: in poſterum vero nullæ ſine epiſcopi licentia inſtituantur.

Canon II.

Si quæ confraternitates hactenus aut interміſſæ aut penitus ſublatæ ſunt, earum redditus ad opera pia arbitrio epiſcopi impendantur, quouſque ſeminaria inſtituantur, quorum uſibus tunc applicabuntur.

Canon III.

Non liceat canonicis & ceteris eccleſiaſticis confraternitatum prætextu ſuas eccleſias relinquere tempore divini officii ſub pœna privationis diſtributionum illius diei.

Canon IV.

Non celebrentur confraternitates in choro ad majus altare eccleſiarum cathedralium aut collegiatarum, ſed in ſacellis tantum, & extra horam, qua divinum officium peragitur.

DE LAICIS.

Titulus quadrageſimus quintus.

CUM regnum cælorum omnibus pateat, eccleſia ex omni hominum genere compoſita ſit, ideo ad eam pertinet non minus laicis quam ſacerdotibus leges dare ſalutares quibus dum ſeſe ſujicient, vitam æternam conſequentur: ab omnibus ergo in Chriſto fidelibus hæc obſerventur.

Canon primus.

Omnes Chriſtiani fidem recolant quam in baptiſmo profeſſi ſunt, Deum bonorum omnium auctorem ſe agnoſcere teſtentur: frequentes ſint in eccleſiis & parœciis ſuis, a miſſa parochiali ſine epiſcopi aut curati licentia per tres hebdomadas, niſi neceſſitate cogente, abeſſe non præſumant. Qui ſemel moniti perſeverarint, & iterum abeſſe præſumpſerint, excommunicentur.

Canon II.

Non ſit laicis grave, ſacerdotibus, qui ſpiritualia ſerunt, temporalia liberaliter rependere, illis debitum honorem exhibere: nec eos maledictis aut ſuggillationibus proſequantur.

Canon III.

In eccleſia laici clericis non miſceantur, ſed *Decret Bonifac.* ſuo quiſque gradu, & ordine diſcernantur, ne qui divino officio inſerviunt, a multitudine perturbentur.

Canon IV.

Hortatur hæc ſynodus Chriſtianos omnes, ut pro Chriſtiani nominis honore & dignitate ſe gerant: tripudia, & ſaltationes, publicos ludos, mimos, larvas, & aleas, quantum fieri poterit, devitent.

Canon V.

A duellis ſub pœna excommunicationis abſti- *Trid. can.* neant.

Canon VI.

In veſtitu omnem faſtum, curioſum ornatum, ſparſos ac tortos crines, cauponas, & alia ſimilia: item ſphæriſteria tempore præſer- D tim divini officii relinquant.

Canon VII.

Uſurarii omnes tamquam Chriſtianæ catitatis inimici, præſertim vero pauperum oppreſſores, publice in parochialibus eccleſiis, diebus dominicis de peccati gravitate admoneantur: moniti ſi non reſipiſcant, ad judicem deferantur. Perſeverantes, communione & ſepultura Chriſtiana priventur.

Canon VIII.

Uſurarii non abſolvantur, niſi prius quæ- E ſtus illiciti cupiditati renunciaverint, & quæcumque impie extorſerunt, ſe quibus ſuſtulerunt pro viribus reddituros polliciti fuerint.

DE CONCILIIS.

Titulus quadrageſimus ſextus.

PLUS vident oculi, quam oculus: Et, ut „ ait D. Bernardus, Nihil abſurdius eſt „ quam ut privatam ſententiam patrum judicio *In ſ RR.* „ & univerſæ multitudini in Deo congregatæ quis anteponat: quod in rebus divinis præcipue

locum

ANNO CHRISTI 1584

locum habet, dicente Christo, ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio sum eorum. Ideo ecclesia in Spiritu sancto congregata sub B. Petro & apostolis dubia quæque dissolvit. Unde concilia generalia, provincialia, & diœcesana manarunt.

Canon primus.

Concilia provincialia tertio quoque anno, aut alio commodiore tempore indicantur, & ad ea omnes episcopi suffraganei conveniant: qui non adfuerint, tertia parte fructuum sui episcopatus piis usibus applicanda mulctentur, & communione fratrum interdicantur. Conveniant præterea omnes qui de jure vel consuetudine interesse debent sub pœnis a jure statutis.

Canon II.

Statuta concilii provincialis ab omnibus metropoli subditis observentur, sub pœna excommunicationis, & alia ordinarii arbitrio infligenda.

Canon III.

Synodus episcopalis singulis annis celebretur, secundum cujusque diœcesis consuetudinem.

Canon IV.

Ad synodum episcopalem omnes conveniant, qui de jure, vel consuetudine interesse debent, deficientes pœnis consuetis, contumaces gravioribus arbitrio mulctentur episcopi.

Canon V.

Statuta item alia omnia ecclesiastica conciliorum, decretorum, & canonum sacrorum, quæ in hoc concilio provinciali comprehensa non sunt, episcopi diligenter pro ratione temporum, locorum & personarum observari curabunt.

Canon VI.

Celebrabitur proximum concilium provinciale & primatiale, anno domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo: incipiet die decima quinta mensis Augusti, in civitate Ruthenensi: si tamen injuria bellorum & temporum tutus non fuerit accessus, significabitur locus alius opportunus reverendis coepiscopis & fratribus nostris, cæterisque qui ad concilium invitari debent, in quo episcopi comprovinciales rationes reddent, qua fide & diligentia statuta hujus concilii in locis sibi subditis, servanda curarint, & quæ reformatione in posterum indigere adverterint, fideliter referent.

ACCLAMATIONES.

I.

BEATISSIMO domino nostro Gregorio sanctæ universalis ecclesiæ pontifici maximo multi anni & æterna memoria.

Responsio.

Domine Deus sanctissimum patrem diutissime ecclesiæ tuæ conserva multos annos.

II.

Christianissimo regi nostro Henrico qui hoc provinciale concilium promovit, memoria in benedictione sit.

Responsio.

Pium & Christianissimum regem, domine, conserva.

III.

Reverendissimo domino patriarchæ Bituricensi primati nostro qui hoc concilium celebravit, cum multis annis magnæ gratiæ.

Responsio.

Magnæ gratiæ: dominus retribuat, & eum in multos annos ecclesiæ suæ conservet.

IV.

Sanctissimis & reverendis dominis episcopis sancti Flori, Cadurcensi, & Lemovicensi, qui ad hoc concilium celebrandum accesserunt, magnas gratias.

Responsio.

Reverendis dominis episcopis magnæ gratiæ; vita, & felix ad ecclesias suas reditus.

V.

Omnibus deputatis & ordinibus, qui ad hoc concilium accesserunt, vita & in Deo omnis felicitas.

VI.

Hæc provincialis synodus legitime convocate in catholica fide & ecclesiæ obedientia celebrata & terminata ad Dei omnipotentis gloriam & Christianæ fidei propagationem omnium votis cedat, & ejus decreta unanimes servemus.

Responsio.

Omnes ita credimus, omnes idipsum sentimus, omnes consentientes & amplectentes subscripsimus.

VII.

His decretis inhærentes misericordiam Dei omnipotentis & gratiam magni & primi sacerdotis Dei & domini nostri Jesu Christi, intercedente inviolata & sacratissima Dei matre, SS. Petro & Paulo, ac beato Stephano hujusce ecclesiæ patrono, & omnibus sanctis consequamur.

Responsio.

Fiat, Fiat, Amen, Amen.

Conceduntur indulgentiæ quadraginta dierum a reverendissimo domino patriarcha archiepiscopo omnibus & singulis Christi fidelibus, qui

ANNO CHRISTI 1584.

qui huic ſynodo interfuerunt, omnique populo qui huic tam ſancto operi votis ſuis & precibus favit.

Omnia autem & ſingula quæ ſupra in hac ſynodo & concilio contenta ſunt, qua poſſumus humilitate & obedientia ſanctæ Romanæ eccleſiæ omnium matris ac magiſtræ auctoritati & judicio ſubjicimus, ad laudem & gloriam domini noſtri Jeſu Chriſti, & ad eccleſiæ ſuæ ſalutem.

PATRUM NOMINA

ET ALIORUM

qui huic concilio interfuerunt & ſubſcripſerunt.

NOS Reginaldus de Beaulne, patriarcha & archiepiſcopus Bituricenſis, Aquitaniæ primas, definientes ſubſcripſimus.

Ego Petrus de la Baume, epiſcopus ſancti Flori, ſubſcripſi.

Ego Antonius Hebrardus Sanſulpicius, epiſcopus, baro & comes Cadurcenſis, ſubſcripſi.

Ego Joannes de l'Aubeſpine, epiſcopus Lemovicenſis, ſubſcripſi.

Stephanus Mauguin, jurium doctor eccleſiæ Claromontenſis cathedralis abbas, ab eadem eccleſia ſede vacante deputatus ſubſcripſi.

Yvo de Guillomanches, doctor theologus, eccleſiæ metropolitanæ Bituricenſis canonicus, eccleſiæ & capituli Caſtrenſis ſede vacante deputatus, ſubſcripſi.

Amantius de Bonal, jurium doctor, Ruthenenſis eccleſiæ cathedralis canonicus, reverendi in Chriſto patris epiſcopi Ruthenenſis procurator, ſubſcripſi.

Chriſtophorus Hebrardus Sanſulpicius abbas monaſterii de Marcilhaco diœceſis Cadurcenſis, reverendi in Chriſto patris Tutellenſis epiſcopi, & abbatum diœceſis Cadurcenſis procurator, ſubſcripſi.

Matthæus Tuſcan, doctor theologus, reverendi in Chriſto patris Albienſis procurator, ſubſcripſi.

Adamus de Heurtelon, abbas loci Reſtaurati, reverendi epiſcopi, capituli & cleri Mimatenſis procurator, ſubſcripſi.

Guillelmus Gervais, doctor theologus, reverendi in Chriſto patris epiſcopi Vabrenſis procurator, ſubſcripſi.

Joannes Jacobus de Cambray, jurium doctor, eccleſiæ metropolis Bituricenſis decanus, pro capitulo ejuſdem eccleſiæ, &

Claudius de Beauxoncles, jurium doctor, canonicus & archidiaconus major Biturigus, pro eodem capitulo, &

Franciſcus Godard, jurium doctor, canonicus & cancellarius etiam Biturigus, pro eodem capitulo, &

Jacobus Girard, jurium doctor, canonicus & archidiaconus, necnon officialis Bituricenſis, pro eodem capitulo, procuratores.

Franciſcus de Vignies, abbas Caſalis Benedicti, &

Ægidius Quinault, abbas commendatarius ſancti Genulphi, omnium abbatum Bituricenſis diœceſis, procuratores.

Sebaſtianus Lalement, can. eccleſiæ collegiatæ ſancti Urſini Biturigum, omnium dictæ diœceſis priorum, rectorumque procurator.

N. abbas ſancti Illidii, ordinis ſancti Benedicti, omnium abbatum Claromontenſis diœceſis procurator.

Antonius Rodier, canonicus & cantor collegiatæ eccleſiæ de Thiers, priorum ac rectorum Claromontenſis diœceſis, procurator.

Georgius de Lauro, jurium doctor, Ruthenenſis eccleſiæ canonicus, pro capitulo cathedralis eccleſiæ Ruthenenſis procurator.

Guillelmus Gervais, doctor theologus, priorum ac rectorum diœceſis Ruthenenſis procurator.

Bertrandus Griphon, jurium doctor, cathedralis eccleſiæ Cadurcenſis cantor & canonicus, pro capitulo ejuſdem eccleſiæ Cadurcenſis, aliiſque capitulis collegiatarum eccleſiarum, necnon monaſterii de Moiſſaco ordinis S. Benedicti, ejuſdem diœceſis, procurator.

Franciſcus de Clermont, cathedralis eccleſiæ Cadurcenſis canonicus & cancellarius, prior de Cattucio, omnium priorum Cadurcenſis diœceſis, procurator.

Joannes Caſſon, doctor theologus Pariſienſis, canonicus eccleſiæ cathedralis Ruthenenſis, rector S. Deſiderii diœceſis Cadurcenſis, omnium dictæ diœceſis Cadurcenſis rectorum procurator,

Joannes de Puizillon, jurium doctor, cathedralis eccleſiæ Lemovicenſis decanus, &

Simon Palais: ejuſdem eccleſiæ canonicus, capituli dictæ eccleſiæ, & omnium cleri Lemovicenſis ordinum procuratores.

Emard de Chavaigniac, doctor theologus Pariſienſis, eccleſiæ collegiatæ Brivatenſis apud Arvernos decanus, &

Petrus Brugier, dictæ eccleſiæ canonicus, capituli cathedralis eccleſiæ ſancti Flori & omnium cleri ejuſdem diœceſis ſancti Flori ordinum procuratores.

N. de la Verlie, can. eccleſiæ metropolitanæ Bituricenſis, capituli cathedralis eccleſiæ Vabrenſis, & omnium cleri Vabrenſis ordinum procurator.

Dicti concilii promotores.

Joannes de Puizillon, jurium doctor, cathedralis eccleſiæ Lemovicenſis decanus.

Amantius de Bonal, jurium doctor, canonicus eccleſiæ cathedralis Ruthenenſis.

Secretarii.

Petrus Paulet, jurium doctor, archidiaconus eccleſiæ cathedralis Nivernenſis.

N. Godeau eccleſiæ collegiatæ S. Petri Puellarum, apud Biturigos canonicus.

Vocati ad hoc provinciale concilium fuerunt domini reverendiſs. archiepiſcopi Burdegalenſis, Narbonenſis, Auxitanus & Tholoſanus, tamquam huic primatiæ ſubditi, qui non adfuerunt.

Vocatus etiam reverendiſs. epiſcopus Anicienſis, qui per literas teſtatus eſt ſe non poſſe huic concilio intereſſe, propter occupationes, & bellorum motus, probaturum tamen quæcumque determinarentur, ſtatuerentur, & a ſibi ſubditis diœceſanis obſervari curaturum.

INDICTIO CONCILII

BITURICENSIS AQUITANICI.

REGINALDUS MISERATIONE DIVINA & auctoritate apostolica archiepiscopus, patriarcha Bituricensis, Aquitaniæ primas, venerabilibus viris, decano, canonicis & capitulo ecclesiæ nostræ cathedralis, patriarchalis, metropolitanæ & primatialis Bituricensis abbatibus & aliis capitulis: necnon prioribus, conventibus, ecclesiarum rectoribus, seu eorum vicariis & capellanis: universo etiam nostræ Bituricensis diœcesis clero, S. P. D.

„ QUEMADMODUM (ut ait Cypria-
„ nus) Solis multi radii, sed unum lu-
„ men, & rami arboris multi, sed robur unum
„ tenaci radice fundatum: & cum de fonte uno
„ plurimi rivi defluunt, numerus licet diffusus
„ videatur, exundantis copiæ largitate, unitas
„ tamen servatur in origine: sic & ecclesia,
„ domini luce perfusa, per totum orbem radios
„ suos porrigit, unum tamen lumen est, quod
„ ubique diffunditur, nec unitas corporis sepa-
„ ratur, ramos suos in universam terram copia
„ ubertatis extendit, profluentes largiter rivos
„ latius expandit: unum tamen caput est, &
„ origo una, & mater fœcunditatis successibus
„ copiosa. Cum itaque sancta universalis ec-
clesia ex omnibus in universo orbe particularibus ecclesiis, omnibusque membris suis visibilibus nuper Tridenti in Spiritu sancto collecta, & congregata multa pia & præclara decreta ediderit, quæ cuivis Christiano abunde satisfacere possint, & contumaces vi & efficacia verbi Dei ad causas ecclesiæ reducere, nisi resistentes Spiritui sancto sibi ipsis iram Dei accerserent: tamen quia multa quotidie in ecclesiis particularibus emergunt, quædam adhuc latent, quædam jam in lucem venerunt, quæ ampliori explicatione, aut novo tractatu indigent, ut novis morbis nova remedia adhiberi, novis negotiis novæ leges imponi solent: pie & prudenter universalis Tridentina synodus, priscæ legis & consuetudinis memor, providit & statuit, ut provinciales synodi celebrentur: non ut diversa, aut (quod Deus avertat) contraria proponantur, aut tractentur, sed ut eodem spiritu ducti pastores & episcopi ecclesiarum simul congregati, ea quæ ab universali synodo statuta sunt, arctius amplectantur, observent, explicent, suisque observanda proponant. Cetera vero quæ ad mores & disciplinam ecclesiasticam pertinent, aut ad ecclesiæ visibilis œconomiam, pro ratione locorum, rerum & personarum, communi consilio disponant, in ædificationem ecclesiæ, postulatis subditorum provideant & satisfaciant. Cum ergo nobis id muneris mandatum esse jam antea animadverteremus, scriptis anno superiore ad reverendos fratres nostros episcopos comprovinciales literis, eos monuimus & rogavimus ut rationem temporis inirent, quo commode provincialis nostræ synodi conventus haberi posset: eratque jam inter nos statutum & ratum eodem superiore anno, isto munere defungi. Verum grassante in urbe nostra Bituricensi lue epidemiali, differendum hoc negotium huc usque existimavimus, cum restituta (divina clementia) populo suo felici valetudine, reverendos fratres nostros episcopos provinciales iterum scriptis nostris monuimus, & in nomine Dei rogavimus, ut ad decimum sextum Augusti mensis proximi diem in civitatem Bituricensem, ad dictam provincialem synodum, convenire non gravarentur. Quibus nostris monitis & postulatis satisfacturos existimamus & confidimus. Ceterum cum & illi, priusquam accedant, conventus propriæ diœcesis celebraturi sint, ut ad hanc provincialem congregationem instructi & accincti advolent, nobis non minus cordi est, ut gregem nostrum tam serii instituti prius moneamus, & a vobis & singulis vestrum rationem eorum, quæ proponenda aut postulanda esse videbuntur, exigamus. Habito ergo nuper in annua synodo nostra venerabilium ecclesiæ nostræ canonicorum, abbatum & aliorum consilio, diem, quo propius diœcesis nostræ conventus haberi posset, opportunum existimavimus post festum D. Joannis Baptistæ immediate sequentem: cujus quidem diei indictionem vobis significandam decrevimus, eamque literis hisce nostris significamus: vos per viscera misericordiæ Dei obsecrantes, ut huic diœcesanæ nostræ congregationi eadem die vigesima quinta Junii proximi, in aula nostra archiepiscopali interesse, ac in ea ex vobis, qui totius cleri vices in provinciali synodo sustineant, quique pro rei gravitate & amplitudine, tanto muneri satisfacere, ac nostris totiusque synodi votis respondere valeant, deputare non gravemini.

Datum Biturigibus, die vigesima sexta mensis Aprilis, anno domini 1583.

REGINALDUS MISERATIONE DIVINA & auctoritate apostolica archiepiscopus, patriarcha Bituricensis, Aquataniæ primas, omnibus & singulis presbyteris, clericis, notariis & apparitoribus nobis subditis, salutem in domino.

CUM pro munere nobis impositio synodum provincialem annuente altissimo, celebrare proposuerimus, eamque in civitate Bituricensi ad decimum sextum Augusti proximi indixerimus, & ad diem & locum præstitutum reverendos fratres provinciæ nostræ episcopos vocari mandaverimus, nec minus necessarium sit idem omnibus nostræ diœcesis ecclesiasticis, qui de jure vel consuetudine interesse debent, significari, eosque ad aliam præcedentem diem nobiscum convenire super his quæ in dicto provinciali conventu agenda & tractanda erunt, & ad quorumdam ex eis qui nostræ diœcesis cleri in dicto provinciali conventu vicem sustineant, nominationem seu deputationem convocari: vobis & vestrum cuilibet in solidum, committimus & mandamus ut easdem indictionis concilii provincialis literas manu secretarii nostri signatas, venerabilibus viris, decano, & capitulo ecclesiæ nostræ cathedralis Bituricensis, necnon abbatibus, aliisque capitulis, conventibus, prioribus, ecclesiarum parochialium rectoribus, eorumque vicariis & capellanis, ceterisque dictæ nostræ diœcesis ecclesiasticis præsentetis, insinuetis & significetis: ipsisque earumdem exemplar, ne ignorantiæ causam prætexere possint, tradatis & dimittatis, eosdem & eorum quemlibet ad diem vigesimam quintam Junii proximi in aula nostra archiepiscopali Bituricensi, nobiscum ad dictam nominationem seu deputationem, & alia ut juris erit processuros intimantes, quos etiam hisce nostris literis

ANNO CHRISTI 1584.

ANNO CHRISTI 1584.

teris ad dictos diem & locum assignamus & intimamus, mandantes dictis rectoribus & eorum vicariis ut indictionis concilii literas inter solennia missarum parochialium populo ad divina audienda congregato publicent & notificent, vobisque ut de earumdem præsentatione, significatione, insinuatione, traditione, seu dimissione, necnon intimatione, processium vestrum verbalem fideliter confiolatis, ac conscribatis, & ad nos referatis. In cujus rei testimonium has literas per Joan. Trihoyre secretarium nostrum fieri & signari, sigillisque curiæ nostræ Bituricensis jussimus & fecimus appensione communiri.

Datum Avarici Biturigum, die sexta mensis Aprilis, anno domini 1583.

Signatum,

TRIHOYRE.

PROROGATIO.

REGINALDUS DEI GRATIA ET sanctæ Romanæ ecclesiæ auctoritate patriarcha & archiepiscopus metropolitanus Bituricensis, Aquitaniæ primas, dilecto nostro Joanni Joannes, salutem in domino.

CUM inter omnia quæ à Deo ordinata sunt, ecclesia sua sancta, primum per unigenitum filium suum dominum nostrum, deinde per apostolos & eorum successores Spiritu sancto corda suorum regente, constituta, stabilita, & gubernata sit: eique semper invigilandum esse nos moneat dominus, ne inimicus homo in divinam messem superseminet zizania, neve leo rugiens diabolus animas sanguine Christi redemptas nobis dormientibus eripiat, & eas tandem summus ille judex & omnium dominus a nobis jure suo reposcat. Idcirco nobis legem præscripsit sancta mater ecclesia, ejusdem Spiritus instinctu, ut verbo & opere agrum domini colamus, gregique nostro invigilemus. Sed & quoniam omnis ordo, omnis recta & sancta ecclesiæ administratio in collatione doctrinæ, correctione morum, emendatione disciplinæ, unione & consensu Spiritus Dei consistit: statuerunt sancta œcumenica concilia, præsertim Tridentinum nuper habitum, ut provinciales synodi jamdudum in Galliis injuria temporum, vel potius patrum nostrorum incuria magno Christianæ reipub. malo intermissæ repeterentur: ut unusquisque provincialium in commune conferret, quod ex re & utilitate ecclesiæ, ad gloriæ & nominis Dei incrementum pertinere existimaret. Scripsimus in eam rem varia programmata non tantum ad diœcesanos nostros, sed etiam ad comprovinciales episcopos, quos quidem quam humaniter potuimus epistolis ad eos scriptis rogavimus ne tam sancto muneri vel potius sibi ipsis deessent. Venerunt ad diem præstitutam decimo sexto Augusti novissime elapsi, ex singulis hujus provinciæ diœcesibus viri egregii, sed defuerunt ipsi judices episcopi, fratres nostri, præter unum tantum reverendum fratrem nostrum episcopum Caturcensem. At quoniam omnis congregatio suos judices, vindices & assertores postulat, nec illis absentibus quicquam statui par est: visum est non tantum nobis, sed universo cœtui æquum non esse, ut qui ecclesiæ judices habentur, si per procuratores rem ecclesiæ gererent, præsertim in tam gravi & serio negotio, in quo non præsentia corporis tantum opus est, sed etiam spiritus, ut mutua collatione mutuoque consensu, & voce & zelo adstantium illic fidelium corda accendantur, excitentur, firmentur ad rem divinam serio tractandam, componendos mores, restituendam disciplinam ecclesiasticam. Statutum est itaque ut ad diem præstitutam vocentur iterum episcopi provinciales nostri, idque peremptorie, & sub pœnis ab ecclesia jam olim constitutis. Quamvis enim speramus nostris monitis satisfacturos eosdem reverendos fratres nostros: Tamen ne tam sancta res in risum abeat, vel potius ipsi nos ridendos extraneis ecclesiæ præbeamus, neve muneri nostro hac in re deesse, & quod statutum est neglexisse videamur: Dictos reverendos fratres nostros iterum per viscera misericordiæ Dei rogamus ut sui & conditionis suæ memores, & sacramenti quod a Deo acceperunt, & juris jurandi in ecclesia a se præstiti ad diem provinciali huic concilio præstitutum huc conveniant. Vobis autem, ne quid auctoritati ecclesiæ desit, per hæc scripta nostra mandamus prædictos reverendos fratres nostros in domino moneatis, ut die vigesimo quinto mensis Aprilis proxime venturi huc conveniant ad concilii provincialis celebrationem, illis significantes & indicentes, si adesse neglexerint, nos ex eorum qui aderunt suffragiis mulctas ab ecclesia contra absentes jam olim præstitutas illaturos. Vobis etiam per eadem scripta mandamus ut capitula ecclesiarum cathedralium speciatim vocetis, & moneatis, ut huic synodo adsint, si sua interesse existiment. Reverendos etiam archiepiscopos, Burdegalensem, Narbonensem, Auxitanum & Tholosanum, voceris & moneatis, tanquam huic patriarchali & primatiali ecclesiæ subditos, ut huic primatiali concilio adesse non dedignentur. In cujus rei testimonium has literas manu propria subscripsimus: illasque per Joannem Thrihoyre curiarum nostrarum, ordinariæ, metropolitanæ, & primatialis Bituricensis notarium & graphiarium residentem, ac secretarium nostrum ordinarium, confici & signari, sigillique dictarum curiarum nostrarum appensione muniri jussimus.

Signatum,

R. D. B. archiepiscopus Bituricensis, primas & metropolitanus Aquitaniæ.

Et super plicam.

Per præfatum reverendissimum dominum patriarcham & archiep. metropolitanum Bituricensem, Aquitaniæ primatem.

TRIHOYRE.

BREVE APOSTOLICUM confirmationis concilii.

XYSTUS PAPA V.

VENERABILIS frater, salutem & apostolicam benedictionem. Remittimus fraternitati tuæ decreta synodi provincialis archiepiscopatus tui, a venerabilibus fratribus nostris S. Romanæ ecclesiæ cardinalibus, rebus ad concilii Tridentini decreta pertinentibus præfectis, mandato nostro examinata, atque ubi oportuit, emendata. Curabis ut quæ pie prudenterque decreta atque emendata sunt, ita ut sunt emendata, nec aliter edantur: quamque diligentissime serventur. Hæc enim reliqua pars est operæ tuæ,

tuæ, ſine qua omnis hactenus fruſtra eſſet ſuſ- A ceptus labor. Deus benedictus præſit ſemper conſiliis actionibuſque tuis omnibus ſua gratia, dirigatque ſtudia & conatus tuos omnes ad ſui nominis gloriam, gregiſque tuæ fidei ac vigilantiæ commiſſi ſalutem.

Datum Romæ, apud S. Marcum ſub annulo piſcatoris, die quinto Octobris, MDLXXXV. Pontificatus noſtri anno primo.

ANT. BUCCAGADULIUS.

PUBLICATIO CONCILII.

REGINALDUS DEI GRATIA ET ſanctæ ſedis auctoritate patriarcha & archiepiſcopus Bituricenſis, Aquitaniæ primas, reverendis patribus epiſcopis, capitulis, abbatibus & univerſo provinciæ Aquitaniæ clero, ſalutem.

REVERENDI fratres, voſque filii in Chriſto cariſſimi, accepimus tandem concilii noſtri provincialis, nuper Biturigibus celebrati, decreta & ſtatuta ſanctæ ſedis judicio probata. Quæ ut ad Dei omnipotentis gloriam & ſinceram eccleſiæ diſciplinam cedant, ea ſtatim ad vos tranſmittenda curavimus: ne, quod mali poetæ ſolent, extremum actum (ut eſt in proverbio) præcipuam nempe, potiſſimamque laboris noſtri partem neglexiſſe videremur. Agite ergo, fratres dilectiſſimi; & quæ magno ſtudio, communi omnium conſenſu, in rem eccleſiarum provinciæ noſtræ, bene & rite conſtituta ſunt, ea apud vos veſtroſque publicari, recipi & obſervari curate. Speramus ſi in hoc tam pium opus communibus votis, afflante divino ſpiritu, conſpiraverimus, magnum inde ornamentum Dei ſponſæ matri acceſſurum. Vos ergo ſinguloſque veſtrum iterum atque iterum per viſcera miſericordiæ domini noſtri hortamur & monemus ne in re tam ſancta, tam ſeria, quicquam operæ veſtræ, diligentiæ auctoritatiſque remittatis. Datum Lutetiæ, anno domini MDLXXXV. menſe Novemb. B

ANNO CHRISTI 1584.

DECRETA SYNODI PROVINCIALIS AQUENSIS.

ANNO CHRISTI 1585.

Anno Domini MDLXXXV.

INDEX TITULORUM.

De profeſſione fidei catholicæ.
Formula profeſſionis fidei.
De fidei rudimentis, & ſcholis doctrinæ Chriſtianæ.
De libris vetitis.
De ſacramentis.
De baptiſmi ſacramento.
De ſacro chriſmate.
De confirmationis ſacramento.
Quæ ad ſanctiſſimæ euchariſtiæ ſacramentum pertinent.
De celebratione miſſæ.
De miſſali & breviario.
Quæ ad pœnitentiæ ſacramentum pertinent.
De matrimonio.
Quæ pertinent ad ſacramentum extremæ-unctionis.
Quæ ad ſacramenti ordinis adminiſtrationem pertinent.
De feſtorum dierum cultu.
De vita & honeſtate clericorum
De epiſcopis.
De his in quibus epiſcopus ex ſacro concilio Tridentino etiam tanquam ſedis apoſtolicæ delegatus procedere debet & poteſt.
De viſitatione.
De concionibus & verbi Dei prædicationibus.
De canonicis.
De capitulis.
De beneficiatis ſeu manſionariis.
De parochis & animarum curatoribus.
De reſidentia.
De eccleſiis & earum cultu.
De choro.
De altari.
De ſacriſtia.
De cœmeteriis.
De campanis.
De funeribus & exequiis.
De proceſſionibus.
De indulgentiis.
De reliquiis.
De excommunicatione.
Quæ pertinent ad beneficiorum collationem, eorumque jurium & bonorum conſervationem.
De ſeminario.
De ſynodo diœceſana.
De vicariis foraneis.
De monaſteriis.
De monialibus.
Quæ generatim ad has conſtitutiones pertinent.

C

D ALEXANDER Canigianus Dei, & ſanctæ ſedis apoſtolicæ gratia archiepiſcopus Aquenſis, omnibus præſentibus & futuris ſalutem. Notum facimus, quod anno domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo quinto, pontificatus felicis recordationis Gregorii papæ decimi tertii anno decimo tertio: Necnon & regni Chriſtianiſſimi regis Henrici III. anno undecimo. Cum noſtræ provinciæ Aquenſis epiſcopi, eccleſiarum cathedralium, & capitulorum delegati, aliique viri eccleſiaſtici in noſtram eccleſiam metropolitanam ad concilium provinciale, quod die dominica vigeſima quarta februarii ſuſceptum & inchoatum eſt, conveniſſent: Illud imprimis ab hac ſynodo unanimi conſenſu decretum fuit, ut ab ipſo Chriſtianiſ- E ſimo rege noſtro humillimis precibus efflagitaremus, ut pro ſua ſingulari pietate Tridentinum concilium, quo labenti reipublicæ Chriſtianæ accuratiſſime ſubvenitur, promulgari juberet. Interim vero, dum hujuſmodi promulgationem ſperamus, & expectamus, de fratrum noſtrorum coepiſcoporum conſenſu, eorumque, qui huic ſynodo interfuerunt, conſilio, tum quod epiſcopi ipſi in ſua quiſque diœceſi pro ſuæ conſcientiæ exoneratione, omnia quoad ejus

ANNO CHRISTI 1585.

fieri poteſt ad ipſius concilii decretorum præ- A ſcriptum dirigant & moderentur: tum hæc quæ ſequuntur, pro temporum neceſſitate, & provinciæ noſtræ ſtatu, ad Dei laudem, & eccleſiæ amplificationem, in nomine ſanctiſſimæ & individuæ Trinitatis ſtatuere duximus.

De profeſſione fidei catholicæ.

CUM prima & maxima paſtorum cura in iis verſari debeat, quæ ad fidem catholicam, quam ſancta Romana eccleſia colit & docet, & ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, integre inviolateque conſervandam pertinent: Nos in hac noſtra prima ſynodo provinciali, hinc potiſſimum exordiendum eſſe duximus, ut B quæ ex eodem ſpiritu eſt fides, eamdem una oris confeſſione profiteamur.

Imprimis igitur, vetera tam generalia, quam provincialia concilia imitati, excommunicamus, & anathematizamus omnem hæreſim, extollentem ſe adverſus orthodoxam & catholicam eccleſiam. Univerſos inſuper, qui aliter, quam catholica, apoſtolica & Romana credit, & prædicat eccleſia, credere & pertinaciter aſſeverare auſi fuerint, velut hæreticos & pertinaces atque a communione fidelium ſeparatos declaramus.

Mandamus etiam, ut omnes qui beneficia, officia, atque onera quæcunque eccleſiaſtica obtinent, vel in poſterum obtinebunt, necnon pro- C movendi ad ordines ſacros, & doctoratus inſignia, & alios gradus, antequam recipiantur, ac ſcholarum, fabricarum, hoſpitalium, fraternitatum, & quaruncumque communitatum piarum magiſtri, rectores, ſodales, & adminiſtratores fidem profiteantur eiſdem verbis, quibus ex formula a felicis recordationis Pio papa IV. præſcripta, nos & coepiſcopi noſtri, initio hujus ſanctæ ſynodi jurati præſtitimus & profeſſi ſumus. Et ſingulis annis in ſynodis diœceſanis, eamdem profeſſionem a curatis ac aliis, qui eidem ſynodo intereſſe debent, repeti volumus: ſicut ab omnibus canonicis, ac religioſis in capitulis ſuis generalibus, quæ quotannis celebrantur. Ad eum igitur finem hujus profeſſionis D formulam hic inſeri curavimus in hæc verba.

Formula profeſſionis fidei.

EGO N. firma fide credo & profiteor, omnia & ſingula, quæ continentur in ſymbolo fidei, quo ſancta Romana eccleſia utitur, videlicet: Credo in Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium. Et in unum dominum Jeſum Chriſtum, filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia ſæcula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero: genitum, non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt: qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis: & incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Maria virgine, ET HOMO FACTUS EST. Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt, & reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas: Et aſcendit in cœlum, ſedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum ſanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit: qui cum Patre & Filio ſimul adoratur & conglorificatur: qui locutus eſt per prophetas. Et unam ſanctam catholicam & apoſtolicam eccleſiam. Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum. Et expecto reſurrectionem mortuorum. Et vitam venturi ſæculi, amen.

ANNO CHRISTI 15

Apoſtolicas & eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem eccleſiæ obſervationes, & conſtitutiones firmiſſime admitto & amplector.

Item ſacram ſcripturam juxta eum ſenſum, quem tenuit & tenet ſancta mater eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione ſacrarum ſcripturarum, admitto: nec eam unquam niſi juxta unanimem conſenſum patrum, accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque ſeptem eſſe vere & proprie ſacramenta novæ legis a Jeſu Chriſto domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis neceſſaria, ſcilicet baptiſmum, confirmationem, euchariſtiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem & matrimonium, illaque gratiam conferre, & ex his baptiſmum, confirmationem & ordinem, ſine ſacrilegio reiterari non poſſe.

Receptos quoque & approbatos eccleſiæ catholicæ ritus, in ſupradictorum omnium ſacramentorum ſolenni adminiſtratione recipio & admitto.

Omnia & ſingula, quæ de peccato originali, & de juſtificatione in ſacroſancta Tridentina ſynodo definita, & declarata fuerunt, amplector & accipio.

Profiteor pariter in miſſa offerri Deo, verum, proprium & propitiatorium ſacrificium, pro vivis & defunctis: atque in ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento eſſe, vere, realiter, & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem, una cum anima & divinitate domini noſtri Jeſu Chriſti, fierique converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini, in ſanguinem, quam converſionem catholica eccleſia tranſubſtantiationem appellat.

Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie, totum atque integrum Chriſtum, verumque ſacramentum ſumi.

Conſtanter teneo purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari, ſimiliter & ſanctos una cum Chriſto regnantes venerandos, atque invocandos eſſe, eoſque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias eſſe venerandas.

Firmiſſime aſſero imagines Chriſti, ac Deiparæ ſemper virginis, necnon aliorum ſanctorum habendas & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem ac venerationem impartiendam.

Indulgentiarum etiam poteſtatem, a Chriſto in eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe, affirmo.

Sanctam catholicam, & apoſtolicam Romanam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem & E magiſtram agnoſco: Romanoque pontifici, beati Petri apoſtolorum principis ſucceſſori, ac Jeſu Chriſti vicario, veram obedientiam ſpondeo ac juro.

Cetera item omnia a ſacris canonibus & œcumenicis conciliis, ac præcipue a ſacro-ſancta Tridentina ſynodo tradita, definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque ab eccleſia damnatas & rejectas & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio & anathematizo.

Hanc

Hanc veram catholicam fidem (extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt) quam in præſenti ſponte profiteor & veraciter teneo, eamdem integram & inviolatam, uſque ad extremum vitæ ſpiritum, conſtantiſſime, Deo juvante, retinere & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit curaturum. Ego idem N. ſpondeo, voveo ac juro: ſic me Deus adjuvet & hæc ſancta Dei evangelia.

De fidei rudimentis, & ſcholis doctrinæ Chriſtianæ.

CURENT epiſcopi, ut omnes ſuæ diœceſis curati ſingulis dominicis, & aliis diebus feſtis, pueris in ſuis parochiis initia fidei tradant, eoſque ad obedientiam Deo, parentibus, & ſuperioribus præſtandam erudiant: ac propterea a prandio conſtituta hora, certis campanæ ictibus ad eccleſiam eos convocare non omittant.

Ut autem in eo munere parochus a laicis etiam adjuvetur, id curet epiſcopus, ut in ſingulis diœceſis ſuæ oppidis & vicis doctrinæ Chriſtianæ ſodalitates, & ſcholæ quamprimum inſtituantur, tum marium, tum feminarum, cujus rei cauſa libellus, quem unuſquiſque epiſcopus in ſuæ diœceſis ſcholis eo nomine inſtituendis adhibere poterit, juſſu noſtro edetur, aut approbabitur.

Quibus autem locis ſodalitas hujuſmodi inſtitui non poterit, in iis duo treſve homines ſaltem deligantur, auctoritate graviores, qui pro Chriſtiana pietate id ſolicitudinis ſuſcipiant, ut pueros adoleſcenteſve ad parochum adducant, a quo in eccleſia illi fidei rudimentis imbuantur & edoceantur.

Scholas præterea quam ſæpiſſime viſitari, tum ab earum præfectis; tum ab aliis etiam jubeat, quibus id negotii dederit: hique ei diligenter referant; cum de omni inſtituta earum ratione, & frequentia eorum, qui conveniunt: tum de reliquo earumdem ſodalitatum ſpirituali progreſſu.

Eiſdem eos conſtituat confeſſarios ſacerdotes, & in concionibus habendis pro qualitate locorum exercitatos, quorum miniſterio adjuventur, & ſalutaribus monitis, crebriſque cohortationibus inflammentur in dies magis ad illud ſcholarum, & piarum exercitationum inſtitutum, atque ſtudium.

Epiſcopus præterea curet, ut in hoſpitalibus & aliis piis locis, ubi plures, vel mares, vel feminæ, præcipue vero infantes expoſiti aluntur, hoc tradendæ doctrinæ Chriſtianæ tam neceſſarium inſtitutum introducatur.

Fideles vero omnes tam mares quam feminas per viſcera Jeſu Chriſti obſecramus, atque adeo obteſtamur: ut niſi legitima, neceſſariaque occupatione diſtenti ſint, magno pietatis ſtudio, tam ſalutare, tamque præſtans officium amplectantur.

Quod ſane, ut majori animi propenſione, accuratiorique ſolicitudine deinceps ſuſcipiant, ſciant ſe a ſummis pontificibus ad id invitari largiſſimis etiam indulgentiarum theſauris propoſitis, tam iis, qui in ejuſmodi ſocietates aſcribi voluerint, quam illis, qui id pium docendi munus ſuſceperint.

Cogitent etiam interdum quot inde utilitates, quot commoda in populo Dei conſequantur: videbunt enim cum pueros ipſos in effrænata illa, atque lubrica ætate quodam quaſi fræno ſuaviter cohiberi, caſtiſſimis moribus ſenſim inſtitui, ac tandem omnia pietatis, ac religionis Chriſtianæ ſemina ad uberrimos, propeque innumeros fructus, toto deinceps vitæ ſuæ curriculo reddendos imbibere: tum vero, quod non in levis beneficii loco ponendum eſt, id efficere omnino, ut ubi rite inſtitutæ eo nomine ſodalitates munus ſuum ſolicite ac diligenter præſtent, ibi feſti dies ſummique Dei honori & cultui dicati recte colantur, & obſerventur, atque in officiis pietatis, ac religionis toti tranſigantur.

ANNO CHRISTI 1585.

De libris vetitis.

NULLUS cujuſvis conditionis, ac ſtatus ille ſit, libros prohibitos juxta indicem ſedis apoſtolicæ juſſu editum legere, aut domi retinere, aut vendere quoquomodo audeat. Alioquin ſciat, ſe excommunicationis ſententia innodatum, a qua non niſi a Romano pontifice abſolvi poteſt, idque parochus ſingulis diebus dominicis populo denuntiet.

Curent vero epiſcopi, ut omnes parochi hujuſmodi indicem librorum prohibitorum penes ſe habeant.

De ſacramentis.

CUM ſacramenta omnia a Chriſto domino, ſalutis noſtræ cauſa inſtituta ſint, atque ex illius ſanguine precioſiſſimo vim ſumpſerint ad virtutis culmen omni animi pietate, ſanctitate, ac religione contendere is profecto debet, cui illa tractanda ſunt, vel miniſtranda.

Parochi igitur, omneſque alii, ad quos cujuſvis ſacramenti adminiſtratio ſpectat, quam diligentiſſime videant, ne lethalis peccati labe infecti, dum aliorum ſaluti ſtudent, ſibi æternæ ſint damnationis miniſtri. Atque ut intus candida innocentiæ ſtola exornati eſſe debent, ita etiam extrinſecus mundo ſuperpelliceo ſtolaque ejus coloris, qui ſacramento miniſtrando congruat, induti ſint ſemper.

Ut autem a reliquis fidelibus ea, qua par eſt, pietate, atque adeo cum animarum fructu ſacramenta percipiantur, illorum virtutem, atque admirabilem fructum parochi frequenter explicabunt, tum vero maxime, cum illa erunt miniſtraturi.

Sedulo quoque videbunt, ne ad ſacramenta quævis aliquem admittant niſi armis depoſitis, modeſtoque habitu, ac compoſito corporis geſtu, aliquod reverentiæ interioris indicium, exteriori cultu præ ſe ferat, & fidei noſtræ ſaltem initia recitare noverit.

Illud præterea diligenter caveant ne pro illis adminiſtrandis ab ullo, vel omnium rerum inope ſacerdote, verbis aut etiam ſignis quicquam prorſus, vel minimum quovis modo petatur, exigaturve.

Quod ſi quis contra fecerit, is graviter ab epiſcopo pro culpæ ratione puniatur, non avaritiæ tantum labe notatus, ſed etiam ſimoniacæ pravitatis reus.

Quod ſi laici homines, eleemoſynas dare conſuetas impendereque renuerint, eos epiſcopus ex canonum jure ad pie introductam conſuetudinem perpetuo retinendam cogat, atque compellat.

ANNO CHRISTI 1585.

De baptismi sacramento.

LICET expositus infans scriptum habeat collo appensum, quo ille baptizatus significetur: si tamen re diligenter perquisita, quemadmodum catechismo Romano expressum est, adhuc dubium sit eum baptizatum esse, ea conditionis formula baptizetur. Si tu es baptizatus, ego te iterum non baptizo. Et si nondum baptizatus es, ego te baptizo, &c. In reliquis verò servent omnino curati ceremonias, & ritus in libro rituali baptismorum, nec ullum vel etiam verbum relinquant in illo descriptum, sub pœna suspensionis ipso facto incurrendæ, & aliarum arbitratu episcopi. Et quia aliqui dubitabant de valore baptismi ab hæreticis collati, ideo, si qui ab illis baptizati essent, rebaptizandos eos sub conditione existimabant: Verum quoniam illa forma baptizandi sub conditione, introducta est propter baptismata occulta, & de quibus non paret, nec uni mulieri, seu alteri privatim baptizanti credi necesse est: contra vero constat Calvinistas in cœtu publico baptizare & in forma verborum & materia a Christo instituta nobiscum convenire, nec de hoc facto ambigi potest: Ideo vetamus ablutionem repeti quibuscumque etiam verbis iis, qui a Calvinismo aut aliis hæresibus similiter baptizantibus ad nostras ecclesias transeunt, ne de anabaptismo redarguamur.

Hæc synodus decrevit fontes baptismales, in omnibus ecclesiis provinciæ cum omni reverentia custodiri, operiri decenter & in capellis includi, aut cancellis ligneis defendi debere, ne aliqua irreverentia fiat a populo.

Optat etiam hæc synodus, ut fontis baptismalis operimentum ex nuceis, aliisque pulchrioribus tabulis levigatis, ac rite compactis construatur in pyramidis modum, quod locum habeat, quo apte sacrorum oleorum & salis vascula, ritualis liber, aliave ad usum baptizandi necessaria reponi possint. Ostium autem sit ita aptatum, ut illo aperto sacerdos, & patrini, cum infante, supra fontem stare commode possint: claveque ac sera recte occlusum semper maneat. Neque clavem ulli alteri parochus committat sub gravi pœna, arbitrio episcopi irroganda.

Interim vero custodiantur sacra olea prope fontes baptismales, in loco decenti & tuto: in quo etiam reponantur mantilia oblonga, saltem duo, munda, & decentia ad usum baptismatis.

Optamus etiam, ut vetus illa consuetudo in usum revocetur, quæ adhuc in compluribus provinciis retenta talis est, ut sabbato sancto, item pentecostes frequenti sacerdotum conventu, ac solenni ritu, tum in cathedrali ecclesia, tum diœcesis etiam locis, ecclesiisve insignioribus fontis baptismalis benedictio fiat.

Curabit igitur episcopus, ut ad illius solennis benedictionis officium, omnes singulique rectores ecclesiarum quarumcumque, quæ in urbe sunt, in cathedralem; earum vero, quæ in diœcesi, ad ecclesiam illius loci, qui vicariatus foranei titulo fuerit insignitus. Curati omnes illius vicariatus conveniant, ibique fontem solenniter benedicant, juxta ritum a nobis tradendum.

Baptismalis fontis, quem statis illis, ac solennibus diebus in cathedrali ecclesia consecrare solenne est, consecrandi officium atque munus, nisi episcopus legitima causa impeditus sit, ipse obeat. In diœcesi, is qui præest vicariatui. Curatus antequam baptizet, accurate imprimis videat, an qui adhibendi sunt in baptismo compatres & commatres tales sint, quales esse debere est: ac si aliunde certo non sciat, eos necesse saltem orationem dominicam, salutationem angelicam, & symbolum apostolorum tenere experiendo cognoscat: quam ob causam ea doctrinæ Christianæ rudimenta sibi ab illis ante recitari præcipiat. Baptizandi ritus accurate servetur, nec vero ullo modo confundatur: ita scilicet ut pro ecclesiæ usu per episcopum probato, vel aquæ infusione, vel immersione baptismum ministret.

Ad aquam baptismalem infundendam, non manus, sed vas, quod ob eam causam paratum in fonte baptismali asservari debet, adhibeatur. Parochus autem sacerdosve baptizans, caveat ne ad infantem baptizandum alio chrismate utatur, quam eo, quod illo ipso anno consecratum est, ut veteri canone cavetur, sub pœna suspensionis incurrendæ.

Curati gravi illis pœna arbitratu episcopi infligenda in posterum, sacramentum baptismi ne ministrent iis, qui ad ecclesiam accedunt cum tympanis & aliis instrumentis strepitum ac clamorem cum risu, & aliis inanis lætitiæ signis excitantibus.

Et quando opus fuerit illum administrare diebus festis, administrent ante, vel post dimidiam horam, quam divina celebrata fuerint officia. Iidem curent ut infantibus proprio nomine in baptismo appellandis, ea nomina non imponantur, quæ turpia, aut ridicula sunt, quæve gentilium, atque adeo impiorum & impurorum hominum memoriam referant: sed illorum, qui ob veræ pietatis, ac sanctæ religionis, virtutisque Christianæ laudem, sanctorum numero ascripti sunt, ut & in ipso vitæ ingressu cum ethnicis, ne nomen quidem commune fideles habere velle protestentur, & ipsi infantes etiam, cum ætate processerint, nominum similitudine ad eorum, a quibus illa accepta sunt, imitationem excitentur, & propterea quos imitari studeant, eosdem quoque frequentius precentur, ac sperent eos sibi potissimum ad salutem, tum animi, tum corporis advocatos fore.

Baptizandi formulam ipse non solum ex catechismi Romani præcepto generatim, sed etiam privatim, ac præcipue obstetricibus, in ecclesia tamen plane ostendat ac tradat, quam etiam an illæ recte teneant, aliquando eodem loco accurate videat, ac diligenter quærat.

Baptismus infantis, qui domi ob necessitatem baptizatus est, in libro baptizatorum a parocho de more referatur: notato patrini nomine, & ejus, qui domi ad baptismum, & qui in ecclesia ad catechismum & exorcismum adhibitus est.

Curatus autem sacerdosve extra necessitatis casum, illis pœna excommunicationis proposita, ne ad domum cujusdam etiam magnatis ad baptismum ministrandum accedat, necessitas autem illa intelligatur, quæ mortem infantis minatur.

Nemo nisi parochus, aut is, cui ille episcopusve nominatim concesserit, in baptismo ministrando statas illas, solennesque ceremonias adhibeat, etiam si ob necessitatem ministret. Quo in ministerio stola non alterius cujusquam, sed albi coloris, si fieri possit, utatur: & sine ea

& su-

& superpelliceo mundo & integro, ad formam in hac synodo præscriptam nunquam ministret.

In baptismo compater ne sit, qui sacro chrismate confirmatus non est, eademque de compatre cautio sit: proinde parochi erit de hoc studiose ante perquirere. Compater ne adhibeatur regularis aliquis, nec passim clericus sæcularis sacris initiatus, aut beneficium ecclesiasticum obtinens, nec qui minor natus sit quatuordecim annis, sed, qui major, vel potius ætate sit provectiori, ut non ore solum, sed animo, atque serio ad interrogata, quæ in baptismo fiunt, respondeat, ac plane intelligat suscepti a se muneris partes, quod idem de confirmatione intelligatur.

Quoniam autem in baptismo unusquisque pie ac religiose profitetur, se operibus satanæ renuntiare, ejusque pompas deserere, id parochus cum usu venerit populum doceat, præsertimque baptismi tempore, non solum quomodo & quam simplici amictu ad illud infans deferendus sit, sed quam religiosa in Deum pietate, quam humili spiritu, & quanta etiam vestitus moderatione compatres commatresve adesse debeant.

Nec vero ullum vel ornamentum, vel aliud quicquam quod mundi hujus pompam præ se ferat, adhiberi patiatur: cum minime consentaneum sit in ipsa vitæ Christianæ ingressu, statim iis rebus studeri, quibus potissimum solenni sponsione renuntiatur.

In baptismo sacerdos, parochusve baptizans, præsentem adesse non patiatur neque Judæum, neque hæreticum, neque denique alium quemquam a fide Christiana aversum. Fideles vero, qui præsentes adsunt, pie, religiose, omnique animi attentione adesse sæpe moneat, memoria tacite studioseque repetentes, quæ Deo, cum baptismum ipsum susceperunt, sancte sponderunt.

Moneant etiam illos, ne baptismum filiorum suorum ultra octavum diem differant, sub pœna excommunicationis iis qui terminum hujusmodi excesserint.

Si duo vel plures infantes offeruntur qui eodem tempore baptizentur, eorum unicuique catechismum, exorcismum, & reliquas statas ceremonias, baptismumque parochus sigillatim ministret atque adhibeat. Cum duo infantes offeruntur ad baptismum, mas scilicet & femina, is ordo servetur, qui antiquissimi ritus est, ut mari primo, deinde feminæ ministretur, nisi necessitas aliter cogat: Idemque servetur si plures offeruntur, partim mares, partim feminæ.

Ad aquam baptismalem, quæ capiti illius infunditur, qui baptizatur, eamque, qua sacerdotis manus sacro oleo illitæ abluuntur, excipiendam, pelvis ne adhibeatur, nisi quæ ecclesiæ tantum usui addicta sit.

Obstetrices tribus post hujus decreti promulgationem mensibus pœna arbitratu episcopi proposita, officium ne præstent, nisi per vicarium foraneum, si in diœcesi sunt: at vero in urbe per eum cui episcopus id curæ dederit, scripto probatæ sint idoneæ ad sacramentum baptismi, cum necesse erit, ministrandum.

Quæ autem probata est, curet quoad fieri potest cum baptizarit, ut duæ saltem mulieres ac mater præsertim, si potest, testes præsentes adsint, qui in baptizando verba ab eo prolata audiant. Parochus vero cum perquiret an infans baptizatus sit, diligenter obstetricem, & testes etiam de verbis prolatis interroget, ut sibi constet an baptismi forma recte adhibita sit, an vero secus, quamobrem oporteat infantem a se baptizari. ANNO CHRISTI 1585.

Doceat parochus patrinos, quam cognationem & affinitatem contraxerint, & ad quid obligentur, ne prætendant in suo munere ignorantiam.

Omnis parochus provinciæ post duos menses, a die promulgationis horum decretorum, ne in baptismi sacramento alio rituali utatur quam Romano, pœna aureorum quatuor, & alia arbitratu episcopi infligenda.

Unus tantum sive vir sive mulier, vel ad summum unus & una, baptizatum de fonte suscipiant: inter quos & baptizatum ipsum, & illius patrem & matrem, necnon inter baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem & matrem tantum, spiritualis cognatio contrahatur.

De sacro chrismate.

VICARII ubi constituti fuerint, ex hujus synodi decreto, mittant ad cathedralem, ad recipienda sacra olea feria quinta in cœna domini, quibus ea die per deputandum ab episcopo distribuantur, ut qui ad ea accipienda venerint, valeant redire ad vicariatum in sero feriæ sextæ in paraseve, ut commode in sequenti mane a vicario præparentur ad distributionem clero sui vicariatus seu ritu solenni a nobis præscribendo faciendam. Interim vero donec hujusmodi vicarii foranei instituantur, parochi laicos homines, aut clericos sacris ordinibus non initiatos ne mittant, quibus sancta olea ad se deferenda dentur.

De confirmationis sacramento.

CONFIRMATIONIS sacramentum, cujus ministrandi solus episcopus ordinariam habet potestatem, parochi animarumve curatores qui in urbe sunt, die dominica solennitatem pentecostes præcedente, qui vero in diœcesi, quo tempore administrandum erit hoc sacramentum, populum doceant, quanto religionis studio suscipiendum sit. Videant item, ne qui eorum qui sibi in curam traditi sunt, illud suscipere negligant: sed eos omnes, quos in ætate legitima, qua eos episcopus duxerit esse debere, cognoverit ad illud suscipiendum omni cura & diligentia adducat: quos vero negligentes animadverterint ad episcopum deferant: laborent præterea iidem, ut qui adulta ætate confirmandi sunt, primo de peccatis confiteantur, tum etiam admoneant, ut jejuni illud suscipiant, cum mane ministratur.

Episcopus sacrum chrisma, cum id ministrare proprium episcopalis curæ munus sit, ne stata pentecostes solennitate id prætermittat, tum ad singulas universæ diœcesis partes, parochiasve & loca vel infima vitando accurrat, ubi illud ministrari necesse sit.

Ne episcopi hoc sacramentum minoribus natu annis septem ministrent, nisi illis justa aliqua causa aliter videatur.

Curatus præmoneat illos, qui confirmandi sunt, ut non fronte sordida, aut capillis, ut aliquando ex nimia contigit accedentium incuria, indecenter contecta accedant.

ANNO CHRISTI 1585.

Qui confirmandi sunt, & qui patrini adhibentur parochus ante videat, præsertim quos rudiores esse suspicabitur, an orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum apostolorum, decem præcepta norint. Atque ob eam quidem causam episcopus, illa fidei rudimenta sibi ab illis recitari jubebit. Quam diligentiam idem episcopus, etiam, ut opus esse viderit, aliquando præstet per se: vel per alium sacerdotem, quem in ea re cognoscenda constituerit.

Eam rationem adhibeat episcopus in ministrando hoc sacramento, ut prius maribus, postea feminis administret, separatim & distincte, si commode fieri possit, sint compositi, manibus ante pectus junctis, suo quisque ordine, religiose & devote orent. Caveant ab omni strepitu, vociferatione, & confabulatione, sed sancto utantur silentio.

Studebit episcopus hoc sacramentum hora tertia ministrare: quæ hora ex antiquo usu stata est hujus sacramenti, nisi necessitas aliud suadeat.

Ne sint mares feminis compatres, neque feminæ viris, nec juniores senioribus cum hoc minime conveniat.

Hanc rationem adhibeant episcopi, ut omnes qui ad hoc sacramentum accedunt, chirographum, præ manibus gestent, in quo descriptum sit nomen illius qui confirmandus est, & præterea patrini, quod clericus qui episcopum antecedit de manibus confirmandi accipiens, voce elevata nomen confirmandi tantum leget, ut episcopus nomen confirmandi agnoscat: postea in filum reponat quod in fine confirmationis curato tradat, ut nomina confirmatorum & patrinorum in libro chrismatorum referat.

Episcopus & parochus curet, ut qui ridiculum & turpe habet nomen, illud mutet, sumatque in hoc sacramento nomen alicujus, qui vera pietatis, sanctæque religionis laude floruit, ut eumdem imitetur cujus nomen gerit, ab eoque auxiliari mereatur precibus apud Deum.

Frons confirmati chrismate ab episcopo illita, primum bombyce diligenter a sacerdote abstergatur, mox a clerico in sacris si fieri potest, constituto, tela linea munda & pura, aqua madefacta lavetur, quæ aqua postea in baptisterii sacrarium projiciatur.

A susceptoribus in sacramento confirmationis, neque iis, quos susceperint, neque eorum parentibus quidquam omnino largiatur, ne id cuiquam, quod aliquando usu venit, iterandi hoc sacramentum, quod nefas est, occasionem præbeat.

Quæ ad sanctissima eucharistiæ sacramentum pertinent.

TABERNACULUM in quo sanctissimum asservatur sacramentum esse debet quam ornatissimum, ac si fieri posset ex auro solido, pretiosissimis gemmis, religiose certis locis ornatum. Sed quando per facultates ne æneum quidem habere licet, ligneum saltem non ex tabulis nuceis, aut querneis, unde humiditas gigni solet, sed ex populeis, aut similibus conficiatur: totum extrinsecus, aut saltem magna ex parte inauratum, reliquis partibus decenter pictis, amplum quidem erit, pro altaris atque ecclesiæ magnitudine, quadrata, aut octangula, aut rotunda forma, aliave quæ commodior videbitur, & imaginibus sanctorum, vel passionis dominicæ mysteria referentibus exsculptum.

In ejus summitate posita sit imago, vel resurgentis, vel sacrum pectoris vulnus exprimentis, vel cruci affixi Christi domini: Super majori altari, tanquam digniori, magisque conspicuo loco, collocandum erit, omnino bene firmum, firmiterque suffultum: nisi necessaria vel gravi de causa aliud episcopo videatur: tum etiam tuto clausum, cujus claves videat, ne cuiquam alteri facile committat ecclesiæ rector: ac ne laico viro unquam, etiam ecclesiæ custodi, uti alicubi factum sæpe animadvertimus, viginti quinque aureorum pœna proposita rectori, aut ei cui clavis cura commissa est, ac graviore præterea arbitratu episcopi, ita quippe apte positum, ut ad promendum, reponendumve sacramentum, altare nunquam ascendi oporteat.

Ostiolo erit ita ab anteriori parte amplo, ut tabernaculum aliud minus, intus recondi & exponi rectum possit, necnon ita ad aperiendum aptato, ut sacerdotis, aut recondentis manus, brachiumve nullo pacto impediatur.

Vacuum ita sit a reliquiis, & sacri olei vasis, aliisque rebus omnibus: ut ne inanis quidem pyxis intus reponatur, nihilque aliud prorsus in eo recondi liceat, quam illud ipsum vas, in quo tunc asservatur sanctissimum sacramentum.

Sub illo autem, etiam si commodus ab inferiori parte superstit locus, nullum sit prorsus, etiam pro thure, candelis, librisve, aut alicujus ecclesiæ supellectilibus recondendis armariolum.

Intrinsecus panno serico ornatum, & circumvestitum sit, ab exteriori parte conopeo amplo & serico item, sed auro, vel argento intexto, ubi per facultates potest, pretiosiori in dierum festorum solenniumque celebritate, in feriali autem usu ex serico, vel subserico, quod camelotum vocant, contexto. Tabernaculi vero solum, sub ipso sacramenti vase candido corporali semper stratum sit.

Cum sacerdos peracto missæ sacrificio, statim sacram eucharistiam ministrat, vestibus sacerdotalibus, quibus in missa usus est, indutus id faciat. Si vero alio tempore, tunc superpelliceo stolaque alba utatur, verum pluviali indutus sit episcopus, quando illam non in missæ sacrificio ministrabit.

Ad duos menses post decreti hujus publicationem, non ministretur sacra communio, ubi fuerit communicantium frequentia, sine pyxide, in qua decenter sacræ hostiæ collocentur: & interim sub pœna suspensionis, ne deferatur ab altari ad altare in corporali, sed in calice.

Eo modo autem administret sacerdos celebrans sacram communionem, vel peracto missæ sacrificio, vel postquam sumpserit sacratissimum sanguinem, ut populus vel hi qui communicaturi sunt, dispositi ordine & decenter consistant: & nisi ante ipsos parata sint scamna cum mappis, adsint duo clerici; vel alii duo pii homines, ubi clericorum numerus non sit, qui mappam extensam habeant ante communicandos, ad hoc ut caveatur sanctissimo sacramento, ne cadat aliquando in terram, alter vero clericus a parte epistolæ positus recitet alta voce *Confiteor*, usque ad finem. Perfecta

com-

ANNO CHRISTI 1585.

confessione & absolutione, de more sacerdos genuflectat ante altare, & adoret sacratissimas hostias: postmodum assurgens reverenter accipiat pyxidem in manu sinistra, & cum pollice & indice manus dexteræ teneat unam ex sacris hostiis aliquantulum super labium pyxidis elevatam, quam populus intueatur, & dicat voce aliquantulum elevatta, gravi tamen, *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*, deinde vel ipsemet sacerdos, vel clericus in eodem loco capite profunde inclinato percutiens pectus dicat ter, *Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum, &c.* Quo facto sacerdos prosequatur communionem dicendo: *Corpus domini nostri &c.* Et dum hoc dicit, signet ante faciem communicantis, cum sacra hostia, modeste tamen supra pyxidem.

Clericus, qui confessionem recitavit, accepto vase purificationis, quod tamen non sit calix ad consecrationem paratus, sed ciathus, & mappa purgata: alia manu teneat aliud vas, in quo vinum sit pro purificatione communicantium, quod ubi commode fieri possit albi sit coloris, & insequatur purificationem usque ad ultimum, ea tamen ratione, quod si sacerdoti cum sanctissimo sacramento contigerit obviare, cesset a purificatione, & reverenter genu flectat, quoad usque sacerdos transierit. Idem curet, ut statim cum aliquis sumpserit purificationem, surgat, & locum alteri cedat. Erit in hoc diligentia sacerdotis & parochi curare, ut omnia quæ tanto sacramento adhibentur, decore, honeste, ac reverenter fiant.

Expedita communione, pyxide reverenter reposita in tabernaculo, versus ad populum de more impertiatur benedictionem.

Animadvertat præterea parochus, ne quid in sacra communione quæritetur pelvi vel alio vase.

Cum vero ad ægros omni reverentia omnique religiosi cultus studio, atque honorifice quoad ejus fieri potest, afferenda illa sit, nocturno tempore non afferatur, nisi ægro mortis periculum instet.

Parochus ægroto illum allaturus, accurate hæc præmoneat, primum ut ægrotantis cubiculum ab omni sorde, omnique inquinamento purgetur, & amota omni re prophana, pro apparatu, & sacris imaginibus, ubi potest, exornetur, tum præterea mensa mappa nitida, puraque constrata: cruce, aliaque effigie sacra, candelabris, & candelis cereis, saltem binis instructa apparetur: in qua super corporali pyxis cum sanctissimo sacramento collocari possit. Sit etiam vas vitreum ad ablutionis usum. Quæ omnia ut ab his qui ægroti curam habent parentur, cura sit imprimis confratrum sanctissimæ eucharistiæ. Apud eos vero qui pro eorum egestate, inopiaque id præstare non poterunt, ipsi sodales parent. Deinde idem parochus & vesperi pridie illius diei, quo sacram eucharistiam allaturus est, si eo tempore de hoc officio præstando certior factus est: & paulo etiam antequam afferat, certis campanæ ictibus confratres sanctissimi sacramenti & clericos, & reliquos fideles, præsertim illius parochialis viciniæ evocari mandet, qui illud pia veneratione prosequantur, post ipse, ubi manus laverit, tum superpelliceo, stola, ac pluviali ubi potest indutus, ad altare genibus flexis religiose oret.

Sacerdotes vero ceteri, clericive qui comitantur superpelliceum adhibeant. Si canonicorum capitulum sit, cappam vel almutiam, aliudve indumentum, ut illis in choro moris est. Reliqui fideles bini prosequantur capite aperto, & quamplurimi, candelis accensis, ac primo loco viri, in quibus scholares sanctissimi sacramenti præcedant, postremo feminæ. Omnes præsertim ecclesiastici homines, hymnos & psalmos pœnitentiales, aliosve intima animi pietate simul cum parocho, sed alternatim pronuntient, atque alii item religiose orent.

Cum quis sacerdoti, sanctissimi corporis domini sacramentum ad ægros ferenti, aut eidem inde redeunti obviam fit, dum vel equo, vel curru, vel jumento vehitur, ubi primum illum id ferentem viderit, inde statim descendat, humique flexis genibus tamdiu in adoratione permaneat, quoad ille cum sacramento transierit.

At vero omnis sive sacerdos, sive clericus, sive laicus quicumque eidem sanctissimo sacramento obviam fiet, pro Christianæ religionis cultu, domum usque ejus, cui ministrandum est, & ad ecclesiam quoque quo reditur pia veneratione prosequi & comitari omnino studeat, nisi necessitate causave urgenti vehementer impediatur. Id omne ut cuncti fideles studiose religioseque præstent, illos unusquisque parochus quam sæpissime ac diligentissime commonefaciat. Familia vero, quæ domi habitat ubi ægrotus est, sanctissimo sacramento ad ecclesiam usque, vel saltem extra januæ fines obviam procedat, cum cereis accensis, & omni alio interiori & exteriori pietatis cultu, depositisque plane armis.

Cum sacerdos pervenerit ubi ægrotus jacet, benedicat dicens, *Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea*. Posteaquam pyxidem in mensa super corporali deposuerit, eamque reverenter adoraverit, devote assurgat, & ægrotum interroget, an aliquid habeat, quod confessario detegere velit ante sacram communionem, quod si quis habet, sacerdos, omnibus dimissis, eum audiat: dataque absolutione revocet illos, moxque de more clericus dicat confessionem eo modo quo diximus supra de communione populi. Sacerdos autem cum ægro sacram eucharistiam ostendit, aliqua breviter & pie dicat ad excitandam ægri devotionem & astantium pietatem & religionem. Facta communione, & oratione post communionem dicta, & aspersione perfecta, hortetur eum ad sancte meditandum, & ad gratias Deo agendas de tanto beneficio, moneatque domesticos, qui ægroti curam habent, ne per dimidiam saltem horam illum visitari permittant, ne a munere gratiarum Deo agendarum avertatur.

His omnibus peractis, decenter & reverenter reassumpta pyxide, eo modo quo accessit, ad ecclesiam revertatur, & ad tegendam sacram eucharistiam, & sacerdotem deferentem umbella semper in via adhibeatur.

Cum pervenerit ad ecclesiam, ostendat breviter populo indulgentias, quas consecuti sunt comitando sanctissimum sacramentum per summos pontifices concessas, & oratione de sanctissimo sacramento dicta, cum pyxide populo benedicat, qua in tabernaculo collata, illud claudat, & reverenter ad se exuendum in sacristiam revertatur.

Fideles omnes juxta canonem, Omnis utriusque sexus, sanctissimum eucharistiæ sacramentum in paschate, a proprio parocho sumere ne omittant: nec ulli liceat illud sumere ab alio

quam

ANNO CHRISTI 1585.

ANNO CHRISTI 1585.

quam a proprio parocho, vel de ejus licentia. Quod si quis contra fecerit, præter grave peccatum mortale quod incurrit, volumus etiam illi ingressum ecclesiæ interdici, & sepulturam ecclesiasticam. Religiosi vero, qui illud absque parochi consensu administrarint, juxta Clem. primam, de privil. sciant se excommunicationis pœna innodatos.

De celebratione missæ,

EX indigna administratione & perceptione sacrosanctæ eucharistiæ, apostolus non solum mortem æternam, & judicium imminere testatur, sed & morborum popularium causam & originem procedere: quod nostris sæculis, & ecclesiis terrorem maximum incutere debet, propter sacerdotum in celebratione missarum summam & quotidianam fere irreverentiam. Quam enim illota conscientia ac polluta accedant ad sacrificandum, aut quam parum studiose ac pie dijudicent corpus domini, satis arguunt sordes calicum, corporalium, mapparum, atque omnium ornamentorum, quibus decet venerari tantum religionis Christianæ sacramentum & sacrificium. Ad occurrendum itaque huic indignitati, præcipimus, ut sacerdotes sibi conscii mortalis alicujus peccati non nisi confess, quoties copia alterius sacerdotis illis fuerit, nec nisi mundo corde & jejuni audeant ad altare accedere.

Quod si necessitate urgente sacerdos absque prævia confessione celebraverit, quamprimum tamen poterit, confiteatur. Suos vero calices stanneos, ubi ex necessitate episcopus concesserit, gravi aliqua de causa (nam sine episcopi facultate ejusmodi calicibus uti non debent) ut toti intus, & extra niteant, singulis hebdomadis lineo, atque etiam cinere cum aqua ne negligant detergere, quam in piscinam, aut alium sacratum locum effundant. Calices vero argenteos omni custodia curent ne polluantur sordibus.

Corporalia quoque a se aut ab honestiori quopiam sacerdote, aut etiam tantum a subdiacono ablui curent, tertio quoque mense, & crebrius si opus fuerit. Albas vero & mappas frequentius ut nitor & mundities maxima in illis, & decor in aliis etiam ornamentis reluceat.

Porro venerabunda ac devota omnis eorum actio & pronuntiatio præ se ferat, & ostendat, fidem & intentionem, quam habere debet, de Christi & angelorum in sacrificio præsentia.

Ad excitandam & intercipiendam quorumdam in hac re socordiam & incuriam, episcopi per se aut per suos visitatores quandoque etiam extraordinarie visitent ecclesias, & presbyterorum sacram supellectilem, necnon de ipsorum officio inquirant. Compertos vero negligentes graviter coerceant, aut carcere, aut alia pœna: quin etiam & curatos puniant, qui suis in parochiis indignos presbyteros admittunt aut ferunt, vicarii foranei quoque, si in his exequendis, negligentes fuerint, se pœnis etiam canonicis coercendos esse existiment.

Curatus in sua ecclesia nullum permittat celebrare, qui scriptis facultatem ab episcopo impetratam non exhibuerit, & eam licentiam quam anno uno vetustiorem repererint ne admittant.

Episcopi nulli sacerdoti facultatem celebrandi dent, quem prius examine non probarint, an exercitatus sit in ceremoniis suæ cathedralis ecclesiæ, & quantum poterit in ceremoniis Romani missalis: quem ignorantem repererint, prius ut instituatur curent.

Ne missam novam episcopi celebrari permittant a quovis sacerdote, qui non fuerit peritus ceremoniarum Romani missalis, illudque ex hujus synodi decreto quam primum in suis diœcesibus introducant.

Qui vero primæ missæ celebrandæ facultatem impetrat, is sedulo moneatur, ut quo die primum celebraverit, eum totum in sanctis pietatis officiis, omni animi religiosi studio ponat, ac ne ludis, comessationibus, minus autem choreis, aut inanibus aliis spectaculis se immiscat, gravissimas alioquin pœnas arbitrio episcopi daturus.

De cetero, quilibet sacerdos sacrum missæ facturus, lotis prius manibus, & facta oratione, se sacris induat vestibus in sacristia, & ad unguem omnia servet, quæ in rubricis Romanis missalis descripta sunt, tam de purificatoriis, quam de bursis corporalium, & velis ad tegendum calices: Sudariolum præterea habeat pro abstergendis manibus ad *Lavabo*. Aliud item pro naribus emungendis. Albarum præterea manicæ ita astrictæ manibus hæreant, ut in ceremoniis missæ rite perficiendis sacratissima hostia intacta sit, necnon etiam ut & aliis periculis occurratur.

In posterum decernimus in sacrificio missæ adhiberi ab omnibus candelas duas cereas, ita ut quævis unciæ unius sit ad minimum, nec ultra quis missæ sacrificium sine talibus candelis celebrare audeat, sub pœna aurei unius pro qualibet vice, applicandi pro medietate seminario, & pro medietate scholæ sacratissimi sacramenti, & aliis pœnis arbitratu episcopi.

In celebratione missæ sacerdos ne se conferat ad altare, nisi clericum in decenti habitu, & cum superpelliceo mundo cum manicis, sibi inservientem habuerit. Quibus vero in locis propter inopiam clericus ita commode haberi non poterit, caveat, ne celebret absque hujusmodi clerico, nisi facultatem ab episcopo in scriptis impetraverit.

Habeat in celebratione tintinnabulum parvum, cujus sonitu moneantur fideles in elevatione sanctissimi sacramenti.

In metropolitana, cathedrali, vel collegiata, aut parochiali ecclesia, quando elevatur sanctissimi domini nostri corpus in missa majori, vel parochiali, semper signo majoris campanæ moneatur populus ut ille se Deo humiliet, & quamvis longe positus sanctissimum sacramentum adoret.

Nec vero quis vel vir, vel mulier gradibus altaris hæreat, aut prope altare sit, dum sacrum fit: Ideo sacerdos celebraturus hærentes inde longius abscedere jubeat: quo celebrante, id ministrans clericus præstet.

Cum post offertorium in missa oblatio a populo fit, sacerdos ne patenam deosculandam illi præbeat, sed tabellam aliquam pictam, vel aliam sacram imaginem ad hoc adhibeat.

Faces, & intortitia quæ accenduntur ad elevationem sanctissimi sacramenti in posterum ne extinguantur, donec sacerdos sumpserit sacratissimum sacramentum in missis scilicet majoribus. Contingit sæpe in quibusdam ecclesiis vel tam magnum missarum celebrandarum numerum ex variis defunctorum legatis impositum

tum esse, ut illis pro singulis diebus a testatoribus præscriptis nequeat satisfieri, vel eleemosynam pro illis celebrandis adeo tenuem esse, ut non facile inveniatur qui velit huic se muneri subjicere: unde depereunt piæ testantium voluntates, & eorum conscientias, ad quos prædicta spectant, onerandi occasio datur. Propterea episcopi ex sacrosancti concilii Tridentini decreto in synodo diœcesana re diligenter inspecta, pro sua conscientia in ecclesiis, quas hac provisione indigere cognoverint, statuant circa hæc, quicquid magis ad Dei honorem & cultum, atque ecclesiarum utilitatem viderint expedire, ita tamen ut eorum semper defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute, legata ea ad pios usus reliquerunt. In posterum vero non facile recipiantur nisi habita ratione temporum & locorum.

Curati ter in hebdomadâ sacrum faciant, aut eo etiam sæpius si vel loci consuetudo, vel necessitas crebriorem divini sacrificii usum postulabit.

Ceteris etiam clericis præcipimus, ut singulis mensibus, diaconi quidem & subdiaconi bis saltem: Qui vero in minoribus ordinibus, aut etiam clerici tantum sunt, semel sacram eucharistiam sumant.

Qui autem sine necessaria causa id facere omiserint, parochus eos sui officii admoneat, & nisi paruerint, ad episcopum deferat.

Quod de sacerdotibus missam celebraturis, in sacristia induendis decretum est, idem intelligi volumus de celebrantibus vesperas, quibus interdicitur, ne amplius in choro, & in conspectu populi cappam seu pluviale induant. Sed e sacristia induti ad vesperarum officium incipiendum procedent, quo finito ad sacristiam ut eamdem cappam dimittant, regrediantur.

De missali & breviario.

CUPIENS hæc sancta synodus, ut omnes ecclesiastici hujus provinciæ, unanimes, uno ore tam in ecclesiis, quam privatim honorificent Deum ac patrem domini nostri Jesu Christi: & attendens quod ex constitutione felicis recordationis Pii papæ quinti prohibitum est proprio officio relicto aliud, quam Romanum assumere: Ideo cum aliæ cathedrales ecclesiæ officio metropolitanæ conformari non possint: Statuit hæc synodus, ac omnibus ad quos spectat præcipit & mandat, sub pœna excommunicationis, ac alia arbitratu episcopi, ut usum breviarii Romani & missalis ex decreto sacrosancti concilii Tridentini restituti & editi in omnibus hujus provinciæ ecclesiis intra illud tempus, quod hinc ad principium mensis Januarii anni proximi 1586. interiectum est, omnino introducant. Visum est enim id magis decere, quam, quod unaquæque diœcesis proprium officium retineret, præsertim cum jam missalia, breviaria, diurnalia, gradualia, antiphonaria, & alii hujusmodi libri ad uniuscujusque diœcesis hujus provinciæ usum omnes pene laceri, imo & omnino consumpti sint, & vix reperiantur, nec de novo imprimi possint absque magna impensa,

Et ne libri, quos tam metropolitana, quam aliæ cathedrales ecclesiæ habent, illis inutiles remaneant, magno earundem ecclesiarum præjudicio: placuit illos ad usum Romanum aptari & reconcinnari, impensis totius cleri unius cujusque diœcesis.

Quæ ad pœnitentiæ sacramentum pertinent.

ECCLESIA parochialis, eique item annexa, in qua confessiones audiri aliquando solent, confessionale unum habeat ex tabulis sectilibus, ac rite constructum ad formam illius, quod in cathedrali ecclesia episcopus quamprimum construi curabit. Duo vero eadem forma, ubi quingentarum animarum, & amplius cura geritur.

Ecclesia autem, quæ plures habet confessarios, totidem confessionalia, quot confessarios habeat, sive parochialis illa sit, sive collegiata, sive cathedralis: ubi sex mensibus transactis confessionalia constructa non erunt, earum ecclesiarum rectores, episcoporum arbitrio condemnentur, & nihilominus expensis eorum, ad quos spectabit, confessionalia hujusmodi construantur.

Sacerdotes autem, quicumque illi sint, aut sæculares, aut regulares, qui extra confessionalia, vel in iis quidem, sed non forma præfinita constructis, vel asseres saltem & laminam, qua confessarius a femina recte dividatur non habentibus, mulierum confessiones, eo præstituti temporis spatio tranfacto audierint, audiendæ confessionis officio ministrationeve, tum etiam, si episcopo videbitur, ab ordinum suorum munere suspensi sint.

In tabulæ dividentis medio fenestella fiat latitudine cubiti dimidiati, & altitudine paulo minori, cui fenestellæ ferri lamina affixa sit minutis foraminibus plena, & tela tenui præterea nigri coloris a parte confessarii apposita, ut nequaquam confitentis faciem aspicere confessarius possit.

Nullæ in eo prorsus capsulæ, loculive ad colligendas eleemosynas constructi, aut affixi appensive sint. Affixæ vero intrinsecus sint tabulæ casuum reservatorum tam summo pontifici, quam episcopis, & pagella præterea in qua forma absolutionis rite descripta sit. Ab exteriori autem parte ante pœnitentis oculos sanctissimi Jesu Christi imago, si non coloribus distincta, saltem in cartula aliqua diligenter expressa. Illud autem in aperto & non in obscuro ecclesiæ loco collocetur, ut tam confitentes quam confessarius sacerdos ab omnibus facile conspiciatur.

Excommunicationis item pœnam sacerdotes sine approbationis facultate ab episcopo in scriptis data, quæ tamen gratis concedatur, pœnitentiæ sacramentum ministrantes, ipso facto subire decernimus & declaramus.

Confessionis sacræ audiendæ munus sacerdotibus regularibus, quamvis ad illud ob peritiam scientiamque idoneis, ne committatur, nisi per examen approbati sint, ut supra, & nisi a monasterii præfecto testatum litteris fiat, eos vitæ disciplina moribusque probatos esse, ac dignos propterea, quibus id muneris imponatur. Quo in testimonii genere ipse videat, ne quid testificando admittat, quod religiosæ conscientiæ suæ fraudi sit, labemve afferat.

Unusquisque monasterii regularis præfectus bis quotannis, semel scilicet ineunte adventu, iterum quadragesimæ initio, confessariorum sacerdotum sui monasterii probatorum nomina in folio scripta ad episcopum deferat, ut, cum regu-

ANNO CHRIST 1585.

regulares ex uno in aliud monaſterium commigrare frequenter ſoleant, eamque ob cauſam ulorum numerus interdum minuatur, aliunde ipſe epiſcopus alios in eo munere gerendo idoneos ac probatos opportuue habere poſſit. Confeſſariorum probatorum nomina in tabella ordine deſcripta, ad valvas ſacriſtiæ eccleſiæ, ubi complures ibi habitant, affixæ, in omnium conſpectu ſint.

Epiſcopus quo tempore viſitationem obit in frequentioribus diœceſanis locis, confeſſarios ſacerdotes etiam regulares aliquando ad ſe, tum ſingulos, tum univerſos convocet, cum iiſque agat, quæ ad tantum ſacramentum pertinent, iiſque primo, cum ceteras muneris, quod ſuſceperunt, partes graviter accurateque oſtendat, tum eos præcipue moneat, quantum, quamque grave vel ad ſalutem, vel ad perniciem animarum onus ſuſtineant. Proinde illis demonſtret, & quam bene notos eos caſus habere debeant, in quibus abſolvendi auctoritatem nullam habeant, & quam ſtudioſe propterea cavere, ne in meſſem alienam falcem ponant, & quam caute item in pœnitentium abſolutione agere, cum præſertim, vel de reſtitutione, vel de occaſionibus, quibus ad mortalia peccata aditus fit, abiiciendis agitur.

Confeſſarius ſacerdos, quicumque ſit, etiam regularis, ne auditæ ſacræ confeſſionis teſtimonium ſcriptum, aut impreſſum manu ſua ſuoque ſigillo ſignatum ſibi peccata confeſſis dare recuſet, tum in paſchate, ut parochis, tum ægrotationis tempore, ut medicis, quod debent eos præſtitiſſe, plane conſtet.

Confitentium præterea paſchæ tempore, nomina & cognomina, ut fraudi multiplici occurratur, in librum certum, notato etiam die & menſe referat, quem librum epiſcopo petenti pro debito charitatis ſtudio non modo non deneget, ſed prompte oſtendat atque exhibeat, tradatque: Teſtimonii vero formula certa ab epiſcopo præſcribatur, cujus exemplaria, ubi ars impreſſoria ſit, & ubi opus eſt, typis impreſſa, quamplurima unicuique ſacerdoti confeſſario tradantur, & in diœceſi vicariis foraneis, qui deinde ſingulis curatis ea diſtribuent.

Epiſcopus, quo decentius atque adeo religioſius ſacramenti hujus adminiſtratio fiat, presbyteros confeſſarios, etiam qui alicujus congregationis clericorum regularium, alteriuſve ſocietatis regulares ſint, ad audiendæ confeſſionis officium ne admittat, neve illam audire, etiam in ſuis eccleſiis ſine ſuperpelliceo & ſtola patiatur.

Efficiat vero, ut reliqui regulares, tam monachi, quam mendicantes in hoc miniſterio eum habitum, veſtitumque adhibeant, quem ex regulæ præſcripto in choro ad divina officia celebranda adhibent.

Omnes vero videant, ne extra eccleſiam, oratoriumve, confeſſionem audiant, præterquam ægrotantium, niſi ob urgentem cauſam.

Confeſſarius quicumque ſive ſæcularis, ſive regularis ille ſit, non ſtando, neque procumbendo, ſed in ſede, tamquam pro tribunali judex ſedendo, ſacram confeſſionem audiat pœnitentium, quales quales ſint, etiam in ſummo aliquo dignitatis gradu conſtituti, itidem faciat cum abſolutionis ſententiam pronuntiat.

Atque, ut omnes una utantur abſolutionis formula, hanc omnibus obſervandam proponimus, ut poſt preces illas, quæ incipiunt, *Miſereatur, &c.* Et *indulgentiam, &c.* quæ in miſſalibus quibuſcumque leguntur, atque in miſſis quotidie recitantur, ſubdat confeſſarius, *Dominus noſter Jeſus Chriſtus te abſolvat*, & ego auctoritate ipſius te abſolvo ab omni vinculo excommunicationis minoris (aut etiam ſi ejus rei facultatem habeat, majoris) ſi qua teneris: deinde abſolvo te ab omnibus peccatis tuis, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, Amen. Paſſio domini noſtri Jeſu Chriſti, & merita beatæ Mariæ ſemper virginis & omnium ſanctorum, & quicquid boni feceris, & mali ſuſtinueris, ſit tibi in remiſſionem peccatorum tuorum, in augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen. Vade in pace, & noli amplius peccare.

Quod in eccleſia antiqui inſtituti, veteriſque conſuetudinis eſt, recte omnino ſervet, ut dum abſolutionis formulam preceſque adjunctas profert, ſupra caput pœnitentis, manum dexteram elevet a parte ſua in confeſſionali, id quod etiam cum myſterii ſignificatione fieri ſolet.

In pœnitentiæ ſacramento, magna humilitas neceſſaria eſt. Itaque pœnitens, cum ad confeſſarium, qui Chriſti domini locum in eo miniſterio gerit, accedet, intimo animi dolore, omnique humilitate, non ſubjectis pulvinaribus, ſi neceſſitas aliud non poſtulat, ſeſe ad illius pedes projiciat ac proſternat, id quod ab apoſtolicis uſque temporibus in more uſuque poſitum eſt, ut ſe reum agnoſcat atque profiteatur mortis æternæ. Dum confitetur, ſit manibus junctis, digitis paululum erectis, oculis demiſſis.

Confeſſarios omnes, qui in urbe ſunt, tum aliquando per annum, tum præcipue ſemel hebdomada prima quadrageſimæ, iterumque adventu ineunte ad ſe epiſcopus convocari curet, cum iiſque agat de animadverſionibus & præceptis ad utilitatem animarum in confeſſionibus neceſſariis.

Quod ſupra dictum eſt de confeſſionibus non audiendis poſt terminum conſtitutum extra confeſſionalia ſub pœna ſuſpenſionis ſtatim incurrendæ, id non ſolum de confeſſariis ſæcularibus, verum omnino de regularibus etiam intelligatur.

Innocentii tertii conſtitutionem, in generali concilio editam, qua ſancitum eſt, ut fideles ſaltem ſemel in anno, proprio parocho peccata ſua confiteantur, inviolate omnes ſervent.

Salutarem ejuſdem Innocentii conſtitutionem eodem concilio latam, a ſanctæ memoriæ Pio quinto in uſum revocatam, præcipimus obſervari, ut medici ad ægros in lecto jacentes adducti, antequam illorum curam ſuſcipiant, eos plane moneant, ut idoneo confeſſario de peccatis confiteantur. Quibus etiam denuntient, ſe niſi id quatridui ſpatio ad ſummum præſtiterint, eorum eurationi non adfuturos. Parochum etiam curabunt certiorem fieri, de eo, qui in ejus parochia morbo affectus teneatur: qui pro ſui officii munere ſtatim ægrum convenire, & eum eo de pœnitentia agere debet, ut per hoc ſacramentum Deo reconcilietur.

Jubemus autem medicos, excommunicationis pœna iis propoſita, quam jure ipſo ſubeant, ſi ſecus fecerint, tranſacto quatriduo, ab illorum

rum curatione omnino abſtinere : niſi certo cognoverint, eos poſtquam in eam febrim morbumve inciderunt, confeſſos eſſe, aut epiſcopo, eive, cui epiſcopus ejus rei facultatem dederit, aliud ex juſta cauſa videatur.

De matrimonio.

DILIGENTISSIMI ſint epiſcopi in ea obſervatione, ne quiſquam a regula, quam in celebrando matrimonio ſervandam ſtatuit ſacro-ſancta œcumenica Tridentina ſynodus, ulla ex parte diſcedat.

Ne autem matrimoniorum, quæ contrahentur ; memoria facile pereat, ſi quam facultatem epiſcopi, aut parochi cuiquam alii ſacerdoti, ut in contrahendo matrimonio interſit, concedendam aliquando duxerint, id ſcripto tantum faciant, ejuſque exemplum epiſcopi in aliquo libro deſcriptum diligenter aſſervent. Parochi autem in eum librum referant, in quo etiam conjugum, & teſtium nomina ex præſcripto Tridentini concilii ſcribere debent. Quicquid vero eo libro parochi ſingulis annis ſcripſerint, id in fine anni epiſcopo deſcribendum tradant.

Denuntiationes, quæ matrimonium antecedere debent, feſtis illis diebus fiant, qui eccleſiæ præcepto ſervantur, media ea miſſa, ad quam frequentior populus convenire ſolet, quo id facilius notum omnibus eſſe poſſit.

Si parochus in matrimonio denuntiationes, vel benedictionem ſine probabili cauſa procraſtinarit, cujus judicium deinde ſit epiſcopi, ab eo plectatur. Parochi, cum ſponſis benedicendum erit, id, celebrata miſſa, cui illi interſint, ſemper faciant.

Epiſcopi ea, quæ de matrimonio a Tridentina ſynodo in reformatione matrimonii decreta ſunt, communi lingua divulganda curent, & omnibus ſuæ diœceſis parochis eorum exempla diſtribuant, ut illi tertio quoque menſe frequenti populo in eccleſiis recitent, niſi aliud epiſcopo videatur.

Tridentina conſtitutio de matrimoniis, quæ cum vagis, & nullo certo loco conſiſtentibus hominibus iniri quandoque ſolent, ſervetur a parochis vel diligentiſſime. Nec vero ipſis parochis facultatem, ut illos vagos homines matrimonio jungant, epiſcopus ante det, quam norit eos ſolutos eſſe, & a catholica communione non alienos.

Matrimonii denuntiationes a parochis tum demum fiant, cum vir & mulier, eorumve parentes, vel ii, qui puellæ curam habent, id poſtularint. Quod ſi ambo diverſis in parochiis habitant, tum in unius & alterius item parochia fiant.

Eas autem denuntiationes ne ullas quidem remittere eis liceat, niſi proprii epiſcopi conſenſu, idque cauſis jure permiſſis.

Caveant autem parochi, ne alienæ parochiæ ſponſum ſponſamve ante matrimonio jungant, quam teſtimonium ab illius parocho, ſi ejuſdem vel finitimæ, aut non nimis longinquæ diœceſis ille ſit, ſcriptum acceperit, cujus teſtimonii fide ſibi teſtatum fiat, ex Tridentini concilii præſcripto, denuntiationes, quæ neceſſariæ ſunt, aut ordinarii ſui voluntate omiſſas eſſe, aut factas quidem, nullumque legitimum impedimentum ab ullo homine ſignificatum, quominus tale matrimonium contrahi liceat. Illud vero teſtimonium, ſi a parocho alienæ diœceſis fiat, ab ordinario loci, aut ab eo, cui hoc ille delegaverit, ſubſcriptione ac ſigillo comprobatum ſit ; ſi vero in diœceſi, a vicario foraneo. ANNO CHRISTI 1585.

Contra maleficia, & ut digne hoc ſacramentum accipiant, parochus hortetur conjuges, ut antequam contrahant, vel ſaltem triduo ante matrimonii conſummationem, ſua peccata diligenter confiteantur, & ad ſanctiſſimum euchariſtiæ ſacramentum accedant.

Nuptias ſolenniter fieri omnibus temporibus, præterquam ab adventu domini noſtri Jeſu Chriſti, uſque ad diem epiphaniæ, & a feria quarta cinerum, uſque ad octavas paſchatis inclusive permittitur.

Si quis parochus, vel alius ſacerdos, ſive regularis, ſive ſæcularis, etiam ſi id ex privilegio, vel immemorabili conſuetudine ſibi licere contendat, alterius parochiæ ſponſos, ſine ſuorum parochorum licentia, vel tempore prohibito durante, matrimonio conjungere, aut benedicere auſus fuerit, pœnis a ſacris canonibus, & generalibus conciliis impoſitis puniatur. Contra illos inſuper epiſcopus ad carcerem, & alias pœnas arbitratu ſuo procedat.

Quæ in nuptiis indecore aut ſuperſtitioſe fiunt, epiſcopi tollere curent : neque curati ad celebrationem, & benedictionem procedant, donec quæ illicita & ſuperſtitioſa ſunt, omnino ablata fuerint. In reliquis autem ſervetur uniuſcujuſque diœceſis, & eccleſiæ optima conſuetudo, quam tamen epiſcopus diligenter examinabit, ut ſi quid abſurdum in ea viderit, vel quod non deceat judicarit, reformet.

Qui ſponſalia de futuro contraxerint, ſi una ante coierint, quam coram parocho & teſtibus matrimonium inter eos in facie eccleſiæ per verba de præſenti celebratum ſit, illius peccati, quoniam in eo ſæpe delinqui animadvertimus, abſolutionem epiſcopo reſervatam eſſe volumus, gravemque illis pœnitentiam imponi.

Cum nefarium ſit, matrimonii libertatem violare, & a quibus jura expectanda ſunt, injurias naſci, omnibus cujuſcumque gradus, ordinis, dignitatis, & conditionis exiſtant ſub anathematis pœna, in quam ipſo facto incurrant, ſedis apoſtolicæ, & conciliorum generalium auctoritate præcipitur, ne quovis modo directe vel indirecte ſubditos ſuos, vel alios quoſcumque cogant quo minus libera matrimonia contrahant.

Parochis tamen mandamus, ne facile ad matrimonia liberos invitis parentibus contrahentes, aut vagos recipiant & ignotos homines qui plerumque relicta uxore, aliam, & nonnulli plures diverſis in locis ducunt, ſed prius diligentius inquirant de ea re qua ad ordinarium delata, ab eo quod docebit faciendi licentiam obtineant.

Grave peccatum eſt, homines uxore ſolutos concubinas habere : graviſſimum vero & in hujus ſancti ſacramenti maximum contemptum, uxoratos in hoc damnationis ſtatu vivere, ac audere, eas quandoque domi etiam cum uxoribus alere, & retinere. Quare ut huic tanto malo opportunis remediis provideatur, decreta ſanctorum conciliorum inſequendo ſtatuimus, concubinarios tam ſolutos, quam uxoratos, cujuſcumque ſtatus, dignitatis, & conditionis exiſtant, ſi poſtquam ab ordinario etiam ex officio ter admoniti fuerint, concubinas non

ejece-

ANNO CHRISTI 1585.

ejecerint, seque ab earum consuetudine non se- A junxerint, excommunicatione feriendos esse, a qua non absolvantur, donec ipsa & cum effectu admonitioni paruerint. Quod si in concubinatu per annum neglectis censuris permanserint, contra eos ab ordinario pro qualitate criminis severe procedatur.

Mulieres sive conjugatæ, sive solutæ, quæ cum concubinariis, seu adulteris publice vivunt, si ter monitæ obedire noluerint, ab ordinariis locorum, nullo etiam requirente ex officio graviter pro modo culpæ puniantur: & ab ecclesia ejectas per brachium sæculare extra oppidum, atque etiam extra diœcesim, si expedire videbitur, ejusdem ordinarii judicio ejiciantur, aliis pœnis contra adulteros & B concubinarios inflictis in suo robore permanentibus.

Qua pertinent ad sacramentum extremæ unctionis.

PAROCHUS extremæ unctionis sacramentum, sicut iis qui sequuntur ministrare debet, adultis scilicet periculose ægrotantibus, prope moribundis, senio confectis, etiam leviter laborantibus, ita cavere ne sequentibus ministret, nempe pueris rationis usu carentibus, ad bellum proficiscentibus, navigantibus, peregrinantibus, & his, qui mox ultimo supplicio mulctandi sunt. C

Idem, cum pro ægrotis suæ parochialis viciniæ semper orare, sacrificiumque offerre debet, tum, si quem ex his periculole ægrotare viderit, hoc curet diligenter, ut die, noctuque ad extremæ unctionis sacramentum ei ministrandum præsto sit & paratus.

Idem extremæ unctionis sacramentum ministraturus, quot commode potest, presbyteros, & clericos adhibere studeat superpelliceo indutos, qui ipsum ministrantem, & precantem pietatis orationisque studio in eo ministerio adjuvent. Quod si plures habere non potest, unum saltem omnino adhibeat clericum sibi ministrantem.

Accedat autem illud ministraturus stola, & D superpelliceo indutus, quo induatur in ecclesia.

Vas sacri olei ne sinu brachiove comprehensum, sed sacculo serico violaceo apte inclusum, cordula serica a collo pendens pie reverenterque ferat.

Cum accersitur, prope ægrotantis lectum, mensam parvulam, ubi commode fieri potest, parari, mappaque candida sterni curet, super qua & vas sit, ubi bombyx seu stuppa ad abstergendas unctiones, micaque panis ad absterſionem digitorum præparata, & vas alterum aquæ ad manus lavandas, & candela ceræ item parva. In qua mensa vas sacri olei a parte lecto viciniori ponatur, a laico vero homine manu ne tencatur. E

Ubi sacramentum ægro ministrarit, dum ille sermonis & sensuum usum non amisit, eum brevibus & suavibus, ardentibusque verbis excitare ad desiderium vitæ æternæ, & ad spem de divina misericordia concipiendam ne opportune desistat: tum, cum prope moribundus est, in illius animæ commendatione quam maxime potest, intima animi pietate statas, religiosas, sanctaque preces recitet, curetque eo toto tempore ut domestici, simul omnes qui adsunt, pro eo Deum pie precentur.

Ubi hoc officium pie accurateque præstiterit, si æger adhuc vivit aut animam agit, ne eidem præsens adesse; omniaque salutaria officia præstare omittat. Quod si legitime impeditus in administratione sanctissimorum sacramentorum, id præstare non poterit, per alium sacerdotem, si in eo loco sit, vel per confratres sanctissimi sacramenti sua diligentia instructos præstare nullo modo omittat.

ANNO CHRISTI 158

Episcopus pro sua vigilanti cura in urbe, aut alio loco in quo ipse sit, cum ægros graviter laborantes, præsertim vitæ spiritualis amantes, pietatisque laude insignes paterna caritate aliquando visitare studeat, tum episcopalem benedictionem moribundis impertiatur.

Hoc officium quoque diligentius, cum potest, sæpe parochis, sacerdotibus, religiosis viris ægrotantibus, & moribundis item, præstare idem pie curet.

Parochus vero fidelibus prope morituris suggerat, ut ex hoc sæculo antequam migrent; qui præsertim in urbe sunt, aut alio loco, in quo episcopus sit, ad illum certum hominem mittant, qui eis benedictionem episcopalem petat.

Quæ ad sacramenti ordinis administrationem pertinent.

UT ordinis sacramentum omni qua fieri possit diligentia ac pietate, & ab episcopis conferatur, & ab iis qui promovendi erunt, suscipiatur, hæc partim ex sacrorum canonum jure, partim ex pontificum sanctionibus, partim ex patrum regulis, partim ex œcumenica Tridentina synodo deprompta statuenda duximus.

Dominico illo die, qui quatuor stata jejunii tempora, quibus ordinis sacramentum ministratur, proxime antecedit, parochi non solum solenne illud jejunium hujus rei causa institutum denuntient, verum etiam in sua unusquisque eorum parochiali ecclesia supplicationes, litaniasque pie ac religiose vel intus habeat, vel prosequente fidelium multitudine, foris ecclesiam, sicut moris est, obeat, tum præterea admonitione populum ad illud excitet, ut non modo eas supplicationes omni pietate peragat, sed illis ipsis statis jejunii diebus frequens in oratione pure sancteque versetur, ut Dei, sanctorumque ope implorata, tum episcopus in eorum delectu, quibus ordines conferet, Spiritus sancti lumine illustretur: tum illi quibus conferuntur, in vitæ sanctitate, doctrina, religiosisque virtutibus proficiant.

Sacræ ordinationes tum statis a jure temporibus, nisi ob urgentem causam, illas alio tempore aliquando, facultate a sede apostolica literis data, haberi necesse sit, tum in ecclesia cathedrali ritu solenni, canonicisque præsentibus, habeantur. Si vero quandoque in diœcesano loco habentur, in illius loci ecclesia primaria celebrentur, clero ejusdem præsente, ut decreto Tridentino cautum est.

Constitutione Pii II. pontificis maximi, quicumque clerici sine canonica dispensatione, extra stata tempora, vel legitimam ætatem, vel absque dimissoriis ordinarii sui literis, se ad aliquem sacrum ordinem promoveri fecerint, a suorum ordinum, quos susceperint, executione, ipso jure suspensi sunt, sique suspensione durante, illorum ordinum ministerium, functionesve obierint, statim irregularitatem

sub-

ANNO CHRISTI 1585.

subeunt : ob quam præter alias pœnas, contra A eos canonum jure sancitas beneficiis etiam ecclesiasticis privari possunt. Iis igitur pœnis ne quis facile illigetur, illam constitutionem quotannis, tum in diœcesana synodo promulgari, tum pridie illius diei, quo sacræ ordinationes habebuntur, edici clericis jubemus qui initiabuntur.

Ab omni sacræ ordinationis limine, & ingressu, arceantur omnes & singuli, canonicis impedimentis irretiti. Si quis vero aliquo impedimento etiam occulto illigatus teneatur, illud plane saltem episcopo patefaciat, antequam se sacris istis clericalis militiæ mysteriis obtrudere audeat.

Quicumque aliquem ecclesiasticum ordinem B suscipit, is, ut Tridentino concilio jussum est, certæ ecclesiæ adscribatur, in qua functiones, quas ei episcopus præscripserit, obeat : nec vero alius eidem ordo ante conferatur, quam ipsi episcopo fidem testimoniumque ille attulerit, se in ecclesia, cui adscriptus est, præstitisse præscriptas sibi functiones, nisi necessitas, vel utilitas ecclesiæ aliud suadeat arbitrio episcopi. Si vero aliqua de causa eodem tempore, ex sacrorum canonum permissu plures ordines minores clerico episcopus contulerit, eidem præscribat arbitratu suo functiones, ad unumquemque minorem ordinem, quem ille susceperit, pertinentes.

Curet episcopus, ut qui clerici, certæ C ecclesiæ ministerio adscripti non sunt, ii dominicis, festisque singulis diebus in parochiali ecclesia, in cujus finibus eorum quisque habitat, ecclesiasticum beneficium obtinet, quod residentiam non requirit, aut in ea, quæ episcopo videbitur, rectori operam, atque adjumentum navent, ad divina officia celebranda. Qui vero certis ecclesiis adscripti sunt, in ipsis diebus, ad eas conveniant, & in iis functiones eas præstent, quæ unicuique eorum ab episcopo præscriptæ sunt. Si tamen iis diebus aliquando ad divina officia obeunda, ad funerave in alias ecclesias vocabuntur, eo illos accedere permittat episcopus. D

Porro sciat quisquis, sibi ad examen pro quocumque ordine suscipiendo aditum aliter non patere, quam si decenti habitu clericali indutus, & cum congrua pro sui status & ordinis ratione corona, sese coram examinatoribus sistat.

Quicumque ad ordines majores promoveri volunt, mense integro ante statam ordinationis diem episcopum conveniant, tum sua, suorumque parentum, patriæ, parochialisque ecclesiæ, in cujus vicinia nati sunt, & in qua item habitant, nomina : tum præterea beneficium ecclesiasticum, pensionemve, aut patrimonium, aut sponsionem, vel cautionem, cujus nomine, titulove unusquisque eorum ordine E sacro initiandus sit, recte diligenterque singula notata ad secretarium episcopalem afferant. Episcopus vero id ipsorum parochis negotii dabit, ut publice propositis promovendorum in ecclesia nominibus, de illorum moribus, aliisque præmissis a fide dignis, gravioribusque pagi illius viris juramento obstrictis diligenter inquirat, & de iis omnibus accurate literis obsignatis ad episcopum rescribat.

Omnes vero tum ipsi, tum alii qui ordinibus etiam minoribus initiari volunt, si in urbe illi quidem sunt, feria secunda hebdomadæ ordinationem proxime præcedentis, si vero diœcesani, & alii qui extra urbem habitant, quarta feria hebdomadæ, in quam sacra ordinatio incidit, ad nos examinis causa conveniant. Quo tempore quicumque vel primam tonsuram, vel ordines minores majoresve susceperus est, ea singula, quæ mox infra ordine præscribuntur de se literis legitime testata episcopo exhibeat.

Primo se legitimo matrimonio natum esse, aut ob natalium impedimentum secum super illo ordine, quem susceperus est, dispensatum esse.

Præterea se, vel origine, vel beneficio ecclesiastico quod in diœcesi sua obtineat, vel decennali domicilio, vel alia ratione diœcesanum esse, aut familiarem episcopi, qui per triennium cum illo commoratus sit.

Tum a parocho & ludimagistro, eove, quem in quovis studiorum genere audit, aut si in seminario adscriptus est, ab illius rectore loco parochi obsignatas literas afferat, quibus de vitæ suæ disciplina moribusque testatum fiat : doctrinæ item Christianæ scholas eum frequentasse id testimonii afferat.

Hæc præterea testimonia afferet qui prima tonsura initiari voluerit, se sacro chrismate confirmatum esse, in ecclesia frequenter, religioseque versatum esse, spem esse se in clericalis ordinis disciplina permansurum : hoc vero testimonium a parocho habeat, sacram item communionem crebro per annum suscepisse.

Qui vero aliquo minore, majoreve ordine initiandus est, testimonium præter ea quæ supra præscripta sunt, afferat etiam de his quæ sequuntur.

De prima tonsura, ordineve, quem proxime suscepit.

De illius ordinis functionibus a se præstitis, idque testificationis habeat a præfecto ecclesiæ, cui adscriptus est, in qua vere ac speciatim exprimatur quas functiones, & quamdiu, & quam diligenter, & quam pie, & quam decenter, recte riteque præstiterit.

De habitu clericali post ordinem proxime susceptum, a se continue gestato, quam testificationem a parocho afferat.

De confessione frequentiori, cujus rei testimonium obsignatum ab aliquo confessario sacerdote probato ad audiendas confessiones habeat.

De sacra communione crebrius sumpta. Hoc autem testatum afferat, vel a parocho, vel a præfecto ecclesiæ, in qua adscriptus est.

Quicumque alicui majorum ordinum ascribendus est, ea præterea de se episcopo testara faciat : de se ex præscribenda formula denuntiationes in ecclesia cathedrali, tum in propria parochiali, tum in illa etiam, in cujus finibus postremo domicilium habuit, tum etiam ubi per E episcopum denique jussum erit, publice die festo inter missarum solennia factas. Ac præter cetera testetur ætatem sanctione Tridentina præscriptam, annos scilicet viginti duos, si subdiaconatum, viginti tres, si diaconatum, viginti quinque attigisse, si sacerdotium susceperus est. Censum item vel ecclesiasticum, vel laicalem, quem & pacifice possideri, & suum esse vere constet, quantum ad vitæ ejus sustentandæ usum satis esse censuerit episcopus, aut census loco, sponsionem certa cautione factam ab aliquo, se, quæ ad vitæ cultum usu necessaria sunt, illi, qui sacris initiandus est, suppeditaturum, saltem donec ei aliunde provisum

ANNO CHRISTI 1585.

sit, eaque donatio, sponsione vere ac sine fraude de dolove facta sit, ejusque tabulæ rite & recte confectæ.

De eo autem censu, sponsioneve, factas esse publice die festo denuntiationes inter missarum solennia, tum in cathedrali ecclesia, tum in propria parochiali, tum in illa etiam, in cujus finibus postremo domicilium habuit, tum denique ubi illas fieri per episcopum jussum erit, tum omnino in parochiali ecclesia, intra cujus limites major pars census, sive ecclesiastici, sive alterius generis posita est, fidem ferat.

Hortatur autem hæc synodus omnes qui ad subdiaconatus, diaconatus, aut presbyteratus ordines promovendi sunt, ut antequam accedant, de peccatis omnibus totius anteactæ vitæ generaliter confiteantur, ac spirituales aliquas exercitationes ab episcopo præscribendas obeant, adhibito sibi duce & moderatore viro religioso, quem episcopus præfecerit. Quod si præstiterint id testatum afferant.

Quicumque de vestitu ecclesiastico, de frequenti sacramentorum usu, de ecclesiasticis functionibus, de vita & morum disciplina literas testificationis exhibiturus est, eas recenter datas, aut renovatas, confirmatasve afferat, ita scilicet, ut ne vetustiores sint duobus vel tribus mensibus ante ordinationis diem: si vero quis a domicilio suo diu abfuerit, quamobrem vetustiores testificationis literæ accipi debeant, recentiores simul a quibus debet afferat eo loco datas, ubi proxime moratus est. Et si locus extra diœcesim est, ab ejusdem loci episcopo obsignatas, vel ejus auctoritate communitas.

Qui alienæ diœcesis est, hæc ab ordinario suo habeat, litteras dimissorias de ordine suscipiendo, literas testificationis ordinis proxime suscepti, testimonium scriptum de statis denuntiationibus ordinis suscipiendi: testimonium de natalibus, aut de dispensatione legitima super defectu natalium: testimonium de functionibus præstitis, testimonium comprobationis scientiæ per examen, aut literas facultatis, de examine faciendo: testimonium item de vita, & morum honestate: testimonium præterea afferat qui etiam ordinem sacrum suscepturus est, de patrimonio, vel de titulo, vel de censu, aut sponsione cautioneve.

Literæ vero dimissoriæ de ordine suscipiendo, & testimoniales de præstitis functionibus, de vitæ, morumque honestate, neque vetustiores sint duobus tribusve mensibus, a die sacræ ordinationis supputandis, nisi aliud ex causa episcopo videatur.

Regularis qui ad sacram ordinationem conveniet, primam tonsuram, aut ordines suscepturus, caveat ne obstrictus sit aliqua culpa, aut canonico impedimento.

Ipse quoque mense ante statam ordinationis diem ad episcopum conveniat, & nomen ceteraque supra de aliis ordinandis præscripta ad secretarium episcopalem deferat.

Testata hæc præterea habeat, exercitationem frequentem functionis illius ordinis, quem proxime suscepit: frequentiorem confessionem, ac sacram communionem, progressum in ecclesiastica disciplina: observantiam & reverentiam erga sacerdotes & superiores. Loco tituli censusve afferat testificationem præstitæ professionis regularis, & nihilominus coram episcopo juramento affirmet scripto manu sua subsignato, se illam sponte fecisse, aut ratam habuisse: illud autem scriptum in archivio asservandum episcopus curet.

Testimonium item habeat de denuntiatione sui nominis in ecclesia publice facta. De ætate item, ut supra de aliis constitutum est. De transacto intervallo post ordinem proxime susceptum a Tridentino concilio præscripto. Afferat literas dimissorias a superiore de ordine suscipiendo, quo eorum quispiam initiandus est, quæ literæ vetustiores ne sint duobus tribusve mensibus, a die sacræ ordinationis supputandis, nisi ob absentiam superioris, aliave causa eas longiori tempore datas, renovatasve, accipi, probarive debere episcopus censuerit. Testimonium etiam scriptum a superiore suo qui ostendat eum, vita, & moribus præditum esse, qui dignus sit, ut illi ordini ascribatur, quo is initiari vult. Sit vero hoc testimonium non antiquius duobus aut tribus mensibus, ut in superioribus declaratum est. Si vero diutius a monasterio abfuerit, hoc testatum afferat a superiore monasterii, in quo proxime commoratus est.

Testimonium item de ordine qui proxime præcedit jam suscepto. Si vero tempus statutum & præscriptum a concilio Tridentino, quod interjectum esse debet, inter susceptionem unius, & alterius ordinis, nondum expletum est, tunc a suo superiore scriptum afferat, quo testatum fiat utile & necessarium ecclesiæ suæ, monasteriove esse secum dispensari super interstitio.

Quod si quis stata die non adfuerit, atque ex præscriptis ea quæ ad se pertinent singula non bene nec satis testata fecerit, sciat se ab ordinatione, quæ stato eo tempore habebitur, excluſum fore.

Fiat autem pridie ordinationis in domo episcopali post vesperas recognitio ordinandorum, & ab episcopo, vel ab alio ejus mandato, ordinandis fiat adhortatio, & admonitio salutaris, de dignitate ordinum, & de obligationibus, quæ ordinibus annexæ sunt.

Præcipue moneantur subdiaconi, ut intelligant deinceps Deo auctore se obligari ad continentiam, & ad horas canonicas recitandas, & ex hujus synodi decreto ad sacram eucharistiam, saltem dominicis & diebus festis solennibus præcipue cum altari ministraverint, percipiendam.

Die sacræ ordinationis summo mane conveniant omnes ordinandi in ecclesia cathedrali confessi de peccatis suis, ut ab episcopo sacram communionem sumant, cum omnibus etiam habitibus decentibus, & ordini, quem mox susceperi sunt, congruentibus: singuli autem singulos habitus habeant, nec ullo modo episcopus permittat in illo actu ordinandis paramenta mutuari.

Si episcopus ægritudine, vel aliquo justo impedimento ab ordinibus conferendis avocatur, non aliter subditos suos, quam modo superius dicto approbatos, & examinatos ad alium episcopum ordinandos dimittat, habitis prius ab eisdem omnibus attestationibus, ut supra.

In literis autem dimissoriis ne licentiam det plures ordines suscipiendi, quam illos tantum, quos uno eodemque tempore ab eo suscipi voluerit, ac per sacros canones conciliaque licuerit. Præfiniat præterea in illis certum suscipiendi ordinis tempus, menstruum scilicet, vel bimestre, vel longius, ut pro loci distantia, aliave hujusmodi causa opus esse viderit, quo transacto eas literas ei in posterum nihil suffragati, iisdem literis declaret.

In testimonialibus ordinis ab uno quoque suscepti literis fiat testificatio etiam ecclesiæ, loci-

ve pii, cui is tum ascriptus est ex Tridentino decreto. Nec vero propterea, quominus alii vel ecclesiæ vel loco pio eumdem etiam postea ab episcopo adscribi liceat, vetitum sit

Studeant denique episcopi quæcumque de hoc sacramento administrando sancte & accurate a Tridentino concilio ultra præmissa sancita sunt, diligenter omnia observare.

De festorum dierum cultu.

CUM festi dies potissimum ad celebrandas Dei & sanctorum laudes, salutariter fuerint instituti, curandum est diligenter, ut pie sancteque ab omnibus observentur, & ne iis ipsis homines ad divinam offensionem, & animarum suarum perniciem abutantur.

Prohibemus igitur, ne diebus dominicis, atque aliis festis qui vel ecclesiæ præcepto, vel loci consuetudine colendi sint, quid servilis operis fiat. Ne quid ematur, aut vendatur, nisi quod ægrotis, aut illius diei victui necessarium sit. Neve res ipsas necessarias ante fores ecclesiæ, minus autem in cœmeteriis vendi liceat. Ne ipsarum occasione officinæ apertæ ullo modo sint præter illarum ostiolum parvum, quod apertum sit licet; ac ne illæ ipsæ res necessariæ ullo pacto ab hora tertia, usque ad peractum vesperarum officium vendi possint præter ea quæ ad ægrotorum pertinent curationem. Qui secus facere ausus fuerit, is arbitrio episcopi, præter earum rerum quæ expositæ erunt, aut quæ equis, mulis, plaustris, aut aliter vehentur, amissionem, aliis etiam pœnis usque ad interdictum inclusive mulctabitur: tum etiam segerius si frequentius in id peccaverit, episcopi arbitrio. Ne mercatus, emporia, nundinæve fiant uspiam, sed quæ festo die fieri consueverint in antecedentem, vel sequentem diem, qui festus non sit, transferantur.

Populorum processiones, quæ iis diebus ad aliquas ecclesias devotionis causa fieri consueverunt approbantes, præcipimus ipsarum ecclesiarum curatis, ut studeant paratum ibi habere concionatorem, qui verbum Dei mane & a prandio prædicet, si fieri possit, quo populus in pietate magis contineatur. Comessationes vero, ebrietates, lusus improbos & inhonestos, choreas, turpes cantilenas, omnem denique luxum & lasciviam, atque omnem festorum profanationem damnamus & reprobamus. Denuntiari autem volumus a curatis eo die quo conventus fiet, omnes ex hujus synodi decreto excommunicandos, qui per contemptum festorum, & ecclesiæ, aut per contumaciam, prædictis rebus, & non servitio divino vacaverint.

Doceantur vero populi crebro ab iis, ad quos pertinet, ut festos dies, qui Dei cultui dicati sunt, in divinis officiis, concionibusque audiendis, nec non in orationibus, maximisque, ac continuis Dei erga nos beneficiis recolendis, sancte ac pie transigant: præsertim ut præter missam, quæ sine gravissimi peccati culpa prætermitti non potest, præter vesperas item quibus fidelem quemque nisi impeditum interesse maxime convenit, in doctrinæ Christianæ rudimentis omnes tam mares quam feminæ, tam viri quam pueri, vel perdiscendis, si illa ignorent, vel alios peidocendis versentur.

Cessent in die sanctorum Innocentium ludibria omnia, & pueriles, ac theatrales lusus, & celebretur missa more solito, episcopo ipso, si adesse poterit, præsente.

De vita & honestate clericorum. ANNO CHRISTI 1585.

NIHIL est, quod adeo personas ecclesiasticas commendet, & ecclesiam ædificet, quam sanctæ & honestæ vitæ exemplum in verbo, in conversatione, in castitate, quemadmodum scribit apostolus de episcopo & presbytero ad Timotheum. Illorum itaque conversatio sit irreprehensibilis, ac præluceat subditis, ad bene beateque vivendum, ut videntes opera bona non solum libenter ea imitentur, sed glorificent Patrem qui in cælis est. Oculus, incessus, vultus, ac vestitus annuntient de homine, ut scriptura tradit. Idcirco nec in exteriori cultu presbyteri sint negligentes: valde enim indecorum est, a plerisque non solum pauperibus, sed etiam ditioribus affectari sordes in familia, in vestibus, & quod pejus est, in ecclesiæ sacramentis, & altari, quod maximum indicium est immundi & impudici cordis. Alii e contra, præsertim nobiliores clerici, exquirunt delicias, ac sui status & ordinis plane obliti induuntur more sæculari. Ut igitur revocemus clericos omnes ad eam, quæ eos decet, modestiam, & honestatem, hæc statuenda censuimus.

Episcopi per edictum publicum ab iis quamprimum proponendum, & in valvis ecclesiæ cathedralis affigendum, moneant omnes & quascumque ecclesiasticas personas, quæ aut sacris initiatæ sint, aut dignitates, personatus, officia, beneficiave qualiacumque ecclesiastica, etiam simplicia, obtineant, etiam si studii causa absint, & in gymnasiis publicis, aut ubivis locorum sint, ut qui in provincia maneot ad duos menses, qui vero extra provinciæ fines, ii ad quatuor, clericalem habitum sumant, ordini suo, & dignitati congruentem, hac constituta pœna, ut qui non paruerint, si in sacris ordinibus sunt, ab omni ordinum suorum munere sint suspensi, & beneficiorum suorum omnibus anni unius fructibus jure ipso privati sint: quos episcopus piis locis arbitrio suo attribuet: Sin autem beneficium ecclesiasticum nullum obtinent, alias pœnas luant episcopi judicio. Si qui autem post mensem transacto tempore in edicto ad clericalem habitum sumendum præscripto, eum vel non suscepisse, vel susceptum abjecisse convicti fuerint, officiis, ac beneficiis ecclesiasticis priventur, & severe præterea ab episcopo puniantur.

Presbyteri, diaconi, subdiaconi, ceteriquè clerici, clericali tonsura sint insigniti, ad eam formam, quam ratio uniuscujusque ordinis, episcopi arbitrio postulabit. Ita sint abraso capillo, ut tonsura pertspicua sit omnibus. Comam vero, & barbam ne studiose nutriant, capillis simplicem cultum adhibeant.

Presbyteri autem barbam habeant ad superius labrum ita incisam, ut sumentibus Christi sanguinem nullum afferat impedimentum, atque tam ipsi, quam reliqui omnes ab omni parte ne ullo pacto pilos intortos, aut a mento in acutum incisos, productosve more nutriant militari.

Vestes item coloris tantum nigri, ac simplices, sericis omnibus ornamentis exclusis adhibeant, exteriorem quidem talarem, interiorem autem saltem usque ad tibiæ medium, quamquam in civitate talaris utraque esse debet. In itinere vero breviores quidem permittimus, sed ne omnino supra genua sint vetamus.

Caligis non turgidis, neque dissectis, calceis quoque non incisis utantur.

ANNO CHRISTI 1585.

Neque camisis ad collum, sive ad manus crispis aut laboratis. A

Neque item pileis, nisi valetudinis causa, iisque simplicibus, non sericis, neque turbinatis, quos tamen in ecclesiam & ædes, præsertim publicas ingredientes statim dimittant.

Birretum autem semper gerant in crucis modum consuetum, ut ecclesiasticos homines decet.

Unguentis, & omnibus odorum illecebris abstineant.

Annulos ne deferant, nisi quibus ex dignitatis officio convenit.

Ac denique in vestitu omnem novitatem fugiant, non tam nimiæ elegantiæ, quam sordium & negligentiæ suspicionem evitantes. B

Arma ne ferant, nisi itineris longioris causa, atque ea tamen breviora, ac facultate ab ordinario impetrata.

Ne personati unquam incedant, neve comœdiarum, aut chorearum, aut profani ullius spectaculi actores sint, vel spectatores.

Ne pagellis pictis, aut alea, aliove hujusmodi ludi genere ludant, aut ludentes spectent.

Neve ullum venationis genus exerceant, aut canes, accipitresve, aut aliud alant venaticum animal.

Tabernas ne frequentent, adeantve, nisi itineris causa.

A comessationibus, & minus honestis conviviis abstineant omnino, atque ab iis etiam, quæ C potius luxus, aut voluptatis sint quam propinquitatis aut necessitudinis causa instituta.

Ne dicteriis, aut mordacibus utantur salibus, neve sacræ scripturæ verbis ad profanos sermones abutantur.

Ne tutelam præterea, curamve, nisi intuitu pietatis, idque facultate scriptis ab ordinario impetrata, suscipiant.

Ab omni genere mercaturæ, aut a laicorum negotiis tractandis omnino abstineant, neque se in eis medios, aut interpretes adhibeant, neve prædia etiam ecclesiastica, aut decimas ipsi, vel per interpositas personas conducant, aut cum ipsis conductoribus aliquo modo participent, minusque ab eis aliquid eo nomine accipiant. D

Ne cum mulieribus, cujusvis generis & conditionis cohabitent, præterquam cum matribus & sororibus, sine ordinarii licentia scriptis concessa: Feminas autem ancillas eis habere non liceat, nisi quæ quinquagesimum ætatis annum exegerint, & vitam non suspectam duxerint: qua in re perscrutanda, omnem diligentiam adhibeat episcopus, neque ejus rei facultatem uli cuipiam nisi scriptis concedat, ut qui in sortem domini vocati sunt, clerici ejus curæ commissi non culpa tantum, sed etiam omni culpæ careant suspicione.

Si quis autem post hujus decreti evulgationem aut intimationem, duobus mensibus elapsis, mulierem habuerit secum habitantem, vel sibi E in domestico usu inservientem, is præter alias pœnas quibus juxta sui status conditionem afficiendus erit, suspendatur ab ordinibus, donec ordinario videbitur.

Quod si iterum monitus parere recusaverit, omni officio ac beneficio perpetuo privetur.

Illegitimos filios clerici secum domi nullo modo retineant, ut præteritæ incontinentiæ labes ac memoria omnino aboleri valeat.

Sacerdos quisque dominicis saltem diebus, & festis omnibus, legitimo cessante impedimento, missam celebret. Qui vero curam animarum gerit, ter præterea in hebdomada, ac sæpius etiam juxta loci consuetudinem, aut populi necessitatem.

Diaconus autem, & subdiaconus bis in mense, & quoties festo die altari ministrat: Ceteri clerici semel saltem singulis mensibus communicent, atque etiam præterea in majoribus Christi domini solennitatibus, & in die assumptionis beatæ Mariæ virginis, & festo omnium sanctorum.

Qui id facere omiserit, graviter ab ordinario corripiatur, si sit in civitate; si in diœcesi, a parocho, qui cum monitum non parere animadverterit, eum ad ordinarium deferat.

Qui horas canonicas legitimo cessante impedimento intermiserint, quicumque eas recitare tenentur, sciant ex bulla Pii papæ V. ea de re condita, non solum gravi se peccato obstrictos, sed omnes etiam beneficiorum suorum fructus, qui in singulos dies eis obtingerent, si quotidie in singulas horas dividerentur, amittere, neque a confessario ulla ratione absolvi posse, etiam jubilæi cujuscumque gratia suffragante, nisi fructuum, quos indebite perceperint, facta prius ad dictæ bullæ præscriptum restitutione.

Vestes quas domi privatim clericalis ordinis homines induent ejusmodi sint, quæ non colore, non ulla habitus specie clericali modestia discrepent.

Cum in ecclesia versantur, quo tempore superpelliceum induere non debent, ne sint sine toga exteriori, præsertim horis quibus divina celebrantur, aut populus ad ecclesiam accedere solet. Nec vero absque ea etiam in diœcesanis locis, vicis, ac pagis prodeant, nisi cum eos pedibus iter facientes viæ difficultas, & longitudo aliter cogit. Superpelliceis, cum ministerii usus id postulat, omnes utantur, quæ non lacera sint, non sordida, & quæ etiam manicas habeant: Superpellicea autem illa quæ manicis carent, & quæ non superpelliceorum sed mantilium potius nomine digna sunt, omnino prohibemus. Canonici vero cathedralium & collegiatarum, quo tempore cappa induuntur, ii rocheto induantur sub cappa.

Clerici cum superpelliceis fuerint induti, nullo modo in manibus flores, nec aliud quod statui suo & ecclesiæ non conveniat, habeant, nec deambulent, nec circumcursitent: sed graves semper sint in incessu & statu.

Singuli autem præterea, præsertim qui in aliquo minorum saltem ordinum sunt, proprium superpelliceum habeant, quo etiam in ecclesia, cui ascripti sunt, & alibi, cum ipsis suis fungi muneribus contigerit, uti possint.

Si quis personatus, vestes clericales aut monachales, vel ad eorum formam induerit, & is qui eas assumpserit, & is qui accommodarit, graves pœnas subeant.

Qui vero clericus, cujusvis etiam gradus, ordinis, dignitatis, in aliqua re præmissis non obtemperaverit: is præter pœnas jam inflictas, aut salutari pœnitentia, aut pecunia, aut suspensione ab ordinum munere, & beneficiorum administratione, aut ipsis etiam beneficiis, aut carcere, aut exilio, aut pluribus simul ex iis pœnis, aut etiam gravioribus pro modo culpæ episcopi arbitratu mulctetur. Qui iterum in eadem re peccaverit, duplicata pœna pro ratione criminis ab eodem plectatur.

De

ANNO CHRISTI 1585.

De episcopis.

EPISCOPUS in specula constitutus, & supra montem positus sicut debet omnium inferiorum actiones inspicere, ita meminerit se omnium conspectibus expositum esse, nec posse abscondi: propterea sibi & gregi attendens in omnibus (ut est apostoli præceptum) laboret, ac ministerium suum impleat, cunctaque ad Dei voluntatem administrare vigilanter studeat, constanti virtutum episcopalium officio.

In primis cum eum in oratione sanctisque meditationibus frequentem esse oporteat, certam sibi horam quotidie sumat, quam in contemplationum divinarum studio exercitationeque attentissimis religiosæ mentis cogitationibus ponat. Qua oratione non sibi ipsi tantum, divini luminis illustrationem deposcat: sed etiam pro fidelibus suæ curæ commissis humiles preces fundat, eorum peccata deplorando, pioque gemitu, & religiosa supplicatione Deum orando, ut disjectis peccatorum nubibus, pluviam & rorem suæ divinæ gratiæ ac misericordiæ effundat in hereditatem, & agrum ecclesiæ suæ.

Certam autem horam ad vesperum præscribat, qua universa familia quotidie, vel in sacellum domesticum, vel in ecclesiam proximam, ad orandum conveniat: ubi & ipse intersit, si modo aliquando impeditus non sit.

Missæ sacrum quotidie celebrare cum debeat sacerdos, quisquis ille sit, nisi legitima causa impeditus ex gravi insignique venerabilis Bedæ sententia, id episcopus maxime videat, ne præstet negligenter: qui quidem peculiari quadam ratione ex hominibus assumptus est ad Deum, ut sacrificium pro peccatis offerat populi. At si fortasse id in singulos dies aliquando præstare non poterit, dominicis tamen, festisve diebus omnibus, nisi necessitate compulsus, nullo pacto id prætermittat.

Hoc vero ipsum episcopi facere curent, crebrius in ecclesia, quam in privatis oratoriis, ad populi ædificationem.

Tum præterea missæ sacrificium facere studeant, quibus diebus ecclesias, altaria aut campanas consecrabunt, aut cœmeteria, vel etiam cum ea reconciliabunt, & alia ejusdem generis episcopalia officia obibunt. Illis item diebus, quibus ecclesiastica beneficia conferent, & generalia clericorum qui initiandi sunt, & confessariorum examina habebunt, ac ceteras denique graviores consultationes & deliberationes inibunt.

Et cum hujusmodi sacras & episcopales actiones exercent, ne illas aggrediantur, nisi prius illius ministerii, quod tractant, gravi aliquo sermone & concione, populo vim & rationem pie explicent, quo magis fideles ad rerum divinarum cultum excitentur.

Cum autem justa de causa missæ sacrificium non faciunt, religiose tamen ei intersint. Canonicas horas, attente, distincteque recitent, debitumque illud munus, si minus congruis temporum momentis, cum per occupationes non licet, præveniendo potius, quam tardando persolvere studeant. Singulis autem festis, ac præsertim dominicis diebus in choro divinis omnibus officiis, aut saltem conventuali missæ, vesperisque intersint.

Confessarium sæcularem, aut regularem deligant adhibeantque, qui vir sit sacra scientia, prudentia, spectatis moribus, & vitæ sanctitate insignis: cujus etiam studio, & consilio, & precationis spiritu in rerum graviorum deliberationibus aliquando uti possint.

ANNO CHRISTI 1585.

Ne omittant etiam sacræ theologiæ, sacrorumque canonum, aliarumque ecclesiasticarum doctrinarum officio, munerique episcopali proprie congruentium studiis quotidie statis horis operam dare, quotidieque aliquid ex sacris bibliis, potissimum episcopali fidei religionique commissis, studiose legere, gentilium autem libris, ut Carthaginensis concilii canone vetitum est, ne operam dent.

Officii præterea sui esse putent, eos excipere, audire, qui ipsos vel tanquam judices vel tanquam parentes, vel consultores adjutoresve adeunt. Itaque his peractis, quæ ad divinum cultum, religionis officia, & ad animi spiritusque pia studia pertinent; omnibus adeuntibus se faciles benignosque præbeant, ita tamen ut ne a gravitate recedant.

In auditorio omnibus satisfacere studeant, ac ne infimos quidem homines audire negligant, sed hos, vel imprimis cum adsunt, ad se accersant: Expediant statim quæ recte possunt: omnibus autem, vel re ipsa, vel consilio, vel consolando prodesse studeant.

Quæ ipsi possunt ac debent, ad spiritualem curationem ac gubernationem, divinumque cultum spectantia, hæc per se imprimis præstare studeant, cetera, quæ inferiora sunt, potius per vicarios, ministrosve alios exerceant, & exequantur.

Quicquid autem temporis animi relaxationi aliquando ob valetudinem dabitur, id omne, vel in spiritualium librorum lectione, studiose, vel in consuetudine, & colloquio piorum, & eruditorum hominum, spiritualisque vitæ amantium ponere studeant.

A nimia sæcularium & præcipue feminarum familiaritate meminerint abstinere.

Sæcularia convivia fugiant.

Lectio in mensa potissimum sit e sacra scriptura, & pastoralibus libris, & vitis sanctorum episcoporum, qui episcopale munus egregie obierunt Tridentini etiam concilii decretum in sessione vicesima quinta editum, capite primo de vita episcoporum, & formulam illam promissionis suæ in consecratione de pontificali libro prolatam, sæpe in mensa legi curent, & præcipue diebus solennioribus, & die consecrationis suæ.

Episcopus non profano ornatu, aut apparatu, sed fidei & vitæ splendore sibi auctoritatem quærere debet. Itaque non profanis neque pretiosis vestibus, ne intra domesticos quidem parietes utatur, sed hisce tantum quæ modestiæ episcopali conveniant. Sit annulo episcopali contentus, & eo semper utatur, & ubique tum domi, tum foris, tum in sua, tum in aliena diœcesi, ut perpetuo se ecclesiæ suæ sponsum esse meminerit. In publicum etiam si non extra ædium episcopalium fines proditurus est, tunicam lineam, quam rochetum vocant, semper induat, cum mozzetta ex Innocentii tertii decreto.

Rochetum etiam & mozzettam cum per diœcesim equo iter facit, visitationis causa, tum vero interiorem quoque tunicam breviorem ac mantellum viatorum adhibeat, licet Cum vero animi relaxandi gratia extra civitatem exit, (quod non ita sæpe facere debet)

ANNO CHRISTI 1585.

bet) rochetum poterit ad libitum deponere . A
Maxime convenire ſciat ſi toto adventus & quadrageſimæ tempore omnibuſque ſextis feriis, ac jejuniorum diebus, nigro tantum colore utatur, ſicut reliquo anni tempore violaceum epiſcopalis dignitatis proprium dimittere non debet.

Tonſuram ſemper conſpicuam gerat in capite grandiorem multo, quam ceteri inferiores ſacerdotes, qua perfectius a terrenis curis & occupationibus abſtractum eſſe, & Deo adhærere propius multo, quam alios clericos debere ſe intelligat.

Cum exit per civitatem ſuam, vel etiam per diœceſim, ſemper populo ſanctæ benedictionis munus impertiatur, etiam ſi quis non genu- B flectat.

Semper cappam epiſcopalem, cum in eccleſiam, vel ad divina officia, vel ad alias ejuſdem generis actiones accedit, & eo magis quando ad illas a capitulo deducitur, omnino induat.

Cum per civitatem exit, extra actiones ſacras, præter rochetum & mozzettam adhibeat etiam galerum epiſcopalem, quem ſuper bonetum induat, vel ab uno ex majoribus de familia ante ſe deferri faciat.

Quod de epiſcopo hoſpitio excipiendo Clemens pontifex & martyr apoſtolica quadam conſtitutione ſcribit, id epiſcopi provinciæ noſtræ ad uſum revocare ſtudeant: ut epiſcopum, C qui aliunde venerit, benigne & amanter hoſpitio excipiant, cum eoque agant, ut die feſto ſi permanſerit ſermonem in primis populo habeat. Eſt enim, inquit idem Clemens, hoſpitis hortatio grata atque utilis. Hoc præterea etiam ſi ille renuat, facere cogat ſancta quadam vi caritatis, ut populo benedicat.

Si quando aliquem ex coepiſcopis noſtris in belli, famis, peſtis, aut alias hujuſmodi neceſſitates, aut difficultates (quas Deus pro ſua pietate avertat,) publicas vel privatas incidere contingat, reliqui provinciæ noſtræ epiſcopi opem illi afferre ne differant, tum oratione & publicis ſupplicationibus, tum eleemoſynarum ut quiſque poterit largitione, tum omni etiam D alia ratione & modo, quo fratris epiſcopi ac ejus etiam populi laborantis, calamitatibus, large atque opportune ſuccurratur.

Sacra lectio nunquam deſit in menſa, cui etiam neque accumbere niſi præcedente benedictione, neque ab ea, niſi gratiarum actione peracta recedere debet epiſcopus.

Ut autem temperantiæ potius exemplum quam luxus irritamentum ſit epiſcopalis menſa, ne plura, quam tria aut hoſpitum gratia quatuor ad ſummum fercula apponantur, præter eſcam primo apponi ſolitam, & jurulentum cibum, lacticiniumque, & fructus item quos in ſecundis menſis apponi moris eſt.

Domi & familiæ ſuæ bene præſit, curetque E ut honeſtas, decorumque in familia ſervetur. Qui enim domum ſuam regere neſcit, nec Dei eccleſiam recte gubernabit. Familiæ numerus is tantummodo ſit, quo ſimul eccleſiæ utilitati & epiſcopi neceſſitati conſulatur.

Eum autem vehementer hortamur ut in familia quamplurimos poſſit habeat clericos, qui non niſi clericali habitu utantur & decenti, & in illis ſi fieri poſſet commode, ad minimum duos ſacris initiatos, & unum ſacro presbyteratus ordine inſignitum, & bonæ exiſtimationis, qui omnes vigilantem, orantem, in opera miſericordiæ incumbentem, ac divinarum ſcripturarum miniſteria ſcrutantem epiſcopum ſtudioſius attendant, ejuſque actionum, & ſanctæ converſationis quaſi teſtes ſint & imitatores.

ANNO CHRISTI 1585.

Habeat deinde eccleſiaſticam perſonam, ſpectatam & probatam, quæ præfecta ſit moribus familiæ, ac de omnium ſalute ſollicita, ſpecialem curam ſuſtineat, eamque bonis ac piis artibus ac literis præſertim ſacris pro cujuſque ſenſu & intelligentia erudiendam curet.

In veſtitu colorum varietatem omnino excludentes, tantum nigrum vel fuſcum colorem veſtibus adhibeant. In veſtitu ut nimia elegantia, ita ſordes etiam vitentur.

Non ſint in familia ſcandaloſi neque ullius criminis ſuſpecti: fugiant autem laicorum, & maxime feminarum longum frequenſque commercium.

Curet epiſcopus omnem familiam ſuam ſæpe de peccatis confiteri, etiam ſæpe ſacram euchariſtiam ſumere, quam præſertim feſtis ſolennioribus, & ſemel in menſe de manu epiſcopi ſumant.

Errantem modeſte ac ſevere reprehendat & corrigat, pertinacem e familia excludat, ægrotantem omni cura, vigilantia, & pietate curet, nec ſumptibus parcat.

In eleemoſynis ſit largus, & præter eas, quas per eleemoſynarium ſuum diſtribuit, ipſe quoque propriis manibus ſæpius pauperibus eleemoſynas largiatur.

Denique talis ſit domeſticorum omnium habitus, inceſſus, & ſtatus, ut ex eo etiam appareat, illos eſſe miniſtros miniſtrorum Dei.

Pium ſanctorum patrum inſtitutum ad celebrandas epiſcoporum exequias jamdiu intermiſſum ad uſum revocantes, ſtatuimus ut epiſcopo mortuo, vel morti proximo, tres primi de capitulo præſentes, vicinum epiſcopum, vel eo impedito alium invitent, & ſi fieri poteſt maxime metropolitanum, qui ſtatim veniat, ac ſi vivum epiſcopum invenerit, accuratiſſime conſoletur, & ea officia præſtet, quæ ad animæ ſalutem tali tempore requiruntur. Mortuum vero una cum ſæculari & regulari clero ſolenni more ad ſepulcrum proſequatur.

Nihil autem epiſcopus pii hujus officii gratia a quoquam exigat, vel ſponte oblatum accipiat. Ejus tamen expectationis cauſa corpus antiſtitis ne amplius quadraginta horis inſepultum jaceat. Interea vero curet capitulum, ut cuſtodiatur corpus & circum ipſum frequentes e clero ſint, qui pro ejus anima preces fundant omnipotenti Deo.

Eidem capitulo hoc munus injungimus, ut primo quoque tempore provinciales epiſcopos omnes de epiſcopi morte faciant certiores qui in eccleſiis cathedralibus miſſam ſolenni ceremonia pro ejus anima celebrandam curabunt, & publicis ſupplicationibus ac precibus indictis, Deum pie ſancteque deprecabuntur, ut orbato gregi paſtorem dare velit juxta cor ſuum.

In exequiis ejus plures viginti quatuor cerei majores non accendantur, idque impenſa vacantis eccleſiæ, niſi extent defuncti bona, vel alius ſit, qui de jure aut conſuetudine ſumptum facere debeat.

Epiſcopi negligentia in comprovincialis epiſcopi funere, a ſynodo provinciali, canonicorum vero & cleri, a ſucceſſore epiſcopo graviter puniatur.

Sacra

ANNO CHRISTI 1585.

Sacra anniversaria pro mortuo episcopo quotannis fiant in ecclesia cathedrali, quamdiu proximus ejus successor in episcopatu vixerit, viventis episcopi sumptibus.

Cum primum aliquis hujus provinciæ episcopus mortem obierit, archivii episcopalis claves notarii publici fide, una capituli vicario, altera uni de capitulo, ad quem vel officii ratione, vel consuetudine pertinet, & si nemo talis est, alii antiquiori residenti tradatur, ab eis denique una & item altera servetur; quoad alius episcopus creabitur, cui illas restituant, & rationem de scripturis in inventario notatis, eorumque custodiæ commissis eidem reddant.

De his in quibus episcopus ex sacro concilio Tridentino etiam tamquam apostolicæ sedis delegatus procedere debet & potest.

IN monasteriis monachorum, ubi commode fieri queat, lectio sacræ scripturæ habeatur, qua in re, si abbates negligentes fuerint, episcopi, eos ad id opportunis remediis compellant.

Nemo sæcularis clericus, aut cujusvis ordinis regularis extra monasterium degens, etiam sui ordinis privilegii prætextu tutus censeatur, quominus si deliquerit ab episcopo secundum canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat.

Episcopi ecclesias quascumque quomodolibet exemptas auctoritate apostolica singulis annis visitare tenentur, & opportunis juris remediis providere, ut, quæ reparatione indigent, reparentur, & cura animarum, si qua illis immineat, aliisque debitis obsequiis minime defraudentur, appellationibus, privilegiis, consuetudinibus, etiam ab immemorabili tempore præscriptis, judicum deputationibus, & illorum inhibitionibus penitus exclusis.

Idem servetur in ecclesiis sæcularibus, quæ nullius diœcesis esse dicuntur, ut ab episcopo cujus cathedralis ecclesia est proximior, si id constet, alioquin ab eo qui semel in concilio provinciali a prælato loci illius electus fuerit, id munus obeatur.

Quoniam per fictas causas, quæ tamen satis probabiles videntur, interdum accidit ut nonnulli ejusmodi gratias extorqueant, quibus pœnæ, quæ illis episcoporum judicio sunt inflictæ aut remittuntur omnino, aut minuuntur: episcopus apud ecclesiam suam residens de subreptione gratiæ, quæ super absolutione alicujus publici criminis, vel delicti, de quo ille inquirere cœperat, aut remissione pœnæ, ad quam criminosus per eum condemnatus fuerat, falsis precibus impetrata per se episcopus ipse etiam summarie cognoscat, ipsamque gratiam postquam per falsi narrationem, aut viri taciturnitatem obtentam esse legitime constiterit, non admittat.

Quæcumque in diœcesi ad Dei cultum spectant ab episcopo diligenter curari, atque iis ab episcopo provideri æquum est. Propterea commendata monasteria, etiam abbatiæ, prioratus, & præposituræ nuncupatæ, in quibus non viget regularis observantia, necnon beneficia, tam curata, quam non curata, sæcularia & regularia, qualitercumque commendata, etiam exempta, ab episcopis annis singulis visitentur, qui curent ut quæ renovatione indigent aut reparatione, restaurentur, & cura animarum, & alia debita obsequia recte exerceantur.

Et si in eis vigeret observantia regularis, provideant episcopi paternis admonitionibus, ut eorum regularium superiores, juxta eorum regularia instituta debitam vivendi normam observent, & observari faciant, & sibi subditos in officio contineant, & moderentur. Quod si admoniti intra sex menses eos non visitaverint, vel correxerint, tunc iidem episcopi eos visitare possint & corrigere, prout ipsi superiores possent, juxta eorum instituta, quibuscumque appellationibus & exceptionibus non obstantibus.

In ecclesiis, tam cathedralibus, quam collegiatis, in quibus nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut verisimiliter negligantur, possint episcopi tertiam partem fructuum, tam dignitatum, quam canonicatuum separare & in distributiones quotidianas convertere, quæ inter præsentes juxta divisionem ab episcopo etiam tanquam apostolicæ sedis delegato, in ipsa prima fructuum deductione facienda, dividantur, salvis tamen consuetudinibus earum ecclesiarum, in quibus non residentes, seu non servientes, nihil vel minus tertia parte percipiunt.

Dispensationes quacumque auctoritate concedendæ, etiam hæ quæ gratiose concedentur, suum non sortiantur effectum, nisi prius ab episcopis summarie tantum & extraordinarie cognoscatur, expressas preces subreptionis vel obreptionis vitio non subjacere. Idem in commutationibus ultimarum voluntatum servetur.

Cum ex notariorum imperitia plurima damna, & multarum occasio litium oriatur, possit episcopus quoscumque notarios examinare, illisque non idoneis repertis, aut quandocumque in officio delinquentibus, officii ejus in negotiis, litibus & causis ecclesiasticis, ac spiritualibus exercendi usum perpetuo aut ad tempus prohibere, neque eorum appellatio interdictionem episcopi suspendat.

Episcopi in monasteriis sibi subjectis ordinaria in aliis sedis apostolicæ auctoritate clausuram monialium restitui & conservari procurent.

Monasteria, quæ capitulis generalibus, aut episcopis non subsunt, teneantur infra annum, & deinde quolibet triennio sese in congregationes redigere, juxta cap. In singulis de stat. monach. & si negligentes fuerint, liceat metropolitano eos pro prædictis causis convocare. Quod si etiam metropolitano instante prædicte exequi non curaverint, episcopis in quorum diœcesibus loca prædicta sita sunt, tanquam sedis apostolicæ delegatis subdantur.

Uniones de beneficiis liberis factæ ecclesiis juspatronatus, quæ nondum plenarium sortitæ sunt effectum, vel deinceps ad cujusvis instantiam fient, hæ per subreptionem obtentæ intelligantur. Quæ vero effectum consecutæ sunt, & a quadraginta annis factæ, hæ ab episcopis revideantur, examinentur, ac quæ per subreptionem, vel obreptionem obtentæ fuerint, simul cum unionibus irritæ declarentur. Similiter cognoscant episcopi de patronatibus acquisitis in beneficiis antea liberis a quadraginta annis citra, & in futurum acquirendis, & quos non repererint, ob maxime evidentem ecclesiæ, vel beneficii necessitatem legitime constitutos esse, in totum revocent, & beneficia hujusmodi sine dam-

no

ANNO CHRISTI 1585.

no illa possidentium, & restituto patronis eo, quod ab eis idcirco datum est, in pristinum libertatis statum reducant. A

Si clerici, concubinas, aut alias mulieres: de quibus possit haberi suspicio in domo vel extra detinuerint, aut cum iis aliquam consuetudinem habuerint, & moniti a superioribus ab iis se non abstinuerint, tertia parte fructuum beneficiorum suorum & pensionum sint ipso facto privati, quæ fabricæ ecclesiæ applicetur. Si secundæ monitioni non paruerint, non solum omnes fructus amittant, sed etiam a beneficiorum ipsorum administratione, quoad episcopus etiam uti apostolicæ sedis delegatus arbitrabitur, suspendantur. Si autem ita suspensi, cum iis etiam versentur, beneficiis & pensionibus perpetuo B priventur, atque ad beneficia obtinenda inhabiles reddantur, donec post manifestam emendationem ex causa episcopo visum fuerit, cum his dispensare. Quod si semel dimissas, iterum scandalosas has mulieres sibi adjungere ausi fuerint, præter prædictas pœnas, excommunicationis gladio plectantur.

De visitatione.

INTER episcopalis officii munera præcipua, & ad salutem gregis maxime necessaria est visitatio. Ideo monemus episcopos omnes, ut singuli ex decreto sacri concilii Tridentini, ecclesiam suam & diœcesim visitent intra tempus C ab eodem concilio præstitutum.

Meminerint autem, visitationem ad salutem eorum, qui visitandi sunt, institutam esse. Quamobrem illis maxime propositum esse debet, ut in eis incorruptam, orthodoxamque doctrinam, ac probatam morum disciplinam tueantur & restituant.

Et cum episcopi ceteris omnibus bene sancteque agendi exemplo præire debeant, antequam cleri populique visitationem ineant, a se suaque familia visitandi initium utiliter facient, quo reliqui omnes domesticæ illius visitationis ratione executioneque incitati, pastoralia jussa, quæ ipsi vitando præscripserint, promptius, atque studiosius exequantur. Deinde vero civitatem, D diœcesim postea visitent, nisi forte aliud ipsis videatur. In civitate cathedralis ecclesia primo loco visitetur, tum singulæ collegiatæ, si quæ sunt, deinde parochiales omnes, in quibus & parochi & quicumque præterea sacerdotes, & clerici in parochiis commorantur evocandi sunt.

Scholas, seminaria, sodalitates, hospitalia, ac cetera pia loca visitantes, studiose ac diligenter omnia inspicient: abusus, si qui irrepserint, tollant, & videant in quem usum eleemosynæ quæ ab eis colliguntur, convertantur, & rationem exigant ab eis, qui dictas eleemosynas & alia bona locorum piorum hujusmodi administraverint, ac denique pro bono regimine, & statu locorum, & confraternitatum hujusmodi statuant & decernant, prout expedire viderint. E

Statuta disciplinatorum & aliarum quarumeumque confraternitatum examinent, & quæ abroganda & corrigenda judicaverint, abrogent & corrigant.

Studeant verbi Dei prædicatione & paterna cohortatione ad religionem, vitæ innocentiam, pacem & concordiam omnes adhortari. Si vero privata admonitione opus esse intelligant, in eam docendo, arguendo, obsecrando, pro rei, personæ, ac temporis ratione incumbent.

Confirmationis sacramentum ubi opus erit ministrabunt, omnes ad pœnitentiam cohortabuntur, & quos aliquo peccato teneri cognoverint, cujus absolutio episcopo reservata sit, eos confitentes & humiliter veniam petentes, vel per se, vel per alios, ad id munus delectos absolvent.

In singulis locis a viris ætate, usu, & probitate commendatis, de omnibus diligenter inquirent, quæ eos pro officii sui munere scire oportebit.

Ecclesiam & ejus partes omnes inspicient, an eo cultu & nitore teneatur, quem domum Dei decet: si quid restituendum, reparandum, reconcinnandumve sit, jubeant, ab iis ad quos pertinet reparari. An sanctorum reliquiæ tuto, ornate, decenterque custoditæ asserventur. Aut quæ de cœmeteriis hac synodo sancita sunt, re ipsa præstentur. Si consecranda sint altaria, consecrabunt, si qua ecclesia, cœmeterium pollutum sit, reconciliabunt.

Videndum etiam, an desint vestes, libri, calices, patenæ, corporalia, & reliqua ejus generis instrumenta & ornamenta, quæ ad altaris ministerium, & ad divina officia sint necessaria.

An illa munda & purgata serventur. An missæ, aliaque divina officia, qua oportet, pietate, ac devotione, ac ad præscriptum hujus synodi celebrentur: An ecclesiæ libri, vetera scripta, instrumenta, & privilegia recte custodiantur: An eorum extet ratio, quæ in inventarium relata sunt.

Tum de dignitatibus, canonicis, & aliis ecclesiæ ministris inquirendum erit, an rite; legitima ætate sint ordinati an ordinibus initiati; quos eorum officii munus requirit, an ecclesias, beneficia, seu ecclesiastica officia, legitime obtineant. An in ea se quisquam intruserit. An resideant, & administrationi sacramentorum, & missarum divinorumque officiorum celebrationi, & anniversariorum persolutioni, aliisque oneribus, & muneribus satisfaciant.

Quæ sit eorum vitæ & morum ratio, qui vestitus, quibus cum versari soleant, qualis sit eorum familia, an sordidis, & illiberalibus artibus, & ab eorum gradu alienis operam dent. An ecclesiæ jura & bonorum ecclesiasticorum possessionem defendant. An eorum fructus recte dispensent. An pacem inter se habeant, & se in aliorum pacificatione interponant, & inimicitiarum & odiorum causas tollere studeant. An populus pie versetur in ecclesia, missamque & alia divina officia audiat reverenter.

In parochiis, præter ea omnia quæ diximus, videant, an parochi ex decreto in hac synodo edito libros habeant, in quibus baptizatorum, confirmatorum, eorumque qui matrimonio junguntur, ac mortuorum nomina & cognomina describantur. An rite sacramenta præbeantur, an sacrosanctum eucharistiæ sacramentum, chrisma, & reliqua sacra, ea munditiæ cura, & custodia, qua debent, conserventur, & suo tempore renoventur. An eucharistia, pie & honorifice prosequente fidelium comitatu, ad ægros afferatur. An legitime matrimonia, & in ecclesia adhibitis ex decr. Trid. concilii denuntiationibus debito tempore contrahantur. An suæ curæ commissas ecclesias maxime diebus festis deserant, ut inserviant alienis. An Dei verbum prædicent, & pueros rudimentis fidei instituant. An libros necessarios ad munus parochiale habeant: denique dispicient, an in populo sint hæretici, usurarii, concubinarii, aliique flagitiosi, & facinorosi homines, qui inimicitias gerant, qui quadragesimam & alia jejunia, festos

dies

ANNO CHRISTI 1585.

dies, & reliquos ecclesiæ ritus non servent, quique saltem semel in anno peccata sua confessi non sint, aut sacram eucharistiam non sumpserint. An sint qui legata pia non exequantur. An domestica disciplina patrumfamilias in educandis liberis diligens, pia, & honesta sit.

His exquisitis, cognoscere studeant quinam ex regularibus prædicandi munere fungantur, & fidelium confessiones audiant. An, & eorum probata sit doctrina, & probatæ doctrinæ vita respondeat. An hospitalia, & alia pia loca recte administrentur, eorumque bona prudenter fideliterque in eum usum, cui addicta sunt, distribuantur. An qui in hospitalibus sunt, pie vivant.

De scholis, sciant quos libros discipulis magistri interpretentur, & an illi officio suo satisfaciant. An magistri tales sint, & admissi, quemadmodum in hac synodo mandavimus. Si secus, amoveantur.

De bibliothecis diligenter quærant, an in eis sint hæretici libri, aut qui aliter jure prohibeantur. Si quid in iis omnibus tollendum, corrigendumve fuerit tollent, & corrigent, & ad puniendos delinquentes censuras, & alia juris remedia adhibebunt.

Omnes vero, summo studio monebunt & hortabuntur, ut officii sibi commissi munus, fideliter ac diligenter exerceant. Neque solum hæc, sed quæcumque a Tridentino concilio, & a nobis præcipiuntur, & alia multa, quæ pro eorum prudentia ac pietate, ad utilitatem ac salutem populorum eis in mentem venire poterunt, exquirent, & exequentur.

Caveant vero, ne legem de victu, procuratione, & muneribus a sacro concilio Tridentino definitam transeant. Comitatum autem non habeant, nisi visitationi necessarium: ubi plures omnino ne sint, quam octo vel decem equi & duodecim vel quatuordecim homines: si plures duxerint, alant suis sumptibus. In mensa duo tantum fercula simplicis obsonii, & jurulentum unum cibum, & duo fructuum genera afferre liceat. Quod ad reliqua attinet, decretum in hac synodo factum de episcopalis mensæ moderatione servetur.

Si visitator gradu inferior sit episcopo, omnia supra dicta de visitatione servet, in comitatuque quatuor hominibus ad summum & tribus jumentis contentus sit. Si præter hujus decreti præscriptum cuiquam graves fuerint, duplici restitutione teneantur: præterea inferiores, episcopi arbitrio, episcopus vero synodi provincialis judicio, alias pœnas subeant. Dent autem operam, ut non solum quam diligentissime, sed etiam quam celerrime visitationem conficiant.

Hoc autem ita necessarium, ac plane debitum visitandi munus provinciæ nostræ episcopi, ita solicite exequantur, ut suæ quisque urbis, ac diœcesis visitationem singulis annis, aut si impediti, biennio ad summum ipsi per se conficiant.

Si vero legitima occupatione causave impediti, id muneris aliquando per se ipsos obire nequeant, vicarios generales, visitatoresve alios hujus rei usu peritos, atque idoneos adhibeant, qui visitationis officium sedulo ut par est, præscripto tempore, exequantur.

Cum vero visitationis munus ipsi per se obeunt, unum vel duos canonicos cathedralis, vel alios quoscumque homines ecclesiasticos, quos usui, & adjumento sibi fore viderint, prout maluerint, secum in ea visitandi cura adhibeant, quos pro præsentibus & divinis assistentibus durante hujusmodi munere haberi volumus.

Notarius autem vel secretarius ne quicquam pro visitatione ab iis qui visitantur, quovis nomine exigat, neque ullum doni, etiam parvi, quocumque modo oblati genus accipiat.

Monialium monasteria regularium juri, curæve subjecta, quoad clausuram attinet, diligenter, accurateque visitent. Loca ipsa introspectent atque e superiori etiam parte circumlustrent, & caute solerterque inspiciant prospectus omnes, aditus, & cetera denique omnia, quæ ad clausuram recte tuendam ullo quovis modo pertinent.

Episcopo ad cujuscumque loci vel ecclesiæ parochialis, curatæve visitationem adventanti, tum illi potissimum, ut vetus canon concilii Turonensis jubet, qui confirmationis sacramentum ab eo suscepturi sunt, tum præterea reliqui omnes fideles, exceptis tantum iis qui morbo, adversave valetudine laborant obviam ordine prodeant, ac statis hymnorum, psalmorumque precibus, & cum gaudio, timore, summaque reverentia illum tanquam vicem Christi gerentem excipiant.

Neque solum quo tempore ille adventat, sed aliis etiam diebus, dum visitatio parochiæ fit, fideles quam frequentissimi adsint, ut ipsi omnes ac singuli, si quid ad animarum salutem procurandam opus habent, proprio pastori, parentique libere exponant: ac ei, quæ pro illius officii ratione oportet, interroganti respondeant: illum concionantem, monentem, & paterne arguentem, obsecrantem, & increpantem audiant: ejusdem jussa, monita & decreta suscipiant: atque Dei denique voluntatem, quam præsentes per ipsum auribus percipiunt, non tantum obediendi propensione, sed etiam recte factis omnino exequantur. Id porro omne, ut fideles diligenter, promptoque animo præstent, frequentissimique in episcopali visitatione adsint, parochorum & aliorum quorum interest sacerdotum sit, crebro prout usuvenerit intra missarum solennia illos docere, cum eas officii partes, quas episcopo visitanti ab ipsis præstari conveniat, tum visitationis imprimis utilitates fructusque salutares. Illud porro curet parochus, ut nemo qui intra parochiæ suæ fines habitet omnino sit, qui eo visitationis tempore confessus sacram communionem non sumat, idque ab episcopo ipso, etiam si in alia parochiali ecclesia sumere oporteret, scilicet ejus loci, ubi ille mane visitans missæ sacrificium offerret, quod nullo die in visitatione nisi ex magna causa debet episcopus prætermittere.

Nemo item, qui chrismate non ante confirmatus, modo ætate in hac synodo præscripta sit, illud ab eodem tunc non accipiat, quamobrem tum pridie die visitationis, tum maxime ubi episcopum visitationis causa jam adventare cognoverit, certo aliquo solennique campanarum sono illius adventum fidelibus significet, quo frequentius ex agro evocati omnibus aliis prætermissis conveniant, eique tale, tamque necessarium munus obeunti diligentius præsto sint, qua debent observantia ac veneratione.

Studeat item confessariorum sacerdotum, qui ad id muneris probati sint, nisi episcopi cura præmittantur, copiam necessariam habere, qui biduo, triduove parochiæ suæ hominum confessiones

ANNO CHRISTI 585. siones audiant; aut confessos reconcilient, ut A ANNO CHRISTI 585. ſtata viſitationis, aliave die quam epiſcopus conſtituerit, præparati ſint ad ſacram communionem, & ad confirmationem, qui nondum confirmati ſunt, ab eo ſancte ſumendam.

Hoſtias, vinum, vaſa, mappas, & alia ad ſacræ communionis populo miniſtrandæ uſum neceſſaria, aliaque omnia, quæ viſitationi decenter in eccleſia ſua obeundæ opportuna epiſc. præſcripſerit, accurate paret.

De concionibus, & verbi Dei prædicationibus.

EPISCOPORUM præcipuum munus eſt prædicationis, quod in ſuis eccleſiis, per B ſe exequi debent. Si vero legitime impediti fuerint, per eos quos ad prædicationis munus aſſument.

Nullus autem ſæcularis vel regularis etiam in eccleſiis ſuorum ordinum contradicente epiſcopo prædicare præſumat. Regulares cujuſcumque ordinis, ubi a ſuis ſuperioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati, de eorum licentia perſonaliter ſe coram epiſcopis præſentare, ab eiſque benedictionem petere tenentur antequam prædicationis munus aggrediantur. In eccleſiis vero quæ ſuorum ordinum non ſunt, ultra licentiam ſuperiorum ſuorum, etiam licentiam epiſcopi in ſcriptis habere teneantur, ſine qua in ipſis eccleſiis, quæ non C ſunt ſuorum ordinum, nullo modo prædicent. Ipſam autem licentiam epiſcopi gratis concedant, quæ licentia eis non ſuffragetur, niſi tempore in eadem licentia præfinito.

Priores eccleſiarum, vel vicarii perpetui, quibus incumbit onus providendi de concionatore in ſuis eccleſiis, in ſynodo paſchali diœceſana, vel certe tribus aut quatuor menſibus ante adventum & quadrageſimam, ab epiſcopo prædicatorem petant, aut ſi quem maluerint proponant, ut, ſi ille non fuerit capax, ſibi de aliis provideri poſſit. Nec ulli prædicatori per epiſcopum ad certum locum nominato, liceat ſine conſenſu illius, illo relicto, ad alium tranſilire, aut alterum ſibi ſubſtituere. Si quis aliter D munus prædicationis uſurpaverit, aut ſi quis quacumque fulgeat dignitate prædicatores in præjudicium epiſcoporum mittere præſumpſerit, excommunicetur.

Et quoniam parochi debent in ſuis eccleſiis prædicandi munus ipſi ſubire, in munere ſuo impediantur a regularibus etiam ab epiſcopo miſſis, quin diebus feſtis mane ipſi proprio muneri ſatisfaciant, poſt prandium vero poterunt regulares concionari, niſi ipſi parocho quandoque aliter videatur. Miſſi autem regulares teneantur licentiam ſuam exhibere curatis, nec aliter ab ipſis admittantur. Qui contra fecerit, ſit ipſo facto ſuſpenſus, & puniatur etiam arbitratu epiſcopi. E

Prædicator errores, & ſcandala ſi diſſeminaverit in populum, etiam ſi in monaſterio ſui ordinis, vel alibi prædicet, epiſcopus ei prædicationem interdicat. Quod ſi hæreſes diſſeminaverit, contra eum ſecundum juris diſpoſitionem procedat.

Neminem etiam regularem, ne in ſui quidem ordinis eccleſia concionari permittat epiſcopus, antequam ſibi aut ejus vicario, ille, quicumque concionaturus eſt, fidei profeſſionem præſtiterit. Ubi vero ſemel præſtiterit, non apud erit iterum ob eam cauſam eidem epiſcopo præſtare, ſed ſatis ſit profeſſionis ei ſemel eo nomine præſtitæ teſtimonium ſcriptum, atque obſignatum ſcriptum afferre, & exhibere, quod illi gratis concedatur. Hoc idem intelligatur de confeſſariis.

Nemini præterea concionandi facultatem concedat epiſcopus, niſi præter alia in eo requiſita, vel examine, vel alia ratione pro arbitrio ſuo, illius ſcientiam, & peritiam in eo munere probarit.

Si vere legitimeque epiſcopus aliquando impeditus, in cathedrali eccleſia prædicationis munus ſe, ipſe præſtare non poteſt, ut certe concilii Tridentini ſanctione debet, id pel alios, qui idonei ſint, ex ejus decreto præſtet impenſis ſcilicet ſuis, vel aliorum, quibus jure, vel conſuetudine incumbit, eas ipſas impenſas præſtare.

Parochorum in paſcendo populo verbi Dei prædicatione, induſtria, & doctrina, & in eo genere ſalutaris progreſſus ab epiſcopo cognoſcatur, vel illis in epiſcopales ædes aliove aliquando coram ſe ad concionandum evocatis, vel concionibus ipſis, aliquando ad ipſum epiſcopum miſſis vel alia ratione quam inierit epiſcopus.

Dum vel epiſcopus, vel parochus, vel alius concionem habet, eo ipſo tempore in ea eccleſia ejuſve aliquo ſacello miſſæ ſacrificium ab ullo quovis ſacerdote fieri, aut baptiſmi, ſi modo mortis periculum non immineat, ſacramentum miniſtrari prohibemus.

Concionator de cetero ne paciſcatur ſuper mercede prædicationis: Sed epiſcopus ipſe certam eleemoſynam pro concionatore in unoquoque loco conſtituat, ac declaret, cum pactiones ejuſmodi ſordidæ, ac illicitæ & ſimoniæ labem prope ſapere videantur.

De canonicis.

NE ſtudium ac pietas eorum, qui celebrant, & qui audiunt divina officia, perturbetur, nec quiſquam alieni muneris partes uſurpet, ſed ſuum quiſque officium diligenter exequatur, omniaque ut debent in domo Dei ordine fiant; præpoſiti, archidiaconi, ſacriſtæ, præcentores, aliique in dignitate eccleſiaſtica conſtituti canonici, & reliqui eccleſiarum miniſtri, ea quæ eccleſiæ conſtitutionibus, vel dignitatum, perſonatuum, aliorumve officiorum eccleſiaſticorum inſtitutione ipſis eccleſiæ miniſtris in officiis divinis attribuuntur, accurate exerceant & exequantur, eaque omnia magna cura ſummaque diligentia ſtudeant epiſcopi ab omnibus ſervari, & quæ antiquata ſunt, ad uſum revocari.

Quod ſi neque ab inſtitutione, neque a jure communi, neque a propriis conſtitutionibus, quæ probatæ ſint, proprium officium illis ſit attributum, aut quod ſit non ſatis conſtet, epiſcopi duobus adhibitis de capitulo, quorum alter ab epiſcopo, alter a capitulo deligatur, aſſignent ſingulis dignitatibus & officiis ac aliis, proprium munus, quemadmodum cum ſententia ſacrorum canonum, & cum propriæ eccleſiæ probatis conſtitutionibus, & cum his ſanctionibus pro ratione loci magis congruere judicabunt.

Ceteris etiam beneficiis, quæcumque jam ab eccleſiaſticis officiis immunia reperiuntur, quocumque nomine appellentur, his epiſcopus priſtina munera reſtituat, at ſi non conſtat ſatis

qua-

ANNO CHRISTI 1585.

qualia ea essent, pro fructuum ratione onera imponat, aut missas divinaque officia celebrandi, aut si prioratus rurales, simpliciave beneficia sint, minorum etiam ordinum functiones obeundi ad divini cultus propagationem.

Nec vero tamen vetamus, quin talia beneficia unire episcopo liceat ex facultate sibi communi concilioque Trid. permissa. Ea vero officia & cetera, quæ in divinis rebus a nobis synodo præcipiuntur, episcopi propositis censuris & aliis pœnis efficient, ut ab omnibus ea ratione qua dictum est diligenter præstentur.

Tridentini concilii, & Bonifacii VIII. auctoritate nixi decernimus, ut nulla canonicorum, aut aliorum pactio, remissio, vel collusio fiat, aut facta vim habeat, nullumve statutum, aut consuetudo quæcumque illa sit, valeat, quibus aut absenti quavis de causa ejus, vel sacræ horæ, in qua muneri suo defuerit, aut omnino cuiquam contra quam jure communi & ejusdem Trid. concilii definitum sit, distributiones quotidianæ dari possint. Quod si datæ fuerint, qui acceperit, nec in conscientia, nec alio modo suas faciat, sed eas restituere teneatur, disponaturque de illis juxta probatas illius ecclesiæ constitutiones.

Volumus autem ab hoc decreto excipi eos, qui infirmitate detinentur, vel alia justa causa a sacris canonibus permissa.

Inter justas absentiæ causas habeatur, si unum aut duos ex dignitates obtinentibus vel canonicis episcopus mittat, aut secum pro consilio deducat ad visitandam diœcesim, vel ad concilium provinciale, aut ad aliud pro religione, vel diœcesi urgens negotium, non tamen diutius excusabuntur, quam duraverit negotii necessitas: excusentur item qui pro negotiis capituli, & de ejusdem licentia aberunt, nec numerentur in diebus absentiæ dies recessus & reditus.

Cum dignitates, canonicatus, & præbendæ in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis non alia re fuerint institutæ, quam ut qui ad eas assumuntur in divinis officiis celebrandis ecclesiæ, ex qua fructus percipiunt, sedulo inserviant, illisque muneribus incumbant, quæ vel jure, vel consuetudine ipsis fuere præscripta, sitque præcipuum munus canonicorum in sancta ecclesia Dei sanctissimum eucharistiæ sacramentum offerre, ad Dei iram, contra populos ex peccatis suis concitatam, placandam & mitigandam, & eorum animabus, qui dum viverent hac ratione bona sua ecclesiæ reliquerunt, pie suffragandum. Ideo hæc sancta synodus decernit, & sub interminatione divini judicii præcipit, & in virtute sanctæ obedientiæ jubet omnibus & singulis cathedralium & collegiatarum ecclesiarum hujus provinciæ capitulis, atque singulis de capitulo, ut omnes alternatim dominicis & festis diebus per hebdomadam missam majorem celebrent, cui adsistant duo ex canonicis in sacris ordinibus, subdiaconatus, & diaconatus, constituti, si reperiantur, & finita a canonico hebdomadario sua hebdomada, succedat alter canonicus per hebdomadam, & sic sequantur per orbem, usque ad ultimum.

Dignitates vero scilicet præpositi, archidiaconi, sacristę, & præcentores missam majorem canant festis solennioribus anni. Quod si quis renuerit hujusmodi onus subire, tam subdiaconi quam diaconi, & ceteri omnes, priventur distributionibus illius diei.

Qui vero non fuerint sacerdotes, diebus dominicis, & festis solennioribus in missa majori sacram eucharistiam de manu celebrantis sumant.

Canonici omnes, in presbyteratus ordine constituti, etiam non hebdomadarii, ac etiam dignitates obtinentes, omnibus dominicis, & festis diebus, atque etiam frequentius celebrent, nisi justum ab episcopo & capitulo probandum interveniat impedimentum.

Ceterum cum de ratione celebrandi divini officii accurate in concilio Basilienſi fuerit ordinatum, præcipit hæc sancta synodus in illo decreta, quomodo divinum officium sit ordinandum, & quo tempore quisque debeat esse in choro, penitus renovari, ac diligenter, & sine fraude ab omnibus observari.

Quæ de vita & honestate clericorum ab hac synodo statuta sunt, ea omnia, quam diligentissime a canonicis observari, sub eisdem, ac gravioribus etiam pœnis decernimus, cum deceat illos, ea morum integritate ornatos esse, ut nomen suum tueri & retinere possint, ac præ aliis clericis, canonici seu regulares, ex observata ecclesiasticæ disciplinæ perfectius regula nominari mereantur, a quibus ceteros studium & amorem, ac tamquam regulam cultus divini non pigeat accipere.

Quicumque præbendam theologalem, in cathedrali, collegiatave ecclesia obtinet, is & quæ sacrarum lectionum genera, & quibus diebus episcopus de consilio capituli præscripserit, ut interpretationis suæ munere fungatur, accurate ad illius præscriptum præstet: ita ut saltem bis in hebdomada legat: cujus lectioni etiam clerici seminarii intersint, si ita episcopo videbitur. In ecclesia vero cathedrali, saltem die festo, semper sacram scripturam publice interpretetur, & exponat nisi aliquando aliud episcopus de capituli consilio jusserit.

Idem ab episcopo, aut ab alio consultus de theologiæ quæstionibus, aliisve ejus generis, gratis respondeat: Cetera denique omnia præstet, quæ pro susceptı muneris ratione, ab eo præstari debere idem episcopus censuerit.

Idem omnia præstet quoad residentiam, quæ infra dicta sunt in titulo de residentia; ad quæ omnia in conscientia se teneri intelligat.

Ad præbendam theologalem, quantum fieri poterit, ne umquam admittatur regularis, quod si opus fuerit illam regulari commendare, illi ne commendetur, nisi prius cum illo fuerit super hoc opportune dispensatum, & obtenta etiam licentia a suo superiore, & nihilominus habitum sui ordinis, & illum quidem apparentem extrinsecus semper deferre teneatur.

Optat hæc synodus ad animarum salutem, in ecclesiis cathedralibus & collegiatis ex decreto concilii Tridentini, præter canonicum theologalem, etiam canonicum pœnitentiarium quamprimum institui. Ea propter decrevit, ac statuit, ut in omnibus ecclesiis prædictis, maxime ubi jam instituta est præbenda theologalis, præbenda alia, quæ alias quam per resignationem primo vacabit, cuique aliud onus incompatibile non sit annexum, pro pœnitentiario affecta, ac reservata sit, & esse intelligatur: ita ut adveniente illius vacatione, alteri non conferatur, quam sacerdoti vitæ sanctitate, & doctrinæ integritate insigni: qui ætatis annum quadragesimum saltem agat, quique item in theologia aut in canonum jure doctor, seu licentiatus sit, & in conscientiæ casibus enu-

clean-

ANNO CHRISTI 1585.

cleandis, atque explicandis, bene instructus atque versatus: Si vero qui omnes illas conditiones habeat non erit, is deligatur, qui ad illas quoad fieri poterit proxime accedat. Qui dum in ecclesia audiendis confessionibus vacabit, quod suum proprium munus est, ita distributiones quotidianas assequatur, ac si in choro divinis officiis præsens adesset.

Hæc autem, quæ de præbenda pœnitentiarii dicta sunt, ita intelligantur quoad metropolitanam ecclesiam, nisi aliud archiepiscopo & capitulo videatur: ut pœnitentiarius, qui in ea hanc adeptus fuerit præbendam, pensionem annuam centum & viginti aureorum præceptori juventutis pro illius sustentatione persolvere teneatur: cum ipse ex reliquis fructibus seu quotidianis distributionibus, quæ ad similem summam & ultra ascendunt, commode vivere possit.

In illis autem ecclesiis, ubi per unionem præbendæ de pœnitentiario commode provideri non poterit, ea ineatur ratio vel per alicujus capellaniæ, seu prioratus ruralis unionem, vel aliter, ut ecclesia tam utili, ac necessario ministro non careat.

De capitulis.

CAPITULA cum fiunt, ne fiant mane: sed tantum post officium vesperarum peractum, ne divina officia perturbentur, & ne canonici a divinis officiis abesse cogantur: nisi forte urgens & evidens ingruerit necessitas.

Præcipimus capitulis, ut intra sex menses, omnia sua statuta bona fide suis episcopis communicent, quæ ad hanc synodum debuerant afferre. Curent autem episcopi de statutorum illorum observatione: in quibus cum ipsorum capitulorum consilio, aut immutent, aut addant, quæ videbuntur expedire, dummodo juri communi, & sacris canonibus non adversentur.

Cupiens autem hæc synodus, cathedralium & collegiatarum ecclesiarum hujus provinciæ statuta, in omnibus quoad fieri poterit esse conformia, decrevit, ut statuta omnia, ad formam statutorum metropolitanæ ecclesiæ, postquam illa a reverendissimo archiepiscopo, cum duobus de capitulo, revisa, & correcta fuerint, reducantur: ac illis in omnibus & per omnia, quoad fieri poterit judicio episcopi & capituli conformentur: præcipue vero quoad statutum de optando & de interessendo horis canonicis.

Si quis instrumenta fundationum, bonorum, reddituum, privilegiorum, & jurium ad episcopatum, aut ad capitulum, aut ad aliquam dignitatem, aut præbendam, aut capellaniam, vel etiam ad quamcumque ecclesiam, & monasterium spectantium apud se celaverit, nec intra spatium trium mensium a die publicationis hujus synodi restituerit episcopo aut capitulo, vel ipsarum ecclesiarum, & monasteriorum præpositis, maneat per hanc synodum ipso facto excommunicatus: nec ab episcopo absolvatur, donec juramento adfirmaverit, omnia a se restituta. Ac præsens decretum volumus quotannis, tum in synodis diœcesanis, & capitulis generalibus, tum sæpius per annum a parochis inter missarum solennia publicari.

Sicut non licet episcopo res ecclesiæ alienare sine consensu capituli, vel superiorum auctoritate, ita vicissim nec capitulo, sine cognitione & licentia episcopi atque aliorum superiorum. Propterea declaramus singulos de capitulo excommunicationis sententia innodari, nec eorum contractum valere, qui res mobiles sacras & ministerio ecclesiæ destinatas, sive fundos, & alias res immobiles capituli, seu dignitatis alicujus, vel præbendæ, aut capellaniæ in ecclesia constitutæ, inconsultis episcopis aut sine eorum, & superiorum permissione, ac prætermissis aliis solennitatibus a sacris canonibus requisitis, distraxerint, & in sua commoda verterint: sed de sacrilegio commisso teneri ad restitutionem, quod idem de episcopis, ac ceteris ecclesiastica beneficia obtinentibus sentiendum est. Idcirco jubemus diligenter inquiri, juxta decretum concilii Tridentini, si forte inique alienata, possint in integrum restitui, aut ex vendentium bonis compensari, & deinceps si quid hac in re peccatum fuerit, volumus ad reverendissimum metropolitanum, aut synodum provincialem referri, ut de sacrilegorum pœnis statuatur.

In collegiatis ecclesiis, ubi fuerint saltem sex præbendæ, optamus unam conferri doctori theologiæ, seu licentiato, viro bono, exponendi & interpretandi sacram scripturam perito, juxta decretum concilii Tridentini: ea tamen lege & conditione, ut ipse, prout omnes alii theologi cathedralium, non desinat, extra prædicationis & lectionis tempora, ecclesiis cum aliis canonicis deservire, quantum per occupationes studiorum, & alias causas legitimas licuerit, ejusdem conscientiam onerantes.

Creationes in canonicum, tamquam votum captandæ mortis inducentes omnino prohibemus, ne de cetero ullo modo fiant, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ: Jam factas vero, quæ hactenus effectum fortitæ non sunt, irritas & nullas declaramus, ac pro infectis haberi volumus, minimeque ab aliquo servari sub eadem excommunicationis pœna.

De beneficiatis, seu mansionariis.

ILLUD in omnibus cathedralibus & collegiatis ecclesiis nostræ provinciæ exacte & inconcusse servari decernimus: ut beneficiati, seu mansionarii ab eorum ecclesiis & civitate recedere non audeant, sine licentia capituli ex legitima causa dumtaxat concedenda, pœna privationis distributionum unius hebdomadæ, pro qualibet vice & die quo abfuerint, & alia arbitraria, quæ augeatur crescente contumacia, ut capitulo videbitur expedire, & alias juxta sacri concilii Tridentini decreta.

Præstent insuper hujusmodi beneficiati per se ipsos proprium officium in choro, & cùm oportuerit ad lectorile accedant, antiphonas, responsoria, & alia hujus generis canant: quoties opus fuerit, pluviale induant, & cetera præstent tam in psalmis psallendis, & missis celebrandis, quam ceteris, quæ ex fundatione, statutis, & consuetudine præstare tenentur: & in omnibus unus pro alio legitime impedito supplere possit: nec quisquam eorum cum divina celebrantur, a choro recedat, nec sine causa, & licentia majoris dignitatis, & antiquioris de capitulo in choro existentis, sub eadem distributionum privationis pœna, & alia arbitraria.

Et ut beneficiati seu mansionarii hujusmodi, ad prædicta adimplenda capaces assumantur: beneficiaturæ seu mansionariæ prædictæ, tam

eccle-

ecclesiarum cathedralium, quam collegiatarum dictæ provinciæ, & antiquioribus, & in ceremoniis & musica peritioribus clericis ecclesiæ & capitulo inservientibus, ad instar metropolitanæ ecclesiæ tantum, conferantur.

De parochis, & animarum curatoribus.

IN curatis præter vitæ probitatem, duo præcipue requiruntur, scientia, & potestas: nihil enim magis ecclesiæ Dei officit, quam quod indigni præficiantur curæ animarum, & ad aliorum assumantur regimen, qui seipsos regere non possunt. Quoad scientiam, provideatur per examen, potestas vero per institutionem, & collationem committatur. Nam nisi curati ligandi, atque absolvendi potestatem a prælatis acceperint, decipiunt populum, nec absolvunt a peccatis.

Si qui igitur sine ecclesiastico & legitimo titulo parochialium administrationi sese immiscuerint, quacumque laica se fulciant potentia & violentia, fures sunt & latrones, non pastores ovium: quos ipso facto suspendimus a divinis.

Priores & vicarii ecclesiarum jurent, se absque legitima auctoritate non alienaturos bona ecclesiæ quæ vero antea vel vendita, vel alio quovis modo alienata sunt, ea quantum in se est, recuperaturos, & se inventarium rerum omnium mobilium & immobilium, & ad illum titulum pertinentium, sex mensium spatio, sub pœna suspensionis episcopo exhibituros.

Dominicis diebus parochus non solum festos dies populo denunciet, sed etiam illum sæpe doceat, quæ officia tum in illis, tum in eorum vigiliis colendis, ab eo religiose præstari oporteat: eumdem doceat, Christianum hominem non decere opus aliquod ante suscipere, aggredive, quam Dei auxilium religiosis precibus imploret, dicit enim dominus, Sine me nihil potestis facere. Parochus igitur, cujus est populum ad optima quæque instituta erudire; Concionator item illum, prout usu venerit, cohortetur ac moneat, ut neque publice, neque privatim quicquam aggrediatur, nisi primum sanctis precibus Deo adhibitis: Neque cibum sumat antequam stata prece benedicat: post cibum item domino gratias precatione agat: id enim a nobis expectat qui nos pascit Deus, ut pro præstitis ab eo escis, illi gratias agamus, & saturati donis ipsius, laudes ei dicamus.

Eidem præterea significet, atque indicet stationes, & indulgentias, & alia, quæ episcopi jussu promulganda erunt.

Concionem nullo modo diebus festis intermittat, inter missarum solennia.

Processionem per cœmeterium, aut etiam per pagum, & vicum, ante missam quovis die dominico, in festo item habeat.

Clericum apud se parochus habeat ejusmodi, ut non solum missæ inservire, sed alia etiam omnia præstare possit, quæ veteri canone decreta sunt, nec sacramenta ministret absque clerici auxilio & ministerio.

Parochialis curæ munera atque officia non per alios, sed ipsimet parochi, animarumve curatores, obeant ac præstent: nisi sint qui aliqua justa causa ab episcopo approbata impediantur, aut etiam prohibeantur, id nisi fecerint, tum fructibus beneficii mulctentur pro rata temporis & officii sui prætermissi, tum aliis etiam pœnis plectantur arbitratu episcopi.

Parochi in urbe, & in oppidis saltem insignioribus constituti, ut a reliquis sacerdotibus, animarum curam non gerentibus, internoscantur, signum aliquod, quod proprium illorum insigne sit, ab episcopis in diœcesana synodo eis præscribendum ferant cum domo exeunt, supra exteriorem vestem & supra superpelliceum cum in ecclesia sunt, aut processiones aliasque hujusmodi publicas actiones obeunt.

ANNO CHRISTI 1585.

Parochi præterea perpetuo ecclesiæ suæ assistant, & gregi invigilent, sint zelantes in salute fidelium procuranda. Sint diligentes in sacramentis ministrandis, & cum ea ministrant, animadvertant & servent diligenter sanctas ecclesiæ ceremonias, ut fideles ex eo ædificentur. Sint studiosi in verbi Dei prædicatione. Sit vigilans eorum cura erga infirmos. Sint diligentes, & soliciti in divinis officiis, in funeralibus, in processionibus. Sit maxima eorum diligentia in exercitatione populi ad statas orationes. Sit accurata instantia in festorum dierum cultu observando. Sit diligens eorum cura in scholis doctrinæ Christianæ. Sint soliciti in speculatione populi. Sint eorum monita salutaria. Sit magna vigilantia in reliquis parochialis muneris partibus, præcipue vero in observatione decretorum hujus synodi.

Ut autem quilibet parochus suo officio defungi queat, catechismum Romanum Latine & Gallice habeat: & ex ejus præscripto doctrinam de symbolo apostolorum, legis decalogo, sacramentis, oratione dominica, atque aliis ad salutem necessariis tradat. Frequenter quoque ac libenter biblia sacra & homelias patrum legat, unde ad captum populi sui & ædificationem, quæ videbuntur conducere, seligat. Habeat insuper institutiones synodi hujus provincialis, & diœcesanæ, ut cognoscat quomodo ac populum admonere, ac regere debeat.

Ad servitium parochiale perficiendum præsertim dominicis & aliis festis diebus non solum obligantur parochi, sed omnes etiam ejusdem parochiæ presbyteri, qui in ea aliquod beneficium obtinent: vel alias eidem ecclesiæ adscripti sunt, sicut omnes parochiani ad illud audiendum. Nisi ergo presbyteri prædicti, in habitu sacerdotali cum mundo ac decenti superpelliceo hora competenti eo convenerint, (quo, ut conveniant, etiam qui non sunt ascripti, hortandi sunt) & in officio divino ad finem usque canentes, & administrantes, perstiterint: damus curatis potestatem post trinam admonitionem eos suspendendi a divinis. Et ut ordo in omnibus servetur in ecclesia, omnes presbyteros parochiæ, sicut omnes alios parochianos, parochis decet esse obedientes, & correctioni eorum ac directioni subditos, de quorum vita, & officio parochi episcopum aut vicarium foraneum certiorem sæpe reddere teneantur. Quod omne intelligi volumus de clericis, subdiaconis, & diaconis. Parochi vero quoties poterunt, auxiliarios presbyteros, & clericos suos vocent in participationem aliquarum obventionum ecclesiasticarum: ut qui altari servit, de altari vivat.

Indignum nobis visum est, dominicis, ac festis diebus, de orationis domo, negotiationis, aut fori sæcularis domum fieri. Nam pro populi exhortatione, & divini verbi prædicatione coguntur curati sacris operantes, lictorum & præconum, atque etiam publicationum vices gerere, auctiones vectigalium, venditionum, licitationum, & quæcumque mandata sæcularium judicum, & officiatiorum recitare & proclamare,

ANNO CHRISTI 1585.

Ad purgandam ergo domum Dei his profanationibus, prohibemus sub interminatione divini judicii, & pœna suspensionis & excommunicationis, quicquam in sacrificio & in templo nisi sacrum & sanctum, dici aut fieri. Atque monemus omnes judices & magistratus sæculares, ut sua quæcumque mandata per suos ministros, & fabricarum rectores, aut alium de vicinia deputatum publicari faciant extra cœmeterium & ecclesiam, quo loco ipsis videbitur convenientius. Eosdem obtestamur in domino, ne liceat iis diebus parochianos & vicinos venientes aut redeuntes ad ecclesiam, aut in ipsa inventos in jus vocare, aut comprehendere, aut aliter vexare: ob id enim miseri homines coguntur abstinere a cultu divino, & festis diebus, quibus prodeundum in ecclesiam est, latitare.

Habeant libros sacræ scripturæ, & casuum conscientiæ institutiones, quæ auctoritate hujus synodi edentur, & alios præterea parochis, & animarum curatoribus necessarios. Habeant præterea libros, & hos vigilanter, & decore asservent, in quibus & baptizatos, & matrimonio junctos, & chrismate delibutos, & mortuos scribant, & hos separatos ad præscriptum hujus synodi.

Nullus parochus pœna illis excommunicationis proposita, sacramentum ullum administrare audeat hæreticis quibusvis, vel quocumque modo a fide catholica aversis, nisi prius constiterit illos resipuisse, & ecclesiæ rite reconciliatos fuisse.

Ad tollendos abusus, quos in nonnullis hujus provinciæ ecclesiis irrepsisse audivimus, in oblationibus, quæ a laicis percipiuntur in quibusdam anni festivitatibus, & in profanos usus convertuntur: Statuimus & ordinamus, ne de cetero ullæ in ecclesiis oblationes fiant, aut colligantur, quæ non in ipsius ecclesiæ & ministrorum ejus utilitatem convertantur pœna excommunicationis contrafacientibus proposita: provideantque parochi, ne hujusmodi oblationibus ullæ superstitiones admittantur.

Die festo beatæ Mariæ virginis purificationis, dicato, candelarum, & die dominica, quæ in palmis dicitur, olivarum benedictio in ecclesia ipsa solum celebretur, aut in ejus cœmeterio, ubi talis fuerit consuetudo: utroque autem tempore in singulis ecclesiis, ubi solennis illa candelarum & olivarum benedictio facta est, aut in earum ambitu, alibive processio agatur. Quo in processionis munere clerus die festo purificationis candelas, die autem palmarum olivas aut palmas præeundo manibus gestet.

Curati ne permittant esculenta appendi olivis benedicendis, moneatque populum benedictionem illam non cadere super esculenta, sed super olivas.

Ea tantum benedicentur quæ ex veteri ecclesiæ instituto benedici consueverunt, juxta rituale Romanum. Caveant autem maxime sacerdotes, ne benedictionem impertiant ad veneficia, maleficia, aut alia hujusmodi superstitiosa.

Parochus puerperam ne benedicat, nisi in ecclesia, cui etiam solum detur aliqua sacra imago deosculanda, cum aspersione aquæ benedictæ, neque ullo modo detur panis benedictus sub hostiæ forma, aut quid ejusmodi.

A

B

C

D

E

De residentia.

Quæ de residentia a sacro-sancta synodo Tridentina sancte ac utiliter decreta sunt, omnes hujus provinciæ episcopi pro eorum pastorali sollicitudine ipsi diligenter observent, ac ab omnibus beneficia curata, vel personalem residentiam requirentia quomodolibet obtinentibus quam diligentissime inviolateque observari curent.

Statuimus etiam ut in singulis cathedralibus & collegiatis ecclesiis singulis tribus mensibus, tres primi ex capitulo præsentes, absentium canonicorum & aliorum beneficia in dictis ecclesiis obtinentium nomina ad episcopum deferant.

Monemus autem & hortamur beneficia curata obtinentes, ut divinorum præceptorum memores, gregem pascant, & regant in judicio & veritate, ac declaramus, eisdem præceptis parochialibus ecclesiis quocumque nomine & titulo præfectos obligari ad personalem in sua ecclesia & parochia residentiam, ut injuncto sibi officio defungi valeant, neque abesse possit, nisi ex justa, legitima, & canonica causa, ab ordinario in scriptis approbanda.

Si quis autem contra decreti hujus dispositionem abfuerit, præter mortalis peccati reatum, quem incurrit, pro rata temporis absentia, fructus suos non facit, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi retinere potest, sed per ipsum aut superiorem ecclesiasticum, fabricæ ecclesiarum, aut pauperibus erogari debent. Quod si absentes ultra bimestre etiam non personaliter citati contumaces fuerint, liberum volumus esse ordinariis per censuras ecclesiasticas, subtractionemque fructuum aliaque juris remedia etiam usque ad privationem compellere ad residentiam.

Plerique ne residendi prætexunt litigia, aut suscitant ipsimet devoluta, ne videantur sua beneficia pacifice possidere. Ideo statuit hæc synodus, ut quisquis beneficio personalem residentiam requirente, & ejus fructibus gaudet, aut resideat, aut fructus non percipiat, quos suos sine residentia facere non potest, qui etiam aliis jam dictis pœnis subjaceat.

Si quis a residentia ex legitima causa ab episcopo prius cognita & probata abesse contigerit, vicarium idoneum ab ipso ordinario approbatum cum debita mercedis assignatione relinquat. Discedendi autem licentia in scriptis, gratisque concedenda, ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa nemini detur. Quod si quis diutius ab eadem residentia excusari potuerit, visitet tamen parochiam de bimestri in bimestre, ne prorsus sine officio beneficium possideat, nisi justo impedimento per episcopum judicando detineatur.

Parochi vero episcopum admoneant, si qui intra fines suæ parochiæ ejusmodi habentes beneficia, quæ personalem item residentiam requirant, non resideant.

Vicarii etiam foranei eamdem diligentiam adhibeant, si qui curati in regione sibi ab episcopo commissa non resederint. Qui huic officio deerit, sicut episcopo videbitur, plectatur.

In facultatibus autem absentiæ, quæ studiorum causa ab ordinariis concedentur, hæc opponenda censuimus.

Ut vere in publico, celebrique gymnasio theologiæ, vel sacris canonibus studeat.

Ut minores sint triginta annis, aut fuerint,

cum

ANNO CHRISTI 85.

cum in publico gymnasio iisdem studiis operam dare cœperunt quæ nunc cupiunt absolvere.

Ut intra annum ad ordinem saltem subdiaconatus promoveantur.

Ut singulis sex mensibus episcopo scriptum sui doctoris exhibeant, quo is illos in eo studii genere proficere testetur : quod etiam episcopus secreto ab aliis cognoscere studeat.

Quod si omnes supra scriptæ conditiones in licentia expressæ non fuerint, aut is qui impetrat, qualitates omnes, quæ in scripta licentia requiruntur, non habeat, aut quæ ipsi servanda proponuntur, deinceps non præstiterit, facultates irritæ ac nullæ sint, & qui impetrat, sciat se fructus suos non fecisse, neque facere, ac pœnis, quæ non residentibus propositæ sunt, teneri.

Similes autem facultates, etiam prædictis requisitis concurrentibus iis qui parochiales ecclesias obtinent, minime concedantur.

De ecclesiis, & earum cultu.

ECCLESIAS quascumque, sive curatas, sive non curatas, sacella & oratoria diruta episcopi ad eam rationem quæ a sancta Tridentina synodo præscripta est, restituenda, vel alio transferenda curent.

Lapides, cœmentum, & omnis materia eorum locorum ad profana ædificia ne adhibeantur : nisi episcopi auctoritas ex justa causa interceserit : Quod enim semel Deo consecratum est, ad privatos hominum usus transferri non debet.

Altaria etiam quæ extra ecclesiam & quæ sub dio, nec septa aut munita sunt, episcopi aut sepienda, si fieri possit, aut demolienda curent.

In ecclesia præsertim cum divina officia celebrantur, vel verbum Dei prædicatur, nemo hæc audeat.

Deambulare, nugari, circulos habere, negotiis operam dare, cum mulieribus immodeste colloqui, altaribus vel fontibus baptismi adhærere, in limine aut ante fores immorari, aversum ab eucharistiæ sacramento irreverenter sedere, aut cum in missa sustollitur stare, aut quovis modo divina perturbare, aut irreverenter in ecclesia versari.

Ne clericus, aut quivis alius in ecclesiis, earumve cœmeterio, atrio, vestibulo, aut porticu, foribusve quidquam venale proponat, ne si ad usum quidem sacrificiis vel ecclesiæ futurum sit.

Nemini cum venaticis canibus vel volucribus in ecclesiam ingredi liceat.

Mendici eleemosynæ quæritandæ causa ne in ecclesiis vagentur, sed extra januam consistant.

Qui in horum aliquo deliquerit, a parocho ecclesiæ per se vel alium ecclesiæ ministrum moneatur : nisi paruerit, ab ecclesia interdicti sententia excludatur : Si commode id fieri non potest, ad episcopum deferatur, qui in eum suo arbitrio animadvertat : qui etiam parochi, & aliorum ecclesiæ ministrorum hujus officii negligentiam coerceat.

Parochus sub noctis horam, ecclesiæ fores claudi curet, neque ullo pacto quemquam admittat præter sacerdotes, nisi nocte natalis domini.

Cum Christianæ pietatis rationi illud alienum sit, ad ornatum templorum adhiberi ea, quæ non modo devotionem non excitant, sed intervenientium mentes facile illiciunt in fœdas turpesque cogitationes : propterea ne quis ad illa ornanda peristromatis, aulæisque utatur, quæ obscœnis figuris intexta sint. Neque item pictas imagines & signa adhibeat, quæ loci sanctitati non conveniant.

ANNO CHRISTI 1585.

Quæ pallia, aliaque sacra indumenta altarium usui, ornatuive addicta sunt, ea ad sedis episcopi alteriusve hominis ecclesiastici, vel laici, quavis dignitate præditi apparatum, aut ad funeris exequiarumve pompam, aut aliarum rerum, quæ profanæ sint, usum sive ornamentum ne adhibeantur.

Nullus etiam vestibus religiosorum hominum aut mulierum utatur ad larvas, vel ad scurrilia sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ.

Quæ vestes & ornamenta cujusvis generis, ad usum sacrum comparata, ecclesiæ instituto benedici debent, ea in missæ sacrificio, ceteriisque divinis officiis ne prius adhibeantur, quam solemnibus precibus ab episcopo vel ab alio, qui auctoritatem habeat, benedicta sint.

De choro.

CUM ab ipso Christianæ religionis exordio, ecclesiasticis legibus, moribus, & continua traditione fuerit receptum, non solum laicos a choro, qui solis patebat clericis, exclusos fuisse, sed & in eodem choro quibusdam stationum gradibus, clericos ipsos sic fuisse distinctos, ut nec intra sacerdotes diaconi, nec intra diaconos subdiaconi ullo modo admitterentur : Propterea hæc sancta synodus dum videt ecclesiarum choros hoc tempore non magis clericorum, quam laicorum, imo quod deplorandum est, & mulierum conventus dici posse, & ob eam causam divina officia ea qua decet reverentia minime celebrari : priscum ordinis decorem ad divinæ majestatis obsequium revocare cupiens, decrevit, laicos homines, (& multo minus mulieres) dum divina celebrantur, intra cancellos chori nequaquam esse admittendos : His tantum præter cantores & alios hujusmodi chori ministros, in eum locum ingressuris, qui ecclesiastici sint & honesto ac decenti habitu induti. Laici vero nobiliores, & qui vel Christianissimi regis consiliarii & officiales, aut ex militaribus ordinibus, aut communitatum magistratibus fuerint, poterunt intra chorum admitti, si eo in loco divinis officiis interesse velint, ita tamen ut post clericos sedeant, nec inter clericos ipsis sedere liceat.

Feminæ vero cujuscumque conditionis, & status sint, nullo umquam tempore, nullave ex causa, dum divina officia celebrantur, aut verbum Dei prædicatur : denique iis horis, quibus clerici, tam sæculares, quam regulares in choro præsentes esse debent, intra eumdem chorum, aliquemve ejus locum secretum etiam superiorem admittantur. Quod si adversus hanc prohibitionem factum id fuerit, aut permissum, ipsæ feminæ si monitæ statim non recesserint, vel iterum contumaciter ingredi præsumpserint, sint eo ipso excommunicatæ : qui vero choro præsunt, si earum ingressum etiam tacitum concesserint, permiserintve, & non statim illas monuerint, aut per alium monere fecerint,

ANNO CHRISTI 1585.

cerint ut discedant, præter excommunicationem in quam ipso facto incurrant, sint ab officio & beneficio per sex menses ipso itidem facto suspensi.

Episcopus post missam conventualem, & post solemnem benedictionem populo datam, ne recedat a choro, usquequo absoluta fuerit sexta, vel nona, cum dicenda fuerit, nisi ex gravi causa: ne privetur chorus & ecclesia debitis obsequiis per canonicos præstandis. Qui cum episcopum ad ædes episcopales comitari debeant, chorum destituunt, & illius horæ officio non satisfaciunt.

In choro clerus non vagetur oculis, incomposito corporis situ ne stet vel sedeat, non moveatur huc illucque, non circumambulet, non sint invicem colloquia, non flores in manu teneat, non legat aliud in choro præterquam officium quod tunc cantatur, moduletur devote cum aliis, memineritque se tremendæ Dei majestati altare, qui non modo exteriores corporis gestus videt, sed scrutatur cordium intima atque secreta: ne de illo dicatur, quod Deus per prophetam ait. Populus hic labiis me honorat: cor autem eorum longe est a me.

De altari.

ALTARIUM & capellarum locus ne in ulla quavis ecclesia quovis nomine cuiquam absque episcopi licentia & auctoritate detur.

Amoveantur omnia altaria, quæ subtus suggestum aut organum extructa sunt, aut columnæ pilæve hærentia, aut adversa altari majori, aut ecclesiæ januis nimis propinqua, aut alia, quavis ratione incommoda aut periculosa vel etiam sine fundatione, episcopi judicio.

Emolumenta autem, oblationes, & jura, ac onera altarium, quæ amovebuntur, ad alia altaria ejusdem episcopi sententia transferantur. In ejusmodi autem locis deinceps ne ulla quavis ratione & causa altaria construi episcopus permittat, neque alio modo liceat.

Id in primis propositum habeat episcopus, nimiam altarium frequentiam, quam tantopere populi expetunt, ac magnificiunt, esse vitandam, eam ob causam, ne sacerdotes ad illa uno eodemque tempore celebrantes se invicem interturbent, ac ne illa, ut usu evenire solet, ornamentis necessariis, quo plura sunt, eo facilius destituta remaneant. Atque illud quidem statui posse videretur generaliter, nullam prope ecclesiam tam amplam reperiri in nostris diœcesibus, cui non satis sint quinque aut septem ad summum altaria.

Extruatur unumquodque altare, aut si jam extructum est, ad rationes infra præscriptas aptetur, & ornetur. Lapideum sit vel saltem lateritium, cum tabula lapidea, si consecrandum est. In eo non sit fenestella, foramenve ulla ex parte, ubi quicquam asservari aut recondi possit, nisi sint reliquiæ sanctorum. Si vero columellis suffultum erit, ne quicquam subtus ponatur omnino. Altaria supra scabellum ligneum, quod *marchepie* vocant, extent palmis quatuor cum quarto, longitudinis vero sint ad minus palmorum octo, latitudinis item palmorum trium cum dimidio. Scabellum vero ligneum habeat, quod a fronte altaris palmos saltem quatuor productum late pateat. Altare omne tegumen habeat, vel fornicatum, vel saltem ex asseribus, aut e tela alicujus coloris decenter picta, vel panno pretiosiore confectum, ubi fornix non est, quæ totum altare, ac præterea sacerdotem celebrantem tegat. Si fornix est, distet ab altari spatio convenienti. Fenestella sit in pariete capellæ a parte epistolæ constructa, & lapide transversali distincta, ita ut pars superior usui sit, ad pelvim, cum urceolis, dum missæ sacrificium fit, reponendum: Inferior ad aquam ablutionis manuum sacerdotis celebrantis projiciendam.

Urceoli sint ex vitro, ubi commode fieri possit.

Adsit tintinnabulum appensum, vel certe e sacristia deferatur, cum faciendum est ibi missæ sacrificium.

Unumquodque altare, ubi commode episcopus fieri posse judicarit, sepiatur omnino septo ferreo, vel lapideo, vel saltem ligneo: quod septum ab altari distet saltem palmis septem. Nec vero illud septum laicus ingrediatur, dum missæ sacrificium fit.

Petra sacrata si mensæ altaris inseratur, ita fiat, ut paululum ab illa extet, quantum a celebrante sacerdote tactu dignosci possit. Quæ quidem petra non sit minor longitudine palmi unius, & dimidii: latitudine palmi & quarti, præter ligneam capsam in qua includetur. Sit etiam tela colorata cooperta.

Habeat unumquodque altare propriam supellectilem, & ornamenta decentia ut infra, tum ad ejus cultum & usum, tum ad missæ sacrificium in eo religiose decoreque peragendum.

Consecratæ altarium mensæ totæ, licet aliqua ex parte lateritiæ sint, tela cerata ita contegantur, ut facile a mensa tela non possit amoveri.

Altaria singula mappis tribus mundis, una oblonga, quæ ad imam eorum partem pertingat, duabusque reliquis brevioribus vestita sint.

Pallio præterea coloris quoad ejus fieri potest, pro festi diei feriæve ratione ornata decenter sint.

Viridem aut cæruleam tela habeant, qua præterquam missæ tempore contegantur, ne mappæ pulvere, aliave sorde inquinentur. Ornata præterea sint cruce in medio collocata, nisi aliqua sit imago, & candelabris duobus ad minus, uno a dextra, altero a sinistra parte posito.

Maneant semper instructa atque ornata, festis saltem diebus, nisi aliud episcopo aliquando videatur.

Tabella cum secretis orationibus in unoquoque altari sit, quæ peracta missa, sub tela mappave recondatur.

Si altaris redditus adeo tenues sunt, ut ad illud juxta præscriptam formam instruendum, & ad ferendum debiti servitii onus satis non sint, neque demoliendum ob ecclesiæ decorem videatur, servitii ipsius partem aut etiam totum, ad tempus episcopo probatum, subtrahi poterit, nisi aliud commodius occurrat.

Altaria & imagines, & pavimentum eniteant perpetuo, pavimentum vero, saltem octavo quoque die verratur diligenter, & parietes cum opus fuerit. Cura hæc sit præpositi, parochi, vel alterius qui major sit in ecclesia.

Episcopus librum, cumque certum, ac perpetuum confici, illumque in archivio episcopali diligenter asservari mandet, quo in libro infra

ANNO CHRISTI 1585.

fra annum, altarium omnium, quæ in ſingulis urbis & diœceſis ſuæ eccleſiis collocata ſunt, tituli & emolumenta, item jura, onera, ſi quæ habent, ſigillatim ordine rectèque deſcribantur & ſi quid deinceps emolumenti aut oneris ex legato aliove nomine acceſſerit, id diligenter notetur.

Onera vero in hoc libro notata, ſingula in tabellam referantur, quæ in cujuſcumque eccleſiæ, ubi altaria hujuſmodi fuerint, ſacriſtia affigi debet.

In hoc ipſo libro altaria etiam ſingula, quæ ex conceſſa ab epiſcopo facultate in poſterum extruentur, cum ſuis titulis, juribus, emolumentis atque oneribus accurate deſcribantur: facultate etiam illa in eum ipſum librum relata. Ideoque qui ita extruxerit, & rector eccleſiæ illius ſecretario epiſcopali menſis ſpatio, ædificationem jam abſolutam denuntiet.

De ſacriſtia.

SACRISTIA unaquæque habeat quæ ſequuntur.

Primo armarium, vel veſtiarium unum, plurave ad indumenta conſervanda, inſtructa ſuis capſulis, aut loculis, aliove modo, opereve multipliciter, ordineque diſtincta, pro eccleſiæ ratione vel ſupellectilis copia. Tum præterea oratorium ſeparato quantum poterit loco poſitum atque diſtinctum, ubi poſſit ſacerdos ſe colligere, & orare, ante & poſt miſſæ celebrationem.

Labellum item cum manutergio appenſo ad manus abluendas & abſtergendas. Tabulam etiam de orationibus ſacro unicuique indumento accommodatis. Tabellam quoque appenſam in qua & miſſæ, & anniverſaria ſingula ordine notata ſint, quæ vel ab univerſo illius eccleſiæ clero, vel ab unoquoque in ſingulos dies hebdomadaſve peragi præſtarive debent, ac reliquas item tabellas ex juſſu epiſcopi confectas.

Epiſcopi omni labore & diligentia curent, tabellam confici, in qua ſinguli epiſcopi qui eccleſiæ illi præfuerunt, notata temporum ratione deſcripti ſint: quę in ſacriſtia affigatur, ut frequentius ſacerdotes memores ſint pro illis preces, & ſacrificia offerre.

Veſtes ſacræ, ceteraque ornamenta, volumina item eccleſiæ uſui, miniſterioque addicta, & reliqua eccleſiaſtica ſupellex, & parochiales item codices in ſacriſtia certis armariis rectè atque ordine aſſerventur.

Nec vero ſordibus, pulvereque obſordeſcant, ſed quoad ejus fieri poteſt, ab omni ſorde, & inquinamento, pura omnia & ſingula ſint, ac integra: ac nullo præterea modo lacera, ſed ſarta tecta & bene compacta.

Baptiſterii, ſacrarii, tabernaculi, lunulæ, veſtium, confeſſionalium, aliarumque hujuſmodi rerum forma inſtructionibus epiſcopi commonſtranda in omni eccleſiæ cathedralis ſacriſtia ponatur, ad cujus ſimilitudinem reliquæ, quæ in aliis eccleſiis adhibentur, rectè confici poſſint.

In ſacriſtia ipſa ſilentium ſervetur accurate, neque in ea pateat aditus laicis, niſi neceſſarium fuerit.

Ex ea egrediantur veſtibus ſacris induti, qui celebraturi ſunt, nec aliter celebrent niſi in ſacriſtia veſtiantur, ad quam cum pariter celebraverint, revertantur, ſub pœna unius aurei, pro medietate ſeminario applicandi.

ANNO CHRISTI 1585.

De cœmeteriis.

CURET epiſcopus diligenter, ut cœmeteria ita undique ſepiantur, ut ingreſſus beſtiis occludatur, neve per illa acceſſus & tranſitus ſit ad profanas res.

Cuſtodiantur ab immunditiis: purgenturque ſæpe a vepribus, ſpinis, & herbis: quæ herbæ uſui non ſint animalium comeſtioni, ſed in eiſdem cœmeteriis comburantur.

In eorum medio crux firmiter erecta ſit, quam aliquo etiam decenti tegumento operiri conveniens erit.

De Campanis.

CAMPANAS tres, grandiorem ſcilicet, mediam, & minimam, ſi una quæque parochialis eccleſia habere non poſſit, ſaltem duas, ubi fieri poteſt, habeat, impenſis eorum quī jure, vel conſuetudine ad id tenentur.

Simplex eccleſia & oratorium, unam tantum campanulam habeat, ut ſummorum pontificum conſtitutionibus ſancitum eſt.

Nulla res profana deinceps campanis inſculpatur inſcribaturve, ſed crux, & ſacra aliqua imago, utpote ſancti patroni eccleſiæ, piave inſcriptio.

Neque rurſus eæ in turrim aut pinnas ſuſtollantur, antequam ab epiſcopo rite precibus ac benedictione conſecratæ ſint.

Et ubi commode fieri poteſt, ne ab alio quam a clericis pulſari permittantur: neque earum ſonitu & clangore, quæ conſecratæ ſunt, convocentur homines ad ſæcularia pertractanda, neve reis ad patibula perducendis.

De funeribus & exequiis.

UT vetus eccleſiæ inſtitutum mortuorum funus piis precibus & officiis ſolemni more proſequendi, multis locis depravatum, ad priſtinam pietatis rationem revocemus: Clericis quibuſcumque, cujuſvis dignitatis ſint, etiam cathedralium & collegiatarum eccleſiarum canonicis, ceteriſque omnibus, hæc ſervanda proponimus.

Ante ſolis ortum, & poſt occaſum mortuum efferri, & ad ſepulturam recipi prohibemus, ſine epiſcopi, aut vicarii licentia.

Inter majoris miſſæ celebrationem mortuorum corpora ſepulturæ cauſa in eccleſiam ne inferantur.

Cum mortuus efferendus erit, cujuſvis eccleſiæ clerus qui vocabitur in unam eccleſiam a parocho decernendam congruo proceſſionis ordine conveniant, unde omnes ordine prodeuntes bini canentes pſalmos, aliaſve ſacras preces mortuum ab ejus ædibus ad ſepulturam comitentur.

Cum ad eccleſiam venerint, omnes corpus ſuo ordine circumſtent, inſtituta officia celebrantes, nec prius diſcedant, quam corpus in ſepulcrum illatum fuerit.

Deinde ſingularum eccleſiarum clerici, eodem ordine quo venerant, crucem perferentes ad eccleſiam ſuam redeant, niſi aliquando aliud epiſcopo juſta de cauſa videatur.

ANNO CHRISTI 1585.

Candelæ omnes, cerei, & quæ intortitia vocantur, quæ circum crucem & cadaver ad eccleſiam deferuntur, & alia, quæ circa feretrum & altaribus, & reliquis in locis, dum divina officia in funere celebrantur, heredum impenſa accenduntur, ita Deo oblata eſſe intelligantur, ut ejus eccleſiæ ſacriſtiæ, in quo mortuum corpus humandum erit continuo addicta ſint: niſi in alium eccleſiæ uſum ordinarii licentia convertantur.

Excipimus autem ea, quæ clericis cujuſvis generis eleemoſynæ cauſa dari ſolent, & quæ funeralium nomine cathedralibus & parochialibus eccleſiis, ex ſacris canonibus debentur, quibus nihil obſit quominus quartam funeralium hujuſmodi eis debitam conſequantur.

Nemini quemquam in funere laudare liceat in eccleſia, niſi, & eum quem laudare velit, epiſcopus dignum cenſuerit, & laudationem ſcriptam ante probarit.

Licet tamen in funere concionem habere, quæ tota referatur ad humanam miſeriam fidelium oculis proponendam, omneſque ad vigilandum cohortandos, ne cum venerit dominus hora qua non putarint, inveniat eos dormientes.

De proceſſionibus.

CONTROVERSIAS omnes de præcedentia, quæ perſæpe cum ſcandalo oriuntur inter eccleſiaſticas perſonas, tam ſæculares, quam regulares, tum in proceſſionibus publicis, tum in iis quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda umbella, & aliis ſimilibus, epiſcopus amota omni appellatione, & nonobſtantibus quibuſcumque componat.

Exempti autem omnes, tam clerici ſæculares, quam regulares quicumque etiam monachi ad publicas proceſſiones vocati, accedere compellantur, iis tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuo vivunt.

Clero ad eccleſiam convenienti proceſſionis, ſupplicationis, alteriuſve hujuſmodi officii cauſa, locus aliquis conſtituatur, ubi ſimul univerſus, ſi poteſt, alioquin collegiatim ſaltem unuſquiſque ordo conveniat, & tacite precando conſiſtat, donec illas obeat, ne per eccleſiam vagetur, aut quicquam aliud admittat.

Conſtituat epiſcopus certos homines, qui clerum ad ſupplicationes procedentem dirigat, tumque aliquando cum opus eſt, eumdem ſubſiſtere moneant, tum etiam qui populum in ordine conſiſtere, aliaque hujuſmodi opportune in ipſa etiam via moneant & præcipiant, atque ut ſerventur efficiant omni ſollicitudine.

Cum ad proceſſionem clerus vocatur, quid pſallendum, quid canendum ei ſit, ut opportunum erit, ſignificetur, prout moris eſt.

Clerici omnes ſæculares & regulares, & qui in eccleſia cathedrali dignitates obtinent, bini ſemper procedant: neque inter eos laici homines quocumque gradu ſint ullo modo interjecti incedant, neque item inter eoſdem & epiſcopum laicis locus ſit.

Sacras imagines, vexillave cleri, ne laicus homo in proceſſione perferat, ubi clericus quiſquam eſt, qui hoc munus præſtare poſſit.

In omni eccleſia, unde ad ſtatas proceſſiones clerum populumque egredi ſolenne eſt, ubi primum procedendi initium ſit, campanarum omnium pulſus ſolenniter tamdiu adhibeatur, quoad inde clerus univerſus in proceſſionis munere egreſſus ſit. Idemque cum a proceſſione revertitur, præſtetur. Idem fiat in eccleſiis, quæ in vicinia ſunt, ubi proceſſio agitur. In omni præterea publicarum ſupplicationum, proceſſionumve apparatu, quæ obſcœnarum rerum ſpeciem oſtendunt, ea ne adhibeantur.

Regularibus ſub excommunicationis pœna interdicitur, ne proceſſiones ſolennes & publicas ipſi ſoli in civitatibus aut oppidis inſignioribus obeant, abſque facultate inſcriptis ab epiſcopo impetrata, ac etiam capituli, ubi id ex conſuetudine ſervatur, ſed cum aliqua ex cauſa proceſſionem illos obire neceſſe eſt, eam obire liceat, in eccleſia ſua, vel in ſuo cœmeterio, vel in clauſtro monaſterii, terminos autem ſui monaſterii, nullo modo propria auctoritate egredi liceat, ſub pœna prædicta.

Confratriæ, ſodalitates, ſocietates, & ſcholæ quæcumque, quocumque nomine appellantur, proceſſionem ſanctiſſimi ſacramenti ne obeant, niſi in ſcriptis ab epiſcopo facultate impetrata, quo caſu epiſcopi animadvertant, ne illa proceſſio aliquo modo impediat proceſſionem parochialis eccleſiæ, neque permittat a dictis confratribus divinum officium, quod neceſſario fieri debet in parochiali eccleſia diebus feſtis & aliis aliquo modo impediri & interturbari.

Ad tollendas controverſias in proceſſionibus, declaramus clericos ſeminarii eſſe de gremio eccleſiæ cathedralis, & propterea in proceſſionibus ac aliis actibus publicis cum clero eccleſiæ cathedralis incedere debere.

De indulgentiis.

QUÆCUMQUE indulgentiarum, quæ olim, vel nuper cuivis etiam regularium, aut aliter exemptorum, eccleſiæ perpetuo conceſſæ ſunt tabulæ, ſcripta, monimenta, aliaque omnia ejuſdem generis extant, ea ubi ſint in urbe ſive diœceſi epiſcopus ſtudioſe conquirenda curet: tum illa conquiſita, inde ſummatim ſcripta in librum certum, eo nomine confectum qui in archivio epiſcopali ſervetur, diligenter, rectèque referri jubeat. Quæ præterea indulgentiæ urbis diœceſiſque ſuæ eccleſiis in poſterum perpetuo, vel ad certum tempus concedentur, ubi primum ad ſe, aut ad ſuum vicarium, qui illas recognoſcat, delatæ fuerint: eodem aliove libro notentur, ordineque deinceps deſcribantur.

Singulæ autem eccleſiæ, quibus vel conceſſæ ſunt, vel concedentur, proprium ejuſdem generis codicem, in quo illæ ſcribantur, accurate confectum, aut tabellam ejuſdem generis in ſacriſtia habeant, illarum exemplari in archivio, vel in ſacriſtia aſſervato.

Parochus, concionatorve, quo tempore indulgentiæ exponuntur, doceat diligenter ejus conſequendæ cauſa non eſſe neceſſariam præſtitutam eleemoſynæ largitatem, ut cæleſtem eum eccleſiæ theſaurum, ſpiritaliaque munera exponi omnes intelligant, non ad quæſtum, ſed ad peccatorum ſatisfactionem, & ad pietatis exercitationem.

De reliquiis.

UT sanctorum reliquiis quæ debetur veneratio & cultus adhibeatur, statuimus ut in locis honestis ac decentibus vasculis, qua debent religione asserventur.

Cum populo pietatis causa ostendentur, lumina accendantur: ex loculis vero & receptaculis ubi condita sunt ne educantur, neve temere exponantur omnium oculis, neque quæstus gratia.

Cum vero ab ecclesiastici ordinis hominibus, illæ cum suis loculis vasculisve suscipiuntur, ut vel populo ostendantur, vel in altari exponantur, vel in processionibus ferantur: primum illis thurificatio adhibeatur: sique in via ferantur, tunc acolytus sacerdoti illas ferenti, (nec enim ab alio, quam a sacerdote eas ferri decet) præeat, qui item thurificet.

Nullo autem modo unquam illæ ab operimentis, aut velis nudæ exponantur, ac in illis exponendis & in processionibus ferendis summa veneratio ac pietas adhibeatur.

Cetera etiam de reliquiis, atque imaginibus sacris, quæ a sacra Tridentina synodo decreta sunt, episcopus inviolate servari curet: simulque ea omnia servet diligenter, quæ ab eadem synodo de miraculis novis approbandis, & novis reliquiis recipiendis tradita sunt.

Nec vero patiatur, causa non cognita, & scripto probata, altare propterea erigi, aut imagines ullas extra morem ornari, votave, aut oblationes suspendi, aut quicquam novi ea in re omnino fieri.

Sed quia aliquando fit ut vulgi concursu populique clamore aliquid pro miraculo, aut sacra reliquia evulgetur, quod re vera non est, studeat episcopus, ubi ejusmodi occasio se obtulerit, ut primis illis vulgi clamoribus pie obsistat, donec rei veritas legitime comprobata constet. Si quis vero dubius aut difficilis abusus sit extirpandus, vel omnino aliqua de his rebus gravior quæstio incidat, episcopus antequam controversiam dirimat, metropolitani & comprovincialium episcoporum in concilio provinciali sententiam expectet, ita tamen ut quemadmodum ab eodem concilio Tridentino præscriptum est, nihil inconsulto summo pontifice novum aut in ecclesia hactenus inusitatum decernatur.

De excommunicatione.

QUAMVIS excommunicationis gladius nervus sit ecclesiasticæ disciplinæ, & ad continendos in officio populos valde salutaris, sobrie tamen magnaque circumspectione exercendus est: cum experientia doceat, si temere ac levibus ex rebus incutiatur, magis contemni quam formidari. Quapropter excommunicationes illæ quæ monitionibus præmissis ad finem revelationis, ut ajunt, aut pro deperditis seu subtractis rebus ferri solent, a nemine prorsus, præterquam ab episcopo decernantur, & tunc non alias, quam ex re non vulgari, causaque diligenter ac magna maturitate per episcopum examinata, quæ ejus animum moveat, nec ad eas concedendas cujusvis secularis etiam magistratus auctoritate adducatur: sed totum hoc in ejus arbitrio & conscientia sit positum, quando ipse pro re, loco, persona, aut tempore, eas decernendas esse judicaverit.

In causis vero judicialibus, mandatur omnibus judicibus ecclesiasticis cujuscumque dignitatis existant, ut quandocumque executio realis, vel personalis, in qualibet parte judicii propria auctoritate ab ipsis fieri poterit, abstineant se tam in procedendo quam in definiendo, a censuris ecclesiasticis, seu interdicto: Sed liceat eis, si expedire videbitur, in causis civilibus ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinentibus, contra quoscumque etiam laicos per mulctas pecuniarias, quæ locis piis, ibi existentibus, eo ipso quod exactæ fuerint assignentur, seu per captionem pignorum, personarumque districtionem per suos proprios aut alienos executores faciendam, sive etiam per privationem beneficiorum, aliaque juris remedia procedere, & causas definire.

Quod si executio realis vel personalis adversus reos hac ratione fieri non poterit, sitque erga judicem contumacia, tunc eos etiam anathematis mucrone arbitrio suo præter alias pœnas poterit ferire.

In causis quoque criminalibus, ubi executio realis, vel personalis, ut supra fieri poterit, erit a censuris abstinendum, sed si dictæ executioni facile locus esse non poterit, licebit judici hoc spirituali gladio in delinquentes uti, si tamen delicti qualitas, præcedente bina saltem admonitione etiam per edictum, id postulet.

Nefas autem sit sæculari cuilibet magistratui prohibere ecclesiastico judici ut non excommunicet, aut mandare ut latam excommunicationem revocet, sub prætextu quod contenta in præsenti decreto non sint observata, cum non ad sæculares, sed ad ecclesiasticos, hæc cognitio pertineat.

Excommunicatus vero quicumque, si post legitimas monitiones non resipuerit, non solum ad sacramenta & communionem fidelium ac familiaritatem non admittatur, sed si obdurato animo censuris annexus, in illis per annum insorduerit, pro suspecto de hæresi habeatur.

Volumus autem per omnes dies dominicos excommunicari maleficos, atheos, & libertinos, & contra illos in nostris diœcesibus inquiri, eosque secundum canonicas sanctiones, invocato si opus fuerit brachii sæcularis auxilio, puniri.

Quæ pertinent ad beneficiorum collationem, eorumque jurium & bonorum conservationem.

QUOD ad beneficiorum collationem ac provisionem spectat, ea serventur, quæ a concilio Tridentino de beneficiorum provisione decreta sunt, præcipue vero collatio beneficiorum quibus cura animarum incumbit, non fiat, nisi servata forma ejusdem concilii de provisione parochialium ecclesiarum.

Nemini item beneficium ecclesiasticum cujuscumque qualitatis illud existat, & quomodocumque vacet, conferatur, aut præsentatus ad illud admittatur, & instituatur, aut provisus de illo a sede Romana, vel ab illustrissimo legato Avenionensi, ad professionem fidei, vel possessionem recipiatur, nisi prius ab episcopo, vel ejus vicario, ac tribus saltem examinatoribus in synodo diœcesana deputatis fuerit

ANNO CHRISTI 1585.

ANNO CHRISTI 1585.

rit examinatus, de fide & religione, de antea- A
cta vita, de sufficienti doctrina, & de legitima
ætate juxta decreta concilii Tridentini, & de
iis denique, quæ pro qualitate beneficii vide-
buntur expedire : atque tam interrogata, quam
responsa in scriptis redigantur, & secretario
tradantur servanda, si forte lis de capacitate aut
incapacitate suboriretur. Secundum vero eorum
conscientiam de illius sufficientia aut insuffi-
cientia pronuntient examinatores : exigantque
ab eo tum fidei professionem, tum etiam jura-
mentum de simonia non commissa, & de non
accepto beneficio ad custodiam, aut cum injusta
aliqua pensione.

Et quoniam sæpe fraudes per eos committi
animadversum est, qui cum mandati literas apo- B
stolicas, vel illustrissimi legati Avenionensis in
forma dignum, pluribus judicibus directas impe-
trarint, ab uno rejecti, tanquam non idonei,
ad alium, tacita quam tulerunt repulsa, confu-
gientes, beneficii quod sibi conferri volunt colla-
tionem non idonei aliquando surripiunt : propter-
ea ad hujusmodi fraudibus occurrendum, decer-
nimus quod eo casu adveniente, a tergo litera-
rum apponatur & dies præsentationis literarum,
& quod impetrans fuerit examinatus, & rejec-
tus ex causis prout in actis.

Conficiatur liber, isque in omni episcopali
archivio asservetur, in quo libro diœcesanorum
beneficiorum cujusvis generis, tum vacationis
certa dies, ratio, modusque describatur, tum C
collationes ac provisiones quæcumque sint,
vel a summo pontifice, vel ab illustrissimo le-
gato, vel ab episcopo, vel ab ullo quovis alio
factæ, literarum, diplomatumve exempla,
vel sententiæ summatim explicatæ, prout po-
tius esse episcopus, censuerit, in eumdem re-
ferantur.

Idem servetur de literis ordinum, quibus sin-
guli ejusdem diœcesis clerici initiantur. Capi-
tula vero, & quicumque sint qui cujusvis ge-
neris dignitates, canonicatus, aut alia quæ-
cumque beneficia obtinent, literas, diploma-
ta, tabulasve ipsas beneficiorum, quæ quovis
etiam unionis jure possident, episcopo, etiam
privatim petenti, sine mora exhibeant, e qui- D
bus tabulis tum si quid oneris obligationisve
illis inesse apparuerit, tum quicquid aliud ex-
pedire idem episcopus censuerit, id distincte
explicateque exscribi jubeat. Idque omne ut ab
his ad quos spectat, plane præstetur idem omni
ratione efficiat.

Quicumque de aliquo beneficio, etiam per
literas apostolicas fuerit provisus, teneatur in-
tra tres menses a die adeptæ possessionis inven-
tarium omnium bonorum, jurium, & onerum
illius beneficii, episcopo exhibere. Si id omi-
serit, episcopi arbitrio puniatur.

Ne episcopus deinceps, etiam patronorum
accedente consensu, permittat concedatve, ut
quisquam sine sedis apostolicæ dispensatione E
illud beneficium, quod ordinem aliquem re-
quirit, assequatur, qui vere eo ordine non sit
initiatus, quamvis ætate congrua sit, pro
illo ordine suscipiendo, neque qui aliis con-
ditionibus præditus non sit, quas illa erec-
tio, vel fundatio, vel constitutio requirit.
Resignationes beneficiorum factæ prius incogni-
tis, aut his, quos nulla virtus, nec aliqua sin-
gularis eruditio, aut alia honesta causa com-
mendat, vel etiam si beneficium illud exposi-
tum fuerit aliquando venale, aut alicui ad cu-
stodiendum oblatum, quod per duos testes pro-
betur, vel fama proclamet, suspectæ de simo-
nia redduntur.

Provisi igitur per tales resignationes ab ordi-
nario non admittantur, neque etiam a capitu-
lis ecclesiarum recipiantur, absque canonica
purgatione.

Omnes pensiones & pactiones super beneficiis,
in quibus non intervenit sedis apostolicæ aucto-
ritas, illicitas & simoniacas declarantes, peni-
tus improbamus.

Grave malum nostris temporibus, aut exor-
tum, aut longius propagatum ecclesiam affligit
ac perdit, per beneficiorum custodes, qui con-
fidentiarii vocantur, quorum nomine & mini-
sterio viri laici, ac mulieres hereditate possident
sanctuarium domini, ac profanant.

Huic tam gravi morbo remedium aliquod ad-
hibere cupientes, tam custodes illos, quam eos,
quorum cupiditati deserviunt, tum a parochis
in prono missarum singulis diebus dominicis,
tum etiam a concionatoribus frequenter in ad-
ventu & quadragesima excommunicatos declara-
ri & denuntiari jubemus, & teneri ad restitutio-
nem fructuum, tam ipsos, quam eorum hære-
des. Quod intelligi etiam volumus de usurpa-
toribus jurium & fructuum beneficiorum, etiam
si hi patroni fuerint.

Quicumque vero clerici, tam nefandæ frau-
dis, & usurpationis fabricatores, seu fautores
fuerint, illos eisdem pœnis subjacere, nec non
quibuscumque beneficiis privatos & ad quæcum-
que alia obtinenda inhabiles, atque a divinis
suspensos declaramus.

Ad removendas autem istas & alias simonia-
cas fraudes, confessarii diligenter pœnitentes de
iis interrogent & paterne ac omni caritate eos
moneant, peccatorum hujusmodi gravitatem &
pœnas eis declarantes. Ordinarii vero singuli
sex mensibus per censuras ecclesiasticas curent
per suas ecclesias revelari illorum criminum con-
scios & participes, & nisi revelationes parochi
statim ad ipsos transmiserint, pro modo culpæ
puniantur.

Ne autem aliqui beneficiati in nostris diœce-
sibus lateant intrusi ac sine titulo, præcipimus
quibuscumque tam parochialium quam quorum-
cumque beneficiorum possessoribus, ut intra sex
menses exhibeant suis episcopis suas provisiones
& suos titulos, & procedatur contra contuma-
ces per censuras ecclesiasticas, retentionem
fructuum, atque etiam privationem eorumdem
beneficiorum, & alia juris remedja.

Decernit hæc synodus ut parochus semel in
mense moneat inter missarum solennia nota-
rios, testes, & alios quoscumque scientes ali-
qua legata facta fuisse ad pias causas, ut ea
revelent intra tres menses, sub pœna excom-
municationis.

De seminario.

SEMINARII institutio quam utilis sit, ac
necessaria ad cleri disciplinam in singulis
ecclesiis propagandam, animarumque salutem
procurandam ex eo intelligi potest, quod hujus
rei salutaris ratio aliquando intermissa, damna
& detrimenta non mediocria ecclesiæ Dei attu-
lit, quod manifestius in nostra hac provincia
videmus.

Quare statuit hæc synodus, ut quamprimum
episcopi cum consilio duorum de capitulo, &
duorum de clero civitatis ad erectionem & do-

tatio-

tationem seminariorum procedant juxta decreta sacrosancti Tridentini concilii, & Christianissimi regis nostri constitutiones.

Is in omni seminario perpetuus usus sit, ut catechismus Romanus pueris, atque adeo adolescentibus prælegatur & explicetur quam diligentissime, nullaque ejus pars prætermittatur, cujus doctrinis eorum animi non imbuantur, quam maximo fieri poterit studio.

In omni hujus provinciæ seminario, ubi commode potest, præter cetera, quibus & ad pietatis exercitationem, & ad literarum doctrinam adolescentum animi erudiuntur, studium etiam sacrorum rituum & ceremoniarum, historiæque omnis ecclesiasticæ, tum cantus, certis diebus & horis instituatur.

Præbenda insuper præceptorialis scholis attributa, vel attribuenda, & si qua alia sunt ad instituendos & alendos pueros ecclesiis, & locis destinata, in quibus seminaria instituentur, ipsis debent applicari, ea tamen lege, ut seminarii præceptores, non solum clericos & alios in seminario manentes, sed & aliunde advenientem juventutem docere teneantur. Sic enim fiet ut non solum ad ecclesiæ regimen provehendi, sed cujuscumque status pueri, pietatem cum bonis literis imbibant, & cum adoleverint rectam suam educationem, atque institutionem ecclesiæ referant acceptam.

Episcopus ipse tertio quoque mense, nisi justa causa impeditus sit, seminarium visitet: in eoque visitationis munere, adhibitis etiam, si modo ei videbitur, aliis doctis, & piis viris, tum de magistrorum & rectorum diligentia, tum de progressibus, quos, & in vitæ disciplina, & in literarum studiis seminarii clerus fecerit, accurate inquirat.

Idem, cum consilio duorum canonicorum, quos ipse elegerit, certas seminarii constitutiones præscribat, quas in frequenti eorum conventu per singulos menses legi curet, quo sæpius repetitæ, illorumque mentibus impressæ serventur diligentius.

De synodo diœcesana.

EPISCOPUS ad Tridentini concilii præscriptum singulis annis diœcesanam synodum habeat.

Porro ad parcendum expensis, & ad levamen cleri hujus provinciæ, visum est de duabus synodis in eodem anno, unam remittere quemadmodum nunc remittimus, & hoc ut altera diligentius haberi possit, salvo tamen jure cathedratici episcopis debiti. Hanc autem synodum commodius posse existimavimus post dominicam, *Ego sum Pastor bonus*.

Certum autem hunc diem, prout causa postulabit, mutare episcopo liceat, arbitratu suo.

In prima quaque diœcesana synodo, decreta in hoc provinciali concilio edita promulgentur.

Ad synodum diœcesanam accedere teneantur omnes ecclesiastica beneficia obtinentes, exempti etiam, qui alias cessante exemptione interesse deberent. Nec non qui curam gerunt parochialium & aliarum ecclesiarum capitulis, & aliis locis piis annexarum. Provideant tamen dum hæc præstant, ne ecclesiæ debitis fraudentur obsequiis.

Non alium in synodo diœcesana præsidere oportet, quam vicarium episcopi, eo absente, nisi sede vacante: tunc enim ad capitulum ecclesiæ cathedralis redit diœcesis administratio. In ea synodo vicarii foranei tum de curatis & aliis clericis sacris initiatis, vel ecclesiastica beneficia in suo vicariatu obtinentibus, tam præsentibus, quam absentibus, tum de his omnibus quæ ipsis corrigenda & reformanda esse videbuntur, certiorem reddere debent episcopum.

ANNO CHRISTI 1585.

Qui synodo interesse debent, ne intersint sine superpelliceo integro & mundo: Curati præterea deferant signum illud, quod episcopus eis præscribet, ut supra statutum est, sub duorum aureorum pœna, arbitrio episcopi locis piis applicanda.

Censura ibi fiat de singulorum moribus, vestitu, & vita, ac infligatur pœna potius personalis, etiam carceris, ubi opus fuerit, quam pecuniaria.

Adhortatio vero publica quotidie, dum synodus celebratur, ab episcopo, vel ab alio deputato, habeatur de rebus ad vitæ & morum honestatem, ac animarum regimen pertinentibus.

Aliquot probati viri deligantur, qui testium synodalium officium præstent, & in ipsa synodo, se fideliter suum munus obituros sancte jurent: Nulloque aut odio, vel amore cujuspiam, pœnæve metu, aut mercedis spe, aut quovis alio humano affectu adducendos, quominus omnia quæ correctione digna cognoverint, aliquot ante diœcesanam synodum diebus episcopo significent.

Odia, & animorum offensiones, quæ plerumque cum scandalo oriuntur inter ecclesiasticas personas, in synodo episcopus pro pastorali cura componat. In celebratione synodi diœcesanæ, ceremoniæ, ritus, & preces, & alia serventur quæ in pontificali Romano tradita sunt.

Singulis annis in diœcesana synodo ab episcopo vel ejus vicario examinatores sex ad minus proponantur, qui synodo satisfaciant, & ab ea approbentur: advenienteque vocatione cujuslibet ecclesiæ, tres saltem ex illis eligat episcopus, qui cum eo, vel ejus vicario examen perficiant. Idem fiat in examine promovendorum ad ordines.

Sint vero hi examinatores magistri seu doctores, aut licentiati in theologia, aut jure canonico, vel alii clerici sæculares, seu regulares, etiam ex ordine mendicantium, qui ad id videbuntur magis idonei: jurentque omnes in manibus episcopi ad sancta Dei evangelia, se quacumque humana affectione postposita fideliter munus suum obituros: Caveantque ne quicquam prorsus occasione hujus examinis accipiant, alioquin simoniæ vitium, tam ipsi, quam alii dantes incurrant.

Hi peracto examine juxta eorum conscientiam quæcumque in examinatis repererint episcopo renuntient, caveantque in hujusmodi negotio declinent ad sinistram vel ad dexteram.

Quoniam vero ob malitiosam petentium suggestionem, & quandocumque ob locorum longinquitatem, personarum notitia, quibus causæ mandantur, usque adeo perfecte haberi non potest: hincque interdum judicibus, non undequaque idoneis, causæ in partibus delegantur: servetur quod sancta synodus Trid. statuit, videlicet ut in singulis conciliis diœcesanis, aliquæ personæ quæ qualitates habeant, juxta constitutionem Bonifacii VIII. quæ incipit Statutum, & alioquin ad id aptæ designentur,

ut

ANNO CHRISTI 1585.

ut prætor ordinarios locorum, iis etiam poſthac cauſæ eccleſiaſticæ ac ſpirituales, ad forum eccleſiaſticum pertinentes in partibus delegandæ committantur.

Et ſi aliquem interim ex deſignatis mori contigerit, ſubſtituant ordinarii locorum, cum conſilio capituli alium in ejus locum uſque ad futuram provincialem, aut diœceſanam ſynodum, ita ut habeat quæque diœceſis, ubi fieri poteſt, quatuor ſaltem, aut etiam plures probatas perſonas, ac ut ſupra, qualificatas, quibus hujuſmodi cauſæ, a quolibet legato vel nuntio, atque etiam a ſede apoſtolica committantur, alioquin poſt deſignationem factam, quam ſtatim epiſcopi ad ſummum Romanum pontificem vel legatum tranſmittant: delegationes quæcumque aliorum judicum aliis, quam iis factæ, ſurreptitiæ cenſeantur. Qui terminandis cauſis, quanta fieri poterit brevitate ſtudeant: ac litigatorum artibus, ſeu in litis conteſtatione, ſeu alia parte judicii differenda, modis omnibus, aut termini præfixione, aut competenti alia ratione occurrant.

A ſynodo, pœna excommunicationis propoſita nullus diſcedat niſi ea finita, & de more benedictione ab epiſcopo data.

Qui in ſeſſione ſynodali defuerint, mulctentur aureis ſex, vel etiam graviori pœna pro ratione delicti, quæ mulcta ſeminario, vel alio pio loco attribuatur.

De vicariis foraneis.

UT epiſcopus in urbe etiam externum grègem facilius quaſi præſens iatueri & curare poſſit, deligat aliquot probatos ſacerdotes, qui literarum ſcientia, morumque integritate, & rerum agendarum uſu præſtantiores ſint, quibus ſingulis impoſito vicarii foranei nomine, tribuat certas regiones diœceſis ſuæ, octo, vel decem parochiales eccleſias continentes, conſtituto tamen vicariatu in aliquo loco inſigniori & frequentiori: illis autem eam facultatem tribuere poterit epiſcopus, quam ipſe, & pro illorum eruditione, & pro locorum, temporumve ratione tribuendam cenſuerit.

Hi autem vicarii regionis ſibi per epiſcopum commiſſæ presbyteros cujuſcumque conditionis, curam animarum habentes ſemel ſingulis menſibus modo in unam, modo in aliam ejus regionis parochialem eccleſiam congregent: idque in orbem eodem ordine ſemper faciant. Pridie ejus diei quam in unum locum conveniant, peccata ſua omnes confiteantur, ut congregationis die in ea eccleſia, in qua congregati fuerint, miſſam ſinguli celebrare poſſint. Tum univerſi in choro miſſam conventualem pro mortuis ſolenni more cantent, in qua eorum aliquis a vicario in priori congregatione admonitus concionem ad populum habeat.

Confectis ſacris, proceſſionem omnes per totum vicum oppidumve, aut circa cœmeterium ſaltem obeant: tum vero in domo parochi ſimul, ea qua decet modeſtia & caritate, uno tantum ferculo contenti, cibum capiant: Nec in menſa deſit lectio alicujus pii libri. Deinde aſſurgentes omnes, & gratias Deo agentes, bini ad eccleſiam ſe conferant, ubi peractis gratiis, induant ſinguli ſuos ſuperpelliceos, vicarius vero etiam ſtolam adhibeat, & per eum dicta oratione in principio congregationis recitari ſolita, omnes aſſideant & inter ſe conferant, quæ ad boni paſtoris officium, & ad curam animarum recte adminiſtrandam pertinent, & de difficultatibus, & incommodis ſuarum parochiarum conſulant, ut iis communi conſilio remedia opportuna adhibeant.

Iidem autem vicarii libellum de caſibus conſcientiæ apoſtolicæ ſedi & epiſcopis reſervatis metropolitani cura edendum reliquis ſacerdotibus legent, & aliquot capita, tum harum conſtitutionum, tum earum, quæ in ſynodis diœceſanis fient, ſimulque aliquid ex probata aliqua ſumma de caſibus conſcientiæ explicabunt.

Præcipue autem de presbyterorum vita & moribus quærant, & quales ſe in paſtorali præbeant cura: & an eorum culpa in eccleſia divinus cultus deſideretur: an re ipſa præſtentur ea quæ epiſcopi vel alii eorum nomine in eccleſiarum neceſſitatem earumve reparationem impendi juſſerint: An libros habeant quos præſertim ex hujus ſynodi decreto habere debent: Quomodo ſanctiſſimum euchariſtiæ ſacramentum recte religioſeque aſſervetur: An qualibet hebdomada renovetur: Præterea an ea, quæ in miſſæ ſacrificio adhibentur, uti calices, corporalia, purificatoria, mappæve altaris pura mundave, ac decentia ſint. An baptiſterium, & ſacrorum oleorum vaſa tuto ac decenter aſſerventur. An libros habeant baptizatorum, chriſmatorum, conjugatorum & mortuorum, & hos ſeparatos, & decentes.

An reliqua in hac ſynodo decreta ſerventur. De his omnibus, & ſi quid mandarit peculiariter epiſcopus, deque aliis, quæ ad utilitatem animarum epiſcopi cognitionem deſiderant, ipſum per literas diligenter certiorem faciant.

Quoties in urbem venerint, primum epiſcopum adeant: deque eorum ſtatu, qui ſibi commiſſi ſunt, eum accurate moneant.

Curati vero quicumque, quavis dignitate præditi vicariis obtemperent. Quod ſi aliqui ad conveniendum negligentes, vel ad mandata eorumdem vicariorum exequenda contumaces fuerint, epiſcopi in illos pro modo culpæ animadvertant. Hi autem vicarii, voluntate epiſcopi ab officio amoveri ſemper poſſint, ac ſi male id adminiſtrarint, pœnas dent ejuſdem epiſcopi judicio.

De monaſteriis.

ABBATES & priores regulares, atque etiam exempti, aut commendatarii, ſi ætatem præſcriptam a jure, ad ſuſcipiendos ſacros ordines attigerint, intra annum promoveantur, facultateſque de non promovendo, præter quam in caſibus a jure expreſſis, conceſſæ, juxta decretum ſacri concilii Tridentini, ad annum ſuffragentur.

Commendatarii quamvis ad regularem obſervantiam non obligentur, ne tamen ſint ſine jugo atque omni regula, decet eos medium ſtatum, atque ordinem ſequi inter regulares & ſæculares clericos, in veſtitu, in victu, & in omni ornatu. Tonſura utantur ampliori quam ſæculares: nec exiſtiment ſibi mandatum monaſteriorum regimen ad luxum & prodigalitatem aut augendam rem ſuam, & conſanguineorum familiam, ſed ad piam & juſtam alienarum rerum diſpenſationem, & quarum non habent

bent proprietatem, Deoque de omnibus sibi A reddendam esse rationem intelligant.

Visitante episcopo teneatur abbas regularis seu commendatarius adesse, nisi justa causa per episcopum judicanda impediatur, aut eo casu vicarius legitime constitutus, qui quod ordinatum fuerit, tam in spiritualibus, quam in temporalibus exequatur, aut canonicis pœnis coerceatur.

Religiosi, ad regulæ, quam sunt professi, præscriptum, vitam instituere & componere debent: atque imprimis observare obedientiæ, paupertatis, & castitatis vota: ac si quæ alicujus ordinis, & regulæ peculiaria vota, & præcepta, ad votorum respective essentiam, necnon ad communem vitam, victum, & vestiB tum conservanda, pertinentia, ab iis nunquam recedendum. Neque enim possunt a superioribus ea quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent relaxari. Nam, si illa, quæ bases sunt & fundamenta totius regularis disciplinæ, exacte non fuerint conservata, totum corruat ædificium necesse est.

Constituto in regulari vita, cujusque qualitatis fuerit, non licet bona mobilia vel immobilia, etiam quovis modo acquisita, tanquam propria, aut etiam nomine conventus possidere, vel tenere: sed statim ea tradere debet superiori, conventuique incorporare.

Nec liceat superioribus bona stabilia alicui regulari concedere, etiam ad usumfructum, vel C usum, administrationem, vel commendam.

Attamen potest superior alicui, tamquam officiario, ad tempus rem committere, cujus conditionem faciat meliorem, & acquirat non sibi, sed monasterio. In his exequendis & reformandis prudentia & mansuetudine opus est, ne frangamus potius quam corrigamus, quæ in pravum longa consuetudine induruerunt.

Monasteria reformentur secundum regulas quas profitentur.

Omnes officiarii teneantur in capitulis generalibus rationem reddere de suis officiis & coram visitatoribus, vocato abbate, etiam commendatario, aut ejus procuratore, seu vicario, ne quid reticeatur, quod in administratione D fuerit perperam gestum.

Nullus in eodem claustro plura exerceat, aut possideat officia. Est enim æquum, ut omnes pro sua antiquitate honorentur, & invitentur ad bene agendum.

Ne liceat regularibus a suis conventibus recedere, etiam prætextu ad superiores suos accedendi: nisi ab eisdem missi aut vocati fuerint. Qui vero sine prædicto mandato in scriptis obtento repertus fuerit, ab ordinariis locorum, tanquam desertor sui instituti puniatur. Illi autem qui studiorum causa ad universitates mittuntur, in conventibus tantum habitent, alioquin ab ordinariis contra eos procedatur. E

Abbas, vel prior nulli monacho det licentiam egrediendi monasterio sine urgenti necessitate: nunquam autem, ut ad nundinas, vel consanguineorum nuptias, vel etiam ad missas per parœcias, aut pagos celebrandas, nisi ob maximum defectum presbyterorum.

Apostatarum genus quam detestabile sit, ut pote cum homines sint, quos voti fidem, qua se Deo sancte adstrinxerunt, violare non puduerit, & ex patrum sententiis & ex canonum legibus, & ex summorum pontificum Martini V. imprimis & Pauli IV. constitutionibus, ac denique ex re ipsa, atque exitu intelligi licet: præsertim cum nemo sit qui nesciat, quanta & quam gravia sint ecclesiæ Dei per eos omni tempore importata incommoda. Cumque ad nos perlatum sit, eos variis atque confictis causis extra monasteria, quæ sui ordinis sunt, degere, eosque, non modo in provinciæ nostræ ecclesiis divina officia obire, sed etiam, id quod gravissimum est, temeritate quadam adductos, hoc ausos esse impetrare, ut sibi ecclesiastica beneficia conferantur: Nos igitur ut tam pernicioſam hominum pestem a nostræ provinciæ finibus aliqua saltem ratione arceamus, universis & singulis qui habitu ordinis sui depositto, in hac eadem provincia extra religionis suæ monasteria vivunt, vel beneficia ecclesiastica obtinent, hoc edicimus, ut post mensem ab horum decretorum publicatione facultatem episcopo loci ostendant atque exhibeant, qua sibi licere putent, habitu dimisso ab ordinis sui monasteriis abesse, vel beneficia prædicta obtinere. ANNO CHRISTI 1585.

Qui vero ad constitutam diem hoc non præstiterint, contra eos, tanquam vere apostatas, & ordinis sui desertores, tum ab ordinum superioribus, tum a locorum ordinariis diligenter inquiratur, ac pœnis & modis, a sacris canonibus & Romanorum pontificum constitutionibus statutis procedatur, & a beneficiis ecclesiasticis quæ obtinent, ipso facto amoveantur.

Quicumque autem prætenderit, se per vim & metum ingressum esse religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacumque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia superiorum, non audiatur, nisi infra quinquennium tantum a die professionis, & tunc non aliter, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram superiore suo atque ordinario. Quod si antea habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandam quamcumque causam admittatur: sed ad monasterium redire cogatur, & tanquam apostata puniatur. Interim vero nullo privilegio suæ religionis juvetur, juxta decretum sacri concilii Tridentini.

De monialibus.

TANTI fuere in Christiana republica sacrosancta & veneranda virginitatis & castitatis vota, ut ecclesia catholica post domini nostri Jesu Christi ascensionem, ex ejus institutione ab apostolorum ætate nunquam cessaverit, vel commendare, vel continua traditione ea instituere, quæ ad illibatam eorumdem votorum custodiam, necessaria, commodave visa fuerunt: præsertim vero exactam rationem haberi voluit eorum, quæ ad clauF suram pertinent virginum, quæ semel Deo earum sponso dicatæ ac devotæ virginitatem perpetuam, ei sponte offerentes, tot periculis, ac dæmonum illusionibus infestari ac oppugnari solent, ut tot jam editis canonibus ac decretis, nondum satis consultum earum tutelæ videri possit, nisi episcopi & alii quibus earumdem virginum cura commissa est, diligentissime curent, ne ullius unquam hac in re culpa notari possit, cum præsertim in adeo imminenti periculo vel exigua negligentia non possit non esse maxima: cum & ecclesia catholica his fœminis, quæ professione

so-

ANNO CHRISTI 1585.

solenni cum paupertate & obedientia continentiam ac castitatem voverunt, non alia ratione clausuram indixerit, quam quod vel eam necessariam, vel saltem commodissimam huic instituto, tanquam tutissimum virginitatis præsidium esse judicaverit.

Duo igitur hæc sancta synodus maximopere præcavenda esse decernit: alterum, ne quevis causa existimetur esse justa, ut moniali liceat monasterii claustra exire: sed illa tantum quæ sit ad ejus salutem corporalem pertineat ut nisi cum maximo vitæ periculo, & contagio aliarum intra claustra manere nequeat, vel alia, quæ in constitutione fel. rec. Pii V. comprehensa sit, de qua episcopus diligentissimo prævio examine judicabit: alterum, ut non existimetur, absque gravissimo animæ periculo posse quemquam sanctimonialium claustra ingredi: cum id, etiam de superioris licentia, nequaquam liceat, nisi in casibus necessariis: extra quos, nec licentia dari potest, nec data cuiquam suffragari valet: maxime viris, cujuscumque ætatis & conditionis sint: quibus prælati licentiam hujusmodi concedere non debent, etiam ut cum sanctimonialibus ipsis, etsi filiæ sint, alio in loco, quamvis ipsis claustris contiguo, quam per cancellos loquantur. Eodem siquidem jure, quo quis claustra sanctimonialium ingredi prohibetur, & ipsæ sanctimoniales, exire eadem interdicuntur.

Meminerint tandem episcopi, & alii quibus hujusmodi munus incumbit, quanta eis sacrosancta Tridentina synodus Spiritu-sancto inspirante, post tot sacros canones fuerit comminata, si quid eorum culpa hac in re commissum fuerit, quod vel minima ex parte virginitatis, quæ divinæ majestati devota fuerit, nocere possit.

Anathemati vero subjiciantur omnes & singulæ personæ, cujuscumque qualitatis, status, dignitatis & conditionis fuerint, tam clerici, quam laici, sæculares, & regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes, si quomodocumque virginem coegerint, vel viduam, aut aliam quamcumque mulierem invitam, præterquam in casibus a jure expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cujuscumque religionis, vel ad emittendam professionem: quique consilium, auxilium, vel favorem dederint: quique scientes, eam non sponte ingredi monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquomodo eidem actui vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint.

Simili quoque anathemati subjiciuntur qui sanctam virginum vel aliarum mulierum voluntatem, vel accipiendi velli, vel votum emittendi quoquomodo sine justa causa impedierint.

Eaque omnia, & singula, quæ ante professionem, vel in professione fieri oportet, serventur non solum in monasteriis subjectis episcopo, sed aliis quibuscumque.

Libertati professionis virginum Deo dicandarum ut prospiceret, sacrosancta Tridentina synodus statuit atque decrevit, ut si puella, quæ habitum regularem suscipere voluerit major duodecim annis sit, non ante eum suscipiat: nec postea ipsa vel alia professionem emittat, quam exploraverit episcopus, vel eo impedito vicarius, aut alius ab ipso deputatus, A virginis voluntatem; an coacta, an seducta sit, an sciat quid agat. Quod si voluntas ejus pia ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requisitas, juxta monasterii & ordinis regulam, necnon monasterium fuerit idoneum, libere ei profiteri liceat: cujus professionis diem ne episcopus ignoret, teneatur præfecta monasterio eum ante mensem certiorem facere. Quod si præfecta certiorem episcopum non fecerit, quamdiu episcopo videbitur ab officio suspensa sit.

Sacræ virgines videant quomodo corpore & spiritu placeant Deo, & non cogitent quæ mundi sunt, sed quæ facultatem præstent, sine impedimento dominum obsecrandi.

B Meminerint, se sponsas esse Christi, nec in professione fidem datam irritam faciant, instent orationibus, & obsecrationibus nocte & die. Non sint otiosæ, non verbosæ, non curiose loquentes, quæ non oportet. Saltem semel singulis mensibus confessionem peccatorum faciant, & sacramentum eucharistiæ suscipiant, quod & facient in omnibus etiam festivitatibus anni solennioribus, ut eo salutari præsidio muniant se ad omnes oppugnationes dæmonum fortiter superandas.

Curent episcopi, prout a sacrosanctis conciliis sub obtestatione divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ, id eis præcipitur, in omnibus monasteriis sibi subjectis
C ordinaria, in aliis vero sedis apostolicæ auctoritate clausuram sanctimonialium instituere, & ubi violata fuerit diligenter restaurare ac conservare: inobedientes atque contradictores per censuras ecclesiasticas aliasque pœnas quacumque appellatione postposita compescentes: invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio. Quod ut præbeatur, omnibus magistratibus sæcularibus, ab eisdem conciliis injungitur sub excommunicationis pœna ipso facto incurrendæ.

Nulli moniali professæ ulla ratione e monasterii septis egredi liceat, etiam ad breve tempus, nisi causis supra dictis: indultis, & privilegiis quibuscumque non obstantibus.

D Caveant qui ab episcopo superioreve facultatem habent ingrediendi monasterium, ne pro libito intra ejus septa, datæ facultatis prætextu, ingrediantur, sed tunc solum cum urgens necessitas deposcet, ut ne ex sanctæ memoriæ Gregorii XIII. sanctione excommunicationis pœnam statim subeant, a qua nisi per sedem apostolicam absolvi non possint.

Ne præterea religiosis hominibus septa monasterii, etiam suæ curæ commissi, ingredi liceat, ne ea quidem causa, ut testantium, qui in monasterii ecclesia vel sepeliri, vel anniversarium diem quotannis agi voluerunt, piæ voluntati satisfaciant: Sed quæ anniversaria ex
E testamento debentur, in ejus exteriori ecclesia præstent. Nec vero processionis in solennitate corporis domini agendæ gratia, confessarius sacerdos, aut alius superior eo ingrediatur, ac ne episcopus quidem eo nomine, neque alios ingredi patiatur: Neque item causa vel monialium cubiculis benedicendi, vel ea, aut alia loca monasterii aqua benedicta aspergendi. Nec etiam cum vestitus sacer puellis tradendus est, vel illæ ad professionem admittendæ sunt, vel ministrandum confirmationis sacramentum: sed in ecclesia exteriori ubi sanctissimæ eucharistiæ sacramentum ad fenestellam

lam administratur, hæc illis, vel puellis, vel monialibus in ecclesia interiori manentibus præstentur.

Moniales, cum in eo loco, ubi ab aliis qui foris sunt, etiam a concionatore vel a superiore videri possunt, sermoni concionive intersunt, facie sint cooperta, & contecta velo, usque ad os deducto. Idem præstent, quæ cuivis etiam medico aut superiori monasterii septa ingredienti obviam prodeunt, vel illum excipiunt, deducuntve.

Probentur ab episcopo medici aliquot, quos concessu etiam monasterii superiorum intra ejus septa adhiberi liceat, si quando præter medicum ordinarium, alios etiam morbi gravitas requirit.

Quæ de certo monialium numero singulis monasteriis constituendo Tridentina synodus decrevit, quæ item sanctæ memoriæ Pius V. de monialium, etiam earum quæ conversæ dicuntur clausura literis editis sanxit, quæ denique fel. rec. Gregorius XIII. de monialibus constituit, ea omnia episcopus exequatur quam diligentissime.

Quod si quid obstiterit, quominus illa a se præstari queant, ipsum summum pontificem sex mensium spatio consulat, idque exequatur, quod sibi ea de re ab illo rescriptum erit.

Constitutio illa, qua ab eodem Pio V. interdictum est, omnes cujusvis conditionis mulieres, etiam generis splendore, aut dignitate illustres, monasteria ingredi, quotannis semel, atque adeo sæpius certis festis diebus arbitrio episcopi, promulgetur. Si quæ autem moniales, conversæve non iis paruerint, quæ eadem sanctione de clausura statuta sunt pœna violatæ clausuræ plectantur.

Quod de mulieribus non ingressuris monasteria monialium statutum est, idem statuitur de eisdem mulieribus, ne quovis prætextu audeant septa & claustra regularium virorum quorumcumque ingredi, sub excommunicationis pœna.

Quæ generatim ad has constitutiones pertinent.

QUÆCUMQUE his nostris constitutionibus, decretisve sancita sunt, ea omnia in sua quisque episcopus diœcesi diligenter observet, & ab aliis servanda curet, omnibus juris remediis.

Ut autem eorum omnium quæ in hac provinciali synodo decreta sunt, ulla ignorantiæ excusatione nemini hujus provinciæ homini uti liceat, illud edicimus, ut quo primum die in lucem emissa ad nostræ metropolitanæ ecclesiæ valvas affixa erunt, tunc duorum mensium spatio omnes se, & his decretis, & si contra quicquam admiserint pœnis ac mulctis, quæ in eis constitutæ sunt, obstrictos esse sciant.

Ab eo etiam affixionis, & promulgationis die tempus eorum decretorum inchoari decernimus, quibus certo præscripto dierum spatio aliquid præstari jussum est.

Unusquisque præterea episcopus ea omnia in proxima diœcesana synodo legi ac recitari jubebit, & si ita expedire censuerit suæ etiam cathedralis ecclesiæ valvis proponi, quo studiosius omnium animis eorum præcepta fixa inhæreant.

Si quæ autem in his decretis difficultas orta ante erit, quam alia Aquensis provinciæ synodus habeatur, ejus difficultatis tum omnium, quæ ipsis decretis tradita sunt, interpretationem & explicationem nobis reservamus, salva semper sedis apostolicæ auctoritate.

ANNO CHRISTI 1585.

Maximas Deo gratias agere debemus, quod, quæ pro communi hujus provinciæ salute hoc tempore statuenda videbantur, ad optatum exitum perducta sunt.

Denique ea, qua debemus humilitate & obedientia, sanctæ sedis apostolicæ omnium ecclesiarum matris & magistræ judicio atque auctoritati, omnia & singula quæcumque in hac provinciali synodo sancita, decreta, actaque sunt, semper emendanda & corrigenda subjimus.

Et quia multa a summo Romano pontifice, & publicæ totius provinciæ Aquensis, & privatæ singularum ecclesiarum utilitatis causa petenda sunt, decernimus, ut quicquid ab ejus sanctitate communibus nostris, & qui adsunt reverendissimorum provincialium episcoporum literis postulabitur, id hujus synodi nomine & auctoritate ita factum intelligatur, perinde ac si publice in sessione postulatum esset.

SUBSCRIPTIO EPISCOPORUM.

NOS Alexander Canigianus Dei & apostolicæ sedis gratia, archiepiscopus Aquensis, de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum definientes subscripsimus.

Ego Franciscus episcopus Aptensis consentiens subscripsi.

Ego Petrus Paparinus de Calido monte episcopus, comes & dux Vapincensis consentiens subscripsi.

Ego Elias Rastelis episcopus Regensis consentiens subscripsi.

Ego Antonius de Cuppis episcopus Cistaricensis consentiens subscripsi.

Ego Helias Mossonus vicarius generalis, atque procurator generaliter ad omnia deputatus illustrissimi & reverendissimi domini episcopi Forojulienſis ejus nomine interfui & subscripsi. Et omnia & singula in hac sancta synodo Aquensi acta, decreta, edita & promulgata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

PUBLICATIO CONCILII.

ALEXANDER CANIGIANUS

Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Aquensis.

Universis provinciæ nostræ fidelibus salutem in domino.

UBI primum pastoralis solicitudinis onus pater misericordiarum Deus nobis imposuit, nihil antiquius fuit, quam ut ecclesiæ & provinciæ nobis concreditæ spiritualem ædificationem omni ratione promoveremus. Quam quidem in rem eo majori animi contentione incumbendum nobis esse existimavimus, quo &

ANNO CHRISTI 1585.

hæreticæ pravitatis tizania latius serpere, & antiquæ disciplinæ severitatem laxius in dies remitti cerneremus. Ex omnibus autem rebus, quæ ad cleri populique spirituale bonum tuendum atque augendum valent, nihil synodo provinciali utilius fore unquam duximus. Hoc enim remedium, & ad scandala tollenda, & ad zizania, quæ inimicus homo, dum nos dormiremus, superseminavit, eradicanda, & ad veterem disciplinam restituendam, & ad populi mores cum auctoritate corrigendos, & ad Dei cultum, omnemque religionem amplificandam, accommodatissimum semper atque aptissimum fuit. Sane nihil unquam vehementius optavimus ad omnium vestrum progressus in via domini incitandos, quam synod. provinc. cogere atque habere, nihil unquam diligentius curavimus, quam ut fructuosissime atque utilissime haberetur. Pestilentiæ passim desævientis, atque grassantis metu, & belli, quo proximis annis conflictati fuimus, terrore, variisque aliarum rerum difficultatibus, quibus maxima quæque bona fere obstruuntur, factum est, ne habere hactenus potuerimus. Dei, a quo bonum omne procedit, benignitate, difficultatibus superatis, summa provincialium episcoporum frequentia, summa sententiarum consensione tandem aliquando habuimus. Quare gaudio sane exultamus in domino, atque immensas, aut certe quantas capere animus potest, ei grates habemus atque agimus. Ejus synodi decreta pontificis maximi auctoritate corroborata nunc edimus, atque emittimus, numero pauca, genere necessaria, usu facilia. Quamquam enim de vestro zelo, studioque divinæ gloriæ, & salutis animarum vestrarum minime dubitamus, maluimus tamen aliquid potius prætermittere in decernendo, ne vos aliquid prætermitteretis in exequendo, quam decretorum multitudine executionis cursum ulla ratione retardare, ardoremve restinguere. Suscipite igitur hæc caritatis monumenta, hæc sollicitudinis nostræ pignora; eo animo & studio, quod bonos atque obedientes filios decet, Pro eo quanti divini nominis gloriam, & animarum vestrarum salutem facitis, accipite hæc synodi nostræ decreta, hæc publicorum incommodorum remedia, ea animorum alacritate, quam quidem speramus, atque adeo confidimus vos allaturos esse ad ea servanda atque exhaurienda, abundantes (ut apostolus ait) in omni opere domini semper, redimentes tempus quoniam dies mali sunt. Remissas manus, & soluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris, contemplantes, ne quis desit gratiæ Dei. Deus autem pacis aptet vos in omni bono, ut faciatis ejus voluntatem, faciens in vobis quod placeat coram se, per Jesum Christum cui est gloria in sæcula sæculorum. Amen.

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO Xysto V. pontifici maximo.

BEATISSIME pater, singulari Dei benignitate synodum provincialem (quam ut hactenus differremus partim pestilentiæ magnitudo, partim belli vis & militares incursiones effecerunt) uti maxime optabamus, summa episcoporum frequentia, summa cleri, populique lætitia habuimus, atque absolvimus. Quamobrem patri luminum Deo grates agimus quam maximas. Quæ in ea decreta confecimus, qua majori possumus reverentia, atque humilitate mittimus ad sanctitatem vestram, ejusque judicio, ac censuræ subjicimus, rogamusque, ut ea sapientia sua meliora facere, atque apostolica auctoritate confirmare & munire ad spiritalem hujus ecclesiæ & provinciæ ædificationem promovendam velit. Interim sanctitati vestræ multos annos atque æternam memoriam precamur. Aquis Sextis Kalend. Septembr. MDLXXXV.

S. V.

Humillimus servus

ALEXANDER ARCH. AQUENSIS.

VENERABILI FRATRI archiep. Aquen.

XYSTUS PP. V.

VENERABILIS frater, salutem, & apostolicam benedictionem. Remittimus fraternitati tuæ decreta synodi provincialis archiepiscopatus tui, a venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, rebus ad concilii Tridentini decreta pertinentibus præfectis, mandato nostro examinata, atque ubi oportuit emendata. Curabis, ut quæ pie, prudenterque decreta atque emendata sunt, ita ut sunt emendata, nec aliter edantur, quamque diligentissime serventur. Hæc enim reliqua pars est operæ tuæ, sine qua omnis hactenus frustra esset susceptus labor. Deus benedictus præsit semper consiliis, actionibusque tuis omnibus sua gratia, dirigatque studia & conatus tuos omnes ad sui nominis gloriam, gregisque tuæ fidei ac vigilantiæ commissi salutem.

Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris, die 5. Maii. MDLXXXVI. pontificatus nostri anno secundo.

ANT. BUCCAPADULIUS.

REVERENDISSIMO DOMINO uti fratri, domino archiepiscopo Aquensi.

REVERENDISSIME domine uti frater, synodum provincialem, quam istic amplitudo tua habuit, & ad sanctissimum dominum nostrum misit, ejus sanctitatis jussu viderunt illustrissimi cardinales, qui concilii Tridentini executioni, atque interpretationi præpositi sunt.

sunt : eam ipsi diligenter perlegentes ac mature considerantes, non admodum multa invenerunt, quæ non probarent. Quare ad illam synodum ipsam nunc jubente eodem sanctissimo domino nostro remittentes, paucula quædam, quæ notaverunt, in synodi prædictæ margine, ut videbis, describenda curavimus. Quarum notationum exemplum cum his ad eam literis separatim esse voluimus, ut synodus ipsa pia amplitudinis tuæ opera, & studio ad ipsarum animadversionum præscriptionem aptata, edatur, atque executioni mandetur : in quibus quando suscepti ab ea laboris, operisque confecti fructus omnis constat, non est quod illam ulla ad id cohortatione impellere nitamur, ad quod ipsa pastorali munere, pietate, & periculi timore, quod dominico gregi his miseris temporibus in istis præsertim locis imminet, satis excitatur. Deum tantum rogamus, ut ad omnes difficultates superandas, & ad provinciam istam recte gubernandam gratiæ suæ auxilia amplitudini tuæ magis in dies tribuere dignetur, cui operam quoque nostram, si cui illi usui esse potest, ex animo deferimus. Romæ, die IV. Maii MDLXXXVI. Amplitudinis tuæ

ANNO CHRISTI 1585.

Uti fr. studiosus A. card. Carafa.

VITA
SIXTI PAPÆ V.

SIXTUS obscuris parentibus apud opidum montis Alti in marchionatu Anconitano natus, & Felicis nomine vocatus, ; adolescens ad institutum Franciscanorum, quos conventuales vocant, transiit. Cumque in ordine eos feciisset progressus, ut egregiam eruditionem cum singulari eloquentia compararet, magistratique laurea decoraretur, ex vicario generali ordinis sui, ex cardinale episcopo sanctæ Agathæ, in demortui Gregorii locum 24. Aprilis anno 1585. pontifex suffectus Kalendis Maii solenniter coronatus fuit. Ut vero pontificis partes felicius sustineret, indicto universali jubilæo divinam opem imploravit. Japoniæ principes magnifico & regio apparatu, quamdiu Romæ morati sunt, fovit, & amplis congiariis honoratos dimisit. Cumque initio pontificatus sui Italia nefariorum prædonum, exulumque incursionibus misere vexaretur, usque adeo severum, imo vero terribilem & tremendum se præbuit animadversorem, ut postmodum magna quiete & libertate, nedum Roma, verum etiam Italia frueretur. Urbem ædificiis exornando omnes antecessores suos longo intervallo post se reliquit. Tria palatia ædificavit, unum in Vinea, alterum ad Montem Caballum, tertium in Laterano, Obeliscum altitudinis 114. palmorum ultra basin, antiquæ superstitionis monumentum, a Vaticano in mediam sancti Petri aream translatum Christo dedicavit, alioque vetustate sepultos, alterum apud sanctam Mariam Majorem, alterum ad Lateranum, tandem juxta sanctam Mariam de populo erexit. Sacellum egregia architectura extruxit, ad quod salvatoris nostri præsepe transtulit. Xenodochium seu hospitale ædificatum & perpetuo censu dotatum pauperibus alendis nuncupavit. Bibliothecam Vaticanam in splendidiorem, commodioremque locum transtulit, eamque mirifice auxit & illustravit. Ecclesiam sancti Hieronymi Illyricæ nationi constructit. Aquam Felicem seu fontem in Quirinali deduxit, & varios alias fontes publicæ commoditati direxit. Lavacrum ex aqua Felici prope viam piam muris cinctum mulierculis pauperibus ædificavit. Vias novas amplissimas aperuit & complanavit. In Laterano locum diversis picturis concinnatum ad populo benedicendum destinavit. Scalam sanctam precioso salutarique Christi sanguine consperssam in nobiliorem locum transtulit, ac præclaris ornamentis ad excitandam pietatem insignivit. Ædem sanctæ Sabinæ sacram reparavit. Tholum quem vulgo cupulam vocant, incredibili sumptu perfecit. Urbi tam multa præstitit, ut eam non exornasse modo, sed etiam renovasse merito censeatur. Montem Altum muris undique septum civitatis honore & episcopali dignitate donavit. Lauretum toto terrarum orbe celeberrimum in civitatem episcopalem, & ecclesiam cathedralem erexit. Super verticem columnæ Trajanæ, teste Baronio, præclarissimum Christianæ religionis monumentum, principis apostolorum Petri ingentem æneam magna impensa, studioque conflatam statuam, inauratamque sacris ritibus solenniter collocavit. Pronepotes suos nobilissimis Columnensium & Ursinorum familiis matrimonii fœdere conjunxit. Ac tametsi in omnibus supradictis incredibilem auri vim insumpserit, tamen expeditioni terræ sanctæ, quam meditabatur, tantas opes congessit, ut summa quinque myriadum auri in publicum ærarium illata sit. Decrevit ne plures quam septuaginta simul essent cardinales, atque inter illos ad minimum quatuor theologiæ doctores, qui ex ordinibus regularium mendicantium assumerentur : & quod non alio quam jejuniorum mensi Decembris tempore crearentur. Cardinales diversis temporibus triginta tres creavit. Sanctum Bonaventuram, doctorem ecclesiæ nominari, ejusque festum sub officio duplici celebrari mandavit. Varia sanctorum festa in Kalendarium retulit. Græcam septuaginta duorum interpretum editionem pene antiquatam, eamdemque Latine redditam, magno cum labore Antonii Carafæ sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis bibliothecarii emendatam, ac perpolitam merito comprobavit, affixoque in fronte ejus sacro diplomate magnopere laudavit. Inopinato morbo correptus, adempta statim loquela, e vita excessit 27. Augusti, anno 1590. Sepultus est apud sanctum Petrum, cum annos quinque, menses quatuor, dies tres pontificatum tenuisset. Vacavit sedes dies 18.

Decreta.

Obitur.

ANNO CHRISTI 1585.

"** SANCTUM PROVINCIALE CONCILIUM MEXICI

Celebratum anno Domini Milleſimo quingenteſimo octuageſimo quinto. Præſidente in eo illuſtriſſimo ac reverendiſſimo DD. Petro Moya de Contreras archiepiſcopo Mexicano. Romæ confirmatum die vigeſima ſeptima Octobris anno 1589. poſtea autem ad inſtantiam & ex ſumptibus illuſtriſſimi ac reverendiſſimi DD. Joannis de la Serna archiepiſcopi Mexicani juſſu regio editum apud Joannem Ruiz typographum anno domini 1622.

INDEX TITULORUM.

ET DECRETORUM, QUÆ SUBSUNT CUILIBET hujus concilii libro.

Sub libro primo.

De ſumma Trinitate, & fide catholica. Titulus primus.
De fidei profeſſione.
De prædicatione verbi Dei.
De doctrina Chriſtiana rudibus tradenda.
De ſacramentis doctrinæ Chriſtianæ ignaris non adminiſtrandis.
De impreſſione, & lectione librorum.
De impedimentis propriæ ſalutis ab Indis removendis.
De conſtitutionibus. Titulus ſecundus.
De auctoritate decretorum, & publicatione eorum.
De reſcriptis. Titulus tertius.
De obedientia, & executione reſcriptis apoſtolicis debita.
De ætate, & qualitate ordinandorum, & præficiendorum. Titulus quartus.
De ſcientia ad ſacros ordines, & earum animarum neceſſaria.
De vita, fama, & moribus ordinandorum.
De titulo beneficii, aut patrimonii.
De modo conferendi ordines, & literas dimiſſorias.
De examine ordinibus præmittendo.
De ſacramentorum eccleſiæ adminiſtratione. Titulus quintus.
De ſacra unctione. Titulus ſextus,
De clericis peregrinis. Titulus ſeptimus.
De officio judicis ordinarii, & vicarii. Titulus octavus.
De officio fiſcalis, & jure fiſci. Titulus nonus.
De officio notarii, & de fide inſtrumentorum. Titulus decimus.
De officio executoris juſtitiæ. Titulus undecimus.
De officio cuſtodis, & cuſtodia reorum. Titulus duodecimus.
De majoritate, & obedientia. Titulus decimus tertius.

Sub libro ſecundo.

De ordine judiciorum. Titulus primus.
De procuratoribus. Titulus ſecundus.
De feriis. Titulus Tertius.
De feſtis ex præcepto obſervandis.
De feſtis mobilibus.
De feſtis Indorum.
De dolo, & contumacia. Titulus quartus.
De teſtibus, & probationibus. Titulus quintus.
A *De ſententia, & re judicata.* Titulus ſextus.
De appellationibus, & recuſationibus judicum. Titulus ſeptimus.

Sub libro tertio.

De officio epiſcoporum, & vitæ puritate. Titulus primus.
De his, quæ ad propriam perſonam epiſcopi pertinent.
De cura ſubditorum, & propriæ familiæ.
De doctrinæ cura.
De viſitatione propriæ provinciæ.
De officio rectoris, & plebani. Titulus ſecundus.
De officio parochi, & doctrinæ cura.
B *De vigilantia, & cura circa ſubditos, præſertim in ſacrorum receptione.*
De ſollicitudine præſtanda, ut peccatis remedium adhibeatur.
De his, quæ ad parochos Indorum attinent.
De beneficiatis cathedralium, & parochialium, & eorum officiis. Titulus tertius.
De aſſiſtentia beneficiatorum divinis officiis debita.
De officio ſacriſtæ. Titulus quartus.
De vita, & honeſtate clericorum. Titulus quintus.
De clericorum habitu, & cultu externo.
De evitandis ſpectaculis vanis, & actionibus profanis.
De ludis clericis prohibitis.
De uſu frequenti euchariſtiæ.
C *De clericis non reſidentibus.* Titulus ſextus.
De inſtitutionibus, & jure patronatus. Tit. VII.
De rebus eccleſiæ conſervandis, alienandis vel non. Titulus octavus.
De teſtamentis, & ultimis voluntatibus. Tit. IX.
De ſepulturis, defunctis, & funeralibus. Tit. X.
De parochiis. Titulus undecimus.
De decimis, & primitiis. Titulus duodecimus.
De regularibus, & monialibus. Titulus XIII.
De religioſis, & piis domibus. Titulus XIV.
De celebratione miſſarum, & divinorum officiorum. Titulus decimus quintus.
De baptiſmo. Titulus decimus ſextus.
De ſanctiſſima euchariſtiæ ſacramentis & ejus cuſtodia. Titulus decimus ſeptimus.
D *De reliquiis, & veneratione ſanctorum & templorum.* Titulus decimus octavus.
De immunitate eccleſiarum, & clericorum. Titulus decimus nonus.
Ne clerici, vel monachi negotiis ſæcularibus ſe immiſceant. Titulus vigeſimus.
De obſervatione jejuniorum. Titulus XXI.
De diebus, quibus jejunare tenentur omnes hujus archiepiſcopatus, & provinciæ (Indis exceptis.)
De diebus, quibus Indi jejunare tenentur ex conſtitutione felic. record. Pauli papæ III.

Sub

ANNO CHRISTI 1585.

Sub libro quarto.

De ſponſalibus, & matrimoniis. Titulus primus.
De cognatione ſpirituali, & aliis matrimonii impedimentis. Titulus ſecundus.

Sub libro quinto.

De viſitationibus. Titulus primus.
De calumniatoribus. Titulus ſecundus.
De ſimonia. Titulus tertius.
De hæreticis. Titulus quartus.
De uſuris. Titulus quintus.
De ſortilegis. Titulus ſextus.
De maledicis. Titulus ſeptimus.
De injuriis, & damno dato. Titulus octavus.
De pœnis. Titulus nonus.
De concubinatu, & pœnis concubinariorum, & lenonum. Titulus decimus.
De ſententia excommunicationis. Titulus XI.
De pœnitentiis, & remiſſionibus. Titulus. XII.

INDEX CONCILIORUM, canonum, legum, regaliumque ſchedarum, quæ in hoc ſacro Mexicano concilio citantur.

Sacroſanctum concilium Tridentinum.

Concilium Milanenſe. 1. 2. 3. 4. & 5.
Concilium Granatenſe D. Petri Guerrero.
Concilium de Guadix.
Concilium Limenſe 1. 2. & 3.
Concilium Arauſicanum.
Concilium Compoſtellanum.
Concilium Toletanum.
Concilium Rhemenſe.
Concilium Moguntinum.
Concilium provinciale de Quiroga.
Synodale ejuſdem Quiroga.
Concilium Tarraconenſe.
Synodus de Oſma.
Synodus de Valladolid.
Concilium Baſileenſe.
Concilium Mexicanum 1. & 2.
Concilium Fori Julii.
Concilium Hiſpalenſe de Deca.
Concilium provinciale Bononienſe Card. Palleoti.
Concilium Valliſoletanum.
Concilium Aurelianenſe.
Concilium diœceſanum de Oſma.
Concilium provinciale de Burgos.
Concilium Lateranenſe.
Concilium Elibertinum.
Concilium Autiſſiodorenſe.
Concilium Cabilonenſe.
Concil. Valent. ſub archiep. DD. Joan. de Ribera.
Concilium provinciale Bononienſe.
Concilium diœceſ. de Cadiz, ſub D. Petro Garcia.
Concilium diœceſ. de Aſtorga, ſub D. P. de Rojas.
Concilium diœceſ. de Burgos, ſub archiepiſc. D. Franciſco Pacheco.
Concilium Lateranenſe, ſub Leone X.

CANONES.

Tx. in c. inter cetera de offic. ordinar.
Tx. in c. baptizandos.
Tx. in c. non liceat.
Tx. in c. annis.
Tx. in c. decernimus.
Decretalis epiſtol. cum perſonæ.
Cap. inter dilectos de exceſ. prælat.
Tx. in c. penult. de ſimonia.
Cap. ad apoſtolicam.
Cap. non ſatis de ſimonia.
Tx. in c. abolendum de ſepulturis.
Tx. in c. de conſang. & affinit.
Tx. in c. final. incipienti quamquam.
Tx. in c. de juramento calumniæ.
Tx. in c. unico de reliquiis.
Tx. in c. final. de feriis.
Tx. in c. 1. de conſecrati. d. 3.
Tx. in c. final. 3. q. 6.
Tx. in cap. ſuſpectos.
Tx. in cap. nullus 3. q. 5.
Tx. in cap. officialis.
Tx. in cap. ſi contra unum.
Tx. in c. quoniam in pleriſque.
Tx. in c. exigit de cenſibus.
Tx. in c. ſicut olim de accuſation.
Tx. in c. epiſcopus in ſynodo 35. q. 6.
Tx. in c. ſtatutum de reſcriptis.
Tx. in c. unico de vita, & honeſt. cleric.
Tx. in Cl. 1. verſ. adverſ. verſ. alios eodem tit.
Tx. in c. clerici de vita, & honeſt.
Tx. in c. in canonibus 16. q. 1.
Tx. in c. if cui eodem tit. in 6.
Tx. in c. 2. de donationibus.
Tx. de jure regio in l. 6. & 10.
Tx. in c. nullus 44. diſt.
Tx. in Clem. cupientes de pœnis.
Tx. in Clem. religioſi de decimis.
Tx. in c. periculoſo de ſtatu regul.
Tx. in c. 1. de inſtitutionibus.
Tx. in c. auctoritate §. ſane.
Tx. in c. monaſteria de vita, & honeſt. cleric.
Tx. in c. decet de immunit. eccleſ.
Tx. in c. ſacerd. aliorumque cler. de conſec. d. 2.
Tx. in c. nocte ſanctæ de conſec. diſt. 1.
Tx. in c. conſuluit de celebr. miſſarum.
Tx. in Clem. unica de reliquiis, & vener. ſanct.
Tx. in Clem. unica de baptiſmo.
Tx. in c. quod in te de pœnitent. & remiſs.
Gloſs. in Clem. 1. eodem tit.
Tx. in c. de immunit. eccleſ.
Tx. in c. inter alia de immunit. eccleſ.
Tx. in c. final. de immunit. eccleſ.
Tx. in c. quanto.
Tx. in c. gaudemus de divortiis.
Tx. in c. ſiquis ſuadente 17. q. 4.
Tx. in c. 1. cum tribus ſeqq. 87. d.
Tx. in c. adminiſtrator 23. q. 5.
Tx. in auct. ut differentes judic. §. fin. coll. 9.
Tx. in extrav. 2. de Judæis Joan. 22.
Tx. in extrav. communia.
Tx. in c. cum ſanct. leges de hæretic. lib. 6.
Tx. in c. alma mater de ſent. excomm. lib. 6.
Tx. in c. qualiter, & quando Cl. 2. de accuſat.
Tx. in c. licet de ſimonia.
Tx. in c. nobis fuit de ſimonia.
Tx. in extrav. 1. de ſentent. excomm.
Tx. in extrav. de ſimonia.
Bulla Pii V. fol. 83. Bullarii apoſt.
Bulla Pii III. in favorem Indorum.
Pius V. conſt. 5. verb. pauperes.
Motus P. Pii V. conſtit. 3.
Conſt. 29. Paul. PP. III.
Bulla Pauli III. dat. Rom. Non. Jun. 1537.
Bulla Pii IV. 101.
Bulla 107. in Bull. apoſt.
Motus Pii V. in Bull. ipſius bull. 24.

ANNO CHRISTI 1585. *Mot. P. Greg. XIII. conſt. 71. fol. 33. in Bullario apoſtolico.*

LEGES REGIÆ.

Lex 23. tit. 20. lib. 2. recopil.
L. 1. tit. 27. lib. 4. recopil.
L. 4. tit. 10. lib. 8. recopil.
L. 19. tit. 9. lib. 3. recopil.
L. 17. tit. 20. lib. 2. recopil.
L. 24. tit. 25. lib. 4. recopil.
L. 12. cum ſeqq. tit. 25. lib. 4. recopil.
L. 31. tit. 20. lib. 2. recop.
L. 6. tit. 9. lib. 3. recopil.
L. 7. tit. 2. lib. 7. recopil.
L. 20. & 21. tit. 12. lib. 1. recopil.
L. 5. tit. 7. lib. 1. recopil.
L. 1. & 2. tit. 5. lib. 4. recopil.
L. 1. & 2. tit. 7. lib. 4. recopil.
L. 9. tit. 8. lib. 2. recopil.
L. 1. & 2. tit. 11. lib. 4. recop.
L. 4. tit. 7. lib. 3. recop.
L. 13. tit. 7. lib. 8. recopil.
L. 9. tit. 1. lib. 1. recopil.
L. 3. tit. 1. lib. 1. recopil.
L. 7. tit. final. lib. 8. ordinationum.
L. 7. tit. 20. lib. 8. recopil.
L. 1. & 2. tit. 24. lib. 5. recopil.
L. reg. 2. tit. 5. recopil.
L. reg. 16. tit. 22. lib. 1. recopil.
L. reg. 1. tit. 2. lib. 1. recop.
L. reg. 3. tit. 18. partit. 7.
L. reg. 1. 2. & 7. tit. 17. lib. 8. recopil.
L. 1. 2. & 5. tit. de los amancebados lib. 8.
L. reg. 3. tit. 19. lib. 8. recop.
L. reg. 1. tit. 5. lib. 8. recop.
L. reg. 3. tit. 16. lib. 3. recop.
L. reg. 5. tit. 21. lib. 5. recop.
L. reg. 4. tit. 17. lib. 8. recopil.

REGALES SCHEDULÆ.

Sched. reg. de Barcelona por Junio 1585.
Sched. reg. Septiembre 24. 1570.
Sched. reg. generalis in Indiis.

REVERENDISSIMIS PATRIBUS

ac dominis coepiſcopis, ac comprovincialibus noſtris, capitulis cathedralium eccleſiarum, parochis, ac univerſo ſtatui eccleſiaſtico provinciæ Mexicanæ.

JOANNES DE LA SERNA archiepiſcopus utramque ſalutem in domino precatur.

NOn ſatis ad perfectum prudentiſſimus ille paterfamilias opus ſuum perduxiſſet vineam plantando, ſi plantata ſepe non circumdediſſet: *ſingularis enim ferus depaſceret eam: vindemiarent qui prætergrediuntur vineam, & vulpes parvulæ demolirentur.* Sed ne in ea excolenda locatus labor in caſſum ſuccederet, vallo munivit, turrim appoſuit, *verticem* (ſcilicet) *legis attollens*, ut ſic inſtructa materia tutatam agricolis locaret. Quis enim eorum ita dexter in excolendo, tam patiens in ſufferendo, tam audax in reſiſtendo, tam tenax in perſeverando, tam fortis foret in perſequendo ſine legum adminiculo, ſine decretorum inexpugnabili præſidio? *Cum pluribus dimicet oportet is, qui imperare pluribus intendit.* Unuſquiſque enim ſuæ obtemperat voluntati & voluptati, procli-

Matth. c. 21. Pſalm. 79. Cant. 2. c.

Ambroſius lib. 9. in c. 20. Joannis.

Plutarch. in apophteg. Laco.

ves ſunt ad malum hominum appetitus, nec a propoſito unquam deſiſtent, donec ad effectum placita perducant. Magnum ergo, & indigeſtum chaos, truculentaque confuſio humanam hanc ſocietatem turbaret. *Tot, tantorumque quæ cæleſtes largiuntur donorum, & bonorum non eſſet fruitio, vel uſus rectus ſine lege, ſine juſtitia, ſine rectore.* Ideo ergo vineam ſuam ſepe circumdedit, id eſt eccleſiam lege vallavit, & ſtabilivit, quę rebelles cogeret, petulantium audaciam cohiberet, prętergredientes viam, ne vineam conculcarent, puniret. Nullumque majus bonum huic ſuę familię potuit locuples in miſericordia tribuere, quam legis propugnaculum, quo homines in officio continerentur, gladium hunc ancipitem, quo tyrannorum vires frangerentur, divinę voluntatis expreſſionem, qua *ſervus ſciens voluntatem domini faciat, ne vapulet.* Ideo familiariſſimus domini Moyſes in ſignum magnæ erga ſe dilectionis poſtulabat: *Si inveni gratiam in oculis tuis, ſcire me fac viam tuam, viam*, id eſt voluntatem, *tu guſto.* Quid jucundius ſervo quam certo ſcire, & non divinare voluntatem domini? Magnum ergo bonum vineæ plantatæ, ſepe fuiſſe circumdatam: utiliſſimum colonis voluntati domini ex præſcripto parere. Utile etiam impudentibus, & dyſcolis, ab effrænatis appetitus inſultibus cohiberi ſalutari illa violentia, quam regius vates poſtulabat. *In camo & fræno maxillas eorum conſtringe, qui non approximant ad te.* Camum, & frænum appellat ſcriptura leges, & præcepta, quibus ab inſtituto ſuperbæ hominum voluntates arcentur, ne in præſens ruant, innatæ ſuperbiæ calcaribus actæ, qua contra fas, & rectum ad inordinatos ruunt affectus. Ideo Judæorum doctiſſimus Philo dicebat, *Quod lex ſemper pugnat cum ſuperbia.* Quaſi hoc ſit proprium illius munus devio ſuperborum hominum affectui reſiſtere, illorum ſe executioni opponendo, præceptorum habenis ne caderent detinendo. non ergo ad perfectum deduxiſſet opus ſuum paterfamilias, ſi vineæ plantatæ contentus, de vallo, & ſepe non fuiſſet ſolicitus.

Plutar. Plin. in

Luc. 1. n. 47.

Exod.

Pſal.

L. De migrat

Vineam non ut olim de Ægypto, ſed de catholicæ eccleſiæ uberiori ſolo. Hiſpaniæ videlicet fœcundiſſima regione, *in terram hanc ſalſuginis, & vaſtæ ſolicitudinis* tranſtulit ſapientiſſimus pater. *Ejecit* gentes, & plantavit eam ibo. ito idolorum cultu, effugatis idololatriæ tenebris, ſolerti cura, & indefeſſo animo ſanctiſſimorum virorum ſacerdotalis ordinis tam ſæcularium quam regularium inſtitutorum, quibus vineam plantandam, excolendam, & propagandam locavit. *Sed ut novella plantationes in juventute ſua* profundas radices jacerent, & uberiores fructus magno agricolarum labori, & conatui ſuccederent, opus fuit, ut condenſa legum ſepe circumdaretur, quarum aliæ operarios dirigant in cultura, aliæ ſtimulent oſcitantes in miniſterio, & indebite illud tractantes compeſcant. Quod cum optime perpendiſſet *dominus Petrus Moya de Contreras* prædeceſſor noſter, Vir jure mille titulis, & nominibus venerandus, quamvis graviſſimis diſtentus curis, & totius hujus regni gubernatione occupatus provincialem ſynodum coegit, in qua doctiſſimi epiſcopi comprovinciales interfuerunt, quorum maturo conſilio, & qua ſumma præditi erant prudentia municipales leges fuerunt conditæ, conſonantes quidem patrum antiquorum doctrinæ, ſacrorum conciliorum decretis, juri communi

Pſal.

Pſal.

muni conformes, maximeque regionis istius moribus, & hominum conditioni aptatæ. In qua re licet omnes, qui de jure concilio interfuerunt, communiter insudarunt: sed in ordinandis, & disponendis decretis plus ceteris laboravit *doctor D. Joannes de Salzedo* tunc secretarius simul & consultor dicti concilii: Sacrorum canonum primariæ cathedræ moderator, & in illa nunc emeritus, nostræ metropolitanæ ecclesiæ meritissimus decanus, in posterum autem majorum hujus regni ecclesiarum pontificalem sedem pro meritorum censura occupaturus. Subjectum fuit celebre hoc concilium integerrimę censuræ senatus regii Indiarum, de cujus licentia, & approbatione Romam translatum est apostolica auctoritate firmandum, in quo quidem tantum temporis consumptum est, ut jam antiquatum videretur, seu de medio sublatum; sed cum advertissem quod quo impares sunt vires nostræ ad tantam provinciam sustinendam, eo pluribus auxilis indigemus: quorum præcipua sunt dicti concilii decreta, nullum non movimus lapidem, nulli sumptui pepercimus, ut volumen hoc oblivioni traditum in lucem prodiret, præloque mandaretur, ut sic ad omnium agricolarum, & operariorum manus perveniret, & tantorum decretorum ope uberiores proventus expectarentur.

Tanti operis, tamque necessarii huic provinciæ gratiæ debentur bonæ memoriæ *domini Petri*, quo præside tam utiles leges sunt ordinatæ, quibus totus hic novus orbis in spirituali regimine gubernetur. Et crediderim quod non minus honoris, & celebritatis ejus nomini sit deferendum, quam illius numquam satis pro dignitate laudandi Ferdinandi Cortesii hujus novi orbis expugnatoris. Comparans summus eloquentiæ parens victoriam Salaminam Themistoclis, & Solonis decretum de judicibus Areopagitis constituendis, dicit *non minus præclarum hoc, quam illud judicandum est. Illud enim semel profuit: hoc semper proderit civitati.* Id enim profecto accommodari poterit hujus concilii ordinationi. Etsi incredibilia Cortesii facinora cum illius celebratione comparentur, jure dicere possimus, non minus præclarum hoc, quam illud judicandum est. Illud enim semel profuit, hoc semper proderit provinciæ. Mihi autem pro tanto, tamque utili negotio nihil postulo; nec pro magna argenti summa insumpta, nec pro labore impenso, quam ut a *vobis* pro grato obsequio habeatur, & quia pro omnibus laboravi, omnes mihi debitum persolvatis pretium incomparabile assiduarum, & devotarum vestrarum precum. Quarum vobis certas vices rependam, ut vestris meritis suffulti, post pensum rite persolutum fideli redditæ villicationis ratione, in domini gaudium mereamur intrare, in quo valete, ut opto. Mexici quinto Idus Septembris anni domini millesimi sexcentesimi vigesimi secundi.

Joannes archiepiscopus Mexicanus.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS

Patris, & Filii, & Spiritus-sancti.

SAncta provincialis Mexicana synodus ad sacrorum canonum statuta, ac præcipue generalis concilii Tridentini decreta observandum, & exequendum, ad fidei catholicæ propagationem, ac divini cultus augmentum; ad cleri, & populi reformationem, ad communem denique Mexicanæ provinciæ nuper in evangelio genitæ ac Christo domino recens natæ, in spiritualibus & temporalibus utilitatem, Mexici, quæ metropolis est novæ Hispaniæ Indiarum occidentalium, maris oceani, rite, & canonice congregata: Præsidente in ea illustrissimo, ac reverendissimo D. D. Petro Moya de Contreras, Dei, & apostolicæ sedis gratia archiepiscopo Mexicano, atque etiam provinciæ gubernatore, hujusque regii senatus præfecto, hæc, quæ libris, ac titulis distincta sequuntur statuit, sancit, atque decernit. ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI PRIMI TITULUS PRIMUS, de summa Trinitate, & fide catholica.

De fidei professione.

§ I.

FIDES, janua illa nostræ salutis sine qua Deum invenire, & invocare, Deo servire, & placere nullus in hac vita potest, quam Christus docuit, apostoli prædicaverunt, sancta Romana ecclesia tenet, & profitetur, Primum fundamentum est, cui totius Christiani ædificii fabrica innititur. Igitur, ut hæc Indiarum occidentalium ecclesia, tamquam novellum germen plantata, spuriis vitiorum, errorumque propaginibus resecatis, firmissimas agat radices, & abundanti divinæ gratiæ flumine irrigata, cælestę illud, quod Deus dat, sumat incrementum, ac dignos vitæ æternæ fructus ferat, sacrosancti concilii Tridentini auctoritate suffulta provincialis Mexicana synodus, quam suæ congregationis initio præstitit, catholicæ fidei professionem renovans; statuit, ac præcipit, ut omnes ii, qui in posterum beneficia ecclesiastica quæcumque obtinebunt, infra duorum mensium spatium, a die adeptæ possessionis, & qui in synodum diœcesanam convenire debent, in ea synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, nec non episcopi in prima synodo provinciali, cui primum postquam electi fuerint interesse contigerit, publicam fidei professionem facere, & Romanæ ecclesiæ obedientiam jurare, & spondere teneantur, ad formam in constitutione felicis recordationis Pii Papæ IV. præscriptam; quam constitutionem singuli episcopi in suis diœcesibus, quo citius fieri potuerit, publicari procurent, a cujus publicatione post sex menses elapsos, nullius in rectorem seu cancellarium alicujus universitatis, vel scholæ eligatur, aut ad doctoralem, seu magistralem gradum, in quacumque facultate promoveatur, nec ad publice, vel privatim literas docendum, etiam si regularis fuerit, admittatur, nisi prius ad prędictę constitutionis formulam juramentum, fideique professionem emiserit. Sic enim fiet ut jacto fidei catholicę fundamento, quod supra structum fuerit doctrinę ędificium firmum, ac stabile perseveret.

Ex concil. de Guadix in princ. & Granat. tit. de summa Trin. & fide cath. Tolet. & Compostellan. 1566. act. 1. in princip. Milan. 1. in princ. syn. de Quiroga in procœmio & provinc. ejusdem. act. 2. c. 1. & Limense 3. in princ. Sess. 24. c. 12 Sess. 25. c. 2. de ref. Milan. 1. in princ. & Granat. ubi supra, & provinc. de Quiroga act. 3. c. 12.

In bullario apost. bulla 107. p. 624. Pius IV. Bulla 101. pag. 621. Milan. 1. in princip. & 3. conc. fol. 587. Verbo quicumque & 4. fol. 610. & 5. in princ. fol. 703. tom. 5. concilior.

De prædicatione verbi Dei.

§ I.

PRÆCIPUUM episcoporum munus est docere populum evangelium Dei, quos tamquam apostolorum successores, ea maxime cura exercere debet, ut recte pureque tractent verbum

Cap. inter cętera de offic. ordi. conc. Trid. sess. 5. c. 2.

ANNO CHRISTI 1585. & ſeſſ. 24. c. 4. de reſor. Milan. 1. tit. de prædic. verbi Dei. Compoſtel. act. 3. c. 2. & Milan. 5. tit. quæ ad prædicat. verbi Dei, &c. fol. 707.

bum veritatis, ac formam habeant ſanorum verborum, quibus plebes ſibi commiſſæ doctrina ſalutari, ita paſcantur, ut Chriſto paſtori bono ſemper inhæreant. Quod optime perpendens ſacroſanctum Tridentinum concilium ſtatuit, ac decrevit, omnes epiſcopos, & alios eccleſiarum prælatos teneri, per ſe ipſos, ſi legitime impediti non fuerint, ad prædicandum evangelium Dei, ſi vero legitime impediri contigerit, idoneos viros aſſumere debeant, ad prædicationis munus ſalubriter exequendum. Quamobrem hæc provincialis ſynodus, auctoritati concilii Tridentini, & veterum patrum innixa, epiſcopos, & alios provinciæ Mexicanæ prælatos in domino cohortatur, ut in hanc curam toto pectore incumbant, ac greges ſibi commiſſos, ipſimet, præſertim in eccleſia ſua verbo Dei paſcant. Sin autem ſe interdum vere impeditos cognoverint, per viros idoneos ex præſcripto ejuſdem concilii ſibi eligendos, hoc munus ſtudioſiſſime populo præſtent.

A

B

§ II.

Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 2. Milan. 1. & 5. ubi ſupra fol. 707. & Guadix tit. 1. conſt. 1. & Granat ubi ſupra de ſumm Trid. & de officio paſtoris n. 2. & 13. & ſynod. de Quiroga conſtit. 41.

Parochi vero, & curati, qui in diſpenſando ſubditis verbo Dei, coadjutores epiſcoporum ſunt, juxta concilii Tridentini decretum, dominicis ſaltem diebus, & feſtis ſolemnibus oves ſibi commiſſas pro earum ſenſu, & intelligentia ſalutaribus verbis paſcant docendo ea, quæ ad ſalutem ſunt neceſſaria, eis itidem annuntiando, quæ vitia declinare, quaſve ſectare virtutes oporteat, ut pœnam æternam evadere, & cœleſtem gloriam conſequi valeant. Id vero parochi, & curati prædicti per ſe ipſos præſtare debeant; Sin minus ab ordinario compellantur, quod ſi legitime impediti fuerint ſummo ſtudio invigilent, ne deſint miniſtri idonei ad id muneris adimplendum; ut autem prædicationis uſus perpetuo conſervetur, & in dies, magis, atque magis cum fructu animarum accreſcat, iis, qui prædicandi officio funguntur, regulas proxime annotatas hæc ſancta ſynodus obſervandas proponit.

C

§ III.

Conc. Trid. ſeſſ 5. c. 2. Vide conc. citata ſupra.

Prædicatores verbi Dei juxta concilii Tridentini præceptum, ſcripturam ſacram interpretentur eo ſenſu, quem ſancta mater eccleſia, & unanimis ſanctorum patrum conſenſus comprobavit, nec prudentiæ ſuæ innixi ſcripturæ vim faciant, ad ſingulares, novos, & pro ſuo arbitratu excogitatos ſenſus eam detorquendo, nec quidquam, ab eccleſia, aut probatis eccleſiæ doctoribus alienum proferant.

D

§ IV.

Myſterium aliquod fidei ſemper exponant ex aliquo evangelii loco, argumento deſumpto, ut auditores frequenter Dei verbum audiendo facile percipiant quæ ſibi ad ſalutem maxime ſunt neceſſaria.

E

§ V

Concil. Tol. 1566. act. 3. c. 3.

Difficilibus, & inanibus quæſtionibus prorſus abſtineant, ne ſe ipſos oſtentare magis, quam Chriſtum prædicare videantur, ſed ad ea, quæ pro cujuſque gradu, qualitate, conditioneve magis expediunt, auditores exhortentur, eoſque facilioribus, & convenientioribus mediis ad hæc conſequenda ſtudioſiſſime inſtituant.

§ VI.

Epiſcopos, alioſve prælatos, & magiſtratus civiles cum offenſione auditorum, ne acerbe objurgent, ſed ſi quid in illis dignum reprehenſione invenerint, privatim potius eos admoneant, populum vero, juxta dictum apoſtoli, præpoſitis ſuis, etiam dyſcolis, obedire cohortentur.

§ VII.

In reprehendendis vitiis cauti ſint, nec quemquam tacite, aut nominatim inſectentur, ſed potius ita ſe gerant, ut pietatis, & caritatis ſolum ſtudio, non peculiari alicujus odio adducti id facere omnes intelligant.

§ VIII.

Denique doctrina, quam docent, ut efficacior ſit, non minus vita, & exemplo, quam ſermone comprobetur, ne quod verbis aſſerunt, moribus impugnent, & dum aliis prædicant, ipſi reprobi efficiantur.

De doctrina Chriſtiana rudibus tradenda.

§ I.

CHRISTUS paſtor bonus dimiſit nonaginta novem in montibus, ovem unam perditam quærens, Judæorum vepribus laceratus eſt, ardentique amore flagrans pro ſuis ovibus mortem obivit. Quo ſane exemplo paſtores alios, quibus ſui gregis cura demandata eſt, ſatis docuit quantum de ovium ſalute deberent eſſe ſoliciti, illarum in primis, quæ lanæ debiles, ac derelictæ cum ſint, majori indigent paſtoris adjumento. Id igitur ſibi proponens hæc ſancta provincialis ſynodus, propter rudium multitudinem pene innumerabilem in his Indiarum partibus degentium, ſummo ſtudio providere curavit, ut pueri, ſervi, Indi, & omnes alii cujuſvis ætatis, & conditionis elementorum fidei ignari, Chriſtiana doctrina inſtruantur, ne parvuli petentes panem, frangentis defectu pereant. Quia vero maxime oportet, ut ſacra doctrina in omnibus ſibi cohærens, ad unam etiam præſcriptam formam tradatur catechiſmus, quo eorum, quæ quiſque ſcire debet, brevis, ac facilis ſumma contineatur, ab eadem ſynodo probatus, ordineque diſpoſitus eſt, ad totius Mexicanæ provinciæ uſum. Ideoque ſtatuit, ac præcipit hæc ſynodus, ut catechiſmum prædictum ſecum habeant illi, quibus docendi Chriſtianæ doctrinæ ſummam in eccleſiis, ſcholis, ac puerorum collegiis cura injuncta eſt, eoque utantur ſub pœna excommunicationis majoris, nonobſtante quacumque in contrarium conſuetudine. Epiſcopi etiam admonentur, ut quam primum catechiſmum hunc in eam Indorum linguam transferri faciant, quam ſinguli in ſuis diœceſibus uſitatiorem noverint. Translationibus vero de epiſcoporum conſenſu emiſſis, eamdem cum catechiſmo originali, auctoritatem ſynodus tribuit, prohibens ſub eadem excommunicationis pœna uſum omnium aliarum, quæ ante prodierunt, vel poſt hoc ſynodi decretum aliter prodibunt, quam eſt præſenti conſtitutione ſancitum. Non tamen propterea excluſum volumus catechiſmum ſummi pontificis auctori-

tate

tate confectum, aut ab aliis inferioribus auctoritatem habentibus, in posterum conficiendum. A

§ II.

Curati omnes, tam sæculares, quam regulares in tabella adscriptum apud se retineant, doctrinæ Christianæ contextum, videlicet, orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum apostolorum, antiphonam Salve regina, duodecim articulos fidei, decem legis divinæ præcepta, quinque ecclesiæ mandata, septem fidei sacramenta, septem capitalia vitia. Quæ omnia, non tamen inter missarum solemnia recitari faciant, singulis dominicis adventus & a dominica septuagesimæ, usque ad dominicam passionis inclusive. Hæc enim sæpius repetita commemoratio nostræ fidei initia, nostræ figet memoriæ. Quapropter curati quoties id negligenter omiserint, pondo tribus mulctentur fabricæ illius ecclesiæ, cujus ipsi curam gesserint applicandis. B

§ III.

Quia vero frustra doctrina memoria retinetur, nisi ex ea quisque intelligat, quid sibi ad salutem sit necessarium, quid credere, quidve operari oporteat, Tridentini concilii auctoritatem hæc synodus sequuta, in virtute sanctæ obedientiæ curatis mandat, ut omnibus diebus dominicis, ipsi per se, aut si legitimo teneantur impedimento, per viros idoneos ordinario probatos, Christianam doctrinam tradant, atque exponant ad eam formam, & rationem, quibus dispositus est catechismus per hanc synodum approbatus, atque in hoc munere exequendo unius horæ spatium insumant. Habeant etiam singuli curati prædicti in suis parœciis tabulas, quibus servi, famuli, & pueri duodecim annorum ætate minores, nomina sua professi inscribantur, eorumque parentes, ac dominos itidem curati moneant, quatenus ad Christianam doctrinam ediscendam prædictos mittant, cum primum statuta hora, sono campanæ proprio ad id munus assignato, ad ecclesiam convocabuntur. Si qui vero heri, aut domini bis admoniti servos mittere neglexerint, quoties id omiserint, pondo unum persolvant, quod denunciatori, & fabricæ ecclesiæ, in qua id contigerit applicetur, cujus pœnæ tunc sufficiens erit executio, si curatus, aut is, qui doctrinam Christianam tradit, delinquentem a se admonitum fidem fecerit. Hispanis autem, & servis Æthiopibus, iis etiam, qui ex altero parente Æthiope nascuntur, & Chichimechis doctrina Christiana, lingua Hispanica, tradatur, Indis vero propria sua materna. C D

§ IV.

Ludimagistri studeant, pueros cum primis literarum rudimentis doctrina, & Christianis moribus imbuere, quibus ad id præstandum jubetur, ut singulis diebus pueros alta voce recitare faciant, fidei initia, eademque illis explicent ad ordinem in catechismo ab hac synodo constitutum; Quoties vero id negligenter omiserint pœnæ duorum pondo subjaceant, hospitali domo, ac denunciatori æquis partibus applicandorum. E

§ V.

Indorum curati, tam sæculares, quam regulares omni diligentia procurent, ut in illis oppidis, pagis, seu vicis, in quibus ipsi residunt scholæ instituantur, ubi Indorum pueri legere, & scribere discant, Christianæ doctrinæ documenta accipiant, Hispanamque linguam doceantur. Id enim maxime conveniens est ad Christianam, ac civilem eorum institutionem. Admonentur tamen curati, ne has scholas erigendi prætextu, Indorum operis ad ligna ferendum & alios suos proprios usus abutantur. Quod si secus fecerint, a prælato puniantur, & ad restituendam Indis justam laborum suorum mercedem compellantur. De quo latius infra titulo de injuriis, & damno dato.

ANNO CHRISTI 1585. 12. & de magist. n. 2. & synod. de Quiroga constit. 42. §. 1. & §. fin. Concil. Mogunt. c. 45. & Lim. 3. act. 2. c. 6. & 43.

§ VI.

Sunt pleraque hujus provinciæ loca, in quibus permulti servi vinculis ferreis constricti, permultique Indi metallorum fodinis, & ergastulis inclusi tenentur, qui necessaria ad salutem doctrina destituuntur, non sine magno conscientiæ eorum, qui eos sic constrictos tenent detrimento, ac dolore episcoporum, quorum pastorali solicitudini incumbit, oves pascere, & earum saluti prospicere. Cupiens igitur hæc sancta synodus huic tam gravi incommodo occurrere; episcopis; seu prælatis, ad quos pertinet, maxime commendat, ut his afflictis, ac spirituali cibo egentibus, opportunum præstent auxilium. Præcipit etiam fodinarum, & ergastulorum dominis, ut servorum suorum saluti consulant, ne eos spirituali bono privent, quos ipsi ad temporalem tantum utilitatem detinent.

Mex. 1. c. 19. § 4. Conci. Mil. 5. fol. 787. vers. nulla est ampliot.

§ VII.

Jubet præterea hæc synodus quibuslibet hujus provinciæ personis, ne si paganos servos emerent, fodinis, sive ergastulis prædictis ante includant, quam fidei Christianæ documentis instructi, sacro baptismatis fonte abluantur. Quod si secus fecerint, suorumque servorum spirituali saluti impedimento fuerint, pro tam immani in Deum perpetrato scelere gravem in eos animadversionem prælati exerceant.

De sacramentis doctrinæ Christianæ ignaris non administrandis.

§ I.

CUM plerique, fidei documenta, ac vim, & rationem sacramentorum ignorent, quaque debeant animi dispositione ad sacramenta accedere non intelligentes, eadem infructuose suscipiant: quo fit, ut Christiano charactere insigniti, Christianum institutum minime teneant. Ne hoc malum latius manaret, statuit hæc synodus, ut nullus curatus, sive sæcularis, sive regularis, sacramentum baptismi adultis tribuat, si prius fide catholica instructi non fuerint, aut saltem lingua sua familiari non didicerint orationem dominicam, symbolum apostolorum, decem præcepta legis, ac de peccatis suis, aliquod doloris signum præbeant. Quod ut melius fiat, parochi ante quam adultos, temporibus statutis titulo de baptismo & ejus effectu, sancto baptismate intingant, qui, & quam sint idonei baptismum suscepturi episcopo, seu ejus vicario, ubi commode fieri poterit, notum faciant. Parochis etiam præcipitur, ne quemquam Hispanum, Indum, aut servum ad benedictionem nuptialem admittant, nisi prius illum, qui est matrimonio conjungendus, hor-

Vide infra. tit. de Baptismo § 4. Guadix tom. 2. const. 6. & synod. de Quiroga con. 1.

Guadix to. 2. const. 62. Synod. de Quiroga ubi supra.

ANNO CHRISTI 1585.

hortati fuerint, ut orationem dominicam, salutationem angelicam, antiphonam Salve regina, symbolum apostolorum, fidei articulos, præcepta decalogi, præcepta ecclesiæ, septem sacramenta, ac septem vitia capitalia, si ea ignoraverit, quam primum discat; alioquin arbitrio ordinarii punietur. Curatus autem si secus fecerit, tria pondo persolvat, quorum partes duæ parochiæ contrahentium, tertia vero denuntiatori applicetur; Injungitur quoque confessoribus, ut diligenti studio pœnitentes examinent de doctrinæ Christianæ cognitione, eosque admoneant ad eam capessendam.

Conc. Mil. 5. fol. 708. Vers. primo omnibus.

De impressione, & lectione librorum.

§ I.

Sess. 4. in decreto de editione, & usu sacror. lib. Vers Sed, & impressoribus, & reg. 10. ex indice lib. & Mex 1. c. 74. § 1. & synod. de Quiroga const. 128. Mexica. 1. c. 74. Mex. 2. c. 23. reg. 7. in indice libr. prohibitorum & Li. mens. 3. act. 3. cap. 37. & Granat. tit. de mag. n. 2. & Mil. 3. fol. 587. vers. quorum lib. & 5. tit quæ ad fidei tuēdæ studium pertinēt fol. 707. vers. episcopi cura. Vide supra conc. citata.

PERVERSA doctrina non minus scripto, quam verbo tradita maximo solet esse documento. Quapropter juxta concilii Tridentini decretum statuit, ac jubet hęc synodus, ne quis imprimere, nec imprimi facere, aut de novo in vulgus emittere audeat, nec emere, vendere, aut apud se retinere cuiquam liceat, quovis libros ni prius examinati, probatique fuerint ab ordinario, & de ejus licentia in scriptis, impressi: sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, & quinquaginta pondo minarum piis operibus, accusatori, & impensis hac de causa factis æquis partibus distribuendarum.

§ II.

Iisdem etiam de causis hęc synodus sub pœna excommunicationis prohibet, ne quis inter Indos, libros, sermones, tractatusve, de rebus ad religionem pertinentibus, in vulgarem eorum linguam evulget, nisi translatio vulgaris hujusmodi, prius ab ordinario examinata probetur,

§ III.

Quia vero experientia compertum est ex lectione librorum, quibus turpia, & obscœna continentur, morum corruptelam oriri, hęc synodus exhortatur, ne quisquam libros similes apud se retineat, aut ab his legi permittat, qui suę curę substent, libri autem veterum Latinorum, quia ad Latine linguę usum, atque peritiam conferunt, permitti poterunt, prudenti tamen adhibita cautela, ne eorum lectio juventuti in malum proclive offendiculum paret.

De impedimentis propriæ salutis, ab Indis removendis.

§ I.

Mexic. 1. c. 72.

UT Indi in fide catholica, quam singulari Dei beneficio susceperunt stabiles perseverent, diligentissime cavendum est, ne illis antiquæ impietatis vestigium ullum impressum remaneat, ex quo levi aliqua occasione desumpta, diabolicæque fraudis astutia decepti, iterum tamquam canes ad idololatrię vomitum revertantur. Quamobrem hæc sancta synodus statuit, ac præcipit, ne Indi in saltationibus, aliisque suis ludis laureati, aut aliis insignibus ornati incedant, quibus aliquam idololatriæ speciem, suspectionemve præbeant. Cantiunculis etiam veteres suas historias, falsæque religionis impietates referentibus uti nequaquam permittantur, sed ea solum cantent, quæ a suis parochis, & vicariis fuerint approbata. Hujusmodi autem saltationes, & ludi, nec in ecclesia, nec in occulto aliquo loco fiant, sed publice ubi eorum gestus, actiones, & verba omnibus ad sensum pareant. Neque hæc fieri permittantur in diebus colendis, nisi post missarum solemnia ante meridiem, post meridiem vero dum vespertinum celebratur officium, a ludis similibus cessent, ut ipsi quoque vesperarum officio intersint. Si vero contra fecerint quam præsenti est decreto sancitum, a suis parochis corrigantur, ut admoniti in posterum his abstineant.

§ II.

Gubernator etiam, & alii catholicæ majestatis ministri omni studio, & diligentia providebant, ne in domibus, aut aliis, quibusvis ædificiis collocata idola extent, immo eadem dissolvi, ac penitus deleri faciant, excelsaque loca ubi miserę illæ gentes dæmonibus immolabant, quæ Cues Indi vulgo vocarunt, dejici, ac solo æquari præcipiant: ne antiquus humani generis hostis, qui semper nocendi artes quærit, ullas inveniat pristinæ impietatis imagines, quas denuo, a gentilitate conversis callide suggerat ad decipiendum, immo ita iis, quæ jam contritis diaboli laqueis, bene juvante Deo, liberati sunt, omnis idololatriæ via intercludatur, ut gentilis insaniæ prorsus obliti, fortes in Christi fide permaneant.

Mexic. 1. 72.

§ III.

Cum non sine magno dolore eorum, qui Christiano zelo ardent, in his Indiarum partibus, usu, & experientia manifestum sit, in montuosis, asperissimisque locis Indos habitare dispersos, & a civili hominum congregatione remotos: quo fit, ut nec mores immanitate barbaros deponant, nec sanam doctrinam suscipiant, nec sacramentorum remediis juvari, & a vitiis coerceri possint, quodque pejus est, multi adhuc Christiano charactere insigniti non sint. Cumque catholica majestas, cujus oneri incumbit, has sibi subditas gentes regimine moderari, suam conscientiam exonerare volens insigni pietatis zelo sæpe caverit edicto, ne Indi sic dispersi in solitudinibus commorentur, sed ad numerosos populos reducti, in civili hominum congregatione vivant, nullaque tam justi mandati secuta sit executio. Idcirco hæc synodus, ad quam maxime spectat sollicite providere, ne oves immaculati agni sanguine redemptæ aberrent, ac dæmonum, tamquam luporum crudelissima rabie lacerentur, gubernatores in his partibus catholicæ majestatis vices obtinentes, quantum potest, in domino cohortatur, ut omni posthabito sæculari impedimento, vere pio, & Christiano animo in hanc curam incumbant, ut ipsi in causa sint, quominus justissimum regium edictum ad debitum effectum perveniat, immo scientes, quam sint in die tremendi judicii rationem Deo reddituri, toto animi conatu prædicti mandati executionem procurent. Prælatos quoque monet eadem synodus, ut huic negotio conficiendo, ex quo indigenarum conversio, ac morum hujus provinciæ reformatio dependet, omnem operam præstent. Quod si minus fiat, nec majestas catholica juri patronatus regio satisfacere videtur, neque ejus ministri effectum edicti retardantes, excusabiles sunt in conspectu Dei, nec tuti in conscientia episcopi esse possunt, si instantissime non egerint, ut tam gravi malo, graviorique in dies futuro, nullatenus remedium differatur.

Mexic. 1. 73. & Li. 3. act. 4.

LI.

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI PRIMI TITULUS II.
De conſtitutionibus.

De auctoritate decretorum, & publicatione eorum.

§ I.

VArietas temporum, ac neceſſitas rerum, ſicut uſu, & experientia didicimus, plerumque in cauſa eſſe ſolet, ut antiquis abrogatis legibus, aliæ denuo conſtituantur. Quare, & ſi conſtitutiones in duabus ſynodis provincialibus Mexici celebratis; prima ſcilicet anno domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo quinto; ſecunda vero, milleſimo quingenteſimo ſexageſimo etiam quinto, ſancte, ac laudabiliter editæ ſint, quibus potius inſiſtere, quam alias iterum condere oporteret: ea tamen horum temporum conditio eſt, iſque hujus provinciæ ſtatus, ut niſi rerum opportunitati convenientiora decreta ſancirentur, difficile incommodis occurrentibus remedium afferri poſſit. Ne igitur ex legum multitudine confuſio generetur, decrevit hæc ſynodus, ut ex antiquis decretis illa, quæ præſenti rerum ſtatui conveniunt, ſimul cum denuo editis uno volumine comprehendantur, quo facilius ea quiſque intelligat, quæ pro ſuæ conditionis ratione facere tenetur.

§ II.

Quæ quidem decreta ſolum deinceps auctoritatem, ac firmitatem habitura decernens eadem ſynodus; Omnes, & quaſcumque perſonas hujus provinciæ, cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, & qualitatis exiſtant, monet, & hortatur, eiſque in virtute ſanctæ obedientiæ præcipit, ut decreta prædicta, dum tamen nihil ſacris canonibus, ſummorum pontificum conſtitutionibus, & concilii Tridentini decretis contrarium contineant, in omnibus, & per omnia juxta eorum ſeriem in poſterum teneant, & obſervent, ſub pœnis in eis contentis, & aliis contra rebelles pro eorum contumacia aggravandis. Revocat etiam præſenti decreto omnes, & quaſcumque alias provinciales conſtitutiones, ante editas, quæ hujus ſynodi decretis inſertæ, renovatæ non fuerint, eaſque decernit irritas, & inanes. Itidem omnibus, & quibuſcumque eccleſiaſticis judicibus, ac juſtitiæ miniſtris mandat, ut per hæc decreta, omnia in illis contenta exequenda, cauſas definire, ac in eis ſententias ferre, eiſdemque decretis ſtare debeant ſine contradictione cujuſquam.

§ III.

Ne autem perſona aliqua eccleſiaſtica, ſive ſæcularis, ab horum decretorum obſervatione, per ignorantiam ſe valeat excuſare, ſub prætextu quod eorum promulgationi non interfuerit; Hæc ſynodus decernit, ſufficientem eſſe ſolennem eorum promulgationem in hac metropoli factam, ut omnes eiſdem ſubjaceant, aç in eis contentas pœnas incurrant. Monet etiam, ad uberiorem cautelam epiſcopos, ut eadem in ſuis diœceſibus, ſi opus fuerit; vicario autem, ſeu præſidenti, ſede epiſcopali vacante, præcipit, ut infra duos menſes, a die habitæ notitiæ computandos, in eccleſia cathedrali decreta prædicta reſpective publicari faciant.

§ IV.

Statuit item ſynodus, ad perpetuam horum decretorum conſervationem, & ad commoditatem perſonarum eccleſiaſticarum, ad quas pertinet eccleſiaſticas conſtitutiones, quibus gubernantur legere, & ſalubriter intelligere, ut œconomus hujus metropolitanæ eccleſiæ infra duos menſes, immediate ſequentes, poſt eorum promulgationem; Decreta hæc charta pergamena ſcribi, ac ſigillo hujus ſynodi communiri faciat, eaque ſic ſcripta, & ſigillata in archivio metropolitanæ hujus eccleſiæ aſſervent-tur. Poſt eorum vero impreſſionem, cum librorum copia commode poterit haberi, ſinguli œconomi ſingularum cathedralium eccleſiarum hujus provinciæ, duos libros emant, quorum unum in uno choro, alterum vero in altero catenulis alligatos reponant. Singuli itidem parochialium eccleſiarum œconomi poſt ſex menſes, a die publicationis præſentium decretorum, librum unum emant, quem in choro, vel ſacriſtia, ubi ad uſum legendi commodius haberi poſſit, catenula ſimiliter alligatum collocent. Vicarii etiam curati, ac beneficiati, intra eorumdem ſex menſium ſpatium, librum quoque unum apud ſe retineant. Qui omnes, & ſinguli nominati, ſi intra præſcriptum tempus, his non paruerint mandatis, pondo viginti mulctentur, quorum partes duæ eccleſiæ, ubi fuerint œconomi, vicarii, curati, aut beneficiati applicentur, tertia vero accuſatori.

Mexic. 1. c. 98.

Vide infra tit. de offic. rectoris, §. 1.

§ V.

Præterea ſtatuit, ut ſi judex aliquis eccleſiaſticus cauſam definierit, aut in ea ſententiam tulerit juxta aliquod hujus ſynodi decretum, illud, partibus etiam non inſtantibus, inſeri in proceſſu faciat, ne ſine eo proceſſus originalis, aut illius exemplum ullibi reperiatur; Si vero ad inſtantiam partis mandatum, ſive monitoriales literæ, in alicujus decreti executionem ab eodem judice concedantur, in iis intro ſcripta decreti ſeries de verbo ad verbum exprimatur. Quoniam vero hæc tertia provincialis Mexicana ſynodus, legitime ſub apoſtolicæ ſedis obedientia congregata eſt, ad ſacrorum canonum, ac præſertim univerſalis concilii Tridentini obſervationem, & executionem, cupiens, ut omnia ab ea ſancita, atque decreta felicem in domino conſequantur effectum, proteſtatur, ſe numquam intendiſſe, nec intendere ſacroſancti ejuſdem concilii univerſalis decretis contradicere, nec in aliquo repugnare, immo ſancta, ac ſalutaria ejus decreta pie ſuſcipit, religioſe veneratur, proteſtatur etiam nolle ſe in toto, aut in aliqua parte derogare juri patronatus regio, ab apoſtolica ſede conceſſo Philippo Hiſpaniarum regi noſtro catholico, qui novum hunc occidentalem a Deo ſibi commiſſum in pace, & tranquillitate gubernat, ac ſinguları eximiaque pietate moderatur, cum fidei catholicæ, & Chriſtiani nominis propagatione. Pro cujus vita tantopere reipublicæ Chriſtianæ neceſſaria aſſidue orare debemus, ut omnipotens Deus nationes barbaras, & Chriſtiani nominis inimicas, ſibi ſubjiciat, eique ut quæ in Chriſto fides eſt regnet longa, & felicia tempora concedat.

Granat. tit. de conſtit. n. 2.

Limenſ. 3. act. 2. c. 1. in fine, & act. 5. c. 1. Concil. provinc. de Quiroga act. 3. c. 51.

LI-

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI PRIMI TITULUS III.
De reſcriptis.

De obedientia, & executione reſcriptis apoſtolicis debita

§ I.

Mexic. 1. c. 89. & conc. Hiſpalen. de Decr. fol. 17. pag 2.

SIcut oportet prælatos, & judices eccleſiaſticos ſine ulla intermiſſione, aut aliquavis cauſa apoſtolicis parere mandatis, eademque ad debitam executionem perducere; ſic etiam occurrendum eſt moleſtiis, vexationibus, & injuriis, quæ in his tam longe a ſummo pontifice remotis locis, a multis inferuntur, qui falſis literis, quas ipſi apoſtolicas dicunt, aut brevibus ſummi pontificis abutuntur, conceſſionis affectu fraudulenter immutato, vel termino in eis præfixo jam omnino elapſo. His igitur incommodis providere volens hæc ſynodus ſtatuit, & præcipit omnibus hujus archiepiſcopatus, ſive provinciæ, eccleſiaſticis judicibus, ut omnibus, & quibuſcumque apoſtolicis mandatis, ſibi intimatis, obediant. Nec tamen alicujus judicis, qui ſe, vel executorem apoſtolicum nominet, mandatum aliquod exequantur, niſi prius in caſibus a jure expreſſis, originali judicis apoſtolici hujuſmodi commiſſione, proceſſu, ſive mandato coram epiſcopo diœceſano, ſeu ejus vicario generali exhibitis, ut juxta præſcriptum decretalis epiſtolæ, quæ incipit, *Cum perſona*, ſi literas authenticas eſſe conſtiterit, executioni mandentur, ſi vero ob defectum aliquem, vel vim non habeant, vel earum executio ſuſpendi debeat; Prælatus ſummum pontificem conſulat, ut ſic apoſtolicis mandatis debita obedientia, & executio exhibeatur, & nullus injuſte moleſtetur.

Cum perſonæ de privilegiis l. 6.

§ II.

Ut auditus intercludatur diſſentionibus, & litibus permultis, quas nonnulli movere ſolent, obtinentes per literas apoſtolicas certos ſibi judices conſervatores, ſub prætextu, quod eis a judicibus ordinariis injuriæ, ac moleſtiæ inferantur; ad præſcriptum ſancti concilii Tridentini decernit hæc ſynodus, ne literæ conſervatoriæ hujuſmodi cum deputatione judicum; cuiquam ſuffragenter adhoc, ut coram judice ordinario in cauſis criminalibus, & mixtis non poſſit conveniri, & contra eum procedi, aut quominus in cauſis civilibus, ſi qua ei jura ex ceſſione competierint ſuper illis libere valeat apud judicem ordinarium conveniri. In civilibus etiam cauſis, ſi ipſe actor extiterit, aliquem ei apud ſuos conſervatores judices, in judicium trahere minime liceat. Quod ſi in his cauſis, in quibus reus fuerit, contigerit, ut electus ab eo conſervator, ab actore ſuſpectus eſſe dicatur, aut ſi qua inter ipſos judices conſervatorem, & ordinarium controverſia, ſuper competentia juriſdictionis orta fuerit, nequaquam in cauſa procedatur, donec per arbitros in forma juris electos, ſuper ſuſpicione, aut juriſdictionis competentia fuerit judicatum. In cauſis etiam mercedum, aut miſerabilium perſonarum, non obſtantibus conſervatoriis literis, coram ordinario conveniri poſſit; Nemo etiam ſimilium literarum beneficio ultra quinquennium gaudere poſſit; familiaribus vero ejus, qui hujuſmodi conſervatoriis literis tueri ſolent, nihil illæ proſint, præterquam duobus dumtaxat, ſi tamen illi propriis ejus ſumptibus vixerint. Non liceat quoque conſervatoriis judicibus ullum habere tribunal erectum, univerſitates autem generales, ac doctorum, ſeu ſcholarium collegia, & regularia loca, necnon hoſpitalia, actum hoſpitalitatis ſervantia, & univerſitatum, collegiorum, locorum, & hoſpitalium hujuſmodi perſonæ, ad mentem ejuſdem ſacri concilii hoc decreto minime comprehenſæ, ſed exemptæ omnino ſint, & eſſe intelligantur.

Sess. 14. c. 9. & ix. ubi DD. in cap. 2. & finali de off. & poteſt. judi. de leg. in 6.

§ III.

Statuit etiam hæc ſynodus auctoritatem concilii Tridentini ſecuta, ut diſpenſationes eæ, quæ gratioſe, & ſine commiſſione particulari a ſummo pontifice concedentur, ſuum non ſortiantur effectum, niſi prius ab ordinario, tamquam apoſtolico delegato ſummarie tantum, extrajudicialiter cognoſcatur expreſſas preces, ſubreptionis, vel obreptionis vitio non ſubjacere.

Sess. 2 de ref

§ IV.

In commutationibus ultimarum voluntatum, quæ non niſi ex juſta, & neceſſaria cauſa fieri debeant; Epiſcopi tamquam delegati ſedis apoſtolicæ ſummarie, & extrajudicialiter cognoſcant; nihil in precibus, tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate fuiſſe narratum, prius quam commutationes prædictæ executioni demandentur, ut eſt a ſancto concilio Tridentino decretum.

Sess. 2 de ref

LIBRI PRIMI TITULUS IV.
De ætate, & qualitate ordinandorum, & præficiendorum.

De ſcientia ad ſacros ordines, & curam animarum neceſſaria.

§ I.

SAcerdotalis dignitas, & eorum, qui altari deſerviunt celſitudo non patitur, quemquam ad id muneris admitti, niſi prius ejus merita probata fuerint, ac bene perſpecta. Præſertim cum illud grave damnum eccleſiæ catholicæ importet, quod multi ad ſacros ordines ſine delectu promoveantur, qui abſque ullis meritis in tam ſublimi gradu collocati, poſtea clericali inſtituto injuriam irrogantes miſere ceciderunt. Quapropter vehementer exoptans hæc ſynodus præterita damna reſarcire eccleſiaſticumque ordinem, in priſtinum dignitatis, & ſplendoris locum reſtituere; quantum poteſt, epiſcopos hujus provinciæ exhortatur, ne contra apoſtoli præceptum cito manus imponant, ſed cum omni diligentia, & animi contentione, ordinandorum qualitates examinent, & merita expendant, neque eos, qui minus fuerint idonei, paucitatis miniſtrorum prætextu, ad ſacros ordines ſuſcipiendos ullatenus admittant; cum divinus cultus, animarumque commodum, paucis digne, quam multis indigne miniſtrantibus magis accreſcat; Quæ omnia, ut melius dirigantur, decernit primum, ne ullus ad majores, vel minores ordines admittatur, nec ei, ut admitti poſſit licentia concedatur, niſi prius de eo, periculo facto,

De ho vide co Milan. quæ nent cramer ord. fol Latius cil. 5. tit. de nandi verb. mo, fol & tit. tiandis ſac. fol ad Ti Conc. Seſſ. 2 de re Concil menſ. 2. c. Seſſ. 2 & ſeſſ. 4. & 5. Seſſ. 2 uſq; ad 16. C Mex. 45. & Tarrac tit. de & qual ptima ſura, f

his

his esse præditum qualitatibus constiterit, quæ ad illum gradum, vel ordinem ex concilii Tridentini decretis sunt requisitæ

§ II.

Verum ad speciem magis descendendo, præter scientiam, & ætatem, quæ ex concilii Tridentini decreto necessaria sunt: Nullus nisi prius, juramento præstito de intentione permanendi in habitu clericali, admittatur, nec ad primam tonsuram promoveatur. Illi vero ante quartum decimum annum poterunt prima tonsura initiari, qui in cathedrali ecclesia clericali toga, & superpelliceo induti, per duos saltim annos, divino cultui inservierunt, si prius eorum parentes, vel tutores propositum sibi esse juraverint in ecclesiæ ministerio [a] conservandi.

§ III.

Nemo ad quatuor minores ordines promoveatur, nisi quantum fieri poterit ecclesiastici cantus rudimentis instructus.

§ IV.

Ad subdiaconatum promovendi, in cantu ecclesiastico periti sint, & in recitando horarum officio, juxta ordinem breviarii editi ex concilii Tridentini decreto, exercitati.

§ V.

Diaconatum suscepturi, non in his solum; sed in ceremoniis etiam illi ordini competentibus, examinentur.

§ VI.

Qui ex præscripto concilii Tridentini idonei reperti, in sacro presbyteratus ordine fuerint constituti, primam missam ne celebrent, nisi prius ut in titulo de celebratione missarum & divinorum officiorum habetur, a ceremoniarum magistro, examinati, & approbati, ab eodem celebrandi licentiam obtineant: formam præterea absolvendi a peccatis, & censuris sciant; ut vero tanti celebratio mysterii in suarum animarum salutem cedat, promotos ad sacerdotium monet, & hortatur hæc synodus: ut quantum sit illud dominici corporis sacrificium, toto corde, totaque mente contemplantes, ad illud celebrandum divinæ gratiæ auxilio se præparent, eaque animi puritate, ac sinceritate, quibus æquum est, sanctissimumque corporis, & sanguinis domini sacrificium accedant, sicque sanctuarium Dei ingrediantur, ut tamquam mediatores, inter Deum, & populum pacem componant.

§ VII.

Sacerdotes, quibus animarum cura committenda est, quantum doctrina præstare debeant, vel ex eo facile intelligere licet, quod veluti duces, magistri, & medici existant, qui subditos in cælum dirigant, sanam doctrinam doceant, spiritualibus eorum morbis medeantur. Quare nullus curatum beneficium obtineat, nisi prius probatus, & examinatus, idoneusque repertus, in sacramentorum præsertim, pœnitentiæ administratione versatus sit, & conscientiæ casibus bene instructus, ad formam ab hac synodo dispositam, & una cum directorio confessorum, & pœnitentium comprobatam, quæ in omnibus, & per omnia observetur, & executioni mandetur. Aptus præterea sit, ad exponendum sanctum evangelium subditis, eo saltem modo, quo magis ad salutem necessaria edocere possint. Hinc enim fiet, ut subditi de suis parochis bonam opinionem concipiant, eosque tamquam patres spirituales confidenter adeant, ut quibus oportet ad salutem documentis instruantur.

ANNO CHRISTI 1585.

De vita, fama, & moribus ordinandorum.

§ I.

QUIA vitæ integritas, & morum honestas in iis, qui ad ecclesiasticos ordines promovendi sunt, literarum scientiæ præferri debet, hæc synodus decernit, & jubet, ne ullus episcopus sibi subditos ad ordines admittat, aut admitti concedat, nisi prius a fide dignis, & morum gravitate probatis testibus, tam ecclesiasticis, quam sæcularibus cum quibus promovendus societatem inierit, vel alias fuerit conversatus, habito testimonio, quo possit constare ordinandum eo tempore, & per multos antea menses, quibus decet puritate, & honestate vixisse, aleæ aut aliis illicitis ludis prave assuetum non fuisse, aut esse, nec statutis a jure temporibus, peccatorum confessionem omisisse. Quod si secus constiterit, nullatenus promoveatur, donec vitæ, ac morum conversatione in melius commutata maculam deleat, ex ante acta vita susceptam. Difficile enim est eos in novo dignitatis gradu positos fieri meliores, qui vitiis, & sceleribus defœdati, non sine multorum scandalo, quibus eorum prave facta nota sunt; ad illum statum pervenerunt.

Conc. Trid. sess. 7. c. 10. sess. 21. c. 2. sess. 23. c. 5. 7. 11. 13. & 14. Mexi. 1. c. 44 Guadix. tit. 2. const. 48. & Milan. 1. tit. quæ ad sacrament. administrationem pertinent, & 4. & 5. ubi supr. §. 1. & Granatens. de ætat & qual. n. 4. & Limens. 3. act. 2. c. 30. In cap. inter dilectos de excess. præl. conc. Trid. sess. 22. c. 1. de reform. & vide infra lib. 3. tit. 5. de vit. & honest. cleric. §. 21. & 25. Mex. 1. c. 47.

§ II.

Ecclesiastici ordinis perturbatio inde sæpe secuta est, quod iis aditus non sit occlusus, qui caducarum rerum cupiditate ducti, pravis cogitationibus sancta ministeria concupiscunt: Quare nullus ad sacros ordines admittatur, qui commisso crimine pœna sanguinis puniendo, magis, ut pœnam sibi a sæculari judice infligendam evadat, quam ut in sacris ordinibus proficiat promoveri velit. Qui vero ob hanc cautelam sacros ordines susceperit, sit ipso facto suspensus, & si de crimine constiterit, tamdiu in exilium relegatus sit, quamdiu episcopo videbitur expedire.

§ III.

Ut honor, & reverentia clericali ordini deferatur, sacris est canonibus constitutum, ut qui aliquos patiuntur naturales defectus, aut alios, qui tametsi non imputentur ad culpam, minus decent clericalem statum, non ordinentur, ne sacris ordinibus initiati contemnantur, eorumque ministerium vituperetur. Propterea interdicit hæc synodus, ne descendentes ab his qui a sanctæ inquisitionis officio damnati fuerint, in primo, & secundo gradu quo ad patrem, quo ad matrem vero in primo tantum, ad sacros ordines admittantur: quia vulgari infamia

Guadix tit. 2. const. 47. 48. & 49. & provin. de Quiroga act. 3. c. 34.

ANNO CHRISTI 1585.

famia notari. De quorum natalibus tunc suffi- A ciens erit inquisitio, cum ad parentes, & avos usque perventum fuerit, difficile enim esset propter antiquitatem ulterius progredi, indeque varia perjuria, calumniæ & inimicitiæ orirentur. Inde etiam, & Mexici, tam ab Indis, quam a Mauris, necnon ab illis, qui ex altero parente Æthiope nascuntur, descendentes in primo gradu, ne ad ordines sine magno delectu non admittantur.

De titulo beneficii, aut patrimonii.

§ I.

Conc. Milan. 5. fol 766. verbo hæc in primis. Sess. 21. c. 2.

CUm non deceat eos, qui divino ministerio B addicti sunt, cum ordinis dedecore mendicare, aut sordidam aliquam artem ad victum exercere, concilii Tridentini auctoritate innixa hæc synodus statuit, ne ullus clericus sæcularis ad sacros ordines promoveatur, nisi prius episcopo legitime constet eum, beneficium, quod sibi ad victum honeste sufficiat, pacifice possidere. Patrimonium vero, vel pensionem obtinentes ordinari non possint, nisi illi, quos episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate ecclesiarum suarum prius quoque perspecto, patrimonium illud vel pensionem vere ab eis obtineri, taliaque esse, quæ eis ad vitam sustentandam satis sint. Perpendens tamen hæc synodus, quanta in hac C

Conc. Limens. 3. actio 2. c. 31.

provincia sit necessitas ministrorum, maternam indigenarum linguam callentium decernit, ut qui linguam aliquam Indorum noverint, ad sacros ordines promoveantur, etiamsi beneficium, patrimonium, vel pensio ab eis obtenta talia non sint, quæ congrue victum suppeditare possint. His enim quo minus ordinentur, periculum mendicandi verissimile est non obstare, quia si moribus, scientiæ, & ætati requisitis, linguæ quoque Indorum usum adjungant, Indisque sacramenta, & alia spiritualia ministeria præstare possint, inde quæ sibi ad victum sufficiant, cum decore ecclesiastici ordinis comparabunt.

§ II.

Ex tx. in cap. penul. de limonia loquitur provinc. de Quiroga, actio 3. c. 32. & Lim. 3. act. 2. c. 30.

Occurrere volens hæc synodus artibus, & fallaciis, quibus aliqui nullum beneficium; aut patrimonium vere obtinentes, sed falsos beneficiorum titulos, fraudulentasque facultatum donationes cum pacto tacito, vel expresso, de non recipiendo, vel restituendo confingentes ordinari solent, statuit, ac decernit, ut si quis fraude, dolove, ad sacros ordines fuerit promotus, a susceptis ordinibus sit ipso facto suspensus, & pro tanto scelere arbitrio ordinarii puniatur.

§ III.

Juxta concilii Tridentini decretum, illi tantum patrimonium, vel pensionem obtinentes

Provinc. de Quiroga, act. 3. c. 33. & vide infra lib. 3. tit. 15. de celeb. missar. §. 14.

ordinari possunt, quos episcopus assumpserit pro commoditate alicujus ecclesiæ, cui adscripti esse debent, ad munera ecclesiastica obeunda, neque eam sine ordinarii licentia deserere possunt; verum quia multi ad titulum patrimonii, vel pensionis promoti, facile deinde ecclesiam, cui adscripti sunt, relinquunt, jubetur, ut ecclesiæ deputatio in titulis ordinum scripta inseratur, visitatores quoque inquirant, an prædicti quæ præstare tenentur, muneribus A functi fuerint, quod si contra se gessisse comperierint, ad præscriptum concilii Tridentini, ab ordinum executione suspendantur, cujus suspensionis tempus, ordinarii arbitrio relinquatur.

De modo conferendi ordines, & literas dimissorias.

§ I.

IN conferendis ordinibus, ea prorsus ratio servari jubetur, quam amplexa est universalis Tridentina synodus, juxta quam decernitur, ut episcopi per seipsos ordines conferant, B si vero ægritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter, quam jam probatos, & examinatos, ad alium episcopum dimittant. Nullus autem nisi a proprio episcopo ordinetur, quod si ob legitimam causam ab alio episcopo promoveri quis petat, nullatenus ei permittatur, nisi ejus probitas, ac mores ordinarii sui testimonio commendentur, sub pœnis in concilio Tridentino statutis. Facultates de promovendo a quocumque minime suffragentur, nisi habentibus legitimam causam, ob quam a propriis episcopis ordinari non possint in literis exprimendam, ut est ab eodem concilio dispositum.

§ II.

Ad abolendam pravam consuetudinem contra decreta hujusmodi, in hanc provinciam introductam, qua multi alienigenæ, ab alio, quam a proprio episcopo, & absque ejus consensu, & approbatione ad titulum, quem vocant, domicilii, sive jurati, ordinari consueverunt, præstito solum juramento sibi esse in animo, in ea diœcesi, ubi promoti fuerint, permanere, interdicit hæc synodus, ne quisquam ad titulum hujusmodi ordinetur, aut ordinari permittatur, nisi per tantum tempus in ea diœcesi vitam duxerit, ex quo probabile sit velle se ibi permanere. Quod si aliqui contra D hoc decretum fuerint promoti, ipso facto ab executione susceptorum ordinum suspendantur, & cujusque beneficii, seu administrationis Indorum sint incapaces per triennium. Qui vero in una diœcesi ordinari cœperint, in alia, quamvis ibi per tres annos fuerint commorati, reliquos ordines non suscipiant, nisi a proprio prælato cum literis, dimittantur, [a] & unusquisque a) Fo ut. proprium pastorem agnoscat, & hierarchiæ ecclesiasticæ, ordine minime perturbato, quod est sanctorum canonum, & sacrosancti concilii Tridentini decretis de hac re sancitum inviolabiliter observetur. Literæ item dimissoriæ, ad unum tantum ordinem suscipiendum concedantur, ut quam in munere suscepti ordinis E exequendo diligentiam ordinatus præstiterit, episcopus intelligat. Interstitia vero temporum a concilio Tridentino præfixa observentur, nisi in illis pro necessitate, vel utilitate ecclesiæ suæ visum fuerit episcopo dispensare. Absentibus vero sine prævio examine, coram episcopo, vel ejus examinatoribus, literæ dimissoriæ non dentur.

§ III.

Regulares juxta concilii Tridentini decretum, nec ante ætatem omnibus a jure præscriptam,

nec

nec ſine diligenti epiſcopi examine ordinentur, A nec eis duo ſacri ordines eodem die conferantur, quibuſcumque privilegiis quoad hoc penitus excluſis.

De examine ordinibus præmittendo.

§ I.

UT ordinandorum, & eorum, quibus animarum cura credenda eſt, quibus polleant meritis, quamve ad ſpiritualia munera obeunda idonei ſint, facilius epiſcopis notum fiat, præcipit hæc ſynodus Mexicanæ provinciæ epiſcopis, ut in ſynodo diœceſana, quæ primo quoque tempore celebrabitur, tres ſaltim eligant, & deputent examinatores, qui una cum B epiſcopo, vel ejus vicario, ſi epiſcopus fuerit impeditus, de ſcientia ordinandorum periculum faciant, ante ſynodum autem habitam, per ſuos epiſcopi id etiam præſtent, examinatores vero deputati, in ſuo munere obeundo, hanc a ſynodo præſcriptam formam obſervent.

§ II.

Examinatores in ſynodo diœceſana conſtituti, jure jurando ſe obſtringant de fidelitate ſervanda in ſuo ſuſcepto munere, de vere, & ſincere manifeſtanda eorum comperta ſcientia, de quibus ipſi experimentum ſumpſerint, amore, C odio, aliove omni humano affectu poſt habitis. Examinis vero cauſa, nihil quidquam pecuniæ, præmii, alicujuſve doni, aut quid ſimile accipiant.

§ III.

Si examinandorum quiſquam per ſe, vel interpoſitam perſonam dona, favoreſve examinatori promiſerit, epiſcopo ſtatim denuntiet, & eumdem ad ordines pro illa vice inhabilem decernat.

§ IV.

Ea, de quibus ſubituri examen interrogandi ſunt, per ſe, vel per alios directe, aut indirecte, ne revelent, ſi quis eorum, qui examinandi ſunt, conſanguineus, affinis, familiaris, familiæve adjunctus alicujus examinatoris fuerit, examinator ille, ne præſens quidem adſit, ſed epiſcopo notum faciat, ut alius in ejus locum vocetur. D

§ V.

Ne ſententiam, quam in approbando, vel reprobando dicturi ſunt, ulli manifeſtent: ſub pœna excommunicationis majoris ipſo jure. E

§ VI.

Ne quemquam ad examen ſubeundum admittant, niſi prius ſuſcepti ordinis titulum, ab epiſcopo, & notario ſubſcriptum, ſigillatumque exhibuerit.

§ VII.

ANNO CHRISTI 1585.

Quæ omnia, ſub eiſdem juramento, & cenſura, tunc quoque ſervare teneantur, cum de epiſcopi mandato, aliquos ad beneficia obtinenda examinare contigerit.

LIBRI PRIMI TITULUS V.

De ſacramentorum eccleſiæ adminiſtratione.

§ I.

SACROSANCTÆ eccleſiæ ſacramenta, quæ non inventa ab hominibus, ſed a Chriſto domino inſtituta ſunt, & ad noſtram ſalutem divinitus conceſſa, ut digne, & ſalubriter adminiſtrentur, & a percipientibus ſummo in honore, & veneratione habeantur, maxime oportet eorum miniſtros, illud de ſe omnibus, præſertim Indis, qui rudes ſunt, & minus intelligentia valent præbere teſtimonium, ut non ob aliquod temporale lucrum, ſed tantum ad ſalutem animarum ſacramenta conferri omnes intelligant. Præcipit igitur hæc ſynodus ne ullus clericus, pacto, contractu, hortatu, aut conventione per ſe, aut per alium, directe vel indirecte, pro ſacramentorum adminiſtratione, ſibi temporale quidquam dari procuret: ſi qui vero ſecus fecerint, ultra pœnas a jure in ſimoniacos decretas, ſi ſemel id commiſerint, pœnam quinquaginta pondo incurrant, quorum partes duæ, eccleſiæ ubi fuerit delictum perpetratum diſtribuantur, tertia vero accuſatori: Si autem bis in hoc crimen inciderint, a ſacerdotali officio per annum ſuſpendantur. Si ter, a tota provincia per triennium exules ſint: non tamen hoc decreto prohibetur ne mercedem in ſingulis epiſcopatibus ab epiſcopo conſtitutam percipiant.

Cap. ad apoſtolicam c. non ſatis de ſimonia. Mexi. 1. c. 23. & 2. c. 2. Guadix tit. 2. conſt. 3. & 22. & conſt. 14. 15. 16. Milan. 1. verbo cum ſacrament. & ſynod. de Quiroga conſt. 35. & provin. ejuſdem Quiroga act. 3. c. 27. & Compoſtel. act 7. c. 10. & Limenſ. act. 2. c. 38. Cohducit materiæ tx. in cap abolendæ de ſepulturis.

§ II.

Verum, ut illud, quod ex conformi ſacrarum ceremoniarum uſu in cultu divino provenit, decorum ſervetur, & ea evitentur incommoda, quæ ex varietate hujuſmodi oriuntur. Curati omnes hujus provinciæ tam ſæculares, quam regulares, in ſacramentis adminiſtrandis, præſcriptam in rituali Mexicano formam teneant, quouſque a *ſede apoſtolica* rituale ad uſum univerſalis eccleſiæ evulgetur. Si qui vero aliter ſacramenta adminiſtraverint; tamquam perturbatores eccleſiaſtici ordinis punientur.

Mex. 1. c. 67. & Limenſ. 3. act 2 c. 37. & conc. 4. Tolet. c. 26. ubi Loyaça fol. 370. verbo libellum. conc. Milan. 5. fol. 716. verbo illud in primis, & concil. provinc. Bonon. cardin. Pallzoti. 4. parte.

LIBRI PRIMI TITULUS VI.

De ſacra unctione.

§ I.

VOLENS hæc ſynodus, iis incommodis, quæ in conferendo Indis confirmationis ſacramento, & fuerunt, & eſſe poſſunt, opportunum remedium afferre: ſtatuit, ac præcipit, ne quidquam pecuniæ, argenti, alicujuſve rei ſimilis, dum epiſcopi ſacrum chriſma miniſtrant ab Indis, vel ab aliis ulli petant, ut ad id offerendum eos inducant, immo potius pro gravitate, & auctoritate

Limenſe 3. act. 2. c. 13.

ANNO CHRISTI 1585.

episcopalis dignitatis, candelas, & vittas quas A suscepturi sacramentum confirmationis deferre solent, indigentibus in eleemosynam episcopi conferant.

§ II.

Peracto vero confirmationis ministerio, vittæ omnes ad usum ejus adhibitæ conburantur, ne postea prophanis usibus deserviant.

§ III.

Sed quoniam propter Indorum ignorantiam facile evenire potest, ut nulla habita ratione cognationis inter susceptorem, & confirmatum, illiusque patrem, & matrem contractæ, hi in B gradibus prohibitis matrimonio se conjungant. Limense 3. act. 2. c. 9. Huic malo episcopi occurrentes in singulis Indorum oppidis duos susceptores deputent, qui vel sine suspitione contrahendi matrimonium sint, vel spiritualis cognationis rationes optime noverint, idque observetur donec episcopis hujusmodi deputatio, Indis peritioribus factis, non amplius necessaria visa fuerit.

§ IV.

Conc. Trid. sess. 14. c. 3. de extrem. unctio. Mexi. t. c. 64. Guadix. tit. 2. const. 41. Limense 3. act. 2. c. 28. conc. Trid. in doctrina de sacram. extrem. unctio c. 1, 2, & 3.

Parochi item tam sæculares, quam regulares, Indis, & servis ægrotis in mortis periculo constitutis, sacramentum extremæ-unctionis ministrent, quod cum sit a Christo domino ad C communem omnium salutem, sine delectu personarum institutum, omnibus fidelibus in articulo mortis devote petentibus tribuendum est. Parochi vero muneri suo satisfacere minime possunt, si medicinam animæ, & corpori tam salutarem suis subditis denegaverint.

§ V.

Quia verò graviter ægrotantes extremæ-unctionis suscipiendæ causa, ad ecclesias, seu monasteria deducere tutum non est, ne externus impulsus, aut mortem illis conciliet, aut saltim acceleret, miseræ genti, & ab omnibus rebus inopi, consulere volens hæc synodus, in D virtute sanctæ obedientiæ curatis omnibus sæcularibus, & regularibus præcipit, ne Indos, aut servos ægrotos, hujus rei causa, ad ecclesias, vel monasteria, ullatenus ferri permittant. Immo curati ipsi officii sui, & caritatis, qua erga proximos esse debent memores, ad ungendum infirmos, eorum adeant domos, quas prius decenti ornatu paratas esse curabunt. Si vero contra hoc decretum fecerint, probabili irregularitatis periculo se exponi intelligant, & quam sint, de morte proximi ob eorum inhumanitatem secuta, rationem Deo reddituri, animadvertant.

§ VI.

Episcopi vero tantum scelus acerrime vindicari studeant, ut tam immanis, & barbara consuetudo, & non solum ab ecclesiastico, & religioso homine, sed ab homine prorsus aliena, radicitus extirpetur, funditusque tollatur.

§ VII.

De ætate ad hoc sacramentum suscipiendum ea regula sit, ut quibus per ætatem licet eucharistiam sumere, eisdem etiam liceat sancto infirmorum oleo inungi.

§ VIII.

Ii tamen, qui ægrotorum curam habent; admonentur, ut opportuno tempore, a parocho deferri extremam-unctionem procurent, sicque infirmus dum integris est sensibus ungatur, ut vim sacramenti corpori, & animæ salutarem, dum compos sui est, intelligere valeat.

§ IX.

Ad sacrorum canonum observationem, & ne in ecclesiis sanctum chrisma, catechumenorum, & infirmorum oleum unquam desit, jubet hæc synodus, ut in singulis annis infra quindecim dies, a feria quinta in cœna domini, quo die hæc, vertente anno, consecrantur, immediate numerandos, vicarii omnes, & singuli hujus provinciæ perse, vel per clericos sacro ordine initiatos, ad civitatem ubi est sedes episcopalis conveniant, & quod in sacristia cujuslibet cathedralis ecclesiæ distribuitur sanctum chrisma, & oleum, quantum omnibus districtus sui parochis sufficiat, inde afferant. Nemo autem infra præfixum tempus id facere omittat, sub pœna pondo quinquaginta. Curati autem reliqui, eum locum ubi vicarius residet adeant, vel eo clericos in sacro ordine constitutos mittant, ut sanctum chrisma, & oleum in suas parochias inde reportent, sub pœna pondo octo fabricæ applicandorum: Is autem, qui vel in cathedrali, vel oppido, ubi vicarius residet, chrisma, & oleum distribuit, nihil quidquam pro his distribuendis accipiat, librumque secum habeat, ubi cum die mense, & anno nomina eorum inscribat, qui ab eo chrisma, & oleum sumpserunt, sub pœna duorum pondo, ad usum fabricæ ecclesiæ.

§ X.

Curatis quoque omnibus præcipitur, ut chrisma, & oleum hujusmodi frequenter renovare studeant, eamque in renovando formam servent, ut minor semper olei quantitas addatur, quam reliquum fuerat. Si vero aliquid chrismatis, vel olei anni proxime præteriti, cum novum defertur, superfuerit, illud comburatur, vel in fontem baptismalem spargatur, a die vero feriæ quintæ in cœna domini imposterum, antiqui chrismatis, & olei catechumenorum usus cesset, sub pœnis a jure decretis, nec sabbato etiam majoris hebdomadæ ad fontes antiquum oleum adhibeatur, sed novum exspectetur. Conceditur autem, ut si quis mortis periculo laboraverit, oleo infirmorum præteriti anni ungatur novi olei copia adhuc non habita. Cujus rei causa, a feria in cœna domini infirmorum oleum asservari poterit, quo usque novum pervenerit, & deinde consumi.

§ XI.

ANNO CHRISTI 1585.

A

§ XI

Ad cuſtodiam vero ſancti chriſmatis, & olei, locus clauſus cum decenti ornatu deputetur, cujus clavem parochus habeat, nec cuiquam tradat, niſi alicui ſacerdoti cum opus fuerit. Quo loco rituale etiam miniſtrandorum ſacramentorum formam præſcribens aſſervabitur.

LIBRI PRIMI TITULUS VII.

De clericis peregrinis.

§. I.

SUMMIS a Deo precibus efflagitare epiſcopi deberent, ut eos in meſſem ſuam operarios mitteret, qui divinæ voluntati conformes ſalutem animarum ſitirent, non quæ ſua ſunt quærentes, ſed quæ Jeſu Chriſti. Verum quod eſt omni lacrymarum fonte plangendum, ſacerdotes aliqui, non pietatis zelo, ſed æſtu quodam avaritiæ flagrantes, incertis ſedibus vagantur, & ovibus ſibi commiſſis, derelictis, eo avide confugiunt, ubi majus ſtipendium temporalis lucri proponitur. Cui eam gravi malo Tridentinum concilium occurrere volens præcipit, ne ullus clericus peregrinus ſine commendatitiis ſui ordinarii literis (quas tamen ſine juſta cauſa ordinarius non deneget) ab ullo epiſcopo ad divina celebranda, & ſacramenta adminiſtranda recipiatur, quod tam ſanctum concilii decretum hæc ſynodus inviolabiliter obſervari vult, ſub pœna ſuſpenſionis arbitrio ordinarii. Interdicit quoque, ne ullus vicarius, ſeu judex eccleſiaſticus, clericis hujuſmodi celebrandi licentiam concedat, niſi eorum facultates, & literæ dimiſſoriæ diligenter prius examinatæ comprobentur. Idemque injungit ſuperioribus ordinum in ſuis domibus, aut monaſteriis. Itidem jubetur, ut ſi qui clerici ex Hiſpania, aut aliis remotis provinciis, in has Indiarum partes migraverint, mulieres ſecum, matrum, ſororum, & conſanguinitate propinquarum nomina deferentes, niſi id ita eſſe legitime conſtiterit, a mulieribus hujuſmodi ſeparentur, ſi vero ſeparati non paruerint, tanquam concubinarii publice puniantur.

B C D

ſſ. 23. c. 16. ſeſſ 22. in creto de ſervandis, evitandis celebr. iſſarum. exic. 1. c. . & Guad. . 2. conſt. . Milan. 1. . quæ per- ient ad ce- or. miſſæ, tb. clericis, Gran. tit. cletic. pe- g. ſynod. de iiroga nſt. 57. menſ. 3. . 3. c. 9. exic. 1. c.

LIBRI PRIMI TITULUS VIII.

De officio judicis ordinarii, & vicarii.

§. I.

UT epiſcopi populum a Deo ſibi commiſſum, quibus opus eſt prudentia, & ſolicitudine, gubernent ac moderentur, atque ut facilius orationi vacent, doctrina paſcant gregem, & ſaluti conſulant animarum, vicariorum opere indigent, quos in partem ſolicitudinis, præſertim earum rerum, quæ fori judicialis ſunt, ſibi aſciſcant. Quamobrem, vicarios hujuſmodi hæc ſynodus vehementer hortatur, ut quam ſit eorum induſtria, ad populi Chriſtiani gubernationem neceſſaria, intelligentes ſuo muneri ne deſint, ſed in eo obeundo, omne ſtudium, operam, & diligentiam collocent: quod ut commodius præſtent, has, quæ ſequuntur, regulas obſervabunt.

E

anat. tit. offic. ju- is ord. adix tit. 8. oſt 11. 12. . & 14. Mi. 1 4. 3. par. de foro iſc. & 5. . de epiſc. epiſcopali e.

§. II.

In primis, officiales, vicarii, & judices eccleſiaſtici omnes hujus provinciæ id potiſſimum curent, ut injuncta ſibi in literis commiſſionis & poteſtatis exequantur. Tempore etiam, quo hæc officia exercent, diligenter, integre & recte ſe gerant. In omnibus Dei honorem ſibi proponant, communem ſubditorum utilitatem quærant, & partium unicuique jus ſuum tribuant. Coram ſecretario epiſcopi jurejurando ſe obſtringant, quod ſacrorum canonum, & concilii Tridentini decretis, hujuſque ſynodi conſtitutionibus ſtabunt. Quod eccleſiaſticam jurisdictionem, immunitatem eccleſiarum, & earum miniſtros tuebuntur atque defendent. In locis, ubi ſuis fungi debent officiis ſemper reſideant, officiaque hæc per ſe ipſos obeuntes, & non per ſubſtitutos, nequaquam abſint feria ſecunda quarta & ſexta cujuslibet hebdomadis ab octava ad decimam horam pro tribunali ſedentes, cauſas audiant. Si vero in hos dies feſtum inciderit, in ſequenti die, feſto non impedito, audientiam faciant. Ad locum vero ad id deputatum eccleſiaſticæ curiæ miniſtris comitati procedant. Ipſis vero officialibus, ad dies tantum octo abſentibus, nullam cauſam definitiva ſententia determinare valeant, nec in cauſa aliqua, interlocutoria ſententia quidquam ſtatuant, quod per difinitivam ſententiam reparari non poſſit. Quidquid ſecus factum fuerit, irritum, & inane decernitur.

§. III.

De quibuſcumque cauſis, ad juriſdictionem ordinariam ſpectantibus, & tamquam apoſtolicæ ſedis ſubdelegati, de his, in quibus epiſcopi, a concilio Tridentino, ejuſdem ſedis delegati conſtituuntur, ſi eis ab epiſcopo ſpecialiter commiſſæ fuerint, cognoſcere poſſint, cauſaſque hujuſmodi, niſi ſpecialiter epiſcopo ſoli fuerint commiſſæ, aut eas epiſcopus ad ſe avocaverit, vel ex hujus ſynodi decreto, eidem reſervatæ fuerint, terminare valeant. De his etiam cauſis cognoſcant, quæ per viam appellationis coram epiſcopo ſunt tractandæ.

§. IV.

Quoniam epiſcopi, jure, & expreſſo concilii Tridentini decreto tenentur officialem vicarium generalem conſtituere, qui doctor ſit, vel licenciatus in jure canonico, vel alias quantum fieri poterit idoneus ad cauſas, in foro judiciali decidendum, quem pro officii ſui ratione commode ſuſtentare debent, & quia officiales hujuſmodi, pro videndis actis, ſalarium forſan a partibus litigantibus recipere volet, ſtatuit hæc ſynodus, ne quidquam pro his accipiat, niſi parte, aut partibus petentibus juriſperitum unum, vel plures ſibi adiungi, quos de cauſa conſulat, ac de eorum conſilio ſententias ferat. Quia vero evenire poteſt, ut pars, aut partes id petentes, quibus incumbit horum aſſeſſorum ſalaria perſolvere, eoſdem pretio corrumpere poſſint, ſtatuit, ac præcipit eadem ſynodus, ut ſalaria aſſeſſori hujuſmodi a judice provide moderentur. Eaque aſſeſſores per ſe, vel interpoſitas perſonas, ante deciſam cauſam, a partibus non accipiant, nec quidquam amplius, quam quod fuerit moderatum, ſub pœna reſtitutionis in quadruplum.

Seſſ. 24. c. 16. & jure communi tx. in cap. de conſang. & affinit.

Mexic. 1. c. 84. Guadix tit 8. conſt. 14.

ANNO CHRISTI 1585.

Sententiam verò ſuam clauſam, & ſigillatam, ad judicem mittat aſſeſſor, eamque partibus nequaquam tradat, aut ex eo, quod partium intererit, teneatur. Prædicta vero pœna, fabricæ eccleſiæ, & piis operibus æque diſtribuatur. Sportulas alias non exigant, quam quæ ſunt ab hac ſynodo taxatæ. A partibus coram eis litigantibus, aut quæ probabiii conjectura litigaturæ creduntur, dona, aut munera etiam eſculenta per ſe, aut familiares, conſanguineoſve ſuos, officio durante, vel poſt, ex promiſſione, tempore officii prius facta, non accipiant, etiamſi ea data ſponte fuerint, vel promiſſa ſub pœna reſtitutionis in quadruplum. Quod judicibus vicarii foraneis, ſub eadem quoque pœna etiam imponitur. B

§. V.

In cauſis coram ipſis pendentibus, ipſi cognoſcere poſſint. Arbitri juris, aut arbitratores non ſint, neque hac de cauſa pro ferendis ſententiis, videndis actis, aut alias quidquam accipiant, Qui vero contra fecerint, ultra pœnam reſtituendi duplum, aliter etiam puniantur: idque vicarii etiam obſervent.

§. VI.

Notarii, aut alii eorum miniſtri, in cauſis, in quibus ad fiſcalis inſtantiam procedetur, C nihil ab reo exigant, ratione ſcripturarum, ſive actorum, pro parte ad fiſcalem ſpectante, niſi reus per ſententiam in expenſis fuerit condemnatus, eaſque tunc juxta taxationem petant. Si vero condemnatio hujuſmodi non præceſſerit, cum ex officio ad hæc conficienda teneantur, nihil exigere poſſint. Quod ſi notarius, & judex aliter, quam ad præſcriptam formam expenſas a reo petierint, in duplum eaſdem reſtituant.

§. VII.

Teſtes vero pro ratificatis non habeant, etiam de voluntate partium, in cauſis ubi D pœna corporalis, exilii quoque, aut ſolennis pœnitentiæ futura ſperatur, ſub pœna ratificandi teſtes ſuis impenſis ſi opus fuerit, judex autem teſtibus non ratificatis, ſententiam minime ferre poſſit.

§. VIII.

Peculiari ſolicitudine ſtudeant vitia publica, veluti ludos illicitos, concubinatus, blaſphemias, uſuras, & hujuſmodi alia prohibere, & hæc perpetrantes acriter punire. Quod ut conſequatur effectum, dominica prima quadrageſimæ in quolibet anno generales literas excommunicationis expediant, procedendo uſque ad E anathematis declaratorias, eaſque publicare faciant, tam in cathedrali, quam in parochialibus eccleſiis, ac monaſteriis, quæ poſtquam publicatæ fuerint, in eccleſiæ januis affigantur. Ad oppida etiam, ubi Hiſpani degunt, & ad fodinas literæ eædem mittantur, ibique itidem publicentur, ut omnes, & quicumque, de hujuſmodi delinquentibus notitiam habuerint, cenſuris compellantur eoſdem denuntiare coram epiſcopis, vel parochis, & coram notario publico, ut id legitime conſtet, quæ tamen, de delictis notoriis, & publicis dumtaxat, diſpoſita intelligantur; edicta vero, ANNO CHRISTI 1585. ſeu literæ generales hujuſmodi juxta ſeriem diſpoſitam, & approbatam expediantur: quæ in quantum concubinariorum delicta reſpiciunt, prima etiam dominica adventus publicentur.

§. IX.

Tametſi epiſcopi, ſubditorum delicta clericorum, & ſacerdotum maxime, quos aliis in exemplum vitæ Deus poſuit animadvertere debent, nihilominus ſacerdotalis ordinis honori proſpicere valde tenentur, & in puniendis clericorum delictis, prudenter ſe gerere, ne ſi id nimis publice fiat, ipſi ſimul cum eo, quo funguntur, divino miniſterio contemnantur. Quapropter hæc ſynodus ſtatuit, ac præcipit, ut cauſæ graves clericorum hujus provinciæ, & quoad modum procedendi, & quoad cuſtodiam carceris ſecreto agitentur, & terminentur. Item ut judices ad cauſam hujuſmodi notarios clericos, ſi fieri poterit, adhibeant. Hæc autem omnia, tum locum habeant, cum delictum tale, & tam publicum non fuerit, quod majori non egeat remedio. Qua in re conſcientiæ judicum onerantur, ut in his omnibus eum modum ſervent, quo, & clericali dignitati conſulant, & delinquentes pro meritis ſupplicio afficiantur. Mexic. 1. 12.

§. X.

Librum habeant, in quo ſummatim, ſacrilegiorum, reſtitutionum, & fiſcales cauſæ ad memoriam deſcriptæ ſint. Ad hujus vero libri præſcriptum in fine cujuslibet menſis, miniſtris & notariis, ſibi reddi rationem petant de præfatis cauſis, & de earum ſtatu: & quod magis ſingulis cauſis conveniens ſit provideant, eoque in libro, ut ſcribatur quidquid proviserint efficiant, atque miniſtros hujuſmodi de commiſſis negligentiis reprehendant, in eoſque accurate animadvertant. In fine etiam menſis prædicti notarius de hac coram eo adhibita diligentia fidem faciat, & officiales binis quoque menſibus juxta prædicti libri formam epiſcopo referant quid geſtum ſit, quidve non, quidque negotiorum hujuſmodi expeditioni convenientius, & opportunius eſſe videatur, ſub pœna quatuor pondo quoties id omiſſum fuerit, & epiſcopi hujuſmodi relationi ſibi in ſcriptis factæ ſe ſubſcribant, librum vero hunc officiales apud ſe retineant, ad cujus præſcriptum, cum eos epiſcopus viſitaverit, de negotiis hujuſmodi inquirantur. Admonentur præterea, ut etiamſi ab ipſis cauſæ deciſæ ſint, ſi ulterius in gradu appellationis procedatur, promotorem fiſcalem ad cauſarum hujuſmodi proſecutionem inſtanter hortari non deſinant.

§. XI.

Judices nec recipiant, nec apud ſe retineant mulctarum, ſive pœnarum pecunias operibus piis applicatas, ſub pœna reſtituendi quadruplum, ſed hæ notario cauſæ, eo ipſo, quod exactæ ſint, commendentur, qui infra diem ſuſceptori, per epiſcopum cum debitis fidejuſſoribus in tribunali ſuo diſputando, eas conſignare teneatur ſub pœna ſolvendi duplum. Pecuniarum autem hujuſmodi conſignationem, in libro ſuſceptoris notarius ſcribat, & manu propria ſuſceptor, ſibi conſignatas eſſe etiam ſcribat, Concil. Ietan. A. 2. c. 14.

bat, seque subscribat, ut episcopi arbitrio hæc A in pia opera distribuantur. Idemque quoad pœnarum pecunias recipiendas, & alii ministri, sub eisdem pœnis servare teneantur.

§. XII.

Præcipitur etiam judicibus, ut in causis civilibus, criminalibus, matrimonialibus, & aliis ordinariis quibuscumque, ante diffinitivam sententiam, bis acta perspiciant: primo quando partes ad probationem admittunt: [a] secundo sibi traduntur ad proferendum in causa definitive: summaria vero quo tempore ferenda sententia est, videant; accurate autem perpendant, an in eis quoad suam formam, omnia servata B sint, actaque, & actuata prout de jure expedit & in hac synodo, cavetur titulis de ordine officiorum, & de officio notarii. Si vero quidquam horum desit, sportulæque, aut salaria percepta, descripta in actis non sint, ea juxta formam juris describi faciant, notariorumque, aut ministrorum curiæ negligentias circa hæc, puniendo corrigant. Pro licentiis, seu facultatibus ad exercitium alicujus sacramenti, vel ad esum carnium in diebus quadragesimæ, aut aliis, quibus prohibitus est, nihil quidquam accipiant. Has vero nisi in scriptis, & ad limitatum tempus, causaque bene examinata, & licentia præcedente corporalis medici, ubi [b] habere poterit, non concedant, nec in casibus ab hac synodo prohibi- C tis, sub pœnis ab eadem statutis.

§. XIII.

Jubetur præterea, ut judices acta in causis ordinariis coram eis facta bis taxent. Primo, quando partes ad probationem admittunt. Secundo, tempore ferendæ sententiæ, medioque decreto declarent, quid advocatis, & notariis debeatur, quidve ad eos pertineat, suoque signo notent, ut partibus, vel earum procuratoribus liquido constare possit. Sin minus fecerint, judices pondo duo de Tipuzque dicta, in pœnam persolvant, eaque piis operibus applicentur. Taxent etiam D acta causarum, quæ coram eis in gradu appellationis agitabuntur, probationesque etiam quascumque, & scripturas alias, quoad earum partes, & lineas juxta legum regni dispositionem, & ad taxationem prædictam salaria hujusmodi solvantur. Quod vero notarii, aut commissarii ultra taxationem receperint, in calce decreti jubeant restitui, sub pœna jam dicta. Officiales taxam, & salariorum omnium curiæ ministrorum manu episcopi subscriptam clare inscriptam, tabulæ affixam, & in aula [c] judicis deputata, poni faciant, ut ibi commode ab omnibus legi possit. Taxa vero ea solummodo sit, quæ est ab hac synodo constituta.

§. XIV.

Librum habeant, in quo delinquentes condemnatos sub comminatione si in idem delictum ulterius reinciderint, & eos, qui talia commiserint crimina, quæ si iterum perpetrentur, majori supplicio digna fiunt, appositè describant. Notarius vero, apud quem sententia lata est, manu propria in libro scribat qua pœna reus damnatus fuerit, die, mense, & anno ibidem appositis, & quod acta, & processus causæ apud eumdem remaneant, seque subscribat, quo delinquendi consuetudo facilius tolli possit.

§. XV.

ANNO CHRISTI 1585.

In causis, in quibus ex officio procedunt, postquam fiscalis testes nominaverit, caveant, ut susceptor fiscali subministret pecunias, quibus possit, testibus ad ferendum testimonium venturis sumptus præbere competentes, idque in actis redigatur: tempore vero quo expensas taxabunt, faciant sibi a fiscali rationem reddi summtuum erogatorum hujusmodi, quos etiam taxent, & ex taxatione, eos fiscalis a reo recipiat, susceptorique restituat, aut quid causæ fuerit, quominus restituturus sit, exponat.

§. XVI.

Officiales, saltem semel in hebdomada, secunda, aut sexta feria post meridiem, vel hora sibi magis commoda, carcerem visitent, eisque in comitatu sint notarii deferentes acta detentorum in carceres procuratores quoque, & promotor fiscalis, quorum si quis absens fuerit pondo uno mulctetur, in usus eorum, qui in carcere sunt convincti. In visitatione vero id præstent, ut de vita, honestate, & moribus eorum, qui carcere inclusi tenentur, inquirant, feminarum impudentias reprimant, dejerantes, illicitosque ludos exercentes puniant. Exquirant C præterea, an custos carceris a vinctis injuria quidquam extorqueat, unumquemque, de suo jure eos certiores reddere volentem, libenter audiant. Si ab aliquo reo confessio petenda est, aut aliud quid simile agendum, id ne omittant.

§. XVII.

De vinculis, & his, qui vinculis alligati tenentur, interrogent, an sine causa per custodem crucientur, aut sine mandato dimittantur, inquirant, & tandem his omnibus, quæ opportuno egent remedio, prudenter, & accurate illud præstent.

§. XVIII.

In vigiliis festorum paschalium, vel duobus ante diebus, episcopi, præsentibus eorum officialibus, & aliis ministris, carcerem visitent, prout etiam ab hac synodo ipsis injungitur, in titulo de episcoporum officio, Infra lib. 3. tit. 1. §. 20.

§. XIX.

Si notarius aliquis, vel mortem obierit, vel officio suo fuerit privatus, acta, & scripturarum protocolla ab eo confecta, accurate custodiantur, ut habetur in titulo de offi- E cio notarii. §. 24.

§. XX.

Curiæ ministri munera etiam esculenta, mutuum, & commodatum, ne accipiant, nec eosdem ad suos contractus fideijussores adhibeant. Judicesque hujusmodi quantumvis sint probatæ fidei, ante elapsum tempus a fideijussoribus compelli possint ad eos indemnes servandum, vel persolvendum totum id, pro quo se fideijussores constituerunt, ac si ab ipsis illud jam esset persolutum. Litigatorum operis, Milanen. 3. f. 603. verb. nullum, neque munus. & 5. fol. 782. verb. illud præterea.

nisi

ANNO CHRISTI 1585.

nisi soluta mercede non utantur, & in sportulas sibi debitas computantes. De suis sportulis, & salariis, vel de negotiis sibi commissis nihil pacisçantur, sed ea pure sincereque agant. Si vero ullatenus quidquam acceperint, in duplo reddant.

§. XXI.

Cum crimen quis confitetur, vel sponte, vel alias, & cum injuriæ ecclesiæ, vel clericis inferuntur, etiamsi illæ a partibus sint condonatæ, promotores fiscales citentur, ut cum ob culpam, quæ in delictis major comperiri potest, tum ob immunitatem, & jurisdictionem ecclesiasticam tuendam de jure suo dicant, nisi, episcopo consulto, judex aliter decernat.

§. XXII.

Sess. 24. c. 7. Statuitur etiam, ac jubetur juxta concilii Tridentini decretum, ne officiales facultatem contrahendi matrimonium peregrinis concedant, nisi constet, eos alibi matrimonio conjunctos non esse, nec legitimo impedimento teneri, quominus matrimonium contrahant. De hoc autem ab his inquiratur, qui ante contrahere volentes bene cognoverint, nisi attenta ætate ejus, qui ad matrimonium recipi cupit, judici videatur de longiori, vel breviori tempore inquirendum. Ad inquisitionem autem hujusmodi, si opus sit, officialis literas det requisitorias, ex quibus, in partibus, ubi contrahentes sint orti, inquisitio fiat, denuntiationibus publice factis ad præscriptum sacrosancti concilii Tridentini: præterea contrahentes juramento declarent, se nullo religionis, vel castitatis voto obligari. Qui vero absentem conjugem obiisse dixerit, contrahendi facultatem non obtineat, nisi, hoc sufficienter probato, episcopum adeat, de cujus permissu, & non alias, ad secundas nuptias suscipiatur, sub pœna pondo centum expensis, pro administranda justitia, faciendis applicandorum.

Sess. 24. c. 1. de reform. matrim. Guadix tit. 2. const. 57. & Granat. tit. de cogn. spirit. n. 2. synod. de Quiroga const. 33.

§. XXIII.

lib. 5. tit. 5. §. 6. In crimine concubinatus inter clericum, & conjugatam, is ordo in procedendo servetur, qui ab hac synodo titulo de concubinariis est præscriptus.

§. XXIV.

Granat. tit. de officio ordin. n. 22. Vicarii de his solum casibus, qui sunt in mandatis, & commissionibus suarum potestatum comprehensis, ac juxta præscriptam ibi formam cognoscant, si semel contrarium fecerint, pœna pondo octo incurrant, quorum tertia pars delatori, reliqua impensis pro administranda justitia faciendis applicentur. Si bis, pondo duodecim, & duorum mensium suspensione. Si ter, duplo mulctentur, itidemque fiat distributio. In iis autem negotiis, quæ ad eorum jurisdictionem non spectant, judices fiscales, & officiales, ut supra præfertur, commoneant, & imminenti periculo aut rei necessitate postulante processum inchoent, inquisitionem faciant, personasque capiant, & infra triginta dies, in locis distantibus in propinquis vero, quo citius fieri poterit, per aliquam personam, quæ ad id diligenter se obstringat, causas hujusmodi, ad officiales remittant, sine retardatione, sub pœna pondo quatuor de Tipuzque vocatorum, & sine dissimulatione sub pœna pondo viginti, & privationis officiorum, ratione præscripta applicandorum. In causis matrimonialibus, aut divortii ratione sævitiæ, aut secundarum nuptiarum imminente periculo, usque ad depositum procedant, illasque pro ut supra dictum est remittant, sub eadem pœna.

§. XXV.

Si facultas petatur, qua clericus in sacro ordine constitutus, coram judice sæculari testimonium dicere possit, ne detur priusquam ea, de quibus interrogari debet, examinentur, quæ si talia visa fuerint, ut ad omnia respondere clericum testem non deceat, quo ad peculiares tantum articulos, qui in ea expressi sint, limitata facultas concedatur, & non aliter sub pœna quatuor pondo.

§. XXVI.

Nullus officialium prædictorum advocatus, solicitatorve sit, clam aut publice in causis, quæ intra fines suæ jurisdictionis tractantur, in quibus, aut judex fuerit aut esse possit, nisi in concernentibus, ad suæ jurisdictionis, & status ecclesiastici defensionem, & in his sine mercede aliqua, & cum speciali episcopi consensu.

§. XXVII.

Si vero quidquam mercedis, aut salarii acceperint, pœna restituendi quadruplum mulctentur, graviterque puniantur. Quod de vicariis etiam intelligendum est.

§. XXVIII.

Vicarii facultates prædicandi, confitendi, sacrum celebrandi, eleemosynas petendi, aliasve quascumque ab episcopis, & superioribus concessas examinent, ut earum veritas, vel falsitas constet, antequam executioni mandentur.

§. XXIX.

Quia vero sacerdotum probitas, vitæque exemplum, & in suis obeundis ministeriis accurata diligentia, populi peccatis salutare medicamentum est, quo eorum cura juvetur, statuit, ac præcipit hæc synodus, ut vicarii nomine provinciales, in singulis diœcesibus deligantur, unus, vel plures, pro ut videbitur episcopo magis expedire, eisque certos diœceseos suæ districtus præfiniat. Hi autem de vita, & moribus clericorum sibi subditorum inquirant, & ad episcopos, aut ad eorum vicarios generales deferant, statuto tempore, cum libellos miserint, in quibus nomina eorum, qui peccata sua confessi sunt, inscribantur. Si vero clericorum excessus tales sint, ut nullam dilationem patiantur, delinquentium expensæ, episcopo sine mora nuntientur, mittanturque simul informationes super eis factæ.

§. XXX.

ANNO CHRISTI 1585.

§. XXX.

Vicarii in maritimis hujus provinciæ partibus residentes, diligenter curent, ne clerici, qui ex Hispania, aut aliis provinciis eo proveniunt, ad sacrum celebrandum, aut ad ullum sacramentum administrandum recipiantur, nisi titulis, dimissoriis, literis, licentiisve suorum episcoporum, majestatis catholicæ, aut ejus proregum & gubernatorum pro ratione provinciæ, unde profecti sunt, optime examinatis. Si vero merces secum habeant, afferantve alia, quæ negotiationem sapiant, inventario confecto, alicui probato viro in depositum dentur, & quam primum de hac re episcopus certior fiat, ut quod sibi convenientius visum fuerit decernat. De clericis itidem, qui in Hispaniam naves conscendunt, inquirant, si licentiam a prælatis suis obtinent. Si suspectos sibi comites navigationis adjungant, a quibus separari oporteat. In his omnibus, ut diligenter se gerant, conscientiæ vicariorum onerantur, alias pro sua negligentia graviter a Deo se puniendos esse intelligant.

§. XXXI.

Judices ecclesiastici omnes, accurate invigilent, ne feminæ noctu eleemosynas ostiatim quæritent, sub prætextu pauperum erubescentium quod cum non sine magno damno, & scandalo fiat, in secus facientes, severe animadvertant.

§. XXXII.

Nullus quoque judex clericis missas celebrandi, sacramentave administrandi, licentiam tribuat, nisi prius eorum literæ dimissoriæ, seu testimoniales probe examinatæ, legitimæ esse comprobentur, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ.

§. XXXIII.

Religiosis etiam sacerdotibus, extra suas provincias, aut monasteria peregrinantibus, facultas eadem denegetur, nisi ab episcopo diœcesano licentiam obtineant, quam exhibere teneantur.

LIBRI PRIMI TITULUS IX.

De officio fiscalis, & jure fisci.

§. I.

PROMOTOR fiscalis episcopali curiæ deputatus, officium antea non exerceat, quam in manibus episcopi, vel ejus secretarii juret, se in omnibus fidelem præbiturum, Dei honori, & animarum saluti prospecturum, immunitatem ecclesiarum, bona ecclesiastica, & ministros defensurum, causas ecclesiasticas prosecuturum, ecclesiæ, & episcopi jura propugnaturum, ad idque probationes, & testes omni diligentia exquisiturum.

§. II.

A parochis hujus provinciæ tempore, & ordine ab hac synodo, ut in titulo de officio ordinarii est, inquirat, de usurariis, feneratoribus, de his, qui, priore conjuge adhuc vivente, alias duxerint, de illis, qui cum uxoribus non cohabitant, de aleatoribus, aleatorumque susceptoribus, de blasphemis, & de aliis delinquentibus, ad ecclesiasticam jurisdictionem spectantibus, quos omnes in libro, quem ad usum hujus rei habere debet, describat; eosque denuntiet, causasque hujusmodi accuratius prosequatur. In fine cujuslibet mensis, acta in causis gesta, & earum statum judici referat, & quod sibi a judice injunctum fuerit, deinceps exequatur, idque judex in libro scribere faciat, atque subscribat. Hæc vero ut fiant singulis mensibus fiscalis curet, sub pœna quatuor pondo, quoties omittentur.

§. III.

Sæpe nonnullorum sæcularium, & clericorum delicta, temporis diuturnitate, & vitæ emendatione ab hominum memoria deleta sunt, prave tamen affecti homines aliorum excessus memoria semper retinentes, clericos, & sæculares hujusmodi denuntiare solent, eo magis animo, ut eis molestiam inferant, ac infamiæ notam incurrant, quam ut æquitati consulant. Cui malo remedium afferre volens, hæc synodus statuit, & interdicit, ne fiscales, qui nunc sunt, vel erunt in posterum, sine partis instantia, quemquam sæcularem, aut clericum accusent, aut denuntient de crimine tres annos ante commissio, cum illud emendatione vitæ, hoc elapso tempore, præsumatur compensatum. Nisi delictum adeo grave, publicum ve sit, ut ordinario videatur absque scandalo impune dissimulari non posse, quo casu etiam post annos tres a fiscalibus delinquentes denuntientur, ut criminis gravitas ordinarii prudentia æstimetur.

Mexic. 1. c. 80.

§. IV.

Quia nemo est adeo natura moderatus, qui vel læsus, vel perturbatus affectu, saltem verbo proximum aliquando non offendat, cavendum est, ne clerici hujus provinciæ, parte injuriata non instante, ob leves verborum injurias in judicium vocentur, præsertim ad eas civitates, ubi judices, seu officiales resident, cum ex tam longa distantia majus sibi damnum inferretur, quam delicti pœna postularet. Quam ob causam clericorum hujus provinciæ utilitati, & honori consulens, decernit, ac jubet hæc synodus ne officiales, vicarii, & alii judices ecclesiastici de levibus verborum injuriis sine armorum strepitu, aut sanguinis effusione dictis, ex officio contra clericum ullum inquirant, nec denuntiare permittant, nec contra eum procedant, nec eum in carcere detineant, aut ab eo mulctas exigant, pace jam inter partes inita. Idemque servetur cum quis in alium hæc convicia, & opprobria, quæ majora sunt conjecerit, illum leprosum, sodomitam, proditorem, hæreticum, aut eo convicii genere, quod vulgus cornutum vocat, appellando, vel mulierem conjugatam, adulteram, seu meretricem dicendo, & alia similia contumeliosa verba, in quemquam protulerit conviciave, ut præfertur, parte non querelanti; Si vero de hic expressis conviciis partis offensæ querela præcesserit, etiam ipsa injuriam remittente, officiales, & vicarii, pro ut juris sit procedant. Qui si aliquos curiæ ecclesiasticæ fiscales, sive ministros contra facere compererint, quam est hoc decreto sancitum, eos graviter puniant.

Mexic. 1. c. 78. & lex reg. 4. tit. 10. lib. 8. recopil.

§. V.

ANNO CHRISTI 1585.

§ V.

Si damnati ex aliquo crimine, iterum in idem crimen inciderint, fiscalis animadvertat, ab eisque inflictæ mulctæ, ut exigantur curet; quod in visitationibus fuerit constitutum, executioni mandari faciat, si a sententia super aliquo crimine, vel super contentis in secundo decreto hujus tituli lata, provocatum fuerit, in appellatione prosequenda, & instantia illa terminanda invigilet. Si quid vero ad id opus sit, ab episcopo petat, matura diligentia adhibita, ne si causa differatur criminibus, & offensis in Deum, appellatio favere videatur. De quibus omnibus, sub statutis pœnis fiscalis rationem reddat.

§ VI.

Cum aliquam causam ex officio fiscales inchoaverint, eam sine permissu judicum non deserant, nec dissimulent, nec ex pacto conveniant, nec collusiones, prævaricationes, aliudve simile committant, sub pœna pondo quinquaginta. Quod si causa postulaverit, gravius puniantur.

§ VII.

Ne in causis, quas agunt, aut quæ ab eis agendæ sperantur, conventionem faciant, nec muneribus, aliisve hujusmodi corrupti, jura ad causas spectantia producere, & allegare desinant. Quod secus ab illis sit factum, irritum decernitur, & si quid semel acceperint, pœnæ restituendi quadruplum subjaceant; si bis duplo magis mulctentur, si ter officiis priventur, & pro rei gravitate aliis etiam afficiantur: Notarii vero si quid simile noverint, episcopis, corumve judicibus, & vicariis annuntient.

§ VIII.

Ne a quoquam dona, munerave similia; quamvis esculenta sint, vel sponte data, vel salarii prætextu accipiant, nec quidquam a litigatoribus, aut ab illis, qui litigaturi sunt crediturí, emant, aut eis vendant, aut illorum operas in suos usus conferant, sub pœna reddendi duplum.

§ IX.

De excessibus sibi denuntiatis quemquam ne accusent, nec reus citetur, nisi delator pro sua facultate cautionem præstiterit de solvendo expensas, & damna in a causa, quo crimina denuntiata non probaverit; Quod si secus fecerint, damna, & expensas hujusmodi fiscales persolvant. Si vero delictum non probetur, & delator justam excusationem non habeat, expensas solvat, aliisque a jure statutis pœnis subjaceat. Delicta autem cum certis testibus, vel quia publica sunt in vico, ubi delinquentes degunt, fiscalibus annuntiata, ipsi inquirant diligenter, etiamsi delator cautionem non det, nec causam prosequi velit.

a) *Forte*, in casu. *H.*

§ X.

Ne in clericum nisi probatio, aut infamia notoria præcedat, accusationem, denuntiationemve faciant. Cum vero quemquam denuntiaverint, juramento declarent se doli, aut calumniæ id non facere. Quod si quem dolo, aut calumnia accusaverint, idque constiterit, expensas solvant, & arbitrio judicis puniantur.

ANNO CHRISTI 1585.

§ XI.

Accusationes in scriptis producant, & quidquid officii sui ratione petierint, neque eorum libellos, & acta aliter notarii recipiant, sub pondo duorum pœna, a singulis contra facientibus exigenda, & his, qui in carcere ecclesiastico detinentur applicanda.

§ XII.

Licet citentur in causis de capellanorum onere moderando, fiscales a capellano nihil accipiant, nec etiam pro causis, in quibus extracti ab ecclesiis, in easdem restitui, petatur quidquam ab his, qui restituti sunt accipiant, quæ licet gratis facere debent fiscales, nihilominus, omni cura & diligentia præfatas causas pertractent, sub duorum pondo pœna.

§ XIII.

Cum in causis fiscalibus ultra delicti pœnam, etiam in expensis reus condemnabitur, fiscalis expensæ æstimentur, easque juxta æstimationem reus persolvat, nisi in casibus ab hac synodo prohibitis.

§ XIV.

Causas in quibus rei detenti in carcere, adhibita cautione, ante sententiam latam liberari a vinculis permittuntur, fiscales prosequantur, easque terminari faciant, sub pœna pondo duorum singulis causis, si vero post sententiam latam, id contingat, fiscales procurent, ut forma, & series sententiæ servetur, ac mulctæ cameræ, vel piis operibus applicatæ in depositum dentur. Quodsi in ejus rei executione, aliquid vel negligentiæ, vel culpæ sit, illud sub eadem pœna episcopo notum faciant.

§ XV.

Causis propere ad partes spectantibus, ne se intromittant, nisi judicis mandato, vel causis ab hac synodo expressis, ut sunt Indorum causæ. Has vero, & alias sibi ex officio incumbentes illicite ne differant, quoties vero secus fecerint, pondo duobus mulctentur.

§ XVI.

In causis, in quibus ex officio proceditur, testes contra eos producendos judici dicat, ut ipse quidquid ad exhibendos testes opus fuerit statim provideat, pro ut in titulo de testibus est dispositum.

§ XVII.

Productis probationibus, & ratificationibus testium in causis, in quibus ex officio proceditur, curent fiscales de aliis testibus ratificandis, si qui desunt, omnesque alias diligentias adhibeant, prout a jure compererint, sub pœna duorum pondo quoties id negligenter omiserint in causa, cum sola probatione summaria ne concludant; quando testes pro ratificatis haberi

beri non possunt, quia pœna corporalis secutura speratur, nisi adsit confessio partis.

§ XVIII.

Quando judex, aut vicarius publice causas audit, fiscales semper assistant, quoties absint, pondo unum persolvant, sine vicarii judicis permissu ne discedant, nec quemquam in sui locum substituant, nec illum quem ad negotia extra civitatem deputaverint.

§ XIX.

Quid fiscalis facturus quando capitula contra aliquem porrigantur, titulo de ordine judiciorum dispositum est, quod servari jubetur. In causis, coram judicibus inferioribus ex officio tractatis, & in quibus ab interlocutoria, seu definitiva sententia fuerit appellatum, si ipsi inferiores rationem causæ, & acta processus ad judices superiores remittant: fiscales justitiæ ecclesiasticæ exequendæ insistant, litemque suscipiant, salariaque jure advocati sibi pertinentia percipiant a parte in expensis condemnata, & non aliter.

§ XX.

Causas a judicibus sibi notificatas, infra tres dies describere in libro suo teneantur, & reos accusare, aut denuntiare, ad præscriptum in titulo de officio ordinarii, causæque hujusmodi deinceps prosequantur, ut decretis hujus synodi, sub pœnis in eisdem contentis.

§ XXI.

Caute clericos de adulterio denuntient, notario clerico si sit adhibito, adeoque secreto id fiat, ne ad mariti notitiam proveniat. Accusatio vero contra adulterum solum detur, & in casibus tantum ab hac synodo, titulo de officio ordinarii, & vicarii expressis, & ut est ad punitionem delicti, a jure canonico, & concilio Tridentino permissum. Adulteræ nomen supprimatur, quod verbo fuisset expressum in probatione. Notarius fidem faciat, nisi sciente, & consentiente marito, delictum fuerit perpetratum. Tunc enim omnes accusentur, & ut severe puniantur, fiscales omnem operam præstent, expensas suas juxta præscriptam taxam, nec aliter, quam se subscribentes percipiant; sub pœna reddendi duplum.

§ XXII.

Præsente reo infra tres dies querelam dare teneantur, sin minus, eorum impensis rei alantur.

§ XXIII.

Reliqui inferiores fiscales, & executores ecclesiarum, extra episcop lem curiam residentes, sedulo inquirant, qui sacrum non audiant, aut festa non colant, aut in ecclesia irreverenter assistant, qui publice peccatis sordidati, & aliis vitiis, in edictis generalibus, & titulo de feriis expressis contaminati sint. Videant etiam si tabernæ, cauponæ, aliæve publicæ domus apertis januis patent, in eisque esculenta, & poculenta, festis diebus dum missarum solennia celebrantur, divenduntur. Si decretis precibus in processionibus decenter incedunt. Quidquid vero in his omnibus culpæ invenerint, vicariis nuntient, ut quod sibi injunctum est, exequantur. Ne in his negligenter se gerant, aut cum aliquo colludant, aut pecuniis directe, vel indirecte corrumpi patiantur, nec dona, aut munera, aliud ve quidquam ab hominibus sui districtus accipiant, sub pœna reddendi in quadruplo, & a judicibus arbitrio suo usque ad privationem officii puniantur.

§ XXIV.

Ne fiscales prædicti, quovis quæsito colore, cavillationes quærant, ut de rebus levissimis, & nullius momenti denuntiationes dent, nec eas judices, aut vicarii admittant: quod si commiserint, tanquam calumnioſi accusatores pœnas luant.

LIBRI PRIMI TITULUS X.

De officio notarii, & de fide instrumentorum.

§ I.

NOTARII ecclesiasticorum tribunalium hujus provinciæ, & tabelliones, qui receptores vocantur, ante ne accipiantur, quam episcopis, eorumque judicibus fidelitatem, & obedientiam jurejurando promittant, itemque jurent, se decretis ab hac synodo editis obtemperaturos, neque jure salarii, quicquam aliud accepturos, quam quod fuerit taxatione præfinitum. In loco ad audiendum causas deputato, per tres ante meridiem horas, tresque alias post meridiem saltem assistant, ibique ipsimet per se negotia cum judicibus expediant. Quoties statutis curiæ diebus absint, pondo uno mulctentur, quod si ex justa causa adesse non possint, de ea judices certiores faciant.

§ II.

Notarios, quos vicarii in casibus suæ jurisdictionis, & commissionum adhibere debent, ante ab episcopo, examine probentur, juxta concilii Tridentini decretum, nec priusquam ab episcopo in scriptis facultatem deferant, acta ulla recipiant, quod si receperint, irrita sint, & nulla. Vicarius vero, qui huic decreto non steterit, quoties contravenerit pondo octo mulctetur, quorum tertia pars nuntiatori applicetur, notariusque inhabilis ad officii executionem efficiatur. Quæ omnia quantum fieri poterit observentur, & ut observari faciant episcoporum vicariorumque conscientiæ onerantur.

§ III.

A prima petitione, & primis actis litis, processum in unum colligant, ejusque chartas consuant & omnia in illis ordinate disponant, petitionesque cum earum decretis, & quicquid circa eas provisum fuerit inserant, acta omnia, [a] nulla in charta lacunis interpositis, describant, & intiment; diem quoque mensem, & annum apponant, & cum opus fuerit ipsi, & judices se subscribant, & rubricis notent. Quæ omnia notarii quotidie præstent, ne unius causæ petitiones, & acta, cum alterius petitionibus, & actis involuta confundantur. Processus ordine dispositos semper habeant, & quæ fuerint

ANNO CHRISTI 1585.

Guadix tit. 8. a const. 15. Granat. de offic. notarii, & fide instru. Milan. 1. tit. de notariis, & scribis: & 3. fol. 603. cum seqq. & 4. 3. p. tit. de foro episcopati, & 5. tit. de cancellario, & notariis, & tit. quæ gratis in cancellatio,

Sess. 22. c. 10. Mexican. 1. c. 89. §. 1. & compost. act. 3. c. 26.

a) Forte, nullis.

ANNO CHRISTI 1585.

rint a judicibus decreta, non in exceptoriis dicibus, sive manualibus, sed in ipsis processibus sint inserta. Si quid horum semel prætermiserint, duobus pondo mulctentur, si bis, duplo magis, & sic deinceps crescente contumacia, pœnæ quoque pecuniariæ accrescant, usque ad officii suspensionem, quarum mulctarum tertia pars delatori tribuatur.

§ IV.

Ne processum originalem, ejusve transumptum ullatenus litigatoribus tradant, sub pœna trium pondo quoties id fecerint, neque etiam procuratoribus, nisi de mandato judicum. Si vero ne tradatur judices interdicant, ejusque copiam concedi oporteat, notarii ad advocatos processum deferant, contentaque in processu ipsi advocatis legant, ac secum postea reportent. Idque in scripturis originalibus servetur sub eadem pœna.

§ V.

Processus procuratoribus minime tradantur, nisi chirographo ab eis accepto, & foliorum numero in libro descripto. Quo stante chirographo, a procuratore processus repetendus est, si autem deletum sit repetatur a notario, aut damnum solvat, si processus denuo iterum fieri minime possit, oblatamque petitionem notarii ne recipiant, nisi allato processu, sub pœna pondo unius. Informatio vero summaria sine testium nominibus, aut chirographo tradi poterit, quæ tribui mandabitur in forma consueta, hoc est illius transumptum.

§ VI.

Si literæ alicujus decreti, aut provisionis in favorem alterius litigantium expeditæ, fuerint amissæ, aliæ similes decreto, aut provisioni conformes, inde, unde primæ emanarunt transumptas eidem litigatori tradant. Quod tantum cum mandato judicis fiat, alias nullam fidem faciat. Si vero notarius propria auctoritate tradat, pœnam trium pondo incurrat.

§ VII.

Ne mandatum executorium cujuscumque summariæ, nec decretum de immittendo in possessionem, nec mandata sequestri faciendi, pignora capiendi, brachii secularis auxilium implorandi sollicitatori, tabellioni, aut ulli cuiquam tradant, sed parti petenti, aut nostro executori, vel judici sæculari, in casibus per hæc decreta concessis, nec illi mandata hujusmodi scribant, sub pœna quatuor pondo ab utroque incurrenda, si semel perpetratum id fuerit, si vero bis, dupli pœna imponatur, & sic deinceps habito respectu pœnæ, usque ad suspensionem augeantur.

§ VIII.

In causis fiscalibus, aliisve quibuscumque, libellos, nec articulos ullatenus recipiant, nisi a parte, vel a jurisconsulto cognito subscripti sint, nec petitionem conclusionis in causa, nec ullam aliam, quæ negotium principale tangat, nisi sit petitio termini, processusve, aut actorum judicii sub pœna unius pondo, & damnum persolvant.

§ IX.

In causis decem pondo de Tipuzque non excedentibus, sine processu, & figura judicii procedatur, ac veritate summarie comperta, judices ad persolvendum debitores coerceant. Si quis a debitore receperit, quod sibi non debebatur illud cum duplo reddat. Iis vero in casibus petitio, condemnatio, aut absolutio in scriptum tantum referantur. Nec libelli admittantur, nec pro hac scriptura ultra duorum regalium mercedem notarii exigere possint.

§ X.

Literas apostolicas, mandata, aliasve quascumque originales scripturas a litigatoribus productas, & sententias notarii apud se retineant; ac tantum exempla cum originalibus collata in processu habeant, sub pœna unius pondo ad damnumque teneantur, casu quo hujusmodi documenta fuerint amissa.

§ XI.

Pro singulis chartis exemplorum, a litigatore scripturas has producente, stipendium exigat notarius juxta taxationem, quod si originales prædicti a parte producente repetantur, adversario non reclamante, productori tradantur, exemplo cum originali collato in processu prius relicto, & adversario etiam citato. Si vero scripturæ de falsitate arguantur, idque jurejurando affirmetur, notarii unicuique partium, & earum procuratoribus, & advocatis originales ostendant, eisque sumptum scripturarum dent, cum die, mense, & anno, ut de jure suo allegare possint.

§ XII.

Informationes summarias originales ne tradant, nisi exemplum in publica forma cum originali collatum relinquatur, & prout in titulo de probationibus continetur.

§ XIII.

Notarii omnes, actorum, scripturarumque per eos receptarum protocollum habeant, acta, aut alia quævis instrumenta, sive judiacialiter sive extra judicialiter in toto vel in parte recipiant, charta alba, & inscripta remanente, sed omnia statim in scriptis compleant, & ad longum extense scribant, sub pœna si id semel commiserint pondo trium, si bis, duplum, & sub aliis præterea pœnis judicum arbitrio infligendis.

§ XIV.

Ne molestiis, aut favoribus litigatores impellant, ut illis morem gerendi gratia, procuratores, aut advocatos, inviti deligant: sin minus pro qualitate delicti puniantur.

§ XV.

Sententias usquequo proferantur, ne revelent, eas ipsi propria manu scribant, si contra a judicibus puniantur.

§ XVI.

ANNO CHRISTI 1585.

§ XVI.

Tam pro petitionibus, instrumentis, processibus, & probationibus, quam pro scripturis, quæ ab eis confectæ, vel coram eis productæ sunt, quicquam aliud non accipiant, ultra id, quod a judice, vel a persona ad id deputata præfinitum sit, aut juxta hujus synodi taxam æstimatum, & in actis quod pro mercede acceperint conscribant, fidemque faciant, præsente eo, qui persolvit litigatore, qui se subscribat, ipso vero nesciente subscriptionem facere, id ejus procurator præstet, sub pœna reddendi quadruplum, si semel secus fecerint: si bis, duplo mulctentur, ac mulctæ pars tertia nuntiatori applicetur.

§ XVII.

ff 22. c. r. Notarii, circa dimissoriarum, seu testimonialium literarum mercedem, sacri concilii Tridentini decretum servent, sed quia ubi pro officio exercendo, nullum sibi est ab episcopo salarium constitutum, idem concilium decimam tantum unius aurei partem, accipiendi facultatem tribuit; hæc synodus arbitratur, ut ratione hujus decimæ partis, quatuor homines tantum in hac provincia accipiant: si quid amplius, teneri in conscientia ad restitutionem decernit: præterea pœnis a jure statutis juxta prædictum decretum punientur.

Concil. mpost. 3. c. 8. lanens. 3. l. 603. rb. pro gulis, & it. de be- fic. colla- ne, ac visione . 645. bo ut ritiæ, & c. Valli- etanum . 1. tit. 5. st. 3. fol.

§ XVIII.

Executioni pœnarum, & pœnitentiarum solennium ex delicto, notarii principales, una cum executore tribunalis ecclesiastici præsentes interfint, ipsique, aut parochi, in eorum præsentia in ecclesiis, ubi hujusmodi fit executio, ejus causam, & rationem populo denuntient, juxta seriem sententiæ contra reos latæ, nec quemquam ad id in sui locum substituant: quod si semel contra fecerint, pondo uno mulctentur: si bis, duplo magis: si ter, usque ad privationem officii arbitrio judicum pœna accrescat.

§ XIX.

Lex regia tit. 20. l. ecopil. Nihil mercedis pro custodiendis, ordine disponendis, quærendisve processibus accipiant, aut eorum ministros accipere permittant, sub pœna reddendi duplum, cujus tertia pars delatori tribuatur, nisi processus aut finiti jam sint, aut adeo ab antiquo pendeant, ut judicis arbitrio pro illis inveniendis, quicquam mercedis constituatur.

§ XX.

Pro scripturis, quæ in vulgarem linguam transferentur, si pro ipsis antea stipendia soluta sunt, quamvis cum interpretis juramento denuo producantur, nihil quicquam salarii accipiant, immo ad effectum hujusmodi utraque scriptura, tempore productionis, & executionis una tantum sentiatur, sub pœna quadrupli, cujus tertia pars nuntiatori applicetur.

§ XXI.

t reg. 12. n seqq. 25. lib. 4. pil. Notarii, quando scripturas ab ipsis confectas, signo suo munitas tradiderint, earum protocollum cum subscriptione partis apud se retineant, qua in te omnes servent, quod notariis præceptum est, sub pœnis eisdem impositis, juxta horum regnorum leges, protocollumque habeant annorum ordine, & alphabeto distinctum, ut solent notarii, sub pœna pondo viginti.

ANNO CHRISTI 1585.

§ XXII.

Si apud notarios ecclesiasticæ curiæ, incepta aliqua in visitatione negotia expediantur, exigant etiam visitatoris, & ejus notarii salaria, eisque infra diem statim a reditu visitationis persolvant, sub pœna dupli.

§ XXIII.

In negotiis, quæ a vicariis ad officiales deferuntur, notarii in testimonialibus delationis, litigatoribus concessis, taxationem expensarum describant, vicariis prædictis eorumque notariis debitarum.

§ XXIV.

Si ad usum unius tantum instrumenti totus processus producatur, nihil aliud accipiant, quam quod pro illius instrumenti productione debetur, sub pœna reddendi duplum.

§ XXV.

Quando notarius aliquis curiæ episcopalis mortem obierit, aut ab episcopo, vel ejus officiali fuerit dimissus, judices protocolla, & scripturas custodiant, ut est per legem regni dispositum. Lex reg. 24. tit. 25. lib. 4. recopil.

§ XXVI.

Notarius vero in ejus locum suffectus, facto inventario, illa recipiat, ut ipse deinceps de scripturis hujusmodi prædecessoris sui, si petantur, rationem reddat, ad præscriptum ejusdem legis, & pro notarii mortui, vel dimissi protocollis, ei aut ejus uxori, sive filiis summam, de qua convenient persolvat; qui si discreparint, æqua moderatione adhibita, eos judex concordet, omni appellatione remota, quia gratis, & sine ullo pretio ad hæc officia ipsi deliguntur. Lex reg. 13. tit. 20. lib. 2. recopil.

§ XXVII.

Mulctas, aut quævis alia deposita jussu judicum facta, notarii in depositum ne recipiant, sub pœna decem pondo quoties secus fecerint.

§ XXVIII.

In omnibus ecclesiasticis curiis hujus archiepiscopatus, & provinciæ, ut commodius fieri poterit, tabelliones, qui receptores dicuntur, duo sint timoratæ conscientiæ homines, idonei, usu, & experientia, in negotiis exercitati, in examinandis testibus periti, secreti amatores, atque fideles, qui ab episcopo, sive ejus officiali examinentur, ab eisdemque deligantur, & deputentur, ut per spatium unius anni, vel minus hoc officio fungantur, ad episcopi, seu ejus officialis arbitrium.

ANNO CHRISTI 1585.

§ XXIX.

His autem receptoribus, si litigatores petierint, vel judices ita sentirent convenire, pro opportunitate negotii, probationes eæ committantur, quas notarii recipere non valent, nullasque alias faciant, nec in plenario, nec in summario judicio, quam quæ sibi ab officialibus injuncta sint, etiam ex commissione vicariorum denuntiationes nullatenus faciant, nec ab eis factæ admittantur. Ipsi, aut alii per eos, in quacumque causa delatores esse non possint; probationes per eos factas, ante publicationem directe, vel indirecte ne revelent; & si in aliquo, huic decreto contravenerint, [a] pro semestre suspendantur: si bis, officio priventur. Quando vero visitatores extra, vel intra cathedralem ecclesiam visitaverint, receptores hujusmodi officium notarii vicissim exercere poterunt, ab antiquiori incipiendo, nisi aliud episcopo videbitur. Eo tamen anno, quo officium hoc obierint, ratione salarii, illud accipiant, quod solent notarii visitatoris, itidemque, quod juxta taxam sibi constitutum est. Processus visitationis coram eis confecti, cum primum terminati sint, visitatoribus tradant, a quibus juxta ordinem titulo de visitationibus præscriptum, custodiantur; notarii, & receptores non solum ipsi per se, quando sibi commissum fuerit testes examinent, sed etiam eorum dicta propria manu scribant, neque id per suos ministros, aut coram eis faciant, quæ postquam scripta sint, usque ad publicationem clausa asservent. Si vero ipsi, absentia, senectute, ægritudine, aut alias legitime impediantur, quominus scribere possint, alius ex notariis, vel receptoribus a judice causæ, ad id deligatur, & deputetur, ipsis inter se circa sua salaria convenientibus; hujusmodi autem dicta testium, sic scripta notario originario tradantur, ut ea ad supra scriptam formam custodiat. Quod si id adimplere semel negligenter omiserit pœna trium pondo subjaceat, si bis pondo sex, & suspensionis per dies quindecim, si ter pondo duodecim, ac suspensionis per bimestre.

a) *Forte*, per. H.

§ XXX.

Receptor aliquo ad probationem recipiendum iturus, prius ne mittatur, quam ante notarium juret, se bene, & fideliter acturum, & æquitatem in ea commissione parti utrique servaturum, nihilque præter salarium, & quod sibi taxa constitutum est accepturum, ad idque moram temporis opportunam tantum insumpturum, etiam si a tempore causæ præfinito aliquod supersit. Quod re ipsa adimpleat, nec a litigatoribus quicquam etiam esculentum accipiat, aut ad eorum domus hospitii causa divertat: si contravenerit, ultra perjurii pœnam, duplum restituat.

§ XXXI.

Pro recipiendis testibus intra civitates, ubi curia ecclesiastica residet, salarium ne accipiant, nisi talis causa sit, aut tot articuli, de quibus interrogandi sint testes, ut in his laboriosissimam operam impendant, quo in casu, a judicibus pro laboris merito æstimetur, nihilque aliud exigant, quam quod fuerit æstimatum, ac emolumenta sibi præfinita ex taxa, sub pœna reddendi duplum: æstimatio vero hujusmodi juxta taxam fiat, quæ de hac re notariis est constituta.

ANNO CHRISTI 158

§ XXXII.

Receptores, aut notarii, cum salaria a litigatoribus petierint, manifeste declarent quid sibi ab illis debeatur, nec pecunias aliquas postulent in partem plenariæ solutionis, alias graviter usque ad suspensionem puniantur.

Lex reg. tit. 20. l recopil.

§ XXXIII.

Notarii, receptoresve mandatum, aut testis depositionem per notas sub compendio ne suscipiant; Nec a hæc postquam testis semel fuerit examinatus, ejus dictum extendant, sub pœna annuæ suspensionis ab officio, si id primo commiserint; si vero bis deliquerint, officio priventur.

a) *Forte dandas*, H.

§ XXXIV.

Notarii, aut eorum ministri, necnon receptores dona ulla, pecuniasve, aut gemmas, aut esculenta a litigatoribus ne accipiant, nec eorum, aut consanguineorum domus adeant, hospitii causa, nec eorum convictores sint. Si quid vero hujusmodi acceperint, in duplo reddant, eaque sit ad hoc sufficiens probatio, quæ ex constitutione legum hujus regni recepta est.

Lex reg tit. 9. l & l. 7. lib. 7. r

§ XXXV.

Excommunicationum literas, sine consensu episcopi, aut ab eo expressam auctoritatem habentis, notarii signo suo ne communiant, aut se illis subscribant, sub pœna pondo decem expensis pro administratione justitiæ, nuntiatori, & pauperibus distribuendorum. Quando autem facultate (ut dictum est) præcedente secundas denuntiatorias dederint, primas monitorias recuperent; quando vero tertias contra participantes expedierint, primæ, & secundæ similiter apud se remaneant. Is porro ordo servetur in omnibus aliis literis expediendis, quarum nullæ apud litigatores remaneant, nisi aliud episcopo videbitur, sub pœna quatuor pondo auri communis, sumptibus pro administranda justitia applicandorum, hujusmodi autem literæ ad præscriptam ab hac synodo formam, expediantur.

Mexic. Granat. de sen excomm nicatio n. 10.

§ XXXVI.

Quod, ut executioni mandetur post præsentium decretorum publicationem, literæ prædictę impressæ evulgentur, eæque solum expediantur: ut autem registrum ordinum diligenter conficiatur, multisque incommodis obviam fiat, quæ alias oriri possint; notarius, seu secretarius, ad id deputatus omnes ad ordines promotos in registro scribat, in quo ordinatorum nomina, parentes, oppidum, diœcesim, ecclesiam ubi ordines celebrati sunt, titulos præterea, ad quos fuere promoti, cum testibus, die, mense, & anno describat, ipseque, & examinatores se subscribant. Hoc itidem registrum in archivio cathedralis ecclesiæ, cum aliis ejusdem scripturis, asserventur: nullæque deinceps testimoniales literæ dentur, nisi ab hujusmodi registro, ut præfertur subscripto, exemplum desumatur, sub pœna minarum pondo duorum, quæ fabricæ ecclesiæ cathedralis, & accusatori æque applicentur.

§ XXXVII.

ANNO CHRISTI 1585.

§. XXXVII.

Notarii omnes, tam ordinarii, quam apostolici ad mandata aliqua intimanda, seu ad publicandum censuras excommunicationis, interdicti, aut cessationis a divinis, a litigatoribus, vel a judice requisiti, prout eis jussum fuerit, id exequantur in calce mandati, intimatione, & publicatione cum testibus, necnon eorum subscriptione appositis. Quod si actorum hujusmodi sumptum petatur, illum dent totius ratione negotii, ac responsione in eo descriptis. Si secus fecerint, graviter usque ad suspensionem, & privationem officii, pœnas dabunt. Prædicta vero prædicatio e suggesto, seu alio commodiori loco, ut ab omnibus ibi præsentibus audiatur, inter missarum solennia, tempore offertorii in ecclesia fiat.

§. XXXVIII.

Si quis alteri in officio notarii succedat, ei a prædecessore protocolla, registraque omnia scripturarum, & negotiorum, quæ apud se retinebat, adhibito inventario, in episcopali archivio reponendo, tradantur, idque ita facturos esse, cum ad officium recipiuntur notarii, jurejurando se obstringant: secretarii tamen episcopi eo nomine, ab eis confecta scripturarum registra successori ne dent, sed in archivio episcopali recondant.

LIBRI PRIMI TITULUS XI.

De officio executoris justitiæ.

§. I.

ECCLESIASTICI executores nisi de mandato episcopi, aut ejus officialis, quemquam in sacro ordine constitutum ne capiant, si tale delictum non fuerit, ob quod juxta juris, & hujus synodi decretorum formam, in fragranti capi possit. Noctu totam civitatem, seu oppidum accurate perlustrent, explorentque, si qui clerici vestitu indecenti vagantur, si arma gestant, aut musica instrumenta deferunt, si suspectas domus ingrediuntur. Quod si quemquam in aliquo horum crimine deprehenderint, armis hujusmodi, instrumentis musicis, & indecenti vestitu sublatis, eum carcere includant. Si ipsa in die luce hæc evenerint, ante ingressum carceris, ad officiales episcopi captus deferatur. Si vero noctu sequenti die officialibus id notum fiat, ut reus convenienti carceris custodia detineatur.

§. II.

Quod adeo caute, & absque scandalo fiat, ne inde infamia oriatur, vinculis sine mandato judicis non ligetur, sub pœna pondo sex, quorum tertia pars accusatori, reliquæ sumptibus pro administratione justitiæ tribuantur. At si clerici non capiantur, vi resistant, judicis arbitrio graviter pœnas luant, si autem executores hujusmodi, eorum crimina dissimulaverint, officiorum inhabiles reddantur.

§. III.

Si quoque diverterint alicujus executionis faciendæ causa, ratione ejus solitum emolumentum accipiant; si pro diebus singulis aliquod salarium eis constitutum non sit. In commissionibus vero sibi factis, salarium, ac tempus, præfiniantur, atque exprimantur. In actis autem, eum sua, & litigatoris subscriptione, si sciat scribere: si vero nesciat, cum parochi, aut eo absente, sacristæ subscriptione scribant quidquid de re ipsa acceperint: si secus fecerint, ejus quod acceperunt jacturam faciant, quamvis, se recepisse negent: si vero quid amplius acceperint, cum quadruplo reddant.

§. IV.

Executores quicumque, officii causa aliquo proficiscentes, etiamsi varias executiones, & in diversis locis faciant, nihil amplius salarii ex aditu, & redditu percipiant, quam quod pro itinere unius executionis debetur, idque pro rata in singulas executiones distribuant, quod, ut constare possit, in actis afferant fidem distributionis per eos factæ, & apothecarum salarii juxta suprascriptam formam. Si vero justum salarium excesserint; id, ut cum pœna persolvant, judex præcipiat, & contrafacientem quadruplum solvere coerceat.

§. V.

Mandata capiendi, & exequendi, & alia faciendi, quæ ad suum spectant officium diligenter adimpleant, partibus contra quas data sunt nequaquam nuntiantes. Neque in aliquo excedant ipsa adimplentes, aliter enim pro qualitate excessus, arbitrio judicis punientur.

§. VI.

Executores ecclesiastici ad justitiæ executionem executores sæculares comites sibi non adjungant, etiam sub prætextu capiendi sæcularem clerici complicem, nisi ad id expressum in scriptis mandatum, a judicibus præscriptum præcedat, nec cum sæcularibus executoribus hujusmodi, clericorum domos ingrediantur, aut inquirant, si secus fecerint, judicum arbitrio severe plectantur.

§. VII.

Ne dona, aut munera accipiant, neve quos comprehenderint, aut comprehendere deliverint vexent, aut molestent, nec ob aliquam aliam causam quæstum aliquem injuria extorqueant; sint minus judices arbitrio suo, usque ad privationem officii pro qualitate culpæ, de eis pœnas sumant.

§. VIII.

Ire itidem teneantur, ad * refrendandum mandata auxilii brachii sæcularis, a judicibus, & officialibus data, ad eaque exequi faciendum, una cum executore sæculari.

§. IX.

Quando ad hoc munus recipiuntur, jurent de eo bene, fideliterque obeundo, & de observandis, quantum in se est, decretis, ab hac synodo constitutis.

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI PRIMI TITULUS XII.

De officio custodis, & custodia reorum.

§ I.

Late Gran. synod. ut supra, tit. de offic. custodis, & custodia reorum.

CUSTOS carcerum ecclesiasticorum diligenter curet, ut in eis hora competenti, & decenti loco, dominicis, & festis missa celebretur, quam omnes audiant, ad idque officialis episcopi capellanum arbitratu suo deligat; cui ex mulctis cameræ congrua eleemosyna constituatur. Custos vero sacerdotales vestes in arca nitidas asservet.

§ II.

Feminæ in carcere separatæ a viris sint, adeo, ut cum illis commercium non habeant. Si quem vero in hoc custos excessisse repererit vinculis coerceat.

§ III.

Arma offensiva, vel defensiva captis non permittat: si quis habeat, eorum jacturam faciat, & in usum pauperum carceris divendantur. Quod si negligenter in hoc custos egerit, pro ratione culpæ punietur.

§ IV.

Carcerem clausum, & mundum a spurcitiis teneat, & detentos in carcere diligenter, quantum fieri poterit, custodiat. Eo ingredi mulieres ne permittat, nisi mater, soror, uxorve alicujus vincti sint: eæ autem, in ejus cubicula ne intrent, sed cum eo extra cancellos ferreos colloquantur, nisi ægritudine, impedimentove teneretur, quominus ad cancellos hujusmodi descendere possit. Nocte in carcere feminæ ne remaneant, nisi de officialis episcopi licentia, gravi urgente necessitate, sub pœna duorum pondo quoties secus fecerint. Custos vero, si semel mulier noctu in carcere dormiat, tribus pondo mulctetur: si bis, pondo sex: si ter, officio privetur: itidemque hi, qui carcere inclusi sunt, si decretum hujusmodi semel violaverint, quatuor pondo: si bis, octo persolvant: si ter, strictiori carcere inclusi vinculis coerceantur.

§ V.

Ad dies visitationi carceris indictos, custos ita se præparet, ut cameram in loco carceris magis publico sitam sternat, sella, mensaque una, & scamnis paratam. Indicem præterea eorum, qui jam diu, vel nuper in carcere detinentur, judicii offerat, ut juxta indicem hujusmodi, singulos ad se judex vocet. Si quis vero sese occultaverit, eum notarii judici manifestent.

§ VI.

Si quis se in carcere constituat, vel comprehensus includatur, custos in libro describat, hunc sibi in custodiam tradi, & cujus rei causa, & ad cujus instantiam captus sit, notet, itidemque efficiat, si quis dum jam captus detinetur, sequestratus fuerit, quibus custos se subscribat, sub pœna pondo unius cum dimidio, quoties in hoc negligenter egerit.

§ VII.

Ne a captis dona, munerave accipiat, neque eos vinculis injuste coerceat, nec a vinculis magis, minusve solvat, quam mandato judicum sibi injunctum sit, neque eis directe, aut indirecte molestias inferat, quas pecuniis, aliisve rebus redimant, sub pœna restituendi quadruplum, si quid, sic injuste extorserit, idque juxta legum horum regnorum formulam probetur. Lex reg. tit. 2. l. recopil.

§ VIII.

Capti, qui a carcere liberari jubentur, pro salariis, aut expensis ministrorum, ne detineantur, si ipsi pauperes esse juraverint, & judices ita existimaverint, statimque dimittantur, nisi aliis de causis fuerint retenti, neque ab eis carceris custodes pignora capiant, sibi obligari faciant, aut fideijussores dari compellant, neque eos pro stipendiis hujusmodi ullatenus vexent, sub pœna pondo trium, quoties contrafecerint, idque servetur, etiamsi ob crimina in carcere conjecti fuerint, de quibus judex, die visitationi carceris indicto, inquirat. Lex reg. & 21. t. libro 1. pilation

§ IX.

In publico carceris loco index æstimationis stipendiorum, quæ custodes, a captis exigere debent, ubi commode ab omnibus legi possint, clare, ac perspicue conscriptus collocetur, idque omni modo, sub pœna pondo sex custodes adimpleant.

§ X.

Carceris vincula omnia diligenter custos asservet, & cum unus obierit, inventario, per antiquiorem curiæ notarium confecto, ea recipiat, eodemque etiam interveniente, cum munus peregerit restituat. Fideijussores idoneos, spectataque fide probatos custos det, cum quibus ipse promittat, se officio suo fideliter, & accurate functurum, & si quid damni, carceri, vinculis, comprehensisve evenerit, reparaturum aut si ratione officii in aliqua pecuniarum summa fuerit condemnatus, eam persoluturum. Ad hoc etiam, & ad decreta hujus synodi servanda, jurejurando se obstringat. Interdicit quoque hæc synodus, ne custos carceris, aut alius ex ejus familia, captis aleas det, aut ab eis strenas, aliudve simile exigat: si vero secus fecerit, usque ad privationem officii, pro ut delictum postulaverit contra eum procedetur. Confon Milan. de carc custodit

§ XI.

Admonentur præterea officiales, & vicarii omnes, ut cum die sabbato carcerem visitaverint, de hoc decreto contentis diligenter inquirant, quodque custos cum vinctis agat, & ad hoc potissimum incumbant, ut ad Dei cultum, & honorem muneri suo satisfaciant.

LIBRI PRIMI TITULUS XIII.

De majoritate, & obedientia.

§ I.

Ut pace, & tranquillitate concordes ecclesiastici

ANNO CHRISTI 1585.

ſtici viri unum opus conſient, nulliſque diſſidiis inter ſe contendant, unicuique juxta eam, qua eminet, dignitatem, aut juxta munus, quo fungitur, honorem, locum ſedemque conſtitui maxime neceſſarium eſt, eam ob cauſam ſacroſanctum Tridentinum concilium de epiſcopis in hunc modum decernit. Epiſcopis præterea ubique is honor tribuatur; qui eorum dignitati par eſt; eique in choro, & in capitulo, in proceſſionibus, & aliis actibus publicis ſit prima ſedes, & locus, quem ipſi elegerint, & præcipua omnium rerum agendarum auctoritas. Qui ſi aliquid canonicis ad deliberandum proponant, nec de re, ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante agatur, epiſcopi ipſi capitulum convocent, vota exquirant, & juxta ea concludant. Neque vero ob id a concilio præbendatis, & capitularibus quicquam de ſua dignitate detrahitur, aut de his facultatibus, quæ ſibi de jure, & conſuetudine competunt, & non adverſantur Tridentino concilio. Quo vero ad ea, quæ in capitulis cathedralium decernenda ſunt, recta, unanimiſque ſit omnium conſpiratio. Jubet hæc ſynodus, ut cum epiſcopus, decanuſve aut qui præeſſe debet, capitulum ad extraordinaria negotia convocaverit, in ſcheda vocationis, etiam ea capita contineantur, de quibus deliberandum eſt, quæ capita etiam ad epiſcopum deferantur, niſi de re epiſcopo, ſive alicui ex epiſcopi familiaribus, competenti agendum erit. Tunc enim ſolum capitulares convocandi ſunt, & ad præſcriptum hujus decreti inſtruendi.

§ II.

Quoniam in frequenti congregatione, ubi eccleſiaſtici, ſæculares, & regulares conveniunt niſi aliquis præſideat, cujus auctoritate omnes in officio contineantur, diſſidiorum, ac tumultuum poſſet occaſio ſuboriri, ſacroſancto concilio Tridentino hæc ſynodus inhærens præcipit ut quando in proceſſionibus publicis, & in iis, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, de quavis præcedentia controverſiæ oriuntur, eas epiſcopus [amota omni appellatione] componat, non obſtantibus quibuſcumque, prout ejuſdem concilii decreto, & conſtitutione ſanctæ memoriæ Gregorii XIII. hac de re editis, cautum eſt.

§ III.

Statuit præterea, ac mandat hæc ſynodus, ne ullus clericus cujuſcumque conditionis bachalaureum, licentiatum, magiſtrum, doctoremve in aliqua facultate ſe nominet, aut ſubſcribat, in his locis ubi de ejus gradu conſtare non poteſt, niſi prius epiſcopo literas teſtimoniales gradus hujuſmodi oſtendat, ſub pœna pondo centum auri, piis operibus, juſtitiæ ſumptibus, & accuſatori æque applicandorum; pœnis contra hos a lege regni ſtatutis in ſuo robore, & firmitate permanentibus

LIBRI SECUNDI TITULUS I.

De ordine judiciorum.

§ I.

IN locis ad audiendum cauſas deputatis, ſilentium, ordo, & obedientia ſervetur; in ſedi-

bus, & proviſionibus ratione antiquitatis officii notariis, & procuratoribus honor deferatur; ac inter omnes ſumma ſit cum modeſtia conſenſio. Quod ſi minus fecerint, judicum arbitrio mulctentur, & uſque ad ſuſpenſionem, & privationem officii puniantur.

§ II.

Nullus curiæ miniſter, litigator, aliuſve quicumque intra aulam, quo tempore audientia celebratur, arma quæcumque ſecum habeat, & ut hoc ſervetur, opportuno adhibito remedio, judex accurate invigilet. Eſtilo uniforme de todos tribunales.

§ III.

Advocatus, & procurator deputentur, qui miſerabilium perſonarum cauſas defendant, & ſalarium quod ſibi fuerit ab epiſcopo conſtitutum ex camera percipiant; Hi vero illorum cauſas, quos ut pauperes, in eorum patrocinium judices tradiderunt, gratis defendere teneantur, nec ab eis quicquam accipiant, eorumve operas ad ſuos uſus conferant ſub pœna reddendi duplum, cujus mulctæ dimidia pars miſerabilius perſonis applicetur. Admonetur etiam, ut in his pauperum cauſis accurate ſtudeant, & pro brevi earum expeditione laborent, cum omni caritatis, & manſuetudinis affectu, ne pauperes jus ſuum amittant. Quod ſi opus fuerit judices verbo, aut ſcripto inſtruere, id præſtent, ſi vero, ex eorum negligentia pauperibus damnum importetur, reſtituendi illud pœnæ ſubjaceant.

§ IV.

In cauſis minorum, ſi ex eorum aſpectu talis eſſe appareat, ipſis præſentibus, ſive adſint, ſive abſint, cum ſpeciali ad id mandato curatores deputentur, qui jurent ſe minorum ſuorum cauſas defenſuros, omni diligentia & conſilio adhibitis. Confeſſio vero a minori ne petatur, niſi antequam præincipiat: curator præſens ſit, aliter confeſſio invalida ſit.

§ V.

Publica inſtrumenta, & ea, quæ guarentigia dicuntur, & chirographa recognita, etiam non præcedente mandato, aut monitorio, executioni mandentur, ſerventurque ſtilus, & forma ſæcularium tribunalium, ac leges regiæ de hoc ſancitæ, tam quo ad executionem, terminos, præconia, & fideijuſſores; quam quo ad alia; clericus autem, in quem executio facta eſt carcere ſit incluſus, donec tamquam pauper gaudere velit privilegio in favorem ſtatus eccleſiaſtici a Gregorio papa IX. conceſſo, in decretali, quæ incipit *Odoardus*, Quam papæ conſtitutionem judices, & officiales inviolabiliter ſervent, & adimpleant. Quando autem creditores chirographa, aliaſve privatas ſcripturas obtulerint, ut recognoſcantur, judices id fieri mandent: quod ſi debitores clerici, id non fecerint duabus & non minus, nec aliter, niſi in proprias eorum perſonas contumaciis incuſatis, chirographa, & inſtrumenta privata hujuſmodi pro recognitis habeantur, & tanquam recognita executioni mandentur, ſervato ordine præmiſſo in publicis inſtrumentis, quæ promptam habent executionem. Lex. 1. 2. & 3. tit. 21. lib. 4. recopil. Cap. Odoardus de ſolutionibus. Synodus de Oſmatit. 34. conſt. 1. § 5. fol. 186. & ſynod. de Valladolid. lib. 3. tit. 8. conſt 1.

ANNO CHRISTI 1585.

§ VI.

Quælibet declinatoria exceptio, aut incompetentiæ jurisdictionis, intra novem dies opponatur, a fine præfixi termini computandos, aut parte præsente, a die, qua intimata fuerit, citatio. Quo termino elapso [a] declinatoria hujusmodi exceptio allegata non sit, restitutio in integrum adversus ejus temporis lapsum non concedatur, & si in aliis casibus concedenda esset: pro termino autem ad probandum viginti dies præscribuntur, quod si exceptio declinatoria probatur, causæ principalis cognitio cesset, sin minus, in expensis, & damnis pro retardatione litis alteri parti illatis condemnetur. Quæ statim solvere a judice reus compellatur. Si vero intra prædictum tempus pars non declinaverit, lis contestetur, reconventiones fiant, eisque intra terminum respondeatur, juxta legum regni dispositionem, quarum usus, & observantia, quo ad hoc præcipitur. Breviori vero in termino definire in potestate judicum sit, si ob justas aliquas causas, id fieri debere sibi videatur. Idem præcipitur observare, in clare & aperte positionibus respondendo, juxta leges regni circa hoc disponentes.

a) *Forte.* declinatoria. ll.

Lex. 1. & 2. tit. 5. lib. 4. recopil. Lex. 1. & 2. tit. 7. lib. 4. recopil.

§ VII.

Finem litibus cupiens hæc synodus imponi, ne partes ultra modum graventur dilationibus, & expensis, statuit, ac jancit, ut ecclesiastici judices hujus provinciæ, sive ordinarii, sive ex speciali episcopi commissione delegati in causis levibus, & parvi momenti, nullos libellos admittant. In his verò, quæ majoris fuerint momenti, duo tantum ab utroque litigatore libelli producantur, usque ad primam conclusionem, & articulos ad probationes faciendas. Post publicationem vero a singulis litigatoribus produci, nisi unus tantum libellus non possit, quod si de facto plures, quam hoc decreto sancitum est, producantur, aut recipiantur, ii nulli decernuntur, omnisque probatio, eorum virtute facta invalida sit, nec fidem ullo modo faciat: qui libelli subscripti, signatique sint ab advocato probato, & gradu insignito, vel ab eadem parte, nec aliter admittantur, nisi causæ qualitas judicis arbitrio aliud postulaverit. Si vero aliqua declinatoria exceptio opponatur, intra octo dies continue a die oppositionis numerandos, probati debeat, ne parti ad probandum terminus prorogetur. Concluſa vero causa ad pronuntiandum interlocutorie dies sex, ad ferendam vero definitivam sententiam dies decem præscribuntur: quibus elapsis, si judices contrafecerint, expensas hac de causa factas, a die elapsi termini, usque ad sententiarum hujusmodi pronuntiationem in duplo reddant.

Conc. Mex. 1. c. 83. & synod. de Quitoga conſt. 122.

§ VIII.

Cum partes, ad suas probationes faciendas, admissæ fuerint, si probationes non fecerint, neque literas, quas vocant receptorias extraxerint, & altera pars ob non factam diligentiam a parte adversa, nec ab eadem literas hujusmodi extractas petierit terminum, pro denegato haberi, & causam pro concluſa, & definiendam esse, altera pars citari mandetur, & contumaciis incusatis provideatur, quod ad tertiam diem receptorias extrahat; si autem illas non extraxerit, habeatur causa pro concluſa, etiam termino ad probandum nondum elapso, ut hac ratione lites brevius expediantur.

§ IX.

Quando una ex partibus litigantibus factam probationem produxerit, & ea non obstante, pars altera in causa concludi petierit, pars probationem producens citetur, & super hoc articulo contumaciæ incusentur, & concludatur, antequam concluſio ultima fiat in causa, quod vero secus actum fuerit, sit in se nullum.

§ X.

Si publicatio petatur, & hæc eo, quod terminus duret ab altera parte contradicatur, ad excusandum actorum examen, & alias de hoc dilationes, præcipitur judicibus, ut sub conditione, si terminus elapsus sit, publicationem fieri provideant: quod si terminus adhuc duraverit, declarent, quod duret, quod sic jubeant, quamvis decretum conditionale sit.

§ XI.

Elapso termino ad probandum, si probatione facta publicationem fieri postuletur, aut probatio non facta causam haberi pro concluſa petatur, parte adversa citata, & non contradicente, contumaciaque incusata, sine ulla alia dilatione causam pro concluſa haberi mandetur: si vero pars contradixerit, cognita a judicibus contradictionis causa, ex actis quod justitiæ fuerit decernant.

§ XII.

Quando capitula contra aliquam hujus provinciæ personam dentur, fiscali tradantur. Quæ si subscripta non sint, & a quo exhibita fuerint, ignoretur, in eisque testes designati sint, ac in eis contenta adeo gravia provideantur, ut eorum remedium ad Dei cultum, & bonum commune spectet, factis prius de hac re certioribus episcopis, seu episcoporum officialibus, fiscalis capitula hujusmodi prosequatur. Quod si constet quis capitula obtulerit, præstitis idoneis fidejussoribus, promittat ille, qui ea dedit expensas hac de causa faciendas, si capitula minime probentur, persoluturum, itidemque puniantur, pro ut accusator calumnioſus de jure venit puniendus.

§ XIII.

In his, qui matrimonio conjuncti conjugalem vitam non ducere denuntiabuntur, parochi testimonium in probationem admittatur, quatenus ad matrimonium, & non cohabitationem, & sic comparere præcipiantur, & de hoc interrogentur. Quod si negaverint, fiscalis citetur, qui quatenus opus fuerit, ampliorem faciat probationem, & ratificatis testibus, pro ut juris sit, in causa decernatur.

§ XIV.

In causis criminalibus binarum nuptiarum, vivente primo conjuge, rei inclusi carcere te-

nean-

ANNO CHRISTI 1585.

neantur dum lis agitur, eosque sic detineri judices procurent, etiamsi a sententiis per eos latis rei hujusmodi appellaverint, ut sic finis his causis imponatur. Quando vero fiscalis accusaverit, illæ partes, quarum interest, citentur, eæque citationes fiant ex pecunia justitiæ sumptibus applicata.

§ XV.

Quando judicibus expedire videbitur, in causis criminalibus parti præsenti actorum sumptum concedere, ut sese defendat, fuerintque alii rei, & complices absentes, notarii advocato hujus partis, suppressis nominibus, processum legant, & id usque ad publicationem diligenter servetur. Si vero nullum sit juris impedimentum, etiam cum nominibus, hujusmodi sumptum concedatur.

§ XVI.

In causis immunitatum, restitutionum, ad ecclesias confugentium, & aliis quibuscumque, in quibus judices procedunt aggravando censuras, antequam censuræ hujusmodi aggraventur, præcedat intimatio anterioris censuræ jam decretæ, de cujus intimatione fidem faciat notarius, præcedat quoque invocationis brachii sæcularis informatio, quo ordine, & non aliter ad ecclesiasticum interdictum procedetur.

§ XVII.

In clandestinis conjugiis, quidquid circa ea a partibus petatur, fiscalis oppositio, & accusatio admittatur, acta, & probatio a partibus exhibita pro informatione summaria recipiantur; deinde testibus a partibus productis, per fiscalem ratificatis, iterumque habita partium confessione, per judices nostros hac in re decerni, & definiri potest, juxta dispositionem sacrosancti concilii Tridentini.

§ XVIII.

Quando uxor proprium maritum de adulterio, concubinatuve accusaverit, judex efficiat, ut fiscalis, aut executor justitiæ, in judicio denuntiet, & causam prosequatur, adhibita cautela, ne maritus a propria uxore delatum fuisse judici sentiat.

§ XIX.

A miserabilibus personis litigantibus, nihil quidquam pecuniæ accipiatur ratione litis, eaque miserabilis persona reputetur, quæ in bonis mobilibus, & immobilibus quinquaginta pondo valorem non habuerit: probatio vero quo ad hoc per notarium fiat, ex qua si officialibus constiterit, de paupertate personæ litigantis, ejusdem causis semotis dilationibus expediri, in omnibus subveniri jubeant.

§ XX.

Accusationes criminales contra clericos in sacris ordinibus constitutos illatæ, cum omni secreto, prout sacerdotalem personam decet, tractentur, & definiantur.

§ XXI.

Quamvis delinquentes plures sint, de eodem crimine accusati, unus tantum processus conficiatur, nec ratione actorum processus, aliquid aliud exigatur, quam quæ sunt in indice taxæ constituta. Nam si in eadem causa tres complices sint, tamquam ab uno solo salaria, & expensæ exigendæ sunt.

§ XXII.

Ut molestiis, quas accusatores inferre solent, occurratur, mandat hæc synodus, ut judices ordinarii, visitatores, vicarii, & alii quicumque, quibus summariæ informationes super partium querelis, committentur, querelantibus præcipiant, facta in forma citatione, per notarium probationem recepturum, quatenus intra tres dies postquam reus partem se constituerit, compareant personaliter ad accusandum eum coram dictis judicibus: sin minus perpetuum eis silentium ad id imponetur: si vero duabus contumaciis incusatis, non comparuerint, nec accusaverint amplius, ne audiantur, eorumque vices, & voces fiscalis obtineat, qui tam in hoc casu, quam in criminalibus ceteris ad se pertinentibus, accusationem dare intra tres dies teneatur; postquam se reus in carcere constituerit: judicibus autem, & officialibus jubetur, ut conclusis jam processibus, quo citius fieri poterit dictas criminales causas definiant, ita ut quantumvis processus prolixus sit, intra tredecim dies, a die conclusionis, aut breviori tempore si fieri potuerit diffinitivam sententiam ferant, in quo officialium conscientiæ onerantur, ne sumptus, & expensæ, ex nimia retardatione accrescant.

Conc. Mess. l. 6. 77. & Granat. tit. de ordine judicio. n. 26.

LIBRI SECUNDI TITULUS II.

De procuratoribus.

§ I.

PRocuratores causis, quas susceperint, omnem operam præstent, in eisque cum omni veritate agant, & quod suis partibus utile sit, diligenter gerant, ac sine ulla collusione, falsitate, prævaricatione, aut prævaricationis specie, odio, aut amore, sui principalis, aut partis adversæ quidquam postulent, aut postulare negligant, quod convenienti causæ expeditioni necessarium sit. Neque hac de causa dona aliqua, aut promissiones, munerave, aut alia hujusmodi injuste a parte contraria accipiant, sub pœna reddendi quadruplum; ac præterea judicum arbitrio puniantur.

Ex synod. tit. de procur.

§ II.

Moderatam mercedem pro opera sua accipiant, quod si in hoc excesserint, directe, vel indirecte litigatores vexaverint, ut ab eis injusta salaria, munerave, aut alia ejusmodi extorqueant, judices pro merito laborum mercedem taxent, & districte præcipiant, quod reliquum restituant, necnon judicum arbitrio pœnas dent.

§ III.

Procuratores, qui in tribunalibus ecclesiasticis

ANNO CHRISTI 1585.

cis negotia ecclesiastica administraverint, cum feminis, quarum, vel, contra quas suscepe-rint, inhoneste ne conversentur, neque eas in concubinas accipiant. Quod si contrafecerint, præter pœnas juxta horum decretorum formam eis impositas, in causis ecclesiasticis officiorum exercitio per tres menses suspendantur; itidem-que præcipitur ne per trium mensium hujusmo-di spatium, judices, aut notarii petitiones ab eis oblatas recipiant, aut alios actus sub eadem pœna.

LIBRI SECUNDI TITULUS III.

De feriis.

§ I.

Mexic. 1. c. 2. & Lim. 3. act. 3 c. 40 & act. 4. c. 3

UT debitum cultum, & honorem Deo crea-tori nostro, ejusque sanctis impendere-mus, dies aliqui in ecclesia semper decreti sunt, ut in eis ab omni servili opere cessantes, nos cultui divino vacaremus, eam ob causam, ut hujus archiepiscopatus, & provinciæ fidelibus dies hi festi noti sint, in eisque cultui divino satisfaciant, hæc synodus decernit omnes ho-rum regnorum fideles, exceptis Indis, de qui-bus alio in loco tractatur, teneri sub pœna pec-cati mortalis sequentia festa venerari.

FESTA EX PRÆCEPTO OBSERVANDA.

IN PRIMIS DIES DOMINI totius anni.

FESTA JANUARII.

Circumcisio domini nostri Jesu Christi.
Epiphania domini.
SS. Fabianus, & Sebastianus.

FESTA FEBRUARII.

Purificatio beatæ Mariæ virginis.
S. Mathias apostolus.

FESTA MARTII.

S. Thomas Aquinas.
S. Joseph, beatæ Mariæ sponsus.
Annunciatio beatæ Mariæ virginis.

FESTA APRILIS.

S. Marcus evangelista.

FESTA MAII.

SS. Philippus & Jacobus apostoli.
Inventio sanctæ crucis.

FESTA JUNII.

S. Barnabas apostolus.
Nativitas sancti Joannis Baptistæ.
SS. apostoli, Petrus & Paulus.

FESTA JULII.

Visitatio beatæ Mariæ virginis.
S. Maria Magdalena.
S. Jacobus apostolus.
S. Anna mater virginis Mariæ.

FESTA AUGUSTI.

S. Dominicus.
Transfiguratio domini.
S. Laurentius martyr.
S. Hippolytus in civitate Mexicana tantum.
Assumptio beatæ Mariæ virginis.
S. Bartholomæus apostolus.
S. Augustinus.

FESTA SEPTEMBRIS.

Nativitas beatæ Mariæ virginis.
S. Matthæus apostolus, & evangelista.
Dedicatio sancti Michaelis archangeli.

FESTA OCTOBRIS.

S. Franciscus.
S. Lucas evangelista.
SS. apostoli Simon, & Judas.

FESTA NOVEMBRIS.

Festum omnium sanctorum.
Sancta Catharina virgo, & martyr.
S. Andreas apostolus.

FESTA DECEMBRIS.

Conceptio beatæ Mariæ virginis.
Exspectatio partus beatæ Mariæ virginis.
S. Thomas apostolus.
Nativitas domini nostri Jesu Christi.
S. Stephanus protomartyr.
S. Joannes apostolus, & evangelista.

Item festa mobilia sequentia.

DOminica resurrectionis cum duabus diebus sequentibus.
Ascensio domini.
Dominica pentecostes cum duabus diebus se-quentibus.
Festum corporis Christi.

Coli etiam jubentur festa sanctorum patro-norum ecclesiarum cathedralium, & locorum ubi Hispani degunt in eisdem ecclesiis, & locis. Mexic 18. & act. 3. act. 4. Mexic 18. §.

§ II.

Porro quia singularis fuit in beatum Jo-seph, sacratissimæ virginis Mariæ sponsum, hujus provinciæ devotio, ob cujus sancti me-rita, & intercessionem pie credi potest novam Hispaniam singularibus Dei beneficiis donari, provincialis synodus anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto celebra-ta sanctum Joseph in generalem hujus archi-episcopatus, & provinciæ patronum elegit, ejusque festum coli mandavit, hæc quoque sy-nodus idem renovans, & confirmans statuit, ut festum hujusmodi in hac provincia cum octa-va celebretur. Si vero octava in hebdomadam majorem inciderit, de ea usque ad feriam quar-tam ejusdem hebdomadæ inclusive commemora-tio fiat. Festum sancti Jacobi apostoli, quia præcipuus, & generalis Hispaniæ patronus is est, cum octava celebrari mandatur. Quando vero, ad vesperas, & matutinum suffragia san-ctorum dicuntur, ejus commemoratio, quia an-tiquior patronus est, commemorationi sancti Josephi præcedat. In die vero trigesima Decem-bris, qua translatio sancti Jacobi facta est, de ejus translatione officium recitetur.

§ III.

Etsi ante celebrationem hujus synodi, festum sancti Thomæ Aquinatis doctoris angelici, ex præcepto non colebatur, attendens tamen hæc synodus a felicis recordationis papa Pio V. pro-pter singularem sanctitatem, & mirabilem do-ctrinam, de quibus is sanctus, hæresibus refuta-tis, Christianæ reipublicæ scholis magnas opes attulit, & propter eruditionis splendorem, quo in ecclesia Dei eluxit, ejus festum per universum Neapolis regnum coli, & per universam eccle-siam officio doctoris celebrari præceptum esse: attendensque instantissime a decano, & capitulo hujus metropolitanæ ecclesiæ, magistratibus ci-vitatis Mexici, a rectore, & universitate regia, tum etiam ab ordine sancti Dominici, cujus in-

Pii V. propri bullar sius, 47. fol Text. unico reliqu veneri sanct. Funda ex cap de feri in cap confe dist 3.

institutum sanctus Thomas professus est efflagitatum fuisse: hæc synodus præcipit, ut sancti Thomæ festum colatur, & catalogo, quæ ex præcepto in hac provincia coluntur, adscribatur. ANNO CHRISTI 1585.

§ IV.

Quæ quidem festa ab omnibus coli deberi, (Indis exceptis) hæc synodus decernit, in quibus ab omni servili opere cessandum est, a media nocte vigiliæ, usque ad mediam noctem sequentem, quo tempore festum terminatur, in eisque missam integre audire omnes tenentur, ad quam, & ad verbum Dei audiendum, ubi commode fieri potest in suis parochiis omnes B interfint, ut est a sacro concilio Tridentino injunctum; Quod si aliqui in diebus festis hujusmodi integram missam non audierint, arbitrio ordinarii plectantur; Qui vero tempore, quo missa conventualis celebratur, & sacra concio habetur, in ludis occupati apprehensi fuerint, juxta formam juris pœnas luant.

§ V.

Monet etiam hæc synodus patres, matresque omnes, ut suos filios, & filias quantumvis minimæ ætatis sint, ad missam audiendam secum deferant, præcipit etiam heris, ut famulos, & servos suos omnibus festis colendis missam audire faciant, in quo eorum conscientiæ onerantur. C

§ VI.

Ut introducta jam corruptela funditus tollatur, qua relictæ viduæ, per multos dies ab obitu maritorum missam non audiebant, ecclesiæ præceptum transgredientes, jubet hæc synodus, ut viduæ, elapso præsertim mense post mortem mariti, a judicibus ecclesiasticis, per censuras, & alias pœnas, ad sacrum audiendum compellantur, idemque servetur cum mulieribus conjugatis, quæ ob virorum absentiam per longum tempus missam non audiunt. D

§ VII.

Quo vero servilia opera, a quibus in diebus festis vacandum est, omnibus innotescant, hæc synodus statuit, ac decernit, ut in eis mercatum nundinæ, licitationes minime fiant, tabernæ etiam ubi merces, vel alia divenduntur, & emuntur, saltem dum missa conventualis celebratur, ne aperiantur.

§ VIII.

A sono vero campanæ, qua populus ad conventualem missam vocatur, usque ad finem missæ, esculenta publice venalia ne exponantur: operarii per totum festi diem jumentis suis sarcinas ne imponant, nec mulieres iter agant, sarcinas vehentes, nisi victualia eo tempore populo necessaria apportaverint. Tonsores per totum festi diem, ne detondeant, furni ne ardeant, instrumenta, & machinæ minarum cessent, nec in eis ulli occupentur. Si qui vero hoc decretum violaverint, severe ab ecclesiasticis judicibus punientur. Non tamen interdicitur chirurgis, & aromatariis ne in his diebus A officia sua exerceant, quantum ægrotorum saluti conveniet, itidemque permittitur temporibus metendi, rigandi, piscandi, aut vermes sericos nutriendi, & alia hujusmodi terrenorum fructuum ratione faciendi, in festis diebus post auditam missam, de licentia officialium, & vicariorum, rebus hujusmodi operam impendere, nisi necessitas occurrerit, earum jactura fiat.

§ IX.

Felicis recordationis Paulus papa tertius Indorum paupertati prospiciens, eos tam stricto vinculo, ut Hispanos ad festorum observationem devincire noluit, ac ob eam causam illorum commoditati consulens sequentia festa Indis deputavit, ad quæ sola observanda ex præcepto tenerentur. Bulla Pauli III. concessa in favorem Indorum. Mexic. 1. c. 18. §. 4. & Limense 3. act. 4. c. 9.

FESTA INDORUM.

DIES OMNES DOMINICI in anno occurrentes.

NATIVITAS domini sine duabus diebus sequentibus.
Circumcisio domini.
Epiphania domini.
Dominica resurrectionis sine duabus diebus sequentibus.
Ascensio domini.
Dominica pentecostes absque duabus diebus sequentibus.
Festum corporis Christi.
Nativitas beatæ Mariæ.
Annunciatio beatæ Mariæ.
Festum purificationis beatæ Mariæ virginis.
Assumptio beatæ Mariæ virginis.
Festum apostolorum Petri, & Pauli.

Mexic. 1. c. 18. §. 5. & Limense 3. act. 4. c. 9.

Aliorum festorum observatio, voluntariæ Indorum devotioni relinquitur: ne vero Hispani per se, aut servos suos in festis diebus servilia opera exercendi ex hoc occasionem arripiant, quod Indi ab eis minime cessent, decernitur, Ne Indi hisce festis in Hispanorum prediis, aut aliis facultatibus, nisi de licentia ordinarii serviliter sese exerceant.

§ X.

Itidem interdicitur, ne diebus dominicis, & festis, quorum observatio ad Indos pertinet, mercatum fiat, ut ratione hac tunc laborandi, & missam non audiendi, ab Indis auferatur occasio. Si vero in aliquo Indorum oppido mercatum die dominico indictum sit, alius hebdomadæ dies, in quo id fiat designetur. Mexic. 1. c. 70.

§ XI.

Medicis quoque prohibetur, ne ægrotis medicamenta applicent, ita, ut eis impedimento esse possint, quominus festis diebus missam audiant, si talis ægritudo est, quæ ægrotum missam audire non impediat, & cujus medicina in aliud tempus differri possit. E

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI SECUNDI TITULUS IV.

De dolo, & contumacia.

§ I.

Lex Regia 9 tit. 8. l. 2. recopil.

PRÆSENS, in illis locis, in quibus eccleſiaſticum tribunal exiſtit in judicium vocatus citati non poſſit, niſi de uno die in alium, aliter autem, citatione facta, etiamſi citatus non compareat, contumax reputari nequeat, nec abſens pro contumaci habeatur, ſi nuntius fidem non fecerit, ipſum citaſſe in perſonam propriam, uxoris, filiorum, aut famulorum, nec ſufficiet citatio ad hoſpites, vicinos, aut alias extraneas perſonas facta: contumaciæ vero coram judicibus incuſabuntur, & quicquid aliter factum ſit, denuo fiat.

Synod. Granat. tit. de dolo & contumacia,

§ II.

Cum de contumacia cujuſque partis conſtet, in expenſis condemnetur contumax, quas antequam ulterius procedatur, compellatur ſolvere, niſi præſens maluerit, id in finem litis reſervare, & in alterius partis contumacia ulterius procedi, aut remedium miſſionis in poſſeſſionem elegerit, quod ſi fiat, regula de hoc in legibus horum regnorum præſcripta ſervetur.

Lex 1. & 2. tit. 11. lib. 4. recopil.

§ III.

In literis citationum, & monitoriis præcipiatur, ut ad aliquem diem certum citati, hora audientiæ compareant, quod ſi reus, vel actor minime comparuerit, & non comparentis contumacia fuerit incuſata; contumax reputetur. Si autem intra dictum diem venerit, etiam ſecundæ literæ expeditæ ſint, illarum expenſas ſolvat, qua ſolutione contumaciam purget, & in cauſa principali audiatur. Nullatenus vero ſecundæ literæ expediantur, niſi toto elapſo die, in quo terminus in primis literis præfixus finitur, neque reus, vel actor contumax reputetur, uſquequo conſiſtorium dimiſſum ſit.

§ IV.

Si actor intra terminum in literis expreſſum contumaciam non incuſaverit, reus contumax non reputetur, nec literæ illæ iterum legantur, nec virtute illarum contumacia incuſari poſſit, ſed literæ conditionales eſtimentur, veluti ſi expreſſe ſub conditione hac eſſent expeditæ; Si actor contumaciam incuſaverit, in dicto termino, ſi autem reus comparuerit, actore non comparente, actor in expenſis condemnetur, ſi id reus petierit: Quod ſi elapſo dicto termino actor contumaciam incuſaverit, & reus non comparuerit: Judices eum iterum in judicium vocari mandent, niſi juſtis de cauſis ſibi viſum fuerit reum poſſe legitime reputari contumacem. Si vero juſtæ cauſæ adſint, in decreto declarent, literæ tamen receptoriæ perſonaliter intimentur, ſi citatio prima perſonaliter facta non fuerit, aliter enim reus nullam ſententiam, nec contumaciam incurrit.

LIBRI SECUNDI TITULUS V.

De teſtibus, & probationibus.

§ I.

IN cauſis, in quibus ex officio proceditur, teſtes contra reos producendi expenſis cameræ, & pecuniis juſtitiæ ſumptibus applicatis ad ferendum teſtimonium, adducantur, quæ impenſæ condemnatione expenſarum ſubſequuta, & non alias, cameræ, & ſumptibus juſtitiæ perſolvantur, ne inde rei occaſionem arripiant præveniendi, aut ſubornandi teſtes.

Granat. nod. probat.

§ II.

In omnibus cauſis criminalibus, in quibus pœna corporalis, ſive exilii, aut publica pœnitentia imponenda ſit, teſtes in ſummario judicio recepti, in plenario ratificentur, non obſtante, quod pro ratificatis a reo habeantur. Quibus in caſibus, nec minori ulli, nec fiſcali reſtitutio in integrum ad accuſandum, aut ad probandum concedatur. Probatio vero, quæ per reſtitutionem hujuſmodi fiet, nulla ſit, imo a proceſſu deleatur.

§ III.

Judices per ſe ipſos in cauſis matrimonialibus dicta teſtium recipiant, neque probationes a ſolis notariis etiam principalibus fieri in cauſis criminalibus, aut civilibus magni momenti permittant, niſi ipſiſmet judicibus præſentibus, aut ſi juſta ex cauſa judices abſint, de ſpeciali eorum commiſſione; Quæ quidem ſpecialis commiſſio a judicibus ſubſcripta in principio probationis hujuſmodi collocetur, & in proceſſu deſcribatur. Commiſſiones vero nullatenus concedant in caſibus prædictis ad recipiendum teſtes, aliis miniſtris, quam receptoribus ab epiſcopo deputatis; neque in ſuis tribunalibus notorios quoſcumque aut officiales admittant, ad petitiones dandum, ad acta gerendum, neque ad teſtes in ſummario recipiendum, aut eis quodvis aliud receptionis genus committant, neque eos ad teſtes, aut teſtium ratificationes, neque ad recipiendas cautiones in judicio faciendas, neque ad aliud quicquam, quod ad judicium pertineat adhibeant, niſi fuerint ipſimet notarii tribunalis, aut receptores prædicti, & eis abſentibus, miniſtri ad id ab epiſcopo, vel juſſu epiſcopi approbati, qui ſpecialem proviſionem ad id obtineant. Probationes autem, & acta judicialia aliter confecta nulla ſint.

Mexi 42. tit. bus

§ IV.

Quando teſtes ad inſtantiam partis extra civitatem ratificandi ſunt, eorum dicta in ſummario judicio habita, ne tradantur originalia, niſi prius exemplum publicum, aut authenticum, quod fidem faciat, penes notarium remaneat, nec tunc tradantur parti, contra quam ratificatio fieri debet. Quod ſi notarius quiſquam ſecus fecerit, judicum arbitrio pro qualitate criminis punietur. Probationes vero ſummarie hujuſmodi receptoribus dentur, præſtito ab eis juramento, & obligatione de ſecreto ſervando uſque ad publicationem, & de eaſdem reſtituendo intra dies duos poſt elapſum terminum.

§. V.

ANNO CHRISTI 1585.

§. V.

Quotiescumque judicibus visum fuerit convenire, ut testes personaliter deducantur, id ejus impensis fiat, qui testes produxerit, judices autem, prius æstimato, quod ratione itineris testes habere debent, illud testibus persolvi faciant, antequam inde discedant.

§. VI.

Testium probationes in secunda instantia, ne fiant per eosdem articulos, neque per directe contrarios, nisi, in casibus, & eo modo, quod est a jure concessum: ut autem hoc evitetur præcipitur, articulos in secunda instantia producendos præter advocatum, a procuratoribus etiam debere esse subscriptos, a quibus itidem examinentur, sintne iidem articuli, an contrarii, & si secus fiat probatio a processu deleatur, & procurator in hac negligens, pondo uno persolvat.

§. VII.

In causis criminalibus, contra ministros ab episcopo deputatos, tractandis, ob dona, munera, pecuniasve injuste acceptas, aut collusiones factas, quibus dona, sive hujusmodi munera accipere ab hac synodo prohibitum est, ea sit sufficiens ad condemnationem probatio, quæ in legibus novæ compilationis horum regnorum decreta est, juxta quas leges in his causis decidendum præcipitur.

§. VIII.

Probationes, quæ earum qualitate attenta committi possunt, receptoribus committantur, quod si visum fuerit expedire præcipiatur, quod vicarii, aut alii sacerdotes loco judicum una cum receptoribus, hujusmodi probationibus faciendis, assistant.

§. IX.

Cupiens hæc synodus effrænatam eorum audaciam reprimere, qui cum testes producuntur, in judiciis ecclesiasticis hujus provinciæ, non sine gravi Dei omnipotentis offensa, ac justitiæ contemptu, suarumque animarum detrimento, & litigatorum præjudicio falsum dicunt testimonium, statuit, ac præcipit, ut si quis coram quocumque ex officialibus, judicibus, aut aliis ministris perjurii reatum commiserit, si clericus (quod absit) fuerit de perjurio convictus, solvere parti compellatur, in cujus damnum hoc crimen admisit, id omne, quod ob tacitam veritatem, vel expressam falsitatem, in præjudicium, & detrimentum dictæ partis cesserit, ac [a] propterea condemnetur in medietate fructuum unius anni præbendæ, seu beneficii ab eodem obtenti, & etiam in medietate fructuum omnium, quos percipit, toto eo tempore, quo in perjurio perseveraverit. Cujus multæ pars una fabricæ ecclesiæ cathedralis, ubi id evenerit, applicetur, altera vero piis operibus ab episcopo designandis, tertia denique accusatori: & præter hanc pœnam, in carcere tamdiu detineatur, quamdiu officiali videbitur. Si autem perjurus hujusmodi, beneficii, seu præbendæ expers sit, jubetur, & ultra satisfactionem parti cui præjudicium irrogavit faciendam, in pondo minarum quinquaginta condemnetur, quæ ad nuper præscriptam formam distribuantur, & reus in carcere, ut dictum est, inclusus maneat per tempus judicis arbitrio deputandum: quod si is adeo pauper sit, ut prædictam pœnam solvere nequeat, pecuniaria pœna commutetur in corporalem, pœna carceris aggravata, ac si perjurus sæcularis sit, satisfacere parti, cui perjurio nocuit, compellatur, & præterea pastomide ejus linguam obstringenti in valvis ecclesiæ per diem unum publice detineatur, nisi ejus fuerit conditionis, ut hæc pœna commutanda sit, quo casu delinquentes in exilium mittantur, aut graviori pœna judicis punientis arbitrio plectatur. Quod si causa in qua perjurium commisit matrimonialis sit, ob injuriam sacramento illatam, præter jam dictam pœnam ei alia judicis arbitrio imponatur. Qui vero ad suæ causæ probationem testem falsum produxerit, quem ad dicendum falsum testimonium induxerit, eadem pœna puniatur, qua testem perjurum puniri, sancitum est.

§. X.

Sacerdotum honori, quibus Indorum cura imminet, prospicere volens hæc synodus, ne eo magis falsis accusationibus agitentur, quo studiosius subditorum indigenarum vitiis, aut Hispanorum avaritiæ modum imponere conantur: perpendensque, quam proni sint ad perjuria Indi, quamque facile ad id inducantur; statuit, ac præcipit in primis, ne ullus sacerdos a districtu Indorum, cui ministrat expellatur, quamvis graves querelæ contra eum dentur, nisi prius per judicem ordinarium, aut delegatum, ibi inquisitio fiat, ubi crimen admissum a sacerdote dicitur. Si enim judex ecclesiasticus ibi præsens assistat, de omnibus plene instructus, quæ, & quanta fides testibus sit adhibenda facilius agnoscet. Infideles nullatenus in testes admittantur, ut sacris est canonibus constitutum, nec etiam illi, qui suspecti sunt, quamvis Christiani, Indi, vel Hispani sint, sed solum timoratæ conscientiæ homines, minimeque suspecti. Neophytos ad jurandum nequaquam judex compellat, nisi causa sit gravis, & cujus veritas aliter elucidari non possit. Quo in casu moneantur primum neophyti, quam grave malum perjurium sit. Si autem falso aliqui juravisse comperti sint, eos, ut ceteri metu pœnæ terreantur, & cautiores evadant, publice flagellari judex præcipiat, & ut majori ignominia afficiantur, detonderi faciat. Denique in causis, quæ ex testimonio Indorum dependent, accurate judex animadvertat, quæ, & quanta fides testibus adhibenda sit, præsertim cum manifesta sit omnibus Indorum ad perjuria propensio. Quæ omnia Christianæ judicum prudentiæ hæc synodus commendat.

Concil. Limens. 3. act. 4. c. 6.

Tex. in cap. fin. 3. q. 6.

In cap. suspectos. In cap. nullus 3. q. 5. In cap. si testes 4. q. 3. Consule de hoc Ferdin. curita in primo ench. quæst. theolog. q. 20. fol. 72. Ex doct. Menochii de arbitr. judicum quæst. casu 90

LIBRI SECUNDI TITULUS V.

De sententia & re judicata.

§. I.

IN sententiis, quæ super matrimoniis clandestinis feruntur, semper jus petendi quicquid expedierit fiscali reservetur, idemque observetur in sententiis, quæ super binis nuptiis, & criminibus aliis inter partes proferuntur. Notarius vero reservationem hujusmodi fiscali intimet, actaque intra tertium diem tradat, ut graves contra delinquentes pœnas postulet.

Syn. Granat. de sent. & rejudic.

§. II

ANNO CHRISTI 1585.

§ II.

Sententiæ, quas judices, & vicarii tulerint, juri, & his decretis conformes ſint, quarum poſtquam latę fuerint, niſi in caſibus a jure permiſſis, nulla ſit diſpenſatio. Decreta vero in ſcriptis fiant; ita ut ſemper de his conſtare poſſit. Quamvis autem in aliquibus ſummarie procedant, ad id exceptiones legitimas, & partium neceſſarias probationes, in forma a jure conceſſa admittere ne recuſent.

§ III.

Mexic. 1. c. 76.

Quoniam ſæpe contingit, ut clerici, & ſæculares hujus provinciæ nonnulli, parte, vel fiſcale inſtantibus, ob aliqua commiſſa crimina in pœnis pecuniariis condemnantur, qui a ſententiis cum ſe gravatos ſentiant, provocantes etiamſi pecuniariam pœnam deponant, & de repræſentando cautionem præſtent, a judicibus minime e carcere liberantur, immo ſæpe ſæpius eo quod appellant novis vinculis conſtringuntur. Idemque fit cum accuſatores affligendi reos cauſa, & eoſdem in carcere detinendi, a ſententiis etiam juſte latis appellant. Ob eam cauſam ne deinceps his moleſtiis capti afficiantur, ſtatuit hæc ſynodus, ut pecuniaria multa in depoſitum data, & cautione præſtita de repræſentando: condemnatis hujuſmodi civitas, aut oppidum a judicibus, & officialibus pro carcere conſtituatur, pœna interpoſita non obſtante.

LIBRI SECUNDI TITULUS VII.

De appellationibus, & recuſationibus judicum.

§ I.

Synod. Granar. tit. de ſent. & re judicata.

PRocuratores delinquentium, qui appellaverint in gradu appellationis minime audiantur, niſi teſtimonio adhibito, quo conſtet delinquentes in carcere detineri, aut eos antequam judex, a quo provocatum eſt, ſententiam ferret, præſtita cautione, fuiſſe liberatos.

§ II.

In cauſis criminalibus, quando aliquis ſe in gradu appellationis coram judice, ad quem perſonaliter conſtituerit, ne audiantur, donec teſtimonium oſtendat a judice inferiori carcere detentum non fuiſſe: deinde vero in carcere ſe præſentet, cui poſtea literæ citatoriæ, & compulſoriæ ad teſtimonium hujuſmodi, & proceſſum deferendum concedantur. Ne ob eam cauſam quod ſe coram judice ſuperiori conſtituerit, contra ejus bona, & fideijuſſores procedatur. Quod ſi conſtiterit, eum non effracto carcere, ad ſuperiorem judicem confugiſſe, nullaque damna inde ſubſequuta, & id ejus cauſa patiatur, convenienti præſtita cautione, alia carceris cuſtodia eidem poterit aſſignari, ſervatis in his, quæ a jure pontificio ſtatuta ſunt, & ab his decreta ſancita.

§ III.

Cum quis ſe coram judicibus appellationum conſtituerit, & cauſa non inter partes, ſed ex officio ventilata eſt, nec appellatum eſt a ſententia definitiva in caſibus, a jure, & hujus ſynodi decretis permiſſis, antequam admittantur, aut eidem literæ inhibitoriæ concedantur, conſtet appellantem captum detineri, ſive in carcere judicis, a quo, ſive judicis ad quem, & eo ſic detento, præcipiatur judici, ut ſi id inſtantiam partium proceſſit, eas nominet, & ut citentur, citatorium expediatur. Quod ſi ex officio cauſas, & rationes mittat, quibus adductus in cauſa proceſſerit, itidemque compulſoriæ literæ concedantur, ut acta, & proceſſus ad ſuperiorem judicem tranſmittantur, quibus tranſmiſſis, quod juris fuerit provideat. Ut vero hoc melius fiat, fiſcalis citetur, qui in cauſa ſe opponere teneatur, eique tamquam advocato ſalaria ob id conſtituantur.

§ IV.

Judices a quo ne inhibeantur a judicibus ſuperioribus, neque ab eis inhibitoriæ, aut ſuppreſſoriæ literæ concedantur, niſi actis proceſſus prius perſpectis, & examinatis; neque executio impediatur in cauſis, in quibus ex jure, & decretis concilii Tridentini per appellationem non ſuſpenditur executio ſententiæ, aut decreti. Quod ſi ſecus fiat inhibitiones, proceſſus, decreta, & alia inde ſequuta, & acta invalida ſint, & nullius effectus, ut eſt ab eodem concilio diſpoſitum, ac præterea in viſitationibus, & ſyndicatibus, judicum exceſſus hujuſmodi corrigantur. In conciliis quoque provincialibus horum exceſſuum ſi puniti non fuerint, ratio petatur. In appellationibus vero a ſententiis interlocutoriis, ſive reparari poſſunt, ſive non, per ſententiam definitivam officialis, & judicis, obſervent quod eſt a concilio Tridentino decretum.

§ V.

Itidem interdicitur ne officiales, & judices metropolitanorum, & excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti cenſuras decernant, contra epiſcopos ſuffraganeos, juxta conſtitutionem Innocentii papæ quarti, quæ incipit. *Romana eccleſia.*

§ VI.

In cauſis concubinatus quorumcumque, ſive eccleſiaſticorum, ſive ſæcularium, ſi hi, aut eorum concubinæ appellaverint, a carcere per judicem inferiorem, aut ſuperiorem ante ne liberentur, quam cauſa terminetur, niſi ob juſtas, valde, & neceſſarias cauſas judicibus videbitur, quorum conſcientiæ in hoc onerantur.

§ VII.

In gradu appellationis, partes ad probandum ne recipiantur, ſi ſe ad probandum non obtulerint; quod ſi fecerint, pœna eis impoſita ſi non probaverint, ad probandum admittantur.

§ IX.

Si appellans cauſam appellationis non proſequatur, & conceſſis ſibi compulſoriis literis, acta non tranſportet, appellationiſque deſertio a parte adverſa petatur, in hoc ſervetur quod eſt jure pontificio conſtitutum. Si vero deſertionem non petat, ſed proſequi cauſam velit, mandetur appellanti, ut ſuis impenſis acta, una cum cauſa, & ratione, quibus motus judex a quo ſententiam tulit, aut in cauſa proceſſit, deferat, termino ei ad hoc competente præfixo. Quod ſi

appel-

appellans non effecerit, parti adversæ facultas detur, ut appellantis sumptibus processum, una cum aliis jam dictis afferat, si ea appellationi alterius partis appellantis non adhæsit: si vero adhæserit, omnibus utriusque partis sumptibus id fiat. A

§ IX.

Quando aliquis ex officialibus fuerit recusatus, recusans recusationis causas coram judice recusato proponat, qui causas hujusmodi ad episcopum deferat. Episcopus vero causam principalem decernendam suscipiet, partesque audiet in articulo recusationis, ad præscriptum constitutionis Bonifacii octavi, quæ incipit, *Si contra unum*: eamque servari, & adimpleri hæc synodus injungit. B

LIBRI TERTII TITULUS I.
De officio episcoporum, & vitæ puritate.

De his, quæ ad propriam episcopi personam pertinent.

§ I.

ACcingere se volens sacrosancta, œcumenica, generalis Tridentina synodus ad collapsam admodum ecclesiasticam disciplinam, juvante domino, restituendam; ac depravatos in clero, populoque Christiano mores emendandos; spem in episcoporum integritate summam collocavit his verbis. Integritas præsidentium, salus est subditorum, & verus ecclesiasticæ hierarchiæ scopus præcipuus is est, ut episcopum instruat omnibus numeris absolutum, sancto Dionysio Areopagita dicente; pontificum ordo sacratus is est, divina speculantium ordinum, qui summus est, & ultimus. Sicut enim hierarchiam omnem in Jesu terminari conspicimus, ita unam quamque functionem in suum pontificem. Ex quibus facile colligere est, qua puritate vitæ, morumque integritate præditus is esse debeat, quem divina gratia, & assidua virtutum exercitatio, ad statum perfectionis evexit: qua humilitate, qua benignitate, qua mansuetudine, qua caritate, pro vitæ exemplo, & ut uno verbo omnia, qua sanctitate prælucere debeat in ecclesia Dei. Eam ob causam dominus præcipiebat strictam cum mitra vitta hyacintina laminam sacræ venerationis de auro purissimo, in qua gemmario opere sanctum domini esset nomen inscriptum, a summo sacerdote fronte gestandam. Quo adeo sanctitate præstantes oportere esse episcopos significaretur, & eamdem fronte descriptam aliis ad imitandum proponerent. C D

§ II.

Id igitur perpendens optime Mexicana hæc provincialis synodus, toto quo potest conatu, episcopos in domino cohortatur, ut dignitatis suæ semper memores, sic vitam instituant, ut decet ministros Christi, & successores apostolorum: ad quorum exemplum inardentes, salutis animarum zelo se componentes, assidue Deum pro ovibus deprecentur, eos verbi Dei prædicatione pascant, & tamquam angeli custodes populo sibi commisso invigilent, eique prospiciant, ac denique veluti boni pastores ea, quam majorem nemo habet, caritate sint accensi, ut animam suam pro ovibus ponant. Quod humeris etiam angelicis formidandum onus, & humanis omnino impar, quia propriis viribus sustinere non possunt, a Deo petant auxilium, & orationi frequenter vacent, statutis sibi horis; ut mente illuminentur, & ad Dei honorem, populique salutem dirigantur. E

ANNO CHRISTI 1585.

§ III.

Sed, ut ex frequenti orationis usu ad munus, quo funguntur, obeundum salutares fructus percipiant, unius horæ spatium singulis diebus orationi impendere monentur: in quo alta mentis contemplatione perpendant quid pro animarum salute Christus summus pastor effecerit, quidve perpessus fuerit: ut hac consideratione excitati spirituale animarum commodum ardentiori zelo anhelent, & quo ad id opus est divinæ gratiæ auxilium vehementius implorent. Ad hæc, singulis quoque noctibus, illius apostoli sententiæ memores, si nos ipsos dijudicaremus, non utique judicaremur: per aliquod temporis intervallum conscientias proprias diligenti examine perscrutentur: & quidquid eo die deliquerint, quicquid negligenter omiserint pro peccatis subditorum abolendis, gravi dolore defleant, & emendent. Sic enim iram Dei in die tremendi judicii fugient, qua sanguis pereuntium ovium de manu pastorum negligentium requirendus est.

D. Paulus. 1. Cor. c. 11.

Conc. Mil. 4. dicto fol. 665. verbo confessar.

§ IV.

Ut episcopus vitæ sanctitate, & morum integritate roboratus consistat, populoque in hac re maxime satisfaciat, confessarium sacerdotem sibi deligat ætate gravem, vita probatum, doctrina insignem, per quem Deus omnipotens in rerum difficultatibus, suo lumine episcopum illustret, & dirigat ad ea, quæ divinæ suæ gloriæ, populique ædificationi magis sint consentanea.

Dicti conc. 4. Milan. d. fol. 665. verb. conf.

De cura subditorum, & propria familia.

§ I.

EPiscopi, ut pastorale officium postulat, benigni, ac mansueti sint, languoribusque sanandis, ac pauperum miseriis sublevandis, cum omni pio, ac paterno zelo prospiciant: talesque sese præbeant, ut subditorum molestias in omni patientia supportantes, eis aditum faciant, ne hæreant trepidi, sed cum omni fiducia ad episcopos confugiant, ab eisque in labore solatium, in paupertate auxilium, in morbo medicinam petant

§ II.

Parochos, singulis hebdomadis ad se vocent, ab eisque siscitentur de subditorum statu, de temporalibus, & spiritualibus populi ærumnis, de remedio peccatis publicis adhibendo, ut his omnibus accurate succurrant.

§ III.

Quoniam qui domum suam regere nescit, ex sententia apostoli, nec ecclesiam Dei recte gubernabit. Hæc synodus episcopos monet, ut non solum ipsi vitæ exemplo subditos ædificent, sed eos etiam familiares sibi deligant, qui honestate vitæ, & morum integritate comprobentur: ne si populo scandalo sint, episcopi ministerium vituperetur. Oneri suo episcopo satisfacient, si con-

ANNO CHRISTI 1585.

si concilii Tridentini decreta, in quorum executione cleri, populique Christiani reformatio consistit, assidue legant, attente meditentur, diligenter exequantur.

De doctrinæ cura.

§ I.

Conc. Trid. sess. 24. c. 4. supra lib. 1. tit. 1. §. 2.

PRæcipua episcoporum cura in docendo populum evangelium Dei sita esse debet: atque quod jam titulo de summa Trinitate, & fide catholica decretum est, ad eam rem maxime incumbant, oportet, ut parochi, & ecclesiastici viri sua munera, & ministeria in hoc adimpleant, quo subditi præsertim rudes, salutari verbi Dei doctrina pascantur. Si vero (quod absit) prædicator errores, aut scandala in populum disseminaverit, etiamsi regularis sit, ei episcopus auctoritatem concilii Tridentini secutus prædicationem interdicat.

Sess. 7. c. 2.

§ II.

Sess. 23. c. 18.

Volens Tridentina synodus doctis, beneque instructis ministris adhibitis populum Christianum omni salutari doctrina abundare, decrevit, ut in singulis diœcesibus collegium erigeretur, ubi pueri religiose educarentur, & omnibus ecclesiasticis disciplinis imbuerentur: ita ut collegium hoc ministrorum Dei perpetuum esset seminarium. Quod cum ob rerum incommoditatem, in hac provincia sortiri effectum hactenus non potuerit, ne tam sanctum opus (& in his partibus, ubi messis, quidem multa est, sed operarii pauci) maxime necessarium, labente tempore oblivioni traderetur: hæc synodus statuit, ut episcopi, quo citius fieri possit, concilii decretum exequentes, pro cujusque diœcesis facultate seminariis hujusmodi instituendis, eam operam navent, ut semel instituta permaneant.

Conc. Lim. 3. act. 2. c. 44. & Mil. 5. tit. de semin. a fol. 759. ipseque sanct. Car. Borromæus arch. Med. pie, & sancte docet in actibus suæ eccl. tomo 2. p. 5. act. fol. 947.

§ III.

Ne desit numerus confessariorum, qui scientia periti sint, & in administratione sacramentorum versati, atque ut errores, & damna quæ ex ministrorum ignorantia sæpe proveniunt, vitentur; statuit, ac præcipit hæc synodus, ut in ea diœcesi, ubi conscientiæ casus, & sacramenta nullus legendo interpretatur, aliquem ad id episcopi constituant, & ubi jam constitutus est, ut in eo munere perseveret procurent. Clericos vero omnes ibi residentes compellant; nisi in theologia, vel decretis gradum obtineant, & episcopo probati sint, ut hos audiant magistros: quos si audire neglexerint, neque ad ordines, neque ad beneficium, neque ad sacramentorum administrationem recipiantur.

§ IV.

Sess. 23. c. 12. & 15.

Sacerdotum, ministrorumque ecclesiæ ignorantiam ex eo oriri certum est, quod in his examinandis episcopi negligenter agant. Quare ad præscriptum concilii Tridentini jubentur, ne quemquam, sive sæcularem, sive regularem sine diligenti examine, regulis hujus synodi servatis, ad ordines recipiant: neque ad audiendum confessiones sæcularium, etiamsi sacerdotes sint, nisi præcedenti examine juxta dictas regulas idoneus repertus ab episcopo facultatem obtineat. Hanc autem facultatem episcopi caute concedant, eorum sufficientia ponderata, de quibus periculum fecerunt ad certos personarum status eam limitantes. Semel autem examinati, & probati ad confessiones audiendas, ab eodem episcopo non examinentur, nisi nova causa supervenerit.

§ V.

Cum dolendum sit valde, de quorumdam negligentia sacerdotum, qui quamvis ex officio Christianis documentis Indos instruere teneantur, subditorum linguam edisce negligunt, sine qua fidei Christianæ mysteria, nec vim sacramentorum animæ salutarem docere possunt: hæc synodus episcopos monet, ac si opus est, eisdem mandat, ut intra sex menses ab horum decretorum publicatione computandos, clericos in regionibus Indorum beneficia cum onere obtinentes, in materna earumdem regionum lingua examinent: & quos repererint linguæ hujusmodi ignaros, sex mensium spatio præfinito ad discendam linguam compellant: admonentes eos, quatenus elapso termino, si linguam hujusmodi non didicerint, beneficium, quod obtinent, ipso facto, vacabit, & alteri de eo fiet provisio. Quod si ob nimiam idiomatis obscuritatem, vel ob aliam justam causam id fieri non licuerit, possit tunc episcopus alios sex menses peremptorie præscribere, omni spe amplius prorogandi semota: in quo, & in regula decima octava cancellariæ apostolicæ adimplenda conscientiæ episcoporum onerantur.

Tx. quor pleri offic reg. cella

§ VI.

Ne Indorum instructio unquam intermittatur, ministris ecclesiasticis Indorum exeundi a suis regionibus, nisi ex urgenti causa, facultatem episcopi non concedant. Quando vero alicui concesserint in ejus absentia idoneum sacerdotem sufficiant.

Faci Lim act. 2

De visitatione propriæ provinciæ.

§ I.

NIhil est ad salutem gregis accommodatius, quam præsentia pastoris. Sed quia universam diœcesim oculis perlustrare, eique omni episcopus assistere non potest, visitatio ordinaria adhibenda est. Quamobrem juxta concilii Tridentini decreta hæc synodus statuit, ut episcopi quotannis, vel saltem singulis biennis propriam diœcesim per se ipsos visitent; aut si legitime impediantur, visitatores deligant, sapientia, & vitæ exemplo probatos, ab omni cupiditate alienos, ac denique tales, a quibus cleri, populique reformatio, & executio formulæ titulo de visitatoribus ab hac synodo præscriptæ, in omnibus speranda sit.

Sess. de r Mexi 52. 1. tit tatio Tole c. 2. 3. a & 4. Mil tit. d

§ II.

Ad morum emendationem, non minoris utilitatis est, temperantiæ, ac modestiæ Christianæ exemplo subditos ædificare, quam de eorum delictis inquirere, eademque corrigere; quod ut sibi animo proponant, dum episcopi suas diœceses visitant, hæc synodus vehementer exoptat. Quamobrem auctoritate concilii Tridentini suffulta episcopis mandat, ne cum suam diœcesim visitaverint, inutilibus sumptibus, cuiquam graves, onerosive sint, neve ipsi,

Sess. de re

aut

aut quiſquam ſuorum, quicquam procurationis cauſa, pro viſitatione etiam teſtamentorum ad pios uſus præter id, quod ex relictis piis jure debetur, aut alio quovis nomine; nec pecuniam, neque munus quodcumque ſit, etiam qualitercumque offeratur accipiant, nonobſtante quacumque conſuetudine etiam immemorabili; exceptis tamen victualibus, quæ ſibi, & ſuis frugaliter, moderateque pro temporis tantum neceſſitate, & non ultra erunt miniſtranda. Quod ſi quiſquam (quod abſit) aliquid amplius in ſupra dictis omnibus caſibus accipere præſumpſerit, is præter dupli reſtitutionem intra menſem faciendam, aliis etiam pœnis juxta conſtitutionem concilii generalis Lugdunenſis, quæ incipit, *Exigit*, necnon aliis pœnis in ſynodo provinciali arbitrio ſynodi, ſine exceptione mulctentur, ne integritas, quæ in viſitatione ſervari debet, ullatenus detrimentum accipiat.

§ III.

Viſitent epiſcopi eccleſias, & quas doctrinas vocant, ſeu conditiones, ubi religioſi commorantur, ibique euchariſtiæ ſacramentum, fontem baptiſmalem, fabricam eccleſiæ, & eleemoſynas eccleſiæ erogatas, ac reliqua omnia, ad eccleſias, & divinum cultum ſpectantia. Quoad viſitationem vero fabricæ eccleſiæ, illæ domus intelliguntur exceptæ, quæ ab ipſis regularibus, propriis ſumptibus ſunt ædificatæ. Viſitent etiam religioſos in prædictis doctrinis, ſeu conditionibus degentes, quoad animarum curam, quam exercent, eoſque paterno zelo corrigant, eorum honori, & bonæ famæ proſpiciant, atque id omne præſtent, quod ad effectum hujuſmodi neceſſarium ſit, juxta decretum ſacroſancti concilii Tridentini, ut in titulo de regularibus mentio fit.

§ IV.

Ut in omnibus eccleſiaſticis tribunalibus, pure, recteque agatur, metropolitanus, ceterique epiſcopi per ſe, vel per deputatam perſonam ſaltim quolibet triennio, officiales, vicarios, viſitatores, fiſcales, notarios, alioſque juſtitiæ miniſtros viſitent, ab eiſque gravamina illata reſarciant, ac pro qualitate criminum, uſque ad officii privationem eoſdem puniant. Si vero horum aliquis, ex quacumque cauſa ante triennium officium dimittere debeat, per dies triginta inquiratur, & officium eo tempore non exerceat. Quando autem per epiſcopi obitum officia vacaverint, ab alio officiales ne inquirantur, quam ab epiſcopi ſucceſſore, præſtitis ſede vacante fidejuſſoribus, de ratione officiorum poſtea reddenda, & de ſtando rei judicatæ.

§ V.

In viſitatione epiſcopi accurate provideant, ut eccleſiæ eo cultu teneantur, qui decet domum Dei, ſi quas vero eccleſias eo, quo oportet cultu, ſine gravi indigenarum moleſtia teneri non poſſe, eaſque minime neceſſarias, imo ſupervacaneas repererint, dejici jubeant, quæ autem neceſſaria judicabuntur reparari faciant, & convenienti cultu ornari. Facultatem denuo ædificandi eccleſias, aut eremitoria ſine urgenti cauſa ne concedant: Si vero facultas detur, curent, ut eccleſiæ, & eremitoria hujuſmodi in ſitu, & loco impartiendæ doctrinæ Indis magis commodo quam miniſtrorum commoditatibus opportuno, juxta regiæ majeſtatis ſchedam erigantur.

ANNO CHRISTI 1585.

§ VI.

Singulis quoque menſibus, ſemel epiſcopi viſitent carceres eccleſiaſticos, & in eis incluſos, dentque operam, ut capti qui, vel eccleſiaſtico, vel ſæculari carcere detinentur, miſſam, & quandoque verbi Dei prædicationem audiant.

Mexic. 1. c. 68 & Comp. act. 3. c. 2. & Tolet. act. 2. c. 3. & Gran. tit. de offic. rectoris nu. 22. & Mil. 3. fol. 604. verbo epiſc. non ſolum. Seſſ. 25 in decreto de purg. tir. de invoc. venerat. & reliq. ſanct. Limenſe 3. act. 4. c. 10. Compoſt. act. 2. decr. 6. & Mik 1. tit. de ſanct. reli. vener. & Milan. 4. tit de ſacris reliq.

§ VII.

Ad tollendos abuſus, & exſtirpandas ſuperſtitiones, quæ imprudenti quorumdam pietate erga ſanctorum reliquias, & indulgentias irrepere ſolent, epiſcopi concilii Tridentini decretum exequentes, quam primum ſanctorum reliquias, quas in ſua diœceſi compererint, tam in eccleſiis, & monaſteriis, quam in poteſtate particularium perſonarum, cujuſcumque ſtatus, & conditionis, examinent, & rocognoſcant. Quæ ſi authentico teſtimonio non probentur, deferri, aut in loco publico venerandas proponi nullatenus permittant. De indulgentiis etiam injungitur, ne ſcilicet eas publicari conſentiant, niſi literis apoſtolicis, aut earum teſtimoniis optime diſcuſſis, authenticiſque repertis. Solet enim fidelibus eſſe occaſio, ut eorum devotio, erga authenticas, & veritatis teſtimonio comprobatas reliquias, aut indulgentias tepeſcat, ſi eæ, quæ authentico teſtimonio carent in veneratione habentur, ac frequentantur. Deinceps autem indulgentiarum tabellæ, niſi ab epiſcopo, ſive ejus officiali ſubſcriptæ, ac notarii fide roboratæ, in eccleſiis non affigantur. Quod ſi ſecus factum fuerit, ſevere corrigatur exceſſus.

§ VIII.

Ut a rebus ſacris omnis ſimoniæ occaſio funditus tollatur, calices, aut veſtes eccleſiaſticas epiſcopus ne conſecret, aut benedicat, priuſquam diligenter inquirat, an eo conſecrari, aut benedici petantur, ut venundentur. Quod ſi hujus rei cauſa ſit, ob incommoda, quæ inde oriri poſſent evitanda; conſecratio, & benedictio hujuſmodi concedenda non eſt.

Mexic. 1. c. 36. & ſynod. de Quiroga conſt. 66.

§ IX.

Nihil quicquam pecuniæ, ac precii epiſcopi accipiant, aut eorum judices accipere permittant, pro collatione ordinum, beneficiorum, præbendarum, capellaniarum, aut earum inſtitutione, nec pro literis dimiſſoriis, aut teſtimonialibus, nec pro ſigillo, aut alia cumque de cauſa ad res hujuſmodi ſpectante, nec pro diſpenſationibus, quæ eis committrentur, ut eſt a concilio Tridentino ſancitum, ſub pœnis ab eo ſtatutis.

Conc. Baſil. ſeſſ. 21. in prine tom 4. concil. & Tarracon. concil. in c. Loqui de offic. vicar. & Compoſt. act. 3. c. 3. & Limenſ. 3. act. 3. c. 6. & Milan. 4. tit. de benefic. collat. ac proviſio. verbo, ut avaritiæ. Seſſ. 24. cap. 14. & ſeſſ. 25. c. 18. Compoſt. act. 3. c. 24. & Tolet. act. 2. c. 15.

§ X.

Maxime oportet juſtitiæ officia benemeritis perſonis conferri gratis, ut cum omni integritate, & fidelitate exerceantur: pretium enim, quo emuntur, in cauſa eſſe ſolet, ut juſto ſtipendio officiales contenti non ſint. Eam ob cauſam interdicit hæc ſynodus, ne epiſcopi vendant, aut locent officia notarii, fiſcalis, executoris, ſeu lictoris ſuorum tribunalium: Nec illi, quibus conferuntur, vendere, locareve poſſint. Quod ſi ſecus fiat,

ANNO CHRISTI 1585. Limenſ. 3. act. 3. c. 8. Conc. Mil. 5. fol. 785. verbo de emolum. & ſynod. de Oſma tit. 32. Seſſ. 22. c. 10.

fiat, venditiones, ſeu locationes hujuſmodi nullæ ſint, emptor autem, & cui locatum officium fuerit, ejus jacturam faciat, venditor vero, & locator quidquid hujus rei cauſa pecuniarum acceperint, fabricæ eccleſiæ cathedralis reſtituat. Porro ut quod per concilium Tridentinum expoſitum, eſt executioni mandetur, Epiſcopi notarios hoc tempore officium exercentes examinent, eiſque idoneis minime repertis, exercendi officii uſum interdicant, neminemque in poſterum notarii officium, niſi de eorum conſenſu, & approbatione exercere permittant. Notarios vero Latinæ linguæ ignaros, in cauſis Latine ſcriptis ſe interponere minime patiantur.

§ XI.

Diſpenſationes, quæ de jure ex commiſſione ſummi pontificis ad epiſcopos pertinent, ipſi per ſe exequantur, nec eas ſuis officialibus committant, idemque ſervetur in concedendis literis dimiſſoriis ad ordines, ſi epiſcopi ſint in provincia.

§ XII.

Quia æquum eſt, ut qui altari deſervit, de altari paſcatur: non æquum tamen ſi nullo conſtituto ſtipendio, quidquid, pro ratione miniſterii exigere velit, miniſtri relinquatur arbitrio; Hæc ſynodus epiſcopis mandat, ut cum nulla generalis regula, terris adeo diverſis præſcribi poſſit, ſinguli quo brevius fieri poterit, in ſuis diœceſibus ſtipendium miniſtris eccleſiæ pro cujuſque ratione miniſterii, & regionis conditione ad victum congruum æqua æſtimatione conſtituant.

Conc. Lim. 2. act. 4. c. 15.

§ XIII.

Fruſtra conderentur leges, ſi iis obſervandis vigilans cura non adhiberetur, & de earum obſervatione nulla ratio peteretur. Quare conſtitutionem concilii Lateranenſis, quæ incipit, *Sicut olim*: hæc ſynodus ſequuta, decernit ac præcipit, ut epiſcopi per ſuas diœceſes viros ſtatuant, doctrina, & vitæ exemplo probatos, qui ſolicite inveſtigent, an, & quomodo ſacri canones, & hujus ſynodi decreta ſerventur, & teſtium ſynodalium officio fungentes, prima futura provinciali ſynodo de ſua diligentia, aut negligentia rationem reddant.

Tx. in cap. Sicut olim de accuſat. & in cap. epiſcopus in fyn. 35. q. 6. & Tol act. 3. c. 28, & ſynod. de Quiroga ad finem fol. 78. & 79. & prov. ejuſdem Quiroga act. 3. c. 72. & Limenſ. 3. act. 4 c. 23. & Milan. 3 fol. 604 verb. epiſc. in urbe ſua, & 4. 3 p. tit. de teſtibus, ſynod.

§ XIV.

Singuli quoque epiſcopi libros duos habeant, in quorum uno, parochiales eccleſias omnes ſuarum diœceſum deſcribant, rectoreſque earum annotent, etiamſi per ſe ipſos, vel per vicarios parochiis miniſtrant, cauſam etiam, ob quam, qui vicarios adhibent in eccleſia non reſident, aut ad reſidendum non fuerint compulſi: In altero vero libro viſitationes ſcribantur per epiſcopos, vel per viſitatores factas, quas ipſi, eorumque notarii ſubſcribant, ut in provinciali ſynodo conſtare poſſit quas eccleſias viſitaverint, quaſve non. Hoc enim veluti ſtimulo excitabuntur epiſcopi, & viſitatores ad ea implenda, quæ ſibi ex munere incumbunt, aut ſi minus fecerint, de opportuno remedio providebitur.

§ XV.

Etſi de omnibus, quæ ad cultum divinum pertinent, epiſcopos ſollicitos eſſe oportet, ut miniſtri eccleſiaſtici injuncto ſibi muneri perfecte ſatisfaciant, in eam præcipue curam incumbere admonentur, ut ſacerdotes ſanctiſſimam euchariſtiam venerentur, & colant, ad quam conficiendam, & omni cultu proſequendam ſacris fuerunt ordinibus initiati: quam ob cauſam curent epiſcopi, ut in ipſo inſtitutionis ſanctiſſimi hujus ſacramenti die; feria videlicet quinta in cœna domini, ſacerdotes aliqui una cum ſæcularibus eo tempore in eccleſia commorari ſolitis, corpori dominico aſſiſtant, quando vero ſanctiſſima euchariſtia ad infirmos ducitur, eam ſacerdotes ſuperpelliceis induti devote comitentur, ut eorum exemplo, devotio ſæcularium ferventior ſit, & ab omnibus Chriſto domino verus honor, veruſque cultus exhibeatur.

§ XVI.

Sicut oportuit in eccleſia Dei graviſſimorum quorumdam peccatorum caſus epiſcopis reſervari; ita conveniens eſt, ut in foro exteriori cauſæ graviores, & quæ majori indigent ſpeculatione, & auctoritate eiſdem quoque reſerventur. Quia vero matrimoniales cauſæ, ubi de divortio, & ſeparatione quo ad thorum, & vinculum agitur, in populo Chriſtiano graviſſimæ ſunt: de eis tantum epiſcopos cognoſcere poſſe, hæc ſynodus ſtatuit, ac jubet.

§ XVII.

Quod ſi in aliquo caſu epiſcopis videatur, cauſam ſuis officialibus, quoad proceſſum conficiendum ſubmittant, deciſione cauſæ ſibi ipſis retenta. Quando vero ad hoc officiales delegari contigerit, ipſi quemquam alium ſubdelegare non poſſint, præſertim ad teſtes examinandos, & eorum teſtimonia ſuſcipienda.

§ XVIII.

Quoniam ob locorum diſtantiam notitia perſonarum, quibus cauſæ mandantur a ſummo pontifice plene haberi non poteſt, & ex hujuſmodi delegatione cauſarum multa incommoda poſſunt oriri: Sacroſanctum Tridentinum concilium renovans Bonifacii octavi conſtitutionem, quæ incipit, *Statutum*, decrevit, a metropolitanis, & diœceſanis ſingulis, in ſuis diœceſibus quatuor ſaltim perſonas ad id aptas deſignari, quibus cauſæ delegandæ committentur; quam deſignationem epiſcopi ad ſummum pontificem tranſmitterent; id circo epiſcopi omnes hujus Mexicanæ provinciæ in ſynodo provinciali congregati, perſonas hujuſmodi deputarunt in hunc, qui ſequitur modum.

Perſonæ in archiepiſcopatu Mexicano ab illuſtriſſimo metropolitano deſignatæ.

Doctor Joannes çurnero eccleſiæ Mexicanæ archidiaconus.

Doctor Sancius Sanctes de Muñon, ejuſdem eccleſiæ ſcholaſticus.

Bachalaureus Petrus Garces, ejuſdem eccleſiæ theſaurarius.

Bachalaureus Alphonſus Lopez de Cardenas.

Doctor Melchior de la Cadena.

Bachalaureus Alphonſus de Ecixa, canonici ejuſdem eccleſiæ.

Per-

Perſonæ a reverendiſſimo epiſcopo Guatemalenſi in ſuo epiſcopatu deſignatæ.

Petrus de Liebana decanus eccleſiæ Guatemalienſis.

Didacus de Carvajal archidiaconus ejuſdem eccleſiæ.

Licentiatus Franciſcus Gonzalez ſcholaſticus ejuſdem eccleſiæ.

Bachalaureus Gundiſalvus de Alarcon, theſaurarius ejuſdem eccleſiæ.

Perſonæ a reverendiſſimo Mechuacanenſi in ſuo epiſcopatu deputatæ.

Licentiatus Alphonſus de la Mota, & de Scouar decanus eccleſiæ Mechuacanenſis.

Bachalaureus Didacus de Orduña ſcholaſticus ejuſdem eccleſiæ.

Doctor Alphonſus Ruyz canonicus ejuſdem eccleſiæ.

Perſonæ deputatæ in ſuo epiſcopatu a reverendiſſimo epiſcopo Tlaxcallenſi.

Thomas de la Placa decanus eccleſiæ Tlaxcallenſis.

Bachalaureus Ferdinandus Pacheco archidiaconus ejuſdem eccleſiæ.

Bachalaureus Alphonſus Perez de Andrada cantor ejudem eccleſiæ.

Franciſcus de Beteta ſcholaſticus ejuſdem eccleſiæ.

Doctor Joannes de Cervantes theſaurarius ejuſdem eccleſiæ.

Bachalaureus Garcia Rodriguez Maldonado canonicus ejuſdem eccleſiæ.

Perſonæ deputatæ in ſuo epiſcopatu a reverendiſſimo epiſcopo Yucatanenſi.

Bachalaureus Franciſcus de Quintana archidiaconus Yucatanenſis.

Leonardus Gonzalez de Sequera theſaurarius ejuſdem eccleſiæ.

Perſonæ deputatæ in ſuo epiſcopatu a reverendiſſimo epiſcopo Xaliſconenſi.

Licentiatus Martinus de Spes decanus eccleſiæ Xaliſconenſis

Licentiatus Franciſcus de Segura cantor ejuſdem eccleſiæ.

Franciſcus de Morales theſaurarius ejuſdem eccleſiæ.

Licentiatus Melchior Gomez de Soria canonicus ejuſdem eccleſiæ.

Perſonæ deputatæ in ſuo epiſcopatu a reverendiſſimo epiſcopo Guaxacanenſi.

Doctor Sancius de Alzoris decanus eccleſiæ Guaxacanenſis.

Bachalaureus Petrus de Alaves archidiaconus ejuſdem eccleſiæ.

Franciſcus de Couarrubias canonicus ejuſdem eccleſiæ.

LIBRI TERTII TITULUS II.
De officio rectoris, & plebani.

De officio parochi, & doctrinæ curæ.

§ I.

ANimarum curam gerere, earum morbis mederi, & eas ad Deum ducere, in quibus omnis curatorum officii ratio verſatur, ars artium, & ſcientia ſcientiarum eſt. Sed quia in re tanti ponderis, & momenti, ubi de animarum ſalute agitur, quælibet negligentia valde periculoſa eſt, parochos omnes, tam ſæculares, quam regulares hæc ſynodus quantum poteſt in domino cohortatur, eiſque præcipit, ut impoſitum ſuis humeris onus attente conſiderent, & eis, qui ſpirituali ſubditorum utilitatis conſulunt, promiſſum præmium animadvertant, ac negligenter agentibus ſtatutum ſupplicium ob oculos ponant, divinaque adjuvante gratia, ad id toto pectore incumbant, ut in ſuo munere obeundo omnem operam præſtent. Quo vero officii ſui rationes parochis magis notæ ſint, in decretorum hujus ſynodi, eorum præſertim, quæ ad ſuum munus pertinent, aſſidua lectione verſentur, librumque decretorum hujuſmodi, poſt ſex menſes a die publicationis eorum computandos emant, & ſecum habeant, ſin minus pondo decem mulctentur, quorum partes duæ fabricæ eccleſiæ, cujus exercent curam tribuantur, tertia vero accuſatori, aut, eo deficiente, judici, a quo officio id fuerit judicatum.

ANNO CHRISTI 1585.

Granat. tit. de offic. rectoris, & ſynod. de Quiroga a conſtit. 41. uſque ad conſt. 47.

Vide ſupra tit. de conſt. § 3.

§ II.

Cum prædicatione verbi Dei, ac doctrinæ Chriſtianæ documentis maxime ſubditorum mentes illuminentur, & ad Deum dirigantur, præcipit hæc ſynodus, ut huic rei curati potiſſimum invigilent, eo tempore, & ordine, quibus titulo de ſumma Trinitate, & fide catholica præſcribitur.

Supra lib. 1. tit. 1. § 2.

De adminiſtratione ſacramentorum

§ I.

PErpendant parochi diſpenſationem ſacramentorum, quę cibus, & medicina animarum ſunt, a domino ſibi creditam, & quam ſint Deo rationem reddituri, ſi in paſcendo grege minus ſollicite egerint. Quamobrem tamquam ſervi fideles miniſterium impleant, petentibuſque, & indigentibus ſpiritualem cibum ne denegent, ſed ita ſe gerant, ne incuria, aut negligentia, adminiſtratio ſacramentorum omittatur.

§ II.

Vocati ad alicujus infirmi peccata audiendum eo ſine mora feſtinent, ſcientes ęgroti ſalutem ſpiritualem a propero eorum adventu pendere poſſe. Quoties vero ſecus fecerint, pondo quinquaginta mulctentur, fabricę eccleſię, pauperibus, & accuſatori ęque diſtribuendis, & ab officio, ac beneficio per bimeſtre ſuſpenſi ſint. Si vero quilibet alius ſacerdos, abſente parocho, in caſu neceſſitatis ad audiendum peccata vocatus ire recuſaverit, epiſcopi arbitratu puniatur. Quod ſi parochus, aut ſacerdos hujuſmodi ęgroti idioma non noverit, interpretem adhibeat, ut ęgrotum merentem conſoletur, & exhortetur. Si autem ſe ad id non teneri, valde tamen animę ſaluti utile eſſe, admonitus per interpretem peccata ſua ęgrotus confiteri voluerit, & interpres ſpectatę fidei ſit, ea ſacerdos audire poterit. Curati quoque omnes ſubditis ſuis in mortis articulo conſtitutis aſſiſtant, eoſque exhortentur, ad formam in catechiſmo ab hac ſynodo probato contentam.

Vide ſupra lib. 1. tit. 1. § 10. & 11.

§ III.

Cum ſanctiſſimę euchariſtię, quę cibus, & vita animę eſt, ac peregrinantium in hoc ſeculo

ANNO CHRISTI 1585. Sess. 22. c. 6.

fortitudo, jam usque a renascente ecclesia cum fructu animarum uberrimo frequens sit usus; cumque optet sacrosancta Tridentina synodus, ut in singulis missis fideles astantes non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam eucharistiæ perceptione communicent. Quorumdam nihilominus adeo imprudens zelus est, ut Indos & servos, qui tanquam parvuli recens in Christiana fide nati, tam salutari indigent alimento ab eucharistiæ perceptione arceri velint. Quamobrem parochos omnes hæc synodus hortatur, eisque jubet, ut Indos, ac servos hujusmodi accurate edoceant vim, & rationem tanti sacramenti, puritatem quoque conscientiæ, & animi reverentiam, quibus digne se præparent ad eucharistiæ sumptionem. Quos vero hac animi præparatione dispositos noverint, eis (præsertim si infirmi sint) nullatenus eucharistiam denegari patiantur, ne sine tanto viatico, & sine extremæ unctionis sacramento, ut est titulo de sacra unctione sancitum, ex hac vita discedant.

Supra lib. 1. tit. 6. §. 3.

De vigilantia, & cura circa subditos, præsertim in sacramentorum receptione.

§ I.

Mexic. 1 c. 6. & 7. De materia hujus § cum seqq. loquitur Guadix tit. 2. const. 25. 32. 33. 34 & 35. syn. de Quiroga const 11. & Granat. tit. de pœn. & remissio. n. 20. 21. 22. & 23. Mex. 2. cap. 24. Conc. Mil. 5. tit quæ ad sacram. pœnitentiæ pertinent in principio.

UT parochi sæculares, & regulares ovium vultum cognoscant, & utriusque sexus fideles sibi commissi, in sua, quique parochia, statutis ab ecclesia temporibus peccata confiteantur, & eucharistiæ sacramentum suscipiant, parochiales suos utriusque sexus, Hispanos, mixtos, Æthiopes & ex altero parente Æthiope ortos, & Indos decem annorum ætate majores, conjugatos, & cælibes suis nominibus in indice describant, exprimendo familiæ capita, virum, & uxorem, filios, famulos, servos, necnon pastorum, agricolarum, & aliorum in agris commorantium, sibi subditorum, in eodem indice mentionem faciant, ut de personarum numero, quarum peccata audire debent parochis hoc modo constet. Indices vero hujusmodi singulo quoque anno conficiant a principio quadragesimæ in Hispanorum locis; a septuagesima autem, vel antea (si episcopo visum fuerit) in oppidis, seu pagis Indorum.

§ II.

Moneant quoque parochi a dominica septuagesimæ parochiales sibi subditos, ne usque ad quadragesimæ finem peccatorum confessionem differant: sed potius ita se ad eam præparent, ut ante majorem hebdomadam peccata confessi, tempore ab ecclesia præfinito, sacrosanctam eucharistiam percipiant.

§ III.

Parochi Hispanorum, dominica Quasimodo inter missarum solennia, tempore offertorii publice in sua cuique parochia denuntient Hispanos omnes, mixtos, Æthiopes, & ex altero parente Æthiope natos, qui nondum eo tempore peccata confessi sunt, nec eucharistiam sumpserunt, ecclesiæ præceptum transgressos fuisse, & gravem in Deum offensam commisisse. Ad cujus culpæ emendationem eos moneant, quatenus præfinito tempore usque ad dominicam sequentem inclusive peccata confiteantur, & eucharistiam sumant, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, quam omnes (servis exceptis) incurrant.

§ IV.

Qui vero sic denuntiati, tempore præfixo confiteri peccata, & eucharistiam sumere neglexerint, sequenti festo, vel dominica publice declarentur excommunicati, & a divinis arceantur officiis, nisi de confessarii consilio ad eucharistiam non accesserint: sic autem excommunicati, ab alio, quam a proprio parocho absolvi non possint. Hispani vero, & mixti, priusquam absolvantur, pondo uno mulctentur, Æthiope editi jam liberti, pondo dimidio, ad usus fabricæ ecclesiæ, cujus fuerint parochiales, pro servis vero pondo dimidium heri persolvant, eo quod negligenter servos ad peccatorum confessionem monuerint. Quas quidem mulctas parochi non recipiant, sed ipsis præsentibus, in arca recondantur, ad effectum hujusmodi in qualibet ecclesia deputanda.

§ V.

Cum publice excommunitatis hæc ratio habeatur, ut si quarta dominica post resurrectionem, emendati non paruerint, cum participantibus excommunicentur. Si vero dominica quinta adhuc peccata confessi non sint, nec eucharistiam susceperint, anathemate feriantur. Quibus sic gestis, indices, sive libellos suos parochi clausos deferant, aut per providam personam adeo opportune ad officiales episcoporum transmittant, ut ad diem pentecostes prædictis officialibus tradantur; sin minus, pondo decem mulctentur fabricæ ecclesiæ, cujus parochi fuerint, & piis operibus æque distribuendis: Cum autem servi decreti hujus censuras non incurrant, decernitur; ut pœna pecuniaria heris imposita augeatur, juxta servorum retardationem in peccatis confitendis. Si vero (quod absit) aliqui ex hujusmodi excommunicatis, adeo pertinaces, & obstinati sint, ut nondum in die pentecostes ecclesiæ præceptum adimpleverint, eorum absolutio ordinario reservetur, qui eos absolvendi facultatem nulli tribuat, ut ipsi verecundia confusi, iterum non delinquant, & alii metu pœnæ cautiores evadant.

§ VI.

Indorum etiam parochi tam sæculares, quam regulares, dominica Quasimodo eos admoneant, teneri semel in anno peccata sua confiteri, quos vero repererint, eo tempore non satisfeciisse præcepto, graviter reprehendant, eisque tempus ad confitendum præfiniant. Quodsi non paruerint, pro ratione dilationis puniantur. Ad dominicam autem pentecostes officiali episcopi indices, seu libellos mittant, quibus describantur eorum, qui confessi sunt, ingenium, & Christiani mores, & hi etiam, qui summunt eucharistiam, necnon illi, qui peccata confessi non sunt, quod parochi exequantur, sub pœna pondo decem, ad ecclesiæ fabricam, & pios usus.

§ VII.

Pro populo sibi commisso orationes, & sacrificia Deo offerre parochi debent, ob idque hæc synodus decernit, ut omnibus diebus dominicis, & festis colendis missa m de officio occurrenti

Guadix 3. const. & syno de Qui 92.

ANNO CHRISTI 1585.

renti celebrent, necnon primas, & secundas A vesperas solemniter cantent, quibus quoties ipsimet non intersint, pondo unum ad fabricæ ecclesiæ usum persolvant.

§ VIII.

Omnibus diebus dominicis, inter missarum solemnia tempore offertorii subditis annuntient festa colenda, ac dies jejunii ex præcepto, quæ in sequentem hebdomadam inciderint, sub pœna pondo quatuor, accusatori, & piis operibus distribuendis: vigilias etiam beatæ Mariæ virginis, quæ non jejunantur, dies itidem rogationum evulgent, moneantque subditos, ut his diebus jejunandi, & ab esu carnium abstinendi, laudabilem fidelium consuetudinem servent, pro ut titulo de observatione jejunorum decretum est, nec non indulgentias ob id sibi concessas, eisdem notas faciant. B

§ IX.

Singulis octo diebus sanctissimum eucharistiæ sacramentum renovent, consecrantes hostiam eo die, vel pridie, ejus diei confectam, corporalia singulis quindecim diebus lavare curent, quæ cum ad lavandum dederint, attente respiciant, ne particula ulla in eis remaneat; Purificatoria itidem singulis quoque octo diebus mundentur. Quoties autem in aliquo horum negligenter egerint, pondo quatuor mulctentur, C sumptibus lampadis coram dominici corporis sacramento ardentis applicandis.

§ X.

Parochi juxta concilii Tridentini decretum, antequam ad conferendum baptismum accedant, diligenter ab his ad quos spectat scisciteutur, quem vel quos elegerint, ut baptizatum de sacro fonte suscipiant, & eum, vel eos tantum ad illum suscipiendum admittant, doceantque eos quam cognationem contraxerint, atque solum eorum nomina in libro describant, quamvis alii, ultra designatos, baptizatum tetigerint. D

§ XI.

Ad vitanda incommoda, quæ, labente tempore, ex rerum oblivione nascuntur, in sacramentis præsertim iterandis, & matrimoniis ex cognationis ignorantia in gradibus prohibitis contrahendis, mandat hæc synodus, ut parochi singuli tres libros habeant, in quorum uno baptizatorum, eorumque parentum, & compatrum, baptizantis quoque nomina describant; in secundi vero libri parte una eos, qui matrimonium contraxerunt, parentes quoque eorum, & patriam, testes etiam matrimonio assistentes annotent, ac suo proprio nomine muniant; in E altera vero parte defunctorum nomina, cum die, mense, anno, & ecclesia, in qua sepulti sunt scribant. In tertio denique libro, eorum qui sancto chrismate deliniti sunt, parentum quoque, compatrum, ac confirmantis nomina apponantur. Hi porro libri, ad formam ab episcopo præscriptam asserventur, quibus, & in eis scriptis, ac parochi nomine subscriptis, tam in judicio, quam extra fideles adhibeatur.

§ XII.

Nullum extraneum matrimonio conjungant, si prius per diligentem inquisitionem non constet, eum nullo legitimo teneri impedimento, ac præterea ab episcopo contrahendi facultatem in scriptis habeat, juxta concilii Tridentini decretum, sub pœna pondo quatuor ad usum fabricæ, & accusatoris, seu accusatore deficiente, judicis id judicantis.

Const. 6. & 8. Sess. 24. c. 7. de reform. matrimonii. Vide supra lib. 1. tit. de officio judic. ordinarii §. 23. Ex Granat. ubi supra in princ. hujus tituli.

§ XIII.

Parochi statim ac fuerint requisiti, interdicta & censuras, prout sibi fuerint a judicibus ecclesiasticis injunctum annuntient, ac promulgent, sub pœna pondo decem ad usus fabricæ, & piorum operum si autem parochialis aliquis cum participantibus excommunicatus, vel anathemate percussus reperiatur, eum parochi admoneant ut vel se domi contineat, vel e civitate, aut oppido egrediatur, ne colloquio suo alios contaminet. Quod si horum monito parere noluerit, auxilium implorent sæcularium magistratuum, quos hæc synodus exhortatur, ut in re tam justa ecclesiæ opem ferat, quo excommunicati hujusmodi citius absolutionis remedium perquirant.

§ XIV.

Curent diligenter, ne in ecclesiis quidquam desit, quod ad earum nitorem, & ornatum, ac divinum cultum pertineat, si vero ad id re aliqua opus sit, episcopum certiorem faciant, ut opportune providere possit.

Ex Granat. ubi supra.

§ XV.

Quo melius in sacramentorum administratione dirigantur, parochi omnes directorium confessariorum ab hac synodo designatum, & approbatum, secum habeant, ejusque regulas servent. Qui vero eo caruerit, pro suæ ratione contumaciæ, usque ad officii privationem plectetur.

De solicitudine præstanda, ut peccatis remedium adhibeatur.

§ I.

INter alia curatorum præcipua munera, unum illud est, ut peccatis publicis, quibus ira Dei in populum irritatur, remedium afferant, viasque vitiorum omnium intercludant.

Gran. de offic. rect. n. 9.

§ II.

Quamobrem parochis præcipitur, ut in suis parochiis diligenter scisciteutur, sintne malefici homines, sortilegi, venefici, concubinarii, feminæ impudicæ, lenæ, publici aleatorum susceptores, diversoria ubi inhonestæ feminæ commorentur, aut alia publica hujusmodi peccata: quibus si aliquos irretitos invenerint, eos benigne moneant, & ad culpæ emendationem hortentur. Quod si minime resipuerint, eos suis in libellis describant, & officialibus denuntient, ut pœnis, & aliis convenientioribus remediis coerceantur; si vero ex his peccata aliqua adeo publica non sint, contra quæ de jure procedi non pos-

ANNO CHRISTI 1585.

possit, imo magis episcopi hortatu corrigi posse videantur, ea episcopo clam nota faciant, ut salutare his malis applicet medicamentum. A

§. III.

Mexic. 2. c. 71.

Sciscitentur itidem in regionibus sibi subditis, an aliqui mercatorum prætextu ab uxoribus separati vagentur, & in adulterio vivant, inquirant quoque inter muliones veredarios, & alios hujusmodi vectores, an aliqui hujus generis sint, quos cum repererint, ab adulterio, si in eo sunt, revocati ad vitam conjugalem compellantur. Quod si aliquos binas exercentes nuptias invenirent, episcopo nuntient, ut quemadmodum oportet, graviter eos puniat. B

§. IV.

Granat. de offic. rectoris p. 14.

Eleemosynas in suis parochiis, & regionibus ab his peti ne patiantur, qui extranei sunt, sine episcopi licentia in scriptis. Id tamen de religiosis personis, mendicantium ordinum superiorum permissu, eleemosynas ad victum monasteriorum quæritantibus ne intelligatur, nec de ægrotis, quorum inopia manifesta est, dummodo schedam ostendant, qua constet præterita quadragesima, peccata fuisse confessos, aut intra tres dies ea confiteantur. Virum autem, & mulierem simul mendicare non permittant, nisi se conjuges esse sufficienti probent C testimonio.

De his, quæ ad parochos Indorum attinent.

§. I.

Mexic. 2. c. 59.

CUPIENS hæc synodus, ne ministri ecclesiæ Indos exactionibus vexent, neve Indi litibus, quas ipsi movere solent, ministros exagitent, statuit, ac præcipit, ut parochi nihil quidquam stipendii, vel victus, ab Indis petant, neve amplius accipiant, quam quod sibi fuerit constitutum. Quando vero id acceperint, in libro cum die, mense, & anno describant, ipsique ac procuratores loci, seu oppidi D subscribant, ut hujus rei monumentum extet, falsisque testimoniis, & calumniis aditus intercludatur. Cum autem ad oppidum aliquod visitandum diverterint, ibique ei cibus suppeditabitur, ab oppido, ubi residet victus nomine nihil accipiant, nec cum in duobus locis missas celebraverint, ab utroque ad victum stipendium petant.

§. II.

Non solum ab omni cupiditate, & avaritia, sed juxta apostoli præceptum, ab omni earum specie ecclesiasticos viros abhorrere oportet. Quapropter sæculares, & regulares Indorum ministri festi alicujus celebrandi gratia, loca jurisdictionis suæ ne adeant, nisi infra octavam festi, commemoratione vero omnium fidelium defunctorum celebritatem ultra decimum quintum diem mensis Decembris, ne protrahant. Porro a feria quarta cinerum usque ad dominicam primam quadragesimæ tantum, hominum capita cinere spargant, locum ad id deligentes, in quem omnes suarum regionum homines commode, hujus rei gratia convenire possint. E

Concil. Milan. 5. tit. quæ ad sacramenta &c. verb. sacrorum cinerum.

§. III.

Nihil Indis sibi subditis, per se, aut interpositam personam ad ecclesiarum ornatum, & cultus divini usum vendant. Si vero secus fecerint, rei venditæ jacturam faciant, & episcopi arbitratu puniantur.

§. IV.

In suis regionibus duos tantummodo equos habeant, ne si plures habuerint, Indis onerosi sint, & sumptibus ad alendum equos molesti, nisi pro ratione regionis episcopus aliter judicaverit, tunc enim de ejus licentia plures, quam duos habere poterunt. Canes ad venandum ne alant, neque cum ab uno oppido, in aliud visitandi gratia diverterint, venando perambulent, sed ea gravitate, quæ patres spirituales in eo officio exercendo decet, incedant.

§. V.

Vagos homines, aleatores, & eos, quorum suspecta fama est, hospitio ne recipiant, hi enim Indis pernicioси sunt, & eis offendiculum parant; sin minus fecerint, graviter usque ad officii privationem plectantur. Hoc tamen decreto non prohibetur, ne hospitales sint erga viatores, sine Indorum incommodo iter agentes.

§. VI.

Quia Indi timidi sunt, & pusillanimes, oportet parochos cum eis mansuete, ac benigne agere, nec eos minis deterrere: sic enim fit, ut langueſcentes animo peccata sua confiteri non audeant, ac salutari pœnitentiæ remedio destituantur.

§. VII.

Quamobrem præcipit hæc synodus, ne parochi per se in Indos animadvertant, sed per fiscales, & justitiæ ministros ad id deputatos, in quibus corrigendis modus adhibeatur, nec correctionis forma ab episcopo præscripta excedatur.

§. VIII.

Indos, cum periculo mortis ægrotantes peccata confitendi, & eucharistiam sumendi causa; ad ecclesias, seu monasteria deferri nullatenus permittant, ut est titulo de sacra unctione sancitum.

§. IX.

Quo facilius, ac promptius subditis in tribulatione positis parochi succurrant, & subditi ad ea, de quibus opus habent parochos inveniant, ii prope ecclesias commorentur. Si vero domus habitationis parochi intra ecclesiam contineatur, ad cultum domus pro honestate, & reverentia loci mulieres ne adhibeant, eademque de causa, nec confessiones domi audiant, nec matrimonia discutiant, sed tantum in ecclesia, sub pœna pondo sex quoties contrafecerint, accusatori, & sumptibus justitiæ distribuendorum. Cum vero alicujus rei gratia, quæ ad officium pertineat, Indorum domos intraverint, eos

sibi

sibi comites adjungant, a quibus omnis pravæ suspicionis occasio omnino aliena sit.

§. X.

Devotionem subditorum augere strenue procurent, diebus quoque singulis, quibus missam audire præceptum non est, eam mane celebrent, & campanæ sono Indi vocentur eo tempore, quo sine impedimento negotiorum, aut operarum missam audire possint. In diebus vero, in quibus ex præcepto missa audienda est, si subditi longe absunt, a loco ubi celebratur, eamque in viciniori ecclesia audire possunt ne prohibeantur, in aliena parochia sacrum audire in oppido eis ab episcopo designato.

§. XI.

Indos carcere inclusos, singula quaque hebdomada semel visitent, eosque in tribulatione afflictos consolentur, & impeditos quominus doctrinæ Christianæ documenta audire possint, paterno zelo eadem doceant, judicesque adeant, eosque pro causæ expeditione, & libertate detentorum hujusmodi deprecentur.

§. XII.

Experientia comprobatur, eam esse Indorum naturam, ut facile, quæ docti sunt, obliviscantur, si eis instituendis assidua diligentia non adhibeatur. Ideo parochis præcipitur, ut bis saltem in anno parochias, & districtus suos visitent, quo Christianam doctrinam Indos doceant, & quos doctrinæ Christianæ ignaros repererint, annotent, & scribant, eosque ad capessendam juvent. Quod ut præstent, Indos aliquos bene instructos, quorum fides spectata sit, adhibeant, iique coram beneficiato, cui hæc cura incumbit, Christianam doctrinam alios edoceant, & de illa ab eis rationem quærant. Idemque faciat minister seu beneficiatus hujusmodi, ne si sacerdos huic rei operam non navat, eaque cura Indis committitur, contemnatur hoc ministerium.

§. XIII.

Ne vero hæc, quæ hoc titulo decreta sunt, difficultate aliqua involuta sint, declarat hæc synodus, nomine curatorum regularium Indorum oppidis comprehendi priorem, guardianum, vicarium, aut præfectum monasteriorum, quibus Indi subditi sunt; in civitatibus vero, aut oppidis Hispanorum, religiosam personam, cui a superioribus administrationis Indorum cura demandata est. Itidemque exponit, in omnibus, quæ præcipiuntur curatis, per decreta hujus synodi comprehendi curatos regulares, qui non ex voto caritatis, sed ex officio hoc munus exercere debent, si illud in se suscipiunt. Quoad pœnas vero designatas aliter non comprehenduntur, quam ut titulo de pœnis expressum est.

LIBRI TERTII TITULUS III.

ANNO CHRISTI 1585.

De beneficiatis cathedralium, & parochialium, & eorum officiis.

De assistentia beneficiatorum divinis officiis debita.

§. I.

POPULI Christiani devotio, ea re maxime conservatur, quod mirabilis ordo in cultu divino cernitur, ob varietatem officiorum, & ministeriorum, ex quibus militantis ecclesiæ ornatæ varietate pulcritudo mirifica cernitur: quod, quam ob causam diligenter curandum est, ne divina hæc harmonia, ullatenus dissonet, immo præbendati, & beneficiati omnes, plene id totum adimpleant, quod sibi incumbit ex officio, cujus ratione beneficium confertur.

§. II.

Quod ut fiat; hæc synodus in primis præcipit, dignitatibus, canonicis, præbendatis, beneficiatis, & ministris omnibus ecclesiarum cathedralium, ut in omnibus, & per omnia institutiones dignitatum, canonicatuum, & beneficiorum hujusmodi observent, rituale, quoque statuta, decretaque hujus synodi, sub pœnis in eis contentis, adimpleant. Conc. Milan. 4. tit. quæ pertinen. ad capitula cathedralium.

§. III.

Quando episcopus præbendatum aliquem in carcerem conjecerit, eumdemve suspenderit, excommunicaverit, aut distributionibus privaverit, ne mulctæ hujusmodi frustrentur, præbendati ceteri, huic remittere non poterunt, quod ex absentia, vel condemnatione amiserit, nec tantumdem quantum perdiderit, aut aliquam partem in compensationem, aut alias eidem condonare. Quod si secus fecerit, actus, & contractus hujusmodi irriti sint, totumque id, quod remiserunt, in foro conscientiæ solvere teneantur fabricæ cathedralis ecclesiæ. Tolet. act. 3. c. 20.

§. IV.

Ad divini cultus augmentum, sanctum concilium Tridentinum interdixit, ne ullus duo beneficia obtineret, cujus auctoritatem sequuta hæc synodus decernit, ut capellæ in cathedralibus ecclesiis, seu parochialibus institutæ, si a primæva sua institutione dignitati alicui, canonicatui, seu beneficio annexæ non sint, nequaquam capitulari alicui, seu beneficiato conferantur, sed clericis aliis, qui eis inserviant, sicque fiat, ut ministrorum numerus, & ecclesiarum cultus accrescat. Sess. 24. c. 17 Real cedula y es general en las Indias, & concordat Concil. Limens. 3. act. 3. c. 30.

§. V.

Præbendati omnes cujuscumque conditionis sint, sermonibus, qui ad populum inter missarum solennia habentur, præsentes adsint, in cathedrali ecclesia, aut ubi decanus, & capitulum in forma capituli intervenerit, sub pœna amittendi distributiones eo die percipiendas ratio- Tolet. act. 3. c. 4. & Compostel. act. 2. c. 22. & provinc. de Quiroga act. 3. decret. 15. & Milan. 2. tit. decret. 27.

ANNO CHRISTI 1585.

ratiore missæ conventualis, & processionis. Ne autem divinis officii, & prædicationi verbi Dei interfint, ob quamcumque ecclesiæ rerum administrationem sibi injunctam, nullatenus excusentur.

§ VI.

Compostel. act. 2. c. 25. & facit Tol. act. 3. c. 6 & Milanens. 3. fol. 595. verbo feria quinta.

Itidem præbendati, beneficiati, & ministri omnes cathedralis ecclesiæ, etiam si sacerdotes sint, feria quinta in cœna domini, in ipsa missa conventuali communicent, si vero quis secus fecerit, distributiones illius hebdomadæ amittat. Quo vero debitus cultus, & reverentia cruci adhibeatur, in qua Christus crucifixus nostræ salutis mysterium operatus est: Præcipitur præbendatis omnibus, beneficiatis, & curatis cathedralis, & ceterarum ecclesiarum, ut in processionibus publicis, seu in humandis defunctis crucem comitentur, ab exitu ejus ecclesiæ, a qua profecti sunt, usque ad reditum in eamdem in forma processionis, ne populus sacerdotibus avaritiæ notam inurat, si deposito funere crucem postea non comitentur: immo potius, ea in crucem reverentia, & devotio eluceat in ecclesiasticis, ut ædificationi potius populo sint, quam scandalo. Quod si quis in hoc deliquerit, distributiones, & obventiones, ex processione, aut ex tumulando mortuo sibi provenientes amittat: in quo exequendo, ejus, qui in choro præsidet, conscientia oneratur, sin minus, contra eum severe, ut oportuerit, procedatur.

Compostel. act. 2. c. 26. & Milan. 1. p. 2. tit. de procession. & supplic. & Milanen. 4. tit. de processionibus in princip. & conci. diœcesanum de Osma tit 2. const. 5. §. 26.

LIBRI TERTII TITULUS IV.

De officio sacristæ.

§ I.

TEMPLORUM ornatus, & exterior cultus, ac divinorum officiorum celebratio, ex cura, & diligentia, quam sacristæ majores, & minores officio suo impendunt, non mediocriter dependet. Quare in eis injungitur, ut omnipotentis illius domini majestatem, cujus domui inserviunt contemplantes, & sententiam Hieremiæ prophetæ, quæ maledictum illum appellat, qui opus Dei negligenter facit, ob oculos sibi ponentes, toto pectore incumbant, ut ecclesiæ cum nitore, & ornatu teneantur, & indumenta sacra, & alia quæque ornamenta conserventur, missis etiam, & divinis officiis celebrandis totum id, quod opus fuerit, tribuatur: In quibus, & in aliis similibus, quod in rituali, & decretis hujus synodi sacristis injunctum est, inviolabiliter observent. Hostias ipsi per se conficiant, aut saltem in his conficiendis præsentes adsint, nec patiantur, ut Indi (ipsis non videntibus) eas conficiant, nec in suis domibus venales habeant. Quod si secus fecerint, pro sua negligentia in re tanti momenti, & quæ ad sanctum missæ sacrificium spectat, graviter punientur.

Hier. c. 48. Gran. tit. de offic. sacrist. synod. de Quiroga const. 55. & 56. & Mila 4. tit. de sacrist.

Granatens. de officio sacrist. n. 5. & synod. de Quiroga const. 85. & Milan. 4. fol. 649. verbo clericus, versiculo hostias.

§ II.

Quando fuerint requisiti, vel ob notarii defectum, vel quod is impediatur, ecclesiastica edicta partibus nuntiabunt, & censuras publicabunt, denuntiationesque, & publicationes, quas fecerint, in dorso edictorum hujusmodi, cum die, mense, anno, & testibus describant, ut ea de re publicum extet monumentum.

§ III.

Punctatorum etiam officium exerceant, annotentque beneficiatos, & capellanos, qui missas, quas debent non celebraverint, aut qui anniversariis, & festis capellarum, ubi ecclesiis suis inservire debent, non interfuerint, episcopumque aut visitatorem sacristæ hujus rei certiorem faciant, ut punitis negligentiis, voluntas eorum, qui capellas fundarunt, integre adimpleatur.

Synod. Quireg. const.

LIBRI TERTII TITULUS V.

De vita, & honestate clericorum.

De clericorum habitu, & cultu externo.

§ I.

QUONIAM clerici, aliis omnibus, tamquam exemplum propositi sunt ad imitandum, adeo ut illa domini sententia, qua discipulos suos lucem mundi appellavit, de eis non incongrue intelligatur; oportet maxime, ut non solum interius se componant, sed ut exteriori habitu honestatem, & modestiam præferant, ne hominibus, de externis solum judicantibus scandalo sint, eorumque status, & ministerium, in contemptum veniant. Idcirco in executionem concilii Tridentini hæc synodus statuit, ac præcipit, ut exterior habitus clericorum omnium sacro ordine initiatorum virtutem, honestatem, morumque gravitatem ostendat, prout decet clericalem statum, quod ut melius fiat, sequentes regulas observabunt.

Mexic. 48. & 2. c. 2. Guadal. 5. Tar. conc. 1. vita, & nest. cl. Milan. 2. tit. de vestitu. Granat. vita, & nest. cl. & syno. de Qui. const. & 38. provinc. ejusdem Quirog. act. 3. & Lim. act. 3. & 16. Milan. p. tit. c. ta, & nest. cl. Sess. 14 de refo. Gran. c. tit. de & hou. cleric. provinc. Quirog. act. 3. Limen. act. 3. c. Mila. quæ ac. ricor. attinen. Granat. de vita honest. nu. 2. nodal. Quirog. const.

§ II.

In primis, clericali tonsura insigniti sint, ad eam formam, quam ratio uniuscujusque ordinis postulabit, comam non nutriant, barbam novacula radant, vel ita recidant, ut nihil sæculare remaneat, quod populo ludibrio esse possit. Habitum honestum deferant, tunicas clausas, aut alterius generis cum pallio, quod mantellum vocant, ad talos usque dimittant, & in omni vestitu non alium, quam nigrum colorem adhibeant. Verumtamen si iter faciendum sit contractiori habitu, & ad iter accommodato, nigri tamen coloris, & parum infra genu demisso, eis uti liceat, ut ex habitu clericos, & ecclesiasticos ministros esse, ubique appareat.

§. III.

Holoserico vestimento, undulatove, subserico, aut opere gorvarano ex Castella, aut ex China allato, ne utantur, præbendati tamen, aut licentiati in theologia, vel decretis per probatam universitatem togas subserici tafetaneo opere, aut gorvarani intertexti domi gestare poterunt, foris vero sine pallio, mantello nuncupato, ne includant. Manicas serici rasi, calceos, aut crepidas, holoserici villosi, caligas sericas turgidas, & dissectas ne deferant, vestitu fimbriato, clavis sericis, phygilve, aut segmentis ornato, ne utantur, sed

seg-

ANNO CHRISTI 1585.

segmenta rasi serici, aut tafetani, quæ duorum, aut trium digitorum latitudinem non excedant, in extremitate pallii, seu mantelli gestare poterunt. Galerum acuminatum, seu id genus pilei, quod Hispani montera, aut gorra appellant, aut sericum pileum, ne deferant; sed tantum laneo galero, & ea forma confecto utantur, quo gravitatem sui status profiteantur.

§. IV.

Camisias ad collum, & ad manum crispas, vel artificio elaboratas, in sacro ordine constituti rejiciant. Zonas sericas auro, argento cælatas, cothurnos albos argenteo, aliove colore elaboratos ne deferant. Chirothecas odoribus conditas, aut dissectas, colore aliquo tinctas ne ferant. Annulos non induant, nisi quibus, propter officii munus, aut honoris gradum, sint jure concessi, qui vero secus fecerint annulos amittant, eorumque pretium in usum piorum operum erogetur. Cujus rei executio, judicibus, & ministris ecclesiasticis injungitur.

§ V.

Quoniam vero alii in alio extremo versantes, clericali statui dedecori sunt, qui nimis abjectis vestibus, sordidis, & pannosis utuntur, præcipit hæc synodus, ut si quando officiales vestibus hujusmodi indutum quemquam compererint, eum in publicum prodire ne patiantur, donec decenti habitu (si potest) ipse se induat, aut ei, si pauper sit, vestitus provideatur.

§ VI.

Lugubres vestes clericis interdicuntur, nisi pro morte patris, aut matris, quas tunc ad modum sæcularium ne gestent, nec aperto capite incedant, aut barbam hujus rei causa relaxent, neque his vestibus amplius quam per duos menses utantur.

§ VII.

Superpellicea, rete, aliove eleganti artificio elaborata, aut adeo contracta, ut infra genu non dimittantur, ne induant.

§ VIII.

Equo ne vehantur, nisi iter fecerint: si vero mulis vehuntur, eas ne ornent, neque ornatum gualdrapium, * eis adhibeant, nisi præbendati sint, aut licentiati, vel doctores in theologia, vel decretis: qui hoc ornatu (laneo tamen) uti poterunt, sericis vero aliis ornamentis, frenis stapyis, aut calcaribus deauratis, aut argento laboratis nequaquam utantur.

§ IX.

Omnes hujus provinciæ clerici sacris initiati, cujuscumque status, & conditionis sint, quod hoc decreto eis jubetur diligenter observent, rebusque in eo prohibitis ne utantur. Quod si secus fecerint, & in habitu sæculari incesserint, vestes amittant; earumque pretium executori justitiæ, aut accusatori, & judici a quo sententia lata fuerit, æquis partibus, distribuatur. Qui vero rebus aliis hoc decreto sancitis contravenerint, quoties id commiserint, pœnam pondo octo incurrant, quæ piis operibus, & judici ex officio contra eos sententiam ferenti, si accusator non adsit, æque applicentur. Cavetur autem, ut vestibus, quas ante hoc decretum ferre licebat, per octo menses, & non amplius, uti liceat.

§. X.

Qui vero hoc decreto prohibita attentaverit, aut quæ de cetero episcopus quoad clericalem habitum publico edicto vetuerit, præter pœnas contra eos hic statutas juxta formam concilii Tridentini, gravioribus aliis pœnis punientur, usque ad suspensionem, & officii, ac beneficii privationem, si id eorum contumacia postulaverit: ne quis de eorum exteriori habitu observare contemnat, quod ad populi Christiani ædificationem, & bonæ vitæ exemplum non mediocriter confert.

Sess. 14. c. 6. & sess. 24. c. 12. verbo vestitum insuper. & sess. 22. c. 1. reform. & sunt alia concilia, quæ refert Joannes Trullo in expositione regulæ canonicorum regularium li. 2. c. 30. a n. 2.

De evitandis spectaculis vanis, & actionibus profanis.

§ I.

UT multorum interitus, vulnera, aliaque damna, quæ ex taurorum spectaculis proveniebant vitarentur, felicis recordationis Pius papa V. motu proprio, principibus, rebuspubliciſque sub pœna excommunicationis latæ sententiæ præcipit, ne taurorum spectacula fieri in suis jurisdictionibus consentirent. Interdicit itidem, ne clerici regulares, & sæculares sacro ordine initiati, vel ecclesiasticum beneficium obtinentes, spectaculis hujusmodi, sub pœna excommunicationis assisterent. Postea vero felicis recordat. Gregorius papa XIII. suo apostolico brevi concessit, taurorum spectacula, his tamen conditionibus, si ea festo die ne fiant: si gubernatores, aut magistratus quantum fieri poterit, diligenter caveant, ne ob hanc causam alicujus mors eveniat. Necnon censuras, & pœnas, quo ad sæculares personas, & militarium ordinum milites in sacro ordine minime constitutos suspendit: Quare juxta hanc constitutionem Pontificis, quorumdam clericorum licentiam hæc synodus animadvertens, statuit, ac præcipit, ne ullus clericus in sacro ordine constitutus, aut beneficiatus taurorum spectaculis intersit, sub pœna in apostolicis literis statuta, ac gravioribus aliis, quibus, ut huic malo occurratur, contra eos procedetur.

Motus proprius Pii V. in bullario apostolico. Mex. 1. c. 48. §. 3. Guadix. tit. 5. const. 14. Granat. de vita, & honest. cleri. cor. nu. 18. Tolet. act. 3. c. 26. & Synod. de Quiroga const. 37. in fine, & sunt alia concil. prov. quæ refert Joannes Garcia Gallego tractatu de expensis, & melioratione bus c. 21. num. 29. Greg. XIII. in 2. p. bullarii apostolici. Tex. in c unico de vita, & honest. cleric. lib. 6. Mexi 1. c. 48. §. 1. Granat. ubi supra n. 13. & Tol. act. 2. c. 21. in fine, & Limense 3. act. 3. c. 20.

§. II.

Interdicit etiam hæc synodus, ne clericus ullus sacro ordine initiatus, personatus, aut larvatus incedat; neque in comœdiis personam agat, etiam in festo corporis Christi: neque cum thorace, aut caligis quantumvis permissis, sine tunica talari per vias, & plateas deambulet, neque aliis utatur varii coloris profanis ornamentis, sub pœna pondo viginti, si semel id commiserit: si bis, duplum persolvat: idque in sumptus justitiæ, accusatorem, & pia opera conferatur: si vero ter, eum episco-

pus

ANNO CHRISTI 1585.

pus per duos menſes ab officio, & beneficio ſuſpendat. A

§ III.

Mexic. 1. c. 48. § 3. & in princip. Guadix tit 5. conſt. 16. & Gran. ibi nu. 13. ſynod. de Quiroga conſt 37. & con. Milan. 4. 3. p. tit. de vita, & honeſt cler. fol. 668. verbo in omni, item verſ. quamobrem.

Ne cantiunculas inhoneſtas, aut profanas cantent, neve in novis miſſis, nuptiis, aut aliis feſtis ſaltent, ſcurrilia verba ne proferant, aut citharœdos referant, neque jocoſe in hominum congreſſu prædicent, ſub eadem pœna; Indorum etiam miniſtri, ad domus eorum, qui inter Indos proceres ſunt, aut aliorum Indorum convivandi gratia ne accedant: ſed ad hoſpitium clericis deſignatum. Evenire enim ſolet, ut ex nimia cum eis familiaritate Indi miniſtris reverentiam non exhibeant, doctrinæque B intereſſe, & ea obire, quæ ſuarum ſaluti animarum maxime ſunt neceſſaria, audacter contemnant.

§ IV.

Quia ſacrorum canonum conſtitutionibus prohibitum eſt clericis, ne vili, & ignobili aliqua arte utantur, interdicit quoque hæc ſynodus, ne ullus clericus veterinarii * artem exerceat, nec mularum, aut equorum domitor ſit. Quod ſi ſecus fecerit, graviter punietur. In hoc vero ordinarii conſcientiæ maxime injungitur, ut tam infimam, tamque indecoram artem ab eccleſiaſticis viris procul arceat. C

* Albeiteria, Jubat. tx. in cap. unico de vita & honeſt. cler. lib 6. & tx in Clem. 1. ver. adverſus vero alios eodem tit. de vita, & honeſt. cletic.

§ V.

Mexic. 1. c. 60. §. 1. & Guadix tit. 6. conſt. 11. & Limenſ. 3. act. 4. c. 8.

Nullus clericus propter imminens periculum, ſervum, famulum, aliamve perſonam per ſe corrigendo puniat; niſi moderata ſit punitio, & qua magis proximi correctio procuretur, quam de eo ſumatur vindicta, quæ ab his longe abeſſe debet, qui morbis medentur animarum.

§ VI.

Mexic. 1. 55. & Guadix tit. 5. conſt. 12. & Milan. 1. 2. p. tit. de armis, ludis, ſpectaculis, & ejuſmodi a clerico vitandis, & Gran. tit. de vita, & honeſt. cler. n. 10. & ſynod. de Quiroga conſt. 36. & Lime. 3. act. 3. c. 16.

Ne clerici arma cujuſvis generis, ad offenſionem, vel defenſionem die, aut nocte, in civitate, aut oppido ferant, neve in habitu ſæculari, cum muſicis inſtrumentis noctu incedant, nec ſuſpectas domos ingrediantur: ſin minus pœna amittendi arma, inſtrumenta muſica, & habitum indecentem, nec non ſolvendi pondo decem incurrant, quæ in piorum operum, & executoris juſtitiæ uſum æque erogentur. Si vero executori juſtitiæ, aut fiſcali violenter reſtiterint, in carcerem conjiciantur, arbitrioque epiſcopi ſeverius puniantur. D

§ VII.

Mexic. 1. c. 55. §. 1. & Milan. 1. ubi ſupra. & ſynod. de Quiroga conſt. 36.

Archabuſio etiam, dum iter faciunt, aut in venationibus, vel in aliis actionibus ne utatur. Sin minus, archabuſium amittant, & pondo decem accuſatori, vel ſi is non adſit, judici, piis operibus, & juſtitiæ ſumptibus æque perſolvant. Illi tamen, qui per regiones ubi bellum geritur, iter faciunt, aut ob aliam juſtam cauſam, archabuſio, aliiſve armis uti poterunt, ſcripto impetrata venia ab epiſcopo, cujus conſcientiæ, hæc ſynodus injungit, ut id re bene explorata, cauſiſque urgentibus ſolum permittat. E

§ VIII.

Indignum eſt, & eccleſiaſtico honori valde indecorum, ut clerici, qui in ſortem domini vocati ſunt, & divino cultui addicti, præcurſores, ſive aſſeclæ, œconomi, aut famuli ſint ſæcularium perſonarum, præſertim mulierum. Quare, ut hæc macula a clero prorſus deleatur, mandat hæc ſynodus, ne ullus ſacro ordine initiatus, cujuſcumque dignitatis, & qualitatis, præcurſor, aut aſſecla feminarum, etiam matris, & ſororis ullatenus ſit, ſub pœna excommunicationis, quam clericus, & femina, cui is obſequium hujuſmodi præſtitit, incurrant. Interdicit etiam, ne ullus clericus in ſacris conſtitutus famulus, procurator, œconomuſve ſit alicujus perſonæ ſæcularis, aut ejus negotia, vel facultates tractet, ſub eadem pœna. Non tamen prohibetur, ne (clericalis ſtatus decoro ſervato) liberos perſonarum ſæcularium erudiendos clerici ſuſcipiant, eorumque ſint magiſtri, & præceptores. Nullus præterea clericus Indam feminam, aut ancillam ſuam dorſo equi, aut mulæ vehat; Miniſtri quoque Indorum cum ex uno oppido in aliud, aut ex uno diſtrictu in alium diverterint, Indam aliquam feminam ſecum ne deferant, eo prætextu, quod ſibi inſervire debeat: ſin minus epiſcopi arbitratu ſevere puniantur.

§ IX.

Perpendens hæc ſynodus, quantum a ſacerdote, qui ſacrum frequentans, hoſpitium Chriſto domino præbet, abhorrere debeat ebrietas, qua rationis uſus amittitur, ſenſuque, & corporales facultates debilitatæ langueſcunt, tam fuerit ſui oblitus, tamque intemperatus, ut vino inebrietur. Si is beneficium obtinuerit, ab adminiſtratione ſacramentorum pro prima vice, per quatuor menſes ſuſpendatur: pro ſecunda, per annum; pro tertia, beneficio privetur, & inhabilis ad aliud obtinendum efficiatur. Si vero beneficium non obtineat, & ſemel hoc crimen commiſerit, ad incluſionem carceris per duos menſes damnetur; ſi bis, in idem inciderit, per quatuor menſes detineatur; ſi ter, a diœceſi tamdiu relegetur, quamdiu videbitur epiſcopo.

De ludis clericis prohibitis.

§ I.

CUjuſvis generis ludus hominibus maximo nocumento eſt, clericis præſertim, quibus ratione clericalis officii, in ſancte, & laudabiliter agendo tempus terendum eſſet; ab eiſque redditus eccleſiaſtici piis operibus eſſent impendendi. Eam ob cauſam hæc ſynodus decernit, ac jubet, ne ullus ſacro ordine initiatus, aut beneficiatus hujus archiepiſcopatus, & provinciæ clam, aut publice, per ſe, vel interpoſitam perſonam ludum prohibitum exerceat, veluti aleæ, teſſerarum, ac talorum, quæ ludorum genera regiis ſanctionibus prohibentur, nec in ludo pecuniæ, gemmæ, aut alia, quæ pecunia æſtimari poſſunt intercedant, ſub pœna reſtituendi totum id, quod ludendo lucrati fuerint, & pro prima vice pœnam pondo triginta, in uſus fabricæ cathedralis, aut parochialis, ejus civitatis, vel oppidi, ubi id evenerit, &

in

in usus accusatoris : pro secunda vice pœna duplicetur : pro tertia ultra dictam pœnam aliis gravioribus, arbitratu episcopi puniantur : nec solum ludere clerici interdicuntur, sed ne spectatores ludorum sint, hec synodus statuit. In domibus itidem suis clerici ludum ne permittant, nec aleas porrigant, nec pro aleis pretium extorqueant, nec mutuo pecunias ad ludendum dent, aut pro quoquam in ludo spondeant. Sin minus contra clericos hujusmodi aleatorum susceptores procedatur, & ita coerceantur, ut populus ædificetur, & tam turpis corruptela, ac ministris Dei prorsus indigna funditus extirpetur. In quo hæc synodus episcoporum, & judicum conscientias vehementer onerat. Ac præterea clerici, hujusmodi partibus, si petierint, intra novem dies solvere compellantur totum id damnum, quod in ludo interceſſit. Quod si partes dissimulaverint, fiscalis, aut executor justitiæ ecclesiasticus, intra duos menses petere possit, idque in accusatoris, piorum operum, & judicis usum æquis partibus erogetur. Si autem fiscales hujusmodi rei conscii, in accusando negligentes sint, pro sua contumacia & negligentia, etiam usque ad officii privationem arbitratu ordinariorum puniantur.

§ II.

Præterea ut omnem gravitatem, & modestiam [pro ut decet clericalem statum] clerici profiteantur; eis publice pila ludere prohibetur, & privatim quoque cum sæcularibus, vel coram sæcularibus personis, globos ligneos publice ludendo ne impellant, sub pœnis statutis : præter quas, amittant etiam vestes, quibus ad globorum ludum exercendum exuti fuerint, hæ vero vestes per tertias partes applicentur, ut constitutum est.

§ III.

Sachia * itidem, aut aliis ludis permissis, ne ludant in locis publicis, aut in domibus, quo ad id multitudo hominum convenit, veluti in domibus aromatariorum, aut tonsorum. Si autem in occulto ludos licitos hujusmodi exercuerint, numerosa pecunia in eis non intercedat : aliter enim pro qualitate excessus corrigentur.

§ IV.

Ut autem incommoda, & scandala, quę quotidie in his partibus audiuntur, evitentur ; nequaquam publice, aut privatim clerici cum mulieribus etiam consanguineis ludant. Si vero secus fiat, episcoporum conscientiis hæc synodus injungit; quatenus adeo gravibus pœnis delinquentes coerceant, ut depravata hæc consuetudo, & in omnes partes pernicioſa resecetur.

§ V.

His vero non obstantibus, quæ hoc decreto constituta, & decreta sunt, declarat hæc synodus, ut recreandi animi causa, extra tempus adventus, & quadragesimæ, ludi liciti clericis permittantur, summa duorum pondo tantum intercedente, dummodo id raro, sine scandalo, & cum personis honestis fiat. Qui vero summam pecuniæ hujusmodi excesserint, in foro conscientiæ restituere tenebuntur, quidquid amplius fuerint lucrati, quia hoc decreto majoris pecuniæ lucrum interdicitur. Pecunia vero, quę præscriptam summam in ludo excesserit, fabricæ cathedralis ecclesiæ, aut parochialis ejus civitatis, vel oppidi, ubi id contigerit applicetur, si is, cui perierit, libere de ea pecuniæ summa disponere possit : si vero libere de ea disponere non possit, restitutio ei fiat, ad quem vere pertinet.

ANNO CHRISTI 1585. de vita, & honest. cler. n. 51. & Limense 3. act. 3. c. 17. & facit reg. ordinis militaris S. Jacobi tit. 22. c. 10 y en los establecimiētos ejusdem ordinis S. Jacobi tit. 8. c. 3.

De usu frequenti eucharistiæ.

§ I.

UT diaconi, & subdiaconi eo magis ad digne celebrandum se præparent, quo magis ad sacrum presbyteratus ordinem accedunt, sacrosanctum concilium Tridentinum maxime decere constituit; ut saltem hi, diebus dominicis, & solemnibus, cum altari ministraverint, sacram communionem percipiant. Cujus auctoritatem sequuta hæc synodus diaconis, & subdiaconis hujus provinciæ in virtute sanctæ obedientiæ præcipit, ut in diebus nativitatis domini, resurrectionis, pentecostes, festi corporis Christi, assumptionis beatæ Mariæ, sanctorum apostolorum Petri, & Pauli, & festi omnium sanctorum : in prima quoque dominica adventus, & quadragesimæ peccata sua confessi in missa solemni communicent, quo populus hoc exemplo, & continuatione ædificetur. Ut vero his temporibus peccata confiteantur, in facultate eorum sit eligere confessarium, quem maluerint, ex approbatis per ordinarium : qui confessarius eos absolvere possit ab omnibus peccatis, etiam ordinario reservatis.

Sess. 23. c. 13. Mexic. 1. c. 52 & Tolet. act. 3. c. 6. & Granat. tit. de celebrat. miss. n. 28. Milan. 1. p. 2. tit. de frequenti divini sacrificii oblatione, & Mediolan. 2. tit. 2. decre. 26.

§ II.

Quia majori vinculo tenentur presbyteri, tum ad propriam, tum ad ecclesiæ spiritualem utilitatem, frequenter sacrum celebrare ; concilii Tridentini auctoritati innixa hæc synodus præcipit, ut hi dominicis diebus, & festis solemnibus die commemorationis defunctorum, & quotidie in quadragesima missas celebrent. Qui, ut ea animi puritate, & devotione, quibus opus est, ad tantum sacrificium accedant, eis injungitur, ut etiamsi alicujus peccati mortalis conscii non sint, singulis octo diebus, aut crebrius, ad confessionem se præparent, eligantque sibi confessarium ex idoneis, & ab ordinario facultatem habentibus.

Sess. 23. c. 14. & synod. de Quiroga const. 80.

LIBRI TERTII TITULUS VI.

De clericis non residentibus.

§ I.

QUia non potest non magno esse subditis detrimento, eorum absentia, quibus animarum cura incumbit, hæc synodus in executionem concilii Tridentini præcipit, ne ullus vicarius, curatus, aut beneficiatus ex sua parochia, jurisdictione, & districtu, alio divertat sine facultate episcopi causa expressa, & approbata, & pro eo tempore, quod in facultate hujusmodi fuerit præfinitum : sub pœna pondo viginti, quæ in usus ecclesiæ, cujus curam gerit, accusatoris, aut, eo deficiente, judicis pro-

Sess. 6. c. 2. de reform. Supra tit. de officio episc. § 14.

Conc. Lim. 3. act. 2. c. 41. Guadix tit. 3. const. 14.

ANNO CHRISTI 1585. & Tol. act. 2. c. 25. & 26. & act. 3. c. 23 & synod. de Quiroga const. 39. & Mila. 4. tit. de cleric. ad festorum dierum.

nuntiantis æque erogentur: quando vero hac facultate obtenta ad civitatem, ubi sedes episcopalis residet, pervenerint, intra viginti quatuor horarum spatium, coram episcopo, aut ejus officiali præsentes se constituant: si vero impediti fuerint, de adventu suo per interpositam personam, intra præfixum terminum rationem reddent, sin minus pondo decem accusatoris, & justiciæ sumptibus æque distribuendorum pœnam incurrant.

A

§ II.

Conc. Lim. 2. c. 72. & conc. 3. act. 5. c. 26. & 28.

Declarationem cardin. refer. Nicolaus Garcia, t. 1. de beneficiis 3. p. c. 2. §. 1. n. 311. & 312.

Conc. Lim. 2. c. 66. ad finem.

Tametsi juxta erectiones hujus archiepiscopatus, & provinciæ, nullum tempus præbendatis ad requiem constitutum est, cum tota massa ex quotidianis distributionibus pendeat, nihilominus perpendens hæc synodus usus, & consuetudines cathedralium ecclesiarum harum partium variari; quo fit, ut nulla consuetudo vim legis habere videatur: cumque assiduis laboribus aliquod temporis intervallum ad requiem intermittendum sit; permittit, ut præbendati sexaginta diebus ad requiem potiantur, quos etiam ipsi eligere poterunt: quibus diebus, a punctatoribus non annotentur illi, quo usque aliter fuerit a sanctiss. domino nostro papa constitutum. Extra hos autem dies absentiæ a divinis officiis, etiam cum consensu habito, sine juxta ægritudinis causa, & mulctæ, quas ob hanc causam incurrerint, præbendatis ne remittantur. Quod si aliter fiat, qui mulctas hujusmodi remiserint, tantumdem fabricæ cathedralis restituere teneantur, quantum remiserunt.

B C

§ III.

Cons. Compostel. act. 2. c. 27. conc. Limens. 3. c. 65. & Mila. 3. 2. par tit. de officio punctatoris, & 4. Milan. 2. p. tit. de distributionibus, verbo quod de punctatorum.

Ut constet manifeste, qui præbendati sacras horas, & divina officia non obierint: singulis cathedralibus ecclesiis, probatæ fidei sacerdos in punctatorem creetur, qui coram episcopo, aut ejus officiali juret, se in officio suo obeundo fidem, & diligentiam præstiturum, & librum punctationum accurate asservaturum, illumque, cuiquam minime ostensurum; neque antea capitulo redditurum, quam officii sui rationem reddiderit; deinde liber punctationum in archivio ecclesiæ reponatur. Si vero punctator absit, alius substituatur, qui, præstito juramento, altero in libro omnes notet, qui divinis officiis non eo interfuerint tempore, quo punctator abfuit. Punctatori vero redeunti hujus rei rationem reddat, ut punctationes in ejus absentia notatas, in librum suum transcribat: officium autem punctatoris nullus nisi sacerdos exerceat, neque ab eo sine justa causa removeatur.

D

§ IV.

Conc. Trid. sess. 24. c. 12. verbo omnes vero.

Conc. Mil. 4. tit. de parochiis verbo usu compertum est. " *Cer. locus*: leg. *arbiter*, ipsique solum funus committeretur.

Curati omnes, tam cathedralium, quam parochialium ecclesiarum, non per substitutos, sed per se ipsos officiis suis fungantur, si ægritudine, aut alia legitima causa impediti non sint. His autem rebus, quæ sibi ex munere conveniunt, accuratiorem operam præstent, quam aliis, quæ etiam si bonæ sint, eos tamen impediunt a cura parochiali, cui sollicite intentos esse oportet: Si vero in sepeliendis mortuis, alius sacerdos eorum loco officium celebraverit, " ipsi, quæ solum funus committentur, tantumdem stipendii percipiant, & non amplius. Quod si præsentes non interfint, nihil hujus rei causa percipiant, idque judices, & visitatores ita servari faciant.

E

§ V.

Statuit etiam ac præcipit hæc synodus, ut tam in ecclesiis cathedralibus, quam parochialibus, ubi plures, quam unus beneficiatus, aut parochus, sacerdotes sunt; illi qui hebdomadarii officium non exercent, a residentia personali in divinis officiis non sint exempti, neque hinc occasione desumpta, ab eis absint. Quod si secus fecerint pro rata temporis stipendium, & obventiones beneficii amittant, quæ fabricæ illius ecclesiæ applicentur. Solum enim ad hebdomadarium pertinet missas cantare, & horas canonicas inchoare cum strictiori administrationis sacramentorum cura: quod alios ab obligatione residendi, & assistendi divinis officiis liberos non facit.

§ VI.

Quia ordini, & rationi repugnat, ut qui laboris, & oneris particeps non est, commodum & utilitatem ferat, jubet hæc synodus, ut qui præsentes anniversariis, & aliis festis, in hoc archiepiscopatu, & provincia fundatis, & dotatis, præsentes non interfint, obventiones ex eis provenientes ne percipiant, nisi aliter sit in fundatione dispositum. Nec judices ecclesiastici facultatem concedant, ut absentes quidquam hac de causa lucrentur. Hoc autem decreto revocantur, & irritæ fiunt, donationes, & pacta omnia, quæ in fraudem hujus rei clerici, aut beneficiati fecerint; itidemque declaratur, absentes in toto, aut in parte, quacumque ratione obventiones hujusmodi perciperent, teneri in foro conscientiæ eas præsentibus restituere, si non adsit eorum consensus; si vero adsit, fabricæ ecclesiæ restituant.

LIBRI TERTII TITULUS VII.

De institutionibus, & jure patronatus.

§ I.

Sess. 24. & 9 form. rit. & j tron. Gua cons.

UT bona, quæ ecclesiastica fiunt, quia beneficiis, vel capellis applicantur, recte administrentur, & perpetuo conserventur, necessarium est, ut fundatione, & institutione, superioribus, & ecclesiasticis prælatis subdita sint; ad quos ex officio pertinet redditibus, & ecclesiasticis bonis prospicere. Quare juxta concilii Tridentini decretum præcipitur, ne deinceps, sine expresso episcopi consensu capella aliqua fundetur, ac sine sufficienti bonorum deputatione, quibus redditus, ad stipendium capellani, juxta onera capellæ impositæ, competentes, firmi, ac securi sint. Cum vero fundator certa aliqua bona non deputaverit, capella hujusmodi super omnibus institutoris bonis fundata intelligatur, quorum bonorum ad effectum hujusmodi inventarium conficietur. Nullatenus autem in his fundationibus, & institutionibus ea conditio admittatur, ut capella hujusmodi ab ordinario visitari non possit; immo talis conditio ex hoc irrita, & nulla decernitur: qua minime obstante, ad capellæ visitationem ordinarius procedat. Si quis vero capellam hac conditione susceperit, sub excommu-

Gua cons

municationis pœna interdicitur, ne huic in ulla A ecclesia, quæ ad sacrum peragendum, & ad capellæ hujusmodi cultum necessaria sunt, ullatenus tribuantur.

§ II.

Nullus capellæ patronus, ut alicujus communitatis membrum, cui competat jus patronatus, nec persona aliqua cum eo intra tertium gradum conjuncta, nec capellani, aut œconomi capellani hujusmodi pecunias in emphyteusim accipiant, ut prædia, & bona locabunt, quæ ad dotem capellarum ex institutione pertineant. Si vero secus fiat, contractus nulli sint, & irriti, prout decreto hujusmodi nulli decernuntur, & irritantur; qui vero in hujusmodi contractibus intervenerint, in pondo viginti condemnentur, piis operibus episcopi arbitratu applicandis. Præcipitur etiam, ut census super bonis liberis, & magni valoris collocentur, eisque personis dentur, de quibus maxima securitas sit, ea in omnibus observando, quæ per constitutionem felicis recordat. Pii papæ V. de hoc statuta sunt, ut capellæ perpetuo consistant.

§ III.

Præterea ad præscriptum concilii Tridentini mandat hæc synodus, ne ullus beneficii patronus, cujuscumque conditionis (etiamsi universitas sit, aut collegium clericorum aut sæcularium) nullatenus se intromittat, in perceptione fructuum, proventuum, & obventionum beneficiorum, etiamsi re ipsa ad patronatum pertineant, ex institutione aut fundatione: sed fructus, proventus, & obventiones hujusmodi rectori, aut beneficiato libere relinquat, nec patronatum, per venditionem aut alium titulum a jure prohibitum transferre audeat, sub pœna excommunicationis, & interdicti respective, & præterea ipso jure inhabilis sit juris patronatus.

§ IV.

Itidem statuitur, ac præcipitur, ut si qui obtinentes pecuniam, aut bona, quæ ad capellas pertinent in emphyteusim non dederint, locaverint, & de eis in utilitatem capellarum non disposuerint, post hujus decreti publicationem intra triginta dies; pecunias, & bona hujusmodi, alicui probatæ personæ ad beneplacitum ordinarii, & capellanorum in depositum dent, cum redditibus, qui ob eorum negligentiam, eo tempore cessarunt: eo quod de bonis, & pecuniis hujusmodi in utilitatem capellarum minime disposuerunt, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ.

§ V.

Quia vero justum est, ut pia voluntas, & dispositio eorum, qui capellas fundavere, inviolabiliter observetur; præcipitur capellanis quatenus missas, anniversaria, & festa, quæ hoc tempore dotata sunt, vel in posterum in hoc archiepiscopatu, & provincia dotabuntur, loco, diebus, & temporibus, cum solennitatibus a fundatore institutis celebrent: quod si aliquod adsit impedimentum legitimum quominus die statuto festum non celebretur, id saltem fiat infra octavam festi.

§ VI.

ANNO CHRISTI 1585.

Sed quia capellæ antiquæ in facultatibus, & bonis fundantur: quæ tenuia cum sint, aut temporis injuria decreverint, eos proventus non reddant, quibus ad missarum numerum, & alia onera capellarum opus est: quo fit, ut omnino testatorum voluntas effectum sortiri non possit; ideo concilii Tridentini auctoritate suffulta hæc synodus, id negotii episcopis dat, ut quamprimum fieri potuerit, unus quisque in sua diœcesi de redditibus capellarum, & de earum oneribus rationem petat: & in diœcesana synodo constitutione synodali declaret, quis redditus pro eleemosyna, cuique missæ celebrandæ respondeat. Quod si redditus minime sufficiat, missas, & alia onera ad minorem numerum reducat. Illud semper animadvertens, ex redditibus hujusmodi partem aliquam in usus fabricæ parochiæ deputandam, pro ratione vini, ceræ, & ornamentorum, quibus est capellis inserviendum.

Granat. de institut. & jure patro. n. 10.

Sess. 25. c. 4. de reform. provinc. de Quiroga act. 2. c. 10.

LIBRI TERTII TITULUS VIII.

De rebus ecclesiæ conservandis, alienandis, vel non.

§ I.

FUNDI, & bona ecclesiarum divino cultui dicata sunt, ideoque eorum usurpatio grave sacrilegii scelus est. Ne vero quisquam hoc flagitii genus committere audeat, ad præscriptum concilii Tridentini jubetur, ne quisquam ecclesiasticus, sive sæcularis cujuscumque dignitatis, & gradus per se, seu per interpositum clericum, aut secularem, quavis arte, & colore præsumat, neque audeat occupare, usurpare, aut in suos proprios usus convertere, bona, jura, census, jurisdictiones, fructus, emolumenta, seu quascumque obventiones alicujus ecclesiæ, beneficii, aut pii loci hujusmodi, quæ in necessitates pauperum converti debent; nec impediat ab his, ad quos vere pertinent percipi. Quod si secus fecerit, anathemati tamdiu subjaceat, quamdiu jura, bona, fructus, redditus, quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocumque etiam ex donatione suppositæ personæ pervenerint, ecclesiæ ejusque administratori, seu beneficiato integre restituerit, ac deinde a Romano pontifice absolutionem obtinuerit. Quod si patronus ejusdem ecclesiæ fuerit, etiam jure patronatus, ultra prædictas pœnas (eo ipso) privatus existat. Clericus vero, qui nefandæ fraudis, & usurpationis hujusmodi fabricator, seu consentiens fuerit, eisdem pœnis subjaceat, necnon quibuscumque beneficiis privatus sit, & ad quæcumque alia beneficia inhabilis efficiatur: & a suorum ordinum executione etiam post integram satisfactionem, & absolutionem, sui ordinatii arbitrio suspendatur. Declarat etiam hæc synodus, ut in oppidis Indorum, ubi aliqua eleemosyna ad ædificium, fabricam, aut ornamenta ecclesiæ erogata sit, eamque beneficiatus, aut alia quævis persona ecclesiastica, sive secularis cujuscumque qualitatis, & conditionis in proprios usus converterit, eum easdem pœnas incurrere, & ad integram restitutionem teneri. Personis vero hujusmodi præcipitur, ne deinceps talia committant sub dictis pœnis; hujus denique exe-

Sess. 22. c. 11. de reform. Granat. de rebus ecclesiæ cons. n. 13. Conc. Mila. 4. 3. p. tit. quæ ad pia loca pertinent, verbo quæcumque.

ANNO CHRISTI 1585.

cutio decreti, vehementer episcoporum curæ commendatur.

§ II.

Ex jure communi tx. in cap. 11 canonibus 16. q. 1. & in c. cum nobis in fine, de electione, & in cap. is cui eodem. tit. in 6. & tx. in c. 2 de donation. Mexic. l. 23. §. unico, & Mex. 2. c. 21. & Guadix tit. 3. const. 37. & Gran. tit. de sepulturis n. 8. & synodus de Quiroga const. 62.

Nullum capitulum, confraternitas, aut communitas, beneficiatus, aut œconomus ratione ædificandi in ecclesiis, vel eremitoriis, quidquam sumptus faciant ecclesiarum, vel eremitoriorum impensa, nec capellas in sepulcrum dent, nec res ecclesiæ alienare possint, sine expresso episcopi consensu: Quod si secus fecerint contractus de hac re facti nulli sint, & invalidi: Sumptus quoque eadem de causa impensi in computum ne admittantur; nec possint in usum cathedralium, seu parochialium imagines, ornamenta, aliave emere, quæ valorem viginti pondo excedant; nec ad hæc emendum, seu eorum pretium solvendum, Indos compellant, nisi de episcopi licentia, sub pœna restituendi ex bonis propriis quidquam sumptus hac de causa fecerint. Conceditur tamen facultas ea emendi, quæ ad quotidianum & ordinarium ecclesiarum usum necessaria sunt, etiamsi viginti pondo pretium superent. Idem vero hæc synodus præcipit a curatis regularibus hujus archiepiscopatus, & provinciæ servari, & adimpleri. In visitationibus autem circa hoc commissos excessus corrigendi intenta sit sollicitudo.

§ III.

Granat. tit. de rebus eccles. n. 4.

Nullus præbendatus, beneficiatusve, aut minister ecclesiæ cathedralis accipiat, commodet, aut ab ecclesia exportet ornamenta, argentum, aliave ecclesiæ cultui addicta, sine episcopi permissu, sub pœna arbitrio episcopi infligenda.

§ IV.

Conc. Mil. 1. p. 2. tit. quæ pertinent ad bonorum, & iurium ecclesiast. conservationem & Tolet. act. 3. c. 1. & Cõpost. act. 3. c. 13. & Granat. tit. de beneficiatis a n. 4 usque ad 8. & tit. de rebus ecclesiæ n. 1. & 5. & synod. de Quiroga const 61. & provinc. eiusdem Quir. act. 2 decr. 7. & Mediol. 2. tit. 3. decr. 1014.

Episcopis, in bonis ecclesiæ tuendis, & conservandis maxima debet esse sollicitudo. Esset enim quælibet in hac re admissa negligentia vitio vertenda: quia vero jura ecclesiarum hujusmodi, in scripturis, & titulis de eis extantibus, continentur, hæc synodus statuit, ac præcipit, ut in qualibet diœcesi archivium unum episcopale instituatur; in quo brevia omnia, privilegia summi pontificis, schedæ quoque, & provisiones regiæ majestatis, omnesque aliæ scripturæ, ad dignitatem, & jurisdictionem episcopalem pertinentes, una cum inventario earum accurate confecto ab episcopo, aut ejus vicario generali, & a notario subscripto recondantur. Neque ab archivio hujusmodi scriptura aliqua desumatur, nisi ob causam ad utilitatem episcopi, & ecclesiæ necessariam, relicto testimonio, cum subscriptione ejus, qui scripturam accipit, cum die, mense, anno, & causa, ob quam scriptura hujusmodi ex archivio deprompta est.

§ V.

Quo vero tutius hoc archivium custodiatur, in aliquo monasterio civitatis, ubi sedes cathedralis residet, aut in alio ejusdem diœcesis (prout episcopo videtur) collocetur, & clavibus occludatur, quæ penes episcopum sint. Sede vero episcopali vacante, vicarius generalis unam ex clavibus archivii, capitulo cathedralis ecclesiæ tradat, aut personæ a capitulo deputatæ, alteram vero superiori monasterii hujusmodi, a quibus juramentum petat, quatenus fideliter claves hujusmodi asservabunt; nec eas personæ alicui tradent, nec scripturam aliquam inde efferri consentient, sine licentia metropolitani, aut alterius superioris, a quo possint compelli. Quando vero episcopus eligetur, ei claves tradant, & rationem reddant scripturarum, quas inde sumpserunt, & penes quem illæ sint, eidem annuntient.

§ VI.

Conc. act. 3. c. Comp. act. 3. c.

Quando vero episcopus obierit, vicarius generalis penes se accipiat processus omnes, & libellos cameræ, quos episcopus in scriniis suis reconditos habebat, eosque in dicto archivio reponat, cui generali vicario hæc synodus ad id facultatem tribuit, & sub pœna excommunicationis majoris latæ sententiæ mandat, ne quisquam cujuscumque qualitatis, quominus hoc exequatur, ei impedimento sit: si vero capitulum fuerit, aut communitas, ecclesiastico subjaceat interdicto.

§ VII.

Tol. & post. u pra §.

In capitulo etiam cujuscumque ecclesiæ cathedralis archivium unum sit, in quo asserventur, & in unum redigantur scripturæ omnes publicæ, ad episcopum, capitulum, fabricam, & hospitales domos pertinentes, cum erectionibus, statutis, & reliquis instrumentis ad hoc spectantibus; in eodem etiam archivio liber unus sit in quo capellæ, & fundationes earum, juraque & prædia ad ecclesiarum fabricas, & domorum hospitalium totius diœcesis usum pertinentia descripta sint. Hoc vero archivium tribus clavibus occludatur, quarum una penes episcopum sit, altera penes decanum, aut decano absente, penes antiquiorem dignitatem, tertia vero penes canonicum ab episcopo deputatum.

§ VIII.

Mex. 1.

In unaquaque etiam parochiali ecclesia liber unus sit, in quo annotentur jura omnia, prædia, hereditates, & census ad fabricam ecclesiæ hujusmodi pertinentia, bona quoque quibus capellæ festa, & commemorationes dotantur, quidque in id præstandum sit exprimantur, scripturæ etiam, & institutiones capellarum. Præterea in singulis parochiis tabella una in loco publico collocetur, in qua missæ, festa, anniversaria in ecclesia, hujusmodi celebranda describantur: hæcque tabella ab officialibus, seu visitatoribus, & a notario subscripta sit, quando vero parochi festa colenda populo annuntiaverint, ei quoque festum, aut anniversarium, ea hebdomada celebrandum notum facient. Id vero omne, quod hoc decreto continetur, hęc synodus vehementer commendat episcopis, ut adimpleant, & quam primum exequantur, cum ex eo non mediocriter pendeant ecclesiarum dignitatis episcopalis, juriumque, & prędiorum, conservatio, difficultatumque & litium remedium, quę, si hoc negligenter fieret, pullularent.

Mexi. 1. §. 1. G tit. 3. 29 & Gi tit. de ficiatis & tit. pulturis & pro Quirog 3. c. 5.

A

LIBRI TERTII TITULUS IX.

De testamentis, & ultimis voluntatibus.

§. I.

PIETATE Christiana abstringimur, rebus defunctorum prospicere, qui de fidelitate vivorum confisi, quod ipsi pie, & & juste disposuerunt, vivis adimplendum reliquere. Quæ cura episcopis potissimum incumbit, tamquam pauperum patribus, & strenuis piorum operum executoribus. Hac igitur de re, decernit hæc synodus, ut cum quis, condito testamento, ex hac vita migraverit, antequam crux efferatur ad corpus defuncti humandum, executores testamentarii, testamentum coram parochis exhibeant, aut saltem eas clausulas authenticas, & fidem facientes, quibus de sepulturæ loco, de missis, & legatis piis relictis, testator disposuit; Quæ omnia parochi, & beneficiati in libro, quem ad effectum hujusmodi habere debent, annotent: curentque diligenter de plena eorum executione: quod si intra fatalem annum, hæc adimpleta non fuerint, episcopo, aut ejus officiali, seu visitatori, id notum faciant.

B

§. II.

Executores itidem testamentarii conscientiæ suæ satisfacientes a testatoribus disposita, quam primum poterunt, exequantur. Quod si id non effecerint intra terminum, quo de jure, & expressa testatoris voluntate tenentur, per censuras, & alia juris remedia, a judicibus ecclesiasticis compellantur, ut cum effectu testamenta hujusmodi exhibeant, & de his, quæ adimpleta sunt, quæque nondum sunt executioni mandata rationem reddant; si vero propter retardationem, culpabiles sint, puniantur, heredesque, & depositarii bonorum coerceantur, ut quam primum totum id tribuant, quod ad executionem testamenti necessarium est.

C

§. III.

Quoniam vero executores testamentorum aliqui, dolo malo ab episcopatu absunt, antequam fatalis annus compleatur, eamque ob causam, tempore a jure statuto, ab eis ratio peti non potest, sicque diu retardatur, & differtur eorum executio, quæ testamentis disposita sunt, propterea hæc synodus interdicit, ne ullus executor hujusmodi, a diœcesi discedat, quin prius testamentum, quod sibi incumbit, executioni mandaverit, aut cautionem dederit, quatenus anno elapso, sine ulla retardatione præsentem se constituet rationem redditurum, arbitratu episcoporum ob ejus contumaciam " puniturus, si intra octo dies post elapsum annum ad id non compareat. Quo vero hujus decreti executio certior sit, officialibus, & judicibus testamentorum præcipitur, quatenus episcopis annuntient, ut de opportuno remedio provideant, ne defunctorum voluntates frustrentur; & quæ ab ipsis disposita sunt, minus adimpleantur.

D

§. IV.

ANNO CHRISTI 1585.

Curati omnes, beneficiati, capellani, & alii sacerdotes, quibus incumbit missas celebrare, aut alia pia legata testamento relicta adimplere, id agant, & præstent, intra sex menses post obitum testatoris, si ab eo aliter non sit dispositum, sub pœna pondo quatuor in usus piorum operum; necnon eorum impensis, missæ hujusmodi celebrentur, & pia legata adimpleantur, quæ ob eorum negligentiam impleta non sunt. Granat. tit. de test. n. 8.

LIBRI TERTII TITULUS X.

De sepulturis, defunctis, & funeralibus.

§. I.

JUSTUM est, ut populus Christianus fideles defunctos piis precibus, & officiis prosequatur. Eam ob causam statuit hæc synodus, ut si condito testamento, quisquam obierit, ea quæ de suis exequiis, missis, & piis legatis, in utilitatem animæ testator disposuit, statim, prout in testamento continentur, adimpleantur. Si vero sine testamento ex hac vita discesserit, & relicta bona sufficiant, pro defuncto missa, & vigilia de depositione defuncti solenniter celebretur; itidemque in sua parochia privatarum missarum novenarium peragatur. Si autem defunctus persona miserabilis sit, nihilque in bonis reliquerit, gratis sepeliatur. Quod si aliquid in eleemosynam erogatum sit, id non in ejus sepulturæ, sed in suffragia pro defuncto conferatur. Qua de causa curati, & parochi cathedralium, & parochialium ecclesiarum jubentur, ne eleemosynam hujusmodi in suos proprios usus convertant. Quod si secus fecerint, ad restitutionem in foro conscientiæ teneantur, ac præterea episcopi severe eosdem puniant. Granat. tit. de sepultur. n. 7.

§. II.

Ad humandum mortuos (etiam pauperes) unus ex parochis, & alter ex beneficiatis cum primum vocati fuerint accedant, sub pœna pondo quatuor in eleemosynam missarum pro animabus in purgatorio detentis. In unaquaque vero parochia, vel ex fabricæ redditibus, vel ex eleemosynis erogatis parochi duos cereos sibi comparent, ad miserabilium personarum funera, curentque, ut aliqui in comitatu corporis mortui sint, & ut aliquis sepulcrum effodiat. Granat. tit. de sepul. d. n. 7.

§. III.

Quando Indus aliquis testamento relicto migraverit, suffragia & pia legata ab eo dispositа executioni mandentur: si vero heredem necessarium habuerit, suffragia, & pia legata hujusmodi quintam bonorum partem non excedant; cum jure prohibitum sit in majore quantitate disponere. Si vero absque testamento discesserit, quod est præcedenti decreto sancitum, fiat: cavetur tamen (quocumque modo, vel cum testamento, vel sine eo Indus moriatur) ne parochus aliquis sæcularis, aut regularis ex ejus bonis quidquam accipiat, etiam sub prætextu erogandi quintam eorum partem in suffragia pro defuncto, Tx. de jure regio in leg. 6 & 10. tit 4. lib. 5. recopil. Limense 3. act. 2. c. 29.

E

ANNO CHRISTI 1585.

Quod ſi curatus ſæcularis ſecus fecerit, tantumdem ſolvat fabricæ eccleſiæ, quantum ex bonis defuncti abſtulit: regularis vero pro ratione culpæ, ad præſcriptum concilii Tridentini punietur. Seſſ. 25. c. 11. de reform.

§. IV.

Ut corruptela, quæ in has Indiarum partes graſſata eſt, funditus tollatur, qua curati Indorum defunctis eorum corporibus humandis non intervenientes, id officii cantoribus relinquebant, præcipit hæc ſynodus curatis omnibus, ſæcularibus, & regularibus ut ipſi per ſe ſepeliendis Indis interſint, & defunctorum officium celebrent: ſuperpelliceoque induti cum cruce funeri occurrant loco ab epiſcopo deputato. Juſtum enim non eſt, ut Indi teneri adhuc in fide, exequias defunctorum a ſuis miniſtris parvi pendi conſpiciant, quod puſillis hujuſmodi ſcandalo eſſe poſſet.

§. V.

Convivia, crapulas, & ebrietates ab Indis, in die depoſitionis defuncti admitti ſolitas, diligenti cura parochi eliminare contendant: eoſque moneant, longe ab eo tempore, id alienum eſſe debere. Si vero moniti non reſipiſcant a parochis corrigantur. Tx. in cap. nullus 44. d.

§. VI.

Quo ſancti templi, ubi divina officia celebrantur, decorum ſervetur, omneque illud removeatur, quod impedimento eſſe poſſit aſſiſtentibus in eccleſia, ut minus attente divina officia audiant; juſtiſque aliis de cauſis ad præſcriptum conſtitutionis felicis record. Pii papæ V. ſtatuit hæc ſynodus, ac jubet, ne ſepulcro ullius perſonæ cujuſcumque ſtatus illa ſit, * cenotaphium imponatur, niſi in diebus depoſitionis, exequiarum, & anniverſarii, ſepulcra lapidea, & lignea, in eccleſiis, ne erigantur, quæ earum pavimento immineant, quod ſi ſecus fiat, ſæculares id committentes ab epiſcopo pro modo culpæ punientur; miniſter vero eccleſiaſticus conſentiens, pondo decem mulctetur ad uſum fabricæ hujus eccleſiæ, & ceræ, quæ ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento deſervit. Sacellis itidem templorum parietibus panni lugubres ne pendeant, niſi perſona regia defuncta ſit. In funeralibus autem exequiis, & anniverſario plures quam duodecim faces, aut cerei ſepulcris ne incendantur; Quod ſi plures ſint ad uſum luminum ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento applicentur.

* Eſt tado, o tarima. Mex. 1. c. 24. Gran. tit. de ſepulturis n. 15. Milan. p. 2. p. tit. de ſepulturis, & Milan. 4. tit. de ſepul.

Lex reg. 2. tit. 5. lib. 5. recopil.

§. VII.

Quando defuncti corpus ab aliqua eccleſia, ubi erat in depoſito removetur, e ſepulcro ante ne efferatur, quam pro ejus juribus pondo duodecim in eleemoſynam erogentur, quorum novem beneficiatis, tres vero fabricæ illius eccleſiæ tribuantur. Si vero proprietatis jure ſepultum corpus in eccleſia aliqua ſit, in aliam nullatenus transferatur niſi de epiſcopi, ejuſve officialis, aut viſitatoris generalis, expreſſa facultate in ſcriptis. Qua obtenta heredes viginti quatuor pondo in eleemoſynam conferant, quorum decem & octo beneficiatis, ſex vero fabricæ eccleſiæ, a qua corpus transfertur. Granat. tit. de ſepultur. n. 11. & 12.

applicentur. His vero juribus, funeralia jura non intelliguntur comprehenſa, quæ alias ex diſpoſitione teſtatoris beneficiatis provenire poſſunt.

§. VIII.

Quia vero rationi maxime conſonum eſt, ut ſubditi ſuperiores amore proſequantur, præcipit hæc ſynodus, ut defuncto aliquo epiſcopo, omnes illius diœceſis ſacerdotes, intra quatuor dies a die notitiæ pro eo miſſam unam de defuncto epiſcopo celebrare teneantur: intra octo vero in ſingulis eccleſiis epiſcopatus miſſa una ſolennis celebretur cum reſponſorio, idque ſine pompa, & ſine eccleſiarum ſumptibus fiat.

LIBRI TERTII TITULUS XI.

De parochis.

§. I.

UT inter parochos, & eccleſiarum miniſtros nulla ſit cauſa diſcordiæ, ſtatuit hæc ſynodus, ac præcipit, ne ullus ſacerdos ſæcularis, aut regularis ſacramenta adminiſtrare audeat in his oppidis, quæ alterius juriſdictioni ſubſunt, ſine epiſcopi conſenſu, aut parochi proprii ejus regionis. Permittitur tamen, ut ſi iter agentes per aliquod oppidum tranſire contigerit, a quo proprius beneficiatus abſit, poſſint ſacerdotes hujuſmodi parvulos, & adultos in caſu neceſſitatis baptizare, baptizatorum nomina deſcripta relinquentes, ut cum proprius parochus venerit, ea in ſuum librum tranſcribat, itidemque confeſſiones audire poterunt, ſi ad id fuerint per ordinarium approbati.

§. II.

Mandat hæc ſynodus, ut regulares fontes baptiſmales non habeant, niſi in his tantum eccleſiis, ubi aſſignata eſt illis cura animarum, ibique nullos præter parochiales baptizabunt, nec matrimonio conjungent, aut eis nuptialem benedictionem porrigent, niſi de epiſcopi, aut proprii parochi licentia. Quod ſi ſecus fieret, matrimonia irrita eſſent, & nulla, ut eſt ſacri concilii Tridentini decreto ſancitum.

§. III.

Quia æquum eſt, ut unuſquiſque fidelium propriam parochiam, ubi ſancta ſacramenta ſuſcipit, recognoſcat; ſtatuitur, & jubetur, ut poſtquam mulier aliqua pepererit, intra menſem propriam parochiam adeat, ibique miſſam audiat, ac pro beneficio accepto omnipotenti Deo gratis agat: ſi vero ſine juſta cauſa, id amplius differat, epiſcopi arbitratu puniatur.

LIBRI TERTII TITULUS XII.

De decimis, & primitiis.

§. I.

CURATORUM, & miniſtrorum eccleſiæ ſuſtentatio ad eos jure divino ſpectat, in quorum ſpirituali utilitate miniſtri eccleſiæ ſeſe exercent. Eamque ob cauſam ſancta mater eccleſia decimas, & primitias eccleſiæ dari præcipit, quas ſanctum concilium Tridentinum integre perſolvi juſſit: necnon omnes, & ſingulos Chriſti fideles hortatum eſt, ut parochis, & ſuperioribus, qui tenuioribus præſunt eccleſiis de bonis a Deo ſibi collatis pro caritate Chriſtiana, debitoque erga ſuos paſtores munere large ſubveniant. Ad cujus concilii præſcriptum hæc ſynodus ſtatuit, & mandat, ut omnes homines hujus archiepiſcopatus, & provinciæ (Indis exceptis,) ad quos decimarum, & primitiarum ſolutio ſpectat, eas, quas de jure, vel conſuetudine tenentur, integre perſolvant, ſine dolo, & fraude, ſive diminutione, ſub pœnis a jure ſtatutis, & aliis quæ in brevibus, a ſede apoſtolica ſpecialiter emanatis, continentur. Confeſſarii vero omnes ſubditos ſuos doceant, quid de ſolutione decimarum, & primitiarum ſanctum concilium decreverit, quantumque ad hoc decretum implendum aſtricti ſint. Quos autem repererint in hac parte muneri ſuo non ſatisfeciſſe, de gravitate commiſſæ culpæ admoneant, & de pœnis hac de cauſa incurſis: nec eos ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſequuta, abſolvant: cum juſtiſſimum ſit, ut a quibus ſpiritualia remedia percipiunt, temporali ſtipendio juvare non deſinant. Quoad Indos vero id ſervetur, quod ſchedis, & executorialibus regiæ majeſtatis diſpoſitum eſt.

§. II.

Concilii Tridentini auctoritatem ſequuta hæc ſynodus, ne quiſquam cujuſcumque gradus, & conditionis ſit, decimarum, & reddituum eccleſiaſticorum ſolutionem impedire audeat, ſubtrahere, aut occupare, directe, vel indirecte, per ſe, aut per interpoſitam perſonam: nec impediat, exactionem, locationem, augmentum, & beneficium decimarum, & reddituum hujuſmodi, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, & aliis pœnis, & cenſuris contra eos, a jure, & ab apoſtolicis brevibus, ſtatutis: quas ipſo facto incurrant ſine alia ſententia, tam qui decimas ſibi uſurpant; aut earum exactionem impediunt, quam qui id jubent, aut ad id conſilium, auxilium, favoremve præſtent; Civitates vero, & oppida tamdiu eccleſiaſtico interdicto ſubjaceant; quamdiu delinquentes hujuſmodi retinuerint, aut conſenſerint, ſine reſtitutione ab eis plene facta.

§. III.

Attendens præterea hæc ſynodus, ad alia perſolvenda eccleſiis, quam ad decimas, & primitias, fideles non teneri niſi ſponte, & voluntarie ea velint erogare; præcipit hæc ſynodus, ne ullus Indorum miniſter eos compellat directe, aut indirecte ad oblationes in miſſis, funeribus, aut aliis divinis officiis, & in feſtis titularibus locorum faciendas: nec occupare poſſit, exigere, aut petere, quaſcumque exactiones Indi Suchiles, aut Tamalaliztli vocant nec quacumque alia ratione, per ſe vel per fiſcales, aut quos vocant Indi Teopantlacas, aut alias perſonas, ſub pœna quinquaginta pondo pro prima vice, & dupli pro ſecunda, in fabricæ ejus eccleſiæ, cujus fuerit miniſter, accuſatoris, & piorum operum uſus. Miniſtri tamen hujuſmodi accipere poterunt ab Indis, quod ipſi ſponte obtulerint, admonentes eos ad id non teneri, niſi ex voluntaria devotione: quo fiet, ut, & qui ſacramenta miniſtrant, ac doctrinæ Chriſtianæ documenta tradunt, commode ſuſtententur, eorum ſubditi nullis extorſionibus & vexationibus opprimantur.

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI TERTII TITULUS XIII.

De regularibus, & monialibus.

§. I.

VOTA paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ adeo in republica Chriſtiana ſemper magni æſtimata ſunt, ut a tempore apoſtolorum ad noſtra uſque tempora eccleſia commendaverit, prædicaverit, & perpetua traditione ſtatuerit ea, quæ ad votorum hujuſmodi plenam obſervationem viſa ſunt ei neceſſaria, & opportuna. Nec ſolum de religioſis omnibus ſemper curam habuit, ſed præcipue monialium, & virginum Deo dicatarum clauſuram procuravit. Eſt enim is virginum ſtatus dæmonibus adeo invisus, ut eas omnibus machinis expugnare, & exagitare contendant, ita ut nullis conſtitutionibus vallari poſſe videantur, & ad impetum inimicorum retundendum muniri; ſi epiſcopi, quibus monialium cura data eſt, diligenter non invigilant, ne ulla in hoc admittatur negligentia, quæ in re tanti ponderis, & momenti eſſet valde culpabilis. Ob id enim præcipue huic virginum ſtatui eccleſia clauſuram impoſuit, quia neceſſarium, aut ſaltem convenientiſſimum remedium eſſe duxit, ut virgines hujuſmodi nequaquam a propoſito ſuſcepto deterreantur. Idcirco cupiens hæc provincialis ſynodus in omnibus, & per omnia ſancti concilii Tridentini decreta ſequuta, huic accurate proſpicere, has pie recteque vivendi formulas, ſequentibus decretis ſancitas obſervari præcipit.

De hoc tit. conc. To. act. 3. c. 25. & Milan. 1. p. 3. tit. de monialibus cum ſeqq. & Milan. 4. 3. p. tit. quæ pertinent ad regul. & 5. conc. Milan. tit. quæ ad moniales pertinent.

Seſſ. 25. tit. de regulat.

§. II.

In primis curent epiſcopi, ut in monaſteriis ſibi ſubjectis id omne obſervetur, quod de monialibus ſanctum concilium Tridentinum decrevit: præſertim, quod de paupertate, & clauſura, tam ab eodem concilio, quam a fel. recordationis pontificibus Pio V. & Gregorio XIII. conſtitutum eſt, quam primum executioni mandare ſtudeant. Quia vero his præſidiis labefactatis, atque convulſis, abſque ulla dubitatione religio detrimentum pateretur, & collaberetur; quoad paupertatem præcipitur, ut ſi quidquam fuerit alicui monialium dono datum, aut teſtamento relictum, aut induſtria, & labore quæſitum, conventui incorporetur: ideoque ad manus præfectæ recta deferantur: quæ pro ſua prudentia, & humanitate in primis ex hujuſmodi bonis ſubveniat arbitrio ſuo neceſſitatibus illius monialis, cujus opera, vel con-

Seſſ. 25. c. 2. de regul. Tolet. act. 3. c. 25. & ſyn. de Quiroga conſt. 96. & provinc. ejuſdem de Quirog. act. 3. c. 43. Pio V. Et Greg. XIII.

tem-

ANNO CHRISTI 1585.

templatione, fuerint parta. Quod vero reliquum fuerit in communem usum totius monasterii convertat. Quoad clausuram vero animadvertant episcopi, aut alii superiores se non debere facultatem concedere, ut aliqua monialis ex septis monasterii egrediatur; nisi in casibus lippiæ, epidemiæ, aut gravis alicujus incendii, prout est constitutione felic. record. Pii papæ V. dispositum. Nulli autem personæ nisi rationabilis, & manifesta causa existat, sine episcopi licentia in scriptis, ingressus, vel accessus ad monasteria pateat, juxta constitutionem Bonifacii VIII. quæ incipit *Periculoso* a sacro concilio Tridentino, renovatam. Superioribus quoque, vicariis, & abbatissis, seu præfectis monasteriorum præcipitur, ne pueri parvuli, aut puellæ ullatenus intra monasteria ducantur; Quod si secus fecerint, prælatis injungitur in foro conscientiæ, ut in hoc abbatissæ, aut cujusvis alterius monialis negligentiam, & excessum corrigant, cum suspensione officii (si opus fuerit.)

Pii V.

In cap. periculoso de statu regul. lib. 6.

Sess. 25. c 3. de reg.

§ III.

Provinc. de Quiroga art. 3. c. 44.

Quandocumque in monasteriis monialium ordinario subjectis, abbatissæ, priorissæ, aut cujusvis alterius nominis præfectæ officium vacaverit, & de novo eligi debuerit, episcopus per se, aut per suum vicarium, vel alium quem voluerit ad id deputare, monasterium, & omnes moniales visitet; ita ut visitatio electionem præcedat.

§. IV.

Sess. 25. c. 3. de regul. Conc. Tarraconense c. 26. & 31. concil. Remense, c. 33. Lx. in cap. 1. de institut. & in cap. auctoritate, §. sane de statu reg. lib. 6. & Limens. 3. act. 3. c. 33.

Ex Tridentini concilii jussu, major monialium numerus in monasterio ne recipiatur, quam qui pro modo, & facultate loci, & consuetis eleemosynis, & redditibus commode valeat sustentari: neque is numerus, nisi facta proportionabili reddituum accessione augeri possit. Præfectis vero in virtute sanctæ obedientiæ præcipitur, ut totum id, quod pro ingressu aliquis monialis pro eleemosyna perceperunt, in redditibus, & bonis immobilibus monasterii collocent: si quid vero ex eo sumptuum faciendum aliquo modo est, id sine consensu episcopi ne fiat. Præfectæ vero monialibus subditis, ita quæ ad victum necessaria sunt tribuere procurent, ne a parentibus illud molestè petant.

§ V.

Et jura, & conc. concordantia refert. Joan. Trullo in expos. reg. canon. regul. lib. 2. c. 19. nu. 2. Limense 3. act. 3. c. 34.

Quando monialium monasteria visitantur, initio visitationis prælatus, aut si impeditus fuerit, visitator ab eo specialiter deputatus, monasterium ingrediatur, duobus, aut tribus viris honestate vitæ, & morum integritate probatis, sibi in comites adhibitis: perlustretque diligenter qualitatem domus, officia, & reliqua ad id necessaria. In fine vero visitationis, quando capitulum ad corrigendum excessus congregandum est, visitator eodem modo comitatus, monasterium ingredi poterit. Reliqua vero alia ante cancellorum fenestellam, aut in loco collocutioni deputato peragat: si vero extra hos casus visitatorem intra monasterii septa ingredi oporteat, id sine facultate episcopi in scriptis ne faciat, juxta formam concilii Tridentini.

Sess 25. c. 5. & 7.

§. VI.

Abbatissæ, sive præfectæ monialibus subditis facile ne concedant, ut cum sæcularibus hominibus loquantur, nisi ii parentes sint, fratresve, aut consanguinei; idque frequenter ne fiat. Numquam tamen consentiant, ut sine aliqua auscultatione sæculares alii moniales alloquantur. Quibuscumque etiam personis interdicitur, ne loca in monasteriis monialium collocutionibus deputata, frequenter adeant. Sin minus persona illa, sive secularis, sive regularis, cujuscumque gradus, & conditionis sit, quæ sæpius cum aliquibus monialibus colloquatur, aut consuetudinem habeat sine facultate prædicta, graviter puniatur juxta constitutionem Alexandri tertii, quæ incipit (*Monasteria*,) & aliis etiam pœnis pro modo culpæ, & scandali, quod inde generabitur: invocato, si opus fuerit, ad id brachii sæcularis auxilio. Nec permittatur, ut ecclesiasticus, sive sæcularis vir, aut monasteria adeat, vel ea ingrediatur, ratione instruendi moniales in cantu, nisi justa aliqua de causa superior ad id facultatem concesserit: in qua facultate concedenda superioris conscientia maxime oneratur, ut eam non concedat, nisi ob urgentem necessitatem, aut communem utilitatem. Cum vero alicui personæ ad cantum docendum monasteria adire conceditur, nequaquam intra septa monasterii ingrediatur, sed id ante cancellorum fenestellam præstet: aliter pœnas incurrat a concilio Tridentino statutas.

§. VII.

Ut omnis avaritiæ, aut simoniæ labes obvietur, præcipit hæc synodus, ut quando * mixta aliqua femina in monialem alicujus monasterii recipiatur, quod nisi de superioris speciali consensu fieri non potest, pro eleemosyna amplius, quam aliæ ne det. Neque ab ea quidquam petatur, eo quod ad choro inserviendum admittatur, nisi illud tantum, quod solent dare aliæ, quæ ad hujusmodi effectum recipiuntur. Si enim secus fiat, simoniæ scrupulo non caret.

§ VIII.

Ambitio dissensionis & invidiæ origo omnino est a monasteriis, tamquam teterrima pestis propulsanda. Quam ob causam statuitur, ac jubetur, ne ulla monialis ambiat, aut ullo quovis modo, sive directe, sive indirecte, per se, aut per aliam interpositam personam, honores, officiave cujusvis generis, sui monasterii quærat, sub hac constituta pœna, ut ea, & quæ sibi in ea re a fuerint, per tres sextas ferias, ad pedes, singularium monialium, terram deosculantes suam accusent ambitionem, ipsaque præterea si id officium consequuta erit, eo, ceterisque muneribus privetur superioris arbitratu, juxta constitutiones singularium monasteriorum. Singulæ moniales, propria voluntate deposita, & ad obtemperandum paratæ, sibique Dei gloriam, & communem monasterii utilitatem tantummodo proponentes, ad honores, & officia eas eligent, quas omni remoto humanitatis affectu, impulsu Spiritus sancti magis idoneas ad id munus esse judicaverint.

§ IX.

§. IX.

Præfecta quocumque nomine appelletur, ex Tridentini concilii decreto, ne minor quadraginta annis eligatur, quæve in vitæ honestate laudabiliter vixerit octo annis, postquam professa est. Quod si in eodem monasterio non ejusmodi reperiatur, juxta concilium Tridentinum ex alio ejusdem ordinis eligi possit. Sin autem superiori, qui electioni præest, hoc etiam incommodum esse videatur, episcopo, vel alio superiore consentiente eligatur ex his, quæ in eodem monasterio triginta annis majores natu sint, quæ annis saltem quinque post professionem recte vixerit. Hujusmodi vero præfecta, & ejus vicaria, discretæ etiam, quæ alio nomine matres consilii vocantur, ubi eæ a capitulo eligi consueverunt, coram superiore, aut ejus ministro eligantur, qui extra monasterium ad cancellos stet, ex decreto concilii Tridentini.

§. X.

Officia earum, quæ electæ sint in abbatissam, vel priorissam, per tempus in constitutionibus singulorum ordinum & monasteriorum præscriptum durent. Poterit tamen superior eas ante tempus officio præfinitum, inde movere, si id male administrant. Quæ vero canonice electæ fuerint, officia suscipiant, & eorum munera sine recusatione humiliter exequantur. Quæ aliter fecerint sine justa causa, quæ superiori probata sit, jure suffragii priventur, ut ne ipsæ alias eligere, neque ab aliis eligi possint, arbitrio superioris.

§ XI.

Nulla præfecta etiam cum discretarum, & totius conventus consensu, bona monasterii alienare, permutare, locare, aut contrahere nullo modo possit, nisi cum facultate superioris in scriptis, servatis item ceteris, quæ jure servari debent: aliter contractus irriti, ac nulli sint; Neque item ædificare poterit, nisi consentiente superiore, cujus prudentiæ est providere, ut id quam minimo sumptu commode, & decenter fiat.

§ XII.

Cum primum puella aliqua ad suscipiendum sacrum habitum offertur, monialium præfecta parentes, vel eos, quorum curæ puella commissa est, admoneat de excommunicatione, quæ proposita est a sacro Tridentino concilio, his, qui virginem aliquam, viduam, aut aliam mulierem invitam cogunt monasterium ingredi, aut religionem profiteri: idemque fiat ab earum superiore quo doctus consensus requiretur. Præfecta autem, & moniales de puella earum suffragiis ad suscipiendam religionem admittenda, quidquam polliceri, aut capitulum cogere non audeant, priusquam libero loco, ab episcopo, aut ab eo, cui ipse id munus delegarit, puella secreto examinata, ac probata facultatem suscipiendi in eo monasterio religionem scripto consequuta fuerit.

§ XIII.

Quoniam ex concilii Tridentini decreto, professio ante decimum sextum annum expletum, ante annum probationis post susceptum habitum facta nulla est, nullamque parit obligationem; curent episcopi ne novitia ulla ante illam ætatem, & tempus ad professionem admittatur: novitiæ autem causa ante professionem ex decreto concilii Tridentini, nihil monasterio detur, præter id, quod necessarium ad victum, & vestitum ejus pro tempore, quo fuerit in novitiatu, quod totum æstimari debeat a superioribus; & ad id repræsentandum, antequam puella monasterium ingrediatur, omnibus juris remediis iidem superiores utantur. Nulla autem renuntiatio bonorum a novitia fiat; nisi quemadmodum a concilio Tridentino jussum est.

ANNO CHRISTI 1585.

Sess. 23. c. 15. de regular. Milan. 1. p. 3. de novitiis ad professionem recipiendis verbo quoniam, & verb. novitiæ.

Sess. 25. c. 6. de regular.

Sess. 25. c. 16. de regul.

§ XIV.

Quo multis incommodis occurratur, & omnis tollatur occasio, ne quæ ad regularem habitum admittuntur, & in eo professionem faciunt, vel vim, vel ignorantiam prætendant; ex decreto concilii Tridentini statuit, & decernit hæc synodus, ut de voluntate ejus, quæ habitum regularem susceptura est, aut in eo professura, episcopus per se inquirat, an coacta, an seducta sit, an sciat quid agat: si vero episcopus legitime impeditus fuerit, ejus conscientiæ injungitur, ut ad id personas prudentia, & vita probatas deputet, a quibus optima hujus ministerii executio expectetur. Præfecta autem monasterii triginta ante diebus episcopo significet, quo tempore novitia professura sit; Si vero id facere neglexerit, ejusdem concilii Tridentini decreto ab ejus officio tamdiu amoveatur, quamdiu episcopo videbitur.

Sess. 25. c. 17. de regular. Milan. 1. 3. p. tit. de novitiis ad professionem recipiendis verbo præfecta autem & Milan. 5. tit. quæ ad moniales pertinent verbo cum novitiæ.

Sess. 25. c. 17. de regul.

§ XV.

Ut puriori, & integriori conscientia moniales in Dei cultu sese exerceant, hæc synodus prælatis, aut his, qui eorum nomine, virginum monasteriorum curam gerunt, præcipit, ut monialibus confessores præficiant, & ætate provectos, & prudentes, & Deum timentes: qui singulis saltem mensibus peccata monialium audiant, eisque sacrosanctam eucharistiam administrent, quemadmodum sacrum Tridentinum concilium jubet: ex cujus quoque decreto jussum est, ut episcopus, aut alii superiores præter ordinarium confessorem, alium extraordinarium monialibus offerant, bis, aut ter, in anno, qui earum confessiones audire debeat: cujus decreti exequendi curam hæc synodus prælatis imponit.

Sess. 25. c. 10. de regul. Milan. 1. 3. tit. de concionatoribus confessoribus, & visitatoribus, & capellanis, verbo præficiantur.

§ XVI.

Tametsi hæc synodus non reprobat, immo potius laudat, & approbat quarumdam mulierum statum, quæ extra monasteria in habitu honesto degentes, voto simplici ad servandam Deo castitatem se astringunt; nihilominus præveniens eadem synodus, ne sub devotionis specie prædictæ mulieres licentiose, huc, illucque vagantes discurrant, & ob similitudinem habitus sancti monialibus ignominiam inferant, statuit, ac præcipit sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ut nulla prædictarum mulierum, quas *beatas* vocant, habitum alicujus religionis approbatæ deferat. Declarat tamen hæc synodus his decretis ad religiosam gubernationem pertinentibus, aliquam ex constitutionibus monialium nolle revocare, nec ei ullatenus præjudicium inferre; nec facultatem a prælatis auferre, quam ipsi habent, circa ea, quæ juri non

Conc. provinc. de Quiroga act. 3. c. 45.

ad-

ANNO CHRISTI 1585.

adversantur, mutandi constitutiones, aut alias de novo adjungere, pro ut eis visum fuerit, juxta necessitatum, & temporum occasionem. Hæc vero synodus magistratus, & justitiæ ministros catholicæ majestatis monet, & hortatur, ut ad executionem horum decretorum, quæ, ut plurimum ex jure communi, ex concilio Tridentino, & ex Romanorum pontificum propriis motibus desumpta sunt, favorem, & auxilium opportunum præstent, ut decreta hæc ad Dei omnipotentis honorem dirigantur.

§ XVII.

Provin. conc. de Quiroga act. 3. c. 47. Sess. 5. c. 2. Sess. 7. c. 12. & 13. Sess. 23 c. 15. Sess. 24. c. 4. Sess. 25. c. 12. & 13. Compostel. act. 3. c. 36. & Mil. 1. p. 2. tit. de procession. & supplicat. verbo: Y hujusmodi. Conc. Trid. sess. 23 c. 15. Sess. 5. c. 2. Sess. 24. c. 4. Mexi. 1. c. 9. & Granat. tit. de pœnitentiis, & remissionib. n. 4. & 5. synod. de Quiroga const. 12 & provincial. ejusdem Quiroga act. 3. c. 47. & Limens. 3. act. 2. c. 24.

Ne vero exemptiones, & privilegia regularibus a sede apostolica concessa, ullius perturbationis causa sint, necessarium est, ea declarare, quæ ex decretis concilii Tridentini regulares observare tenentur, & in quibus subditi esse debeant archiepiscopis, & episcopis; Quare teneri eos declaratur publicis processionibus interesse, quotiescumque ab episcopo vocentur, teneri quoque interdicta, & censuras ab ordinario impositas servare; & in suis monasteriis, & ecclesiis publicare, quando eis injunctum fuerit.

§ XVIII.

Conc. Trid. sess. 25. c. 14. Ay cedula Real dada en Barcelona por Junio de 1585. Sess. 25. c. 14. Mex. 1. c. 58. & synod. de Quiroga const. 81. & Limens. 3. act. 3. c. 10.

Itidem ad ordines promoveri, aut alicujus personæ sæcularis (etiam si sacerdotes sint) confessionem audire non possint, nisi prius ab ordinario examinati probentur. Præterea episcopo non consentiente, aut si prius coram eo cum suorum superiorum consensu non se constituerint, & ab eo benedictionem acceperint, verbum Dei non prædicent: extra monasteria vero, nisi examinati, & approbati ab ordinario itidem prædicare non possint.

§ XIX.

Juxta id, quod a concilio Tridentino decretum est, & per schedam regiæ majestatis dispositum, regulares, qui Indorum curam gerunt, ab ordinariis visitari, eisdemque subditi esse debent, tam quoad doctrinam edocendam, „ quam quoad sacramenta administranda. Qui „ si publice deliquerint, ab ordinariis ad suos „ superiores transmitti debent. Si vero a superioribus intra terminum ab ordinariis præfi„ xum non corrigantur, delinquentes hujusmodi ordinarii ipsi puniant, ut est a sancto concilio Tridentino dispositum, & supra titulo de episcoporum officio jam dictum.

§ XX.

Regulares ab instituto religionis suscepto deficientes, episcopi favoribus prosequi non debent, tum quia nihil boni ab his sperandum est, qui promissum Deo votum non servant, tum quia si ii protegerentur, aliis daretur occasio, ut eorum nequitiam imitarentur; eam ob causam interdicitur, ne regulares hujusmodi, ab ullo episcopo eligantur, aut deputentur, in vicarios, beneficiatos, capellanos, aut doctrinæ ministros, ut sic derelicti ii ad institutum religionis redeant, & alii a suscepto proposito discedere vereantur. Si vero regularis aliquis (etiam retento habitu) extra monasterium vagetur, huic facultas non concedatur sacrum peragendi; nisi prius ejus literæ testimoniales ab ipsismet episcopis examinentur.

§ XXI.

Mexic. 35. §. 2. Statuitur itidem, ac prohibetur in hoc archiepiscopatu, & provincia, ne eremitæ, aut aliæ personæ permittantur, quæ extraordinarium habitum induentes, alium sibi singularem vivendi modum præscribant, quam eum, quem probata religionis instituta admittant, ut multa incommoda vitentur, quæ ut experientia compertum est inde evenire solent.

LIBRI TERTII TITULUS XIV.

De religiosis, & piis domibus.

§ I.

Sess. 2 de reg. Mexic. 33. cum & Gra de rel. & pii mib. §. synod. Quirog. const. conc. tit. de fabric.

ECclesiæ, eremitoria, & alia pia loca, ut quemadmodum oportet conserventur, & administrentur, ex juris dispositione episcopo debent esse subjecta, atque adeo in executionem concilii Tridentini præcipitur, ut de cetero similia loca non erigantur, sine episcopi, in cujus diœcesi erigenda sunt, facultate prius obtenta, sub pœna excommunicationis majoris. In facultatibus vero ad id concedendis servent episcopi, quod supra titulo de officio episcoporum statutum est. Advertant tamen, ne in ecclesiis Indorum sub prætextu custodum, aut cantorum major numerus personarum constituatur, quam, qui videbitur necessarius. Qui vero ad ecclesias hujusmodi admittendi sunt, bonæ vitæ, & morum fama polleant, & catholicæ fidei mysteriis sint bene instructi. Sacrosancti concilii Tridentini auctoritatem sequuta hæc synodus statuit, ut quæ capitulo octavo, & nono, sessione vigesima secunda concilii ejusdem decreta sunt, omnino observentur.

Mexic 75. C ubi su 1. & de Q const. Tx. in decet munit clef. li Mex. §. uni finem Comp act. 2. c Mil. 1. p de ecc & ea cultu rect. nat. tit leb. mi 31. & act. 2.

§ II.

Ecclesiæ omnes, monasteria, & eremitoria, domus, & loca pia, ut eis debita reverentia servetur, & incommodis multis in Dei offensam occurratur, dato signo campanæ, ad orationem, quæ fit in solis occasu claudantur per totum annum, præsertim vero feriis sextis, & aliis Quadragesimæ diebus, ab eaque hora usque quo dies illuxerit, nullatenus aperiantur, nec ratione jubilei, festorum, aut indulgentiarum: aliter, qui ecclesiarum, & locorum piorum hujusmodi curam gerunt, graviter puniantur, pro modo culpæ, in quo episcoporum conscientiæ onerantur. Excipiuntur tamen tantum noctes nativitatis domini nostri, feriæ quintæ in cœna domini, feriæ sextæ in parasceve, resurrectionis domini; Ne vero nocturnæ stationes fiant, episcopi necessarium adhibeant remedium.

Sess. 7. Sess. 2 & 9. Conc. 4. p. 2. c. ad pi pettin hoc §. que ad hujus vide G tit. de giosis, mibus 4. usq 19. & 4. ubi

§ III.

Episcoporum proprium est, (qui patres indulgentissimi erga pauperes, & egenos esse debent) procurare, ut pia caritatis eleemosynarumque opera augeantur, & ea his administrandis cura adhibeatur, quo finis, ad quem instituta sunt, comparetur. Eam ob causam ad præscriptum concilii Tridentini jubetur, ut in hospitalibus ordinario subjectis, ad optimam eorum administrationem sequentes constitutiones observentur.

§ IV.

§ IV.

Ne in hoſpitalia infirmus aliquis, ut ei medicamenta applicentur, excipiatur, qui ſuis ſumptibus id efficere valet. Si ob juſtam aliquam cauſam admitti debeat, ea conditio ei ſtatuatur, ut quidquid in ægritudine impenſæ fecerit, hoſpitali reſtituat, & aliquid etiam in eleemoſynam eroget, niſi aliter fuerit fundatoris voluntate diſpoſitum.

Pauperes omnes ægroti, qui ut ab ægritudinibus convaleſcant in hoſpitalia recipiuntur, antequam eis lectus tribuatur, vel intra tres dies poſt ſibi attributum lectum peccata ſua confiteantur. Sin minus medicus nec eos viſitet, nec eis medicamenta applicentur: adminiſtrator vero, ſeu rector, ita adimpleri faciat, ſub pœna aurei unius.

In hoſpitalibus nullus pauper ludat, nec juret: ſin minus foras ejiciatur.

Omnibus diebus dominicis, feſtis ſolennibus, & aliis diebus ſi fieri poterit in hoſpitalibus miſſa celebretur, curetque adminiſtrator, ut eam omnes integre audiant. In hoſpitalibus vero, ubi ſacellum eſt, & plebis multitudo convenit ad ſacrum audiendum, illud dominicis diebus, & feſtis ſolennibus ne peragatur, dum miſſa ſolennis in eccleſia parochiali celebratur. Nulla autem miſſa, aut officium cantetur in hoſpitalibus, niſi a beneficiato, vel beneficiatis parochiæ, aut de eorum conſenſu. Singulis noctibus poſt datum campanæ ſignum ad orationem, & etiam ſummo mane, adminiſtrator jubeat, ut aliquis miniſter alta voce Chriſtianam doctrinam pauperibus recitet, eique pauperes reſpondere teneantur. In valetudinariis autem, ſeu infirmariis tabella, & item altera in ſacello hoſpitalium collocetur, quibus doctrina Chriſtiana deſcripta ſit.

Oratorium quoque cum ſanctiſſimæ crucis imagine, aliiſve imaginibus, & aqua benedicta in hoſpitalibus conſtituatur, adminiſtratorque pauperes, qui per hoſpitale deambulant, ibi preces ad Deum effundere faciat, cum in lecto cubaverint, vel ab eo ſurrexerint.

Hoſpitalium præfecti omnem eorum ſupellectilem nitidam ſervent: curentque diligenter, ne qui contagioſis morbis ægrotant aliorum pannis involvantur: dormitoria, ut vocant, virorum, & feminarum diviſa ſint, & ſeparata.

Adminiſtratores hoſpitalium nullatenus vagos, ebrioſve nebulones, inimicitias gerentes, & iſtiuſmodi nequiſſimos homines recipiant: inobedientes vero, & delinquentes, cum opus fuerit corrigent, eoſque vinculis coerceant, contumaces vero foras ejiciant.

Itidem rectores ne patiantur, ut in hoſpitalibus, a pauperibus aliquid extorqueatur, eo prætextu, quod lumen, aut ignis, aliave hujuſmodi eis ſuppeditentur.

Sacramenta quoque pauperibus ſuorum hoſpitalium rectores adminiſtrent, ſi ab epiſcopo examinati, ad id facultatem obtinent; pauperes etiam in articulo mortis hortentur, eiſque in eo articulo omnia neceſſaria provideant; nec ſolos eo tempore ægrotos deſerant. Idque omne curati parochiarum in his hoſpitalibus præſtabunt, ubi rectores non ſint conſtituti ſub pœna quatuor pondo. Defunctos etiam pauperes, ſi in eiſdem hoſpitalibus ii ſepelliantur, beneficiatus, & curatus parochiæ ſepeliat.

Libros habeant adminiſtratores, eiſque infirmorum nomina inſcribant, quibus lecti attributi ſunt, cum die, menſe, & anno quando hoſpitalia ſunt ingreſſi, patria etiam, ætate, officio, & ſtatu, ſupellectilique & pecuniis, quas ſecum attulerunt. Curent etiam, ut teſtamenta condant, eiſque in memoriam revocent, ut hoſpitali (ſi fieri poteſt) ſuccurrant. Quod ſi obierint, eos in libro deſcribant, ita ut heredibus, de eis rationem reddere poſſint. Si vero convaluerint, quando ex hoſpitali diſceſſerint, pecunias, & omnem ſuam ſupellectilem eis reſtituant.

Hoſpitalium præfecti curent diligenter, ne qui ad videndos ægrotos convaleſcentes acceſſerint, eis fructus, aut alia eſculenta porrigant, præter id, quod medicus juſſit. Si vero compertum ſit, ſecus fuiſſe factum, rector, ſeu adminiſtrator præfectum hoſpitalis, ſuo arbitratu puniat.

Rectores, tempore, quo pauperes prandent, & cœnant, valetudinariis (quæ infirmariæ vocantur) interſint, & unicuique id ſuppeditari curent, quod a medico conſtitutum reperietur in tabella, aut libro, quem ad effectum hujuſmodi habere debent.

Ii, quibus incumbit cura emendi ea, quæ ad uſum hoſpitalium ſunt neceſſaria curent diligenter, ut in eo officio cum omni utilitate, & commoditate hoſpitalium ſeſe exerceant. Injungit præterea hæc ſynodus omnibus hoſpitalium miniſtris, ut accuratiſſime eorum commodis conſulant, reique eorum familiari proſpiciant.

Omnes etiam hoſpitalium miniſtri Chriſtiano zelo ardeant, miſericordes, benignos, fideles ſe præbeant, confiteantur peccata ſua, ſacramque euchariſtiam percipiant in quadrageſima, nativitate domini, in die reſurrectionis, & pentecoſtes, aliiſque feſtis pro eorum devotione. Hujus vero rei, rectores curam gerant, necnon, ut pauperes omnes peccata ſua confiteantur, ſaltem in quadrageſima: quem vero ſecus facere compererint corrigant, & ſi opus eſt ab hoſpitali expellant.

§ V.

Præter has conſtitutiones, in unoque hoſpitali, peculiares quoque regulæ ab ordinario, ſeu ab ejus officiali, aut viſitatore probatæ, & examinatæ, unicuique officio ſtatuantur. Quas regulas omnes ſervare debeant. Aliter qui ſecus fecerint plectantur, uſque ad expulſionem. Epiſcopi vero, quæ magis ſibi expedire videbuntur, pro ratione circumſtantiarum loci & cauſæ poterunt ſtatuere.

LIBRI TERTII TITULUS XV.

De celebratione miſſarum, & divinorum officiorum.

§ I.

UT ſanctiſſimum miſſæ ſacrificium, in qua illa Deo patri placens hoſtia Jeſus Chriſtus in odorem ſuavitatis offertur, ſingulari religione, ac pietate, & a ſacerdotibus celebretur, & a populo colatur, hæc ſynodus decernit, ac jubet, ut tam in cathedralibus, quam in parochialibus eccleſiis omnibus hujus archiepiſcopatus, & provinciæ, præbendati, parochi, & beneficiati, ceteriique ſacerdotes, & mi-

Synod. de Quiroga conſt. 79. ad finem. Lat. conc. Mil. 4. tit. quæ pertinent ad ſanct. miſſæ ſacrificium.

ANNO CHRISTI 1585.

ministri, in celebrandis missis, & divinis officiis recitandis omnino sese accommodent ad missale & breviarium ex concilii Tridentini decreto edita, & ad institutiones suarum ecclesiarum missali, & breviario Romano minime contrarias.

§ II.

Quoniam vero, ut rebus permultis consultum esset, quæ expresse in missali, & breviario Romano, & in erectionibus, & constitutionibus ecclesiarum hujus provinciæ non continentur, hæc synodus sacrosancti concilii Tridentini auctoritati innixa, rituale, seu ceremoniale ad usum hujus archiepiscopatus, & provinciæ constituit, & approbavit. Idemque ad cultus divini decorum, & ornatum plurimum conferre censuit. Idcirco eadem synodus præcipit, ut ritualis, seu ceremonialis hujusmodi forma inviolabiliter observetur, postquam a sede apostolica revisum fuerit. Episcopos vero, & chori præfectos monet, & hortatur, quatenus illud executioni plene mandari faciant, sub pœnis in rituali statutis, de cujus observatione in synodo provinciali episcopi rationem reddant.

Sess. 24. c. 12 Tarracon. conc. in cap. per constit. & in cap. quia per cærem. de consuet. Guadix tit. 3. const 2 & Mil. 1. p. 2. tit. communia de rat. divin. officior. & Mil. 4. tit de benefic. §. 1 ad fin & Compost. act. 2. c. 11. & Limens. 3. act. 4. c. 11.

§ III.

In unaquaque cathedrali ecclesia magister ceremoniarum ab episcopo, & capitulo constituatur, qui sacerdos sit probatis moribus, & in divinis officiis, & ceremoniis valde exercitatus, cui æquis sumptibus, capituli, episcopi, & fabricæ stipendium detur. Magistri autem ceremoniarum officium erit, tam assistentes choro quam altari ministros officii sui admonere, ut in eo unusquisque, ceremoniarum ritum observet. Obedientia vero magistris hujusmodi ceremoniarum præstanda est, eumque omnes audiant in divinis officiis cum debitis ceremoniis celebrandis: aliter enim confuse, ac perturbate ageretur. Officium quoque magistri ceremoniarum erit, presbyteros recens promotos examinare, & probare, eisque ad primam missam celebrandam facultatem concedere. Quia vero in cultu exteriori rituum confirmatio admirabilis harmoniæ causa est, & ad devotionis augmentum plurimum confert; hæc synodus jubet, ut omnes presbyteri, cujuscumque qualitatis, & conditionis existant, a magistro ceremoniarum hujusmodi denuo examinentur in ceremoniis, & ritibus missalis Romani ex decreto concilii Tridentini editi, idque episcopus quamprimum fieri possit adimpleri faciat.

Conc. Tarr. ubi supra, & Guadix tit. 3. const. 2. & Comp. act. 2. c. 25. & Mil. 1. p. 2. tit. de offic. mag. chori, & cerem. & Mil. 2. tit 2 decreto 12. & Gran. tit. de celebrat. missar. n. 1. & 19. & 20. & synod. de Quiroga const. 79.

§ IV.

Optime in ecclesia constitutum est, ut cleri a sæcularibus, sicut dignitate, ita etiam in loco distinguatur. Sic enim clericalis ordinis dignitas melius conservatur, & ab attentione, & animi reverentia, quam clerici divinis officiis adhibere debent, minime prohibentur. Quæ tam laudabilis consuetudo, tamque omnium catholicorum probata consensu, ut observetur; Hæc synodus statuit, ac mandat, ne ecclesiarum cathedralium choros dum divina peraguntur officia, sæculares personæ ullatenus ingrediantur, nec intra chori cancellos admittantur, exceptis modulatoribus, sive cantoribus, qui choro inserviunt.

Tx. in cap. faceed. aliorumq; cler. de consecr. dist. 2. & tx. in cap. 1. de vita, & hon. cler. Mex. 1. c. 21. Tolet. act. 3. c. 25. Compostel. act. 2. c. 21. & Gran. de celeb. miss. n. 3. Prov de Quiroga act. 3. decr. 39.

§ V.

His itidem temporibus, quibus clerici, vel ad verbum Dei audiendum, vel ad divina officia celebranda in choro conveniunt, nullatenus permittatur, ut femina aliqua chorum intret, aut in excelso, vel sublimi chori loco sedeat, sub pœna excommunicationis. Clerici omnes etiam illi, qui prima tantum tonsura insigniti sunt, ad divina officia celebranda superpelliceo induti ingrediantur: secus vero eis intra cancellos chori ingredi prohibeatur, nisi aliarum ecclesiarum cathedralium præbendati sint.

§ VI.

Porro juxta motum proprium felicis recordationis Pii papæ quinti prohibetur, ne persona aliqua ecclesiastica, sive secularis, cujuscumque qualitatis, præeminentiæ, statusve existat quacumque de causa eleemosynas per ecclesiam queritet, dum missa solennis, aut alia divina officia celebrantur: nec dum missa privata peragitur ab his, qui eam audiunt eleemosynas hujusmodi petat inquiete, & tumultuose. Immo si qui eleemosynas hoc modo quærunt, eos præsidens in ecclesiæ cathedralis choro, & curatus in parochiali ad portas ecclesiæ petere compellet. Si vero per ecclesiam eleemosynas peti tempore ab hoc decreto prohibito, præsidens, vel curatus hujusmodi patiantur, in singulas vices pro sua negligentia pondo quatuor persolvant, in usus fabricę ecclesię.

§ VII.

Omnibus diebus dominicis, & festis solennibus, (etiam si fermo habeatur) in missa solenni angelicus hymnus, symbolum, præfatio, & dominica oratio cantabitur. Sin minus præsidens in choro, qui sine sufficienti causa id aliter fieri consenserit, & sacerdos, qui sine facultate aliquid horum negligenter omiserit, pondo unum fabricæ ecclesiæ singuli persolvant. Chorus autem si aliquid horum non cantaverit, missæ distributiones amittat.

§ VIII.

Nullus missam ante auroram, nec post meridiem, [nisi ex privilegio sibi ad id concesso] celebret: missę vero, quas Hispanice de Aguinaldo vocant, antequam dies illuxerit, ne celebrentur.

§ IX.

Missis celebrandis in diebus colendis, is ordo adhibeatur, ut pro populi commoditate plures simul missę non celebrentur, sed debito intervallo distribuantur.

§ X.

Ne, ut sacrosanctum concilium Tridentinum decernit, superstitioni locus aliquis detur, quę ex ignorantia, & quorumdam fidelium nimia facilitate irrepsit, præcipit hec synodus in virtute sanctę obedientiæ, ut nullus sacerdos sub pœna

pœna excommunicationis eas missas celebret, quas vocant sancti Amatoris comitis, aut sancti Vincentii, aliasve similes, quæ ab aliquibus celebrari petuntur cum certo candelarum numero, certisque in locis candelis hujusmodi collocatis; certis etiam modis, aut coloribus existimantes, ob superstitiosas hujusmodi ceremonias, se, quod volunt, impetraturos. Missas vero hujusmodi petentes moneant, qui sit, & a quo potissimum proveniat, sanctissimi hujus sacrificii tam pretiosus, ac cælestis fructus. Eos quoque ritus, & ceremonias missis celebrandis adhibeant, quæ ab ecclesia probatæ, ac frequenti, & laudabili usu receptæ sunt.

§ XI.

Itidem quemadmodum a Tridentina synodo statutum est, nullus sacerdos in privatis ædibus, & omnino extra ecclesiam, & oratoria, quæ divino tantum cultui dicata, & a locorum episcopis visitata, & approbata, cum facultate in scriptis missam celebret. Aliter sacerdos hujusmodi per mensem unum a divinis suspendatur: is vero, qui ei necessaria ad missam celebrandam tribuerit argenti marcam (ut dicunt) persolvat: cujus partes duæ ad usum ceræ sanctissimi sacramenti, tertia vero accusatori tribuatur: ex nunc vero facultates omnes ad id, quovis modo concessæ, revocantur: episcopique admonentur, ut deinceps caute ipsi per se, & ad tempus limitatum eas concedant.

§ XII.

Nullus sacerdos in die una duas celebret missas, præterquam nativitatis domini, in qua tres tantum missæ ab uno sacerdote celebrari possunt. Secunda tamen neutiquam celebretur, si in prima sacerdos ablutionem, aut aliquid aliud ob quod non sit jejunus deglutiverit.

§ XIII.

Ob reverentiam, quæ euchatistiæ percipiendæ exhibenda est, præcipitur, ne ullus sacerdos ante missæ celebrationem, aut quævis alia persona ante communionem, quidquam Tavaci, Picietive, aut similium, medicamenti causa, per modum fumalis evaporationis, aut alio quovis modo percipiat. Sacerdotes quoque flexis genibus peccata sua confiteantur, antequam vestibus ad sacrum peragendum se induant, sub pœna pondo decem fabricæ, accusatori, & piis operibus æque applicandorum: quam etiam mulctam incurrat sacerdos, qui aliter, quam hoc decreto sancitum est, confessionem audierit; sacerdotes etiam missam celebraturi, non in altari, sed in sacristia, ut consuetum est, sacras vestes induant.

§ XIV.

Curati omnes, vicariive Indorum, qui de consensu episcopi ad civitatem, ubi sedes episcopalis residet, pervenerint, tenebuntur diebus solennibus missæ, & vesperis interesse in ipsa cathedrali: clerici vero capellas obtinentes, ecclesias quoque ubi illæ fundatæ sunt adeant. Qui autem ex eo, quod ad titulum patrimonii fuere promoti, peculiaribus quibusdam ecclesiis addicti sunt, ad missæ, & vesperarum officium eas adeant ecclesias, quibus fuere ascripti. Episcopi vero admonentur, ut in hoc decreto exequendo suam operam collocent, cum ad divini cultus augmentum plurimum valeat ejus observatio.

ANNO CHRISTI 1585.

§ XV.

Parochiales ecclesiæ omnes, & monasteria cum cathedrali concordent, de tempore dandi signum sono campanæ ad salutationem angelicam, missam, & vesperas: Sabbato autem sancto cum Gloria in excelsis cantatur, aut signum in cathedrali datum campanas ne pulsent, ut in concilio Lateranense sub Leone decimo jussum est.

Mexic. 1. c. 28. & Guadix tit. 3. const. 12. & Mil. 1. p. 2. tit. com. de rat. div. offic. verbo in urbib. & Granat. tit. de offic. fac. n. 9. & Lime. 3 act. 4. c. 13. Pro hoc §. 16. 17. 18. 19. & 20. loq. Granat. tit. de benef. n. 4. 5. 6. 7. & 8.

§ XVI.

Inde nascitur defunctis, aut illis, qui eleemosynas pro celebratione missarum erogant, maximum detrimentum, & sacerdotibus ad victum egentibus maxima incommoditas; quod aliqui sacerdotes eleemosynas pro celebratione missarum sine delectu recipiunt, & majorem se missarum numerum celebraturos promittunt, quam ob temporis brevitatem celebrare possint. Cui malo remedium adhibere volens hæc synodus statuit, ut in unaquaque cathedrali, aut parochiali ecclesia locorum, ubi Hispani commorantur, collector unus missarum constituatur, sacerdos vitæ exemplo probatus, ac timens Deum, qui ab episcopo deputetur, cujus officium sit, eleemosynam recipere missarum omnium, quæ ex testamentorum dispositione, aut alio quovis modo celebrari fient. Quam eleemosynam, sic inter sacerdotes missas celebraturos distribuat, ut earum celebratio quam primum fiat, & abusus hactenus introductus funditus tollatur. Quod ut melius fiat, is ordo servetur.

§ XVII.

In primis, nullus sacerdos ex illis, qui in civitate, aut oppido Hispanorum resident, ubi collector fuerit constitutus, recipiat, aut recipere possit pro missis aliquibus celebrandis eleemosynam, nisi de consensu collectoris deputati, ad quem eos transmittet, qui missas celebrari petunt, antequam illis se missas celebraturum promittat, aut eleemosynam illarum accipiat; aliter pœnam pondo sex incurrat, accusatori, & fabricæ ecclesiæ æque distribuendorum.

§ XVIII.

Collector duos habebit libros, in quorum uno missas annotet, quæ vel ex testamentis, vel ex devotione petuntur celebrari cum officio, de quo celebrandæ sunt, loco etiam, die, mense, & anno; In altero vero missas ad celebrandum inter presbyteros distributas describet cum nominibus sacerdotum, annotetque missas jam celebratas, ita ut hujus rei episcopo, aut visitatori petenti rationem reddat. In distributione autem missarum collector diligenter attendat onera capellarum, aliarumve rerum, quibus singuli sacerdotes satisfacere debent, eisque plures missas ne committant, quam quas possint commode celebrare, suis prius oneribus satisfacientes. In distributione vero hujusmodi eos aliis præferat, qui magis indigent, & magis assidue ecclesiæ cultum frequentant.

ANNO CHRISTI 1585.

§ XIX.

In unaquaque cathedrali, seu parochiali ecclesia, ubi collector fuerit, arca una sit, duabus clavibus occlusa, quarum una penes collectorem sit, altera penes curatum ecclesiæ antiquiorem: in qua arca eleemosyna ad missarum celebrationem erogata asservabitur. Arca autem hujusmodi, nisi singulis quoque octo diebus, præsentibus ibidem collectore, & curato, ne aperiatur; tuncque inde desumpta pecunia pro ratione missarum ea hebdomada celebratarum distribuetur. Nulli autem sacerdoti eleemosyna pro missa anticipabitur.

§ XX.

Præcipitur quoque omnibus illis, quibus incumbit efficere, ut missæ celebrentur, veluti, curatis, capellanis, testamentorum executoribus, œconomis confraternitatum, aut congregationum, & ipsi collectori; ne missas extra diœcesim, in qua residet, celebrari faciant, eoque eleemosynam transmittant; neque etiam in Hispaniam, sub pœna excommunicationis, nisi in aliquo speciali casu, & valde urgenti episcopus ad id facultatem concesserit, in quo ejus conscientia valde oneratur.

Granat. tit. de benefic. n. 6.

§ XXI.

Publicæ, & generales preces decernuntur, ut omnipotentis Dei iram placemus, ab eoque in nostris tribulationibus remedium consequamur. Quare oportet in hujusmodi precibus, & processionibus id omne effugere, quod divinam majestatem offendere, ejusque in nos iram provocare possit. Ideoque juxta motum proprium felicis recordationis Gregorii papæ XIII. statuit, ac præcipit hæc syodus; ut processiones eorum, qui seipsos diverberant, & aliæ quæcumque in hebdomada majori fieri solitæ, aut faciendæ, noctu ne fiant, sed in luce diei: nec mulieres in his processionibus sese flagellantes permittantur, aut aliæ personæ, eis accensis luminibus præeuntes. Si vero femina aliqua votum sic se flagellandi emiserit, ex nunc illud votum, ita commutatur, ut privatim se flagello percutiat.

Conc. Elib. c. 35. & Autisiodor. c. 5. & Cab. c. 19 & Mexic. 1. c. 27 Junico, Guadix tit. 6. const. 19. & 47. & Mil. 1. p. 2. tit. de proces. & supplic. idē Guadix tit. 6. const. 20. idem conc. Milan. 1. p. tit. de eccl. & earum cultu verb. rog. & Tol. act 2. c. 20. & Compo. act. 3. c. 40. Synod de Quiroga const. 74. & Limens. 3. act. 3. c. 43. Facit tx. in Clem. unica de reliq & ven sanct. Ex concil. Trid. sess 13 c. 5. in doct. de sac. euch. & est lex reg. 7. tit 15. lib. 8. recop & Limen. 3. act. 2. c. 23. Verbo sen, hoc est, *ventana*, est conc. Mil. 4. tit. de procession. verb quod in multis.

§ XXII.

In processione itidem corporis Christi, ubi propter realem Christi domini in sacramento existentiam, major reverentia servanda est, nulla femina personata incedat, aut ita, ut cognosci non possit: nec si personata, aut incognita in fenestra, aut alibi publice compareat, sub pœna excommunicationis majoris: quo ea reprimatur audacia, qua ita personatæ, aut velatæ multa inhoneste proferentes indecenter incedunt. Judicibus vero ecclesiasticis, & secularibus injungitur, quatenus curent, ut in omnibus processionibus viri a feminis separati procedant; ut multis ex hoc nascentibus incommodis occurratur.

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI TERTII TITULUS XVI.

De baptismo:

§ I.

SCriptura sacra valde commendat, ut sancta sancte tractentur, & ut sacra a profanis distinguantur. Quam ob causam, cum templa tamquam loca sancta, & consecrata, & deputata sint, ut in eis sacramenta conferantur; cumque unicuique ad id, sua parochia designata sit, hæc synodus statuit, & mandat, ut nemini liceat quemquam in privatis ædibus, eremitorio-ve, monasterio, aut ecclesia, cujus non fuerit parochialis, baptizare. Qui vero secus fecerit, quam hoc decreto constitutum est, ab officio, & beneficio per mensem unum suspensus sit.

Mex. 1 & Gua tit. 2 a 4 & Mi p. 2. tit. pertine bapt. a & Gra tit. deb & syn de Qu const. 4. & 7. 5. tit. bap.

§ II.

Interdicitur præterea, ne capellæ, & fontes baptismales, sericis thalamis, aut aulæis, aliove profano apparatu ornentur. Quod si parochus, & sacrista id consenserint, viginti pondo mulctentur fabricæ, & ceræ, quæ sanctissimo eucharistiæ sacramento deservit, accusatori etiam æque distribuendis.

§ III.

Parochi, & ministri tam Indorum, quam Hispanorum parvulos, nisi ob causam ægritudinis, ante nonum diem baptizari curent. Cum vero extra ecclesiam parvulum, ob casum necessitatis baptizari contigerit, is chrismate, aut oleo ne inungatur, donec eum in ecclesia sistant; ibique cum reliquis ad baptismum pertinentibus solemnitatibus fiat: neque ultra quindecim dies differatur, nisi causa ægritudinis urgente. Qui vero parvulos in privatis ædibus baptizatos intra prædictum tempus ad parochias ferri non curaverint, a divinis officiis vitentur, quousque ea adimpleant, quæ hoc decreto præcipiuntur.

Tx. in unica bapti Conc tit. q bapti tinen cuso ro. Vide supra §. 1.

§ IV.

Quoniam adulti prius baptizari non debent, quam in rebus fidei catholicæ sufficienter instruantur, ut titulo de summa Trinitate, & fide catholica præmissum est; ideo ubi adultorum numerus reperitur, ut accuratius ii erudiri procurent, deque eorum sufficientia melius constare possit, duo solennes baptismi juxta consuetudinem primitivæ ecclesiæ celebrentur, alter in resurrectione Domini, alter vero in pentecoste. Ante baptismum autem catechumeni examinentur, adhibita diligentia, ut eo intervallo temporis, quod est inter unum, & alium baptismum, mysteria fidei ediscant. Heri vero servi qui baptizandi sunt, eos mittere compellantur ad locum ab episcopo deputatum, ut ibi documentis Christianæ fidei imbuantur.

Guad 2. co

§ V.

Indorum parochi, eis in baptismo antiqua nomina gentilitatis ne imponant, nec ex testamento veteri desumpta, sed ex sanctis novi testamenti, quos summa devotione prosequendos proponant. Parochi vero omnes in eo, quod ad compatres adhibendos spectat, ea observent, quæ titulo de officio rectoris, & plebani statuta sunt.

Gua 2. c Con 4. quæ ad Verb iden

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI TERTII TITULUS XVII.

De sanctissimo eucharistiæ sacramento, & ejus custodia.

§ I.

QUui attente considerat, quod de sacrosancto eucharistiæ sacramento catholica fides nos docet, in eo (scilicet) Christum verum Deum & hominum, vere, realiter, & substantialiter contineri; is facile animadvertet, quo ornatu tabernaculum esse debeat, in quo sanctissimum eucharistiæ sacramentum asservandum sit. Igitur ex concilii Tridentini decreto statuit hæc synodus, ac præcipit, ut in omnibus cathedralibus, & parochialibus ecclesiis hujus archiepiscopatus, & provinciæ, ubi eucharistia asservari debet, locus constituatur; in eoque tabernaculum bene ornatum, & clave occlusum, in quo lapis sacratus, corporalibus coopertus sit; ibique custodia aurea, & argentea collocetur, quæ intra se lineis corporalibus involutum sanctissimum eucharistiæ sacramentum contineat, & asservet, ad id præcipue, ut ad infirmos eucharistia deferatur: cum hæc consuetudo in ecclesia catholica semper viguerit. In custodia vero hujusmodi, duæ formæ magnæ sint, quarum una ad infirmos ducatur, alia vero tabernaculo asservetur: & præterea, parvulæ aliæ formæ erunt, quibus infirmi, & hi qui bona valetudine constituunt, communicent: ubicumque autem sanctissimum eucharistiæ sacramentum asservabitur, lampas semper incensa colluceat.

§ II.

Ut in quibus ecclesiis, & locis conveniens sit eucharistiam asservari constet, declarat hæc synodus posse in omnibus Hispanorum locis, oppidisve asservari dummodo oppidum a vigin-ti habitetur vicinis. Poterit etiam asservari alibi, si episcopo videbitur, quamvis locus a tot non habitetur vicinis, si ibi secure, & decenter custodiri possit. Si tamen parochus a pago hujusmodi discesserit, eucharistiam ibi asservatam sumat. Quoad oppida vero Indorum prudentiæ episcoporum relinquitur, ut locum, in quo possit secure, & decenti ornatu eucharistia custodiri, prius respiciant, quam ad id facultatem concedant.

§ III.

Attentis reverentia, & devotione, quibus colere, & adorare sanctissimam eucharistiam debemus, leges regiæ sub certis pœnis statuunt, ut cum hoc sacramentum ab ecclesia effertur, & per vias ducitur, sæculares homines, qui præsentes interfint, illud comitentur. Quare multo magis hæc synodus ecclesiasticis personis omnibus altaris cultui dicatis præcipit, ut tempore, quo eucharistia ab ecclesia ad infirmos ducitur, si ibi interfint, nisi divinis officiis celebrandis, aut confessionibus audiendis occupentur, ei in comitatu esse teneantur; Itidemque illis, quibus in plateis, aut viis occurrerit donec ad ecclesiam reducatur, & in tabernaculo recondatur. Quod si quisquam secus fecerit, cujuscumque dignitatis, aut qualitatis existat, in singulas vices pondo octo persolvat, quæ æquis portionibus, in accusatoris, piorum operum, & ceræ sanctissimo sacramento deservientis usum erogentur. Ne vero qui divina officia in ecclesia celebrant, hujus rei causa distrahantur, jubetur, ut dum missa solennis peragitur, solum in urgenti casu necessitatis viaticum ad infirmos deferatur, quo missa peracta majori cum reverentia omnes sanctissimam eucharistiam comitentur.

§ IV.

Cum cælestis iste cibus nostrarum animarum fortitudo sit, præsertim in extremo vitæ certamine, nullatenus permitti debet, ut quisquam sine tanto viatico ex hac vita discedat. Quare jus antiquum a felicis recordationis Pio papa quinto suo proprio motu innovatum, & etiam lege regia susceptum decernitur, ac præcipitur ut omnibus fidelibus ad mortem damnatis, ante unum diem quam pœna mortis executioni mandetur, hujus sanctissimi sacramenti viatico reficiantur, ut eo roborati mortem ad suarum animarum salutem patienter ferant.

Argum. tx. in cap. quod in te de pœnit. & remissio. & glossa in Clem. 1. eodem tit. Motus proprius Pii V. In leg. 9. tit. 1. lib. 1. recopil. & Milan. 3. act. 2. c. 23. & Milan. 5. tit. quæ ad sanct. euch. sacram pert. verb. reus cap. damn. Mex. 2. c. 18 & Lim. 3. act. 2. c. 26

§ V.

Quamvis semper, & ubique colere, ac venerari sanctissimam eucharistiam debeamus, præcipue tamen ad id astringimur, feria quinta in cœna domini, quando ejus institutione, tam singulare in ecclesiam suam beneficium Dominus contulit. Quam ob causam jubet hæc synodus, ut omnes fideles præsertim ecclesiastici eo die adstent tabernaculo, ubi sanctissimæ eucharistię sacramentum repositum est, in commemorationem Domini sepulcri, idque quanta fieri possit reverentia, & devotione præstent. Cavetur tamen, ut aliquibus incommodis, quæ evenire possent, occurratur, ne in oppidis Indorum, sepulcrum constituatur, ut in eo eucharistia collocetur; nisi ubi peculiaribus de causis ab episcopo fuerit concessum.

§ VI.

Quia in ipso institutionis die, ecclesia sanctissimi corporis Christi sacramenti festum, ea exteriori lætitia, qua oportet, celebrare non potest, cum tota mortis Christi mysterio sit intenta; post sanctissimæ Trinitatis festum feriam quintam immediate sequentem cum signo spiritualis lætitiæ, & exteriori apparatu celebrandum delegit. Quæ festivitas, ut cum omni devotionis affectu a populo Christiano celebretur, præcipit hæc synodus, ut eam in festo sanctissimæ Trinitatis curati, & prædicatores populo denuntient, eumdemque moneant, & exhortentur, quatenus toto animi conatu se præparent ad eucharistiam in ipso festo, aut infra octavam, percipiendam. Itemque ut in processione ea reverentia, & animi attentione, & exteriori modestia procedant, quibus ante divinam majestatem in ipso sacramento vere præsentem, & assistentem esse debent.

Clem. unica de reliq. & ven. sanct. Conc. Trid. sess. 13. c. 5. & canon. c. 6.

Ex dict. Clem. unica ideoque univer. de reliquiis, & ven. sanct.

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI TERTII TITULUS XVIII.

De reliquiis, & veneratione ſanctorum, & templorum.

§ I.

OMNIS veneratio, quæ ſanctorum reliquiis, & imaginibus, ſacriſque ædibus exhibetur, in Dei laudem, & gloriam cedit, qui glorioſus, & admirabilis in ſanctis ſuis apparet; totiuſque ſanctitatis eſt auctor: contra vero ſi hæc in honore non habeantur, aut quolibet irreverentiæ genere profane, & ſuperſtitioſe tractentur, gravis in Deum offenſa committitur. Oportet autem, ut epiſcopi tamquam paſtores gregi invigilent, veramque devotionem inter fideles propagare ſtudeant, falſaſque, & vanas ſuperſtitiones penitus ab eis explodant, ita ut glorificetur Deus in ſanctis ſuis. Quocirca ex decreto ſacroſancti concilii Tridentini, ex conſtitutione felicis recordationis Pii papæ quinti decernit hæc ſynodus, & mandat, ut in eccleſiis choreæ, ſaltationes, actiones, & profani cantus prohibeantur, etiam in die nativitatis domini, & in feſto corporis Chriſti, & aliis ſimilibus. Cum vero ſacræ aliquæ hiſtoriæ actione referendæ erunt, aliave ſancta, & animæ utilia, hymnive aliqui devoti canendi, hæc omnia per menſem ante ad epiſcopum deferantur, ut ab eo examinentur, & probentur. Qui vero ſine epiſcopi facultate, & approbatione aliquid horum effecerint, & qui cum illis conſenſerint, pro modo culpæ graviter puniantur. Dum vero divina officia celebrantur, actiones etiam ab epiſcopo conceſſæ fieri prohibentur.

De hoc. tit. ſatis pie loquitur conc. Milan. 4. a tit. de ſacr. reliq. cum tit. ſeqq. & Milan. 5. tit. de indulg. & ſacr. reliq Seſſ. 25. in decret. de invoc. ven & rel. ſanct & ſac ima. Motus proprius Pii V. Tx. in c. 2. de immun. eccl. lib. 6. Conc. Trid. ſeſſ. 22. in decret. de obſerv & evitan. &c. Mexic. 1. c. 26 Guadix tit. 4. conſt 6 & Mil 1. p. 1. tit. de act. & repr. ſacr. & Compoſt. act. 2. c. 9. & Tol act 2 c. 21 & Gran. tit. de cel. miſſ. n. 3. & tit. de reliq & ven. ſanct. n. 4 & ſyn. de Quiroga conſt. 70. & provinc. ejuſdem act. 3. c. 38. Gr. tit. de reliq. & ven. ſanct. n. 6.

§ II.

Vehementer itidem judicibus eccleſiaſticis commendatur, ut cum omni cura, & ſeveritate, quibus opus eſt, quorumdam reprimant audaciam, qui in eccleſiis cum mulieribus, aut nutibus, aut libere colloquuntur; Magiſtratus vero regios quantum poteſt hæc ſynodus cohortatur, aut contra delinquentes hujuſmodi, ea quæ regiis legibus ſunt diſpoſita exequantur, & eccleſiæ miniſtris, ſuum quoque auxilium conferant, quo ſi opus fuerit, hi ab eccleſia ejiciantur, ne ab irreverentia hujuſmodi minime deſiſtentes ſuo exemplo, aliis ſcandalo ſint.

Lex 1. & 2. tit. 2. lib. 1. recopil. Conc. Ant. c. 5. & Trid. ſeſſ. 25. in decret. de purg. tit. de invoc. ven. & reliq. SS. ad finem. Mexic. 1. c. 27. Sannico, Guadix tit. 6 tit. 19. & 20 & Mil. 1. 2. p. tit. de eccleſiis, & earū cultu, verbo rect. & Tolet. act. 2. c. 20. & Compo. act. 3. c. 40. & Gran. tit. de reliq. & ven. SS. n. 5. & ſynod. de Quiroga conſt. 74 & Lim. 3. act. 3. c. 43. Lex reg. 1. tit 2. lib 1. recop. Mexic. 1. c. 29. & Mil. 1. p. 2. tit. de eccl & earū cultu, & Gran. tit. de reliquiis, & ven. SS. n. 7. & ſyn. de Quiroga conſt. 69. & Milan. 4.

§ III.

Itidem præcipitur, ne cuiquam in poſterum pernoctationes, aut nocturnæ vigiliæ, & epulæ in eccleſia permittantur, ſub pœna excommunicationis. Eccleſiaſtici vero conſentientes graviter punientur. Sermones de paſſione, & reſurrectione ob incommoda, quæ inde naſcuntur, noctu ne habeantur.

§ IV.

In eccleſiis, aut in illarum cœmeteriis congregationes, conſultationes, contractuſve rerum ſæcularium, ludive aliqui, ne fiant. Iter agentes intra eccleſias ſeſe ad hoſpitium ne recipiant, neque dormiant: aliter lex pondo in uſum fabricæ eccleſiæ, & accuſatoris mulctentur, quam mulctam perſolvant, tam qui in eccleſiis dormierint, quam qui conſentientes fuerint.

Hoc tamen decreto non prohibetur, ne tempore neceſſitatis ad templa confugiant, ſi ibi cum debita reverentia commorentur.

§ V.

In cœmeteriis eccleſiarum taurorum ſpectacula ne fiant, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, quam incurrant judices, aut ſuperiores, quorum juſſu id fit: ſi vero communitas ſit, eccleſiaſtico ſubjaceat interdicto.

§ VI.

Ne levitate animi, reliquias falſas pro veris ſanctorum reliquiis venerari contingat, decernit, & jubet hæc ſynodus, ut nemini liceat ſecum reliquias geſtare, aut eas in loco publico venerandas proponere; niſi prius ab epiſcopo examinatæ, authenticæ comprobentur, ut titulo de epiſcoporum officio præmiſſum eſt. Conſuetudo tamen, & pia devotio agnos Dei deferendi, qui a pontifice Romano benedicuntur, inter fideles conſervetur, dummodo picturæ, & illuminationes, ſicut felicis recordationis Gregorii decimi tertii motu proprio conſtitutum eſt, eis non adhibeantur.

§ VII.

Quia inter rudes viget abuſus levis cujuſdam credulitatis, qua exiſtimant, ſe certa verba ſcripta, aut certas orationes ſecum deferentes, aut ad collum ſuſpendentes, igni, & aqua minime perituros, aut bona aliqua, quæ deſiderant, obtenturos; Sub pœna excommunicationis præcipitur, ut quicumque hæc ſecum geſtaverint, vel alia ſimilia, intra menſem poſt hujus decreti publicationem epiſcopo tradant, eaque ipſe conſumat: deinceps vero nemo hæc ſecum habeat, ſine examine, & approbatione ordinarii. Confeſſarii vero admonentur, ut a ſuperſtitioſæ vanitatis hujuſmodi errore ſibi confitentes peccata cavere hortentur.

§ VIII.

Probatæ & authenticæ reliquiæ in aliqua eccleſia exiſtentes, extra tabernaculum ſanctiſſimi ſacramenti euchariſtiæ, in loco decenti collocentur. Interim tamen ſi locus hujuſmodi non eſt deputatus, in aliqua parte ejuſdem tabernaculi aſſerventur. Ut autem pia, & laudabilis conſuetudo ſacras imagines venerandi in animis fidelium eum effectum operetur, ad quem illæ inſtitutæ ſunt, populuſque ſanctorum recolat memoriam, eoſque veneretur, & ad eorum imitationem, vitam, moreſque componat; maxime conveniens eſt, ut nihil in imaginibus profanum, aut indecens appareat, quo poſſit devotio fidelium impediri. Eam ob cauſam juſta concilii Tridentini decretum prohibetur, ne poſthac quiſquam Hiſpanus, Induſve imagines ad uſum alicujus eccleſiæ hujus archiepiſcopatus, & provinciæ depingat, niſi prius ab epiſcopo, aut ab ejus officiali examinetur: aliter operarum, quas in his fabricandis, & depingendis collocavit ſtipendium amittat. Viſitatoribus vero injungitur, ut quas repererint imagines, hiſtorias apocryphas exprimentes, aut indecentes ſculptas, ſive depictas deleri, ſeu inde amoveri præcipiant, aliaſque in earum loco decentes ſubſtituant.

§. IX.

§ IX.

Imagines de cetero construendæ (si fieri possit) pictæ sint: si fingi debent, ita sculpantur, ut eas vestibus ornare minime opus sit; quæ vero hoc tempore jam extant, proprias habeant vestes deputatas. Si vero aliqua persona sæcularis ad ornatum imaginis vestimenta aliqua commodaverit, & his imago induta fuerit, eo ipso ad ejus cultum applicentur. Imagines autem quando vestibus, aut alio modo erunt ornandæ ad effectum hujusmodi extra ecclesias ne ferantur.

§ X.

Ob reverentiam sanctissimæ cruci, sanctorumque imaginibus debitam, interdicitur, ne in saccaro, buccarove, aut aliis esculentis, nec in sepulcris, aut in ferramentis, quibus pecudes signantur, crucem imagineve sanctorum, aut alias res sacras depingere liceat: aliter, qui secus fecerit a judicibus ecclesiasticis corrigetur.

§ XI.

Nullus mercator, aliusve quisquam sacros lapides, calices, ornamenta sacra, aut benedicta venalia habeat; seu benedici, & consecrari faciat, ut divendat, sub pœna excommunicationis, ac præterea rei venditæ hujusmodi, pretium fabricæ ecclesiæ applicetur.

§ XII.

Quia omnes speciali devotione gloriosissimam virginem Mariam universalem patronam, & advocatam prosequi debemus, statuitur ac jubetur, ut in omnibus ecclesiis cathedralibus hujus archiepiscopatus, & provinciæ antiphona, Salve regina, cum omni solennitate cantetur singulis quadragesimæ diebus, usque ad feriam tertiam majoris hebdomadæ, necnon singulis sabbatis per annum: cui assistet ad recitandam orationem canonicus pro tempore hebdomadarius, necnon capellani, & cantores omnes interesint: iique cum hoc onere ad officia hujusmodi admitti debeant. Episcopis vero valde commendatur, ut omni sollicitudine piam in sanctissimam virginem devotionem hujusmodi augeri procurent, omnemque adhibeant diligentiam, ut pro celebrandis missis de beata Maria in sabbatis, & pro antiphona Salve regina, ut præmissum est solenniter decantanda, aliqua sit dotatio, sive institutio.

§ XIII.

Quo vero in omnium fidelium memoria domini nostri, ac redemptoris Jesu Christi passio semper retineatur, (aliis ob hanc causam devotionibus, & laudabilibus populi consuetudinibus minime sublatis) Hæc synodus statuit, ac mandat, ut singulis diebus hora tertia pomeridiana in omnibus cathedralibus, & parochialibus ecclesiis, ad effectum hujusmodi, campana per tres interpolatos ictus pulsetur: fideleque hæc synodus quantum potest in domino exhortatur, ut hoc signo audito, pro sua quisque devotione, aliquas in memoriam passionis domini preces effundat. Quoties vero prædicta A hora dato signo id effecerint; quadraginta dierum indulgentiam consequantur.

LIBRI TERTII TITULUS XIX.

De immunitate ecclesiarum, & clericorum.

§ I.

SI imperatorum, & regum temporalium palatia, eorumque famuli privilegiis, & immunitatibus jure gaudent; quanto magis ecclesias, & ecclesiæ ministros immunes esse oportet, qui æterno Deo vivo & vero dicantur? quare hæc synodus decernit, ac jubet, ut nemo cujuscumque qualitatis existat, contra libertatem ecclesiasticam leges condat, aut statuta decernat: nec obsideat, invadat, aut occupet ecclesias, nec liberum earum ingressum, & egressum impediat, nec ab ecclesiis eos extrahant, qui eo confugerint; & hac immunitate gaudere possunt: nec eos vinculis constringant, aut eis custodes adhibeant in ecclesiis, vel cœmeteriis; nec ullo modo ecclesiis vim inferant, vel earum portas confringentes, aut parietes dejicientes, admotisve scalis, ad eas ascendentes. Quod si secus fecerint, privatæ personæ pœnam excommunicationis ipso jure incurrant. Communitates vero ecclesiastico subjaceant interdicto: a quibus censuris non absolvantur, nisi post plenam satisfactionem damni ecclesiis illati; Dum vero ecclesia obsessa tenebitur cessatio a divinis fiat. Quod si episcopo videbitur, illi qui vim templis intulerint, pecuniariis pœnis fabricæ ecclesiæ applicandis plectentur.

§ II.

Ne vero quisquam, ecclesiastica immunitate ad perpetranda nova delicta abutatur, mandat hæc synodus, ut nemo ex his, qui ad ecclesiam confugerint, extra eam egrediatur ad injuriam alicui irrogandam, aut aliud delictum committendum, neque suspectas mulieres in ecclesia secum habeat, aut ludos exerceat, nec ad portas ecclesiæ, aut cœmeteriorum lyram, aut alia musica instrumenta pulset. Cum vero minister aliquis justitiæ per ecclesiam, aut proximum ecclesiæ locum transierit, hi qui ad ecclesias confugerunt, ab ejus conspectu se abscondant. Quod si secus fecerint ab ecclesiarum hujusmodi locis expellantur, & in aliis ne recipiantur, nisi ex hujusmodi expulsione periculum aliquod eis proveniat.

§ III.

Tunc enim aliter corrigendi sunt, & vinculis intra ecclesias coercendi. Si vero ii decretum hujusmodi violaverint, sacristæ, aut qui ecclesiarum curam gerunt officialibus annuntient, ut quod fuerit opportunum provideant.

§ IV

Quoniam vero æquum non est, ut delinquentes propriam habitationem ecclesiam sibi constituant, ea negligenter præstantes, quibus tutus sit eis extra ecclesias egressus; mandat hæc synodus, ne hi sine speciali episcopi licentia, ultra novem dies in ecclesia permittantur.

ANNO CHRISTI 1585. Tx. in c. fi. de immu. eccl. Me. r. c. 31. & Guadix tit. 4 const. 4. in fine, & Gran. tit. de reliq. & ven. sanct. n. 9. & syn. de Quiroga const. 73. Mexic. 1. c. 31. §. 2. ad finem, & Guadix tit. 4. const. 3. & Granat. tit. de reliq. & ven. sanct. n. 9. in fine, & syn. de Quiroga const. 73. Sess. 33. c. 6. Mexic. 1. c. 85. & Guadix tit. 2. const. 45.

ANNO CHRISTI 1585.

Illi vero, qui ad eccleſiam ſe receperunt, ne ad exilium condemnati illud adimpleant, ab eccleſiis ejiciantur, niſi grave aliquod periculum eis immineat, aut aliud valde notabile ſi ab eccleſia expellantur.

§. V.

Ut controverſiæ inter ſæcularem, & eccleſiaſticam juriſdictionem de puniendis clericorum prima tonſura, aut quatuor minoribus initiatorum delictis vitentur, præcipit hæc ſynodus, ut judices eccleſiaſtici, quoad hoc concilii Tridentini decretum obſervent: ad cujus executionem, priuſquam officialis, aut judex eccleſiaſticus in favorem alicujus clerici ex prædictis, inhibitorias literas concedat, inquirat, & examinet, ſi titulum legitimum habet; aut ſi clericus ille eſt idem cum eo, qui in titulo continetur. Hoc tamen intelligitur caſu, quo clericus hujuſmodi a ſæculari judice captus non detineatur: tunc enim ob periculum, quod ex dilatione imminet, ejus petitio admittenda eſt, & juxta juris diſpoſitionem providendum, ut in primis e ſæculari carcere, ad eccleſiaſticum transferatur, deinde vero ulterius procedetur.

§. VI.

Quando inhibitorias literas judici ſæculari directas a contigerit, cum debito honore judici hujuſmodi intimentur: judices vero eccleſiaſtici curent diligenter, ne clericorum hujuſmodi ad ſe tranſmiſſorum delicta impunita remaneant; nec a cauſæ proſecutione deſiſtant, uſque ad ſententiam definitivam: ad idque parte contraria deſiſtente, aut judice ex officio procedente, cauſæ vices, & voces fiſcali tradantur, curentque ut is cauſam uſque ad concluſionem proſequatur. Si vero delictum grave fuerit, reos captos adhibitis fideijuſſoribus ne liberent, donec omino cauſa terminetur, & definiatur; ac delinquentes hujuſmodi pro gravitate delicti puniantur, ne eis clericalis ſtatus delinquendi licentia ſit.

a *Forte*, dati contigerit. H

LIBRI TERTII TITULUS XX.

Ne clerici, vel monachi negotiis ſæcularibus ſe immiſceant.

§. 1.

Late vide jura in praxi canonica Joan. Bernard. c. 30. Mexic. 1. c. 56. & Mex. 2. c. 27 & 28. & Guadix tit. 5. conſt. 6. & 7. & Mil. 1. p. 2. tit. de negotiis ſæcular. a cler. fugien. & Granat. tit. ne cler. vel monac. & ſynod. de Quiroga conſt 108. & Limen. 3 act. 3. c. 4. & 5.

QUONIAM cupiditas malorum omnium radix, valde hac noſtra tempeſtate eccleſiaſticorum quorumdam animos invaſit: ideo ne in domo Dei, quæ domus orationis eſt, negotiationes exerceantur, hæc ſynodus ſtatuit, ac præcipit omnibus hujus provinciæ epiſcopis, & clericis ſacro ordine initiatis, cujuſcumque dignitatis, & conditionis exiſtant, ut non ſolum ab uſurariis contractibus, & jure divino damnatis abſtineant ſeſe: ſed etiam ab his, qui quamvis ſæcularibus permittuntur, clericis ratione ſui ſtatus a ſacris canonibus prohibentur. In cujus rei executionem hæc edicuntur. Nemo negotiationes, mercaturas exerceat, aut alicujus procurator, negotiorumve geſtor ſit, aut alienarum mercium curam ſuſcipiat, eaſque adminiſtret, vel earum pretium tranſmittat; aut alio quovis modo, in hujuſmodi negotiationibus ſe immiſceat. Quod ſi aliqui hoc decretum violaverint, ſi epiſcopi ſint, ipſo facto eccleſiæ ingreſſu interdicantur, a quibus provinciali ſynodo hujus rei ratio petetur. Ceteri vero clerici, cujuſcumque conditionis exiſtant, præter pœnas a jure ſtatutas, quæ in ſuo robore, & firmitate permanent, ipſo facto, pœnam excommunicationis majoris incurrant: & ſi ſemel id commiſerint, ducentum minarum pondo mulctentur, ſi iterum, quatuor centum, ſi tertio, ſexcentum, ac præterea ſupellectilem, & pecunias amittant, quibus negotiationes exercuerint: totumque id, quod ex contractibus prædictis provenerit, cujus tertia una pars hoſpitali domui cathedralis eccleſiæ applicetur, tertia vero pars aliera juſtitiæ ſumptibus erogetur, alia vero judici, & accuſatori æque tribuatur. Qui vero per interpoſitam perſonam negotiabitur, aut ad negotiandum pecunias in ſocietatem dederit, pœnis pecuniariis hoc decreto ſtatutis mulctabitur; hoc tamen decreto, quæ clericis per canones licent prohibita non intelligantur.

Limenſ. 3. c. 4. & 5.

§. II.

Præcipitur item ſub præmiſſis pœnis, ne ullus clericus Indorum curam gerens, in ſuis regionibus per ſe, aut per interpoſitam perſonam contractus redimendi piſces, aut quod venatione capitur, goſſipium, ſalem, mayzum, & alia hujuſmodi, quæ in terris Indorum naſcuntur, ut hæc iterum divendat. Neque etiam negotiationis, ſeu lucri gratia Indos ſuæ juriſdictionis nere, aut texere, aut alias artes hujuſmodi exercere faciat; quo fiet ut Indi his moleſtiis non divexentur, & hi qui Indorum curam gerunt, liberius eorum vitia reprehendant, eoſque commodius inſtruant.

§. III.

Prohibetur itidem omnibus ſacro ordine initiatis, ne per ſe, aut per interpoſitam perſonam, in toto, aut in parte eccleſiaſticos, aut ſæculares redditus locent, aut in ſe translationes ſimilium reddituum recipiant. Quod ſi per interpoſitam perſonam ſecus fecerint pondo centum minarum perſolvant: ſi vero per ſe ipſos pondo ducentum, quæ in piorum operum, & fabricæ cathedralis eccleſiæ, accuſatoriſque uſus æquis partibus erogentur. Si vero his pœnis cautiores non fiant, gravioribus juxta qualitatem delicti punientur.

Mexic. 1. 50. § 2. Guadix 5. conſt. & Gran tit. ne cl vel mon & Limen act. 3. c.

§. IV.

Nullus beneficiatus, aut curatus Indorum, tam ſæcularis, quam regularis, ex auctionibus regiis, aut ex his, quibus a rege commendata ſunt oppida, in ſuo diſtrictu emat mayzum, goſſipium, aut goſſipinas telas, mel, & alia, quæ ejus parochiales in tributum dant, per ſe, neque per interpoſitam perſonam: aliter id omne amittant, quod inde exportaverint, aut emerint, & in uſum fabricæ eccleſiæ diſtrictus hujuſmodi, accuſatoris, & ſumptuum juſtitiæ æquis partibus conferantur: ne ſi miniſtri Indorum hujuſmodi contractibus implicentur, (ut evenit aliquando) eorum miniſterium in contemptum veniat.

Hoc eſt monedas reales. Limenſ. act. 3. c.

§. V.

§. V.

Quia vero multi curati, & beneficiati Indorum hanc curam ſuſcipiunt, magis lucri cupiditate, (ut videlicet Indi ſua colant prædia, aut minas effodiant) quam ut ipſi rudium Indorum animas inſtruant: hæc ſynodus præcipit, ut nullus curatus Indorum ſive ſæcularis, ſive regularis poſſit intra ſuam juriſdictionem, nec intra decem leucas in ejus ambitu, prædia (etiamſi patrimonialia, aut eccleſiæ fuerint) colere, ſi ſint qui ea conducere velint. Quod ſi conductores minime reperiantur, ea ipſis colere liceat etiam por Indos, quos tamen, ad id volentes tantum adhibeant, debitamque eis operum, & laboris mercedem perſolvant, benigneque, & comiter ſe gerant. Si ſecus fecerint, epiſcopus curatos ſæculares beneficio privet, regulares autem a regimine eccleſiæ amoveat; & voce activa, & paſſiva perpetuo ſuſpendat.

§. VI.

Eadem etiam obligatione teneri declarat hæc ſynodus miniſtros regulares, qui ſtipendium a majeſtate regia, vel ab his, quibus a rege commendata ſunt oppida recipiunt, unde de ſuis laboribus poſſent Indis ſatisfacere. Non tamen ex hoc intolligitur, Indis cantoribus, & aliis ad uſum divini cultus neceſſariis, miniſtros debere ſtipendium aliquod perſolvere.

LIBRI TERTII TITULUS XXI.

De obſervatione jejuniorum.

§. I.

INTER præcipuas Chriſtianæ vitæ exercitationes ea una eſt, qua ut divinæ legis mandata omni ſollicitudine obſervemus, rebellatricis carnis moribus frænos imponimus, eamdemque ſpiritui ſubjugamus. Quam ob cauſam ſancta mater eccleſia, quæ a Spiritu ſancto regitur, & gubernatur, ſtatutos dies inſtituit ad jejunium, & abſtinentiam, quo carnis appetitus maxime edomatur, rationique ſubjicitur. Igitur, ut omnes Chriſti fideles hujus archiepiſcopatus, & provinciæ dies, quibus ad jejunium tenentur optime intelligant, hæc ſynodus, tam Indis, quam Hiſpanis in hac provincia degentibus, reſpective ſequentes dies ad jejunandum proponit.

Dies, quibus jejunare tenentur omnes hujus archiepiſcopatus, & provinciæ, utriuſque ſexus fideles (Indis exceptis.)

§. II.

IN primis omnes dies quadrageſimæ; exceptis dominicis diebus.

MENSE FEBRUARIO.

Vigilia ſancti Mathiæ apoſtoli. 23
anno vero biſſextili. 24

JUNIO.

Vigilia nativitatis ſancti Joannis Baptiſtæ. 23
Vigilia apoſtolorum Petri, & Pauli. 28

ANNO CHRISTI 1585.

JULIO.

Vigilia ſancti Jacobi apoſtoli. 24

AUGUSTO

Vigilia ſancti Laurentii. 9
Vigilia aſſumptionis beatæ Mariæ virginis. 14
Vigilia ſancti Bartholomæi apoſtoli. 23

SEPTEMBRI.

Vigilia ſancti Matthæi apoſtoli & euangeliſtæ. 20

OCTOBRI.

Vigilia SS. apoſtolorum Simonis, & Judæ. 27
Vigilia ſanctorum omnium. 21

NOVEMBRI.

Vigilia ſancti Andreæ apoſtoli. 29

DECEMBRI.

Vigilia ſancti Thomæ apoſtoli. 20
Vigilia nativitatis domini noſtri Jeſu Chriſti. 24

Itidem tenentur ex conſuetudine introducta jejunare in vigilia pentecoſtes.

Ex præcepto quoque jejunare tenentur in diebus quatuor temporum qui quidem dies duodecim ſunt.

In Hieme feria quarta immediata poſt feſtum S. Luciæ cum feria ſexta, & ſabbato ſequentibus.

In Vere, feria quarta, ſexta, & ſabbatum poſt dominicam primam quadrageſimæ.

In Æſtate feria quarta, ſexta, & ſabbatum poſt pentecoſten.

In Autumno feria quarta, ſexta, & ſabbatum poſt feſtum exaltationis ſanctiſſimæ crucis.

Dies, quibus Indi jejunare tenentur ex conſtitutione felicis recordationis Pauli papæ tertii.

IN primis, omnes ſextæ feriæ quadrageſimæ, vigilia nativitatis domini noſtri Jeſu Chriſti, ſabbatum majoris hebdomadæ.

§. III.

In his omnibus diebus, tam Hiſpanis, quam Indis aſſignatis, omnes utriuſque ſexus fideles hujus provinciæ, vigeſimo primo ætatis anno majores jejunare tenentur ſub pœna peccati mortalis: unaque tantum comeſtione, eaque in meridie his diebus uti debent, illis exceptis, qui vel ægritudine, vel ſenectute, vel ex magno corporali labore, vel aliis juſtis impedimentis jejunio non obligantur. In jejunio autem ſervando nemo ſuam ſententiam ſequi debet, ſed ſuum confeſſarium conſulet, ejuſque ſententiæ adhæreat. Exhortatur tamen hæc ſynodus omnes quinto decimo ætatis anno majores, & vigeſimo primo minores, ut paulatim jejuniis aſſueſcant, in aliquibuſque diebus a cibis ſe abſtineant, quo facilius cum tempus jejunandi ex præcepto occurrerit, jejunium obſervent. Monet quoque, & hortatur omnes hujus provinciæ fideles, ut laudabilem conſuetudinem jejunandi in vigiliis beatæ Mariæ virginis,

ANNO CHRISTI 1585.

nis, & festi corporis Christi, itidemque a cibis carnalibus abstinendi in diebus rogationum (quamvis ex præcepto non teneantur) observent: conceditque hæc synodus jejunantibus in his diebus quadraginta dierum indulgentiam pro singulo quoque die. A

Conc. Aur. 3. c. 29. refertur in c. Rogation. de consecr. dist. 3.

§. IV.

Præcipit quoque hæc synodus curatis omnibus sæcularibus, & regularibus, ut id suis subditis annuntient.

§. V.

Declarat præterea hæc synodus abstinendum esse omnino in diebus jejunii quadragesimalibus a lacte, ovis, caseo, butyro, aliisve cibis ex his conditis, nisi ad id bulla, aut privilegium concessum sit. Declarat etiam in omnibus jejunii diebus, feriis sextis, & sabbatis per annum, & in dominicis quadragesimæ usum carnium esse prohibitum, nisi alicui de consilio medici corporalis, & de facultate episcopi, aut ejus officialis in scriptis, esus carnium licitus sit. Hæc tamen facultas, examinata causa, ad tempus limitatum, & gratis concedetur. In omnibus vero his diebus, quibus ab esu carnium abstinendum est, carnes publice ne divendantur, nisi ad usum infirmorum, facultatem prædictam obtinentium. B

§. VI.

Medicis itidem jubetur, ne prius cuiquam in diebus prohibitis edendi carnes facultatem dent, quam prospexerint rei necessitatem, quæ si sufficiens non sit, facultas hujusmodi denegetur. In concedendis vero hujusmodi facultatibus, ne faciliores se erga divites, quam erga pauperes præbeant: præsertim cum divites aliis possent uti alimentis sine detrimento salutis, quibus pauperes, & miserabiles personæ ob inopiam uti non possunt. C

LIBRI QUARTI TITULUS I.

De sponsalibus, & matrimoniis.

§. I.

Conc. Trid. sess. 24. c. 1. de reform. matrim.

EX eo magna incommoda, & infelices eventus oriuntur, quod matrimonia, nec sincero animo, nec ad sacrorum canonum præscriptum contrahantur. Quare episcopi, & ecclesiastici judices in executione eorum, quæ de sacro matrimonii sacramento jure dispolita sunt, omnem operam collocare debent. Quod maxime cupiens hæc synodus, præcipit curatis omnibus, tam sæcularibus quam regularibus, ut curent diligenter, ne aliqui ex sibi subditis, prius per verba de præsenti matrimonium contrahant, quam peccata sua confiteantur, quo se ad suscipiendam gratiam præparent, quæ in hoc sacramento confertur. Hoc enim, & ad vitam conjugalem cum omni pietate, & tranquillitate degendam, & ad prolem educandam, ad cæterumque patriam dirigendam convenientissimum principium erit. Præterea curati subditos doceant, tunc se matrimonii sacramentum suscipere, cum per verba de præsenti contrahunt.

Milan. 1. p. 2. tit. quæ ad sacram. matrim. pertin. & Guadix tit. 2. a const. 57 & Gran. tit. de sponsal. & synod. de Quiroga a const. 28.

§. II.

Decreto autem Tridentini concilii synodus innixa hortatur, ut conjuges ante sacerdotalem benedictionem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent: statuitque benedictionem a proprio parocho fieri, neque a quoquam, nisi ab ipso parocho, vel ab ordinario licentiam ad prædictam benedictionem faciendam, alii sacerdoti concedi posse.

§. III.

Ut multis malis, quæ ex clandestinis conjugiis ortum habuere, medicinam afferret universalis Tridentina synodus, clandestina hujusmodi matrimonia irritavit, nullaque decrevit; ac formam, qua matrimonia debent celebrari in hunc modum præscripsit: (videlicet) ut matrimonium præsente parocho, vel alio sacerdote de ipsius parochi, vel ordinarii licentia, & duobus, vel tribus testibus contrahatur. Quod si aliqui secus contrahere attentabunt, hujusmodi contractus eadem synodus irritos, & nullos decrevit. Hujus igitur concilii auctoritatem sequuta hæc synodus decernit, ac jubet, ne quisquam per verba de præsenti matrimonium contrahere attentet; nisi ad præscriptum concilii Tridentini. Si qui vero secus fecerint, ultra pœnas a jure statutas, etiam excommunicationis pœna proponitur; contrahentes autem in triginta pondo condemnentur: singuli vero testes in quindecim, quæ in usum ecclesiæ, cujus fuerint parochiales, erogentur. Parochus vero, aut sacerdos per mensem unum carcere incluſus teneatur. D

§. IV.

Ex decreto itidem concilii Tridentini statuit, ac præcipit hæc synodus, ut antequam matrimonium contrahatur, ter in parochia, sive parochiis contrahentium, tribus continuis diebus festivis a proprio parocho inter missarum solennia publice denuntietur, inter quos matrimonium sit contrahendum: ab eodemque parocho subditi moneantur, ut si ad alicujus notitiam legitimum aliquod impedimentum pervenit, quo contrahentes impediantur, illud revelent. Denuntiationes vero hujusmodi, nequaquam fieri omittantur, nisi quando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiose impediri posse, si tot præcesserint denuntiationes: Tunc enim, vel una tantum denunciatio fiat, vel saltem parocho, & duobus, vel tribus testibus præsentibus matrimonium celebretur. Episcopis vero injungitur, ut ad id, non per quoslibet suos officiales, sed ipsi per se, aut per suum generalem vicarium, ex gravi causa facultatem concedant. Declarat autem hæc synodus, in Indorum oppidis satis esse, si quando minister visitaverit, tres hujusmodi denuntiationes ab eo fiant, tribus diebus etiam non festivis, dummodo eo tempore populus in ecclesiam conveniat. Aliter enim matrimonia Indorum celebrari non possunt, sine magno impedimento doctrinæ Christianæ, qua Indi sunt erudiendi. E

ANNO CHRISTI 1585.

A

§. V.

Juxta decretum concilii Tridentini prohibet hæc ſynodus, ut nullus ſacerdos ſæcularis, ſive regularis, etiamſi parochus ſit, alterius parochiæ ſponſis, ſine ordinarii, vel eorum parochi licentia, benedictionem nuptialem conferre audeat, quolibet privilegio, aut conſuetudine non obſtantibus. Quod ſi ſecus fecerit, ipſo jure tamdiu ſuſpenſus maneat, quamdiu ab ordinario ejus parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu a quo benedictio ſuſcipienda erat, abſolvatur.

§. VI.

B

Præcipit quoque hæc ſynodus ſæcularibus, & regularibus curatis, ut in benedictionibus nuptialibus Indorum naturalium arrhas benedicant, cum reliquis ceremoniis, quibus in benedictionibus nuptialibus Hiſpanorum uti ſolent. Pro hujuſmodi autem benedictionibus conferendis quidquam prorſus ne accipiant, præterquam a ſponte dantibus poſt præſtitam liberam benedictionem: aliter quidquid acceperint, reſtituere etiam in foro conſcientiæ tenebuntur, & præterea ſevere punientur.

§. VII.

C

Nullus parochus, aut ſacerdos ſæcularis, ſive regularis, quemquam per verba de præſenti matrimonio conjungant, qui non ſit ætatis legitimæ a jure ſtatuta: cujus ætatis per librum baptiſmi, aut per ſufficientem probationem conſtare debeat: nec ſponſalitiis ſimilium perſonarum, quæ per verba de futuro fiunt, adſiſtat, niſi de epiſcopi licentia. Si quis vero ſecus fecerit, ordinarii arbitratu punietur.

§. VIII.

Volens Tridentinum concilium liberum conſenſum, qui ad matrimonii contractum requiri- D
tur, conſervari; præcipit ſub anathematis pœna, quæ ipſo facto incurratur, ne quiſquam ullatenus cogatur, quominus libere matrimonium contrahat: cujus auctoritatem ſequuta hæc ſynodus, cum his in partibus multi ob ſuam propriam utilitatem, Indos. & ſervos invitos contrahere matrimonium compellant, ut ſuis operis utantur; ſtatuit, ac mandat, ne ullus Hiſpanus Indum, aut ſervum cogat ad matrimonium contrahendum, nec per vim eos impediat, ut libere cum quibus libuerit matrimonium contrahant, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ. Idemque præcipitur * proceribus Indorum: ea pœna ſtatuta, ſi ſecus fecerint, ut triginta diebus in carcere ſint incluſi, ac præterea E
ſevere puniantur.

§. IX.

Itidem præcipitur, ut hi qui ſervos conjugatos poſſident, eos vendere poſſint; nec vendant in partibus adeo diſtantibus, ut probabile ſit, eos cum uxoribus per longum tempus cohabitare non poſſe. Quod autem ſit tempus longum reputandum arbitrio ordinarii cenſendum relinquitur.

§. X.

Ut vero corruptelæ, inter hos * indigenas aliquando receptæ, non ſine gravi matrimonii injuria, occurratur, qua cum quis feminam aliquam in uxorem ducere volebat, eam a ſuis parentibus emens, cum eaque multo tempore ante matrimonium cohabitans ſæpe innuptam dimittebat; decernit, ac jubet hæc ſynodus, ut Indorum parochi diligenter in ſuis diſtrictibus de hoc delicto ſciſcitentur, ac epiſcopum certiorem faciant, ut tantum facinus puniatur, & funditus, ut decet, extirpetur.

* Hoc eſt naturales.

§. XI.

Quorumdam dolis, ac fraudibus, quas aliqui machinantur, ut binas nuptias contra indiſſolubile matrimonii vinculum exerceant, obviare volens hæc ſynodus præcipit, ut nullus ex his, qui in facie eccleſiæ matrimonium contraxerunt, eo quod ab altero conjuge abſens ſit, ſecundas nuptias contrahere audeat, niſi ſufficienter probet ad præſcriptum juris, alterius conjugis mortem. Quod ſi quis ſecus attentaverit, pœna gravi pro qualitate perſonæ punietur.

Mexic. 3. c. 40. ſynodal. de Quirog. conſt. 33.

§. XII.

Qui ex Hiſpania, aut ex aliis partibus diſtantibus in hanc provinciam pervenerint, & ſecum feminas duxerint, uxorum nomine; niſi hujus rei authenticum teſtimonium exhibeant, ad illud deferendum, ſi epiſcopo videbitur, terminus unius anni cum dimidio præfiniatur. Quod ſi intra præfixum terminum, de matrimonio per teſtimonium, aut per ſufficientem probationem non conſtiterit, ab ordinario ſeparentur, nec cohabitare permittantur.

Mexic. 3. c. 39. §. uni. co.

§. XIII.

Si quando evenerit, ut ſtante duorum infidelium matrimonio, alter conjugum ad fidem converſus baptiſmum ſuſceperit, altero, vel ullo modo ad catholicam fidem convertere ſe nolente, vel non ſine blaſphemia divini nominis, vel eum ut pertrahat ad mortale peccatum ei cohabitare volente: qui relinquitur, ad ſecunda, ſi voluerit, vota tranſibit. Sed ſi baptizatus, ſine detrimento fidei, & legis divinæ, aut cum ſpe, quod ad catholicam fidem convertatur, cum infideli cohabitaverit, fidelis alteri matrimonio ne ſe conjungat. Sed cum infideli cohabitet. Si vero infidelis converſionem ad fidem diſtulerit, per ſex menſes ambo cohabitent: quo elapſo termino, epiſcopus de hac re certior fiat, ut ipſe decernat, an terminus prorogandus ſit, an fideli concedenda facultas, ut alteri matrimonio ſe conjungat. Itidemque epiſcopo annuntiabitur, quando aliquis matrimonium contrahere velit, qui alterum conjugem in locis infidelium reliquit, cui ſuæ infidelitatis tempore cohabitabat: ut epiſcopus, cauſa examinata, ei jungendi ſe alteri matrimonio facultatem, ſi ſibi viſum fuerit, concedat

Tx. in cap. quando, & in c. gaudemus de divortiis. Limenſ. 3. act. 2. c. 36.

§. XIV.

ANNO CHRISTI 1585.

§ XIV.

Mex. 1. c. 41. & synod. de Quiroga const. 34.

Quos Deus matrimonii vinculo conjunxit, non possunt, nec debent separari. Quare omnino reprobatum est maritum & uxorem dato libello sparationis coram judicibus, & notariis se ad invicem separare, existimantes se illius libelli virtute a vinculo matrimonii esse solutos: Idcirco statuit hæc synodus, ut nullus ecclesiasticus judex, in libellis hujusmodi auctoritatem suam interponat, sub pœna privationis officii; Nullusque notarius eosdem conficiat, aut subscribat. Quod si secus fecerint, præter pœnas capit. *Cum æterni tribunal*, statutas, ab officiis sint ipso facto privati, quadragintaque pondo minarum persolvant, in usum fabricæ, pauperum, & accusatoris æquis partibus eroganda. Qui vero ob prædictas causas non cohabitantes denuo matrimonium contrahere attentaverint, propter binas nuptias puniantur.

In cap. cum æterni de sent. & re judicata lib. 6.

§ XV.

Quoniam vero aliqui, eo animo lites de divortio movent, easque minime prosequuntur, libere in suis insordescant vitiis; quo diabolicæ eorum fraudi occurratur, statuit ac præcipit hæc synodus, ut quandocumque lis de divortio mota fuerit, uxor statim, in aliqua domo honesta constituatur. Casu vero, quo pars litem non prosequatur, fiscali detur facultas petendi, ut simul cohabitent. Quod si sententia lata fuerit de divortio quoad thorum, uxor in domo honesta, ac minime suspecta pro ratione suæ ætatis, & conditionis collocetur, ne ulla in Deum committatur offensa; fiscalis vero, qui in hoc negligenter egerit, in pondo triginta condemnetur, & juxta causæ qualitatem, usque ad officii suspensionem puniatur, si episcopo videbitur.

LIBRI QUARTI TITULUS II.

De cognatione spirituali, & aliis matrimonii impedimentis.

§ I.

Seff. 24. c. 5. de refor. matrim. Mexic. 1. c. 38 §. unico, & synod. de Quiroga const 30. Tx. in Clem. unica de consang. & affinitate Lex. regia 3. tit. 18. parte 7. & lex 7. tit. final. l. 8. ordinan. Vide

QUONIAM aliqui, Dei timore posthabito, intra gradus a jure prohibitos, in quibus matrimonium invalidum est, contrahere præsumunt, unde consequitur, ut in peccato vitam ducant: eam ob causam ex decreto concilii Tridentini, interdicit hæc synodus ne quisquam intra hos gradus matrimonium contrahere audeat, ne sacerdos ullus in aliquo hujusmodi contractu interveniat. Quod si aliqui scienter intra gradus prohibitos, qui matrimonium dirimunt, contrahere attentaverint, præter pœnam excommunicationis, quam ipso facto incurrant, & alias pœnas a legibus ecclesiasticis, & regiis * statutas, centum pondo persolvant. Sacerdos vero, qui hujus rei conscius, hujusmodi matrimonii contractibus interfit, si beneficiatus fuerit, fructus, seu redditus unius anni amittat: aut si beneficiatus non fuerit, centum pondo mulctetur. Quæ omnis mulcta fabricæ cathedralis ecclesiæ sumptibus justitiæ, accusatori, aut si is desit, judici æquis partibus applicetur.

§. II.

Quo vero his evitandis accurata diligentia adhibeatur, hæc synodus sacerdotibus exponit gradus prohibitos cognationis corporalis, & spiritualis hos esse.

§. III.

Primus consanguinitas usque ad quartum gradum inclusive. Secundus affinitas ex matrimonio contracta usque ad quartum gradum. Tertius, affinitas ex fornicatione contracta, usque ad secundum gradum inclusive, pro ut est a Tridentino concilio dispositum. Quartus, impedimentum publicæ honestatis, ubi sponsalia quacumque ratione non fuerunt valida, prorsus tollitur: ubi autem valida fuerunt, primum gradum non excedit.

§. IV.

Cognatio spiritualis in baptismo contrahitur inter baptizantem, & baptizatum, & illius patrem, & matrem, & intercompatrem, & commatrem baptizati, & inter illius patrem, & matrem tantum. Ex confirmatione vero contracta cognatio confirmantem, & confirmatum, illiusque patrem, & matrem, ac tenentem non egreditur. Advertendum tamen est, in impedimentis hujusmodi felic. record. Pium papam V. suis propriis motibus declasse in gradibus ante concilium Tridentinum prohibitis, & postea ab eodem concilio sublatis tanquam matrimonium non impedientibus, non solum intelligi post concilium impedimentum esse sublatum ils, qui denuo ad illum gradum pervenerunt; sed etiam iis, qui ante concilium eo gradu erant conjuncti, dummodo matrimonium, aut contractum sit, aut contrahendum post Tridentinum concilium.

§ V.

Tx. in final. vortiii

Nefanda inter fratres, & sorores primo gradu conjuncta matrimonia, omni jure prohibentur. Quare præcipitur, ut infideles hujus provinciæ, qui tempore suæ infidelitatis, in hoc gradu conjuncti erant matrimonio: cum primum baptismum susceperint, separentur, matrimoniumque hujusmodi irritum, ac nullum decernatur.

LIBRI QUINTI TITULUS I.

De visitationibus.

§. I.

Seff. reform Mex. Guad. & Mi p. a. t visitat & To act. a. Gran de vi synod Quirc const.

VISITATIONUM præcipuus scopus, (ut sanctum concilium Tridentinum exponit,) est, sanctam orthodoxamque doctrinam, expulsis hæresibus, inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere, populum cohortationibus, & admonitionibus ad religionem, pacem innocentiamque accendere: ad quod efficiendum, ultra ea, quæ locus, tempus, & occasio, visitatarumque personarum conditio, Deo, ac Domino inspirante visitatorem docuerint, is ordo servabitur.

§. II.

A

§ II.

Cum primum ad locum, quem visitaturus est, visitator pervenerit, ecclesiam adeat, ubi eum populus expectat, ibique preces ad Deum effundet: ac deinde ipse, aut ejus loco alius concionem habebit, qua summatim visitationis scopum exponat. Præterea generale hujus synodi decretum legi efficiet, populumque admonebit de obligatione, qua singuli tenentur denuntiandi publica peccata, ut tale remedium adhibeatur, quo omnes in Deum offensæ funditus tollantur.

§ III.

B

Sanctissimum eucharistiæ sacramentum, sanctum chrisma, oleumque ac baptismalem fontem, manuale etiam sacramentorum, ac omnia ecclesiæ ornamenta visitabit, accurateque respiciet, an hæc decenter teneantur.

§ IV.

Libellum præteritarum visitationum requirat, scisciteturque an statuta in prædictis visitationibus executioni mandata sint: si vero aliqua adimplenda desunt, compleri curet; reprehendatque, ac corrigat eos, qui in his adimplendis negligenter se gesserunt.

§ V.

C

Quoad bona vero ecclesiæ inquirat in primis, an inventarium, liberve sit, ubi descripti sint tituli possessionum, quas ecclesia obtinet; exploretque an aliqua ecclesiæ bona alienata sint, an ea quisquam usurpaverit: an vero aliqui sumptus in ædificiis: aliisve rebus facti sint, qui eam summam excedant, quæ est ab hac synodo constituta: aut si ecclesia jus habet ad aliqua bona nondum ab ecclesia recuperata. In quibus omnibus id adimpleri efficiet, quod titulo de rebus ecclesiæ conservandis, alienandis, vel non, jussum est.

§ VI.

D

Visitet quoque ecclesias, & eremitoria, videatque an aliqua superflua sint, aut non bene restaurata, & an sine episcopi licentia fabricata sint, episcopumque de hac re certiorem faciat, ut de convenienti remedio provideat. Præterea juxta concilii Tridentini decretum peculiari cura exquirat, & exploret attente, an imagines indecenter teneantur; quasque sic repererit, deleri faciat, aliasque in earum loco constitui jubeat, pro ut est titulo de reliquiis, & veneratione sanctorum dispositum.

§ VII.

E

Hospitalia etiam, eremitoria, confraternitates, & alia pia opera visitet: dispiciatque, an eorum institutione, & fundatione, episcopique ordinationibus constituta observentur: idque provideat, quod sibi conveniens videbitur, ut hæc opera conserventur, & augeantur. Missarum, & piorum operum, quæ ex testamento relicta sunt, libellum petat: utque ea adimpleantur, quod est titulo de testamentis decretum, observet.

§ VIII.

Coram parochis decreta hujus synodi, quæ ad eorum officium spectant, legi faciat; & an observentur, diligenter exploret: specialiter vero inquirat, an parochus libros habeat, ubi baptizatorum, confirmatorumve, aut eorum, qui matrimonio conjuncti, & mortui sunt, nomina descripta teneant; Si habet catechismum, directoriumque confessorum, librum decretorum hujus synodi. Si permittit a clericis peregrinis sine licentia missam celebrari. Si habet tabulam salariorum, juxta taxam ab episcopo designatam. Quod si quid repererit, quod non sit executioni mandatum, diligenter adimpleri curet, excessusque, & negligentias corrigat.

§ IX.

De vita, & honestate clericorum privatim exquiret; si onera suorum officiorum obierint, & quæ his decretis jussa sunt adimpleverint. Aut si in aliqua delicta reinciderint, aut aliqua receperint, quæ a jure, aut ab hac synodo eis prohibentur. Exquiret præterea, an clerici, vel sæculares publica aliqua peccata, aut scandala committant, an aliqui sint concubinarii, blasphemi, susceptores aleatorum, usurarii, & aliis hujusmodi vitiis implicati. In rebus autem occultis inquisitionem in speciali ne faciat, ex qua infamia oriri possit, sed ut est a jure communi dispositum inquirat.

Tx. in cap. qualiter, & quando, el. 2. de accus. & in cap. liecr Heli de simonia.

§ X.

Visitator omnia, quæ animadversione digna repererit, effecerit, aut providerit dum exercuit visitationem in suo libro describat: cum vero ad civitatem, ubi episcopus residet, pervenerit, de his omnibus intra tres dies episcopo rationem reddat.

§ XI.

Ut vero liberius morum reformationem, quæ visitatoribus valde commissa est, procuret, nihil quidquam visitator ullatenus accipiet, quoeumque modo ei offeratur; ornamentave, nec pro ratione petenda de hospitalibus, confraternitatibus, œconomisve ecclesiarum, aut aliis similibus, nisi tantum quæ ad victum, & hospitium sibi, & his, qui eum comitantur, (quorum parvus numerus esse debet) ab episcopo dari constituta sunt. Quod si secus fecerit, pœnas incurrat a constitutione concilii Lugdunensis, quæ incipit, *Exigit*, statutas, & reliquas a concilio Tridentino impositas: ex cujus decreto decernitur, ut si visitatores ratione visitandi baptismales fontes aliquid acceperint, illud in foro etiam conscientiæ, restituere tenentur; Hoc tamen decreto non prohibetur, ne notarii, & computatores, quos secum duxerint, id exigere possint, quod ex taxa hujus synodi eisdem debetur, ratione actorum, & scripturarum, rationumque, seu computorum, in quibus se exercuerint.

Vide cone. citata supra § 1. Tx. in cap exigit de censib. lib 6. Sess. 24. c. 3. de reform. Tolet. act. 2. c. 7. & Lim. 3. act. 4.

§ XII.

Quamvis ex jure, & ex decreto concilii Tridentini, ecclesiæ, & oppida, quæ visitantur, epis-

Sess. 24. c 3. de reform.

ANNO CHRISTI 1585.

episcopis, aut eorum visitatoribus, ratione procurationis, sibi, & his qui in ejus comitatu sunt, congrua victualia suppeditare debeant: & in hoc etiam archiepiscopatu, & provincia consuetum sit, Tamemes (bajulos scilicet homines) jumentave, sine ulla mercede tribuere, ut ex uno oppido in aliud, quæ ad hoc necessaria sunt, exportentur: nihilominus hæc synodus statuit, ac præcipit, ut posthac episcopi, sive eorum visitatores, cum visitaverint, justam mercedem bajulis hujusmodi, aut aliis Indis, pro se, & jumentis, quæ ad hoc adhibuerint, persolvant, pro distantia, quæ est inter unum, & alterum oppidum, & terræ consuetudine attenta; ita ut omnes intelligant vitari id omne, quo subditi vexari, aut molestari videantur; ac præterea ea solum visitatores proponere, quæ animarum saluti maxime conveniunt.

§ XIII.

Caziques, y Tequitlatos.

Ne Indi, visitationum occasione * a proceribus molestentur, statuitur, ac jubetur, ut visitatores in scriptis annotatum suis nominibus relinquant quidquid pro suis, & eorum, qui eos comitantur victualibus sumptus fecerint: quo possit œconomus, si sæcularis fuerit, regiis magistratibus, si ab eisdem petatur, rationem reddere, aliter pro modo culpæ graviter puniatur.

LIBRI QUINTI TITULUS II.

De calumniatoribus.

§. I.

De hoc tit. Granat. tit. de calumn. n. 1. 2. & 3. quo refor. Conc. Mex. 1. in c. 79. Lex reg. 4. tit. 17. lib. 8. recopil.

GRAVISSIMA injuria tribunalibus irrogatur, quæ Deus in ecclesia sua pro administranda justitia constituit; dum his nonnulli ad suas vindictas, & flagitia abutentes, dolo malo innocentes criminantur. Cui malo remedium afferre volens hæc synodus præcipit, ut si aliquis articulos dederit; aut calumniosam accusationem, per se, vel interpositam personam contra aliquem clericum obtulerit, in casibus, quibus juxta juris dispositionem calumniosa talis accusatio reputabitur; iisdem pœnis criminator plectatur, quibus puniendus esset accusatus, vel denuntiatus, si contra eum probaretur. Ac præterea in omnibus expensis, & damnis condemnetur, quæ accusato, vel denuntiato inde provenerint, & in pondo quinquaginta, quorum medietas ei, qui calumniam passus est, tribuatur.

§. II.

Si quis accusaverit, aut denuntiaverit, sive clericus sit, sive sæcularis, & injuriam suam non fuerit prosequutus, ab eo articuli ne admittantur, nec accusatio pro sua recipiatur; sed fiscali tradetur, qui ad ejus prosecutionem tenebitur, in his casibus, & eo modo, qui titulo de officio procuratoris fiscalis continetur, & non aliter. Ultra ea tamen, quæ ibidem dispositа sunt, sæcularis clericum fideijussorem ad id præbeat, qui sæcularis si in probatione defecerit, expensas, & pœnam prædictam, se soluturum promittat: aliter ejus accusatio nequam admittatur.

§. III.

Quamvis is, qui calumnioſe fuerit accusatus, calumniatorem non accusaverit, possint judices (si casus id postulat, eisque videatur) contra calumniosum criminatorem ex officio procedere, eumque pro merito culpæ condemnare.

§. IV.

Quoniam vero sæpe Indi nomine communitatis, aut particularium, articulos contra nonnullos clericos dare solent; decernitur, ac jubetur, ut attento quod cum Indis decretum de fideijussoribus exhibendis, & pœnis supra nominatis in rigore exequendum non est, fiscalis causam suscipiat, eamque prosequatur, etiam si Indi ab ea desistant; ita ut fiscalis ac jure eorum se protectorem ostendat: ea tamen conditione statuta, ut (Indis desistentibus) hujusmodi prosecutio, nec fieri, nec inchoari, nec inchoata deseri a fiscali possit; nisi prius sententia, & consensus episcopi præcesserit, cujus paternæ prudentiæ hæc synodus relinquit, ut quid hac in re magis Dei honorem, & indigenarum protectionem, excessuumque coercitionem conveniat, attente consideret.

LIBRI QUINTI TITULUS III.

De simonia.

§. I.

ETSI ab ipso renascentis ecclesiæ initio, semper simoniæ vitium abominabile, & execrabile fuerit, ac sacris canonibus prohibitum, gravibusque pœnis punitum; tamen ea fuit hominum malitia, ut diversis fraudibus, & fallaciis sua simoniaca pacta occultare, & palliare procurent. Quod malum in hunc archiepiscopatum, & provinciam adeo grassatum est; tam ad præsentationes, quæ in his partibus fiunt, obtinendas, quam ad eas in curia catholicæ majestatis procurandas, ut conveniens remedium, & opportunum sibi afferri postulet: de quo providere volens hæc synodus præcipit ne quisquam ecclesiasticus, sive sæcularis cujuscumque dignitatis, conditionisve existat, pacta, conventionesve faciat, aut pecunias promittat, aliave strenarum nomine, si præbenda obtineatur; aut mercedis prætextu, pro sollicitudine, aut ad obtinendum favorem quorumcumque aulicorum, sollicitatorumve, aut procuratorum, seu aliarum personarum eis propinquarum, qui præsentationes hujusmodi conferre debent; nec scripturas nomine debitorum aliis de causis contractorum concedat, aut alios concedere faciat; quibus eos, qui se obligaverint, indemnes servaturum promittat, ratione ejus summæ quam persolverint; nec aliter quovis modo de similibus paciscatur per se, nec per interpositam personam. Quos omnes hæc synodus simoniacos declarat, & qui hæc commiserit, pœnas a jure statutas, & a felicis recordationis Pio papa quinto motu proprio confirmatas incurrere decernit; quæ quidem pœnæ hæ sunt: videlicet ipso jure privatos esse beneficio, aut præbenda, hac ratione ab eis obtenta, ac præterea inhabiles reddi ad alia quæcumque beneficia obtinenda, necnon ad restitutionem fructuum omnium, atque reddituum ab eis receptorum teneri. Itidem ipso facto incurrunt

runt excommunicationem majorem, a qua nisi in articulo mortis ab alio quam a summo pontifice absolvi non possunt.

§ II.

Declarat praeterea haec synodus, hos qui praesentationem obtinent per illicita hujusmodi media impetratam, non fore admittendos ad similia beneficia, sive praebendas quas obtinuerint. Haec synodus admonet, eisdemque poenas a felicis recordationis Pio papa V. innovatas notas facit; eorumque conscientias graviter onerat, quatenus animadvertant, teneri se ad resignandum beneficia, & fructus male perceptos restituendum: necnon eosdem exhortatur, ut ab hoc nequissimo vitae statu resipiscant, ad illudque acerrimum, ac tremendum Dei judicium mentis oculos convertant.

§ III.

Episcopis vero, quo omnis simoniae cesset occasio, monet haec synodus, ut familiaribus suis, ratione officiorum quae exercent, certam mercedem constituant, ne illi hoc subsidio destituti, beneficia ecclesiastica, tamquam suae operae, & laboris pretium praecipue sibi proponant. Fraudari tamen ecclesias non vult haec synodus probatorum hominum ministerio, si qui sunt in episcoporum familia, quibus ob suam doctrinam, & pietatem utiliter beneficia, sive praebendae conferri possunt. Qua in re episcopis vehementer commendatur, ut familiarium merita, & doctrinam examinent, ita ut bene meriti non graventur, si eis familiares episcoporum praeferantur. Cum in ecclesiarum damnum, & tertiae personae incommodum familiaribus satisfaciendum non sit, quando sacros lapides, calicesve, aut ornamenta benedicta, vasque aureum, aut argenteum, quod intus sanctorum reliquias contineat, vendi contigerit; praecipitur, ut ratione consecrationis, benedictionisve, aut reliquiarum, nihil quidquam pretii exigatur, nec majori pretio haec divendantur, quam eo, quo materia aut opus aestimabitur, sub poenis contra simoniacos statutis.

§. IV.

Qui beneficia, seu parochias, multis, & ambitiosis precibus, donis, promissionibus, favoribusve ad episcoporum gubernatores, aut examinatores allatis petierint, pro illa vice reddantur inhabiles ad tale beneficium, seu praebendam obtinendam: in quo eorum conscientias respective haec synodus valde onerat.

LIBRI QUINTI TITULUS IV.

De haereticis.

§ I.

PERPENDENS haec synodus quam grave peccatum sit, eos a fide catholica deficere, qui divina favente misericordia e tenebris idololatriae, & gentilitatis ad lucem evangelii eruti, fidem Christianam in sacro baptismate professi sunt; quae a fide defectio, in his praesertim gravior culpa est, qui aliorum duces, & magistri cum sint, eos pervertunt, & a veri Dei cultu ad idola adoranda, & daemones colendos seducunt: graviter, molesteque ferens, & eam, quae nostrae fidei irrogatur, injuriam, & tot animarum jacturam; necnon intimis visceribus cupiens; * nativis Indis tamquam novellis in ecclesia plantis in fide roborentur, afferre remedium. Attendens praeterea nimiam episcoporum indulgentiam, quae paterna pietate canonum rigorem temperantes, hactenus blanditiis, potius quam severitate, ad viam salutis trahendos Indos existimarunt, non solum Indis utilem fuisse, imo eis occasionem praebuisse, ut projecta quadam audacia ad suos errores, & antiquas superstitiones (quod plerisque in partibus hujus provinciae experientia docet) redirent. Timens denique quam grave damnum conversioni, & conservationi Indorum in fide Christiana proveniret, si haec poenis impositis non reprimeretur audacia: statuit, ac praecipit praelatis omnibus hujus provinciae, ut diligentissime inquirant, ac scisciteritur de hujusmodi idololatris, praesertim dogmatistis, & errores inter alios disseminantibus. Quod si postquam eos pie monuerint, & corripuerint, nihilominus in suis perseverare erroribus comperiantur, rigide contra eos procedant; easque poenas applicent, quas magis convenire judicaverint, & ad horum emendationem, & ad aliorum remedium. Paternae autem episcoporum providentiae haec synodus committit arbitrium qualitatis poenarum: monens eos, ne poenas pecuniarias imponant, quae nec gravitati delicti, nec Indorum paupertati respondent; sed eos corporalibus poenis coerceant, quibus solum eorum saluti consultum videatur. Necnon vehementer episcopis eorum cura commendatur, cum in die tremendi judicii, de animabus sibi commissis, omnipotenti Deo rationem sint reddituri.

ANNO CHRISTI 1583.

Naturales Indios.

LIBRI QUINTI TITULUS V.

De usuris.

§ I.

QUI volunt divites fieri, ait apostolus, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa, & nociva, quae mergunt homines in interitum, & perditionem. Hinc est, quod multi his Indiarum partibus appulere, insatiabili * quoad divitiarum siti, & cupiditate excoecati, qui facile se his contractibus implicant, unde majus lucrum reportari posse sperant; nihil curantes justi ne, an injusti contractus illi sint. Quod fit, ut constitutionis vinculo, non sine magno animarum periculo obligentur, ob nimiam difficultatem, qui aliena quae retinent bona veris eorum dominis restituant. Quare haec synodus ardenti salutis animarum, quarum cura episcopis commissa est, desiderio flagrans, a virisque prudentia, & experientia probatis intelligens, tricas varias, variasque fraudes lucri cupiditate in his partibus inventas, quibus injustitia, quae dolo malo in proximum exercetur, occultari, ac palliari possit; quantum valet, omnes hujus provinciae fideles in domino exhortatur, ut rationem, quam Deo in die tremendi judicii reddituri sunt, certamque animarum suarum damnationem, si injuste aliena bona usurpant, ob oculos ponentes, viros doctrina & vita probatos consulant; eisque modum, quem in negotiando, & contrahendo tenent, aperiant; atque eos solum contractus exerceant, ad securitatem con-

*Coacervandarum.

ANNO CHRISTI 1585.

scientiæ, quos juriſperiti hujuſmodi licitos probaverint. Sed ne poſthac injuſti contractus, ſub juſtorum ſpecie lateant, ac de eis ignorantia præſumatur, hæc ſynodus, quid de aliquibus contractibus, quorum frequentior eſt in hac provincia uſus, ac de quibus permultæ difficultates propoſitæ occurrunt, juxta juris diſpoſitionem, faciendum ſit, exponit, atque declarat. Aliorum vero contractuum diſcuſſionem ad directorium confeſſorum, ab ea probatum refert, ut tam confeſſarii, quam pœnitentes in his omnibus dirigantur.

§ II.

Primus caſus.

Tz. in leg. reg. 5. tit. 21. lib. 5. & lex 1. 2. tit. 24. lib. 5. recop. Quando eſſe decreto ſe ordeno ſe havia aſentado el enſaye de la plata: como lo eſta agora: por orden de ſu mageſtad.

Quia is contractus in hac provincia frequens eſt, vendendi (ſcilicet,) aut credendi argentum ad certum tempus, ut æſtimato juxta legem regni pretio, ſexaginta tominorum pro unaquaque argenti marca, venditi, aut creditи, argenti pretium in moneta regalium præfinito tempore ſolvatur. Hæc ſynodus illegitimum tunc eſſe contractum hujuſmodi declarat, quando argentum valorem a lege conſtitutum non attingit, ſcilicet, denariorum undecim, & granorum quatuor. Quia ad dilatam ſolutionem, argentum minoris valoris eodem pretio vendere, quo argentum pretioſius, & valorem a lege æſtimatum pertingens divenditur, contractus illegitimus eſt, & uſurarius. Majori enim pretio in eo argentum venditur, ratione dilatæ ſolutionis, quam a lege præſcribitur, & pecunia numerata vendi poteſt. Hoc igitur genus contrahendi ſynodus damnat, illicitumque, & uſurarium decernit, idemque tale judicari, & reputari mandat. Reos vero, & in ſic contrahendo delinquentes eccleſiaſtici judices corrigant, omnique juris rigore puniant: in eoſque & in eorum bona pœnas omnes exequantur, quas contra uſurarios, & feneratores ſtatutas invenerint. A confeſſariis vero minime abſolvantur, niſi poſt plene factam reſtitutionem eorum, quæ ex illicito, & uſurario contractu perceperunt, & acquiſierunt, ab hujus generis contractu omnino abſtineant.

§ III.

Secundus caſus.

Aliquando vero argentum undecim denariorum, & quatuor granorum valorem attingens, in pecunia numerata juſto legis pretio vendi non poteſt, dilata vero ſolutione juſtæ legis pretio venditur, cujus contractus juſtitiam, vel injuſtitiam perpendens hæc ſynodus, ex varietate circumſtantiarum, aliorumque plurium poſſe variari: quo fit, ut de eo certa definitio dari non poſſit: volenſque fideles hujus provinciæ ad rectam juſtitiam dirigere, & conſcientiæ detrimenta, ac proximi damna vitare; ſtatuit, ac jubet, ut tam in contractibus hujus generis factis, quam in his, qui in poſterum fient, ante omnia contrahentes conſulere debeant, & conſulant viros vita, & ſcientia, conſcientiaque probatos, theologos, aut juriſperitos; quibus circumſtantias, motiones, & cauſas contractuum hujuſmodi aperiant, eorumque ſententiam, & conſilium ſequantur, ut de contractus hujuſmodi juſtitia tuti in conſcientia ſint; Quod ſi ſecus fecerint, valde eorum conſcientiæ ab hac ſynodo onerantur.

§ IV.

Porro, quia etiam huic ſynodo renuntiatum eſt, ob pecuniæ penuriam, & urgentem neceſſitatem, permultos præſertim eo tempore, quo claſſis in Hiſpaniam proficiſcitur, mutuo pecunias non invenientes, ut ſuis creditoribus ſatisfaciant, ſolere ad id permutationes facere, merces ad dilatam ſolutionem ementes, quas in pecunia numerata minori pretio divendunt; ſæpeque nullis mercibus intervenientibus, quæ re ipſa emptioni, aut venditioni ſubjiciantur, ficte convenerint, & contrahunt; ad certum terminum ſolvere ſe obligantes ſummum pretium, quo falſo præſupponitur merces emptas fuiſſe, cum re vera in pecunia numerata aliquam tantummodo ſummam recipiant, & ad certum tempus majorem ſummam reddituros, obligatione ſe devinciant. Qui quidem contractus, ſive merces fingantur intervenire, & vendi, cum nec interveniant, nec divendantur; ſive argentum ſit, quod emi confingitur juxta pretium legis, viliuſque vendi ratione numeratæ pecuniæ; ab hac ſynodo declaratur illicitus, & uſurarius, quia in eo minor ſumma pecuniæ mutuo datur, cum obligatione reddendi majorem. Reliquæ vero conventiones, in quibus, ut dictum eſt, vera emptio, vel venditio non intervenit, fraudulentæ, & ſolum ad palliandas uſuras inventæ decernuntur. Quare hæc ſynodus præcipit, ut qui contractibus hujuſmodi ſe implicaverint, * & proxeniſtæ, qui in eis interverint, pœnis contra uſurarios ſtatutis puniantur: judices autem eccleſiaſtici diligentiſſime inquirant de hujuſmodi delinquentibus, ut rei tam perniciosæ, & quæ ſic palliata, & velata facile committitur, remedium adhibeatur.

* Con res. " Pro tæ.

§. V.

Præterea, quoniam permulti homines illicitum eſſe intelligentes vendere aliquid ad dilatam ſolutionem majori pretio, quam in pecunia numerata in venditione mercium, pretium, quod ſummum appellatur, ratione dilatæ ſolutionis ad aliquod tempus excedendo, qui contractus uſurarius eſt: ut illum committant, varios quærunt colores, & fallacias; purpuram, cacaum, & ſimiles alias merces majori pretio ad dilatam ſolutionem divendentes, quam pecunia numerata æſtimantur, & fortaſſe majori, quo eas ad dilatam ſolutionem crediderunt. Idcirco hæc ſynodus juxta juris præſcriptum decernit, ac declarat, in his, & aliis mercibus, in quibus divendendis multi ſeſe exercent, eaſque nulla neceſſitate compulſi pecunia numerata divendunt, unde * verum pretium, quo in pecunia numerata æſtimantur, liquido conſtare poteſt uſuram committi ab illo, qui eas ad dilatam ſolutionem majori pretio vendiderit, quam ſummo, & eo, quo in pecunia numerata venduntur; necnon cauſa non obſtante, qua ſe communiter excuſant, eo quod nullum pretium in pecunia numerata conſtitutum ſit, delinquentes hæc ſynodus puniri mandat, pœnis contra uſurarios impoſitis. Itidemque fiat cum illis, qui ad dilatam ſolutionem magnam quantitatem cacai, alteriuſve generis mercium collective majori pretio vendunt, quam in pecunia numerata collectæ in unum merces hujuſmodi divenduntur. Hoc enim eſt juſtum pretium iſtiuſmodi mercium, non autem illud, quod ſi minutatim divenderentur, pro eis reperiretur. Pretium ſi quidem mercium, quæ minute divenduntur ob laborem, periculum, & induſtriam majus eſt, quam earum, quæ collectim emuntur. Quapropter ſi contra-

* Fo verum

trahentes, hac executione non obstante, eadem pœna plectendi sunt, qua illi, qui carius ob dilatam solutionem, quam pecunia numerata merces extrudunt.

ANNO CHRISTI 1585.

§. VI.

Quoniam vero casus alii permulti, qui in his partibus passim inter negotiandum occurrunt, quique specialem circumstantiarum indaginem requirunt, ut probentur, vel condemnentur, huic synodo propositi sunt; eos ad directorium, & examen confessariorum refert. Idque negotii, confessoribus datur, ut directorio synodi hujus auctoritate probato, in discussione istorum casuum utantur.

LIBRI QUINTI TITULUS VI.

De sortilegis.

§. I.

MAGNA in Deum verum committitur offensa, in quo totius nostræ miseriæ consistit remedium, quique omnipotens est, & summe sapiens, si sortilegi, malefici, ariolive consuluntur, ab eisque futuri inquiruntur eventus. Quæ res acerrime in sacra scriptura reprehenditur, & divina lege prohibetur. Eam ob causam hæc synodus interdicit, ne quisquam cujuscumque conditionis existat, auguribus, sortibusve utatur, circulis, aut incantationibus, ad futuros rerum eventus prænoscendos; nec cuiquam filtra, aut veneficia propinet, ut ad amorem, vel odium incitetur; aliterque, qui secus fecerint, flagellabuntur, mitraque capite imposita in publicæ ignominiæ signo punientur; aut juxta qualitatem delinquentium pœna pecuniaria plectentur, ita ut episcopi arbitrio gravitati culpæ pœna respondeat.

§. II.

Nemo etiam sortilegos, veneficos, incantatores ve hujusmodi adeat, ut eorum maleficiis, seu veneficiis utatur: aliter solennem aget pœnitentiam die festivo, dum missa conventualis in sua parochia celebratur: ubi detecto capite, sine pallio, & nudis pedibus, fune præcinctus, candelamque incensam in manibus tenens, stet; ibique publice sententia in eum lata legatur: & præterea si Hispanus fuerit, duas argenti marcas persolvat fabricæ ecclesiæ, accusatori, & piis operibus applicandas. Poterunt tamen judices cum illis misericorditer agentes pœnas hujusmodi moderari, qui sponte sua, sine cujusquam a accusatore ad eos confugerint, delictum a se commissum accusantes, necnon in eodem casu pro qualitate personæ, corporalem pœnam, in aliam commutare poterunt.

§. III.

Nemo itidem imposterum eorum officium exerceat, qui per verba, aut per benedictiones mederi morbis dicuntur, Hispanice (*saludadores*, *ensalmadores*, o *santiguadores*) nuncupati: nec preces, aut orationes publice in plateis, & in ecclesiis recitet; nisi prius ab episcopo examinatus facultatem obtineat: aliter juxta juris formam punietur: ut permultæ superstitiones exterminentur, quæ ab hujusmodi hominum genere in his exercendis permisceri solent.

LIBRI QUINTI TITULUS VII.

De maledicis.

§. I.

UT corruptela, qua in Dei offensam multi inaniter jurant, funditus tollatur, maxime oportet, ut ecclesiastici viri vitam suam quoad hoc emendent, mores reforment, bonumque vitæ exemplum aliis præbeant. Quare clericis omnibus hujus provinciæ hæc synodus mandat, ut habita Dei, ac domini nostri, ejusque sanctorum nomini reverentia, in vanum, & absque necessitate ne jurent: immo quos sic jurare audierint, ipsi moneant, & exhortentur, quatenus juramentis abstineant. Quod si clericus aliquis jurare consueverit absque necessitate, ut dictum est, arbitrio episcopi punietur.

Mexic. 1. c. 49. & Mila. 1. 1. p tit. de blasphem.

§. II.

Grave admodum est, & severo supplicio dignum, ut ii qui Dei honori, & cultui addicti sunt, in illud perditionis barathrum prolabantur, ut in divinam majestatem, ejusque sanctos furiose passim blasphement. Quare cum sacris canonibus, & regiis legibus in sæculares blasphemantes, graves pœnæ institutæ sint: æquius multo erit, ut contra ecclesiasticos blasphemos pœnæ itidem decernantur. Itaque hæc synodus statuit, ac præcipit, ut si aliquis clericus tantum scelus commiserit, severe his pœnis puniatur, quæ in concilio Lateranensi sub Leone decimo, constitutione, quæ incipit, *Statuimus*, statutæ sunt, & a felicis recordationis Pio papa quinto in speciali sua constitutione innovatæ: eæ autem sunt, quæ sequuntur.

Lex reg. 1. 2. & 7. tit. 17. lib. 8. recop.

Concil. Lateranen. sub Leone X. tomo 5. concil. general. & motus proprius Pii V. §. ad abolendam. Milan. 1. p. 1. tit. de blasphem. & synod. de Quiroga const. 107.

§. III.

Clerici Deum, & dominum nostrum blasphemantes, si beneficiati sint, & hoc delicto convicti, pro prima, & secunda vice, beneficiorum fructibus unius anni mulctentur: pro tertia vero ipso facto suspensi sint, & beneficiis privati, ac præterea tamdiu in exilium relegentur, quamdiu episcopo videbitur. Si vero beneficiati non sint, & hoc scelus primo admiserint, pecuniaria, aut corporali pœna episcopi arbitrio punientur: si secundo, carcere includentur: si tertio, degradentur, & in triremes conjiciantur.

§. IV.

Si vero in sanctos blasphemaverint, pœna arbitrio episcopi relinquitur, pro qualitate blasphemiæ, & circumstantiarum.

LIBRI QUINTI TITULUS VIII.

De injuriis, & damno dato.

§. I.

NE ita rerum ordo perturbetur, ut ab illis injuriæ irrogentur, qui deberent innocentes, & miserabiles personas tueri, atque defendere; cum experientia comprobatum sit, ex bellis,

Conc. Lim. 3. act. 2. c. 7.

ANNO CHRISTI 1585.

lis, & irruptionibus, quæ in regiones infidelium fiunt, graviſſima damna oriri; ſtatuit, ac præcipit hæc ſynodus, ne ullus clericus in hujuſmodi irruptionibus milites comitetur, ſine expreſſa epiſcopi facultate, ſub pœna excommunicationis majoris latæ ſententiæ, ac præterea arbitrio ordinarii aliis pœnis puniatur. Idemque obſervari a religioſis monet, cum tanti ponderis negotium ſit. Si ſæcularis clericum percuſſerit, aut in eum manus violentas injecerit, præter excommunicationis ſententiam a canone, *Si quis ſuadente*, inflictam, & ſatisfactionem, quam parti facere debet, triginta pondo mulctetur in ſumptus juſtitiæ, fabricæ cathedralis eccleſiæ, & hoſpitalis uſus æquis partibus erogandis. Quod ſi clericus ſuam injuriam non accuſaverit, id fiſcalis efficiat, ob injuriam libertati eccleſiaſticæ illatam. Si vero clericus ſæcularem percuſſerit, in eum epiſcopus juxta modum culpæ arbitratu ſuo animadvertat. Cui hæc ſynodus vehementer commendat, ut eo ſupplicio delinquentem hujuſmodi afficiat, ex quo populus intelligat, dignas ſuis exceſſibus pœnas ab hujuſmodi reis dari.

Tx. in cap. ſi quis ſuadente 17. q. 4. Gran. tit. de injuriis n. 1. & 2.

§. II.

Nihil magis eorum curæ a Deo commiſſum eſſe, epiſcopi, & gubernatores harum provinciarum, & regnorum exiſtimare deberent, quam ut Indos recens in fide natos, intimo animi affectu, viſceribuſque paternis protegerent, atque defenderent; corporalibus, & ſpiritualibus eorum commodis conſulentes. Indorum enim innata manſuetudo, ſummiſſio, & aſſiduus labor, quibus Hiſpanorum utilitati deſerviunt, cujuſcumque efferatæ gentis animos inducerent, ut eorum potius defenſionem ſuſciperent, miſeriis compaterentur, quam, ut eos moleſtiis, injuriis, violentiiſque illatis, quibus quotidie ab omni hominum genere diu vexantur, afficerent. Quod perpendens hæc ſynodus, dolenſque vehementer in his pietatem, & humanitatem non eſſe, in quibus maxima eſſe deberet; quantum poteſt in domino cohortatur gubernatores, & magiſtratus regios hujus provinciæ, ut cum miſerabilibus Indis pie, benigneque agant; miniſtrorum ſuorum, & eorum, a quibus Indi moleſtiis, & gravaminibus afficiuntur, inſolentiam reprimant, ut ab his, Indi non ſervi, ſed liberi exiſtimentur. Quoniam vero ad hujus ſynodi notitiam varia gravaminum genera pervenerunt, quibus Indi, tam in bonis, quam in propriis perſonis afficiuntur; hæc declarantur, & apponuntur in directorio confeſſorum ab hac ſynodo approbato, eademque nota fiunt tam magiſtratibus, ut in poſterum emendentur, & viros doctos conſulant, ab eiſque de reſtitutione, & ſatisfactione ob damna hactenus illata Indis in foro conſcientiæ facienda, ſciſcitentur, quam confeſſariis, ut quos contumaces invenerunt, ſeque emendare nolentes, nec ſatisfactionem, ut decet, facere, minime abſolvant: obſervantes ea, quæ de damnis, & moleſtiis Indis illatis, directorium hujuſmodi docet, in quibus omnibus adimplendis hæc ſynodus conſcientias onerat, prævaricatoribuſque hujuſmodi, iram omnipoæntis Dei in die tremendi judicii minatur.

Limenſ. 2. c. 128. & 3. act. 3. c. 3. Tx. in cap. 1. cum tribus ſeqq. 87. d. & in c. adminiſt. 23. q. 5. facit tx. in authentico, ut differentes Indi §. final. colla. 9. Tx. in extravag. 2. de Judæis. Joannis 22. & in extra. commu. late de multis prerogat. & privileg. conceſſis neophytis, & noviter ad fidem converſis. Eſt conſt. 29. Pauli III. Bulla Pauli PP. III. lata Romæ nonis Junii, a 537. & vide Joſephum de Acoſta lib. 3. de procuranda Indorum ſalute c. 17. Conc. Lim. 2. c. 122. 123. & 125. & 128.

LIBRI QUINTI TITULUS IX.

ANNO CHRISTI 1583.

De pœnis.

§. I.

POENÆ ad coercendas culpas legibus ſtatutæ ſunt; ideoque perſonis, de quibus leges loquuntur, accommodari debent. Quare hæc ſynodus paupertate, & puſillanimitate Indorum attenta, juxta id, quod per regiam majeſtatem ſtatutum eſt, præcipit, de Indis pœnæ pecuniariæ, ob quodcumque delictum imponantur, nec pecuniariis pœnis, his decretis, Indi comprehendi intelligantur. Quod ſi in caſu aliquo judici videretur pœnam hujuſmodi, omni alia ad exceſſus ſui remedium alicui convenientiorem eſſe, eam ne imponat ſine epiſcopi facultate, & cum maximo moderamine, eccleſiæque, cujus Indus parochialis eſt, tantummodo, & non alteri mulcta hujuſmodi applicetur: ſin minus judex tantumdem fabricæ ejus eccleſiæ perſolvat, cui pœna erat applicanda.

Mex 1. c. §. 1. & Lim. 3. a. c. 7.

§. II.

Quando epiſcopus, aut alius judex in pœnam delicti clericum in aliqua parte diſtributionum quotidianarum condemnaverit; ne hujuſmodi condemnatio fruſtratoria ſit, præcipitur, ut alii præbendati delinquenti remittere non poſſint, nec ei condonare quod ratione ſententiæ contra eum latæ amiſit, ut titulo de beneficiatis, & eorum officio habetur.

Tole. 2. c. 20.

§. III.

Porro declaratur, & exponitur, ut quandocumque in decretis hujus concilii de curatis ſæcularibus, & regularibus mentio fit, & pœna aliqua imponitur, eam tantummodo incurrere ſæculares curati intelligantur. Nam curati regulares, ex decreto concilii Tridentini, cujus executio valde epiſcopis commendatur, corrigi debent.

Seſſ. 25. de regul.

LIBRI QUINTI TITULUS X.

De concubinatu, & pœnis concubinariorum, & lenonum.

§. I.

GRAVE eorum ſcelus eſt, qui cum ſcandalo populi publice in concubinatu, vivunt; graviſſimum vero eorum, qui cum conjuncti ſint matrimonio, ſacramento injuriam irrogantes, fidemque violantes, quam conjuges invicem ſervare debent, in hoc nequiſſimo vitio verſantur. Eamque ob cauſam ſacroſanctum Tridentinum concilium ſevere contra hos procedendum juſſit. In cujus executionem ſtatuit, ac mandat hæc ſynodus, ut judices eccleſiaſtici diligentiſſime inquirant, an aliqui publice in hoc ſtatu vivant; contra eoſque pœnas a jure ſtatutas exequantur; eoſdem aggravantes ratione contumaciæ, concidentiæ, & gravitatis culpæ, & reorum, ita ut a peſſimo hujuſmodi ſtatu deſiſtant, & a periculo animarum, in quo ſunt conſtituti recedant. Quod ſi femina, quæ in hoc ſtatu vivit conjugata

Mex. 1. & Guad. tit. 5. c. 19. & 2.

Seſs. 24.

Lex reg. 203 & 2. do los manceb. dos lib. copilat.

gata sit, & postquam ter fuerit admonita non obedierit, graviter pro ratione culpæ puniatur; ab eoque oppido, aut diœtesi si episcopo visum fuerit, invocato ad id (si opus fuerit) brachio sæculari, [a] ut est a concilio Tridentino dispositum. Quod si ii, qui in concubinatu degunt, ambo soluti sint, ultra pœnas a jure statutas, aliis arbitratu episcopi coerceantur.

§. II.

Præcipitur quoque, ut si aliquis in concubinatu cum consanguinea intra quartum gradum, aut cum infideli versetur; pœnam excommunicationis latæ sententiæ incurrat, & ab episcopo pro qualitate delicti puniatur.

§. III.

Declaratur quoque non solum illum, qui in eadem domo cum concubina cohabitaverit, pœna in concubinarios statuta comprehendi; sed etiam quemcumque in peccato hujusmodi constitutum, si delictum juxta formam juris probari possit. In quo episcopi, & ecclesiastici judices omni Christiana prudentia se gerant, prout rei ratio postulat.

§. IV.

Diligenter cavendum est, ut a populo Christiano, tanquam a messe zizaniæ, lenonum, & lenarum pestis extirpetur, qui tanquam laquei quidam diaboli hominum animas illaqueant in interitum. Idcirco jubetur, ut si quisquam in hoc pernicioso delicto fuerit primo deprehensus, publicam pœnitentiam faciat, & in scala ad portam ecclesiæ mitra in ignominiam capiti imposita, tamdiu, quamdiu episcopo videbitur, stet: si secundo, publice verberibus percutiatur, mitramque in signum publicæ ignominiæ gestet; episcopique arbitratu in exilium mittatur.

§. V.

Perpendens hæc synodus gravius, turpius, & pernicioſius esse, [b] tam in ecclesiasticis, quam in sæcularibus continentiæ vitium, cupiensque ut ii non solum ab omni vitæ inhonestate abhorreant, sed ab omni periculo, suspicione impudicitiæ alieni, ad eam, quem decet continentiam, ac vitæ integritatem revocentur: ex decreto concilii Tridentini statuit, ac præcipit, ne ullus clericus sacro ordine initiatus, cujuscumque qualitatis existat, in domo, aut extra domum concubinam tenere audeat, nec similium mulierum domos frequentet, aut cum ipsis consuetudinem habeat. Quod si aliqui primo a superioribus moniti ab his non abstinuerint, si beneficia ecclesiastica obtinent, fructuum, & proventuum beneficiorum suorum tertia parte, ipso facto, privati sint. Qui fructus fabricæ ecclesiæ, aut alii pio loco arbitratu episcopi applicentur. Si vero secundo admoniti in eodem delicto, cum vel eadem, vel cum alia femina perseverantes adhuc non paruerint, non tantum fructus, & obventiones suorum beneficiorum amittant, qui prædictis locis applicentur; sed etiam a beneficiorum ipsorum administratione (quoad ordinarius etiam, uti sedis apostolicæ delegatus arbitrabitur) suspendantur. Quod si ita suspen-

si nihilominus eas non expellant, aut cum iis etiam versentur, tunc beneficiis, ac officiis, & pensionibus quibuscumque, honoribus, & dignitatibus ecclesiasticis perpetuo priventur; atque inhabiles, ac indigni his, & quibuscumque in posterum reddantur, donec post manifestam vitæ emendationem, ab eorum superioribus, cum iis ex causa fuerit dispensandum; sed si postquam eas semel dimiserint, intermissum consortium repetere, aut alias hujusmodi scandalosas mulieres sibi adjungere ausi fuerint, præter prædictas pœnas, excommunicationis gladio plectantur. Nec quævis appellatio, aut exemptio hujus decreti executionem impediat, aut suspendat. Nomine vero beneficiorum, de quibus decretum hoc mentionem facit, quamcumque Indorum administrationem a clericis obtentam comprehendi hæc synodus declarat.

§. VI.

Clerici vero hoc peccato delinquentes, qui beneficia ecclesiastica, aut pensionem non habent, juxta delicti, & contumaciæ perseverantiam, & qualitatem ab ipso episcopo carceris pœna, suspensione ab ordine, ac inhabilitate ad beneficia obtinenda, aliisve modis juxta sacros canones puniantur.

§. VII.

Quoniam vero aliqui cum mulieribus conjugatis in concubinatu versantur, ut liberius in suo nefario scelere perseverent, existimantes contra se minime procedendum, ne similium feminarum adulterium in apertum proferatur: hæc synodus statuit, ac præcipit, ut quando maritus, ejus quæ in concubinatu cum clerico versatur, conscius delicti fuerit, ad punitionem delicti, sicut, aliis concubinatibus fit, procedatur. Quando vero crimen uxoris ad mariti notitiam minime venisse comperiatur, juxta concilii Tridentini decrerum jubetur, ut si delictum publicum sit, & delinquentes ter admoniti ea de re se non emendaverint, ad puniendum delictum procedatur, ea tamen adhibita cautela, ne nomen conjugatæ mulieris in processu evulgetur ad evitandum damnum, quod inde ortum habere posset. In modo autem procedendi in casibus similibus, is ordo servabitur, qui ordinarii arbitratu magis expedire videbitur. Ejus enim prudentiæ erit, remedio coercere, & ita de remedio in delictis providere, ut nullum inde nascatur incommodum.

§. VIII.

Porro, si clericus, (quod absit) incontinenter vixisse cum sua serva comperiatur, eum ipso facto amisisse dominium ejus servæ hæc synodus declarat: de cujus servæ pretio episcopus disponat in usus piorum operum. Ac præterea jubetur clericus puniri juxta juris rigorem; si vero ex ea filios procreaverit, ipso facto ab omni servitute liberi sint.

§. IX.

Ut aliquorum clericorum malitiæ occurratur, qui cum famulabus incontinenter cum vixerint, eas suis famulis, aut aliis, in uxorem dant, qui in eodem delicto easdem versari patiantur; hisque fallaciis sua flagitia occultare contendunt:

ANNO CHRISTI 1585.

Limense 3. act 3. c. 19. ad finem.

Sess. 24. c. 8. Mexic. 1. c. 81. vide supra §. 1.

Mex. 1. c. 51. §. 3.

Lex reg. 3. tit. 19. lib. 8. recopil.

ANNO CHRISTI 1585.

præcipit hæc ſynodus, ne clerici in ſuis domibus famulas prædictas tenere poſſint: aliter ducentum pondo pœnam incurrant, piis operibus, accuſatori, & juſtitiæ ſumptibus æque applicandorum. Si vero in contumacia delicti perſeveraverint, privatione etiam beneficiorum, & inhabilitate ad ea obtinendum, necnon exilio ad arbitrium epiſcopi plectantur. Quo vero clerici omnem incontinentiæ ſuſpicionem effugiant, interdicit hæc ſynodus, ne clerici, maxime illi, qui in oppidis Indorum commorantur, feminam aliquam ſuſpectæ ætatis in famulatum adhibeant, nec per diuturnum tempus, nec per menſes, nec per hebdomadas: ſed ad id, vel viri alicujus ſervitute, vel feminæ in ea ætate conſtitutæ utantur, de qua nulla poſſit haberi ſuſpicio. Clerici itidem, qui ex ſuis regionibus, aut aliunde pro gerendis negotiis ad civitatem diverterint, honeſtas domos, & minime ſuſpectas ſibi in hoſpitium quærant, in eiſque commorentur, aliter ab ordinario punientur, cujus rei executio eidem valde commendatur.

Mexic. 1. c. 51. cum §. 2. & Limen. 3. act 3. c. 19. ad finem.

§ X.

Ut omnis a populo auferatur occaſio, omneque in eo veſtigium deleatur, quibus ſacerdotum fama ullatenus maculari poſſit; ſtatuit hæc ſynodus, ac præcipit, ne ullus clericus cujuſcumque ſtatus, aut conditionis exiſtat, præſens interſit baptiſmo, nuptiis, miſſæ novæ, aut exequiis ſui filii, vel filiæ, aut ſui nepotis, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio: nec educare, aut in ſuis domibus eos, nec etiam ſuos generos tenere poſſit, neque eos ſibi in comitatu adhibere. Præſertim vero in eccleſia, ubi beneficia, ſeu prębendam obtinet, eos minime teneat in grave aliorum ſcandalum. Quotieſcumque vero ſecus fecerit, triginta pondo perſolvat, eaque ſumptibus juſtitiæ, accuſatori, & judici, ſi accuſator deſit, æquis partibus applicentur. Epiſcopis vero, & judicibus eccleſiaſticis valde commendatur omnia adimplere, quæ contra filios clericorum concilium Tridentinum decrevit.

Conc. Later. ſub Leone X. ſeſſ. 11. Mexic. 1. c. 51. §. 3. & Guadix tit. 5. conſt. 21. & Tolet. act. 3. c. 19. ad finem, & Gran. tit. de filiis presbyter. & ſynod. de Oſma tit. 8. conſt. 1. §. 9.

Seſſ. 25. c. 15.

LIBRI QUINTI TITULUS XI.

De ſententia excommunicationis.

§. I.

CUm excommunicationis ſententia pœna valde gravis ſit, & gladius ſalutaris, quo eccleſia utitur, ut fideles in officio contineantur, & a vitiis revocentur; levi de cauſa exercendus non eſt, ne magis contemni, quam formidari videatur. Quapropter ex decreto concil. Tridentini præcipit hæc ſynodus, ne excommunicationes pro rebus furto ſubtractis decernantur, ſi res illæ ablatæ quinquaginta pondo valorem non attingunt: de quo valore per informationem, aut juramentum partium conſtet, necnon aliis adhibitis diligentiis arbitratu epiſcopi ſufficientibus, quibus non obſtantibus, res hujuſmodi recuperari minime potuerunt, & non aliter. Excommunicationes etiam ad effectum manifeſtandi rem aliquam occultam, niſi in re gravi, & magni momenti, quæ præſtitis omnibus diligentiis aliter revelari non poteſt, minime concedantur. Quod ſi excommunicationes hujuſmodi petantur lite aliqua inchoata, vel ad teſtes, vel ad alicujus rei ad litem ſpectantis declarationem, niſi citata parte minime concedantur: quibus illi ſolummodo ligentur, qui in favorem ejus, ad cujus inſtantiam excommunicatio decreta eſt, aliquid noverint: præterea pro rebus in facto conſiſtentibus, & permanentibus, veluti pro limitibus, finibus, aut metis, pro jure paſcendi, ſcindendi, aut venandi, aliiſve rebus ſimilibus, quæ aliter de jure decerni poſſunt, ne concedantur.

Seſſ. 25. c. 3. de reform. Mex. 1. c. 14 ſynod. de Quiroga conſt. 21. & con. Milan. 4. 3. p. tit. de foro epiſc. Granat. tit. de ſent. ex commun. n. 6. 7. 8.

§. II.

Porro ſtatuitur, ac jubetur, ne excommunicationes hujuſmodi pro rebus furtivis, vel ad effectum revelationis ab alio, quam ab epiſcopo, ut concilio Tridentino conſtitutum eſt, decernantur: & tunc non alias, quam cauſa diligenter, & mature per epiſcopum examinata, ſub pœna pondo triginta fabricæ eccleſiæ, accuſatori, & piis operibus applicandorum. Quam pœnam incurrat judex eccleſiaſticus, qui id propria auctoritate effecerit, (non obſtante quacumque in contrarium conſuetudine.) Nullatenus autem cenſuræ hujuſmodi, aut aliæ, citationeſve in albo expediantur, ut fraudes, & falſitates, quæ inde ortum habere poſſunt, omnino vitentur.

Seſſ. 25. Mila 4 tit. de epiſc. v cum v verſ. ibi(vero eju cario e generali ſynod. Olma ti conſt. 23. & de Qui act. 3. Granat. de ſent commu 6 Gran de ſent comm & ſyno Quirog conſt.

§. III.

Ut excommunicati ab aliis fidelibus evitentur, & hoc modo incitati, quam primum ſibi remedium quærant, & a peſſimo ſtatu, in quo verſantur liberari procurent, ſtatuit, ac mandat hæc ſynodus, ut in unaquaque parochia in loco publico, ubi legi poſſit, tabella una collocetur, quæ nomina ſcripta contineat eorum, qui in tali parochia excommunicati ſunt. Parochi vero, aut ſacriſtæ ſingulis dominicis diebus infra miſſarum ſolennia tempore offertorii, excommunicatos hujuſmodi denuntient; aliter quoties in hoc negligenter egerint, pondo dimidium fabricæ eccleſiæ perſolvant. In reliquis vero eccleſiis, & monaſteriis hoc item annuntiari curent, ut ubique noti fiant, & a divinis officiis arceantur.

§. IV.

Quia vero nonnulli adeo obſtinato animo ſunt, ut ſpirituale detrimentum contemnentes, per multum tempus in excommunicatione, aut in aliis eccleſiaſticis cenſuris inſordeſcant; ſtatuit, ac præcipit hæc ſynodus, ut ſi aliquis clericus per decem dies excommunicatus, aut ſuſpenſus permanſerit, pondo duo perſolvat: ſi per viginti dies, pondo quatuor: ſi per menſem, pondo ſex: ſicque cum tempore contumaciæ pœna etiam accreſcat. Quæ quidem mulcta fabricæ eccleſiæ, & executori æque applicetur. Hoc tamen declaratur, ne ſcilicet per totum tempus prædictum excommunicatus clericus hujuſmodi fructus, & obventiones beneficii ab eo obtenti lucretur. Si vero per annum cenſura innodatus perſeveraverit, carcere includetur; & contra eum, uſque ad beneficii privationem procedetur, & aliis etiam pœnis plectetur quas epiſcopus judicaverit.

Gran. t ſent. ex n. 1 & ſ de Qu conſt. 1

§ V.

§. V.

Si vero aliquis sæcularis in excommunicatione per mensem, aut per majus temporis spatium, postquam ei fuerit notificata, insorduerit, pœnas a jure statutas incurrat: si vero per annum in dicta excommunicatione perseveraverit, in eum tamquam de hæresi suspectum ex decreto concilii procedetur.

§. VI.

Cupiens hæc synodus, ut nullus in excommunicationis statu perseveret, videnſque ex eo aliquos in eo permanere, quod ad civitatem, seu oppidum, ubi judex habitat, quod valde distare solet, accedere debeant absolutionem recepturi; aut ex eo, quod ratione absolutionis ab excommunicatione, aliqua recipiant salaria, aut recipi patiantur; facultatem quoque curatis dat absolvendi quascumque personas ab excommunicationibus pro rebus furtivis decretis, si eis constiterit de satisfactione partium, tam quoad sortem principalem, quam quoad expensas. Absolutionem autem, si notoria sit excommunicatio, aut excommunicatus denuntiatus fuerit, conferent coram notario, & testibus: idemque intelligatur ab eis posse fieri ad instantiam partis, absolvendo eos, quos pars absolvi consenserit in totum, vel ad reincidentiam.

§. VII.

Ne ministri ecclesiæ, aut aliæ quæcumque personæ ob ignorantiam efficiant quod tempore interdicti, aut cessationis a divinis jure prohibitum est, hæc synodus juxta contenta in capitulo *Alma mater*, declarat ab eis sequentes regulas observari.

¶ Tempore apostolici, seu ordinarii interdicti, missa, & alia divina officia celebrentur clausis januis, & ab ecclesia interdictis, & excommunicatis exclusis; tantummodoque clericis non conjugatis admissis.

¶ Ex sacramentis vero hæc administrentur; videlicet, baptismus parvulis & adultis conferatur; confirmatio omnibus; pœnitentia sanis, & ægrotis; eucharistia ægrotis tantummodo cum eadem solennitate, quæ servatur in tempore quando non est interdictum; matrimonii quoque sacramentum per verba de præsenti; benedictio tamen nuptialis eo tempore conferri non potest. Extrema unctio nulli potest tunc ministrari; sepultura vero in loco sacrum solum clericis non conjugatis, qui non fuerint violatores interdicti concedatur.

¶ In die nativitatis domini, resurrectionis, & pentecostes, & in festo corporis Christi cum octava, & in die assumptionis beatæ Mariæ, sicut in literis apostolicis Eugenii quarti, & Martini quinti continetur, interdictum tollatur: dies autem prædicti cum omni solennitate celebrentur, a primis usque ad secundas vesperas.

Tempus cessationis a divinis.

Tempore cessationis a divinis hæc observentur.

¶ Primo, cessatione a divinis stante, eo in loco divina officia celebrari non possint in ulla ecclesia, sed omnino cessent.

¶ Secundo, ad sacram eucharistiam renovandam, singulis octo diebus, sacerdos (uno adhibito ministro secreto) poterit missam celebrare.

¶ Tertio, quoad horas recitandas, eas singuli solum recitent, non autem bini, privilegiatis exceptis.

¶ Quarto, quoad baptismum, tam parvulis, quam adultis cum omni solennitate necessaria conferatur, ac si non esset interdictum, nec cessatio a divinis; itidemque fiat de sacramento confirmationis.

¶ Quinto, quoad sacramentum pœnitentiæ, tam ægrotis, quam sanis, ministretur.

¶ Sexto, eucharistia ad infirmos solenniter, & pulsato cymbalo, etiam si divina officia non recitentur, deferri poterit.

¶ Septimo, extrema unctio nulli possit personæ conferri.

¶ Octavo, ecclesiastica sepultura presbyteris concedi poterit in cœmeterio, non intra ecclesiam.

¶ Nono, matrimonium per verba de præsenti contrahi poterit, benedictiones tamen nuptiales nequaquam dentur.

¶ Decimo, & ultimo, quoad literas apostolicas, & privilegia aliquibus concessa, ut his temporibus missam audire possint, illi, qui ea obtinent, si tantum sibi ad tempus interdicti concessa sunt, tempore cessationis a divinis literis, & privilegiis hujusmodi ne utantur, & vice versa: obtinentibus tamen literas, & privilegia hujusmodi valde commendatur, ut antequam eis utantur, viros doctos consulant, & de literis, & privilegiis hujusmodi inquirant, ad quæ se extendant, [a] & per bullam cruciatæ, vel aliter sint revocata; ne formam in eis præscriptam excedant, & eis, ut decet, sine aliquo conscientiæ scrupulo utantur. Item in his locis, ubi in privatis domibus sacrum peragi consuevit, una solum missa singulis diebus celebrari possit.

a] *Forte*, & an per bullam. *M.*

ANNO CHRISTI 1585.

Guadix dicto tit. 3. const. 23. & 24. De hac mat. consule: Bart. de Medina in sum. c. 11. § 14 & Hieronymũ Curiel, tract. de cessatione a divinis p. 164. & Joannem Gutt. in qq. canonicis c. 10. Anton. Gomez late in exposit bullæ cruciatæ clausula 5. & 6. an. 20. fol. 59. colum 2. & post clausulam 11. ibi fol. 121.

LIBRI QUINTI TITULUS XII.

De pœnitentiis, & remissionibus.

§ I.

MAgni ponderis, & momenti in ecclesia est, toto conatu ad id incumbere, ut homines, qui in statu innocentiæ minime perseverantes ab eo cecidere, sancti pœnitentiæ sacramenti beneficio restituantur, & revocentur. Quia vero in hoc ministerio versari non minus difficile, quam salutare est, hæc synodus confessarios omnes exhortatur, & monet, ut sui officii memores, æternam animarum salutem, quæ sibi commissa est, omni Christiano zelo procurent; talesque se gerere contendant, ut aliis beatitudinis januam aperientes, ipsi ab ea non excludantur. Quo vero in hoc officio exercendo melius dirigantur, hæc decreta proponuntur.

Conc. Trid. sess. 14. c. 1 & 6. de sac. pœnitent. Mex. 1. c. 8. Guadix tit. 2. a const. 19. cum seq. Mila. 1. p. 2. quæ pertinent ad sacramenti pœnitentiæ administrat. Granat. tit. de pœn. & remission. synod. de Quiroga const. 11.

§ II.

Nullus sacerdos, sive sæcularis, sive regularis, ex quocumque privilegio, aut consuetudine sæcularium personarum, etiam sacerdotum confessiones audire potest, nec idoneus ad id reputari, nisi aut parochiale beneficium, aut ab episcopo per examen, si illi videbitur esse

Conc. Milan. 4. p. 2. tit. quæ pertin. ad sact. pœnit. Idem Milan. 5 tit. quæ ad pœnit. sacram.

ne-

ANNO CHRISTI 1585.

necessarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem obtineat juxta præscriptum concilii Tridentini, cujus auctoritatem sequuta hæc synodus, omnibus hujus provinciæ sacerdotibus, tam sæcularibus, quam regularibus jubet, ut sine approbatione, & facultate diœcesani sacramentum pœnitentiæ ne administrent: aliter confessiones factas irritas declarat, & pœnitentes a peccatis non esse absolutos: ac præterea hi, qui secus, ut dictum est, confessiones audierint, pro qualitate delicti, & sacrilegii hac in re commissi, punientur. Itidem declarat hæc synodus illos confessarios, quibus episcopus limitatam facultatem ad certos personarum status concesserit, reputari idoneos non debere, ad aliarum personarum confessiones audiendas. Nec per bullam cruciatæ eligi possunt in confessarios ab aliis, quam ab hujusmodi personis. Confessiones vero, si quas audierint, facultatem, & approbationem suam excedentes, irritæ sunt, & nullæ.

pertinent, & S. Carolus Borrom. in tract. de hoc tit. editum quem refert Antonius Possevinus lib. 3. Iuæ bibl. selectæ c. 25. fol. 286. * * Sess. 23. c. 15.

A

§ III.

Ad tollendas difficultates, quæ oriri possunt, declarat hæc synodus confessarios omnes ex licentia episcopi expositos, si is obierit, in eadem facultate, & auctoritate remanere, donec a sede vacante, aut ab episcopo successore facultas hujusmodi revocetur, aut limitetur.

Mexic. 1. c. 9. & Gran. tit. de pœniten. & remiss. n. 4 & 5. & synodal. de Quiroga const. 12. & prov. ejusdem act. 3. c. 47. & Lim. 3. act. 2. c. 14.

§ IV.

Quo vero libere, & integre confessarius convenientem medicinam culparum morbis afferre possit, nulloque affectu, quominus id præstet, impediatur; præcipit hæc synodus, & interdicit, ne ullus confessarius quidquam a pœnitente accipiat, cum is ad sua peccata confitendum accedit, vel statim postquam ea confessus est, ita ut ejus rei causa dari intelligatur, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ. Ac præterea teneatur in foro conscientiæ restituere id, quod hac de causa accepit, fabricæ ejus ecclesiæ, in qua confessiones audit. Si vero primo de hoc delicto convictus fuerit, ab hujusmodi officio per annum suspendetur: si secundo, per duos annos: si tertio, ad audiendas confessiones in perpetuum inhabilis reddetur, & a beneficio, si illud obtinet, privabitur: si vero non, tamdiu exulerit, quamdiu episcopo videbitur.

Advertus sacerdotes, tum sæculares, tum regulares in hoc sacrilegii delicto incidentes, excommun. pœnam infligit. conc. 4. Mil. p. 2. tit. quæ pertinent ad sacram. pœnit. verb. excom. Provinc. de Quiroga act. 3. c. 27. juvat Guadix tit 2. const. 3. & Gran. tit. de pœnit. & remiss. n. 2. conc. Mil. 3. fo. 591. verb. si pœnitent. & 4. tit. quę pertinent ad sacram. pœn. verb. demonstret, & Syn. de Osma tit. 2. const. 5. §. 8. Conc. Trid. sess. 14. c. 5. de confes.

B

§ V.

Quoniam verò multi curati, & confessarii Indorum, vel ob imperitiam linguæ pœnitentium, vel ob alias causas, aliquod, vel aliqua peccata tantummodo audiunt, ut inde materia ad absolvendum sibi suppeditetur, confessionem dimidiantes, graveque delictum contra integritatem hujusmodi confessionis committentes: hæc synodus statuit, ac præcipit, ne imposterum, præterquam in mortis articulo ullus sacerdos ante quemquam absolvat, quam integre a pœnitente audierit, & intellexerit omne id quod opus est, ut integre confiteatur. Quod si aliquid ad pœnitentiæ substantiam necessarium, a pœnitente intelligere non possit, eum ad alium sacerdotem in ea lingua peritiorem remittat. Si vero secus fecerit, pro gravitate delicti punietur.

C

§ VI.

Æquum est, ut hoc sacramentum, quæ medicina peccatorum est, ita decenter administretur, ut omnis ab eo peccandi occasio abhorreat. Quare præcipit hæc synodus, ut in ecclesiis sedes constituantur, ad mulierum confessiones audiendas; ita ut inter confitentem, & confessorem tabella interjecta sit cum foraminibus, seu clathris, per quos confessiones audiantur. Sedesque hujusmodi ad confitendum ita pateant, ut tam pœnitens, quam confessor conspiciantur. In hospitalibus vero, aut eremitoriis mulierum confessiones ne audiantur, nisi in sede, ut præmissum est, constituta id fiat. Nec sine causa necessaria in privatis ædibus confessiones audiantur.

D

§ VII.

Sæpe evenit ex eo, quod infirmus ægritudinis suæ periculi non admonetur, nec ad confitendum peccata incitatur, dum sibi constans est, eumdem postea ægritudine urgente, absque peccatorum confessione mori, & æterno forsan supplicio damnari. Quare juxta motum proprium felicis recordationis Pii papæ V. hæc synodus statuit, ac præcipit, omnibus medicis, qui ad curandum infirmum jam in lecto jacentem, fuerint vocati, ut eum primum admoneant, quatenus peccata sua confiteatur: quibus si per schedam confessarii non constiterit, ab infirmo id præstitum esse, amplius quam tres dies infirmum ne visitent. Quod si secus fecerint, pœnas in motu proprio prædicto contentas incurrant: videlicet perpetuam infamiam, privationem gradus, quem in medicinæ facultate obtinent, exclusionem a congregatione doctorum, & eorum, qui in universitatibus, honoris gradu insigniti sunt. Ac præterea decem pondo persolvant fabricæ ejus ecclesiæ in qua infirmus commoratur. Idem etiam chirurgis injungitur, & eorum conscientiæ imponitur, ne saluti corporis prospicientes, aliquid contra salutem animæ consulant, aut præcipiant. Ne vero eorum, quæ in motu proprio hujusmodi præcipiuntur, ignorantia præsumatur; jubet hæc synodus, ut in omnibus cathedralibus ecclesiis hujus archiepiscopatus, & provinciæ, quotanis initio quadragesimæ is publicetur.

Motus Pii V. 3. & XIII. 71. fol. bullat. post. d. consul. sevinu biblio. select. 14. c. 153 & do ad col. 1 colect. fol. 3 Cum motib. propri V. & XIII. tur le 3. tit 3. rec

E

§ VIII.

Quoniam verò hæc synodus, ut sufficienti doctrina confessarios instrueret, & eorum, quæ ad suum officium pertinent, admoneret: præsertim vero in casibus, & difficultatibus quibusdam specialibus in hoc archiepiscopatu, & provincia occurrentibus; cupiensque fidelium pœnitentium necessitati occurrere, directorium confessorum, & pœnitentium constituit, & approbavit: eam ob causam statuit, ac jubet, ut curati omnes hujus provinciæ, tam sæculares, quam regulares, & quicumque sacerdotes, qui confessiones sunt audituri directorium hujusmodi secum habere teneantur, ejusque formam observent; aliter, qui illud non habuerit, & ad aliquod beneficium concurrat, ab eo concursu excludatur, donec directorium habeat: beneficiati vero illud non habentes, a suis beneficiis suspendantur quo usque hujusmodi di-

recto-

rectorium ſibi comparent, & perlegant; Nemo autem ad majores ordines admittatur, niſi prius conſtiterit revera penes ſe habere directorium hujuſmodi, ad cujus præſcriptum examinari debeat. Examinatoribus vero præcipitur, & eorum conſcientiæ injungitur, ut ſine ulla exceptione (omni humano affectu poſthabito) decretum hujuſmodi obſervent, & executioni mandent, tam quoad examen ad ordines, facultatem celebrandi, & confeſſiones audiendi, quam quoad concurſum beneficiorum.

§ IX.

Semper in eccleſia catholica viguit conſuetudo, qua atrociora quædam, & graviora crimina epiſcopis reſerventur, ut difficultate abſolutionis, ea ſubditi perpetrare formident. Quam ob cauſam ſanctum Tridentinum concilium decernit hanc caſuum reſervationem maxime convenire, & epiſcopos in ſua diœceſi poſſe caſus reſervare; cujus auctoritatem ſequuta hæc ſynodus, declarat in hoc archiepiſcopatu, & provincia, hos eſſe caſus epiſcopis reſervatos, a quibus nullus abſolvat, niſi ei ab epiſcopo facultas permiſſa ſit.

Caſus epiſcopis reſervati.

1. IN primis homicidium voluntarium, aut abortum cum effectu procurare.

2. Qui circulis dæmones coercent, ut cum eis loquantur.

3. Qui ad magicas artes, veneficia, ſuperſtitiones, & alia hujus generis euchariſtia, oleo ſancto, lapidibus, aut altaribus, ſacriſve rebus abutuntur.

4. Qui ſacrilegium commiſerit, aut eccleſiam violaverit.

5. Qui in damnum proximi pejeraverit.

6. Qui excommunicationem ab epiſcopo, ſuperiorive, aut judicibus eccleſiaſticis decretam incurrerint; excepta excommunicatione pro rebus furtivis, quam incurrentes poſt ſatisfactionem parti factam, a curatis, & rectoribus abſolvi poterunt.

7. Qui matrimonio conjuncti altero conjuge in Hiſpania relicto in his partibus quinque annis amplius commorantur.

8. Qui matrimonium clandeſtinum contrahere attentabunt; & tam ſæculares, quam regulares, qui in eo intervenerint.

9. Qui ſolutionem decimarum, aut primitiarum, verbo, conſilio, aut opere prohibuerint.

10. Qui publice blaſphemaverint.

11. Qui inceſtum matrimonium dirimens admiſerint.

12. Sodomiam, aut beſtialitatem committentes.

13. Qui ſcripturas in præjudicium proximi depravaverint.

14. Incendiarii, qui ſcienter, & prudenter incendium admittunt, ſi adhuc publicati non fuerint: quando quidem poſt publicationem abſolutio reſervata eſt ſanctiſſimo domino noſtro papæ.

ANNO CHRISTI 1585.

EXCOMMUNICATIONES quoque latæ ſententiæ ab hac ſynodo ſtatutæ, quarum abſolutio epiſcopo reſervatur, ſunt hæ.

1. QUi jubent, aut conſentiunt taurorum curſus in cœmeteriis.

2. Qui eccleſias obſident, earum januas claudunt, & ingreſſum impediunt.

3. Qui pro reliquiis ſanctorum pretium recipiunt.

4. Hiſpani, qui liberum Indorum, & ſervorum conſenſum ad matrimonium impediunt.

5. Qui in concubinatu cum conſanguinea intra quartum gradum, aut cum infideli vivunt.

6. Examinatores, qui ſuffragium, quod ſecreto tulerunt, revelant.

7. Qui clericis peregrinis teſtimonium non deferentibus, neceſſaria ad miſſam celebrandam tribuunt: judices etiam, qui eis licentiam concedunt, teſtimoniis prædictis minime recognitis.

8. Clericus, qui ex ſua regione ſine facultate diſceſſerit.

9. Qui aliqua Chriſtianæ doctrinæ documenta in ſuam linguam converſa Indis, ſine ordinarii facultate dederint.

10. Qui libros ſine licentia imprimunt.

11. Qui decimarum exactionem impediunt.

12. Qui bona alicujus capellæ, abſque eo, quod locentur, aut aliter in utilitatem capellæ exerceantur, in depoſitum dant.

13. Sæculares, qui dum divina celebrantur officia intra chori cancellos ingrediuntur, contra id, quod titulo de celebratione miſſarum prohibetur.

14. Qui matrimonium per verba de præſenti contrahere attentant ſine parocho, & teſtibus, & qui in hujuſmodi contractu intervenerint.

Hæc, quæ libris quinque certis titulis diſtinctis, ſtatuta, decreta, atque ſancita continentur, provincialis Mexicana ſynodus, ut publicum in perpetuum monumentum extet, ſubſcribi, & ſigillo in forma communiri mandavit. Mexici die decima ſexta Octobris, anno incarnationis dominicæ, milleſimo quingenteſimo octuageſimo quinto.

P. archiepiſcopus Mexicanus. Fr. Garcias epiſcopus Guatemalenſis. Fr. Joannes epiſcopus Mechoacanenſis. D. epiſcopus Tlaxcalenſis. Fr. G. epiſcopus Yucatanenſis. Fr. Dominicus novæ Galiciæ epiſcopus. Fr. B. epiſcopus Antequereaſ.

In veritatis teſtimonium meum nomen ſubſcripſi.

Doctor Joannes de Salzedo ſecretarius.

NOs Antonius, tituli SS. Joannis, & Pauli præsbyter cardinalis Carrafa, fidem facimus, & atteſtamur ſynodum provincialem a reverendiſſimo D. archiepiſcopo Mexicano cum ſuis provincialibus epiſcopis anno domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo quinto celebratam, a ſacra congregatione cardinalium concilio Tridentino interpretando auctoritate ſanctiſſimi domini noſtri præpoſitorum emendatam, atque aptatam fuiſſe. Ejuſque ſynodi originale apud ipſam congregationem remanſiſſe,

cum

ANNO CHRISTI 1585.

cum quo præsens synodus hoc libro chartarum centum viginti septem, quarum prima incipit, in nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis Patris, & Filii, & Spiritus sancti: ultima vero desinit, Doctor Joannes de Salzedo secretarius, descripta & collata, in omnibus, & per omnia concordat. In quorum fidem his propria manu subscripsimus, & ab infrascripto secretario item subscribi, sigillumque nostrum, quo in congregationis prædictæ literis, & scripturis obsignandis utimur, apponi mandavimus. Romæ die vigesimo septimo Octobris, millesimo quingentesimo octuagesimo nono. Ita est. A. card. Carrafa. Laurentius Frizolius sacræ congregationis antedictæ secretarius de mandato. *Et est signatum sigillo illustrissimi D. cardinalis Carrafa.*

† *Locus sigilli illustriss. C. Carrafa.*

" ** STATUTA

ORDINATA A SANCTO CONCILIO provinciali Mexicano III. anno domini 1585.

Ex præscripto sacrosancti concilii Tridentini decreto sess. 24. cap. 12. de reform. verbo, Cetera.

Revisa a Catholica majestate, & a sacrosancta sede apostolica confirmata anno domini 1589.

SAncta synodus provincialis in civitate Mexicana, quæ provinciæ novæ Hispaniæ caput & metropolis est, legitime congregata: præsidente in ea illustrissimo, & reverendissimo D. D. Petro Moya de Contreras, ejusdem civitatis, & diœcesis archiepiscopo, per cujus indictionem, & convocatorias literas eadem synodus, hoc anno domini millesimo, quingentesimo, octuagesimo quinto, inibi celebrata fuit, prout celebratur de præsenti; *Illustrissimo domino archiepiscopo metropolitano, & reverendissimis dominis episcopis suffraganeis, cathedraliumque hujus archiepiscopatus, & provinciæ ecclesiarum decanis, & capitulis, omnibusque beneficiatis, vicariis, parochis, capellanis, & clericis cujuscumque ordinis, qualitatis, & præeminentiæ honore fulgentibus; ac quibusvis ejusdem provinciæ notariis, scribis, & officialibus, quos hic contenta concernunt, aut concernere possunt, in Christo Jesu domino nostro, qui vera salus est, salutem &c.*

Quamvis nobis Christiana religio non ostenderet quantum sacrarum ceremoniarum ritus, & observantia conferat, ut animus ad divinum cultum, & veræ religionis custodiam elevetur: juvat tamen plurimum communis omnium nationum consensus: in quibus nulla unquam fuit adeo barbara, quæ licet suos falsos Deos, tamquam veros colendo erraverit, primo tamen humanorum bonorum principio, & causæ, nempe Deo, adorationem, ac reverentiam tribuit. Sic enim ceremoniarum ritum necessarium esse gentes æstimabant, ut in earum debita observantia spes suas collocarent: incuriæ autem, ac negligentiæ in eis commissæ adversos eventus imputarent; eosque præ cæteris religiosores, & magis pios judicantes, qui se in earum ritu diligentiores ostendissent. Quin etiam tam divina fide, quam communi experientia constat, exteriori ceremoniarum cultu ad divinarum rerum contemplationem spiritum summopere excitari, ac suaviſſime ferri. Unde videmus tot in lege scripta ceremonias a Deo præscriptas; illarum quidem figuras, quibus redemptor noster, ejusque sacri discipuli usi fuerunt, quasque mater, ac magistra nostra catholica Romana ecclesia, vel per traditionem apostolicam, vel sancto zelo, ac divina providentia, ad piorum, & obedientium catholicorum ædificationem, superbumque, & arrogantium hæreticorum, ac infidelium confusionem introductas recepit: quarum quædam universales, ac toti ecclesiæ communes, ut in sanctorum sacramentorum, aliorumque cælestium mysteriorum administratione; quædam vero pro cujusque provinciæ, & ecclesiæ instituto peculiares existunt. Ut igitur non solum sancta hæc metropolitana ecclesia Mexicana, sed etiam reliquæ, ejusdem archiepiscopatus, & provinciæ cathedrales ecclesiæ, tam in divini cultus, & divinorum officiorum ceremoniis, quam in legibus, & statutis per earum prælatos, capitula, atque ministros custodiendis & observandis, omnimodam, (ut par est,) conformitatem habeant; atque adeo diversitatem (quæ plurium sæpe absurdorum causa esse dignoscitur) quoad fieri possit, fugiant: Idcirco hæc eadem sancta provincialis synodus, collata sibi a sacrosancto concilio Tridentino, ad præmissa omnia, & singula auctoritate fungens, in ejusdem sancti concilii obedientiam, & executionem, ac eorum, quæ tam in missali, & breviario sanctissimi patris nostri felicis recordationis Pii papæ V. jussu editis; quam in hujus metropolis, ad quam ceteræ ejusdem provinciæ cathedrales ecclesiæ conformari, & regulari debent, erectione disponuntur, & ordinantur, observantiam; statuit, decernit, & mandat, ceremoniale, & statuta infra scripta, in omnibus ejusdem archiepiscopatus, & provinciæ cathedralibus ecclesiis hujusmodi inviolabiliter observari, practicari, ac executioni mandari. Pro cujus rei fundamento præcipit ejusdem metropolitanæ ecclesiæ erectionem poni, tenoris (videlicet) sequentis.

D. Aug. lib. 10. de civitate Dei c. 4. & D. Thomas lib. 3. contra gentes c. 120.

INDEX CAPITUM HUJUS LIBRI.

Sanctæ Mexicanæ ecclesiæ erectio.

Prima statutorum pars continet.

Cap. I. De possessione prælati capienda, & modo.
Cap. II. De loco capitularium.
Cap. III. De decano, & ejus præeminentiis.
Cap. IV. De archidiacono.
Cap. V. De cantoris officio, ac dignitate.
Cap. VI. De scholastici dignitate.
Cap. VII. De thesaurario.
Cap. VIII. De canonicis.
Cap. IX. De integris, ac dimidiis portionariis.
Cap. X. De decimarum partibus, ad prælatum, capitulum, fabricam, hospitale, & servientes pertinentibus.
Cap. XI. De forma in admittendis ad possessionem præbendatis habenda.
Cap. XII. De modo, ad hoc ut præbendati noviter recepti sciant ceremonias, servando.
Cap. XIII. De his, quæ præbendati, & alii ministri in divini cultus ministerio, ac beneficiorum, officiorumque suorum exercitio agere debent.

Cap.

Cap. XIV. Qualiter omnes cathedralium eccleſiarum prabendati certis anni temporibus cappas chori geſtare debent.
Cap. XV. De reſpectu, & obedientia debita præſidenti, ac de ejus officio.
Cap. XVI. De his quæ ceremoniarum magiſter erga ingredientes chorum præſtare tenetur.
Cap. XVII. De ordine per capitulum capitulariter egrediens ſervando.
Cap. XVIII. De magiſtri capellæ officio & cantoribus.

Secunda ſtatutorum pars continet.

Cap. I. De capitulis in eccleſia habendis, illorumque tempore, & aſſiſtentia modo.
Cap. II. Quando, & quomodo convocanda ſint capitula ante diem.
Cap. III. De capitulo in choro, non niſi de levibus rebus habendo.
Cap. IV. De generali capitulo binis quibuſque menſibus habendo.
Cap. V. De negotiis gratiam, vel juſtitiam concernentibus.
Cap. VI. De modo, quo gratia in capitulo facta contradici poteſt.
Cap. VII. Quomodo negotium per ſuffragia concluſum iterum tractari non poſſit.
Cap. VIII. De horum ſtatutorum lectione, ac repetitione.
Cap. IX. Quomodo multæ per capitulares remitti non debeant.
Cap. X. De ſecretarii capitularis officio, & obligatione.
Cap. XI. De ſigillo capituli.

Tertia ſtatutorum pars continet.

Cap. I. De iis, quæ redditnum decimalium adminiſtratores agere debent.
Cap. II. De œconomis.
Cap. III. De fabricæ bonis.
Cap. IV. De anniverſariis, & commemorationibus.
Cap. V. De ſcripturis eccleſiæ, & earum cuſtodia.
Cap. VI. De candelis die purificationis beatæ Mariæ diſtribuendis.
Cap. VII. De requie, ejuſque uſu, ac tempore.
Cap. VIII. De iis, quæ amittit, qui prædicta requie utitur.
Cap. IX. De iis, quæ lucrari poſſunt prabendati, qui a prælato occupantur.

Quarta ſtatutorum pars continet.

Cap. I. De patitur prabendatis ægrotantibus conceſſe.
Cap. II. De patitur prabendatis extra civitatem conceſſo.
Cap. III. De iis, quæ cum prabendatis ægrotantibus, in mortis periculo conſtitutis agenda ſunt.
Cap. IV. Quomodo ægrotanti prælato eccleſiaſtica ſacramenta ſint adminiſtranda.
Cap. V. Quomodo prabendatis ægrotantibus eadem ſacramenta miniſtrari debeant.
Cap. VI. de campanarum pulſatione, defuncto prælato, facienda.
Cap. VII. De modo ſepeliendi prælatum defunctum.
Cap. VIII. De modo ſepeliendi prabendatos defunctos.
Cap. IX. De iis, quæ quilibet capitularis agere tenetur, in prælati, vel alicujus capitularis obitu.
Cap. X. De injuriis verbo, aut facto illatis.

ANNO CHRISTI 1585.

ERECTIO ECCLESIÆ MEXICANÆ, quæ eadem eſt, cum ceteris ejuſdem provinciæ.

JOANNES de Cummarraga, Dei & apoſtolicæ ſedis munere epiſcopus, & ſervus eccleſiæ Mexicanenſis, cujus ſub Chriſti Dei euangelio æterno militanti, gratia, & pax a Deo Patre, & ejus conſubſtantiali unigenito Filio pacis auctore, qui ſui divini corporis effuſo ſanguine donavit nobis omnia delicta, delens quod adverſus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipſum tulit de medio, affigens illud cruci, pacificans per ſanguinem crucis ejus, ſive quæ in terris, ſive, quæ in cælis ſunt. Placuit divinæ bonitati Hiſpaniarum regnis adeo celebres præficere heros, qui ne dum barbaricos enſes, ac mores, qui illorum victoriam ſequuntur e medio effugarent: verum ſui patrimonii, ac vitæ prodigi facti, remotiſſimas, & incognitas penetrarunt regiones: ac idololatriæ monſtro inde ſublato, euangelium vitæ, crucis vexillo hinc inde triumphante, Chriſtianorum magna ſtipante caterva, plaudente religione Chriſtiana magnis auſpiciis late diffuſeque plantarent. Sic ſunt ſereniſſima regina Joanna, ac illius genitus invictiſſimus Carolus maximus, imperator ſemper auguſtus, rei ſæcularis, ex Dei electione, ſolus & indubitatus monarcha: quorum cura circa hoc potiſſimum verſatur, ut omnes gentes eamdem orthodoxam profiteantur fidem, & univerſus orbis ad unius veri Dei cultum redigatur; fiatque unum ovile, & unus paſtor, atque juxta beatiſſimi Pauli oraculum unum corpus, unus ſpiritus, una ſpes, unus dominus, una fides, unum baptiſma, unus Deus, & pater omnium; qui ſuper omnes, & per omnia, & in omnibus nobis, a cunctis proclametur uniformiter. Ob hoc innumeratas quippe rates, carinas, atque triremes Scyllæ, Charybdi, ac aliis compluribus cærulei maris anguſtiis expoſuere; ob hoc ſane ineffabiles ſuorum regnorum theſauros, quaſi manu undequaque perfoſſa, per abruptas, & incultas oras, etiam nec aſſem mundani lucri inde ſperantes, Herculeo illo ſuo animo, ſæpiſſime, & affatim projecerunt: attentantes iter vel euntibus, vel redeuntibus, multis nominibus infauſtum, nullo tamen infelicius, quam quod pluries Chriſtiani nominis augmentum non contingebat: ac pene duplicabat moleſtiam, quod gentem illam omnino adverſam, & inductilem, cujus utilitati potiſſimum, tantum laboris deſudabatur. Ob hoc res utique lucidiſſima eſt, ſelectos viros quamplurimos, ne dum in arte militari, verum etiam in omnigena eruditione, ac pietate ad barbaros, & fere beſtialiter viventes homines deſtinarunt: alteros quidem, qui illos ſuo regali ſceptro ſubmitterent; alteros vero, qui ſacra Dei templa ædificarent, & ad ſinceram fidei veritatem radiis veræ theologiæ illuminatos illos redigerent, & immaculatam quam ædificarent eccleſiam (ſi forte diabolico inſtinctu miſceretur) a fœde barbarica appellatione vindicarent. Perſpiciebat nimirum regia prudentia id, quod veriſſimum eſt, non mediocriter ad Chriſtianæ religionis ornamentum facere, ne quid omnino conatur, aut legatur in templis, quod non graviſſimo, doctiſſimo cui-

que

ANNO CHRISTI 1585.

que placere possit: hoc est, quod non ex divinis libris haustum sit, aut certe a viris eximiis profectum. Demum tanta solertia, tam ingenti cura, & augusta opera hujus rei studio infatigabili Christiani nominis sumpta provincia annis non paucis insudarunt, ut illis in locis, in quibus ab incognitis sæculis Astaroth, Bel, Baal, Dagon, & reliquæ " baratieæ farinæ, spurcitiæ colebantur, jam non nisi divinum nomen sacri hymni, hypostaticæ laudes, virginei cantus, divorum panegyrici, martyrum sanguis, virginum puritas, ecclesiæ dogmata, & pontificia jura hinc inde resonent, atque tripudient: loquantur ipsa opera, testentur rem quondam profanæ blasphemiæ, & dæmonum nominibus plenæ regiones, nunc vero insulæ Christianæ, & oppida felicissima Christo, ac " gloria militia dicata hujus felicitatis participes sunt. Cumana, perlarum flumen, Venetia minor, sancta Martha, Nomen Dei, Diarenum, Panama, Nicaragua, Indica Chartago, Profunda loca, Perutum, Yucatanum, Cocumellum, flumen palmarum, Hispanica insula, Fernandina, Margarita, " Jaimeca, & sancti Joannis, ac alia quam plurima loca, quædam a fluminibus, quædam vero a ducum illa conquestantium genealogiis nomina trahentia: quæ adeo divini cultus schemate fulgent, exuberantissimis templis, ac monachorum cœnobiis hinc inde constructis, ut vere de illis respectu nostri, divinum judicium jam verificetur, *Erunt novissima*, &c. Hoc vero ingens divini amoris incendium, piissimorum horum regum studio actum est: quibus taliter favit divina clementia, ut non solum regali sceptro cunctos nostri ævi reges antecedant; verum pietate præcipua fidem Christianam præ cunctis ampliaverint. Quapropter mihi magis interea libet, illis mentem istam regibus dignam, quam fortunam quamlibet amplam gratulari. O felicem Christi populum si passim contingat tales esse principes, quibus Christi gloria nihil sit antiquius, qui totum regium ornatum moribus, & vita refrenant; quibus etiamsi sceptrum detrahas, tamen reges Christianos agnoscas, in quibus sane fortuna, quam antiquitas cæcam faciebat, " occulta videtur; qui generis sui longe clarissima schemata, morum suorum ornamentis illustrant, regiam dignitatem vitæ integritate conduplicant: imperiali aquilæ nescio quid majestatis additum videtur, postquam hi similes non habentes principes totius orbis monarchiam tenent. Quid supereſt? nisi ut Christum optimum, maximumque comprecemur, ut istam mentem illis, illos vero nobis quam diutissime servet incolumes. Ad tantam itaque exuberantiam (ut ad rem breviter veniamus) horum principum devenit clementia, quod Mexicanam provinciam, inter omnes regiæ ditioni submissas, præcipuam in terra firma, quam novam Hispaniam nuncupamus, situatam, non solum ab barbarico illo cultu, Christi fide undequaque evangelizata, mundaverint; verum & ordo hierarchicus, quem Romana tenet ecclesia, in illa observetur. Apostolico super hoc implorato consensu, episcopale cathedrale templum, ac parochiales, & ecclesiasticas dignitates, canonicatus, præbendas, beneficia, & cetera hujusmodi in ipsa erigere, construere, ædificare, & fundare omnino (regio super hoc habito consilio) decreverint: atque, ut rem effectui commendarent, me inutilem, & omnino ad tantæ rei executionem inhabilem, cum apud illos plurimi non deessent, qui mea sententia cumulate valerent suis sanctissimis votis satisfacere, ex angulo mei Franciscani instituti semisepultum extraxerunt, & in primum Mexicanensem nominaverunt & elegerunt episcopum. Quorum piæ petitioni, & electioni sanctissimus D. N. papa Clemens, hujus nominis septimus, paternali affectu, ut par est, condescendens, apostolicas literas per manus regias, nobis suppeditandas solerti cura destinavit. Quas quidem literas in membramine more Romano conscriptas, apostolico plumbo in filis sericeis rubei croceique coloris pendente, sanas, integras, non vitiatas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio, & suspectione carentes, is qui regium agebat negotium coram magno cœtu, in præcipuo templi sacro loco, sancti Spiritus invocato favore, nobis præsentavit. Quas quidem ea, qua decuit, reverentia, & submissione suscepimus, & legimus. Series vero earum de verbo ad verbum est, quæ sequitur.

" barbarice

" glorioſæ militiæ

" Jamaico

" occulta

Clemens episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Sacri apostolatus ministerio, meritis licet insufficientibus superna dispositione præsidentes, universi orbis provincias, & loca, ea præsertim, quæ omnipotentis Dei misericordia Christianæ veritatis lucem nostris potissime temporibus inceperunt agnoscere, frequenti meditatione intendimus; ut in illis orthodoxæ fidei cultus augeatur & Christiana religio propagetur, ac eorum incolæ & habitatores, venerabilium præsulum doctrina & auctoritate suffulti, in eadem fide semper proficiant: ipsaque loca, maxime insignia, dignioribus titulis attollantur, & majoribus honoribus decorentur; præsertim cum id catholicorum regum, & etiam Cæsareæ majestatis pia vota expoſcunt, & cognoscimus in domino salubriter expedire. Sane cum oppidum Mexicanense in Indiis maris Tyrrheni Indici nuncupati, olim, auspiciis claræ memoriæ Ferdinandi Arogoniæ regis, & Elisabethæ reginæ Castellæ & Legionis regnorum, per dilectum filium, nobilem virum Petrum Arias militem Segovienſem, eorum gentium armorum ad easdem Indias destinatorum exercitus generalem capitanum noviter repertis, & e manibus infidelium illas tunc occupantium ereptis, ac ad ditionem, & dominium eorum, & pro tempore existentium regum eorumdem regnorum redactis, illisque in temporalibus subjectis, quæ eisdem regibus dum vixerunt, & deinde cariſſimo in Christo filio nostro Carolo Romanorum imperatori semper Augusto, dictorum regnorum nedum heredi, & successori, verum etiam in desiderio orthodoxam fidem ubique exaltandi imitatori; ac sub eorum obedientia, & dominio, rarione dictorum regnorum, ex tunc successive eodem Petro capitaneo gubernatore permanentibus, consistens, admodum insigne existat, longumque & latissimum, & distinctum territorium circum circa habeat; adeoque in eo ultra viginti millia vicinorum, vel incolarum, quorum plures fideles, tam noviter conversi, quam etiam alii forenses, & de diversis mundi partibus ad illud habitandum confluentes commorentur, & resideant: ac in eo inter alias ecclesias, monasteria, pia loca, ex devotione regum majestatis, & capitanei prædictorum inibi constructa: una parochialis ecclesia sub invocatione beatæ Mariæ virginis, cum structuris, & ædifi-

ANNO CHRISTI 1585.

ædificiis convenientibus, ad quam omnes ipsi fideles pro missis, & divinis officiis audiendis, ac ecclesiasticis sacramentis suscipiendis, tamquam ad eorum parochialem ecclesiam recurrunt, etiam consistit; ac idem Carolus imperator summopere cupiat eamdem parochialem ecclesiam, in cathedralem, ipsumque oppidum in civitatem Mexicanensem erigi, & instrui. Nos habita super his, cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus, matura deliberatione; eodem Carolo imperatore nobis super hoc humiliter supplicante, ad laudem & gloriam omnipotentis Dei, & ejusdem beatæ Mariæ cælestis, necnon ipsius fidei exaltationem, apostolica auctoritate, tenore præsentium supplicationibus Caroli imperatoris hujusmodi inclinati, de eorumdem fratrum consilio pariter, & assensu, oppidum Mexicanense, ac parochialem ecclesiam beatæ Mariæ, hujusmodi in cathedralem Mexicanensem, sub invocatione ejusdem beatæ Mariæ nuncupandam, pro uno episcopo Mexicanensi, qui inibi, & in illius civitate, ac diœcesi verbum Dei prædicet, & infideles ad eamdem fidem convertat; ac tam illos sic conversos, quam alios prædictos fideles, in eadem fide expertius instruat, doceat, & confirmet: ac sacramenta ecclesiastica eis ministret: & ministrari, ac prædictam erectam ecclesiam, illiusque ædificia ad formam cathedralis ecclesiæ redigi faciat; ac in civitate, & diœcesi prædictis, collegiatas, & parochiales, ac alias ecclesias, monasteria, capellas, hospitalia, oratoria, & alia loca pia; ac in illis respective in numero, & cum dotibus, ac qualitatibus decentibus per eum assignandis, specificandis: majores, principales, abbatiales, conventuales, & alias dignitates, personatus, administrationes, & officia etiam curata, & electiva: necnon canonicatus, & præbendas, integras, & dimidias portiones, capellanias, vicarias, & alia beneficia ecclesiastica, cum cura, & sine cura, ac capitula, necnon capitulares, abbatiales, conventuales, & alias mensas erigat, & instituat respective: ac alia temporalia, spiritualia, jurisdictionalia, & pontificalia officia, omniaque & singula alia, quæ alii episcopi regnorum eorumdem facere, & exercere consueverunt, & quæ pro divini cultus augmento, & fidei hujusmodi exaltatione, ipsorumque fidelium animarum salute expedire cognoverint, faciat, & exerceat: ac omnibus, & singulis aliis privilegiis, prærogativis, præeminentiis, & gratiis, quibus alii episcopi prædicti de jure, & consuetudine, ac alias utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum, utatur, potiatur, & gaudeat, ac uti, potiri, & gaudere libere, & licite valeat: Necnon in eadem ecclesia Mexicanensi capitulum canonicorum, & personarum, episcopali, & capitulari mensis, ac sigillo, & aliis insigniis, jurisdictionibus, privilegiis, & præeminentiis episcopalibus, & capitularibus, erigimus, & instituimus: ac incolas, & habitatores dictæ civitatis cum nomine decoramus; necnon eidem erectæ ecclesiæ pro illius civitate, civitatem erectam, & pro diœcesi terras, insulas, loca, & oppida, quæ idem Carolus imperator, vel ejus consilium Indiarum nuncupatum, positis limitibus, & confinibus necessariis, statui, & assignari jusserit: ac pro clero, & populo illorum incolas, & habitatores hujusmodi, respective, ac pro dote, & etiam pontificalis dignitatis, & pro tempore existentis episcopi, illius decentiori sustentatione decimas, primitias, & alia jura episcopalia, spiritualia, & temporalia de bonis, rebus, & fructibus, de quibus Carolus imperator, vel consilium hujusmodi specificarint, & ordinaverint. Itaque idem episcopus Mexicanensis in civitate, & diœcesi prædictis episcopalem jurisdictionem, auctoritatem, & potestatem exercere, ac decimas, & primitias, & jura hujusmodi percipere, & levare, ad instar episcoporum prædictorum libere, & licite valeat, applicamus, & appropriamus: Necnon jus patronatus, & infra annum, propter loci distantiam, per se, vel alium, seu alios ad id etiam ante vacationes deputandos procuratores, præsentandi personas idoneas, tam hac prima vice, quam quoties illa pro tempore vacaverint, ad ecclesiam videlicet Mexicanensem, nobis, & pro tempore existenti Romano pontifici per nos, & illum respective, in ejusdem ecclesiæ episcopum, & pastorem præficiendum. Ad vero omnes, & singulas alias dignitates, personatus, administrationes, officia, canonicatus, & præbendas, portiones, capellanias, vicarias, monasteria, prioratus, & alia beneficia hujusmodi, eidem tempore existenti episcopo Mexicanensi, ac ejus vicario, seu officiali per eum instituendis, ad easdem præsentationes Carolo imperatori prædicto, ratione regnorum Castellæ, & Legionis hujusmodi, ac pro tempore existenti illorum regi, vel reginæ de similibus consilio, & assensu reservamus, concedimus, & assignamus; non obstantibus constitutionibus, ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostræ erectionis, institutionis, decorationis, applicationis, appropriationis, reservationis, concessionis, assignationis, infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli apostolorum se noverit incursurum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo trigesimo quarto, nono Septembris pontificatus nostri, anno septimo.

Post quarum quidem literarum apostolicarum præsentationem, & receptionem, nobis, & per nos, ut præmittitur, factas; fuimus pro parte sereniſſimæ dominæ Joannæ, & Caroli semper augusti, ejusdem filii Hispaniarum regum debita requisiti, ut ad complementum literarum apostolicarum, & contentorum in eisdem procedendum, in prædicta nostra cathedrali ecclesia, ad honorem glorioſiſſimæ virginis Mariæ assumptionis dedicata, & in dicta nova Hispania fabricata, dignitates, canonicatus, & præbendas, ac portiones, aliaque beneficia, & officia ecclesiastica quotquot, & prout melius expedire videremus, tam in civitate, quam per totam diœcesim erigeremus, & instituere mus. Nos igitur frater Joannes de Cumarraga episcopus, ac commissarius apostolicus præfatus, attendentes petitionem, & requisitionem hujusmodi justas fore, & rationi consonas; cupientesque ut verus, & obediens filius apostolica jussa, nobis directa reverenter exequi, ut tenemur, commissionem præacceptavimus; & eadem auctoritate apostolica, qua fungimur in hac parte, præfata majestate instante, & petente; in prædicta cathedrali ecclesia Mexicanensis civitatis in prædicta nova Hispania, ad honorem Dei, & domini

ANNO CHRISTI 1585.

noſtri Jeſu Chriſti, ac beatiſſimæ Mariæ virginis matris ejus, in cujus, ac ſub cujus titulo per præfatum ſanctiſſimum dominum noſtrum, cathedralis eccleſia eſt erecta, tenore præſentium, erigimus, creamus, & inſtituimus.

§ I.

Decanatum, quæ dignitas prima poſt pontificalem in eadem eccleſia exiſtat: qui curet, & provideat, quod officium divinum, & omnia alia, quæ ad cultum Dei pertinent, tam in choro, quam in altari, quam etiam in proceſſionibus in eccleſia, & extra, in capitulo ubicumque conventus, eccleſiæ, ſeu capituli ad illud exolvendum congregabuntur cum ſilentio, & ea, qua decet honeſtate, ac modeſtia rite, & recte perficiantur. Ad quem etiam pertinebit, iis, quibus a choro ex cauſa diſcedere convenit, & expreſſa cauſa, & non alias, licentiam concedere.

§ II.

Archidiaconatum ejuſdem civitatis, ad quem clericorum ordinandorum examinatio, prælato ſolenniter celebrante, miniſtratio civitatis, & diœceſis, ſi ſibi a prælato injungatur viſitatio, & alia, quæ de jure communi competunt, exercere pertinebit: qui in altero tamen jurium, vel in theologia ad minus bachalaureus exiſtat, in univerſitate graduatus.

§ III.

Cantoriam, ad quam nullus poſſit præſentari, niſi in muſica, ſaltem in cantu plano doctus, & peritus exiſtat: cujus in faciſtolio cantare, & ſervitores eccleſiæ cantare docere, & quæ ad cantum pertinent, & ſpectant ordinare, corrigere, & emendare, in choro, & ubicumque per ſe, & non per alium, officium erit.

§ IV.

Scholaſtriam, ad quam etiam nullus niſi in altero jurium, aut in artibus bachalaureus, in aliqua generali univerſitate graduatus exiſtat, præſentetur: qui grammaticam clericos, & eccleſiæ ſervitores, ac omnes diœceſanos audire volentes, per ſe, vel alium docere tenebitur.

§ V.

Theſaurariam, ad quam eccleſiam claudere, & aperire, campanas pulſare facere, omnia utenſilia eccleſiæ cuſtodire, lampades, & luminaria curare, de incenſo, luminibus, pane, & vino, ac reliquis ad celebrandum neceſſariis, de redditibus fabricæ eccleſiæ exponendis ad votum capituli providere, pertinebit.

§ VI.

Necnon decem canonicatus, & præbendas, quas a dictis dignitatibus omnino ſeparatas eſſe decernimus, nec unquam unam ſimul cum dignitate aliqua obtineri poſſe ordinamus: ad quos etiam canonicatus, & præbendas nullus præſentari poſſit niſi ad ſacrum presbyteratus ordinem jam ſit promotus. Ad quos quidem canonicatus quotidie (præterquam in primæ, & ſecundæ dignitatis feſtivitatibus, in quibus prælatus, vel eo impedito aliqua de dignitatibus celebrabit) miſſam celebrare pertinebit.

§ VII.

Inſtituimus inſuper ſex integras & totidem dimitias portiones; & qui ad dictas integras portiones præſentandi fuerint, ad ſacrum diaconatus ordinem ſint promoti, in quo quidem ordine teneantur in altari quotidie deſervire, necnon paſſiones decantare: Qui vero ad dimidias, ad ſacrum ſubdiaconatus, qui quidem epiſtolas in altari, & in choro & prophetias, lamentationes, & lectiones teneantur decantare.

§ VIII.

Volumus inſuper, & ſtatuimus, quod ad dignitates, canonicatus, portiones integras, & dimidias ſupradictas, vel ad aliquod aliud beneficium totius noſtræ diœceſis, nullus præſentari valeat, qui cujuſvis ordinis, privilegii, aut officii occaſione a juriſdictione noſtra ordinaria ſit exemptus: & ſi forte contigerit, exemptum aliquem præſentari, vel inſtitui, talis præſentatio, vel inſtitutio ſit ipſo jure nulla.

§ IX.

Et quia non eſt parvi momenti rectores nominare, ordinamus quod tot rectores poſſimus eligere, quot ſervitio noſtræ cathedralis eccleſiæ neceſſe fuerint: qui ad nutum noſtrum, noſtrorumque pro tempore ſucceſſorum provideri, & quando licuerit amoveri poſſint: qui exerceant in dicta cathedrali eccleſia noſtra, officium recte, & rite miſſas celebrando, confeſſiones audiendo, aliaque ſacramenta caute, & ſolicite miniſtrando.

§ X.

Ac ſex acolytos, qui acolytatus officium in altaris miniſterio quotidie, per ordinem exercebunt, ordinamus. Capellanos inſuper ſex, quorum quilibet, tam in nocturnis horis quam in diurnis, ac etiam miſſis ad faciſtolium perſonaliter intereſſe, & in unoquoque menſe miſſas viginti, niſi juſta infirmitate, vel impedimento fuerit impeditus, celebrare teneatur.

§ XI.

Præſentationem autem dictarum dignitatum, canonicatuum, portionum integrarum, ac dimidiarum, aliarumque dignitatum, canonicatuum, & portionum ſimilium futurarum, in prædicta noſtra cathedrali eccleſia creandarum, præfatis catholicis Hiſpaniarum regibus, ac eorum ſucceſſoribus, prout de jure eis competit, & auctoritate apoſtolica, reſervamus eadem auctoritate.

§ XII.

Acolytorum, & capellanorum prædictorum electionem, ſeu proviſionem, ad nos, & ſucceſſores noſtros una cum noſtro capitulo pertinere decernimus. Volumus autem, quod dicti capellani, qui pro tempore fuerint eligendi, non ſint familiares epiſcopi, nec alicujus perſonæ dicti capituli, nec fuerint tempore vacationis.

§ XIII.

ANNO CHRISTI 1585.

§. XIII.

Officium vero sacristæ, qui ea, quæ ad officium thesaurarii spectant, ipso præsente, & de ejus commissione, & in ejus ablentia ad votum capituli exercere tenebitur.

§ XIV.

Officium organistæ, qui organa in diebus festivis, & aliis temporibus ad votum prælati, vel capituli pulsare teneatur.

§. XV.

Officium perticarii, cujus in processionibus ordinare prælato, presbytero, diacono, subdiacono, & reliquis altari ministrantibus: de choro ad sacristiam, vel altare, de altari ad sacristiam in chorum euntibus, vel redeuntibus anteire, officium erit.

§ XVI.

Officium œconomi, sive procuratoris ecclesiæ fabricæ, & hospitalis, qui architectis, muratoribus, necnon fabris lignariis, & aliis officialibus ædificandis ecclesiis operam dantibus præerit: quique per se, vel alios, redditus, & proventus annuos, & quæcumque emolumenta, & obventiones, ad dictam fabricam, & hospitale, quovis modo pertinentia colligere, & expendere habebit; redditurus annuatim rationem de receptis, & consumptis episcopo, & capitulo, vel officialibus, ab eisdem ad hoc specialiter deputatis; Necnon ad eorum nutum eligendus, vel removendus prædicta prius per eum idonea satisdatione, quam ad administrationem admittatur.

§ XVII.

Officium insuper cancellarii, sive notarii ecclesiæ, & capituli, qui quoscumque contractus inter ecclesiam, episcopum, & capitulum, & quoscumque alios, in protocollo, & notis suis recipere, actus capitulares scribere, donationes, possessiones, census, feudos, precaria per eosdem episcopum, & capitulum, & ecclesiam, vel eisdem factas, vel in posterum faciendas annotet, & scribat, & instrumenta custodiat: partes reddituum beneficiatis distribuat, necnon rationes reddat, & recipiat.

§. XVIII.

Officium insuper canicularis, qui canes ab ecclesia ejiciat; in omnibus sabbatis, & quorumcumque festorum vigilias habentium vigiliis, & aliis, ubi, & quando per thesaurarium sibi fuerit injunctum, ecclesiam purgabit.

§. XIX.

De quibus omnibus, videlicet, quinque dignitatibus, decem canonicatibus, sex integris, & totidem dimidiis portionibus, & sex capellanis, & sex acolytis, & officiis prædictis, quia de præsenti fructus, redditus, & proventus decimarum non suppetunt, thesaurariam ex dignitatibus, quinque vero canonicatus, & omnes integras, & dimidias portiones, ad præsens

A in dicta erectione volumus suspendere. Quod si præfatis quatuor dignitatibus, & quinque canonicis redditus memoratæ quartæ partis ad præsens (quod non credimus) non suppetant; quod defuerit inter eos dividatur, secundum valorem præbendarum, & non numerum personarum; donec ad majorem quantitatem fructus pervenerint, restituendi ad præbendas præfatas, per nos, & nostros successores, ordine nobis considerando ad potiorem ecclesiæ nostræ utilitatem: ita tamen, ut cum, Deo duce, ad pinguiorem fortunam fructus, & redditus nostræ prædictæ ecclesiæ pervenerint, quam primum ad dotem thesaurariæ suspensæ applicatam desuper crescentibus fructibus au-
B ctum fuerit, thesaurariam eamdem, ex nunc erectam, & creatam esse decernimus, absque alia nova creatione, & erectione personæ per eamdem catholicam majestatem nominandæ conferendam; & consequenter dum fructus, redditus, & proventus ulterius augmentum receperint, tres integræ portiones provideantur: & successive cum excreverint fructus, dictorum canonicorum numerus, usque ad denarium numerum successive augeatur; quo expleto, tunc reliquæ tres integræ portiones, & dimidiæ successive suo ordine admittantur, & demum de redditibus superexcrescentibus, sex acolytatus, pro sex clericulis, qui in quatuor minoribus sint constituti, & acolytorum officium in alta-
C ris ministerio exerceant; & sex capellaniæ simplices, pro sex prædictis capellanis similiter provideantur: post modum vero officium organistæ, & perticarii, & œconomi, notarii, & canicularii prædictorum dicto numero successive, juxta ordinem literaliter præmissum, absque intervallo augeatur.

§ XX.

Et quia secundum apostolum, qui altari servit de altari vivere debet, omnibus, & singulis dignitatibus, personis, & canonicis, præbendatis, & integris, & dimidiis portionariis, capellanis, clericulis, sive acolytis, ceteriisque officiis, &
D eorum officialibus, juxta numerum supradictum expressis, omnes, & singulos fructus, redditus, & proventus; tam ex regia donatione, quam ex jure decimarum, aut alias quovis modo, ad eos de præsenti, aut in futurum pertinentes; videlicet ordine literario, decano, archidiacono, cantori, scholastico, thesaurario, & canonicis, necnon portionibus integris, & dimidiis, & omnibus aliis supra notatis, & nominatis modo sequenti.

§ XXI.

Decano scilicet centum, & quinquaginta libras, *Pesos*, vulgariter in illis partibus nuncupatos, quarum librarum quælibet unum Ca-
E stellanum aureum, quadringentos octuaginta quinque morapetinos monetæ usitatæ Hispaniæ constituentes. Archidiacono centum, & triginta valoris ejusdem *Pesos* seu Castellanos, & cuilibet de dignitatibus totidem; & cuilibet de canonicis centum; portionariorum cuilibet septuaginta; dimidiis triginta quinque; capellanis quidem viginti; acolytis singulis duodecim; organistæ sexdecim, & notario totidem; perticario totidem; œconomo vero quinquaginta; canicularioquidem duodecim libras auri similes, totidem Castellanos, & morapetinos constituentes ex nunc, pro tunc ordine literario prout ex-

ANNO CHRISTI 1585.

primitur ſervato, cum fructus, redditus, & proventus ſuperexcreverint, applicamus, & aſſignamus.

§ XXII.

Et quia ut dictum eſt, propter officium datum beneficium, volumus & in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, quod prædicta ſtipendia ſint quotidianæ diſtributionis aſſignatæ, diſtributæ quotidie intereſſentibus ſingulis horis, nocturnis pariter, & diurnis exercitiis dictorum officiorum. Itaque a decano uſque ad acolytum incluſive, is qui alicui horæ non interfuerit in choro, ſtipendio, ſive illius horæ diſtributione careat; & officialis, qui ſui officii exercitio, vel executioni deerit, mulctetur ſimiliter ſingulis vicibus pro rata ſalarii; Tales vero diſtributiones, quibus abſentes privantur, aliis intereſſentibus accreſcant.

§. XXIII.

Item volumus, & eadem auctoritate ordinamus, ut omnes, & ſingulæ dignitates, canonici, & portionarii dictæ noſtræ eccleſiæ cathedralis teneantur reſidere, & ſervire in prædicta noſtra eccleſia per octo menſes continuos, aut interpolatos; alioquin nos, vel ſucceſſores noſtri, qui pro tempore fuerint, aut capitulum ſede vacante, teneantur, eo prius vocato, & audito, ſi juſtam, & rationabilem cauſam abſentiæ non habuerit, & allegaverit; perſonatum, vel canonicatum, ſive portionem, vacantem pronuntiare; & de illo, vel illa idoneis ad præſentationem tamen præfatæ catholicæ majeſtatis, & eorum in regnis Hiſpaniæ ſucceſſorum providere. Juſtam autem abſentiæ cauſam hoc loco diffinimus: ægritudinem, dum tamen beneficiatus infirmus in civitate maneat, aut in ſuburbiis ejuſdem civitatis, aut ſi eam incurrerit ſtans extra civitatem, cum redierit aut redire paraverit ad eam, dum tamen hoc probationibus legitimis conſtet: vel cum de mandato epiſcopi, vel capituli ſimul, & pro cauſa, & utilitate eccleſiæ abſens fuerit; itaque iſta tria concurrant in hac ſua abſentia.

§. XXIV.

Volumus inſuper, & de conſenſu, & beneplacito ſereniſſimæ majeſtatis, & eadem auctoritate apoſtolica ſtatuimus, decernimus, & mandamus quod omnium decimarum, tam cathedralis, quam aliarum eccleſiarum dictæ civitatis, & diœceſis fructus, redditus, & proventus, in quatuor æquales dividantur partes, quarum unam nos, & ſucceſſores noſtri epiſcopi perpetuis, futuriſque temporibus, pro onere pontificalis habitus ſuſtentando, & ut decentius, & juxta pontificalis officii exigentiam, ſtatum noſtrum ſuſtentare valeamus, abſque aliqua diminutione pro noſtra ſpeciali menſa habeamus. Decanus vero, & capitulum, & reliqui miniſtri eccleſiæ, quos ſupra aſſignavimus, aliam quartam partem, modo præmiſſo, inter eos dividendam habeant; a quibus partibus, licet ex commiſſione apoſtolica, & longævo temporis uſu, moribus, & conſuetudine approbata, eadem catholica majeſtas tertiam partem (tertias in Hiſpania vulgariter nuncupatas) habere, & recipere integraliter conſuevit; volens erga nos ſuæ liberalitatis dexteram extendere, prout extendit circa alias partes, & circa qualitates infra expreſſas, nos, & epiſcopos ſucceſſores, ac capitulum prædictos, ut magis debitores, tanto munere refectos, efficeret; & ut pro eadem, & regiis, ejuſdem majeſtatis ſucceſſoribus preces effundere teneremur; in noſtra, & dictæ eccleſiæ noſtræ, & capituli in ſua quarta decimarum parte, liberos, & exemptos eſſe voluit; Reliquæ vero duæ quartæ partes iterum in novem dividendas partes decernimus: duas, quarum eidem majeſtati ſereniſſimæ, in ſignum ſuperioritatis, & juris patronatus, ac ratione acquiſitionis prædictæ terræ, futuris perpetuis temporibus, percipiendas, & levandas, applicamus.

§ XXV.

De reliquis vero ſeptem partibus bifariam duximus eſſe faciendam diviſionem, quarum quatuor de dictis ſeptem omnium decimarum, parochiæ noſtræ cathedralis eccleſiæ applicamus menſæ capitulari, ut melius eccleſia valeat adminiſtrari: ex quibus quatuor partibus nos, & ſucceſſores noſtri, cuilibet veſtrorum aſſignamus ſexaginta *Peſos* vulgariter nuncupatos, ſacriſtæ vero quadraginta; qui quidem rectores habeant omnes primitias, præter octavam partem, quam applicamus ſacriſtæ; qui etiam rectores quotidie in choro, miſſæ majori, ac veſpertinis horis, ſuperpelliciis induti reſidere teneantur, ut commodius animarum ſaluti ſacramenta exercere valeant; ne eorum abſentia, ſeu incuria, quis abſque aliquo ſanctæ matris eccleſiæ ſacramento incaute diſcedat: & donec fructus excreverint, ex prædictis etiam quatuor partibus, conferatur acolytis, organiſtæ, & pertricario, quod ſupra dictum eſt, & quod ſuperfuerit, habeat prædicta menſa capitularis.

§ XXVI.

In ſingulis vero parochialibus eccleſiis, tam dictæ civitatis, quam totius noſtræ diœceſis, quatuor prædictæ de dictis ſeptem partibus ſimul cum primitiis, beneficiis in unaquaque dictarum eccleſiarum erigendis, & creandis applicamus: declarantes etiam ſimili modo octavam partem dictarum quatuor partium, atque primitiarum, ſic dictis beneficiis applicatarum, ſacriſtæ cujuſque parochialis eccleſiæ dictæ civitatis, & diœceſis noſtræ, eſſe tribuendam.

§ XXVII.

Volumus autem, & ordinamus quod omnibus dictæ civitatis, & diœceſis noſtræ eccleſiis parochialibus (excepta noſtra eccleſia cathedrali) tot beneficia ſimplicia creentur, & ordinentur, quot ex quantitate redditus, dictarum quatuor partium, ſic eiſdem beneficiis applicatarum, creari, & ordinari poterunt: aſſignata tamen congrua, & honeſta ſuſtentatione clericis, quibus beneficia illa conferri debent; Itaque nullus ſit determinatus dictorum beneficiorum numerus: ſed ſuperexcreſcentibus fructibus, creſcat etiam miniſtrorum copia in eiſdem eccleſiis. Quæ quidem prædicta beneficia ſimplicia ſervitoria, quæ pro tempore in dictis eccleſiis creari contigerit, ut dictum eſt, quotieſcumque contigerit vacare, quovis modo providere volumus, & ſtatuimus filiis dumtaxat patrimonialibus, deſcendentibus ab incolis, qui ex Hiſpania, dictam provinciam tranſmearunt;

ANNO CHRISTI 1585.

mearunt; aut ad eam inhabitandam in futurum A transire contingat, donec impoſterum viſa, & cognita per nos, vel ſucceſſores noſtros Chriſtianitate, & capacitate Indorum, ad inſtantiam, & petitionem ſupradicti patroni, nunc, vel pro tempore exiſtentis viſum fuerit, Indis etiam naturalibus dicta beneficia providenda (præmiſſo prius examine, & oppoſitione, juxta formam, & laudabilem conſuetudinem in epiſcopatu Palentino hactenus obſervatam) inter filios patrimoniales, dum tamen dicti filii patrimoniales, quibus ſic de dictis beneficiis proviſum fuerit infra annum, & dimidium a die ſibi factæ proviſionis, teneantur præſentare, & oſtendere coram dictæ provinciæ appellationum judicibus, aut gubernatori pro tempore, ibidem exiſtentibus, ratihabitione dictarum catholicarum majeſtatum, vel pro tempore ſucceſſorum ſuorum, in Hiſpaniæ regnis collationem, & proviſionem, ſic ſibi prædicta forma factam; Alioquin prædicta beneficia, eo ipſo, vacare cenſeantur: Præfatique catholici reges, ſive illorum ſucceſſores, perſonas alias poſſint ad dicta beneficia juxta prædictam formam qualificatas, præſentare.

§. XXVIII.

Volumus autem, quod donec exiſtant filii patrimoniales, qui juxta præfatam conſuetudinem Palentinam, poſſint eligi ad dicta beneficia; proviſio dictorum beneficiorum fiat, ad præſentationem dictarum catholicarum majeſtatum patronorum, & non alias.

§ XXIX.

Sed quia animarum cura dictæ civitatis, ac totius noſtræ diœceſis, ad nos, & futuros ſucceſſores noſtros principaliter, & præcipue ſpectat; tamquam, qui juxta apoſtoli ſententiam, de illis in die judicii rationem reddituri ſumus, accedente ad hoc conſenſu, ac voluntate earumdem catholicarum majeſtatum patronorum prædictorum, & ſua inſtante petitione, ac auctoritate, & tenore prædictis; volumus, & ordinamus, quod in noſtra cathedrali eccleſia, & in omnibus dictæ civitatis, ac noſtræ diœceſis eccleſiis parochialibus nos, & prælati, qui pro tempore fuerint, commendemus, & injungamus animarum curam pro noſtræ voluntatis arbitrio, cui viderimus ipſarum eccleſiarum beneficiato, ſeu beneficiatis, ſeu cuicumque alii ſacerdoti, etiam non beneficiato, pro eo tempore; ac ſub illa forma, quibus nobis viſum fuerit, dictarum animarum ſaluti magis expedire; ſub divini obteſtatione judicii futuros omnes, & noſtros ſucceſſores exhortantes, & relinquentes, quod in hac commiſſione animarum, nulla ſit apud eos perſonarum acceptatio, ſed ſolum ſibi a Deo commiſſarum ovium utilitati E conſulant, & ſaluti; & ut qui præfatæ animarum curæ, a nobis, vel illis præpoſiti fuerint, congruentius valeant ſuſtentari, pro ipſarum animarum ſollicitudine aliquam recipiant temporalem retributionem; applicamus eorum cuilibet primitias omnes parochiæ illius, in qua ſic curam animarum geſſerit, (relicta parte ſacriſtæ ſuperius deſignata.)

§. XXX.

Volumus inſuper, & ordinamus quod inſtitutio, & deſtitutio ſacriſtarum omnium eccleſiarum noſtræ diœceſis fiat ſemper ad nutum, & diſpoſitionem noſtram, & noſtrorum pro tempore ſucceſſorum, cum moderatione ſalarii; Si forſan prædicta pars, quæ ſibi (ut præmiſſum eſt) ſolvi debet, in magnam excreverit quantitatem. Ita tamen, quod quidquid ex octava eadem parte, illis per nos, vel ſucceſſores noſtros ademptum fuerit, in ipſius eccleſiæ fabricam, vel aliquod divini cultus augmentum ejuſdem eccleſiæ, & non in alios uſus conſumi B debeat.

§. XXXI.

Similiter tres partes reſtantes de ſeptem partibus ſupradictis, in duas iterum partes æqualiter dividantur; quarum unam ſcilicet medietatem trium dictarum partium, cujuslibet dictorum oppidorum eccleſiæ fabricæ libere applicamus; reliquam vero partem, videlicet, medietatem trium dictarum partium, hoſpitalibus cujuslibet oppidi conſignamus: de qua quidem medietate, ſive parte eiſdem hoſpitalibus applicata, dicta hoſpitalia teneantur hoſpitali principali, ubi cathedralis fuerit eccleſia, decimam ſolvere. Applicamus etiam eadem auctoritate in perpetuum fabricæ noſtræ diœceſis dictæ ſanctiſſimæ Mariæ omnes, & ſingulas decimas unius parochiani ejuſdem eccleſiæ, & omnium aliarum eccleſiarum, totius civitatis, & diœceſis; dum tamen talis parochianus non ſit primus, ſeu major, vel ditior noſtræ dictæ eccleſiæ cathedralis, & aliarum eccleſiarum noſtræ dictæ diœceſis, ſed ſecundus poſt primum.

§. XXXII.

Officium vero divinum diurnum pariter, & nocturnum, tam in miſſis, quam in horis fiat ſemper, & dicatur ſecundum conſuetudiem eccleſiæ Hiſpalenſis, donec, & quouſque ſynodus celebretur.

§. XXXIII.

Volumus inſuper, & de ejus celſitudinis inſtantia & petitione ordinamus, quod portionarii ipſi vocem habeant in capitulo, una cum dignitatibus, & canonicis, tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus, præterquam in electionibus, & aliis a jure prohibitis caſibus, qui ſolis dignitatibus, & canonicis pertinent.

§ XXXIV.

Et inſuper volumus, & de ejus ſerenitatis inſtantia, & petitione ordinamus, quod in dicta noſtra cathedrali eccleſia, præterquam in diebus feſtivis, in quibus una tantum miſſa ſolennis celebrabitur hora tertiarum; Duæ quotidie miſſæ celebrentur, quarum una primis diebus Veneris cujuslibet menſis, de anniverſario fiat pro Hiſpaniæ regibus præteritis, præſentibus, & futuris; Diebus vero ſabbati miſſa prædicta in virginis glorioſæ honorem, pro præfatorum regum incolumitate, & ſalute reſpective celebretur. Cujuslibet autem menſis prima die

ANNO CHRISTI 1585.

Lunæ eadem missa pro animabus in purgatorio existentibus solenniter dicatur. Reliquis vero diebus prædicta missa de prima possit celebrari ad voluntatem, & dispositionem cujuslibet personæ volentis ipsam dotare. Dictique episcopus, & capitulum possint quamcumque dotem recipere a quibusvis personis sibi oblatam pro ejusdem missæ celebratione. Secunda vero missa de festo, vel de feria occurrenti, secundum ritum Hispalensis ecclesiæ vel alias, hora tertiarum celebrabitur. Et quicumque majorem missam celebraverit, ultra communem distributionem omnibus illi missæ interessentibus assignatam, vel assignandam, stipendium lucretur triplum, quam ad quamcumque diei horam; diaconus vero duplum, & subdiaconus simplum; & quicumque majori missæ non interfuerit, tertiam, & sextam illius diei non lucretur, nisi ex rationabili, & juxta causa, & decani licentia, vel alterius in choro pro tempore præsidentis absens fuerit: super quo petentis licentiam. Et concedentis conscientiam oneramus. Et quicumque similiter matutinis, & laudibus interfuerint, triplum lucretur, quam ad quamcumque diei horam, & insuper stipendium primæ, quamvs illi non interfuerint.

§ XXXV.

Volumus insuper, & de ejusdem majestatis instantia, & petitione ordinamus, quod bis in qualibet hebdomada capitulum teneatur, feria videlicet sexta, & tertia: & quod feria tertia, tractetur ibidem de negotiis occurrentibus: feria autem sexta, de nulla alia re, nisi de morum correctione, & emendatione tractetur; & de iis, quæ ad divinum cultum debite celebrandum, & ad clericalem honestatem in omnibus, & per omnia, tam in ecclesia, quam extra conservandam, spectent: & quælibet alia dies ad capitulum celebrandum sit interdicta; nisi novi casus, qui emerserint, aliud exegerint. Per hoc autem nolumus jurisdictioni nostræ episcopali, aut successorum nostrorum circa correctionem, & punitionem dictorum canonicorum, aliarumque personarum nostræ cathedralis ecclesiæ, aliquatenus derogari, quam omnimodam correctionem, punitionem, & jurisdictionem in dictas personas, nobis, & dictis successoribus reservamus: ad instantiam, & petitionem præfatarum majestatum patronotum, & de eorum consensu. Item eadem auctoritate, & de ejusdem catholicæ majestatis beneplacito statuimus, & ordinamus quod quilibet dictæ nostræ ecclesiæ, & diœcesis clericulus primæ tonsuræ, ad hoc ut possit privilegio gaudere, clericalem deferat tonsuram, unius regalis argentei magnitudinem monetæ usualis Hispaniæ & per duos digitos infra aures tantum, a tergo prosequenter, scissura capillos tondeat: vestibusque honestis induatur, chlamyde, videlicet vel mantello, seu pallio, quod vulgariter *loba* nuncupatur (*o manteo*) clauso, vel aperto ad terram protensis, non rubei, croceique coloris, sed alterius honesti coloris, quibus, tam in vestibus superioribus, quam inferioribus utatur.

§ XXXVI.

Itidem, eadem apostolica auctoritate, necnon de ejusdem celsitudinis, & catholicæ majestatis consensu deliberato, quia in ipsa provincia de Mexico in nova Hispania vulgariter nuncupata, in civitate Mexicanensi, & sub invocatione beatissimæ Mariæ virginis assumptionis cathedralem ecclesiam in honorem ejusdem virginis assumptionis apostolica auctoritate perpetuo erigimus; domos, habitatores, incolas, & vicinos, tam intra civitatem, quam in suburbiis ejusdem civitatis, de præsenti, vel in futurum habitantes, & commorantes in dictæ ecclesiæ virginis Mariæ assumptionis parochianos deputamus, & assignamus, donec in dicta civitate commoda per nos, & nostros successores fiat divisio parochiarum, cui etiam jura parochialis ecclesiæ solvere teneantur, decimas, primitias, & oblationes offerre; & a rectoribus ejusdem ecclesiæ confessionis eucharistiæ, & alia sacramenta recipere; necnon eisdem rectoribus sacramenta hujusmodi conferre, & administrare & parochianis accipiendi licentiam concedimus pariter, & facultatem.

ANNO CHRISTI 1585.

§ XXXVII.

Item volumus, statuimus, & ordinamus quod consuetudines, constitutiones, ritus, & mores legitimos, & approbatos, tam officiorum quam insigniarium, & habitus anniversariorum, officiorum, missarum, aliarumque omnium ceremoniarum approbatarum ecclesiæ Hispalensis, necnon aliarum cujusvis ecclesiæ, seu ecclesiarum, ad nostram cathedralem decorandam, & regendam necessarie reducere, ac transplantare, libere valeamus.

§ XXXVIII.

Et quia quę de novo emergunt, novo indigent auxilio; igitur literarum supradictarum virtute, nobis, & successoribus nostris plenissimam emendandi, ampliandi, & ea, quæ oportuerit statuendi, & ordinandi in posterum potestatem reservamus, ut possimus id facere de consensu, petitione, & instantia regiæ majestatis; tam circa quæstionem, & taxationem dotis perpetuam, vel temporalem, & limitum nostri episcopatus, & omnium beneficiorum; quam circa retentionem decimarum, vel divisionem earumdem secundum tenorem bullæ Alexandri, per quam ipsis regibus Hispaniæ fuit facta donatio decimarum, (*licet ad præsens, per eamdem regiam majestatem ad alimenta nobis sint, cum his tamen qualitatibus donata.*) Quæ omnia, & singula, instantibus, & petentibus prædictis dominis meis regina, ac regibus, dicta apostolica auctoritate, qua fungimur, in hac parte, & melioribus modo, via, atque forma, quibus melius possumus, & de jure debemus, erigimus, instituimus, creamus, facimus, disponimus, & ordinamus, cum omnibus, ac singulis ad id necessariis, & opportunis; nonobstantibus contrariis quibuscumque & illis præcipue, quæ sanctissimus dominus noster præfatus, in suis præinsertis literis apostolicis voluit non obstare; & ea omnia, & singula, omnibus, & singulis præsentibus, & futuris, cujuscumque status, gradus, ordinis, præeminentiæ, vel conditionis fuerint, intimamus, insinuamus, & ad omnium notitiam deducimus, & deduci volumus; per præsentes mandamus predicta auctoritate, & sanctę obedientię virtute, omnibus, & singulis supra dictis, & ea omnia, & singula, quemadmodum a nobis instituta sunt, observent, & observari faciant. In quorum omnium, & singulo-

lorum fidem, & teſtimonium præmiſſorum, A
præſentes literas, ſive præſens publicum inſtrumentum, ex inde fieri, & per notarium publicum infraſcriptum ſcribi, & publicari, noſtrique ſigilli juſſimus, & fecimus appenſione communiri.

Datum Toleti ſub anno a nativitate domini milleſimo, quingenteſimo trigeſimo quarto.

STATUTORUM

PARS PRIMA.

Caput primum.

IN primis hæc ſancta ſynodus ſtatuit, & pre- B
cipit: ut quando aliquis in prælatum hujus metropolis, ſeu provinciæ electus, ad capiendum ſuæ ſedis poſſeſſionem perſonaliter, ſeu per procuratorem venerit, ante omnia, bullas, ſeu literas apoſtolicas, ſuper præſentatione, per regiam majeſtatem deſuper facta expeditas decano, & capitulo præſentet. Qui poſtquam eas viderint, ac legitimas eſſe repererint, capitulares omnes vocem, & ſuffragium in electionibus, juxta præfatam erectionem habentes, ad capitulum ſequenti die habendum, citari, & vocari faciant; ut ibi de electi hujuſmodi receptione, debita cum ſolennitate facienda, deliberent. Et in ea poſtquam decreta fuerit, pro- C
cedant ſub hac (videlicet) forma.

§ I.

Præbendati omnes, qui capitulo, ut præfertur congregando interfuerint; ab aula capitulari, ad eccleſiæ corpus exeant; ibique electum perſonaliter accendentem accipiant. Electo autem hujuſmodi per procuratorem accedenti præbendati quatuor ex antiquioribus, per ejuſdem capituli præſidentem nominandi, ad ipſius aulæ capitularis januam, obviam procedant. Sedes vero in capitulo diverſimode juxta venientis hujuſmodi perſonæ qualitatem præparetur. Electo enim perſonaliter accedenti, faldiſtorium cum
pulvinaribus, ac ceteris eum actum concernen- D
tibus, diſponatur. Procuratori autem tapetum, ſella, & pulvinar ad pedes collocetur. Electo præterea in eodem faldiſtorio miſſale ſtatuatur, ut præſtandum ab eo juramentum præſtet, & ſub forma ſequenti.

§ II.

Nos P. archiepiſcopus de Mexico juramus, per Deum, & hæc ſancta Dei evangelia, quod erectionem hujus ſanctæ eccleſiæ Mexicanæ obſervabimus, & ſervari faciemus; conſuetudines bonas, & approbatas ejuſdem eccleſiæ, in quantum non contrariantur prædictæ erectioni, ſacris canonibus, & ſancti concilii Tridentini decretis, & provincialis ſynodi Mexicanæ, editis conſtitutionibus manu tenebimus; juraque noſtræ dignitatis, & eccleſiæ ſponſæ noſtræ in nullo infringere, pro viribus conabimur. Semper præ oculis habentes verum Dei obſequium, & animarum profectum, prout ex debito noſtræ paſtoralis ſolicitudinis tenemur. Ita nos Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei evangelia.

ANNO CHRISTI 1585.

§ III.

Cujuſmodi juramentum procurator, & qui poſſeſſionem electi nomine capturus acceſſerit, præſtare teneatur. Quo præſtito, capitulares omnes, nemine dempto, proceſſionis ordine hymnum, *Te Deum laudamus*, ſolenniter decantantes, præcedentibus, tam ejuſdem eccleſiæ cathedralis cruce, quam parochialium, monaſticarum, eremiticarumque eccleſiarum crucibus, una cum ipſarum vicariis, parochis, miniſtris, ac univerſo clero, qui ad hoc præveniri debent; Electum ipſum, ſub umbraculo, ſeu baldachino, per dignitates, & in eorum defectum, per prębendatos hujuſmodi ſeniores ferendo ad chorum uſque comitentur. Quo cum perventum fuerit, crucibus, clero, & monachis prędictis, ad chori fores detentis, capitulares omnes electum adhuc ſub baldachino procedentem, eodem ordine comitantes chorum ingrediantur; eum denique electum, in ſede epiſcopali, in ſignum poſſeſſionis, per duos ex dignitatibus antiquiores beneficiatos collocent. Procuratorem vero, duo per præſidentem deputandi capitulares, [ſolennitate, ac proceſſione hujuſmodi prętermiſſis] factaque in ipſo actu demonſtratione quę perſonam propriam a ſubſtituta diſtinguat, in eadem archiepiſcopali ſede conſtituant. Quibus peractis, ordine, proceſſione, ac forma prędmiſſis, ad locum capituli iidem capitulares revertantur; ibique electum in archiepiſcopali ejuſdem capituli ſede, modo prędcripto, collocent; ac tunc decanus, vel, qui in ejus abſentia prędederit, ſurgens a loco ſuo, & ad ſedem eamdem magna cum obſervantia, & reverentia accedens, flexis genibus, electo, ut prędfertur, ſedenti manum deoſculetur, eoque ſigno, ipſum in dominum, prędatum, & paſtorem recipiat; ac eidem, ut tali debitam prędtet obedientiam. Idemque ipſum modo, & forma prędictis reliqui capitulares, ſervato antiquitatis ordine faciant. Quibus effectis, aperta ejuſdem loci capitularis janua, vicarii, capellani, atque ſervientes reliquus denique clerus, ibi repertus, ſimiliter intrent, idemque recognitionis, & obedientię ſignum, prędato exhibeant.

§ IV.

Procuratorem vero, qui poſſeſſionem prędictam, electi nomine capturus venerit, decanus, & capitulum, hymnum, *Te Deum laudamus* ſimiliter canentes, prętermiſſo baldachino, a loco capituli ad chorum deducant, ipſumque primo, in ſede chori, ac deinde in ſede capituli archiepiſcopalibus ſedere faciant: ibique in obedientię debitę prędato cujus ille perſonam, & juriſdictionem gerit, recognitionem, iidem capitulares ordine ſuo, cum decenti ſubmiſſionis, E
& reverentię demonſtratione ejuſdem procuratoris, ut prędfertur ſedentis manum, ſua quiſque manu dextera porrecta, contingant, porrectamque manum, ad ſe volventes deoſculentur, & hoc ipſum reliqui beneficiati, & parochi, cum toto clero faciant.

§ V.

Ut prędatus, capta per procuratorem poſſeſſione, debita cum ſolennitate, recipiatur, civitatem ingrediens, ſequens forma ſervetur.

§ VI.

ANNO CHRISTI 1585.

A

§ VI.

In primis, decanus, & capitulum, omnes, & ſingulos præbendatos, & parochialium eccleſiarum rectores, ac beneficiatos, priores quoque, & conventus religioſorum ejuſdem civitatis, ut die, & hora ingreſſus prædicti cum ſuis crucibus de more conveniant, præmoneri, citari, & vocari faciant; ac proceſſionis ordine, una cum ipſius cathedralis eccleſiæ cruce, ingredienti prælato, obviam procedant.

§ VII.

Prius tamen iidem decanus, & capitulum, & B omnes clerici, qui ad hoc congregari potuerint ſuis mulis ſedentes, præcedente ejuſdem capituli ſceptrifero, ſceptrumque ſuum manu gerente, debita ejus actus conformitate, & ordinatione ſervata, extra civitatem, ad mediam leucam, vel eo minus, ad præſidentis arbitrium, progrediantur: & ipſi prælato, cum ad eum pervenerint, eodem, quo procedunt ordine, ſinguli, & reverentiam exhibeant, & illius manus deoſculentur; quo facto, omnes ad eccleſiam, decentibus ad proceſſionem veſtibus; præparandi ſine mora redeant. Proceſſionis autem hujuſmodi initium, omnes, tam ejuſdem cathedralis eccleſiæ, quam reliquarum parochialium, monaſticarum, & eremiticarum eccleſiarum, hoſpitaliumque cymbala hilari ſonitu prænuntient, & C quamdiu eadem proceſſio duraverit, ſimiliter pulſentur.

§ VIII.

Poſtquam ad eccleſiam omnes pervenerint, decanus, vel, qui præſidens fuerit, pluviali indutus, una cum duobus miniſtris diaconi, & ſubdiaconi habitum, & inſignia gerentibus; reliqui vero præbendati precioſioribus eccleſiæ pluvialibus pariter ornati, proceſſionis ordine, prævia ejuſdem cathedralis eccleſiæ cruce, præcipuam ipſius eccleſiæ januam, qua prælato datur ingreſſus, egrediantur, ſicque procedant, quo- D uſque crux eadem, ad certum fori locum, pretioſo faldiſtorio decenter ornatum, pervenerit, quo loco accedens prælatus genibus flexus, eamdem crucem, ſibi per præſidentem, ut præfertur, ornatum porrigendam, deoſculetur. Ad vitandam vero confuſionem, antequam prælatus mula deſcendat, eadem proceſſio ad eccleſiam redeat, præbendatis cum choro muſicorum retro manentibus, qui antiphonam. *Sacerdos, & pontifex, &c.* in ordinario præſcriptam concinant, & illa cum reliquis neceſſariis pronuntiata, hymnum, *Te Deum laudamus*, alternatis verſibus canentes, eodem proceſſionis ordine ad eccleſiam regrediantur. In cujus ingreſſu idem præſidens, ut ſupra ornatus, aquæ benedictæ aſperſorium prælato, qui ſe, & circumſtantes aſpergat, illius manum deoſculatus offerat; deinde ad altare majus ſimiliter ordinati procedant, ubi prælatus ſuper pavimentum faldiſtorio coopertum, dum antiphona in ordinario deſcripta, cum verſibus dicitur, genua flectat. Quibus dictis prælatus inde ſurgit, & eiſdem capitularibus comitantibus, altare majus aſcendat, ibique omnibus aſtantibus epiſcopalem benedictionem impendat, & inde ſolennitate, cruce, & proceſſione hujuſmodi prætermiſſis, domum ſuam, eiſdem comitantibus, adeat.

Cap. II. *De loco capitularium.*

§ I.

QUoniam juxta conſtitutiones, & ordinationes, in hujus archiepiſcopatus, & provinciæ erectione conditas; quinque dignitates, decanus videlicet, archidiaconus, cantor, ſcholaſticus, & theſaurarius: decem quoque canonici, ſex etiam integri, ac totidem dimidii portionarii, eſſe debent. Ideo hæc ſancta ſynodus decernit, & mandat; ut hi omnes in capitularibus ipſorum congregationibus ordine infraſcripto ſedeant. In primis quidem decanus, ad ſedis prælato deſtinatæ latus dextrum, & penes decanum cantor, ac tertio loco theſaurarius, quinque deinde canonici, tres poſtea integri, tres denique dimidii portionarii, unus poſt alium, juxta traditæ cuique poſſeſſionis prioritatem, conſideant. Ad ſiniſtrum autem ejuſdem ſedis archiepiſcopalis latus, primam archidiaconus, ſecundam ſcholaſticus, quinque ſubinde canonici, ſex demum integri, & dimidii portionarii ſequentes ſucceſſive ſedes, ſervato eiſdem antiquitatis ordine, teneant.

§ II.

Statuit præterea eadem ſancta ſynodus, ut dignitates, canonici, integri, ac dimidii portionarii prædicti, in quibuſcumque officiorum, tam divinum cultum, & horarum canonicarum celebrationem, quam reliqua per capitulares agenda negotia concernentium, diſtributionibus ac deputationibus, ordine ſuperius deſcripto, juxta cujuſque antiquitatem, nulla prorſus habita ratione, quo quiſque chori latere dextro, videlicet, aut ſiniſtro locum teneat, inter ſe præferantur.

§ III.

In proceſſionibus autem, presbyter celebraturus medius inter utrumque chorum incedat. Ita ut decanum quidem dextrorſum, diaconum vero paratum ſiniſtrorſum habeat. Quod ſi decanus abfuerit, dextrum diacono, ſiniſtrum vero archidiacono latus præbeat.

§ IV.

Quæ tamen procedere non intelligantur quoties capitularibus actibus, & proceſſionibus hujuſmodi prelatus intervenerit. Nam juxta ſupremę dignitatis, & poteſtatis ejus exigentiam (ſacroſancto Tridentino diſponente concilio) primum in choro proceſſionibus, & quibuſvis aliis actibus, locum, ſeu, quam ipſe capere, & E eligere voluerit ſedem, habere debet.

Cap. III. *De decano, & ejus præeminentiis.*

§ I.

CUjuſvis cathedralis eccleſię, hujus archiepiſcopatus, & provincię decanus, ſacro presbyteratus ordine inſignitus exiſtat; ſin minus ad eam dignitatem minime recipiatur. Quamvis enim in preinſerta erectione, hęc a decano qualitas non requiratur, eamdem tamen ſancta ſynodus provincialis prelatos omnes, ut

ibi

ibi quando, & quomodo fieri potuerit, ſancti concilii Tridentini exhortationem opere compleant, in primis admonet; omnibuſque ſibi ab hujuſmodi erectione collatis facultatibus (nulla excepta) fungens declarat. Quod quoties officia, ſeu miniſteria, per capitulares, tam in choro, quam ad altare, ordine in tabula deſignando, peragenda, aliquibus præbendatis committi contigerit, qui, vel ea acceptare noluerint, vel ſemel acceptata, ſuis locis, & tempore, præſtare negligenter omiſerint; tunc decanus, non ſolum rebelles, & negligentes mulctare, ſed etiam officia, vel miniſteria per eos omiſſa, aliis committere (habita officii, ſeu miniſterii hujuſmodi, ac præbendati, cui commiſſum fuerat, defectuſque & negligentiæ ratione) poſſit, ac debeat.

§ II.

Inſuper ad decanum, quamdiu in civitate fuerit, & non ad aliquem alium capitularem, eoſdem capitulares ad extraordinarium capitulum (quod non niſi in gravibus negotiis, quæ ordinarium capituli diem expectare non poſſint, fiat) ſub juxta, & rationabili pœna citare, & convocare pertineat. Quoties autem ſimilia occurrerint, decanus brevem negotii, ſeu negotiorum tractandorum rationem ſceptrigero, qui eamdem capitularibus exponat, in ſcriptis tribuat. Quod ſi negotia hujuſmodi talia faerint, quæ ut præfertur, explicari non debeant; tunc capitulares ad gravia negotia vocari, dixiſſe ſufficiat. Id quod hæc ſancta ſynodus ipſius decani, vel ejus, qui, abſente eo, præſidentiæ munus obierit, prudentiæ committit, juxta hujus ſanctæ ſynodi decreta, in ſacroſancti generalis concilii Tridentini obedientiam, & conformitatem edita.

§ III.

Ad eumdem ſimiliter decanum negotia in capitulo tractanda proponere, ſpectet. Illo vero negotium quodvis ſibi per aliquem ex capitularibus inſinuatum, proponere nolente, vel differente, illud ipſum, hac decernente ſynodo, quicumque capitularis, petita prius a capitulo licentia, proponere poſſit: id vero decano, vel præſidente hujuſmodi impedire conante, datis ibi, ſine ulla ſcandali nota, ſuffragiis, quod pars capituli major deliberaverit, hoc fiat, & obſervetur.

§ IV.

Ut autem, debitus in choro, & actibus capitularibus ordo teneatur, ſitque ſemper, qui abſente decano præſideat, & regat, eadem ſtatuente ſynodo, declaratur, ut abſente decano, archidiaconus; hoc vero deficiente, cantor: in hujus autem abſentia, ſcholaſticus: in cujus defectum, theſaurarius in præſidentia ſuccedat: abſentibuſque dignitatibus, canonicus, vel præbendatus antiquior ubique præſident.

§ V.

Statuit tamen, & ordinat eadem ſancta ſynodus, ut nullus ex capitularibus, quantumvis abſente decano præſidere valeat, niſi quamdiu in ſede ſua eminenti ſederit, præſidentiæ munere fungatur. Declarans nihilominus, hoc ſtatuto, decanum, cui juxta præmiſſæ erectionis tenorem præſidendi in choro dignitas, & præeminentia competit, non comprehendi; ſed ipſum, in quovis chori loco exiſtentem præſidere poſſe; extra chorum tamen hujuſmodi, quamvis in eccleſia exiſtat non præſidere. Decani autem defectus, vel exceſſus, ſi quos ille in ſuo officio commiſerit, per capitulares plene congregatos, habita loci, ac dignitatis ejus debita ratione, in capitulo advertantur, & corrigantur.

ANNO CHRISTI 1585.

Cap. IV. *De archidiacono.*

§ I.

QUilibet, tam metropolitanæ, quam cujuſvis in hac provincia conſtitutæ cathedralis eccleſiæ, archidiaconus, qui, vel in altero jurium, vel in theologia ſaltem bachalaureus graduatus eſſe debet, quæcumque ſibi per ſupra inſertam erectionem conceſſa, & declarata ſunt, præſtare, & exercere poteſt. Prælatus tamen cum potuerit ſancti concilii Tridentini exhortationem opere compleri faciat.

Seſſ. 24. c. 12 verb. Arch. de reform.

Cap. V. *De cantoris officio, & dignitate.*

§ I.

CAntori vero præterea, quę in præfata erectione præcipiuntur, & injunguntur, cujuslibet hebdomadę tabulam, ſeu matriculam, ab omnibus obſervandam præſcribere, ſeu præſcribi facere, & quę quibuſque hebdomadę diebus recitanda, celebranda, ſeu dicenda ſint, animadvertere, tam dignitatibus, & canonicis miſſas, quam integris, ac dimidiis portionariis evangelia, paſſiones, epiſtolas, lectiones, ac lamentationes, quam etiam capparum geſtationem, ſervato antiquitatis ordine, & habita officiorum hujuſmodi alternatione, committere; per novam hujus ſanctę ſynodi declarationem, deinceps incumbat.

Conſtitut. Hiſp. fol. 53.

§ II.

Ad cujus etiam, vel ejus locum tenentis, ſuccentoris officium, introitorum verſus, alleluya, reſponſoria, antiphonas, prophetias, ac cerei paſchalis benedictionem, per prefixum in matricula, ſeu tabula hujuſmodi diſtributionis ordinem commendare, capellanos preterea ſervientes, & chori miniſtros; qui tamen omnes eidem reverenter obedire tenentur, circa debitam divino cultui, ac ſacris officiis decentiam, & compoſitionem, deficientes, aut negligentœ corrigere pertineat: Cantori autem in premiſſis deficienti, vel excedenti, juſtam pro culpę modo attenta ejus dignitate, correctionem in capitulo, vel extra illud decanus adhibeat.

Cap. VI. *De ſcholaſtici dignitate.*

§ I.

QUamvis juxta preciſam preſcriptę erectionis formam, ſcholaſticum, vel in altero jurium, vel in artibus bachalaureum eſſe ſufficiat, hęc tamen ſancta ſynodus provincialis, ſacroſancti concilii Tridentini, (cui ſe conformat) diſpoſitionem exacte impoſterum precipit obſervari: eidemque ſcholaſtico in primis injungit, ut quoties illi a capitulo commiſſum fuerit, quaſcumque ejuſdem capituli nomine literas

Seſſ. 23. c. 18 verb. de cetero de ref. Ex conſt. Hiſp. fol. 56.

ANNO CHRISTI 1585.

teras, seu epistolas notet, scribat, easque solito capitulari sigillo in capsa sub tribus clavibus quatum una penes decanum, vel ejus loco præsidentem, altera penes eumdem scholasticum, ac tertia penes ipsius capituli secretarium existat, servando, sigillet. Quibus eadem sancta synodus etiam mandat, ut non nisi indubitatas, ac totius, vel majoris, sanioriſque partis capituli, fide, ac testimonio probatas literas, ex quibus nullum prælato, seu capitulo damnum, vel præjudicium obvenire posse credatur, sigillare præsumant, aut sigillent. Hujus autem mandati transgressores debitæ punitionis rigori subjaceant.

Cap. VII. *De thesaurario.*

§ I.

THesaurarius, cui tam quæ in prædicta erectione, quam quæ in hujus sanctæ synodi ceremoniali, & decretis ordinata reperiuntur, incumbunt, ea pariter cum sequentibus observet, ac præstet. Pro candelarum benedictione die purificationis beatæ Mariæ facienda, ceræ quantitatem, ac distributionis formam, a prælato simul cum decano, & capitulo præscribendas teneat. Quæcumque reliquiaria, reliquias, ornamenta, aurum, argentum, aliaque ecclesiæ bona, quæ pro tempore empta, restaurata, & constituta fuerint, sub expresso rei cujusque pondere, valore, dispositione, & qualitate sibi per inventarium consignanda recipiat. Coadjutores quoque suos sacristas idoneam pro iis, quæ receperint cautionem, ad eorumdem prælati, & capituli beneplacitum præstare faciat.

Cap. VIII. *De canonicis.*

§ I.

CUjuscumque sub hoc archiepiscopatu, & provincia constitutæ cathedralis ecclesiæ, canonici qualitates in supra memorata erectione præscriptas habeant; curent tamen diligenter prælati, ut ibi, & quando commode fieri potuerit, juxta sancti concilii Tridentini dispositionem, saltem dimidia eorum pars, vel in sacra pagina, vel in jure canonico doctores, aut magistri, aut licentiati existant; quibus missas conventuales, exceptis iis, quæ ad dignitates pertinent, secundum breviarii, & missalis, ex ejusdem concilii Tridentini decreto, editorum formam; tabellæ quoque desuper ordinandæ ac ceremonialis, per hujusmodi sanctam synodum provincialem constituti, ab omnibus, quos illud concernet, respective observandi dispositionem, & ordinem, dicere incumbat.

Sess. 24. c. 12 verbo hortatur de reformat.

Cap. IX. *De integris, ac dimidiis portionariis.*

§ I.

INtegri, ac dimidii portionarii qualitatibus in præmissa erectione memoratis ornentur, & injunctis ab eadem muneribus singuli diligenter incumbant. Circa suffragia vero per eos, in quibusvis actibus, & congregationibus capitularibus ferendâ, tam præfatæ erectionis, quam literarum executoriarum in contradictorio judicio desuper expeditarum ordo, & forma servetur.

§ II.

Qui omnes, dignitates, canonici, integri, ac dimidii portionarii, capitulares supra relati præbendas suas, per quotidianas distributiones juxta ejusdem erectionis dispositionem, pro parte singulis eorum assignata, tam in fructuum, decimarum redditibus, quam in anniversariorum, funerum, & aliorum manualium, & obventionum emolumentis lucrentur.

Cap. X. *De decimarum partibus ad prælatum, capitulum, fabricam, hospitale, & servientes pertinentibs.*

§ I.

AD tollendum omne dubium, litesque ac dissensiones, quæ in reddituum divisione, ac distributione oriri possent; hæc sancta synodus ordinat, declarat, & mandat; ut tam de quarta prælatum tangente, quam de aliis partibus, ad capitulum, fabricam, hospitale, regiam majestatem, servientes, & officiales spectantibus, id omnino fiat, quod præfatæ erectionis ordinationes, & statuta disponunt. Quæ fundamentalis quidem, & quasi primaria lex esse debet, qua omnes, & singulæ hujus archiepiscopatus, & provinciæ cathedrales ecclesiæ, absque ullius rei defectu, vel excessu, regantur, & gubernentur.

Cap. XI. *De forma in admittendis ad possessionem præbendatis habenda.*

§ I.

QUando aliquis, dignitas, canonicus, vel portionarius, qui regiæ majestatis præsentationem, & ordinarii collationem, ac factæ, per eum juxta sancti concilii Tridentini formam, fidei professionis certificationem habeat, noviter admittendus accesserit: decanus si in civitate fuerit, sin minus chori præsidens ad tradendum personæ sic accedenti ejus, quam petit præbendæ possessionem, cepitulares ad capitulum per diem ante vocari præcipiat.

Sess. 25. de ref. mon. IV.

§ II.

Deinde capitulares omnes, per eorum sceptrigerum (qui qualiter eos, qui in civitate fuerunt, vocaverit, fidem faciat) convocati, & in capitulo, prout de usu, & consuetudine habent, congregati, præbendarum hujusmodi ad locum capituli ingredi jubeant; qui stans in medio aulæ capitularis, nudo capite omnibus interim dominis capitularibus sedentibus, & coopertis capitibus, hæc, vel similia verba proferat.

Ex co Gran

§ III.

Regia majestas me ad talem præbendam, hujus sanctæ ecclesiæ, per promotionem, aut obitum talis N. ultimi illius possessoris vacantem, dignata est præsentare, cujus collationem, seu canonicam institutionem mihi illustrissimus D.N. vel ejus vicarius fecit. Dominationi vestræ supplico, ut me ad illius possessionem admittat, nam quantum in me fuerit, huic sanctæ ecclesiæ, & in ea dominationi vestræ servire curabo.

§ IV.

§. IV.

Hæc loquutus, jurium ſuorum literas, & documenta penes ſecretarium capituli præſentet, ac locum capitularem egrediatur. Capitulares vero poſtquam præſentationem, inſtitutionem, ſeu collationem, reliquaſque literas, & documenta hujuſmodi (prævia deſuper opportuna conſultatione) viderint, & examinaverint, an tradenda ſit illi poſſeſſio, necne, ſolita ſuffragia ferant: ac de poſſeſſionis traditione, deliberato, duo commiſſarii, dignitas (videlicet) & canonicus nominentur, per quos ipſe accedens, a ſecretario capituli admonendus, ſuperpellicio, & juxta temporis infra dicendi exigentiam cappa chori indutus, ad capiendum ſedis ſuæ poſſeſſionem in choro deducatur: qua ibi capta, ad capitulum deducatur, ſimilem in eo fidei profeſſionem ſub juramento facturus: quam coram prælato, vel ejus vicario fecerit, cum canonicam ejus præbendæ inſtitutionem, ſibi ab eo fieri obtinuit. Ac proinde coram decano, vel in ejus locum præſidente, flexis genibus, manibuſque ſuper miſſali poſitis, conſtituatur, & juxta ſancti concilii Tridentini diſpoſitionem, ac motus proprii felicis recordationis Pii papæ quarti tenorem juret, & profiteatur, in forma ſequenti.

§. V.

Ego N. firma fide credo, & profiteor omnia, & ſingula, quæ continentur in ſymbolo fidei, quo ſancta Romava eccleſia utitur, videlicet: Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cæli, & terræ, viſibilium omnium, & inviſibilium. Et in unum dominum Jeſum Chriſtum Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia ſæcula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt. Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis. Et incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Maria virgine: Et homo factus eſt. Crucifixus etiam pro nobis: ſub Pontio Pilato paſſus, & ſepultus eſt. Et reſurrexit tertia die, ſecundum ſcripturas. Et aſcendit in cælum, ſedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos, & mortuos. Et in Spiritum ſanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre, Filioque procedit. Qui cum Patre, & Filio ſimul adoratur, & conglorificatur: qui locutus eſt per prophetas. Et unam ſanctam catholicam, & apoſtolicam eccleſiam. Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum. Et expecto reſurrectionem mortuorum. Et vitam venturi ſæculi. Amen.

Apoſtolicas, & eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem eccleſiæ obſervationes, & conſtitutiones firmiſſime admitto, & amplector.

Item, ſacram ſcripturam, juxta conſenſum, quem tenuit, & tenet ſancta mater eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione ſacrarum ſcripturarum, admitto. Nec eam umquam, niſi juxta unanimem conſenſum patrum accipiam, & interpretabor. Profiteor quoque ſeptem eſſe vere, & proprie ſacramenta novæ legis a Jeſu Chriſto domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis neceſſaria, ſcilicet baptiſmum, confirmationem, euchariſtiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium: illaque gratiam conferre; & ex his baptiſmum, confirmationem, & ordinem ſine ſacrilegio reiterari non poſſe. ANNO CHRISTI 1565.

Receptos quoque, & approbatos eccleſiæ catholicæ ritus, in ſupradictorum ſacramentorum ſolenni adminiſtratione recipio, & admitto.

Omnia, & ſingula, quæ de peccato originali, & de juſtificatione in ſacroſancta ſynodo Tridentina definita, & declarata fuerunt, amplector, & recipio.

Profiteor pariter in miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium ſacrificium pro vivis, & defunctis; atque in ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento eſſe vere, realiter, & ſubſtantialiter corpus, & ſanguinem, una cum humanitate, & divinitate domini noſtri Jeſu Chriſti; atque converſionem totius ſubſtantiæ vini, in ſanguinem; quam converſionem catholica eccleſia tranſubſtantiationem appellat. Fateor enim ſub altera tantum ſpecie totum, atque integrum Chriſtum, verumque ſacramentum ſumi.

Conſtanter teneo purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari. Similiter, & ſanctos una cum Chriſto regnantes venerandos, atque invocandos eſſe; eoſque orationes Deo pro nobis offerre; atque eorum reliquias eſſe venerandas, firmiter aſſero. Imagines Chriſti, ac Deiparæ ſemper virginis, necnon aliorum ſanctorum habendas, & retinendas eſſe; ac eis debitum honorem, & venerationem impartiendam. Indulgentiarum etiam poteſtatem a Chriſto in eccleſia relictam fuiſſe; illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe, affirmo. Sanctam catholicam, & apoſtolicam Romanam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem, & magiſtram agnoſco. Romanoque pontifici beati Petri apoſtolorum principis, ſucceſſori, ac Jeſu Chriſti vicario, veram obedientiam ſpondeo, ac juro.

Cetera item, omnia a ſacris canonibus, & œcumenicis conciliis, & præcipue a ſacroſancta Tridentina ſynodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio, atque profiteor. Simulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque ab eccleſia damnatas, & rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo; eamdem integram, & immaculatam, uſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſime, Deo adjuvante, retinere, & confiteri; atque a meis ſubditis, ſeu illis, quorum cura ad me in meo munere ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. ſpondeo, voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei euangelia.

§. VI.

Qui præterea præbendatus, ad præbendæ hujuſmodi poſſeſſionem admiſſus, ſingulari ſe jurejurando aſtringere teneatur, in forma ſequenti.

Ego N. hujus almæ eccleſiæ juro per hæc ſancta Dei euangelia, quod ab hac hora inantea obediens ero omnibus conſtitutionibus, ſta-

tutis,

ANNO CHRISTI 1585.

tutis, & consuetudinibus laudabilibus prædictæ sanctæ ecclesiæ; easque in omnibus, & per omnia observabo. Contra eas, & jura dictæ ecclesiæ directe, vel indirecte scienter non me opponam. Juramenta, & secreta capituli nemini pandam. Veram obedientiam, & reverentiam, jure debitam illustrissimo, & reverendissimo domino hujus sanctæ ecclesiæ præsuli exhibebo. Honorem, & utilitatem dictæ ecclesiæ, in omnibus, & per omnia, procurabo. Conspirationes, " monipodia, & conventicula, tum contra reverendissimum dominum antistitem existentem, & futuros successores ejus canonice intrantes, tum contra capitulares, & beneficiatos fratres meos, & eorum aliquem non procurabo: & quod in assecutione hujus præbendæ non intervenit fraus, dolus, aut illicita pactio, vel simoniæ labes directe, vel indirecte. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei euangelia.

" monopolia.

§. VII.

His peractis, ambo domini capitulares commissarii, ut præfertur, nominandi, si præbendatum hujusmodi ad chorum non deduxerunt, deducant, eumdemque in ipsa dignitatis, canonicatus, vel portionis, in qua successerit, sede in signum possessionis collocent, ibique in libro legere, servatisque omnibus solennitatibus necessariis, & opportunis faciant. Quem deinde ad idem capitulum redeuntem similiter comittentur, & in capitulari sede illi debita, constituant. Ipsumque denique capitulares omnes in signum fraternitatis, ad amplexum, & pacis osculum, accipiant; eique de omnibus, & singulis fructibus, redditibus, proventibus, & emolumentis ad eam præbendam pertinentibus, integre respondere mandent: & publicum de præmissis omnibus instrumentum petenti confici, ac dari decernant.

Cap. XII. *De modo ad hoc, ut præbendati noviter recepti sciant ceremonias, servando.*

§. I.

Const. Hispal. c. 11. fol. 78.

EXPEDIT plurimum, ut præbendati in iis maxime, quæ sibi circa divini cultus ministerium, & præbendarum suarum servitium agenda sunt, optime instructi existant. Idcirco, eadem synodo statuente, decernitur, & ordinatur, ut quilibet præbendatus, cum primum receptus fuerit, non solum ordinum suorum ceremonias in missali ex decreto sancti concilii Tridentini edito, præscriptas; sed eas, quæ officii divini recitationem, chori quoque cantum, & ordinem concernunt; frequenti horum statutorum, & ceremonialis nostri lectione, addiscat, & calleat. Ad quod etiam per ceremoniarum magistrum, ex hujus sanctæ synodi provincialis simili decreto deputandum, in titulo de celebratione missarum examinetur. Nec prius in eis, ac debito præbendæ suæ officio sufficienter instructus esse credatur, quam ejusdem ceremoniarum magistri fide, ac testimonio probetur. Quod si sex mensibus, a die captæ per eum possessionis, elapsis, ceremonias, ac debitum præbendæ suæ ministerium ignoraverit, & negligens in addiscendo fuerit, ad id a prælato, cujus in hoc conscientia oneratur, per rigorem opportunum, usque ad beneficii suspensionem, & fructuum privationem, compelli possit, & debeat.

Cap. XIII. *De iis, quæ præbendati, & alii ministri in divini cultus ministerio, ac beneficiorum, officiorumque suorum exercitio agere debent.*

§. I.

QUONIAM opportunus præbendarum, & beneficiorum, in cathedralibus, ac parochialibus ecclesiis existentium usus in eo consistit, ut præbendati, ac beneficiati hujusmodi juxta breviarii, missalisque Romani dispositionem, sacras ceremonias cum decentia, honestate, ornatu, eaque, quæ Dei ministros decet, conformitate observent, ac teneant: statuit propterea, & præcipit hæc sancta synodus, ut omnes hujus archiepiscopatus, & provinciæ prælati, cathedraliumque, & parochialium ecclesiarum capitula, parochi, vicarii, beneficiati, & ministri, quæcumque ad hunc finem, in ceremoniali, ac præsentibus statutis ex ejusdem sanctæ synodi provincialis decreto editis, ordinata statuta, & decreta sunt, sub pœnis in eis contentis, inviolabiliter custodiant, & exequantur.

Cap. XIV. *Qualiter omnes cathedralium ecclesiarum præbendati certis anni temporibus, cappas chori gestare debent.*

§. I.

CUM in cathedralibus Hispaniæ ecclesiis per sanctas constitutiones receptum, & observatum reperiatur, ut omnes illarum præbendati, certis anni diebus superpelliciis indutî cappas nigri coloris ad chorum destinatas superinduantur; idemque in hoc archiepiscopatu, & provincia laudabili semper consuetudine invaluerit, & quæ in metropolitanis, præcipuisque regnorum Castellæ ecclesiis usu, & observantia vigent, maxime deceat in his etiam partibus immutabili constitutione servari: Idcirco hæc sancta synodus omnibus, & singulis præbendatis hujusmodi ordinat, ac præcipit, ut ad horas canonicas, missas, processiones, divinum officium, & quotiescumque prævia sublimi cruce capitulariter processerint, superpelliciis ornati prædictas chori cappas gestare teneantur, diebus nimirum & forma sequentibus.

§. II.

In primis ad vesperas commemorationis defunctorum, capitulares omnes Christiana (quæ ipsos decet) majestate, atque modestia compositi, processionis ordine chorum exeuntes, præcedente eorum sceptrigero ad sacristiam, ut ibi sua quisque cappa induatur, accedant: ac deinde cappis hujusmodi induti, simili processionis ordine ad chorum redeant; in eoque vesperas defunctorum exordiantur, a quo die usque ad sabbatum sanctum exclusive eisdem utantur, præterquam ad primas vesperas, & per totum diem cujuslibet infrascriptarum festivitatum, eo tempore occurrentium, quæ sunt.

§. III.

§ III.

NATIVITAS domini incipiendo, ab ejus vigilia cum duobus sequentibus diebus, sanctorum Stephani protomartyris, & Joannis evangelistæ.

CIRCUMCISIO, EPIPHANIA } DOMINI.

PURIFICATIO, ASSUMPTIO, CONCEPTIO, PRÆSENTATIO, EXPECTATIO PARTUS. } B. MARIÆ.

Festa sanctorum apostolorum. { Andreæ. Thomæ. Matthiæ.

Translatio corporis S. Jacobi apost. patroni Hispaniarum.

Festum S. Josephi patroni novæ Hispaniæ, cum die octava.

Festum sancti Thomæ Aquinatis.

Dominica palmarum ad processionem tantum.

§ IV.

Cappæ vero per præbendatos, ut præfertur gestandæ, ex laneo stamine subtili, quod vulgo *Anascote*, *seu burato*, dicitur, aut quavis alia non inhonesta tela nigri coloris efficiantur, prætermissis curiositatibus, fulcimentis *Aforros*, nuncupatis, præterquam in cucullo, & oris anterioribus: quæ, ut moris est, aut raso aut bombycino serico fulciri possint, quibus etiam cauda honestæ longitudinis accedat: quæ nisi in processionibus, comitatibus, & actibus publicis, in quibus demitti, & extendi solet, plicata semper feratur. Capitularis autem, qui præsignatis diebus in assistentia divini officii cappa hujusmodi usus non fuerit, processionis, & actus, in quo sic defecerit, emolumenta, & fructuum distributionem, quam alias lucraturus erat, amittat: ac si contumacia creverit, mulctatio quoque convenienter crescat: super quo præsidentis in choro conscientia oneratur.

Cap. XV. *De respectu, & obedientia debita præsidenti, ac de ejus officio.*

§ I.

SI dum divina peraguntur officia præsidenti, cui in rebus tunc occurrentibus necessaria, & opportuna providere incumbit, debita non deferatur obedientia, omnis procul dubio celebrationis ordo, non sine magno Christiani populi scandalo confundetur. Quapropter hæc sancta synodus statuit & mandat, ut omnes beneficiati, capellani, cantores, & chori ministri cujusvis status, aut conditionis existant, præsidenti in his, quæ circa divina officia mandaverit, absque ulla prorsus excusatione, aut repugnantia pareant. Si quis autem [quod absit] verbo, aut alio quovis modo præsidenti non obtemperaverit, arbitrio capituli, habita inobedientiæ, & scandali ratione, ab eodem præsidente mulctetur. Cui tamen eadem sancta synodus in primis injungit, ut quocumque agenda sint, modestis, & ab injuria alienis verbis mature discernat, atque præcipiat. Quod si hac in parte idem præsidens nimis excesserit, res ad prælatum (ut de opportuna emendatione, ac remedio provideat) deferatur.

ANNO CHRISTI 1585.

§ II.

Præsidens matutino tempore, priusquam ad primam pulsari finiatur, ad ecclesiam veniat, ejusque munditiam, tum in altaribus, tum in choro, qui quotidie verri, ac æstivo tempore etiam rigari debet, tum quoque in sedibus, per ejusdem chori pueros in tabula designandos, etiam quotidie, tergendis diligenter inspiciat. Deinde chorum primus omnium ingressus, antequam incipiantur officia, ad aliorum exemplum, juxta sedem suam genua flectat, & punctatorem ad primam chori sedem genibus flexum existere, ac omnes cum silentio intrare, genua flectere, ac suprascriptis cærimoniis uti procuret. Galerum, aut ligneos calceos, aut quemvis alium indecentem habitum gerentes choro prohibeat. Neminem nisi superpellicio indutum, aut chorum ingredi, aut inter chorum, & altare majus, dum divina officia celebrantur transire permittat: & in universum suum quemque munus & officium, tam in choro, quam in ecclesia, quam etiam ubicumque capitulum convenerit, præstare, pro ut æquum est, faciat. Silentium denique a quo decens, vel indecens chori ministratio pendet, ab omnibus servare, loquentes monendo, ac in ipso rationum tempore horarum emolumenta iis, quos propter defectus hujusmodi mulctaverit, deduci videndo super omnia intendat. Ac proinde suam quemque tenere sedem vetita unius loci in alium migratione, præcipiat: ita ut quantum chori capacitas permiserit, singulis beneficiatis singulæ sedes hinc inde vacent, quo silentii fiat observatio facilior & chori plenitudo major appareat. Quemcumque ab alio discedere, utpote colloquentem, aut alia ex causa jusserit, eumdem non obtemperantem unius horæ mulctet emolumentis. Ad hymnum, *Te Deum laudamus*, psallentes choro contineat, ne ipsum solum ibi manere contingat. Duo quoque scamna tapetibus strata, pro sacris concionibus audiendis, antequam incipiatur prima: unum vero simili tapete ornatum ante horam vesperarum, quoties in eis futuri sunt cappigeri, afferri & opportuno tempore apponi faciat. Patentes ecclesiæ fontes, singulis diebus dominicis mundari, & aquam benedictam (quæ eisdem singulis dominicis diebus benedicatur) semper continere provideat: ac suis omnes officiis quando, & quomodo, oportet incumbere, accurate præcipiat. Egrediendi denique chorum iis dumtaxat, qui juxta præscriptæ erectionis tenorem urgenti aliqua necessitate laboraverint, licentiam concedat.

Cap. XVI. *De iis, quæ cærimoniarum magister erga ingredientes chorum præstare tenetur.*

§ I.

CÆrimoniarum magistro, personis, tam sæcularibus, quam aliarum cathedralium ecclesiarum capitularibus, quibus ex sanctæ hujus synodi permissione chorum ingredi licet, obviam exire, easque ad locum ubi sessuræ sint, qua decet modestia, urbanitate, ac reverentia comitari, & in earum sedibus collocare, incumbat. Difficultatem vero seu dubitationem,

Ex ecclesia Compostellana c. 17. usque ad c. 22.

ANNO CHRISTI 1585.

(si qua in hoc rerum genere orta fuerit) idem cæremoniarum magister cum prælato, & in ejus absentia cum præsidente pro tempore existenti conferat, ut quid potissimum agendum sit decernatur: decretumque magister hujusmodi sine aliquo defectu perficiat.

§ II.

Qui tamen, si vel in loci assignatione, vel in cujusvis alterius rei executione arbitrio suo quidvis aliud egerit, vel in aliquo defecerit, ejusdem præsidentis judicio mulctetur. Cum autem nisi cæremoniarum magistro, in ejus officio ab omni pareatur, convenientem divini cultus ordinem confundi oporteat; Idcirco hæc sancta synodus, quoscumque hujus, & aliarum cathedralium ecclesiarum novæ Hispaniæ prælatos, nunc, & pro tempore existentes hortatur in domino, ut quotiescumque per cæremoniarum magistrum de aliqua cærimonia, vel laudabili consuetudine servari debita, admoniti fuerint, eumdem benigne suscipiant, ac ejus animadversionem opere exequantur: ut & ipsi suis decenter officiis respondeant, & suo alios exemplo ad obediendum eidem cærimoniarum magistro moveant. Reliquis autem omnibus beneficiatis, capellanis, & ministris ecclesiasticis injungit, ac præcipit, ut ipsum cærimoniarum magistrum in ejus officio venerentur, eique morem gerant. Qui ex supradictis contrafecerint, primo unius horæ, secundo integri diei, ac tertio unius hebdomadæ emolumentis mulctentur.

Cap. XVII. *De ordine per capitulum capitulariter egrediens servando.*

§ I.

Ex eccles. Compostel. c. 28.

QUANDO prælatus, & capitulum aliquam ecclesiam, vel monasterium, vel eremitorium processionis ordine adiverint, solenniter exire, & procedere ac divinis officiis ordine, atque silentio servatis assistere debent: ut & sacrorum rituum, quibus utuntur, decentiæ satisfaciant, & quo magis totius populi oculis exponuntur, eo majora ecclesiasticæ honestatis documenta perhibeant. Proinde hac sancta synodo decernente statuitur, & ordinatur, ut quoties capitulares ab ecclesia processionis ordine, sive voti, sive funeris gratia, quomodolibet exierint; superpelliceis ornati, ac pro temporis, per hæc statuta superius designati exigentia, cappis etiam superinduti, capellanis similiter, & ministris superpellicia gerentibus, incedant. Quod si celebrandi alibi causa, capitularis processio fiat; pretiosioribus ornamentis ex conveniente eidem festivitati colore, presbyter quidem alba, & pluviali indutus, solitoque birreto contectus, usque ad celebrationis hujusmodi locum, ubi planetam accipiat; ministri vero albis, dalmaticisque præparati procedant. Si vero post meridiem hujusmodi processionis ordo sit futurus, presbyter, ac ministri præscripta forma decorati progrediatur. Cantores quoque, ac tibicines semper, ut solent (nisi aliud processio postulaverit) intersint. Omnes autem ordine suo euntes, ac divinis officiis assistentes, & debitis cærimoniis, & opportuno silentio utantur: Qui vero, vel cum collateralibus colloquutus fuerit, vel nutibus, ac signis luserit, aut alias quomodolibet contra præmissa fecerit, præsidentis arbitrio mulctetur.

§ II.

Et quoniam ratio postulat, ut capitulum competentem locum, ac sedem habeat, ubi divinis officiis assistere possit, eadem sancta synodus cærimoniarum magistro, decentem hujusmodi locum prævidendi; ac majori sacristæ, ut scamna, & tapeta, ubi capitulum ordine suo sedeat, & divinis officiis intersit; (Ita ut neque in his, neque in aliis sedibus, die corporis Christi, & illius octavis apponi solitis, aliquæ sæculares, vel etiam ecclesiasticæ personæ sedere præsumant,) deferri faciat, præcipiendi curam, in primis injungit.

Cap. XVIII. *De magistri capellæ officio, & cantoribus.*

§ I.

EXPERIENTIA quotidiana satis constat, quantum oporteat chori ministros, & cantores a capellæ magistro sufficienter instrui; & quæ quoque die cantu figurato canenda sint, ordinato ad id faciatorio prævideri, ut divinorum officiorum solennitas digno semper honore celebretur. Quapropter necesse est; ut idem capellæ magister, tam præmissis, quam aliis infrascriptis ad ejus officium ex hujus sanctæ synodi decreto spectantibus, operam suam diligenter impendat.

Ex ec Comp a 84. consu Gran

§ II.

In primis, ut singulis non feriatis diebus statim post primam, quousque pulsari sinatur ad missam; in loco intra ecclesiam ad id specialiter designando, scholam ad omnes, tam beneficiatos, quam reliquos cantores, & ecclesiæ ministros, atque servientes eo accessuros in cantu figurato, & contrapuncto docendum, & instruendum, tempore quo alia cantus firmi lectio per succentorem habenda non impediatur, habere debeat. Quoties autem, nisi ex causa infirmitatis, vel absentiæ a civitate de prælati, & capituli licentia factæ defecerit, juxta culpæ modum præsidentis arbitrio mulctetur. Quamdiu vero abfuerit, vel ægrotaverit: aliquem ex cantoribus judicio præsidentis magis idoneum, qui in ejus locum præfatæ lectioni sine defectu præsit, substituat. Cui etiam eadem sancta synodus injungit, ut quæ diebus festivis præcipue solennioribus, ac majoris hebdomadæ officiis, nativitatis quoque domini die, ad matutinum figurato cantu celebrandis, canenda sunt, opportune a cantoribus prævideri maxime curet: ne dum officium in choro peragitur, defectus aliquis præsentis populi aures offendat. Quod si, ob hujus diligentiæ omissionem, notabilis cantus dissonantia in choro contigerit, idem capellæ magister, ejus horæ, in qua sic defecerit, salario mulctetur. Quia vero ad eumdem capellæ magistrum spectat, missas, ac reliqua figurato cantu hujusmodi decantanda eligere, ac designare: Ita ut illa, & non alia cantari debeant; eidem propterea injungitur, ut quemadmodum quæ ipse composuerit cantari, prout æquum est, faciet: sic etiam quæ ab aliis insignibus musicis composita reperierit, similiter cani faciat;

ciat; cum in hac celebri ecclesia, ad quam undecumque concurritur, omne musicorum genus, a diversis auctoribus adinventum cantari deceat, quo cantores in cujusvis generis musica exercitentur, atque adeo assuescant, & peritiores evadant.

§. III.

Oportet etiam, ut a cantoribus, tibicinibus, & chori ministris, eidem capellæ magistro in ejus officia reverenter pareatur: & ideo eadem sancta synodus præcipit, & mandat, ut quod idem capellæ magister cantoribus, & chori ministris decantandum, tibicinibus vero, & organistæ sonandum commiserit, ac quibuslibet illorum quidpiam, vel ad chori faciστorium dicere, vel super cantu firmo contrapunctum facere, vel ad organi sonitum concinere, vel denique in reliquis ad ejusdem magistri officium pertinentibus injunxerit, id ipsum ab omnibus, & singulis supradictis, sine aliqua excusatione aut mora perficiatur. Qui vero ejusdem magistri commissa, & injuncta hujusmodi non egerit, prælidentis arbitrio mulctetur.

§. IV.

Præcipit similiter eadem sancta synodus, ut singulis dominicis, & aliis observari solitis festivis diebus, in quibus ad organi sonitum canendum fuerit, idem capellæ magister, & cantores initio tertiæ, & vesperarum, videlicet ad, *Deus in adjutorium meum &c.* chorum ingrediantur, ut tam ad antiphonam, *Asperges*, quam ad psalmodiam, quam etiam ad contrapunctum super eisdem psalmis intonandum prompti, & parati existant. Quod si vel capellæ magister, vel cantores hujusmodi prædicto tempore ingressi non fuerint, attento parvo eorum salario, moderate mulctentur.

§. V.

Ut autem cantores dexteriores evadant, ordinat eadem sancta synodus, ut ii (quos capellæ magister instructione egere dixerit, lectioni musicæ de qua superius fit mentio, interesse teneantur). Qui vero ex supradictis lectioni hujusmodi, nisi ob adversam valetudinem, vel absentiam ab hac civitate de legitima licentia factam, defuerit, præsidentis arbitrio etiam moderate mulctetur.

§. VI.

Et quoniam sepe contingit, unico absente cantore, chorum musicorum imperfectum manere, ac proinde decentem solennitatibus ornatum, & splendorem desiderari: & experientia docet, ex aliquorum præbendatorum, (qui etiam cantores sunt) absentia, notabiles interveniisse defectus: Idcirco sancta hæc Mexicana synodus decernit, & mandat, ut nulli præbendato cantoris munus habenti, vel ad vesperas, vel per totum, cujuslibet festivitatis musicam requirentis diem capere requiem liceat; sed prębendati hujusmodi, qui cantorum salario fruuntur, ea ipsa, ad quæ alii cantores non præbendati tenerentur, nisi hebdomadarii fuerint, ac propterea, in aliquo ejus hebdomadæ ministerio occupati existant, servare similiter debeant. Qui autem contra hanc ordinationem fecerint, mulctæ subjaceant.

§. VII.

ANNO CHRISTI 1585.

Insuper idem magister, & cantores, in omnibus dominicis paschalium festivitatum diebus, ad primas, & secundas vesperas domini sabaoth, in reliquis etiam dominicis, & beatæ Mariæ festivitatibus observare solitis, ad primas vesperas, primum, tertium, & quintum psalmum; ad matutinum vero canticum *Benedictus*, alterius cum organo versibus, ea musicæ differentia, quæ fabordon dicitur; hymnum tamen, & canticum *Magnificat*, tam ad easdem primas, quam ad secundas vesperas, totam quoque missam, non solum in præmissis festivitatibus, sed etiam in aliis duplicibus majoribus similiter observari solitis, cantu figurato canere teneantur.

§. VIII.

Præterea, a prima die sabbati quadragesimali, usque ad feriam tertiam majoris hebdomadæ inclusive antiphonam *Salve regina*, & tam in nativitatis, & epiphaniæ domini diebus, quam in assumptionis, ac nativitatis beatæ Mariæ, & aliis pro tempore nominandis festivitatibus cantilenas, rhythmicas, devotas quidem, & honestas, ac per prælatum approbatas; atque in dominica palmarum passionem domini, & in majori hebdomada primas ad matutinum lamentationes aliaque officia, eisdem in tabula commitenda cantare debeant.

STATUTORUM

PARS SECUNDA.

Cap. I. *De capitulis in ecclesia habendis, illorumque tempore, & assistentia modo.*

§ I.

DUOBUS cujuslibet hebdomadæ diebus, per ecclesiarum hujus archiepiscopatus, & provinciæ erectionem designatis, capitulares ad capitulum congregari debent; Quacumque videlicet tertia feria, ut de temporalibus ad mensæ capitularis, & fabricæ bona spectantibus negotiis agant; Qualibet quoque sexta feria, ut de spiritualibus rebus, ad divini cultus reformationem pertinentibus differant. Ad illud vero, non nisi post horarum canonicarum officium nempe post primam, quousque tertia, vel sexta dicenda sit, vel post missæ majoris celebrationem accedant. Ita ut tam ad prebendarum, beneficiorumque suorum obligationem, & scopum (qui divinus est cultus) quam ad congregationes capitulares, quæ, vel præscripto, vel vespertino, post horarum recitationem tempore haberi possunt, potius attendant.

Ex eccles. Compostel. c. 95. 96 97. 98. & 99. Const. Granat. cap. 60. tit. del Cavildo. Conc. Milan. 3. tit. de his, quæ ad cap. pertinent Concil. Compostel. act. 2. d. 7. & conc Tolet. act. 3. c. 12. Statutum ecclesiæ Compostel. c. 93. & Limens. 2. cap. 74. Milan 1, p. 2. tit. de his, qui dignit. personatus, aut canonicatus habent, verb. canonici. Juvat conc. Milan. 3. tit. de his, quæ ad cap. pertinent. Concil. Compostel. act. 3. statut. Compostel. c. 99.

§. II.

Cum primum locum capituli ingressi fuerint, ad sacram ibi propositam imaginem singuli preces fundant, ac servato antiquitatis ordine, suo quisque loco sedeat. Post hęc prędidens se signo sanctæ crucis signet, ac intelligibili voce dicat: *Sancti Spiritus adsit nobis gratia* &c. & *Adjutorium nostrum*, &c. Orationem *Sancti Spiritus domine*, &c. & *Actiones nostras*, &c.

ANNO CHRISTI 1585.

§ III.

Sextis Feriis, de competenti altaris, & chori ministerio, ut defectus (si qui fuerint) emendentur, & in futurum caveantur, ac inobedientes pro culpæ modo mulctentur, potissimum agant. Ita ut præsidens ad decentiam, honestatem, silentium, attentionem, ac devotionem, & id genus alia Deo ministrantibus necessaria capitulares publice adhortetur: ipsosque iis præcipue virtutibus incumbere, quibus chori decentiæ, & injuncto sibi muneri satisfaciant, ut hoc laudabili exemplo reliqui ecclesiæ ministri, ad similem divini cultus observantiam excitentur, idemtidem moneat; & si opus fuerit succentorem, punctatorem, ceremoniarum magistrum, ac ceteros officiales vocari faciat, animadvertat, & corrigat, quatenus Dei optimi maximi obsequio ejusque cultus feliciorib augmentis incumbant.

§ IV.

Tertiis vero feriis, de temporalibus, tam mensæ capitularis bona, quam quævis alia negotia concernentibus rebus deliberent: Ita, ut non nisi præsidens, aut de illius, & capituli licentia quivis, capitularibus omnibus interea tacentibus, & attente auscultantibus, occurrentia negotia proponat.

§ V.

Hic vero in suffragiis ferendis servetur modus: ut prius res proposita ab omnibus, non solum bene audiatur, sed etiam si ardua fuerit, per convenientem sine clamoribus collocutionem discutiatur; Ac si adhuc talis fuerit, quæ maturiori consultatione indigeat, de majoris partis ejusdem capituli sententia, ad alium diem differatur; sin minus illico resolvatur. Tuncque ante omnes præsidens brevi, ac compendioso loquendi modo, (quo etiam reliqui utantur) suffragium ferat; deinde singuli, servato antiquitatis ordine, suam similiter sententiam dicant. Ita ut nullus aliorum, vel sermonem intercipiat, vel sententiam resumat, vel etiam reprehendat: sed quilibet quidquid, inspirante domino, senserit, nemine id ægre ferente, aut aliquo modo impediente, libere ibi pronuntiet. Sui quisque sermonis initio, ac fine, aliquam nudato capite inclinationem capitulo, versus præsidentem, cui etiam sermo dirigendus est, faciat. Prælato autem ibi præsidente capitularis locuturus, postquam nudo similiter capite se erexerit, ac iterum sedens cooperto capite suam sententiam protulerit, rursus detracto pileo surgat, ac inclinato corpore eidem prælato reverentiam præstet. Sic igitur omnes suffragia ferant, & primi novissimos, sicut ab eis auditi sunt, patienter audiant. Qui autem alterius suffragium interruperit, quatuor regalium primo, octo vero secundo, ac si perservaverit, multiplicata eorumdem regalium pœna, quæ in quadranti irremissibiliter exequenda signetur, juxta hujus synodi provincialis decreta puniatur.

Lib. 3. tit. de beneficiatis cathed. eccles. §. 2.

§ VI.

Omnium deinde suffragia quantumvis fuerint inter se contraria præsidens resumat, & colligat, & quod eorum pars major deliberaverit, hoc tamquam potissimum tenendum fore declaret. Idque per secretarium capituli, nihil propterea dolentibus iis, qui contrarium senserint, faciat in actis annotari. Si quis autem se ab ea capituli deliberatione sic annotata, gravari protestatus fuerit, protestationem hujusmodi idem præsidens apud acta capitularia scribi, illaque cum opportuna actorum insertione, in forma fidem faciente conscriptam, eidem protestanti, ut si voluerit ad competentem judicem recurrat, ab eodem secretario gratis dari præcipiat. Ea autem negotia, quæ justitiam concernent, non ex capituli suffragiis; sed ipsius advocatorum sententia, prout justitia poposcerit, explicentur. Quoties vero similes casus contigerint, juris periti ab omni affectione immunes, & quoad fieri possit non capitulares, consulantur. Et quoniam in actibus capitularibus hujusmodi nonnullæ sæpe discordiæ, inimicitiæ, ac discussiones exoriri solent; ideo hæc sancta synodus omnes in Christo monet, ut modestis ac temperatis verbis, & quibus nemo lædi possit, utantur. Quod si quis adversus alium inhoneste, aut injuriose locutus fuerit, statim sex dierum emolumentis, & graviori, si opus fuerit, pœna per majorem capituli partem, juxta excessus, & scandali qualitatem moderanda, mulctetur. Cujus quidem pœnæ executio omni prorsus appellatione postposita fiat, ut sic damnis majoribus, quæ evenire possent, occurratur, paxque, & unitas ecclesiasticis personis digna servetur; ac ejus generis culpæ, quæ prælatum, & ejus vicarium latere possunt, aliqua punitione corrigantur: Locum capituli nullus nisi superpellicio, ac tempore exigente etiam cappa indutus, sub amissionis suffragii pœna ingrediatur; ut sic omnes hujus archiepiscopatus, & provinciæ ecclesiæ laudabilem consuetudinem, ac traditionem, quam in hoc tenuerunt, teneant.

§ VII.

Nullus capitularis Dei domini nostri, aut gloriosæ matris ejus, aut cujusvis sanctorum nomen juret. Qui vero semel per præsidentem monitus adhuc juraverit, unius mineralis pondo ecclesiæ fabricæ applicandi, & in quadranti ad hunc effectum signandi pœna mulctetur. Idque non solum in capitulo, sed etiam in choro, & qualibet ecclesiæ parte servetur. Ita ut quilibet capitularis fratrem suum jurantem monere, eumdemque, si contumax fuerit, præsidenti, qui ipsum præscripta pœna corripiat, denuntiare curet.

§ VIII.

Capitularium in capitulo existentium nullus ad aliquid loquendum, nisi in forma superius expressa surgat a loco suo, ubi quiete quousque capitulum finiatur, sedere debet; nec inde nisi de præsidentis licentia, sub emolumentorum unius horæ ejus diei mulcta, egrediatur.

§ IX.

Si aliqua ex causa quispiam ex capitularibus ensem, aut mucronem, aut aliud telum in eccle-

sia,

ANNO CHRISTI 1585.

fia, vel choro attulerit, pro delicti perſonæ, & loci qualitate, arbitrio ordinarii plectatur.

§. X.

Quoties alicujus negotii tractati ſecretum capitularibus ex eorumdem pro majori parte ſententia indicendum fuerit, ſub pœna præſtiti juramenti indicatur; aut ſi eidem capitulo videbitur, novum de ſecreto ſervando juramentum ab omnibus præſtetur; & qui jurare noluerit, unius, aut (ſi videbitur) plurium dierum emolumentis mulctetur, ac ſuffragio privatus extra capitulum fiat.

§ XI.

Capitularis autem, de cujus, aut fratris, aut propinqui negotio agitur, & qui vel a capitulari offenſus eſſe, vel capitularem offendiſſe prætenditur, capitulo, quamdiu ſuper hujuſmodi rebus conſultabitur, non interſit.

§. XII.

Capitulares autem ad capitulum convocare decano in eccleſia exiſtenti, ſin minus dignitati, aut canonico ſeniori: extra eccleſiam vero ſimiliter, decano in civitate degenti, & eo abſente, dignitati, vel canonico hujuſmodi ſeniori, incumbat. At ſi aliquando tale negotium occurrerit, quod ſolitum capituli diem expectare non poſſit, ac decanus, vel eo abſente, præſidens per aliquos capitulares requiſitus, capitulum congregare noluerit: duo vel tres capitulares, ne hujuſmodi negotium pereat, aut deterius fiat, capitulum intimari faciant: quo caſu ceſſante, nemo ſub gravi, quam ſubeat pœna, capitulares ad capitulum vocare præſumat.

§. XIII.

Negotiorum omnium occurrentium decanus, aut capituli præſidens rationem habeat, ut illa omni mora poſtpoſita, prout oportuerit expediantur. Itaque non de pluribus ſimul agi permittat, ſed quod primo propoſitum fuerit, ante reliqua omnia definiatur, & concludatur: negotium vero ſemel definitum, quantumvis aliquis capitularis, qui definitioni hujuſmodi defuerit, de novo ingrediatur; niſi de totius capituli mandato, iterum conſultari, aut per ſuffragia diffiniri non poſſit: cum abſentes capitulares, de ſic deliberatis, ac diffinitis, poſtea informari valeant.

§. XIV.

Tam literæ tranſmittendæ, quam ſingula ſolutionum, & expenſarum juſſu capituli faciendarum mandata, necnon procurationum, obligationum, ac proviſionum capitularium inſtrumenta, ejus capituli nomine, ſubſcribenda per quatuor capiturales, (nempe dignitatem, canonicum, integrum ac dimidium portionarium, alternatim ſingulis quibuſque menſibus, incipiendo ab antiquioribus) deputandos, quamvis ipſi in præmiſſorum deliberatione contrarium ſenſerint, ſub pœna ipſius capituli arbitrio infligenda, ſubſcribantur: duo, quolibet anno, ex capitularibus ad id magis idoneis, procedendo a dignitatibus, calculatores nominentur; qui ſimul cum ſecretario capituli, & computatore totius maſſæ, inſpecta punctatoris chori relatione, calculos, ac diſtributiones menſæ capitularis, omnibus beneficiatis, officialibus, & chori miniſtris juxta quotam cujuslibet illorum partem, ac ſalarium competentes, faciant.

§. XV.

Quotieſcumque aliqua perpetui, vel redimibilis ſenſus translatio, juxta motus proprii felic. recordationis Pii papæ quinti formam, aut quævis alia ſimilis ſcriptura contractus facienda ſit; capitulares omnes per diem ante, ut moris eſt, convocentur, quatenus an pro eodem pretio cenſum hujuſmodi accipere, illumque alicui beneficiato, non niſi ſub ſeveriſſima cautione (ſuper quo hæc ſancta ſynodus eiſdem capitularibus conſcientias onerat) locare velint, mature deliberent.

§. XVI.

Omnes vero regiæ proviſiones, ac literæ, quæ pro tempore capitulo tranſmittentur, in eodem capitulo per ejus ſecretarium legantur: ac ſi alicujus momenti fuerint, notatis datæ, ac receptionis ipſarum diebus, ſtatim in præſidentis (cui hoc in primis injungitur) præſentia per eumdem ſecretarium ſub fideli archivii cuſtodia reponantur.

§. XVII.

Incumbit autem capitulo, aliquem capitularem divini cultus zelo, ac diligentia ferventem a prælato approbandum deputare, qui ſacrorum cuſtodias, bibliothecas, reſque omnes eccleſiæ videndi, & quid reparatione, aut mutatione indigeat, advertendi, ſepulturas quoque ſignandi, ac diſtinguendi curam ſuſcipiat.

§ XVIII.

Computator totius maſſæ per prælatum, & capitulum nominandus, calculos diſtinguere, ac rationes ab omnibus reddituum decimalium pro tempore exiſtentibus œconomis ſimul vel diviſim exigere; quæcumque item pecuniarum juſſu capituli ſolvendarum mandata conſiderare, & in aliquo ad hoc ſpecialiter habendo, ac ſub archivii, quod ex decreto hujus ſanctæ ſynodi erigi debet, cuſtodia ſervando libro annotare teneatur. Lib. 3. tit. de rebus eccl. conſervan. §. 6. & 7.

§. XIX.

Præmiſſa vero omnia, & ſingula, ſicut præfertur ordinata, & ſtatuta, primus omnium decanus, ſeu præſidens, quicumque pro tempore fuerit, tam in choro, quam in capitulo ſervet, & opere compleat. Quod ſi non fecerit, non ſolum in iis quibus ipſe alios mulctare poteſt; ſed ſi viſum fuerit, etiam in pluribus in capitulo mulctetur. Nihil autem præter hujuſmodi ordinationes, vel propria auctoritate, vel ſine expreſſa capituli deliberatione, ac ſententia faciat; nec aliquibus magis quam aliis favorem, vel opem præſtet; ſed erga omnes capitulares, & beneficiatos, ac in univerſum quaſcumque perſonas eccleſiaſticas modeſte, & urbane ſe gerat. Qui etiam e converſo ab omnibus honoretur, ac veneretur:

ANNO CHRISTI 1585.

Ita ut quando excesserit, aut defecerit, non publice, sed in capitulo, vel seperatim reprehendatur.

Cap. II. *Quando, & quomodo convocanda sint capitula ante diem.*

§ I.

Ex stilo, & consu. Gra. c. 60. tit. del Cavildo. §. 5. comienca (quando algun negocio buviere.)

QUANDO grave aliquod negotium ex jam consideratis, ad quod omnes congregandi sunt, occurrerit, vel de novo successerit; quamvis in ordinariis capituli diebus tractandum veniat; præsidens sceptrigero, ut capitulares omnes ad capitulum vocet præcipiat, ad casus videlicet sequentes.

Lib. 3. tit. de rebus eccl. §. 2.

Ad assignandum pro officio alicui committendo salarium, & ad aliquid capitulo proprium, sine ullo eorum, quæ sancta hæc synodus super hoc decrevit præjudicio, aliis condonandum.

Ad nominandum etiam punctatorem, calculatores, œconomos, ceremoniarum magistrum, ecclesiæ capellanos, ministros, & famulos, aliosque quoscumque, tam mensæ capitularis, quam aliarum rerum officiales a capitulo deputandos: eosque, salva in omnibus præcipua prælati potestate, juxta juris dispositionem, ac sacri concilii Tridentini, hujusque sanctæ provincialis synodi decreta removendum.

Sess. 25. c. 6. Lib. 1. tit. de majoritate, & obedien. §. 1.

Præterea, ad respondendum quibusvis alicujus momenti regiæ, vel Romanæ curiæ literis, vel procuratores constituendum, vel capitulum ad aliquid obligandum, vel etiam lites, & causas movendum, aut motas prosequendum.

Insuper, ad possessionem alicui capitulari noviter admittendo tradendum.

Ad quodvis etiam legatum capitulo relictum acceptandum.

Necnon ad nuntios, tam ex beneficiatis, quam ex aliis non beneficiatis quocumque opus fuerit mittendum.

Ad quæcumque item ecclesiæ, aut mensæ capitularis bona stabilia permutandum, vel alienandum, vel transferendum.

Ad quamlibet quoque rem, ecclesiæ statum concernentem, mutandum, & ordinandum.

Denique, ad ea, quæ semel deliberata, & definita fuerint a capitulo revocandum, & annullandum.

§ II.

Ad præmissa igitur omnia, & singula, & ex noviter occurrentibus quæcumque capitulo bene visa, quamvis ordinariis diebus, tertiis videlicet, ac sextis feriis tractanda sint. Capitulares omnes in civitate pro tempore existentes, per sceptrigerum, qui capitulum ad nonnulla negotia specialem convocationem requirentia, congregari singulis illorum denuntiet, ante diem vocentur.

§ III.

Si autem aliis non ordinariis capituli diebus, negotia hujusmodi de novo occurrerint, dum capitulares omnes tunc in civitate degentes in ecclesia reperiuntur, ibi etiam ad capitulum statim habendum, congregentur. Adveniente vero solita capituli hora, quicumque illi intervenerint, tam præmissa, ad quæ specialiter vocati fuerint, quam quæcumque alia, præterea occurrentia, reliquis vel non venientibus, vel si, ut præfertur, legitime occupati existant, suffragium non mittentibus deliberent, ac diffiniant.

ANNO CHRISTI 158

Cap. III. *De capitulo in choro non nisi de levibus rebus habendo.*

§. I.

Ex con Hisp. c. fol. 20.

VOLENS præterea hæc sancta synodus, pluribus absurdis, ex habito in choro capitulo hactenus exortis occasionem tollere; capitularibus omnibus pro tempore existentibus, ne deinceps in choro, aut alibi, quam in loco ad id specialiter deputato capitulariter convenire, aut de negotiis semel in capitulo diffinitis, vel diffiniri cœptis, aut alias gravibus, deducibiles hinc inde rationes habentibus, agere possint in futurum prohibet. Et nihilominus, ut quoties necessitas, quæ congregationem in loco solito habendam expectare non debeat, fuerit; aliqua levia, ad felicius, & ornatius ecclesiæ ministerium, & non aliter dirigenda negotia deliberare, & providere valeant, permittit.

Cap. IV. *De generali capitulo, binis quibusque mensibus habendo.*

§. I.

Ex co Hisp. fol. 17 condu cl. Co suis fi c. 94.

INsuper, ut singulæ hujus provinciæ ecclesiæ auctiori spiritualium, temporaliumque bonorum cumulo, ac splendidiori beneficiatorumque atque servientium ministerio semper vigeant; eadem sancta synodus statuit, ut præter ordinaria singulis hebdomadis, modo præmisso, habenda capitula, unum generale extraordinarium, binis quibusque mensibus, die a præsidente per expressum prælati mandatum designando, capitulum habeatur; ad quod capitulares omnes per sceptrigerum, quatuor ante diebus, vocentur: ut ibi, tam de litium, causarumque pro capitulo, aut contra ipsum pendentium statu, diligentiis factis vel omissis, utilitate vel damno, reparatione quoque vel directione; quam de completa, vel incompleta decimarum exactione, & quacumque œconomorum, tum pro massa, tum pro fabrica deputatorum, si qua fuerit in exigendo negligentia, vel collusione, exactarumque rerum, ac pecuniarum partibilium quantitate, diligenter ab omnibus consultetur: ac de necessario, & opportuno remedio in omnibus, maximeque in rebus divini cultus decentiam, officiorumque celebrationem concernentibus, provideatur.

Cap. V. *De negotiis gratiam vel justitiam concernentibus.*

§. I.

Ex co Hisp. & 96 in sta Comp 108. ad c. & ex sueta nat. c.

AD tollendum vero omne dubium, & dissensionum, quæ sæpe in communitatibus ex ignorantia procedunt, materiam; hæc sancta synodus declarat, illa gratiæ negotia vocari, quæ in mera ejusmodi gratiam facientis voluntate consistunt, nullamque petenti actionem juridicam tribuunt: quæ si majori capituli parti visum fuerit, secretis suffragiis capitularium libertati & paci magis opportunis diffinian-

ANNO CHRISTI 1585.

niantur. Quæ autem petenti jus, & actionem in judicio competentem præbent, ea juſtitiæ negotia nuncupari; quæ tamquam talia, ſive publicis, ſive de majoris partis capituli ſententia, ſecretis hujuſmodi ſuffragiis, omni mora poſtpoſita, conſulentur, ac deliberentur. Ita ut, quæ in ſimilibus juſtitiam concernentibus rebus, a capitulo pro majori parte definita fuerint, ſi cetera de jure neceſſaria concurrant, executioni mandentur.

§. II.

Ordinat præterea eadem ſynodus, ut quoties aliquod gratiæ negotium capitulo propoſitum negari, decretumque capitulare deſuper factum ſemel publicare contigerit, illud per ſuffragia iterum deliberari nullatenus poſſit; nec aliquis capitularis contra præſtitum de ſecreto ſervando juramentum, vel adverſus alium capitularem quidpiam manifeſtare, dicere, aut inſinuare directe, vel indirecte præſumat. Pro cujus ordinationis obſervantia, eadem ſancta ſynodus præſidentis conſcientiam onerat. Capitulo pariter injungens, ut quoties præſidentem in præmiſſis exceſſiſſe repererit, eumdem duorum dierum emolumentis mulctatum corripiat; cuilibet denique præbendato in ſanctæ obedientiæ virtute præcipiens, ut ſi capitulum hac in parte negligens eſſe cognoverit, prælato qui mulctam hujuſmodi, ut par eſt decernat, & exequatur, prædictum præſidentis exceſſum fideliter exponat.

Cap. VI. *De modo, quo gratiæ in capitulo factæ contradici poteſt.*

§. I.

CUM ſæpius evenire ſoleat, ut quamvis legitima capitularium convocatio, per ſceptrigerum ante diem facta fuerit, aliquis tamen præbendatus, vel propter ægritudinem, vel aliam juſtam abſentiæ cauſam, vel certe propter ejuſdem ſceptrigeri incuriam capitulo, in quo gratiæ negotium deliberatum fuit, intereſſe non potuerit, factamque hujuſmodi gratiam fieri non debuiſſe judicaverit: ideo hac perpetua ſynodali conſtitutione decernitur, ut idem capitularis, qui ab eo capitulo abſens, interim tamen præſens in civitate fuerit, poſſit infra triduum, tam in capitulo, quam coram capituli ſecretario gratiæ, ut præfertur, factæ contradicere, proteſtatus in forma ſe eidem gratiæ in proxime habendo capitulo expreſſe contradicturum. Si vero præbendatus, ut ſupra contradicens prædictæ convocationis tempore extra civitatem degerit, eamdem gratiam modo, & forma præmiſſis, infra octo dierum ſpatium impugnare valeat. Qua facta contradictione, gratia hujuſmodi ſuſpendatur, quouſque præbendato, qui ut præfertur contradixerit, interveniente, iterum ſecretis ſuffragis calculis videlicet albis, ac nigris ſuffragantium libertati accommodatis, deliberetur.

Cap. VII. *Quomodo negotium per ſuffragia concluſum, iterum tractari non poſſit, & quando poſſit.*

§. I.

NE capitularia decreta, quavis ex cauſa, vel ad cujuſvis perſonæ inſtantiam quotidie revocentur, hæc ſancta Mexicana ſynodus firma impoſterum ordinatione decernit, & mandat, ut quidquid ſemel in capitulo deliberatum fuerit, ſive gratiam, ſive juſtitiam concernat, niſi juſta, & urgens cauſa ſupervenerit, iterum tractari minime poſſit. Tunc vero capitulares omnes, expoſita per ſceptrigerum ſufficienti ejus negotii ratione, ante diem vocentur, ita ut quotquot illud negotium aliquando decreverant, ejuſdem conſultationi rurſus interſint, & qui abſentes fuerint, ſub competenti deſuper aſſignando termino expectentur. Quod ſi loci, in quo abſentes reperiuntur, diſtantia tanta fuerit, ut ex adventus ipſorum expectatione grave aliquod diſcrimen, vel inconveniens ſuboriri poſſe credatur; quod, datis ſuffragiis, major capitularium pars deliberaverit, id ipſum, & nihil aliud executioni mandetur, ſuper quo eadem ſynodus conſcientiam præſidentis graviter onerat; & nihilominus præcipit, ut illius, vel incuria, vel malitia, per quemlibet capitularem prælato, qui de opportuno remedio provideat, exponatur.

Cap. VIII. *De horum ſtatutorum lectione, ac repetitione.*

§. I.

AD occurrendum excuſationibus, ex affectata rerum ignorantia ſuboriri ſolitis, hæc ſancta ſynodus inviolabili ſanctione conſtituit, & mandat, ut hæc ipſa ſtatuta, ſimul cum ceremoniali per eamdem ſynodum in eis decreto, & ordinato, quolibet ſecundo, poſt cujuſvis anni principium futuro capitulo, publice legantur, idque præſidens, ſub pœna quatuor pondo monetæ harum partium (quæ ſtatim ſi negligens fuerit fabricæ ſolvat) accurate perficiat: Reliqui vero capitulares, quamcumque in præmiſſis notaverint præſidentis incuriam prælato, qui de neceſſario remedio provideat, indicare teneantur.

Cap. IX. *Quomodo mulctæ per capitulares invicem remitti non debeant.*

§. I.

UT quæcumque prælati ſententiæ, proviſiones, & mandata debitam executionem habeant, ac ſuprema ejus juriſdictio, & (qua velut eccleſiæ ſponſus ornatur) auctoritas optatum ſortiatur effectum: ordinat propterea, & mandat ſancta hæc Mexicana ſynodus, ea in pœnarum condemnationumque, atque mulctarum remiſſionibus obſervari, quæ per eamdem ſynodum in titulo de beneficiatis cathedralium eccleſiarum, & eorum officio decreta, & proviſa ſunt.

Ex eccleſia Compoſt. in ſuis ſtatutis cap. 112. Lib. 3. de beneficiatis cathedr. eccleſ. §. 2. & infra vide 4. p. c. 20.

ANNO CHRISTI 1585

Cap. X. *De secretarii capitularis officio, & obligatione.*

§ I.

Ex consueta Granat. 61. c. AD necessariam, & opportunam capitularium negotiorum expeditionem, hac ordinante synodo, statuitur, ut secretarius capituli omnibus capitularibus actibus interesse, atque adeo extraordinariis quidem capituli diebus, velut capitularis quisque vocatus; ordinariis autem etiam non vocatus ad capitulum venire, locumque capitularem primus omnium ingredi, & in aliquo, ibi sub fideli capsæ custodia servando libro, quo res capitulares contineantur, omnium cuique capitulo intervenientium præbendatorum nomina præmittere, & quæcumque in ejusmodi capitulo deliberata fuerint scribere; impositas quoque mulctas punctis adnotare teneatur. Quoties autem capitulo defuerit, unius dei emolumento, pro salarii rata mulctetur.

§ II.

Tam admissionis tempore, quam quoties jussus fuerit, solitum de servando actuum capitularium secreto juramentum, sicut quivis præbendatus præstare, idque pro negotiorum exigentia inviolabiliter observare, debeat.

§ III.

Qui non solum actus omnes capitulares, sed etiam, quæcumque ad capitulum spectantia instrumenta concedat, omnesque ejusdem capituli nomine mittendas literas, sine ulla præter assignatum illi salarium mercede, componat, & scribat.

§ IV.

Omnibus item calculis, ac partitionibus a capitulo per calculatores ad id deputatos, quandocumque faciendis interveniat: illosque & illas sub capsæ capitularis prædictæ custodia reponendos, ac reponendas registret, & quæcumque necessaria transumpta ex illis accipiat.

§ V.

Omnia insuper, & singula, sive a capitulo, sive a fabricæ, hospitalisve administratoribus deliberata, quæ ad œconomum dirigentur, pecuniarum mandata faciat, & in eisdem actibus capitularibus similiter referat, ut debita illorum ratio habeatur.

§ VI.

Quemlibet quoque actum pro capituli parte quibuscumque personis notificandum, idem ipse notificet: si secus fecerit, ejusdem capituli arbitrio imponendæ mulctæ subjaceat.

§ VII.

Si capituli secretarius, redditum quoque decimalium notarius existat, quidquid ex eorumdem redditum libro, ad mensam capitularem pertinere repererit, extrahat; exactorumque, tam in fructibus, quam in pecuniis redditum hujusmodi partitiones, ut ab œconomo singulis capitularibus persolvantur; absque ulla pro his recipienda mercede, tribuat.

Cap. XI. *De sigillo capituli.*

§ I.

HÆC præterea sancta synodus Mexicana, abusus hactenus introductos de medio tollere, & ne similes introducantur in futurum providere desiderans, hac perpetuo permansura constitutione decernit; ut capituli sigillum in capsa sub tribus clavibus, una quidem penes decanum, vel ejus loco præsidentem, altera penes doctoralis præbendæ canonicum, vel eo non existente, capitularem, a majori parte capituli nominandum, tertia vero penes secretarium servandis custodiatur: eisdem nihilominus prædictis clavium custodibus debitæ officium fidelitatis injungens, ut nullas cujusvis generis literas, præter illas, quæ a pleno capitulo deliberatæ fuerint, eodem sigillo sigillari permittant.

§ II.

Et, ut dilucida rerum capitularium ratio suo tempore, & quoties quæsita fuerit, commodius reddatur, præcipit eadem synodus, ut præter alios libros capitulo pro tempore necessarios, certus aliquis, (ad annotandum commissiones, legationes, deputationesque omnes, ab eodem capitulo factas) liber habeatur, qui secretario custodiendus, una cum reliquis scripturis, & actis per inventarium consignetur, ut illum, & illa quoties requisitus fuerit, exhibeat.

** STATUTORUM.

PARS TERTIA.

Cap. I. *De iis, quæ reddituum decimalium administratores agere debent.*

§. I.

CUPIENS alias summopere hæc sancta synodus felici reddituum ecclesiasticorum administrationi, utilitati, & incremento prospicere, & laudabilem Hispanicarum ecclesiarum consuetudinem cathedralibus hujus provinciæ ecclesiis, in hoc potissimum sequendam proponere; unde statuit, & mandat, ut duo præbendati, (dignitas videlicet, & canonicus,) vel alii duo capitulares, huic ministerio aptiores a capitulo, assignata congrua juxta reddituum quantitatem mercede, deputentur: qui una cum eo, quem prælatus negotiis quidem idoneum, & in promovendis redditibus exercitatum ad id nominaverit, decimales hujus archiepiscopatus, & provinciæ reditus annis singulis auctionentur; ita ut admittendis auctionum sponsionibus, ac deliberandis eorumdem reddituum locationibus intersint, necessariasque ac sufficientes cautiones recipiant.

§. II.

ANNO CHRISTI 1585.

§ II.

Eidem etiam capitulo hæc ipſa ſynodus injungit, ut viros aliquot deligat, qui eccleſiæ fundos, prædia, domos, redditus, & quæcumque alia bona ſtabilia quotannis viſitet, illorumque omnium ſtatum, diſpoſitionem, diſcrimen, & indigentiam eidem capitulo fideliter exponant. Quibus eadem ſynodus conſcientiam graviter onerat, niſi quibuſvis amore, odio, ac humano lucro poſtpoſitis, eccleſiæ utilitati, ac debito ſuæ viſitationis muneri reſponderint.

Cap. II. *De œconomis.*

§ I.

UT autem eccleſiaſticorum bonorum ſecuritati, & indemnitati conſulat hæc ſancta Mexicana ſynodus, ordinat, & mandat, ut œconomi a prælato, & capitulo nominandi ſint, in Chriſtiana religione, & conſcientiæ rectitudine laudabiles, legales, ſinceri, & communiter approbati; nec prius admittantur, quam idoneas, attenta bonorum eis conſignandorum quantitate, cautiones præſtiterint, ac una cum fideijuſſoribus hujuſmodi ſe in cujuslibet anni fine, ſi præſcriptum ſolutionum, redditumque, ac fundorum tempus, id permiſerit, vel ad ſummum ſecundo anno peracto; dum tamen interim ipſorum œconomia durat, integram de diſpenſatis rationem, & ſatisfactionem reddituros, ſub obligatione promiſerint.

Cap. III. *De fabrica bonis.*

§ I.

QUia ſtabilium bonorum permanentia frequenti, & opportuna viſitatione maxime indiget, ex hujus Mexicanæ ſynodi decreto ordinatur, atque præcipitur, ut deinceps fabricæ œconomus ſufficientem exigendorum, exactorumque bonorum, & expenſarum rationem petenti capitulo reddat. Domus quoque ac fundi ejuſdem fabricæ diligenter inſpiciantur, ac de illarum, illorumque augmento, & conditionum in eorumdem locationibus appoſitarum impletione, cenſuum quoque & emphyteuſium duratione: de ipſius denique fabricæ utilitate, & proventu perquiratur, & quæcumque ſuper præmiſſis ſcripturæ, acta, & inſtrumenta fuerint, apud archivium, eadem ſtatuente ſynodo, deputandum, ſub numero, & ſpecificatione reponantur.

Cap. IV. *De anniverſariis & commemorationibus.*

§ I.

UT defunctorum legata, commemorationes videlicet, & anniverſaria, ultimarumque voluntatum diſpoſitiones in cathedralibus eccleſiis fundata, & in futurum fundanda debitam executionem, & conſervationem habeant; hæc ſynodus in præmiſſis omnibus, & eorum ſingulis illa ſervare, & executioni mandare conſtituit, quæ eadem decernente ſynodo in titulo de teſtamentis, inſtitutionibus, jure patronatus, ſepulturis &c. ſtatuta, & ordinata ſunt, pro quorum complemento, is, cui chori tabulam qualibet hebdomada ordinare incumbit, anniverſaria, & miſſarum officia hujuſmodi, per capituli ſecretarium quoties celebrari debent, referenda, in eadem tabula notare teneatur, quatenus omnes incumbentia ſibi munera noſcant, & exequantur.

Cap. V. *De ſcripturis eccleſiæ, & earum cuſtodia.*

§. I.

PRælatorum, capitulorumque curæ incumbit, univerſa eccleſiæ bona, illorumque jura, ſcripturas, & inſtrumenta ſervare; Ideo hæc Mexicana ſynodus omnibus capitulis injungit, & mandat, ut ea in ſcripturarum ſub inventario exprimendarum cuſtodia, & archivii, a quo nihil ſine prælati licentia extrahatur, deputatione, & clauſura obſervent, & exequantur, quæ eadem ſynodo ordinante in titulo de rebus eccleſiæ conſervandis, vel non alienandis, ſub pœnis in eis contentis, decreta reperiuntur. Quando autem prælatus, & capitulum, quibus in hoc conſcientia oneratur, aliquorum hujuſmodi bonorum alienationem, in evidentem fabricæ utilitatem cedere judicaverint; tunc niſi cetera omnia neceſſaria, & requiſita, tam per jus commune, quam per apoſtolicas literas diſpoſita, & ordinata, preceſſerint, nihil innovetur. Si quid vero aliter factum fuerit, nullitatis vitio ſubjaceat.

Conc. Mil. ſ. verbo quæcumque cum ſeqq.

Lib. 3. tit. 8. n. 6. & 7.

Cap. VI. *De candelis in die purificationis beatæ Mariæ diſtribuendis.*

§ I.

IN candelarum diſtributionem die purificationis beatæ Mariæ facienda, prohibet eadem ſynodus vanos, ac ſuperfluos cereorum ſumptus, in poſterum fieri. Præcipiens nihilominus honeſtam ceræ quantitatem prælato, capitularibus, & omnibus eccleſiæ miniſtris, atque ſervientibus neceſſariam provideri, eamque ipſius eccleſiæ theſaurario, cui ſimul cum præſidente ejuſdem ceræ partitio incumbit, conſignari: Omnes quoque ſolenni ejuſdem feſtivitatis proceſſioni interventuros, quibus in hoc conſcientiam onerat, hortatur in domino, ut ſinguli cereis accenſis cum devotionis fervore, & ſpiritus elevatione, quæ, & ipſorum ſtatum, & illum actum deceat, procedant.

Conc. Mil. verb. quod pietatis, & 5. tit. quæ ad ſacramentalia, & ſacramenta generatim pertinent.

Cap. VII. *De requie, ejuſque uſu, ac tempore.*

§ I.

QUamvis præmiſſæ erectionis forma cathedralium hujus archiepiſcopatus, & provinciæ eccleſiarum, capitularibus, qui præter quotidianas diſtributiones, nullus omnino fructus habent, aliquod pro requie tempus non aſſignet; & ſancta ſynodus Tridentina dum quibuſvis eccleſiarum hujuſmodi præbendatis ultra tres menſes, ab eiſdem eccleſiis quolibet anno abeſſe prohibet, earum eccleſiarum conſtitutiones, quæ longius ſervitii tempus requirunt, intactas relinquat: Hoc tamen ſanctum provinciale concilium humanæ infirmitati aliquo,

Ex conſueta Gran. c. 55.

Seſſ. 24. c. 12. verbo præterea obtinentibus

Lib. 3. tit. de clericis non reſident. ſ. 2.

ut

ANNO CHRISTI 1585. Vide supra dicto §. 2.

ut par est, indulgentiæ præsidio subvenire volens, quo suavior, atque ferventior divinorum officiorum celebratio fiat; singulis omnium cathedralium ecclesiarum hujus provinciæ præbendatis septuaginta dierum requiem quolibet anno concedit; quemadmodum in titulo de clericis non residentibus, inviolabiliter observanda sanctione decrevit. Ad decidendum vero quascumque super hujus decreti, & concessionis usu dubitationes pro tempore occurrentes, quæ judicis ministerio indiguerint, idem provinciale concilium plenam cuilibet in sua diœcesi prælato facultatem, & auctoritatem tribuit; ut attentis temporis, personarum, negotiorumque circumstantiis, & habita tenuitatis redditum, ac debitæ divinis officiis frequentiæ, ratione quæ Dei ac domini nostri obsequio, divinique cultus augmento potissimum convenire judicaverit, ea deliberet, ordinet, atque provideat, prout pastorali ejus prudentiæ, & solicitudini, idem concilium committit, & conscientiæ relinquit.

A

B

§. II.

Declarat tamen eadem Mexicana synodus neminem præmissi decreti, & indulti vigore, a sua ecclesia abesse posse, in aliquo ex infrascriptis diebus, qui sunt.

C

TRES PRIORES PASCHALES DIES.
NATIVITATIS)
RESURRECTIONIS.) DOMINI.
PENTECOSTES.)

CIRCUMCISIO)
EPIPHANIA) DOMINI.
ASCENSIO.)

CONCEPTIO)
NATIVITAS)
ANNUNTIATIO) B. MARIÆ.
PURIFICATIO)
ASSUMPTIO.)

D

FESTUM (SANCTISSIMÆ TRINITATIS.
(CORPORIS CHRISTI.

FERIA QUARTA, QUINTA, SEXTA, SABBATUM majoris hebdomadæ.

FESTUM (S. JOSEPHI.
(S. JOANNIS BAPTISTÆ.
(SS. PETRI, & PAULI.
(OMNIUM SANCTORUM.
(COMMEMORATIO DEFUNCTORUM usque ad finem missæ.
(PATRONI generalis.
(PATRONI titularis ecclesiæ

E

Omnes item dominicæ adventus, & cujusvis mensis tertiæ, quandiu sanctissimæ eucharistiæ processio duraverit: omnes item dies quadragesimæ.

§. III.

Similiter hæc synodus neminem septuaginta horum dierum de requie, nisi pro rata temporis, quo eidem ecclesiæ inservierit, gaudere posse declarat. Si quis vero dum actuali unius præbendæ residentiæ integre inservit, ad aliam in eadem ecclesia promoveatur, (ut par est) requie integre gaudeat.

ANNO CHRISTI 158

§. IV.

Insuper eadem Mexicana synodus declarando subjungit; ut ad matutinum præcipuarum festivitatum superius expressarum, nedum præter adventus, quadragesimæ, ac tertias cujusque mensis dominicas præbendati omnes interesse teneantur. Qui vero nisi ex veræ ægritudinis impedimento defuerit, præter illius horæ distributionem, sex etiam dierum statim in quadranti annotandorum emolumentis irremissibiliter mulctetur. Ita ut qui hanc pœnam quovis modo remiserit, eamdèm emolumentorum quantitatem fabricæ, ipso jure, absque ulla alia declaratione in conscientia restituere debeat, juxta alias factam ab hac sancta synodo dispositionem.

ubi su lib. 3. clerici residen

Cap. VIII. *De iis quæ amittit, qui prædicta requie utitur.*

§. I.

RAtioni consentaneum est, ut propriæ voluptatis, quietisque corporeæ oblitis, majus lucrum respondeat, quam eis, qui recreationi vacant: Idcirco hæc sancta synodus Mexicana plurium dubitationum, absurdorumque causas succidere cupiens, decernit, & mandat, ut quandiu aliquis præbendatus prædicta requie usus fuerit, interessentiis, obventionibus, funeribus, anniversariis, & manualibus, quæ non nisi vere & corporaliter præsentibus, & residentibus dentur, absentiumque mulctis careat. Itaque dum in quadranti signum hoc R. requiem denotans habuerit, præbendæ suæ acervo, seu grossa dumtaxat fruatur. Ut autem quisque capitularis certum remanentium sibi de hujusmodi requie dierum numerum facile teneat, ex ejusdem synodi mandato punctator in quadrantis margine, quos quisque de hujusmodi requie dies perceperit, adnotare teneatur.

Cap. IX. *De iis, quæ lucrari possunt præbendati, qui a prælato occupantur.*

§. I.

CUm quilibet prælatus duos præbendatos in curæ suæ pastoralis subsidium deligere, & occupare pontificio jure possit; hac Mexicana declarante synodo statuitur, & ordinatur, duos capitulares hujusmodi a prælato ad effectum prædictum nominandos, annuis suarum præbendarum emolumentis (præterquam obventionibus, & manualibus, quæ non nisi vere, & realiter assistentibus, ut præfertur, dantur) integre gaudere posse. Ita ut in celebrioribus festivitatibus præmissis, ad matutinum, & alias horas, nisi tunc justo actualis occupationis impedimento caruerint, super quo eorum conscientia oneratur, interesse non debeant.

Inca tero audi de c non tibus

Con sess. de r verb nes

§. II.

Quicumque præterea præbendati, qui prælato alicubi extra suam ecclesiam pontificaliter celebranti ministraverint, vel quos idem prælatus a chori ingressu, vel ab eodem choro, etiam ante missæ, vel alterius horæ finem

Con 4. ve

ad

ad se vocaverit, perinde ac si vere, & realiter divinis interessent, universa emolumenta lucrentur. Qui etiam ipso prælato mandante concionem in eadem cathedrali ecclesia habiturus fuerit, tribus ante concionem diebus. Si tamen in illis ad missam, & vesperas interfuerit, eorumdem trium dierum obventionibus, & manualibus, sicut alii vere præsentes, gaudeat; Si autem alibi sine expressa ipsius prælati jussione verbum Dei prædicare voluerit, nullis hujusmodi interessentiis sed concessis pro requie diebus, si quos habuerit, fruatur.

§. III.

Ne autem cuiquam egrediendi chorum simulata suffragetur occasio, sed omnes coram Deo in sinceritate cordis ambulare studeant; Hæc sancta synodus illorum, qui per fraudem aliquid lucrati fuerint, conscientias ad illud ipsum restituendum ipso jure teneri, declarat.

** STATUTORUM PARS QUARTA.

Cap. I. *De patitur præbendatis ægrotantibus concesso.*

§. I.

PRæbendatos adversa valetudine laborantes favore per sacros canones concesso prosequi volens hæc sancta synodus; decernit, & mandat, ut quoties aliquis ecclesiarum hujus archiepiscopatus, & provinciæ præbendatus ægrotaverit, ad chorum venire non teneatur. Et nihilominus universis præbendæ suæ emolumentis, & obventionibus, anniversariis, & manualibus, quæ non nisi ab actualiter assistentibus percipiuntur, perinde, ac si divinis officiis interesset, gaudeat. Et quia levissima ex causa plures dum recte valent, ægritudinem simulant, ut hoc prætextu choro se subtrahant, quotquot hujusmodi fuerint, hæc sancta synodus, & propriæ conscientiæ onus, & scrutantis renes, & corda Dei judicium attendere commonet: ut omni prorsus cavillatione postposita, ad interveniendum choro, ibique perpetuas Deo pro tot in nos collatis bonis laudes persolvendum, se ipsos excitent: & quæcumque simulatæ ægritudinis causa bona perceperint, tamquam mala fide, & contra Dei legem parta restituant.

§. II.

Quoties autem quis ab ægritudine in pristinam Deo juvante salutem restitutus fuerit; cum primum domo sua exierit, non nisi superpellicio indutus recta via ad ecclesiam, ejusque chorum debitas pro receptis viribus eidem Domino gratias acturus tendat. Sed si tunc temporis ab horis canonicis vacetur, aliquos præfati sui adventus testes adhibeat, chorumque cum voluerit exeat. Quod si quis, ut præfertur convalescens alio prius quam ad ecclesiam se contulerit; præter omnes horarum, quibus ægritudinis titulo defuerit, distributiones, totidem alia emolumenta amittat, ita ut si duobus ægritudinis causa diebus absens a choro fuerint, dierum quatuor emolumentis mulctetur. ANNO CHRISTI 1585.

§. III.

Capellani quoque, & acolyti quoties manifesta ægritudine præpediti fuerint, simili absentiæ beneficio gaudeant. Verum quia sæpenumero plures illorum bene valentes se ægrotare affirmant, ut otio vacent: ideo prætensas ipsorum ægritudines, eorum maxime, qui sine patenti causa frequenter absunt, videndi, & examinandi cura præcipua punctatori incumbat. Ex constit. Hispalensibus a c. 124. usque ad 126.

Cap. II. *De patitur, præbendatis extra civitatem concesso.*

§. I.

QUotiescumque capitularis, qui requiem accepit, extra civitatem profectus fuerit, ibique in verum, atque patentem morbum, qui fide digna judicis, vel sacerdotis, vel notarii attestatione, addita juramenti solennitate probetur, inciderit; requie interim minime computata, ægrotantium jure fruatur. Si tamen inde progrediatur ulterius, cessante hujusmodi ægrotantium favore, præmissa requie itetum gaudeat: qui nihilominus ad civitatem rediens, si ipsum vere ægrotare constiterit, idem *patitur*, ut præfertur, habeat. Si vero de ipsius ægritudine non satis constiterit, primo dictam requiem recipiat.

§. II.

Insuper ordinatur, & statuitur, ut qui eodem ægrotantium beneficio, quod *patitur* dici solet, extra civitatem gaudere voluerit, illud in capitulo per se, vel per alium petere debeat: non, ut a suffragiorum eventu pendeat; sed ut illius absentia omnibus innotescat. Quod tamen nemini extra episcopatum morari volenti, nisi ille salutiferum balneum, seu calidæ, frigidæve regionis temperiem de duorum medicorum id expedire juruntium consilio, se adire velle juraverit, nec sine præmissis limitationibus concedatur.

§. III.

Ut autem quoad fieri possit, dubia cessent, eadem synodo providente declaratur, ut si quis capitularis personaliter in choro, vel alibi existens sibi pro vespertino tempore, vel sequenti die hoc signum *patitur* apponi a punctatore petierit, illud non obtineat: quod si obtinuerit, totidem dierum, aut horarum, quibus tale *patitur* habuerit, emolumentis mandato præsidentis mulctetur. Si tamen aliquis ecclesiæ actualiter præsens adverso aliquo accidenti, vel indubitato morbo correptus fuerit, idque punctator insinuaverit, ejusdem *patitur* signo in quadranti valide notetur.

Cap. III. *De iis, quæ cum præbendatis ægrotantibus, in mortis periculo constitutis agenda sunt.*

§ I.

SI quidem satis constat gravibus morbis homines, ut plurimum ad interitum duci, Ex statutis Hisp. c. 129.

in

ANNO CHRISTI 1585.

in eoque rigidiſſimo conflictu vires humanas debilitari, & memoriam deficere, adeo ut ſic laborantes, ad recolendum mente Deum, ſeque ab æternæ mortis fauciibus eripiendum aliorum prudentium hominum præſidio, ac miniſterio maxime indigeant; ea propter ſtatuit, ac præcipit hæc ſancta ſynodus, ut quovis capitulari lethaliter ægrotante, duo beneficiati ad id magis idonei a capitulo deputentur, qui capitularem prædictum, ejuſdem capituli nomine viſitent, ac cum in corporalibus fraterna ſolicitudine adjuvent, tum eccleſiaſticis quam primum ſacramentis reficient, prout probum decet Chriſtianum: quibuſcumque animæ ſuæ debitis pie condito teſtamento ſatisfacere faciant: eidem quoque ſanctum extremæ unctionis oleum tempore, quo illud ab eo cognoſcatur, conferri in primis curent; ipſumque ambo ſimul, vel alternatim ſinguli, prout ejus neceſſitati expedire viderint, uſque ad ultimum vitæ halitum diligentiſſime comitentur. Piis denique ex ſacra potiſſimum pagina verbis, & exhortationibus, ſanctiſque in ordinario deſcriptis precationibus, terribili hujuſmodi mortis articulo, contra communis hoſtis inſidias, neceſſariis, & opportunis ad bene in domino moriendum corroborent, & ſuaviter exhortentur.

A

B

Cap. IV. *Quomodo ægrotanti prælato eccleſiaſtica ſacramenta ſint miniſtranda.*

§. I.

Ex ſtatutis Hiſp. c. 128.

PRÆCIPIT etiam, & mandat hæc ſancta ſynodus, ut prælato ægrotanti, ac ſanctiſſimæ euchariſtiæ, & unctionis extremæ ſacramenta petenti, capituli præſidens pluviali aureo ornatus, præbendatis omnibus, nemine excepto, una cum parochis, capellanis, & eccleſiæ miniſtris, reliquiſque ſacerdotibus, qui congregari poſſint, ſuperpelliciis indutis proceſſionis ordine comitantibus, cruce quoque cum luminaribus ditioribus præcedente, eamdem ſanctiſſimam euchariſtiam, qua decet, devotione, ac reverentia miniſtret; præbendatiſque ſingulis huic actui deficientibus emolumenta ſingulorum menſium per eos emerita, inter alios, qui interfuerint diſtribuenda, detrahi jubeat.

C

Cap. V. *Quomodo præbendatis ægrotantibus eadem ſacramenta miniſtrari debeant.*

§. I.

Ex conſtit. Hiſp. c. 127. & 128.

QUANDO ſanctiſſimæ euchariſtiæ, & extremæ unctionis ſacramenta, alicui præbendato ægrotanti miniſtranda fuerint, per parochum, ſub cujus ille parochia degerit, ſerico pluviali ornatum, accenſis cereis, deputandiſque a præſidente miniſtris comitantibus, eidem ægrotanti, cui duo capitulares ſuperius nominati, in reliquis neceſſariis adſint, miniſtrentur.

D

E

Cap. VI. *De campanarum pulſatione defuncto prælato facienda.*

§. I.

Ex con Hiſp. c. Conſt. 1. 2. p. ti funere & Mi de fun bus, & quis.

UT deferenda prælato reverentia in omnibus reſplendeat, eidemque morienti nihil debiti honoris deficiat; eadem decernente ſynodo ſtatuitur, & ordinatur, ut quoties prælatum obire contigerit, ſtatim campana major ſexageſies admodum paulatim pulſetur; omnes deinde majores, minoreſque campanæ funebri ſonitu ter ſolenniſſime tiniant: tuncque parochiæ, monaſteria, eremitoria, ac hoſpitalia ſimili campanarum pulſatione, ac ſolennitate reſpondeant. Idque per totum novendium quotidie, ſemel quidem poſt meridiem, ac iterum poſt ſolis occaſum, necnon tempore funeris, ſpatio dimidiæ horæ durante ſimiliter faciant; quatenus frequens omnibus precandi Deum recordatio ſubeat, ut & defuncto prælato, æternam felicitatem, & convenientem ſancto ejus obſequio ſucceſſorem populo concedat.

§. II.

Similiter quoties aliquem capitularem obire contigerit, ſi dignitas fuerit, quadragies; ſi canonicus terdecies; ſi integer, vicies; ſi vero dimidius portionarius decies: primo dicta campana major etiam paulatim pulſetur, ſtatimque ac funeris, & exequiarum tempore reliquæ omnes campanæ funebri ſonitu ſolenniter quatiantur.

Ex co Hiſp. c.

Cap. VII. *De modo ſepeliendi prælatum defunctum.*

§. I.

Quæ s ta ſun conſt. & con diol. c. 6.

CUM prælatus diem clauſerit extremum pontificali ornatu veſtibus violacei coloris juxta dignitatis ejus exigentiam induatur; & ſic indutus ſuper aliquem, in amplo cubiculo, ubi decentia ad celebrandum altaria eſſe poſſint, conſtruendum, ac ſericeis paramentis ſternendum lectum collocetur. Poſt hæc capitulares omnes, nemine dempto, ſub pœna præſidentis arbitrio imponenda, ſuperpelliciis, ac ſuo tempore etiam chori cappis ſuperveſtiti, una cum clero ad eum locum ſublimi præcedente cruce proceſſionis ordine accedant; ac prælati, ut præfertur, defuncti animam juxta deſcriptum in ordinario tenorem Deo commendent, triaque defunctorum nocturna dicant. Manentibus interim, ex ejuſdem præſidentis ordinatione, competentibus in eccleſia miniſtris, qui currentis officii horas abſque aliquo defectu recitent. Proviſis deinde, atque diſpoſitis ceteris rebus funeri neceſſariis, miniſtri de more parati, ac ſex præbendati pluvialibus induti, ſceptra gerentes, ſimulque omnes monachorum conventus, ac reliquus ordo clericorum a cathedrali eccleſia, ubi juxta præviam vocationem congregati fuerint, ad ſupradictum cadaveris locum ordine ſervato procedant. Ibique dicto reſponſorio, & oratione, defuncti corpus detecta quidem facie, ut præfertur, indutum feretro decenter ornato imponant; illudque ſeniores dignitates, ceteriique capitulares, & monachorum ordines pſalmos interea, aut alia ſecundum manuale

Ro-

Romanum, vel laudabilem ejus ecclesiæ consuetudinem dicenda decantantes, usque ad ecclesiam, ubi sepeliendus fuerit, humeris vicissim efferant. Ubi si per statutum ad celebrandum tempus licuerit, solenne missæ sacrificium, addita ad ædificationem populi digna funerali concione peragant. Ac denique corpore sepulturæ tradito, prælati hujusmodi propinquos, vel famulos, usque ad eamdem unde exierint domum sine prævia cruce comitentur.

A

§ II.

Item ordinatur, & statuitur, ut præmisso exequiarum novendio durante, quotidie, tam post missam, quam post vesperas minister pluviali indutus coram sublimi cruce, ac luminaribus, responsorium pro eodem defuncto dicat. Ipso vero exequiarum die decanus, & capitulum eisdem monachorum conventibus, cum reliquo clero intervenientibus, vigiliam cantent, & missæ sacrificium, juxta breviarii Romani formam habita simili funerali concione perficiant. Ita ut in omnibus se Christianos, ac pios, suoque prælato ejus ecclesiæ sponso vere subditos ostendant. Atque adeo, quæcumque alia hic non expressa, quæ ad hujus funeris, exequiarumque decus, & ornamentum, proba, & integra ipsorum conscientia dictante, desiderari judicaverint, ipsi diligenter provideant.

B

C

Cap. VIII. *De modo sepeliendi præbendatos defunctos.*

§ I.

QUoties aliquis præbendatus ex hac vita migraverit, sacerdotalibus, quas ipse habuerit, aut emerit, vel si adeo pauper fuerit, ut eas emere nequeat, ab ecclesia providendis vestibus induatur: ejusque anima per aliquos capitulares, & clericos, a præsidente nominandos Deo commendetur. Quibus peractis, & adveniente funeris hora decanus, & capitulum, simulque ministri de more parati, cruce cum luminaribus præcedente ecclesiam exeant, ac defuncti corpus ad ecclesiam, ubi sepeliri debuerit, efferant: & post vigiliæ recitationem, ac si per tempus licuerit, missæ sacrificium, illud sepulturæ tradant. Pro quo similiter exequias agere, & missæ sacrificia infra dicenda celebrare; quæcumque demum defuncto fratri, ad animæ salutem, & corporis honorem necessaria, & opportuna providere teneantur.

D

§ II.

Cum vero capellanus, vel minister ecclesiæ ex hac vita similiter migraverit, comitantibus omnibus ejusdem ecclesiæ capellanis, atque ministris, cum demonstratione, quæ talis ecclesiæ ministrum deceat, per parochos sepeliatur.

E

Cap. IX. *De ils, quæ quilibet capitularis agere tenetur, in prælati, vel alicujus capitularis obitu.*

§. I.

FIdes catholica docet, quam sancta, & salubris cogitatio est pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur: unde hæc Mexicana synodus decernit, & mandat, ut quilibet ejusdem ecclesiæ capitularis pro demortui prælati anima sex, pro quovis vero præbendato similiter vita functo tres: prælatus autem pro quolibet ejusdem ecclesiæ capitulari, ex eadem vita migrante sex etiam missas infra novendium a die obitus computandum dicere teneatur; & absentes, ut eisdem satisfaciant certiores reddantur.

ANNO CHRISTI 1585. Conc. Mil. 2. dicto tit. 2. d. 14.

Cap. X. *De injuriis verbo, aut facto illatis.*

§ I.

SI viri ecclesiastici (qui propter status eminentiam, reliquo populo Christiano præoculis habentur; quique verbis, moribus, & actionibus solidæ virtutis exemplum præbere debent; seipsos, ut par est, a vitiis omnibus corrigent, plurimis profecto ad hoc necessario conditis legibus, mandatisque opus non esset. Quare hæc sancta Mexicana synodus inviolabili ordinatione decernit, & mandat, ut quoties aliquos præbendatos jurgari, aut tam verbo, quam facto rixari, quavis ex causa occurrerit; eos præsidens arbitrio suo juxta cujusque culpam mulctare, & ad mutuam amicitiam quam primum restituere possit, ac debeat. Quando quidem tot spiritualia, ac temporalia bona, ex concordi fraternitate, & pace; tot vero damna, & incommoda, ex odiis, ac dissensionibus oriuntur. Si quis autem, quod absit, pacem, & amicitiam respuerit; a prælato, qui statim de hoc certior fiat, tamquam a patre, efficaciori remedio corrigatur.

Ex const. Hisp. c. 116. & 117. Conc. Mil. 3. verbo rixæ, & contumelia.

§. II.

Declarat nihilominus eadem sancta synodus, non esse suæ intentionis, per hoc decretum, cuiquam jus aliquod tollere; sed quavis reconciliatione, & amicitia interveniente, offensum, contra offendentem conqueri, ac litem prosequi in judicio posse, affectu tamen paterno per viscera misericordiæ Dei nostri offensos hujusmodi hortatur, & monet, ut quid ejusdem domini ministros, ac vere caritatis, quæ patiens, & benigna est, sectatores deceat, ad pusillorum exemplum, & ædificationem attendant: atque adeo, quaslibet sibi ipsis illatas injurias, in ejus, qui pro totius generis humani culpis satisfecit, quique nobis ipsum quotidie offendentibus clementissime parcit, amorem, & gratiam aliis remittant. Pro quorum, aliorumque in præmissis necessariorum dispositione, & effectu, eadem synodus præsidenti, & capitulo conscientias onerat, ut sublatis omnino dissensionibus, & scandalis, quæ ad Dei obsequium, & divini cultus augmentum expedire judicaverint, provideant. Idemque præsidens, tam in capitulo, quam alibi præbendatos a durioribus verbis, & manuum motibus, unde plura ex præmissis absurda nascuntur, abstinere jubeat, ac pertinaces, si opus fuerit, mulctari faciat.

§. III.

Quæ omnia, & singula, ut præfertur, statuta hæc sancta provincialis Mexicana synodus, ab omnibus cathedralibus hujus archiepiscopatus, & provinciæ præbendatis observari; illaque, & mulctas in eis contentas, a præsidentibus, & capitulis debitæ executioni mandari, ac cærimoniale similiter ordinatum, & eisdem statutis insertum recipi, & exercitari, præ-

ANNO CHRISTI 1585.

cipit, injungit, & mandat. In quorum fidem A has literas assistentium eidem synodo patrum nominibus munitas sigillari fecit. Mexici in aula synodali, decimo septimo Kalendas Novembris. Anno domini millesimo, quingentesimo, octuagesimo quinto.

P. archiepiscopus Mexicanus.
Fr. Garcia episcopus Guathemalensis.
Fr. Joannes episcopus Mechoacanensis.
D. episcopus Tlaxcalensis.
Fr. Gregorius episcopus Yucatanus.
Fr. D. Novæ Galliciæ episcopus.
Fr. B. episcopus Antequerensis.

In testimonium veritatis, præmissis meo no- B mine subscripsi. *Doctor Joannes de Salzedo.*

NOs Antonius tituli SS. Joannis, & Pauli presbyter cadinalis Carafa fidem facimus, & attestamur, statuta facta a reverendissimo domino archiepiscopo Mexicano in synodo provinciali anno MDLXXXV. celebrata, unaque cum synodo prædicta ad sanctissimum dominum N. missa a sacra congregatione cardinalium concilio Tridentino interpretando sanctitatis suæ auctoritate præpositorum emendata, atque aptata, fuisse; eorumdemque statutorum originale apud ipsam congregationem remansisse, cum quo hujusmodi statuta hoc libro chartarum LXXIX. quarum prima incipit, *Sancta synodus provincialis* in *civitate Mexicana*, ultima vero; *augmentum expedire*, & desinit. *Doctor Joannes de Salzedo*; descripta & collata in omnibus & per omnia concordant, In quorum fidem his propria manu subscripsimus, & ab infrascripto secretario item subscribi, sigillumque nostrum, quo in congregationis prædictæ literis & scripturis obsignandis utimur, apponi mandavi- B mus.

Romæ die XXVII. Octobris MDLXXXIX. Ita est a card. Carafa. Laurentius Frizolius sacræ congregationis antedictæ secretarius de mandato.

Et est signatum sigillo illustr. card. Carafa.

✠ *Locus sigilli card. Carafa.*

ANNO CHRISTI 1586. Ex Harduino Concil. tom. 9. p. 2153.

DECRETA SYNODI PROVINCIALIS CAMERACENSIS, habitæ in oppido Montis Hannoniæ, anno Domini MDLXXXVI.

Præsidentibus illustrissimis & reverendissimis in Christo patribus & dominis Joanne Francisco Bonhomio episcopo & Comite Vercellensi, Nuncioque Apostolico cum potestate Legati de latere, ac Ludovico de Berlaymont archiepiscopo Duce Cameracensi, sacri Rom. Imperii Principe, &c.

Ex editione Gandavensi, anni 1629.

TIT. I.

De fidei professione, & de his quæ ad ejusdem fidei integritatem tuendam & conservandam pertinent.

CAPUT I. CUm fides sit verum symbolum, quo catholici ab aliis distinguuntur, sine qua impossibile est placere Deo; sacra synodus provincialis Cameracensis, in Spiritu sancto legitime congregata, ab ea principium ducens, in nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & ejusdem Spiritus sancti, statuit ac decernit, ut juxta formulam a Pio IV. D præscriptam, fidei professionem faciant omnes Professores, Concionatores, Confessarii, ludimagistri: ac præterea typographi, bibliopolæ & qui libros quomodolibet distrahunt, tam viri, quam mulieres. Item quicumque semel in hæresim lapsi, ad ecclesiæ gremium redeunt, & qui ex uno loco in alium transmigrant, nec adferunt sufficiens testimonium suæ fidei & conversationis a Pastore loci suæ ultimæ residentiæ, antequam ad sacram communionem admittantur: nec non quicumque ad sacros ordines promovebuntur: idque in manibus Ordinariorum cujusque loci, vel ab eis deputandorum; qui E hujusmodi professionis attestationem ad eosdem Ordinarios transmittat.

II. Supplicetur Regiæ Majestati, ut idem mandare velit, de iis qui ad gerendos magistratus, aut alia officia publica, tam in urbibus, quam in pagis assumuntur: nempe ut in ipsorum admissione dictam fidei professionem face- C re teneantur: nec admittantur, nisi præhabito Pastorum suorum de anteactæ vitæ catholicæ conversatione testimonio; quod ipsi Pastores dent gratis: & si prece aut pretio inductos testimonium hujusmodi contra veritatem dedisse compertum fuerit, Ordinariorum arbitrio graviter puniantur.

III. Nulli præterquam typographis, bibliopolis, & librariis juratis ullos libros typis committere, inferre, aut venales exponere liceat, sub pœnis Concilii Tridentini, & primi Provincialis Cameracensis, aliisque arbitrariis. Qui etiam in sua admissione, præter supradictam fidei professionem, juramentum præstent de non invehendis libris prohibitis, nec secreto distribuendis: & de hoc agatur cum magistratibus. Nulli vero libri imprimantur, quacumque de materia tractent, nisi expressam habeant approbationem episcoporum, aut ab eis deputatorum, vel alicujus Censoris in Universitate Lovaniensi, aut Duacensi.

IV. Non permittatur cuivis de populo libri sacræ scripturæ lingua vernacula contra quartam regulam Indiciis librorum prohibitorum, nisi de licentia episcoporum, aut deputatorum ab eis.

V. Ut Concilii Tridentini decreto de invocatione, veneratione, Reliquiis sanctorum, & sacris Imaginibus, sess. XXV. satisfiat; nullæ insolitæ imagines in ecclesiis ponantur, aut ex quarum inspectione aliquod offendiculum generari possit; vel quæ veritati sacrarum scripturarum, traditionum, aut historiarum non respondeant: neque etiam in privatis domibus habe-

an-

antur; & multo minus in publicis proceſſionibus exponantur picturæ, quæ referant hæreticorum ludibria. Imagines quoque quibuſdam in locis per eccleſias ab hæreticis mutilatæ quamprimum reparentur: & horum omnium in viſitationibus diligens ratio habeatur.

VI. Quoad ſanctorum Reliquias, ſicubi bellorum injuria direpta, aut deperdita fuerunt vaſa argentea reſtaurentur: aut alioquin decentes capſulæ fiant, quæ ut minimum pannis ſericis ornentur. Et ut majori veneratione ſint apud populum eædem ſanctorum Reliquiæ, appendantur tabellæ in ſingulis eccleſiis, quibus declaretur, quæ in unaquaque Reliquiæ judicio epiſcopi approbatæ adſerventur. Et paſtores, ac concionatores verbi Dei ſubinde refricent memoriam ſanctorum, quorum Reliquiæ in iis templis habentur & coluntur. Cumque populo pietatis cauſa ſolemniter oſtenduntur, luminaria aliqua accendantur. Ne temere tamen omnium oculis exponantur: nec ex loculis ſeu capſulis per alium quam epiſcopum, aut ab eodem poteſtatem in ſcriptis habentem, educantur.

VII. Signa, vel imagines, annulive, orationes ſcriptæ, vel [ut vocant] brevia characteribus aut nominibus incoguitis impreſſa, ne ad alicujus morbi hominis, jumentive curationem adhibeantur; ne etiam ligaturæ matrimonii actum impedientes, aliave veneficia, vel faſcinationes ſuperſtitioſa obſervatione fiant, aut diſſolvantur: nec vulnera aut plagæ ullæ ſuperſtitioſo adhibito ſignorum, verborum, aut precum numero, linteolis, vel alia, quæ a medicis comprobata non ſit, ratione curentur. Denique quicumque hujuſmodi vel aliis ſuperſtitionibus, dæmonum invocationibus, implicitis vel explicitis pactis cum iiſdem uſi fuerint; quive artem Aſtrologicam judiciariam, a ſanctiſſimo domino noſtro Sixto V. ſpeciali conſtitutione damnatam exercuerint; excommunicationem incurrant: & per paſtores in ſuis concionibus publice excommunicati denuncientur, & aliis pœnis a jure impoſitis ſubjaceant.

VIII. Inhærendo conſtitutioni felicis recordationis Leonis X. contra blaſphemos editæ in concilio generali Lateranenſi, ſeſſione IX. a Pio V. innovatæ, pœnas in ipſa contentas exacte obſervari mandat hæc ſynodus: præcipitque Paſtoribus, ut ſæpe in ſuis concionibus declarent ſuis parochianis gravitatem hujus delicti: eoſdemque hortentur ad ſupplicandum epiſcopis pro erectione ſodalitatum Nominis Dei, ad eumdem finem; juxta conſtitutionem felicis recordat. GregoriiXIII. his decretis annexam.

TIT. II.

De doctrina & prædicatione verbi Dei.

CAPUT I. Quicumque prædicandi aut docendi ſacram ſcripturam munere fungentur, (quod juxta Tridentini Concilii decreta nullis etiam Regularibus in eccleſiis non ſuorum ordinum abſque epiſcopi licentia facere licet:) eam interpretentur eo ſenſu, quem Catholica & ſanctorum Patrum conſentiens auctoritas comprobavit. Ne hiſtorias ex apocryphis ſcriptoribus populo narrent: neve paſſim hæreticorum opiniones & argumenta apud imperitam multitudinem referant. Quod ſi quandoque neceſſitas poſtulabit, ut eorum falſa dogmata confutentur; id non longa diſputatione, ſed gravi & ſolida redargutione faciant: ne oſtentandæ doctri-

næ aut eloquentiæ cauſa, difficiles atque inanes quæſtiones moveant; unde ſui ipſius potius quam JESU Chriſti prædicatores eſſe videantur: ſed præcipue in articulis fidei, oratione Dominica, & ſalutatione Angelica, decem præceptis decalogi, & quinque præceptis eccleſiæ, nec non ſeptem ſacramentis, ac evangeliis & epiſtolis diei breviter & dilucide explicandis verſentur. ANNO CHRISTI 1586.

II. Vitia quoque reprehendant; ſed ita ut peccatorum, non hominum, odio id eos facere omnino intelligant: ac proinde nominatim neminem arguant: ne etiam in alios prædicatores ejuſdem aut alterius ordinis invehantur, aut eos reprehendant.

III. Indulgentias novas populo ne annuncient ſine decreto epiſcopi: ſimiliter neminem extraneum paupertatis nomine ex ſuggeſtu commendent; niſi teſtimonium ſcripto ab ordinario attulerit.

IV. Potiſſimum autem hoc provideant, ut quod verbo ædificant, id vita & moribus non deſtruant; ne cum aliis prædicaverint, ipſi reprobi efficiantur.

V. Qui in ſupradictis peccaverint, etiam Regulares & exempti, non obſtante ipſorum exemptione, juxta decretum Concilii Tridentini ab epiſcopis puniantur.

VI. Decani Chriſtianitatis referant epiſcopis, aut eorum vicariis, ſi quos deprehenderint paſtores, vel ob imperitiam, vel ob negligentiam a prædicatione verbi Dei abſtinentes: & longe magis, ſi quos invenerint, qui ſuis prædicationibus magis deſtruant, quam edificent.

VII. Dum habetur concio, in ea eccleſia nec ſolemnes nec privatæ Miſſæ celebrentur: ſed nec per ipſam eccleſiam quiſquam pauper permittatur mendicare: nec horæ canonicę decantentur: nec cantores, vicarii, aut canonici, eas incipere audeant ante concionem finitam. Quod ſi concionator prolixior æquo fuerit, modeſte per aliquem moneatur: non autem hoc prætextu in ſua concione turbetur.

VIII. Clerici, cantores, capellani, & canonici concionibus frequenter interſint: ut ipſorum exemplo laici ad Dei verbum frequentius audiendum incitentur.

IX. Eadem hora qua concionem habebit epiſcopus, nullibi in toto oppido alia concio habeatur.

X. Denique hortatur ſynodus concionatores, ſive paſtores ſint, ſive alii, qui plures in eadem urbe degunt, ut conveniant inter ſe aliquoties, deque tractandis materiis, abuſibuſque arguendis conſentiant.

TIT. III.

De officio divino.

CAPUT I. Ubi cathedrales eccleſiæ Romani officii uſum ſuſceperunt, eumdem reliquæ omnes totius diœceſis parochiales eccleſiæ, una cum ritu & cerimoniis, tam in Miſſę celebratione, quam reliquo divino officio ſequantur. Nec non ſimiliter omnes beneficiati in eiſdem eccleſiis reſidentes in ſuis horis canonicis privatim legendis obſervent. Ubi vero cathedrales eccleſię ſuum antiquum uſum retinent, idem quoque per totam diœceſim, quoad dictas parochiales, earumque beneficiatos ſervetur. Deputentque quamprimum epiſcopi cum ſuis capitulis viros aliquos, in officio divino ac cærimoniis

ANNO CHRISTI 1586.

ad illud pertinentibus exercitatos; qui in primis cærimonias ipsas scripto mandent; ac etiam dictorum veterum usuum repurgationi, & novæ editioni incumbant: quibus peractis non liceat dictis parochialibus, & in eisdem beneficiatis etiam privatim, uti alio usu, quam ecclesiæ cathedralis.

II. Quoad collegiatas vero, quæ nondum receperunt usum Romanum, suos quamprimum usus repurgent; repurgatosque deputatis episcoporum exhibeant approbandos & confirmandos: alioqui infra sex menses a publicatione usus cathedralis ecclesiæ repurgati, eumdem omni excusatione postposita amplecti teneantur. Et nihilominus tam cathedrales, quam aliæ ecclesiæ, etiam Regularium, quæ jam usum Romanum receperunt, historias sanctorum suorum etiam repurgare, & ad ipsum Romanum usum accommodare, atque approbari curare debeant.

III. Pastores quoque, & alii prædicatores verbi Dei, in evangelii vel epistolæ explicatione, sequantur usum cathedralis ecclesiæ.

IV. Omnia quæ ad sanctissimum Missæ sacrificium celebrandum pertinent, munditia & puritate commendentur: ideoque graviter puniantur, quicumque sacerdotes corporalibus, purificatoriis, mappis, & indumentis sacris uti sordidis & laceris, sive in visitationibus, sive alias reperti fuerint.

V. Ne alibi, quam in locis Deo dicatis, & ab episcopo visitatis & designatis, Missæ sacrificium fiat, Tridentini Concilii decretis inhærendo omnino prohibet hæc synodus: nisi quis forsan speciale privilegium Apostolicum ad hoc habeat: quo etiam uti nequeat, sive sæcularis, sive regularis sit, quin prius illud loci Ordinario, aut ab eo deputatis ostenderit, sub pœna suspensionis ad tres menses.

VI. Missas etiam duas in die extra casus jure permissos celebrare nulli sacerdoti liceat, nisi ad hoc expressam licentiam ab episcopo in scriptis habeat; quæ nonnisi ex magna necessitate concedatur. Qui contravenisse repertus erit, a divinis suspendatur. De cetero autem optaret synodus, succursus quos vocant, per simplicium beneficiorum unionem, aut alia commodiori ratione, episcoporum industria, ubi fieri poterit, in parochiales ecclesias erigi.

VII. Interdicit vero quibusvis sacerdotibus, ne quidquam in officio Missæ, maxime in canone, etiam prætextu pietatis, intermiscere, aut novas cærimonias inducere præsumant: ipsumque canonem secreto pronuncient. Neque etiam Missas siccas, quocumque prætextu, (quas penitus abrogat synodus,) celebrare liceat.

VIII. Mandat insuper innovando decretum secundum tituli de cultu, cærimoniis, & officio divino, dicti concilii provincialis Cameracensis; ut si quis temulentia, vel alio notorio crimine scandalum dederit, & nihilominus postridie celebraverit, aut in officio diaconatus, vel subdiaconatus celebranti inserviverit, officiali aut promotori severe castigandus denuncietur. Qui vero alius sacerdos id sciverit, nec denunciaverit, arbitraria pœna corrigatur.

IX. Ne peregrini & ignoti sacerdotes, sive sæculares, sive regulares admittantur ad celebrandum in ullis ecclesiis, nisi ostensis testimonialibus & commendatitiis litteris sui Ordinarii, juxta decretum Concilii Tridentini.

X. Horam præscriptam singulis parochis per statutum ipsius concilii provincialis ad celebrandum Missam parochialem, nempe a festo Paschæ usque ad festum Remigii, circa horam octavam a festo vero Remigii usque ad Pascha circa horam nonam, ut obvietur querelis multorum, uniformiter & exacte per totam provinciam, quacumque in contrarium allegatione non obstante, hæc synodus mandat observari, sub pœna suspensionis a divinis, ipsis parochis contravenientibus infligenda, nisi forte superveniente concionatore horam servare nequeant.

ANNO CHRISTI 1586.

TIT. IV.

De dierum festorum cultu, & jejuniis.

CAP. I. Ad tollendos abusus, quibus in hunc usque diem præcedentium conciliorum decreta mederi non potuerunt; ut videlicet impedirentur deambulationes, lusus, spectacula ludicra, exercitia sagittariorum, balistariorum, bombardariorum, gladiatorum, & similium; piscationes, & potationes, aliaque profana opera, Dominicis, & aliis festis diebus, tempore divini officii, maxime vesperarum, & concionis; decernit sacra synodus, ut in singulis ecclesiis parochialibus singularum urbium totius provinciæ vesperæ canantur eadem hora, & semper post prandium extra Quadragesimam: impetreturque a Regia majestate, aut magistratibus, edictum publicum, quo ante finem earum prædicta prohibeantur; immo exitus e portis urbium hujusmodi exercitiorum causa, tam vesperarum, quam Missæ parochialis, & concionis tempore omnino impediantur.

II. Similiter eidem Regiæ majestati supplicetur pro edicto contra aurigas, nautas, & similes, ne Dominicis & aliis festis diebus merces vehere possint: utque etiam subhastationes, quas vulgo *recours*, aut *passemens* appellant; & multo magis mercatus, auctiones publicæ, lusus publici, choreæ etiam nuptiales, & compotationes, dicto tempore Missæ & vesperarum, sub gravi pœna prohibeantur. Nundinæ etiam annuæ, & forum rerum venalium hebdomadarium, cum in diem festum incidunt, in alium transferantur ab episcopis cum consilio magistratuum. Neque etiam permittantur agrorum cultus, aut messis; molitorum, coctorum cervisiæ, lanionum, pistorumque operæ, nisi ob notabilem necessitatem; cujus cognitio ad decanum Christianitatis, vel eo absente, aut nimis procul degente, ad pastorem loci spectabit.

III. Qui autem sint festi dies, quibus populus ab opere servili cessare debeat; quæ item jejunia observare teneatur; stetur consuetudini cujusque diœcesis; qua non minus Regulares etiam exemptos, quam sæculares, obligari synodus declarat.

IV. Si festum Annunciationis beatæ Mariæ Virginis inter Dominicam Palmarum & Dominicam Quasimodo inciderit, feria secunda post Dominicam Quasimodo etiam a populo servetur.

TIT. V.

De sacramentorum administratione.

CAP. I. Quo majore animi pietate ac debita præparatione sacramenta suscipiuntur, eo majorem gratiam conferunt: idcirco præter ea quæ sacrosancta Tridentina synodus & prima provincialis Cameracensis de iis statuerunt, ad tollendos abusus, quos in nonnullis locis, vel culpa, vel negligentia hominum, aut injuria temporum, in sacramentorum administrationem invexit, hæc synodus decernenda duxit quæ sequuntur.

tur. Ubi parochialis ecclesia magnam partem populi sui habet extra mœnia seu portas urbium; ita ut nocturno tempore ejus loci incolis commode sacramenta administrari non possint; quamdiu per episcopos provisum non est, ut dicta pars viciniori parochiæ uniatur, aut in novam parochiam erigatur; provideant parochi, ut nocturno tempore ibi resideat aliquis capellanus, etiam sumptibus ejus loci parochianorum, si aliunde ipsi provideri non possit.

II. In iis locis ubi certi parochiani certam parochiam non habent, sed pro suo arbitratu modo ad hanc, modo ad illam confluere possunt; mandat synodus, ut infra proximum Pascha, post publicationem decretorum hujus concilii, episcopi, prout melius expedire judicaverint, dictos parochianos cum suis familiis certis parochiis assignent. In iis vero parochiis, quæ certis familiis, non autem certis finibus distinctæ sunt, præcipit earum parochis, ad evitandas cum vicinis parochis controversias, ut singulis annis de iisdem familiis etiam scripto exhibendis inter se concordent.

III. In sacramentorum administratione omnes parochi Manuale ecclesiæ cathedralis sequantur; & in illius defectum utantur Manuali ecclesiæ metropolitanæ.

IV. Cum sacra Tridentina synodo constitutum sit, ut ecclesiarum rectoribus tot sacerdotes adjungantur, quot & ad sacramenta parochianis administranda, & ad divinum cultum satis esse possint: in plurimis autem hujus provinciæ ecclesiis parochialibus unus sit cum suo custode seu clerico sacerdos: æquissimum judicat hæc synodus, ut qui in iisdem capellanias obtinent, ad pastori in prædictis cooperandum, ideoque ad personalem residentiam, juxta verisimilem fundatorum intentionem, obligentur. Verum cum hoc sit difficillimum quoad omnes obtinentes capellanias in usum revocare; in iis saltem hoc omnino mandat observari, in quibus de dicta obligatione ex originali aut authentica fundationis copia constare poterit.

V. Cum sacramenta ecclesiæ non solum sine simoniæ labe, verum etiam sine avaritiæ suspicione administranda sint; caveant omnes, ne in eorum administratione quidquam exigant directe vel indirecte: sponte autem oblatum accipere, & juxta laudabilem locorum consuetudinem debitum a fidelibus parochianis post ipsam administrationem etiam exigere possint.

VI. Omnes qui administrant sacramenta, illorum vim & usum, pro eorum qui sumpserint & adfuerint capacitate & intelligentia diligenter explicent.

VII. Maxime provideant, ne dum aliis ministri sunt ad salutem, seipsos in periculum damnationis injiciant; ideoque diligentissime præcaveant, ne sint aliquo mortali peccato infecti, cum sacramentum quodcumque administrant.

VIII. Sacra olea quotannis quisque parochus per seipsum, aut alium honestum sacerdotem adferat ex ea ecclesia unde consuevit: eaque in vasculis honestis & mundis recondat; & reverenter statim ad suam ecclesiam deferat: nec interim cum iisdem in via in tabernis compotationibus se dare audeat, sub pœna decem florenorum, quoties quispiam hac ratione scandalum dedisse comperietur.

IX. Cum primum sacra olea acceperit, ne veteribus ullo pacto utatur: sed quidquid ex iis superfuerit, totum id lampadi, quæ lucet ante venerabile sacramentum infundatur, vel super piscinam comburatur.

X. Tametsi sacra synodus non ignoret pastores ex se paratos esse administrare sacramenta omnibus suis parochianis, etiam peste infectis; tamen quia experientia cognitum est, eam esse multorum parochianorum infirmitatem & pusillanimitatem, ut a proprio parocho abhorreant, simul atque eumdem alicui vel leviter de peste suspecto sacramenta administrasse intelligunt: præcipit ut tempore pestis capellani constituantur sumptibus ærarii publici, vel collectis singulorum parochianorum, in quorum utilitatem evidenter hoc cedere intelligitur; qui sacramenta dictis peste infectis, iisque solis administrent; quibus capellanis episcopi dent curam animarum.

ANNO CHRISTI 1586.

TIT. VI.
De Baptismo.

CAP. I. Fons baptismalis singulis annis in sabbato sancto & vigilia Pentecostes mundetur: idque non a laico custode, sed ab aliquo sacerdote: & in eo toto anno aquam baptismalem semper mundam parochus asservet.

II. Parochi pro pueris baptizandis vocati, quanto breviorem poterunt horam præfigant, qua puer ad ecclesiam deferatur, eaque ad ecclesiam se conferant. Quod si propter ipsorum moram puer sine baptismo moriatur, graviter puniantur. Nec differant eo prætextu baptismum impendere puero, quod sit illegitimus, nec habeat fidejussorem pro sua alimentatione: neque in eo obediant magistratibus sæcularibus.

III. Contra, si parentes fuerint in mora, diutius puerorum baptismum differentes; moneantur diligenter a parochiis: quibus si obedire noluerint, episcopi certiores reddantur.

IV. Decretum concilii Tridentini de uno patrino, aut una matrina, & ad summum uno & una, districte servetur ab omnibus pastoribus, sub pœna suspensionis a divinis.

V. Cum patrini sint sponsores fidei pro puero suscepto, qui ad eum, cum adoleverit, in fide erudiendum obligantur; non admittantur in patrinos aut matrinas pueri, qui nondum habent usum rationis; multo minus hæretici, aut de hæresi suspecti, excommunicati, aut qui in Paschate non sunt confessi, nec sacram communionem receperunt.

VI. Pueris etiam non permittant parochi imponi nomina paganorum; sed nec eorum qui ab ecclesia pro sanctis non coluntur.

VII. Antequam procedant ad baptisma, diligenter inquirant ab obstetricibus, num puerum baptizarint: quod si asserant, ulterius rogent qua forma & qua materia usæ fuerint. Quod si deprehendant vel in forma vel in materia erratum fuisse, ipsi baptizent; alioquin a baptismo abstinentes, exorcismos tantum, & ceteras ecclesiæ orationes, adhibitis solitis cærimoniis, pronuncient. Nec unquam conditionali baptismo utantur, nisi cum re diligenter perquisita, dubium relinquitur, an baptismum rite susceperit puer. Qui contra fecerit, sciat se sacrilegium committere, & irregularitatem incurrere.

VIII. Infans vero expositus, licet appensum collo scriptum habeat, quo baptizatus significetur; si tamen hoc aliter constare non possit, ea conditionali formula baptizetur, quam præscribit ex Alexandri III. constitutione Catechismus concilii Tridentini: *Si tu es baptizatus, ego te iterum non baptizo: sed si tu nondum es baptizatus,*

ANNO CHRISTI 1586.

zatus, ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti.

IX. Baptizati ab hæreticis, si constare possit formam non esse servatam, in forma ecclesiæ consueta baptizentur: alias, etiam si sint adulti, post abjurationem hæresis, & reconciliationem cum ecclesia catholica, solæ cærimoniæ, exorcismi, & orationes, ut in pueris, adhibeantur.

X. Quod & servetur in iis, quos necessitas coegerit extra ecclesiam baptizari: ut videlicet postea, si bene habeant, ad ecclesiam pro dictis cærimoniis adhibendis deferantur.

XI. Quia vero experientia cognitum est, multas obstetrices in forma aut in materia interdum errare; mandat sacra synodus, ut nullæ mulieres deinceps ad hujus officii exercitium admittantur, nisi prius per pastorem loci examinatæ, & si opus sit, instructæ fuerint. Rogentur autem magistratus, ut inter cetera ab eisdem obstetricibus juramentum exigant, quod pueros baptizandos, ante diem tertium omnino parochis denunciabunt.

XII. Non omittat parochus monere omnes qui baptismo adsistunt, ut dum sacra illa mysteria peraguntur, non risibus aut fabulis, sed precibus vacent aut diligenter ad ea quæ aguntur intendant.

XIII. Prima vice qua mulieres a puerperio domum exeunt, juxta antiquam ecclesiæ consuetudinem, ad ecclesiam recta se conferant, gratias acturæ Deo pro beneficio puerperii; & ut a proprio pastore, seu ejus vicem gerente, & non ab alio purificentur.

XIV. Parochus habeat librum, in quo singulorum baptizatorum, nec non parentum, & patrinorum ac matrinarum nomina, diemque baptismi diligenter describat: qui (si sit collegiata ecclesia) cum impletus fuerit, in archivo Capituli reponatur: si parochialis, æditui ecclesiæ adservandus tradatur: cujus tamen libri inspecto ipsi parocho, & aliis quorum intererit, libera sit, quoties opus fuerit.

TIT. VII.

De sacramento Confirmationis.

CAP. I. Episcopi sacramentum Confirmationis administraturi, aliquot ante diebus curent per parochos populum de sequentibus diligenter moneri: in primis de dignitate, vi, & effectibus hujus sacramenti: de confessione præmittenda ab his qui erunt confirmandi, si ad discretionis annos pervenerint: de prohibita ejusdem sacramenti iteratione sub pœna sacrilegii, eo quod imprimat characterem: denique de patrinis aut matrinis necessariis non minus quam in baptismo: ut proinde singuli puerorum ab aliquo presentandi adducantur; mares quidem, quoad fieri poterit, a viris, & puellæ a mulieribus: Quorum etiam officium parochus declaret; nempe quod eorum puerorum, quos susceperint, tamquam filiorum spiritualium curam gerere, eosque prima fidei rudimenta docere debeant, si ea ignorent. Qui quidem susceptores ipsi antea sint sacro chrismate confirmati; majores quoque natu, aut saltem pares iis quos præsentant aut suscipiunt; cum minor majori monendo aut corrigendo, patris vice esse non possit. Moneantur etiam de conferendis mundis linteis justæ longitudinis, ut fronti & capiti circumcingi possint.

II. Non infra septimum aut octavum annum pueri confirmentur, qui sciant distincte orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & symbolum Apostolorum; nisi episcopis aliter videatur.

TIT. VIII.

De sacramento Pœnitentiæ.

CAP. I. Sacerdoti præter Ordinis potestatem, quam in sacerdotio accepit ad audiendas confessiones, etiam potestas jurisdictionis necessaria est; ideoque sacrosancti concilii Tridentini decreto inhærens hæc synodus, neminem, etiam Regularem quantumvis exemptum, ad audiendas sæcularium, etiam clericorum, confessiones, idoneum esse declarat, qui non antea per episcopum idoneus judicatus fuerit & admissus. Admissionem autem cum eadem Tridentina synodus gratis dandam esse decernat, eam in scriptis concedi voluisse satis apparet: proinde præcipit, ut ab omnibus qui beneficium non habent, cui cura animarum subsit, in scriptis habeatur.

II. Quod etiam de confessionibus sacerdotum, & aliorum clericorum, qui passim hactenus sine admissione sibi invicem sua peccata confitentur, intelligendum decernit.

III. Cum autem varii libri instructiones confessariorum contineant, ad eos recurrant parochi, & alii ad confessiones deputati; utpote Catechismum concilii Tridentini, Directorium Polanci, & alios similes.

IV. Quæ tamen sequuntur, ut non omnibus obvia, hic exprimenda duxit hæc synodus. In primis caveant diligenter confessarii omnes, ne quempiam absolvant a casibus Sedi Apostolicæ aut episcopo reservatis, si ad hoc sibi specialiter concessam non habent facultatem.

V. Quia vero sæpe occasione indulgentiarum a summo Pontifice, vel alias ab Ordinario potestas datur commutandi vota; videat hoc casu confessarius, ut vel in majora pietatis opera, quæque Deo gratiora futura sint, vel saltem in æque pia Deoque grata illa commutet; habeatque rationem in dicta commutatione laborum & sumptuum, quos, si persolvendum fuisset votum, pœnitens subire aut ferre debuisset: fiatque hujusmodi commutatio sine præjudicio tertii.

VI. Confessionis sigillum, quod sub gravissima depositionis pœna sacri canones inviolatum esse voluerunt, si quis confessariorum violare præsumpserit, ab audiendis confessionibus in perpetuum suspendatur, & prout juris est, graviter puniatur.

VII. Salutarem Innocentii III. constitutionem in concilio generali editam in usum revocando, statuit hæc synodus, ut medici ad ægros in lecto decumbentes vocati, antequam illorum curam suscipiant, eos moneant de advocando confessario: Qui si intra quatriducem non paruerint, eorum curam deserere sub excommunicationis infligendæ pœna omnino teneantur; nisi æger, paulo ante morbum, confessus sit.

VIII. Parochum etiam curabunt moneri, quamprimum aliquem ægrum in ejus parochia visitaverint: qui sic monitus ægrum ipsum accedere, eumque ad suscipiendum hoc salutare pœnitentiæ sacramentum modis omnibus inducere debeat. Idem facere teneantur moniales, quæ ęgrotis adsistunt.

IX.

ANNO CHRISTI 1586.

IX. Ne autem negligatur præceptum ecclesiæ de confitendo proprio Pastori, & excommunicando quotannis, juxta cap. *Omnis utriusque sexus*, ext. de pœnit. & remiss. scribantur omnium tam confitentium, quam communicantium in Paschate, nomina & cognomina, tam a Regularibus, quam sæcularibus, qui ea pastoribus tradant in registrum conscribenda: & post Pascha, pastores, omnium eorum qui non communicaverint, nomina ad episcopum referant.

X. Neminem vero obligent pastores, aliive confessarii, ut perpetuo sibi, numquam alteri confiteantur: neque vota castitatis a filiabus confessionis exigant aut admittant, absque episcopi consilio, & a nimia familiaritate abstineant.

TIT. IX.

De sanctissimo Eucharistiæ sacramento.

CAP. I. Cum is qui in augustissimo Eucharistiæ sacramento continetur, sit splendor lucis æternæ; cui non potest a nobis condignus honor impendi: non immerito antiquus Ecclesiæ ritus obtinuit, ut tam de die, quam de nocte, in templis cum lumine asservetur; & nonnisi lumine præeunte, & cum campanulæ sono, ad ægros deferatur. Quare eorum in primis sive avaritiam, sive nimiam incuriam damnat hæc synodus, qui in ecclesiis tam Regularium quam sæcularium continuum ante ipsam eucharistiam lumen non fovent; nisi Ordinariis constiterit ecclesias ita pauperes esse, ut sumptibus necessariis sufficere non possint; quo casu, saltem toto officii diurni tempore ante ipsum sacramentum lumen habeatur. In ipso vero altari omnino cerei, non autem candelæ sebaceæ sole accendantur.

II. Improbat similiter abusum eorum, qui sanctam eucharistiam ægris, quia morbum dissimulare volunt, seu alio quocumque prætextu, occulte sine lumine & sine honore deferunt; nisi de expressa episcoporum licentia id faciant: sed & eorum, qui deferunt quidem cum lumine; sed sine lumine, & interdum etiam sine sacra hostia ad ecclesiam revertuntur. Præcipit itaque duas semper hostias deferri, ne parocho ad ecclesiam redeunte populus inane vasculum adoret; & cum eodem honore præeuntis luminis, parocho ipso non minus redeundo quam eundo stola & superpelliceo ornato, nisi forte per aspera & difficilia loca ipsi gradiendum sit: quo casu sacerdos, quo poterit decentiore modo ad ægrotos sanctissimam eucharistiam deferat.

III. Admodum etiam indecens est, quod solos pastor cum clerico suo præeunte, ut plurimum ad ægris deferendum hoc sacramentum procedat, aut pauci ex populo sequantur. Quare sæpe populum suum moneant parochi, ut frequens sanctissimum hoc sacramentum prosequatur; maxime ii qui sunt confratres sodalitatum Corporis Christi; quas optaret sancta synodus ubique per episcopos erigi atque institui.

IV. Antequam autem ad ægros deferatur, certis campanæ pulsibus signum detur, ut fideles, quibus vacat, convenire possint.

V. Sacerdos illud deferens, si quem videat non flectentem genua, & non adorantem hoc sanctissimum sacramentum, moneat illum verbo aut signo sui officii: si quem animadvertat facere ex contemptu, eum deferat ad episcopum, aut ejus vicarium.

VI. Qui ecclesiæ præcepto de communicando ut minimum in Paschate non obedierint, transacta Dominica in Albis episcopo denuncientur. Qui autem eo tempore a parochia abfuerint, & reversi spatio dierum octo fidem non fecerint, quod in Paschate communicarint, similiter denuncientur; ut per ipsum episcopum, nisi legitimam excusationem attulerint, vivis ecclesiæ ingressus, mortuis autem ecclesiastica sepultura denegetur.

VII. Publicos concubinarios, feneratores, & eos qui palam inimicitias exercent, ad sacram communionem admitti vetat hæc synodus, nisi prius aliquod verę & solidę contritionis argumentum dederint: & primi quidem concubinas dimiserint; alii usuris renunciaverint, & injusta lucra restituerint, aut de restituendis cautionem dederint; tertii pacem inierint, & ex vero caritatis affectu inimicum animum plane deposuerint.

VIII. Calicum stanneorum usum, ob tanti sacramenti reverentiam, optaret eadem synodus plane esse abolitum: sed quia plurium ecclesiarum paupertas, necnon pericula direptionum, hoc adhuc commode ferre posse non videntur; hortatur omnes, ut paulatim illos, quorum cuppa saltem sit argentea, sustituant: & interea qui dictis stanneis utuntur, eosdem ipsimet singulis mensibus quam diligentissime mundent.

TIT. X.

De sacramento Ordinis.

CAP. I. Quamvis Tridentini synodus & prima provincialis Cameracensis exacte complectantur ea, quæ ad sacramenti Ordinis administrationem pertinent; quæ tamen sequuntur, adjicienda duxit hæc synodus. In primis, ut testimonio vitæ & probitatis morum, quæ adferri debent a singulis ordinandis, omnino signata sint a decanis ruralibus, ac deinceps ab eisdem decanis clausa & obsignata mittantur, sub pœna rejectionis eorumdem, & non admissionis ipsorum ordinandorum. Si quis autem sine illis litteris venerit, is non admittatur, immo ne quidem examinetur.

II. Proclamationes promovendorum ad singulos ordines, fiant juxta decretum Concilii Tridentini; & qui de his fidem non fecerint in examine, rejiciantur.

III. Tituli patrimoniales & beneficiales sint in posterum quadraginta ut minimum florenorum, oneribus deductis: nec ullus eorum, nisi visis litteris in debita forma expeditis admittatur: impetreturque a Regia majestate seu Consilio regio edictum, quo fraudibus eorum, qui dictos titulos, contra juramentum a se præstitum, sæpe alienant, occurratur.

IV. Forma vero juramenti, quod præstare tenebuntur ii, qui patrimoniali titulo ad ordines promovebuntur, sit hęc: Ego N. juro, quod in acquisitione bonorum meorum patrimonialium, ad quorum titulum sum promovendus ad sacros ordines, nulla fraus aut dolus intercessit: quodque illa vere possideo, neque in posterum directe aut indirecte alienabo, nisi fuerit mihi de beneficio ecclesiastico æque sufficienti provisum: quo casu id ipsum non faciam sine consensu mei episcopi, in litteris ipsius alienationis specialiter exprimendo: beneficium autem, quod in dicti tituli mei locum successerit, sine simili

con-

ANNO CHRISTI 1586.

consensu non resignabo. Ita me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.

V. Favore seminarii & studiorum, provisio ejusdem cum certa spe de futura provisione alicujus pastoratus, aut alterius beneficii pro sufficienti titulo habeatur; modo tamen fidejussor detur, qui deficiente ejusmodi provisione pro ejus alimentis respondeat.

VI. Omnes qui ordinantur, alicui ecclesiæ adscribantur; & in proximi ordinis susceptione examinentur singuli, num in iis ecclesiis, quibus adscripti fuerint, suas functiones obierint. Singuli autem ordinati in suis ordinibus ministrare teneantur: sacerdotes quidem, frequenter celebrando: reliqui per vices, diebus maxime solennioribus, sacerdotibus ministrando.

TIT. XI.

De sacramento Matrimonii.

CAP. I. Cum sacrosanctum generale Concilium Tridentinum, eos qui aliter quam coram parocho, vel alio sacerdote de ipsius parochi seu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, ad sic contrahendum omnino inhabiles reddiderit; & hujusmodi contractus irritos & nullos esse declararit; hæc synodus in vim illius decreti matrimonia omnia in iis, quas hæretici occupant, provinciis, ab iis contracta qui sunt oriundi ex aliquo loco, ubi publicata sunt decreta ejusdem concilii, omnino nulla & irrita esse (nisi contracta sint coram aliquo sacerdote ad hoc specialem potestatem habente:) & iis non obstantibus, eos qui sic contraxerint, postquam ad gremium ecclesiæ redierint, si induci non possint ad dicta matrimonia ratificandum, & in facie ecclesiæ de novo celebrandum, convolare posse ad alias veras nuptias, etiam adhuc viventibus, quas sic contra canones duxerint, conjugibus, declarat & decernit: & sic sæpe a concionatoribus populum doceri; ut in posterum ab hujusmodi matrimoniis omnino abstineant, hortatur & præcipit.

II. Quia vero quis sit proprius parochus, & ea occasione quæ sint valida aut invalida matrimonia, in dubium sæpius revocari contingit: declarat eadem synodus, neminem censeri alicujus parochiæ aut diœcesis, quoad matrimonium contrahendum, nisi qui animo ibidem residendi, non autem statim ad propria redeundi, vel alio commigrandi, in ea vel diœcesi vel parochia sedem fixerit: ita ut studiosi, qui in aliqua Universitate vel alio oppido studiis incumbunt, & alii similes sedem fixam non habentes, non censeantur esse illius parochiæ vel diœcesis, quoad dictum effectum matrimonii contrahendi.

III. Parochus, qui trinas tribus diebus Dominicis aut festis discontinuis proclamationes non fecerit, antequam matrimonio jungat conjuges; nisi remissionem earumdem viderit per episcopum aut ejus vicarium in scriptis factam, graviter Ordinarii judicio puniatur: non obstante quacumque per eum prætensa in ceteris exemptione.

IV. Qui vero alienos parochianos matrimonio jungere ausus fuerit, non habita proprii eorumdem parochi aut Ordinarii licentia in scriptis, & de proclamationibus in loco fixæ eorum residentiæ factis, attestatione, ab officio sit eo ipso suspensus, quoad usque ab Ordinario ejus parochi, qui matrimonio interesse debebat, seu a quo benedictio suscipienda erat, absolvatur.

V. Ignoti, & qui certas sedes non habent, non admittantur ad matrimonium contrahendum, nisi præviis attestationibus pastoris, ubi novissimam fecerint residentiam, aut aliorum fide dignorum; quorum sigilla vel signaturæ sint pastori, coram quo contrahere volent, bene notæ, aut sufficienti aliorum depositione apud eumdem comprobatæ.

VI. De cetero quoque non admittantur ad matrimonium contrahendum, qui ignorant orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, symbolum Apostolorum Latine omnino, ac etiam vernacule, si velint: decem præcepta decalogi, & quinque præcepta ecclesiæ vernacule: quod decretum sæpe a pastoribus inculcetur populo; & vigorem habere incipiat post sex menses a publicatione ejusdem.

VII. Propter pericula salutis animarum, innovandam duxit hæc synodus prohibitionem antiquorum canonum, ne fideles cum hæreticis nuptias contrahant. Quare pastores non minorem rationem habeant hujus inquisitionis in faciendis proclamationibus, quam reliquorum impedimentorum. Et si alterum conjungendorum hæresi infectum aut non temere suspectum inveniant, eos non conjungant, nisi parati sint hæresim abjurare, & fidei professionem facere.

VIII. Quibus temporibus ecclesia prohibet nuptias, iisdem multo magis prohibet publicas choreas, & solennitates nuptialium conviviorum, & sponsarum publicas traductiones. Ideoque si quæ nuptiarum convivia, aut choreæ, vel sponsarum publicæ traductiones dictis temporibus celebratæ fuerint, sponsus & sponsa incurrant pœnam quinquaginta florenorum, bursæ communi pauperum cujusque loci applicandam; cui ex nunc, prout ex tunc, jus quæsitum fore declarat hæc synodus.

IX. Pastores sæpius doceant populum, tum cetera omnia, tum vero ea, quæ circa hujus sacramenti administrationem decernit sacrosanctum concilium Tridentinum.

X. Habeant iidem pastores, juxta decretum ejusdem Concilii, librum, in quo eorum, quos matrimonio conjungent, nomina & cognomina, nec non & ipsorum testium, ac diem & horam contracti matrimonii describant: quem diligenter apud se adservent; & ubi impletus fuerit, in archivio Capituli reponatur, vel ab ædituis ecclesiæ, prout de libro baptizatorum supra statutum fuit, adservetur.

XI. Parochi diligenter observent, num aliquod sit inter contrahere volentes consanguinitatis, aut affinitatis, vel publicæ honestatis, aliudve canonicum impedimentum. Quod si ipsi ea discernere non norint, peritiores consulant: alioquin si scienter aliquos in gradibus prohibitis conjunxerint, ad annum suspendantur, aut alia arbitraria pœna puniantur.

TIT. XII.

De sacramento extremæ Unctionis.

CAP. I. Eo diligentiores & promptiores in hujus sacramenti administratione parochi esse debent, quod difficilius ac periculosius certamen fideles in illa extrema hora adversus antiquum hostem sustinere coguntur. Itaque non exspectet pastor, ut rogetur de hoc sacramento administrando; sed ipse sæpius visitans ægrotos, eos ad illud petendum & suscipiendum cohortetur. Et campana aliqua pulsetur ex parochiis; cujus sono om-

omnes intelligant, deferendum extremæ Unctionis ſacramentum : Moneanturque fideles, ut hoc ſigno dato ſe ad eccleſiam conferant, & ſacerdoti ſe jungant, pro ſalute ægri cum eodem deprecaturi ; & ad hoc opus caritatis, etiam propoſitis indulgentiis, ubi expedire judicaverit epiſcopus, invitentur : ceteri, quibus non vacat, erigant ſaltem animum in cælum, & pro ſalute decumbentis aliquam oratiunculam offerant Deo : extrema enim hac neceſſitate fidelium precibus ægri maxime indigent, & iiſdem plurimum juvantur.

II. Nec ſine ſuperpelliceo, nec ſine parvæ Crucis geſtatione Unctio deferatur. Quoad fieri poterit, is cui ſacramentum extremæ Unctionis adminiſtratur, prius confeſſus, & ſacramento euchariſtiæ refectus & munitus ſit : ſic enim fiet, ut hoc ſacramentum vim ſuam & proprios effectus in eo melius operetur.

III. Hoc ſacramentum nec pueris, qui rationis uſum nondum habent, nec amentibus aut furioſis, qui lucidum circa mortem non habent intervallum ; nec iis qui bene valent, etiamſi mortis periculo ſe brevi exponere debeant, ulla ratione eſt conferendum.

IV. Sed nec una ægritudine, etiam ad plures menſes perdurante, idem ſæpius conferri debet ; quamvis in diverſis ægritudinibus liceat.

V. Si cui forte manus amputata, erutus oculus, aut aures præciſæ ſint, aliave corporis pars ex iis quæ ungi ſolent, quavis ratione deerit, propinquior pars inungatur.

VI. In ſacerdote vero ungendo manus non ab interiori parte, quæ in ordinum ſuſceptione uncta fuit ; ſed extrinſecus inungendæ ſunt.

TIT. XIII.

De funeribus, ſepulturis, & exequiis.

CAPUT I. Publicos ſimoniacos, religioſos proprietarios, hæreticos, ſchiſmaticos, veneficos, ſortilegos, uſurarios, & eos qui ſibi manus violentas intulerunt, aut in duello mortui ſunt ; eoſque qui tempore Paſchali confiteri peccata ſua & ſanctiſſimum ſacramentum euchariſtiæ recipere contempſerunt ; ac poſtmodum ſubita morte præventi ſunt : nec non etiam eos qui cum antea fuerint ſuſpecti de hæreſi, paſtorem ad ſe in morbo advocare neglexerunt uſque in extremam pæne vitæ horam, qua ipſis jam rationis uſu & officio privatis a parentibus & amicis paſtor advocatur : (niſi eodem paſtore præſente ſignum aliquod notabile pœnitentiæ dederint :) eccleſiaſtica ſepultura privandos, ac per eorum ſepulturam in templis tam templum quam cœmeterium contiguum ; in cœmeteriis vero, cœmeterium tantum de jure pollutum eſſe declarat hæc ſynodus. Qui autem eos ſepelierint, aut ſepeliendos curaverint in templis aut cœmeteriis, excommunicentur.

II. Reliquis Chriſti fidelibus in fidei catholicæ confeſſione defunctis paſtores prætextu ſuorum jurium, ſeu alio quocumque, eccleſiaſticam ſepulturam nec denegare, nec differre præſumant.

III. Pro loco ſepulturæ, etiam eo prætextu quod cedat fabricæ, aut alii piæ cauſæ, nihil ex pacto exigatur : ſed ſi quid juxta cujuſque loci piam & laudabilem conſuetudinem a defuncti heredibus vel exſecutoribus donetur, ipſi fabricæ cedat ; non autem in uſus canonicorum, paſtorum, aut aliarum perſonarum convertatur.

IV. Si qua controverſia de efferendis, aut jam ſublatis defunctorum corporibus, vel aliqua alia re eo ſpectante oriatur, ad epiſcopi judicium referatur.

V. Sepulturas eminentes fieri, necnon inhumata ſemel corpora exhumari, ſine expreſſa licentia Ordinariorum ſynodus interdicit.

VI. Cœmeteria diligenter ſepiantur, & claudantur ; nec animalia in eiſdem ad paſcendum admittantur : multo minus in eis ſordes fiant, aut aliunde inferantur. Qui in iſtis culpabiles fuerint, arbitrio epiſcoporum puniantur.

VII. Quod clero ob funus aut exſequias defunctorum datur, ne durante ipſo officio, & ſpectante populo ; ſed eodem officio finito iis qui eidem ab initio uſque ad finem adfuerint, diſtribuatur.

VIII. Proprio paſtori tam pro officio exſequiarum, quam reliquis caritatis officiis defuncto, vita ejus durante, impenſis, æquum eſt debitum honorarium poſt mortem præſtari : ſed quia hoc difficillimum viſum eſt Patribus pro ſingulis locis uniformiter ſtatuere atque definire ; curent epiſcopi in ſuis ſinguli diœceſibus circa id providere, prout ſtatuitur in capite VII. tituli de decimis dicti concilii provincialis.

TIT. XIV.

De oblationibus, decimis, & portione canonica.

CAPUT I. Oblationes a Chriſti fidelibus factas, durante ipſo ſacrificio ab iis qui ipſis colligendis præſunt auferri omnino prohibet ſynodus ; ſed hoc fiat finito ipſo officio.

II. Quæ vero communiter ad paſtores & alios eccleſiaſticos pertinent, ea ſimiliter poſt officium divinum, ad ratam juris quod unuſquiſque in iis habet fideliter dividantur ; & in eis conducendis, ceteris paribus, paſtores præferantur.

III. Quoniam in decimarum ſolutione fraudes multas committi quotidie videmus, non tam ob paupertatem, quam ob avaritiam multorum, decretum concilii Tridentini, ſeſſ. XXV. cap. XII. de reform. hic inſerendum cenſuit.

„ Non ſunt ferendi, qui variis artibus decimas eccleſiis obvenientes ſubtrahere moliuntur ; aut qui ab aliis ſolvendas temere occupant & in rem ſuam vertunt : cum decimarum ſolutio debita ſit Deo : & qui eas dare noluerint, aut dantes impediunt, res alienas invadunt. Præcipit igitur ſancta ſynodus omnibus, cujuſcumque gradus & conditionis ſint, ad quos decimarum ſolutio ſpectat, ut eas ad quas de jure tenentur, in poſterum cathedrali, aut quibuſcumque aliis eccleſiis vel perſonis, quibus legitime debentur, integre perſolvant. Qui vero eas aut ſubtrahunt, aut impediunt, excommunicentur : nec ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſecuta, abſolvantur. Hortatur dehinc omnes & ſingulos, pro Chriſtiana caritate, debitoque erga paſtores ſuos munere, ut de bonis ſibi a Deo collatis, epiſcopis & parochis, qui tenuioribus præſunt eccleſiis, large ſubvenire ad Dei laudem, atque ad paſtorum ſuorum, qui pro eis invigilant, dignitatem tuendam, non graventur.

IV. Quod decretum ab omnibus concionatoribus præcipit eadem ſynodus populo ſæpe inculcari, ac ejuſdem tenorem mandato epiſcoporum ſingulis annis paulo ante meſſem per omnes parochos ex ſuggeſtu publicari ; nenon copiam ejuſdem ad valvas ſingularum præcipuarum

eccle-

ANNO CHRISTI 1586.

ecclesiarum parochialium affigi, & dimitti: & nihilominus eos, qui decimas vi, dolo, terroreve subtraxerint, vel occupaverint, aut alios ne solvant impedierint, vel dissuaserint, aut alios ne solvant, impedierint, vel dissuaserint, competenti monitione præmissa, excommunicatione feriant episcopi; nec eos ante restitutionem integre factam absolvant.

V. Eos etiam qui in fraudem decimæ lanarum & agnorum, postquam oves majore anni parte paverint in territorio alicujus parochiæ, easdem alio abducunt, & pastoribus prius prioris parochiæ, ad ratam saltem temporis decimam solvere recusant, simili sententia excommunicationis feriendos: Pastores vero, qui cum ejusmodi mercatoribus aut pastoribus ovium in fraudem decimæ dicto priori pastori debitæ scienter convenerint; ab officio & beneficio, donec male recepta restituerint, suspendendos esse decernit.

VI. Ut ecclesiis parochialibus inopia laborantibus tamdem aliquando succurratur, ad executionem decreti Concilii Tridentini, quo triplex via ad ipsarum provisionem aperta est; videlicet per beneficiorum ecclesiasticorum unionem, primitiarum decimarumve adsignationem, & parochianorum symbola seu collectas, serio procedere volens hæc synodus; mandat ut omnes, qui ad portionem canonicam parochis adsignandam tenentur, in iis locis ubi decimas percipiunt, altero priorum modorum eisdem provideant infra quatuor menses a die publicationis decretorum hujus concilii: alioquin episcopi, seu eorumdem vicarii, aut officiales, summarie & de plano sine strepitu & figura judicii, audita nuda petitione parochorum, ac eorum quorum interest responsione, & facta desuper summaria informatione, quod ipsis parochis deesse compererint, ad summam inferius taxatam per modum provisionis, super qua appellatio executionem non suspendat, adjudicabunt.

VII. Dicta vero parochorum petitio continere debebit veram & certam seu particularem bonorum ipsis ratione suæ ecclesiæ parochialis competentium, & onerum annexorum, quæ deduci debebunt, proprio juramento firmatam declarationem: in qua si ipsi parochi aliquid scienter suppressisse deprehendantur, & causa cadant, & graviter arbitrio Ordinarii puniantur. Decimarum tamen assignationes ita fiant, ut onerum uniuscujusque æqua ratio habeatur.

VIII. In parochiis vero, ubi decimarum assignationes aut nullo modo, aut saltem sufficienter fieri non poterunt; neque simplicia beneficia quæ uniantur erunt ad manum; implorato, si opus sit, brachio sæculari, episcopi ad tertiam collectarum viam procedent: quas de consilio magistratus statuent & definient: nec patientur diutius aut incuria aut ingratitudine parochianorum parochis in vinea Domini tota die desudantibus, & portantibus pondus diei & æstus, denegari denarium diurnum.

IX. Taxa autem, quam præscribit synodus, sit in pagis centum ut minimum florenorum; & non major centum quinquaginta: in urbibus autem non minor centum quinquaginta, & non major florenis ducentis. Arbitrabitur autem Ordinarius, si pastoribus cum iis quos negotium tanget non conveniat, attentis circumstantiis personarum, locorum, & temporum, an in pagis dictam summam centum florenorum, in urbibus autem centum quinquaginta, per suam sententiam excedere debeat: sed dictam summam centum quinquaginta in pagis, & ducentorum in urbibus, nulla ratione excedere possit, habebitque rationem in æstimatione valoris bonorum cujusque parochiæ, quoad urbes tantum eorum accidentium, quæ tribus aut quatuor communibus annis simul computatis aliqualiter ad suum valorem in singulos annos reduci possunt.

X. Si tamen in aliquibus locis majorem summam pastoribus adjudicari, aut accidentia in æstimationem non venire jam usu receptum fuerit, declarat sacra synodus suæ intentionis non esse, ut ab illo usu in præjudicium pastorum recedatur.

XI. Cum decimæ jure divino destinatæ sint servitio Dei, æquissimum & juri consentaneum judicat eadem synodus, ut quotquot habent in aliqua parochia decimarum portionem, ad contributionem portionis canonicæ pastoribus earumdem officium divinum facientibus debitam, pro rata earumdem teneantur, sive per laicos, sive per clericos possideantur. Sed quia in quibusdam locis super decimis laicorum difficultas in dies oritur, exponatur Regiæ majestati ecclesiarum parochialium necessitas, & difficultas quam patiuntur episcopi in dictæ portionis canonicæ adsignatione; ut super eo auctoritatem suam impartiri dignetur; necnon omnibus judicibus regiis mandet, ut sententias judicum ecclesiasticorum, maxime provisionales, super dicta portione canonica exequantur, simul atque fuerint requisiti, absque nova causæ cognitione.

XII. Quoad ipsarum vero ecclesiarum reparationem vel in parte, servetur loci consuetudo: ita tamen quod ubi integri chori reparatio ad eos qui decimas possident pertinent, hoc ad omnes infra limites parochiæ decimas possidentes, juxta decretum VIII. tituli de decimis, oblationibus, & portione canonica primi concilii provincialis Cameracensis, prout juris est & rationis, extendatur.

TIT. XV.

De recta bonorum ecclesiasticorum administratione.

CAPUT I. Ferendum non est ecclesiarum piorumque locorum bona, quæ Christi & pauperum patrimonium non immerito appellantur, a multis clericis indigne dissipari & dilapidari; a plurimis vero laicis aut temerarie usurpari, aut injuste retineri. Cui malo hodie, proh dolor! frequentissimo occurrere volens sacra hæc synodus, inhærens decretis sacrosancti concilii Tridentini, sancienda duxit quæ sequuntur.

Cum alienationes bonorum ecclesiasticorum jure communi sint prohibitæ; contingatque nihilominus non raro commissiones seu delegationes a sede Apostolica impetrari ad decretum alienationi interponendum, si in evidentem ecclesiæ utilitatem cedere deprehendatur: Animadvertant diligenter judices omnes, ut ecclesiarum, de quibus agitur, nulla utilitate perspecta, mature examinent & investigent omnia quæ literis Apostolicis præscribuntur, nulla personarum aut partium ratione habita: quæ cum in hujusmodi negotiis sint concordes, eo attentius judici est invigilandum, ne ecclesiæ bona non tam utiliter vendita, quam leviter dilapidata esse aliquando inveniantur.

II. Quæ vero alienationes huc usque factæ sint, eæ revideantur ab episcopis, aut ab eis deputandis: & quæ in damnum ecclesiæ, aut sine decreto superiorum ac causæ cognitione factæ

in

ANNO CHRISTI 1586.

invenientur, irritentur: & si opus fuerit, nomine ipsius episcopi, ejus procurator fiscalis, iis etiam invitis qui eas alienationes fecerint, aut iisdem simul in causa adjunctis, & eorumdem sumptibus, ad dictas irritationes procedat: ac de cetero ejusmodi alienationes perpetuas sub pœna excommunicationis ipso facto, tam per clericos, sive sæculares, sive regulares, eas facientes, quam per laicos cum eisdem contrahentes, a qua nonnisi locorum episcopi absolvere possint, incurrenda, prohibet hæc synodus.

III. Locationes etiam bonorum ecclesiæ ad longius tempus quam sacri canones præfixerunt factas, etiam sub beneplacito sedis Apostolicæ, sed eo non secuto, neque umquam impetrato, episcopi diligenter examinent, irritasque & nullas declarent; & si opus fuerit, etiam per judices sæculares rescindi curent.

IV. Ut in posterum vero ab hujusmodi locationibus abstineatur, clericos, Capitula, & prelatos ad sic contrahendum de jure inhabiles esse; & insuper eos, qui tot juris communis, & sacri Tridentini, ac hujus concilii decretis contravenire, & ad longius tempus bona ecclesiæ locare præsumpserint, excommunicationem ipso facto incurrere; laicos vero, qui sic cum clericis contrahunt, non facere fructus rerum conductarum suos, & ad eorum restitutionem obligari, eadem synodus declarat & decernit.

V. Venditiones vero granorum, & aliarum rerum, quæ vilissimo pretio fiunt ob anticipatas solutiones, sive pro una tantum vice, sive ad plures annos contractus ineatur, tamquam usuram sapientes plane interdicit; clericisque vendentibus pœnam suspensionis imponit. Contra ementes autem, sive clerici sint, sive laici, tamquam contra usurarios procedatur.

VI. Terminus vero ordinarius locationis bonorum & terrarum arabilium sit novem annorum; pro pratis, sex; pro decimis, trium; si tamen seorsum a terris arabilibus elocentur: nec renovari possit contractus locationis terrarum arabilium, nisi finito sexennio prioris contractus; quoad prata vero, quadriennio; & quoad decimas, biennio: alioquin contractus sint irriti; & qui eos fecerint clerici, per episcopos puniantur.

VII. Pro conservatione deinceps bonorum ad ecclesias parochiales & capellanias pertinentium jubet synodus, ut singuli parochi & capellani inventarium eorumdem faciant, illudque subsignent; nec non a Majore & scabinis etiam suę parochię subsignari curent, & Ordinariis transmittant. Qui Ordinarii registrum, in quo singula inventaria hujusmodi describantur, confici mandent: ipsaque inventaria originalia & authentica in archivium aliquod reponant, & ad posteritatis memoriam diligenter asservent.

VIII. Dicti vero parochi & capellani bona beneficiorum suorum nonnisi tribus proclamationibus factis, relicta cuilibet facultate plus offerrendi, elocare possint.

IX. Fabricarum vero ecclesiarum, tam parochialium, quam collegiatarum, nec non omnium piorum locorum computus Ordinarii in singulos annos per seipsos, aut aliquem seu aliquos specialiter ab eis deputatos, sine præjudicio eorum, qui hactenus dictorum bonorum administrationem habuerint, audire non omittant: & diligenter prospiciant, ne quod piis locis pro Dei cultu donatum & relictum est, in profanos & multo minus impios & sacrilegos usus convertatur.

X. Postremo, quia contra occupatores quorumcumque bonorum & jurium ecclesiæ non potest neque gravius neque convenientius decretum concipi, quam fuit editum a sanctissimis patribus Tridentini concilii, sess. XXII. cap. XI. illud hæc synodus de verbo ad verbum inserendum, & per pastores ac concionatores subinde populo inculcandum censuit, ut sequitur.

„ Si quem clericorum vel laicorum, quacumque is dignitate, etiam imperiali aut regali „ præfulgeat, in tantum malorum omnium radix cupiditas occupaverit, ut alicujus ecclesiæ, seu cujusvis sæcularis vel regularis beneficii, montium Pietatis, aliorumque piorum locorum jurisdictiones, bona, census, „ ac jura, etiam feudalia, & emphyteutica, „ fructus, emolumenta, seu quascumque obventiones, quæ in ministrorum & pauperum „ necessitates converti debent, per se vel alios, „ vi vel timore incusso, seu etiam per suppositas personas clericorum aut laicorum, seu „ quacumque arte, aut quocumque quæsito colore in proprios usus convertere, illosque usurpare præsumpserit, seu impedire ne ab iis, „ ad quos jure pertinent, percipiantur; is anathemati tamdiu subjaceat, quamdiu jurisdictiones, bona, res, jura, fructus, & reditus „ quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocumque, etiam ex donatione suppositæ personæ pervenerint, ecclesiæ, ejusque administratori sive beneficiato integre restituerit; deinde a Romano Pontifice absolutionem obtinuerit. Quod si ejusdem ecclesiæ patronus fuerit; etiam jure patronatus, ultra prædictas pœnas, eo ipso privatus existat. Clericus vero, „ qui nefandæ fraudis & usurpationis hujusmodi fabricator seu consentiens fuerit, eisdem „ pœnis subjaceat; necnon quibuscumque beneficiis privatus sit, & ad quæcumque alia beneficia inhabilis efficiatur; & a suorum ordinum exsecutione, etiam post integram satisfactionem & absolutionem, sui Ordinarii arbitrio suspendatur.

XI. Et quia dictum decretum eos non tangit qui licet ipsi non detineant titulos, literas, chartas, instrumenta, & munimenta, ad ecclesias aut beneficiatos pertinentia, sciunt tamen ab iis prædicta detineri; in eos, si post trinam monitionem præmissam, iis quos negotium concernit non denunciaverint, similis excommunicatio decernatur.

XII. Administratores piorum locorum, & eorum superintendentes, sive sint clerici, sive laici, pias fundationes ad certos usus, propria auctoritate ad alios usus etiam pios convertere non præsumant; sed ad episcopos, & si opus fuerit, ad sanctam sedem Apostolicam, cum causa occurret, recurratur.

XIII. Piorum etiam locorum bona ne pro administratorum arbitrio elocentur; sed publice locanda proponantur: ne vina quæ vocant, ab iisdem administratoribus accipiantur: sed proclamationibus præhabitis, pro majore eorumdem piorum locorum utilitate publice elocentur: nec prandia fiant sumptibus ipsarum fundationum, nisi quæ a fundatoribus sunt instituta.

XIV. In hospitalibus, piisque diversoriis, ubi hospitalitas exercetur, mares cum feminis, etiam prætextu matrimonii, versari ne permittantur: neve ea loca, quæ pauperum & peregrinorum subsidio sunt addicta, aleatoribus, histrionibus, atque id genus nebulonibus pateant.

XV. Ut autem hæc & cetera omnia, quæ Tridentina synodus de hospitalibus & aliis piis

lo-

ANNO CHRISTI 1586.

locis ſtatuit, facilius epiſcopi præſtare poſſint ; præcipitur parochis, ut diligenter ſingula, quæ in parochiis ſuis ſunt, hoſpitalia & pia loca obſervent : & ſicubi hoſpitalitas non exercetur, aut alii abuſus culpa adminiſtratorum ſeu aliorum quorumcumque irrepſerint, de iis Ordinarios reddant certiores.

XVI. Non eſt etiam ferendus abuſus, qui paſſim cernitur circa teſtamentorum, maxime ad pias cauſas, exſecutionem : quo ſæpenumero fit, ut defunctorum extrema voluntas ſuum non ſortiatur effectum ; & quæ in pios uſus erant inſumenda, in alios injuſte expendantur. Quare præcipit ſancta ſynodus omnibus parochis, ut diligenter eos, qui contra limites ſuæ parochiæ exſecutores ſunt ejuſmodi piarum voluntatum, moneant ſui officii. Quod ſi poſt annum negligentes ſint, ad Ordinarios referant ; qui eos etiam per cenſuras eccleſiaſticas compellant : Capitula etiam tam cathedralium quam aliarum eccleſiarum, ſi in prædictis defecerint, ab Ordinariis eorum negligentia ſuppleatur.

TIT. XVI.

De clericis in genere.

CAPUT I. Meminerint clerici omnes ſui nominis, quo continue admonentur, ſe a mundi curis ſequeſtratos, & in ſortem Domini vocatos eſſe. Meminerint etiam maxime presbyteri dignitatis ſuæ ; nec ſe vilibus & ſacerdotio indignis officiis mancipent aut addicant, utpote negotiationi ſeu mercimonio, conductioni, & culturæ alienorum agrorum quæſtus faciendi cauſa ; famulatui ſervili dominorum aut dominarum ſæcularium ; & ſimilibus parum decoris, ac ſtatui eccleſiaſtico minime convenientibus.

II. Cum jure antiquorum conciliorum, ſacris canonibus ſæpius innovato, conſtitutum ſit, nec clerici coram judicibus laicis ſe ſiſtant, aut alterius judicis quam eccleſiaſtici, idque ſui Ordinarii accedente conſenſu, juriſdictionem prorogent : ſacra hæc ſynodus, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, a qua nemo præterquam ipſe Ordinarius abſolvere poſſit, interdicit omnibus in ſacro ordine conſtitutis, ne umquam fidejubeant, aut alias ſe obligent, aut contrahant cum renunciatione privilegii clericalis : & ſi ſecus fecerint, fidejuſſiones & inde ſecuta nullius ſint momenti. Sed neque ſe mutuo conveniant coram laicis judicibus actione perſonali, ſub eadem pœna excommunicationis latæ ſententiæ contra actorem, quam ipſe reus loco ſuæ exceptionis ante litis conteſtationem allegare poſſit & debeat.

III. Tabernas niſi peregre proficiſcentes nullo prætextu intrent, ut ibidem potationibus indulgeant. Ab aleæ quibuſvis luſibus omnino abſtineant ; nec non a choreis tam publicis quam privatis. Nec chirurgicam, nec medicam artem ex profeſſo ad quæſtum exerceant.

IV. Barbam ne alatam vel militum more nutriant : & ita omnino a labro ſuperiore præſcindatur, maxime in ſacerdotibus, ut ſacram communionem non impediat.

V. Tonſuram clericalem pro qualitate gradus & ordinis ſui ſemper conſpicuam habeant : omnes vero, qui in ſacris ordinibus ſunt conſtituti, vel beneficium eccleſiaſticum habent, præter tonſuram, etiam habitum clericalem deferant. Si moniti ferre noluerint, illi quidem ob exſecutione ſuorum ordinum, arbitrio Ordinarii, ſuſpendantur : hi vero etiam fructus ſuorum beneficiorum amittant.

VI. Veſtibus decentis coloris, non diſſectis, non etiam ſuperfluo cultu ornatis omnes utantur. Collaria vero induſiorum ejuſmodi habeant, quæ modeſtiam clericalem ſapiant, clericoſque a ſæcularibus & maxime mundanis hominibus aperte diſtinguant. Proinde omnibus in univerſum clericis deinceps induſia, ſive ad collum, ſive ad manus criſpata, hæc ſynodus interdicit.

VII. Nulli in ſacris ordinibus conſtituto annulum aureum aut argenteum geſtare liceat, niſi iis quibus propter gradum aut eccleſiaſticam dignitatem, vel eximiam nobilitatem, hoc competit : qui etiam dum ſacrificium Miſſæ celebrant, prælatis exceptis, eumdem deponant.

VIII. Ex una diœceſi ad aliam non tranſeant ſine conſenſu & literis commendatitiis ſui Ordinarii : nec in aliquibus eccleſiis virtute ſolius admiſſionis quorumdam laicorum admittantur etiam vicarii ſeu cantores : ſed ut minimum admiſſionem ſuam paſtori loci exhibere teneantur, priuſquam officium ſuum exerceant.

IX. Contra concubinarios & ebrioſos, ſi qui ſint, quod abſit, juxta decreta concilii Tridentini & primi provincialis Cameracenſis omnino procedatur.

X. Beneficiati, qui horarum canonicarum lectionem contemnunt, aut negligenter omittunt, ſe fructus ſuos non facere ; in ordinibus vero ſacris conſtituti, etiam beneficium eccleſiaſticum non habentes, ſe graviter peccare intelligant, juxta conſtitutionem Pii V. ad finem horum decretorum adjectam.

TIT. XVII.

De Epiſcopis.

CAPUT I. Epiſcopi ut alios omnes dignitate antecellunt, ita ſtudioſe provideant ne a quoquam virtute ſuperentur : aſſidue memores, ſe in ſpecula Domini conſtitutos, tum ut in ea continue vigilent, quaſi rationem pro animabus ſibi commiſſis aliquando reddituri ; tum vero ut ex ea aliorum omnium vitam & mores contemplentur, & ſi quid vitioſum animadverterint, verbo & exemplo corrigant & reforment. Ideoque quæcumque in aliis optant & probant virtutum officia, ea in ſeipſis primum exprimere omni ſtudio adnitantur : præſertim vero in ſubventionis pauperum, viſitationis & conſolationis infirmorum, aliorumque deſolatorum, piis caritatis officiis ſe exerceant.

II. Et quia inter munia epiſcopalia potiſſimas partes ſibi merito vindicat prædicatio verbi Dei ; & ab Apoſtolis memoriæ proditum ſit, non eſſe æquum ipſos relinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis : quantum fieri poterit, diligentiam adhibere ſtudebunt epiſcopi, ut negotiis ſæcularibus ſe ſe expediant ; etiam regiminis epiſcopalis maximam partem doctis & prudentibus viris committendo ; & rerum temporalium adminiſtrationem œconomo fideli concredendo ; ut prædicationis officio ſibi proprio liberius vacare poſſint. Quod ſi legitime impediti per ſeipſos id præſtare non poſſint, alios viros doctos, tum in ſuis eccleſiis cathedralibus, tum in aliis ſuæ diœceſis deputent, qui eorumdem nomine hoc aſſidue præſtent ; ſaltem quoad dictas cathedrales ſolemnioribus feſtis ; & tempore Adventus & Quadrageſimæ, ut minimum ter in ſeptimana. Horam autem, cum

ipſe-

ANNO CHRISTI 1586.

ipsemet episcopus concionatur, sibi commodiorem præscribere possit, non obstantibus quibuscumque.

III. Decretum concilii Tridentini, sess. xxv. cap. 1. de reform. sæpe & ipsi legant, & sibi in mensa legi curent. In reliquis autem ejusdem concilii Tridentini decretis & hujus provincialis sæpius versentur: & multo magis de eorumdem exsecutione & praxi per universam suam diœcesim serio cogitent.

IV. Familiam vero ejusmodi habeant, quæ etiam ceteris proposita sit ad imitationem; cui ita præsint, ut ex eo diligentia, quam in ecclesia Dei regenda adhibent, colligi possit.

V. Inter cetera vero munia suæ episcopalis dignitatis, visitationis officium non negligat episcopus: sed singulis annis, si id commode fieri possit; sin minus, biennio per seipsum, nisi gravi aliqua & legitima causa excusetur, totam suam diœcesim visitet: legitime impeditus, ad id munus exsequendum viros idoneos deputet.

VI. Episcopo de vita periclitante, Capitulum ecclesiæ ejus cathedralis vicinum episcopum invitet: qui si non sit necessario impeditus, statim veniat: & si vivum episcopum invenerit, ei omnia caritatis officia impendat, quæ ad animæ salutem eo tempore requiruntur: mortuum vero una cum sæculari & regulari clero solemni more ad sepulcrum prosequatur.

VII. Idem Capitulum primo quoque tempore omnes provinciales episcopos de episcopi morte faciat certiores; qui in ecclesiis cathedralibus Missam solemni ritu pro ejus anima celebrandam curabunt; & publicis supplicationibus & precibus indictis Deum rogabunt, ut orbato gregi pastorem dare velit juxta cor suum.

VIII. Similes supplicationes indici curabit idem capitulum per universam diœcesim episcopi defuncti, ad eumdem finem: juxta decretum super ea re editum in primo concilio Cameracensi, titulo, de examine episcoporum.

IX. Novo autem episcopo electo aut nominato, processus super ejus doctrina & moribus Romam transmittendus fiat, juxta dispositionem ejusdem decreti, primi concilii provincialis.

TIT. XVIII.

De Capitulis & Canonicis.

CAPUT I. Capitula cathedralium & aliarum ecclesiarum, a singulis, qui virtute cujuscumque provisionis admitti petunt ad possessionem quarumcumcumque dignitatum, beneficiorum, aut officiorum in eorum ecclesiis, teneantur exigere fidei professionem, juxta decretum hujus synodi, titulo De fidei professione.

II. Magna etiam diligentia inquirant, num aliqua simoniæ labes, aut alia illicita pactio intervenerit; præsertim quando ejus rei aliqua suspicio erit, antequam admittant recens provisum.

III. Denique exigant legitimam attestationem qualitatum, quas singulæ dignitates aut beneficia ex fundatione, aut indulto Apostolico, requirunt.

IV. In omnibus ecclesiis cathedralibus & collegiatis distributiones fiant juxta decretum Concilii Tridentini, quæ attingant tertiam partem fructuum; & tales sint, ut verisimiliter non negligantur; & inter solos residentes & actu præsentes in servitio divino dividantur; nisi excusentur causis expressis de jure communi: videlicet ob infirmitatem, seu justam & rationabilem corporalem necessitatem, aut evidentem ecclesiæ utilitatem.

V. Declarat autem synodus, evidentem ecclesiæ utilitatem intelligi, quando canonici, vel in negotiis capituli, aut fabricæ suæ ecclesiæ, vel in negotiis diœcesis cum episcopo, vel ex ejus commissione occupantur; fraude tamen & dolo seclusis.

VI. Similiter eos, qui vel celebrant, vel audiunt confessiones, ipsa hora qua hæc faciunt, pro præsentibus habendos esse; modo tamen ad principales horas juxta ecclesiæ suæ consuetudinem ingressum fecerint; & Missa sua, aut confessionibus finitis, si nondum sit peractum officium chori, in ipsum redeant.

VII. Favore vero studiorum eos, qui ad docendum, vel in ipsis ecclesiis cathedralibus aut collegiatis, vel in Universitatibus (quoad beneficia quæ in ipsis Universitatibus possident) obligantur, iis diebus, quibus actu docebunt, aut publicis disputationibus intererunt, pro præsentibus habendos esse statuit, modo duabus de majoribus horis in die intersint.

VIII. Prædicatores quoque verbi Dei, qui ad hoc munus ab Ordinariis deputati erunt, quibus diebus concionabuntur, eodem privilegio gaudent.

IX. Præter dictas vero distributiones etiam amittant reliquos fructus suarum præbendarum, juxta decretum concilii Tridentini, qui ultra tempus ibi definitum abfuerint.

X. Absentes autem cum habeantur qui extra civitatem sunt, multo magis, qui cum sint in civitate, officio tamen divino, saltem semel in die pro dictis fructibus lucrandis non intersunt.

XI. Cum autem intelligat hæc synodus fieri commode non posse omnibus locis, ut distributiones actu sive re ipsa, omnibus diebus & horis persolvantur; permittit, ut a Capitulo punctuator aliquis nominetur, qui præstito fidelitatis juramento diligenter admotet eos, qui divinis non intererunt officiis; eorumque distributiones aliis præsentibus in singulas horas accrescere faciat.

XII. Pastus omnes ac jura receptionum, ac etiam jucundorum (ut vocant) adventuum, quæ non in pios usus convertebantur, juri communi, & dicti concilii Tridentini decretis inhærendo, eadem synodus in posterum exigi plane interdicit.

XIII. Convivia vero, quæ in quibusdam ecclesiis, non pro receptione, sed ex onere certis dignitatibus aut præbendis ex fundatione aut ab immemorabili tempore incumbente, certis diebus solemnibus celebrantur; non damnat: sed ad minorem numerum & minores sumptus, episcoporum judicio, reduci præcipit; & ita provideri, ut in iis neque ebrietates, neque alii committantur abusus.

XIV. Canonici sacerdotes quotquot sunt, per ordinem celebrent ad majus altare, sive per seipsos, sive per alios canonicos ab eis substitutos; nisi aliquæ sint præbendæ, aut vicariæ, vel capellaniæ ex fundatione, aut auctoritate Apostolica, vel ab immemorabili tempore Missis in majori altari celebrandis destinatæ.

XV. Qui sacerdotes non sunt, diebus saltem solemnioribus de manu sacerdotis Missam solemnem celebrantis sacram eucharistiam recipiant; salva consuetudine eorum locorum, ubi frequentior communio esse solet.

ANNO CHRISTI 1586.

XVI. Lectio Theologica, juxta decretum dicti concilii Tridentini, in omnibus cathedralibus & collegiatis insignium oppidorum, ubi clerus est numerosus, omnino habeatur; provideantque superiores, ne vacuum sit auditorium.

XVII. Canonicorum congregationes pro ecclesiarum suarum negotiis, quæ capitula dici solent, hora competenti fiant; nec summæ Missæ tempore ullo modo habeantur, nisi necessaria aliqua causa superveniat, quæ differri non possit: quo casu, ut minimum mittantur aliqui canonici in chorum.

XVIII. Ita vero in cantores, vicarios, & capellanos decanus & canonici oculos intentos habeant, ut neque psallendo, neque confabulando, neque hac & illac sæpius discurrendo, alicui scandalo esse possint.

XIX. In reliquis servent canonici decreta concilii Tridentini, & novissimi provincialis, titulo, De ministeriis ecclesiasticis.

TIT. XIX.

De Pastoribus.

CAPUT I. Pastores ab episcopis in partem solicitudinis vocantur; ideoque hoc ipsis elaborandum est, ut episcopis in suis functionibus ecclesiasticis quam diligentissime cooperentur; populumque sibi commissum ita verbo & exemplo pascant, ut ipsi episcopi re ipsa cognoscant, se eorum vigilantia magna laborum suorum parte sublevari.

II. Ut autem hoc melius præstare possint, decreta sacrosanctæ synodi Tridentinæ, hujus, & prioris provincialis, necnon & diœcesanarum, diligenter legant; & ea quæ passim in iisdem ponuntur, parochorum officium concernentia, quam diligentissime exsequantur.

III. Parochus in sua admissione, una cum juramento hactenus consueto, in manibus Ordinariorum aut ab eis deputatorum fidei professionem facere teneantur.

IV. In omnibus locis, ubi domus parochiales non sunt, vel temporum injuria collapsæ sunt, provideat pastor cum suis parochianis, ut quanto citius fieri poterit, aliqua domus, ipsique ecclesiæ propinqua, & in fundo pastoratus, si quis sit, ædificetur; quam, ubi ædificata erit, ipse pastor juxta suum juramentum sartam tectam conservare debeat.

V. In collationibus parochialium ecclesiarum servetur exacte concilium Tridentinum, sess. XXIV. cap. XVIII. de reform.

VI. Studiose observent pastores eos qui diebus Dominicis ac festis vel omnino Missam non audiunt, vel ad Missam parochialem non conveniunt: ac primum privatim & paterne sui officii commonefaciant: quod si post admonitiones non emendentur, ad Ordinarios deferant.

VII. Multo magis eam diligentiam faciant, si quos rescire poterunt vel esse hæreticos, vel de hæresi vehementer suspectos.

VIII. Curent omnino, ut custodes, seu clerici qui eisdem assistunt in officio divino, tonsuram clericalem semper, habitum vero ut minimum in ipsis ecclesiis deferant: nec bigamum admittant, nisi visa sufficienti dispensatione.

IX. Quamvis singulis diebus non teneantur parochi ad celebrandum Missæ sacrificium; ut tamen satisfaciant devotioni suorum parochianorum, provideant ut Missas votivas quas vocant, ut feria secunda pro defunctis, feria quinta de Venerabili sacramento, sabbato de beata Virgine, & alias pro cujusque loci more vel ipsi celebrent, vel per alios presbyteros celebrari curent; idque hora competenti & consueta.

X. Parochiani autem pro hoc caritatis officio pastori suo condignum honorarium præstent, sive ex fundationibus ad hoc institutis; sive ubi eæ desunt, vel sufficientes non sunt, collectis ad hoc piorum eleemosynis.

XI. Si quas inimicitias aut rixas, præsertim inter conjuges ac domesticos, esse cognoverint, eas ne diuturniores sint & scandalosæ, omni studio componere parochi adnitantur.

XII. Decani autem rurales, parochorum, adeoque omnium etiam sacerdotum & clericorum, quin & laicorum suorum districtuum mores diligenter observent: potissimum autem ut pastores in prædicatione verbi Dei, sacramentorumque administratione, ac in ceteris omnibus suo muneri satisfaciant.

XIII. Ecclesias parochiales, & capellas, ac hospitalia, aliaque pia loca eorudem districtuum, quotannis ut minimum semel visitent; & de eorum statu, ac quam recte divinum officium in eis peragatur; utrumne Missis, & aliis piis fundationibus & oneribus satisfiat; ac de ceteris huc pertinentibus, accurate inquirant.

XIV. Excessus vero & defectus si quos reperierint, quibus ipsi mederi nequeant, episcopis locorumve Ordinariis, seu eorum vicariis, quam primum significent.

XV. Pastorum suorum capitula generalia ut minimum bis in anno, aut alias pro cujusque diœcesis more convocent; ad quæ singuli parochi, legitima excusatione cessante, venire omnino teneantur.

XVI. In his de morum correctione, abusuum reformatione, de decretorum sacri concilii Tridentini, & hujus, priorisque provincialis, nec non diœcesanarum synodorum, quatenus eos eorumque officium concernunt, & si quæ præterea ab Ordinariis eis mandata erunt, executione tractetur: quæ omnia ut ab iis quos contingunt exacte serventur, serio advigilabunt dicti decani.

XVII. Qui etiam aut per se, aut per aliquem ex pastoribus ab eis designatum exhortationem habeant ad totam congregationem, in eum finem, ut omnes de abusibus aut negligentiis a postrema congregatione per eos observatis sincere deponant.

XVIII. Porro uno mense ante dicta capitula, singuli decani significent episcopis, aut eorum vicariis, diem & locum dictorum capitulorum; ut si eis expedire videbitur, vel aliquem ad ea mittant, vel scripto significent, quæ toti congregationi significanda occurrent.

TIT. XX.

De Regularibus & Monialibus.

CAPUT I. Abbates & alii superiores Regularium in correctionibus eum modum teneant, ut nec disciplinam sine misericordia, nec misericordiam sine disciplina reliquisse videantur: sed sit in eis juste consulens misericordia, & pie sæviens disciplina: cum plus agat aliquando erga corrigendos clementia, quam nimia severitas; plus admonitio, quam comminatio; plus caritas, quam potestas.

Abba-

Abbate aut Priore mortuo episcopus per se ipsum aut suum vicarium accedens monasterium, inventarium faciat bonorum omnium, maxime pretiosorum ipsius monasterii: & aliquot ejusdem religiosos œconomos constituat; a quibus juramentum accipiat de nihil alienando sine consensu ipsius; & fideliter administrando, usque dum de prælato provisum fuerit. Similiter & officiarios quoad spiritualia prius administrationem habentes, utpote Priorem & confessarios & alios confirmet, & sua ordinaria auctoritate adjuvet.

II. Quamvis prælati Regularium pro suorum subditorum confessionibus audiendis confessarios deputare possint; id tamen non faciant, nisi prævio examine seu per se, seu per Lectorem suum faciendo; & cum delectu eorum qui ad hoc munus maxime sunt idonei.

III. Sacra lectio Theologica ubique habeatur; ad quam omnes religiosi conveniant, exceptis iis, qui propter administrationem rerum monasterii sibi commissam legitime impediuntur: Et præter eam, etiam pro novitiis lectio fiat pro eorum capacitate; ad sacros ordines nonnisi bene instructi in cærimoniis ecclesiasticis, & rudimentis doctrinæ Christianæ, præsententur.

IV. Mulieres intra septa monasteriorum seu locorum regularium, quæ sunt claustrum, capitulum, dormitorium, refectorium sive conventus, & quæ eorumdem ambitu continentur; ac si quæ alia pro statutorum cujusque loci ratione pro regularibus locis habeantur; extra tempus supplicationum seu processionum, quocumque prætextu ne admittantur.

V. Quamvis religiosi, qui a suis prælatis destinantur ad Pastoratus suis monasteriis subjectos seu incorporatos (quorum institutio ad episcopos aut archidiaconos pertinet) administrandos, ob id non eximantur ab obedientia eorumdem prælatorum: tamen quia & episcoporum, a quibus dicti religiosi curam animarum accipiunt, & parochianorum interest, ut non temere & sine causa revocentur; decreto primi concilii Cameracensis, cap. VI. de ministeriis ecclesiasticis inhærens hæc synodus, statuit & decernit, ut nonnisi ex causa legitima, quam ipse prælatus episcopo exponere debeat, ad monasteria possint revocari. Causa autem exposita episcopus & revocatum dimittere, & in ejus locum præsentatum, si idoneus sit, admittere teneatur.

VI. Quæ de officio divino, de sacramentis, de recta bonorum ecclesiasticorum administratione & alia in hujus synodi decretis hactenus constituta sunt, quatenus eos tangere possunt, ea omnia tanto diligentius servent, quanto ipsi ex sua professione ad perfectiorem vitam magis obligantur.

VII. Missas & alia pietatis officia, ad quæ tenentur ex fundationibus, diligenter & accurate persolvant: ideoque liber in sacristia semper habeatur, in quo ea omnia in singulos dies descripta sint.

VIII. Quia vero monasticæ vitæ perfectio ex trium votorum, quæ omnes religiosi faciunt, observatione dependet; prælati ea omnia, quæ ad ipsorum votorum observationem faciunt, curent ab omnibus inviolabiliter observari.

IX. Omnes autem consuetudines dictis votis contrarias, quales sunt in plerisque monasteriis multæ contra votum paupertatis, plane abrogat, & in posterum prohibet hæc synodus: Ideoque prælatis omnibus utriusque sexus præcipit, ut communem victum & vestitum omnibus religiosis æqualiter, prout cuique opus erit, distribuant: nec pro vestiario, aut pro vini portione singulis religiosis dari consueta, ulla ratione pecuniam assignent: secretas compotationes plane prohibeant; & sobrietatem, individuam castitatis comitem, ab omnibus coli faciant: ideoque præter jejunia ecclesiæ, etiam Adventus Domini & ordinis sui jejunia exactissime observent. ANNO CHRISTI 1586.

X. Episcopi, & alii sanctimonialium superiores, earum statuta & regulas in suis visitationibus diligenter examinent: & si quid in iis juri communi, aut concilii Tridentini decretis repugnare animadverterint, id abrogent, aut corrigant: Nova etiam statuta, si ita expedire judicaverint, atque omnino vivendi formam ad dicti concilii Tridentini præscriptum vernaculo sermone conceptam eisdem tradant, & districte observari mandent.

XI. Provideant etiam episcopi, quanto citius fieri poterit, ut clausura monialium, etiam exemptarum, ubi violata est, restituatur; etiam applicatis in eum finem, si monasteriorum facultates necessarios sumptus non ferant, reorum pœnis pecuniariis: ubi vero hactenus inviolata permansit, quam diligentissime conservetur.

XII. Ad eas vero nullus omnino aut viris aut mulieribus etiam illustribus, etiam in vestitionum aut professionum solemnitatibus pateat accessus; sed per cancellos, cum necessitas erit, colloquantur: exceptis tamen personis necessariis; utpote confessario, cum ad ægrotantium monialium, quæ ad confessionale accedere non possunt, confessiones audiendas, aut sanctissimum Eucharistiæ, vel extremæ Unctionis sacramenta ipsis deferenda; & similia caritatis officia iisdem ægrotis impertienda, erit admittendus: medico, chirurgo, bajulo vini aut cervisiæ, fabris, & similibus personis: quibus tamen nonnisi in necessitate aditus pateat, quos duæ antiquiores sanctimoniales comitentur.

XIII. Præfectus quoque ejusmodi monialium, seu ejus capellanus, aut alius sacerdos, eam ecclesiæ partem ubi ipsæ psallunt, ne quidem prætextu ibidem celebrandi vel concionandi, ingrediatur. Quod si quis ibi celebrare aut concionari ausus fuerit, suspensionis a divinis, & præfecta quæ eum admiserit, excommunicationis pœnam ipso facto incurrant.

XIV. Sed nec ipsi episcopi, aut eorum vicarii, & alii superiores monialium unquam ingrediantur septa clausuræ, nisi visitationis aut alia necessaria causa, sub pœnis contra ingredientes a jure decretis.

XV. Nullus ex supradictis, aut aliis quibusvis umquam admittatur intra dicta septa, qui non in scriptis sibi concessam ab episcopo facultem exhibuerit.

XVI. Quia vero non paucæ neque leves in plerisque monasteriis claudendis difficultates suboriuntur, supplex totius synodi nomine libellus conficiatur; qui expressis omnibus & singulis incommodis difficultatibusque, necnon monialium clausuram recusantium rationibus & argumentis diligenter expositis, Sanctissimo domino nostro offeratur; rogeturque illius sanctitas, ut hujus provinciæ necessitatibus & incommodis pro sua paterna caritate, peculiari aliqua ratione providere ac succurrere dignetur. Habito autem ab illius sanctitate responso, & cum reverendissimis dominis episcopis per litteras communicato, quæcumque ad hanc materiam pertinebunt,

ANNO CHRISTI 1586.

bunt, certius explicari poterunt. Interea vero in dictis monasteriis, quæ clausuram non admittunt, observari curent episcopi, ut nec mulieribus intra loca regularia dictorum monasteriorum pateat accessus.

XVII. Religiosæ vero etiam Mendicantes, quæ ægrotorum ab immemorabili tempore, atque adeo ex fundatione curam agunt, solæ numquam emittantur ad curandos ægrotos; nec juniores, quantum fieri potest; sed eæ, quæ matris seu præfectæ judicio probabuntur.

XVIII. Concionatores quoque deputent episcopi viros pios & graves, qui sæpius ipsas Moniales spiritali verbi Dei cibo reficiant, tam publicis concionibus, quam privatis ad cancellos colloquiis.

XIX. Confessarios similiter aliquoties in anno extraordinarios mittant, quibus omnes sanctimoniales se præsentare teneantur.

XX. Decreto concilii Tridentini, cap. XVII. sess. XXV. de Regularibus & monialibus inhærens hæc synodus, præcipit ut nulla puella ad habitum regularem suscipiendum aut professionem emittendam admittatur, etiamsi monasterium sit exemptum, priusquam exploraverit episcopus, aut ab eo deputatus, puellæ voluntatem, juxta requisita in dicto decreto: ideoque teneatur præfecta certiorem episcopum facere uno mense ante dictam habitus susceptionem, aut professionem, sub pœna suspensionis ibidem decretæ.

XXI. Ad professionem vero dictæ puellæ, nisi confirmatæ; & viri nisi confirmati & tonsurati non admittantur.

TIT. XXI.

De scholis & Seminariis.

CAPUT I. In scholis nulli libri prælegantur, qui in Indice librorum prohibitorum continentur: sed nec ii, qui aliquid turpe aut obscenum continent.

II. Dictæ scholæ sæpe visitentur a Scholasticis cathedralium & collegiatarum ecclesiarum; & iis deficientibus, a decanis ruralibus: qui Ordinariis fideliter & diligenter referant, si quæ eorumdem auctoritatem desiderare intellexerint.

III. Quia vero scholæ quotidianæ Christianæ juventutis institutioni non sufficiunt, cum maxima puerorum pars diebus ferialibus opificium aliquod exerceat, neque ob parentum inopiam scholas frequentare possit: quorum tamen animæ non minus, quam aliorum, Christi sanguine redemptæ, Christiana doctrina imbui debent: erigantur tam in omnibus urbibus, quam in pagis celebrioribus scholæ Dominicales; & ad earum faciliorem progressum instituantur auctoritate episcoporum, ubicumque id commode fieri poterit, sodalitates Doctrinæ Christianæ; propositis singulis sodalibus indulgentiis, juxta bullam Pii V. per fel. record. Gregorium XIII. confirmatam & ampliatam: cujus tenor ad feliciorem dictarum scholarum Dominicalium & sodalitatum erectionem, ad finem horum decretorum adjectus est.

IV. In his locis ubi dictæ scholæ & sodalitates commode institui non poterunt, parochus ipse a prandio, commodiore ante aut post vesperas hora, pueros campanæ pulsu convocatos, ex parvo Catechismo, qui ad hoc pro tota provincia imprimetur, prima fidei rudimenta doceat, eumque memoriter ab iis recitari faciat. Pueros autem magistratus, ballivi, majores, seu alii locorum præfecti, tum ad dictas scholas, tum ad dictam parochi lectionem omnino compellant. Parentes etiam & heros non mittentes pueros suos ac ministros propositis pœnis coerceant; & rebelles etiam suis urbibus aut pagis expellant.

V. Si quis autem parochus non legitime impeditus hoc tam necessarium officium, quod etiam ex concilii Tridentini decreto præstare debet, prætermiserit; is toties unius floreni mulctam fabricæ suæ ecclesiæ applicandam incurrat, quoties hoc neglexerit.

VI. Ut autem ipsi etiam parocho succuratur, omnibus sacerdotibus & clericis, qui intra fines parochiæ degunt, præcipit hæc synodus, ut eum in hoc sancto docendi munere pro sua quisque virili adjuvent.

VII. Porro quoad seminaria clericorum, juxta sacrosancti concilii Tridentini saluberrimum decretum instituenda, cum experientia in hac provincia docuerit, modicum fructum ex hactenus institutis provenire: neque in posterum, saltem pro præsenti ecclesiæ necessitate, exspectari posse: hanc rationem, quam toti provinciæ utilissimam fore confidit, hæc synodus ineundam duxit: Nempe ut in Universitate studii generalis oppidi Duacensis, ejusdem provinciæ, unum pro tota provincia, communibus sumptibus archiepiscopi & suorum coepiscoporum, aliorumque omnium, qui pro seminariis contribuere debent, comparato ad hoc loco amplo & commodo, erigatur: ad quod archiepiscopus cum duobus a capitulo & totidem a clero suæ civitatis, ut minimum viginti e sua diœcesi: singuli autem episcopi cum similibus respective deputatis, ut minimum duodecim studiosos mittere teneantur: salvo quod ipse archiepiscopus, durante hac rerum omnium caritate, & ecclesiarum inopia, admittere poterit justas & legitimas episcoporum cum dictis deputatis excusationes pro minori numero mittendo ad certum tempus: qua etiam caritate & inopia cessante majorem poterit numerum definire, & præscribere.

VIII. Pro felici autem dicti seminarii inchoatione, & feliciore progressu, eadem synodus decernit quæ sequuntur.

In primis seminarium ipsum uni rectori seu præsidenti committatur, qui per archiepiscopum de consensu seu consilio suorum coepiscoporum eligatur & nominetur; sitque sacerdos, sacræ Theologiæ aut decretorum doctor aut licentiatus, bonus œconomus: qui promittat in sua receptione, se ad minus triennio illi regimini præfuturum; & singulis annis suæ administrationis computus fideliter redditurum ad certam diem; ad quam comparebunt in dicto seminario pro dictis computibus audiendis episcopi per se vel suos deputatos, & deputati a capitulis & clero suarum civitatum, aut eorum aliqui, sumptibus illorum a quibus respective mittentur.

IX. Dictus præsidens habeat in singulos annos ultra victum suum, qui ipsi cum studiosis erit communis, summam ducentorum florenorum.

X. Studiosi sint omnes viginti annorum, pietate & eruditione commendabiles, & habito delectu ingeniorum & doctrinæ ad seminarium per concursum a singulis episcopis in suis diœcesibus cum dictis Capituli & cleri deputatis, aut eorumdem substitutis celebrandum assumantur: & pauperum filii ac commendati a contribuentibus dicto seminario, ceteris paribus aliis præferantur: sintque ex legitimo matrimonio nati: non claudi,

non

ANNO CHRISTI 1586.

non in manibus; aut alia corporis parte notabilem defectum habentes. Quod si aliqui sint, qui integram bursam contribuant, habebunt jus præsentandi idoneum sine concursu.

XI. Sint bursæ omnes duodecim librarum grossorum pro victu singulorum studiosorum: vestiantur autem sumptu parentum & Mœcenatum eodem habitu, ac nigri coloris; nempe veste exteriore ad talos usque; interiore vero ad genua propendente; & pileo clericali.

XII. Incedant bini sequente uno ex præfectis, cum ad scholas & templum gradientur.

XIII. Doceantur præter Theologicas lectiones cantum Gregorianum, computum ecclesiasticum, & cærimonias ecclesiæ: & præterea in concionibus tum inter se domi, tum ad populum habendis diligenter exerceantur. Disputationes domesticas, aliquo ex præfectis præsidente, singulis septimanis habeant, quo pia quadam æmulatione ad studium inflammentur.

XIV. De cetero quamdiu in ipso seminario erunt, legibus & statutis ejusdem, quæ ab episcopis præscribentur, vivant: & si dyscoli sint, ab eisdem episcopis ejiciantur.

XV. Cum ad eam ætatem pervenerint, qua fieri poterunt subdiaconi, mittantur ad eum ordinem suscipiendum, in quo per annum ministrent: quo finito ordinentur diaconi; & in eo similiter ministrent, quoad fieri poterunt sacerdotes.

XVI. Cursum autem studiorum suorum in dicto seminario spatio quatuor annorum absolvant, nisi videantur esse ejus exspectationis, ut ad aliquem gradum, maxime si Mœcenates habeant, promoveantur.

XVII. Singuli autem studiosorum in sua ad dictum seminarium assumptione jurent, se cum idonei invenientur, id muneris in ecclesia Dei subituros, quod suus episcopus illis injungendum existimaverit: alioquin refundent sumptus quos fecerint in seminario: pro quo dabunt fidejussores: promittentque, cum ad pinguiorem fortunam devenerint, se memores futuros accepti beneficii, & in communem ejusdem seminarii utilitatem aliquid liberaliter elargituros.

XVIII. Ut autem provideatur de sumptibus ad supradicta, necnon ad studiosorum alimoniam necessariis, singuli episcopi cum dictis suis deputatis, quamprimum fieri poterit, portionem aliquam ex omnibus beneficiis, ubi hactenus detracta non est, detrahant; quæ in solos usus seminarii convertatur: quæ porro diminuetur ad ratam, aut in totum cessabit, accedente beneficiorum unione & incorporatione, juxta prædictum decretum concilii Tridentini.

TIT. XXII.

De foro, jurisdictione, & immunitate ecclesiasticis.

CAPUT I. Ut in foro ecclesiastico quam minus fieri poterit sumptibus & partium incommodis causæ agantur, & quam brevissimo tempore finiantur; nec clerici occasionem accipiant quocumque prætextu sese mutuo ad judicia sæcularia contra canonum dispositionem pertrahendi; præter ea quæ in priore synodo provinciali eum in finem edita fuerunt decreta, sancta hæc synodus statuenda duxit quæ sequuntur.

A In primis episcopi primo quoque tempore definiant atque præscribant certam taxam pro salariis & stipendiis singulorum practicorum suæ curiæ; quam ipse judex in taxando omnino sequi teneatur; neque practici ipsi amplius exigere possint.

II. Causas omnes verbales, quæ sine scripto expediri possunt, judices summarie & de plano expediant; nec permittant eas in scriptis agitari, etiam consentientibus partibus aut practicis: & unicam tantum dilationem ad probandum, aut ad summum duas, in iis causis concedant.

III. In iis causis quæ scripto tractantur, simul atque ad libellum actoris respondit reus, illeque replicæ, hic duplicæ scripturam exhibuit; B processus ad manus judicis deferatur, ut sententiam suam vel definitivam vel interlocutoriam ferat; nec antea umquam liceat plures exhibere scripturas.

IV. Judex autem, postquam ipsi exhibitus fuerit processus, quanto citius fieri poterit, eum visitet & decidat; maxime si sint causæ matrimoniales, beneficiales, alimentorum, dotis, correctionis, & aliæ similes, quæ accelerationem requirunt: in quibus etiam causis alimentorum, incarceratorum, & similibus, de triduo in triduum procedatur, & dilationes præscindantur & abbrevientur.

V. Scribæ seu notarii causarum ab omnibus superfluis abstineant; ideoque nec dies festos ad C substantiam rei non necessarios apponant; nec dignitates judicum, vel litigatorum, vel procuratorum sæpius repetant; nec tenorem totum ejusdem instrumenti, citationis, & cujuscumque scripturæ umquam reiterent: sed si tenore semel inserto, ejus alibi mentio facienda sit, fiat remissive; nec processibus aut actis curiæ plusquam una continuatio causæ in singulis terminis ordinariis inseratur: & si insertæ fuerint plures, non veniant in taxam.

VI. Denique etiam commissarii, ad quos pertinet scribere testium depositiones, aut extracta quæcumque processibus inserenda, abstineant a superfluis præambulis, longisque & inutilibus præfationibus, ac etiam conclusionibus, & aliis D omnibus, quæ ad principale negotium non pertinent.

VII. Causæ omnes infra biennium a die motæ litis terminentur: alioquin post id spatium, liberum sit partibus, vel alteri illarum, judices superiores, alias tamen competentes, adire: qui causas in eo statu quo fuerint assumant, & quamprimum terminari curent, juxta concilii Tridentini decretum, sess. XXIV. cap. XX.

VIII. Decreta vero, quæ ibidem subjiciuntur, causas appellationis concernentia, a metropolitano seu ejus vicariis aut officialibus, exacte serventur, prout reliqua omnia quæ eos tangunt; ne comprovincialium episcoporum jurisdictio turbetur, aut impediatur.

E IX. In causis vero beneficialibus, quæ coram judicibus ecclesiasticis in petitorio agitantur, post primam sententiam, etiamsi appellatum erit, fructuum perceptio victori sub cautione tribuatur, aut saltem apud tertiam personam substituantur.

X. Porro ad compescendas frivolas appellationes, sacra hæc synodus judicibus appellationum præcipit, ut pro qualitate causæ & modo culpæ, quos deprehendent male seu frivole ac perperam appellasse, in aliquam pœnam pecuniariam arbitrio suo piis usibus applicandam condemnent.

ANNO CHRISTI 1586.

XI. Quod si de gravamine agatur, quod per appellationem a definitiva reparari nequeat; quale est gravamen indebitæ carcerationis; cum appellare liceat, appellationi omnino deferatur: nec prohibeatur quominus acta causæ ad judicem appellationis deferantur: interea vero is, cujus causa agitur, in carcere permaneat, quoad cognita causa judex ad quem (appellavit) aliter decreverit.

XII. Cum variis modis contingat turbari aut impediri jurisdictionem ecclesiasticam per judices laicos; supplicetur ex parte hujus sacræ synodi Regiæ majestati, ut utriusque fori & ecclesiastici & civilis indemnitati, & judicum omnium quieti & securitati consulens, quod suum cuique est tribuere, & ne se invicem turbent aut impediant, sua auctoritate regia providere dignetur. In primis vero, quod indignissimum est, ne in ipsas personas ecclesiasticas aliquid juris, aut de eorumdem excessibus cognitionis judices laici usurpent aut prætendant; nec eosdem coram se pro actionibus personalibus etiam civilibus pertrahant, sive sint sæculares clerici, sive capitula aut monasteria dictis judicibus ecclesiasticis subjecta. Ne episcopos aut eorumdem officiales ullo pacto impediant, quin clericos sibi subjectos criminosos libere capere seu apprehendere & incarcerare, & prout sacri canones dictaverint, pro modo culpæ eos punire possint.

XIII. Quod si ipsi episcopi, aut alii judices ecclesiastici, petant auxilium laicorum ad dictam apprehensionem in locis jurisdictionis eorumdem faciendam, ne exigant visionem informationis præparatoriæ, aut ipsi de causa apprehensionis cognascant: ne cum ipsi judices ecclesiastici aliquos citaverint, qui se prætendant exemptos, dummodo notorie tales non sint, laici judices cognitionem declinatoriæ exceptionis coram judicibus ecclesiasticis propositæ eisdem inhibeant, aut eam sibi usurpent, contra apertissimam utriusque juris dispositionem; qua cautum est, ut qui ad aliquod judicium evocatus, se aliquo privilegio eximere vult, teneatur nihilominus comparere, & ibidem dictum suum privilegium allegare, & de eo fidem facere.

XIV. Ne dicti judices laici judicibus ecclesiasticis præcipere audeant, ut revocent suas sententias suspensionis a divinis, aut excommunicationis, aut alia decreta per ipsos lata; & ne eo prætextu arrestare præsumant bona temporalia dictorum judicum ecclesiasticorum; quin potius, si dictos judices ecclesiasticos prætendant excessisse in suis sententiis aut decretis, ad episcopos, aut eorumdem superiores, ii quorum interest, recurrant.

XV. Ipsas vero sententias judicum ecclesiasticorum, cum requisiti fuerint, sine nova causæ cognitione exsequantur, per captionem pignorum, & alias; maxime cum hodie concilium Tridentinum vetet, ne frequens sit usus excommunicationis; & quandocumque exsecutio realis aut personalis fieri potest, a censuris ecclesiasticis abstineatur.

XVI. Nullam etiam moveant difficultatem in exsecutione ultimarum voluntatem ipsorum clericorum: sed penes episcopos, seu alios judices ecclesiasticos, sit libera facultas cogendi exsecutores dictorum testamentorum, etiam laicos, ad reddendum suos computus, & pia legata aut fundationes exsecutioni demandandum.

XVII. Ut etiam magistratus & præfecti sæculares non cogant clericos, maxime in sacris ordinibus constitutos, qui Christo militare debent, ad excubias diurnas aut nocturnas: nec eorumdem bona sine consensu ordinum ecclesiasticorum ad aliquas contributiones obligare & taxare præsumant, in grave detrimentum animarum suarum; & immunitatis ecclesiasticæ præjudicium.

XVIII. Postremo, ut omnes judices regii ac magistratus omnibus modis juvent episcopos & eorumdem vicarios, ad exsecutionem omnium & singulorum decretorum sacrosancti concilii Tridentini.

TIT. XXIII.

De usuris.

CAPUT I. Eos qui cum publicis usurariis, utpote excommunicatis, communicant in divinis, excommunicationem majorem incurrere synodus declarat. Ideoque parochis omnibus districte præcipit, ut ne quidem in articulo mortis ipsis usurariis, nisi de restituendis per usuras injuste acquisitis cautionem dederint, ecclesiæ sacramenta administrent, eosque ab ingressu ecclesiæ prohibeant.

II. Qui vero in aliis quam divinis cum usurariis communicant, excommunicationem minorem incurrunt, nisi ob causas a jure expressas excusentur.

III. Eisdem tamen parochis inhibet hæc synodus sub pœna majoris excommunicationis, ne cum isdem usurariis quocumque modo conversentur, nisi ut pro negotiis suæ salutis eos cohortentur.

IV. Quoties autem ex mutuo aliquid præter sortem exigitur vel accipitur, cujuscumque generis illud sit, modo pecunia æstimari possit, usura committitur. Ideoque tutores & curatores pupillorum & pupillarum, etiam magistratus, qui plerisque in locis patrimonii eorumdem augendi causa, seu quovis alio prætextu, pecunias eorum, sub certo lucro singulis annis ultra sortem recipiendo, mutuo dare solent, retenta facultate repetendæ sortis, ubi ad majorem ætatem pupilli vel pupillæ pervenerint, aut matrimonium contraxerint, aut alios, ad dictorum tutorum seu curatorum arbitrium & voluntatem, usuram committere declarat hæc synodus; & præcipit, ut contra eos tamquam usurarios, si post publicationem decretorum hujus concilii moniti, hujusmodi contractus non mutaverint, procedatur.

TIT. XXIIII.

De synodo provinciali & diœcesana.

CAPUT I. Cum sacrosancta Tridentina synodus provincialia concilia quolibet triennio haberi voluerit post octavam Paschæ resurrectionis Domini, seu alio commodiore tempore pro more provinciæ; hæc synodus proximo concilio provinciali neque certam diem, neque certum locum commode præfigere potest: sed hoc metropolitani, ad quem dictorum conciliorum convocatio pertinet, arbitrio relinquit: qui pro commoditate locorum & temporum convocationem facere poterit, quando ipsi magis expedire videbitur.

II. Convocatione autem per metropolitanum facta, die & loco per eumdem præfixis comparere teneantur, primum omnes ejus coepiscopi; deinde Capitula omnium ecclesiarum cathedralium hujus provinciæ, ac omnes qui de jure & consuetudine interesse debent. Qui nisi legitima causa

causa impediantur, per seipsos, non autem per procuratores comparere debeant. Eam vero ipsam metropolitano significare, ac de ea opportuno tempore fidem facere teneantur.

III. Et nihilominus, si causa impedimenti probetur, seu excusatio, ne quis personaliter compareat, admittatur; procuratorem aliquem virum ecclesiasticum mittat, non ad audiendum tantum & referendum, sed ad deliberandum & gerendum quæ principalis faceret, si personaliter interesset; nec non ad acceptandum & recipiendum quæcumque in ipsa provinciali synodo acta, gesta, constituta, & decreta fuerint.

IV. Contra vero absentes, vel procuratorium sufficiens non mittentes, primum ad contumaciam, etiam per affixionem edicti publici ad valvas metropolitanæ ecclesiæ, aut alterius loci, ubi concilium celebrabitur; deinde ad alias pœnas juxta canonicas sanctiones decernendas procedatur.

V. In iis de hæresibus exstirpandis, & fidei integritate conservanda, de moribus reformandis & excessibus corrigendis, denique de controversiis componendis agatur. Quod si episcopi & alii qui interesse debent, a novissimo concilio circa hæc aliquid observaverint, quod in concilio proponendum videatur, id uno mense ante diem præfixum ipsi metropolitano per litteras significetur.

VI. Prima die opportuna post apertam synodum processio solemnis fiat, convocato universo clero sæculari & regulari ipsius civitatis: post processionem Missæ sacrificium ab ipso metropolitano fiat; in qua etiam vel ab eodem vel ab alio ejus jussu sermo habeatur. Quod & sequentibus diebus per ordinem faciant episcopi, aut alii ab ipsis deputati.

VII. A concilio autem nemini recedere liceat, nisi ex justa & necessaria causa metropolitano exposita; & ab eodem recedendi facultate in scriptis obtenta, & promotori concilii intimata, ac per secretarios concilii registrata, procuratore etiam idoneo suo nomine relicto.

VIII. Episcopi, seu eorum legitimi procuratores, antequam a concilio redeant, ad altare majus accedentes, decretis ac constitutionibus in eodem concilio confectis & promulgatis, postquam metropolitanus subscripserit, singuli ordine suo subscribant.

IX. Denique absoluto concilio & a sanctis acclamationibus factis, omnes episcopi surgentes osculum pacis a metropolitano accipiant, & sibi invicem dent; significantes se conjunctissimis animis concilii decreta exsequi velle; quod proinde omni studio ac vigilantia re ipsa præstent.

X. Diœcesanam synodum singuli episcopi in suis diœcesibus singulis annis habeant.

XI. Et in prima post concilium provinciale, quæ quidem infra sex primos post illud menses habeatur, omnia decreta ipsius provincialis promulgentur.

Publicata fuerunt hæc decreta in insigni ecclesia collegiata sanctæ Valdetrudis oppidi Montis Hannoniæ, post Missam solemnem, ab illustrissimo & reverendissimo domino archiepiscopo celebratam, die vigesima tertia mensis Octobris, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo sexto: & signata super altare majus dictæ ecclesiæ, prout sequitur.

Ego Joa. Fr. episcopus Vercellen. Nunciusque Apostolicus, & sacræ hujus synodi una cum illustrissimo & reverendissimo domino archiepiscopo præsidens, supra exaratis decretis consentiens subscripsi.

Ego Ludovicus archiepiscopus Cameracensis, his decretis consentiens subscripsi. ANNO CHRISTI 1586.

Ego Matthæus Atrebatensis episcopus, consentiens subscripsi.

Ego Fr. Franciscus Namurcensis episcopus, consentiens subscripsi.

Ego Joannes Cotreau, vicarius & deputatus a Capitulo Tornacensi sede vacante, consentiens subscripsi.

Ego Jacobus Pamelius tamquam procurator piæ memoriæ reverendissimi domini Joannis Six episcopi Audomarensis, ad diem usque decimam sextam Octobris exclusive, quo mors ipsius nunciata est, decretis, quorum decisioni interfui, consentiens subscripsi.

Ego Ludovicus de Bersaques, ecclesiæ Audomarensis decanus, quia decisioni decretorum subsequentium tamquam procurator sedis vacantis interfui, ipsi consentiens subscripsi.

Nomina deputatorum a Capitulis cathedralium & collegiatarum ecclesiarum istius provinciæ; nomina item abbatum, priorum, procuratorum, & aliorum, qui huic synodo interfuerunt, suo ordine in actis sunt descripta.

Promotores concilii fuerunt Jo. Froidmont sacræ Theologiæ licentiatus & Scholasticus, ac Nicolaus Goubile decretorum & legum etiam licentiatus, canonici Cameracenses.

Secretarii, Petrus Preudhomme & Valerianus du Flos, decretorum & legum licentiatus & doctor, canonici etiam Cameracenses.

Acclamationes facta post publicationem decretorum, & decantatum in gratiarum actionem hymnum,
Te Deum laudamus.

Deo nostro Patri misericordiarum & Deo totius consolationis, omnis honor, laus & gloria in sæcula sæculorum.

Resp. Amen, Amen, Amen.

Beatissimo Sixto Papæ quinto, sanctæ & catholicæ ecclesiæ Pontifici, cunctarum gentium obedientia, & Christiani nominis in omnem terram propagatio, ac diuturna prosperitas.

Resp. Domine Deus Sanctissimum dominum nostrum diutissime & felicissime ecclesiæ tuæ conserva; atque illum ab omni adversitate custodi. Mitte ei auxilium de sancto, ut eo gubernante gentes omnes illuminentur, & in unum ecclesiæ tuæ ovile colligantur.

Illustrissimis & reverendissimis dominis, episcopo Vercellensi, Nuncio Apostolico, & Archiepiscopo nostro sacræ synodi præsidibus, necnon reverendissimis dominis hujus provinciæ episcopis, ac venerandis Patribus, salutaris vigilantia, in laboribus constantia, & felix ad ecclesias suas reditus.

Resp. Deus Pater luminum, illustra faciem tuam super servos tuos, & dirige gressus eorum in viam pacis, ad dandam scientiam salutis plebi tuæ.

Imperatori, Regi Catholico, & Alexandro Gubernatori nostro, perpetua felicitas.

Resp. Æterne Deus, Christianæ religionis defensoribus optabilem de hostibus Crucis Filii tui dexteræ tuæ potentia victoriam concede.

Provinciæ nostræ clero & populo, omnibusque fidelibus Christianis, tranquillitas, salus, & divinarum gratiarum abundantia.

Resp. Benedic Domine filios tuos, & esto in circuitu populi tui ex hoc nunc & in sæculum.

Decretorum hujus provincialis synodi observatio-

ANNO CHRISTI 1586.

vationem ſalutarem ad provinciæ noſtræ ſpiritale incrementum, omnes qui hic adſumus, unanimi voto, a Deo bonorum omnium largitore humiliter imploramus, intercedente Dei para Virgine Maria Domina noſtra, cum beato Joanne Baptiſta, ſanctis Apoſtolis Petro & Paulo, beata Valdetrude, & omnibus ſanctis.

Reſp. Fiat, Fiat: Amen, Amen.

PLACCART DE SA MAJESTE, ſur l'execution des decrets de la ſynode provinciale de Cambray, tenue en la ville de Mons, au mois d'Octobre, 1586. & faites en notre ville de Bruxelles, le premier jour de Juin, l'an de grace 1587.

PHILIPPE *par la grace de Dieu, Roy de Caſtille, d'Arragon, de Leon, de deux Siciles, de Jeruſalem, de Portugal, de Navarre, de Grenade, de Tolete, de Valence, de Galice, des Maillorques, de Seville, de Sardaine, de Cordube, de Corſique, de Murcie, Jaen, des Algarbes, de Algezire, de Gibraltar, des Iſles de Canarie, & des Indes tant orientales, que occidentales, des Iſles & terre ferme de la mer Oceane, Archiducq d'Auſtrice, Duc de Bourgoingne, de Lothier, de Brabant, de Lembourg, de Luxembourg, de Geldres, & de Milan, Conte de Habsbourg, de Flandres, d'Artois, de Bourgoigne, de Tirol, Palatin, & de Haynnau, de Hollande, de Zelande, de Namur, & de Zutphen, Prince de Zvvaue, Marquis du S. Empire de Rome, Seigneur de Frize, de Salins, de Malines, des cite, villes & pays d'Utrecht, d'Oueriſſel, & de Groeninghe, & dominateur en Aſie, & en Affricque. A tous ceux qui ces preſentes verront, ſalut.*

Comme il ſoit que en la ſynode provinciale de Chambray tenue en noſtre ville de Mons, au mois d'Octobre de l'an XV. C. quatre vingtz & ſix dernier, ayent eſte decretees & ordonees beaucoup de choſes grandement importantes a l'advancement de l'honneur de Dieu, & du ſalut des ames: Et que pour tant mieux pouvoir mettre en execution iceux decrets; Nous ſoyons eſte requis de la part de tres-reverend pere en Dieu, l'Archeveſque & Duc dudit Cambray, enſembles des Eveſque & Chapitres des ſieges vacans d'icelle province: afin d'y interpoſer noſtre autorite, en aidant a faire effectuer les pointz, pour l'execution deſquez noſtre dict aſſiſtence pourroit eſtre neceſſaire.

Scavoir faiſons, que apres avoir fait meurement veoir & examiner en conſeil la ſuſdite Ordonnance & decret, veuillans tant qu'en nous eſt avancer un œuvre tant bon, pieus, & ſainct: Avons par la deliberation de noſtre tres-cher & tres ame bon neveu le Duc de Parme & de Plaiſance, Chevalier de noſtre Ordre, Lieutenant, Gouverneur, & Capitaine de noz pays de par deca, ordonne & ſtatue, ordonnons & ſtatuons par ces preſentes les pointz & articles que s'enſuivent.

Premierement, que tous ceux qui d'oreſnavant ſeront miz en magiſtrat & loy, tant de villes que villaiges dudit Archeveſche de Chambray, enſemble tous officiers publicqz, ſi comme Bailliz, Prevoſtz, Conſeilliers, Penſionnaires, Greffiers, Procureurs des Villes, & tous autres dependans de la Juſtice, ſeront tenuz faire profeſſion de leur foy, touchant des deigts la Croix, ou les ſainctes Evangiles, en la forme & maniere que s'enſuit.

Je N. jure par le Dieu tout puiſſant, & ſur la damnation de mon ame, que je croy tout ce que croit l'Egliſe Catholicque Apoſtolicque & Romaine, & que je tiens la doctrine qu'elle a tenu, & tient, ſoubz l'obeiſſance de noſtre ſainct Pere le Pape, deteſtant toutes doctrines contraires a icelle, ſi comme des Lutheriens, des Calviniſtes, des Anabaptiſtes, & de tous autres hereticques & ſectaires: & quentant qu'en moy ſera, je m'oppoſeray & contrarieray a icelles. Ainſi m'aide Dieu, & tous ſes saincts.

Laquelle profeſſion de foy ſera renouvellee de chacun an par les officiers permanens, ſignamment les principaux, ſi comme Bailliz, Conſeilliers, Penſionnairs, Greffiers, & Procureurs, tant de villes, que d'autres lieux: & ſe fera ladict profeſſion de foy, par les magiſtratz es mains de noz Commiſſaires, ou autres ayans charge & auctorite de renouveller les loix on Magiſtratz; & par les officiers de villes es mains du Magiſtrat nouveau. Et quant aux villaiges, icelle profeſſion de foy ſe fera ſemblablement es mains de celuy ou ceux qui ont auctoritez de renouveller la loy, y preſent le Paſteur.

Auſſi ordonnons que tous Libraires, Imprimeurs, maiſtres & maitreſſes d'Eſcholles Latines, ou autres, ſans nulz excepter, feront ſemblable profeſſion de leur foy es mains de l'Eſcholatre, es lieux ou il y a Eſcolatre: & ou point, es mains des archiprebiſtres, ou doyens de Chreſtiente: ſauf que les maiſtres d'Eſcolles Latines le feront ſelon la forme preſcripte par la bulle de feu noſtre ſainct Pere le Pape Pius quartus: Et dont ſera tenu note par tous les ſuſdites.

Et pour remedier aux abus inveterez contre l'expres commandement de Dieu & de l'Egliſe, touchant la violation des feſtes & ſainctes Dimanches; ordonnons en conformite des Placcarts ſur ce publiez es annees trente & ung, & ſoixante; que eſdits jours de feſtes & Dimenches, durant la grande Meſſe & Sermon que ſe fait en icelle, ou autrement du matin, & durant les Veſpres, ne ſera loiſible a perſonne de pourmener au marche ou places publicques, ou pres des Egliſes, ny aller en tavernes, s'addonner a quelques jeux publicques, ſi comme d'archers, canoniers, ou harquebuſiers, eſcrimeurs, jeulx de paulmes, & autres, d'aller aux danſes, ſoit pour ſolemnite de nopces, ou autrement, n'y auſſi d'aller peſcher en rivieres ou foſſez, n'y auſſi ſe pourmener aux Egliſes, tant hors l'office divin, que durant iceluy: a paine arbitraire, ſelon la qualite des perſonnes.

Comme auſſi les chartiers & batteliers ne pourront charger n'y commencer voitures de marchandiſes ou denrees par un jour de feſte ou Dimenche, n'y auſſi eſtans arrivez ou ils veulent, eſtre deſcharge leurdicte marchandiſe eſdicts jours, du moingz durant le ſervice divin.

Et de meſmes ne pourront les laboreurs cultiver les terres, ou moiſſonner, ny les meuſniers, braſſeurs, bouchiers, boulengiers, faire leur beſoingne eſdicts jours, n'eſt pour quelque notable neceſſite, a declarer par l'officier & magiſtrat du lieu, par l'advis du doyen de Chreſtiente, ou en ſon abſence, du Cure du lieu.

Et pour oſter le grand ſchandal & diſcommodite qui advient au ſainct ſervice divin, par les paſſemens & recours de maiſons & autres heritages, & venditions de biens meubles, qui en pluſieurs lieux ſe font eſdicts jours de feſte & Dimenche, encores que apres ledict ſaint ſervice divin: Voulons & commandons que pour l'advenir tels debvoirs ſoient remis a quelque autre jour. Bien entendu que eſdicts jours de feſtes & Dimenches s'en pourront faire les criees & denunciations hors de l'Egliſe a l'yſſue de la Meſſe, ou de Veſperes; a raiſon que le peuple eſt lors aſſemble. Comme auſſi les foi-

ANNO CHRISTI 1586.

foires & autres marchiez publicqz de chacune sepmaine, quand ils escherront ou tomberont sur le sainct Dimenche, ou quelque jour de feste, seront anticipez au jour precedent ou postposez au sequent par les Magistrats, par communication & advis des Evesques, si mestier est.

Et pource que par experience l'on a remarque plusieurs abuz touchant le bapteſme des enfans par les saiges femmes, ordonnons aux magistratz de ne permettre quelque saige femme exercer son office, qu'elle ne soit este premierement examinee, & si besoing soit instruicte de son pasteur, & ait faict le serment es mains dudit magistrat, de denoncer fidellement audict pasteur les enfans qu'elle scaurra estre a baptiser dans sa paroiche, & ce avant le tiers jour.

D'aultre part comme nous sommes informez, que aulcuns promeuz aux sainctes ordres soubz tiltre de leur patrimoine, s'avancent nonobstant leur serment faict au contraire es mains de leur eveſque ou ses officiers, d'aliener, obliger, donner, ou renuncer icelluy leur patrimoine a leurs parens, ou aultres, par ou ilz demeurent imporveuz, signammment en leur vieilleſſe. Nous pour a ce obvier, voulons que toutes allienations, engaigement, hypotecques, donations, ou disposition faictes de telz biens soint nulles & de nulle valeur, si ce n'est en reservant l'usufruict & libre joyssance d'iceulx biens durant la vie naturelle de ceulx qui auront este promeuz aux ordres sacres soubz tiltre de leur dit patrimoine.

Et pour ce qu'en plusieurs lieux les Curez sont petittement pourveuz, & n'est possible, signammment es villes, les pourveoir de portion canonicque par assignation des dismes, ou union des simples benefices: Ains est necessaire venir a la troisieſme voie ordonnee par le sainct Concil de Trente; scavoir les collectes sur les paroischiens: laquelle collecte ne se povant practiquer sans nostre authorite & consentement; ordonnons a tous magistratz & gens de loy, qu'ils ayent a assister les eveſques a trouver ce que defaudra pour l'entretenement desdicts pasteurs, la ou ne leur pourra estre sussisamment pourveu par les deux premieres voyes, ordonnees par ledict Concil de Trente, jusques aux sommes advisees par cette synode metropolitaine; lesquelz magistratz feront l'assiette de ce qu'iceulx Eveſques auront declare defaillir aux deux premieres voyes, pour trouver la sustentation desdicts Curez.

Pareillement comme journellement se representent aussy grandes difficultez touchant la provision desdicts curez, ou bien apres la reparation des egliſes, par la voye d'assignation des dismes, quant icelles se trouvent estre occupees ou possedees par gens layz, soit en fief, ou aultrement: Nous declarons nostre intention estre, que a la portion canonicque, & reparation dedicts egliſes, debveront contribuer les dismes, aians aultrefois este laicales, lesquelles presentement seroient retournees en mains des gens d'egliſe, de quelle nature qu'elles soyent, fiefz ou autres. pour estre retournees a leur primitive nature: ensemble celles que l'on pourra verifier avoir este achaptees, ou aultrement acquises par gens layz des ecclesiastiques, depuis le premier Concil de Latran, qui fut l'an 1179. soubz Alexandre troisieſme.

Et afin que les biens des fabricques d'egliſes & d'aultres lieux pieulx soient bien employez, & les fondations entretenues comme il appertient: Voulons que par tout a l'audition des comptes du bien desdicts fabrique des egliſes, soit present & appelle le Cure du lieu; ou bien que l'eveſque y envoie quelque aultre sien depute, quant pour quelque cause il estimera cela expedient; moyennant que ce soit sans aucun fraix de ladicte fabricque, & sans prejudice de noz droiz & authoritez, ou des seigneurs particuliers des lieux.

Comme aussy ledit cure pourra de la part de l'eveſque estre present a l'audition des comptes des hospitaulx, maladries, maisons d'orphelins, escolles & aultres lieux pieux des villages: pourveu que ce soit sans fraix & charges desdicts maisons, & sans prejudice comme dessus.

Et pource qu'en ce temps present il est plus que neceſſaire de faire par tout dreſſer les escolles Dominicales pour l'institution de la pauvre jeuneſſe; nous enchargeons bien expreſſement a tous officiers, magistratz, & gens de loy de villes, & plat pays, respectivement, d'assister les eveſques ou leurs deputez tant a l'erection d'icelles escolles, que au recouvrement des deniers a ce requis & neceſſaires: & a ce que lesdites escolles soient bien frequentees, auront a faire constraindre les enfans, serviteurs & servantes, d'aller ausdictes escolles; en puniſſant les parens, maistres ou maistreſſes, qui ne feront devoir d'y envoyer leursdicts enfans, serviteurs & servantes ayans besoin d'instruction.

Au reste veuillant mettre ordre a ce que la jurisdiction eccleſiaſtique soit maintenue & conservee si autant que de raison: Nous deffendons à tous noz Conſaulx & sieges Provinciaulx, & toutes autres Justices seculieres, de n'entreprendere sur ladite jurisdiction eccleſiaſticque, ny prendre cognoiſſance des causes criminelles ou civilles sur les perſonnes desdicts eccleſiaſticques, chapistres, ou monasteres, ny permettent iceulx estre attirez par les juges subalternes de leurs ressortz: sauf es cas esquelz ils sont de temps immemorial accoustumez de ce faire: & ou a cette occasion lesdicts Archeveſque & Eveſque pretendroient y avoir emprinſe, auront leur recours vers nous, ou vers nos tres-chiers & feaux les Chief Preſident & gens de noſtre Conſeil prive, pour y ordonner ce que de raiſon. Ne veuillans que noſdicts Conſaulx ou juges Provinciaux baillent, ou souffrent estre baille a l'advenir aulcun empeſchement ausdicts Archeveſque, Eveſques, ou leurs Juges d'Egliſe en l'apprehenſion desdicts eccleſiaſticques de leur charge, les leiſſant par eulx punir selon les decrets & sainctz canons. Bien entendu qu'ils ne pourront les tirer hors des maisons des bourgeois ou mannans, estans perſonnes layes, ou de ce il y a previlege ou couſtume probibant ladite extraction. En quoy toutesfois ne seront comprinſes tavernes, cabaretz, hoſtelleries, & semblables lieux, n'est qu'iceulx soient auſſy previlegiez comme les autres maiſons de bourgeois.

Sy voulons & ordonnons, que lors que les eveſques ou aultres requerront ayde des Juges layz pour apprehender leurſdicts subjectz eccleſiaſticques es lieux de leur juriſdiction, qu'ilz aient a leur donner confort, ayde, ou bras seculier, s'ils en sont requis, sans demander inſpection des informations, soient preparatoires, ou aultres, & sans prendre cognoiſſances des causes de l'apprehenſion. Et quant leſdicts juges eccleſiaſticques auront cite quelques perſonnes quy se pretendent exemptes de leur juriſdiction; Nous ordonnons a noz Conſaulx & sieges Provinciaulx, que leur en estant faicte plaincte, auparavant decerner quelque proviſion de saiſiſſement ou caſſation, ilz ayent a eſcrire audit juge eccleſiaſticque, afin d'advertir que c'est du proces, de quelle matiere il y a queſtion, & sur quoy le demandeur funde la cognoiſſance du juge eccleſiaſticque. Et s'il luy semble la matiere diſpoſee, pour

ſub-

ANNO CHRISTI 1586.

ſubmettre ledit lay a ſa juriſdiction, & par quelle raiſon, pour la reſcription veue & examinee en Conſeil, ſi les raiſons ſint trouvvees inſuffiſantes, requerir ledit juge eccleſiaſticque iterativement de ſe deporter de ladite cognoiſſance: a paine d'y pourvoir par les remedes accouſtumez, comme en cas de defaut ils feront: tenant pendant cette communication toutes procedures en ſurceance.

Veuillant que le meſme debvoir ſe faſſe auſſi par les Juges laiz devant decerner arreſt ou ſaiſiſſement des biens temporelz deſdicts juges eccleſiaſticques, pour faire revocquer les citations, procedures, excommunications, ſuſpenſions, ou ſemblables ordonnances par eulx faites.

Si ordonnons a tous noz juges de mettre en execution toutes les fois que requis en ſeront, par prinſe de gaiges ou aultrement, les ſentences deſdicts juges eccleſiaſticques non ſuſpendues par appel: n'eſt que le juge requis ait cauſe pregnante au contraire, dont il advertir a le juge eccleſiaſticque; lequel ne trouvant icelle cauſe ſuffiſante, pourra avoir ſon recours a noſtredict Conſeil prive.

Et au regard de l'immunite eccleſiaſticque, Nous voulons que icelle ſoit entretenue autan que convenablement faire ſe pourra. Et en cas de difficulte les eccleſiaſticques ſe pourront addreſſer a nous, ou ceulx de noſtre dict Conſeil prive, pour y avoir le regard que de raiſon.

Au ſurplus, comme en pluſieurs lieux juſques a preſent, les tuteurs des pupilles ont accouſtume bailler l'argent deſdicts pupilles a quelque gaignaige, en retenant la liberte de repeter ledict argent principal avec les montes, quant iceulx pupilles viennent en eaige, ou ſe marient, ou aultrement: ce que de droit Canon eſt tenu pour uſure; Nous voulans y pourveoir, ordonnons a tous magiſtratz de villes, Notaires, & aultres, ayans faict telz contracts, au nom deſdicts pupilles, de incontinent apres la remonſtrance des Eveſques a eulx faictes, les changer, & d'oreſnavant ſe garder de faire recevoir ou paſſer ſemblables contracts: a paine que contre ceux, qui les feront, ou ne changeront ceulx desja faicts, ſera procede comme contre uſuriers. Et en tout cas declarons telz contracts nuls & illicites pour l'advenir.

Davantaige, nous entendons que quant perſonnes eccleſiaſticques intenteront quelque action par devant noz juges provinciaux, ou aultres ſeculiers, pour la reſciſſion ou annullation de quelque alienation des biens d'Egliſe, ou de quelque louaig faict a longues annees, ou aultre contract dommageable a l'Egliſe, noſdicts juges ſe regleront ſelon les canons, & conſtitutions du droict civil non repugnantes auſdicts canons, & ſelont les placcartz, couſtumes, ou uſances obſervees pour le plus grand bien des Egliſes.

Comme auſſi voulons & entendons, que par nos juges royaulx, & tous aultres, ſoient tenues pour nulles les alienations, & louages a longues annees des biens eccleſiaſticques faictes ſans le conſentement des ſuperieurs, & deue cognoiſſance de cauſe. Et ce nonobſtant toutes conſtumes au contrarie au regard des alienations & louages ſuſdicts qui ſe feront a l'advenir: Comme pareillement ſeront tenues pour nulles toutes ventes de grains, dont les termes ne ſeront eſcheuz, faictes a vil prix par anticipation de payement.

Veuillant auſſi qu'en conformite des decrects de ladite ſynode le terme ordinaire de louer les biens d'Egliſe, ſoit quant aux maiſons, cenſes, & terres labourables, de neuf ans: pour les prez, de ſix ans: & pour le diſmes que ſe baillent a ferme ſans terres labourables, de trois ans: & que le bail deſdictes terres labourables ne ſe puiſt renouveller ſinon apres les ſix ans: pour les prez, apres les quatre ans: & pour les diſmes, apres les deux ans: ſans que aucunement ces termes ſe puiſſent exceder, ne fut en obſervant les ſolemnitez requiſes en cas d'alienation des biens eccleſiaſticques: aultrement, que telz contracts ſoiens tenus pour nulz & invalides, commes ladicte ſynode les a declare telz.

Au ſurplus declarons que les biens d'egliſes parochiales, chappelles, & des lieux pieux ne ſe pourront bailler en ferme ou louaige, ſi ce n'eſt apres trois proclamations, ou attaches de billetz faictes es lieux accoutumez, ou qu'ils ſoient lonez auſſi cherement, que ſe baillent en ferme les terres circonvoiſines de ſemblable bonte; le tout ſans prendre pot de vin a la diminution du rendaige, ne ſoit du conſentement du ſuperieur: a paine que telz contracts ſeront tenus & reputez pour nulz & de nulle valeur.

Si donnons en mandement a noz tres chers & feaulx les Chef Preſidens, & gens de nos prive & grand Conſaulx, Gouverneur, Preſident, & gens de noſtre Conſeil Provincial d'Arthois, Grand Bailly de Haynnau, & gens de noſtre Conſeil a Mons, Governeur, Preſident & gens de noſtre Conſeil a Namur, Governeur de Lille, Douay, & Orchies, Bailly de Tournay & de Tourneſiz, Prevoſt le Conte a Valenchiennes, & a tous autres noz juſticiers, & officiers, leurs lieutenans, & chacuns d'eulx endroit ſoy, & ſi comme a luy appartiendra, que ceſte noſtre preſente ordonnance & ſtatut, & tout le contenu en ces dictes preſentes, ilz facent publier chacun en ſon endroit, es lieux & limites de leur juriſdiction, ou l'on eſt accouſtume faire criz & publications, afin que nul n'en puiſſe pretendre cauſe d'ignorance. Et au ſurplus gardent, obſervent, & entretiennent, & facent garder, obſerver, & entretenir inviolablement tous les poincts & articles y contenuz, ſolen leur forme & teneur: procedant & faiſant proceder reſpectivement contre les tranſgreſſeurs, a l'execution des peines & punition cy deſſus mentionnees, ſans aucune faveur, port, ou diſſimulation. De ce faire & qu'en depend leur donnons & a chacun d'eulx plain pouvoir, auctorite, & mandement eſpecial. Mandons & commandons a tous, que a eux le faiſant ils obeiſſent & entendent diligemment. Car ainſi nous plait il. En teſmoing de ce nous avons fait mettre noſtre ſeel a ces preſentes, qui furent faites en noſtre ville de Bruxelles, le premier jour de Juin, l'an de grace mil cincq cent quatrevingtz & ſept, de noz regnes, a ſcavoir de Naples & Hieruſalem le 34. de Caſtille, Aragon, Sicile, & des autres le 32. & de Portugal le 8. Soubſcrit, Par le Roy en ſon Conſeil. Et plus bas ſigne, Verreyken. Et eſtoient leſdictes lettres ſeellees du grand ſeel de ſa Majeſte en cire rouge a double queue pendant. Verreyken.

ANNO CHRISTI 1590.

** CONCILIUM PROVINCIALE TOLOSANUM.

Quod Illuſtriſſimus & reverendiſſimus Franciſcus de Joyoſa S. R. E, tituli ſanctiſſimæ Trinitatis in monte Pincio presbyter cardinalis habuit, anno domini 1590, *menſe majo*,

INDEX TITULORUM.

Pars prima.

De fidei profeſſione.
De epiſcopis.
De capitulis.
De parochis.
De presbyteris & clericis.
De concionatoribus.
De vicariis foraneis.
De monialibus.

Pars ſecunda.

De ſacramentis & ſacramentalibus,
De baptiſmo.
De confirmatione.
De pœnitentia & confeſſione.
De euchariſtia & ſacra communione.
De miſſarum celebratione.
De ſacramento ordinis.
De matrimonio.
De extrema-unctione.
De cura pro mortuis agenda, deque ſepulcris, exequiis, & funeribus.
De reliquiis & ſanctorum imaginibus.
De indulgentiis.
De cibis vetitis & eorum diſpenſatione.
De feriis earumque cultu.
De votis, & religioſis peregrinationibus.

Pars tertia.

De eccleſiis, capellis, altaribus, ceteriſque ejuſmodi.
De oratoriis in via ſitis.
De ſcholis & ſodalitatibus doctrinæ Chriſtianæ.
De univerſitatibus & collegiis.
De ſeminariis clericorum.
De hoſpitalibus, leproſariis, aliiſque piis locis.
De confraternitatibus & ſodalitiis.

Pars quarta.

De excommunicatione.
De juriſdictione eccleſiaſtica & judiciali foro epiſcopi.
De rerum eccleſiaſticarum, beneficiorumque, aut locatione aut alienatione.
De decimis & oblationibus.
De ſimonia & confidentia.
De proviſionibus & renuntiatione beneficiorum.
De reſidentia.
De viſitatione.
De jure patronatus.
De ſacra inquiſitione.
De libris prohibitis.
De hæreticis, magis ſortilegis, aſtrologis.
De blaſphemia.
De uſuris.
De teſtamentis & legatis piis,
De exemptis & privilegiatis.
Quæ generatim ad hæc decreta pertinent.
Indictio futuri concilii ſecundi provincialis,

** CONCILII PROVINCIALIS TOLOSANI,

PARS PRIMA, QUÆ EST, de perſonis.

B

NOS FRANCISCUS DE JOYOSA, S. R. E. tituli ſanctiſs. Trinitatis in monte Pincio presbyter cardinalis, Dei & ſanctæ ſedis apoſtolicæ gratia archiepiſcopus Toloſanus, de conſilio & aſſenſu reverendiſs. D. D. coepiſcoporum noſtrorum in provinciali ſynodo Toloſana, hæc ſtatuimus & ſancimus,

DE FIDEI PROFESSIONE.

1. IN primis, & divinis eccleſiæ legibus, & ſacroſanctis conciliorum decretis, qua decet
C veneratione parentes, ea omnia & ſingula, quę a ſancta Tridentina ſynodo definita & ſtatuta ſunt palam recipimus; veram obedientiam ſummo Romano pont. ſpondemus, & profitemur: ſimulque hæreſes omnes, ab eadem ſynodo damnatas, publice deteſtamur, & anathematizamus.

2. Et quoniam ea eſt catholicæ fidei dignitas & præſtantia, ut hac vel minimum titubante, reliqua omnia eodem motu labefactata neceſſario concidant; hoc unum futuræ deliberationis actionumque noſtrarum firmiſſimum fundamentum jaciendum ducimus, conciliique hujus no-
D ſtri primordia ab hac fidei profeſſione ſumimus quæ a feliciſſimæ memoriæ Pio quarto, ſanctiſſime præſcripta eſt, his verbis,

EGo N. firma fide credo & profiteor, omnia & ſingula, quæ continentur in ſymbolo fidei, quo ſancta Romana eccleſia utitur, videlicet: Credo in Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium. Et in unum dominum Jeſum Chriſtum, Filium Dei unigenitum: Et ex Patre natum ante omnia ſæcula; Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero;
E genitum, non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt: qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis: & incarnatus eſt de Spiritu ſancto, ex Maria virgine, Et HOMO FACTUS EST. Crucifixus etiam pro nobis, ſub Pontio Pilato paſſus & ſepultus eſt, & reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas: Et aſcendit

ANNO CHRISTI 1590.

dit in cælum, ſedet ad dexteram patris : Et A iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum ſanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit : qui cum Patre & Filio ſimul adoratur & conglorificatur : qui locutus eſt per prophetas. Et unam ſanctam catholicam & apoſtolicam eccleſiam. Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum. Et expecto reſurrectionem mortuorum. Et vitam venturi ſæculi, Amen. Apoſtolicas & eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem eccleſiæ obſervationes & conſtitutiones firmiſſime admitto, & amplector. Item ſacram ſcripturam juxta eum ſenſum, quem tenuit & tenet ſancta mater eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu & in- B terpretatione ſacrarum ſcripturarum, admitto; nec eam unquam niſi juxta unanimem conſenſum patrum accipiam, & interpretabor. Profiteor quoque ſeptem eſſe vere & proprie ſacramenta novæ legis a Jeſu Chriſto domino noſtro inſtituta; atque ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis neceſſaria : ſcilicet baptiſmum, confirmationem, euchariſtiam, pœnitentiam, extremam-unctionem, ordinem, & matrimonium, illaque gratiam conferre, & ex his baptiſmum, confirmationem & ordinem, ſine ſacrilegio reiterari non poſſe. Receptos quoque & approbatos eccleſiæ catholicæ ritus, in ſupradictorum omnium ſacramentorum ſolemni adminiſtratione recipio, & admitto : Omnia & C ſingula, quæ de peccato originali, & de juſtificatione in ſacroſancta Tridentina ſynodo definita & declarata fuerunt, amplector, & recipio. Profiteor pariter in miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium ſacrificium, pro vivis, & defunctis: atque in ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento eſſe vere, realiter, & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem, una cum anima, & divinitate domini noſtri Jeſu Chriſti, fierique converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem, quam converſionem catholica eccleſia tranſubſtantiationem appellat: Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie, totum atque integrum Chriſtum, verumque ſacramentum ſumi. Conſtanter D teneo purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari. Similiter & ſanctos una cum Chriſto regnantes, venerandos atque invocandos eſſe, eoſque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias eſſe venerandas. Firmiſſime aſſero imagines Chriſti, ac Deiparæ ſemper virginis, necnon aliorum ſanctorum habendas & retinendas eſſe : atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam : indulgentiarum etiam poteſtatem a Chriſto in eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe, affirmo: Sanctam, catholicam & apoſtolicam Romanam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem, & magiſtram agnoſco, Romanoque pontifici, E beati Petri, apoſtolorum principis ſucceſſori, ac Jeſu Chriſti vicario, veram obedientiam ſpondeo, ac juro : Cetera item omnia a ſacris canonibus, & œcumenicis conciliis, ac præcipue a ſacroſancta Tridentina ſynodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio atque profiteor, ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque ab eccleſia damnatas, & rejectas & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo : hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo, eandem, & integram & inviolatam, uſque ad extremum vitæ ſpiritum, conſtantiſſime, Deo adjuvante, retinere & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri & prædicari, quantum in me erit, curaturum ego idem. N. ſpondeo, voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei evangelia.

ANNO CHRISTI 1590.

3. Quæcumque poſthac tertio quoque anno provincialia cogentur concilia, ſic eſſe inchoanda ſtatuimus, ut quicumque illis intererunt, hanc una oris mentiſque confeſſione fidem, caſte, inviolateque profiteantur.

4. Quicumque deinceps, aut archiepiſcopatum Toloſanum, aut ad Toloſanæ provinciæ B epiſcopatus aſſumentur, in ipſa ſua conſecratione, & cooptatione hanc eamdem fidem jurati præſtabunt. Qui beneficia obtinent, quique obtenturi ſunt, abbates, cœnobiorum præfecti, academiarum doctores, magiſtri, regentes, iique qui ſcientiam aliquam, artemque publice, in academiis, gymnaſiis, monaſteriis, aut in præſentia docent, aut poſthac edocturi ſunt, quique gradum aliquem in quavis facultate conſequentur, & ii demum qui vel ad conciones, vel ſacros ordines admittentur, coram notario & duobus teſtibus in manibus epiſcopi, vel ejus vicarii hac eadem fidei profeſſione palam ſoleniterque ſe obſtringent; quæ poſthac in tabulas publicas ab eodem notario digeſta, libro in epiſcopali archivio aſſervando diligenter deſcribetur.

De epiſcopis.

1 QUos in cuſtodia ſanctuarii excubare juſſit, ſpeculatoreſque domus ſuæ præfecit Dominus, eos aut incuria deſidere, aut inertia dormitare ut turpiſſimum, ita perniciosiſſimum eſt. In id igitur epiſcopi, qua maxima poterunt diligentia, incumbant, ut creditos ſibi populos conſervent, errantes in viam reducant, perditos requirere & recuperare poſſint.

2. Sed & alios etiam probatos, ſpectatæque fidei viros adhibeant, qui quæ in quoque emendanda compererint, ad ſe quam fideliter deferant, iiſque ſtatim epiſcopi mederi conentur.

3. Hortamur, ut parochos ſuæ civitatis ſemel ſaltem in anno, idque per ſacra quatuor tempora ad ſe convocent, navatæ in cuſtodiendis ovibus ſibi commiſſis operæ rationem ab iiſdem repoſcant, & illos officii, muneriſque ſui, brevi habita conciuncula, commonefaciant.

4. Nec unquam ſacras & epiſcopales actiones exerceant, quin prius perficiendi miniſterii dignitatem, vim, rationemque populo gravi aliqua concione explicarint, quo altius fidelium animis defixo rerum ſacrarum cultu, eos ad ea, quæ fidei, & religionis ſunt, magis ac magis accedant, & inflamment.

5. Officiarios, maxime vero officiales, & promotores, & morum probitate, & eruditione, quoad fieri poterit, conſpicuos habeant, hoc unum ſaltem inſpicientes, ut tales ſint, qui doctrinæ defectum, ſi quis ſit, vitæ integritate poſſint compenſare.

6. Miſſam quam poterunt frequentiſſime, dominicis vero feſtiſque diebus ſemper, celebrent: Quoque magis populum exemplo profuturo adjuvent, non in privatis ædibus, aut extra eccleſiam, ſed in oratoriis divino tantum cultui dedicatis miſſam celebrent.

7. Orationibus, & meditationibus ſingulo quo-

NO TSTI po.

quoque die, certis, ſtatiſque horis incumbant, quibus in cæleſtium rerum contemplatione verſantes, divinam, ſibi, ſuiſque gregibus gratiam ſumma & veneratione & contritione deprecabuntur.

8. Quod reliquum erit temporis, id omne vel ſacræ librorum lectioni, aut doctis, & piis hominum colloquiis tribuant: hoc unum ſumma cura providentes, ne nimia laicorum hominum familiaritate, frequentioribuſque eorumdem conviviis, retinendam miniſterii dignitatem imminuant.

9. Faciles adeuntibus ſe præbeant: liberas de injuriis querimonias, tum omnium, tum maxime infirmorum admittant; eumque modum audiendis, alloquendis, adjuvandiſque omnibus adhibeant, ut homines non eorum magis humanitatem diligere, quam gravitatem venerari poſſint.

10. Pauperum, egenorumque hominum inopiam, non parca facultatum ſuarum propriarum diſtributione, ea caritate ſublevent, ut præter eas, quas per eleemoſynarios impertiendas curabunt, ipſi etiam propriis manibus eleemoſynas largiantur.

11. Quod ſi, ut fere fit, aliquos contigerit graviter laborare, atque eos maxime, quos vitæ ſanctitas, morum integritas, doctrinæque præſtantia commendet; epiſcopos in domino obteſtamur, ut humanæ ſortis memores, eos adeant, inviſant, conſolentur, ſanctamque illis benedictionem paterna caritate impertiantur.

12. Coepiſcopos vero, quod Deus avertat, bellorum, famis, peſtilentiæ, aliarumque difficultatum calamitatibus, aut publice aut privatim oppreſſos, reliqui provinciæ noſtræ epiſcopi, & privatis orationibus, & publicis ſupplicationibus adjuvare, & demum profuſa, quod ad fieri poterit, eleemoſynarum largitione, aut iis aut etiam populo eroganda, quanta poterunt celeritate ſublevare conabuntur.

13. Ni tribus poſt obtentam proviſionem menſibus conſecrationis munus epiſcopi ſuſceperint, fructus, quos ſuos facere conciliorum decreta non ſinunt; aut ſeminariis conſervandis, aut pauperibus alendis, aut denique eccleſiis extruendis adjudicandos eſſe decernimus. Conſecratos vero obnixe precamur, ut quam citiſſime poteruut, eccleſiam ſuam inviſant.

14. In cathedralibus ſuis eccleſiis, & ſacramentorum adminiſtrationem, & benedictiones fontium, & denique ſponſorum benedictiones, aliaſque cærimonias, ad ſanctos Romanæ eccleſiæ ritus, uſumque, epiſcopi accommodari curent; nec alias inferiores eccleſias, earumque rectores a cathedralium obſervatione diſcedere patiantur.

15. Quoties, aut per civitates ſuas incedent, aut etiam per diœceſim iter facient, toties populo ſanctiſſimæ crucis ſigno benedicent.

16. Veſtes non ad luxum, ſed ad decorem epiſcopus adhibere debet, quem non magnifico ornatu, ſed vitæ ſanctimonia queſita decet auctoritas. Erit igitur annulo epiſcopali contentus, ſed & illum ſemper geſtabit, quo ſponſæ, hoc eſt, eccleſiæ ſuæ perpetuo meminiſſe poſſit; ſumptuoſiores veſtium apparatus fugiet; eas vero, quas dignitati convenire maxime noverit, adhibebit.

17. Nigro epiſcopi utentur colore, & ſexta quaque feria, & in vigiliis, & in adventu & quadrageſima; niſi forte dies illi incideret, quos non luctu, ſed lætitia celebrandos eccleſia jubet; quibus & aliis omnibus violacei coloris veſtimenta, in propſſa ſaltem eccleſia, geſtabunt: Tonſura demum in capite grandiori conſpicui incedent.

18. Picturas omnes, quæ profanum aliquid redoleant, ab epiſcoporum domibus removemus. Eos vero in atriis ordine pingi omnes æquum eſſet epiſcopos, qui præceſſerunt, aut eos ſaltem, qui ſancta muneris epiſcopalis adminiſtratione, aut bonis moribus, aut denique doctrinæ raritate claruerunt.

19. Nec ſane minor in victu adhibenda eſt cautio, cum omnibus, tum iis præcipue, qui aliis exemplo prælucere, & ad omnia eoſdem informare debent. Inanes igitur illas, & ad oſtentationem potius, quam ad vitæ neceſſitatem invectas ciborum varietates epiſcopi a ſuis menſis removendas curabunt; ea frugalitate omnia diſpenſantes, ut nec nimia parcitas avaritiæ, nec ſumptus profuſior ambitionis ſuſpicionem ingenerare poſſit.

20. Lectio menſæ nunquam deerit; Nec tamen quævis admittenda, ſed ea ſolum quæ vel ex ſacris ſcripturæ hauſta fontibus, vel ex ſanctorum patrum libris deprompta, vel ab iis demum auctoribus mutuata, qui piorum antiſtitum memoriam non fictis monumentis illuſtrarunt, ſaluberrimum animæ pabulum præbere poſſit. Cui tamen ſanctum illud concilii Tridentini decretum, quo ſeſſ. 25. c. 1. epiſcoporum vita informatur, & vero ſolennis illa ab omnibus epiſcopis in ſua conſecratione jurata formula interdum poterit admiſceri.

21. Paraſitos, ſycophantas, hiſtriones, cernuatores, ſuſurrones, eoſque omnes, qui vel verborum obſcœnitate, vel maledictis in aliorum famam conjectis, ſcandalo piis hominibus eſſe ſolent, a menſis, imo a domibus epicopi ſerio arcendos, profligandoſque, curabunt.

22. Pium aliquem, ſanctum, incorruptumque virum, quoad ejus fieri poterit, & in theologiæ ſactis myſteriis non mediocriter verſatum a confeſſionibus habebunt; cujus ope, & conſilio, graviora quæcumque incident negotia, pertractabunt.

23. Non mediocriter ii peccant epiſcopi, qui dum ſuæ ſe res præclare habeant, miniſtrorum, familiarumque ſalutem perire patiuntur; cavebunt igitur, ne officii rationem Deo perſolventes, eorum peccata præſtare teneantur. Quod ne accidat, pro ſalute familiæ perpetuo vigilabunt, in ſuorum religionem, fidemque inquirent, eoſque omnes, bis ſaltem in anno, adventante nimirum quadrageſima, adventuſque initio diligenti examine viſitabunt.

24. Nullum, qui pravitatis hæreticæ, aut alterius cujuslibet certi criminis labe notatus ſit, domi patientur vivere; eoſque ſolum domeſticos deligent, quos non modo ab errato, ſed etiam ab errati ſuſpicione remotiſſimos eſſe noverint.

25. Frequentem omnibus confeſſionem, frequentem communionem injungent: feſtiſque ſaltem ſolennioribus, iiſdem ipſi ſacroſanctum euchariſtiæ ſacramentum propria manu miniſtrabunt.

26. Quo vero paratiores illos, promptioreſque ad hæc omnia reddere poſſint, ſpectatæ fidei, probatæque virtutis virum cuſtodem, ducemque familiæ apponent: huic uni domeſticorum fidem, religionemque tranſmittent. Is vero ſacerdos ſit, divinarumque rerum non igna-

ANNO CHRISTI 1590.

ANNO CHRISTI 1590.

rus, & qui familiares piis hortationibus adjuvare, & ad omne officii munus debite informare possit.

27. Confessarios etiam viros graves suis adscribant, quo mutuis plurium auxiliis optatum facilius domesticorum salutis finem consequi possint.

28. Provideant, ne qui ecclesiæ sumptibus sibi aluntur domestici, improbis & flagitiosis hominibus consuescant, aut in invidiosis, ignominiaque notatis locis observentur: ne conceptam a laicis episcopalis famulitii famam damnosa aliqua suspicione violent.

29. Missæ sacrificio cuncta episcoporum familia quotidie intererit; quod reliquum erit temporis non otio, aut desidiæ, sed justo, debitoque obsequio, liberalibusque exercitationibus traducent,

30. Aurum, argentumque a vestibus, qui episcopis inserviunt, excludent: serico promiscue non utentur, colorumque varietatem fugient, nigro solum, fuscove contenti. Vestimenta ad elegantiam ostentationemque non incident. Omnibus denique in rebus tales se præbebunt, ut omnibus exemplo, & admirationi esse possint.

De capitulis, & canonicis.

CAPUT II.

1 CAnonicos, quos serioribus in rebus advocare, & in consilium adhibere solent episcopi, non vitæ solum integritate, & eruditione valere, verum etiam ætate, judicii maturitatem præ se ferre æquum est; tum ne ætatis tyrocinio forte labantur, tum ut officii dignitatem probabili opinione apud vulgus sustineant. Et ecclesiæ igitur majestati, & amplitudini consulentes, nullum deinceps in numerum, albumque canonicorum in cathedralibus nostris ecclesiis adscribi volumus, qui subdiaconatus ordinem adeptus non sit, aut saltem in ea ætate constitutus, quæ intra annum subdiaconatu donari possit: ea tamen lege ut quamprimum vigesimum quintum ætatis annum attigerit, presbyteratu initietur.

2. Ordinis quoque ea servanda venit ratio, ut post eos, qui in aliqua sunt dignitate constituti, primi canonici sacerdotes sedeant, secundum hos diaconi, postremi subdiaconi subsequantur. Qui vero sacris initiati nullo modo sunt, tam qui canonicatum ante concilii promulgationem obtentum possident, quam qui posthac intra annum initiandi obtenturi sunt, stallum superiorem in choro non ascendant.

3. Par est etiam, ut probe unusquisque suo munere fungatur, quo mutua omnium conspiratione, laudandi illi cærimoniarum, officiique ritus debita dispositione serventur. Præcipimus itaque iis quibus in ecclesiis, aut cathedralibus, aut collegiatis hæc cura transmissa fuit, ut quos matutinarum lectionibus, evangeliis, epistolisque decantandis destinatos agnoverint, eos ita edocere studeant, ut accurata vel minimi cujusque puncti, accentusque observatione justam cantus, lectionisque majestatem retineant, & conservent. Hoc si dedignati fuerint, episcopi, capitulique judicio, aut fructibus, aut officii possessione dejiciantur. Quæ omnia sub iisdem etiam pœnis in iis, quæ sui erunt muneris, reliquas omnes dignitates solicite observare statuimus, & jubemus.

4. Qui in cathedralibus aut collegiatis ecclesiis theologi canonici sunt institituti, iis bis, aut semel in hebdomada prælectiones, dominicis, vero festisque diebus conciones publice habeant. Iis porro lectionibus, concionibusque frequentes cathedralis & collegiatæ ecclesiæ dignitates, & canonici: lectionibus, saltem omnes earumdem ecclesiarum, immo totius civitatis clerici aderunt.

5. Qui optimæ indolis juniores canonici non vulgarem futuræ eruditionis expectationem concitarint, perfecta prima residentia, in academiis exteriisque universitatibus, perficiendorum studiorum causa, per quinquennium ad summum poterunt detineri. Hi vero temporis fideliter exacti, studiorumque progressus, capitulum singulo quoque anno admonebunt. Cujus rei statim a capitulo episcopus certior fiet.

6. Pacem inter se canonici agitent, placide tranquilleque invicem agant. Quod si, quæ humana fragilitas est, imprudentibus lites oboriantur, eas illico inter se amice componere, sedareque contendant.

7. In comitiis, sodalitiis & capitulo, de iis primum, quæ ad divinum cultum spectabunt, tum de justa morum reformatione, delictorumque debita animadversione, demum de privatis rebus temporalibusque negotiis agant.

8. Statutorum omnium episcopis suis capitula infra tres menses copiam sine fraude faciant. Quæque ex illis communi jure, sacrisque canonum decretis non refragari conspexerint, castissime episcopi observanda curabunt.

9. Quæcumque in hac nostra provincia immunitatem aliquam prætexunt, nec ullis episcoporum, sed solis apostolicæ sedis legibus se subjacere profitentur capitula, conciliorum provincialium sanctionibus, decretisque, vel ipsa sede apostolica jubente, obstricta se esse norint. Ab iis igitur ne latum quidem unguem quavis ratione discedant, sed ea diligenter servent, & sedulo exequantur. Quæ secus faxint, quocumque juris remedio cogantur, severissimeque puniantur.

10. Quod Tridentina synodo cautum est, ut quælibet cathedralis ecclesia pœnitentiarium habeat, id pro virili episcopi perficiendum curabunt. Itaque præbendam primo vacaturam huic muneri uniant, & applicent, & virum probum, atque idoneum in jure canonico, aut sacra theologia doctorem vel licentiarum, aut alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, ad id officium recte exercendum deligant.

De parochis.

CAPUT III.

1. QUam anxie soliciteque commissæ sibi animarum saluti invigilare parochi debeant, is facile intelliget, qui iis de populi peccatis rationem reddendam esse noverit. Id ne accidat, super gregis custodia perpetuo stent sacris hortationibus concionibusque diebus dominicis, & aliis a sacra Tridentina synodo præscriptis festivitatibus habendis, populum de salute commonefacians, ad crebram confessionem communionemque incitent, & vero ad eam in nativitatis domini, pentecostes, aliorumque festo-

ANNO CHRISTI 1590.

ſtorum ſolennitatibus accedere hortentur; ægrotos frequenter etiam non vocati adeant, ſuſcipiendorum ſacramentorum neceſſitatem explicent, & quam maxime poterunt, eorumdem conſcientiæ conſulant; tum denique reliqua omnia parochorum munera fideliter exequantur.

v. Ut autem fidelius officio ſuo fungi queant, Latinum, Gallicumque Romanæ fidei catechiſmum perpetuo habeant, quæque in eo de apoſtolorum ſymbolo, decalogo, ſacramentis, aliiſque rebus ad ſalutem neceſſariis continentur, populo, quoties opus fuerit, explicent. Decreta demum, & provincialis & diœceſanæ noſtræ ſynodi frequenter legant, a quibus quæcumque ad ſuam populique vitam moderandam pertinent, excipere & agnoſcere poſſint.

3. Novorum ſuæ parochiæ inquilinorum mores, vitam, actiones, fidemque diligentiſſime obſervent; quam frequentes in ſacramentis ſuſcipiendis ſint, inquirant, deque mulierum, quas ſecum habuerint, cognatione, matrimonio, honeſtate, aut impudicitia a proxime habitantibus, quam fieri poterit accuratiſſime, cognoſcant.

4. Præcipuam vero pauperum, qui in ſua parochia ſunt, nubiliumque puellarum, orphanorum, pupillorum, infirmorum, viduarum, ſenio demum confectorum rationem habeant; eoſque omnes, alioſque quos vel ſpirituali vel temporali miſericordia noverint indigere, conſilio, ope & facultatibus adjuvare, reliquoſque ſuo exemplo ad eos ſublevandos incitare conentur.

5. Et quo largius, commodiuſque eiſdem ſubveniri poſſit, de iis omnibus ad epiſcopum referant, qui communis omnium pater, paternæ pietatis curam, caritatemque, qua poterit ratione, eis impertietur.

6. Parochus, ſi quinque in ſua parochia ſacerdotes habeat, iis privatas bis quaque hebdomada renovandas diſceptationes inſtituat: hæ vel de catechiſmi Romani interpretatione, aut de caſibus conſcientiæ, aut denique de certis hujus concilii decretis erunt. Quod ſi forte in vicino regularium monaſterio, divinarum eccleſiaſticarumque rerum peritus aliquis lector doceat, eum ſacerdotes conſulere, ejuſque opera, ſtudioque uti poterunt.

7. His honeſtis exercitationibus privatiſque diſputationibus clericos omnes parochiæ ſuæ fines incolentes parochi intereſſe hortentur. Sic fiet, ut inſtructiores, & ad quævis obeunda munia paratiores ſacerdotes habere poſſint. Quod ſi forte mandato renuentes clericos cognoverint, epiſcopum certiorem de ea re ſtatim faciant, qui eos, quacumque poterit ratione & auctoritate, ad id præſtandum adigat.

8. Quoſcumque parochiali eccleſiæ rectores aut præficient, aut admittent epiſcopi, eos & debitam ſanctæ ſedi apoſtolicæ, epiſcopoque obedientiam, & præſcriptam a ſacra Tridentina ſynodo reſidentiam, & jurium eccleſiæ defenſionem, & bonorum præſentium conſervationem, & ampliationem, & denique diſtractorum, alienatorumque recuperationem ſancte polliceri, imo etiam jusjurandum ad ejus rei teſtimonium accommodare nulla mora interpoſita cogant.

9. Nullum deinceps ad animarum curam admittent epiſcopi, qui non prius aperte teſtatus fuerit, ſe ab epiſcopi imperio, & juriſdictione nequaquam exemptum, immunemque eſſe, fidemque ſuam epiſcopi diœceſani mandatis per totum præfecturæ ſuæ tempus obſtrinxerit, privilegiiſque omnibus, immunitatibus, exemptionibuſque declinatoriis palam renuntiarit.

10. Quibus aut cathedralibus, aut collegiatis eccleſiis adjuncta eſt cura animarum, peculiariſque parochia, provideat epiſcopus; ut qui ad hujus adminiſtrationem diligetur, neceſſariis vitæ ſubſidiis, honeſtiſque ſtipendiis a capitulo, vel aliis, quorum intereſt, augeatur.

11. Ubi populus ita numeroſus fuerit, ut parochus ſufficere non poſſit ad curam exercendam, & ſacramenta adminiſtranda, cogat eum epiſcopus ad adjungendum ſibi tot coadjutores, quot fuerint neceſſarii, ad Tridentini concilii præſcriptum.

12. Nulli parochorum abſenti eccleſiæ ſuæ moderandæ, ſacramentiſque miniſtrandis, vicarium alioquin idoneum & ab epiſcopo probatum præficere liceat, quin prius non reſidendi, regendique veniam ab epiſcopis, aut eorum vicariis per literas impetrarint; quam tamen licentiam epiſcopi ultra bimeſtre tempus, niſi ex gravi cauſa, non concedant. Qui ſecus faxint, fructuum qui per id temporis percipientur, privatione, pœniſque aliis ab epiſcopo indicendis puniantur.

13. Parochos æquum eſt ab aliis ſacerdotibus, quibus nulla incumbit animarum cura dignoſci. Quoties igitur proceſſionibus, publiciſque aliis actibus intererunt, ſacraſve actiones exercebunt, ſuperpelliceo, caputioque, quod proprium illorum inſigne eſt, conſpicui incedant.

14. Sed & ſacerdotes, aliique quicumque parochiæ inſerviunt, & in ea domicilium habent, ſacris eccleſiæ officiis cum decenti ornatu, & quadrato birreto, ſuperpelliceiſque interſint; matutinis, horiſque aliis parocho aſſiſtant, eccleſiæ proventus aliter amiſſuri: imo, ſi contumaces fuerint, etiam excommunicandi.

15. Quod ſi in quavis alia re, in juſta ſacramentorum adminiſtratione potiſſimum, parochos vigilantiſſimos eſſe oportet. Quæcumque itaque de iis, locis propriis, poſtea dicentur, ea omnia ſine excuſatione præſtare, & perficere iidem ſtudebunt.

16. His porro legibus conſtitutionibuſque omnibus, parochi omnes & ſinguli teneantur quicumque tandem illi ſint, etiam exempti, qui ceſſante exemptione intereſſe deberent, ratione parochialium eccleſiarum etiam unitarum, iidemque diœceſanæ ſynodo intereſſe; quæque in ea ſtatuta, & ſancita erunt, concernentia curam animarum & ſacramentorum adminiſtrationem, diligenter obſervare compellantur.

De presbyteris & clericis.

CAPUT IV.

1. CUM ea ſit ſacerdotalis ordinis dignitas, ut aliis videatur dignitatibus præluceré, ſumma ope ſacerdotes niti debent, ut efficiam omnium animis tanti muneris dignitatem exempli raritate ſuſtineant, illudque perpetuo reputent, ſe non ſibi ſolos vivere, ſed præclaræ vitæ documenta hominibus aliis debere.

ANNO CHRISTI 1590.

Sacerdotes itaque omnes, quocumque honore insigniti, aut quacumque in dignitate constituti tamdem sint, dominicis festisque diebus, nisi justo aliquo præpedimento avocati fuerint, missæ sacrificium celebrent.

2. Quicumque aut curatum, aut quodvis aliud ecclesiasticum beneficium obtinens, nullis legitimis impedimentis distractus, divinum officium non dixerit, ejus fructus non capiat, perceptosque aut ecclesiæ extructionibus, aut pauperum eleemosynis impendat. Quod si canonice monitus idem" fteterit, segnioresque propositi plus æquo tepacior fuerit, beneficii possessione moveatur. Quicumque porro majoribus ordinibus initiati, licet beneficio careant, officii divini recitationem prætermiserint, præter eam, qua misere animam suam obligant, fraudem, severis episcoporum animadversionibus veniunt coercendi. Sed ut major Christianorum sit inter se consensio, horæ canonicæ tum privatim, tum publice ex breviarii Romani præscripto recitentur.

" fecerit

3. Quo vero major ordini auctoritas concilietur, honesto, decentique habitu incedant, quæque super hac re a sanctissimo domino nostro Sixto V. bulla huic concilio inferenda sancita sunt, debite observent.

4. Vestem talarem utramque, si fieri possit, adhibeant: sin minus, exteriorem saltem, alteram vero ad suræ imum demissam: hoc autem discriminis intererit, ut qui interiori talari utentur, pallium ad talos usque extensum gestare poterunt: sola aliis toga, eaque sumptis admotisque brachio manicis, nisi forte domi & privatim, concedetur.

5. Tonsura sit conspicua, non ea quidem in omnibus clericis una, sed major sacerdotalis digitis tribus undequaque a vertice patcat; duobus diaconalis, semidigito subdiaconalis angustior; minorum ordinum omnium minima, & digito undique sit diducta.

6. Nusquam aut in ecclesia, aut per urbem absque quadrato birreto clerici conspiciantur, nisi aut duriori frigore, aut ferventiori æstu, aut nimboso, pluvioseque aere, aut demum alia cæli inclementioris injuria impediantur.

7. Et quoniam sacerdotum vitia, ut apparere maxime, & primo conspectu occurrere, majori denique dedecori haberi, imo & quæ in aliis levia, in illis gravissima censeri consueverunt; iis tripudia, ludos publicos, aliaque omnia, quibus reliquos homines damnoso aliquo scandalo offendere possent, omnino interdicimus, & prohibemus.

8. Clerici qui vel sacris initiati, vel beneficio erunt præditi, in foro coram sæculari judice numquam causas publice agant, aut advocati, procuratorisque personam sustineant; nisi forte provocati, in jus rapiantur, aut ecclesiæ suæ, aut parentum, aut miserabilium personarum interfit: neque id etiam nisi prius episcopi scripto impetrata & concessa venia. De jure tamen rogati privatim responsitare, litisque instruendæ consulta, non expressa mercede, dare poterunt.

9. Quod si clerici inter se judicio contendere, extrema (neque enim id aliter fieri debet) necessitate cogantur, nequaquam judicem sæcularem, sed solum ecclesiasticum, & vero ipsum episcopum adeant; ut privatim, non in profanorum oculis, ecclesiasticorum res componantur. Pœna secus facientes canonibus indicta, imo etiam severiori ab episcopo infligenda coerceantur.

10. Nulli laicorum, etiam principum, nisi in iis, quæ sacerdotalem deceant dignitatem, idque petita & ea quotannis renovanda ab episcopo licentia, clerici inserviant; ne sacerdotii auctoritatem humiliori, abjectorique ministerio dedecorent.

11. Tribus post ordinationem mensibus missam sacerdotes celebrent, aut justum impedimentum afferant. Ni faciant, in jus a promotore trahantur, errati rationem reddituri. Contumatiores excommunicatione puniantur.

De concionatoribus.

CAPUT V.

1. QUi docet, verborum suorum sit ipse exemplum, ut magis opere doceat, quam sermone. Concionatores itaque quasi in aperto spectaculo ante omnium oculos vitam acturi, neminem celaturi, mores ad profuturum exemplum instruant; doctrinam, concionesque ad sacrosancti concilii Tridentini præscripta, & ad ea etiam, quæ a nobis libello ad id accommodato præscribentur, quam poterunt accuratissime informent:

2. Episcopi proprium est docere: Id quoad ejus facultas, negotiaque ferent, frequentius præstare conabitur: Sin minus, probos saltem, eruditosque viros ad id muneris seligat, nullumque in sua diœcesi sine ipsius expressa licentia concionari sinat, nisi id ei ex proprio munere, utpote parochiam obtinenti, competat; eamque in concedenda cautionem adhibeat, ut neminem nisi jam ætate maturum, subdiaconatusque saltem ordinem consequutum admittat.

3. Quos ab hæresi conversos ad ecclesiam rediisse cognoverint, eos non ita facile ad conciones admittant episcopi, tum ne concepta jam tantæ pravitatis opinio multorum animas nocituro præjudicio offendere possit: tum quod non ita strenue in iis quæ fidei catholicæ sunt, versati, de tantis mysteriis inepte sæpenumero balbutire consueverunt.

4. Ea hora, qua episcopus concionatur, nemini in civitate liceat concionari, & cujusvis alterius concionis tempore missæ nequaquam in ipsa ecclesia celebrari debent.

5. Perdifficile est episcopis, iis præsertim qui latioribus diœcesibus sunt constituti, omnes eorum ecclesias perlustrare, & in iis concionem habere. Eos tamen hortatur hæc synodus, ut apostolorum exemplo populum sæpius per literas invisant, & consolentur, idque potissimum iis temporibus, quibus anniversaria redemptionis nostræ mysteria celebrantur. Hæ frequenti populo perlegentur, quo is paternam illam caritatem, propensumque pastoris erga se animum agnoscere possit.

6. In majoribus civitatibus, primisque parœciis, singulis dominicis festisque, in aliis vero diebus solennibus haberi concio debet. In oppidis, vicis, aliisque locis, si ita facultas ferat, quaque dominica, aut saltem unoquoque mense semel. Quod si ea sit concionatorum penuria, ut id per se, vel per alios præstare parochi non possint, homilias certe lingua vernacula conscriptas, & ab ordinario approbatas, aut traditum a Tridentina synodo catechismum perlegant, & interpretentur, donec metropoli-

ANNO CHRISTI 1590.

politani auctoritate excusus liber in lucem exeat.

7. Episcopi, ceterique omnes qui in aliqua ecclesiæ dignitate sunt constituti frequentes concionibus aderunt; quo amplectendam reliquis ex populo exempli imitationem tradant.

8. Et quoniam vel sola avaritiæ suspicio, in omnibus ecclesiasticis, tum vero maxime in verbi Dei concionatoribus populum non mediocriter offendit; cavebunt quam diligentissime concionatores, de concionum suarum mercede paciscantur: quod si populus eleemosynam concionatoribus præbere neglexerit, episcoporum erit dare operam, ut iis de victu & congrua eleemosyna provideatur.

De vicariis foraneis.

CAPUT VI.

1. Vicarii, quos foraneos vocant, non minimo episcopis esse consueverunt levamento, quia horum opera, & præsentes gregem intueri, & ei providere, & denique opem ferre minori cum molestia possunt. Videbunt igitur episcopi, an archidiaconorum, & archipresbyterorum, aut penuria, aut defectus vicariorum ejusmodi operam requirat. Atque ita ex sacerdotibus aptiores, & ad hoc munus instructiores seligere poterunt, hisque singulis certas diœceseos suæ regiones ex arbitrio præscribent, vicarium in loco insigniori & frequentiori constituentes, iisque ea permittentes, quæ per uniuscujusque doctrinam, temporum, locique rationem plus minus concedenda esse duxerint.

2. Horum erit officium semel singulis mensibus, ubi commode fieri poterit, quos in sua regione animarum rectores subjectos habuerint, omnes in aliquam ex parochialibus regionis illius ecclesiis per orbem advocare. Concilium itaque, eo quo visum fuerit die, indicent; pridie illius dici peccata omnes confitebuntur, conventus die singuli missam in ea ipsa ecclesia celebraturi. Qua peracta, pro mortuis universi in choro, missam solemni more cantabunt, concioque a vicario priori semper congregatione alicui injungenda habebitur.

3. Confectis sacris, per vicos, aut saltem circa in cœmeterium supplicationes habebunt: hinc in domum parochi cibi sumendi causa se conferent, ibi quam poterunt parcissime simul vivent, mensæ pii alicujus libri lectio admiscebitur. Deinde assurgentes omnes gratias Deo agent, ecclesiamque repetent, ubi superpelliceis omnes induti, vicario etiam stolam habente, dictaque ab eo, in congregationis principio recitari solita oratione, locis unicuique paratis assidebunt: parochiarum difficultates, & incommoda proponent, iisque conjunctis auxiliis pro virili opitulari, & succurrere conabuntur.

4. Casus apostolicæ sedi, episcopisque reservatos, metropolitani mandato, excuso deinceps libello, promulgandos, vicarii reliquis sacerdotibus legent; tum aliquot hujus nostri concilii sanctiones, aliquot etiam ex his, quæ in diœcesanis synodis decernentur, & vero non nihil de casibus conscientiæ ex probatis auctoribus excerptum palam omnibus explicabunt.

5. In id vero potissimum vicarii incumbent, ut sacerdotum mores, vitam, actiones diligenter rimentur, & introspiciant; in eorum officium, & defectus inquirant, videantque an mandata episcopi aut quævis alia episcopi nomine sibi denuntiata, pro ecclesiarum necessitate, extructioneque præstiterint: an ea omnia, quæ hujus nostri concilii auctoritate de habendis libris, de religiosa sanctissimæ eucharistiæ asservatione, & renovatione; de calicum, mapparum, corporalium, aliorumque missæ ornamentorum puritate & munditia, de tuta baptisterii, sacrorumque oleorum asservatione, de baptizatorum, chrismatorum, conjugatorum, mortuorumque separatis libris, aliisque rebus ad divinum cultum pertinentibus sancita, jussaque sunt, qua fieri debuit vigilantia, observarint.

6. In hæc omnia, & quæcumque alia vel privatim mandarit episcopus, vel episcoporum curam desiderare ipsi noverint, quam poterunt sedulitatem vicarii intendent, & de iis episcopum per literas commonefacient.

7. Ubi primum in urbem venerint, episcopum illico convenient, pensique rationem, proposito eorum, quibus commissi sunt, statu, accurate reddent.

8. Rectores omnes, quicumque tamdem illi sint, & quacumque præditi dignitate, vicariis morem gerent: sin minus, negligentiæ contumaciæve, quæ tamdem illa fuerit, ab episcopo pro modo culpæ punientur. Tales autem erunt vicarii, ut episcopi nutu exauctorari, imo etiam male gestæ provinciæ pœnas luere ejusdem arbitrio possint.

De monialibus.

CAPUT VII.

1. Quæ monasteria consecratarum virginum, juri imperioque suo subjecta esse cognoverit, in iis conservandis, informandis, & in officio continendis, præcipuam episcopus curam conferat; pœnas a Tridentino concilio indictas aliasque pro arbitrio, si necesse sit, indicendas ad eam rem adhibiturus.

2. Nulli sanctimonialium, quovis etiam probabili prætextu, ne per tantilum quidem temporis, monasterio post voti sponsionem egredi liceat; nisi summa necessitate coacta sit, eaque ab episcopo probanda, quæque felicis memoriæ Pii V. decretis, & sanctionibus non sit contraria.

3. Si quas resciverit clausuræ finibus monachas non impetrata licentia exiisse, in eas pontificiis sanctionibus, aliisque juris auxiliis pro rei necessitate episcopus animadvertet.

4. Nemini vero cujuscumque tandem conditionis, generis, gradus, dignitatis, sexus etiam, vel ætatis sit, absque episcopi, aut ordinis generalis, provincialisve, aut demum visitatoris ad id muneris specialiter deputati licentia, scripto etiam conferenda, monasteria ingredi sit concessum.

5. Quibus porro per episcopi, aut alterius superioris licentiam ad monasteria est aditus, ii liberioris ingressus voluntatem concessæ veniæ nomine non prætexant. Neque enim pro arbitrio, sed in casibus dumtaxat necessariis in monasteria admitti possunt. Qui secus faxint, felicis memoriæ Gregorii XIII. sanctionibus, ultra alias pœnas, ipso facto excommunicati, a sola apostolica sede, ex ejusdem pontificis bulla absolvi possunt.

6. Moniales cum nemine externo colloquentur, nisi per cancellos ferreos, & rotam sive

ANNO CHRISTI 1590.

urnum, præsente etiam præfecta, aut duabus sororibus. Literas vero neque ad quemquam scribere, præterquam ad episcopum, aut superiorem, ex causa necessaria; neque ad se missas, nisi prius a præfecta lectas, aut legi justas, legere, aut aperire poterunt.

7. Omnimoda librorum lectio monialibus nequaquam concedatur: sed eos tantum libros & legere, & habere poterunt, quos vel episcopus, vel ordinis superior scripto approbarit.

8. Quæ monialium præfecta, aut regularis superior, virginem aliquam non explorata prius, episcopi examine, illius voluntate, aut votum profiteri, aut monialem habitum induere passa fuerit, ea pœnas episcopo graves, justasque persolvat.

9. Ne intra septa monasterii, sed in ipsa monasterii ecclesia palam, & publice novitiæ examinentur, quo libere, confidenterque suum animum testati queant.

10. Quæ omnia a felicis memoriæ Gregorio XIII. & ea præcipue, quæ de certo, statutoque monacharum numero, de eleemosynis præstandis, de ostiolo, quo ad exteriorem ecclesiam e monasterio patet aditus, obstruendo; de clausura ab eisdem non violanda, & a conversis etiam servanda, sancita & statuta sunt; ea tum in omnibus sibi subjectis, tum etiam regularium fidei commissis monasteriis, quam diligentissime exequenda, conservandaque episcopus curet.

CONCILII PROVINCIALIS TOLOSANI

PARS SECUNDA,

QUÆ EST DE REBUS, HOC EST,

De sacramentis, & sacramentalibus.

CAPUT PRIMUM.

1. CUm divina illa numquam perituræ salutis pignora sacramentis venerandis, illorumque pio usu contineantur; summa etiam sanctitate, & veneratione Christianis veniunt, & tractanda, & suscipienda. Nusquam igitur vel episcopi vel parochi ad eorum administrationem accedent, quin prius, ex Tridentini concilii catechismo profuturum illorum usum, admirandamque vim suscipientibus, audientibusque explicarint.

2. Ecclesiæ sacramenta, non solum sine simoniæ labe, sed & sine avaritiæ suspicione præbeantur; nec ulli aut presbytero, aut ministro quicquam in eorum administrationem exigere, verbis etiam signisve, directe, aut indirecte petere liceat.

3. Et rituum, & cærimoniarum varietas non mediocriter Christianos offendere consuevit: id ne accidat, diligentissime est præcavendum. Uniformis itaque, minimeque distincta sacramentorum administratio, quam fieri poterit religiosissime ab omnibus observetur. Quod ut facilius assequantur, in rituum libro descriptas cærimonias, unusquisque perdiscere, & exequi viribus conabitur.

4. Ne iis, qui oppidorum septo conclusis parochiis subjacent, quavis aut noctis, aut temporis injuria, necessaria desint sacramenta, e re episcoporum erit, commodiori illis parochia providere; aut etiam si ita iisdem episcopis visum fuerit, vel renuentibus parochis novas ad illorum usum ex Alexandri III. & concilii Tridentini decreto extruendas curare: quibus ex matricis ecclesiæ fructibus congrua portio, aut ex coacta populi contributione sufficiens redditus adscribi, assignarique poterit.

ANNO CHRISTI 1580.

De baptismo.

CAPUT II.

1. QUO altius, firmiusque Christianorum mentibus hæreat tanti ministerii concepta religio, quam nitidissime fieri poterit, illius procurabitur puritas, nec umquam, nisi, annotino chrismate in ejus administratione utendum erit.

2. Nec vero cuiquam, nisi per summam necessitatem, & eam quidem, damnoso admodum præjudicio devitandam, extra ecclesiam liceat baptizare.

3. Qui autem domi infans, urgente mortis periculo, fuerit baptizatus, huic iterum baptismus non est sub conditione conferendus: sed certe cærimoniæ, iis etiam necessariæ, qui ab hæreticis baptizati ad ecclesiam revertentur, tantum erunt adhibendæ: dum tamen in baptismo formam, materiamque debitam adhibuerint.

4. Ubi primum natus infans fuerit, sacro baptismate statim abluatur. Quod si justum aliquod impedimentum accesserit, at saltem longius, quam in octavum diem baptismus ei non prorogetur. Parentum vero hac in re oscitantiam, si qua fuerit, parochi ad episcopum deferre tenebuntur.

5. Quos jam antea baptizarint hæretici, eos rebaptizari prohibemus, nisi forte receptam ab ecclesia baptismi formam, materiamque eos minime observasse constiterit.

6. Cum projectis, expositisque puerulis, licet affixa reperiatur schedula, quæ eos baptizatos esse testetur, in id tamen, an verum fictumve sit, parochi diligenter inquirent: si certi nihil compererint, in scripto chartulæ nomine, eos sub conditione baptizabunt.

7. Et quoniam Christiani, & satanam, & mundi fastus, pompasque ipso baptismate ejurant, absurdum sane videtur magnifico adeo luxu inanibusque sumptibus diem quo baptismus confertur transigi. Solennem itaque illam musicorum concentuum concomitationem, risus, jocosve effusiores, & illas per ecclesiam deambulationes tollimus; oscula demum in ecclesia omnino dari prohibemus.

8. Baptisterium clausum perpetuo sit, mundum, purumque continuo fulgeat nitore, tum reliqua omnia in manuali descripta, ad ejus nitidum cultum accommodentur.

9. Quod Tridentina synodus sanctissime præcepit, unus tantum vel vir vel mulier, ad summum vero vir unus, & mulier una conjunctum e sacro fonte infantem tollant; quique susceptores fuerint, contractæ cognationis spiritualis a parocho sedulo sunt commonendi.

10. Nec iis, qui annos non excesserit tredecim, vel qui Christianæ doctrinæ, aut saltem precationis dominicæ, & symboli fundamenta non norint, nec hæreticis omnino susceptores esse liceat.

11. A baptismi solenni administratione procul

cul arceantur hæretici, nec eis quavis occaſione, vel minimum intereſſe permittatur.

12. Præſente clerico certe numquam; extrema ſolum alias neceſſitate, aut obſtetrices, aut alii quicumque laici baptizabunt. Ne vero forte in tam gravi re imprudenter peccetur, an illæ formam ritumque baptiſmi teneant, ſolicita parochi ſæpius animadverſione perquirent.

13. Hanc unam eſſe concedendi baptiſmi formulam doceatur ſæpiſſime populus: Ego te baptizo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. His verbis ne tantillum quidem aut detrahi, aut addi impune poſſe etiam moneatur.

14. Baptizandi infantis, parentis utriuſque, & ſuſceptorum nomina, annum, menſem, diemque etiam baptiſmi, parochi duobus religioſe ſervandis libris excipient, horumque alterum epiſcopis quotannis cuſtodiendum ferent.

De confirmatione.

CAPUT III.

1. ET omnibus aliis auxiliis, ſed hoc potiſſimum ad id inſtituto confirmationis ſacramento neglectæ, impugnatæque fidei, tum ſemper, tum his temporibus maxime videtur eſſe ſuccurrendum. Ubicumque igitur opportunum fuerit, & congrua aliqua occaſio ſeſe obtulerit, & diœceſim præcipue obeundo, populo illud epiſcopi adminiſtrabunt.

2. Et vero tanti ſacramenti dotes, vim, dignitatem, imo etiam non aſpernendam neceſſitatem, quam frequentiſſime, ſed eo potiſſimum tempore, quo illius adminiſtrationem epiſcopus indixerit, per conciones populo parochi commendabunt.

3. Quos in ſua parochia, diligenti adhibita ſolicitudine, hoc ſacramento carere cognoverit parochus, eos quam primum ſeſe obtulerit occaſio, ad illud debite ſuſcipiendum, adultos etiam, & peccata confiteri, & ſymbolum profiteri, & jejunos accedere, hortetur.

4. Ni ſumma quædam impellat neceſſitas, ſeptennio minores pueri nequaquam veniant ad confirmationem admittendi; hi vero prius admonendi, ut Chriſtianæ fidei præcepta addiſcant. Quod autem ad ſuſceptores attinet, hi ut & confirmati jam eſſe, ita & Chriſtianæ religionis fundamenta, aut ſaltem orationem dominicam, & fidei ſymbolum, & vero decalogum memoriter temere debent.

5. Quicumque ridiculum aliquod, aut ipſa obſcenitatis ſpecie, aut quavis alia ratione, minus aptum Chriſtiano nomen in baptiſmo ſortitus eſt, is aliud decentius, convenientiuſque ab ipſo epiſcopo in confirmatione accipiat.

6. Quod de ſuſceptorum, infantiumque nomine deſcribendo, quod item de anno, menſe, & die notando, in baptiſmo jam ante ſancitum eſt, id omne in confirmatione diligenter a parochis eſt præſtandum.

De pœnitentia & confeſſione.

CAPUT IV.

1. EDENDA eſt epiſcopi auctoritate in qualibet diœceſi faciendæ confeſſionis formula, caſuſque, quos reſervatos vocant, ſubſcribendi, ut qui in eos inciderint, pœnitentiarium adeant.

2. His obſervandis omnibus, quæ libro hac de re edito præſcribentur, omnes, & ſinguli confeſſores teneantur.

3. Nulli ſæcularium, regulariumve, abſque ea, quam ſacroſancta Tridentina ſynodus injunxit, approbatione, confeſſiones audire liceat.

4. Nec vero quiſpiam aliquid, vel directe, vel indirecte in confeſſionis, ſed nec in aliorum ſacramentorum adminiſtrationis mercedem exigat.

5. Confeſſariorum hoc munus erit, confeſſionis teſtificationem chartula, aut nota aliqua, in paſchate confitentibus dare; hanc illi ad parochum deferent, qui eorum nomine, & cognomina libro deſcripta diligenter cuſtodiet.

6. In parœciis ſingulis, cathedralibus etiam & collegiatis eccleſiis, ad confeſſorum ordinariorum numerum, tot extructæ ſedes erunt accommodandæ: renuentibus parochis, & intra ſemeſtre non parentibus, pœna nutu epiſcopi infligenda.

7. Celſo, apertoque loco, quo pœnitens, confeſſorque omnibus ſint conſpicui, confeſſionum ſedes erigentur, extra quas nullus ſacerdotum confeſſiones quaſvis, ſed præcipue feminarum, audire poterit.

8. Qua ſedis parte ſedebit confeſſarius, caſus ſummo pontifici & epiſcopo reſervati, abſolutioniſque formula appenſæ tabulæ deſcripta legentur: Pœnitentium pars altera, depictam crucifixi habebit imaginem.

9. In ipſo ſacriſtiæ limine confeſſariorum ordinariorum nomina palam omnibus deſcripta proponentur.

10. Sæcularium, ſed præcipue feminarum, niſi id ſuadente morbo, aut graviſſimo imminente periculo, confeſſiones extra eccleſiam non excipientur. Qui vero eas ſacerdos audit; is nec ſtare, nec genua flectere, ſed operto capite, quaſi pro tribunali, ſedere debet.

11. Et quoniam ea eſſe ſolet ægrotorum incuria, ut dum in dies ſaniora protrahunt confeſſionis conſilia, oſcitantes, & quod dolendum magis eſt, imparati, morte ſæpius deprehenduntur; vel ita ſaltem morbi exagitantur violentia, ut mentis ſibi conſciæ indicium, qua decet diligentia facere non poſſunt; ni quatriduo poſt inceptam curationem, juſtam peccatorum confeſſionem ægroti fecerint, eos medici ex Innocentii III. & Pii V. conſtitutionibus, denuo non inviſant.

12. Caſus privata ſibi cautione reſervatos epiſcoporum ſinguli in ſua diœceſi examinabunt, confeſſoreſque certis temporum intervallis, ſed prima ſemper quadrageſimæ hebdomada ad ſe convocabunt, quæque populo injungenda, quæ emendanda noverint, ea ipſis indicabunt.

De euchariſtia & ſacra communione.

CAPUT V.

1. IN ſolo altari, nec ullo alio loco, tabernaculo ligneo, non penſili, ſed ſtabili fundamento obfirmato, clauſo, decenti, quantumque fieri poterit ſcite, venuſteque condecorato, accenſa perpetuo lampade cuſtodito, & ad eam, quæ univerſæ provinciæ ſervanda præſcribetur, formam ſabrefacto, euchariſtia diligen-

ANNO CHRISTI 1590.

ANNO CHRISTI 1590.

gentissime servetur, eaque si non semper, at saltem ut plurimum, ex pyxide ministretur.

2. Si ad ægros deferenda est, quanta fieri poterit veneratione, & si ita facultas ferat, cum umbella, frequenti concomitante, & ob id sæpius monendo populo, deferatur: quod honorificentius fiet, si, quod jubemus, in singulis parœciis, Christi corporis sodalitium, seu confraternitas instituatur.

3. Communicantium in paschate parochi nomina describent; quos communioni defuisse perceperint; notatos ad episcopum deferent, quasque defectus rationes extra confessionem cognoverint, eidem significabunt.

4. Monebuntur sæpius infirmi, ne eam rerum suarum necessitatem expectent, ut pomeridianis horis eucharistiam sumere cogantur. Petentibus iis non temere parochi annuent, sed an noctem interponere, sumptionemque in matutinum protrahere possint, diligenter animadvertent.

5. Qui paschatis tempore abfuerint, sumptæ communionis testimonium parocho amplissimum dabunt; ni fecerint, iterata sacramenti sumptione, peccati suspicionem auferent.

6. Quæ tanto animarum dispendio, in locis quibusdam increbuit, sero nimium communicandi consuetudo, sanctius erit immutanda; adolescentesque iis, quos de sumendo mysterio, satis decernere posse, parochi vel confessarii judicarint, ad communionem sunt recipiendi, imo etiam impellendi.

7. Ne vulgi animos communionis sub utraque specie vitanda subeat opinio, non calice, sed ad id tantum destinato scypho, purificatio populo ministretur: moneaturque sæpius, vinum merum, non Christi sanguinem præberi.

8. Frequentissimam populo communionem, debitamque in ea sumenda reverentiam parochi, concionatores, & confessarii crebris hortationibus suadebunt.

9. Pro communione aliquid accipiens juxta sacros canones severe puniatur. Si tamen post præstitum libere sacramentum, aliquid pro eleemosyna a Christi fidelibus sponte oblatum fuerit, tunc accipere liceat.

De missarum celebratione.

CAPUT VI.

1. QUI aperto deterioris vitii crimine aspersus populo in suspicionem venerit, huic missam celebrare prius non concedatur, quam justa aliqua satisfactione infamiæ notam eluerit.

2. Peregrinorum nullus, absque sui episcopi dimissoriis literis, bimestri, si in provincia sit; semestri, si in Gallia; anno, si extra Galliam, non vetustioribus, quibus, loci, si quis sit, cui inserviendo adscribi, dimittique se postularit, mentio habeatur, ad divina facienda, vel sacramenta ministranda, a parochis, regularibus, imo nec ab episcopis, admittatur.

3. Missæ in ecclesiis tantum publice non privatim in ædium oratoriis, ab episcopo non temere unicuique concedendis, nisi per necessarium sit, accedatque episcopi venia, celebrentur.

4. Qui celebranti presbytero inserviet, clericus quoad fieri poterit, seligetur; Is superpelliceo, vesteque talari instructus, antequam sacrificia celebraturus egrediatur presbyter, rebus ad missam necessariis, qua poterit venustate, & munditie, altare instruat & exornet.

5. Videat præterea ne laicorum, qui intersunt, quos omnes, præcipue tamen feminas, ab altaris septis, & gradibus arceri jubemus; indecoris actionibus, tanti sacrificii dignitas veneratioque dedecoretur.

6. Missæ primæ convivia, si quæ sint, non sumptuosis dapibus, profusioribusque epulis splendescant, sed parcis tantum sumptibus, modicoque apparatu celebrentur.

7. Qui missas ex obligatione celebrare debent presbyteri, eos officio fideliter perfungi parochi diligenter curent; eorumque catalogum penes se retineant, quem subinde episcopo videndum offerent.

8. Indecorum videtur prophana sacris immiscere; nihil igitur, quod sæculare sit in pronis dum missarum sacra peraguntur, publicetur, indicaturque.

9. Pastores, famulosque divinis cærimoniis, ad Christianam fidem informari æquum & consentaneum fuerit. Quibus igitur parochis, sacerdotum erit copia, ii in suis ecclesiis, & illis, & peregrinis aliis missam summo mane celebrari curent.

10. Qui missæ fideles intererunt, si non solennis illa sit, toto illius tempore, aperto semper capite, flexisque genibus precabuntur: Nec nisi absoluto post benedictionem evangelio discedent. Laicis ad oblationem, aut crux, aut quidpiam aliud simile potius quam patena osculanda tradetur,

De sacramento ordinis.

CAPUT VII.

1. QUICUMQUE ante stata tempora, ante ætatem, aut absque episcopi sui dimissoriis literis, in subreptitiam ordinum quorumvis promotionem occulte se insinuarint; ipso se jure suspensos esse, & si sic suscepto ordine ministrarint, Pii II. constitutionibus irregularitatem se subiisse noverint: ob quam, & pœnis aliis jure sancitis, & beneficiorum privatione mulctentur. Id ne facile accidat, junctam huic constitutioni Sixti V. de male ad ordines promotis bullam, & in diœcesana synodo quotannis promulgari, & pridie illius diei, quo ordines conferentur, ordinandis clericis palam legi, edicique præcipimus.

2. Qui vel primæ tonsuræ, vel aliis etiam majoribus ordinibus initiandi veniunt, eorum nomina, cognomina, parentes, patriam, eam in qua vel orti fuerint, aut proxime habitarint, parochialem ecclesiam, patrimonium, pensionem, beneficia, censumque, cujus nomine sacris adscribendi sunt, diligentissime notari, eaque omnia literis exarata inter missarum solennia in cathedrali, parochiali propria, & in ea in qua proxime habitarit ecclesia, die festo, a parocho, aut alio, suo jussu publice proponi, promulgarique sedulo episcopi procurabunt.

3. Ordinandi vero morum, vitæque probitatis fidem, aut justis testibus, aut plenissimis eorum testimoniis adductis afferant; quibus tamen episcopi non stabunt, si aliorum spectatæ integritatis hominum dicto, quæsitam testificationem probare possint.

4. Præ-

4. Præsentibus clericis dimissorias literas, numquam sine examine episcopus concedat, absentes certi alicujus alterius episcopi censuræ subjiciat. Quibus literis examinis mentio nulla fiet, illæ pro subreptitiis habeantur.

5. Dimittendorum vitam, mores, genus, doctrinam, siquidem ejus adhibito examine probationem ante fecerit, proxime susceptum ordinem, & dispensationem, si quæ sit, ætatem etiam, titulum pensionis, beneficii, patrimoniive censum, si majorum id ordinum promotio requirat, commendatitiis literis episcopus adscribat.

6. Instanti solum sacro ordinationis, non alio tempore, nisi perneccssarium fuerit, episcopus ad eos tantum ordines, quos uno, eodemque tempore suscipi voluerit, & per sacros canones licere resciverit, dimissorias literas a solo secretario, illi cujus causa confectæ sunt, gratis reddendas, concedet.

7. Dominico, qui solennem ordinum collationem antecedet, die, habita conciuncula, parochi jejunium ea potissimum de causa ab ecclesia indictum esse populum doceant, ut rite ordinatio ministretur, frequentem eum & publicis supplicationibus in id maxime institutis, & sacræ ordinum celebrationi, pro ordinandis oraturum adesse hortentur.

8. Pridie vero ab episcopo, si fieri possit, sin minus ab alio selecto, idoneoque viro, gravis de ordinis dignitate, præstantia, præparatione, obligatione, impedimentis, aliisque id genus, ad ordinandos oratio palam publiceque habebitur. Examen demum ea ratione, & methodo fiet, quæ libro ea de re, nostro jussu, excudendo præscribetur.

9. Quicumque deinceps ad ordinem quemvis promovebuntur, ii ut concilio Tridentino sancitum est, præscribendas ab episcopo functiones fideliter obituri, certæ ecclesiæ adscribantur: muneraque omnia illa minoribus ordinibus initiati præstent, quæ præstare laici jam consueverunt. Iis, si pauperes sint, adscripta antea laicis ministris stipendia episcopus conferat.

10. Nec vero cuiquam alius ante ordo conferatur, quam is indicta munera gessisse solenni testificatione probaverit, nisi aliud episcopo magis expedire videatur. Quod si, ut per sacros canones licet, uno eodemque tempore minores plures ordines alicui episcopus contulerit, proprias tamen unicuique ordini functiones eidem sine fraude exercendas præscribat.

11. In literis omnibus, quæ ordinatis in testimonium conferentur, ecclesiæ, locive pii, cui illi dicati, adscriptique sunt, a quo absque episcopi scripta licentia, in alium demigrare non poterunt, ex Tridentinæ synodi decretis, mentio fiat. Hujusmodi autem licentia absque justa causa non detur.

12. In ea ipsa ecclesia, sub cujus titulo promotus sacerdos fuerit, permaneat; qui vero in gratiam promotionis reddendum titulum fuerit mutuatus, quique precario eumdem titulum ei utendum dederit, excommunicatione ambo puniantur. Illud vero beneficium resignare non possit, nisi facta mentione, quod ad ejus titulum sit promotus, & nisi constet, quod aliunde habeat, unde commode vivere possit.

13. Clericorum omnium, ordinatorumque nomina, libro descripta ab archidiacono asservetur, diligenterque provideatur, ne laicorum ullus ordinum ministeriis immisceatur. ANNO CHRISTI 1590.

De matrimonio.

CAPUT VIII.

1. MATRIMONIA, aliter quam præsente parocho, ac testibus, non celebrentur. Contrahentes autem parochi hortentur, ut in ecclesia, & non alibi contrahant.

2. Matrimoniales denunciationes ordinarius non remittat, nisi ei ita expedire visum fuerit, quod illius prudentiæ & judicio, Tridentina synodus reliquit.

3. Quos cognationis gradus impedit, licet jam legibus solutos, & dispensatos, nisi visa prius summi pontificis dispensatione, in matrimonii conjunctionem parochi non recipiant.

4. Quinam intra prohibitos gradus contraxerint, parochi diligenter inquirant, cognitosque ad episcopum deferant, qui re accurate inspecta, eos, qui impedimentum sciverint, excommunicatos denunciabit, ut quamprimum se separent, salvis aliis pœnis contra eos a jure statutis.

5. Catholicis ac hæreticis invicem matrimonium contrahere non liceat.

6. Nuptialis benedictio intra ecclesiæ septa, & ab aurora ad meridiem, concedetur.

7. Si quid in ipsam matrimonii celebritatem, aut petulans hominum lascivia, aut temporis injuria, inhonestum, minusque conveniens invexerit, id omne episcopi, qua poterunt cautione, & diligentia prohibendum, removendumque curabunt.

De extrema unctione.

CAPUT IX.

1. CUM callidus serpens, & hostis humani generis, calcaneo insidiari, hominemque in extremo spiritu oppugnare maxime soleat, ægrotos parochi, quanta maxima fieri poterit caritate, visitabunt, consolabuntur, instruent, ultro sese etiam non vocati iis offerent: dabuntque sedulo operam ne in id tempus sacra, extremamque unctionem differant, quo novissima conflictati valetudine, auctiorique morbo, tam profuturi sacramenti commoda, quod frequenter nimium accidit, satis agnoscere non possint.

2. Quoties ad infirmum extrema deferetur unctio, parocho quotquot poterunt clerici adstabunt, signum campanæ dabitur, quo preces populi, ad hoc officium sæpius a parochis monendi, in morituri gratiam excitentur.

3. Ægrotos morti proximos parochi hortabuntur, ut aliquos benedictionem suo nomine petituros, ad episcopum mittant.

De cura pro mortuis agenda, deque sepulcris, exequiis, & funeribus.

CAPUT X.

1. SANCTA, & salubris cogitatio est pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur. Id parochi sedulo præstabunt. Secunda quaque feria, si fieri poterit, missam in eorum gratiam celebrabunt, populumque & ad preces fundendas,

ANNO CHRISTI 1590.

das, & ad divina pro animarum liberatione procuranda ſæpiſſime hortabuntur.

2. Si quæ vero in defunctorum preces, & ſuffragia ſuperſtitiones irrepſerunt, eas epiſcopi tollant, & ſi opus fuerit, omnino rejiciant; obitus rite perſolvi, riteque miniſtrari curent. Notarios ad piorum teſtamentorum tabulas proferendas omnibus juris remediis cogant; quæque fideles ſupremis mandatis pienter eccleſiæ, aut locis aliis legarint, ſublata quacumque interceſſione numerari, adſcribi, diſpenſarique procurent.

3. Noctu, dumque publica ſacrorum ſolennia peragantur, mortui nuſquam efferantur: Pomeridianum vero funus, ſi quod ſit, miſſarum ſolita celebratione perfici diſtricte prohibemus.

4. Qui aut caſu, aut inſcio parocho, aut demum vi adhibita excommunicati ſacro loco ſepulti fuerint, oſſa, cinereſve revellantur, & abjiciantur.

5. Mortuos intra eccleſiam, multo minus prope altare ſepeliri non ita facile permittatur, niſi eos, quos eccleſiaſtica dignitas, aut generis prærogativa, aut omnibus perſpecta virtus illuſtriores reddiderit; ita tamen, ut ſupra ſoli planitiem ſepulcri moles non attollatur. Quod ſi hoc etiam mortui celebritas extorſerit, at ſepulcra altari altiora nuſquam deinceps excitentur.

6. Sepulcris lemmata, ſeu inſcriptiones nullæ niſi adhibito epiſcopi, aut archidiaconi, aut rectoris eccleſiæ judicio, apponantur.

7. Epiſcoporum, aut omnium, aut eorum ſaltem, qui pietatis, innocentiæque meritis laudandum ſui deſiderium piis omnibus reliquerunt, memoria, inſculptis eorum in eccleſia nominibus, quam fieri poterit, diutiſſime conſervetur.

8. Funus ab heredibus, vel a liberis, cognatiſque mortuo ducatur: qui ſi in ea rei familiaris tenuitate deceſſerit, quæ exequiis ſatis eſſe non poſſit, ei vel amicorum liberalitate, vel denique eccleſiæ ſumptibus, juſta funerum perſolvantur.

9. Pecuniarias ſuper funere, exequiiſque defunctorum pactiones fieri non permittant; & ſi quæ factæ fuerint, irritas declarent epiſcopi; & ſi opus fuerit mandatoque minus parentes presbyteros nacti fuerint, eos qua decet ſeveritate puniant.

10. Domi per diem integrum mortuorum cadavera aſſerventur, nec niſi poſt horas viginti quatuor funus inſtruatur, in cujus apparatu lamenta illa, ejulationes, &, ut ita dicam, adumbratæ illæ præficarum antiquarum næniæ ab eccleſia juſſu epiſcopi arceantur.

11. Mortuo epiſcopo, vicarius, aut archidiaconus totum diœceſeos clerum, ſed & provinciales epiſcopos admonebit, qui omnes ſacra in ejus gratiam, juſto cultu, & ſolenni decore celebrari curabunt: in hoc potiſſimum incumbentes, ut ſi fieri poſſit, uno, eodemque die ab univerſo diœceſeos clero, ſacra funebria demortuo perſolvantur.

12. Nullus inſcio, vel non approbante epiſcopo, mortuum in funere habita oratione laudabit; concio tamen aliqua haberi poterit, qua humanæ tantum miſeriæ ſtatus, mortis, judiciique neceſſitas, qualitateſque deſcribetur.

De reliquiis, & ſanctorum imaginibus.

CAPUT XI.

1. NON parvæ in proponendis reliquiis ſummo Chriſtianorum, & dolore & ſcandalo, in dies fraudes agnoſcuntur. Singulas itaque diœceſeos ſuæ reliquias, viris ſpectatæ integritatis, & doctrinæ, prudentiaque conſpicuis, viſitandas notandaſque quamprimum epiſcopi committant; earumque nomina, numerumque ampliſſimis teſtimoniis obſignatum, libro in epiſcopali archivio diligenter aſſervando, deſcribi curent: nullaſque deinceps, quas ipſi præmiſſa ſollicita inquiſitione non approbarint, populo venerandas proponi ſinant.

2. In eccleſiis, loco honeſto, biniſque ſaltem clavibus occluſo reliquiæ cuſtodiantur.

Harum clavium alteram habebit parochus, ædituis, ſeu operariis altera concedetur.

3. Appenſæ, vel affixæ ſingulis eccleſiis tabellæ reliquiarum omnium nomina publice deſcripta proponentur. Hæ vero nudæ paſſim populo non oſtendantur; nuſquam a laicis tangantur, nec ab iiſdem in ſupplicationibus publicis deferantur.

4. Reliquiis aſſidere mulieres epiſcopi non permittant.

5. Humi, aut ſordidis in locis, nec ſanctiſſimæ crucis ſignum, nec venerandæ ſanctorum imagines depingantur.

6. Apocryphæ, ethnicæve templorum parietibus hiſtoriæ nullæ appingantur, nec ulla tapetia obſcœnitatis ſpeciem præ ſe ferentia apponantur: abſurdum enim eſt, impietatis, peccatique materiam ab iis rebus accipi, quæ ad pietatem, pœnitentiamque excitandam ſanctiſſime a patribus fuerunt inſtituta.

7. Indecore non veſtiantur, ornenturve imagines. Quæ vero aut mutilæ, aut fractæ, aut vetuſtate conſumptæ aliqua parte fuerint, eæ ſi fieri poſſit, reficiantur; ſin minus ſacrario recondantur.

De indulgentiis.

CAPUT XII.

1. USU fieri ſolere comperimus, ut ex quibus ſumma proficiſcitur utilitas, ex iis, ſi a pravis hominibus detorqueantur ad alium finem quam fuerint inſtituta, non minima oriantur incommoda; ſuus eſt etiam hominum malitia ſalutaribus indulgentiis abuſus. Quaſcumque igitur diœceſeos ſuæ indulgentias, epiſcopi diligenter inſpiciant; inſpectas, libro in archiviis aſſervando deſcribant: eccleſiæ vero ſingulæ, aut libro, aut tabula in ſacriſtia reponenda, quas ipſæ proprias habuerint, fideliter exarandas curent.

2. Providebunt epiſcopi, ne indulgentiæ ad quæſtum convertantur, ſed ad quietis, fideique propagationem dirigantur.

De cibis vetitis & eorum diſpenſatione.

CAPUT XIII.

1. CASEUM, butyrum, ova, carnes, nemo niſi prius conceſſa ſcriptaque, ab epiſcopo venia, in quadrageſima vendet. Carnium

ANNO CHRISTI 1590.

nium porro genus unum tantum, aut alterum medici judicio præscribendum, ad certum pondus, & quantitatem venale proponetur.

2. Qui carnem prohibitis diebus ex licentia comedent, soli, ne ulli scandalo sint, locoque separato comedent.

De feriis earumque cultu.

CAPUT XIV.

1. FESTA omnia tabella describantur, quæ in uniuscujusque ecclesiæ sacristia, diligenter servetur.

2. Nihil, nisi quod vel ad diei victum, vel ægrotorum curationem, necessarium fuerit, idque nec in ecclesiæ conspectu, nec sacrorum tempore, festis diebus vendere; nec vero officinas, aperire, aut mercatus, auctiones, nundinasve publicas, celebrare liceat. Quæ vero in festi solennitatem nundinæ, mercatusve incident, in anteecedentem, vel proxime sequentem diem rejiciantur.

De votis, & religiosis peregrinationibus.

CAPUT XV.

1. QUI aut voti sponsione facta, aut sola pietate ducti peregrinationes susceturi sunt clerici, ii ab episcopo veniam, commendatitias literas, sacramque benedictionem postulabunt: reversique pie, ac Christiane peractæ viæ, eidem testimonio approbando fidem facient.

2. Hæc omnia a parochis peregrinationem ingressuri laici requirent, iisque factæ in itinere confessionis, sumptæque eucharistiæ, fidei plenum testimonium reduces afferent, iterumque benedictionem accipient.

3. Qui peregrinationis ergo viæ sese committunt, quo tutius iter emetiri, optatumque finem consequi possint, diligentius confiteantur, eucharistiam pie devoteque suscipiant, eaqua omnia perficiant, quæ libro, hac de re edito, continentur. Ad id præstandum autem, crebris, sanctisque parochorum adhortationibus amice, Christianeque incitentur.

" ** CONCILII PROVINCIALIS TOLOSANI

PARS TERTIA, QUÆ EST DE LOCIS.

DE ECCLESIIS, CAPELLIS, altaribus, ceterisque ejusmodi.

CAPUT PRIMUM.

1. NON consecratione solum, sed ipso etiam nitore & munditie loci alicujus pii majestas, religioque conservatur. Et profecto alienum nimis videtur, privatam uniuscujusque domum quæsita tantis artibus puritate renidere; eam vero qua Deum intuemur, adoramusque ædem, contractis ob nostram incuriam sordibus, turpiter adeo deformari. Ecclesias itaque, capellas, altaria, oratoria, quæque ad illorum ornatum apponi sanctissima majorum præcipit religio, tabulas, sanctorumque imagines, justo nitore relucere, imo & pavimentum etiam nitidum conservari severe episcopi præcipiant.

2. Ecclesiæ, oratoriorum, vel etiam cœmeterii externi parietes, nec effuso lotio, nec aliunde allatis sordibus deturpentur. Pœna secus facientibus justo episcopi arbitrio infligatur.

3. Quæ sacris rerum divinarum usibus, vestes, vasa, aliaque id genus erunt comparata, ea solicita nitoris custodia asserventur; nec unquam profanis usibus inservienda mutuo concedantur, ne promiscua sæcularium attrectatione polluantur.

4. Nullus, aut in ecclesia aut etiam in cœmeteriis sæcularium judex pro tribunali lites audiat; potissimum vero eas, in quibus de capite, vitaque controversiæ dirimuntur: imo nec in ipsa ecclesia cœtus ulli agitentur, nulla vocentur concilia, præter ea, quibus res ecclesiasticæ pertractantur.

5. Sola in ipsis ecclesiis Christianæ doctrinæ elementa pueris ediscenda proponuntur, scholas alias in iis habere non liceat. Quod si aliter loci suaserit penuria, episcopi exorata prius venia, loco a summo altari remotissimo, humaniores literæ poterunt edoceri.

6. Nulli, dum matutina vespertinaque sacra peraguntur, in ecclesiæ spatiis deambulare liceat.

7. Nihil, vel adventitium, vel piis fidelium eleemosynis oblatum venale intra ecclesiam proponatur; auctiones vero, nundinæ, commerciaque ab ecclesiarum, imo & cœmeterii septis, atque liminibus pœna proposita removeantur.

8. Domunculæ, & officinæ ad templorum, aut cœmeterii parietes, deinceps non extruantur, extructæ paulatim diruantur.

9. Ludis, spectaculis, histrionum circulationibus, atque etiam frumenti trituræ, & ventilationi, ecclesiam, cœmeteriumque deinceps patere prohibemus. Quinimo, & loci religioni crucem erigi, arcendis brutis aggerem extrui, cancellosque aut ferreos, aut ligneos in cœmeterii ingressu subjici præcipimus.

10. Altare, sive sacro, sive profano loco injussu episcopi nemo extruat; hic vero locum adeat, crucem figat, atrium designet, diligenterque provideat, ut qui exædificationi, fundationique census adscribitur, luminarium sumptibus, custodumque alimentis sufficiat.

11. Qui intra ecclesiam loco non consecrato sacerdos celebrarit, quique non impetrata episcopi venia, altare temere laicus extruendum curaverit, sacris canonum sanctionibus puniendi subjiciantur.

12. Quæ consecratæ capellæ altariave non fuerint, ea ab episcopis consecrentur, corumque jura & privilegia, licet auctoritates intercederint, aut etiam nullæ unquam fuerint, receptis probatorum virorum testimoniis, conserventur & constituantur.

13. Neve aliquis in posterum de altarium dedicatione, litibus aut dubitationi locus esse possit: capellarum, altariumque dedicationes, institutiones, auctoritates, tituli, jura, obventiones, onera, eorumque qui ea fundarunt, dicarunt, aut etiam aliquo liberalitatis officio adauxerunt nomina, jurium denique, reddituumque, si quæ sint permutationes, ad tem-

ANNO CHRISTI 1590.

temporis memoriam, libro deſcribantur & aſſer- A ventur.

14. Qui capellæ aut conſervandæ, aut inſerviendæ canonicus, aut alius quiſpiam privatim fuerit adſcriptus, huic ſumptuum, cultuſque ſimul ſolicitudo incumbat. Quod ſi ad alium ſumptus pertineat, ſola ei cura incumbat; peccatum tamen, ſi quod ſit, ſuum eſſe, ſibique præſtandum noverit, niſi id aliorum culpa accidiſſe probandis rationibus oſtenderit.

15. Feneſtra in altari nulla ſit, foramenve nullum, ut quod Chriſti ſacroſancto corpori ſuſtinendo fuerit dedicatum, huic nihil aliud omnino inferatur.

16. Clathris & cancellis altaria cingantur, B in quos laicis nullis aditus permittatur, peractiſque ſacris claudantur.

17. Tribus mappis altare unumquodque inſtruatur: ad imum una demittatur, medium altera, frontem altaris tertia occupet: cerata tela ſubſideat: palla diei feſti, feriæve ritum colore referens, ſi commode id fieri poterit, circumjiciatur: crux in medio ſtet, candelabris duobus utrinque decorata.

18. Altaria, ſi quæ ſint ſuperflua, penitus diruantur; Quæ ſub dio nec ſepta, nec tecta fuerint, ea epiſcopi, aut ſepienda, aut tegenda, aut dejicienda curent.

19. Una ſaltem in qualibet eccleſia, plures vero ſi vel loci amplitudo, vel ſacellorum, al- C tariumqua numerus id poſtulet, ſacriſtiæ, vaſis, ornamentiſque eccleſiæ cuſtodiendis, recondendiſque extruantur.

20. Cui vel ſacello, vel altari propria, peculiariſque vaſorum, ornamentorumque ſupellex fuerit comparata, ei etiam diſtincta armaria cuſtodiendis ſeparatim ornamentis in ſacriſtia aſſignentur. Armariis aut capſulæ, martyris, apoſtolive illius, in cujus memoriam altare dicatum eſt, nomen inſcribatur.

21. Miſſæ omnes, & anniverſaria, aut ab univerſo clero, aut a ſingulis ſacerdotibus in dies, vel hebdomadas perſolvenda, tabella in ſacriſtia cuſtodienda, deſcribantur.

22. Laicis facilis ad ſacriſtiam non detur adi- D tus. In ea vero oratoria ante, & poſt miſſam oraturis ſacerdotibus extruantur.

23. Qui ſacriſtiæ præerit, is ætate gravis, eccleſiaſticæque diſciplinæ peritus ſit. Hoc autem provideat maxime, ne quæ ad eccleſiæ ornatum aulæa, aliaque id genus comparata ſunt, vel ipſe ad privatos uſus occulte transferat, aut aliis quavis ratione in profanum miniſterium utenda concedat, veſtes vero vaſaque ſacra, armariis, theciſque ita diſponat, ne laicorum manibus paſſim attrectari poſſint.

24. In nullos eccleſiæ uſus campanæ prius admittantur, quam illis benedictionem epiſcopus fuerit elargitus. His poſtquam conſecratæ fuerint, leves, inhoneſtæque cantiunculæ non E pulſentur.

25. Tres, aut duas ſaltem harmonica proportione diſtinctas parochialis unaquæque eccleſia, ſimplex vero, aut oratorium unam tantummodo campanam habeat.

26. Sancta, in ſanctis locis, tractanda ſunt. Quæ igitur templa, altariave, nondum conſecrata ſunt, ea ſaltem intra bienaium conſecrentur.

27. Eccleſiarum, altariumque omnium conſecrationes, & campanarum benedictiones libro deſcribantur, & in epiſcopali archivio aſſerventur.

28. Eccleſiarum, cœmeteriorum, ſacrorumque aliorum locorum profanationes, & in juſſu epiſcopi non tentandæ, & receptis ab eccleſia cærimoniis ſunt perficiendæ: profanationis memoriam, erecta loco profanato crux relinquat.

29. Quas aeris injuria, diuturnior annorum ſeries, aut etiam hoſtium impetus eccleſias aliqua parte labefactarit, eas epiſcopi, iis, quos æquum eſt, ſumptibus reficiendas inſtaurandaſque curent; quibus vero inſtaurandis reditus proprii non ſufficiunt, impendendis fabricæ ſumptibus parochiani, ſi per facultates licuerit, teneantur; ſin minus ad viciniores eccleſias transferantur, cum facultate earum materiam & loca in uſus profanos, non ſordidos, erecta ibi cruce, convertendi.

30. Dirutarum eccleſiarum, quæ commode refici nequeunt, reliquiæ, ſi quæ ſint, in eccleſiam aut parochialem, aut matricem, qua decet veneratione transferantur; translatæ in eccleſiæ ſacello, eodem ritu & invocatione collocentur; imo & ſi opus fuerit, capellæ novæ, conceſſis dirutæ eccleſiæ commodis, oneribuſque impoſitis, excipiendis reliquiis extruantur.

De oratoriis in via ſitis.

CAPUT II.

1. ORATORIA, peregrinorum ſublevationi, religionique in viis quam fieri poterit, commode extruantur; ſuuſque illis honos, cultuſque non ſecus, ac reliquis eccleſiis conſervetur.

2. Altaria extra urbem, ni aliqua ſubſit myſterii ſolennitas, quocumque ſepultorum mortuorum, aut alterius privatæ pietatis prætextu nemo erigat. Quæ vero ſacræ imagines in oratoriis effingentur, eæ cancellis interiori ſacrarii parte veſtiantur, quo tanquam auguſtiori loco conſtitutæ, majorem tranſeuntibus religionem afferant.

De ſcholis & ſodalitatibus doctrinæ Chriſtianæ.

CAPUT III.

1. CUM omnis ignorantia pernicioſa ſit, tum ea potiſſimum, quæ de divinis rebus eſt, pernicioſiſſima ſemper exiſtere conſuevit. Huic pellendæ epiſcopi, qua poterunt diligentia, incumbent; Chriſtianam juventutem, morum, doctrinæque præceptis informari, ſed maxime fidei, Chriſtianæque diſciplinæ rudimentis imbui, curabunt.

2. Dominicis, feſtiſque diebus fidei præcipua capita parochos ipſos, aut alios eorum nomine, pueros, rudioreſque populo, pomeri- E dianis horis palam in templo edocere; & bene vivendi, orandi, confitendi, communicandique rationem, iiſdem explicare, omni vigilantia compellant.

3. Quod Pii V. & Gregorii XIII. bullis ſanctiſſime cautum eſt, ut ſingulis urbibus, oppidis, majoribuſque pagis Chriſtianæ doctrinæ ſodalitates, a Romana archiconfraternitate pendentes, iiſdem legibus, & moribus inſtituantur; id etiam quam fieri poterit commodiſſime exequentur.

4. Doctrinæ Chriſtianæ ſcholas hujuſmodi ſodalitatibus, ſi quæ in eo loco fuerint, ſin

minus

minus parocho ſubjectas in utriuſque ſexus gratiam erigent.

5. In Xenodochiis denique, aliiſque piis locis, in quibus magna erit puerorum, puellarumque copia, ex libello, & catechiſmo, qui hujus concilii decreto typis excudetur, doctrinam Chriſtianam diligenter explicari præcipient.

De univerſitatibus & collegiis.

CAPUT IV.

1. MAGNI momenti res eſt, plurimumque ad eccleſiæ, reipublicæque conſervationem, dignitatemque pertinens, recta Chriſtianæ juventutis inſtitutio. Eorum igitur, qui juventuti, aliiſque edocendis conſtituti ſunt, vita diligenter eſt inquirenda, ne forte ii ſint, qui pravo morum, vitæque exemplo plus officere, quam doctrinæ raritate prodeſſe poſſint.

2. Academiarum profeſſores, ſtato die, quotannis ex Pii IV. bulla, publicam fidei profeſſionem facient.

3. Ad doctoratus lauream, graduſque alios, ii ſoli promoveantur, qui vitæ integritate celebres, poſt emenſum gnaviter præſcriptum ſtudiis tempus, dignum doctrinæ, eruditioniſque ſuæ ſpecimen ſevero examine præbuerint. Examen publicum, publica ſit promotio, publica etiam promovendorum fidei profeſſio: quæ omnia teſtimonialibus literis inſerenda. Qui ſecus fecerint, ad graduatis deſtinata beneficia non admittantur.

4. Theſes theologicæ non niſi accuratiſſime examinatæ publice agitandæ proponantur.

5. Quæ ſemper eccleſiis plurimum profuit, intermiſſa juris canonici ſcientia, inſtitutis profeſſoribus in academiis revocetur, revocata diligentiſſime retineatur.

6. Scholas veteres epiſcopi inſtaurari curent, atque in eos, qui earum bona injuſte poſſident, cenſuris eccleſiaſticis agant. Quibus vero locis, aut de publico, aut diſcipulorum ſumptibus magiſtri poterunt ſuſtentari, in eis etiam pro arbitrio, novas jubeant excitari.

7. Nullæ, ne miniſtrandi quidem, inſerviendique gratia, feminæ in collegiis habitent, ſed nec puellarum ſcholis viri, at ſolæ tantum ab epiſcopo approbatæ feminæ, præſint.

8. Nullos, aut hæreticæ pravitatis reos, aut facinoroſos, aut demum a ſeipſis, præmiſſo diligenti examine, non approbatos homines, ſcholis epiſcopi præeſſe patiantur; quibus vero magiſtri præficiendi jus eſt, hunc illi epiſcopo, accurata vitæ, morumque inquiſitione cognoſcendum, admittendumque offerant.

9. Qui libri in indice ſedis apoſtolicæ auctoritate ex Tridentini concilii decreto confecto prohibentur, ii nec legantur, nec teneri poſſint.

10. Id vero in primis diligenter curabunt, ut Chriſtianæ doctrinæ rudimentis juventus ſibi credita informetur; Pios itaque auctores epiſcopi arbitrio ſeligendos, petita ab eodem venia, feſtis diebus explicabunt, imo & quibus locis commode fieri poterit, concionem haberi curabunt.

11. Brevi aliqua piaque oratione, flexis a diſcipulis genibus in ſchola recitanda lectiones auſpicabuntur, & finient.

12. Scholaſticos cum divino miſſæ ſacrificio, & concionibus, ſi quæ ſint, frequentes intereſſe, tum ſæpius peccata confiteri, quanta poterunt vigilantia hortabuntur; tum vero ea omnia, quæ illis a concilio præſcribentur, quam diligentiſſime ſervabunt. ANNO CHRISTI 1590.

De ſeminariis clericorum.

CAPUT V.

1. ET ſynodi Tridentinæ ſanctiſſimis conſtitutionibus parentes, & eccleſiaſticæ diſciplinæ reformationi diligentiſſime conſulentes epiſcopi, qua illis ab eadem ſynodo ratione præſcriptum eſt, in ſuis diœceſibus clericorum ſeminaria, quam primum curent erigenda.

2. Atque ut eorum fundatio, vel excitari, vel adjuvari poſſit, in concionibus, imo & per ditiorum domos, habendæ erunt adhortationes, crebroque fideles admonendi, ne dum ſuper familia, pecuniaque, ſuprema voluntate legant, tam pii, tamque ſibi profuturi operis incauti obliviſcantur.

3. Quæ unius ſunt diœceſis, & in altera prædia habent beneficia, in illius diœceſis, in qua ſita eſt princeps illorum eccleſia, ſeminariorum impenſas, ſeu contributionem ſolvere debent, niſi bona unius diœceſis unita ſuam propriam eccleſiam haberent, quæ ædificata eſſet ante eorum bonorum acquiſitionem.

4. Alumnorum in ſeminario unoquoque, is erit numerus, qui ab epiſcopo in quaque diœceſi præſcribetur; Nec vero ſoli pauperes, ſed & mediocres, qui medios, & ditiores qui integros in ſui educationem ſumptus impendent, ſeminariis excipientur. Sic nec gravabitur, nec contemptui habebitur eccleſia, cui hi non ſolum præeſſe, ſed etiam egentioribus poſtea poterunt ſubvenire. Hæc igitur cenſus diſtributio erit, pauperibus pars media, media mediocribus alendis inſumetur; atque ita duplo, triplove mediocrium numerus excellet; quorum duobus, aut tribus una pauperum ſatis erit penſio, reliquum parentes ſuppeditabunt: ditiores tot aſſumentur, quot ſupra aliorum numerum extructa habitatio commode capiet, quorum pecuniis communia ſeminariorum onera ſublevabuntur.

5. Recipiendorum alumnorum propinqui duo vel tres, ſponſores ſe, vadeſque pro illis offerent, quoſque illi ſumptus, toto ſtudiorum decurſu fecerint, ſi forte eos ab eccleſiaſtici ſtatus propoſito reſilire contigerit, eoſdem ſe integre reddituros, ni ab iiſdem fiat reſtitutio, publico fortunarum nexu, & obligatione cavebunt.

6. Qui ſeminariis rectores, magiſtrique præficientur, vitæ integritate, pietate, prudentiaque ſint conſpicui. Rectores etiam, quoad ejus fieri poterit, ſacerdotes eligentur.

7. Romanus catechiſmus quam ſæpiſſime, ſacrorum rituum & cærimoniarum rationes, eccleſiaſticæ hiſtoriæ explicationes compendiariæ, certis ſtatiſque diebus, ſeminariorum alumnis perlegentur: Exhortationes vero domeſticæ, de Dei, & eccleſiæ præceptis, ab iiſdem quaſi ad populum, exercitationis cauſa habebuntur.

8. Quo tempore cibum capient, excerpta, aut ex ſacris bibliorum libris, aut veterum patrum homiliis, lectio menſæ nunquam deerit.

ANNO CHRISTI 1590.

9. Qui seminarii præfectus erit, is aut saltem alius, decimo quoque die, de virtutibus, vitiis, iisque rebus, quæ ad eorum institutum spectare maxime videbuntur, piam aliquam apud alumnos concionem habebit.

10. Quos emensis studiorum stadiis, sacris ordinibus alumnos initiarint, eos episcopi, vel parochialis alicujus ecclesiæ administrationi, vel scholis regendis, intra decanatum, vel archipresbyteratum, si commode fieri possit, præficient: eosdemque patronis tam sæcularibus, quam ecclesiasticis, quam poterunt amantissime, commendabunt.

11. Seminarium episcopi, sin minus ipsi poterunt, at saltem per alium tertio quoque mense visitabunt.

12. Nulli alumnorum liceat confecto studiorum tempore, in alienam diœcesim, non obtenta ab episcopo venia, transire. Eosdem vero alumnos in domino hortamur, ut acceptorum beneficiorum memoriam debita gratitudine recolant, cumulent, illustrent: illudque cui omnia meritissime velle debent, seminarium, qua poterunt, dum vivent, ratione adjuvent, aut saltem pio aliquo legato morientes sublevent.

De hospitalibus, leprosariis, aliisque piis locis.

CAPUT VI.

1. QUæ sub regis protectione immediate non sunt hospitalia, piave alia loca, ea omnia episcopi etiam uti sedis apostolicæ delegati, auctoritate sibi a Tridentino concilio tributa ita visitent, ut pauperum commodis, sua etiam commoda putent esse ponenda.

2. In visitatione curent episcopi, ut quos integra vitæ anteactæ ratio, morum perspecta probitas, maturumque ætatis judicium, non omnibus commendarint; quosve numeri, calculorumque subductionis ignaros, aut alieno quovis, sed potissimum locorum ipsorum ære oppressos noverint, illi ad hospitalium administrationem non adhibeantur.

3. Quod sacrosancta Tridentina præcepit synodus, procuratores, qui hospitalia administrant, accepti, expensique rationem quotannis Ordinario reddant, nisi aliter in fundatione expresse cautum sit. Quod si ex institutione, aut ordinatione aliqua loci, aliquibus ad id deputatis ratio reddenda sit, tunc cum iis adhibeatur etiam Ordinarius.

4. Qui vero huic muneri præficiendi fuerint, hi sanctissimo prius profiteantur juramento se Christi patrimonium, qua decet religione administraturos, fructus in usus necessarios fideliter collocaturos, ablata maleque alienata recuperaturos; labantia ædificia restauraturos, bona redituſque locorum, quibus præsint, absque fidejussore idoneo non locaturos, iisque quibus ex instituto præsto esse debent, bona fide esse subventuros.

5. Quoque segnioris curæ suspicionem fugiant, faciliusque miserabilibus personis destinata bona conservent, uni eidemque, nisi forte interjectis spatiis, administrationem, imperiumque episcopi nunquam prorogari sinant.

6. Quæ peregrinorum auxiliis dicata sunt hospitalia, in iis vere peregrini quique, aut summa oppressi egestate, aut nimio confecti senio, aut virium imbecillitate victum sibi quæritare non possunt, soli recipiantur. Aleatores, nebulones, habitum in sui dissimulationem mentientes, blasphemi, petulantes, intemperantes, pervicaces, quique pacatæ vitæ infensi, facile genium mutare non possunt, procul hospitio arceantur.

7. Qui juvenes, nubilesque puellas, probata conjugii fide, secum ducunt, iis post noctem unam, his locis commorari non liceat.

8. Viri, feminæque separatim habitent, nec alii alios ad se invicem, licet matrimonio conjunctos admittant.

9. Ægrotorum, infirmorumque curæ, exequendisque officiis tot ministri sufficiantur, quot eorum saluti, auxiliisque opus esse hospitalium præfecti noverint. Hi vero ex medicorum consilio, quæ necessaria sunt, qua maxima poterunt caritate, illis subministrent; & vel minima quæque temporum momenta, attentius ad eorum salutem observent.

10. Peccata ægrotos confiteri, sanctissimamque eucharistiam sumere, qui iis gubernandis commissi fuerint, qua fieri poterit vigilantia, curent.

11. Causarios, quique a morbo convalescunt, nisi optime persanati fuerint, hospitiis præfecti non dimittant; ne vel recrudescente morbo, gravius recidant, atque ita sumptus augeantur, vel etiam in itinere vitæ dispendio deficiant.

12. Qui missæ sacra festis saltem diebus in valetudinario celebrent, sacramenta languentibus debite administrent, deficientes crebris adhortationibus confortentur, saluberrimoque viatico ad extremum vitæ spiritum muniant, defunctorum nomina, genus, patriamque libro exceptam annotent, sacerdotes necessarii procuratorum aliorumque rectorum diligentia hospitalibus, piisque aliis locis apponantur.

13. Ne quos vel labore, vel ære proprio parentes alere non poterunt, infantuli crudelius exponantur, proposita excommunicatione, aliisque ex arbitrio pœnis, episcopi quoad ejus fieri poterit, impediant; rectores illius loci diligentissime inquirant. Quosque tanti criminis reos, per confessionem noverint, eos, ni prius satisfecerint, confessarii non absolvant.

14. Quæ ad projectorum infantium salutem commoda sunt, lintea, cunæ, nutrices subsidiariæ, quibus donec baptizentur, alendi tradantur, ea omnia parata, instructaque a procuratoribus habeantur.

15. Infantes, ubi primum per ætatem licuerit, locis iis, quibus commode, & per facultates fieri poterit, moribus optimis artibusque, quæ sexum deceant, tam mares, quam feminæ instruantur, donec eis Deo juvante provisum fuerit.

16. Quod lege divina sancitum est, leprosos in civitatum salutem nosocomiis episcopi concludent. Magistratus etiam adhortantes, ne eos vel imminentibus ex ipsorum commixtione periculis, vel ipso etiam aspectu formidabiles per urbes evagari sinant.

17. Qui morbos falso simulant, fictis verborum ambagibus, gestuque ad miserationem arte composito, simpliciores vulgi animos adjecto fuco decipiunt, eos parochias circumire

ANNO CHRISTI 1590.

re episcopi non sinant, sed eos solos, qui pie, sedate, nullisque sermonum anfractibus, victum eleemosynarum petitione extra ecclesiam quæritabunt.

18. Qui firma corporis constitutione, nec accisis aliqua ratione viribus externi pauperes fuerint, eos post triduum rectores, nec hospitalibus excipiant, nec publice ostiatimque mendicare permittant.

19. Magistratus omnes, Christique fideles alios hortatur hæc synodus, ut quos certo aliquo, nec simulato morbo vere conflictari mendicos noverint, eos in unum locum cogere, piisque eleemosynis sustentare, consociatis cum ordinario auxiliis diligentissime procurent.

20. In vitam moresque mendicantium, pauperumque episcopi diligenter inquirant; eos ad communionem, paschatis saltem tempore, compellant; quos pervicaces, reluctantesque noverint, ejiciant.

21. Quos illo anno confessos fuisse, sanctamque eucharistiam sumpsisse, aut liquido non constiterit, aut saltem probabile non fuerit, eos, ni præceptis ecclesiæ illico paruerint, hospitalium rectores nusquam admittant.

De confraternitatibus & sodalitiis.

CAPUT VII.

1. DISCIPLINATORUM, seu pœnitentium societates absque episcopi licentia nullæ instituantur; institutas, ex sacris Tridentini concilii decretis, vel tanquam sedis apostolicæ delegati, episcopi visitent: institutorum, legumque suarum, si probatæ illæ sint, formam rite confratres exequi, quæque inillis corrupta viderint, ea emendanda, vel etiam penitus tollenda curent.

2. Quos ad confratriarum regimen accedere gubernatores continget, eos in ipsa muneris susceptione, in legum, statutorumque observationem, aut juramento, aut saltem pollicitatione episcopis se obstringere hortentur: curentque diligenter, ut quæ illis injuncta fuerit officii recitandi, orandique formula, ea statis diebus, horisque, qua decet, devotione observetur.

3. Quo tempore dominicis, festisque aliis diebus, divina officia recitantur, sacra missarum solennia cantu celebrantur, concioneſque aut in cathedrali, aut parochiali ecclesia publice habentur, eo tempore nullæ in confraternitatibus cærimoniæ, nulla sacra peragantur.

4. Quæ publice supplicationes decernentur, quibus confratres adesse necessarium fuerit, frequentes eos convenire episcopi hortentur.

5. Quæ petulans adeo confraternitas fuerit, ut omnibus scandalo sit, emendarique nullo modo possit, ei vel aliam episcopi sufficiant, aut si visum fuerit, rescindant, ejusque penitus memoriam obruant.

6. Quod Tridentina jussit synodus, a confratriarum œconomis, quotannis episcopi sibi, vel quibus visum fuerit a se constitutis, gestæ administrationis rationem exposcant.

7. Præfectos ad sodales, seu confratres hortationes frequenter habere jubeant; hunc laicis modum præscribentes, ut altioribus relictis theosophiæ mysteriis, solas virtutum laudes, vitiorumque damna morali sermone persequantur.

8. Confratres confiteri sæpissime, sæpissime eucharistiam sumere suadeant: nocturnas preces, nocturnas cærimonias ob ea quæ inde emergere solent incommoda, quam fieri poterit, rarissime concedant.

9. Quæ sodalitiorum precibus dicata sunt oratoria, in iis nulla convivia, comessationesque nullas, vel ipsis confratrum sumptibus agitari, nihilque, quod ad ipsa sodalitia & ad religionem pietatemque non pertineat, in iisdem tractari permittant.

10. Qui sacra fidei Christianæ elementa non noverint, quive aut insigniter improbi, aut ad flagitia accommodati fuerint, eos in aliorum numerum præfecti non adscribant: adscriptos si moniti vitæ rationem non mutarint, flagitiisque persequentes fuerint, implorata episcopi auctoritate, ab eorumdem societate segregent, & expellant.

CONCILII PROVINCIALIS TOLOSANI

PARS QUARTA,

QUÆ EST DE POENIS, SEU JURISDICTIONE.

De excommunicatione.

CAPUT PRIMUM.

GRave perfecto, & incomparabile damnum est extra communionem sanctorum esse, Dei optim. max. gratia, spirituali ejusdem protectione, Christi meritis, & demum ecclesiæ suffragiis, & sacramentorum usu privari. Hæc omnia facit excommunicatio, quæ pœnarum omnium gravissima, formidabilissimaque, ut Christianis minime contemnenda, sed potius summo cum tremore pertimescenda; ita sobrie admodum, summaque circumspectione, prudentia, maturitate, in pœnam, salutemque, non in exitium, perniciemque est adhibenda.

2. Quod igitur sacri canones, generalia concilia omnia, sancta Tridentina synodus, & denique Pii V. pont. max. laudanda constitutio præcipit, ad rerum, locorum, personarum, temporis demum rationem summa deinceps cautione excommunicationes accommodentur.

3. Quæ ad extrahendam rei alicujus veritatem, ad rerum perditarum, substractarumque revelationem præmissis monitionibus vulgo excommunicationes generales fiunt, ni eas metropolitanus, suffraganeique, quibus hæc cura potissimum incumbit, jusserint, aut ordinariis locorum delegatis publicandas apostolica sedes mandarit, eas nullus, quavis tandem fungatur auctoritate, ex eadem Pii V. regula publicare, aut decernere audeat.

4. Quas causa accurate inspecta, decerni excommunicationes statutum fuerit, hæ ad illorum tantum, quorum civiliter interest, instantiam pro re minime contemnenda, eaque nominatim expressa, concedantur.

5. Quæ vero pro ecclesiis, piis locis, communitatibus, collegiis universalibusque successoribus, quos plenam rerum ipsarum cognitionem non habere probabile fuerit, decernentur,

ANNO CHRISTI 1590.

in iis non accurata illa definitaque designatio requiretur, sed generalis, universaque rerum notatio, non vaga quidem illa, aut incerta nimium, & a veritate nimis aliena sufficiet.

6. Nullæ pro maledictis, convitiisque, ni forte atrociora ordinarii judicio videbuntur: nullæ pro crimine; rebusque illis, quarum aut non ita occulta est cognitio, aut ita temporis diuturnitate demersa, ut earum conservari memoriam non potuisse verisimile sit: nullæ in excommunicati, aut perditi, sceleste hominis gratiam: nullæ in eum, quem rebus in monitorio contentis satisfacere nequaquam posse certum sit: nullæ denique in iis locis, quibus eas aut negligi, aut contemni periculum fuerit, excommunicationes decernantur.

7. In causis judicialibus a censuris ecclesiasticis, seu interdicto judices ecclesiastici abstineant, quandocumque executio realis, vel personalis in qualibet parte judicii propria auctoritate ab ipsis fieri possit, quemadmodum fusius cautum est gravissimo sane sacræ Tridentinæ synodi decreto, quod ea; qua decet, diligentia ab omnibus observetur.

8. Quæ vero ejusmodi excommunicationes decernentur, eas non prius publicare liceat, quam alia omnia tentata fuerint juris remedia: cum scilicet, aut mulctæ irrogandæ facultas, aut pignorum captio, aut personæ comprehensio, aut beneficiorum privatio deficit, plenaque ac certa sit apud judicem contumacia.

9. Et cum nemini in messem alienam falcem jure mittere sit concessum, sciant sæculares magistratus ex Tridentinæ synodi decreto sibi nefas esse prohibere ecclesiastico judici, ne quem excommunicet, aut mandare, ut latam excommunicationem revocet, sub prætextu, quod forma debita non fuerit observata, cum non ad sæculares, sed ad ecclesiasticos hæc cognitio pertineat.

10. Episcopis eorumque, & vicariis & officialibus, ad quos solos hæc causarum pertinet cognitio, jubet eadem synodus, sola æquitatis, jurisque ratione, nec alia quavis causa, excommunicationes decernere, suspendere, aut revocare. Eum tamen in decernendis modum adhibeant, ne sæpius iterata earum propositio, iis, damnoso ecclesiasticæ auctoritatis præjudicio contemptum afferre possit.

11. Quos ecclesiastici judices etiam auctoritatem habentes excommunicatos denunciari, qualve excommunicationes contra aliquem publicari jusserint, eas parochi aliique animarum curam habentes illorumque cooperatores promulgare non audeant, ni literæ authenticæ fuerint, sigilloque obsignatæ: quibus etiam justa excommunicationis causa non judici solum, sed omnibus aliis cognita, expressa sit; imo & rei peremptorie moniti, & citati aperta in judicem contumacia innotescat.

12. Et quoniam multos hac in nostra provincia non per annum quidem, sed quod invíti referimus, ultra triennium canonice excommunicatos, quæ civilium bellorum est calamitas in hac etiamnum infordescentia permanere, non sine dolore accipimus: comprovincialibus episcopis, eorumque & vicariis & officialibus præcipit hæc synodus, ut eos edicto etiam publice proposito, moneant, jurisque aliis remediis ad resipiscentiam inducant: dilatores, ecclesiæque gremium cunctando detrectantes, publice, nominatimque excommunicent, a sacramentis, fideliumque communione, imo & familiaritate repellant.

13. Quos obdurato animo in ea damnationis salebra ab ultimæ monitionis die, & hæsisse, & per annum torpuisse cognoverint, in eos tanquam de hæresi suspectos, jure, ac Tridentini concilii præscripto agant.

ANNO CHRISTI 1590.

De jurisdictione ecclesiastica & judiciali foro episcopi.

CAPUT II.

1. NEc ille, qui in rebus omnibus tantopere commendatur ordo, nec optandus ecclesiæ splendor intactus conservari potest, ni sua laicis, sua quoque ecclesiasticis jura remaneant: nec demum sine æterna animarum perditione, quæ a Christo ipso, legeque antiquissima libertatem sortita est, ecclesiæ jurisdictio violari potest. Sacra sacris, alia aliis sunt committenda. Nos itaque ecclesiæ dignitati, & eorum, qui imprudentes forsan eam comminuunt, saluti consulere volentes, ea omnia, & singula quæ ex sacris canonibus, generalibus conciliis, apostolicisque aliis constitutionibus, œcumenica illa Laterani, Tridentique concilia in ecclesiasticarum personarum gratiam religiosissime sanxerunt, in eos omnes, qui jurisdictionem ecclesiasticam objectis avocamentis, impediunt, aut occupant, quique ecclesiasticos in suo jure interpellant, promulgamus, diligenterque animadvertenda proponimus.

2. Quæ vel privata, vel publica persona, quæve societas, collegium, aut universitas bona mobilia, seu immobilia, jura, sive perpetua, sive temporalia, jurisdictiones, honores, jus aut eligendi, aut conferendi aliquam ecclesiam, aut præbendam, locum, redditum, vel ad cathedralium ecclesiarum capitula, vel ad religiosorum, aut mendicantium, aut monachorum, aut monialium monasteria, vel denique ad archiepiscopi & suffraganeorum mensam quavis ratione, titulove pertinentia, in totum, vel in partem usurparit, interturbarit, occupaverit invaserit, violenta possessione detinuerint, vel etiam justos possessores exturbarit, vel fructuum perceptione, etiam percipiendi jure spoliarit, excommunicatio, si singularis persona fuerit, si societas ecclesiastica, interdicto se teneri norit; a quibus, nisi prævia satisfactione, absolvi non possint.

3. Qui de causis ecclesiasticis ad archiepiscopi, comprovincialiumve forum pertinentibus cognoscere, judicareve præsumpserit, excommunicationem ipso facto incurrant.

4. Qui contra præmissa omnia vel singula, re, jussu, consilio, vel etiam consensu fecerint aut aggressi fuerint, iisdem excommunicationis interdictique pœnis subjiciantur.

5. Provinciæ nostræ sacris initiatos clericos, in causis criminalibus, & civilibus, mixtisque absque ordinarii petita, nedum concessa venia, passim coram judicibus laicis sacramento rogatos; aut mulctis irrogatis, aut sequestratione fructuum coactos, aut, quod durum magis est, libere, & sponte testimonium ferre, non sine summa displicentia audivimus. Huic morbo, qua possumus diligentia occurrere cupientes, clericos etiam in causis civilibus, quibus aut aliter veritas haberi non possit, aut illorum testimonium necessarium sit, a solo episcopo sacramento adigi posse hac synodo declaramus.

6. Qui clericali habitu incedentes, tonsura con-

NO ISTI 90.

conſpicui, clericaliterque viventes & alicui ecclesiæ de mandato epiſcopi inſervientes, aut beneficium eccleſiaſticum obtinentes, licet minime ſacris initiati clerici; laicorum judicum juſſionibus, mulctis, fructuumque ſequeſtrationibus parentes, in cauſa qualibet criminali, civili, aut mixta, non obtenta epiſcopi proprii, ex cauſa tantum gravi, juxta ſanctiones canonicas, gratiſque concedenda licentia, coram iis teſtimonium poſthac dixerint, excommunicentur. Quam tamen licentiam non concedant epiſcopi in iis cauſis criminalibus, in quibus infligenda eſt pœna ſanguinis, aut mutilatio membri.

7. Qui alii, licet eccleſiaſtico, ſuam, aut eccleſiæ ſuæ juriſdictionem prælatus, cujuſcumque fuerit dignitatis, ſimoniaca Chriſtiani populi offenſione vendiderit, commiſerit, locaritve, ipſo facto excommunicatus exiſtat.

8. Qui ſuper hac re contractus habiti, quæ pacta inita fuerint, ea & a jure, & a Tridentina ſynodo damnata tanquam illicita reſcindantur, & antiquentur. Paciſcens excommunicatione innodatus exiſtat: vendens præter pœnas canonicas, exigendæ pactæ pecuniæ actione excludatur & excidat.

9. Quos vel ſæculares, vel regulares clericos quoſve hoſpitalium, piorumque aliorum locorum adminiſtratores in cauſis, quæ fori eccleſiaſtici quacumque tandem ratione fuerint, vel actores vel reos, vel quovis alio modo diem a judice ſæculari indictum obire, ejuſque judicio ſe permittere cognoverint, eos epiſcopi ſevera pœnarum, cenſurarumque animadverſione pro arbitrio puniant.

10. Quæ in præmiſſis, cauſiſque aliis omnibus ex Tridentini concilii decretis ad eccleſiaſticum forum quavis ratione pertinentibus, coram judice, foroqueque ſæculari lites invectæ, qui actus quacumque occaſione, aut prætextu, decreti fuerint, hi omnes irriti, nulliuſque momenti habeantur.

11. Eccleſiaſtici quicumque judices, metropolitani, ſuffraganeorumque omnes, & vicarii, & officiales jus unicuique, pauperibus præſertim, miſerabilibuſque perſonis, qua fieri poterit religione reddant; facileſque ſe, & paratos petentibus præbeant, commiſſarum ſibi cauſarum actiones, eaſque maxime quibus ſummarie de jure procedere licet, ex Tridentini concilii decreto quam citiſſime diſſolvant, & expediant; litigantiumque ſumptibus, qua maxime poterunt caritate, pareant.

12. Quæ de alimentis, mercede, piiſque locis, aliæque id genus, quæ moram non patiuntur, controverſiæ erunt, eas in iis, qui jure permittuntur caſibus, ex æquo & bono, quanta maxima fieri poterit temporis brevitate dirimant.

13. Atque, ut omnis avaritiæ ſuſpicio a foro eccleſiaſtico arceatur, omnibus, ſinguliſque epiſcopalis, & vero metropolitanæ curiæ notariis, ſecretariis, carcerum cuſtodibus, lictoribus, aliiſque miniſtris, in operis mercedem taxam ab ipſis quamprimum definiendam honeſta juſtaque æſtimatione epiſcopi ſtatuant, & injungant.

14. Qui taxæ conſtitutum modum miniſtri exceſſerint, ii, quicumque tandem illi ſint, & officii privatione, & inhabilitatione, aliiſque pœnis ſeveriſſime pro modo culpæ puniantur.

15. Neve indefenſæ perſonæ miſerabiles, aut jure ſuo excidant, aut potentiorum adverſariorum gratia injuſte opprimantur, iis aut generales procuratores, advocatoſque epiſcopi in ſuis diœceſibus conſtituant; aut quoties ita feret occaſio, de patrocinio, defenſioneque provideant: quam qui abſque probanda ratione ſuſcipere recuſarit, inhabilis ad eccleſiaſtica pertractanda negotia epiſcopi arbitrio cenſeatur.

ANNO CHRISTI 1590.

16. Epiſcopalium carcerum cuſtodiæ eos ſuffraganei præficiant, quos ad omne munus paratiſſimos, vigilantiſſimoſque, & vero pietate, caritateque commendabiles noverint; quique ii ſint, qui & reorum commoditati, & curiæ ſecuritati conſulant.

17. Carceres non epiſcopales modo, ſed & ſæcularium judicum, epiſcopi ipſi, aut ſi impediti fuerint, per alium ſæpiſſime viſitent; carcerorum religioni, & vitæ alimentis ſedulo conſulant, ſacramentaque opportunis temporibus illis adminiſtrari curent. Ad quod caritatis opus ſæculares poteſtates, magiſtratuſque in domino cohortamur, in hoc eorum gratiam & optamus, & ſperamus, totiſque in Chriſto viſceribus expetimus.

18. Quod Tridentina ſanxit ſynodus, in viſitationis, correctionis, reformationis, habilitatis, inhabilitatis, criminalibuſve cauſis, quas aut epiſcopus, aut illius officialis interlocutiones decretorias edixerint, quodve aliud gravamen fuerit, niſi gravamen hujuſmodi per definitivam ſententiam reparari, vel ab ipſa definitiva appellari non poſſit, ab iis omnibus ante definitivam, ſeu vim definitivæ habentem non appelletur. Si fiat, appellationi judex non deferat. Nec vero metropolitanus ad quem provocatum eſt, donec definitiva, ſeu vim definitivæ habens ſententia lata fuerit, cognitionem gravaminis nec ipſe ſuſcipiat; nec ei alterum apponat, ſed nec tantum acta cauſæ appellantis ſumptibus mitti decernat.

19. Si correctionis modum epiſcopus, illiuſve officialis exceſſerit, exceſſuſque in appellationis literis expreſſus fuerit, appellationi tunc deferatur.

20. Quæ de cauſis ad viſitationem, correctionemque pertinentibus definiens lata ſententia fuerit, ab ea ita appellari liceat, ut illius executionem, nec remoretur, nec impediat appellatio. Quæ de gravamine quod per appellationem a definitiva reparari nequit, interlocutoriæ ſententiæ latæ ſunt; quale gravamen eſt non juſtæ carcerationis, ab iis liceat provocare, provocationem audire, imo & cauſæ acta ad appellationis judicem deferenda curare: ſed & is, cujus cauſa agitur, in carcere interea permaneat, donec cauſa cognita ab eo, ad quem appellatum fuerit, judice; aliter cautum decretumque reperiatur.

21. Quæ appellationum legitime interpoſitarum in ſecunda inſtantia cauſæ erunt, dum ab ordinariorum ſententiis erit provocatum, eæ omnes coram archiepiſcopo, aut illius officiali in hac ipſa civitate tractentur & cognoſcantur; niſi omiſſo medio, ad ſedem apoſtolicam fuerit appellatum.

22. In prima ſua diœceſana ſynodo, quod Tridentini concilii decretum eſt, quatuor ſaltem aut cathedralium eccleſiarum canonicos, aut in eccleſiaſtica dignitate conſtitutos, rerum ſcientia, vitæque probitate inſignes viros ſolos in cauſis eccleſiaſticis, ſpiritualibus, & ad eccleſiaſticum forum quacumque ratione pertinentibus conſtituendos epiſcopi ſinguli deligant,

ANNO CHRISTI 1590.

gant; selectorum nomina ad sanctissimum D. N. mittant.

23. Si quis eorum aut decesserit, aut juste abfuerit, ei alius per episcopum capituli consilio subrogetur. Hic, qua dictum est, ratione adnotatus, ad reliquos superius nominatos mittatur.

24. Quibus ipsi causis, rationibus, auctoritatibusque adducti sententiam pronuntiarint, eas omnes notarii acta causæ excipientis propria manu scriptas, subscriptasque, & vero curiæ actis adscribendas infra decem a lata ab iis sententia dies reddere, & consignare teneantur. Qui secus faxint, iis viginti quinque aureorum mulcta irrogetur. Hujus media pars ei qui causa ceciderit; piis locis ab episcopo declarandis altera applicetur, imo & ipso facto applicata censeatur.

25. In ecclesiis jus non dicant, sed aut Tolosæ archiepiscopalem curiam, aut loci alterius episcopalem, aut demum alium commodiorem locum seligant.

26. Sportulas, aut in diœcesana synodo, aut ab ipsis episcopis constitutas in datarum sententiarum mercedem accipiant. Harum dimidium utraque partium, antequam acta exhibeantur, in actuarii manibus deponere teneatur.

De rerum ecclesiasticarum, beneficiorumve aut locatione, aut alienatione.

CAPUT III.

1 BENEFICIORUM ecclesiasticarumque rerum locationes, in emphyteusim concessiones, permutationes, hypothecæ, & obligationes sanctissimis canonum constitutionibus contrariæ, damnosum successoribus præjudicium, certumque ecclesiæ detrimentum non raro afferre consueverunt. His incommodis providere episcoporum est: in id illi præcipue incumbant, quæque super hac re, & Tridentina synodus, & summorum pontificum auctoritas juste adeo præcepit, ea omnia in usum revocanda, & pro virili in sua quisque diœcesi observanda curent.

2 Episcopi, aut generales eorum vicarii cum duobus aliis aptioribus, probatioribusque viris, altero quidem a capitulo, & civitatis clero, altero in diœcesana synodo hujus auctoritate eligendis, deputandisque, quascumque rerum ecclesiasticarum locationes, in emphyteusim concessiones, permutationes, hypothecas, obligationesque ad longum tempus a triginta annis factas, bona fide recognoscant.

3 Quas aut ecclesiæ damno, aut successorum præjudicio, aut contra canonicas sanctiones factas esse cognoverint, quod tamen absque causarum pendentium præjudicio fiat, eas omnes irritas declarent.

4 Quæ ab ipsis episcopis locationes factæ erunt, eas solus metropolitanus recognoscat.

5 Quæ res ad episcopum, ejusve mensam pertinebit, cujusve locationis ipse, aut ejus vicarius, curatores, commissarii, executoresve fuerint, vicinioris episcopi una cum deputatis ab eodem capitulo, & clero locationis recognitio, judicatioque esto.

6 Delectos jam deputatosque, si recusari justa forsan præscriptione contigerit, alii in eadem causa ab eodem capitulo, cleroque in eorum locum sufficiantur.

7 Quæ sub obtinendæ a sede apostolica confirmationis conditione ecclesiasticorum bonorum alienationes factæ erunt, quæ non obtenta confirmatione injuste interim possidentur, eas omnes, quæcunque tandem illæ fuerint, sive hospitalium, seu bonorum ad fabricæ, luminariumque (ut ajunt) usum destinatorum, episcopi diligenter inquirant, summaque vigilantia recognoscant.

8 Quas sub ea, nec adhuc expleta conditione, a triginta annis factas alienationes compererint, irritas eas, inanesque declarent.

9 Qui in bonorum ejusmodi injustam possessionem grassati, vel intrusi fuerint, eaque non obtenta confirmatione injuste detinuerint, eos & possessione illico deturbent; & vero pœnis a sacris canonibus, & pontificum summorum constitutionibus sancitis, qua decet, severitate, puniant.

10 Hoc ut facilius dignosci, rerumque ecclesiasticarum conservationi tutius in posterum provideri queat, omnes & singuli ecclesiarum, præbendarum, confraternitatum, piorumque locorum omnium rectores, administratores, & vero metropolitani, suffraganeorumque capitula rerum omnium mobilium, & immobilium, jurium, censuum, bonorumque aliorum inventarium, notarii publici, duorumque aut trium ex antiquioribus civitatis laicorum manu obsignatum, intra duos ab hujus decreti publicatione menses conficiant.

11 Hujus inventarii duo exempla, eaque notarii ejusdem signo, laicorumque eorundem manu subscripta describantur: Alterum in communi episcopi, capitulique archivio, si cathedralis ecclesia fuerit, servetur: ad metropolitanum alterum mittatur. Collegiata unum in suo recondat, alterum cathedralis ecclesiæ archivio custodiendum tradat. Qui beneficiarii reliqui erunt, alterum propriæ ecclesiæ archivio recondent, cathedrali ecclesiæ alterum committent.

12 Quæcumque archivia duabus clavibus observentur, unam in cathedralibus, episcopus: in collegiatis, præfectus: alteram capitula servent.

13 In visitationibus ea cum rebus inventaria episcopi conferant, quæque periere restituant: inventaria, si opus fuerit, renovanda curent; Quosque ex iis bona ecclesia aliqua, magna, vel parva, mobilia, seu immobilia vendidisse, alienasse, permutasse, aut quavis alia ratione distraxisse cognoverint, descriptis autea pœnis severe puniant.

14 Quæ jam antea factæ sunt, quasque in posterum ecclesiasticarum rerum alienationes apostolica authoritate fieri continget, eas episcopi, generalesque eorum vicarii diligenti perveſtigatione accuratissime perpendant; non temere, sed maturo consilio peragant, ecclesiarum commoda, indemnitatemque sibi rebus omnibus præponendam putent.

15 Qui contra canonum decreta ecclesiastica bona alienare, injuste detinere, occupareve præsumpserit; eos excommunicationis vinculo obstringi populum frequentissime doceant.

16 Suffraganeos omnes hortatur, enixeque in Domino obsecrat hæc synodus, ut semel saltem in anno Tridentini concilii decretum sub sessione 22. cap. 2. de reform. quod incipit,

NO ISTI 90.

pit, *Si quis clericorum*; nec non eam, quæ ad hos potissimum occupatores spectat, promulgatæ quotannis summo pontifice in die cœnæ domini, bullæ partem vulgari idiomate frequenti populo publicari curent: quo omnibus, innotescat injustos rerum ecclesiasticarum, quæcumque tandem illæ sint, usurpatores a solo Roman. Pont. absolvendos, ipso jure excommunicatos esse.

17 Nemo beneficiorum bona in emphyteusim concedat, vel ad longum tempus locet, ni evidens ecclesiæ utilitas episcopi judicio aliud postularit. Quæ hoc modo facta fuerit, locatio nulla sit: quique secus fecerit, ab ordinario puniatur.

18 Quæ hac ratione locationes fieri consueverunt, ut prædia conductori meliora reddere liceat, dum quod impensæ factum est, sub locationis finem præstetur, ea prorsus nullæ sint: nec prædia deinceps, nisi cum locantis consensu meliora reddere liceat; idque ad certam tantum summam; eamque quæ facile sub locationis finem ab eodem rependi queat.

19 Quæ bonorum ecclesiasticorum cautiones fient, publice fiant: gravatis ære alieno ecclesiæ bona non locentur: nec prius conductoribus locationis instrumenta tradantur, quam locupletes idoneosque fidejussores ipsi dederint.

20 Ubi aliquis ecclesiasticus defunctus fuerit, hæredes episcopus compellat, ut quæ ad defuncti beneficia scripta, authoritates, instrumenta pertinent, ea omnia gratis, & sine ulla pactione ei qui in beneficium successerit, tradant.

21 Quæ de legatis piis suo postea loco dicentur, ea omnia notarii, qua debent, religione sinceritateque servent.

De decimis & oblationibus.

CAPUT IV.

1 QUOD divino jure cautum est, sacrisque utriusque testamenti libris confirmatum, ex Tridentini concilii decreto, communisque juris dispositione, laici clericive omnes, cujuscumque gradus conditionisque fuerint, ad quas decimarum solutio spectat, illi ecclesiæ, in cujus parochia sita sunt prædia; de bonorum patrimonialium fructibus prædiales decimas, parochiali vero seu baptismali in qua divina audiunt, & ecclesiastica sacramenta percipiunt, personales sine fraude persolvant.

2 Qui decimas aut subtrahunt, aut quo minus persolvantur impediunt, ab ordinariis excommunicentur, nec prius, quam omni parte satisfecerint, absolvantur.

3 Quæ prædia decimarum solutionem injuste intermiserint, ea locorum ipsorum, in quibus sita erunt, episcopi, juris omnibus remediis debitum pendere, qua dictum est ratione, compellant.

4 Non personarum, sed Dei intuitu decimæ persolvuntur; parochi igitur, & prædicatores inter missarum solennia, & in iis, quæ primo quoque adventus, & quadragesimæ die dominico habebuntur concionibus, eorum qui decimas aut negant, aut impediunt facinus, sacrilegiumque proponant, & Tridentini concilii decretum; cujus jam antea mentionem fecimus, A frequenti populo legant, vulgarique lingua interpretentur.

5 Sed & eas, quæ altarium, missarumque venerationi dicantur oblationes, populo frequenter, dominicis tamen diebus potissimum, faciendas commendent; ultro, sponteque redditarum merita utilitatesque; denegatarum, aut ab invitis expressarum, damna, pœnasque, quam accurata poterunt sedulitate frequentissime commemorent.

ANNO CHRISTI 1590.

De simonia & confidentia.

CAPUT V.

1 QUIBUS jus conferendi, eligendi, præsentandi, nominandi, aut quavis alia ratione providendi fuerit, ii omnes vel eorum, quicunque tandem fuerint ministri, familiaresve nihil prorsus in beneficii, gradusve conferendi gratiam, nec sponte quidem oblatum accipiant. Possit tamen notarius, aut cancellarius episcopi in singulas collationes accipere mercedem suo labori congruam, quæ sigillo, cera, & ceteris computatis, aureum unum non excedat; dum tamen nullum ei pro officio exercendo salarium constitutum sit, nihilque inde emolumenti collatores directe, vel indirecte percipiant.

2 Nullum ita conferatur, recipiaturve beneficium, ut ad ejus qui dederit, aut alterius cujusvis nutum postea reddi debeat.

3 Qui aut episcopi, aut inferiores beneficia conferent, ii ne tantillam quidem fructuum, quavis pietatis specie, partem, contra sacrorum canonum instituta recipiant.

4 Qui his conditionibus beneficium acceperit, iis nullum se in eo jus, ex sacrorum canonum institutione, adeptum esse, fructusque suos non facere, quos perceperit tuta conscientia retinere non posse, norit. Eorum demum restitutioni quocunque juris remedio compellatur.

5 Qui pravitatis simoniacæ reus in consequendis ordinibus manifesto fuerit, pœnis a jure, & bullis summorum pontificum statutis puniatur.

6 Qui dignitatem ecclesiasticam sacrilega illa nundinatione adeptus fuerit, hac ipsa dignitate jure ipso privetur, & ad eam, aut alias quascunque deinceps obtinendas inhabilis judicetur. Qui beneficium, aut officium ecclesiasticum; eo privatus, fructus juris actione restituat: nec unquam aut illud, aut quæcunque alia retinere possit.

7 Qui iteratæ sæpius simoniæ crimine evictus fuerit, is & dictis antea pœnis subjaceat, & corpore supplicium ferat, & degradatus ex Pii V. constitutionibus fidelium consortio ejiciatur.

8 Qui ordines, ac beneficia simoniaca licitatione contulerint, cujuscunque tandem gradus & conditionis, imo & episcopi, archiepiscopi, majoresve etiam fuerint, eadem Pii V. constitutione pœnis a jure statutis severe puniatur.

9 Qui pejeraverint, juxta sacros canones a locorum ordinariis severe puniantur.

10 Quicunque aut beneficia possident, aut eorum administrationi pacta pensione præfecti sunt confidentarii, iis omnibus privati & ad alia beneficia obtinenda inhabiles, in alias pœnas incidisse declarentur, quæ summorum pon-

ANNO CHRISTI 1590.

pontificum conſtitutionibus hac de re editis continentur, fructuſque indebite perceptos reſtituant.

11. Quos ſimoniacæ confidentiæ crimine teneri, aut conſtanti, celebrique hominum fama, aut legitimis cojecturis ſuſpicio fuerit, eos epiſcopi per vicarios, officialeſve deprehendere ſtudeant: præſumptiones, conjecturaſve, ſingularibus teſtibus admiſſis probent, compertumque horrendum adeo facinus digna animadverſione puniant.

12. Quæcumque de ſimoniaca confidentia ſanctiſs. D. N. Sixtus V. bulla in hujus concilii calcem reponenda ſanxit, ea omnia diligentiſſime ſerventur.

De proviſionibus & renuntiatione beneficiorum.

CAPUT VI.

1. QUI plures in præſenti parochiales eccleſias, aut cathedralem alteram, alteram parochialem obtinent, alteram ſolum ſive parochiali, ſive cathedrali retenta, alias non obſtantibus omnibus, aut diſpenſationibus aut ad vitam unionibus, ante concilium Tridentinum obtentis, intra ſex menſium ſpacium omnino dimittant. Qui ſecus fecerint, ea omnia, quæcumque poſſident beneficia, ex ipſa Tridentini concilii conſtitutione vacare ipſo jure intelligant.

2. Elapſis ſex menſibus, & ſequùta declaratoria idoneos parochialibus illis eccleſiis, tanquam ipſo jure vacantibus, vicarios, donec legitime conferantur, epiſcopus apponat; congruam illis portionem fructuum aſſignet; qui fructus vacante eccleſia reliqui fuerint, illi vel ejus fabricæ, vel ornamentis epiſcopi judicio aſſignentur.

3. Ne ſine authoritate, titulove in occultam beneficiorum poſſeſſionem graſſari cuiquam importune liceat, quicumque parochialia, aliave beneficia poſſident, proviſiones, diſpenſationeſque epiſcopis ſuis intra ſemeſtre exhibeant. Qui ſecus faxint, cenſuris eccleſiaſticis, fructuum retentione, imo & beneficiorum privatione puniantur.

4. Qui beneficium eccleſiaſticum deinceps obtinuerint, in manibus aut epiſcopi aut ejus vicarii, in hæc ſacramenti verba juret, Ego N. per hæc, quæ meis manibus tango, ſacroſancta Dei evangelia juro, neque me, nec quemquam alium meo nomine quidquam beneficii hujus obtinendi cauſa, ſciente me cuiquam aut promiſiſſe, aut dediſſe, nec in hoc baneficio tacitam me alteri fidem contra ſacros canones accommodare. Ita me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei evangelia. Hoc idem jusjurandum epiſcopus in ſua receptione præſtet.

5. Qui præſtito juramento certam aliquam, quæ ſatis probari non poſſit, mali ſuſpicionem reliquerint, ii ad eam purgationem canonicam, quam Innocentius tertius pont. max. injunxit, teneantur.

6. Qui præſentato, collationemque beneficii poſtulanti beneficium epiſcopus aut quiſquam alius conferre recuſarit, is recuſationis cauſas ſcripto exhibeat, & niſi illis inſpectis, judicatiſque ſuperior beneficium conferre nequeat: ſi ſecus faxit, collatio irrita, nullaque habeatur.

7. Quicumque hac in provincia beneficia obtinent, titulorum bonorumque immobilium ſuarum eccleſiarum inventarium conficiant; libroque ad eos uſus accommodato, qua fieri poterit, probatiori rationi deſcribant.

8. Quæ de bonis, redditibus, juribus, unionibus, aliiſque omnibus, eccleſiarum privilegiis tabulæ conficientur, eæ clave in arca reconditæ loco tuto aſſervandæ reponantur: nec unquam, ni cauſa omnino neceſſaria peritorum judicio aliter viſum fuerit, alio transferantur: ſed tantum collata exempla, quoties opus fuerit, deſumantur.

9. Quibus in capellaniis, cæteriſque beneficiis eccleſiaſticis quocumque nomine nuncupatis, & vero in ipſis etiam vel cathedralis vel collegiatæ eccleſiæ portionibus, & inſtituto, conſuetudine, aut alio quovis jure ac nomine, curæ animarum munus incumbit, aut conjunctum eſt; in earum aut collatione, aut quavis alia proviſionis ratione, quas examinis, approbationis, collationis, proviſioniſve in eccleſiis parochialibus cautiones ſacra Tridentina ſynodus adhiberi juſſit, eæ omnes teneantur, omninoque ſerventur.

10. Quos ad beneficia promovendos patroni præſentarint, eos promiſcue epiſcopi non admittant, ſed eos ſolos inſtituant, quos diligenti adhibito examine, doctrina, cantu, aliiſque rebus ad beneficii recte, riteque obeunda munia neceſſariis inſtructos, præditoſque judicarint, ætateque idoneos probanda teſtificatione, cognoverint.

11. Quæ curatarum eccleſiarum coram ordinario in caſibus a jure permiſſis permutationes fient, ubi aut parochialium hominum numerus inæqualis admodum fuerit, aut eas præſcripto antea examine permutantes non fuerint adepti, in iis examen, ſed abſque concurſu, proponatur.

De reſidentia.

CAPUT VII.

1. QUÆ de epiſcopis a ſacra Tridentina ſynodo ſuper hac re, decreta conſtitutaque ſunt, ea omnia, qua fieri poterit diligentia, religioſiſſime obſerventur.

2. Qui acuratis beneficiis contra Tridentini concilii præceptum deinceps adfuerint, eoſque quos pro temporis abſentia ſuos non fecerint, iis, quibus ex eodem concilio debentur, fructus non ſolverint, ii ornandis reficiendiſque eorum eccleſiis, aut loci pauperibus attribuantur. Hanc attributionem epiſcopi, quorum conſcientiæ hoc munus incumbit, implorato etiam, ſi opus fuerit, principum & magiſtratuum auxilio, ad ſex menſes nulla cunctatione exequantur.

3. Qui beneficiis poſt abſentiam ceſſerint, fructus, quos ſuos illius tempore non fecerint, aut ex penſionum fructibus, ſi quas ſibi reſervarint, aut ex eorum, quæcumque illa fuerint, bonis, epiſcopi diligentia eccleſiæ ſatisfaciant. Qui hac in parte negligentes epiſcopi fuerint, prima provinciali ſynodo prætermiſſi hujus officii rationem ſe reddituros eſſe norint.

4. Ad infringendam pervicacem multorum contumaciam epiſcopi eos omnes, quos in eorum civitatibus, diœceſibuſque curatum beneficium in titulum, commendamve habere contigerit, in ipſis beneficiis intra tempus ab iiſdem præfiniendum reſidere jubeant. Qui non pa-

rue-

ruerint, pœnis a Tridentino concilio, & Pii IV. constitutione in non residentes statutis teneantur.

5. Qui parochialem ecclesiam unionis etiam jure, non perpetuo quidem, sed tantum, dum ipse vivit, canonicatui, & præbendæ, qua fruitur, conjunctam canonicus obtinet, is festis præsertim solennibus nulli parochiali muneri desit.

6. Qui parochi, animarumve curatores in cathedrali, collegiatave ecclesia dignitatem, canonicatum, aliudve, aut beneficium aut officium, personalem in choro residentiam præ se ferens canonice obtinent, eos commissæ ecclesiæ statione relicta in cathedralis, collegiatæve choro præsentem adesse, quotidianasque distributiones participare, præsertim festis solennibus, episcopi non patiantur; sed potius parochi ecclesiæ suscepti officii curam, muneraque præstare cogant. Quod si præstito parochiali debito servitio, temporis aliquid superfuerit, tunc canonicatus servitio vacare, & distributiones quotidianas jure lucrari poterunt.

7. Qui ecclesiastica beneficia obtinent, in quibus, etsi curata non sint, jure aut etiam instituto residere necessarium fuerit, eos si non resideant, episcopi a jure statutis pœnis puniant, fructusque, quibus mulctandi veniunt, piis locis attribuant.

8. Qui impetrata discedendi facultate ab ecclesia diutius abfuerit, mensis saltem spatio postquam redierit, episcopum de suo reditu faciat certiorem. Qui neglexerit, pro absente habeatur. In collegiatis, cathedralibusque ecclesiis, terno quoque mense tres ex capitulo primi canonicorum, eorum qui aut ecclesiis præpositi, aut beneficia in iis possidentes non residunt, nomina ad episcopum descripta deferant.

9. Quæ studiorum causa absentiæ facultates deinceps canonicis ab ordinariis locorum concedentur, in iis hæc necessario ponantur: ut vere in publico, celebrique gymnasio, theologiæ, vel sacræ canonum lectioni, aut saltem aliis, quæ jure clericis permittuntur, scientiis serio studeant.

10. Ut minores vigintiquinque annis, aut sint, aut fuerint, cum primum in eo gymnasio, quæ nunc absolvere cupiunt studia aggredi cœperunt.

11. Ut singulis annis suum in literis, eoque studiorum genere progressum, scripta doctoris testificatione, episcopo significent. Quod idem episcopus aliunde secreto cognoscere curabit.

12. Qui intra suæ parochiæ fines personalem residentiam postulantia beneficia possidentes non residunt, eos parochi; parochos ipsos, si idem in regione sibi tradita commiserint, foranei vicarii ad episcopum deferant.

13. Plerosque videas, qui litium, & devolutorum, quæ ipsi etiam suscitarunt, imaginaria specie pacificam beneficiorum possessionem obumbrare, residentiamque eo nomine devitare contendunt: verum qui beneficio, aut ejus fructibus gaudet, is aut resideat, aut fructus non percipiat, aliisque decreti pœnis subjaceat.

De visitatione.

CAPUT VIII.

1. PRÆCIPUUM hoc episcopalis officii munus est, vultum pecoris sui agnoscere, & super greges suos considerare. Quotannis itaque singulas, & sibi subditas, & alias etiam exemptas, quarum visitatio facultate sibi a sacris canonibus concessa eorum curæ incumbit, ecclesias episcopi visitent. Quæ anno perfici non poterit, in sequentem visitatio prorogetur. ANNO CHRISTI 1590.

2. Hoc vero sibi continuo ob oculos proponent, ad eorum qui visitandi sunt, salutem institutam esse visitationem; illis ideo propositum maxime esse debet, ut incorruptam in eis, orthodoxamque doctrinam, & vero morum laudandam disciplinam tueantur, ac restituant.

3. Qui justa occasione impediti, id muneris per se præstare episcopi nequeunt; vicarios, visitatoresque integros, idoneosque deligant, qui brevi tempore visitationem sedulo absolvant; præterquam si capitula essent exempta, quæ episcopi ex decreto Tridentini concilii per se visitare tenerentur.

4. Qui per se visitationis munus obierint, alterum ex canonicis, aliisve, quos sibi adjumento fore providerint, ecclesiasticis hominibus in ea visitandi cura adhibeant, hoc maxime providentes, ne dum sacerdotibus idoneis poterunt, inferioribus clericis utantur.

5. Episcopi in visitatione sint modesto equitatu, famulatuque contenti. Qui plures quam qui pro dignitate episcopi sufficiunt equos hominesve secum duxerint, eos illi sumptibus propriis alant. Duo tantum mensæ fercula etiam jubeant apponi. Inferiorum visitatorum comitatum pro temporum, locorum, personarumque ratione definiant.

6. Qui præscriptum modum excesserint, dupli condemnentur, inferiores etiam, episcopi arbitrio; hic concilii provincialis judicio, pœnas alias subeat. Hoc vero in primis episcopi curent, ut & diligentissime, & quam celerrime visitationem conficiant.

7. Is ordo visitationis esto. Civitas primo, tum diœcesis, ni aliter episcopus senserit. In civitate cathedralis primum, hinc collegiatæ singulæ, mox omnes parochiales, vocatis una cum parocho reliquis omnibus qui in eis commorantur, sacerdotibus, clericisque visitentur. Scholæ demum, seminaria, sodalitates, hospitalia, piaque alia loca solerti adhibita inquisitione perlustrentur.

8. In vitam potissimum, moresque ecclesiasticorum visitantes diligentissime inquirant, eosque, si emendandi fuerint, corrigant.

9. In dignitatibus, canonicis, aliisque ecclesiæ ministris, hæc omnia diligenter animadvertant: an recte ordinati, lisque, quos officii munus postulat, ordinibus initiati fuerint.

10. An quas ipsi ecclesias, quæ beneficia, officiave ecclesiastica obtinent, legitima, aut grassatoria possessione detineant.

11. An resideant, sacramentorumque administrationem, divinorum officiorum celebrationem, justam anniversariorum persolutionem, omniumque aliorum munerum, onerumque functiones, qua decet vigilantia procurent.

12. Quæ vita eorum sit, quæ morum ratio, qui victus, quæ conversatio, qui quotidianus usus, quæ qualisque familia.

13. Nec solum hæc, sed & quæcumque Tridentina synodus præcepit, quæque ad populorum salutem, utilitatemque pro eorum prudentia, pietateque profutura cognoscent, exquirant, & exequantur.

14. Quæ tollenda, corrigendave fuerint, tollant, corrigant; delinquentes censuris, jurisque

aliis

ANNO CHRISTI 1590.

aliis remediis puniant: singulos demum provirili hortentur, ut officii rationem habentes, fungendi ejus omnes numeros, qua maxima fieri poterit, alacritate impleant.

15. Quos beneficia injuste possidere locorum ordinarii visitantes cognoverint, eos possessione expellant: eoque nomine beneficiorum omnes titulos sibi jubeant exhiberi, quos diligenter examinent.

16. Quæ pro populorum emendotione, diœceseosque commodis necessaria fore episcopi pro sua prudentia cognoverint, ea ipsi omnia in visitatione, morumque correctione, etiam tanquam sedis apostolicæ delegati, Tridentini concilii auctoritate statuant, moderentur, exequantur: delinquentes ad sacrorum canonum præscriptum puniant.

17. Decretorum autem visitationem, & morum correctionem respicientium executionem nulla appellatio impediat, aut suspendat.

18. Qui tanto Christiani nominis dedecore, tantoque rerum omnium dispendio in omnes omnis generis homines, feminasque immoderate irrepsit vestium inanis, supervacaneusque sumptus, eum omni episcopalis muneris officio, auctoritateque tollere, funditusque evellere studeant.

19. Secretarius nihil ab iis, qui visitantur, quovis nomine exigat; nullum vel sponte etiam oblatum tantilli muneris genus accipiat; nihil pro decretorum constitutionemque in visitatione confectarum, vel actione, aut conscriptione, earumve exemplo, jussu etiam visitantis, ecclesiis, clericis, aliisque, qui visitantur dato, postulet. Si quis exemplum earum alio tempore requirat, tum pro taxæ in foro episcopali præfixæ, aut præfigendæ ratione, aliquid in operis laborisque mercedem capiat.

20. Qui jus visitandi habent archidiaconi, aliique inferiores, ii visitationis suæ acta per notarium idoneum de consensu episcopi assumendum excipiant, & ad episcopum intra mensem deferant.

De jure Patronatus.

CAPUT IX.

1. EA est sæpenumero importuna patronorum prensatio, eorumdem in rebus aliis licentia, ut patronatis ecclesiis libera beneficia non raro uniantur, aut unita & dicantur, & reperiantur. Hoc cum ecclesiæ non mediocri damno fiat, quæ nondum plenarium sortitæ sunt effectum, quæve deinceps ad cujusvis instantiam uniones fient, eas omnes ex Tridentini concilii decretis locorum ordinarii infringant, irritasque declarent; quæ unita beneficia fuerint, ea ubi vacaverint, libere, ut antea, conferant.

2. Quæ a quadraginta annis plenarie, & cum effectu factæ erunt, eas ipsi tanquam sedis apostolicæ delegati, etiam recognoscant, & diligenter examinent; quasque aut per subreptionem, aut per obreptionem obtentas cognoverint, eas antiquent, irritasque judicent.

3. Qui in ecclesiis, beneficiisque aliis, imo & dignitatibus antea liberis ex dotis accessione, nova constructione, aliave hujusmodi causa, a quadraginta annis acquisiti, aut in posterum acquirendi patronatus fuerint, eos eadem auctoritate inspiciant, quosve non in certum ecclesiæ, beneficii, dignitatisve commodum evidenti necessitate, legitimeque constitutos cognoverint, eos in totum revocent.

4. Qui, quod dolenter sane referimus, magno piorum scandalo patronatarum ecclesiarum bona in hac nostra provincia, patroni passim occupant, usurpant, venditionis titulo, aliave ratione contra canonicas sanctiones transferunt, justosque possessores, quo minus ea percipiant, impediunt, in eos suffraganei ex Tridentini concilii decretis agant, eos patronatus jure privatos declarent, excommunicationi subjiciant, donec integre restituerint, & a Romano pontifice absolutionem impetrarint.

5. Quæ post fundationem ecclesiæ, non impetrata sedis apostolicæ licentia, pensiones, quę onera ab iis imposita fuerint, ea omnia penitus, uti inania, & nulla tollant.

6. Quem patronorum, aut temeritas aut non ferenda cupiditas, præsentatos ad beneficia, capellas, & altaria, clericos, & ab episcopo admissos, absque ejusdem episcopi consensu removendi abusum invexit, eum episcopi sacrorum canonum, conciliorumque decretis reprimant, omnique diligentia reprimendum curent.

De sacra inquisitione.

CAPUT X.

1. NE dormientibus hominibus inimicus homo superseminet zizania, hæreses penitus extirpandæ, fidesque catholica, quibus fieri poterit, firmissimis fundamentis venit confirmanda. Sacrum igitur inquisitionis officium, ubi nullum fuerit, introducatur; ubi introductum, diligenter & conservetur & reformetur.

2. Inquisitionis congregationem episcopus singulis mensibus convocet, ad quam de iis, qui hæreticæ pravitatis suspicione laborant, deque extirpandarum hæresum ratione referat. Qui congregationi intererunt, audita, decretave, fideli, diligentique silentio religiosissime serv ent.

3. Qui sacrum inquisitionis officium, personas, res, acta, consilio, aut alia quavis ratione læserit, violaritve, is ex Pii V. decreto pœnis ab eodem sancitis puniatur.

4. Qui hæreseos rei fuerint, quique hæreticorum libros legerint, retinuerint, vendiderint, quique de fide temere aut loquuti, aut concionati fuerint, quique alio nomine de religione suspecti fuerint, ut quod carnes comederint, aliudve simile fecerint, ii omnes ad inquisitorem deferantur: Id ut populus diligentissime faciat, crebris hortationibus incitetur.

5. Qui libri prohibiti in publicis officinis fuerint, inquisitorum etiam erit visitare.

De libris prohibitis.

CAPUT XI.

1. QUÆ de librorum lectione, improbatione, sacra Tridentina præcepit synodus, ea diligentissime serventur.

2. Quæ prohibitorum librorum regulæ ex Tridentini concilii decreto in libro indicis sancitæ, editæque sunt, eas in suis diœcesibus promulgari, venalesque in bibliopolarum, typogra-

graphorumque officinis haberi episcopi jubeant, A publicatamque in eos, qui libros prohibitos, aut legunt, aut retinent, excommunicationem aliquoties in anno proponi publice curent.

3. Qui libri deinceps excudentur, episcopi, & inquisitoris fidei diligentia, & auctoritate & examinentur, & approbentur. Approbatio libri initio apponatur. Qui libros absque approbatione typographus ediderit, canonicis pœnis coerceatur.

4. Qui audiendis confessionibus præpositi sunt, quo suis pœnitentibus facilius satisfaciant, librorum prohibitorum indicem habeant, quem iterata sæpius lectione, notum sibi, familiaremque reddant.

5. Nemini libros, aut invehere, aut venales B proponere, nisi prius diligenter ab episcopo, & inquisitore inspecto, examinato, & utriusque chirographo obsignato eorum catalogo, impune liceat.

6. Quod Pius V. habere vetuit beatæ virginis editum idiomate vernaculo officium, illud non permittatur. Quique superstitiosis orationibus pleni precarii libri sunt, ii omnino prohibeantur.

De hæreticis, magis, sortilegis, astrologis.

CAPUT XII.

1. QUOS hæreticæ pravitatis crimine damna- C tos noverint, cum iis matrimonia fideles non contrahant; eorum colloquia, familiaritatem, commercia, & præcipue conciones fugiant, de hisque populus sæpissime moneatur.

2. Qui sortilegi fuerint, tam clerici, quam laici, juxta sacros canones severe puniantur, ecclesiasticis denuntientur. Moneatur vero frequenter populus, ne hujusmodi ullis artibus utatur, nullum ab his remedium requirat, fallaceve hariolorum divinationes consulat.

3. Qui rerum futurarum a Deo, liberaque hominis voluntate magna ex parte pendentium prædictiones libri continent, iique, quos almanachos Arabico vocabulo vocant, omnino pro- D hibeantur; ni forte prænuntiationes ejusmodi expungantur, eaque solum relinquantur, quæ pluviarum, ventorum, sterilitatis, fertilitatis, eclipseon, rerumque similium prognostica attingunt; quodque constitutione sanctæ memoriæ Sixti V. ea de re promulgata cavetur, id ad amussim observetur.

4. Qui quocumque pietatis prætextu, & nomine fiunt exorcismi, ni ab ecclesia probati fuerint, omnino prohibeantur.

5. Quæ ignorantia, simplicitateque hominum superstitiose depellendorum morborum, aliarumque rerum inanes observationes temere irrepserunt, eas omnes frequenti adhortatione, adductisque rationibus confessarii, & concionatores a populorum animis evellere, & ab iis E declinari curabunt.

6. Quæ vana nonnullorum mentes invasit superstitio, carnibus ad vitandam febrim die paschali abstinendum esse, quæque ad temere conceptam imaginariæ pleuritidis opinionem a nostris hominibus adhibetur, per ecclesiam circumcursatio; eaque omnia, quæ anili superstitione hominum mentes detinere consueverunt, ab unoquoque episcopo in sua diœcesi diligenti inquisitione cognita tollantur, & arceantur.

ANNO CHRISTI 1590.

De blasphemia.

CAPUT XIII.

1. QUI in Deum, beatam virginem, sanctosve palam blasphemarint, ex concilii Lateranensis decretis, bullaque Pii V. severe puniantur. Hoc populum parochi, hoc confessarii, hoc concionatores sæpissime docebunt.

2. Atque ut prava illa jurandi, blasphemandique consuetudo facilius aut tollatur, aut minuatur, ex iis, qui divini cultus studiosissimi, religionisque amantissimi fuerint hominibus, conflatæ nominis Dei sodalitates instituantur. Hisque regulæ illæ præscribantur, & eæ indulgentiæ tribuantur, quæ Pii IV. & V. summ. pontif. bullis continentur.

3. Qui sacræ scripturæ verba, sententiasque in jocum, nugas, resque ejusmodi alias impio abusu converterint, juris, arbitriique pœnis puniantur.

De usuris.

CAPUT XIV.

1. QUOD sacris utriusque testamenti paginis, conciliorum generalium sanctionibus, sanctorum patrum sententiis, summorumque pontificum constitutionibus cautum est, fœneratores, damnosum hominum genus, fœneratitiosque contractus, sive proprio, sive alieno nomine constitutos omnibus juris remediis, canonumque decretis puniendos episcopi summa diligentia curent.

2. Qui ad contractus hujusmodi illicitos quibuscumque artibus proxenetæ, mediatoresve, fideles aut impellunt aut pertrahunt, canonicis pœnis afficiantur. Hoc ut pro sua authoritate; si opus fuerit, exequendum curent, pestique huic, qua poterunt, ratione occurrant, sæculares magistratus synodus, quanta maxima potest caritate, adhortatur.

3. Notarii qui illicitos usurarioisve contractus confecerint, pœnis a jure statutis severe plectantur.

De testamentis & legatis piis.

CAPUT XV.

1. LICET supremæ defunctorum voluntati jura maxime faveant, ea tamen sæpius est vel heredum, testamentive curatorum avaritia, vel notariorum incuria, impietateve, ut quæ in pios usus eroganda testamento fideles reliquerint, una fere cum ipsorum cadavere sepulta videantur. Hoc episcopi, ne accidat, diligenter providebunt, & pias testantium voluntates sedulo exequentur.

2. Quoque ecclesiis sua jura facilius restituantur, intra sex a concilii hujus publicatione menses, pia legata omnia notarii sub excommunicationis pœna episcopo significent; postea vero intra tres a morte testatoris menses illud idem observent.

3. Qui testamenta notarii excipient, diem, annum, testatoris, legatariorum, testiumque nomina testamento subscribant.

4. Qui libro in curia episcopali diligenter asservando testamenta hæc, vel legata descri-

bat,

ANNO CHRISTI 1590.

bat, notarius ab epiſcopo conſtituatur, cui in A ſcripturæ mercedem certam pecuniæ ſummam ab eo, cui legatum relictum eſt, perſolvendam juſta æſtimatione idem epiſcopus præſcribat.

De exemptis & privilegiatis.

CAPUT XVI.

1. EPISCOPORUM juriſdictioni non mediocre impedimentum exemptis profuſioris vitæ occaſionem, Chriſtianis non vulgare ſcandalum afferre, laxius quam par ſit acceptæ exemptiones, conſueverunt. Hunc igitur in exemptionum cognitione epiſcopi modum adhibeant, & ut illas ad unguem obB ſervent, & ultra quam loquuntur, minime extendant.

2. Quæ a metropolitano, ſuffraganeis, aut eorum vicariis, & officialibus cenſuræ, quæ interdicta probabuntur, ea regulares, etiam exempti, in eorum eccleſiis, ita ſtatuente Tridentino concilio publice proponant, & ſervent.

3. Qui dies feſti in metropolitana, ſuffraganeorumve diœceſi ſervandi indicentur, eos, quicumque tandem exempti fuerint, qua juſſum eſt veneratione celebrent; quemadmodum Tridentini concilii decreto cavetur.

4. Qui ad publicas proceſſiones exempti clerici, monachive vocabuntur, ad eas accedant: C qui recuſarint, ni ii fuerint, qui ſtrictiori ſepto concluſi perpetuo vivunt, omnibus juris remediis ad id præſtandum Tridentini concilii authoritate compellantur.

5. Qui exemptus prælatus, etiam epiſcopus, in aliena diœceſi eccleſiam quacumque ratione exemptam, imo & ſpiritualem juriſdictionem ſæculari poſſeſſione, memoriamque excedente tempore habentem obtinet, is aut ad ſacrum oleum conficiendum, aut ad chriſma miniſtrandum, aut ad eccleſiam conſecrandam, aut denique ad alia quævis obeunda pontificis munia alienum in eam epiſcopum non inducat: neque ipſe ea officia, munerave abſque diœceſani epiſcopi expreſſa licentia miniſtret, niſi aliter D exemptionis privilegio caveretur.

6. Quicumque abbas exemptus, licet benedictus, & presbyter fuerit, is ex Tridentini concilii decretis nulli omnino, qui regularis ſibi ſubditus, profeſſuſque non ſit, aut primam tonſuram, aut minores quatuor ordines conferat, aut dimiſſorias literas concedat.

Quæ generatim ad hæc decreta pertinent.

CAPUT XVII.

1. QUÆCUMQUE his conſtitutionibus ſancita ſunt, ea omnia in ſua quiſque diœceſi epiſcopus obſervet, & ab aliis, quorum in- E tereſt, quibuſcumque juris remediis obſervanda curet.

2. Ac ne quis ad ea præſtanda ignorantiam cauſetur, hoc edicimus, ut quo die publice hæc decreta edita metropoleos noſtræ valvis affixa erunt, duobus ab eo menſibus omnes his decretis teneantur; qui non paruerint, mulctis ab iiſdem conſtitutis puniantur.

3. Quæ certo præſcripto dierum ſpatio præſtandum aliquid decreta ſanciunt, ab eo affixionis, promulgationiſque die eorum tempus inchoari ſtatuimus.

4. Quæ provinciali hoc noſtro concilio mandata continentur, ea omnia provincialium epiſcoporum unuſquiſque in proxima diœceſana ſynodo legi, recitari, & vero, ſi ita viſum fuerit, eccleſiæ ſuæ cathedralis valvis proponi jubeat, quo ab omnibus facilius intelligi, & cognoſci poſſint.

5. Cathedrales, collegiatæ, parochiales omnes eccleſiæ, monaſteria, & conventus utriuſque ſexus religioſorum, & monachorum omnium, decreta hæc habeant, certoque loco tuto aſſervanda curent.

6. Si quæ in his decretis quacumque ratione difficultas, dubitatio, ambiguitas exorta fuerit, donec alia habeatur Toloſana provincialis ſynodus, eorum omnium interpretationem, & explicationem nobis reſervamus; ſalva tamen ſanctiſs. D. N. & ſanctæ Rom. eccleſiæ ſuprema authoritate; cui, quæ in hac provinciali ſynodo acta, & decreta ſunt omnia, interpretanda, mutanda, emendanda, qua decet, reverentia, obedientia, humilitate ſubjicimus.

7. Et quoniam publica hujus noſtræ provinciæ Toloſanæ & vero privata cujuſque eccleſiæ utilitas multa a ſummo Romano Pont. peti poſtulat, quæ noſtris, noſtrorumque comprovincialium epiſcoporum communibus literis ab eo petentur, ea omnia non ſecus, ac ſi in ſeſſione publice poſtulata eſſent, concilii hujus nomine, & auctoritate facta intelligantur.

Indictio futuri concilii ſecundi provinoialis.

FRANCISCUS miſeratione divina tituli ſanctiſs. Trinitatis in monte Pincio, ſanctæ Romanæ eccl. presbyter cardinalis de Joyoſa, archiepiſcopus Toloſanus.

Omnibus, & ſingulis reverendiſſimis dominis epiſcopis, qui hic adſunt, & provinciali Toloſanæ ſynodo quacumque ratione intereſſe debent, omnibus item abbatibus, capitulis, & eccleſiarum cathedralium procuratoribus indicimus, ſignificamus, denuntiamus, & intimamus proximam ſequentem ſynodum provincialem Toloſanam ſecundam, Deo omnipotente auctore, & ad ejus laudem, hac eadem in urbe, hoc ipſo loco, anno 1593. die 29. Aprilis proxime ſequente, poſt paſcha reſurrectionis D. N. Jeſu Chriſti inchoandam & celebrandam eſſe.

Quamobrem omnes, & ſingulos reverendiſſimos dominos epiſcopos monemus, abbates vero capitula, & procuratores cathedralium invitamus, ut eo die ad ſecundam ſynodum provincialem, Deo juvante, Toloſæ celebrandam, interſint, niſi celebrationis diem aliqua ex cauſa a nobis prorogatum fuiſſe noſtris ad eos datis literis intellexerint.

Quod ſi ipſorum reverendiſs. epiſcoporum noſtrorum aliquis juſto tunc detentus erit impedimento, nuntium, procuratoremve ad ſe excuſandum, & illud impedimentum probandum ad nos mittat: cui etiam facultas ſcriptis ab eo detur, ea omnia, & ſingula nomine ſuo & eccleſiæ ſuæ recipiendi quæ divina gratia auxiliante in ipſa ſynodo a nobis de conſilio, & aſſenſu aliorum reverendiſſimorum coepiſcoporum noſtrorum conſtituentur, decernenturve. Datum Toloſæ anno 1590. die 23. Maii.

Nos

NOS Franciſcus tituli ſanctiſs. Trinitatis in monte Pincio, S. R. E. presbyter cardinalis de Joyoſa, archiepiſc. Toloſanus, de conſilio, & aſſenſu reverendiſſimorum coepiſcoporum noſtrorum, definientes ſubſcripſimus.

Ego Alexander de Bardis, ſancti Papuli epiſcopus conſentiens ſubſcripſi.

Ego Joannes du Bourg, epiſcopus Rivenſis, conſentiens ſubſcripſi.

Ego Horatius de Birague, epiſcop. Vaurenſis, conſentiens ſubſcripſi.

Ego Germanus Sacalei, præpoſitus eccleſiæ Lombarienſis, & reverendiſſim. D. Petri de Lancrau epiſcop. Lombarienſis in hoc ſpecialis procurator, ejus nomine interfui, & ſubſcripſi, & omnia, & ſingula in hac ſancta ſynodo decreta, acta, edita, & publicata, ejus, & eccleſiæ ſuæ nomine recipio.

Ego Joannes du Laurier, canonicus eccleſiæ S. Saturnini Toloſanenſis, & reverendiſſ. D. Petri epiſcop. Apamiarum in hoc ſpecialis procurator, ejus nomine interfui, & ſubſcripſi, atque omnia & ſingula in hoc ſancto provinciali concilio decreta, acta, edita, & publicata, ejus & eccleſiæ ſuæ nomine recipio.

Ego Gregorius Topignon, canonicus eccleſiæ S. Saturnini Toloſanenſis, & reverendiſſimi Petri Donault epiſcopi Mirapicenſis in hoc ſpecialis procurator, ejus nomine interfui, & ſubſcripſi, atque omnia in hac ſancta ſynodo decreta, acta, edita & publicata, ejus & eccleſiæ ſuæ nomine recipio.

Ego Nicolaus Champagnier a capitulo eccleſiæ Montis Albani, ſede epiſcopali vacante, vicarius deputatus, interfui, & ſubſcripſi: atque omnia & ſingula in hac ſancta ſynodo decreta, acta, edita, & publicata, quantum in me atque in dominis deputantibus eſt, dictæ eccleſiæ nomine recipio.

PUBLICATIO CONCILII.

FRANCISCUS DE JOYOSA S. R. E. tituli ſanctiſſimæ Trinitatis in monte Pincio presbyter cardinalis, archiepiſcopus Toloſanus, provinciæ noſtræ fidelibus, ſalutem in domino.

QUo tempore graviſſimum hoc archiepiſcopalis curæ onus, divino ita diſponente conſilio, humeris meis fuit impoſitum, in ipſo aditu non levi ſane multarum difficultatum cogitatione ſum perculſus. Verum quæ me, licet indignum, ad illud vocaverat divina clementia, eadem me ſemper & conſolata eſt, & ad colligendos animos confirmavit. Et profecto non poteram aut gratiori aut commodiori loco talentum mihi creditum exercere, aut uberiorem ex alia quacumque quam ex hac una provincia meſſem expectare, in qua omnes omnis generis homines in unum ſummi Dei cultum videbantur mutuo conſpiraſſe. Hic ſenatus ille mihi occurrebat integerrimus, eccleſiæ propugnator certiſſimus, hæreticorum vindex punitorque acerrimus, eoque nomine & divina benedictione & ſecundarum rerum felicitate curias omnes alias facile ſuperans, tamdiuque ſuperaturus quamdiu propris rebus omnibus religionem, ut ſperamus, anteponet. Hic populus avitæ fidei obſervantiſſimus, & obedientia clariſſimus. Hic ea doctiſſimis piiſſimiſque viris referta academia, ex qua tot doctrina & integritate celebres viri ſperari poterant, qui in hac excolenda vinea promptiſſimi utileſque mihi cooperatores eſſe poſſent. Hic clerus ille denique, cum quo inſtaurandi mihi in hac provincia ſpiritualis ædificii, fundamenta locare foret facillimum. Et in eo canonici optimi, & optimi rectores, qui in hanc noſtræ ſollicitudinis partem libentiſſime venirent. Quibus in omnibus commovebar, ut nihil mihi prius videretur, quam eam videre regionem ad quam me & naturæ propenſio, & officii ratio advocabat: ad quam profecto nulla mora interpoſita convolaſſem, niſi eo in loco fuiſſem, in quo ille eſt, cui obſequi, Chriſtianorum omnium, præcipue vero epiſcoporum, & maxime cardinalium primum eſt debitum; niſique eo tempore fons ille malorum erupiſſet, ex quo tanta in univerſam Galliam clades derivata, in omnes ejus provincias poſtea promanavit. Huic obſiſtere cum mei muneris eſſe ducerem, omnes induſtriæ nervos contendere æquum videbatur, ut aliquod ſaltem tantis malis temperamentum invenirem. Sed vicit mali violentia, humanoque conſilio curari ſe negavit, & quam peccata noſtra concitaverant, ſolis precibus vitæque mutatione divina indignatio voluit placari. Sicque cum univerſæ Galliæ non poſſem, huic provinciæ ſubvenire conatus ſum; ad quam non prius acceſſi quam omnia tentaverim conciliandi nobis divini numinis remedia, ex quibus tandem hoc unum mihi viſum eſt & ad ſalutem utilius, & ad imminentes calamitates paratius, quam nobis Deus reliquit eccleſiam, eam tanquam matrem agnoſcere, ei conjungi, ei per omnia obſequi, ut omnes omnium, qui in ea ſunt, fidelium preces participantes, divinæ miſericordiæ gratiam facilius conſequeremur. Atque ita ſacroſanctis ejuſdem legibus moniti Tridentinum concilium recipimus, ab hujus executione decreti obedientiam teſtantes quo concilia provincialia celebrari jubet. Quorum en vobis primum (filii dilectiſſimi) quod vobis offerimus, ex quo & bene vivendi, & rite Deo inſerviendi rationem haurire poteritis. Hic neglectæ religioni, corruptis moribus, ſævientique in nos ob tot tantaque peccata divinæ iræ remedium invenietis. Hoc igitur accipite, excipite; legite, perlegite, & ſi quæ vos divinarum rerum cura tangit, ſequi, exequi curatote. Hoc ſanctiſſimi religioſiſſimique totius provinciæ epiſcopi nobiſcum una juſſerunt. Hoc celeberrimi prudentiſſimique ex veſtris theologiæ juriſque canonici doctores ſuaſerunt. Hoc denique graviſſima, ſanctiſſimaque apoſtolicæ ſedis auctoritas comprobavit. Vos vero, ſacri eccleſiæ miniſtri, per viſcera miſericordiæ domini noſtri Jeſu Chriſti hortor & obteſtor, ut ad has conſtitutiones amplectendas reliquos omnes exemplo veſtro invitetis, his pareatis, has ſervetis, has nocte, dieque meditemini. Hæ in veſtram potiſſimum & gratiam & honorem ſunt comparatæ. Quo enim ſeverius, continentius, ſanctius vitam inſtituetis, eo major religioni honos tribuetur, ſacrarum rerum procuratio purior, ſacrificia, officiaque majori cum reverentia fient, faciliuſque Deus placabitur, majori venerationi quam antea veſter ordo habebitur: impietas, favor in hæreticos, ſimonia, confidentia, religionis contemptus, frequentiora apud noſtros homines vitia, evaneſcent. Vos vero quibus religionis tuendæ cura data eſt, quod vobis demandatum eſt, munere quam fieri poteſt optime perfuncti, laboris & diligentiæ fructus uberes diuturnoſque percipietis; tandemque feliciter ſalutis viam ingreſſi, ad eam quam toto hoc opere ſolam nobis propoſuimus ævi ſempiterni metam felicius, Deo dante, pervenietis,

ANNO CHRISTI 1590.

ANNO CHRISTI 1590.

VITA
URBANI PAPÆ VII.

Urbanus qualis?

URbanus ſeptimus, Joannes Baptiſta Caſtaneus ante pontificatum nominatus, Romæ patre Coſmo Genuenſi natus; in Hiſpania nuntii apoſtolici munere magna cum laude perfunctus, a Gregorio XIII. cardinalis ſancti Marcelli creatus, & ad Bononienſem legationem deſtinatus; Sixto tandem in pontificatu ſucceſſit xv. A Septembris, anno domini 1590. tempore Rodulphi II. imperatoris. Natura fuit manſuetus, vitæ inculpatæ, & morum ſanctimonia clarus: complexione tamen melancholica, & ad morbum inclinante. Pontificatum ultra 11. dies non protraxit. Poſt ejus obitum ſedes apoſtolica duos menſes & novem dies vacavit.

Tempus dis.

VITA
GREGORII PAPÆ XIV.

Gregorius qualis?

GRegorius XIV. Franciſcum Sfondratum ſenatorem Mediolanenſem patrem habuit, & Nicolai nomen in ſacro fonte conſecutus eſt. Optimarum diſciplinarum & juriſprudentiæ ſtudio Perufii & Patavii non pœnitendam operam dedit. A Pio IV. epiſcopus Cremonenſis, & a Gregorio XIII. cardinalis creatus, ac tandem Urbano ad feliciorem vitam translato, poſt duorum & amplius menſium interregnum 3. Decembris, anno 1590. tempore Rodulphi II. imperatoris ad pontificatus faſtigium pertigit. In grati animi & obſervantiæ B in Gregorium XIII. ſignificationem, Gregorius voluit appellari. Ejus pontificatus ad 15. Octobris anni ſequentis, dumtaxat per menſes decem & dies totidem, fuit continuatus. Quo factum eſt, ut optima quæque conſilia, quæ animo conceperat, & quorum expectatione multos ſuſtentabat, exequi non valuerit. Morbus qui multorum malo vitæ filum illi abrupit, fuit febris continua, & reddendi lotii difficultas ex calculo nata. Quinque cardinales creavit, de quorum numero fuit Sfondratus. Sedes poſt ejus mortem dies 15. vacavit.

Tempus dis.

Quando pontifex factus?

ANNO CHRISTI 1591.

VITA
INNOCENTI PAPÆ IX.

Innocentius IX. qualis, & quando pontifex.

INnocentius IX. cathedram ſancti Petri conſcendit die 29. Octobris, anno Chriſti nati 1591. tempore Rodulphi II. imperatoris. Ante pontificatum Joannes Antonius Farquinetus nomen illi fuit. Cardinalis ſanctorum quatuor coronatorum a Gregorio XIII. factus eſt. Summa integritate, variaque in omnibus pene facultatibus eruditione imbutus, rerum uſu & C longa praxi edoctus, omnium animos in meliorem ſpem erexit. Verum gravis annis, curis, & laboribus fractus, poſtquam populum a pleriſque gravaminibus liberaſſet, duoſque ex fratre pronepotes in purpuratorum ordinem adſciviſſet, ad quietiorem vitam migravit 29. Decembris anno domini noſtri 1591. Poſt obitum ejus vacavit ſedes uno menſe.

ANNO CHRISTI 1592.

VITA
CLEMENTIS PAPÆ VIII.

Clemens VIII. qualis, & quando pontifex creatus?

CLemens hujus nominis VIII. Hippolytus Aldobrandinus antea nominatus, ex cardinale ſancti Pancratii, & ſummo pœnitentiario, trigeſimo die poſt ingreſſum conclavis magno omnium cardinalium conſenſu & ſtudio renuntiatus eſt pontifex tertio Kalendas Februarii anno redemptoris noſtri 1592. tempore Rodulphi II. imperatoris. Clementis nomen illi impoſitum eſt, quod vir magnæ apud omnes exiſtimationis, incredibili prudentia & dexteritate legationem nobiliſſimam & utiliſſimam in Polonia obiiſſet, aliaſque res eccleſiæ difficillimas & graviſſimas confeciſſet. Princeps erat iis animi dotibus præditus, quæ in ſummo viro & univerſali paſtore deſiderari poſſunt. Ini- D tio pontificatus, (teſte Baronio, anno 369.) quotidianæ illi menſæ tredecim ex ipſis vetere inſtituto parari ſolitæ, adjecit alteram prope cœnaculum ſuum pauperibus peregrinis potiſſimum e remotioribus regionibus in urbem confluentibus in ſingulos dies parandam, ad quam e ſua precioſiora quæque & lautiora vilioribus ſibi retentis afferri juſſit. Henricum Navarræum Gelliæ regem ab excommunicationis anathemate abſolvit. Sigiſmundo Tranſilvaniæ principi invictiſſimo, qui murum ſeſe in oriente pro domo Iſrael fortiter oppoſuit, Moldavis quoque & Valachis excutiendi jugum Turcicum auctor fuit. Ceteros orbis Chriſtiani & reges primates ad concordiam inter ſe & arma in barba-

rum

rum diligenda non intermissis laboribus paterna A solicitudine adhortari non destitit. Episcopos quos creaturus erat cum aliquot cardinalibus ad hoc delectis, adhibitisque simul qui in urbe sunt doctissimis theologis & canonici juris peritissimis, diligenti primum atque improviso examine probavit, cujas peritiæ essent; adeo ut sub ipso non nisi bene diserto ad episcopatum aditus patuerit. Alexandrinæ ecclesiæ legatos, catholicam & orthodoxam fidem suo, suique patriarchæ Gabrielis atque totius ecclesiæ nomine profitentes, atque Dioscorum, aliosque hæreticos & schismaticos damnantes benefice excepit, & paterne fovit. Cum orthodoxo Transilvaniæ principe, exiguo militum numero, si eum cum numerosissimis Turcarum copiis compares, copiosissimum Turcarum exercitum fudit, & profugavit. Ruthenos ad communionem ecclesiæ recepit. Titulum sancti Cæsarii in palatio, nimia vetustate collapsum, penitusque inaccessum atque desertum, ideoque a Sixto V. e numero titulorum expunctum, custos antiquitatum ecclesiasticarum restituit & restauravit. Effusas nimium concessiones indulgentiarum restrinxit. Invento, & religiose adorato corpore sanctæ Cæciliæ, miraculose sanatus est a podagra, qua diu multumque graviter laboraverat. Qua ratione vero ista contigerint, illustrissimus cardinalis Baronius, qui præsens interfuit, & vidit, prolixe enarrat his verbis. At quid acciderit his diebus, exigit opportunitas ac dignitas argumenti, ut hic describamus. Cum enim ejusdem tituli sanctæ Cæciliæ presbyter cardinalis Paulus Sfondratus, nepos sanctæ memoriæ Gregorii XIV. Romani pontificis, post exornatam a se eamdem ecclesiam, adjiceret animum ad confessionem ipsius nobilius illustrandam, atque locupletandam, delectis sanctorum reliquiis summa industria perquisitis, & in urnis argenteis pluribus magni pretii collatis, ut eas ibi reconderet, sed non caperet locus patens inter altare & confessionem, necesse habuit spatium dilatare. Quod dum fieret, vetus excavatum foramen detegitur pervium ad corpus sanctæ Cæciliæ, per quod (ut alias superius diximus) soleret fidelium pietas dimittere sudariola, quæ tactu sepulcri martyris haurirent gratiam sanitatum. Sicque per ipsum inventum est pariter venerandum sepulcrum illud, quo claudebatur sacrum corpus insignis virginis atque martyris Cæciliæ, de qua inscriptio foris posita certam & exploratam in omnibus fidem faciebat.

Quid tum ille? exemplo Joannis, qui etsi cucurrit citius Petro & prius venit ad monumentum, abstinuit tamen ab ingressu sepulcri, deferens apostolico culmini pervestigationem ipsius: munita mox capsa sigillis, cucurrit festinus in Tusculanum ad summum pontificem, ut de tanto invento thesauro ipsum præsens redderet certiorem. Laborabat ipse sanctissimus Clemens acrioribus podagræ doloribus, & licet nullum ad audientiam admitteret, ubi tamen ejus adventus causam cognovit, statim præsentem adesse voluit, & audire cuncta, quæ facta essent. Quibus magna animi delectatione perceptis, ex eo tamen doluit & ingemuit, quod eo detineretur ex mala valetudine impedimento, & non valeret (quod maxime optaret) ad invisendam salutandam tantam martyrem properare. Sed cessit impedimentum istiusmodi meo lucro: etenim me tanto licet munere indignissimum premisit explorare & adorare venerandum Cæciliæ corpus. Sicque nulla penitus interposita mora, eadem celeritate qua venit, rediens & ipse eadem die Romam, simul ad ipsum titulum sanctæ Cæciliæ summo vespere læti pervenimus.

ANNO CHRISTI 1594.

Vidi quæ in marmoreo monumento posita erat arcam cupressinam, qua sacra membra Cæciliæ claudebantur, operculo ductili clausam, eamdemque modice læsam; ut vehementer fuerim admiratus, quomodo post octingentos septuaginta octo annos potuerit arca lignea, humectante illam marmoreo sui natura sepulcro, subtus terram absque ulla aeris participatione locata, ita integra & illæsa servari, & non penitus tanta humiditate laxata, jam dissoluta marcuerit, fortis, solidaque perstiterit, ut absque læsione tangere, contrectare, amplexari quis eam pro arbitrio posset & stringere, integrum adhuc usum ipso ejus operculo ductili retinente, ut ad ostensionem duci posset pariter & reduci: quod sæpe sæpius fieri contigit pluribus diebus illis, quibus antequam eodem in loco, in confessione iterum conderetur, idem venerandum corpus intus clausum quamplurimi videre cuperent & venerari.

Arca cupressina illæsa servata.

Cum nos ista de lignea arca non sine magna admiratione vidissemus: ad id quod intus detinebatur sacrum martyris corpus intuendum devenimus. Ac plane, secundum illud Davidicum. *Sicut audivimus, ita & vidimus in civitate domini virtutum, in civitate Dei nostri.* Etenim ut a Paschali papa inventum & reconditum fuisse legimus, & superius recitavimus, venerandum Cæciliæ corpus, ita invenimus, nempe ad pedes ejus quæ fuerant madida sanguine vela, & serica fila auro obducta, quæ visebantur, jam vetustate solutæ vestis illius auro textæ, cujus idem Paschalis meminit, indices erant. *Psalm. 47.*

Alia vero supra martyris corpus serica, levia tamen velamina posita, ipsaque depressa, situm ipsum & habitudinem corporis ostendebant. Visebaturque (quod admiratione dignum erat) non ut assolet, in sepulcro resupinum positum corpus, sed ut in lecto jacens honestissima virgo supra dextrum cubare latus, contracti nonnihil ad modestiam genibus, ut dormientis imaginem redderet potius quam defunctæ, ipso ita ad insinuandam in omnibus virginalem verecundiam composito situ corporis; adeo ut (quod æque mirandum) nemo quamvis curiosus inspector, ausus omnino fuerit virgineum illud detegere corpus, reverentia quadam inenarrabili repercussus, perinde ac si cœlestis sponsus assisteret vigilans custos dormientis sponsæ, monens & minans: *Ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.* Vidimus cognovimus, & adoravimus. Die vero sequenti illucescente, super eamdem confessionem obtulimus Deo in memoriam & honorem tantæ virginis, & martyris, & aliorum conditorum ibi sanctorum sacrificium missæ; inde vero ad summum pontificem, qui miserat, reversi in Tusculanum singula visa retulimus.

Situs corporis sanctæ Cæciliæ in sepulcro.

Cant. 3.

Audivit ipse cuncta magna animi voluptate, simulque de solenni mox cogitare cœpit repositione ejusdem venerandi corporis in confessione, quam non per alium quempiam quantavis dignitate pollentem, sed ipse celebraturus esset solennissima pompa. Condicitur certa dies, ipse natalis ejusdem Cæciliæ virginis. Interim de parando precioſiori loculo cogitans, aureum facere meditatur: sed dissuasus, eo quod impiis effossoribus sepulcrorum

Parat solennem repositionem Clemens papa.

ANNO CHRISTI 1591.

illecebræ aurum esse soleret, argenteam præ- A grandem, quæ ipsam etiam integram cupressinam caperet, arcam fabricari mandavit. In qua elaboranda, instar Beselehelis inspirati divinitus, enituit industria excellentis opificis: qui veluti alterum cælum corpori, cujus esset in cælo anima, fabricans, thecam illam stellis auri fulgore micantibus exornavit. Est pretium ejus quatuor millium trecentorum nonaginta duorum aureorum; in qua ejusmodi posita est foris inscriptio.

CORPUS SANCTÆ CÆCILIÆ VIRGINIS ET MARTYRIS A CLEMENTE VIII. B PONT. MAX. INCLUSUM ANNO MDIC PONTIF. VIII.

Intus vero in argentea lamina ab ejusdem tituli dicto sæpe superius Paulo cardinali presbytero totius rei gestæ series ita descripta fuit.

Inscriptio intra sepulcrum posita.

Hic requiescit corpus sanctæ Cæciliæ virginis & martyris, quod a Paschali primo pontif. max. ipsa revelante repertum, & in hanc ecclesiam translatum, & sub hoc altari una cum corporibus sanctorum martyrum Lucii & Urbani pontificum, nec non Valeriani, Tiburtii, & Maximi reconditum; iterum post annos fere octi- C gentos, Clemente VIII. pontif. max. cum iisdem sanctis martyribus lucem aspexit, die 20. Octobris, anno dominicæ incarnationis 1599. Cujus sanctæ virginis corpus prædictus dominus noster papa Clemens veteri lignea capsa, in qua jacebat, argentea inclusa, intactum, immutatumque hoc eodem loco, in quo fuerat collocatum, post peracta missarum solennia maxima cum devotione & lacrymis, toto spectante populo, reposuit 22. Novembris, ipso festo virginis die, 1599. Ad cujus latus in alia seorsum capsa prædicti tres martyres Valerianus, Tiburtius, & Maximus requiescunt. Necnon sub ipso virginis corpore in alia similiter arca prædicti duo martyres ac pontifices Lucius & Urbanus, prout a Paschali pontifice omnes in iis conditi sunt.

Clemens papa invisit inventum corpus sanctæ Cæciliæ.

Ego Paulus tituli sanctæ Cæciliæ sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis Sfondratus, cui licet miserrimo peccatori prædicta corpora, quæ diuturnitate temporis fere in tenebris jacebant, & invenire, & videre, & venerari a Deo optimo maximo datum est, memoriam hanc hisce literis consignavi. Ista inscriptio in sepulcro posita. Cœptam vero jam historiam prosequamur. Interea vero cum idem summus pontifex incolumis rediisset e Tusculano, adivit una cum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus ipsam ecclesiam sanctæ Cæciliæ, ut ejusdem virginis atque martyris inviseret ac veneraretur sacra pignora: ubi cum adesset, educto operculo cupressinæ illius capsæ, venerandum quoque angelis sanctissimæ ipsius corpus iis quæ diximus [ut positum fuerat a Paschali pontifice] opertum velis vidit, & veneratus est; atque ei tunc quam sciret omni auro gemmisque esse gratiorem oblationem, preces obtulit, una cum lacrymis oblationis cordis indicibus: nec non in honorem martyris incruentum Christi corporis sacrificium; reliqua solenniori ritu impleturus religionis officia, ipso qui proxime adesset die natali martyris. Ista tunc fuere oblata virgini digna tanto pontifice munera.

Modestia pontificis commendata.

Sed ejus plurimum in eo commendata modestia fuit, quod invitatus licet, noluit reductis velis nudum virginis corpus quantumlibet exiccatum inspicere, cui esse videretur loco ruboris custodis verecundiæ virginalis, sanguis aspersus; satis ad fidem esse sciens, membra singula cognovisse per superposita vela, atque vidisse a prædecessore inscripta sepulcro atque descripta diplomate signacula illæsa reperta, atque divinitus conservata. Veneratus est pariter posthæc sanctissimos prædecessores pontifices Urbanum & Lucium, nec non Valerianum, Tiburtium, atque Maximum martyres in eadem confessione reconditos, tunc ipsi ad breve temporis spatium amoto operculo demonstratos.

Solenn repositi sanctæ C liæ corp

Ubi autem exoptata advenit dies natalis ejusdem sanctæ Cæciliæ, ipse pontifex una cum sacro senatu, ipso collegio cardinalium, præsto fuit, atque etiam celebri pompa, ritu solenni sacrosanctum missæ sacrificium obtulit. Quo summa religione perfuncto, ministerio diaconorum adjutus, arcam illam argenteam jam antea consecratam, detulit in confessionem, in eaque cupressimam illam, quę venerandum corpus virginis & martyris Cæciliæ continebat, consuetis adhibitis precibus, collocavit, atque intra lapideum monumentum utramque ita simul compositam clausit. *Hæc Baronius tom. 9. anno 821. num. 13. & seqq.*

Obiit pontifex optimus anno domini 1605. quinto Nonas Martii, cum sedisset annos tredecim, mensem unum, & tres dies. Ad quartum Nonas Apriles sedes pontificia pastore viduata extitit.

ANNO CHRISTI 1594.

" ** COMSTITUTIONES ET DECRETA PROVINCIALIS CONCILII AVENIONENSIS.

Quod Franciscus Maria Taurusius archiepiscopus Avenionensis habuit anno salutis MDXCIV.

INDEX TITULORUM. E

1. *De episcopis.*
2. *De visitatione episcoporum.*
3. *De synodo diœcesana.*
4. *De testibus synodalibus.*
5. *De examinatoribus.*
6. *De fidei professione.*
7. *De impressoribus & bibliopolis.*
8. *De fidei rudimentis.*
9. *De prædicatione verbi Dei.*
10. *De lectione sacræ scripturæ.*
11. *De sacramentis in communi.*
12. *De baptismo.*
13. *De oleis sacris.*
14. *De aqua baptismali.*
15. *De sacramento confirmationis.*
16. *De sacramento eucharistiæ.*
17. *De paschali communione.*
18. *De sacramento pœnitentiæ.*

19. *De sacramento ordinis.*
20. *De sacramento matrimonii.*
21. *De sacramento extremæ unctionis.*
22. *De missæ sacrificio.*
23. *De missarum reductione.*
24. *De missæ supellectili.*
25. *De reliquiis & veneratione sanctorum.*
26. *De sacris imaginibus.*
27. *De ecclesiarum fundatione & structura.*
28. *De modo versandi in ecclesiis.*
29. *De sepulcris.*
30. *De cœmeteriis.*
31. *De sacristia.*
32. *De vita & honestate clericorum.*
33. *De capitulo & canonicis.*
34. *De horis canonicis.*
35. *De cantu ecclesiastico.*
36. *De beneficiorum collatione.*
37. *De beneficiorum incompatibilitate.*
38. *De confidentia.*
39. *De residentia.*
40. *De jure patronatus.*
41. *De decimis.*
42. *De officio parochi.*
43. *De festorum dierum cultu.*
44. *De quadragesima, & sacrorum jejuniorum observantia.*
45. *De oratione quadraginta horarum.*
46. *De processionibus.*
47. *De funeribus & exequiis.*
48. *De indulgentiis.*
49. *De seminario.*
50. *De sanctimonialibus.*
51. *De hospitalibus.*
52. *De confraternitatibus.*
53. *De regularibus.*
54. *De foro episcopali.*
55. *De locatione bonorum ecclesiasticorum.*
56. *De testamento & legatis piis.*
57. *De medicis.*
58. *De blasphemia.*
59. *De usuris.*
60. *De duello.*
61. *De concubinariis.*
62. *De Judæis.*
63. *De pœnis.*
64. *De formulis, seu institutionibus conficiendis & observandis.*

FRANCISCUS MARIA DEI ET APOSTOLICÆ sedis gratia Archiepiscopus Avenionensis, universis provinciæ nostræ fidelibus salutem in domino.

CUm sacrosanctæ synodi Tridentinæ providentissima lege sancitum sit, ut intermissus provincialium conciliorum usus restitueretur, illaque deinceps in omnibus provinciis singulo quoque triennio celebrarentur: Nos hoc salutare præceptum eo libentius & alacrius amplectendum duximus, quod ad eas regiones pastores missi ab apostolica sede dignoscimur, in quibus hæreseon ac corruptorum morum caligo, diaboli fraude, hominumque malitia, longe lateque diffusa est. Quare omni studio in id incumbendum nobis est, ut veritate, doctrina, morumque disciplina in his regionibus resplendere curemus. Et vero æquissimum fuerit, ut a nobis potissimum opus hoc inchoetur, qui in sanctissimi Romani pontificis temporali ditione existentes, ceteris provinciis prælucere debemus. Quapropter divini numinis præsidio implorato, reverendissimis coepiscopis, ac comprovincialibus nostris, ceterisque sacerdotibus, quorum interest, ad præstitutam diem causa provincialis synodi celebrandæ convocatis, aliisque rebus ac ritibus de catholica traditione observatis, ad summi Dei laudem, clerique nostri ornamentum & utilitatem, hæc quæ sequuntur decreta sancienda ac promulganda de eorumdem reverendissimorum coepiscoporum nostro consilio & assensu statuimus.

ANNO CHRISTI 1594.

I.

De episcopis.

UT autem judicium incipiat a domo domini, nec nobis illud evangelicum objici possit, quod Pharisæis olim exprobravit. Dicunt, & non faciunt, & alligant onera gravia & importabilia, digito autem suo nolunt ea movere: visum est a nobis ipsis hujus synodi initium sumere.

Quare episcopos nostræ provinciæ omnes, tum dignitatis, tum oneris sui memores esse oportet; ut intelligant non alio consilio se ecclesiis divinitus esse præfectos, ac gregibus pastores datos, quam ut cura pervigili ac solerti studio animarum salutem procurent, in diesque magis ac magis promoveant. Quod ut facilius assequantur, se moresque suos ad eam formam, quam præcipit apostolus, component; in id potissimum incumbentes, ut vita sint non modo irreprehensibili, sed ejusmodi, quam omnes colant, suspiciant, ac sibi imitandam proponant. Sunt enim episcopi mundi lumina, populorum duces: quod sane decus ut singulis a Deo communicatum est, qui tamquam Aaron ad animarum præfecturam vocati fuere, ita purum ac illæsum ab iisdem conservari pars est. Gregi itaque invigilent episcopi, strenue in vinea sibi commissa laborent: virtutes omnes tum ipsi colant, tum a suis subditis coli sedulo curent: vitia, quacumque tandem ratione valent, eradicent ac profligent, ita tamen, ut omnia prudenter ac matura prævia consultatione gerantur. Eorum ministerio ac etiam consilio utantur episcopi, quos Dei honorem, animarumque lucrum zelare viderint, quique magis prodesse, quam præesse studeant.

Quoniam vero longum esset singulas episcopi partes percurrere, horum dumtaxat admonitos esse volumus, ad ipsos scilicet pertinere, non modo quæ cum ceteris communia habent, verum etiam quæ episcopali functioni peculiari quadam ratione commissa sunt, diligenter obire. Quamobrem pontificalia munia, ut rite singula exerceant, accurate provideant; sicque seipsos gerant, tamquam qui imperfectionis exercendæ statu positi sunt.

II.

De visitatione habenda ab episcopis.

CUm sacrosancta synodus Tridentina multa statuerit ad visitationis munus rite obeundum pertinentia: admoniti sunt episcopi, ut quæcumque ab illa sancte ac pie de visitatione sancita sunt, diligentissime observentur. In id vero potissimum incumbant episcopi, ut facultatibus a concilio sibi concessis utantur; ne, si

Sess. 24. c. 3.

ANNO CHRISTI 1594

si forte remissius se gesserint, visitatio fructu ac fine suo careat, ac disciplinæ ecclesiasticæ nervus elidatur.

Episcopus propriam diœcesim per se, aut, si impeditus fuerit, per suum generalem visitatorem, si quotannis totam propter latitudinem visitare non possit, saltem majorem ejus partem visitet, ita tamen, ut tota biennio per se vel visitatores suos compleatur.

Sess. 24. c. 3. Dum suam diœcesim invisit, legem de victus procuratione & muneribus a sacro concilio Tridentino præscriptam observet : comitatum non habeat, nisi visitationi necessarium. Quare septem, aut ad summum octo homines tantum secum ducat : si plures duxerit, suis sumptibus alat. Mensa frugali contentus sit, quæque ecclesiasticum luxus censorem deceat.

Domum suam visitent episcopi, totiusque familiæ mores perspectos habeant : ut si quid (quod absit) parum candidum & honestum invenerint, confestim manum salutarem adhibeant, domesticorum vitam antea corrigentes, quam ad ceterorum emendationem se conferant. Omnia porro loca invisat episcopus, in quæ jus visitandi habet, nullo prætermisso ; curetque diligenter, nulla interposita mora, visitationem inire ac perficere hoc consilio, ut quam celerrime grassantibus malis obviam eatur. Quoniam vero interdum contingit, ut istud visitandi munus non ea atque par est diligentia obeatur, dum vel celerius, & per transennam (quod ajunt) tam loca quam personæ explorantur : idcirco instructio pro ordine & methodo visitationis a viris a concilio deputandis conficiatur, quam episcopi omnes, dum suas diœceses invisent, facile sequantur.

III.

De synodo diœcesana.

[a] Conc. Trid. sess. 24. cap. 8. §. synodi. [b] d. 18. c. propter.

OMNES ac singuli, qui de jure vel consuetudine tenentur, ad synodum [a] diœcesanam convenire teneantur tempore a jure [b] statuto, & ab episcopo indicto, pœna proposita iis, qui absque legitima causa non paruerint.

Quisquis ad synodum venerit, decenti ac honesto habitu incedat, in sessionibus superpelliceo mundo & integro utatur. Ad hospitium divertat, quod sibi a deputatis ab episcopo assignetur, ut ne minimam quidem scandali aut lapsus occasionem præbere possit. Rem sacram frequenter peragat durante synodo, ac integritatis probitatisque specimen in omnibus pro virili præstare debeat.

Examinatores singulis annis ad minus sex ab episcopo vel ejus vicario universæ synodo diœcesanæ proponantur ; qui ab ea probati, & admissi jurent se, humana quacumque affectione postposita, fideliter munus executuros.

IV.

De testibus synodalibus.

UT testium synodalium munus, sicubi intermissum est, restituatur, atque non nomine solum, sed certis officii partibus recte per eos geratur, quibus in synodo vel provinciali, vel diœcesana committitur ; hæc de illis eorumque officio statuimus.

Principio sacerdotes ætate moribusque graves, prudentes, ac disciplinæ Christianæ studiosi in concilio provinciali a metropolitano ex unaquaque diœcesi duo saltem, in synodo diœcesana e diœcesi sua duo itidem testes synodales deligantur. Pœnæ etenim meminisse oportet ab Innocentio III. propositæ in concilio Lateranensi iis qui testes nullos nominarint.

Qui nominati & delecti sunt, secreto ab episcopo convocentur, in ejusque manibus jurent ex formula verborum præscripta, muneris sui partes executuros esse.

Quo igitur tempore hoc munus testes jurati gesserint, personas discretas interrogando simpliciter & de plano, absque ulla jurisdictione sollicite investigent hæc quæ sequuntur.

An parochi munus suum obeant, ea qua par est sollicitudine, in sacramentis, omnibus quidem, ægris autem præcipue administrandis. An ipsi, aliique clerici omnes ullam populo præbeant offensionem. An in suis ecclesiis resideant, suoque quisque fungatur officio.

Quæcumque vero animadverterint decreta sancitave nullam adhuc aut non perspectam executionem habuisse, aut quæ rursus depravata correctionem reformationemque desiderare viderint, ea tribus ante mensibus ; quam concilii proxime futuri stata dies veniat ; singula ordine suo referant ad metropolitanum : testes vero diœcesani mense saltem ante diem præstitutum id ipsum episcopo præstabunt.

V.

De examinatoribus.

OMNES examinatores, quicumque sint, noverint sibi munus usque adeo grave committi, ut si negligenter aut male se ullo modo gesserint, Deo in primis culpæ in eo munere admissæ exactam rationem reddituri sint. Quare non spe, non metu, non aliquo [a] affectu ducti, muneris sibi commissi curam gerant.

[a] Dis quan

Nullus examinatorum quempiam privatim doceat, qui examen subiturus sit.

Cum de beneficio curato examen instituitur, aut de aliquo ad sacros ordines promovendo, vel concionatore, confessariove approbando, ad minimum tres [b] examinatores præsente episcopo, vel ejus vicario, conveniant.

[b] Co sess. 18. § min.

Cum quis ad examen venerit, ejus vultus & habitus corporis, vestitus & incessus, gestus & sermo diligenter inspiciantur : ex his enim animi levitas, vel gravitas deprehenditur.

In examine vero is potissimum ordo teneatur, ut primo de vitæ statu, genere, patria, domiciliove quæratur illius qui examen subit. His perquisitis, examinatores ad explorandam scientiam mox descendent.

Quisquis pro sacris ordinibus suscipiendis examinandus est, ætatis, natalium, aut dispensationis obtentæ, beneficii ecclesiastici, vel pensionis, patrimoniive attestationes scriptas & documenta authentica ante omnia in medium producat ; quæ omnia examinatores non perfunctorie, sed diligentissime perquirent, an ullo vitio, vel fraude laborent.

Cautio autem sit, ut de iis examinandi interrogentur, quæ ad rem, cujus occasione examinentur, proxime faciunt. Cetera examinatorum prudentiæ animadvertenda, & præstanda relinquuntur.

ANNO CHRISTI 1594.

VI.

De fidei professione.

QUONIAM, juxta doctrinam apostoli, non solum corde credendum est, sed ore etiam confessio fieri debet ad salutem : ideo sacri concilii Tridentini, summorumque pontificum auctoritatem innixi, mandamus, ut quicumque ecclesiastica beneficia obtinent, vel in posterum obtinebunt, & qui ad synodum diœcesanam accedere debent, fidei professionem emittant. In ipsa prima synodo diœcesana curabunt, ut qui beneficia curam animarum habentia obti- B nuerint, intra duos menses post adeptam possessionem, juxta formam decreti concilii, professionem fidei faciant. Id quod servabitur etiam in provisis a Romano pontifice, vel a legatis. Idem præstabunt qui permutant beneficia curam animarum habentia.

Provisi autem de canonicatibus & dignitatibus in ecclesiis cathedralibus, vel collegiatis, non solum coram episcopo, seu ejus vicario, sed etiam in capitulo idem præstare teneantur : alioquin prædicti omnes provisi fructus suos non faciant, nec illis possessio suffragetur.

Pii IV. tum. Doctores præterea, magistri pædagogii, & quicumque tam publice, quam privatim docent theologiam, jus utrumque, artem medicam, C philosophiam, ceteraque liberales artes in quibuscumque civitatibus, terris, oppidis, quoquo modo profiteri aut docere ab episcopis ne permittantur, nisi prius catholicam fidem professi fuerint, juxta formam constitutionis Pii quarti : quam etiam professionem singulis annis initio studiorum emittere teneantur.

Ne item rectores, vel cancellarii universitatis aut gymnasii ad sua officia admitti possint, neve scholares ad doctoratus lauream, aliumve hujusmodi gradum in dictis facultatibus suscipiendum illo modo admitti possint, neque præterea cathedram conscendere ante emissam fidei professionem, de qua in privilegio doctoratus specialis mentio fiat ; pœnis D nullitatis, aliisque in bulla Pii quarti propositis.

Nemo item ad prædicationis munus, aut ad curam animarum exercendam, etiam sine titulo beneficii admittatur, nisi præstita coram ordinario fidei professione.

Omnium autem qui fidei professionem præstabunt, aut præstiterunt, nomina ordine notata in certum librum episcopus a cancellario episcopali referri jubeat : qui liber in archivio episcopali asservetur.

VII.

De impressoribus & bibliopolis.

QUONIAM Christianæ religionis basis ac fundamentum est fides, sine qua impossibile est placere Deo ; quantum ea in re curam ac diligentiam episcopi adhibere debeant, nemo est qui nesciat. Quare ut ea in cordibus fidelium impolluta illibataque servetur, curent episcopi ne per eorum negligentiam libri hæreticorum, aut alias a sede apostolica damnati, quorum maxima vis est in corrumpendis rudiorum mentibus, alicubi videantur, legantur, A habeantur, reperianturve : sed regulas indicis librorum prohibitorum auctoritate Pii quarti pontificis editas, aut auctoritate aliorum pontificum edendas observari tum ab omnibus, tum præcipue ab impressoribus & bibliopolis curent.

Visitent quotannis episcopi bibliopolarum officinas, ne quid contra regulas hujusmodi fiat.

Deputent virum tum doctrina, tum fidei zelo præstantem, qui recognoscendis libris, ac universæ regularum prædictarum observationi præsit. Ex omnibus autem præscriptis regulis hæ serventur in primis. Conc. Trid. sess. 4. c. insuper. Sess. 18. c. 1.

Nullus libros de rebus sacris typis mandare possit, qui ab eo quem deputarit episcopus, præter inquisitorem, examinati & approbati non fuerint ipsorum subscriptionibus. Approbatio vero librorum a tergo primi folii imprimatur.

Libris impressis adjecto typographi nomine, adscribatur item annus quo impressi sunt. Liber imprimendi exemplum manu auctoris subscriptum apud examinatorem remaneat.

Libri quos typis mandari concessum est, in codicem a recognitoribus referantur, notato concessæ facultatis anno & die, descriptis etiam eorum nominibus, quibus eos imprimendi potestas facta est.

Ne quis opuscula, tractatus, commentarios, C aliasve lucubrationes de rebus sacris evulget, nisi ante examinatæ probatæque fuerint ab episcopo, vel a deputatis.

Librarii & quicumque librorum venditores habeant in suis bibliothecis indicem librorum venalium quos habent, subscriptionibus personarum, quas diximus, communitum. Index porro Romanus librorum prohibitorum pro foribus officinæ postet.

Qui per urbes præterea, vicos, oppida, aliave loca libros venales circumferunt, eorum etiam indicem habeant, cui ab episcopo, vel ab inquisitore, aut ab iis quibus librorum recognitio ab illis delegata est, subscriptum sit.

Heredibus item, aut executoribus ultimarum D voluntatum vetitum sit libris a defuncto relictis uti, aut aliis vendendos dare, aut in alias personas quacumque ratione transferre, nisi iis prius ostensis, & habita licentia a personis ab episcopo deputatis.

Ne libris cujusvis generis in civitatem ullam provinciæ introducantur, aut introducti vendantur, commodentur, aut legendi quovis modo tradantur, nisi ostensis prius illis, & habita licentia a personis, ab episcopo vel inquisitore deputatis, aut nisi notorie constet librum jam esse omnibus permissum.

Ministri autem publici, qui exigendis vectigalibus præsunt, ubi locus publicos mercibus comportandis constitutus est, teneantur, pœna E excommunicationis proposita, prædictis ut supra deputatis personis denuntiare libros esse adductos, aut saltem ne inde exportari patiantur, nisi ii quorum sunt, scriptum prædictorum manu signatum, quo exportandi potestas fiat, attulerint.

Regulæ indicis Pii IV. De libris autem, qui de rebus inter catholicos & hæreticos controversis communi item lingua conscripti sunt, ea diligens cautio adhibeatur, ut illorum usus iis tantum concedatur, quibus episcopus, aut inquisitor de consilio parochi, aut confessarii permittendum judicarit.

Li-

ANNO CHRISTI 1591.

Libri de officio, & precibus horariis B. Mariæ virginis vulgariter, vel Italice, vel Hiſpanice, vel Germanice, vel partim Latino, partim vulgari ſermone expreſſi venales ne proponantur, nec vendantur. Si qui vero eos adhuc habent, ad ſacræ inquiſitionis officium ſtatim deferre compellantur, ut edita a Pio V. conſtitutione ſancitum eſt. A

Caveat epiſcopus, ne libri illi parvuli, quibus preces variæ continentur, falſis ſuperſtitioſiſque titulis aſperſi habeantur, aut vendantur; niſi ſuo, aut inquiſitoris, aliorumve theologorum, quos huic muneri præfecerit, diligenti ſtudio primum recogniti & purgati ſint.

Quia vero peſtilentiores illi codices ſunt, qui blaſphemiis referti, adverſus religionem noſtram virulenta dogmata evomunt: Idcirco prohibemus, ne quis Thalmudicos libros & nefaria hujuſmodi Rabinorum ſcripta legere, tenere, emere, vendere, aut evulgare audeat, ſub pœnis, quæ conſtitutæ ſunt ab apoſtolicis conſtitutionibus. Quare epiſcopi in cunctis ſynagogis hujuſmodi volumina perquirant & comburant. Libros præterea de aſtrologia judiciaria tractantes, juxta cenſuram indicis librorum prohibitorum omnino rejici & extingui mandamus. Libros ſimiliter geomantiæ, hydromantiæ, & ſimiles, qui divinationes, ſortilegia, ſuperſtitioneſque continent, funditus deleri, comburique præcipimus; pœnis propoſitis, quas jura & apoſtolicæ conſtitutiones infligi debere decernunt. B C

VIII.

De fidei rudimentis.

CUM omnibus fidelibus ad ſalutem neceſſarium ſit Chriſtianæ fidei rudimenta ſcire, ideo curabunt epiſcopi ſingulis ſaltem dominicis pueros in ſingulis parochiis fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum & parentes diligentei doceri per parochos, alioſve animarum quovis modo curatores, ad quos præcipue hoc munus ſpectat: eoſque, ſi opus fuerit, etiam per cenſuras eccleſiaſticas compellant. D

Quo vero ſtudioſius parochi in eam curam incumbant, id etiam curet epiſcopus, ut in ſingulis diœceſis ſuæ oppidis & vicis, ubi commode fieri poteſt, doctrinæ Chriſtianæ ſodalitas inſtituatur, quæ in eo munere ipſos parochos adjuvet, & ex viris ad id idoneis vita & moribus approbatis conſtet. Eccleſias in civitate & diœceſi, in quibus infantes & pueri ad diſcendam doctrinam Chriſtianam convenire poſſint, deputet. Indulgentias a Pio V. [a] & Gregorio XIII. [b] conceſſas earum ſodalitatum hominibus ſæpius promulgari curet.

a In bulla 256.
b In bulla 21. illius qui.

Ludimagiſtri, qui docent grammaticam, ſemel in hebdomada, ſabbato ſcilicet a prandio pueros doctrinam Chriſtianam doceant. E

Fiat formula doctrinæ Chriſtianæ lingua Gallica pro hac provincia. Singuli puerorum magiſtri veſperi ſub finem lectionum a pueris genuflexis orationem dominicam, ſalutationem angelicam, & ſymbolum fidei recitari curent.

Idem in eccleſiis, ubi doctrina hæc exercetur, in calce ab omnibus præſentibus fiat.

Curent etiam parochi, ut non pueri tantum, & puellæ, ſed etiam grandioris ætatis homines, & mulieres fidei rudimenta doceantur, maxime ruſtici.

Dabunt etiam operam epiſcopi, ut in prono & concionibus parentes puerorum moneantur, ut filios ſuos, & filias, hora præſtituta, ad doctrinam Chriſtianam addiſcendam ire compellant.

IX.

De prædicatione verbi Dei.

TIMERE debent epiſcopi, ne illis a domino illud in diſtricto judicio exprobretur: canes muti non valentes latrare. Igitur cum eorum [c] præcipuum munus ſit prædicatio evangelii, id ipſi per ſe ipſos omnino, aut ſi legitimo impedimento detineantur, per alios obire ſtudeant. c Con Trid. c. 4. & c. 2.

In eccleſiis parochialibus per parochos, ſive illis impeditis, per alios ad id idoneos ab epiſcopo deputandos impenſis eorum qui eas præſtare tenentur, aut ſolent, munus prædicationis exercebitur.

Admoneantur ſæpius parochi, teneri eos in ſuis eccleſiis plebem ſibi commiſſam verbo Dei paſcere: quos ſi negligentiores eſſe conſtiterit, fructuum ſubtractione mulctentur, qui alteri dabuntur, ut vices ſuppleat. Ibid. archip.

Tempus quo prædicationis munus obiri debet, omnes dies dominicos per annum, ac ſingulos quoſque dies quadrageſimæ & adventus complectitur.

Regulares vero ne prædicent etiam in eccleſiis ſuorum ordinum, niſi a ſuis ſuperioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, cum fide hujuſmodi approbationis coram loci ordinario ſe præſentaverint, benedictione ab eo obtenta. In eccleſiis vero non ſuorum ordinum etiam ab epiſcopo facultatem in ſcriptis habere teneantur, ſine qua nullus eccleſiarum rector regulares hujuſmodi concionari permittat. Conc. ult. ſe Trid. ſup. ſ.

Diligenter obſervent epiſcopi doctrinam & mores concionatorum per viros idoneos, ut ſi quis ſcandala diſſeminarit, a prædicationis munere ſuſpendatur; ſi vero hæreſes (quod abſit) contra eum procedatur juxta formam juris. Cavendum eſt, ne quæſtuarii per ſe aut per alios prædicare permittantur, cum id conſtitutionibus duabus Pii quinti interdictum fuerit. Regulares inſuper extra monaſterium degentes, aut ſæculares clerici a rectoribus eccleſiarum concionari non permittantur, niſi epiſcopis noti, moribuſque & ſcientia probati ſint.

Conficiatur formula pro rudioribus parochis ad uſum provincialium. Concionatores quoque ad præſcriptum formulæ illis per nos tradendæ ſuas conciones accommodare curabunt.

X.

De lectione ſacræ ſcripturæ.

NON ſolum in eccleſiis cathedralibus epiſcopi præbendas, quas theologales vocant, pro lectione ſacræ ſcripturæ erigant; ſed etiam in collegiatis exiſtentibus in aliquo inſigni oppido, ſi ibi clerus numeroſus fuerit, ex ſacri concilii Tridentini præſcripto, cum deputatione in eum uſum præbendæ primo vacaturæ, ubi commode fieri poſſit. Con ſeſſ. in ec

Proviſi de hujuſmodi præbendis ſacram ſcripturam aut theologiam interpretari, docere-

cereque diebus quidem festis populum, ferialibus vero certis diebus ab episcopo præscribendis clerum per se, & non per alios compellantur.

Quibus in oppidis præbenda hujusmodi erigi non potest, episcopi magistrum saltem grammaticæ instituant ad populi clerique institutionem; cui de consilio capituli vel simplicis beneficii fructus assignent, vel stipendium congruum a populo curent assignari.

In [a] monasteriis monachorum & quorumcumque regularium, ubi nulla sacrarum literarum lectio reperitur, curent episcopi tamquam sedis apostolicæ delegati ex concilii Tridentini facultate eam quamprimum per idoneum virum institui, si commode fieri poterit, habita ratione proventus monasterii, & numeri fratrum.

XI.

De sacramentis in communi.

UT sacramenta majori cum religione animique pietate suscipiantur, episcopi in iis quæ per ipsos tantum administrari possunt, [b] qualia sunt confirmatio & ordo, prius illorum vim & usum pro suscipientium captu explanare studeant.

Idem a parochis in ceteris sacramentis ministrandis fieri curent lingua vernacula juxta formam in catechismo præscriptam. Illi vero materiam, formam, & ritum juxta Romanum rituale diligenter attendant. Cum sacramenta ministranda erunt, parochi superpellicio mundo & integro stolaque induti sint.

Pro sacramentorum ministerio nullus sacerdos, quamvis egens, verbis, aut nutibus quidquam prorsus vel minimum petat, exigatve. Astantes vero, ut remoto omni colloquio, pie ac religiose admodum intersint, moneantur.

Excommunicati, hæretici, infideles, Judæi ne sacramentorum administrationi intereſſe permittantur, imo nec catechumeni.

Fiat brevis formula rerum quæ scitu necessariæ sunt lingua Gallica, de materia, forma, & ritu cujuslibet sacramenti pro parochis provinciæ.

XII.

De sacramento baptismi.

DECERNIMUS sacras cærimonias in baptismo administrando, ex libro baptismali approbato, & ex formula describenda a deputandis a concilio, servari debere a parochis.

Præcipimus, ne in posterum expectandi patrini gratia, aliave de causa, præterquam necessitatis extremæ, cum scilicet periculum vitæ infanti timetur, baptismus sine solennitatibus cærimoniisque adhiberi solitis ministretur.

Parochi obstetrices diligenter instruant de materia & forma in baptismo servanda; simulque doceant, cum infanti vitæ periculum imminet, hunc ordinem servandum esse, ut ex præsentibus sacerdos clerico, clericus laico, virque mulieri præferatur, dummodo formam, & baptizandi modum recte noverint.

Baptismus non nisi ad tertium diem protrahatur, nisi aliter episcopo visum fuerit. Cetera si quæ sint, quæ ad baptismi administrationem spectant, in formula conficienda diligenter tradentur.

ANNO CHRISTI 1594.

Caveatur autem ante omnia, ut abusus ille baptismum dividendi, ex nostra provincia funditus & omnino evellatur.

XIII.

De oleis sacris.

PAROCHI omnes post feriam quintam in cœna domini, quando scilicet nova olea sunt consecrata, antiquis amplius non utantur, sed ante pascha quotannis sacerdos aliquis mittatur, qui nova accipiat, & vetera comburantur. De conſer. d. 4. c. si quis de alio.

Sacrorum item oleorum vascula in ecclesia tantum, non alibi religiose asserventur in ciborio, aliove loco ab episcopo constituto ad formam instructionum, nisi de oleo infirmorum certis casibus aliter faciendum episcopus judicaverit.

Olea asserventur sub bona custodia, loco scilicet tuto, clavibus munito, quæ a rectore ipso teneantur, non a clerico.

Vascula vero dictorum oleorum ea constent materia & forma cum inscriptione, quæ perpolita, & munda perpetuo sint, & sacculo serico inclusa.

Cui in ecclesia cathedrali id muneris datum est, ut oleum aut chrisma sacrum plebanis aliisve parochis distribuat, hic in librum eo nomine confectum referat nomina eorum quibus dederit, & ecclesiarum pro quibus ille acceperit.

Ne autem alicui det, qui sacerdos non sit, aut saltem in sacris constitutus.

Cum oleum chrismatis consecratur, omnino intersint cooperatores, & qui dignitates seu personatus obtinent, & canonici, & reliqui cathedralis ecclesiæ clerici, & quos ex aliis ecclesiis suæ civitatis & diœcesis episcopus vocandos duxerit.

XIV.

De aqua baptismali.

BAPTISMALIS aqua singulis annis sabbato sancto, atque etiam in vigilia pentecostes renovetur, infra annum præterea numquam, nisi necessitate urgente. De conſec. d. 4. c. in ſabbato.

Ad aquam autem baptismalem infundendam, ne manus, sed vas argenteum, alteriusve decentis materiæ adhibeatur; nec illa in eamdem fontis aquam redeat, sed vel in sacrarium, vel in pelvim, quæ illi tantum usui addicta sit, recipiatur, ad formam instructionum ad usum hujus provinciæ edendarum.

Porro aqua baptismalis non in phiala vitrea, aut vase fictili conservetur, sed in lapideo, vel æneo ad formam instructionum conficiendarum.

XV.

De sacramento confirmationis.

EPISCOPUS cum sacramentum confirmationis administraturus erit, parochis jubeat aliquot ante diebus id populo denuntiare, eumque

ANNO CHRISTI 1594.

que de tanti sacramenti dignitate & fructu ex catechismi Romani doctrina docere, atque instruere, institutionesque hac de re lingua Gallica editas promulgare dominica ante pentecosten. A

De consec. d. 5. c. ut jejuni.

Confirmandi autem, ut melius præparati hujus sacramenti gratiam & dona percipiant, ad confessionis & eucharistiæ (si tamen id ætas permiserit) sacramenta suscipienda cohortationibus inducantur.

Patrini & matrinæ nihil pueris quos susceperunt, authorum parentibus largiantur, ne ipsi munusculis illecti, ac maxime pauperes, ad iterato suscipiendum hoc sacramentum cum sacrilegio inducantur.

Tempus autem proprium hujus sacramenti B administrandi in civitate quidem est octava pentecostes, in diœcesi vero, cum visitatur. Cetera quæ ad confirmationis sacramentum rite decenterque suscipiendum requiruntur, in institutione tradentur,

XVI.

De sacramento eucharistiæ.

EPISCOPUS diligenter curet, ut in cathedrali, collegiatis, parochialibus, & aliis quibusvis ecclesiis, ubi sacrosancta eucharistia custodiri solet, vel debet, in majori altari collocetur; nisi necessaria, vel gravi de C causa aliud ei videatur. Ante ipsam una saltem lampas semper accensa colluceat.

De celebr. miss. c. sane cum.

Tabernaculum ligneum, aliave materia constans, in quo sanctissima eucharistia conservatur, panno serico intrinsecus circumvestitum undique sit; conopeo etiam decenti, pro ecclesiarum facultate, locique dignitate, contectum, ac bene præterea tutoque clausum, atque ita quoque aptatum, ut inde sanctissimum sacramentum commode depromi possit.

Duas pyxides unaquæque parochialis ecclesia saltem habeat: alteram forma majori ad usum sacræ communionis populo in ecclesia ministrandæ & asservandæ, alteram minori, qua sanctissimum sacramentum ad infirmos deferatur. D Utraque pyxis velo serico vel conopeo contegatur. Intra pyxidem vero corporale adaptatum perpetuo ponatur.

Quinque saltem particulæ semper conserventur, quæ octavo quoque die renovabuntur.

Instituatur confraternitas corporis domini iis in locis ubi non est: confratribus regulas servandas episcopus tradet: quorum præcipuum munus erit, ut quoties sacrosanctum

Ibid. §. quam in.

Christi corpus ad infirmos, vel in processionibus deferendum erit, ipsorum aliqui numquam desint, qui præter alios honorifice illud comitentur.

Caveant omnes sacerdotes, qui sanctissimum eucharistiæ sacramentum administrant, E ne sacrosanctum domini corpus de patena communicantibus exhibeant, nisi forte pauci sint: sed vel calice, vel pyxide contineatur.

Purificatio posthac in calice consecrato non præbeatur,

XVII.

De paschali communione

CURABIT episcopus, ut juxta c. omnis utriusque sexus, quilibet in paschatis solennitate sacerdoti proprio, aliive ab ordinario approbato peccata rite confiteatur, & in propria parochia communicet. De p. & re.

Qui ad communionem accedere volent, nomen & cognomen suum, & locum in quo habitant, scriptum in schedula præbebunt sacerdoti ad id deputato, ubi sine scandalo & incommodo id præstari possit.

Ne quis curatus aut sacerdos ad communionem recipiat aliquem extra parochiam suam tempore paschali.

Curati singulis diebus festis, & dominicis quadragesimæ, decreta hæc de paschali communione publicent in majori populi frequentia.

XVIII.

De sacramento pœnitentiæ.

MUNUS audiendi confessiones, cum sit longe gravissimum, nemini committi debet, qui doctrina, moribus, ac prudentia idoneus ad id suscipiendum non inveniatur. Doctrina itaque illorum ab examinatoribus, vita a fide dignis testibus, episcopi cura & jussu, diligenter explorabitur. De d. 6. vult cioni

Ut vero inscitiam, quæ calamitosis hisce temporibus multorum malorum causa est, facilius propulsent episcopi; lectionem casuum conscientiæ, ubi id commode fieri poterit, instituant: ad quam parochos, ceterosque sacramenti pœnitentiæ ministros ire procurent: aut saltem confessariorum conferentiam, quam vocant, fieri curent bis in hebdomada; cui vir doctus & cordatus præsit.

Brevis institutio fiat pro confessariis a deputatis ab hac synodo provinciali, quam ipsorum singuli habere teneantur. D

Si quis prævio examine paulo rudior expertus fuerit, non ei facultas concedatur, nisi ad breve tempus ex rationabili causa putaverit episcopus esse concedendam.

Approbati habeant bullam in cœna domini & casus episcopis reservatos. Ubicumque vicarii perpetui haud satis idonei ad audiendas confessiones constituti sunt, ingruente paschate, aliave solennitate, qua frequentior confluit populus ad confessiones, eo mittantur sacerdotes, tam sæculares, quam religiosi ab episcopis, capitulorum sumptibus, quibus unita beneficia fuerint, aut illorum ad quos alia quacumque de causa pertinere cognoscent: & tamen utatur episcopus adversus hujusmodi vicarios minus idoneos auctoritate sibi tributa decreto cap. 3. sess. 6.

Ubi curatus non sufficit, alii deputentur, quorum nomina toto anni circulo in ostio sacristiæ leguntur. Ubi vicarii perpetui non sunt, constituantur ad arbitrium episcopi.

Pœnitentiarius ad præscriptum concilii instituatur, in cunctis ecclesiis cathedralibus cum unione præbendæ proxime vacaturæ.

Colligantur in unum casus reservati a singulis episcopis in suis synodis diœcesanis, ut ex omnibus certus numerus seligatur eorum

rum qui per concilium provinciale reſervandi ſunt.

XIX.

De ſacramento ordinis.

QUÆCUMQUE a ſacris canonibus, [a] maxime a ſacroſancta ſynodo [b] Tridentina conſtituta ſunt, in conferendis ordinibus inviolabiliter ab epiſcopo obſerventur.

Nemo ad titulum patrimonii ordinetur, qui revera patrimonium ad congruam ſuſtentationem ſufficiens non habuerit, quique alicui eccleſiæ non adſcribatur, quod epiſcopi diligentiſſime obſervent. Qui beneficia obtinent, ſui beneficii congruentes ordines ſuſcipere cogantur intra tempus a jure præſcriptum: ordinati vero per ſeipſos propria munera exerceant.

Qui non eſt in ſacris conſtitutus, non utatur dalmaticis, ceteriſve ordinum ſacrorum inſignibus.

Quotieſcumque ordinatio [c] de more publice celebranda erit, edictum antea promulgetur, affigaturque in valvis eccleſiarum, in quo omnes recenſeantur qui ab ordinum ſuſceptione procul arcentur. In hoc præterea edicto ſequentia documenta contineantur.

Quiſquis tonſurandus eſt, ad examen veſtitu clericali indutus accedat: id quod multo magis de ceteris intelligitur. Ordinandi, feria quarta, & ſexta ejus hebdomadæ, qua ordinatio habenda eſt, ad aulam palatii epiſcopalis hora pomeridiana pro examine conveniant.

Promovendi etiam ad minores ordines, præter literas dimiſſorias, teſtimonium afferant de vita & moribus ab ordinario ſuo, tum etiam a parocho loci ubi habitant, & a ludimagiſtro, cujus ſcholas frequentant.

Quicumque alicui majorum ordinum adſcribendus eſt, hæc teſtata faciat; ſcilicet, ſe ætatis eſſe legitimæ, beneficium ſufficiens, vel patrimonium, quoties pro neceſſitate vel utilitate eccleſiæ promovebitur, pacifice poſſidere; quorum omnium publica inſtrumenta in medium proferet ab examinatoribus diligenter exploranda. Hæc præterea teſtata faciet; ſe ex præſcripta formula denuntiationes in eccleſia parochiali, tum etiam in illa in cujus finibus poſtremo domicilium habuit, per menſem antea publice die feſto inter miſſarum ſolennia fieri curaſſe.

Qui alienæ eſt diœceſis, hæc afferat, literas dimiſſorias, teſtimonium de ſtatis denuntiationibus, de natalibus, vel diſpenſatione; teſtimonium de ordine priore legitime ſuſcepto, & functionibus in eo præſtitis; diſpenſationem ſuper interſtitio, ſi illud omiſit; teſtimonium de vita & honeſtate.

Regularis hæc teſtata faciet, ſe legitimæ eſſe ætatis, in religione cum laude verſatum eſſe, loco tituli emiſſam regulæ profeſſionem, & rite ad priorem ordinem promotum fuiſſe.

XX.

De ſacramento matrimonii.

IN contrahendis matrimoniis eæ tum cautiones, tum ſolennitates adhibeantur, quas præſcribit Tridentina ſynodus.

Sacerdos facultatem non habens ab ordinario, vel proprio contrahentium parocho, ſi matrimonio intereſſe, contrahenteſque conjungere attentaverit, graviter puniatur; & quidquid attentatum fuerit, irritum declaretur. ſeſſ. 20. c. 3. & ſeq.

Parochus ſciat ſe non rite munere ſuo perfunctum, ſi quæ ſequuntur obſervare neglexerit: parochi eorum qui vagantur, & certas ſedes non habent, matrimoniis non interſint, niſi prius diligentem inquiſitionem fecerint, & re ad ordinarium delata, licentiam id faciendi obtinuerint, quemadmodum ſalubriter cavetur decreto c. 7. ſeſſ. 24. de reform. matrimonii.

Matrimonium poſthac non domi, ſed in loco ſacro celebretur: benedictio inſuper ſponſorum in miſſa perficiatur: ſecundæ nuptiæ non benedicantur.

Sponſos antequam contrahant, vel triduo ante matrimonii conſummationem, hortentur parochi, ut diligenter peccata ſua confiteantur, & ſanctiſſimum euchariſtiæ ſacramentum pie ſuſcipiant.

XXI.

De ſacramento extremæ unctionis.

CAVEAT parochus, ne in adminiſtranda extrema unctione negligentiam, ullamve moræ culpam contrahat: alioquin ſi ad illius adminiſtrationem accerſitus ire neglexerit, tum rationem Deo reddet, tum graviter ab epiſcopo pœna plectetur.

Parochus extremæ unctionis ſacramentum ſicut his miniſtrare debet, adultis ſcilicet periculoſe ægrotantibus, propeque moribundis: ita iſtis ne miniſtret, nempe pueris rationis uſu carentibus ad judicium parochi, mulieribus in partu laborantibus, & iis qui ultimo ſupplicio mox afficiendi ſunt.

Curabit parochus, ut ſacræ unctionis oleum honorifice debitaque reverentia geſtet, cruce præeunte, ut moris eſt.

Quod concilio Agathenſi cautum eſt, id unuſquiſque parochus præſtare curet, ut miſſæ ſacrificio peracto, ſi quos in parochiali vicinia ægrotos habet, frequenter, atque adeo quotidie, ſi fieri poteſt inviſat, eiſdemque præſtet quæ ſunt parochialis ſolicitudinis officia.

XXII.

De miſſæ ſacrificio.

MISSÆ ſacrificium ſalutare, quod a domino Jeſu Chriſto inſtitutum eſt, ea dignitate tractare par eſt, qua tantum myſterium decet. Quapropter ut rite celebretur, audiaturque miſſa, hæc quæ ſequuntur diligenter obſervari ſynodus mandat.

Congregationem pro cærimoniis & ritibus miſſæ erigant epiſcopi in ſua quique eccleſia; in qua ſemel in hebdomada diligenter de cunctis ad miſſam & cetera divina officia ſpectantibus

ANNO CHRISTI 1594.

ANNO CHRISTI 1594.

tibus ediſſeratur, & ad rationem & uſum receptum a ſancta Romana eccleſia cuncta examinentur, & receptæ cærimoniæ probentur.

Capitula magiſtrum cærimoniarum inſtituant, qui probetur ab epiſcopo, quique accurate a congregatione probata non modo ediſcat, verum ceteros etiam edoceat.

De celebr. miſſ. c. quidam laicorum.

In celebrandis miſſis hæc obſervabuntur. Miſſa uniuſcujuſque diei propria, quoad fieri poteſt, celebretur. Si quæ miſſa votiva cantanda ſit, ante vel poſt miſſam officio conformem, canatur.

Quoniam vero pleroſque audivimus ad libitum colléctas multiplicare, idcirco non plures ſeptem, vel ad ſummum novem dicantur. In miſſæ fine non aliud euangelium, quam conſuetum ſancti Joannis dicatur; niſi in quadrageſima, diebuſque dominicis anni, & quatuor temporibus currens euangelium legendum ſit.

In cathedralibus & collegiatis eccleſiis, ubi certus eſt miſſarum numerus, hic ordo ſervetur, ut pro populi commoditate, qui ſæpe miſſis carere cogitur, non ſimul miſſæ omnes celebrentur, ſed ex intervallo, ita ut ſingulis horis miſſæ poſſint audiri.

Fiat tabula per præcentorem, in qua miſſæ ordine ſuo diſponantur.

Laicus, ſi fieri poteſt, nullo modo miniſtret altari: clericus vero diligenter inſtruatur circa miniſterium ſuum.

a Concil. Trid. ſeſſ. 23 c. 16. §. nullus de conſecr. d. 5. c. non oportet.

Non admittatur ſacerdos alterius diœceſis ad celebrandam miſſam, & alia divina officia, qui non habeat [a] literas dimiſſorias.

b De conſec. c. omnes &c. miſſas.

Ab omnibus diœceſanis audiatur integra [b] miſſa diebus dominicis & feſtis.

XXIII.

De miſſarum reductione.

c Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. cum catholica §. curent & §. contingit.

SALUBERRIMO concilii Tridentini [c] decreto inhærentes, quo piis teſtantium voluntatibus conſulitur, ſimulque incommodo, quod ex eleemoſynarum tenuitate oritur, remedium affertur; hæc circa miſſarum reductionem ſancimus. Si legatum de cetero eccleſiæ relinquatur, aut ſi capella recens erigenda ſit cum onere unius miſſæ diebus ſingulis per annum celebrandæ, is reditus conſtituatur, ex quo decenter ac commode ſacerdos onus ſubiens vivere poſſit: quantus vero eſſe debeat, epiſcoporum arbitrio cenſeatur. Porro ad iſtius reditus annui rationem ceteros qui pro varietate onerum conſtituuntur ſive ex teſtatorum voluntate, ſive ex fundatione dotationeque alicujus capellæ, expendi in futurum volumus.

Quod vero in futurum proſpeximus, ad præteritum quoque extendi debere declaramus: decernentes, miſſas, pro quibus pia quædam legata relicta ſunt, ſi plures fuerint, quam juxta fupputationem factam annui reditus quantitas ferat, ad pauciores reducendas eſſe ex præcepto concilii Tridentini. Qua reductione facta, anniverſarium ſingulis annis pro iis celebrabitur, qui eccleſia pauca illa legaverunt.

Omnes vero ac ſingulos, qui miſſas votivas celebrare faciunt, hortamur, ut ſacerdotibus eas celebrantibus tantum eleemoſynæ nomine impendant, quantum pro victu decenti & honeſto illius diei ſufficiat. Æquum etenim eſt, ut juxta apoſtoli ſententiam, qui altari ſervit, de altari vivat.

XXIV.

De miſſæ ſupellectile.

ALTARE habeat hæc quæ ſequuntur; altare portatile conſecratum, niſi altare ipſum totum conſecratum eſſe conſtiterit: candelabra duo: crucem in medio ex aliqua decenti materia: pallium ante altare ejus coloris quem dies requirit: tabellam orationum ſecretarum; & mappulam decentem ad manus tergendas,

d De d. t. vaſa c. ut

Calices ad miſſæ ſacrificium non adhibeantur, niſi argentei [d] ab interiore parte inaurati. Sint vero his omnibus inſtructi: purificatorio decenti & albo (eccleſiæ etenim ſingulæ juſſu noſtro certum purificatoriorum numerum, qui cunctis miſſis ſufficiat, confici curabunt) in cujus medio crux parva picta ſit; patena inaurata ad dignoſcendas particulas commodiore; velo decenti ejus coloris, qui miſſæ officio conveniat; quodque totum calicem tegat.

Charta præterea, in qua Gloria, Credo, & verba conſecrationis continentur.

Urcei, qui miſſæ deſerviunt, poſthac vitrei erunt, non ſtannei.

e De miſſ. cum

Prohibemus facularum, ſeu candelarum minutiorum uſum. Dum ſacroſanctum Chriſti corpus elevandum erit, grandior [e] fax accendatur, pulſeturque campanula, quæ ad altaria ſingula poſita ſit.

XXV.

De reliquiis & veneratione ſanctorum.

f C Trid c.2.

ETSI ſanctorum reliquias, quæ organa fuerunt Spiritus ſancti, eccleſia catholica ubique pia veneratione ac honore proſequendas præcipit; nobis tamen id magis magiſque cordi eſſe debet, qui in his locis degimus, circa quæ hæreticorum nequitiam in ſanctos eorumque corpora nefarie graſſari comperimus. Idcirco illud ante omnia præcipiendum cenſuimus, ne ſuperſtitioni, aut falſæ credulitati anſa præbeatur, ut nullo pacto novæ reliquiæ [f] invehantur, invectæve honore aliquo afficiantur, niſi recognoſcente & approbante epiſcopo: qui ſimul atque de iis aliquid compertum habuerit, adhibitis in conſilium theologis, aliiſque piis viris, ea faciat, quæ veritati ac pietati conſentanea judicaverit.

Unaquæque eccleſia inventarium habeat ſacrarum reliquiarum, in quo annotentur atteſtationes cujuſvis generis, unde probetur veritas ipſarum reliquiarum & certitudo.

Curabit epiſcopus librum confici & conſervari in archivio epiſcopali, in quo diligenter deſcribantur reliquiæ totius diœceſis cum publicis & privatis monimentis & atteſtationibus.

Illæ vero loco decenti, honeſto, atque conſpicuo, non humido, aut ſordido, minuſve decenti, in eccleſia, aut ſacrario cuſtodiantur, ubi nihil aliud ſervari ſoleat: locuſque ipſe ſerico interius ornatus ſit, qui duabus clavibus, & crate ferrea, vel ligneo oſtiolo claudatur, claveſque ipſæ ab epiſcopo deputandis perſonis de clero gravibus ac religioſis tradantur: &

niſi

nisi omnino inops sit ecclesia, lampas ante illarum armarium noctu interdiuque ardeat.

In exponendis reliquiis hæc quæ sequuntur diligenter advertenda erunt.

Non vulgo, d neque facile nimis frequenterve populo inspiciendæ proponantur, sed diebus dumtaxat solennibus.

Ne alibi quam in altari, aut de superiori loco populo ostendantur.

Caveatur turpis quæstus.

A sacerdote stola, ac pluviali, vel superpellicio pro ecclesiarum & reliquiarum ratione induto cum luminibus exponantur, & recondantur. Idem servandum, cum portantur in processionibus.

Dum exponuntur, candelæ ad minus duæ ardeant.

Ne ad infirmos afferantur, nisi maxima ex causa ab episcopo probanda.

Unusquisque episcopus edictum conficiat, ac promulget, in quo prohibeat, ne quisquam de reliquiis sumere, donare, extrahere, aut donatas recipere audeat sub pœna excommunicationis latæ sententiæ.

Si rumor incertus de miraculo vel ad reliquias, vel ad imagines sanctorum edito in vulgus prodierit, diligenter rem totam explorabit episcopus, ne falsa pro veris irrepant,

XXVI.

De sacris imaginibus.

UT sacræ imagines qua decet religione exprimantur, id in primis cavendum est, ne pictores, sculptoresve illas effingant, nisi ad regularum normam, quæ hoc loco breviter subjiciuntur, ostenso prius exemplari episcopo, vel ejus officiali.

Imagines nihil turpe, e nihil profanum, nihil indecorum, quodve risum moveat, aut intuentium oculos offendat, repræsentent.

Multo magis cavendum est, ne quidquam falsum, vel apocryphum, superstitiosumve ob oculos ponant.

Nullæ imagines in ecclesiis piisve locis sine episcopi, f aut illius vicarii generalis concessu palam exponi permittantur. Hi vero, picturæ, sculpturæve qualitate perspecta, quod sibi congruum visum fuerit, constituent.

Imagines neque humi, neque sordido, aut caliginoso loco, neque sub fenestris, unde pluviæ stillare possint, effingantur.

Si quæ imagines, vel statuæ ab impiis hominibus violatæ, dejectæ, profanatæ, ac demum mutilatæ in hac provincia fuerint, eas episcopi curabunt quamprimum statui pristino restitui.

XXVII.

De ecclesiarum fundatione & structura.

ECclesiæ & capellæ, si quæ de novo extruendæ sint, certior antea reddatur episcopus: qui illarum formam juxta sacrorum canonum sententiam tradet, recentemque structuram auctoritate sua admittet, sine cujus consensu nihil magni momenti in jam extructis destrui, reædificari, innovarive poterit.

Proventus templorum fabricis dedicati, ac pro reparandis ornandisque ecclesiis instituti, non temere superflue insumantur, sed de iis ad-

ministratores episcopo rationem reddere teneantur,

ANNO CHRISTI 1594.

Quoniam vero templa permulta hujus provinciæ reparatione indigere audivimus; idcirco sacrosancti concilii Tridentini decretum iisdem pene verbis hic in medium afferri, simulque diligenter observari decrevimus.

Parochiales ecclesiæ, etiam si sint juris patronatus, cura & studio episcopi cum fructibus & proventibus quibuscumque ad easdem ecclesias quomodocumque pertinentibus reficiantur, & instaurentur: qui si non fuerint sufficientes, omnes patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis ecclesiis percipient, aut in illorum defectum parochianos omnibus remediis opportunis ad prædicta episcopi cogant, quacumque appellatione, exemptione, & contradictione remota. Quod si nimia egestate omnes laborent, ad matrices, seu viciniores ecclesias transferantur, cum facultate, tam dictas parochiales, quam alias ecclesias dirutas, in profanos usus, non sordidos, erecta tamen ibi cruce, convertendi. Conc. Trid. sess. 21. c. 7. § paroch.

Altaria non quacumque in templi parte extrui debent, sed decenti ac commodo loco; eo sane situ, ut aliquid spatii inter ea interstet. De consec. d. 1. c. eccl.

Ne signum crucis in solo sculptum depictumve inveniatur, imo ubi nunc sit, omnino deleatur, ne pedibus obambulantium proteratur. l. decernimus l. 1. c. de episc. & cleric.

XXVIII.

De modo versandi in ecclesiis.

CAveant omnes, ne Dei domum ullo modo profanent. Quocirca nullus in ecclesiam canes, accipitres, armave, nisi ad principis custodiam inducat. De consec. d. 1. c. omnes fideles.

Nullus in ea deambulet, sermonesve, nisi de rebus piis, quocumque tempore, vel negotia inibi tractare audeat. Ibid. cap. quando autem.

Abusum porro illum, quo mulieres quibusdam festis diebus placentas ac flores ingredientibus non sine scandalo offerre ac præbere solent, justis de causis tollendum omnino decernimus.

Illi quoque reprehensione digni sunt, qui dum missæ sacrum peragitur, ad altare propius accedunt, aut sermocinantur, aut perinde se gerunt, atque si in plateis versarentur.

Ornari præterea ecclesias, præsertim diebus celebrioribus, maxime convenit. Omnis tamen profanatio cavenda erit, quare aulæa & peristromata, quæ obscœnis figuris, ac figmentis poeticis intexta sunt, ad ecclesiarum ornatum nullus adhibeat; neque item pictas imagines & signa, quæ loci sanctitati minime conveniant. Nullæ item eorum qui inter sanctos relati non sunt, præterquam summorum Romanorum pontificum, aut aliorum qui loci qualitati conveniant, effigies appendantur: hæ etenim cuique loco maximo ornamento sunt, atque decori.

Debet ecclesia diligenter custodiri, statis temporibus claudi, seris firmissimis muniri, ne quidquom interdiu vel noctu surripiatur. Ejus sepulturæ diligenter obstruantur: sacella eo nitore atque ornatu splendeant, quem locorum facultas, & impigra æditui cura poterit adhibere. De custod. euch. cap. statuimus.

Ille cujus fidei supellex commissa est, eam diligenter curet: quod ut accuratius fieri possit, capitulum ei rei virum diligentem ac devotum præficiat.

Cum autem bellorum causa interdum con-

ANNO CHRISTI 1594.

tingat ecclesias parum decenter haberi, dum vel in eis præsidia ponuntur, vel intra ipsarum septa milites excubias agunt; idcirco volumus ab ecclesiarum curatoribus mox ad episcopum referri, si quid ejusmodi factum attentatumve fuisse acceperint. Is vero pro muneris sui ratione curabit ut ecclesiæ in eo quo decet habeantur honore.

XXIX.

De sepulcris.

COnstitutionem sanctæ memoriæ Pii quinti de sepulcris & monumentis diligenter episcopi observent, & observari curent.

Quæ vero in posterum sepulcra construentur, illorum ostia omnino duplici lapide contegantur: in quorum superiori sine licentia episcopi nihil effingatur, ipsaque epitaphia non sine ipsius consensu & approbatione insculpantur.

Nulla prorsus in choro, aut in capella majori sepulcra ædificentur, nulla denique sint prope altaria, minus autem sub ipsis posita, nec vero sub bradellis, imo eorum ostium a bradella tres aut saltem duos cubitos procul distet.

XXX.

De cœmeteriis.

De immun. eccl. c. cum ecclesia.

COEmeteria religiose tractari debent, atque adeo nihil in his profanum agendum est. Sint itaque semper clausa parietibus trium cubitorum altitudinis circumsepta, ne illac animalia pertransire possint.

Arbores nullæ, fruticesve in cœmeteriis serantur: sed jam satæ succidantur, nisi in extremitate areæ forte sitæ sint.

Nemo in cœmeteriis deambulet, ludat, merces exponat, linteamina & reliqua id genus expandat; aut denique quidquam in illis profanum exerceat.

Locus autem aliquis separatus, teguliſque saltem contectus ibi sit, in quo sacrosanctum Christi vexillum conspiciatur, vel etiam sub dio, modo decenti loco collocetur.

XXXI.

De sacristia.

QUamquam pleraque ad sacristiæ cultum in formula de supellectile ecclesiastica tradenda sint, hæc tamen observanda præsenti loco synodus mandat.

De custod. euch cap. relinqui.

Sacrista aut operarius, vel quocumque alio nomine designetur is cui sacristia commissa est, inventarium totius supellectilis conficiat, & episcopo præbeat.

Episcopi sacristias visitantes, omnia paramenta per seipsos videant; & attrita jam, quæque nulli usui esse possunt, iis in frusta dissectis, omnino amoveri curent.

De consecr. d. 1. c. vestimenta.

Loco magis conspicuo sacristiæ sacra imago collocetur, atque etiam altare cruce & candelabris munitum, ad quod celebraturus sacras vestes induat.

Oratorium præterea seorsum construatur, quo sacrum celebraturus sacerdos se recipere, orare, & meditari aliquantum possit; in quo pia crucifixi imago affixa sit, & tabella item earum quæ ante, quæque post missam recitari solent orationum.

Confessionale etiam loco commodiore ponatur pro sacerdotum confessionibus audiendis.

Lavacrum etiam sit ad abluendas manus in pariete excavato, & ad manus tergendas linteum appendatur; idque ne sordibus inquinatum appareat, in singulas saltem hebdomadas mutetur.

In sacristia silentium observetur, nec ullus nisi de rebus necessariis, tum vero voce submissa, in ea loquatur. Sacrista toto tempore quo celebrantur missæ, numquam discedat, nisi alio subrogato.

Caveant sacerdotes, ne se ad altaria sacras vestes induant: se itaque ad missas in sacristia parent. Sacerdoti sese induenti aliquis præsto sit, qui albam, aliasque vestes decore & concinne aptet.

XXXII.

De vita & honestate clericorum.

QUoniam multa a conciliis, tam generalibus, quam provincialibus, & a summis pontificibus de vita & honestate clericorum sancita sunt, experientiaque didicimus a plerisque vel ignorari, vel negligi; idcirco quæ sequuntur, in memoriam reducenda esse censuimus; ab omnibus clericis inviolabiliter observanda, gravi pœna ad ordinariorum arbitrium transgressoribus proposita.

Conc. sess. 2

Quia vero (ut scriptum est) labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent de ore ejus; sunt enim sal terræ: idcirco sacerdotes omnes hos libros penes se habeant, testamentum vetus & novum Latinum editionis vulgatæ, catechismum Romanum, concilium Tridentinum, compendium summæ Navarri, aut alterius, constitutiones synodales proprii episcopi, & provinciales. Libri autem obscœni, inutiles, & vani apud eos nullo pacto reperiantur.

d. 37. cerd.

Curati vero, præter jam numeratos, alios etiam codices sibi comparabunt, eum præsertim in quo recta administrandorum sacramentorum ratio contineatur, & institutiones a nobis tradendas.

Habitus clericorum sit decens, & honestus, nec nimium elegans, nec sordidus, sed hujusmodi, qui ipsorum vocationi & statui respondeat, totus nigri coloris, non vanus, non effeminatus, non militaris.

De v hone c. cl

Clerici omnes beneficiati, vel in sacris constituti duas talares vestes gestabunt, vel saltem tunicam usque ad genua demissam sub altero indumento quod talos contingat.

Presbyteri, diaconi, subdiaconi, & quicumque beneficia etiam simplicia obtinent, coronam clericalem gestent ad eam formam, quam ratio uniuscujusque ordinis postulat, quæ octavo quoque die renovetur. Cura sit præcentoris, an id observetur, adnotare. Presbyteris barba a superiore labro ita præcidatur, ut pili in sacrificio missæ Christi domini corpus & sanguinem sumentes non impediant.

Ibid.

Obtinentes pensionem aureorum sexaginta teneantur incedere in habitu clericali sub pœnis contentis in bulla Sixti V.

Est jo cum sanc. quor

Non permittantur mulieres, de quibus possit haberi suspicio, clericis cohabitare. Ancillæ dummodo sint provectæ ætatis, quæ scilicet quin-

qua-

quagesimum annum expleverint, nec alias impudice vixerint, obtenta prius licentia in scriptis ab ordinario, concedantur.

Caveant clerici, ne partem domus quam inhabitant, laico habenti uxorem, vel alias mulieres, de quibus possit haberi suspicio, etiamsi sit frater, locent.

Clericos cauponarum aditu & usu omnino interdicimus; nisi in itinere necessitatis causa. Abstineant clerici ab illicita venatione. Choreis, comœdiis, aliisve profanis spectaculis non intersint. Cum musicis numquam obscœna canant. Ludos prohibitos non exerceant, taxillorum videlicet, & pagellarum.

Nullus clericorum etiam forensium laicis dominis inserviat, nisi forte eorum pueros instituat; quod etiam cum dignitate facere curabit.

Clericos procurationem, advocationemque suscipere, nisi in casibus a jure permissis; artem medicam, mercaturam, tabellionatumve exercere penitus prohibemus.

Caveant qui in sortem domini vocati sunt, ne publica vectigalia exigant, neve arrendamenta, quæ vocant, ullo modo conducant, aut alias illicitas negotiationis exerceant.

Presbyteri teneantur singulis saltem dominicis, & festis missam celebrare, curati vero ter in hebdomada. Ceteri vero clerici singulis mensibus sacrosanctum Christi corpus, qua majori possunt devotione sumant. Omnes interim quotidie missam audiant, si poterunt.

Omnes abusus circa missas novas prorsus tollantur: sacerdotes, ut etiam a criminis suspicione absint, domos seligant in parte civitatis honestiore.

XXXIII.

De capitulo & canonicis.

CApitula, quæ statuta non habent, intra sex menses ea conficere teneantur ab episcopo examinanda & probanda. Semel per hebdomadam in loco consueto capitulum congregetur die a canonicis statuendo, qui tamen certus sit, ante vel post missam, ne chori servitium impediatur.

Congregati canonici, oratione præmissa capitulum inchoabunt, quod itidem brevi facta precatione absolvant.

In capitulo contentiosas & clamosas confabulationes evitabunt: de iis quæ ad ecclesiæ cultum, & ad pietatem promovendam spectant, deque bonorum ecclesiasticorum administratione tractabunt.

Secretarius ibi præsto sit de capituli corpore, qui decreta jam facta perscribat. Liber conficiatur illa continens.

Curabit capitulum inventarium confici præbendarum, & quorumcumque beneficiorum, distributionumque quotidianarum; quod in visitatione episcopo exhibebitur, vel a synodo diœcesana.

Administratores teneantur rationem reddere coram capitulo, pœna proposita ad episcopi arbitrium. Rationem quoque anniversariorum, & piorum legatorum reddant episcopo singulis annis; si celebrata illa fuerint, hæc vero si executioni mandata.

Canonicis præcipimus, ut episcopo assistant dum pontificalia exercet; inter quæ locum habet verbi Dei prædicatio. Eosdem hortamur, missarum celebrationem frequentent.

Missas, quas servato ordine vi statutorum singuli celebrare tenentur, nullo modo omittant, nisi ex urgenti aliqua causa. ANNO CHRISTI 1594.

Quoniam in toto ordine clericali canonicos decet præ ceteris esse conspicuos: idcirco ab ipsis multo potiore jure morum gravitatem, totiusque corporis habitus decentem quamdam speciem synodus deposcit. Curabunt itaque tam in ecclesia, quam extra, virtutum studio ceteris prælucere. ibid. *s.* vestitu d. 5. c. in omnib.

Episcopi in ecclesiis tam cathedralibus, quam collegiatis, in quibus nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut verisimiliter negligantur, tertiam partem fructuum, & quorumcumque proventuum & obventionum tam dignitatum, quam canonicatuum, personatuum, portionum, & officiorum separari curent, & in distributiones quotidianas converti: quæ inter dignitates obtinentes, & ceteros divinis interceslentes proportionabiliter juxta divisionem ab episcopo, tanquam etiam apostolicæ sedis delegato, in ipsa prima fructuum deductione faciendam, dividantur: salvis tamen consuetudinibus earum ecclesiarum in quibus non residentes, seu non servientes, nihil, vel minus tertia parte percipiunt; non obstantibus exemptionibus, atque aliis consuetudinibus etiam immemorabilibus, & appellationibus quibuscumque. Crescenteque non servientium contumacia, liceat contra eos procedere juxta juris ac sacrorum canonum dispositionem. Conc. Trid. sess. 21. c. 3.

Ut omnis simoniacæ labis suspicio tollatur, juxta decretum concilii Tridentini, & bullam Pii quinti, decernimus nihil in posterum dandum, accipiendumve pro quacumque collatione, provisione, sive admissione ad possessionem alicujus cathedralis ecclesiæ, vel collegiatæ, beneficii, canonicatuum, aut præbendarum, seu ad distributiones quotidianas. Quod si alicubi vigeat laudabilis consuetudo, qua admissi aliquid capitulo conferunt in usus pios & ecclesiæ ornamenta erogandum: volumus eam ab episcopo diligenter examinari; qui aliquem deputabit, cui incumbet de acceptis ab admisso coram episcopo rationem reddere, an juxta concilii & pontificum decreta expensa sint. Est 106. incip. durum nimis.

Curabit capitulum certum paramentorum numerum confici ad episcopi arbitrium, quæ non solum beneficiatis, sed etiam adventantibus exteris pro celebrandis missis usui esse possint. Volumus autem non solum de indumentis sacerdotalibus celebrandæ missæ necessariis provideri, verum etiam de libris & calicibus ceterisque ejusmodi.

Omnes & singuli, tam dignitates, quam canonici, ceterique ecclesiæ ministri, ea quæ in suis constitutionibus, aliorumve officiorum institutione in officiis divinis attribuuntur, accurate exerceant, eaque curent episcopi ab omnibus servari.

Quod si neque a primæva institutione, neque a propriis constitutionibus quæ probatæ sint, proprium officium illis attributum fuerit; aut quod fit, non facile constet: episcopi duobus adhibitis de capitulo, quorum alter ab ipsis, alter a capitulo deligatur, assignent singulis dignitatibus & officiis proprium munus, quemadmodum juxta sacrorum canonum sententiam pro ratione loci magis expedire videbunt.

ANNO CHRISTI 1594.

XXXIV.

De horis canonicis.

HOras canonicas omni diligentia ac pietate Deo persolvi oportet : quod summi pontifices semper curarunt, præsertim Leo X. in concilio Lateranensi, & Pius V.[a] Quorum sanctiones adversus eos editas qui illis interesse negligunt, curent episcopi ad unguem observari.

a) Est 133. in cip. ex praxi.

Chori disciplinæ tum præcentor, tum alii punctatores præfecti sint, qui omnes diligenter munere suo fungi curabunt.

Punctatores duo eligantur, qui annis singulis mutentur ; quique juramentum præstent in capitulo se fideliter quæ sui muneris sunt adnotaturos, ac rursus in manibus vicariorum, antequam officium exerceant, sub pœnis arbitrio episcopi infligendis.

Ambo punctatores libros conficiant eorum qui non interfunt, & singulis hebdomadis libros punctuationum inter se conferrant. Omnibus horis choro interfint, vel saltem eorum alter, nec possint alterum substituere.

Punctatores studiose, ac sine personarum acceptione, singulorum errores adnotabunt, quibus ob laborem ac studium annuum quoddam stipendium decernatur.

Nullus canonicus, nec beneficiatus, neque alius clericus inter canendum dormiat, nugetur, literas aut libros legat, officium privatim recitet, per chorum vagetur, indecore sedeat, quidquamve faciat, aut loquatur, quod chori disciplinam & psallentium attentionem perturbet.

De celebr. missa. c. dolentes § hæc igitur.

Clerici in prima tonsura, aut in minoribus constituti, habentes pensionem super beneficio, recitent horas beatæ Mariæ virginis juxta bullam Pii quinti.

Divina officia ex ordine Kalendarii & ecclesiæ instituto celebrentur, nec ea ratio sine justa causa mutetur. Quamobrem a magistro chori edatur tabella, qua singulorum dierum officii ratio præscribatur.

Omnes qui horis canonicis interfunt, psalmos clare ac distincte pronuntient, omnem strepitum ac mentis evagationem fugientes.

XXXV.

De cantu ecclesiastico.

MUsices numeros ad pietatis sensum permovendum salubriter adhibet ecclesia. Quapropter ejus studium in cunctis ecclesiis non solum permittimus, verum etiam in dies augescere optamus. Ea tamen observatio habenda erit, ut non ad modulos profanarum cantionum, tum psalmi, tum cetera ecclesiastica occinantur.

Decr. uni. de obser. & evit. sess. 22.

Quod si carmina quædam vernacula lingua in natali domini permittenda sint in ecclesia concini ; ea primum ab episcopo legantur, ac examinentur, nec nisi probata & cum subscriptione canantur.

XXXVI.

De beneficiorum collatione.

QUæcumque sancita sunt a concilio Tridentino & bulla Pii quinti, in beneficiorum collationibus diligenter volumus custodiri. Ne autem cui beneficium qualecumque prius ab episcopis, seu inferioribus collatoribus conferatur, quam sancte juraverit, ut in sequenti præscripta formula.

Sess. 7. & sess. 7. & c. 16.

Ego N. tibi reverendissimo domino promitto, spondeo, ac juro fidelitatem & obedientiam juxta formam sacrorum canonum, meque jura & libertates ecclesiæ conservaturum : bona & res ecclesiasticas non alienaturum, quin potius alienata recuperaturum ; nihilque pro hac ecclesia adipiscenda illicite, aut simoniace per me, vel per alios dedisse, aliamve illicitam pactionem interveniisse : sic me Deus adjuvet &c.

Si vero beneficium curatum sit hæc præterea addat.

Juro præterea, me non solum mandata vestra servaturum, sed ut alii servent diligenter curaturum : ecclesiæ meæ, animabusque mihi commissis sedulo operam daturum personaliter residendo. Sic me Deus adjuvet &c.

Ecclesiæ parochiales nonnisi prævio examine in concursu, juxta decretum concilii Tridentini, & sanctiones apostolicas, conferantur.

XXXVII.

De beneficiorum incompatibilitate.

NEmo audeat plura beneficia incomptabilia tenere. Quod si dispensationem se obtinuisse aliquis dicat, eam ostendere intra duorum mensium spatium post hujus concilii publicationem comppellatur.

Conc. sess. 7. ibid.

Juxta decreti concilii Tridentini tenorem unum tantum beneficium ecclesiasticum conferatur singulis. Quod quidem si ad vitam ejus, cui confertur, honeste sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferre.

Decrevit sacrum Tridentinum concilium, ut ordinarii locorum quoscumque plura curata, aut alia incompatibilia obtinentes, dispensationes suas exhibere compellerent, atque per idoneorum vicariorum deputationes & congruæ portionis assignationem providerent, ne animarum cura negligeretur, neve beneficia ipsa debito defraudarentur obsequio. Hoc tam salutare decretum ordinarii diligenter exequantur, neque committant suas hac in re partes ullo modo desiderari.

XXXVIII.

De confidentia.

DEploranda sane omnibus esset miserabilis horum temporum atque locorum conditio, quibus, timore Dei, ac sacrarum constitutionum placitis posthabitis, eo cæcitatis devenerunt homines, ut dummodo marsupium repleant, animas perdere nequaquam curent ; ac propterea hereditate possidere sanctuarium Dei, & beneficiorum ecclesiasticorum pactiones, licita-

tationesque publice exercere non erubescant: & qui conjugati ac omnino laici sunt, positis execrabilibus illis ac perditissimis hominibus, quos *Custodi nos* appellant, beneficiorum tam sæcularium, quam regularium, etiam parochialium fructus sibi usurpent, in grave ecclesiæ Dei scandalum, divini cultus diminutionem, & animarum perniciem. Quamobrem nos tanto malo, quoad ejus fieri potest, obviare cupientes, sanctiones Pii quarti & quinti, super confidentia simoniaca emanatas, in memoriam & usum revocantes; omnes qui ad hanc diem beneficia præfata confidentialiter obtinent, quique illorum fructus quovis modo illicite percipiunt, censuras dictorum pontificum incurrisse declaramus: titulos beneficiorum prædictorum, & aliorum quorumcumque nullos & irritos, ipsosque ad alia etiam obtinenda inhabiles esse significamus: fructus non feciſſe suos, ad illorumque restitutionem in utroque foro sub interminatione anathematis teneri, notum facimus; tenores dictarum constitutionum pro expressis haberi volentes, atque contra hujusmodi delinquentes via juris inquiri atque procedi a judicibus ecclesiasticis omni meliori modo mandantes. Prædictasque bullas, ne quis ignorantiam obtendere possit, a parochis nostræ provinciæ singulis diebus dominicis infra missarum solennia publicari & promulgari omnino præcipimus.

XXXIX.

De residentia.

DEcretum concilii Tridentini quo cuncti pastores animarum in propria ecclesia residere jubentur, rite atque exacte custodiri volumus: id quod tam de episcopis, quam de ceteris beneficia obtinentibus, quibus cura imminet animarum, intelligatur. Quibus vero cura animarum demandata est, præcipimus, ne tridui spatio longius absint a parœcia, quos etiam ab ordinario facultatem obtinere volumus, causa absentiæ expositа, subrogato interim altero, qui vices ipsorum gerat.

XL.

De jure patronatus.

SÆva habendi cupiditas, quæ tam multos nostris temporibus transversos agit, in causa est, ut ii aliena, quacumque demum ratione possunt, surripiant; & quod maxime detestandum est, divino cultui jampridem dicata bona usurpent. Id quod non modo per vim fieri contingit, sed etiam per fraudem, dum sibi jus nominandi atque præsentandi competere mentiuntur. Cui malo ut occurratur, decretum Tridentini concilii c. 9. sess. 25. summa vigilantia & diligentia studeant ordinarii observare: non aliter præsentationes admittendo, quam si titulus juris patronatus sit ex fundatione, vel dotatione, qui ex authentico documento, & aliis juris requisitis ostendatur, sive etiam ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, aliasve secundum juris dispositionem. In iis vero personis, seu communitatibus, vel universitatibus, in quibus id jus plerumque ex usurpatione potius quæsitum præsumi solet, plenior & exactior probatio ad docendum verum titulum requiratur nec immemorabilis temporis ptobatio aliter eis suffragetur, quam si præter reliqua ad eam necessaria, præsentationes, etiam continuatæ, non minori saltem, quam quinquaginta annorum spatio, quæ omnes effectum sortitæ sint, authenticis scripturis probentur.

XLI.

De decimis.

DEcretum concilii Tridentini contra eos, qui decimas subtrahunt, vel alias illarum solutionem impediunt, diligentissime observetur. Et quicumque variis artibus decimas ecclesiis obvenientes subtrahunt, aut qui ab aliis solvendas temere occupant, & in rem suam convertunt, excommunicentur: nec ab hoc crimine, nisi plena restitutione secuta, absolvantur. Sess. 25. c. 12

Quoniam vero, crescente in dies avaritiæ morbo, plerique abusus circa decimarum solutionem irrepserunt: idcirco episcopi fraudes, quibus laici in hac provincia clericis imponere nituntur, caute prudenterque dignoscant, detectasque reprobandas & omnino tollendas curabunt.

XLII.

De officio parochi.

PArochus, qui in dominici gregis custodia secundum post episcopum vigilantiæ locum tenere debet, non temere, non præcipitanter constituendus est; sed iis servatis quæ supra de collatione beneficiorum decreta sunt, quo ipsius tam probitas, tum doctrina inquiratur.

Præfectus jam animarum curæ, juxta sacrorum canonum instituta, in id totus incumbat, ut nihil in se ejus solicitudinis ac laboris desiderari permittat, quem hominum gubernatio postulare videtur. De ætat. & qual. c. in decorum & c. cum sit at.

Ante omnia autem curet parochus, ut vitæ sit irreprehensibilis, neve ullam suis subditis offensionem præbeat.

Catechismum Romanum sedulo præ manibus habeat, cujus ope tum sacramentorum rite administrandorum rationem perspectam habeat, tum ad conciones habendas sana doctrina imbui possit, quam populo sibi credito postea propinet.

Omnes vero instrúctiones ex nostri concilii præscripto conficiendas, tum sciant optime, tum etiam diligenter observent parochi.

Illud vero munus, quod præcipuum, & curandis animabus plane necessarium esse constat ut cunctorum subditorum exacta & diligens descriptio fiat a parochis, quamprimum obiri volumus. Hic enim, quem vocant, status animarum usque adeo cognitu necessarius est, ut eo prætermisso, nec parochus, nec episcopus munere suo rite fungi possint. Scriptum est enim: Diligenter agnosce vultum pecoris tui. Quaproprer curabunt parochi, ut omnium familiarum ac personarum numerum & qualitatem libro ad hoc peculiari deputato quam diligentissime describant.

Quilibet parochus quatuor libros conficiat baptizatorum scilicet, confirmatorum, matrimoniorum, & mortuorum: in quorum primo baptizati describantur juxta formulam per nos tradendam.

ANNO CHRISTI 1594.

Parochus dum pronum facit, dies festos fideliter annunciet, populumque de iis quæ ad ipsius salutem pertinent, ea qua decet gravitate ac pietate commoneat: futiles & quæ risum sæpe movent narrationes devitet: ita jura sua tueatur, ut nullam cupiditatis aut avaritiæ suspicionem in auditoribus pariat.

Observet parochus, ne in administrandis sacramentis ullam negligentiam committat, erroremve ex insciția proficiscentem. Ægrotos maxime cordi habeat, inopes vero ita curet, ut non modo eorum calamitatem consolatoriis verbis & pastoralibus obsequiis leniat, verum etiam subsidio & eleemosyna, vel de suo vel sua opera conquisita sublevet.

Abusus, pravas consuetudines, superstitiones; morum, ac fidei (quod absit) suborientes novitates vigilantia sua tollere curet. De quibus omnibus, ut præsentius malo remedium afferatur, quam celerrime ad episcopum referat; alioquin negligentiæ se pœnas gravissimas daturum intelligat.

Quoniam vero nonnullis capitulis in universum, non certæ personæ animarum cura annexa est, idcirco ab illis virum idoneum ordinariis præsentari decernimus. Quod si in hoc segniter se capitula gesserint, episcopi fructuum portionem etiam pinguem alicui a se probato assignent.

Sess. 21. c. 5. Episcopi tanquam sedis apostolicæ delegati, sine tamen obtinentium præjudicio, ex concilii Tridentini facultate uniones faciant quarumcumque ecclesiarum parochialium, & aliorum beneficiorum.

Ad statum ecclesiarum ex dignitate conservandum sacrum concilium Tridentinum magna cum ratione statuit, ut episcopi etiam tanquam sedis apostolicæ delegati possent juxta formam juris sine obtinentium præjudicio facere uniones perpetuas, quarumcumque ecclesiarum parochialium & baptismalium, & aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorum cum curatis propter earum paupertatem, & in aliis casibus a jure permissis. Itaque episcopi, ubi opportunum fuerit, ea facultate diligenter utantur.

Ubi vero ob locorum distantiam parochiani sine magno incommodo ad percipienda sacramenta & divina officia audienda accedere non possunt; novæ parochiæ constituantur, juxta Alexandri tertii sanctionem, & Tridentini concilii decretum. c. ad audientiam de eccles. ædific.

Studiose vero parochus sit solicitus de pauperibus suæ parochiæ, præsertim puellis nubilibus, viduis, orphanis, pupillis, ægrotis, senio confectis, aliisque personis utraque miseriçordia indigentibus, quibus & ipse opituletur, & alios hortatu suo ad id officium invitet. Præcipue de iis episcopum certiorem faciat, ut qui communis eorum pater est, iisdem paternam curam præstet.

XLIII.

De festorum dierum cultu.

DIES festi, qui ad celebrandas Dei laudes, sanctorumque memoriam pie colendam salubriter instituti sunt, curandum est diligenter, ut sancte ab omnibus observentur, & ne iis ipsis homines ad majora perpetranda scelera abutantur.

Prohibemus igitur, ne diebus dominicis, atque aliis festis, qui vel ecclesiæ præcepto, vel loci consuetudine colendi sunt, aliquid operis servilis fiat; nihil emi, vendive possit, nisi quod ægrotis, aut illius diei victui necessarium sit. Cibi vero ita veneant, ut ipsorum occasione officinæ nullo modo apertæ sint, præter illarum ostiolum.

ANNO CHRISTI 159

Res porro necessariæ, nec ante ecclesiæ fores, nec in cœmeteriis vendantur. Mercatus, emporia, nundinæve ne uspiam fiant, sed quæ festo die fieri consueverint, in antecedentem, vel sequentem diem, qui festus non sit, transferantur, ubi fieri potest.

Nemo diebus festis quocumque ludo ludat, dum celebrantur divina officia; quo etiam tempore nemo cauponas adeat: comessationes, ebrietates, choreæ, & spectacula, omnisque alia dierum festorum profanatio cessabunt.

Doceant parochi, ceterique verbi Dei præcones, diebus festis Dei cultui dedicatis, divinis officiis, concionibusque audiendis, ceterisque id genus piis operibus vacandum esse, nec missam a quocumque haud legitime impedito sine gravi flagitio prætermitti posse. De co d. 1. c. fas.

Si ingruente aliqua necessitate servile quid fieri diebus festis oporteat, consulatur episcopus, vel ejus vicarius: qui, re diligenter inspecta, quod congruum fuerit decernant. De fer. cet.

XLIV.

De quadragesimæ, & sacrorum jejuniorum observantia.

DEO quidem semper serviendum est, nec ullum tempus est futurum, in quo creatori nostro servitutis debitæ cultum non exhibeamus. Verum quadragesimæ diebus cuncti fideles studiosius rebus divinis vacare debent, cum & Dei sermo crebrior habetur, & jejunium ac ciborum salutaris abstinentia indicitur. Quare ut commodius quisque atque religiosius sanctos quagragesimæ dies exigere possit, hæc de illa sancienda censuimus. De con d. 5. c.

Edictum aliquot ante diebus ab episcopis promulgetur, quo vetitorum ciborum norma præscribitur.

Medicos omnes episcopi aliquot ante diebus accersant, eosque diligenter moneant, ne propriæ salutis immemores nimia facilitate cujuspiam male affectam valetudinem affirment; iis indulgentes qui fingunt laborem in præcepto. Cetera minutiora ad ciborum venditores pertinentia late in edicto explicentur. Ibid. c. tuaria.

Parochi & concionatores in dominica quinquagesimæ, & feria quarta cinerum populo demonstrent, neminem absque legitima causa jejunium violare posse absque lethali crimine, simulque jejunii modo ac conditionibus enucleatis, plerosque ab errore liberent, qui putant illud non violari, si hora definita præveniatur, aut etiamsi bis more consueto comedatur, aut ciborum delectus negligatur.

Omnes ac singulos hortamur, ut quoad fieri potest, audiendo verbo Dei frequentes astent,

Canonicos vero interesse concioni omnino volumus, quæ in ipsorum ecclesia habetur, nisi legitime impediantur. De co c. facer

XLV.

De oratione quadraginta horarum.

QUADRAGINTA horarum oratio religiose instituta, ut cum salutari animarum fructu retineatur, hæc etiam constituimus atque decernimus.

Fiat in conspectu sanctissimi sacramenti, quod e tabernaculo expositum in majori, aliove altari, si ita expedierit, palam collocetur. Id ut cum dignitate agatur, altaris vel capellæ, ubi exponetur, ornatus sit valde decens ac religiosus.

Cereorum numerus in altari accensorum ejusmodi sit, qui & multitudine & recta dispositione cum Christi præsentiam exornet, tum intuentium oculos ad pietatem alliciat. Sex ad minimum cerei, & lampades duodecim, ac binæ faces grandiores, durante precatione, ardeant.

Dum Christi corpus in altari propositum est, clerici duo superpellicio induti, capite aperto, ad altare semper assistant.

Qua hora frequens est ad orationem concursus, sermo, isque brevis, & ad piæ meditationis studium inflammandum apposite accommodatus habeatur.

Ubi fieri potest, cum hæc oratio celebratur, feminæ a maribus separatæ tabulato aut tela saltem interjecta, precationi vacent, & alias tumultuantes sedare curent.

Nocte appetente nulli mulieri liberum sit in ecclesia manere.

Absque episcopi licentia non fiat quadraginta horarum precatio.

XLVI.

De processionibus.

PROCESSIONES, publicas præsertim, rite ac diligenter, ut cetera omnia ad Dei cultum instituta, fieri necesse est. Ne itaque illarum solennitas minuatur, omnes clericos, tam sæculares, quam regulares fratres & monachos cujusvis ordinis ad easdem publicas vocatos accedere compellant episcopi; iis tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuo degunt.

Trid. c. 13.

Clericis quibuscumque, pœna excommunicationis proposita, interdicimus, ne processiones quascumque publicas ipsi in civitatibus aut oppidis obeant absque facultate in scriptis ab episcopo impetrata.

Constituat episcopus certos homines, qui clerum ad supplicationes prodeuntem dirigant, eumque aliquando, cum opus est, subsistere moneant; tum etiam qui populum promiscuum, vel sodalitates ordine incedentes moneant, corrigantque.

Controversias omnes de præcedentia tum inter ecclesiasticas personas tam sæculares, quam regulares, tum inter confraternitates plerumque orientes, vel cum publicæ supplicationes decernuntur, vel cum alicujus defuncti corpus humandum est, episcopus, amota omni appellatione, componat.

Sicuti religionis insigne quoddam specimen edunt, qui dum corporis Christi processio fit, vias & parietes, quibus possunt, ornamentis vestiunt: ita reprehensione sunt digni, qui picturis parum decoris & aliis fœdis spectaculis tum diem festum violant, tum intuentium oculos offendunt. Nihil itaque ejusmodi in posterum videatur.

XLVII.

De funeribus & exequiis.

CHRISTIANORUM funus curare piis precibus adhibitis, ac solenni quodam ritu defunctorum corpora efferre, tum prisca ecclesiæ consuetudo superstites admonet, tum futuræ resurrectionis spes certissima præcipit. Exequiarum itaque honor fidelibus pie ac religiose impendatur.

Ante Solis ortum, & post Solis occasum mortuum & efferri, & ad sepulturam recipi prohibemus.

Miserabiles personæ quibus mortuis aut nihil supereſt, aut ita parum, ut sua impensa humari non possint, a parocho sumptibus ecclesiæ sepeliantur.

Cum mortuus efferendus erit, cujusvis ecclesiæ clerus, qui vocabitur, confraternitas etiam in unam ecclesiam conveniant: unde omnes prodeuntes, binique psalmos canentes, mortuum ab ejus ædibus comitentur.

Candelæ ac cerei & intortitia, quæ circum cadaver accenduntur, heredum impensa, ita Deo oblata esse intelligantur, ut ei ecclesiæ in qua corpus humandum erit, mox addita sint. Loci tamen pia ac laudabilis consuetudo ubique servetur.

Ordinarii, ubi sese obtulerit occasio, ne prætermittant exequi decretum concilii Tridentini, quo cavetur, ut quibuscumque in locis jam ante annos quadraginta, quarta quæ funeralium dicitur, cathedrali, aut parochiali ecclesiæ solita esset persolvi, ac postea fuerit ex quocumque privilegio aliis monasteriis, hospitalibus, aut quibuscumque locis piis concessa, eadem posthac integro jure, & eadem portione quæ antea solebat, cathedrali, seu parochiali ecclesiæ persolvatur: non obstantibus concessionibus, gratiis, privilegiis, etiam mari magno nuncupatis, aut aliis quibuscumque.

Contingit interdum, ut dum mortuus aliquis efferendus est, pœnitentium seu confratrum cœtus ad comitandum funus vocentur, qui dum plus nimio moram trahunt, in causa sunt, ut collegiatæ ecclesiæ eos expectare cogantur. Nos itaque omnes scholas, confraternitates, & pœnitentium societates, vel juxta præscriptam rationem clerum prævenire volumus; vel, si statuto tempore non venerint, ut possit a clero corpus ad sepulturam efferri, iis non expectatis, decernimus.

XLVIII.

De indulgentiis.

IN publicandis indulgentiis omnis turpis quæstus suspicio tollatur: quod ut commodius fieri possit, eæ cautiones serventur, quas præscribit concilium Tridentinum.

Parochus, concionatorve indulgentiarum valorem interdum explicet, simulque ostendat quo in pretio a cunctis fidelibus haberi debeant.

Sess. 25. cap. cum potestas.

Singulæ ecclesiæ, quibus vel concessæ sunt, vel concedentur indulgentiæ, codicem habeant, in quo per ordinem illæ memorentur, ac summo-

ANNO CHRISTI 1594.

morum pontificum nomina, qui ipſas conceſſerunt, menſis item, & annus. Tabella etiam in ſingulis ſit eccleſiis, in qua idem prorſus exhibeatur. Pari diligentia altarium privilegiatorum memoria teneatur.

XLIX.

De ſeminario.

SEMINARIORUM fundatio ſaluberrime inſtituta, ab epiſcopo diligentiſſime curari debet, tum ob multa alia, tum ob id præcipue, quod ex illis fructus maximus ſperandus ſit, ſi qui ad exactæ diſciplinæ normam educati fuerunt, regendi animabus poſtea præficiantur.

Qui in ſeminario recipientur, non ſint minores duodecim annis, ex legitimo matrimonio procreati, & idonei ad literas addiſcendas reperiantur: ſint vere pauperes, & ex patre & matre paupere, & ex diœceſi aſſumantur.

Divitum filii admitti poterunt, dummodo propriis ſumptibus alantur, ac eumdem habitum geſtent.

Quicumque recipiendi ſunt, polliceantur ſe nunquam clericalem ordinem deſerturos.

Admiſſi cum habitu honeſto & uniformi coloris violacei utantur: nec plures recipiantur quam ſeminarii facultates ferant; probatioque eorum fiat in loco ſeparato, præmiſſa generali peccatorum confeſſione.

Qui confirmati non ſunt, confirmentur, & prima tonſura inſignantur, muſicam & doctrinam Chriſtianam addiſcant, rituſque & cęremonias, inſerviendo eccleſiis, præſertim cathedrali diebus feſtivis, ceteriſque prout epiſcopo videbitur.

Concil. Trid. ſeſſ 23 c 18. cum elucid. illuſtriſſim. congreg.

Quotidie miſſæ ſacrificio interſint, & ſingulis menſibus domini corpus ſumant: ſingulos porro ſeſe in virtutibus cunctis exercere par eſt, in obedientia præſertim, quæ adoleſcentes maxime decet.

Numquam ſoli domo egrediantur, nec niſi de rectoris licentia. Ut autem Latinam linguam facilius addiſcant, ſemper inter ſe Latine loquantur.

Si aliqui minus idonei reperti fuerint, vel quoad literas, vel quoad mores, vel denique quoad valetudinem, dimittantur, facta examinatione a deputato ab epiſcopo.

Adminiſtratores rationem reddent coram deputatis juxta decretum concilii Tridentini ſingulis annis.

Ibid.

Beneficia aliquot ſimplicia juxta formam a concilio præſcriptam uniantur ſeminario; de qua unione appareat apud cancellariam curiæ epiſcopalis.

L.

De ſanctimonialibus.

SANCTIMONIALES Chriſto deſponſatæ peculiari quodammodo epiſcoporum fidei creditæ, eorumque pervigili curæ commiſſæ ſunt: idcirco curent epiſcopi omnia monaſteria ſuæ juriſdictionis ad priſtinam obſervantiæ regularis formam reducere, juxta religionis, ſeu ſocietatis leges, quas jam profeſſæ ſunt.

Seſſ. 25. c. 5. de regul.

Clauſuram vero ex concilii Tridentini, & ſummorum pontificum juſſu, ac modo præſcripto, non ſolum in ſuis monaſteriis, verum etiam in exemptis omnibus reſtitui ſervarique diligentiſſime curent.

Quapropter nullus ſine ſuperioris licentia audeat ad monaſteria monialium quocumque colore vel prætextu accedere, pœna excommunicationis propoſita.

Nullus autem auſu nefario monialium ſepta ingredi poſſit, pœna propoſita a Pio V. aliiſque ordinariorum arbitrio infligendis. Quod ſi quempiam ingredi ob uſus tam monaſterio, quam monialibus omnino neceſſarios opus fuerit, ea de re ad epiſcopum referatur, qui ejus mores & vitam exploret, & poteſtatem ingrediendi faciat in ſchedula propria manu ſubſcripta.

Nulla tam ex monialibus, quam ex ancillis, puelliſve educationis gratia in monaſterio degentibus clauſuræ terminos tranſgrediatur, pœna propoſita in dicta bulla.

Si qua monialis autem diabolica inſtigatione correpta, extra monaſterium manere, vagarique inveniatur, ad illud rurſus redire compellatur.

Quoniam vero libertati profeſſionis virginum Deo dicandarum proſpiciendum eſt; idcirco quæcumque concilium Tridentinum decrevit circa explorandam virginum voluntatem, & contra eos qui per vim ad ſuſcipiendum habitum puellas compellunt, omnino volumus obſervari.

In electione abbatiſſarum, & prioriſſarum ea etiam ſerventur quæ idem concilium decrevit: illud admonentes, abbatiſſam triennalem fieri debere, cum primum abbatia vacabit, vel per mortem, vel per reſignationem, vel per pœnam jure inflictam.

Moniales tria vota emiſſa inviolabiliter obſervent: epiſcopi vero in id incumbant, ut omnis proprietas tollatur ea ratione, quæ ſibi accommodatior videbitur, cum monaſteria viſitabit.

Renuntiationes ante profeſſionem factæ a monialibus irritæ habeantur, niſi facultas ab epiſcopo ante duos menſes obtineatur, quam mox profeſſio ſequatur, ut in concilio Tridentino cautum eſt.

Conficiatur formula quam ſequantur moniales omnes.

Antequam profeſſio emittatur a virginibus, diligenter de eleemoſyna agatur in numerata pecunia, quæ ſuper fundo ſtatuatur, cujus ſors principalis non poſſit aut debitis ſolvendis, aut quotidianis uſibus inſumi.

Curent epiſcopi, expenſis antea monaſteriorum monialium ſibi ſubditarum facultatibus, vel ex conſuetis eleemoſynis certum monialium numerum conſtitui, qui nullo modo poſſit augeri, niſi facultatibus vel ex conſuetis eleemoſynis auctis. Quod ſi monaſteria regularibus ſubjecta fuerint, idem epiſcopus præſtare in illis quoque debeat, adhibitis tamen ſuperioribus regularibus, quemadmodum cavetur conſtitutione ſanctæ memoriæ Gregorii XIII. hac de re edita.

LI.

De hoſpitalibus.

INTER cetera paſtoralis ſolicitudinis onera, hoſpitalium, omniumque piorum locorum cura locum habeat. Quare ea diligenter viſitet epiſcopus.

Adminiſtratores hoſpitalium ac piorum locorum quorumcumque, juxta concilii Tridentini decreta, rationes reddant ordinariis ſingulis annis,

nis, nisi secus forte in institutione & ordinatione talis ecclesiæ, seu fabricæ expresse cautum esset. Quod si ex consuetudine, aut privilegio, aut ex constitutione aliqua loci aliis ad id deputatis ratio reddenda esset, tunc cum iis adhibeatur etiam ordinarius, & aliter factæ liberationes dictis administratoribus minime suffragentur. Quod si in casibus, in quibus reddere rationes ordinario tenentur, ab eo commoniti non paruerint, per censuras ecclesiasticas compellantur.

Nullus administrator hospitalium, ceterorumque locorum religiosorum electus antea administret, quam in manibus episcopi vel vicarii juramentum præstiterit se fideliter diligenterque munus suum executurum, studioseque prospecturum, ne bona ac reditus in alios quam in destinatos usus convertantur.

LII.

De confraternitatibus.

Trid. c. 8. EPISCOPI semel in anno confraternitates visitent, earumque statuta diligenter videant, examinentque.

Confratres inhabiles, & excommunicatos a muneribus excludant.

Ornamenta & utensilia sacra confraternitatum in loco tuto conserventur, a sacerdote in usus necessarios exponenda, ubi opus fuerit.

Prohibemus sanctissimum Christi corpus in confraternitatibus conservari, nisi aliter videatur episcopo. Ita vero missæ ceteraque officia divina in confraternitatibus celebrentur, ut ecclesiarum sacrificia, preces horariæ, concionesque non impediantur. Qui officium dirigit, & absolutiones facit, si fieri potest, sacris initiatus sit.

In processionibus ordine debito, ac devota quadam gravitate confratres incedant, nihil tumultuarie, nihil litigiose agentes.

Controversiæ vero de præcedentia sic dirimantur, ut antiquiores confraternitates semper recentioribus præferantur, & quæ prius confirmatæ fuerunt, iis quæ posterius.

Immensi quidam sumptus, quos confraternitatum officiales plerumque faciunt in rebus parum necessariis, omnino devitandi sunt.

Intolerabilius illud est, quod ex eleemosynis ad pios usus destinatis convivia & comessationes instruuntur. Hos itaque ac similes abusus detestantes prohibemus.

Præficiatur vir aliquis pietate ac prudentia præditus, qui confraternitates invisat, ut si quid vitiosum in eis repullulare viderit, observet, omninoque tolli procuret.

Rectores reddant rationem de oneribus & beneficiis, si quæ habent unita, ceterisque proventibus, & an muneri suo satisfaciant.

LIII.

De regularibus.

MONASTERIA, quæ animarum curam habent annexam, quoties erit eligenda persona ad eam exercendam idonea, ordinariorum judicium & examen omnino sequantur. Is vero cui fuerit cura commissa, illorum jurisdictioni subjiciatur quoad visitationem & correctionem ex concilii Tridentini præscripto.

c. 11, ui. Meminerint regulares, sibi non licere clericis aut laicis sacramentum unctionis extremæ, vel eucharistiæ ministrare, matrimonia absque licentia parochi solennizare, aut quemcumque absolvere excommunicatum a canone, præterquam in casibus a jure expressis, aut vigore privilegiorum a sede apostolica concessorum, vel a sententia per decreta concilii provincialis, aut diœcesana promulgata. Quod si in aliquo ex supradictis contra fecerint, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, quæ sedi apostolicæ est reservata, quemadmodum providentissime statuit Clemens V. in concilio Viennensi.

ANNO CHRISTI 1594.

Cum nulli ex regularibus, etiam prætextu ad superiores suos accedendi, a suo conventu recedere liceat: sacrosancti concilii Tridentini decreto inhærentes mandamus, ut qui sine prædicto mandato inscriptis contento repertus fuerit, ab ordinariis locorum tanquam sui instituti desertor puniatur. ubi sup. §. nec liceat.

Facit rei pondus & momentum, ut quod alibi diximus, hic etiam commemoremus. Sane cum interdum ex regularibus aliqui ad concionandum mittantur, qui & vita & doctrina tanto muneri impares existunt; id ne contingat, provide statuit Tridentinum concilium, ut regulares cujuscumque ordinis, nisi a suis superioribus de vita, moribus, & scientia examinati & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in ecclesiis suorum ordinum prædicare non possint: cum qua licentia personaliter se coram episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. In ecclesiis vero, quæ suorum ordinum non sunt, ultra licentiam suorum superiorum, etiam episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in ipsis ecclesiis non suorum ordinum nullo modo prædicare possint. Hoc itaque utile ac proficuum decretum qua par est diligentia erit observandum.

Bullam Pii V. adversus mulieres quæ monasteriorum virorum claustra ingrediuntur, & regulares, qui eas ingredi permittunt, editam transgredientes, eunctos excommunicatos decernimus. Est. 22. Incip. Regularium.

Apostatæ juxta summorum pontificum constitutiones severe puniantur,

LIV.

De foro episcopali.

JUDEX non excedat jurisdictionem suæ diœcesis cujus certi ac determinati limites erunt, ne ad lites & controversias aditus aperiatur.

In id præcipue judex ecclesiasticus incumbat, ut miserabilium personarum querimonias patienter audiat; quarum etiam necessitatibus prompte & alacriter provideat, ubi id ratio ac justitiæ lex postulabit.

Excommunicationum literæ in infrascriptis casibus non concedantur.

Pro re criminosa, quæve infamiæ notam inurat.

Pro re occulta omnino.

Nec pro rebus deperditis passim, ac parvi momenti, Conc. Trid. sess. 25. c. 3.

Pro re quæ summam viginti aureorum non excedat, nisi aliter episcopo videatur.

Deputentur a synodo viri graves & pii juris utriusque periti, qui de stylo mutando, ac in compendium redigendo in tractandis ac finiendis causis mature consultent. Omnis enim litium procrastinatio studio ac diligentia episcoporum tollenda est. De rescrip. in 6. c. dispendia & Clem. de judic. ca. dispen.

De-

ANNO CHRISTI 1594

Decreta judicis, ipso præsente, a notariis expediantur. Episcopi vero caveant, nullum mittendum esse in possessionem, nisi literis expeditis.

LV.

De locatione bonorum ecclesiasticorum.

PRINCIPIO curet episcopus inventarium generale confici omnium bonorum ecclesiasticorum, jurium, beneficiorum cujusvis generis suæ diœceseos; compellatve omnes ac singulos quævis ecclesiastica beneficia obtinentes ad prædictum inventarium exacte ac fideliter conficiendum sub pœnis arbitrio episcopi imponendis. Pari diligentia archivium instructum habeat, in quo omnes scripturæ conserventur.

Sess. 22. c. 6. Episcopus jubeat decretum concilii Tridentini contra usurpatores rerum ecclesiasticarum bis per annum in ecclesiis publicari, scilicet primis diebus dominicis adventus, & quadragesimæ.

Ut fraudibus occurratur, & usurpationibus bonorum ecclesiasticorum, iis præsertim quæ fiunt in hac provincia; locationes rerum ecclesiasticarum hactenus confectæ absque publico instrumento per notarium curiæ episcopalis intra duos menses in instrumentum referantur authenticum. Deinceps vero per publicum instrumentum conficiantur, quod per notarium curiæ prædictæ, aut alium in acta publica intra duos menses a die contractus omnino referatur.

Recognoscantur ab iis, ad quos spectat, fundi ecclesiastici cum eorum limitibus, & si quæ in eis factæ fuerint meliorationes, vel deteriorationes

Curet episcopus, ne arbores fundorum ecclesiasticorum cædantur a conductoribus.

Sess. 25. c. 11. Ut ecclesiarum utilitatibus consulatur, & sacrosancti concilii Tridentini decreta executioni mandentur, episcopi aliquos deputent, qui emphyteuses, locationesque rerum ecclesiasticarum ad longum tempus a triginta annis citra ante confirmationem concilii Tridentini factas recognoscant: & si eas cum ecclesiarum detrimento, & contra canonicas sanctiones factas fuisse invenerint, irritas & nullas esse declarent.

LVI.

De testamento & legatis piis.

NEMO testatorum mentes, qui propenso studio ad relinquenda ecclesiis legata feruntur, metu, precibus, consiliove a pietatis amore deducat. Qui secus fecerit, se tanti criminis rationem coram Deo redditurum intelligat.

Notarii omnes infra trium mensium spatium testamenta, codicillos, & quæcumque ad pias causas testatorum voluntates disposuerunt, episcopis manifestare cogantur, pœna excommunicationis proposita.

Liber conficiatur in singulis ecclesiis, in quo diligenter annotentur legata olim facta, nondum tamen soluta, & quæ deinceps tam in civitatibus, quam in diœcesibus fient.

Si quis aliquid ecclesiæ leget, conditione apposita, quæ nonnihil ambiguitatis pariat, aut legati executionem retardet; habeatur de ea cum episcopis consultatio.

Legatis ad pias causas cum jura plurimum faveant, nec eæ solennitates necessariæ sint, quas cetera postulant: curet episcopus, quacumque poterit, diligentia, illa ecclesiis vindicare.

LVII.

De medicis.

ITA corporis valetudo curanda est, ut animæ salus non negligatur: quapropter medicis, tam physicis, quam chirurgicis præcipimus, ut cum primum ad ægrotos vocati fuerint, eis necessariam peccatorum confessionem faciendam esse persuadeant. Quoniam vero res ista magni est momenti: idcirco quæcumque constitutio Pii V. felicis recordationis circa medicorum munus decrevit & sancivit, hic commemoranda esse censuimus, ne cuiquam ignorantia suffragetur.

Est 3. supra gem.

Medici itaque tertio die ulterius ægrotos non visitent, nisi longius tempus ipsis confessor ob aliquam causam rationabilem (super quo ejus conscientia oneratur) concesserit, & illis per fidem confessoris in scriptis factam constiterit, quod infirmi, ut præmittitur, peccata sua confessi sunt.

Quod si qui medicorum præmissa non observaverint, ultra pœnas in constitutione Innocentii III. contentas, quas incurrunt, perpetuo infames erunt, & gradu medicinæ quo insigniuntur, omnino priventur; ac pœna etiam pecuniaria arbitrio ordinariorum, ubi deliquerint, mulctentur.

c. cum mitti niten

Nullus medicinæ doctor creari possit, nullive quomodolibet medendi facultas a quovis collegio & universitate concedatur, nisi omnia in constitutione Pii V. & ejusdem summi pontificis præscripto contenta, medio juramento, coram notario publico & testibus observaturum se esse promittat. Quod juramentum in manibus ordinarii præstetur, cujus etiam in privilegio doctoratus & licentia medendi specialis mentio fiat.

Episcopi vero prædictum juramentum a medicis jam promotis omnibus juris remediis exigant, renitentes pœnis enarratis afficiant.

Ne quis medicorum pro corporali salute aliquid suadeat, vel permittat, quod in animæ periculum vergat.

LVIII.

DE DELICTIS, AC PRIMO.

De blasphemia.

IN execrabili autem blasphemiæ scelere, quod ad hæresim, quæ summa blasphemia est, proxime accedit, radicitus convellendo, non minorem curam studiumque ponere debet episcopus, quippe quo justa ira Dei contra nos accenditur ac incitatur. Quare episcopus contra hujusmodi detestabiles homines, qui tale crimen committunt, ex sacrorum canonum jure, tum præsertim ex sanctione Leonis X. in concilio Lateranensi edita, & Pii V. [a] constitutione, quo adeo nefarium scelus non modo compescatur, sed plane tollatur, severissime animadvertat.

[a] Est pii c mum

Indul-

Indulgentias decem annorum quas Leo X. in eodem Lateranenſi concilio tam judicibus, quam deferentibus largitus eſt, ſæpe evulgari faciat.

Sodalitatem nominis Dei per eos, ad quos ex Pii V. conſtitutione pertinet, ubique locorum ſuæ diœceſeos erigendam curet, atque indulgentias ab eodem ſummo pontifice ſodalitatibus ejus rei cauſa conceſſas frequenter a parochis omnibus promulgari jubeat.

LIX.

De uſuris.

USURARUM ſcelus nefandum e Chriſtiana republica expellere, & fœneratorum rapacitatem juxta ſacroſanctas eccleſiæ ſanctiones coercere cupientes, ſtatuimus, omnes, qui contractus illicitos uſurarios & a jure improbatos exercent, ſi tam nefarii criminis reos eſſe legitime & juris ordine ſervato conſtiterit, pœnis cunctis a jure propoſitis ſubjici debere. Notarios, proxenetas, teſtes, lucrive participes, ac quoſcumque miniſtros quocumque modo, conſilio, & opera hujuſmodi contractibus faventes, excommunicatione innodantes, & ab officio ſuſpendentes.

Inſtructio fiat pro concionatoribus, & parochis in qua innumeræ, quæque magis in uſu ſunt, uſurarum ſpecies recenſeantur, & ſæpius in concionibus promulgentur.

LX.

De duello.

NEFARIAM duellorum, ſeu ſingularium certaminum provocationem, qua infelices homines inſano tuendæ vel vindicandæ contumeliæ furore correpti extremam ſibi tam corporum quam animarum perniciem accerſunt, execrantes; ſacroſancti concilii Tridentini decreta & ſummorum pontificum Julii II. Leonis X. Clementis VII. Pii IV. Gregorii XIII. & ſanctiſſimi domini noſtri Clementis papæ VIII. pœnas omnes noviſſime editas in uſum revocantes, iſtud hominum genus, qui ſeſe ad duellum quocumque colore vel prætextu invitant, provocant, & pertrahunt, etiam verbo tenus, quamvis privatim certamen ineant, nec ullæ provocatoriæ literæ, aut denuntiationis chartulæ præceſſerint, definitis a jure pœnis omnibus ſubjici declaramus: ita ut infames perpetuo habendi ſint, atque ut homicidæ puniendi. Quod ſi in conflictu deceſſerint, perpetuo careant eccleſiaſtica ſepultura.

Illi vero, qui conſilio vel opera quemquam ad duellum ſuaſerint, impulerint, vel juverint, aut ſpectatores extiterint, excommunicationis ac perpetuæ maledictionis vinculo teneantur.

LXI.

De concubinariis.

CONCUBINARIOS tam ſolutos, quam copulatos, cujuſcumque ſtatus, dignitatis, conditionis exiſtant, ſi poſtquam ab ordinario etiam ex officio ter admoniti ea de re fuerint, concubinas non ejecerint, ſeque ab earum conſuetudine non ſejunxerint, excommunicationis ſententia ferire neceſſe erit: a qua non abſolvantur, donec reipſa admonitioni factæ paruerint.

Quod ſi in concubinatu per annum, cenſuris neglectis, permanſerint, contra eos ab ordinario ſerio procedatur.

Mulieres cujuſcumque generis, quæ cum concubinariis publice vivunt, pœnis iis afficiantur, quas decernit ſynodus Tridentina; ita ut, ſi admonitæ non reſipuerint, extra diœceſim ejiciantur.

LXII.

De Judæis.

OMNIBUS prohibemus cibum ſumere cum Judæis, carnes, aut azyma ab illis porrecta manducare, una ac eadem domo cum iiſdem verſari, ludere, ſocietatem inire præſertim improbum fœnus exercendi cauſa.

Medicus Judæus a nemine, quantumvis gravi morbo laboret, vocetur. Caveant omnes, ne eorum diebus feſtis, aut nuptiis interſint. Ne qua mulier Chriſtiana Judæis parientibus præſto ſit: nulla item mulier Judæorum infantes nutriat, nec contra. Nemo ſub pœna excommunicationis Judæis inſerviat. De Judæis & adhæc.

Judæi in diverſis civitatum partibus ne maneant, ſed in una tantum vicinia ſimul habitent. Domus, prædia, & cujuſvis generis bona eccleſiaſtica, tam mobilia, quam immobilia nullo modo Judæis vendantur, oppignorenturve.

In die paraſceves & ſabbati ſancti lateant Judæi, ipſorum portis ac feneſtris clauſis toto eo tempore manentibus. Diebus vero feſtis, dum celebrantur divina officia, nullus eorum ex vico quam inhabitant egrediatur, exceptis patribusfamilias, ut victum emere poſſint. Ibid. & quis ſuper.

Quoniam vero nullius ſalus ſpernenda eſt, propterea ex decreto Gregorii XIII. & ſanctiſſimi domini noſtri Clementis papæ VIII. curent epiſcopi, in quorum terris Hebræi fuerint, eis ſemel per hebdomadam legi, cogantque eos lectioni intereſſe, quæ non aliud argumentum tractet, quam quo Chriſtianæ fidei veritas obduratis hominibus ex divinæ ſcripturæ veteris teſtamenti & prophetarum oraculis dilucide demonſtretur.

LXIII.

De pœnis.

NE vero, laxatis diſciplinæ habenis, in deterius hominum mores prolabantur, ſancitas pœnas diligenter ordinarii a tranſgreſſoribus depoſcent. Haud enim clementia probanda eſt, quæ vitiis aditum facit, & eccleſiaſticam auctoritatem elidit.

Si quis cenſuris eccleſiaſticis innodatus abſolutionem ab iis legitime obtinere neglexerit, ſciat ſe irremiſſibiliter hanc mulctam ſubiturum, ut ſingulis dominicis frequentiore populo aſtante, nominatim in eccleſia excommunicatus declaretur, & publicetur, donec reſipiſcat.

Quod ſi per annum integrum in crimine inſorduerit, juxta canonum ſanctionem in eum tamquam de hæreſi ſuſpectum inquiſi poſſit.

LXIV.

ANNO CHRISTI 1594.

LXIV.

Decretum de formulis, seu instructionibus conficiendis & observandis.

UT cuncta quæ a nobis in hoc concilio decreta sancitaque sunt, certa methodo atque ordine peragantur, omnesque ad quos pertinet, munere suo recte fungantur : decernimus infrascriptas formulas ; seu instructiones, quarum sæpe mentio facta est, a deputatis confectas publicari, ac diligenter observari, pœna transgressoribus ad ordinariorum arbitrium proposita. Ponantur vero statim in calce concilii.

Formula ac methodus in visitationibus adhibenda.
Formula ecclesiasticæ supellectilis.
Formula seu instructio pro parochis.
Formula seu instructio pro concionatoribus.
Formula seu instructio pro confessariis.
Formula regularum a cunctis monialibus observandarum.

ANNO CHRISTI 1596.

CONCILIUM AQUILEJENSE PROVINCIALE.

Celebratum anno domini MDXCVI. tempore Clementis papæ VIII.

INDEX RUBRICARUM.

I. *De fide profitenda.*
II. *De fide tuenda.*
III. *De prædicatione verbi Dei.*
IV. *De divinis officiis.*
V. *De residentia episcoporum.*
VI. *De residentia curatorum.*
VII. *De residentia canonicorum, & beneficiatorum, qui residendi obligatione tenentur.*
VIII. *De episcopis.*
IX. *De parochis.*
X. *De dignitatibus, canonicatibus, & beneficiis simplicibus.*
XI. *De vita & honestate clericorum.*
XII. *De seminario clericorum.*
XIII. *De visitatione.*
XIV. *De festorum dierum sanctificatione.*
XV. *De reliquiis sanctorum.*
XVI. *De ecclesiis, & pio in eis versandi modo, altaribus, & sacristiis.*
XVII. *De bonis, & juribus ecclesiarum tuendis.*
XVIII. *De vicareis foraneis.*
XIX. *De monialibus.*

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii & Spiritus sancti. Amen. Nos Franciscus Barbarus, Dei & apostolicæ sedis gratia patriarcha Aquilejæ & princeps, de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum in provinciali synodo Aquilejensi hæc statuimus, & sancimus.

I.

EX iis, quæ sacra Tridentina synodus ad provinciarum, ac diœceseon rectam gubernationem instituit & decrevit, ac prælatis superioribus ad amussim exequenda præcepit, nihil fuit vel ipsa re sanctius, vel frequenti hostium incursione opportunius, vel publicæ utilitatis ratione optabilius, quam ut sinceræ fidei nitor, quam ecclesia catholica Spiritu sancto edocta inconcussa veritate hactenus tenuit, ac tenet, in ipsa ecclesia conservaretur ; ut nihil irreperet, quod imbecillíorum animos concuteret aut per calumniam inficeret, quos sinceritas commendarat ; aut veri lucem, offusis tenebris, in dubium revocaret ; quod in primis ab illis professione ejusdem fidei conceptis verbis formata omnino faciendum decrevit, qui aliis vel præfecturæ ordine, vel tituli ecclesiastici ratione, vel disciplinæ officio præessent.

Ut autem a nobis cœptum, & a reverendissimis suffraganeis prompte impletum, quod fuerat de profitenda fide concilii Tridentini decreto sancitum ; ita statuimus, quicumque in posterum ad easdem cathedrales ecclesias promoti fuerint, seu etiam translati, vel electi, aut postulati, illos, in prima synodo provinciali post illorum promotionem & consecrationem futura ad professionem fidei emittendam teneri ; aliter contra illos ex præscripto ejusdem concilii procedi debere ac posse.

Provisos de canonicatibus, & dignitatibus in ecclesiis cathedralibus non solum coram episcopo, seu illius officiali, sed etiam in capitulo profitendæ fidei obstrictos, & non parentes fructus suos non facere ex Tridentini concilii decreto declaramus : quam dispositionem ad illos etiam canonicos ecclesiarum cathedralium pertinere dicimus, qui a capitulo jus conferendi certis mensibus habente provisi fuerint.

Qui de ecclesiis parochialibus, seu curatis quibuscumque provisi fuerint, intra bimestre tempus fidei professionem in manibus episcopi, vel eo impedito, coram ejus vicario generali, quoties provisi fuerint, facere omnino teneantur.

Ceteri vero omnes sive in præsenti, sive in futurum beneficia ecclesiastica habituri, & qui in synodo diœcesana convenire debent, in eadem synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, fidei professionem faciant : alias secundum formam sacrorum canonum puniantur.

Decernimus autem in archivis episcopalibus specialem asservari librum, in quo professæ fidei fundamenta extent ; cujus inspectiones facile colligatur, qui muneri obsecundarit suo, quis partes suas deseruerit. Idem mandamus a capitulis ecclesiarum cathedralium servari ; si negligentius egerint, excitari ; omnino ut faciant provideri.

Qui alios publice in universitatibus, aut academiis docendi munus susceptum habent ; quamcumque profiteantur scientiæ facultatem, debent hi quidem attente inspici, ne specie doctrinæ, & ficta investigatione veri discentium animos perturbent, & sincerum illum scientiæ liquorem, quo mens discentis alitur, veneno inficiant, & cupide haurientibus interitum afferant. Ac debent hi quidem omnes fidei professio-

NO STI 6.

fessionem, antequam ad munus suum exercendum admittantur, emittere. A

Qui philosophiam publice, seu privatim, aut metaphysicam, & alias hujusmodi scientias docent, gravi se promissi religione obligent, si quid proponendo, supponendo, disceptando, declarando, ex scientiarum principiis asseveraverint, quod fidei catholicæ repugnet, perfecta disceptatione, quæ cum orthodoxa religione conveniunt, fideliter se ac sincere aperituros; ne quis minus sciens, aut animi imbecillioris homo, periculosi erroris objecta specie in deteriorem sensum declinet; quod in Lateranensi concilio sub Leone X. provisum, cautumque est, constitutione incipiente, *In apostolici regiminis*; & imprimenda in fine harum constitutionum B pro faciliori ejus publicatione: cujus etiam sanctionem, ubi studia vigent generalia, decernimus singulis annis in principio studiorum promulgari.

Qui in academiis publicis in quacumque scientia & facultate, aut privatim domi suæ, aut alienæ vel gratis, vel mercede constituta legunt: qui grammaticen, etiam illius principia, docent, arithmeticen, musicen, geometriam, & alias literarias & liberales artes, etiam in seminariis clericorum, prævia illorum de scientia, vita, & moribus cognitione, & approbatione fidem profiteri omnino in manibus ordinarii debent. Quod ut mature fiat ac diligenter, statuimus episcoporum provinciæ nostræ solertia C provideri, aut proposito edicto publico, quo profitentes quascumque facultates, & liberales artes ad se evocent, aut præcepto parochis locorum facto, ut ad se quid hoc de genere habeant intra fines suæ parochiæ, quamprimum deferant; unde provisionis facultas ducenda erit.

Prædicatores verbi Dei, si sæculares fuerint, vel regulares, in ecclesiis non suorum ordinum prædicationes habituri, ab episcopo licentiam obtinere, atque ad id munus obeundum approbari juxta concilii Tridentini decretum debere reminiscantur. Quod si regulares in ecclesiis suorum ordinum sint prædicaturi, tunc eos personaliter se coram episcopo præsentare, atque ab eo benedictionem petere ex eo ejusdem Tri- D dentini concilii decreto satis fuerit. Verum tam ipsi sæculares, quam regulares prædicatores, nullo pacto ad prædicationes admittantur, antequam sæculares in manibus episcopi, regulares vero in manibus suorum superiorum regularium eamdem fidei ptofessionem emiserint.

Qui ad ministerii, aut doctoratus insignia tam in sacra pagina, quam in jure canonico & civili, aut artibus aspirabit, non ante promoveatur, quam in manibus ordinarii eamdem fidem profiteatur.

Quæ omnia summario processu, quatenus episcopo sufficere videbitur, apud actuarios excepta cum testibus in archivo episcopali servanda erunt. E

Si quis autem supradictorum quocumque prætextu, aut quæsito colore, fidei professionem facere neglexerit aut recusarit, nullo pacto ad munus suscipiendum, vel exercendum admittatur ab episcopo; cujus etiam erit animadvertere, an ii, qui fidei professionem emittere neglexerint, vel recusaverint, tales sint, de quibus ad sanctissimum dominum, ex decreto concilii Tridentini referendum esset. Si quis impedimento fuerit, quo minus dicta constitutio executionem habeat, de eo decernendum severe quod juris fuerit, statuimus.

ANNO CHRISTI 1596.

II.

Duo sunt, quibus præcipue catholicæ fidei veritas sustinetur ac munitur, quorum alterum ad veritatis sinceritatem & doctrinam pertinet; ut prædicetur, doceatur, declaretur: alterum cautionem respicit, qua veri dignitas, & fama a malorum artibus integra conservetur; ne dormiente patrefamilias inimicus homo zizania superseminet, & messem corrumpat; quo hactenus pestilentiæ genere maximas & nobilissimas provincias laborare lacrymabili exitio apud omnes cognitum est.

Ut igitur cælestis sacrorum librorum thesaurus, quem Spiritus sanctus summa liberalitate hominibus tradidit; in commune commodum eorum industria, & studio, quibus est dispensatio mysteriorum Dei commendata, impendatur, & veritatis appetentibus dispertiatur; sacri concilii Tridentini decreta sequentes decernimus, ut sacræ scripturæ lectio instituatur in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis insignibus quamvis nullius diœcesis. Si clerus ibi numerosus fuerit, præbendam quomodocumque, præterquam ex causa resignationis, primo vacaturam, cui aliud onus incompatibile non sit adjunctum; si nulla ibidem præbenda, præstimonium, aut stipendium ad munus hujusmodi deputatum sit; ad eum usum ipso facto constitutam, ac deputatam intelligi debere, episcopi decreto in theologalem commodiorem, qua potuerit, ratione, erigendam, & personis idoneis, quæ munus obire per se possint, conferendam: aliter vero factam provisionem nullam esse & invalidam.

Quod si nulla in ecclesiis sufficiens præbenda sit, per assignationem fructuum alicujus simplicis beneficii, supportatis debitis oneribus, vel per contributionem beneficiatorum civitatis & diœcesis, decernimus ab episcopo de capituli consilio provideri, ut ipsa sacræ scripturæ lectio omnino habeatur.

Præbenda vero hujusmodi non conferatur nisi clerico sæculari, & si videbitur ordinario, pro ecclesiæ utilitate per concursum, ei, qui ceteris sufficientia & doctrina excellat.

Si vero clericus sæcularis idoneus non reperiatur, cui præbenda theologalis conferri possit, statuimus, ne tantæ rei studium & lectio intermittatur, aut longiore tempore intercedente frigescat, quod diligentia & exercitatione flagrare debet; præbendæ theologalis proventus integros, dilata collatione, alicujus monasterii regularium priori, aliive superiori regulari attribuendos esse; qui regularem ex sua familia probatæ vitæ, ac doctrinæ seligat ad munus lectionis sacræ interim obeundum: lectori, quæ necessaria fuerint, attribuat: reliqua in monasterii commodum impendat.

Locum theologo, diem, horam, & lectionis argumentum episcopus præscribat & definiat: a lectione vacare spatio trium mensium Julii, Augusti, & Septembris permittat.

Quæ tamen de theologo disposita sunt † in præcedenti §. *Ceteri*; illa declaramus non comprehendere lectorem regularem, qui in defectum clerici sæcularis ad lectionem sacræ scripturæ suffectus est. † Supra c. 1.

In monasteriis quoque monachorum, etiam Chartusianorum, ubi commode fieri queat, item lectio sacræ scripturæ habeatur: qua in re si abbates negligentes fuerint, episcopi locorum in

ANNO CHRISTI 1596.

hoc, ut ſedis apoſtolicæ delegati, eos ad id opportunis remediis compellant, quemadmodum decreto concilii provide ſtatuitur. In conventibus vero aliorum regularium, in quibus ſtudia commode vigere poſſunt, ſacræ ſcripturæ lectio ſimiliter haberi ex Tridentini concilii præſcripto debet: quæ lectio a capitulis generalibus, vel provincialibus aſſignetur dignioribus miniſtris. In gymnaſiis etiam publicis, ſi hactenus ſacræ ſcripturæ lectio inſtituta non fuit, ad catholicæ fidei conſervationem, propagationem & defenſionem quamprimum inſtitui; & ſi inſtituta foret & negligeretur, reſtitui ex Tridentini concilii decreto omnino debet; ne, ſi artium & ſcientiarum principia & documenta ſtudioſe paſſim tradantur, ut nihil ad perfectam cognitionem deſideretur, neglecta jaceant ſacræ ſcripturæ ſtudia, evangelici verbi pabulum, divinorum eloquiorum majeſtas, & promiſſorum cæleſtium amplitudo; quod eſt unicum præſentis vitæ ſubſidium & futuri ſæculi argumentum.

Ac ne ſpecie pietatis diſſeminetur impietas, ſtatuimus ad lectionis officium tam publice, quam privatim obeundum non eſſe admittendum, qui prius ab epiſcopo loci de vita, moribus & ſcientia examinatus & approbatus non fuerit.

Satis vero non eſt, mentem innoxio cibo alere & ſanitatem tueri, niſi arceantur malarum artium præſtigiæ & pietatis importuna corruptio; unde non fluxit modo morum & humanæ vitæ labes & omnium impuritatum colluvies, ſed catholicæ veritatis perpetua oppugnatio. Eſt autem hæreſeon ea vis & natura, ut in omnes ſe partes, tamquam venenum, inferat, ſerpat longius, omnia inficiat & corrumpat. Si a morum cœpit impuritate, invadit animos & perdit: ſi animo ſemel excepta, mentis faſtigium occuparit, in omnem immanitatis ſpeciem erumpit, omnia vaſtatione vexat & opprimit: quam ut a diœceſi & provincia Aquilejenſi peſtem Deo juvante arceamus, & nonnulla ſtatuere decernimus diligentiſſime obſervanda.

Parochis igitur omnibus gravi mandato per locorum ordinarios præcipiendum ſtatuimus, ut ſingulis ſaltem annis in principio anni edictum de hæreticis denuntiandis promulgent: ac ſæpe inculcent, quanto ſe piaculo obſtringat, qui alieni ſceleris, quod in communem perniciem dimanat, conſcius, nec ſe murum opponit, nec morbum cuniculis progredientem, cum delatione poſſet, oppreſſit.

De librorum indice ſanctiſſimi domini noſtri mandato proximis menſibus edito, ut executionis accurate demandetur, ſuademus, percupimus, mandamus. Satis enim patet ex libris, tamquam ex venenatis fontibus, impurum fluere liquorem, quo animi vel nequiorum, vel imperitorum facile capi & imbui ad perniciem poſſint. Quia limites parochiarum diſtinctis finibus terminantur, & poteſt quiſque inter ſuos agnoſcere, quid ſit & quale, quod tractatur: ſtatuimus per univerſam provinciam parochis omnibus indicendum, ac ſerio præcipiendum, ſi quid in ſua parochia deprehenderint facto, dicto, ſcripto, pictura, ſculptura, etiam exercendi ingenii cauſa, quod ſit contra certum eccleſiæ catholicæ ſenſum, aut ſuſpicionem afferat rationabilem violatæ, ſeu infectæ religionis, aut ſcandalum oleat, ad ſanctum officium deferant. Idem parochianos moneant ſuos ut facere ſtudeant. Quod ſi ab hæreticorum, præcipue Teutonicorum provinciis, vel loci vicinitate, vel mercatorum frequentia in fines parochiæ aliqui divertere ſoleant, moneant parochi hoſpites ut cibos in menſa proponant, qui temporibus conveniunt. Quod ſi compertum habuerint, jejuniorum tempore carnes & vetitos cibos in hoſpitio parari; curent, ut ad ſanctum officium, ſive ab ordinario tantum, ſive ab ordinario & inquiſitore exerceatur, rem deferant; quod item facere non omittant, ſi nequam iſti verba fecerint, & diſputationem inſtituerint de hæreſeon, quas tenent, qualitate, aut libros hæreticos quacumque lingua conſcriptos attulerint, & in hoſpitio aliis legerint, aut legendos tradiderint: de quo monendi prius erunt hoſpites; qui ſi ſupina negligentia vel lucri cupiditate catholicæ veritatis dignitatem poſthabuerint, & contumeliis intra ſuos parietes proſcindi pertulerint, non effugient manum domini, & graviſſime etiam tamquam ſcelere obſtricti immani, a ſancto officio inquiſitionis plectentur.

De ciborum communium uſu, cum certorum dierum, ac remporum prohibitio non obſtabit, moneant parochi ſuæ parochiæ hoſpites, ut nihil in gratiam vel Judæorum, vel infidelium ſeparatim ſuperſtitioſe coquant, ne fiant ſceleris participes, qui nomine & pietatis ſtudio ſe alienos profitentur.

Quia vero nulla in re ſubeſt periculum pene majus inter nos, quam librorum hæreticalium uſu, nec alia magis parte hæretici obeſſe ſtudent, quam librorum corruptorum ſuppoſitione, quos apte per dolum inter probatos etiam colligare ſtudent, ut emptionem eludant & emptorem in fraudem inducant: ſtatuimus, bibliopolis omnibus in tota provincia gravi præceptu inhibendum, ne in poſterum libros aliunde adductos tam colligatos, quam ſolutos, venales proponant, niſi auctores illorum inventario integro comprehenſos ordinario, ſeu patri inquiſitori loci exhibuerint; atque ille ſubſcriptione, ut vendi poſſint, conceſſerit, contra facientes ſeveriori animadverſione pro modo culpæ decernimus plectendos.

Qui libros prohibitos ſcienter tenuerint, contra illos pro librorum qualitate procedendum ſtatuimus, juxta indicem nuper editum.

Magiſtratus autem ſæculares enixe in domino rogamus, ut ſi quid opus illorum auctoritate & ſubſidio ad fidem catholicam tuendam fuerit, pie, prompteque exhibeant, & officii dignitatem cæleſtibus cumulare meritis non omittant.

Ut autem contra hæreſeon peſtem omnia medicamenta tam neceſſaria, quam opportuna adhibeamus in tota provincia termino menſis poſt præfatorum decretorum confirmationem ſtatuimus, publicandam eſſe conſtitutionem Pauli papæ IV. contra negantes Trinitatem, aut divinitatem Jeſu Chriſti, & alteram conſtitutionem Pii V. contra offendentes ſtatum, res, & perſonas officii inquiſitionis hæreticæ privatis.

Pueros ætate imbecilla diverſari inter hæreticos ſumme periculoſum, niſi debitis, ac neceſſariis præſidiis pietatis muniantur. Idcirco præcipimus in tota provincia Aquilejenſi ab epiſcopis diligenter ſervandum, moneant, ut patres, qui filios, aut alios quoſcumque ad partes hæreticorum, mercimonii, vel addiſcendæ linguæ cauſa mittere deliberarint, prius ad ſe adeant, & filios, ſeu conſanguineos, aut alios quoſcumque illo mittendos, ſecum adducant, ut epiſcoporum monitis ætas illa ſalutaribus munita

nita & confirmata facilius irrepentis morbi peſtem declinet, aut avertat & rejiciat.

Mercatores autem & artifices, qui lucri cauſa peregrinantur in longinquas regiones, quas hæretici frequentant, artificiolo etiam circumlato, curent epiſcopi, ne diſcedant benedictione epiſcopali non petita: quæ maxima erit contra dæmonis artes & fallacias medicina. Si paſchali tempore aut illi proximo ad nundinas proficiſcantur, indicant, ut vel ante diſceſſum, vel ſtatim poſt reditum, confeſſionem peccatorum faciant, & ſacram communionem percipiant. Si quid fuerit hoc de genere proſpiciendum, hoc proſpiciant & curent.

III.

Apoſtolis præcepit dominus, ut euntes in mundum univerſum prædicarent euangelium omni creaturæ: atque hoc præcipui muneris officium, quod apoſtolis commendavit, nobis, qui in apoſtolicum miniſterium Dei providentia diſponente ſuffecti ſumus, intimavit. Ac ut provida paſtoralis cura debet proſpicere, ut ſit, qui petentibus panem frangat parvulis; ita ſi legitimum non obſtet impedimentum prædicationis onus ſubire nos ipſi epiſcopi debemus: ac interim urgere ceteros, qui officii obligatione tenentur, ut idem faciant, & pabulum ſalutis populo præbeant: niſi enim hoc præſtiterimus, quod fuit in omni temporum varietate primum in eccleſia, & ſingulare fidei firmamentum; ultionem apud Deum, & homines, quam ſacri Tridentini concilii ſanctio præſcripſit, & intimavit, non effugiemus. Ut autem reliquis officio, dignitate, poteſtate anteimus, ita exemplo, & muneris executione prælucere debemus. Si legitimo epiſcopi laborant impedimento, idoneos eligant, qui vices illorum ſubire, ac ſuſtinere, & populos cæleſti alimento paſcere queant; ne deſit gregi pabulum, quo vita ſpiritualis conſervetur; nec paſtor, qui pabulum ſuppeditet, & vitæ gregis conſulat.

Curent epiſcopi, ut archipresbyteri, plebani, & quicumque parochiales, vel alias curam animarum perſonarum ſæcularium habentes eccleſias quocumque modo obtinent, iidem per ſeipſos, vel per idoneos ſubſtitutos, ſi legitime impediti fuerint, diebus ſaltem dominicis, & feſtis ſolennibus munus obire ſtudeant, ut plebes ſibi commiſſas pro ſua, & illarum capacitate paſcant ſalutaribus verbis: quæ omnibus neceſſarium eſt ſcire ad ſalutem, doceant; vitia, quæ declinent, virtutes, quas ſectari oporteat, oſtendant, & declarent; atque id non modo in eccleſiis, quæ ſunt in diœceſi, quovis modo exemptis, etiam alicui monaſterio, quod ſit extra diœceſim, unitis, ſeu annexis; ſed in perſonas, quæ ab epiſcopi juriſdictione ſe quavis ratione prætendunt exemptas, exequi & efficere omnino ſtudeant.

Ac ut vix nihil in hoc genere fieri poteſt, in quo non videatur aliqua adhuc diligentia deſiderari, ſi publica reſpiciatur utilitas, & vel excitandæ, vel conſervandæ devotionis ratio perpendatur; ita præter quadrageſimæ, & adventus dies, omnibus etiam dominicis, & feſtis anni, vehementer cupimus prædicationem verbi Dei in eccleſiis cathedralibus, & collegiatis inſignibus fieri, ut ex ſacræ ſcripturæ fontibus ad ſpiritualem populorum ædificationem hauriatur quod ad vitæ Chriſtianæ diſciplinam, ad boni ſtudium, & contrariorum declinationem derivari apte poſſit.

Sapientibus, & inſipientibus debitores ſumus, nec perſonam hominis reſpicit Deus, ſed cor intuetur, &, cui voluerit, dat gratiam: at vero ad paſtoralem ſolicitudinem pertinet rationem illorum, qui in ſaltibus degunt, & ſilvas colunt, & in vallibus habitant, haberi, ne animo ſilveſcant, ut habitudine corporis, veſtium aſperitate, & locorum ſitu; ſed in iis, quæ ad principia fidei pertinent, qua poſſunt via capere, inſtituantur, & pietate aliqua imbuantur: idcirco ſtatuimus ab epiſcopis diligenter providendum, ut vel diœceſana ſynodo, vel modo alio, qui opportunior videbitur, adhibito clero, ac de illius conſilio rationem ineant, qua viros probatos, & ad obeundam prædicationem idoneos ſtatis temporibus emittere in prædicta loca poſſiut, ut populos agreſtes opportune congregatos paternis monitis, ac pietatis aliqua eruditione inſtituant, ne epiſcopi apud Deum negligentiæ arguantur, ſi populorum ſalus periclitetur.

Regulares cujuſcumque ordinis, ſi a ſuis ſuperioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati fuerint, cum illorum licentia, etiamſi in eccleſiis ſuorum ordinum prædicare affectent, coram epiſcopis perſonaliter ſe præſentent, & ab eis benedictionem petant, antequam prædicare incipiant. In eccleſiis tamen, quæ ſuorum ordinum non ſunt, ultra licentiam ſuperiorum ſuorum, etiam epiſcopi licentiam ultra examen, ſi epiſcopo videbitur habere teneantur, ſine qua in ipſis eccleſiis nullo modo prædicare permittantur. Licentiam vero ſcriptis debent epiſcopi gratis concedere.

Inolevit abuſus, ut prædicatores regulares obedientias ſuas per internuntios epiſcopi, mittant pro licentia, ſeu benedictione reſpective obtinenda, accedere ipſi perſonaliter omittant: quem abuſum tollentes decernimus, non eſſe omnino permittendum in tota provincia, ut ad ſuggeſtum prædicationis cauſa aſcendant, qui in adſcripta obedientiis licentia, ſeu benedictione non oſtenderint, perſonaliter illos ab epiſcopo licentiam, ſive benedictionem obtinuiſſe.

De prædicationis argumento, & prædicatoris munere; cum ad oſtentationem, & inanem aurium oblectationem, & curioſitatem trahi cœperit verbi Dei prædicatio; moneri prædicatores ſerio volumus. Quia tamen locus iſte non patitur, ut rem enucleate tractare poſſimus, reverendiſſimos coepiſcopos ſuffraganeos noſtros enixe rogamus, ut ſinguli poſt actam ſynodum aliquid de hoc genere conficere ſtudeant, quo prædicatorum monitiones, & obſervationes comprehendant; pro fine cuique proponatur gloria Dei, & ſalus animarum: pro medio, non curioſiores quæſtiones, & oblectamenta verborum auribus prurientia: quod facile aſſequemur, ſi pro argumento fuerit, Chriſtum prædicare crucifixum, Dei virtutem, & Dei ſapientiam; a ſacratiſſimis enim crucifixi Chriſti vulneribus, cruce, & morte, divinæ virtutis ſupereminentiam, & voluntariæ paſſionis, quam pro redemptione mundi ſubiit homo factus, acerbitatem, & caritatis excellentiam cognoſcimus, & prædicamus. Unde ad populorum inſtitutionem duci poteſt, & pene ſub oculos poni, conditoris majeſtas, redemptoris benignitas, patris miſericordia, judicis ſeveritas, æternæ vitæ per divinorum præceptorum obedientiam felicitas, & ſempiternæ damnationis propter prævaricationem confuſio. Quæ docentur in academiis, & diſceptan-

ANNO CHRISTI 1596.

ANNO CHRISTI 1596.

tur in scholis, & inter scholasticos agitantur, sint inter illos, qui ingenia exercent, & animos acuunt: in prædicatione instituantur fidelium mentes, & studio pietatis vocentur ad mandatorum divinorum observationem, ut virtutes Christianas colant, vitia declinent, & ad futuræ vitæ præmia implorato Dei auxilio contentis studiis aspirent.

Quæ si prædicatores neglexerint, & moniti observare contempserint, episcoporum diligentia, & solicitudo curabit, ut populorum piæ institutioni, & animarum saluti omnibus modis consuiatur.

I V.

Divina officia vetere sanctorum patrum instituto, ordine, & horarum numero, ad omnipotentis Dei nomen colendum, & invocandum dispositа, quorum celebritate, & frequenti in militanti ecclesia triumphantis figura, tamquam exemplaris imitatione exprimitur; ita decet tractari, ut cordis mundities adsit: moderatus, & pene ecclesiasticus corporis cultus, index plerumque illorum, quæ sunt in animo, non desideretur: devotio autem, & quædam compositio actionum sacrarum non absit.

Eminet autem inter omnia, quæ in sacris habentur mysteriis, & actionibus, missæ sacrificium, & rei dignitate, & sacerdotis præstantia, & fructus excellentia: Dominus enim noster Jesus Christus unigenitus Patris, candor æternæ lucis, & figura substantiæ illius, portans omnia verbo virtutis suæ, tamquam sacerdos constitutus a Deo secundum ordinem Melchisedech in æternum, cum ingrederetur in sancta sanctorum per sanguinem suum, semel se ipsum in ara crucis morte intercedente Deo Patri obtulit in redemptionem earum prævaricationum, quæ erant sub priori testamento, ut repromissionem accipiant, qui vocati sunt, æternæ hæreditatis. Hoc vero sacrificium, quod semel cruente oblatum est, & memoria ac repræsentatione in ecclesia frequentatur, & usque in finem sæculi permanebit, cujus salutaris virtus in remissionem eorum, quæ a nobis quotidie committuntur, applicatur, quanta deceat spiritus innocentia, reverentia, metu, humilitate tractare, res ipsa indicat, ipsa loquitur, & contestatur.

Episcopos autem, qui ceteris antecellunt dignitate, & officio, toti anteire clero decet mysterii hujus frequentatione, ac missæ celebratione. Ut enim statis solennitatibus episcopos pontificales missas agere convenit, diebus præsertim quibus præstantiora in ecclesia mysteria Dei celebrantur, nec omittere, quod ab officio exquiritur, & episcopali dignitati certa ecclesiæ observatione impositum est; ita optandum, ut reliquis festis anni, & feriatis etiam diebus frequenter, & publice, legitimo nonobstante impedimento, missæ sacrum faciant: inde fluent fructus admirabiles ad suscipientium mentes, ad inferiorum exemplum, ad populorum subsidia spiritualia.

Qui ecclesias curatas obtinent, debent hi quidem festis omnibus diebus, & reliquis, tam frequenter, ut muneri suo satisfaciant, missas celebrare: in quo si defecerint, statuimus episcoporum vigilantia, ac studio, pœnis etiam propositis, ac, si necesse fuerit, infligendis urgeri; ut, quo fuerint negligentiores, opportunis remediis eo accuratiores fiant.

Qui ad sacerdotium promoti sunt, & impedimento non laborant legitimo, quo minus missam celebrare valeant, decernimus episcopi diligentia curari, ut diebus saltem dominicis, & festis solennibus celebrent; multo vero diligentius, si beneficium etiam simplex habeant, cujus causa sacrum facere teneantur.

In celebratione missæ, etiam edicto, & pœnis propositis, episcopi caveant, ne sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent, neve ritus alios, aut alias cærimonias, & preces in missarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab ecclesia probatæ, & frequenti, ac laudabili usu receptæ sunt. Quarumdam missarum, & candelarum certum numerum, qui magis superstitioso cultu, quam vera religione inventus est, omnino ab ecclesia removeant.

Avaritiam, quæ est idolorum servitus; irreverentiam, quæ ab impietate non abest; superstitionem, falsam pietatis imitatricem, ab ecclesiæ agro radicitus evelli convenit: tractentur sacra interiori cordis munditie, & puritate, & exteriori devotionis, ac pietatis studio: pestis vero illa, quæ diuturna rerum corruptione usque ad tremendam domini mensam pervenit, & sancta pene invasit; erit sedulitatis episcopalis curare, ut longissime abigatur.

Debent vero, ne dispar appareat, & incomposita celebrantium actio, diligenter episcopi prospicere, ut quam primum in civitate per præfectos cærimoniarum; extra civitatem per archidiaconos, seu vicarios foraneos; revideantur, & examinentur sacerdotes super modo, & actione celebrandæ missæ; &, quæ fuerint, corrigenda, corrigant; ut redigatur omnium & singulorum celebratio in eam formam, in qua nihil dissimile, nihil difforme appareat: & una sit inter omnes celebrationis ratio, ut est una missalis, & rubricarum ad sacrum faciendum præceptio. Contumaces, & inobedientes pœna coercendos esse debita declaramus.

Ac in primis decernimus in sacerdotum consecratione animadvertendum, ut illi ad missam celebrandam accedere minime permittantur, antequam a præfecto cærimoniarum de tota actione examinati & probati fuerint. In missis autem novis, quod ad avaritiæ labem pertinet, importunas, & illiberales eleemosynarum exactiones potius quam postulationes, aliaque hujusmodi, quæ a simoniaca labe, vel certe a turpi quæstu non longe absunt, omnino ex Tridentini concilii decreto prohibemus, & per episcopos prohiberi mandamus.

Privatis in domibus, atque omnino extra ecclesiam, & ad divinum tantum cultum dedicata oratoria ab ordinariis designanda, & approbanda; nec non altaribus, quæ sub aut porticu ecclesiæ sunt, & in missali non edito a Pio V. celebrari missas nec suadet ratio, nec pietas patitur; ita episcopi faciant, & exequantur.

Ut autem missas, quæ in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis celebrantur, decet hora convenienti, & statuto ordine ad publicum civitatum, & locorum commodum celebrari servato totulo, quod in omnibus omnium ecclesiarum sacristiis conservari debet; ita in parochialibus opportuno tempore, non ad aliquorum instantiam, sed communem piorum consolationem celebrandæ erunt. In omnibus cathedralibus, & collegiatis insignibus ecclesiis, decernimus, ubi non est punctator ad missarum defectus notandos, quamprimum episcoporum diligentia constitui, cujus munus sit, diem, & defectum notare, & ex parte pœnarum, quæ exigentur, missarum

defe-

ANNO CHRISTI 1596.

defectus supplere, reliqua in sacristiæ, vel ecclesiæ ornamenta impendere. De parochorum defectu investigent diligenter archidiaconi, seu vicarii foranei intra fines attributæ regionis; &, si corrigi facile poterunt, corrigant; sin minus, ad episcopos deferant, ut adhibeatur medicina, quæ sanare morbum possit.

Peregrinos, seu alienæ diœcesis sacerdotes in provinciam Aquileiensem, nec ad missam celebrandam sine commendatitiis proprii ordinarii ex Tridentini concilii decreto non esse admittendos decernimus.

De missa conventuali, quæ celebratur in ecclesiis cathedralibus, seu collegiatis, quia multa sunt, quæ distinctionibus egent, & declarationibus, ut apte decernantur: agendum putamus primum de quibusdam, quæ ad collegia, seu capitula ecclesiarum spectant; ac de chori disciplina, & ordine; postremo etiam de missa conventuali, ut ex hoc capite aliquid ducatur, quod ad ecclesiasticam disciplinam conformandam pertinere potest.

Ecclesiasticas universitates, seu capitula ecclesiarum tam cathedralium, quam collegiatarum, quæ tamquam corpus membris apte compactum, & coagmentatum, motu agi, & tamquam spiritu vigere necesse est; sine ordine, quæ illarum vita est, & legibus, quarum vi aluntur, & conservantur, stare nemo posse affirmabit: est tamen in ipso statu defectus, & inclinatio quædam rerum; dum, quæ ante constituta fuerant, pro temporum qualitate & varietate mutationem desiderant; & quæ sæculis præteritis opportuna habebantur, nunc perniciosa sunt, & novarum constitutionum dispositione tolluntur. Hanc ob causam statuimus singulorum capitulorum tam ecclesiarum cathedralium, quam collegiatarum statuta, constitutiones, & consuetudines, quæ tamen a sede apostolica non fuerint confirmatæ, quamprimum ab episcopis propriis examinari accurate debere; ut ex statutis, & constitutionibus, seu etiam decretis capitularibus, illa, quæ desuetudine obsolverunt, decerpant; quæ præsentis temporis usu perseverant, unum in corpus redigi curent: ista vero etiam, quæ retinentur, revideant, & perpendant, ne sint contra juris ordinem, aut sacri concilii Tridentini decreta, aut pontificiarum constitutionum statuta, & ita corrigant, ut varia quadam similitudine conveniant; &, si quid aut ultra jus commune sit, aut præter, apte consentiat, & quasi concentum, qui ex diversis numeris, & modis constat, efficiat.

Consuetudines etiam scripto exceptas perpendi decernimus, an rationabiles & honestæ sint. Si qua declinarit a ratione, & contra juris ordinem emerserit, & abusu confirmata injustam legis speciem usurparit; tolli de medio præcipimus: quod erit proprium episcoporum munus, ut in suis ecclesiis curare studeant: satis enim constat abusu, quo inveteratior est, eo facilius adulterina specie honesta omnia corrumpi.

His positis fundamentis episcopi partes erunt, cavere ne quid in capitulorum congregationibus aut proponatur, aut recipiatur, quod sit contra jus expressum, aut sacri concilii Tridentini statuta, aut constitutiones pontificias, proposita pœna proponentibus, præter pœnam nullitatis quorumcumque actorum. Quod in sua diœcesi quisque pro opportunitate ac etiam necessitate locorum, & rerum particularium inspectione præstare, & efficere commode poterit, ac debebit.

In humanis, ut bene omnia consentiant, si ratio quædam constans desideratur, qua particularia metiri, & moderari possimus; multo quidem justius in sacris & divinis debet esse certa quædam agendorum norma, illaque non arbitrio subjecta, sed lege constanti comprehensa, ut sit certa * unitate potius, similitudine conformata, quam sequantur omnes. Quamvis autem Pii V. constitutione de Romano breviario edita cautum sit, ut, qui supra ducentos annos proprium habent officium, uti eo possint, nec debeant compelli ut horas canonicas de breviario Romano recitent; tamen ratio peragendæ sacræ rei, & illa, quæ tantopere Deo placet, consensio uniformi ritu recepta, maxime suadet, ut in Aquilejensi provincia statuatur unica laudes Deo canendi, & sacra obeundi officia forma. In nostra metropolitana ecclesiæ Aquilejæ de proprio breviario canebantur superioribus annis canonicæ horæ, & erat proprium etiam missale, atque alibi proprii adhibebantur in diœcesi nostra quidam ritus antiquissimo usu recepti: at vetera, quæ non omnino sincera comperta sunt, & pene desuetudine collapsa, recesserunt, & jam nova sunt omnia. Sanctam Romanam ecclesiam magistram, & matrem agnoscimus: hanc, ut in reliquis, etiam ritu, & ministeriis ecclesiasticis modo sequimur. Vix enim fit in hujusmodi particularibus ecclesiarum, aut locorum officiis, quin aut apocryphum aliquid, aut erroneum deprehendatur. Decernimus igitur, ut in tota Aquilejensi provincia, in ecclesiis cathedralibus, collegiatis, parochialibus, & aliis quibuscumque tam publice, quam privatim, in posterum horæ canonicæ ex breviario Romano sub Pio V. edito recitentur; ac declaramus recitantes obligationi recitandi horas minime satisfacere, nisi de breviario Romano illas recitarint: quod item decernimus in missali, rituali sacramentorum, & aliis observandum. De sanctis, qui apud certos populos in veneratione sunt, declaramus intelligi, ut festos dies sanctorum patronorum, tam provinciæ, quam civitatum, & titularium ecclesiarum celebrare solenni etiam ritu liceat.

Qui Illyricam oram colunt episcopi, in qua breviarium, & missale lingua Illyrica in usu habetur, curent ut illa diligenter adhibitis doctis, & piis viris, qui linguam illam calleant, revideantur & emendentur. Optandum tamen esset, ut episcoporum Illyricorum diligentia sensim Romani breviarii usus cum missali item Romano, & rituali sacramentorum induceretur: quod efficere pro eorum pietate ac prudentia non erit summopere difficile, si juniores clericos, & ex seminarii scholis selectos, qui studio, & ingenio magis proficiunt, exercere sensim cœperint, & ad opus hoc pium studiose promoverint. Hæc in optatis: executio præscribi non potest: præscribet autem prudentia illorum, & singularis in Deum pietas. Satis erit, si sibi persuaserint, quod passim experimur in librorum Latinorum & Italicorum lectione, illos libros mendis scatere, multo vero plures probabili conjectura errores esse in illis, quam in nostris, quos quamplurimi legunt & iidem emendant: illos autem pauci & illiterati, qui corrigenda dijudicare non norunt.

Quæ autem de breviario, missali, & rituali sacramentorum statuimus, in eam volumus partem accipi, ut non comprehendant catechismum Romanum in Illyricam linguam Gregorii XIII. iussu (quod est ad nos per certos homines

* aliquod deest.

ANNO CHRISTI 1596.

allatum) conversum: quem cupimus a clero Illyrico frequenter tractari & legi, ut sit hæc materna lingua sacerdotibus Illyriæ in promptu ad populos docendos, quæ ad salutem necessaria sunt. Curent tamen episcopi, ut exemplar aliquod ejusdem catechismi emendatissimum in archivo episcopali reponatur, ad cujus præscriptum emendatio recognosci & approbari in futurum tempus possit: cum illa, quæ catechismo comprehenduntur, vel de articulis fidei, ac sacramentis tractantur; periculose alterius linguæ ignoratione, seu impressorum vitio [a] pateant, periculosius vero nequitia hæreticorum; quorum corruptio, nisi ab episcopis, qui provinciæ illius linguam non norunt, parato remedio convinci possit, longius dimanabit.

Locus corruptus. a) *Forte*, subrepant. E.

Ut autem Illyricis populis prospiciendum est ut verbi Dei pabulum, quod ex prædicto catechismo curati haurient, habere possint; ita etiam curandum, ut caput primum de reformatione matrimonii ex concilio Tridentino cum impedimentis matrimonii & declaratione temporum, quibus nuptiæ prohibentur, habeant in linguam Illyricam conversum: idemque semel in mense promulgare & declarare populo dominicis diebus post prædicationem verbi Dei parochi curent. Idem de doctrina Christiana illis gentibus tradenda omnino statuimus: quod episcoporum vigilantiæ & religioni serio committimus & commendamus.

Non est in ecclesia Dei, in qua perficiendæ naturæ per gratiam Dei viget ratio, non est vacuum si in puris naturæ terminis non est: nec est dignitatum, aut officiorum institutio otiosa, ut species ostentet quod actus non efficit: nec residere, aut interesse juxta sinceram, & rectam canonum intelligentiam censentur, qui interessendo nihil eorum quæ ad suum pertinent officium exequuntur. Proinde cum dignitatum & canonicatuum institutio ad ministeria ecclesiastica & sacra facta sit, ut obtinentes illa obire debeant non modo in psalmodia, [ut in choru ad psallendum instituto hymnis, & canticis Dei nomen reverenter, distincte, ac devote laudent;] sed etiam in aliis: divina vero per se, & non per substitutos officia subeant; decernimus per episcopos in tota provincia diligenter curandum, ut pietate, ac diligentia vigeant, quo ista aliquando prompte exhibeantur: inobedientes ac pertinaces districte cohibeant, & emendent.

Sicubi tam in cathedralibus ecclesiis, quam in collegiatis insignibus præbendæ canonicales hactenus per attributos ordines distinctæ non fuerunt, præcipimus, episcoporum diligentia, (licet ex quotidianis tantum distributionibus constent,) quamprimum adhibito capituli consilio distingui, ut in cathedralibus dimidia saltem pars presbyteri sint; ceteri vero diaconi, & subdiaconi in cujus distinctionis partitione æquum est servari, ut præbendis iis, quæ uberiores habent reditus, majores etiam ordines attribuantur; in ecclesiis vero, ubi est consuetudo, ut præbendæ omnes sacerdotales sint, hoc idem conservetur.

Ordinibus autem distinctis, præter hebdomadæ ordinariæ obligationem feriatis diebus per idoneos substitutos obeundam, festis majoribus celebrante in pontificalibus prælato, canonici diaconi, & subdiaconi servato ordine præbendæ suæ onus per se ipsi sustineant. Decani vero, & qui priores in ecclesia dignitates post pontificalem obtinent, solennioribus diebus prælato absente, sive impedito, conventualem missam celebrent. In nocte autem, & aurora nativitatis domini non permittatur, ut alius celebret missam conventualem, qui non sit canonicus.

Ad episcopos autem decernimus pertinere ordinem, ubi jam non est, certis quibusdam regulis instituere pro prædictis tam festis majoribus, dominicis, & aliis per annum, quam in unaquaque hebdomada observandis; pœnam etiam adjicere, & fabricæ seu pio alicui loco applicare.

Ex duobus, quæ pertinent ad cultum divinum sustinendum, quorum alterum respicit absentias illorum, qui residere in cathedralibus & collegiatis tenentur; alterum pertinent ad divinorum officiorum celebrationem: primum satis certum, exploratumque proponimus; ut obtinentes in cathedralibus ecclesiis, aut collegiatis dignitates, canonicatus, præbendas, aut portiones cujuslibet statuti, consuetudinisve vigore, nullo modo ultra tres menses ab eisdem ecclesiis quolibet anno absint, salvis ipsarum ecclesiarum constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt, sub pœnis a sacro Tridentino concilio præscriptis. De secundo, quod ad debitum divini officii regimen spectat, de congrua canendi & modulandi ratione, de certa lege in chorum conveniendi & permanendi, simulque de omnibus ecclesiæ ministris, ac tota chori disciplina, cum arduum sit particulatim decernere, quod ad universam apte possit provinciam accommodari propter varios diversarum diœceseon ritus & statuta; singulorum reverendissimorum episcoporum suffraganeorum nostrorum diligentiam excitamus, ut quisque ex suarum ecclesiarum observationibus meditetur; & spatio sex mensium a die dimissi præsentis concilii numerandorum aliquid conficiat quod putet præcipue disponi posse ad cultum divinum conservandum, & augendum, & omnes totius provinciæ ecclesias communi disciplina conformandum; quod singuli effecerint, si cum singulis diœcesibus & ecclesiis conferatur, ut Deo favente demum constet aliquid, ex quo possit elici universæ provinciæ communis divinorum habendorum norma.

His quæ studiose collegerint, adjiciant remedia, quæ vel usu fuerint receepta; vel ad usum accommodanda.

In cathedralibus & insignibus collegiatis ecclesiis ut numero & ordine ministrorum, augusta quædam rerum series, qua mirifice assistentium animi capiuntur, proponitur, quæ nisi præceptione regatur & certa lege moveatur, incomposita specie & summa deordinatione confusum aliquid efficit; quo nil sit videnti turpius, aut molestius; ita curandum ut sacra & divina certo ordine præfecto aliquo cærimoniis ecclesiasticis constituto peragantur. Quod ut in omnibus provinciæ cathedralibus & collegiatis insignibus ecclesiis in promptu habeatur, decernimus ex mansionariis, vel capellaniis, quæ onus residendi in eisdem addictum habent, primo quoque tempore vacantem in præfecturam cærimoniarum ecclesiasticarum institui, & de ea perpetuis temporibus provideri aliquem, qui in hujusmodi studio versatus sit, & actorum ecclesiasticorum directionem & sacrorum dispositionem sustinere pro dignitate intelligat.

Pœnitentiarios in ecclesiis cathedralibus & insi-

insignibus collegiatis ad piorum consolationem & lapsorum spirituale subsidium in promptu esse decet: idcirco episcopi pœnitentiarium cum unione præbendæ proximæ vacaturæ ad præscriptum concilii quamprimum instituant.

Qui in ecclesiam ad laudes Deo persolvendas ex clero conveniunt, quo ceteris officio, vel dignitate præsunt, eo debent accuratius exequi, quæ sibi sunt ratione officii adjecta; ipsi vero diligenter intendant & intelligant, se chori interessentia ita adstrictos, ut salva non possint conscientia temporale, quod ex distributionibus percipitur, commodum assequi, nisi divinis rite servierint & ministrarint. Si quis igitur, dum divina peraguntur officia, in choro canonicus, seu mansionarius, aut aliquis alius quocumque censeatur nomine clericus, quacumque sit præditus dignitate, cum superpelliceo, aut etiam sine, per ecclesiam divagari, colloqui, literas legere, aut alia tractare non omiserit, eum decernimus (licet postea in chorum ascenderit) omnino absentem reputari pro matutino, vel horis diurnis, vel vespertinis, quibus prædicto modo deliquerit. Punctatori vero districte præcipiant episcopi sub pœna suspensionis, ut ex officio tales punctent, ac toto illarum horarum lucro privatum in libro suo notent. Quod idem ad alios extendi decernimus, qui in stallo non suo permanserint in choro, dum divina celebrantur.

Quia vero licentia & abusu factum, ut sero in chorum accedant, qui tempestive interesse deberent; ac nisi certa aliqua regula præstituatur, inconvenientia in dies augeri singulos non dubitandum: decernimus eos, qui in matutinis in chorum ascenderint post finitum primum hymnum; in horis diurnis item post hymnum: in missa post confessionem: in vesperis post completum psalmum, pro interessentibus non esse habendos: sed lucris & distributionibus dierum & horarum prædictarum, quibus in chorum tempestive non ascenderint, omnino mulctandos. In quo episcoporum diligentiam excitamus, ut serio agant, & pœnis punctatores suarum ecclesiarum ad præfati decreti executionem omnino adigant; quod declaramus non obtinere locum, cum episcopus in chorum ad divina officia ascenderit; hoc enim casu decernimus quoscumque servitio chori adstrictos, cujuscumque dignitatis & officii sint, in principio divinorum officiorum interesse debere. Qui postquam episcopus jam consederit, in chorum venerit, eum declaramus illarum horarum lucro omnino damnandum.

Quæ vero in divino cultu peraguntur, quia loco indigent apto & commodo, ut etiam cum dignitate peragantur; præcipimus omnibus & singulis episcopis, diligenter curent & omnino intendant ut chori ecclesiarum, præcipue cathedralium, aut etiam collegiatarum insignium (ubi non sunt) ita extruantur, seu reparentur, vel etiam aptentur, ut res fieri sacra disposita commoditate & cum dignitate possit: ad quæ perficienda excubabunt episcopi, & quos necesse erit, etiam opportunis remediis contento studio compellent.

Ut absurdo, quod alicubi viget, occurratur episcopali vigilantia, decernimus, eos, qui ratione vel mansionariæ, vel capellaniæ perpetuo chori servitio in ecclesia cathedrali, seu collegiata sunt addicti, & solennibus diebus, aut etiam festis, quibus episcopus in ecclesia divinis interest officiis, ad alias ecclesias se confe-

A runt lucri causa, negligentes quod minus est, ut majus acquirant, cum dedecore ordinis, & ecclesiæ cui sunt adscripti, injuria; irremissibiliter lucro totius distributionis illius hebdomadæ, in qua deliquerint, plectendos esse: quod si sæpe idem in hebdomada commiserint, statuimus per episcopum ita provideri debere, ut corrigatur omnino pervicacia, clericalis modestia reformetur, & ecclesiæ servitium debitum conservetur. ANNO CHRISTI 1596.

V.

Ecclesiastici summa gubernaculi est gloria Dei & salus animarum: utrumque diligenter
B tractandum, cum negligentia in re tanta maledicti piaculo subjiciatur. Ut autem diligentia in agendis rebus etymo quodam vocis dilectionem & caritatis notam primis literis inscriptam habet, ita quæ floccifacimus, etiam negligimus: ac exhibitio operis, probatio est dilectionis. Episcopos autem, quos in specula dominus constituit, ut gladium venientem prospicientes tuba canerent & populos monerent, ne sanguis pereuntium de manibus illorum requiratur; si gregem amant dominicum, probare dilectionem opere decet: si vigilantiæ & custodiæ solicitudine laborant, hoc putent, quod socordia perdiderint, se districta ratione reddituros. Duo autem requiruntur in pastore gre-
C gem custodiente; ut interdiu ante gregem incedat, ipse unus ad pascua educens, cujus vocem agnoscunt oves, quæ alienam non noverunt: nocte vigilias agat, cui dicitur: *Custos* Isa. 21
quid de nocte? ac ne repente in gregem irrumpant lupi, canes ad custodiam adhibeant, illos quidem non mutos, sed qui latrare valeant; quod quidem ad episcopalis oneris officium pertinere nemo non videt. Idcirco sacra Tridentina synodus episcoporum apud ecclesias suas residentium præsentiam quanti referat pernoscens, illos monuit, ut sibi attenderent, & universo gregi, in quo Spiritus sanctus illos posuit regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo;
D & divinorum præceptorum memores facti forma gregis in judicio & veritate pascerent ac regerent; in eos vero qui ab ecclesia & residentia discesserint, quædam sanxit, quæ pertinaciores coercerent, vel alieniores ad officii sui studium revocarent. Existimamus autem de reverendissimorum episcoporum nostræ provinciæ pietate non esse dubitandum illos, qui hactenus voluntate in sua ecclesia & diœcesi residerunt, & muneri episcopali promptam operam & fidele ministerium præstiterunt, in posterum diligentius idem facturos; ut, quæ de contumaciter absentibus a residentia sua eodem concilio sancita sunt, alio potius, quam in provinciam nostram, derivari conveniat.

Quod vero de episcoporum residentia a sacro
E Tridentino concilio & summorum pontificum constitutionibus cautum est; hoc non est intelligendum, ut præsentia assideant, nihil præterea agant: cum ex sacris canonibus residentia sit accipienda in eum sensum, ut sit laboriosa, non otiosa: id quod duobus præsertim Tridentinæ synodi verbis egregie exprimitur, Ut pascant & regant: quorum primum ad vitæ innocentiam, ad salutaris verbi prædicationem, ad sacramentorum administrationem & bonorum operum exemplum pertinet: secundum ad disciplinam restituendam, ad mores purgandos, & juris ecclesiastici ditionem, ad bonorum laudem

ANNO CHRISTI 1590

dem & vindictam malorum ſuſtinendam ſpectat. Utrumque ſi præſtiterint epiſcopi, ſatis illa, quæ ſunt epiſcopalis muneris, videbuntur præſtitiſſe & impleſſe.

Debent autem ab epiſcopali domo (ut a capite reformatio incipiat) initia correctionis duci: ut illi, qui vel ad miniſterium gubernaculi adſciti ſunt, vel epiſcopo ſerviunt, vel ad quæcumque domus & familiæ commoda pertinent, ſuo quiſque gradu modeſtiam illam vita, moribus, habitu, pietate, converſatione præ ſe ferant, quæ bene propoſitum familiæ decent, ut a familia epiſcopali ſumant ceteri exemplum domeſticæ rei bene & laudabiliter tractandæ.

Qui ex eadem familia ſunt & clericalem habitum deferunt, ex quibus pars major epiſcopalis familiæ conſtare debet, præluceant reliquis virtute & integritatis ornamento: quod ſæpe epiſcopi revideant, recognoſcant, emendent: putent vero maximum ſibi fore ex hac parte ad reformationem impedimentum, ſi quod in aliis animadverterint & corrigere voluerint, familiæ ſuæ, quam prius informare diſciplina debuerant, objici vere poſſit.

Ac ut frequenter ſacrum facere debent epiſcopi, niſi impedimento rationabili teneantur: ita dominicis & feſtis diebus ad veterum canonum præſcriptum eccleſiæ cathedrali, quoad fieri poteſt, deeſſe non debent; ut populus prælati benedictione & exemplo animatus, quam præſcripſerit prælatus pietatis & devotionis regulam, & exemplo confirmarit, eam pie arripere & ſolicite ſequi ſtudeat; ac dum in choro divinis epiſcopus intereſt, curet ut diſpoſito rerum ordine nihil ſit vel confuſione turbatum, vel deordinatione inverſum.

Quod ad miniſtros eccleſiaſticos & eccleſiarum ornatum pertinet, curent epiſcopi, ut in clero ſuo ex habitu eccleſiaſtico pietas, ex converſatione ſinceritas & innocentia colligatur; ut Chriſti bonus odor ita bene oleat, ut nihil omnino male oleat. Sit in unoquoque gradu quædam conditionis proportio; illa quidem par gradui, forma non diſſimilis: ut qui totam inſpexerint provinciam, unicam omnino videantur familiam videre, officiorum, & ſtudiorum varietate diſtinctam, at vero uni patrifamilias ſubditam, & eiſdem legibus conformatam.

Ut verbi Dei prædicatio, quod eſt vitæ ſpiritualis pabulum, fidei principium, bonorum operum fundamentum, præſentia epiſcoporum incrementum recipiat, & uberiores in ſingulos dies pœnitentiæ fructus in fideli populo ferat; ſtatuimus per epiſcopos omnino (ubi fortaſſe non eſt) ſedile in eccleſia ſuggeſtum prædicatoris e regione reſpiciens altiore aliquo gradu conſtitui: ubi epiſcopus cum ſuis canonicis ſuperpelliceo indutis ad prædicationem audiendam ſedeat. Prædicationi epiſcopus, ſi legitime impeditus non fuerit, quotidie interſit, & exemplum præbeat pietatis, ac devotionis. Quia tamen ad clericalem ſtatum pertinet, omnibus pietatis officiis ceteris antecellere, & prædicationi intereſſe: ac ſi ſæculares ſua ſedilia pro prædicatione audienda, vel communia, ut magiſtratus, vel propria, ut privatæ perſonæ, in eccleſia habent, eccleſiaſticos homines loco & ſede carere in eccleſia, etiam extra chorum, cum non deceat, epiſcoporum diligentiæ proponimus & ſuademus, ut prope ſedile proprium, quatenus fieri poterit, alterum apte conſtructum accommodent ad clerum recipiendum. Ex quo duo conſequentur apud omnes magni æſtimanda: primum erit, ut epiſcopo notum ſit ex ſola loci inſpectione, an clerus ad prædicationem conveniat; ut ſi defecerit, opportune etiam proſpiciat: ſecundum erit, ut populus, qui clerum prædicationes declinantem aliquando perſpiciens ſcandali offenſionem paſſus eſt, ipſius cleri emendatione & frequentia acrius ad imitationem incendatur.

Atque hoc ipſum ne ſuo fraudetur eventu, diligentia epiſcopi ſuſtinendum decernimus; ut ante prædicationes clerum moneat, tardiores excitet, omnes, qui juſto carent impedimento, ad prædicationes adducat, pertinaciter inobedientes, ut reſipiſcant aliquando, etiam coerceat: grave enim videri jure poſſet, dum reliqui ad verbum Dei audiendum ſolicite confluunt, ſi clericos videamus per vicos & plateas errare & ſæcularibus rebus operam dare, ac nullius proviſione & decreto ad meliorem mentem revocari.

Idem curandum monemus, cum feſtis diebus divina celebrantur officia, ut omnes cleri civitatum (exceptis rectoribus parochiarum, quibus eſt animarum perpetua cura impoſita: & iis, qui obligatione alicujus eccleſiæ tunc temporis obſtricti ſunt) niſi fuerint ex ipſis aliqui legitimo impedimento detenti, in eccleſiam cathedralem, ſeu collegiatam reſpective tam ad horas diurnas, & miſſam conventualem, quam ad veſperas conveniant: nihil enim poteſt videri abſurdius, ſi ſæculares divinorum officiorum tempore eccleſiam frequentent, clerici refugiant: illi Deum vel tacitis vocibus in eccleſia laudent, iſti in viis, & publicis locis tempus vaniloquiis terant, & boni averſione ſcandalum præbeant.

Quod ut executione facili perficiatur, hortamur epiſcopos, ut illam rationem, quæ ad rem fuerit accommodatior, ineant.

Non omittant epiſcopi ſeminaria inviſere, ac diſciplinæ, morum, & pietatis documenta, quibus puerilis ætas informatur, recognoſcere, & adhibito canonicorum conſilio, quos ad gubernaculi partem adſciverunt, proſpicere, ut fructus, qui a ſeminariorum erectione, & conſervatione percipitur, omnino non pereat. Seminarii clericos ad cathedralium eccleſiarum, aut etiam collegiatarum ſervitium feſtis diebus adſcitos non permittant officium deſerere; aut occaſione accedendi, & recedendi, per civitatem divagari: ſed modeſtiæ, & eccleſiaſticæ diſciplinæ legem moderentur & contineant.

Doctrinæ Chriſtianæ ſocietates, & exercitationes aliquando viſitari ab epiſcopis decet, ut vel auctoritate, vel præſentia rem tantam, quæ alicubi difficultatem patitur propter patrum negligentiam, & petulantiam puerorum, omnibus provehere ſtudiis contendant. Quod ſi fuerint impediti, vicarios generales, aut etiam foraneos ad hanc viſitationem dimittant: ut quod eſt Chriſtianæ fidei, ac diſciplinæ fundamentum, & certa ad omnem vitam cum virtute traducendam ratio, vigilantia, & ſolicitudine epiſcoporum conſervetur, & certis præſidiis muniatur.

Congregationes caſuum conſcientiæ ſingulis eorum ſe menſibus haberi præcipiant, ad quas omnes curatos, & clerum civitatis advocabunt, & renuentes compellent juris remediis, atque pro his proponi caſus tempeſtive, & clero per ſchedas denuntiari curent; ac

de-

ANNO CHRISTI 1596.

decisiones a theologo, quem adsciverint, super eorum singulis ferri mandabunt.

Ægrotantium visitationes, eorum præsertim, qui prælati præsentiam, aut benedictionem in extremo vitæ statu expoſcunt, aut aliqua ratione poſſunt vel injuriarum dimiſſione, vel rei alienæ reſtitutione, vel erratorum atrociorum abſolutione ad bonum adduci, libenter epiſcopi ſuſcipiant, & ex caritate obeant. Ad quod munus accedere æquum erit ad cohortandum, monendum, corripiendum, monendum ſtudioſe, ut animas domino lucrifaciant; ne divertant ſermone ad humanas tricas, niſi neceſſitas compellat: orationis ſcopus in unum Deum, & animarum ſalutem intento ſermone dirigatur, & ſubſidia proponantur ſpiritualia: ut corporis ægritudo toleranter perferatur, quo Dei gloriæ ſervire, & peccatorum maculas abſtergere valeant; in quo abundet epiſcoporum caritas, & Chriſtiana ſolertia.

Pauperum, & miſerabilium perſonarum curam paternam gerant epiſcopi, ne deſtitutæ ab eo, qui communis debet eſſe pater, cuſtodia & caritate, quæ ſunt propria prælati munera, in mala varia, & duras incidant calamitates, nec ſit, qui in volutabro miſeriarum jacentibus manum admoveat, ſi epiſcopus non admoverit, & beneficentiæ Chriſtianæ exemplum non dederit.

Ea eſt rerum humanarum inconſtantia, & imbecillitas, ut nihil ſit inter homines ita firmum, & munitum conſenſu, lege, natura, quod vanitati & caſui non ſubjiciatur; nec poteſt cuiquam permanendi ſtatus præſcribi, quin repentinæ inſtent & exoriantur cauſæ, eæque cum ratione conſentientes, ut diſcedere oporteat, & expediat. Idcirco licet epiſcopis reſidendi apud ſuas eccleſias, & in diœceſi, concilii Tridentini decreto, & in graviſſimo pontificiarum conſtitutionum præcepto neceſſitas impoſita ſit; cum tamen Chriſtiana caritas, urgens neceſſitas, debita obedientia, ac evidens eccleſiæ, vel reipublicæ utilitas ſuaſerit, ut epiſcopi ab eccleſia, & diœceſi abeſſe cogantur, non illam ob cauſam contumaciæ redarguendi, ſi cauſas abſentiæ probatas attulerint ad excuſationem; quas, quia incertis a rebus pendent, definire vel ſupervacaneum, vel incertum, & indefinibile putamus.

Quod ad cauſas abſentiæ pertinet, id fiat, quod Tridentino concilio ſancitum & declaratum eſt; cujus diſpoſitionem in omnibus declaramus ſervandam & exequendam.

Qui inſcitia laborant, & ambitioſa nobilium potentia nituntur, cum vel ad ordines, vel ad beneficia aſpirant, commendatitias literas undique collectas ad præſidium inſcitiæ ſuæ adſciſcunt. Duo vero, quibus eſt occurrendum, efficere conantur: ut imperitiam his ſuis fulciant adminiculis, aut prælato liberam diſponendi facultatem adimant, vel eumdem in difficultates adducant. Idcirco ſtatuimus, & declaramus omnes & ſingulos commendatitiarum literarum perquiſitores, & præſentatores, ſive ad ordines, ſive ad beneficia aſpirent, quandocumque pro prædictis commendatitias præſentarint, tunc temporis ad eadem, quæ tum petunt, quamvis alias idonei eſſent, non promoveantur.

Capellæ, & altaria de jure patronatus laicorum, incompta, & inculta, decet omni ratione ornari. Patronos autem epiſcopi juris remediis compellant, [a] & quæ debent, omnino a parte ſua impleant.

Præterea vigiliis ſanctorum, & feſtorum dierum, quibus jejunatur, præcedente veſpere ſigno campanæ intimetur populis jejunii futuri obſervatio, ut ignorantiæ prætextus excludatur. Quod epiſcopi parochis indicent omnino exequendum.

[a] *Forte*, ut quæ. H.

VI.

Qui curam animarum ex officio ſuſceptam habent, rei debent, quam ſuſtinent, quæ ſingulis periclitatur momentis, præſentem operam dare; atque hi quidem ut corporali inſiſtunt reſidentia, ita piis debent conatibus urgere, ne quid propter illorum [b] injuriam, aut nequitiam pereat, & reddendæ rationis obligatione malum cuſtodem obſtringat. Debent curati meminiſſe, datos ſe populis mediatores inter Deum, & homines: ut ſacra frequenter facere pro eccleſia ſancta Dei, & populo ſibi commiſſo non omittant; ut verbum Dei, cujus diſpenſatores facti ſunt, inculcare animis fidelium non deſinant; ut ſacramenta petentibus vel miniſtrare, vel proponere, & ſuadere maxima diligentia ſtudeant, ut vitæ integritatem in exemplum aliis prætendant, & quaſi lucernis ardentibus viam demonſtrent, qua per divinorum mandatorum obſervantiam in cœlum aſcenditur.

[b] *Forte*, injuriam.

Sacra feſtis diebus facere curati non omittant: reliqui vero tam ſæpe, ut muneri ſuo ſatisfaciant. Sacramenta omnia ex Romano rituali miniſtrent, ut in breviario, miſſali, ſacerdotali, rituali, & aliis ſanctam apoſtolicam Romanam eccleſiam magiſtram, quæ non fallitur, & matrem, quæ materna dilectione filios non amare, & ſalutaribus non paſcere alimentis non poteſt, omnino ſequantur.

Duo ſunt fines in humana fragilitate; ingreſſus in vitam, & exitus; his tamquam curriculi hujus finibus vita præſens terminatur, utrobique curatorum vigilantia, & Chriſtiana caritas requiritur. Cum enim ingredimur in hanc vitam ærumnis & periculis refertam, ire filii, ſpei ſalutaris expertes, & renovationem regenerationis expectamus; præſto debet eſſe, qui baptiſmi ſacramento originalis peccati maculam abſtergat, & in filiationem Dei, qua juſte primi parentis culpa damnati fueramus, reſtituat. Diſceſſus ex hac vita, qui gravi premitur erratorum pondere, & perpetui naufragii metu, niſi opportune ſpiritualis medici pharmaco muniatur, & confirmetur; jure quidem poſtulat, ut diſpenſator, cui fuerat miniſterii ratio commiſſa, damni pœna damnetur. Ad patrinatum in baptiſmate non admittant curati eos, qui ſaltem memoriter non teneant orationem dominicam, ſalutationem angelicam, & ſymbolum apoſtolorum.

Sint igitur curati diligentia, & fideli miniſterio commendabiles, ut opus, quod tenent, diligenter ſuſtineant, Dei, & epiſcopi ſui animadverſionem ſubituri, ſi negligenter ſe geſſerint. Ac hi quidem extra parochiæ fines habitare non præſumant, ſed inter ſuum gregem diverticulum habeant, ut in omnes partes cuſtodiæ, & caritatis ſuæ affectio commode dimanet. In libro deſcripta habeant diſtincte nomina parochianorum per domos, & familias; confeſſioni, & communioni paſcha-

ANNO CHRISTI 1596.

ſchatis reſurrectionis dominicæ intendant ; inter illos omnia obſervent, omnia circumſpiciant. Ut patresfamilias bene familiæ præpoſiti, ſi quem præſenſerint corpore ægrotare, prudenter adeant, conſolentur; ac ut medicus corpori ſubvenire medicamento properat, ſalutis monita prudenti, & maturo ſermone, ac ſpirituales medicinas proponant, ſuadeant, miniſtrent; ac ovem Chriſti ſanguine redemptam ne patiantur inedia, & fame ſpirituali perire. Præter libros, in quibus ſcribantur nomina baptizatorum, & confirmatorum, habeant curati librum matrimoniorum, atque item mortuorum : uſus enim jam docuit hujuſmodi ſeriptiones ad multas, eaſque maximas, etiam ſumme periculoſas controverſias tollendas pertinere.

De eccleſiis, ſacriſtiis, eccleſiaſtica ſupellectili, & decenti illorum omnium cultu, ita curent, qui parochialibus præſunt eccleſiis ; ut nihil appareat ſordidum, aut minus quam decet nitidum.

A cœmeteriis vineas, & fructuoſas arbores amoveant; nec intra ſolum ſacrum venale quidquam proponi ſinant; ut re appareat quod jam norunt per doctrinam omnes, eſſe domum orationis, non autem negotiationis.

Miſerabilium perſonarum parochiæ ſuæ curam gerant paternam, præſertim vero ubi juniores puellæ, aut viduæ ſunt, quarum egeſtas grave periculum oſtendit : atque in hoc ipſo ita contendant, ut omnem etiam lapidem moveant ; quo caſui, qui videtur inſtare, ſumma caritate occurrant.

Domus parochiales ordine ac diſciplina ſint reliquis exemplum. Curati omnino ad quodcumque vel vile miniſterium feminas non adſciſcant ſibi in familiam, quæ aliquando infames corpore fuerint, vel infamibus domeſtico miniſterio inſervierint, aut propter ætatem, & alia ſuſpectæ eſſe poſſint. Mares etiam illos minime recipiant, qui publici blaſphemi ſint, aut ſceleroſi, aut ſaltem in paſchate confeſſi, & euchariſtiati non fuerint. De feminis in civitatibus, præcipimus a vicariis generalibus epiſcoporum hujuſmodi miniſtras, prævia aliqua cognitione probari : in opidis, pagis, & villis ab archidiaconis, ſeu vicariis foraneis regionum.

Diſceſſus curatorum a parochiis ut propter animarum curam, quæ ſingulis objicitur momentis alicui periculo, eſt inhibendus; ita indulgendum neceſſitati, & temporum qualitati. Itaque ſciant epiſcopi, eorumque vicarii licentiam diſcedendi in ſcriptis, gratiſque non ultra bimeſtre tempus, niſi ex gravi cauſa, eſſe concedendam, ſicut decreto concilii Tridentini ſtatutum fuit. Ut autem in civitatibus licentiam hujuſmodi edicimus a vicariis generalibus in ſcriptis eſſe petendam ; ita in oppidis, pagis, & villis petendam decernimus a propriis vicariis foraneis pro facultate illis ab epiſcopo limitate concedenda. Si qua vero fuerit legitima cauſa, quo minus curatus aliquis apud eccleſiam ſuam reſidere poſſit, erit illa quidem legitime coram epiſcopo, aut ejus vicario generali probanda : & ſi fuerit ex illis, quæ juſta videri, & reputari poſſit, licentiam ſcripto authentico comprehenſam dare licebit ; quarum licentiarum vel longi temporis reſidentia excuſantium, vel brevioris ex cauſa momentanea, mandamus librum, ſeu regeſtum quamprimum fieri, ut quandoque licentiæ hujuſmodi videri, ac revideri poſſint.

VII.

Monemus omnes in domino abſentiam jure permittente ex cauſis rationabilibus indulgeri, ut humanis ſit neceſſitatibus conſultum ; non ut canonici ad luxum, & venationes, & illa, quæ modeſtiam clericalem non decent, per occaſionem indultæ abſentiæ diffluant : quod illos meditari apud ſe, & perpendere æquum eſt. Abſentiam ab eccleſia monemus omnino non ſuſcipi dominici adventus tempore, quadrageſimæ, nativitatis, reſurrectionis, pentecoſtes, itemque corporis Chriſti : atque ita dimitti, ut dimidia ſaltem pars canonicorum, (ſalvo illorum jure, qui ſuper his privilegio fruerentur, viridi obſervantia ſtabilito) in eccleſia remaneat.

Si qua extra ordinem cauſa gravior, & longioris abſentiæ neceſſitas, ex privato etiam incommodo emerſerit, illam decernimus ab epiſcopo ſervatis ſervandis cognoſci ; interim ad perceptionem diſtributionum quotidianarum abſentem non admitti.

Ac ut diſtincte, quid hoc in genere vitandum, quid ſequendum, cognoſci ac decerni poſſit, ſtatuimus, canonicis, ſeu beneficia ſine cura obtinentibus, quæ reſidentiam perſonalem requirunt, ſi ætate majores triginta annis fuerint, licentiam ut proficiſcantur ad ſtudia in gymnaſiis publicis obeunda denegandam, niſi ſtudia jam cœpta perficere continuato curſu perſeverarint. Hujuſmodi autem licentia non ultra quinquennium concedatur : ſtudia vero debent eſſe ſacræ theologiæ, aut ſacrorum canonum. In quo monemus animadvertendum eſſe, ut beneficiorum onera interim per ſubſtitutum idoneum obeantur, & ſuſtineantur. Obtinentes eccleſias parochiales decernimus omnino a licentia hujuſmodi proficiſcendi ad publica gymnaſia eſſe repellendos ; qui enim collationis tempore per concurſum examinatus, & canonice promotus fuit, & publico examinatorum ſynodalium teſtimonio ad animarum curam exercendam idoneus habitus, dimittendus non eſt, ut diſcat, cum ad docendos alios provectus fuerit.

Quia ſolent capitula interdum canonicis in longum abſentiæ tempus, annos etiam commentitiis cauſis, aut veris, ſed non legitimis concedere ; eiſdem inhibemus, ne quid in poſterum tale conari, aut tentare audeant; alias decernimus irritum, & inane quidquid ſuper præmiſſis actum, geſtum, decretumve fuerit.

Quia vero intereſſe divinis corporalem tantum præſentiam non requirit, ut quis actum præſentiæ exhibeat, nihil præterea agat, aut curet ; præſenti conſtitutione edicimus, illos dici vere, & proprie reſidentes, qui ad divina in eccleſiam convenientes laudes perſolvunt, ex inſtituto eccleſiæ, Deo ; munera obeunt vel communia, vel propria ; divinis animo, ore, toto corpore intendunt. De quo ſuperius capite de divinis officiis ſatis actum eſt.

VIII.

In domini domo nihil præpoſterum, aut inordinatum eſſe debet: ordo autem, & ratio dictat, ut quæ in membris proportio, & ſymmetria deſideratur, ea in capite præcipue eluceat,

ceat, & emineat ; ne monſtri ſimile ſit , turpe imponi caput bene compoſito corpori , quo membra , licet per ſe ſatis apta, dignitatem , & pulcritudinem amittant . Idcirco ſi res poſtulet, ut in eccleſia electiva (ut vocant) agatur de electione epiſcopi , quædam conſtituenda duximus, ut tantæ rei agendæ, quantum licet , conſulatur.

Sit igitur eligentium ſcopus , ut ad cathedralis eccleſiæ regimen eum eligant , qui ſit legitimo matrimonio natus , ætate matura , gravitate morum , literarumque ſcientia juxta conſtitutionem Alexandri III. quæ incipit : cum in cunctis ; in concilio Lateranenſi promulgatam . Debet autem antea in univerſitate ſtudiorum magiſter , ſive doctor , aut licentiatus in ſacra theologia , vel jure canonico eſſe promotus , aut publico alicujus academiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos habitus ; ſi regularis fuerit , a ſuperioribus ſuæ religionis ſimilem habeat fidem ; ſaltem vero ſex menſium ſpatio ante in ſacro ordine conſtitutus . Promoti autem ad eccleſias cathedrales poſt receptam electionis confirmationem , ut munera epiſcopalia obire, & gregis incolumitati conſulere valeant , debent ipſi quidem munus conſecrationis intra tres menſes ſuſcipere, nec differre ultra tres alios menſes, ne vel fructus reſtituere in primo caſu compellantur , vel in ſecundo privationis pœnæ ſubjiciantur. Conſecratio vero ſi extra curiam Romanam fiat , in eccleſia , ad quam promoti fuerint , aut in provincia , ſi commode fieri poterit , celebretur.

Ad electionem , qui jus eligendi habent , non procedant, niſi mortuo epiſcopo , & vocatis omnibus, qui ſunt in provincia , ut electioni epiſcopi, quæ tanti refert, interſint omnes , qui jus habent , & ferre ſuffragium valent ; ut majori , ac ſaniori parte epiſcopi electio ſuſtineatur,

Proceſſum , & inquiſitionem fieri de prædictis qualitatibus eligendorum ſacra Tridentina ſynodus diſtricte præcipit , ad ſanctiſſimum dominum noſtrum cum fidei profeſſione tranſmittendam, & ab eodem approbandam . Quod non modo ut fiat , ſed ut bene fiat in primis curandum . Tota autem inſtructio a probatis viris teſtibus, omni exceptione majoribus ſumenda, qui vitæ, morum, integritatis, pietatis, ac ſedulitatis Chriſtianæ certum teſtimonium reddant . Sit atteſtatio jurejurandi religione munita , ſit ex officio recepta, & a perſonis ab officio aſſumendis, non a parte nominandis , & in publicum inſtrumentum redacta. Qui vero ex capitulo examini , & inquiſitioni præficientur , ab ipſomet capitulo eligantur , delato eis juramento facturos in examine obeundo, quæ juxta veritatem, & juſtitiam ſunt, poſthabito odii , amoris , affinitatis , & aliorum omnium reſpectu ; ac nihil ſe ex iis, quæ inquiſitione perceperint , cuiquam præter ipſum capitulum manifeſtum facturos . Ad poſtulationes confugere, & inteligibilem per carnem & ſanguinem expoſcere , & juris ordinem pervertere non expedit . Statuimus , in eccleſiis electivis ordinem juris ſequendum eſſe , ac tum demum ad poſtulationes canonicas declinandum , cum electiones idoneorum præficiendorum defecerint.

In primis autem cum eccleſia vacaverit , ſupplicationes , & preces publice , privatimque habendas præcipimus a capitulo per civitatem & diœceſin indicendas, quibus clerus & populus bonum valeat a Deo paſtorem impetrare , quod eſt gubernaculi eccleſiaſtici & Chriſtianæ diſciplinæ & pietatis certiſſimum cum Dei gratia fundamentum.

ANNO CHRISTI 1596.

Ac ut ea , quæ in membris eſt naturalis quædam conſenſio , ut invicem ſerviant , invicem obſequantur ; in corpore provinciæ noſtræ caritas inter epiſcopos vigeat , quæ Deo placeat , & populorum ædificationi conſulat , decernimus , ſi quando divina diſponente providentia , metropolitanus , aut aliquis ex epiſcopis ſuffraganeis decubuerit , & in viam univerſæ carnis declinare cœperit , ut ex iiſdem ſuffraganeis, qui proximior ægrotanti eſt , ſeu eo impedito , aut abſente , alius , qui minori ſpatio abeſt , capitulo ægroti epiſcopi ſignificante , ſolicite accedat , ut ſacramenta & ſpiritualia obſequia prudenter exhibeat , & præſens præſentem caritate conſoletur epiſcopali . Si æger epiſcopus obierit , curabit idem, ut per œconomos , aut alios ex capitulo, tota ſacra ſupellex, ornamenta eccleſiaſtica , paramenta , vaſa, miſſalia , atque hujuſmodi alia , licet ex auro , ſeu argento confecta ad divinum cultum etiam in privatis ædibus, capellis , oratoriis deſtinata , quæ tempore obitus ejus extabunt , eccleſiis , de quorum fructibus facta fuerint , eo ipſo applicentur & incorporentur , ſublata de eiſdem , teſtandi , ſeu diſponendi facultate : Id quod Pii quinti conſtitutione decretum eſt , & graviter omnibus , ad quos pertinet , pro executione injunctum.

De cenſibus & reditibus dictarum eccleſiarum non exactis , ſive dies ſolvendi ceſſerit , ſive non ceſſerit , modo exacti non fuerint, etiamſi illorum fuerit exactio , in judicio jam propoſita , quod Julii III. conſtitutione jam decretum eſt , hoc idem ſervandum ſtatuimus , ut ſcilicet ad ſucceſſores epiſcopos pertineant . De fructibus vero non exactis legati , aut donationis titulo relictis , decernimus , quod in declarationibus ejuſdem bullæ adjectis deciſum , ac definitum eſt,

Defuncto metropolitano , ab epiſcopo , qui ſpiritualia illi obſequia præſtitit , dies obitus totius provinciæ epiſcopis ſignificetur , & in tota provincia dies illius depoſitionis magna celebritate ſacrorum & cleri agatur . Si ex epiſcopis aliquis deceſſerit , qui caritatem exhibuerit defuncto , ille idem epiſcopus rem metropolitano ſignificet, qui toti provinciæ idem officium indicat . Ac ut metropolitani poſtremo tempore defuncti anniverſarium in tota provincia quotannis fieri præcipimus & mandamus ; ita in ſingulis cathedralibus eccleſiis de proprii epiſcopi proxime defuncti anniverſario repetitum , ac diſpoſitum intelligi debere dicimus , declaramus & ſtatuimus . Æquum enim eſt, ut eos , qui nos dilectione paterna & paſtorali affectione foverunt , & ad omne bonum adducere perpetuis laboribus & vigiliis conati ſunt , grati animi memoria & piis obſequiis proſequamur.

Quod de anniverſario metropolitani & epiſcoporum ſingulis annis celebrando decrevimus ; hoc item de metropolitani & epiſcoporum ſuffraganeorum viventium ſolenni conſecrationis die quotannis habendum & celebrandum decernimus , ut preces publicæ & ſupplicationes ipſo conſecrationis ſolenni die habeantur ; ac divinæ clementiæ bonitas exoretur,

ANNO CHRISTI 1596.

retur, ut gratiæ ſuæ munere gubernaculi ecclesiastici ordo, inſtitutio, & progreſſio procedat.

Dies vero tam anniverſarii metropolitani, quam epiſcoporum, itemque conſecrationis eorumdem in kalendariis particularibus epiſcoporum indicantur.

IX.

Parochorum ea eſt muneris & obligationis ratio, quæ curam animarum univerſam complectitur, ut hoc ipſo capite ſtatuere de parochis aliquid optimo jure decreverimus. At vero cum ad reliquorum cuſtodiam parochorum ſolicitudo vocetur; debent hi quidem non gregatim adiſciſci, aut inconſulto provehi, ſed canonice, id eſt mature & ſervatis ſervandis. Cum igitur quomodocumque vacaverit eccleſia aliqua parochialis, quocumque cenſeatur nomine curata, etiamſi ſit vicaria vel temporalis, vel perpetua, curam habens animarum annexam, ſive ſit liberæ collationis ordinarii, ſive de jure patronatus, decernimus, ſtatim habita vacationis notitia, epiſcopi partes eſſe, idoneum in ea vicarium cum congrua ejus arbitrio fructuum portionis aſſignatione conſtituere, qui onera ipſius eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de rectore provideatur. Quod ſi cui collegio, aut capitulo a ſancta ſede indultum ſit, ut caſibus repentinis occurrente vacatione alicujus eccleſiæ curatæ, ipſummet poſſit capitulum de corpore cleri civitatis aliquem ad curam in vacante eccleſia ſuſcipiendam dimittere, donec epiſcopus moneatur de hujuſmodi vacatione; ſciant cuncti id indultum extra caſum ſuum non eſſe intelligendum.

Cum ad notitiam epiſcopi vacatio parochialis eccleſiæ pervenerit, edicta decernimus publice eſſe proponenda, quibus vocentur ad futurum examen die conſtituta perficiendum, qui ad concurſum accedere volent. Ex iis vero, qui ab examinatoribus ſynodalibus idonei renuntiati fuerint, ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem eccleſiam gubernandam opportunis, ab epiſcopo eligatur, quem idem epiſcopus magis idoneum judicaverit, ut ad vacantem eccleſiam promoveatur. Collationem autem eccleſiarum parochialium, ſeu curatorum, factam ſine examine commiſſo examinatoribus ſynodalibus, & non obſervata lege concurſus, nullam declaramus, irritam, atque nullius eſſe valoris pronuntiamus, ac taliter proviſo nullum etiam coloratum jus, aut titulum quæſitum eſſe: dictas vero parochiales eccleſias, ſive curatas, ut antè, vacare, ac de eiſdem provideri debere. Quod ſi obſervata ſit quidem forma concurſus, ſed minus idoneus magis idoneo fuerit ab epiſcopo in electione præpoſitus, liceat ei uti appellationis remedio adverſus epiſcopi eligentis irrationabile judicium, quemadmodum cavetur conſtitutione ſanctæ memoriæ Pii quinti hac de re edita.

Quod ſi carnis & ſanguinis affectione, poſthabito eo qui magis idoneus in examine fuerit, conferatur eccleſia minus idoneo, & appellarit ad hanc ſedem metropolitanam ille, qui ſibi factam fuiſſe injuriam probare, ac jus tueri ſuum velit; officii neceſſitate cogimur juſtitiæ ſubſequi implementum, quod graviſſima conſtitutio Pii quinti indixit, & eccleſiaſtica ratio poſtulat.

In hujuſmodi eccleſiis, quæ ſunt de jure patronatus eccleſiaſtici, ſervetur quod ſacrum concilium Tridentinum diſpoſuit; ſi inſtitutio ad epiſcopum & non ad alium pertineat: ut is, quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus judicabit, epiſcopo præſententur; ut ab eodem inſtituatur: cum vero inſtitutio ab alio, quam ab epiſcopo erit facienda, tunc epiſcopus ſolus ex dignis eligat digniorem, quem patronus ei præſentet, ad quem ſpectat inſtitutio. In eccleſiis autem, quæ ſunt juris patronatus non eccleſiaſtici, ſervetur quod jure ſtatutum eſt, ut tamen præſentati ab examinatoribus ſynodalibus prævio examine probentur, & non, niſi idonei reperti fuerint, admittantur.

Deputationes vicariorum tam perpetuorum, quam temporalium, in eccleſiis curatis ad menſam capitularem ſpectantibus & ab ea dependentibus, ſeu dictorum vicariatuum collationes omnes & quaſcumque proviſiones in futurum ab executione ſuſpendimus, & ſuſpenſas poſt duos menſes declaramus, quamdiu deputati ſeu proviſi profeſſionem fidei in manibus noſtris, aut vicarii noſtri, quoad diœceſin Aquilejenſem; vel in manibus epiſcopi ordinarii, aut ejus vicarii generalis, quoad provinciam, emiſerint: ut ſit initium executionis miniſterii profeſſio, & fundamentum, a quo recta miniſterii ratio pendere debet. In contrafacientes autem quoſcumque juris remediis animadvertendum pro criminis qualitate decernimus.

Locationes & conductiones ultra triennium eccleſiarum parochialium cum redditibus earum ſub quibuſcumque conditionibus, tenoribus, ac formis initas, ut alicubi fieri compertum eſt, nullas & irritas declaramus, & quatenus opus ſit, etiam irritamus & abolemus: eaſdem vero eccleſias, quæ menſis vel epiſcopalibus, vel capitularibus unitæ ſunt, in vicariatus perpetuos erigimus & in poſterum per vicarios perpetuos in eiſdem eccleſiis inſtituendos, animarum curæ inſerviendum decernimus.

Qui ad parochiales eccleſias, vel curatas aſſumuntur, præter ea, quæ ſuſtinendi muneris cauſa requiruntur, vigintiquinque annos ſaltem attingere debent: proviſionem ſeu collationem, aut etiam deputationem, de minore factam viribus carere decernimus.

Illiteratos curatarum eccleſiarum rectores, qui ſuperioribus fortaſſe temporibus in eccleſias irrepſerunt, quibus propter imperitiam minus certe inſerviunt, quam res poſtulat: nec ferre poſſumus cum damno eccleſiæ, & eccleſiaſtici miniſterii jactura in officio diverſari, & ab eccleſia removeri caritas non patitur: eam vero rationem quam præſcripſit concilium Tridentinum, adhiberi volentes, declaramus his, modo vitæ honeſtæ ſint, coadjutores, aut vicarios idoneos pro tempore parte fructuum competenti aſſignata adjungendos ac deputandos a locorum epiſcopis; tamquam ſedis apoſtolicæ delegatis: ut coadjutorum, ſeu vicariorum diligentia Dei opus egregie perficiatur.

Quod ſi apud eccleſias parochiales, ſive baptiſmales populus ita numeroſus ſit, ut unus eccleſiaſticis ſacramentis miniſtrandis, & cultui ſacro peragendo ſufficere non poſſit, epiſcoporum tamquam ſedis apoſtolicæ delegatorum partes erunt, rectores, ſeu alios, ad quos

per-

pertinet, compellere, ut tot pro ministerio sa- A
cerdotes adjungant, quot satis esse ad munus
parochiale sustinendum putarint.

Inolevit miserabili exemplo quibusdam etiam in locis, quibus populus numero, & qualitate satis pollet, abusus, ut beneficia ecclesiastica, quæ curam animarum ex primæva eorum institutione habuerunt, in simplicia assignata vicariis congrua portione conversa fuerint, nulla intercedente sanctæ sedis gratia conversionis, aut commutationis, sed impetrantium assertione & abusu: quasi superiorum temporum rectores, qui residere apud ecclesias curatas debuerunt, cum non resederint, & per vicarios in dictis ecclesiis ministrarint, naturam ecclesiarum parochialium culpa sua, quæ B
injustum affectavit commodum, & correctionem effugit, immutarint. Cui malo occurrentes ea, quæ nos decet, vigilantia & solicitudine, statuimus de præfatis ecclesiis, quas tamen vere constiterit a primæva erectione fuisse curatas, ut, licet effectum videantur, sine ulla tamen sanctæ sedis gratia, consecutæ, per totam provinciam provideatur; ut cum primum quocumque modo dictæ ecclesiæ aliter, quam per resignationem obtinentium vacaverint, ad primævi status conditionem ipso facto rediisse censeantur; & fiat de illis provisio, ut de vere parochialibus ecclesiis sacrorum canonum dispositione statutum est: quod ut contra omnes impetrantium incursiones certo præsidio tandem C
aliquando muniatur, statuimus totius provinciæ nomine sanctissimo domino nostro supplicandum, ut præfatum decretum apostolica auctoritate confirmare, & munire dignetur, ne quod nostra solicitudine paratum est remedium, subreptionis impulsu pereat.

Debent iis, qui a parochialibus ecclesiis longe absunt, vel extra civitatem sunt, cum tamen a parochia civitatis pendeant, & ab eadem gubernentur, episcopi opportune prospicere, ut ministeria spiritualia in promptu necessitate exigente habere possint, præsertim si aquarum divortiis, & montium difficultatibus, & pontium nocturno transitu, ac pluviarum, seu nivium tempore, vel intercluso portarum civitatis exitu, difficilis rectori sit, ac periculosus, interdum etiam impossibilis in eam partem accessus; quo casu juxta felicis recordationis Alexandri tertii constitutionem, & Tridentini concilii decretum, novas episcopi parochias constituere poterunt, ut animarum curæ consultum sit: Iis vero, qui novis parochiis præficiendi erunt, ex fructibus ad matricem ecclesiam quomodocumque pertinentibus assignandam portionem ex decreto
concilii * declaramus; quæ si minus competens, ac minus congrua fuerit, erunt partes episcopi, etiam populum ad ea, quæ novo rectori necessaria fuerint, præstanda compellere; ut inde hauriat victus necessarii commoda, ubi E
ministerii & laboris assiduam diligentiam impendit.

Decedente parocho, ea, quæ ad sacrum cultum, vasa, libros, paramenta, missalia, ornamenta, & alia sacra, licet ex argento, sive auro confecta, vivens ex fructibus beneficii etiam in capella, seu privato oratorio adhibenda confecit, nomine ecclesiæ, apud quam resedit, seu quam obtinuit, vindicanda, & in illius usum adscisenda decernimus & mandamus juxta constitutionem Pii quinti, quod vicariorum foraneorum diligentia expedien-

dum erit, ut proprio illorum capite declarabimus. A

ANNO CHRISTI 1596.

X.

Dignitatum, & canonicatuum, qui nomen a regula & ordine duxerunt, electionem, & probationem episcopis indicimus faciendam cognitione, & judicio, ut idoneos, quos caro & sanguis non revelavit, eligant spectatæ probitatis, morum, etiam probatæ doctrinæ, ut merito senatus ecclesiæ dici possit: in quo sibi persuadeant fore ad ecclesiasticum gubernaculum dirigendum bene incitatæ voluntati maximum & perpetuum adjumentum; pertinent B
enim, qui dignitates obtinent ecclesiasticas, & canonici ad caput, qui est episcopus, tamquam nobiliora membra: pertinent vero ratione ministerii & dignitatis, itemque loci propinquitate, & ordine ecclesiæ, ut nihil in horum altero sit, quod ad alterum non pertineat. Hanc ob causam de dignitatibus, & canonicatibus a Tridentina synodo statutum est, ut in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis insignibus dignitates omnes, & saltem dimidia pars canonicatuum, ubi id commode fieri potest, tantum magistris, & doctoribus, aut etiam licentiatis in theologia, vel jure canonico conferantur. Quod si dignitates curam animarum annexam habeant, ex decreto concilii declaramus nulli esse C
conferendas, qui saltem vigesimumquintum ætatis suæ annum non attigerit, & in clericali ordine versatus, doctrina ad munus suum exequendum necessaria, & morum integritate non commendetur.

Aliæ dignitates, & personatus, quibus nulla subest animarum cura, clericis idoneis non minoribus annis viginti duobus juxta idem concilii decretum conferantur.

In archidiaconos, qui oculi sunt episcoporum, in omnibus ecclesiis provehantur, ubi fieri potest, qui magistri sunt in theologia, seu doctores, aut licentiati in jure canonico: neque enim munus, sicubi jurisdictionem habent; aut dignitas, quæ principalis est post episcopalem: D
aut temporum ratio, quæ vigilantiam, integritatem, & doctrinæ donum requirit, omnino patitur, ut segnes, & illiterati adsciscantur, qui imperitia, & sordibus evertere perseverent quæ stare videntur.

Ætas promovendorum ad canonicatus ea saltem debet esse, quæ sacro ordini præbendæ conveniat, ut infra tempus a jure, & sancta Tridentina synodo constitutum, promoveri possint: ea sit præterea in literis scientia, & in ecclesiasticis doctrina, ut ordinem assequi præbendæ valeant. Nisi enim idonei in examine ad ordinem præbendæ, quæ confertur, extiterint, inhabiles ad canonicatum pronuntiamus; collationem vero, aut quamcumque promotionem E
de illis ad canonicatum irritam & cassam declaramus.

In ecclesiis tam cathedralibus, quam collegiatis, & parochialibus, ex earum constitutionibus, aut ex prava consuetudine observatur, ut in electione, præsentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione, vel alia provisione, sive admissione ad possessionem alicujus cathedralis ecclesiæ, vel beneficii, canonicatuum, aut præbendarum, vel partem proventuum, seu ad distributiones quotidianas certæ conditiones, seu deductiones ex fructibus, solutiones, promissiones, compensationesve

ANNO CHRISTI 1596.

illicitæ, aut etiam quæ in aliquibus ecclesiis dicuntur turnorum lucra, interponantur: hæc examinent, & diligenter episcopi perpendant, ut, quæ in usus pios convertuntur, permittant, alia, quæ sordidam avaritiæ labem, & simoniacam suspicionem olent, evertant, ac omnino tollant. Quod vero spectat ad primi, post adeptam possessionem, anni fructus, decernimus exequendam omnino constitutionem Pii V. ut si hi fructus, & distributiones in pia opera statuto, aut vetere consuetudine insumantur, dimidium ad canonicum, dimidium alterum ad ipsorum executionem pertineat; si vero inter canonicos distribuantur, aut aliter insumantur quam in pios usus, tum decernimus dictos fructus, & distributiones primo etiam anno post adeptam possessionem integros ad canonicum pertinere, & eidem sine diminutione assignandos esse.

Beneficiorum etiam simplicium sub eodem tecto obtinendorum prohibitionem jure communi latam omnibus episcopis servandam, & exequendam omnino proponimus, & intimamus.

Ferendum nullo pacto dicimus, & declaramus, ut ad beneficia simplicia, vel liberæ collationis, vel juris patronatus, sacerdotii ordinem, & ministerium annexum habentia, provehantur pueri etiam impuberes, qui literas, & pene seipsos ignorant, nedum munus exequuntur beneficiis annexum, aut exequi possunt: quem abusum corrigere volentes, declaramus illos, qui ætatem non habent, ut saltem infra annum promoveri ad ordinem tituli beneficialis possint, inhabiles ad hujusmodi beneficia, quæ sacerdotii ordinem, & ministerium annexum habent: electionem vero, præsentationemque, & institutionem de hujusmodi persona nullam, & irritam esse, aut etiam irritandam, & annullandam declaramus.

Ac, ut in collatione beneficiorum ecclesiasticorum, quæ ministerium habent, & aliquam muneris executionem, in primis attenditur, & curatur, ut qui provehitur, idoneus sit; ita in beneficiis quibuscumque simplicibus conferendis, quamvis de jure patronatus, accurate servandum præcipimus, & mandamus, ut prius examinetur promovendus in iis, quæ ad beneficii onus pertinent, quam promoveatur: si fuerit idoneus, ut fiat, quod jure fieri potest, ac debet: aliter factam collationem ex decreto concilii declaramus irritandam: ipsi vero collatores pœnam sibi isto casu alias indictam, & in concilio Tridentino receptam & innovatam declinare studeant.

XI.

Clericorum vitam habitu, studiis, conversatione decet esse integram; ut qui aliis ordine præsunt, etiam exemplo, & laudabili morum & studiorum institutione præluceant. Quia vero hoc ipsum actu constat & habitu, singillatim de utroque statuere aliquid decrevimus, ut etiam successione temporum, quod institutum, cœptumve fuerit, expolitione aliqua perficere valeamus.

Insigne clerici tonsura est, ac vestis talaris: qui igitur in clericalem militiam adscitus est, norit a se hoc primum requiri, ut habitum, & tonsuram deferat: qui non detulerit, sciat se pœnis juris subjacere.

Cum autem complures sint, qui tonsuram habent, atque etiam ordines minores, quorum aliqui in ecclesiasticis ministeriis in habitu & tonsura aliquando servierunt; postea respicientes retro, tamquam regno Dei minus apti, clericalem militiam deseruerunt, & ad vitam laicalem, & communem reversi sunt: alii nec habitum, nec tonsuram unquam gestarunt, nec in ecclesia sua clericorum instituto & more versati sunt; sed laicorum habitu, delatione armorum, toto corporis cultu omnia alia potius, quam clericos se ostenderunt; neque clerici unquam communi hominum opinione habiti sunt: utrique vero vitam sæcularem degentes si quando aliquo impingunt, & justitiæ temporalis præcepto propter crimen objectum in aliquam difficultatem traduntur, tum ordinationis literas ostendunt, & fori ecclesiastici subsidium implorant: abusibus occurrentes variis & gravibus, sacri concilii Tridentini decretis inhærentes statuimus & declaramus indignos illos esse, quos fori ecclesiastici favor complectatur, qui ejusdem fori dignitatem, & obedientiam contempserunt. Nullus igitur fori privilegio ex decreto concilii gaudeat, nisi beneficium ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum, & tonsuram deferens alicui ecclesiæ ex mandato episcopi serviat; vel in seminario clericorum, aut in aliqua schola, vel universitate de licentia episcopi, quasi in via ad majores ordines suscipiendos versetur.

Illis autem, qui beneficium ecclesiasticum quodcumque, etiam quomodocumque simplex, possident, vel canonicatum, aut capellaniam, sive etiam pensionem ultra ducatos sexaginta, tonsuram vero, & habitum clericalem deferte contemnunt; amantes lucrum, insigne vero suæ professionis abhorrentes, constitutiones Sixti V. datas, alteram v. Idus Januarii 1588. alteram pridie Kalendas Februarii eodem anno, intimandas intra mensem decernimus, & mandamus: futuris autem temporibus in diœcesani synodi easdem promulgari præcipimus.

Lateranensis concilii sanctione gravissima decretum est, ut qui beneficia ecclesiastica tam curata, quam non curata obtinent, nisi post certum tempus horas canonicas recitarint, fructus beneficiorum amittant, qui ex tunc fabricis locorum piorum, seu eleemosynis applicati fuerint. Quod ut clericis apertius innotescat, sæpius eisdem inculcandum decernimus, ac statuimus Pii V. constitutionem de hac re ipsa latam XI. Kalendas Octobris 1571. in diœcesanis synodis quotannis publicandam: qua amissiones fructuum beneficialium pro horarum omissione quantæ sint, declarantur; inde enim omnes colligent, quod male perceptum est, qua fuerit ratione, & cui restituendum.

Non tamen existiment, qui ad subdiaconatus ordinem, & superiores provecti sunt, si beneficio ecclesiastico careant, horis canonicis ex breviario Romano recitandis obstrictos non esse: omnino vero intelligant, quemadmodum qui beneficium habent ecclesiasticum, horas canonicas non recitantes, ultra peccati mortalis reatum, amissione fructuum plectuntur: ita illos omittendo horas canonicas mortaliter peccare, nec se prætextu beneficii non adepti excusare posse. Norint vero sacri ordinis susceptione, se in sortem domini, cui in humilitate servire debent, adscriptos esse, ut a sua ipsius religiosa dedicatione, & sacris ministeriis discedere non valeant, sed obligatos ita esse, ut ascendere possint, ad sæculum descendere non possint. Qui muneris sui partes neglexerit, & convinci ali-

quo

quo modo poterit, vel non recitare, vel ordinem recitandi non intelligere, pœnis debitis etiam in foro exteriori, ultra peccati reatum, plectendum, & suæ correctionis beneficio, & aliorum exemplo decernimus.

De clericali habitu & tonsura ne dubitari contingat, qualis esse debeat, tonsuram, seu clericam edicimus eam esse, quam pro majorum & minorum ordinum gradu minorem, & majorem præsenti pagina præscripsimus, ut vel inscriptione clericæ inscriptum sit cuique suæ ordinationis signum. Barbæ incomptioris formam, & longiores pilos a superiore labro demissos, qui oris officium impediunt, omnino damnamus, & a clericali modestia rejici mandamus. Habitum vero clericalem in civitatibus, terris, & oppidis dicimus esse vestem talarem collo constrictam cum pallio superiore longo: collaria camisiarum quocumque modo crispata, seu lactucata damnamus, rejicimus, & personis clericalibus minime convenire pronuntiamus. Colorem nigrum modestiæ clericali aptum, convenientemque dicimus: colores alios quoscumque, etiam in manicis, & fibulis caligarum damnamus, & prohibemus: pileos laneos, sive sericos opere crispato, vel punctorum frequenti ordine quasi pictos, seu cinguli variegati corona exornatos, ad laicos, & non ad clericos pertinere declaramus: volumen velorum circa pileum ex arte compositum, ut personas ecclesiasticas non decet, ita minus quidem decet illas quæ inter ceteras loco & dignitate eminent.

Omnibus & singulis, quacumque sint dignitate, officio, ac beneficio præditi, quibus divinis in choro interessendi munus est adjunctum, sub pœna suspensionis a divinis interdicimus, & inhibemus: ne in chorum ad divinorum intersessentiam ascendant sine veste coloris nigri usque ad talos demissa & ad collum constricta, & superpelliceo decenti: vestem breviorem coloris non nigri, aut collo non constrictam, quocumque prætextu sumptam, a choro, & ab ecclesia longius abesse volumus: & sub eisdem pœnis inhibemus, ne quis pileos cujuscumque materiæ & formæ in chorum deferat: si enim locis omnibus clerus decenter ornatus esse debet, multo sane magis in loco sacro, & in choro, ubi laudes Deo persolvuntur, gratiæ aguntur, postulationes fiunt, esse debet: in quo stimentum induens candidum, & officium angelorum obiens, ab omnibus abstinere, quæ vel inania sunt, vel sæcularia, vel a re aliena, diligentissime debet, atque id assidue meditari, & contemplari animo pie licebit. Quod autem debeat in choro esse silentium, quæ mentis elevatio, qui cultus, attentio, & devotio, superius titulo de divinis officiis aliquid decrevimus: reliqua per reverendissimos patres in commune provinciæ commodum meditanda & compilanda proposuimus.

Ne autem quis dubitet, quæ sit habitus itinerantium forma; ut quæcumque se ad loca clerici contulerint, vitæ, & morum insigne deferant: ex ipso vero clericali habitu obstrictos se obligatione modestiæ, & temperantiæ cognoscant: statuimus vestem clericalem itinerantium eam esse, quæ saltem usque ad genu longitudine producta, genu clerici stantis operiat: hæc autem coloris nigri esse debet, & clericaliter ad collum formata. Habitum vero clericalem declaramus eum esse, qui veste vel talari, vel breviore in itinere, ut paulo ante dispositum est, ac tonsura constat. Si ex duobus alterum desit, habitum clericalem dimidiatum declaramus, ac dicimus, ut constitutionibus de habitu clericali deferendo disponentibus satisfactum non sit: quod episcopi animadvertere diligentissime, & curare debebunt, ut si minus edicta & monita, ac præcepta profuerint, pœnæ ingruant, & juvante Deo prosint.

Arma clericorum sunt lacrymæ, & orationes, non enses, aut alterius formæ, vel materiæ arma. Per civitates, & loca, in quibus habitant, si quis clericorum extra itineris faciendi necessitatem insolenter arma cujuscumque generis detulerit, eum damnandum statuimus quarta parte fructuum suorum beneficiorum: quam ex nunc, prout ex tunc, & e contra, sacristiæ ecclesiæ, cui fuerit titulo beneficiali adscriptus, applicamus, episcopi proprii mandato exigendam, & in prædictum usum insumendam: crescente contumacia graviora etiam remedia decernimus adhibenda. Contra clericos non beneficiatos carcere, banno, suspensione, vel aliter procedendum erit, ut aliquando resipiscant, qui vel errore, vel improbitate animi a disciplina, & obedientia desciverunt, ac Deo gratias agant, qui pereuntes vitæ restituit.

Pensionarios serio monitos esse volumus, eos ad officium beatæ Mariæ virginis quotidie recitandum teneri: præter peccatum mortale, quod committunt, si omiserint, restitutionis onere obstrictos declaramus. At vero ne putent ecclesiasticum panem, qui temporaliter inter ministros distribuitur, ad luxum, ad inania studia, ad venationes esse convertendum: cum sit patrimonium Christi, alimenta sacerdotum, qui vere sacerdotes, & vere ecclesiastici sunt, ministrorum stipendium, ut in ecclesia, vel extra Deo laudes persolvant, & ipsi Deo obediant.

Dicit canon: *Esau venator erat, quoniam peccator erat*: quam vero sit modestia clericali indignum, qui paulo ante breviarium manibus tractabat, & sacræ lectionis studio intendebat, eum publice accipitrem deferre, & sua in eo studia profiteri: quique cum angelis in ecclesia gratiarum actiones & laudes Deo persolvebat, eum inter canum latratus & multitudinem versari, & incomptis obstrepere vocibus; sacri canones declarant, omnes vero facile intelligunt. Consequitur autem, ut panis, qui miserorum pauperum victui sufficeret, panis, inquam, de redditibus ecclesiasticis collectus, quod est patrimonium Christi, ad bestiarum cibum indigne transferatur: cujus criminis ratio districte in die domini reddetur. Quod ut longe a clericorum vita & honestate removeamus, omnibus clericis cujuscumque conditionis, & gradus sint, venatorium studium interdicimus, & districte prohibemus: ac in eos gravius per illorum ordinarios procedendum statuimus; ac si contumacia fuerit obstinatior, & inhibitionis mollioris ratio contemptui esse cœperit, graviori etiam animadversione prospiciendum mandamus.

De tabernis, quod ad clericorum modestiam pertinet, statuimus nulla ratione tolerandum, ut extra itineris necessitatem in tabernas divertant. Quia vero locis quibusdam viget consuetudo, quæ, si clericorum spectetur conditio, corruptela, & abusus dicendus est; ut si convivii amicis, & concivibus parandi voluntas ex honesta etiam causa, vel hospitum advenarum repentino adventu inciderit, non domi

ANNO CHRISTI 1596.

ſed in publico diverſorio paretur convivium : & eo conveniant, & ibidem reficiantur, licet hoſpitibus confluentibus diverſorium totum pateat. Quod omnino clericis, cujuſcumque ordinis, ſtatus, & conditionis ſint, in tota provincia honeſtatis & modeſtiæ cauſa inhibendum pœnis etiam propoſitis decernimus, ac epiſcopos decreti præſentis vigore, ut ſerio inhibeant, excitamus.

Alearum, & taxillorum uſum, quo tempus miſera jucunditate teritur, clericis omnibus inhibemus: multo vero gravius, ſi non modo luſerint ipſi, ſed aliis ludendi poteſtatem fecerint parato loco, & domeſtico diverticulo. Epiſcoporum vero vigilantia, & prudentia, editis, ac pœnis propoſitis opportunum erit remedium adhibendum, ut peſtis avertatur, qua miſerorum facultates ſuavi morbo exhauriuntur, blaſphemiæ, & rerum deſperationes excitantur, cupiditatum intemperantiorum, & fraudum oblectamenta aluntur, denique ipſa Dei clementia aſſidue offenditur: qui tanto periculoſior morbus eſt, quanto ardentius interdum animos clericorum occupat, & eccleſiaſticas opes pervadit.

Convivia, & nimiam laicorum familiaritatem, multarum offenſionum & ſcandalorum originem, debent clerici in quocumque gradu conſtituti declinare ac fugere; honeſtatem, quæ inter clericos tutius ſervatur, amare; contraria diligentiſſime vitare: meminiſſe vero debent, non aliunde clericalis ordinis dignitatem gravius fuiſſe offenſam, quam a nimia laicorum familiaritate: illi enim, ut honeſte de iis, quæ honeſti ſpeciem præ ſe ferunt, ſentire ſolent; ita ſi honeſtum illud, quod opinione comprehenderunt, aſſidua tractatione non reperiunt, parvipendere, & quos imperfectiores norunt, contemnere omnino ſolent.

Mulierum ſuſpectarum contubernium & familiaritatem declinent & fugiant clerici: de epiſcopis enim fas non eſt ſuſpicari: ne vel mali ſuſpicione laborent, vel periculoſæ rei tractatione tabeſcant: qui ſordium, & intemperantiæ ſtudio impliciti fuerint, ita corrigantur, ut vel monitis reſipiſcant, vel pœnæ intimatione, aut (ſi pertinaciores fuerint) etiam inflictione diſciplinam recognoſcant; aut etiam, ſi deſperetur correctio, beneficiorum privatione plectantur. Quod vero ſuperius ſtatutum eſt titulo de reſidentia curatorum circa feminas ad miniſterium domeſticum clericorum admittendas, & approbandas, hoc diligenter ſervetur.

Clericum, qui a ſæculo diſceſſit in ſortem domini adſcitus, ſeculi adhuc negotia appetere non decet. Negotiationes enim, mercaturas, alienæ rei procurationes, alienorum tutelas, advocationes, & fidejuſſiones cum ſæcularibus, & de re ſæculari, & alia hujuſmodi cum clericorum vita, & ſtudiis conſentire nemo affirmarit. Dent igitur operam epiſcopi, ut clerum eccleſiaſticis exercitationibus, ſacrarum literarum ſtudio, & caritatis operibus inſtituant, & ad perfectæ vitæ bonum per Chriſtianas virtutes adducant.

Ad ſpectacula comœdiarum, ſive ad bancos circulatorum, & buffonum in plateis, qui aliis exemplum eſſe debent maturitatis, & prudentiæ, accedere, & aſſiſtere clericos non decet: a chorearum ſpectatione item clerici abſtineant: ſaltationem vero privatam, & publicam, quod eſt intemperantiſſimæ temeritatis genus, nulla ratione committant, niſi gravioris correctionis virgam experiri affectent. Perſonatum incedere clericum turpe, vanum, periculoſum, non ferendum: non enim ad bonum habitus clericalis depoſitio; ſæpiſſime ad malum vel inchoandum, vel conſummandum. Nocte ſe clerici domi contineant, niſi ad caritatis Chriſtianæ officia ſit eundum: militum, aleatorum infamium perſonarum converſationem declinent: computationes fugiant, & omnia, quæ eccleſiaſticam perſonam minus decent, & ſacrorum canonum ſtatutis interdicta ſunt clericis, a ſe putent aliena: quæ vero ad omnem caritatis, & pietatis exercitationem pertinent, eam amplectantur, & numquam dimittant.

Clericalis militiæ propagines aptari, & in futuræ quaſi ſobolis ſpem ali ſuadet pietas, & Chriſtianæ prudentiæ ratio. Ac, ut rite fiat, & iis obſervatis, quæ obſervatione digniſſima ſunt, de ordinationibus clericorum ſummatim quædam ſtatuimus; alia etiam Deo favente addituri, ut ex his quaſi fundamentis majora aliquando excitemus.

Qui ad ordines gradatim minores, & majores promovendi ſunt, quædam habere, quibuſdam carere debent: ac ut diligenter proſpiciendum, ut quæ ad ordines ſuſcipiendos, & exercendos attinent, ne deſiderentur; ita animadvertendum diligentiſſime, ut quæ aſcenſum, & promotionem impediunt, diſpiciantur, & ab eccleſia excludantur. Atque ita decretis concilii Tridentini inhærentes, ſtatuimus, ut prima tonſura non initientur, qui ſacramentum confirmationis non ſuſceperint, & fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere & ſcribere neſciant, & de quibus probabilis conjectura non ſit, eos non ſæcularis judicii fugiendi fraude, ſed ut Deo fidelem cultum præſtent, hoc vitæ genus elegiſſe.

Ad minores ordines promovendi bonum a parocho & magiſtro ſcholæ, in qua educantur, teſtimonium habeant, & ſaltem Latinam linguam intelligant; in quibus ſervanda interſtitia decernimus, niſi aliud epiſcopo expedire videbitur: ac, ut interſtitiorum ratio videtur ea eſſe, ut minorum ordinum functiones apoſtolorum temporibus in eccleſia laudabiliter receptæ, & pluribus in locis aliquamdiu intermiſſæ, in uſum revocentur, ita epiſcoporum ſolertia curandum decernimus, ut minorum ordinum miniſteria reſtituantur: fiet autem ſatis commode, ſi quos epiſcopus ordinarit, eos a miniſteria eccleſiarum cathedralium, & collegiatarum deſtinarit: iis vero competenti numero inſtructis, per eccleſias parochiales clericos eoſdem diſpoſuerit, & in illis ad eadem miniſteria obeunda deſtinarit.

Ad aſcenſum inter minores non admittantur, qui priorum miniſterio, morum & ſtudiorum teſtimonio non commendentur: hoc autem ipſum teſtimonium (ſi parochiam clericus, & magiſtrum ſcholæ mutarit) recipiatur ſaltem a parocho, & magiſtro, in cujus vel diſciplina, vel parochia ſex menſes ante ordinationem fuerit.

Qui ad ſingulos majores ordines erunt aſſumendi, per menſem, aut alias, ut edicto epiſcopali præſtituetur, ante ordinationem epiſcopum adeant, qui vicario generali, aut vicariis foraneis locorum, ſive archidiaconis, aut cui magis expedire videbitur, committat, ut nominibus, & deſiderio eorum, qui promoveri velint, publice in eccleſia propoſitis, de ipſorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vi-

& vita a fide dignis diligenter inquirant, & literas teſtimoniales ipſam inquiſitionem factam continentes ad epiſcopum quamprimum tranſmittant.

Qui ad ſacrum ſubdiaconatus ordinem ſunt provecti, ſi per annum ſaltem in eo verſati non ſint, ad altiorem gradum non permittantur aſcendere, niſi aliud epiſcopo videatur; qui vel neceſſitati, vel utilitati publicæ conſultum debet velle, non cupiditati, non commentitiis privatorum cauſis ſatisfactum. Quo autem propius ſubdiaconi ad ſacra accedunt; eo magis decet, ut diebus ſaltem dominicis, ac ſolennibus, cum altari miniſtraverint in eccleſiis, quibus adſcripti fuerint, ſacram communionem percipiant.

Duo præcipue in ordinatione ſubdiaconi exquirenda, quorum primum, ut tales adſciſcantur, qui ſperent Deo auctore ſe continere poſſe, cum ſit impuritas vel ab hoc gradu arcenda, vel in hoc ipſo diligentiſſime comprimenda. Secundum, ut nullus admittatur, qui recitare horas canonicas ex breviario Romano neſcierit: qui, ſi reliqua noverit omnia, & unum hoc ignorarit, repellendus erit.

Non decet eos, qui divino miniſterio adſcripti ſunt, cum ordinis dedecore mendicare, aut minus honeſtam quæſtus rationem exercere, ut victum decentem habeant. Idcirco ſacri concilii Tridentini decreto inhærentes ſtatuimus, accurate obſervandum, ut nemo ad ordinem ſubdiaconatus admittatur, niſi legitime conſtet, eum eccleſiaſticum beneficium, quod ſibi ad victum honeſte ſufficiat, pacifice poſſidere; ad titulum patrimonii, vel penſionis non ordinentur, niſi illi, quos epiſcopus judicaverit aſſumendos pro neceſſitate, aut commoditate eccleſiarum: attente vero perſpiciat, an patrimonium, ſeu penſio ab eiſdem vere poſſideatur, ac talia ſint, ut ad vitam ſuſtentandam idonea ſint, quæ deinceps, donec eccleſiaſticum beneficium, quod ſufficiat ad victum, obtinuerint; ſine licentia epiſcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus poſſint.

Epiſcopus familiarem ſuum non ſubditum, ſi per triennium commoratus ſecum fuerit, ordinare ex concilio Tridentino non poteſt, niſi ei beneficium quacumque fraude ceſſante ſtatim re ipſa offerat.

Clericos alienos cum legitimis dimiſſoriis recipere, ſi fuerint impediti illorum epiſcopi, & examinatos dimiſerint, laudabile & honeſtum: hoc tamen monemus, ad epiſcopos recipientes ad ſuam ordinationem ſubditos alienos non pertinere vel ſuper interſtitiis ex cauſa non ſervandis cognoſcere, aut decernere; vel titulos ad quos ordinantur, qui fuerint a proprio epiſcopo, ſeu generali ejus vicario approbati, aut reprobati, judicare: hæc enim ad epiſcopum [a] dimittendum pertinent.

Qui pie & fideliter in miniſteriis anteactis ſe geſſerint, & ad presbyteratus ordinem aſſumuntur, bonum habeant teſtimonium; & hi ſint, qui non modo in diaconatu ad minus annum integrum, niſi ob eccleſiæ utilitatem, & neceſſitatem aliud epiſcopo videatur, miniſtraverint; ſed etiam ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus ad ſalutem neceſſaria ſunt, ac ad miniſtranda ſacramenta, diligenti examine præcedente idonei comprobentur: atque ita pietate & caſtis moribus conſpicui, ut præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eis poſſint expectari.

ANNO CHRISTI 1596.

XII.

Seminariorum inſtitutionem, conſervationem, & promotionem in eccleſia Dei ſumme fructuoſam, quo clericalis militiæ propagatur ordo, & progreſſio, tantopere neceſſariam, ut ſtare eccleſiaſtica diſciplina ſine illorum ſubſidio, & adminiculo vix poſſit; in provinciæ Aquilejenſis civitatibus audivimus, & incredibili animi jucunditate etiam vidimus: doluimus autem metropolitanam eccleſiam noſtram propter maximas difficultates hactenus ſeminario caruiſſe, quo tamen modo lætamur nunc ita carere, ut habere pene dici poſſit; ita enim comparata, ac pene inſtituta ſunt, quæ ad ipſius corpus informandum, & inſtruendum prima & neceſſaria ſunt, ut parum deſit, quo actu perfici aliquando tamdem, & brevi quidem temporis ſpatio valeat.

Qui epiſcopi ſeminarium nondum habent; & nihil hactenus pararunt, ut aliquando haberent, monemus illos, quamprimum cogitent de ſeminario in ſua diœceſi erigendo, & ſex menſium ſpatio nobis, qui hoc de genere cogitarint, pararint, effecerint, omnino ſignificent. Si enim vel propter diœceſis paupertatem, vel anguſtiam erigere ſeminarium proprium non valeant, erit quod cogitent, qua poſſint ratione, ſi non longe a ſeminario Aquilejenſi abſint, dimidiam decimam ſuæ diœceſis in illud conferre, ut in idem clerici pro quantitate decimæ, & ſuæ diœceſis commodo & neceſſitate inferantur, & cum reliquis clericis, qui fuerint ex diœceſi Aquilejenſi, alantur, & doceantur.

Quod ſi plures ſint epiſcopi, qui ſeminarii erigendi difficultatem patiantur, ac ſit in cauſa paupertas eccleſiarum; decernimus & plurium epiſcoporum collatione debere commune ſeminarium quamprimum erigi & confici, ut quod ſinguli non poſſunt, univerſi faciant; quod valeat ad ſingulorum utilitatem aliquando derivari: in qua habendam rationem decernimus fructuum, & decimæ attribuendæ ſingulorum epiſcoporum clericis; & numeri clericorum, ne prægravetur ſeminarium, ſed partitione quadam juſta oneris & honoris ſuſtentetur. Si negligentes, (quod opinari non debemus) fuerint, & neceſſario operi erigendo defuerint; erunt partes noſtræ urgere, & a ſacra Tridentina ſynodo ſancte, pieque inſtituta de hoc genere fuerunt, omnino exequi, & actu perficere.

Locus ſeminarii ſi apud eccleſiam cathedralem fieri poſſit, non alibi optandum ut fiat; quo enim propius abſunt clerici, eo facilius, & minore temporis diſpendio in eccleſiam ſe conferunt; nec divagatione ſpatiari, nec longinquitatis ſpatio, ſtudiorum ad diſciplinæ jacturam facere coguntur. Quod ſi locus apud eccleſiam non pateat, ad epiſcopum pertinebit locum idoneum eligere, & in eo ſeminarii domum aptare & erigere.

Duo ſunt in ſeminario clericorum perpetua exercitatione retinenda, ut clerici diſcant, & miniſtrent. Ex iis, quæ addiſcere debent, item duo proponunt; alterum ad pietatis, religionis, & devotionis documenta, quod eſt omnium rerum certiſſimum fundamentum, pertinet: ut Chriſtianæ fidei rudimenta in primis inter ſe juniores addiſcant & recitent:

ANNO CHRISTI 1596.

qui provectiores sunt, doceant & exerceant: quod singulis dominicis & festis diebus curandum, & faciendum omnino præcipimus. Curabunt item episcopi, ut singulis diebus iidem clerici missæ sacrificio intersint, & saltem singulis mensibus confiteantur peccata, & juxta confessoris judicium sumant corpus domini nostri Jesu Christi. Alterum pertinet ad studia: Grammatices autem, cantus, computi ecclesiastici, aliarumque bonarum artium scientiam addiscant. Item cum primum capere animo, & intelligentia possint, sacram scripturam, libros ecclesiasticos, homilias sanctorum, atque sacramentorum tradendorum, maxime quæ ad confessiones audiendas videbuntur opportuna, & rituum ac cærimoniarum formas. Pars altera ministeria respicit, quæ ab iis, qui in seminariis degunt, clericis diligenter obeunda. Sunt autem, quæ vel minorum, vel majorum etiam ordinum executionem respiciunt, ut res videbitur postulare, & præfectus cærimoniarum singulis aut universis in ecclesia præscripserit. Hæc autem ut fiant ab illis expedite, & apte, institutione, ac exercitatione diligenti curandum erit; quod præfectorum, & magistrorum solertia effecerit.

Hujusmodi vero ministeria festis diebus ac dominicis tam in ecclesia cathedrali, quam in aliis præstare debebunt; ut coram episcopo, qui fuerint instructiores, serviant: qui tardiores, alibi: quod ut accommodate fieri aliquando valeat, in primis cupimus, seminarium apud aliquam ecclesiam construi, in qua dominicis diebus ac festis horas canonicas psallere, ac divinis inservire seminarii pueri valeant: hac enim exercitatione facilius ad rituum, & cærimoniarum cognitionem pervenerint. Ut autem in disciplina ecclesiastica commodius instituantur, tonsura statim, atque habitu clericali utantur.

Præfecti, magistri, ministrique ad inserviendum seminario, & domestica ministeria, etiam inferiora obeunda, adsciscantur probatæ vitæ, & spectatæ pietatis homines: qui non modo voluntate, & studio in rei conversationem, & incrementum propendeant, sed idonei ad provinciam sibi impositam judicentur; in quo sit episcoporum præcipua vigilantia, & diligens solicitudo.

Ut autem minore impensa scholis seminarii provideatur, ad episcopi munus spectat, scholasterias obtinentes, & alios, quibus est lectionis, vel doctrinæ munus annexum, ad docendum in ipsis scholis instituendos per seipsos, si idonei fuerint, alioquin per idoneos substitutos ab eisdem scholasticis eligendos, & ab ordinariis approbandos etiam per subtractionem fructuum cogant & compellant. Quod si episcopi judicio digni non fuerint, alium qui dignum sit, nominent omni appellatione remota: quod si neglexerint, episcopus ipse deputet: docebunt autem prædicti, quæ videbuntur episcopo expedire. Meminerint autem episcopi, concilium Tridentinum statuisse, ut officia, vel dignitates illæ, quæ scholasteriæ dicuntur, non nisi doctoribus, & magistris, aut licentiatis in sacra pagina, aut jure canonico, & aliis personis idoneis, & qui per seipsos id munus explere possint, conferantur, & aliter facta provisio nulla sit, & invalida; ideoque id decretum diligenter observari episcopi curent.

At vero ad seminarii fabricam instituendam, & mercedem præceptoribus, & ministris solvendam, & ad alendam juventutem, & ad alios sumptus cum certi reditus sint necessarii ultra ea, quæ ad instituendos, & alendos pueros sunt in aliquibus ecclesiis & locis destinata; quæ ei ipsi seminario ex concilio Tridentino applicata censenda sunt: debent ab episcopo cum consilio eligendorum ad ipsius concilii præscriptum ex fructibus integræ mensæ episcopalis & aliorum quorumcumque beneficiorum, quæ sunt ab ipsomet concilio Tridentino sigillatim expressa & nominata, portiones, aut partes aliquæ detrahi, quibus tota seminarii impensa fulciatur & sustineatur.

Ut autem aliquando tandem beneficia portionibus prædictis detrahendis leventur ac liberentur, sit episcopalis caritatis & solicitudinis munus, beneficia aliquot simplicia, cujuscumque qualitatis ac dignitatis fuerint, vel etiam præstimonia vel præstimoniales portiones nuncupatas ante vacationem sine cultus divini & illa obtinentium præjudicio, de consilio duorum de capitulo, ac item duorum de clero, seminario applicare, & incorporare, etiamsi beneficia sint reservata, vel affecta. Succedente vero casu, quo per uniones effectum suum sortientes, vel aliter seminarium ipsum in totum, vel in partem dotatum reperiatur, tunc portionem ex singulis beneficiis, ut supra, detractam, & incorporatam decernimus ab episcopo, prout res exegerit, in totum, vel pro parte remittendam.

De reverendissimorum coepiscoporum pietate, ac diligentia hoc nobis pollicemur, nunquam fore, ut portionem de mensa episcopali detrahendam, & seminario applicandam solvere recusent; sed ipsi ceteris exemplo præeant seminarii erigendi, & provehendi, & suum præcipue munus hac ipsa de re prompte exequendi; cum sacro Tridentino concilio cautum sit, ut detrectantes corripiantur, & compellantur.

Totum vero seminarii opus, ut bene dirigatur, debet certorum hominum diligentia, pietate, prudentia, ac fide sustineri. Eligant igitur episcopi singuli duos ex canonicis senioribus, & gravioribus, prout Spiritus sanctus suggesserit, quorum consilio ad seminarium gubernandum, & provehendum, quę fuerint opportuna, & necessaria constituent, & exequenda mandabunt: dyscolos & incorrigibiles, malorum morum seminatores acriter punient, eos etiam, si opus fuerit, expellendo.

Iidem episcopi cum consilio duorum de capitulo, quorum alter ab episcopo, alter ab ipso capitulo eligatur; itemque duorum de clero civitatis; quorum quidem alterius electio similiter ad episcopum; alterius ad clerum pertineat; portiones de mensa episcopali, ac ex fructibus aliorum beneficiorum quorumcumque in concilio Tridentino pro contributione ad seminarium instituendum, & conservandum expressorum detrahent, & seminario applicabunt, ut opus, cui sustinendo necessaria est non mediocris impensa, ac præterea plurimarum rerum circumspecta provisio, episcopi sedulitate, & adscitarum personarum adjumento egregie pro Dei gloria muniatur, & sustineatur.

In primis vero si qua hactenus beneficia, vel quia proximo tempore instituta, vel per incuriam (non enim putamus per industriam) omissa decimali taxa, comprehensa non fuerunt, illa curent episcopi eadem, qua reliqua beneficia,

ficia, demenſione carpi, & pari decimationis lege limitari & concludi.

Quæ ſupraſcripta omnia & ſingula pro regionis more, & pro eccleſiarum, & beneficiorum qualitate, etiamſi opus fuerit, moderando, & augendo epiſcopi ad felicem ſeminarii profectum neceſſaria, & opportuna decernere, ac providere poterunt.

Leve eſt, quod puerili ætati inſitum eſt, ut vel minimo negotio deleatur & extinguatur: idcirco ſummopere laborandum, ut qui pueri in ſeminarii diſciplina educantur, & pietatis ſtudio, ac modeſtiæ lege adſtricti ſunt, ab ea non diſcedant, quamdiu confirmatiores fuerint. Quod animadvertentes epiſcopi acute proſpicient, ne pueri, dum in inſtituta ſeminarii educatione vivunt, permittantur a diſciplina diſcedere, & libere divagari ſine magiſtro, cuſtode, & reliquorum puerorum communi victu, & exercitatione. Ut alicubi factum eſt, habent poſt ſtudia & obedientiam recreationes liberiores ætati convenientes, & profeſſioni: ad laxiora ne dimittantur.

De ſeminariis, ubi diœceſes tenuitate laborant, Tridentino concilio ſtatutum eſt, ut ad plurium prælatorum commoditatem, & plurium contributione commune aliquod ſeminarium conſtituatur. Cujus decreti auctoritatem ſequentes, ſtatuimus in tota Iſtria pro illius regionis epiſcopis unicum, ac illud quidem commune ſeminarium inſtitui pro communi religionis commodo ad cleri propagationem, & eccleſiaſticæ diſciplinæ reſtitutionem.

XIII.

Maxima gubernii eccleſiaſtici pars & ratio viget, ut epiſcopus eccleſias, loca, & populos viſitando perluſtret, & quæ acceſſu, fide dignorum teſtimonio, ipſa inſpectione cognoverit emendanda, & corrigenda, corrigat, & emendet: Idcirco ſacra Tridentina ſynodo cautum eſt in omnibus, quæ ad viſitationem, ac morum correctionem ſubditorum ſpectant; ut epiſcopi, quo aptius, quem regunt, populum in officio, & obedientia contineant; jus, & poteſtatem habeant, etiam tamquam ſedis apoſtolicæ delegati, ea ordinandi, moderandi, & exequendi juxta canonum ſanctiones, quæ illis ex prudentia ſua pro ſubditorum emendatione, ac diœceſis ſuæ utilitate neceſſaria videbuntur. Nec in his, ubi de viſitatione, ac morum correctione agitur, exemptio, aut ulla inhibitio, appellatio, ſeu querela, etiam ad ſedem apoſtolicam interpoſita, executionem eorum, quæ mandata, decreta, aut judicata fuerint, quoquo modo impediat, aut ſuſpendat.

Debent autem epiſcopi ſuam diœceſim per ſeipſos, aut, ſi legitime impediti fuerint, per ſuum vicarium generalem, aut viſitatorem, ſi quotannis totam propter ejus latitudinem viſitare non poterunt, ſaltem majorem viſitare; ita tamen, ut biennio per ſe, vel viſitatores ſuos viſitatio compleatur.

Si autem viſitationis ſcopus viſitantibus propoſitus, ut ſanam orthodoxamque doctrinam expulſis hæreſibus inducant; bonos mores tueantur, pravos corrigant; populum cohortationibus & admonitionibus ad religionem, pacem innocentiamque accendant: in quo ad paternam epiſcoporum caritatem, Chriſtianumque zelum pertinebit omnes amplexari; ut modeſto etiam contenti equitatu, ac famulatu quam celerrime, debita tamen cum diligentia, viſitationem abſoluant, omnia exquirant, caute audiant; non facile admittant, aut probent: ita tamen quæ afferuntur, recipiant, ut nec fidem habeant, nec fidem denegent: duce vero Chriſtiana prudentia probent, quæ vera, quæ recta, ac ſincera ſunt: quæ commentitia, calumniiſque infecta, aut dolo, diſpiciant: ut qui ſemel detulit, non iterum, ut deferat, ſpe commodi ulla ducatur.

Cum ad viſitationem egredi epiſcopus animum induxerit, parumper ſeipſum colligat, ac meditetur profectionis ſuæ cauſam: ſi enim cogitatione perſpexerit, ſe aliorum vitam, mores, actiones examinandas ſuſcipere, ut corrigat, emendet, reſtituat; certe ipſe ſatis intelliget, a domo & familia ſua viſitationem inſtituendam, cujus exemplo vel tacitus prædicabit reliquis Chriſtianas virtutes: ut, ſi domum, & familiam non bene compoſitam, otio & levitate diffluentem pro negligentia aliis prębuerit videndam; fructuum univerſæ viſitationis perdiderit, quod licet videatur ſimplici quodam ſermonis contextu propoſitum, ad duo tamen, quæ maxima ſunt in hoc genere, pertinebunt.

Primum eſt, ut talem ſe forma vitæ, famulatus, & familiæ modeſtia epiſcopus præbeat, qualem habere populus exemplaris ad imitandum propoſiti loco poſſit.

Alterum pertinet ad ipſam viſitationem: quid enim ſi epiſcopus caſtitatem, modeſtiam, pietatem, omnes Chriſtianas virtutes indicat, prædicet, inculcet; in domo vitia vigeant, petulantia, laſcivia, temeritas: quod ſi ſuos correxerit, ac bene compoſuerit, omnes in Dei opere adjutores habebit.

Æquum eſt, ut viſitatio, cujus vis eſt ad ordinem reſtituendum inſtituta, certam quamdam methodum habeat: ac, ut ſcripſit pſalmographus: *Sicut unguentum in capite, quod deſcendit in barbam, barbam Aaron, & in oram veſtimenti ejus*: a capite incipiat, & in membra conſtituta quadam norma progrediatur ac diffluat. *Pſal. 132.*

Viſitationis ordo ſit, ut, cum fieri poteſt, primo civitas viſitetur, deinde diœceſis: in civitate vero eccleſia cathedralis, tum collegiatæ, deinceps parochiales omnes: ac, ut a matre pendent reliquæ eccleſiæ forma, imitatione, ritu; ita ratio ſuadet, ut clerus univerſus, qui viſitatione civitatis comprehenditur, evocetur, & aſſiſtat, ac rationem addiſcat reformationis. Perfecta civitatis viſitatione in oppida, caſtra, pagos, villas exeundum. Item beneficia eccleſiaſtica curata, quæ cathedralibus, collegiatis, ſeu aliis eccleſiis, vel monaſteriis, beneficiis, ſeu collegiis, aut piis locis quibuſcumque perpetuo unita, & annexa reperiuntur, ſingulis annis viſitentur: & ſolicite provideatur, ut per idoneos vicarios, etiam perpetuos, niſi pro bono eccleſiarum regimine aliter expedire videbitur, cum congrua fructuum aſſignatione ſuper certa re aſſignanda, deputatos, ſeu deputandos animarum cura laudabiliter exerceatur.

Item ad epiſcopos pertinet, eccleſias quaſcumque quomodolibet exemptas auctoritate apoſtolica ſingulis annis viſitare, & opportunis juris remediis providere, ut quæ reparatione indigent, reparentur, & cura animarum,

ANNO CHRISTI 1596.

ANNO CHRISTI 1596.

ium, si qua illis immineat, aliisque debitis obsequiis minime fraudentur: appellationibus, privilegiis, consuetudinibus etiam ab immemorabili tempore præscriptis, judicum deputationibus, & illorum inhibitionibus non obstantibus: quæ omnia concilii Tridentini decreto exploſa fuerunt. Præterea capellas quascumque, & ad divinum cultum dedicata oratoria, in quibus missæ sacrum celebratur: item hospitalia, & pia loca visitare episcopi non omittant: & in iis emendanda, & restituenda restituant, & emendent.

Quia in diœcesi quæcumque ad Dei cultum spectant, ab ordinario curari, atque iis, quæ oportet, provideri æquum est: idcirco sacra Tridentina synodo statutum est, ut episcopi commendata monasteria, etiam abbatias, prioratus, & præposituras nuncupatas, in quibus non viget regularis observantia; nec non beneficia tam curata, quam non curata, sæcularia & regularia, qualitercumque commendata, etiam exempta, etiam tamquam sedis apostolicæ delegati annis singulis visitent; curentque congruentibus remediis, etiam per sequestrationem fructuum, ut, quæ renovatione indigent, aut restauratione, reficiantur: & cura animarum, si qua illis, vel eorum annexis immineat, aliaque debita obsequia recte exerceantur. Quod si in eis regularis vigeret observantia, provideant episcopi paternis admonitionibus, ut eorum regularium superiores juxta eorum regularia instituta debitam vivendi rationem observent, & observari faciant, & sibi subditos in officio contineant, ac moderentur: quod si admoniti intra sex menses non visitaverint, vel correxerint, tunc episcopi etiam ut sedis apostolicæ delegati eas visitent, & corrigant, prout ipsi superiores facere possent, ac deberent.

Ac ne ecclesiis sæcularibus, quæ nullius diœcesis appellantur, deesset ea, quæ interdum desideratur, provisio, & subsidium; sacra item Tridentina synodo statutum fuit, id quod episcopi solicite perficere curabunt, ut ipsi, quorum cathedralis ecclesia proximior est, si id constet, tamquam sedis apostolicæ delegati dictas ecclesias, quæ in nullius diœcesi esse dicuntur, visitare non omittant: aut ille episcopus, quem semel in concilio provinciali prælatus illius loci elegerit.

Ac ne quisquam clericus cujusvis alterius privilegii prætextu censeatur tutus, quo minus juxta canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi possit, eodem sacro concilio Tridentino episcopis, qui in suis ecclesiis residerint, tributum est, ut qualitercumque exemptos, qui alias suæ jurisdictioni subessent, de illorum excessibus, criminibus & delictis quoties, & quando opus fuerit, etiam extra visitationem tamquam ad hoc sedis apostolicæ delegati corrigendi, & castigandi facultatem habeant.

Quod vero in munere pastorali exequendo patres, qui Tridentino concilio interfuerunt, episcopis præscripserunt, ut aliquid propositum haberent, quod intuerentur, & sequi in reformandis moribus possent; hoc nos in memoriam revocare præsenti constitutione decrevimus, ut oculis illorum obversetur, & omnino hæreat. Meminerint ergo episcopi, qui subjectos regere, & in vitæ, ac morum honestate continere volunt, se pastores, non percussores esse; atque ita præesse subditis oportere, ut non eis dominentur, sed illos tamquam filios, & fratres diligant: elaborentque, ut hortando, & monendo ab illicitis deterreant, ne, ubi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur: quos tamen si quid propter humanam fragilitatem peccare contigerit, illa apostoli est ab eis observanda præceptio, ut illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate, & patientia: cum sæpe plus erga corrigendos agat benevolentia, quam auctoritas: plus exhortatio, quam comminatio: plus caritas, quam potestas. Sin autem ob delicti gravitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia judicium, cum lenitate severitas adhibenda est, ut sine asperitate disciplina populis salutaris, ac necessaria conservetur: & qui correcti fuerint, emendentur: aut, si resipiscere noluerint, ceteri salubri in eos animadversionis exemplo a vitiis deterreantur, cum sit diligentis & pii simul pastoris officium morbis ovium levia primum adhibere fomenta: post, ubi morbi gravitas ita postulet, ad acriora & graviora remedia descendere: sin autem nec ea quidem proficiant, illi submovendi; ceteras saltem oves contagionis periculo liberare.

Visitantis episcopi munus est, prædicatione verbi Dei populos ad omnes virtutes Christianas animare, & incendere, sacramentum confirmationis ministrare, ecclesias & altaria, si qua fuerint vel consecranda, vel reconcilianda, consecrare, seu reconciliare: paramenta, corporalia, calices, & alia, quæ benedictione egent, & ad cultum sacrum destinata sunt, benedicere: sacristiis, & ecclesiis vel reparciendis, vel ornandis, vel etiam instruendis intendere, de cura animarum recte sustinenda investigare, ecclesiasticorum diligentiam excitare, & corripere; mores illorum opportunis remediis emendare; omnia denique efficere, ut sacramentorum ministerio, sacrorum frequentia, verbi Dei prædicatione, & salutaribus monitis, exemplo denique vitæ populus instituatur, & in viam cælestium mandatorum provehatur. Nec omittant episcopi populi vitam investigare, devotionem, & refrigescentem caritatem ad bonum revocare; præceptorum divinorum auctoritatem inculcare: usurariorum, concubinariorum, sacrilegorum piacula, & vitia insectari, ut resipiscant per gratiam Dei, & melioris vitæ rationem ineant. Quia vero particularia, quæ iis, quæ universe prædiximus, continentur, quo enucleatius inspicientur, eo fortasse fructuosius visitatoriæ actioni prodessent, statuimus libellum tamquam memorialem pro visitatione singularum diœceseon provinciæ Aquilejensis edendum esse, quo particulatim omnia, quæ visitatione promovenda sunt, tam necessaria, quam opportuna contineantur: ad quem conficiendum quia multa sunt, & varia, & undique ex tota provincia colligenda; reverendissimos coepiscopos nostros requirimus, ut singuli aliquid hoc de genere conficere, & nobis, cum primum licuerit, mittere velint: ut inde communem quamdam visitandæ provinciæ methodum habeamus; & in tota sit provincia bene constitutum quoad singulas illius partes sit accommodandum.

De visitatoribus inferioribus, aut archidiaconis, aut deputatis a capitulis, servetur quod in concilio Tridentino constitutum est, de ipsorum approbatione, notarii assumptione, rationis eorum, quæ visitatio complexa est, redditione, depositionis testium, & omnium actorum

rum exhibitione, ut inſpiciantur ea quæ inferiores agunt, indicunt, præcipiunt, an cum ratione conveniant; & cum epiſcopalis viſitationis præſcripto, & conſtitutionibus, quæ in ſynodo editæ ſunt, conſentiant.

Pro viſitatione notariis non permittendum ut quidquam vel ſponte oblatum accipiant; procurationem vero modeſtam exhiberi (ubi conſuevit) curent epiſcopi; ne gravis, oneroſave ſit viſitatio; quæ oneribus levare, faſciculos impietatum ſolvere, expiare omnia debet. In iis vero locis, ſeu provinciis, ubi conſuetudo eſt, ut nec victualia, nec pecunia, nec quidquam aliud a viſitatoribus accipiatur, ſed omnia gratis fiant; ibi id ſervetur. Si quis autem contra ſacri concilii Tridentini præſcriptum aliquid accipere præſumpſerit, in eum erit juxta ejuſdem concilii ſanctionem graviter animadvertendum

XIV.

Feſtos dies in honorem Dei, & ſanctorum ejus inſtitutos ad gratias Deo agendas de beneficiis, quæ a liberaliſſima ejus manu accepimus, veniam peccatorum petendam, & opem divinam implorandam ſervari decet, ut omnium ſæculorum memoria, etiam veteris teſtamenti pagina conteſtatum habemus: quo magis debemus ſervare nos, qui in lucis veritate verſamur, quam ii, qui in umbra futurorum ante ſolis ortum ſedebant. Tempus autem diei feſti in audiendis concionibus, miſſæ ſacro, & divinis officiis ponendum eſt; non in commeſſationibus: multo minus peracto prandio ad ſaltationes, & luſus declinandum; cum ſit in eccleſias ad horas veſpertinas audiendas divertendum, & nomen Dei concorditer, & devote, vel ſilentii meditatione, vel vocis exultatione laudandum. Quod curabunt epiſcopi curatorum diligentia populis inculcari.

Cum vero feſti dies, & alia dominico die in parochialibus eccleſiis populo denuntianda ſint, parochis omnibus diſtricte præcipiendum ſtatuimus, ut in parochialibus eccleſiis omnibus dominicis diebus anni (non obſtante quavis conſuetudine contraria) miſſam celebrent, & feſtos dies, vigilias, & tempora jejuniorum populo promulgent, eumdemque doceant, quæ ſervanda, & quomodo ſervanda ſint: in eos autem, qui defecerint tam in miſſa, quam in aliis, pœnis ſeverioribus ſtatuimus animadvertendum; populum vero monendum, & frequentius incitandum edicimus, ut dominicis ſaltem ac feſtis diebus, ad parochialem ſuam accedat, & ibi miſſæ ſacrum, & concionem audiat.

Abuſu factum eſt, ut in pagis, ſicubi feſtus dies venerit dedicationis eccleſiæ; qui ſolet idem in dominicum, aut alium diem feſtum incidere, curati, qui ab omni parte circumſiſtunt, ad feſtum dictæ dedicationis confluant, & populos ſua profectione miſſæ ſacro diebus etiam ſolennibus fraudare non vereantur: quod aut avaritiæ labem præ ſe fert, aut certe vel ambitionis, vel convivii appetendi cupiditatem indigne olet. Hoc corrigentes epiſcopi omnino tollent, in eam formam redigentes univerſam hanc rationem, ut ſerio præcipiant curatis omnibus, ne ab eccleſia ſua diſcedant in caſu ſupradicto, niſi prius ſacrum fecerint, & populi piæ expectationi indulſerint, & officium ſuum executione, & actu impleverint; alieniores qui ſunt, debitis pœnis coercentes. ANNO CHRISTI 1596.

Inolevit abuſus, ille quidem a memoria, nedum a conſuetudine fidelium tollendus, ut ſolennioribus quibuſdam diebus vel dedicationis eccleſiæ, vel die natalis ſancti titularis, vel patroni, cum frequens populus ad eccleſiam ſolennitatis, ac devotionis cauſa venit, ut veniam Deo peccatorum precetur, votaque ſua humiliter offerat, ejuſque miſericordiam in ſuam tutelam & ſubſidium imploret, non ſine Dei offenſione, & ſcandalo bonorum choreas ducat, & Gentilitiis quibuſdam ritibus ſe totum dedat: unde committendorum peccatorum occaſio non levis; deinde blaſphemiæ, ebrietates, & periculoſæ interdum rixæ, & homicidia ſubſequuntur: & feſti præſertim dies præpotentis Dei laudibus deſtinati, ipſius ſummi Dei gravi cum injuria traducuntur, ipſis pene eccleſiarum foribus profanatis. Idcirco ſtatuimus per epiſcopos ſingulis eccleſiarum parochis, curatis, & vicariis præcipiendum diſtricte, & ſub interminatione divini judicii mandandum, ut, quantum poſſunt, tantum nitantur, quo abuſus, & corruptela hujuſmodi tollatur: ſemel autem ſingulis menſibus primo dominico die menſis decretum hoc populo promulgent, & intimare ſtudeant: ipſi autem pro viribus curent, ut populum, parochianos in primis ſuos, ab hujuſmodi corruptione avertant, & pro virili abducant, cum dies feſtos ad gloriam Dei inſtitutos ſine ſcandalo, & peccato ducere oporteat. Magiſtratus autem & dominos quoſcumque jus dicentes temporales per miſericordiam Dei obſecramus, ne prætextu juriſdictionis tuendæ (quæ ſi timore Dei, & reverentia ſacrorum non nitatur, incerto nutare ſtatu, & concidere facillime ſolet) grave hoc piaculum defendere, & auctorizare conentur: illis enim omnibus, & ſingulis edicimus, & obteſtamur coram Deo, & angelis, & hominibus, omnia ſcelera, & peccata, quæ præmiſſorum occaſione patrari contigerit, illis, inquam, qui diem ſanctum, & locum ſacrum, vel ſacro hærentem violarint, ac temerarint, ſeu cauſam deliberate dederint, ut violari, ſeu temerari poſſet, tributum iri. Capitulis vero, collegiis, & univerſitatibus eccleſiaſticis tam virorum, quam mulierum, qui juriſdictionem habent temporalem in loco, ſub pœna interdicti ingreſſus eccleſiæ; officialibus autem dictarum univerſitatum, ſive collegiorum, aut capitulorum, ſi eccleſiaſticæ perſonæ ſint, ſub excommunicationis pœna prohibendum decernimus, ne talia permittant, cum impediendi poteſtatem habeant; ne zelo timoris Dei, & ſalutis animarum ſtudio ad majora ſit remedia confugiendum,

Indulgentias, quæ feſtis quibuſdam diebus, aut etiam non feſtis proponuntur, & unum vel plura habent ſigilla, ſi clauſula ſit interjecta: *Porrigendi manus adjutrices*: ut erat ſuperiorum temporum frequens conſuetudo; ſublatas per conſtitutionem Pii quinti fuiſſe declaramus, & per conſequens ab eccleſiis, & locis ſacris tolli omnino jubemus.

Expedit, ubi hactenus ſolertia epiſcoporum proviſum non fuit, ut feſti dies in ſynodo diœceſana promulgentur, & curatis gravi præcepto mandetur, ut ad illius promulgationis præſcriptum populo indicant feſtos dies per annum currentes, quibus ſæcularibus operibus ceſſari debet, ita tamen ut, quod quietis corporalis

ratio-

ANNO CHRISTI 1596.

rationem habet, ut vacari Deo animis attentioribus possit, ne diverse pro arbitrio irreligioso traducatur; imo toti illi dies pietate, & divinorum interessentia, & sacris precibus, & officiis agantur. Instituatur autem populus curatorum diligentia, quid illis diebus fieri, quid non fieri oporteat; & culpam reatus, & reverentiam dierum sanctorum, & mandatorum obedientiam inculcent. Nos autem existimantes, si particulares sancti diœceseon, & civitatum patroni solenni ubique ritu celebrantur; æquum esse, ut etiam universalium patronorum ratio habeatur, quæ tantæ provinciæ pietate, ac devotione dignissima est; præsenti decreto universæ provinciæ Aquilejensi festum diem indicimus natalem glorioſissimorum martyrum sanctorum Hermagoræ, & Fortunati, ecclesiæ & provinciæ Aquilejensis patronorum, quotannis die duodecima Julii duplici officio celebrandum: ut, qui clarissimo fidei testimonio, & triumphali sanguine ecclesiæ Aquilejensis initia dedicarunt; eorumdem glorioſa merita piis supplicationibus prosequamur, & patronos gratis animis agnoscamus, quorum certissimo patrocinio muniti sumus.

Episcoporum pietatem & prudentiam compellamus, & pro dierum festorum solennitate observanda studioſe excitamus, ut apud magistratus temporales civitatum attente agant, eorum subsidium, & auctoritatem implorent, ut in ipsis civitatibus, oppidis, castris, & villis festorum dierum observatio omnino vigeat, & populorum devotio, & religio conservetur: qui vero pervicaciores fuerint, & irreligioſi etiam plectantur, ut resipiscant ipsi: alii quid deceat, addiscant.

Quod de genere prohibitorum non est, & profanis locis exerceri potest, hoc idem sacris exerceri non debet. Monemus igitur episcopos, & illorum pietatem, ac religionem requirimus, ut nullo quocumque prætextu, solennitate, actione, etiam alicujus sacramenti ministerio permittant in solo sacro, qua confluentis est populi aditus, aut alibi, quidquam venale cujuscumque conditionis, aut naturæ, constitui, aut vendi; sed indulgentiæ, aut stationis, aut alterius solennitatis ecclesiasticæ tempore, vel alio quovis populorum concursu ab ecclesiæ vestibulo, ac toto ambitu venalia cujuscumque generis omnia & singula, licet sint minimi pretii, amoveant, & opportunis remediis etiam invocato brachio sæculari deducant, & avertant: multo vero magis in ecclesiæ vestibulo quocumque pietatis, & religionis colore mercenarios actus exerceri prohibeant: hæc vero a pietate Christiana, & locorum sacrorum reverentia aliena longe arceri etiam ab ecclesia mandamus, ne strepitu populi divina & sacra perturbentur. Duo vero in primis debent episcopi apud se perpendere; tempus diei festi, quo ad mercimonia, & humanorum contractuum anfractus divertere non decet, ac periculo non vacat: locum, in quo Dei bonitas cum placari supplicantium votis deberet, fraudibus tamen, & mendaciis, quæ frequenter in mercaturæ negotio contingunt, offenditur, & irritatur. Agant vero, ut laudetur Deus, & ministerio pastorali abusus, qui late dimanarunt, ratione aliqua tollantur.

XV.

Sanctorum reliquias in cælo regnantium, quæ viva fuerunt membra Christi domini, & Spiritus sancti templum, in honore haberi pietas præcipit, Christiana ratio suadet. Quia vero deferendi honoris est norma tradenda, ut dispoſita quadam ratione honor, qui defertur, eluceat: præcipimus episcopis, si qui partem istam nondum expolitam habent, ut in ecclesiis, in quibus est reliquiarum celebriorum quantitas, illas omnes distincto quodam ordine in [a] reliquiarum arte dispositum & expolitum inferant, crystallo singulis thecis superadjecto, ut videri reverenter possint. Sit tamen reliquiario adjectum operimentum ex tabula picta, quæ imagines illorum sanctorum exprimantur, vel aliquid aliud, quo gloria, qua illi fruuntur in cælis, apte significetur. Reliquiarii locus in parte nobiliore ecclesiæ selecto aliquo sacello, aut intra chori septa, aut alibi decenter constitui debet, cui lampas perpetuo incendatur, si per ecclesiæ facultates fieri possit; quod si reliquiæ ex fragmentis minutioribus constent, obvolvantur reliquiæ serico aliquo tenui, in quo sit color sancto conveniens, ex iis, quos illorum sanctorum die adhibere ecclesia solet: obvoluta in reliquiario cum scheda nominis inserto supra crystallo conserventur. Quia vero inter reliquias aliquæ sunt certæ, & separatim habitæ: aliquæ sunt certæ, sed ex pluribus mistæ: aliquæ vel mistæ, vel separatim incertæ, ab antiquitate approbatæ, sed schedarum & nominum vel abolitione, vel consumptione incertæ: de singulis aliquid statuere oportet, ut varietate quadam inscriptionum nec reverentia desit, nec certa, ubi licet, cognitio desideretur.

Certis igitur reliquiis, & separatim conservatis, sive extra sericum, quia insignes, sive intra sericum, quia minutiores, statuimus esse per schedulam formatis characteribus inscribendum sancti proprium nomen: iis autem, quæ ex pluribus mistæ sunt, inscribatur: Sacræ reliquiæ sanctorum N. N. N. Si vero ignorantur nomina sanctorum, inscriptio sit: Sacræ reliquiæ sanctorum, quorum nomina ignorantur.

Inter ista episcopos monemus de reliquiis insignioribus, quales sunt, caput integrum, brachium, aut tibia, vel similes: posse illas decentius in vasis propriis, quæ apte manu artificis expolita sint, honesto loco asservari, ut etiam in processionibus publicis, præcipue si sanctorum patronorum sint, efferantur; & publicæ venerationis honore, sacrisque obsequiis in patrocinium, & subsidium apud Deum vocentur: quod tamen animadvertendum erit, ne umquam in processione, qua sanctissimum effertur Eucharistiæ sacramentum, exportentur.

Reliquias sanctorum, qui fulgent sicut sol, & tamquam scintillæ in arundineto discurrunt, ostendi populo luminibus accensis convenit ac decet: ut enim, quod debetur sanctorum gloriæ, obsequio religioso præstatur, ita etiam fit, ut piorum excitetur devotio, & eorumdem supplicationes in sanctorum invocationem ad humanarum imbecillitatum subsidia ardentius incendantur.

Sacrarum reliquiarum publicam propositionem aliquo solenni die fieri religiosum, & optabile,

[a] Forte liquidi.

bile, modo abſit ſuperſtitio, & avaritia, ac turpis eliminetur quæſtus: idcirco ſtatuimus epiſcoporum diligentia faciendum, ut cum publicæ venerationi in eccleſia ſacræ reliquiæ proponuntur, ne permittant capſulas apponi ad eleemoſynam colligendam, quæ alibi colligi poteſt, ibi non debet, quaſi ad quæſtum, & lucri commodum, non ad pietatem, & devotionem proponantur.

Corpora ſanctorum transferri quidem non poſſunt ſine ſedis apoſtolicæ licentia. Reliquiæ inſignes de loco ad locum transferri ita demum poterunt, ſi epiſcopus decretum in archivo epiſcopali, & libro particulari ſervandum ad rei geſtæ perpetuam memoriam fecerit, cur id fieri permiſerit: translationem vero ſolennem inſtitui, cum res ita tulerit, præcipimus: de loco nobiliore ad ignobiliorem, ut de civitate in pagum, transferri prohibemus: nec epiſcopi ferre debent, nedum concedere, ut fiat. Ipſis autem ſolennioribus diebus, quibus reliquiarum ſacrarum vel publica propoſitio fiet, vel translatio, vel viſitatio, curent epiſcopi, ut moneatur populus, ne comeſtationibus, & ebrietati ſe dedat: qui enim ſanctorum feſtiva gaudia celebrant, ſanctorum debent veſtigia ſequi, non ſuffragiis, & patrocinio ſe illorum indignos præbere.

Reliquiarum novarum exhibitionem, & publicam propoſitionem, itemque novorum miraculorum receptionem, etiam in eccleſiis regularium, ſacri Tridentini concilii decreto interdictam & prohibitam eſſe omnes noverint, niſi prius ab epiſcopo loci recognitæ, & approbatæ fuerint: qui, ſimul atque de iis compertum habuerit, adhibitis in conſilium theologis, & aliis piis viris, ea faciet, quæ veritati, ac pietati conſentanea judicaverit. Quod ſi aliquis dubius, aut difficilis abuſus extirpandus ſit, vel omnino aliqua de iis rebus gravior quæſtio incidat; epiſcopus antequam controverſiam dirimat, metropolitani, & comprovincialium epiſcoporum in concilio provinciali ſententiam expectet: cum nihil inconſulto ſanctiſſimo Romano pontifice novum, aut in eccleſia hactenus inuſitatum vel admitti, vel decerni liceat.

Reliquiarum integrum inventarium, quæ in civitate, & diœceſi ſunt, in epiſcopalibus archivis conſervari cupimus, & mandamus.

XVI.

Domus Dei, quam decet ſanctitudo, domus orationis & ſanctitatis, munditie excellere debet; ut fiant in ea rite divina & ſacra; poſtulationes etiam, precationes, & vota Deo ſolvantur: hanc tamquam ſponſam epiſcopi ſartam tectam conſervari, & non ſolum rebus ad ſacra peragenda neceſſariis, & opportunis inſtitui mandent & præcipiant; ſed iis etiam, quæ locum decent ornari: ſolum bene ſtratum, parietes purgati, cultus univerſus honeſtiſſimus; altaria non conſtituantur nova; non fiant iconis pictura, vel ſculptura cujuſcumque eccleſiaſticæ hiſtoriæ epiſcopis inconſultis, & dum conſuluntur, proponatur integra plenaque intentio extruere volentium: a ſacris enim imaginibus debet omnis picturæ laſcivia abeſſe, ne procaci venuſtate pingantur, aut curioſius ornentur. Debet hiſtoriæ veritas exprimi, pietas excitari. Intra ſcabellum, ſive baſin iconis, vel intra thecam iconis, vel poſt iconem nihil omnino ſervetur: ſint munda, ſint expedita omnia. A cornu euangelii, ſicubi fuit olim in pariete cuſtodia ſanctiſſimæ euchariſtiæ, & adhuc feneſtellæ pictam habent, aut inſculptam imaginem Chriſti domini, aut inſcriptionem, ex qua colligi poſſet, ibi eſſe ſacramentum corporis Chriſti; tollantur imagines, & ſigna hujuſmodi, ne in re maxima errandi occaſio præbeatur. In dictis feneſtellis bene munitis ſerventur olea ſacra in vaſculis argenteis ſub ſera firma, & clavi. Altaria ſint ſolida circumcirca, ut nihil ſit a parte poſteriore diverticuli vacui propter ſordes avertendas. Ipſa cuſtodia ſanctiſſimæ euchariſtiæ veſtiatur intus panno ſerico, ſeu villuto rubei coloris: in ſuppoſito corporali pyxis locetur: in pyxide ſupponatur corporale, in quo particulæ ſacramenti reſideant: ſi tamen pyxis interius ſit bene levis, & ſplendida, atque inaurata, ut nihil aſperum, aut inæquale appareat, in ea poterit ſine corporali ſacramentum reponi: ad pyxidem contegendam adhibeatur velum ſericum aureis, ſive argenteis lineis diſtinctum, aut alia ratione ſplendidum, & conveniens, quo a ſummo ad imum tota pyxis operiatur: vas, & operculum pyxidis ſit ex argento: ſi pes pyxidis propter eccleſiæ paupertatem fieri argenteus non poteſt, fiat ex ære; tota vero pyxis inauretur.

Cuſtodia in altari bene firmetur, ne moveri loco poſſit: pro ipſa vero cuſtodia conopea comparentur colorum eccleſiaſticorum, quæ plebani, & curati, ſive ſacriſtani pro temporum, & ſolennitatum varietate ad cuſtodiam contengendam adhibebunt. Clavis cuſtodiæ firma ſit, ſit etiam pulcra & inaurata, ubi poteſt; ſi minus poteſt, ſaltem ſit lucida, & chordulæ ſericæ rubeæ inſerta cum flocco filis ſericis & aureis conſerto, quæ a plebanis, & curatis diligenter ſervetur. Intra cuſtodiam nihil omnino ſit præter pyxidem, & ſacramentum.

Fornix, textum, pavimentum, munditie & cultu ſplendeat: parietes omnes ſcriptionibus quibuſcumque mundentur: vaſa lapidea pro ſervando oleo ab eccleſiis aſportentur: fruſtra imaginum ſanctorum, ipſæque imagines, quæ vetuſtate conſumptæ ſunt, & alia eccleſiaſtica lacera, ſeu fracta quæcumque combuſtibilia incendantur, & mittantur cineres in piſcinam ſacrarii.

Sepulcra, quæ fiunt in eccleſiis, præcipimus opere preſſo extrui, ut nihil emineat, quod incedentibus impedimento ſit. Eccleſiæ pavimentum ſervetur integrum, nec rumpatur niſi ob ſepulcrum muro & fornice conſtruendum. Cruces, calices, nomen venerabile Dei, imagines Dei & ſanctorum inſculptæ, ſive inſcriptæ ſepulcris, vel in ſolo eccleſiæ, quamprimum omnino tollantur; nec ligneæ cruces mortuorum tumulis in cœmeteriis figantur, ne ſacrorum ſignorum conculcatione irreverentiæ culpa committatur.

Feneſtræ eccleſiarum, quibus a privatorum domibus in eccleſiam introſpicitur, vitris & clathris ferreis muniantur, nec aperiantur.

Sumptus omnes, qui ad ornanda altaria neceſſarii ſunt, fiant ab iis, a quibus ante fieri conſueverant.

Miſſalia non tolerentur, quæ non ſint poſt concilium Tridentinum correcta, & a Pio quinto edita.

Quod fuerat antiquis temporibus pie & laudabiliter inſtitutum, poſteriorum temporum iniquitate a recto ſui ordinis inſtituto deflexit;

ANNO CHRISTI 1596.

vigi-

ANNO CHRISTI 1596.

vigilantibus enim populis apud ecclesias, & memorias sanctorum nocturno etiam tempore frequentantibus, nihil fuerat olim vel petulantia corruptum, vel sacrilega temeritate fœdatum: quod posteriorum temporum nequitia & graviorum malorum commissione obsolevit. Auditum vero est adhuc quibusdam locis mulieres vigiliis sanctorum in ecclesiis pernoctare: quod ne fiat, neve prætextu pietatis aliquid gravius contingat, statuimus, prædictum agendi vigilias ritum omnino tollendum esse, ac modis omnibus ab episcopo delendum, ne, quod est summe periculosum, vel conniventia, vel negligentia perseveret.

Ecclesiam, in qua fiunt sacra & cultus divinus eo ordine peragitur, externis vacare impedimentis convenit: idcirco decernimus concursationes pauperum, quorumcumque etiam miserabilium, qui celebrantibus & orantibus in ecclesia impedimento sunt, ab omnibus ecclesiis, cum sacra fiunt, arcendas esse; permittatur autem pauperes in ecclesiæ foribus eleemosynæ petendæ causa consistere; modo ne vocibus obstrepant, ut exaudiantur & divina perturbent.

In ecclesia, quæ domus est sanctæ conversationis & pietatis, diversari honestissime æquum est, ut etiam apostoli dicto monemur, qui præcepit mulieres velari propter angelos Dei. Curandum est igitur per episcopos, ut in ecclesiis dum sacra celebrantur, mares distincto ordine a feminis maneant, & feminæ non nisi velato capite in ecclesiam ingrediantur: quod ubique servari etiam juxta doctrinam apostolicam æquum esset.

Deambulationes, excursationes, pervicacem curiosorum petulantiam longe ab ecclesia arcendam decernimus; ita acta judicialia, tractatus sæculares, instrumentorum, & contractuum quamcumque speciem; item repositiones mercium, tabularum & quorumcumque profanorum in ecclesiis omnibus fieri prohibemus: quod regulares etiam in suis ecclesiis diligenter servabunt.

Quibusdam locis abusu inductum, quotidianaque consuetudine receptum est, ut humili orti loco homines & conjugati, licet non desint clerici, qui munus hujusmodi obire possent; nec habitudine animi, nec decenti corporis cultu apti, ministeria in ecclesiis exerceant, quæ clericorum propria sunt; celebrantibus ministrantes, altarium ornatui & ecclesiæ totius cultui servientes; cum tamen ista omnino ignorent & a re sacra & sacris hærente tractanda & custodienda alieniores habeantur & appareant. Idcirco sacrorum canonum constitutionibus inhærentes, quibus cavetur, ut in pagis & in villis nedum in civitatibus & opidis, curati clericum apud se habeant, qui minorum ordinum officia exerceat; curent episcopi omnibus, quibus fieri potest, locis, in omnibus ecclesiis curatis tam civitatum, quam oppidorum, pagorum & villarum, stipendium ei solitum assignari; qui cum sæcularis sit & conjugatus, ac ineptus, totius ecclesiæ curam hactenus gessit; deinceps attribuatur clerico, qui sacerdoti celebranti cum superpelliceo ministret, cum psallente cantet, lectiones in ecclesia legat, ecclesiam & altaria curet, doctrinam Christianam doceat, toti ecclesiæ munera minorum ordinum obeundo præsit, & sub sui sacerdotis obedientia & disciplina vivat.

Hic autem clericus ætatis ejus sit, ut hoc obire officium possit, natalibus habilis, grammatices non ignarus, ad disciplinam & peritiam literarum non ineptus, voluntate & sacramentorum frequentia a pietate non alienus, in habitu, ac tonsura clericali assiduus; ut spes sit, illum aliquando gradatim ad sacerdotium pervenire posse.

XVII.

Ut ecclesiarum bona & jura integra conserventur, ne vel temporum injuria, vel usurpantium cupiditate, quorum insidiis undique circumveniuntur, pereant; mandamus omnibus & singulis episcopis, ut cum primum facere potuerint; curent librum confici, in quem referantur episcopalis mensæ census, reditus, bona, prædia, jura, & jurisdictiones, & feuda cum finibus, attinentiis & pertinentiis illorum: & in illorum singulis notis exprimantur privilegia, tituli, seu concessiones & legata ita clare & specifice, ut primo liceat intuitu recognoscere res ipsas, & universa ecclesiæ, seu mensæ episcopalis integra jura; quod sit perpetuum episcopalium jurium monumentum.

Curent præterea episcopi, ut fiat item liber, in quem referantur clara & distincta scriptione dignitates, præbendæ, ecclesiæ parochiales, curatæ, & quæcumque beneficia tam simplicia, quam vel residentiæ, vel curæ animarum obligationi obnoxia, cum privilegiis, jurisdictionibus, prædiis, reditibus, censibus, adjunctis finibus locorum, ac titulis eorum jurium præfatorum ad futurorum temporum memoriam, & ecclesiasticorum jurium conservationem: quod ipsum negotium licet prima specie laboriosum & difficile videatur, non magno poterunt episcopi negotio per vicarios foraneos, seu alios ministros idoneos perficere; atque idem curent a capitulis cathedralium & collegiatarum ecclesiarum fieri.

Cum vero ad rectam administrationem non minus pertineat possessa conservare, quam amissa & usurpata recuperare; statuimus per episcopos diligenter urgendum, ut a libris mensæ episcopalis, capitulorum, & quorumcumque beneficiorum partitæ, quæ non exiguntur, decerpantur, & in libellum particularem referantur: postremo procuratoribus injungant, ut super earum singulis experiantur non minus scite, quam prudenter, ut amissa, ut usurpata juris mediis recuperentur; recuperationes vero ad singulas partitas mandent adscribi, ut ipsæ etiam in earum, quæ exiguntur, numerum integre referantur.

Locationes bonorum ecclesiasticorum ultra triennium sine apostolica concessione sub pœna a jure statuta fieri prohibemus: permutationes bonorum ecclesiæ sine concessione apostolica, infeudationes & emphyteuses contra sacrorum canonum ordinationes & juris tramitem attentari non debere edicimus: attentata in contrarium, cassa & nulla declaramus, & quatenus opus sit, irritamus, cassamus & annullamus, & qui contra fecerint, obnoxios pœnis juris declaramus.

Ut autem sacrilega usurpatorum cupiditas statum agnoscat suæ perversitatis & a malo desciscat, in omnibus ecclesiis curatis præcipimus & mandamus, in tertia dominica cujuscumque mensis intra missarum solennia promulgari populo decretum sacri Tridentini concilii sessione 22. cap. 11. de reformatione in linguam Italicam conversum. Confessores vero præcipimus

omnes

omnes ſerio moneri, ut pœnitentes ſuper uſurpationibus præfatis confeſſionum tempore examinare ſtudeant.

Epiſcopos autem per miſericordiam Dei obſecramus, ut memores officii & muneris ſui intelligant eccleſiarum & Chriſti patrimonii eſſe ſe adminiſtratores; myſteriorum vero Dei diſpenſatores, ut in altero libera ſit exhibitionis & donationis commiſſa poteſtas: in altero vero facultas limitibus certis adſtricta, quos tranſilire non liceat. Neque vero carni & ſanguini de terris, ac bonis eccleſiæ dandum, aut impertiendum, etiam ratione cenſuum, novarum infeudationum & novæ emphyteuſeos, ut terrarum & prædiorum eccleſiaſticorum patrimonialium forma confundatur, & continuetur agrorum ſeries, quam poſteri non agnoſcant, & in eccleſiis ſucceſſores non intelligant: meditentur vero extremi diei rationem illam, quæ diſtricto Dei judicio ſubjicietur, ne ſibi temporalis patrimonii incremento ſalutis & æternæ vitæ interitum comparent, & lucri ſpecie perpetuam & inevitabilem exitii perditionem ſubeant.

Avaritia, quæ eſt idolorum ſervitus, aliena iniquius rapiente, & ad id quod ſuum non eſt, capiditatem & manus extendente, nedum proprium cupidius retinente, quam Chriſtianam decet caritatem; ferendum non eſt, ut cum jurium eccleſiaſticorum jactura, qui pererebuerant abuſus perſeverent & progrediantur: fit autem, ut adminiſtratores redituum & cenſuum eccleſiaſticorum multa ad ſuum commodum trahant; & dum factis rationibus adminiſtrationis debitores apparent; tum pro eo, quod debent, cenſum livellarium ſuper ſuis bonis eccleſiæ conſtituant; ac ut ſuæ perverſitatis ſolatium in promptu habeant, ita facile adducuntur; ut plura in ſuos uſus inſumant, quam in eccleſiæ commodum: alterum ſequitur, ut omnes certatim eccleſiarum adminiſtrationes cupide potius, quam ambitioſe, quærant, cum tamen livellationes hujuſmodi a parte venditorum iniquæ, a parte emptorum minus licitæ appareant: quod ex bulla Pii quinti de cenſibus ſatis liquet. Idcirco opportuno remedio hujuſmodi malo occurrentes, primo declaramus inhabiles omnes & ſingulos, cujuſcumque conditionis, nominis, ac tituli bonorum eccleſiaſticorum adminiſtratores, qui ſunt debitores, & debita non ſolidarunt, ad eamdem adminiſtrationem recipiendam, donec, quod debent, integre perſolverint: eorumdem vero electionem tamquam non legitimam, & contra juris ordinem, & rationem factam, caſſam, & nullam declaramus, & quatenus opus ſit, irritamus, & annullamus: ſecundo livellationes quaſcumque per debitores eccleſiarum, aut alios, modo quo præfertur, etiam ratione cenſuum non ſolutorum factas, nullas pronuntiamus: tertio filios, & heredes debitorum jam defunctorum, donec integram ſummam defunctorum nomine debitam perſolverint, inhabiles ad eccleſiarum adminiſtrationem, quibus aliquid eo nomine debent, dicimus, & declaramus.

XVIII.

Diœceſeon latitudo efficit, ut cum epiſcoporum oculi in particularia quædam locorum facta, & neceſſitates aſſidue intendi non poſſint, expediat miniſtros diſtributis in diœceſi regionibus habere, quos ipſarum regionum portionibus vicarios foraneos præficiant. Horum epiſcopi fideli ac diligenti opera ad multa ut poterunt, in primiſque ad executionem illorum, quæ ſynodalibus conſtitutionibus præſcribuntur, ac mandantur ad continendos eccleſiaſticos officio, eccleſias ornatu, populos pietatis lege, & ad ea, quæ paucis capitibus perſtringemus; cum ex his aliquando quaſi fundamentis majorum poſſit progreſſionum materia excitari. ANNO CHRISTI 1596.

Vicariorum foraneorum munus præcipuum eſt, quæcumque de conſtitutionibus, reparationibus, inſtructionibus, exornationibus eccleſiarum, ſacriſtiarum, capellarum, altarium tam particulariter, quam generaliter mandata ſunt, curare ut non modo executioni mandentur, ſed ut bene mandentur: præterea illa etiam, quæ de honeſtate in eccleſiis ſervanda, de ordine, & celebratione miſſarum, & alia omnia, quæ curatorum diligentiæ commiſſa, & mandata ſunt, tam reſpectu miniſterii ſacramentorum, quam aliorum quomodocumque ad ipſorum curatorum munera ſpectantium, curare, & exequi debebunt. Præterea vitam, mores, habitum, converſationem, ſuſpiciones rationabiles de vita, & moribus clericorum intra fines commiſſæ regionis videant, extra judicialiter corrigant, emendare contendant. Si quid tamen vel incorrigibilitate, vel rei natura gravius inciderit, ad epiſcopum diligentiſſime perferant: quę autem hujus generis fecerint, aut curarint, ea ſcripto comprehendant, ut quandocumque requiſiti, rationem reddere adminiſtrationis ſuæ valeant.

In re, & juribus eccleſiaſticis ſervandis, tuendis, & recuperandis ſolicite particularium locorum curatos urgeant, ne quid vel negligentia pereat, vel potentiorum vi & cupiditate uſurpetur. Si quid inſolentius alicubi fiat, ſtatim epiſcopo ſignificetur.

In camerariorum electione, redituum eccleſiarum diſpenſatione, rationum redditione, reliquorum ſolutione, curent ea tolli, quæ vel impedimentum afferunt, vel damnum inferunt: præterea confinia terrarum, & bonorum eccleſiæ, præcipiant curatorum particularium ſedulitate perfici; negligentes excitent, & ad bonum adducant.

De congregatione caſuum conſcientiæ ſingulis menſibus habenda, vicarii foranei præcipue agant, ut numquam prætermittatur: illam vero ſervato ordine vocent: menſe ante futuram congregationem exhibeant clero ſuæ regionis duos, aut tres caſus in congregatione excutiendos & decidendos. In congregationibus ſervetur ordo, ut ſtatuta die, quæ feſta eſſe non debet, ſummo mane omnes ad ſuum vicarium conveniant, & facto ab omnibus ſacro cum miſſa de Spiritu ſancto fiat congregatio, in qua caſus ante exhibiti decidantur. Ad congregationem evocentur omnes, qui ſunt de regione vicarii: contumaces pœna pecuniaria plectantur: multæ in expenſas congregationis, librorum emendorum, & curſorum diſcurrentium inſumantur: liber penes vicarium ſit, ſucceſſori pro tempore tradendus, in quo ſcribantur congregationes cum die, menſe, & anno; ipſi etiam caſus, & deciſiones, præſentia curatorum, qui congregationi interfuerunt, abſentium vel excuſatio legitima, vel contumacia, itemque contumaciæ pœna.

Si quis ter contumax fuerit, ad epiſcopum deferatur, ut remedio graviore contumaciam luere diſcat. Deciſionum exemplum ſingulis

ANNO CHRISTI 1596.

gulis mensibus ad episcopum perferendum curet.

Tempore congregationum frugalitas servetur inter omnes, qui convenient: dum corpus alitur, lectura aliqua sacræ scripturæ condiatur mensa, alatur animus; ante, & post fiat benedictio, & gratiarum actio, inchoante vicario, & prosequentibus reliquis.

Quæ de curatorum residentia præsenti synodo decreta sunt, vicarii, ut observentur, studiose curent: super illorum recessu a cura ex causa rationabili servandum curent, quod proprio de residentia curatorum capite statutum est.

Præterea illorum munus sit, cum aliquis ex curatis suæ regionis ægrotare cœperit, invisere; si gravius se habuerit, curare diligentius, ut necessaria tam spiritualia, quam temporalia illi ministrentur; si obierit, in suo libro scribant obitum cum die, mense, & anno, statimque episcopum moneant: curabunt vero interim tam vivente curato in ægritudine, quam mortuo, ne cura animarum detrimentum patiatur: rerum, bonorum, quæcumque in vita possederit, curam diligentem habeant, ne quid fraudis in præjudicium eorum, qui succedere de jure debebunt, committatur, invocato etiam super his, si opus fuerit, brachio sæculari, exceptis calicibus, missalibus, & paramentis tam ex auro, quam ex alia materia conflatis; quæ constitutione Pii V. ecclesiis, de quarum fructibus facta sunt, tradenda hoc casu, & incorporanda omnino curabunt.

Ex sacerdotibus alienigenis si quis in regionem venerit, ne admittatur ad celebrationem missæ, nisi licentiam a foro episcopali obtentam in scriptis habuerit: illos autem, qui tamquam peregrini ad missarum celebrationem admissi sunt, in curam animarum intrudi non permittant. Cooperatores, seu capellanos quoscumque non permittant, confessiones audire, & sacramenta ministrare, nisi licentiam in scriptis obtentam ostenderint: eos, qui contra præmissa ire præsumpserint, ad episcopum deferre studeant.

Cum vero contigerit, dictos vicarios ad revisionem ecclesiarum suæ regionis excurrere vel ordinarii officii sui obligatione, vel mandato speciali, tum eis non liceat quidquam ne minimum quidem pecuniæ, aut ab ecclesiis, aut ab earum camerariis exigere, seu petere, nec sponte oblatum accipere: si contra fecerint, eos declaramus ex nunc pœnas juris a sacro concilio Tridentino indictas incurrisse; ut satisfacere ejusdem dispositioni non omittant. Victualia modeste exhibeantur, ut nihil inter ecclesiasticos appareat indecorum, nihil superfluum; omnia moderationis ecclesiasticæ lege temperata.

Declaramus autem decreta hactenus edita non afficere, aut lædere jura capitulorum ecclesiarum cathedralium fundata in privilegiis & indultis apostolicis.

XIX.

Monialium, quarum dicata Deo virginitas diligenti episcoporum vigilantia custodienda est, ingressum ad monasteria, disciplinam, vitam regularem, & pietatem, tamquam certissima regularis perfectionis fundamenta, attente inspicere, attentius promovere, & summa solicitudine tueri ac defendere, episcopali solertiæ convenit. Nos vero ex alieno sumenda potius, quam depromenda de nostro in medium hoc de genere proponemus: ita tulerunt res, quæ modo nostræ sunt officio, & obligatione: quod tamen cœptum est, auctore Deo & duce, longius etiam eodem favente Deo ad perfectum aliquando adducetur.

Tria sunt, quibus præcipue monasticæ disciplinæ status conservatur, & augetur; sufficiens communis victus, devota regulæ observantia, pia sacramentorum frequentia: ad quæ si accedat pastoris vigilantia, Deo favente sperandum est profici vel plurimum posse. Quia tamen aliqua antecedunt, ut receptio, habitus, & professio; quædam vero etiam subsequuntur: de singulis statuere non modo utile, sed necessarium existimamus.

Primo igitur quærant, & investigent episcopi, quot sint reditus monasteriorum, vel quæ eleemosynarum quantitas; & in sibi subjectis ordinarii, in aliis apostolica auctoritate sibi pontificia constitutione attributa, adhibitis superioribus regularibus, præstituant numerum monialium, quæ in monasterio ali possint. Si plures sint, quam ali commode possint, decedentibus aliquibus non sufficiatur alia, nisi redigatur numerus eo, ut adæquatis facultatibus possit sustentari: quod districte præcipimus observandum; ne premat egestas, & rei necessariæ inopia pereant omnia. Interim vero curetur, ut ipsis monialibus, vel ipsarum industria, vel publicis, & privatis eleemosynis subveniatur, dispositis etiam per ecclesias capsulis, in quas caritatis subsidia conferantur.

Quia vero monasteria, quæ opibus olim affluebant, actorum seu procuratorum negligentia, sive potentiorum usurpatione collabi ita solent, ut egere incipiant; & ad pastoralem pertinet solicitudinem, quæ cadere cœperunt, auctoritate & subsidio fulcire, ne corruant: omnes & singulos episcopos hortamur in domino & serio monemus, ut omni studio curent, quo monasteriorum terræ, reditus, census & jura recuperentur; agant apud locorum magistratus, procuratores dicto excitent, monialium protectores, seu conservatores incendant, omnia conentur, ne coram Deo negligentiæ arguantur, & socordiæ apud homines. Quod si idem sit numerus re imminuta, qui integra fuit, nec restitutionis spes ostendatur: cogitent episcopi de numero paulatim minuendo per obitum monialium, facto abbatissis, seu prioriissis gravi præcepto, ne de receptione alicujus ad monachatum aut tractent, aut deliberent se inconsulto. Nisi enim præsenti remedio occurratur, erit magnopere timendum, ne multorum annorum ære alieno, quod necessitate contrahitur, universus monialium status opprimatur; quem consultius minui ex parte aliqua, quam totum extingui, permittendum. Qua ratione si augeantur monasteria legatis piis, & novis reditibus: æquum est, servatis quæ servanda sunt reliquis, numerum etiam monialium augeri.

Communis debet iis esse victus, quarum communis est domus, & vestitus, & regula; neque enim illa, quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent, relaxari, aut mutari possunt. Idcirco, sicubi fieri solitum est, partitiones de reditibus monasterii tam tritici, quam vini (quæ fiebant inter moniales, ut quæque portionem haberet, & inde sibi victum sufficeret) damnamus & abolemus; & sub interminatione divini judicii, & pœna excommunicationis in singulas consentientes; in universitatem vero,

inter-

interdicti ingressus ecclesiæ inhibemus, ne in posterum fiant, aut fieri per ipsarum monialium præfectas, abbatissas, seu prioriſſas permittantur: ipsis vero abbatissis, seu prioriſſis, sub pœna privationis ab officio præcipimus, ut quod contra præsentis constitutionis tenorem viderint vel cognoverint attentari, aut fieri, episcopo statim significent, quo abusus veteres tandem aliquando tollantur.

Quia in unaquaque re dantur certi gradus, per quos ad majora aspiratur, & ascenditur; atque hunc ordinem non in humanis tantum, sed in spiritualibus & divinis etiam inveniri nemo negat: ita, ubi corruptela vetus radices egit, quas si statim evellere vi conemur, corruptum antequam sanetur, etiam ipsum ruet; curandum, ut remedia hujus generis omnia in rationem quamdam temperentur, ut si minus celeriter, tuto sanare veterem morbum valeamus. Decernimus igitur in monasteriis monialium, ubi jam certus hac de re ordo, & cum ratione consentiens statutus non est; moniali aliqua, cujuscumque religionis & ordinis sit, decedente post harum constitutionum promulgationem, & sanctæ sedis apostolicæ confirmationem, statim abbatissam, seu prioriſſam, cum sua vicaria, vel, ea impedita, cum alia monialí ex maturioribus ætate, & prudentia, debere thalamum, & omnia quæ in eo sunt, cujuscumque generis & qualitatis, nomine monasterii facto diligenti inventario in tenutam & possessionem accipere, eaque referre omnia in commune monasterii vestiarium, illata pecunia in commune monasterii scrinium. Thalami etiam claves apud se retinere pro munere officii sui, ac de his omnibus quamprimum per literas episcopum admonere, si quid hoc de genere præcipere voluerit; non obstante monialis ipsius, dum viveret, electione discipulæ, & ejusdem destinatione, etiam cum abbatissæ, seu prioriſſæ, aut capituli monialium licentia ad futuram thalami, & rerum successionem: quæ omnia, tamquam juri, rationi, & ipsis regulæ substantialibus contraria, nulla declaramus, & quatenus opus sit, annullamus, & cassamus: declarantes neque abbatissam, neque prioriſſam, neque moniales cujuscumque pactionis, conventionis, & concordii vigore ad hujusmodi executionem obligatas fuisse, aut obligari potuisse, cum ex altera parte subsit certissima obligatio non conveniendi, seu conventa non observandi.

Abbatissas, seu prioriſſas, & earum vicarias, tamquam monasterii præfectas, serio monemus, ut inter suas moniales crebro agant hac de re, ut omnes discant nihil possidere se proprie; usum habere in vita; in morte nullum dispositionis actum habere, aut habere posse, etiam consentiente præfecta; cujus partes sunt dispensare, non dissipare. Hæc est enim dissipatio regulæ, quæ nec in vita, nec in morte proprietatem regularibus reliquit; &, si quando a moniali ægrotante fuerint requisitæ, ut alii vel supellectilem dent, vel thalamum, pie instruant hoc non licere; ægræ partes esse, si quid in vita commisit, lacrymis, dolore, & pœnitentiæ sacramento expiare, non superaddere nova piacula, quibus fœdius anima ad tremendum Dei judicium exitura deturpetur: si qua licentiam testandi, aut quoquo modo disponendi, aut aliquam eligendi, seu nominandi, quæ succedat, de facto dederit, declaramus eam ab officio ipso facto privatam, & depositam: eamdemque in perpetuum declaramus ad idem officium, & alia quæcumque in eadem religione obtinenda, inhabilem.

ANNO CHRISTI 1596.

Has vero constitutiones, cum primum a sancta sede confirmationem acceperint, præcipimus, ubi monasteria reformata non sunt, abbatissis, seu prioriſſis, & monialibus, in linguam Italicam versas a vicariis, seu specialibus nuntiis episcoporum (ubi disciplina monastica reformationem nondum accepit) legi, declarari, & intimari, ac de hujusmodi intimatione in actis cancellariæ episcopalis scriptionem fieri diligentem.

In monasteriis, in quibus proprietas exulat, & omnis affectio corrupta, servetur illa rerum omnium communio, quæ nihil habet, & cui nihil deest; quæ in egestate rerum copiam habet, & nihil omnino habet: si quid enim est, hoc habet usu, non affectu; quæ quidem dives inopia in omnium monialium domos & vitam pastorali prudentia & vigilantia invehenda est.

Communis esse debet monialium mensa, ad quam omnes, exceptis ægrotantibus, convenire debent, ac tenentur. Pactiones, sive consuetudines, quæ corruptelæ sunt, ut tantum pecuniæ detur ei, quæ ad mensam communem non accedit, rejicimus & nullas dicimus; & quæ vel observarint, vel ut observentur, institerint, mensis unius voce in capitulo privamus; aut alia pœna, quæ abbatissæ, vel prioriſſæ loci, aut vicariæ, si principales impeditæ fuerint, conveniens videbitur, plecti mandamus.

In mensa communi non desit spiritualis aliqua lectio, qua corporales cibi suaviter condiantur: debent enim, quæ Deo vivunt, spiritu magis vivere, ut licet necessitati corporis serviant, plus tamen animo semper tributum velint: liber vero ad lectionem mensæ adhibendus a confessario probetur.

Silentium, obedientia, humilitas, caritas, ac reliquæ Christianæ virtutes inter regulares personas geminarum clarissimarum loco sint, quibus præcipue monialium domus & familia exornetur.

Quæ a regula nomen ducunt, eam, cui se professione solenni adstrinxerunt, nosse regulam debent. Episcoporum igitur diligentia efficere debebit, ut regula inter moniales (ubi hactenus omissa fuit) lingua Italica ab aliqua ex monialibus, quæ lectioni obeundæ aptior fuerit, & ab abbatissa, seu prioriſſa deputabitur, frequenter legatur: atque illa quidem in duas distinguatur partes, ita ut quotidie legatur aliquid post conventualis missæ officium vel in choro, vel alibi, ubi commodius possit, de tribus, quæ emittuntur in professione, votis, ut sæpissime inculcentur & auctore Deo aliquando hæreant; alia vero per ordinem, ut quolibet festo die legantur quatuor, aut quinque capita, & a fine in principium redeatur, numquam vero intermittatur. Inter legendum abbatissa, seu prioriſſa moniales moneat, & redarguat, si quid minus servetur, aut negligatur: excitet vero ad correctionem & ad futuræ gloriæ cupiditatem, igniculos addens, & semina Christianæ pietatis: si quid pœnæ a regula ob quodcumque commissum, aut omissum statutum est, hoc præfecta exequatur; si fuerit oppositum impedimentum, confessarium consulat, episcopum moneat.

Statis horis tam matutinis, quam diurnis, & vespertinis, præfectæ curent, ut omnes moniales in ecclesiam ad laudes Deo persolvendas

ANNO CHRISTI 1596.

conveniant, & in ea non nugis & collocutionibus operam dent: nulla vero monialis quocumque prætextu excuſetur a choro, niſi vel ægritudinis cauſa, vel ægrotantium cuſtodia, vel juſti impedimenti excuſatione, quam præfectarum munus erit cognoſcere, & ſi legitima fuerit, etiam admittere. Quæ in chorum non venerint, pœna regulæ, aut alia etiam graviori, pro culpæ modo, a præfecta plectantur; ac ſi contumacius perſeverarint, epiſcopo ſignificetur, & medicinam conficiat ipſi ægritudini accommodandam.

Admoneantur ſanctimoniales, ut ſaltem ſemel ſingulis menſibus confeſſionem peccatorum faciant, & ſacroſanctam euchariſtiam ſuſcipiant, ut eo ſe ſalutari præſidio muniant ad omnes oppugnationes dæmonis fortiter ſuperandas. Quod feſtis ſolennioribus anni, item beatæ Mariæ virginis, & ſanctorum apoſtolorum, omittere non debebunt. His attribuatur confeſſarius ætate, & prudentia maturus, vita, moribus, & doctrina probatus: qui etiam pro opportunitate norit aliquid e ſacris ſcripturis depromere ad ſpiritualem ipſarum jucunditatem, & perfectæ vitæ progreſſionem: præter ordinarium alius extraordinarius ab epiſcopo eiſdem bis, aut ter in anno offeratur, qui omnium confeſſiones audire debeat.

Seniorum monialium partes ſunt, juniores ad ſacramentorum frequentiam, & omnes alios pietatis, & devotionis actus invitare verbo, exemplo, caritate; ut ad juniorum modeſtiam, ac religionem pertinet, omnia, quæ in regula ſunt, præcepta obſervare, ad ea ſe aſſidue exercere, & nihil omittere illorum, quæ ad regularis perfectionis implementum ſpectare aliqua ratione poſſunt.

At vero non exigua eſt educationis vis, qua fit habitus difficile mobilis, & par naturæ habilitas quædam: quo uno præcipue nititur morum & vitæ bene agendæ fundamentum: hoc attendant epiſcopi, ſicubi adhuc non eſt inſtituta ratio virginum ad ſanctimonialium perfectionem traducendarum; & omnino proſpiciant, ut quamprimum in ſingulis monaſteriis inſtituatur novitiatus, in quem tam præſentes puellæ, quæ degunt in monaſteriis apud ſeniores, ibique in probatione morantur; quam omnes, quæ in futurum ad monaſticam vitam aſpirabunt, recipiantur. Quæ illuc vel ſuo diſſenſu, vel parentum, aut propinquorum impedimento divertere noluerint, dimitti a monaſterio volumus: nec eis ſuffragetur ſuperiorum temporum abuſus, aut pactio, ſive concordium cum monaſterio, aut monaſterii præfectis alias initum: quam pactionem, ſeu conventionem iniri non potuiſſe declaramus contra commune bonum monaſterii; initam vero non tenere, nec quemquam obligare. In primis vero abolemus, & exringuimus in omnibus provinciæ Aquilejenſis monaſteriis monialium diſcipularum nomen, & uſum, quo ſolebant moniales puellam tam ex conſanguineis, quam ex alienis, recipere in diſcipulam, illamque educare, & uſque ad profeſſionem in monaſtica diſciplina in proprio thalamo exercere. Inde enim, ut eſt ſexus, & ſæculi infelicitas, parum boni oriebatur, utinam nihil vel mali vel ſcandali: in primis vero educationis diſſimilitudo, & educantium diverſitas nihil hactenus effecit, in quo non incompoſitio quædam, & diſſonantia videretur, uniformi aliquando ratione, & diſciplina temperanda: quod novitiatus unico remedio favente Deo fieri poterit.

A tempore novitiatus e ſeptis monaſterii exire novitiis nullatenus permittatur. In novitiatum nulla recipiatur ſine habitu regulari. Ad habitum nulla niſi major duodecim annorum: at vero antequam inducatur in monaſterium, de libero ejus conſenſu interrogata ab epiſcopo, vel vicario generali, aut aliquo ab eis deputato, inducetur in eccleſiam interiorem, ubi ſacro audito, & accepta ſanctiſſima communione de confeſſarii, aut alterius manu, juxta morem locorum, aſſumet ab eodem habitum regularem, & in novitiatum recipietur; ac finito tempore novitiatus, & probationis, quod minus non ſit anno, ſi decimum ſextum ætatis annum impleverit; (quod ſcripto authentico conſtare debebit) & interrogata ab epiſcopo, vel vicario ejus generali de pio illius conſenſu, & libera voluntate certum teſtimonium dederit, ad profeſſionem recipi liceat. Optamus autem, ut vetus monialium ſolenniter velandarum mos oblivione, ac deſuetudine pene antiquatus ad uſum priſtinum inſtituto & ritu proprio revocetur; modo intra monaſterium fiat.

Novitiatum viſitet ſingulis menſibus abbatiſſa, ſeu prioriſſa cum vicaria, & ſignificet epiſcopo ſtatum illius & puellarum diſciplinam & præfectæ diligentiam.

Uſu pene locorum omnium receptum eſt, ut puellæ, quæ diſciplinæ & educationis locum alibi non inveniunt, in monaſteria conſentientibus epiſcopis recipiantur & ibi pietatem diſcant, & moribus pene eccleſiaſticis inſtituantur; ut, quo ſe contulerint, vel nuptui etiam traditæ fuerint, domos, familias, filios, pietatis ac religionis tacitis quaſi documentis, quod a pio vitæ exemplo colligitur, imbuant & erudiant; quod ad gloriam Dei & ſalutem animarum pertinere nemo negarit. Ne tamen, quod paſſim fit ad commune bonum, communem afferat & inſignem regularibus domibus jacturam: decernimus, (quod multis jam locis factum audivimus, probavimus, ac imitari affectamus) quamprimum monaſteriis monialium, quæ puellarum educandarum ſtudium non refugiunt, aliquam in ipſo monaſterio partem aptari a monialium cellis ſeparatam, in quam recipiantur puellæ educandæ, & ibidem erudiantur. Sit autem una omnium magiſtra, cujus dicto puellæ omnes pareant, a qua una omnes addiſcenda addiſcant: primum doceantur doctrinam Chriſtianam, officium beatæ Mariæ virginis, ſeptem pſalmos pœnitentiales, coronam & roſarium; acu etiam pingere & alia facere, quæ ad ſexum muliebrem honeſtandum & familias induſtria tuendas pertinere poſſunt. Hæ vero ſi ſemel ante finitum educationis tempus exiverint, vel eductæ fuerint a monaſterio, ſpem deponant reſtitutionis.

Salarium pro qualibet puella aſſignatum totum abbatiſſæ, vel prioriſſæ ſolvatur, unde victus puellis, magiſtræ vero aliquid commodi ultra victum propter docendi laborem ſuppeditetur.

Alium educandarum puellarum modum abolemus, ac tollimus, ut jam illa, quæ mercimonii & irreligioſi lucri cupiditatem non olent modo, ſed vere habent, a ſanctimonialium domo, quæ proprium non in re modo, ſed in ipſa voluntate abnegarunt, longiſſime arceantur.

Clauſuram monialium, ſi epiſcopis ſubſint, or-

ANNO CHRISTI 1596.

ordinaria, sin minus, apostolica auctoritate juxta Tridentini concilii decretum ab ipsis revideri, vel apostolica delegata auctoritate, vel ordinaria convenit & reformari. In primis circa viridaria & hortos inspicienda muri altitudo, arborum a muris distantia, in ipsis septorum muris foramina tam intus, quam extra, ut diligentissime virginum Deo dicatarum conservationi prospiciatur. Portas ingressus in monasterium bene muniendas, numquam nisi ex causa necessaria aperiendas præcipiant. Parlatorii vero interior porta sera & vecte præsertim claudatur: clavis ab abbatissa, seu priorissa, aut vicaria servetur: in parlatorio a parte monialium nihil omnino sit, quo porta interius observari possit; si fuerit aliquid cum moniali a quoquam agendum, petat ipsa monialis a præfecta monasterii licentiam & clavem: expedita collocutione observata porta clavem restituat: in quo statuimus observari, ut patres & matres etiam sine licentia (quoad fratres vero decernimus servandum, quod est episcoporum diligentia hactenus constitutum) possint suas vel filias, vel sorores alloqui: si alius extra hos fuerit, qui alloqui monialem velit, licentiam in scriptis ab episcopo obtineat: hi tamen non permittantur alloqui sine licentia abbatissæ, sive priorissæ, & præsentia auditricis: ubi vero ordo jam institutus est prædicto exactior, ille ibi servetur.

Feminis, quæ meretricium exercuerunt, aut quarum honestas in dubium revocata aliquando fuit, cum monialibus tractare, loqui, negotium habere nullatenus concedatur, etiamsi causa prætendatur honesta; de qua tamen bene suspicari tutum omnino non est.

Episcopi ingressu nulli concedant, nisi ex causa necessaria & in scriptis; ipsi vero numquam ingrediantur, nisi ex causa necessaria, & observent constitutionem Gregorii XIII. latam die 23. Decembris MDLXXXI. ut censuras pontificias declinent.

Liber conficiatur in quolibet monasterio, in cujus parte scribantur omnia nomina & cognomina & patria monialium viventium. Sit pars libri attributa scriptioni monialium morientium: tertia pars contineat nomina novitiarum cum die, mense, & anno receptionis: quarta pars habeat professiones cum die, mense, & anno, & professarum nominibus, cognominibus, & patria.

Præter hunc librum habeatur item liber puellarum quæ educantur: scribantur in eo in prima facie paginæ nomina, cognomina, & patria puellarum educandarum cum die, mense, & anno ingressus, & cum assignata quantitate pecuniæ, aut illius speciei, quæ fuit attributa pro cujuslibet victu: ex altera parte scribantur quæcumque exhibita ex attributis pro victu.

Uterque liber sit apud præfectam monasterii, sive abbatissam, sive priorissam, & diligenter custodiatur; & episcopo, quandocumque voluerit, ac requisierit, sit in promptu: appareat vero, ut in reliquis, in his etiam diligentia illarum, quæ præfecturæ munus susceptum habent, ut laudem mereantur & præmium in cælo bene gestæ provinciæ.

Multo vero plura statuenda pro bono sanctimonialium statu viderentur, nisi cogitandum esset de domini sententia, qui cum multa apostolos docere & præcipere eisdem haberet, illa reticuit quæ portare tunc non possent, in aliud tempus extrahenda, cum habiliores ad intelligendum facti essent. Nos vero si de monialium domibus in provincia bene constitutis cogitamus, hæc quæ jecimus fundamenta illo pertinebunt, ut quod præsentibus decretum putavimus, jam factum laudemus: si vero illarum rationem habemus, quæ principia & bases, quibus sustententur, adhuc non habent, satis multa statuimus, ut quæ modo portare non possint inculcare supervacaneum videatur. Quod de reliquis etiam ad gubernium ecclesiasticum pertinentibus eodem consilio decrevisse & statuisse nos per Dei gratiam non pœnitebit.

Presbyteros sæculares ac regulares sine expressa licentia episcoporum decernimus non permittendos, ut in ecclesiis monialium episcopis subjectarum celebrent.

Ac ut laudamus quod multis jam factum locis audivimus, ita ubi non est institutum, decernimus instituendum, ut musicas laicorum, seu clericorum, in monialium ecclesiis episcopi non permittant, nisi licentia præcedente.

Extremum hoc episcopos monemus, accurate prospiciendum, ut incongruæ cuidam rei, quæ inter monialium conversas passim viget, occurrant; nec permittant illas a monasteriis suæ diœcesis ad colligendas eleemosynas extra diœcesim discedere sine literis commendatitiis; ut cognoscantur unde veniant, & quo, cujusve rei causa, proficiscantur; aut ad eleemosynarum collectiones, cum aliunde venerint, non admittant, nisi præfatas commendatitias attulerint; nec adhuc permittantur eleemosynas colligere, nisi domum ante, in quam diverterint, & in qua permaneant, ipsi notam fecerint.

Suprascriptas constitutiones in provinciali synodo prima Aquilejensi promulgatas, & receptas, de consilio & consensu reverendissimorum dominorum coepiscoporum nostrorum decernimus in synodo prima diœcesana a singulis episcopis promulgari, & executioni mandari, quatenus episcopalis solicitudo conficere poterit.

Si qua autem super illis, aut illarum aliqua, circa veram intelligentiam dubitatio emerserit, illius nobis declarationem usque ad futuram synodum provincialem item de consensu eorumdem reverendissimorum dominorum coepiscoporum reservamus.

Præfatarum vero constitutionum dispositionem sanctæ sedis judicio subjicimus, & confirmationem, & approbationem ab eadem petendam & impetrandam hujus sanctæ synodi Aquilejensis nomine decernimus omni meliori modo ad laudem omnipotentis Dei. Amen.

Ego Franciscus patriarcha Aquilejensis definiens subscribo.

Ego Georgius episcopus Petinensis definiens subscribo.

Ego Cæsar episcopus Parentinus definiens subscripsi.

Ego Michael episcopus Vincentinus definiens subscripsi.

Ego Jacobus episcopus Feltrensis definiens subscripsi.

Ego Claudius episcopus Polensis definiens subscripsi.

Ego M. Antonius episcopus Cenetensis definiens subscripsi.

Ego Albertus episcopus Famagustanus, coadjutor

ANNO CHRISTI 1596.

tor Veronæ, definiens subscripsi.
Ego Marcus episcopus Paduanus definiens subscripsi.
Ego episcopus Comensis definiens subscripsi.
Ego Aloysius episcopus Tarvisinus definiens subscripsi.
Ego Franciscus de Pampero, canonicus Utinensis, ac procurator specialis reverendissimi domini Joannis Ingegneri episcopi Justinopolitani, ejus nomine interfui, ac subscripsi, & omnia & singula in hac sancta synodo acta & publicata ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.
Ego Horatius Businus juris utriusque doctor & presbyter, ac civis Æmonienſis, procurator specialis reverendissimi domini Antonii Saraceni episcopi Æmonienſis, nomine ejus interfui, & subscripsi, & omnia ac singula in hac sancta synodo acta, edita & publicata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.
Ego Valerius Trapola a Collibus, juris utriusque doctor, & vicarius generalis reverendissimi domini domini Matthæi Sanuti episcopi Concordiæ, ejusque in hoc specialis procurator, ejus nomine interfui, & subscripsi, & omnia & singula in hac sancta synodo decreta, atque edita & publicata, ejus & ecclesiæ nomine recipio.
Ego Gasparus Pinellus doctor sacræ theologiæ reverendissimique domini episcopi Bellunensis procurator specialis, ejus nomine interfui, & subscripsi, & omnia ac singula in hac sancta synodo acta, edita & publicata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Superiora omnia synodi hujus provincialis decreta recognita & approbata fuerunt a sacra congregatione concilii Tridentini.

HIERONYMUS CARDINALIS MATTHÆJUS.

In civitate Utini die 28. Octobris 1596. comparuit coram reverendissimo domino patriarcha Aquilejæ, *&c.* metropolitano reverendus presbyter dominus Michael Passera canonicus Tergestinus, & specialis nuntius pro reverendissimo domino episcopo Tergestino ad proponendas excusationes ejusdem reverendissimi domini episcopi in synodo provinciali Aquilejensi, ut patet mandato sui procuratorii sub die 26. Octobris ejusdem anni manu domini Georgii Piccardi notarii Tergestini.

Die 11. Novembris 1596. coram eodem reverendissimo domino patriarcha metropolitano comparuit reverendissimus & excellentissimus dominus Josephus Roboretus, cathedralis ecclesiæ Tridentinæ canonicus, & episcopatus Tridentini pro illustrissimo & reverendissimo domino domino Ludovico sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinali Madruccio dictæ ecclesiæ episcopo vicarius generalis, & ab eodem illustrissimo domino cardinali, ut patet literis dominationis suæ illustrissimæ datis Romæ die 19. Octobris 1596. manu propria subscriptis, & solito sigillo obsignatis, specialis nuntius destinatus ad synodum provincialem Aquilejensem.

ANNO CHAISTI 1599.

** DIAMPERIENSE CONCILIUM PROVINCIALE.

Habitum anno 1599. ab archiepiscopo Goensi in oppido Diamper, quod est in Asia prope civitatem, quæ dicitur sancti Thomæ.

Antonius Possevinus Societatis JESU doctissimus theologus in apparatu amplissimo ad bibliothecam sacram docet illud concilium non tam statuisse, quam ad effectum perduxisse, quæ ad catholicam religionem, atque ad disciplinam omnem ecclesiasticam restituendam pertinent. Quod ut planius intelligatur (verba sunt illius) expedit ut epistolæ partem ad nostros missam, ab eo qui toti rei interfuit, huc attexam. Sic autem scribit.

ARchidiaconus paulatim ab episcopi obedientia omnino se subtrahit, illumque comitari recusat, excommunicatos ab archiepiscopo recipit, patriarchæ nomen delendum negat; multa alia murmurat redolentia impietatem. Paucis post diebus archiepiscopus solennem ordinum celebrationem indicit. Archidiaconus autem maximum jurisdictionis augmentum impedire laborat, timorem incutit promovendis, eorumque parentibus, sed frustra. Sabbato ante dominicam passionis plurimos ad sacros ordines promovet, administrantibus, laudantibusque universis sacras cæremonias. His absolutis confert se *Carturem*; ut ibi hebdomadæ sanctioris sacramenta peragat. Palmarum ramos solenni apparatu benedicit, quinta feria in cœna domini sanctum chrisma conficit; pedes duodecim sacerdotum abluit lacrymis & aqua; sanctissimum Christi corpus de more sepulturæ mandat. Virtutem Spiritus sanctus addit sacris cæremoniis maxima enim hominum frequentia tam divinos intuens ritus divinitus movetur, emolliscunt lapides, petræ scinduntur, fluunt lacrymæ, talia siccis oculis contemplari unusquisque sacrilegium ducit, mixtis vocibus lacrymis omnes proclamant; Pastor hic noster est, nos oves ejus, hunc omnes recipimus, hujus vocem audire volumus. Babyloniæ mercenarii, lupi rapaces abeant in malam crucem, discedant a nobis operarii iniquitatis, quoniam dominus magnificavit facere nobiscum; Romanæ ecclesiæ filii sumus; hanc omnium ecclesiarum caput esse, atque magistram confitemur. Talia jam corde credentibus, ore, oculisque confessio fiebat ad salutem. Quæ tunc esse archiepiscopi gaudia, qui animi sensus, lacrymarum impetus lætificantes civitatem Dei declarabant. Sacrosancto dominicæ resurrectionis die maxima pompa fit processio. Pater Franciscus Roz, gravissimam ad populum habet concionem, eo fructu, ut si quid veneni adhuc residuum latitebat, prorsus expelleret, universaque civitas cum Christo ad veram fidei catholicæ viam resurgeret. Maximo igitur fructu redit archiepisco-

copus eo consilio, ut si nolit obedire archidiaconus, hunc deponat, alterum constituat. Itaque ad illum literas mittit, admonens ut resipiscat, & intra sex dies quibusdam conditionibus acceptis Viapicottam se conferat; sin minus, anathemate, utpote pertinacem hæreticum sciat se publice feriendum esse. Ipse metu perculsus respondet conditiones oblatas se accipere, eique in omnibus obedire paratum esse. Interim patrem Franciscum Roz rogat per literas ut eo se conferat, ubi ipse statutam diem expectabat. Pater paterno affectu admonet, hortatur, obsecrat, finem imponat scandalis, misereatur animæ suæ, in quot pericula se conjiciat, contempletur: antistitis clementiam & facilitatem agnoscat, non abutatur patientia Dei ad pœnitentiam ipsum vocantis; ne ponat spem suam brachium carnis, sciat reges omnes infideles, quorum auxilio defectionem aggressus erat, ei futuros parum fideles. Victus ille tandem, sive verbis patris, sive metu, accedit ad archiepiscopum: pius pater filium prodigum amplectitur, largitur veniam, crucem preciosissimam in amoris signum donat, majora promittit, si perstet in bono. Sequenti die in ecclesia indicit concilium provinciale ad hæreses extirpandas, mores corrigendos, superstitiones evellendas, omnia demum ad divinum cultum spectantia componenda. Convocantur per literas omnes ecclesiastici ex omnibus oppidis præcipui viri quatuor statuta die. Maxima omnium lætitia, summoque omnium consensu celebratum est in oppido Diamper, in quo hæreses omnes, earumque auctores sectatoresque, præcipue Babyloniæ patriarcham anathematizarunt, Romanum autem pontificem Christi vicarium, & ecclesiæ caput agnoverunt; eique obedientiam promiserunt; nullumque episcopum, nisi a Romana sede destinatum recepturos se sacramento obstrinxerunt. Sub finem singulis ecclesiis parochi depatati sunt, quod quidem in hac diœcesi novum fuit. Ad eorum sustentationem mille aureos e suis redditibus quotannis ipse archiepiscopus assignavit. Insumpsit in hac visitatione pius pastor fere sex & decem millia, sed fructu millesimo. Peracta synodo archiepiscopus totam diœcesim visitare aggreditur, ut executioni mandentur, quæ legitime decreta fuerant in concilio. Statim igitur proficiscitur Angamale (metropolis est diœceseos, & episcopi sedes) excipitur ab omnibus maximo triumpho. Ipsum solum stratum candidis lintreaminibus, floribus, frondibus respersum. Præibant triginta fere viri ex nobilioribus læto tripudii genere, subsequabantur alii ludentes armis maxima celeritate, plaudebat immensa hominum multitudo manibus, vocibus, tympanis, tubarum sono, magnis acclamationibus aerem complebant, nec decerant bellica instrumenta, quæ ex tanti viri adventu acceptam lætitiam ceteris testabantur. Hic quatuor in ecclesiis sacro chrismate maximum hominum numerum confirmat; Sacerdotes, clericique, qui concilio non interfuerunt, publice hæreses & patriarcham abjurant: Romano pontifici obedientiam spondent, sicut in concilio sancitum fuerat. Interim pater Franciscus Roz, & ego, libris examinandis incumbimus, delemus, scindimus, integra volumina in ignem conjicimus: quanta animi voluptate, explicare non possum. Duodecim pene dies in hoc labore consumpsimus: volumina enim omnia tam defuncti episcopi, quam aliorum sacerdotum, fidei catholicæ puritati, aut flammis restituimus. Miraculo tribuebant omnes hoc opus; adeo enim prius libris suis addicti erant, ut a nobis nec aperiri paterentur. Jam vero pro libito eos abradere, detruncare, integrosque comburere non molestе ferebant. Prosecutus est archiepiscopus visitationem, maxima, ut ipse testabatur, animi suavitate. Ubique excipiebatur ut pastor bonus, ipseque boni pastoris officium exequebatur; confirmabat, pueros baptizabat, uxorati sacerdotes expellebant socias; pueris puellisque, indutus pontificiis vestimentis, doctrinam Christianam per alumnos nostri seminarii maximo fructu tradebat, concionabatur quotidie, perpetuas eleemosynas pauperibus erogabat; accurrebant reges singuli Malabarum, ut viderent talem virum, tam humiliter benigneque oviculas suas tractantem. Ipse res omnes ad ecclesiæ bonum spectantes statuabat, superpellicia, capsulamque chrismatis, aram consecratam, vestes ad faciendum sacrum necessarias in singulis ecclesiis collocabat. Baptizandi, inungendi infirmos, nuptias celebrandi modum a patre Francisco Roz e Latina in Syriacam linguam conversum, una cum doctrina Christiana lingua Malavarica conscripta singulis parochis tribuebat: libros ubique examinabamus: expurgatis eis maxima diligentia, jam hujus ecclesiæ faciem alteram diceres: ubique enim in ecclesiis summi pontificis nomen resonat: Augustini, Hieronymi, Ambrosii, aliorumque sanctorum quos catholica veneratur ecclesia, nomina sanctissima exaudiuntur. Obmutuit Nestorii, aliorumque hæreticorum impudentissimum os. Sacramentorum usus de more ecclesiæ Romanæ frequentior, maximam denique in omnibus ager dominicus ubertatem promittit in segete. Hæc in genere: nam minutissima quæque scribere esset immensum. Patres societatis nostræ proximorum salutis amore, indefessum laborem devorabant, ducebant archiepiscopum, reducebantque, in omnibus concilii, studii, laboris participes effecti, (ut melius dicam) auctores. Agnoscit ipse archiepiscopus nostram operam, prædicat diligentiam, laudat societatis institutum.

Hæc Joannes Maria Camporeus societatis nostræ, ex collegio ejusdem societatis S. Crucis, Vaipicottæ in India orientali 28. Novemb. anno 1599. qui etiam adjecit quibus quisque Nestorianorum liber scatebat erroribus, quæ quidem omnia apud nos extant ab eodem scripta. Hactenus Possevinus.

ANNO CHRISTI 1605.

VITA
LEONIS PAPÆ X.
VULGO XI.

LEo hujus nominis decimus, Alexander Medices ante vocatus, patria Florentinus, Cosmi magni ducis Etruriæ consobrinus, ex cardinale sanctorum Joannis & Pauli (quem titulum virtutibus ejus debitum Gregorius XIII. ei contulerat) Clementi VIII. in pontificatu subrogatus est quarto Nonas Aprilis, anno Christi millesimo sexcentesimo quinto, imperante Rodulpho II. Ante pontificatum, archiepiscopatu etiam Florentino fungens, a Clemente VIII. ad Henricum IV. Galliæ regem anathemate jam ab eodem pontifice expiatum, legatus de latere missus est: ubi per annos duos moratus, legatione bene gesta, & pace tandem inter potentissimos Galliæ & Hispaniæ reges A constabilita, Ferrariam, ubi Clemens agebat, protectus, magno pontificis & cardinalium præsentium applausu exceptus est. Quando vero ad gubernacula ecclesiæ admotus est, tantam statim omnium ordinum spem de se concitavit, quantam insperata & nimis accelerata mors consternationem omnibus attulit. Nam cum ad sanctum Joannem Lateranensem possessionis capiendæ causa, de more, celeberrimo comitatu se contulisset; a maximis sudoribus subito refrigeratus in morbum gravissimum incidit, ex quo vigesimo septimo Aprilis ejusdem anni, postquam viginti quinque dies ecclesiæ præfuisset, in humanis esse desiit.

VITA
PAULI PAPÆ V.

PAulus V. Camilli Burghesii nomine ante B dictus, patria Romanus, Antonio Burghesio Senense, advocatorum consistorialium decano, & Flaminia Astallia, rari & incomparabilis exempli femina prognatus, post referendarii utriusque signaturæ & auditoris cameræ munera bene gesta, postque legationem apud regem catholicum in re ardua feliciter peractam, ex cardinale tituli sancti Chrysogoni, communi omnium suffragio, viva voce pontifex renuntiatus est 16. Maii anno salutis 1605. imperante Rodulpho II. coronatus vero 29. Maii ipso solenni die pentecostes. Pontificatum a promulgatione jubilæi, & reipublicæ Christianæ urC bisque statu in melius commutando exorsus est. Crebris literis principes ad propulsandos ab Hungaria Turcas concitavit, pecuniam militemque in belli societatem misit. Eodem tempore regi Poloniæ Sigismundo potestatem fecit jungendi sibi Constantiam Austriacam, cujus sororem habuerat in matrimonio, ut denuo Germanicas & Polonicas vires in finitimum Turcam aliosque communes hostes renovata affinitate conjungeret. In Urbe Vaticanum divi Petri templum, opus integri sæculi continuata molitione conditum, adhuc semiperfectum, porticu, & aliis accessionibus adjunctis, absolvit. D Virgini Mariæ magnificentissimum sacellum in basilica Esquilina ædificavit. Vaticanum & Quirinale palatia amplificavit, & ornavit: Romamque innumeris ædificiis illustravit, & marmoream reliquit. In Italia Veneti patres quædam sibi arrogabant, quæ sibi licere jure imperantis reipublicæ arbitrabantur: Paulus, qui prætextu firmandæ sæcularis potentiæ pontificiam auctoritatem minui, & libertatem ecclesiasticam labefactari sentiebat, severius animadvertere compulsus est. Timebatur quorsum hæc forent evasura, cum gliscente malo Galliæ Hispaniæque reges repetitis officiis & precibus opportune intervenere. Quo quidem tempore rem ecclesiasticam præclare gessit Maphæus Barberinus, apostolicæ sedis in Gallia internuntius, paulo ante Vaticana purpura decoratus. Hinc res amice transacta, & ab inclyta republica disceptationibus in obsequium versis, pontifex eam pristina benevolentia complexus, impendentem Italiæ nubem discussit, quam statim tranquillitas est consecuta. Confestim Paulus curarum molem vertit in Germaniam, rebusque inter Rodulphum imperatorem ejusque fratrem Mathiam compositis, impense operam dedit, ut inter catholicos Germaniæ principes fœdus iniretur adversus unionem hæreticorum, qui teterrima in Romanæ fidei perniciem consilia ceperant. Primo quidem bellum anceps, & dubii eventus videbatur: moritur Mathias imperator, succedit Ferdinandus. Bohemi proceres, legitimo principe recusato, Palatinum Rheni accersunt, regem sibi creant, & catholicis ultima minantur. Deo auspice, & Maximiliano Bavariæ & Christiani exercitus duce, una cum Cæsarianis legionibus furori sectariorum obviam itum. Hinc catholica res summo periculo exempta, superati Bohemiæ saltus, fugati, & cæsi ad satietatem hostes, capta Praga, urbs belli caput, recepta Bohemia, Moravi, Silesii subacti: afflicta, pulsa, oppressa hæresis. De quibus Paulus certior factus, ad Teutonicum virginis templum supplicatione decreta, gratulatus est vindici Deo victoriam. Sed quanta vi Paulus hostes ecclesiæ conabatur opprimere, tanto studio pacem catholicorum principum amplexus, diligenter cavit, ne qua labaret ex parte: exortosque tumultus oppositæ majestate compescuit. Bella inter Maximilianum Bavariæ ducem & Saltzburgenses, Carolum Emanuelem Sabaudiæ ducem & Ferdinandum Gonzagam in ditione Monferratensi, Venetos & archiducem Gretiensem ad Gradiscam in Carnorum finibus

per

ANNO CHRISTI 1605.

per legatos ſuos ſedavit & extinxit. Nec minore cura religionem ubique tuebatur quam pacem. Catholicos in Britannia fidei cauſa laborantes, pontificiis literis admonuit, ut poſtulatum ab hæretico rege jusjurandum fidelitatis non offerrent, quod ſectarii ad infringendam Romani pontificis auctoritatem obtruſerant. Ad Indos promulgando evangelio presbyteros tres ſocietatis Jeſu, & e ſanctorum Auguſtini, Dominici, & Franciſci familiis crebro miſit: Carmelitas excalceatos in Perſidem, magno fidei catholicæ incremento. Eodem auſpice Serræ Leænæ in India rex, ejuſque duo germani fratres, & liberi quatuor, ad vitæ fontem barbariem ſimul & impietatem eluerunt. A patriarchis Melchiſedeco Armenio, & Petro Maronita, legatos benigne ſuſcepit, Romæ perdiu laute largiterque aluit, muneribus in digreſſu donatos domum ſui amantiſſimos remiſit. Armenio quidem profitendæ fidei formulam Arabico ſermone conſcriptam tranſmiſit, juſſitque in miſſæ ſacrificio aquam cum vino miſcere; atque ex triſagio celebri hymno auguſtiſſimæ Trinitatis, quædam quæ itre-
ANNO CHRISTI 1605.

A dux per certos homines veneratus eſt Pauli majeſtatem. Rex Voxius e Japonia promoturum ſe rem Chriſtianam ſpopondit. Perſarum rex ab ultima Aſia faſtigium pontificis coluit, etſi poteſtatem magis quam religionem veneratus. Nec ſi tantus apud exteros, minor interim Paulus auctoritate regnavit in ſuos, quorum præſertim utilitati, otio, & ſecuritati, ſi quis alius, invigilavit. Armamentaria Bononiæ, Anconæ, Ferrariæque paravit; Ferrarienſem arcem a Clemente VIII. inchoatam in opportuniorem for-
B mam redegit, & perfecit, Ædificationem portus ad Centumcellas, jampridem cœptam, lentoque opere ſub aliquot pontificibus provectam, promovit. Anconæ portum dilatavit, repurgavitque. Padum Bononienſium, Ferrarienſium, & Ravennatum agros exundantem coercuit. Egit cum Coſmo Etruriæ magno duce, ut Clanis fluvii laxati obices arctarentur, ne plus æquo in Tiberim erumperet, unde plana Urbis inundarentur, Vias publicas munivit ac ſtravit: fluvios pontibus junxit: veterem Anienis, a Narſete factum; collabentemque alterum ſuper Li-
C rim reſtituit, novum in Umbria Nari impoſuit. Paulam aquam, magnum aquæ flumen, XXXV. ab Urbe milliario, ex agro Braccianenſi opere ſubterraneo & arcuato, veteribus aquæ Alſietinæ ductibus reſtitutis, noviſque additis, partim in Janiculum, partim in urbem Leoninam deduxit. Accedebat tanto pontifici inſignis pietas, & religionum arbitro digna religio. Mane præter horarias preces, aliis vacare ſolitus, quotidie animæ noxas confeſſione expiabat, &
D ad aram, oblata laudis hoſtia, divino epulo paſcebatur. Uſum euchariſtiæ ſumendæ longe frequentiorem in urbe inſtituit, atque ex divino ærario depromptis indulgentiis largiſſime ditavit. Franciſcam virtutis pluſquam Romanæ feminam, & Carolum Borromeum, in cœtum ſanctorum tranſcripſit. Tantis rebus geſtis, cum ſexdecim prope integros annos pontificatum tenuiſſet, & annos 68. menſes 6. dies 11. vixiſſet, obiit Paulus die 28. Januarii anni 1621.

ANNO CHRISTI 1607.

* ** CONCILIUM MECHLINIENSE PROVINCIALE

ANNO CHRISTI 1607.

Celebratum anno domini MDCVII. tempore Pauli V.

CONVOCATIO CONCILII provincialis Mechlinienſis.

Mathias Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus Mechlinienſis, reverendiſſimis dominis epiſcopis comprovincialibus ſuis, totique clero, & univerſo populo diœceſis ac provinciæ Mechlinienſis, ſalutem in domino,

Docet nos evangelium, dormientibus hominibus, in agro dominico ab inimico ſuperſeminari zizania: quo fit ut in eccleſia Dei nunquam hæreſes, nunquam deſint ſcandala. Quapropter maxime neceſſarium eſt non dormire, ſed ſemper vigilare paſtores eccleſiæ, ut in ea, vel non ſuperſeminentur depravatæ doctrinæ morumve zizaniæ, vel ſi ſubnaſci aliauæ cœperint, tempeſtive opprimantur, aut evellantur. Atque ideo etiam conſuetudinis ſemper fuit, jam inde ab apoſtolorum temporibus, in eccleſia Dei ſynodos &
E *concilia cogere; per quæ ſuperiorum eccleſiaſticorum communi vigilantia, conſilio ac decreto, dictis malis occurreretur, & ſanæ doctrinæ puritas & morum integritas illibata conſervaretur; ut ex omnium ſæculorum hiſtoriis, & conciliorum decretis, quæ etiamnum in omnium manibus ſunt, manifeſtiſſime conſtat. Quapropter etiam ſacroſancta ſynodus Tridentina merito mandavit omnibus metropolitanis, ut ſingulis trienniis convocatis omnibus comprovincialibus ſuis, provinciale concilium celebrent. Eidem ſacro decreto, mox a dicto ſacroſancto concilio Tridentino abſoluto, anno ſcilicet ſeptuageſimo, Mechliniæ obediri voluit illuſtriſſimus & reverendiſſimus D. cardinalis Granvellanus, piæ memoriæ, primus archiepiſcopus Mechlinienſis, quantumvis ob neceſſarias cauſas extra provinciam ſuam degens: ac deinde rurſum anno ſeptuageſimo quarto Lovanii. Sed cum*

anno

ANNO CHRISTI 1607.

anno ſeptuageſimo octavo ingraveſceret bellum civile, & mox tota hæc regio ferro flammæque tradita videretur: ſic ut ſeptem civitatum epiſcopalium hujus provinciæ duæ tantum immunes manerent ab oppreſſione hæreticorum; ac proinde omnia paſſim capitula diſpergerentur, monaſteria exterminarentur, parochiales eccleſiæ devaſtarentur, itinera denique omnia latronibus infeſtarentur, totuſque clerus proſcriberetur profligareturque: neceſſario intermitti debuit ſanctum hoc opus cogendorum conciliorum provincialium, cum tamen iis alioqui maxime opus videri poſſet, ob effuſam ubique hæreſim, & morum corruptelam. Nunc autem per Dei miſericordiam, & regis ac principum noſtrorum catholicorum non minus ſumptuoſam, quam laborioſam ſolicitudinem nonnihil mitigata calamitatis acerbitate, re communicata cum reverendiſſimis fratribus noſtris comprovincialibus, ac cum venerabilibus dominis in Chriſto nobis plurimum dilectis decano & capitulo eccleſiæ noſtræ metropolitanæ, necnon cum vicariis noſtris, ſynodi provincialis convocationem exiſtimavimus non diutius differendam; ſed eam proximo hac æſtate, Deo opitulante, celebrandam; idque prout etiam ſereniſſima a S. celſitudini viſum eſt, in civitate Mechlinienſi, eccleſiaque noſtra metropolitana. Quapropter reverendiſſimos in Chriſto patres, ac fratres, Gandenſem, Silvæducenſem, Ruremundanum, Brugenſem, Antuerpienſem, & Iprenſem, ipſorumque cathedralium eccleſiarum capitula, ac alios quoſcumque qui de jure vel conſuetudine concilio provinciali intereſſe debent, ſerio requirimus, hortamur, & monemus; & nihilominus pro auctoritate noſtra archiepiſcopali, eiſdem, & eorum ſingulis, in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub pœnis a jure ſtatutis, diſtricte præcipimus ac mandamus, ut per ſemetipſos, aut ſi forte juſto detineantur impedimento (de quo competentem fidem facere tenebuntur) ſaltem per procuratores ſuos legitimos, ad dictam ſynodum, & concilium provinciale in dicta civitate Mechlinienſi celebrandum, die vigeſima quinta Junii, poſtridie ſcilicet S. Joannis Baptiſtæ præſentis anni milleſimi ſexcenteſimi ſeptimi, conveniant ac compareant. Ipſique reverendiſſimi comprovinciales noſtri, quoſcumque ſuarum diœceſium reſpective abbates, prælatos, capitula & conventus, alioſque qui de jure vel conſuetudine intereſſe debent ad hanc ſynodum, tunc quoque comparere faciant; ad nobiſcum, de modo & ratione, quibus errantes a fide ad eccleſiæ gremium revocari; vitia, abuſus, & ſcandala tolli; & eccleſiaſtici officii ratio in melius reformari valeat, aliiſque ad hanc rem pertinentibus & neceſſariis, tractandum, conſultandum, ac demum per nos cum præfatis reverendiſſimis fratribus & coepiſcopis ſuffraganeis noſtris prout opportunum videbitur, Deo aſpirante, concludendum, decidendum, & ſtatuendum. Ut autem præſentes noſtræ literæ, ad omnium, quorum intereſt, notitiam perveniant, earum exemplo per ſecretarium noſtrum ſubſignata, ac contraſigillo noſtro munita, valvis ſingularum eccleſiarum cathedralium noſtræ provinciæ, necnon collegiatarum ſancti Petri Lovanii & S. Gudilæ Bruxellæ affigi volumus; ac eos, quos concernunt, ſic arctari, ac ſi ipſiſmet coram prælecta & inſinuata forent, decernimus & declaramus: cum intimatione, quod ſive ad dictam diem comparuerint, ſive non, nos nihilominus ad dicta ſynodi provincialis celebrationem procedemus, & procedi faciemus prout juris fuerit & rationis, abſentium contumacia in aliquo non obſtante. Datum Mechliniæ in palatio noſtro archiepiſcopali pridie Kalendas Martii, anno domini milleſimo ſexcenteſimo ſeptimo.

a forte ſuæ. H.

De mandato reverendiſſimi & illuſtriſſimi domini archiepiſcopi Mechlinienſis.

Jac. van. Saſſeghem. ſecret.

DECRETUM.

Quod nulli præjudicium fiat ex ordine evocationis aut ſeſſionis in hac ſynodo: pronunciatum a ſecretario concilii, die XXVI. *Junii anni* MDCVII.

HAbita cum noſtris confratribus epiſcopis comprovincialibus ſuper ordine eccleſiarum matura communicatione; de ipſorum conſilio & aſſenſu, ad evitandas quæſtiones, quæ inde in principio oriri poſſent, declaramus omne id ſine præjudicio ordinis & honoris futurum, quicquid in præſenti provinciali concilio accidet, ex eccleſiarum evocatione, aut deputatorum ſeſſione: quodque nemo per hoc aliquid novi juris quoquo modo prætendere poterit in futurum. Ne tamen quæſtiones de ordine eccleſiarum cum alicujus injuria diſſimulare velle videamur, liberum erit omnibus, ſuo tamen loco, rationes ſi quas habeant, proponere a patribus examinandas.

Oratio exhortatoria habita per reverendiſſimum & illuſtriſſimum dominum archiepiſcopum Mechlinienſem ad univerſum clerum in concilio provinciali jam congregatum.

REVERENDISSIMI PATRES,

REVERENDI, AC VENERABILES DOMINI.

GRatias divinæ bonitati ago, quæ in dira hujus belli tempeſtate animos veſtros permovit, voſque in itinere ſic conſervavit, ut ad hunc ſacrum cœtum ſalvi conveniretis: ubi jam mihi incumbit vobis aperire cauſas hujus convocati concilii, & ejus celebrandi modum aliquem proponere. Quod quidem non videor commodius facturus, quam ob oculos ponendo exhortationem pientiſſimi & zeloſiſſimi principis Nehemiæ, cujus hæc ſunt verba: *Vos noſtis afflictionem, in qua ſumus, quia Jeruſalem deſerta eſt, & porta ejus conſumpta ſunt igni. Venite, & ædificemus muros Jeruſalem, & non ſimus ultra opprobrium.* Qua quidem exhortatione vir ſanctus ac prudens alloquitur contribules ſuos de tribu Juda & Benjamin, jam ex Perſica captivitate reduces, qui cum ipſo in afflictione erant; eo quod templum invenirent conflagratum, ac nata in eo virgulta & arbuſta; ſacerdotes levitaſque profligatos, clauſa jam ora canentium dominum, defeciſſe ſacrificia, officiaque divina, neglectas plane contemptaſque ſanctæ legis cærimonias, muros Jeruſalem devaſtatos, populum commixtum fuiſſe inter gentes, & didiciſſe opera eorum; bonam denique Iſraelitarum partem adhuc inter atheos detineri captivam; ac præter hæc omnia, ſe undique Dei ſuiſque hoſtibus circumcingi: idque (quod plurimum eos angebat) propter ipſorum peccata, dicente Jeremia propheta: *Peccatum peccavit Jeruſalem, & ideo inſtabilis*

2. Eſd.

Eſth.

Pſal. 1

Thren. Dan. 1. Eſd. 2. Eſd.

facta

ANNO CHRISTI 1607.

facta eſt. Quod etiam flebiliter Deo confitebantur Daniel, Eſdras, & Nehemias. Sed hæc illorum afflictio fuit. Nunc noſtram inſpiciamus, neque ei abſimilem reperiemus. Quot enim nunc templa exuſta? Quot monaſteria paſſim vaſtata? Quot altaria everſa, quot polluta videmus? atque utinam non multo plura viva Dei templa præteriti temporis tempeſtate, non tantum in Hollandia, Zelandia, Geldria, Friſia, ac Tranſiſulana, verum & in multis Brabantiæ locis, diabolo ceſſiſſent! Quot infauſtis hiſce temporibus abuſus, quot ſcandala ſubnata ſunt? Dei miniſtrorum numerus quomodo imminutus eſt, ut, cum in ſingulis pene parochiis plures eſſe ſolerent, qui laudes Deo perſonarent, cultum divinum ac ſacrificia ad Deum populo placandum concelebrarent, necnon verbo Dei ſanctiſſimiſque ſacramentis populum paſcerent, nunc in oppidis quidem pauci ſint, in pagorum multis eccleſiis nulli: & inter eos ipſos, quos populi neceſſitatibus divina clementia reliquit, heu! quam multi adhuc neceſſariis vitæ deſtituti? Quam multi denique morum correctione indigent? Scholæ grammaticales pleræque omnes defecere: catechiſticæ paucæ ſunt: pauca ſeminaria ſacerdotum, eaque ipſa parum dotata. Et quod omnium maxime deplorandum eſt; quam multis in locis officium divinum Deum populo irritat magis quam conciliat, ob id celebrantium nauſeam ac præcipitantiam, ob paramentorum ſordes & contemptibilem vilitatem, atque ob veterum ſanctarum auguſtarumque cærimoniarum neglectum & contemptum? Quantum in multorum animis, ex converſatione cum hæreticis hic multis annis paſſim dominantibus, pravi fermenti hæſit, imo & hæret etiamnum? Quot in populi manibus pernicioſi relicti ſunt libri, ceu quædam gentium idola? Et ut mala cuncta breviter recenſeam; quantus denique numerus fratrum, conſanguineorum, & amicorum noſtrorum adhuc ſub diro illorum jugo in vicinis provinciis detinetur, cum graviſſimo periculo animarum ſuarum? Quæ quidem omnia in vindictam peccatorum noſtrorum idubie patimur, dum gratiam Dei in vacuum accepimus; dum arida ligna manſimus, non reddentes fructum domino vineæ, neque caritatem veritatis habuimus; dum anima noſtra nauſeavit ſuper manna noſtro, nimirum verbo Dei, & ſacroſanctis ſacramentis, quaſi cibo leviſſimo; & domus orationis, cultuſque divini neglecta, ſordibus horruit, & non niſi ſolis labiis in ea Deus honorari viſus eſt. Sane his & infinitis aliis eccleſiæ Belgicæ malis qui non affligitur, qui non uritur, ob hæc qui non gemit, aut pie luget, nec calidus eſt, nec frigidus; & nullius minus quam Eſdræ, quam Nehemiæ imitator. Quid ergo a nobis omnibus hæc eccleſiæ Dei facies requirit, patres reverendiſſimi & fratres, quotquot adeſtis, cariſſimi? Anne, ut ſuaviter ſedentes, otioſi, ſpectemus ipſius collabentis miſeriam, nec aſcendamus ex adverſo opponentes murum pro domo Iſrael? Nihil patientes ſuper contritione Joſeph? & quaſi per viam, id eſt, obiter & ex occaſione tantum ſalutantes ac ſalvantes ſubditos noſtros, lana honoris, & lacte utilitatis ex grege nobis commiſſo contenti, ac interim quod perit, non requirentes? Abſit, abſit inquam. Quia, teſte D. Aug. *ut nihil eſt in hac vita, & maxime hoc tempore, facilius, latius, & hominibus acceptabilius, epiſcopi, presbyteri, aut diaconi officio, ſi perfunctorie, atque adulatorie res agatur, ita nihil apud Deum miſerius, & triſtius, & damnabilius*. Et quidem videri poſſemus perfunctorie egiſſe, quod dictis malis per concilium occurrere non ſtuduerimus, præſertim id ſerio mandante ſacro concilio Tridentino: verum id ob belli impedimenta, ac ſpem rerum tranquilliorum, ac proinde etiam majoris fructus, uſque nunc differendum prudenter judicabat illuſtriſſimus & reverendiſſimus Octavius Frangipani, archiepiſcopus Tarentinus, nuncius apoſtolicus, pridem hinc digreſſus. Nimirum, quia poſuit præteritis annis Deus tenebras, & facta eſt nox; in ipſa pertranſierunt omnes beſtiæ ſilvæ, brutales nimirum illi itinerum infeſtatores, necnon etiam hæretici, ut catuli leonum rugientes, ut rapiant eſcam ſibi, animas a Deo deſertas. Sed dum nunc videtur oriri ſol inducia-rum, & ſperatæ pacis, & in cubilibus collocantur hi catuli, juſſi nimirum intra ſua præſidia ſe continere: exibit homo ad opus ſuum. Tempus ſcilicet eſt, ut pro nunc operi accingamur, nunc bona conſilia ineamus ad mundanda ſancta, & renovanda, ne diutius quieſcentibus nobis exprobret per prophetam ſuum Zachariam Deus: *O paſtor & idolum derelinquens gregem*. Si ſcilicet cum oculos, ut idolum habeamus, nec tamen oſtendamus nos videre abuſus, & ſcandala per nos corrigenda: pedes, ut idolum, ſed perambulare gregem dominicum non lubeat; nec clamemus in gutture noſtro, quantumvis lupum graſſari intelligamus: nares quidem habeamus, nec tamen ſubodoremur quo hæc mala tendant omnia, quid nobis, quid ovibus noſtris ſint allatura. Conſilio igitur Nehemiæ acquieſcamus, & quid porro dicat audiamus: *Venite, & ædificemus*, inquit, *muros Jeruſalem*. Qua quidem exhortationis voce *venite* nullam profectionem corporalem requirebat, jam exiſtentibus in Judæa hæc loquens; ſed animorum conjunctionem in opus, quod præ manibus erat, quam & obedienter mox præſtabant, dicente ſcriptura; quod congregata ſint in opus quadraginta duo millia virorum, quaſi vir unus; id eſt, omnes in eundem ſcopum collimantes, omnes id ipſum concorditer agentes. Quod & nobis omnibus ad hanc congregationem convenientibus ſummopere obſervandum erit, ut ſimus, quaſi vir unus, & nihil æque caveamus, atque contentionis ſtudium; quo (quod abſit) oboriente, nihilo amplius fecerimus, quam qui turrim Babylonicam moliebantur jam diviſis inter ſe linguis. Rogo itaque vos omnes obedire apoſtolo dicenti: *Obſecro autem vos, fratres, per nomen domini noſtri Jeſu Chriſti, ut idipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata*. Proponere quidem, & ſuggerere cuique licebit, quod ad rem pertinere putaverit; ſed ut hoc non niſi ſuo loco & ordine fiat, nec importuna ſuggeſtione quiſquam perturbet, ſignificabuntur omnibus capita ſeu tituli agendorum, & eorum ordo, quo ſuo loco & tempori quiſque ſuum conceptum reſervet. Interim vero ſapere apud ſemetipſum, aut, quod hinc naſci ſolet, pro ſententia ſua, quam Chriſtiana humilitas aliorum judicio ſubjicere mandat, decertare aut contendere nemo præſumat, memor dicti apoſtolici: *Si quis autem videtur contentioſus eſſe, nos talem conſuetudinem non habemus, neque eccleſia Dei*. Et alte quiſque recogitet admonitionem Jacobi apoſtoli, qui cum initio capitis tertii epiſtolæ ſuæ dixiſſet; *Nolite plures magiſtri fieri, fratres mei, ſcientes*

ANNO CHRISTI 1607.

Pſal. 103.

1. Mach. 4.

Zachar. 11.

2. Eſd. 2.

1. Eſd. 2.

Gen. 11.

1. Cor. 1.

1. Cor. 11.

Jacob. 3.

quia

ANNO CHRISTI 1607.

quia majus judicium sumitis; addit in fine: *Quod si zelum amarum habetis, & contentiones sint in cordibus vestris, non est ista sapientia de sursum descendens a patre luminum, sed terrena, animalis, diabolica*. Et porro judicans, quando quis existimare possit se vere sapere, subnectit: *Quæ autem de sursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens*. O vere aurea verba! quæ vel sola merito sufficiant ad hæreses omnes extinguendas, ad pertinaces omnes confundendos, ad discordes omnes conciliandos. Quare qui pudicam non habet sapientiam, id est, non verecunde sententiam suam profert; qui modestam sapientiam non habet, id est, non humiliter de suo judicio sentit; qui bonorum suasionibus acquiescere respuit, ideoque suadibilis non est; qui non veretur a bonis dissentire, liquide cognoscat non esse sapientiam suam de cælo a patre luminum, ut pro ejus defensione contendere debeat. Et magnopere præterea nobis considerandum est, quod de nascente ecclesia refert beatus euangelista Lucas, nimirum fidelibus fuisse omnibus cor unum, & animam unam: quorum hic, si unquam alias, fidos imitatores nos esse convenit: unde & se quisque suspectum habere debet, ne sui sensus amantior impios Sanaballath & Tobiam plus referat destruentes, quam pios Nehemiam & Esdram ædificantes: nam, ut ait sapiens, *Unus ædificans, & unus destruens, quid prodest illis, nisi labor?* Sed pergamus, & quid porro Nehemias moneat, videamus. Postquam enim is post verbum (*venite*) animorum unionem indixerat, non minus quid nobis nunc, quam quid illis tunc agendum erat, consequenter deinde expressit: *Ædificemus*, inquit, *muros Jerusalem*. Ad id nempe, quadraginta duo millia virorum convenerant, huic operi, quasi vir unus, incumbebant. Illud ipsum & nobis nunc cordi sit, huic sedulo intendamus, ad quod tanto numero convenimus: nam hæc est ratio, hic unicus scopus hujus convocati concilii; ut videlicet unanimi studio, & ut sapientes architecti, ecclesiæ collapsa restauremus, angulari lapidi pie superædificantes. At videat unusquisque, inquit apostolus, quomodo superædificet: nam fabros spirituales esse sacerdotes & ecclesiæ pastores testatur Deus, loquens Jeremiæ prophetæ, qui erat de sacerdotibus Anatoth: *Ecce constitui te hodie super gentes & regna, ut evellas & destruas, ædifices & plantes*. Evellamus igitur, quæ in agro dominico deprehenderimus succrevisse zizania, quæque in atriis domini subnata virgulta: destruamus male fabricata per præteritorum temporum nimiam licentiam: plantemus e diverso salutarium legum sanctarumque constitutionum surculos, unde piorum operum & vitæ vere ecclesiasticæ fructus proveniant: & dum singuli non possumus omnia, Nehemiæ sapientiam sequamur; ut quemadmodum ille plurimos in fabricam suam conquirebat operarios, ita & nos hic soliciti simus de creandis pastoribus, præcipuam curam in hoc concilio gerentes circa erectionem & dotationem seminariorum: (quod & præ ceteris voluit nobis esse cordi S. concilium Tridentinum) ut in iisdem multi adaptentur pastoratui; quia messis ubique multa, sed operarii, heu! nimis pauci. Deinde ubi pastores assumpserimus, & hoc nobis serio curandum venit, ne ii ipsi fraudentur cibo suo, aut eorum necessitatibus quid desit in hac tanta annonæ caritate: qui enim bene præsunt presbyteri, duplici honore digni haberi debent, ne tædio per inediam superati, stationem suam deserant. Sed & aliud factum nobis in Nehemia imitandum occurrit: quod videlicet, sicut is, distributis oneribus, certas murorum rupturas certis familiis sarciendas destinabat, donec omnes in unum consolidarentur; ita & diversis hic diversa incumbent munera, ut nimirum alii proponant, alii resolvant & decernant: alii secretarii sint, alii negotiorum promotores: hi quæ ad theologiam, alii quæ ad jus pertinent, subministrent: sicque gratiam quisque sibi datam in alterutrum (ut loquitur apostolus) administrabit. Omnia vero nostra in caritate fiant, & unus tam pii operis consummandi scopus nos connectat & quasi virum unum efficiat. *Ædificemus & plantemus*, a nobis ipsis inchoando; suum videlicet quisque ac domesticorum suorum hortum primum zizaniis expurget, & inde veteris hominis rudera removeat: atque ut ipsimet imprimis tamquam lapides vivi Christo superædificemur, serio singuli nostrum per veram pœnitentiam, jejunia, eleemosynas, devotas preces, piaque ac frequentia sacrificia, ad Deum recurramus; enixe rogantes, ut nos spiritu suo dirigat, & recta sapere concedat, suggeratque servis suis, quæ ad renovationem ecclesiasticæ disciplinæ, quæque ad bonam ac salutarem populi sui directionem necessaria novit: sicque benigne faciat in bona voluntate sua Sioni, ut per pia sanaque consilia, ac decreta nostra, ædificentur muri Jerusalem; atque ita nostras, omniumque nobis subditorum, juxta dictum apostoli Petri, castificet animas in obedientia caritatis: id est, omnium mentes purificet, omniumque oculum ac intentionem tam simplicem faciat, ut ex imis præcordiis quisque se ostendat diligere decorem domus Dei, prompte obediendo in hac sacra congregatione decernendis. Nam sine vera perfectaque obedientia, nullus concilii fructus. Nemo igitur contra id quod verum, justum, & sanctum est, quod canonibus veteribus, quod denique novo juri sacrosancti concilii Tridentini conforme, sui capituli, sui monasterii, suæ ecclesiæ consuetudines alleget, sed evelli obedienter patiatur, quod per inolitam consuetudinem male succrevit, ut meliori plantæ locus fiat: nemo hic jus acquisitum contra jus in sacris canonibus aut sancto concilio Tridentino sancitum alleget: nemo altare contra altare erigat: nemo privilegia contra intentionem dantis extendat, aut abrogata obtendat: nemo denique se a Dei lege, aut apostolicæ sedis delegatis, exemptum putet. Hortor autem vos paucis, cum apostolo dicente: *Obedite præpositis vestris, & subjacete eis; ipsi enim pervigilant, tanquam rationem reddituri pro animabus vestris*. Serio consideret quisque, nullum agrum, nullum hortum tam bene excultum, qui non subinde indigeat expurgatione & rastro: nullam quoque tam exacte ædificatam domum, quæ non aliquando restaurationem requirat. Quocirca & mira providentia Spiritus sanctus ecclesiam suam regens, per sacrum concilium Tridentinum mandavit in omni provincia concilium singulis triennii, in omni diœcesi singulis annis cogendum. Quod totum indubie frustraneum & illusorium erit, nisi adsit, ut ante diximus, vera obedientia: quæ ubi deesse solet, & conciliorum celebratio, & ipsa quoque religio tandem perire solet. Quamobrem & sic comminatur Deus per prophetam Osee: *Verumtamen unus-*

quis-

Act. 4. *Eccli. 34.* *1. Cor. 3.* *Ibid.* *Jerem. 1.* *Matth. 9.* *Hab.* *Jos.* *1. Pe* *1. Co* *1. T* *Tsal* *1. T* *Of.*

ANNO CHRISTI 1607.

quiſque non judicet, & non arguatur vir; populus enim tuus ſicut ii qui contradicunt ſacerdoti. Et corrues hodie, & corruet etiam prophetæ, id eſt, prophetia, *tecum*. O terribiles Dei minas! o peccatum grande & exoſum nimis divinæ majeſtati, contradictio! O infelicem, o miſeram, inquam, regionem illam, ubi in tantum invaluit ſpiritus contradictionis erga paſtores eccleſiæ, ut, dum nullus ſequitur fructus, Deus ipſe ſuadeat non judicari, id eſt puniri; non inquam, redargui virum, quod contradici ſoleat ſacerdoti, aliis ſemper atque aliis repertis contradictionis ac inobedientiæ coloribus. Audiant ergo tales, & hanc prophetæ ſententiam ſerio ruminent: *& corrues hodie*, id eſt, brevi. Cum enim per hunc ſpiritum contradictionis & inobedientiæ *effuſa fuerit contemptio ſuper principes*, illorum nimirum ſucceſſores, de quibus dicitur, *Conſtitues eos principes ſuper omnem terram*; errare hujuſmodi facit Deus in invio viæ latæ, cujus noviſſima ducunt ad mortem, & non in via arcta & recta. Sed quid multa? Ad Eldram & Nehemiam denuo recurramus: eorum prudentiam & animi fortitudinem conſideremus, aſſequamur, imitemur. Illi enim, ut multos patiebantur operi ſuo obgannientes ac contranitentes, multos item apud regem Perſarum calumniantes, quales erant Beſelam & Tabeel, qui odio, quo in piam hanc fabricam æſtuabant, prætexebant gratam memoriam ſalis quod in palatio regio comederant, atque animum impatientem læſionis regis, ſeu juriſdictionis illius: illi, inquam, divinæ protectioni difficultatem omnem ferventibus precibus committentes, necnon zelo ſuo fortiter inſiſtentes, una manu trullam ad operis provectionem, altera gladium ad hoſtium averſionem geſtabant; unde & Dei manum bonam ſuper ſe ſentiebant, atque opus ſuum feliciter conſummabant. Nos quoque juxta egregium hoc Nehemiæ & Eſdræ factum, in hac ſpirituali ædificatione ſemper quidem prudenter, ſed & non minus fortiter elaboremus; nec extimeſcamus tam in decernendis ac ſtatuendis, quam etiam in exequendis bonis conſtitutionibus, vel domeſticorum vel exterorum quorumcumque ſiniſtras machinationes; confidentes benigniſſimum Deum indubie cauſam ſuam judicaturum, ac fideles miniſtros ſuos directurum & protecturum: ut hac ratione cum Nehemia recte ſententiam concludamus: *Non ſimus ultra opprobrium*. Ante enim ſtupendæ pulcritudinis, & toto orbe celebratum fuerat templum: civitas item regia; & circumvicinis omnibus imperitans Jeruſalem; unde & *dominam gentium*, & *principem provinciarum* eam nominat S. Jeremias, quam nemo non ſuſcipiebat, reverebatur. Sed ecce, hæc flammis & depopulationi tradita, nunc deriſioni, ſannis atque opprobriis hoſtium exponebatur, dicentium: *Hæccine eſt urbs perfecti decoris, & gaudium univerſæ terræ?* Judæi quoque ipſi (natio tam grandis & inclyta, ut haberet Deum appropinquantem ſibi quamque cælum ſuo manna paſcebat, ac mare rubrum, & ipſe Jordanis extimeſcere videbatur, quæque poſtmodum tanto fuit hominibus terrori, ut tria tantummodo millia Judæorum, centum millia hominum in Antiochia trucidarint) in tantum a gentibus nunc contemnebantur & opprimebantur, atque adeo ipſis exoſi facti erant, ut & impune eos occidere liceret, & mortui, regis juſſu, ſepultura privarentur, ut ex Tobiæ hiſtoria patet. Quo tamen nihil Judæis accidere potuit gravius, quam quod hoc ipſum opprobrium in Deum redundare videretur, tanquam ſalvare nequiviſſet populum ſuum: dum ejuſdem Dei impotentiæ hoſtes aſcriberent, quod alioqui peccatis ipſius populi imputandum erat; quodque hoc pacto nomen Dei blaſphemaretur in gentibus. Quemadmodum ergo ruina templi, devaſtatio civitatis Jeruſalem, ac ipſius populi immanis depreſſio, magno opprobrio fuere Judæis: ita & nunc non minus nobis irriſioni ſunt, templorum ac monaſteriorum everſio, eccleſiarum depauperatio, ſacerdotii quidam contemptus, atque hinc presbyterorum exiguus numerus: hoſtium denique imperium in tot catholicas civitates. Ob quæ & alia nihil pene ſonant hæreticæ conciones, quam improperia, & deſpectum catholicæ eccleſiæ & religionis, in ſummam profecto veræ fidei noſtræ injuriam, ac proinde etiam ipſius Dei blaſphemiam: & præſertim dum temere in publicis literis, non ita pridem a nobis lectis, adverſarii noſtri jactare audent; quod Deus per eorum proſperitatem, & noſtram adverſitatem, teſtetur veritatem religionis ipſorum: quam tamen non niſi perfidiam eſſe certo cognoſcimus. O ſuperbiam execrandam! o dira improperia! Hæccine diutius toleremus? Elaboremus patres, elaboremus, inquam, ut hanc adverſariis occaſionem evomendorum opprobriorum, quæ non tam ex fortitudine eorum, quam ex merito peccatorum noſtrorum, exque neglectu animarum officiique noſtri, atque ex quadam divini cultus nauſea, ipſis naſcitur, penitus tollamus; totis viribus id, ad quod hoc concilium coactum eſt, exequamur: evellamus zizania, ſcandala & abuſus vitemus, corrigamus; male fabricata deſtruamus; muros Jeruſalem ædificemus; templa viva extruamus; ſurculos piæ juventutis plantemus, hortos denique noſtros novellis virtutum plantis, per ſeriam vitæ emendationem, morum correctionem, ac eccleſiæ divinique cultus reſtaurationem ſerio exornemus; ac tum demum certo confidamus, veluti ſublata cauſa, etiam tollendum effectum, opprobrium videlicet ipſum; ſimulque futurum, ut eccleſiæ Dei, ejuſque miniſtris ac filiis priſcus ſuus honor, juriſdictio & dignitas redeat: quodque conſequenter, qui eccleſiam velut navem rimoſam, domumve ruinoſam ante fugiebant, deſerebant, & deſtruebant, nunc ad eam debite expurgatam, ac bonis legibus reſtauratam, revertentur, eamdemque nobiſcum denuo viſitabunt, ædificabunt, exornabunt.

ANNO CHRISTI 1607.

INDEX TITULORUM TOTIUS concilii:

I. *De profeſſione fidei, ac de his quæ ad ejuſdem fidei integritatem conſervandam pertinent.*
II. *De ſacramentis in genere.*
III. *De ſacramento baptiſmi.*
IV. *De ſacramento confirmationis.*
V. *De ſacramento pœnitentiæ.*
VI. *De indulgentiis.*
VII. *De ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento.*
VIII. *De ſacramento extremæ unctionis.*
IX. *De ſacramento ordinis.*
X. *De ſponſalibus & ſacramento matrimonii.*
XI. *De doctrina & prædicatione verbi Dei.*

ANNO CHRISTI 1607.

XII. *De officio divino & cærimoniis.*
XIII. *De festis & jejuniis.*
XIV. *De imaginibus & sanctorum reliquiis.*
XV. *De superstitione.*
XVI. *De episcopis, & eorum officio, ac sede vacante.*
XVII. *De archipresbyteris, pastoribus, & custodibus, eorumque officiis.*
XVIII. *De vita & honestate clericorum, eorumque correctione.*
XIX. *De beneficiis & officiis ecclesiasticis, ac beneficiatorum residentia.*
XX. *De scholis.*
XXI. *De seminariis.*
XXII. *De elocatione & conservatione bonorum ecclesiasticorum,*
XXIII. *De reparatione ecclesiarum.*
XXIV. *De regularibus & monialibus.*
XXV. *De foro, jurisdictione, & immunitate ecclesiasticis.*
XXVI. *De synodo provinciali & diœcesana.*

DECRETA ET STATUTA SYNODI provincialis Mechlinienſis.

TITULUS PRIMUS.

De professione fidei, ac de his quæ ad ejusdem fidei integritatem conservandam pertinent.

CAPUT PRIMUM.

CUM a fide, tamquam a fundamento, pendeat vita spiritualis, & religio nostra: ab ea exordium sumendo sacra provincialis synodus Mechlinienſis legitime congregata statuit, & decernit, ut omnes professores, concionatores, confessarii, ac etiam quicumque in hæresim lapsi ad ecclesiæ gremium redeunt, singuli, præter abjurationem & alia ad quæ tenentur, coram ordinario suo, ejusve vicario generali, aut alio ab altero eorum ad id deputando, faciant professionem fidei juxta bullam Pii IV. & in Romanæ ecclesiæ obedientia se permansuros spondeant ac jurent.

CAPUT II.

Multo magis saluberrimum decretum concilii Tridentini, de simili fidei professione, in manibus ordinarii, ejusve vicarii generalis facienda ab omnibus & singulis, qui de canonicatibus, & dignitatibus in ecclesiis cathedralibus & quibuscumque beneficiis curam animarum habentibus provisi sunt, si alicubi forte observari desierit, in usum revocetur; cum declaret idem concilium, quod alioqui prædicti omnes non faciant fructus suos, nec illis possessio suffragetur.

CAPUT III.

Ludimagistri emittant fidei professionem juxta formulam a sanctæ memoriæ Pio quarto prescriptam. Typographi vero, bibliopolæ, ac librarii, faciant fidei professionem juxta formulam hic subjunctam; sic tamen ut ubi excepturus juramentum forte habebit aliquam rationem de professuri fide dubitandi, eum præmoneat & examinet circa aliquos articulos hoc tempore maxime controversos. Ludimagistri ac ludimagistræ, & quicumque eorum hypodidascali seu cooperatores sunt, in iis locis ubi est scholasticus, coram eo; alibi coram archipresbytero, hanc fidei professionem facient: typographi vero, bibliopolæ ac librarii, in manibus ordinarii, aut ab eo ad id deputandi. Et insuper hi juramentum præstabunt de non invehendis, nec distrahendis, vel etiam compingendis libris prohibitis: illi quoque etiam oblata fidei professione, non aliter tamen ad aperiendam scholam admittentur, quam si scholastico, vel ubi is non est, archipresbytero suo, de eorum fidei integritate, morumque probitate, per fide digna testimonia sufficienter constiterit.

CAPUT IV.

Ego N. omnia & singula, quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, & quæ a sacris canonibus, & generalibus conciliis, ac præcipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita & declarata fuerunt, indubitanter recipio atque profiteor; necnon Romano pontifici, summo in terris Jesu Christi vicario veram obedientiam spondeo ac juro; simulque hæreses omnes ab ecclesia damnatas & rejectas, ego pariter damno & rejicio. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.

CAPUT V.

Nemo præter typographos, bibliopolas, & librarios juratos, ullos libros excudere, aut venales exponere præsumat. Ipsis etiam typographis, bibliopolis ac librariis, non liceat vel alios libros imprimere, quam qui ab ordinario, vel aliquo approbato censore, examinati & approbati fuerint; vel alios venales exponere, aut secreto distribuere, quam quorum catalogus ab ordinario vel approbato censore sit visus & approbatus, sub pœnis pro qualitate & circumstantiis facti infligendis.

CAPUT VI.

Libri etiam domorum mortuariarum non distrahantur, nisi ab approbato aliquo censore, vel alio ad id ab ordinario deputato visitati, & vendi permissi fuerint. Et visitatio ista gratis fiat.

CAPUT VII.

Moneant diligenter parochi sibi subditos, libros hæreticos, vel ex professo lubricos, nullo modo legere vel habere licere; eisque prohibitiones quæ habentur in indicibus librorum prohibitorum, sedis apostolicæ auctoritate post concilium editas, crebro insinuent.

CAPUT VIII.

Statuant etiam nosse vultum pecoris sui, & si quem inter subditos suos peregrinis doctrinis abductum, falsave dogmata spargentem adverterint, eum ordinario, vel ejus vicario generali, aut officiali mox denuntient; necnon & illos, quos ecclesiam, divina officia & sacramenta debitis temporibus non frequentare, vel aliter de hæresi suspectos esse deprehenderint, nisi moniti statim se purgent, aut emendent.

CA-

ANNO CHRISTI 1607.

CAPUT IX.

Ludi theatrales non aliter deinceps permittantur, quam si ab ordinario, vel eo quem ipse ad id deputaverit, permittendi videantur. Idemque sit de actionibus mimorum & histrionum, qui vulgo *Camer-Speelders* vocantur; ac de cantilenis, rythmis, & quibusvis scripturis, quæ passim ab ignotis & exteris hominibus venales circumferuntur, aut etiam publice decantantur. Et ut hæc omnia exactius observentur, decernit synodus supplicandum serenissimis principibus, ut in eo auctoritatem suam interponant.

TITULUS SECUNDUS.

De sacramentis in genere.

CAPUT I.

IN administrandis sacramentis, pastorale suæ ecclesiæ cathedralis omnes sequantur, & eo deficiente, ecclesiæ metropolitanæ; nihil temere addendo, demendo, vel immutando.

CAPUT II.

Administraturi sacramenta baptismi, sacræ eucharistiæ, extremæ unctionis, & matrimonii, necnon concionaturi, stola & superpelliceo vel alba sint induti. Sacerdotes quoque sæculares, nonnisi superpelliceo induti, in locis sacris sæcularium confessiones accipiant. Pastores vero, & vicepastores, etiam stolam superaddant.

CAPUT III.

In administratione quorumcumque sacramentorum, vis & efficacia eorum, pro captu sumentium ac præsentium, sæpe a pastoribus explicentur; omnesque preces sacramentales, maxime vero ipsæ formæ sacramentorum, tractim, distincte, & attente cum debita reverentia pronuntientur.

CAPUT IV.

Et ne, dum quis aliis est minister ad salutem, damnationem sibi acquirat, caveat quisque diligentissime, ut qua decet munditie & puritate sacramenta administret.

CAPUT V.

Pastores ad administranda sacramenta vocati, officio suo fungi non tardent, graviter alioqui puniendi; gravissime vero, si quem ipsorum negligentia sine baptismo, confessione, sacro viatico, aut extrema unctione, ex hac vita migrare contigerit.

CAPUT VI.

Non modo archipresbyteri singulis annis ab ordinario suo, vel sede vacante a vicario generali, sacrum chrisma, & sacra olea tempestive petant, & per sacerdotem, diaconum, vel saltem subdiaconum, in mundis & honestis vasculis (scilicet stanneis aut argenteis, nullo modo vero cupreis, testaceis aut vitreis) ad locum residentiæ suæ ferri curent: sed pastores etiam singuli quotannis ab archipresbytero suo, vel ex ea ecclesia unde consueverunt, per se aut alium sacerdotem, non autem illo inferiorem, in similibus vasculis sacrum chrisma sanctaque olea ferre non omittant; iisque receptis, veteribus non utantur: sed quidquid ex illis superfuerit, si liquidum, lampadi, quæ lucet ante venerabile sacramentum, infundatur; sin autem bombici vel gossipio immixtum fuerit, super piscinam comburatur.

ANNO CHRISTI 1607.

TITULUS TERTIUS.

De sacramento baptismi.

CAPUT I.

PAstores sacrum fontem sub operculo & sera diligenter servent; sacrum quoque chrisma, & oleum, sub sera, & loco honesto. Et sabbato sancto, ac in vigilia pentecostes aquas baptismales consecraturi, ipsum fontem antea per se, vel saltem aliquem in sacro ordine constitutum, mundent.

CAPUT II.

Quilibet parochus librum habeat, in quo singulorum baptizatorum, necnon parentum, & patrinorum ac matrinarum nomina & cognomina, diemque baptismi diligenter describat, eumdemque quotannis in visitatione archipresbytero exhibeat; nec unquam plures, quam unum susceptorem, vel unam susceptricem, vel ad summum unum & unam admittat. Et si qui alii ad tangendum infantem instar patrinorum se ingerant, declaretur aperte ante baptismum, nec eos nec alios, præter descriptos seu designatos, ullam cognationem spiritualem contrahere.

CAPUT III.

Curent quantum fieri potest parochi, ne gentilium aut alia profana nomina pueris imponantur.

CAPUT IV.

De pueris expositiis id observent parochi, ut si inveniant certa circa infantem indicia, per quæ constet eum non esse baptizatum, utpote sal, quod mulieres apud eum deponere solent, tamquam indicium non collati baptismi: eo casu talem infantem absque ulla hæsitatione baptizent, nulla apposita conditione: si vero nulla signa, nullumque testimonium ejus rei deprehendant, eum sub conditione baptizent.

CAPUT V.

Prohibet præterea sancta synodus, ne quis pastorum baptismi sacramento, alio in loco, quam in illis ecclesiis, in quibus sacri fontes constituti & consecrati sunt, exceptis casibus in jure permissis, conferre audeat.

CAPUT VI.

Et quia frequens experientia docet, modernos hæreticos sæpe contra receptam ecclesiæ

ANNO CHRISTI 1607.

consuetudinem & antiquissimam traditionem baptizare, uno aquam fundente, alio formam ipsam pronuntiante: ab hæreticis (qui non sunt ad baptizandum admittendi, ubi aliquis catholicus præsto est) baptizati, similiter sub conditione baptizentur.

CAPUT VII.

Hortatur hæc synodus & requirit omnes magistratus singulorum locorum, ne quam ad obstetricandum parturientibus admittant, nisi prius a curato loci, ubi obstetrix moratur, testimonium sinceræ & catholicæ fidei habeat, professionemque fidei coram archipresbytero suo faciat; necnon materiam formamque baptismi testimonio ejusdem curati probe calleat: & ultra consuetum juramentum, juret etiam, quod infantes a se excipiendos quantocyus, vel saltem intra tres dies baptizari curabit; aut si obsistentibus parentibus vel amicis id efficere non possit, mox pastori loci eos denuntiet.

CAPUT VIII.

Puerperæ, cum a puerperio domum exeuntes se ad ecclesiam contulerint, a parocho proprio juxta probatissimam ecclesiæ consuetudinem purificentur.

CAPUT IX.

Ad abolendam pravam illam consuetudinem, qua ruri præsertim post baptismum puerorum convivia non sine maximis incommodis & periculis tam puerperæ quam infantis celebrari consueverunt: mandat hæc synodus pastoribus, ut subinde moneant & hortentur subditos suos ut ab hujusmodi conviviis abstineant. Quod ut facilius impetrent, caveant imprimis ipsi, ne quantumvis invitati dictis conviviis interfint.

TITULUS QUARTUS.

De sacramento confirmationis.

CAPUT I.

DE dignitate, vi, & effectibus hujus sacramenti parochi subditos suos sæpe diligenterque instruant; maxime sub id temporis, quo illud episcopus in iis locis administraturus est.

CAPUT II.

Moneant tunc etiam, sacramentum hoc iterari non posse; & confessionem præmittendam a confirmandis, si sunt doli capaces: eosque qui in baptismo patrini esse non possunt, nec hic esse posse: necnon de conferendis integris mundisque fasciis justæ magnitudinis, ut fronti & capiti circumcingi possint: item de patrinorum obligatione, ac cognatione spirituali, quam cum confirmandis eorumque patre & matre contrahunt, ejusdemque cognationis effectu, ac similibus.

TITULUS QUINTUS.

De sacramento pœnitentiæ.

CAPUT I.

NEMO, etiam regularis, confessiones sæcularium, ne quidem sacerdotum, audire præsumat extra mortis articulum, nisi aut parochiale beneficium obtineat, aut ab ordinario loci idoneus judicatus & admissus fuerit. Admissio quoque ista in scriptis habeatur.

CAPUT II.

Judicem sedentem sententias ferre oportet: ideo etiam confessarius non nisi sedens confessiones excipiat, quacumque etiam pœnitentes dignitate fulgeant.

CAPUT III.

Ubi erecta necdum sunt confessionalia, quæ confessarium a pœnitente, asserculo cancellato; ac pœnitentem a sequentibus, alio asserculo disjungant: intra tres menses a publicatione decretorum hujus concilii, sumptibus fabricarum erigantur; & ab eo tempore nemo sine licentia ordinarii extra ejusmodi confessionalia, feminarum confessiones audire præsumat, nisi in casu necessitatis, sub pœna arbitraria.

CAPUT IV.

Sciat quilibet a casibus sedi apostolicæ, aut episcopo reservatis se absolvere non posse, præterquam in mortis articulo, nisi ad hoc specialem facultatem debite acceperit; quo casu etiam super irregularitatibus aut votis dispensare non præsumat, nisi aliam specialem potestatem ad hoc habuerit.

CAPUT V.

Magna oportet esse instructum scientia, qui de rebus maximis ex tempore judicare debet. Ideo confessarii, quibus non hominis, sed Dei judicium exercendum est, & quidem de animabus pretioso Jesu Christi sanguine redemptis, lectioni eorum librorum, unde necessariam sibi scientiam hauriant, diligentissime vacare merito debent; utpote, directorii Polanci, manualis Navarri, aut ejus compendii, summæ Toleti, enchiridii Binsfeldii, & similium.

CAPUT VI.

Meminerit unusquisque, confessionis sigillum strictissime servandum esse, etiam sub pœna depositionis a sacerdotali officio, & detrusionis in arctum monasterium, ad agendam ibidem perpetuam pœnitentiam. Hoc porro sigillum ad ea se quoque extendit, quæ subinde, occasione eorum quæ in confessione detecta sunt, post datam absolutionem a confessariis interrogati pœnitentes vel repetunt, vel diffusius enarrant; quæ perinde, ut ea quæ in ipsa dicta sunt confessione, secreta sunt habenda.

CAPUT VII.

Nemo aliquem ad perpetuo sibi soli confitendum

ANNO CHRISTI 1607.

dum obliget. Et ejusmodi promissionem etiam juratam, tanquam irrationabilem & indiscretam, hæc synodus irritam esse declarat, & quatenus opus est, irritat.

ANNO CHRISTI 1607.

CAPUT VIII.

Ut autem pastores & confessarii sciant, cujusmodi satisfactiones pœnitentibus injungere debeant, mature expendant verba Tridentini concilii capite octavo, sessione decima quarta, quæ sunt hæc: Debent ergo sacerdotes domini, quantum spiritus & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutares & convenientes satisfactiones injungere: ne, si forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut satisfactio quam imponunt, non sit tantum ad vitæ novæ custodiam & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & castigationem. Nam claves sacerdotum non ad solvendum duntaxat, sed & ad ligandum concessas, etiam antiqui patres & credunt, & docent.

TITULUS SEXTUS.

De Indulgentiis.

INDULGENTIAS, atque alias spirituales gratias, ab ordinariis locorum, adhibitis duobus de capitulo, debitis temporibus populo publicandas esse sacrum Tridentinum concilium decernit: quod ab eis erit diligenter observandum, summa in illis indulgentiis adhibita diligentia, atque ita ad Tridentini concilii præscriptum, coercitis iis qui oblata caritatis subsidia colligunt, hos ecclesiæ thesauros non ad quæstum, sed ad pietatem exerceri omnes intelligant.

TITULUS SEPTIMUS.

De sanctissimo eucharistiæ sacramento.

CAPUT I.

IN singulis ecclesiis parochialibus plures hostiæ sacræ ad usum ægrotorum continuo asserventur, & quidem sub sera, & in loco honesto, ac decenti vasculo. Et singulis saltem hebdomadis, aut circiter, vel si humiditas loci requirat, etiam sæpius, species sacramentales renoventur.

CAPUT II.

Ubicumque locus ab hostibus ac prædonibus est tutus, & facultates ecclesiæ ferunt, continuo tam de nocte quam de die, ante tabernaculum sanctissimæ eucharistiæ lumen ardeat, alibi saltem sub officio divino.

CAPUT III.

Pastores, & quicumque alii sacerdotes, venerabilis corporis Christi sacramentum ad ægrotos, aut alios, nunquam perferant, nisi decenter & reverenter ornati stola & superpelliceo, & custos superpelliceo indutus lumen & campanulam sonantem præferat; quo populus sui moneatur officii, tum erga sacramentum, tum erga laborantem infirmum. Idque observetur, etiamsi infirmus frequentius in ægritudine sua viaticum salutis sibi deferri petat; alioqui pœna arbitraria punientur. Et quando fieri potest, antequam sacra eucharistia ad ægrotum deferatur, præmittatur confessio.

CAPUT IV.

Numquam unica duntaxat hostia ad ægrotum deferatur, ne parocho ad ecclesiam redeunte inane vasculum populus adoret.

CAPUT V.

Quilibet annos discretionis habens communicare debet ut minimum in paschate in ecclesia parochiali. Incipit autem paschæ ad hunc effectum in dominica palmarum, & durat usque ad dominicam in albis, inclusive.

CAPUT VI.

Qui huic mandato ecclesiæ non obedierint, vel in paschate a parochia abfuerint, & reversi intra octo dies non docuerint se alibi in paschate communicasse, mox episcopo denuntientur; ut ejus judicio, nisi legitimam excusationem attulerint, & vivi ab ingressu ecclesiæ arceantur, & mortuis ecclesiastica denegetur sepultura. Ultimo quoque supplicio afficiendis tempestive de sacra eucharistia provideatur. Quod ut fieri jubeant, rogentur sereniſſimæ suæ celsitudines.

CAPUT VII.

Concubinarii publici, antequam concubinas suas actu dimiserint, ad sacram communionem non admittantur: neque etiam publici usurarii, vel palam inimicitias exercentes, nisi illis usuris renuntiaverint, & injusta lucra restituerint, aut de iis restituendis cautionem dederint; & hi reipsa pacem composuerint, vel sese ad reconciliationem debite obtulerint.

CAPUT VIII.

Sacrosancta eucharistia pie & utiliter ad populi devotionem interdum in publicis supplicationibus defertur; potissimum vero in festo sacro Christi corpori consecrato, ejusque octava. Sed ne nimia frequentia minuat reverentiam, rarius extra prædicta tempora id fiat, & non nisi in arduis causis pacis, & publicæ necessitatis, vel utilitatis. In illis autem processionibus, ad quas populus non tam orandi, quam spectandi gratia confluere solet, abstineatur. In communibus autem supplicationibus circumgestari poterunt sanctorum reliquiæ.

TITULUS OCTAVUS.

De sacramento extremæ unctionis.

CAPUT I.

PAROCHI ægrotos sæpe invisant, hortenturque ne ad extremum sacramenti hujus susceptionem differant; at potius sensibus rationisque usu adhuc integris, illud sibi adminis-

ANNO CHRISTI 1607.

ſtrari petant, ut ita uberiorem ejus fructum percipiant.

CAPUT II.

Falluntur qui exiſtimant ſuſcepto hoc ſacramento vel teſtamentum condi non poſſe, vel ſpem convaleſcendi ob id imminui. Ideoque paſtores contrarium ſubinde populum doceant. Et ſi forte alicubi uſu introductum ſit, ut teſtamentum a ſuſceptione hujus ſacramenti conditum non ſubſiſtat, declarat hæc ſynodus ejuſmodi conſuetudinem pro corruptela habendam eſſe; utpote cauſam, cur tam ſalutaris ſacramenti ſuſceptio ad extremum vitæ ſpiritum a pleriſque differatur; iique interim effectus ſacramenti non percipiant, & ſæpe etiam ſine eo moriantur.

TITULUS NONUS.

De ſacramento ordinis.

CAPUT I.

AD minores ordines promovendi, bonum a parocho, & magiſtro ſcholæ in qua educantur, teſtimonium habeant.

CAPUT II.

Majoribus ordinibus inſigniendi, ſi ſint religioſi, a ſuperiore ſuo, ætatis, natalium, ac vitæ, morumque probitatis debita teſtimonia in ſcriptis adferant: ſæculares, ſi in eccleſia collegiata, eive ſubjecta, reſideant, a decano capituli; ſi in collegio vel pædagogio aliquo degant, ab illius præſide; alioquin a proprio paſtore ſimilia exhibere debeant. Et non habens hujuſmodi teſtimonia, ne ad examen quidem admittatur, niſi epiſcopo aliter videatur.

CAPUT III.

Fiant inſuper proclamationes promovendorum ad ſingulos ordines majores juxta decretum concilii Tridentini; & qui de iis non docuerint, rejiciantur.

CAPUT IV.

Doceant religioſi, etiam ordinum mendicantium, de ordinibus ſuſceptis teſtimonio ipſius epiſcopi, per literas a ſecretario epiſcopi expeditas, & ſigillo ejuſdem epiſcopi communitas, antequam altiorem ordinem ſuſcipiant.

CAPUT V.

Epiſcopi ſubditos ſuos non niſi jam probatos & examinatos ad alium epiſcopum dimittant, juxta decretum concilii Tridentini.

CAPUT VI.

Tituli patrimoniales, & beneficiales, ſint deinceps ad minimum quadraginta florenorum; nec ullus eorum, niſi viſis literis in debita forma expeditis, admittatur.

CAPUT VII.

Nemo ad ordines titulo beneficii quam vis optimi promoveatur, niſi canonicam inſtitutionem & pacificam poſſeſſionem ejuſdem antea obtinuerit.

ANNO CHRISTI 160

CAPUT VIII.

Juret deinceps quilibet ordinandus ad titulum patrimonialem, aut beneficialem, quod titulum, quem pro futura ſua promotione exhibet, vere & ſine ulla fraude poſſideat; quodque illum non reſignabit, vel alienabit, niſi ei de alio ſufficienti titulo ſit proſpectum; neque tunc quidem aliter, quam ſcitu & conſenſu ſui epiſcopi, in literis ipſius reſignationis aut alienationis exprimendo: item quod titulum illum, qui in locum prioris tituli ſucceſſerit, abſque ſimili conſenſu non reſignabit, vel alienabit.

TITULUS DECIMUS.

De ſponſalibus, & ſacramento matrimonii.

CAPUT I.

PAROCHUS ante ſolemnitatem matrimonii tam ſponſum, quam ſponſam expreſſe interroget, num libere, & ſine ulla coactione ad matrimonium ſimul contrahendum advenerint: & ſi alterum eorum ad id coactum eſſe adverterit, ad ſolennizationem matrimonii non procedat, nec alteri ad hoc vices ſuas committat, ſub pœna ſuſpenſionis ab officio & beneficio.

CAPUT II.

Proclamationes matrimoniales tribus diſtinctis dominicis, vel feſtivis diebus, ſub ſummo ſacro, vel concione, aut alioqui ſub frequenti populi conventu fieri debent. Si quis ſine iis, earumve remiſſione ab ordinario in ſcriptis obtenta, matrimonio jungere aliquos præſumat, graviter puniatur.

CAPUT III.

Quandocumque matrimonium contrahere volentes ſunt diverſarum diœceſium, decanatuum, vel parochiarum: parochus unius ad matrimonii ſolennizationem non procedat, niſi & omnes proclamationes in eccleſia ſua fecerit, nullumque intellexerit canonicum impedimentum; & ſimiliter parochum alterius deſponſorum omnes tres proclamationes feciſſe, & nullum canonicum impedimentum denuntiatum eſſe, ex teſtimonio ejuſdem paſtoris certo cognoverit, vel de diſpenſatione ordinarii ipſi conſtiterit. Et ſi forte ſignaturam illius paſtoris non noverit, & teſtimoniales ſibi exhibitas de facto ſuſpectas habeat: exigat teſtimonium ſaltem unius perſonæ fide dignæ, quod teſtimoniales illæ ſint ſcriptæ, vel ſubſignatæ manu ejus a quo ſcriptæ vel ſubſignatæ eſſe dicuntur; vel ſi hujuſmodi teſtimonium haberi non poſſit, exigat juramentum ab altero deſponſorum, quem teſtimoniales illæ concernunt, quod eas a parocho ſuo acceperit, vel ab eo ſcriptas eſſe ſciat. Et ſi quem hic perjurum eſſe, aut crimen falſi commiſiſſe contigerit, is graviſſime puniatur.

CA-

ANNO CHRISTI 1607.

A

CAPUT IV.

Impedimento aliquo denuntiato, vel matrimonio desponsorum oppositione aliqua facta, non prius ad ulteriores proclamationes aut matrimonii solennizationem parochus procedat, quam re ad ordinarium, vel vicarium ejus, vel officialem delata, ab eodem intellexerit quid facere debeat.

CAPUT V.

Parochi omnes impedimenta matrimonii exacte nosse, & in memoria habere studeant, & subinde in concionibus suis ea populo declarent. Et inter cetera sciant, suosque doceant, affinitatem ortam ex copula illicita impedire matrimonium in primo & secundo gradu tantum; & nullam omnino cognationem spiritualem contrahi inter susceptorem & susceptricem; nec etiam inter baptizatum, vel confirmatum & susceptum, & suscipientis conjugem.

B

CAPUT VI.

Meminerint parochi sibi non licere vagorum hominum matrimoniis interesse, nisi re ad ordinarium delata ab eo licentiam id faciendi in scriptis obtinuerint: neque ea licentia sine causæ cognitione & matura deliberatione detur.

C

CAPUT VII.

Habeant quoque singuli pastores librum in quo describant nomina & cognomina matrimonio junctorum, ac testium, necnon diem & locum contracti matrimonii; eumdemque librum diligenter custodiant, & quotannis in visitatione archipresbytero exhibeant. Qui quidem liber ubi jam completus fuerit, servabitur in archivis ecclesiæ.

CAPUT VIII.

Tempus clausum diligenter observetur: & si quando ex legitima causa aliqui ad matrimonium tunc contrahendum per ordinarium admittantur, abstinendum tamen erit a solennitatibus nuptialium conviviorum, choreis, sponsarum publicis traductionibus, & similibus, quæ temporis sanctitati repugnant; a quibus similiter abstinendum erit, etsi matrimonium antea contractum fuerit, sub pœna arbitraria.

D

TITULUS UNDECIMUS.

De doctrina & prædicatione verbi Dei.

E

CAPUT I.

MEMINERINT regulares se sine licentia superiorum suorum, ac benedictione episcopi diœcesis in qua degunt, in ecclesiis ordinum suorum, & sine expressa licentia tam episcopi quam superiorum suorum, in ecclesiis non suorum ordinum prædicare non posse, nec usquam omnino episcopo contradicente.

CAPUT II.

Pari aut majori ratione, sacerdotibus & diaconis sæcularibus, nec sine licentia ordinarii, nec eo contradicente prædicare licet. Et pastores neminem omnino in ecclesiis suis concionari permittant, nisi de ejusmodi licentia ordinarii in scriptis prædocuerit.

CAPUT III.

Abstineant concionatores ab inanibus, ac difficilibus, captumque auditorum superantibus, & ad fidei ædificationem minus pertinentibus quæstionibus, a convitiis, a fabulosis, & a narratione apocryphorum, iisque omnibus, quæ vel auditoribus risum moveant, vel eorum animos a superioribus suis avertant: neve passim hæreticorum argumenta apud imperitam multitudinem referant; sed ea tantum doceant, quæ ad fidem veram, pietatem, obedientiam, & concordiam pertinent, quæque scire omnibus necessarium est ad salutem. Annuntiando cum brevitate & facilitate sermonis, vitia quæ quemque declinare, & virtutes quas sectari oportet.

CAPUT IV.

Pastores ecclesiarum ruralium singulis diebus dominicis sub concione recitent lingua vernacula tractim & intelligibiliter orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum fidei, & præcepta decalogi & ecclesiæ.

CAPUT V.

Diversitas libellorum doctrinæ Christianæ, sive catechismi, magnam in discendo & docendo parit difficultatem. Ideoque mandat hæc synodus, ut parochi, aliique omnes ad quos spectat, a festo nativitatis domini proxime venturo, unum & eundem modum in docendo & discendo doctrinam Christianam ubique teneant, tenerique faciant; eum scilicet, qui in libello auctoritate hujus concilii ad eum finem brevi edendo, continebitur.

CAPUT VI.

Optat denique hæc synodus, ut pastores singulis diebus dominicis ac festivis catechizandæ juventuti serio se dent, vel ubi alteri alicui id oneris incumbit, diligenter superintendant.

TITULUS DUODECIMUS.

De officio divino, ac cærimoniis.

CAPUT I.

CUm in officio divino negotium nobis sit cum Deo ipso, qui rex regum est, & dominus dominantium, merito non modo statis horis ad chorum conveniatur, sed in eo etiam a fabulis, risibus, & aliis insolentiis omnino abstineatur, sub pœna amittendæ distributionis, & alia arbitraria pro modo scandali.

CAPUT II.

Meminerint autem omnes tam in dignitate constituti, quam canonici, capellani, vicarii, be-

ANNO CHRISTI 1607.

beneficiati, & reliqui habituati, mandati concilii Tridentini; ut omnes divina per se, & non per substitutos, compellantur obire officia, atque in choro ad psallendum instituto hymnis & canticis Dei nomen reverenter, distincte, devoteque laudare. Quod decretum præsens synodus inviolabiliter observari mandat. A

CAPUT III.

Distributiones chori dispensentur secundum præscritum concilii Tridentini ad tertiam partem fructuum. Ut vero minores horæ non negligantur, pro illis certæ distributiones assignentur, aut minores illæ horæ majoribus adjungantur; ita ut in majoribus illis horis nemo distributione gaudeat, nisi qui in minoribus quoque horis debite interfuerit. B

CAPUT IV.

Careant quoque distributionibus qui ante *Gloria patri* primi psalmi cujusque officii usque ad finem eidem officio actualiter non interfunt; exceptis dumtaxat iis, qui ex causis expressis in cap. unico de clericis non resid. in 6. & in primo concilio provinciali Mechlinienſi hoc tit. cap. 4. 5. & 6. Et in bullis erectionis episcopatuum hujus provinciæ, præ præsentibus & officio divino intereſſentibus habendi sunt, & ut tales distributionibus gaudere debent. C

CAPUT V.

In ecclesiis, quæ necdum recepto usu Romano proprium officium adhuc servant, vel recepto etiam usu Romano propria quædam officia patronorum suorum illi admiscent, si apostolica auctoritate necdum ejusmodi officia recognita, & debite ab incertis & apocryphis purgata ac correcta sint, intra sex primos menses id fiat.

CAPUT VI.

Servi ad officium divinum venientes, etsi distributione privandi sint, libere tamen chorum intrare permittantur. Et si quis eos manuum, vel pedum plausu, aliove strepitu excipiat, ipse quoque distributione privetur, & insuper pro modo scandali puniatur. D

CAPUT VII.

Gravis tantum & quæ pios motus moveat musica officio divino adhibeatur, non etiam lasciva vel sæcularis. Similiter & organa, & quæcumque instrumenta musica, tam in processionibus quam in ecclesiis, modulatione sua lascivas cantiones non imitentur; nec præfationem aut orationem dominicam in missa absumant. E

CAPUT VIII.

Tintinnabula quoque & campanas ad harmoniam quamdam pulsantes, ejusmodi pulsatione turpes, inhonestas vel scandalosas cantiones non exprimant, vel imitentur, sed potius hymnorum & canticorum ecclesiæ modulationes. Et sicubi necesse fuerit, cum magistratu desuper agatur.

CAPUT IX.

Nemo in loco sacro vel convivium instituat, vel convivio interſit, aut negotiationem exerceat, vel in eo etiam post officium divinum deambulet sub pœna arbitraria.

CAPUT X.

Proclamationes quoque forenses, & denuntiationes quarumcumque venditionum, vel rerum venalium, etiam in templo fieri solitæ, deinceps non fiant, nisi extra templum, & officio divino prorsus absoluto.

CAPUT XI.

Mandat deincep. hæc synodus, ut conventus capitularis non fiat sub officio divino, nisi rer, ob urgentes aut repentinas causas, moram non patiatur.

CAPUT XII.

Canon missæ secreto pronuntietur; nihilque in eo, etiam pietatis prætextu, unquam addatur, vel mutetur. Et generaliter alios ritus, aliasve cærimonias vel preces in celebratione missarum nemo adhibeat, præter eas, quæ ab ecclesia probatæ & receptæ sunt.

CAPUT XIII.

Curent ubique pastores, necnon alii ad quos id pertinet, ut sacri calices, corporalia, purificatoria, albæ ac reliquæ vestes sacerdotales, omniaque paramenta altaris, semper sint integra & munda; idque sub pœna arbitraria, pro modo culpæ, & negligentiæ.

CAPUT XIV.

Ubi ecclesiarum paupertas calices argenteos emi non patitur, hortatur synodus, ut saltem superior eorum pars seu cuppa sit argentea, maxime ubi non est periculum ab hostibus aut prædonibus. Ubi vero ob ejusmodi periculum, aut extremam paupertatem, calices stannei adhuc tolerandi sunt, ut minimum singulis saltem quindecim diebus debite mundentur.

CAPUT XV.

Vago ac ignoto sacerdoti; etiam regulari, missam celebrare non liceat, nisi ostensis testimonialibus vel commendatitiis literis sui ordinarii: nec cuiquam omnino extra ecclesiam, & ad divino cultui dedicatum & ab ordinario designatum oratorium.

CAPUT XVI.

In omnibus pagis totius provinciæ missa parochialis dominicis & festis diebus certa & eadem hora semper fiat, quacumque ratione in contrarium non obstante, sub pœna arbitraria.

CAPUT XVII.

Pauperes per ecclesias tempore missarum, prædicationum, aliorumve divinorum officiorum, mendicare, seu eleemosynas petere non per-

ANNO CHRISTI 1607.

permittantur, ſed ad valvas eccleſiæ ſtare jubeantur: deputenturque ubique a ſuperioribus vel adminiſtratoribus eccleſiarum, qui pauperes mendicantes ab eccleſiis arceant & expellant, & quidem ſi neceſſe fuerit, ſub certo honorario ex bonis menſarum pauperum perſolvendo.

CAPUT XVIII.

Ut uniformitas cærimoniarum uſus Romani ubique tandem inducatur, quilibet ordinarii in ſingulis decanatibus ſuæ diœceſos, & inſuper omnia & ſingula capitula, tam collegiata, quam cathedralia, aliquos deputent cærimoniarum & rituum eccleſiæ Romanæ peritos, qui primitias celebraturos dictis cærimoniis ac ritibus debite inſtruant. Et deinceps nemo ſæcularis primitias celebrare præſumat, niſi ab aliquo ex dictis deputatis eaſdem cærimonias & ritus ſe perfecte didiciſſe capitulo, vel archipresbytero, cui ſubeſt, teſtimonio inſtructoris ſui debite probaverit, ſub pœna arbitraria.

CAPUT XIX.

Ut autem hæc uniformitas ſacrorum rituum & cærimoniarum magnopere commendans catholicæ religionis dignitatem & unitatem, in omnibus etiam reliquis eccleſiaſticis officiis adhibeatur; imprimendum in hiſce partibus, & ab omnibus quos concernit, quoad fieri poterit, obſervandum erit cærimoniale epiſcoporum quod magno labore & induſtria ad hoc componi juſſit fel. rec. Clemens PP. VIII. & in omnes eccleſias metropolitanas, cathedrales, & collegiatas introduci diſtricte mandavit.

CAPUT XX.

Hoc vero cum fieri non poſſit ſine magiſtro cærimoniarum, qui totus in eo ſit, ut dictum cærimoniale perlegat, & aliis rationem dictarum cærimoniarum oſtendat & præeat; mandat hæc ſancta ſynodus, ut in ſingulis eccleſiis cathedralibus & collegiatis ſumptu capituli aliquis ad hoc maxime idoneus conſtituatur, cui in ritibus omnes obedire teneantur.

TITULUS XIII.

De feſtis, & jejuniis.

CAPUT I.

MEminerint exempti omnes, etiam regulares, decreti concilii Tridentini, quo dies feſtos, quos in diœceſi ſua ſervandos epiſcopus præcepit, ipſi quoque ſervare jubentur.

CAPUT II.

Paſtores ſingulis diebus dominicis ſub concione vel ſummo ſacro, dies feſtos & jejunia ea ſeptimana occurrentia populo denuntiare non omittant.

CAPUT III.

Dies feſti tam celebriores; quam minus ſolennes, necnon jejunia per totam provinciam ſervanda, in prima ſynodo provinciali Mechlinienſi plene enumerantur: ita tamen ut in locis, ubi vel plura vel ſtrictius obſervata fuerint, mandet ſynodus ut pia conſuetudo obſervetur. Quænam vero feſta in ſingulis diœceſibus, ſinguliſque parochiis inſuper ſervari debeant, ſtetur conſuetudine cujuſque loci.

CAPUT IV.

Nundinæ annuæ, & forum rerum venalium hebdomadarium, cum in diem feſtum incidunt, in alium transferantur. Et jejunia in diem dominicam incidentia, pridie ſerventur.

CAPUT V.

Feſtum annuntiationis beatæ Mariæ, ſi quando inter dominicam palmarum & dominicam in albis occurrerit, celebretur juxta receptam conſuetudinem tam a populo, quam a clero, feria tertia poſt dictam dominicam in albis: ſi vero in aliam quamlibet dominicam quadrageſimæ præterquam palmarum inciderit, celebretur feria ſecunda proxime ſequenti etiam a populo.

CAPUT VI.

Feſtum S. Marci, ſi in hebdomada paſchæ vel in dominica *quaſimodo* evenerit; celebretur feria poſt *quaſimodo*, tam a clero, quam a populo. Si vero in aliam dominicam inciderit, feſtum quidem ſervetur die dominica; ſed proceſſio, abſtinentia a carnibus per totum diem, & jejunium uſque ad prandium, ſerventur die ſequenti. Quod ſi vero in feriam quintam poſt dominicam *quaſimodo* translatum, cum feſtis SS. Philippi & Jacobi, aut S. crucis concurrerit; celebritas quidem a populo illis ipſis diebus ſervabitur, ſed dicta proceſſio, abſtinentia & jejunium ſicut in diebus rogationum, in feriam quintam transferentur.

TITULUS XIV.

De imaginibus, & ſanctorum reliquiis.

CAPUT I.

NE per falſi dogmatis imagines rudibus periculoſi erroris occaſio præbeatur, nulla unquam in eccleſiis etiam exemptis inſolita imago ponatur, niſi ab ordinario prius approbata fuerit. Curentque diligenter epiſcopi, ut in imaginibus tam ſculptis quam pictis, loco ſacro jam illatis, vel deinceps inferendis, nihil inordinatum, nihil profanum, nihil inhoneſtum appareat; neque in intima altarium tabula, vivorum effigies depingantur.

CAPUT II.

Imagines ſacras ſæculariter comptas; nec in templis, nec in proceſſionibus tolerent epiſcopi; & quæ ad ornatum ſupplicationum proponuntur, ejuſmodi ſint quæ oculos ſpectantium non offendant.

CAPUT III.

Nemo eccleſiaſtici ordinis, laſcivas, & ob nuditatem vel aliter obſcœnas, & quæ pias mentes offendant, imagines in ſuis ædibus ac hortis ponat, vel retineat, ſub pœna arbitraria. Concionatores quoque contra hujuſmodi ima-

ANNO CHRISTI 1607.

imaginum, quocumque etiam profano loco positarum, deteſtandum uſum, frequenter conciones ſuas inſtituant.

CAPUT IV.

Reliquiæ ſanctorum in vaſis honeſtis, ſeu capſulis obſeratis, locoque honeſto (non tamen in tabernaculo ſanctiſſimi ſacramenti) aſſerventur; nec ex iis per alium, quam per ordinarium loci, aut ab eodem ad id poteſtatem in ſcriptis habentem, unquam educantur.

CAPUT V.

Numquam etiam reliquiæ vel imagines in proceſſionibus deferantur, niſi per clericos ſacris initiatos, quantum fieri poteſt; neque tam longi itineris circuitu, ut aut populi devotio langueſcat, aut compotationibus aliiſque inſolentiis occaſio præbeatur.

TITULUS XV.

De ſuperſtitione.

CAPUT I.

NEmo ad morbos vel vulnera hominum aut brutorum curanda ſuperſtitioſis remediis utatur; vel ſuper rebus deperditis, aut ſuper futuris eventibus, ac quibuſvis ſecretis, divinos, ſeu pro divinis ſe venditantes conſulere præſumat. Si quis aliquid horum fecerit, & monitus non abſtinuerit, mox ipſi ordinario vel officiali denuntietur, juxta bullam Sixti V. editam contra exercentes aſtrologiæ judiciariæ artem, quæ incipit: *Cæli, & terra Creator.*

CAPUT II.

Et nihilominus hæc ſynodus mandat omnibus judicibus eccleſiaſticis, ut in exilium mittant vel mitti curent, omnes qui ſuper futuris eventibus aliiſque ſecretis reſponſa dant; eoſque qui tales conſulunt, graviter puniant, & multo gravius animadvertant in maleficos & incantatores, & etiam omnes qui vulgo Ægyptii vocantur.

CAPUT III.

Et quoniam rudis populus ſæpe ex ignorantia ſuperſtitionibus inquinatur, parochi ſubditos ſuos diligenter de illis doceant, & inter cetera, ſuperſtitioſum eſſe, expectare quemcumque effectum a quacumque re, quem res illa nec ex ſua natura, nec ex inſtitutione divina, nec ex ordinatione vel approbatione eccleſiæ producere poteſt.

CAPUT IV.

Nullus omnino exorcizare præſumat ſine licentia ordinarii in ſcriptis obtenta: nemo etiam utatur aliis exorciſmus, quam ab ordinario approbatis, vel poteſtate exorcizandi ulla ratione abutatur, ſub pœna perpetuæ privationis illius officii, & alia arbitraria.

TITULUS XVI.

De epiſcopis, & eorum officio, ac ſede vacante.

CAPUT I.

QUanto ſublimior eſt epiſcoporum dignitas, tanto etiam purior ac ſanctior debet eſſe ipſorum vita. Quare mores ſuos omnes ita componant, ut reliqui ab iis frugalitatis, modeſtiæ continentiæ, ac quæ nos tantopere commendat Deo, ſanctæ humilitatis exempla petere poſſint; nihilque in eorum ſupellectili, menſa, victu, ac reliquo vitæ genere appareat, quod non ſimplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præ ſe ferat.

CAPUT II.

ET quia in tremendo ſtrictiſſimi judicii die, non pro ſeipſis tantum, ſed pro animabus etiam ſibi commiſſis rationem reddituri ſunt: ſummo ſtudio & continua vigilantia gregem ſuum paſcant, & regant; officiumque ſuum in omnibus, maxime quoad executionem decretorum concilii Tridentini, & hujus provincialis, cum omni diligentia & ſolicitudine explicent.

CAPUT III.

Inter cetera meminerint oneris prædicandi verbi Dei, & totius diœceſeos ſingulis ſaltem bienniis viſitandæ.

CAPUT IV.

Curent etiam ut jura & ſtipendia ſecretariorum, & aliorum quorumcumque miniſtrorum ſuorum, ſacris canonibus & decretis concilii Tridentini in nullo contrarientur: atque inſuper pro qualitate laborum & ratione ſumptuum ita ſint moderata, ut iis ſe gravari nemo jure conqueri poſſit: & ſi quis in eorum exactione exceſſiſſe deprehendatur, graviter puniatur; & relapſus, officio privetur.

CAPUT V.

Meminerint epiſcopi ſe conformare decreto ac conſtitutioni concilii Tridentini ſeſſ. 25. De reform. cap. 1.

CAPUT VI.

Cum primum ſedes epiſcopalis vacaverit, ſupplicationes ac preces publice, privatimque habeantur, atque a capitulo per civitatem & diœceſim indicantur, quibus clerus, populuſque bonum a Deo paſtorem valeat impetrare.

CAPUT VII.

Vacante eadem ſede epiſcopali ſequentur cathedralia capitula in adminiſtratione dictæ ſedis; juxta conſtitutionem concilii Tridentini ſeſſ. 24. De reform. cap. 16.

CAPUT VIII.

Facta novi epiſcopi nominatione, proceſſus ſuper ejus natalibus, vita, ætate, doctrina, & mo-

ANNO CHRISTI 1607.

moribus, Romam transmittendus, fiat juxta disposition bullæ Gregorii XIV. quæ incipit: *Onus apostolicæ servitutis*.

TITULUS XVII.

De archipresbyteris, pastoribus, & custodibus, eorumque officiis.

CAPUT I.

Adeptus pastoratum, ultra professionem fidei, faciet etiam subsequens juramentum, antequam cura animarum, vel possessio pastoratus ei detur.

CAPUT II.

Ego N. juro & promitto obedientiam, reverentiam, & honorem summo pontifici Romano, ac reverendissimo domino episcopo N. eorumdemque successoribus. Item juro & promitto ecclesiæ meæ parochiali de N. fideliter deservire secundum oneris illi annexi exigentiam, & in eo personaliter residere. Bona pastoratus vel ecclesiæ meæ non alienabo, & indebite alienata, quantum in me erit, fideliter recuperare studebo. Specificationem omnium fructuum pastoratus mei, cum debita designatione hypothecarum, limitum & terminorum, intra annum a festo nativitatis S. Joannis Baptistæ proxime venturo, archipresbytero tradam; fructus anni, in quo me mori aut meam ecclesiam dimittere continget, subjicio & obligo ad laudabilem deservituram usque ad festum nativitatis S. Joannis Baptistæ, mortem vel dimissionem meam proxime subsecuturum. Sic me Deus adjuvet, &c.

CAPUT III.

Cum a concilio Tridentino constituta sit certa ratio providendi rectoribus ecclesiarum parochialium de competentia vivendi: mandat synodus provincialis episcopis, ut iisdem juxta præscriptum dicti concilii de portione canonica provideant: quam quidem, computatis certis fructibus & emolumentis, ac incertis seu accidentalibus quæ ad certam summam communibus tribus aut quatuor annis ultimo præteritis redigi possunt, singulis pastoribus, non infra triginta quinque libras, nullis autem supra quinquaginta libras grossorum Flandriæ, iidem episcopi constituant; nisi eorumdem judicio parochiæ amplitudo aliquid amplius ultra quinquaginta libras requireret. Ut vero hæc omnia perfici possint, licebit episcopis per unionem vicinarum & minorum ecclesiarum, aut simplicium beneficiorum, vel per concessionem deserviturarum, & alias propter idoneorum sacerdotum raritatem, per modum provisionis providere.

CAPUT IV.

Si vero contingat oriri aliquam difficultatem pastoribus in assignanda judicio episcopi dicta canonica portione; iidem episcopi, seu eorumdem vicarii aut officiales, summarie & de plano, sine strepitu & figura judicii, audita nuda petitione parochorum, ac eorum quorum interest responsione, & facta desuper summaria informatione, quod ipsis parochis deesse compererint, ad summam superius taxatam per modum provisionis adjudicabunt: & appellatio executionem non suspendat.

CAPUT V.

Ecclesiis parochialibus vacantibus curabunt episcopi & archidiaconi, ut quam fieri poterit citissime, iisdem de idoneis pastoribus provideatur, illique mox instituantur: & sic a capta possessione, & inchoata residentia, pro rata temporis fructibus gaudeant.

CAPUT VI.

Quandiu ob malignitatem horum temporum & raritatem idoneorum sacerdotum, singulis pagis de proprio pastore provideri non potest, sed uni parocho duorum aut trium pagorum curam committere ordinarii coguntur; curent ejusmodi deservitores, ut onera missarum singulis pastoribus incumbentia fideliter expleantur.

CAPUT VII.

Archipresbyteri & pastores decreta concilii Tridentini, necnon hujus & primæ synodi provincialis, sæpe diligenterque legant; & quæ passim in iisdem ponuntur officium ipsorum concernentia, quam diligentissime exequantur.

CAPUT VIII.

Pastores ab omnibus ad suas parochias commigrantibus, si eorum vitam & fidem aliunde cognitam non habuerint, exigant desuper literas testimoniales ultimi ipsorum pastoris: quæ si non exhibeantur, curiæ episcopi insinuent, ut eas exhibere compellantur juxta edicta desuper emanata.

CAPUT IX.

Piorum legatorum diligentem curam habeant; & seriis monitionibus satagant, ut ante finem anni piis fundatorum voluntatibus satisfiat: alioquin ii quibus hoc onus incumbit ordinario denuntientur.

CAPUT X.

Archipresbyteri singuli, ubi id juris ex consuetudine habent, ecclesias parochiales, capellas & hospitalia, aliaque pia loca districtus sui, juxta commissionem sibi ab ordinario datam vel dandam, quotannis visitent; actaque visitationis intra tempus ab ordinario præscriptum vel præscribendum, ad ipsum vel vicarium ejus generalem transmittant.

CAPUT XI.

Inter cetera visitaturi serio inquirant, an pastores ipsi, ac reliqui sacerdotes, & ministri ecclesiæ honeste vivant; & an officio suo in prædicatione verbi Dei, celebratione missarum, administratione sacramentorum, ac ceteris omnibus satisfaciant.

CAPUT XII.

Videant etiam, an ecclesiæ & domus pastorales & capellanorum sint sartæ tectæ.

CA-

ANNO CHRISTI 1607.

CAPUT XIII.

Advigilent quoque ut bona fabricarum, & pauperum, bene & fideliter administrentur.

CAPUT XIV.

Capitula pastorum singuli archipresbyteri quotannis celebrent, præcise illo die quem ordinarius illis statuet; ut ita ordinarius, si ita expedire judicaverit, vel aliquem ad ea mittere, vel iis significanda scripto significare possit.

CAPUT XV.

Custodes quarumcumque ecclesiarum parochialium, ac sacellorum, præstent juramentum de obedientia in his quæ officii sui sunt, exhibenda pastori & ædituis. Item requisiti dent cautionem pro his quæ illorum curæ committuntur, ac promittant se in officio divino & administratione sacramentorum superpelliceo usuros: alioqui officio privandi. Et si custodes non resideant, teneantur providere ecclesiæ de idoneo aliquo substituto, cum stipendio ordinarii arbitrio illi constituendo.

CAPUT XVI.

Sacerdotes quoque quando haberi poterunt, præ ceteris ad officia custodum assumantur; ut hac ratione officium divinum honestius peragi, & scholæ de ludimagistro, & populo de missa matutinali provisum esse possit.

TITULUS DECIMUS OCTAVUS.

De vita & honestate clericorum eorumque correctione.

CAPUT I.

NEMO, etiam in ordine sacro constitutus, fidejubeat: sciantque omnes clerici ipsis non licere ullo pacto fori privilegio renuntiare; & si renuntiaverunt, nullam esse renuntiationem in eosque ad sacrorum canonum præscriptum agi posse, & debere.

CAPUT II.

Quilibet tonsuram habeat suo gradui & ordini congruam, eamque semper conspicuam.

CAPUT III.

Nemo beneficiatus, vel in ordine sacro constitutus, barbam gestet alatam: & quilibet sacerdos ita insuper superius labrum resciſſum habeat, ut sanguinem Christi sumpturo non sit impedimento.

CAPUT IV.

Etsi habitus non faciat monachum, tenentur tamen clerici oppidis vestes gestare suo ordini congruentes, ut per decentiam habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant; ideoque tunicas exteriores manicatas, & clericale biretum, quod est ecclesiasticorum hominum proprium semper gerant: galerum vero non adhibeant, nisi cum ob adversam valetudinem, aut aeris intemperiem, pluviamve ingruentem adhiberi oporteat; qui tamen sericus non sit, aut instar militarium turbinatus: quem etiam, cum primum in ecclesiam vel in ædes publicas præcipue ingressi sunt, statim deponant. Qui vero ruri agunt, vestem interiorem, ut minimum, ad dimidium tibiarum usque promissam habere debeant. Porro clerici viatores aut peregrinantes, ita se decenter suaque professione digne gerant, ut eorum moribus, verbis, habituque modesto per omnia glorificetur Deus. Et quoniam mundana curiositas quotidianas adinvenit levitates, omnis ille habitus quibuslibet ecclesiasticis personis interdictus sit, a quo episcopus abstinendum mandarit: & qui ab episcopo moniti, etiam per edictum publicum, honestum habitum clericalem non gestaverint, per suspensionem ab ordinibus, officio, & beneficio, ac fructibus, & redditibus, & proventibus ipsorum beneficiorum, necnon si semel correpti iterum in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum & beneficiorum coerceantur.

CAPUT V.

Clerici quoque beneficiati, vel in sacris constituti, decimas, census, prædia, aut terras alienas non conducant, quæstus faciendi gratia, neve ullam negotiationem sæcularem exerceant, sub pœna arbitraria.

CAPUT VI.

Neque edendi vel bibendi causa tabernas ingrediantur, nisi peregrinationis, vel alia necessitate compulsi, sub pœna arbitraria.

CAPUT VII.

Ebrietas quemlibet hominem valde dedecet, quod mentis inducat exilium, sed maxime personas ecclesiasticas, quod præter peccati & scandali gravitatem etiam libidinis fomitem submini-stret. Quare & tanto diligentius omnes ab ea sibi caveant, & in eam lapsi pro gravitate delicti & scandali puniantur.

CAPUT VIII.

Quoad concubinarios (si qui sint, quod Deus avertat) vel suspectam cum mulieribus consuetudinem habentes, juxta decreta canonum & concilii Tridentini rigorose puniantur. Et hujusmodi mulieres, si monitæ ab ordinario, se ab eorum consuetudine non sejunxerint, extra oppidum, vel diœcesim, invocato etiam, si opus fuerit, brachio sæculari, ejiciantur.

CAPUT IX.

Et generaliter quæcumque a sacris canonibus, præsertim concilii Tridentini, de vita, honestate, & modestia clericorum retinenda, & simul de luxu, lusibus, & quibuscumque criminibus vitandis sancita sunt; eadem omnia sub iisdem pœnis tanquam hic repetita, hæc synodus servari mandat.

TITU-

ANNO CHRISTI 1607.

TITULUS DECIMUS NONUS.

De beneficiis & officiis ecclesiasticis, ac beneficiatorum residentia.

CAPUT I.

EX promotione inidoneorum ministrorum, ecclesiæ plurimum mali & scandali provenire res ipsa loquitur. Quare mandat synodus, ut non tantum episcopi, ætate, vel moribus, vel eruditione, vel aliter quomodocumque inidoneos, a suscipiendis ordinibus arceant; verum etiam ut quælibet beneficia & officia ecclesiastica dignis tantum, & sine acceptione personarum conferantur, utque in conferendis pastoratibus servetur decretum concilii Tridentini sess. 24. c. 18. de reform. etiam quoad convocationem examinandorum per edictum publicum.

CAPUT II.

Cum dignitates in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis ad conservandam augendamque ecclesiasticam disciplinam sint institutæ, ut qui eas obtinent, pietate præcellant, & aliis sint exemplo: statuit hæc synodus, omnium ecclesiarum & monasteriorum abbates, præpositos, prælatos, decanos, archidiaconos, archipresbyteros, pœnitentiarios, cantores, scholasticos, thesaurarios, & canonicos cathedrales, nec non possessores capellaniarum, quas vocant, animarum, quæve ex fundatione personalem residentiam requirunt, & alios omnes beneficiorum, quibus aut cura animarum annexa est, aut onus simile incumbit, possessores, ad personalem residentiam in ecclesiis suarum dignitatum aut beneficiorum obligari & personaliter residere debere. Quod si id præstare neglexerint, adversus eos, ad sacrorum canonum, ac sacri concilii Tridentini præscriptum procedetur.

CAPUT III.

Si quis autem ex prædictis, sese privilegio perpetuo aut temporali tutos & exemptos a personali residentia putent: dictum privilegium episcopo, seu ejus vicario intra tres menses exhibeant, ut cognoscat an ex veris causis concessum sit, nec ne.

CAPUT IV.

Beneficiati, neque ex fundatione, neque ex consuetudine vel aliter ad personalem residentiam obligati, nihilominus onera missarum beneficiis suis incumbentia, in ecclesiis ubi ea fundata sunt, plene ac debite expleri curent: alioquin hoc ipso, etiamsi in loco privilegiato residerint, a fructibus beneficiorum suorum suspendantur, & suspensi maneant, donec debite docuerint de impleto onere missarum, ob cujus omissionem suspensi fuerant.

CAPUT V.

Pluralitas beneficiorum, & certum continet animarum periculum, & totius ordinis ecclesiastici perversio est: ideoque mandat hæc synodus exacte servari quicquid de ea in cap. De multa, X. De præbendis, ac in aliis sacris canonibus, & præsertim in sacro concilio Tridentino decretum & statutum est.

CAPUT VI.

Permutationes beneficiorum, quas vocant triangulas, & simplices resignationes beneficiorum in favorem tertii, cum clausula, *non aliter, neque alias*, improbat etiam hæc synodus, easdemque deinceps fieri prohibet.

TITULUS VIGESIMUS

De scholiis.

CAPUT I.

EX bona educatione ac institutione juventutis pendet pro magna parte salus totius reipublicæ. Quapropter ubicumque scholæ tam quotidianæ quam dominicales adhuc requiruntur; agant archipresbyteri cum magistratibus & præfectis locorum, ut eæ mox erigantur, simulque rationem ineant ipsis ludimagistris de annuis stipendiis providendi.

CAPUT II.

Pauperes per subtractionem eleemosynarum mensæ pauperum, alii vero aliis pœnis liberos aliosque domesticos suos ad scholas dominicales, ac lectionem catechisticam mittere, per magistratus & præfectos locorum sine conniventia compellantur: eoque tempore, quo juventus in scholis instituitur, a tripudiis & aliis insolentiis, quibus juvenes a scholis avocentur, omnino abstineatur.

CAPUT III.

Optat hæc synodus, ut tam in dominicalibus, quam aliis quibuscumque scholis, masculi a viris, & puellæ a mulieribus tantum instruantur: ubicumque tamen id obtineri non poterit, saltem locis, & interstitiis masculi, a puellis separentur.

CAPUT IV.

Scholæ scholasticis capitulorum subjectæ, ab iisdem scholasticis; ceteræ omnes ab archipresbyteris, vel aliis ad id ab ordinario deputatis, singulis saltem semestribus serio visitentur: nec ulli omnino libri in iis prælegantur, qui turpe aut obscœnum quid contineant, quique ab ordinario approbati non sint.

CAPUT V.

Scholas dominicales frequentantes non tantum doceantur legere & scribere; verum etiam & quidem præcipue instituantur in rudimentis fidei: & ante omnia doceantur orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum fidei, præcepta decalogi & ecclesiæ, modumque confitendi, ac missæ sacrificio inserviendi: & qui grandiores sunt, rationem etiam se parandi ad communionem.

CAPUT VI.

Insuper hortatur hæc synodus, ut in scholis Latinis doceatur cantus Gregorianus, necnon ut ludimagistri & ludimagistræ scholarum lin-

ANNO CHRISTI 1607.

quæ vernaculæ, juventutem suam statis diebus ad lectionem catechisticam deducant, eosque ibidem in officio contineant.

TITULUS VIGESIMUS PRIMUS.

De seminariis.

CAPUT I.

UBICUMQUE saluberrimum decretum concilii Tridentini de instituendis seminariis necdum executioni mandatum est: curent episcopi, illi plene ac debite satisfieri in proxima synodo Diœcesana, in singulis diœcesibus, quam citissime fieri poterit, celebranda. Ut autem hoc pro præsentis temporis statu commode fiat, sexagesimus denarius, aut plus minusve, prout videbitur episcopo, cum consilio eorum qui ex decreto dicti concilii Tridentini eidem sunt adjungendi, e bonis ecclesiasticis in qualibet diœcesi in hunc usum applicetur.

CAPUT II.

Inter alia doceantur cantum Gregorianum, & cærimonias ecclesiæ; & in illis ipsis, in cathedralibus & aliis ecclesiis exerceantur.

CAPUT III.

Rector vel præsidens seminarii ad minimum singulis annis administrationis suæ computum fideliter reddat.

CAPUT IV.

Quæ præterea pro pia institutione ejusmodi juventutis & seminariorum erectione, a sacrosancta Tridentina synodo decreta sunt session. 23. cap. 18. De reformat. hic habeantur pro insertis.

TITULUS XXII.

De elocatione & conservatione bonorum ecclesiasticorum.

CAPUT I.

QUÆ in prima synodo provinciali Mechlinienſi de conservatione ac debita administratione bonorum ecclesiasticorum decreta sunt, eadem omnino amplectitur hæc synodus: & insuper iis adjicit ea quæ sequuntur.

CAPUT II.

Bona ecclesiæ locare non liceat ultra tempus a jure permissum.

CAPUT III.

Possessores quorumcumque beneficiorum, literas fundationum eorumdem, & omnium bonorum ad beneficia spectantium, decanis capitulorum vel archipresbyteris, quorum visitationi ipsa beneficia subsunt, intra trimestre post publicationem præsentis synodi exhibeant, in archivis episcoporum vel capitulorum asservandas, sub pœna quatuor florenorum seminario applicandorum; vel si eas se habere negent, sub juramento se desuper expurgent.

CAPUT IV.

Ubicumque regiſtra bonorum quorumcumque, collegiorum ecclesiasticorum, beneficiorum, fabricarum, mensarum sancti Spiritus, aliarumque piarum fundationum, a quindecim annis legitime renovata non fuerint, renoventur ea cum debita designatione limitum & conterminorum infra annum proximum, idque sumptibus eorum in quorum utilitatem fiunt.

CAPUT V.

Et quia injuria horum temporum multa interciderunt munimenta bonorum ecclesiasticorum: ut iniquis debitoribus, quos in posterum forte solutionem denegare contingeret, obvietur; mandat hæc synodus universis beneficiatis hujus provinciæ, ut singuli legitima faciant manualia, in quibus annuam solutionem ita signent, ut ex eisdem manualibus successu temporis legitima possessio probari possit. Et hæc ipsa manualia quotannis a decanis visitentur, & successoribus gratis relinquantur.

CAPUT VI.

In singulis ecclesiis parochialibus & sacellis fiat inventarium omnium ornamentorum, & quorumcumque aliorum bonorum mobilium ad ipsam ecclesiam, vel sacellum pertinentium; idemque inventarium a pastore, vel rectore sacelli, ac ædituis subsignetur; atque ita subsignatum cum ceteris munimentis debite asservetur.

CAPUT VII.

Pastores, & quicumque alii beneficiati, domos beneficiorum suorum integras conservent, ac debite reparent, nisi reparatione earumdem ab aliis fieri debere certo constet. Archipresbyteri, ubi ipsis id juris ex consuetudine competit, illas singulis annis serio visitent; & quando eas reparatione indigere advertent, eam mox fieri mandent; & non obedientes denuntientur episcopo, vel ejus vicario generali, ut ad debitas reparationes faciendas, prout juris & rationis fuerit, compellantur, & pro præterita negligentia etiam puniantur. Si vero ad hujusmodi reparationes obligatos, iis necdum perfectis, ex hac vita migrare contigerit: bona domorum mortuariarum, eorumque qui beneficia sua dimiserunt, arrestentur, & arrestata maneant donec eæ perfectæ fuerint.

CAPUT VIII.

Rationes fabricarum, & mensarum pauperum, aliarumque piarum fundationum, singulis annis ubique reddantur; vel saltem, ubi tenuiores sunt earum proventus, singulis biennii: & de decennio in decennium contineant plenam specificationem quantitatis, limitum & conterminorum, silvarum, pratorum, ac terrarum arabilium; nec non expressam designationem tam fundorum & ædium, super quibus redditus, vel census hypothecati sunt, quam

ædium

ANNO CHRISTI 1607.

ædium & fundorum iisdem hypothecis adjacentium & conterminorum.

CAPUT IX.

Certi quoque dies ad audiendas rationes ubique constituantur: & si eorum, quibus rationum redditio incumbit, culpa vel negligentia evenerit, quominus statuto tempore redditio illa facta fuerit, singuli eorum multentur; & multa applicetur fabricæ, mensæ pauperum, vel fundationi, cujus computus reddi debuerat.

CAPUT X.

Ordinarii ipsi per se, vel saltem per archipresbyteros, vel alios ad id deputandos, non tantum fabricarum, & mensarum pauperum, sed etiam hospitalium, domorum, orphanorum, ac quorumcumque locorum piorum computus semper audiant: & examinatis præcedentibus computibus videant num eorum conclusiones debite purgatæ, seu reliqua eorum plene soluta sint, utque omnia debite administrentur, diligenter advigilent.

CAPUT XI.

Hospitalia in subsidium peregrinorum erecta, histrionibus, alcatoribus, aliisque id generis hominibus non pareant: nec in iis viri cum feminis versari permittantur, etiamsi se matrimonio junctos esse asseverent.

CAPUT XII.

Decretum concilii Tridentini sess. 22. cap. 11. De reformat. contra occupatores quorumcumque bonorum & jutium ecclesiæ subinde populo per concionatores inculcetur, eumque in finem hæc synodus illud de verbo ad verbum hic inserendum censuit: *Si quem clericorum, vel laicorum, quacumque is dignitate etiam imperiali aut regali præfulgeat, in tantum malorum omnium radix cupiditas occupaverit, ut alicujus ecclesiæ, seu cujusvis sacularis vel regularis beneficii, montium pietatis, aliorumve piorum locorum jurisdictiones, bona, census ac jura, etiam feudalia, & emphyteutica, fructus, emolumenta, seu quascumque obventiones, quæ in ministrorum, & pauperum necessitates converti debent, per se vel alios, vi vel timore incusso, seu etiam per suppositas personas clericorum aut laicorum, seu quacumque arte, aut quocumque quæsito colore, in proprios usus convertere, illosque usurpare præsumpserit, seu impedire, ne ab iis, ad quos jure pertinent, percipiantur: is anathemati tamdiu subjaceat, quamdiu jurisdictiones, bona, res, jura, fructus, & reditus, quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocumque, etiam ex donatione suppositæ personæ, pervenerint, ecclesiæ, ejusque administratori sive beneficiato, integre restituerit, ac deinde a Romano pontifice absolutionem obtinuerit; quod si ejusdem ecclesiæ patronus fuerit, etiam jure patronatus ultra prædictas pœnas eo ipso privatus existat. Clericus vero, qui nefandæ fraudis & usurpationis hujusmodi fabricator seu consentiens fuerit, eisdem pœnis subjaceat; necnon quibuscumque beneficiis privatus sit, & ad quæcumque alia beneficia inhabilis efficiatur, & a suorum ordinum executione, etiam post integram satisfactionem & absolutionem, sui ordinarii arbitrio suspendatur.*

CAPUT XIII.

DENIQUE quicumque habent reliquias, ornamenta, munimenta, vel alia quæcumque, ad ecclesias, hospitalia, monasteria, aliave loca pia diruta vel deserta, sive rectoribus destituta, quo modolibet spectantia, ad archivia episcopi deferre teneantur ibidem conservanda.

TITULUS XXIII.

De reparatione ecclesiarum.

CUM infinitæ quotidie oriantur lites super reparatione ecclesiarum, stante hoc civili bello destructarum, eo quod episcopatus hujus provinciæ sint in diversis ducatibus & comitatibus, & proinde non ubique eædem sint consuetudines: visum fuit huic synodo per modum provisionis, & sine alicujus præjudicio, ex communi juris dispositione per sacrum concilium Tridentinum innovati, certam super hac re ineundam esse rationem, cui omnes sese conformare teneantur, posteaquam super eadem cum sereniſſimis suis celsitudinibus maturius actum fuerit.

TITULUS XXIV.

De regularibus & monialibus.

CAPUT PRIMUM.

MEMINERINT superiores monasteriorum, & domorum tam virorum, quam mulierum, decreti concilii Tridentini, quo statuitur, ut is tantum numerus constituatur ac conservetur, qui vel ex redditibus propriis monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commode possit sustentari.

CAPUT II.

Curæ sit etiam episcopis, & aliis superioribus, ut juxta decretum dicti concilii, extraordinarium confessarium bis aut ter in anno monasteriis sanctimonialium offerant, qui non unius vel alterius tantum, sed omnium omnino confessiones audire debeat: & certi ad hoc dies ubique præfigantur.

CAPUT III.

Sciant similiter ipsæ sanctimoniales, etiam exemptæ, sibi non licere post professionem, etiam ad breve tempus, monasterium egredi; nisi ob aliquam ex tribus causis expressis constitutione sanctæ memoriæ Pii V. hac de re edita, quæ inviolabiliter est observanda.

CAPUT IV.

Cetera omnia de regularibus, ac monialibus in concilio Tridentino, & in prima synodo provinciali Mechlinienſi decreta amplectens & innovans hæc synodus insuper addit ea quæ sequuntur.

ANNO CHRISTI 1607.

CAPUT V.

Iñ conventuali religioſorum & monialium menſa lectio ſacra, quantum res patitur, nunquam omittatur.

CAPUT VI.

Prælati regularium eos tantum ſubditis ſuis confeſſarios deputent quos prævio examine per ſe vel lectorem ſuum facto, invenerunt ſufficienter idoneos.

CAPUT VII.

Libertati profeſſionis virginum Deo dicandarum hæc ſynodus proſpicere volens, hoc præſenti decreto tollit omnia ſtatuta & conſuetudines, quæ dictæ libertati aliquo modo officere poſſunt. Prohibet itaque, ne quarumcumque virginum capilli ante profeſſionem reſecentur; mandatque ut epiſcopi, vel ab eis deputati, earumdem virginum voluntatem, tam ante ſuſceptionem habitus, quam ante profeſſionem, ſacro Tridentino concilio ita jubente, diligenter explorent, non aliter tamen quam eas ſolas eſſe certo cognoſcant.

CAPUT VIII.

Valde dedecet in monaſteriis tam virorum, quam mulierum, hoſpitibus advenientibus vina & cerviſiam vendi: atque ideo etiam hæc ſynodus id fieri diſtricte prohibet, ſub pœna arbitraria.

CAPUT IX.

Si decreto concilii Tridentini de lectione ſacræ ſcripturæ in monaſteriis religioſorum habenda, negligentia prælatorum alicubi non ſatisfiat, epiſcopi locorum, auctoritate a dicto concilio ſibi attributa, id debite procurent.

TITULUS XXV.

De foro, juriſdictione & immunitate eccleſiaſticis.

CAPUT I.

ORDINARII locorum, eorumque officiales, juxta decretum concilii Tridentini, cauſas omnes, etiam beneficiales, ſaltem infra biennium a die motæ litis terminent: alioquin poſt id ſpatium liberum ſit partibus, vel alteri illarum, judices ſuperiores, alias tamen competentes, adire.

CAPUT II.

Judices appellationum eas non recipiant, niſi a definitiva, vel definitivæ vim habente, & cum gravamen per appellationem a definitiva reparari nequeat; prout per concilium Tridentinum decretum eſt.

CAPUT III.

Ut in ceteris omnibus, ita quoque vel maxime in adminiſtranda juſtitia, quoad ſtatuta curiarum, ſalaria, & ſtipendia miniſtrorum & practicorum earum, ceteraque hujuſmodi, uniformitatem in tota provincia ſervari expedit. Et ideo ſtatuit præſens ſynodus, ut uniformis & moderata ratio, deſuper ejuſdem ſynodi auctoritate conſtituenda, ab omnibus, quos concernit, obſervetur.

CAPUT IV.

In correctionibus conforment ſe epiſcopi decreto concilii Tridentini ſeſſ. 25. cap. 3. ut nimirum rarius cenſuris utantur, ſed aliis mediis ibidem a concilio præſcriptis.

CAPUT V.

Ut ſatisfiat decreto concilii Tridentini, quod jubet in ſingulis conciliis provincialibus, aut diœceſanis, aliquot perſonas juxta conſtitutionem Bonifacii VIII. quæ incipit, *Statutum, &c.* qualificatas, & alioquin ad id aptas deſignari, quibus præter ordinarios locorum, cauſæ eccleſiaſticæ in partibus delegandæ, a quolibet legato vel nuntio, atque etiam ab ipſa ſede apoſtolica committantur: præſens ſynodus deſignat, & nominat perſonas infraſcriptas, earumque nomina, cognomina, & qualitates ad ſuam ſanctitatem tranſmittenda eſſe ſtatuit.

IN ARCHIEPISCOPATU MECHLINIENSI pro idoneis nominati & deſignati ſunt.

Mechliniæ, D. Henricus Franciſcus Vander Burch, I. V. licentiatus, decanus eccleſiæ metropolitanæ Mechlinienſis, & vicarius generalis archiepiſcopatus ejuſdem.

D. ac M. Petrus Vanden VViele, S. theologiæ licentiatus, ejuſdem eccleſiæ metropolitanæ archidiaconus.

D. Jacobus Boonen, I. V. licentiatus, canonicus & officialis Mechlinienſis.

Lovanii, Reverendus pater D. Libertus Schaloun, abbas Ulierbacenſis.

Reverendus pater D. Joannes Druſius, S. theologiæ licentiatus, abbas Parcenſis.

Reverendus pater D. Ludovicus ab Eynatten, abbas S. Gertrudis, & conſervator privilegiorum univerſitatis Lovanienſis.

Bruxellæ, D. Petrus Pantinus, decanus inſignis eccleſiæ collegiatæ S. Gudilæ Bruxellenſis, protonotarius apoſtolicus.

D. Cæſar Clemens, S. theologiæ doctor, decanus eccleſiæ collegiatæ Anderlechtenſis, protonotarius apoſtolicus.

D. Cornelius VVorzel, S. T. licentiatus decanus Bredanus, & plebanus Bruxellenſis.

In epiſcopatu Gandenſi, D. ac M. Adrianus Varræus, S. T. licentiatus, cathedralis eccleſiæ S. Bavonis præpoſitus.

D. ac M. Petrus Bernaerts, S. Th. licentiatus, ejuſdem eccleſiæ decanus.

Reverendus pater D. Livinus Vander Meulen, abbas Thrunchinienſis.

D. Franciſcus del Rio, I. V. licentiatus, canonicus eccleſiæ cathedralis S. Bavonis, & officialis Gandavenſis.

D. ac M. Philippus Iadaert, S. T. licentiatus, eccleſiæ collegiatæ S. Pharaildis decanus.

In epiſcopatu Buſcoducenſi, D. ac M. Gisbertus Coeverinix, S. Th. licentiatus, & eccleſiæ cathe-

thedralis decanus, designatus episcopus Daventriensis.

Reverendus pater D. Arnoldus Vessemius, abbas monasterii Bernensis.

D. Everardus de Ravesteyn, I. V. licentiatus, canonicus dictæ cathedralis ecclesiæ, & officialis.

In episcopatu Ruremundensi, D. ac M. Petrus Pollive, S. T. doctor, cathedralis ecclesiæ Ruremundensis decanus.

D. Fredericus Joannis, cantor ejusdem ecclesiæ, & canonicus.

D. Guilelmus Randeraet, I. V. licentiatus, & ejusdem ecclesiæ canonicus.

In episcopatu Brugensi, D. ac M. Nicolaus de Heere, ecclesiæ cathedralis Brugensis decanus.

Reverendus Pater D. Joannes de Bourier, abbas monasterii S. Andreæ.

Reverendus pater D. Joannes Montanus, abbas monasterii de Eeckhoudt.

D. ac M. Arnoldus a Mechlinia S. T. licentiatus, ecclesiæ cathedralis archidiaconus, & canonicus,

D. Remigius Driutius, I. V. licentiatus, canonicus ejusdem ecclesiæ, & officialis.

D. ac M. Dionysius Christophori, S. T. licentiatus, ejusdem ecclesiæ canonicus, & scholasticus.

In episcopatu Antuerpiensi, D. Joannes del Rio, I. V. licentiatus, decanus ecclesiæ cathedralis Antuerpiensis, & vicarius episcopatus ejusdem, & protonotarius apostolicus.

Reverendus pater D. Dionysius Feyten, abbas monasterii S. Michaelis.

D. Cornelius de VVitte, S. T. licentiatus, archidiaconus & canonicus dictæ cathedralis ecclesiæ.

D. Joannes Gevarts, I. V. licentiatus, ejusdem ecclesiæ canonicus & officialis.

D. Antonius Heylvvigen, I. V. licentiatus, ejusdem ecclesiæ canonicus & thesaurarius.

D. ac M. Aubertus Miræus, S. T. baccalaureus, canonicus & scholasticus ejusdem ecclesiæ.

In episcopatu Yprensi, D. Iudocus Veranneman, ecclesiæ cathedralis decanus.

Reverendus pater D. Carolus de Argenteau, monasterii S. VVinoci abbas.

Reverendus pater D. Vincentius du Buer, monasterii S. Joannis abbas.

D. Carolus van Houcke, I. V. licentiatus, cathedralis ecclesiæ archidiaconus & canonicus.

D. Ludovicus Vlaminck, I. V. licentiatus, ejusdem ecclesiæ cathedralis thesaurarius.

D. Franciscus de Montmorency, ecclesiæ collegiatæ oppidi Casletensis præpositus.

Si quempiam ex prænominatis ante proximam synodum provincialem, aut diœcesanam mori contigerit, episcopus cum consilio capituli alium usque ad proximam synodum constituet, eandemque substitutionem ad sedem apostolicam transmitti curabit,

TITULUS XXVI.

De synodo provinciali & diœcesana.

CAPUT I.

CONCILIO provinciali, vel diœcesano, debite convocato, omnes qui de jure vel consuetudine illi interesse debent, die & loco præfixis personaliter comparebunt, nisi legitime impediti fuerint: quo casu tempestive de causa impedimenti fidem facient: & nihilominus procuratorem virum ecclesiasticum mittent, non tantum ad audiendum & referendum, sed etiam ad deliberandum, & agendum, quæ principalis faceret, si personaliter interesset; necnon ad simpliciter acceptandum & recipiendum quæcumque in ipsa synodo statuta & decreta fuerint.

CAPUT II.

Contra absentes non legitime excusatos, vel qui procuratorem sufficienti mandato instructum non miserint, primum ad contumaciam etiam per affixionem edicti publici ad valvas loci in quo concilium celebrabitur, deinde ad alias pœnas juxta canonicas sanctiones decernendas procedatur.

CAPUT III.

Nemo, sine licentia præsidis concilii, à concilio recedere audeat; neque tunc aliter quam sufficienti constituto procuratore.

CAPUT IV.

Quod si episcopi, & alii qui interesse debent, a novissimo concilio circa hæc aliquid observaverint, quod in futuro concilio proponendum videatur, id uno mense ante diem præfixum ipsi metropolitano per literas significent.

CAPUT V.

Quæcumque in hac provinciali synodo ad majorem Dei gloriam, & animarum salutem statuta sunt per universam Mechlinienſem provinciam, per singulas diœceses intra annum diœcesanis synodis publicanda sunt; ad quos omnes omnino tam exempti, quam non exempti, ut publicari ea audiant & ad ea se conforment, ex decreto Tridentinæ synodi sess. 24. de reform. cap. 2. accedere tenebuntur.

Quæ reliqua sunt reformationem concernentia, & tempore exiguo expediri non potuerunt, episcopi in proxima synodo diœcesana statuant, prout utilitatem ecclesiæ postulare judicabunt. Mandat postremo hæc eadem synodus provincialis, ut quæcumque tam in concilio Tridentino, quam in hac ipsa synodo decreta & statuta sunt, post impressionem inviolabiliter observentur; omnia interim & singula censuræ & judicio sedis apostolicæ quam humillime submittens. Actum Mechliniæ anno domini milliesimo sexcentesimo septimo die decima nona mensis Julii. *Subsignarum*:

Matthias archiepiscopus Mechlinienſis.
Petrus Damant episcopus Candavensis.
Gisbertus Masius episcopus Boscoducensis.
Henricus episcopus Ruiemundensis.
Carolus Philippus de Rodoan episc. Brugensis.
Joannes Miræus episcopus Antuerpiensis.
Carolus Masius episcopus Yprensis.

Ante horum decretorum publicam lectionem reverendissimus & illustrissimus dominus præsidens, re cum reverendissimis dominis coepiscopis communicata, sequentem schedulam de scripto pronuntiavit, eamque hic ad calcem adverbum adscribi mandavit.

Reverendi, ac venerabiles domini: rerum de quibus hactenus hic actum est multitudo, ejus gravitas merito tempus extensius requireret & largius,

ANNO CHRISTI 1607.

gins, præſertim cum de pleriſque etiam ſint conſulendæ ſereniſſimæ celſitudines ſuæ, quarum protectione ſperamus faciliorem executionem. Sed cum reverentiæ veſtræ ſæpius nobis expoſuerint, quanto cum damno ab ovibus ſuis abſint, & quanto hic ſumptu detineantur, ideoque ſe non ferre diuturniorem moram: viſum eſt reverendiſſimis patribus hujus ſynodi, vos cum bona venia ſua dimittere, declarando, & conſueto modo publicando, quod vobis auditis, & expenſis rationibus veſtris, & ſuis, decernendum & obſervandum videtur.

Poſt cujus ſchedulæ pronuntiationem prædicta concilii decreta publice lecta fuerunt, die vigeſima menſis Julii anni milleſimi ſexcenteſimi ſeptimi. In cujus rei fidem nos infra ſcripti ejuſdem concilii ſecretarii propria manu ſubſcripſimus.

Petrus Pantinus, protonotarius apoſtolicus, decanus eccleſiæ S. Gudilæ Bruxellenſis.

Dionyſius Chriſtophori, cathedralis eccleſiæ Brugenſis canonicus & ſcholaſticus.

TESTIMONIUM

ILLUSTRISSIMI ET REVERENDISSIMI domini D. cardinalis Pamphilii ſuper facta recognitione concilii provincialis Mechlinienſis, ab illuſtriſſimis & reverendiſſimis DD. DD. cardinalibus interpretibus ſacri concilii Tridentini.

NOS Hieronymus tituli ſancti Blaſii de annulo S. R. E. cardinalis Pamphilius, fidem facimus & atteſtamur, decreta confecta in provinciali ſynodo a reverendiſſimo D. archiepiſcopo Mechlinienſi, eaque a R. D. Dionyſio Chriſtophori, cathedralis eccleſiæ Brugenſis canonico ipſiuſque archiepiſcopi procuratore ad ſanctiſſimum D. N. perlata, a ſacra congregatione cardinalium concilio Tridentino interpretando præpoſitorum emendata, recognita, atque aptata fuiſſe: necnon eorumdem decretorum exemplum apud ipſam congregationem remanſiſſe; cum quo hujuſmodi decreta hoc libello chartarum XXXIX. (*quarum prima incipit* Decreta, *&c. ultima vero, potuerunt, &c. & deſinit*, Eccleſiæ Brugenſis canonicus & ſcholaſticus) *deſcripta & collata in omnibus & per omnia concordant. In quorum fidem his propria manu ſubſcripſimus, & ab infraſcripto ſecretario item ſubſcribi, ſigillique noſtri impreſſione communiri mandavimus. Datum Romæ, die* XII. *Aprilis anno* MDCVIII.

Hieronymus cardinalis Pamphilius.

Joannes Franc. Fagnanus ſacræ congregationis concilii ſecretarius

BREVE

Sanctiſſimi D. N. Pauli PP. V. ſuper confirmatione concili provincialis Mechlinienſis.

Venerabilibus fratribus archiepiſcopo & epiſcopis provinciæ Mechlinienſis Paulus PP. V.

VENERABILES fratres, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Acta ſynodi provincialis Mechlinienſis a fraternitatibus veſtris nuper habitæ, quæ dilectus filius Dionyſius Chriſtophori canonicus & ſcholaſticus eccleſiæ Brugenſis ad nos detulit, ut, ſi nobis probarentur, illa confirmaremus auctoritate noſtra apoſtolica; nonnullis mutatis, ut videbitis, approbavimus: recognita prius mandato noſtro, a venerabilibus fratribus noſtris ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, interpretibus ſacri concilii Tridentini. Laudamus valde, fratres venerabiles, zelum pietatis, prudentiam, & vigilantiam veſtram, quam in hujuſmodi decretis ſanciendis agnovimus; ac Deum ſapientiæ & miſericordiarum patrem precamur, ut quotidie in vobis augeat dona divinæ ſuæ gratiæ, ut miniſterii veſtri ac laborum, quos ad ejus ſanctiſſimi nominis gloriam, & animarum ſalutem ſuſcipitis, præmia benignus vobis retribuat, cum reddideritis rationem villicationis veſtræ. Quemadmodum etiam hortamur, atque apoſtolica auctoritate, quam a Dei benignitate licet immeriti accepimus, jubemus, ut ejus ſynodi decreta omnia, quæ ad ſacrorum canonum præſcriptum omnes iſtius provinciæ epiſcopos omneſque eorum diœceſanos obſtringunt, ab omnibus quam diligentiſſime & inviolate ſerventur: ac vobis omnibus apoſtolicam benedictionem noſtram peramanter largimur. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, ſub annulo piſcatoris, quarto Kal. Maii, MDCVIII. pontificatus noſtri anno tertio.

Petrus Stroza.

ALIUD TESTIMONIUM

Examinati concilii, ab illuſtriſſimo & reverendiſſimo D. cardinale Pamphilio directum reverendiſſimo & illuſtriſſimo D. archiepiſcopo Mechlinienſi.

Perilluſtri ac reverendiſſimo domino uti fratri D. archiepiſcopo Mechlinienſi.

PERILLUSTRIS ac reverendiſſime domine, Vti frater: Provincialem ſynodum Mechlinienſem ab amplitudine tua adhibitis comprovincialibus epiſcopis noviſſime celebratam, & a reverendo domino Dionyſio Chriſtophori cathedralis eccleſiæ Brugenſis canonico & ſcholaſtico, amplitudinis tuæ, & ipſorum comprovincialium epiſcoporum procuratore exhibitam ejuſque decreta ad mores moderandos, exceſſus corrigendos, abuſus iſthic bellorum præſertim injuria, atque hæreticorum artibus introductos, eradicandos, pie ac ſapienter confecta, illuſtriſſimi cardinales Tridentini concilii, ſanctiſſimi D. N. auctoritate interpretes, pro munere ſibi injuncto diligenter recognoverunt, atque ubi oportuit, etiam emendarunt. Itaque illam ipſam ſynodum ad amplitudinem tuam nunc remittimus, pro ſui muneris debito edendam, publicandam, & ſedulo in iſta provincia obſervandam, ut egregiæ, ac pientiſſimæ opera, & induſtriæ ſaluberrimique laboris fructus quos ſibi initio propoſuit, uberiores in dies, adjuvante domino, percipiat. Quod ut cumulate & quam celerrime fiat, nos ſummis precibus a divina benignitate contendimus, amplitudinique tuæ ſalutem plurimam precamur in domino. Romæ die X. *Aprilis, anno* MDCVIII.

Amplitudinis tuæ perilluſtris ac reverendiſſime Uti frater ſtudioſiſſimus Hieronymus cardinalis Pamphilius.

Secundæ literæ prænominati illuſtriſſimi & reverendiſſimi domini D. cardinalis Pamphilii

ad

ANNO CHRISTI 1607.

ad dictum reverendiſſimum & illuſtriſſimum D. archiepiſcopum Mechlinienſem, teſtantes omnium proteſtationum in examine & recognitione hujus concilii eam habitam rationem, quam jus & ratio requirit, ideoque illud jam omnes obligare.

Perilluſtri ac reverendiſſimo domino Uti fratri D. archiepiſcopo Mechlinienſi.

PErilluſtris ac reverendiſſime domine Uti frater. Synodum provincialem Mechlinienſem ab amplitudine tua adhibitis comprovincialibus epiſcopis noviſſime celebratam, a ſacra congregatione cardinalium concilii Tridentini interpretum recognitam, ac nonnullis opportune immutatis probatam fuiſſe, jam aliis literis pro munere noſtro atteſtati ſumus. Nunc ne cuipiam adverſus ipſum concilium, prudenter ac moderate unanimi epiſcoporum conſenſu confectum, conquerendi anſa, aut occaſio ulla ſuperſit: ſuperaddere placuit, quod reipſa verum, illuſtriſſimos patres in ea recognitione, atque emendatione, proteſtationes iſtic habitas, ac in ipſa ſynodi calce deſcriptas, perlegiſſe, expendiſſeque, ac earum, quantum ſacri canones juſtitiæ normæ ſuadebant, rationem habuiſſe. Illam igitur ipſam ſynodum, ejuſque decreta incunctanter exequantur. Amplitudo tua, quando jam nullum obſiſtit impedimentum, & bene valeat in domino, a quo diuturnam illi incolumitatem cum ejus gratia incremento precamur. Romæ, die XXIII. *Maii*, MDCVIII.

Amplitudinis tuæ, perilluſtris ac reverendiſſime Uti frater, ſtudioſiſſimus Hieronymus cardinalis Pamphilius.

ANNO CHRISTI 1609.

CONCILIUM PROVINCIALE NARBONENSE

Habitum anno domini MDCIX.

INDEX TITULORUM.

I. *De profeſſione fidei.*
II. *De rudimentis fidei.*
III. *De libris vetitis.*
IV. *De divini verbi prædicatoribus: & prebenda theologali.*
V. *De cuſtodia euchariſtiæ.*
VI. *De reliquiis, & veneratione ſanctorum.*
VII. *De imaginibus.*
VIII. *De Blaſphemis.*
IX. *De feſtorum dierum cultu.*
X. *De obſervatione jejuniorum.*
XI. *De hæreticis.*
XII. *De indulgentiis.*
XIII. *De ſacramentis in genere.*
XIV. *De ſacramento baptiſmi.*
XV. *De ſacramento confirmationis.*
XVI. *De ſacramento pœnitentiæ.*
XVII. *De caſibus reſervatis.*
XVIII. *De ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento.*
XIX. *De miſſa ſacrificio.*
XX. *De clericis peregrinis & vagis.*
XXI. *De ſacramento ordinis.*
XXII. *De matrimonio.*
XXIII. *De extrema unctione.*
XXIV. *De ſepulturis.*
XXV. *De teſtamentis.*
XXVI. *De epiſcopis.*
XVII. *De viſitatione.*
XXVIII. *De ſynodo diœceſana.*
XXIX. *De concilio provinciali.*
XXX. *De capitulo & canonicis.*
XXXI. *De beneficiis conferendis.*
XXXII. *De parochis ſeu curatis, & reſidentia eorumdem.*
XXXIII. *De abbatibus regularibus, & monialibus.*
XXXIV. *De confraternitatibus.*
XXXV. *De purgatoriis.*
XXXVI. *De capellanis capellaniarum.*
XXXVII. *De fabricis eccleſiarum.*
XXXVIII. *De hoſpitalibus.*
XXXIX. *De eccleſiis & altaribus.*
XL. *De miſſali & officio divino.*
XLI. *De vita & honeſtate clericorum.*
XLII. *De foro eccleſiaſtico.*
XLIII. *De officialibus foraneis.*
XLIV. *De monitoriis & excommunicationibus.*
XLV. *De ſimonia & confidentia.*
XLVI. *De uſurariis, concubinariis, & adulteris.*
XLVII. *De decimis.*
XLVIII. *De pœnis.*
XLIX. *Concluſio concilii.*
L. *Subſcriptiones epiſcoporum.*

IN NOMINE SANCTISSIMÆ & individuæ Trinitatis Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, amen.

STATUTA ET DECRETA CONCILII provincialis Narbonæ habiti, anno domini milleſimo ſexcenteſimo nono, in eccleſia ſancta & metropolitana, ſub illuſtriſſimo & reverendiſſimo in Chriſto patre, & domino, domino Ludovico de Vervins, archiepiſcopo ſanctæ primæ ſedis Narbonæ, primate & præſidente.

NOs Ludovicus de Vervins, Dei & ſanctæ ſedis apoſtolicæ gratia archiepiſcopus ſanctæ primæ ſedis Narbonæ, primas, & præſidens natus comitiorum generalium trium ordinum provinciæ Occitaniæ, de conſilio & aſſenſu reverendiſſimorum dominorum coepiſcoporum noſtrorum in provinciali ſynodo Narbonenſi, hæc ſtatuimus.

CAPUT I.

AD tollendos Gentium errores miſſi apoſtoli, qui prius docere, tum baptizare debebant, a & uno quaſi inter ſe dato ſymbolo a falſis prophetis in veſtimentis ovium venientibus, cum lupi rapaces eſſent, diſcerne-

a) Forte, ut uno. H.

rentur, ſimul in unum congregati qui paulo poſt ſejuncti diverſas permeare debebant terras, uno ore totius fidei noſtræ compendium profeſſi, hoc præciſe prædicari ſtatuerunt: & merito, cum teſtante apoſtolo, ſine fide quæ radix eſt, & aliarum virtutum fundamentum, impoſſibile ſit Deo placere: ne quaſi arbores autumnales eradicatæ, errorum & hæreſeon tempeſtatibus & ventis proſtrati, ſine fructu reperirentur. Nec aptius unquam ad refellendos errores, & hæreſeon inſultus repellendos excogitavit remedium eccleſia, quam ſi cœtus omnium

in

ANNO CHRISTI 1609.

in Spiritu ſancto congregatorum apoſtolorum fidei ſacram confeſſionem, pro neceſſitate explanatam profiteretur. Hoc præſtitere concilia œcumenica & a nobis id fieri expoſcunt, & ſuo quodammodo jure imperant: nec in hoc fas eſt uti præcepto, ad quod omni jure invitamur, & volentes impellimur. Idcirco de divinis rebus & eccleſiaſticis officiis, ad Dei gloriam & eccleſiæ incolumitatem ſalutemque ſpectantibus tractantes in hac ſynodo legitime congregata, ut quod bonum eſt firmiſſima fide fundemus, ſpe erigamus, & caritate muniti in omnibus Deo inſpirante perficiamus: a fidei profeſſione, juxta receptum eccleſiæ univerſalis ritum initium ſumendum eſſe duximus, in hanc quæ ſequitur formam.

EGO N. firma fide credo & profiteor, omnia & ſingula, quæ continentur in ſymbolo fidei, quo ſancta Romana eccleſia utitur, videlicet: Credo in Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium. Et in unum dominum Jeſum Chriſtum, Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia ſæcula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt: qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis: & incarnatus eſt de Spiritu ſancto, ex Maria virgine, ET HOMO FACTUS EST. Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt, & reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas: Et aſcendit in cælum, ſedet ad dexteram patris: Et iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum ſanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit: qui cum Patre & Filio ſimul adoratur & conglorificatur: qui locutus eſt per prophetas. Et unam ſanctam catholicam & apoſtolicam eccleſiam. Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum. Et expecto reſurrectionem mortuorum. Et vitam venturi ſæculi. Amen.

Apoſtolicas & eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem eccleſiæ obſervationes & conſtitutiones, firmiſſime admitto & amplector.

Item ſacram ſcripturam, juxta eum ſenſum quem tenuit & tenet ſancta mater eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu & interpretatione ſacrarum ſcripturarum, admitto: nec eam unquam niſi juxta unanimen conſenſum patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque eſſe vere & proprie ſeptem ſacramenta novæ legis, a Jeſu Chriſto domino noſtro inſtituta: atque ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis neceſſaria: ſcilicet baptiſmum, confirmationem, euchariſtiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem & matrimonium: illaque gratiam conferre, & ex his baptiſmum, confirmationem & ordinem, ſine ſacrilegio reiterari non poſſe.

Receptos quoque & approbatos eccleſiæ catholicæ ritus in ſupradictorum omnium ſacramentorum adminiſtratione, recipio & admitto.

Omnia & ſingula quæ de peccato originali & de juſtificatione in ſacroſancta Tridentina ſynodo, definita & declarata fuerunt, amplector & recipio.

Profiteor pariter in miſſa offerri Deo verum proprium & propitiatorium ſacrificium, pro vivis & defunctis: atque in ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento eſſe vere, realiter, & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem, una cum anima & divinitate domini noſtri Jeſu Chriſti, fierique converſionem panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem: quam converſionem, catholica eccleſia tranſſubſtantiationem appellat.

Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie totum atque integrum Chriſtum, verumque ſacramentum ſumi.

Conſtanter teneo purgatorium eſſe animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari: ſimiliter & ſanctos una cum Chriſto regnantes, venerandos atque invocandos eſſe: eoſque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias eſſe venerandas.

Firmiſſime aſſero imagines Chriſti, ac deiparæ ſemper virginis, necnon aliorum ſanctorum, habendas & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam.

Indulgentiarum etiam poteſtatem a Chriſto in eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem affirmo.

Sanctam, catholicam, & apoſtolicam Romanam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem & magiſtram agnoſco: Romanoque pontifici, beati Petri apoſtolorum principis ſucceſſori, ac Jeſu Chriſti vicario, veram obedientiam ſpondeo ac juro.

Cetera item omnia a ſacris canonibus & œcumenicis conciliis, ac præcipue a ſacroſancta Tridentina ſynodo, tradita, definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque, ab eccleſia damnatas & rejectas & anathematizatas, ego pariter damno rejicio & anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor & veraciter teneo, eamdem integram & inviolatam uſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſime Deo adjuvante, retinere & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo ſpectat, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum: ego idem N. ſpondeo, voveo, ac juro: ſic me Deus adjuvet & hæc ſancta Dei evangelia.

Hanc eamdem fidei profeſſionem, quam nos archiepiſcopus, & epiſcopi comprovinciales & ſuffraganei noſtri, abbates, & omnes in hac noſtra ſynodo provinciali congregati, ſponte profeſſi ſumus: mandavimus, ut omnes qui ad quæcumque aut qualiacumque officia, onera & beneficia eccleſiaſtica, regularia aut ſæcularia, cum, vel ſine cura, in poſterum promovebuntur, priuſquam fructus eorumdem faciant ſuos, aut poſſeſſio (potius intruſio tunc dicenda eſt) illis ſuffragetur, in manibus ordinariorum beneficii ſibi collati, ſive ſæculares ſint aut regulares, emittant: & de eadem in collationum libris mentionem facere tenebuntur. Quod ſi abſentibus fiat collatio, tenebitur proviſus, coram ordinario loci in quo reſidet, eamdem fidei profeſſionem emittere, & de hoc fidem in forma publica facere collatori dicti beneficii infra tres menſes: & hoc toties quoties novam proviſionem, aut ordinationem obtinebunt.

Eam-

ANNO CHRISTI 1609.

Eamdem profitebuntur ſcholarum magiſtri, & qui ad ſacros ordines promovebuntur, aut doctoratus alteriuſve gradus inſignia recipient; quod idem præſtabunt curati omnes, & alii de jure vel conſuetudine in ſynodis diœceſanis & in conciliis provincialibus aſſiſtentes, priuſquam ad alia progrediantur.

De fidei rudimentis, & doctrina Chriſtiana.

CAPUT II.

UT populus quod bonum eſt a malo diſcernere, & quæ ad ſalutem neceſſaria ſunt ſcire valeat, parochi omnes, ſingulis diebus dominicis, in Scadafallo eccleſiæ, ac inter miſſarum ſolennia, populo nunciabunt, quæcumque per nos & coepiſcopos noſtros conſtituentur: & nominatim diſtincta & intelligibili voce recitabunt orationem dominicam, ſalutationem angelicam, ſymbolum apoſtolorum, Dei & eccleſiæ præcepta, ſeptem peccata mortalia, virtutes theologales & cardinales, & fuſius ea populum docebunt, quibus ad virtutem allici & a vitio abduci poſſit: negligentes vero parochi, a locorum ordinariis puniantur.

Cum autem adoleſcentium ætas, niſi a teneris annis inſtituatur, prona ſit ad mundi illecebras & voluptates ſectandas: ſancte a patribus inſtitutæ fuerunt doctrinæ Chriſtianæ ſcholæ, in quibus utriuſque ſexus juvenes fidei rudimenta edoceantur, & ad pietatem, religionem, bonoſque mores informentur.

Ideo ne parvulos panem petentes, dum non eſt qui fragat, fame perire patiamur, & ut bonum fiat in fide tyrocinium; atque ab omnibus obſervetur, quod a multis annis, non ſine ſpirituali fructu, in noſtra civitate & diœceſi Narbonenſi ſuper hoc inſtitutum fuit.

Præcipimus omnibus rectoribus, vicariis perpetuis, & aliis curam animarum habentibus, ut ſingulis diebus dominicis poſt prandium, dato campanæ ſigno, patresfamilias cum pueris in eccleſia convocent: ubi eos fidei rudimenta edoceant, & ſuper eiſdem diligenter interrogent, formam catechiſmi inſequentes: ad quod invitati fideles omnes pro commodis & utilitatibus quas inde conſequentur frequentiores erunt, dum viderint effrenatam & lubricam puerorum ætatem, hac ratione, ſuavi quodam fræno cohiberi & caſtiſſimis moribus inſtitui: quibus imbuti toto vitæ curriculo innumeros fructus producant: atque ideo obſecramus, ut niſi legitime præpediti fuerint, tam ſalutare officium amplectantur.

Hanc tandem doctrinam Chriſtianam facient ſemel in quaque hebdomada ſuis diſcipulis ſcholarum magiſtri.

De libris vetitis.

CAPUT III.

QUod ſancte a conciliis ordinatum eſt inſequentes, quoſcumque libros a ſancta ſede apoſtolica vetitos, & ex profeſſo de hæreſi & rebus obſcœnis tractantes, aut legi aut domi retineri prohibemus, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, & aliis pœnis a ſummis pontificibus & œcumenicis conciliis ordinatis.

Curent ergo epiſcopi pro ſubditorum ſalute, ne libros hujuſmodi retinentes, pœnas ignoranter incurrant; ut omnes parochi indicem librorum a ſancta ſede apoſtolica prohibitorum, penes ſe habeant, eumdemque populo, bis ſaltem in anno perlegant.

ANNO CHRISTI 1609.

Biblia vero ſacra, idiomate Gallico conſcripta, legere aut domi retinere nemini liceat, niſi ab epiſcopo, aut ejus vicario generali, expreſſa in ſcriptis obtenta licentia: quam non concedent niſi eiſdem viſis, lectis & approbatis, ne venenum ab hæreticis ſparſum in permultis verſionibus, leniter ſerpens, animas alioquin pias inficiat.

Pœnam magos conſulentium ſatis expreſſit ſcriptura ſacra dum ait: *Anima quæ declinaverit ad magos & ariolos & cum eis fornicata fuerit ponam faciem meam contra illam.* Quia tamen liberius peccant nonnulli, dum pœnam ejuſmodi ſcelerum differri experiuntur & ut talem licentiam præſenti decreto reprimamus: damnamus magos, veneficos, divinatores, ſortilegos, conjectores, augures, haruſpices, mathematicos judiciarios, cum dæmonibus fœdera & pacta tacite, vel expreſſe habentes, morbos imprecationibus, verbis, ligaturis, aut actionibus ſuperſtitioſe ſanare intendentes, eoſque, uti ſacra decreta excommunicarunt ipſo facto, ſic & nos excommunicamus. Quos dum parochi tales agnoverint, & poſt trinam monitionem teſtibus adhibitis, ſi ab eiſdem ceſſare noluerint excommunicatos nominatim publice denuncient, & ab eccleſiis arceant, & ejiciant. *Levit. 20.*

De divini verbi prædicatoribus, ac de prebenda theologali.

CAPUT IV.

MIſit Deus apoſtolos in univerſum mundum ut prædicarent evangelium, quibus animas ligandi atque ſolvendi facultate conceſſa, populus obedientiam & attentionem illis ex Dei mandato præbere tenebatur. His vero cum ſucceſſerint epiſcopi in dignitate, ita etiam eos ſequuntur in munere. Ideo per ſeipſos, niſi legitime impediti, verbum Dei, tam in civitate quam per totam diœceſim populo nuncient. Et quia non omnia ſoli in omnibus poſſunt, probitate, doctrina & religionis catholicæ fervore præſtantes & idoneos concionatores habere procurent: qui dominicis & feſtivis diebus prædicent, facultate prius in ſcriptis ab eiſdem epiſcopis, aut vicariis generalibus obtenta: per quam exprimetur in quo loco valeat, & quanto ſit tempore duratura: ſine qua a parochis non admittantur, ſive ſint ſæculares, ſive regulares: quam non concedant epiſcopi niſi poſt profeſſionem fidei, in eorum manibus ſemel ab eiſdem emiſſam: dictam vero licentiam gratis dare teneantur. Si quis autem ſine ipſa licentia quæ ultra annum valere non debet, in præjudicium epiſcoporum tale munus uſurpaverit, excommunicetur, Parochus vero qui illum admiſerit, ſevere arbitrio ordinarii puniatur.

Nulli regularium alicubi, etiam in eccleſiis ſuorum ordinum, concionari liceat, niſi prius a ſuis ſuperioribus, de vita, moribus, & ſcientia examinati & approbati fuerint, ac de eorum licentia, cum qua ſe perſonaliter coram epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. In eccleſiis vero quæ ſuorum ordinum non ſunt ultra licentiam ſuorum ſuperiorum epiſcopi quoque

ANNO CHRISTI 1609.

que facultatem in ſcriptis habere teneantur, ſine qua in eiſdem nullo modo concionari poſſint.

Concionatores ea tantum prædicent, quæ ad divini verbi explanationem, virtutis laudem, vitiorum contemptum pertinent: improbatas hiſtorias, fabulas, & alia ad riſum invitantia, minime proponant. Quod ſi hæreticorum dogmata aliquando tractanda fuerint, tantum de illis dicant quantum viderint populo expedire, hæreticorum rationes proponendo veluti per contemptum, quas ſtatim refellent, ſolutionibus dilucidis & explicitis, ſevere in hæreticos invehendo, ut populus dignoſcere poſſit quantum a via veritatis & recto fidei tramite deſciverint.

Si vero (quod Deus avertat) prædicator errores aut ſcandala diſſeminaverit in populum, in quacumque eccleſia fuerit, epiſcopus ei concionari inhibeat. Quod ſi hæreſes prædicaverit, contra eum procedat ſecundum juris diſpoſitionem, & conſtitutiones concilii Tridentini, ſectione quinta, cap. 2. de reformatione.

Dum concio habetur in eccleſia, miſſam in eadem, aut ejuſdem aliquo ſacello a quovis ſacerdote celebrari, aut ſacramenta (dummodo mortis periculum non immineat) miniſtrari prohibemus.

Quod ſimoniam ſapit & quæſtum ſordidum, ut in poſterum vitetur, ſancimus ne divini verbi prædicatores ſuper mercede ullo modo paci ſcantur.

Voluere patres ſacri concilii Tridentini in omnibus metropolitanis & cathedralibus eccleſiis, præbendam primo vacantem, pro magiſtro theologiæ aſſignari: quod tamen hactenus in permultis factum non extitit: & ideo præſenti decreto mandamus, ut in omnibus eccleſiis, tam metropolitanis, quam cathedralibus, ubi præbenda theologalis inſtituta eſt, conſervetur; ubi vero nulla aſſignata eſt, primo vacans ad id deſtinetur: & prout talem præſenti decreto ad hoc aſſignamus, quæ numquam conferri poſſit niſi doctori vel licentiato, aut baccalaureo in theologia: qui per ſeipſum ſingulis diebus dominicis, verbum Dei publice in eiſdem eccleſiis actualiter prædicet, & bis in hebdomada caſus conſcientiæ doccat: quem attente audire canonicos & alios eccleſiarum cathedralium aut collegiatarum beneficiatos hortamur: parochos vero & alios ſacramenta eccleſiaſtica adminiſtrare intendentes, ad id per ordinarios omni via juris compelli volumus & jubemus.

In eccleſiis cachedralibus regularium, in quibus nullæ ſunt præbendæ, ſed tantum portiones monachales: ex nunc unam ex dictis portionibus monachalibus, pro dicta præbenda theologali conſtituimus & aſſignamus: cui, ſi non ſit ſufficiens, aliquod beneficium uniant epiſcopi, dummodo eccleſia ſic uniti beneficii, debitis non fraudetur obſequiis. Quod ſi circa prædicta epiſcopi negligentius ſe geſſerint, capitula eccleſiarum cathedralium, eos pro tali præbendarum, vel portionum aſſignatione, omni juris via & ratione perſequantur.

De cuſtodia euchariſtiæ.

CAPUT V.

EUCHARISTIÆ ſacramentum, ſalutis noſtræ pignus, in cujus præſentia contremiſcunt angeli, videntes ibi contineri mundi & cæli redemptionem, uti omnium ſacramentorum excellentiſſimum eſt, ita majori devotione ac reverentia tractandum, & quaſi viaticum omnibus neceſſarium, ſemperque paratum aſſervandum. Ideo in loco decenti ſit tabernaculum exterius, quo fieri poterit apparatu ornatum, cum ſigno patenti, demonſtrante ibi contineri eum cui adoratio debetur: intus vero panno ſerico ornetur. Apponantur lapis portatilis conſecratus, & corporalia, ſuper quibus ſit vaſculum argenteum vel aureum, in quo linteaminibus ſacris complicatum reſervetur ſanctiſſimum euchariſtiæ ſacramentum: cujus renovatio, ad minus fiat decimo quinto quoque die. Curent autem parochi aut alii ſacerdotes talem curam habentes, ut clavi obſeretur, ne quid nefandum, quod abſit, per impios circa illud agatur: ante quod perpetuo teneant noctu diuque lampadem jugiter ardentem.

Intra dictum tabernaculum, nihil aſſervetur præter tremendum illud ſacramentum: amoveantur, & ex eo reliquiæ: imo etiam vaſa oleorum ſanctorum: & ut venientes ad adorandum, norint ubi reſideat ſanctiſſimum ſacramentum, tabernaculum in medio majoris altaris, aut alio eminentiori & decentiori eccleſiæ loco, reponatur.

Atque ut ſacro pabulo refecti, ex hac vita diſcedant Chriſti fideles, cum primum infirmum intra parochiam ſciverit parochus, illum inviſat, horteturque ad ſacrum pœnitentiæ & altaris ſacramentum ſuſcipiendum, eidemque de peccatis ſuis pœnitenti & confeſſo, illud rogatus citiſſime deferat, dato Campanæ ſigno, ut populus accedat illud idem comitaturus: ſit vero parochus indutus ſuperpelliceo & ſtola, veloque ſerico ab humeris pendente, quo vaſculum dicti ſacramenti obtegatur, & ita compoſitus necnon baldachino, ſi fieri poſſit, ſuper eodem portato, pro tanti ſacramenti reverentia, præcedente lumine, a clerico tintinabulum pulſante: duas in dicto vaſe (una ſaltem intra tabernaculum relicta) ad ægrotum accedendo conſecratas hoſtias deferat, quarum alteram tradat infirmo, alteram redeundo ad eccleſiam, populus reverenter adoret. Pſalmos, eundo & redeundo, mediocri voce proferat, & ut in domo ægroti ſit menſa decenter ornata cum luminaribus ad vaſculum tanti ſacramenti, ſuper eamdem reponendum, diligenter procuret.

Monemus etiam parochos, ut poſtquam ad eccleſiam redierint, populum excitent ad tantum ſacramentum comitandum. Indulgentias quadraginta dierum, quas ſuper hoc concedimus, publicent, & ad orandum pro infirmo hortentur.

De reliquiis & veneratione ſanctorum.

CAPUT VI.

ECCLESIA catholica Spiritu ſancto edocta, & antiqua patrum traditione, ſemper dixit ſanctos cum Chriſto regnantes invocandos, & illorum reliquias, quæ vera membra Chriſti tueſunt, & templum Spiritus ſancti, venerandas. Quod ut a fidelibus majori devotione fiat, ſtatuimus ut in locis honeſtis ac decentibus vaſculis, ſive capſis, qua debent religione aſſerventur.

Numquam tamen & millibi proponantur vene-

NNO RISTI 609.

venerandæ, niſi quæ ab epiſcopo probatæ fuerint veræ reliquiæ : qui de novo inventas non niſi conſulto & expreſſe approbante ſummo pontifice venerandas exhibeat.

Si tamen tales in honore habitas repererit, de quibus non ſatis conſtet : ne falſæ credulitati, aut ſuperſtitioni locus ſit, adhibitis in conſilium theologis & piis viris, ea faciat & ordinet, quæ pietati & veritati conſentanea judicaverit.

Populo dumtaxat feſtis ſolennioribus proponantur atque nonniſi a ſacerdote, aut in ſacris ordinibus conſtituto, & ſuperpelliceo induto, ardenti face præeunte deferantur.

In loco decenti & mundo, pannoque ſerico ornato, ardente in eodem, ſi fieri poſſit, perpetuo lampade, aſſeruentur, necnon clavibus obſerentur capſæ aut armaria in quibus reconduntur, quæ penes viros graves de clero, ab epiſcopo deputandos remaneant, quas non exhibeant quibuſcumque perſonis : nec ipſi capſas aperiant, niſi de expreſſo ſolius epiſcopi mandato. Qui ſecus egerint ſevere arbitrio ordinarii puniantur.

Et ut quæ ſemel probatæ fuerint, ſemper tales habeantur, curent epiſcopi earumdem inventarium in ſingulis eccleſiis fieri, cujus tranſcriptum penes ſe habeant ; originale vero in eccleſiis in quibus tales reliquiæ fuerint perpetuo maneat.

Dictæ vero reliquiæ ad ægrotos, non niſi in extrema neceſſitate, & tunc de expreſſo mandato epiſcopi deferantur ; caveantque ſacerdotes & alii omnes cujuſcumque ordinis & ſexus, illis uti ad ſuperſtitioſas obſervationes, uſuſque profanos, prout hactenus, turpis lucri gratia, actum fuiſſe compertum eſt : alias, præter excommunicationis ſententiam quam incurrunt ipſo facto, arbitrio ordinarii etiam coerceantur.

De imaginibus.

CAPUT VII.

IMagines quæ rudium & imperitorum libri ſunt in eccleſiis, prout ſemper probavit eccleſia, aſſerventur. Quibus honorem & reverentiam impertiendam docent patres ſancti : quas tamen in eccleſia obſcœnis figuris depictas, figmenta poetarum repreſentantes, aut alias indecentes, non admittent epiſcopi, ne in eis videat populus illorum imaginem, quorum lectio Chriſti fidelibus eſt interdicta.

De novo non ponantur aut depingantur pro eccleſiis & piis locis imagines, ſine epiſcopi aut vicarii generalis conſenſu, qui videant diligenter, ne quid apocryphum aut ſuperſtitioſum depingendum approbent.

Mutilas & truncatas imagines, aut quæ ad pietatis, vel Dei cultum non conducunt, ab eccleſiis extrahere procurent epiſcopi.

De Blaſphemiis.

CAPUT VIII.

QUa pœna plecti debeant qui ore ſacrilego ſacrum Dei nomen, & ſalvatoris noſtri Jeſu Chriſti, ac deiparæ virginis Mariæ, aut aliorum ſanctorum blaſphemaverint, ex ipſius Dei verbis liquido conſtat, cum præcipit: blaſpdemantem extra caſtra ejectum lapidari debere. Ideoque cum liberius peccent permulti eoquod mitius cum eis actum fuerit : eorum effrænatam loquendi licentiam reprimere cupientes, ſtatuimus quod ſi quis ore impuro blaſphemarit : ſi clericus ſit, excommunicetur, & arbitrio ordinarii puniatur ; ſin vero laicus, & monitus prima, ſecunda & tertia vice, adhibitis duobus ſaltem teſtibus, non deſtiterit, a catholicorum cœtu expulſus, publice excommunicatus per parochum declaretur.

ANNO CHRISTI 1609.

De feſtorum dierum cultu.

CAPUT IX.

SAnctorum ſolennitates celebrandas patres cenſuerunt, ut vel eorum in animis noſtris excitarent imitationem, vel ut eorumdem meritis conſociati, beatorum mentium precibus juvaremur. Nam ut ait D. Auguſtinus ſolennitates martyrum, exhortationes martyriorum ſunt, ut eos imitari non pigeat quos celebrare delectat.

Quocirca doceant primo parochi, ceterique Dei prædicatores, quo ſtudio diebus feſtis Dei cultui dedicatis, divinis officiis, concionibus audiendis, doctrinæ Chriſtianæ, aliiſque id genus piis operibus vacandum ſit : in quibus quiſque integram miſſam ſub peccati mortalis pœna, niſi juſta prædeditus cauſa, audire debet.

Ne dominicis aut aliis feſtivis diebus, ab eccleſia præſcriptis, ſervile aliquod opus fiat prohibemus : nihil emi vendive poſſit, niſi quod illorum dierum victui neceſſarium ſit : nulli fiant incantus, ſive ſubhaſtationes, nec merces cujuſcumque generis exponant mercatores : nec officinas ſuas, aut tabernas aperiant.

Mercatus, emporia, & nundinæ, nuſpiam fiant diebus feſtis, ſed in antecedentem, vel ſubſequentem feſtivitatis diem transferantur.

Abſtineant omnes a quarumcumque rerum vehiculis & agrorum cultura : tum a comeſſationibus, ebrietatibus & impudicitiis ; ne feſti dies in luxu & laſcivia agantur, & Deus conqueratur de illis, ſicut olim fecit per prophetam, dum ait, incenſum abominationem eſſe, & ideo ſe neomenias & ſabbata, necnon calendas odiſſe ; & projecturum ſuper facies ſtercus ſolennitatum talia agentium : ſed cum omni cultu, reverentia, & cordis munditia, ſanctorum ſolennitates celebrentur, & nominatim a clericis qui a choreis, tripudiis & ludis publicis aut aliis, dictis diebus prohibitis maxime, abſtinere debent.

Si aliqua urgeat neceſſitas ratione cujus in diebus feſtivis ſervile aliquod opus fieri oporteat, conſulatur epiſcopus, vel ejus in ſpiritualibus vicarius, qui re diligenter inſpecta, quæ congrua fuerint decernat.

Quo tempore divina officia peraguntur, aut dum conciones habentur, otioſam & vagam turbam e tabernis, foro, & plateis, abigant parochi, rebuſque ſacris intereſſe compellant : non fiant theatrales ludi, ſpectacula, aut tragœdiæ, nec choreæ privatim vel publice ducantur.

Contra præinſerta ſtatuta noſtra de feſtorum obſervatione agentes, abſque aliis literis in forma, per parochos, ad ordinarium, vel ejus officialem ad quem cognitio pertinet, per ſolam ſchedulam continentem aſſignationem reo,

ad

ANNO CHRISTI 1609.

ad primam diem juridicam & signatam ab ipsis, A deferantur : ut pœnis debitis secundum delicti gravitatem puniantur.

Cum multas sanctorum festivitates in nostra provincia celebrare consuevissent homines, pro cujusque civitatis arbitrio : nobis visum est seligere, quas ubique terrarum observat ecclesia, præter eas quæ cuique urbi sint propriæ, quasque parochus quilibet in sua parochia habeat in tabula descriptas.

Ita tota nostra provincia festos dies celebrari & inviolabiliter observari præcipimus, juxta calendarium reformationis, felicis memoriæ Clementis VIII.

In quolibet autem die epiphaniæ, annis singulis, indictio Romana, epactæ, numerus au- B reus, litera dominicalis, & festa mobilia ejusdem anni per parochum inter missarum solennia e suggestis denuncientur.

Et ultra festos dies cuique diœcesi proprios, pro locorum consuetudine & populi devotione decernant & instituant episcopi, quantum ad Dei laudem conferre judicaverint. Neque propterea pias hominum voluntates, plures dies festos celebrantium contemnimus : sed tales ut idem præstent hortamur, scientes non inde sterilitatem, sed rerum omnium abundantiam venire, cum non sit aliquid qui plantat aut rigat, sed Deus est qui incrementum dat : ideo sanctorum alia festa, ad arbitrium & devotionem populi celebranda remit- C timus.

Festum annunciationis B. Mariæ virginis secundum ecclesiæ universæ ritum, numquam transferatur, etiamsi in sabbato sancto, vel alio die majoris hebdomadæ evenerit, licet officium transferri necesse sit.

De observatione jejuniorum.

CAPUT X.

CUm quadragesimale jejunium a traditione apostolorum habeat ecclesia, illud sancte a fidelibus observandum est. Nam jejuniis siccatur vitiorum sentina, marcet petulantia, D languet concupiscentia, & fugitivæ abeunt voluptates.

Ideo præfatum quadragesimale jejunium, vigiliæ, & quatuor tempora, per abstinentiam & ciborum delectum observentur.

Dictis temporibus, cibi venales vetiti non exponantur, sed pro necessitate ægrotantium clam & sine scandalo ministrentur, habentibus expressam ab ordinario in scriptis licentiam : quam nonnisi nota necessitate, &, si fieri possit, medicorum attestatione inspecta conferent.

Medicos vero omnes quibusdam diebus ante quadragesimam episcopi ad se venire mandent, & moneant ne propriæ salutis immemores, fa- E cilitate nimia, cujuspiam male affectam testentur sanitatem, ne sibi parent gehennam alios nimia adulatione perdentes, hortantes omnes in domino ut frequentes sint audiendis concionibus, & sacramentis ecclesiæ recipiendis, eo præcipue tempore, quo fideles studiosius rebus divinis vacare debent, cum sit tempus acceptabile, & dies salutis.

De hæreticis.

CAPUT XL

QUia non sine magna animarum jactura & gravi ecclesiasticæ unitatis detrimento, elapsis temporibus quædam in hac nostra provincia falsæ hæreticorum doctrinæ increverunt : fugienda est illorum familiaritas, qui errores & scandala in populum disseminant, & Deus optimus maximus votis, precibusque obnixe rogandus, ut hi tot errorum tenebris implicati catholicam veritatem cognoscant & sequantur. Quamdiu vero membra non sunt ecclesiæ : rei sacræ, aut sacramentorum administrationi adesse non permittantur, sed prorsus ab ecclesiarum liminibus arceantur, præterquam concionis tempore : ut pudore affecti & confusi, aliquando resipiscant, quos anathemate ferit ecclesia, & tanquam putrida membra, ne sana inficiant, resecat. Suos igitur sæpius moneant subditos episcopi, ut si propter sæcularia cum illis agere cogantur, de rebus fidei, credentes certo quæ credit ecclesia, non disputent : ne hamo falsitatis capti, dum nimis curiose & præter captum inquirunt, mortem sibi certissimam afferant.

De indulgentiis.

CAPUT XII.

PLus quam sufficienter pro peccatis nostris persolvit Christus, per opera, ad quæ non tenebatur pro nostra redemptione : quorum merita, ut thesaurum pretiosissimum, in manibus D. Petri apostolorum principis, ejusque successorum tradidit : ut pro sua prudentia ad libitum fidelibus communicarent, per concessiones quas semper indulgentias nominavit ecclesia populo utiles : eas tamen quæstus sordidi gratia publicari vetitum est.

Idem statuimus ne in ecclesiis, aut alias quoque modo, publicentur indulgentiæ nisi ab episcopis visæ, & per eorum sigillum aut signum, & secretarii subscriptionem, appareat parochis eas a summo pontifice concessas fuisse.

Parochi vero & concionatores, indulgentiarum valorem, utilitatem, & efficaciam fidelibus explicent : simulque ostendant, cum qua diligentia pietate & puritate mentis, applicare quisque sibi eas debeat.

In ecclesiis quibus indulgentiæ concessæ fuerint, & capellis seu altaribus privilegiatis : tabula publice apponatur, signo & sigillo episcopi, ejusque secretarii notata, qua appareat quid concessit, ad dictas indulgentias consequendas.

De sacramentis in genere.

CAPUT XIII.

CUm tanta sit humanæ naturæ imbecillitas, ut ad divina capessenda, animus vix possit assurgere, nisi quibusdam adjuvetur adminiculis : cumque carnali hoc & caduco corpore, velut carcere quodam incluſus, sensuum ministerio plurimum utatur, divinæ sapientiæ visum est, mortalium infirmitati se accommodare;

ANNO CHRISTI 1609.

dare; ſuam virtutem & gratiam, per quaſdam externas res, & ſigna, quæ ſenſibus percipiuntur, nimirum per ſeptem ſacramenta eccleſiæ, conferre: a quibus omnis juſtificatio noſtra incipiat, vel cœpta augeatur, amiſſave reparetur, & non ponentibus obicem conferatur.

Paſtores omni ſtudio & diligentia invigilare debent, ut ſuarum eccleſiarum parochi, rite & qua decet ſedulitate ſacramenta fidelibus adminiſtrent: nec aliis unquam, niſi præſcriptis a Romana eccleſia, ſacramenta adminiſtrandi formulis & cærimoniis: neve cum alio rituali aut ordinario, quam ad uſum Romanum, ut iiſdem omnes cærimoniis ubique utantur, & ſuperfluæ, inutiles & fucatæ cærimoniæ (ſi quando per particulares contra inſtituta eccleſiæ inventæ fuerint) de medio tollantur, & prorſus eliminentur.

Sit inſuper parochus ad quem adminiſtratio ſacramentorum ſpectat, purus, & ab omni labe lethalis peccati alienus, ne dum aliorum quærit ſalutem, ſeipſum condemnet, ſibique æternæ damnationis ſit miniſter: & illi dicatur a Deo, ſigna novi, ſacramentum approbo, gratiam largior: tu vero labiis & corde pollutus quis es?

Et quemadmodum intus candidæ innocentiæ ſtola exornatus eſſe debet, ita etiam extrinſecus mundo ſuperpelliceo ſtolaque ſit ſemper indutus, ut populus intelligat non vulgarem ſed cæleſtem rem agi, cum ſacramenta tractantur.

Ad hæc, noverint rectores animarum, cum ſacramenta ſint dona Dei; liberaliter & gratis conceſſa, non ſolum ſine ſimoniæ labe, verum etiam ſine avaritiæ ſuſpicione eſſe exhibenda: ac propterea maxime caveant ne in eorum adminiſtratione quicquam prorſus verbis, aut etiam ſignis vel minimum, quovis modo petatur, aut exigatur. Qui ſecus fecerint, & pœnis a jure communi ſtatutis, & aliis arbitrio epiſcopi plectantur.

Volumus autem & ordinamus, quod parochus, aut ejus vicarius, ad aliam eccleſiam ſi tranſire contingat, non diſcedat niſi ſucceſſori relictis & aſſignatis libris in quibus eorum qui baptizati, confirmati, excommunicati, matrimonio juncti, & ſepulti nomina deſcripta fuerint.

Superbis cum reſiſtat Deus & humilibus det gratiam, cujus vaſa ſunt ſacramenta, ad hæc ſuſcipienda fronte elata accedentes, non debent admitti; ſed qui exteriori corporis geſtu internam denotent animi demiſſionem: propterea nulla ſacramenta conferantur arma geſtantibus, ſed ea deponant ſuſcipientes, & eorum patrini, quando neceſſarii ſunt.

De baptiſmi ſacramento.

CAPUT XIV.

INter omnia novæ legis ſacramenta, primum maximeque neceſſarium & utile eſt baptiſmus: in quo ſordes peccatorum tam originalis quam actualium deponuntur; & per quem fidei ſignaculum recipimus, militiæque Chriſtianæ adſcribimur; nec ulli qui eo privatus eſt in re aut in voto, ad regnum cælorum patet aditus.

Idcirco in domino præcipimus, ut quam citiſſime fieri poterit, liberos ſuos parentes baptizandos curent: neque diu ſuſceptrices & patrinos expectent: [a] in tali expectatione animas pretioſo Chriſti ſanguine redemptas, maximo graviſſimoque æternæ mortis periculo e quo emergere nunquam poſſint exponant: propterea jubemus ut ultra tres dies ab infantum nativitate, vel ad ſummum ultra octo hoc ſacramentum nullo pacto differatur.

ANNO CHRISTI 1609.

a) *Forte*, ne tali. H.

At ſi aliquod recens natis infantibus immineat vitæ periculum, curent parentes omni adhibita diligentia domi vel a presbytero, vel a laico abſente ſacerdote, vel non exiſtente ibi laico viro, a femina eos baptizari, cum intentione faciendi quæ juſſit Chriſtus, & intendit eccleſia, cum aqua elementari ſimplici, & verbis domini noſtri Jeſu Chriſti diſtincte prolatis: nempe, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filli, & Spiritus ſancti, Amen.* Quæ ſi Latine neſciant, vulgari idiomate per baptizantem proferri poterunt.

Nomen infantis qui domi ob neceſſitatem baptizatus eſt, in librum baptizatorum, a parocho, notato patrini nomine, & ejus qui domi ad baptiſmum, & qui in eccleſia ad catechiſmum & exorciſmum adhibitus eſt, de more referatur.

Curatis autem, ſacerdotibuſve, extra neceſſitatis caſum, ſub pœna excommunicationis ad domum cujuſquam, etiam magnatis, ad baptiſmum miniſtrandum accedere prohibemus: neceſſitas autem illa intelligatur quæ mortem infanti minetur.

Neque præterea aliquis ſit qui cærimonias & ritus S. Romanæ eccleſiæ (quæ multum pietatis & utilitatis habent) negligat; ſed poſt eorum convaleſcentiam, & quam citiſſime fieri poterit, infantes in domo baptizati, ad eccleſiam, & parochum portentur, dictarum cærimoniarum cauſa: ſub pœna contemptus præcepit eccleſiæ; hujuſmodi etiam cærimoniæ, iis qui ab hæreticis baptizati ad eccleſiam revertentur erunt obſervandæ, dum tamen in baptiſmo formam materiamque delatam adhibuerint.

Quos jam baptizarint hæretici, eos rebaptizare prohibemus, ſub pœnis in ſacris canonibus contentis: niſi forte inſtitutam a Chriſto baptiſmi formam materiamque eos minime obſervaſſe conſtaret.

Admoneant interim parochi ſuſceptores & patrinos de cognatione ſpirituali, quæ contrahitur inter baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem & matrem, ac inter tenentes ſive ſuſcipientes & baptizatum: deque illorum in contrahendis matrimoniis impedimento: & quod ad parvulum edocendum in fide catholica, hoc negligentibus, aut vita functis parentibus, ſint obligati.

Similiter declarent quod poſtquam domi fuerit baptizatus puer, & ad eccleſiam pro dictis cærimoniis faciendis defertur, qui eumdem levant non fiunt compatres, neque cognationem aliquam (quæ tantum eſt in ipſo actu baptiſmi) contrahunt.

Obſtetrices duobus poſt hujus decreti promulgationem menſibus, pœna arbitrio epiſcopi propoſita, non præſtent officium, niſi per parochum in ſcriptis probatæ ſint, & idoneæ judicatæ ad ſacramentum baptiſmi, cum neceſſe fuerit, adminiſtrandum, ſuper quibus invigilare debent animarum rectores.

Quæ autem probata eſt moneatur, ut curet quoad fieri poteſt, cum baptizat, duas ſal

ANNO CHRISTI 1609.

tem mulieres, at matrem præsertim, si potest, testes adesse; quæ in baptizando verba ab ea distincte prolata audiant.

Parochus vero, cum perquiret an infans baptizatus sit, diligenter obstetricem, & testes etiam de verbis prolatis interroget; ut sibi constet, an baptismi forma recte adhibita sit, an vero secus, quam ob rem oporteat infantem a se baptizari.

In baptismo sacerdos aut parochus baptizans, præsentem adesse non patiatur, neque Judæum, neque hæreticum, neque denique alium quemquam a fide Christiana aversum: minusque admittat aliquos compatres, de fide suspectos vel nondum confirmatos.

Licet expositus aut projectus infans schedulam habeat collo appensam, quæ illum baptizatum esse testetur: si tamen re diligenter perquisita, quemadmodum catechismo Romano expressum est, adhuc dubium sit eum baptizatum esse, hac conditionis formula baptizetur, *Si tu es baptizatus, ego te iterum non baptizo*: [a] &, *si nondum baptizatus es, ego te baptizo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Amen.

a Forte, sed si. H.

Sacerdos aut parochus baptizans caveat ne ad infantem baptizandum, alio chrismate utatur quam eo, quod illo ipso anno consecratum est: ut veteri canone cavetur, sub pœna suspensionis incurrendæ.

Et quia in baptismi susceptione, satanæ mundique pompis renunciatur, absurdum est magnifico adeo luxu, inanibusque sumptibus diem quo baptismus confertur transigi solennem; itaque musicorum conventum, concomitationem, risus jocosque effusiores, deambulationes & oscula in ecclesia omnino prohibemus.

Et quia avaritia suadente, permulti in electione susceptorum sive compatrum, non quidem probiores sed ditiores passim eligunt: sub pœna excommunicationis statuimus, & mandamus, tam contra recipientes, quam dantes, ne puero vel parentibus, pro nova ejusmodi cognatione aliquid ullo modo donetur: exceptis iis quibus ob summam egestatem, eleemosynam impertiri videbitur necessarium.

Consuetudinem vero detestabilem, quæ nonnullis in locis pernitiose invaluit, per quam pueri de novo baptizati, super altari, pecunia vel aliquo munere a compatribus redimendi exponuntur, damnamus, penitusque improbamus.

Quoniam compaternitas vinculum inducit spirituale, & ad plura quæ minus forte considerantur adstringit: sacrorum canonum, & maxime concilii Tridentini vestigiis inhærendo, statuimus: ut unus tantum, sive vir, sive mulier: vel ad summum unus & una, baptizandum de sacro lavacro suscipiant, & non plures. Parochus vero antequam ad baptismum conferendum accedat, diligenter inquirat qui compatres sunt electi, quos tantum admittat & non alios.

Si duo vel plures infantes, uno & eodem tempore baptizandi afferuntur, eorum unicuique, catechismum, exorcismum & reliquas statutas cærimonias, baptismumque parochus sigillatim ministret atque adhibeat.

Fideles qui præsentes adsunt, pie, religiose, omnique animi attentione adesse sæpe moneat: memoria tacita studiose secum recogitantes, quæ Deo, cum baptismum ipsum susceperunt, sancte spoponderint.

Curent parochi ut infantibus proprio nomine in baptismo appellandis, nomina patrum veteris testamenti raro imponantur: nunquam autem quæ turpia aut ridicula sunt, sicut nec ea quæ impiorum & impurorum hominum memoriam referant: sed illorum qui ob veræ pietatis ac sanctæ religionis, virtutisque Christianæ laudem, sanctorum numero adscripti sint, ut & in ipso vitæ ingressu cum ethnicis, Judæis, & hæreticis, ne nomen quidem commune fideles habere se velle protestentur; nec ipsi infantes etiam cum ætate processerint nominum similitudine ad eorum a quibus illa accepta sint imitationem excitentur.

Baptisterium clausum perpetuo sit, mundum purumque continuo fulgeat nitore: tum reliqua omnia in manuali descripta ad ejus nitidum cultum accommodentur.

Dictum autem baptismi sacramentum, nudis infantibus tantummodo, dum abluuntur, conferant parochi, nisi aliquod grave inde viderint futurum incommodum: caveantque ne ex nimia infusione aquæ, baptizato damnum aliquod inferatur.

Quod si alterius parochiæ (quod non fiat nisi de licentia episcopi) infantem parochus aliquis baptizaverit, tunc teneatur ad proprium parochum deferre, ut ipse nomen & cognomen baptizati, parentum, & suscipientium in libro baptizatorum describat.

De confirmatione.

CAPUT XV.

SANCTORUM patrum institutionibus constat, nos in baptismo regenerari ad vitam: & post baptismum in hoc sacramento quo per impositionem manuum episcopi, Spiritus sanctus diffunditur in corda fidelium, robur atque fortitudinem dari.

Ut enim athletas, antequam ad singulare aliquod certamen descenderent, ungi solitos testatum est: sic verus Christi miles sacro chrismate ungitur, ut omnia tela nequissimi hostis facile retundat, & in malitia spirituali, contra carnis, mundi, & diaboli tentationes consignetur. Ideo hoc sacramentum fideliter & solicite administrent episcopi, ne per eorum negligentiam fiant vires populi sibi commissi ad resistendum imbecilliores.

Sint itaque soliciti patres, pueros suos episcopo confirmandos offerre: non admittantur autem ad hoc sacramentum, nisi sint perfectæ ætatis: vel ad minus qui septimum annum attigerint; qui orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum apostolorum, & decem præcepta decalogi norint. Adultos etiam peccata confiteri, symbolum profiteri, & jejunos accedere hortentur, si hora matutina hoc sacramentum conferatur.

Atque ob eam quidem causam, episcopus illa fidei rudimenta sibi ab illis recitari jubebit: quam diligentiam idem episcopus etiam, ut opus esse viderit, aliquando præstet per se vel alium sacerdotem, quem ad eam rem cognoscendam constituerit.

Procurent etiam episcopi per parochos populum doceri vim, effectum & dignitatem hujus sacramenti: non solum ante diem confirmationis, quem prius populo annuntiari oportet, sed etiam sæpe intra annum.

Caveant episcopi in hujus sacramenti administratione, ab omni strepitu, vociferatione & confabulatione: sint quoque compositi qui ejusmodi sacramentum recipiunt, manibus ante pectus jun-

ANNO CHRISTI 1609.

junctis, suo omnes ordine religiosæ ac devote cum sancto silentio orent.

Omnes qui ad hoc sacramentum accedent chirographum præ manibus gestabunt, in quo descriptum sit nomen illius qui confirmandus est, & præterea patrini, quod ecclesiasticus ab episcopo deputandus de manu confirmandi accipiat, ejusque nomen intelligibili voce legat, & illud idem asservet: ut deinde omnia confirmatorum nomina per parochum in libro baptizatorum separatim transcribenda, eidem tradat.

Non sit patrinus aut matrina in confirmatione, qui infantem levarit, nec pater aut mater, ut in rebus fidei confirmati novum recipiant tutorem.

Sacrilegam multorum consuetudinem nimia lucri cupiditate in sacramenti confirmationis iterata susceptione abolere cupientes, inhibemus patrinis & matrinis sub pœna excommunicationis, aliquam pecuniam, aut aliud quidpiam confirmatis dare: sed tantum curent eos docere quæ deceant Christianum, sacro chrismate in confirmatione linitum.

De sacramento pœnitentiæ.

CAPUT XVI.

QUI stolam innocentiæ sibi in baptismo traditam amiserint, aut se peccatis lethalibus macularint, his non minus necessarium est sacramentum pœnitentiæ, quam sacrum lavacrum infectis originali peccato, cum illud dicatur secunda post naufragium tabula: ut autem non fructuose suscipitur nisi in suscipiente sit oris confessio, cordis contritio, & operis satisfactio, ita in conferente jurisdictio, & inter lepram & lepram discretio esse debet.

Quapropter ad fidelium, confessiones audiendas nullus sive sæcularis, sive regularis sit, aut quacumque dignitate vel auctoritate fulgens admittatur, nisi qui per episcopum, prævio super literatura examine diligentique de vita & moribus inquisitione præcedentibus, factoque de prudentia experimento, fuerit approbatus: & in scriptis obtinuerit facultatem, quæ gratis detur: & sine qua nemini omnino liceat audire confessiones, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ: cum alias non sit absolvere, sed confitentem decipere: excepto mortis periculo, in quo quilibet sacerdos, vere pœnitentem potest ab omnibus peccatis absolvere.

Quilibet episcopus, prout viderit pro bono subditorum esse necessarium, brevem institutionem faciat pro confessariis monendis, cujus exemplar singuli habere teneantur.

Examinati moneantur, ut non alia utantur absolutionis formula, quam quæ inferius est inserta, videlicet post preces: *Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis omnibus peccatis tuis perducat te ad vitam æternam. Indulgentiam, absolutionem & remissionem omnium peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens & misericors dominus.* Postea subdat: *Dominus noster Jesus Christus, qui est summus pontifex te absolvat, & ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis in quantum possum & indiges: deinde ego te absolvo ab omnibus peccatis tuis, in nomine Patris & Filii, & Spiritus sancti. Amen: Passio domini nostri Jesu Christi, & merita beatæ Mariæ semper virginis, & omnium sanctorum, & quidquid boni feceris, & mali sustinueris sit tibi in remissionem peccatorum tuorum, in augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen.* Sed ex his omnibus maxime advertant ne verba quæ essentialia sunt omittantur nimirum: *Ego te absolvo, ab omnibus peccatis tuis in nomine Patris & Filii, & Spiritus sancti. Amen.* Quæ proferat confessarius distincte, signo cruci signando confitentem.

Utile est sæpius perditam gratiam hoc salutari pœnitentiæ remedio recipere. Hortamur itaque fideles omnes, ut si fieri possit, quater in anno peccata sua confiteantur: quod facere poterunt cuilibet sacerdoti approbato. In paschate tamen testificationem chartula, aut nota aliqua confitentibus dare tenebuntur confessarii delegati, quam illi ad parochum deferant, qui eorum nomina in libro descripta diligenter custodiet.

Judex constitutus cum sit sacerdos, ut solvat aut liget, pœnitentes non audiat nisi pro tribunali sedendo, pœnitente genua flectente, palam & intra ecclesiam, hora diurna, nullisque subjectis pulvinaribus, ut se reum agnoscat atque profiteatur, excepta ægrotantium necessitate.

Ob tanti sacramenti reverentiam, in qualibet ecclesia tot constituantur confessionalia in loco patenti, quot probandi erunt sacerdotes necessarii ad audiendas confessiones: & ita disponantur, ut confessarius a pœnitente recte dividatur per asseres, in quibus sit craticula ex qua pœnitentis delicta confessarius, & confessarii monita pœnitens clare & distincte percipiat.

Sordidum quæstum nutu aut voce a pœnitentibus ne petant confessarii, sed tantum recipiant eleemosynas, quas libere sibi ab ipsis dari videbunt, nec confessiones audiant nisi decenti habitu, sive sæculares aut regulares sint.

Et quoniam propter peccata sæpe a Deo mittuntur infirmitates, a quibus non nisi peculiari quadam ipsius ope sanari possumus: salutarem Innocentii tertii constitutionem insequentes, præcipimus medicis, ut ægrotum cum primum inviserint, ad peccata sua idoneo confessario confitenda hortentur, & moneant: nec eum nisi confessum, tertio invisant, sub pœna excommunicationis.

Ne pro terreno, in homine deturpetur quod ad imaginem Dei effectum est, cum anima longe corpori præstet: pro quacumque infirmitate corporis sananda, sub interminatione divini judicii, inhibemus medicis remedia ordinare, per quæ ad peccatum mortale invitari possit ægrotus.

De casibus reservatis.

CAPUT XVII.

ABSOLUTIO peccatorum cum actus sit jurisdictionis, non potest sacerdos a peccatis absolvere, nisi inquantum sibi jurisdictio est attributa: unde simpliciter approbatus non potest ab omnibus casibus absolvere, sed ad episcopum aut summum pontificem remittet pœnitentem, in quo casu sedi apostolicæ aut episcopo reservatos inveniet. Episcopus tamen a casibus sibi reservatis absolvendi facultatem quadragesimali tempore gratis concedat sacerdotibus, quos alias idoneos ad audiendas confessiones judicaverit: demptis iis quos graviores & propter nimiam indulgentiam absolvendi frequentiores repererit, ne facilis ad ea perpetranda reddatur populus. Ea tamen utetur prudentia,

ANNO CHRISTI 1609.

ut non ſevere & rigide remiſſum perturbet, ſed hortatione & leni diſcurſu, gravitatem peccati explicando, affabilitatem prælati demonſtrabit: & efficiet externo geſtu, ut non abire juſſum ſine abſolutione cognoſcant circumſtantes: imo & ipſe ſacerdos adibit epiſcopum, facultatem a tali caſu abſolvendi petiturus.

Caſus ſibi reſervatos publicare facient epiſcopi in ſuis ſynodis diœceſanis, ut norit quilibet quid ſibi conceſſum, quid denegatum: ne cum damno pœnitentium in alienam meſſem falcem mittat.

Cum ſibi reſervandi caſus facultatem habeant epiſcopi, ea tamen parce utentur, ne propter nimiam ſeveritatem ſuffuſi rubore ſubditi peccata retineant: ſed eos tantum ſibi reſervabunt, quos ad bonum animæ ſubditorum conducere judicabunt.

De ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento.

CAPUT XVIII.

SACRAMENTUM fidelium viaticum, & propter rem in eo ſumptam ſacramentorum omnium excellentiſſimum, omnibus re ipſa aut voto, ad ſalutem neceſſarium, ex præcepto eccleſiæ ſemel ſaltem in anno ſuſcipiendum, digne diſpoſitis, ut non eſt negandum, ita impuris non concedendum: ſed his, qui, ut ait apoſtolus, ſe prius probaverint, & ſic ad illud manducandum acceſſerint. Vita enim eſt bonis, & mors malis: nam qui indigne arcam fœderis tangunt, retro mortui cadunt.

Idcirco tempore paſchatis ſemel, a proprio parocho recipiet auguſtiſſimum euchariſtiæ ſacramentum quilibet fidelis, ſub pœna excommunicationis: qui cum parochus noſſe debeat vultum pecoris, tum rejiciet, pro ut illi injungimus, a ſuſceptione tanti & tam tremendi ſacramenti, excommunicatos, uſurarios manifeſtos, adulteros, concubinarios, blaſphematores notorios, meretrices, & alios infames peccatores, ut par eſt, non pœnitentes.

Quilibet parochus deferet ad ſynodum, & in ſcriptis tradet nomina & cognomina eorum qui non communicarunt illo anno, quos monendos tertio curabit epiſcopus: alias non obedientes a communicatione fidelium ut excommunicatos arcendos jubebit. Feſtum autem paſchatis a die dominica in ramis palmarum, uſque ad dominicam in albis incluſive volumus intelligendum.

Dum miniſtrabunt euchariſtiæ ſacramentum, illud deferent ſacerdotes in pixide, aut intra calicem. Sit vero communicantium mappa munda & nitida, ut ſi (quod abſit) aliquando e manu decideret ſacra hoſtia, eam non humi, ſed in dicta mappa reſervatam recipiant ſacerdotes.

Priuſquam vero communicantibus tradant ſacram hoſtiam, vertentes ſe ab altari ad communicantes in manu dextera, ſupra pixidis aut calicis os appoſita, unam hoſtiam tenentes, qua decet reverentia, voce aliquantulum elata dicent: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*: tum capite aliquantulum inclinato, lente, ut idem una cum illis proferre poſſint communicantes, ſubjungent ter lingua Latina, aut vernacula: *Domine non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum, ſed tantum dic verbo, & ſanabitur anima mea*: & proſequendo communionem, dicent: *Corpus domini noſtri Jeſu Chriſti cuſtodiat animam tuam in vitam æternam, Amen*: ſignando deinde ſigno crucis recipientem.

Non utatur parochus calice ad dandam purificationem: ſed habeat cyathum mundum, in quo ſit vinum aut aqua, quem deferat miniſter, cum mantili, & communicatis purificationem dabit: ita tamen ut cum ſacerdoti euchariſtiam deferenti obviverit, ei profunde genu flectat.

Sub pœna excommunicationis prohibemus ſacerdotibus ſacram euchariſtiam miniſtrantibus, quoquomodo a ſuſcipientibus ſacramentum aliquid quæritare.

Non admittant parochi infantes ad ſuſceptionem tanti ſacramenti, quod cibus eſt grandium: ſed eos tantum quorum ſit probata vita & modeſtia, qui quod ore ſumpſerint mente ruminare poſſint.

De miſſa ſacrificio.

CAPUT XIX.

PIGNUS redemptionis noſtræ, & quotidianum humanæ reconciliationis incrementum, ac ſacrificium, quanta debeat reverentia celebrari, & qua cordis puritate ad illud accedere teneatur ſacerdos, ſatis expreſſe notant, qui angelis ſuperiores aſſerunt ſacerdotes, dum ſæpius agunt celebrando quod ſemel in utero virginis actum eſt: quod eo attentius conſiderabit ſacerdos miſſam celebraturus, ſi adverterit ſe pontificem prius pro ſe, deinde vero pro peccatis populi ſacrum facturum.

Irrepſere tamen permulta, quæ minus ad devotionem populum excitant, aut ad riſum provocant, imo a frequentatione tanti ſacrificii avocant: dum turpi quæſtu, non ſatis parati, indecenter ad altare accedunt, & in eo minus modeſte ſe gerunt.

Nos itaque primum illum candorem videre cupientes in ſacerdotibus, ſtatuimus, ut celebraturi purgata primum conſcientia ſe in ſacrarium recipiant, ubi repertis his, & in miſſali perlectis, quæ in miſſa ſunt recitaturi, orationes ob ordinario Romano præſcriptas, pro ſua devotione fundent & pronuntiabunt: tum parabunt calicem cum purificatorio, patellam cum hoſtia munda, & ſacris linteaminibus & velo, ſi haberi poſſit, cooperient. Intra dictum ſacrarium & non alibi induent ſe veſtibus ſacris; & deinde pileo quadrato in capite geſtando, calicem paratum deferendo, & præcedente miniſtro, ad altare accedent, coram quo profunde inclinati, detecto capite & facta reverentia, & ſuper eodem ſacris linteaminibus explicatis, & parato miſſali in cornu epiſtolæ, introitum & reliqua in miſſa recitabunt & facient: nihil addendo vel diminuendo, nec ullas adhibendo cærimonias, præter eas quæ in miſſali Romano expreſſe notantur: ut unitas in fide & moribus, & actionibus, inter fideles, ſicut ſemper fuit ubique terrarum, reperiatur.

Pacta & conditiones ſordidas, quæ ſimoniam ſapiunt, pro miſſarum celebratione vitabunt: ne ipſis miniſtrantibus, laici certo & ſuperſtitioſo candelarum numero utantur, aut alia agant quæ ſuperſtitionem denotant: ipſi vero miſſam de officio recitent, niſi aliud neceſſitas exigat: nec vero per eos, ſub pœna excommunicationis, addantur pſalmi, aut alia quæcunque in miſſa, præter tertiam orationem, quam quiſque celebrans ad libitum recitare poteſt.

Non

ANNO CHRISTI 1609.

Non celebretur miſſa pro defunctis, niſi corpore præſente: nec fiant publicæ mortuorum abſolutiones, diebus dominicis & feſtivis ſolennibus poſt miſſæ celebrationem: aliis vero diebus non fiant dictæ abſolutiones niſi depoſita caſula. Nec celebrentur miſſæ in domibus privatis, etiam magnatum & potentum, niſi eſſet ſacellum ad hoc ſpecialiter conſtructum & per epiſcopum aut de ejus mandato benedictum, niſi etiam altare portatile conſecratum. A

Miniſtrantes celebrantibus induantur toga talari, nec ad id admittantur feminæ, quibus nec eſt licitum parare altare, cum ſilere debeant in eccleſia, & propter ſacerdotes faciem velare: illis ideo prohibemus ne ad altare propius accedant, dum divina peraguntur. B

Infinitum tanti ſacrificii meritum omnibus quidem prodeſt, ſed his maxime qui præſentes ſunt, & modeſte ſe gerunt: ideo curent ſacerdotes, circumſtantes omnes, uti invitantur, elevare corda, ſpiritum dimittere, quod exteriori corporis diſpoſitione denotent: & idcirco ſtantes, irreverenter ſedentes, aut capite operto eſſe in eccleſia a conſecratione ſacri corporis Chriſti uſque ad communionem non permittant.

Dum celebrantur, ut vulgo dicitur, novæ miſſæ, non ſint choreæ: & eas ducere tam ſacerdoti primam miſſam celebranti, quam aliis omnibus diſtricte prohibemus: tunc vitentur C ſumptuoſa convivia & alia omnia quæ luxum ſapiunt abigantur: ſed in ſacerdotibus ſit omnis modeſtia quæ audientes miſſam ad devotionem commoveat: ſecus agentes arbitrio ordinarii puniantur.

Quod ex devotione pro miſſarum celebratione per fideles ſacerdoti in eleemoſynam erogatur, ipſe recipiat: a pluribus idem non petiturus, ſub pœna excommunicationis.

Piæ defunctorum voluntates mandari executioni cum non poſſint, propter modicitatem cerum legatarum, & ſacerdotes non habeant ex his, unde vitæ neceſſaria recipiant: ideo juxta ſacri concilii Tridentini ſtatuta, ſeſſione vigeſima quinta, de reformatione, decernimus, ut re diligenter inſpecta, in ſynodo diœceſana, uniant diverſa legata, aut beneficia in quibuſvis ſint eccleſiis: aut officia minuant, prout viderint exqedire. D

Sacerdotibus quacumque dignitate fulgentibus, niſi fuerint epiſcopi aut abbates, uſum mithræ habentes, in fine miſſæ, hac ſola benedicendi forma uti mandamus: *Benedicat vos omnipotens Deus, Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus.* Amen. Et hoc non admodum ſonora, ſed nihilominus intelligibili voce fiat.

De clericis peregrinis & vagis

CAPUT XX.

NON permittant rectores eccleſiarum quemquam ſacerdotem, in ſuis eccleſiis celebrare, niſi viſa licentia eidem in ſcriptis conceſſa per epiſcopum, aut vicarium generalem diœceſanum: facultatem autem hujuſmodi non concedant epiſcopi niſi viſis literis ordinum clerici, & atteſtatione proprii epiſcopi, ſuper vita & moribus eo anno conceſſis: quam atteſtationem clerici peregrini ab epiſcopis in quorum diœceſibus morati fuerint, diſceſſuri obtinebunt. E

Regulares vero a ſuis ordinariis in forma obtentam obedientiam exhibeant, ſi facultatem celebrandi ſibi concedi intendant. ANNO CHRISTI 1609.

Criminoſos aut apoſtatas credimus clericos ſæculares aut regulares, non habentes ſimiles atteſtationes aut obedientiam: ideo qui ſine ipſis deprehenſi fuerint capiantur, & in carceres detruſi puniantur, aut ad ſuos ſuperiores ordinarios remittantur.

Si religioſus cujuſcumque ordinis extra ſui monaſterii ſepta repertus fuerit, ſine regulari habitu, per locorum ordinarios incarceretur, & juxta ſanctiones canonicas puniatur.

De ſacramento ordinis.

CAPUT XXI.

PER ſeipſos ordines conferant epiſcopi ſubditis ſuis, examinatis, & ſufficientibus repertis, quorum illis ſit probata vita, per diligentem inquiſitionem & atteſtationem a parocho, magiſtro ſcholæ & ſenioribus loci in quo reſidet ordinandus. Quod ſi infirmitate aut alio legitimo detentus impedimento epiſcopus proprius ad alium remiſerit eum qui eſt ordinandus, hoc faciet literis dimiſſoriis: quas non concedet pro quocumque ordine, niſi ita prius examinato & approbato, ac ſi ipſe eumdem ordinem, pro quo dimittitur, eidem conferre deberet.

Fidei rudimenta ignorantes, ſacro chriſmate non deliniti, legere & ſcribere neſcientes, ſpurii aut illegitimi, ad primam clericalem tonſuram abſque epiſcopi diſpenſatione non admittantur.

Omnia quæ a ſacris canonibus & nominatim a ſacro concilio Tridentino, ſeſſione vigeſima tertia de reformatione conſtituta ſunt, in conferendis ordinibus, ab epiſcopo, & ordines recipientibus inviolabiliter obſerventur.

Literæ dimiſſoriæ illis tantum conferantur, quos prævio examine, & diligenti facta inquiſitione, de ipſorum vita & moribus, idoneos & probatæ vitæ repererint: quique vel titulo beneficii, vel patrimonii, valorem triginta aureorum annuis reditibus actualiter poſſideant: ne tandem in dedecus miniſterii dum ſacerdotes fuerint, ſe vilibus immiſcere vel mendicare cogantur.

Et ne talis ſupponatur titulus, illum non recipient, niſi inſtrumento publico atteſtatum per officiarios, & conſules loci in quo erunt bona patrimonii, qui dicant & teſtentur bona expreſſa in dicto titulo vere poſſideri a conſtituente, & ipſum ære alieno non gravatum, talia bona dare poſſe quæ ad valorem annuum reditus præfati aſcendunt: cujus tituli & atteſtationum copiam penes ſe debite ſignatam, reſervabit epiſcopi ſecretarius.

In literis dimiſſorialibus non inſeratur clauſula illa: *conſcientiam noſtram exonerantes: veſtram onerantes*: cum nullus remitti debeat quin ejus ordinis, ad quem ſumendum remittitur ab ordinario, capax & idoneus fuerit judicatus.

Sed quoniam talis abuſus jam ab aliquibus annis in noſtra inolevit provincia, dum permulti furtim beneficia aut capellas ſub colorato aut fraudulento aliquo titulo mendicant, variis artibus & fallaciis confingentes ſe beneficium eccleſiaſticum, aut etiam facultates alias ſufficientes poſſidere cum a nobis aut coepiſcopis

ANNO CHRISTI 1607.

in examine, tanquam inhabiles & indigni rejecti fuerint ob ſupinam illorum in rebus divinis ignorantiam.

Statuimus quod in poſterum nulli epiſcopi ordines vel literas conferant dimiſſorias, niſi his quos ſciverint de ſua diœceſi oriundos : aut in ea per tres annos beneficium pacifice poſſederint, annui reditus valoris ſupra dicti triginta aureorum, alias nonobſtante poſſeſſione beneficii minoris valoris, ab ordinum ſuſceptione repellant.

In literis dimiſſoriis, non detur facultas niſi ad ſolum ordinem ſacrum ſuſcipiendum intra annum; quo elapſo, dictæ literæ nullius ſint effectus.

Propter abuſus, quos experimento cognovimus in extraneis, qui ſub falſis & fictis dimiſſoriis, ad ordines ſuſcipiendos, & ut examen a ſacris ſanctionibus ordinatum evitare poſſint, in Galliam veniunt : ſtatuimus ut nullæ externorum admittantur dimiſſoriæ, ſed cum illis a ſuſceptione ordinum rejiciantur : niſi ſint regulares, qui ſaltem per annum intra regnum reſederint, & ibidem ab ordinariis præſentis regni dimiſſorias obtinuerint.

De matrimonio.

CAPUT XXII.

MAtrimonium a Deo inſtitutum, unionem Chriſti & eccleſiæ perfecte ſignificans, unde magnum ſacramentum eſt appellatum, licet puritatem denotet, tamen propter laſciviam & immoderatos appetitus fœdatur a permultis, dum quod Deus conjunxit non ſine ſacrilegio ſeparare tentat : & quod libere agendum eſt, vi aut metu fieri procurant. Quod advertens ſacroſancta Tridentina ſynodus, & cum tot, tantiſque malis curandis ſanandiſque optima & opportuna remedia inſtituerit quæ perutilia judicavimus : idcirco ejuſdem concilii decreta, quæ in tota noſtra provincia obſervanda ſtatuimus, de verbo ad verbum hic ad hos fines inſeri juſſimus.

Tametſi dubitandum non eſt, clandeſtina matrimonia libero contrahentium conſenſu facta, rata, & vera eſſe matrimonia, quamdiu eccleſia ea irrita non fecit; & proinde jure damnandi ſint illi, ut eos ſancta ſynodus anathemate damnat, qui ea vera & rata eſſe negant, quique falſo affirmant, matrimonia a filiisfamilias ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe, & parentes ea rata vel irrita facere poſſe : nihilominus ſancta Dei eccleſia, ex juſtiſſimis cauſis, illa ſemper deteſtata eſt, atque prohibuit. Verum cum ſancta ſynodus animadvertat, prohibitiones illas propter hominum inobedientiam jam non prodeſſe, gravia peccata perpendat, quæ ex eiſdem clandeſtinis conjugiis ortum habent, præſertim vero eorum qui in ſtatu damnationis permanent : dum priore uxore, cum qua clam contraxerant relicta, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt. Cui malo cum ab eccleſia, quæ de occultis non judicat, ſuccurri non poſſit, niſi efficacius aliquod remedium adhibeatur : idcirco ſacri Lateranenſis concilii ſub Innocentio III. celebrati, veſtigiis inhærendo, præcipit, ut in poſterum antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium parocho, tribus continuis diebus feſtivis in eccleſia inter miſſarum ſolennia, publice denuncietur, inter quos matrimonium ſit contrahendum : quibus denunciationibus factis, ſi nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie eccleſiæ procedatur : ubi parochus, viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo conſenſu intellecto, vel dicat : *Ego vos in matrimonium conjungo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*, vel aliis utantur verbis juxta receptum uniuſcujuſque provinciæ ritum. Quod ſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio matrimonium malitioſe impediri poſſe, ſi tot præceſſerint denunciationes, tunc vel una tantum denunciatio fiat, vel ſaltem parocho & duobus vel tribus teſtibus præſentibus matrimonium celebretur : deinde ante illius conſummationem denunciationes in eccleſia fiant, ut ſi quæ ſubſint impedimenta facilius detegantur, niſi ordinarius ipſe expedire judicaverit ut prædictæ denunciationes remittantur; quod illius prudentiæ & judicio ſancta ſynodus relinquit. Qui aliter quam præſente parocho, vel alio ſacerdote, de ipſius parochi, ſeu ordinarii licentia, & duobus vel tribus teſtibus, matrimonium contrahere attentabunt, eos ſancta ſynodus ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit, & ejuſmodi contractus irritos, & nullos eſſe decernit, prout eos præſenti decreto irritos facit & annullat. Inſuper parochum vel alium ſacerdotem qui cum minore teſtium numero, & teſtes qui ſine parocho vel ſacerdote hujuſmodi contractui interfuerint, necnon ipſos contrahentes, graviter arbitrio ordinarii puniri præcipit. Præterea eadem ſancta ſynodus hortatur ut conjuges, ante benedictionem ſacerdotalem in templo ſuſcipiendam, in eadem domo non cohabitent : ſtatuitque benedictionem a proprio parocho fieri, neque a quoquam niſi ab ipſo parocho vel ab ordinario, licentiam ad prædictam benedictionem faciendam alii ſacerdoti concedi poſſe : quacumque conſuetudine, etiam immemorabili, quæ potius corruptela dicenda eſt, vel privilegio nonobſtante. Quod ſi quis parochus vel ſacerdos, ſive regularis ſive ſæcularis ſit, etiam ſi id ſibi ex privilegio vel immemorabili conſuetudine licere contendat, alterius parochiæ ſponſos ſine illorum parochi licentia matrimonio conjungere, aut benedicere auſus fuerit : ipſo jure tamdiu ſuſpenſus maneat, quamdiu ab ordinario ejus parochi qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu a quo benedictio ſuſcipienda erat, abſolvatur. Habeat parochus librum in quo conjugum, & teſtium nomina, diemque, & locum contracti matrimonii deſcribat, quem diligenter apud ſe cuſtodiat. Poſtremo ſancta ſynodus conjuges hortatur, ut antequam contrahant, vel ſaltem triduo ante matrimonii conſummationem, ſua peccata diligenter confiteantur, & ad euchariſtiæ ſacramentum pie accedant. Si quæ provinciæ aliis ultra prædictas laudabilibus conſuetudinibus, & cærimoniis hac in re utantur, eas omnino retineri ſancta ſynodus vehementer optat. Ne vero hæc tam ſalubria præcepta quemquam lateant, ordinariis omnibus præcipit ut cum primum poterunt, curent hoc decretum populo publicari ac explicari in ſingulis ſuarum diœceſeon parochialibus eccleſiis, idque primo anno quam ſæpiſſime fiat, deinde vero quoties expedire viderint. Decernit inſuper, ut hujuſmodi decretum in unaquaque parochia ſuum robur poſt triginta dies habere incipiat, a die primæ publicationis in eadem parochia factæ numerandos.

Vagos & qui habent incertas ſedes, quique ſæ-

ANNO CHRISTI 1609.

sæpissime relicta prima uxore adhuc vivente, cum alia contrahunt, & sic in adulterio permanent, non admittant parochi ad contrahendum matrimonium : ideo banna, in utraque contrahentium parochia publicentur : & si adeo distans sit parochia alterius contrahentium ut a parocho benedicente attestatio publicationis bannorum in altera parochia perfecte non dignoscatur, eam ab ordinario loci attestatam per literas in forma cum signo & sigillo episcopi requiret : sine qua partes vinculo matrimonii copulare prohibetur.

Matrimonium non domi, sed in loco sacro celebretur, ab aurora usque ad meridiem, in missa tantum ; nec ad contrahendum parochi admittant fideles ab adventu domini, usque ad epiphaniam ; & a feria quarta cinerum, usque ad dominicam in albis, sine episcopi licentia : secundæ vero nuptiæ nusquam benedicantur.

Non contrahent catholici cum hæreticis, nec enim fas est ad sacramentum matrimonii quod gratiam confert, excommunicatum, talis gratiæ incapacem, recipere.

Gradus omnes cognationis tam carnalis quam spiritualis, affinitatis, justitiæ, & publicæ honestatis, qui a sacro concilio Tridentino impedire matrimonium declarantur, nos eosdem etiam gradus legitima esse matrimonii impedimenta declaramus ; & in illis contracta dirimenda esse, & sic contrahentes puniendos decernimus juxta dicti sacri concilii decreta.

Prohibeant episcopi ludos qui impudenter in contemptum secundarum nuptiarum a permultis fieri solent, *carivarios* vulgo appellatos : contumaces & inobedientes pœna excommunicationis coerceant.

Qui semel contraxerint, ad contrahendum de novo non admittantur, nisi certo constiterit de morte alterius cum quo nupserant.

Excommunicationis ipso facto incurrendæ sententiam ferimus, in eos qui sortilegia, & veneficia aut incantationes, in matrimonia contrahentes, aut benedictionem nuptialem suscipientes exercent.

Matrimoniales denunciationes solus episcopus, vel ejus in spiritualibus vicarius generalis, ex causa bene nota remittat : officiales vero super illis dispensare non attentabunt cum illud illis prohibitum sit, prout præsenti decreto prohibemus.

De causis vero matrimonialibus nullo modo, etiam de consensu partium cognoscant officiales foranei, quas tantum in foro metropolitano aut episcopali tractari volumus.

Qui in gradibus prohibitis contraxerint, eos parochi diligenter inquirant & episcopo denuncient : qui impedimento cognito ipsos separet, & simul prohibeat sub excommunicationis sententia, & aliis pœnis contra tales jure statutis in ipsos agat.

Dum contrahitur in ecclesia matrimonium vitentur risus, strepitus, & alia indecentia, sicut & durante administratione ceterorum sacramentorum. Quod si quidam contumaces a talibus abstinere tunc neglexerint, excommunicationis mucrone feriantur, & ab ecclesia arceantur.

ANNO CHRISTI 1609.

De extrema unctione.

CAPUT XXIII.

Extremam unctionem infirmantibus solamen esse ad salutem corporis recuperandum & medium aptissimum ab hac vita cum majori gratia discedendum ex D. Jacobi verbis satis constat, quoniam ut ait, orante sacerdote & ægrotum oleo ungente in nomine domini salvatur infirmus, & si in peccatis sit, remittuntur ei : ideo parochi, cum sanctissimum eucharistiæ sacramentum ægroto ministraverint, hortabuntur eumdem ut se ad sacram unctionem recipiendum præparet : subditos vero omnes, frequenter moneant, ne sint in suscipiendo tam utili sacramento negligentes ; & curent crebris monitionibus imperitum vulgus ab illa inani & impia opinione abducere, qua plerique sinistre de virtute hujus sacramenti sentiunt : perinde ac si mortem ægris acceleret, cum tamen certum sit hujus virtute sacramenti non animæ tantum, sed & corporis sanitatem a Deo optimo maximo, sæpissime concedi.

Eos sæpius visitent parochi quibus hoc sacramentum contulerint ; non enim muneri proprio satis est factum, nisi eos in periculo mortis invisant, & hortentur ad constantiam in fide, patientiam in morbo, ut finem suum feliciter explere possint in religione catholica, cum de æterno bono aut malo in tali statu agatur.

Illud vero sacramentum non illis solum conferant parochi de quorum salute corporis nulla omnino est spes, sed illis etiam in quibus vitæ discrimen esse judicabunt : & ut intersint dum tale sacramentum confertur, hortentur fideles & indulgentias quadraginta dierum quas intercessentibus ter Pater & Ave, pro ægroto recitantibus conferimus, intelligibili voce publicent.

De sepulturis & cura pro mortuis habenda.

CAPUT XXIV.

Secunda quaque feria, si fieri poterit, missam pro defunctis celebrari curabunt parochi, & diebus dominicis populum ad preces fundendas pro defunctorum liberatione hortabuntur.

Dum publica sacrorum solennia peraguntur, aut noctu, mortui nusquam efferantur ; si vero pomeridiano tempore funus agitur missarum solita celebratio in crastinum aut alium diem non impeditum transferatur.

Intra ecclesiam & maxime prope altare non ita facile admittantur sepeliendi, sed illis tantum quos aut dignitas ecclesiastica, aut nobilis prosapia, aut virtutis laudabilis splendor commendarint : quod si sepulcra intra ecclesiam construxerint, super soli planitiem non attollantur, quibus nullæ inscriptiones, nisi consulto & approbante episcopo, archidiacono, aut rectore ecclesiæ apponantur.

Funera ab heredibus defunctorum ducantur, si per ipsos testamentorum tabulis aut aliis non fuerint ordinata juxta personæ & facultatum qualitatem ; & ad hoc per locorum ordinarios compellantur, cum talis pietas erga defunctos a superstitibus debeatur.

Sordidas exactiones & pro exequiis defunctorum illicitas pactiones a sacerdotibus fieri non per-

ANNO CHRISTI 1609

permittant episcopi, & quas factas noverint, A irritas declarent, & in hoc deprehensos sacerdotes qua decet severitate puniant.

Non sepelientur defunctorum corpora nisi post horas viginti quatuor, nisi fuerint pueruli: nec in funere mortuum habita oratione laudabit aliquis, nisi hoc sciente & approbante episcopo. Concionem vero habere poterit qui alias ad hoc fuerit approbatus, de mortis certitudine, & ejusdem horæ incertitudine, judicii Dei severitate, aut aliis quæ audientes ad se parandum ad mortem commovere possint.

Excommunicati decedentes, priventur ecclesiastica sepultura, quod si ivi in loco sacro sepulti fuerint, dum libere agetur, ossa & cineres, si discerni ab aliis possint extrahantur & B inde ejiciantur.

Cœmeteria omnia religiose & honeste teneantur, debiteque claudantur muris, aut fossa: ita bestiis in ea non pateat aditus: ad quod communitates locorum per ordinarios compellantur: implorato brachii sæcularis auxilio, si opus sit.

Super quæstionibus quæ oriuntur ratione sepulturæ defuncti: si testamento aut verbo præsentibus saltem duobus testibus eam non elegerit, aut habeat suæ familiæ propriam, summarie per ordinarium loci provideatur, cujus sententia, nonobstante quacumque appellatione executioni demandetur: quod si facile adiri non possit ordinarius, aut causa breviter tractari, tunc corpus defuncti intra cœmeterium ecclesiæ parochialis in qua decessit sepeliatur. Alio cadavera portantes, favorem aut consilium dantes, ad hoc excommunicentur, donec arbitrio ordinarii fuerit satisfactum, etiam si sint religiosi aut mendicantes: externi vero aut peregrini parochiam appellamus eam intra quam ægrotus decessit, a cujus parocho infirmus ecclesiastica recipere debet sacramenta. C

Decedentes in parochia si alibi sepeliendi, id non fiat nisi vocato parocho: & tunc matri ecclesiæ præsententur, quæ ex funeralibus juribus recipiat juxta consuetudinem de qua diligenter inquirant episcopi diœcesim visitantes, cruce præeunte, dum itur ab ecclesia in domum D defuncti ad sepulturam deferendi, vigiliæ mortuorum sine cantu, voce tamen aliquantulum elevata, per clericos, sive regulares sint, recitentur: ut populus ecclesiastica munia eos obire tunc intelligat.

De testamentis.

CAPUT XXV.

PRælati visitando diœcesim inquirant de piis defunctorum legatis, super quibus simpliciter & de plano ordinent, ut executioni demandentur: quod si ambiguum aliquid sit, aut præter naturam rei pie fundatæ in testamento, E aut clausula legati appositu, id auctoritate sua interpretentur, explicent & moderentur episcopi.

Si quid perpetuum aut temporaneum testamento pie legatum sit, notarius post octo dies a morte testatoris, ejusdem testamenti clausulas legata continentes, parocho defuncti remittere debet, sub pœna excommunicationis: rector vero post octo dies illarum copiam ad officialem vel promotorem mittere teneatur, ut per eum nomine ordinarii, qui executor est piarum voluntatum, ea executioni demandari procuret: nisi fuerint executores per defunctum expresse nominati.

Omnibus piis legatis infra sex menses post mortem testatoris satisfiat, nisi aliud in testamento fuerit designatum.

Executores testamentarii reddere debent rationem administrationis diœcesano, quem ut procuratorem animarum piarum vocare debent in distributionibus legatorum: alioquin tales distributiones nullæ sint: & ad easdem hæredes iterum cogantur.

Tabulæ testamentorum, pia legata; sive perpetua, sive ad tempus præscripta continentium denunciata per notarios parocho, & per parochum promotori, sive procuratori animarum piarum describantur: & transsumpta in archivis episcopi reponantur: expensis illius in cujus favorem talia legata fuerint facta.

De episcopis.

CAPUT XXVI.

CONstituit Deus apostolos quibus succedunt episcopi, qui quasi in altissima ecclesiæ constituti arce, invigilare debent super gregem & in custodia sanctuarii excubare.

Videant igitur ne aut incuria, aut inertia dormitantes, aliquid damni patiantur subditi; curentque & soliciti sint, de credito sibi populo, errantes in viam reducere, perditos requirere & recuperare conentur: id vero fiet si actiones proprias ad petram, qui Christus est allidentes, quod in ipsis ex humana infirmitate sordidum fuerit mundaverint, sicque multo liberius festucas, quas viderint in aliorum oculis amovebunt, non pertimescentes, ne sibi dicatur, frater amove prius trabem quæ in oculo tuo est.

Primum igitur in sanctis meditationibus & orationibus frequenter certam sibi quotidie horam sumat episcopus; quam in studio & exercitatione divinarum contemplationem insumat: in quibus Deo non pro se tantum sed pro fidelibus sibi commissis, preces fundat humiliter, ut quod in ipsis confractum divina bonitate alligetur, quod languidum est sanetur, perditum reparetur, & quod bonum est conservetur. Singulis diebus ad vesperum, horam designet qua suam familiam in sacellum domestiçum, aut oratorium convocet, ubi ipso præsente si non impeditus sit, recitari faciat litanias & pias orationes: tum quisque breve examen conscientiæ efficiat; pro festis diebus, missæ saltem sacrificio interfit episcopus, si ipse celebrare non possit: dominicis, vero & festivis, missam dicat, cum ipse sit assumptus ex hominibus ut pro peccatis populi sacrificium offerat.

Quotiescumque munia specialia exercebit, paratus accedet, post missam celebratam in fine expresse orabit, ut sibi præsto sit Dei gratia in tali munere obeundo, ut vero populus ministerii ab episcopo peragendi, illiusque institutionis ab ecclesia causas odorari possit, priusquam ea munia aggrediatur episcopus, easdem brevi ad populum habita concione explicabit.

Canonicas horas distincte & attente, si non cum choro, apud se recitent episcopi, statis horis, quas præveniendo potius, quam tardando persolvere debent.

Singulis diebus festis & dominicis in choro divinis officiis saltem missæ & vesperis intersint.

Offi-

Officiarios & maxime officiales ac promotores, viros probata vita & doctrina conſpicuos inſtituant; ut ſi aliquantum in ſcientia deficiant, illud vitæ probitate & integritate compenſent. A

Se faciles adeuntibus præbeant, præſertim vero conquerentibus de injuriis receptis, denunciantibus ex caritate defectus ſubditorum quorumcumque, & pauperum miſerias vel infirmorum dolores declarantibus; quibus ita paterna dilectione provideant, ut egentibus largas eleemoſynas concedant, inimicos concilient, infirmos viſitent, quibus ſanctam benedictionem concedendo & dolorem levabunt, & forſan ex Dei bonitate ſanitatem reſtituent.

Convivia non faciant frequentia, a laicorum nimia familiaritate abſtineant, ne ſic dignitatem imminuant, ſed tempus pro exercitatione aſſumendum ſacrorum librorum lectioni, & piis hominum colloquiis impendant; petentibus maxime conſilium dent, & afflictos benigne conſolentur. B

In domibus ſuis feminas non admittant: domeſticos de fide bene ſentientes, modeſtos & pios habeant, quos ſemel in menſe confiteri & ſacram euchariſtiam ſumere procurent, & lectionem ſacrorum librorum in menſa per clericum faciendam.

Si coepiſcoporum aliquis, temporum vel bellorum injuria, fame, peſtilentia aut aliarum difficultatum calamitatibus oppreſſos ſciverit, C orationibus & privatis & publicis, largaque eleemoſynarum largitione conabitur quam citiſſime ſublevare.

Frugali menſa & mediocri ſupellectili contenti ſint epiſcopi, atque in reliquo vitæ genere mediocritatem ſectentur: caveantque ne quid in tota familia ſua, ab hoc ſancto inſtituto alienum appareat, quodque ſimplicitatem, pietatem, divini cultus ardorem & vanitatis mundique contemptum non præ ſe ferat: ſicut enim ſordidus & maculatis veſtibus indui non eſt licitum: ita pretioſis & profanis aut varie contextis uti non decet. Non in publicum prodeant ſine talari tunica, & roqueto. Juxta temporum & locorum rationes, veſtiantur modeſte D ita ut gravitatem ſapiant, ſive in publico, ſive privatim, ſive in itinere, ſive in civitate ſemper in eo habitu, & forma incedant quo appareant & judicentur epiſcopi.

Tonſuram ſemper conſpicuam gerant in capite grandiorem multo quam ceteri inferiores ſacerdotes, tanquam a terrenis curis magis abſtracti: populo ſemper ſanctam benedictionem impertiantur, dum per civitatem aut diœceſim incedunt.

Picturas omnes profanas res repræſentantes, domi non retineant: obſcœnas omnino rejiciant, eaſque tantum habeant quæ ad pietatem provocant intuentes.

Quos habebunt domi clericos nonniſi clericali & decenti habitu uti permittant, illoſque non retineant, niſi ſint bonæ exiſtimationis. Opera miſericordiæ frequenter exerceant, ut ſancta converſatione quaſi epiſcoporum teſtes ſint & imitatores: quorum unum ſuper familiam conſtituant, qui laicorum domeſticorum actiones percunctetur, & videat num aliquid præter decentiam Chriſtianæ converſationis perpetrent, & delinquentes corrigat: non enim fas eſt in tali familia ſcandaloſos aut ullius criminis ſuſpectos eſſe; ideo errantes ſevere reprimant per ſe epiſcopi, pertinaces e familia excludant, ægrotantes omni ſollicitudine & pietate curent, nec ſumptibus pareant. E

Gravem aliquem ſæcularem aut regularem confeſſarium eligant, qui ſit ſacra ſcientia, prudentia & vitæ ſanctitate inſignis, cujus ſtudio & precationis ſpiritu, in gravioribus difficultatibus uti poſſint.

Capitulis metropolitanis & cathedralium eccleſiarum præcipimus, ut ſtatim poſt mortem prælati, metropolitanum & coepiſcopos noſtros commonefaciant; qui omnes ſolenni cærimonia miſſam pro defuncto celebrari curabunt: tum indictis publicis ſupplicationibus Deum deprecabuntur, ut orbato gregi velit juxta cor ſuum paſtorem mature concedere.

De viſitatione.

CAPUT XXVII.

NISI gregem inviſerit, quid in eo infirmum ſit ignorabit, & medicamina ægris applicare non poterit. Ideo ut agnoſcere poſſit epiſcopus gregem ſuum, hæreſes tollat, pravos mores corrigat, rebelles & obſtinatos verborum aſperitate, deterreat: at conſoletur puſillanimes, proboſque confirmet. Exacta eccleſiarum viſitatio, ab omnibus maxime neceſſaria ſemper eſt judicata.

Eccleſias igitur epiſcopi, juxta concilii Tridentini decreta, viſitent; ac quæ pie & ſancte de viſitatione ſancita ſunt, diligentiſſime obſervent.

Si non ſingulis annis, tertio ſaltem quoque anno univerſam diœceſim viſitent: moderato tamen comitatu, ne ſubditos nimiis ſumptibus opprimant: eoſque ſecum aſſumant, quos probatæ fidei & doctrinæ noverint, & quorum integra fama iis ad quos proficiſcuntur exemplo eſſe poſſit.

Cathedrales in primis viſitent eccleſias, tum collegiatas, deinde parochias, ſeminaria, ſodalitates, hoſpitalia, ac cætera pia loca: abuſus, ſi qui irrepſerint, ab eis tollant: modos ſtatuant, quibus in poſterum vitari poſſint: cum magiſtratus, tum viros graves accerſant, quibuſcum agant, ut ab eis libere ac ſine dolo, vitam & mores clericorum audiant. Id vero diligenter attendant & videant, num publice aut privatim de vita clericorum ſit inquirendum.

Pro loci & perſonarum varietate licet aliter atque aliter aliquando agendum ſit, quod a prudentia & judicio epiſcoporum pendebit: ut plurimum tamen quæ ſequuntur erunt exequenda.

Studeant prius verbi Dei prædicatione, & paterna cohortatione, ad religionem, vitæ innocentiam, pacem & concordiam omnes hortari: tum moneant ſe confirmationis ſacramentum, ſi id commode fieri poteſt, collaturos, hortenturque populum ad tantum ſacramentum digne ſuſcipiendum. Quod quidem conferetur adultis, prævio examine capacibus repertis, & ſacramento pœnitentiæ purgatis; tum datis indulgentiis, ſolennis in eccleſiis cathedralibus & collegiatis defunctorum abſolutio peragetur.

Hortentur in primis epiſcopi canonicos & habituatos dictarum eccleſiarum, peculiares quaſdam orationes Deo fundere, ut divina ope auxilioque adjuti, poſſint ex tam ſancta & ſalutari actione, fructum ad majorem Dei honorem

ANNO CHRISTI 1609.

norem & gloriam, ad animarum suarum salutem, vitæ morumque reformationem necessariam percipere.

Ad cujus operis perfectionem, quo facilius & ordinatius procedatur, dictam suam visitationem in quatuor præcipua capita per articulos divisa distribuent, ut super eisdem responsuri mature sese præparent.

Primum caput spectabit ad locum, qui est templum materiale & ecclesia.

Secundum ad personas divino servitio in dicto loco aut ecclesia fieri solito destinatas.

Tertium ad instrumenta & ornamenta mobilia, aliaque id genus ad obsequium divinum requisita & necessaria.

Quartum ad proventus & reditus, tum in communi, tum in particulari, dictorum ecclesiasticorum nutritioni & alimentis affectatos.

Tamquam delegati sedis apostolicæ munus visitationis suæ exercentes episcopi, beneficia quæ non sufficiunt ad unius sacerdotis alimenta, duo vel plura simul uniant, si opus sit: ut sacerdotes, quibus per ordinarios collatores conferentur, unde possint vivere sufficienter habeant; & officia ecclesiastica exerceant ab episcopis præscribenda, quoad fieri poterit, juxta fundatorum intentionem.

De synodo diœcesana.

CAPUT XXVIII.

POENA proposita illis est, qui absque legitima causa ad synodum diœcesanam venire neglexerint, tempore a jure statuto, & ab episcopo indicto. Ad synodum igitur diœcesanam convenire compellant, omnes & singulos qui jure vel consuetudine ad hoc tenentur, comparentes in habitu ordini suo proprio & decenti interstint: alias non recipiantur in synodo, post annum in qualibet diœcesi habenda.

Præsentis statuta concilii publicentur, quæ præsentes omnes juramento medio promittent observare.

Deferat quisque archipresbyter in scriptis nomina omnium in suo archipresbyteratu beneficia obtinentium, qui non residentes fuerint: aut curam animarum habentes, se ad sacrum presbyteratus ordinem promoveri non fecerint.

Beneficia obtinentes, & in synodo comparentes, beneficiorum suorum titulos demonstrabunt: alias pro absentibus & contumacibus censeantur.

Quicumque synodo interesse debent, si præsentes propter legitimum impedimentum non fuerint, & hoc casu nisi per procuratorem debite comparuerint, pœna arbitrio ordinari plectantur: & in valvis parochialium ecclesiarum ipsorum citentur, ad purgandam contumaciam intra mensem: qui nisi comparuerint, per alium mensem iterum vocati, suspendantur: crescente vero contumacia, & tertio citati, beneficiis priventur.

Hortamur coepiscopos nostros, ut absentes a synodo, si infra mensem post eamdem comparuerint, mitius agant cum illis, multa pecuniaria in pios usus convertenda: quibus proponant constituta in synodo, & inviolabiliter se observaturos promittant.

Qui legitime impediti per procuratorem comparuerint, non recipiantur, nisi in mandatis expressum sit, quod quæcumque in dicta synodo constituentur, & ordinabuntur, constituens observabit, & ipsa sibi satis sufficienter intimata declarabit, dum in eadem fuerint constituta.

ANNO CHRISTI 1609.

Gravi mulctetur pœna, qui pro alio, sine speciali mandato, comparuerit.

Ad synodum autem diœcesanam venire cogantur, omnes qui de jure vel consuetudine interesse debent.

De concilio provinciali.

CAPUT XXIX.

QUÆ dormitantibus episcopis per inimicum hominem superseminata fuerit zizania facilius eradicatur, priusquam cum aliis herbis altius creverit: universa vero ecclesia cum difficillime congregari possit, congregata tamen sparsos in unaquaque ecclesia defectus pro suo jure tollere, morbisque mentis mature mederi & occurrere nititur. Proinde ad tollendos abusus, mores componendos, & concordiam pacemque conservandam, voluit, & instituit provinciales per metropolitanum convocari synodos: in quibus quid clero aut populo mancum sit, regulari posse judicavit. Hoc tamen in hac nostra provincia, tam utile medium intermissum est & neglectum. At ut [a] tanquam salutare & necessarium institutum diligentius post hac observetur.

[a] Forte, salutare

Statuimus ut tertio quoque anno provincialis synodus convocetur: quam ex nunc ad diem duodecimam Maii, anni domini millesimi sexcentesimi duodecimi indicimus, cui interesse tenebuntur omnes domini episcopi suffraganei, vel eorum vicarii generales, abbates cujuscumque ordinis, omnes primæ post episcopum dignitates ecclesiarum metropolitanarum & cathedralium, & earum capitula, sicut & collegiatarum, per deputatos: priores claustrales, jurisdictionem in suos monachos & monasteria sine ullo abbate, aut dependentia, habentes: & hoc sub pœna excommunicationis. Capitula vero monasteriorum regularium, per eorum deputatos regulares, ad id etiam invitentur: salvis semper ipsorum immunitatibus, de quibus tunc fidem faciant. Quod si legitima subsit absentiæ causa, episcopi, quod pro utilitate & bono suarum ecclesiarum, in eadem synodo tractandum viderint, in scriptis ad nos, per mensem ante transmittant: & eodem die nuntium & procuratorem virum probum, actu sacerdotem, capacem & idoneum ad impedimentum significandum, & omnia ac singula statuenda, nomine suo approbandum mittant: qui nomine illius, a quo missus fuerit, in omnibus deliberet, & statutis subscribat. Ideo talem a constituente per mandatum expresse recipiet facultatem.

Norint autem ecclesiarum cathedralium procuratores, abbates, & alii quicumque deputati, consultivam, non autem deliberativam, in eadem synodo se vocem habere.

Procurationes coepiscoporum nostrorum per concilium examinabuntur: utrum causa legitima sit, vel probatione indigeat. Si per contemptum potius, quam justa præpediti causa, venire neglexerint, per ordinationem ejusdem concilii, privatione tertiæ partis fructuum mensæ suæ episcopalis pro illo anno mulctentur, quam fabricæ ecclesiæ cui præest, & pauperibus,

bus, æquis portionibus, per deputandum a concilio, distribuendam volumus.

In ea vero synodo, præcedentibus supplicationibus, publice per episcopos in suis diœcesibus ordinandis, & aliis peractis, quæ in pontificali & cæremoniali Romano caute præscripta sunt, tractabitur; primo utrum, quæ in præcedenti synodo statuta fuerunt, executioni fuerint mandata: quod si quædam observata non fuerint, causa cognita, deficientes, per concilium, prout juris & rationis fuerit, punientur. Videbunt & inquirent congregati, utrum episcopi ac alii, pro suo munere, sicut tenentur, in suis ecclesiis residentes fuerint, & visitationem perfecerint.

Pridie vero ante inchoationem concilii, episcopi cum omni familia, & omnes alii qui synodo aderunt, preces ad Deum fundent; ut nominatim dignetur in re tam gravi, & quæ ecclesiam tangit suo Spiritu sancto diregere.

Promotores & officiarios constituent, non novos homines, ignotos & imperitos, sed eos quorum probata sit vita, & doctrina tales, ut munus ejusmodi digne valeant exercere.

Si quæ sint inter coepiscopos ipsos, aut inter episcopum & ecclesias suas, immo & inter diversas ecclesias controversiæ, in concilio tractentur; & si fieri potest, sine strepitu judicii concilientur & terminentur: ad quos fines, per sex menses ante inchoationem concilii, moneatur metropolitanus, per episcopos, capitula, aut alios, ex caritate sola, de dictis discordiis aut litibus: ut per eumdem metropolitanum moneantur litigantes, ut veniant parati & cum juribus accedant.

Fiat indictio futuri concilii in ultima sessione concilii provincialis: quo absoluto, & factis acclamationibus, decretis ejus, manu propria, tam episcopi, quam procuratores subscribant, licet in omnibus nomine proprio non consenserint: judicia enim sanioris & majoris partis prævalent, & quod conclusum fuerit a pluribus, censetur approbatum. Qua non obstante subscriptione, si in aliquibus quis se gravatum senserit, viam juris, per appellationem ad summum pontificem, provincialis concilii judicem, ei patere declaramus.

De capitulo & canonicis.

CAPUT XXX.

CAPITULA quæcumque ecclesiarum sæcularium aut regularium, non obstantibus privilegiis quibuscumque, per ordinarios visitabuntur, juxta decreta sacri concilii Tridentini: quibus per canonicos statuta, si quæ sint, probanda, vel improbanda exhibeantur: quod si nulla sint, fieri citissime procurabunt. Certo & stato die pro negotiis ecclesiæ tractandis, oratione præmissa congregabuntur canonici hora matutina, ante vel post missam, ne ecclesia divinis fraudetur obsequiis.

Omnium bonorum ecclesiæ, instrumentorum, & piarum fundationum inventarium fiet, quod episcopo, quoties requisiverit, exhibere tenebuntur; ut appareat, utrum dolo aut incuria, piis defunctorum intentionibus non satisfiat, & an aliquid fuerit alienatum.

Dignitates, officia, personatus, canonicatus, aut præbendæ non conferantur, nisi illis qui ætatem a sacro concilio præscriptam attigerint. Alia vero curam animarum habentia, his qui infra annum presbyteri esse possint, tantummodo conferantur. Alias collationes factas de hujusmodi beneficiis nullas & irritas declaramus. ANNO CHRISTI 1609.

Non habeant vocem in capitulo, nec locum in subsellis superioribus canonici, qui non sunt in sacris ordinibus constituti.

Distributiones illi tantum percipiant, qui præsentes divinis intersunt officiis: exceptis iis, quos infirmitas, seu quævis alia necessitas, ecclesiæ utilitas, aut alia canonica justa causa excusat. Quod ut sciri possit, punctuatura in omnibus ecclesiis cathedralibus, aut collegiatis, diligenter servetur; in qua præsentium nomina, & causa absentium, si justa sit, describantur.

Cum beneficia, ad divinum cultum, atque ecclesiastica munia obeunda, sint constituta, ne qua in parte minuatur divinus cultus, sed ut ei debitum omnibus in rebus obsequium præstetur:

Statuimus in ecclesiis, tam cathedralibus, quam collegiatis, in quibus nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut verisimiliter negligantur, tertiam partem fructuum, & quorumcumque proventuum ac obventionum, tam dignitatum, quam canonicatuum, personatuum, portionum, & officiorum, separari debere, atque in quotidianas distributiones converti: quæ inter dignitates obtinentes & divinis interessentes proportionaliter juxta divisionem ab episcopo, etiam tanquam apostolicæ sedis delegato, in ipsa prima fructuum deductione faciendam, dividatur; salvis tamen consuetudinibus earum ecclesiarum, in quibus non residentes, seu non servientes, nihil, vel minus tertia parte percipiunt: non obstantibus exemptionibus aliisque consuetudinibus etiam immemorabilibus, & appellationibus quibuscumque: crescenteque non servientium contumacia, liceat contra eos procedere juxta juris ac sacrorum canonum dispositionem. Non residentes archidiaconi ceterique dignitates, personatus & officia in ecclesiis metropolitanis, cathedralibus, aut collegiatis obtinentes, quibus jurisdictio aut officium proprium est attributum, ad muneris sui functionem personaliter per fructuum ipsarum dignitatum, personatuum vel officiorum subtractionem, ab ordinariis compellantur.

In choro colloquia non permittantur: non dormiat aliquis: non nugetur: literas aut libros non legat: officium privatim non recitet: per chorum non vagetur, aut indecore sedeat: sed omnes divina officia & preces, devote, attente, & graviter in choro simul cantent; nec maneant otiosi, sed sint modeste compositi officium recitando; ut ad devotionem populus, & exaudiendas orationes Deus excitari possit.

Spurii filiique presbyterorum, non deserviant, aut beneficium [a] quodque obtineant in ecclesiis, in quibus patres eorum præbendam aut beneficium aliquod habeant aut habuerint.

[a] *Forte*, quodcunque. H.

Dum recitantur divina, in choro intersint clerici, qui cappas, almutias, superpellicea & alia vestimenta gestantes, pro loci consuetudine deferant; quæ lacera aut immunda non sint, alias a capellano distributionibus priventur.

Canonici qui canonicales, & alii qui beneficiis annexas domos habent, in illis resideant: aut si non habent, intra claustra ecclesiarum cogantur

ANNO CHRISTI 1609.

tur habitare, ne convictu & contubernio laicorum rei ſacræ miniſterium vituperetur, & inde ſcandala oriantur.

Quæcumque de vita & honeſtate clericorum in hac ſynodo per nos ſtatuta fuerint, quam diligentiſſime ab omnibus canonicis, aliiſque eccleſiarum metropolitanæ, cathedralium, & collegiatarum beneficia obtinentibus, ſive dignitates aut officia ſint, obſervari præcipimus: cum tales deceat a canonicis ſanctionibus, ne tranſverſum quidem unguem recedere, qui propterea canonici ſunt appellati.

Nullo modo liceat epiſcopis, capellanis, aut beneficiatis quibuſcumque, bona eccleſiæ alienare, ſive mobilia ſint, ſive immobilia: alias præter excommunicationis ſententiam, quam ipſo facto incurrent, ab ordinariis ad arbitrium mulctentur. Quod ſi pretium ex tali venditione proveniens in proprios uſus converterint, tanquam ſacrilegi ab ordinariis puniantur.

Sedulo igitur inquirant epiſcopi, utrum quid tale hactenus actum fuerit, ut in integrum reſtituantur eccleſiæ, mala perditorum fide ſic expoliatæ.

In eccleſiis collegiatis, doctori theologo una ex præbendis canonicalibus conferatur ad ſacram ſcripturam explanandam perito, qui caſus conſcientiæ publice doceat, & in choro dum recitantur horæ canonicæ intereſſe teneatur, quando per occupationes lectionum ſibi licuerit, ſuper hoc ejus conſcientiam onerantes: & quidem juxta concilii Tridentini ſuper hoc editum decretum.

Manſionarii & beneficiati eccleſiarum metropolitanarum, cathedralium & collegiatarum, in choro præſentes ſint dum divina celebrantur, & horæ canonicæ recitantur: munia quiſque pro officio ſuo obeat, & abſentibus illis qui ad aliquid agendum ſunt deſtinati (quos niſi legitime abſint, capituli arbitrio puniri volumus) præſentes quod ſibi per præcentorem, aut a capellano mandatum fuerit præſtabunt ſine ſtrepitu. Ideo talia beneficia non niſi in cantu & literatura peritis conferri volumus, qui per ſeipſos munus ſuum intra annum exercere valeant: alias collationes factas præſenti decreto irritamus, & nullas declaramus.

Omnes, cujuſcumque fuerint dignitatis, eccleſiaſticos, etiam exemptos, ſupplicationibus publicis, a ſuperioribus convocatis, intereſſe jubemus: quibus tam in incedendo, quam ſedendo in choro & aliis locis, ordinem aſſignent epiſcopi, juxta cærimoniale felicis memoriæ Clementis VIII. quod in omnibus recipimus, & in tota noſtra provincia recipi volumus, & juxta ritus per ipſum conſtitutos procedi præcipimus. Præcedentia clericorum in eccleſiis aut actionibus quibuſcumque, ſi controvertatur, coram epiſcopo, aut ejus officiali, & non alibi tractetur: contra actorem, ſi reum coram alio in jus vocaverit, ſi monitus non deſtiterit, excommunicationis ſententiam ferat epiſcopus.

De beneficiis conferendis.

CAPUT XXXI.

POteſtatem habentes conferendi beneficia quæcumque hortamur in domino, ut non favore, precibus, potentia, aut cognatione moti, illa conferant: ſed Deum præ oculis habentes, videant quos capaces & idoneos ad id judicaverint: attendentes ſi in hoc deliquerint, Deo rationem pro illis ſe reddituros. Quibus vero beneficia conferent, ſi ea reſidentiam requirant, ab eiſdem juramentum de reſidendo recipient.

Jurent recipientes collationes beneficiorum, quod bona eorum conſervabunt, non alienabunt, alienata diligenter perquirent, & reſtitui omni via juris procurabunt: quod ſi non fecerint, expenſis eorum fieri per deputandum ab epiſcopo ipſo facto conſentient.

Proviſionem beneficii recipientes, ejuſdem poſſeſſionem adepti, mobilium ad beneficium pertinentium fieri inventarium procurabunt; ſcientes ſe teneri, prout præſenti decreto ſtatuimus & ordinamus, quod beneficiati cujuſcumque beneficii, decedentes, reſignantes, aut permutantes, eadem mobilia quæ ad beneficium pertinent, ſucceſſoribus relinquant: ad quod omnia & quæcumque bona defuncti, aut cedentis beneficium, obligata maneant: tum ut fraus omnis vitetur, defuncti beneficiati bona, requirente promotore epiſcopi, ſequeſtrentur, ni velint heredes datis cautionibus de bono ſucceſſori debito reſpondere.

Et quia permulta ſcandala in Dei eccleſiam irrepunt, propter clericos, qui nihil habentes præter beneficium, illud tamen ſeducti, aut alias ad id inducti, reſignant; & ad egeſtatem necnon mendicitatem, cum miniſterii vituperio reducuntur: omnes reſignationes factas, aut in poſterum faciendas, a clericis nihil aliud ſufficienter ad victum præter beneficium poſſidentibus, nullas & nullius effectus irritaſque declaramus.

De parochis, ſeu curatis, & reſidentia eorumdem.

CAPUT XXXII.

PEr ſacramenta voluit Deus, tamquam per media, nobis gratiam conferre. Propter quam recipiendam, cum ex illa finalis dependeat poſſeſſio gloriæ, ut populum nobis commiſſum, ad finem propter quem conditus eſt perducere poſſimus: præſentem ſynodum ſub Spiritu ſancto congregatam habuimus. Et quia ſacramentorum hujuſmodi miniſtri ſunt parochi: ideo licet ſparſim diverſis in locis, per occaſionem de iis plura dixerimus, ſub hoc tamen capite, nonnulla de munere parochorum addidiſſe erit perutile. In quibus præter vitæ probitatem, ſcientiam, ut docere ſibi ſubditos; & poteſtatem, ut ſolvere, & ligare poſſint, requiſitam agnoſcimus: quam niſi rite a prælatis ſuſceperint, non abſolvunt a peccatis populum, ſed temere hujuſmodi poteſtatem uſurpantes, decipiunt.

Non igitur curam animarum ſibi aſſumant, nec habere præſumant ſacerdotes, niſi titulum parochialis eccleſiæ, vel alias munus curæ animarum, aut ab ordinario obtinuerint, aut alias canonice obtentum, eidem exhibuerint: ut norit epiſcopus a quo animarum ſibi commiſſarum rationem ſit petiturus. Qui vero eccleſiam regere, aut ſacramenta adminiſtrare aliter attentaverit, cum non per oſtium, ſed aliunde in ovile venerit, tanquam furem & latronem præſenti decreto a divinis ſuſpendimus, fructibus

bus beneficii privamus, & ordinariorum arbitrio puniri volumus.

Invigilent parochi super gregem, & parati semper sint, ne per illorum negligentiam, aut parvuli sine baptismo, aut adulti sine sacramentis pœnitentiæ, communionis, & extremæ unctionis moriantur.

Infirmos sæpius visitent & consolentur, ac de salute animæ moneant.

Inquirant si qui sint in parochia de fide male sentientes, nominatim excommunicati, & usurarii, concubinarii, adulteri, & blasphemi notorii, quos moneant privatim, testibus vocatis; & nisi resipuerint, eorum nomina ad promotorem in synodo diœcesana deferant: qui de mandato episcopi providebit super salute animarum ipsorum, ut juris erit.

Olea sancta intra cremerias nitidas, mundas, & non fractas distincte custodiant: quæ singulis annis postquam recenter facta fuerint, ab archipresbytero statim recipiant.

Librum habeant parochi, in quo describant nomina & cognomina baptizatorum, patris & matris, necnon suscipientium, cum die, mense, & anno: similiter & separatim in eodem libro, conjugatorum, & duorum aut trium testium in matrimonio præsentium. In alia parte ejusdem libri, describant nomina & cognomina decedentium in parochia, locum & diem sepulturæ, nomen notarii qui testamentum receperit, diem datæ ejusdem nominatim exprimant, si quid per dictum testamentum, aut aliam ultimam dispositionem pie legarint. Si vero sacramentum confirmationis in parochia contulerit episcopus, in eodem libro per ipsum parochum, loco separato, nomina & cognomina confirmatorum reponantur.

Habeant præterea librum, in quo describant inventarium rerum omnium mobilium aut immobilium, ad suas ecclesias pertinentium. Notent in ipsis domos, agros, vineas, & alias possessiones cum eorum confinibus: & instrumenta fundationum & recognitiones colligant, atque transsumptum ejusdem libri & documentorum, penes episcopum remittant in archivis episcopalibus reponendum.

Tabellam habeant in sacristia, in qua descripta sint officia, quæ fieri debent in suis ecclesiis; fundationes annotabunt, mensem & diem, in quo missæ, aut alia officia propter illas, sunt celebranda.

Diebus dominicis pronum faciant, juxta ritum a nobis præscribendum, non tamen concionabuntur, nisi expresse examinati ad hoc per episcopum in scriptis fuerint approbati: contra agentes arbitrio ordinarii puniantur.

Quæ in visitationibus ordinata fuerint, inviolabiliter observabunt, & a parochianis observari procurabunt: quod si eos ad hoc negligentes viderint, in scriptis semel in anno episcopo denunciabunt.

Per seipsos sacramenta ministrent, & munera atque officia suarum ecclesiarum præstent: neque ab ipsis etiam secundariis, nisi justa causa detenti, fieri aut ministrari permittant.

Penes se habeant biblia sacra, librum casuum conscientiæ, constitutiones hujus synodi provincialis, & diœcesanæ, quas ab omnibus sibi subditis observari curabunt.

Servitio parochialis ecclesiæ interesse & psallere debent omnes sacerdotes, in eadem aliquod beneficium aut officium obtinentes, cum superpelliceo & habitu decenti: quod si quis contumax, monitus a parocho, muneri suo satisfacere neglexerit, per episcopum cum pœna imposita ad hoc compellatur. ANNO CHRISTI 1609.

Indignum est sacerdotem, lictorum & præconum in ecclesia vices gerere. Ideo prohibemus sacerdotibus quibuscumque, in ecclesiis quicquam publicare, præter banna matrimoniorum, monitoria, & alia quæ de mandato ordinarii aut officialium ecclesiasticorum recipient, sub pœna carceris.

Quos sciverint hæreticos, aut excommunicatos, in ecclesiis non recipiant: nisi sibi constiterit illos resipuisse, & in gremium ecclesiæ receptos fuisse.

De novo ad suas parochias venientium, mores, vitam & actiones diligenter animadvertent, num sacramenta ecclesiastica suscipiant: notabunt an mulieres secum habuerint, inquirent an & ubi matrimonium contraxerint, attestationes videbunt, sine quibus, & si eas in forma non exhibuerint, implorato brachii secularis auxilio, eos ab invicem separari procurabunt.

Dum cognoverint pauperes infirmos, & senio confectos, rebus necessariis indigere, eos visitabunt, eleemosynas juxta facultates suas erogabunt, & a parochianis sublevari curabunt.

Omnes curam animarum habentes residere debent in suis parochiis: sub pœnis a sacris constitutionibus, & Tridentina synodo latis.

Si quis tamen justam causam habet discedendi a parochia, videlicet vitæ discrimen, aut aliam legitimam: id non fiat, nisi prius ab ordinario obtinuerit literas, de non residendo: quæ non conferentur ultra duos menses nisi causa videatur gravissima: appositis conditionibus, prout ad bonum ecclesiæ conferre judicaverit.

Literæ vero, de non residendo, non conferentur, nisi sub modis superius expressis, ostendantur procuratori fiscali, aut ejus substituto in synodo: & non confirmentur ad sequentem annum, nisi crescente ac urgente causa justa & legitima.

Non censeantur residere, qui tres menses in anno, etiam per diversa intervalla, absentes fuerint, & qui intra fines parochiæ non habitaverint. Nec enim gregem pascere creditur, qui semel in die, & quasi cursim illum intuetur.

Quod si aliquando ex causa ab episcopo probanda, & ad hoc in scriptis per eumdem concessa, discedendi a parochia facultatem obtinuerint parochi, quæ tamen non dabitur nisi per duos menses: statim de vicario temporali providebitur, qui postquam examinatus, idoneus fuerit repertus, recipiet literas regiminis in scriptis. Si vero absque hujusmodi literis parochialem ecclesiam regere præsumpserit; incarceretur, & pœnis arbitrio ordinarii puniatur.

De oblatis in ecclesia, quæ omnia ad parochum pertinent, vel minimam portionem, quacumque consuetudine non obstante, sub pœna excommunicationis, accipere laici non præsumant.

Quivis parochus, sub pœna privationis fructuum beneficii, in domo propria ecclesiæ suæ parochialis, residere habeat, & eam debite reparare: ad quod ab ordinariis per fructuum subtractionem compellatur.

Beneficiarii, fructus beneficii laicis aut aliis qui-

ANNO CHRISTI 1609.

quibuſcumque arrentando, non apponant clauſulam, quod rentarii eccleſiæ ſervitium facere per ſeipſos aut per alios teneantur, ſed penſionem ab epiſcopo pro inſervientibus eccleſiæ deſignandam reſervabunt: & presbyteros pro ſervitio faciendo per epiſcopum approbandos præſentabunt; inhibentes quibuſcumque ſacerdotibus in eccleſiis munus aliquod eccleſiaſticum obire, niſi mandato prioris, aut alterius ad quod beneficium in titulum pertinebit.

Quocumque modo de aliquo proviſus beneficio, ſi in eodem poſſeſſorem invenerit, munus aliquod in eccleſia non exerceat, quovis prætextu, donec per judicem competentem, ſuper credentia, aut per epiſcopum, ſeu per ejus in ſpiritualibus vicarium, fuerit ſuper hoc ordinatum. Contra hoc noſtrum decretum agentes, tanquam intruſos & divini officii perturbatores, jure ſibi quæſito privatos declaramus, & pœnis debitis per officiales puniri mandamus.

De abbatibus regularibus, & monialibus.

CAPUT XXXIII.

ABBATES, quibus in religioſos juriſdictio eſt attributa, eos, ut voto emiſſo ſatisfaciant, ſæpius hortabuntur, cum comminatione pœnarum: rebelles & inobedientes, ſervato regularum & conſtitutionum ſuarum ordine, intra ſepta monaſterii punient, ut quod in occulto geſtum fuerit in abſcondito reparetur. At vero ſi actione publica populum offenderint, & abbatum negligentia impuniti maneant, per ordinarios, juxta ſacros canones eorum incuria ſuppleatur: & contra delinquentes ſecundum facti exigentiam procedatur.

Extra ſepta monaſterii degere religioſum non ſinant epiſcopi: niſi eidem ad hoc conceſſam in ſcriptis facultatem ab ejus ſuperiore videntes: cujus ſi cauſam legitimam non probaverint, intra monaſterium redire compellant.

Intra clauſtra virorum debite diſpoſita, non ingrediantur mulieres, ſub pœna excommunicationis. Ubi vero clauſtra diruta, aut ita diſpoſita ſunt, ut intra illa mulieres admittere cogantur: volumus ea infra tres annos, per abbates in bonum ſtatum regularium diſponi. Ex nunc vero prout ex tunc, mulieres domos religioſorum quocumque pretextu ingredi prohibemus: alias excommunicationem incurrant religioſi, & abbates hoc ſcientes & permittentes. Quod ſi circa prædicta diligentes non fuerint, per ordinarios juxta ſacros canones compellantur, & contra delinquentes procedatur.

Choreas ducere religioſis, quibus luctus proprius eſt, ut indecorum, ita ſevere ab ordinariis puniendum. Non accedant igitur ad profana ſæcularium feſta. Quod ſi regulares non ſubditi epiſcopo in prædictis extra clauſtra monaſteriorum deliquerint: a ſuo ſuperiore, inſtante epiſcopo, intra tempus ab epiſcopo præfigendum ſevere puniantur: ſin minus, ſuperior officio privetur, & delinquentes ab epiſcopo puniri poſſint, juxta decretum ſacri concilii Tridentini.

Monaſteria quævis ita componant abbates aut ſuperiores illorum, ut ſub una clavi & ſera claudi poſſint, quam noctu ſervent: nec liceat cuiquam religioſorum quoquo modo egredi per portas ſibi proprias: alias per diœceſanum expenſis monaſterii claudantur.

Quæcumque ſuper clauſura monialium a ſacroſancta Tridentina ſynodo, & ſummis pontificibus conſtituta & ordinata fuere recipientes, prout præſenti decreto recipimus, & eadem etiam in fine præſentium conſtitutionum inſerta omnibus coepiſcopis noſtris, infra duos menſes publicari mandamus.

Hortamur autem in domino coepiſcopos noſtros, ut quæ a ſacroſancta Tridentina ſynodo illis ſub interminatione maledictionis æternæ, aut a ſummis pontificibus, de clauſura ſeptiſque ſanctimonialium injuncta ſunt, diligenter curent exequenda: ut in quibus locis violata fuerint inſtaurentur; ubi adhuc integra ſunt conſerventur: inobedientes atque rebelles, ipſi tanquam ſedis apoſtolicæ delegati, per cenſuras eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, poſtpoſita quacumque appellatione, perſequantur; magiſtratus ſæcularis ope, ſi opus fuerit, ad hoc advocata.

Nemini cujuſcumque ſexus, gradus, præeminentiæ, dignitatis, aut conditionis, liceat ingredi intra ſepta monaſterii monialium: ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, tam contra ingredientes, quam ejuſmodi ingreſſum permittentes: exceptis confeſſariis, pro conſolandis ægrotis & ſacramentis adminiſtrandis, medicis, chirurgis, pharmacopolis, aliiſque operariis neceſſariis: quibus ſine expreſſa ſuperiorum in ſcriptis obtenta licentia, ingredi etiam non liceat.

Temporum injuria factum eſt, ut ſanctimonialium monaſteria extra mœnia urbis vel oppidi conſtituta, diruta & deſtructa ita ſint, vel illorum reditus & facultates ita diminutæ, ut non poſſit in illis talis numerus ſanctimonialum enutriri, qui ad clauſuram obſervandam eſſet neceſſarius, vel clauſura in dictis domibus facile non poteſt introduci. Ideo curent epiſcopi, & omni via juris compellant ſanctimoniales, ut ex his ad nova vel antiqua monaſteria intra urbes vel oppida populoſa & frequentiora reducantur, invocato brachii ſæcularis auxilio, ſi opus fuerit: impedientes vero, vel non obedientes, per cenſuras eccleſiaſticas parere compellant, & alia monaſteria monialium extra urbes aut oppida, ut dictum eſt, conſtituta, in quibus clauſura introducta ſervatur, quia malorum hominum prædæ & multis ſcandalis, ſine ulla ſæpe cuſtodia, ſunt expoſita, ea etiam intra urbes aut oppida, ſi illis ita viſum fuerit, reducere procurent.

De confraternitatibus.

CAPUT XXXIV.

CONFRATERNITATES, & ſocietates, in quibus per particulares quaſdam actiones, aliaque exercitia ſpiritualia, faciliorem ſibi ſalutis viam parare conantur fideles: non diu in bono pergere poſſunt, niſi certis ſtatutis & conſtitutionibus muniantur. Ideo viſitent eas epiſcopi: ubi non ſint, conſtitutiones de novo ordinent: factas, quas ſibi exhiberi jubebunt, approbent, ſi id debere fieri judicaverint. Inquirant modum vivendi, ſuperſtitioſa tollant: rectores & adminiſtratores annuatim eligendos conſtituant, qui infra menſem poſt novam electionem, ſuæ adminiſtrationis rationem reddent coram epiſcopo, aut per eum ad hoc de-

pu-

ANNO CHRISTI 1609.

putato, aliisque secundum confraternitatis consuetudinem electis : in quo consistant reditus, investigent : & librum inventarii fieri jubebunt ; cujus transcriptum penes se in archiviis retinebunt.

In electionibus vitentur rixæ & partialitates ; illique tantum eligantur, qui in ipsa confraternitate laudabiliter fuerint versati, qui statim & antequam officium exerceant, se episcopo aut ab eo deputando præsentabunt, approbationem & benedictionem recepturi, in cujus manibus juramentum præstabunt, se fideliter munus obituros, rationem administrationis reddituros, ut quod supererit de reditibus, in pios usus (consulto tamen episcopo aut rectore ecclesiæ) convertatur.

Præcedentiæ inter confraternitates dirimantur, ut antiquiores confirmatæ & approbatæ, recentioribus præferantur.

Comessationes & convivia quæ sumptibus confraternitatum alicubi fieri solent, in posterum, sub pœna excommunicationis, ne fiant : nec sumptus & expensæ ad hoc factæ, in computis post hac admittantur.

In ipsis confraternitatibus & capellis, non asservetur sanctissimum Christi corpus, nisi hoc expresse approbante episcopo : quo casu sit tabernaculum decenter ornatum, obseratum clave, ante quod perpetuo lampas ardeat : illius clavem presbyter, & non sæcularis teneat. In capellis vero earum confraternitatum ubi aliquod recitatur officium, illud fiat hora competenti : ita ut dum parochiale recitatur, in illis omnino cessetur.

Caveant in posterum clerici quicumque, sub pœna excommunicationis, rectores confraternitatum cum processione vel cantu vocare aut ducere in ecclesiam : sed ipsi rectores ecclesiam adeant, & processionem, si facienda sit, comitentur.

De purgatoriis.

CAPUT XXXV.

PROPTER diversas piarum fundationum rationes pro institutione officii purgatorarii, uti, apud nos vulgo appellatur, diversa ratio administrationis illius in diversis locis reperitur, licet omnium munus hoc sit peculiare pro defunctis missas celebrare, & divinis officiis, in quibus institutæ sunt, interesse.

Volumus igitur & ordinamus, ut in locis in quibus per legata fundationum apparet bona tali officio destinata, presbyteris oriundis ex loco ubi talis facta fuit fundatio, esse attributa ; inter presbyteros ex eodem loco oriundos reditus dividantur, si officia exercuerint, & divinis interfuerint, postquam regentibus & parocho significaverint se talium distributionum partem prætendere, ut deinde per eosdem regentes & parochum ad munera suo ordine obeunda compellantur.

Ubi vero tales fundationes non reperiuntur aut vetusta consuetudine probantur, earum reditus dividantur inter sacerdotes officia fieri solita exercentes : ad quod non admittantur, nisi aut servientes ecclesiæ, aut ex loco oriundi. Quod si talia officia a sacerdotibus per episcopum deputatis, sive ad præsentationem alicujus, sive pleno jure, sint fieri solita : reditus talis officii non faciant suos, nec talia exerceant officia, nisi qui literas in forma expeditas ab episcopo obtinuerint.

Quicumque vero talium officiorum reditus percipiunt, inventarium bonorum omnium mobilium & immobilium ad dictum officium vel beneficium pertinentium, facere deinceps omnino teneantur : cujus transsumptum infra tres menses in archivis episcopi remittendum curent.

Inquirant diligenter si quid alienatum fuerit quacumque ex causa : quod intra dictum terminum trium mensium, curiæ archiepiscopi vel episcopi denuntiabunt, ut per ipsos, juncto sibi dicto promotore, restitutio in integrum, omni via juris, procuretur : & si ad hoc negligentes fuerint, per promotorem solum, quem ad hos fines expresse deputamus, expensis tamen redituum talis officii, agatur.

Quicumque talia officia exercebunt quocumque modo, in ecclesia parochiali decantandis officiis intererunt, facientque diaconatus officium dum missæ majores diebus dominicis & festivis celebrantur.

De capellanis capellaniarum.

CAPUT XXXVI.

PRÆTER jura decimalia, & alia, sacramenta ministrantibus, a piis & catholicis viris, ut preces ad Deum fundantur, missæ celebrentur, aliaque a sacerdotibus particularibus exerceantur, sunt concessa, quæ capellanias vocamus. Ideo juxta morem, & ritum, & maxime juxta fundatorum mentem atque voluntatem, conferri, possideri, & in illis officia exerceri, præcipimus : injungentes tales capellanias in præsenti aut in futurum possidentibus, ut titulos dictarum capellaniarum, quocumque modo, a quibuslibet obtentos, episcopis infra duos menses exhibeant, alioquin nulli sint : & easdem jure devoluto conferre episcopo licere, presenti capite planum facimus.

Illi missas celebrent, officia recitent, & alia præstent prout in illarum capellaniarum fundationibus erit statutum.

Illarum bona mobilia vel immobilia describant in catalogo, per notarium subscripto : quem ad episcopum deferent infra tres menses, & alienata, si quæ sint, notabunt, eaque juncto sibi promotore restitui procurabunt.

De fabricis ecclesiarum.

CAPUT XXXVII.

QUAMVIS bona quæ fabricæ ecclesiarum possident, quid spirituale sint, nec in profanos usus converti possint : laicis tamen illorum administratio concessa est, ut bona opera circa talia exercendo, apud Deum mereri possint. Abusus autem quos irrepsisse novimus, & propter quæ sæpe in populum exercetur divina vindicta, de medio tollere cupimus.

Inventarium rerum omnium mobilium & immobilium ecclesiæ fiet, & videbunt electi an omnia in bono statu sint, rationem de omnibus reddituri.

Non arrentabunt bona ad prædictas fabricas pertinentia, nisi publicis præcedentibus proclamationibus, & de consensu parochi : quo præsente, & aliis deputari consuetis, reddent computa administrationis. In quibus non

ANNO CHRISTI 1609.

admittantur expenſæ factæ, ſi ſummam ſex francorum exceſſerint, niſi tales expenſæ de aſſenſu expreſſo parochi fuerint factæ.

Ad epiſcopum deferent parochi, ſi quæ bona de fabricis fuerint alienata: ſi particulares abuſus in adminiſtratione ipſarum irrepſerint: qui prout viderit expedire pro bono eccleſiæ ordinabit, & reſtitutionem venditorum, per ſuum promotorem expenſis fabricæ procurari jubebit.

In templo qui pecunias colligunt, quos baſſinarios vocant, hoc faciant ante conſecrationem, ne a tanti myſterii contemplatione perturbetur populus. Quod vero collegerint, in libro ad hoc deſtinato deſcribant: de illis ſicut de aliis reditibus rationem reddant: nec ad munus operarii admittantur, niſi qui fidem catholicam, apoſtolicam & Romanam actualiter profitentur; & qui bene fideliter ſe adminiſtraturos bona eccleſiæ, in manibus rectoris aut ejus vicarii juraverint.

De hoſpitalibus.

CAPUT XXXVIII.

PATRES pauperum & illorum tutores epiſcopi, hoſpitalia ſæpius viſitabunt: inquirent in quo conſiſtant reditus: qui eorum ſint rectores eccleſiarum, in quorum parochia ſita ſint, præſentibus aliis qui ad hoc intereſſe conſueverunt, annis ſingulis videbunt: nec tamen alicui ultra triennium adminiſtratio concedatur.

Hoſpitalitatem ab illis qui ad hoc tenentur exerceri curabunt epiſcopi, rebelles per fructuum ſubtractionem compellant; & in hoſpitalibus, ſacerdotem pro ſacramentis adminiſtrandis, & ſalute animæ infirmorum procuranda inſtituent, aut inſtitutum conſervabunt. Quod ſi ad hoc non ſufficiant reditus, parochum expreſſe monebunt, ut ægrotantium in hoſpitali curam habeat, mercedem pro tali bono a Deo recepturum. Ab hoſpitalibus quæ infirmorum domus eſt, robuſtos & benevalentes ejiciant, immo & ipſos mendicare non patiantur, magiſtratuum ad hoc ope, ſi opus fuerit, implorata.

De eccleſiis, & altaribus.

CAPUT XXXIX.

UT populo demonſtraret Deus majeſtatem ſuam, ſciſcitanti de templo conſtruendo ait: Quam ædificabis mihi domum? cælum & terram ego impleo. Neque propterea qui ubique adorari vult, [a] non ubique ſic ſacrificia offerri intendit; ſed in altaribus quæ pro majori reverentia eccleſiis continentur: in quibus quanta debeat eſſe mundities, docuit Deus, qui Davidem virum ſanguinum, ad ſibi templum ædificandum indignum duxit, ſed Salomonem regem pacificum ad hoc elegit: cui promiſit ſe orantium in templo preces exauditurum: in quo quidem cor ſuum & oculos eſſe omni ævo declaravit. Atque ideo ut quod ſemel Deo dicatum eſt, in profanos uſus non convertatur; & ut in eccleſiis Deo dicatis, cum majori reverentia, cultus latriæ Deo reddatur: quod non fieret, ſi paſſim & ad libitum cujuſque conſtruerentur eccleſiæ, quæ a ſucceſſoribus non conſervarentur:

Statuimus ut eccleſiæ, capellæ, & altaria, de novo non conſtruantur publice vel privatim in domibus regularium, ſæcularium, aut laicorum, ſine expreſſa ordinarii licentia in ſcriptis conceſſa: quam non concedent, niſi aſſignatis per fundatorem ſufficientibus reditibus, quoad eccleſias & capellas publice extructas, pro eiſdem perpetuo conſervandis, & ſi deſtructæ fuerint, reſtaurandis: immo niſi viderint ad Dei honorem & ſubditorum bonum conducere.

Pietatem ſuam nobis expreſſe commendarunt patres, per tam laudabilia in conſtructione eccleſiarum relicta monimenta, quæ temporum injuria deſtruxit, & evertit. Ea tamen reſtaurari deſiderantes: mandamus, ut epiſcopi tales eccleſias viſitando, inquirant, an ſint reditus, aut in fundis, aut in juribus decimalibus: atque ita tales reditus & fructus percipientium expenſis reparari jubebunt: & beneficiatos ac rectores, niſi ſint pro fabrica reditus, per fructuum ſequeſtrationem, implorato brachii ſæcularis auxilio, ad id ſevere compellant: communitatibus & populo contribuentibus ad illa, ad quæ de jure & conſuetudine tenentur. Quod ſi nulli ſint reditus, aut decimales fructus, populum ad eaſdem eccleſias dirutas conſtruendas hortabuntur: & ſi id tandem eo modo fieri non poterit, cruces loco earum erigent, ut in quo loco Deo ſacrificarunt ſacerdotes, ibidem perpetuo, tali ſigno inſpecto, adoretur Chriſtus, atque inde altaria, ſi quæ ſint, tolli curent.

Ab eccleſia, quæ domus Dei eſt, & quam decet ſanctitudo talis, ut ex ea Chriſtus flagello ejecerit vendentes, & ementes, & arceantur deambulantes: catapultas aut haſtas, niſi pro tutela principis, deferentes, rebelles, aut ſæpius id agentes, excommunicatione ab ordinario feriantur.

Intra eccleſias non fiant conventicula aut cœtus populi, pro negotiis univerſitatis, aut aliis ſæcularibus, & ad hoc convenientes rejiciat parochus. Quod ſi contumaces fuerint, ad ordinarium deferat, qui eos excommunicationis ſententia, eidem parocho in hoc expreſſæ obedire compellat.

Magiſtratus ſæculares aut nobiles, in choro & presbyterio ſacerdotibus in ſeſſione impedimento non ſint. Nobiles etiam mulieres presbyterium non ingredi hortamur, ſed orationes ſuas Deo gratiores ſciant, ſi non ut phariſæi nobilitatem prædicent, ſed ſi publicanum imitantes humiliter & a longe diſtantes fundant.

In eccleſiis fieri choreas, comeſſationes, emptiones, aut venditiones prohibemus; ſed clerici hoc permittentes pœna carceris, laici hoc agentes excommunicationis ſententia puniantur. Comeſſationes (quas de fructu vocant) in domibus ſuis, aut alibi ne faciant parochi, nec ad hoc invitent parochianos, quin potius arceant: nec permittant cani in eccleſia, Memento domine David ſen trufe: nec alia ſcurrilia & ridenda, ſub eadem pœna excommunicationis.

Non fiat in eccleſiis aliqua indecentia, nec repræſententur quæ oculos proborum catholicorum offendunt, & populum ad riſum provocant: uti repræſentatio prophetarum aut, paſtorum in nocte natalis domini; cantus prædictionum Sybillarum, columbæ volatus in die pentecoſtes, projectio ignis & aquæ in eadem die. Satis enim eſt firmatum quod credendum

nec

a] *Redundare videtur particula*, non H.

ANNO CHRISTI 1609.

nec talibus repræsentationibus indigentiam imperiti. Vernacula lingua in ecclesia non cantentur carmina : quod si in die natalis domini permittenda sint, ea ab episcopo legantur, & probata subscribantur.

Mulieres juxta præceptum B. Pauli in ecclesia sileant, nec cantent intra eam cantiones quascumque, die Jovis sancto : & ad hos fines postquam oraverint sacerdotes, & hymnos sacros cantaverint, hora nona fores ecclesiæ claudantur, & hora quarta matutina aperiantur : nec in ea remaneant nisi soli operarii, & ex sacerdotibus aliquis.

Intra ecclesiam non ducantur animalia quæcumque, etiam si illa offerre intendant laici : sed si pia voluntate ea Deo dicaverint, extra ecclesiam parochus ea recipiat.

Flores aut ramulos, in festis solennioribus, ad populum sacerdotes ne deferant : sed illis ante inchoatum officium, si ita videbitur, altaria clericus ornabit.

Quamdiu divina celebrantur, ne ab attentione mysteriorum perturbetur populus, pauperes eleemosynas non quæritent ; sed in foribus ecclesiæ quæ sibi largientur, a fidelibus recipiant.

Omnes, maxime parochiales, ecclesias visitando sciant episcopi an sint consecratæ ; & eas, si adhuc non fuerint, quam citissime fieri poterit sacris adhibitis cærimoniis consecrabunt.

Ad scurrilia vel larvas, indumentis sacris aut vestibus sacerdotum, aut religiosorum, qui temere ausus fuerit uti, excommunicatus nominatim denuncietur ; & a judice sæculari puniri pro rei exigentia, parochus omnem impendat solicitudinem.

Amoveantur & destruantur, quæ sub dio & extra ecclesiam sunt constructa altaria, aut altari majori adversa, aut januis ecclesiæ nimis propinqua, aut alia quacumque ratione incommoda : quod judicio ordinarii relinquitur.

Ornentur altaria scabello ligneo quod vernacule dicitur, *marchepied* ; mappæ coronis lignea, & ex panno serico, aut alio decenti pallium apponantur.

Pavimentum octavo saltem quoque die verratur, telæ aranearum amoveantur, & talem in ecclesiis saltem requirant mundiciem, quam in domo, nisi rustici & calones omnino sint, habere conantur.

Quod si aliqua alia indecentia, non expressa, in ecclesiis agantur, per seipsos amoveant parochi ; quod si facile fieri non potest, episcopo denuncient, per quem super hoc adhibitis juris remediis & pœnis provideatur.

Capellas rurales visitent ordinarii, in quibus sunt jura decimalia ; & officia, si quæ sint instituta, peragi mandabunt : si vero non sint ; pro qualitate reditus, & secundum rei exigentiam, instituere licebit.

De missali & officio divino.

CAPUT XL.

QUem in diversis ecclesiis irrepsisse errorem dixerat bonæ memoriæ Pius summus pontifex, hujus nominis quintus, experimento probavimus, in hac nostra provincia ; quia sibi quisque formaverat episcopus ad libitum divinum officium ; unde quæ in diversis ecclesiis legebantur, in multis apocrypha sibi invicem adversabantur. Atque ideo decens & admodum esset utile, si apostoli monita sequentes omnes uno ore Deum qui unus est, honorificaremus, & sicut in fide & ecclesia idem sentimus, omnes in divinis decantandis officiis consentiremus.

ANNO CHRISTI 1609.

Ideo ut in omnibus unitas sit in ecclesia, quæ una est : a quibuscumque ecclesiasticis, tam metropolitanæ, cathedralium, collegiatarum, aliarumque ecclesiarum officium recitari in choris, & ecclesiis decantari præcipimus, & mandamus, juxta ritum, ordinem, modum, & formam a felicis memoriæ Pio papa hujus nominis quinto præscriptam, per bullam, super reformatione breviarii editam : quam nos recipimus, & in tota provincia recipi volumus, & præsentis nostri decreti publicatione sufficienter promulgatam declaramus : contra eamdem agentes, pœnas per ipsam latas eis indicimus & significamus.

De vita & honestate clericorum.

CAPUT XLI.

CUm per abrupta graditur pastor, ad præcipitia sequitur ovis : ideo clericos lucem mundi, & sal populi, ne fumo excæcet fideles & ne ipsis infatuatis non sit in quo condiatur populus, satis fuse commonuit ecclesia : & contra luxum ac comessationes eorum salubriter sancivit de choreis, aleis, ludis, & sæcularibus negotiis fugiendis, pœnis etiam propositis sancte instituit : quæ omnia approbantes, & maxime quæ a sacrosancta Tridentina synodo super hoc ordinata fuerunt, ut inviolabiliter observentur ordinantes, hortamur coepiscopos nostros, ut si quæ per nimiam clericorum licentiam in desuetudinem abjerint, ab omnibus custodiri procurent. Nonnulla tamen, cæteris omnibus in suo robore, uti a nobis approbatis, permansuris, hic inseruimus juste ordinata : ea insuper ad regimen ecclesiæ necessaria statuentes.

Sacerdotes omnes, quorum vita omnium oculis exposita est, ut inde bene vel male vivendi fideles exempla desumant, in sacris ordinibus constituti, aut beneficia obtinentes, singulis diebus officium recitent, ni fructibus privari velint, uti eos privatos declaramus : quos pauperibus aut fabricis applicandos ordinamus : segniter circa hoc, postquam moniti fuerint, se agentes, episcoporum animadversionibus subjacebunt.

Vestes non sericas, aut serico foderatas, aut quocumque modo dissectas ; vel bombicino limbo ornatas, nec caligas tumentes gestent : non sordidas, sed decentes : ne in nimio cultu vanitas, in abjecta incuria rusticitas accusetur. Vestium autem omnium color sit niger. Quod in populo veniale est, in sacerdote judicatur sacrilegium. Ideo ut monemus populum, ita clericos districte choreas quacumque ex causa ducere, aut illis interesse prohibemus : vitent tripudia, ludos publicos, larvas non gestent aut larvatos sequantur, comœdias ; fabulas, aut ludicra, & quæ ab histrionibus exhibentur, non agant, ad histriones non accedant : ne puritas sacerdotis, rerum inanium aut etiam obscœnarum aspectu polluatur, conviviis illicitis, crapula & ebrietate : contra agentes pœna carceris & alia ad arbitrium ordinarii comprimantur.

ANNO CHRISTI 1609.

Non ludant aleis, teſſeris, chartis, aut alio ludo prohibito vel indecoro, præſertim publice; ut illorum in omnibus nota modeſtia, promptiores eos reddat ad libere in hoc peccantes arguendum. Noctu per urbem poſt horam nonam, niſi maxima urgente neceſſitate non incedant: deprehenſi incarcerentur: enſes aut alia quæcumque offenſiva arma, niſi pro neceſſitate itineris, non deferant: tabernas non ingrediantur, niſi iter agentes: noctu incedentes ex cauſa rationabili, togas talares deferant: alias in eos ordinarii animadvertant.

Divinum quod a ſacerdotibus exercetur, vituperatur miniſterium, dum ab illis, quibus ſubditur populus, etiam vilia & ſordida ſervitia exercentur: & quos ſibi miniſtrare Deus voluit, domeſticis laicorum ſordibus contaminantur. Caveant igitur clerici ne pincernarum, coquorum, ſtabulariorum, cæteriſque hujuſmodi ſordidis officiis fungantur; immo nec rei domeſticæ vel familiaris adminiſtrationem ſuſcipiant laicorum, nec cauſis litibuſque perſequendis eorum quibus ſerviunt dent operam, aut aliorum nomine: quod diſtrictius ſub anathemate prohibemus: & in tales per epiſcopos pœnis a canonibus ſtatutis agatur.

Non ſint propolæ, empta ex profeſſo, vendentes: proventus aut prædia ſæcularia non conducant, ut ex illis quæſtum faciant: non ſint publicani, aut fœneratores: illis alioquin pœnas epiſcopi juxta ſacras ſanctiones infligant. Coram judice ſæculari cauſas non agant ut advocati aut procuratores, præterquam ſuas, pauperum, parentum, aut eccleſiarum in quibus obtinent beneficia, & hoc pro Dei amore: & de licentia epiſcopi in ſcriptis obtenta.

Oſcœna verba, ut & res abhorreant. Panes enim propoſitionis niſi qui mundi a mulieribus eſſent, non manducabant: ſicut & tanti ſacrificii tremenda myſteria tractare decet ſobrios, modeſtos, & pudicos. Neque vero ubi fuerit ſacerdotum cum mulieribus habitatio, antiqui hoſtis ſtimuli deerunt. In ſacerdotibus ſit cordis mundities, caſtitas corporis, viteturque fornicatio, aut quælibet alia incontinentia. Immo & ut talium defectuum ſuſpicio etiam tollatur.

Concubinas aut alias mulieres de quibus propter ætatem, inverecundiam, aut anteactæ vitæ turpitudinem, ſiniſtra ſuſpicio haberi poſſit, in domo vel extra detinere, vel cum illis ullam conſuetudinem habere non audeant clerici: alioquin pœnas ex ſacris canonibus aut ſtatutis eccleſiarum de illis legitimas ſuperiores expoſcant.

Quod ſi a ſuperioribus moniti, ab iis ſe non abſtinuerunt: tertia parte fructuum beneficiorum ſuorum ipſo facto ſint privati; quæ fabricæ eccleſiæ, aut alii pio loco, arbitrio epiſcopi applicetur.

Si vero in eo delicto perſeverantes, ſecundæ monitioni adhuc non paruerint: non tantum fructus omnes ſuorum beneficiorum eo ipſo amittant, ſed etiam a beneficiorum adminiſtratione, quoad ordinario placuerit, ſuſpenſi removeantur.

Quod ſi ita ſuſpenſi nihilominus ejuſmodi mulieres non expellant, tunc beneficiis quibuſcumque perpetuo priventur, atque inhabiles & indigni ad quoſvis honores, beneficia, & officia, in poſterum cenſeantur; donec per manifeſtam vitæ emendationem a ſuperioribus gratiam meruerint obtinere.

Sed ſi, poſtquam eas ſemel dimiſerint, intermiſſum conſortium repetere, aut alias hujuſmodi mali nominis ac famæ mulieres ſibi adjungere auſi fuerint: præter prædictas pœnas, excommunicationis gladio ab epiſcopis, ad quos prædictorum omnium cognitio ex ſacri concilii auctoritate tantum pertinet, feriantur.

Ad ſacrum presbyteratus ordinem promoti, poſt tres menſes celebrent: alias inſtante promotore pro non obito munere puniendi cicentur.

Annulos etiam in quibus repræſentantur imagines ſacræ, in digitis non portent clerici: exceptis iis quibus propter dignitatem a jure eſt expreſſe conceſſum: & hi annulos tantum habeant dignitati congruentes.

De foro eccleſiaſtico.

CAPUT XLII.

DIgnitatem ſacri ordinis commendans Deus, inhibuit ſæcularibus tangere unctos ſuos, qui in ſortem domini vocati, illorum pars Deus eſt, illis hereditatem ſuam redditurus. Nec propterea unctionem ſacram, perditorum, ſi qui tales forent, aſylum & anchoram eſſe voluit qua muniti ſontes impuniti manerent: ſed eos ſacros, a ſacris judicari præcipit, & eccleſiaſticam juriſdictionem a ſæculari ſejunxit.

Non ſe immiſceant igitur magiſtratus ſæculares rebus eccleſiaſticis, neque judicium perſonarum aut rerum eccleſiaſticarum arrogent: ne quod ſuum non eſt appetentes, quod ſuum etiam eſt, juſto Dei judicio perdant: interim juxta ſacrorum canonum conſtitutiones (ſi quod hortamur non egerint) excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrant.

Non compareant vocati clerici coram judice ſæculari ut cauſas ſuas agant, ſi perſonales ſint, aut de rebus eccleſiaſticis, quarum judici eccleſiaſtico juriſdictio eſt attributa: niſi ut ad ſuperiorem eccleſiaſticum remittantur petituri: quibus ſi denegatum hoc fuerit, ad ſuperiorem provocent, illius mandatis non obtemperantes, ſub excommunicationis pœna, quam ipſo facto actores, ſive clerici aut laici fuerint, incurrunt: cauſam vero appelli promotori denuncient, quod cum clero perſequi teneatur.

Si per ſeipſos epiſcopi pluribus detenti negotiis, cauſas omnes audire, & illis jus dicere non poſſint, propter morum ingraveſcentem corruptelam, perſonas idoneas providas & in jure canonico exercitatas in officiales eligant in urbe principales; aut foraneos, ubi vel eſſe tales ſoliti, vel ut inſtituantur viderint neceſſarium.

Officiales vero pro quibus rationem reddituri ſunt epiſcopi, ut officio fungantur hortentur ſæpius, & cum illis agant de rebus civilibus, & criminalibus, quæ in curiis ventilantur: ut qua fieri poterit meliori & expeditiori ratione provideatur.

Sportulas pro viſitatione proceſſuum aliis taxent, & ſibi tales adeo moderatas aſſignent, ut non venales litigantes accuſent ſententias: ſed in cauſis pauperum omnino gratis & pro Deo agentes, & in dicendo jure juſtitiam, & lucro contemnendo modeſtiam commendent. Sordidam veſtem plures maculæ deturpant, & ignaros ſacerdotes & pauperes pluribus vitiis deditos experimur, & impunitos ad totius cleri dedecus ſcimus, dum ſumptibus adhiberi neceſ-

ANNO CHRISTI 1609.

ceſſariis parcitur ut tales puniantur. Promotores igitur etiam per officii ſuſpenſionem, & aliis juris pœnis compellant, ut contra tales inquirant, debitas pœnas requirant, atque ut juſtum ab officialibus de illis ſupplicium exigatur, epiſcopi procurent: ut eos pœnæ formido terreat, quos virtutis amor non movet: ſumptus vero non ſalaria ſolvent ipſi epiſcopi, cum in talibus gratis agatur.

Non permittant in inferioribus ſedibus, aut ab officialibus foraneis, graviores cauſas, ut puta matrimoniales & criminales, tractari: ſed eas audiat ipſe epiſcopus, & ſententiam ferat: aut ſaltem per officialem ſuum, in majori ſede fieri, & hæc in urbe tractari jubeat, & talium cognitionem aliis interdicat, prout præſenti decreto interdicimus.

Controverſias & lites præcedentiæ, aut præſentationum diverſarum perſonarum in publico agentium, de plano & ſtatim verbo, auditis partibus, ordinet: & quod per ipſum ſtatutum fuerit, ſine præjudicio partium, & nonobſtante quacumque appellatione, ut vitentur rixæ & ſcandala, executioni demandetur.

Duce inſcio caſtra deſerentem morte puniunt leges, cum non ſit liber, qui ſtipendiis alienis nutritur, & fidem juramento medio promiſit. Sic non licet eccleſiaſticis ſtipendia eccleſiaſtica recipientibus, relicta fori eccleſiaſtici arce, ad ſæculare confugere judicium; & quod Deo ſemel dicavit, novis nominibus in alios translatum obligare. Qui ergo clericus nulla ſibi acquiſiti per ordinem privilegii habita ratione, ſe, aut bona ſua, rigoribus curiarum temporalium obligaverit nominatim, re perfecte nota, excommunicetur, & arbitrio ordinarii puniatur: & tali nonobſtante obligatione, coram judice eccleſiaſtico obligationis cauſa tractetur.

Coram judice ſacro & eccleſiaſtico tractentur omnia, quæ ad res ſacras pertinent: & ad illos pertineant lites de portione congrua, de reparatione eccleſiarum, & quæcumque in computorum redditione pro bonis fabricæ eccleſiæ, hoſpitalium, aut etiam baſſinorum, tam purgatorii, quam aliorum controverſuntur: & quod illis tali nomine, aut pro legatis piis debebitur, dicti judicis eccleſiaſtici autoritate exigatur: coram aliis prædictas cauſas tractantes, excommunicatos, ſi moniti non deſtiterint, denuncient.

At ut non tot ſumptus & impenſæ in litigando effundantur, niſi petitionibus factis per actorem reus conſenſerit, & ſi eidem contradixerit, ad probandum ſummarie petitionem, & exceptiones infra dilationem unicam ad arbitrium concedendam, partes admittat judex, ſi decem librarum ſummam non exceſſerit, qua elapſa proceſſus judicetur in ſtatu: niſi judex ex cauſa renovandam eſſe viderit. Quod ſi talem ſummam exceſſerit petitio, partes appunctabit contrarias, ad probandum, articulandum & verificandum quicquid voluerint infra menſem: quo elapſo excludentur & proceſſus aſſignabitur ad conſilium ſine alia ratione cauſæ: ſalva renovatione dilationis, ſi ex cauſa judici bene nota & pro tempore concedenda arbitretur.

Inquiſitiones rerum criminalium aut quæ ſint de jure perpetuo, vel de re notabili, per ſe ipſum faciat judex: alioquin eaſdem Graferio, aut curiæ graduato eodem ſcribente Graferio, ejus ſubſtituto, aut alii in partibus commiſſo demandet.

Inqueſtas, quas nonniſi parte legitime vocata fieri volumus, non videat pars adverſa, niſi prius nullitates & objecta contra teſtes dederit: quod facere teneatur infra octo dies, a recitatione ipſarum inqueſtarum, judicialiter facta: alias pro receptis & publicatis habeantur, & proceſſus ad conſilium aſſignetur, ſine alia cauſæ interpellatione: nec poſt ſupplicationem ad dictam nullitatum & objectuum traditionem ullo modo admittatur, & eiſdem finibus teſtium nomina parti, vel ejus advocato requirenti, tradat Graferius.

Simili vero dilatione fruatur pars adverſa ſi contra inqueſtare voluerit.

Non ſint feriæ niſi a vigilia natalis domini ad diem epiphaniæ incluſive: diebus feſtis ab eccleſia in locis curiarum celebrari mandatis: & a feria quarta in majori hebdomada uſque ad octavam paſchatis incluſive. In cauſis vero criminalibus nullæ obſerventur feriæ: nec ipſarum tractationem ad ſtatam curiæ diem, ſed pro arbitrio aſſignabit judex tam in cauſis appellationis, quam ordinariis: nec enim fas eſt, ut quod impudenter & cum populi ſcandalo actum eſt, tergiverſatione, & ſtili ambagibus remaneat impunitum.

Non impediantur ſuffraganeorum ſubditi ad metropolitanum provocare: & in hoc non recipiantur niſi infra decem dies: ſi in diœceſi: & infra viginti, ſi extra diœceſim ſint, fuerit appellatum.

Et niſi præter inhibitiones virtute literarum factas, citare fecerint partes appellatas ad quindecim dies pro maxima dilatione rerum ordinatarum, executionem non impediant inhibitiones, quas eo caſu irritas declaramus: niſi ſibi conſtiterit de aſſignatione parti data. Cum pateat juris & appellationis abuti remedio qui gravaminis reparationem in brevi non procurat.

Per judices a quo in appellationibus cauſarum criminalium ſuper præparatoria ſeu interlocutoria, niſi tamen ab incompetentia vel propter eamdem appellatum foret, conſtitutio ſacri concilii Trid. ſeſſ. 13. c. 1. de reform. obſervetur.

Se præſentabunt vocatus & provocans ſtatuta die, & pro introductione appellationis ab utraque partium in fine cauſæ quinque ſolidos recipiat Graferius: prima die juridica ſi non ſe præſentaverit appellans, tollantur inhibitiones cum expenſis: ſi vero appellatus abſens fuerit, iterato citetur ſufficientius, & remanentibus inhibitionibus: nec audiatur ſecundo citatus, niſi ſolutis expenſis ſecundæ citationis, taxandis per judicem, aut ab eo ad id deputandum.

Sive ab interlocutoria habente vim definitivæ, ſive a definitiva fuerit provocatum, infra menſem præciſe a die intimationis literarum appellationis & aſſignationis datæ, proceſſum remittat appellans. Alias tollantur inhibitiones, & partes remittantur ad judicem a quo una cum expenſis: atque ideo contra Graferias primæ inſtantiæ, concedantur literæ compulſoriæ, quibus niſi paruerint, ad expenſas partium condemnentur. Licitum tamen erit parti appellatæ, citius proceſſum remittere. In cauſis vero criminalibus aut promotor ipſe ſolus, aut Graferius, infra dictam dilationem, imo quam citiſſime fieri poterit, expenſis appellantis remittant.

Videat proceſſum advocatus provocantis, antequam remittat, ut paratus ſiet judicio in pri-

ANNO CHRISTI 1609.

prima curia, & concludat præsente partis appellatæ advocato: qui si in concludendo contrarii fuerint, judex ad consilium causam assignet, salvo partibus dicere & producere quidquid voluerint infra tres dies, reliquis omnibus dilationibus abrogatis, prout de præsenti abrogatum. Si vero noluerit concludere in prima die curiæ, processu remisso, ordinabit judex quod ad primam præcise concludat, alias habeatur pro concluso, & ad consilium.

Remisso processu poterit appellatus, aut ejus advocatus in Grafo videre appellationem & appellatos, ut concludendo narret utrum intra tempus fuerit provocatum: ut si appellationem desertam testatus fuerit Graferius, statim remittantur partes, & inhibitiones tollantur. Ideo teneatur Graferius exhibere processum in Grafo ad fines supradictos, & recipiat quinque solidos pro tali communicatione tunc, vel in fine causæ: & in extractu narret tales & alias visiones, & diem remissionis processus cum dictis & requisitionibus partium.

In quibuscumque causis non recipiantur provocantes ab interlocutorio, nisi tale sit gravamen, quod in definitiva reparari non possit: sed cognita causa remittantur cum expensis, & hoc fieri possit in audientia, communicatis promotori actis: immo mulctentur arbitrio judicis, si frivola sit appellatio.

Non audiantur provocantes in criminalibus, si contra eos per judicem a quo jam decretum fuerit, nisi præsentes compareant, aut se in statu remittant: qui non discedant nisi actis promotori communicatis, & eodem promotore audito fuerit ordinatum. Non obstantibus appellationibus, & sine illarum præjudicio, judici a quo [a] sua decreta exequi facere, omni via juris contra appellantem licebit.

a) Adde, vel subintellige, appellatum fuerit. il.

Semel cum mandato susceptam causam non poterit dimittere advocatus, sed eam teneatur persequi aut subire judicium.

Coram officialibus & non alibi petitiones congruæ portionis tractentur. Si vero coram aliis aliquis actor reum pro talibus petitionibus vocaverit, excommunicetur, & pœnis ad arbitrium coerceatur; sicut & reus si vocatus, mandatis talis judicis non obtemperaverit, nisi solum finibus declinatoriis.

De officialibus foraneis.

CAPUT XLIII.

UT sacerdotum sumptibus parcatur, cuique quod suum est reddatur, & maxime ne divinum minuatur in ecclesiis servitium, dum propter aliquorum pertinaciam aut etiam malitiam litigandum est, & ad officiales in urbe longe distantes est veniendum: instituant episcopi officiales foraneos, quibus certas regiones & parochias diœcesis distribuant, in quibus motas lites juridice agentes, super illis ordinent; servatis curiarum primæ instantiæ formulis & statutis: ita tamen ut si de rebus majoris momenti agatur, re bene examinata postquam ad consilium assignatæ respective partes dederint de jure suo, aut exclusæ legitime fuerint: urbem ipsi officiales adeant & cum peritis advocatis deliberantes, de eorumdem consilio ordinabunt.

Sæpius inquirant de vita & moribus sacerdotum in partibus sibi demandatis residentes, excessus minores corrigant, nimis frequentes si viderint, episcopum moneant, ut debitis modis provideat: si excessus graviores repererint, ad superiorem officialem in urbe, aut ad prælatum remittant. Ipsi vero aliquando parochos convocent, curæ eisdem commissæ rationem petituri, & casus difficiles, si qui sint, explanaturi: sicque tandem se habeant, ut quasi oculi episcopi, abditissima etiam videntes, ne majora & publica eveniant scandala provideant per se, aut ab episcopo in arduis consilium & opem requirant, & postulent.

Super bannorum publicationibus in matrimonio, aut aliis dispensatione egentibus, nusquam dispensare audeant, sub pœna falsitatis, & aliis, arbitrio episcopi: attestationes de vita & moribus, qualitate, aut etiam de sufficientia alicujus non faciant, sive ut in aliis diœcesibus tanquam catholici habeantur, sive ut sacerdotes probi recipiantur, aut ut aliqui in curia Romana gratias obtineant, aut in forma pauperum. Cum enim id ad solum episcopum pertineat de grege sibi commisso rationem redditurum: si dictos officiales consuluerit, quid in rei veritate sit, episcopo nunciabunt.

Facultatem concedendi literas pro regenda aliqua parochia, aut videndi literas sacerdotum de novo ad diœcesim venientium, approbationem concionatorum & confessariorum, soli episcopi sibi reservabunt: aut illis, quibus hoc munus specialiter demandabunt. Officialibus inhibentes prout inhibemus, ne talia agant, sub pœna privationis officii, & aliis arbitrio ordinarii, non obstante quacumque in contrarium consuetudine, quæ corruptela vocanda est.

In illis omnibus quæ ad justitiam distributivam pertinent, aut morum correctionem, eisdem officialibus foraneis curati, clerici, & alii omnes illis subditi obtemperent, contumaces & rebelles gladio excommunicationis percutiant: & episcopus in illos pro modo culpæ mature animadvertat.

De causis matrimonialibus & criminalibus non cognoscant, sed tales ad officialem in urbe remittant.

De monitoriis & excommunicationibus.

CAPUT XLIV.

EXcommunicationibus quæ malum malorum sunt, nonnisi in extremis, & quando nullus aderit alius modus ad continendum in munere, vel ad reprimendum a malo populum, utantur episcopi: quibus solis jus excommunicandi pertinere declaramus in quacumque causa, exceptis in litibus, contestationibus, & jure distributivo dicendo: in quo casu officialibus contumaces & non obtemperantes mandatis, excommunicationis sententia, licitum est vulnerare.

Ipsi officiales foranei monitoria videbunt, & diligenter examinabunt. Quod si in illis minima, & parvi momenti narrari viderint, aut a multo tempore deperdita, & jam sopita, aut pro detegendis peccatis omnino occultis, vel pro criminibus, quæ alias nequaquam probari possint, rejiciant. At vero si pro rebus gravibus deperditis, ad pleniorem probationem, & quæ saltem ad summæ quindecim librarum valorem ascendent, publicari jubebunt, primo, secundo, tertio, & peremptorie per parochum, aut ejus deputatum, & non alium: exceptis casi-

ANNO CHRISTI 1609.

casibus in quibus suspicio esset contra eumdem parochum : quo casu non nisi tali suspicione nota, alium presbyterum ad hoc deputabunt : qui attestatam publicationem in scriptis ad solos episcopos remittent : qui soli, aut eorum vicarii, visis eisdem attestationibus, si res exegerit, & causa attente perpensa, & examinata, sententiam excommunicationis publicari mandabunt, aliis omnibus talem facultatem, juxta sacrosancti concilii Tridentini statuta, tollentes, prout in præsenti tollimus nonobstante quacumque in contrarium consuetudine. Inhibentes parochis alias excommunicationes super monitoriis publicare, quam quæ ab episcopo aut vicario generali fuerint emanatæ.

Corpus Corinthii tradidit Satanæ beatus Paulus, ut spiritus salvus fieret, dum culpa cognita veniam peteret, & in futurum a tali cavere promitteret. Neque vero pœna inflicta unquam mitiganda, nisi purgata contumacia, & obstinatione deposita, in melius mores mutentur. Semel excommunicatus & laqueis dæmonis irretitus, suppliciter veniam de culpa commissa, & absolutionem a censuris petens, benignius recipiatur, & misericorditer illum absolvendo cum eo agatur. Vi tamen, aut mediis illicitis absolutionem a censuris obtinentes, cum sibi assistentibus, & favorem aut consilium dantibus, pœnis jure indictis plectantur, tali absolutione irrita remanente : quam irritam, sicut & talia agentes, excommunicatos, declaramus.

Ejiciantur a cœtu fidelium & ecclesiis nominatim excommunicati : quos singulis diebus dominicis in scadafallo per parochum volumus nominari, & si in ea per annum sordescere non destiterint, ut hæretici puniri possint : quos interim, durante illorum contumacia vitabunt fideles : & ne ad munera publica admittantur per eos hortamur : cum non in bove & asino simul arare, divinis monitis sit sancitum.

De simonia, & confidentia.

CAPUT XLV.

ABOMINATIONUM omnium maximam vidit Ezechiel, cum sacerdotes temporalia aspectando, ad altare terga vertentes intuens, flosculos ad nares apponentes inspexit. Nec enim in domo Dei pejus esse potest, quam si pro minimo, quod pretiosissimum est contemnatur : ut a permultis fit sacerdotibus, qui quasi clitellarii asini, nomen sacræ dignitatis deferunt, & ab aliis sacerdotibus, aut etiam laicis, immo quod pejus est mulierculis, reditus percipi patiuntur : qui divina, ornatum templi, ædium constructionem, & pauperum educationem contemnentes, per eos qui titulum nudum ferunt, tamquam vilia mancipia, portiunculam sibi dari sunt contenti : pacto etiam inito, quod ad libitum eorum eidem muneri & beneficio a cessuri. In eos, propter quos etiam in populum exercetur divina vindicta, sæpius invehantur episcopi, & pro munere advertant, hortantes ut a talibus abstinentes, etiam de præteritis dolentes, absolutionem a censuris per Pium IV. & Pium V. contra tales prolatis, a sede apostolica obtineant : & si in forma juris tales esse probaverint, præter beneficiorum privationem, carcerem, & alias illis pœnas irrogabunt gravissimas.

Ferie, sint cessuri. Hl.

Quos ab ecclesia, ejecit Christus dum nummulariorum cathedras evertit, eos prout ecclesia damnat, & anathemate percutit : ita episcopi excommunicent, & quos quacumque re temporali, aut pacto illicito res sacras, aut beneficia obtinuisse sciverint, excommunicatos nominatim, & incapaces ad quæcumque beneficia obtinenda denuncient, severius pro rei qualitate & secundum decreta in eos animadvertentes. In synodis diœcesanis, autoritate apostolica, excommunicatos, passive aut active simoniacos, & confidentiarios, declarent : & moneant ad fructuum omnium perceptorum & percipiendorum restitutionem teneri : & eamdem excommunicationis sententiam, bis in anno, a parochis alta & intelligibili voce in prono publicari episcopi mandent & jubeant.

De usurariis, concubinariis, & adulteris.

CAPUT XLVI.

CONSUETUDINE peccandi obstinati, usurarii, concubinarii, & adulteri publicis, latrare ajunt sacerdotes, & ecclesiæ pastores, dum in eos juxta patrum decreta excommunicationis sententiam proferunt, nec tamen inquiunt mordere, quia in profundum cum venerint impii, (quod maximum malorum est) contemnunt ; & plus apud eos potest temporalis etiam levissima pœna, quam spiritualium bonorum numquam forte reparanda jactura. Ideo contra tales, pœnis a jure canonico statutis severe procedatur.

De decimis.

CAPUT XLVII.

QUOD sibi totum competebat, inter fideles distribuit Deus, cum fructus terræ ad laicos pertinere, decimas & primitias sacerdotibus deberi declaravit : quas sine sacrilegio denegare non possunt laici, cum par non sit ab ecclesia subripere, & decimas fraudare : propter duas fraudes, ab irato Deo sterilitates, pestes, & alia multa mala in populum immitti solent : unde justum referebat, petita obtenturus Pharisæus, ni superbia elatus id jactitasset, dum decimas omnium quæ possidebat solvere se asserebat. Ideo detentores & fraudatores jurium decimalium ipso facto excommunicatos declaramus, a solo episcopo, integra satisfactione facta, absolvendos, & juxta sacros canones pœnis afficiendos. Quod si episcopo inferior, tales ab hujusmodi excommunicatione absolvere præsumpserit (quod non potest) arbitrio ordinarii puniatur.

Moneant sæpius populum confessarii & concionatores, decimas omnium, immo & hortalitiorum deberi jure divino : & illas Deo non denegandas, qui rebus ab illis plantatis, & excultis solus incrementum dare potest. Talis vero excommunicationis sententia & hoc nostrum decretum, quater in anno per parochos publicetur & explicetur.

Solvendas ex omnibus voluit decimas, qui mentam & anetum decimari laudavit. Ideo ex omnibus omnino solvantur decimæ & primitiæ, juxta antiquas consuetudines : nec parœcianis unquam quis auxilio & præsidio esse præsumat, si quæ a beneficiatis fuerint acta, transacta, promissa, vel constituta contra consuetudinem,

ANNO CHRISTI 1609.

nem, ut minus quam pro more parochiani sint A posthac soluturi : quæ omnia acta, transacta, promissa, nisi ab episcopo re cognita, & juris servata forma, vel a sancta sede apostolica probata fuerint, ut ab illis qui ut tutores in præjudicium successorum, agere non possunt, irritamus, & annullamus, prout præsenti decreto, irrita & nulla declaramus.

Quod sacerdotibus de jure divino quæsitum, libere & sine impedimento licet percipere debeant, multi nihilominus insidiose illis sunt impedimento. Quæ enim vi ut prædones rapere non possunt, sicut latrunculi furripere moliuntur, cum jura decimalia sibi arrentari per beneficiatos procurant, & renuentes compellunt, dum beneficiatis, aut eorum rendetiis B domos, areas, aut cellaria locare, ubi reponantur fructus decimales, prohibent, aut aliis mediis a perceptione fructuum perturbant. Illos itaque talia agente hortamur, ut ab hujusmodi abstineant, & domos ubi reponantur fructus, areas, & cellaria, locare permittant & procurent : alias vi aut dolo actum cum simile noverint episcopi, super hæc ordinantes, semel & iterum jubeant, tertio renuentes excommunicationis gladio feriant : & si contumaces fuerint, locum ecclesiastico subditum interdicto declarent : cum sacerdotes divina exercere non possint, nisi ubi habitent, locum habeant commodum.

Super jure & modo decimandi lanam & C agnos, quæcumque in provinciali synodo Narbonæ habita anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo primo constituta fuere, eadem decernimus, & in posterum observari jubemus,

De pœnis.

CAPUT XLVIII.

PRO malis moribus extirpandis conduntur leges, quæ sine pœnis vilescunt, & mores in deterius dilabuntur. Atque ut quæ mature ad laudem Dei, cleri reformationem, & populi solatium constituta sunt, inviolabiliter ser- D ventur : statuimus ut contra decreta nostra agentibus, pœnæ in eisdem contentæ, & aliæ ab œcumenicis conciliis, & sacris constitutionibus institutæ infligantur. Quod si in aliquibus pœna particularis non est expressa, hoc perinde actum, ut qui talia decreta violaverint, arbitrio ordinarii pro rei qualitate, & consideratis circumstantiis, prout fieri statuimus, puniantur.

Facti, quod male actum est excusat ignorantia, juris non item : quæ tamen si non pœnam omnino demit, saltem minuit, cum talis prætextu aliquo probabili allegatur : quæ non recipitur, si lex sufficienter publicata violata probetur. Atque ita ne talem ignorantiam præ- E tendant, & opponant subditi : coepiscopis nostris mandamus, ut in synodis diœcesanis præsentes has nostras constitutiones publice legi faciant, immo ex illis quas populo recitari debere sæpius, judicaverint, deligant : & parochi in prono explicite nunciando legant : quarum librum penes se habere quilibet parochus teneatur.

Ut quæ alias in synodis provincialibus, per antecessores nostros, aut eorum vicarios statuta fuere approbamus, & innovamus ; ac si per eos in præsenti ordinata & constituta fuissent, semper valere & inviolabiliter observari volumus, & injungimus, dummodo præsentibus nostris decretis expresse non sint contraria : sic etiam ad ea, quæ in hac nostra provinciali synodo ordinata & constituta sunt, post sex menses a die hujus præsentis finiti concilii, omnes & quoscumque nostros, & suffraganeorum nostrorum subditos obligari statuimus, & mandamus, ac si cuilibet in persona significata, & intimata fuissent. Valeant tamen in suis diœcesibus episcopi, super defectibus quos reformatione indigere noverint, munus visitationis exercendo, vel alias ordinare & statuere : pœnis impositis, prout ad Dei laudem, bonum ecclesiæ, cleri reformationem, aut subditorum utilitatem conducere judicaverint.

Conclusio.

Quæcumque a nobis pro munere nostro, & injuriæ temporis ratione habita, mature constituta sunt : qua, in hac nostra synodo legitime congregata, debemus humilitate & obedientia possumus, sanctissimi domini nostri papæ, & sanctæ Romanæ ecclesiæ omnium ecclesiarum matri & magistræ subjicimus, ab eadem perpetuo emendanda & corrigenda, ad Dei optimi maximi honorem & gloriam sempiternam.

NOS Ludovicus de Vervins, archiepiscopus & primas Narbonensis, de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum, definientes subscripsimus. *L. de Vervins, archiepiscopus Narbonensis, sic signatus.*

Ego Christophorus de Lestang, episcopus Carcassonensis, consentiens subscripsi. *Christophorus de Lestang, episcopus Carcassonensis, sic signatus.*

Ego Bernardus Podianus, Agathensis episcopus, consentiens subscripsi. *Bernardus Podianus, Agathensis episcopus, sic signatus.*

Ego Petrus de Fleires, episcopus sancti Pontii Tomeriarum, consentiens subscripsi. *De Fleires, episcopus sancti Pontii Thomeriarum, sic signatus.*

Ego Petrus de Valernod, episcopus Nemausensis, consentiens subscripsi. *Petrus de Valernod, episcopus Nemausensis, sic signatus.*

Ego Ludovicus a Vinea, episcopus Uticensis, consentiens subscripsi. *Ludovicus a Vinea, episcopus Uticensis, sic signatus.*

Ego Stephanus Polverellus, episcopus Ellectensis, consentiens subscripsi. *Stephanus Polverellus, episcopus Ellectensis, sic signatus.*

Ego Petrus Fenoilletus, episcopus Monspelliensis, consentiens subscripsi. *Petrus Fenoilletus, episcopus Monspelliensis, sic signatus.*

Ego Folcrandus Barresius, I. V. D. canonicus & sacrista ecclesiæ cathedralis Agathensis, & reverendissimi domini, D. Joannis Bonsii, episcopi Bitterrensis, vicarius generalis, & in hoc specialis procurator, ejus nomine interfui, subscripsi, & omnia & singula in hac sancta synodo decreta, acta, edita, & publicata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio. *Barres, vicarius generalis Bitterrensis, sic signatus.*

Ego frater Federicus de Charpene, ordinis eremitarum sancti Augustini, & dicti ordinis in pro-

ANNO CHRISTI 1609.

provinciis Narbonæ, & Burgundiæ provincialis: reverendiſſimique domini D. Gerardi de Robin, Lodovenſis epiſcopi, vicarius generalis: & in hoc ſpecialis procurator, ejus nomine interfui, & ſubſcripſi, & omnia & ſingula in hac ſancta ſynodo decreta, acta, edita, & publicata, ejus & eccleſiæ ſuæ nomine recipio. *Federicus de Charpene, ſic ſignatus.*

Scribente me Joanne Bertellier, notario apoſtolico, civitatis Narbonæ habitatore, & ſecretario dicti illuſtriſſimi & reverendiſſimi domini mei archiepiſcopi & primatis ſubſignato, qui de mandato ejuſdem domini mei, & voto patrum in concilio provinciali Narbonæ habito, & finito die ultima menſis Aprilis, anno domini milleſimo ſexcentiſimo nono, quæcumque acta, ordinationes & conſtitutiones ejuſdem concilii, & in ipſis omnibus præſens, ſcripſi: & in eorum omnium fidem & teſtimonium me ſubſignavi, cum teſtibus ſynodalibus, in proceſſu verbali ejuſdem concilii deſignatis.

Bertellier.

Prout ſuperius ſcriptum eſt, in quinquaginta quinque foliis papyri, præſenti comprehenſo, & ſignato, per magiſtrum Bertellier, notarium apoſtolicum, & ſecretarium noſtrum, necnon concilii noſtri provincialis, de verbo ad verbum ſuper vero originali penes archivia noſtri archiepiſcopatus remanente, & de mandato noſtro proceſſum fuit. In quorum fidem & teſtimonium, poſt debitam collationem coram nobis factam, unumquodque folium hujuſce extracti, per dictum Bertellier, ſignari juſſimus, cum præſenti, quod ſigno & ſigillo noſtro, nos Ludovicus de Vervins, Dei, & ſanctæ ſedis apoſtolicæ gratia archiepiſcopus, & primas Narbonenſis communivimus, & expedire fecimus: in caſtro noſtro de Caneto, prope Narbonam, die 26. menſis Maii. Anno domini milleſimo ſexcenteſimo nono.

L. de Vervins, archiep. & primas Narbonenſis.

CONFIRMATIO CONCILII.

Nos Pompejus tituli ſanctæ Balbinæ S. R. E. presbyter cardinalis Arigonius, fidem facimus & atteſtamur, decreta ſupradicta in provinciali ſynodo, a reverendiſſimo D. archiepiſcopo Narbonenſi confecta, a ſacra congregatione cardinalium concilii Tridentini interpretum emendata, recognita, atque aptata fuiſſe: necnon eorumdem decretorum exemplum apud ipſam congregationem remanſiſſe; cum quo hujuſmodi decreta, hoc libello chartarum LVII. *(quarum prima incipit,* In nomine ſanctiſſimæ, *&c. ultima vero,* has noſtras, *&c. & deſinit,* ſic deſignatus) *deſcripta & collata, in omnibus & per omnia concordant. In quorum fidem his propria manu ſubſcripſimus, & ab infra ſcripto ſecretario item ſubſcribi, ſigillique noſtri impreſſione communiri mandavimus.*

Datum Romæ, die XXVII. *Novembris, anno* MDCXI.

P. Cardinalis Arigonius.

Locus ſigilli ſummi pontificis.

Joannes Franciſcus Fagnanus, ſanctiſſimi D. N. apud ſacram congregationem concilii ſecretarius.

PUBLICATIO CONCILII.

LUDOVICUS DE VERVINS, Dei, & ſanctæ ſedis apoſtolicæ gratia, archiepiſcopus ſanctæ primæ ſedis Narbonæ, primas, & præſidens natus comitiorum generalium trium ordinum provinciæ Occitanæ, reverendiſſimis epiſcopis, ſuffraganeis noſtris, clero & populo provinciæ noſtræ, ſalutem.

CUM in ſuprema provinciæ Narbonenſis ſpecula, divina diſpoſitione conſtituti fuerimus: cunctos, nec ſolum commiſſum nobis gregem, verbo vitæ paſcere, cuſtodire, & in viam ſalutis dirigere ſtatuimus: ſed etiam ſingulos reverendiſſimos ſuffraganeos noſtros, qui in apoſtolicæ ſolicitudinis partem vocati ſunt convocantes, ad hoc laborioſum munus contendimus adhibere: ut quemadmodum concilii provincialis initium, felicemque exitum domino cooperante præſtitimus: ita ſaluberrima illius decreta, omnes hujus provinciæ eccleſiæ admittant, obſervent, & diligentiſſime exequantur. Sane licet in ſancta œcumenica Tridentina ſynodo, ſaluberrima fuerit ordinatione decretum, ut quolibet ſaltem triennio, metropolitani, ſeu illis legitime impeditis, coepiſcopus antiquior, poſt octavam paſchæ reſurrectionis domini noſtri Jeſu Chriſti, ſeu alio commodiori tempore, pro more provinciæ, non prætermittat ſynodum in provincia ſua cogere: quo epiſcopi omnes, & alii qui de jure vel conſuetudine intereſſe debent, convenire omnino teneantur: non potui tamen ſanctiſſimo mandato citius parere, diuturnis morbis fractus, & perturbatione temporum retardatus. Dei autem adſpirante numine, firmiori valetudine, & viribus nonnihil corroboratis: viſitationem in toto grege nobis commiſſo, ut ab initio pontificatus noſtri ſtatueram, aggreſſi ſumus. In qua concrediti a Deo gregis colluſtratione, quia forte paſtorum, qui præiverant, a quadringentis annis, infelici rerum humanarum conditione, alicubi deſiderabatur ſolicita induſtria, contentius adhibendum nobis ſtudium: multo ſudore, multa, ut ait vates Hieremias, evellere, deſtruere, diſperdere, diſſipare, ædificare, & plantare neceſſe fuit: felicibus nihilominus auſpiciis non deſtitimus, quin ſingulas noſtræ diœceſeos eccleſias præſentes perluſtraremus. Cui non pœnitendo labori aliquid deeſſe putaviſſemus, niſi concilii provincialis coitionem, quinquaginta vel plurium annorum intervallo prætermiſſam indiceremus, epiſcopos provinciæ Narbonæ ſuffraganeos noſtros, & alios quorum intererat advocando: ut quæ lapſu temporum depravata, & male obſoleta in domo Dei erant corriggerentur, renovarentur, mores diſſoluti in meliorem frugem tranſirent, exceſſus temperarentur, lites componerentur, atque etiam inva-

leſcen-

ANNO CHRISTI 1609.

ANNO CHRISTI 1609.

lescentium hæresum impetus retardarentur, nihil denique omitteretur quod ad populorum ædificationem, & catholicæ fidei præsidium videretur posse pertinere. Hac synodo proviuciali peracta, illius decreta aliquanto post tempore, Romam ad sanctissimum D. N. papam, S. Q. R. E. purpuratos patres misimus: ut ab eisdem, de mandato summi pontificis, examinata & approbata, in lucem prodirent, & majorem cunctis afferrent venerationem. Cum ergo quæ in dicta nostra synodo definita & statuta fuerunt, summi pontificis autoritate confirmata sint, quamprimum typis ea mandari jussimus: ut facilius in omnium manus pervenirent. Versionem Gallicam ex adverso adhibuimus, ut linguæ Latinæ minus periti, concilii nostri mentem sensumque perciperent, & ad praxim reducerent. Quapropter cum parum conferat leges condidisse, nisi eis pareatur: hortamur universos provinciæ nostræ reverendissimos dominos coepiscopos, omnibus vero aliis nobis subditis mandamus: ut ordinationes in hac sacra synodo sancitas, quæ ad integritatem & veritatem Christianæ religionis, ad bonorum reductionem malorumque emendationem, quæ ad populi nostri pacem, unitatem & concordiam, ad cohibendos insultus hæreticorum, qui universam Christianam rempublicam depravare moliuntur, necessariæ sunt, recipiant: manu, animoque volvant, & ad amussim observent; atque etiam plebi Christianæ declarare non omittant. Sic enim fiet, ut Deo auspice fides incrementum accipiat, & populus provincialium clericorum reformatione ædificetur. Nulli ergo nobis subditorum liceat has paginas concilii nostri infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, pœnas juris se noverit incursurum.

ANNO CHRISTI 1612. Libelli autor Edmundus Richerius, errores contra summi Pontificis potestatem;

CONCILIUM SENONENSE.

Parisiis habitum MDCXII. Pro condemnatione libelli de ecclesiastica & politica potestate.

NOs Jacobus miseratione divina sanctæ Agnetis in agone sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, Perronius nuncupatus, archiepiscopus Senonensis, Galliarum & Germaniæ primas: Henricus Parisiensis, Franciscus Antissiodorensis, Joannes Meldensis, Gabriel Aurelianensis, Renatus Trecensis, Eustachius Nivernensis, & Philippus Carnutensis, episcopi provincialiter congregati: universis præsentes literas inspecturis, salutem in domino. Cum nobis ex dignitatis & provinciæ nostræ munere, non magis incumbat fideles nobis subditos Christi veritatem docere, quam sedulo animadvertere & observare, ne novæ, erroneæ, & perversæ sententiæ in eorum animos irrepant, & in ecclesiæ perniciem impune grassentur: libellum cui absque nomine autoris, & typographi, titulus est, *de ecclesiast. & politica potestate*, diligenter lectum & expensum, censura & damnatione dignum judicavimus, & declaravimus, & reipsa notamus & damnamus, ob multas quas continet propositiones, expositiones, & allegationes, falsas, erroneas, scandalosas, schismaticas, &, ut sonant, hæreticas: juribus tam regis, quam ecclesiæ Gallicanæ, ejusque immunitatibus, & libertatibus, per nos non tactis. Quocirca omnibus Christianis nobis subditis, quorum salus nostræ partem facit, ejus libelli possessione, attrectatione, & lectione interdicimus; & a typographis & bibliopolis vendi, aut typis cudi prohibemus; qui secus fecerint, pœnis & censuris ecclesiasticis obnoxios volumus, & denunciamus. Præterea cunctis nostratum diœceseon parochis, ut eis notum faciant, mandamus, atque injungimus. In quorum præmissorum fidem & testimonium, has præsentes literas manibus nostris subscripsimus, ac per magistrum Joannem Baudouyn, publicum autoritate apostolica notarium juratum, ac per nos in hac parte pro secretario assumptum, fieri & signari, sigillorumque nostrorum appensione muniri fecimus. Actum Parisiis in nostra congregatione proviaciali, anno domini MDCXII. die nona mensis Martii.

CONCILIUM AQUENSE.

PRO CENSURA LIBELLI EJUSDEM.

NOs Paulus Dei & sanctæ sedis apostolicæ gratia Aquensis archiepiscopus, Carolus Reiensis, Bartholomæus Fotojulienſis, & Tussanus Sistaricensis, episcopi provincialiter congregati: universis præsentes literas inspecturis, salutem in domino. Viso & examinato diligenter libello, cui titulus est, *de ecclesiast. & polit. potest.* Parisiis excuso, anno 1611. absque nomine auctoris, & typographi, in quo multas deprehendimus propositiones, expositiones, allegationes, & doctrinas falsas, scandalosas, schismaticas, hæreticas, & impietatem gravemque errorem sapientes: declaravimus & declaramus prædictum librum dignum condemnatione & censura, & ut talem notavimus & condemnavimus, notamus & condemnamus; omnibus fidelibus nobis subditis, & quorum salus nobis a domino commissa est, libellum prædictum retinere, legere, aut eo uti, omnibus typographis & librariis eum vendere, publicare, & retinere, sub pœna excommunicationis prohibentes. Insuper omnibus prioribus, parochis recto-

rectoribus, & aliis curam animarum in noſtra provincia & diœceſibus habentibus, mandamus quatenus hanc præſentem declarationem & cenſuram ſignificent, & in portis eccleſiarum eam appendant, populum ſibi commiſſum ſedulo monentes de hac noſtra declaratione, cenſura, & condemnatione. In cujus rei fidem hiſce præ- A ſentibus manu propria ſubſcripſimus, & ſigillit noſtris munivimus, & antiſignari fecimus per magiſt. Brun, noſtri archiepiſcopatus notarium & ſecretarium. Datum Aquis, in noſtra congregatione provinciali, die Jovis 24. menſit Maii, anno ſalut. 1612.

ANNO CHRISTI 1621.

VITA

GREGORII PAPÆ XV.

GRegorio decimoquinto, qui Alexander ante pontificatum vocabatur, pater fuit comes Pompejus Ludoviſius, Bononienſis, mater Camilla Blanchina. Adoleſcentiam Romæ apud patres ſocietatis Jeſu, in humaniorum litterarum & philoſophiæ ſtudio traduxit: Bononiæ poſtea legum ſcientiæ incubuit, ubi poſtquam laurea inſignitus fuit, Romam iterum advenit. A Gregorio XIII. primus Capitolii judex electus eſt, a Clemente VIII. creatus utriuſque ſignaturæ referendarius; mox inter Romanæ Rotæ patres adſcriptus eſt. Ab eodem pontifice Beneventum deſtinatus, una cum Maphæo Barberino cameræ apoſtolicæ clerico, tunc præ- C clari oneris comite, poſtea ſummi honoris ſucceſſore, contentiones inter pontificios & regios miniſtros exortas admirabili prudentia compreſſit. Demum a Paulo V. archiepiſcopus Bononienſis declaratus, excitato in Italia bello inter Hiſpaniæ regem ducemque Sabaudiæ eo pacificator immiſſus, ſuſcepto munere dignuſſime perfunctus eſt: ideoque a pontifice inter purpuratos patres adſcriptus, anno 1616. Paulo autem e vivis erepto pontifex renuntiatus eſt, anno 1621. quinto Idus Februarias. Ferdinandum imperatorem in Germania adverſus hæreticos pugnantem perdiu juvit, tum ex- D pedito milite, tum numerata pecunia in menſes ſingulos. Septemviratum auguſtalem, juſque ferendi ſuffragii in eligendo imperatore, quo devolutus ob rebellionem fuerat Rheni Palatinus, ad Maximilianum Bavariæ ducem transferandum curavit. Dux autem tanti memor beneficii, capta Heidelberga, bibliothecam Palatinam, eruditum ex debellatis hoſtibus trophæum, Gregorio pontifici Romæ transferendam, & Vaticanæ addendam, donavit. Sigiſmundum Poloniæ regem conſiliis & pecunia juvit Gregorius contra immenſum Turcarum exercitum, qui excidium Chriſtianis regionibus minitabatur. Marcum Antonium de Dominis, archiepiſcopum Spalatenſem, virum transfugam, & qui ſcriptis auſus fuerat Romanam eccleſiam inceſſere, ex Britannia, in quam conceſſerat, removeri curavit, ac ſcripta ſua edito libro damnantem paterne Romæ excepit. Ac ut prodeſſe univerſo terrarum orbi ſimul poſſet, conventum cardinalium, habendis de propaganda fide conſiliis, inſtituit, annuiſque reditibus firmavit. Quarto Idus Martias, anni 1622. beatos Ignatium ſocietatis Jeſu fundatorem, Franciſcum Xaverium ejus ſocium, Indiarum apoſtolum, Philippum Nerium, congregationis Oratorii auctorem, Iſidorum cultorem agrorum, Thereſiam Carmelitarum Diſcalceatotum inſtitutricem, in ſanctorum numerum retulit. Denique diploma de creation Romani pontificis per ſecreta ſuffragia, experitum ab omnibus, tentatum a multis, a nemine perfectum, conſcripſit ipſe, ac publicavit. In has aliaſque plurimas paſtoralis muneris ſui curas, quamvis valetudine ab ipſo ſtatim initio pontificatus, aut tenui aut afflicta, conſtanti & vigente animo ſemper incubuit. Tandem obiit in Quirinali ſeptuagenarius, VIII. Idus Julias, anni 1623.

ANNO CHRISTI 1623.

VITA

URBANI PAPÆ VIII.

URbanus VIII. antea Maphæus cardinalis Barberinus nominatus, anno 1623. ſexta die Auguſti, omnium fere votis ad pontificatum promotus eſt: vir tantis ornatus virtutibus, ut natus pontifex, non factus videretur. Pater huic fuit Antonius Barberinus, mater Camilla Barbadora. Avorum ſeriem non parum illuſtrat Franciſcus Barberinus, qui ante trecentos annos floruit; vir juris ſcientia clarus, & elegantiſſimi (ut ſua tempora ferebant) ſtyli, & qui multas pro republica Florentina le- E gationes obivit. Gens enim Barberina ducentis ante ipſum annis, everſa celebri quondam Simiphontana in Etruria republica, non procul a Barberino oppido, Florentiam tranſmigraverat, ibique inter patricias allecta fuerat: ex quo nullum geſſit nobilitas magiſtratum, quem Barberinis civibus patria non obtulerit. Majorum gloriam æmulatus Maphæus, vita integer, doctrina inſignis, & auguſta oris majeſtate præditus, varias dignitates Romæ obtinuit. Sub Sixto V. & Gregorio XIV. pontifi-

cibus, utriuſque ſignaturæ referendarius fuit. A Clemente VIII. inter apoſtolicæ cameræ clericos relatus, poſtmodum nuntius extraordinarius in Galliam delegatus eſt, Henrico IV. & Mariæ Mediceæ primogenitam ſobolem Ludovicum XIII. gratulaturus. Ibi conciliata regum & nationis gratia, fecit ut Chriſtianiſſimo regno ſocietatis Jeſu patres, tam bene de Chriſtiana republica meriti, reſtituerentur. Illum e legatione reverſum pontifex in Umbriam miſit, ubi exundantem Traſimenum, & paſſim agros & oppida obruentem repreſſit. A Clemente poſtea auctus dignitate archiepiſcopatus Nazareni in regno Neapolitano, nuntius ordinarius in Gallias iterum mittitur. In qua legatione Paulus V. mortuo jam Clemente VIII. purpuream ei veſtem & eminentiſſimum cardinalis honorem tribuit, anno 1605. Romam magna meritorum fama & futurorum ſpe reverſus, Spoletanæ eccleſiæ præficitur, illique majora Romanæ aulæ negotia deferuntur. Scotiæ patrocinium a pontifice delatum lubens accepit, jam tum magnanimæ caritatis ſolicitudines ultra Oceani terminos propagans. Orientales quoque Græci ejus præſidium ambjerunt; eorumque patronus a Gregorio XV. inſtituitur. Viros doctos favore ſemper proſecutus eſt, muſarum ſacris & ipſe operatus. Mortuo Gregorio XV. novemdialibus exequiis peractis, ſacer ſenatus in ampliſſimis comitiis, ubi aderant quatuor Italiæ principes, quatuor pontificum nepotes, quinquaginta ſuffragiis illum pontificem maximum renuntiavit, die quo pſeudoepiſcopus Alberſtatenſis catholicæ religionis hoſtis in Germania victus & fuſus eſt. Die 29. Septembris, qui divo Michaeli ſacer eſt, omnium ordinum comitatu & applauſu coronatur ante auguſtam ſancti Petri baſilicam in Xyſto, ut mos receptus poſtulabat. Die 19. Novemb is ad Lateranenſem baſilicam triumphali pompa proceſſit, & peracta cærimonia populo benedixit. Anno eodem Pii V. conſtitutionem de non alienandis eccleſiæ urbibus firmavit, & bullam de reſidentia cardinalium epiſcoporum promulgari fecit. Ordinem equitum Conceptionis virginis a Carolo Gonzaga, tunc Niverni, poſtea Mantuæ duce, inſtitutum confirmavit, ordiniſque inſignia, crucem & paludamentum, inſtitutori conceſſit. Ineunte anno 1625. reſeravit portam ſanctam, & jubileum celebravit, quo durante peregrinos ſumma munificentia, & largitate hoſpitio excepit, & aluit. Beatam Elizabetam Luſitaniæ reginam in ſanctorum numerum retulit. Die 24. Decembris portam ſanctam clauſit. Subſeqentibus annis innumera egit, tam ad fidei catholicæ profectum, eccleſiæque Romanæ gloriam, quam ad urbis ornatum, pontificiæque ditionis ſecuritatem. Æthiopiæ imperator, cum ſuis, abjuratis Dioſcori & Eutychetis erroribus coram catholico Æthiopiæ patriarcha, quem venerabundus exceperat, imperium ſuum ante ejus pedes Romanæ eccleſiæ perpetuo ſubjecit. Primus quoque pontificum Urbanus a rege Congi per oratorem Joannem Baptiſtam Vives Chriſtianæ obedientiæ juramentum excepit. Maronitarum patriarcham ſacra ſupellectile donavit. B. Andreæ Corſino Florentino, ordinis Carmelitarum, ſacros cæleſtium civium honores ſolenni ritu detulit. Mariam Magdalenam Pazziam, Cajetanum Thienæum, congregationis clericorum regularium Theatinorum fundatorem, Audream Avelinum presbyterum, & alios, beatos dici, & ad aras ſacro cultu honorari poſſe declaravit. In urbe, Fuldenſe, Viennenſe, & Pragenſe collegia nationis Germanicæ ad fidei propagationem extruxit. Illyricum a Gregorio XIII. in urbe Lauretana inſtitutum, & nonnullis poſt annis Romam translatum, auxit, & Laureto reſtituit. Vaticanam baſilicam conſecravit, aras & ſacella ſtatuis & multiplicibus operibus ornavit, ac principis apoſtolorum ſepulcrum ænea mole tetraſtylo, qua ſe ſuperatam faſtuoſa fateretur antiquitas, decoravit. Bibliothecam Vaticanam codicibus Græcis manuſcriptis locupletavit, & Palatinæ libros, quos Heidelberga capta Maximilianus Bavarus pontifici dono dederat, ſummis impenſis e Germania tranſvehi, & in extructis armariis congruenter locari curavit. Sapientiam quoque Romanam, vetus urbis Athenæum, nobilibus ædificiis & ornamentis auxit. Quid in arce Ælia egerit, nummi cuſi ſatis oſtendunt: INSTRUCTA, MUNITA, PERFECTA. Portum ad Centumcellas ſub præcedentibus pontificibus ædificari cœptum abſolvit, & commune gentium emporium fecit. In agro Bononienſi, non procul a Scultenna fluvio, arcem Urbanam munitiſſimam, Mutinæ ditioni contermìnam, a fundamentis erexit: Ferrarienſem varia acceſſione munitionum firmiorem effecit. Hæc de multis pauca notata ſunt, quibus diuturnam ac celebrem ſui memoriam poſteris relinquet Urbanus; plura etiam moliturus, ſi tam diuturna eum manet vita, quanta illi ab orbe Chriſtiano exoptatur, qui tantum pontificem jam fere unum & viginti annos veneratur.

ANNO CHRISTI 1624.

CONCILIUM PROVINCIALE BURDIGALENSE.

A Franciſco Cardinale de Sourdis archiepiſcopo Burdigalenſi, Aquitaniæ primate, habitum anno domini MDCXXIV. menſe Septembri.

INDEX TITULORUM.

I. *De profeſſione fidei.*
II. *De propaganda fide.*
III. *De officiis divinis.*
De ſacris reliquiis.
IV. *De feſtis.*
V. *De ſacramentis.*
De baptiſmo.
De Confirmatione.
De euchariſtia.
De pœnitentia.
De extrema unctione.
VI. *De ordine.*
Ad minores.
De ſubdiaconatu.
De diaconis.
De presbyteris.

De

ANNO CHRISTI 1624.

De dimissoriis literis.
VII. *De matrimonio.*
De concubinariis.
VIII. *De episcopis.*
IX. *De canonicis & capitulis ecclesiarum cathedralium & collegiatarum.*
X. *De parochis.*
XI. *De pastorum residentia.*
XII. *De prædicatione verbi Dei.*
XIII. *De vita & honestate clericorum.*
XIV. *De promovendis ad beneficia ecclesiastica.*
XV. *De simonia & confidentia.*
De syndico in singulis diœcesibus constituendo.
XVI. *De seminariis.*
XVII. *De monasteriis.*
XVIII. *De prioratibus & capellis.*
XIX. *De monialibus.*
XX. *De sepulturis.*
XXI. *De visitatione.*
XXII. *De concilio provinciali & pœnis.*
Nomina procuratorum cathedralium.
Nomina theologorum & canonistarum.

DECRETA CONCILII PROVINCIALIS BURDIGALENSIS.

CAPUT PRIMUM.

De professione fidei.

INter ingentia illa dona quibus devinxit nos sibi, & benedixit filiis suis in se suavis & misericors dominus, ea vel maxime longe antecellunt, quorum splendore animi nostri collustrati, a terrenis in partem sortis sanctorum translati, jam non sunt hospites & advenæ, sed cives sanctorum, & domestici Dei, superædificati supra fundamentum apostolorum & prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu. Quod non modo nos, sed & reverendissimi coepiscopi nostræ provinciæ, sacro cœtu una nobiscum canonice adunati, agnoscentes, & quasi e specula quot & quales spiritus procellarum in domum Dei excitet satan, ut ab ea veluti nutante quovis ingredientes deturbet, prospicientes; præcipuas officii nostri partes esse profitemur, si scoriam, stipulam, & cætera pravarum doctrinarum ramenta secernentes, longe amoveamus; & pretiosa quæque a patribus, & sacris œcumenicis conciliis doctrinæ orthodoxæ, & proborum morum condita decreta & documenta seligentes, in ædificationem corporis Cnristi, quod est ecclesia, afferamus; quo lapidi illi angulari fideles tanquam lapides vivi superpositi, crescant in eo, donec ad fastigium & coronidem ædificatione Dei evecta, gloriam demum divinæ majestatis in ea irradiate, & ex ea cunctis populis illucescere, omnesque sub uno summo pontifice in virum perfectum occurrere, cognoscatur.

I.

Quæ ita ut proponuntur, & a Deo patre misericordiarum expetuntur, sic etiam assequi valeamus; & sacrorum conciliorum cum œcumenicorum, tum provincialis Burdigalensis ultimi

A decretis inhærentes; pretiosum hoc fidei fundamentum, adversus quæcumque inimici tela ignita; undiquaque & quomodocumque contorta, scutum inexpugnabile, opponamus: professionem fidei orthodoxæ præscripto patrum sacrosancti œcumenici concilii Tridentini, & Pii IV. Pont. Max. constitutione conceptam & contextam a nobis & reverendissimis coepiscopis cæterisque concilii delegatis palam & publice emissam, & ab omnibus catholicis emittendam præsertim iis quos tum cura regiminis ecclesiastici, tum publice docendi munus pertingit, conceptis verbis præmittendam esse decernimus.

B EGo N. firma fide credo & profiteor omnia & singula, quæ continentur in symbolo fidei, & quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet. Credo in Deum patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium, &c.

Apostolicas & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem ecclesiæ observationes & constitutiones, firmissime admitto & amplector.

Item sacram scripturam, juxta eum sensum, quem tenuit, & tenet sancta mater ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto: nec eam unC quam, nisi juxta unanimem consensum patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque, septem esse vere & proprie sacramenta novæ legis, a Jesu Christo domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis, necessaria; scilicet baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium: illaque gratiam conferre: & ex his baptismum, confirmationem, & ordinem, sine sacrilegio iterati non posse.

Receptos quoque, & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus, in supradictorum omnium sacramentorum solenni administratione recipio & admitto. D

Omnia & singula, quæ de peccato originali, & de justificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio.

Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis: atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento esse vere, realiter & substantialiter corpus & sanguinem una cum anima & divinitate domini nostri Jesu Christi: fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus; & totius substantiæ vini, in sanguinem: quam conversionem catholica ecclesia transsubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi. Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari. Similiter & sanctos una cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque illorum reliquias esse venerandas. Firmissime assero, imagines Christi, ac deiparæ semper virginis, necnon aliorum sanctorum, habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam

ANNO CHRISTI 1624.

fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem affirmo. Sanctam catholicam & apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem & magistram agnosco: Romanoque pontifici B. Petri apostolorum principis successori, ac Jesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo, ac juro. Cætera item omnia a sacris canonibus & œcumenicis conciliis ac præcipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab ecclesia damnatas & rejectas & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio & anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eamdem integram & inviolatam, usque ad extremum vitæ spiritum constantissime (Deo adjuvante) retinere & confiteri, atque a meis subditis, vel illis quorum cura ad me, in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem spondeo, voveo, ac juro: sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei euangelia.

II.

Ut hanc igitur fidei orthodoxæ professionem omnes corde & animo contineant, eoque modo, quilibet errores, sectæ, damnatæ doctrinæ, & pravitates in hanc provinciam huc usque libere graſſantes, amoveantur penitus & aboleantur: statuimus imprimis quotquot in posterum clerici ad beneficia ecclesiastica assumentur, eos ad præfatam fidei professionem emittendam teneri & obligari, nullique deinceps beneficium jure concedi posse, nec fructus illius tuta conscientia retineri, ni prius hanc formulam corde & ore emissam, manu etiam propria subscriptam in manibus ordinarii concesserit.

III.

Concionatores etiam semel antequam ad prædicationem verbi Dei in qualibet diœcesi admittant ordinarii, hanc eamdem fidei professionem ab iisdem suscipiant præcipimus.

IV.

Quinetiam typographos eamdem præstare necesse, quos præterea jurejurando constringi volumus, numquam se ullos libros impressuros, vel vendituros, quin ejus approbatione ordinarii in scriptis obtenta, id sibi licere comprobetur; alioquin pœnis sacrorum conciliorum decretis in eosdem latis acriter mulctari mandamus.

V.

Præceptores autem publici, sive humaniorum literarum, sive scientiarum sublimiorum professores, antequam ad id muneris sese accingant, eamdem professionem fidei in ejusdem ordinarii manibus ex animo legere, scriptamque & subsignatam deponere decernimus; quosque item ad gradus honoris & scientiarum apicem evehere par erit, idem ipsi præstare teneantur.

VI.

Qui vero præceptores in pagis & vicis docebunt juventutem, præter professionem fidei superius traditam, literas insuper ab ordinario loci accipiant, quibus de facultate docendi sibi concessa, rectoribus ecclesiarum fidem facere possint: secus, ne patiantur eos rectores, ullo pacto docere, invigilentque assidue, ne quis hujusmodi præceptorum, quod non raro accidit, sit vinosus, blasphemus, maledicus, scurra, aut aliquo vitio ita inquinatus, quod inde tenera juventus semina vitiorum exsugere queat; deque iis omnibus ordinarium certiorem cito faciant rectores, ut indignis præceptoribus amotis, alii idonei in eorum locum suffecti, juventuti pie adolescenti prodesse possint. Ac ne progressu temporis iidem præceptores a virtute & proborum morum meta deficere videantur, curent sæpissime rectores, de eorum moribus, vita, religione, statu, exercitiis, ad ordinarium scribere. Neque secus fiat de iis præceptoribus, qui docendi gratia in domibus privatis assumuntur, sed omnes prorsus eamdem fidem profiteantur, sint orthodoxi, nullusque hæreticus, aut de hæresi suspectus, ad id munus a parentibus asciscatur. Quod si hujusmodi parentes amodo alios præceptores, quam catholicos, liberis suis assumpsisse, aut posthac assumere cognoscantur, eos quam cito a filiis suis arcere, & e domo pellere, ecclesiasticis censuris compellantur.

VII.

Quoniam autem tanti æstimatur rerum conimutandarum ratio & ars, ut parentes, neglecta filiorum salute, eos in regiones ditioni hæreticorum subjectas, & in quibus cultus divinus proscriptus omnino reperitur, discendi idiotismi gratia emittere non vereantur: omnes parentes, aut quoscumque liberorum curam habentes, hortamur in domino, & pro pretiosa pignorum salute, suæque conscientiæ solvenda obligatione, obsecramus, ne eosdem ea ratione ante vigesimum quintum suæ ætatis annum, aut alium consistentis judicii firmum in easdem regiones emittant; quam ætatem, si qui attigere, & eos eo amandare conveniat, curent sollicite prædicti parentes, aut alii ad quos cura pertinet, ut antequam proficiscantur, ita fidei orthodoxæ scuto instructi sint, & armati, quo lethifera hæreticorum tela animose valeant declinare, consulantque super hoc parochos suos, ut instructiores evadant.

VIII.

Omnes autem præceptores, sive publici, sive privati, catechismum, sive doctrinam Christianam, ea forma duntaxat, quæ ab ordinario loci sibi præscribetur, juventutem docere, lectiones prævia oratione incipere, itemque finire, & singulis dominicis & festis solennibus discipulos ad ecclesiam, pro officiis divinis & concionibus vebi Dei audiendis, deducere teneantur; iisque diebus solum de catechismo, & materia pia & devota lectiones habituri.

IX.

ANNO CHRISTI 1624.

IX.

Cautum sit vehementer omnibus, ne discipulis prælegant, vel eosdem legere patiantur libros, ex quibus tum perversam doctrinam, tum morum corruptionem haurire possint: sed omnia pura, tersa, & ad indicem concilii Tridentini perpurgata & concinnata exponantur. Qui secus feciſſe aut facere ausi fuerint, ut juventutis temeratores, gravi pœna afficiantur.

X.

At quod ex parentibus multi reperiantur, quorum cura, & filiorum educandorum ratio ita langueſcit, ut eos, timore domini postposito, quocumque lubet, divertere sinant: moneant sedulo rectores, seu parochi & concionatores, populum fidelem teneri, ad filios doctrina Christiana imbuendos, ad ecclesiam deducere, ac ne per ecclesiam errent, aut in ea clamores excitent, secum continere, obligari.

XI.

Sed cum id non satis esse, ad coſtinendam in officio juventutem, constet, ob varias peccandi illecebras, quibus facile irretitur tener animus: optimum remedium fore arbitrati sumus, si sancta sancti Caroli vestigia insequentes, in omnibus parochiis, pias cum virorum, tum mulierum sodalitates, quarum munia sint juventutem e publicis locis, ludis, triviis, exquirere, hortari, & ad ecclesiam deducere, doctrina fidei morumque candore imbuendam, institui curaremus. Quare nobis & reverendissimis coepiscopis præcipua cura sit, tales sodalitates ubicumque instituere, statutaque & regulas eisdem tradere, quibus, singulis dominicis & festis diebus, in ecclesia Dei, hinc pueri, illinc puellæ, novellæ olivarum in circuitu mensæ domini consistentes, præeuntibus divisim confratribus & sororibus earumdem sodalitatum, catechismum recitare & edisscere possint, donec accedente parocho seu alio sacerdote, ex catechismo Romano unus aut alter articulus familiariter explicetur: unde divinæ voluntatis major claritas mentibus infundatur.

XII.

Quod autem tortuosus ille serpens, hæreticorum ministerio delatus, in tot vertatur figuras, ut in bibliopolarum officinis latitans, a minus cautis hominibus haud dispici possit & deprehendi, sitque inter verborum, quibus demulcentur hujus sæculi aures, lenocinia, lethale hæresis & impietatis concluſum venenum? curet sollicitis modis episcopus in civitate sua, & oppidis suæ diœceſis, prout salubriter videbitur expedire, unum aut duos in sacra theologia magistros seligere & deputare: quorum munia sint, quoſvis libros typis applicandos perlegere, discutere, approbare aut reprobare, ac insuper officinas bibliopolarum visitantes, paleamque a tritico discernentes, quoſque libros impreſſos, hæresim, impietatem ac causas temerandæ plebis redolentes, censere & notare, hinc magistratus potestatis sæcularis invocantes, ad amovendos hujuſmodi libros, & ne deinceps securas simplicium mentes perturbent, igni admovendos. Ac ne sit liberum quibuscumque quoslibet libros, hæresim aut impietatem continentes, perlegere & retinere; sed id eis tantum liceat, quibus canonice in scriptis est conceſſum: cæteris omnibus eosdem, & omnes per indicem expurgatorium concilii Tridentini damnatos libros, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, legere aut retinere prohibemus.

De propagánda fide.

CAPUT II.

CUM cælestis sponſi eloquium dulce sit, & in ore fidelis populi super mel & favum suave, semen vitæ æternæ contritos corde sanans, & alligans contritiones eorum, dispersos in Israel reducens, & super aquam refectionis educans populos, animasque convertens, de stercore denique erigens pauperem, ut sedeat cum principibus, & solium gloriæ teneat: Sanctissimi D. N. curam in propaganda fide exercitam imitantes, Christianissimi & piissimi regis nostri studium religiosissimum non possumus non vehementer laudare, extollere, & narrare in turribus ejus, quod ad eas regnorum suorum provincias sub hæresis onere gementes varios concionatores verbi Dei præcones emitti curaverit, emissiones certe paradisi.

I.

Unde nos, quasi ex somno in mediis feri maris fluctibus excitati, decreta ultimi provincialis circa hoc magna cum cura, zelo, & prudentia patrum sancita, nondum executioni demandata considerantes: ne parvuli in nos reclament, temporibus nostris non fuisse, qui panem frangeret eis: reverendissimis coepiscopis provinciæ nostræ edicimus, ut quæ ab eodem super emittendis concionatoribus sunt edicta, exequantur sedulo & perficiant, eoque nomine tot concionatores zelo Dei accensos seligant & assumant, quot pro prudentia necessarios fore judicabunt, ad verbum Dei in iis partibus disseminandum, quæ hæreticæ pravitatis pondere pressæ, auxilium & studium suum expectant opportunum, tamdiuque eos in qualibet parte commorari jubeant, quoad nutante, & ruente, vel ex toto, vel ex parte Babel, a pede pauperis conculcetur: eosdem concionatores ad alia demum loca destinando opus euangelistæ præstituros, & ministerium missionis impleturos.

II.

Ac ut iisdem concionatoribus debita ministrentur vitæ stipendia, provideant ordinarii, & procurent ea quæ ab ultimo provinciali cauta sunt, observari, aut ex singulis & quibuscumque suæ diœceſis monasteriis & prioratibus conventualibus, sive simplicibus pinguioribus, maxime ubi viget prava hæresis, & rectores minus sunt capaces, certam proventuum partem & portionem quamdam ad arbitrium suum definiendam, quotannis accipi & detrahi, in hujuſmodi concionatorum impensas & justa stipendia convertendam, & impendendam, vocato ad hoc, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio.

ANNO CHRISTI. 1624.

III.

Ne vero difficultas ſit in hujuſmodi concionatoribus ſeligendis, ex quolibet ordine, ſive ſæculari, ſive regulari, eligantur & deputentur, qui in omnibus circa hæc munia, epiſcopis obediant: nec ullus miſſionibus deſtinatus provinciam ſuſcipiat, quin prius ab ordinariis locorum officii peragendi facultatem obtineat.

De officiis divinis.

CAPUT III.

QUemadmodum olim Iſraelitæ ad benedictionem Dei colligendam, divinum ſcilicet manna, ſolem præveniebant: ita viris qui officiis mancipati divinis, cæleſtis ſuavitatis dulcedinem ſibi, & fidelibus populis conciliare geſtiunt benedictionem, in matutinis meditandum in domino; ut invocato omnipotentis auxilio demulceantur populorum corda, & inclinentur ad faciendas juſtificationes ejus.

I.

Cumque una ſit fides mentium, ordoque & convenientia in omnibus excelſi operibus præ-
a) *Forte*, ut uno. H. lucentes poſtulent, [a] uno ore etiam, unaque forma, voce & modulatione in divinis laudibus decantandis utamur: nos, ex toto quæ ab ultimo provinciali de divinis officiis recitandis, breviariis & miſſalibus aſſumendis ſancita ſunt, ſervari decernentes, rituale etiam Romanum Pauli V. Pont. Max. juſſu editum & reſtitutum, in adminiſtrandis ſacramentis ab omnibus noſtræ provinciæ parochis, & aliis ſacerdotibus, aſſumi & exacte cuſtodiri, ſecluſis & interdictis quibuſcumque aliis, præcipimus.

II.

In ſacrificiis peragendis, ſacerdotes, tanquam angeli, ſacris altaribus aſſiſtentes, puri ſint, mundi, & ſummæ majeſtati per omnia placentes: ea quæ ab ultimo provinciali decreta ſunt, ſervent religioſe, & undequaque circumſpiciant, decretiſque ſeu rubricis, hujuſmodi breviariis, miſſalibus, & rituali præfixis & inſertis, inhæreant, memoriæ mandent & cuſtodiant, ne quid incogitanter actum Deo, diſplicere, ſibique officere poſſit. Sacerdotes autem ex alia diœceſi in civitatem accedentes, in eccleſiis hujuſmodi civitatis, etiam religioſorum, abſque ordinarii licentia in ſcriptis obtenta, atque adeo in monialium monaſteriis, niſi ex ſpeciali mandato in literis approbationis expreſſo, ad ſacrum faciendum non admittantur: ſintque difficiles ordinarii ad eos ſacerdotes admittendos, qui paupertate preſſi ſingulas provincias peragrantes, facile inducuntur ad præſcripta canonum tranſgredienda.

III.

Nullum autem ſacrum privatum, durante ſolenni publico & parochiali, fieri prohibentes, patrumque ultimi provincialis veſtigiis inhærentes, decernimus, vetus illud decretum, quo poſita excommunicationis pœna præcipitur, ne quis tribus continuis dominicis a parochialis miſſæ celebratione abſit, ſingulis quibuſcumque dominicis denuntiari populo & publicari: ac, ut accuratius obſervetur, confeſſarios quoſcumque, ſive ſæculares, ſive regulares, ſcrutari pœnitentes, an huic officio ſatisfecerint, poſita eiſdem gravitate peccati, obligatos eſſe declaramus: iiſdem omnibus & ſingulis concionatoribus & confeſſariis præcipientes, ut inter concionandum, & audiendas confeſſiones, conſulendumque privatim, exhortentur & moneant populum miſſæ parochiali interſit devote, ad verbum Dei & divina officia audienda, & cætera quæ cujuslibet officium pertingunt, ediſcenda. Si quis autem concionator, confeſſarius, aut theologiæ profeſſor, eo temeritatis deveniſſe reperiatur, ut contra hoc decretum aliquid prædicare, conſulere, & docere publice, vel privatim auſus fuerit: eum ipſo facto ſuſpenſionem, & interdictum incurrere decernimus, nulloque eum in loco provinciæ noſtræ, utpote contumacem & ſacris canonibus adverſantem, ad functiones ſuas unquam admittendum eſſe mandamus: eoque fine epiſcopus, in cujus diœceſi talis patrata fuerit rebellio, hominem audacem ad metropolitanum deferat, cæteros comprovinciales epiſcopos certiores facturum, ne virum contumacem & ſacris canonibus adverſarium uſpiam recipiant, ſed a ſe abjiciant; quo ſcilicet periculo ſuo diſcat eccleſiaſticæ hierarchiæ ordinem haud quaquam eſſe turbandum.

IV.

Grave quamplurimos homines negotia ſæcularia, quamvis leviſſima, tanti facere, ut eorumdem ratione, dominicis diebus & feſtis ſolennioribus ad audiendum ſacrum, nulla ſollicitudine nulloque divini numinis metu adduci poſſint. Moneant igitur parochi omnes & concionatores ſæpiſſime populum iis diebus ad audiendum ſacrum ſub peccati mortalis pœna teneri & obligari: nulluſque ſit qui contra docere, prædicare, aut conſulere audeat: aut ſecus, graviter ab ordinariis puniatur.

V.

Ne vero a divinarum meditatione rerum, populus miſſæ parochiali aſſiſtens avertatur, ſed eo tendat animus quo virtute evangelii multa ſalubriter motus eſt & impulſus: publicationes auctionum, & denuntiationes quaſcumque quæ ad negotia temporalia pertinent, in eccleſia fieri omnino prohibemus. Liberum ſit tamen eaſdem per officiales ſæculares, aut alios, in egreſſu populi ad januas eccleſiarum fieri, & ita factæ publicationis, quo major fides accedat, actum per parochos, ſi negotium id exigat, concedi.

VI.

Ac ne deinceps ſub ſpecie pietatis in celebratione miſſarum ſubrepat avaritia: quibuslibet ſacerdotibus, ſive ordinis ſæcularis, ſive regularis, prohibemus, ne pro miſſis novis celebrandis, patrem & matrem, atque adeo patrinum & matrinam ſibi eligant & aſciſcant; ſed potius aurem inclinantes, populumque & domum patris ſui obliviſcentes, ſacris myſteriis & Deo toti vacent & incumbant.

VII.

ANNO CHRISTI 1624.

VII.

Amoveantur tandem (quod tantopere a sacris canonibus cautum) omnia profana a domo Dei, clamores, strepitus, colloquia, deambulationes, comessationes, choreæ, incompta & profana carmina, cantus impudici, theatrales actiones, & omnia ludicra: & cuncti paveant ad sanctuarium Dei. Sed & curam habeant parochi & ecclesiarum superiores, ne mendicantium turba ecclesiam circumiens, devotionem populi & officia divina perturbet: moneantque sedulo populum parochi & concionatores, ita pauperibus in januis ecclesiarum consistentibus succurrat, ut ibi quiescentes egeni, mens demum populi inter orandum integra conservetur.

VIII.

In audiendis autem sacris, ea modestia & corporis compositione consistere fideles, quibus olim primævi Christiani, viri a mulieribus separati, divinis assistebant, optaremus. Sed ne quis sacra altaria contingat & profanet, neve mulieres presbyterorum sedilia nimis audacter occupent, & immodeste sacris intersint, omnino prohibemus: supplicationibus autem, sive processionibus generalibus & ordinariis, antiquam populorum devotionem cura parochorum pervigilans, & concionatorum zelus restituat.

IX.

Quod autem in quibusdam ecclesiis vergit ad profanationem & irreligionem, ut earumdem fornices sivæ caveæ negotiis applicentur sæcularibus & profanis: ne domus Dei, domus negotiationis nuncupetur, talia negotia in iisdem amodo fiant, prohibemus: ac ne quis domum mœnia ecclesiarum pertingentem ædificet, edicimus. Arceantur etiam omnia profana negotia & sæcularis potestatis placita, & actiones forenses, ab ecclesiarum cœmeteriis, ut sacris locis sancte custoditis, habitis, & circumclusis, norint omnes domum Dei sanctitudinem decere.

X.

De sacris reliquiis.

Dolendum, nostrorum temporum memoria immanitatem hæreticæ pravitatis ita sæviisse, ut divina simul & humana conculcans, sacras sanctorum reliquias, misericordiæ Dei erga singulas plebes testimonia, vel igni admoverit, vel alias disjecerit profanandas. Præcipimus igitur, omnes singularum urbium & diœcesum sacras reliquias, quæ ex tanta impietatis sævitia supersunt, semel ab episcopis recognosci, & in libro descriptas (qui in archivia cathedralium asservetur) in singulis ecclesiis, loco conspicuo, bene septo ac decenter præparato, recondi & constitui: e quo, quum pro more solennibus diebus venerationis causa educi, & in altaribus collocari par erit, id cum omni honore & reverentia fieri mandamus. Curent autem episcopi, inter visitandum, ne aliquæ reliquiæ a cujuslibet personis ecclesiasticis, sive sæcularibus, sive regularibus, exponantur, nisi prius a se debite sint approbatæ. Quas vero sine thecis incuriose retineri invenient, easdem in thecis suis, arculis mundis & affabre factis contineri & asservari, debitoque cum honore a fidelibus haberi procurabunt, universis concionatoribus ea in re præcipientes, ut populum doceant, & ad religiosam reverentiam impellant.

XI.

Quod autem ad concilium relatum est, quosdam sacerdotes privilegii prætextu calices consecrare, sacro oleo inungentes: declaramus tales consecrationes ad episcopum dumtaxat pertinere, neque id ulli episcopo inferiori licere. Quapropter ne deinceps a quoquam fiat districte prohibemus.

De festis.

CAPUT IV.

ITa pronus ad lapsum humanus animus, ut quæ olim a sanctis patribus in conveniendo populos in unum sunt introducta, ea jam vice versa populum in varios distrahant excessus. Ut igitur dies festi contemplationi rerum cælestium, & illuminandis fidelium animis instituti, a populo sancte custodiantur, neque ullis comessationibus, ludis, ebrietatibus, choreis, & aliis excessibus profanentur, decretum ultimi provincialis innovantes, præcipimus illud ab omnibus observari.

I.

Cumque dierum festorum divina officia variis in locis omnino perturbentur, nundinationum & mercatuum causa, populusque in mercaturis exercendis totus versetur a divinis abstractus: hinc prohibemus quæcumque emporia, mercatus & nundinationes iisdem diebus fieri & haberi, sed in crastinum vel alium profestum diem transferri: quoscumque magistratus, judices & dominos temporales, sub interminatione divini judicii monentes, ne hujusmodi nundinationes, fomitem compluriuum malorum, iisdem diebus agitari & haberi sinant. Sed & regem Christianissimum rogamus & obsecramus, ut quæ tum a pietate sua, tum a Christianissimorum regum antecessorum suorum circumspecta religione edicta in profanatores festorum & blasphematores emanarunt, ea tandem pro gloria Christi, salutari executioni demandari curet & præcipiat.

II.

Ac ut non solum a populo mala amoveamus, sed bona illi acquirenda demonstremus: omnibus parochis nostræ provinciæ, ut diebus festis vitam sanctorum, quorum memoria in benedictione celebratur, hora commodiori ad populum de suggestu legant, & familiaribus verbis explicent, præcipimus: qua veluti sacro animæ ferculo plebs fidelis erudita, sanctorum vitam, & mores utiliter imitetur. Quod si parochi in iis observandis negligentes fuerint, pœnis ad arbitrium ordinarii sui coerceantur.

III.

ANNO CHRISTI 1624.

III.

Pias olim ſodalitates inſtitutas, in quibus multi in unum coadunati, operibus Chriſtianæ juſtitiæ vacantes, primævam Chriſtianorum communionem demonſtrabant, priſtino religionis & devotionis fervori reſtitui ſummopere peroptamus. Curent igitur epiſcopi in viſitationibus eccleſiarum parochialium, ea ab iiſdem reſecare, quæ aliena prorſus ab hoc ſancto propoſito conſpiciuntur. Hinc aboleantur omnino choreæ, comeſſationes, ebrietates, ludi, cantica profana, blaſphemiæ, contentiones, diſſidia. Sint omnia pia, modeſta, devota, & quæ redoleant animum, cujus corpus crucis mortificationem pro gloria nominis Jeſu jugiter portet. Aut ſecus interdicantur omnes illæ ſodalitates, & bona earumdem quæcumque, collegiis, ſeminariis, ſive fabricis eccleſiarum, aut aliis piis operibus applicentur. Quæcumque autem ſtatuta habere dignoſcentur, ab ordinario loci expendantur, corrigantur, & approbentur, prout in domino ſalubrius videbitur expedire: nec unquam illa inſtituantur abſque epiſcopi licentia.

IV.

Cum autem ſummæ bonitati placuerit, peculiari quodam modo, ſingulas diœceſes quorumdam ſanctorum pretioſa morte eorumque ſinceræ vitæ exemplo clareſcere: cura ſit epiſcoporum, vocatis ex ſuo clero viris piis & doctis, proprium ſanctorum ſuæ diœceſis officium conſtituere & redigere: ne videlicet aliquid fidelibus plebibus deſit ad præpoſitorum ſuorum memoriam cum fructu recolendam & percolendam.

De ſacramentis.

CAPUT V.

QUoniam de plenitudine Chriſti nos omnes accipimus, & omnia chariſmatum dona, quæ cum illo nobis donavit benedictus Deus in ſæcula, in ſacramentis eccleſiæ ſumma liberalitate a Chriſto domino inſticutis abunde nobis communicantur, & mirabiles botri cypri ex vineis Engaddi in eiſdem veluti expreſſi ſuavitates infunduntur: decernimus, omnia quæ ratione ſacramentorum, ab ultimo provinciali magna cum cura ſunt inſtituta, ab omnibus, quibus animarum cura incumbit, ad amuſſim, quod dicitur, obſervanda; & ne quid in eo peccetur, ritus quibus in ſacramentis adminiſtrandis uti par eſt, ex rituali Romano, Pauli V. Pont. Max. juſſu reſtituto, petendos eſſe & adhibendos.

I.

De baptiſmo.

Legantur curioſe regulæ ſeu rubricæ rituales a ſacerdote baptizante; præcipue vero quæ de ſuſceptoribus & loco baptiſmi conferendi præponuntur: ne aliqui videlicet incaute ad id muneris aſſumantur minus idonei, neve in domibus extra neceſſitatem baptiſma conferatur, ſed regum id & principum filiis duntaxat reſervetur. Neque parochi & concionatores omittant, formam tanti ſacramenti neceſſariam, ſæpius populum, maxime obſtetrices, docere, ut ea in neceſſitate parvulis cum debita materia adhibita, ipſi in Dei filios vere adoptentur.

II.

De confirmatione.

Ne ſacramentum confirmationis, ad augendam Spiritus ſancti gratiam, & in ea confirmandos fideles, ullatenus negligatur: cura ſit parochorum & concionatorum, vim & efficaciam illius populo proponere & explicare, parenteſque & familiarum præcipuos viros & mulieres monere, ut ſtatis diebus filios, famulos, & quaſcumque perſonas ſibi ſubditas, ad eccleſiam deducant ſacro chriſmate inungendas. In pagis vero & vicis dum viſitant epiſcopi, tantum ſacramentum nullus omittat, eaque ratione moneantur fideles nondum confirmati de iis omnibus quæ ad illud digne ſuſcipiendum paranda ſunt: ac præcipue curent ut adulti, vel antea de peccatis confiteantur, vel compuncto animo ſacramentum recipientes, quamprimum ad pœnitentiam accedant; ne quid ſcilicet præpoſtere, inordinate, & ſine fructu fiat.

III.

De euchariſtia.

Sæpiſſime fideles ad ſacratiſſimæ euchariſtiæ ſumptionem cum omni devotione & compunctis cordibus accedere peroptamus. Sed ne omittant tempore paſchatis id in propria parochiali præſtare; ſacris canonibus inſiſtentes, ſtatuimus, eo tempore omnes Chriſti fideles, tum ad confeſſionem peccatorum, proprio parocho, aut alii de ejus licentia faciendam, tum ad ſacram euchariſtiam in eadem eccleſia percipiendam teneri & obligari, nulloſque alias præcepto eccleſiæ ſatisfeciſſe, ac proinde in eos, ni reſipiſcant, ab ordinario cenſuris agendum eſſe declaramus. Si qui autem alio ſe transferre pro devotione, aut alia quavis ratione maluerint, accepta prius a parocho licentia, quæ facile concedatur, aut ab ordinario, in domino eccleſiæ ſanctæ obediant, debitam demum atteſtationem proprio parocho, ut ſatisfecerint, exhibituri. Secus, eo modo in eos agatur quo in eos qui nullo modo officio ſuo ſatisfecere. Ac ne quis ignorantia intellectum obducens, nolit intelligere ut bene agat: omnibus parochis & verbi Dei concionatoribus præcipimus, ut initio temporum ſacræ quadrageſimæ, frequenti populo ſæpius hanc confitendi & communicandi obligationem proponant & inculcent vehementer, eoque fine caput, *omnis utriuſque ſexus*, rituali Romano ex condicto eccleſiæ inſertum legant palam & publicent. Qui vero ad confeſſiones audiendas, ſive ſæculares, ſive regulares, in quibuslibet eccleſiis approbati fuerint, idem pœnitentibus conſulere teneantur: aut ſecus ipſi, vel quicumque aliquid contra prædicare, docere, aut conſulere auſi fuerint, ab ordinariis ſuſpendantur ab officio, & interdicantur: ſciantque, nullo modo in noſtra provincia deinceps ad quamcumque functionem admittendos eſſe.

IV.

ANNO CHRISTI 1624.

A

IV.

Ut autem quantum fieri potest debitus honos tanto sacramento a cunctis fidelibus, dum ad ægrotos defertur sacro illo viatico muniendos, exhibeatur: moneantur sæpe fideles, ut pro caritate & pio in Deum affectu sacramentum augustissimum comitentur, cernui adorent, auxilium & munimen infirmo implorent, ac demum in ecclesiam usque religiose Christo famulaturi pergant. Sed curent etiam parochi, ut qui in infirmorum domibus degunt, antequam pignus redemptionis nostræ eo deferatur, cum cereis accensis præcedant illud & subsequantur. Si qui autem ægroti regularibus confessi fuerint, id parocho confessario, vel verbo vel scripto significet, quo deinceps securius idem parochus necessaria sacramenta infirmis subministrare possit. B

V.

Sed in omnibus parochiis piam fidelium sodalitatem, qua salutari veluti modo quamplurimi ad sanctissimum sacramentum comitandum impellantur, instituere, utile, sanctum, & fructuosum. Quapropter soliciti sint in hoc episcopi, curentque, ut per parochos & concionatores proposita concessæ indulgentiæ gratia, fideles ad id salubriter alliciantur: cætera C quæ ab ultimo provinciali præscripta, & quæ rituali Romano præfixa, rite observari decernentes.

VI.

De pœnitentia.

De pœnitentia servetur decretum ultimi provincialis. Ac præterea cum ad nos relatum sit, plures sacerdotes sæculares & regulares, indulta sæpe obtinere, ut confessiones audiant, & hæresi, irregularitatibus, & aliis casibus sanctæ sedi reservatis, absolvant; eaque potestate utantur sine licentia ordinariorum, ac etiam D non deesse, qui eo solo nomine quod sint parochi ecclesiarum primitivi, præpositi etiam cathedralium, aut collegiatarum, sacramenta administrare præsumunt: prohibemus, ne quis virtute cujuslibet indulti, (exceptis indultis pœtentiariæ secretis) aut cujusvis tituli primitivi parochi, præpositi, aut alterius qualitatis prætextu, quælibet sacramenta administrare possit, absque prævia approbatione ordinarii, & licentia obtenta: secus, contravenientes omnes interdicto feriantur.

VII.

Ac ne quis defectu potestatis sacramentis abutatur, & impune ferat, constitutionem felicis recordationis Gregorii XV. quæ incipit, *Inscrutabili Dei providentia*, in concilio publice lectam, & receptam ubique locorum nostræ provinciæ, publicari, recipi, observari, & secundum eam a nobis & coepiscopis comprovincialibus, officialibus, judicibusque ecclesiasticis judicari decernimus. E

VIII.

Moneant parochi & concionatores frequenter fideles, ut pro percipiendo salutari pœnitentiæ fructu ad eam cum humilitate animi & corporis demissione accedant. Ideoque quosvis nobiles & milites armis præcinctos accedentes, nisi depositis armis, non admittant: mulieres autem vano cultu ornatas, fucatas, ac pulvere pigmentario conspersas, graviter reprehendant, & ut pœnitentis Magdalenæ vestigia legant, & fracto veluti alabastro caput Christi in pauperibus, & pedes odoribus vitæ æternæ perfundant, & velo capita ex apostoli præcepto obumbrent, præcipue hortentur.

IX.

Cumque experientia sit compertum plures egenos in ecclesiarum januis ad emendicandam stipem consistentes, nec ad sacramentum pœnitentiæ, nec ad sacram communionem unquam accedere: cura sit episcoporum, eos circa festum paschatis cogere, & animas pauperum participatione sacramentorum salvas facere.

X.

Utque pœnitentibus debita solatia, & necessaria adhibeantur fomenta, in omnibus ecclesiis cathedralibus, primo a publicatione concilii saltem trimestri, pœnitentiarius sacerdos quacumque ratione constituatur & deputetur; provideatque episcopus ne tam salutare animabus remedium in ecclesia sua diutius desideretur. Constitutus autem pœnitentiarius, statis horis in iisdem ecclesiis, in tribunali suo loco aperto & patenti constituto & erecto, reperiatur, qui dum confessionibus audiendis operam suam collocat, si tamen ex canonicis sit electus, præsens in choro censeatur.

XI.

Sed etiam edicimus ut quarumcumque ecclesiarum locis patentibus, non in capellis aut angulis, confessionalia collocentur: nunquam vero in sacristiis, laicorum confessiones audiantur. Provideat etiam episcopus, ecclesiarum habita ratione, ne audiendarum confessionum tempora in noctem protrahant confessarii, neve ante auroram præveniant.

XII.

De extrema unctione.

Neque omittatur extremæ unctionis sacramentum, ad præscriptum ultimi provincialis & ritualis Romani, tempore opportuno ægrotis conferri: invigilentque præcipue rectores, ut proposito sacramenti fructu illud summopere exoptent infirmi.

De ordine.

CAPUT VI.

QUANTA sit in eligendis ecclesiæ Dei sacerdotibus & ministris adhibenda cura & sollicitudo, cum ex optima gubernandæ domus ra-

ANNO CHRISTI 1624.

ratione dignoſcitur, cujus ſi fundamentum nutet, totum ædificium ruat neceſſe eſt; tum ex apoſtoli verbis eas virtutes clero attribuentis, quæ ad angelicam pene accedunt puritatem, facile comprobatur. Et quidem ſi onus angelicis humeris formidandum plane diſcutiatur, ſacerdotem Dei ex millibus ſeligendum eſſe comperiemus. Unde nos, quorum opus, opus Dei promovere, & eccleſiæ providere, tales ſacerdotes a nobis ſeligendos eſſe judicamus, qui tumentem plagam peccatorum circumligare noſcentes, & oleo fovere miſericordiæ, nocentibus animabus ſuccurrere poſſint, & e vinea domini revulſis ſpinis ſolliciti agricolæ fructus referre in tempore ſuo. Præter ea igitur ab ultimo provinciali ex ſacris canonibus & decretis ſancita, quæ, ut alia omnia ſervari exacte mandamus: hæc ex iiſdem aſſumentes, omni virtutum genere ſplendeſcere clerum peroptantes, decernimus.

I.

Ac ut ab initiis exordientes, quaſcumque prius perſonas ineptas, & a ſacris alienas ſecludamus, hinc ad ſingulos gradus progreſſuri, declaramus: imprimis, quoſcumque chriſmatis ſacramento non confirmatos, rudes & ignaros, criminoſos, ſolenniter pœnitentes, neophytos, ebrietati & gulæ deditos, impudicos, lapſos poſt ordinem ſuſceptum, perjuros, uſurarios manifeſtos, infames, ratiociniis obligatos, ſervos, corpore vitiatos, inſigniter deformes, illegitime natos, peregrinos & ignotos, bigamos, irregulares, quovis modo ſuſpenſos, interdictos, excommunicatos, amentes, morbo caduco laborantes, energumenos; ab ordinationibus clerici longe arcendos, ſalva tamen epiſcoporum poteſtate in caſibus a jure permiſſis diſpenſandi.

II.

In nulla ré profecto magis elaborant hujus ſæculi homines, quam ut filii præcipue deformes, & ad negotia ſæcularia inepti, in ſortem domini aſſumantur, ad beneficia certe non ad officia eccleſiaſtica quacumque ratione, cum eos non vocet dominus, promovendi; unde omni capite languido, & omni corde mœrenti, cætera membra rigent eccleſiæ Dei. Ut igitur vocatio votis reſpondeat, probata prius & ex petitione parochorum confirmata neceſſitate eccleſiæ, & utilitate: quicumque ad primam tonſuram eligi petunt, ejus ſint ætatis, in qua quid agant, & quam viam ſibi aperiant, plene dignoſcere poſſint, oportet. Cumque ea ſit quæ circa duodecimum annum verſatur, ſtatuimus nullum deinceps ad primam tonſuram admitti debere, quin duodecimum ſuæ ætatis annum attigerit: de qua, ac etiam de vita, moribus, converſatione, rudimentis fidei ſtudioſe memoriæ commiſſis, legitimis parentibus, propenſione denique ad vitam eccleſiaſticam, debitam a parocho & præceptoribus ſcholæ atteſtationem afferre teneatur; & ne levitate ductus funes ſibi putet caſuros in præclaris, ejus animum tentari. Ideoque certæ cuidam eccleſiæ adſcribi, ut in ea, diebus dominicis & feſtis ſolennibus ſaltem, habitum clericalem geſtet, & ſacerdotibus miniſtret, præcipimus. De quibus cum ab eodem atteſtatio relata fuerit ordinationum tempore, ad tonſuram demum, ſi alias idoneus repertus fuerit, promoveri poſſit. Ita vero promotus, certæ ſtatim eccleſiæ inſerviturus ab epiſcopo ordinante addicatur; geſtet quotidie habitum clericalem, ſacerdotibus pareat ad nutum, obedientiam præſtet, humilitatem præ ſe ferat, & ritus eccleſiaſticos diſcat. Sin vero habitum clericalem poñat, eccleſiæ deſignatæ non inſerviat, & frequenter in ea ſacramenta non ſumat: privilegiis clericatus ſui privari, ac de cætero inhabilem, tum ad beneficia eccleſiaſtica, tum ad ordines ſuſcipiendos, cenſemus.

Ad minores.

III.

Prudenter admodum & divinitus factum, ut per tot gradus ad ſacerdotium aſcenderent eccleſiæ miniſtri; in quibus ſi punctuatim ſervatis temporum interſtitiis conſiſterent promoti, exercitiis ordinum proxime ſuſceptorum ſedulo vacantes: angelicæ profecto vitæ viros eccleſiaſticos haberemus. Ad minores igitur promoveri cupientes, præter notitiam linguæ Latinæ, quam ſaltem callere debent, ac teſtimonium a parocho & magiſtro ſcholæ, de vita, moribus & converſatione, hæc etiam præſtitiſſe fidem faciant: ſcilicet in tradenda doctrina Chriſtiana in eccleſiis quibus adſcripti fuerunt, parochos juviſſe, habitum clericalem geſtaſſe, eccleſiæ animo inſerviſſe, nitori & purgationi earumdem vacaſſe, altaria concinnaſſe, obedientiam & humilitatem exhibuiſſe, frequenter ad communionem corporis domini pie acceſſiſſe. Ac ut non ficte, ſed vere animus formetur eccleſiaſticus, & quam bonum ſit homini portare jugum ab adoleſcentia, cognoſcatur: optaremus ſane ab uno ad alium minorem ordinem interſtitia a ſacris canonibus præſcripta ſervari, & quemlibet functiones proprii ordinis anno interſtitiorum labente exercere, ne vanæ & otioſæ in eccleſia Dei hujuſmodi functiones ab hæreticis traducerentur. Sed id reverendiſſimorum epiſcoporum judicio, qui pro prudentia & paſtorali ſua ſollicitudine, reique, & perſonarum exigentia, iis viis incendere norunt, quibus eccleſiis ſuis optime conſulatur, ſervari volumus.

IV.

De ſubdiaconatus.

Circa eos qui ad majores ordines erunt aſſumendi, cum ſemel arctam viam ingreſſi ab ea minime reſilire poſſint, omniſque pœnitentia ſera ſit eis & inutilis: eſt cur major cautio in iis deligendis adhibeatur. Qui minorum igitur officiis rite functi, ad ſubdiaconatum promoveri anhelant: hæc prius apud ſe attente circumſpiciant, ſcrutenturque ſemetipſos, maxime conducit. Sint enim probis & legitimis parentibus orti, titulo ſufficienti ad vitam honeſte ſuſtentandam, vel eccleſiaſtico vel patrimonii, valoris, habita ratione annonæ noſtræ provinciæ, centum viginti librarum argenti ad minus annui reditus, muniti: ſint continentes, puri, caſti, a converſatione mulierum omnino alieni, ſobrii, in lectione interpretum ſacrorum evangeliorum verſati, norintque ſufficienter pſallere: ſtudiis vacaverint, pietati, orationi, ſervaverintque interſtitia

a ſu-

ANNO CHRISTI 1624.

a ſuſceptione minorum ordinum oportet, niſi pro officio eccleſiæ impendendo aliter epiſcopo videatur. Nec id ſatis. Cum enim non pauci quæ ſua ſunt, potius quam quæ Jeſu Chriſti quærentes, fictis atteſtationibus & ementito titulo, fæces poſtea eccleſiæ & onus accedant: ne quid in iiſdem promovendis latentis vitii fuco & mendacio contegatur, edicto publico denuntiationes in ipſis miſſarum ſolenniis eccleſiæ parochialis ex qua orti fuerint, vel in qua diutius converſati, morum qualitates patefecerint, fieri præcipimus: quibus denunciationibus palam fiat omnibus ejuſdem loci parochianis, quinam ex eadem parochia ad ſacrum ſubdiaconatus ordinem brevi ſunt promovendi; ac proinde quibuſcumque præcipiatur ſub excommunicationis pœna, ut de promovendorum legitimis parentibus, ætate, vita, religione, pietate, converſatione, continentia, ſobrietate, abſtinentia, perſeverantia, propenſione ad vitam eccleſiaſticam, cæteriſque virtutibus, valore denique tituli ſufficientis ad vitam, ſive eccleſiaſtici, ſive patrimonii, ad ſummam centum viginti librarum argenti ad minus aſcendentis, aut e contra, gloriam Deo dantes, veritatem proferant & revelent, edicimus. De quibus omnibus parochus fideliter inquirat, teſteſque ipſemet ſibi eligat audiendos, pulſis eis & reprobatis qui a promovendo producti, veritatem minus forſan referrent. Quæ omnia ſi fideliter relata plene promovendis ſuffragentur, examini tamen ſubjecti, capaces, idonei utiſeſque eccleſiæ, judicentur. Et ne quid adhuc temere ſuſcipiatur, ſed deducat eos ſpiritus domini per ſemitas juſtitiæ, exercitiis ſpiritualibus octo dierum vacare, generali peccatorum confeſſione animam perpurgare eoſdem exhortamur & monemus: & ſic demum ſperantes ſe, Deo auctore, continere poſſe, temporibus ſacræ ordinationis, ad ordinem promoveri peroptamus: alias, vel ſi in uno deficiant, pati repulſam. Promotos autem certæ ſtatim eccleſiæ, officiis ſubdiaconatus ordinis functuros, & alia officia eccleſiaſtica præſtituros, adſcribi & addici, in qua ſingulis dominicis & feſtis diebus ſolennibus corpori & ſanguini D. Jeſu communicent, jubemus. Quod ſi quis relicto loco ad alias eccleſias circumcurſare reperiatur, & officia injuncta minus exequi, interdicti pœna feriatur, & ad ſubſequentes ordines non aſcendat. Ut autem certa habeatur ratio tituli, ad quem ordinati fuerint ſubdiaconi, nullaque fraus intercedat, literas ejuſdem tituli, ſive eccleſiaſtici pacifice poſſeſſi, ſive patrimonii ſufficientis, coram officialibus, ſeu judicibus eccleſiaſticis ordinariorum, aut etiam eorum ſecretariis, exhiberi, examinari, debiteque probari, & regeſto curiæ eccleſiaſticæ, ſive cancellariæ eorumdem ordinariorum inſeri, & hujuſmodi exhibitionis, examinationis, probationis & receptionis, actum in dorſo literarum præfati tituli deſcribi, apponi, & officiales, judices eccleſiaſticos, ſeu ſecretarios, ſubſcribi, ſigilloque ordinarii muniri præcipimus; aut ſecus, omnes promovendos ad ſubdiaconatum, decernimus repellendos, ni ſtatim epiſcopus ordinans, beneficium eiſdem conferre ſit paratus. Regulares autem quicumque, ſine literis ſuperiorum ſuorum, quibus conſtet eos vota religionis emiſiſſe, non ordinentur. Promoti vero, ſi quando ab hujuſmodi ſuperioribus pro criminis exigentia puniri conveniat, & urgeat neceſſitas: ne poſſint tamen habitu religionis privari, itaut extra monaſteria in contemptum eccleſiæ dejiciantur mendicaturi, ſed intra eorumdem monaſteriorum ſepta detineri, puniri, & ſuſtentari: & ad id prædicti ſuperiores per ordinarios compellantur.

ANNO CHRISTI 1624.

V.

De diaconis.

Quo propius accedunt miniſtri eccleſiæ ad tremenda myſteria pertractanda, eo ferventius muneribus ſuis defungi oportet eos qui a ſacro gradu ſubdiaconi ad onus diaconi cupiunt pertranſire. An igitur caſte, continenter, modeſte annum a promotione ad ſubdiaconatum exegerint, progreſſus cum in literis tum in pietate fecerint, præcipue vero ſacra pœnitentia ſordes animæ ſæpius eluerint, ad ſacram communionem acceſſerint, in docenda doctrina Chriſtiana parochos juverint, inquiri præcipimus. Ideoque de iis omnibus denunciationes, ita ac de promovendis ad ſubdiaconatum, fieri in eccleſia decernimus. De quibus cum teſtimonia valida, & a parocho & a præceptoribus ſcholæ excepta, relata fuerint, promovendi ipſi examinati, capaces, idonei reperti, virtutibus & ſcientia, conſurgentes promoveantur: & promoti, eccleſiæ certæ addicantur, ad aliam pro libito non tranſituri, ſed ejuſdem eccleſiæ officiis divinis vacent, miniſtrent, communicent diebus dominicis & feſtis ſolennibus, munia diaconi & vitæ eccleſiaſticæ puritatem ſemper præ ſe ferentes, & in cunctis, parochis, & eccleſiarum ſuperioribus, circa ſibi injuncta munia, obedientes.

VI.

De presbyteris.

Quia vero presbyter, ex nomine ipſo, iis virtutibus ornatus incedere debet, quibus prælucentibus populus fidelis puris moribus incaneſcere, & vivificatus ſpiritu, caritate incaleſcere videatur: ſumma diligentia uti decet, quo deligendus ſacerdos totus Deo conſecretur. Itaque diaconi exercitationibus rite peractis, renovari in eccleſia denunciationes ſuper vita, moribus, caſtitate, continentia, ſobrietate, converſatione, ſtudio, aptitudine ad ſacra, caritate; animi moderatione, humilitate & obedientia promovendi, præcipimus. De quibus allata & probata parochorum & præceptorum ſcholæ teſtificatione, examini ſubjectus periculum faciat; & experientia ſe tales progreſſus in ſcientia ſanctorum, & conſcientiarum pie & ſalubriter dirigendarum feciſſe commonſtret, quales ad populum docendum ea quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, & ſacramenta adminiſtranda, ſufficiant. Ac ut ſubſequens zelus priori reſpondeat, exuatque promovendus veterem hominem cum actibus ſuis, in anteriora ſe extendens, ſintque illi oculi ante & retro ad munia ſacerdotis debite peragenda: admiſſus vacet exercitiis ſpiritualibus octo dierum, conſcientiam diſcutiat, & mundatam impleri ſuperna poſtulet gratia, enixe monemus: quo tandem promotus, ita pietate ac caſtis moribus conſpicuus, bonorum morum forma, evadens, ad optima quæque motu ſuo populum impellat: neque ei qui ad titulum patrimonii promotus fuerit, liceat pro voluntate ad diver-

ſas

ANNO CHRISTI 1624.

ſas eccleſias divertere, ſed certa & ſtata eidem attribuatur, ſeu indicetur, in ea officiis vacaturo divinis, & ſingulis dominicis & diebus feſtis ſolennibus ſaltem celebraturo: ſecus, ad beneficia eccleſiſtica obtinenda pro occaſione nunquam aſſumendus. Qui vero ad titulum beneficii promotus exiſtit, ſuæ eccleſiæ penſum reddere debitis juris remediis compellatur. Aut ſi beneficio reſidentiam præſtare nulla eum ratio obligat, nec reſidere velit, alii eccleſiæ ab ordinario ſuo ſit adſcriptus, cui ut alii ſacerdotes, intereſſe, & in ea ſacra facere perſeveret.

VII.

Quoniam autem ea quæ ſuperius pro ordinibus recte ſuſcipiendis ſancita ſunt, ſine ſtato & certo ordine fieri nequeunt: ſacris canonibus inſiſtentes, ſtatuimus, omnes ad majores ordines promovendos, per menſem, ante ſacrarum ordinationum tempora, in urbem ab ordinario edicto publico, ad valvas eccleſiæ fixo, & per parochos urbis publicando, vocandos eſſe; ut de qualitatibus requiſitis denuntiationes in eccleſia, & inquiſitiones, ac atteſtationes per parochos locorum fieri ad ſe quamprimum transmittendas, decernat, poſſitque interim animum promovendorum ita ſcrutari, eoſque hortari & monere, exercitiis ſpiritualibus, & animæ generali confeſſione perpurgandæ incumbant: ut nemini cito manum impoſuiſſe cenſeatur. Monere autem populum fidelem tempore ordinationis ſacræ, omnipotenti Deo ſupplicet, ut epiſcoporum mentes ſpiritus ſui afflatu illuminet, & ad eccleſiæ miniſtros digne ſeligendos, & rite promovendos impellat, cura ſit penes parochos eccleſiarum & concionatores.

VIII.

Quod autem ordinatis in ipſa eorum ordinatione multum proderit, & meminiſſe juvabit, ſe quaſi intra cæleſtes choros fuiſſe conſtitutos, ut hinc ad eam aſpirent puritatem, quæ a miniſtris eccleſiæ Dei expectatur: præcipimus, ordinationes ſacras, in eccleſia cathedrali, idque ad majus altare, vocatis præſentibuſque ad id eccleſiæ canonicis, publice celebrandas eſſe. Si vero alio in loco eaſdem celebrari contigerit, id ſemper in digniori eccleſia, & præſente clero illius loci fieri mandamus.

De dimiſſoriis literis.

IX.

Graviter officiunt rectæ miniſtrorum eccleſiæ ordinationi, facultates de promovendo a quocumque. Quare, ut probe norit epiſcopus ſubditorum ſuorum mores, per ſemetipſum ordines conferre teneatur, niſi ægritudine, aut alia juſta cauſa impediatur: qua ſubſiſtente, ſubditos ſuos aliter quam jam probatos, examinatos, & de quorum probitate, moribus & converſatione per denuntiationes in eccleſia factas ſibi conſtet, ad alium viciniorem, ſeu alios certos, non ad quemcumque, dimittat, cauſam in literis exprimendo, cur a ſe non potuerint ordinari; neque ad plures ordines ſacros ſuſcipiendos, ſed ad unum dumtaxat: quo ſuſcepto vel temporibus ordinationum a die facultatis conceſſæ proxime ſequentibus lapſis, quaſcumque facultatis literas nullas eſſe, & omni virtute carere declaramus.

ANNO CHRISTI 1624.

X.

Quia vero quamplurimi, ob incapacitatem & pravam vitam ab ordinariis ſuis repulſam paſſi, facultates de promovendo a quocumque obtinentes, ſeu habere prætendentes, ſine commendatione & licentia ordinariorum ſuorum, contra ſacros canones ſæpiſſime promoventur: nullus deinceps a quoquam epiſcopo, etiam cujuſvis generalis aut ſpecialis reſcripti, vel privilegii prætextu, etiam ſtatutis temporibus promoveatur, niſi ejus probitas ac mores, ordinarii ſui teſtimonio commendentur: ſi ſecus fiat, ordinans, a collatione ordinum, per annum juxta ſacri concilii Tridentini decretum, & ordinatus a ſuſceptorum ordinum executione, quamdiu proprio ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus.

XI.

Cumque honeſtius ac tutius ſit ſubjecto, debitam præpoſitis obedientiam impendendo, in feriori miniſterio deſervire, quam cum præpoſitorum ſcandalo graduum altiorum appetere dignitatem: ei cujus aſcenſus ad ſacros ordines a ſuo prælato, ex quacumque cauſa, etiam ob occultum crimen quomodo libet extra judicialiter fuerit interdictus, aut qui a ſuis ordinibus, ſeu gradibus, vel dignitatibus eccleſiaſticis fuerit ſuſpenſus, nulla contra ipſius prælati voluntatem conceſſa licentia de ſe promoveri faciendo, aut ad priores ordines, gradus & dignitates, ſive honores, reſtitutio ſuffragetur.

XII.

Sed neque liceat capitulis eccleſiarum, aut aliis quibuſcumque in juriſdictione epiſcopi, loco capituli, ſede vacante ſuccedentibus, infra annum a die vacationis, ordinandi licentiam, aut literas dimiſſorias, ſeu reverendas, ut aliqui vocant, tam ex juris communis diſpoſitione, quam etiam cujuſvis privilegii, aut conſuetudinis vigore, alicui, qui beneficii eccleſiaſtici recepti, ſive recipiendi occaſione arctatus non fuerit, concedere: ſi ſecus fiat, capitulum contraveniens eccleſiaſtico ſubjaceat interdicto: alii autem loco capituli exiſtentes ab officio & beneficio per annum ſint ipſo jure ſuſpenſi: ſic ordinati vero ſi in minoribus conſtituti fuerint, nullo privilegio clericali, præſertim in criminalibus, gaudeant; in majoribus vero ab executione ordinum ad beneplacitum futuri prælati, ſint ipſo jure ſuſpenſi. Abbates etiam & alii exempti, aut collegia vel capitula quæcumque etiam cathedralium, literas dimiſſorias aliquibus clericis ſæcularibus, ut ab aliis ordinentur, concedere non poſſint: ſed horum omnium ordinatio ſervatis omnibus a ſacro Tridentino decretis ad epiſcopos, intra quorum fines exiſtunt, pertineat; non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, præſcriptionibus, aut conſuetudinibus etiam immemorabilibus. Unde ſuperioribus monaſteriorum, in quibus religioſi fixam & firmam commorandi ſedem habent, prohibemus ne literas dimiſſorias religioſis ſuis, ut a quocumque ordinentur,

con-

ANNO CHRISTI 1624.

concedant, sed a suo pontifice aut ab alio de ejus licentia ordinandos esse dumtaxat decernimus: eos vero qui pro instituto ad varia domicilia certis temporum intervallis transferuntur, cum literis provincialium suorum de voto religionis emisso fidem facientibus ab ordinario loci, in quo pro tempore degunt, admitti tantum præcipimus: ab aliis numquam nisi attestatione præhabita, a pontifice loci seu vicario generali obtenta, qua cur apud se nequiverint ordinari, perhibeatur. Omnes autem literas ordinis proxime suscepti ordinanti episcopo exhibere, aut alias de eodem suscepto fidem facere teneantur.

De matrimonio.

CAPUT VII.

CUm sacramenti matrimonii canonice contrahendi ratio a sacris canonibus & patrum decretis tradita plene & sancita reperiatur; neque tamen in ea ubique locorum provinciæ nostræ, magna cum animarum strage, omnino observetur: turbantibus filiis Belial, spiritu carnis suæ inflatis, qui eo temeritatis devenere, ut spretis quibuslibet sententiis & censuris ecclesiasticis, quod ab hæresi & impietate haud longe abscedit, in perpetuo concubinatu vitam transigant: placuit nobis eadem quæ a sanctis canonibus & sacrorum conciliorum decretis de hac re sunt constituta, innovare, ac insuper ea decernere, quæ ad eorum exactam observationem plurimum roboris habere dignoscuntur.

I.

Periclitatur admodum fides contrahentium, si unus conjugum hæresi infectus & pertinaciter in ea perseverans: alter, non sine peccato & irreverentia sanctæ matris ecclesiæ, cogatur jugum trahere ærumnosum. Nam (quod ait apostolus) quæ societas luci ad tenebras? Cumque eo modo longe lateque serpat & propagetur hæreticæ pravitatis soboles, fideleſque a recta libetorum educatione avertantur, totiesque reclamat scriptura sacra, ne cum alienigenis jugum ducant, & experientia sit compertum, ut olim Israelitas a veri Dei cultu, sic etiam ex catholicis non paucos talibus matrimoniis a fide orthodoxa defeciſſe: nos attenta mente perpendentes verba in concilio Agathensi quondam prolata, non oportere cum hominibus hæreticis miscere connubia, & vel filios vel filias eis dare, sed potius accipere, si tamen se profiteantur Christianos esse futuros & catholicos: taliaque matrimonia patres ultimi concilii provincialis Burdigalensis abhorruisse, & parentes saluti filiorum minus consulentes, ne eosdem ad hæc inducerent contrahenda, monuisse: ea pro temporum ratione decernenda suscepimus, quæ tanto malo utcumque succurrere queunt. Prohibemus igitur quibuscumque sacerdotibus, sive sint ordinis sæcularis, sive regularis, ne quoscumque quomodolibet ad sacramentum matrimonii admittant, quorum alter hæresim profiteri comprobatur; sed ambo, sanctæ Romanæ ecclesiæ fidem profitentes volumus esse, & ejusdem assertores, quique Deo adhærentes, ad prolem in timore domini educandam magni sacramenti beneficio unus spiritus effici possiut. Alioqui præfatos omnes sacerdotes quoscumque sæculares, vel regulares, beneficia obtinentes, suspensos esse ipso facto, tam a suis ordinibus quam beneficiis, declaramus; eaque ratione hujusmodi beneficiorum fructus fabricæ ecclesiarum eorumdem per ordinarium applicandos & addicendos, decernimus: non beneficiatos autem sæculares vel regulares, non obstantibus quibuscumque privilegiis in contrarium allatis, ipso facto ab ordinum suorum functionibus tandiu suspensos esse quoad ordinariis ipsis salubriter in domino videbitur expedire.

ANNO CHRISTI 1624.

II.

Quasi peccatum ariolandi, non obedire, proclamat scriptura. Unde nos non satis ponderari posse censemus, quorumdam hominum temeritatem & inobedientiam, qui libertate sensus carnis suæ ducti, postposita etiam persæpe parentum voluntate, coram vagis & ignotis sacerdotibus cujuslibet ordinis matrimonia audent clandestine contrahere; ac quod mensuram implet sceleris, spretis quibuscumque ecclesiæ matris monitionibus & cesuris, in iisdem matrimoniis sic contractis, hoc est in continuo concubinatu, vitam degere perseverant. Præcipimus igitur omnibus parochis, & verbi Dei concionatoribus nostræ provinciæ, sæpe inter concionandum populum doceant, quam grave peccatum committant, qui clandestine contrahunt: eumque moneant & commoveant frequenter, matrimonia ita contracta, ab ecclesia damnata esse penitus, & nulla, meritoque aliquando adulteria, sæpissime concubinatus nominari posse: denique arguant, obsecrent, importune, opportune, in omni patientia & doctrina, interminationemque divini judicii ostendant, quo tanti sceleris gravitate concepta, ab hujusmodi matrimoniis fideles tandem abhorrescant. Et ne lenitate pœnæ scelus intumescat, quicumque deinceps sacerdos sæcularis, aut regularis beneficiarius, tabulis matrimoniis clandestinis interfuisse convincetur, privationis omnium & quorumcumque beneficiorum obtentorum, & inhabilitatis ad alia obtinenda, pœnas ipso facto incurrat. Non promotus autem ad beneficia, sive sit sæcularis, sive regularis, nunquam in quibuscumque provinciæ nostræ diœcesibus ordinum suorum officiis fungi possit, donec pœnitentia exacte peracta, judicio ordinarii sui pristinis ordinum suorum functionibus restituatur.

III.

Sed ut omnis matrimoniis clandestine contrahendis occludatur aditus: cum ad nos & concilium relatum sit, in quibusdam ecclesiis religiosorum sancti Joannis Jerosolymitani hanc consuetudinem, seu potius corruptelam vigere, cujus prætextu, quodam veluti privilegio, dictarum ecclesiarum sacerdotes freti, quaslibet personas undequaque ad se accedentes, nullis etiam præhabitis matrimonii denuntiationibus, & absque sive ordinarii, sive proprii parochi licentia, admittant: omnibus vicariis perpetuis, aliisque sacerdotibus ad divina officia & sacramenta administranda in hujusmodi ecclesiis autoritate ordinarii institutis & approbatis, aut aliis quibuscumque cujuslibet ordinis sæcularis aut regularis, ibidem introductis,

ANNO CHRISTI 1624.

vel libere ad id se quomodolibet introducenti- A bus, vel denique cæteris omnibus ecclesias, sacella, oratoria ad hæc matrimonia celebranda concedentibus, sub iisdem pœnis, privationis omnium beneficiorum obtentorum, & inhabilitatis ad alia, & suspensionis ab officio, ipso facto incurrendis, prohibemus ne in iisdem ecclesiis, præter eas personas quæ sunt suæ parochiæ, quaslibet alias, cujusvis sint dignitatis & conditionis, absque licentia proprii parochi, aut ordinarii, in scriptis concessa, ad sacramentum matrimonii contrahendum in posterum admittant: non beneficiatos autem, cujusvis sint ordinis, tandiu manere suspensos decernimus, quamdiu ipsorum sic contrahentium ordinario conducere videbitur: neque ullo se privi- B legii aut consuetudinis prætextu, quo minus, etiam remota omni appellatione, canonice plectantur, tutos esse putent. Quod decretum ad capellas, sacella, monasteria & oratoria intra cujuslibet parochiæ fines constituta, extendi debere declaramus: in quibus capellis, sacellis, monasteriis & oratoriis, matrimonia contrahi & benedici, absque speciali ordinarii mandato, inhibemus: alias prædictas capellas, sacella, monasteria & oratoria, interdicto subjicienda mandamus.

IV.

Ita matrimonii sacramento debite constituen- C do necessarius est contrahentium expressus consensus, ut absque eo, nullo pacto consistere queat. Quare ut libertati contrahentium consulatur, neque posthac tales personæ, per vim & metum matrimonio jungantur, quæ ab invicem abhorrentes, spinosam, morum contrarietate, vitam ducere compellantur: hæc ex sacris canonibus & decretis decernimus, inter raptorem & raptam quamdiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere matrimonium. Quod si rapta a raptore separata, & in loco tuto & libero constituta, illum in virum habere consenserit, eam raptor in uxorem habeat, & nihilominus raptor ipse, ac illi consilium, auxilium & favorem præbentes, sint D ipso jure excommunicati: &, si clerici fuerint, de proprio decidant gradu. Quia vero ita plerumque temporalium dominorum mentis oculos terreni affectus atque cupiditates excæcant, ut viros & mulieres sub eorum jurisdictione degentes minis & pœnis adigant, cum iis matrimonium invitos contrahere, quos ipsi domini illis præscripserint: cum maxime nefarium sit matrimonii libertatem violare, & ab eis injurias nasci, a quibus protectio expectatur: præcipimus omnibus cujuscumque gradus dignitatis & conditionis existant, sub anathematis pœna quam ipso facto incurrant, ne quovis modo, directe vel indirecte, subditos suos, vel quoscumque alios cogant, quominus libere ma- E trimonia contrahant: omnibus vero parochis, cæterisque sacerdotibus quibuscumque, ad sacramenta administranda ascitis, sive sæcularibus, sive regularibus, interdicimus ne reclamantibus parentibus filios & filias familias ad sacramentum matrimonii contrahendum admittant; sed prius ipsi parochi & sacerdotes hujusmodi antequam ultra procedant, ordinarium suum consulere, & ab eo definita servare, præcipimus. Nec ipsos parentes verborum apostoli immemores esse volumus, quibus patres hortatur, ne ad iracundiam provocent filios suos: sed eos potius ea prudentia & lenitate pertractent, quibus ingenui homines liberum exerant, & plenum eliciant consensum. Ut autem omnis occasio minuendæ contrahentium libertatis prorsus abscindatur, omnes & quoscumque potestatis sæcularis judices exhortamur in domino, vehementerque monemus, ne pro punitione criminum justitiæ reddendæ incumbentes, libertatem hujusmodi hominum a se aliquoties opportune detentorum, in contrahendo matrimonio, ullo pacto imminuant; sed cum ut omnino ad sacramentum matrimonii necessariam considerantes, servent illis & custodiant integram & illibatam, ac quam sit justum quæ sunt Dei, Deo, & ecclesiæ sanctæ matri reddere dignoscentes, quascumque lites & dissidia ad causas matrimoniales mere pertinentia, etiamsi alias litigantes in delicto flagranti interceptos pœna maneat, ea quamprimum ad judices ecclesiasticos remittant dijudicanda, donec re ab ecclesia canonice discussa & decisa, quæ sui sunt muneris tunc legitime exequantur.

ANNO CHRI 162

V.

Abolenda sane perversa illa ac superstitiosa quorumdam opinio, mense scilicet Majo uxorem non ducendi, quasi aliquid ex eo mali ominis emanans fidelitati contrahentium, ac prosperitati nuptiarum officere possit. Doceatur igitur populus, & ab omnibus parochis sæpe instruatur, ut superstitiosis illis [a] magis fidem haud quaquam adhibeat, sed præter ea tempora, in quibus ex præscripto ecclesiæ a celebratione nuptiarum abstinetur, nullum esse quo ipsæ jure & canonice celebrari prohibeantur. Ac præterea iisdem fidelibus declaretur, diem festum S. Josephi in sacra quadragesima semper observatum ejusdem esse rationis ac sunt cæteri quadragesimæ dies, ideoque nulli licere in eo matrimonium celebrare, cum præsertim iis temporibus, fideles orationibus instare, purgandis & curandis animabus incumbere ecclesia mater procuret.

[a] Forte gia.

VI.

Ceterum cum ex præscripto sacri concilii Tridentini, episcoporum sit, ea quæ ad celebritatem matrimoniorum rite peragendam pertinent, præscribere, scilicet, ut ea qua decet modestia & honestate fiant: universis parochis & aliis sacerdotibus præcipimus, ne alio in loco quam in ecclesia ad contrahendum per verba de futuro, quoscumque fideles recipiant, nisi alias id ab ordinario fructuose sibi concedatur; sed curent sollicite, ut futurorum conjugum mena & cogitatio in acquirenda divina gratia, tota versetur. Ac ut perfidæ quorumdam erronum concupiscentiæ occurratur, qui relicta priore uxore ad aliam variis in locis seducendam potius quam ducendam accedunt, cum eadem in adulterio victuri: ne deinceps ullas personas alterius diœcesis ad præstandum consensum de futuro admittant ipsi parochi, quin prius sibi valida attestatione per ordinarios extraneorum hujusmodi concessa, & ab ordinario in cujus diœcesi matrimonium est contrahendum, probata, canonice constet, tales contrahere volentes, liberos esse & solutos, nulloque matrimonio junctos: secus, gravi pœna contravenientes parochos & sacerdotes affici mandamus. Cætera autem quæ de matrimonio pie & fructuose contrahendo sancita sunt, tum ab ultimo concilio provinciali, tum a felicis recordationis Paulo V. divina providentia papa, in ritua-

ANNO CHRISTI 1624.

rituali Romano ejusdem jussu edito, omnino servanda decernimus.

De concubinariis.

VII.

Deturpat & imminuit vehementer candorem bonorum morum & sanctimoniam matrimoniorum, fœdum concubinatus scelus: eoque pericuiosius grassatus, quo remissa jam disciplinæ ecclesiasticæ severitate posuerit in cælum os suum, donec dejiciat illud omnipotens, & impietatis imaginem in civitate sua confringat. Quocirca nos in promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam adversus Deum se extollentem, sacris canonibus innixi, grave peccatum, homines solutos concubinas habere, gravissimum vero & in magni sacramenti matrimonii singularem contemptum admissum, uxoratos quoque in hoc damnationis statu vivere, ac audere eas quandoque domi etiam cum uxoribus alere & retinere, considerantes: ut huic tanto malo opportunis juris remediis provideamus: statuimus, hujusmodi concubinarios, tam solutos, quam uxoratos, cujuscumque status, dignitatis & conditionis existant, si, postquam a suo ordinario, etiam ex officio ter admoniti ea de re fuerint, concubinas non ejecerint, seque ab earum consuetudine non sejunxerint, excommunicatione feriendos esse, a qua non absolvantur donec re ipsa admonitioni factæ paruerint. Quod si in concubinatu per annum censuris neglectis permanserint, contra eos ab ordinario severe, pro qualitate criminis, procedatur. Mulieres, sive conjugatæ, sive solutæ, quæ cum adulteris, seu concubinariis publice vivunt, si ter admonitæ non paruerint, ab ordinariis locorum ab ecclesia arceantur, & ad instantiam eorumdem ordinariorum, ut hujusmodi mulieres graviter pro modo culpæ puniantur, & extra oppidum, vel diœcesim ejiciantur, potestas sæcularis procuret: aliis pœnis contra adulteros concubinarios inflictis suo robore permanentibus.

De episcopis.

CAPUT VIII.

OPtat sancta mater ecclesia; ut electi & dilecti sui sponsi episcopi, pro patribus super terram constituti, iis virtutum ornamentis decorati præfulgeant, ex quibus myrrha, gutta & cassia gratiæ spiritalis a domibus veluti eburneis defluentes, animas fideles delectent, & Christo regi adducant in honore suo. Unde nos ex reipsa, & sacris canonibus, munia nostra indefessa cogitatione circumspicientes, magnopere studium nostrum excitatum iri rati sumus, si pondera nostris humeris imposita, caritatis lance librantes, jugum Christi suave, & onus leve irrequietis laboribus, sentiamus.

I.

Episcoporum igitur cogitatio sit se ideo ecclesiæ Dei præfectos esse, ut attendentes sibi & universo gregi, in quo Spiritus sanctus posuit eos regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo, vigilent, sicut apostolus præcipit, in omnibus laborent, & ministerium suum impleant: implere autem illud se nequaquam posse sciant, si greges sibi commissos, mercenariorum more deserant, atque ovium suarum, quarum sanguis de eorum est manibus a supremo judice requirendus, custodiæ minime incumbant: neque obliviscantur, non admitti pastoris excusationem, si lupus oves comedit, & pastor nescit.

ANNO CHRISTI 1624.

II.

Ac meminerint se in medio populi patres, ac veluti formam ac vivam legem, ad quam subditi omnes vitæ suæ motus componant, constitutos esse: neque existiment se ad propria commoda, ad divitias, aut luxum, sed ad labores & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse: cumque reliqui fideles ad religionem & innocentiam facilius inflammentur, si præpositos suos, quæ mundi sunt, abjicere, & cælestia meditari perspexerint, ea quamprimum a se amoveant, quæ carnem & mundum sapere cognoscuntur.

III.

Sint igitur episcopi modesta supellectili & mensa, ac frugali contenti victu, pauperes sæpe mensæ adhibentes, eidem per se benedicant lectioneque sacra totum hominem cibare curantes: ab ea demum surgentes, ipsimet Deo gratias agant, ministros ab hujus sæculi & malitiæ mundanæ cultu alienos seligentes & retinentes. Denique in toto vitæ genere, ac tota eorum domo, caveant ne quid appareat quod a sancto hoc instituto sit alienum, quodque non simplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præ se ferat.

IV.

Sed præcipue perpendant, reditus ecclesiæ, bona Christi & pauperum patrimonia esse. Quare videant ne ex iisdem reditibus, consanguineos familiaresve suos augeant & ditent, ac nisi ut pauperibus aliquid concedant: memores se sacris canonibus monitos esse, ut omnem humanum hujus erga fratres, nepotes, propinquosque, carnis affectum (unde multorum malorum in ecclesia seminarium extat) penitus deponant.

V.

Pauperes autem pudore suffusos exquirere, alere, pupillis & viduis debita solatia impendere, & ut afferantur, procurare, filias egenorum nubiles, sanctorum exemplo, marrimonio collocare, incarceratis, animæ & corporis subsidia ut subministrentur, providere, oppressos a potentum superbia injuria & insolenti supercilio vindicare, & quarumcumque miserabilium personarum curam continuam habere: hæc omnia pia, quasi mane ros erumpens, episcoporum justitiam commendabunt.

VI.

Hinc in corrigendis subditorum delictis sacri canones episcopos admonendos censent, ut se pastores non percussores esse meminerint, atque ita præesse sibi subditis oportere, ut non eis dominentur, sed eos tanquam filios & fratres diligant: elaborentque ut hortando & mo-

ANNO CHRISTI 1624.

monendo, ab illicitis deterreant, ne ubi delinquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur. Quos tamen si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, & ob delicti gravitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigorem, cum misericordia judicium, cum lenitate severitatem ita adhibeant, ut sine asperitate disciplina populis salutaris ac necessaria conservetur, & qui correcti fuerint, emendentur; aut si resipiscere noluerint, cæteri, salubri in eos animadversionis exemplo a vitiis deterreantur: cum sit diligentis & pii simul pastoris officium, morbis ovium, levia primum adhibere fomenta; post, ubi morbi gravitas postulet, ad acriora & graviora remedia descendere; sin autem ne ea quidem proficiant, illis submoyendis cæteras saltem oves a contagionis periculo liberare.

A

B

VII.

Cumque in educendis & educandis ovibus præcipua ac maximi momenti munia sint, verbum Dei per episcopos prædicari, & sacramenta administrari: reverendissimos coepiscopos nostros peramanter monemus, ut per seipsos, quantum fieri poterit, ad populos fideles conciones verbi Dei habeant, ac temporibus sacris quadragesimæ in ecclesia sua ad audiendas confessiones pœnitentium adsint, & tanquam petra salis in medio animalium unius moris in domo inhabitantium constituti, summum pastorem dominum Jesum salubria remedia in dulcedine sua pauperibus parasse demonstrent: cumque omnis pontifex pro hominibus constituatur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis, sacrosanctum missæ sacrificium singulis dominicis celebrare monemus. Quorum exemplo sacerdotes omnes, singulis saltem dominicis & festis solemnibus, parochi autem ter in hebdomada, pro devotione sacrum facere teneantur.

C

VIII.

Quia vero omnibus debitores sunt episcopi, sapientibus & insipientibus, doctis & indoctis: eosdem hortamur vehementer, ut ad fideles plebes animum intendentes, sæpissime ad singulas parochias visitandas accedant, totamque diœcesim, singulo quoque saltem triennio, cum pauco, modesto, & utili famulatu, perficiant; sancto confirmationis sacramento populos ungentes, vulneribus peccatorum tumentibus, salutaribus verbi divini concionibus, & pœnitentiæ sacramento medentes: eoque modo qui ultimo provinciali præscribitur, singula perlustrent & exquirant. Sique justo detineantur impedimento; curent sollicite, ut eadem visitatio a piis ecclesiasticis, quorum præcordiis amor Dei, & animarum salus inhæreat, perficiatur.

D

E

IX.

Meminerint etiam episcopi, muneribus suis se fructuose satisfacturos, si in ecclesiis suis, aut pro commoditate in aliis suæ civitatis, primis a solennibus & majoribus festis, diebus, hoc est, feria secunda paschatis resurrectionis domini, pentecostes, & crastino nativitatis Christi, fidelibus populis, nondum sacro chrismatis oleo injunctis, sacramentum confirmationis conferant, absentis gratiæ augendis & conservandis peropportunum & necessarium.

X.

Et ne quem inscium verba vitæ æternæ, & bonorum morum unguenta ad oram usque vestimenti domini effusa, lateant: curent episcopi vestigia patrum ultimi provincialis prementes, ad quascumque suarum diœcesum parochias maxime ubi hæreses adolescunt, & peritia rectorum desideratur, cujuslibet ordinis concionatores cum benedictione emittere, qui dominum Christum prædicantes, in ejus gloriam fructum centesimum referant, & hæreses funditus extirpent pernicioſas.

XI.

Cum autem in iis mysteriorum divinorum dispensatoribus tanta requirantur, ut si pro rei magnitudine expendantur, numquam satis cautum de iis videri possit: ea propter nos regem Christianissimum, piissimum & invictissimum, rogamus, ut ad ecclesiarum regimen, onus quippe angelis formidandum, eos solos, qui maxime digni fuerint, quorumque prior vita ac omnis ætas a puerilibus exordiis usque ad perfectionis annos per disciplinæ stipendia ecclesiasticæ laudabiliter acta testimonium præbeat, quique talis sunt scientiæ, ut muneris sibi injungendi necessitati satisfacere possint, seligere religiose curet, eosdem demum sanctissimo domino nostro nominandos & præsentandos. Memineritque rex Christianissimus ac piissimus, nihil se ad Dei gloriam & populorum suorum salutem utilius posse facere, quam si bonos pastores, ecclesiæ gubernandæ idoneos, promoveri studeat, cauteque admodum animadvertat se alienis peccatis communicantem, non leviter peccare, nisi quos digniores & ecclesiæ magis utiles ipse judicaverit, non quidem precibus vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curaverit, & quos vita, ætate, doctrina, atque aliis omnibus qualitaribus præditos sciat, & secundum venerabiles beatorum patrum sanctiones, requiruntur.

De canonicis, & capitulis ecclesiarum cathedralium & collegiatarum.

CAPUT IX.

CApitula, quæ capita populorum, episcopos, proxime attingunt, universo populo conspicua & clara esse oportet, non solum ut eorumdem candidati canonici oculos ad quæcumque circumferant perlustranda, sed ut in iis divinæ voluntatis nutus & participationes elucescentes, quasi apocalypseos seniores coronas coram agno demittentes, assumptis citharis laudes Deo decantent immortales, & in odorem phialarum suarum fideles plebes evehant felicitate donandas.

I.

Placuit igitur, quæ ab ultimo provinciali de capitulis & canonicis salubriter sunt instituta, ea in omnibus ecclesiis cathedralibus & collegiaris rigide observari. Ac præterea, ut horis de-

ANNO CHRISTI 1624.

debitis laudes divinæ per singulas horas, non cursim & festinanter, sed tractim & cum aliqua quiete in medio cujuslibet psalmorum versiculi, cum debita differentia solennis & festialis officii, reverenter ab omnibus persolvantur, decernere. Utque ipsis celebrandis, pro uniformitate seu conformitate inter omnes ecclesias servanda, certus ordo præscribatur & forma: statuimus, sacrum solenne, sive conventuale, iisdem horis, modo, & forma celebrari prorsus, quibus ex regulis seu rubricis missalium Clementis VIII. pontificis maximi jussu editorum, celebrandum esse dignoscitur: in quo quidem celebrando, ne, præcipue tempore elevationis sacratissimi sacramenti, aliquid indecorum, vernacule, vel aliud quidpiam alienum, aut ab ecclesia non approbatum, cantetur, sub gravi pœna prohibemus: eunctos tunc temporis canonicos, quamvis capuciis pro tempore indutos, capite nudo & aperto interesse & insistere præcipientes.

II.

Hac ratione canonicos choro assistentes gravitatem servare, collocutiones vitare, scripturas quaslibet, aut libros minime legere, nec privatim officium recitare statuimus; sed eos labiis omnipotentis beneficio apertis, in psalmis, hymnis & canticis, Deo alacriter modulari, attentionem commonstrare, eoque modo devotionem populis infundere & ingenerare decernimus: idque quo accuratius ab omnibus persolvatur, cura sit decani, vel ejus cui hoc onus incumbit, diligenter hinc inde invigilare, & ne quid inordinate fiat circumspicere: transgressores quoscumque, illius horæ, in qua circa prædicta excesserint, vel alia majori, prout transgressionis gravitas exegerit, afficiendo pœna.

III.

Cumque a cathedralibus & collegiatis officii divini rite peragendi forma expectetur & peti debeat: cura sit penes decanum, seu cantorem, vel alium ad quem id pro consuetudine ecclesiarum pertinet, aut demum penes aliquem, primo quoque mense post publicationem hujus concilii, a capitulo, aut eo post mensem deficiente, ab ordinario constituendum & deputandum, singulis quibuscumque per hebdomadam proximam peragendorum rationem & ordinem in tabula præscribere, & eamdem deinde tabulam certo chori in loco affigere, unde cuilibet clarum sit & notum, quænam sibi in eadem hebdomada officia incumbant præstanda. Cæteros autem, dignitates, personatus & officia obtinentes, munia sibi a jure præscripta, dignitati, personatui & officio propria præstare, & ad id debitis juris remediis compelli, & mulctam officio deficientibus irrogari, mandamus.

IV.

Ne vero perfunctorio modo & irreligiose officia peragantur divina, ad præscriptum sacrorum canonum omnes canonicos choro, horis debitis, a principio earumdem usque ad finem adesse, nec inde ullum egredi, nisi forte necessitate cogente, atque petita & obtenta a præsidente chori licentia, edicimus: aut secus, pro illa hora a canonico hebdomadario, seu ab eodem chori præsidente, sine ullo favore expungendum, salvis tamen ecclesiarum consuetudinibus, si quæ forsan circa hæc arctiores existant. Et ne in supplicationibus, seu processionibus publicis paucior canonicorum numerus in contemptum cedat ecclesiæ, præsens decretum in hoc etiam servari, notarique absentes & expungi, decernimus. Sed & abusum illum, quo in una hora aut duabus officiorum divinorum, præsens, totius diei distributiones usurpat, & illum, quo præpositi vel decani, aut alii officiales, seu officiarii, ex hoc solum quod officiarii sunt, licet actualiter pro utilitate ecclesiæ non absint, quotidianas distributiones percipiunt, tolli prorsus & aboleri præcipimus.

V.

Quia vero distributionibus accurate constituendis, a quibuslibet ita ac in ultimo provinciali cautum, usquequaque non satisfactum ejusdem concilii decreto abutentibus: statuimus, in omnibus ecclesiis cathedralibus & collegiatis nostræ provinciæ, omnium & quorumcumque fructuum & obventionum tertiam partem in distributiones, primo a publicatione præsentis concilii trimestri, iisdem dumtaxat qui divinis intererunt officiis, impendendas, convertendam: quo tempore elapso teneatur capitulum, episcopum suum certiorem facere, se præsenti decreto satisfeciſſe: aut secus, ex eo tempore idem episcopus autoritate hujus concilii, quotam illam per se in distributiones convertendam detrahere possit; capitulum contradicens per sequestrationem fructuum compellendo, deque toto negotio ad metropolitanum scribendo, qui viribus conjunctis in rebelles agens, eorum contumaciam compescat.

VI.

Extra chorum autem canonicos divinorum officiorum tempore deambulare, vagari, fabulari, & diebus dominicis & festis solennibus capitula habere, quandoque vero e choro officia divina perturbantes exire, & capitulum absque urgente necessitate cogere, ut pessimi exempli, sub pœnis in sacris canonibus latis, districte prohibemus. In audiendis autem verbi Dei in iisdem ecclesiis concionibus, frequentes adesse canonicos, eo vestitu, quo in choro pro diversitate temporis utuntur, indutos, præcipimus.

VII.

Sed & illa fraus longe amovenda, qua, quod cuilibet canonico per tres menses abesse concedatur, quidam tuti, nullam fere residentiam ecclesiis exhibere dignoscuntur. Decernimus igitur tres illos absentiæ menses ita numerandos esse, ut in iisdem omnes dies, sive continui, sive non continui, & interpolati, concludantur: unde qui a residentia ultra tres menses eo modo reductos, abfuerit, pœnis eum a sacris canonibus contra absentes latis feriri, & capitulum in hoc contra sacros canones dispensare non posse censemus.

VIII.

Decet metropolitanam ecclesiam, & alias cathedrales, eas personas ita probitate ac scientia commendatas ad canonicatus eligere & assumere, ut ex iis corpus capituli coalescens, senatus epi-

ANNO CHRISTI 1624.

episcoporum, unde consilium accersant, meri- A
to dici possit. Quare nos, episcopos, cathedra-
lium capitula, aut alios, ad quorum electio-
nem seu collationem canonicatus & beneficia
cathedralium, quomodocumque spectant, nul-
los deinceps ad hujusmodi canonicatus & bene-
ficia assumere, nisi quos præhabito eorumdem
in capitulo examine, iis virtutibus, scientia,
& experientia, notitiaque & usu cantus & psal-
modiæ præcellere probaverint, & in eo ordine
quem hujusmodi canonicatus & beneficia requi-
runt, constitutos esse norint, aut saltem in ea
ætate, ut infra annum ad eumdem promoveri
posse perspexerint, decernimus. Electiones &
collationes quascumque aliter factas, amodo,
& ex eo tempore nullas esse penitus & irritas, B
declarantes, talesque ideo canonicatus jure im-
petrandos.

IX.

Et ne rigore sacrorum canonum remisso di-
gnitates obtinentes in minoribus adhuc consti-
tuti, ad sacros ordines negligant promoveri:
decernimus, eos (justo impedimento cessante)
intra annum ad sacrum presbyteratus ordinem
promovendos: aut secus, ex eo tempore, donec
ad eumdem ordinem promoti fuerint, dimidiam
illis partem distributionum, quæ dantur his qui
certis horis intersunt, subtrahendam esse, non
obstantibus quibuscumque consuetudinibus, vel C
statutis, præcipimus: crescente vero negligentia
& contumacia, aliis etiam eos pœnis ad præ-
scriptum sacrorum canonum afficiendos, atque
adeo usque ad privationem dignitatum hujus-
modi ab ordinariis coercendos.

X.

Sed quod præcipue ecclesiarum decorem & or-
dinem ecclesiasticum valde commendat, confes-
sus nimirum pro ordine cuilibet attributus: pla-
cuit nobis, inter cunctos metropolitanæ, cathe-
dralium, & collegiatarum canonicos, sive in cho-
ro & processionibus, sive in capitulo & congre-
gationibus existentes, hunc ordinem observari, D
quo sacerdotem diacono, diaconum vero sub-
diacono præferri jura præscribunt: quamvis hi
ratione antiquioris receptionis, illos antecedere
censeantur: donec ad sacrum presbyteratus or-
dinem tandem promoti, debitum sibi ratione
receptionis locum repetere possint.

XI.

Quoniam autem dignitates ecclesiarum eo sunt
institutæ, quo accuratius officia pendantur divi-
na, gravitasque sacerdotum in primis chori sub-
selliis assidentium elucescens, quemlibet exem-
plo suo ad sua munia rite persolvenda impellat:
quoscumque, dignitates, personatus, & officia E
virtute canonicatus ad effectum in ecclesiis hu-
jusmodi obtinentes, choro & officiis divinis inte-
resse, teneri & obligari decernimus: secus,
gravi pœna mulctandos, nisi alias pro injuncto
sibi officio adesse contingat.

XII.

Cumque tot cærimoniæ in ecclesia utiliter in-
stitutæ absque intenso studio in omnibus obser-
vari nequeant: nos ea de re ecclesiarum deco-
ro consulentes, statuimus, in singulis ecclesiis
cathedralibus, collegiatis, unum aut duos cæ-

rimoniarum magistros instituendos, habendos, A
& retinendos, quorum munia sint curare, ut
officia divina ad præscriptum regularum, seu
rubricarum breviarii & missalis, quam accurate
persolvantur, & cærimoniæ quæcumque omnes
fructuose, & ut par est adhibeantur & observen-
tur: quibus quidem cærimoniarum magistris pro
qualitate & merito, in choro locum attribui
mandamus.

XIII.

Et ne cælestis sacrorum librorum thesaurus
neglectus jaceat, sacris canonibus innitentes in
omnibus ecclesiis collegiatis nostræ provinciæ,
in quibus canonicorum numerus decimum quem-
que excedit, ita ac in cathedralibus, canoni-
cus theologalis instituatur amodo, & perpetuo
deputetur: teneanturque quicumque theologa-
les canonici ad canonicos, & ecclesiasticos ec-
clesiarum hujusmodi diebus consuetis sacræ theo-
logiæ lectiones habere. Ideoque præbenda quo-
modocumque, præterquam ex causa resignatio-
nis, primo vacatura, cui aliquod onus incom-
pabile conjunctum non sit, theologo, per eos
ad quos hujusmodi præbendarum electio, seu
collatio pertinere cognoscitur, constituatur, de-
putetur, & conferatur. Collationes & electio-
nes quascumque aliter factas, nullas esse, in-
validas declarantes, posseque ordinarium, hu-
jusmodi præbendæ sic vacanti providere. Ca-
nonici autem omnes prædictarum ecclesiarum,
tam cathedralium, quam collegiatarum, lec-
tionibus theologorum adesse, eas audire, ex-
cipere, sub pœnis distributionum illius diei in
pauperes erogandarum, & aliis crescente con-
tumacia juris remediis, compellantur. Theolo-
gales autem, in lectionibus habendis, si qui
negligentes extiterint, privilegio canonicis theo-
logalibus concesso, non gaudeant: ac insuper,
si diebus solitis non legerint, illorum dierum
distributionibus careant & priventur. Habeant
etiam conciones verbi Dei ad populum singu-
lis dominicis, & festis diebus solennibus in ca-
thedrali ubi id commode fieri potest: sin mi-
nus, in aliis ecclesiis ab ordinario eisdem assi-
gnandis.

XIV.

Ac ne graduati tantum, sed docti, ad bene-
ficia assumantur ecclesiastica: quibuscumque stu-
diorum universitatibus generalibus nostræ pro-
vinciæ prohibemus, ne ulli cujuscumque scien-
tiæ, gradus literas concedant, quin prius ipse,
publice rigoroso examine probatus omnium do-
ctorum, debito modo ad id vocatorum, votis
& calculis nitatur: hincque ne fraus aliqua in
hujusmodi graduatorum literis delitescat, posse
ordinarium quosvis gradnatos, etiam nomina-
tos pro beneficiis obtinendis, examinare, & re-
pellere indoctos, declaramus.

XV.

Damnata prorsus ab ecclesiis cathedralibus &
collegiatis aliisve, tamquam simoniæ labis prava
illa consuetudo, qua, in electione, præsenta-
tione, nominatione, institutione, confirmatione,
collatione, vel alia provisione, sive admissio-
ne ad possessionem alicujus cathedralis ecclesiæ
vel beneficii, canonicatuum aut præbendarum,
vel pars proventuum; seu ad distributiones
quotidianas certæ conditiones ex fructibus,

solu-

ANNO CHRISTI 1624.

solutiones, promissiones, compensationesve illicitæ, aut etiam quæ in aliquibus ecclesiis turnorum lucra, interponuntur. Quocirca nos simoniæ prolem quamcumque, & avaritiam ab ecclesia Dei sejungendam ducentes: prohibemus, ne quid pro ingressu, admissione & receptione ad beneficia quæcumque, certæ cuidam personæ, sive capitulo, in singulos postea canonicos distribuendum concedatur, aut quod in pios usus non convertatur. Dare aliquid fabricis ecclesiarum, ornamentis & restaurationibus earumdem impendendum, minime reprobamus. Ac proinde tales, ut præfertur, ad beneficia ecclesiastica ingressus, ut simoniacos damnamus; contravenientes quoscumque, pœnis contra simoniacos, sacris canonibus, & variis summorum pontificum editis constitutionibus, puniendos esse decernentes.

De parochis.

CAPUT X.

PAROCHIS, apud quos qui descendunt ab Jerusalem in Jericho, & incidunt in latrones, deponuntur, vivificandi cura derelicta, & misericordis Sammaritani apothecæ curandis animabus balsama redolentes, & includentes, concreditæ sunt & concessæ. Unde perspicaci eos ingenio præditos, & urgentis caritatis pulsu ad vulnera peccatorum detegenda, & abstergenda, suaviter perculsos, denique in procuranda animarum salute summopere patientes convenit, & perneccsse est reperiri.

I.

Nos igitur quæ ab ultimo provinciali de parochorum muneribus & officiis, tum erga universos, tum singulos parochianos, fuse descripta sunt, cauta, & edicta, innovantes: eadem universis & singulis provinciæ nostræ rectoribus, eorumque vices gerentibus, præcipimus ex animo observanda & religiose custodienda.

II.

Sed nobis invigilandum præcipue, ne fidelibus populis ullum afferatur aut obstet impedimentum, quo minus & sacris officiis intereese, & sacramenta pro necessitate salubriter suscipere possint. Quocirca nos attenta mentis cogitatione singula ponderantes: decernimus, in omnibus ecclesiis parochialibus vel baptismalibus, in quibus populus ita numerosus sit, ut unus rector non possit sufficere ecclesiasticis sacramentis, & cultui divino peragendo, tot sacerdotes ad hoc munus adjungendos esse, quot sufficiant ad sacramenta exhibenda, & cultum divinum celebrandum: ad idque rectores decimas recipientes, vel alios ad quos pertinet, juris remediis cogendos.

III.

In iis vero in quibus ob locorum distantiam, sive difficultatem, parochiani, sine magno incommodo, ad percipienda sacramenta & divina officia audienda accedere non possunt, novas parochias, etiam invitis rectoribus, juxta formam Alexandri III. quæ incipit, *ad audientiam*, constituant ordinarii: sacerdotibus autem, de novo, ecclesiis noviter erectis, præfectis, competens assignetur portio, arbitrio ejusdem ordinarii, ex fructibus ad ecclesiam matricem quomodocumque pertinentibus: &, si necesse fuerit, populum compellant ea submINistrare, quæ sufficiunt ad vitam dictorum sacerdotum sustentandam, quacumque reservatione generali, vel speciali, vel affectione super dictis ecclesiis, non obstantibus: neque hujusmodi ordinationes & erectiones possint tolli, nec impediri, ex quibuscumque provisionibus; etiam vigore resignationis, aut quibuslvis aliis derogationibus, vel suspensionibus.

ANNO CHRISTI 1624.

IV.

Ut autem iis ecclesiis, in quibus loci populus pro majori parte, vel ex toto, hæreticæ pravitati adhæret, consulatur, neve capaci & studioso pastore diutius destituantur: eadem sæpius visitent ordinarii: sique illiterati & imperiti rectores, & sacris minus apti inveniantur in iisdem deservire, coadjutores aut vicarios, qui muneribus, ratione populi, respondere possint, pro tempore deputare, partemque fructuum eisdem pro sufficienti victu assignare, vel aliter, quacumque appellatione & exemptione remota, ipsi providere possint ordinarii. Reclamantes autem parochi, quod ecclesiæ forsan dirutæ, paucique sint, vel nulli catholici, minime audiantur: cum per ipsos tumentis oceani fluctus inter confertissimas infidelium turmas, animarum salus sit quærenda. Ne vero ipsæ ecclesiæ parochiales nostræ provinciæ dirutæ diutius jaceant, sed tandem purgentur & rædificentur: teneantur rectores, & quicumque alii, intra earumdem fines decimas recipientes, donec perficiantur, omnino tertiam partem omnium proventuum in hujusmodi restaurationes impendere, & ad id ab ordinario cogantur. Non intendimus autem per hoc, laicos a debita quota in hujusmodi restauratione contribuenda liberare, nec rectoribus & aliis ecclesiasticis decimas utcumque in iisdem parochiis percipientibus, præjudicium inferre.

V.

Iis autem parochialibus, in quibus ita tenues sunt proventus, ut inde rectores enutriri & sustentari non valeant, consulentes: decernimus, quæcumque beneficia simplicia, sive sæcularia, sive regularia, quocumque nomine censentur, intra limites earumdem parochialium consistentia, ab ordinario hujusmodi ecclesiis unienda esse & annectenda: aut si nulla sint, fructus quarumcumque decimarum parochialium ab eodem ordinario ipsis applicandos & addicendos. Iis vero ecclesiis quarum parochiani, partim intra muros urbium & oppidorum, partim extra eosdem degunt, pensatis omnibus sollicita episcoporum cura provideat.

VI.

Non secus ecclesiis unitis sancti Joannis Jerosolymitani, sancti Antonii, & quorumcumque ordinum regularium præceptoriis providendum esse statuimus: quæ ne diutius suis destituantur obsequiis, in iisdem ordinarii vicarium perpetuum instituant, quem debita & justa fructuum portione pro arbitrio suo definienda firment & stabiliant; non obstantibus

qui-

ANNO CHRISTI 1624.

quibuſcumque privilegiis in contrarium toties A interpoſitis.

VII.

Aliarum autem eccleſiarum uniones capitulis, dignitatibus, monaſteriis, & aliis quibuslibet eccleſiis factæ juxta formam a ſacro concilio Tridentino præſcriptam, per ordinarios expendantur: ſique invalidæ reperiantur, vel a capitulo, dignitatibus, monaſteriis, & aliis ter monitis per tres menſes a publicatione præſentis concilii exhibitæ & oſtenſæ non fuerint, hujuſmodi eccleſiis habitis hactenus unitis [a] ſic vacantibus ordinarius provideat: in cæteris autem vicarius perpetuus cum congrua fructuum portione inſtituatur & ſtabiliatur. B

[a] Forte, ſicut. H.

VIII.

Cæterum omnes parochos in verbo & doctrina laborare, exemplo prælucere, doctrinam Chriſtianam docere, bona eccleſiæ conſervare, presbyterales domos nulli locare, ſed in iiſdem conſuetam & debitam reſidentiam exhibere; ubi vero eaſdem domos dirutas, & ſolo æquatas eſſe conſtat, ædificare, ſeu ut ædificentur, curare, remediis juris utentes, præcipimus: deque his omnibus, & in decretis ultimi concilii provincialis contentis, ordinarios inter viſitandum, eoſdem rectores examinare, inquire- C re & ſcrutari, ne ulla in re debita officia derelinquant, ſtatuimus.

De paſtorum reſidentia.

CAPUT XI.

EX mutuo eorum reſpectu qui optime præeſſe, & aliorum qui eiſdem ſubeſſe ſecure norunt, quanta ſit in eccleſiis curam animarum habentibus reſidendi neceſſitas, & obligatio, facile convincitur. Cum enim ſacerdotia, populi curandi, non ſacerdotis nutriendi gratia ſint inſtituta, & eos paſtores, tamquam cuſtodes ſuper muros Jeruſalem poſitos, plebs fidelis expectet; quorum ora & linguæ clament quotidie, manus plantent & ædificent, oculi vero pervigiles ab aquilone malum omne conſurgens proſpicientes, ſuperno colluſtrati lumine, avertant: placuit omnino nobis, ea quæ de reſidentia paſtorum ab ultimo provinciali cauta ſunt, innovare.

I.

Præcipimus igitur, omnia & ſingula in eodem decreto contra non reſidentes lata, exacte ab omnibus obſervari: eoſque pœnis omnibus afficiendos, qui ovili derelicto oves proprias linquunt diſturbandas, nemini ad hoc, juxta patrum decreta, privilegio ſeu exemptione quacumque ſuffragante. E

II.

Ut autem malitioſæ quorumdam ſubtilitati obvietur, qui lites ſuper poſſeſſione beneficiorum ſuorum ſibi procurantes, ab ipſa reſidentia liberi & immunes cenſeri volunt: decernimus, omnes & quoſcumque actu beneficiorum fructus recipientes, & retinentes, ad reſidentiam præſtandam teneri & obligari, non obſtante intentata lite, niſi de ordinarii ſui licentia ad eam decidendam abeuntes, intra annum definiri eam & judicari omnino curaverint; aut ſecus, de confidentia ſuſpectos venire, & ad reſidentiam, uſque ad privationem hujuſmodi beneficiorum, compelli poſſe.

III.

Sed etiam cenſendi ſunt ii rectores, qui declinandæ punitionis gratia, quibuſdam interpolatis diebus in beneficiis ſuis reſidere diſpiciuntur, pro majori totius anni parte, a iiſdem abſcedentes. Declaramus igitur, eoſdem officio ſuo & debitæ reſidentiæ non ſatisfacturos, niſi continuo eamdem omnino præſtare perſeverent. Ideoque curæ ſit omnibus epiſcopis, archipresbyteros, decanos, ſive teſtes ſynodales monere, & eiſdem injungere, ut jugi circumſpectione invigilantes proſpiciant, ne quis ita ſe a rectoria ſua abſentet, ut perſæpe multis interpolatis diebus, ex toto fere ab eadem abeſſe cenſeatur. Quod ſi quis ita negligens, & propriis commodis inhians reperiatur, in eum inquiri, & re probata, ad ſacrorum canonum præſcriptum coerceri præcipimus.

IV.

Eodem modo cenſemus de iis qui ſatis leviter ducti, abſque epiſcoporum ſuorum licentia eccleſiam pro tempore relinquentes, in alias tranſmigrant diœceſes. Quapropter nullus deinceps parochus, ſive vicarius in aliqua parochia approbatus, ab eadem abeſſe, & ad aliam diœceſim proficiſci poſſit, niſi præhabita ordinarii ſui licentia; alioquin pœnis eum in non reſidentes latis affici mandamus: eaque ratione diligenter archipresbyteri, decani & teſtes ſynodales officio ſuo fungentes, ad ordinarium deferant puniendum.

V.

Quod autem quamplurimi ad eccleſias paro- D chiales aſſumpti, ſtudiorum peragendorum prætextu, a reſidentia præſtanda tutos ſe eſſe contendunt, numquam ad perfectam ſtudiorum metam perventuri: ut eiſdem omnis amputetur occaſio non reſidendi, omneſque rectores forma gregis facti, monens & ad pietatem impellens, exiſtant: reverendiſſimos coepiſcopos noſtros monemus, & exhortamur, cauti ſint vehementer in hujuſmodi diſpenſationibus ſtudiorum cauſa elargiendis; nullique deinceps concedant, niſi id perſonæ meritum in utilitatem eccleſiæ ceſſurum exigere comprobetur.

VI.

Cæterum epiſcopi, cæterique beneficiorum diſpenſatores atque largitores, nulli amodo beneficium curatum, vel reſidentiam requirens, conferant, niſi præſtito prius per eum jurejurando ſe aſſiduum in eo futurum, ſemperque commoraturum: cujus juramenti præſtiti certam rationem literæ beneficii conceſſi contineant.

De

ANNO CHRISTI 1624.

De prædicatione verbi Dei.

CAPUT XII.

NUllum adeo protervorum ingeniorum ferax ſæculum ſucceſſiſſe reperitur, quam in quod peccata nos noſtra invexerunt, miſericordia tamen Dei protegendos. Nam graſſante præſertim pravitate hæretica, immo ſæviente impietate, quilibet homunciones, vel ex infima plebe, arrepta ſacrilege ſacra biblia interpretari, & ex iis ſemetipſos paſcentes, ſalutem haurire opinantes: in eadem demum, magno cum animarum interitu, veluti fluctus feri maris, deſpumant ſuas confuſiones, & incautas innocentium animas pertrahunt in judicium magni Dei, vinculis æternis ſub caligine cruciandas. Quo magis enitendum nobis eſſe circumſpicimus, ne verbum vitæ, lucerna pedibus noſtris, ab indignis tradatur, & mixtis inanibus, & opinionum nebulis obſcuretur. Ac licet multa ſint, ab ultimo provinciali ex concilio ſacro Tridentino decreta, quæ ſi exacte ſervarentur ab omnibus, abunde ſufficere poſſent: attamen pro dignitate rei & neceſſitate, hæc ex ſacris conciliis & canonibus decernere voluimus, quæ valde in rem catholicæ fidei fore confidimus: quo tandem fideles plebes divini verbi pabulo exſatiatæ gloriam Dei eructent immortalem.

I.

A perſonis Igitur concionatorum incipientes, ſtatuimus nullum eſſe ad tantum munus aſſumendum, quin initiatus ſacro diaconatus ordine, iis virtutum inſignibus, & ſcientiarum divinarum copia ſit inſtructus, quæ ad veritatem verbi Dei pure & orthodoxe prædicandam ſatis valeant. Quocirca cum, an in doctrinæ fidei articulis & cogmatibus a ſacro Tridentino explicatis, clare elucidandis, canone ſcripturæ, peccato originali, juſtificatione, ſacramentis, ſacrificio miſſæ, purgatorio, invocatione ſanctorum, ſacris reliquiis, imaginibus ſanctorum, indulgentiis, papæ auctoritate, jejuniis, dierum feſtorum ratione, verſatus ſit, tentandum eſſe præcipimus.

II.

Ac præterea, eumdem peritiam bibliorum habere, commentaria varia evolviſſe, ſenſus diverſos callere, traditiones apoſtolicas tenere, patrum ſcripta legiſſe, & ex iis quemdam ſibi familiarem retinere intendimus: doctrinam inſuper œcumenicorum conciliorum, ſanctorum vitas, pontificum jura, provincialia concilia & diœceſana ſufficienter memoriæ mandaſſe oportebit: neque ignorare, ſed theologiæ myſticæ operam navaſſe oſtendat: & ut meditandom ſcilicet & orandum, exercitiiſque ſpiritualibus vacandum, judicet, quo pias animas, & in via Dei proficientes, valeat erudire, cum ſcriptum ſit, ſi cæcus cæcum ducat, ambos in foveem cadere.

III.

Hinc edicimus, omnes, & quoſcumque religioſos, extra clauſtra viventes, ad concionandum non admittendos, nec alios quoſvis ſæculares, cujuſnis privilegij prætentu, ni prius ab epiſcopo loci, ſcientia, doctrina, & probitate approbati fuerint, licentiamque in ſcriptis obtinuerint. Quod ſervari etiam volumus in iis religioſis, qui eandem facultatem a ſummo pontifice adepti, abſque ordinarii licentia prædicare præſumunt: quos ideo coram ordinariis conceſſæ facultatis literas exhibere jubemus, aut ſecus, eadem uti prohibemus.

ANNO CHRISTI 1624.

IV.

Sed nullo modo audiendi ſunt quæſtores eleemoſynarii, ut per ſeipſos, aut alios poſſint prædicare, immo, quod ſanxit ſacrum concilium Tridentinum, nomen eorum extinguendum penitus & abolendum cenſemus: patianturque repuiſam hoſpitalarii quicumque, ſeu ab iis deputati, qui colligendæ eleemoſynæ gratia, certas indulgentias circumferunt publicandas.

V.

Quamvis autem parochi, ex vi promotionis ſuæ ad regimen animarum, jus concionandi habere videantur: ne tamen id muneris aſſumant, ſi ſe ea doctrina pollere non exiſtiment, quæ ad pure verbum Dei diſſeminandum ſufficiat, prohibemus: ſed exhortari dumtaxat populum, & monere, quas virtutes amplecti, quæve vitia fugere debeat, indicare: & doctrinam Chriſtianam tradere valeant, ſatiſque ſit illis liber Homiliarius, vel concilii Tridentini catechiſmus parochianis ſuis ex ſuggeſtu prælegendus. Qui vero felicioris fuerint ingenii, cura ſit epiſcopi diœceſani eos ad ſe aliquoties advocare, audire concionantes, illiſque animos addere ad bene & fructuoſe concionandum. Quos autem ad ea munia minus aptos animadverteret, prohibeat ne deſtruant potius quam ædificent: ſique illis prædicandi obligatio incumbat, per alium concionatorem munia debita implere compellantur.

VI.

At ne quis concionator, quamvis approbatus, in aliquo diœceſis loco provinciam prædicandi, inſcio ordinario ſuſcipiat: epiſcopi ſolum ſit, in omnibus ſuæ diœceſis eccleſiis, etiam exemptis, ſed in quibus cura ſit animarum, concionatorem eligere, & conſtituere, conſuetudinibus, & contrariis quibuſcumque abrogatis. Ac non ſecus fiat in iis locis, in quibus, pro majori commoditate populi, temporibus adventus & quadrageſimæ, concio haberi ſolet in occleſiis mendicantium: ſed ad epiſcopum prorſus talis concionatoris electio pertineat. Neque valeat ullo modo eorum ratio qui prætextu, vel eleemoſynarum, vel alimentorum, ad concionatorem ſuſtentandum contribuendorum, eumdem eligendi jus ſibi arrogare præſumunt: ſed id juris ſit omnimode penes epiſcopum, qui ſolita alimenta & eleemoſynas concionatori concedendas, ſubminiſtrari ab iis qui eaſdem ſoliti ſunt impendere, quacumque ratione, etiam per cenſuras eccleſiaſticas, appellatione remota, curabit.

VII.

Quænam autem concionatom ad populum ſint præ-

ANNO CHRISTI 1624.

prædicanda, maximus in iis haberi debet delectus, & quæ semel electa fuerint, juxta eum sensum quem tenuit, & tenet sancta mater ecclesia, in publicum proferantur, & proponantur: sed præcipue versetur concionator, in evangelii, symboli, orationis dominicæ, salutationis angelicæ, decem præceptorum, sacramentorum ecclesiæ, & sacrorum rituum dilucidatione: nec unquam omittat sacrosancta mysteria majorum festorum, tum religiosum eorumdem anniversarium cultum, ac in iis colendis sacrarum cærimoniarum rationes & significationes docere, & familiariter tractare, jejuniorum etiam stata tempora, adventus & quadragesimæ, aliaque sacramentalia elucidare: jubilæi item, supplicationum solennium, & aliarum devotarum actionum, quæ sæpe ab ordinariis indicuntur, spiritum & mentem patefacere: ut iis instructus fidelis populus paratiorem mentem afferat donis cælestibus imbuendam. At officia quæcumque pecularia ostendere, videlicet, patris, filii, uxoris, domini, servi, laici, privati, magistratus, omnium denique ætatum, generum, ordinum, quibus unusquisque in officio suo continetur, præcipuas partes concionatoris existimet, plebesque ut ecclesiæ obedientes evadant, decreta cum œcumenicorum conciliorum, tum provincialium docere, & sæpius inculcare. Ex iis autem quæ in sacrosancto missæ sacrificio leguntur, aliquid exponere & explicare, atque inter cætera hujus sanctissimi sacrificii missæ mysterium aliquod declarare, ex sacri Tridentini præscripto longe utilissimum.

A B C D E

VIII.

Quæ autem concionatori sunt fugienda, multa esse norunt omnes, sed hæc dumtaxat præscribamus. Ne igitur certum tempus Antichristi, extremi judicii, apocrypha, falsa miracula, fabulas, profana, ambigua, obscura, dubia, difficilia, ac supra plebis captum afferat concionator; neve opiniones hæreticorum introducat coram imperitis hominibus: si quando vero opus esset, hujusmodi falsitates reprobet, veritatem catholicam asserendo, quam confirmare, ex sanctæ ecclesiæ, conciliorum & probatæ consuetudinis auctoritate, munus erit; exprimendo locos, ex quibus male intellectis pestifera lues enata sit, illorum genuinum & catholicum sensum afferendo. Vitet autem orationem fucatam, & pigmentis exquisitis ornatam & concinnatam, ne potius prædicare se, quam Jesum Christum videatur. Sed iis omnibus futilibus dimissis, diligens sit in reprehendendis vitiis, quæ in populum grassari potissimum animadvertet: quæ ut probe dignoscere possit, cura sit episcopi, seu parochorum, in quorum ecclesiis conciones habentur, concionatorem certiorem facere & monere de iis vitiis in quæ populus ejusdem loci inclinat, ad ea fortiter postea & suaviter fugienda & declinanda.

IX.

De modo autem concionandi: quia is a plurimis est traditus, placuit nobis & reverendissimis episcopis, introductionem illam concionatorum, a sancto Carolo archiepiscopo quondam ecclesiæ Mediolanensis, impenso doctorum studio editam, ut exactam prorsus & dignam, quæ ab omnibus servetur, in provincia nostra observari. Quapropter omnibus & singulis concionatoribus eamdem penes se habere, & juxta eam quam poterunt conciones suas efformare præcipimus.

ANNO CHRIST 1624.

X.

Jam vero in quibus ecclesiis, & quoties sit habenda divini verbi concio, decernimus in singulis ecclesiis metropolitana, cathedralibus, ac parochialibus, singulis dominicis, & festis diebus solennibus, concionem ad populum habendam esse, sive ab episcopis, sive a parochis, aut, iis legitime impeditis, ab aliis concionatoribus cujuslibet ordinis, debite approbatis, per eos ad quos pertinet, sustentandis: in quibus sacra eloquia & salutis monita familiari sermone explanare, eademque in omnium cordibus, postpositis inutilibus quæstionibus, inserere, & fideles in lege domini erudire parcrit: & ne tantus cœlestis doctrinæ fons irriguus desinat ubertim dimanare, cura sit & sollicitudo ordinarii, quoscumque parochos pro redituum ratione ad concionatorum impensas persolvendas per debita juris remedia compellere. Ac ne quis sibi desit in hauriendis æternæ vitæ verbis, omnes & singulos cujuscumque ecclesiæ parochialis parochianos, ut ad ecclesiam suam propriam, hauriendi verbi divini & sacri audiendi causa conveniant, exhortamur & monemus: quibuscumque concionatoribus, ut ad id salutaribus verbis eos impellant, præcipientes.

XI.

De hora autem qua conciones habendæ sunt, servetur cuilibet diœcesi sua consuetudo: sed nulla concio habeatur eadem hora qua episcopus in civitate concionem habet.

De vita & honestate clericorum.

CAPUT XIII.

QUantas vires habeat ad continendos in officio fideles, vita & honestas clericorum, ostendunt tot decreta super iisdem quondam a patribus lata. Ea enim perefficax semper visa est docendi populi ratio, si quod verbis exprimunt sacerdotes, id omne vitæ puritate & innocentia præstantes, in cunctis, fidelibus populis tanquam stellæ matutinæ prælucerent.

I.

Decreta igitur ultimi provincialis in omnibus innovantes, statuimus insuper, nulli sacerdoti alienæ diœcesis, literis ordinarii sui commendato, in civitate & diœcesi ultra mensem commoraturo, licere ad quascumque diverterè ecclesias: sed eum certæ cuidam ecclesiæ, ad sacra pro devotione facienda, ab ordinario loci adscribendum esse, ut de ejus moribus & vita parocho ejusmodi ecclesiæ ordinario fidem faciente, ex diœcesi aliquando ipse sacerdos discedens in benedictione dimitti queat.

II.

Quoniam autem vel minimam criminis suspicio-

ANNO CHRISTI 1624.

eionem perſonis eccleſiaſticis affingere, pluri- A mos offendit, quoſcumque presbyteros in noſtra provincia degentes exhortamur, & vehementer monemus, ne pro caritate erga ſorores & neptes exercenda, eas ſecum ſolas in eadem domo retinere, ſed extra potius alere & enutrire procurent: numquam ſecum in eodem cubiculo quieſcere ſinentes. Curent autem epiſcopi, ne ſub eodem parentelæ titulo quoſvis ſacerdotes cum mulieribus cohabitare, antequam de conſanguinitatis veritate plene ſibi conſtet, permittant: alias eoſdem pœnis in jure latis coerceant: de aliis ſacerdotibus, quorum conſanguineæ commodum in ſæculo vivere poſſunt, idem cenſentes.

III.

Eo tendit conſuetudo illa, qua ſacerdotes Dei ad quoſvis infantes de fonte ſuſcipiendos a multis invitati, tam gravem perſæpe incurrunt nimiæ familiaritatis ſuſpicionem, quod inde ſcandalum populo generetur perniciosum. Prohibemus igitur, ne quis parochus infantes in propria parochia, & ex parochianis ſuis natos è ſacro baptiſmatis fonte ſuſcipere queat: non parochos autem monemus & exhortamur, ut hominum hujus ſæculi rubiginoſam familiaritatem devitantes, numquam ad eos infantes ſuſcipiendos accedant, qui C ſibi nulla conſanguinitatis & affinitatis ratione conjunguntur. Si quæ autem ſuper his decreta in aliqua diœceſi arctiora pro meliori ejuſdem ſtatu & ordine lata fuerint, eadem ſervari mandamus.

IV.

At quod multi clerici etiam beneficiati coronam & habitum minime geſtare, nec eccleſiis inſervire reperiuntur, ſed militiæ mundanæ ornamentis & veſtibus uti pulchrum putantes, ordinem confundere eccleſiaſticum, & omnia pervertere viſuntur: omnibus eccleſiaſticis noſtræ provinciæ, cujuſcumque dignitatis, ſtatus & conditionis exiſtant, injungimus, ut iis D veſtimentis, quæ ab ultimo provinciali ſibi præſcribuntur, incedant induti, coronam clericalem geſtantes: ne ſit præterea illis capillatura impariter attonſa, non ſuperioris labii barba arte elaborata aſſurgat, ne rotunda, quam vocant, collo applicata, exiſtat ad collaria dilatanda & ſuſtinenda, ſed brevia ſint illa & deorſum modeſte inclinata: deponant etiam pallia ex ſericis filis duplicata & contexta, formulæque roſarum ſericæ ſoleis inditæ abjiciantur, deaurata denique calcaria ab iiſdem prorſus longe fiant. Quod ſi qui ſuæ ſortis, calicis & hereditatis domini immemores, eadem a ſe non abjiciant, & canonicum ſeu clericalem, tanti momenti ad exiſtimationem E eccleſiaſticam conſervandam, ornatum induere renuerint: ii omnes quamprimum a ſuo ordinario ter moneantur, ut infra competentem terminum, clericalem habitum & coronam geſtare habeant, aut ſecus, creſcente contumacia omnibus ſuis beneficiis priventur, & de cætero ad alia obtinenda inhabiles cenſeantur. Alii autem non beneficiati, privilegiis clericatus ſui non gaudeant, & ad beneficia eccleſiaſtica nequaquam promoveantur: curentque ſollicite locorum ordinarii, benoficiis ita vacaturis provideatur, ut cura animarum in eis & officia divina nullatenus negligantur. Qui vero ad beneficia, monaſteria ſcilicet, & priora- ANNO CHRISTI 1624. tus conventuales, aſſumpti, ſacris ordinibus initiari, & ſuis muneribus ſatisfacere contemnunt, & quaſi potentes venatores coram domino militiæ mundanæ armis circumdati, & acciucti, vitam degunt eccleſiaſticis plane viris indignam: ut infra annum ad ſacros ordines promoveantur, & ex nunc habitum geſtent clericalem, & ſtatui ſuo convenientem, decernimus: aut ſecus, cenſuris eccleſiaſticis, & aliis pœnis afficiendos, ac tandem iiſdem beneficiis privandos eſſe declaramus. Ideoque regi piiſſimo ac Chriſtianiſſimo ſupplicamus, ad eadem beneficia, ſuæ majeſtati, ratione nomiB nationis, reſervata, ut indebite poſſeſſa & occupata, ſanctiſſimo domino noſtro tales perſonas nominet & præſentet, quales pro conſcientia hujuſmodi beneficiis optime conſulturus arbitrabitur: quo tandem, confuſione ſubſata, ordo eccleſiaſticus floreat inter liliata diademata. Neque epiſcopi comprovinciales in quorum diœceſibus hæ vigent corruptelæ, omittant ea de re Chriſtianiſſimum regem certiorem facere, & illius pietatem movere indefeſſam.

V.

Indecorum valde & profanationi proximum, C ut quis ludicra acturus, veſtes clericales, monachales, & aliquando epiſcopales, induat, populorum plauſum excitaturus. Quare, ne id fiat, diſtricte prohibemus, & contravenientes gravi pœna mulctari mandamus.

VI.

Conſulendum tamen iis clericis qui viæ ſe dedentes, gravarentur, ſi conſuetis uterentur indumentis: quocirca liceat iiſdem iter facientibus, veſtimentis uti contractioribus, & ad itinera facienda accommodatis, ſimplicibus tamen, & in quibus honeſtas & decorum ordinis eccleſiaſtici eluceat, quo perſonis Deo dicatis D ſuus honos poſſit rependi.

VII.

De clericis ad fora ſæcularia confugientibus, extra caſus a jure conceſſos de litibus diſceptaturis, ſervetur decretum ultimi provincialis: aut ſecus, contraveniens quicumque ſuſpenſionem ipſo facto incurrat, & ad functiones ſuas intra provinciam exercendas nequaquam admittatur, faciatque epiſcopus loci metropolitanum certiorem, quo deinceps comprovinciales epiſcopi rebellem dignoſcentes, a ſuis diœceſibus repellant.

E *De promovendis ad beneficia eccleſiaſtica.*

CAPUT XIV.

UT integritas eorum qui ad beneficia eccleſiaſtica aſſumuntur, ſalutem animarum procuret, veſtigiis patrum ultimi provinvincialis inhærentes, reverendiſſimos epiſcopos comprovinciales exhortamur & monemus, ut quæ ab iiſdem patribus de examine promovendorum ad beneficia eccleſiaſtica, ſancita ſunt, in ſuis diœceſibus exequentes, eas perſonas ad regimen aſſumant animarum, quæ

mu-

ANNO CHRISTI 1624.

muneribus sibi impositis fructuose respondere possint.

I.

At ne quis pro cujusvis rescripti apostolici, vel simplicis signaturæ executione, existimet, vocem ordinatii, in ipsis rescriptis appositam, capitulis, abbatibus, aliisve superioribus ordinum, etiam alias collatoribus competere: declaramus, clausulam illam, (*& committatur ordinario*) in hujusmodi rescriptis apponi solitam, solis primatibus, archiepiscopis, & episcopis, seu eorum vicariis generalibus convenire & competere: ac proinde, nulla ab hujusmodi capitulis, abbatibus, & aliis quibuscumque mandata, aut rescripta apostolica, seu simplices signaturas ex vi hujusmodi clausulæ executioni demandari posse. Nec secus de resignationibus ex causa permutationis factis judicamus, sed ea omnia ad episcopos dumtaxat pertinere, exclusis aliis omnibus, edicimus. Quare si quid contra eadem actum fuerit, invalidum sit & inane, & gravi pœna ab episcopis contravenientes quicumque, sæculares vel regulares, coerceantur.

II.

Neque liceat inferioribus collatoribus, abbatibus scilicet, & prioribus conventualibus, laicisve patronis quibuscumque, si quod forsan jus conferendi sibi ex privilegio concessum sit, & debite probatum, beneficia ecclesiastica curam animarum habentia, conferre, donec ipsi providendi ad eadem beneficia ab episcopo examinati, probati, & ad eosdem remissi fuerint: quascumque provisiones & collationes aliter factas, nullas esse, & irritas declarantes.

III.

Prohibemus ne quis deinceps officialis aut judex ecclesiasticus, aut quicumque alii, cujusvis privilegii prætextu, monitorias excommunicationis literas pro rebus deperditis, aut aliis excessibus, ad forum ecclesiasticum contentiosum non deductis, concedant; ac super matrimoniorum denunciationibus, aut quibuscumque aliis indulgendis dispensationes elargiantur: sed ea omnia ad episcopos, seu eorum vicarios generales solum pertineant. Attestationes autem super vita, moribus, & capacitate ad beneficia ecclesiastica in forma gratiosa, quam vocant, obtinenda, optimo ecclesiarum regimini adversarias concedere, nedum ipsi officiales, aut quicumque alii, sub pœna suspensionis, ad arbitrium episcopi valeant: sed neque etiam eas ipsi episcopi, nisi pro beneficiis consistorialibus, cuiquam concedant.

De simonia & confidentia.

CAPUT XV.

Ab origine horrendum simoniæ scelus, ecclesiæ Dei efficiens, tantas vires temporis progressu sibi ascivit, ut interminatione pœnarum excommunirationis, privationis honoris, perpetui anathematis, depositionis, infamiæ, ac perpetuæ in monasterio mancipationis, haud potuerit contineri: cum vel ex solo, hæresis, pravitatis, labis, fraudis, infamiæ, contagionis nomine, cujus a patribus insimulatum est & damnatum scelus, potuissent homines cupidi ab eodem perpetrando avocari. Quia vero iidem tanta cupiditate ecclesiasticas res pecunia possidendi efferuntur, ut; quamvis supradictis pœnis jure & ipso facto perciti, divini judicii acrimoniam non pertimescant: acriori nos stilo eos ducimus feriendos, variaque sceleris capita, unde virus in ecclesiæ corpus effunditur, seorsum pensata a nobis esse præscindenda.

I.

Plurima olim beneficia, muneribus & donariis clara, eaque pinguiora, ad divina officia in ecclesia Dei continuo peragenda fundare antiquorum Christianorum pietas curavit. Hæc ab ecclesia Dei probata, laudata, custodita. Sanctum siquidem, aurum, argentum, æs, & alia id genus in tabernaculum Dei transportare, & eidem consecrate. Sed cum ex adipe prodierit iniquitas, & ingens & egens clericorum turba in ecclesiam specie divini officii accuratius peragendi introducta, laicorum hominum cupiditati & rapacitati nomine fiduciario famulata est & inservivit: tunc prædictorum beneficiorum jura, proventus, reditus, census, suppressis a sacrilegis hominibus, titulis, chartis, documentis, contractibus, pro majori parte ab ecclesia ad dominium temporale translata sunt: pars etiam decimarum parochialium, titulo falsæ infeudationis supposito & ementito, eodem transportata. Quare cum hoc malum præcipuas vires hauriat ab ipsis clericis, seu presbyteris, paupertate pressis, eorumque nomine fiduciario sustentetur: statuimus, ut quicumque clericus vel sacerdos beneficia ecclesiastica, sive simplicia, sive parochialia, laicorum aut aliorum perniciosæ utilitati consulens, eaque ratione nomen accommodans, repertus fuerit obtinere: præter pœnas excommunicationis, privationis, inhabilitatis, depositionis, & alias tam in corpore juris quam in summorum pontificum constitutionibus, & ultimo provinciali Burdigalensi insertas & latas, quas ipso facto & jure incurrat: vel in monasterium ad vilia ministeria præstanda detrudatur, vel intra provinciam, ad suorum ordinum functiones exercendas nunquam recipiatur, omni spe misericordiæ, quod est a sacris canonibus sancitum, eidem sublata: nisi tamen tanta fuerit ejusdem pœnitentia, ut a sanctissimo D. N. prius rehabilitatus, & functionibus ordinum restitutus, a proprio suo ordinario alicui ecclesiæ constituatur famulaturus. Laici vero donec resipuerint, omniaque bona suppilata ecclesiæ restituerint, tertibili anathematis mucrone perfossi, ab ecclesia Dei, quam tantopere læserunt, modis omnibus abscindantur.

II.

Sed cum præcipua cura debeat esse, in sordida confidentia sabe detegenda, quo tandem palam facta & comprobata, remediis justis ita confodiatur ut nusquam reviviscat, sed evanescat prorsus, & extinguatur: ea nobis visa sunt præscribenda, quibus utcumque pateat abhorrendum scelus. Quicumque igitur clerici, vel sacerdotes, coram ordinario suo ad exhibendas beneficiorum sibi collatorum literas citati, vel

jussi

ANNO CHRISTI 1624.

jussi ad synodum diœcesanam asportarent, vel in visitatione præ manibus haberent, eas non poterunt exhibere, sed ab alio detineri fassi fuerunt: qui ad sacros ordines, sine justo titulo, & sufficienti ad vitam, promoti fuerunt: qui fructus beneficiorum ad plures annos collocatos in præpotentum domos transportari siverunt: qui sæpius ægrotantes eadem beneficia resignaverunt, & rursus eadem convalescentes retinuerunt: quicumque etiam collatores, & resignantes, inter quos pessima quadam consuetudine convenit ut resignatum beneficium certæ personæ & designatæ infallibiliter conferatur: qui sine intentione clericandi, beneficia ad tempus retinent, in cognatos tandem resignanda, eoque modo de uno ad alium transferenda, & perpetuo in eadem domo, quasi hæreditario jure possidenda: hi omnes de simoniæ & confidentiæ labe suspecti valde censeantur; ac in eos tamdiu procedatur, & iniquiratur, quoad simonia seu confidentia detecta, canonice puniantur. In aliis vero omnibus, ita invigilent sedulo collatores, ordinarii, ut minima confidentiæ & simoniæ suspicio, provisiones quascumque remoretur, judicium suspendat, donec discusso dubio veritas plenius innotescat. In qua quidem investiganda ordinem, cum in Sixti V. Pont. Max. constitutione, tum in ultimo provinciali præscriptum, servari præcipimus. Utque sciant omnes, nullusque ignorantiæ causas conquirere possit, ex quibus rationibus agendum: ad extirpandam simoniæ & confidentiæ labem, eamdem Sixti V. Pont. Max. constitutionem in singulis synodis diœcesanis, immo & in omnibus ecclesiis parochialibus, per annum aliquoties infra missarum solennia legi, & publicari, ordinarii ipsi sollicito studio procurabunt.

III.

Augent impiorum hominum audacium, perversa quorumdam consilia, ac plurimorum in tegendo scelere silentium. Quare felicis recordationis Pauli II. Pont. Max. constitutioni innitentes, quicumque mediatores & adjutores, quo actus simoniæ seu confidentiæ perficeretur, extiterunt, aut ad id favorem, consilium, aut auxilium, quomodolibet dederunt: eos omnes sententiam excommunicationis incurrisse, a qua nisi a summo pontifice absolvi nou possunt præterquam in mortis articulo, declaramus: talesque iis excommunicationum denuntiationibus quæ in prono singulis dominicis, infra missarum solennia, contra sortilegos & alios impietatis fatores feruntur, adjungendos, & pro excommunicatis denuncia ndos decernimus. Ac insuper monitorias literas, sive excommunicationes, quoties salubriter videbitur expedire, a singulis ordinariis decerni, & per singulas diœcesum parochias emitti: quibus, omnibus & singulis ecclesiasticis sæcularibusque personis, cujuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditionis fuerint, præcipiatur, ut eos omnes quos simoniam & confidentiam hujusmodi commisisse, vel procurasse, aut in ea mediatores esse & fuisse sciverint, per se vel per alios revelare quantocius non omittant. Quod si non fecerint, absolvi non valeant, donec revelatione facta, tanti criminis detecti complices arctius puniantur. Moneanturque sæpissime, per parochos & concionatores, fidelis populus, eos

A omnes qui directe vel indirecte pecuniam ad beneficia ecclesiastica, sibi vel aliis acquirenda, contulerint, promiserint, aut conferri & promitti curaverint, aut quid aliud pecunia æstimabile, ad hunc finem contribuerint, excommunicatos esse, a via Dei aversos, & a bonis ecclesiæ Dei, penitus exclusos: quibus monitionibus crebro repetitis & inculcatis, ab horribili flagitio fideles retineri non vane confidimus.

ANNO CHRISTI 1624.

IV.

Majores turbas agunt nobiles quidam, infelicium videlicet nostrorum temporum viri potentes, qui pinguiorum beneficiorum dulcedine illecti, in eam devenere audaciam, ut spretis quibuscumque juribus, divinisque & humanis judiciis postpositis, beneficia ecclesiastica contra jus omne retinere, ab iisque justos possessores vi & armis propulsare & depellere contendant. Unde non solum turbantur, sed cessant divina officia, ecclesiæ diruuntur, fides quorumdam nutat, plebs, verbi Dei fame enecta jacet, hæresis dilatatur, seminatur impietas & adolescit, ira Dei denique in gentes & regna diffunditur, & agri dominici pulchritudo pessumdatur. Quæ omnia cum sæpius, nos & reverendissimi episcopi comprovinciales, maturo judicio pensitaremus, & ecclesiam Dei quasi Jerusalem in promorum custodiam translatam compuncto animo cerneremus, armaque militiæ nostræ in tanta impietate ausus sacrilegos comprimere non posse diujudicaremus, dominique salutem esse & benedictionem profiteremur ab ipso piissimo laborantium protectore indefessis lacrymis petendum duximus, ut quod in manu sua tenet cor regis, illud tandem inclinet ad ea edicenda & peragenda, quæ ad pernicioſam simoniæ & confidentiæ pestem e regnis suis depellendam satis valeant. Hæc igitur a Christianissimo eodemque piissimo & invictissimo rege rogamus, ac per viscera misericordiæ Dei, in pulchritudine a se partæ pacis obsecramus.

1. Bullas seu constitutiones summorum Pontif. Pii V. & Sixti item V. in simoniacos & fiduciarios, ad abolendam sordidæ confidentiæ labem latas, in regnis suis publicari, recipi, servari, & secundum easdem lites iudicari jubeat.

2. Claros & insignes pietate viros, cum ex cleri supremo ordine, tum ex variis nobilitatis & justitiæ ordinibus selectos & assumptos, ad singulas regnorum suorum provincias angelos pacis emittat, qui in circuitu timentium dominum, amare defleant ruinas ob infamem illam confidentiam dehiscentes, & ad easdem implendas, capita belluæ inquirant & exquirant diligenter, conquisita vero & detecta ad se deferant, justitiæ manu obtruncanda.

3. Eaque ratione quoscumque præpotentes & nobiles viros, cujuscumque conditionis, status, ordinis, & dignitatis existant, fructus beneficiorum ecclesiasticorum indebite corradentes, juraque ecclesiarum ad se trahentes; tanquam sacrilegos severis pœnis coerceat, atque adeo ex albo nobilitatis expunctos, ab ipso nobilitatis gradu defecisse, edicto publicu declaret.

4. Utque ea quæ super his decernentur & sinientur, debitæ executioni demandentur,

ANNO CHRISTI 1624.

nullusque deinceps ad distribuendam domini messem, & domum Dei concutiendam, assurgat fatuo: legatis provinciarum committat, ac præcipiat, armata manu singula juditia, decreta, mandata, & edicta exequantur, tacanturque domum Dei viventis & videntie: donec sacerdotibus ecclesiæ Dei restitutæ, purgatæ, nitidæ, auro incrustatæ, pelluccant, officia divina in iisdem resonent: & sicut in diebus antiquis piissimorum & Christianissimorum regum verba vitæ æternæ eo fidelet advocent, ad constituendum diem solennem in condensis pro feliciſſimo regis Christianissimi statu & prospatitate.

V.

De syndico in singulis diœcesibus constituendo.

In tantis hujus sæculi corruptelis, litiumque disceptationibus & causis definiendis, per tot anfractus dilationum & circuitus formalitatum, (ut vocant) ad eundum tot tamque graves impensæ supportandæ, ut sacerdotes tenuiores, quibuscumque juribus licet innixi, definitivam tamen sententiam super beneficiis agitatis si expectent, ætatem sanc cum omnibus bonis plane consumment; quam etiam sententiam obtentam, refragante adversatiorum prædivitum potentia, executioni demandare nequaquam posse, satis compertum est. Ea de re, nos justis & canonicis tenuiorum sacerdotum conatibus consulentes, decernimus, in qualibet diœceli provinciæ nostræ, virum ecclesiasticum capacem, presbyterum zelo divino accensum, & in rebus gerendis solertem syndicum ab episcopo cum clero suo in synodo diœcesana eligendum & instituendum esse, qui justo procuratorio firmatus & constitutus, totius diœcesis, cleri nomine, causas tenuiorum sacerdotum ubicumque, quomodocumque, & coram quibuscumque judicibus, impensis communibus agere, promovere, & disceptatè teneatur: donec litibus profligatis omnino, & sacerdotibus in possessionem pacificam beneficiorum contra restantem sacrilegorum audaciam introductis, ex fructibus dictorum beneficiorum obtentorum, habita reddituum eorumdem ratione, prædictarum impensarum pars quædam annuatim, atque ad plenam solutionem, illius diœcesis clero rependatur.

De seminariis.

CAPUT XVI.

QUia decretum ab ultimo provinciali latum de seminariis in singulis diœcesibus instituendis, nondum ubicumque & usquequaque executioni demandatum esse constat: nos necessitate hujusmodi seminariorum mature considerata, & singulis viis & modis quibus finem ab omnibus optatum asiequi valeamus, magna cum cura pensatis: decernimus, omnia & singula in hujusmodi decreto descripta & sancita a singulis episcopis comprovincialibus exacte observanda; quæ ut quamprimum fiant, eosdem coepiscopos nostros per salutem animarum sibi a summo pastore concreditarum exhortamur & obsecramus. Et ne aliqua tanti boni communicationem remoretur difficultas, cum fere nulla sint beneficia simplicia quæ seminariis possint annecti & uniri: possint comprovinciales episcopi unam ecclesiam parochialem dumtaxat, pinguioris præsertim proventus, seminariit unire & incorporate: eoque nomine sanctissimo D. N. supplicetur, ut in hoc, universalis suæ providentiæ sollicitum studium impendat.

ANNO CHRISTI 1624.

De monasteriis.

CAPUT XVII.

I.

QUia quamplurimi priores curati ordinis S. Augustini canonicorum regularium, & alii regulares curam animarum habentes, ideo le a residentis exemptos putant, quod ex voto monasteriis inserviendis sunt deputati: declaramus, quoscumque regulares coram animarum habentes, ad residentiam in prioratibus curatis, & aliis beneficiis quibus animarum cura annexa est, præstandam teneri: abbates vero & quoslibet præpositos, ad alios monachos suis monasteriis addicendus obligari. Curent igitur episcopi ut hujusmodi priores & alii regulates in ecclesiis suis resideant, alias pœnis eos in non residentes satis coerceant: abbates autem & quosvis monasteriis præfectos, ut muneribus satisfaciant, jute compellant.

II.

Abbates, priores, & quicumque ex privilegio usum mitræ & baculi habentes, nequaquam iis ornamentis & insigniis uti possint, nisi intra septa monasteriorum suorum: idque de abbatibus titularibus, & ab episcopo benedictis solum, intelligatur.

III.

Regulares quicumque, sine licentia suorum superiorum vagantes, ab episcopis locorum puniantur, & ad ipsos superiores, ut institutum suum servent, remittantur. Eremitæ vero sine licentia episcoporum a cellulis discedere non præsumant: aut secus, severe coerceantur.

IV.

Controversias omnes de præcedentia, quæ persæpe cum scandalo oriuntur inter ecclesiasticas personas, tam sæculares quam regulares, cum in processionibus publicis, tum in iis quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, in deferenda umbella, & aliis similibus, episcopus, amota omni appellatione, & non obstantibus quibuscumque componat. Exempti autem omnes tam clerici sæculares, quam regulares quicumque, etiam monachi, ad publicas processiones vocati, accedere compellantur, iis tantum exceptis qui in strictiori clausura perpetuo vivunt.

V.

Monasteria autem, ecclesiæ, conventus, aut collegia ædificari non possint, nec ulla congregatio sæcularis aut regularis, in quibuscumque diœcesum locis instituatur & firmetur, sine licentia & expresso consensu episcopi.

ANNO CHRISTI 1624

De prioratibus & capellis.

CAPUT XVIII.

INNUMERA pene beneficiorum ſimplicium, maxime regularium, multitudo pro continuo divine majeſtatis celebrando cultu, anteceſſorum noſtrorum pietatem & zelum arguit indefeſſum: ſed hoc noſtro ævo infelici beneficiorum hujuſmodi expilatio, & ſordidæ avaritiæ & irreligioſæ profanationi ſubſerviens proſtitutio, majorum zelum in filiorum cordibus jamdudum extinctum eſſe commonſtrat.

I.

Quare ſollicito ſtudio epiſcopi quoſcumque prioratus ſimplices cujuſvis ordinis ſæcularis vel regularis, ſingulis annis, & quoties opus eſſe judicaverint, viſitare aggrediantur, diligenterque quænam officia divina ipſis ſint impendenda, quæ onera ſupportanda, quive fructus, cenſus, & proventus redeant quotannis, & a quo percipiantur, exquirant: ut eo modo præcognitis officiis divinis & oneribus, ea tandem in eccleſiis prioratuum hujuſmodi continuo decernant perſolvenda: ſi vero nulla ratione quænam ſint, inveſtigari poſſit, tunc ſingulorum beneficiorum cenſibus & proventibus ponderatis, prout magis vel minus accreſcere & decreſcere dignoſcentur, de officiis peragendis ita cenſeant ordinarii, ut eadem beneficiis plene reſpondeant; contravenientes quoſcumque priores, per ſequeſtrationem fructuum, & alias pœnas ad debita onera compellendo: non obſtantibus quibuſcumque pravis conſuetudinibus, & corruptelis in contrarium allatis.

II.

In his autem prioratibus viſitandis, ubi eccleſiæ dirutæ, & priorales domus, ſive temporum injuria, ſive priorum incuria disjecta jacent, ordinarii debito incumbentes officio, ex reditibus dictorum prioratuum certam quot annis partem, pro arbitrio ſuo definiendam, in hujuſmodi eccleſiarum reſtaurationem, & domorum reædificationem, decernant impendendam; donec omnibus priſtino ſtatui reſtitutis, antiquus etiam cultus & debita reducantur officia. Et ne tam ſalutaris decreti executionem ullum remorari poſſit impedimentum, per ſequeſtrationem fructuum hujuſmodi beneficiorum, vocato ad hoc, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio, ordinarii ipſi procedant.

III.

Præcipue inveſtigandum an hujuſmodi prioratus pinguioris reditus, ſimplices nuncupati, conventuales exiſtant: quod vel ex ipſis eccleſiarum ædificationibus, & ædificiorum formis & figuris, vel ex horum omnium ruderibus facile diſpici poteſt. Sique eos inter conventuales annumerari conveniat: curandum, ut tot religioſi in eis inſtituantur, quot conſuetudo & proventuum rationes exigere videntur. Neque in hoc audiendi priores commendatarii reclamantes, ſed ad debita officia & onera hujuſmodi accurate reddenda, debitis juris remediis compellendi. Quod ſi forſan tot religioſi ſtatim non inveniantur, beneficiorum hujuſmodi fructibus ſuſtentati ſacerdotes ſæculares, religioſorum onera & officia auctoritate ordinarii ſuppleant, donec ipſi reperti muneribus ſuis ſatisfacere perſpiciantur.

ANNO CHRIST 1624

IV.

Monaſteria autem cujuſcumque ordinis, pro majori parte ſolo æquata, & in quibus officia divina pro inſtituti ratione non rependuntur, curent ordinarii ut reſtituantur, parſque tertia proventuum reparationibus & ædificationibus applicetur, donec reſtaurato monaſterio, clauſtris, & domibus extructis, monachi regulam & inſtitutum ſervare poſſint.

V.

Providendum certe capellis, quarum bonis pro majori parte uſurpatis & ſuppilatis, ex ſolo earumdem nomine pietas fundatorum commendatur. Idcirco nos ut tanto ſacrilegio utcumque occurramus, in omnibus noſtræ provinciæ, metropolitana, cathedralibus, collegiatis, aliiſve regularium & mendicantium eccleſiis, primo quoque trimeſtri, cathalogum ſeu inventarium omnium capellaniarum inibi reſpective fundatarum fieri, officia cujuslibet notari, bona & cenſus exquiri, fundationes evolui, & quænam officia & onera cuilibet impoſita, deſcribi, capellanos quoſcumque citari, & ad officia pendenda, & onera ſupportanda, cogi decernimus: ac deinceps idem inventarium, ita cum exacta cura perfectum ad ordinarium deferri: ex quo cum duobus canonicis a capitulo deputatis, ipſe ordinarius, capellaniis certi proventus recognitis, & probatis, officia deſtinet facienda, & catalogum e quo quæ cuilibet capellaniæ officia conveniant, & quibus peragenda, pateat, choro affigi decernat: de aliarum autem capellaniarum proventibus minus certis, amplius inquirendum cenſeat. Sed de iis quarum tanta onera præſcribuntur, ut habita redituum ratione rependi non poſſint, cura erit epiſcopi ea ad juſtum penſum reducere, & ſacra facienda ad pauciorem numerum redigere. Quod de iis capellaniis in aliis eccleſiis fundatis fieri omnino cenſemus: tandiuque procedendum donec hujuſmodi capellaniarum probatione habita, eiſdem canonice provideatur.

VI.

Et ne, quod ſupereſt hujuſmodi capellaniarum, incuria aliqua depereat, ſed potius conſervetur, deperdita vero aliquo pacto recuperentur; ſtatuimus edicto publico, per ordinarios ferendo, monendum eſſe populum in quibuslibet diœceſum eccleſiis, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ut quicumque bona, reditus, cenſus, prædia, agros, aut alia quæcumque ad quaſcumque capellanias pertinentia indebite poſſident, & retinent ea, ſtatim capellanis quamprimum reſtituant: quicumque autem inſtrumenta, documenta, & fundationes earumdem, precipue notarii, apud ſe detinent, nomina capellaniarum, proventuum & redituum earumdem, ſuper & exquibuſcumque domibus & prædiis debitorum norunt: qui denique officia divina & onera ratione hujuſmodi capellaniarum perſolvenda & ſupportanda, vel viſu

ANNO CHRISTI 1624.

vel auditu, vel quoquo pactu sciverint, ea omnia patefaciant, dicant & revelent: curentque sollicite rectores ecclesiarum, ut cunctos suos parochianos, peccati gravitate pensata, ad veritatem detegendam impellant.

VII.

Sed neque satis. Cum enim maxima pars hujusmodi capellaniarum, a pueris clericis, habitum clericalem non gestantibus, occupetur: edicto eos publico, præ foribus ecclesiarum, in quibus hujusmodi capellaniæ sunt fundatæ, affigendo, citari decernimus, ut coram ordinario infra competentem terminum sistentes, jurejurando ab eis præhabito dicant quot & quales capellanias retinent, quæ earumdem bona, census, reditus, ubi sita, quas fundationes, documenta & instrumenta, apud se habeant: ex quibus status hujusmodi capellanarum perspici possit, & probari, eaque exhibeant, statim dicant, & patefaciant: sed & quænam officia præstanda, & onera supportanda, vel ex se ipso, vel ex fama publica dignoscentes declarent. De quibus omnibus, omni meliori forma & modo, actum, quo status, ordo & conditio hujusmodi capellaniarum conserventur, conscribi præcipimus: rebelles vero, contumaces, & citationi non satisfacientes, tamdiu debitis juris remediis agitari decernimus, quoad vel debitæ citationi pareant, & jussis ordinarii obsequantur, vel tandem ipsis capellaniis priventur, aliique demum capaces & idonei substituti officia divina accurate persolvant.

VIII.

Ac ne post hac hujusmodi capellaniarum ordinem & statum bene restitutum, ulla perturbet confusio: statuimus omnium instrumentorum, fundationum, & documentorum quorumcumque, atque etiam actorum perquisitionis proventuum, & status hujusmodi, ac etiam bonorum immobilium, duo inventaria facienda esse; quorum unum in ecclesia, in qua ipsæ capellaniæ dignoscuntur fundatæ, alterum in archivio cathedralis asservari & custodiri decernimus: ac insuper tabulam in qualibet ecclesia affigendam, ex qua quibuscumque clarus sit & pateat numerus capellaniarum: officia denique, & onera: quo capellani in aliquo deficientes, statim dispici queant, & ad ordinarium deferri.

De monialibus.

CAPUT XIX.

MONIALIUM monasteria, hortos sponsarum Christi conclusos, intra quorum spinosa septa pulchritudinem expendunt, suavissimos odores exhalant liliata serta, omni custodia custodiri, & ne ulla ex parte aquilonum rigore unquam marcescant, circumcludi providendum.

I.

Quapropter sacris canonibus inhærentes, episcopi sub obtestatione divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ, monentur, ut in omnibus monasteriis exemptis, & non exemptis, clausuram sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui, & ubi inviolata est, conservari maxime procurent: inobedientes, atque contradictores, per censuras ecclesiasticas, aliasque pœnas, quacumque appellatione postposita, compescentes; invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis.

ANNO CHRISTI 1624.

II.

Nemini autem monialium liceat, post professionem, exire a monasterio, etiam ad breve tempus, quocumque pretextu, nisi ex legitima causa, ab episcopo approbanda, indultis quibuscumque & privilegiis non obstantibus.

III.

Ingredi autem intra septa monasterii nemini liceat, cujuscumque generis, aut conditionis sexus, vel ætatis fuerit, sine episcopi vel superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. Dare autem tantum episcopus vel superior licentiam debet in casibus necessariis: neque aliius ullo modo possit, etiam vigore cujuscumque facultatis, vel indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi.

IV.

Sed libertati professionis virginum Deo dicandarum prospicientes, statuimus atque decernimus, ut puella, quæ habitum regularem suscipere voluerit, major duodecim annis sit, non ante, eum suscipiat, nec postea ipsa vel alia professionem emittat, quam exploraverit episcopus, vel, eo absente, vel impedito, ejus vicarius, aut aliquis eorum sumptibus ab eis deputatus, virginis voluntatem diligenter, an coacta, an seducta sit, an sciat quid agat; & si voluntas ejus pia ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requisitas juxta monasterii illius & ordinis regulam, nec non monasterium fuerit idoneum, libere ei profiteri liceat. Cujus professionis tempus ne episcopus ignoret, teneatur præfecta monasterio eum ante mensem certiorem facere. Quod si præfecta certiorem episcopum non fecerit: quamdiu episcopo videbitur, ab officio suspensa sit. Ne vero puella intra septa monasterii recluſa voluntatem minus declaret, ex monasterio egressa coram altari ecclesiæ præcipuo audiatur; & si perseveret, clausuram statim repetat.

V.

Hinc fit, ut ex sacris canonibus, anathemati subjiciamus omnes & singulas personas, cujuscumque qualitatis, vel conditionis fuerint, tam clericos quam laicos, sæculares vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes, si quomodocumque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcumque mulierem invitam, præterquam in casibus in jure expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cujuscumque religionis, vel ad emittendam professionem: quicumque consilium vel favorem dederint, quique scientes eam non sponte ingredi monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquomodo eidem actui, vel præsentiam, vel consen-

sum,

ANNO CHRISTI 1624.

sum, vel auctoritatem interposuerint. Simili quoque anathemati subjicimus eos qui sanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo sine justa causa impedierint. Eaque omnia & singula, quæ ante professionem vel in ipsa professione fieri oportet, serventur, non solum in monasteriis subjectis episcopo, sed in aliis quibuscumque. Cæterum in aliis rebus constitutio Gregorii XV. a præsenti concilio recepta & publicata servetur.

De sepulturis.

CAPUT XX.

IN hoc conveniunt omnes populi, ut de sepulturis sit illis præcipua cura: sed præsertim Christi fidelibus, ut uno in loco religioso, bene septo & rite benedicto, ab omnibus sordibus alieno, membra, Spiritus sancti quondam templa, in resurrectionem vitæ e pulvere proceſſura, sepeliantur, & ab eis quævis arceantur profana, & submoveantur, procurare, semper commendatissimum.

I.

Cumque ultimum provinciale concilium de sepulturis agens, ea sanxerit quæ olim sanctos patres religiose custodisse sacræ testantur historiæ: eadem nos innovantes, omnibus parochis, ecclesiarum ædituis, ac dominis temporalibus, ne cui deinceps intra ecclesias jura sepulturæ, & cujusvis sedis imponendæ, & in eis retinendæ, concedere possint, interdicimus. Sed ea facultas duntaxat episcopis reservetur, qui pensata personæ qualitate & merito, ita ea concedant, ut raro in heredes transire seu transferri possint: neque intra chorum seu cancellos ecclesiarum: nisi rarissime, & inter quæ, & præcipuum ecclesiarum altare, decem saltem pedes intercedant.

II.

Non liceat autem in ecclesiis jura sepulturæ obtinentibus, supulturæ superficiem a terra vel tantillum erigere: sed ea pavimento sit æqualis semper. Sique monimentum aliquod incidi petant, id in parietibus, de licentia ordinarii tantum fieri possit; nullumque jus sepulturæ quævis usurpatio, sine titulo ab episcopis concesso, cuiquam acquirere valeat: possintque visitatores ecclesiarum officio incumbentes, omnia sedilia, sine auctoritate episcopi, ecclesiis imposita, amovere, & de sepulturis concessis inquirere, ne hac ratione ecclesiarum pax & populi interturbetur.

III.

Poterunt autem sacerdotes, ecclesiarum patroni sive fundatores, & domini temporales, parochiarum jurisdictionem sæcularem habentes, in ecclesiis sepeliri: sed in eorumdem funeribus funebres orationes haberi, sine episcopi licentia, prohibemus. Quæ tamen si unquam fieri concedantur, caveant concionatores, ne vana vane commendare censeantur.

IV.

Cœmeteria vero religiose olim habita, modo aperta & profanationi prostituta, curent quamprimum episcopi, ut quacumque ratione concludantur: & si quæ viæ publicæ in iisdem reperiantur, cessent amodo, obstruantur, & alio transferantur: vel si id fieri non possint, muri utrimque construantur, vocato adhoc, si opus fuerit, potestatis sæcularis auxilio.

V.

Sed ut ecclesiis debitus honor & cultus rependatur, cœmeteriis autem sua conservetur sanctitas & religio: si quæ hæreticorum in iisdem tumulata sint cadavera, exhumari, & extra ecclesias & cœmeteria transportari, locaque reconciliari, vocato ad hoc, si opus, potestatis sæcularis auxilio, quam primum præcipimus. Et ne sub specie humanitatis, ulla catholicis inuratur impietatis & hæreticæ pravitatis macula: sub pœna excommunicationis, ipso facto incurrenda, omnibus & quibuscumque personis, ne deinceps funeribus, baptismis, matrimoniis, sponsalibus cæterisque actionibus hæreticorum, irreligiosum eorum cultum redolentibus, interesse possint, interdicimus. Curentque episcopi autoritate præsentis concilii, tales personas, nisi ab his impietatibus abstinere velint, nominatim denuntiare.

VI.

In sepeliendis autem fidelium corporibus, prohibemus ne quis ea regularis e domo efferat, aut stolam ad id gerat extra sui monasteri septa, neve sacramentum eucharistiæ ad infirmos deferre; aut mulieres puerperas in ecclesiam introducere præsumat: cum ea omnia ad parochos pertinere dignoscantur. Qui secus fecerit, graviter ad arbitrium ordinarii puniatur. Nunquam autem quivis regulares, ad eligendam sepulturam in suis monasteriis, sub pœnis in constitutione Bonifacii VIII. quæ incipit, *Animarum periculis*, contentis ullos inducant.

De visitatione.

CAPUT XXI.

I.

QUONIAM ea quæ ad visitationem fructuose & canonice in quibuslibet ecclesiis perficiendam necessaria videbantur, fuse admodum & exacte ab ultimo provinciali declarata sunt & tradita: ea nos omnia & singula innovantes, & observari præcipientes, sacris canonibus innixi: decernimus insuper, monasteria cujuscumque ordinis, quorum regulares congregationibus generalibus sive provincialibus nondum aggregati, aut in quibus, licet aggregati sint, regula & institutum nullo modo servatur, ab ordinariis episcopis locorum singulis visitanda: non obstantibus exemptionibus, consuetudinibus & privilegiis quibuscumque in contrarium allatis, contradictores omnes pœnis, sanctorum patrum constitutionibus latis, compescendo.

ANNO CHRISTI 1624.

II.

Archidiaconi vero & alii, de conſenſu ordinarii epiſcopi duntaxat viſitantes, & quicumque id munus exequentes, jus procurationis, niſi perſonaliter viſitent, exigere non poſſint.

III.

Archipresbyteri ſeu decani in ſingulis diœceſibus conſtituti, jugi circumſpectione mores clericorum, ſtatum & ordinem parochiarum, ac etiam laicorum, ſollicite obſervent & proſpiciant, deque iis omnibus ſingulo quoque menſe epiſcopum certiorem faciant. Et ne propter archipresbyteratus diſtantiam minus officio ſuo ſatisfacere poſſint: in cujuslibet archipresbyteratus tractu, duo rectores aut plures pii eccleſiaſtici teſtes ſynodo diœceſana ab ordinario nominati & electi, archipresbyteris ſeu decanis adjungantur, qui zelo regiminis eccleſiaſtici inflammati, ſedulo invigilent, & ordinarium ſtatis temporibus, de ſtatu, conditione, & exceſſibus hujuſmodi archipresbyteratus certiorem faciant: poſſintque ordinarii archipresbyteris, decanis, & teſtibus ſynodalibus inquiſitionum ſeu informationum conficiendarum, ſine alio ſpeciali mandato, facultatem, quo citius quæcumque vitia purgentur, & cuncti in ordine contineantur, concedere: quas inquiſitiones & alias probationes ab iiſdem perfectas, teneantur officiales recipere, & ex iiſdem ad alia juris remedia procedere.

IV.

Syndici autem, æditui, operarii, & alii bonorum eccleſiarum receptores, aut procuratores quicumque, teneantur coram epiſcopis, & aliis de eorum conſenſu eccleſias hujuſmodi viſitantibus, rationes ſuæ adminiſtrationis exhibere & reddere; examinatis autem omnibus, quæ ſuperfuerint, ipſis eccleſiis impendere.

De concilio provinciali & pœnis.

CAPUT XXII.

QUIA ab ipſius naſcentis eccleſiæ exordio, caritate præſertim tum efferveſcente, nihil utilius ad propagandam fidem, ſuavius ad corrigendos exceſſus, ſolidius ad populos intra terminos antiquorum continendos adinventum eſt, quam ut certis temporum intervallis epiſcoporum concilia haberentur: nos eam curam in nobis, & reverendiſſimis epiſcopis comprovincialibus, ita excitandam eſſe ducimus, ut ea deinceps cogere nunquam omittamus: hinc ſperantes tot malorum ſegetes, ex nefariis noſtrorum temporum hæreſibus, nefandis impietatibus adhuc pullulantes, eradicari poſſe, & ad vitæ æternæ ſemina ſuſcipienda novale novari.

I.

Quare ultimum concilium provinciale, primum poſt ſacroſanctum & œcumenicum Tridentinum, tanta cura, ſollicitudine & labore, a bonæ momoriæ Antonio prædeceſſore noſtro, & reverendiſſimis tum epiſcopis comprovincialibus habitum & abſolutum, a ſancta ſede apoſtolica in benedictione approbatum, & ab omnibus cum plauſu & mentis jubilatione receptum approbantes; omnia & ſingula illius decreta in omnibus ſervari præcipientes, ſtatuimus, ſecundum provinciale noſtrum Deo favente, ad triennium, ab hinc proximum, in hac metropoli, die a nobis indicenda habendum eſſe, & celebrandum; in quo peragendo eam a nobis & reverendiſſimis coepiſcopis formam, quæ ab ultimo canonice præſcripta eſt, ſervandam fore declaramus.

ANNO CHRISTI 1624.

II.

Teneantur omnes epiſcopi, ſub pœnis ſacris canonibus latis, ſtata die concilio adeſſe. Itaque in benedictionibus tempora prævenire curent, ut illuminata mente, & purgato ſpiritu principali affectu, conjunctis & ſollicitis animis eccleſiæ Dei providere poſſint.

III.

Et ne tot decreta condere, & canones conſtituere, vanum ſit & infructuoſum, niſi ſeveris pœnis in contravenientes latis eadem demum firmentur, & in vigore conſerventur: præter eas pœnas in ultimo & præſenti concilio fixas, & conſtitutas, aliæ etiam omnes ſacris canonibus & conſtitutionibus inſertæ, quas innovamus, ab omnibus epiſcopis, officialibus, & judicibus eccleſiaſticis quibuſcumque, adduci poſſint, & juxta eaſdem contravenientes quicumque puniri.

IV.

Sed caveant quicumque, ſive epiſcopi, ſive officiales, & judices eccleſiaſtici, in hujusmodi pœnis & mulctis infligendis, ne quid commoditati propriæ, & utilitati conſulentes, ſibi attribuant: ſed omnia prorſus in pios uſus convertant & impendant, parte tamen aliqua pro eorum arbitrio accuſatoribus & delatoribus relicta.

V.

Quoniam autem nihil tam clarum & apertum quin ſubinde tergiverſatio aliqua offuſcare poſſit; hincque difficultates & ambiguitates quædam ſuboriri poſſent, executionem decretorum impedituræ: omnium & ſingulorum decretorum præſentis concilii, declarationem, elucidationem, & interpretationem, donec proximum provinciale habeatur concilium, ad nos pertinere definimus.

VI.

Cumque multa in præſenti concilio, quæ particularem cujuslibet diœceſis ſtatum attingunt, forent decernenda: ea nobis & reverendiſſimis epiſcopis, in ſynodis diœceſanis, ex ſacris canonibus, pro prudentia & zelo linquimus definienda.

VII.

ANNO CHRISTI 1624

VII.

Et ne aliquis harum noſtrarum conſtitutionum ignorationem prætendere poſſit, omnibus reverendiſſimis coepiſcopis noſtris mandamus, ut eaſdem in proximis ſuis ſynodis publice legi & recitari jubeant. Omnibus autem ordinis eccleſiaſticis viris præcipimus, ut intra tres menſes, poſtquam prædictarum conſtitutionum liber editus fuerit, eundem ſibi comparent, apud ſe habeant, atque diligentiſſime legant, & mente teneant: idemque in ſingulis cathedralibus, collegiatis & parochialibus eccleſiis, certo aliquo loco repoſitus aſſeruetur: declarantes univerſas has conſtitutiones, poſt ſextum menſem, a die earum promulgationis, in eccleſia noſtra metropolitana factæ, plenam autoritatem habituras, ac ex eo tempore omnes & ſingulos, earum obſervationi perinde devinctos, & obligatos eſſe, ac ſi ſingulariter eis præſentibus ſignificatæ & intimatæ fuiſſent; &, ſi contra quicquam admiſerint pœnis & mulctis, quæ in eis conſtitutæ ſunt, teneri. Ab eo etiam promulgationis die tempus eorum decretorum inchoari decernimus, quibus certo præſcripto dierum ſpatio, aliquid præſtari juſſum eſt.

VIII.

Hæc autem omnia & ſingula concilii præſentis decreta, ut noſtra omnia, ſanctiſſimo domino noſtro, Chriſti in terris vicario, univerſalis eccleſiæ moderatori ſummo, æternum vigilantiſſimo, perluſtranda, corrigenda, emendanda, & amplianda, genibus in obedientiam flexis ſummittimus: faxitque ſummus animarum paſtor, lux vera, lumen de lumine, ut lucerna humilitatis noſtræ pro curandis animabus, ad eum accedens illuminetur, & facies noſtræ non confundantur.

NOS F. T. S. Praxedis S. R. E. P. cardinalis, hujus Baſilicæ archiep. Aquit. primas, hæc decreta a nobis definita ſubſcripſimus.

F. cardinalis arch. Burd.

Ego Antonius epiſc. Condomienſis ſubſcripſi.

Ego Antonius epiſcopus eccleſiæ Engoliſmenſis ſubſcripſi.

Ego Henricus Ludovicus epiſcopus Pictavienſis ſubſcripſi.

Ego Franciſcus epiſcopus Petracoricenſis ſubſcripſi.

Ego Michael Raoul epiſcopus Santonenſis ſubſcripſi.

Ego Henricus epiſcopus Malleacenſis ſubſcripſi.

Ego Emericus epiſcopus Lucionenſis ſubſcripſi.

NOMINA ET COGNOMINA procuratorum, cum cathedralium, tum aliarum eccleſiarum, qui concilio interfuerunt.

Procuratores eccleſiæ metropolitanæ.

JACOBUS Deſaigues, decanus.
Petrus Peyriſſac, canonicus, archidiaconus.
Gilbertus Grimaud, canonicus.
Petrus Moiſſet, canonicus.

A *Procurator eccleſiæ Pictavienſis.*
Petrus Couſtiere, canonicus.

Procuratores Santonenſis eccleſiæ.
Guillelmus Truoy, canonicus.
Helias Pitard, canonicus.

Procuratores Aginnenſis eccleſiæ.
Balthazar Gelas, archidiaconus major.
Petrus Sauveur, canonicus.

A parte cleri Aginnenſis.
Joannes Girardin.
Joachim de Bourges.

Procuratores eccleſiæ Condomienſis.
Antonius de Cous, canonicus & archidiaconus major.
Stephanus Margeon, canonicus.

B *A parte cleri.*
Joannes de Foix, rector Neraci.
Bortholomæus la Fargue, rector Deſprez.

Procuratores Engoliſmenſis eccleſiæ.
Joannes Meſneau, Theſaurarius eccleſiæ Engoliſmenſis.
Leonardus de la Foreſtie, canonicus.

Procuratores Petracoricenſis eccleſiæ.
Joannes Pichard, canonicus & archidiaconus.
Petrus du Chaiſne, canonicus, archidiaconus.

Procurator monaſterii cathedralis Malleacenſis.
Frater Valentinus Ourry, infirmarius Malleacenſis.

A parte cleri.
Hilarius de la Pommeraye, archidiaconus.
C Jacobus Vaslin, rector Fonteniaci.

Procuratores Lucionenſis eccleſiæ.
Henricus Admiraut, canonicus.
Franciſcus Richeteau, canonicus.

A parte cleri.
Renatus Favier, canonicus & ſuccentor.
Hilarius Calier, canonicus eleemoſynarius.

Procurator eccleſiæ Sarlatenſis.
Paſchalis de la Brouſſe, canonicus.

A parte cleri.
Joannes de Carbonniers de Jayac, decanus eccleſiæ Sarlatenſis.

Procuratores eccleſiæ collegiatæ S. Severini, qui initio tantum interfuere, ob præcedentiam ante procuratores cathedralium non conceſſam.

D Joannes de Coſages, theſaurarius.
Petrus de Cruzeau, ſacriſta.
Joannes de Moucy, canonicus.
Petrus de Beaulieu, canonicus.

Procurator eccleſiæ collegiatæ S. Æmiliani.
Romanus Barbot, canonicus eleemoſynarius.

Procurator monaſterii ſanctæ crucis Burdegalenſis.
Frater Archambaudus Chriſtut, monachus ſubprior.

Nomina theologorum & canoniſtarum, & primo metropolitanæ eccleſiæ.

E Gilbertus Grimaud, doctor facultatis Pariſienſis.
Raymundus de Strictis, ſociet. Jeſu.
Jacobus Gordonus, ſociet. Jeſu.
Aſcenſius Henriquez de Monnegro, doctor theologus, & canoniſta.
F..... Jordanus ord. S. Franciſci de obſervantia.
F. Sylveſter Grandis, recollectus.
Bernardus Deſpruts, canonicus Santonenſis, doctor theologus, vocatus ab illuſtriſſimo D. metropolitano.
Frater Archambaudus Chriſtut. doctor theologus.

San-

ANNO CHRISTI 1624.

Santonenſis eccleſiæ.

Helias Pitard, doctor Theologus.

Aginnenſis.

Petrus Sauveur, doctor theologus.
Bernardus Daure, doctor theologus.
Imbertus Rocquiert, doctor theologus.

Pictavienſis.

Petrus Humeau, doctor theol.
Dionyſius Guilloteau, doctor theol.

Condomienſis.

Stephanus Margeon, doctor theol.
Joannes Daure, doctor theol.
Bartholomæus la Fargue, doctor theologus.

Petracoricenſis.

Joannes Pichard, doctor theolog.

Malleacenſis.

F. Valentinus Ourry, doctor facult. Pariſienſis.
Hilarius de la Pommeraye, doctor facult. Pariſienſis.
Jacobus Vaslin, doctor facultatis Pariſienſis.
F. Rolandus Bourdon Auguſtinianus, doctor facult. Pariſienſis.
Petrus Charon, in decretis baccalaureus.

Lucionenſis.

Jacobus de la Boulaye, Baccalaureus in Theolog. facult. Pariſienſis.

Sarlatenſis.

Paſchalis de la Brouſſe, doctor Theol.

Promotores concilii.

Petrus Peyriſſac, & Joannes Meſneau, qui ſupra.

Secretarii concilii.

Joannes Bertheau, archidiaconus metropolitanæ, & Petrus Sauveur, qui ſupra.

ACTA.

EJUSDEM CONCILII.

Edictum de concilio.

FRANCISCUS, miſeratione divina S. R. E. tituli ſanctæ Praxedis presbyter CARDINALIS de SOURDIS, & ſanctæ ſedis apoſtolicæ gratia archiepiſcopus Burdigalenſis, Aquitaniæ primas.

Concilia provincialia bis quondam in anno haberi ſolita, & per ſacroſanctum & œcumenicum Tridentinum ſingulo quoque ſaltem triennio in ſingulis provinciis habenda, etſi turbata Gallia, in eccleſia noſtra metropolitana nondum habere potuimus; nunc tandem, armis invictiſſimi Ludovici XIII. Chriſtianiſſimi Galliarum regis, pace reducta, faveute Chriſto Jeſu ſalvatore noſtro, quamprimum cogere aggredimur. Cum enim is optimus conſervandæ diſciplinæ eccleſiaſticæ a patribus divino numine afflatis ſit introductus modus, ita ſollicite ac fructuoſe olim ſervatus; & pro corrigendis exceſſibus, moribus reformandis, querelis & controverſiis componendis, ab œcumenico Tridentino ſalubriter demum innovatus: viſum nobis incumbendum in hanc curam, qua deinceps concilia provincialia ſtatis temporibus habeantur. Quare nos, quod ad majorem omnipotentis Dei gloriam & ſanctorum ejus, eccleſiarumque provinciæ noſtræ incrementum bene vertat & cedat: concilium provinciale in eccleſia noſtra metropolitana Burdigalenſi ad Cal. Octob. proximiores habendum & inchoandum decrevimus, ad idque reverendiſſimos DD. epiſcopos comprovinciales noſtros, per literas noſtras ad ſingulos nominatim datas evocavimus: univerſis ideo & ſingulis, qui pro more hujus provinciæ de jure vel conſuetudine conciliis provincialibus conſidere debent, & aliis quibuſcumque, etiam exemptis, qui ſua intereſſe putant, mandantes, ut ſub pœnis in jure & ultimo provinciali contentis ad conditam diem adeſſe curent: pios quoſcumque fideles, qui in agro dominico confertas ſegetes ad meſſem inalbeſcere exoptant, pro tantis operariis, dominum meſſis rogent, enixe hortantes. Ac ne quis inſcius a concilio abſit & deficiat, neve cauſam ignorantiæ prætendere poſſit; præſens edictum fieri, & per ſecretarium noſtrum ſubſcribi, ſigilloque noſtro muniri juſſimus: idque ad valuas, cum metropolitanæ noſtræ, tum ſingularum cathedralium, & inſignium collegiatarum affigi voluimus. Burdigalæ, die 28. menſis Julii, anno domini milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quarto.

ANNO CHRIST. 1624.

LITERÆ SCRIPTÆ AD reverendiſſimos DD. epiſcopos provinciæ.

FRANCISCUS MISERATIONE divina S. R. E. tituli ſanctæ Praxedis, &c. Reverendiſſimo domino epiſcopo N. ſuffraganeo noſtro ſalutem in domino,

REVERENDISSIME DOMINE: Quod tantopere, ab ipſius aſſumptionis noſtræ ad ſedem Burdigalenſem exordio, optavimus; & a Deo Patre & ſalvatore noſtro Jeſu Chriſto, in Spiritu ſancto demiſſe expetere conati ſumus: ut ad moderandos mores, corrigendos exceſſus, controverſias componendas, aliaque ex ſacris canonibus permiſſa, ad præſcriptum ſacroſancti œcumenici concilii Tridentini, & nuperi provincialis Burdigalenſis opportuno tempore ſynodum provincialem cogeremus: id tandem tempore accepto agendum ſuſcepimus. Quare pro ſuſcepti regiminis officio provinciæ noſtræ reverendiſſimos epiſcopos ad ſynodum epiſcoporum evocare rati, eandem in noſtra eccleſia metropolitana Burdigalæ ad calendas proximiores Octobris inchoandam & habendam cenſuimus & ediximus, ad eamque amplitudinem V. pro autoritate noſtra metropolitana vocare, & ut ſtato die omnino interſit, monere, prout præſentibus noſtris literis vocamus & monemus; niſi (quod abſit) aliquod te juſtum quo minus adeſſe concilio queas, detineat impedimentum: quo tamen exiſtente, tuum erit, id quamprimum nobis ſignificare, & juxta canonicas ſanctiones probare; Procuratoremque ita ac in ultimo provinciali præfinitur, ad ſynodum mittere, ſtatum & ordinem tuæ diœceſis demonſtraturum, & a concilio decernenda, ad te demum relaturum. Cum enim ſacrorum canonum decreta, & patrum ultimi provincialis veſtigia, una cum reverendiſſimis coepiſcopis noſtis in concilio tum exiſtentibus, exacte premere cupiamus: cogeremur certe, pœnis te in dicto provinciali contra abſentes latis vel inviti ferire. Eoque nomine, amplitudinem V. reverendiſſimam, ne nobis & ſibi deſit monemus: ac præterea, ut edictum noſtrum ſuper celebratione ſynodi paucis verbis conceptum, & in his literis incluſum, in ſuæ cathedralis & aliarum inſignium ſuæ diœceſis, ſi quæ ſint, eccleſiarum valuis, ut quibuſcumque innoteſcat, & nullus excuſationi pateat aditus, affigen-

ANNO CHRISTI 1624.

gendum & publicandum diligenter curet, illiusque publicationis per acta publica cito nobis fidem facere velit. Quod vero antistitem ad synodum provincialem accedentem, aliquot cum dignitate tum eximia & singulari pietate præstantes viros, ex sacrorum canonum decretis secum adducere juvat & præcipitur, quo citius videlicet, dilucidius, & uberius singula pertractentur, & ea quæ correctione indigere videbuntur, suavius in ordinem reducantur, quæque sancte decreta fuerint, facilius animis demittantur & executioni demandentur; sintque qui ad futurum concilium contravenientes, & a recto canonum tramite aberrantes, quoscumque deinde rebelles, infracto animo deferant puniendos, aliaque statuenda certis locis & per concilium stabilienda sollicito studio pervideant & investigent: idcirco, amplitudinem V. reverendissimam hortamur, tria præstare velit: primum quidem ut duos ex capitulo suo, & doctrina & probitate præstantes viros secum ducendos, qui synodi tractatibus interesse possint, & super iis maxime quæ rem ipsius capituli contingunt, prospicere, assumat. Alterum, duos etiam ex totius cleri corpore, qui rerum experientia & doctrina prævalentes, synodo prodesse possint, accersat. Denique ut alios item duos, & eos quidem pro singulari sua vigilantia spiritu ferventes, & quorum corda zelus domus Dei comedat, vitæ puritate & innocentia claros, qui a concilio munus accipiant, a fine ipsius ad proximum usque, jugi circumspectione diœcesim perlustrandi, & singula quæque a canonibus & patrum decretis vel minimum deviantia notandi, eademque ad proximiorem denique synodum provincialem accurate referendi, seligat & secum ducat. Idque certe vehementer optamus: eo modo sperantes posse, antiquam & pene jam antiquatam disciplinam ecclesiasticam recuperari, dignitatem nostram retineri, jura & bona ecclesiæ vindicari, animarumque salutem procurari. Ac ut in ea ista felicius ac fructuosius pro dignitate agitentur & eveniant, cum omne donum perfectum de sursum sit, & a patre luminum descendat, eaque ratione summis precibus ab ipso expetendum & expectandum: reverendissimam V. amplitudinem etiam atque etiam rogamus, ut mense celebrationem concilii præcedente in singulis suæ diœcesis ecclesiis, quemadmodum in ultimo provinciali cautum esse constat, preces & supplicationes cum jejunio indicat & decernat, pro salutari nimirum concili ingressu, progressu, & exitu: quo in ipsis patrum acclamationibus, dominum introitum nostrum custodisse, & exitum usque in sæculum, quilibet lætus persentiscat & proclamet. Interim amplitudinem V. reverendissimam Deus diu incolumem servet, summopere precamur. Burdigalæ 28. Julii, 1624.

A B C D E

Decretum de modo vivendi in concilio.

FRanciscus, miseratione divina, &c.

Cum tanta sit divinæ bonitatis erga figmentum humanum dignatio, ut quamvis peccatorum sordibus inquinatum, benedictionibus illud tamen suæ dulcedinis præveniat, & pellectum misericordiæ suavitate deducat in miserationibus coronandum: tuncque illi divini luminis radius affulgeat, cum depositis pœnitentiæ sacramento Injustitiæ suæ pannis novum hominem induit, qui secundum Deum creatus est in justitia & sanctitate veritatis: idcirco, ad induendos provinciæ nostræ populos virtute ex alto, a sacrosancto concilio Tridentino, spiritu dictante divino, concepta, effusa, & declarata, nos accingentes, in eum primo omnium oculo humilitatis nostræ conjicimus, qui suo obtentu faciem terræ renovare, accessu recreare, gressus nostros dirigere, & lucernam nostram illuminare potest. Quamobrem ut olim in Sina ad percipienda divina mandata electo populo vestimenta lavari, mundari, tertiumque in diem parari præceptum est; quo scilicet cælestia illa verba nitidis impressa præcordiis firmius inhærerent: ita nos, civitatis Burdigalensis cives, & quoslibet in ea degentes, quorum & totius provinciæ gratia, salutaria decreta concilium meditatur, paterno ac eo quo possumus pastorali affectu hortamur ac monemus, ut negotiorum temporalium discussa, qua sæpius Spiritus sancti odores extinguuntur, caligine, radio divinæ caritatis illustrati, peccata sua detegentes, detestentur, sacramento pœnitentiæ contractas sordes eluant, autori gratiæ in sacra synaxi sese conjungant, operibus justitiæ incumbant, pauperum inediam & egestatem misericordia sublevent, incarceratis & præ tenuitate pudore affectis auxilium præstent, eosque qua maxime poterunt, consolentur, mutuisque consiliis proximos laborantes quoquo pacto juvent, sobrie, caste, juste, & pie, ut decet veros Christianos & catholicos, vivant; orationibus instent, ad divinum auxilium nobis & patribus in concilio assidentibus impetrandum, memores divini eloquii, qualis populus reperitur, talem & sacerdotem esse, & a Deo concedi. Omnibus ideo nos in hac civitate degentibus jejunium quartæ & sextæ feriæ, & diei sabbati primæ concilii hebdomadæ servari mandamus. Ac ut non solum salutaribus verbi monitionibus ad id moveantur fideles plebes, sed efficaci vitæ exemplo veluti impellantur: reverendissimos DD. episcopos comprovinciales nostros monemus vehementer, puris mentibus ad Deum accedant, sacrosancto missæ sacrificio quotidie intersint, illud saltem ter in hebdomada celebrent, frugali mensa, in qua se sacra lectione reficiant, utantur, singulis sextis feriis jejunent, orationibus frequenter Deum exorent, familiares in officio contineant, pauperibus & egenis seminent in benedictionibus, & de substantia sua omnipotentem honorent, omnibusque animæ nervis contendant, ut quæ ad debitam provinciæ nostræ, cum cleri, tum populi reformationem, in gaudio de fontibus salvatoris hauserint, ea demum propalent & in medium proferant.

Præterea ut tanti conatus intendant prospere & procedant, membraque simul cum capite caritate connexa, & igne divini amoris ardentia mutuo sese juvent auxilio: in omnibus ecclesiis hujus Burdigalensis civitatis, sacrosanctum missæ sacrificium de Spiritu sancto ter in hebdomada, diebus videlicet Dominico, Martis, & Jovis, celebrari, quotidie litanias sanctorum inter procedendum cum orationibus congruentibus recitari, collectam de Spiritu sancto a quolibet sacerdote celebrante assumi, ac demum, quod ait apostolus, obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, imprimis pro sanctissimo domino nostro Urbano papa, pro Christianissimo rege nostro Ludovico, pro cæteris regibus & principibus Christianis, aliisque dignitate in populo præcellentibus,

ANNO CHRISTI 1624.

tibus, denique pro omnibus hominibus fieri præcipimus: ut iis salutaribus modis in caritate radicati & fundati, idem sapientes, idemque suscipientes, orbi Christiano pace reddita, ad dejiciendas impietatis machinas & hæresis technas, unico illo caritatis nexu fœderati, post tot tantasque in bellis civilibus sanguinis Christiani effusiones, sese tandem accingant.

Ne vero durante concilio in ecclesia Dei ullo pacto interturbetur sacer consessus: colloquia, deambulationes, tumultus, strepitus, & alia id genus amoveri, cessare, & amandari jubemus: e contra omnes assistentes ea, modestia, vultu, gestu, incessu, compositione consistere, quibus & corpore & animo iis quæ a nobis peragentur, præsto adesse & intendere discernantur.

In congregationibus autem sive privatis, sive publicis qui interesse debent & possunt, ea moderatione animi & lenitate, qua viros spiritu Dei afflatos animi sui sensa sine ulla altercatione aut contentione proferentes decet, uti peroptamus.

Nullus item ratione præcedentiæ, sive in congregationibus, exoriatur tumultus: nec in alium jus aliquod ob id sibi acquisitum esse quis existimet: sed cuilibet sua jura eo quo ante concilium competebant modo decernimus conservari.

Denique quemadmodum in ultimo provinciali canonice cautum est, ne quis episcopus, aut alius qui concilio interesse debet, ab hac civitate Burdigalensi, ante ejusdem concilii finem, sub pœnis in eo & jure contentis, discedere possit, nisi prius suæ discessionis cognita causa, examinata, & probata fuerit, eoque casu, procurator qui actis concilii suo & ecclesiæ nomine subscribat, & ejusdem concilii decreta suscipiat, debite sit constitutus, prohibemus.

CONGREGATIO PRIMA PRIVATA, habita in secretiori consistorio porticus palatii archiepiscopalis.

Die ultima mensis Septembris, anno domini 1624. habita congregatio privata in secretiori consistorio porticus palatii archiepiscopalis Burdigalæ, ab illustrissimo D. cardinali, & archiepiscopo, cui interfuerunt reverendissimi DD. episcopi comprovinciales, Condomiensis, Engolismensis, Aginnensis, Pictavensis, Petracoricensis, & Lucionensis: ibique actum de modo habendæ congregationis publicæ, de creandis officiariis, seu adjutoribus concilii, de præcedentia procuratorum, & ecclesiarum cathedralium, inter se, de theologis & canonistis assumendis, de prima sessione, de congregationibus privatis & publicis, & secunda sessione indicenda. Quibus peractis, illustrissimus D. cum reverendissimis DD. episcopis habuit congregationem publicam.

Congregatio publica prima, habita in porticu palatii archiepiscopalis, ad easdem congregationes designata.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen. Anno domini millesimo sexcentesimo vigesimo quarto, die ultima mensis Septembris, pontificatus sanctissimi D. N. Urbani, divina providentia papæ VIII. secundo, fuit congregatio publica in porticu palatii archiepiscopalis Burdigalensis, designata ad habendas publicas congregationes, in qua præsidens extitit illustrissimus & reverendissimus D. D. cardinalis, & metropolitanus: reverendissimus D. Antonius de Coux, Condomiensis, antiquior suffraganeus: reverendissimus D. Claudius Gelas, episcopus, & comes Aginnensis: reverendissimus D. Henricus Ludovicus Rupipozeus, episcopus Pictavensis: reverendissimus D. Franciscus de la Beraudiere, episcopus Petracoricensis: & reverendissimus D. Emericus de Bragelonne, episcopus Lucionensis; qui omnes juxta ordinem consecrationis consedere. Hinc illustrissimus D. metropolitanus, capitulorum & aliarum ecclesiarum deputatis edixit, ut eumdem ordinem servarent inter se, quem reverendissimi DD. episcopi, ratione antiquioris consecrationis, ad episcopatum servarent; idque esse & juribus & rationi consentaneum. Quibus prolatis, ad ea insurgentes reverendus D. de Pitard, canonicus, theologus ecclesiæ cathedralis Santonensis, & reverendus D. Guillelmus Truoy, canonicus ejusdem ecclesiæ, ambo a capitulo deputati, petierunt cum omni honore & reverentia ab illustrissimo metropolitano, quæ illustrissimæ dominationi placuere, perpendere, non esse eumdem ordinem, qui inter reverendissimos DD. episcopos servatur, inter capitula, ratione præcedentiæ, servandum: hæc enim numquam mutari dicebant, illos vero sæpe. Quare cum inter capitula cathedralium, ratione institutionis eorum, antiquiorem locum ecclesia Santonensis obineret: postularunt, ut post Pictavensis ecclesiæ deputatos locum assumerent, & cæteros antecederent. Eadem petiere alii deputati. Quibus cum id non posse concedi ab illustrissimo D. metropolitano responsum: actum tamen eisdem est concessum, si alio in loco considerent, nullum inde sibi ecclesiæ præjudicium generari, quominus probata antiquitate, & jure prætenso postulata concederentur. His dictis, illustrissimus D. metropolitanus, in cathedra a terra paululum elevata, assurgens detecto capite, recitavit orationem, *Adsumus*, & pauca præfatus de fine concilii, constituit & edixit, singulis diebus duas congregationes habendas, primam privatam hora octava ante meridiem, in qua interessent soli episcopi: alteram publicam, hora prima pomeridiana, in qua omnes deputati capitulorum, & doctores infra nominati. Tuncque jussum ut omnes, præter deputatos & doctores tam ex civitate asciros, quam ab reverendissimis DD. episcopis adductos, exirent a concilio. Hinc ventum ad procuratoria deputatorum expendenda. Ac primum exhibitum est procuratorium deputatorum ecclesiæ metropolitanæ, quo procuratores constituuntur & deputantur reverendi domini, magistri Jacobus Desaigues, decanus: Petrus Peyrissac, canonicus, archidiaconus Blavensis: Gilbertus Grimaud, canonicus theologalis, & Petrus Moisset, canonicus, in sacra theologia licentiatus.

Secundo, exhibuit procuratorium reverendus D. magister Petrus Coulture, presbyter, in utroque jure licentiatus, canonicus ecclesiæ cathedralis Pictavensis, a capitulo ejusdem ecclesiæ deputatus.

Successere tertio loco reverendi domini, Guillelmus Truoy, presbyter, canonicus ecclesiæ Santonensis, & consiliarius in præfectura Santo-

ANNO CHRISTI 1624.

tonenſi ; & Helias Pitard , presbyter, canonicus theologalis dictæ eccleſiæ , qui procuratorium exhibuere.

Quarto, prodiere reverendi domini , magiſtri, Balthazar Geles, archidiaconus major eccleſiæ Aginnenſis, & Petrus Sauveur , presbyter, canobicus theologalis ejuſdem eccleliæ: & procuratorio oblato , & diſcuſſo , conſedere : quibus pro clero diœceſis Aginnenſis adjuncti reverendi D. D. Joannes Gitardin, & Joachim de Bourges ; adducti a reverendiſſimo D. epiſcopo.

Quinto , ſurrexerunt reverendi DD. magiſtri, Antonius Decous, canonicus, & archidiaconus major eccleſiæ Condomienſis; & Stephanus Margeon , canonicus theologalis dictæ eccleſiæ : & exhibuerunt procuratorium , & ſtatim locum acceperunt.

Sexto, explicarunt procuratorium ſuum reverendi D. D. magiſtri , Joannes Meſneau , theſaurarius eccleſiæ Engoliſmenſis , & in præfectura Engoliſmenſi conſiliarius regius, & Leonardus de la Foreſtie , canonicus ejuſdem eccleſiæ , jurie utriuſque licentiatus.

Septimo , ſurrexit reverendus D. magiſter Joannes Pichard, presbyter , canonicus & archidiaconus eccleſiæ cathedralis Petracoricenſis: qui exhibito procuratorio ſedit : & conceſſum reverendo D. du Chaiſne, canonico, & archidiacono ejuſdem eccleſiæ, abienti , procuratori item a capitulo in eodem procuratorio conſtituto, locum retinere.

Octavo , reverendus D. Frater Valentinus Ourry, monachus , infirmarius monaſterii cathedralis Malleacenſis, exhibuit procuratorium, & locum accepit.

Reverendi item DD. magiſtri, Hilarius Pomeraye , presbyter , doctor in ſacra facultate theologiæ Pariſienſis : & Jacobus Vaſſin, preſbyter, doctor theologus facultatis Pariſienſis , rector Billariæ Fonteniaci Comitis , diœceſis Malleacenſis , exhibuere procuratorium a clero totius diœceſis Malleacenſis.

Nono , procuratorium capituli eccleſiæ cathedralis Lucionenſis eſt expenſum ; quo reverendi DD. magiſtri Henricus Admiraut , & Franciſcus Richeteau , canonici eccleſiæ prædictæ Lucionenſis , procuratores dicti capituli conſtituuntur. Petivit autem reverendus D. Admirant , ut inter capitula non ita ab antiquo inſtituta , primum locum obtineret : quia ſi juxta ordinarium , reverendiſſ. D. epiſcopi Lucionenſis , nuper ad munia epiſcopalia aſſumpti locum retineret, hinc eccleſiæ ſuæ præjudicium inferretur. Cui reſponſum , ex eo nullum eccleſiæ ſuæ præjudicium generari poſſe , quemadmodum in decrero de modo vivendi continebatur. Actum tamen conceſſum præſato domino Admiraut , ſe ea verba in concilio dixiſſe.

Decimo , adfuerunt reverendi DD. magiſtri, Joannes de Foix, presbyter, rector Neraci ; & Bartholomæus la Fargue, rector B. Mariæ Deſprez, deputati a clero diœceſis Condomienſis : a quo exhibuere procuratorium ſibi conceſſum , & conſedere.

Procuratoria collegiatarum.

DE eccleſiis collegiatis acceſſere , pro eccleſia ſæculari & collegiata ſancti Severini , prope & extra muros Burdigalenſes , reverendi DD. magiſtri, Joannes de Couſages , theſaurarius; Petrus de Cruſeau, ſacriſta ; Joannes de Moucy, & Petrus de Beaulieu, canonici eccleſiæ prædictæ : qui exhibito procuratorio , & diſcuſſo, locum in concilio ſumpſere.

ANNO CHRISTI 1624.

Adfuit ultimo reverendus D. magiſter Romanus Barbot , canonicus & eleemoſynarius eccleſiæ ſæcularis & collegiatæ S. Æmiliani. diœceſis Burdigalenſis : cui procuratorio conceſſo , conceſſum etiam in concilio aſſidere.

Quæ omnia procuratoria diſcuſſa , & examinata, approbata ſunt ab illuſtriſſimo metropolitano, & reverendiſſimis epiſcopis, prout juribus congruunt dumtaxat.

De adjutoribus concilii.

HInc egit illuſtriſſimus D. metropolitanus , de adjutoribus concilii eligendis, & conſtituendis, Imprimis conſtituit promotores reverendos DD. magiſtrum Petrum Peyriſſac , presbyterum, & canonicum , & archidiaconum Blavienſem in eccleſia metropolitana ; & magiſtrum Joannem Meſneau , canonicum , & theſaurarium Engoliſmenſis eccleſiæ , conſiliarium regium in præfectura Engoliſmenſi.

Secundo, deſignavit ſecretarios concilii reverendos DD. magiſtrum Joannem Bertheau , presbyterum , in ſacra theologiæ facultate licentiatum , archidiaconum Fronſaci in eccleſia metropolitana , & magiſtrum Pertum Sauvaur, presbyterum , canonicum theologalem eccleſiæ cathedralis Aginnenſis.

Tertio, ad diſcutiendas abſentium cauſas & excuſationes , tum ad cauſas particularium audiendas , liteſque & controverſias inter reverendiſſimos DD. epiſcopos, & eorum capitula ſubortas, componendas, vel ad ſynodum referendas, reverendiſſimos DD. epiſcopos, Aginnenſem & Petragoricenſem, conſtituit : quibus adjunxit in ſubſidium reverendos DD. Balthazar Gelas , archidiaconum majorem eccleſiæ cathedralis Aginnenſis; Heliam Pitard , canonicum theologalem Santonenſem , & Henricum Admirault, canonicum Lucionedlem ; qui, ſi quid aſſerretur in præfatos reverendidimos DD. epiſcopos judices conſtitutos, id expenderent , & ad ſynodum referrent.

Theologi, & canoniſtæ.

SEd præcipue ratio habita eſt ab illuſtriſſimo D. metropolitano , & reverendiſſimis epiſcopi theologorum, & canoniſtarum.

Theologi metropolitanæ eccleſiæ nominati ſunt.

Reverendus D. Gilbertus Grimand , canonicus theologus metropolitanus.

Patres , Raimundus de Strictis , & Jacobus Gordonus, prætbyteris ſocietatis Jeſu.

Doctor Henriques de Monnegro , theologus, & canoniſta.

Pater..... Jordanus de Obſerrantia.

Pater Sylveſter Græadis, Recollectus.

Reverendus D. Bernardus Deſpineta , canonicus eccleſiæ Santonenſis , doctor theologus , vocatus ab illuſtriſſimo metropolitano.

Theologi adducti a reverendiſſimo D. epiſcopo Lucienenſi.

Reverendus D. Jacobus de la Boulaye, baccalaureus in ſacra facultate theologiæ Pariſienſis.

A parte cleri Lucionenſis.

Reverendus D. Renatus Favier, canonicus , & ſuccentor Lucionenſis.

Re-

ANNO CHRISTI 1624.

Reverendus D. Hilarius Calier, canonicus, A eleemosynarius Lucionensis.

Theologi adducti a reverendissimo D. episcopo Aginnensi.

Reverendi DD. magistri, Petrus Sauveur, canonicus theologus: Bernardus Daure, & Imbertus Roquier.

Theologi a reverendissimo D. episcopo Pictavensi adducti.

Reverendus D. magister Petrus ..... canonicus ecclesiæ Pictavensis, doctor theologus.

Reverendus D. magister Dionysius Guillotteau, presbyter, canonicus theologalis ecclesiæ Pictavensis.

Theologi a reverendissimo D. episcopo B *Condomiensi.*

Reverendi DD. magistri, Stephanus Margeon, canonicus theologalis Condomiensis: Joannes Daure, presbyter, doctor theologus: Bartholomæus la Fargue, presbyter, doctor theologus.

Theologus Santonensis.

Reverendus D. Elias Pitard.

Theologus Petracoricensis.

Reverendus D. Pichard, canonicus theologalis.

Theologi Malleacenses.

Reverendi DD. F. Valentinus Ourry, monachus, theologus Malleacensis: Hilarius de la C Pommeraye, doctor theologus Parisiensis: Jacobus Vaslin, doctor Parisiensis: Franciscus Bourbon, Augustinianus, doctor Parisiensis: magister Petrus Charon, presbyter, in decretis licentiatus.

Tandem decretum est, primam sessionem habendam esse, die prima Octobris 1624. in ecclesia metropolitana, in qua omnes tum episcopi tum deputati, per manus illustrissimi D. sacratissimam eucharistiam sumerent.

Lectum insuper decretum de modo vivendi, in dicta sessione legendum: edictumque, professionem fidei emittendam ab omnibus in dicta sessione: secundam autem sessionem futuram, die mercurii 9. Octobris, quæ sacra est D divo Dionysio.

Ac antequam surgerent patres, & discederent, jurejurando omnes cum deputatos tum concilii coadjutores, ad petitionem promotorum, constrinxit illustrissimus, ne quid de iis quæ in congregationibus, sive privatis sive publicis, tractarentur, patefacerent, & publicarent. Tunc congregatio finita.

Prima sessio.

ANNO domini millesimo sexcentesimo vigesimo quarto, prima die mensis Octobris, pontificatus sanctissimi D. N. Urbani, divina providentia papæ VIII. anno II. habita E est prima sessio in ecclesia metropolitana sancti Andreæ Burdigalæ, hac veluti forma.

Hora octava præcise illustrissimus & reverendus D. cardinalis metropolitanus pontificalia induit in sacello palatii archiepiscopalis. Non longe ab eodem sacello, in protocubiculo palatii, reverendissimi DD. episcopi comprovinciales, Condomiensis, Engolismensis, Aginnensis, Pictavensis, Petracoricensis & Santonensis, eadem ornamenta cum mitra sumpsere. Procuratores omnes, & theologi, & quicumque primæ congregationi publicæ interfuerant, cum superpelliceis, & almutiis, aliisve ornamentis.

ANNO CHRISTI 162

Quibus paratis, tum accessit capitulum metropolitanæ processionaliter, cujus canonici omnes pluvialibus induti: accessere etiam procuratores ecclesiarum collegiatarum, & sæcularium sancti Severini & sancti Æmiliani. Hinc processum est ad metropolitanam ecclesiam, procedentibus primo, ordine ecclesiastico, procuratoribus collegiatarum, tum cathedralium, tum metropolitanæ, ac tandem reverendissimis DD. episcopis, illustrissimo D. cardinali metropolitano, post omnes, retro populo civitatis.

Cum omnes ad ecclesiam pervenere, decanus & canonici metropolitanæ loca consueta retinuere: procuratores hinc & inde in subselliis canonicorum locum sumpsere: at reverendissimi DD. episcopi, in subselliis in formam hemicycli ante majus altare paululum a terra erectis, & tapetibus ornatis, consedere, illustrissimo D. cardinali metropolitano celebrante pontificaliter in loco a cornu euangelii paulo altius erecto, sub umbella cum assistentibus assidente, deinde ad altare stante.

At ubi ventum circa communionem, ad sacram synaxim accessere primo reverendissimi DD. episcopi, tum deputati metropolitani, deinde omnes ordine pie admodum successere. Quibus peractis, considentibus & reverendissimis DD. episcopis in subselliis sibi paratis, & illustrissimo D. metropolitano, pluviali induto, coram altari in faldistorio, actæ sunt orationes & preces ad præscriptum sacrarum cærimoniarum: in quarum fine habuit concionem Gallico sermone reverendus D. de Grimaud, canonicus theologalis metropolitanæ.

Hinc considentibus, illustrissimo D. metropolitano sub umbella, reverendissimis DD. coepiscopis in subselliis sibi paratis, cum pluvialibus & mitris, unus ex secretariis accessit ad illustrissimum metropolitanum, & ex illius manibus accepit decreta prælegenda: qui suggestum conscendens, ex eo legit primo decretum de aperienda synodo.

Decretum de aperienda Synodo.

ILLUSTRISSIME & reverendissime domine, reverendissimi patres, placetne vobis ad laudem & gloriam sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus sancti, ad tuendam & augendam Christianæ Religionis disciplinam, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, & controversiis componendis provinciæ Burdigalensis, aliisque ex sacris canonibus permissis, sacrum Burdigalense provinciale concilium incipere?

Lecto hoc decreto, alter secretarius, & notarius concilii, accessere ad illustrissimos & reverendissimos DD. episcopos, vota requirentes, hoc modo: placetne vobis, reverendissimi DD. decretum? qui omnes, placet, proferentes: tum idem secretarius & notarius retulerunt ad illustrissimum metropolitanum, decretum patribus placuisse. Quo audito, illustrissimus dominus metropolitanus dixit:

Decretum placuit omnibus patribus: itaque decernimus, provincialis Burdigalensis synodi initium fieri, & jam factum esse.

Tum de mandato illustrissimi metropolitani, secretarius in suggestu legit decretum de modo vivendi.

Decre-

ANNO CHRISTI 1624.

Decretum de modo vivendi.

FRanciſcus, &c. ut ſupra pag. 1689.

Lecto decreto de modo vivendi, ſecretarius alter, & notarius, petierunt a reverendiſſimis DD. epiſcopis : illuſtriſſime, & reverendiſſime D. reverendiſſimi patres, placentne hæc decreta vobis? R. placent.

Quo reſponſo accepto, illuſtriſſimus metropolitanus ait.

Decreta placuerunt, ideo agendæ ſunt Deo gratiæ.

Patres reſponderunt : Deo gratias.

Tunc vocati reverendiſſimi DD. epiſcopi qui ſynodo provinciali intereſſe debent, qui ad prolationem nominis dixerunt, adſum.

Reverendiſſimus D. epiſcopus Condomienſis R. adſum.

Reverendiſſimus D. epiſcopus Engoliſmenſis, R. adſum.

Reverendiſſimus D. epiſcopus Aginnenſis, R. adſum.

Reverendiſſimus D. epiſcopus Sarlatenſis, abfuit.

Reverendiſſimus D. epiſcopus Pictavienſis, R. adſum.

Reverendiſſimus D. epiſcopus Petracoricenſis, R. adſum.

Reverendiſſimus D. epiſcopus Santonenſis, R. adſum.

Reverendiſſimus D. epiſcopus Malleacenſis, abfuit.

Reverendiſſimus D. epiſcopus Lucionenſis aberat a ſeſſione, morbi cauſa.

Reverendiſſimis DD. epiſcopis vocatis, inſurrexerunt in abſentes reverendi domini promotores, hoc modo.

Illuſtriſſime & reverendiſſime domine, cum per literas monitoriales, & per edictum generale illuſtriſſimæ & reverendiſs. V. D. reverendiſſimi DD. epiſcopi omnes provinciæ Burdigalenſis, & reliqui qui de jure ſeu conſuetudine huic ſacræ provinciali ſynodo intereſſe debent, moniti fuerint ut hodierno die in hac ſancta ſynodo adeſſent, pro ejus celebratione juxta formam ſacrorum canonum, & præſertim ſacri concilii Tridentini, ad moderandos mores, corrigendos exceſſus, & controverſias componendas, quæ in hac provincia, moderatione, correctione, & compoſitione indigerent : nonnullique monitionalibus literis, ut reverendiſſimi DD. epiſcopi, Sarlatenſis & Malleacenſis, non parendo, adeo contumaces & negligentes extiterint, ut neque ad hoc ſacrum concilium adfuerint, nec ad ſe excuſandum de juſto impedimento nuncium miſerint : idcirco pro noſtri muneris officio, nos Petrus Peyriſſac & Joannes Nieſſucau ſacræ hujus ſynodi promotores, eorum contumaciam accuſando, inſtamus apud illuſtriſſimam & reverendiſs. D. V. ut reliquos juris gradus progrediatur.

His auditis, illuſtriſs. D. metropolitanus dixit : Admittimus, ni per tres dies hanc ſubſequentes compareant.

Deinde de mandato illuſtriſſimi metropolitani lectum eſt decretum de profeſſione fidei.

Decretum de profeſſione fidei.

INter ingentia illa dona, &c. ut ſupra pag. 1633.

Quo lecto & approbato, profeſſio fidei lecta eſt e ſuggeſtu juxta formam a Pio V. Pont. Max. conceptam, idque ab eodem ſecretario, in eodem ſuggeſtu ſtante. Qua finita, illuſtriſſimus acceſſit ad altare majus, ibique depoſita mitra, genibus flexis, & ſacra evangelia tangens, dixit :

Ego Franciſcus cardinalis de Sourdis, archiepiſcopus Burdigalenſis, Aquitaniæ primas, ea omnia & ſingula quæ a ſacroſancta œcumenica Tridentina ſynodo definita, & ſtatuta ſunt, recipio : necnon veram obedientiam ſummo Romano pontifici ſpondeo & profiteor, hæreſeſque omnes a ſacris canonibus & generalibus conciliis, præſertimque ab eadem ſynodo damnatas, deteſtor & anathematizo, juxta formulam præſcriptam a ſanctiſſimo D. N. Pio IV. Pont. Max.

Quo facto, aſſumpta mitra, & reverentia facta ad altare, & inclinatione ad reverendiſſimos epiſcopos, regreſſus eſt ad locum ſub umbella, ubi librum evangeliorum tenente apertum, & juramenti ſupradicti formam, acceſſere ad illuſtriſſimum, ordine quiſque ſuo, reverendiſs. domini epiſcopi, & idem juramentum, depoſita mitra, & genibus flexis, tactis ſacroſanctis evangeliis, emiſerunt ; deinde omnes officiarii & deputati concilii.

Quibus peractis, de mandato illuſtriſſimi, ſecretarius in ſuggeſtu manens, legit decretum de ſecunda ſeſſione habenda : hoc modo.

Illuſtriſs. & reverend. D. reverendiſs. patres, placetne vobis ſecundam ſeſſionem fore die nona Octobris, menſis præſentis, quæ erit ſacra D. Dionyſii memoriæ colendæ ; ita tamen ut ad aliam diem prorogari poſſit, ſicuti pro rebus concilii bene gerendis conducere videbitur?

Qui omnes, ſecretario & notario vota inquirentibus reſponderunt, placet. Et relatione facta ad illuſtriſs. metropolitanum, ipſe benedictionem ſolennem impertivit, & indulgentias centum dierum e ſuggeſtu per ſecretarium ibidem ſtantem publicari juſſit ; & cuncti receſſere.

Prima Octobris.

Congregatio particularis ſecunda.

EAdem die, prima Octobris, 1624. hora prima a meridie, in ſecretiori conſiſtorio porticus archiepiſcopalis Burdigalenſis habita eſt congregatio privata, in qua tractatum de præcipua materia die ſubſequenti agitanda, nimirum de mattimonio : tum definitum ut reverendiſs. DD. epiſcopi, Condomienſis & .... ſimul & reverendiſs. DD. epiſcopi Pictavienſis & Santonenſis ſimul etiam : ſed in ..... congregationibus, vocatis ad id theologis, qui magis ſibi placerent, ultimum provinciale concilium legerent, & ea quæ ſunt obſervata, notarent ; quæ vero minime, etiam ſeligerent, & quibus viis ea executioni demandarentur, inveſtigarent.

Huic congregationi interfuerunt illuſtriſs. DD. cardinalis metropolitanus, reverendiſſimi DD. epiſcopi, Condomienſis, Engoliſmenſis,

ANNO CHRISTI 1624.

sis, Aginnensis, Pictaviensis, Petracoricensis, Santonensis, sed aberat reverendissimus D. Lucionensis. Vocati sunt ad congregationem quidem doctores.

Secunda die Octobr. 1624.

Tertia congregatio privata.

HOra octava diei secundæ Octobris, 1624. habita est congregatio privata ab illustrissimo, in eodem secretiori consistorio: in qua fuerunt reverendissimi DD. episcopi, Condomiensis, Engolismensis, Aginnensis, Pictavensis, Petracoricensis, Santonensis, Lucionensis, præsentibus duobus secretariis: ibi tractatum de matrimonio in congregatione publica agitando.

Congregatio publica secunda.

DIe secunda Octobris, 1624. hora prima pomeridiana, habita est congregatio secunda publica ab illustrissimo: cui interfuerunt reverendissimi DD. Condomiensis, Engolismensis, Aginnensis, Pictavensis, Petracoricensis, Santonensis, Lucionensis: adfuerunt adjutores concilii procuratores ecclesiarum cathedralium & collegiatarum sancti Severini & sancti Æmiliani. Initio ortum est dissidium inter procuratores cathedralium, & collegiatæ sancti Severini; hi existimantes a latere sinistro ante procuratores cathedralium post metropolitanæ deputatos, se esse confessuros. Quod cum illis denegatum esset a congregatione, abjerunt. Accessit autem reverendus D. Frater Archambaudus Christut, doctor theologus, monachus & subprior monasterii sanctæ Crucis Burdigalensis: qui nomine capituli dicti monasterii, procuratorio exhibito, locum in concilio accepit. Tractatum in hac congregatione de matrimonio, & via investigata & exquisita, quibus pro bono contrahentium & gloria Dei legitime contraheretur, & potestas & jurisdictio ecclesiastica servaretur. Quibus exagitatis, edictum ab illustrissimo ut die sequenti tractaretur de simonia & confidentia, & quibus viis fœdæ labi occurri posset.

Die tertia Octobris.

Congregatio privata quarta.

DIe tertia mensis Octobris, 1624. hora octava, in secretiori consistorio porticus archiepiscopalis, habita est congregatio quarta privata, in qua convenere cum illustrissimo D. metropolitano reverendissimi DD. episcopi Condomiensis, Engolismensis, Aginnensis, Pictavensis, Petracoricensis, Santonensis, Lucionensis: vocati ad hanc congregationem reverendi patres, Gordonus & Raimundus de Strictis, presbyteri societatis Jesu: quibus auditis & exclusis, tractatum de materia sacramenti matrimonii, & necessitate libertatis ad consensum; apertumque ostium ad tractandum de simonia & confidentia

Congregatio publica tertia.

EAdem die tertia Octobris 1624. hora prima pomeridiana, in porticu archiepiscopalis palatii habita est ab illustrissimo D. metropolitano congregatio tertia publica, cui interfuerunt reverendissimi DD. episcopi Condomiensis, Aginnensis, Pictavensis, Petracoricensis, Santonensis, & Lucionensis, cum deputatis capitulorum, & doctoribus, & aliis a reverendissimis DD. adductis. Oratione præhabita, proposuit illustrissimus D. metropolitanus confidentiam & simoniam discutiendam; remediaque exquisivit, quibus pessima lues extingui posset. Res agitata nimis: tum illustrissimus metropolitanus cum necessitatem sacrarum ordinationum rite habendarum exposuisset, in crastinum rem discutiendam & agitandam esse censuit. Soluta autem congregatione, auditis reverendissimis DD. episcopis & eorum adjunctis super necessitate discessionis reverendi D. Balthazar Gelas, archidiaconi majoris ecclesiæ Aginnensis, concessum illi ut a concilio, immo & a civitate discederet.

Hac die reverendissimus Henricus Descoubleau, episcopus Malleacensis, Burdigalam venit, concilio operam daturus, reverendum patrem Burdonum Augustinianum, doctorem Sorbonicum adducens, &..... Charon, doctorem.

Die quarta Octobris 1624.

Congregatio quinta privata.

DIe quarta mensis Octobris 1624. quæ sacra est memoriæ D. Francisci, hora septima matutina, adierunt omnes reverendissimi DD. episcopi, cum illustrissimo metropolitano, ecclesiam patrum Recollectorum: ibi fere omnes sacrum fecere, & concionem doctoris ..... ab illustriss. vocati audiere. Hisque Deo datis, in porticu archiepiscopali, consistorio secretiori, habita est quinta congregatio privata, cui interfuere omnes reverendiss. DD. episcopi, qui in aliis, & insuper reverendiss. D. episcopus Malleacensis, seditque post reverendiss. D. Santonensem, orationeque præmissa, actum primo an reverendi DD. promotores ad privatam congregationem introducerentur, eique interessent: sed..... id fieri non debere. Tractatum inde de sacramento ordinis, quibus modis uti par esset ad constituendos dignos ecclesiæ Dei ministros.

Quarta congregatio publica.

IN eadem porticu archiepiscopali, hora prima a meridie 4. Octobris 1624. habita est ab illustriss. metropolitano quarta congregatio publica, cui interfuerunt omnes reverendissimi, & procuratores, & theologi, actumque de sacramento ordinis rite conferendo, & quo pacto ecclesia Dei ministro zelo Dei accensos retinere possit.

Die quinta Octobris 1624.

Congregatio privata sexta.

HOra septima matutina habita est congregatio privata in loco assignato ab illustr. metropolitano, ubi interfuerunt omnes reverendiss. DD. episcopi, & tractatum de iis qui admittuntur ad tonsuram, & ad ordines, præcipue de titulo patrimonii.

Con-

ANNO CHRISTI 1624.

Congregatio publica quinta.

EADEM die habita est congregatio publica quinta ab illustrisſ. metropolitano, hora consueta, in inferiori aula (ob nimium calorem) cui interfuerunt omnes reverendissimi DD. episcopi, procuratores ecclesiarum, & doctores: tractatum de residentia canonicorum rectorias habentium cum canonicatu: item de præcedentia canonicorum, & dignitatum ecclesiarum ob presbyteratum: item actum de processione generali, crastina die facienda, & quem quisque locum haberet inter procuratores cathedralium. Sed cum res non potuerit definiri, omnes exhortatus est illustrisſ. metropolitanus, ne quis ratione dictæ præcedentiæ aliquas turbas ageret; potius, si irrequieto animo esset, abstinere: eum vero sibi a metropolitano ecclesiæ, honorem concedi, ut si omnes procuratores cathedralium cum superpelliceis & pluvialibus adessent, a sinistris ejusdem ecclesiæ metropolitanæ procederent, a solo decreto metropolitano canonicis retento.

Die dominica sexta Octobris 1624.

HAC die dominica sexta Octobris 1624. illustrisſ. & reverendisſ. D. metropolitanus, cum cappa rubra oblonga, reverendissimi DD. episcopi, cum rocheto & mozetta, canonici metropolitani, & procuratores cathedralium & collegiatarum, & alii a clero deputati, cum superpelliceis, multi cum almutiis, paululum ante octavam horam matutinam, ex palatio archiepiscopali ad ecclesiam metropolitanam accessere, ubi illustrisſ. Metropolitanus & reverendissimi DD. episcopi, cum amictu, pluviali, & mitra, ex sacristia illustrissimi, ad sedilia supra descripta, ante majus altare prodiere, celebrante in pontificalibus, reverendisſ. D. episcopo Condomiensi, suffraganeo antiquiore, & illustrisſ. D. Metropolitano in cathedra sub umbella, cum mitra, & pluviali, sedente.

Lecto euangelio, concio habita est a reverendo patre Raimundo de Strictis, Jesuita: in cujus fine data est absolutio generalis ab illustrisſ. Metropolitano: finita autem missa, omnes ordine episcopi cum pluvialibus & mitris, canonici metropolitani cum pluvialibus a dextra, procuratores cathedralium, & alii ex diversis diœcesibus, a sinistris: parochiæ & conventus Burdigalæ, illustrisſ. Metropolit. sacrosanctum eucharistiæ sacramentum devote gestante, processere a metropolitana recta ad ecclesiam sancti Simeonis usque, ultra quam paululum progressi, & per viam passim S. Georgii nuncupatam in vicum Lupinum ingressi, ad metropolitanam rediere, magna cum lætitia populi, apparatu viarum, applausu omnium, comitantibus omnium magistratuum urbis, solis juratis, cæteris in villas vindemiæ causa digressis.

At a meridie hora tertia, apud Carthusianos, quod is dies consecratus esset memoriæ S. Brunonis, vespertinis horis & precibus interfuerunt, thesauris indulgentiarum ibidem a summo pontifice eadem die concessis participaturi.

Die septima Octobris. 1624.

Congregatio privata septima.

DIE septima Octobris 1624. hora octava matutina, congregatio privata habita est, in qua omnes episcopi convenere: tractatum de litecis dimissoriis.

Congregatio publica.

EADEM die septima Octobris, 1624. in aula inferiori habita est congregatio publica ab illustrisſ. metropolitano, cui astitere reverendissimi DD. episcopi omnes cum deputatis & doctoribus: actum de dimissoriis ad ordines concedendis.

Die octava Octobris, 1624.

Congregatio octava publica.

DIE octava Octobris, 1624. hora octava, habita est congregatio privata ab illustrisſ. D. metropolitano: interfuere reverendisſ. DD. episcopi: abfuit tamen reverendisſ. D. Pictavienſis, morbi causa. Actum adhuc de dimissoriis, & de religiosis spoliatis a superioribus, & ejectis.

Die octava: Congregatio publica septima.

EADEM die octava Octobris, 1624. hora prima post meridiem, in aula inferiori archiepiscopalis palatii, habuit illustrisſ. D. metropolitanus congregationem publicam. Interfuere reverendissimi DD. episcopi, præter reverendum D. Pictavienſem, absentem morbi causa. Tractatum de iisdem dimissoriis, & cœptum agi de officiis divinis, & missa parochiali.

Secunda sessio.

DIE nona mensis Octobris, anno 1624. sacra D. Dionysio, habita est secunda sessio in ecclesia metropolitana. Hora octava matutina illustrisſ. D. metropolitanus indutus cappa rubra, reverendisſ. DD. episcopi Condomiensis, Aginnensis, Petracoricensis, Santonensis, Malleacensis, Lucionensis, induti rocheto & mozetta, comitantibus canonicis metropolitanis, e palatio archiepiscopali in ecclesiam metropolitanam pervenere: ubi illustrisſ. D. metropolitanus accedens ad sedem pontificalem sub umbella, reverendissimi ad subsellia consueta, sine paramentis, sacrum audivere ab reverendissimo D. episcopo Engolismensi in pontificalibus celebratum. Finito sacro, illustrissimus D. metropolitanus induitur pontificaliter, reverendisſ. DD. episcopi in sacristia etiam induuntur pluvialibus & mitris: cumque accessissent ad sedilia consueta, illustrisſ. D. metropolitanus e cathedra descendit, & coram altari precibus consuetis recitatis, denuo ad cathedram ascendens, concionatori benedixit. Auditur concio a reverendo patre Jordano ordinis Observantiæ peracta. Finita concione, archidiaconus Lerinensis posuit decreta publicanda in manu illustrisſ. D. metropolitani: tuncque accedens secretarius unus, prædicta decreta e manibus illustrissimi

ANNO CHRISTI 1624.

accepit, cathedram concionatoris aſcendit, legitque primo quod ſupererat decretorum de profeſſione fidei. Quibus lectis, alter ſecretarius cum notario concilii acceſſit ad reverendiſs. DD. epiſcopos, vota exquirens; qui reſponderunt, placet. Hinc ad illuſtriſs. placita fuiſſe referens ille ſecretarius, illuſtriſſ. D. metropolitanus dixit: decreta placuerunt patribus, ideo agendæ ſunt Deo gratiæ. Patres reſponderunt: Deo gratias.

2. Lectum caput de ſacramento matrimonii: quo finito, ſecretarius exquiſivit vota, ut prius, a reverendiſſ. DD. reſponderunt ſibi decreta placere: quod altius pronunciatum ab illuſtriſſimo, decreta placuerunt; agendæ ſunt Deo gratiæ. Patres dixerunt, Deo gratias. B

3. Lectum eſt decretum de ſimonia & confidentia. Finita lectione, exquiſita ſunt vota, ut prius, relatumque decreta placuiſſe, & Deo gratias agendas eſſe.

4. Lectum eſt caput de ordine. Finito capite, exquiſita vota, placuere decreta, & dictum ab illuſtriſſimo: Decreta placuere patribus, ideo agendæ Deo gratiæ. Reſponderunt patres: Deo gratias.

Tunc lectum decretum de ſeſſione tertia, hoc modo:

Illuſtriſſime domine, reverendiſſ. patres, placetne vobis tertiam ſeſſionem futuram die decima octava labentis menſis Octobris, quæ D. Lucæ euangeliſtæ claræ momoriæ conſecratur? C exquiſitis votis a patribus, dictum ab omnibus: placet.

Antequam aſſurgeret illuſtriſſimus, & reverendiſſimi patres diſcederent, promotores concilii inſtitere contra reverendiſſimum D. epiſcopum Sarlatenſem; quod cum debite fuerit monitus, tamen ad concilium non acceſſerit, neque procuratorem miſerit, excuſationes, ſi quas haberet, relaturum; ac proinde contra eum ut procederetur juxta formam juris, in abſentes latam, petierunt. Quibus illuſtriſſ. D. metropolitanus reſpondit: procedatur.

Tum benedictione ſolenni conceſſa, & indulgentiis centum dierum publicatis, illuſtriſſ. D. metropolitanus, reverendiſſimi patres, in ſacriſtiam diſceſſere. D

Congregatio publica octava.

DIE nona Octobris, 1624. hora prima pomeridiana, in aula inferiori habita eſt congregatio publica octava ab illuſtriſſimo metropolitano: interfuere reverendiſſ. DD. epiſcopi, Condomienſis, Engoliſmenſis, Petracoricenſis, Santonenſis, Malleacenſis, & Lucionenſis, cum procuratoribus, & doctoribus. Abfuere, morbi cauſa, reverendiſſimi DD. Aginnenſis, & Pictavienſis: tractatum de vita & moribus clericorum. At quia illuſtriſſ. D. metropolitanus invitarat denuo capitulum Sarlatenſe, ut E eligeret quem vellet ad concilium mittendum: acceſſit reverendus D. Joannes de Carbonniere de Jayac, decanus eccleſiæ Sarlatenſis, a quo exhibito procuratorio, coque diſcuſſo, repertum eſt eum procuratorem fuiſſe conſtitutum a definitoribus cleri Sarlatenſis, non autem a capitulo. Admiſſus eſt tamen in concilium, penſata qualitate viri, & rerum agendarum prudentia. Surrexere tum promotores, qui, quod reverendiſſimus D. Sarlatenſis ad concilium provinciale neque veniſſet, neque miſiſſet, petiere ut tertia pars fructuum A epiſcopatus Sarlatenſis, fabricæ eccleſiæ Sarlatenſis per concilium addiceretur. Actum promotoribus conceſſum eſt. ANNO CHRISTI 1624.

Die decima Octobris, 1624.

Congregatio privata nona.

DIE decima Octobris, 1624. hora octava matutina, habita eſt ab illuſtriſſimo D. metropolitano congregatio privata, cui interfuerunt reverendiſſimi DD. Condomienſis, Pictavienſis, Petracoricenſis, Santonenſis, Malleacenſis, & Lucionenſis, reverendiſſimis DD. Engoliſmenſi & Aginnenſi morbi cauſa abſentibus. Tractatum de officiis divinis.

Congregatio publica nona.

DIE decima Octobris, 1624. hora prima pomeridiana, habita eſt ab illuſtriſſimo D. metropolitano congregatio publica nona in aula inferiori. Reverendiſſimi DD. epiſcopi interfuere præſentes. Reverendiſſ. DD. Engoliſmenſis, Aginnenſis & Pictavienſis abſentes, morbi cauſa: tractatum de capellis, & prioratibus ſimplicibus: item de officiis canonicorum.

Congregatio privata decima.

C DIE undecima Octobris 1624. hora octava matutina, habita eſt congregatio privata ab eodem illuſtriſs. D. metropolitano: cui interfuere reverendiſs. DD. epiſcopi, præter Aginnenſem abſentem, morbi cauſa. Actum de capitulis.

Congregatio publica decima.

DIE undecima Octobris 1624. hora prima pomeridiana, in inferiori aula archiepiſcopalis palatii habita decima congregatio publica ab eodem illuſtriſſimo D. metropolitano, cum omnibus reverendiſſimis DD. epiſcopis, præter Aginnenſem & Pictavienſem, morbi cauſa: adfuere etiam procuratores, & doctores. D

Initio congregationis acceſſit reverendus D. Paſchalis de la Brouſſe, presbyter, canonicus eccleſiæ Sarlatenſis, doctor theologus, qui procuratorio capituli ſui exhibito, & probato, locum accepit in concilio.

Tractatum de rebus ad capitulum pertinentibus: maxime agitatum de fructibus canonicatuum, (quos Groſſos vocant) fabricæ applicandis, accedente abſentia canonicorum: neque tamen res deciſa, ſed in alium diem dilata a concilio, non ſine cauſa. Lecta in fine congregationis bulla S. D. N. papæ Gregorii XV. lata in religioſos ordinarii juriſdictioni, ratione adE miniſtrationis ſacramentorum ſubjectos: tum ſoluta quæſtio eſt, & congregatio.

Congregatio privata undecima.

DIE duodecima Octobris 1624. hora ſeptima matutina, habita eſt congregatio privata. Interfuere cum illuſtriſſimo metropolitano reverendiſſimi DD. epiſcopi, præter reverendiſſimum D. Aginnenſem, morbi cauſa abſentem. Tractatum & concluſum de iis quæ ad capitula eccleſiarum pertinent.

Con-

ANNO CHRISTI 1624.

Congregatio publica undecima.

DIE duodecima Octobris 1624. in aula inferiori, hora prima pomeridiana, habita est congregatio publica, cui interfuere illustrissimus D. metropolitanus, reverendiss. DD. episcopi Condomiensis, Petracoricensis, Santonensis, Malleacensis, & Lucionensis; absentibus aliis morbi causa. Adfuere etiam procuratores ecclesiarum, & doctores. Tractatum de festis, & rectoris ecclesiarum.

Dominica decima tertia 1624.

DIE dominica 12. Octobris 1624. illustrissimus D. metropolitanus, & reverendissimi DD. episcopi, visitarunt ecclesias designatas pro indulgentiis acquirendis in civitate Burdigalensi, hora matutina, ad instar ecclesiarum Romanarum: solenni sacro & concioni verbi Dei interfuerunt in ecclesia D. Petri Burdigalensis: nihil aliud actum eo die.

Congregatio privata duodecima.

DIE 14. Octobris 1624. hora matutina, in palatio archiepiscopali habita est congregatio privata ab illustrissimo D. metropolitano: interfuere reverendissimi DD. episcopi omnes: actum adhuc de capitulis, festis, confratriis, & aliis rebus.

Congregatio publica duodecima.

DIE 14. Octobris 1624. hora prima pomeridiana, congregatio publica habita est ab eodem illustrissimo D. metropolitano in aula inferiori. Adiere reverendissimi DD. episcopi, præter reverendissimum D. Engolismensem, & Pictaviensem: adfuerunt etiam procuratores ecclesiarum, & doctores. Actum de variis rebus.

Congregatio privata decima tertia.

DIE 15. Octobris 1624. hora matutina, in palatio archiepiscopali, habita est congregatio privata ab illustrissimo D. metropolitano, cui interfuere omnes reverendissimi DD. Actum variis rebus.

Congregatio publica decima tertia.

DIE 15. Octobris 1624. hora prima pomeridiana, congregatio publica habita est ab eodem illustrissimo D. metropolitano, in aula inferiori palatii archiepiscopalis: adstitere omnes reverendissimi DD. episcopi, præter reverendissimum D. Pictaviensem, morbi causa absentem: actum etiam ibi de variis rebus, præcipue de episcopis. Sed postularunt quidam ex procuratoribus capitulorum, ut decreta quæ a patribus in congregationibus privatis definiuntur, eadem postea in congregatione publica, die præcedente sessionem, legerentur: non enim in ipsa sessione se posse audire quæ decreta sunt, ni prius ipsi eadem in congregatione audiant. Inter quos procuratores surgit D. de Pitard, canonicus theologalis Santonensis, procurator capituli dictæ ecclesiæ, contendens, omnes procuratores capitulorum in concilio, in rebus conciliariis de dirigendis, vocem decisivam habere, præjudiciumque capitulis ea propter inferri: idque probare nisus, tum autoritate scripturæ, tum quod id non clare in conciliis generalibus & ab ecclesia definitum. Quod cum unanimi consensu patrum exploderetur, utpote judicatum jam, & ab ultimo concilio definitum, a summoque pontifice declaratum, & ab ecclesia observatum, in ea verba ausus est prorumpere: nimirum neque papam, neque episcopos de hac re judicare posse, quod in lite partes essent, papamque in favorem episcoporum semper judicaturum. Cui cum obsisterent reverendissimi DD. episcopi, addidit ipse etiam se majora dicturum, vel etiam pejora, asserens, pro confirmatione suæ opinionis, regem Christianissimum in consistorio suo existentem, nullam ferre sententiam, nec posse, secundum bene regulatam rationem, ni prius numeret consilia & vota senatorum. Quæ cum valde aliena judicarentur a patribus, soluta congregatione, dilata sunt in crastinum decidenda.

ANNO CHRISTI 1624.

Congregatio privata decima quarta.

DIE decima sexta Octobris, anno domini 1624. in palatio archiepiscopali habita est congregatio privata. Interfuere illustrissimus D. metropolitanus, reverendiss. DD. episcopi omnes. Actum de prolatis a D. de Pitard, missusque a parte concilii qui eum exquireret: cui deinde in congregatione privata sistenti, ab illustrissimo metropolitano ostensum quam longe abesset a vero, & a definitionibus sacrorum conciliorum: proinde hanc mentem deponeret, curaretque satisfacere in congregatione publica; ea quæ hesterna die attulerat, sane male prolata, retractaret, vel ita a se dicta explicaret, ut in bonam partem a patribus & cæteris procuratoribus acciperentur. Cæterum, concilium existimare, nullo modo eum cogitasse proterve aliquid contra praxim ecclesiæ communem moliri: attamen concilium decreturum super iis hoc modo:

Sacro approbante concilio, decretis ultimi concilii provincialis Burdigalensis inhærentes, opinionem quorumdam, qui ausi sunt asserere, præter episcopos, quosdam etiam alios habere vocem decisivam in concilio provinciali, ut erroneam judicamus: quibuscumque deinceps eamdem proponere, in concionibus agitare, docere, & tenere prohibentes.

Quibus respondit ipse D. de Pitard, se hujusmodi verba protulisse, non quod a summo pontifice reclamaret, vel a debita observantia & obedientia erga sanctam sedem a se debita, deficeret; & ab ecclesia, quam & verbis & scriptis propugnarat, vel tantillum deflecteret: sed fervore & zelo partium capitularium sustinendarum delatus, rationibus in contrarium allatis adductus, ea utrimque protulisse. Cæterum, se in congregatione publica acturum, ut quæcumque aliena forsan de se audirentur, verbis dissolveret, & plene concilio satisfaceret, omnia sua dicta & scripta ecclesiæ judicio subjiciendo.

Congregatio publica decima quarta.

DIE decima sexta Octobris, anno domini 1624. in aula inferiori habita est congre-

ANNO CHRISTI 1624.

gatio publica. Interfuere omnes, illuſtriſſimus metropolitanus, & reverendiſſimi DD. epiſcopi, præter D. Pictavienſem, morbi cauſa abſentem: actum de variis rebus, & conceſſum ut decreta in congregatione publica legerentur die præcedente ſeſſionem. Præterea reverendus de Pitard, theologus canonicus Santonenſis, ita ac promiſerat in congregatione privata, illuſtriſſimo D. & reverendiſſimis DD. epiſcopis, & omnibus, ſuper iis quæ de voce deciſiva & papa ante dixerat, plene ſatisfecit.

Congregatio privata decima quinta.

DIE decima ſeptima Octobris 1624. in palatio archiepiſcopali habita congregatio privata: interfuere omnes, illuſtriſſimus, & reverendiſſimi DD. epiſcopi. Actum variis de rebus.

Congregatio publica decima quinta.

DIE decima ſeptima Octobris 1624. in aula inferiori habita congregatio publica: interfuere omnes, præter D. Pictavienſem, morbi cauſa: adfuere procuratores: lecta deinde decreta hucuſque a digreſſa, conceſſumque procuratoribus capitulorum, ſi quid haberent quod dicerent, notario concilii ſignificarent. Quibus dictis, reverendus decanus metropolitanus cum aliis ejuſdem eccleſiæ procuratoribus, ea retulit quæ ad capitulum hujuſmodi eccleſiæ videbantur pertinere: cui reſpondit illuſtriſſimus. Dicta conciliorum & reſponſa continentur in actis coram notario concilii præfectis, quæ juſſit illuſtriſſimus præſentibus actis concilii inſeri, ut ſequitur.

a *Forte*, digeſta. H.

Proteſtatio Jacobi Deiſaigues, decani eccleſiæ Burdigalenſis, nomine capituli, ne decreta in hoc concilio vel jam facta, vel in poſterum facienda, eccleſiæ ſuæ juribus & privilegiis noceant. Quod inſtrumentum, quia Gallico idiomate conceptum eſt, hic omiſimus.

Tertia ſeſſio, die decima octava Octobris, 1624.

DIE decima octava menſis Octobris, anno domini 1624. in eccleſia metropolitana Burdigalenſi, habita eſt tertia ſeſſio concilii provincialis, hoc modo; hora octava matutina, omnibus paratis, adfuere omnes in palatio archiepiſcopali reverendiſſimi DD. epiſcopi, excepto reverendiſſimo D. Pictavienſi: convenere procuratores eccleſiarum, & doctores, & capitulum metropolitanæ, cum ſuperpelliceis & almutiis. Hinc proceſſum ad metropolitanam ubi quiſque in loco aſſueto conſtitutus: reverendiſſimus D. epiſcopus Aginnenſis ſacrum ſolenne celebravit: quo perfecto, illuſtriſſimus D. metropolitanus, in cathedra, & reverendiſſimi DD. epiſcopi pontificalibus in ſubſelliis, indutí, precibus ſolum perfectis, concioni a patre reverendo Bourdono Auguſtiniano aſtitere. Tuncque archidiacono Lerinenſi in manibus illuſtriſſimi D. metropolitani decreta reponente, acceſſit ad illuſtriſſimum D. metropolitanum unus ex ſecretariis, qui accipiens de manibus illius decreta legenda, cum debitis inclinationibus ſuggeſtum conſcendit, decreta legit, & publicavit. Ad ſingula notis exquiſitis per alterum ſecretarium in præſentia notarii concilii, reſponderunt, placet: quibus illuſtriſſimo D. metropolitano nunciatis, pronunciavit: decreta placuerunt patribus: ideo gratiæ Deo agendæ. Reſponderunt: Deo gratias. Decreta autem lecta ſunt de reſidentia paſtorali, de officiis divinis, de vita & honeſtate clericorum, de parochis, de prioratibus, & capellis, de canonicis & capitulis, de prædicatione verbi Dei, de epiſcopis. Tandem lectione decretorum perfecta, lectum decretum de prorogatione concilii: hoc modo:

Illuſtriſſime & reverendiſſime D. reverendiſſimi patres: placetne vobis ad omnia accurate pertractanda & abſolvenda, præſentis ſeſſionis prorogationem, ſeu continuationem fieri, & in diem Jovis 24. præſentis menſis Octobris transferri? votis exquiſitis, reſponderunt: placet. Hinc data eſt benedictio ſolennis ab illuſtriſſimo D. metropolitano, & publicatæ indulgentiæ centum dierum: ſurrectiſque patribus, perfecta ſeſſio eſt, & cuncti abſceſſere. Quia vero hora prima pomeridiana inſtabat in fine ſeſſionis, nihil actum a meridie.

Congregatio privata decima ſexta.

DIE decima nona Octobris, 1624. habita eſt congregatio privata in palatio archiepiſcopali, hora matutina. Adfuerunt omnes, illuſtriſſimus D. metropolitanus, & reverendiſſimi DD. epiſcopi, præter reverendiſſimum Lucionenſem. Actum de abſentia reverendiſſimi D. epiſcopi Sarlatenſis, & de vicario generali in diœceſi Sarlatenſi conſtituendo, ad inſtantiam promotorum. Cumque reverendiſſimi DD. epiſcopi, Aginnenſis & Petracoricenſis, judices ſuper exculationibus abſentum conſtituti, ex auditione reverendi D. decani Sarlatenſis eccleſiæ a clero deputati, & reverendi domini de Brouſſe, canonici ejuſdem eccleſiæ a capitulo deputati, an concilium retuliſſent, duodecim parochias circiter, omnino parochis deſtitutas, & harum eccleſias dirutas eſſe, plures vero alias nomine fiduciario occupatas, vicariumque generalem ab epiſcopo Sarlatenſi in ſua abſentia regularem Carmelitam Hiſpanum conſtitutum eſſe: omnibus agitatis, & penſatis, promotores inſtitere hoc modo:

Promotores ſacræ ſynodi provincialis Burdigalenſis requirunt, reverendiſſimum D. Sarlatenſem epiſcopum, ob abſentiam ejus vere contumacem, tertia parte fructuum, quos ipſe anno, ex eccleſia cui præeſt, perciperet, privari, fabricæ eccleſiæ cathedralis Sarlatenſis applicanda.

Unde ſententia lata hoc modo ſequitur.

FRANCISCUS, miſeratione divina, S. R. E. tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis de Sourdis, & ſanctæ ſedis apoſtolicæ gratia archiepiſcopus Burdigalenſis, Aquitaniæ primas, in concilio provinciali Burdigalæ exiſtenti, definientes:

Audita inſtantia promotorum concilii, & accepta relatione & probatione canonica ſuper reverendiſſimi Sarlatenſis epiſcopi ſuffraganei noſtri abſentia, & contumacia, variiſque Sarlatenſis diœceſis eccleſiis partim ſolo æquatis, & rectoribus deſtitutis, partim a primis loci viris nomine fiduciario intercedente occupatis, exceſſibus denique, ac incurioſo eccleſiæ regimine, ita ut ipſe Sarlatenſis epiſcopus diſcenens, in ea regularem Carmelitam,

natio-

ANNO CHRISTI 1624.

natione Hiſpanum, vicarium generalem conſtituerit: nos, ne diutius tanta patiatur eccleſia Sarlatenſis diſpendia, decernimus vicarium generalem in dicta diœceſi..... concilii conſtituendum eſſe, prout jam ad animarum ſalutem, & eccleſiarum optimum regimen animum intendentes; egregium virum, Magiſtrum Joannem de Carbonniere de Jayac, presbyterum, in juribus baccalaureum, decanum eccleſiæ Sarlatenſis, ſufficientem, capacem & idoneum, & cujus experientia in rebus eccleſiæ bene gerendis perſpecta eſt & nota, vicarium generalem diœceſis Sarlatenſis in ſpiritualibus & temporalibus per annum dumtaxat dicimus, facimus, & creamus: Eidem præcipue mandantes & injungentes ut ſtatim atque Sarlatum ex concilio provinciali redierit, omnium eccleſiaſticorum ſynodum cogere aggrediatur, ut in ea cuncti diœceſani, capitula ſcilicet, priores, rectores, & alii eccleſiaſtici, qui de jure, vel conſuetudine ſynodo Sarlatenſi intereſſe debent, ex omnibus ſacerdotibus eum ſyndicum totius diœceſis eligant & conſtituant, quem capacitate, probitate, & zelo ita commendari norint, ut impenſis communibus in eos qui ſordidæ confidentiæ nomine beneficia occupant & expilant eccleſiaſtica, debitis juris remediis, etiam vocato brachii ſæcularis auxilio, agere ſollicite valeat; tamdiuque negotium perſequatur, quoad amotis confidentiariis & expilatoribus, eccleſiis hujuſmodi eccleſiaſtici capaces & idonei debita impendentes obſequia conſtituantur: conſtituti vero, & pacifice beneficia obtinentes, ex fructibus dictorum beneficiorum impenſas in litibus diſceptandis a clero ſupportatas, ipſi clero rependant: ac inſuper curet idem vicarius generalis, ut eccleſiarum omnino deſtitutarum, in quibus, fugiente paſtore, pravitas hæret hæretica, decimæ, & quicumque proventus retineantur, & ſequeſtri ponantur, in reſtaurationem & reædificationem convertendi: provideatque omnibus melioribus viis & modis, ut deinceps divina officia in hujuſmodi eccleſiis perſolvantur, & prædicatio orthodoxæ fidei, languescentes animas, efficaci verbo percuſſas, ſanet tandem, & eccleſiæ reſtituat: omnia denique obſervet quæ ad tollendos exceſſus & ruinas reſervandas plurimum valere, pro prudentia judicabit. Committentes eidem eo nomine & concedentes omnia & ſingula quæ de jure vicariis generalibus diœceſum dari, committi, & concedi ſolent præſentibus; eadem pro expreſſis habentes ita ac ſi de verbo ad verbum inſererentur ad regimina eccleſiæ neceſſaria plene dirigenda, de omnibus a ſe geſtis per ſemeſtrem, nos certiores faciendo. Hinc revocamus quoſcumque vicarios generales ab ipſo Sarlatenſi epiſcopo conſtitutos. Cæterum, quia idem epiſcopus Sarlatenſis ſuffraganeus debite monitus præſenti concilio adeſſe, noluit accedere, & adhuc contumaciam extendit, ſacrum concilium contemptui habens: nos ſacris canonibus innitentes, tertiam partem omnium & quorumcumque fructuum & obventionum unius anni epiſcopatus Sarlatenſis prædicto ſuffraganeo contumaci ſubtrahendam eſſe decernimus, prout præſenti decreto auferimus, detrahimus, eamdem fabricæ eccleſiæ Sarlatenſis attribuentes & applicantes: eoque fine, per ſequeſtrationem fructuum, proventuum, & obventionum hujuſmodi, debitis juris remediis utendo, procedendum eſſe præcipimus, vocato adhoc poteſtatis ſæcularis auxilio. Datum Burdigalæ in concilio provinciali, die decima nona Octobris, anno domini 1624.

ANNO CHRISTI 1624.

Decrevere tamen patres, ſubſequentem clauſulam præſenti regiſtro inſerendam.

Non abnuimus tamen, ſacro annuente concilio, quum ſe prædictus ſuffraganeus per tres menſes ab hinc Burdigalem appulerit, vel excuſationes per ſe, vel procuratorem debite conſtitutum, legitimas & probatas attulerit, & decretis concilii provincialis ſubſcripſerit, hujuſmodi applicationis & fructuum ſequeſtrationis debito gratioſe liberetur.

Ad libellum autem ſupplicationum ſyndici capituli cathedralis Sarlatenſis, neceſſitatem prædictæ eccleſiæ, & ruinas imminentes exponentis, ac pecunias ex non comparitione ad ſynodos diœceſanas, poſtulantis, ut fabricæ eccleſiæ applicarentur; hæc edixere patres.

Reſtaurationi eccleſiæ Sarlatenſis providentes, decernimus, omnes & ſingulas pecuniæ ſummas nondum ſolutas ratione..... ſive comparitionis eccleſiaſticorum diœceſis Sarlatenſis, tum ad ſynodos antea habitas, tum ad ſynodum proximiorem, juſſu præſentis concilii habendam, proventuras, fabricæ ejuſdem eccleſiæ applicandas, prout ex hoc tempore addicimus, [a] ſupplicamus. Actum in congregatione privata concilii provincialis Burdigalæ, die decima nona menſis Octobris 1624.

a) *Lege*, applicamus. H.

Congregatio privata decima ſeptima.

EADEM die decima nona Octobris, 1624. non eſt habita congregatio publica, ſed privata, in palatio archiepiſcopali. Interfuere omnes, præter reverendiſſimum D. Lucionenſem. Actum de monachis, & variis rebus.

Dominica vigeſima Octobris 1624.

Congregatio privata decima octava.

DIE dominica, vigeſima Octobris 1624. hora matutina, non eſt habita ulla congregatio: a meridie habita eſt congregatio privata. Actum de variis rebus, ac præcipue relatum eſt negotium concubinatus domini de Saugean, Burdigalenſis, qui in concubinatu notorie monitus ab illuſtriſſ. Metropolitano, futurus excommunicatus, nullaque pœnitentia motus, inſordeſcebat. Actum in concilio, ut iis benedictionibus præveniretur, quibus vel ipſa pervicacia, ſi adeſſet, miteſceret; datumque in mandatis uni ex ſecretariis, & notario concilii, ut hominem convenirent, miſerrimum ſtatum in quo volutabatur, repræſentarent; nulloque eum majori bono poſſe privari, quam ab uberibus dulcedinis matris eccleſiæ avulſum eſſe, quæ tamen illi conatum offerebat [b] exſurgendæ, ſi ſuperba ſupercilia & contumacia, Deo, eccleſiæ, ac paſtori ſummitteret, & a ſe tanti mali cauſas arceret; e contra vero omnia mala, ni reſipiſceret, in eum occaſura.

b) *Forte*, exſurgendi. H.

Congregatio privata decima nona.

DIE vigeſima prima Octobris 1624. habita eſt congregatio privata: interfuere om-

ANNO CHRISTI 1624.

omnes, præter Lucionenſem : tota congregatio occupata fuit in diluendo ſcelere ſeneſcalli Santonenſis : pro cujus memoria hæc regiſtro inſita.

Cum ad concilium querelæ allatæ fuiſſent de exceſſibus irreligioſis domini temporalis baronis d'Authon, Santonenſis ſeneſchalli, quod eo temeritatis paucis ante diebus deveniſſet, ut in ipſa eccleſia Caſtelli inſulæ d'Oleron, infra miſſarum ſolennia, concionatorem ordinis patrum Recollectorum, & ex ipſo ſuggeſtu concionantem, deturbaret, & verbo Dei obſtruens multa inclamaſſet, & patochum, ut ſacroſanctum miſſæ ſacrificium perficeret, coegiſſet: unde concilium, murum ſe pro eccleſia Dei opponens, quo patrati ſceleris pœnas..... in caput autoris a rege Chriſtianiſſimo poſtulavit infundendas, autorem ſceleris deferri ſatagebat: accidit ut ipſe Santonum ſeneſchallus, cum domino temporali de Pons, & marchione de Roitelin, qui eum comitati ſunt, ſalutaribus motibus quaſſatus Burdigalam appulerit, pœnas ſceleris a) declamaturus. Quare concilium ipſum, licet juſtitiam indutum, miſericordia etiam præventum eſt. Accedens igitur baro ſeneſchallus, & ingreſſus concilium, aſſidentibus patribus, timore judicii divini correptus, flexis in pœnitentiam genibus, peccatum ſuum confeſſus eſt, veniam deprecatus, & criminum abſolutionem. Quibus viſis & auditis, illuſtriſſimus D. metropolitanus, de conſilio & aſſenſu reverendiſſimorum patrum, eumdem baronem nomine proprio interpellans, ut ſurgeret, & ſtaret, curavit; iiſque ſermonibus pœnitentem accepit, quibus turbatam & quaſſatam conſcientiam lenire exiſtimavit, præclara nimirum illius facinora, & bene anteactæ vitæ, pro Dei gloria, & Chriſtianiſſimo Franciæ ſtatu, recordationem efficere, ut tanto mitius in delendo facinore tractaretur a concilio, quanto fortius ſpes, e pœnitentiæ tenebris, protegendæ demum a ſe eccleſiæ Dei concipiebatur. Quapropter cum & reatum agnoſcens, pœniteret, & reſipiſcens omnia officia pro tuenda fide orthodoxa offerret: concilium, quantum in ſe erat, hanc noxam ab illo arcere, eumque pro ſalutari pœnitentia & abſolutione accipienda, monitis denique ſalutis ſuſcipiendis, ad reverendiſſ. D. epiſcopum Santonenſem ordinarium ſuum remittere. Quibus ipſe baro exhilaratus, gratias agens concilio, & confidens, ſe, autore Deo, tanto majora pro eccleſia Dei ſubiturum, quanto ſe ab obedientia ſanctæ matris ſubduxerat, e concilio diſceſſit. Hinc læti patres, quod homo potens, clarus, juſtitiæ Santonenſis primus, officio reſtitutus, exemplo obedientiæ præclaro, plurimos ad debita revocaret obſequia.

a) *Forte*, declinaturus. H.

Congregatio privata decima.

EAdem die habita eſt congregatio privata, hora ſecunda pomeridiana, in reditu ab oratione habita per primarium collegii Aquitanici, in aula publica ejuſdem collegii: interfuere illuſtriſſimus D. & reverendiſſ. DD. epiſcopi. Actum de variis conſtitutionibus, & unionibus.

Congregatio privata vigeſima prima.

DIe vigeſima ſecunda Octobris 1624. in palatio archiepiſcopali, hora matutina, habita eſt congregatio privata. Illuſtr. D. Metropolitanus, & reverendiſſ. DD. epiſcopi omnes interfuere. Lecta decreta facta ab ultima ſeſſione, reſponſumque ad libellum ſupplicationum, presbyterorum præbendatorum, metropolitanæ antea oblatum: quo petebant ut almutiis & cappis nigris uti liceret ad præſcriptum ultimi provincialis. Re diſcuſſa ab reverendiſſimis Aginnenſi, Petracoricenſi, judicibus controverſiarum, & relata ad ſynodum, pronunciatum hoc modo.

Auditis in concilio provinciali procuratoribus & deputatis eccleſiæ metropolitanæ, nos ultimi provincialis decretum exequentes, decernimus ut ante dicti presbyteri præbendati, aliique dictæ eccleſiæ perpetuo inſervientes, almutiis & cappis nigris pro diverſitate temporis induantur & ornentur: differentia ſit tamen aliqua in almutiis, & in cappis, nulla ſint paramenta diverſi coloris: non autem intendimus ex hoc, aliquod jus prædictis præbendatis acquiſitum ad potiora ſtipendia expetenda, aut præeminentias & prærogativas alias in eadem eccleſia obtinendas: ſed eadem prorſus jura quæ antea, ipſis præbendatis competebant. Actum Burdigalæ, in congregatione privata concilii provincialis, die 22. Octobris 1624.

Congregatio publica ultima.

DIe vigeſima ſecunda Octobris 1624. hora prima pomeridiana, in aula inferiori habita eſt congregatio publica ultima. Interfuere reverendiſſimi: actum variis de rebus, & relicta pars decretorum hactenus conditorum.

Congregatio privata vigeſima tertia.

DIe vigeſima tertia Octobris, anno domini milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quarto, hora matutina octava, in palatio archiepiſcopali habita eſt congregatio privata. Interfuere reverendiſſ. DD. epiſcopi, Condomienſis, Engoliſmenſis, Aginnenſis, Pictavienſis, Petracoricenſis, Santonenſis, Malleacenſis, Lucionenſis. Actum de decretis in fine concilii ferendis, & aliis rebus, tum præcipue de libris Milhardi de caſibus conſcientiæ editis, interdicendis; actumque decretum hujuſmodi.

Cenſura librorum Milhardi.

QUia vero inter caſus conſcientiæ a Petro Milhardo vulgari ſermone in lucem editos, multa ſunt quæ potius animas puſillorum offendunt, quam ædificant, dum ſimoniæ & uſuræ circumſtantias ita delineat, ut ejuſmodi peccatis quaſi viam aperire magis quam præcludere videatur: necnon libertinis anſam aliquam dedere, prætextu pravæ multorum conſuetudinis, impune violandi generalia illa præcepta eccleſiaſtica de audiendo ſacro diebus feſtis, & de jejunando quadrageſimæ temporibus: nos his aliiſque permultis de cauſis lectionem librorum omnium quos prædictus Milhardus, de caſibus conſcientiæ quovis idiomate conſcripſit, & quocumque titulo cenſeantur, omnibus provinciæ fidelibus omnino interdicimus: invigilentque ordinarii, cenſuris, cum opus fuerit, adhibitis, ne ejuſmodi

ANNO CHRISTI 1624.

modi aut aliis erroribus ſibi commiſſæ plebes A inficiantur.

Congregatio privata vigeſima quarta.

DIe vigeſima tertia Octobris, 1624. in palatio archiepiſcopali habita eſt alia congregatio privata, ut dictum fuerat in præcedenti, inter reverendiſſimos DD. epiſcopos, cum illuſtriſſimo D. metropolitano. Interfuerunt reverendiſſimi DD. Condomienſis, Pictavienſis, Petracoricenſis, Santonenſis, Malleacenſis. Lecta ſunt ibi decreta de propaganda fide, viſitatione, fine concilii; & actum de variis rebus quæ ad finem concilii & ſeſſionem pertinebant: ac præterea actum de conſervatione jurium epiſcopalium; hincque ſubſequens B decretum.

NOs in concilio provinciali exiſtentes & definientes; cum ad ea quæ paſtoralia jura cuilibet epiſcopo in propria diœceſi conſervanda pertingunt, animum intenderemus, & ut nulla ex parte imminuerentur, provideremus: hinc declaramus, nulli epiſcopo prætextu cujuſvis abbatiæ, prioratus, aut alterius beneficii ab eo poſſeſſi, licitum eſſe uti baculo paſtorali in divinis officiis, niſi intra ſuam diœceſim fuerit prædictum beneficium: vel niſi in eodem plenam & epiſcopalem habuerit juriſdictionem, vel forte quoad hoc ſpeciali privile- C gio apoſtolico ſit munitus. Datum Burdigalæ, in congregatione privata concilii reverendiſſimorum epiſcoporum comprovincialium, die vigeſima tertia Octobris 1624.

Continuatio ſeſſionis tertiæ.

DIe Jovis, vigeſima quarta menſis Octobris, anno domini milleſimo ſexenteſimo vigeſimo quarto, fuit continuatio tertiæ ſeſſionis, ac tandem concluſum concilium. Hora ſeptima matutina, illuſtriſſimus D. metropolitanus, reverendiſſimi DD. epiſcopi omnes, canonici metropolitani, procuratores eccleſiarum, & doctores & officiales concilii, e pa- D latio archiepiſcopali in metropolitanam proceſſere: ibique reverendiſſimus D. Pictavienſis ſacrum ſolenne fecit de beata virgine, illuſtriſſimo D. metropolitano, in cathedra ſub umbella, reverendiſſimis DD. epiſcopis in ſubſelliis paratis, aſſidentibus. Perfecto ſacro, amictis pontificalibus indutis, precibus de more actis, reverendiſſimus D. epiſcopus Aginnenſis habuit concionem dilucidam in fine concilii, de eccleſiæ fortitudine, unione epiſcoporum, & totius cleri. Qua feliciter & fructuoſe perfecta, unus ex ſecretariis acceſſit ad illuſtriſſimum, de manu illius decreta ſuſcipiens; quibus acceptis, ſuggeſtum conſcendit, & legit omnia decreta, ſcilicet de ſa- E cramentis, de feſtis, de ſepulturis, de viſitatione, de archipresbyteris, & teſtibus ſynodalibus, & aliis, ſuis locis reponendis: de ſeminariis, de promovendis ad beneficia, de propaganda fide, de monaſteriis, de monialibus, de concilio provinciali, & pœnis. Quæ, votis a patribus exquiſitis, placuiſſe eiſdem patribus publicatum eſt, & gratiæ Deo actæ.

ANNO CHRISTI 1624.

De ſubſcribendo decretis concilii.

HInc lectum eſt decretum de ſubſcribendo decretis concilii, ab eodem ſecretario qui in ſuggeſtu.

Decretum de ſubſcribendo.

FRanciſcus, miſeratione divina, S. R. E. tituli S. Praxedis, presbyter cardinalis, archiepiſcopus Burdigalenſis, Aquitaniæ primas, admonet reverendiſſ. Patres omnes qui huic ſynodo jure interſunt, & interfuerunt, ut poſt ſe ſinguli loco & ordine ad altare majus accedant, & iis quæ in hac ſancta ſynodo decreta ſunt, ſubſcribant.

Quod decretum cum omnes placere ſibi dixerint patres, illuſtriſſimus D. metropolitanus acceſſit ad majus altare, inclinationem faciens ad reverendiſſimos epiſcopos: & primus ſubſcripſit, hoc modo:

Nos F. T. S. Praxedis, S. R. E. P. cardinalis, hujus Baſilicæ archiepiſcopus, Aquitaniæ primas, hæc decreta a nobis definita ſubſcripſimus: F. card. arch. Burd.

Deinde ſucceſſere omnes, poſtquam illuſtriſſimus rediit ad cathedram ſuam: ſinguli cum accederent, debitas inclinationes facientes, tum ad illuſtriſſimum, tum ad altare, idque juxta C ordinem, hoc modo:

Ego Antonius, epiſcopus Condomienſis, ſubſcripſi.

Ego Antonius, epiſcopus Engoliſmenſis eccleſiæ, ſubſcripſi.

Ego Claudius, epiſcopus Aginnenſis, ſubſcripſi.

Ego Henricus Ludovicus, epiſcopus Pictavienſis, ſubſcripſi.

Ego Franciſcus, epiſcopus Petracoricenſis, ſubſcripſi.

Ego Michael Raoul, epiſcopus Santonenſis, ſubſcripſi.

Ego Henricus, epiſcopus Malleacenſis, ſubſcripſi.

Ego Emericus, epiſcopus Lucionenſis, ſubſcripſi.

De fine concilii.

CUmque omnes acceſſiſſent, & ad ſubſellia rediiſſent, actum de fine concilii: hincque ſecretarius in ſuggeſtu exiſtens, ait:

Reverendiſſimi patres, placetne vobis, ad Dei omnipotentis laudem, hujus concilii provincialis finem jam fieri? exquiſitis votis, reſponderunt; placet.

Tum de mandato illuſtriſſimi metropolitani, ſecretarius legit decretum hoc modo.

Nos Franciſcus, S. R. E. cardinalis, tituli E S. Praxedis, archiepiſcopus Burdigalenſis, Aquitaniæ primas, Deo autore & adjutore cum abſoluta ſint quæ pro temporis ratione agi gerique poſſe videbantur; cumque paſtoralis cura reverendiſſimos epiſcopos, qui huic ſancto concilio interfuerunt, & interſunt, ad eccleſiarum ſuarum ſtatus & paſtorales vigilias revocet: propterea huic ſancto concilio finem imponi cenſuimus.

Hinc illuſtriſſimus D. metropolitanus ad reverendiſſ. patres pauca de ſollicitudine paſtorali præfatus, juſſit ut ſecretarius in ſuggeſtu exiſtens, legeret quæ præcipue in fine hujus ſancti

con-

ANNO CHRISTI 1624.

concilii a Deo eſſent expeteoda : quæ quidem in tria puncta ipſe illuſtriſſimus redegerat, hoc modo.

Oratio mentalis.

I.

REverendiſſimi patres, tota mente & pio affectu orate pro ſanctiſſimo D. N. Urbano papa VIII. ut cum Deus Spiritu ſancto in ſalutari gratia gubernet, dirigat, & defendat.

II.

Reverendiſſimi patres, toto cordis affectu orate, ut inclinet Deus ad preces humilitatis noſtræ autes miſericordiæ ſuæ, & in protectione eccleſiæ ſuæ ſanctæ antiqua ſui brachii operetur miracula, & maxime ut provincia hæc veſtris culta laboribus, in ſanctæ reformationis inſtitutis progrediatur : ut in omnibus, & per omnia glorificetur Deus & pater domini noſtri Jeſu Chriſti.

III.

Reverendiſſimi patres, toto cordis affectu orate pro Chriſtianiſſimo rege noſtro Ludovico, ut victoriam de inimicis crucis Chriſti, reportet feliciſſime, & præcedat eum angelus Domini in cunctis illius operibus, & comitetur in via, donec afferatur illi ſceptrum regni æterni.

His edictis, illuſtriſſimus, & reverendiſſimi patres, genibus flexis ante majus altare, in oratione mentali perſtiterunt per dimidiam horam.

Finita oratione, facta eſt proceſſio in eccleſia & in clauſtris : qua redeunte, diſtributæ tabellæ acclamationum, tum illuſtriſs. D. metropolitano & patribus, tum principibus viris ſupremi ſenatus, & aliis aſſiſtentibus, aſcendente interim ſuggeſtum uno e ſecretariis, qui & archidiaconus eccleſiæ metropolitanæ : ibique incipit hoc modo.

Acclamationes patrum in fine concilii.

Arch. Soli Deo honor & gloria in ſæcula ſæculorum.

℟. Laudamus te, domine, qui illuminans mirabiliter a montibus æternis, ſacrum iſtud provinciale concilium ad optatum exitum mira benignitate perduxiſti : tibi laus, tibi poteſtas & imperium in ſæculum, & uſque in ſæculum ſæculi.

Arch. Beatiſſimo Urbano papæ, & domino noſtro, ſanctæ univerſalis eccleſiæ pontifici, anni permulti, ut cunctas gentes in obſequium Chriſti pro ſua paſtorali ſollicitudine pertrahat.

℟. Impleat dominus omnes petitiones ſanctiſſimi patris, & ita omne concilium ipſius adverſus inimicos crucis Chriſti confirmet, ut ad nihilum deveniant, tanquam aqua decurrens, & ſicut deficit fumus, deſiciant.

Arch. Patriarchis, & archiepiſcopis omnibus, quos Chriſtus fecit regnum, & ſacerdotes Deo & Patri ſuo, accuratiſſima in creditos ſibi populos vigilantia.

℟. Anticipent vigilias oculi eorum, & annos æternos in mente habeant, intendant ad viſitandas omnes gentes, quas lavit agnus in ſanguine ſuo.

Arch. Chriſtianiſſimo regi noſtro Ludovico, cujus laus in fines tetræ, ob zelum domus domini, perpetua & illibata felicitas.

℟. Deus primogenitum ponat illum excelſum præ regibus terræ ; in æternum ſervet illi miſericordiam ſuam, & dies ſuper dies ejus, ad diſſipanda conſilia hæreticorum, adjiciat.

Arch. Regibus, & Chriſtianis principibus, cunctiſque ſublimioribus poteſtatibus, ſalus & uberrima omnipotentis benedictio.

℟. Deduc eos, domine, in portum voluntatis eorum, tuamque ipſis miſericordiam prætende : ut eccleſiæ vineam, quam plantavit dextera tua, adverſus inſidias ſatanæ concordiſſime communiant ; omneſque populi, qualibet perturbatione ſubmota, liberis tibi mentibus deſerviant.

Arch. Fidelibus provinciæ noſtræ & populo Chriſtiano univerſo pax Chriſti æterna.

℟. Vias tuas, domine, demonſtra illis, & dirige eos in veritate tua, ut non obliviſcantur operum altiſſimi, & mandata ejus exquirant.

Arch. Reverendiſſimis hujus provinciæ epiſcopis, ad eccleſias ſuas reditus, cum jam hauſerint aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.

℟. Proſperum iter faciat eis Deus ſalutarium noſtrorum, ut immolent ei ſacrificium laudis, & benedicant populo ſuo in pace.

Arch. Nos, domine, memores mandatorum tuorum, & decretorum ſacri hujus conſeſſus, ad faciendum ea in ſanctuario quod firmaverunt manus tuæ, corpore tibi pariter famulemur & mente, intercedente B. virgine Maria, ſanctis apoſtolis Petro, Paulo, & Andrea, & omnibus ſanctis.

℟. Amen, Amen.

Statim atque acclamationes perfectæ fuerunt, actæ Deo gratiæ, eoque fine cantatur, *Te Deum* : & cantico finito, & oratione pro gratiarum actione, ab illuſtriſs. D. metrop. recitata, ſinguli patres, ordine, cum mitris, factis inclinationibus debitis, acceſſere ad illum in cathedra ſub umbella ſtantem, & accepere oſculum pacis, & dedere : ac etiam omnes regreſſi ad ſubſellia, mutuis amplexibus inter ſe pacis oſculum dederunt, & acceperunt.

Quibus perfectis, illuſtriſs. D. metropolitanus dat benedictionem ſolennem, & publicantur centum dierum indulgentiæ. Tandem idem ſecretarius, qui & archidiaconus, conclamat, cantando. Recedamus in pace. Et chorus reſpondet : In nomine domini. Tum illuſtriſs. D. metropolitanus & reverendiſſimi DD. epiſcopi, depoſitis ornamentis, receſſere.

CON-

ANNO CHRISTI 1642.

ANNO CHRISTI 1642.

" ** CONCILIUM CONSTANTINOPOLITANUM

Contra Calvini dogmata, anno Domini MDCXLII.

GRÆCORUM ſynodos, ex quo a Romana eccleſia ſeceſſerunt, colligere omnes inſtituti noſtri non fuit. Hanc tamen minime duxi prætermittendam, quæ Calvini errores præſide Partheaio patriarcha damnavit: quos Græcis ſuis obtrudere conatus erat Cyrillus, qui patriarchatum ante occupaverat, vir nequam, & precio, id ut aggrederetur, redemptus. Litteras igitur Parthenii ſynodicas hic repræſento, uti editæ ſunt typis Jaſii in Moldavia, in monaſterio ſanctorum trium præſulum, anno ſal. MDCXLII. Decemb. xx.

ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ, ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

PARTHENIUS MISERICORDIA Dei archiepiſcopus Conſtantinopoleos novæ Romæ, & œcumenicus patriarcha.

ΤΗΣ ἡμῖν μετριότητος συνοδικῶς προκαθημένης, συνεδριαζόντων αὐτῇ καὶ τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων, καὶ ὑπερτίμων, τοῦ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῦ αὐτῆς ἀδελφῶν, καὶ συλλειτουργῶν, καὶ τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, προήχθησαν εἰς μέσον κεφάλαιά τινα, ἐπιγραφὴν ἔχοντα τοῦ πρὸ ἡμῶν πατριάρχου γέροντος κῦρ Κυρίλλου. περὶ ὧν ἐζητήθη, εἰ χρὴ ταῦτα ὡς εὐσεβῆ λογίζεσθαι καὶ κατέχειν, ἢ ὡς τῆς ἡμετέρας ἀνατολικῆς, καὶ ἀποστολικῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἀλλότρια ἀποκηρύττεσθαι. διὸ πᾶσα ἡ ἱερὰ σύνοδος αὕτη, ἕκαστον αὐτῶν ἐπιμελῶς ὑπεξελθόντες, καὶ τὸν νοῦν τῶν γεγραμμένων ἀνακρίναντες, ὅρον αὐτὰ πάντα (τοῦ ἑβδόμου ἐκτὸς) τῆς Καλβινικῆς ἀντιχόμενα αἱρέσεως, καὶ ὡς πορρωτάτω τῆς χριστιανικῆς τῶν ἀνατολικῶν θρησκείας ἀπέχοντα.

PRÆSIDENTE ſynodice mediocritate noſtra, aſſidentibus ipſi ſanctiſſimis epiſcopis, & honoratiſſimis, dilectis in Spiritu ſancto fratribus, & comminiſtris, nec non ſpectatiſſimis clericis magnæ Chriſti eccleſiæ, quæ apud nos eſt, producta ſunt in medium capitula quædam inſcripta nomine deceſſoris noſtri patriarchæ ſenis, domini Cyrilli: de quibus quæſitum eſt, eane oporteret ut pia reputare & amplecti, an vero ut ab Orientali noſtra & apoſtolica Chriſti eccleſia longe aliena rejicere. Quare univerſa hæc ſacra ſynodus, horum ſingulis diligenter examinatis, & inveſtigata eorum quæ ſcripta erant, ſententia, cenſuit hæc omnia (præter ſeptimum) Calvinicam hæreſim profiteri, & a catholica Orientalium religione longiſſime diſcrepare.

α'. Ἐν μὲν γὰρ τῷ πρώτῳ, τὸ ἀΐδιον καὶ ὑπαρκτικὸν τοῦ ἁγίου πνεύματος πρόοδον ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ ὑποτίθησι, παρὰ γνώμην τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας.

I. In primo enim æternam & ſubſtantivam Spiritus ſancti proceſſionem ex Patre Filioque conſtituit, præter catholicæ eccleſiæ mentem. *Tractatus hæreſim hic arti. continet.*

β'. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τὴν ἁγίαν γραφὴν γυμνὴν ἐξηγήσεων τῆς τῶν ἐκκλησίας ἁγίων πατέρων δεχόμενος, τὰς ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδοις θεοπνεύστως ἐκφωνηθέντα διαβάλλει, καὶ τὰς ἀρχῆθεν καὶ διαδοχὴν κεκρατηκυίας ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἀποπέμπεται παραδόσεις, ὧν ἐκτὸς εἰς ψιλὸν ὄνομα φέρεσθαι τὸ κήρυγμα ἡμῶν, ἤ φησι Βασίλειος.

II. In ſecundo vero ſanctam ſcripturam ſine interpretationibus ſanctorum eccleſiæ patrum recipiens, calumniatur quæ divino afflatu ab œcumenicis ſynodis pronunciata ſunt, repudiatque traditiones, quæ per orbem univerſum obtinuerunt, ſine quibus fides omnis noſtra in vanum & tenue nomen abiret, inquit Baſilius.

γ'. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τὸν θεὸν ὑποτίθησιν ἀδικώτατον, τυραννικῇ χρώμενον ἐξουσίᾳ, μόνῃ λέγων τῇ θελήσει αὐτοῦ τοὺς μὲν εἰς δόξαν προορίσαι, τοὺς δὲ ἀποβάλλειν εἰς κόλασιν, μηδαμῶς τὰ ἔργα αὐτῶν σκοπούμενον. ὃ τί ἂν γένοιτο ἀσεβέστερον;

III. In tertio autem Deum facit iniquiſſimum, tyrannica poteſtate utentem, aiens eum ſola ſua voluntate alios prædeſtinare ad gloriam, alios in pœnam mittere, nulla operum habita ratione. Quo quid magis impium proferri poſſit?

δ'. Τὸ δὲ τέταρτον τῷ πρὸ αὐτοῦ ὅλως ἀντίκειται. εἰ γὰρ οὐκ αἴτιος τῶν κακῶν ὁ θεὸς, πῶς τῷ οἰκείῳ θελήματι τοὺς ἀδοκίμους ἐπὶ τῷ κακοποιεῖν ἐξεπίτηδες προήγαγε;

IV. Quartum autem cum præcedenti omnino pugnat. Si enim malorum cauſa non eſt Deus, quomodo propria voluntate reprobos de induſtria ad peccandum impellit?

ε'. Ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ τὴν θείαν παρεξηγᾶται πρόνοιαν, ἰδίᾳ πλὴν αὐτῇ κυρίως καὶ πρωτουργῶς τὰ καὶ παραχώρησιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων τε, καὶ δαιμόνων γινόμενα, ὡς ἐξ ὧν παράγει μαρτυριῶν ἐπισώρευται· τοῦτο δὲ πᾶσαν ὑπερβαίνει βλασφημίαν.

V. In quinto vero de Divina providentia perperam loquitur, tribuens ipſi proprie ac primario, quæ a malis tum hominibus, tum angelis, ex ejus permiſſione fiunt: ut liquet ex iis, quæ adducit, teſtimoniis. hoc vero blaſphemiam omnem excedit.

ς'. Τὸ δὲ ἕκτον· ἐγκλείων πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ἣ μόνον τὴ

VI. Sextum autem naturam humanam omnem obnoxiam peccato faciens, non ori-

ANNO CHRISTI 1642

originali tantum, ut & noſtra profitetur eccleſia, ſed & quod ex eo ſcaturit, voluntario ac mortali, quod illius fructum quendam appellat, neminemque ab eo immunem volens, (mortali ſcilicet, quod condemnationi obnoxium reddit eum qui ipſum operatur) ne maximum quidem inter natos mulierum, neque benedictam in mulieribus, aut patriarchas ullos, aut prophetas & apoſtolos, ut alienum a fide noſtra judicatum eſt.

VIII. In octavo vero ſanctorum interceſſiones tollit, & angelorum protectiones, necnon eas, quæ a ſacerdotibus pro toto orbe fiunt, orationes & interceſſiones, quibus eccleſiam conſervari credimus.

IX. In nono vero fidem ſine operibus ſalvare ſtatuit; eſſe autem hanc non opus noſtrum, ſed Chriſti unius extrinſecus juſtificantis hominem per vitam ac mortem ſuam, ne videatur quidquam ad ſalutem ſuam homo conferre.

X. In decimo autem terreſtrem, ac cæleſtem eccleſiam confundens, pontificiam poteſtatem tollit, & per ipſam, totam eccleſiæ perfectionem. Quo quid perturbatius eſſe poteſt?

XI. In undecimo vero terreſtris hujus eccleſiæ membra ſolos electos eſſe vult, neque eos præciſe, qui ejus myſteriorum cum fide ſunt participes; quemadmodum & Paulum, eccleſiam perſequeretur, membrum illius fuiſſe, quod ex utero prædeſtinatus eſſet: & Judam, cum perinde atque apoſtoli cæteri, miracula faceret, ejuſdem membrum tunc minime fuiſſe.

XII. In duodecimo vero enitens ſcriptor patrum doctrinas e medio tollere, eccleſiam ait a Spiritu ſancto doceri; quod verum cum ſit, ab eo eſt maligne pronunciatum. Nam docetur quidem a Spiritu ſancto eccleſia noſtra, ſed non immediate, at hominum manibus atque linguis utente Spiritu. Homines enim erant, & prophetæ, & apoſtoli, qui verbum Domini prædicaverunt, conſcripſeruntque, quamvis oracula illa dicerentur eſſe Spiritus ſancti & Divina, quaſi inde afflata, nihilque humani habentia. Eccleſia igitur inſpiratis divinitus patrum oraculis edocta, non ab homine, ſed a Spiritu ſancto doceri dicitur. Illi enim divino impulſi ſpiritu nos docent, non ſecundum hominem, at ſecundum eum, quem a Spiritu acceperunt, afflatum: quod ex ea, quæ inter illos eſt concordia manifeſtum eſt. Quod vero hoc ipſo in capite dicatur fieri poſſe ut erret eccleſia, idque cum & doctorem Spiritum, & Chriſtum caput habeat, quam neque maculam habere, neque rugam, ſed totam pulchram & perfectam eſſe dictum eſt, ut impium eſt damnatum.

XIII. Decimum tertium autem nullam vult eſſe bonis operibus in hominum ſalute partem, hoc uno tollens, quantum quidem in ipſo eſt, non ſolum virtutem omnem, cæleſtemque vitam, ſed & ſcri-

προπατορικὴν, ὡς καὶ ἡ ἐκκλησία ἡμῶν ὁμολογεῖ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς ἀναβλύζουσαν προαιρετικὴν, καὶ θανάσιμον, ὃν καρπὸν ἐκείνης ὀνομάζων, καὶ μηδένα ἀξίαν τούτης, (τὸ θανάσιμον δηλαδὴ, τῆς κατάκριτον ἐκτελέσης τὸν τοῦτο ἐργαζόμενον) ὅτε τὸν ἐν γυναιξὶ γεννητοῖς γυναικῶν μείζονα· ὅτε τοῦ ἐν γυναιξὶν εὐλογημένου, τοῦ ἄμωμον καὶ ἀειπάρθενον Μαρίαν, ἢ προπάτορας τινας, ἢ προφήτας, καὶ ἀποστόλους, ὡς ἀλλότριον καὶ αὐτὸ τῆς πίστεως ἡμῶν κρίνεται.

θ'. Ἐν δὲ τῷ ὀγδόῳ τὴν τῶν ἁγίων ἀναιρεῖ μεσιτείαν, τάς τε τῶν ἀγγέλων προστασίας, καὶ μάλιστα καὶ τὰς τῶν ἱερέων ὑπὲρ παντὸς τοῦ κόσμου ἐντεύξεις τε καὶ μεσιτείας, αἷς τὴν ἐκκλησίαν διατηρεῖσθαι πιστεύομεν.

θ'. Ἐν δὲ τῷ ἐνάτῳ τὴν πίστιν γυμνὴν τῶν ἔργων σῴζειν ὑπολαμβάνει· εἰ δὲ ταύτην συνέργον ἡμέτερον, ἀλλὰ τοῦ Χριστοῦ μόνου, ἔξωθεν δικαιοῦντος τὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς ζωῆς καὶ θανάτου αὐτοῦ, ἵνα μὴ δόξῃ καὶ ὁ ἄνθρωπος πρός τι ἑαυτοῦ τε συμβάλλεσθαι σωτηρίαν.

ι'. Ἐν δὲ τῷ δεκάτῳ τήν τε ἐπίγειον, καὶ τὴν ἐν οὐρανοῖς ἐκκλησίαν συγχέων, τὴν ἀρχιερατικὴν ἀναιρεῖ ἐπισκοπήν, καὶ δι' αὐτῆς ὅλον τὸ τῆς ἐκκλησίας πλήρωμα· ὃ τί ἂν εἴη ἀκοσμότερον;

ια'. Ἐν δὲ τῷ ἑνδεκάτῳ, μέλη τῆς ἐνταῦθα ἐκκλησίας μόνους τοὺς ἐκλεκτοὺς εἶναι βούλεται, καὶ οὐ τοὺς ἁπλῶς κοινωνοῦντας καὶ μετέχοντας τῶν ἐκείνης μυστηρίων μετὰ πίστεως, ὡς καὶ τὸν Παῦλον, ὅτε τῆς ἐκκλησίαν ἐπόρθει, μέλος ἐκείνης εἶναι, διὰ τὸ ἐκ κοιλίας αὐτὸν ἀφορίζεσθαι· τὸν δὲ Ἰούδαν ὅμοια τοῖς λοιποῖς ἀποστόλοις δυνάμεις ἐκτελοῦντα, μὴ μέλος αὐτῆς πώποτε γεγενῆσθαι.

ιβ'. Ἐν δὲ τῷ δωδεκάτῳ ἀγωνιζόμενος ὁ συγγραφεὺς τὰς τῶν πατέρων διδασκαλίας ἐκ μέσου ἆραι, τὴν ἐκκλησίαν φησὶν ὑπὸ τοῦ παναγίου πνεύματος διδάσκεσθαι· ὁ ἀληθὲς ὄν, αὐτὸς κακοήθως εἰσάγει. διδάσκεται μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἡ ἐκκλησία ἡμῶν, ἀλλ' οὐκ ἀμέσως, γλώσσαις δὲ καὶ χερσὶν ἀνθρωπίναις κεχρημένου τοῦ πνεύματος. ἄνθρωποι γὰρ ἦσαν οἵτε προφῆται, καὶ οἱ ἀπόστολοι, οἱ τὸν λόγον τοῦ κυρίου κηρύξαντες, καίτοι τῶν λογίων ἐκείνων λεγομένων εἶναι τοῦ πνεύματος καὶ θείων, ὡς ἐκεῖθεν ἐμπνευσθέντων, καὶ μηδὲν κεκτημένων ἀνθρώπινον. καὶ ἡ ἐκκλησία γοῦν ὑπὸ θεοπνεύστων λογίων τῶν πατέρων διδασκομένη, ἃ λέγεται ὑπ' ἀνθρώπων, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ πνεύματος διδάσκεσθαι· ἐκεῖνοι γὰρ πνεύματι θείῳ κινούμενοι διδάσκουσιν ἡμᾶς, οὐ καθ' ἄνθρωπον, ἀλλὰ καθ' ὃν ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἔλαβον ἔμπνευσιν· ὃ δῆλον ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἔχουσι συμφωνίας. τὸ δὲ τὴν ἐκκλησίαν ἀποφαίνεσθαι ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ δύνασθαι εἰ ἁμαρτάνειν, καὶ ταῦτα τὸ πνεῦμα κεκτημένην διδάσκαλον, καὶ τὸν Χριστὸν κεφαλὴν, ᾧ δὴ τῆς εἴρηται, ὅτι σπίλον ἢ ῥυτίδα οὐκ ἔχει, ἀλλ' ὅλη ἐστὶ καλὴ καὶ τελεία, ὡς δυσεβὲς ἀποκήρυκται.

ιγ'. Τὸ δὲ δέκατον τρίτον ἐκβάλλει τὰ καλὰ τῶν ἔργων τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας, αἴρεσιν διὰ τοῦτο, τὸν ἐπ' αὐτῷ, ὃ μόνον ἀρετὴν πᾶσαν, καὶ βίον ἔνθεον, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν ἱερὰν γρα-

φὴν,

ANNO CHRISTI 1642

φλῶ, ἐπὶ τὰς ἀγαθὰς τ῀ πράξεων παρορμῶσάν, ἐφ' ᾧ σωτηρίας τύχοιεν.

ιδ'. Τὸ δὲ τέταρτον καὶ δέκατον κατὰ τοῦ αὐτεξουσίου στρατεύομενον, τ῀ ἀνθρωπίνῳ παραλλοῦσαι φύσιν ἀποπειρᾶται, τὸ ἐν αὐτῇ κεκτημένῳ ἐν τῷ λογικῷ τε, καὶ αὐτεξουσίῳ;

ιε. Ἐν δὲ τῷ δεκάτῳ πέμπτῳ τὰς πέντε τῆς ἐκκλησίας ἀρνεῖται μυστήρια, τ῀ ἱερωσύνῃ, τὸ ἱερὸν μύρον, τὸ ἔγχελαιον, τλῶ διὰ τ῀ μετανοίας ἐξομολόγησιν, καὶ τ῀ τίμιον γάμον, ἃ πάντα ὡς ἱερὰ, καὶ θείας χάριτος μεταδοτικὰ, ἡμῖν ἡ ἀρχαία κατέλιπε παράδοσις.

ις'. Καὶ τὰ λοιπὰ δὲ δύο καθομολογῶν μυστήρια, ἐν τοῖς δυσὶν ἐφεξῆς κεφαλαίοις ὑχ ὑγιῶς τ῀ δώσειν αὐτῷ ἐκτίθησι. τῷ μὲν γὰρ Βαπτίσματι ὕτω δικαιοῦσθαι οἴεται τὸν βαπτιζόμενον, ὡς μὴ οἷόν τε ἐν κατ' ὐδένα τρόπον ἀπολέσθαι, ἐπιλελησμένῳ τῶν μὴ τοῦτον φυλαξάντων ἀμόλυντον, μήτε τ῀ πίστιν μέχρι τέλους τετηρηκότων, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν τῷ λυτρῷ ἀπονασμένων, ἀλλὰ τῇ αἰωνίῳ κατακεκριθέντων κολάσει.

ιζ'. Τλῶ θείαν δὲ εὐχαριστίαν ὕτω διαρρήγνυσιν, ὡς μηδὲν αὐτῇ ἕτερον εἰ μὴ τύπον ψιλὸν ἐγκαταλείπειν, ὡς ἂν εἰ ἔτι τῇ σκιᾷ τοῦ παλαιοῦ νόμου ἐλατρεύομεν. οὐ γάρφησιν εἶναι σῶμα Χριστοῦ ἀληθινὸν τὸν ὁρώμενον καὶ ἐνθιόμενον ἄρτον, ἤδη ἁγιασθέντα, ἀλλὰ τὸ νοούμενον πνευματικῶς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, φανταζόμενον· ὃ πάσης ἀσεβείας ἀνάπλεων. ὁ γὰρ Ἰησοῦς ὐκ ἔφησε, τοῦτό ἐστιν ὁ τύπος τοῦ σώματός μου, ἀλλὰ, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου, τοῦτο δηλαδὴ τὸ ὁρώμενον, καὶ λαμβανόμενον, καὶ ἐνθιόμενον, καὶ κλώμενον, ἁγιασθὲν ἤδη, καὶ εὐλογηθέν.

ιη. Ἔσχατον δὲ πάντων, ἐπὶ προφάσει δῆθεν τοῦ καταβαλεῖν τὸ καθαρτήριον πῦρ, τὰς νενομισμένας ἡμῖν ἐπὶ τοῖς ἀποιχομένοις μνείας ἐκβαλεῖν κατεπείγεται, δι' ὧν ἐλπίζομεν ἄνεσιν αὐτοῖς, καὶ ἀναψυχὴν παρὰ θεοῦ παραπέμπεσθαι τ῀ κατεχόντων αὐτὰς ἀνιαρῶν.

Πρὸς τούτοις ἐπεφανίσθησαν, καὶ ἃς τοῖς κεφαλαίοις προσέθηκεν, ἐρωτήσεις, καὶ ἐγνώσθησαν πάσῃ τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ συνόδῳ, ὐδὲν ἄμεινον τῶν κεφαλαίων διακείμεναι. Οὐ μόνον γὰρ τὰς τῆς γραφῆς ἑρμηνείας, τὰς τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐκπονηθείσας, ὡς καὶ πρότερον, παρακρούεται, ἀλλὰ καί τινα τῶν ἐκείνης ἀθετεῖ βιβλίων, ἅπερ αἱ ἁγίαι καὶ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι, ὡς κανονικὰ ἐδέξαντο. καὶ ἐπὶ πᾶσι, τλῶ τῶν σεπτῶν καὶ ἁγίων εἰκόνων σχετλιῶς ἀποβάλλεται προσκύνησιν, ἣν ἡ ἑβδόμη ἐκύρωσεν οἰκουμενικὴ ἁγία σύνοδος.

ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ τάδε κεφάλαια ταῦτα, καὶ τὰς ἐρωτήσεις, κοινῇ ψήφῳ τελείως (φησὶν ἡ ἁγία σύνοδος αὕτη) ἀνατρέπομεν, καὶ τῆς ἡμετέρας αὐλῆς ἀπελαύνομεν, ὡς αἱρέσεων πεπληρωμένα, καὶ πάντη ἀλλότρια τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν θρησκείας· τόν τε συγγράψαντα ξένον τῆς ἡμῶν κελεύομεν πίστεως, πᾶσι δηλοποιοῦντες, ὡς καταψεύδεται ἡμῶν ὁ τούτων συγγραφεύς, λέγων τλῶ ἰδίαν αὐτοῦ πίστιν ἀνατολικὴν ὁμολογίαν εἶναι τῆς χριστιανικῆς πίστεως τῶν γραικῶν, Καλβινικὴν

pturam omnem sacram, quæ homines hortatur ad bonas actiones, ut salutem consequantur. ANNO CHRISTI 1642.

XIV. Decimum quartum autem contra liberum arbitrium pugnans, naturam humanam evertere molitur: cujus esse, in ratione ac libertate positum est.

XV. In decimo quinto negat ecclesiæ sacramenta quinque; sacerdotium, sacram unctionem, sacrum oleum, confessionem cum pœnitentia, & honorabiles nuptias; quæ omnia ut sacra, & Divinam gratiam conferentia, antiqua nobis traditio reliquit.

XVI. Duo vero alia sacramenta admittens, duobus deinceps in capitibus eorum virtutem non recte exponit. Nam baptismo quidem ita justificari baptizatum putat, ut perire is nullo modo possit; respectum ad eos non habens qui sacramentum hoc incontaminatum non custodierunt, neque fidem servaverunt ad finem usque; adeoque fructum lavacri nullum cepere, sed æternis suppliciis damnati sunt.

XVII. Divinam autem eucharistiam ita convellit, ut nihil ipsi aliud, nisi nudam figuram relinquat, quasi adhuc in umbra veteris legis serviremus. Negat enim eum, qui videtur, & comeditur, panem jam sanctificatum, esse verum Christi corpus, sed spiritaliter tantum intellectum, aut potius imaginando fictum, quod omni impietate plenum est. Neque enim dixit Jesus, Hoc est figura corporis mei; sed, Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus; hoc scilicet quod videtur, & accipitur, & comeditur, & frangitur, sanctificatum jam, & benedictum.

XVIII. Postremum vero omnium, ut prætextum videlicet quærat rejiciendi ignis purgatorii, id agit ut repudiet solemnes nobis ac legitimas pro defunctis commemorationes, per quas speramus requiem iis, & respirationem ab acerbitatibus, quæ illos premunt, a Deo esse concedendam.

Præterea prodierunt & interrogationes, quas capitulis adjunxit, & judicatæ illæ sunt universæ huic synodo nihilo capitulis meliores. Non solum enim scripturæ interpretationes a patribus nostris elaboratas, ut prius, rejicit; sed & libros ejus aliquos abrogat, quos sanctæ & œcumenicæ synodi, ut canonicos receperunt. Ad hæc omnia, venerabilium & sanctarum imaginum relativum cultum respuit, quem sancta œcumenica synodus septima confirmavit.

QUAPROPTER, & hæc capitula, & interrogationes, communi suffragio plene (ait sacra synodus) subvertimus, & ab aula nostra repellimus, tamquam hæresibus repleta, & omnino ab orthodoxa nostra religione aliena, eumque qui ista conscripsit, exsortem fidei nostræ judicamus: omnibus declarantes eorum scriptorem falso nos criminari, dum ait privatam suam fidem esse Orientalem Christianæ fidei Græcorum professionem, cum sit Calvinica, non nostra. Eos vero, qui hæc capitula,

ANNO CHRISTI 1642.

ut vera & pia ſcilicet legunt, & pertinaciter retinent, eaque ſive verbis, ſive ſcriptis defendunt, tanquam conſentientes & communicantes ejus hæreſibus, & corruptores eccleſiæ Chriſti, arcemus a congregatione fidelium, & tamquam ethnicos ac publicanos haberi præcipimus, nullam habentes communionem nobiſcum, cujuſcunque conditionis ſint: & ſunto æterno anathemati obnoxii, & ſegregati a Patre, Filio, & Spiritu ſancto, uno ſecundum naturam, ſolo Deo, & in hoc futuroque ſæculo, & maledicti, & expertes veniæ, & inſolubiles poſt mortem, & æternæ damnationis participes. Neque enim unquam eccleſia noſtra talibus dogmatibus deluſa eſt: atque utinam nunquam in poſterum tantopere præcipitetur, gratia regentis ipſam, & gubernantis Spiritus. In confirmationem vero & autoritatem præſentis actionis, mandata ſunt præſentia ſacro codici magnæ Chriſti eccleſiæ, quæ apud nos eſt, ſubſcripta propriis manibus ſanctiſſimorum epiſcoporum, & ſpectatiſſimorum clericorum.

Anno ſalutis milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo ſecundo: menſe Majo: Indictione decima.

PARTHENIUS miſericordia Dei archiepiſcopus Conſtantinopoleos novæ Romæ, & œcumenicus patriarcha.

Synodicæ huic epiſtolæ ſanctiſſimi patris, & paſtoris noſtri, patriarchæ Conſtantinopolitani, conſentiens in omnibus ego Petrus Mogilas, humilis archiepiſcopus metropolitanus Ciobi, & Haliciæ, & omnis Ruſſiæ, exarchus ſancti apoſtolici throni Conſtantinopoleos, archimandrita lauræ Pietzarii, ſubſcribo propria manu, tum meo nomine, tum nomine omnis eccleſiæ Chriſtianæ, orthodoxæ & catholicæ, quæ eſt in Ruſſia minore.

Athanaſius Puſinas, epiſcopus Luceorii, & Hoſtrogii.

Arſenius Zeliborſcius, epiſcopus Leopoleos Haliciæ, Caminiciæ Podoliæ.

Silveſter Ulebitzius Bœutinſcius, epiſcopus Premislai, & Samborii.

Silveſter Coſſophus, epiſcopus Mſteslaviæ, Orſiæ, & Mogilaviæ.

Joannicius, Heracleæ.
Gregorius, Lariſſæ.
Pachomius, Chalcedonis.
Daniel, Serrarum.

Curatores ſynodi.

Anthimus, Cyzici.
Porphyrius, qui ante Nicææ fuit.
Gregorius, Corinthi.

Geraſimus, Philipporum.

ANNO CHRISTI 164

ὅσαν, καὶ ὑχ ἡμετέραν. τὰς δὲ ταῦτα τὰ κεφάλαια, ὡς ἀληθῆ καὶ δόσεβῆ δηθὲν ἀναγινώσκοντας, καὶ διακρατοῦντας, ὑπερμαχοῦντας αὐτῶν, εἴτε συγγράμμασιν, ὡς συμφρονοῦντας, ἢ συγκοινωνοῦντας αὐτοῦ ταῖς αἱρέσεσι, καὶ λυμεῶνας τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἀποβάλλομεθα τῆς τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως, ἢ ὡς ἐθνικὰς ἢ τελώνας λογίζεσθαι διατατόμεθα, μηδεμίαν κοινωνίαν ἔχοντας μεθ' ἡμῶν, ὁποίας ἂν εἴησαν κατασάσεως. καὶ ἔσωσαν τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικοι, ἢ ἀφωρισμένοι παρὰ πατρὸς, υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος, τοῦ ἑνὸς τῇ φύσει, μόνῳ θεῷ, ἔν τε τῷ νῦν αἰῶνι καὶ τῷ μέλλοντι, καταμένοι, καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ ἄλυτοι μέχρι θάνατον, καὶ μέτοχοι τῆς αἰωνίου κολάσεως. ὅτε γὰρ ποτὲ ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία τοῖς τοιούτοις καθυπήχθη δόγμασι· μήτε μὴν εἰς οὖθις τοσοῦτον κατενεχθείη, χάριτι τοῦ ὁδηγοῦντος αὐτῆς, ἢ κυβερνῶντος πνεύματος. Εἰς πίστωσιν δὲ παρούσης γραφῆς καὶ ἀσφαλείαν, κατεγράφη τὸ παρὸν ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, ὑπογραφεὶν ἰδίαις χερσὶ τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων, ἢ λογιωτάτων κληρικῶν.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ, ἐν μηνὶ Μαΐῳ, Ἰνδικτιῶνος δεκάτης.

ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Τῇ συνοδικῇ ταύτῃ ἐπιστολῇ τοῦ παναγιωτάτου πατρὸς, καὶ ποιμένος ἡμῶν, πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, συμφωνῶν ἐν λάσι ἢ σωαυνῶν ἐγὼ Πέτρος Μογίλας, ταπεινὸς ἀρχιεπίσκοπος μητροπολίτης Κιόβου, ἢ Αλικίας, καὶ πάσης Ρωσίας, ἔξαρχος τοῦ ἁγίου ἀποστολικοῦ θρόνου τῶν Κωνσταντινουπόλεως, ἀρχιμανδείτης τῆς λαύρας Πιετζαείου, ὑπογράφω ἰδίᾳ χειρὶ, δι' ἐμέ τε, καὶ ἐκ προσώπου πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἐκκλησίας τῆς ὀρθοδόξου, καὶ καθολικῆς τῆς ὔσης ἐν τῇ μικρᾷ Ρωσίᾳ.

Ἀθανάσιος Πουσίνας, ἐπίσκοπος Λουκεωρίου, καὶ Οστρογίου.

Ἀρσένιος Ζελιβόρσκιος, ἐπίσκοπος Λεοπόλεως Αλικίας, καὶ Καμινικίας τῆς Ποδωλίας.

Σίλβεστρος Οὐλεβίτζιος Βουτινσκιος, ἐπίσκοπος Πρεμισλάου, ἢ Σαμβωρίου.

Σίλβεστρος Κόσοφος, ἐπίσκοπος Μστισλαβίας, Ορσίας, καὶ Μωγιλαβίας.

ὁ Ηρακλείας, Ιωαννίκιος.
ὁ Λαρίσσης, Γρηγόριος.
ὁ Χαλκηδόνος, Παχώμιος.
ὁ Σερρῶν, Δανιήλ.

Οἱ ἐπίτροποι τῆς συνόδου.

ὁ Κυζίκου, Ανθιμος.
ὁ πρώην Νικαίας, Πορφύριος.
ὁ Κορίνθου, Γρηγόριος.
ὁ Φιλίππων, Γεράσιμος.

ὁ Χίου,

ANNO CHRISTI 1642.

ὁ Χίε, Ιερεμίας.
ὁ Νικαίας, Πορφύριος.
ὁ Γράσης, Χρύσανθος.
ὁ Βιδιώης, Σωφρόνιος.
ὁ Φιλιππυπόλεως, Γαβριήλ.
ὁ Λήμνε, Ιγνάτιος.

A Jeremias, Chii.
Porphyrius, Nicææ.
Chryſanthibus, Pruſæ.
Sophronius, Bidynæ.
Gabriel, Philippopoleos.
Ignatius, Lemni.

Βαρλαὰμ μητροπωλίτης Σοτζάβας, ὲ πάσης Μολδοβλαχίας, ὲ ἔξαρχος Πλαγιανῶν.
Εὐλόγιος, ἐπίσκοπος Ρωμάνε.
Ανασάσιος, ἐπίσκοπος Ραδαυτζίε.
Γεώργιος, ἐπίσκοπος Χυσίε.

Barlaam metropolitanus Sotzavæ, & omnis Moldaviæ, & exarchus Plagenarum.
Eulogius, epiſcopus Romani.
Anaſtaſius, epiſcopus Rhadautzii.
Georgius, epiſcopus Chuſii.

Σωφρόνιος ἱερομόναχος, ὁ καθηγούμενος τῆς ἡγεμονικῆς μονῆς τῶν τελῶν ἱεραρχῶν τῆς ἐν Γιασίῳ Μολδοβλαχίας.

Sophronius hieromonachus, & præfectus monaſterii trium præſulum, quod eſt B Jaſii Moldaviæ.

Ο κῆρυξ τοῦ εὐαγγελίου Μελέτιος Συρίγος, ἱερομόναχος.

Meletius Syrigus, hieromonachus, prædicator evangelii.

ὁ μέγας ἀρχιμανδρείτης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Φιλόθεος.

Philotheus, magnus archimandrita magnæ eccleſiæ.

ὁ μέγας πρωτοσύγγελος τῆ μεγάλης ἐκκλησίας, Νικηφόρος.

Nicephorus, magnus protoſyngelus magnæ eccleſiæ.

ὁ μέγας λογοθέτης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Λάσκαρις.

Laſcaris, magnus logotheta magnæ eccleſiæ.

ὁ μέγας οἰκονόμος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Χριστόδουλος, ἱερεύς.

Chriſtodulus, ſacerdos, magnus œconomus magnæ eccleſiæ.

ὁ μέγας σακελλάριος τῆ μεγάλης ἐκκλησίας, Θεόλογος, ἱερεύς.

Theologus, ſacerdos, magnus ſacellarius C magnæ eccleſiæ.

ὁ μέγας χαρτοφύλαξ τῆ μεγάλης ἐκκλησίας, Εὐστάθιος, ἱερεύς.

Euſtathius, ſacerdos, magnus chartophylax magnæ eccleſiæ.

ὁ μέγας ἐκκλησιάρχης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Δανιήλ.

Daniel, magnus eccleſiarcha magnæ eccleſiæ.

ὁ νομοφύλαξ τῆ μεγάλης ἐκκλησίας, Παρασκευᾶς, ἱερεύς.

Paraſcevas, ſacerdos, nomophylax magnæ eccleſiæ.

ὁ σακελλίε τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Γεώργιος.

Georgius, minor ſacellarius magnæ eccleſiæ.

ὁ πρωτέκδικος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Θωμᾶς.

Thomas, protecdicus magnæ eccleſiæ.

ὁ πρωτονοτάριος τῆ μεγάλης ἐκκλησίας, Φίλιππος.

Philippus, protonotarius magnæ eccleſiæ.

D

ὁ μέγας πριμικήριος τῆ μεγάλης ἐκκλησίας, Φίλιππος.

Philippus, magnus primiccrius magnæ eccleſiæ.

ὁ δικαιοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Μιχαήλ.

Michael, dicæophylax magnæ eccleſiæ

ὁ μέγας διερμηνευτὴς τῆ μεγάλης ἐκκλησίας, Ράλης.

Rhales, magnus interpres magnæ eccleſiæ.

ὁ λογοθέτης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Νικόλαος.

Nicolaus, logotheta magnæ eccleſiæ,

ὁ ὑπομνηματογράφος τῆ μεγάλης ἐκκλησίας, Κωνσταντῖνος.

Conſtantinus, a commentariis magnæ eccleſiæ.

ὁ πρωτοαποστολάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Κωνσταντῖνος.

Conſtantinus, protapoſtolarius magnæ eccleſiæ.

ὁ λογοθέτης τοῦ γενικοῦ, Χρυσόσκυλος.

E Chryſoſculus, logotheta ærarii generalis.

ὁ νοτάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Δημήτριος.

Demetrius, notarius magnæ eccleſiæ.

ANNO CHRISTI 1672.

ILLUSTRISSIMO ET magnificentissimo duci, religiosissimoque domino & principi omnis Moldaviæ, Domino D. JOANNI BASILIO BOIBONDÆ, salutem a Deo,

TUUM erat certe, dux magnificentissime, typis etiam synodicas hasce literas committere. Etenim cum hanc tibi potestatem dederit Dominus, ut esses ejus ecclesiæ propugnator, & generosus subversor hæresum, te uno ex omnibus terræ principibus electo tanquam sibi utili: cujnam alteri incumberet pravas opiniones proscribere, nisi religiosissimæ tuæ magnificentiæ? Qui cum vidisses Christianas ecclesias perturbatas ob Calviniaca quædam capitula, quæ recens prodierant, contendebanturque nostra esse, quod inscriberentur; Orientalis confessio Christianæ fidei: haudquaquam pigritatus es, sed funem omnem movere non destitisti, donec evocatis vicem gerentibus sanctissimi & apostolici throni œcumenici, & universa sacra illius synodo, & ex Russia legatis ejus, quæ illic est, ecclesiæ, cum ipsis adulterina omnia dogmata convulsisti, publicis literis consignans, ratasque faciens sinceras Orientalis ecclesiæ doctrinas. Nunc autem omnibus Christianis orthodoxis detegens absconditum illis capitulis virus, publice prostare voluisti, quid de iis sentiat magna Christi, quæ apud nos est, ecclesia; ut possent ubique dignoscere oves Domini, quibus a pabulis abstinere oporteat, & quænam ad pascua indubitanter accedere. Quapropter gratias Deo reddentes propter ea, quæ per te nobis ab ipso provisa sunt, toto ex animo ipsum precamur, ut præsentem tibi vitam longævam ac pacificam donet, principatus thronum ad finem usque ornanti, in ipsius gratia: in futura vero e terrestribus ad cælestia te palatia transmittat.

ANNO CHRISTI 1672.

ΤΩ ΕΚΛΑΜΠΡΟΤΑΤΩ καὶ μεγαλοπρεπεστάτῳ Δυκὶ, θεοσεβεστάτῳ τε αὐθέντῃ & ἡγεμόνι πάσης Μολδοβλαχίας, Κυρίῳ, Κυρίῳ ΙΩΑΝΝΗ ΒΑΣΙΔΕΙΩ ΒΟΙΒΟΝΔΑ, σωτηρίαν παρὰ θεοῦ.

ΣΟΝ ἴδιον ὡς ἀληθῶς, Δυξ μεγαλοπρεπέστατε, τύποις ἐκδοῦναι & τὰ συνοδικὰ ταυτὶ γράμματα. ἐπειδὴ γάρ σοι τὸ σκῆπτρον δέδωκεν ὁ κύριος, τοῦ εἶναί σε τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ προμάχον, καὶ τῶν αἱρέσεων γνώριμον καταλύτην, σὲ μόνον ἐκ πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ἡγεμόνων, ὡ ἄρχηγον αὐτῷ ἐκλεξάμενος· τίνι ἂν ἄλλῳ ἐπέκειτο τὰς ψευδοδοξίας ἐλέγξαι, εἰ μὴ πρὸς τῆς σῆς θεοσεβεστάτης μεγαλονοίας; ὃς ἰδὼν τὸν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας σκιρτῶντας ἐπὶ τοῖς νεωστὶ ἀναφανεῖσι Καλουϊνιακοῖς κεφαλαίοις, διαπεπαμένοις ἡμετέροις εἶναι, τῇ ἐπιγραφῇ καὶ ἀνατολικὴ ὁμολογία τῆς χριστιανικῆς πίστεως ὀρθοτόμως κατάρχησας, ἄλλα πάντα κάλων κίνησας ἕως ἀπέσης, ἕως ἂ μετατεμψάμενος τοποτηρητὰς τοῦ ἁγιωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ θρόνου τοῦ οἰκουμενικοῦ, καὶ τάσης τῆς ὠδε αὐτοῦ ἱερᾶς συνόδου, καὶ ἀπὸ Ρωσίας λεγάτους τῆς ἐκεῖθεν ἐκκλησίας, σὺν αὐτοῖς πάντα τὰ νενοθευμένα κατέρραξας δόγματα, δημοσίαις βίβλοις ἐγκείνας τε, καὶ κυρώσας τὰ τῆ ἀνατολικῆς ἐκκλησίας γνήσια διδάγματα. καὶ νῦν πᾶσι τοῖς χριστιανῶν ταιτεὶν ὀρθοδόξοις ἐκκαλύπλων τὰ ἐγκεκρυμμένα ἰὸν τοῖς κεφαλαίοις ἐκείνοις, κοινῶς προκείσῃ ἐθέπτισας, ἵν' ἔχει δόξαν ὠδε αὐτὰ ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, ἐφ' ᾧ ἴχοι παρρησίᾳ τὰ τοῦ κυρίου πρόβατα διαγινώσκειν, ὁποίων βρωμάτων ἀπέχεσθαι χρὴ, & ποίαις τισὶ νομαῖς ἀναμφιβόλως προσπελάζειν· διὸ χάριτας τῷ θεῷ ἀποδιδόντες, ἐπὶ τοῖς διὰ σοῦ παρ' αὐτοῦ οἰκονομηθεῖσιν ἡμῖν, ἐξ ὅλης ψυχῆς ἱκετεύομεν αὐτὸν, τὸ παρόν σοι ζωὴν, μακραίωνά τε καὶ εἰρηνικὴν σοι δωρήσασθαι, τὸν τῆς ἡγεμονίας θρόνον μέχρι τέλους κοσμοῦντι, ἐν τῇ αὐτοῦ χάριτι· ἐν δὲ τῇ μελλούσῃ, ἐκ τῆς ἐπὶ γῆς, εἰς τὰ οὐράνια μετατίθεσθαί σε βασίλεια.

Legati Constantinopolitani, & exarchi patriarchici, missique ex Russia legati.

Οἱ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως λεγάτοι, καὶ ἔξαρχοι πατριαρχικοὶ, καὶ οἱ ἀπὸ Ρωσίας λεγάτοι.

Porphyrius, qui ante Nicææ fuit.

Meletius Syrigus, hieromonachus, & prædicator evangelii.

Isaias Trophimius, præfectus sancti Nicolai.

Ignatius Xenovicius, prædicator evangelii.

Joseph Cononovicius, præfectus sanctorum Theophaniorum.

Ὁ πρώην Νικαίας, Πορφύριος.

Μελέτιος Συρίγος, ἱερομόναχος, & κῆρυξ τοῦ εὐαγγελίου.

Ἡσαΐας Τροφίμιος, ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Νικολάου.

Ἰγνάτιος ὁ Ξενοβίκιος, ὁ κῆρυξ τοῦ εὐαγγελίου.

Ἰωσὴφ Κονωνοβίκιος, ἡγούμενος τῶν ἁγίων Θεοφανίων.

VITA
INNOCENTII PAPÆ X.

INNOCENTIUS hujus nominis X. antea Joannes Baptiſta Pamphilius, Romanus, natus die VII. Maii, anni M. DLXXIV. ex Camillo Pamphilio, & Flaminia Bubala de Cancellariis: a puero litteris humanioribus, tum juriſprudentiæ dedit operam, ejuſque lauream, anno ætatis vigeſimo, aſſecutus, primum advocatus conſiſtorialis, deinde Rotæ Romanæ auditor fuit. A Gregorio XV. nuncius apoſtolicus in regnum Neapolitanum miſſus eſt. Urbano VIII. pontifice, cum Franciſco cardinali Barberino, apoſtolico in Gallias legato, datarii & primi miniſtri munus exercuit. Inde creatus patriarcha Alexandrinus, & nuncius apoſtolicus apud regem catholicum, cardinalium demum collegio adſcriptus eſt die XXX. Auguſti, anno ſalutis M. DC. XXVII. ſed non renunciatus niſi anno M. DC. XXIX. Congregationi immunitatis eccleſiaſticæ præfuit, in congregatione ſancti officii locum habuit, Polonici regni patronus fuit, Urbano VIII. ſucceſſit, pontifex creatus die XV. Septembr. anno M. DC. XLIV. In pontificatu Caſtrum expugnavit, cardinalem Ludoviſium ad reginam Hiſpaniarum legatum miſit, annum jubilæi indixit ac celebravit, vectigal frumentarium minuit, acerrimi ubique judicii animique conſtantiſſimi laude inſignis. Obiit Romæ die VII. Januarii, anno Chriſti M. DC. LV. ætatis LXXXI. pontificatus XI. ſepultus in Vaticano, donec transferatur in magnificum S. Agnetis templum, quod ejus ſumtu ædificatur in Circo Agonali, cujus e regione obeliſcum erexit. Templum S. Petri in Vaticano, & S. Joannis in Laterano, marmoreis pavimentis, aliiſque operibus, egregie ornavit. Erecta ipſi ſtatua eſt in Capitolio.

EPISCOPORUM GALLIÆ LITTERÆ, ad Innocentium papam X.

Quibus rogant, ut de quinque propoſitionibus excerptis ex Cornelii Janſenii Iprenſis epiſcopi libro, qui *Auguſtinus* inſcribitur, pronunciet.

BEATISSIME pater, Majores cauſſas ad ſedem apoſtolicam referre ſolemnis eccleſiæ mos eſt, quem fides Petri nunquam deficiens perpetuo retineri pro jure ſuo poſtulat. Æquiſſimæ huic legi obſequentes, de graviſſimo circa religionem negotio ſanctitati tuæ ſcribendum eſſe cenſuimus. Decennium eſt, ex quo vehementiſſimis turbis Gallia magno noſtro mœrore commovetur, ob librum poſtumum & doctrinam reverendiſſimi Cornelii Janſenii Iprenſis epiſcopi. Tales quidem motus ſedari oportebat tum concilii Tridentini autoritate, tum bullæ illius, qua Urbanus VIII. felicis memoriæ adverſus Janſenii dogmata pronunciavit, & decreta Pii V. ac Gregorii XIII. in Baium edita confirmavit. Atque hujus bullæ veritatem ac robur novo diplomate vindicaſti: ſed quia nulli ſigillatim propoſitioni certa cenſuræ nota inuſta fuit, locus etiamnum aliquis quorumdam cavillis & effugio relictus eſt. Intercludendum autem penitus ſperamus: ſi, ut precamur, ſanctitas tua quid hac in re ſentiendum ſit, clare diſtincteque definiat. Obteſtamur ergo ut has præſertim propoſitiones, de quibus diſceptatio periculoſior, ac contentio ardentior eſt, ſanctitas tua expendat, ac perſpicuam, & certam de unaquaque ſententiam ferat.

I. Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus & conantibus, ſecundum præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia; deeſt quoque iis gratia, qua poſſibilia fiant.

II. Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur.

III. Ad merendum & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ, non requiritur in homine libertas a neceſſitate; ſed ſufficit libertas a coactione.

IV. Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare.

V. Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe.

Experta eſt nuper beatitudo tua, quantum apoſtolicæ ſedis in gemini eccleſiæ capitis errore profligando valuerit autoritas: continuo ſedata eſt tempeſtas, atque ad Chriſti vocem & imperium venti & mare obedierunt. Quamobrem flagitamus, beatiſſime pater, ut clara firmaque de propoſitionum iſtarum ſenſu prolata ſententia, cui reverend. ipſe Janſenius morti proximus opus ſuum ſubjecit, caliginem omnem diſcutias, animos fluctuantes componas, diſſidia prohibeas, eccleſiæ tranquillitatem ſplendoremque reſtituas. Dum hæc ſpes mentibus noſtris affulget, ſanctitati tuæ multos & proſperos annos, ſæculoque beatiſſimam æternitatem, rex ſæculorum immortalis adjiciat, optamus ac vovemus.

" " INNOCENTII PAPÆ X. CONSTITUTIO.

De quinque propoſitionibus ex Janſenii libro excerptis.

Innocentius epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, univerſis Chriſti fidelibus ſalutem & apoſtolicam benedictionem.

CUM occaſione impreſſionis libri, cui titulus, *Auguſtinus Cornelii Janſenii, epiſcopi Iprenſis*, inter alias ejus opiniones orta fuerit, præſertim in Galliis, controverſia ſuper quinque ex illis: complures Galliarum epiſcopi apud nos inſtiterunt, ut eaſdem propoſitiones

nobis oblatas expenderemus, ac de unaquaque carum certam, & perſpicuam ferremus ſententiam. Tenor vero præfatarum propoſitionum eſt prout ſequitur.

I. Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus, & conantibus, ſecundum præſentes quas habent vires, ſunt impoſſibilia; deeſt quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant.

II. Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur.

III. Ad merendum & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ, non requiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione.

IV. Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare.

V. Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe.

Nos, quibus inter multiplices curas, quæ animum noſtrum aſſidue pulſant, illa in primis cordi eſt, ut eccleſia Dei nobis ex alto commiſſa, purgatis pravarum opinionum erroribus, tuto militare, & tanquam navis in tranquillo mari, ſedatis omnium tempeſtatum fluctibus ac procellis, ſecure navigare, & ad optatum ſalutis portum pervenire poſſit.

Pro rei gravitate, coram aliquibus S. R. E. cardinalibus ad id ſpecialiter ſæpius congregatis, a pluribus in ſacra theologia magiſtris, eaſdem quinque propoſitiones ut ſupra, nobis oblatas, fecimus ſingillatim diligenter examinari; eorumque ſuffragia, tum ſcripto relata, mature conſideravimus, eoſdemque magiſtros, variis coram nobis actis congregationibus, prolixe ſuper eiſdem, ac ſuper earum qualibet diſſerentes audivimus.

Cum autem ab initio hujuſcemodi diſcuſſionis ad Divinum implorandum auxilium, multorum Chriſti fidelium preces, tum privatim, tum publice indixiſſemus, poſtmodum iteratis eiſdem ferventium, ac per nos ſollicite implorata ſancti Spiritus aſſiſtentia, tandem Divino numine favente, ad infra ſcriptam devenimus declarationem, & definitionem.

Primam prædictarum propoſitionum: *Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus, & conantibus, ſecundum præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia; deeſt quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant*: temerariam, impiam, blaſphemam, anathemate damnatam, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Secundam: *Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur*: hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Tertiam: *Ad merendum & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ, non requiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione*: hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Quartam: *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare*: falſam & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Quintam: *Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe*: falſam, temerariam, ſcandaloſam, & intellectam eo ſenſu, ut Chriſtus pro ſalute duntaxat prædeſtinatorum mortuus ſit, impiam, blaſphemam, contumelioſam, Divinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Mandamus igitur omnibus Chriſti fidelibus utriuſque ſexus, ne de dictis propoſitionibus ſentire, docere, prædicare aliter præſumant, quam in hac præſenti noſtra declaratione & definitione continetur, ſub cenſuris & pœnis contra hæreticos & eorum fautores in jure expreſſis.

Præcipimus pariter omnibus patriarchis, archiepiſcopis, epiſcopis, aliiſque locorum ordinariis, necnon hæreticæ pravitatis inquiſitoribus, ut contradictores & rebelles quoſcunque per cenſuras & pœnas prædictas, cæteraque juris & facti remedia opportuna, invocato etiam ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachii ſæcularis, omnino coerceant & compeſcant.

Non intendentes tamen per hanc declarationem & definitionem ſuper prædictis quinque propoſitionibus factam, approbare ullatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto libro Cornelii Janſenii. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ M. DC. LIII. pridie Kal. Junii, pontificatus noſtri anno nono.

Hi. datarius.

G. GUALTERIUS.
P. CIAMPINUS.

** VITA
ALEXANDRI PAPÆ VII.

ALEXANDER VII. antea Fabius Chiſius, nobilis Senenſis, filius Flavii & Lauræ Marſiliæ, natus eſt die XIII. Februarii anno M. D. LXXXIX. Ab Urbano VIII. vicelegatus Ferrarienſis primum, deinde Melitenſis inquiſitor renunciatus: ac demum nuncius apoſtolicus apud electores imperii, interfuit Monaſterienſi conventui pacis conciliandæ cauſa congregato. Ab Innocentio X. revocatus Romam, primum pontifici a ſecretis fuit, deinde ab eodem presbyter cardinalis tituli S. Mariæ de Populo creatus. Ab Innocentii obitu electus eſt pontifex die VII. Aprilis, anno M. DC. LV. Venetos Turcico laborantes bello, regem Poloniæ, præter bellum contra Moſcos, etiam civilibus diſſidiis jactatum, grandi pecunia juvit. Sueciæ reginam Chriſtinam, ex hæreſi converſam ad catholicam fidem,

fidem, ſummo apparatu Romæ excepit. Urbi peſtilentia laboranti paterna benignitate & inſigni liberalitate ſubvenit. In ſanctorum album ſolemniter retulit ſanctos Thomam Villanovanum, archiepiſcopum Valentinum, & Franciſcum Saleſium, epiſcopum Gebennenſem. Ornavit magnifice eccleſias in Urbe, S. Mariæ de Populo, S. Mariæ de pace, & S. Mariæ ad martyres, Rotundam vulgo dictam, olim Pantheum. Porticus Vaticanas circa plateam divi Petri exſtruxit. Cathedram S. Petri in ſacellum ſumptuoſiſſime ornatum tranſtulit: Ceſtii ſepulcrum reſtauravit: vias Urbis pleraſque direxit, præſertim eam quæ Curſus dicitur, aut Stadium Romanum. Auxit ædem Sapientiæ Romanæ templo & bibliotheca: palatium Quirinale amplificavit. Obiit die XXII. Maii an. M. DC. LXVII.

ALEXANDRI PAPÆ VII.

CONSTITUTIO,

Qua præſcribitur formula, cui ſubſcribendum adverſus quinque propoſitiones Janſenii.

Alexander epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

REGIMINIS apoſtolici Divina providentia nobis quamvis immeritis commiſſi ratio poſtulat, ut ad ea potiſſimum, quæ catholicæ religionis integritati & propagationi, animarumque ſaluti, & fidelium tranquillitati conſulere apta & idonea eſſe judicantur, animum & curam omnem quantum licet in Domino applicemus. Quamobrem Cornelii Janſenii hæreſim in Galliis præſertim ſerpentem, ab Innocentio X. felicis recordationis prædeceſſore noſtro fere oppreſſam, ad inſtar colubri tortuoſi, cujus caput attritum eſt, in varios gyros, & cavillationum flexus euntem, ſingulari conſtitutione ad hunc finem edita, altero aſſumptionis noſtræ anno extinguere conati fuimus. Sed ut multiplices hoſtis hominum generis artes adhibet, nondum plene conſequi potuimus, ut omnes errantes in viam ſalutis redirent: qui tamen unicus erat votorum & curarum noſtrarum ſcopus, quibus operam & induſtriam ſuam egregio ſane ſtudio venerabiles fratres noſtri archiepiſcopi & epiſcopi regni Galliæ, earundem conſtitutionum apoſtolicarum executioni præcipue intenti, contulerunt: & cariſſimus in Chriſto filius noſter rex Chriſtianiſſimus ſingulari pietate auxiliarem, dextram ſtrenuo ac conſtantiſſimo animo porrexit. Cum autem præfatus rex Chriſtianiſſimus eodem religionis zelo ductus, per ſuum in Urbe oratorem nobis ſignificari, exponique curaverit, nullum aliud opportunius remedium peſtiferæ hujus contagionis reliquiis extirpandis adhiberi poſſe, quam ſi omnes certam formulam ſubſcriberent noſtra autoritate firmatam, in qua quinque propoſitiones ex Cornelii Janſenii libro, cui titulus, AUGUSTINUS, excerptas ſincere damnarent; ac proinde illam a nobis quantocitius expediri, ad quælibet effugia præcludenda, omneſque removendos obtentus flagitaverit. Nos tam piis dicti regis Chriſtianiſſimi votis benigne annuendum eſſe ducentes, formulam infra ſcriptam ab omnibus eccleſiaſticis, etiam venerabilibus fratribus noſtris archiepiſcopis, & epiſcopis, nec aliis quibuſcunque eccleſiaſtici ordinis, tam regularibus quam ſæcularibus, etiam monialibus, doctoribus, & licentiatis, aliiſque collegiorum rectoribus atque magiſtris, ſubſcrini diſtincte mandamus, idque intra tres menſes a die publicationis ſeu notificationis præſentium. Alias contra eos, qui intra terminum præſcriptum non paruerint, irremiſſibiliter procedi volumus juxta canonicas conſtitutiones, & conciliorum decreta.

Formula a ſupradictis ſubſcribenda.

EGO N. conſtitutioni apoſtolicæ Innocentii X. datæ die XXXI. Maii M. DC. LIII. & conſtitutioni Alexandri VII. datæ XVI. Octobris M. DC. LVI. ſummorum pontificum, me ſubjicio, & quinque propoſitiones ex Corneſii Janſenii libro, cui nomen *Auguſtinus*, excerptas, & in ſenſu ab eodem autore intento, prout illas per dictas conſtitutiones ſedes apoſtolica damnavit, ſincero animo rejicio, ac damno, & ita juro: Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei evangelia.

Decernentes inſuper præſentes litteras ſemper & perpetuo validas & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios & integros effectus ſortiri, & obtinere, ſitque per quoſcunque judices, ordinarios & delegatos, ubique judicari & definiri debere, ſublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi & interpretandi facultate, & autoritate, ac irritum & inane eſſe, ſi ſecus ſuper his a quocunque quavis autoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca venerabilibus fratribus archiepiſcopis, & epiſcopis, aliiſque locorum ordinariis committimus & mandamus, ut ſinguli in ſuis diœceſibus, ac locis ſuæ juriſdictioni ſubjectis, præſentes litteras, & in eis contenta quæcunque exequantur, & exequi ac obſervari ab omnibus curent, & inobedientes quoſcunque per ſententias, cenſuras, & pœnas, aliaque juris & facti remedia, appellatione poſtpoſita, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio, omnino compellant. Volumus autem, ut præſentium tranſſumptis, etiam impreſſis, manu notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem fides prorſus adhibeatur, quæ ipſis originalibus litteris adhiberetur, ſi eſſent exhibitæ vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc noſtram conſtitutionem & ordinationem infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac BB. Petri & Pauli apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ M. DC. LXIV. XV. Kal. Martii, pontificatus noſtri anno decimo.

I. cardinalis prodatarius.

S. UGOLINUS.

Viſa de Curia. P. CIAMPIN

D. CIAMPINUS.

Ex Hard. Conc tom. XI. p. 147.

☞ EJUSDEM ALEXANDRI PAPÆ VII.

Innovatio conſtitutionum & decretorum in favorem ſententiæ aſſerentis, animam beatæ Mariæ Virginis in ſui creatione, & in corpus infuſione, a peccato originali præſervatam fuiſſe, editorum.

Alexander Papa VII. ad perpetuam rei memoriam.

SOllicitudo omnium Eccleſiarum, quam licet meritis & viribus longe impares, Dei Optimi Maximi voluntate & providentia gerimus, in id nos anxie tenet intentos & vigilantes, ut ſcandala, quæ inter fideles pro humanæ naturæ corruptione & fragilitate neceſſe eſt ut veniant, quantum fieri poteſt pauciſſima exoriantur; utque exorta quam celerrime & quam diligentiſſime amoveantur: nam iis per quos veniunt certam peccati perniciem, quibus vero præbentur præſens afferunt labendi periculum; quorum nos pro noſtro Paſtoralis officii debito, & damnum ſummopere dolemus, & diſcrimine aſſidue utimur. Sane vetus eſt Chriſti fidelium erga ejus beatiſſimam Matrem Virginem Mariam pietas, ſentientium, ejus animam in primo inſtanti creationis, atque infuſionis in corpus, fuiſſe ſpeciali Dei gratia & privilegio, intuitu meritorum Jeſu Chriſti ejus filii, humani generis Redemptoris, a macula peccati originalis præſervatam immunem, atque in hoc ſenſu ejus Conceptionis feſtivitatem ſolemni ritu colentium & celebrantium; crevitque horum numerus, atque hujuſmodi cultus poſt editas a fel. rec. Sixto Papa IV. prædeceſſore noſtro in ejus commendationem Apoſtolicas Conſtitutiones, quas ſartum Concilium Tridentinum innovavit, atque obſervari mandavit. Aucta rurſus, & propagata fuit pietas hæc, & cultus erga Deiparam poſt erecta hoc nomine, approbantibus Romanis Pontificibus, religioſum Ordinem, & Confraternitates, ac conceſſas ab iiſdem induſgentias: ita ut accedentibus quoque pleriſque celebrioribus Academiis ad hanc ſententiam, jam fere omnes Catholici eam complectantur. Et quia ex occaſione contrariæ aſſertionis in concionibus, lectionibus, concluſionibus, & actibus publicis, quod nempe eadem beatiſſima Virgo Maria fuerit concepta cum peccato originali, oriebantur in populo Chriſtiano cum magna Dei offenſa ſcandala, jurgia, & diſſenſiones, rec. mem. Paulus Papa V. etiam prædeceſſor noſter vetuit horum opinionem præfatæ ſententiæ contrariam publice doceri, aut prædicari. Quam prohibitionem piæ mem. Gregorius Papa XV. ſimiliter prædeceſſor noſter ad privata etiam colloquia extendit; mandans inſuper in favorem ejuſdem ſententiæ, ut ſacroſancto Miſſæ ſacrificio, ac divino officio celebrandis tam publice, quam privatim, non alio quam Conceptionis nomine uti quicumque debeant. Nihilominus, prout venerabiles fratres epiſcopi fere omnes Hiſpaniarum, cum eccleſiarum ſuarum capitulis, datis ad nos literis expoſuerunt; accedente etiam inſinuatione cariſſimi in Chriſto filii noſtri Philippi earumdem Hiſpaniarum regis Catholici, qui ſpecialem ſuper hoc miſit ad nos oratorem venerabilem fratrem Ludovicum epiſcopum Placentinum: per quem etiam delatæ fuerunt ad nos ſupplicationes regnorum earumdem Hiſpaniarum; pergunt aliqui contrariæ illius opinionis aſſertores contra præfatas prohibitiones tum privatim, tum publice, præfatam ſententiam aut impugnare, aut vellicare; & favorem a Romanis Pontificibus cultui & feſto ſecundum illam præſtitum ita interpretari, ut fruſtrentur; immo eccleſiam Romanam huic ſententiæ & cultui juxta illam beatæ Virgini exhibito favere negant, pios Chriſti fideles e ſua paciſica quaſi poſſeſſione deturbare conando; unde offenſiones, ſcandala, & jurgia, quibus obviare voluerunt Paulus V. & Gregorius XV. noſtri prædeceſſores, perdurant adhuc; & ex occaſione eorumdem adverſantium majora his incommoda in poſterum prudenter & merito timentur. Quapropter ſuper his tam præfati epiſcopi cum eccleſiarum ſuarum Capitulis, quam memoratus Philippus rex, ejuſque regna, nobis pro opportuno remedio inſtanter ſupplicari fecerunt. Nos conſiderantes quod Sancta Romana eccleſia de intemeratæ ſemperque Virginis Mariæ Conceptione feſtum ſolemniter celebrat, & ſpeciale ac proprium ſuper hoc officium olim ordinavit, juxta piam, devotam, & laudabilem inſtitutionem, quæ a Sixto IV. prædeceſſore noſtro emanavit; volenteſque laudabili huic pietati, & devotioni, & feſto, ac cultui ſecundum illam exhibito, in eccleſia Romana poſt ipſius cultus inſtitutionem nunquam immutato, Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum exemplo favere; necnon tueri pietatem & devotionem hanc colendi & celebrandi beatiſſimam Virginem, præveniente ſcilicet Spiritus ſancti gratia a peccato originali præſervatam; cupienteſque in Chriſti grege unitatem ſpiritus in vinculo pacis, ſedatis offenſionibus & jurgiis, amotiſque ſcandalis, conſervare: ad præfatorum epiſcoporum cum eccleſiarum ſuarum Capitulis, ac Philippi regis ejuſque regnorum oblatam nobis inſtantiam ac preces, Conſtitutiones & decreta a Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris, & præcipue a Sixto IV. Paulo V. & Gregorio XV. edita in favorem ſententiæ aſſerentis, animam beatæ Mariæ Virginis in ſui creatione, & in corpus infuſione, Spiritus ſancti gratia donatam, & a peccato originali præſervatam fuiſſe, necnon & in favorem feſti, & cultus Conceptioni ejuſdem Virginis Deiparæ ſecundum piam iſtam ſententiam, ut præfertur, exhibiti, innovamus, & ſub cenſuris & pœnis in eiſdem Conſtitutionis contentis obſervari mandamus. Et inſuper omnes & ſingulos, qui præfatas Conſtitutiones ſeu Decreta ita pergent interpretari, ut favorem per illas dictæ ſententiæ, & feſto, ſeu cultui ſecundum illam exhibito fruſtrentur, vel qui eamdem ſententiam, feſtum, ſeu cultum in diſputationem revocare, aut contra ea quoquomodo directe, vel indirecte, aut ſub quovis prætextu, etiam definibilitatis ejus examinandæ, ſive ſacram Scripturam, aut ſanctos Patres, ſive Doctores gloſſandi, vel interpretandi: denique alio quovis prætextu, ſeu occaſione, ſcripto, ſeu voce, loqui, concionari, tractare, diſputare, contra ei quidquam determinando, aut afferendo, vel argumenta contra ea afferendo, & inſoluta relinquendo, aut alio quovis excogitabili modo diſſerendo, auſi fuerint; præter pœnas & cenſuras in Conſtitutionibus Sixti IV. contentas, quibus illos ſubjacere volumus, & per

præ-

præſentes ſubjicimus, etiam concionandi, publice legendi, ſeu docendi, & interpretandi facultate, ac voce activa & paſſiva in quibuſcumque electionibus eo ipſo abſque alia declaratione privatos eſſe volumus: necnon ad concionandum, publice legendum, docendum, & interpretandum, perpetuæ inhabilitatis pœnas ipſo facto incurrere abſque alia declaratione; a quibus pœnis non niſi a nobis ipſis, vel a ſucceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus abſolvi, aut ſuper iis diſpenſari poſſint: necnon eoſdem aliis pœnis noſtro & eorumdem Romanorum Pontificum ſucceſſorum noſtrorum arbitrio infligendis pariter ſubjacere volumus, prout ſubjicimus per præſentes: innovantes Pauli V. & Gregorii XV. ſuperius memoratas Conſtitutiones, ſive decreta. Ac libros in quibus præfata ſententia, feſtum, ſeu cultus ſecundum illam in dubium revocatur, aut contra ea quomodocumque, ut ſupra, aliquid ſcribitur, aut legitur, ſeu locutiones, conciones, tractatus, & diſputationes contra eadem continentur, poſt Pauli V. ſupra laudatum decretum edita, aut in poſterum quomodolibet edenda, prohibemus, ſub pœnis & cenſuris in Indice librorum prohibitorum contentis, & ipſo facto abſque alia declaratione pro expreſſe prohibitis haberi volumus, & mandamus. Vetamus autem, Sixti IV. Conſtitutionibus inhærentes, quempiam aſſerere, quod propter hoc contrariam opinionem tenentes, videlicet Virginem Mariam cum originali peccato fuiſſe conceptam, hæreſis crimen, aut mortale peccatum incurrant; cum a Romana eccleſia & ab Apoſtolica Sede nondum fuerit hoc deciſum, prout nos nunc minime decidere volumus, aut intendimus: quin potius contrariam illam opinionem hæreſis, aut peccati mortalis, aut impietatis damnare audentes præter pœnas, quibus eos ſubjecit Sixtus IV. aliique prædeceſſores noſtri Romani Pontifices, gravioribus aliis pœnis ſubjicimus, quas in contrafacientes huic noſtræ Conſtitutioni ſuperius infliximus. Volentes quod contra hujus noſtræ Conſtitutionis tranſgreſſores, etiam Regulares cujuſvis ordinis, & inſtituti, etiam Societatis JESU, & quomodolibet exemptos, & alias quaſcumque eccleſiaſticas & ſæculares perſonas, cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, aut dignitatis, tam eccleſiaſticæ, quam ſæcularis, ut præfertur, tam epiſcopi, & prælati ſuperiores, aliique locorum Ordinarii, quam hæreticæ pravitatis ubique locorum deputati Inquiſitores procedant, & inquirant, atque in eos ſtricte animadvertant. Nos enim iis & eorum cuilibet contra eoſdem tranſgreſſores procedendi, & inquirendi, ac pœnis coercendi, & puniendi liberam facultatem & auctoritatem, iiſdem auctoritate & tenore tribuimus, & impartimur: in eoſque, ut præfertur, procedere, inquirere, & punire diſtricte præcipimus, & mandamus. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus, ac quibuſvis indultis, & litteris Apoſtolicis, quibuſvis perſonis quantumcumque qualificatis, & in quacumque, etiam cardinalatus, patriarchali, archiepiſcopali, epiſcopali, & quavis alia dignitate & honore conſtitutis, etiam quod contra eos procedi, interdici, ſuſpendi, vel excommunicari nequeant, quomodolibet conceſſis; quibus omnibus, & eorum ſingulis, etiamſi pro ſufficienti illorum derogatione de eis ipſorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, individua, & expreſſa, ac de verbo ad verbum, non autem per generales, etiam id importantes, clauſulas, mentio habenda, aut alia exquiſita forma obſervanda foret: tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum inſerti forent, præſentibus pro ſufficienter expreſſis & inſertis habentes, harum ſerie ſpecialiter & expreſſe derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Ut autem hæc noſtra conſtitutio, & præmiſſa omnia, ad eorum omnium, quorum intereſt, notitiam congruentius pervenire poſſint; in virtute ſanctæ obedientiæ, ſub pœna privationis ab ingreſſu eccleſiæ eo ipſo incurrenda præcipimus & mandamus, omnibus & ſingulis locorum Ordinariis, ac eorum vicariis, ſuffraganeis, & officialibus quibuſcumque, & aliis ſingulis, ad quos quomodolibet ſpectat & pertinet; quatenus hujuſmodi noſtram conſtitutionem ſingulis ſuæ diœceſis vel diſtrictus prædicatoribus, & aliis, quibus expedire judicaverint, opportune inſinuent, & publicent, ac inſinuari & publicari faciant; ne quis in poſterum quoquomodo ignorantiam de præmiſſis poſſit prætendere, aut ſe contra præmiſſa valeat excuſare. Volumus & ſimiliter eadem auctoritate decernimus, & mandamus, quod præſentes litteræ per aliquos ex noſtris curſoribus baſilicarum ſancti Joannis Lateranenſis, ac Principis Apoſtolorum, & cancellariæ Apoſtolicæ valuis, ac in acie campi Floræ de Urbe de more publicentur, & affigantur; quæ affixio & publicatio ita omnes & ſingulos, ad quos ſpectet afficiat & arctet, ac ſi illis perſonaliter intimatæ fuiſſent, & quod illarum tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus notarii ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus literis adhiberetur, ſi oſtenſæ vel exhibitæ forent. Datum Romæ apud ſanctam Mariam Majorem, ſub annulo Piſcatoris, die VIII. Decembris, MDCLXI. Pontificatus noſtri anno ſeptimo.

S. UGOLINUS.

SY-

ANNO CHRISTI 1672.

ANNO CHRISTI 1672.

Ex Harduini Coll. Conc. to. XI. p. 179.

SYNODUS HIEROSOLYMITANA

Adversus Calvinistas, anno MDCLXXII. sub Patriarcha Hierosolymorum Dositheo celebrata.

DUCE CHRISTO. Α ΧΡΙΣΤΟΣ ΗΓΕΙΣΘΩ.

Clypeus orthodoxæ fidei, sive Apologia ab Synodo Hierosolymitana sub Hierosolymorum Patriarcha Dositheo composita adversus Calvinistas hæreticos, Orientalem ecclesiam de Deo rebusque divinis hæretice cum ipsis sentire, mentientes.

Ασπις ὀρθοδοξίας, ἡ ἀπολογία καὶ ἔλεγχος πρὸς τοὺς διασύροντας τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν αἱρετικῶς φρονεῖν ἐν τοῖς περὶ Θεοῦ καὶ τῶν θείων, ὡς κακοφρονοῦσιν ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ Καλβῖνοι δηλονότι· συνταχθεῖσα παρὰ τοῖς ἐν Ιεροσολύμοις τοπικῆς συνόδου, ἐπὶ Δοσιθέου πατριάρχου Ιεροσολύμων.

UNIVERSIS UBIQUE TERRARUM, sive etiam in mari agentibus, orthodoxis Episcopis, fratribus & comministris nostris in Spiritu sancto: & omnibus omnino piis ac fidelibus Christianis filiis, dilectis nostris, in Domino salutem.

ΤΟΙΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΓΗΣ καὶ θαλάσσης, ὀρθοδόξοις ἐπισκόποις, ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς ἡμῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι· καὶ πᾶσι ἁπλῶς τοῖς εὐσεβέσι, καὶ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς τέκνοις, ἀγαπητοῖς ἡμῶν, ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Latine vertit Domnus M. F. e Congregatione S. Mauri, Ordinis S. Benedicti: editique Parisiis, an. 1676. Versio hic est subinde recoguita.

TEmpus loquendi, & tempus tacendi, monet sapiens Ecclesiastes: hinc quidem suum rei cuilibet tempus esse significans; quemadmodum alibi dixit: Loquendi non instante necessitate, tace; instante, loquere. Quemadmodum autem interrogante nemine, nulla loquendi necessitas; ita interroganti quæ nosti, responsum continere, summa malitia est. Porro si de Deo rebusque divinis interrogatio fuerit, impietatis in notam quomodo non incurrat, qui responsioni par cum esset, ei tamen silentium antetulit? Nos quidem cum tacendi, tum loquendi modum satis ille docuit, qui dixit: *Disponet sermones suos in judicio*; maxime cum & silentium Deus indicat, ait enim: *Tace, Israel, & audi*: (quippe non loquendi modo mandatum accepimus, verum & eos qui utilia loquuntur, audiendi:) & loqui rursum ipse præcipiat, os nostrum aperiat, & vocem nobis impertiatur. Legimus enim ad Ezechielem passim dictum esse: *Fili hominis, dic domui Israel*. Et rursus ad ipsum: *In die illa aperietur os tuum, & loqueris, & non silebis ultra*. Moysi vero, quem Pharaoni mittebat, impeditioris & tardioris linguæ causa formidanti, dixit: *Vade, & ego aperiam os tuum, & instruam quæ locuturus es*. His igitur & consimilibus exemplis in Scriptura expressis & nos religiose obsequentes, nemine quidem rogante & ad loquendum provocante, tempus esse silendi novimus; urgente vero interrogatione, aut quapiam alia loquendi necessitate, sermoni quamprimum nos accingimus. Cum enim de fide rebusve credendis interpellamur, indignum ducimus ut loqui reformidemus. Si vero hominibus hæreticis, atque

Ex Bibliotheca Regis ubi MS. exemplar asservatur, ab ipsomet Patriarcha Hierosolymitano missum ad Christianissimum Regem Ludovicum XIV.

ΚΑιρὸς τοῦ λαλεῖν, καὶ καιρὸς τοῦ σιγᾶν, ὁ σοφὸς ἐκκλησιαστὴς παραινεῖ, ἐν οἷς που καιρὸν εἶναι πάντι πράγματι ἀποφαίνεται. ὡσανεὶ ἔλεγε· ἀνάγκης μὴ ὕστης σίγα, καιρὸς δὲ κατεπείγοντος λάλει. ἀνάγκη μὲν γὰρ λαλεῖν οὐκ ἔστι τὸν μὴ ἐρωτώμενον, ἐρωτώμενον δὲ πού τινος χρήσιμα καὶ ἀναγκαῖα λόγα, ἐπισάμενόν τε, καὶ μὴ ἀποκεμνόμενον, ἐχάτης ἂν εἴη μοχθηρίας. εἰ δέ που τὸ ἐρωτώμενον πρὸς θεοῦ ἢ θείων πραγμάτων καθέστηκε, πῶς οὐκ ἀσεβείας γραφήσεται ὁ εἰδὼς, καὶ σιγᾶν ἐλόμενος; καὶ ἡμεῖς τοιγαροῦν ὅσον τὸ καθ' ἡμᾶς ἀμφοτέρων τούτων, σιγῆς καὶ λόγα φημὶ, διαιτηταὶ μεμαθήκαμεν εἶναι κατὰ τὸν εἰπόντα· οἰκονομήσει τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐν κρίσει· μᾶλλον δὲ σιωπᾶν, θεοῦ ἐπιτάττοντος· σιώπα γάρ, φησι, καὶ ἄκουε, Ισραήλ. (οὐ γὰρ μόνον λαλεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀκούειν τὸν χρήσιμα λεγόντων προσετάγμεθα·) καὶ αὖθις λαλεῖν τοῦτο κελεύοντος, καὶ στόμα ἀνοίγοντος, καὶ φωνὴν διδόντος. μανθάνομεν γὰρ πρὸς μὲν τὸν Ιεζεχιὴλ πολλάκις εἰρηκέναι· υἱὲ ἀνθρώπου, εἶπον τῷ οἴκῳ Ισραήλ. καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν πρὸς αὐτόν· ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διανοιχθήσεταί σου τὸ στόμα, καὶ λαλήσεις, καὶ οὐ μὴ ἀποκωφωθήσῃ ἔτι. πρὸς δὲ τὸν Μωϋσῆν στελλόμενον πρὸς Φαραὼ, ὑποστελλόμενον δὲ διὰ τὸ ἰχνίφωνον καὶ βραδύγλωσσον· πορεύου, ἔφη, καὶ ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου, καὶ συμβιβάσω σε ἃ μέλλεις λαλῆσαι. τούτοις δὴ καὶ τοῖς τοιούτοις γραφικοῖς παραδείγμασιν εὐσεβῶς καὶ ἡμεῖς ἑπόμενοι, καιρὸν οἴδαμεν σιωπῆς μηδενὸς διοχλοῦντος, καὶ πρὸς λαλίαν παρορμῶντος· ἐπειγόμεθα δὲ αὖ ἐρωτώμενοι, ἢ καὶ ἄλλως πῶς τοῦ καιροῦ κατεπείγοντος, φωνὴ

ANNO CHRISTI 1672.

φωνὴ ἀφιέναι. ὅταν μὴν γὲ περὶ πίστεως, ἢ τῶν πιστευομένων τινῶν παραγμάτων λόγον ἀπαιτώμεθα, δεῖνον ἡγούμεθα τὸ ὑποστέλλεσθαι. ἂν δὲ ἐκ ἀσεβείας, ἢ αἱρέσεως ἄλλης τινὸς ἐγκαλώμεθα παρ' ἑτεροδόξων ἀνδρῶν, καὶ πρὸς ὕδὲν ἄλλο χήσιμον ἀποβλεπόντων, ἢ πρὸς τὸ συσκῆσαι τὴν ἑαυτῶν δόξαν ἐν τῇ διασύρειν τὰς ἄλλας· τότε δὴ τὸν Ηλιᾶ ζῆλον ἀναλαβόντες, θερμότερον διεγειρόμεθα πρὸς ἀπάντησιν· καὶ πάσχοντες τὰ τοῦ Ιερεμιοῦ, τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φθεγγόμεθα· τὴν κοιλίαν μου ἀλγῶ, καὶ τὰ αἰσθητήρια τῆς καρδίας μου· μαιμάσσει ἡ ψυχή μου, ἀπαράσσεται ἡ καρδία μου· ὑ σιωπήσομαι, ὅτι φωνὴν σάλπιγγος ἤκουσεν ἡ ψυχή μου, καὶ κραυγὴν πολέμου. σάλπιγγος μὲν ἀγείας· ἠχωδεστέρα, καὶ πολέμου δεινοῦ βαρύτερα βροντῶσι τὰ ἔναλχος ἀπὸ Γαλλίας ἔλθοντα πρὸς ἡμᾶς (ὡς μὴ ὄφελον ἐληχηθῆναι, καὶ παρ' ἡμῖν) μιλεύματα. οἱ μὲν ἐν ἐκείναις δυσκόμενοι Καλβῖνοι ἑθελοντὶ κακοργοῦντες φασὶ τὴν ἀποστολικὴν καὶ ἁγίαν ἡμῶν ἐκκλησίαν, τὴν ἀνατολικὴν δηλαδὴ, φρονεῖν ἐν τοῖς περὶ Θεοῦ καὶ τῶν θείων, ὡς αὐτοὶ ἐκεῖνοι κακοφρονοῦσιν. ὑ μόνον δὲ λόγοις, ἀλλὰ καὶ συγγράμμασιν οἱ αἱρετικοὶ οὗτοι, ὡς φαίνεται παρά τινι Κλαυδίῳ ὑφηγητῇ τοῖς ἐν Καρεντονίᾳ Καλουΐνοις, ἐπεχείρησαν ἡμῶν κατηγορεῖν, ὃ καὶ μάλιστα εἰς τὸ προκείμενον ἔργον ἡμᾶς παροτρύνει, μὴ εἰδότες ὅτε τὶ λέγουσιν, ὅτε περὶ τινὸς διαβεβαιοῦνται, ὐκ αἰδούμενοι ὅτε καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὧν ἐνώπιον τοσαῦτα ψεύδεσθαι κατατολμῶσι.

A suam ut obtrectatione ceterorum gloriam obfirment, modo ſtudentibus, impietatis aut falſi cujuſdam dogmatis inſimulamur; tunc Heliæ inſtar zelo ſuccenſi, reſponſionem animoſiores aggredimur, ac Jeremiæ paſſionum conſcii, ejuſdem eructamus & verba: *Ventrem meum doleo, & ſenſoria cordis mei; fluctuat anima mea, dilaceratur cor meum; non tacebo, quoniam vocem tubæ audivit anima mea, clamorem prælii.* Etenim terribili ſonantiores buccina, & duro graviores bello, e Galliis ad nos uſque tonant modo rumores, utinam apud nos numquam auditi. Quippe improbitati gratis indulgentes, B qui in illis habitant, Calviniſtæ, ſuas de Deo rebuſque divinis hæreſes, Apoſtolicæ noſtræ ac ſanctæ Orientali Eccleſiæ affingunt; atque id quidem non modo ſermonibus, verum etiam & ſcriptis imponere nobis hæreticos hujuſmodi ſuſcepiſſe nemo neſcit, qui Claudium quemdam Carentonienſium Calviniſtarum Miniſtrum perlegerit. Id vero ad ſuſceptam Apologiam nos vehementius accendit, quoniam quod dicunt, quod affirmant, neſciunt: qui vel homines metuere debuiſſent, coram quibus talia mentiri nec verentur.

Τούτων δὴ ὄντως ἐχόντων, ἐπειδὴ χάριτι Χριστοῦ σωήλθομεν χάριν ἐγκαινίων τῇ θειοτάτῃ ναῷ τῆς ἐν Βηθλεὲμ κατὰ σάρκα γενήσεως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ καὶ Θεοῦ· ὃν ὁ κύριος ἀνοικοδομηθῆναι ἐν τοῖς παυδεινοῖς τούτοις καιροῖς τοῦ διωγμοῦ, καὶ χαιρωθῆναι κεκαλλωπισμένων τῆς παντοχοῦ γῆς γνησίοις τέκνοις τῆς καθολικῆς ἐκφωνήσεως ἠυδόκησεν· ἀγεισκομένων μετ' ἡμῶν, καὶ τῶν ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς ἐπιδημούντων προσκυνητῶν ἱερέων, κληρικῶν, καὶ λοιπῶν χριστιανῶν, ὠήθημεν δεῖν ἐν σιωπῇ τὴν περὶ ὧν ἡ τιθηνὸς ἡμῶν ἀποστολικὴ ἐκκλησία κατηγορεῖται, δόξαν εἰπεῖν, ἵνα καὶ δι' ἡμῶν ἡ παραδοθεῖσα παρὰ τοῦ κυρίου, καὶ κηρυχθεῖσα παρὰ τῶν ἀποστόλων, καὶ φυλαχθεῖσα παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων, πίστις ἡμῶν φανερὰ ᾖ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, καὶ τὸ ψεῦδος πάντων φωραθῇ, (καί τι πεφωραμένον πρόσθεν, καὶ καθ' ἑαυτὸ ὡς τραγελάφου πλάττον, καὶ ὑπὸ πολλῶν τῶν πρὸ ἡμῶν) ἡ ἀλήθεια ὡς εἰκὸς λαμπρότερον ἡλίου λάμψασα γνωσθῇ. Εἰ δέ που καὶ φανείημεν ταὐτὸ λέγοντες, καὶ πολλάκις ἀποφαινόμενοι περὶ τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦτο πρὸς κατάληψιν τελείαν τῶν λεγομένων παντὶ τῷ εἰλικρίνοντι τῷ συγγράμματι πεφιλοπόνηται.

His igitur ſe ſe ita habentibus, cum ad perficiendam ſacratiſſimæ Ædis Bethleemiticæ, ubi Salvator ac Deus noſter Chriſtus ſecundum carnem natus eſt, dedicationem conveniſſemus, quam per id miſerrimæ ætatis ac perſecutionis reſtaurari Domino placuit, ac veris Eccleſiæ Catholicæ ubique terrarum agentibus filiis eleganter ornatam reſtitui: adſcitis D etiam nobiſcum Sacerdotibus, Clericis, necnon & Chriſtianis ceteris, qui e terræ finibus illuc adoraturi convenerant; matris noſtræ Apoſtolicæ Eccleſiæ doctrinam ſuper his quæ affinguntur illi, exponendam duximus, ut quæ a Domino nobis tradita, ab Apoſtolis promulgata, & ab ſanctis Patribus conſervata eſt fides noſtra, nobis edicentibus, univerſo manifeſta fiat mundo; ac retecto adverſariorum noſtrorum mendacio, (etſi jampridem ab anteceſſorum noſtrorum quamplurimis deprehenſum eſt, ac ſuopte delapſum, utpote ad hircocervorum inſtar conflatum (ceu ipſo rutilantior ſole veritas innoteſcat. Quamvis autem quæ jam diximus, rurſum eloqui, ac ſuper eodem argumento frequenter verba facere videamur: id tamen ad pleniorem dictorum comprehenſionem, ſtudioſis lectoribus hocce libello juverit iterum pertractare.

Ισέον δὴ ὅτι οἱ πρόκειτοι τῶν αἱρετικῶν τούτων, ὐκ ἀγνοοῦντες τὴν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας δόξαν, φασὶν αὐτὴν ἴσα ἐκείνοις ἐν τοῖς

Sciendum igitur eſt, hæreticorum hujuſmodi præpoſitos, doctrinam Orientalis Eccleſiæ haud quidem ignorantes, ſuos tamen circa Deum reſque divinas, erro-

res

ANNO CHRISTI 1672.

res illi amngere, eamque, quo rudiores ſeducant potiſſime, opera data inculpare. Cum enim ab Occidentalibus jam jam receſſerint, ſeque ab omni demum Eccleſia Catholica procul fecerint, manifeſtiſſime ſe ſe probant hæreticos, immo & hæreticorum coryphæos. Nam falſa atque inepta non modo dogmata, ſui ſupra modum amantes, induxere, ſi tamen dogmata licet fabellas appellare: at etiam Eccleſiæ prorſus extorres facti ſunt, cum Eccleſia Catholica, ut dictum eſt, nulla penitus communione conjuncti. Ac eorum quos ſuis ſeduxere fabulis, converſionem veluti pertimeſcentes, eo fraudis confugere, ut quod illi circa fidem ſentiunt, hoc ipſum & Orientalem ſentire Eccleſiam perſuaderent. (Deo nempe, etſi mirabiliter id ſinente, at ſignificante Chriſtianum nec dici poſſe, nec eſſe, Eccleſiæ nomine non inſignitum: quin & docente, eos, etſi neſcientes, hoc ipſo Catholicæ Eccleſiæ fuiſſe allectos, quo in illa mereri ſe ſe moliti ſunt perſuadere.) Non ita porro id probare nituntur, ut vera eſſe univerſe ea quæ credimus, aſſerant: ſi enim ita eſſet, alia in nobis nequaquam reprehenderent, at nobiſcum in omnibus conſentirent; ſed nec apud nos ſe ſe conſtituere magiſtros appeterent, qui heri & nudiuſtertius frementes meditati ſunt inania: immo a nobis edoceri noſtræque obedire fidei ſtatuerent, quam prædicantibus Apoſtolis Eccleſia Catholica ſuſcepit, modo tenet, ac in finem ſæculi, ſcilicet quoaduſque veniat Dominus, ipſo Deo Salvatore duce, conſervabit. Sed quia procul a nobis illi abſunt, neque Calviniſtis omnibus id quod adverſus eos confinxere duces eorum, notum facere valeamus; quidquid recens induxere Calviniſtæ, ipſam eſſe perpetuam Orientalis Eccleſiæ fidem, gloriari, ſeducendis rudioribus, ſatis habuere. Verum quemadmodum lucis ad tenebras, aut Chriſti ad Belial ſocietas eſſe non poteſt: ita nec una adverſariorum noſtrorum cum Eccleſia orientali de rebus fidei ſententia, quamdiu hæreſiarcham Calvinum voluerint habere magiſtrum.

ANNO CHRISTI 1672.

A ωρὸς Θεὸν καὶ τὴν θείων. ἀλλ' ἐξεπίτηδες αὐτῆς κατηγοροῦσι ωρὸς ἀπάτην μάλιστα τῶν ἁπλουστέρων. τῶν δυτικῶν γὰρ ἀποχωρησάντων, εἴτουν ἀποῤῥαγέντες, καὶ ἕκαστα πᾶσαν ἁπλῶς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ἀποποιησάμενοι ἐλεγχόμενοι ωροφανῶς, ὡς αἱρετικοί εἰσι, καὶ αἱρετικῶν οἱ κορυφαιότατοι. ἐπειδὴ δὲ μόνον καινῶν ἐν γελοίων δογμάτων (εἰ δέον ὅλως τοὺς μύθους δόγματα ὀνομάζειν) ἐχθρόντο διὰ φιλαυτίαν εἰσηγηταί· ἀλλὰ καὶ μηδόλως ἐκκλησίας μετέχουσιν, ὡς μηδεμίαν ὁπωσοῦν κοινωνίαν ἔχοντες μὴ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὡς εἴρηται. ἐν ὥσπερ δεδιότες μήποτε ἐπιστραφῶσιν οἱ ἀθλίως ἐκείνοις ωροσέχοντες, ἐπενόησαν λέγειν, τοῦτο τὸ ωροφανέστατον ψεῦδος, ὅτι ἅπερ αὐτοὶ ωερὶ πίστεως φρονοῦσι, ταῦτα καὶ ἡ ἀνατολικὴ φρονεῖ ἐκκλησία. (τῷ Θεῷ, κἂν ταῦτα θαυματοποιοῦντι, καὶ δεικνύοντος, τὸν μὴ κοσμούμενον κἂν τῷ τῆς ἐκκλησίας ὀνόματι, ἀδύνατον μήτε χριστιανὸν λέγεσθαι, μὴ ὅτι γε χριστιανὸν εἶναι· διδάσκοντος δὲ αὐτοὺς ἐν τούτῳ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ωροσεθιῶναι, εἰ ἐν ἐ σωίεσαν.) ἐν τοῦτο γὰρ ὡς ωρεσβεύοντες τὰ ἡμέτερα παντάπασιν εἶναι ἀληθῆ. εἰ γὰρ ὅτως ἦν, οὐκ ἂν ἐν ἄλλοις κατηγόρουν ἡμῶν, ἀλλ' ἐν πᾶσι σιωήνουν· ὅτε μᾶλλον διδάσκαλοι ἡμῶν ωροεθυμοῦντο γενέσθαι, οἳ χθὲς καὶ ωρότεινα φρυάξαντες ἐμελέθησαν κενά· ἀλλὰ ωαρ' ἡμῶν μαθεῖν, ἐν ἡμῖν πείθεσθαι ἤθελον, φρονοῦσιν ἅπερ ἀπόστολοι μὲν ἐκήρυξαν, ἡ καθολικὴ δὲ ἐφρόνησε καὶ φρονεῖ ἐκκλησία, καὶ δὴ καὶ φρονήσει εἰς τὸν αἰῶνα· ἕως ἂν ἔλθῃ δηλονότι ὁ κύριος, ἐν αὐτῷ Θεῷ σωτῆρι ποδηγέτῃ. ἀλλ' ὅτι μακρὰν ἐκείνων διεστηκότων ἡμῶν, ἐν τρόπῳ τινὶ μὴ δυναμένων πᾶσι Καλβίνοις γνώριμον ἀποκαταστῆσαι τὸ καθ' ἑκείνων τῶν ἰδίων κατηγεμόνων σκεύωρημα, ἤρκεσεν αὐτοῖς ωρὸς μόνλω ἀπάτλω τῶν ἁπλουστέρων ἐξκαωχᾶσθαι, ὅτι εἴτι Καλουίνοις κεκραμοτόμηται, τοῦτο καὶ ἡ ἀνατολικὴ φρονεῖ ἐκκλησία ἐν ἀνάπαλιν. ἀλλ' ὡς ἀδύνατον ἐν ταυτῷ ἅμα εἶναι φῶς ἐν σκότος, ἢ Χριστὸν καὶ Βελίαρ. ὅτως ἀδύνατον τοῖς ἐναντίοις ἕως ἂν ὑπὸ ωροσάτῃ Καλουίνῳ αἱρεσιάρχῃ πλεῖστοι, τ' αὐτὸν εἶναι ἐν τοῖς ωερὶ πίστεως τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ.

B

C

D

Porro Catholicam Orientalis Eccleſiæ fidem ſtrenuos hujuſmodi homines agnoviſſe (ut ignorare fingant) manifeſtum eſt: ac primum quidem e ſacris Scripturis, quas optime omnium intelligere ſe ſe gloriantur: deinde ex ſanctis eccleſiæ catholicæ Theologis. Norunt quippe certiſſime hominum non modo, ſed & Dei quoque calumniatores illi, norunt juſtum eſſe Deum, ac omnium noſtrum patrem, uti paſſim ipſemet indicavit. Norunt & data eſſe hominibus præcepta, ceu rem hominum ſaluti perneceſſariam: item boni electionem ac fugam mali apud Scripturam edoceri: item & repoſitam eſſe unicuique ſecundum opera ſua retributionem: item auctorem malorum non eſſe Deum, neque perſonarum acceptorem,

E

Οτι δὲ οἱ καλοὶ ἔτοι ἄνδρες οἴδασι τὴν ὀρθόδοξον τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας δόξαν, (εἰ καὶ ωροκρίνονται μὴ εἰδέναι) φανερόν. ωρῶτον ἐκ τε τῆς ἁγίας γραφῆς αὐτῆς, (ἣν ἔτοι μάλιστα μεγαλορρήμοσιν εἰδέναι) ἐν ἀπὸ τῶν ἁγίων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας θεολόγων. οἴδασι γὰρ σαφῶς, οἴδασιν οἱ κατήγοροι ἐ μόνον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ Θεῷ, ὅτι ἕπερ δίκαιος ὁ Θεὸς, ἐν ἕπερ ωατὴρ ωάντων ἡμῶν ἐστὶν, ὡς αὐτός ωε εἴρηκεν ἐν ωολλοῖς· ἐν ὅτι ἐντολαὶ ἐδόθησαν τοῖς ἀνθρώποις ὡς ἀναγκαῖόν τι χρῆμα ωρὸς σωτηρίαν· ἐν ὅτι αἵρεσις μὲν τοῦ καλοῦ, φυγὴ δὲ τοῦ κακοῦ διδάσκωνται ωαρὰ τῆς γραφῆς· ἐν ὅτι ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποδοθήσεται καὶ ἔωραξεν· καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἐκ ἔστι τῶν κακῶν αἰτία, ἅτε μὲν ωροσωωλήπτης, ὥστε ἀναιτίως τοῦτον μὲν ἀγαπᾶν,

τοῦτον

ANNO CHRISTI 1672

τῶτον δὲ μισεῖν· ἀλλὰ πάντων βέλεται ὁ θέλει τὴν σωτηρίαν, ὅτι βεβαία ὁ ἀναγκαία ἡ τοῦ αὐτεξουσίου θέσις, ὃν τρόπον παρεσβύει ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, πάντη ὁ διωκτέα τῶν ἱερῶν τῆς πίστεως περιβόλων ἡ φλυαρία τὸ εἰσηγήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ τὸ εἱμαρμένης μύθου, ὃν ὡς λύμην φθοροποιὸν ἡ τοῦ Καλουίνου τοῖς ἀνθρώποις εἰσήνεγκε μοχθηρία. Πᾶσαν μὲν ἀρετὴν τοῦ χν Χριστὸν βίᾳ διώκων, (διὰ τοῦτο Χριστὸς ἐνηνθρώπησε) πᾶσαν δὲ κακίαν καὶ ἀνομίαν εἰσάγων, καὶ τὸ δεισιδαιμόνιστον ἐκεῖνο, ὁ ψευδεπίπλαστον, ὅτι ἡ πίστις δηλαδὴ ἁπλῶς καὶ μόνη σώζει τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὅτι ἂν ἰσχυόντων τῶν ἔργων, ἃ ἡ γραφὴ τραχύτερα ποιεῖν τὸν θέλοντα τυχεῖν σωτηρίας προτρέπεται, ἐπειδὴ ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστι.

Norunt denique liberum arbitrium, uti dogma certissimum, quemadmodum Catholica sentit Ecclesia, necessario esse admittendum: atque a sacris fidei septis prorsus emandandam nugatoriam quamdam de fatali apud Græcos necessitate narrationem, quam ut exitialem hominibus pestem Calvini malitia concinnavit. Quippe omnibus Christianæ vitæ virtutibus bellum indixit: (quas ut doceret Christus, homo factus est:) & quo iniquitati ac vitio cuilibet viam faceret, id fucatæ superstitionis invexit, hominem sola fide, non autem operum merito, salvari. Quæ tamen Scriptura eos qui salutem adipisci volunt, palam facere cohortatur, siquidem fides sine operibus mortua est.

Καὶ ὅτι εἰ δεῖ πείθεσθαι Παύλῳ, καὶ ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδοις, καὶ ἱεροτικῶν τῶν ἀρχῆς τῇ ἐκκλησίᾳ συμβάντων, ὅσον τὸ κατ' αὐτὰς ἀποφαινομένων ἀκύειν, καὶ μὴ ἐναντιοῦσθαι τοῖς ἐγγὺς τῶν ἀποστόλων χηματίσασι διδασκάλοις, καὶ πνευματοφόροις ἀνδράσι, καὶ τοῖς μετέπειτα ἐκείνων συγγράψασι σωτηριωτέρῳ τρόπῳ μᾶλλον, ταῦτα δὲ ἐκείνοις τοῖς θείοις πατράσι· καὶ ἁπλῶς τῇ θείᾳ γραφῇ ὁ πολλοῖς ἀποφαινομένη σαφέστατα, (ἐξ ὧν ἁπάντων σώζεται τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον·) δεῖ δὲ ἁπλᾶ εἶναι πιστεύειν τὰ μυστήρια τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, δι' ὧν ἁγιαζόμεθα καὶ Χριστῷ σωματούμεθα, καὶ τῆς μελλούσης ζωῆς λαμβάνομεν τὸν τέλαγον ἀρραβῶνα, σωζόμενοι ἐφ' οἷς ἐκτίθεμεν ἔργοις ἀγαθοῖς, τὰς ἁγίας εἰκόνας προσκυνεῖν, τοῖς ἁγίοις χρῆσθαι μεσίταις, καὶ τιμᾶν αὐτοὺς, ὡς φίλους Θεοῦ· καὶ ὅλως ἀπαρασαλεύτους καὶ πάντα φυλάττειν τὰς παραδόσεις, ἃς κατέχει ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, ἔκ τοῦτο τοῦ χωρὶς τῶν ἀποστόλων, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε διὰ γραφῆς, διὰ ἀδύνατον ὅλως σφαλῆναι, ὡς πλουτοῦσαν διδάσκαλον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Οἴδασι, φαμὲν σαφῶς, οἱ κατήγοροι καλῶς, τιμῶντε γραφὴν καὶ τοὺς πατέρας, καὶ ἑπομένους ἐκείνων, καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἡμῶν: (ὃ γὰρ ἄλλοτι ἐστὶ τὸ φρόνημα τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἢ τὸ θεῖον ῥῆμα πιστευόμενον ὀρθῶς, καὶ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἀναπτυσσόμενον εὐσεβῶς, καὶ αἱ παρὰ τῶν ἀποστόλων διαλόγου παραδόσεις, ὑπὸ τῶν πατέρων φυλαχθεῖσαι ἄχρις ἡμῶν·) ἀλλ' ἐμμένοντες τῇ πεισμονῇ, ἣ τις τοῖς αἱρετικοῖς ἐστὶν ἴδιον, κωφεύουσι καὶ ὐ διορθοῦνται· ἡμεῖς δὲ ἵνα μὴ τὰ τῆς γραφῆς, ἢ τῶν πάλαι πατέρων λέγοντες ἐπιλείψῃ ἡμᾶς ὁ χρόνος διηγούμενος, ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς γεγενημένων ἀποδείξομεν τὸ προκείμενον.

Norunt præterea, siquidem divo Paulo & œcumenicis Conciliis adhibenda fides est, atque iis non minus attendendum, quæ a principio contigisse Ecclesiæ historici produnt, quam quæ opinantur ipsi; neque sanctis Doctoribus ac Spiritu sancto plenis hominibus, Apostolorum supparibus, obsistendum, qui divinas ad res exponendas incubuere; nec aliis, qui strictius quidem, at eadem prorsus, quæ sancti Patres illi conscripsere; nec denique sacræ Scripturæ, quæ non semel hæc ipsa apertissime declarat: (e quibus totum colligitur religionis nostræ mysterium. Hæc igitur siquidem illi norunt, norunt utique credenda esse septem Ecclesiæ sacramenta, quibus & sanctificamur, & Christo conjungimur, & futuræ vitæ perfectum pignus accipimus; si modo, quibus conditi sumus, bonis operibus vacamus, si sacris imaginibus cultum adhibemus, si Sanctis ceu mediatoribus apud Deum utimur, eosque tamquam Dei amicos veneramur: si denique traditiones, quas sive per sermonem, sive per Scripturam Catholica didicit Ecclesia, quæ sancto Spiritu erudita, errare non potest, illibatas conservamus. Probe itaque norunt juxta ac evidentissime calumniatores illi & sacram Scripturam, & sanctos Patres, & qui eorum vestigiis institere, necnon & orthodoxam esse fidem nostram: neque enim aliud quidquam Ecclesia sentit Orientalis, quam verbum divinum, uti par est creditum & ab sanctis Patribus religiose explanatum, & traditiones ab Apostolis per sermonem acceptas, atque ab iisdem sanctis Patribus ad nos usque conservatas: at suis pertinaciter erroribus adhærentes, obsurdescunt, nedum ad fidem orthodoxam se se recipiunt. Nos vere quia Scripturæ & sanctorum Patrum oracula prosequentes, tempus deficeret, ex his quæ apud nos gesta sunt, rem totam demonstrabimus.

Μετὰ γὰρ πεντήκοντα ἔτη τῆς Λουθήρου μα-

Elapsis ab Luthero quinquaginta an-

ANNO CHRISTI 1672.

nis, Martinus Cruſius Tubingenſis, cetera rique cum eo novitatum Lutheri peritiores, (porro non alia eſt Lutheri hæreſis, atque Calvini, quamquam nonnihil videtur intereſſe:) ſuæ capita profeſſionis ad eum qui Catholicæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ id temporis clavum tenebat, direxere; quatenus, uti dicebant, dignoſcerent, an cum Orientali Eccleſia de doctrina convenirent. Verum ad illos, immo & contra ipſos, inſignis ille Patriarcha ſermones tres, ſeu magis peritas reſponſiones, reſcripſit: quibus & omnem eorum hæreſim theologice juxta ac catholice confutabat, & orthodoxas opiniones, quaſcumque a principio Eccleſia obtinuit Orientalis, eos edocebat: quamquam hæc illi nequaquam attenderunt, quippe nuncium pietati penitus remiſerint. Habetur liber iſte Græce & Latine editus Wittembergæ in Germania, anno ſalutis milleſimo quingenteſimo octuageſimo quarto.

Sed & ante Patriarcham iſtum, nomine Jeremiam, Joannes Nathanael presbyter & œconomus Conſtantinopolcos, in tractatu quem de expoſitione ſacræ Liturgiæ edidit; ac rurſum poſt eumdem Jeremiam, Gabriel Severus Moreanus, fratrum noſtrorum [a] Cretenſium Archiepiſcopus, in libro quem de ſeptem Eccleſiæ Catholicæ ſacramentis compoſuit: univerſam Orientalis Eccleſiæ doctrinam manifeſtius exhibuere.

[a] Pro, qui Venetiis degebant.

Non ſolum autem iſti, ſed & alii bene multi (quos, cum opus fuerit, recenſebimus:) idem nuper argumentum ſunt proſecuti. Ac in primis ante annos ſex aut ſeptem prodiit in luoem liber cui titulus, *Confeſſio orthodoxa eccleſiæ Orientalis*, ab ſanctiſſimo quidem illo Kiæbæ Archiepiſcopo Petro, exaratus: at ob nonnulla obſcura & emendatione digna quæ habebat, ab Meletio Cretenſi, magnæ eccleſiæ quæ eſt Conſtantinopoli Doctore ac Protoſyncello, juſſu Synodi apud Jaſium celebratæ explicatus & emendatus. Hunc omnino excepit, & modo etiam excipit eccleſia Orientalis; ac optimus, illuſtriſſimus, necnon & ſapientiſſimus Princeps dominus Panagiotti, utriuſque Imperii, Orientalis nimirum & Occidentalis, linguarum Interpres peritiſſimus, ac pietatis zelantiſſimus, ad unum autographi apicem typis mandavit. [b]

[b] *Adde*, nihil prorſus detrahens vel addens.

Cum itaque hæc omnia probe ſciant adverſarii noſtri, atque prædictorum etiam librorum plurimi apud illos fuerint excuſi: manifeſtum eſt, eos non jam ex fidei noſtræ ignoratione, ſed ex ſumma impudentia nobis imponere, & ad ſimplicium ruinam ea nobis affingere, quæ noſtra non ſunt, ſuſcepiſſe.

Verum enimvero recte nonnulli dixere, (nam & hoc verum eſt) ſimplicem eſſe veritatem, mendacium vero multifidum: quippe ſagaces hujuſmodi homines futili nixum fundamento, hoc quod primum

νίας, ὁ ἀπὸ Τυβίγγης τῆς Γερμανίας Μαρτῖνος Κρύσιος, μετὰ ἑ ἄλλων σοφιστῶν τῆς χαμόθομίας Λυθήρου, (ἀδελφὰ δέπως φρονεῖ Λυθῆνος Καλοΐνω, εἰ μὴ ἔν τισι διαφέρειν δοκῶσιν,) ἔπεμψε τὰ κεφάλαια τῆς αἱρέσεως αὐτῶν τῷ τότε πρωτοκαθεδρεύοντι τοῦ πλοίου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, ἵν' εἰδῶσιν εἰ συμφωνῶσι τῇ δόξῃ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ὡς ἐκεῖνοι ἔλεγον· ὁ δὲ ἀοίδιμος ἐκεῖνος τρεῖς πρὸς ἐκείνους ἑ καθ' ἑκείνων συνεγράψατο λόγους, ἑκάστην παραγματικὰς ἀποκρίσεις, πᾶσαν μὲν θεολογικῶς ἑ ὀρθοδόξως ἐλέγχων αὐτῶν αἵρεσιν, πᾶσαν δὲ γνώμῃ ὀρθόδοξον ἄνωθεν ἐπικρατήσασαν τῇ ἐκκλησίᾳ διδάσκων αὐτούς· οἱ καὶ ἀσμένως ἅπαντες, τῇ ἀληθείᾳ χαίρειν εἰπόντες. ἔστι δὲ ἡ βίβλος τυπωθεῖσα Γραικολατινιστὶ, ἐν Βιρτεμπεργίδι τῆς Γερμανίας, κατὰ τὸ ἀφ' οὗ ἔτος τῆς σωτηρίας.

Πρὸ τούτου τε τοῦ κυρ Ἱερεμίου, Ἰωάννης ἱερεὺς ὁ Ναθαναὴλ καὶ οἰκονόμος Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ᾧ ἐξέθετο περὶ τῆς ἐξηγήσεως τῆς ἱερᾶς λειτουργίας· καὶ μετὰ τοῦτον τὸν κυρ Ἱερεμίαν, Γαβριὴλ Σεβῆρος ὁ ἀπὸ Πελοποννήσου, μητροπολίτης τῆν [a] ἐν ἑτέροις ἀδελφῶν, ἐν ᾧ συνέγραψε περὶ τῶν ἱερῶν ἐπτὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας μυστηρίων συντάγματίον, ἀρρήδηλως τὴν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας δόξαν παρέστησαν.

[a] Lege, Ετέτηση.

Οὐ μόνοι δὲ οὗτοι, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πολλοὶ περὶ τῶν τοιούτων ὑποθέσεων συνεγράψαντο νεωστὶ, ὡς ἀειθυμήσομεν ἐν καιρῷ ἰδίῳ. πρὸ ἑτῶν ἑ μάλιστα ἓξ, ἡ ἐπτὰ, βίβλος τετύπωται, ἐπιγραφομένη, Ὁμολογία ὀρθόδοξος τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἣν συνεγράψατο μὲν ὁ ἁγιώτατος ἐκεῖνος μητροπολίτης Κιαίβα Πέτρος· ἐσαφήνισε δὲ καὶ ἐδιορθώσατο, εἴ τι σαφηνείας καὶ διορθώσεως ἐδεῖτο, ἐν αὐτῇ πρωτοπρεπῶς τῆς ἐν Γιασίῳ συνόδου, ὁ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης ἐκκλησίας πρωτοσύγκελλος καὶ διδάσκαλος Μελέτιος Συρίγος, ὁ ἀπὸ Κρήτης ὁρμώμενος. ἐδέξατο δὲ αὐτὴν καὶ δέχεται ἁπλῶς πᾶσα ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία· ἐξέδωκε δὲ αὐτὴν τύπῳ μηδὲν ἀφαιρήσας, ἢ [b] προσεπικῶς τούτῃ, ἀλλὰ καὶ πάντα ὁμοίαν τῷ προτετυπωμένῳ, ὁ πάντ' ἀγαθὸς ὁ ἐκλαμπρότατος ἑ σοφώτατος ἄρχων κύριος Πανταγιώτης, ὁ μέγας ἑρμηνεὺς τῶν ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν κράτους, καὶ τῆς ἀσεβείας ἄκρος ζηλωτής.

[b] Pro, πρ τεθειμένοις.

Εἰ δὲ ταῦτα πάντα οἱ ἐναντίοι ἴσασι, καὶ παρ' ἐκείνοις αἱ πλεῖσται τῶν βίβλων τετύπωνται, ἐπειτα κατηγορῶσιν ἡμῶν, δῆλον ὅτι ἐκ ἀγνοοῦντες τοὺς κρίνειν ἡμᾶς, ἀλλ' ἀμηχανοῦντες, ἑ πρὸς ἀπάτην τῶν ἁπλουστέρων ἀσεβεῖν ἡμῖν ἀνομίᾳ ἐπιχειροῦσιν.

Ἀλλὰ καλῶς λέγεταί τισιν, ὅπερ ἑ ἀληθὲς ἐστιν, ἁπλοῦν δηλαδὴ εἶναι τὸ ἀληθὲς, πολυχιδὲς δὲ τὸ ψεῦδος. ὅθεν οἱ καλοὶ οὗτοι ἄνθρωποι, τὸ πεπλασμένον αὐτοῖς τοῦτο ψεῦδος ἐπὶ σα-

ANNO CHRISTI 1672.

σαθρῷ θεμελίῳ ἐπερειδόμενον ὑπνοῦντες, ὡρὸς ἄλλο ὀλεθριώτατον ἐ ὅλως ἀνυπόστατον καταφύγωσιν ἐπιχείρημα. ὡς ἀφεκάλυμμα γὰρ τῶ μὴ ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὀπωσοῦν χειστιανῶν ἐλέγχεσθαι, ἐ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἑῴᾳ κατηγωνίσκεσθαι αὐτὰς ὡς ἀφοφανῶς καταψευδομένας, ἀφοβάλονται τὸν ἀφὸ πεντηκόντα ἐτῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει πατειαρχάσαντα Κύριλλον Κρῆτα τὸν Λύκαριν, ὡς δεδωκότα τυχὸν ὁμολογίαν ἀριθμυμένῳ ἐν κεφαλαίοις δεκαοκτὼ, ἢ ἐρωτήσεσι πεντήκοντα, ὡς ἐν ἀφοσώπου δῆθεν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἄτλα δείκνυσι τῳ ἀνατολικῷ ἐκκλησίαν ὅμοια φρονεῖν, οἷς ἐκεῖνοι φρονοῦσιν· ἀλλ' ἀχείρωτον ἢ τοῦτο τὸ μέγιστον τούτων ματαιολόγημα, ἢ παντάπασιν ἀδιώατον. δειχθήσεται γὰρ σοὶ Θεῶ ποδηγέτη.

Πρῶτον, ὅτι Κύριλλον οὐδέποτε τοιοῦτον ἐγνώρισεν ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, οἷον εἶναί φασιν οἱ ἀντίδικοι, ὅπε ἐκείνου πώποτε a εἶδε τὰ κεφάλαια σιωγραφῶ.

Δεύτερον, ὅτι εἰ ἐ καθ' ὑπόθεσιν ἐκείνῳ ὧν, ἀλλὰ πάντη λαθραίως ἐκεῖνα ἐξέδωκε, μηδενὸς εἰδότος τῶν ἀνατολικῶν, μὴ ὅτι γε τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας.

Τρίτον, ὅτι ἡ Κυρίλλου ὁμολογία οὐκ ἔστι τῆ ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὁμολογία.

Τέταρτον, ὅτι δυοῖν θάτερον· ἢ ἀδιώατον εἰδέναι τῳ ὁμολογίαν ταυτὴν τῶν ἀνατολικῶν, ἢ εἰδότας, ἀδιώατον ὅλως εἶναι χειστιανούς.

Πέμπτον, ὅτι ὅπως οἱ ἀνατολικοὶ ἀποστρέφονται τὰ κεφάλαια ταῦτα, ὥστε μεθ' ὅρκου πολλάκις ἀποφαινόμενον τὸν Κύριλλον, καὶ ἐπ' ἐκκλησίας τ' ἀναντία τοῖς κεφαλαίοις διδάσκοντα, μόνον διότι ὁ σωέγραψε καὶ αὐτῶν, διὰ δύο πληρεστάτων συνόδων ἀναθέματι ἐ ἀφορίσμῳ καθυπέβαλον.

Ἕκτον δέ. ἐσω ἔκθεσις ἐν ὀλίγοις ὡεὶ τῶ πῶς φρονεῖ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, ἀεὶ τῶν ἐν τοῖς κεφαλαίοις ἀροβλημάτων.

ΚΕΦΑΛ. α.

ΟΤι μὲν οὖν οὐδέποτε ὡς Καλβινόφρων ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐγνώσθη ὁ Κύριλλος, παντὶ τῳ δῆλον τῳ μὴ θέλοντι κακοῦργεῖν. Ἀλεξανδρείας γὰρ πάπας μὲν Μελέτιον γεγονὼς, καὶ ψήφῳ κοινῇ τῶ ἐν Κωνσταντινουπόλει κλήρου (ἐκεῖσε τότε διατρίβοντος Κυρίλλου) εἰς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον μεταπεθεὶς, ὅτε ἐν συνόδῳ, ὅτε ἐν ἐκκλησίᾳ, ὅτε ἐν οἴκῳ ὀρθοδόξου τινὸς, καὶ πῶς εἰπεῖν, ὅτε, κοινῶς, ὅτε καὶ ἰδίαν εἶπεν, ἢ ἐδίδαξέν τι ὀπωσοῦν ἐξ ὧν ἐκεῖνον ἀφεσβάλλειν οἱ ἀντίοι φασὶν. εἰ δὲ ἐ καὶ ἰδίαν τινὶ, ἢ ἐ πλείοσι τοιοῦτόν τι εἰπεῖν τον Κυρίλλον οἱ ἀντίοι φασὶν, οὐκ οἴδασι τί λέγουσιν. ἔδει γὰρ αὐτοὺς, εἴπερ μαρτυρίαν φέρειν ἐθέλουσι, μὴ ἐξ ἑαυτῶν, οἳ καὶ ὡς ψευδόμενοι παρ' ἡμῖν ὅτι κατηγοροῦσι, ἐ ὡς ἀγνῶτες Κυρίλλου οὐκ ἔχουσι τὸ πιστόν· ἀλλ' ἐξ ὧν οἴδασι ἐ Κυρίλλου, καὶ τῳ Κυρίλλου πολιτείαν (ἀφ' ὧν εἰσέτι

confinxerant, mendacium ubi profpexere, pernicioſiſſimum ac leviori leviſſimum ſufficiunt artificium. Etenim ne ab totius Europæ Chriſtianis coarguantur, aut ab Orientalibus comperti mendacii auctores demonſtrentur, Cyrillum Lucarem Cretenſem, qui ante annos quadraginta Patriarchalem Conſtantinopolitanam ſedem occupavit, confeſſionem capitulis octodecim & quatuor quæſtionibus conſtantem, Orientalis eccleſiæ nomine edidiſſe aſſerunt, atque Orientalem cum ipſis conſentire Eccleſiam, declaraſſe. At nec ceteris hæc machinatio potentior, aut confutatu operoſior, etſi ſpecioſior: quippe Deo duce demonſtrabitur.

Primo, Orientalem eccleſiam prædictum Cyrillum, qualem adverſarii noſtri inducunt, penitus neſcire, ipſamque confeſſionem ut fetum ejus nequaquam admittere.

Secundo, hujus auctor ut forte fuerit ille, nemine tamen Orientalium, ac multo minus catholicorum conſcio, ſed prorſus clanculum hanc edidiſſe.

Tertio, hujus Cyrilli confeſſionem haudquaquam eſſe Orientalis eccleſiæ confeſſionem.

Quarto, Orientales vel confeſſionem iſtam penitus ignoraſſe; vel, ſi noverint, Chriſtianos nequaquam exſtitiſſe.

Quinto, prædicta capitula ita apud Orientales reprobari, ut his contraria non ſemel in eccleſia vel Cyrillus ipſe, etiam cum exſecratione, docuerit, atque ab ſynodis duabus frequentiſſimis propterea ſolum excommunicatione & anathemate perculſus fuerit, quod ſcriptis quoque ea impugnare recuſarit.

Sexto. Sed eſto, ex iis quæ eccleſia ſentit Orientalis, nonnulla forte opus iſtud habeat; quænam porro in prædictis capitulis explicanda proponantur, examinandum eſt.

CAPUT I.

CYrillum itaque cum Calvino ſentientem numquam apud Orientalem eccleſiam audiiſſe, nemo, niſi qui calumniari voluerit, ignorare poteſt. Cum enim ad ſedem Alexandrinam fuiſſet aſſumptus, ac communi poſtmodum cleri Conſtantinopolitani ſuffragio ad hujus urbis (in qua tum temporis agebat) thronum inde translatus: is neque in aliqua ſynodo, neque in eccleſia, neque apud quempiam ex catholicis, uno verbo, nec publice, nec privatim, vel minimum ex iis quæ hunc aſſerere adverſarii clamitant, aut locutus eſt, aut docuit. Sin vero ſingulari forte, aut pluribus tale quid eum protuliſſe contendant: quod dicunt, penitus ignorant. Si enim teſtimonium de Cyrillo dicere in animum induxerant, illud nequaquam a ſe ipſis, ſed a quibus notus ille fuit, (quorum plus mille ſuperſtites ſunt) adhibere debuiſſent: quippe mendaces ac

ANNO CHRISTI 1672.

nulla dignos fide vel eo probamus, quod hominem ita calumnientur, quem ignorant. Atque ita res agitur, ut qui Cyrillum nesciunt hæretici, suis eum vendicare partibus præfracte moliantur; ab iis autem quos annis multis ministros habuit ac rerum suarum consicios, nihil tale sensisse comprobetur. Hinc igitur quod Cyrillus nemini Orientalium usquam talia sit locutus, atque ex familiarium ejus testimonio abunde evincitur, eum, qualem adversarii statuunt, talem ab Orientali ecclesia numquam esse existimatum.

Deinde, quia scriptum minime dubium nullum exstat propria ejus manu exaratum, in quo approbata reperiantur illa, quæ testantur hæretici.

Denique, quia mille testes exploratam Cyrilli pietatem attestantes, & nihil non orthodoxum ab illo unquam audiisse profitentes, nedum habemus; sed & librum prolixiorem ab eodem manu propria antea scriptum, in quo homiliæ habentur singulis Dominicis ac diebus festis ab ipso Constantinopoli pronunciatæ, quibus opposita supposititiis hisce capitibus doctrina disputatur. Ad plenam autem eorum quæ dicimus, fidem faciendam, nonnulla ex iisdem homiliis excerpta subjiciemus.

Excerpta ex homiliis Cyrilli, quas publice Constantinopoli coram Clero & populo ipse pronunciavit.

CONTRA I. CAPUT.

Ex homilia de Christi Nativitate.

„ ET nunc quidem non disputo, cur „ Deus unus sit & trinus; & cur Pater, Pater est; & Filius, Filius; & „ Spiritus sanctus, Spiritus: & qui Pater „ absque principio est, & Filius producitur a solo Patre per generationem; „ & Spiritus sanctus item ab solo Patre „ procedit.

Ex homilia in Pentecosten.

„ Pater non est Filius, neque Spiritus „ sanctus; sed ab illo generatur Filius, „ & procedit Spiritus sanctus. Filius mittitur a Patre & ab Spiritu sancto. Ait „ enim Dominus: *Et Spiritus ejus misit „ me.* Spiritus sanctus mittitur a Patre & „ a Filio, ad sanctificationem creaturarum; procedit tamen ab solo Patre. „ Cur autem a solo Patre procedat, cum ram a Filio, quam a Patre mittatur? „ Nimirum quia ad sanctificationem missio fit, productionem vero processio importat substantialem. Quemadmodum „ autem Spiritus mittit Filium, nec tamen dici potest generare illum; ita Spiritus a Filio mittitur, nec tamen ab illo „ procedit: Pater autem Filium & mittit, & solus substantialiter producit.

ANNO CHRISTI 1672.

ἐκ νῦν μυείσι ὅσοι ἐν τοῖς ζῶσιν εἰσὶν·) ἐκτυπῶν δέχεσθαι, καὶ τὰς μαρτυρίας· ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν τῆς αἱρέσεως αὐτῶν κοινωνοὶ εἶναι διϊσχυρίζονται, οἱ μηδέποτε εἰδότες αὐτὸν, ὅτοι δὲ οἱ καὶ ὁμιλητῶν πολλῷ χρήματι ἐκείνῳ διακονήσαντες, καὶ εἰδότες πάντα τὰ καθ' ἑκεῖνον, μὴ τοιοῦτον εἶναι ἀποφαίνονται. ἆρα καὶ ἐν τῷ μηδέποτέ τινι τῶν ἐκκλησιαστικῶν τοιοῦτόν τι εἰπεῖν τὸν Κύριλλον, ἢ ἐν τῇ μαρτυρίᾳ τῶν συνήθων ἐκείνῳ ἂν ἐγνώσθη ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ; τότοτε τοιοῦτος οἷον εἶ βέλεται ἡ ματαιότης τῶν ἀντίων.

Δεύτερον, ὅτι μηδεμία ἀνύποπτος συγγραφὴ, ἢ ἰδιόχειρον ἐκείνου φαίνεται τοιοῦτον καθομολογοῦσα, οἷον μαρτυροῦσιν οἱ ἀντίδοξοι.

Τρίτον, ὅτι ἃ μόνον μάρτυρας μυεῖν τῇ παῤῥησιαστικῇ δυσεβείᾳ Κυρίλλου ὁμολογοῦντας, καὶ μηδὲν αἱρετικὸν παρ' ἐκείνου πώποτε ἀκούσαντας, ἀλλὰ καὶ βίβλον ἐν μέσῳ παρ' αὐτῷ ἰδιόχειρον Κυρίλλου ἔχομεν, ἐν ᾗ φαίνονται αἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ἑκάστῃ κυριακῇ καὶ ἑορτασίμῳ ἡμέρᾳ λεχθεῖσαι ἐκείνῳ ὁμιλίαι, παντὶ ἐναντίον ἀποφαινόμεναι τοῖς ὑποβολιμαίοις ἐκείνοις κεφαλαίοις, ἐξ ὧν καίτινας ἐκλογὰς τεθείμεθα ἐν τῷ παρόντι συγγράμματι εἰς τελείαν πίστιν τῶν λεγομένων ἡμῖν.

Ἐκλογαί τινες ἐμβληθεῖσαι ἐν τῷ Κυρίλλου ὁμιλίαις, ἃς ἐπὶ τῷ κοινῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐνώτιον τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ αὐτὸς Κύριλλος τῷ ἰδίῳ στόματι ἔλεξε.

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.

Ἐκ τῆς εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν ὁμιλίας.

„ ΚΑὶ ἐ λέγω νῦν ἡμῖν διατὶ ὁ εἷς Θεὸς ἐν „ τρισὶ τελειοῖται, καὶ διατὶ ὁ πατὴρ, πατὴρ· ὁ υἱὸς, υἱὸς· καὶ τὸ πνεῦμα, πνεῦμα· „ καὶ πῶς ὁ πατὴρ μόνου ἀνάρχου· ὁ υἱὸς αἰτίατος καὶ γέννησιν ἔχει πατρὸς μόνου, καὶ τὸ „ πνεῦμα ἐκπορευτὸν ἔχει μόνου τοῦ πατρός.

Ἐκ τῆς εἰς τὴν Πεντηκοστὴν ὁμιλίας.

„ Ὁ πατὴρ οὐκ ἔστιν υἱὸς, οὐδὲ τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ γεννᾷ τὸν υἱὸν, καὶ ἐκπορεύει τὸ πνεῦμα. „ ὁ υἱὸς πέμπεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ πνεύματος· ὁ γὰρ κύριος· καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπέσταλκέμε. τὸ πνεῦμα πέμπεται παρὰ πατρὸς καὶ υἱοῦ πρὸς ἁγιασμὸν τῆς κτίσεως. ἐκπορεύεται δὲ παρὰ μόνου τοῦ πατρός· διατὶ δὲ παρὰ τοῦ πατρὸς μόνου ἐκπορεύεται, πέμπεται δὲ παρ' ἑκατέρων; ναὶ λέγω, ὅτι ἡ πέμψις ἐστὶ πρὸς ἁγιασμὸν, ἡ δὲ ἐκπόρευσις οὐσιωδῶς. ὡς δὲ πέμπει τὸ πνεῦμα τὸν υἱὸν, καὶ οὐδεὶς λέγειν δυνάται, ὅτι καὶ γεννᾷ, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς πέμπει τὸ πνεῦμα, ἀλλ' οὐκ ἐκπορεύει. ὁ δὲ πατὴρ πέμπει μὲν τὸν υἱὸν, καὶ μόνος οὐσιωδῶς ἐκπορεύει.

Ex

ANNO CHRISTI 1672.

Ex τῦ εἰς τλὼ κυριακλὼ τῦ ἀποχρέω λόγω Κυρίλλω, ὃν ὧ δείκνυται, δέχεσθ αὐτὸν τλὼ τ πατέρων τῆς ἐκκλησίας ἐξήγησιν, ἐ ἑρμηνείαν τῆς θείας γραφῆς.

Ex sermone Cyrilli pro Dominica Privicarmi, ubi factam ab ecclesiæ Patribus sacræ Scripturæ interpretationem cum amplecti demonstratur.

ANNO CHRISTI 1672.

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.

CONTRA II. CAPUT.

„ ΕΝ μέρει κείσθω ὁ λογισμὸς, ἐπεὶ ὃν τοῖς φυσικοῖς θεωρεῖται, νῦν περὶ τῆς πίστεως, ἃ λόγω μὲ δεῖται, μόνον μαρτυρίας· ἀνδὲν ἔχης μαρτυρίαν, δὲν μπορῇς νὰ πιστεύῃς· ὡς, λόγω χάριν, ἡμεῖς πιστεύομεν τὸν Θεὸν πλάσαι τὸν ἄνθρωπον. πῶς ἡμῖν τῦτο ἐδηλώθη; ἀλλ' ἢ ὅτι ἐμαρτυρήθη ὑπὸ τῦ Μωϋσέως, ὃς ἠ δυνάται ψεύσασθαι, ὅτι οἴδαμεν θείῳ κινηθεὶς πνεύματι ἔγραψε. πιστεύομεν ὅτι ὁ κόσμος οὗτος μέλλει παρέρχεσθαι· πόθεν οἴδαμεν; ἀλλ' ἢ ὅτι οἱ εὐαγγελισταὶ ταῦτα ἐδίδαξαν, οἱ διδάσκαλοι ἐσαφήνισαν, ἢ ἡ μαρτυρία τως πιστὴ ταῦτ' ἔπεισεν ἡμᾶς, ὅτι ἄνδρες πεφωτισμένοι ὑπὸ τῦ πνεύματος ἦσαν· ἐ μάλιστα βεβαιόμεθα, ὅτι ὁ Θεὸς δι αὐτῶν λαλεῖ. διὸ Δαβὶδ ψαλμῷ π' ς'. διηγήσεται κύριος ἐν γραφῇ λαῶν, ἢ ἀρχόντων τύτων τῶν γεγονημένων ἐν αὐτῇ. ὁ Θεὸς θέλει μᾶς διηγηθῇ ἐγγράφως, εἰς τλὼ γραφλὼ τῶν λαῶν ἤγεν τῶν διδασκάλων, ὅτι πολλοὶ, ἢ τῶν ἀρχόντων τῶν γεγονημένων ἐν αὐτῇ. τίνες οἱ ἄρχοντες τύτων τῶν λαῶν; οἱ εὐαγγελισταὶ ἢ προφῆται. ὅσα λοιπὸν ἀκύσης ἀπὸ τοιύτυς λαὺς ἐ ἄρχοντας, ὅλα ὁ Θεὸς τὰ λέγει δι ἐκείνων, διατῦτο ἐκεῖνοι ἄξιοι πίστεως. διὸ ὅσα ἠκύσαμεν, δεῖ πιστεύειν.

„ SEpositis naturalis Philosophiæ ratiocinationibus, ad tres fidei, quæ non ratione indigent, sed auctoritate, „ veniamus. Harum quippe sola fidem B „ facit auctoritas: ut, verbi gratia, hominem a Deo esse formatum credimus: „ id vero non aliunde nobis, quam ex „ Moysi testimonio compertum: cui, utpote sancti Spiritus impulsione locuto, „ mendacium subrepere haud potuisse non „ dubitamus. Item & pertransiturum scimus esse mundum. Sed unde? nisi quia „ idipsum Evangelistæ docuere, demonstravere doctores, & auctoritas ita persuasit fide dignissima? Nam & ab Spiritu sancto illuminati erant homines illi, & (quo confirmamur maxime) per „ illos Deus est locutus. Propterea David „ Psalmo LXXXVI. ait: *Dominus narrabit in Scripturis populorum & principum,* C „ *horum qui fuerunt in ea*. Quippe ecclesiam Deus scripto docuit, utique per „ scripturas istas populorum, id est, doctorum, (quia multi sunt) & principum qui fuerunt in ea. Quinam porro „ sunt isti principes populorum? evangelistæ dubio procul & Prophetæ. Denique quidquid ab hujusmodi populis ac „ principibus audieris, hoc totum ceu a „ Deo in illis loquente dictum, ac proinde fide dignissimum, accipe. Ergo „ quæcumque ita audivimus, his fidem „ adhibere debemus.

Ex τῦ εἰς τλὼ ἀποτομλὼ τῦ τροδρομῦ αὐτῦ λόγω.

Ex sermone ejusdem a *de Pœnitentia divi Joannis Baptistæ.* D

a Lege ex Græco, in Decollationem.

„ Τετραχῶς γίνεται τὸ καλὸν, κ τ φύσιν, „ κ τ λόγον, ἐ κατὰ παράδοσιν. ἔστι δὲ κατὰ „ παράδοσιν ὅσα ὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ, ὅσα ἔλαβες παρὰ τῶν πατέρων σῦ. ἀπὸ „ τῦς τροτέρυς δεδομένα φύλαττε, κ ὕτω ποιήσεις τὸ καλὸν.

„ Quadruplici ex capite bona habemus „ quæ facere debeamus, nimirum ex natura, ex sermone, ex traditione..... „ Quæ porro ex traditione, ea sunt quæ „ nulla lege scripta præcepta sunt, sed a „ Patribus accepta. Quæ igitur a majoribus acceperis, hæc observa, & bene „ operaberis.

Ex τῆς εἰς τλὼ Χριστῦ γέννησιν αὐτῦ ὁμιλίας.

Ex homilia ejusdem de Christi Nativitate.

„ Οὐρανὸς κ ἡ θεία γραφὴ, διατὶ ἔχει πνεῦμα κ γράμμα, ἀμφότερα ὐρανοὶ λέγονται. „ ἡ ψιλὴ ἔννοια δέδοται παρὰ κυρίῳ τοῖς σοφοῖς, τλὼ κατωτέραν ἕκασος ἔχει. διό φησιν „ ἡ γραφή· ὁ ὐρανὸς τῷ ὐρανῷ τῷ κυρίῳ. ἤγεν τλὼ ὑψιλλὼ ἔννοιαν τῦ πνεύματος μόνος ἔχει ὁ κύριος, κ δίδωσι τοῖς πατράσι. διό φησιν· ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια.

„ Cæli nomine non modo cælum ipsum, „ sed & scriptura sacra, eo quod spiritum continet sub littera, designatur. „ Hujus nudam sapientibus intelligentiam, cum ad eam nulla hominis per- E „ tingere commentatio valeat, impertitus est Dominus. Propterea scriptura „ dicit: *Cælum cæli Domino*. Nimirum „ quia nudam spiritus intelligentiam solus habet Dominus, cujus & conscios „ Patres effecit: juxta id quod in scriptura loquitur: *Vobis datum est nosse mysteria*, &c.

ANNO CHRISTI 1672.

Ex homilia ejusdem pro Dominica tertia Jejunii.

Eleganter tractans hoc quod dictum est : *De omni ligno quod est in paradiso*, &c. post multa, sic loquitur :

„ Tertio loco auctoritatem ecclesiæ adfero. Unde & tertia die Deus cum a „ terra separavit aquas, ait : *Germinet „ terra herbam pabuli, seminans semen se- „ cundum genus & secundum similitudi- „ nem ; & lignum fructiferum faciens fru- „ ctum.* Et quando paradisum Deus or- B „ dinavit, plantavitque *omne lignum spe- „ ciosum ad aspectum, & bonum ad es- „ cam* : tunc de omni quidem ligno ac „ stirpe extra paradisi medium enatis co- „ medere permisit ; ad illud autem quod „ in medio erat paradisi, ne vel manum „ porrigere mandavit, Unde & monitum „ te voluit, quosdam in ecclesia, quæ & „ paradisus est, medios esse fructus, haud- „ quaquam degustandos ; indictas nimi- „ rum ab illa Quadragesimas & abstinen- „ tias, quas si violaveris, inobedientiæ „ culpam simul ac pœnam incurris.

Ex sermone Dominicæ nonæ, in Evangelium Matthæi, de ambulatione supra mare.

„ Quemadmodum hic mare nemo trajicit „ absque navigio, ita nec mundi vorti- „ ces trajicere aut evadere quisquam pot- „ est absque navicula, quæ est ecclesia „ Dei. Multi quidem trajicere sibi viden- „ tur, nimirum iniqui & hæretici ; sed „ quia intra ecclesiam non sunt, falce „ messoria omnes suffocantur. Quando „ Deus fabricavit Arcam, quotquot in- „ tra illam reperti sunt, evasere ; quot- „ quot extra, periere. Porro ecclesia Dei „ ipsa est Arca, *&c.* D

CONTRA

III. CAPUT.

Ex homilia in hæc Evangelii verba : Fecit cœnam magnam.

„ QUa autem ratione vocat ? In the- „ sauris sapientiæ Dei reperiuntur „ ista ; nimirum præscientia, prædestina- „ tio, vocatio, justificatio, glorificatio : „ quæ quidem si minus apud Deum sit ho- „ mo fortitus, ut sanctus, ut justus fue- „ rit, ut quivis alius exstiterit, salvari E „ nullatenus potest. Quem vult Deus sal- „ vari, hunc cum divæ opitulatione gra- „ tiæ, tum & proprio labore, vult salu- „ tem obtinere. Quippe auxiliante Deo, „ homo, etsi malus, id assequi potest, „ quod ubi Deus præsciverit, ipsum præ- „ destinet ; nam, ut præsciverit Deus, & „ prædestinat ; ac deinde ut prædestinave- „ rit, vocat. Te igitur cum vocet, uti- „ que strenue laborare te, ut justificeris „ & glorificeris, intendit. Porro opus ho- „ minibus, ex quo perdat illos, nusquam

ANNO CHRISTI 1672.

Ex τ εἰς τὸν τέτλον κυριακὸν τῶν νηστῶν ὁμιλίας αὐτοῦ.

Επεξεργαζόμενος γὰρ τὸ ῥηθὲν τό· ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ· φησὶ μὴ τὰ πολλά.

„ Τέτον, τὸν ἁγιασίαν τῆς ἐκκλησίας. διατὶ ὁ Θεὸς τῇ τρίτῃ ἡμέρα ὅταν ἐχώρισε τὸ „ ὕδωρ ἀπὸ τὸν ξηρὰν, εἶπε· βλασησάτω ἡ „ γῆ βοτάνην χόρτου, σπέρον σπέρμα καὶ γέ- „ νος καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον „ ποιοῦν καρπόν. καὶ ὅταν ἐκαμε τὸν παράδεισον „ μέσα ἐπρόσταξεν ὁ Θεὸς, καὶ ἔγινε πᾶν ξύλον „ ὡραῖον εἰς ὅρασιν, καὶ καλὸν εἰς γεῦσιν. ὅμως „ δὲν τὸν συμβουλάει νὰ φάγῃ ἀπὸ τὰ ξύλα, „ καὶ τὰ δένδρα τὰ ἔξω τοῦ παραδείσου, μόνον ἀπὸ „ τὰ ἔσω· ὅτι ἐτύπου, ὅτι εἶναι μέσα εἰς τὸν „ ἐκκλησίαν, ἤτις ἐστὶ παράδεισος, ἤγουν ὅτι σε „ προσάσσει ἡ ἐκκλησία νὰ τρώγῃς, νὰ μὴ χα- „ λᾷς τὰς τεσσαρακοστὰς τὰς νηστείας. ὅτω γὰρ „ ποιῶν παρακοὴς, καὶ ἄξιος εἶ κολάσεως.

Ex τοῦ εἰς τὸ ῥηθὲν τοῦ ἐν τῇ θαλάσῃ περιπάτου, Ματθαίου. κυριακῇ ἐννάτῃ.

„ Καθὼς δὲν μπορεῖ τινὰς νὰ περάσῃ τὸν θά- „ λασσαν χωρὶς καράβι· ἔτζη καὶ τὸν κόσμον τοῦ- „ τον, καὶ τὰ κύματα τοῦ δὲν μπορεῖς νὰ τὰ πε- „ ράσῃς, καὶ νὰ τὰ γλίσῃς χωρὶς καράβι. ὁποῦ „ εἶναι ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. παχίζον πολλοὶ „ νὰ περάσουν, σὰν εἶναι οἱ ἀσεβεῖς καὶ ἅπαντες „ οἱ αἱρετικοὶ, ὁποῦ δὲν εἶναι μέσα εἰς τὸν ἐκ- „ κλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἀμὴ ὅλοι πνίγωνται· ὅταν „ ἔκαμεν ὁ Θεὸς τὸν κιβωτὸν, ὅσοι ἦσαν μέσα, „ ἐγλύτωσαν· ὅσοι ἦσαν ἔξω, ἐχάθησαν· ἡ ἐκ- „ κλησία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ κιβωτὸς αὐτη.

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.

Ex τῆς εἰς τό· ἐποίησε δεῖπνον μέγαν· ὁμιλίας.

„ ΠΩς δὲ καλεῖ ; ἔσω τοῦ θησαυροῦ τῆς σο- „ φίας τοῦ Θεοῦ εὑρίσκονται ταῦτα. προ- „ γνωσις, προορισμὸς, κλῆσις, δικαίωσις, δό- „ ξα. καὶ οὐδεὶς δύναται σωθῆναι, εἰ μὴ διέλ- „ θῃ διὰ τούτων παρὰ Θεῷ, κἂν ἅγιος ἢ δί- „ καιος, ἢ ὅτι ἂν καὶ ᾖ. ἵνα ὁποῦ θέλει νὰ σω- „ θῇ, θέλει νὰ ἔχῃ καὶ ἀπὸ τὸν Θεὸν χάριν, „ καὶ ἀπο τοῦ λόγου τοῦ. ὅτι δύναται ἀπὸ τὸν „ Θεὸν ἔχει, ὅτι προγινώσκει ἵνα προορίσῃ, εἰ „ καὶ κακοὶ, ὅταν προγνώσει, προορίζει. ὅταν „ προορίσει, καλῇ. καὶ ἐπειδήσε καλεῖ, θέ- „ λει καὶ σὺ νὰ κάμῃς ἀπὸ λόγου σου τὸ δύνα- „ σαι, ἵνα δικαιωθῇς καὶ δοξασθῇς. ὁ Θεὸς ποτε „ κανόνα δὲν προορίζει εἰς κόλασιν, ὅτι θέλει „ πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν „ ἀληθείας ἐλθεῖν. προορίζει δὲ τὸς καλὸς εἰς

τὸν

ANNO CHRISTI 1672.

„ τῷ Βασιλείαν, ὅτι προέγνω αὐτὸς μέλλειν
„ σώζεσθαι. τοὺς δὲ πονηρὸς, ἀφ' ὧν προέγνω μέλ-
„ λειν ἔσεσθαι πονηρὸς, προορίζει, ἵνα καλέσῃ·
„ πρότερα γὰρ ἐνέργεια ὁ προορισμὸς τῆς κλή-
„ σεως· καλεῖ δὲ αὐτοὺς, εἰ μόνον βουληθεῖεν
„ μετανοῆσαι. δύνανται γὰρ ἔχοντες τὴν ἐξουσίαν
„ ἐλευθέραν. καλεῖ τοιγαροῦν ὁ Θεὸς, ἀλλὰ κα-
„ ταφρονοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τὴν τοιαύτην κλῆ-
„ σιν· ὡς ὅτοι σήμερον ὡς καλεῖ εἰς ἀνάπαυσιν,
„ εἰς χαρὰν καὶ δεῖπνον, καὶ δὲν πείθονται.

A „ Deus præfinit, qui *vult omnes homines* „ *salvos fieri, & ad agnitionem veritatis* „ *venire*. Prædestinat autem bonos ad re- „ gnum, quia eos præscivit ad salutis „ portum perventuros. Malos vero, ex „ quo futuros præscivit malos, prædesti- „ nat ad vocationem, (prima enim di- „ vinæ bonitatis operatio, prædefinitio „ vocationis est) eo ut pœnitentiam am- „ plecti velint; quod equidem, liberi „ cum sint arbitrii, procul dubio possunt. „ Vocat igitur Deus, sed talem negli- „ gunt homines vocationem: quemadmo- „ dum & isti quos ad quietem, ad gau- „ dium, ad cœnam hodie vocat, venire „ contempserunt.

ANNO CHRISTI 1672.

Ἐκ τῆς μ΄ τῶν ὑψωσιν ὁμιλίας.

B

„ Πᾶν ὃ κτίζει ἡ ἄκρα ἀγαθότης, οὐ μόνον
„ ἀγαθὸν κτίζει, ἀλλὰ καὶ βούλεται. καὶ ἐπὶ τὸ
„ ἀγαθὸν α τείνει· εἰδ' ἄλλως, ἐλάττωμα εἴη
„ καὶ τοῦ κτίζοντος, καὶ τοῦ κτιζομένου. ἐπεὶ δὲ
„ καὶ τὸν ἄνθρωπον καλὸν, πάντως βούλεται, ἵν'
„ ὁ σκοπὸς αὐτοῦ ἐπὶ τὸ καλόν. καὶ διατὶ βούλε-
„ ται εὐλογεῖσθαι παρ' ἡμῶν, ὡς θέλων ἡμῖν
„ τὸ καλὸν, καὶ διὰ τοῦτο πάντας ἀνθρώπους σω-
„ θῆναι. φερόμενον δὲ τὸν ἄνθρωπον ἐναντίως
„ ὁρῶμεν, τοῦ Θεοῦ λέγοντος Γεν. η'. ἔγκειται ἡ
„ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότη-
„ τος, τὸ παρὰ φύσιν ὡς φυσικὸν λογιζόμενον.
„ ἐπειδὴ ἔγκειται ἐπὶ τὰ πονηρὰ, τοῦτο δὲ οὐκ ἔχει
„ παρὰ Θεοῦ· ὁ γὰρ Θεὸς, ὡς εἴρηται, ἄκρος ἀ-
„ γαθὸς, ἄρα ἐκ παραβάσεως καὶ ἁμαρτίας αὐ-
„ τῷ γίνεται.

a Pro, τάνεται.

C

Καὶ μετ' ὀλίγα.

„ Ὁ γὰρ Θεὸς δῆλον ὅτι πλάστης ἐστὶ τοῦ ἀνθρώ-
„ που, οὐκ ὀλεθρος· τὸ γὰρ πλάσαι καὶ ἀπόλεσαι ἐναν-
„ τία· ἀλλ' ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις ἐφαρμόσαι, ὡς φύ-
„ σεως νόμοις ὑποκειμένοις, καὶ τῇ τοῦ
„ καὶ δυνάμει οὐ ἔχουσι, δεδεμένοις, ἀλλ' οὐ
„ Θεῷ.

D

Et paulo infra.

„ Manifestum enim est, Deum esse con- „ ditorem hominis, non perditorem: in- „ vicem quippe pugnant, condere & per- „ dere; & contraria quidem competere „ Deo nullatenus possunt: quemadmodum „ angelis & hominibus, utpote qui natu- „ ræ legibus subsunt, eisque penes libe- „ ram, qua gaudent, facultatem adstrin- „ guntur.

Λέξις.

„ Ἐγώ σοι τἀναντίον. ἀποδείξω. ἡ γὰρ γρα-
„ φὴ λέγει· ἐγὼ ἀποκτενῶ καὶ ζῳοποιήσω, πα-
„ τάξω καὶ πάλιν ἰάσομαι. ταῦτα δὲ ἐναντία,
„ τὰ ἄρα ἐναντία παρὰ τῷ Θεῷ.

Dices.

„ Ego vero esse in Deo contraria, tibi „ probo. In scriptura enim dicit ipse; „ *Ego occidam & vivere faciam, percutiam* „ *& postea sanabo*. Hæc porro contratia „ sunt: in Deo igitur sunt contmria.

Ἀπόκρισις.

„ Τὸ ἐναντίον διχῶς, προαιρέσεως ἤτοι διά-
„ θέσεως, καὶ πράξεως. τὸ τῆς πράξεως μόνον
„ οὐδὲν κωλύει, ὅτι ἐλάττωμα προξένει. ὁ γὰρ
„ ἀναιρῆσαι βουλόμενος, οἶκον πρότερον κατα-
„ βάλλει, ἔπειτα οἰκοδομεῖ· ταῦτα δ' ἐναντία
„ πρὸς πράξεως, καὶ ἐλαττώσεως ἀνθ' οὗ τοῦτο
„ ἐπὶ Θεοῦ δι' οἰκοδομήν. τὰ δὲ τῆς διαθέσεως,
„ οἷον ἐστὶ, τήμερον ἓν διανοεῖν ἢ βούλεσθαι, καὶ
„ ἕτερον αὔριον, τοῦτο ἐλάττωμα, ὁμοῦ ἐπὶ
„ Θεοῦ οὐκ ἔστιν. εἰ γὰρ ἀποκτείνει καὶ ζωογονεῖ,
„ οὐκ ὅτι βούλεται τὸν θάνατον, οὐ οὐκ ἐποίησε.

E

Responsio.

„ Contrarium duplex est: alterum ele- „ ctionis, sive dispositionis; alterum actio- „ nis. Porro defectum in Deum contra- „ rietas actionum nullum inducit. Quis- „ quis enim statuit renovare domum, „ prius quidem ædificium demolitur, ac „ deinde ædificat: hæc autem contraria „ sunt quantum ad actiones; verumtamen „ absque defectu: unde & Deum ab hu- „ jusmodi contrariis non esse alienum, „ ipsa ecclesiæ ædificatio demonstrat. Se- „ cundum dispositionem vero habere con- „ traria, uti cum quis reprobat quod

„ pri-

ANNO CHRISTI 1672.

„ pridie probaverat, defectum utique arguit, ac proinde competero Deo nequaquam potest. Quamobrem etsi occidit, ac deinde vivificat, non utique quod mortem velit, qui mortem non fecit: absit enim ut perire hominem Deus velit, quem ipse plasmavit. Quod autem mori videmus hominem, numquid invitus hanc operis sui ruinam Deus sustinet? absit. Quin immo, nisi ex optimo Dei consilio, nullus occumbit.

Et post pauca,

„ Audire cupis, quidnam sit crucem tollere? paucis accipe: odisse malum, & Deum diligere, Psalmo XCVI. *Qui diligitis Deum, odite malum.* Malum quippe reperitur in mundo, non quidem a Deo creatore, sed ex perverso hominum usu introductum.

Ex homilia in hæc evangelii verba: Lucerna corporis tui est oculus tuus.

„ Quæcumque diabolo obsequens fecisti, maxima etiam omnium suavitate ac voluptate condita, hæc meditare, hæc cogita: Quid inde profecisti, quid lucrarus es? umbram, tenebras. Quæ ardebat in te, miser, lampadem extinxisti. Quippe ut peccatum in se nemo non habeat: (etenim *si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est*:) attamen divina nobiscum dispensatione sic actum est, ut boni nonnihil nemo nostrum non fuerit sortitus: præstantius vero possidere nihil possumus, quam ut lampadem ardentem, dilatatamque cum ad credendum, tum ad ineundam pro delictis nostris pœnitentiam, mentem habeamus. Porro si quod in nobis est bonum, sponte extinxerimus, quantum nobis inde succedit malum? Si cum fæce simul vinum in vas infundatur, in fæces aut vinum convertatur, fæces inde generantur multo lutulentiores; ita, si quod habet homo bonum, convertatur in tenebras, totus ipse tenebrescit, & tota fidei lucerna in illo extinguitur. Arque hoc ipsum Jacobus indicavit dicens: *Fides sine operibus mortua est.* Oleum ni infuderis, lampas extinguitur: ita fides sine operibus occidit.

Ex homilia in Chananæam.

„ Animæ peccatricis typum gerit hæc mulier, cui quidem non respondit Christus, quamdiu proprii specimen boni nullum patefecit; quia salutem absque operibus bonis consequi nemo peccator sperare potest. At ubi Christo humiliter illa dixit: *Adjuva me*; statim ab illo responsum accepit: quippe adjuvari dicitur, qui aliquo præditus est bono, & pro novo deprecatur. Ideo igitur tunc illi Christus respondit,

Ex homilia in hæc evangelii verba: Serve nequam.

„ Mutationem in Deo si deprehendimus, aliam potius quam dispositionis æstimemus: hæc enim ex varietate oritur passionum, quarum quidem apud Deum ne vel minimam reperias, uti docet Thomas lib. I. contra Gent. cap.

„ ποιητὴς γὰρ ⸗ πλάστης ἐστὶ, μὴ γένοιτο δὲ τῦ ἰδίυ πλάσματος τινὶ ἀπολεῖαι a βέλεται. ὁρῶμεν δὲ τὸν ἄνθρωπον θανάτῳ καταπολεμεῖσθαι. ἆρα βιάζεται ὁ Θεὸς ἀναιτίως ἐπὶ τινὶ τοιαυτινὶ φθορᾶ; μὴ γένοιτο· ἡ γὰρ βελὴ τῦ Θεῦ καλὴ πάντοτε ἰῶ.

ANNO CHRISTI 1672. a Forte, βάλεσθαι

Καὶ μετ' ὀλίγα,

„ Θέλεις ⸗ ὀλίγοις ἀκέσαι τί ἐστιν ἆρα τὸν σαυρόν; νὰ μισῆς τὰ πονηρὰ, ⸗ νὰ ἀγαπᾷς τὸν Θεὸν, ψαλμ. Λ'ς'. οἱ ἀγαπῶντες τὸν κύριον, μισεῖτε πονηρά. ὅτι γὰρ ⸗ τῷ κόσμῳ τῦτο πονηρὸν ἐστὶν, ἀκ ὅτι πονηρὸν παρὰ τῦ κτίσα, ἀλλ' ὅτι ἡ χῆσις ἡ ἡμετέρα.

Ἐκ τ εἰς τὸ. ὁ λύχνος τῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός.

„ Ὅσα γὰρ ποιεῖς εἰς ὑπηρεσίαν τῷ διαβόλῳ, γλύκια χ᾽ ἀφραίνεσι, ταῦτα μελέτα ⸗ φρόντιζε, τί ⸗ματόρθωσας; τί ἐκέρδησας; σκίαν, σκότος. ἔσβεσας, ταλαίπωρε, τὸν ⸗ σοὶ λύχνον. ἴδεἰς ἐστιν ὃς ἁμαρτίαν ἀκ ἔχει ⸗ ἑαυτῷ. ἐὰν γὰρ εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν ἀκ ἔχομεν, ἑαυτὺς πλανῶμεν, ⸗ ἀλήθεια ἀκ ἐστιν ⸗ ἡμῖν. ἀλλὰ ᾠκονόμησεν ὁ Θεὸς, χ᾽ ἕκαστον ἡμῶν ἔχειν τί ἀγαθὸν, χ᾽ ἴδεν κρεῖτ᾽ον ὡς τὸ ἔχειν τὸν λύχνον ἡμῶν καμόμενον, χ᾽ τὸν νῶν ἀνεωγμένον εἰς τὸ πιςεύειν χ᾽ μετανοεῖν ἐπὶ τοῖς ἐσφαλμένοις. εἰ δὲ τὸ ⸗ ἡμῖν ἀγαθὸν ἐσβέσθη ἑκασίως ἀφ᾽ ἡμῶν, τὸ ⸗παμεῖναν κακὸν πόσον; ἂν εἰς βυτζὴ κρασὶ εἶναι, καὶ λάσπη, ⸗ κρασὶ, τὸ δὲ κρασὶ ἐτράπη εἰς λάσπην, πόση λάσπη ἔσαι· ἔτως ⸗ τῷ ἀνθρώπῳ τῦ καλῦ τραπέντος εἰς σκότος, ὅλος ἔγινε σκότος, ὅλος σβεννύεται ὁ τῆς πίσεως λύχνος. τῦτο ἰῶ ὃν ἔλεγεν ὁ Ἰάκωβος, ὅτι ἡ πίσις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά. ἀκ ἔθηκας ⸗ τῷ λύχνῳ; τὸ φῶς ἀπώχετο. ἀκ ἔργα τῇ πίσει; ⸗νεκρώθη.

Ἐκ τ εἰς τινὶ Χαναναίαν ⸗μιλίας.

„ Ἡ γυνὴ αὕτη σημαδάει τινὶ ἁμαρτολῷ ψυχῷ· ἀκ ⸗κείνεται αὐτῇ, ὅταν ἴδεν καλὸν ἔχει ⸗ξ αὐτῆς· ὅτι μηδεὶς ἁμαρτωλὸς ἐλπιζέτω ἄνα καλῦ τινὸς ἔργυ σωθῆναι. διὸ κατώτερον ὅταν εἶπε, βοήθει μοι, τότε ἀπεκρίθη· ὅτι βοηθεῖσθαι λέγεται, ὁ ἔχων τί ⸗ξ ἑαυτῦ, χ᾽ ἐφ᾽ ᾧ ἔχει δεῖται χ᾽ πλειοτέρου. διὸ τότε ἀπεκρίθη.

Ἐκ τῆς εἰς τὸ· δῦλε πονηρέ· ⸗μιλίας.

„ Εἰ μεταβολὴ ⸗σκέπθησαν ⸗ τῷ Θεῷ, τινὶ τῆς διαθέσεως μᾶλλον ἢ ἑτέραν· ἤ τις ⸗ πάθυς ὡς ⸗ξ αἰτίας γίνεται· ⸗ δὲ τῷ Θεῷ πάθη ⸗κ εἰσὶν, ὡς καὶ Θωμᾶς κα-

„ τὰ

ANNO CHRISTI 1672.

„ τὰ ἐθνῶν βιβλίῳ πρώτῳ κεφ. λ'. ἐκεῖνο δὲ A
„ ὅσοι δοκεῖ εἶναι μεταβολαὶ, τὸ διάφορόν ἐστι
„ τῶν ἀποτελεσμάτων, τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν τῶν ἐν
„ τῷ Θεῷ. ὃδ' ὁπωσοῦν τοιγαροῦν ὁ Θεὸς δεκτι-
„ κὸς μεταβολῆς. διὰ τοῦτο ὅτε ὅλως προφα-
„ σὶν ἔχει ὅτου κατὰ τοῦ Θεοῦ λέγεται· ἀφῆ-
„ κας, καὶ πάλιν αἰτεῖς· ἀλλὰ μᾶλλον ἀκέκρι-
„ σὺ αἴτιός μοι, ἄλλως μὴ ἄρξασθαι μετὰ σοῦ,
„ ἄλλως δὲ ποιῆσαι, δοῦλε πονηρέ, ὁ α δεδουλο-
„ μένος προαιρέσει ἰδίᾳ.

ANNO CHRISTI 1672.

„ xc. Quidquid igitur præ se fert in Deo
„ mutationis argumentum, hoc mora-
„ lium, quæ sunt in Deo, virtutum di-
„ versitatem solum arguit, juxta ac per-
„ fectionum: nulla itaque apud Deum
„ mutatio est, aut vicissitudinis adumbra-
„ tio. Atque ineptus propterea servi hu-
„ jusce nequam obtentus, Deum repetere
„ quod dimiserat expostulantis. Immo
„ vero increpantem audiat: quod non ut
„ alias modo tecum ago, ipse in causa
„ es, serve nequam, qui tuo dumtaxat
„ arbitrio deserviisti.

Pro, δεδουλωμένος.

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΟΓΔΟΟΥ ΚΑΙ b ΕΚΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

B

CONTRA CAPUT XVIII.

Pro ΔΕΚΑΤΟΥ.

Περὶ τῆς τῶν ἁγίων προσβείας.

De cultu Sanctorum.

Ἐκ τῆς εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου ὁμιλίας.

Ex homilia in dormitionem Virginis Deiparæ.

„ ΟΜοιόν τι θεωρεῖμεν νῦν σήμερον, ὅτι ὁ
„ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς συκώνεται
„ ἀπὸ τοῦ θρόνου τοῦ, ὅτου καθέζεται ἐν δε-
„ ξίᾳ τῆς μεγαλοπρεπείας τοῦ πατρὸς, ἀγάγοι τὰ
„ πέρατα ὅλους τοὺς οὐρανοὺς, διὰ τὰ προϋπαντήσῃ
„ τὸ μέγα πρόσωπον ἐκεῖνο τῆς μεγάλης βα-
„ σιλίσσης, τῆς μεγάλης συγκλήτου τῆς πα-
„ ναγίας μας, τῆς χυρίας μας, τῆς ἰδιαίτερ μη-
„ τέρα· διὰ τοῦτο ἐκ αἱ ἀπολυθῆσαι αὐτῷ οὐρά-
„ νιαι δυνάμεις, ἐρωτῶσι καθὼς λέγει ὁ σο-
„ φὸς Σολομὼν, εἰς τὸ ᾆσμα τῶν ᾀσμάτων κεφ.
„ ἡ· τίς αὐτὴ ἡ ἀναβαίνουσα ἀπὸ ἐρήμου λελευ-
„ κανθησμένη, ἐκ τεκλιμένη ἐπὶ τὸν ἀδελφι-
„ δὸν αὐτῆς; τοῦτ' ἔστι· ποῖα εἶναι τύπη ὅπου ἀνα-
„ βαίνει ἀπὸ τὸν ὁρατὸν κόσμον, τόσον ὡραία,
„ καὶ ἀμόρφη, ἔχουσα τόσην ἐξουσίαν εἰς τὸν βα-
„ σιλέαμας, ἀπὸ τῆς ὁμοιάζει ὡσὰν νὰ ἦτον ἀ-
„ δελφίδος; ἐκ ταῦτα τοῦτοι λέγοντες, ἐρω-
„ τῶντες, καὶ τὸν βασιλέα καὶ τῆς βασίλισσαν
„ προσκυνοῦσι.

„ SImile quid hodie videmus; nam
„ & Dominus noster Jesus Christus,
„ thronum, in quo sedet a dexteris pa-
„ ternæ majestatis, deserens, cælos traji-
„ cit omnes, ut illustrissimæ hujusmodi
„ personæ, Reginæ præstantissimæ, Do-
„ minæ ac imperatrici augustissimæ, nec-
„ non & sanctissimæ, Matri nimirum suæ
C „ occurrat. Propterea cælestes, quæ co-
„ mitantur illi, virtutes interrogant: uti
„ apud Salomonem VIII. Cantici Canti-
„ corum capite: *Quæ est ista quæ ascendit*
„ *de deserto dealbata, innitens super frater-*
„ *num?* hoc est: Quæ est ista quæ hocce
„ visibili ascendit e mundo, ita elegans
„ ac formosa, & ea ipsum apud Regem
„ gratia pollens, qua soror apud fratrem?
„ In hac autem interrogatione Regem &
„ Reginam adorant.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

Et paulo post.

D „ Τέλος λοιπὸν εἶναι ὁ Θεὸς εἰς τὸν ὁποῖον
„ ὁποῖος σκοπεύει σὰν πρέπει ἐκεῖνος εἶναι τέ-
„ λειος· διὰ τοῦτο ὅλους τοὺς ἁγίους ἐκ δικαίους
„ τοὺς καλῶς πολιτευθέντας ἐν τῷ κόσμῳ, λέ-
„ γομεν τελείους· καὶ θεοσοπρεπῶς ἀπὸ ὅλους λέ-
„ γομεν τὴν παναγίαμας, ἡ ὁποία ὅλον τὸν
„ τῆς σκοπὸν ἐκ ὅλον τὴν ἔννοιαν εἶχεν εἰς τὸ
„ ἄκρον ἀγαθὸν, εἰς τὸν Θεὸν καὶ κύριον ἡμῶν
„ Ἰησοῦν Χριστόν.

„ Ad extremum Deus finis est; & per-
„ fectus esse debet, quisquis ad eum col-
„ linear. Unde & sanctos omnes ac ju-
„ stos, eos nempe quos laudabilis in hoc
„ mundo conversatio commendat, perfe-
„ ctos vocamus: sed omnium longe san-
„ ctissimam Virginem Deiparam prædica-
„ mus, quæ nullam non cogitationem
„ suam in Deum ac Dominum nostrum
„ Jesum Christum, utpote summum bo-
„ num, tamquam in scopum sine inter-
„ missione direxit.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

Et interjectis paucis.

E „ Τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος, P.
„ 5'. ἡ παναγία παρθένος ἁμαρτίας δὲν ἔχει,
„ ὅτε ἔγνω· τελείως ἁμαρτάνει ὁ ἄνθρωπος. τῇ
„ διανοίᾳ, ἀφθόρῳ καὶ ἀμίαντῳ· τὰ γὰρ τοῦ
„ Θεοῦ ἐθεώρει, τῷ ἔργῳ, λαμπροτέρα ἡλίου,
„ καὶ καθαρωτέρα. μᾶλλον καθὼς ἐν τῇ κιβω-
„ τῷ ἐσώθη ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη, ὅτως ὃς
„ ἐπὶ τῇ παναγίᾳ ἐσκότει, ἐσώζετο ἐν τῇ

„ Stipendia *enim peccati, mors*, Rom.
„ VI. Peccatum sanctissima Virgo nec ha-
„ buit, nec novit. Tribus quippe modis
„ homo peccat, *nimirum cogitatione, opere, sermone.* Porro cogitatione nusquam
„ peccavit, quæ incorruptam atque im-
„ pollutam nudequaque mentem, utpote
„ rerum divinarum jugi contemplatione
„ detentam, conservavit. Opere non pec-
„ cavit, quæ sole splendidior ac purior
„ fuit; quippe sicut a cataclysmo servata
„ est per Arcam humana natura; ita qui
„ sanctissimam inspiceret Deiparam, ab

„ flu-

ANNO CHRISTI 1672.

„ fluctibus paſſionum liber evadebat. Denique verbo nunquam offendit.

Et paulo infra.

„ Nullam e contagione peccati mortis ſuæ cauſam habuit Virgo ſanctiſſima, ſed ex ipſis dumtaxat naturæ principiis, quibus vel ante peccatum homo conſtabat; morti quippe ſuapte natura obnoxius erat ille, quamvis optima. Id vero beneficii Deus illi contulit, ut in eo nequaquam operante natura, ſed gratia, immortalitatem ſibi conciliaret. Hoc ipſum & ſanctiſſimæ Deiparæ contigit, quæ etſi bonis affluebat, ac peccatum neſciebat vel minimum, eadem illa, quæ morti addicunt hominem, naturæ elementa geſtabat, ac pariter ſubinde mortalis erat. Verum eam a Deo gratiam obtinuit, ut mortem, ſi ita voluiſſet, nunquam obiret, ſed cælo etiamnum vitæ compos inferretur: hacce tamen uti prærogativa noluit.

Et interiectis paucis.

„ Quidnam eſt magnum illud ſignum quod apparuit in cælo, ubi & Deus habitat, & cæleſtes virtutes aſſiſtunt? Ipſa procul dubio eſt Virgo ſanctiſſima, quæ magnum in terra ſignum cum exſtiterit, eo quod Deum in carne genuit, & poſt partum integerrima virgo permanſit; recte jam & ſignum eſſe dicitur in cælo, eo quod ipſa cum corpore aſſumpta eſt in cælum. Et quamvis concluſum ſepulcro fuerit immaculatum corporis ejus tabernaculum; in cælum tamen, uti Chriſtus fuerat aſſumptus, tertio & ipſa die rediviva migravit. Quam ob rem; quia & cæleſtes in virtutes jure pollet ampliſſimo. Idem vero ſignum, eo quod lunam ſub pedibus habeat, eccleſiæ quæ in hoc mundo eſt, typum eſſe, nemo neſcit; quæ ſuum utique ab ſole lumen mutuatur: & ſtellis duodecim, id eſt, duodecim Apoſtolis coronatur. Præſtantius autem aliquid innuitur, quod ſole amicta exhibetur; hinc enim nihil ab ea diſtare Deum, utpote qui ſuis eam ulnis ſuſtentet, manifeſte demonſtratur.

Et in fine.

„ Ita & nos facere debemus, liberum ut vitæ exitum ſortiamur: Maxime vero, ut quod nobis opus ſit, agnoſcamus, quo magnam pertinendi ad cælum fiduciam conſequamur. Quippe noſtis acceſſum ad regiam eos habere, & quidquid optaverint obtinere, quos Regina ſuſceperit. Et nos utique quodcunque volumus, obtinemus, ſanctiſſimam Deiparam habentes auxiliatricem, mediatricem & patronam apud Regem, quem illa pro nobis obteſtatur, dicens id quod in Canticis legitur: *Qui ſedes in*

„ κυμάτων τῶν παθῶν. τῷ λόγῳ; ἐ τῷ λόγῳ ἀναμάρτητος.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

„ Ἡ παναγία παρθένος ὅπε κοιμήθη, ἡ αἰτία τῆς κοιμησέως, δὲν ἦτον ἁμαρτίας, μόνον ἀπὸ ταῖς ἄλλαις αἰτίαις ταῖς φυσικαῖς, ταῖς ὁποίαις καθὼς ὁ ἄνθρωπος ταῖς εἶχε ἐ πεὶν ἁμάρτη, ἦτον ὑποκείμενος τῇ φθορᾷ φυσικά, ἂν καλὰ, ἡ ὁ Θεὸς τὸν εἶχε χάριν δοσμένην νὰ μὴ ὑπεξῃ εἰς ἐκεῖνον ἡ φύσις, μόνον ἡ χάρις, ἡ δὲν ἐμπόρει νὰ ἀποθάνῃ. ὅτω ἡ εἰς τὴν παναγίαν, ἦτις ἂν καλὰ ἡ ἁμαρτίαν δὲν εἶχε, πλὴν εἶχεν ὅ ἐαυτῆ τὰ φυσικά, ἡ ὡς ἄνθρωπος ὑπέκειτο τῷ θανάτῳ ὅμως εἶχεν ἀπὸ τὸν Θεὸν τοιαύτην χάριν, ὅπε ἂν εἶχε θέλῃ δὲν ἀπόθενε, μόνον ἔτζη ζῶσα ἐπήγαινεν εἰς τὸς ὐρανὸς, πλὴν ὄχ ἐβέλετο.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

„ Τί ϖρᾶγμα εἶναι ἐκεῖνο ὁπε νὰ φαίνεται διὰ μεγάλον σημεῖον εἰς τὸν ὐρανὸν, ὁπε κατοικεῖ ὁ Θεὸς, ἐκεῖ ὁπε παρασέκνται αἱ ἅγιαι δυνάμεις; ἄλλον δὲν εἶναι παρὰ ἡ παναγία ὁπε ἦτον μεγάλον σημεῖον εἰς τὴν γῆν, ἐπειδὴ ἐγέννησε Θεὸν ἀνθρωπήσαντα, ἐ γεννήσασα, ἔμεινεν ἄφθορος ἐ παρθένος, ἡ ἔτζη λέγεται σημεῖον ἐν τῷ ὐρανῷ. διατὶ μὲ τὸ σῶμα ἀνέβη εἰς τὸν ὐρανὸν, ἐ ἂν καλὰ ἡ ἐμπῆκεν εἰς τὸ μνημεῖον τὸ ἀχαντόντης ἐκεῖνο σχεδὸν, πλὴν εἰς τρεῖς ἡμέρας μετασάθη εἰς ὐρανὸς μ᾽ σώματος, καὶ ἐ ὁ Χριστὸς ἀνελήφθη. διατί; ὅτι μεγάλην ἐξουσίαν ἐ ἐπ' αὐταῖς ἔχει ταῖς δυνάμεσι. σημεῖον, διατὶ ἔχει τὴν σελήνην ὑπὸ πόδας, ἤγουν τῆς ἐκκλησίας ὄχι ἐπιλανθάνεται ταῖς ἐν τῷ κόσμῳ, ἦτις τὸ φῶς ἐν τῇ ἡλίῳ ἔχει. σημεῖον διατὶ ἔχει τὸς δώδεκα ἀστέρας στέφανον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, τὸς δώδεκα ἀποστόλος τὸ μεῖζον, ὅτι περιβέβληται τὸν ἥλιον, διὰ νὰ σῆ σημαδεύσῃ, ὅτι δὲν χωρεῖ ἀναμέσον ἐκείνης ἐ τῆ Θεῆ ὑδὲν, ὅτι ὁ Θεὸς τὴν ἔχει εἰς τὰς ἀγκαλάς.

Καὶ ἐν τῷ τέλ.

„ Οὕτω δεῖ καὶ ἡμᾶς ποιεῖν, ἵνα τύχωμεν ἀπαλλαγῆς· μάλιστα ὁπε γνωρίζομεν, πῶς ἔχωμεν νὰ βροῦμεν παῤῥησίαν μεγάλην εἰς τὸν ὐρανὸν, ὅτι οἴδατε, καὶ ὁποῖος ἔχει ἀρχὰ τὴν σκλαβάναν, εἰς τὴν βασίλειαν ἔχει παῤῥησίαν καὶ κάμνει ὅτι θέλει. ἐκεῖνα, ὅτι θέλομεν κάμνομεν ἡ ἡμεῖς ἔχομεν μεσίτραν, τὴν παναγίαν, βοηθὸν ἐ παράκλησιν παρὰ τῶ βασιλεῖ, ἦτις ϖρὸς αὐτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ϖρεσβεύσα, λέγει ἅγμα·

„ ὁ κα-

ANNO CHRISTI 1672.

ANNO CHRISTI 1672.

„ ὁ καθήμενος ἐν κήποις ἀκούτισόν μοι, κεφ. ή. A
„ σὺ δὲ ἐν τοῖς φωτεινοῖς καὶ χωροῖς τούτοις κά-
„ θεσαι μετὰ τῶν ἁγίων πάντων, ἐπάκουσον καὶ
„ συγχώρησον τούτοις προσερχομένοις, καὶ ἀξίω-
„ σον τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

„ hortis, vocem tuam insinua mihi. Qui
„ lumine perfusis, ac virentibus in locis
„ una cum sanctis omnibus commoraris,
„ exaudi, & indulgentiam supplicantibus
„ impende, eisque regni cælorum aditum
„ reserari concede.

ANNO CHRISTI 1672.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν θεολόγον ἐγκωμίου.

Ex sermone panegyrico in sanctum Joannem Theologum.

„ Οὕτως ἐδόξασεν αὐτὸν ὁ Χριστὸς, καὶ μετέ-
„ στησεν εἰς οὐρανὸς, ὅπου δέεται τοῦ κυρίου, διὰ
„ τὸ χρέος τὸ ἡμέτερον, ὅπως ἀξιώσῃ ἡμᾶς πάν-
„ τας εἰσελθεῖν ἐκεῖ ὅπου εἶναι ἐκεῖνος. B

„ Ita quidem glorificavit illum Chri-
„ stus, & in cælum transtulit, ubi Domi-
„ no supplicat pro nobis, ut beatam,
„ qua jam ipse fruitur, mansionem omnes
„ pariter assequamur.

Ἐκ τοῦ εἰς τό· κύριε ἐλέησόν μου τὸν υἱὸν, ὅτι σεληνιάζεται.

Ex homilia ejusdem in illud Evangelii: Domine, miserere filio meo, quia lunaticus est.

„ Ὧδε καὶ τὴν ἐξουσίαν ἔστιν ἰδεῖν οἱ ἀγωνάρ-
„ γελοι ἀναφέρειν δυνάμεθα, καὶ διὰ τοῦτο φύ-
„ λαξιν τοῦ ἡμετέρου.

„ Hinc & colligere possumus, quanta
„ sit ad custodiam nostram sanctorum an-
„ gelorum potentia.

Ἐκ τοῦ εἰς τὰ ἅγια Θεοφάνια λόγου αὐτοῦ.

Ex sermone ejusdem [a] *in sanctam Domini Nativitatem.*

[a] Verius, in sanctum Christi baptismum.

„ Ἐπεργαζόμενος γὰρ ποσαχῶς ὁ κόσμος, καὶ
„ λέγων δεύτερον κόσμον τοὺς ἀγγέλους, καὶ συμ- C
„ περαίνων, ὅτι πάντα διὰ τὸν ἄνθρωπον φησί.
„ Δι' αὐτὸν ὁ δεύτερος διὰ τοῦτο διακονίαν. ἀ-
„ δύνατον γὰρ ἂν εἴη προσαγωγοῦ ἡμᾶς ἔχειν,
„ εἰ μὴ δι' αὐτῆς, ὡς ὁ Ἰσραὴλ τῷ Μωϋσῇ, καὶ
„ οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι, εἰ μὴ διὰ Μωσέως· ὕ-
„ των ἡμεῖς ἐ δυνάμεθα, εἰ μὴ δι' ἀγγέλων, καὶ
„ ἐν ταῖς δεήσεσι καὶ προσευχαῖς.

„ Cum enim vario mundum Deus deco-
„ raret artificio, mundumque alterum an-
„ gelos appellaret, propter hominem esse
„ omnia declaravit.
„ Propter illum autem esse dicitur alter
„ iste mundus, utique ratione ministerii.
„ Quod nobis si defuerit, accessum habe-
„ re non valemus ad Deum: ac sicut, nisi
„ mediatore Moyse, verba ad Deum fa-
„ eere non licebat Israelitis; ita nec nobis
„ postulare, nec orare, nisi per angelos.

Ἐκ τοῦ εἰς τό· τί ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπέλου τοῖς γεωργοῖς.

Ex homilia in hæc verba Evangelii: Quid faciet agricolis illis dominus vineæ?

„ Πρῶτον φραγμὸν ἔστω καὶ ὁ Θεὸς, Βασίλειος, D
„ τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἀμπελῶνα λέγει ὁ
„ Χριστὸς ἧς φραγμὸν περιέθηκεν τοῦ ἐν τῷ
„ προσταγμάτων ἀσφάλειαν, καὶ τοῦ φυλακτοῦ
„ τῶν ἀγγέλων· παρεμβαλεῖ γὰρ ἄγγελος κυ-
„ ρίου.

„ Sepimentum primo Deus adhibuit,
„ &c. Secundum interpretationem Basilii,
„ animas hominum vineam intelligit Chri-
„ stus, cui sepem circumdedit, suorum
„ nempe firmitatem præceptorum, necnon
„ & custodiam angelorum. Scriptum quip-
„ pe est: *Immittet angelus Domini in cir-*
„ *cuitu*, &c.

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.

CONTRA X. CAPUT.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν τελώνην καὶ Φαρισαῖον ὁμιλίας, ἐξ ἧς συμάγεται, ὅτι τῆς ἐκκλησίας προΐσταται ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οὐχ οἱ ἱερεῖς.

Ex homilia de Publicano & Pharisæo, ex qua colligitur, ecclesiæ præesse episcopum, non vero sacerdotes.

„ ΕΝ τῷ παραδείσῳ ἦν ἄρα εὐδαιμονία, E
„ πῶς λέγει ἐργάζεσθαι καὶ φυλάσσειν ἡ γρα-
„ φή; διὰ ταύτας τὰς αἰτίας· ὅτι καθὼς ἔ-
„ θετο τὸν Ἀδὰμ ἐκεῖ ἐργάζεσθαι καὶ φυλάσ-
„ σειν, οὕτως ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἐστὶ
„ παράδεισος, τίθησι τὸν ἀρχιερέα καὶ τοῦ ἐρ-
„ γάζεται τῷ θείῳ κηρύγματι, καὶ φυλάσσει
„ τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν. ὁρᾷς ἕνα παράδει-
„ σον, ἕνα περιβόλιον περιφραγμένον, ἔχον
„ δένδρα ἄκαρπα, καὶ δύσκαρπα, καὶ ἄκαρ-
„ πα, καὶ ἔσωθεν ὁ περιβολάρις. καὶ ἐν τῇ

„ FElicitas in paradiso summa cum es-
„ set, quamobrem operari in eo ho-
„ minem, & custodire illum scriptura te-
„ statur? Nimirum, quia ut in eo po-
„ suerat Deus Adamum, qui operaretur
„ & custoditet illum; ita modo in eccle-
„ sia, quæ & paradisus est, statuit epis-
„ copum, qui quidem sacris in ea con-
„ cionibus operatur, & Christianorum ani-
„ mas custodit. Est igitur illa paradisus
„ sepe sua utique cinctus: in quo & ar-
„ bores sunt aliæ quidem quæ uberem re-
„ ferunt fructum, aliæ quæ rarum, aliæ
„ quæ nullum: & in medio est qui custo-
„ dit illum. Atque e felicibus quidem

fru-

ANNO CHRISTI 1672.

„ fructum colligit, ac ſtudioſe confovet, A
„ tardiores inſerit infructuoſas vero;
„ alias igni deputat, alias ſpe fructus ſimo
„ impinguat; & ita quidem ſuam in il-
„ las curam impendit. Si vero fur acceſ-
„ ſerit, huic ille ſeu canis allatrat, & ab
„ commiſſo ſibi pomario procul abigit.
„ Ita igitur hoc in paradiſo eccleſiæ paſ-
„ tor ſe ſe gerit, & uno Dei verbo hæc
„ omnia operatur. Etenim ſi fructum af-
„ ferris plurimum, aut forte ſi rarum, ad
„ uberiorem verbi divini præconio ille vos
„ accendit; ſi nullum, divina cujuſdam
„ inſtar unctionis adhibet eloquia. Si me-
„ dium in gregem diabolus irrepſerit, ut
„ furetur, aliumque ad fornicationem tra- B
„ hat, alium ad profligatæ converſationis
„ inſtitutum, verbo paſtoris opus eſt, ut
„ abigatur. Paſtor enim, homo cum ſit,
„ tori nequaquam poteſt oculis propriis
„ invigilare gregi; ſed ſolum ſuppetit il-
„ li vocis ſubſidium, qua ſuis ovibus oc-
„ currat, illaſque cuſtodiat, juxta exem-
„ plum boni paſtoris, & Archipaſtoris Je-
„ ſu Chriſti Domini noſtri, qui dicit:
„ *Pater, ſervavi quos dediſti mihi.*

ἁλώρτων μαζώνει τὸν καρπόν. τὰ δύσκαρπα
„ τὰ κεντρίζει, τὰ ἄκαρπα ἄλλα χρεῖ, ἄλλως
„ κοπρίζει εἰς ἐλπίδα, καὶ ὅπως τὰ ἐργά-
„ ζεται. Ἐὰν λύκος κλέπτῃ, ὑλακτεῖ ὁ κύων,
„ καὶ ἀπὸ τοῦ τράφου τὸν διώκει. ὅπως ὁ ποι-
„ μὴν τῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ παραδείσῳ στρέφε-
„ ται, Ἐὰν μὲν τὸν θεῖον λόγον σὰς κυβερνᾷ. ἂν
„ ἦτε καλοὶ καὶ ἄκαιροι, ἢ δύσκαρποι κεντρί-
„ ζεσθε με τὴν διδασκαλίαν, ἢ ἄκαρποι κο-
„ πρίζεσθε με καλὰ λογία. ἂν ἔλθῃ μέσα εἰς
„ τὸν τράφον ὁ διάβολος, νὰ κλέψῃ, καὶ ῥίξῃ
„ ἄλλον εἰς πορνείαν, ἢ εἰς ἀσωτείαν, δέεται
„ λόγον τοῦ ποιμένος, νὰ τὸν διώχνῃ, ὅτι καὶ ὁ
„ ποιμὴν ἄνθρωπος, καὶ δὲν ἔχει τόσα ὀμμάτια
„ νὰ θεωρῇ πάντα τὸν τράφον, μόνον ἀναμένει
„ τὴν φωνήσας, νὰ τρέξῃ, νὰ σὰς φυλάξῃ,
„ μιμούμενος τὸν ποιμένα καὶ ἀρχιποιμένα τὸν κα-
„ λὸν τὸν Χριστὸν ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν λέγοντα·
„ πατὴρ οὓς δέδωκάς μοι, ἐφύλαξα.

CONTRA CAPUT XIV.

Ex ſermone ejuſdem in Dominica poſt Aſcenſionem Domini, in quo admittit & probat liberum arbitrium.

Κατὰ τοῦ δεκάτου τετάρτου κεφαλαίου.

Ἐκ τοῦ εἰς τὴν μὴ τὴν ὕψωσιν κυριακὴν αὐτοῦ λόγου, ἐν ᾧ δέχεται καὶ ἀποδείκνυσι τὸ αὐτεξούσιον.

„ DOminus in hodierna evangelii le-
„ ctione dicens: *Qui vult poſt me*
„ *venire*, &c. omnem præſcindit mortali-
„ bus excuſationem, cum totius ſenten-
„ tiæ ſuæ hoc unum ſtatuit principium,
„ eſſe nimirum libertatem in homine, qua
„ & ſuam edomare carnem, & bonum
„ præ malo poſſit eligere, quin etiam &
„ facere. Sed & hujus compotes eſſe arbi-
„ trii homines ipſam et natura docet, Scho-
„ larum diſputationes approbant, & ſa-
„ cra paſſim ſcriptura conteſtatur. Sed D
„ enim ni liber, ſervus homo jam eſſet:
„ unde & mali excuſationem haberet,
„ quod utique invitus feciſſet; neque pœ-
„ nam pro eo ſuſtinere poſſet, quin in-
„ juſtam: atque his quidem argumentis
„ eſſe libertatem in homine, probant Theo-
„ logi.

„ ΟΚύριος μας σήμερον ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ
„ λέγων· ὅς τις θέλει ὀπίσω μου ἀκολου-
„ θεῖν· σὲ κόπτει κάθε πρόφασιν, σημαδεύον-
„ τός σε εἰς τοῦτην ὅλην τὴν ὑπόθεσιν εἰς
„ μίαν θέσιν, ἥτις ἐστὶ αὐτή. ὅτι ὁ ἄνθρωπος
„ ἔχει ἐξουσίαν, νὰ νικήσῃ τὴν σάρκα, νὰ δια-
„ λέξῃ, ἐὰ νὰ κάμῃ τὸ καλόν· καὶ ὅτι ὁ ἄν-
„ θρωπος ἔχει ἐξουσίαν διδάσκει τοῦτο καὶ ἡ φύ-
„ σις, καὶ ὁ λογαριασμὸς, ἐὰ ἡ θεία γραφή.
„ εἰ γὰρ ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶχεν ἐξουσίαν, ἦτον ἂν
„ δοῦλος, ἐὰ ἐδικαίωνε ἔχειν πρόφασιν εἰς τὸ κα-
„ κὸν, ὅτι ἂν κάμῃ τὸ κακὸν, ἀκούοντος τοῦ ἐργά-
„ ζεται. διὸ καὶ δὲν ἠμπορεῖ καλάζεσθαι, ἢ ἀδίκως· διὸ
„ οἱ θεολόγοι ὅτι ἀποδεικνύουσι τὴν τοῦ ἀνθρώ-
„ που ἐξουσίαν.

„ Omne quodcunque fit in mundo vel
„ a Deo eſt, vel a natura, vel fortuito
„ aut caſu contingit. Deus quidem ut pri-
„ mum motus cujuſcumque principium a-
„ git in hoc mundo; non tamen quidquid
„ fit, hoc Deus ſeu proprium opus admit-
„ tit: ſed naturæ, aut fortunæ, aut ca-
„ ſui tribuitur. Hæc autem inſtar ſervo- E
„ rum habent, utpote quæ ab voluntate
„ divina pendent: Deus autem libere &
„ mirabiliter & incomprehenſibiliter ope-
„ ratur. Quin & liberam in Deo agendi
„ rationem ipſa ejus opera teſtantur: ho-
„ rum quippe nemini rationem reddit:
„ ſed quæcumque ipſe voluit, fecit; quo
„ admirationem noſtram concitavit. Quis
„ enim creaturarum magnitudinem, mo-
„ tum & ordinem non demiretur? ca-
„ ptum quippe iſta ſuperant humanum;
„ nam & modum quo e nihilo eas edu-

„ Ὅτι γίνεται ἐν τῷ κόσμῳ, ἢ ὁ Θεὸς, ἢ
„ ἡ φύσις, ἢ ἡ τύχη, ἢ τὸ αὐτόματον· ὁ Θεὸς
„ πρώτως ἐν τῷ κόσμῳ, ὡς πρωτοκινησία πα-
„ σης κινήσεως, καὶ διατὶ δὲν καταδέχεται ὁ
„ Θεὸς νὰ κάμῃ ὅσα γίνεται, διὸ παραχώρει τῇ
„ φύσει, καὶ τῇ τύχῃ, καὶ τῷ αὐτομάτῳ διὸ
„ ταῦτα ὅλα ὡς ὅτι κρέμανται ἀπὸ τὴν βού-
„ λησιν τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ Θεὸς ποιεῖ ἐλεύθερος,
„ καὶ θαυμασῶς, καὶ ἀκαταλήπτως. καὶ εἰς τὰ ἔρ-
„ γα τοῦ φαίνεται τὸ ἐλεύθερον. πάντων γὰρ κύ-
„ ριος ὐδένι λόγον δίδωσι· διὸ πάντα ὅσα ἠ-
„ θέλησεν ἐποίησε τὸ θαυμαστόν· τίς γὰρ ὀρῶν
„ τὸ μέγεθος τῆς κτίσεως, τὴν κίνησιν ἐὰ τὴν
„ τάξιν οὐ θαυμάζει: τὸ ἀκατάληπτον: τίς γὰρ
„ δύναται καταλαβεῖν τὸν τρόπον, ὃν κτισάμε-
„ νος ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παρήγαγε καὶ

γὰ

ANNO CHRISTI 1672.

„ χὺ ἠυπόρει ὕλης ἐδύνατο μάλαξαι καὶ πράξαι· ἄλλα δ' ὕλης καὶ ἑτέρου τινὸς πῶς ἐποίησεν; ὁρᾷς ὅτι ἀκατάληπτος ὁ λόγος; οὕτως ὁ Θεὸς αἴτιος, καὶ ποιητὴς τῆς κτίσεως, καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ.

„ Πράττει καὶ ἡ φύσις ὅσα πράγματα ἐδόθη ὁ Θεὸς, διὰ τοῦτο λέγεται κοινὸς δούλη τοῦ Θεοῦ. σὰν νὰ βλασήσουν φυτὰ, νὰ φυτεύσουν δένδρα, νὰ χιόνι ψίχα, ζέστη, χειμὼν, ἔαρ, τῆς φύσεως ἰδιώματα.

B „ Πράττει ἡ τέχνη μιμουμένη τὴν φύσιν. τόσον γὰρ ἠδυνήθη ὁ νοῦς ὁ ἀνθρώπινος νοῆσαι, ὅτι ἠθέλησεν εὑρεῖν τὸν τρόπον, ἵνα κἀκεῖνος αὐτουργὸς φαίνοιτο, καὶ φαίνεται τῇ τέχνῃ. γίνεται δὲ καὶ παρὰ τῆς τύχης, ὡς ὁ ὀρύσσων εὑρίσκει θησαυρόν· μηδὲν νομίσῃς πρώτως τὶ κρέμμασθαι παρὰ τῆς τύχης. οὐ γὰ θεὰ ἐκείνη, ὡς οἱ Στωϊκοὶ, ἀλλὰ τὸ γινόμενον οὐ κατὰ προθεσιν, τύχη. πλανῶνται δ' οἱ λέγοντες ἀπὸ τῆς τύχης βοηθεῖσθαι· οὕ γὰρ οὕτως ἔχει.

C „ Γίνεταί τι ἐ ὑπὸ τοῦ αὐτομάτου, ὡς ἡ τοῦ οἴκου πτῶσις.

Forte, τι αὐτόματον ἄπαξ γε.

„ Ο ἄνθρωπος τὸ κακὸν πράττων οὐκ ἐξ αὐτομάτου, ἅ ὅτι ἅπαξ ἐν δέκα ἢ εἴκοσι ἔτεσιν. ἐκ ὀκ τύχης, ὅτι ἐκείνη οὐ κατὰ πρόθεσιν, ἡ δὲ ἁμαρτία κατὰ πρόθεσιν. ἐκ ὀκ τέχνης, ὅτι ἡ τέχνη ἐγκαταλείπει ἔργον ὑποτίπλον τῇ αἰσθήσει. ἐκ ὀκ φύσεως, ὅτι ἡ φύσις καλὴ παρὰ Θεοῦ. ἐκ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐχὶ Θεὸς θέλων ἀνομίαν σὺ εἶ. ἐκ τῆς ἰδίας τοῦ προαιρέσεως ἄρα· ἡ δὲ προαίρεσις ἐκ ἂν κινηθείη, εἰ μὴ ἐξουσία παρῆ· ἔχει λοιπὸν τὴν ἐξουσίαν ὁ ἄνθρωπος. πλὴν, τοῦτο καὶ ἐκ τῆς θείας γραφῆς γνώσῃ. φησὶ γάρ· οὐ καλὸν τὸν ἄνθρωπον εἶναι μόνον· ποιήσωμεν δ' αὐτῷ βοηθόν. τοῦτο διχῶς νοεῖται· πρῶτον, ὅτι λέγεται περὶ τῆς γυναικός· δεύτερον, τοῦτο τὸ ῥηθὸν εἴρηται, ὅταν ἀδιαμόνως ἔζει ὁ Ἀδὰμ, ἐν ᾗ ἀδαιμονίᾳ οὐδένος ἐδεῖτο. ὁ δὲ Θεὸς λέγει· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθόν. εἰ μή τις λέξῃ ταύτην ἐ μόνην, ἵνα φυλάξῃ ἑαυτὸν τοῦ πειρασμοῦ. ἐν ᾧ τόσον ἡ γυνὴ ἐβοήθη αὐτῷ, ὅτι καὶ αὐτὴ ἴσον αἰτία τῆς πτώσεως. τὶ λοιπὸν ἕτερον, ἢ τὸ αὐτεξούσιον ἐκεῖνο ἴσον; ἀπορήσειε δέ τις ἄρα ὕστερον, ἀφ' οὗ τὸν ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον αὐτεξούσιον, ἐ οὐχὶ ὅταν τὸν ἔπλασεν.

D

E

Ἀπόκρισις.

„ Τότε τὸν ἄνθρωπον ὅταν τὸν ἔπλασε, πλὴν τὸ ῥητὸν τοῦτο ὕστερον τὸ λέγει ὁ Θεός· ἵνα ὁ ἄνθρωπος βεβαιωθῇ διὰ τὸ τόσον χάρισμα, ὅπου ἔχει παρὰ Θεοῦ. διὸ λέγει· ποιήσω-

„ xit, quis comprehendat? Etsi enim materiam emollire, & quæcumque libuisset, ex ea componere poterat; qui vero absque materia aut alio quovis initio quidquam potuit? Incomprehensibilem igitur cum in creatione universi, tum & ceteris in operibus Dei operationem quis non fateatur?

„ Quidquid Deo placet, natura operatur; unde & vulgo Dei famula vocitatur, sive cum plantas germinat, sive cum procreat arbores, sive cum frigescit aut æstuat, sive cum procellis agitatur, aut verna serenitate gaudet: quæ sunt proprietates naturæ.

„ Ars quoque ad naturæ imitationem operatur: totam enim adhibuit homo mentis aciem, ut quo cujusdam & ipse opificii auctor haberetur, adinveniret: id quod in arte quidem est assecutus. Operatur autem & fortuna, veluti cum fodiens homo terram, thesaurum invenit. Aliquid vero per se ab fortuna pendere, ne reputa: neque enim ipsa dea est, uti finxere Stoici; sed quidquid præter intentionem accidit, fortuna est & appellatur. Errant itaque qui auxiliari dicunt fortunam: non enim ita se res habet.

„ Casus quoque effecta quædam sunt, veluti ruina domus.

„ Homo malum cum operatur, non ex casu peccat; casu enim quidquid fit, hoc intra decem annos aut viginti semel tantum contingit. Non ex fortuna: hæc enim præter intentionem accidit; peccatum autem ex deliberatione perpetratur. Non ex arte: ars enim opus sensibile post se relinquit. Non ex natura: hanc enim Deus condidit optimam. Non ex Deo: *quoniam non Deus volens iniquitatem tu es*. Ergo ex propria electione. Porro autem ad electionem non moveretur homo, nisi libertate polleret: igitur libertate præditus homo est. Præterquam quod & hoc ipsum e scriptura sacra probatur. In ea quippe legimus non modo bonum factum esse hominem, sed & dixisse Deum: *Faciamus ei adjutorium*. Quod dupliciter accipi potest: primo quidem, ut dictum sit de muliere; secundo, ut de libero hominis arbitrio. Etenim tum cum Adamo, utpote in felicitate agenti, re nulla opus erat, Deus dixit: *Faciamus ei adjutorium*. Porro cum de sola muliere quasi ad tentationem faciliùs cum illa vincendam ipsi concessa, intelligendum id esse nemo dixerit: (siquidem tentationis auctor illi mulier fuit, nedum ad vincendum non profuit) quid aliud quam liberum arbitrium esse potuit istud adjutorium? Verum quis fortassis audire aveat, quanto, a quo plasmavit eum, tempore liberum homini arbitrium Deus infudit; aut cur non tum infudit, cum plasmavit?

Responsio.

„ Tum infudit, cum plasmavit. Verumtamen ita loquitur, ut posterius infudisse videatur, quatenus homo vel ipsa tanti beneficii a Deo sibi collati comme-

ANNO CHRISTI 1672.

„ moratione armaretur ad conſtantiam : unde &, *Faciamus*, dixit, pro, *Eccimus*, adjutorium ; ſtatimque mulierem a qua ipſum prænoverat iri tentatum, ejus e latere formavit. Quaſi dixiſſet Deus : adjutorium habet ſuæ libertatis, quo nec ullum, ſi vult, e ſuggeſtione mulieris damnum patiatur. Atque ex his omnibus libertatem manifeſtiſſime colligis, quam inſuper innumeris facile tibi probaverim ſacræ ſcripturæ locis. Sed ne longius protrahatur oratio, idonea ſuppeditat nobis hodierni lectio Evangelii teſtimonia. In hoc enim ita Dominus loquitur : *Qui vult poſt me venire*. Et, *Qui vult animam* B *ſuam ſalvam facere*. Liberum igitur habes arbitrium, quo vel malum opereris vel bonum ; elige ergo magis bonum : *Declina a malo, & fac bonum*. Quod ſi bonum ſemel elegeris, ad ipſum omnia tua tamquam ad unicum vitæ tuæ ſcopum dirige ; actum demum judicium proprium exue. Ait enim Chriſtus : *Abneget ſemetipſum*. Denique ſi vere ad bonum intendis, labori te te ipſum accinge : laborare enim, id eſt, crucem tollere, omnis debet, quicumque ſincere ad bonum intendit.

Et paulo infra. C

„ Unicuique datur, ut quod a Deo „ præceptum eſt, exſequatur.

Et paulo poſt.

„ Ita & timoratus homo, cum inter bonorum operum, jejuniorum atque vigiliarum diſcrimina ſuam exercuerit animam, mercedem exſpectat.

CONTRA
CAPUT XVI.
Ex homilia de Baptiſmo.

Quod prater Baptiſmum neceſſaria ſunt opera bona. D

„ *Omnis arbor quæ non fert fructum bonum, excidetur*, inquit Joannes „ Baptiſta, Matth. III. Væ tibi quiſquis in opera bona ſedulus non incumbis. Etenim in foliis quæ habes, ne confide ; cum enim in levioribus ac veluti aridis bonis hiſce confidis, ad majora quæ tuam ab gehenna liberare valeant animam, non contendis. Porro fructum deſiderat Deus ; ſin minus, ad radicem jam ſecuris poſita eſt : ſecuris, inquam, non alterius fabri, quam „ Dei.

Et interjectis paucis. E

„ Omnino neceſſarius eſt Domini Baptiſmus. Ait enim ipſe Joan. III. *Niſi quis natus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei*. „ Propterea & Joannes, quo neceſſarium „ eſſe ſignificaret Domini Baptiſmum, „ dicebat : *Ego baptizavi vos in aqua ; ille autem baptizat in Spiritu ſancto*. Et „ Joan. III. dicitur : *Quod natum eſt ex „ carne, caro eſt ; & quod natum eſt ex „ ſpiritu, ſpiritus eſt*. Qui in iniquitatibus

ANNO CHRISTI 1672.

„ μὴν, ἀντὶ τῦ, ἐποιήσαμεν, βοηθὸν· καὶ „ δύθυς ἔπλασε τὴν γυναῖκα, ἐξ ἧς ἔγνω ὁ „ Θεὸς, ὅτι ἔμελλε πειράζεσθαι, ὑπ᾽ τῆς πλάνης αὐτῦ. σὰν νὰ εἶχε λέγη ὁ Θεὸς, βοηθὸν „ ἔχει τὴν ἐξουσίαν, ἢ ὅταν θέλει δὲν φοβεῖται, „ νὰ τὸν βλάψη ὁ πειρασμὸς τῆς γυναικός. ἐξ „ ὧν ἁπάντων σωάγεις τὴν ἐξουσίαν, τὴν ὁ„ ποίαν δὲν ἀποδείκνω μὲ ἀπείρους τόπους τῆς „ γραφῆς, ἵνα μὴ μακρολογῶ, μόνον ἐκ τῦ „ σημειωθῦ. λέγει γὰ ὁ κύριος· ὅστις θέλει „ ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν. ἐ ὡς ἂν θέλει σῶ„σαι τὴν ψυχήν. ἐπειδὴ ἔχεις τὴν ἐξουσίαν, „ νὰ κάμης τὸ κακὸν ἐ τὸ καλὸν; θέλεισαι „ κρεῖττον τὸ καλόν. ἔκκλινον ἀπὸ κακῦ, ἢ „ ποίησον ἀγαθόν. ἐ ἂν θέλης τὸ καλὸν ἀπευ„ θύσου τὸν σκοπὸν θὲς εἰς τὸ καλὸν, ἢ ἂν „ θέσης ὅλον σου τὸν σκοπὸν ἐκεῖ, τῦ λόγυσε „ ἁρπάσαι. διὸ φησίν· ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν. ἐ „ ἂν θέλης τὸ καλὸν κοπίασαι· κοπιάζει γὰ „ ὁ θέλων καλὸν, τῦτο ἐστὶν ἡ ἄρσις τῦ „ σαυρῦ.

Καὶ μετ᾽ ὀλίγα.

„ Τῶρα εἰς ἐσένα στέκει, νὰ κάμης τὴν πα„ ραγγελίαν τῦ Θεῦ.

Καὶ μετ᾽ ὀλίγα.

„ Οὕτω ἐ ὁ φοβάμενος τὴν ψυχὴν αὐτῦ „ τοῖς κινδύνοις τῶν καλῶν ἔργων, νηστείας, ἀ„ γρυπνίας, ὅταν τὴν δώσῃ, προσδοκᾷ τὸν μι„ σθόν.

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΕΚΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.

Ἐκ τ᾽ εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα ὁμιλίας.

Ὅτι τὸ βάπτισμα δεῖται τῶν καλῶν ἔργων.

„ Ὁ Βαπτιστὴς μαρτυρᾷ Ματθ. γ΄. πᾶν δέν„ δρον μὴ ποιῦν κάρπον, πέμνεται· ἐαί σοι „ ἀμελῦντι τῶν καλῶν, μὴ θαῤῥῆς τὰ φύλα „ ἃ ἔχεις, τὰ μικρὰ ἐ ἐτιδανὰ καλὰ ὑπ᾽ θαῤ„ ῥεῖς πῶς κάμνεις, νὰ εἶναι εἰς τὴν ψυχήν „ σοι τόσον χρήσημα, ὑπ᾽ νὰ σὲ ἠμπόρεσιν ἀπὸ „ τὴν κόλασιν. ὄχι καρπὸν θέλει ὁ Θεὸς, ἐ „ ἂν δὲν κάμης, ἤδη ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν „ κεῖται· ἡ ἀξίνη τῦ πικτονος τῦ Θεῦ.

Καὶ μετ᾽ ὀλίγα.

„ Τὸ βάπτισμα τῦ κυρίυ ἀναγκαῖον, Ἰω„ άννυ γ΄. ἐὰν μήτις γυνηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ „ πνεύματος, ὐ δυνάται εἰσελθεῖν εἰς τὴν „ βασιλείαν τῦ Θεῦ. διὸ Ἰωάννης, ὡς ἀναγ„ καῖον ἔλεγλυ· ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι, „ ἐκεῖνος δὲ βαπτίζει ἐν πνεύματι ἁγίῳ. „ Ἰωάννυ γ΄. τὸ γεγυνημμένον ἐκ τῆς σαρκὸς, „ σάρξ ἐστι· τὸ γεγυνημμένον ἐκ τῦ πνεύματος, πνεῦ„ μά

ANNO CHRISTI 1672.

„ μά ἐστι· ὅταν γλύναται ὁ ἄνθρωπος ἐκ ἀνο- A
„ μίας καὶ ἁμαρτίας, οὕτω ἀφερῦται ἐν τῷ
„ βαπτίσματι· καθαίρεται τῷ λετρῷ τοῦ ὕδα-
„ τος ἐν ῥήματι.

„ *mundans lavacro aquæ in verbo.*

Καὶ μεθ' ὀλίγα.

Et post pauca.

„ Τὸ βάπτισμα τριχῶς, σκιῶδες, νομικὸν,
„ διαγγελικόν· σκιῶδες, καὶ νομικὸν, ὁ τύπος
„ ἐν τῇ γραφῇ· προπαρασκευαστικὸν, οἷον ἐν
„ τῷ προδρόμῳ, τὸ ἀναμέσον νόμου καὶ χάριτος·
„ ἐγὼ γάρ, φησι, βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι,
„ ἐκεῖνος δὲ βαπτίζει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυ- B
„ ρί. διὸ Παῦλος πράξ. ιθ'. ἐπέλαβε βαπτί-
„ ζεσθαι. καὶ Πέτρος πρώτῳ κεφ. μετανοήσατε,
„ καὶ βαπτιζέσθω ἕκαστος ὑμῶν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ
„ κυρίου Ἰησοῦ. διατί ὅτως; ἀλλὰ ἢ ὅτι ἐκεῖνο
„ προπαρασκευαστικὸν ἦν, διαγγελικὸν τὸ τοῦ
„ κυρίου, δι' οὗ ἀφαιρεῖται ἡ προπατορικὴ ἁμαρ-
„ τία.

„ Baptiſmus triplex eſt: videlicet legalis
„ ſive umbratilis, qui tamquam figura
„ ponitur in ſcriptura; Evangelicus; &
„ Præparatorius, qualis fuit Joannis Præ-
„ curſoris Baptiſmus, inter Gratiam Le-
„ gemque medius. Ait enim: *Ego baptiſ-*
„ *zo vos in aqua; ille autem baptizat in*
„ *Spiritu ſancto & igni.* Unde & Paulus
„ Actorum XIX. juſſit baptizari. Et Pe-
„ trus antea dixerat: *Agite pœnitentiam,*
„ *& baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomine*
„ *Domini Jeſu.* Quid ita? utique quia
„ Joannis Baptiſmus erat tantummodo
„ Præparatorius; Domini vero, Evange-
„ licus, quo peccatum originale dele-
„ tur.

Καὶ μεθ' ὀλίγα.

Et post pauca.

„ Τὸ βάπτισμα τοῦτό ἐστι τὸ ἀληθὲς, ἡ ἀνα-
„ γέννησις, ἡ ἀνάκτησις. σημεῖον γὰρ καὶ σφραγὶς
„ τοῦ Χριστοῦ. ὅσοι δ' αὐτὸ οὐκ ἔχουσι τοῦτο τὸ σή- C
„ μειον, γνωστοί εἰσι μὴ εἶναι τοῦ κυρίου, καθ'
„ ὧν πάνυ ἔχει νὰ καυχᾶται ὁ κοινὸς τῆς σωτη-
„ ρίας ἐχθρὸς, καθὼς ἔχει καυχᾶσθαι καὶ δι'
„ ἡμᾶς αὐτὸς, ὅταν οὐχ ὁρᾷ ἡμᾶς ἔχοντας τὰ
„ σημεῖα, ἃ ἐπακολουθεῖ τῷ βαπτίσματι.

„ Verus autem Baptiſmus iſte eſt & re-
„ generatio & nova creatio: quippe ſi-
„ gnum & character Domini eſt. Domi-
„ ni ergo non eſſe manifeſte deprehendi-
„ tur, quiſquis hoc ſigno caret: & ad-
„ verſus eum habet unde glorietur huma-
„ næ ſalutis adverſarius, quemadmodum
„ & adverſum nos habet, quoties ea in
„ nobis ſigna non videt, quæ ſunt Ba-
„ ptiſmi conſectaria.

Καὶ μεθ' ὀλίγα.

Et paulo infra.

„ Καὶ ἡμεῖς ὀπὸ γινόμεσθεν ἁμαρτωλοὶ ἐκ κοι-
„ λίας μητρός μας, καὶ πρὸ τοῦ γνῶναι ἁμαρ-
„ τίαν, ἐσμὲν καταδεδικασμένοι διὰ τὸν προ-
„ πατορικὸν ἁμαρτίαν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τὸ βά- D
„ πτισμά μας ἐλευθερώνει.

„ Et nos quidem, qui peccatores ante-
„ quam noverimus peccatum, utpote ma-
„ tris ex utero, naſcimur, originalis me-
„ rito peccati in ſententiam condemnatio-
„ nis incurrimus, ſed ab ea per Bapti-
„ ſmum abſolvimur.

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΕΒΔΟΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸ. πλοῖον βασανιζόμενον ἐν μέσῳ τῶν κυμάτων.

CONTRA CAPUT XVII.

Ex homilia circa navim quæ in medio maris jactabatur fluctibus.

„ Ὅταν καταλαμβάνεις, τί ὁρᾷς; ἄρτον καὶ
„ οἶνον; ἢ διακρίνεις; φάντασμα ὁρᾷς, ἂν
„ θεωρῇς ὡς τόσον, ἂν ἀνίξῃς τοὺς ἐσωτερικοὺς ὀφ-
„ θαλμούς, καὶ ἴδῃς τὸν κύριον, ἐκεῖ τῷ σάρ- E
„ κα τοῦ κυρίου ἐγνώρισας. ἴδοις ὡς οἱ μαθηταὶ
„ σήμερον, καὶ ὡς φάντασμα ὁρῶσι, καὶ κατὰ ἀ-
„ λήθειαν. ὅταν ὡς φάντασμα, ἐταράχθησαν.
„ ὅταν κατὰ ἀλήθειαν ἐγνώρισαν, ἐπαρηγορή-
„ θησαν, ὅτι ἀπηλλάχθησαν ἀπὸ τοῦ κλύδω-
„ νος, ὅτι ἐσώθη ἡ ναῦς, καὶ αὐτοὶ σὺν τῇ
„ νηΐ.

„ Quid vides, quando communicas? panem & vinum? Numquid non diſcernis? hoc tantum ſi reſpicis, phantaſma vides: ſin vero mentis oculos aperis, vides & Dominum. Ibi carnem Domini deprehendis. Attende diſcipulos hodie & phantaſma & Dominum in veritate vidiſſe: tunc quidem conturbati ſunt, quando phantaſma viderunt; aſt ubi reſpexere Dominum, tunc recreati ſunt & tempeſtate ſoluti, quia ſalva navis facta eſt, & ipſi cum navi.

ANNO CHRISTI 1672.

Ex sermone in Evangelium de quinque panibus.

„ Ter panem fregit Dominus, 1. in „ Cœna mystica, Lucæ XXII. ubi infinitam divinitatis virtutem jussit nos in „ transsubstantiatione panis accipere.

CONTRA II. QUÆSTIONEM.

Ex homilia in Dominicam I. Jejunii.

„ TRipliciter imagó dicitur. Primo, „ &c. Secundo, &c. Tertio, quæcumque in materia diversæ naturæ formatur imago, inanima est. Cum vero „ nonnullas hujusmodi tum Domini, tum „ & sanctorum veneramur imagines, sive „ propter eam, qua earum ἀρχέτυπα prosequimur, reverentiam, sive propter eam, „ quam habent ad illa, relationem; totum ipsismet ἀρχετύποις honorem deferimus. Dic mihi: Christum diligis? respondes: utique diligo. Sanctissimam „ Deiparam & sanctos diligis? Utique diligo, respondebis. Hos itaque venera- C „ re. Sed dices: Qui venerer ego quos „ nec novi, nec video? Propterea tibi „ respondet ecclesia: Imagines eorum honora, & ipsismet honorem detuleris, „ quem & perinde habebunt illi, ac si „ præsentibus adhiberes. Miseri ac scelesti Iconomachi in Deum & sanctos injurioси, imagines eorum despiciunt: imagines vero cum despiciunt, & Deum „ aspernantur. Propterea anathema dicit „ illis ecclesia. Dicebat quidam sapiens, „ tria hominum genera honorem dedecere: hominem videlicet rusticum, deinde „ honoris ignarum; quantumcumque enim „ honorem talibus impenderis, ad illum D „ nequaquam attendunt, sed totum quasi „ in vanum projeceris. Denique ingratum ne honora, quia a quo sibi exhibeatur honor, neque hic attendit, sed „ solum dicit: Ideo me honorat, quia „ dignus sum; propterea hinc nihil illi „ debeo. Itaque homini, qui sive ex inani gloria, sive ex alio quovis perverso „ fine, eo abutitur, ne honorem impende. Porro si postponens tu optimum „ hocce sapientis documentum, eum quem „ rusticum, & ingratum, & impenso abuti honore probe nosti, veneraris; Chri- „ sti & sanctissimæ Virginis Deiparæ, „ necnon & sanctorum imagines colere E „ qua fronte recusas? Væ vobis, Iconomachi.

Et longe post predicta.

„ Vinum fidei quod tibi Christus, quia „ vera vitis est, infundit, in utrem veterem ne mitte: id est, incassum illud „ recipis, nisi in sinum cum ab hæretibus, tum & a peccatis renovatum & „ purgatum excipis. Veteres & diabolici

ANNO CHRISTI 1672.

Ex τῦ εἰς τὸ κατὰ τὴν ε΄ ἄρτων ῥητῦ.

„ Τελς ἔκλασε τὸν ἄρτον ὁ κύριος· τρῶτον, „ ἐν τῷ μυστικῷ δείπνῳ, Λκκ. κβ΄. ὅτι ἡμᾶς „ ἔπεισε καταλαβεῖν τλὺ ἄπειρον δώαμιν τῆς „ θεότητος ἐν τῇ μετασιώσει τῦ ἄρτυ.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ.

Ex τῆς εἰς τλὺ τρώτλυ τῶν νηστειῶν κυριακλὺ ὁμιλίας.

„ ΤΡιχῶς λέγεται ἡ εἰκών, τρῶτον..... „ δεύτερον..... τρίτον δὲ, εἰκὼν ἐν τρόσ- „ ματι ἑτέρας φύσεως, ἄψυχ@. ἥτις ἐστὶν ἡ „ τιμωμένη εἰκὼν τρὸς ἡμῶν τῦ κυρίυ καὶ τῶν „ ἁγίων, ἃς σεβόμεθα καὶ τροσκυνῦμεν διὰ „ τλὺ τρὸς τὰ τρωτότυπα διάβασιν, καὶ διὰ „ τλὺ σχέσιν, ἣν ἡ τιμὴ ἀναφέρεται τρὸς τὸ „ τρωτότυπον. δοῦρό μοι. φίλεις τὸν Χριστόν; „ ναί. τλὺ τανα γίαν ἐκ τῶν ἁγίων; ναί. τίμη- „ σον αὐτύς. λέγεις· ὃν ὁρῶ, τὸν γινώσκω αὐ- „ τὺς, τῶς τιμήσω; διὸ ἡ ἐκκλησία σοι ἀτο- „ κείνεται· τίμησον τὰς εἰκόνας, καὶ ἡ τι- „ μὴ ἅτασα ἀναφέρεται τρὸς ἐκείνης, τοιαύ- „ τλν χάριν σοι ἔχουσαν ὡς ἂν τὺς ἰδίυς αὐτῦς „ ἐτίμησας. οἱ ἄθλιοι καὶ τλαίτωροι εἰκονομά- „ χοι κατατρονῦντες τῶν Θεὸν, καὶ τῶν ἁγίων, „ καταφρόνην ἐκ τῶν εἰκονώντων· καὶ κατατρονῦν- „ τες τὰς εἰκόνας, καὶ τῦ Θεῦ. διὸ ἀναθεματί- „ ζει αὐτῦς ἡ ἐκκλησία. ἕνας σοφὸς ἔλεγε, „ ὅτι τρεῖς ἀνθρώτυς δὲν τρέτει νὰ τιμήσῃ. „ τίνας; τὸν βάρβαρον, ἐκ μὴ εἰδότα τιμλύ· „ ὅτι ὅσλν τιμλὺ τῦ κάμης, σὰν δὲν τλὺ ἠ- „ ξεύρῃ. σὰν νὰ τλὺ ἔρριψες. νὰ μὴ τιμήσῃς „ τὸν ἀχάριστον, ὅτι δὲν ἠξεύρει ἀτὸ τῦ τῦ ἤλ- „ θε μόνον, σὰν τὸν τιμήσῃς, λέγει· τρέτει „ μὲ διατκεῖνο μὲ τιμᾷ, καὶ δὲν τῦ ἔχω χάριν. „ νὰ μὴ τιμήσῃς τὸν ἄνθρωτον ὁτῦ καταχρᾶται „ τλὺ τιμλύ, ἢ μὲ κενοδοξίαν, ἢ μὲ ἄλλον κα- „ κὸν σκοτόν. ὅμως ἂν καλὰ ἐκ ἴτω σὲ διδά- „ σκει ὁ σοφὸς, τλὺ ἐσὺ, ἐκεῖνον τὸν βάρ- „ βαρον, ἐκεῖνον τὸν ἀχάριστον, ἐκεῖνον τὸν κα- „ τεχώμενον τλὺ τιμλύ, σὰν εἶσαι, τεπεδυ- „ μένος τὸν τιμᾶς, καὶ τλὺ εἰκόνα τῦ Χριστῦ, ἐκ „ τῆς τανα γίας, καὶ τῶν ἁγίων θέλεις κατατρο- „ νεῖν; ὀαὶ ὑμῖν, οἰκονομάχοι.

Καὶ μετὰ τολλά.

„ Τὸν οἶνον τῆς τίστεως τὸν κάμνει ὁ Χριστὸς, „ ὅστις ἐστὶν ἄμτελ@ ἀληθινὴ, μὴ τὸν βάλῃς „ εἰς τὸ τακαιὸν ἀσκὶ, τυτίζιν ἂν δὲν ἔχῃς „ τὸ κοσμίσει καινουργώμενον, καὶ καθαρισμέ- „ νον δὲν μτορεῖ, νὰ κρατήσῃ καθαρισμένον καὶ „ καινουργωμένον καὶ ἀτὸ ταῖς αἱρέσαις, καὶ ἀτὸ „ ταῖς

ANNO CHRISTI 1672.

„ τᾶς ἁμαρτίας. παλαιὸν γ διαβολικὸν ἀσχὶ A
„ ἦτον ὁ Ἀρειος, ὁπᾶ ἐδοξμάτιζε τὸν Υἱὸν χ
„ λόγον τᾶ Θεᾶ κτίσμα, ⁊ ὁ Μακεδόνιος ὁ-
„ πᾶ ἐβλασφήμα εἰς τὸ πνᾶμα τὸ ἅγιον, Παῦ-
„ λος ὁ Σαμωσατὺς, ⁊ Εὐτυχὴς, οἱ Μονο-
„ θελῖται, Σέργιος ⁊ Διόσκορος οἱ μονοφυ-
„ σῖται. ἀλλ' ἔσκασαν δὲν ἐκράτησαν τὸ χρασὶ
„ τὸ καλὸν μέσατες. χ ἵνα ἐάσω τὲς λοιπὲς
„ αἱρετικὲς, παλαιὰ γ σαπία ἀσκία ἦτονε οἱ
„ εἰκονομάχοι, ἀλλὶ γ ἐκεῖνοι κακὸν θάνατόν
„ ἔδωσαν.

Ex ᾗ εἰς τὸν δεύτεραν κυριακὸν ᾗ νηστειῶν ὁμι- B
λίας, ἔνθα δέχεται τὸ βίβλιον τᾶ
Τωβὶθ γ ἀδιωείστως γραφὸν ὀνο-
μάζῃ, χ τείτης ἐρωτήσεως.

„ Τετραχις ἐν τῇ γραφῇ φαίνεται, ὅτι ἐ-
„ πολέμησαν οἱ δαίμονες μ ᾗ ἀγγέ-
„ λων. ἁπαξ ἐν τῷ ἀρανῷ, Ἀποκαλ. ιβ'. Δα-
„ νιὴλ. ί. βον. ὅταν μετὰ τᾶ ἄρχοντος ᾗ Περ-
„ σῶν ἐπολέμησεν ὁ Μιχαὴλ, εἰ ⁊ τᾶτο δύ-
„ ναται, ὅτι ἄγγελοι ἦσαν οἱ πολεμήσαντες.
„ γ'ον. διὰ τὸ σῶμα τᾶ Μωυσέως, ὅταν ἐπολέ-
„ μησε μετὸν Μιχαὴλ. δ'ον. ἐν τῷ οἴκω τᾶ Ρα-
„ γουὴλ, ὅταν ὁ Ἀσμοδαῖος ἐνικήθη ὑπὲρ Ρα- C
„ φαὴλ.

Ex ᾗ θεολογικῶν αὐτᾶ σημειώσεων, φύλλῳ
τ' π' ζ'. ἐν ᾧ δέχεται τὸ βίβλιον
ᾗ Σοφίας.

„ Καὶ γὰρ ὁ διάβολος εἰς τὸ ἐργᾶσαι τὸν δι-
„ πλᾶν θάνατον τὸν ἡμέτερον, ἕνα θάνατον ἑαυ-
„ τᾷ ἁπλᾶν ἐνομίσατο. πέθνηκε γὰρ πνευμα-
„ τικῶς διὰ τὴν ἀσέβειαν, εἰς ἣν πάσας ἡ-
„ μᾶς, ὑπακόσαντες δὲ ἡμεῖς καπκείθημεν. ὅ-
„ θεν δικαίως γέγραπται Σοφ. ά αγ'. ὁ Θεὸς D
„ τὸν θάνατον οὐκ ἐποίησεν. ὐ γὰρ ἣν αἴτιος θα-
„ νάτᾳ. ὐ γὰρ ἡ τᾶ κειτᾶ δικαιωσύνη αἰτία
„ τῆς τιμωρίας, ἀλλ' ἡ κακεργὸς αὐτᾶ παρά-
„ ξις.

Ex ᾗ εἰς τὸν ἄσωτον, ἐν ᾧ δέχεται τὸ βίβλιον
τῆς Σωσάννης.

„ Καὶ δὲν λέγω διατᾶτο, ὅτι δὲν σφάλει ὁ
„ γέρων ἄνθρωπος, ὄχι μόνον ὅτι ἀκωλύτως ὁ
„ ιεὸς. καλὰ γ νὰ δυείσκονται ⁊ νέοι τινὲς, ὁ-
„ πᾶ ἔχυσι χάριν ἐκ Θεᾶ, ὡς ὁ Ιωσὴφ, ὃν ἠ-
„ γάπα ὑπὲρ τὲς λοιπὲς υἱὲς ὁ Ιακώβ· ὁπᾶ διὰ E
„ νὰ ἔχῃ πολλὴν γνῶσιν, ἐβασίλδυσεν ἐν Αἰ-
„ γύπτῳ γ ὁ νέος Δανιὴλ ὁ προφήτης τόσον ἦ-
„ τον γνωσικὸς ὁπᾶ μεσὰ εἰς τὴν Βαβυλῶνα,
„ ἦτον ἀκμαῖος, ⁊ γέροντας κειτὰς ἠλεγξεν, ὥ-
„ στως ὡς ἰῶν νέος. πλὴν ἔχυσι χάριν ἐκ Θεᾶ,
„ ⁊ καλοὶ ⁊ ἑαυτών.

„ Ταῦτα ἐκ ᾗ πολλῶν ὧν ἔχομεν Κυρίλλ-
„ ομιλιῶν, ἅτινα κατὰ διάμετρον ἀντίκειται τοῖς

ANNO CHRISTI 1672.

„ utres fuere, Arius, qui Verbum ac Fi-
„ lium Dei docuit esse creaturam: & Ma-
„ cedonius, qui in Spiritum sanctum blas-
„ phemias evomuit: item Paulus Samosa-
„ tenus, & Eutyches, Monothelitæ, Ser-
„ gius & Dioscorus, unius tantum in
„ Christo naturæ assertores: sed disrupti
„ sunt, bonum vinum in se ipsis conti-
„ nere non valentes. Denique ne omnes
„ recensceam hæreticos, veteres quoque &
„ putridi utres fuerunt Ieonomachi: sed
„ & ipsi mala morte periere.

CONTRA III. QUÆSTIONEM.

Ex homilia pro Dominica IV. Jejunii, in qua librum Tobiæ admittit, & inter sacras scripturas absolute recenset.

„ Legimus in scriptura, quater cum
„ angelis dæmones dimicasse. Primo
„ quidem in cælo; uti scribitur tum Apo-
„ cal. cap. XII. tum Daniel. x. Secundo,
„ quando contra Principem Persarum Mi-
„ chael pugnavit; non enim fieri potest,
„ ut ambo angeli essent, ita inter se pu-
„ gnantes. Tertio, quando altercatus est
„ cum Michaele diabolus de Moysi corpo-
„ re. Quarto, in domo Ragueiis, ubi ab
„ Raphaele victus est Asmodæus.

Ex Commentariis Theologicis ejusdem Cyrilli, fol. 387. ubi librum Sapientiæ recipit.

„ Etenim mortem unam sibi diabolus
„ ipse conscivit, cum duplicis nobis au-
„ ctor exstitit: quippe propter impieta-
„ tem mortuus est ille spiritualiter, ad
„ quam & nos ab eo delusi defluximus,
„ eique obtemperantes corporalis damna-
„ tionem mortis accepimus. Unde & Sap.
„ I. v. XIII. recte scriptum est: *Deus*
„ *mortem non fecit*. Neque enim esse po-
„ terat causa mortis; nam punitionis
„ causa non est justitia judicis, sed culpa
„ delinquentis.

Ex homilia in Prodigum, ubi historiam Susannæ recipit.

„ Non propterea tamen senes nunquam
„ delinquere, juvenes vero licentiori sem-
„ per indulgere vitæ affero. Verumenim-
„ vero inveniuntur & adolescentes opti-
„ mi, divinaque gratia repleti, quemad-
„ modum Joseph, (quem præ filiis cete-
„ ris Jacob adamavit) qui ob summam,
„ qua donatus fuerat a Deo, scientiam
„ regnavit in Ægypto. Daniel quoque Pro-
„ pheta tantæ potentiæ & auctoritatis
„ apud Babylonem fuit, ut seniores ju-
„ dices ipse quidem adolescens corripue-
„ rit. Itaque divinam juvenes isti nacti
„ sunt gratiam, & ab ineunte ætate vir-
„ tutem excoluere.

Atque hæc e plurimis, quas habemus, Cyrilli homiliis excerpta sufficiant, quæ cum prædictis capitulis & quæstionibus e

ANNO CHRISTI 1672.

diametro pugnant; uti deprehendere nemini non facillimum, vel ſingula excerpta cum ſinguliis capitulis ac quæſtionibus, aut cum iiſdem etiam ſimul ſumptis, vel caput quodlibet quæſtioneſque ſingulas cum excerptis omnibus, conferenti. Itaque callidis malignorum exſtructa labiis turris illa proruet, & omnia prorſus evaneſcent, quæ adverſus Orientalem eccleſiam confinxere. Atque catholicorum non modo, ſed & eorum qui vel Chriſtiano cenſeantur nomine, qui malignas hæreticorum machinationes noverit, æterna mendacii juxta ac injuſtitiæ cenſura nemo non damnabit.

A κεφαλαίοις ἐκείνοις, ἐρωτήσεσιν. ὅπερ φανερόν ἐστιν, ἑκάστῳ κεφαλαίῳ. ἐφ' ᾗ ἐρωτήσει ἑκάστῳ ἐκλογῇ παραβάλλοντι, καὶ αὖθις ἑκάστῳ πᾶσι κεφαλαίοις, καὶ ἐρωτήσεσι, καὶ πάσας ἐκλογὰς πρὸς ἕκαστον τῷ τε κεφαλαίων, καὶ ἐρωτήσεων. καὶ ὅτως ὁ τῆς χαλάνης τῷ ἀνόμων σεσοφισμένος πόργῳ καταπεσὼν, ῥηδδα πάντα τὰ κατὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας αὐτῷ ματαιολογήματα ἔσονται· καὶ πᾶς τις ὁ μόνον τῷ ὀρθοδόξων, ἀλλὰ καὶ τῷ ὁτωσδήποτε τῇ χυσιανῇ προσηγορίᾳ * καλυπτομένων γνὺς τῷ ποικιλομόρφων αἱρετικῶν τὰς σκαιωρίας, αἰώνιον καθ' αὑτῷ ψῆφον ψαύσει καὶ ἀδείας ἐξενέγκοι.

* Pro κα λυπτόμ.

B

CAPUT II.

CYrillum porro, prædictorum capitulorum ut auctor forte exſtiterit, ea tamen Orientalium conſcio nemine evulgaſſe, ex iis quæ primo jam capite dicta ſunt, clarum eſt & indubitatum. Quanquam & hoc ipſum ex aliis extra omnem controverſiam argumentis colligitur; ſi enim (dicere liceat) ea in publicum ediditſſet, horum potiſſime trium certo certius adfuiſſet unum.

Primò, iis ſubſcripſiſſent, qui id temporis ibi agebant, ſancti epiſcopi; necnon & clerici ſapientiſſimi, qui Patriarchæ perpetuo aſſiſtunt, (quos Roma vetus vocat cardinales, (eique cooperantur in omnibus. Sed nihil hujuſmodi proferre potuerunt calumniatores noſtri. Etenim ex plurimis hiſce tum epiſcopis, tum clericis, ne vel unus prædicta capitula novit, nedum iis non ſubſcripſit, neque ſuper illis diſſerentem aliquando Cyrillum audiit.

Secundo, eſſent illa in codicibus majoris eccleſiæ tranſſcripta, & eorum apographo depictum haberetur eorum qui originali ſubſcripſiſſent, chirographum. Omne enim ſcriptum de fide rebuſque eccleſiaſticis ab patriarcha editum, debet eſſe ſynodicum, hoc eſt, ſynodali cum diſcuſſione ac deliberatione conſtitutum, necnon & ab ſynodalibus ſubſignatum: actum demum in codicibus majoris eccleſiæ tranſſcribitur. Porro prædicta capitula non ſolum in codicibus non ſunt exſcripta, ſed etiam epiſcopis & clericis, quin & fidelibus populis, hactenus fuerunt ignota, ſi quos tamen eorum excipias. E At nec iſtis fuere nota, niſi ex longa adverſariorum noſtrorum deblateratione, qua ſuppoſititia hujuſmodi capitula ceu Orientalis eccleſiæ profeſſionem moliti ſunt populis intrudere: atque ita hoc, quod initio dictum eſt, obtinere, nimirum (& hoc ſæpius dicens non ceſſabo) ſimpliciores in errorem inducere.

Tertio, non ab qualicumque amanuenſi, ſed ab clerico dumtaxat in codice

ΚΕΦΑΛ. β.

ΟΤι δὲ εἰ καὶ καθ' ὑπόθεσιν Κυρίλλῳ τῶν τῆς κεφαλαίων ἐκείνων πατὴρ, b λαθραιῶς ταῦτα ἐξέδωκε, μηδενὸς εἰδότος τῶν ἀνατολικῶν, φανερὸν ἐκ τῆς ἤδη εἰρημένων ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ, καὶ ἀναμφίβολον. ἔστι δὲ ἐκ τούτου ἐξ ἄλλων τινῶν ἀναντιῤῥήτων μαθεῖν. εἰ γὰρ, φέρε εἰπεῖν, δημοσίως ἐξέδωκε, τελευτινὰ μάλιστα ἀναγκαίως ἠκολούθησεν ἄν.

b Pro, Κ. ἡμῶν.

C

Πρῶτον, ἵνα ὑπεργράψωσιν ἐκεῖνα οἱ παρόντες ἐκείνῳ τότε θεοφιλέστατοι ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ ἀδιαλείπτως περὶ τὸν πατελάρχλω προσκαρτεροῦντες λογιώτατοι κληρικοί, (Καρδιναλίους δὲ αὐτοὺς ἡ παλαιὰ καλεῖ Ρώμη) οἳ ἐν ἅπασι τῷ πατελάρχῃ συμπράττουσιν· ἀλλὰ δύνανται πώποτε τοιοῦτόν τι δεῖξαι οἱ κατήγοροι· ὅτε γὰρ ἀρχιερεῖς, ὅτε κληρικὸς ἀπὸ τῶν πολλῶν ἐκ μέχρι τοῦ ἑνὸς οἴδασιν, ἢ ὑπέγραψαν τὰ λεγόμενα κεφάλαια, ὅτε μὴν Κυρίλλῳ περὶ αὐτοῦ καταφάσκοντος ἤκουσαν πώποτε.

D

Δεύτερον, ἵνα μεταγραφῶσιν ἐν τοῖς κώδιξι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ μεταγραφέντα αὖθις ὑπὸ τῶν ὑπογραψάντων τὰ πρωτότυπα ὑπογραφῶσι. πᾶν γὰρ περὶ πίστεως, ἢ ἄλλης τινὸς ἐκκλησιαστικῆς ἀναγκαίας ὑποθέσεως διδόμενον πατελαρχικὸν γράμμα, συνοδικὸν εἶναι βούλεται, ὡς συνοδικῇ σκέψει γραφόμενον, καὶ συνοδικῶς ἐξεταζόμενον, καὶ ὑπογραφόμενον· τοῦτο δὲ τοιοῦτον ἐν τοῖς κώδιξι μεταγράφεται. τοιοῦτον δὲ οὐκ ἔστι τὰ λεγόμενα Κυρίλλου κεφάλαια· ἐπειδὴ οὐ μόνον τῆς ἐν τοῖς κώδιξι μεταγραφῆς ὑστέρηται, ἀλλ' οὐδὲ ἴσασι ταῦτα ἕως τῆς σήμερον, πλὴν ὀλιγίστων, οὔτε ἀρχιερεῖς οὐ κληρικοί, μὴ ὅτιγε ὁ κοινὸς τῆς δυσεβείας λαός. ἐκ τούτου ἵνα τῆς πολλῆς τῶν ἐναντίων διαπωμπῆς, τῷ καυχώμενοι ποιῶσι παντοχῇ, σείοντες τοῖς πᾶσι τὰ ῥηλλήμενα κεφάλαια ὡς τυχὸν τὴν ἐκκλησίαν ἀνατολικὴν ἴσα ἐκείνοις φρονεῖν· κἂν τούτῳ καρπώσθαι τὸ ἐν ἀρχῇ εἰρημένον, (ὃ παύσομαι γὰρ τοῦτο πολλάκις λέγων) ἵνα δηλαδὴ ἀπατῶσι τοὺς ἁπλουστέρους.

Τρίτον, ἵνα ἐν τῷ κώδικι γραφῶσιν ὑπό τινος

ANNO CHRISTI 1672.

νος τῶν κληρικῶν, καὶ μὴ ὑπ' ἄλλου τινός. ἀλλὰ τὰ λεγόμενα Κυρίλλου κεφάλαια, ὄχ ὅτι μηδεὶς τῶν κληρικῶν μετέγραψεν ἐν τινι τῶν κωδίκων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἀλλ' ὅπερ ἄλλοθι τις ὡς φαίνεται σεσημειώμεθα τὰ περὶ πίστεως καὶ διαταγῶν συνοδικὰ, καὶ μάλιστα τὰ τοῦ κυρ Ιερεμίου τοῦ ἀπὸ Λυδήρου, ἃ κεῖνται ἐν τῷ μεγάλῳ κώδικι· καὶ ἐκεῖνα συγγράψας, καὶ μεταγράψας κληρικὸς, γνήσιος, Θεοδόσιος μέγας ῥήτωρ ὁ Ζυγομαλᾶς, ὁ ἀπὸ Ναυπλοίας τῆς κατὰ Πελοπόννησον ὁρμώμενος.

A fuiſſent exſcripta prædicta Cyrilli capita: at eo nihil plane minus eſt. Etenim nemo clericorum, immo nec hominum in aliquo majoris eccleſiæ codicum ea tranſcripſit. Quemadmodum & in majori codice reperiuntur ea, quæ ſive circa fidem, ſive circa eccleſiæ regimen ab ſynodis fuere decreta, ac in primis quæ contra Lutheranos Patriarcha Jeremias edidit: ſed & notiſſimus, qui iis ſubſcripſit eaque tranſcripſit, clericus, Theodoſius Zugomalas, magnus Rhetor, Nauplio juxta Peloponeſum oriundus.

ANNO CHRISTI 1672.

Καὶ ἐντεῦθεν δὲ δῆλον ἥλιος λάμπει τοῦ ἡμετέραν ἀλήθειαν. εἰ γὰρ ὁ κὺρ Ιερεμίας μόνος γράφων πρὸς τοὺς ἀπὸ Λυδήρου, ἐ συνοδικῶς δηλαδὴ, ἀλλὰ μονώτατος, ἵν' οὕτω εἴπω, καὶ μέμψεως χωρὶς τὰ γραφόμενα, ἠξίωσεν ἐκεῖνα τῆς ἐν τῷ κώδικι μεταγραφῆς, καὶ τὸ λέγειν ἐν τῆς ὑπογραφῆς· ὁ μεγάλου ῥήτορος, πῶς ὁ Κύριλλος ὁμολογῶν, καὶ διορίζόμενος· ὡς ἐκ προσώπου τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ὅτε τῆς ἐν τῷ κώδικι, ὅτε ἧς ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων, ἢ κληρικῶν ἠξίωσεν ὑπογραφῆς; ὥστε τὰ εἰρημένα κεφάλαια, ἐπειδὴ ἐ μόνον τῶν εἰρημένων τεσσάρων ὑστέρηται, ἀλλὰ μήτε ἑνὸς ἠξιώθη τῶν τεσσάρων, εἴπερ ὑπὸ Κυρίλλου ἐξεδόθη, λαθραίως καὶ δολίως ἐξεδόθη.

B Atque hinc quidem nil ſole minus eorum quæ diximus, veritas elucescit. Si enim Jeremias Patriarcha contra Lutheranos utique ſolus, id eſt, non ſynodaliter, ſed ſolum ut privatus cum ſcripſiſſet, ea voluit in codice tranſcribi, & inſuper ab Rhetore præſtantiſſimo ſubſignari, quo fide digna & extra inquintionem omnem forent, quæ ſcripſerat, admittenda: cur Cyrillus canones ac profeſſionem fidei nomine eccleſiæ Orientalis cum edidiſſet, ea neque in codice exſcribi, neque ab epiſcopis aut clericis curavit ſubſignari? itaque prædicta capitula, cum non modo tria illa in ipſis deſiderentur quæ diximus, ſed illorum vel C unum; conſtat, aut numquam, aut clanculum ac doloſe ab Cyrillo fuiſſe divulgata.

ΚΕΦΑΛ. γ'.

CAPUT III.

ΟΤι δὲ καὶ τοῦτο ἀδύνατον, τὴν Κυρίλλου δηλαδὴ ὁμολογίαν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας εἶναι ἢ ὅλως λέγειν ὁμολογίαν, δῆλον, εἰ μή τις μαίνοιτο, καὶ τοῖς φανεροτάτοις ἀντιβαίνεσθαι πειρῶτο. εἰ γάρ, ὡς εἴρηται, Κύριλλος οὗτος ὁ ποτὲ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, βεβαίως καὶ ἀληθῶς αἱρετικὸς ἦν, κἀκεῖνος συνέγραψε τὰ θρυλλούμενα κεφάλαια, καὶ ἄλλα μὲν ἐδίδασκε δημοσίως, ἄλλα δὲ ἐπίστευε τῇ καρδίᾳ, κατὰ τῆς ἰδίας συνειδήσεως ἔγραψε, καὶ ἐπίστευεν, ἃ κατὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἵν' περιέποι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ μὴ τυφέσθωσαν οἱ ἀντίδικοι, δολίως καὶ ὅλως ἀθέως (εἴπερ ἄθεος ὡς θεοπαίκτης, ὁ ἄλλα μὲν ἔχων ἐν τῇ καρδίᾳ, ἄλλα δὲ ὁμολογῶν διὰ στόματος, παίζων ἐν ὑπακτοῖς) ἀνδρὶ ἐγκαυχώμενοι· εἰ δὲ καὶ ὡς ἀπὸ μέρους τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἔγραψε, τί πρὸς ἡμᾶς; αἰσχυνέσθω ὁ καταψευδόμενος, καὶ ἐν τῷ ψεύδεσθαι προφανῶς ὡς ἀληθεῖ προσέχοντες.

ΟΤι δὲ καὶ τοῦτο ἀδύνατον, τὴν Κυρίλλου δηλαδὴ ὁμολογίαν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας εἶναι ἢ ὅλως λέγειν ὁμολογίαν, δῆλον, εἰ μή τις μαίνοιτο, καὶ τοῖς φανεροτάτοις ἀντιβαίνεσθαι πειρῶτο. εἰ γάρ, ὡς εἴρηται, Κύριλλος οὗτος ὁ ποτὲ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, βεβαίως καὶ ἀληθῶς αἱρετικὸς ἦν, κἀκεῖνος συνέγραψε τὰ θρυλλούμενα κεφάλαια, καὶ ἄλλα μὲν ἐδίδασκε δημοσίως, ἄλλα δὲ ἐπίστευε τῇ καρδίᾳ, κατὰ τῆς ἰδίας συνειδήσεως ἔγραψε, καὶ ἐπίστευεν, ἃ κατὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἵν' περιέποι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ μὴ τυφέσθωσαν οἱ ἀντίδικοι, δολίως καὶ ὅλως ἀθέως (εἴπερ ἄθεος ὡς θεοπαίκτης, ὁ ἄλλα μὲν ἔχων ἐν τῇ καρδίᾳ, ἄλλα δὲ ὁμολογῶν διὰ στόματος, παίζων ἐν ὑπακτοῖς) ἀνδρὶ ἐγκαυχώμενοι· εἰ δὲ καὶ ὡς ἀπὸ μέρους τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἔγραψε, τί πρὸς ἡμᾶς; αἰσχυνέσθω ὁ καταψευδόμενος, καὶ ἐν τῷ ψεύδεσθαι προφανῶς ὡς ἀληθεῖ προσέχοντες.

CYrilli etiam confeſſionem nullatenus eſſe nec dici poſſe Orientalis eccleſiæ confeſſionem, nemini non compertum, niſi inſanienti, & apertæ veritati contradicere ſtudenti. Si etenim, uti dictum eſt, Cyrillus iſte patriarcha œcumenicus cum eſſet, certo ac vere hæreticus fuerit, ipſeque decantata capitula compoſuerit, & alia quidem palam docuerit, alia vero corde crediderit; contra Orientalem eccleſiam, Spiritus ſancti nunquam non præſidio circumvallatam, nequaquam ille ſcripſit aut credidit, ſed contra propriam conſcientiam. Ne igitur in vafro ac prorſus atheo homine ultra glorientur adverſarii noſtri: atheus quippe ille eſt, qui Deo illudit, atque in rebus ab ludo remotiſſimis ludit, aliud in mente habens, aliud ore promens. Si vero nomine Orientalis eccleſiæ ſcribere voluit, quid ad nos? Pudore mendax ſuffundatur, & quiſquis comperto ejus mendacio, non ſecus ac veritati, adhærere E non erubeſcit.

Ετι εἰ ἀναντιῤῥήτως ἔγνωσται, τὴν ὁμολογίαν Κυρίλλου ἀδύνατον εἶναι Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχου ὁμολογίαν, (ὡς ὑστερημένην τῶν προσηκόντων ἰδιωμάτων τοῖς πατριαρχικοῖς γράμμασιν) ἀλλὰ τυχὸν Κυρίλλου τινὸς δολίου καὶ παραβύστου φλυαρήσαντος. ἀδυνατώτερον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν πάντη ἀδύνατον ὁμολογίαν εἶναι ἢ λέγεσθαι τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ὃν ἢ μάλιστα πρὸς τοῖς ἑρημένοις τυγχάνει ἰδιώματι τῶν

Evidentiſſime itaque conſtat, Cyrilli confeſſionem nequaquam eſſe poſſe patriarchæ Conſtantinopolitani confeſſionem, utpote quæ careat iis quæ patriarchalibus propria ſunt litteris: ſed forte doloſi cujuſdam Cyrilli occulte nugantis. Longe vero minus, ſatius dixerimus, nullatenus eſſe aut dici poſſe Orientalis eccleſiæ confeſſionem: idque eo maxime, quod præter tria prædicta quæ ſynodalibus cujuſ-

ANNO CHRISTI 1672.

juſcumque patriarchæ litteris ſunt pio- A pria, habere hæc confeſſio debeat cetecorum ſanctiſſimorum patriarcharum & ſententiam & chirographum, necnon & communem tum clericorum omnium, tum & reliquorum ſanctitate & ſapientia præcellentium conſpirationem, ita ut illorum contradicente nemine debita cogneſcatur.

Eccleſia ſiquidem Orientalis nec uni nec dunbua, immo nec pluribus, partis dumtaxat, non autem totius nomine agentibus adhæret, neque ſui clavum regiminio committit; quicumque tandem fuerint illi, ſive Theoſogi præſtantiſſimi, ſive etiam ſanctitete piæcelientes, ita ut mor- B tuos revocent ad vitam, ſivé dominatum haud quaquam ambientes, nec doloſe agentes, neque ſpectra quædam ad inſtar telæ aranearum artefacta occulte componentes, ſed ad ſummam veritatem unice conſpirantes. Atque hujuſmodi quidem ducta regimine, præceptorem agnoſcit Spiritum ſanctum, & unanimem habet profeſſionem divinis ſcripturit aut Apoſtolicis & Patriarchalibus traditionibus ne vel apice tenus diſſonam.

Ergo manifeſtum eſt Cyrilli confeſſionem eſſe non poſſe Orientalis eccleſiæ confeſſionem: immo vero ſicut album nigro C contrarium, & lucis privatio tenebræ ſunt; ita evangelicæ veritati divinitus revelatæ, quam eccleſia tenet Orientalis, non modo contraire opponitur dicta Cyrilli confeſſio, ſed & privative.

CAPUT IV.

EX omnibus quæ jam dicta ſunt, conſtat, Orientalem eccleſiam contra univerſa ab adverſariis ipſi impoſita eſſe ſuperiorem; neque vel præſumpta illa Cyrilli capitula, vel contentam in illis impietatem unquam vidiſſe, aut credidiſſe, D aut credenda tradidiſſe. Fitmiter quippe in fide Apoſtolorum & Prophetarum non ſtare, atque immanibus, tamquam nubes ſine aqua, circumferri ventis, ab ea prorſus alienum eſt, quæ ab Spiritu ſancto regitur & docetuc. Verum quia non ſemel jam ab initio, hoc eodem de argumento verba fecimus, atque ad aperiendum mendacium ſub ſpecie pietatis ab adverſariis noſtris concinnatum operam dedimus; jam & ad perfectam calumniæ illorum apud fideles iſta perlecturos everſionem juxta ac intelligentiam, noſſe oportet, aut numquam credidiſſe Orientalem eccleſiam juxta doctrinam in iſtis Cyrilli E capitulis expoſitam, aut, ſi ita crediderit, partem habere cum Chriſto nuliatenus potuiſſe.

Poiro ita numquam credidiſſe manifeſtum eſt. Etenim ſi quando in edverſariorum amentiam eſſent Orientales prolapſi, id ipſum utique non modo verbis, ſed & factis, ſe ſe credere demonſtraſſent. Et primum quidem, hanc ſi confeſſionem eſſent amplexi, eam utique de-

σωμοδτικῶν ἑνὸς ὁτῶν πατειάρχᾳ γραμμάτων, δεῖ τὰι ἀναίτιχήμως, ἤτι γνώμη, ⁊ αἱ ὑπογραφαὶ τῶν λοιπῶν ἁγιωτάτων πατειαρχῶν, ⁊ ἡ κοινωτάτη πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ⁊ λοιπῶν ἁγιώτητι καὶ σοφία διαφερόντων, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σύμπνοια, ὥστε χεδὸν μηδένα τῶν τοιότων εἶναι τὸν ἀντιλέγοντα.

ANNO CHRISTI 1672.

Επειδὴ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία ὐ προσέχει, ὥτε θάῤῥει ἑνί τινι ἢ δυτὶν ἢ ⁊ πλείοσι λόγον μέρος ἔχυσι, καὶ μὴ καθόλυ, ἀν' ὅτω διεξάγηται ὡς ἐκεῖνοι ἐθέλυσιν ὁποῖοι ποτ' ἂν ὦσι, κἂν θεολογικώτατοι δηλαδὴ τυγχάνωσιν ὄντες, κἂν ἁγιότητι διαφέρωσιν, ὥστε ⁊ νεκρῶς ἀνιςᾶν, μὴ ὅτιγε φιλάρχοις, ⁊ δολίοις, ⁊ λαθραιὰν μορμολύκειά τινα ὡς ἰσὸν ἀράχνης δυχείρωτα καταπεφλύαρηκότιν, ἀλλ' ὲν πᾶσι τοῖς ἐιρημβίοις ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἄκρως, συμφωνῦσιν. ὅτω γὰρ διεξαγομβίη διδάσκαλον γνωρίζει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ⁊ τὼ συμφωνίαν οἵδε μηδόλως τῷ θείῳ ῥήματι, ἢ ταῖς ἀποσολικαῖς· καὶ πατειαρχικαῖς παραδόσεσιν ἀντιπίπλωσαν.

Δῆλον ἄρα τὼ Κυρίλλυ ὁμολογίαν ἀδύνατον εἶναι τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὁμολογίαν, μάλιςα δὲ ὥσπερ τὸ μέλαν ἐναντίον τῷ λύκῳ, ἢ τὸ σκότος στέρησις τῦ φωτὸς, ὕτως ἡ λεγομβίη αὐτὴ Κυρίλλυ ὁμολογία ἐναντία. ⁊ στέρησις τῆς ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ θεοπνεύς υ ⁊ εὐαγγελικῆς ἀληθείας.

ΚΕΦΑΛ. δ'.

ΕΚ τῶν ἤδη εἰρημβίων τοῖς πᾶσιν ἐγχύετο φανερὸς, ὅτι ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία ἀνωτέρα τυγχάνει τῶν κατηγορημάτων, ἃ καὶ αὐτῆς ἐφθέγξαντο οἱ ἐναντίοι, ⁊ ἤκουσε οἶδεν, ἢ ἔγνω, ἢ ἐπίςευσεν, ἢ τὰ διαληφθέντα Κυρίλλυ κεφάλαια, ἢ τὼ ἐν ἐκείνοις ὠφελημβίω ἀσέβειαν. ἀνοίκειον γὰρ αὐτῇ τὸ μὴ ἴσασθαι ἐδραίως τῇ πίςει τῶν ἀποσόλων ⁊ προφητῶν, ⁊ τὸ ὠφέρεσθαι, ὡς νεφέλαι ἄνυδροι ὠφερομβίαι ὑπ' ἀγρίων ἀνέμων, ἐπειδὴ πλησεῖ διδάσκαλον ⁊ ὁδηγὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐν ἀρχῇ συγκεχώρηται πολλάκις λέγειν περὶ τῦ αὐτῦ, ⁊ τρόποις παντοίοις φιλοπονεῖν, γυμνὸν ἀποδεικνύειν τὸ ἐν χήματι δυσεβείας σόρισμα, ⁊ περέτισμα τῶν κατηγόρων, εἰς καθαίρεσιν μὴ πάσης τῆς τῶν ἐιρημβίων ἐπινοίας, καταλήψιν δὲ ῥᾳδίαν τοῖς ἐντυξομβίοις δυσεβέσι, φαμὲν ὅτι δεῖ καὶ τῦτο εἰδέναι, ὅτι ἡ ἀδύνατον τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ πεπισδικέναι, ὡς τὰ τῦ Κυρίλλυ κεφάλαια βάλεται, ἢ πεπισδικεῦαν, πάντη ἀδύνατον αὐτὼ μετὰ Χειςῦ ἔχειν μερίδα,

Οτι δὲ τὸ ῥᾴων ἀληθὲς, φανερόν. ἔδει γὰ αὐτὸς (τὰς ἀνατολικὰς) ἔκποτε ὠλίσθησάν εἰς τὼ τοιαύτω τῶν ἑαυτῶν ἀπόῤῥοιαν, μὴ ψιλοῖς λόγοις, ἀλλὰ αὐτοῖς ῥάγμασι πισδῦσαι. ⁊ ῥᾴων, μετὰ δόσεων αὐτὰς τὼ ὁμολογίαν,

ANNO CHRISTI 1672.

λογίαν, ἔγραφον, καὶ κατασφαλισμένῳ τοῖς ἐν τῷ τείτῳ κεφαλαίῳ λεγομένοις ἰδιώμασι. δεύτερον δὲ, διαστείλειν πάντας τὰς τῆς ἱερωσύνης βαθμὰς, καὶ μάλιστα τὰς τῆς ἐπισκοπικῆς πρὸς τὰς ἄλλας βαθμὰς διαφορὰς, ὡς εἶναι τὰς ἐπισκόπους ἀδιαφόρως πρεσβυτέρους, καθὼς ἡ Κυρίλλου μανία ὑπαινίττεται. ἀλλὰ τοῦτο οὐδέποτε τοῖς ἀνατολικοῖς συμβέβηκεν, (ὅπερ μὴ συμβήσεται σὺν Θεῷ σωτῆρι) ἐπειδὴ ἕως ἄρτι παρ' αὐτοῖς πραγματικῶς διαφέρουσιν οἱ τῆς ἱερωσύνης βαθμοί. ἆρα μηδέποτε οἱ ἀνατολικοὶ τῇ Κυρίλλου μανίᾳ ἐπίσθησαν.

A scribere, ac tribus conditionibus capite tertio recensitis munire nequaquam omisissent. Deinde statutum inter sacros gradus ordinem, ac potissimum episcopalis ab ceteris discrimen sustulissent, quatenus episcopum & presbyteros inter nihil jam discriminis, uti Cyrillus in stulta illa confessione significat, intercessisset: at Orientalibus id numquam contigit, neque juvante Deo Salvatore continget: siquidem inter sacerdotii gradus realem hactenus differentiam agnovere. Igitur Cyrilli commentis Orientales numquam adhæsere.

Ἔτι ἵνα μὴ ἔχωσιν ἑπτὰ τὰ μυστήρια, ἐν τοῖς Ἀκτηίοις οἴκοις ἐκβάλλωσι τὰς ἁγίας εἰκόνας, ἐν τῷ σημείῳ τοῦ τιμίου σταυροῦ μὴ κατασφραγίζεσθαι, τὰ τῶν ἁγίων λείψανα μὴ τιμᾶν, μήτε μὴν τούτοις ὕμνοις καὶ ἑορταῖς δημοσίαις γεραίρειν· τῶν δὲ τῶν κεκοιμημένων μνημοσύνων, καὶ ἀποιῶν ἀπέχεσθαι, ἐν τῇ ἁγίᾳ μυσταγωγίαν, ὡς αὐτοὶ οἱ ἀντίδικοι βάλλονται, ἐπιτελεῖν.

B Item nec septem sacramenta habuissent; neque intra ecclesias & Oratoria sacras imagines admisissent, neque venerabilis signo crucis se signassent, neque sanctorum reliquiis honorem adhibuissent, neque hymnis festisque publicis eos coluissent. Denique a memoria defunctorum, piisque pro eorum refrigerio operibus abstinuissent; atque uno verbo totam rem sacram, eo quo placet adversariis, ritu perfecissent.

Ἀλλ' οὔτω τὰ τοιαῦτα πώποτε τοῖς ἀνατολικοῖς ἐπηρτήθη πώποτε· ὥστε οὐ μόνον ἁπλῶς ἑπτὰ εἶναι τὰ μυστήρια ὁμολογοῦσιν, ἀλλὰ ἐν δὶ αὐτῶν καθαγιάζονται σήμερον. καὶ οὐ μόνον Ἀκτήριον οἶκον, ἀλλ' οὐδὲ οἶκος τῶν τινὸς χριστιανῶν ἐστὶν ἄμοιρος εἰκόνων ἁγίων, ἐν σημείων τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ, ὃν ἐν κατὰ δαιμόνων ἔχουσιν ἀεὶ ὅπλον ἀκαταμάχητον. καὶ οὔτω τιμῶνται παρ' αὐτοῖς τὰ ἅγια λείψανα, ὥστε ἐν ὅσαις ταῖς ἀσθενείαις, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τούτοις ἰατροῖς χρῶνται, καὶ τιμῶσιν αὐτοὺς ὡς θεράποντας τοῦ Θεοῦ· ὡς μαρτυρεῖ ἡ παρ' αὐτοῖς σήμερον ᾀδομένη παρακλητικὴ, τὸ τριῴδιον, καὶ τὰ δώδεκα μηναῖα. ἀλλὰ περὶ μνημοσύνων οὕτω φιλοσοφοῦσιν, ὥστε πάντοτε καὶ καθ' ἑσπέραν κατὰ πᾶν σάββατον, ἐν ἡμέραν ἑορτάσιμον προσφέρειν τῷ Θεῷ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν ὑπὲρ πάσης ψυχῆς τῶν χριστιανῶν εὐσεβῶν ζώντων, καὶ πεθνεώτων, ἐλεημοσύνας τε ἐν θείοις ἀναθήμασιν ἐξιλεοῦνται τὸ θεῖον. καὶ πέως εἰπεῖν οὕτω προσέχουσιν οἱ ἀνατολικοὶ τῇ πίστει τῶν λεγομένων κεφαλαίων, ὥστε, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, κατὰ διάμετρον ἐκείνη ἀντίκεινται, μηδαμῶς τῶν ἀποστολικῶν καὶ πατριαρχικῶν παραδόσεων ἀφισάμενοι, ἄχρι ἐν τῶν ἐλαχίστων. ἀδύνατον ἄρα τοὺς ἀνατολικοὺς εἰδέναι τινὰ Κυρίλλου ὁμολογίαν.

C Verum hujusmodi nihil umquam apud Orientales factum esse vel inde probatur, quod septem sacramenta nedum confitentur, sed & iisdem quotidie sanctificantur: & non modo Oratorium nullum, sed etiam domum Christianorum nullam reperire est tum sacris imaginibus, cum vivificæ crucis signo non ornatam: quo quidem ceu inexpugnabili scuto adversus dæmones numquam non instruuntur. Ita vero sanctorum venerantur reliquias, ut eos morbis omnibus ceu medicos adhibeant, & tamquam Dei ministros honore prosequantur: uti quæ apud illos quotidie cantantur, Paracliticon, Triodon & Martyrologium, aperte testantur. Sed & circa commemorationes ita religiose sentiunt, ut absque intermissione, ac in primis singulis sabbatis & diebus festis pro fidelium Christianorum omnium, cum vivorum, tum defunctorum, animabus, sacrificium Deo offerant incruentum, sacrisque oblationibus & eleemosynis divinum pro illis Numen exorent. Denique ita a fide prædictorum capitulorum distant Orientales, ut e diametro (uti supra dictum est) iis adversentur, ne vel latum unguem ab Apostolorum & Patrum traditionibus recedentes. Cyrilli igitur confessionem impossibile est Orientales agnovisse.

Ἐχόμενον δ' ἐστὶν εἰπεῖν, καὶ περὶ τοῦ ἑτέρου μέρους, ὅτι εἰ τυχὸν δοτέον τοὺς ἀνατολικοὺς πεπιστευκέναι πότε, ὡς οἱ ἀντικείμενοι βάλλονται, ἀδύνατον αὐτοὺς εἶναι χριστιανούς. τῷ γὰρ πιστεύοντι τρία τινὰ μάλιστα ἀναγκαίως συμβαίνει· καρδίας πίστις ἀναμφίβολος εἰς δικαιοσύνην, στόματος ὁμολογία εἰς σωτηρίαν, καὶ ὁ καρπὸς τῆς πίστεως, ἐν τῆς ὁμολογίας· ἅτινά ἐστι τὰ θεάρεστα ἔργα τοῦ Χριστοῦ βίου.

E Supereſt ut & caput alterum prosequamur, nimirum a Christiana professione penitus defecisse Orientales, si quando, uti adversarii contendunt, credidere. At enim tria sunt omni credenti perquam necessaria: scilicet, corde firmiter credere ad justitiam, oris confessio ad salutem, & hujusmodi tum fidei, tum confessionis fructus, Deo videlicet accepta vitæ Christianæ opera.

Οἱ οὖν ἀνατολικοὶ πιστεύοντες, ὡς ἡ Κυρίλ-

Orientales igitur juxta Cyrilli confessio-

ANNO CHRISTI 1672.

fionem ſi crediderunt, verbis quidem nequaquam credidere; quandoquidem oppoſitam prædictis capitulis fidem hactenus ſunt profeſſi.

Sed nec operibus umquam, ut antea dictum eſt, ad Calviniſtas acceſſere: igitur corde cum hæreticis convenere, & contentam in hujuſmodi capitulis profeſſionem edidere. (Juvat enim Calviniſtis puerili ſe ſe modo gerentibus ita loqui puerilia.) Porro ita eſt, eos impoſſibile eſt eſſe Chriſtianos. Chriſtiani etenim vel appellatione, nedum Chriſti participatione, indignus profecto eſt, qui (uti feciſſe Cyrillum ſuppoſuimus) alia corde credit, alia tum ore, cum factis confitetur. Pari quippe modo credens Judas, & apparenter quidem diſcipulus, intus vero proditor, igni deputatus eſt ſempiterno.

Quin & hoc impoſſibile eſt: homines quippe cum ſimus, alia ratione quam verbis & ſignis id quod in mente habemus, manifeſtare aliis haudquaquam poſſumus. Porro Cyrilli confeſſioni contraria & verbis & ſignis, proin & corde, Orientales in omnibus credere atque confiteri jam antea demonſtratum eſt.

Rurſus, ſi utique Calviniſtis corde Orientales adhæſere; ſi minus verbis & factis licuit eis (nonnulla fortaſſis haud ſinente cauſa) conſentire, at nequaquam ita vehementer eos excipere debuiſſent. Verum ita graviter illis ſuccenſent, ut Dominica poſt diem Octobris undecimam, & prima magnæ Quadrageſimæ Dominica, (quam propterea Ὀρθοδοξίαν vocant) adverſus Iconomachos, & eos qui imagine aut ſimilitudine tenus dumtaxat, ſive etiam figura aut metaphora, non autem realiter & vere, panem & vinum in euchariſtia poſt conſecrationem converti aſſerunt, anathema pronuncient.

Videtur autem ex his quæ in prædictis diebus feſtis dicuntur, hic nonnulla ſubjicere.

Dominica poſt diem menſis currentis (id eſt, Octobris) undecimam, ſanctorum Patrum, qui ad amputanda ſubvertendaque tum Iconomachorum Chriſto Chriſtianiſque infenſiſſimorum, tum & Copronymi, epiſcoporumque ac impiorum patriarcharum illi conſpirantium, tum etiam exſecrandi eorum conciliabuli athea dogmata, ſanctæ & œcumenicæ Nicænæ ſynodo II. interfuere, memoriam celebramus. Et quidem qualia adverſus hæreticos in ea profiteatur eccleſia, vel ex uno ejuſdem feſti titulo facile deprehenditur.

Ex Dominica item, quæ Ὀρθοδοξία dicitur, nonnulla proferamus titulum proxime ſequentia. Hæc autem omnia noſſe ex hujuſmodi Triodo quiſque poteſt, qui in illud inciderit.

λω βέλεται ὁμολογία, λόγοις μὲν ὑπ ἐπίστασαν, ἐπειδὴ καὶ εως τῆς ὥρας ταύτης πᾶν τοναντίον τῇ ἐν τοῖς κεφαλαίοις πίστει ὁμολογοῦσιν.

Αλλ' ὐδὲ ἔργοις αὐτοῖς πώποτε Καλουίνοις ἐοίκασιν οἱ ἀνατολικοὶ, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω· ἄρα καρδίᾳ μόνῃ (ῥητέον γάρ τι νεανικώτερον πρὸς τὰς φρενοπαίζοντας Καλουίνους) τοῖς αἱρετικοῖς συνεφώνησαν, ἐν τῷ τῶν κεφαλαίων πίστιν ἐνδεδώκασιν. εἰ δὲ ἀληθὲς τοῦτο, ἀδύνατον αὐτοὺς εἶναι χριστιανούς, ἐπειδὴ ὁ ἄλλα μὲν πιστεύων τῇ καρδίᾳ, ἄλλα δ' ὁμολογοῦν τῷ στόματι, ἐν τοῖς ἔργοις, (οἷον συμβέβηκε γεγονέναι, ὡς ὑπεπέθη, τὸν Κύριλλον) ἀναποδείκτως ἀνάξιος καὶ αὐτῆς τῆς χριστιανῆ προστηγορίας, μὴ ὅτιγε τῆς τοῦ Χριστοῦ μερίδος. τοῦτο γὰρ τῷ τρόπῳ ἐν Ιούδας πιστεύσας, ἐν προφανῶς μὲν ὢν μαθητὴς, κρυφίως δὲ προδότης, τῷ αἰωνίῳ παρεπέμφθη πυρί.

Αλλὰ ἐν τοῦτο ἀδυνάτον. ἀνθρώπους γὰρ ὄντας ἡμᾶς, πῶς ἂν ἄλλως τὰ ἐν τῇ ψυχῇ κοινωνήσαιμεν ἀλλήλοις, εἰ μὴ διὰ φωνῶν, ἐφ' ὅτε καὶ σημείων. ἀλλὰ τοῦτο προαποδέδεικται τοὺς ἀνατολικοὺς πάντοτε πιστεύειν, καὶ ὁμολογεῖν, τῇ φωνῇ καὶ τοῖς σημείοις σύμφωνα τῇ Κυρίλλου ὁμολογίᾳ, ἄρα ἐν τῇ καρδίᾳ.

Ετι οἱ ἀνατολικοὶ ὑπὲρ τῆς καρδίας ἐδώκαν Καλουίνοις, ἔδει αὐτοὺς, εἰ μὴ καὶ τῷ στόματι καὶ τοῖς ἔργοις, διότι ἐμπόδιον, μὴ συμφωνεῖν ἐκείνοις, κἂν μὴ καθ' ἑκείνων φέρεσθαι ἀσυμπαθῶς. ἀλλ' ὅτω καθ' ἑκείνων φέρονται, ὥστε καὶ τῇ μετὰ τὸν ἑνδεκάτην τοῦ Οκτωμβρίου μηνὸς κυριακῇ, καὶ ἐν ἑκάστῃ τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς, κυριακῇ, πρώτῃ, (ἣν καὶ Ορθοδοξίαν ἐπωνύμως τῇ σημασίᾳ καλοῦσι) ἀναθέματι τοὺς εἰκονομάχους, καὶ τοὺς εἰκονικῶς, ἢ ὁμοιοματικῶς, ἢ τροπικῶς, ἐν μεταφορικῶς, ἐν μὴ πραγματικῶς, καὶ ἀληθῶς μεταβάλλεσθαι τὸν τῆς εὐχαριστίας ἄρτον καὶ οἶνον μετὰ τὸν ἁγιασμὸν, εἰς τὸ ἀληθὲς τοῦ κυρίου σῶμα καὶ αἷμα ἀποφαινομένους καθυποβάλλουσι.

Εἰ δὲ δοκεῖ κείσθωσαν κἂν ταῦτά τινα τῶν ἐν ταῖς εἰρημέναις ἑορταῖς λεγομένων.

Κυριακῇ μετὰ τὴν ἑνδεκάτην τοῦ παρόντος (ὀηλαδὴ τοῦ Οκτωμβρίου) μηνὸς μνήμην ἐπιτελοῦμεν τῶν ἁγίων πατέρων τῆς ἑβδόμης ἁγίας ἐν οἰκουμενικῆς συνόδου, τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων τὸ δεύτερον, ἐπὶ καθαιρέσει καὶ ἀνατροπῇ τῶν ἀθέων δογμάτων, τῶν μισοχριστῶν, καὶ χριστιανοκατηγόρων, εἰκονομάχων, τύπε Κοπρονύμου, καὶ τῶν αὐτῷ συμφρονούντων ἐπισκόπων, καὶ ἀνιέρων ἀρχιερέων, ἐν τοῦ αὐτοῦ ἀθέσμου ἐν ἐξαγίστου συνεδρίου. καὶ τὰ μὲν τῆς ἑορτῆς ταύτης ἀρκεῖ ἡ ἐπιγραφὴ καὶ μόνη δηλῶσαι, ὁποῖα ἐν ταύτῃ τὰ κατὰ τῶν αἱρετικῶν φιλοτοφήματα τῇ ἐκκλησίᾳ.

Εκ δὲ τῆς Ορθοδοξίας ὀλίγα τινὰ μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν ἐκτιθέσθω. ἔστι δὲ τοῖς βουλομένοις τὰ λεγόμενα πάντα ἐν ταύτῃ τῇ τριῳδίῳ ἐντυχεῖν εὑρεῖναι.

„ Τοῖς

ANNO CHRISTI 1672.

„ Τοῖς τλὼ καθ' ἑκάστω προσαγομένω θυ- A
„ σίαν, ὑπὸ τῆς παραλαβόντων ἀπὸ Χριστοῦ τλὼ
„ τῆς θείων μυστηρίων ἱερουργίαν, μὴ δεχομέ-
„ νοις τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ προσάγεσθαι, ὡς ἀντι-
„ φθεγγομένοις ὀρθῶς τοῖς ἱεροῖς & θείοις
„ πατράσιν.

„ Iis qui ſacræ ſcripturæ ac ſanctorum Patrum ſenſui contradicentes, ſingula, quæ illi, qui divina celebrandi myſteria a Deo poteſtatem accepere, offerunt ſacrificia, ſanctiſſimæ Trinitati negant oblata,

Ανάθεμα τρίς.

Ter anathema.

„ Τοῖς ἀκούσι μὲν τοῦ σωτῆρος περὶ τῆς παρ'
„ αὐτοῦ παραδοθείσης τῆς θείων μυστηρίων ἐ-
„ πιτελέσεως λέγοντος· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τλὼ ἐμλὼ
„ ἀνάμνησιν· μὴ ὀρθῶς τὴν B
„ ἀνάμνησιν, καὶ διὰ τοῦτο ἄλλο εἶναι ταύτλω
„ παρὰ τλὼ ἐξ ἀρχῆς τῷ σωτῆρι πεπλεσμένω
„ εἰσάγουσι, καὶ πρὸς ἐκείνω φανταστικῶς καὶ εἰ-
„ κονικῶς ἀναφερομένοις, ὡς κενοῦσι τὸ τῆς φρι-
„ κτῆς & θείας ἱερουργίας μυστήριον, διὰ τὸν τῆς
„ μελλούσης ζωῆς ἀρραβῶνα λαμβάνομεν· καὶ τοῦ-
„ τα τοῦ θείου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ χρυσορρή-
„ μονος, διατρανοῦντος τῆς θυσίας τὸ ἀπαράλ-
„ λακτον, καὶ μίαν, καὶ τλὼ αὐτλὼ εἶναι φάσκον-
„ τος, ἐν πολλαῖς τῆς τοῦ μεγάλου Παύλου ῥη-
„ τῶν ἐξηγήσεων.

„ Iis qui Chriſtum quidem audiunt de ea, quam tradidit ipſe ſacrorum myſteriorum celebratione dicentem: *Hoc facite in meam commemorationem*; ſed verbum commemorationis ſita interpretantur, ut ab eo quod initio Salvator celebravit ipſe, aliud eſſe ſacrificium iſtud colligant, & hoc ceu figuram dumtaxat & imaginem ad illud referant; itaque tremendum divinæ Liturgiæ ſacramentum, quo futuræ vitæ pignus accipimus, penitus tollant; cum ſanctus pater noſter Joannes Chryſoſtomus omnem prorſus hoc in ſacrificio removeat diverſitatem, immo unum & idem eſſe, in ſuis ſupra magni Pauli epiſtolas commentariis paſſim aſſeveret:

Ανάθεμα τρίς. C

Ter anathema.

„ Τῷ φρυαξαμένῳ σωεδρίῳ κατὰ τῶν σε-
„ πτῶν εἰκόνων.

„ Injurioſo in ſanctas imagines conciliabulo,

Ανάθεμα τρίς.

Ter anathema.

„ Τοῖς ἐπλαμβάνουσι τὰς ἁγίας τοῦ θείας
„ γραφῆς ῥήσεις κατὰ τῶν εἰδώλων, εἰς τὰς
„ σεπτὰς εἰκόνας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ τῶν
„ ἁγίων αὐτοῦ.

„ Iis qui contra venerandas Chriſti Dei noſtri ſanctorumque ejus imagines, ſacræ ſcripturæ ſententias adhibent adverſus prolatas,

Ανάθεμα τρίς. D

Ter anathema.

„ Τοῖς κοινωνοῦσιν ὧν γνώσει, τοῖς ὑβρίζουσι
„ & ἀτιμάζουσι τὰς σεπτὰς εἰκόνας.

„ Iis qui venerandas imagines aſpernantium atque in illas injuriorum ſententiæ communicant,

Ανάθεμα τρίς.

Ter anathema.

„ Τοῖς λέγουσιν, ὅτι ὡς θεοῖς οἱ χριστιανοὶ
„ ταῖς εἰκόσι προσῆλθον.

„ Iis qui dicunt Chriſtianos ſanctorum imagines ceu quaſdam Divinitates adorare,

Ανάθεμα τρίς.

Ter anathema.

„ Τοῖς τολμῶσι λέγειν, τλὼ καθολικλὼ
„ ἐκκλησίαν εἴδωλα ποτε δεδέχθαι, ὡς ὅλον E
„ τὸ μυστήριον ἀνατρέπουσι, & τλὼ χριστιανῶν ἐν-
„ υβρίζουσι πίστιν,

„ Iis qui dicere non verentur idola apud Orientalem eccleſiam aliquando fuiſſe recepta, totum ita religionis evertentes ſacramentum, & extremam Chriſtianorum fidei injuriam referentes,

Ανάθεμα τρίς.

Ter anathema.

„ Εἴτις τῆς χριστιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως ὄν-
„ τα τινὰ, ἢ ἐν αὐτῇ τὸν βίον ἀπορρήξαντα
„ διεκδικεῖ;

„ Ei qui in Chriſtianorum calumniatrice hæreſi verſantem, aut cum ea defunctum, defendit,

Ter

ANNO CHRISTI 1672.

A

Ter anathema.

„ Ei qui Domini noſtri Jeſu Chriſti
„ depictam humana ſpecie imaginem ado-
„ rare renuerit,

Ter anathema.

Hæc igitur, & quidem talia Orientales cum amplectantur, corde toto excipiant, confiteantur, & quotidie publice decantent; profecto cum Calviniſtis circa ea, in quibus petulanter iſti gloriantur, nullatenus umquam conſenſere. B

Deinde ſi quid hujuſmodi Orientali contigiſſet eccleſiæ, unus id totum metus effeciſſet. Fuiſſet autem metus iſte vel ſpiritualis, id eſt, Dei; vel humanus. Si Dei, in omnibus neceſſario recte ſenſiſſent; neque enim aliud mente tenere, aliud ore confiteri (miſerrimum cum ſit) licet iis quos verus Dei timor poſſidet. Si vero humanus, nequaquam id quod corde credebant, palam confiteri propterea deſtitiſſent; id enim exſecrandis quidem ac deicidis, qui apud Hiſpanias agunt, Judæis ſolitum, ab catholica vero Chriſtianorum profeſſione prorſus alienum. C Quippe nec Chriſtiani vel nomine dignus eſt, qui gloriam magis hominum dilexerit, quam Dei. Atqui ab Orientalibus id ſceleris funditus alienum. Etenim ſi ita in errorem induci poſſent illi, ut corde quidem Chriſtianos eſſe poſſe arbitrarentur, ore vero in eamdem cum iis quorum imperio ſubſunt, fidei convenire profeſſionem; id ipſum utique non omitterent, quo ab duriſſimis, quas ſub eorum dominatu patiuntur, ſe ſe anguſtiis eximerent. At enim ne in cogitationem quidem cadere id Orientalibus poteſt, longe minus igitur tantum ab ipſis ſcelus admitti; ab impietate etenim ut differre videatur impietas, ad eumdem tamen quos inficiunt, finem, æternam nempe punitionem, ambæ perducunt. Quamobrem omni prorſus ab impietate ceu pœnæ interminabilis advectrice, ſibi cavere debet quiſquis ad æternam ſalutem vult pervenire. D

Deinde, quidnam ab Imperatoribus ſuis timent Iberi, tam qui circa Pontum Euxinum habitant, quam qui circa mare Caſpium & Colchi? Quid timent Leci & Zenychi, Caucaſi montis incolæ, & qui vulgo appellantur Apchaſi, quorum alii quidem Iberis & Colchis per omnia ſimiles ſunt; alii vero cum ceteris, qui E hic recenſentur, fidem tenent orthodoxam? Quid timent, qui majorem minoremque & albam Ruſſiam, ac florentiſſimum Moſcoviæ regnum, a Poloniæ finibus ad penitiſſimos Orientales, & a Gothia ſive Sphetzia, uſque ad Unos & Caſpii incolas, & a Tyrba; quem & Niſtrum vulgo dicunt, necnon & ab Tauroneſo ſive Cherſoneſo, uſque ad oceanum, habitant? Quid timent Poloni & Orientalis eccleſiæ filii, qui in inſulis &

ANNO CHRISTI 1672.

Ανάθεμα τοῖς.

„ Εἴτις ὁ προσκυνεῖ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
„ Χριστὸν ἐν εἰκόνι περιγραπτὸν καὶ τὸ ἀνθρώπι-
„ νον ἦτω.

Ανάθεμα τοῖς.

Εἰ δὲ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα παρὰ τῶν Γραικῶν φιλεῖται, σέργεται, ὁμολογεῖται καὶ ὑπημέραι δημοσίως ᾄδεται· μηδενί ποτε τρόπῳ Καλούνοις ἐν οἷς ἐκεῖνοι ἐγκαυχώμενοι λέγουσιν, ἐκοινώνησαν.

Ἔτι εἰ τοιοῦτόν τι συμβέβηκε τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ, τὸ ἐμποδὼν ἂν ἦν ἄλλο τι ἢ εἰ μή τις φόβος. οὗτος δὲ ἢ θεῖος τοῦ φόβου διττός, ἢ πνευματικὸς δηλονότι, ἢ σωματικός. εἰ μὲν ὁ φόβος τῶν ἀνατολικῶν ἦν θεῖος καὶ πνευματικός, ἀδύνατον αὐτοὺς ὀρθῶς ἐν ἅπασι μὴ ὁμολογηκέναι. ὅπερ γὰρ θεῖος φόβος, ἃ δεῖ ἕτερα μὲν πιστεύειν, ἕτερα δὲ ὁμολογεῖν. ἄθλιον γάρ. εἰ δὲ ὁ φόβος ἦν ἀνθρώπινος, ἐκ διάτινα δηλαδὴ φόβον ἀνθρώπων, τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ μὴ δυνάσθαι παῤῥησίᾳ κηρύττειν, ὡς ξυμβαίνει τοῖς [a] καταράτοις καὶ ἀλιτηρίοις ἐν Ἱσπανίᾳ ἀρισκομένοις Ἰουδαίοις, ἀλλὰ καὶ τοῦτο τῇ ὀρθοδόξῳ τῶν χριστιανῶν πίστει ἀνοίκειον. ὁ γὰρ προκείμενον τιμᾶν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, οὐδ' ὅλως δύναται εἶναι χριστιανός. ἀλλὰ ὅπερ ἴδιον τυγχάνει τὸ πλημμέλημα τοῖς ἀνατολικοῖς. ἐπειδὴ εἰ ἦν τοῦτο δυνατὸν παρ' αὐτοῖς, ἦν ἂν δύνατον καὶ τῇ καρδίᾳ μὲν εἶναι χριστιανὸς τῷ σώματι δὲ καὶ τοῖς σημείοις ἐν εἶναι αὐτὸς ἐν τῇ πίστει μετὰ τῶν κρατούντων. ὥστε γὰρ ἂν καὶ τῶν δεινῶν ἀποφύγοιμεν ἧσσόν ἀπηλλαγμένοι. ἀλλὰ τοῦτο ἀδύνατον τὸν ἀνατολικὸν οὐδ' εἰς ἔννοιαν λαβεῖν, ἆρα κἀκεῖνο ἀδυνατώτερον. ἀσέβεια γὰρ ἀσεβείας εἰ καὶ δοκεῖ διαφέρειν, ἀλλ' εἰς ἓν τέλος, ἄγουσιν ἀμφότεραι τοὺς οἰκείους, εἰς τὸν αἰώνιον κόλασιν δηλαδή, ἐκ διατοῦτο πᾶσαν ὑποῦν ἀσέβειαν ὡς προὔχοντα τιμωρίας ἀπολυτήτου, φυκτέον τὸν θέλοντα σωτηρίας τυχεῖν.

Ἐπειτα τίς φόβος παρὰ τῶν κρατούντων τοῖς τε ἐγγὺς τοῦ Εὐξείνου Πόντου, καὶ τοῖς παρὰ τὴν Κασπίαν Ἴβηρσι, καὶ τοῖς Κολχοῖς; τίς φόβος τοῖς οἰκοῦσι τὸν Καύκασον Λέχοις, ἐκ τοῖς Ζηνύχοις, ἐκ κοινῶς λεγομένοις Ἀπχάζοις, ὧν οἱ μὲν παντάπασιν οἷον Ἴβηρες, ἐκ Κολχοί, οἱ δὲ πλείους οἷον οἱ ἀριθμηθέντες λοιποὶ ὀρθοδοξοῦσι; τίς φόβος τοῖς τῆς μεγάλης ἐκ μικρᾶς καὶ λευκῆς Ρωσίας, καὶ τοῦ πανευδαίμονος βασίλειαν Μοσχοβίας οἰκοῦσιν, ἀπὸ Πολωνίας ἕως τῶν ἀνατολικωτάτων ἐθνῶν, καὶ ἀπὸ Γοτθίας ἕως Σφετζίας, ἕως Οὔνων καὶ Κασπίας οἰκούντων, ἐκ ἀπὸ Τύρβα, ὃν καὶ Νίστρον καλοῦσι κοινῶς, ἐκ τῆς Ταυρονήσου ἢ Χερσῶνος ἕως ὠκεανοῦ; τίς φόβος τοῖς ἐν τῇ Πολωνίᾳ, καὶ τοῖς ἔστιν

ἐν

a Pro. καταρατοῖς

ANNO CHRISTI 1672.

ἐν ταῖς νήσοις, Ενετίησι, Λιβύῃ, καὶ Περσίδι πέρσοις τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, οἱ πάντες καὶ τοῖς κρατοῦσι τῶν ἀνατολικῶν ἀνυπότακτοι, καὶ ἡμῖν σύμφωνοι ἐν τοῖς περὶ πίστεως, ἵνα εἰ τῶν τῆς ἀπωλείας ταύτῃ τῶν ἀντικειμένων δόξαν δυσεβῆ ἡδέσθη, μὴ πισθῶσαι; ἢ τάχα οἱ καλοὶ οὗτοι ἄνδρες νομίζουσιν ἡμᾶς ἐν τοῖς περὶ πίστεως, οὕτως ἀδεῶς βιάζεσθαι παρά τινων, ὡς αὐτοὶ οὗτοι ποιοῦσι τοῖς ἐν Οὐγγαρείᾳ ἀδελφοῖς ἡμῶν, ὃς ὁσημέραι παλαιπωροῦσι τρόποις παντοίοις, ἵν' ἐκείνοις προσεθῶσι· καὶ ποτὲ μὲν ὁρίζονται τὸν προορισμὸν εἶναι προαιώνιον τοῦ Θεοῦ βούλησιν, ἵν' οὗτος μὲν δικαιωθῇ, οὗτος δὲ ἀναντίως κατακριθῇ· ποτὲ δὲ ὡς τύραννοι, καὶ τὸ εὐαγγελίου ἀντίδοξοι τυραννοῦσι τοὺς δυσεβεῖς προσεθῆναι τῇ ἐκείνων ἀπονοίᾳ, μηδενὶ θεμελίῳ ἰσάμενοι, ἀλλ' ὡς νεφέλαι ἄνυδροι συμπεριφερόμενοι τῷ ἰδίῳ αὐτῶν πνεύματι, ἵνα μὴ λέγωμεν τῷ σατανᾷ. εἰ οὖν οἱ τῶν ἀνατολικῶν κρατοῦντες καὶ βιάζουσιν οὕτως ἀδεῶς τοὺς ἀνατολικοὺς ἐξωμόσασθαι τοῦ εὐτέβειαν, οἱ δὲ κατήγοροι βιάζουσι, πολλῷ φιλανθρωπότεροι ἐκείνων οὗτοι. καὶ οὐδεὶς φόβος ἡμῖν μὴ ὁμολογεῖν ὃ βουλόμεθα.

A apud Venetos; item in Lybia & Perſide habitant, qui omnes Orientalium Imperatoribus haud parent, & eamdem nobiſcum fidem profitentur: quin perniciosiſſimam adverſariorum doctrinam, ſi ſalutarem æſtimant, amplectantur? eamdem fortaſſis arbitrantur egregii homines iſti nos ab aliquibus in negotio fidei vim impune pati, quam agentes apud Hungariam fratres noſtri ab ipſis patiuntur. Hos ſiquidem illi quotidie modis omnibus affligunt, ut ſuas ad partes eos pertrahant; & modo quidem definiunt eſſe ab æterno prædefinitionem, ſeu divinum decretum, ut hic quidem juſtificetur, B alter vero ſine cauſſa damnetur: modo ceu tyranni & evangelicæ doctrinæ corruptores ad ſuæ profeſſionis dementiam tyrannice fideles impellunt, nullo quidem fundamento ſubnixi, atque ad nutum ſui præpoſiti, ne ſatanæ dicamus, tamquam nubes ſine aqua, circumacti. Si igitur nequaquam ab Imperatoribus ſuis ad ejurandam fidem ſuam Orientales adiguntur, a calumniatoribus vero hæreticis impune coguntur; hos illi conſtat eſſe ferociores. Porro ea confiteri quæ volumus, nullo metu continemur.

Ἔστι δὲ ἐν τοῦτο εἰπεῖν, ὅτι ἀφ' ἑξακοσίων ἐτῶν τῆς σωτηρίας ἕως χιλίων τετρακοσίων καὶ τεσσαράκοντα, ἐπορθεῖτο κατὰ μέρος ἡ Ρωμαίων γῆ παρὰ τῶν κρατούντων, καὶ νῦν ἐστέτι κρατεῖται καὶ παλαιπωρεῖται σύμπασα, ὡς μηδέποτε παλαιπώρηται παρά τινος ἀρχῆς ἐν τοῖς ἑξωτερικοῖς πράγμασι μηδὲν ζῆλος ὑπῆκοον· ἀλλ' οὕτως εἰσὶν ἀνώτεροι τοῦ φόβου, ἐκ τῶν ἀπειλῶν, ὥστε συμβέβηκεν αὐτοὺς λάμπειν ὡς μάρτυρας, οὐ καθ' ἡμέραν, ἀλλὰ ἐκ καθ' ὥραν, καὶ σιγμὴν, καὶ οὕτω προσταίζουσι τῇ καταιγίδι ταύτῃ, ἵν' οἱ ἀντίδικοι μόνῃ ἀκοῇ καὶ φείδεσθαι ἐκ θαυμάζουσιν· ὥστε καὶ χαρὰν ἡγοῦνται τὸ θλίβεσθαι ὑπὲρ Χριστοῦ, φιλοσοφοῦντες ἐν τοῖς παθήμασι τοῦ Χριστοῦ, καὶ κοινωνοὶ γινόμενοι διὰ τῆς ὑπομονῆς, τοῖς τε ἀποστόλοις, προφήταις, ἐκ μάρτυσι, ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ Δαβὶδ πληροῦται· ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν· καὶ ἐξήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, ἐκ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν.

C Sed & hoc etiam adjicere poſſumus, nimirum Græciam, quam ab anno ſalutis ſexcenteſimo ad uſque quadringenteſimum trigeſimum ſupra milleſimum Imperatores ex parte vaſtabant, univerſam modo dominationi duriſſimæ, & gravioribus, quam illo umquam ſub imperio in re civili gens aliqua ſuſtinuerit, ærumnis eſſe mancipatam. Verum contra terrorem ac minas ita ſuperiores illi ſunt, ut glorioſiſſimos ex illis Martyres non ſinguli dies, non horæ ſingulæ, ſed horarum ſingula viderint momenta. Ac tanta cum ſecuritate hancce procellam irrident, (quam non tantum demirantur adverſarii noſtri, ſed ejuſdem vel una recenſione contremiſcunt:) ut lætitia ex hoc geſtirent, quod Chriſti paſſionibus ita tribulati communicarent, quod Apoſtolorum, Prophetarum & Martyrum per patientiam conſortes fierent, quod in ſe ipſis impletum agnoſcerent Davidis oraculum: *Quia propter te mortificamur tota die.* Et, *Tranſivimus per ignem & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium.*

Ἐπειδὴ τοίνυν ἥδεν τὸ κωλύον τοὺς ἀνατολικοὺς πιστεύειν καὶ ὁμολογεῖν, ὡς βούλονται, ἀδιάφορον καὶ τὸ προβληθέν, ὅτι ἄλλα μὲν ὁμολογήκεισαν διὰ στόματος καὶ σημείων, ἄλλα δὲ ἐπίστευσαν τῇ καρδίᾳ· ἀλλὰ καρδίᾳ καὶ στόματι καὶ σημείοις μόνοις τοῖς ἀρχῆθεν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας δόξαν ἐπίστευσεν. πιστεύουσι καὶ ὁμολογοῦσι δι' ἧς καὶ θάνατον χαίρουσιν ὑπομένειν, καὶ ἀνώτεροί εἰσι τῆς κατηγορίας τῶν ἐναντίων.

Cum itaque liberrime id quod volunt Orientales, & credant & profiteantur: impoſſibile atque a veritate prorſus alienum eſt, eos alia quidem verbis & ſignis fuiſſe confeſſos, alia vero in corde credidiſſe. Quin immo ſolam, quæ ab initio apud Orientalem eccleſiam fuit, fidem & corde & ore & ſignis credidere: ſed & modo ita credunt & confitentur, ut pro illa prompto atque hilari animo martyrium patiantur. Suorum igitur adverſarium calumnias vicere.

ANNO CHRISTI 1672.

CAPUT V.

NOn ſolum autem cum Calviniſtis nullatenus unquam Orientales conſenſere, verum etiam præterquam quod Iconomachos & myſteriorum irriſores, necnon & ore tantum tenus fideles, anathematizant; ex omnipotentis Domini zelo ſynodaliter etiam Cyrillum adverſus bis proceſſere. Cum enim editioni dictorum capitulorum annos ſex Cyrillus ſupervixerit, quin & ſuum non eſſe fetum, neque contentam in illis doctrinam approbare ſe, adhibito etiam jurejurando aſſeruerit, B ac denique contraria illis in eccleſianpublice docuerit; quia tamen ea impugnare ſcripto noluit, obtentum adhibens, etſi forte verum, at non ſuſpicione vacantem, & veri paſtoris bonæ famæ haudquaquam conſentaneum; ſcilicet, dicta capitula opus eſſe ſuum, aut Orientalis eccleſiæ confeſſionem, argumento nullo probari, & ſuper rebus illis concertare, ad quas neceſſitas nulla compellit, a Patribus prohiberi; ea utique una de cauſa duplici anathemate ſynodali Cyrillus percuſſus eſt. Vera quidem fortaſſis adhibebat ille; meminiſſe tamen debuiſſet, maximam ex minima ſcintilla flammam accendi. C

Quia vero in Theologis maxime, concuſſo vel minimo principio, ortas ex illo concluſiones plurimas neceſſe eſt ruere; ſcire ille debuiſſet, patres frequentem profeſſionis fidei expoſitionem, & intempeſtivam rei cujuſcumque ad fidem pertinentis tractationem, ob multa ſolum quæ inde conſequuntur abſurda, cujuſmodi opus iſtud eſt capitulorum ipſius Cyrilli, (uti ſuppoſuimus) prohibuiſſe: nequaquam vero, ubi loqui foret opus, ſilentium impoſuiſſe; ſiquidem ad expromendam apertius tuba reſonante ſpem noſtram, oportet D nos numquam non eſſe paratos. Sin vero Cyrillo turpe videbatur pro Chriſto laborare: at paucis ſaltem debuiſſet in ejus inimicos ſcribere; quemadmodum & magnus Baſilius, qui ſuos in calumniatores, etſi non multa ſcripſit, at ſuam in epiſtola ad fratrem orthodoxum paucis compoſuit Apologiam. Non enim tam ad verba, etſi veriſſima, attendere ſolent homines, quam ad ſcripta, ut ſuum de eo qui accuſatur, ferant ſuffragium. Quamobrem Cyrillum, etſi ignota ſibi prorſus eſſe dicta capitula, uti dictum eſt, jurantem; eo dumtaxat quod ea ſcriptis impugnare renuit, duabus in ſynodis zelus E Orientalium ceu proditorem, una cum capitulis anathematizavit: in quibus ſi quod forte pietatis veſtigium, totum ad fraudem, ad illuſionem & ad ſimpliciorum ſeductionem, non ſecus ac ad latentes in mari ſcopulos, naves confringuntur, fuit inſperſum.

ANNO CHRISTI 1672.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ έ.

Οὐ μόνον δὲ τοῦτο ἀδύνατον, ὅτι συνεφώνησαν Καλοῦνοις οἱ ἀνατολικοὶ ὁποίῳ δήποτε τρόπῳ πύποτε, ἀλλὰ πρὸς τῇ καθ' ἕτος ἀποποιήσει τῶν εἰκονομάχων, καὶ ἀρυσομυσηείων, καὶ τοῦ πίστιν ἐπὶ ψιλοῖς ῥήμασιν ἔχοντι, ἐκ κατὰ Κυρίλλου δὶς συνοδικῶς ἐζήλωσαν ζῆλον κυρίῳ παντοκράτορι. Κύριλλον γὰρ ἐπιβιώσαντα μετὰ τῶν τύπων τῶν κεφαλαίων χρήματι ἑτῶν ἓξ, ἐκ ἀποφαινόμενον μεθ' ὅρκου μὴ εἶναι ἑαυτοῦ τὸν τῶν κεφαλαίων πατέρα, μήτε μοῦ τοῦ ἐν τοῖς κεφαλαίοις πίστιν πρεσβεύειν, καὶ τέως τ' ἀναντία τοῖς κεφαλαίοις διδάσκοντα ἐπ' ἐκκλησίας, μόνον ὅτι ἃ συνέγραψε καθ' αὑτῶν προφασιζόμενον, ὅπερ ἴσως ἀληθὲς μὲν ἦν, ἐκ ἀνύποπτον δὲ, καὶ ἀνάξιον ὀρθῆς ὑπολήψεως ἀληθῶς κοιμένος· ὅτι δηλαδὴ τὰ κεφάλαια ἐκεῖνα πάσης συσάσεως τοῦ εἶναι Κυρίλλου ἔκθεσιν, ἢ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὁμολογίαν ὑστέρηται· ἐν οἷς δὲ ἡ χεὶρ κατεπείγουσα κατοπλίζεσθαι, παρὰ τῶν πατέρων κεκώλυται. ταῦτα μὲν ἴσως ὀρθῶς εἴρηκεν, ὀρθότερον δ' ἦν αὐτὸν μνησθῆναι, ὅτι καὶ μικρὸς σπινθὴρ ἀνάπτει πολλὴν φλόγα.

Ἐπειδὴ ἐν τῇ θεολογίᾳ μάλιστα μικρᾶς μετακινουμένης ἀρχῆς πολλὰ εἴωθε συμμεταβάλλειν τῶν μετὰ ταῦτα ἀρχῶν· ἔδει λοιπὸν αὐτὸν τὸν σκοπὸν τῶν πατέρων εἰδέναι κωλύοντα ἔκθεσιν πίστεως σαφοῦς ἐκτίθεσθαι, ἐκ τὸν βελόμενον συγγράφειν ἐπὶ ὀνομαῖ τῆς πίστεως ἀκαίρως, ἐξ ὧν πολλὰ τὰ ἄτοπα ἕπεται, ὡς ἔστιν καὶ ἡ ἔθεσις τῶν κεφαλαίων αὐτοῦ τοῦ Κυρίλλου, (ὡς ὑπετέθη) μὴ ἐμποδὼν δὲ εἶναι τοῦ ἐπειδὰν χεὶρ ἑτοίμως ἡμᾶς δεῖν εἶναι σάλπιγγος ἠχούσης τρανώτερον φθέγγεσθαι ἐπὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος. καὶ εἴπερ αὐτῷ Κυρίλλῳ δυσειδὲς ἦν τὸ κοπιάσαι ὑπὲρ Χριστοῦ, ἀλλὰ κἂν ἐν ὀλιγίστοις συγγράψαι κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐχρῆν· ὡς καὶ ὁ Βασίλειος ὁ μέγας συκοφαντηθεὶς, εἰ μὴ κατὰ τῶν κατηγόρων συνέγραψεν ἐν πολλοῖς, ἀλλ' ἓν ἐν μιᾷ πρὸς ὀρθόδοξον ἀδελφὸν ἐπιστολῇ ἀπελογήσατο. συνήθες γὰρ τοῖς ἀνθρώποις σχεδὸν μὴ οὕτω προσέχειν τοῖς λεγομένοις ὡς παραληθέσιν, ὡς τὰ γραφόμενα δέχεσθαι, πρὸς μαρτυρίαν ἐν τοῖς τοιούτοις τοῦ, οἱονεὶ ὁ κατηγορούμενος. καίτοι λοιπὸν ἀποφαινόμενον Κύριλλον, ὃν τρόπον εἴρηται, μηδεμίαν ὅλως ἔχειν ἔδοσιν τῶν κεφαλαίων, μόνον διὰ τὸ μὴ κατ' ἐκείνων συγγράφειν ἐθελῆσαι, ὁ τῶν ἀνατολικῶν ζῆλος, προδότῃ ἡγησάμενος, δὶς ὑπὸ συνόδων πληρεσάτων ἀνεθεμάτισε σὺν τοῖς κεφαλαίοις, ἐφ' οἷς καὶ ἔτι ἐδόκει δύσεβὲς εἶναι, πρὸς ἀπάτῃ ἴσως, καὶ ὕπουλον πρὸς ἀπαγλαϊσμὸν τῶν ἁπλουστέρων, ὃν τρόπον φασὶ ποιεῖν ταῖς νύμφαις αἱ ὕφαλοι τῶν πετρῶν.

Μη-

ANNO CHRISTI 1672.

Μηδὲ γὰρ ὡς ἐφ' ἁγίῳ εἰσκαυχάσθωσαν Κυρίλλῳ οἱ ἀντίδικοι, ὅτι ὑπὲρ αὐτοῦ δικαίως, ὡς ἔνιοι χαίρουσι λέγειν, ἢ ἕνεκα τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα καὶ τοιοῦτος νομισθείη, ἀλλ' ἀμέτρως κεκτημένου τῆς φιλαρχίας τὸ ἔγκλημα, ὃ δὴ νόσον τοῦ ἐωσφόρου ὁ μέγας οἶδε Βασίλειος, τοὺς παρανόμως, ἐπὶ τῇ πρώτῃ τῇ δοκούσῃ νομίμῳ, καταδιωκασθέντας τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως, μετὰ μυρίων ἐξόδων καὶ παλαιπωρίων τῆς ἐκκλησιαστικῶν (τῇ τῆς ἔξω ἀπλησίᾳ, καὶ τῇ τοῦ ἁ φιλάντρας πρεσβείας συμμαχίᾳ χώμβους, διὸν καὶ ὑποψίᾳ μᾶλλον ἐγκύρου τῇ ἐκκλησίᾳ) τὸ πρόσφατον ἐκεῖνον ἐκλιπὲ θάνατον· ὃν τοιοῦτον ὄφλει τῷ ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ πεπραχότα, εἰ καὶ δυσεβῆ συμβέβηκεν εἶναι, ὡς ἁμαρτωλὸν εἴχομεν, καὶ ἁμαρτωλὸν τοιοῦτον, ὃς δίκας τίσειν ἔμελεν παρὰ τῷ Θεῷ, ἕνεκα τῶν κακῶν ἃ τῇ ἐκκλησίᾳ εἰργάσατο ἀδεῶς· νῦν δὲ καὶ ἀσεβείας γνόμενον πατέρα, ὡς οἱ ἀντίοι διϊσχυρίζονται, ὄχ ἅγιον, ἀλλ' ἄθλιον, καὶ ὡς μὴ ἔχοντα ὅλως μετὰ Χριστοῦ μερίδα γινώσκομεν.

Pro, Φιλάρχας.

A Ne itaque ut ſanctum adverſarii noſtri jactent Cyrillum: non enim, uti dicere ipſi ſolent, injuſte aut pro Chriſti nomine fuit ille peremptus, quatenus ita celebretur; immo vero propter ſummam prælaturæ cupiditatem, (quam Luciferianum Baſilius Magnus morbum appellavit:) ex qua, etſi ab clericis millies ejectus atque vexatus, thronum Conſtantinopolitanum, præter primam quæ legitima videbatur, poſſeſſionem, ter occupavit; (ad hoc quidem inexplebili extraneorum cupiditate, ac Oratoris Batavorum uſus ope, unde & majorem in ſuſpicionem apud eccleſiam venit:) ignominioſam mortem illam (*laqueo nimirum ſuffocatus*) oppetiit. Hunc igitur adverſus eccleſiam Chriſti talia molitum, ut alicujus forte pietatis exſtiterit, habemus uti peccatorem, & talem utique, quem ob illata eccleſiæ mala non levis apud Deum pœna maneat: nunc autem auctorem impietatis factum, nedum non ut ſanctum, ſed miſerum agnoſcimus, atque omnis cum Chriſto participationis extorrem.

B

Ἐκτίθεται δὲ καὶ ταῦτα καὶ τὰ τῆς συνόδου πρακτικὰ μεταγραφέντα ἐκ τοῦ καθ' ἡμᾶς κώδικος εἰς πίστωσιν τῆς εἰρημένων, αἷς ἐκ αὐτοὶ συμφωνοῦμεν ἐν ἅπασι.

Hic porro prædictæ duplicis ſynodi Acta ex magno codice, in confirmationem eorum quæ dicta ſunt, tranſſcribimus, quibus & nos per omnia conſentimus.

C

Ψῆφος τῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου κατὰ τῶν αἱρετικῶν κεφαλαίων Κυρίλλου τοῦ Λευκάρεως τοῦ ἐπιχωρήσει Θεοῦ πατριαρχεύσαντος ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Decretum ſynodi Conſtantinopolitanæ contra Cyrilli Lucaris, permiſſione divina olim Patriarchæ Conſtantinopolitani hæretica capitula.

Πάντων μὲν τῶν κοινῇ συντελούντων τὰς περιλημούσας τοῦ πῶς δεῖ φέρεσθαι οἴακας, φροντίδα εἶναι, διαφερόντως δὲ τῶν εἰς ἀσέβειαν ἠκόντων, θεσμὸς παλαιὸς· μᾶλλον δὲ Θεοῦ τὸ ἐν προφήταις τὸ τῆς ποιμένος δεινὸν ἐπ' ἀμελείας γεγονὸς, ἀπειλοῦντος ἐκ τῶν ποιμένων ἐκζητῆσαι χειρῶν, πρόσταγμα. ἐλέγχειν τοίνυν, καὶ συλλυδὸν εἰκὸς τὸ κακὸν, ἵνα μὴ ὑπ' ἀπειρίας ὡς ἀγαθοῦ τούτου ἀντέχονται οἱ ἁπλούστεροι. καὶ ταῦτα ὁ τόδε προσιδέμενος ὑ γυμνὸν, ἀλλ' ὡς ἀγαθὸν, κυφολογίαις τισὶ, καὶ δολίοις προσίδεσθαι παραπετάσμασι. τοιοῦτα γὰρ τοῦ ἀρχεκάκου ἐχθροῦ ἀρχῆθεν ἰοῦ, καὶ τῆς αὐτοῦ ὁπαδῶν τὰ μηχανήματα. ἐπειδὴ δὴν τοιοῦτος ἰοῦ ἐν τοῖς δόγμασιν ὁ θανατηφόρος ἰὸς μεμεσωμένος, ὁ περὶ τὰ καίρια ἀνιάτως νοσήσας, ἐξ ἀθέως τε καὶ τὴν ἐμαρχάσας πρὸ ὀλίγου ἐν Κωνσταντινουπόλει Λεύκαρις Κύριλλος· (ὃ μόνον γὰρ ξένα τοῦ ὀρθοῦ ἐφρόνει λόγου τῆς πίστεως, ἀλλὰ ἐκ κακοήργως ἐπεκείνετο πρὸς τοὺς μὴ ἀρτίως τοῦ φρένας, καὶ βεβηκότας τὸν νοῦν, ὁμολογεῖν τὰ ἐκπαλαι ὀρθὰ τῆς ἁμώμου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας διδάγματα· ὥστε ἐκ τοιαύτης συνέβαινεν ὑπελάτητος προσείβεσθαι τὸ αἶχος τῆς οἰκείας ἀπάτης, τῷ ὀρθῷ λόγῳ τῆς πίστεως.) κατεπειγούσῃ ἀνάγκῃ οἱ νῦν ἐν τῇ βασιλούσῃ τῆς πόλεως θείᾳ προνοίᾳ τυχόντες, ὡς

Summa ſollicitudine commiſſi ſibi gregis ad utilitatem, maxime vero in iis quæ religionem attinent, ut paſtores incumbant, Patrum conſtitutio eſt, immo & Dei præceptum; utpote qui inter oracula Prophetarum, ortum paſtoris incuriæ gregis diſpendium de manibus ejus, interminatus eſt, ſe ſe repetiturum. Arguendum itaque, & in malum acrius invehendum; ac tum potiſſime, cum non ſimplex ac nudum, ſed ſub doloſis inanium verborum involucris ceu bonum exhibetur; ne ſcilicet hac larvata boni ſpecie ſimpliciores deludantur. Tales quippe ab initio tum hoſtis ille, noſtrorum primus auctor malorum, cum & ejus aſſeclæ, machinas adhibuere. Cum igitur Lucaris Cyrillus contra divinas humanaſque leges haud ita pridem in Patriarchalem Conſtantinopoleos ſedem intruſus, mortifero utique exundans veneno, atque inſanabili circa præcipua fidei capita hæreſeos morbo correptus, hoc ipſo uſus fuerit in evulgandis dogmatibus ſuis artificio: (quippe non ſolum ab recta fide aliena ſentiebat, verum etiam confiteri ſe orthodoxam, quæ jam pridem in Orientali eccleſia exſtitit, doctrinam, apud perverſæ mentis ac depravati ſenſus homines malitioſe ſimulabat; ita ut ipſum fraudis ejus dedecus in fidem orthodoxam talis verſutia converteret:) Nos, quos regiam hanc in urbem

D

E

ANNO CHRISTI 1672.

divina providentia congregavit, Patriarchæ, ac reliquorum cœtus episcoporum, tamquam hisce de rebus rationem reddituri, impellente necessitate, juxta sanctorum ac Spiritu sancto repletorum Patrum, qui in synodis, cum opus fuit, eximie gessere, præscriptum ac normam, hunc publice denunciandum duximus, & anathemati subjiciendum; quin etiam (ne ab quibusdam petulanter circumstrepentibus summa veritas impediatur) omnes ac singulos vanis ejus dogmatibus adhærentes, eodem vinculo innodandos.

Cyrillo cognomento Lucari, universam Orientalem Christi ecclesiam cum Calvinistis consentire, in impiorum capitulorum suorum inscriptione calumnianti, Anathema.

Cyrillo dogmatizanti juxta ac credenti, sanctam ecclesiam errare posse: ait enim in secundo capitulo, eam nequaquam a Spiritu sancto, sed ab homine eruditi; hominem porro ex ignorantia errare posse, quin & decipi ac decipere. Et in duodecimo capitulo: Verum (inquit) & certum est posse in viis suis ecclesiam errare, & pro veritate mendacium eligere. His vero ex nugis (rectius manifesta dixeris insania) & Deum-Hominem; mentiri posse necessario collegeris [a] ac nobiscum aut cum ecclesia adusque consummationem sæculi, uti spopondit, minime permanere; neque in ipsa loqui Spiritum sanctum; ac portas inferi (impiorum videlicet hæreses) adversus eam prævalere. Denique merito quemque dubitare, num verum sit, & ab sancto Spiritu dictatum, atque ab ecclesia traditum hoc, quod præ manibus habemus, divinum evangelium, an vero suppositium. Decipere etenim ecclesia potest & decipi, (inquit ille) ac pro veritate mendacium eligere. Pessimo, inquimus, hujuscemodi hæretico, Anathema.

[a] *Addes* Qui est ipsa Sapientia.

Cyrillo dogmatizanti ac credenti, Deum Optimum quosdam quidem ante mundi constitutionem ad gloriam ante prævisa eorum merita prædestinasse, quosdam vero ante prævisa eorum peccata ex æterno reprobasse: neque ad repetendam apud tribunal Christi mercedem, opera quidquam sufficere, uti diserte in tertio ac tertiodecimo capitulis asserit: cum inde comprobetur, Deum vel mali auctorem esse ac iniquum, vel non omnes, quos Adami casus reos effecit, posse salvare. Quin & mentiri evangelia, cum dicunt: *Esurivi, & dedistis mihi manducare*. Et, *Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum*. Ac denique os Christi Paulum, & Jacobum fratrem Domini, illum quidem non auditores legis justos esse, sed factores; hunc vero, fidem absque operibus esse mortuam, asserentem: Anathema.

ANNO CHRISTI 1672.

σεως τῆς τοιούτων δοιῶν λόγον μέλλοντες παρεμφάνειν, καὶ τῆς λοιπῶν ἀρχιερέων χόρος, δεῦρο ὡρίσθημεν κατὰ τὸν τῆς ἱερῶν καὶ πνευματοφόρων πατέρων, τῆς κατὰ καιρὸν ἀναγκαίας ἐν σωτῆρι διαφερόντων θέσμον καὶ τύπον, δημοσιεῦσαι τε τὸν τοῖς πᾶσι, καὶ ἀναθέματι καθυποβαλεῖν. καὶ ἔτι (ἵνα μὴ τὸ ἀκέραιον τῆς ἀληθείας ὑπό τινων ἀτάκτως ἐπεμβαινόντων διακρύηται) τῷ αὐτῷ δεσμῷ παραδοῦναι τοὺς ὡς δυσεβεῖς ἀποδεχομένους τὰς αὐτοῦ ἐξομολογίας.

Κυρίλλῳ τῷ ὑπίκλῳ Λουκάρει τῷ πάσαν τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν ἐν τῇ τῶν παρανόμων αὐτοῦ κεφαλαίων ἐπιγραφῇ Καλβινοφρονοῦσαν συκοφαντήσαντι, Ἀνάθεμα.

Κυρίλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι τὴν τοῦ Χριστοῦ ἁγίαν ἐκκλησίαν ἐνδεχόμενον εἶναι ψεύδεσθαι· φησὶ γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ αὐτοῦ κεφαλαίῳ, ταύτην μὴ ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος διδάσκεσθαι, ἀλλ' ὑπ' ἀνθρώπου· ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐνδεχόμενον ἁμαρτῆσαι ἐξ ἀγνοίας, καὶ ἀπατῆσαι καὶ ἀπατηθῆναι. ἐν δὲ τῷ δωδεκάτῳ τῆς αὐτῆς κεφαλαίων· ἀληθὲς ἐστὶ βέβαιόν ἐστιν ἐν τῇ ὁδῷ δύνασθαι ἁμαρτῆσαι τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀντὶ τῆς ἀληθείας τὸ ψεῦδος ἐκλέγεσθαι. ἐπεὶ ἐκ τοιούτων ἐρεχελιῶν, μᾶλλον δὲ ἐκ τοιαύτης σαφοῦς μανίας, ἀναγκαίως ἂν συμπεραθείη τὸν θεάνθρωπον Ἰησοῦν, τὴν αὐτοαλήθειαν ψεύδεσθαι, καὶ μεθ' ἡμῶν (ἤτοι μετὰ τῆς ἐκκλησίας) ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος μὴ διατελεῖν, ὡς ὑπέσχετο· καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ πνεῦμα μὴ λαλεῖν ἐν αὐτῇ, καὶ πύλας ᾅδου (δηλαδὴ αἱρέσεις ἀθέων) κατισχύειν τῆς ἐκκλησίας· καὶ πρὸς τούτοις ἀμφιβάλλειν καὶ ἐνδοιάζειν ἕκαστον, εἰ ἀληθὲς τὸ ἀνὰ χεῖρας θεῖον εὐαγγελιόν ἐστι τὸ ἐκ πνεύματος ἁγίου, ἅπερ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας παραδοθέν, καὶ μὴ ἕτερον. ἐνδεχόμενον γὰρ φησὶν ἀπατῆσαι, καὶ ἀπατηθῆναι τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀντὶ τῆς ἀληθείας τὸ ψεῦδος ἐκλέγεσθαι. τῷ τοιούτῳ, φαμέν, παλαικίσῃ αἱρετικῷ, Ἀνάθεμα.

Κυρίλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι, τοὺς μὲν τὸν ἀγαθὸν Θεὸν πρὸ καταβολῆς κόσμου ἐκλέξαι εἰς δόξαν, καὶ προορίσαι ἔργων χωρὶς, τοὺς δὲ πρὸ τοῦ τὸν αἰῶνα γένεσθαι ἀποβεβληκέναι αἰτίας χωρὶς, καὶ μηδαμῶς τὰ ἔργα ἀρκετὰ εἶναι ἀντιμισθίαν αἰτῆσαι ἐν τῷ τοῦ Χριστοῦ βήματι, ὡς ἀείδηλον ἐν τῷ τρίτῳ καὶ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ αὐτοῦ κεφαλαίοις· ἐπεὶ συμβαίνει ἢ αἴτιον τὸν Θεὸν κακοῦ εἶναι καὶ ἄδικον, ἢ μὴ δύνασθαι πάντας τοὺς ἐπὶ τῷ αὐτῷ παραπτώματι τοῦ Ἀδὰμ ὑπαδύνας σῶσαι· καὶ πρὸς τούτοις ψεύδεσθαι τὰ εὐαγγέλια· ἐπείνασα, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· καὶ δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν, λέγοντα. καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα Παῦλον, καὶ τὸν τοῦ Χριστοῦ ἀδελφὸν Ἰάκωβον· τὸν μὲν μὴ τοὺς ἀκροατὰς τοῦ νόμου, ἀλλὰ τοὺς ποιητὰς δικαίους εἶναι νομοθετοῦντα. τὸν δὲ, τὴν πίστιν χωρὶς ἔργων εἶναι νεκράν· Ἀνάθεμα.

ANNO CHRISTI 1672.

Ku-

ANNO CHRISTI 1672.

Κυείλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι, ἐσκιασμένως, ἄγαν καὶ δολίως, ἐν τῷ ὀγδόῳ αὐτοῦ κεφαλαίῳ, μὴ τοὺς ἁγίους μεσίτας. καὶ πρέσβεις ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς Θεὸν εἶναι· τῷ λέγειν μεσίτην μόνον τὸν Ἰησοῦν, καὶ μόνον κήδεσθαι τῶν ἰδίων, ὡς ἀναιρέτη πολλῶν λογίων τοῦ πνεύματος· φησὶ γὰρ ὁ Θεός· ὑπερασπιῶ τῆς πόλεως ταύτης διὰ Δαβὶδ τὸν παιδά μου. καὶ οἱ ἐν καμίνῳ διαγενῆς παῖδες· μηδὲ παραδῷης ἡμᾶς εἰς τέλος, διὰ Ἀβραὰμ τὸν ἠγαπημένον ὑπό σου, καὶ διὰ Ἰσαὰκ τὸν δοῦλόν σου, καὶ Ἰσραὴλ τὸν ἅγιόν σου. καὶ Πέτρος δέφησι· σπουδάσω δὲ καὶ ἑκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον τὴν τούτων μνείαν ποιεῖσθαι. πῶς γὰρ σπουδάσει μετὰ τὴν ἔξοδον, εἰ μὴ προσεβάλων, καὶ πρὸς Θεὸν δεόμενος; ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς ἁγίας μεγάλης καὶ οἰκουμενικῆς ἑβδόμης συνόδου τῆς ἐν Νικαίᾳ ὅρος νομοθετεῖ, ἁπάσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς, εἴγραφος ἢ ἀγράφως τεθεσπισμένας ἡμῖν παραδόσεις, ἀκριβοτομήτως φυλάττειν ἐν ἐπιτιμίῳ ἀναθέματος, ὧν ἐστι μία καὶ ἡ τῶν ἁγίων ἐπίκλησις· Ἀνάθεμα.

Cyrillo dogmatizanti in octavo ſuo capitulo, ſubobſcure quidem ac doloſe, & credenti, noſtros apud Deum mediatores & oratores non eſſe ſanctos; dicendo nimirum, mediatorem eſſe ſolum Jeſum, eoſque ſuarum tantummodo rerum ſatagere; tamquam plurima ſancti Spiritus oracula deſtruenti. Ait enim Deus: *Protegam urbem hanc propter David ſervum meum*. Et in camino ignis ſancti Pueri: *Ne tradas nos in finem propter Abraham dilectum a te, & propter Iſaac ſervum tuum, & Iſrael ſanctum tuum*. Et Petrus ait: *Dabo autem operam & frequenter habere vos poſt obitum meum; ut horum memoriam faciatis*. Qui vero operam dabit poſt exitum ſuum, niſi propriis apud Deum interpellationibus? Sed & ſancta & œcumenica ſeptima ſynodus magna Nicæna in quodam canone traditiones omnes ſive ſcripto, ſive verbo ſolum indictas abſque ulla prorſus innovatione, ſub anathematis pœna præcipit obſervandas, quarum e numero invocatio ſanctorum eſt: Anathema.

Κυείλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι, μὴ πάντα ἄνθρωπον αὐτεξούσιον εἶναι, ὡς ἐναργὲς ἐν τῷ δεκάτῳ αὐτοῦ πεπάρτῳ κεφαλαίῳ· ἀλλὰ ἐξουσίαν ἔχειν ἕκαστον ἁμαρτάνειν, ἀγαθὸν δὲ μηδαμῶς: ὡς ἀναιροῦντι τὰς προφητικὰς καὶ εὐαγγελικὰς θεσπεσίας φωνὰς τοῦ πνεύματος· ἐὰν θέλητε καὶ εἰσακούσητέ μου· καὶ προσέλθετε πρὸς αὐτὸν καὶ φωτίσθητε. ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν· δεῦτε πρός με πάντες· καὶ τὰ ὅμοια· πρὸς τούτοις τὰς πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁσημέραι παραινέσεις· Ἀνάθεμα.

Cyrillo dogmatizanti & credenti, non omnem hominem eſſe liberi arbitrii, uti decimo quarto capitulo manifeſtum, ſed ineſſe omnibus libertatem ad peccandum, nullatenus autem ad bene agendum; tamquam divinas, Propheticas & evangelicas Spiritus ſancti voces deſtruenti: *Si volueritis & audieritis me*. Et, *Accedite ad eum, & illuminamini. Qui vult venire poſt me. Venite ad me omnes*. Adde quotidianas ad boni proſecutionem adhortationes: Anathema.

Κυείλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι, μὴ ἑπτὰ εἶναι τὰ τῆς ἐκκλησίας μυστήρια, ἤγουν βάπτισμα, χρίσμα, μετάνοιαν, εὐχαριστίαν, ἱερωσύνην, ἐγγέλαιον, καὶ γάμον, κατὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ διάταξιν καὶ τὴν τῶν ἀποστόλων παράδοσιν, τὴν τῆς ἐκκλησίας συνήθειαν· ἀλλὰ ψευδομένῳ μὴ παραδεδόσθαι ὑπὸ Χριστοῦ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ εἰ μὴ δύο μόνον, τό, τε βάπτισμα καὶ τὴν εὐχαριστίαν, ὡς ἔστιν ἰδεῖν ἐν τῷ δεκάτῳ πέμπτῳ αὐτοῦ κεφαλαίῳ· Ἀνάθεμα.

Cyrillo dogmatizanti & credenti, non eſſe ſeptem eccleſiæ ſacramenta: videlicet Baptiſmum, Confirmationem, Pœnitentiam, Euchariſtiam, Ordinem, Extremam Unctionem & Matrimonium, juxta Chriſti diſpoſitionem, Apoſtolorumque traditionem, necnon & eccleſiæ conſuetudinem: ſed mentienti duo tantum ab Chriſto in evangelio fuiſſe tradita, Baptiſmum ſcilicet & euchariſtiam, uti videre eſt in decimo quinto ejus capitulo: Anathema.

Κυείλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι, μὴ μεταβάλλεσθαι τὸν ἐπὶ τῆς προθέσεως ἄρτον, καὶ ἔτι τὸν οἶνον, διὰ τῆς τοῦ ἱερέως εὐλογίας, καὶ πνεύματος ἁγίου ἐπιφοιτήσεως, εἰς ἀληθῆ σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ. γέγραπται γὰρ ἐν τῷ δεκάτῳ ἕβδόμῳ τῶν αἱρετικῶν κεφαλαίων· „ τὸ σῶμα „ τοῦ κυρίου οὐκ ἔστιν ὅπερ ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῖς „ ὀφθαλμοῖς ὁρᾶται καὶ λαμβάνεται· ὡς παραβάτη τῶν σαφῶν τοῦ πνεύματος λογίων, καὶ ἑθελοκάκως τοῦ θεανθρώπου διδασκάλου μὴ ἀκούοντι· ἐὰν μὴ φάγητε τοῦ σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν αὐτοῖς· καὶ· ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ· καὶ·

Cyrillo dogmatizanti & credenti, panem qui in altari proponitur, ac vinum nequaquam per ſacerdotis benedictionem & ſancti Spiritus adventum in verum Chriſti corpus & ſanguinem converti. Quippe in hæreticorum hujuſmodi capitulorum de„cimo ſeptimo ſcriptum eſt: Corpus Do„mini non eſt id quod in ſacramento vi„detur, ac ſumitur; tamquam diſertiſſima ſancti Spiritus oracula ſtoccifacienti; neque Deum Hominem audienti dicentem: *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Et, *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in eo*. Et, *Accipite*

ANNO CHRISTI 1672.

& manducate, hoc eſt corpus meum. Et, Bibite ex hoc omnes, hic eſt ſanguis meus. Neque etiam Paulum, qui ad tertium raptus eſt cælum, dicentem: *Accepit panem, & gratias agens, fregit & dixit: Accipite & manducate, hoc eſt corpus meum. Et, Bibite ex hoc omnes, hic eſt ſanguis meus.* Sed neque divinorum Patrum trecentorum decem & octo Nicææ adunatorum eccleſiaſticas conſtitutiones, hiſce verbis decernentium: Fide credamus eſſe ſuper hanc ſacram menſam Agnum Dei, qui tollit peccatum mundi, incruente ab ſacerdotibus immolatum, ejuſque venerandum ſanguinem & corpus vere ſumere. Ac denique concordem prædictis omnibus ſtatutam, a magna ſynodo ſeptima, afflante Spiritu ſancto, legem, qua ita manifeſte ſtatuitur: Poſt conſecrationem corpus & ſanguis proprie dicuntur, & ſunt, & creduntur (uti videre eſt actione ſexta, tomo tertio) contemnenti: Anathema.

Cyrillo dogmatizanti, occulte quodammodo, in octavo decimo ſuo capitulo, ac credenti eos qui ſine pio ac finali cum pœnitentia dormierunt, ſuorum eleemoſynis & eccleſiæ precibus nihil juvari; utpote juſtorum beatam requiem, juxta ac peccatorum abſolutam perditionem, necnon & futurum extrema die terribili generale judicium, ſimul ac retributionem e medio tollenti; quod ab ſacra ſcriptura & univerſa Theologorum doctrina longe alienum eſt: Anathema.

Cyrillo novo Iconomacho omnium peſſimo, Anathema.

Cyrillo venerandarum Imaginum cultum ac relativam adorationem improbanti, ejuſque amputationem molito, at non aſſecuto, uti in ſua reſponſione quarta ipſe confitetur, Anathema.

Cyrillo, ea quæ ab ſanctis ſynodis de ſacris Imaginibus fuere ſtatuta, in quarta reſponſione ſua fabulas appellanti, ac propterea ſanctam & a Deo inſpiratam ſynodum ſeptimam, quæ eſt ſecunda Nicææ celebrata, aſpernanti, Anathema.

His qui prædicta Cyrilli Lucaris capitula, nomine Orientalis eccleſiæ inſcripta, tamquam orthodoxam doctrinam continentia legerint, atque abſconditum in illis virus indidem hauſerint; etenim ut quid pietatis in ſpeciem habeant, ab intus tamen ex improviſo hæreſim ſpirant: Anathema.

His qui juſtæ ac legitimæ contra Cyrillum latæ a magna eccleſia ſententiæ non adhærent, eumque pium æſtimant & proclamant, atque hunc eccleſiæ conventum adverſus illum pronunciantem mentiri: Anathema.

Anno ſalutis milleſimo ſexcenteſimo trigeſimo octavo, die vigeſima quarta Septembris, Indictione ſeptima.

ANNO CHRISTI 1672.

λάβετε, φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου. ὡς τῷ μὲν τρίτῳ οὐρανῷ ἁρπαγέντος Παύλου, ἔλαβεν ἄρτον, λέγοντος, ὡς εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ εἶπε· λάβετε, φάγετε, τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα· ὡς, πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου. ὡς ἔτι τῶν πνευματοφόρων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ἐκκλησιαστικῶν διατυπώσεων θεσπιζομένων αὐταῖσι λέξεσι· πίστει νοήσωμεν κεῖσθαι ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης τραπέζης τὸν ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ τὸν αἴροντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ἀθύτως ὑπὸ τῶν ἱερέων θυόμενον, καὶ τὸ τίμιον αὐτοῦ αἷμα ὡς σῶμα ἀληθῶς λαμβάνειν. καὶ πρὸς τούτοις παραβλέποντι τὴν σύμφωνον θεσμοθεσίαν τοῦ πνεύματος τὴν ὑπὸ τῆς μεγάλης ἑβδόμης συνόδου κεκλημένην (ὡς ἔστιν ἰδεῖν ἐν τῇ ἕκτῃ πράξει, τόμῳ τρίτῳ) ἀεὶ δίλλως λέγουσιν· μετὰ τὸν ἁγιασμὸν σῶμα κυρίως καὶ αἷμα λέγονται, καὶ εἶσι, καὶ πιστεύονται· Ἀνάθεμα.

Κυρίλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι, κεκαλυμμένως πως ἐν τῷ δεκάτῳ ὀγδόῳ αὐτοῦ κεφαλαίῳ, μὴ μετὰ θάνατον τοῖς δίκαιοις ἀπόλαυσιν καὶ μετανοίᾳ κεκοιμημένοις ὠφελεῖν τὰς παρὰ τῶν οἰκείων γινομένας ἐλεημοσύνας καὶ τὰς τῆς ἐκκλησίας ὑπὲρ τούτων δεήσεις, ὡς δῆθεν τῶν μὲν δικαίων ἀπολωνύντων τὴν ἀ ἐλεᾶν ἀπόλαυσιν, τῶν δὲ ἁμαρτωλῶν τὴν παντελῆ κατάκρισιν, καὶ ἔτι τὴν κοινὴν μέλλησαν ἐν τῇ ἐσχάτῃ φοβερᾷ ἡμέρᾳ κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν ἀνυφεῖναι· ὅπερ ξένον τῶν τε θεοπνεύστων γραφῶν, καὶ τῆς πάντων τῶν θεολόγων διδασκαλίας· Ἀνάθεμα.

a Pro, τὴν ἀπόλαυσιν λείπει.

Κυρίλλῳ τῷ κακίστῳ νέῳ εἰκονομάχῳ, Ἀνάθεμα.

Κυρίλλῳ τῷ σὺν τῶν σεπτῶν εἰκόνων τιμῇ καὶ σχετικῇ προσκυνήσει ἀθετοῦντι, καὶ βλοσυρῶς μὴ καθελεῖν αὐτὰς, μὴ δυναμένῳ δὲ, ὡς ἐν τῇ τετάρτῃ αὐτοῦ ἀποκρίσει ὁμολογεῖ· Ἀνάθεμα.

Κυρίλλῳ τῷ ἐν τῇ τετάρτῃ ἐρωτήσει ματαιολογίας κἀκεῖνα τὰ περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων πεθεσπισμένα ὑπὸ τῶν ἁγίων συνόδων, καὶ διὰ τοῦτο καταφρονοῦντι τῆς ἱερᾶς ἁγίας τε καὶ θεοπνεύστου ἑβδόμης συνόδου τῆς ἐν Νικαίᾳ συναθροισθείσης τὸ δεύτερον, Ἀνάθεμα.

Τοῖς ἀναγινώσκουσι τὰ ψευδηγόρως γραφέντα κεφάλαια ἐπ' ὀνόματι τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας Κυρίλλου Λουκάρεως ὡς δήτι καὶ ὀρθὸν περιέχοντα, καὶ ἐξ αὐτῶν τὸν ἐγκεχρυμμένον αὐτοῖς ἰὸν ἀπορρυομένοις· εἰ γὰρ καίτοι ἐν τούτοις ἐπιπολαίως ἔοικεν εὐσεβεῖς, ἀλλὰ ἔνδοθεν ἐξ ἀπροόπτου ἀναφύεται αἵρεσις· Ἀνάθεμα.

Τοῖς ἀπιστοῦσι τῇ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ αὐτῷ τῷ Κυρίλλῳ, νομίμῳ τε καὶ ἐνθέσμῳ ἀποφάσει, καὶ λέγουσιν ἢ φρονοῦσιν αὐτὸν εὐσεβῆ· τὴν δὲ τῆς ἐκκλησίας ταύτην συνόδον ψεύδεσθαι καθ' αὐτοῦ, Ἀνάθεμα.

Ἐν ἔτει τῶν ἡμῶν χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τριακοστῷ ὀγδόῳ, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, εἰκοστῇ τετάρτῃ, ἰνδικτιῶνος ζ'.

Ku-

ANNO CHRISTI 1672.

Κύριλλος ὁ ὲκ Βερροίας ἐλέῳ Θεῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, τῷ κατὰ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως συγκροτηθεῖσαν σύνοδον ἐπικυρῶ, τῷ ἀναθέματι καθυποβάλλω, τά τε συγγραφέντα αὐτῷ κεφάλαια, καὶ τὸν συγγράψαντα Κύριλλον, καὶ τὸν πιστεύοντα ταῦτα ὀρθοδόξα εἶναι.

Cyrillus Berrhœensis, miseratione divina Archiepiscopus Constantinopoleo, seu novæ Romæ, & Patriarcha œcumenicus, confirmans synodum adversus Cyrillum Lucarem celebratam, tam capitula ab Cyrillo conscripta, quam ipsum qui conscripsit ea, ac quemcumque ea habentem ut orthodoxa, anathemati subjicio.

Μητροφάνης ἐλέῳ Θεῦ πάπας καὶ πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Αλεξανδρείας.

Metrophanes, miseratione divina [a] Patriarcha magnæ urbis Alexandriæ.

[a] *Addo*, Papa &c.

Θεοφάνης ἐλέῳ Θεῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ιερυσαλήμ.

Theophanes, miseratione divina Patriarcha sanctæ civitatis Jerusalem.

B

Ο Αδριανουπόλεως Παρθένιος. [Οὗτός ἐστιν ὁ χρηματίσας Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης ὁ γέρων, ἐφ' οὗ ἀγένετο ἡ ὲν Ιασίῳ σύνοδος.

Parthenius, Adrianopoleos. (Hic est Parthenius senior, qui fuit Patriarcha Constantinopoleos, sub quo celebrata est apud Jasium Synodus.

Ο Λαρίσσης Γρηγόριος.

Gregorius Lariſſæ.

Ο Σερῶν Δανιήλ.

Daniel, Serrarum.

Ο Ιωαννίνων Παρθένιος. [Οὗτός ἐστιν ὁ χρηματίσας Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης Παρθένιος ὁ νεώτερος.

Parthenius, Joanninorum. [Hic est Parthenius junior, qui fuit Patriarcha Constantinop.

Ο Βερροίας Ιωαννίκιος. [Οὗτος ἐχρημάτισε πατριάρχης Αλεξανδρείας.

Joannicius, Berrhœæ. [Hic fuit Patriarcha Alexandriæ.

Ο Διδυμοτείχου Δανιήλ.

Daniel, Didymotichi.

C

Ο Ηρακλείας Ιωαννίκιος. [Οὗτος ἐχρημάτισε πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.

Joannicius, Heracleæ. [Hic fuit Patriarcha Constantinopolitanus.

Ο Αθηνῶν Δανιήλ.
Ο Παραναξίας Βενιαμίν.
Ο Δρίστρας Αντώνιος.
Ο Κορίνθου Ιωάσαφ.
Ο Φαναρίου Θεοφάνης.
Ο Θεσσαλονίκης Καλλίνικος.

Daniel, Athenarum.
Benjamin, Paranaxiæ.
Antonius, Driſtræ.
[b] Joſaphat, Corinthi.
Theophanes, Phanarii.
Callinicus, Theſſalonicæ.

[b] *Pro*, Ioaſaph.

Ο Κῶου Ιωακείμ. [Οὗτος ἐγένετο πάπας Αλεξανδρείας.

Joachim, Coi. [Hic fuit Patriarcha Alexandriæ.

Ο πρώην Ικονίου Παρθένιος.
Ο Πολιανῆς Πορφύριος.
Ο Σάμου Ανθιμος.
Ο Ταλαντίου Δωρόθεος.
Ο Τζερβένου Γαβριήλ.
Ο πρώην Αδαμερίου Μελέτιος.

Parthenius, antehac Iconii.
D Porphyrius, Polianæ.
Anthimus, Sami.
Dorotheus, Talantii.
Gabriel, Zerveni.
Meletius, antehac Ardamerii.

Μελέτιος Συρίγος ἱερομόναχος, καὶ διδάσκαλος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Meletius Surigus, Hieromonachus & Magiſter magnæ eccleſiæ.

Νικόλαος ἱερεύς, χλαρουτζάνης, καὶ θεολόγος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. [Οὗτος ἐγένετο πατριάρχης Αλεξανδρείας.

Nicolaus ſacerdos, Claronzanes, & Theologus magnæ eccleſiæ. [Hic fuit Patriarcha Alexandrinus.

Μιχαὴλ ἱερεύς, βεστάρχης, καὶ διδάσκαλος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Michael ſacerdos, Veſtarcha, & Magiſtes magnæ eccleſiæ.

E

Γαβριὴλ ἱερομοναχὸς ὁ Βλάσιος, καὶ διδάσκαλος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Gabriel Blaſius, Hieromonachus, Magiſter magnæ eccleſiæ.

Ο μέγας πρωτοσύγγελος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Magnus Protoſyncellus magnæ eccleſiæ.

Βενέδικτος ἱερομοναχὸς Ιεροσολυμίτης, ὁ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας διδάσκαλος.

Benedictus, Hieromonachus Hieroſolymita, Magiſter magnæ eccleſiæ.

Ο μέγας ῥήτωρ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Μιχαήλ.

Michael, magnus Rhetor magnæ eccleſiæ.

Ο μέγας χαρτοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Μανουὴλ ἱερεύς.

Emmanuel ſacerdos, magnus ſcriniorum magnæ eccleſiæ Præfectus.

Sa-

ANNO CHRISTI 1672.

Sacelli magnæ ecclesiæ sacerdos Theologus.
Sophianus, magnus Protodicus magnæ ecclesiæ.

Maurudes, magnus Primicerius magnæ ecclesiæ
Parascevas sacerdos, Nomophylax magnæ ecclesiæ.
Eustathius sacerdos, magnus [a] Protoepiscopus magnæ ecclesiæ,

[a] Pro, archipresbyter,

Philippus, antea Protonotarius magnæ ecclesiæ.
Constantinus, Commentariensis magnæ ecclesiæ,

Michael, Rhetor magnæ ecclesiæ.
Soules, Logotheta domesticorum.
Michael, Logotheta generalis magnæ ecclesiæ.

Rhales, Primicerius Notariorum.
Ignatius, magnæ ecclesiæ Archidiaconus.
Constantinus, magnæ ecclesiæ Notarius.

A Ὁ σακέλλιος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἱερεὺς θεολόγος.
Ὁ μέγας πρωτέκδικος τ̃ μεγάλης ἐκκλησίας Σοφιανός.
Ὁ μέγας πριμμικήριος τ̃ μεγάλης ἐκκλησίας Μαυρωδής.
Ὁ νομοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Παρασκευᾶς ἱερεύς.
Ὁ μέγας πρωτόπαπας τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Εὐστάθιος ἱερεύς.

B Ὁ πρώλω πρωτονοτάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Φίλιππος.
Ὁ ὑπομνηματογράφων τ̃ μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντῖνος.

Ὁ ῥήτωρ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Μιχαήλ.
Ὁ λογοθέτης τ̃ν οἰκειακῶν Σκυλῆς.
Ὁ λογοθέτης χρυσοῦ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Μιχαήλ.

Ὁ πριμμικήριος τ̃ν νοταρίων Ράλης.
Ὁ ἀρχιδιάκονος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Ἰγνάτιος.
Ὁ νοτάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντῖνος.

ANNO CHRISTI 1672.

ACTA SYNODI

C

apud Jasium celebrata, quæ est altera contra Cyrilli capitula.

Epistola synodica ad synodum Jasii congregatam.

Parthenius, *&c. ut supra, pag.* 171. *usque ad pag.* 179. D.

Hæc sunt quæ contra Cyrillum ab duabus synodis acta sunt, quibus orthodoxa Orientalis ecclesiæ professio manifestissime D demonstratur. Posterior quidem apud Jasium Moldaviæ celebrata est sub Moldaviæ Duce Basilio Boibonda, & Constantinopolitano Patriarcha Parthenio seniore, venerabili quidem viro, & circa res divinas ab ineunte ætate exercitato. Qui quidem ad congregatam illic synodum synodicam epistolam cum transmisisset, epistolæ huic synodicæ Constantinopoli missæ tantummodo subscribere, eamque confirmare, eidem synodo satis visum est, atque ita quæstioni plene satisfactum iri. (Quamquam & alia non pauca adversus Calvinistas hæc ipsa synodus egit.) Cyrillum porro neque Constantinopolitana E synodus in sua epistola synodica, neque ea quæ Jasii celebrata est, anathemate persecuere; non eo quidem ut illi parcerent, (neque enim ii erant divini homines isti, qui vel personas acciperent, Deoque vel homines vel quidquam anteferrent:) sed quoniam cum Calvinistis consentire numquam apud Orientales ille visus est, neque vel minimum ab Orientalis ecclesiæ (uti supra monstratum est) professione dissidere. In quem igitur ca-

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

Τῆς ἐν Γιασίῳ συνόδου, δευτέρας οὔσης κατὰ τ̃ν κεφαλαίων Κυρίλλου.

Ἐπιστολὴ συνοδικὴ πρὸς τὴν ἐν Γιασίῳ τοπικὴν σύνοδον.

Παρθένιος, &c. *ut supra, pag.* 172. *usque ad pag.* 180. D.

Ταῦτα τὰ παρὰ τ̃ν δύο συνόδων κατὰ τοῦ Κυρίλλου ἐξενεχθέντα, ἅτινα σαφέστατα δείκνυσι τὴν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας εὐσέβειαν. ἐγένετο δὲ ἡ μὲν ὑστέρα ἐν Γιασίῳ τῆς Μολδαβίας ἐπὶ Βασιλείου Βοϊβόνδα, καὶ ἡγεμόνος Μολδοβλαχίας, Παρθενίου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τοῦ γέροντος πατριάρχου, ἀνδρὸς αἰδεσίμου, καὶ περὶ τὰ θεῖα ἐν βρέφους χολάσαντος. ὃς καὶ τῇ ἐκείσε συνόδῳ πέμψας συνοδικὴν ἐπιστολήν, ἤρκεσεν ἐκείνῃ τῇ συνόδῳ, μόνην τὴν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως συνοδικὴν ἐπιστολὴν ὑπογράψαι καὶ βεβαιῶσαι, καὶ οὕτω πληρῶσαι τὸ ζητούμενον. (εἰ δὲ κατὰ Καλβίνων, καὶ ἄλλα τινὰ πλεῖστα ἐκείνη ἡ σύνοδος, [a] ἠγορίσατο.) οὐκ ἀνεθεμάτισε δὲ τὸν Κύριλλον, οὔτε ἡ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει διὰ τῆς ἐπιστολῆς σύνοδος, οὔτε ἡ ἐν Γιασίῳ, οὐ χάριν τοιούτοις Κυρίλλῳ, (οὐ δὲ ἦσαν τοιοῦτοι οἱ θεοφόροι ἐκεῖνοι ἄνδρες, ὥστε φιλοπροσωπεῖν, καὶ προτιμᾶν ἀνθρώπους, ἢ ἄλλό τι τοῦ Θεοῦ·) ἀλλὰ διὰ τὸ μηδέποτε Καλβινόφρονα τὸν Κύριλλον διὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας γνωσθῆναι, ἢ ἄλλως πῶς φρονοῦντα, ἢ ὡς ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, ὡς προαποδέδεικται. ὅθεν οὐκ ἄλογον ᾠήθησαν εἶναι ἀναθέματι κα-

[a] Pro, ἠγόρευσε. ἠγόρισατο.

θυπο-

ANNO CHRISTI 1672.

θυποβαλεῖν, ὁι ὐκ οἴδασι σαφῶς ἀνόδικον τῇ κατηγορίᾳ. κἀμτοι τὸν συγγραφέα τῶν κεφαλαίων ἀδικοίσως ἐν ἀναθέματι ἐν ἀφορισμῷ ἀλύτῳ καθυπέβαλον. ὃν τινα ἐν αὐτοὶ ἀρᾶις καθυποβάλλομθ αἰωνίοις, κ ξένον γινώσκομθ τ βασιλείας.

A dere hujuſmodi accuſationem non aperte cognoverant, anathema dicere æquum minime dixerunt: quamvis & anathemati & æternæ excommunicationi eum indiſcriminatim ſubjecerint, qui capitula conſcripſit: quem & nos ſempiternis quoque imprecationibus ſubjicimus, & a regno cælorum eſſe alienum agnoſcimus.

ANNO CHRISTI 1672.

Η δὲ πρώτη ἐγένετο ἐπὶ Κυρίλλου τοῦ ἐκ Βερροίας Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχου, συμπαρόντων ὅσων λογίων ἐν ἀρετῶν ἀνδρῶν· ἀνεθεμάτισε δ' αὐτὴ τὸν Κύριλλον ὀνόματι, ὐχ ὅτι οἶδεν αἱρετικόν, ἢ ποτὲ ἐγνώκεισεν αἱρετικόν, ἀλλ' ὅτι οἶδεν ἐπιβιώσαντα μὴ αὐτὸν μετὰ τὸν κεφαλαίων τύπον ἀναυτὸς ἑξ; κ εἰδότα τὰς συγχύσεις αἵτινες σωέβησαν τοῖς ἐν Πολωνίᾳ ἐν Ρωσίᾳ ἀσεβέσι, διὰ τὸ πολλοὺς λέγειν Καλουῖσαι τῶν ἀνατολικῶν ἐκκλησίαν· ἐπειδὴ ὁ Κωνσταντινουπόλεως τοιούτου τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἐξέδωκεν ὁμολογίαν· μὴ ἐθελῆσαι δὲ καθ' ἐκείνων, τῶν κεφαλαίων φημὶ, συγγράψαι, κἀμτοι πρὸς πολλῶν παροτρυνόμενός τε κ παρακαλούμενος, ὥσπερ προείπομθ ἐν τῷ πέμπτῳ κεφαλαίῳ, ὅθεν ἐκ τούτου εἰκάσασα ἐκεῖνον μὴ καθαρεύειν τῆς κατὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως δολιότητος, μήτε μὴν φροντίσαι πρὸς τὸ ποιμνίου ὡς ἔδει, ὀνόματι τῷ ἀναθέματι καθυπέβαλεν· ὃν εἰ κ μὴ τοιοῦτον συμβέβηκε γεγονέναι, τὰς μὲν σωόδους καθ' ἐκείνου ψῆφον ἐξενεγκάσας δικαίαν, ὐκ αἰτιώμεθα, μᾶλλον δὲ κ μακαρίζομθ, ὡς κατὰ κρατος καλῶς ὑπὲρ τῆς ἀσεβοῦς ἀγωνισθείσης πίστεως, κ αἰτίαν ἄλογον ἐχούσας τὴν ἐκείνου μακρὰν σιωπὴν, εἰς τὸ ἐκείνου ἐπιτιμῆσαι πρὸς κ ἄλλων σωφρονισμόν. ἐκεῖνον δὲ εἰ κ μὴ ἀναθεματίζομθ, ἀλλὰ θρηνοῦμθ, ὅτι τῇ σιωπῇ τοσοῦτον κατὰ τ ἐκκλησίας ἐξήγειρε τῶν ἐχθρῶν πόλεμον. εἰδ' οὖν ἀληθῶς αἱρετικὸς Καλουῖνόφρων, κ ὐ μεμελήθη, (δέχεται γὰ ὁ Θεὸς τοὺς ἐπιστρέφοντας πρὸς αὐτὸν ὁποῖοι ἂν ὦσιν) ἀλλ' ἔμεινεν αἱρετικὸς κ πεσὼν, κ φρονῶν, χωρὶς πάσης ἀντιλογίας τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι κ ἀφορισμῷ μ τῶν συμμύστων αὐτῷ αἱρετικῶν καθυποβάλλομθ.

B Prior vero ſynodus celebrata eſt ſub Cyrillo Berrhœenſi, Patriarcha Conſtantinopolitano, aſſidentibus ei viris plurimis tum ſapientia, cum virtute conſpicuis. Hæc autem expreſſo nomine Cyrillum anathematizavit, non quem aut noſſet hæreticum, aut aliquando probaſſet; ſed quoniam eumdem advertit, etſi annos ſex poſt editionem capitulorum ſuperſtitem, & earum, quæ apud Poloniæ ac Ruſſiæ fideles ortæ ſunt, turbarum probe conſcium, (quippe poſt editam ab Conſtantinopolitano Patriarcha illam Orientalis eccleſiæ confeſſionem, Calviniſtis eam adhærere multi loquebantur:) eadem capitula, a multis etſi invitatum, immo incitatum, (uti jam hoc quinto capite diximus) ſcriptis impugnare renuiſſe. Hinc quippe a fraude in fidem catholicam illum non vacare, atque minus quam par eſſet ſui gregis eſſe ſollicitum, merito ſuſpicata, expreſſo nomine anathemati ſubjecit, [a] ut re ipſa talis haud exſtitiſſet. Juſtam quidem adverſus illum ſynodorum ſententiam haud quaquam damnamus; immo vero beatas prædicamus, utpote quæ opportuno tempore pro fide catholica ſtrenue decertaverint, ac modo pro longo hujuſmodi ſilentio, ſeu juſtam nactæ cauſſam, ita eum exceperint, ut ſimili ab culpa vel inde ceteros deterrerent. Hunc autem ſi minus anathematizamus, at lugemus: quippe qui tantum adverſus eccleſiam gerendi bellum hoſtibus ejus ſuo ille ſilentio anſam præbuerit. Si vero reipſa fuit ille hæreticus Calviniſta, neque reſipuerit, (omnes enim Deus recipit quicumque revertuntur ad ſe) ſed ad uſque vitæ metam hæretica ſenſerit atque crediderit, hunc ſempiterno anathemati & excommunicationi una cum ſodalibus ſuis hæreticis, unanimi omnium noſtrum ſententia ſubjicimus.

a *Pro*, Quaſi re ipſa talis non exſtitiſſet, juſtam quidem &c.

ΚΕΦΑΛ ς'.

Τοῖς μὲν οὖν ἀγχώμοσι, κ φιλῶσι τὸ ἀληθὲς ἱκανὰ τὰ ῥηθέντα, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν ἐν πολλὰ πρὸς τὸ μαθεῖν οἵας δόξης ἐστὶν ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, κ ὅτε Καλουῖνόφροσι συνέθετο τότοτε ἐν οἷς κεκμυστομήκασιν (ὅτι μὲν ἄλλος τινὶ πλὴν ἑαυτῆς) ὅτ' ὀν προβάλλονται συμμύσαι αὐτῷ γεγονέναι οἶδεν οἷον ἐκεῖνοι διϊσχυρίζονται. πρὸς πλειώτατον μέντοι ἀφανισμὸν ἐν καθαίρεσιν ἀνοσιῶν ἐπινοηθέντων κατὰ τῆς δόξης Θεοῦ, τῶν ἱερῶν τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν θρησκείας προαυλίων, κ ὡς εἰπεῖν, πρὸς παντελῆ ἀποποίησιν τῶν ἐν τοῖς θρυλλουμένοις κεφαλαίοις βλασφημιῶν, δεῖν ὡήθημεν ἐκθέσθαι

CAPUT VI.

Æ Quis igitur hominibus juxta ac veræ amantibus nequaquam pluribus opus eſt; quippe Orientalis eccleſiæ doctrina qualis ſit, hactenus dicta plane demonſtrant, cumque vel Calviniſtis, vel quibuſcumque ab ſe alienis nuſquam conſenſiſſe, neque eum, quem ab ſuis ſtetiſſe partibus illi contendunt, talem unquam agnoviſſe, penitus evincunt. Attamen ad confutanda, atque vel ex cogitationibus hominum delenda prorſus ea quæ contra gloriam Dei, utpote adverſum ſacra orthodoxæ profeſſionis noſtræ primordia, conficta ſunt; necnon & ad plenam earum,

ANNO CHRISTI 1672.

rum, quæ in decantatis hiſce capitulis reſperſæ ſunt, blaſphemiarum retuſionem, nobis viſum eſt Cyrilli capitulis, in quibus ſuam ille (uti paſſim jam ſuppoſuimus) adverſus Deum aeuit linguam, reſponſiones & capitula totidem e diametro illi oppoſita ſtatuere, prædictorum Cyrilli capitulorum confutationem juxta ac emendationem merito cenſenda. Porro qui in illis, idem ordo ſervabitur & in noſtris; eo quippe ut hæc ad illa conferre, de utriſque ſententiam ferre, ac tum demum Orientalis eccleſiæ pietatem, hæreticorumque poſſit quiſque fidelis mendacium agnoſcere. Nonnulla vero ad quæſtionis intelligentiam facientia, pro rei neceſſitate adjiciemus, nonnulla reticebimus. Denique ipſis, quibus uſus eſt ille, verbis, ſententiis, ac periodis utemur & nos: ne forte verba, piaſque ſententias magis quam novitates & impia dogmata, videamur oppugnare.

A

B

ἐρωτήσεις καὶ κεφάλαιά τινα ἰσάριθμα τοῖς Κυρίλλῳ συνγραφεῖσι, ἐκ διαμέτρου ἀντικείμενα, ἐν οἷς ἐκεῖνος (ὡς ὑπεπτύχθη πολλάκις) ἠκόνησε γλῶτταν κατὰ Θεοῦ, ὥστε δυσωδᾶσθαι. ταῦτα καλεῖσθαι ἔλεγχον ἐκ διορθωσιν τῶν λεγομένων Κυρίλλου κεφαλαίων. φυλάττεται δέπως ἡ τάξις ἐκείνων καὶ τοῖς παρ' ἡμῶν ἐκθησομένοις, ἵν' ἔχῃ ἕκαστος τῶν πιστῶν συγκρίνειν, καὶ παραβάλλειν ἀμφότερα, ἐκ γινώσκειν ῥαδίως τὴν ἀσέβειαν μὲν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, τὸ ψεῦδος δὲ τῶν αἱρετικῶν. ἔστι δ' ὅπου τῆς χρείας ἀπαιτούσης ἢ ἁρμόσομεν, ἢ προσθησόμεθα ἑτέρα τινα πρὸς ἀκριβῆ τὸ προβλήματος γνῶσιν σωτείνουτα. χρησόμεθα δὲ ἐκ λέξεσι καὶ ὅλαις διανοίαις, ἢ φράσεσι κειμένοις ἐκεῖσε, ἵνα μὴ δόξωμεν ταῖς λέξεσι ἢ ἀσεβέσιν διανοίαις μάχεσθαι, ἀλλὰ μὴ ταῖς χαρακτομίαις ἐκ ἀσεβέσι φράσμασι.

Doſitheus, miſeratione divina Patriarcha Hieroſolymitanus, his qui audire avent quænam ſit Græcorum, ſive Orientalis eccleſiæ, fides ac profeſſio, quæve circa fidem orthodoxam ſententia; nomine Chriſtianorum omnium ad Thronum noſtrum Apoſtolicum pexinentium, necnon & peregrinorum fidelium, hanc in ampliſſimam urbem Hieroſolymam pietatis ergo convenientium, (quibuſcum circa res fidei Orientalis eccleſia per omnia conſentit) compendioſam hancce confeſſionem in teſtimonium coram Deo & hominibus, ex ſincera conſcientia, atque omni ſimulatione procul, conſcribit.

C

Δοσίθεος ἐλέῳ θεοῦ πατριάρχης Ἱεροσολύμων, τοῖς ἐρωτῶσι καὶ πυνθανομένοις περὶ τῆς πίστεως καὶ θρησκείας τῶν Γραικῶν, ἤτοι τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, πῶς δηλονότι περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως φρονεῖ. ἐν ὀνόματι κοινῶς τῶν ὑποκειμένων τῷ καθ' ἡμῶν ἀποστολικῷ θρόνῳ χριστιανῶν ἁπάντων, ἐκ τῶν ἐπιδημούντων τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ ἐκ μεγάλῃ πόλει Ἱεροσολύμων ὀρθοδόξων προσκυνητῶν· (οἷς πᾶσα ἐν τοῖς περὶ πίστεως ἡ καθολικὴ ἐκκλησία συμφάδει·) ἐκδίδωσι συντομον ὁμολογίαν ταύτην εἰς μαρτύριον πρός τε Θεοῦ πρός τε ἀνθρώπων εἰλικρινεῖ συνειδήσει, ὑδὲ ἰᾶς ἄνευ προσποιήσεως.

CAPITULUM I.

Credimus in unum Deum verum, omnipotentem, & invisibilem, Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum; Patrem ingenitum; Filium ex Patre ante ſæcula genitum; Spiritum ſanctum ex Patre procedentem, Patri Filioque conſubſtantialem. Itaque tres una in ſubſtantia perſonas, ſanctiſſimam Trinitatem appellamus, quæ ab omni creatura continuo benedicitur, glorificatur, & adoratur.

ΟΡΟΣ α.

D Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν ἀληθῆ παντοκράτορα, καὶ ἀόρατον, πατέρα, υἱὸν, ἐκ ἅγιον πνεῦμα· πατέρα ἀγέννητον, υἱὸν γεννητὸν ἐκ τοῦ πατρὸς πρὸ αἰώνων, ὁμοούσιον αὐτῷ· πνεῦμα ἅγιον ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, πατρὶ ἐκ υἱῷ ὁμοούσιον. ταύτας τὰς τρεῖς ὑποστάσεις ἐν μιᾷ οὐσίᾳ παναγίαν τριάδα προσαγορεύομεν, ὑπὸ πάσης κτίσεως ἀεὶ ἀνυμνουμένην, δοξαζομένην, ἐκ προσκυνουμένην.

CAPITULUM II.

Credimus ſacras ſcripturas a Deo fuiſſe revelatas, eiſque propterea, non quidem ut lubuerit, ſed ſecundum eccleſiæ catholicæ traditionem & interpretationem, adhibendam eſſe fidem omni dubitatione majorem. Has quidem hæretici recipiunt; at ſub metaphoris & allegoriis, necnon & humanæ ſapientiæ ſophiſmatis interpretantur, quæ ſunt diſtincta confundunt, atque in rebus ſanctis & ab omni joco longe alienis impie nugantur. Quippe al-

ΟΡΟΣ β.

E Πιστεύομεν τὴν θείαν καὶ ἱερὰν γραφὴν εἶναι θεοδίδακτον, καὶ διὰ τοῦτο ταύτην ἀδιστάκτως πιστεύειν ὀφείλομεν, ἐκ ἄλλως μέντοι, ἀλλ' ἢ ὡς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ταύτην ἡρμήνευσε ἐκ παρέδωκεν. πᾶσα γὰρ αἱρετικῶν βδελυρία δέχεται μὲν τὴν θείαν γραφὴν, περιεργεῖται δ' αὐτὴν μεταφοραῖς, ἐ ὁμωνυμίαις, καὶ σοφίσμασι σοφίας ἀνθρωπίνης χωμένη, συγχέουσα τὰ ἀσύγχυτα, καὶ παίζουσα ἐν ἁπτοῖς.

ANNO CHRISTI 1672.

ANNO CHRISTI 1672.

παντοῖος. ἄλλος γὰρ ἂν, ἄλλῳ ἄλλο σημαίνειν αὐτῆς γνώμην ἐφηκότος, εἰ μὴ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία Χριστοῦ χάριτι ἕως τῆς σήμερον ἐκκλησία, μίαν γνώμην ἔχουσα περὶ πίστεως, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως, καὶ ἀπαρασαλεύτως πιστεύουσα· ἀλλ' ἐξίσθη ἂν εἰς μέρεα, καὶ αἱρέσεσιν ὑπέκειτο, καὶ μηδ' ὅλως ἡ ἐκκλησία ἁγία στύλη καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας, ἄσπιλός τε καὶ ῥυτίδος χωρὶς, ἀλλ' ἡ ἐκκλησία πονηρολογιῶν, ὡς φαίνεται, γεγονυῖα ἀναμφιβόλως ἡ τῶν αἱρετικῶν, καὶ μάλιστα τῶν ἀπὸ Καλουίνου. (οἱ οὐκ αἰσχύνονται παρὰ τῆς ἐκκλησίας μανθάνειν, ἔπειτα ταύτῃ πονηρῶς ἀποχρᾶσθαι·) ὅθεν καὶ τὴν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας μαρτυρίαν οὐχ ἧττον τῆς ἁγίας γραφῆς εἶναι πιστεύομεν. ἑνὸς γὰρ καὶ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου πνεύματος ὄντος ἀμφοτέρων δημιουργοῦ, ἴσον ἐστὶ πάντως ὑπὸ τῆς γραφῆς, καὶ ὑπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας διδάσκεσθαι. ἔπειτα ἄνθρωπον μὲν ὄντινα οὖν λαλοῦντα, ἀφ' ἑαυτοῦ ἐνδέχεται ἁμαρτῆσαι, καὶ ἀπατῆσαι, καὶ ἀπατηθῆναι· τὴν δὲ καθολικὴν ἐκκλησίαν ὡς μηδέποτε λαλήσασαν, ἢ λαλοῦσαν ἀφ' ἑαυτῆς, ἀλλ' ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ, (ὃ καὶ διδάσκαλον ἀδιαλείπτως πλουτεῖ εἰς τὸν αἰῶνα) ἀδύνατον πάντη ἁμαρτῆσαι, ἢ ὅλως ἀπατῆσαι, καὶ ἀπατηθῆναι· ἀλλ' ἔστιν ὡσαύτως τῇ θείᾳ γραφῇ ἀδιάπλωτος, καὶ ἀένναον τὸ κύρος ἔχουσα.

A teri atque alteri diebus ſingulis novus probatur Scripturæ ſenſus: quaſi vero eadem ipſa per gratiam Chriſti hactenus catholica non perſtitiſſet eccleſia, eamdem atque firmiſſimam tum fidem, tum de fide ſententiam numquam non profeſſa; ſed in infinitas foret conſciſſa partes, ac variis hæreticorum ſectis diviſa: aut veritatis columna & fundamentum non eſſet ſancta eccleſia, immaculata utique exiſtens ac ſine ruga; ſed congregatio improborum, cujuſmodi eſſe manifeſtum eſt conventum hæreticorum, ac potiſſime Calviniſtarum: quos quidem ab eccleſia catholica nec ea pudet addiſcere, quibus deinceps enitantur eam expugnare. Quamobrem eamdem eſſe eccleſiæ catholicæ auctoritatem credimus, quam ſacræ ſcripturæ. Enimvero utriuſque auctor cum ſit Spiritus ſanctus, perinde eſt catholicam eccleſiam audieris, ac ſacram ſcripturam. Deinde, loquentem a ſe ipſo hominem ſæpius contingit errare aut decipi, quin & decipere; catholicam vero eccleſiam, utpote a ſe ipſa numquam, ſed Spiritus ſancti (cujus magiſterio ad uſque ſæculi conſummationem abſque intermiſſione eruditur) illuſtratione aut locutam aut loquentem, errare aut decipi, contingere nequaquam poteſt, ac multo minus decipere: ſed perpetuam & inconcuſſam habet cum ſacra ſcriptura firmitatem.

ANNO CHRISTI 1672.

ΟΡΟΣ γ'.

Πιστεύομεν τὸν ἄκρως ἀγαθὸν Θεὸν ἐξ ἀϊδίου ὃς ἐξελέξατο εἰς δόξαν προορίσας, ὃς δ' ὡσαύτως ἀπεδοκίμασεν εἰς κατάκρισιν παραχωρήσας· οὐχ ὅτι δὲ τούτους ἅτινας ἠβουλήθη δικαιῶσαι, τούτους δ' ἀναιτίως παραχωρῆσαι, καὶ κατακρῖναι. ἀνοίκειον γὰρ τοῦτο τῷ πατρὶ τῶν ὅλων, καὶ ἀπροσωπολήπτῃ, καὶ θέλοντι πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, Θεῷ. ἀλλ' ὅτι τούτους μὲν προεῖδεν καλῶς τῷ αὐτεξουσίῳ χρησομένους, τούτους δὲ κακῶς, προορίσαι, ἢ κατακρῖναι. ἐνοοῦμεν δὲ τὴν χῆσιν τοῦ αὐτεξουσίου ὅπως, ὥστε τῆς θείας καὶ φωτιστικῆς χάριτος, ἣν καὶ προκαθαρτικὴν προσαγορεύομεν, οἷον φῶς τοῖς ἐν σκότει παρὰ τῆς θείας ἀγαθότητος πᾶσι χορηγουμένης, τοῖς βουλομένοις ὑπείξαι ταύτῃ, (καὶ γὰρ οὐ τοῖς μὴ θέλουσι, ἀλλὰ τοῖς θέλουσιν, ὠφελεῖ·) καὶ συγκατατεθῆναι ἃ οἷς ἐκείνη ἐπέλλεται, πρὸς σωτηρίαν ὄντα ἀναγκαιότατα, δωρεῖσθαι ἑτοίμως καὶ ἰδικὴν χάριν· ἥτις συνεργοῦσα καὶ ἐνδυναμοῦσα ἐμμόνους πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην, τουτέστιν, πρὸς ὃ Θεὸς θέλει ἡμᾶς ἐργάζεσθαι ἀγαθὰ (ἃ καὶ προκαταρκτικὴ χάρις προσενετείλατο) ἀποτελοῦσα, δικαίους καὶ προωρισμένους ποιεῖ. τοῖς δὲ μὴ θέλουσιν ὑπακοῦσαι, καὶ συν-

CAPITULUM III.

Credimus Deum optimum ab æterno quos elegit, prædeſtinaſſe ad gloriam; quos vero reprobavit, damnationi deputaſſe: at non ſic ut illos juſtificare, hos autem ſine cauſſa reprobare voluerit, atque damnare. Hoc enim a Deo communi hominum patre prorſus alienum: qui quidem perſonarum neſcit acceptionem, *ſed vult omnes homines ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*. Sed illos quidem prædeſtinavit, quos arbitrio ſuo bene uſuros præſcivit; quos vero male, damnavit. Hunc porro liberi arbitrii uſum ita intelligimus, ut divina quidem illuminatrix gratia, quam & prævenientem appellamus, ceu lumen in tenebris ab divina bonitate omnibus impendatur; ac poſtmodum iis, qui obtemperare illi, atque ad ea quæ tamquam ſaluti perneceſſaria, hæc ipſa præcipit, cooperari voluerint, (neque enim non volentibus utilis eſt, ſed ſolum volentibus) peculiaris gratia ſubminiſtretur: quæ cooperando nobis, vireſque præbendo, atque ad Dei amorem, id eſt, ad ea quæ vult Deus, (& præveniens gratia monuit) bona facienda, conſtantiam impertiendo, juſtos nos facit & prædeſtinatos: iis vero qui gratiæ conſentire & cooperari noluerint,

ac

ANNO CHRISTI 1672.

ac proinde quæ a nobis exigit Deus, prætermiſerint; ſuoque arbitrio, quod, ut bonum voluntarie facerent, a Deo acceperunt, ad gerendum ſatanæ morem abuſi ſunt, in reprobationem cedit & æternam damnationem.

A καταπαθῶαι τῇ χάρετι, ϗ διὰ τῦτο ὃ ἃ Θεὸς βέλεται ἡμᾶς ἐργάζεσθαι, πρᾶξαι, ϗ ὃτι τῖς τῦ σατανᾶ ἐπιτηδεύμασι τλῶ ἰῶ παρὰ Θεῦ εἰς λήψαν αὐπεξσιότητα εἰς τὸ ἐργάζεσθαι ὁμοίως τὸ ἀγαθὸν, καταχωμένοις, γίνεσθαι τλῶ παραχώρησιν εἰς ἀΐδιον κατάκεισιν.

Quod vero ſceleſtiſſimi aſunt hæretici, (ut eodem capite habetur) Deum nulla prorſus ad prædeſtinatorum reproborumve opera habita ratione, illos prædeſtinare, hos damnare; abominandum ducimus & ſacrilegum. Secum enim ita ſcriptura pugnaret, utpote quæ fideli ſalutem ex operibus ſtatuit, ſolumque Deum hujus eſſe auctorem ſupponit; utique per ſuam illuminatricem gratiam (quam quidem nullis præcedentibus meritis exhibet) rerum divinarum homini veritatem oſtendendo; eumque qui cooperetur illi, ſi voluerit, atque ad opera bona Deoque accepta, quibus ſalutem aſſequatur, incumbat, edocendo: non autem voluntatem, id eſt, qua obedire velit aut renuat ei, libertatem adimendo.

B Τὸ δὲ λέγειν τὰς παμμιάρες αἱρετικὰς, (ὡς κεῖται ἐν τῷδε τῷ κεφαλαίῳ) τὸν Θεὸν προορίζειν ἢ κατακρίνειν, μηδαμῶς εἰς τὰ ἔργα ἀποβλέποντα τῶν προοριζομένων ϗ κατακρινομένων, βέβηλον ϗ ἀνόσιον οἴδαμεν. ἐμάχετο γὰρ ἂν ἅτως ἡ γραφὴ πρὸς ἑαυτὴν, διὰ τῶν ἔργων τῇ πίςῳ διδάσκουσα τλῶ σωτηρίαν, ϗ τὸν Θεὸν μόνον αἴτιον ὑποτιθεμένη κατὰ μόνλω τλῶ φωτιτικλῷ χάριν, ἵνα μὴ προηγησαμένων ἔργων παρέχει, δεῖξαι τῷ ἀνθρώπῳ τλῶ τῶν θείων πραγμάτων ἀλήθειαν, ϗ δίδαξαι ὅπως ὅτῳ ἐπείγῃ συγκατατιθῆ εἰ βάλοιτο, ϗ ποιήσει τὸ ἀγαθὸν, ϗ ἄρεσον, ϗ ἅτω σωτηρίαν τυχεῖν· ὐκ ἀναιρεῖ τὸ θέλειν ἢ μᾶλλω θέλειν ὑπακῦσαι, ϗ μὴ ὑπακῦσαι αὐτῷ.

Sed & hominum ita ſimpliciter ac ſine cauſſa damnatorum auctorem ſtatuere divinam voluntatem, inſania quanta? quæ major Deo calumnia inferatur? quanta in ſupremum Numen injuria, quanta blaſphemia? quippe [a] intentatorem malorum non eſſe Deum, & omnium ex æquo ſalutem velle, ceu apud quem perſonarum acceptio nulla eſt, cognoſcimus: & his qui pravis voluntatis ſuæ moribus ac ſecundum impœnitens cor ſe ſe vaſa in contumeliam effecere, damnationem juſte decerni confitemur. Æternæ autem punitionis, immanitatis, duritiæ & inhumanitatis nuſquam, nuſquam dicimus auctorem eſſe Deum, ſuper uno peccatore pœnitentiam agente eſſe in cælo gaudium, aſſerentem. Abſit a nobis ita cogitare, nedum credere, quamdiu noſtri compotes ſumus; immo vero talia dicentes ac ſentientes anathemati ſempiterno ſubjicimus, & cunctis infidelibus pejores agnoſcimus.

C Ἀλλὰ ϗ τὸ τλῶ θείαν θέλησιν αἰτίαν εἶναι τῶν κατακεκριμένων ὅτως ἁπλῶς καὶ ἀναιτίως, ποίαν ὐκ ἔχει μανίαν; ποίαν ὐκ ἐπιφέρει κατὰ τῦ Θεῦ συκοφαντίαν, ϗ ποίαν εἰς τὸ ὕψος ῥ λαλεῖ ἀδικίαν, ϗ βλασφημίαν; ἀπείρατον μὲν γὰρ κακῶν τὸ θεῖον, ϗ πάντων ὡς ἴσα ἔθελον τλῶ σωτηρίαν, ὡς μὴ ἐχόσης χώραν τῆς προσωποληψίας παρ' αὐτῷ οἴδαμεν τοῖς βεβήλοις γενομένοις σκεύεσι διὰ μοχθηρὰν αὐτῶν πραίρεσιν, ϗ ἀμετανόητον καρδίαν, ὡς δίκαιον παραχωρεῖν τλῶ κατάκεισιν ὁμολογῦμεν. κολάσεως δ' αἰωνίε, ὠμότητός τε ϗ ἀπανθρωπίας αἴτιον, ὅποτε, ὅποτε φαμὲν τὸν Θεὸν, τὸν χαρὰν γίνεσθαι ἐν ὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ μετανοῦντι ἁμαρτωλῷ ἀποφλιάβμον· μὴ γένοιτο ἡμᾶς ὅτως ἢ πιςῦσαι, ἢ ἐνοῆσαι ἕως ἂν ἑαυτῶν ἐσμὲν· ἀναθέματι δὲ αἰωνίῳ καθυποβάλλομεν τὰς τὰ τοιαῦτα ϗ λέγοντας, ϗ φρονῦντας, ϗ χείρας πάντων ἀπίςων γινώσκομεν.

CAPITULUM IV.

ΟΡΟΣ δ'.

Credimus Deum in perſonis trinum, Patrem, Filium, & Spiritum ſanctum, viſibilium ac inviſibilium eſſe conditorem: inviſibilium quidem, quæ ſunt angelicæ virtutes, animæ rationales, & dæmones; (quanquam tales eos Deus non fecit, quales poſtea voluntate ſua facti ſunt:) viſibilium autem, quæ ſunt cælum & ea quæ ſub cælo ſunt. Quia vero natura bonus eſt Creator, valde bona fecit, quæcumque fecit, nec poteſt opifex eſſe malorum. Si quod vero malum, videlicet peccatum, quod contra divinam voluntatem fit, in homine vel dæmone

E Πιςεύομεν τὸν τελειοπόιητον Θεὸν, [a] τὸ πνεῦμα, τὸν υἱὸν, ϗ τὸ ἅγιον πνεῦμα, ποιητὴν εἶναι ὁρατῶν τε πάντων ϗ ἀοράτων· ϗ ἀόρατα μὲν τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις, ψυχάς τε λογικὰς, ϗ δαίμονας· (εἰ ϗ μὴ τοιύτυς τὺς δαίμονας, ὡς αὐτοὶ προαιρέσει ἴδια ὕστερον ἐγένοντο, ὁ Θεὸς πεποίηκεν·) ὁρατὰ δ' ὐρανὸν, ϗ τὰ ὑπ' ὐρανόν. ὅτι δὲ φύσει ἀγαθὸς ὁ ποιητὴς, ἐποίησε καλὰ λίαν πάντα ὅσα ἐποίησεν, ὐδὲ δύναται πότε κακῦ ποιητὴς εἶναι. εἰ δέ τι κακὸν, τ' αὐτὸν εἰπεῖν ἁμάρτημα, γινόμβον

[a] Lege, πατέρα.

ANNO CHRISTI 1672.

μῶν ἐναντίως τῇ θείᾳ θελήσει, ἔστιν ὅτε τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ τῷ δαίμονι· (ἁπλῶς γὰρ οὐ τῇ φύσει κακὸν ἔγνωμεν· οὐδαμῶς·) ἐκεῖνο ἢ τοῦ ἀνθρώπου, ἢ τοῦ διαβόλου εἶναι· κανὼν γάρ ἐστιν ἀληθὴς καὶ ἀδιάπλωτος, καθ' ὃν Θεὸν μηδαμῶς ἔναι δημιουργὸν, μήτε μὴν ὅλως δικαίῳ λόγῳ τοῦ Θεοῦ καταψηφίζεσθαι.

A deprehenditur; (ſimpliciter enim nullum in natura malum agnoſcimus:) hoc vel ab homine eſt, vel a diabolo. Vera quippe juxta ac firmiſſima eſt hæc regula, malum nec a Deo uſquam fieri, nec abſque injuria poſſe illi ullatenus adſcribi.

ANNO CHRISTI 1672.

ΟΡΟΣ ε'.

CAPITULUM V.

Πιστεύομεν πάντα τὰ ὄντα, εἴτε ὁρατὰ, εἴτε ἀόρατα ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ κυβερνᾶσθαι προνοίας· τὰ δὲ κακὰ, ἢ κακὰ, προωρίσθαι μὲν τὸν Θεὸν· καὶ προχωρεῖν, ἃ μὲν ὡς προνοητικῶν εἶναι τούτων, ἐπεὶ μηδὲ ποιητὴν. ἤδη γεγενημένα δὲ ἐφ' ὅτε ὑπάρξειεν πρός τι χρήσιμον ὑπὸ τῆς ἄκρας ἀγαθότητος, ἃ ποιήσης μὲν, ἐγκεντριζούσης δὲ πρὸς τὸ κρεῖττον ὡς οἴοντε ἐκείνοις. a ἐνθυμίζειν δὲ, ἀλλ' οὐκ ἐξετάζειν ὀφείλομεν τοῦ θείαν πρόνοιαν ἐν τοῖς ἀπορρήτοις, καὶ μηδ' ὅλως ἀποκαλυφθεῖσι κείμασι. τὰ μέντοι παρὰ τῇ θείᾳ γραφῇ παραδεδομένα περὶ αὐτῆς, ὡς σωτείνοντα πρὸς ζωὴν αἰώνιον, δεῖν ἡμᾶς ἀγνωμόνως ἀνερευνᾶν, καὶ ἑπομένως ταῖς πρώταις περὶ Θεοῦ ἐννοίαις ἀνενδοιάστως ἐκλαμβάνειν.

a Pro, ἐκμάζειν.

Credimus res omnes cum viſibiles, tum inviſibiles, ab Dei providentia gubernari; Deum vero mala ut præſciat & permittere ſtatuat, eorum tamen, qua mala ſunt, haud quaquam eſſe proviſorem, uti nec opificem. Ex iis vero quæ jam patrata ſunt, nonnihil ab ſumma bonitate utilitatis elici, quæ quidem ipſa non facit, ſed veluti ſurculum ad melius quidpiam illis inſerit. Hæc porro divinæ ſecreta providentiæ, ejuſdemque incomprehenſibilia mirari judicia debemus, non excutere. Quanquam & ea quæ apud ſacram ſcripturam nobis de illa tradita ſunt, ceu ad vitam æternam conducentia, bona mente perſcrutari, illaque proinde juxta præſtantiſſimas de Deo commentationes abſque hæſitatione interpretari debemus.

ΟΡΟΣ ς'.

CAPITULUM VI.

Πιστεύομεν τὸν πρῶτον ἄνθρωπον κτισθέντα ὑπὸ Θεοῦ ἐν παραδείσῳ πεπλωκέναι, ὅτε τῇ παειδῶν τοῦ θείαν ἐντολὴν, τῇ τοῦ ὄφεως ἀπατηλῇ συμβουλῇ ἐπειθάρχησε· καὶ ἀπ' τοῦδεν ἀναβλύσαι τοῦ προπατορικῷ ἁμαρτίᾳ τῇ διαδοχῇ, ὥστε μηδένα κατὰ σάρκα γεννᾶσθαι, ὃς τὸ φορτίον οὐκ ἐπιφέρει τοῦτο, καὶ τὰς καρπὰς αὐτῆς οὐκ αἰσθάνεται, ἐν τῷ νῦν αἰῶνι. καρπὰς δὲ φαμὲν καὶ φορτίον, ἃ τοῦ ἁμαρτίαν, οἷον ἀσέβειαν, βλασφημίαν, φόνον, παιδεραστείαν, μοιχείαν, πορνείαν, ἔχθος, καὶ εἴ τι ἕτερον ὑπὸ μοχθηρᾶς προαιρέσεως ἐναντίον τῇ θείᾳ θελήσει γίνεται, οὐκ ὑπὸ φύσεως πολλοὶ γὰρ τῶν τε προπατόρων ἐν προφητῶν καὶ ἕτεροι μυρίοι ὅσοι τῶν ἐν τῇ σκιᾷ, καὶ τῇ ἀληθείᾳ, ὅ τε θεῖος πρόδρομος, καὶ καθ' ὑπεραίρετον λόγον ἡ τοῦ Θεοῦ λόγου μήτηρ, καὶ ἀεὶ παρθένος Μαρία, τῶν τοιούτων καὶ τῶν ὁμοίων τούτοις πλημμελημάτων οὐκ ἐπειράσθησαν· ἀλλ' ἅπερ ὡς ποινὴν τῷ ἀνθρώπῳ διὰ τοῦ παράβασιν δέδωκεν ἡ θεία δικαιοσύνη, οἷον ἱδρῶτας τῶν πόνων, θλίψεις, σωματικὰς ἀσθενείας, ὠδῖνας τοῦ τίκτειν, καὶ τέως τὸ ζῆν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐπιπόνως, καὶ πελάγιον, τὸν σωματικὸν θάνατον.

Credimus primum hominem a Deo creatum in paradiſo deliquiſſe, cum poſthabito Dei præcepto, doloſæ ſuaſioni ſerpentis aſſenſit; indeque originale peccatum ceu hereditarium profluxiſſe: quatenus carnali propagatione hunc in mundum nemo prodeat, quin hujus & onus ſecum adferat, & fructus perſentiat. Hos porro fructus, hoc onus, nequaquam peccatum intelligimus, videlicet impietatem, blaſphemiam, homicidium, ſodomiam, adulterium, fornicationem, ſimultates, & ſi quid aliud divinæ contrarium voluntati ab volùntate prava, non autem a natura, committitur. Cum & Patriarchæ & Prophetæ non pauci, aliique mille non modo ſub legis umbra, ſed etiam ſub veritate gratiæ, uti divinus Præcurſor, atque in primis Verbi divini Mater ac ſemper Virgo Maria, nec ullam experti ſint ad iſta aut hujuſmodi peccata tentationem: at ea dumtaxat quæ divina juſtitia homini ceu pœnam inflixit, nimirum ſudores laborum, ærumnas, corporis infirmitates, dolores in partu, denique vitam in terra laborioſam, &, quod cumulus eſt omnium, mortem corporalem.

ANNO CHRISTI 1672

CAPITULUM VII.

Credimus Filium Dei Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum exinaniviſſe ſemetipſum, id eſt, humanam carnem in propriam aſſumpſiſſe perſonam, Mariæ ſemper Virginis in utero de Spiritu ſancto conceptum & incarnatum: item abſque ullo matris labore aut dolore, aut Virginitatis ejus læſione natum: paſſum, ſepultum; hunc que die tertia ſecundum Scripturas glorioſum reſurrexiſſe, in cælum aſcendiſſe, & a dextris Dei Patris conſidere: atque ad vivos mortuoſque judicandos exſpectamus adventurum.

CAPITULUM VIII.

Credimus Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum ſolum eſſe mediatorem, ſeque ipſum dediſſe pretium pro multis, ac per proprium ſanguinem Deum inter & homines feciſſe reconciliationem. Quin & ſollicitum ſuorum eſſe advocatum, ac pro peccatis noſtris propitiationem. Ad deferendas vero apud ipſum orationes ac petitiones noſtras, interceſſores dicimus eſſe ſanctos; ac præ omnibus immaculatam ejuſdem Verbi divini Matrem; necnon & ſanctos angelos, quos cuſtodiæ noſtræ ſcimus eſſe præpoſitos; Apoſtolos, Prophetas, Martyres, ſanctos denique omnes, quos ceu fideles ſervos ſuos ille glorificavit: in quibus epiſcopos & ſacerdotes, tanquam Dei altare circumſtantes, ceteroſque homines juſtos virtutibus eximios numeramus. Enimvero orandum eſſe pro invicem, multumque valere juſti deprecationem, ac ſanctos a Deo audiri magis quam peccatores, ſacris e paginis didicimus. Non ſolum autem eos qui etiamnum in terris agunt, ſanctos, noſtros apud Deum oratores & mediatores eſſe credimus; ſed & poſt mortem maxime, quando, explicatis ænigmatis, ſanctiſſimam Trinitatem clare contemplantur, cujus & infinito in lumine ea quæ apud nos geruntur agnoſcunt. Quemadmodum enim Prophetas mortale corpus geſtantes, ea ſciviſſe quæ in cælo fiunt, non dubitamus, unde & futura vaticinabantur; ita & angelos, & æquatos angelis ſanctos in infinito Dei lumine videre noſtra non modo non ambigimus, at etiam firmiter credimus & confitemur.

CAPITULUM IX.

Credimus neminem ſine fide ſalvari: fidem autem appellamus, rectiſſimam quæ in nobis eſt de Deo rebuſque divinis perſuaſionem: quæ quidem operans per caritatem, id eſt, per divinorum mandatorum obſervationem, juſtificat nos per Chriſtum, & ſine qua impoſſibile eſt placere Deo.

ANNO CHRISTI 1672

ΟΡΟΣ ζ'.

Πιστεύομεν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν κένωσιν ὑποστῆναι, τοῦτ' ἔστιν, ὅτι τῇ ἰδίᾳ ὑποστάσει τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα προσειληφέναι ἐκ πνεύματος ἁγίου, ὅτι τῇ γαστρὶ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας συλληφθέντα καὶ ἀνθρωπήσαντα· γνησθέντα χωρὶς τοῦ δῦναι πόνον ἢ ὠδῖνας τῇ ἰδίᾳ κατὰ σάρκα μητρὶ, ἢ τὴν παρθενίαν αὐτῆς διαφθεῖραι· παθόντα, ταφέντα, ἀνασάντα ὅτι δόξῃ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφὰς, ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξίων τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς, ὃν καὶ προσδοκῶμεν ἐλεύσόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς.

ΟΡΟΣ ή.

Πιστεύομεν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν μόνον μεσίτην γεγονέναι, καὶ δόντα ἑαυτὸν λύτρον περὶ πάντων, τὴν καταλλαγὴν διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος πεποιηκέναι ἀναμέσον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καὶ αὐτὸν κηδόμενον τῶν ἰδίων εἶναι παράκλητον, καὶ ἱλασμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. ὃν ταῖς πρὸς αὐτὸν μύσται ἐντεύξεσι, καὶ αἰτήσεσιν εἶναι προσβάτας τὰς ἁγίας φαμὲν, καὶ πρὸ πάντων τὴν παναχράντον μητέρα αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ Λόγου· τούς τε ἁγίους ἀγγέλους, οὓς καὶ προστάτας ἡμῶν οἴδαμεν, ἀποστόλους, προφήτας, μάρτυρας, ὁσίους, καὶ πάντας οὓς ἐκεῖνος ἐδόξασεν ὡς πιστοὺς αὐτοῦ θεράποντας· οἷς συναγελαζόμεθα καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ ἱερεῖς, ὡς περιεστοιχισμένους τῷ θείῳ θυσιαστηρίῳ, καὶ τοὺς ἀρετῇ διαφέροντας δικαίους ἄνδρας. δύνασθαι γὰρ ὑπὲρ ἀλλήλων, καὶ πολὺ ἰσχύειν τοῦ δέησιν τοῦ δικαίου· καὶ μᾶλλον ἀκούειν τὸν Θεὸν τοῦ ἁγίου, ἢπερ τοῦ ἐν ἁμαρτίαις ἐγκαλινδουμένου, ἐκ τῶν ἱερῶν διδασκόμεθα λογίων. ἃ μόνον δὲ ἔτι ὄντας ἐν τῇ παροικίᾳ τοὺς ἁγίους μεσίτας, καὶ πρεσβάτας ἡμῶν πρὸς Θεὸν ὁμολογοῦμεν, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον μάλιστα· ὅτε καὶ τῶν ἐσόπτρων λυθέντων, καθαρῶς ἐποπτεύουσι τοῦ ἁγίαν τριάδα, τὸ ἄπειρον ἐκείνης φῶς τούτων ἐν τῷ νῷ τίθησι τὰ ἡμέτερα. ὡς γὰρ τοὺς προφήτας ἐν τῷ αἰθητῷ ὄντας σώματι οἶδε ἀμφιβάλλομεν εἰδέναι τὰ ἐν οὐρανῷ, δι' ὧν τὰ μέλλοντα ἐχρησμῳδοῦν· οὕτω καὶ τοὺς ἀγγέλους, καὶ τοὺς ὡς ἀγγέλους ἠγιωμένους ἁγίους εἰδέναι τὰ ἡμέτερα τῷ ἀπείρῳ τοῦ Θεοῦ φωτὶ οὐ διστάζομεν· ἀλλὰ μᾶλλον ἐνδοιάστως πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν.

ΟΡΟΣ θ'.

Πιστεύομεν μηδένα σώζεσθαι ἄνευ πίστεως. καλοῦμεν δὲ πίστιν τὴν οὖσαν ἐν ἡμῖν ὀρθοτάτην ὑπόληψιν περὶ Θεοῦ καὶ τῶν θείων, ἥτις ἐνεργουμένη διὰ τῆς ἀγάπης, τὰ κατ' αὐτὸν εἰπεῖν διὰ τῶν θείων ἐντολῶν, δικαιοῖ ἡμᾶς παρὰ Χριστοῦ, καὶ ταύτης ἄνευ τῷ Θεῷ ἀδύνατον ἀρεσθῆναι.

ΟΡΟΣ

ANNO CHRISTI 1672.

ΟΡΟΣ ί.

CAPITULUM X.

ANNO CHRISTI 1672.

Πιστεύομεν τὴν λεγομένην, μᾶλλον δὲ τὴν ὄντως ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν, εἰς ἣν καὶ πιστεύειν δεδιδάγμεθα, πάντας τοὺς ἐν Χριστῷ πιστοὺς καθόλου περιέχειν. οἵτινες δηλονότι εἰσέτι καὶ νῦν ἐν τῇ παροικίᾳ ὄντες, οὐκ ἐφθασαν ἐν τῇ πατρίδι ἀποδημῆσαι. μηδαμῶς δὲ συγχεόμεν τὴν ἐν τῇ παροικίᾳ ταύτην ἐκκλησίαν τῇ ἐν τῇ πατρίδι, διὰ τὸ εἶναι τυχὸν, ὡς φασί τινες τῶν αἱρετικῶν, καὶ τῶν δύο τὰ μέλη ποτόβατα τοῦ ἀρχιποίμενος Θεοῦ, καὶ καθαγιάζεσθαι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου πνεύματος· ἄτοπον γὰρ ἅμα καὶ ἀδύνατον. ἐπειδὴ ἡ μὲν ἔτι πυκτεύει, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐστὶν· ἡ δὲ τροπαιοφορεῖ, καὶ ἐν τῇ πατρίδι ἀποκάτεστη, καὶ τὸ βραβεῖον εἴληφεν. ἡμῖνος καθολικῆς ἐκκλησίας, ἐπειδὴ θνητὸς ἄνθρωπος καθόλου, καὶ ἀίδιος κεφαλὴ εἶναι ἀδύνατον, αὐτὸς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἐστι κεφαλὴ, καὶ αὐτὸς τὰς οἰκίας ἔχων ἐν τῇ τῆς ἐκκλησίας κυβερνήσει, πηδαλιοῦχεῖ διὰ τῶν ἁγίων πατέρων. καὶ διὰ τοῦτο ταῖς κατὰ μέρος ἐκκλησίαις, κυρίως οὔσαις ἐκκλησίαις, καὶ ὑπὸ κυρίως μελῶν σωτηρίαν ἐχούσαις, ἡγεμόνας, καὶ ποιμένας, καὶ ὅλως οὐκ ἐν καταχρήσει, ἀλλὰ κυρίως ἀρχὰς καὶ κεφαλὰς, τοὺς ἐπισκόπους ἔθηκε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· εἰς τὸν τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἀρχηγὸν καὶ πλειστῶν ἀφορῶντας, καὶ εἰς αὐτὸν τὴν ἐνέργειαν τῆς κατὰ τὸν κεφαλὴν χορηγίας ἀναβιβάζοντας δηλονότι.

Credimus ecclesiam nomine quidem, magis autem re ipsa sanctam, catholicam & Apostolicam, in quam & credere docti sumus, omnes prorsus in Christo fideles comprehendere: eos videlicet, qui ad patriam nondum pervenere, sed etiamnum peregrinantur in terris. Nequaquam vero hanc quæ in via, cum ea quæ in patria est, ecclesiam confundimus; quamvis (uti & quidam loquuntur hæretici) gregis divini pars utraque sub eodem sit Archipastore Deo, & ab eodem sancto Spiritu sanctificetur. Id enim absurdum juxta ac impossibile, cum altera quidem adhuc in via militet, altera bravium acceperit, & in patria collocata triumphet. Hujus autem catholicæ ecclesiæ, cum hanc universe atque in æternum regere mortalis homo non possit, caput est ipse Dominus noster Jesus Christus, cujus & clavum ipse tenens, hanc sanctorum Patrum ministerio gubernat: ac singulis propterea ecclesiis, quæ vere ecclesiæ sunt, atque ejus inter membra vere locum obtinent, præpositos & pastores, qui nequaquam abusive, sed verissime capitum instar illis præsint, episcopos Spiritus sanctus posuit. Qui quidem in auctorem & consummatorem nostræ salutis adspiciant, & ad eum hanc, quam pro ratione capitum impendunt, operam referant.

Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἀσεβειῶν, ἔδοξε καὶ τοῦτο τοῖς Καλουίνοις, ὅτι τυχὸν τ' αὐτόν ἐστιν ἱερεὺς ἁπλῶς καὶ ἀρχιερεύς· καὶ δυνατὸν μὴ εἶναι ἀρχιερέα καὶ διά τινων ἱερέων τὴν ἐκκλησίαν κυβερνᾶσθαι· καὶ οὐκ ἀρχιερεὺς, ἀλλὰ καὶ ἱερεὺς δύναται χειροτονεῖν ἱερέα, καὶ πλείονας ἱερεῖς χειροτονεῖν ἀρχιερέα· καὶ ταύτης τῆς κακεντρεχίας κοινωνὸν εἶναι μεγαλορρήμονοῦσι καὶ τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν· ὃ ἕνεκα καὶ τὸ δέκατον κεφάλαιον συγγέγραπται Κυείλλῳ· φαμὲν * πλατύτερον, καὶ τὴν ἄνωθεν ἐπικρατήσασαν γνώμην, τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ.

Quod vero ad impietates cetéras addidere Calviniſtæ, non alium esse episcopi, quam sacerdotis gradum, possèque absque episcopis ecclesiam esse, & ab quibusdam sacerdotibus gubernari; item non ab episcopo dumtaxat, sed etiam ab sacerdote posse sacerdotem ordinari; quin & a pluribus sacerdotibus, episcopum: atque ejusdem impietatis consciam esse deblaterant Orientalem ecclesiam; (qua utique de causa caput decimum ab Cyrillo conscriptum est:) id totum, uti jam in superioribus probatum est, ab ipsa dicimus esse prorsus alienum.

Ὅτι τὸ τοῦ ἐπισκόπου ἀξίωμα ὕτως ἐστὶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγκαῖον, ὥστε χωρὶς αὐτοῦ μὴ δύνασθαι μήτε ἐκκλησίαν, μήτε χριστιανόν τινα ἢ εἶναι, ἢ ὅλως λέγεσθαι. αὐτὸς γὰρ ὡς ἀποστολικὸς διάδοχος, τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἐκείνῳ παρὰ τοῦ κυρίου εἰς τὸ δεσμεῖν τε καὶ λύειν, χειρῶν ἐπιθέσει, καὶ ἐπικλήσει τοῦ παναγίου πνεύματος ἀλληλοδιαδόχως λαβὼν, ζῶσά ἐστι εἰκὼν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ μετέχει πληρεστάτη ἐνεργείας τοῦ τελεταρχικοῦ πνεύματος, πηγὴ πάντων τῶν μυστηρίων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, δι' ὧν σωτηρίας ἐπιτυγχάνομεν. ὕτω δὲ αὐτοῦ τὸ ἀναγκαῖον ἐνοῦμεν ἐν

Verumenimvero ita necessarium esse dicimus episcopatum, ut eo submoto, neque ecclesia, neque Christianus aliquis esse aut dici possit. Quippe Apostolorum successor episcopus, impositione manuum, & sancti Spiritus invocatione, datam sibi a Deo ex successione continua ligandi solvendique potestatem cum acceperit, viva Dei imago est in terris, & auctoris sacrorum Spiritus operationis participatione plenissima, fons omnium ecclesiæ catholicæ sacramentorum, quibus ad salutem pervenimus. Porro quam homini respiratio, & sol mundo, tam necessarius

ANNO CHRISTI 1672.

in eccleſia nobis videtur epiſcopatus. Unde & ad epiſcopalis dignitatis encomium, pulcre nonnulli dixere: Quod Deus in cæleſti primogenitorum eccleſia eſt, & ſol in mundo, hoc in ſua quemlibet eccleſia epiſcopum obtinere: utpote qui gregem ſuum illuſtret, foveat, & Dei templum efficiat.

A τῇ ἐκκλησίᾳ ὡς ὁ τὸ ἀνατολῶ, ὁ ὁ τῷ κόσμῳ τὸν ἥλιον. ὅθεν καί τισι κομψῶς πρὸς ἔπαινον τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος εἴρηται· ὅτι Θεὸς ὁ τῇ οὐρανίῳ τῶν πρωτοτόκων ἐκκλησίᾳ, ὁ ἥλιος ὁ τῷ κόσμῳ, τοῦτο ἕκαστος ἀρχιερεὺς ὁ τῇ κατὰ μέρος ἐκκλησίᾳ, ὡς δι' ὃ τὸ ποίμνιον λαμπρύνεται, θάλπει, καὶ ναὸς Θεοῦ γίνεται.

ANNO CHRISTI 1672.

Tranſiiſſe autem ſucceſſione continua ad nos uſque magnum epiſcopatus ſacramentum & dignitatem, manifeſtum. Cum enim dixerit Dominus, futurum ſe nobiſcum uſque ad conſummationem ſæculi; ut aliis nobiſcum ſit gratiæ beneficiorumque ſuorum modis, præſtantiori tamen modo per ſacram epiſcopatus poteſtatem nobiſcum eſt, in nobis habitat, & per ſacra myſteria nobis unitur, quorum primus miniſter eſt epiſcopus, immo & per Spiritum ſanctum auctor ſacrorum conſtitutus; neque hæreſi ſuccumbere nos permittit. Propterea Damaſcenus quarta ad Africanos epiſtola, dixit univerſam eccleſiam fuiſſe epiſcopis abſolute commiſſam: & Clementem primum, Romæ epiſcopum, & Evodium Antiochiæ, & Marcum Alexandriæ, Petri ſucceſſores fuiſſe nemo non confitetur. Item & divus Andreas Stachym in throno Conſtantinopolitano ſuum in locum ſuffecit. Item in hac magna civitate ſancta Jeruſalem Jacobum ipſe Dominus conſtituit; Jacobo deinde alter, & huic deinceps alter, ad nos uſque ſucceſſit. Unde & Tertullianus epiſtola ad Papianum, epiſcopos omnes Apoſtolorum vocat ſucceſſores. Horum denique ſucceſſionem & Apoſtolicam dignitatem juxta ac poteſtatem Euſebius quoque Pamphili epiſcopus, & omnes prorſus Patres, quos hic recenſere ſupervacaneum eſſet, conteſtantur; & communis ac prima eccleſiæ catholicæ vel naſcentis conſuetudo confirmat.

Οτι δὲ ἀλληλοδιαδόχως τὸ τῆς ἐπισκοπικῆς μέγα μυστήριον, καὶ ἀξίωμα δίδοται μέχρις ἡμῶν, φανερόν. ὁ γὰρ κύριος εἰπὼν εἶναι μεθ' ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, εἰ καὶ κατ' ἄλλους τρόπους χάριτος, καὶ θείων δωρεημάτων ὅτι μεθ' ἡμῶν, ἀλλ' οὖν κυριωτέρῳ τρόπῳ διὰ τῆς ἐπισκοπικῆς τελεταρχίας οἰκοῦται ἡμᾶς καὶ σώζει ἡμῖν, καὶ διὰ τῶν ἱερῶν μυστηρίων ἕνωται ἡμῖν, ὧν πρωτουργός ἐστι καὶ τελετάρχης διὰ τοῦ πνεύματος ὁ ἐπίσκοπος· καὶ οὐκ ἐᾷ αἱρέσει ὑποπεσεῖν. καὶ διὰ τοῦτο καὶ Δαμασκηνὸς τετάρτῃ ἐπιστολῇ πρὸς Αφρικάνους ἔλεγε τῶν καθόλου ἐκκλησίαν τοῖς ἐπισκόποις χρηματικῶς ἐπιτραφθαι· ὁ Κλήμης πρῶτος Ρωμαίων ἐπίσκοπος, ὁ Εὐόδιος ὁ Αντιοχείας, καὶ Μάρκος ὁ Αλεξανδρείας, Πέτρου διάδοχοι ὁμολογοῦνται. ὁ Στάχυς ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ ὁ θεῖος Ανδρέας ἀντ' ἐκείνου καθίστησι, καὶ ὁ τῇ μεγάλῃ ταύτῃ ἁγίᾳ πόλει Ιερουσαλὴμ ὁ μὲν κύριος Ιάκωβον ποιεῖ, μετὰ δὲ Ιάκωβον ἕτερος ἐγχύεται, ὁ μετ' ἐκεῖνον ἕτερος ἄχρις ἡμῶν· καὶ διὰ τοῦτο καὶ Τερτυλλιανὸς ὁ τῇ πρὸς Παπιανὸν ἐπιστολῇ πάντας τοὺς ἐπισκοπικοὺς διαδόχους καλεῖ. τούτων τὴν διαδοχὴν καὶ τὴν ἀποστολικὴν ἀξίαν καὶ ἐξουσίαν καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου μαρτυρεῖ, ὁ ἁπλῶς οἱ πατέρες μαρτυροῦσιν, οὓς παρεῖναι ἐκ περιττοῦ ἐλέγχειν. καὶ ἡ κοινὴ καὶ ἀρχαιοτάτη τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας συνήθεια βεβαιοῖ.

Superiorem verò eſſe ſimplici ſacerdotio pontificiam dignitatem, vel inde liquet, quod ſacerdotem conſecret epiſcopus, non vero ab ſacerdote, ſed a duobus tribuſve Pontificibus, juxta Apoſtolorum canones, epiſcopus conſecretur. Et ſacerdos quidem eligitur ab epiſcopo: epiſcopus vero nequaquam ab ſacerdotibus ſive presbyteris, neque etiam ab ſæculi principibus, quantacumque virtute eximiis, eligitur; ſed ab illius eccleſiæ conventu, quæ metropolis eſt provinciæ, in qua urbs illa eſt, cui is qui conſecrandus eſt, deſtinatur; vel certe ab hujus provinciæ ſynodo, in qua opus eſt

Οτι δὲ διαφέρει τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα τοῦ ἁπλῶς ἱερέως, δῆλον· ὁ γὰρ ἱερεὺς χειροτονεῖται ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, ἐπίσκοπος δὲ οὐ χειροτονεῖται ὑπὸ ἱερέως, ἀλλ' ὑπὸ δύο ἢ τριῶν ἀρχιερέων, ὡς ὁ ἀποστολικὸς βούλεται κανών· καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, ὁ δὲ ἀρχιερεὺς οὐκ ἐκλέγεται ὑπὸ τῶν ἱερέων, οὔτου πρεσβυτέρων, οὔτ' ἐκλέγεται ὑπὸ πολιτικῶν ἀρχόντων, κἂν ἐν ἀρετῇ διαφέρωσιν· ἀλλ' ὑπὸ τῆς συνόδου τῆς ἀνωτάτω ἐκκλησίας τοῦ κλίματος ἐκείνου, ἐν ᾧ κεῖται ἡ πόλις ἡ δεξομένη τὸν χειροτονηθησόμενον, ἢ τυλάχιστον ὑπὸ τῆς συνόδου τῆς ἐπαρχίας ἐκεί-

ANNO CHRISTI 1672.

σεως, ὃν ᾧ δεῖ γίνεσθαι τὸν ἐπίσκοπον. εἰ- A
δέποτε δὲ ἡ πόλις ἐκλέγοι, ἀλλ' οὐκ ἀνάλως· ἡ
γὰρ ἐκλογὴ τῇ συνόδῳ ἀναφέρεται, καὶ εἰ μὴ δόξοι
ταύτην κατὰ κανόνας καλῶς ἔχειν, ὁ ἐκλε-
χθεὶς προβάλλεται διὰ τῆς χειροθεσίας μὴ τῶν
ἐπισκόπων, τῇ ἐπικλήσει καὶ τῇ παναγίᾳ πνεύ-
ματος· εἰ δὲ μή, ὃν βέλεται ἡ συνόδος, ἐκεί-
νῳ καὶ προβιβάζεται. καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς εἰς
ἑαυτὸν σώζει τιμὴν ἔλαβεν ἐξουσίαν καὶ χάριν
τῆς ἱερωσύνης, ὁ ἐπίσκοπος δὲ καὶ ἑτέροις μετα-
δίδωσι· καὶ ὁ μὲν ἤδη λαβὼν τὸ τῆς ἱερωσύνης
ἀξίωμα ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, βάπτισμα μόνον
τελεῖ τὸ ἅγιον, καὶ ἔλαιον· ἱερουργεῖ τιμὴν
ἀναίμακτον θυσίαν, καὶ μεταδίδωσι τῷ λαῷ τὸ
παναγιον σῶμα, καὶ αἷμα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ· χρίει τοὺς βαπτιζομένους τῷ ἁγίῳ μύ-
ρῳ, στεφανοῖ τοὺς κατὰ νόμον γαμοῦντας εὐσε-
βεῖς, εὔχεται ὑπὲρ τῶν ἀσθενῶν, καὶ ὑπὲρ πά-
σης σωτηρίας καὶ ἀληθείας ἐπιγνώσεως πάντων
ἀνθρώπων· ἐξαιρέτως δὲ ὑπὲρ τῆς τῶν εὐσεβῶν
ζώντων καὶ τεθνεώτων ἀφέσεως καὶ συγχωρήσεως τῶν
ἁμαρτιῶν. εἰ δὲ καὶ δοκιμῇ καὶ ἀρετῇ διαφέροι λα-
βὼν ἐξουσίαν παρὰ τοῦ ἐπισκόπου διορθοῖ τοὺς
παρὸς αὐτὸν ἐρχομένους εὐσεβεῖς, καὶ εἰς τιμὴν πρὸς B
κτῆσιν τῆς οὐρανίου βασιλείας ὁδὸν ποδηγετεῖ,
καὶ κήρυξ τοῦ ἱεροῦ προχειρίζεται εὐαγγελίου. ὁ C
δὲ ἀρχιερεὺς καὶ τούτων ἁπάντων διάκονός ἐστιν,
ἐπειδὴ αὐτός ἐστιν, ὡς εἴρηται, πηγὴ τῶν θείων
μυστηρίων καὶ χαρισμάτων διὰ τοῦ ἁγίου πνεύμα-
τος· καὶ τὸ ἅγιον μύρον μονώτατος ἐπιτελεῖ.
καὶ αἱ χειροτονίαι πάντων τῶν ἐν τῇ ἐκκλη-
σίᾳ τάξεων καὶ βαθμῶν τοῦτο ἐστὶν ἴδιαι· καὶ κα-
τὰ πρῶτον καὶ ὑπέρτερον λόγον ἔστος δεσμεῖ, καὶ
λύει· καὶ Θεῷ ἡ κρίσις ἀπόδεκτος, ὡς ὁ κύ-
ριος εἶπεν. καὶ τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον διδάσκει,
καὶ τῆς εὐσεβοῦς ὑπερμαχεῖ πίστεως· καὶ τοὺς παρα-
κύοντας ὡς ἐθνικοὺς καὶ πλώνας τῆς ἐκκλησίας
ἀποδιώκει· καὶ τοὺς αἱρετικοὺς ἀφορισμῷ καὶ ἀνα- D
θέματι καθυποβάλλει· καὶ τιμὴν ψυχὴν αὐτοῦ τί-
θησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. ἐξ ὧν καταφανές
ἐστιν ἀναντιῤῥήτως διαφέρειν τὸν ἐπίσκοπον τοῦ ἁ-
πλῶς ἱερέως, καὶ πλὴν αὐτοῦ μὴ δυναμένους πά-
ντας τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ ἱερεῖς ἐκκλησίαν Θεοῦ ποι-
μάναι, ἢ ὅλως κυβερνῆσαι.

Ἀλλὰ καλῶς λέγεταί τινι τῶν πατέρων, ὁ
ῥάδιον αἱρετικὸν ἄνδρα σωφρονῆσαι. καταλι-
πόντες γὰρ ὅτι τὴν ἐκκλησίαν, ἐξεπλεύσθησαν
ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ οὐκ ἔμεινεν ἐκεί-
νοις σώφρωσις, ὅπου φῶς, ἀλλὰ σκότος καὶ πώρω-
σις. εἰ γὰρ μὴ τοιοῦτοι πεπόνθασιν, οὐκ ἂν πρὸς E
τὰ φανερώτατα ἀντιτείνοιντο ἐξ ὧν ἐστι, καὶ τὸ
τῆς ἐπισκοπικῆς μέγα ὄντως μυστήριον ὑπὸ τῆς
γραφῆς διδασκόμενον, ὑπότε πάσης ἐκκλησια-
στικῆς ἰσορίας καὶ συγγραφῆς ἁγίων συγγραφομέ-
νου τε, καὶ μαρτυρούμενον, καὶ ὑπὸ τῆς καθολι-
κῆς ἐκκλησίας ἀεὶ γινόμενόν τε καὶ ὁμολογού-
μενον.

episcopum consecrari. Sin vero & civitas A
elegerit; at non una electum statuit: etenim ad synodum defertur electio: quam si canonicam illa duxerit, impositione manuum episcoporum, & sancti Spiritus invocatione, qui electus est, episcopus ordinatur: sin minus, quemcumque synodus ipsa voluerit, eidem civitati episcopum præficit. Rursum quam sacerdotii potestatem & gratiam sacerdos accepit, in se ipso conservat; episcopus vero ceteris impertitur: Et ille quidem sacerdotali dignitate ab episcopo initiatus, tantummodo baptismum, extremamque administrat Unctionem, in- B cruentum offert sacrificium, & Domini nostri Jesu Christi corpus & sanguinem populo distribuit: oleo sancto baptizatos ungit, fideles legitime nubentes coronat, orat pro infirmis, utque omnes salvi fiant homines, & ad veritatis agnitionem perveniant, deprecatur. Si verò experientia & virtute præstiterit, facta sibi ab episcopo potestate, venientes ad se fideles emendat, eisque ad cælestis regni possessionem viam ostendit, atque sancti evangelii prædicator initiatur. Episcopus autem horum omnium & ipse quidem minister est, utpote qui divinorum mysteriorum, gratiarumque fons per Spi- C ritum sanctum, uti jam diximus, existat: sed Chrisma solus ille conficit, & omnium, qui in ecclesia sunt, ordinum gradus conferre muneris ejus est: atque ex primaria potestate, excellentiorique modo ipse ligat & solvit, sententiam ejus approbante Deo, uti & Dominus spopondit. Insuper evangelii magister ipse est, ac pro fide orthodoxa decertat: & audire renuentes, seu ethnicos & publicanos ab ecclesia ejicit, hæreticosque excommunicationi & anathemati subjicit, ac denique suam pro ovibus animam ponit. Ex quibus evidenter & invictissime constat, sacerdoti simpliciter præstare episcopum; quo deficiente, nec omnes qui in mundo sunt sacerdotes, pascere ecclesiam possunt, nec omnino gubernare. D

At enim, ut rectè quidam Patrum ait, haud ita facile hæreticorum quempiam reperias sapientem. Cum enim ab ecclesia illi defecerint, ab eis sanctus etiam Spiritus abscessit; & omnis intelligentiæ ac luminis expertes facti, tenebris & cæcitate sunt involuti. Id enim ipsis ni contigisset, haudquaquam rebus ita obniterentur apertissimis, cujusmodi profecto magnum episcopatus sacramentum est, quod scriptura nobis indicit, quod omnia annalium ecclesiasticorum monumenta & sanctorum scripta contestantur, quod denique catholica ecclesia nunquam non credidit, & sine intermissione tenuit. E

ANNO CHRISTI 1672.

ANNO CHRISTI 1672.

CAPITULUM XI.

Credimus eccleſiæ catholicæ membra eſſe omnes ac ſolos fideles, eos nimirum qui Salvatoris Chriſti fidem, ab ipſo quidem Chriſto, & ab Apoſtolis, nec non & ab ſanctis ſynodis œcumenicis traditam, firma mente ſervant illibatam, ut omnium forte nonnullos contingeret reos eſſe peccatorum. Neque enim ab eccleſia judicarentur fideles in peccatis viventes, niſi ejuſdem eſſent & membra. Atqui & hos eccleſia judicat, & ad pœnitentiam adhortatur, & peccatis etiamnum contaminatos ad præceptorum ſalutarium exercitium dirigit: ſemperque eccleſiæ catholicæ membra illi ſunt & agnoſcuntur, quandiu in infidelitatem lapſi non fuerint, ſed catholicam atque orthodoxam fidem profiteantur.

CAPITULUM XII.

Credimus ab Spiritu ſancto erudiri catholicam eccleſiam, quippe verus conſolator ipſe eſt, quem ad docendum fideles veritatem, expellendaſque eorum e mentibus tenebras, Chriſtus a Patre mittit. Porro haudquaquam immediate, ſed per ſanctos patres, & eccleſiæ catholicæ præpoſitos, eccleſiam ipſam doctrina ſancti Spiritus illuminat. Quemadmodum enim verbum ſancti Spiritus ſacra ſcriptura eſt & dicitur; non quod ab ipſo immediate, ſed per Apoſtolos & prophetas fuerit enunciata; ita & ab vivifico Spiritu docetur quidem eccleſia; ſed medio ſanctorum Patrum doctorumque magiſterio: (quibus ſanctæ ſynodi œcumenicæ, regulæ inſtar exſtitere; quod millies dixero:) ac propterea delinquere aut aliquatenus errare, aut aliquando pro veritate mendacium eligere catholicam eccleſiam non poſſe, nedum cenſemus, at etiam idipſum ceu verum ac certiſſimum conſtanter profitemur. Etenim per ſanctos patres ac præpoſitos fideliter adminiſtrantes jugiter operans Spiritus ſanctus omnem quemcumque ab eccleſia removet errorem.

CAPITULUM XIII.

Credimus non ſola fide, ſed ea tantum quæ per caritatem operatur, id eſt, fide atque operibus hominem juſtificari. Quod vero Chriſti juſtitiam fides inſtar manus apprehendat, nobiſque pro adeptione ſalutis applicet, ab omni pietate longiſſime eſſe cenſemus. Enimvero omnium eſſet hujuſmodi fides, unde & ad ſalutem nemo non perveniret; quod aper-

ANNO CHRISTI 1672.

ΟΡΟΣ ιά

Πιστεύομεν μέλη τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας εἶναι πάντας καὶ μόνους τοὺς πιστούς, τοὺς τῷ τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ δηλαδὴ ἀμώμητον πίστιν (ὑπό τε ἐκείνου τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν ἀποστόλων, καὶ τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων δεχθεῖσαν) ἀδιαλείπτως φρουροῦντας, κἂν καί τινες ἐξ αὐτῶν ἁμαρτίαις παντοίαις ὑποδύνοι εἶεν. εἰ γὰρ μὴ ὧν μέλη τῆς ἐκκλησίας, οἱ πιστοὶ μὴν, ἁμαρτίαις δὲ συζῶντες, οὐκ ἂν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐκείνοντο· νουθετοῦμενοι δὲ κελεύμενοι ὑπ' αὐτῆς, εἴς τε μετάνοιαν προσκαλούμενοι, καὶ εἰς τὸ τείβον τῶν σωτηρίων ἐντολῶν ποδηγετούμενοι, κἂν ἔτι ἁμαρτίαις ῥυπαίνοιντο, μόνον δι' αὐτὸ τοῦτο ὅτι οὐ πεπλώκασιν εἰς ἀπόγνωσιν, καὶ ὅτι τῆς καθολικῆς καὶ ἀσεβοῦς ἀντέχονται πίστεως, μέλη τε καθολικῆς ἐκκλησίας εἰσὶ καὶ γινώσκονται.

ΟΡΟΣ ιβ'.

Πιστεύομεν ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος διδάσκεσθαι τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν· αὐτὸ γάρ ἐστιν ὁ ἀληθὴς παράκλητος, ὃν πέμπει παρὰ τοῦ πατρὸς ὁ Χριστὸς τοῦ διδάσκειν τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὸ σκότος ἀπὸ τῆς τῶν πιστῶν διανοίας ἀποδιώκειν· ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος ὅμως διδαχὴ οὐκ ἀμέσως, ἀλλὰ διὰ τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ καθηγεμόνων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καταγλαΐζει τὴν ἐκκλησίαν. ὡς γὰρ ἡ πᾶσα γραφή ἐστί τε καὶ λέγεται λόγος τοῦ ἁγίου πνεύματος, οὐχ ὅτι ἀμέσως ὑπ' αὐτοῦ ἐλαλήθη, ἀλλ' ὅτι ὑπ' αὐτοῦ διὰ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν. οὕτω δὲ ἡ ἐκκλησία διδάσκεται μὲν ὑπὸ τοῦ ζωαρχικοῦ πνεύματος, ἀλλὰ διὰ μέσου τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ διδασκάλων, (ὧν κανὼν αἱ οἰκουμενικαὶ ἅγιαι ὁμολογοῦνται σύνοδοι· ὃ γὰρ τοῦτο παύσομαι μυριάκις λέγειν) καὶ διὰ τοῦτο οὐ μόνον πεπείσμεθα, ἀλλὰ καὶ ἀληθὲς καὶ βέβαιον ἀναμφιβόλως εἶναι ὁμολογοῦμεν, τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ἀδύνατον ἁμαρτῆσαι, ἢ ὅλως πλανηθῆναι, ἢ ποτὲ τὸ ψεῦδος ἀντὶ τῆς ἀληθείας ἐκλέξαι. τὸ γὰρ πανάγιον πνεῦμα ἀεί ποτε ἐναργῶν διὰ τῶν πιστῶν διακονούντων ἁγίων πατέρων, καὶ καθηγεμένων, πάσης ὁποιασοῦν πλάνης τὴν ἐκκλησίαν ἀπαλλάττει.

ΟΡΟΣ ιγ'.

Πιστεύομεν οὐ διὰ πίστεως ἁπλῶς μόνης δικαιοῦσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ διὰ πίστεως καὶ ἐνεργουμένης διὰ τῆς ἀγάπης, τ' αὖτον εἰπεῖν, διὰ τῆς πίστεως καὶ τῶν ἔργων. τὸ δὲ τὴν πίστιν χειρὸς ἔργον ἀποπληροῦσαν ἀντιλαμβάνεσθαι τῆς ἐν Χριστῷ δικαιοσύνης, καὶ προσάπτειν ἡμῖν εἰς σωτηρίαν, πόρρω πάσης ἀσεβείας γινώσκομεν. οὕτω γὰρ

ANNO CHRISTI 1672.

γὰρ συνοικμένη ἡ πίστις πᾶσιν ἐφαρμοσθείη, καὶ οὐκ ἂν εἴη ὁ μὴ σωζόμενος, ὅπερ ἀντικρὺ ψεῦδός ἐστι, τουναντίον δὲ μᾶλλον πιστεύομεν ὅτι οὕτω τῆς πίστεως ἀναφορικὸν, ἀλλὰ τοῦ ὅσαν ἐν ἡμῖν πίστις, διὰ τῶν ἔργων δικαιοῦν ἡμᾶς παρὰ Χριστοῦ. γινώσκομεν δὲ τὰ ἔργα ὑμάρτυρας τοῦ ἡμετέρου κλήσιν ἐπιβεβαιοῦντας, ἀλλὰ καρποὺς καθ' ἑαυτοὺς ὄντας· δι' ὧν ἡ πίστις λαμβάνει τὸ ἔμπρακτον, καὶ καθ' ἑαυτὰ ἄξια διὰ τὰς θείας ἐπαγγελίας τοῦ κομίσασθαι ἕκαστον τῶν πιστῶν τὰ διὰ τοῦ σώματος αὐτῷ πεπραγμένα, εἴτ' ἀγαθὸν, εἴτε κακὸν δηλονότι.

A te falsum est. Quin immo fidem in nobis existentem operibus justificare nos per Christum credimus, non vero istam qualemcumque fidei relationem. Porro certitudinis vocationis nostræ argumenta esse hujusmodi opera nequaquam intelligimus; sed fructus, qui ex se fidei testantur efficacitatem: eaque ex divinis promissionibus esse talia dicimus, pro quibus recipere unusquisque fidelium dignus existat, prout gessit in corpore suo, sive bonum, sive malum.

ΟΡΟΣ ιδ.

Πιστεύομεν τὸν ἄνθρωπον κατολισθήσαντα τῇ παραβάσει, παρασυμβληθῆναι, καὶ ὁμοιωθῆναι τοῖς κτήνεσιν, τυπτεῖν ἀμαυρωθῆναι καὶ τῆς τελειότητος, καὶ ἀπαθείας σκπεσεῖν, ὑμῖν καὶ τῆς ἧς ἔτυχε παρὰ τοῦ ἄκρως ἀγαθοῦ Θεοῦ φύσεως, καὶ ἐνεργείας ἐξεπεσεῖν. οὕτω γὰρ οὐκ ἂν ἔτι λογικὸς, καὶ ἑπόμενος ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἔχειν τοῦ φύσιν αὐτοῦ, ἣ ἔκτισαι, καὶ τοῦ τῆς φύσεως ἐνέργειαν, ἥτις ἐστὶ τὸ αὐτεξούσιον, ζῶσαν καὶ ἐνεργόν· ὥστε κατὰ φύσιν δύνασθαι αἱρεῖσθαι μὲν καὶ ἐργάζεσθαι τὸ καλόν, φεύγειν δὲ καὶ μισεῖσθαι τὸ κακόν. ἄτοπον γὰρ τὸ τοῦ καλοῦ παρὰ τοῦ ἄκρως ἀγαθοῦ δημιουργηθεῖσαν φύσιν, ὅμοιον ἀγαθῆς ἐνεργείας ὁμολογεῖν. τοῦτο γὰρ κακοῦ εἶναι τοῦ φύσιν λέγειν ἐστίν. (τί γὰρ ἀσεβέστερον;) ἡ γὰρ ἐνέργεια τῆς φύσεως ἤρτηται, ἡ φύσις δὲ τοῦ δημιουργοῦ· εἰ καὶ ὁ τρόπος διαφέρει. ὅτι δὲ δύναται ὁ ἄνθρωπος φύσει ἐργάζεσθαι τὸ ἀγαθὸν, ὑπαινίττεται μὲν καὶ ὁ κύριος λέγων, καὶ τοὺς ἐθνικοὺς ἀγαπᾶν, τοὺς ἀγαπῶντας αὐτούς. διδάσκεται δὲ σαφέστατα καὶ ὑπὸ τοῦ Παύλου Ρωμ. α ῥητῶ κεφαλαίῳ ιδ. καὶ ἀλλαχοῦ ῥητῶς. ἐν οἷς φησὶ, τὰ μὴ νόμον ἔχοντα ἔθνη φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιεῖν. ἐξ ὧν φανερὸν καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ἀδύνατον, ὅτι ποιήσει ὁ ἄνθρωπος ἀγαθὸν, ἁμαρτίαν εἶναι· τὸ γὰρ καλὸν ἀδύνατον κακὸν εἶναι. γινόμενον μέντοι φύσει μόνη, καὶ ψυχικὸν, οὐχὶ δὲ καὶ πνευματικὸν ποιοῦν τὸν μετεχόμενον, οὐ συμβάλλεται ὅρος σωτηρίαν ἁπλῶς ἄνευ πίστεως, ἀλλ' οὐδὲ μέντοι ὅρος κατάκρισιν· οὐδὲ γὰρ ἀποδέχεται τὸ καλὸν, ἢ τοιοῦτον, κακοῦ γενέσθαι αἰτίαν. ἐν τοῖς ἀναζωπυρηθεῖσι δὲ, ὑπὸ τῆς χάριτος, καὶ μετὰ τῆς χάριτος ἐνεργούμενον, τέλειον ἀπεργάζεται, καὶ σωτηρίας ἄξιον ποιεῖται τὸν ἐνεργοῦντα.

Error est, non habentibus. ibid.

Θ ἄνθρωπος τοιγαροῦν ὅρος τῆς ἀναζωπυρήσεως δύναται φύσει κλίνειν ὅρος τὸ καλὸν, καὶ αἱρεῖσθαι, καὶ ἐργάζεσθαι τὸ ἠθικὸν καλὸν· ἀναζωπυρηθεὶς δὲ, ἵνα ποιῇ τὸ πνευματικὸν καλὸν. (σωτηρίας γὰρ ὄντα παρατία τοῦ πιστοῦ τὰ ἔργα καὶ ὑπὸ χάριτος ὑπερφυοῦς ἐνεργούμενα, καὶ πνευματικὰ εἰκότως ὀνομάζεται.) ἀνάγκη προη-

Credimus hominem transgressione lapsum, sui ipsius sustinuisse dispendium, esseque jumentis assimilatum, id est, ad nihilum redactum, & a perfectione summaque qua fruebatur, impassibilitate, excidisse; haudquaquam tamen hujus, quam ab optimo Deo acceperat, naturæ virtutisque naturalis jacturam fecisse. Alioqui enim rationalis jam non esset, ac proinde nec homo: immo vero ejusdem & modo credimus esse naturæ, quam cum crearetur, accepit; immo & eadem naturali virtute, utique viva & expedita, pollere, quæ est liberum arbitrium: ita ut possit naturaliter eligere & operari bonum, ac fugere & odisse malum. Minus quippe rationi consentaneum videtur, ut naturam bonam ab summe bono conditam cujuscumque operationis bonæ confiteamur expertem. Hoc enim dicere est naturam esse malam: (quo quid magis impium?) a natura etenim operatio pendet; & ab opifice, natura; etsi ratione diversa. Posse autem hominem naturaliter operari bonum, inquit vel ipse Dominus, ethnicos redamare dicens eos a quibus amantur. Sed & hoc ipsum manifestissime Paulus edocet ad Romanos cap. II. v. XIV. (& passim) expressis verbis, ubi ait: *Gentes quæ legem non habent, naturaliter quæ legis sunt, facere.* Ex quibus & hoc quoque manifestum est, nimirum hoc quod ita facit homo bonum, nullatenus esse posse peccatum; quippe impossibile est malum esse, quod bonum est. Quod autem homo naturaliter solum & qua parte animalis est, non autem qua etiam parte spiritualis, bonum operatur, sine fide nihil omnino confert ad salutem, sed nec ad damnationem: neque enim bonum qua tale, aliquando contingit mali causam existere. Perfectum vero est quod hi qui regenerati sunt, excitante & adjuvante gratia bonum operantur, & per illud digni salutis efficiuntur.

Potest itaque naturaliter homo nondum regeneratus bonum morale velle & eligere & operari: spirituale vero bonum regeneratus ut operetur, (nam & spiritualia merito vocantur fidelium opera, utpote ex gratia supernaturali facta, & salutis meritoria:) præveniente indiget gra-

ANNO CHRISTI 1672.

gratia, quemadmodum de prædestinatione agentes diximus: ita ut nullum omnino Christianæ vitæ dignum possit ex se ipso opus edere; quanquam ex se ipso habet velle aut nolle cooperari gratiæ.

A

γεῖσθαι, καὶ προφθάνειν τῷ χάριν, ὃν τρόπον εἴρηται ἐν τοῖς περὶ προορισμοῦ· ὥστε μηδὲν δύνασθαι ἐξ ἑαυτοῦ τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς ἄξιον ἔργον ἐπιτελέσαι, ἐξ ἑαυτοῦ μέντοι ἔχειν τὸ θελῆσαι, ἢ μὴ θελῆσαι τῇ χάριτι συνκατατεθῆναι.

ANNO CHRISTI 1672.

CAPITULUM XV.

ΟΡΟΣ ιε.

Credimus esse in ecclesia legis novæ sacramenta, eaque septem, nec minorem majoremve in ecclesia sacramentorum numerum admittimus: siquidem hæreticorum dementiæ fetus est, alius sacramentorum numerus, quam septenarius. Non enim minus quam cetera catholicæ fidei dogmata, septenarius iste sacramentorum in evangelio statuitur numerus, & ex ipso colligitur. Ac primo quidem baptismi sacramentum Dominus tradidit, quando dixit: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti.* Item & cum dixit: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur.*

B

Πιστεύομεν τὰ εὐαγγελικὰ μυστήρια ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἶναι, καὶ ἐκεῖνα εἶναι ἑπτά· ἐλάττονα γὰρ, ἢ μείζονα ἀριθμὸν μυστηρίων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οὐκ ἔχομεν. ἐπειδὴ ὁ παρὰ τὸν ἑπτὰ τῶν μυστηρίων ἀριθμὸς, αἱρετικῆς φρενοβλαβείας ἐστὶν ἀποκύημα. ὁ δὲ τῶν ἑπτὰ παρὰ τῆς ἱερᾶς εὐαγγελίου νομοθετεῖται, ἐκ σωζεται, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ τῆς καθολικῆς πίστεως δόγματα. αὐτίκα γὰρ ὁ κύριος τὸ μὲν ἅγιον βάπτισμα, διὰ τοῦ, πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· ἐκ τοῦ, ὁ πιστεύσας ἐκ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται, παραδέδωκε.

Confirmationis vero, seu Balsami sacri, & sancti Chrismatis, cum dixit: *Vos autem sedete in civitate Jerusalem, quoadusque induamini virtute ex alto.* Hoc autem sancto superveniente Spiritu sunt induti, cujus quidem adventum significat confirmationis sacramentum. De quo & Apostolus II. Corinth. cap. 1. & apertius per Dionysium Areopagitam [a] disputavit.

C

[a] Lege, disputatur.

Τὸ δὲ τῆς βεβαιώσεως, τουτέστιν εἰπεῖν τοῦ ἁγίου μύρου, καὶ ἁγίου χρίσματος, διὰ τοῦ, ἡμεῖς δὲ καθήσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἕως ἂν ἐνδύσησθε δυνάμιν ἐξ ὕψους. ἵνα ἐνεδύσαντο τῇ ἐπιδημίᾳ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἐκ τοῦτον δηλοῖ τὸ τῆς βεβαιώσεως μυστήριον. περὶ οὗ καὶ Παῦλος δευτέρᾳ πρὸς Κορινθίους κεφαλαίῳ πρώτῳ, ἐκ τρανώτερον διὰ τοῦ Ἀρεοπαγίτου Διονυσίου διαλέγεται.

Sacramentum Ordinis tradidit, dicens: *Hoc facite in meam commemorationem.* Item & cum dixit: *Quæcumque ligaveritis & solveritis super terram, erunt ligata & soluta in cœlis.*

D

Τῷ ἱερωσύνῃ, διὰ τοῦ, τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ἐκ διὰ τοῦ, ὅσα ἂν δήσητε καὶ λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσαι δεδεμένα καὶ λελυμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Incruentum vero tradidit sacrificium, dicens: *Accipite & manducate, hoc est corpus meum.* Et: *Bibite ex eo omnes, hic est sanguis meus novi testamenti.* Item & cum dixit: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, non habebitis vitam in vobis.*

Τῷ δὲ ἀναίμακτον θυσίᾳ, διὰ τοῦ, λάβετε, φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου· καὶ, πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης· ἐκ τοῦ, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς.

Sacramentum vero matrimonii tunc tradidit, cum recensitis velut ejus in obsignationem iis quæ de illo in veteri testamento scripta sunt, ait: *Quos Deus conjunxit, homo non separet.* Quin & magnum ab divino Apostolo sacramentum appellatur.

Τὸν δὲ γαμὸν, μετὰ τὸ εἰπεῖν τὰ ἐν τῇ παλαιᾷ περὶ αὐτοῦ εἰρημένα διὰ τῆς υἱοῦ ἐπισφραγίσεως τοῦ, ὃν ὁ Θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω, ὃν ἐκ ὁ θεῖος ἀπόστολος μέγα ἐπεκάλεσε μυστήριον.

E

Pœnitentiæ sacramentum, in quo & secreta includitur confessio, tunc tradidit, cum dixit: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; quorum retinueritis, retenta sunt.* Item & cum dixit: *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.*

Τῷ δὲ μετάνοιαν, ἥτινί ἐστι σύμμικτος ἡ μυστηριακὴ ἐξομολόγησις, διὰ τοῦ, ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται· ἐκ τοῦ, ἐὰν μὴ μετανοήσητε, ὡσαύτως ἀπολεῖσθε.

Sanctum denique Oleum, sive Extrema-Unctio, apud Marcum legitur, & aperto Jacobi fratris Domini testimonio comprobatur.

Τὸ δὲ ἅγιον ἔλαιον, εἴτουν εὐχέλαιον, λέγεται παρὰ τῷ Μάρκῳ, μαρτυρεῖται δὲ ῥητῶς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοθέου.

Σύ-

ANNO CHRISTI 1672.

Σύκεινται δὲ τὰ μυστήρια ἔκ τε φυσικῆς ἢ ὑπερφυοῦς· οὐκ εἰσὶ δὲ ψιλὰ σημεῖα τῆς ἐπαγγελίων τοῦ Θεοῦ. οὕτω γὰρ οὐκ ἂν διενήνοχε τῆς περιτομῆς, εἴ τί ἀθλιώτερον· ὁμολογοῦμεν δ' αὐτὰ εἶναι ὄργανα δραστικὰ τοῖς μυουμένοις χάριτος ἐξ ἀνάγκης. ἀποπτύομεν δὲ ὡς ἀλλότριον τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, τὸ, τῷ ἀχειροποίητα τῶν μυστηρίων ἀπαιτεῖν τῷ χεῖσιν τοῦ γηΐνου πράγματος. ἀντίκειται γὰρ τῷ μυστηρίῳ τῆς προσφορᾶς, ὃ ῥήματι * ὑπερκτικῷ νομοσηθὲν, καὶ τῇ ἐπικλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἁγιασθέν, τελεῖται τῇ ὑπάρξει τοῦ σημαινομένου, τοῦ σώματος δηλαδὴ, καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. καὶ προηγεῖται ἡ τούτου τελείωσις ἀναγκαίως τῆς χρήσεως. εἰ γὰρ πρὸ τῆς χρήσεως μὴ ἦν πλήρη, οὐκ ἂν ὁ κακῶς χρώμενος, κρῖμα ἑαυτῷ ἤσθιε, καὶ ἔπινεν, ἐπεὶ ψιλὸν ἄρτον καὶ οἶνον ἦν μεταχειρῶς. νῦν δ' ἀναξίως μετέχων κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει. ὥστε οὐκ ἐν τῇ χρήσει, ἀλλὰ πρὸ τῆς χρήσεως ἔχει τὸ τῆς ἀγιάσεως μυστήριον τὴν τελείωσιν. ἔτι ἀπορρίπτομεν ὡς καθαρμά τι καὶ μίασμα, τὸ, ἐλλειπῶς γὰρ ἔχούσης τῆς πίστεως ζημιοῦται ἡ ὁλοκληρία τοῦ μυστηρίου. οἱ γὰρ αἱρετικοὶ ὃς τὴν αἵρεσιν ἀποστασάμενοι, καὶ προσελθόντας τῇ καθολικῇ, ἐκκλησίᾳ, δέχεται ἡ ἐκκλησία· καὶ ἔλλειπῆ ἐχόντες τὴν πίστιν, πλέον ἔλαβον τὸ βάπτισμα. ὅθεν τελείαν ὕστερον τὴν πίστιν κεκτημένοι οὐκ ἀναβαπτίζονται.

A

B

C

Porro naturali & ſupernaturali conſtant ſacramenta: neque egena illa ſunt divinarum ſigna promiſſionum, quippe ita nihil ab circumciſione diſcreparent: quo quid pejus dici poſſit? Immo vero ea eſſe inſtrumenta gratiam his qui initiantur illis, neceſſario conferentia, confitemur. Quod autem rei terreſtris uſum ſacramentorum integritas neceſſario exigat, ab doctrina Chriſtiana alienum id omnino exiſtimamus, utpote euchariſtiæ ſacramento contrarium; quod ab ſubſtantiali quidem verbo inſtitutum, & a a ſancto Spiritu ſanctificatum, rei quam ſignificat, nimirum Corporis & ſanguinis Chriſti, præſentia perficitur. Et prius quidem in ſe neceſſario perfectum eſt, quam cedat in uſum. Etenim ni completum eſſet ante uſum, ſuum utique non manducaret ac biberet ille judicium, qui eo male utitur; quandoquidem modicum tantummodo panem & vinum ſumeret. Atqui judicium ſibi manducat & bibit, qui ſumit indigne. Euchariſtiæ itaque ſacramentum nequaquam in uſu, ſed ante uſum, ſuum obtinet complementum. Deinde & hanc quoque ſententiam, videlicet, integritati ſacramenti diſpendium afferre exilitatem fidei, ut exitialem & abominandam, rejicimus: nam & hæreſim abjurantes, fidemque catholicam amplectentes hæreticos eccleſia recipit, quamvis exili admodum cum fide ſacro baptiſmate initiatos: unde nec eos denuo baptizat, ubi perfectam fidem attigere.

a *In Græco*, ſancti Spiritus invocatione.

ΟΡΟΣ ις'.

CAPITULUM XVI.

Πιστεύομεν τὸ ἅγιον βάπτισμα, τὸ διαταχθὲν μὲν παρὰ τοῦ κυρίου, γινόμενον δὲ ἐν ὀνόματι τῆς ἁγίας τριάδος, εἶναι τῶν ἀναγκαιοτάτων. χωρὶς γὰρ αὐτοῦ οὐδεὶς δύναται σωθῆναι, ὡς ὁ κύριος φησιν· ὅσις οὐ μὴ γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· καὶ διὰ τοῦτό ἐστιν ἀναγκαῖον καὶ τοῖς νηπίοις, ἐπειδὴ κἀκεῖνα ὑπόκειται τῇ ἀρχεγόνῳ ἁμαρτίᾳ, καὶ χωρὶς τοῦ βαπτίσματος οὐ δύνανται τυχεῖν τῆς ἀφέσεως. ὅπερ ὁ κύριος δεικνύων οὐκ ἔφη μερικῶς, ἀλλ' ἁπλῶς, καὶ καθόλου· ὅσις οὐ μὴ γεννηθῇ, ὁ ταυτόν ἐστι τῷ πάντας τοὺς μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ εἰσελθουμένους εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, δεῖ ἀναγεννηθῆναι· εἰ δὲ τὰ νήπια ἄνθρωποι, εἴπερ καὶ ταῦτα δεῖται σωτηρίας, δεῖται καὶ τοῦ βαπτίσματος. καὶ τὰ μὴ ἀναγεννηθέντα, ὡς μὴ τὴν ἄφεσιν τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας λαβόντα, ὑποκεῖται τῇ ἀϊδίῳ τῆς ἁμαρτίας ἀνάγκης ποινῇ, καὶ ἐπομένως οὐ σώζεται χωρὶς τοῦ βαπτίσματος. ὥστε δεῖ ἀναγκαίως καὶ τὰ νήπια βαπτίζεσθαι, ἐπεὶ τὰ νήπια σώζεται, ὡς λέγεται παρὰ τῷ Ματθαίῳ, ὁ δὲ μὴ βαπτισθεὶς οὐ σώζεται, καὶ τὰ νήπια ἄρα ἀναγκαίως βαπτισθήσεται. καὶ ἐν ταῖς πράξεσι λέγεται, ὅτι πᾶσαι αἱ οἰκίαι ἐβαπτίζοντο, ἄρα καὶ τὰ νήπια. τοῦτο καὶ οἱ πάλαι πατέρες μαρτυροῦσι

D

E

Credimus ſanctum baptiſma a Domino quidem inſtitutum, & in nomine ſanctæ Trinitatis collatum, eſſe abſolute neceſſarium. Hoc enim niſi initiatus, ſalvari nemo poteſt, juxta Domini ſententiam: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei*. Igitur & parvulis neceſſarium illud eſt, utpote qui rei quoque peccati originalis exſiſtant, & ſolo poſſint baptiſmate mundari. Hoc quippe edicere Dominus cum vellet, nequaquam de quibuſdam tantum, ſed ſimpliciter & de omnibus dixit: *Niſi quis renatus fuerit*, &c. Quod idem eſt ac ſi dixiſſet, omnes poſt Chriſti Salvatoris adventum, ut cælorum ingrediatur regnum, eſſe regenerandos. Cum autem homines ſint & parvuli, ſalute utique & ipſi indigent, ac proinde & baptiſmate. Nam qui nondum regenerati decedunt, b ſempiternæ tormentorum ultioni propter originale peccatum ſubjiciuntur, ut qui ab illo non fuerint abluti: itaque ſine baptiſmo haudquaquam ſalvantur. Neceſſarius igitur eſt & parvulis baptiſmus, ut ſalventur; juxta id quod apud Matthæum legitur: *Qui autem non fuerit baptizatus, non ſalvabitur*: ergo neceſſe eſt & parvulos baptizari. Et in Actis dicitur, familias totas fuiſſe baptizatas ergo & parvulos. Sed & hoc ipſum Patres

b *In Græco*, ſubjacent ſempiternæ peccati neceſſitatis pœnæ.

anti-

ANNO CHRISTI 1672.

antiqui teſtantur, in primis Dionyſius, de a cæleſti hierarchia; Juſtinus, quæſtione quinquageſima ſexta, ubi ſic aperte loquitur: Baptiſmi autem fructibus eorum fide digni fiunt, (parvuli) a quibus ſacros ad fontes offeruntur. Et Auguſtinus Apoſtolicam ait eſſe traditionem, parvulos baptiſmo ſalvari. Item alibi: Alienos infantibus pedes eccleſia tribuit, ut ad ſe veniant; aliena corda, ut credant; linguam alienam, ut ſpondeant. Et rurſum alibi: Cor illis ſingulare mater eccleſia ſubminiſtrat,

a Lege, eccleſiaſtica.

Baptiſmi porro materia, ſola eſt aqua naturalis, nec alius in eo humor adhiberi poteſt. Hujus vero miniſter, ſacerdos unus; quin & urgente vera neceſſitate, quivis homo, modo tamen fidelis, & proprium ſacri baptiſmatis finem intendens. Hæc autem ſunt effecta baptiſmi. Primo, peccatum delet originale, & quotquot voluntate propria is qui baptizatur, admiſit. Secundo, ab æternis, quæ ſive propter originale, ſive propter proprium mortale peccatum manebant hominem, pœnis eximit. Tertio immortalitatem baptizatis impertitur. Quippe a peccatis eos emundat, & in Dei templa coaptat. Neque dicere licet, omnia prorſus quæ baptiſmum præceſſere peccata per hunc non deleri, ſed manere quidem; at non imputari. Extremæ etenim id impietatis eſt, & pietatis abnegatio cenſenda magis quam confeſſio. Immo vero, omne quodcumque peccatum ante baptiſmum aut exiſtens, aut commiſſum deleri, atque perinde ac ſi commiſſum nunquam fuiſſet aut exſtitiſſet, credendum eſt æſtimari. Etenim & ea quæ in baptiſmo formantur ſignacula, & tum quæ præcedunt, cum quæ ipſum perficiunt verba, ipſa denique ablutio, perfectam munditiam deſignant; quin & illa, quibus appellatur, vocabula ſignificant. Si enim per ſpiritum & ignem perficitur baptiſmus, perfectam utique munditiam hunc eſſe, manifeſtum eſt, cum perfecte Spiritus expurget; ſi lumen, tenebras diſſipat; ſi regeneratio, utique vetera deſiere. Quæ porro vetera, niſi peccata? Veterem hominem ſi qui baptizatur, exuit: ergo & peccatum; Chriſtum ſi induit, beneficio igitur baptiſmi a peccato mundus efficitur. Longe enim a peccatoribus Deus. Hoc ipſum vero & luculentiori ſententia Paulus edocet, dicens: *Sicut per unum peccatores conſtituimur multi, ita & per unum juſti.* Porro ſi juſti, igitur & a peccato liberi; neque enim ſimul eſſe poſſunt vita & mors: ſi vere mortuus eſt Chriſtus, vera profecto eſt & per ſpiritum condonatio peccati.

Hinc vero compertum, ſublatos poſt regenerationis gratiam omnes parvulos, per mortem Chriſti ad ſalutem eſſe prædeſtinatos. Cum enim nullius rei eſſent peccati, non quidem originalis, utpote jam ab illo purgati; neque etiam actua-

σαφῶς, ἃ οἷς ὁ Διονύσιος ἐν τῇ περὶ ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας. καὶ Ἰουστῖνος πεντεκαιεικοστῷ ἕκτῳ ζητήματι, ὃς λέγει ῥητῶς· ἀξιοῦνται δὲ τῆς διὰ τοῦ βαπτίσματος ἁγιάδος τῇ πίστει τῶν προσφερόντων αὐτὰ τῷ βαπτίσματι. καὶ Αὐγουστῖνος παράδοσιν εἶναί φησιν ἀποστολικὴν, τὰ παιδία διὰ τοῦ βαπτίσματος σώζεσθαι. καὶ ἀλλαχοῦ· ἡ ἐκκλησία τοῖς βρέφεσιν ἑτέρων πόδας ἐντίθησιν, ὅπως ἔρχωνται· ἑτέρων καρδίας, ὅπως πιστεύσωσιν· ἑτέρων γλῶσσαν, ὅπως ἐπαγγέλλωνται. ἐν ἀλλαχοῦ· ἡ μητὴρ ἐκκλησία μεσικλοῦ καρδίᾳ ἐκείνοις χαρίζεται.

Γίνεται δὲ τὸ βάπτισμα, δι' ὕλης μὲν ὕδατος καθαροῦ, καὶ ὑδενὸς ἑτέρου ὑγροῦ. ἀποπελεῖται δὲ διὰ μόνου τοῦ ἱερέως, καὶ κατὰ ἀνάγκην ἀπροφάσιστον ἔχει γίνεσθαι ἐν δι' ἑτέρου ἀνθρώπου, πλὴν ὀρθοδόξου, καὶ σκόπον ἔχοντος τὸν ἁρμόδιον τῷ θείῳ βαπτίσματι. ἀποτελέσματα δὲ τοῦ βαπτίσματος σωτελόντι φάναι. πρῶτον ἡ ἄφεσις τοῦ προπατορικοῦ πλημμελήματος, καὶ ὅσων ἄλλων ἁμαρτιῶν πεπραχῶς ἑαυτῷ ὁ βαπτισθείς. δεύτερον, ῥύεται ἐκεῖνον τῆς ἀϊδίου ποινῆς, ἥτινι ὑπέκειτο, εἴτε διὰ τὸ ἀρχέγονον ἁμάρτημα, εἴτε δι' ἃ ἰδικῶς ἐπραξε θανασίμως. τρίτον, δίδωσιν αὐτοῖς τιμὴν ἀθανασίαν. δικαίως γὰρ αὐτὸς τῶν προημαρτημένων, ναὸς θεοῦ ἀποκαθίσησιν, οὐκ ἔστι δὲ εἰπεῖν μὴ λύεσθαι διὰ τοῦ βαπτίσματος πάσας τὰς ὁπωσοῦν πρὸ τούτου ἁμαρτίας, ἀλλὰ μένειν μέν, οὐκ ἰσχύειν δέ· τοῦτο γὰρ ἀσεβείας τῆς ἐσχάτης ἐστὶ γένος καὶ ἄρνησις μᾶλλον, ἢ ὅλως ὁμολογία εὐσεβείας· ἀλλ' ὅτι πᾶσα ἁμαρτία πρὸ τοῦ βαπτίσματος ὅσα, ἢ γεγονυῖα φανίζεται, καὶ ὡς μὴ ὅσά ποτε, ἢ γεγονυῖα, λογίζεται. οἱ γὰρ τύποι τοῦ βαπτίσματος, πάσαι ἑκάτερον καὶ αἱ προμωύσαι καὶ τελευῦσαι ῥήσεις, τὸ βάπτισμα, τιμὴ τελείᾳ ὑπανίττεσι κάθαρσιν. τοῦτο αὐτὸ καὶ αὐτὰ τὰ τοῦ βαπτίσματος ὀνόματα δείκνῦσιν. εἰ γὰρ βάπτισμα διὰ πνεύματος καὶ πυρὸς, δῆλον ὅτι ἐν τελεία πᾶσιν ἡ κάθαρσις· τὸ γὰρ πνεῦμα τελείως καθαίρει. εἰ φῶς, τὸ σκότος ἔλυσεν· εἰ ἀναγέννησις, παρῆλθε τὰ ἀρχαῖα. τίνα δὲ ταῦτα, εἰ μὴ τὰ ἁμαρτήματα; εἰ ἀτενδύεται ὁ βαπτιζόμενος τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, ἆρα καὶ τιμὴ ἁμαρτίαν. εἰ ἐνδύεται τὸν Χριστὸν, ἆρα ἀναμάρτητος γίνεται ἐνεργείᾳ διὰ τοῦ βαπτίσματος. μακρὰν γὰρ ἀπὸ ἁμαρτωλῶν ὁ Θεός. τοῦτο καὶ Παῦλος διδάσκει τρανώτερον λέγων, ὥσπερ διὰ τοῦ ἑνὸς ἁμαρτωλοὶ κατεστάθημεν οἱ πολλοὶ, οὕτω διὰ τοῦ ἑνὸς δικαιοὶ, ἆρα ἁμαρτίας ἐλεύθεροι. οὐ γὰρ δυνατὸν ἐν ταὐτῷ εἶναι τιμὴ ζωὴν, καὶ τὸν θάνατον. εἰ ἀληθῶς ἀπέθανεν ὁ Χριστὸς, ἆρα καὶ ἀληθὴς ἡ διὰ τοῦ πνεύματος ἄφεσις.

Ἐντεῦθεν δὲ δῆλον πάντα τὰ βαπτισθέντα καὶ κοιμηθέντα βρέφη, ἀναμφιβόλως σώζεσθαι προορισθέντα διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ. εἰ γὰρ ἐκτὸς πάσης ἦσαν ἁμαρτίας· κοινῆς μὲν, ὅτι ἐλυτρώθησαν τῷ θείῳ λυτρῷ· ἰδικῆς δὲ,

ANNO CHRISTI 1672.

ANNO CHRISTI 1672.

δὲ, ὅτι τὰ βρέφη μὴ ἔχοντα ἐνεργείᾳ προαίρε- A
σιν ἐκ ἀποκτάνει, ἀρὰ καὶ σώζεται. ἐτίθησι δὲ
τὸ βάπτισμα ἐ χαρακτῆρα ἀνεξάλειπτον, ὥσ-
περ ἐ τὴν ἱερωσύνην. καθὼς γὰρ ἀδιώατον τὸν
αὐτὸν δὶς ἱερωσύνης τυχεῖν τῆς αὐτῆς· ὕτως ἀδύ-
νατον ἀναβαπτισθῆναι τὸν ἅπαξ ὀρθῶς βαπτισθέν-
τα, κἂν κατὰ μυρίας συμβέβηκεν αὐτὸν ὑποπεσεῖν
ἁμαρτίας, ἢ ἐ αὐτῇ ἐξομοιώσει τῆς πίστεως.
τέλων γὰρ ἐπιστρέψαι πρὸς κύριον, ἀνακαμβάνει
τὴν ἣν ἀπώλεσεν υἱοθεσίαν διὰ μυστηρίου τ μετα-
νοίας.

ANNO CHRISTI 1672.

lis, utpote peccatis ex propria electione nondum idonei; beatorum in sortem certissime cooptantur. Porro æque ac Ordo, baptismus characterem imprimit indelebilem: unde quemadmodum eodem ordine initiari bis nemo potest, ita nec recte semel baptizatus, iterum baptizari, ut in mille peccata forte prolapsus, immo ut a fide etiam apostata. Enimvero converti ad Dominum quisquis voluerit, eam a qua exciderat, per pœnitentiæ sacramentum recuperat adoptionem.

ΟΡΟΣ ιζ'.

B CAPITULUM XVII.

Πιστεύομεν τὸν πανάγιον μυστήριον τῆς ἱερᾶς εὐ-
χαριστίας, ὅπερ ἀνωτέρω κατὰ τάξιν, τέταρτον
ἐθέμεθα, ἐκεῖνο εἶναι ὅπερ ὁ κύριος παρέδωκε
τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδου ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς τ κόσμου
ζωῆς. λάβων γὰρ ἄρτον κ εὐλογήσας, ἔδωκε τοῖς
ἁγίοις αὐτ μαθηταῖς κ ἀποστόλοις εἰπών· λά-
βετε, φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. ἐ λα-
βὼν τὸ ποτήριον εὐχαριστήσας εἶπε· πίετε ἐξ
αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ ὑπὲρ ἡμῶν
ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Credimus sanctissimum divinæ eucharistiæ sacramentum, quod ordine quartum supra recensuimus, illud ipsum esse, quod ea nocte qua semetipsum pro mundi vita tradidit Dominus, nobis traditione reliquit. Panem quippe accipiens ac benedicens, dedit sanctis discipulis suis & Apostolis, dicens: *Accipite, manducate, hoc est corpus meum.* Et accipiens calicem gratias agens, dixit: *Bibite ex eo omnes, hic est sanguis meus, qui pro vobis effundetur in remissionem peccatorum.*

Τούτῳ ἐ τῇ ἱερουργίᾳ πιστεύομεν παρεῖναι τὸν C
κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἢ τυπικῶς, ἢδ' εἰκο-
νικῶς, ἢδὲ χάριτι ὑπερβαλλούσῃ, ὡς ἐ τοῖς λοι-
ποῖς μυστηρίοις, ἢδὲ κατὰ μόνην παρουσίαν, κα-
θώς τινες τῶν πατέρων εἰρήκασι περὶ τ βαπτίσ-
ματος· ἢδὲ καθ' ὁμαρτισμὸν, ὥστε ἐνοῦσθαι τὴν
θεότητα τ λόγου τῷ προκειμένῳ τῆς εὐχαριστίας
ἄρτῳ ὑποστατικῶς, καθὼς οἱ ἀπὸ Λυθήρου λίαν
ἁμαθῶς, ἐ ἀθλίως δοξάζουσιν. ἀλλ' ἀληθῶς
ἐ πραγματικῶς, ὥστε μετὰ τὸν ἁγιασμὸν τ
ἄρτου, ἐ τ οἴνου μεταβάλλεσθαι, μετουσιοῦσθαι,
μεταποιεῖσθαι, μεταρρυθμίζεσθαι· τὸν μὲν ἄρ-
τον εἰς αὐτὸ τὸ ἀληθὲς τ κυρίου σῶμα, ὅπερ D
ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἀειπαρθένου, ἐβα-
πτίσθη ἐν Ἰορδάνῃ, ἔπαθεν, ἐτάφη, ἀνέστη, ἀ-
νελήφθη, κάθηται ἐκ δεξίων τ Θεοῦ κ πατέ-
ρος, μέλλει ἐλθεῖν ἐπὶ τῶν νεφελῶν τ οὐρανοῦ·
τὸν δὲ οἶνον μεταποιεῖσθαι ἐ μετουσιοῦσθαι εἰς αὐ-
τὸ τὸ ἀληθὲς τ κυρίου αἷμα, ὅπερ κρεμμαμένου
ἐπὶ τ σταυροῦ, ἐχύθη ὑπὲρ τῆς τ κόσμου
ζωῆς.

In hujus itaque celebratione sacramenti, Dominum nostrum Jesum Christum credimus esse præsentem, non quidem secundum figuram aut imaginem, neque etiam secundum quamdam, uti ceteris in sacramentis, gratiæ excellentiam, neque secundum simplicem, quam & in baptismo Patres nonnulli commemoravere, præsentiam: neque penes conjunctionem, qua propositio eucharistiæ pani Verbi divinitas [a] substantialiter uniatur, quemadmodum inscite juxta ac misere Lutherani arbitrantur; sed vere realiterque: quatenus panis & vini facta consecratione, transmutetur, transsubstantietur, convertatur, transeat; panis quidem, in ipsum corpus Domini verum, quod natum est Bethleem ex semper Virgine, baptizatum in Jordane, passum, sepultum, quod resurrexit, ascendit, sedet a dextris Dei Patris, in cæli denique nubibus adventurum: vinum vero in ipsum Domini sanguinem verum converti ac transsubstantiari, qui ex illo in cruce pendente pro mundi vita defluxit.

[a] *Lege*, hypostatice.

Ἔτι μετὰ τὸν ἁγιασμὸν τ ἄρτου καὶ τ οἴνου, οὐκ ἔτι μένειν τὴν οὐσίαν τ ἄρτου, κ τ οἴνου, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ σῶμα, κ τὸ αἷμα τ κυρίου, ὑπὸ τὸν τ ἄρτου ἐ τ οἴνου εἶδος κ τύπον, ταύτην εἶναι ὑπὸ τοῖς τ ἄρτου συμβεβηκόσιν. E

Item facta panis & vini consecratione, nec panis, nec vini manere amplius substantiam credimus, sed ipsum corpus & sanguinem Domini, sub panis & vini speciebus, id est, sub panis accidentibus.

Ἔτι αὐτὸ τὸ πανακήρατον τ κυρίου σῶμα ἐ αἷμα μεταδίδοσθαι, κ εἰσδύειν εἰς τὸ στόμα ἐ στόμαχον τῶν μετεχόντων εὐσεβῶν τε κ ἀσεβῶν. πλὴν τοῖς μὲν εὐσεβέσι ἐ ἀξίοις ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, κ ζωὴν αἰώνιον προξενεῖν· τοῖς δ' ἀσεβέσι κ ἀναξίοις, κατάκρισιν ἐ κόλασιν αἰώνιον παραχωρεῖν.

Item & ipsum distribui Domini corpus & sanguinem purissimum, inque communicantium sive piorum, sive impiorum os ac stomachum introduci: nisi quod remissionem peccatorum vitamque piis ac dignis impertitur æternam, impiis vero ac indignis damnationem pœnamque accersit sempiternam.

Ἔτι τύπτεσθαι μὴ κ διαιρεῖσθαι εἴπε χερσὶν, εἴπε ἐ ὀδοῦσι τὸ σῶμα, ἐ τὸ αἷμα τ κυρίου,

Item manibus dentibusque concidi quidem Domini corpus ac dividi; verum per acci-

ANNO CHRISTI 1672.

accidens dumtaxat, ſive penes accidentia panis & vini, per quæ & viſibilia ea eſſe confitemur & contrectabilia: at inſecta prorſus & indiviſa ſecundum ſe permanere. Unde & catholica dicit eccleſia: „ Conciditur & dividitur, qui conciſus „ nequaquam dividitur, ubique manducatur, & nuſquam conſumitur, ſed digne „ accedentes ſanctificat.

Item nequaquam ſub diviſione qualibet ac minima panis & vini conſecrati particula, eſſe partem corporis & ſanguinis Domini: quippe hoc ſine blaſphemia & impietate nemo dixerit: ſed totum ac integrum Dominum Chriſtum ſecundum ſubſtantiam, animam videlicet ſuam & divinitatem, id eſt, Deum perfectum, & perfectum hominem. Unde & multæ cum per orbem una & eadem hora celebrantur Miſſæ, haudquaquam Chriſti plures, plutave Chriſti ſunt corpora: ſed unus in omnibus ac ſingulis fidelium eccleſiis vere ac realiter præſens eſt ipſe Chriſtus, unum & corpus eſt, & ſanguis unus. Atque id quidem, non quod illud quod in cælo eſt Domini corpus ſuper altaria deſcendat; ſed quod poſt conſecrationem converſo ac tranſſubſtantiato eo, qui ſingulis in eccleſiis offertur, propoſitionis pane, unum & idem fiat & ſit cum eo quod eſt in cælo. Quippe multis in locis, non multa, ſed unum eſt Corpus Domini: ac vel hinc maxime mirabile eſt, dicturque hujuſmodi ſacramentum, & ſola fide comprehenſibile, non autem humanæ ratiunculis ſapientiæ; cujus quidem vanam & circa res divinas cœcam inquiſitionem pia atque divinitus nobis tradita profeſſio noſtra contemnit.

Item & ſupremo colendum honore, cultuque latriæ idem Domini corpus & ſanguinem eſſe adorandum. Quippe ſanctiſſimæ Trinitatis, & Corporis ſanguiniſque Domini una eſt adoratio.

Item & verum ac propitiatorium eſſe ſacrificium, quod pro fidelibus omnibus tum vivis, tum defunctis, necnon & pro utilitate omnium offertur, uti & in hujuſce ſacramenti precibus exprimitur, quas pro ea quam a Domino receperant, diſponendi poteſtate, Apoſtoli eccleſiæ tradidere.

Item ante uſum, ſtatim a conſecratione, ac poſt uſum, id quod ſacris in pyxidibus communioni moribundorum aſſervatur, Corpus eſſe Domini verum, & a ſe ipſo ne vel leviſſime quidem diverſum; quatenus ante uſum poſt conſecrationem, in uſu, ac poſt uſum, verum omnino ſit Corpus Domini.

Præterea, verbo *Tranſſubſtantiationis*, modum illum, quo in corpus & ſanguinem Domini panis & vinum convertuntur, perfecte explicari minime credimus: (id enim penitus impoſſibile, utpote ſoli Deo comprehenſibile: unde & inſcitiæ juxta ac impietatis in notam incurrit, quiſquis ad hujus intelligentiam myſterii ſe ſe arbitratur perveniſſe:) ſed panis & vini facta conſecratione, non typicam,

κατασυμβεβηκας μόνοι, ητοι κατα τὸ συμβεβηκὸς τῦ ἄρτυ & τῦ οἴνυ, καθ' ἃ & ὁρατὰ & ἁπλᾶ ἐῆ ὁμολογῦνται, καθεαυτὰ δὲ μένειν ἄτμητα πάντῃ & ἀδιαίρετα. ὅθεν & ἡ καθολικὴ ἐκκλησία φησί· μερίζεται & διαμερίζεται ὁ μεριζόμενος, & μὴ διαιρέμενος, ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος, & ὐδέποτε δαπανώμενος, ἀλλὰ τὺς μετέχοντας (δηλονότι ἀξίως) ἁγιάζων.

Ετι & ἐκάτω μέρει & τμήματι ἐλαχίστῳ τῦ μεταβληθέντος ἄρτυ & οἴνυ, ὐκ εἶναι μέρος τῦ σώματος, & αἵματος τῦ κυρίυ. βλάσφημον γὰρ τῦτο & ἄθεον· ἀλλὰ ὅλον ὁλικῶς τὸν δεσπότην Χριστὸν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν μετὰ ψυχῆς δηλονότι, & θεότητος· ἤτοι τέλειον Θεὸν & τέλειον ἄνθρωπον· ὅθεν & πολλῶν γινομένων ἐν τῇ οἰκουμένῃ μιᾶ & τῇ αὐτῇ ὥρᾳ ἱερουργιῶν, μὴ γίνεσθαι πολλὺς Χριστύς, ἢ πολλὰ σώματα Χριστῦ. ἀλλὰ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστὸν παρεῖναι ἀληθῶς & τραγματικῶς, & ἓν εἶναι αὐτῦ τὸ σῶμα & τὸ αἷμα ἐν πάσαις ταῖς κατὰ μέρος τῶν πιστῶν ἐκκλησίαις· & τῦτο ὄχ ὅτι τὸ ἐν ὐρανοῖς τῦ δεσπότυ ἐν τοῖς θυσιαστηρίοις κάτεισι σῶμα, ἀλλ' ὅτι ὁ τῆ προθέσεως ἐν πάσαις ταῖς κατὰ μέρος ἐκκλησίαις προκείμενος ἄρτος μεταποιύμενος & μετουσιύμενος μετὰ τὸν ἁγιασμὸν, γίνεται & ἔστιν ἓ & τὸ αὐτὸ τῷ ἐν ὐρανοῖς, ἓν γὰρ τὸ σῶμα τῦ κυρίυ ἐν πολλοῖς τόποις, & ὐ πολλά· & διὰ τῦτο τὸ μυστήριον τῦτο μάλιστα ἔστι & λέγεται θαύμαστον, & πίστει μόνῃ καταληπτὸν, & ὐ σοφίσμασι σοφίας ἀνθρωπίνης, ἧς τῶν μάταιον & ἀνόητον ἐν τοῖς θείοις ἐνεργείαν ἀποσείεται ἡ ἀσεβὴς & θεοπαράδοτος ἡμῶν θρησκεία.

Ετι αὐτὸ τὸ σῶμα & αἷμα τῦ κυρίυ τὸ ἐν τῷ τῆς εὐχαριστίας μυστηίῳ, ὀφείλειν τιμᾶσθαι ὑπερβαλλόντως & προσκυνεῖσθαι λατρευτικῶς. μία γὰρ ἡ προσκύνησις τῆς ἁγίας τριάδος, & τῦ σώματος & αἵματος τῦ κυρίυ.

Ετι εἶναι θυσίαν ἀληθῆ & ἱλαστικὴν προσφερομένην ὑπὲρ πάντων τῶν ὐσεβῶν ζώντων & πεθνεώτων, & ὑπὲρ ὠφελείας πάντων, ὡς κεῖται ῥητῶς ἐν ταῖς τῦ μυστηίυ τύτυ ἐυχαῖς ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τῇ ἐκκλησίᾳ παραδοθείσαις, & τίνων προς αὐτὺς διαταγὴν τῦ κυρίυ.

Ετι & πρὸ τῆς χρήσεως αὐτῦς μετὰ τὸν ἁγιασμὸν, & μετὰ τίνων χρῆσιν τὸ φυλατόμενον ἐν ταῖς ἱεραῖς θήκαις πρὸς μεταλῆψιν τῶν ἀποδημῆσαι μελλόντων, ἀληθὲς εἶναι τῦ κυρίυ σῶμα, & κατὰ μηδὲν διαφέρον ἑαυτῦ, ὥστε πρὸ τῆς χρήσεως μετὰ τὸν ἁγιασμὸν, ἐν τῇ χρῆσει, καὶ μετὰ τὴν χρῆσιν, εἶναι κατὰ πάντα τὸ ἀληθὲς τῦ κυρίυ σῶμα.

Ετι τῇ μετουσίωσις λέγει & τὸν τρόπον μεταβάλλῃ δηλῦσθαι, καθ' ὃν ὁ ἄρτος, & ὁ οἶνος μεταποιῦνται εἰς τὸ σῶμα & τὸ αἷμα τῦ κυρίυ. τῦτο γὰρ ἀληπτὸν πάσῃ, & ἀδυνάτου πλὴν αὐτῦ τῦ Θεῦ· & τοῖς πιστύουσιν ἀμάθειαν ἅμα, & ἀσέβειαν ἐπιφέρει. ἀλλ' ὅτι ὁ ἄρτος & ὁ οἶνος μετὰ τὸν ἁγιασμὸν, ὐ τυπικῶς, ὐδ' εἰκονικῶς, ὐδὲ χάριτι ὑπερβαλλύσῃ, ὐδὲ τῇ κοινωνίᾳ; ἢ τῇ

παρα-

ANNO CHRISTI 1672.

παρεσία τῆς θεότητος μόνης τοῦ μονογενοῦς. μεταβάλλεται εἰς τὸ σῶμα, καὶ αἷμα τοῦ κυρίου. οὐδὲ συμβεβηκός τι τοῦ ἄρτου, καὶ τοῦ οἴνου, εἰς συμβεβηκός τι τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, κατά τινα τροπὴν ἢ ἀλλοίωσιν μεταποιεῖται, ἀλλ' ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς, καὶ ὑσιώδως γίνεται· ὁ μὲν ἄρτος αὐτὸ τὸ ἀληθὲς τοῦ κυρίου σῶμα, ὁ δ' οἶνος αὐτὸ τοῦ κυρίου αἷμα, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω.

Ἔτι μὴ γίνεσθαι ὑπό τινος ἄλλου τὸ τῆς ἱερᾶς εὐχαριστίας τοῦτο μυστήριον, εἰ μὴ μόνον ὑπὸ ἱερέως εὐσεβοῦς, καὶ ὑπὸ εὐσεβοῦς καὶ νομίμως ἐπικόπτος τοῦ ἱερωσύνου λαβόντος, καθ' ὃν τρόπον ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία διδάσκει. οὕτω ἐστὶν ὃν σωτῆρι ἡ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ φησὶ τοῦ μυστηρίου τούτου δόξα, καὶ ἀληθὴς ὁμολογία, καὶ ἀρχαιοτάτη παράδοσις, ἣν ἡ δεῖ κολοβοῦσθαι καὶ ὑδένα τρόπον ὑπὸ τῶν εὐσεβεῖν βουλομένων, καὶ ἀποστερουμένων τοὺς νεωτερισμοὺς, καὶ τοὺς βεβήλους τῶν αἱρετικῶν κενοφωνίας. ἀλλ' ἀναγκαίως σώαν καὶ ἀδιάστικτον τηρεῖσθαι τὴν νομοθετηθεῖσαν παράδοσιν. τοὺς γὰρ παραβαίνοντας ἀποποιεῖται καὶ ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία.

A non ſecundum imaginem, non penes ſuperabundantem gratiam, non per communionem, aut ſolius divinitatis Unigeniti Filii Dei præſentiam; at in corpus & ſanguinem Domini, converſionem ſignificari. Sed nec panis aut vini accidens aliquod in quoddam corporis ac ſanguinis accidens aliqua mutatione convertitur; ſed vere realiterque ac ſubſtantialiter fit quidem panis verum Domini corpus, vinum vero, ſanguis ejus, uti jam ante dictum eſt.

Denique neminem, præter pium ſacerdotem ab pio utique epiſcopo canonice inſtituto ſacerdotii charactere initiatum, B juxta Orientalis eccleſiæ doctrina, hoc ſacroſanctæ euchariſtiæ credimus poſſe conficere ſacramentum. Hæc eſt compendiaria Orientalis eccleſiæ hoc de ſacramento doctrina, veraque confeſſio, & traditio perantiqua: qua de ne vel apicem detraxerint, qui pie ſentire cupiunt, & novitates horrent, ac inania hæreticorum dogmata deteſtantur: ſed hanc, quæ jampridem obtinuit, traditionem integram ſervent ac illibatam. Huic enim adhærere qui contempſerint, ſancta Chriſti rejicit & anathematizat eccleſia.

C

ΟΡΟΣ ιή.

Πιστεύομεν τὰς τῶν κεκοιμημένων ψυχὰς εἶναι ἢ ἐν ἀνέσει, ἢ ἐν ὀδύνῃ, καθ' ὅτι ἕκαστος ἔπραξεν χωριζόμενος γὰρ ἀπὸ τοῦ σώματος, παραυτίκα, ἢ πρὸς εὐφροσύνην, ἢ πρὸς λύπην καὶ στεναγμὸν ἐκδημεῖν, ὁμολογουμένης μήτοι μήτε τῆς ἀπολαύσεως, μήτε τῆς κατακρίσεως τελείας. μετὰ γὰρ τὴν κοινὴν ἀνάστασιν, ὅτε ἡ ψυχὴ σωθείη τῷ σώματι μεθ' οὗ καλῶς ἢ πονηρῶς ἐπολιτεύσατο, ἀπολήψεται ἕκαστος τὸ τέλειον, ἢ τῆς ἀπολαύσεως, ἢ τῆς κατακρίσεως δηλονότι.

CAPITULUM XVIII.

Credimus defunctorum animas aut in quiete aut in pœnis eſſe, prout quiſque geſſerit. Quippe vel ad gaudii, vel ad triſtitiæ gemituſque locum ſtatim adducuntur, atque corpora deſeruere: quamquam integram beatitudinis aut damnationis menſuram nondum accipiunt. Cum enim generali facta reſurrectione, ſuum anima corpus, quocum aut bene geſſit aut male, reſumpſerit; tunc beatitudinis ac pœnarum recipiet unuſquiſque complementum. D

Τοὺς δὲ συμφθαρέντας θανασίμοις πλημμελήμασι, καὶ μὴ ἐν ἀπογνώσει ἀποδημήσαντας, ἀλλὰ μετανοήσαντας μὲν ἔτι φθάνοντας ἐν τῷ μετὰ σώματος βίῳ, μὴ ποιήσαντας δὲ ὑδοτιοῦν καρπὸν μετανοίας, (δάκρυα δηλονότι, καὶ γονυπετῆσαι ἐν γρηγορήσει προσευχῶν, θλιβῆναι, πτωχοὺς παραμυθῆσαι, καὶ πῶς ἐν ἔργοις τοῦ πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην ἐπιδεῖξαι, ἃ ἐν ὑμνοποίητιν καλῶς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ἀπ' ἀρχῆς ὠνόμασε) τούτων ἐν αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἀπέρχεσθαι εἰς ᾅδου, καὶ ὑπομένειν τοῦ ἕνεκα ὧν εἰργάσαντο ἁμαρτημάτων ποινάς. εἶναι δ' ἐν σωσαιθήσει τῆς ἐκεῖθεν ἀπαλλαγῆς· ἐλευθερωθῆναι δὲ ὑπὸ τῆς ἄκρας ἀγαθότητος, διὰ τῆς δεήσεως τῶν ἱερέων, καὶ ἀποιῶν, ἃ τῶν ἀποιχομένων ἕνεκα οἱ ἑκάστου συγγενεῖς ἀποτελῶσι. μεγάλα δυναμένης μάλιστα τῆς ἀναιμάκτου θυσίας, ἣν ἰδίως ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων συγγενῶν ἕκαστος, καὶ κοινῶς ὑπὲρ πάντων ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ὁσημέραι ποιεῖ ἐκκλησία συνοδευμένης μέντοι ἐν τούτῳ, τῷ, μὴ εἰδέναι ἡμᾶς δηλαδὴ τὸν

Quos vero letalium, quibus ſe ſe fœdaverant, peccatorum non deſperatio intercepit, ſed ante mortem pœnituit, at nullum fecerunt pœnitentiæ fructum; lacrymas videlicet effundendo, genibus flexis in orationibus vigilando, ſemetipſos afflictando, pauperes recreando, ſuam denique tum in Deum, cum in proximum caritatem operibus demonſtrando, quæ & catholica eccleſia recte ab initio ſatisfactiones appellavit; horum atque id genus animas credimus ad inferos deduci, ibique juſtas pro iis, quæ commiſere, peccatis pœnas ſuſtinere: at ſuæ tamen futuræ liberationis eſſe conſcias, & ab ſumma bonitate per ſacerdotum orationes, ſuorumque parentum eleemoſynas liberari. Ad hoc vero potiſſime valet incruentum Miſſæ ſacrificium, quod privatim ab ſingulis pro parentibus ſuis, ab catholica vero & Apoſtolica eccleſia quotidie pro omnibus communiter offertur. Porro liberationis hujuſmodi notum nobis eſſe tempus nequaquam dicimus;

ANNO CHRISTI 1672.

tales enim ſolvi quidem pœnis, idque ante communem reſurrectionem, & univerſale judicium, & ſcimus & credimus; id vero quando fiat, ignoramus.

QUÆSTIO I.

Decetne ſacram ſcripturam vulgari idiomate ab omnibus legi Chriſtianis.

Non decet. Enimvero ita utilem, immo & ex ſe neceſſariam divinitus traditam omnem ſcripturam agnoſcimus, ut pie fine illa homines vivere nullatenus poſſe cenſeamus. Hanc tamen haudquaquam convenit omnes legere: at eos dumtaxat, qui profunda, quæ in illa latent Spiritus arcana recta interpretatione valent aperire; quive eam qua exponenda, docenda, legenda eſt ſcriptura ſacra, rationem probe norunt. Illitteratis autem & ſcripturam ſacram abſque diſcrimine, vel ſolum penes litteram, aut alio quodam a pietate ſenſu intelligentibus, eccleſia catholica, utique diſpendium experta, lectionę ejus interdixit, Itaque omnibus quidem fidelibus ſacram audire ſcripturam, quatenus corde credant ad juſtitiam, ore autem confeſſionem promant ad ſalutem, permiſſum eſt; aliquos vero ſcripturæ, ac veteris potiſſimum inſtrumenti, libros legere, prædictis ac conſimilibus de cauſis, prohibitum. Et vero perinde eſt ſacræ ſcripturæ lectione illiteratos prohibere, ac ſolidiori abſtineant cibo infantibus imperare.

QUÆSTIO II.

Sitne plana omnibus legentibus Chriſtianis ſcriptura.

Si legentibus omnibus plana eſſet ſacra ſcriptura Chriſtianis, nequaquam perſcrutari ſcripturas his qui ſalutis deſiderio tenentur, Dominus mandaſſet: fruſtraque Paulus poſitam a Deo in eccleſia doctoratus gratiam ſcripſiſſet; neque intellectu difficilia quædam habere Paulus epiſtolas Petrus diceret. Maximam itaque conſtat eſſe ſcripturæ altitudinem, juxta ac ſenſuum ejus celſitatem: ac doctiſſimis proinde diviniſque hominibus ad ejus expoſitionem, germanamque intelligentiam, necnon & ad verum atque toti ſcripturæ & ejuſdem auctori Spiritui ſancto conſonum ſenſum, opus eſſe.

Itaque ſanctiſſimæ Trinitatis myſterium ac Filii Dei Incarnationem, Paſſionem, Reſurrectionem, & in cælos Aſcenſionem, necnon & regenerationis & extremi judicii veritatem, (pro quibus mortem ſubire multi non dubitarunt) ut unuſquiſque ſacro baptiſmate initiatus agnoſcat; haud tamen neceſſe eſt, immo impoſſibile, & ad ea, quæ ſolis ſapien-

A καιρὸν τ ἀπαλλαγῆς. ὅτι γὰρ γίνεται ἐλθυθεία τ τοιάτων ἀπὸ τ δεινῶν ⸗ πρὸ τ κοινῆς ἀνασάσεώς π ⸗ κείσεως οἴδαμεν, ⸗ πισδύομεν ποτὲ δὲ, ἀγνοῦμεν.

ANNO CHRISTI 1672.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ ά.

Εἰ δεῖ τὴ θείαν γραφὴν κοινῶς παρὰ πάντων τ χισιανῶν ἀναγινώσκεθαι.

Οὐ. πᾶσιν γὰ γραφὴν θεόπνυσον, ⸗ ὠφέλιμον οἴδαμεν, ⸗ ὅτω τὸ ἀναλημμον ἔχυσαν μεθ' ἑαυτῆς, ὥσε χωρὶς αὐτῆς ἀδιάτον ὁτωσοῦν δισεβεῖν. ὑ μὴν ⸗ ὑπὸ πάντων ἀναγινώσκεθαι ταύτην, ἀλλ' ὑπὸ μόνων τ μ τῆς ἀποσόσης ἑρμίνης τοῖς βάθεσιν ἐγκυπτόντων τὸ πνεύματος, ⸗ εἰδότων οἷς τρόποις ἡ θεία γραφὴ ἑρμήνεται, ⸗ διδάσκεται, ⸗ ὅλως ἀναγινώσκεται. τοῖς δὲ μὴ γεγυμνασμένοις, ⸗ ἀδιαφόρως, ἢ μόνον κατὰ τὸ γράμμα, ἢ ⸗ καθ' ἄλλον τινὰ τρόπον ἀλλότριον τῆς δισεβείας τὰ τῆς γραφῆς ἐκλαμβάνουσιν, ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, διὰ τῆς πείρας τὸ βλάβος ἐγνωκυῖα ὑ θεμιτὴν τὸ ἀνάγνωσιν εἶναι ἐπέλλεται. ὥσε παντὶ δισεβεῖ ἐπιτραθαι μὴ ἀκύειν τὰ τ γραφῆς, ἵνα πισδύῃ τῇ καρδίᾳ εἰς δικαιοσύνην, ὁμολογῇ δὲ τῷ σόματι εἰς σωτηρίαν· ἀναγινώσκειν δὲ ἔνια τῆς γραφῆς μέρη, ⸗ μάλισα τῆς παλαιᾶς, ἀπηγορδέται, τ εἰρημένων αἰτίων, ⸗ τ ὁμοίων τούτοις ἕνεκα. ⸗ ἔσιν ἴσον παραγγέλειν τοῖς ἀγυμνάσοις μὴ ἀναγινώσκειν ὡσαύτως τὴ πᾶσαν ἱερὰν γραφὴν, ⸗ τοῖς βρέφεσιν ἐπέλλεθαι μὴ ἅπτεθαι σερεᾶς τροφῆς.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ β.

Εἰ σαφής ἐσιν ἡ γραφὴ πᾶσι τοῖς ἀναγινώσκουσι χισιανοῖς.

Εἰ σαφὴς ἦν ἡ θεία γραφὴ πᾶσι τοῖς ἀναγινώσκουσι χισιανοῖς, ὐκ ἂν ὁ κύι⸗ ἐρμνᾶν ταύτην τὸς βυλομένους σωτηρίας τύχειν ἐπέτρεπε· ⸗ τὸ χάρισμα τῆς διδασκαλίας ματαίως τῷ Παύλῳ ἐλέγετο πεθῶναι ὑπὸ τ Θεῦ τῇ ἐκκλησίᾳ· ⸗ ὁ Πέτρος οὐκ ἂν περὶ τ Παύλου ἐπισολῶν, ἔχειν τινὰ δυσνόητα ἔλεγε. δῆλον ὅτω ὡς πολὺ τὸ βάθος ἔχειν τὴ γραφὴν, ⸗ τὸ μέγεθος τ νοιῶν, ⸗ δεῖσθαι ἐπισημόνων, ⸗ θείων ἀνδρῶν πρὸς ἕρμναν, ⸗ ἀληθῆ κατάληψιν, ⸗ γνῶσιν ὀρθὴν, ⸗ σωφρὸν τῇ πάσῃ γραφῇ, ⸗ τῷ δημιργῷ ταύτης ἁγίῳ πνεύματι;

Ωσε τοῖς ἀναμυηθεῖσιν, εἰ ⸗ γνήσιμον ἡ περὶ τελάδος πίσις, ⸗ ἡ τ υἱῦ τ Θεῦ ἀνθρώπησις, τὰ πάθη, ἡ ἀνάσασις, ἡ εἰς ὐρανὸς ἄνοδος, ὁ περὶ τῆς παλιγγενεσίας ⸗ κείσεως λόγος, ὧν ἕνεκα ⸗ πολλοὶ θάνατον ὑπομεῖναι οὐκ ὠκνησαν. ὐκ ἀναγκαῖον δὲ, μᾶλλον δὲ ἀδιάτον πᾶσιν εἰδέναι,

ANNO CHRISTI 1672.

εἰδέναι, καὶ ἃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μόνοις τοῖς ἐγγεγυμνασμένοις ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἁγιότητι φανεροῖ.

A tia & sanctitate præditis Spiritus sanctus aperit, omnes quoscumque pertinere.

ANNO CHRISTI 1672.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ γ'.

Ἱερὰν γραφὴν ποῖα βιβλία καλεῖς;

Ἀπόκρισις.

Στοιχοῦντες τῷ κανόνι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἱερὰν γραφὴν καλοῦμεν ἐκεῖνα πάντα, ἅπερ ὁ Κύριλλος ὑπὸ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου ἐρανισάμενος ἀριθμεῖ· καὶ φησὶ τούτοις ἅπερ ἀσυνέτως, καὶ ἀμαθῶς, εἴτουν ἐθελοκακούργως, ἀπόκρυφα κατωνόμασε. τὴν Σοφίαν δηλαδὴ τοῦ Σολομῶντος, τὴν Ἰουδὴθ, τὸν Τωβίαν, τὴν ἱστορίαν τοῦ δράκοντος, τὴν ἱστορίαν τῆς Σωσάννης, τοὺς Μακκαβαίους, καὶ τὴν Σοφίαν τοῦ Σιράχ. ἡμεῖς γὰρ μετὰ τῶν ἄλλων τῆς θείας γραφῆς γνησίων βιβλίων, καὶ ταῦτα γνήσια τῆς γραφῆς μέρη κρίνομεν. ὅτι ἡ παραδοσασα ἀρχαία συνήθεια, καὶ μάλιστα ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, γνήσια εἶναι τὰ ἱερὰ εὐαγγέλια, καὶ τἄλλα τῆς γραφῆς βιβλία, καὶ ταῦτα εἶναι τῆς ἁγίας γραφῆς μέρη ἀναμφιβόλως παρέδωκε· καὶ τούτων ἡ ἄρνησις ἐκείνων ἐστὶν ἀθέτησις, εἰ δέ τῳ δοκεῖ μὴ ἅπαντα ὑπὸ πάντων συγκαταριθμεῖσθαι. ὅθεν ἧττον ὅμως καὶ ταῦτα παρά τε συνόδων, καὶ πολλῶν ὅσων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας παλαιοτάτων καὶ ἐγκρίτων θεολόγων ἀριθμεῖται, καὶ συγκαταριθμεῖται τῇ πάσῃ γραφῇ, ἃ πάντα καὶ ἡμεῖς κανονικὰ βιβλία κρίνομεν, καὶ ταῦτα τὴν ἱερὰν γραφὴν εἶναι ὁμολογοῦμεν.

QUÆSTIO III.

Quosnam libros sacram Scripturam vocas?

Responsio.

Ecclesiæ catholicæ regulam sequentes, sacram scripturam eos omnes appellamus libros, quos ab Laodicena synodo Cyrillus, ipso quidem corrogante, probatos recenset; iis insuper additis, quos insipienter, insciter, aut magis malitiose vocavit apocryphos. Sapientiam videlicet Salomonis, librum Judith, Tobiam, Draconis historiam, historiam Susannæ, Machabæos, & Sapientiam Sirach. Hos etenim cum ceteris genuinis sacræ scripturæ libris, ceu germanas ejusdem scripturæ partes, censemus esse numerandos. Quoniam quæ sancta evangelia, aliosque scripturæ libros ut genuinos tradidit antiqua consuetudo, seu magis ecclesia catholica; & istos hæc ipsa ceu sacræ scripturæ partes, procul dubio tradidit; quatenus istos qui neget, & illos recusaverit. Sin vero ab cunctis haud recenseri omnes fortasse videantur; isti nihilo secius ab synodis, necnon & a multis cum antiquissimis, tum nominatissimis catholicæ ecclesiæ Theologis recensentur, & sacras inter scripturas numerantur. Quos omnes & nos judicamus esse canonicos, & sacram eos esse scripturam confitemur.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ δ'.

Περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων, καὶ τῆς προσκυνήσεως τῶν ἁγίων, πῶς ὀφείλομεν φρονεῖν;

Ἀπόκρισις.

Τῶν ἁγίων ὄντων καὶ ὁμολογουμένων παρὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας προεσβώτων, ὃν τρόπον εἴρηται ἐν τῷ ὀγδόῳ κεφαλαίῳ· καιρὸς εἰπεῖν ὅτι καὶ τιμῶμεν αὐτοὺς ὡς φίλους Θεοῦ, καὶ ὡς ὑπὲρ ἡμῶν δεομένους τῷ τῶν ὅλων Θεῷ. τιμῶμεν δὲ τούτους δίτλως. καθ' ἕνα μὲν τρόπον τὴν μητέρα τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὃν καὶ ὑπερδουλικὸν φαμέν· εἰ γὰρ καὶ ὡς ἀληθῶς δούλη ἡ θεοτόκος τοῦ μόνου Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ μήτηρ, ὡς τὸν ἕνα τῆς τριάδος σαρκωθήσασα σαρκικῶς· διὸ καὶ ἀσυγκρίτως ὑπερέχειν ὑμνεῖται πάντων ἀγγέλων τε καὶ ἁγίων· ὅθεν καὶ ὑπερδουλικὴν αὐτὴν ἀπονέμομεν τὴν προσκύνησιν. κατὰ δεύτερον δὲ τρόπον, ὃν καὶ δουλικὸν ὀνομάζομεν, προσκυνοῦμεν, εἴτουν τιμῶμεν τοὺς ἁγίους ἀγγέλους, ἀποστόλους, προφήτας, μάρτυρας, καὶ ἁπλῶς πάντας τοὺς ἁγίους.

QUÆSTIO IV.

Quid de sanctis Imaginibus & cultu Sanctorum sentire debemus?

Responsio.

Oratores nostri cum sint, & ab catholica ecclesia habeantur sancti, quemadmodum in octavo capitulo dictum est; dicendi modo tempus est, eos a nobis ceu Dei amicos, nostrosque apud Dominum universorum intercessores honorari. Porro duplicem sanctis cultum adhibemus. Alterum quippe Verbi divini Matri, quem hyperduliam appellamus. Enimvero Dei (& hujus quidem solius) ut famula vere sit & ipsa Deipara; at Mater ejus est, utpote quæ unam Trinitatis personam in carne genuit. Quare omnium cum sanctorum, tum Angelorum longe superior prædicatur: unde & hyperdulico eam cultu veneramur. Alterum vero, quem & dulicum vocamus, sanctis Angelis, Apostolis Prophetis, Martyribus, omnibus denique sanctis adhibemus.

ANNO CHRISTI 1672.

Insuper venerandæ vitalisque Crucis ligaum, in quo pro salute mundi Salvator noster passus est, quin & ejusdem Crucis lignum, veneramur, & adoramus: item & quod apud Bethlehem est præsepe, [a] cujus humilitate fundati sumus: item & Calvariæ locum, &, quod theca fuit virtæ, Sepulcrum: ceteras denique res sanctas quas adoramus; sancta videlicet evangelia, necnon & vasa sacra, in quibus sacrificium incruentum celebratur. Sed & annuis commemorationibus, festisque solemnibus, sacris ædiculis & anathematis, sanctos ornamus & honoramus.

a *Lege*, per quod ab irrationalitate liberati sumus. *Alludit ad præsepe, in quo ἄλογα ζῶα posuum capsi sunt.*

Deinde & Domini nostri Jesu Christi, & sanctissimæ Deiparæ, omniumque sanctorum, quin & sanctorum Angelorum, secundum eam, qua quibusdam Patriarchis & Prophetis apparuere, formam, imagines veneramur, adoramus & osculamur; Denique & Spiritum sanctum sub ea, qua visus est, columbæ specie, [b] oculis pingendo subjicimus.

b *Prius male legebatur, proponimus adorandum.*

Eam porro quam sanctis & eorum imaginibus, ceterisque prædictis venerationem adhibemus, idololatriam esse si qui dicunt, id ceu ineptissimam ac inanem calumniam nihili omnino facimus. Nos autem soli in Trinitate Deo, ac præter ipsum nemini, latriæ cultum impendimus. Sanctos vero duplici ratione veneramur, in primis quidem relative ad Deum: quippe propter ipsum illos honoramus: deinde & in se ipsis, quoniam animatæ Dei imagines illi sunt. Duliam porro esse, qua sanctos veneramur in se ipsis, supra definitum est. Sanctas vero Imagines relativo dumtaxat, utpote ad earum ἀρχέτυπα pertinente, cultu veneramur. Quisquis enim colit Imaginem, per Imaginem colit ἀρχέτυπον; neque aliquantum dividitur separaturve Imaginis honor & ἀρχετύπου, sed una & eadem actione impenditur; quemadmodum in prorege rex honoratur.

Quæ vero e scripturis in confirmationem suæ novitatis assumunt, nobis quamaperte favent, nedum id non probant, quod ipsi contendunt. Nos enim sacram scripturam cum legimus, occasionem, adjuncta, causam, & significationem eorum quæ in illa scripta sunt, diligentius investigamus. Cur nimirum idem ipse Deus modo dicat: *Non facies tibi idolum, neque simulacrum, neque adorabis, neque coles illa*: modo autem Cherubim fieri præcipit. Immo & cum sculptos in templo boves leonesque spectamus, secundum persuasionem nostram haudquaquam de illis judicamus; (non enim in persuasione est fides:) sed occasionem, ceteraque, uti dictum est, considerantes, rectam eorum interpretationem nanciscimur, idemque esse dicimus: *Non facies tibi idolum & simulacrum*; ac, *Non adorabis deos alienos*: seu, idololatra non eris. Ita enim & soli Deo latria conservata est, & relativi sanctorum Imaginum cultus in ecclesia ab temporibus Apostolorum inducta consuetudo; Deumque nequaquam secum pugnare verbis, commonstratum. Verum

ANNO CHRISTI 1672.

Πρὸς τούτοις προσκυνοῦμεν καὶ τιμῶμεν τὸ ξύλον τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ, ἐν ᾧ ὁ σωτὴρ ἡμῶν τὸ κοσμοσωτήριον εἰργάσατο πάθος, καὶ τὸν τύπον τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ, τιμῶ δὲ Βηθλεὲμ φάτνην, δι' ἧς τῆς ἀλογίας [a] ἐρρύσθημεν, τὸν τόπον τοῦ κρανίου, τὸν ζωηφόρον τάφον, καὶ τὰ λοιπὰ ἅγια προσκυνήματα. τά τε ἱερὰ εὐαγγέλια, καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη, δι' ὧν ἡ ἀναίμακτος ἐπιτελεῖται θυσία, μνήμαις τε ἐτησίοις, καὶ δημοσίοις ἑορταῖς, καὶ θείοις ἱδρύμασι καὶ [b] ἀναθέμασι τοὺς ἁγίους γεγαίρομεν καὶ τιμῶμεν.

a Pro, ἐρρύσθημεν.

b Pro, ἀναθέμασι.

Ἐπεῖτα δὲ καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ χυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων προσκυνοῦμεν καὶ τιμῶμεν καὶ ἀσπαζόμεθα, καὶ μὴν καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων, ὡς ὤφθησαν εἰσίοις· τῶν τε προπατόρων, καὶ προφητῶν· ἱστορεῖμεν δὲ καὶ τὸ πανάγιον πνεῦμα, ὡς ὤφθη, ἐν εἴδει περιστερᾶς.

Εἰ δέ τινες εἰδωλολατρεῖν ἡμᾶς, ἁγίους, καὶ εἰκόνας ἁγίων, καὶ τὰ λοιπὰ προσκυνοῦντας, λέγουσι, μάταιον ἡγούμεθα καὶ ἀβάσανιστον. ἡμεῖς γὰρ μόνῳ τῷ ἐν τελείᾳ Θεῷ λατρεύομεν, καὶ οὐδενὶ ἑτέρῳ. τοὺς δὲ ἁγίους τιμῶμεν διττῶς· πρῶτον μὲν κατὰ τὸν πρὸς Θεὸν ἀναφοράν, ἐπειδὴ ἐκείνους ἕνεκα τιμῶμεν αὐτούς· καὶ καθ' ἑαυτούς, ὅτι ζῶσαί εἰσιν εἰκόνες τοῦ Θεοῦ. τὸ δὲ καθ' ἑαυτούς, διώρισται ὅτι δουλικόν. τὰς δὲ ἁγίας εἰκόνας σχετικῶς, ὡς τῆς πρὸς ἐκείνους τιμῆς ἐπὶ τὰ πρωτότυπα ἀναφερομένης. ὁ γὰρ εἰς τὴν εἰκόνα προσκυνῶν, διὰ τῆς εἰκόνος τὸ πρωτότυπον προσκυνεῖ, καὶ ἡ δόξα ἡ μειζέτερα, οὐδ' ὅλως χίζεται, τῆς τε εἰκόνος, καὶ τοῦ εἰκονιζομένου, καὶ ἐν ταὐτῷ γίνεται, ὡς ἡ εἰς τὸν βασιλικὸν πρόσωπον γινομένη.

Α δὲ πρὸς σύστασιν καινοτομίας αὐτῶν παρὰ τῆς γραφῆς λαμβάνουσιν, οὐχ ὅτως αὐτοῖς βοηθεῖ, ὡς βάλονται, ἀλλὰ μᾶλλον ἡμῖν σιωπὰ φαίνεται. ἡμεῖς γὰρ τὴν θείαν γραφὴν ἀναγινώσκοντες ἐξετάζομεν καιρὸν, καὶ πρόσωπον, παράδειγμα καὶ αἰτίαν, ὅθεν καὶ τὸν αὐτὸν Θεὸν ποτὲ μὲν λέγοντα, οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, ὅτε ὁμοίωμα, οὐδὲ προσκυνήσεις, οὐδὲ λατρεύσεις αὐτοῖς· ποτὲ δὲ προστάττοντα γενέσθαι χερουβίμ. καὶ ἔτι βόας καὶ λέοντας γινόμενα ἐν τῷ ἱερῷ θεωροῦντες, οὐ πεισματικῶς τούτων τὴν ἔννοιαν θεωρεῖμεν. ἐν γὰρ τῇ πεισμονῇ οὐκ ἔστι πίστις, ἀλλ', ὡς εἴρηται, καιρὸν καὶ τὰ λοιπὰ θεωροῦντες, τῆς ὀρθῆς περὶ τούτων δόξης ἐπιτυγχάνομεν. καὶ τὸ, οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, ἢ ὁμοίωμα, ταὐτὸν ἡγούμεθα τὸ, οὐ προσκυνήσεις θεοὺς ἀλλοτρίους, οὕτω μὴ εἰδωλολατρήσεις. ὅτω γὰρ καὶ ἡ παρὰ τοῦ καιροῦ τῶν ἀποστόλων ἐπικρατήσασα συνήθεια τῆς ἐκκλησίας τοῦ προσκυνεῖσθαι σχετικῶς τὰς ἁγίας εἰκόνας, καὶ ἡ μόνῳ τῷ

Θεῷ

ANNO CHRISTI 1672.

Θεῷ λατρεία διασωθείη, καὶ ὁ Θεὸς ἐκ ἐναντίως λέγων ἑαυτῷ φανείη. εἰ γὰρ ἡ γραφὴ φησὶν, οὐ ποιήσεις, οὐδὲ προσκυνήσεις, τίνα τρόπον ὕστερον ὁ Θεὸς, τὸ μὲν ποιῆσαι ὁμοιώματα συγκεχώρηκε, τὸ δὲ προσκυνῆσαι οὔ, οὐκ ἔχομεν σαφῶς. ὅθεν περὶ μόνης τῆς εἰδωλολατρείας ἦσης τῆς ἐντολῆς, ἀφείσκομεν ἢ ὄφεις, καὶ λέοντας, καὶ βόας, καὶ χερουβὶμ γεγονότα, καὶ τιμώμενα, καὶ εἴδη ἕτερα ὁμοιώματα, ἐν οἷς οἱ ἄγγελοι ἐφαίνοντο, προσκυνηθέντα.

Οὓς δὲ προσφέρουσι τῶν ἁγίων ὡς λέγοντας μὴ ἐξὸν προσκυνεῖν τὰς εἰκόνας, ἡμῖν μᾶλλον βοηθεῖν ἐκείνους ἡγούμεθα. ἐπεὶ ἐκεῖνοι ἀγωνιστικῶς διαλεγόμενοι, καὶ κατὰ τῆς λατρευτικῶς προσκυνούντων τὰς ἁγίας εἰκόνας, καὶ κατὰ τῶν φερόντων εἰς τὰς ἐκκλησίας τὰς εἰκόνας τῶν τεθνηκότων συγγενῶν ἐκείνων, ἐφέροντο, καὶ ἀναθέματι τοὺς ὕπω ποιοῦντας καθυποβάλλουσιν· ἃ κατὰ τῆς ὀρθῆς προσκυνήσεως, τῶν τε ἁγίων, καὶ ἁγίων εἰκόνων, καὶ τοῦ τιμίου σταυροῦ, καὶ τῶν λοιπῶν ὧν εἴρηται· ὅπερ μάλιστα ἐκ ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῶν ἀποστόλων εἶναι τὰς ἁγίας εἰκόνας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ προσκυνεῖσθαι παρὰ τῶν πιστῶν, πλείστοι ὅσοι καὶ ἱστοροῦσι καὶ κηρύττουσι· μεθ' ὧν καὶ μεθ' ὃς ἡ ἁγία οἰκουμενικὴ ἑβδόμη συνόδος καθαιρεῖν πᾶσαν αἱρετικῶν βούλεται.

Ἐπειδὴ σαφέστατα μὲν δέδωκεν ἐννοεῖν, ὅπως δεῖ προσκυνεῖν τὰς ἁγίας εἰκόνας, καὶ τὰ προειρημένα ἄνωθεν. ἀναθεματίζει δὲ, καὶ ἀφορισμῷ καθυποβάλλει τοὺς ἢ προσκυνοῦντας λατρευτικῶς τὰς εἰκόνας, ἢ λέγοντας τοὺς ὀρθοδόξως εἰδωλολατρεῖν προσκυνοῦντας τὰς εἰκόνας. ἀναθεματίζομεν οὖν καὶ ἡμεῖς μετ' ἐκείνων τοὺς προσκυνοῦντας, ἢ ἅγιον, ἢ ἄγγελον, ἢ εἰκόνα, ἢ σταυρὸν, ἢ λείψανον ἁγίου, ἢ ἱερὸν σκεῦος, ἢ εὐαγγέλιον, ἢ ἄλλότι ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ λατρευτικῶς, καὶ μόνῳ τῷ ἐν τελείᾳ Θεῷ τριὰδι λατρευτικὴν προσκύνησιν ἀπονέμομεν. ἀναθεματίζομεν δὲ καὶ τοὺς λέγοντας τριὰδι προσκύνησιν τῶν εἰκόνων, εἰκονολατρείαν, καὶ μὴ προσκυνοῦντας αὐτὰς, καὶ μὴ τιμῶντας τὸν σταυρὸν καὶ τοὺς ἁγίους, ὡς ἡ ἐκκλησία παρέδωκε.

Καὶ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς ἁγίας εἰκόνας προσκυνοῦμεν, ὃν εἴρηται τρόπον, καὶ ἱστορεῖμεν ταύτας εἰς καλλωπισμὸν τῶν ναῶν, καὶ ἵν' ὦσι βιβλία τῶν ἀναθῶν, καὶ πρὸς μίμησιν τῶν ἀρετῶν τῶν ἁγίων, καὶ ἁγίων, καὶ ἀνάμνησιν, καὶ ἔρωτος αὔξησιν, καὶ πρὸς ἐγερήγορσιν τοῦ ἐπικαλεῖσθαι ἀεὶ, τὸν μὲν κύριον ὡς δεσπότην καὶ πατέρα, τοὺς δὲ ἁγίους ὡς δούλους μὲν ἐκείνου, βοηθοὺς δὲ καὶ μεσίτας ἡμῶν.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν κεφαλαίων καὶ ἐρωτήσεων Κυρίλλου. οἱ δὲ αἱρετικοὶ καὶ τὴν προσευχὴν τῶν εὐσεβῶν πρὸς τὸν Θεὸν κακίζουσιν, ἔπειτα οὐκ οἴδαμεν ὅπως αὐτὴν μόνων τῶν μοναχῶν καταγορεῦσι. τὴν προσευχὴν τοίνυν ἡ-

A enimvero si absolute scriptura dicit, Non facies, neque adorabis, qui tandem simulacra facere, non autem adorare, postea Deus indulsit, prorsus non intelligimus. Quamobrem idololatriam solam necesse est fuisse prohibitam: unde & Cherubim & serpentes & leones sculptos fuisse legimus ac honoratos, & figuras sive simulacra, Angelorum etiam, adorata.

ANNO CHRISTI 1672.

Quos vero allegant sanctos adorationem Imaginum asserentes illicitam, nostris vel maxime favere partibus æstimamus; quandoquidem acerrimis disputationibus suis in eos dumtaxat invehebantur, qui latriæ cultum sacris Imaginibus impendebant, quive parentum suorum defunctorum effigies in ecclesiam inferebant; quos & insuper anathemati subjecere: non autem in rectum tum sanctorum, tum sacrarum Imaginum, tum & venerandæ Crucis, ceterorumque prædictorum cultum; maxime cum ab Apostolorum temporibus, decorata sit sacris Imaginibus ecclesia; eisque adhibitum ab fidelibus cultum tradant omnes, omnes attestentur: quorum sententiam sancta œcumenica septima synodus approbavit, & omnem hæreticorum impudentiam una cum illis repressit,

Manifestissime quippe qualem sacris Imaginibus adhibere oporteat cultum, simul ac ea quæ & nos supra diximus, ipsa synodus indixit. Porro omnes quoscumque, cum qui latriæ cultum sacris Imaginibus impendunt, tum qui fideles honorem Imaginibus deferentes idololatriæ insimulant, anathematizat & excommunicationi subjicit. Et nos igitur cum ipsis eos omnes, qui sive sanctum, sive Angelum, sive Imaginem, sive crucem, sive Reliquias sanctorum, sive vas aliquod sacrum, sive evangelium, sive quidpiam aliud ex iis quæ in cælo & in terra & in mari sunt, latriæ cultu venerantur, anathematizamus, solique in Trinitate Deo cultum hujusmodi ducimus esse tribuendum. Insuper & cultum Imaginum appellantes iconolatriam, easque, ac Crucem, & sanctos juxta traditionem ecclesiæ colere recusantes anathematizamus.

Sanctus quippe eo, quo supra diximus, cultu veneramur, necnon & sanctas Imagines, quas ad templorum ornamentum eleganter componimus, ut librorum instar inibi sint; unde ad virtutum sanctorum recordationem, imitationem, amoris incrementum, atque ad jugem, Dei quidem, ceu Domini & Patris, sanctorum vero, ceu servorum ejus, nostrorum autem adjutorum juxta ac oratorum, obsecrationem peccatores excitentur.

Atque hæc quidem contra Cyrilli capita quæstioneſque dicta sint. Porro piorum quoque orationes ad Deum, ac Monachorum maxime, (quod quamobrem faciant, plane haud intelligimus) improbant hæretici. Verum orationem, ceu

ANNO CHRISTI 1672.

cum Deo colloquium, ac convenientium, a quo ſperamus illa, bonorum poſtulationem, item aſcenſum piumque affectum mentis in Deum, cæleſtium rerum inquiſitionem, animæ ſanctæ ſubſidium, cultum Deo acceptiſſimum, pœnitentiæ ac firmæ ſpei ſignum, nos quidem agnoſcimus. Fit autem oratio vel ſola mente, vel mente ſimul & voce; Deique bonitatem & miſericordiam, ac noſtram pariter humilitatem, ac futuræ ad Deum adhæſionis noſtræ beneficium ac promiſſionem in illa meditamur. Fidem vero, & ſpem, & perſeverantiam, & mandatorum obſervationem, ac cæleſtium potiſſimum habet illa petitionem, quin & fructus id genus quamplurimos, quos fruſtra recenſeamus. Denique qua ſtando, qua flectendo genua, ſine intermiſſione oramus. Tanta vero eſt orationis utilitas, ut animæ cibus & vita merito cenſeatur. Et hæc quidem omnia ſacris ita manifeſte colliguntur e ſcripturis, ut inſipienti aut cœco, meridie ac ſereno cælo de ſolis lumine dubitanti ſimilis ille ſit, qui probationem eorum exegerit.

Hæretici vero & illam de medio tollere tentavere, cum eorum quæ fidelibus mandavit Chriſtus, nihil non ſtatuerint amputare. Id tamen tam apertæ in orationem impietatis tandem erubeſcentes, orare omnino minime prohibent, ſed in Monachorum orationes debacchantur; ea nimirum mente, ut ſimpliciorum odium in Monachos excitent: quatenus eorum, ceu profanorum hominum, nec adſpectum ſuſtineant, neque catholicæ & Apoſtolicæ fidei ab illis exponi dogmata patiantur. Prudens enim eſt in malum diabolus, & ad confingendas calumnias ingenioſus. Unde & ejus aſſeclas (cujuſmodi ſunt iſti maxime, quibus de loquimur, hæretici) non tam pietatis propoſitum, quam homines ad malorum abyſſum detrudendi, & ad ea, quæ non viſitat Dominus, loca rapiendi, movet inſtitutum.

Itaque quales eſſe dicant Monachorum orationes, interrogandi ſunt: & ſiquidem a ſe ipſis aliqua [a], vel orthodoxæ Chriſtianorum profeſſioni diſſentanea feciſſe Monachos probaverint; jam adverſus Monachos cum illis cauſam agimus, eoſque non modo Monachos non eſſe dicimus, ſed neque Chriſtianos. Sin vero gloriam & mirabilia Dei recta cum interpretatione nunquam non enarrant Monachi, Deumque pro viribus humanis, hymnis & canticis omni tempore celebrant; tum nimirum eos qui in ſcriptura habentur, cum ex illa compoſitos hymnos canentes, ſive eidem ſcripturæ conſona loquentes, Apoſtolicum & propheticum non modo, ſed & divinum opus eos implere confitemur.

Unde nullum quidem Chriſtianis contrarium opus præſtare nos arbitramur, quando Paracliticon, Triodion, & [b] Martyrologium cantamus: cum continuam at-

[a] Adde, alioqui.

[a] In Græco, Menæa.

Α μετ' ὁμιλίαν μετ' Θεοῦ καὶ τῶν προκειμένων ἀγαθῶν αἴτησιν, παρ' οὗ λαβεῖν ἐλπίζομεν, ἀνάβασίν τε πρὸς Θεὸν, καὶ διάθεσιν εὐσεβῆ πρὸς Θεὸν ἀπαθυνομένων διάθεσιν, ζήτησιν τῶν ἀνωτέρω, ψυχῆς ἁγίας βοήθημα, λατρείαν τῷ Θεῷ κεχαρισμένην, σημεῖον μετανοίας, καὶ βεβαίας ἐλπίδος, οἴδαμεν. γίνεσθαι δὲ ἢ νῷ μόνῳ, ἢ νοῖ καὶ φωνῇ· θεωρεῖσθαι δὲ αὐτῇ θεωρίαν τῆς ἀγαθότητος, καὶ τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ, ἀναξιότητα τοῦ αἰτοῦντος, καὶ εὐχαριστίαν καὶ ἐπαγγελίαν τῆς μελλούσης πρὸς Θεὸν ὑποτάξεως. ἔχειν δ' αὐτὴν πίστιν καὶ ἐλπίδα, καὶ διαμονὴν, καὶ τήρησιν τῶν ἐντολῶν καὶ κατὰ πρῶτον λόγον αἴτησιν τῶν οὐρανίων. πολλὰς δ' ἔχειν τὰς καρπὰς, ὃς ῥᾴδιον ἐξαπαλέγειν. γίνεσθαι δὲ σωφρόνως, ἐπιπλήττεσθαι δὲ ὀρθίῳ καὶ γονυκλίτῳ σχήματι. τοσαύτη δὲ ὑπερ αὐτῆς ὠφέλεια, ὥστε καὶ ψυχῆς τροφὴν καὶ ζωὴν ὁμολογεῖσθαι· σωάγεται δὲ ταῦτα πάντα ἐκ τῆς θείας γραφῆς, ὥστε εἴτις τούτων ἀπόδειξιν αἰτεῖ, ὁμοίῳ ἄφρονι, ἢ τυφλῷ δεῖ τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς ὅρᾳ μεσημβρίας καὶ αἰθρίας ἀμφισβητοῦντι.

Οἱ δ' αἱρετικοὶ βουλόμενοι μηδὲν ὧν Χριστὸς ἐπέτρεψε ἀπαράθραυστον εἶναι, καὶ ταύτης καθήψαντο. αἰσχυνόμενοι δ' ὅτω φανερῶς ἀσεβεῖν πῶς μὴν δεῖ προσευχῆς, ἁπλῶς μὴ γίνεσθαι ἐκκωλύουσι, ταῖς τῶν μοναχῶν δ' εὐχαῖς παράττονται, ὅπερ καὶ αὐτὸ ποιοῦσιν, ἵνα τοῖς ἁπλουστέροις μῖσος κατὰ τῶν μοναχῶν θῶσι, πρὸς τὸ μηδόλως ἀνέχεσθαι τούτους τυχὸν ὡς βεβήλους καὶ χριστιανοὺς ὁρᾶν, μὴ ὅτιγε ἀνέχεσθαι τὰ τῆς εὐσεβοῦς καὶ ὀρθοδόξου πίστεως δόγματα διδάσκεσθαι παρ' αὐτῶν. σοφὸς γὰρ ὁ ἀντίδικος περὶ τὸ κακὸν καὶ ἀγχίνους περὶ τὰ μάταια. ὅθεν ἐκ τοῖς ὑποδοῖς αὐτοῦ (οἷοι οἱ αἱρετικοὶ οὗτοι μάλιστα) ὑπάρχει τοσοῦτον κατάθυμιον εὐσεβεῖν, ὅσον πεισπόδασον τὸ ἀεί ποτε ἐκτραχηλιάζειν ἐπὶ βάθη κακῶν, καὶ ἐκρήγνυσθαι ἐς τόπους, οὓς οὐκ ἐπισκοπεῖ κύριος.

Ερωτητέον οὖν αὐτοὺς τίνας φασὶν εἶναι τὰς τῶν μοναχῶν προσευχάς· καὶ εἰ μὲν τοὺς μοναχοὺς φαῖεν ἐξ ἑαυτῶν τίνα [a] ἐλλοκότα πεποιηκέναι, καὶ ἀπάδοντα τῇ ὀρθοδόξῳ τῶν χριστιανῶν θρησκείᾳ, καὶ αὐτοὶ ξυνιστάμεθα, καὶ τοὺς μοναχοὺς οὐ μόνον οὐ μοναχοὺς, ἀλλ' οὐδὲ χριστιανοὺς φαμέν. εἰ δ' οἱ μοναχοὶ διηγοῦνται ἐκ ἐντάσεως τὴν δόξαν ἐκ τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ, καὶ σωεχῶς, ἐκ ἀδιαλείπτως, ἐκ ἐκ παντὶ καμπῷ τὸ θεῖον, ὡς δυνατὸν ἀνθρώπῳ, ὕμνοις καὶ δοξολογίαις καταγεραίρουσι, πῇ μὲν τὰ τῆς γραφῆς δηλονότι ψάλλοντες, πῇ δὲ τοὺς ὕμνους ἐκ τῆς γραφῆς σωάγοντες, εἴτουν σωῳδὰς ἐκείνῃ φθεγγόμενοι, ἀποστολικὸν, καὶ προφητικὸν, μᾶλλον δὲ κυριακὸν ἔργον αὐτοὺς πληροῦν ὁμολογοῦμεν.

Ὅθεν καὶ ἡμεῖς παρακλητικὸν, τριῴδιον, καὶ μηναῖα ψάλλοντες, μηδὲν ἀπαδὸν χριστιανοῖς ἔργον πληροῦμεν. πᾶσαι γὰρ αἱ τοιαῦται βί-

βλοι

ANNO CHRISTI 1672.

ANNO CHRISTI 1672.

βλοι περὶ λωάμενης καὶ διακεκαιμένης θεολογίας διαλέγονται, καὶ ὑμνοις τοῖς μεταπεμπομένοις ἐκ τῆς θείας γραφῆς, τῇ δὲ κατὰ τὸ χωρηγέαν τοῦ πνεύματος, ἐν ὧσι τοῖς μέλεσιν αἱ λέξεις καταλληλοι διέτερων λέξεων, τὰ τῆς γραφῆς ᾄδομεν. ἔπειτα ἵν' ὅλως ᾖ κατάδηλον, ὅτι τῷ τῆς γραφῆς ἀεὶ ψάλλομεν, ἐν ἑκάστῳ τῶν ὕμνων λεγομένῳ τροπαείῳ στίχον τῆς γραφῆς ἐπιλέγομεν. εἰ δὲ καὶ Θηκαρᾶ, ἢ ἄλλας τοῖς πάλαι πατράσι συνηθείσας εὐχὰς ψάλλομεν καὶ ἀναγινώσκομεν, εἰπάτωσαν ἔτοι ποῖον ἐκείνων τὸ βλάσφημον, καὶ μὴ εὐσεβὲς, καὶ μεθ' ἐκείνων τούτους ἀποδυσόμεθα.

A quo selectam dumtaxat habeant omnes isti libri Theologiam. Immo vero per hymnos tum e scriptura quidem assumptos, tum ad usum chori ab sancto Spiritu institutum accommodatos, ut alternis fiat versibus modulatio nostra, sacram scripturam decantamus. Deinde sacram nos ubique canere Scripturam, hinc prorsus liquet, quod cuilibet hymnorum modulo versiculum e scriptura subjungamus. Si vero & Thecaræ, aliasve ab antiquis Patribus compositas orationes canimus & legimus, quidnam blasphemiæ, quid impietatis habeatur in illis, adversarii nostri demonstrent; & una cum ipsis Monachos hæc ipsa canentes insequemur.

Εἰ δὲ ἓν μόνον τοῦτό φασι, τὸ σωνεχῶς, καὶ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι, κακὸν, τί αὐτοῖς καὶ ἡμῖν; μαχέσθωσαν Χριστῷ (καθάπερ καὶ μάχονται) εἰπόντι τὸν τοῦ ἀδίκου κριτοῦ παραβολὴν, πρὸς τὸ δεῖν σωνεχῶς προσεύχεσθαι, καὶ διδάξαντι ἀγρυπνεῖν καὶ εὔχεσθαι φυγεῖν τὰ θλιβερὰ, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. μαχέσθωσαν Παύλῳ πρώτης πρὸς Θεσσαλ. κεφαλαίῳ πέμπτῳ, καὶ ἀλλαχοῦ ἐν πολλοῖς· ἐῶ λέγειν τοὺς θείους τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καθηγέμονας ἀπὸ Χριστοῦ ἄχρις ἡμῶν. ἱκανὸν γὰρ αὐτοῖς πρὸς αἰσχύνην τὸ σύμφωνον τῆς προσευχῆς τῶν τε προπατόρων, ἀποστόλων, καὶ προφητῶν.

B Sin autem hoc solum quod semper & sine intermissione oramus, ceu malum quid, improbant: quid hanc in nos querelam movent? In Christum magis certamen sumant, (quemadmodum & sumunt) qui sine intermissione orandum esse ut probarer, iniqui judicis parabolam proposuit: & ad cavendas tentationes, standumque coram Filio hominis, vigilandum esse docuit & orandum. Sumant & cum Paulo, qui tum primæ ad Thessalonicenses quinto, tum & alibi passim ad continuam orationem adhortatur. Divinos prætermitto a Christo ad nos usque catholicæ ecclesiæ prælatos: satis enim superque concors Patriarcharum prophetarumque de oratione sententia hæreticos pudore suffundit.

C

Εἰ οὖν τὰ τῶν μοναχῶν ἐστι τὰ τῶν ἀποστόλων, καὶ προφητῶν, δὸς δ' εἰπεῖν καὶ τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ τῶν προπατόρων αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, δῆλον ὅτι αἱ τῶν μοναχῶν δυσχαὶ καρποὶ εἰσι τοῦ τῶν χαρισμάτων δοτῆρος ἁγίου πνεύματος. οἱ δὲ Καλουῖνοι καινοτομήσαντες, ἔν τε τοῖς περὶ Θεοῦ καὶ τῶν θείων βλασφημοῦντες, καὶ τὴν θείαν γραφὴν παρεξηγοῦντες, κολοβοῦντες, καὶ καθυβρίζοντες, τοῦ διαβόλου εἰσὶ σοφίσματά τε καὶ ἐφευρέματα.

D Porro si quæ fecerunt Apostoli, quæ Prophetæ, immo & quæ sancti Patres atque Christi Patriarchæ, hæc ipsa faciunt & Monachi: utique donorum largitoris Spiritus sancti fructus esse orationes Monachorum, manifestum est. Quas vero novitates induxere Calviniſtæ, tum circa Deum resque divinas blasphemando, cum scripturam sacram perperam interpretando, decurtando, & injuriose tractando, diaboli sophismata esse dicimus & inventa.

Ἀλυσιτελὲς δὲ καὶ τὸ, ἀδυνάτου τῇ ἐκκλησίᾳ βρωμάτων τινῶν ἀποχὰς καὶ νηστείας διατάττειν ἄνευ βίας καὶ τυραννίδος. ἡ γὰρ ἐκκλησία πρὸς νέκρωσιν τῆς σαρκὸς, καὶ ὅλως τῶν παθῶν, μάλα καλῶς ποιοῦσα διατάττει ἐπιμελῶς τοῦτο προσευχὴν, καὶ τὴν νηστείαν, ἧς ἔρασταὶ καὶ τύποι γεγόνασιν οἱ ἅγιοι πάντες, δι' ὧν τῇ ἄνωθεν χάριτι καθαιρόμενος, ὁ ἀντίδικος ἡμῖν διάβολος σὺν τοῖς στρατεύμασι καὶ ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ, ῥᾳδίως πλεῖται ὁ προκείμενος τοῖς εὐσεβέσι δρόμος. ταῦτα οὖν σκεπτομένη ἡ ἄσπιλος ἁπανταχοῦ ἐκκλησία, οὐ βιάζει, οὐδὲ τυραννεῖ· ἀλλὰ παρακαλεῖ, νουθετεῖ, διδάσκει τὰ τῆς γραφῆς, καὶ πείθει τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος.

E Neque minus inepte garriunt, non posse ecclesiam absque violentia & tyrannide ab quibusdam cibis abstinentiam & jejunia constituere. Enimvero recte admodum ad carnis & omnium pariter mortificationem passionum, orationem & jejunia, quorum amantes juxta ac exempla exstitere sancti omnes, sollicite præcipit, quibus, ac cælestis ope gratiæ dejecto cum exercitibus & viribus suis adversante nobis diabolo, propositum sibi cursum perquam facile fideles absolvunt. Hæc igitur ab fidelibus fieri cum inculpata ubique ecclesia providet, vim nullam, nullam adhibet tyrannidem; sed hortatur, sed admonet, sed ea quæ scripturæ sunt, edocet, illaque sancti Spiritus operante virtute persuadet.

Προσίθησι δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ τις ἀνθρωπίσκος, ὁ ἐν Καρεντονίᾳ προκεκριμένος φαμὴ Κλαύδιος, καὶ ἑτεράτινα καθ' ἡμῶν γελοῖα, ἐν μηδένος λόγου ἄξια· ἀλλ' ἡμεῖς ἐν τὰ εἰρημένα αὐτῷ μύθους ἡγούμεθα, καὶ τοῦτον αὐτὸν τερατοποιὸν

His & nonnulla adversum nos ridicula, penitusque contemnenda homuncio quidam, Claudius nomine Charentonienſis, uti diximus, minister, adjecit. Sed & inter fabulas quæcumque dixit ille, recensemus, ipsumque ceu sunditus illiteratum,

immo

ANNO CHRISTI 1672.

immo ceu monſtrum agnoſcimus. [a] Enimvero infinitis iſte ſe ſe doctoribus antepoſt, qui Spiritus ſancti virtute præditi, apud Orientalem eccleſiam tum ſapientia, cum & ſanctitate hactenus floruere.

[a] *Forte pro*, Nam & poſt Photium plurimi fuere & ſunt, qui &c.

Ineptiſſimam pariter adverſarii noſtri promunt argumentationem, cum Orientales nonnullos ſacerdotes realem ac veram panis in corpus Domini converſionem minime confiteri, inde probari contendunt, quod panem ſanctum in aliquo templi loco extra altare ligneis incluſum thecis ad aliquam appenſum columnam aſſervant. Neque enim negamus pauperes quoſdam ſacerdotes ligneis in vaſis Dominicum corpus aſſervare: verum nec lapidibus, nec marmoribus honoratur Chriſtus; ſed mentem ſanam & cor purum a nobis expoſcit.

Hoc ipſum & Paulus quidem aſſerit, dicens: *Habemus theſaurum in vaſis fictilibus*. Aſt ſingulis in eccleſiis, quarum per facultates licet, quemadmodum apud nos Jeroſolymis, quolibet templorum in altari Dominicum corpus cum honore ſervatur, ſeptemplici lampade coram illo jugiter ardente.

Stupendum vero nemini non videatur, qui ob collapſos fortaſſis vetuſtate ſanctuarii muros Dominicum corpus extra ſanctuarium hæretici viderint appenſum, unde & abſurdiſſima conficiunt; Chriſtum vero non viderint infantis ſpecie ſuper patella fornici ſanctuarii depictum. Apertiſſime etenim utique noſſent, ac veriſſime concluſiſſent, Orientales, ut nequaquam figuram, aut gratiam, aut id genus quidquam ſuper patella, ſed ipſummet Chriſtum repræſentant; ita & credere panem euchariſticum nihil aliud quam ipſum corpus Domini ſubſtantialiter fieri.

Sed & fuſius juxta ac luculentius de iſtis dictum eſt in libro qui *Confeſſio orthodoxa eccleſiæ Orientalis* inſcribitur. Item & ab Georgio Chio Coreſio, in libris de ſacramentis, de prædeſtinatione & gratia, de libero arbitrio, de cultu & adoratione ſanctorum, de veneratione Imaginum, & in confutatione pſeudoſynodi ab hæreticis in Belgio habitæ, & in aliis plurimis. Item ab Gabriele Peloponneſio Philadelphiæ Metropolita. Item ab Gregorio Chio Protoſyncello, in libro de ſacramentis. Item ab Jeremia ſanctiſſimo Patriarcha Conſtantinopoleos, in tribus dogmaticis ac ſynodalibus epiſtolis ad Lutheranos Tubingenſes. Item ab Joanne Nathanaele Presbytero & œconomo Conſtantinopoleos. Item ab Meletio Syrigo Cretenſi, in ea, quam compoſuit, refutatione orthodoxa capitulorum & Quæſtionum cujuſdam nomine Cyrilli. Item ab Theophane Hieroſolymorum Patriarcha, in dogmatica ad Roxolanos epiſtola. Item ab aliis innumeris. Sed & ante iſtos, ab Symeone Theſſalonicenſi, de iiſdem egregie ſcriptum: immo ab omni-

ANNO CHRISTI 1672.

[a] *Forte* Καὶ μετὰ Φώτιον.

πάντῃ ἀμαθῆ γνωρίζομεν. [a] Καὶ μεταφώτιον γάρ, μυρίοι ὅσοι καὶ γεγόνασι καὶ εἰσὶν ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ θεολογίᾳ, καὶ ἁγιότητι καθ' τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ, διαφέροντες τῇ δωρεᾷ τοῦ πνεύματος.

Γελοιότατον δὲ καὶ τὸ, διὰ τὸ ἔχειν τινὰς τῶν ἀνατολικῶν ἱερέων τὸν ἅγιον ἄρτον ἐν σκεύεσι ξυλίνοις, ἔσω τοῦ ναοῦ, ἔξω τοῦ βήματος, ἔν τινι τῶν κιόνων κρεμάμενον, μὴ ὁμολογεῖν αὐτοὺς τὴν πραγματικὴν καὶ ἀληθῆ μεταβολὴν τοῦ ἄρτου εἰς τὸ σῶμα τοῦ κυρίου. ὅτι μοῦ γάρ τινες τῶν πλωχῶν ἱερέων ἔχουσι τὸ δεσποτικὸν σῶμα ἐν σκεύεσι ξυλίνοις, οὐκ ἀρνούμεθα. καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐκ ἀπὸ λίθων καὶ μαρμάρων τιμᾶται, ἀλλὰ διάνοιαν ὑγιῆ, καὶ καρδίαν καθαρὰν αἰτεῖ παρ' ἡμῶν.

Τοῦτο καὶ Παύλῳ συμβέβηκεν. ἔχομεν γάρ, φησὶ, τὸν θησαυρὸν ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν· ὅπου δ' αἱ κατὰ μέρος ἐκκλησίαι διώκανται, ὥσπερ τυχὸν παρ' ἡμῖν ἐν Ἱεροσολύμοις, ἔνδον τοῦ ἁγίου βήματος ἑκάστου τῶν ναῶν τὸ δεσποτικὸν σῶμα τιμᾶται καὶ φωταγωγεῖται ἀέπαυστον ἐπλαφώτῳ καιομένῃ.

Ἐπειδὴ δέ μοι θαυμάζειν πῶς τὸ δεσποτικὸν σῶμα παρά τινι ἐκκλησίᾳ ἴδον κρεμάμενον οἱ αἱρετικοὶ ἔξω τοῦ βήματος, διὰ τὸ ἴσως σεσαθρῶσθαι τοὺς τοίχους τοῦ βήματος, ἀπὸ τῆς παλαιότητος, καὶ τούτου συμπεραίνουσι τὰ ἀσύστατα· τὸν δὲ Χριστὸν οὐκ εἶδον ἀπὸ τὸ ἡμικύκλιον τοῦ ἁγίου βήματος ἱσταμένου ὡς βρέφος ἔνδον τοῦ δίσκου· ἵνα ἴδωσιν, ὅτι, ὡς ἱστῶσιν, οἱ ἀνατολικοὶ, ἔνδον τοῦ δίσκου, ὁ τύπον, ἢ χάλκινόν, οὐκ ἄλλό τι, ἀλλ' αὐτὸν τὸν Χριστὸν, ὅτω δὲ πιστεύουσι τὸν ἄρτον τῆς εὐχαριστίας, οὐκ ἄλλο τι, ἀλλ' αὐτὸ γίνεσθαι ὑποστατῶς τὸ σῶμα τοῦ κυρίου, καὶ ὅτω συμπαραινοῦσι τ' ἀληθές.

Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἁπάντων εὕρεται πλατύτερον καὶ σαφέστερον τῇ ὀρθοδόξῳ λεγομένῃ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὁμολογίᾳ. Γεωργίῳ Χίῳ τῷ Κορεσίῳ ἐν τοῖς περὶ μυστηρίων, καὶ προορισμοῦ καὶ χάριτος, καὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν, καὶ προσκυνήσεως ἁγίων, καὶ προσκυνήσεως εἰκόνων, καὶ ἐν τῇ πονηθείσῃ αὐτῷ ἀντιῤῥήσει κατὰ τῆς ἐν Φλανδρίᾳ ποτὲ τῶν αἱρετικῶν ἀθεμίτου συνόδου, καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς. Γαβριὴλ Πελοποννησίῳ τῷ μητροπολίτῃ Φιλαδελφίας, καὶ Γρηγορίῳ προτοσυγκέλλῳ τῷ Χίῳ, ἐν τοῖς περὶ μυστηρίων. Ἱερεμίᾳ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, ἐν τρισὶ δογματικαῖς καὶ συνοδικαῖς πρὸς τοὺς ἐν Τυβίγγῃ τῆς Γερμανίας Λουθήρους ἐπιστολαῖς. Ἰωάννῃ ἱερεῖ καὶ οἰκονόμῳ Κωνσταντινουπόλεως τῷ Ναθαναὴλ. Μελετίῳ Συρίγγῳ τῷ Κρητὶ ἐν τῇ πονηθείσῃ αὐτῷ ὀρθοδόξῳ ἀντιῤῥήσει καὶ τῶν κεφαλαίων καὶ ἐρωτήσεων τοῦ λεγομένου Κυρίλλου. Θεοφάνῃ τῷ πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων, ἐν τῇ πρὸς Ῥωξολάνους δογματικῇ ἐπιστολῇ· καὶ ἄλλοις μυρίοις· πρὸ τούτων δὲ εὕρηται μάλιστα καλῶς Συμεὼν τῷ

Θεσ-

ANNO CHRISTI 1672.

Θεσσαλονίκης, ἐν ᾧ πρὸ ἐκείνης πᾶσι τοῖς πατράσι, καὶ ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδοις, ἱστορικοῖς τε συγγραφεῦσι καὶ μὴν καὶ τοῖς ἐπὶ τῆς Χριστιανῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων συγγράψασι τὰς ἑκατέρας ἱστορίας εἴρηται σαφῶς· οἷς ἅπασι τὰ εἰρημένα χωρὶς πάσης ἀντιλογίας ἔλαττον παρὰ τῶν ἀποστόλων, ὧν αἵτε διὰ γραφῆς καὶ λόγου παραδόσεις, διὰ τῶν πατέρων ἀφίκοντο μέχρις ἡμῶν.

A bus retro ipsum Patribus, synodis œcumenicis, & Annalium ecclesiasticorum scriptoribus; quinetiam & ab Christianorum Romanorum auctoribus, qui res passim exteras sunt prosecuti. Quorum omnium una sententia est, ab Apostolis prædicta omnia dimanasse, quorum traditiones sive scripto, sive verbo per patres ad nos usque pervenere.

ANNO CHRISTI 1672.

Σωίσησι δὲ τὰ εἰρημένα καὶ ὁ παρὰ τῶν αἱρετικῶν λόγος· Νεστοριανὴ μὲν γὰρ μετὰ ἔτη τῆς σωτηρίας (υ κ' ή.) Ἀρμένοι τε, καὶ Κόπται, καὶ Σύροι, καὶ ἔτι Αἰθίοπες οἱ ὑπὸ τὸν ἰσημερινὸν, καὶ ἐπέκεινα τούτου κατὰ τὸν χειμερινὸν τροπικὸν οἰκοῦντες, οὓς καὶ Καμπησίους οἱ ἐνταῦθα κοινῶς ὀνομάζουσι, μετὰ ἔτη..... τῆς σωτηρίου ἐπιδημίας, ἀπερρήγνυσαν τῆς καθόλου ἐκκλησίας· καὶ ἕκαστος τούτων ἔχει μόνῳ τινὶ αἱρέσει, ἣν οἱ πάντες ἀπὸ τῶν πρακτικῶν τῶν οἰκουμενικῶν ἴσασι συνόδων. ἐνδεῖ μέντοι τὸ σκοπὸν καὶ τὸ ἀριθμὸν τῶν ἱερῶν μυστηρίων, καὶ τῶν εἰρημένων ἡμῖν ἀνωτέρω ἁπάντων (πλὴν τῆς ἰδίας αὐτῶν αἱρέσεως, ὡς εἴρηται) ὡσαυτως πιστεύουσι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ· ὡς αὐτοῖς ὄμμασιν ὁσαιόραι βλέπομεν, καὶ ἀκοῇ καὶ λόγῳ μανθάνομεν, ἐνταῦθα ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλὴμ· ἐν ᾗ ἀπὸ πάντων καὶ οἴκοθεν καὶ πάντοθεν ἐπιδημοῦσι, πλεῖστοι ὅσοι παρ' αὐτῆς, σοφοίτε ὅσον τὸ κατ' αὐτοὺς, καὶ ἰδιῶται. σιωπάτωσαν τοίνυν οἱ κενόφωνοι, καὶ νεωτερισταὶ αἱρετικοὶ, καὶ μὴ ἐπιχειρείτωσαν. ἔκ τε τῆς γραφῆς καὶ τῶν πατέρων καθ' ἡμῶν κλέπτοντες ῥησίδιά τινα σεσοφισμένως εἰς σύγχυσιν τοῦ ψεύδους, ὡς πεποίηκασι πάντες οἱ ἀπ' αἰῶνος ἀποστάται, καὶ αἱρετικοί· καὶ λεγέτωσαν ἓν καὶ μόνον, ὅτι προφασιζόμενοι προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις προῄρηνται λαλεῖν ἄδικα κατὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ βλάσφημα κατὰ τῶν ἁγίων.

B

Validissimum porro habemus prædictorum vel ex ipsis hæreticis argumentum. Etenim Nestoriana post annum (ccccxxviii.) item Armeni & Cophtæ & Syri: item Æthiopes, & qui sub Æquinoctiali habitant, & trans illum, versus Tropicum Capricorni, quos hujusmodi locorum incolæ vulgo Campesios vocant, post annos ab Incarnatione Domini (.....) ab catholica ecclesia recessere, singuli singularem hæresim amplexi, ut ex œcumenicorum conciliorum actis nemo non intelligit. Verumtamen circa finem numerumque sacramentorum, necnon & circa omnia quæ supra diximus, (præter singularem suam hæresim) cum ecclesia catholica prorsus consentiunt: uti singulis horis videmus ipsi, & sermone atque usu discimus in hac sancta civitate Jerusalem: in qua ex omni gente quæ sub cælo est, homines tum sapientes, (apud illos) cum illiterati, aut habitant, aut peregrinationis ergo commorantur. Taceant igitur inepti narratores, & novitatum artifices hæretici; & mutilas tum e scriptura, tum ex Patribus adversum nos sententiolas, quibus mendacium exstruant, callide furari ne moliantur, quemadmodum apostatarum & hæreticorum ab initio exstitit consuetudo: atque hoc loquantur unum, se se nimirum excusationes excusantes in peccatis, injurias in Deum, & in sanctos evomere blasphemias instituisse.

C

D

Επίλογος.

Epilogus.

Ταῦτα ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγα εἰς καθαίρεσιν τοῦ ψεύδους τῶν ἀντικειμένων, ὅπερ ἐπενόησαν κατὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, προβαλλόμενοι μέσον τῆς ἐπιφορᾶς τοῦ ψεύδους, τὰ ἀσύστατα καὶ ἄθεα κεφάλαια τοῦ λεγομένου Κυρίλλου. εἶπαν δὲ οὐκ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον τοῖς ὡς ἀληθῶς ἀδίκως ἡμᾶς διασύρουσιν αἱρετικοῖς· ἀλλ' εἰς σημεῖον πιστευόμενον, ἤτοι εἰς διόρθωσιν τῶν κακοτομηθέντων αὐτοῖς, καὶ ἐπιστροφὴν αὐτῶν πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ παλαίποτε, καὶ οἱ προγονοι αὐτῶν ἦσαν, καὶ ἐν ταῖς κατὰ τῶν αἱρετικῶν συνόδοις (ἃς νῦν αὐτοὶ ἀθετοῦντες καθυβρίζουσι) καὶ ἀγῶσι παρῆσαν. ἄτοπον γὰρ πεπεῖσθαι αὐτοὺς (καὶ μάλιστα αὐχοῦντας εἶναι σοφοὺς) ἀνδράσι φιλαυτοις τε καὶ βεβήλοις, καὶ λαλήσασιν οὐκ ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἄρχοντος τοῦ ψεύδους. τὴν δ' ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλη-

E

Hæc ex multis pauca dixisse sufficiat, ad plenam calumniæ ab adversariis nostris ecclesiæ Orientali illatæ confutationem: cujus quidem in argumentum suppositicia juxta ac impia cujusdam nomine Cyrilli capitula produxere. Ea porro quæ diximus, non solum nostram adversus hæreticos nobis obtrectantes apologiam esse volumus; verum etiam fidei regulæ instar obtinere, ex qua nova illorum emendentur dogmata, & ad catholicam atque Apostolicam ecclesiam ipsi reducantur: quandoquidem majores eorum olim in illa meruerunt, & ecclesiasticis contra hæreticos synodis (quas inique modo calumniantur isti) ac certaminibus interfuerunt. Ab omni quippe ratione longe alienum est, eos (maxime cum sibi videantur sapientes) hominibus suimet amantibus & exsecrandis, ac nequaquam ex Spiritu sancto, sed ex mendacii principe loquentibus attendisse; sanctam autem catholica &

Apo

ANNO CHRISTI 1672.

Apoſtolicam eccleſiam, quam Filii ſui ſanguine Deus acquiſivit, deſeruiſſe, ab eaque eſſe fornicatos. Etenim longiſſime diverſo exitu, ſeparatos ab eccleſia inferni ſupplicia una cum ethnicis & publicanis illos quidem excipient; catholicam vero eccleſiam, qui cunctis ab contrariis eam hucuſque protexit, Dominus non derelinquet, cui gloria & imperium in ſæcula ſæculorum. Amen.

Anno ſalutis milleſimo ſexcenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, die decima ſexta Martii. Apud ſanctam civitatem Jeruſalem.

Doſitheus miſeratione divina Patriarcha ſanctæ Jeruſalem & totius Palæſtinæ, aſſero & confiteor hanc eſſe fidem eccleſiæ Orientalis.

Dorotheus Petræ epiſcopus, definiens ſubſcripſi.

Parthenius metropolita ſanctæ Nazaret.

[a] Pro, Joſaph.

[a] Joſaphat humillimus metropolita Ptolemaidis & Poliſidonis, & præſul Cæſareæ Palæſtinæ, ſubſcripſi.

Neophytus humilis metropolita ſanctæ Bethlehem, ita affirmo.

Chriſtodulus humilis archiepiſcopus Gazæ & Joannicii ſanctiſſimi archiepiſcopi ſanctæ Cavernæ [b] locum tenens, definiens ſubſcripſi.

[b] Prius prave legebatur, territorio præpoſitus.

Antonius humillimus archiepiſcopus Lyddæ.

Chriſtophorus peccator archiepiſcopus Neapoleos, & Sebaſtæ præſul, ſubſcripſi.

Daniel hieromonachus, magnus archimandrita ſancti Sepulcri, cum præcedentibus omnino conſentiens ſubſcripſi.

Cyrillus hieromonachus, & magnus Hieroſolymorum protoſyncellus, & monaſterii Trapezuntini ſancti Sepulcri præpoſitus, ſubſcripſi.

Meletius indignus hieromonachus, & archimandrita & apocriſiarius ſancti vitalis Sepulcri, ad piiſſimum Iberorum regem Pagratium, ac illuſtriſſimos Colchidis & Gnuriæ principes, una cum ſuperioris Iberiæ ſynodo definiens ſubſcripſi.

Joſeph Emparataſielnes, hieromonachus & monaſterii Iberorum Hieroſolymitani præpoſitus, idem cenſeo.

Gregorius hieromonachus, præpoſitus ſanctæ Bethlehem, ſubſcripſi.

Abernius hieromonachus, & venerabilis ac regalis monaſterii Archangeli præpoſitus, ſubſcripſi.

Daniel hieromonachus, & ſacræ Lauræ ſancti Sabbæ præpoſitus.

Dionyſius hieromonachus, & ſancti Eliæ præpoſitus, ita cenſeo.

Arſenius hieromonachus & ſancti Georgii in Pezala præpoſitus, ſubſcripſi.

Neophytus hieromonachus, præpoſitus ſanctæ Theclæ.

Germanus hieromonachus, & Ephemerius ſancti Sepulcri.

ANNO CHRISTI 1672.

σίαν ἰῶ περιεποίησατο ὁ Θεὸς τῷ ἁίματι τῦ υἱῦ αὐτῦ ἐγκαταλιπεῖν, & ταύτης ἀποσκιρτῆσαι. ἄλλως γὰρ ἂν, αὐτὸς μὲν τὸς ἀπορραγέντας τῆς ἐκκλησίας, τὰ ἐκείσε διαμοιρεῖται μετὰ τῶν ἐθνικῶν & τελωνῶν δέξονται. τῇ δὲ καθολικῇ ἐκκλησίαν ἣ παρόψεται ὁ ταύτῃ ἕως ἄρτι ἀπὸ πάντων τῶν ἐναντίων διατηρῶν κύριος, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἐν ἔτει τῷ σωτηρίῳ α, χ' ὁ β'. μηνὶ Μαρτίῳ, ι ς'. Ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλήμ.

Δοσίθεος ἐλέῳ Θεῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης, ἀποφαίνομαι & ὁμολογῶ ταύτῃ εἶναι τὴν πίστιν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Ὁ Πέτρας Δωρόθεος, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ὁ ἁγίας Ναζαρὲτ μητροπολίτης Παρθένιος.

Ὁ Ἰωάσαφ ἐλάχιστος μητροπολίτης Πτολεμαΐδος & Πολεμωνίδος & πρόεδρος Καισαρείας Παλαιστίνης, ὑπέγραψα.

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ἁγίας Βεθλεὲμ Νεόφυτος ἀποφαίνομαι.

Ὁ ταπεινὸς ἀρχιεπίσκοπος Γάζης Χριστόδυλος, & [a] τῶν τόπων ἐπέχων Ἰωαννικίῃ τῦ θεοφιλεστάτυ ἀρχιεπισκόπυ τῦ ἁγίυ σταυρίυ, ὁρίσας ὑπέγραψα.

[a] Lege, τὸν τόπον.

Ὁ ἐλάχιστος ἀρχιεπίσκοπος Κύδδης Ἀντώνιος.

Χριστοφόρος ἁμαρτωλὸς ἀρχιεπίσκοπος Νεαπόλεως, & πρόεδρος Σεβαστείας, ὑπέγραψα.

Ὁ μέγας ἀρχιμανδρίτης τῦ ἁγίυ τάφυ Δανιὴλ ἱερομοναχὸς, συναινῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἄνω ὑπέγραψα.

Κύριλλος ἱερομόναχος καὶ μέγας Ἱεροσολύμων πρωτοσύγκελλος, & προηγούμενος τῆς ἐν Τραπεζοῦντι τῦ ἁγίυ τάφυ μονῆς, ὑπέγραψα.

Μελέτιος ἀνάξιος ἱερομόναχος καὶ ἀρχιμανδρίτης καὶ ἀποκρισιάριος ἁγίυ τῦ ζωηφόρυ τάφυ πρὸς τὸν εὐσεβέστατον Ἰβήρων βασιλέα Παγράτιον, & τὸς ἐνδοξοτάτυς αὐθέντας Κολχίδος, καὶ Γνυελίας, καὶ πάσῃ τῇ συνόδῳ ἐν τῇ ἄνω Ἰβηρίᾳ σωζόμῃ, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἰωσὴφ ἱερομόναχος Μπαρατασιέλνης καθηγούμενος τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις μονῆς τῶν Ἰβήρων, συναινῶ.

Ὁ καθηγούμενος τῆς ἁγίας Βεθλεὲμ Γρηγόριος ἱερομόναχος, ὑπέγραψα.

Ἀβέρνιος ἱερομόναχος & καθηγούμενος τῆς σεβασμίας & βασιλικῆς μονῆς τῦ Ἀρχαγγέλυ, ὑπέγραψα.

Ὁ καθηγούμενος τῆς ἁγίας Λαύρας τῦ ἁγίυ Σάββα Δανιὴλ ἱερομόναχος.

Διονύσιος ἱερομόναχος καὶ ἡγούμενος τῦ ἁγίυ Ἠλιῦ, συναινῶ.

Ἀρσένιος ἱερομόναχος καὶ καθηγούμενος τῦ ἐν Πεσαλᾷ τῦ ἁγίυ Γεωργίυ, ὑπέγραψα.

Ὁ καθηγούμενος τ ἁγίας Θέκλης Νεόφυτος ἱερομόναχος.

Γερμανὸς ἱερομόναχος καὶ ἐφημέριος τῦ ἁγίυ τάφυ.

Ὁ πνα-

ANNO CHRISTI 1672.

Ο πνευματικὸς τῶν μοναζόντων Καλλίνικος ἱερομόναχος, ὑπέγραψα.

Ο μέγας ἀρχιδιάκονος Ἱεροσολύμων Ἀζαρίας μετὰ τῶν λοιπῶν ἱεροδιακόνων, συναινῶ.

Ο καθηγούμενος τοῦ προδρόμου Μακάριος ἱερομόναχος.

Ἀββακοὺμ σκευοφύλαξ τοῦ ἁγίου τάφου, ὑπέγραψα.

Δανιὴλ ἱερομόναχος καὶ σύγκελλος Ἱεροσολύμων.

Ο ἀπὸ Ρωσίας ὁ μεγάλης Τιμόθεος, ὁμολογῶ ταύτην εἶναι τὴν πίστιν ἡμῶν καὶ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Ο μέγας οἰκονόμος Μιχαὴλ ἱερεὺς πιστεύει καὶ ὁμολογεῖ εἶναι τὴν πίστιν ἡμῶν, ἣν κελεύει ἡ παροῦσα ἀποστολικὴ καὶ ὀρθοδόξη ἐκκλησία. *Subsignavit Arabice.*

Ο μέγας σκευοφύλαξ Ἰσαὰκ ἱερεύς. *Sign. Arab.*

Ο μέγας σακελάριος Μιχαὴλ ἱερεύς. *Sign. Arab.*

Ο μέγας σακελίου Μωϋσῆς ἱερεύς.

Ο πρωτοπαπᾶς Σιρὼρ ἱερεύς. *Sign. Arab.*

Ο οἰκονόμος Λύδδης Ηλίας ἱερεύς.

Ο οἰκονόμος Ραμτλίου Σολεϊμὰν ἱερεύς.

Ο πρωτοπαπᾶς Λύδδης Ἀγάπιος ἱερεύς, μετὰ τῶν σὺν ἐμοὶ ἱερέων, Ἀβίβ. *Sign. Arab.*

Γερμανὸς ἱερομόναχος καὶ ἔξαρχος τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἰόππης, συναινῶ.

Γεώργιος ἱερεὺς οἰκονόμος Καισαρείας Παλαιστίνης. *Sign. Arab.*

Συμεὼν ἱερεὺς ἐφημέριος τοῦ ἐν τῷ Καρμηλίῳ ἁγίου Ηλιοῦ. *Sign. Arab.*

Ο πρωτοσύγκελλος Μολδοβλαχίας Γρηγόριος ἱερεύς, ὁμολογῶ ταύτην εἶναι τὴν καθολικὴν πίστιν ἡμῶν καὶ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Σεραφεὶμ ἱεροδιάκονος ὁ ἀπὸ Μιλήτου ὅμοιον ἀποφαίνομαι.

Ο σύγκελλος Ἱεροσολύμων Γεννάδιος ἱερομόναχος, ὑπέγραψα.

Οἰκονόμος Νεαπόλεως Μωϋσῆς ἱερεύς. *Sign. Arab.*

Ο Φιλήμων ἱερομόναχος καὶ ἀρχιμανδείτης, καὶ διοικητὴς τῆς ἁγιωτάτης μετροπόλεως Βοστρῶν, ὡρίσας ὑπέγραψα.

Μακάριος ἱερομόναχος ὁ ἀπὸ Κλήτης, καὶ κήρυξ τοῦ ἁγίου καὶ ἱεροῦ εὐαγγελίου, καὶ πρὸς τοὺς ἐν Μακεδονίᾳ, καὶ Ἀχαΐᾳ, καὶ Ἀσίᾳ εὐσεβεῖς τοῦ ἁγίου τάφου κομεστάριος, ὑπέγραψα.

Ο οἰκονόμος τῆς ἁγίας Βεθλεὲμ Ἰησοῦς ἱερεύς.

Γεώργιος ἱερεύς, καὶ ἐφημέριος τοῦ ἁγίου σπηλαίου.

Ἰσαὰς ἱερεὺς καὶ ἐφημέριος τοῦ ἁγίου σπηλαίου.

Ο οἰκονόμος Πεζαλᾶ Ἱερεμίας ἱερεύς.

Ο Χωρὴς Καμπήμπης καὶ οἰκονόμος Πέτρας.

Ο ἐφημέριος τοῦ ἁγίου ὄρους Θαβὼρ, καὶ διοικητὴς τῆς κώμης αὐτοῦ, καὶ κώμης Ναΐν, καὶ τῆς περιξ, ἤτοι Πασκάλης ἱερεύς, ὑπέγραψα.

Λεόντιος ἔξαρχος Σκυθοπόλεως.

A Callinicus hieromonachus, ſanctimonialium confeſſarius, ſubſcripſi.

Azarias magnus archidiaconus Hieroſolymorum, cum ceteris diaconis, ita ſentio.

Macarius hieromonachus, præpoſitus divi Joannis Baptiſtæ.

Abbacum ſcevophylax ſancti Sepulcri, ſubſcripſi.

Daniel hieromonachus & ſyncellus Hieroſolymorum.

Timotheus majoris Ruſſiæ monachus, confiteor hanc eſſe fidem noſtram, & B eccleſiæ Orientalis.

Papa Michael magnus Oeconomus credit & confitetur hanc eſſe fidem noſtram, quam præcipit & præſcribit Apoſtolica & orthodoxa eccleſia. *Hic ſignavit Arabice.*

Papa Iſaac, magnus ſcevophylax. *Signavit Arabice.*

Papa Michael, magnus ſacellarius. *Sign. Arab.*

Moyſes, magnus presbyter Sacelli.

Protopapas Sourour, ſacerdos. *Signavit Arabice.*

Elias, ſacerdos & Oeconomus Lyddæ.

C Solimanus ſacerdos, Oeconomus Ramplii.

Habib Agapius ſacerdos, Protopapas Lyddæ, cum omnibus ſacerdotibus meis. *Signavit Arab.*

Germanus hieromonachus & exarchus archiepiſcopatus Joppes, ita cenſeo.

Georgius ſacerdos, Oeconomus Cæſareæ Palæſtinæ. *Signavit Arab.*

Symeon ſacerdos, Ephemerius ſancti Eliæ in monte Carmelo. *Signavit Arab.*

Gregorius ſacerdos, protoſyncellus Moldaviæ, confiteor hanc eſſe catholicam fidem noſtram & eccleſiæ Orientalis.

D Seraphim hierodiaconus Mileti, idem affirmo.

Gennadius hieromonachus, Hieroſolymorum ſyncellus, ſubſcripſi.

Moyſes ſacerdos, Oeconomus Neapoleos. *Signavit Arabice.*

Philemon hieromonachus & archimandrita, & procurator ſanctiſſimæ Metropoleos Boſtrorum, definiens ſubſcripſi.

Macarius Cretenſis hieromonachus & prædicator ſancti ac ſacri evangelii, & ad fideles Macedoniæ, Achaiæ & Aſiæ in ſanctum Sepulcrum pios legatus, ſubſcripſi.

Jeſus ſacerdos, Oeconomus ſanctæ Bethlem. E

Georgius ſacerdos & Ephemerius ſanctæ Cavernæ.

Iſas ſacerdos & Ephemerius ſanctæ Cavernæ.

Jeremias ſacerdos, Oeconomus Pezalæ.

Chores ſacerdos Campempæ, & Oeconomus Petræ.

Paſchalis ſacerdos, Ephemerius ſancti Montis Thabor, & adminiſtrator oppidi ejuſdem nominis, & oppidi Naim, necnon & adjacentium, ſubſcripſi.

Leontius exarchus Scythopoleos.

Ger-

ANNO CHRISTI 1672.

Germanus hieromonachus, exarchus ſive adminiſtrator Gabaonis & Ramalæ.
Agapius ſacerdos & Oeconomus Gazeorum, & qui mecum ſunt ſacerdotes & diaconi.
Asitheles Logotheta Remlii.
Galaction monachus & ſcevophylax.
Georgius ſacerdos & Oeconomus Ptolemaidis, ſubſcripſi.

A Ὁ ἔξαρχος ὢν τοι διοικητὴς Γαβαῶ καὶ Ραμάλης Γερμανὸς ἱερομόναχος.
Ὁ οἰκονόμος Γαζέων Ἀγάπιος ἱερεὺς, καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ ἱερεῖς καὶ διάκονοι.
Ατιθέλας λογοθέτης Ρεμλίᾳ.
Γαλακτίων μοναχὸς καὶ σκευοφύλαξ.
Γεώργιος ἱερεὺς καὶ οἰκονόμος Πτολεμαΐδος, ὑπέγραψα.

Gabriel hieromonachus protoſyncellus & protopſaltes Hieroſolymorum, in hac apologia, quam pro fide noſtra catholica contra hæreticos unanimiter compoſuimus, ſubſcripſi.

Γαβριὴλ ἱερομόναχος πρωτοσύγγελος καὶ πρωτοψάλτης Ἱεροσολύμων, ἐν ταύτῃ τῇ κατὰ τῶν αἱρετικῶν ἀπολογίᾳ, ἣν ὑπὲρ τῆς καθολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὑπέγραψα.

B

Juſtinus hierodiaconus ſecundi ordinis, & Hieroſolymorum domeſticus.
Joſeph hierodiaconus, & tertius diaconorum.
Jacob hierodiaconus,
Athanaſius hierodiaconus,
Joachim magnus eccleſiarcha,
Joachim hieromonachus ad Cathocridanos fideles legatus.
Lucianus hieromonachus & ſyncellus Hieroſolymorum.

Ὁ δεύτερος τῶν ἱεροδιακόνων Ἰωσὴφ καὶ οἰκονόμος Ἱεροσολύμων.
Ἰωσὴφ ἱεροδιάκονος, καὶ τρίτος διακόνων.
Ἰακὼβ ἱεροδιάκονος.
Ἀθανάσιος ἱεροδιάκονος.
Ἰωαχεὶμ ὁ μέγας ἐκκλησιάρχης.
Ὁ κωμεσάριος πρὸς τοὺς Κατοχεῖδα εὐσεβεῖς Ἰωαχεὶμ ἱερομόναχος.
Λευκιμανὸς ἱερομόναχος καὶ σύγγελος Ἱεροσολύμων.

Joannes magnus Logotheta ſanctæ Reſurrectionis. *Signavit Arab.*

Ὁ μέγας λογοθέτης τῆς Ἀναστάσεως Ἰωάννης. *Signavit Arabice.*

Chaleles, filius Petri, magnus protonotarius. *Signavit Arabice.*
Naſer, primicerius,
Antonius, lampadarius,
Atitheles, referendarius,
Cyrillus hieromonachus, præpoſitus Neochorii,
Joaſaph hieromonachus, archimandrita ſancti Sepulcri, & apud ſereniſſimum Moſcoviæ Imperatorem Alexium Apocriſarius, ſubſcripſi.

C Ὁ μέγας πρωτονοτάριος Χαλήλης υἱὸς Πέτρου. *Signavit Arabice.*
Ὁ πριμμικήριος Νάσερ.
Ὁ λαμπαδάριος Αντώνιος.
Ὁ ῥαιφερενδάριος Ἀθιτήλης.
Ὁ ἡγούμενος Νεοχωρίου Κύριλλος ἱερομόναχος.
Ὁ ἀρχιμανδρίτης τοῦ ἁγίου τάφου, καὶ ἀποκρισάριος πρὸς τὸν γαληνότατον αὐτοκράτορα Μοσχοβίας Ἀλέξιον Ἰωάσαφ ἱερομόναχος, ὑπέγραψα.

Doſitheus patriarcha Hieroſolymitanus, manu propria ſcribimus & affirmamus præſens autographum, prout ſupra digeſtum, cum legitimis ſubſcriptionibus, & integra rei geſtæ ſerie in magnum Apoſtolici noſtri throni codicem; ad æternam rei memoriam ac firmitatem, fuiſſe relatum die vigeſima Martii anni milleſimi ſexcenteſimi ſeptuageſimi ſecundi.

D Τὸ παρὸν ὡς κατ' ἄνωθεν μετὰ θεσπῶν ὑπογραφῶν δηλονότι καὶ πάσης τῆς πραγματείας κατέστρωται τούτῳ τῷ καθ' ἡμᾶς ἀποστολικῷ θρόνῳ κώδικι, εἰς μνήμην αἰώνιον ἅμα καὶ ἀσφαλείαν, Μαρτίου κ'. ἀ. χ'. ὁ. β'. ὁ Ἱεροσολύμων πατριάρχης Δοσίθεος ἰδίᾳ χειρὶ γράφομαι καὶ ἀποφαινόμεθα

Nectarius Hieroſolymorum antehac patriarcha, affirmo & confiteor hanc eſſe fidem noſtram & eccleſiæ Orientalis.

Ὁ πρώην Ἱεροσολύμων πατριάρχης Νεκτάριος ἀποφαινόμενος ὁμολογῶ ταύτην εἶναι τὴν πίστιν ἡμῶν καὶ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Locus ſigilli.

Locus ſigilli.

Nectarius monachus hypomnematographus ſanctæ Reſurrectionis Chriſti ac Dei noſtri, cum ſancta ſynodo conſentiens, ſubſcripſi.

E Ὁ Νεκτάριος μοναχὸς καὶ ὑπομνηματογράφος τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἀναστάσεως συναποφαινόμενος τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ὑπέγραψα.

NOus CHARLES FRANÇOIS OLIER DE NOINTEL, *Conſeiller du Roy en ſes Conſeils en ſa Cour de Parlement de Paris, & Ambaſſadeur pour Sa Majeſté Tres-Chreſtienne à la Porte Othomane: Atteſtons à tous qu'il appartiendra, que le ſieur Doſithee à preſent Patriarche Grec de la ſainte Ville de Jeruſalem, ayant eſté obligé de venir à Conſtantinople, Nous a declaré qu'il avoit pleinement ſatisfait à ce que nous avions ſouhaité de luy, ſuivant les avis qu'il en avoit receus par nos lettres: & qu'il eſperoit que par la benediction de Dieu ſur ſon travail, les faits conteſtez & mal à propos imputez à ſon Egliſe par les Lutheriens & Calviniſtes, ſeroient tellement diſſipez, qu'il n'en reſtera que la confuſion aux calomniateurs qui les ont avancez. C'eſt la confiance qu'il nous a temoignée, nous mettant entre les mains*

ce pre-

ANNO CHRISTI 1672.

ce preſent Livre, qu'il nous a aſſuré avoir eſté par luy redigé & ſigné, auſſi-bien que par ſon predeceſſeur, & les Prelats & autres de ſon Patriarchat: ajoûtant qu'eſtant fortifié par l'autorité Synodale, il eſperoit qu'il decideroit abſolument, ce qui n'a pu raiſonnablement eſtre mis en queſtion. Et d'autant plus que nous voudrions bien à ſa priere en rendre la verité publique & conſtante en France, c'eſt donc pour y ſatisfaire que nous la confirmons, en y appoſant noſtre ſignature, & la faiſant ſceller de nos armes, & contreſigner par noſtre premier Secretaire.

Donné à noſtre Palais ſur le Canal de la Mer noire, ce Septembre, mil ſix cens ſoixante-treize.

OLIER DE NOINTEL, Ambaſſadeur pour Sa Majeſté Tres-Chreſtienne à la Porte Othomanne.

Par mon dit Seigneur. L. PICARD.

ANNO CHRISTI 1672.

DIONYSII PATRIARCHÆ CONSTANTINOPOLITANI,

Ex Harduini Collectione Concil. To. XI. p. 273.

Super Calviniſtarum erroribus, ac reali in primis præſentia, reſponſio, anno eodem MDCLXXII. edita.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

DIONYSIUS MISERATIONE divina archiepiſcopus Conſtantinopoleos, ſeu novæ Romæ, & Patriarcha œcumenicus,

Ex eadem editione. Exemplar Græcum mſ. ab ipſomet Patriarcha Dionyſio datum Oratori Regio Conſtantinopoli, ut tranſmitteretur in Bibliothecam Regiam.

Ὅτι ἀνάξιον εὐαγγελικῆς πολιτείας, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπάξιον δήπουθεν θύραν ἀνοίγειν ἀεὶ διδασκαλίας τῷ κρούοντι, καὶ τῷ φιλοπυστεῖν τὰς ἀπάντησεις φιλεγγενῶς ἑτοίμως, τὰς εἰλημένας θεόθεν ταύτης ἀντέχεσθαι. καὶ γὰρ ἑτοίμως ἑαυτοὺς ἔχειν ἀπὸ τοῦ ἀποστολικοῦ παρεσκευάσθημεν ἐπιτάγματος πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ λόγον ἡμᾶς αἰτοῦντι, παντὸς ἕνεκεν, τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος. καὶ τοῦτο ποιοῦντες μετὰ πραΰτητος καὶ ἀγαθῆς συνειδήσεως, ὡς οἰκείας ἔχοντες ἡμῶν· εἰ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ὑπὲρ εἰπεῖν τι ἐσμὲν ἱκανοί, ὑπὲρ μὴν ὑπονοῆσαι, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐξευρόντα πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης, καὶ δεδωκότα ἀκωὼβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ ἀνατείνοντες, ἐν τῇ παρ' αὐτοῦ, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ λόγῳ αὐτοῦ, ἐν ᾧ οἱ θησαυροὶ πάσης σοφίας, καὶ πάσης γνώσεως, καὶ τοῦ παρακλήτου πνεύματος τοῖς ὀρθοδόξοις ἀποκαλυπτομένων σωτηριωδῶν διδαγμάτων, οἷς ἐνθαλαμεύομένη ἀσφάλεια, τὰς ἀπολογίας πραγματευόμεθα, πᾶσαν ἀλλοτρίαν ἀποφεύγειν μεμαθηκότες τῆς τοῦ κυρίου διδασκαλίας φώνης καὶ ἔννοιαν. ἐπεὶ παρόν καὶ τὰ νῦν ἐκ οἵου ὅπως φιλοπραγμονεῖν τινες περὶ τίνα τῶν καθ' ἡμᾶς κεκινῆσθαι, παρεβάλοντο ἡμῖν ἐρωτήσεις ἐκκλησιαστικῶν προθέσεων, ἀπόκρισιν αἰτοῦντες ὁπόσα δηλαδὴ τὸν ἀριθμὸν μυστήρια παρεσβάλλει ἡ πρὸς ἀνατολὴν καθ' ἡμᾶς καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία. καὶ οἷα περὶ τοῦ ἁγίου μυστηρίου τῆς εὐχαριστίας φρονοῦμεν. ἔτι δὲ περὶ τοῦ φωτίσματος, εἰ ἀναγκαῖον τοῖς βρέφεσίν ἐστι δηλονότι τὸ βάπτισμα· καὶ τινῶν ζητημάτων περὶ αὐτὸ θεωρημένων. περί τε τῆς ἀρχιεροσύνης, εἰ ἀναίκαμα τυγχάνει τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν ὁ ἀρχιερεὺς θεία νομοθεσίᾳ τοῖς πρεσβυτέροις ἐφίσταται. καὶ εἴπερ ἐναντίως φέρονται τῆς γραφῆς οἱ ἀγαμίαν αἱρούμενοι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. καὶ ἐὰν ὁ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἔσεται ἀεὶ θαυμαστὴ, καὶ ἀνεπισφαλής. περί τε προσκυνήσεως

EVangelio haudquaquam indignum eſt inſtituto, immo vero digniſſimum, ut doctrinæ januam pulſanti nunquam non aperiant, atque interroganti facere in promptu ſatis enitantur, quos rebus iſtis ut incumberent, ſors divina deputavit. Etenim Apoſtolico accincti ſumus mandato, *ut paratos exhibeamus nos* (eadem utique de cauſſa) *ad ſatisfactionem omni poſcenti nos rationem de ea quæ in nobis eſt, ſpe.* Hoc ipſum vero *cum modeſtia & conſcientia bona* faciamus, juxta mandatum quod accepimus: *quoniam non ſumus ſufficientes aliquid ex nobis ipſi* eloqui, immo neque *cogitare.* Quamobrem ad eum *qui omnem adinvenit ſemitam ſcientiæ, eamque oſtendit Jacob filio ſuo & Iſrael dilecto ſuo*, intendentes, ex ſalutaribus inſtitutis, in quibus incluſa pietas traducitur, quæ per ſe ipſum, perque Filium ac Verbum ſuum, *in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ*, & per Spiritum Paracletum fidelibus revelavit, reſponſiones componere molimur; id quidem luminis indidem adepti, quo vel dictionem vel cogitationem ab ſcientia Domini alienam penitus effugiamus. Porro nonnulli hac ætate ad accuratam quarumdam, ex iis quæ geruntur apud nos, rerum inquiſitionem, qua de cauſſa neſcio, permoti, de dogmatibus eccleſiaſticis quæſtiones propoſuere nobis, reſponſum utique flagitantes, quot nimirum ſacramenta admittat catholica atque Apoſtolica noſtra Orientalis eccleſia, quidve de divino Euchariſtiæ ſacramento ſentiamus. Præterea circa illuminationem, ſive baptiſmum, ſitne infantibus neceſſarius: ac nonnullas huc ſpectantes quæſtiones, ſatis quidem graves, propoſuere. Item; utrum neceſſarius in eccleſia epiſcopatus, ceteriique ſacerdotibus diſpoſitione divina Pontifex ſit præfectus. Item, utrum contrariam ſacris ſcripturis ducant vitam, qui ex utroque ſexu cælibem elegere. Item, num catholica Chriſti eccleſia perpetuo viſibilis futura ſit & inconcuſſa. Inſuper & circa

Baruch 3. 37.

ANNO CHRISTI 1672.

Invocationem Sanctorum, & eam quæ sanctis Imaginibus exhibetur, venerationem. Item circa jejunium & indictam a quibusdam cibis abstinentiam. Item & circa nonnullos, quos in controversiam vocant, veteris Testamenti libros, scilicet Tobiæ, Judith, Sapientiæ, Ecclesiastici, Baruch, & Machabæorum; tales, inquam, utrum inter sacra Biblia, an inter profana recenseamus, interrogavere.

Ea re haudquaquam æquum duximus hujusmodi quæstiones silentio penitus præterire, ne a nobis, uti fere contingit, ratio exigeretur forte neglectionis: quin potius dignas omnino censuimus, quibus e vestigio aliqua saltem brevi, licet inculta, at ex simplicissimæ veritatis fonte traducta responsione satisfecerimus, quatenus id nos temporis, non ita quidem opportuni, ab silentii incusatione sivit exsolvere.

Interrogantibus itaque dicimus sancta ac veneranda septenario numero esse apud nos sacramenta, a quo primum sacri Evangelii nobis lumen illuxit, singula quidem certissima, atque saluti fidelium perquam necessaria.

Primum est sanctum Baptisma, in quo peccatum originale deletur, necnon & actuale, si quod in suscipiente reperiatur: per quod & spiritualiter regenerati, in viam vitæ æternæ denuo introducimur.

Secundum est sanctum Chrisma, in quo spirituali robore donamur, quo libere ac firmiter possimus ore promere quod corde credimus.

Tertium est sanctæ communionis sacramentum, in quo spiritualiter refecti, in ea quæ secundum spiritum est, vita conservamur ac proficimus.

Quartum, Pœnitentia, per quam dimissis homini actualiter peccatis, ea quibus per peccatum fuerat exspoliatus, bona restituuntur.

Quintum est Matrimonium, quod aperte declarat Apostolus esse sacramentum.

Sextum est Ordinis sacramentum a Christo institutum, per quod divina gratia confertur, & sacramenta cetera conficiuntur.

Septimum est Unctio, quam vocamus Ἔχελαιον (*hoc est, factam cum precibus unctionem.*) Hujus duplex effectus est, animæ nimirum corporisque sanatio.

Circa tremendum vero eucharistiæ sacramentum firmiter credimus & confitemur Corpus Domini nostri Jesu Christi vivum reali præsentia invisibiliter præsens esse in hoc sacramento. Cum enim sacerdos celebrans post verba Dominica, hæc dicit: *Fac panem quidem hunc pretiosum corpus Christi tui: quod vero est in calice hoc, pretiosum sanguinem Christi tui, transmutans Spiritu tuo sancto*; tunc supra omnem naturæ modum & ineffabiliter, operante Spiritu sancto, panis quidem realiter, vere, ac proprie in ipsummet Christi Salvatoris corpus, vinum vero in sanguinem ejus animatum transmutatur. Ipsumque totum credimus esse Christum, qui & offert &

A τῶν ἁγίων, καὶ τῆς ἀναφορικῆς τῶν εἰκόνων προσκυνήσεως, καὶ περὶ διατυπουμένης νηστείας, καὶ ἀποχῆς τινῶν βρωμάτων. καὶ περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων τῆς παλαιᾶς διαθήκης βιβλίων, Τωβίτ, Ἰουδήθ, Σοφίας, Ἐκκλησιαστοῦ, Βαρὺχ, καὶ Μακαβαίων· εἴγε μέρος γραφῆς λογιζόμεθα ταῦτα, ἢ ὡς ἔθνικά τινα ἀποβάλλομεν.

ANNO CHRISTI 1672.

a Lege, Ἐκκλησιαστικά.

Τούνεκεν ἃ θέμιτον ἔδοξεν ἡμῖν, τὰς ἐρωτήσεις αὐτῶν ὅλως παρραθραμεῖν σιωπῇ, ἵνα μὴ σιωπὴ ἄλλοις ἐς λόγον ἀμελείας ἀπαιτηθῶμεν· ἀλλὰ μικράς τινος ἀπολογίας αὐτοσχεδίως τόγε νῦν αὐτὰς ἠξιώσαμεν, ἐκ ἁπλουστάτης ἀληθείας, καθ' ὅσον ἡμῖν ὁ πολλῆς γέμων τῆς ἀκμείας καιρὸς σωσεχώρησε τλῆναι τῆς σιωπῆς κατηγορίαν ἀποφυγεῖν.

B

Μυστήρια μὲν ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν πλουτοῦμεν, (τοῖς ἐρωτῶσι φαμὲν) ἁγνὴ καὶ σεβάσμια ἐκ τῆς ἀρχῆθεν χρόνου, ἐξότου πρὸς ἡμᾶς κατηγγέλθη τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον, ἀληθῆ τὰ πάντα, καὶ ἀναγκαῖα τυγχάνοντα πρὸς τλῆναι τῆς πίστεως σωτηρίαν.

Ὧν πρῶτόν μέν ἐστι τὸ ἅγιον βάπτισμα, ἐν ᾧ ἀφίεται τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα, ἔτι καὶ τὸ κατ' ἐνέργειαν, ἐν ὅσοις καὶ ταῦτά ἐστι. δι' ὃ πνευματικῶς ἀναζωνύμενοι, ὁδοιπόροι πρὸς τλὴν αἰώνιον ζωὴν αὖθις γινόμεθα.

C

Δεύτερον δὲ, τὸ τοῦ ἁγίου μύρου, ἐν ᾧ τὴν πνευματικὴν ἰσχὺν ἀναλαμβάνομεν, τῇ διὰ παντὸς παρρησίᾳ κηρύττειν ὅπερ ἐν τῇ καρδίᾳ πιστεύομεν.

Τρίτον, τὸ τῆς ἁγίας μεταλήψεως, ἐν ᾧ πνευματικῶς τρεφόμενοι, σωτηρίως ἀπ, καὶ αὐξόμεν ἐν τῇ κατ' πνεῦμα ζωῇ.

D

Τέταρτον, τὸ τῆς μετανοίας, δι' οὗ καὶ ἐνέργειαν ἁμαρτημάτων ἀφιεμένων, τὰ ἀγαθὰ αὖθις ἀναλαμβάνεται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, τὰ διὰ τῆς ἁμαρτίας ἀπολωλότα.

Πέμπτον, τὸ τοῦ γάμου, ὅπερ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου τρανῶς μυστήριον φαίνεται κηρυττόμενον.

Ἕκτον, τὸ τῆς ἱεροστοίχου νενομοθετημένον ὑπὸ Χριστοῦ, μεταδοτικὸν θείας χάριτος, καὶ πληρωτικὸν τῶν λοιπῶν μυστηρίων.

E

Ἕβδομον, τὸ χρίσμα, τὸ παρ' ἡμῖν καὶ ἔυχέλαιον καλούμενον. ὃ δὲ δίτλον ἔχει τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ μὲν φέρειν πρὸς ἴασιν ψυχῆς, τοῦτο πρὸς ἴασιν σώματος.

Περὶ δὲ τοῦ φρικτοῦ μυστηρίου τῆς εὐχαριστίας, πιστεύομέν τε ὁμολογοῦμεν ἀδιακρίτως, ὅτι τὸ ζῶν σῶμα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πάρεστιν ἀοράτως, πραγματικῇ παρουσίᾳ ἐν τῷ μυστηρίῳ. ἐν γὰρ τῇ ἐπικλήσει τὸν λειτουργοῦντα ἱερέα μὴ τὰ κυριακὰ λόγια· ποίησον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον, τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου, τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ, τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου, μεταβάλλων τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ· τότε τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ παναγίου πνεύματος, ὑπερφυῶς, καὶ ἀῤῥήτως, ὁ μὲν ἄρτος μεταποιεῖται εἰς αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ ἴδιον σῶμα τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ, πραγματικῶς, ἐς ἀληθῶς, ἐς κυρίως· ὁ δὲ οἶνος εἰς τὸ

ζωο-

ANNO CHRISTI 1672.

ζωηρὸν αἷμα αὐτοῦ. καὶ αὐτὸν ὅλον τὸν Χριστὸν πιστεύομεν εἶναι τὸν προσφέροντα, καὶ προσφερόμενον, καὶ προσδεχόμενον, καὶ διαδιδόμενον ἀπαξάπασι, καὶ ὁλοκληρὸν ἀπαθῶς ἐσθιόμενον. οἱ μὲν οὖν ἀξίως μεταλαβόντες αὐτοῦ ζωοποιοῦνται, ἐνσῶμοι αὐτῷ τῷ Χριστῷ· οἱ δὲ ἀναξίως, κατακείνονται, καὶ εἰς ὄλεθρον ῥίπτουσιν ἑαυτούς.

Ὅπερ μυστήριον, καὶ λατρεία ἐστὶ καὶ λέγεται. καὶ θεοπρεπῶς ἐν αὐτῷ λατρεύεται τὸ τεθεωμένον σῶμα τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ θυσία προσφέρεται ὑπὲρ πάντων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ζώντων καὶ κεκοιμημένων.

Περὶ δὲ τοῦ φωτίσματος, πιστεύομεν ὅτι πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς βρέφεσιν ἀναγκαιότατόν ἐστι τὸ βάπτισμα. δι' οὗ σφραγῖδα λαμβάνουσι τοῦ εἶναι δούλους Χριστοῦ, καὶ ἀποτασσόμενα τῷ σατανᾷ δι' ἀναδόχων καὶ ἐξουσιαστῶν σωτάσσονται τῷ Χριστῷ· ἵνα καὶ τῆς προπατορικῆς κηλίδος καθαρισθῶσι, καὶ τῶν παγίδων τοῦ ἐχθροῦ ἀνώπερα διατηρηθῶσι· θησαυρὸς γὰρ ἀσφράγιστος, ἀδιαπειρήτοις κλέπταις, καὶ προβατον ἀσημείωτον, ἀκινδύνως ἐπιβουλεύεται, φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος· καὶ δεκτικὰ τῆς μακαριότητος κατασκευάζουσιν. ὁ γὰρ μὴ ἀναχθεὶς ἄνωθεν βασιλείᾳ οὐρανῶν, ὅλως ἐστὶν ἀνεπίδεκτος· καίτοι μήπω εἰς τελὼ τῆς πίστεως προεχώρησαν ἕξιν, ἀλλ' ἵνα δικαιῶνται χάριτι Θεοῦ, διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῶν γονέων αὐτῶν.

Περὶ δὲ τῶν ζητηθέντων ἀμφὶ τὸ βάπτισμα, φαμὲν, ὅτι ἐν τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι, τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα τελέως ἐξαλείφεται. διόπερ εἴ καί τινι συμβαίη μετὰ ταῦτα πεσεῖν ἐν ἀπιστίᾳ, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν μὴ ἀξιωθῆναι τοιοῦτον τῆς τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος ἐξαλείψεως ἐν τῷ βαπτισθῆναι. ὁμολογοῦμεν δὲ, καὶ τὸν ἅπαξ δικαιωθέντα, καὶ Θεοῦ γενόμενον υἱὸν, ἐνδέχεσθαι τὸν τοιοῦτον μὴ τελῶ δικαίως ἐμπεσεῖν τῆς χάριτος διὰ ἀπιστίαν, ἢ καὶ θανατηφόρον ἁμαρτίαν ἑτέραν, καὶ προσκληρωθῆναι τῷ σατανᾷ καὶ γενέσθαι υἱὸν διαβόλου. ἡ ἐργασία γὰρ τῆς ἁμαρτίας ἀπαλλοτριοῖ τοῦ κυρίου, καὶ προσοικειοῖ τῷ διαβόλῳ, ὁ ἀρχαποφάντωρ φησίν. ἀφ' ὧν κάντις ἀπαξδικαιώθη, ὅμως ἀδηλόν ἐστιν αὐτῷ ἐὰν ἐν τῇ δικαιώσει διαμείνῃ ἕως τέλους. διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ ἧς εἵληχε διὰ τῆς δικαιώσεως, ἄδηλός ἐστιν ὁποῖον ἔξει τέλος. ἐνδέχεται γὰρ ἐμπεσεῖν, ὡς διείληπται, καὶ ἀποτυχεῖν τῆς μερίδος τῶν ἐκλεκτῶν. ὅθεν ὁ μακαρίου Πέτρου παρεγγυᾷ, διὰ τῶν ἐναρέτων ἔργων τελῶ ἐκλογῶ ἐπιβεβαιοῦν. μᾶλλον γὰρ, φησὶν, ἀδελφοί μου, σπουδάσατε βεβαίαν ἡμῶν τοῦ κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν ποιεῖσθαι· εἶτ' ἐπάγει, ταῦτα γὰρ ποιοῦντες, οὐ μὴ πταίσητέ ποτε. καὶ ὁ θεῖος Παῦλος προσεκτικωτέρους ποιῶν σφᾶς· ὅστε ὁ δοκῶν ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ.

Τοῖς αὐτοῖς, καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν λύεται ζήτημα. ὅτι ὁ δικαιωθεὶς δηλονότι πρότερον, ἐὰν ὕστερον καθολιωθήτη πορνείαις, μοιχείαις, ἀν-

A offertur, qui & ſuſcipit & diſtribuitur omnibus, & integer a ſingulis impaſſibiliter manducatur. Porro quicumque ad hujus participationem digne accedunt, vitam inveniunt, quippe qui ipſimet Chriſto inſerantur; qui autem indigne, judicium; in exitium ſuopte proruentes.

Idem vero ſacramentum cultus Dei eſt, uti & appellatur; nam & cultu Deo competente Chriſti Salvatoris deificatum Corpus adoratur in illo, & pro fidelibus Chriſtianis omnibus, cum vivis, tum defunctis, ceu hoſtia immolatur.

B

Quod vero baptiſmum attinet, ipſum omnibus ac ſingulis infantibus credimus abſolute neceſſarium, per quem obſignantur ſigillo, quo in ſervos Chriſti cooptantur, ac per patrinum ceu fidejuſſorem ſatanæ abrenunciantes in Chriſti ſortem adſciſcuntur, ut deterſa originali labe, ab inimici laqueis deinceps conſerventur expediti: (theſaurum enim non ſigillatum facile fures invaduut, & ovi non obſignatæ ſine diſcrimine ſtruuntur inſidiæ, inquit Baſilius magnus:) & æternæ beatitudinis capaces efficiantur. Neminem quippe excipere poteſt regnum cælorum, C niſi deſuper regeneratum. Etſi vero ad uſque fidei habitum nondum perveuerint, eccleſiæ tamen, necnon & parentum ſuorum fide per gratiam Dei juſtificantur.

Ad ea vero quæ circa baptiſmum quæſita ſunt, dicimus originale peccatum in ſancto lavacro penitus deleri: ita ut nec aſſerere liceat maculam originalem in eo non fuiſſe per baptiſmum abſterſam, quem poſt ejus ſuſceptionem contigerit in infidelitate decedere. Eum porro qui ſemel juſtificatus Dei filius effectus eſt, ab juſtificationis gratia per infidelitatem ſive per quodlibet aliud letale peccatum excidere poſſe, eoque ſatanæ denuo mancipari, atque in ſortem filiorum diaboli adſcribi, confitemur. (Peccatum enim hominem alienum a Deo facit, & vicinum diabolo, ait ille qui de cælo loquitur.) Etenim juſtificationis gratiam ut quis ſemel acceperit, conſummatam tamen ſibi nuſquam poteſt perſeverantiam deſpondere. Quin etiam ancipitem habet exitum ea, quam in juſtificatione ſortitus eſt, electio: quippe non minus a gratia excidere & ab electorum ſorte poteſt extorris fieri, quam aſſumi. Unde & beatus Petrus adhortatur nos, ut per bona opera E certam faciamus electionem noſtram. *Magis*, inquit, *ſatagite fratres mei, ut certam veſtram vocationem & electionem faciatis*. Dein ſubdit: *Hoc enim facientes, non peccabitis aliquando*. Sed & divinus Paulus, quo Chriſtianorum ſollicitudini ſtimulos admoveat, ait: *Itaque qui ſtat, videat ne cadat*.

Ac per hæc quidem alteri ſatisfit eorum interrogationi: ſcilicet hominem poſt receptum juſtificationis beneficium in fornicationes, homicidia, adulteria, &

ANNO CHRISTI 1672.

alia id genus prolapſum, neque per pœnitentiam reſtauratum, ab adoptionis gratia quam acceperat, penitus excidere, & vitam æternam amittere: *Stipendia enim peccati, mors.*

Ad propoſitam vero de neceſſitate epiſcopatus quæſtionem, reſpondemus ipſummet Pontificem magnum qui penetravit cælos, poſuiſſe *in eccleſia Paſtores & Doctores*, ut ait Apoſtolus, *ad conſummationem ſanctorum, in ædificationem corporis* eccleſiaſtici. Quam igitur neceſſaria eſt ædificatio corporis eccleſiaſtici, tanto magis neceſſarium eſſe epiſcopatum, liquido demonſtratur, per quem ſacra hujuſmodi ædificatio conſummatur. Neque vero id quod ſcriptum eſt, Chriſtum eſſe Pontificem *in æternum juxta ordinem Melchiſedech*, alia ratione quam per vicarios ejus ſacerdotes impletur, quorum miniſterio jugiter ipſe ſacrificat & ſacrificatur. Sacerdotes porro conſecrare ita Pontificiæ dignitatis eſt, ut niſi epiſcopus nemo hominum, (inquit ſacer Dionyſius) ne quidem ſacerdos, id poſſit; quippe ex inſtitutione functionum hierarchicarum ad id muneris minime deputatus. Quamobrem Titus & Timotheus ad epiſcopalem dignitatem, ita perſuadente neceſſitate, ab Apoſtolis fuere cooptati, ut & ipſi diaconos, presbyteros, ceterorumque divinorum Ordinum miniſtros per urbes conſtituerent, eumque qui Dei decet Eccleſiam, decorem utique complerent.

Ex his quoque ad aliam perducimur interrogationem: nam & de jure Presbyteris præeſt epiſcopus, utpote qui divinam eo conferente gratiam conſequantur, atque ſub ejus auctoritate dumtaxat & regimine ſacra perficiant. A majori enim benedicitur id quod minus eſt, eique in omnibus ſubmittitur.

Eorum autem, qui ex utroque ſexu remiſſo nuptiis nuncio, caſtam virginum agere vitam propoſuere, oppoſitum ſacris ſcripturis inſtitutum adeo non aſſerimus, ut præſtantiores apud Deum coronas ſibi componere, ceu qui meliorem ſalutis viam inierint, contendamus. Ait enim Apoſtolus: *Qui matrimonio jungit virginem ſuam, bene facit; & qui non jungit, melius facit. Qui* enim *ſine uxore eſt, cogitat quæ Domini ſunt, quomodo placet Deo. Qui autem cum uxore eſt, cogitat quæ ſunt mundi, quomodo placeat uxori.* Quapropter cogitare quæ Domini ſunt, quam quæ mundi, longe præſtantioris meriti eſt juxta ac retributionis.

Circa catholicam ſive Orthodoxam eccleſiam; hanc quidem profitemur eſſe infallibilem, quoniam a Chriſto, qui Veritas ipſa eſt, ceu proprio capite dirigitur, & ab ſpiritu veritatis cælitus eruditur. Iſtis itaque ſuffulta præſidiis, ut erret fieri omnino non poteſt. Propterea Veritatis co-

A δροφορίας, & τοῖς τούτοις παραπλησίοις, καὶ μὴ ἀναλαλέσῃ ἑαυτὸν διὰ τῆς μετανοίας, ἐκπίπτοι πάντως ἧς ἔτυχεν υἱοθεσίας, & χάριτος, & ἀποτυγχάνοι τῆς αἰωνίου ζωῆς. τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας, θάνατος.

Περὶ δὲ τοῦ τῷ ἀρχιερωσύνῃ ἀναγκαῖον εἶναι τὴν ἐκκλησίαν, φαμὲν, ὅτι αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ μέγας ἀρχιερεὺς & τοὺς οὐρανοὺς διεληλυθὼς, ἔδοτο & τῇ ἐκκλησίᾳ ποιμένας καὶ διδασκάλους, καθάφησιν ὁ ἀπόστολος, εἰς καταρτισμὸν τῶν ἁγίων καὶ οἰκοδομὴν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. ὅσῳ τοίνυν ἀναγκαῖά ἐστιν ἡ οἰκοδομὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας, τοσοῦτον ἀναγκαιότερά ἐστιν ἡ ἀρχιερωσύνη, δι' ἧς ἡ οἰκοδομὴ καταρτίζεται· καὶ τὸ εἶναι τὸν Χριστὸν ἀρχιερέα εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ, ὐκ ἄλλως ἐνεργεῖται εἰς τὸν αἰῶνα, εἰ μὴ διὰ τῶν ἐξ αὐτοῦ ἱερέων, ὧν μέσων αὐτὸς διϊωκεκῶς ἱερουργεῖ, & ἱερουργεῖται εἰς τοὺς αἰῶνας. τῶν δὲ ἱερέων αἴτιος, & τελεστὴς, οὐδεὶς ἕτερος ἔκτος τοῦ ἀρχιερέως ἐστὶ, καθὰ & ὁ ἱερὸς Διονύσιός φησιν, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸς ἱερεὺς ἔσαι, μὴ πρὸς τῶν ἱεραρχικῶν τελεώσεων εἰς τοῦτο κεκληρωμένων. διὸ καὶ Τίτος, καὶ Τιμόθεος ὑπὸ τῶν ἀποστόλων ἀναγκαίως ἀρχιερωσύνης ἠξιώθησαν, ἵνα κατὰ πολεῖς διακόνους, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ τοὺς τῶν λοιπῶν τάξεων ὑπουργοὺς τῶν θείων κατασήσωσιν, ἐπὶ συμπληρώσει τῆς & τῇ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ἱερᾶς διακοσμήσεως.

Ἐκ τούτων συνάγεται καὶ τὸ ἕτερον ζήτημα, ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς νομοθεσίᾳ τοῖς ἱερεῦσιν ἐφίσταται. οἵ τινες ἐξ αὐτοῦ τῆς θείας χάριτος ἀξιοῦνται. καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν ὑφειμένης τελοῦσι τάξεως. τὸ γὰρ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖσθαι, καὶ ὑποκεῖσθαι αὐτῷ πάντως ἐστί.

Τοὺς δὲ μὴ βουλομένους γάμοις προσομιλῆσαι, ἀλλ' αἱρουμένους & παρθενίᾳ βιοτεύειν ἄνδρας τε & γυναῖκας, μηδόλως φαμὲν ἀντιτεταγμένως φέρεσθαι ταῖς ἁγίαις γραφαῖς· ἀλλὰ καὶ εὐδοξοτέρους τοὺς στεφανοῦσθαι παρὰ θεοῦ κομεῖσθαι, ὡς κρείττονα τῆς σωτηρίας ὁδὸν ἐξελεξάμενοι. ἐπεὶ ὁ μὲν ἐγαμίζων καλῶς ποιεῖ· ὁ δὲ μὴ ἐγαμίζων κρεῖσσον ποιεῖ, φησὶν ὁ ἀπόστολος. καὶ γὰρ ὁ ἀγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, πῶς ἀρέσει τῷ κυρίῳ· ὁ δὲ γαμήσας, μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί. ὅθεν πολὺ κρεῖσσόν ἐστι τὸ μεριμνᾶν τὰ τοῦ κυρίου, ἢ μεριμνᾶν τὰ τοῦ κόσμου, καὶ κρείσσονας ἐπιμνησθήσει τὰς ἀντιδόσεις.

Περὶ δὲ τῆς καθολικῆς τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, φαμὲν, ὅτι ἔστι μὲν ἀνεπισφαλὴς, οἷα ποδηγετουμένη ὑπὸ τῆς ἰδίας κεφαλῆς, ἥτις ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ἡ αὐτοαλήθεια, καὶ διδασκομένη ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς ἀληθείας. ἀδύνατον οὖν παρὰ ταῦτα σφάλλεσθαι, διὸ

ANNO CHRISTI 1672.

διὸ καὶ στύλος, καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας τῶ ἀποστόλω κατωνόμασαι. ἔσεται δὲ καὶ ἀεὶ ὁρατή, διὰ τὸ μηδέποτε τὸς ὀρθοδόξως σπλέπειν, ἕως τῆς σωτηρίας τὸ αἰῶνος. ἐπειδήπες, πάντες μὲν κοιμηθήσονται, πάντες δ' ὅμως ἀλλαγήσονται, ὅπερ ὁ ἀπόστολος καὶ τῶν πιστῶν τὸν λόγον ποιούμενος εἴρηκε· δῆλον ἄρα ὅτι μέχρι τερμάτων αἰῶνος ἡ τῶ Χριστῶ ἐκκλησία τὸ ὁρατὸν ἔχειν κ διαλείψει τοῖς μέρεσι.

A lumnam & fundamentum hanc Apostolus appellavit. Visibilis porro nunquam non est exstitura, quoniam usque ad consummationem sæculi fideles non deficient. Nam & de fidelibus loquens Apostolus, dixit omnes quidem immutatum iri, at non omnes mortem simul obituros: hoc quidem non obscure significans quod diximus, ecclesiam Christi ad finem usque sæculi quibusdam ex partibus suis visibilem exstituram.

ANNO CHRISTI 1672.

Προσκυνοῦμεν δὲ τὸς ἁγίους, ὡς ὑπὲρ Χριστῶ ἀγωνισθέντας, καὶ μεσίτας αὐτὸς Θεῶ προβαλλόμεθα, ὡς φίλους Θεοῦ, καὶ παῤῥησίαν πρὸς αὐτὸν κεκτημένους; δι' αὐτῶν τιμῶ πρὸς Θεοῦ βοήθειαν ἐξαιτούμενοι. ὅπερ τῆς ἁγίας γραφῆς πολλαχόθεν σωμάγεται, ὡς ἔργον εὐσεβές, καὶ ἀναγκαῖον ἡμῖν βοήθημα. τὸ δὲ λέγειν τινὰς, ὅτι τὸ προσκυνεῖν τιμῶ παναχράντου Θεοτόκου, κατ' ἀξίαν, ὡς ἐνδοξοτέρας τῶν ἄλλων δυνάμεων, καὶ τὸς ἁγίους τῶ Θεῶ τιμητικῶς, ἐλαττῶσιν ποιεῖν τῆς τιμῆς τῶ υἱῶ, τοῦτο ματαιολογίαν οἰόμεθα. διάφορος γὰρ ὁ τρόπος τῆς προσκυνήσεως, καὶ οὐκ ἐλαττοῦται δι' αὐτῶ ἡ τῶ Χριστῶ προσκυνήσις καὶ τιμή, λατρευτικῶς τελουμένη. ἀλλὰ δὴ καὶ τὰς εὐχὰς τῶν ἱερέων, καὶ ἐναρέτων ἀνδρῶν, καὶ τὰς δεήσεις αὐτῶν, δεκτὰς ὑπάρχειν Θεῶ πιστεύομεν, καὶ ἀλαβῶς ταύτας ζητοῦμεν, ὅπερ τῆς ἁγίας γραφῆς πολλαχόθεν διδασκόμεθα, καὶ Παῦλον αὐτὸν, τὸν ἐκ κοιλίας μητρὸς ἀφωρισμένον εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, Ρωμαίοις ἀκούομεν λέγοντα, συναγωνίσασθέ μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν. πρὸς Εφεσίους δὲ πρὸς Εβραίους γράφων, τὰ παρόμοια δέεται. πρὸς τούτοις, τὸ εὐσεβέστατον, καὶ λυσιπελέστατον ἔθος.

Sanctis etiam ceu generosis Christi quondam athletis, cultum exhibemus, eosque tanquam Deo acceptissimos, liberoque ad sacrum ejus tribunal accessu gaudentes, divinæ opitulationis imploranda mediatores adhibemus. Quod & ex plurimis sacræ scripturæ locis colligitur: quippe pietatis opus, & perquam necessarium nobis viatoribus subsidium. Quod autem cultum qui sanctis, sive etiam majorem illum qui merito prorsus immaculatæ Deiparæ, utpote cælestibus virtutibus præcellenti, exhibetur, Filii ejus honori detrahere nonnulli dictitant, ad fabulas revocamus. Diversus enim est atque humilior venerationis hujusce modus, quam ut Christi ex eo honor & cultus, qui quidem latriæ est, imminuatur. Sed & sacerdotum, necnon & proborum hominum orationes supplicationesque valere apud Deum certissime credimus, easque nobis admodum pie postulamus. Id enim ipsum non semel sacra scriptura nos edocet: ac in primis sanctus Paulus *in Evangelium Dei ex utero matris suæ segregatus*, Romanis dicens: *Adjuvate me in orationibus vestris pro me ad Deum*. Quod iterum Ephesios rogat & Hebræos. His adde, pissimum juxta ac utilissimum hunc esse morem, hactenus observatum.

Τῆς τῶν ἁγίων εἰκόνων προσκυνήσεως, ὡς ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων ἡμῶν, καὶ τῶ ἐκκλησιαστικῶ ἰσοσίαν ὑπερνιζόμεθα. προσκυνοῦντες τὰς ἁγίας εἰκόνας ὡς λατρευτικῶς, ἀλλὰ σχετικῶς· ὡς μέχρι τῆς ὕλης καὶ τῶν χρωμάτων ἰσῶντες τῶ διάνοιαν, ἀλλὰ δι' αὐτῶν, εἰς τῶ τῶν ἀρχετύπων διανιστάμεθα μνήμην. καὶ κείνοις τῶ τιμὴν ἀναφέρομεν.

Cultum sanctarum Imaginum ceu ritum a temporibus Apostolicis ad nos usque transmissum, juxta ecclesiastica monumenta prorsus amplectimur: non quidem quo debitum uni Deo honorem illis impendamus, sed penes aliquam dumtaxat relationem veneremur. Neque enim soli materiæ coloribusve hæremus; at ad illarum ἀρχετύπων memoriam assurgimus; [a] itaque non tam Imaginibus, quam sanctis per hujusmodi Imagines honorem exhibemus.

[a] *In Græco hoc tantum, & ad illos honorem referimus.*

Νηστείας ὁμολογοῦμεν, ὡς ἔξεστι τῆ ἐκκλησία διατάττειν νηστείαν, καὶ βρωμάτων τινῶν ἀποχάς· ὡς δηλωτικῶς παρ' ἡμῖν ἐνεργούμενον φαίνεται. ὅπως τε νηστείας διαπεταμένας τὸ χειρώνυμον πλήρωμα, καὶ ὅπως οὐ ταῖς ὕ μόνον ψιλῶ ἀσιτίαν ἀγομεν, ἀλλὰ καὶ διαφόρων βρωμάτων ἀπεχόμεθα, κρεῶν, ἰχθύων, τύρων, καὶ τῶν τοιούτων, καλῶς διατεχθέντων ἐπὶ νεκρώσει τῶν σαρκικῶν παθῶν, καὶ ἐπιτηδειότητι τῆς προσευχῆς· καὶ ἐπωφελεῖ πανυστάτως.

Jejunia vero & a quibusdam cibis abstinentiam constituere, penes ecclesiam esse profitemur, uti perpetuo apud nos in usu exstitisse comprobatur: statutis quippe jejuniis Christianorum plenitudo sanctificatur. Quin etiam in ipsis jejuniis nedum modico cibo utimur, verumetiam a quibusdam, videlicet carne, piscibus, caseo, & id genus, abstinemus. Ac saluberrima quidem ista constitutio, quæ & carnales affectus mortificat, orationi idoneos efficit, & conciliat humilitatem.

Περὶ δὲ τῆς γραφικῶν Βιβλίων, διαφόρως ἀπαριθμήσεις εὑρίσκομεν καὶ τοῖς ἀποστολικοῖς κανόσι, καὶ τοῖς τῶν ἱερῶν συνόδων τῆς

Denique variam sacrorum Bibliorum enumerationem cum in canonibus Apostolicis, tum in sacris synodis Laodicæna & Carthaginensi legimus, Clementis quidem constitutionibus exceptis, quas ob eam

ANNO CHRISTI 1672.

quam paſſæ fuerant ab hæreticis depravationem, ſextæ ſynodi canon ſecundus exemit. Quos & neminem latere poteſt, ad eos, quos ceu canonicos eccleſia ſuſcipit, libros attendentem. Porro etſi nonnullos veteris teſtamenti libros ea, quæ ab ſacris ſcriptoribus facta eſt, recenſio non habeat; nuſquam tamen profanis Gentilium fetibus propterea ſunt accenſendi: immo vero ut optimi & ad virtutem utiliſſimi habendi ſunt, nec omnino contemnendi.

A ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας, καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ, ἐξαριθμῶν τὴν διὰ τοῦ Κλήμεντος διαταγῶν, ἃς ὁ δεύτερος τῆς ἕκτης συνόδου κανὼν ἀπαγορεύει, διὰ τὸ νενοθεύθαι ταύτας ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν, οἷον ἔξεστιν ἐπικύψαι τῷ βουλομένῳ, καὶ καταμαθεῖν τὰ ἐγκεκρυμμένα τῶν βιβλίων. ὅσα μὴν τῆς παλαιᾶς διαθήκης βιβλίων τῇ ἀπαριθμήσει τῶν ἁγιογράφων οὐ συμπεριλαμβάνονται, ἐκ ἀποτροπιάζονται ταῦτα ἕνεκεν τούτου ὡς ἔθνικά τινα καὶ βέβηλα. ἀλλὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα προσαγορεύεται· καὶ ἐκ ἀπόβλητα τυγχάνουσι διόλου.

ANNO CHRISTI 1672.

Atque hæc quidem in præſentia his qui nos interrogavere velut in ſynopſi reſpondemus, noſtræ utique profeſſionis orationem cum pacifica ſimplicitate exponentes, in plenum orthodoxæ fidei, quam profitemur, argumentum. Eo quippe ut nullus ſuperſit deinceps de iſtis ambigendi locus, neque ab illis amplius agitentur, qui contra nos ſentiunt, atque a profeſſione noſtra aliena nobis imponere moliuntur. Scriptum in Palatio Patriarchali Conſtantinopolitano, anno milleſimo ſexcenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, menſe Januario, Indictione xx.

B Ταῦτα καὶ τὸ παρὸν ὡς ἐν συνόψει τοῖς ἐρωτήσασιν ἀποκεινόμεθα, μετ' εἰρηνικῆς ἁπλότητος τὴν ὑστέρησιν ἡμῶν ὁμολογοῦντες εἰς πληροφορίαν αὐτοῖς τῆς ἐν ἡμῖν ὀρθοδόξου φρονήματος, ὅπως μὴ ἔχειν ἀμφισβητεῖν τοῦ λοιποῦ περὶ τῶν τοιούτων, μήτε διασαλεύεσθαι πῶς ὑπὸ τῶν καθ' ἡμῶν καὶ ἀλλότρια ἐπιφημίζειν βουλομένων. γέγραπται ἐν τῷ πατριαρχίῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔτει α, καὶ ὁ β'. μηνὶ Ἰανουαρίῳ, Ἰνδικτιῶνος κ'.

Dionyſius miſeratione divina archiepiſcopus Conſtantinopolitanus, ſeu novæ Romæ, & Patriarcha œcumenicus. C

Διονύσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Paiſius antea Patriarcha Conſtantinopolitanus.

Ὁ πρώην Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης Παΐσιος.

Dionyſius antea Patriarcha Conſtantinopolitanus.

Ὁ πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Διονύσιος.

Methodius antea Patriarcha Conſtantinopolitanus.

Ὁ πρώην πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Μεθόδιος.

Paiſius Alexandriæ.
Bartholomæus Heracleæ.
Metrophanes Cyzici.
Methodius Nicææ.
Jeremias Chalcedonis. D
Gregorius Neocæſareæ in Cappadocia.
Neophytus Hadrianopoleos.
Gabriel Philopoleos.
Anthimius Pari.
Cyrillus Serrarum.
Joachim Rhodi.

Ὁ Ἀλεξανδρείας Παΐσιος.
Ὁ Ἡρακλείας Βαρθολομαῖος.
Ὁ Κυζικῆ Μητροφάνης.
Ὁ Νικαίας Μεθόδιος.
Ὁ Καλχηδόνος Ἱερεμίας.
Ὁ Νεοκαισαρείας Καππαδοκείας Γρηγόριος.
Ὁ Ἀδριανουπόλεως Νεόφυτος.
Ὁ [a] Φιλοπόλεως Γαβριήλ.
Ὁ Πάρου Ἀνθίμιος.
Ὁ Σερρῶν Κύριλλος.
Ὁ Ῥόδου Ἰωαχείμ.

[a] Pro, Φιλιππουπόλεως:

Theodoritus Lacedæmonis.
Macarius Dryſtæ.
Meletius Sophiæ.
Anthimus Athenarum.
Jacobus Lariſſæ.
Daniel Euripi.

Ὁ Λακεδαίμονος Θεοδόριτος.
Ὁ [b] Δρύστρας Μακάριος.
Ὁ Σοφίας Μελέτιος.
Ὁ Ἀθηνῶν Ἀνθυμος.
Ὁ Λαρισσῆς Ἰάκωβος.
Ὁ Εὐρίπου Δανιήλ. E

[b] Forte, Δύστρας.

Calliſtus Corinthi.
Bartholomæus Naupacti & Arthes.
Daniel Patræ veteris.
Eugenius Chriſtianopoleos.

Ὁ Κορίνθου Κάλλιστος.
Ὁ Ναυπάκτου καὶ Ἀρθῆς Βαρθολομαῖος.
Ὁ παλαιᾶς Πατρᾶς Δανιήλ.
Ὁ Χριστιανουπόλεως Εὐγένιος.

Zozimus Meletinæ.
Cornelius Corcyræ.
Metrophanes Barræ.
Daniel Anchiali.

Ὁ Μελετίνης [c] Ζώζιμος.
Ὁ Κερκύρας Κορνήλιος.
Ὁ Βαρρῆς Μητροφάνης.
Ὁ Ἀγχιάλου Δανιήλ.

[c] Pro, Ζώσιμος.

Geraſimus Amaſeæ.
Meletius Theſſalonico.

Ὁ Ἀμασείας Γεράσιμος.
Ὁ Θεσσαλονίκης Μελέτιος.

Ὁ [a] Βε-

ANNO CHRISTI 1672.

d Pro, Βερέας.
e Pro, Μεσημβείας.

O d Βερέας Ιοαχὶμ.
O Τραπεζέντος Ἰωάννης.
O e Μεσημβείας Θεοφάνης.
O Προίλαβε Λωρέντιος.
O Βιδαΐνης Δανιήλ.
O Φιλίππων ς'. Γερμάνος.
O Θορνόβε Γεράσιμος.
O Μαρωνῆς Ανανίας.
O Λυτείτζης Θεοδόσιος.
f Pro, Διδυμοτείχου.
O f Διδυμόχε Γρηγόριος.
. . . . . Λευκρέτιος.
O Αρνε Γεδεῶν.
O Μεδείας Δανιήλ.
O Μενοχώρε ς'. Δαβίδ.

A Joachim Berœæ.
Joannes Trapezuntis, nunc *Trebizonde*
Theophanes Meſimbriæ.
Laurentius Proilavi.
Daniel Bidœnæ.
Germanus Philipporum, &c.
Geraſimus Thornobi.

ANNO CHRISTI 1692.

Ananias Maronæ.
Theodoſius Lytrizæ.
Gregorius Didymochi.
Lucretius .....
Gedeon Arnos.
Daniel Medeæ.
B David Menochoræ, &c.

Σωσεῖδη τὸ παρὸν, ϗ ἐγράφη, διὰ χ̣ρὸς ἐμοῦ τοῦ μεγάλε ῥήτορος τ̣ μεγάλης ἐκκλησίας. ὁ ϗ καπεγρώθη ἀπαραλλάκτως ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τ̣ μεγάλης τοῦ Χεισ̣ ἐκκλησίας.

Hæc per me ſcripta ſunt majoris eccleſiæ Rhetorem, & ita in ſacro majoris eccleſiæ Chriſti codice ad apicem exſcripta.

Ex Hardulni Conc Collect tom. XI. p 155.

INNOCENTII PAPÆ XII. EPISTOLÆ, ET DECRETA.

I.

AD ARCHIEPISCOPUM ET EPISCOPOS BELGII.

INNOCENTIUS PAPA XII.

Venerabiles fratres, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

NUper ex litteris fraternitatum veſtrarum primum accipimus orta eſſe inter Theologos Belgii diſſidia; dum alii alios incuſant, tamquam novarum opinionum ſectatores, qui cum verbo, tum ſcriptis, conſtitutiones ſel. recordat. Innocentii X. & Alexandri VII. prædeceſſorum noſtrorum, in quibus quinque propoſitiones ex libro Cornelii Janſenii, cui titulus eſt *Auguſtinus*, excerptæ & damnatæ, una cum Formulario juramenti in earum condemnationem præſtandi continentur, variis interpretationibus inutiles & inefficaces quodammodo reddere, non ſine gravi animarum detrimento conantur. Cumque maximæ nobis curæ eſſe debeat, pro debito paſtoralis regiminis nobis ex alto commiſſi, ut ſemper firmæ prædeceſſorum noſtrorum conſtitutiones permaneant, in rebus quæ ad orthodoxæ fidei integritatem conducunt: ad diſſidia omnia, quæ eccleſiæ & fidelium pacem perturbant, compeſcenda, in primis prædictis conſtitutionibus Innocentii X. & Alexandri VII. exemplo prædeceſſorum noſtrorum firmiter inhærentes, eaſque in ſuo robore fuiſſe & eſſe declarantes; fraternitatibus veſtris, de quarum zelo & pietate plurimum in Domino confidimus, mandamus, ut contra omnes & quoſcumque, cujuslibet ſtatus, gradus, & conditionis exiſtant, qui auſu temerario prædictas quinque propoſitiones ſic damnatas in conſtitutionibus Innocentii X. & Alexandri VII. publice vel privatim, tam in ſcholis, quam in concionibus, verbo vel ſcriptis defendere præſumpſerint, (ſervato tamen juris ordine,) procedatis, eoſque debitis pœnis in eiſdem conſtitutionibus contentis, puniri curetis; cum ad comprimendum tam grave malum, quod jamdiu Catholicam eccleſiam vexat, efficacius remedium adhiberi non poſſe videatur.

Præterea fraternitatibus veſtris injungendum duximus, prout per præſentes injungimus, pro veſtra pietate & prudentia, facultate iſta, qua per Conſtitutionem Apoſtolicam muniti eſtis, ut Formularii ſubſcriptionem, ſeu juramentum, ad praxim reducatis: ut in exigendo juramento prædicto zelus & caritas veſtra quam maxime eluceat, ne alicujus fama indebite lædatur; aut detractionibus & murmurationibus locus detur. Quare præcipimus, ut quemadmodum ii qui ad juramentum adigendi ſunt, illud præſtare debeant ſincere, abſque ulla diſtinctione, reſtrictione, ſeu expoſitione; damnando eas propoſitiones, ex libro Janſenii excerptas, in ſenſu obvio, quem ipſamet propoſitionum verba præ ſe ferunt, prout ſenſum illum damnarunt ſummi Pontifices prædeceſſores noſtri, damnatumque haberi voluerunt a Chriſti fidelibus; ita per fraternitates veſtras, ab iis qui Formulario prædicto ſubſcribent, ac juramentum præſtabunt, præter Formulam ipſam traditam, verbaque in conſtitutione Apoſtolica præſcripta, aliquid aliud vel minimum declarationis, interpretationis, aut explicationis, verbo vel ſcripto exigatur, etiam ſub prætextu quod additiones ad nos tranſmiſſæ comprehendantur, ſeu contineantur in Formulario Alexandri VII.

Ceterum ad præcavendas omnes diſſidiorum cauſas, quæ Chriſtianam pacem dilacerant, nos quoſcumque alios ſenſus Formularii, præter eum quem ipſius verba exhibent, afferri vel uſurpari, aut de his diſputari interdiximus & prohibuimus; ac ſuper ejuſdem Formularii interpretatione, ſicut & prædictarum propoſitionum, in alios ſenſus, præter eum quem ipſa verba per ſe exhibent, perpetuum ſilentium

im-

impoſuimus ; ut ex noſtris Decretis, tam ſuper ipſo ſilentio, quam ſuper prohibitione omnium librorum editorum & edendorum in hac materia plenius innoteſcet : cum ad ſummum Pontificem dumtaxat pertineat, ſenſum, quem in his propoſitionibus damnaverit, & ut damnatum a fidelibus credi conſuerit, declarare.

Demum ad extinguenda Theologorum jampridem inter ſe diſſidia, fraternitatibus veſtris, quantum in Domino poſſumus, præſentibus noſtris mandatis injungimus, ne ulla ratione quemquam vaga iſta accuſatione, & invidioſo nomine Janſeniſmi traduci aut nuncupari ſinatis, niſi prius ſuſpectum eſſe conſiteriſ aliquam ex his propoſitionibus docuiſſe aut tenuiſſe ; nec quemquam ſub hoc prætextu repelli ab officiis, negotiis, beneficiis, gradibus, & concionibus habendis, vel alia quacumque functione eccleſiaſtica permittatis ; niſi ſervato juris ordine, eam pœnam, quæ viris alioquin Catholicis graviſſima eſt, commeruiſſe probatum fuerit.

Hæc ad fraternitates veſtras reſcribenda decrevimus, non de veſtra voluntate & ſtudio erga eccleſias fidei veſtræ creditas diffidentes ; ſed animi noſtri affectum & omnium eccleſiarum ſollicitudinem teſtificantes : ut tamdem qui Paſtor paſtorum eſt, vigilaſſe nos in gregis noſtri cuſtodiam divino ſuo judicio comprobare dignetur.

Datum Romæ, &c. die VI. Februarii, MDCXCIV.

Decretum Innocentii Papæ XII. cujus mentio facta eſt in epiſtola ſuperiore.

SAnctiſſimus D. N. D. Innocentius XII. auditis votis dominorum Cardinalium, ad præcavendas omnes diſſidiorum cauſas, quæ Chriſtianam pacem dilacerant tam verbis, quam ſcriptis, ſuper interpretatione ſeu declaratione Formularii Alexandri ſeptimi in condemnationem quinque propoſitionum ex libro Cornelii Janſenii, cui titulus eſt, *Auguſtinus*, exceptarum, & damnatarum : quolcumque alios ſenſus Formularii prædicti, præter eum quem in ſenſu obvio ipſius verbi exhibent, aſſerri, uſurpari, aut de his diſputari interdixit, & prohibuit, ac ſuper ejuſdem Formularii interpretatione, ſicut & prædictarum propoſitionum, in alios ſenſus, præter eum, quem ipſa verba per ſe exhibent, omnibus & ſingulis cujuſvis religionis, Ordinis, Congregationis, inſtituti, & Societatis etiam de neceſſitate exprimendæ, regularibus, & aliis quibuſcumque tam eccleſiaſticis, quam ſæcularibus perſonis cujuſcumque ſtatus, conditionis, gradus, ordinis, & dignitatis tam eccleſiaſticæ, quam ſæcularis, perpetuum ſilentium impoſuit. Omnes vero libros, tractatus, theſes, compoſitiones, ſcripta, ex profeſſo, vel incidenter, ſub quovis prætextu & occaſione in lucem editos vel edita ſuper hujuſmodi materia, prohibuit & pro prohibitis haberi voluit, & mandavit : iiſdemque perſonis ſupra enumeratis diſtricte injungit, ne in poſterum audeant imprimere, vel imprimi facere, ſeu quoquo modo in lucem edere libros, tractatus, theſes, compoſitiones, & ſcripta de ſupradicta materia tractantes, ſeu tractantia. Et ut hujuſmodi decretum inviolabiliter ſuper omnibus in eo contentis obſervetur ; præcepit & declaravit, contravenientes pœnas privationis dignitatum, & officiorum ſuorum, vocis activæ, & paſſivæ, facultatis concionandi, publice legendi, docendi, & interpretandi ipſo facto, abſque alia declaratione, incurrere ; & aliis etiam pœnis Sanctitatis ſuæ, & ſucceſſorum ſuorum Romanorum Pontificum arbitrio ſubjacere ; libroſque omnes, tractatus, theſes, compoſitiones, & ſcripta, quos ſeu quæ contra dicti decreti tenorem edi contingeret, abſque alia declaratione tamquam expreſſe prohibitos, vel prohibita haberi ; & impreſſores, præter amiſſionem librorum, pecuniariis aliiſque corporalibus pœnis teneri, præcepit & mandavit.

JOSEPH BARTHOLUS ſanctæ Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis Notarius.

II. AD EOSDEM.

Venerabilibus fratribus, Archiepiſcopo Mechlinienſi, epiſcopis Antuerpienſi, Ruremundenſi, Brugenſi, Gandavenſi.

Venerabiles fratres, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

LIteras, quas decima nona Julii ad nos dediſtis, libenti animo accepimus ; cum in illis veſtras ad hanc Sedem preces intellexerimus, quibus noſtrum judicium pro ſana doctrina veſtris in diœceſibus regulanda poſtuletis. Ex iiſdem autem litteris aperte deprehendimus mala, quæ quoad Janſeniſmum exponitis, non procedere ex eo quod Brevi a nobis ſexta Februarii, anni milleſimi ſexcenteſimi quarti ad vos dato, ſatis ipſis non ſit conſultum ; ſed potius quia idem Breve exſecutioni fortaſſe, uti par eſſet, non mandetur : cum illud nulla prorſus indigeat explicatione ; aptumque ſit ut in ipſo præſcripta adimpleantur, efficax atque opportunum afferre remedium. Quod ſi prætenſi Janſeniſtæ, interne & abſque eo quod deveniant ad ullum actum externum, dum jurant Formularium, non aliter damnent quinque propoſitiones, quam in ſenſu obvio, non habito reſpectu obvii ſenſus dicti Formularii, ſuoque arbitrio eſſingant ejuſmodi ſenſum obvium, eccleſia non judicat de occultis, quæ ſoli Deo cordium ſcrutatori innoteſcunt. Sin vero iidem prætenſi Janſeniſtæ voce aut ſcriptis edant proprios ſenſus Apoſtolicarum conſtitutionum prædictique Brevis ſenſui diſſentaneos ; debent epiſcopi, prout de jure procedere, non tantum auctoritate ordinaria, ſed etiam ſpeciali facultate ipſis indulta a conſtitutionibus prædeceſſorum noſtrorum felicis recordationis Innocentii X. & Alexandri VII. quas nos quoque confirmavimus : ita ut ſervatis ſervandis congrue puniantur ; cum ea omnia facile probari poſſint, quia agitur de actibus externis.

Non ſine admiratione intelleximus nonnullos iſtis in diœceſibus reperiri, qui verbis & calamo auſi fuerint affirmare, ſupradicto noſtro Brevi alteratam ſeu reformatam eſſe Conſtitutionem Alexandri VII. decima ſexta Octobris, anni MDCLVI. editam, nec non formularium ab ipſomet pronunciatum ; cum dicto Brevi utrumque ſpecifice confirmetur ; & omnino intenderimus & intendamus iiſdem adhærere, & nequaquam ſinere, ut aliquid addatur vel de-

dematur a prædicto Formulario, illud quovis modo alterando in aliqua ejus minima parte; ſed quod in omnibus & ſingulis ejuſdem partibus, uti mandavimus, mandamus etiam ad amuſſim obſervari.

Quod attinet ad libros ſacræ Scripturæ idiomate vulgari traductos, & alios prohibitos, patent conſtitutiones prædeceſſorum noſtrorum, & potiſſimum felicis recordationis Pii quarti: a quibus ſatis ſuperque abuſibus providetur; uti etiam confugia ad alia tribunalia a conſimilibus Conſtitutionibus inhibentur, quorum epiſcopi ſuis in diœceſibus obſervantiſſimi exſecutores eſſe debent.

Quod pertinet ad pendentes controverſias circa adminiſtrationem Sacramentorum; donec aliquid ſpecialius decernatur, ab iiſdem epiſcopis advigilandum eſt, ut juxta ſanctiones canonicas, ſtatuta conciliorum, & praxim eccleſiæ adminiſtrentur, habita caſuum atque eorum circumſtantiarum ratione. Etenim in præſens magna ſollicitudine diſcuſſioni propoſitionum, quæ inter alias abunde delatas ad hoc argumentum ſpectant, adlaboratur a conſultoribus & qualificatoribus ſupremæ hujus Inquiſitionis, qui omnes ſunt Prælati, ac doctrina præſtantes. De veſtra autem in hanc Sedem obſervantia adeo præclare ſentimus, ut plane confidamus, non omiſſuros vos ejuſdem mandata debita caritate & prudentia exſequi; firmam in ſpem venientes, reſtituendam tamdem iſti provinciæ tranquillitatem. Fraternitatibus interim veſtris Apoſtolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ, apud ſanctam Mariam Majorem, ſub Annulo Piſcatoris, die XXIV. Novembris, MDCXCVI. Pontificatus noſtri anno ſexto.

MARCUS SPINULA.

Harduini. ac. Col- tom. XI. 675.

EJUSDEM
INNOCENTII PAPÆ XII.

Damnatio & prohibitio libri Pariſiis anno MDCXCVII. impreſſi, cui titulus, *Explication des Maximes des Saints ſur la vie interieure &c.*

INNOCENTIUS PAPA XII.

Ad perpetuam rei memoriam.

CUm alias ad Apoſtolatus noſtri notitiam pervenerit in lucem prodiiſſe librum quemdam Gallico idiomate editum, cui titulus: *Explication des Maximes des Saints ſur la vie interieure, par Meſſire Francois de Salignac Fenelon, Archeveſque Duc de Cambray, Precepteur de Meſſeigneurs les Ducs de Bourgogne, d'Anjou & de Berry. A Paris chez Pierre Aubouin, Pierre Emery, Charles Clouſier* 1697. ingens vero ſubinde de non ſana libri hujuſmodi doctrina excitatus in Galliis rumor adeo percrebruerit, ut opportunam Paſtoralis vigilantiæ noſtræ opem efflagitaverit; Nos eumdem librum nonnullis ex venerabilibus fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus, aliiſque in ſacra Theologia Magiſtris, mature, ut rei gravitas poſtulare videbatur, examinandum commiſimus. Porro hi mandatis noſtris obſequentes, poſtquam in quamplurimis Congregationibus varias propoſitiones ex eodem libro excerptas diuturno accuratoque examine diſcuſſerant, quid ſuper earum ſingulis ſibi videretur, tam voce quam ſcripto nobis expoſuerunt. Auditis igitur in pluribus itidem eorum nobis deſuper actis Congregationibus memoratorum Cardinalium, & in ſacra Theologia Magiſtrorum ſententiis, Dominici gregis nobis ab æterno Paſtore crediti periculis, quantum nobis ex alto conceditur, occurrere cupientes, motu proprio, ac ex certa ſcientia & matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, librum prædictum ubicumque, & quocumque alio idiomate, ſeu quavis editione, aut verſione hucuſque impreſſum, aut in poſterum imprimendum, quippe ex cujus lectione & uſu fideles ſenſim in errores ab Eccleſia Catholica jam damnatos induci poſſent, ac inſuper tamquam continentem propoſitiones ſive in obvio earum verborum ſenſu, ſive attenta ſententiarum connexione, temerarias, ſcandaloſas, male ſonantes, piarum aurium offenſivas, in praxi pernicioſas, ac etiam erroneas, reſpective, tenore præſentium damnamus & reprobamus: ipſiuſque libri impreſſionem, deſcriptionem, lectionem, retentionem & uſum omnibus, & ſingulis Chriſti fidelibus, etiam ſpecifica & individua mentione & expreſſione dignis, ſub pœna excommunicationis per contrafacientes ipſo facto abſque alia declaratione incurrenda, interdicimus, & prohibemus. Volentes & Apoſtolica auctoritate mandantes, ut quicumque ſupradictum librum penes ſe habuerint, illum ſtatim atque præſentes literæ eis innotuerint, locorum Ordinariis, vel hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus tradere ac conſignare omnino teneantur. In contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque. Ceterum propoſitiones in dicto libro contentæ, quas Apoſtolici cenſura judicii, ſicut præmittitur, configendas duximus, ex Gallico idiomate in Latinum verſæ, ſunt tenoris, qui ſequitur; videlicet:

I. Datur habitualis ſtatus amoris Dei, qui eſt caritas pura, & ſine ulla admixtione motivi proprii intereſſe. Neque timor pœnarum, neque deſiderium remunerationum habent amplius in eo partem. Non amatur amplius Deus propter meritum, neque propter perfectionem, neque propter felicitatem in eo amando inveniendam.

II. In ſtatu vitæ contemplativæ, ſive unitivæ, amittitur omne motivum intereſſatum timoris, & ſpei.

III. Id quod eſt eſſentiale in directione animæ eſt non aliud facere, quam ſequi pedetentim gratiam cum infinita patientia, præcautione, & ſubtilitate. Oportet ſe intra hos limites continere, ut ſinatur Deus agere, & numquam ad purum amorem ducere, niſi quando Deus per unctionem interiorem incipit aperire cor huic verbo, quod adeo durum eſt animabus adhuc ſibimet affixis, & adeo poteſt illas ſcandalizare, aut in perturbationem conjicere.

IV. In ſtatu ſanctæ indifferentiæ anima non habet amplius deſideria voluntaria & deliberata propter ſuum intereſſe, exceptis iis occaſionibus, in quibus toti ſuæ gratiæ fideliter non cooperatur.

V. In eodem ſtatu ſanctæ indifferentiæ nihil nobis, omnia Deo volumus. Nihil volumus ut ſimus perfecti & beati propter intereſſe proprium: ſed omnem perfectionem ac beatitudinem

VO-

volumus in quantum Deo placet efficere, ut velimus res iſtas impreſſione ſuæ gratiæ.

VI. In hoc ſanctæ indifferentiæ ſtatu nolumus amplius ſalutem, ut ſalutem propriam, ut liberationem æternam, ut mercedem noſtrorum meritorum, ut noſtrorum intereſſe omnium maximum, ſed eam volumus voluntate plena, ut gloriam & beneplacitum Dei, ut rem, quam ipſe vult, & quam nos vult velle propter ipſum.

VII. Derelictio non eſt niſi abnegatio, ſeu ſui ipſius renunciatio, quam Jeſus Chriſtus a nobis in Euangelio requirit, poſtquam externa omnia reliquerimus. Iſta noſtri ipſorum abnegatio, non eſt, niſi quoad intereſſe proprium.... Extremæ probationes, in quibus hæc abnegatio, ſeu ſui ipſius derelictio exerceri debet, ſunt tentationes, quibus Deus æmulator vult purgare amorem, nullum ei oſtendendo perfugium, neque ullam ſpem quoad ſuum intereſſe proprium, etiam æternum.

VIII. Omnia ſacrificia, quæ fieri ſolent ab animabus quam maxime diſintereſſatis circa earum æternam beatitudinem, ſunt conditionalia.... Sed hoc ſacrificium non poteſt eſſe abſolutum in ſtatu ordinario. In uno extremarum probationum caſu hoc ſacrificium fit aliquo modo abſolutum.

IX. In extremis probationibus poteſt animæ invincibiliter perſuaſum eſſe perſuaſione reflexa, & quæ non eſt intimus conſcientiæ fundus, ſe juſte reprobatam eſſe a Deo.

X. Tunc anima diviſa a ſemetipſa exſpirat cum Chriſto in cruce, dicens: Deus Deus meus, ut quid dereliquiſti me? In hac involuntaria impreſſione deſperationis conficit ſacrificium abſolutum ſui intereſſe proprii quoad æternitatem.

XI. In hoc ſtatu anima amittit omnem ſpem ſui proprii intereſſe, ſed numquam amittit in parte ſuperiori, id eſt, in ſuis actibus directis & intimis ſpem perfectam, quæ eſt deſiderium diſintereſſatum promiſſionum.

XII. Director tunc poteſt huic animæ permittere, ut ſimpliciter acquieſcat jacturæ ſui proprii intereſſe & juſtæ condemnationi, quam ſibi a Deo indictam credit.

XIII. Inferior Chriſti pars in cruce non communicavit ſuperiori ſuas involuntarias perturbationes.

XIV. In extremis probationibus pro purificatione amoris fit quædam ſeparatio partis ſuperioris animæ ab inferiori.... In iſta ſeparatione actus partis inferioris manant ex omnino cœca & involuntaria perturbatione; Nam totum quod eſt voluntarium & intellectuale, eſt partis ſuperioris.

XV. Meditatio conſtat diſcurſivis actibus, qui a ſe invicem facile diſtinguuntur.... Iſta compoſitio actuum diſcurſivorum & reflexorum eſt propria exercitio amoris intereſſati.

XVI. Datur ſtatus contemplationis adeo ſublimis, adeoque perfectæ ut fiat habitualis: ita ut quoties anima actu orat, ſua oratio ſit contemplativa, non diſcurſiva. Tunc non amplius indiget redire ad meditationem, ejuſque actus methodicos.

XVII. Animæ contemplativæ privantur intuitu diſtincto, ſenſibili, & reflexo Jeſu Chriſti duobus temporibus diverſis. Primo, in fervore naſcente earum contemplationis....Secundo, anima amittit intuitum Jeſu Chriſti in extremis probationibus.

XVIII. In ſtatu paſſivo exercentur omnes virtutes diſtinctæ, non cogitando quod ſint virtutes. In quolibet momento aliud non cogitatur, quam facere id, quod Deus vult: & amor zelotypus ſimul efficit, ne quis amplius ſibi virtutem velit, nec umquam ſit adeo virtute præditus, quam cum virtuti amplius affixus non eſt.

XIX. Poteſt dici in hoc ſenſu, quod anima paſſiva & diſintereſſata nec ipſum amorem vult amplius, quatenus eſt ſua perfectio & ſua felicitas: ſed ſolum quatenus eſt, id quod Deus a nobis vult.

XX. In confitendo debent animæ transformatæ ſua peccata deteſtari, & condemnare ſe, & deſiderare remiſſionem ſuorum peccatorum, non ut propriam purificationem, & liberationem, ſed ut rem, quam Deus vult, & vult nos velle propter ſuam gloriam.

XXI. Sancti Myſtici excluſerunt a ſtatu animarum transformatarum exercitationes virtutum.

XXII. Quamvis hæc doctrina (*de puro amore*) eſſet pura, & ſimplex perfectio Euangelica in univerſa traditione deſignata, antiqui paſtores non proponebant paſſim multitudini juſtorum, niſi exercitia amoris intereſſati eorum gratiæ proportionata.

XXIII. Purus amor ipſe ſolus conſtituit totam vitam interiorem, & tunc evadit unicum principium, & unicum motivum omnium actuum, qui deliberati, & meritorii ſunt.

Non intendimus tamen per expreſſam propoſitionum hujuſmodi reprobationem alia in eodem libro contenta ullatenus approbare. Ut autem eædem præſentes litteræ omnibus facilius innoteſcant, nec quiſquam illarum ignorantiam valeat allegare, volumus pariter, & auctoritate præfata decernimus, ut illæ ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, ac Cancellariæ Apoſtolicæ, necnon Curiæ generalis in Monte Citatorio, & in Acie Campi Floræ de Urbe per aliquem ex Curſoribus noſtris, ut moris eſt, publicentur, illarumque exemplaibidem affixa relinquantur; ita ut ſic publicatæ omnes, & ſingulos, quos concernunt, perinde afficiant, ac ſi unicuique illorum perſonaliter notificatæ, & intimatæ fuiſſent: Utque ipſarum præſentium litterarum tranſſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus notarii publici ſubſcriptis & ſigillo perſonæ in eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides tam in judicio, quam extra illud ubique locorum habeatur, quæ ipſis præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud ſanctam Mariam Majorem, ſub annulo Piſcatoris, die XII. Martii, MDCXCIX. Pontificatus noſtri anno octavo.

J. F. Card. Albanus.

Anno a Nativitate D. N. J. C. 1669. Indictione ſeptima, die vero 13. menſis Martii, Pontificatus autem ſanctiſſimi in Chriſto Patris & D. N. D. Innocentii divina Providentia Papæ XII. anno ejus octavo, ſupradictum Breve affixum, & publicatum fuit ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, Magnæ Curiæ Innocentianæ, in Acie Campi Floræ, ac aliis locis ſolitis & conſuetis Urbis, per me Franciſcum Perinum ejuſdem Sanctiſſimi domini noſtri Papæ Curſorem.

Sebaſtianus Vaſellus Mag. Curſ.

Hic

Hic ſubjicere viſum eſt ipſum Illuſtriſſimi Præſulis inſtrumentum, quo latè in librum ſuum a Summo Pontifice ſententiæ ſubſcripſit.

MANDENT DE MESSIRE

FRANCOIS DE SALIGNAC LA MOTHE FENELON,

Archeveſque Duc de Cambray, &c.

FRANCOIS par la miſericorde de Dieu, & la grace du ſaint Siege Apoſtolique Archeveſque Duc de Cambray, Prince du ſaint Empire, Comte du Cambreſis, &c. Au Clergé Seculier & Regulier de noſtre diocefe, ſalut & benediction en noſtre Seigneur.

Nous nous devons a vous ſans reſerve, mes tres-chers Freres, puiſque nous ne ſommes plus a vous, mais au troupeau qui vous eſt confié. Nos autem ſervos veſtros per Jeſum. *C'eſt dans cet eſprit que nous nous ſentons obligez de vous ouvrir ici noſtre cœur, & de continuer a vous faire part de ce qui nous touche ſur le livre intitulé,* Explication des Maximes des Saints.

Enfin N. S. P. le Pape a condamné ce livre avec les 23. Propoſitions, qui en ont eſté extraites, par un Bref datté du 12. de Mars, qui eſt maintenant repandu par tout, & que vous avez deja veu.

Nous adherons a ce Bref, mes tres-chers Freres, tant pour le texte du livre que pour les 23. Propoſitions, ſimplement, abſolument, & ſans ombre de reſtriction. Ainſi nous condamnons tant le livre que les 23. Propoſitions, preciſement dans la meſme forme & avec les meſmes qualifications, ſimplement, abſolument, & ſans aucune reſtriction. De plus nous defendons ſous la meſme peine a tous les fidelles de ce diocefe de lire & de garder ce livre.

Nous nous conſolerons, mes tres-chers Freres, de ce qui nous humilie, pourveu que le miniſtere de la parole que nous avons receu du Seigneur pour voſtre ſanctification, n'en ſoit pas affoibli, & que nonobſtant l'humiliation du Paſteur, le troupeau croiſſe en grace devant Dieu.

C'eſt donc de tout noſtre cœur que nous vous exhortons a une ſoumiſſion ſincére & a une docilité ſans reſerve, de peur qu'on n'altere inſenſiblement la ſimplicité de l'obeiſſance au ſaint Siege, dont nous voulons, moyennant la grace de Dieu, vous donner l'exemple juſqu'au dernier ſoupir de noſtre vie.

A Dieu ne plaiſe, qu'il ſoit jamais parlé de nous, ſi ce n'eſt pour ſe ſouvenir qu'un Paſteur a cru devoir eſtre plus docile que la derniere brebis du troupeau, & qu'il n'a mis aucune borne a ſa ſoumiſſion.

Je ſouhaite, mes tres-chers Freres, que la grace de noſtre Seigneur J. C. l'amour de Dieu, & la communication du ſaint Eſprit demeure avec vous tous. Amen.

Signé, † FRANCOIS Archeveſque Duc de Cambray.

Par Monſeigneur;

DES ANGES *Secretaire.*

CLEMENTIS PAPÆ XI.

Bullarii lectione cii. Tom. p. 152.

Damnatio & prohibitio quorumdam foliorum impreſſorum, ſub titulo, *Lettre de M*** Chanoine de B... a Mr. T. D. A. &c. Cas de conſcience propoſé par un Confeſſeur de Province, touchant un Eccleſiaſtique, qui eſt ſous ſa conduite*, &c.

CLEMENS PAPA XI.

Ad perpetuam rei memoriam.

CUM nuper in lucem prodierint quædam folia Gallico idiomate edita, ſub titulo; *Lettre de M*** Chanoine de B.... a Mr. T. D. A. &c. Cas de conſcience, propoſé par un Confeſſeur de Province, touchant un Eccleſiaſtique qui eſt ſous ſa conduite, & reſolu par pluſieurs Docteurs de la Faculté de Theologie de Paris*: Quamplures autem ex venerabilibus fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus, quos ad examen dictorum foliorum ſpecialiter deligimus, audita ac diligenter perpenſa foliorum hujuſmodi cenſura, quæ coram nobis relata fuit; folia ipſa damnanda & prohibenda eſſe cenſuerint: Hinc eſt, quod nos, pro commiſſa nobis ab æterno Paſtore gregis ſui cura, Dominicas oves, quantum nobis ex alto conceditur, a noxiis præſervare cupientes, de memoratorum Cardinalium conſilio, folia prædicta auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium, damnamus & reprobamus, ac legi & retineri prohibemus; illorumque impreſſionem, deſcriptionem, lectionem, retentionem & uſum, omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus, etiam ſpecifica & individua mentione & expreſſione dignis, ſub pœna excommunicationis, per contrafacientes ipſo facto abſque alia declaratione incurrenda, omnino interdicimus. Volentes, & auctoritate præfata mandantes, ut quicumque eadem folia penes ſe habuerint, illa ſtatim atque præſentes litteræ eis innotuerint, locorum Ordinariis, vel hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus tradere atque conſignare teneantur. Ut autem præſentes eædem litteræ ad omnium notitiam facilius perveniant, nec quiſquam illarum ignorantiam allegare poſſit, volumus, & eadem auctoritate decernimus, ut illæ ad valvas baſilicæ Principis Apoſtolorum, ac Cancellariæ Apoſtolicæ, necnon Curiæ Generalis in Monte Citatorio, & in Acie Campi Floræ de Urbe, per aliquem ex curſoribus noſtris, ut moris eſt, publicentur; illarumque exempla ibidem affixa relinquantur: & ſic publicatæ omnes & ſingulos, quos concernunt, perinde afficiant, ac ſi unicuique illorum perſonaliter notificatæ & intimatæ fuiſſent: utque ipſarum præſentium litterarum tranſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem proſus

ſus fides, tàm in judicio, quam extra illud, ubique locorum habeatur, quæ eiſdem præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ.

Datum Romæ, apud ſanctum Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die XII. Februarii, MDCCIII. Pontificatus noſtri anno tertio.

F. OLIVERIUS.

II.

EJUSDEM EPISTOLA

AD CHRISTIANISSIMUM REGEM

LUDOVICUM XIV,

De eodem negotio.

CLEMENS PAPA XI.

Cariſſime in Chriſto fili noſter, ſalutem.

AUdivimus nuper, audaci plane ac ſubdola nonnullorum hominum opera, qui in id nati eſſe videntur, ut eccleſiæ ac reipublicæ pacem turbare non ceſſent, libellum quemdam prodiiſſe, cui titulus: *Cas de conſcience, propoſé par un Confeſſeur de Province, touchant un Eccleſiaſtique, qui eſt ſous ſa conduite, reſolu par pluſieurs Docteurs de la Faculte de Theologie de Paris*: quo ſane plura pernicioſæ doctrinæ capita erroreſque damnati revocantur in lucem; & ipſa etiam hæretica Janſenii dogmata non obſcure foventur, dum editæ olim pro iis omnibus abolendis Apoſtolicæ conſtitutiones captioſis ſubtilitatibus eluduntur. Id porro in quantum Chriſti fidelium ſcandalum, atque utriuſque regiminis perturbationem vergat, Majeſtas Tua, cujus mentem tanta in gubernandis populis ſapientia illuſtravit Altiſſimus, ex ſe ſatis ipſa deprehendet. Quoniam vero contra iſtiuſmodi homines continua novitatum prurigine laborantes, non amplius legibus ac ſanctionibus, quæ ſatis multæ hactenus promulgatæ fuerunt, ſed gravium potius adhibitione pœnarum agendum videtur, ne malum toties compreſſum & quotidie reviviſcens, ulterius ſerpat: opportunum exiſtimavimus, damnato prius juxta Sedis Apoſtolicæ morem libello, dilecti filii noſtri LUDOVICI ANTONII S. R. E. Cardinalis DE NOAILLES, Eccleſiæ Pariſienſis Præſulis, zelum ac pietatem per Apoſtolica ſcripta excitare; ut in ejuſdem libelli auctores evulgatoreſque præcipuos, ſummo ſtudio conquiſitos, ſeverius animadvertat: Doctoreſque non paucos, qui Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum conſtitutiones, & Regia etiam Majeſtatis Tuæ decreta contemnentes, eidem libello palam ſubſcribere non ſunt veriti, debitis pœnis afficiat. Ea autem in re, qua non Eccleſiæ ſolum, quæ Majeſtati Tuæ maxime curæ eſt, ſed & ipſius regni utilitas quæritur; ſummopere decet regalis brachii tui in præfati Cardinalis auxilium exerceri poteſtatem; atque ita paucorum hominum temeritatem compeſci, ut palam fiat omnibus, eam hodie inter ſacerdotium & imperium, miſerante Domino, vigere concordiam, ut impune non liceat turbulentis ingeniis, ac numquam cavillandi finem facientibus, eccleſiaſticas ſimul ac regias leges infringere. Novit profecto, Cariſſime fili noſter, novit, & gratulatur eccleſia omnis, quanto pietatis ſtudio, quanta Regii nominis laude, eliminandis Catholicæ fidei ac diſciplinæ adverſis erroribus & novitatibus, præcipue vero radicitus exſtirpandis Janſenii dogmatibus, adlaboraveris. Tuæ nunc prudentiæ, tuæ religionis ac pietatis eſt, cœpto operi ſupremam manum adjicere; tradſtamque tibi ab Altiſſimo poteſtatem in ipſius atque eccleſiæ ſuæ obſequium exercere. Ne patiaris igitur, Cariſſime fili, ut tot labores ac ſtudia, quæ exterminandæ ex florentiſſimo regno tuo peſſimæ hæreſis contagioni adhibuiſti, paucorum hominum veſania, fructu evacuentur. Sileant inquieti homines, coerceantur protervi, pareant contumaces: & quos eccleſiæ manſuetudo non flectit, poteſtas regalis compeſcat & conterat: ut ita, quam eccleſiæ Dei dederis, Deus ipſe donet regnis tuis ac perpetuo ſervet tranquillitatem. Eam interim ex animo precantes, Apoſtolicam ſimul benedictionem tibi amantiſſime impertimur.

Datum Romæ, die XIII. Februarii, MDCCIII.

III.

EJUSDEM EPISTOLA

AD EMINENTISSIMUM CARDINALEM

DE NOAILLES,

ARCHIEPISCOPUM PARISIENSEM,

De eodem negotio.

Dilectio filio noſtro LUDOVICO, tituli ſanctæ Mariæ ſupra Minervam S. R. E. Presbytero Cardinalis DE NOAILLES nuncupato.

CLEMENS PAPA XI.

DIlecte fili noſter, ſalutem. Non ſine magna paterni cordis noſtri amaritudine nuper accepimus, editum Pariſiis ac pervulgatum fuiſſe libellum quemdam, cui titulus eſt: *Cas de conſcience propoſé par un Confeſſeur de Province, touchant un Eccleſiaſtique, qui eſt ſous ſa conduite, & reſolu par pluſieurs Docteurs de la Faculte de Paris*: mole ſiquidem perexiguum, ſed multiplici noxiæ doctrinæ veneno abunde refertum: quo ſcilicet plures damnati errores pernicioſæque novitates adſtruuntur; ac ipſæ etiam felicis recordationis Alexandri VII. prædeceſſoris noſtri ad Janſenianam hæreſim non modo iterum damnandam, ſed præcluſis omnibus callidorum hominum effugiis ac tergiverſationibus radicitus evellendam, tanta maturitate editæ conſtitutiones; quibus & nos firmiſſime inhæremus; indirecte quidem ac veluti per cuniculos impetuntur. Quid enim aliud eſſe dixerimus, libelli hujuſmodi auctores tam ſplendido verborum apparatu erga Pontificias conſtitutiones internam ſemper obſervantiam polliceri, cum eam interim exterius violent; & ut ſilentium polliceantur, quotidie ſilentium rumpere? Quid inanibus quæſtionibus, quæ ad nihil proficiunt, præterquam ad ſubverſionem

nem audientium, eccleſiaſticarum ſanctionum perſpicuitati tenebras velle offundere; niſi malum quod corde fovent, per quamdam diſſimulationem aperire? Ita ut illud jure uſurpari poſſit: *Sermo eorum ut cancer ſerpit*: & aliud: *Acuerunt linguas ſuas ſicut ſerpentes, venenum aſpidum ſub labiis eorum*.

Ingemuimus plane, videntes homines, qui ſe Catholicos profitentur, eo temeritatis ac pervicaciæ deveniſſe, ut præfatis Apoſtolicis conſtitutionibus, ceteriſque hujus ſanctæ Sedis decretis adhuc obviam ire, eorumque vim emendicatis undique captioſis ſubtilitatibus eludere ſe poſſe confidant. Verum cum ſubdolis eorum artibus non modo, ut par eſſet, minime obſiſtere, ſed potius patrocinari ac veluti manum porrigere conſpexerimus non paucos Pariſienſis ſcholæ Doctores, qui libellum ipſum palam auſi ſunt ſuo calculo comprobare: obſtupuimus plane, & magna ſimul perturbatione pro domo Dei exarſimus: ſtatimque, ne commiſſo nobis cælitus muneri deeſſe videremur, de valido adhibendo remedio cogitavimus. Quapropter libellum ipſum, prævio (ut moris eſt) Theologorum examine, Apoſtolica auctoritate damnavimus ac prohibuimus; ne ejus lectione fidelium mentes inficerentur. At vero quoniam, ut ſanctus Proſper præclare admonet, *Hujuſmodi hominum pravitati non tam diſputationum ſtudio, quam auctoritatis privilegio eſt reſiſtendum*: circumſpectionem tuam ſedulo admonemus, & zelum quo maxime ferves pro ſana doctrina eccleſiæque pace tuenda, excites, exſeraſque, atque intendas, inveſtigandis omni ſtudio diligentiaque libelli hujus auctoribus, ac præcipuis promotoribus atque evulgatoribus: (neque enim clam fieri potuit, quod nonniſi a multis valuit perpetrari:) ac in eos poſtmodum gravibus, ut tantæ debetur audaciæ, pœnis animadvertas. Porro doctores illos, quos ſane decebat magis expugnandis eccleſiæ teterrimis hoſtibus, quam convellendis Apoſtolicæ Sedis conſtitutionibus, nomen inſcribere; omnino volumus ſeveram adeo te punienæ diſtrictionem ſubire, ut ceteri in poſterum a ſimilibus abs-terreantur.

Cariſſimum inſuper in Chriſto filium noſtrum Regem Chriſtianiſſimum, & datis litteris, & per venerabilem fratrem Philippum Antonium Archiepiſcopum epiſcopum Imolenſem, Nuncium noſtrum, qui plura tecum hac de re diſſeret, enixe rogamus, ut circumſpectioni tuæ in exſequendis hiſce mandatis noſtris, pravorumque hominum nequitia coercenda regalis quoque velit auxilii brachium impertiri. Quod quidem Majeſtatem ſuam, pro ſummo quem in compeſcendis hæreſum ac novitatum fautoribus hactenus oſtendit zelo, confidimus egregie præſtituram. Et tibi interim, dilecte fili, Apoſtolicam benedictionem peramanter impertimur.

Datum Romæ, XIII. Februarii, MDCCIII.

IV.

EJUSDEM SS. D. N.

CLEMENTIS PAPÆ XI.

Confirmatio & innovatio Conſtitutionum Innocentii Papæ X. & Alexandri Papæ VII. adverſus Janſenianam hæreſim editarum; cum nonnullis declarationibus pro debita illarum obſervantia adjectis.

Clemens epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, univerſis Chriſti fidelibus, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

VIneam Domini Sabaoth, quæ eſt Catholica eccleſia, pro commiſſo nobis divinitus Apoſtolicæ ſervitutis munere cuſtodire, atque excolere omni ſtudio atque induſtria, jugiter ſatagentes, ea quæ a Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris ad ſuccreſcentes in illa perniciolarum novitatum vepres radicitus evellendos, prudenti ſalubrique conſilio conſtituta eſſe noſcuntur; ut quibuſcumque inimici hominis molitionibus dejectis, firmius ſemper atque exactius obſerventur, Apoſtolici muniminis noſtri præſidio libenter roboramus: atque alias deſuper ſolicitudinis & providentiæ noſtræ partes interponimus: ſic ut omnibus maturæ conſiderationis trutina perpenſis, ad fidelem ac tutam orthodoxæ veritatis cuſtodiam, necnon animarum pretioſo Unigeniti Dei Filii Domini noſtri Jeſu Chriſti ſanguine redemptarum ſalutem expedire in Domino arbitramur.

Sane poſtquam fel. rec. Innocentius Papa X. prædeceſſor noſter per quamdam ſuam deſuper editam conſtitutionem quinque famolas propoſitiones ex libro Cornelii Janſenii epiſcopi Iprenſis, cui titulus, *Auguſtinus*, excerptas, Apoſtolici cenſura judicii rite confixerat, rec. mem. Alexander Papa VII. etiam prædeceſſor noſter ad ejuſmodi jam damnatos errores e Chriſti fidelium mentibus prorſus abolendos, publicæque tranquillitatis perturbatorum ſubtili tectas calliditate machinationes penitus evertendas, prædictam Innocentii prædeceſſoris conſtitutionem, toto illius inſerto tenore, confirmavit, novarumque declarationum acceſſione conſtabilivit, ſua in id pariter edita conſtitutione, tenoris qui ſequitur, videlicet:

„ Alexander epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, „ univerſis Chriſti fidelibus, ſalutem & Apo„ ſtolicam benedictionem. Ad ſanctam beati „ Petri Sedem, & univerſalis eccleſiæ regimen, „ inſcrutabili divinæ providentiæ diſpoſitione, „ nullis noſtris ſuffragantibus meritis evecti, „ nihil nobis antiquius ex muneris noſtri de„ bito eſſe duximus, quam ut ſanctæ fidei no„ ſtræ, ac ſacrorum dogmatum integritati tra„ dita nobis a Deo poteſtate opportune con„ ſuleremus. Ac licet ea, quæ Apoſtolicis „ conſtitutionibus abunde fuerunt definita, no„ væ deciſionis, ſive declarationis acceſſione „ nequaquam indigeant; quia tamen aliqui „ publicæ tranquillitatis perturbatores illa in „ dubium revocare, vel ſubdolis interpreta„ tionibus labefactare non verentur; ne mor„ bus iſte latius divagetur, promptum Apoſto„ licæ

„ licæ auctoritatis remedium cenſuimus non eſſe A
„ differendum.

„ Emanavit ſiquidem alias a fel. rec. Inno-
„ centio Papa X. prædeceſſore noſtro conſtitu-
„ tio, declaratio, & definitio tenoris, qui ſe-
„ quitur, videlicet:

„ Innocentius epiſcopus, ſervus ſervorum
„ Dei, univerſis Chriſti fidelibus, ſalutem &
„ Apoſtolicam benedictionem. Cum occaſione
„ impreſſionis libri, cui titulus, *Auguſtinus*,
„ Cornelii Janſenii epiſcopi Iprenſis, inter alias
„ ejus opiniones, orta fuerit, præſertim in
„ Galliis, controverſia ſuper quinque ex illis:
„ complures Galliarum epiſcopi apud nos in-
„ ſtiterunt, ut eaſdem propoſitiones nobis ob-
„ latas expenderemus, ac de unaquaque earum B
„ certam & perſpicuam ferremus ſententiam.
„ Tenor vero præfatarum propoſitionum eſt,
„ prout ſequitur. Prima: Aliqua Dei præcepta
„ hominibus juſtis volentibus, & conantibus
„ ſecundum præſentes, quas habent vires,
„ ſunt impoſſibilia; deeſt quoque illis gra-
„ tia, qua poſſibilia fiant. Secunda: Interio-
„ ri gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ numquam re-
„ ſiſtitur. Tertia: Ad merendum & demeren-
„ dum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in
„ homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit li-
„ bertas a coactione. Quarta: Semipelagiani
„ admittebant prævenientis gratiæ interioris
„ neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad ini-
„ tium fidei: & in hoc erant hæretici, quod C
„ vellent, eam gratiam talem eſſe, cui poſſet
„ humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare.
„ Quinta: Semipelagianum eſt dicere, Chri-
„ ſtum pro omnibus omnino hominibus mor-
„ tuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe.

„ Nos, quibus inter multiplices curas quæ
„ animum noſtrum aſſidue pulſant, illa in pri-
„ mis cordi eſt, ut eccleſia Dei nobis ex alto
„ commiſſa, purgatis pravarum opinionum er-
„ roribus, tuto militare, & tamquam navis in
„ tranquillo mari, ſedatis omnium tempeſta-
„ tum fluctibus, ac procellis, ſecure navigare,
„ & ad optatum ſalutis portum pervenire poſ-
„ ſit; pro rei gravitate coram aliquibus ſan-
„ ctæ Romanæ eccleſiæ Cardinalibus, ad id D
„ ſpecialiter ſæpius congregatis, ac pluribus in
„ ſacra theologia magiſtris, eaſdem quinque
„ propoſitiones, ut ſupra, nobis oblatas feci-
„ mus ſigillatim diligenter examinari: eorum-
„ que ſuffragia, tum voce, tum ſcripto rela-
„ ta mature conſideravimus: eoſdemque magi-
„ ſtros, variis coram nobis actis congregatio-
„ nibus, prolixe ſuper eiſdem, ac ſuper earum
„ qualibet differentes, audivimus. Cum autem
„ ab initio hujuſcemodi diſcuſſioni, ad divi-
„ num implorandum auxilium multorum Chri-
„ ſti fidelium preces, tum privatim, tum pu-
„ blice indixiſſemus; poſtmodum iteratis eiſdem
„ ferventius, ac per nos ſolicite implorata ſan-
„ cti Spiritus aſſiſtentia, tamdem divino nu- E
„ mine favente ad infraſcriptam devenimus de-
„ clarationem & definitionem.

„ Primam prædictarum propoſitionum: Ali-
„ qua Dei præcepta hominibus juſtis volenti-
„ bus, & conantibus, ſecundum præſentes,
„ quas habent vires, ſunt impoſſibilia: deeſt
„ quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant: te-
„ merariam, impiam, blaſphemam, anathe-
„ mate damnatam, & hæreticam declaramus,
„ & uti talem damnamus. Secundam: Inte-
„ riori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ numquam
„ reſiſtitur: hæreticam declaramus, & uti ta-
„ lem damnamus. Tertiam: Ad merendum,
„ & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non re-
„ quiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed
„ ſufficit libertas a coactione: hæreticam de-
„ claramus, & uti talem damnamus. Quar-
„ tam: Semipelagiani admittebant prævenien-
„ tis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos
„ actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant
„ hæretici, quod vellent, eam gratiam talem
„ eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere,
„ vel obtemperare: falſam, & hæreticam decla-
„ ramus, & uti talem damnamus. Quintam:
„ Semipelagianum eſt dicere; Chriſtum pro
„ omnibus omnino hominibus mortuum eſſe,
„ aut ſanguinem fudiſſe: falſam, temerariam,
„ ſcandaloſam, & intellectam eo ſenſu, ut
„ Chriſtus pro ſalute dumtaxat prædeſtinato-
„ rum mortuus ſit; impiam, blaſphemam,
„ contumelioſam, divinæ pietati derogantem,
„ & hæreticam declaramus, & uti talem dam-
„ namus.

„ Mandamus igitur omnibus Chriſti fidelibus
„ utriuſque ſexus, ne de dictis propoſitionibus
„ ſentire, docere, prædicare aliter præſumant,
„ quam in hac præſenti noſtra declaratione,
„ & definitione continetur, ſub cenſuris, &
„ pœnis contra hæreticos, & eorum fautores
„ in jure expreſſis. Præcipimus pariter omnibus
„ patriarchis, archiepiſcopis, epiſcopis, aliiſ-
„ que locorum Ordinariis, necnon hæreticæ
„ pravitatis Inquiſitoribus, ut contradictores,
„ & rebelles quoſcumque per cenſuras, & pœ-
„ nas prædictas, ceteraque juris & facti reme-
„ dia opportuna, invocato etiam ad hoc, ſi
„ opus fuerit, auxilio brachii ſecularis, omni-
„ no coerceant, & compeſcant.

„ Non intendentes tamen per hanc declara-
„ tionem, & definitionem ſuper prædictis quin-
„ que propoſitionibus factam, approbare ulla-
„ tenus alias opiniones, quæ continentur in
„ prædicto libro Cornelii Janſenii. Datum Ro-
„ mæ, apud ſanctam Mariam Majorem, anno
„ Incarnationis Dominicæ milleſimo ſexcente-
„ ſimo quinquageſimo tertio, pridie Kalend.
„ Junii, Pontificatus noſtri anno nono.

„ Cum autem, ſicut accepimus, nonnulli
„ iniquitatis filii prædictas quinque propoſitio-
„ nes, vel in libro prædicto ejuſdem Cornelii
„ Janſenii non reperiri, ſed ficte & pro arbi-
„ trio compoſitas eſſe, vel non in ſenſu ab
„ eodem intento damnatas fuiſſe, aſſerere,
„ magno cum Chriſti fidelium ſcandalo, non
„ reformident.

„ Nos, qui omnia quæ hac in re geſta ſunt,
„ ſufficienter & attente perſpeximus, utpote
„ qui ejuſdem Innocentii prædeceſſoris juſſu,
„ dum adhuc in minoribus conſtituti, Cardi-
„ nalis munere fungeremur, omnibus illis con-
„ greſſibus interfuimus: in quibus Apoſtolica
„ auctoritate, eadem cauſa diſcuſſa eſt, ea pro-
„ fecto diligentia, qua major deſiderari non
„ poſſet: quamcumque dubitationem ſuper præ-
„ miſſis in poſterum auferre volentes, ut omnes
„ Chriſti fideles in ejuſdem fidei unitate ſeſe
„ contineant: ex debito noſtri paſtoralis offi-
„ cii, ac matura deliberatione, præinſertam
„ Innocentii prædeceſſoris noſtri conſtitutio-
„ nem, declarationem, & definitionem, ha-
„ rum ſerie confirmamus, approbamus, & in-
„ novamus: & quinque illas propoſitiones ex
„ libro prænemorati Cornelii Janſenii epiſco-
„ pi Iprenſis, cui titulus eſt, *Auguſtinus*, ex-
„ cerptas, ac in ſenſu ab eodem Cornelio Jan-

ſenio

„ ſenio intento damnatas fuiſſe declaramus, & A
„ definimus; ac uti tales, inuſta ſcilicet ea-
„ dem ſingulis nota, quæ in prædicta declara-
„ tione & definitione unicuique illarum ſigil-
„ latim inuritur, iterum damnamus: ac eum-
„ dem librum ſæpedicti Cornelii Janſenii, cui
„ titulus *Auguſtinus*, omneſque alios, tam ma-
„ nuſcriptos, quam typis editos, & ſi quos
„ forſan in poſterum edi contigerit, in quibus
„ prædicta ejuſdem Cornelii Janſenii doctrina,
„ ut ſupra, damnata defenditur, vel adſtruitur,
„ aut defendetur, vel adſtruetur, damnamus
„ itidem, atque prohibemus. Mandantes om-
„ nibus Chriſti fidelibus, ne prædictam doctri-
„ nam teneant, prædicent, doceant, verbo vel
„ ſcripto exponant, vel interpretentur, publi- B
„ ce vel privatim, palam vel occulte impri-
„ mant, ſub pœnis, & cenſuris contra hæreti-
„ cos in jure expreſſis ipſo facto abſque alia
„ declaratione incurendis.

„ Præcipimus igitur omnibus venerabilibus
„ fratribus noſtris patriarchis, primatibus, me-
„ tropolitanis, archiepiſcopis, ceteriſque lo-
„ corum Ordinariis, ac hæreticæ pravitatis In-
„ quiſitoribus, ac judicibus eccleſiaſticis, ad
„ quos pertinet, ut præinſertam ejuſdem Inno-
„ centii prædeceſſoris noſtri conſtitutionem,
„ declarationem, ac definitionem, juxta præ-
„ ſentem noſtram dererminationem, ab omni-
„ bus obſervari faciant, ac inobedientes & re-
„ belles prædictis pœnis, aliiſque juris & facti C
„ remediis, invocato etiam, ſi opus fuerit,
„ brachii ſæcularis auxilio, omnino coerceant.
„ Datum Romæ, apud ſanctam Mariam Majo-
„ rem, anno Incarnationis Dominicæ milleſi-
„ mo ſexcenteſimo quinquageſimo ſexto, deci-
„ mo ſeptimo Kalend. Novembris, Pontifica-
„ tus noſtri anno ſecundo.

Subinde vero, quo omnis Apoſtolicarum denitionum eludendarum aditus intercluderetur, memoratus Alexander prædeceſſor, priſcum eccleſiæ morem ſecutus, certam edidit Formulam ab omnibus eccleſiaſtici ordinis, tam ſæcularibus, quam Regularibus perſonis ſubſcribendam, per aliam ſuam hac in re promulgatam conſtitutionem tenoris ſequentis, vi- D
delicet:

„ Alexander epiſcopus, ſervus ſervorum
„ Dei, ad perpetuam rei memoriam. Regi-
„ minis Apoſtolici divina providentia nobis,
„ quamvis immeritis, commiſſi ratio poſtulat,
„ ut ad ea potiſſimum, quæ catholicæ religio-
„ nis integritati & propagationi, animarum-
„ que ſaluti, & fidelium tranquillitati conſu-
„ lere apta & idonea eſſe judicantur, animum
„ & curam omnem, quantum licet in Domino,
„ applicemus.

„ Quamobrem Cornelii Janſenii hæreſim, in
„ Galliis præſertim, ſerpentem, ab Innocen-
„ tio X. ſel. record. prædeceſſore noſtro fere
„ oppreſſam, ad inſtar colubri tortuoſi, cujus E
„ caput attritum eſt, in varios gyros & cavil-
„ lationum deflexus euntem, ſingulari Conſti-
„ tutione ad hunc finem edita altero aſſumptio-
„ nis noſtræ anno extinguere conati fuimus.
„ Sed ut multiplices hoſtis hominum generis
„ artes adhibet, nondum plene conſequi po-
„ tuimus, ut omnes errantes in viam ſalutis
„ redirent, qui tamen unicus erat votorum,
„ & curarum noſtrarum ſcopus: quibus ope-
„ ram, & induſtriam ſuam egregio ſane ſtudio
„ venerabiles fratres noſtri archiepiſcopi & epi-
„ ſcopi regni Galliæ, earumdem Conſtitutio-

„ num Apoſtolicarum exſecutioni præcipue in-
„ tenti contulerunt, & cariſſimus in Chriſto
„ filius noſter Rex Chriſtianiſſimus ſingulari
„ pietate auxiliarem dexteram ſtrenue ac con-
„ ſtantiſſimo animo porrexit.

„ Cum autem præfatus Rex Chriſtianiſſimus
„ eodem religionis zelo ductus per ſuum in
„ urbe oratorem nobis ſignificari, exponique
„ curaverit, nullum aliud opportunius reme-
„ dium peſtiferæ hujus contagionis reliquiis
„ exſtirpandis adhiberi poſſe, quam ſi omnes
„ certam Formulam ſubſcriberent noſtra auc-
„ toritate firmatam, in qua quinque propoſitio-
„ nes ex Cornelii Janſenii libro, cui titulus,
„ *Auguſtinus*, excerptas, ſincere damnarent,
„ ac proinde illam a nobis quantocius, expe- B
„ diri, ad quælibet effugia præcludenda,
„ omneſque removendos obtentus, flagita-
„ verit:

„ Nos tam piis dicti Regis Chriſtianiſſimi
„ votis benigne annuendum eſſe ducentes, For-
„ mulam infra ſcriptam ab omnibus eccleſia-
„ ſticis, etiam venerabilibus fratribus noſtris
„ archiepiſcopis, & epiſcopis, necnon aliis
„ quibuſcumque eccleſiaſtici ordinis, tam re-
„ gularibus, quam ſæcularibus, etiam monia-
„ libus, doctoribus, & licentiatis, aliiſque
„ collegiorum rectoribus, atque magiſtris,
„ ſubſcribi diſtricte mandamus; idque intra tres
„ menſes a die publicationis, ſeu notificatio- C
„ nis præſentium; alias contra eos, qui intra
„ terminum prædictum non paruerint, irre-
„ miſſibiliter procedi volumus juxta canonicas
„ conſtitutiones, & conciliorum decreta.

Formula a ſupradictis ſubſcribenda.

„ Ego N. conſtitutioni Apoſtolicæ Innocen-
„ tii X. datæ, die xxxi. Maii, MDCLIII. &
„ Conſtitutioni Alexandri VII. datæ die xvi.
„ Octobris, MDCLVI. ſummorum Pontifi-
„ cum, me ſubjicio: & quinque propoſitiones
„ ex Cornelii Janſenii libro, cui nomen, *Au-*
„ *guſtinus*, excerptas, & in ſenſu ab eodem au-
„ ctore intento, prout illas per dictas conſti- D
„ tutiones Sedes Apoſtolica damnavit, ſince-
„ ro animo rejicio, ac damno, & ita juro:
„ Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei
„ evangelia.

„ Decernentes inſuper præſentes litteras ſem-
„ per & perpetuo validas, & efficaces exiſtere
„ & fore, ſuoſque plenos & integros effectus
„ ſortiri & obtinere. Sicque per quoſcumque
„ judices Ordinarios & delegatos ubique judi-
„ cari & definiri debere, ſublata eis & eorum
„ cuilibet quavis aliter judicandi & interpre-
„ tandi facultate & auctoritate; ac irritum &
„ inane, ſi ſecus ſuper his a quocumque qua-
„ vis auctoritate, ſcienter vel ignoranter con-
„ tigerit attentari. E

„ Quocirca venerabilibus fratribus archiepi-
„ ſcopis, & epiſcopis, aliiſque locorum Ordi-
„ nariis committimus, & mandamus, ut ſin-
„ guli in ſuis diœceſibus, ac locis ſuæ juriſdi-
„ ctioni ſubjectis, præſentes litteras, & in eis
„ contenta quæcumque exſequantur, & exſecu-
„ tioni mandari ac obſervari ab omnibus cu-
„ rent; & inobedientes quoſcumque per ſen-
„ tentias, cenſuras, & pœnas, aliaque juris
„ & facti remedia, appellatione poſtpoſita;
„ invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, bra-
„ chii ſecularis auxilio, omnino compellant.

„ Volumus autem, ut præſentium tranſſum-

„ pus, etiam impressis, manu notarii publici
„ subscriptis, & sigillo alicujus personæ in di-
„ gnitate ecclesiastica constitutæ munitis, ea-
„ dem fides prorsus adhibeatur, quæ ipsis ori-
„ ginalibus litteris adhiberetur, si forent exhi-
„ bitæ, vel ostensæ.

„ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc
„ nostram constitutionem, & ordinationem in-
„ fringere, vel ei ausu temerario contraire. Si
„ quis autem hoc attentare præsumpserit, in-
„ dignationem omnipotentis Dei, ac beatorum
„ Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit
„ incursurum.

„ Datum Romæ, apud sanctam Mariam
„ Majorem, anno Incarnationis Dominicæ
„ millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto,
„ quinto decimo Kalendas Martii, Pontifica-
„ tus nostri anno decimo.

Sic equidem causa finita est; non tamen sic, ut par erat, finitus est error Apostolico toties mucrone percussus. Neque enim defuere nec adhuc desunt, homines veritati non acquiescentes & numquam ecclesiæ contradicendi finem facientes, qui variis distinctionibus, seu potius effugiis ad circumventionem erroris excogitatis, ecclesiam ipsam turbare, eamque interminatis quæstionibus, quantum in ipsis est, involvere & implicare conantur; quodque deterius est, ipsamet Apostolicæ Sedis decreta redarguendis eorum pravis sensibus condita, ac præsertim quasdam piæ memoriæ Clementis Papæ IX. die XIX. Januarii, MDCLXIX. ad quatuor Galliæ episcopos, necnon binas similis memoriæ Innocentii Papæ XII. etiam prædecessorum nostrorum, die VI. Februarii, MDCXCIV. & die XXIV. Novembris, MDCXCVI. ad episcopos Belgii in forma Brevis respective datas litteras, in erroris sui patrocinium advocare, temerario plane ausu, non erubescunt; perinde ac si memoratus Clemens prædecessor, qui eisdem suis litteris, se Innocentii X. & Alexandri VII. prædecessorum constitutionibus supradictis firmissime inhærere, ac a dictis quatuor episcopis veram & totalem obedientiam, adeoque Formulæ a præfato Alexandro prædecessore, sicut præmittitur, editæ sincere per eos subscribi voluisse declaravit; aliquam in tam gravi negotio exceptionem, seu restrictionem, quam nullam prorsus se umquam admissurum fuisse protestatus fuit, re ipsa admisisset, dictus vero Innocentius XII. prædecessor, dum sapienter ac provide prædictas quinque propositiones ex memorato libro Jansenii excerptas in sensu obvio, quem ipsamet propositionum verba exhibent, ac præ se ferunt, damnatas esse pronunciavit, non de ipsomet obvio sensu, quem in Jansenii libro habent, quive ab eodem Jansenio intentus, ac a præfatis Innocentio X. & Alexandro VII. prædecessoribus damnatus fuit, sed de alio quopiam diverso sensu cogitasset; dictasque Innocentii X. & Alexandri VII. prædecessorum constitutiones temperare, restringere, aut alio quovis modo immutare voluisset iisdem ipsis litteris, quibus eas in suo robore fuisse, & esse, seque illis firmiter inhærere verbis apertissimis asserebat.

Præterea iidem inquieti homines sparsis undequaque scriptionibus ac libellis, exquisita ad fallendum arte compositis, non sine gravi Apostolicæ Sedis injuria, maximoque totius ecclesiæ scandalo docere non sunt veriti: Ad obedientiam præfatis Apostolicis Constitutionibus A debitam non requiri, ut quis prædicti Jansenii libri sensum in antedictis quinque propositionibus, sicut præmittitur, damnatum, intorius, ut hæreticum, damnet; sed satis esse, si ea de re obsequiosum (ut ipsi vocant) silentium teneatur. Quæ quidem assertio, quam absurda sit, & animabus fidelium perniciosa, satis apparet, dum fallacis hujus doctrinæ pallio non deponitur error, sed absconditur; vulnus tegitur, non curatur; ecclesiæ illuditur, non paretur; & lata demum filiis inobedientiæ via sternitur ad fovendam silentio hæresim, dum ipsam Jansenii doctrinam, quam ab Apostolica Sede damnatam ecclesia universalis exhorruit, adhuc interius abjicere, & corde improbare detrectant. B

Quin etiam eo impudentiæ nonnullos devenisse compertum est, ut veluti naturalis honestatis, nedum Christianæ sinceritatis obliti, asserere non dubitaverint, præfatæ Formulæ a memorato Alexandro prædecessore præscriptæ subscribi licite posse, etiam ab iis, qui interius non judicant, prædicto Jansenii libro doctrinam hæreticam contineri. Quasi vero, contra quam scriptum est: *Qui loquitur veritatem in corde suo*. Et: *Qui jurat proximo suo, & non decipit*; hujusmodi erroris sectatoribus liceat ecclesiam ipsam jurejurando decipere, simulque Apostolicæ Sedis providentiam fallere; dum ejusdem Formulæ conceptis verbis C loquuntur quod ecclesia loquitur, quod tamen sentit ipsa non sentiunt; seque parere Constitutionibus Apostolicis profitentur, quibus animo contradicunt.

Hinc est, quod nos ad opportunum & efficax tam exitiali morbo, qui ut cancer serpit, & quotidie in deterius vergit, remedium adhibendum, non minus demandatæ nobis omnium ecclesiarum sollicitudinis debito, quam plurimorum venerabilium fratrum nostrorum diversarum partium, ac præsertim regni Galliarum episcoporum zelo ac precibus excitati; ne hujusmodi pravi homines Catholicæ ecclesiæ pacem subvertere impune pergant, & simplicium ac pusillorum mentibus imponere, docentes quæ D non oportet; neve ullus apud eos quoque, qui bona, ut ajunt, fide, ac falsis rumoribus decipi se fortasse patiuntur, de mente, ac sententia Apostolicæ Sedis amplius ambigendi supersit locus; divino prius, tam privatis nostris, quam publice indictis precibus, implorato præsidio, ac re mature discussa, de nonnullorum venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium consilio, auditisque complurium in sacra theologia magistrorum suffragiis: primo quidem præinsertas Innocentii X. & Alexandri VII. prædecessorum constitutiones, omniaque & singula in eis contenta auctoritate Apostolica, tenore præsentium, confirmamus, approbamus & innovamus.

Ac insuper, ut quævis in posterum erroris E occasio penitus præcidatur, atque omnes Catholicæ ecclesiæ filii ecclesiam ipsam audire, non tacendo solum (nam & *impii in tenebris conticescunt*) sed & interius obsequendo, quæ vera est orthodoxi hominis obedientia, condiscant; hac nostra perpetuo valitura constitutione, obedientiæ, quæ præinsertis Apostolicis constitutionibus debetur, obsequioso illo silentio minime satisfieri; sed damnatum in quinque præfacis propositionibus Jansenii libri sensum, quem illarum verba præ se ferunt, ut præfertur, ab omnibus Christi fidelibus ut hæreti-

reticum, non ore ſolum, ſed & corde rejici, A ac damnari debere; nec alia mente, animo, aut credulitate ſupradictæ formulæ ſubſcribi licite poſſe; ita ut qui ſecus, aut contra, quoad hæc omnia & ſingula, ſenſerint, tenuerint, prædicaverint, verbo, vel ſcripto docuerint, aut aſſeruerint, tamquam præfatarum Apoſtolicarum conſtitutionum tranſgreſſores, omnibus & ſingulis illarum cenſuris & pœnis omnino ſubjaceant, eadem auctoritate Apoſtolica decernimus, declaramus, ſtatuimus, & ordinamus.

Decernentes pariter, eaſdem præſentes & præinſertas litteras ſemper & perpetuo validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios & integros effectus ſortiri & obtinere. Sicque B per quoſcumque judices, ordinarios & delegatos, ubique judicari & definiri debere, ſublata eis & eorum cuilibet quavis aliter judicandi & interpretandi facultate & auctoritate; ac irritum & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.

Quocirca venerabilibus fratribus archiepiſcopis & epiſcopis, aliiſque locorum Ordinariis, necnon hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus, & judicibus eccleſiaſticis, ad quos pertinet, committimus, & mandamus, ut ſinguli in ſuis reſpective diœceſibus, ac locis ſuæ juriſdictioni ſubjectis, ipſas præſentes litteras, & in eis contenta quæcumque exſequantur, & exſecutioni C mandari & obſervari ab omnibus curent; & inobedientes & rebelles quoſcumque per cenſuras & pœnas præfatas, aliaque juris & facti remedia, appellatione poſtpoſita, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio, omnino coerceant & compellant.

Volumus autem ut earumdem præſentium tranſſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem fides prorſus adhibeatur, quæ ipſis originalibus litteris adhiberetur, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis, approbationis, D innovationis, decreti, declarationis, ſtatuti, & ordinationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud ſanctam Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo quinto, decimo ſeptimo Kalendas Auguſti, Pontificatus noſtri anno quinto.

J. Card. Prodatarius.

F. Oliverius. E

Viſa de Curia C. A. Fabronus.

Loco † plumbi.

P. *Porta.*

Regiſtrata in Secretaria Brevium.

Anno a Nativitate Domini noſtri Jeſu Chriſti milleſimo ſeptingenteſimo quinto, inditione decima tertia, die vero decima ſexta Julii, Pontificatus au-

tem Sanctiſſimi in Chriſto Patris & domini noſtri domini Clementis divina providentia Papæ XI. anno quinto, ſupradictæ litteræ Apoſtolicæ affixæ & publicatæ fuerunt ad valvas eccleſiæ S. Joannis Lateranenſis, baſilicæ Principis Apoſtolorum, Cancellariæ Apoſtolicæ, Magnæ Curiæ Innocentianæ, Montis Citatorii, in Acie Campi Floræ, & in aliis locis ſolitis & conſuetis Urbis, per me Thomam de Unionibus ejuſdem Sanctiſſimi D. N. Papæ Curſorem.

Joannes Græcus Mag. Curſ.

V.

EJUSDEM SS. D. N.

CLEMENTIS PAPÆ XI.

Damnatio quamplurium Propoſitionum excerptarum ex libro Gallico idiomate impreſſo, & in plures tomos diſtributo, ſub titulo; Le Nouveau Teſtament en François, avec des Reflexions Morales ſur chaque verſet, &c. a Paris 1699, *Ac aliter*, Abregè de la Morale de l'Evangile, des Actes des Apoſtres, des Epiſtres de Saint Paul, des Epiſtres Canoniques & de l'Apocalypſe, ou Penſées Chreſtiennes ſur le texte de ces Livres ſacrez &c. a Paris 1693. & 1694.

Ex Harduini Collectione Concil. Tom. XI. p. 1631.

Cum prohibitione ejuſdem libri, & aliorum quorumcumque in ejus defenſionem tam hactenus editorum, quam in poſterum edendorum.

Clemens epiſcopus, ſervus ſervorum Dei.

Univerſis Chriſti fidelibus ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

UNIGENITUS Dei Filius pro noſtra & totius mundi ſalute filius hominis factus, dum diſcipulos ſuos doctrina veritatis inſtrueret, univerſamque eccleſiam ſuam in Apoſtolis erudiret, præſentia diſponens, & futura proſpiciens, præclaro ac ſaluberrimo documento nos admonuit, ut attenderemus a falſis prophetis, qui veniunt ad nos in veſtimentis ovium: quorum nomine potiſſimum demonſtrantur magiſtri illi mendaces, & in deceptione illuſores, qui ſplendida pietatis ſpecie prava dogmata latenter inſinuantes, introducunt ſectas perditionis ſub imagine ſanctitatis; utque facilius incautis obrepant, quaſi deponentes lupinam pellem, & ſeſe divinæ Legis ſententiis, velut quibuſdam ovium velleribus obvolventes, ſanctarum Scripturarum, adeoque etiam ipſius novi Teſtamenti verbis, quæ multipliciter in ſuam aliorumque perditionem depravant, nequiter abutuntur: antiqui ſcilicet, a quo progeniti ſunt, mendacii parentis exemplo ac magiſterio edocti, nullam omnino eſſe ad fallendum expeditiorem viam, quam ut, ubi nefarii erroris ſubintroducitur fraudulentia, ibi divinorum verborum prætendatur auctoritas.

His nos vere divinis monitis inſtructi, ubi primum, non ſine intima cordis noſtri amaritudine, accepimus, librum quemdam, Gallico idiomate olim impreſſum, & in plures tomos diſtributum, ſub titulo: *Le Nouveau Teſtament en François, avec des Reflexions morales ſur chaque verſet, &c. a Paris* 1699. Aliter vero;

vero ; *Abregè de la Morale de l'Evangile, des Actes des Apoſtres, des Epiſtres de ſaint Paul, des Epiſtres Canoniques, & de l'Apocalypſe ; ou Penſées Chreſtiennes ſur le Texte de ces Livres ſacrez, &c. A Paris 1693. & 1694* tametſi alias a Nobis damnatum, ac revera Catholicis veritatibus pravarum doctrinarum mendacia multifariam permiſcentem, adhuc tamen tamquam ab omni errore immunem, a pluribus haberi, Chriſti fidelium manibus paſſim obtrudi, ac nonnullorum nova ſemper tentantium conſilio & opera ſtudioſe nimis quaquaverſum diſſeminari, etiam latine redditum : ut pernicioſæ inſtitutionis contagium, ſi fieri poſſit, pertranſeat de gente in gentem, & de regno ad populum alterum : verſutis hujuſmodi ſeductoribus atque fallaciis ecreditum Nobis Dominicum gregem in viam perditionis ſenſim abduci ſummopere doluimus : adeoque Paſtoralis non minus curæ noſtræ ſtimulis, quam frequentibus orthodoxæ fidei zelatorum querelis, maxime vero complurium venerabilium fratrum, præſertim Galliæ Epiſcoporum, litteris ac precibus excitati, gliſcenti morbo, qui etiam aliquando poſſet in deteriora quæque proruere, validiori aliquo remedio obviam ire decrevimus.

Et quidem ad ipſam ingruentis mali cauſam providæ noſtræ conſiderationis intuitum convertentes, perſpicue novimus ſummam hujuſmodi libri perniciem ideo potiſſimum progredi & invaleſcere, quod eadem intus lateat, & velut improba ſanies, nonniſi ſecto ulcere foras erumpat ; cum liber ipſe primo aſpectu legentes ſpecie quadam pietatis illiciat ; molliti enim ſunt ſermones ejus ſuper oleum ; ſed ipſi ſunt jacula : & quidem intento arcu ita ad nocendum parata, ut ſagittent in obſcuro rectos corde, Nihil propterea opportunius, aut ſalubrius præſtari a Nobis poſſe arbitrati ſumus, quam ſi fallacem libri doctrinam genera tim ſolummodo a Nobis hactenus indicatam, pluribus ſingillatim ex eo excerptis propoſitionibus, diſtinctius, & apertius explicaremus ; atque univerſis Chriſti fidelibus noxia zizaniorum ſemina e medio tritici, quo tegebantur, educta, velut ob oculos exponeremus. Ita nimirum denudatis, & quaſi in propatulo poſitis, non uno quidem, aut altero, ſed plurimis, graviſſimiſque, tum pridem damnatis, tum etiam nove adinventis erroribus, plane confidimus, benedicente Domino, fore ut omnes tandem apertæ jam manifeſtæque veritati cedere compellantur.

Idipſum maxime e re Catholica futurum, & ſedandis præſertim in florentiſſimo Galliæ regno exortis ingeniorum varie opinantium, jamque in acerbiores ſciſſuras protendentium diicidiis apprime proficuum ; conſcientiarum denique tranquillitati perutile, & propemodum neceſſarium, non modo præfati epiſcopi, ſed & ipſe in primis cariſſimus in Chriſto filius noſter Ludovicus Francorum Rex Chriſtianiſſimus, cujus eximium in tuenda Catholicæ fidei puritate, extirpandiſque erroribus zelum ſatis laudare non poſſumus, ſæpius nobis eſt conteſtatus ; repetitis propterea vere piis & Chriſtianiſſimo Rege dignis officiis, atque ardentibus votis a Nobis efflagitans, ut inſtanti animarum neceſſitati prolata quantocius Apoſtolici cenſura judicii conſuleremus.

Hinc, adſpirante Domino, ejuſque cæleſti ope confiſi, ſalutare opus ſedulo diligenterque, ut rei magnitudo poſtulabat, aggreſſi ſumus : ac plurimas ex prædicto libro, juxta ſupra recenſitas reſpective editiones, fideliter extractas, & tum Gallico, tum Latino idiomate expreſſas Propoſitiones a compluribus in ſacra Theologia Magiſtris, primo quidem coram duobus ex venerabilibus fratribus noſtris ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus accurate diſcuti : deinde vero coram Nobis, adhibito etiam aliorum plurium Cardinalium conſilio, quam maxima diligentia ac maturitate, ſingularum inſuper propoſitionum cum ipſomet libri textu exactiſſime facta collatione, pluries iteratis Congregationibus, expendi & examinari mandavimus. Hujuſmodi autem Propoſitiones ſunt, quæ ſequuntur ; videlicet :

I.

QUid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipſius gratiam amiſit, niſi peccatum, & peccati conſecutiones, ſuperba paupertas, & ſegnis indigentia ; hoc eſt, generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum ?

II.

Jeſu-Chriſti gratia, principium efficax boni cujuſcumque generis, neceſſaria eſt ad omne opus bonum ; abſque illa, non ſolum nihil fit, ſed nec fieri poteſt.

III.

In vanum, Domine, præcipis, ſi tu ipſe non das quod præcipis.

IV.

Ita, Domine ; Omnia poſſibilia ſunt ei, cui nia poſſibilia facis, eadem operando in illo.

V.

Quando Deus non emollit cor per intetiorem unctionem gratiæ ſuæ, exhortationes, & gratiæ exteriores non inſerviunt, niſi ad illud magis obdurandum.

VI.

Diſcrimen inter fœdus Judaicum, & Chriſtianum, eſt ; quod in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum legis a peccatore, relinquendo illum in ſua impotentia : in iſto vero Deus peccatori dat quod jubet, illum ſua gratiam purificando.

VII.

Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmitati, imponendo ipſi ſuam legem ? Quæ vero felicitas non eſt, admitti ad fœdus, in quo Deus nobis donat, quod petit a nobis ?

VIII.

Nos non pertinemus ad novum fœdus, niſi in quantum participes ſumus ipſius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit.

A

IX.

Gratia Chriſti eſt gratia ſuprema, ſine qua confiteri Chriſtum numquam poſſumus, & cum qua numquam illum abnegamus.

X.

Gratia eſt operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire poteſt, aut retardare.

XI.

Gratia non eſt aliud, quam voluntas omnipotentis Dei jubentis & facientis quod jubet. B

XII.

Quando Deus vult ſalvare animam, quocumque tempore, quocumque loco, effectus indubitabilis ſequitur voluntatem Dei.

XIII.

Quando Deus vult animam ſalvam facere, & eam tangit interiori gratiæ ſuæ manu, nulla voluntas humana ei reſiſtit.

XIV.

C

Quantumcumque remotus a ſalute ſit peccator obſtinatus, quando Jeſus ſe ei videndum exhibet lumine ſalutari ſuæ gratiæ, oportet ut ſe dedat, accurrat, ſeſe humiliet, & adoret Salvatorem ſuum.

XV.

Quando Deus mandatum ſuum & ſuam æternam locutionem comitatur unctione ſui Spiritus, & interiori vi gratiæ ſuæ, operatur illa in corde obedientiam, quam petit.

XVI.

D

Nullæ ſunt illecebræ, quæ non cedant illecebris gratiæ: quia nihil reſiſtit Omnipoteati.

XVII.

Gratia eſt vox illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad Jeſum Chriſtum. Quicumque ad eum non venit, poſtquam audivit vocem exteriorem Filii, nullatenus eſt doctus a Patre.

XVIII.

Semen verbi, quod manus Dei irrigat, ſemper affert fructum ſuum. E

XIX.

Dei gratia nihil aliud eſt, quam ejus omnipotens voluntas: hæc eſt idea, quam Deus ipſe nobis tradit in omnibus ſuis Scripturis.

XX.

Vera gratiæ idea eſt, quod Deus vult ſibi a nobis obediri, & obeditur; imperat, & omnia fiunt; loquitur tamquam Dominus, & omnia ſibi ſubmiſſa ſunt.

XXI.

Gratia Jeſu Chriſti eſt gratia fortis, potens, ſuprema, invincibilis, utpote quæ eſt operatio voluntatis omnipotentis, ſequela & imitatio operationis Dei incarnantis, & reſuſcitantis Filium ſuum.

XXII.

Concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis, cum libero ipſius voluntatis conſenſu, demonſtratur illico nobis in Incarnatione, veluti in fonte atque archetypo omnium aliarum operationum miſericordiæ & gratiæ: quæ omnes ita gratuitæ, atque ita dependentes a Deo ſunt, ſicut ipſa originalis operatio.

XXIII.

Deus ipſe nobis ideam tradidit omnipotentis operationis ſuæ gratiæ, eam ſignificans per illam, qua creaturas e nihilo producit, & mortuis reddit vitam.

XXIV.

Juſta idea, quam Centurio habet de omnipotentia Dei, & Jeſu Chriſti, in ſanandis corporibus ſolo motu ſuæ voluntatis, eſt imago ideæ, quæ haberi debet de omnipotentia ſuæ gratiæ in ſanandis animabus a cupiditate.

XXV.

Deus illuminat animam, & eam ſanat æque ac corpus ſola ſua voluntate; jubet, & ipſi obtemperatur.

XXVI.

Nullæ dantur gratiæ, niſi per Fidem.

XXVII.

Fides eſt prima gratia, & fons omnium aliarum.

XXVIII.

Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, eſt peccatorum remiſſio.

XXIX.

Extra eccleſiam nulla conceditur gratia.

XXX.

Omnes, quos Deus vult ſalvare per Chriſtum, ſalvantur infallibiliter.

XXXI.

Deſideria Chriſti ſemper habent ſuum effectum; pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat.

XXXII.

Jeſus Chriſtus ſe morti tradidit ad liberandum

dum pro ſemper ſuo ſanguine primogenitos, A id eſt, electos, de manu Angeli exterminatoris.

XXXIII.

Proh quantum oportet bonis terrenis, & ſibimetipſi renunciaſſe, ad hoc ut quis fiduciam habeat ſibi, ut ita dicam, appropriandi Chriſtum Jeſum, ejus amorem, mortem, & myſteria, ut facit ſanctus Paulus dicens; *Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me!*

XXXIV.

Gratia Adami non producebat niſi merita B humana.

XXXV.

Gratia Adami eſt ſequela creationis, & erat debita naturæ ſanæ, & integræ.

XXXVI.

Differentia eſſentialis inter gratiam Adami & ſtatus innocentiæ, ac gratiam Chriſtianam, eſt; quod primam unuſquiſque in propria perſona recepiſſet: iſta vero non recipitur, niſi in perſona Jeſu Chriſti reſuſcitati, cui nos uniti ſumus, C

XXXVII.

Gratia Adami, ſanctificando illum in ſemetipſo, erat illi proportionata: gratia Chriſtiana nos ſanctificando in Jeſu Chriſto, eſt omnipotens, & digna Filio Dei.

XXXVIII.

Peccator non eſt liber, niſi ad malum, ſine gratia Liberatoris.

XXXIX.

D

Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, niſi ad aberrandum; ardoris, niſi ad ſe præcipitandum; virium, niſi ad ſe vulnerandum. Eſt capax omnis mali, & incapax ad omne bonum.

XL.

Sine gratia nihil amare poſſumus, niſi ad noſtram condemnationem.

XLI.

Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam E in Philoſophis ethnicis, non potèſt venire niſi a Deo: & ſine gratia non producit niſi præſumptionem, vanitatem, & oppoſitionem ad ipſum Deum, loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris.

XLII.

Sola gratia Chriſti reddit hominem aptum ad ſacrificium Fidei; ſine hoc nihil niſi impuritas, nihil niſi indignitas.

XLIII.

Primus effectus gratiæ baptiſmalis eſt facere, ut moriamur peccato; adeo ut ſpiritus, cor, ſenſus non habeant plus vitæ pro peccato, quam homo mortuus habeat pro rebus mundi.

XLIV.

Non ſunt niſi duo amores, unde volitiones & actiones omnes noſtræ naſcuntur; amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & amor quo nos ipſos, ac mundum diligimus; qui quod ad Deum referendum eſt, non refert, & propter hoc ipſum ſit malus.

XLV.

Amore Dei in corde peccatorum non amplius regnante, neceſſe eſt ut in eo carnalis regnet cupiditas, omneſque actiones ejus corrumpat.

XLVI.

Cupiditas, aut Caritas, uſum ſenſuum bonum vel malum faciunt.

XLVII.

Obedientia legis profluere debet ex fonte; & hic fons eſt caritas. Quando Dei amor eſt illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum eſt quod apparet exterius; alioquin non eſt niſi hypocriſis, aut falſa juſtitia.

XLVIII.

Quid aliud eſſe poſſumus, niſi tenebræ, niſi aberratio, & niſi peccatum ſine fidei lumine, ſine Chriſto, & ſine caritate.

XLIX.

Ut nullum peccatum eſt ſine amore noſtri, ita nullum eſt opus bonum ſine amore Dei.

L.

Fruſtra clamamus ad Deum, Pater mi: ſi ſpiritus caritatis non eſt ille, qui clamat.

LI.

Fides juſtificat, quando operatur; ſed ipſa non operatur, niſi per caritatem.

LII.

Omnia alia ſalutis media continentur in fide, tanquam in ſuo germine, & ſemine: ſed hæc fides non eſt abſque amore & fiducia.

LIII.

Sola caritas Chriſtiano modo facit (actiones Chriſtianas) per relationem ad Deum, & Jeſum Chriſtum.

LIV.

Sola caritas eſt, quæ Deo loquitur: eam ſolam Deus audit.

LV.

A

LV.

Deus non coronat, niſi caritatem : qui currit ex alio impulſu, & ex alio motivo, in vanum currit.

LVI.

Deus non remuncrat niſi caritatem, quoniam caritas ſola Deum honorat.

LVII.

Totum deeſt peccatori, quando ei deeſt ſpes : & non eſt ſpes in Deo, ubi non eſt amor Dei. B

LVIII.

Nec Deus eſt, nec Religio, ubi non eſt caritas.

LIX.

Oratio impiorum eſt novum peccatum ; & quod Deus illis concedit, eſt novum in eos judicium.

LX.

Si ſolus ſupplicii timor animat pœnitentiam, quo hæc eſt magis violenta, eo magis ducit ad C deſperationem.

LXI.

Timor nonniſi manum cohibet ; cor autem tamdiu peccato addicitur, quamdiu ab amore juſtitiæ non ducitur.

LXII.

Qui à malo non abſtinet, niſi timore pœnæ, illud committit in corde ſuo, & jam eſt reus coram Deo.

LXIII. D

Baptizatus adhuc eſt ſub lege ſicut Judæus, ſi legem non adimpleat, aut adimpleat ex ſolo timore.

LXIV.

Sub maledicto legis numquam fit bonum : quia peccatur ſive faciendo malum, ſive illud nonniſi ob timorem evitando.

LXV.

Moyſes, Prophetæ, ſacerdotes, & doctores E legis mortui ſunt, abſque eo quod ullum Deo dederint filium, cum non effecerint niſi mancipia per timorem.

LXVI.

Qui vult Deo appropinquare ; nec debet ad ipſum venire cum brutalibus paſſionibus, neque adduci per inſtinctum naturalem, aut per timorem, ſicuti beſtiæ ; ſed per fidem, & per amorem ſicuti filii.

LXVII.

Timor ſervilis non ſibi repræſentat Deum, niſi ut dominum durum, imperioſum, injuſtum, intractabilem.

LXVIII.

Dei bonitas abbreviavit viam ſalutis, claudendo totum in fide & precibus.

LXIX.

Fides, uſus, augmentum, & præmium fidei, totum eſt donum puræ liberalitatis Dei.

LXX.

Numquam Deus affligit innocentes ; & afflictiones ſemper ſerviunt, vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem.

LXXI.

Homo ob ſui conſervationem poteſt ſeſe diſpenſare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejus utilitatem.

LXXII.

Nota eccleſiæ Chriſtianæ eſt, quod ſit Catholica, comprehendens, & omnes angelos cæli, & omnes electos & juſtos terræ, & omnium ſæculorum.

LXXIII.

Quid eſt eccleſia, niſi cœtus filiorum Dei manentium in ejus ſinu, adoptatorum in Chriſto, ſubſiſtentium in ejus perſona, redemptorum ejus ſanguine, viventium ejus ſpiritu, agentium per ejus gratiam, & exſpectantium gratiam futuri ſæculi.

LXXIV.

Eccleſia, ſive integer Chriſtus, Incarnatum Verbum habet ut caput, omnes vero ſanctos ut membra.

LXXV.

Eccleſia eſt unus ſolus homo, compoſitus ex pluribus membris, quorum Chriſtus eſt caput, vita, ſubſiſtentia, & perſona : Unus ſolus Chriſtus, compoſitus ex pluribus ſanctis, quorum eſt ſanctificator.

LXXVI.

Nihil ſpatioſius Eccleſia Dei : quia omnes electi & juſti omnium ſæculorum illam componunt.

LXXVII.

Qui non ducit vitam digam filio Dei & membro Chriſti, ceſſat interius habere Deum pro Patre, & Chriſtum pro capite.

LXXVIII.

Separatur quis a populo electo, cujus figura

fuit

fuit populus Judaicus, & caput est Jesus Chri- A
stus, tam non vivendo secundum evangelium, quam non credendo evangelio.

LXXIX.

Utile & necessarium est omni tempore, omni loco, & omni personarum generi studere, & cognoscere spiritum, pietatem, & mysteria sacræ scripturæ.

LXXX.

Lectio sacræ scripturæ est pro omnibus.

LXXXI. B

Obscuritas sancta verbi Dei non est laicis ratio dispensandi seipsos ab ejus lectione.

LXXXII.

Dies Dominicus a Christianis debet sanctificari lectionibus pietatis, & super omnia sanctarum Scripturarum. Damnosum est velle Christianum ab hac lectione retrahere.

LXXXIII.

Est illusio sibi persuadere, quod notitia mysteriorum Religionis non debeat communicari C
feminis, lectione sacrorum librorum: Non ex seminarum simplicitate, sed ex superba virorum scientia, ortus est scripturarum abusus, & natæ sunt hæreses.

LXXXIV.

Abripere e Christianorum manibus novum Testamentum, seu eis illud clausum tenere, auferendo eis modum illud intelligendi, est illis Christi os obturare.

LXXXV.

Interdicere Christianis lectionem sacræ Scrip- D
turæ, præsertim Evangelii, est interdicere usum luminis filiis lucis, & facere ut patiantur speciem quamdam excommunicationis.

LXXXVI.

Eripere simplici populo hoc solatium, jungendi vocem suam voci totius ecclesiæ, est usus contrarius praxi Apostolicæ, & intentioni Dei.

LXXXVII.

Modus plenus sapientia, lumine, & caritate, est dare animabus tempus portandi cum humilitate & sentiendi statum peccati, petendi E
spiritum pœnitentiæ & contritionis, & incipiendi ad minus satisfacere justitiæ Dei, antequam reconcilientur.

LXXXVIII.

Ignoramus quid sit peccatum, & vera pœnitentia, quando volumus statim restitui possessioni bonorum illorum, quibus nos peccatum spoliavit, & detrectamus separationis istius ferre confusionem.

LXXXIX.

Quartusdecimus gradus conversionis peccatoris est, quod cum sit jam reconciliatus, habet jus assistendi sacrificio ecclesiæ.

XC.

Ecclesia auctoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos pastores de consensu, saltem præsumpto, totius corporis.

XCI.

B Excommunicationis injustæ metus, numquam debet nos impedire ab implendo debito nostro: Numquam eximus ab ecclesia etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulsi, quando Deo, Jesu-Christo, atque ipsi ecclesiæ per caritatem affixi sumus.

XCII.

Pati potius in pace excommunicationem, & anathema injustum, quam prodere veritatem, est imitari sanctum Paulum: tantum abest, ut sit erigere se contra auctoritatem, aut scindere unitatem.

XCIII.

Jesus quandoque sanat vulnera, quæ præceps primorum Pastorum festinatio infligit, sine ipsius mandato; Jesus restituit, quod ipsi inconsiderato zelo rescindunt.

XCIV.

Nihil pejorem de ecclesia opinionem ingerit ejus inimicis, quam videre illic dominatum exerceri supra fidem filiorum; & foveri divisiones propter res, quæ nec fidem lædunt, nec mores.

XCV.

Veritates eo devenerunt, ut sint lingua quasi peregrina plerisque Christianis, & modus eas prædicandi est veluti idioma incognitum; adeo remotus est a simplicitate Apostolorum, & supra communem captum fidelium; neque satis advertitur, quod hic defectus sit unum ex signis maxime sensibilibus senectutis ecclesiæ, & iræ Dei in filios suos.

XCVI.

Deus permittit, ut omnes Potestates sint contrariæ prædicatoribus veritatis, ut ejus victoria attribui non possit, nisi divinæ gratiæ.

XCVII.

Nimis sæpe contingit membra illa, quæ magis sancte ac magis stricte unira Ecclesiæ sunt, respici atque tractari tamquam indigna ut sint in ecclesia, vel tamquam ab ea separata. Sed justus vivit ex fide, & non ex opinione hominum.

XCVIII.

Status persecutionis & pœnarum, quas quis tolerat tanquam hæreticus, flagitiosus, & impius

pius, ultima plerumque probatio eſt, & maxime meritoria, utpote quæ facit hominem magis conformem Jeſu Chriſto.

XCIX.

Pervicacia, præventio, obſtinatio in nolendo aut aliquid examinare, aut agnoſcere ſe fuiſſe deceptum, mutant quotidie, quoad multos, in odorem mortis id quod Deus in ſua eccleſia poſuit, ut in ea eſſet odor vitæ; v. g. bonos libros, inſtructiones, ſancta exempla, &c.

C.

Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus, perſequendo veritatem, ejuſque diſcipulos. Tempus hoc advenit..... Haberi, & tractari a religionis miniſtris, tamquam impium, & indignum omni commercio cum Deo, tamquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in ſocietate ſanctorum, eſt hominibus piis morte corporis mors terribilior. Fruſtra quis ſibi blanditur de ſuarum intentionum puritate, & zelo quodam religionis, perſequendo flamma ferroque viros probos, ſi propria paſſione eſt excæcatus, aut abreptus aliena, propterea quod nihil vult examinare. Frequenter credimus ſacrificare Deo impium, & ſacrificamus diabolo Dei ſervum.

CI.

Nihil ſpiritui Dei, & doctrinæ Jeſu Chriſti magis opponitur, quam communia facere juramenta in eccleſia; quia hoc eſt multiplicare occaſiones pejerandi, laqueos tendere infirmis & idiotis, & efficere ut nomen & veritas Dei aliquando deſerviant conſilio impiorum.

Auditis itaque tum voce, tum ſcripto nobis exhibitis præfatorum Cardinalium, aliorumque Theologorum ſuffragiis, divinique in primis luminis, privatis ad eum finem publiciſque etiam indictis precibus, implorato præſidio; omnes, & ſingulas Propoſitiones præinſertas, tanquam falſas, captioſas, male ſonantes, piarum aurium offenſivas, ſcandaloſas, pernicioſas, temerarias, eccleſiæ & ejus praxi injurioſas, neque in eccleſiam ſolum, ſed etiam in Poteſtates ſæculi contumelioſas, ſeditioſas, IMPIAS, BLASPHEMAS, ſuſpectas de hæreſi, ac hæreſim ipſam ſapientes, necnon hæreticis & hæreſibus, ac etiam ſchiſmati faventes, erroneas, hæreſi proximas, pluries damnatas; ac demum etiam HÆRETICAS, VARIASQUE HÆRESES, & potiſſimum illas, quæ in famoſis Janſenii Propoſitionibus, & quidem in eo ſenſu, in quo hæ damnatæ fuerunt, acceptis, continentur, manifeſte innovantes, reſpective, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione declaramus, damnamus, & reprobamus.

Mandantes omnibus utriuſque ſexus Chriſti fidelibus, ne de dictis Propoſitionibus ſentire, docere, prædicare aliter præſumant, quam in hac eadem noſtra Conſtitutione continetur; ita ut quicumque illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis, etiam diſputative, publice aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, eccleſiaſticis cenſuris, aliiſque contra ſimilia perpetrantes a jure ſtatutis pœnis ipſo facto, abſque alia declaratione ſubjaceat.

Ceterum per expreſſam præfatarum propoſitionum reprobationem alia in eodem libro contenta nullatenus approbare intendimus; cum præſertim in decurſu examinis complures alias in eo deprehenderimus propoſitiones illis, quæ, ut ſupra, damnatæ fuerunt, conſimiles & affines, iiſdemque erroribus imbutas: nec ſane paucas ſub imaginario quodam, veluti graſſantis hodie perſecutionis obtentu, inobedientiam & pervicaciam nutrientes, eaſque falſo Chriſtianæ patientiæ nomine prædicantes; quas propterea ſingulatim recenſere, & nimis longum eſſe duximus, & minime neceſſarium; ac demum, quod intolerabilius eſt, ſacrum ipſum novi Teſtamenti textum damnabiliter vitiatum compererimus, & alteri dudum reprobatæ verſioni Gallicæ Montenſi in multis conformem; a Vulgata vero Editione, quæ tot ſæculorum uſu in eccleſia probata eſt, atque ab orthodoxis omnibus pro authentica haberi debet, multipliciter diſcrepantem, & aberrantem, pluriesque in alienos, exoticos, ac ſæpe noxios ſenſus, non ſine maxima perverſione detortum.

Eumdem propterea librum, utpote per *dulces ſermones, & benedictiones*, ut Apoſtolus loquitur, hoc eſt, ſub falſa piæ inſtitutionis imagine, *ſeducendis innocentium cordibus* longe accommodatum, ſive præmiſſis, ſive alio quovis titulo inſcriptum, ubicumque, & quocumque alio idiomate, ſeu quavis editione, aut verſione, hactenus impreſſum aut in poſterum (quod abſit) imprimendum, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium iterum prohibemus, ac ſimiliter damnamus; quemadmodum etiam alios omnes, & ſingulos in ejus defenſionem, tam ſcripto, quam typis editos, ſeu forſan (quod Deus avertat) edendos libros, ſeu libellos; eorumque lectionem, deſcriptionem, retentionem, & uſum, omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus ſub pœna excommunicationis per contrafacientes ipſo facto incurrenda, prohibemus pariter, & interdicimus.

Præcipimus inſuper venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, aliiſque locorum Ordinariis; necnon hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus, ut contradictores, & rebelles quoſcumque per cenſuras, & pœnas præfatas, aliaque juris & facti remedia; invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio, omnino coerceant, & compellant.

Volumus autem, ut earumdem præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo peiſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem fides prorſus adhibeatur, quæ ipſis originalibus litteris adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ declarationis, damnationis, mandati, prohibitionis & interdictionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ, apud ſanctam Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo decimo tertio, ſexto Idus

Se-

Septembris, Pontificatus noſtri anno decimo tertio.

I. Card. Prodatarius. F. Oliverius.

Viſa de Curia, L. Sergardus. Loco † Plumbi.

Regiſtrata in Secret. Brevium.

L. Martinettus.

Anno a Nativitate Domini noſtri Jeſu Chriſti milleſimo ſeptingenteſimo decimo tertio, indictione ſexta, die vero decima Septembris, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris & domini noſtri Clementis divina providentia Papæ XI. anno decimo tertio, ſupradictæ litteræ Apoſtolicæ affixæ & publicatæ fuerunt ad valvas eccleſiæ Lateranenſis, & baſilicæ Principis Apoſtolorum, Cancellariæ Apoſtolicæ, Curiæ generalis in Monte Citatorio, in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis ſolitis & conſuetis Urbis, per me Petrum Romulatium Apoſtolicum Curſorem.

Antonius Placentinus Magiſter Curſorum.

V I.

EXTRAIT DU PROCEZ VERBAL

de l'Aſſemblée des Cardinaux, Archeveſques & Eveſques, tenue a Paris en l'année 1713. *&* 1714. *au ſujet de la Conſtitution de Noſtre ſaint Pere le Pape CLEMENT XI. du* 8. *de Septembre* 1713. *portant condamnation de pluſieurs Propoſitions tirées d'un Livre intitulé*, Le Nouveau Teſtament en Francois, avec des Reflexions Morales, &c. a Paris 1699. *& autrement*, Abregé de la Morale de l'Evangile, des Epiſtres de ſaint Paul &c. *ou*, Penſées Chreſtiennes ſur le texte du ces livres ſacrez, &c. a Paris, 1693. & 1694. *avec prohibition de ce livre, & des autres, qui ont paru, ou qui pourront paroiſtre a l'avenir pour ſa defenſe.*

Du Mardy 23. Janvier 1714. a trois heures de relevée, a l'Archeveſche.

Monſeigneur le Cardinal de Noailles Preſident.

L'*Aſſemblée, le ſaint nom de Dieu invoquè, a declarè.*

1. *Qu'elle a reconnu avec une extreme joye dans cette Conſtitution de notre ſaint Pere le Pape la doctrine de l'Egliſe.*

2. *Qu'elle accepte avec ſoumiſſion & avec reſpect la Conſtitution de notre ſaint Pere le Pape Clement XI.* Unigenitus Dei Filius, *en date du* 8. *de Septembre de l'annee* 1713. *qui condamne le Livre intitulé*, le Nouveau Teſtament en François, avec des Reflexions Morales ſur chaque verſet, &c. a Paris, 1699. *& autrement*, Abregé de la Morale de l'Evangile, des Actes des Apoſtres, des Epiſtres de ſaint Paul, des Epiſtres Canoniques, & de l'Apocalypſe: *ou*, Penſees Chreſtiennes ſur le texte de ces livres ſacrez &c. a Paris, 1693. & 1694. *& les Cent-une Propoſitions qui en ont eſte extraites.*

3. *Qu'elle condamne ce meſme Livre & auſſi les Cent-une Propoſitions, qui en ſont tirées, de la meſme maniere & avec les meſmes qualifications, que le Pape les a condamnèes.*

4. *Qu'il ſera fait & arreſte par l'Aſſemblée, avant ſa ſeparation, un modele d'inſtruction paſtorale, que tous les Eveſques qui la compoſent, ferent publier dans leurs dioceſes, avec la Conſtitution traduite en François, afin qu'eſtant tous unis a la Chaire de ſaint Pierre, c'eſt-a-dire, au Centre de l'unitè, par l'uniformite des meſmes ſentimens & des meſmes expreſſions, on puiſſe non ſeulement etouffer les erreurs, qui viennent d'eſtre condamnees, mais encore prevenir les nouvelles diſputes, & premunir contre les nouvelles interpretations des perſonnes mal intentionnees, dont on a deja veu les effets par les ecrits, qu'ils ont repandus dans le public, depuis le commencement de l'Aſſemblee.*

5. *Qu'elle ecrira a tous Meſſeigneurs les Archeveſques & Eveſques abſens, qui ſont ſous la domination du Roy, & qu'elle leur envoiera la Conſtitution, un Extrait de la Deliberation de l'Aſſemblee, & un exemplaire de l'Inſtruction paſtorale; qu'elle les exhortera de vouloir bien s'y conformer, & de deffendre a tous les fideles de leurs Dioceſes, de lire, retenir ou debiter le livre des* Reflexions Morales, *& tous les ecrits faits pour ſa defenſe, ſous les peines portees par la Conſtitution; & apres que la Conſtitution aura eſte publiee, la faire enregiſtrer aux Greffes de leurs Officialitez, pour y avoir recours, & pour eſtre procede par les voyes de Droit contre les contrevenans.*

6. *Quelle ecrira une Lettre a noſtre ſaint Pere le Pape pour le remercier du zele, qu'il a montri dans la condamnation d'un Ouvrage d'autant plus dangereux, qu'on y abuſe des expreſſions de l'Ecriture ſainte & des ſaints Peres pour autoriſer les erreurs qu'il renferme.*

7. *Qu'elle remerciera tres humblement Sa Majeſte de la protection continuelle qu'elle accorde a l'Egliſe, & du zele qu'elle a toujours fait paroiſtre pour extirper les erreurs; & qu'en preſentant a Sa Majeſte la preſente Deliberation & acceptation, Elle l'a ſuppliera de vouloir accorder ſes Lettres Patentes pour l'enregiſtrement & la publication de la Conſtitution dans toute l'etendue de ſon Royaume, & d'y faire inſerer une clauſe pour y ſoumettre les pretendus Exempts: & d'ordonner que le livre des* Reflexions Morales, *& tous les autres ecrits faits pour ſa defenſe, ſeront & demeureront ſupprimez, ſous les peines accouſtumees.*

En conſequence de la preſente Deliberation, Monſeigneur le Preſident a prie Monſeigneur le Cardinal de Rohan, & Meſſeigneurs les Commiſſaires de ſe charger de faire l'Inſtruction paſtorale, & les Lettres a Sa Saintete, & Meſſeigneurs les Prelats abſens.

VII.

LETTRE ECRITE

A NOSTRE S. PERE LE PAPE CLEMENT XI.

Par les Cardinaux, Archeveſques & Eveſques du Royaume aſſemblez a Paris, *pour la reception de la Conſtitution de ſa Sainteté, du 8. de Septembre* 1713. *portant condamnation de pluſieurs propoſitions, extraites du livre* des Reflexions Morales ſur chaque verſet du Nouveau Teſtament en François, imprimé a Paris en *1693. & 1699.* &c.

SANCTISSIMO PATRI CLEMENTI XI. PONTIFICI MAXIMO.

BEATISSIME PATER,

Quod olim uni anteceſſorum tuorum Pontifici excellentiſſimo ſcribebat unus ex anteceſſoribus noſtris doctrina & pietate conſpicuus, *polliceri ſe ſecurum de totius Galliæ devotione ſuper ſtatu fidei captare Sedis Apoſtolicæ ſententiam*, idem nos ultro hodie Sanctitati veſtræ pollicemur ac renovamus obſequium. Hoc nos officio defungi & præſens conditio temporum poſtulat, & in primis edita a te nuper tanto ſtudio ac labore ſolemnis ac præclara Conſtitutio adverſus librum Conſiderationum moralium in novum Teſtamentum, Gallice inſcriptum, *Reflexions morales*, &c. Ea ubi primum Regi oblata fuit, ut eſt ipſius in Catholicæ fidei defenſionem ſemper intentus & erectus animus, Regiis litteris juſſit, ut quotquot erant Pariſiis epiſcopi cum aliis, qui illuc deinceps eſſent acceſſuri, convenirent; ut collatis inter ſe conſiliis, ea qua par eſt reverentia de eadem Conſtitutione acceptanda ſollicitius agerent: atque hæc Comitia illico, prout rei gravitas poſtulabat, frequentiori Præſulum conventu, hac in urbe habita ſunt. In iis, nos majorum noſtrorum exempla ſecuti, atque eodem, quo illi in Apoſtolicam Sedem ſtudio flagrantes, Sanctitatis veſtræ poſtremam Conſtitutionem conſimili obſequio ac veneratione amplexi ſumus.

Neque vero deinceps officio noſtro deerimus, ut ab omnibus, quos divina providentia curæ noſtræ commiſit, pari animo ac fide excipiatur.

Iſtud autem ut certius aſſequeremur, in iiſ-

A dem noſtris Comitiis decrevimus edere Paſtoralis documenti communem quamdam formulam. Hæc enim ratio & utilior & expeditior nobis viſa eſt, ut non modo evellantur & profligentur errores juſta cenſura non ita pridem notati; ſed ut etiam de iiſdem propoſitionibus, quæ illos continent, diſputandi ac litigandi rixarum ac novitatum avidis animis, omnis tollatur occaſio.

Erit igitur Paſtoralis iſthæc Inſtitutio velut præſidii ac munimenti loco a nobis poſita adverſus alienas a vero ſenſu Pontificiæ Conſtitutionis interpretationes: quibus magnos & uberes, quos omnis Eccleſia certo ſperat, immo jam percipit ex Apoſtolico Decreto fructus, B interturbare vel peſſumdare iniqui homines irrito conatu moliuntur.

Nobis quoque cura ac ſtudium fuit generalibus litteris adhortari reliquos hujus Regni archiepiſcopos atque epiſcopos, ut Paſtorale a nobis editum documentum velint adſciſcere, illudque in ſua quiſque diœceſi jure ſuo promulgare. Omnino enim æquum, immo & neceſſarium videtur, ut qui eadem plane ſentiunt, & in unam eamdemque Romanæ Eccleſiæ fidem, indiviſſo inter ſe vinculo concordes cohæreſcunt, eadem ipſi palam & loquantur & dicant.

Certe, beatiſſime Pater, doctrinam Novatorum hujus temporis, Sanctitas veſtra apertiſſime robuſtiſſimèque profligavit; tanta in eorum detegendis erroribus adhibita diligentia, C quantam illi in occultandis aut clanculum diſſeminandis aſtutiam impenderant: abuſi iidem inſuper divinarum Scripturarum ſanctorumque Patrum ſententiis, venenum ibi propinarunt, ubi Chriſtianæ plebis ſimplicitas ſperabat ſe ſincero divini verbi pabulo eſſe reficiendam.

Quid ſupereſt, beatiſſime Pater, niſi ut *Domino ac Deo noſtro non deſinamus gratias agere & pariter ſupplicare; gratulantes quod tantæ ſanctitatis, tantæ fidei, tantaque doctrinæ, Apoſtolicæ Sedi, unde Religionis noſtræ, propitio Chriſto, fons & origo manavit, Antiſtitem CLEMENTEM dederit: petentes etiam ut datum, D conceſſumque munus Pontificii veſtri longiſſima ad ædificationem Eccleſiarum ſuarum ætate cuſtodias. Nos autem etſi impares meritis, pari tamen fide.... parati ſumus, confortante Domino, cum Beatitudine veſtra pro veritate fidei animas noſtras ponere.* Ita nos de fide Catholica, & de ſtudio erga ſanctam Sedem, cum majoribus noſtris ſentire palam ac publice profitemur.

Epiſt. ſynodica epiſc. Galliæ ad Leonem Papam, tom. 1. Concil. Galliæ, pag. 94.

BEATISSIME PATER,
Sanctitatis veſtræ,

E *Devotiſſimi & obſequentiſſimi filii, Cardinales, Archiepiſcopi & Epiſcopi Galliæ, in urbe Pariſienſi congregati.*

† ARMANDUS GASTO Cardin. de Rohan. Epiſc. & Princeps Argentinenſis, Præſes.
† LEO, PP. Arch. Bituticenſis.
† FRANCISCUS DE MAILLY Arch. Remenſis.
† ARMANDUS Arch. Burdigalenſis.
† CLAUDIUS MAURUS Arch. Rotomagenſis.

† CAROLUS Arch. Aquenſis.
† R. P. Arch. Toloſanus.
† JACOBUS, nuper Epiſc. Rhegienſis, Arch. Auſcenſis electus.
† CAROLUS Epiſcopus Conſtantienſis.
† HUMBERTUS olim Epiſc. Tutelenſis.
† F. DE SILLERY Epiſc. Sueſſionenſis.
† FRANCISCUS Epiſc. Venetenſis.
† PETRUS DANIEL Epiſc. olim Abrincenſis.
† HENRICUS Epiſc. Meldenſis.
† FRANCISCUS Epiſc. Claromontanus.
† HENRICUS Epiſc. Cadurcenſis.
† MARTINUS Epiſcopus Vivarienſis.
† LUDOVICUS Epiſc. Dux Laudunenſis.
† FRANCISCUS Epiſc. Dux Lingonenſis.
† DAVID NICOLAUS Epiſc. Bleſenſis.
† FRANCISCUS Epiſc. Vencienſis.
† D. FRANCISCUS Epiſc. Trecenſis.
† LUDOVICUS GASTO Epiſc. Aurelianenſis.
† CAROLUS Epiſcopus Altiſſiodorenſis.
† FRANCISCUS Epiſc. Comes Tullenſis.
† EDUARDUS Epiſc. Nivernenſis.
† MICHAEL Epiſc. Andegavenſis.
† PETRUS Epiſcopus Ambianenſis.
† FRANCISCUS GASPARD Epiſc. Arethuſanus.
† CAROLUS FRANCISCUS Epiſc. Comes Noviomenſis.
† CAROLUS FRANCISCUS Epiſc. Carnotenſis.
† DOMINICUS B. Epiſc. Sagienſis.
† JOANNES Epiſc. Ebroicenſis.
† CAROLUS FRANCISCUS D'HALLENCOURT Epiſc. Æduenſis.
† HENRICUS AUGUSTINUS Epiſc. Xantonenſis.
† CHRISTOPHORUS F. G. Epiſc. Rhedonenſis.
† PETRUS Epiſc. Cenomanenſis.
† JOANNES FRAN. GABR. Epiſc. Alecienſis.
† FRANCISCUS HONOR. ANT. Epiſcopus Comes Bellovacenſis.
† JOANNES LUDO. Epiſc. S. Pontii Tomeriarum.
† NICOLAUS Epiſcopus Vaurenſis.
† LUDOV. BALTAZAR Epiſcopus Rhegienſis.

A. FRANCISC. GUILL. DU CAMBOUT, Agens generalis Cleri, Promotor.

CAROLUS MAURITIUS DE BROGLIE, Agens generalis Cleri, a Secretis.

Pariſiis, Nonis Februar. 1714.

VIII.

LETTRE ECRITE

A TOUS LES PRELATS DU ROYAUME;

PAR L'ASSEMBLEE DES CARDINAUX,

ARCHEVESQUES ET EVESQUES,

Tenue a Paris en 1713. & 1714. pour la reception de la Conſtitution de N. S. P. le Pape Clement XI. du 8. de Septembre 1713. *Portant condamnation de Centune Propoſitions, extraites du livre intitulé*, le Nouveau Teſtament en François, avec des Reflexions Morales ſur chaque verſet, a Paris 1693. & 1699. &c. *avec la probibition du meſme Livre, &c.*

Les Cardinaux, Archeveſques & Eveſques aſſemblez en la Ville de Paris,

Aux Archeveſques & Eveſques du Royaume, nos tres honorez Freres,

SALUT EN NOSTRE SEIGNEUR.

MONSIEUR,

Vous avez ſçu quel a eſté le ſujet de noſtre Aſſemblée commencée le 16. Octobre dernier par l'ordre du Roy, a l'occaſion de la Bulle de noſtre ſaint Pere le Pape, du 8. Septembre 1713. obtenue a la priere de ſa Majeſté, qui a bien voulu nous la faire remettre, afin que nous deliberaſſions ſur les moyens de l'accepter, avant l'expedition des Lettres patentes pour la faire publier dans ſon Royaume.

Un des principaux articles de nos Deliberations, a eſté d'ecrire a tous les Prelats abſens, pour les informer de ce que nous avons fait, qui ne doit pas moins les intereſſer que nous meſmes. Tout doit eſtre commun entre les Eveſques dans ce qui regarde l'Egliſe, où ils ſont établis par le Saint Eſprit pour la gouverner, comme ne compoſans tous enſemble qu'un ſeul Epiſcopat. Il n'y aura peuteſtre jamais d'affaire, où cette union toujours ſi deſirable, le ſoit plus que dans celle-cy.

Il s'agit de la condamnation portée, par cette Bulle contre le Livre des Reflexions morales ſur le Nouveau Teſtament, & les cent-une Propoſitions, qui en ont eſté extraites. Perſonne n'ignore la nature de cet ouvrage. Il n'a eſté que trop connu & trop repandu.

Il n'en a paru aucun depuis long-temps, qui ait eſté tout a la fois & plus applaudi & plus digne de cenſure; tant l'eſprit de ſeduction y a ſçu meler avec artifice le bon grain avec le mauvais. Il eſt compoſé de telle ſorte, qu'on peut y eſtre aiſement ſurpris, quand on ne fait que le lire; & qu'au contraire on ne peut que le trouver tres condamnable, des qu'on ſe donne le ſoin de l'examiner.

On y trouve non ſeulement les hereſies des propoſitions tant de fois condamnée; mais encore tou-

tes

tes les autres erreurs du livre de Janſenius, qui avoient eſte auparauant proſcrites dans Bains par les ſouverains Pontifes.

Nous y avons vu encore avec douleur au milieu de tant de dogmes pernicieux le dernier exces, où ſe porte enfin toute hereſie ſoutenue avec opiniatrete, qui eſt de s'elever ouvertement contre l'Egliſe. On ne ſe borne plus, comme on a fait ſi longtemps a eluder ſes deciſions par tant de faux fuyans & de vaines ſubtilitez; on attaque enfin directement ſon autorite, qu'on veut rendre inutile.

On entreprend de decrier ſa conduite; on mepriſes ſes excommunications, qui ſont ces armes puiſſantes *& redoutables que Jeſus Chriſt luy a miſes en mains, pour abattre toute hauteur,* qui s'èleve contre la ſcience de Dieu & pour punir les deſobèiſſans. *On apprend dans ce livre a ſes enfans rebelles a ne les pas apprehender, & a perſiſter dans leur deſobeiſſance. On ne parle ſur cela, que de perſecution, d'injuſtice, d'entetement, d'obſtination de la part des Paſteurs, a ne vouloir ni rien examiner, ni reconnoitre qu'on s'eſt trompe. C'eſt la verite, qui eſt perſecutee dans la perſonne de ſes Predicateurs & de ſes Diſciples. On oſe donner ce nom a ceux, que l'Egliſe juge dignes de ſes cenſures, pour ne vouloir pas obeir a ſes deciſions; & ce qu'elle a ſi injuſtement ordonne contre eux pour la ſignature du Formulaire, c'eſt ce qu'on appelle dominer ſur la foy des fideles, multiplier les occaſions des parjures, dreſſer des pieges aux foibles & aux ignorans, eſtre contraire a l'eſprit de Dieu & a la doctrine de Jeſus-Chriſt.*

Vous aurez remarque ſans doute tous ces etranges exces, & vous aurez ſenti, comme nous, combien il importe au bien de la Religion que tout l'Epiſcopat ſe reuniſſe contre un tel ouvrage. Il ne le ſçauroit faire avec plus de force que dans le centre de l'unite, qui eſt la Chaire de ſaint Pierre.

Vous ſçavez que cette union ſi ſainte & ſi reſpectable du Corps des Paſteurs avec leur Chef, a eſte regardee dans tous les temps comme le moyen le plus aſſure de reprimer l'erreur, & d'en empeſcher le progres par une condamnation uniforme; ſoit que les Eveſques l'ayent prononcee par un premier jugement, comme nous en avons le droit par noſtre ſacre caractere, & qu'ils ſe ſoient enſuite adreſſez au ſaint Siege pour le confirmer & le fortifier de ſon autorite; ſoit que le Pape prononçant le premier, ait envoye ſes Decrets aux Eveſques, pour ſe joindre au ſaint Siege en les acceptant, & en les faiſant executer dans leurs Egliſes.

L'une & l'autre de ces deux manieres de ſe reünir, ſe trouvent egalement employees en differentes rencontres, ſelon la difference de la diſpoſition des eſprits, ou des circonſtances des temps.

Nous marchons, en ſuivant cette derniere voye, ſur les traces de nos Predeceſſeurs, qui nous l'ont marquee dans ce qu'ils firent, pour parvenir a la condamnation des cinq propoſitions du livre de Janſenius. On ne la doit pas juger moins convenable dans le cas preſent pour la condamnation d'un livre encore plus dangereux, & ou le Janſeniſme paroiſt reprendre de nouvelles forces.

Il ne falloit pas un moindre remede pour un auſſi grand mal: d'autant plus que les circonſtances, ou l'on ſe trouvoit, ne permettoient pas de la pouvoir attendre d'ailleurs que de l'autorite du ſaint Siege. Pluſieurs de nos Confreres, on ne l'ignore pas, eſtoient dans cette attente depuis quelques annees; & ils croyoient juſques-là pouvoir s'abſtenir de condamner ce mauvais livre, contre lequel cependant ils prenoient ſoin de precautionner leur troupeau.

Il ne faut pas diſſimuler auſſi que les apparences de piete & de religion, ainſi que le motif ſpecieux de faciliter la meditation des veritez ſaintes, eſtoient bien capables de diminuer l'attention ſur le venin, qui y eſtoit cache. Apres tout, ce n'eſt pas le ſeul ouvrage, qui par de ſemblables raiſons, ou par d'autres, ait eſte ſouffert, non ſeulement pluſieurs annees, mais pendant des ſiecles entiers, avant que d'avoir eſte ſolemnellement condamne.

Mais Dieu, qui ne ceſſe de veiller ſur ſon Egliſe, a ſes temps marquez pour mettre a decouvert le menſonge & reveler l'iniquite: apres avoir permis pour un temps par des raiſons, que luy ſeul connoiſt, qu'elle demeuraſt cachee; & il a eſte donne a Pierre, & a ſes ſucceſſeurs, de fortifier ſes freres dans ces occaſions importantes.

C'eſt ce qu'a produit la Conſtitution de noſtre ſaint Pere le Pape, par la condamnation des cent-une propoſitions, & du livre dont elles ont eſte extraites. Ce grand nombre de propoſitions priſes de tant d'endroits differents de cet ouvrage, depuis ſon commencement juſqu'a ſa fin, nous a donne lieu d'en mieux connoitre le venin & toutes les erreurs.

Le temps conſiderable, que nous y avons employe, & celuy de ſix ſeances occupees toutes entieres par le rapport, qui nous en a eſte fait, ne doivent pas laiſſer douter que les matieres n'y ayent eſte approfondies, autant qu'elles le meritoient.

Nous ne pouvions avoir pour cela un meilleur guide que la Conſtitution meſme; avec elle nous nous ſommes regardez dans noſtre Aſſemblee, comme ſi nous euſſions eu l'honneur d'avoir le ſouverain Pontife a noſtre teſte, & de prononcer un meſme jugement avec ſa Saintete.

Nous avons donc reconnu dans ſa Conſtitution avec une extreme joye la doctrine de l'Egliſe: & nous l'avons acceptee avec ſoumiſſion & reſpect. Nous avons condamne le livre des Reflexions morales ſur le Nouveau Teſtament, & les cent-une propoſitions, qui en ont eſte extraites, de la maniere & avec les meſmes qualifications que ſa Saintete a employees dans ſa Bulle. Il ne nous reſte a preſent qu'a en procurer une ſincere execution dans nos dioceſes.

Nous avons eſtime devoir faire pour cela une Inſtruction Paſtorale, qui put faciliter aux fideles, auſquels nous ſommes redevables du depoſt de la Foy qui nous eſt confie, l'intelligence de la Bulle, & les premunir contre les mauvaiſes interpretations, par leſquelles des gens mal-intentionnez taſchent d'en obſcurcir le vray ſens: Nous en avons deja vu les effets par le grand nombre de libelles, qu'on n'a ceſſe de repandre depuis le commencement de l'Aſſemblee.

Cette inſtruction uniforme, dont nous devons tous nous ſervir, fera partie de noſtre Procez verbal; & elle y ſera pour nous un monument eternel de noſtre amour pour l'unite, & pour la conſervation de la verite.

Nous l'annoncerons ainſi a nos peuples, chacun dans noſtre dioceſe, en y publiant la Conſtitution, comme n'ayant tous qu'un meſme eſprit, qu'un meſme cœur, & une meſme bouche, *& nous eſperons* que Dieu en ſera glorifie.

C'eſt dans ces ſentimens que nous avons cru devoir vos envoyer un exemplaire de cette Inſtruction. Nous vous prions, Monſieur, ſuivant l'uſage que nous trouvons obſerve par nos Predeceſſeurs en de pareilles rencontres, de vouloir bien vous en ſervir dans le meſme eſprit, avec lequel nous vous l'envoyons; car nous ſçavons bien que nous n'avons point ſur cela d'obligation a vous impoſer. Nous ne pouvons que vous temoigner le deſir ardent, que nous aurions de nous trouver unis a vous. Nous ſommes,

MONSEIGNEUR,

Vos tres-humbles & tres affectionnez ſerviteurs, les Cardinaux, Archeveſques & Eveſques aſſemblez a Paris, ARMAND GASTON, Cardinal de Rhoan, Eveſque de Straſbourg, Preſident.

A Paris le 5. Fevrier, 1714.

Par NOSSEIGNEURS de l'Aſſemblee.

L'ABBE' DE BROGLIE, Agent general du Clergé, Secretaire de l'Aſſemblée.

IX.

LETTRES PATENTES DU ROY,

Sur la Conſtitution de N. S. P. le Pape Clement XI. en forme de Bulle, portant condamnation d'un Livre intitulé, *le Nouveau Teſtament en François, avec des Reflexions Morales ſur chaque verſet, &c. a Paris 1699.* & autrement, *Abregé de la Morale de l'Evangile, des Epiſtres de ſaint Paul, des Epiſtres Canoniques, &c.*

Données à Verſailles le 14. Fevrier 1714. & enregiſtrées en Parlement le 15. du meſme mois.

LOUIS *par la grace de Dieu Roy de France & de Navarre: A tous ceux qui ces preſentes Lettres verront, Salut. Quelques precautions que nous ayons priſes depuis noſtre avenement a la Couronne, pour etouffer toutes les diſputes qui pouvoient alterer la paix, de l'Egliſe & la purete de la Foy; les Sectateurs de la nouvelle doctrine de Janſenius, ont trouve les moyens de ſe ſoutenir, & meſme de s'accroiſtre, malgre les Conſtitutions Apoſtoliques, acceptées des Eveſques de noſtre Royaume; malgre leur vigilance a arreſter le progrez de ces nouvelles erreurs, & malgre nos Lettres patentes regiſtrees dans nos Cours de Parlement, par leſquelles nous avons toujours ſoutenu l'autorité Eccleſiaſtique. Nous avons appris par les plaintes que pluſieurs Prelats nous ont portees, qu'un des plus pernicieux ouvrages, par rapport a cette mauvaiſe doctrine, a eſte compoſé par un des principaux chefs du parti, ſous le titre de* Nouveau Teſtament en François, avec des Reflexions Morales ſur chaque verſet, &c. a Paris *1699. & autrement*, Abregé de la Morale de l'Evangile, des Epiſtres Canoniques, de l'Apocalypſe: *ou*, Penſées Chreſtiennes ſur le texte de ces livres ſacrez, &c. a Paris 1693. & 1694. *Nous avons cru que pour prevenir les mauvais effets d'un livre ſi dangereux, nous devions commencer par revoquer le privilege que nous avions accorde pour en permettre l'impreſſion: & nous avons enſuite demande a noſtre ſaint Pere le Pape, de porter ſon jugement ſur la doctrine contenue dans ce livre. Sa Saintete, apres l'avoir long temps examine avec le zele & l'application que meritoit une affaire de cette importance, a donne une Conſtitution en forme de Bulle, le huit Septembre dernier, portant condamnation du livre, & de cent-une propoſitions, qu'elle en a extraites. Le ſieur Bentivoglio Archeveſque de Carthage ſon Nonce aupres de nous, ayant eu ordre de nous en preſenter un exemplaire de ſa part, & de nous demander noſtre protection pour la faire publier & executer dans tout noſtre Royaume, nous l'avons reçue avec tout le reſpect que nous avons toujours eu pour le ſaint Siege, & pour la perſonne de noſtre ſaint Pere le Pape. Et afin que cette Bulle fut acceptee plus promptement par un nombre conſiderable de Prelats, nous avons convoque une Aſſemblee extraordinaire compoſee des Cardinaux, Archeveſques & Eveſques, que la neceſſité de veiller aux affaires particulieres de leurs Dioceſes avoit attirez a noſtre ſuite. Et apres une meure delberation, les Prelats de cette Aſſemblee nous en ont preſenté le Procez verbal, par lequel nous avons eu la ſatisfaction de voir, que reconnoiſſant dans la Conſtitution de noſtre ſaint Pere le Pape la doctrine de l'Egliſe, ils l'ont reçue avec la deference & le reſpect qui eſt du au Chef viſible, qu'il a plu a Dieu de luy donner; & nous ont ſupplié en meſme-temps, qu'il nous plut faire expedier nos Lettres patentes, pour la faire publier & executer dans noſtre Royaume: Et comme nous deſirons concourir par noſtre autorité a detruire les erreurs contraires a la Foy, & prejudiciables au repos de l'Egliſe, ainſi que nous l'avons toujours fait, & que nous y ſommes obligez; A ces cauſes, nous avons dit & declare, diſons & declarons par ces Preſentes ſignees de noſtre main, voulons & nous plaiſt, que la Conſtitution de noſtre ſaint Pere le Pape en forme de Bulle, attachee ſous le contre-ſcel de noſtre Chancellerie, acceptee par leſdits Archeveſques & Eveſques de noſtre Royaume aſſemblez a Paris par noſtre ordre, ſoit reçuë & publiee dans nos Eſtats, pour y eſtre executee, gardee & obſervee ſelon ſa forme & teneur. Exhortons a cette fin, eſt neanmoins enjoignons a tous les Archeveſques & Eveſques de noſtre Royaume, de la faire lire & publier dans toutes les Egliſes de leurs Dioceſes, enregiſtrer dans le Greffe de leurs Officialitez, & de donner tous les ordres neceſſaires pour la faire obſerver d'une maniere uniforme, ſuivant les reſolutions qui ont eſté priſes a ce ſujet dans ladite Aſſemblée. Voulons en outre & ordonnons, que ledit livre condamné par ladite Bulle, enſemble tous les Ecrits, qui ont eſté faits, imprimez & publiez pour la defenſe, ſoit du livre meſme, ſoit des propoſitions condamnees par ladite Conſtitution, ſoient & demeurent ſupprimez. Defendons a toute ſorte de perſonnes, a peine de punition exemplaire, de les debiter, imprimer, & meſme de les retenir. Enjoignons a ceux qui en ont, de les rapporter au Greffe de nos Juſtices dans le Reſſort deſquelles ils demeurent: & a tous nos Officiers, & autres, auſquels la Police appartient, de faire toutes les diligences & perquiſitions neceſſaires pour l'execution de cette preſente diſpoſition. Defendons pareillement a toute ſorte de perſonnes de compoſer, imprimer & debiter a l'avenir aucuns ecrits, lettres ou autres ouvrages, ſous quelque titre & en quelque forme que ce puiſſe eſtre,*

pour

pour ſoutenir ou favoriſer ledit livre, & renouveller leſdites Propoſitions condamnees, a peine d'eſtre procede contr'eux comme perturbateurs du repos public. Et attendu que tout ce qui regarde les jugemens de l'Egliſe en matiere de doctrine, eſt principalement reſerve a la perſonne & au caractere des Eveſques, & ne peut leur eſtre oſte par aucun privilege; nous voulons que le contenu en nos preſentes Lettres ſoit execute, nonobſtant toutes exemptions, privileges, droits de Juriſdictions epiſcopales ou quaſi-epiſcopales, qui pourroient eſtre pretendus par aucuns Chapitres, Abbayes, Communautez ſeculieres ou regulieres, ou par aucuns particuliers de quelque qualite ou condition qu'ils ſoient, auſquels nous avons defendu & defendons d'exercer aucunes fonctions ni actes de juriſdiction en cette matiere, en vertu deſdits privileges.

Si donnons en mandement a nos amez & feaux Conſeillers, les gens tenans noſtre Cour de Parlement de Paris, que s'il leur appert que dans ladite Conſtitution en forme de Bulle il n'y ait rien de contraire aux ſaints Decrets & Preeminences de noſtre Couronne & aux libertez de l'Egliſe Gallicane, ils ayent a faire lire, publier & enregiſtrer nos preſentes Lettres, enſemble ladite Conſtitution, & le contenu en icelles garder & obſerver par tous nos ſujets dans l'etendue du Reſſort de noſtredite Cour, en ce qui depend de l'autorite que nous luy donnons. Enjoignons en outre a noſtredite Cour, & a tous Officiers chacun en droit ſoy, de donner auſdits Archeveſques & Eveſques, & a leurs Officiaux, les ſecours, aide du bras ſeculier, lors qu'ils en ſeront requis, dans les cas de droit, pour l'execution de la dite Conſtitution: Car tel eſt noſtre plaiſir. En temoin dequoy Nous avons fait mettre noſtre Scel a ceſdites Preſentes. Donnees a Verſailles le quatorzieme Fevrier, l'an de grace mil ſept cens quatorze; & de noſtre regne le ſoixante onzieme. Signe, LOUIS; Et plus bas, *Par le Roy*, PHELYPEAUX. / *Et ſcellees du grand ſceau de cire jaune.*

Regiſtrées, Ouy & ce requerant le Procureur General du Roy, pour eſtre executées ſelon leur forme & teneur: & copies collationnees envoyées aux Bailliages & Senechauſsées du Reſſort, pour y eſtre leues, publiées, & regiſtrées; Enjoint aux Subſtituts du Procureur General du Roy d'y tenir la main, & d'en certifier la Cour dans un mois, ſuivant & aux modifications portées par l'Arreſt de ce jour. A Paris en Parlement, le quinzième jour de Fevrier, mil ſept cens quatorze. *Signe*, DONGOIS.

X.

LETTRE DE MESSIEURS LES AGENS GENERAUX DU CLERGE' DE FRANCE,

A Meſſeigneurs les Prelats du Royaume, en leur adreſſant le Recueil des Actes.

MONSEIGNEUR,

Nous avons l'honneur de vous envoyer le Recueil des Actes que Noſſeigneurs les Cardinaux, Archeveſques, & Eveſques, nous ont ordonne de vous adreſſer. Nous travaillons actuellement a faire imprimer le Procez verbal de l'Aſſemblee; & nous employons toute la diligence, dont nous ſommes capables, pour le faire paroiſtre au pluſtoſt. Mais comme il ne peut vous eſtre envoye auſſi promptement que nous le ſouhaitterions, nous vous marquerons icy en abrege, ce qui regarde la tenue de cette Aſſemblee.

Le Roy toujours attentif a ce qui intereſſe l'honneur & le bien de la Religion, ayant recu une Conſtitution en forme de Bulle de noſtre ſaint Pere le Pape Clement XI. du 8. Septembre 1713. *contre le livre intitule*, Reflexions Morales &c. *reſolut avant de la faire publier, de l'adreſſer aux Eveſques, que les affaires de leurs dioceſes avoient attires aupres de ſa perſonne, ou dans la Ville de Paris, conformement a ce qui s'etoit pratique le plus ſouvent pour l'acceptation des Bulles des ſouverains Pontifes. Nous executaſmes avec exactitude les ordres de ſa Majeſte: le nombre conſiderable des Prelats, qui s'accrut encore dans la ſuite, forma une Aſſemblee tres reſpectable. L'ouverture s'en fit le* 16. *du mois d'Octobre de l'annee* 1713. *chez Monſeigneur le Cardinal de Noailles. Apres que les ceremonies accoutumees eurent eſte obſervees, Monſeigneur le Cardinal de Noailles nomma ſix Commiſſaires, pour travailler aux moyens, qu'ils eſtimeroient les plus convenables pour l'acceptation de la Bulle. Monſeigneur le Cardinal de Rohan fut le Chef de cette Commiſſion, compoſee de Meſſeigneurs les Archeveſques de Bordeaux & d'Auſch, & de Meſſeigneurs les Eveſques de Soiſſons, de Meaux, & de Blois. Meſſeigneurs les Commiſſaires ſe ſont aſſemblez pendant trois mois, preſque tous les jours, chez Monſeigneur le Cardinal de Rohan, & quelquefois chez Monſeigneur le Cardinal de Noailles, qui aſſiſta tres ſouvent aux ſeances de la Commiſſion. Nous ne ſcaurions vous exprimer aſſez dignement quelle a eſte l'etendue & l'exactitude de leur travail. Les diſcours qu'on oſoit tenir contre la Conſtitution, les libelles repandus de tous coſtez, la protection que le livre* des Reflexions *trouvoit ſur tout dans quelques eſprits prevenus; tous ces motifs engagerent Meſſeigneurs les Commiſſaires a ſe mettre en eſtat de combattre ceux, qui connoiſſant le livre* des Reflexions *en ſoutenoient les erreurs avec opiniatrete, & de pouvoir expoſer aux yeux de ceux qui l'approuvoient ſans le connoitre, le venin dont ce livre eſtoit rempli.*

Meſſeigneurs les Commiſſaires commencerent le Rapport le 15. *Janvier* 1714. *il dura ſix ſeances entieres. Monſeigneur le Cardinal de Rohan, qui avoit porte la parole, du nom de Meſſeigneurs les Commiſſaires, prouva invinciblement qu'il n'y avoit aucune des propoſitions condamnees, qui ne meritat quelqu'une des qualifications portees dans la Bulle, & qu'il n'y avoit aucune des qualifications, qui ne put tomber juſtement ſur pluſieurs ou ſur quelquesunes des Propoſitions cenſurees.*

L'Aſſemblee delibera enſuite pendant trois ſeances ſur l'acceptation de la Conſtitution: Noſſeigneurs les Prelats opinerent avec une erudition, qui prouva aiſement que chacun avoit travaille avec la meſme attention, que s'il eut eſt ſeul charge de cette importante affaire.

Le Mardi 23. *Janvier* 1714. *Monſeigneur le Cardinal de Noailles pria Monſeigneur le Cardinal de Rohan & Meſſeigneurs les Commiſſaires de faire l'Inſtruction Paſtorale qui devoit prevenir les nouvelles diſputes, & premunir contre les mauvaiſes interpretations des perſonnes mal intentionnees. Monſeigneur le Cardinal de Rohan, qui avoit prevu qu'il pour-*

pourroit eſtre charge de cet ouvrage, en avoit preparé la matiere; il y avoit employé toute ſa capacité, & tous les talens, qui le rendent ſi recommandable. Il le ſoumit à l'examen de Meſſeigneurs les Commiſſaires; & de tous Noſſeigneurs les Prelats: il en remit un exemplaire à Monſeigneur le Cardinal de Noailles, qui y fit ſes remarques, & qui furent exactement ſuivies. Enfin, apres avoir conſulté des Docteurs de differentes Ecoles; & apres pluſieurs ſages reflexions, l'Inſtruction Paſtorale fut lue & approuvée: & Noſſeigneurs les Prelats declarerent qu'ils l'adoptoient, & qu'ils s'en ſerviroient dans leurs dioceſes, en y faiſant publier & recevoir la Conſtitution.

Il vous eſt aiſé, MONSEIGNEUR, de voir, que jamais aucune des Aſſemblées precedentes n'a recu de Conſtitution avec plus de reſpect pour le ſaint Siege plus de dignité pour l'Epiſcopat, plus de travail & plus d'attention pour l'importance de la matiere. Vous en ſerez plus convaincu, quand vous aurez recu le Procez verbal, qui en contient tous les Actes. Nous vous ſupplions, MONSEIGNEUR, de vouloir bien nous donner avis de l'acceptation, que vous aurez faite de la Conſtitution de noſtre ſaint Pere le Pape. Voſtre reponſe, que nous devons mettre aux archives du Clergé, y ſervira de temoignage authentique de voſtre parfaite union avec le ſaint Siege & avec l'Aſſemblée, qui la deſire ardemment.

Nous ſouhaittons avec le meſme empreſſement, qu'en cette importante occaſion, vous ayez nos ſervitres pour agreables. Le nombre des pieces du Memoire, que nous vous adreſſons, vous fera aſſez connoiſtre qu'il nous eſtoit difficile de ſatisfaire plus promptement vos deſirs & ceux du public. Nous ſommes avec reſpect,

MONSEIGNEUR,

Vos très-humbles & très-obéiſſans ſerviteurs, les Agens generaux du Clergé de France, L'ABBE DU CAMBOUT, L'ABBE' DE BROGLIE.

A Paris, le 10. de Mars 1714.

XI.

BREVE S.D.N. CLEMENTIS XI.

AD CARDINALES, ARCHIEPISCOPOS, ET EPISCOPOS

Pariſiis congregatos.

CLEMENS PP. XI.

DILECTE fili noſter, ac venerabiles fratres, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Ex litteris veſtris, Nonis Februarii mox elapſi ad nos datis, libenter accepimus, omni vos erga ſanctam hanc Sedem obſequio ac veneratione, majorum veſtrorum veſtigiis inhærentes, editam nuper a nobis Apoſtolicam Conſtitutionem ſuſcepiſſe, ſummoque etiam gaudio amplexos fuiſſe: nec minori ſtudio ac diligentia pro muneris veſtri debito curaturos, ut ab omnibus regimini veſtro commiſſis, pari animo ac fide inviolate ſervetur. Eam proinde conſtantem vigilantiam, quam pro eradicandis ex agro Dominico damnatis erroribus tam alacriter ſpondetis: illum itidem indefeſſum zelum, quo pro ſanæ doctrinæ veritate cuſtodienda eximie flagratis: illam denique fidem, qua ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ indiviſo inter vos vinculo cohæretis, plurimum commendantes; quod, ſicut cauſa poſcebat, fiduciam noſtram, quam de vobis habemus in Domino, fidelites atque obedienter auxiſtis, multa exſultatione gaudemus.

Diſſimulare quidem non poſſumus moleſtum nobis initio accidiſſe, quod rationabilis obſequii veſtri erga prædictam Conſtitutionem præclarum adeo teſtimonium, longius plane, quam par erat, protraxeritis; cum præſertim creſcentia iſthic in dies pernicioſarum novitatum gemina celeriorem Apoſtolici noſtri Judicii exſecutionem poſtulare viderentur. Verum omnem prorſus moleſtiam depoſuimus, ubi reſcivimus cunctationem veſtram, quemdmodum vos palam ac ſæpius profeſſi fuiſtis, non quidem animo ſubjiciendi examini aut judicio veſtro decreta noſtra, ſed ſtudio dumtaxat conciliandæ eccleſiaſticæ pacis, & lucrandi, ſi fieri poſſet, nonnullos ex fratribus veſtris in ſpiritu manſuetudinis & diligentia caritatis, eſſe tribuendam. Atque utinam re ipſa id aſſequi licuiſſet! Non enim Nos, non Gallia, non Eccleſia ingemiſceret, paucos ex vobis a reliquo cœtu divulſos, debitæ nobis obedientiæ, ſub inani prætextu quærendi novas declarationes, interminatis intendendo quæſtionibus, moras interponere; quod utique ſine maximo paterni cordis noſtri dolore referre non poſſumus.

Quam tamen vos ea in re adhibendam putaſtis, ut pote fraternitatis amatores, ſedulitatem, patientiam, & longanimitatem, ultro laudamus: nec ſane diffidimus id, quod tam enixe optaſtis, vos tamdem aſſecuturos eſſe; illoſque, qui contradixerunt, ad cor redituros; conſtanti præſertim cariſſimi in Chriſto filii noſtri Regis Chriſtianiſſimi religione ac zelo opitulante, pro tuenda veſtris in regionibus illibatæ fidei unitate, quæ ſub una beati Petri cathedra firmiter coaleſcit; quamque nos modis omnibus & integram ſervare parati ſumus, & vel in minimo labefactari, pro commiſſa nobis divinitus omnium eccleſiarum ſollicitudine, pati omnino non poſſumus.

Floreat ergo, noviſque in dies feliciter proficiat incrementis per ampliſſimum Galliæ regnum, quam tanto ſtudio ac labore detectis & apertiſſime profligatis erroribus, aſpirante Domino, elucidatam univerſis nuper Chriſti fidelibus annunciavimus, ſanctæ Romanæ eccleſiæ Fides; vobiſque, pro omnimoda exactaque prorſus Apoſtolicæ noſtræ Conſtitutionis exſecutione nobiſcum ſtrenue adlaborantibus, humilis Chriſti grex, paſcua ſalutis exſpectans, doctrinis variis & peregrinis amplius non diſpergatur; ſed in caulam Domini congregatus, e cathedra unitatis doctrinam ſuſcipiat veritatis.

Interea Nos, dum teſtata nobis devotionis veſtræ conſilia libenter amplectimur, & ſaniora a diſſidentibus fratribus præſtolamur, *Deum patientiæ & ſolatii* jugiter orare non deſiſtemus, *det vobis idipſum ſapere in alterutrum ſecundum Jeſum Chriſtum, ut unanimes uno ore honorificetis Deum*; cujus nomine vobis omnibus Apoſtolicam benedictionem peramanter impertimur.

Da-

Datum Romæ, apud Sanctam Mariam Majorem, ſub Annulo Piſcatoris, die decima ſeptima Martii, anno milleſimo ſeptingenteſimo decimoquarto, Pontificatus noſtri anno decimo quarto.

J. C. BATTELLUS.

Et au dos eſt ecrit, Dilecto filio noſtro ARMANDO GASTONI S. R. E. Presbytero Cardinali de ROHAN nuncupato, necnon venerabilibus fratribus Archiepiſcopis & Epiſcopis, in Comitiis Pariſienſibus congregatis.

XII.

LETTRE DE MESSIEURS LES AGENS GENERAUX DU CLERGE' DE FRANCE,

A Noſſeigneurs les Prelats du Royaume, en leur adreſſant le Bref de ſa Sainteté, du 17. de Mars 1714.

MONSEIGNEUR,

Sa Saintete ayant bien voulu honorer Monſeigneur le Cardinal de Rohan & Meſſeigneurs les Eveſques, qui ont compoſé la derniere Aſſemblee du Clergé, d'un Bref daté du 17. de Mars de cette annee, en reponſe a la Lettre qu'ils avoient eu l'honneur de luy ecrire le 5. de Fevrier dernier; ſon Eminence ſuivant les ordres du Roy, vient de nous le remettre entre les mains pour le faire imprimer; & en meſme temps pour l'adreſſer a tous le Prelats de ſon Royaume. Vous y verrez, MONSEIGNEUR, combien le Souverain Pontife eſt ſatisfait de la conduite de l'Aſſemblee, dans l'acceptation de ſa Conſtitution du 8. de Septembre 1713. Les eloges que la meſme Aſſemblee recoit par ce Bref, donnent a ſes Deliberations une nouvelle force & un nouveau degre d'autorite, qui doivent les rendre encore plus reſpectables a tout le monde. Nous profitons avec plaiſir de cette occaſion pour vous marquer le reſpect, avec lequel nous ſommes,

MONSEIGNEUR,

Vos très-humbles & très-obéiſſans ſerviteurs, les Agens generaux du Clergé de France, L'ABBE' DU CAMBOUT, L'ABBE' DE BROGLIE.

A Paris, le 10. Avril, 1714.

XIII.

DECRETUM SACRÆ FACULTATIS THEOLOGIÆ PARISIENSIS,

SUPER CONSTITUTIONE S. D. N. PAPÆ CLEMENTIS XI.

Lata adverſus librum, cui titulus eſt Gallice, *Le Nouveau Teſtament en François avec des Reflexions Morales*, &c. quæ incipit, UNIGENITUS, recipienda & obſervanda.

Die Jovis prima menſis Martii 1714.

ANNO Domini 1714. die Jovis prima menſis Martii, habita ſunt in Aula Collegii Sorbonæ, poſt Miſſam de Spiritu ſancto pro more ſolemniter celebratam, Comitia Sacræ Facultatis generalia, in quibus

Sapientiſſimus Magiſter Carolus le Rouge Syndicus, dixit hodiernis in Comitiis occurrere magni momenti proponendum ſacro Ordini negotium. Accerſitos heri ſerotinis horis a Sereniſſimo Principe Eminentiſſimo Cardinali de Rohan, Epiſcopo & Principe Argentinenſi, magno Franciæ Eleemoſynario, &c. venerabilem D. Decanum, ſex e ſenioribus ſapientiſſimis Magiſtris noſtris, & ſe Syndicum: quibus Sereniſſimus & Eminentiſſimus Cardinalis, conſignatis Regis litteris ad ſacram Facultatem directis, una cum recenti Conſtitutione S. D. N. Papa Clementis XI. ſub data Romæ, ſexto Idus Septembris, anno 1713. ſignificavit mentem Regis eſſe, ut ſacra Facultas miſſo quocumque alio negotio, vacet huic recipiendæ Conſtitutioni; eaque omnia ſtatuat, quibus illa totam, ut par eſt, in ſcholis obtineat auctoritatem.

Tum D. Syndicus poſtulavit ut legerentur litteræ Regis & Conſtitutio Apoſtolica; quibus lectis, D. Syndicus ſubjunxit:

Oportere eſſe hæreſes, juxta Apoſtolum: ſed ſingulari Dei providentia numquam non ſuſcitari viros fortes in fide, alioſque ſupreme auctoritate præpollentes, qui eas vel in ipſis incunabulis ſuffocent, aut jam adultas extinguant: atque huiuſce divinæ bonitatis & providentiæ ſplendidum exſtare argumentum in hæreſi Janſeniana: quæ ut primum viſa eſt attollere caput, ſtatim damnata ab Innocentio X. Pontifice: tum ſinuoſos in gyros ſerpentis inſtar ſeſe circumvolvens, ab Alexandro VII. novis Conſtitutionibus editoque Formulario contrita, ac demum per Clementem XI. uno altero proſligata eſt Diplomate: Hocce vero poſtremum Decretum æternum fore Sanctiſſimi Pontificis vigilantiſſimæ ſollicitudinis monumentum: quo nempe cernere eſt, quanto amore, quanta cura ſupremus ille Paſtor oves ſibi a Chriſto, cujus Vicarius eſt, commiſſas, abducat a paſcuis venenatis: quanto lucis radio offuſas puriori doctrinæ nebulas diſcutiat & diſſipet: quam provido & forti conſilio renaſcentia ex damnabili ſtipite virgulta diſrumpat, ultimas evellat fibras,

bras, & omnia elidat ſemina. In hacce autem poſtulanda Conſtitutione non ſatis prædicari poſſe conſtans & religioſiſſimum ſtudium Chriſtianiſſimi Regis, qui non minus pro integritate fidei, quam pro Regni adminiſtratione ſollicitus, non ſolum regium, ſed & vere ſacerdotalem animum exhibet. Ceterum miſſam ad ſacram Facultatem præſentem Conſtitutionem, novum eſſe auguſtiſſimi Regis erga hunc ſacrum Ordinem ſingularis fiduciæ & amoris teſtimonium.

Itaque requirere ſe, ut ſacra Facultas ſolemni decreto præfatam Bullam ſummi Pontificis Clementis XI. quæ incipit, *Unigenitus Dei Filius*, cum debita reverentia atque obſequio recipiat, eamque una cum Regis litteris in ſuas Tabulas jubeat referri; provideatque ſtrictis cautionibus, etiam ſub pœna excluſionis e gremio Sacræ Facultatis ipſo facto incurrenda, ne quis contra deciſiones in ea contentas aliquid dicat, doceat, aut proponat, illamque ulla ex parte violare aut labefactare præſumat; ac demum in ea Conſtitutione recipienda, eadem omnia præſtet, quæ præſtitit in admittenda altera Conſtitutione ejuſdem Clementis XI. quæ incipit, *Vineam Domini Sabaoth*, directa ad ſacram Facultatem litteris Regis, die 30. menſis Auguſti anno 1705. decernatque Regi Optimo gratulationes & gratiarum actiones ampliſſimas.

Quæ cum miſſa eſſent in deliberationem ab honorando domino magiſtro Franciſco Huart, ſacræ Facultatis Decano, & Comitiorum Præſide; & cum aliqui e ſenioribus Magiſtris vota emiſiſſent, audita hora ſeſquiundecima, prorogata ſunt Comitia ad diem ſabbati tertiam menſis Martii.

Die ſabbati tertia Martii habita ſunt in Aula Collegii Sorbonæ ſacræ Facultatis Comitia Generalia, ad eam diem prorogata; in quibus D. Syndicus expoſuit, accerſitos iterum a Sereniſſimo Principe Cardinali de Rohan, venerabilem D. Decanum, ſex e ſenioribus, & ſe Syndicum: ipſiſque traditas ab eodem Principe ſecundas ad ſacram Facultatem Regis litteras, quibus Rex Chriſtianiſſimus ſignificabat acceſſe ſe, nonnullos ex Magiſtris inchoatæ deliberationi moras injicere voluiſſe; ſuamque adeo voluntatem eſſe, ut abſque mora res abſolveretur.

Atque iis palam lectis in ſacra Facultate, idem D. Syndicus dixit, teneri ſe ex officii ſui ratione monere ſacram Facultatem:

1. Semper ſumma cum obſervantia, & ſine ulla exceptione, nullave adjecta clauſula, receptas fuiſſe a ſacra Facultate Conſtitutiones ſummorum Pontificum, a Rege ad ipſam miſſas.

2. Præſentem Conſtitutionem ab epiſcopis magno numero, juſſu Regio ad id ſpeciatim congregatis, ſumma veneratione & obſequio acceptatam: tum ſubinde Patentibus Regiis litteris ad ſupremum Senatum Pariſienſem datis, ab eodem fuiſſe ſolemni Arreſto relatam in acta Curiæ.

3. Sacram Facultatem corpus eſſe omnino liberum, Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectum, quod ſub unius Chriſtianiſſimi Regis auctoritate comitia ſua habeat, & functiones ſeu munia ſua exerceat.

Quibus præmiſſis, poſtulavit ut inchoata pergeret deliberatio: quæ cum abſolvi non potuiſſet, audita hora ſeſquiundecima, prorogata ſunt Comitia ad diem Lunæ quintam Martii.

Die Lunæ quinta Martii, habita ſunt comitia in aula Sorbonæ ad hanc diem prorogata: in quibus abſoluta deliberatione SS. MM. qui magno numero adfuerunt, ſacra Facultas iiſdem inhærendo quæ acta & decreta ſunt in recipienda altera Bulla ejuſdem ſanctiſſimi Pontificis, quæ incipit, *Vineam Domini Sabaoth*, ſic cenſuit:

1. Conſtitutionem ſummi Pontificis Clementis Papæ XI. quæ incipit, *Unigenitus Dei Filius*, ſumma cum reverentia atque obſequio recepit & amplexa eſt.

2. Præfatam Conſtitutionem juſſit una cum litteris Regis ſuos in Commentarios referri.

3. Omnibus & ſingulis Magiſtris, Doctoribus, Baccalaureis & Candidatis præcepit, ut pari etiam obſequio dictam Bullam ſeu Conſtitutionem colant & obſervent; probibuitque ſub pœna ipſo facto incurrenda excluſionis ab omni gradu & ſpe Magiſterii, ne quis ſcripto factove, definitis in dicta Bulla ullatenus adverſetur.

4. Nominavit D. Decanum, & ſex ſeniores cum D. Syndico, qui Sereniſſimo Principi Eminentiſſimo Cardinali de Rohan actis gratiis ob ſingularem erga ſacrum Ordinem & Magiſtros benevolentiam, ipſi renuncient quid a Sacra Facultate hodierna die ſancitum fuerit: rogentque ut pro ea qua pollet apud Regem Chriſtianiſſimum gratia, impetrare velit ſacræ Facultati copiam per ſapientiſſimos magiſtros, Decanum, ſex Seniores & Syndicum, adeundi Regiam Majeſtatem, ad gratulandum ipſi perpetuam & conſtantem voluntatem de Religione & eccleſia bene merendi; ſimulque ad referendas ampliſſimas gratias ob miſſam ad ſacrum Ordinem, quod magno ille ducit honori, Apoſtolicam Conſtitutionem.

Actum Pariſiis in Facultatis Theologicæ generalibus Comitiis apud Sorbonam, anno, menſe & diebus ſupradictis: & confirmatum die decima ejuſdem menſis & anni.

Du Boſc, Scriba.

Die decima quarta Martii, in exſecutionem concluſionis latæ die quinta ejuſdem menſis, Deputati Verſalias ſe contulere. Officiis & gratia tum Sereniſſimi Principis Cardinalis de Rohan, tum D. D. Comitis de Pontchartrain, in ſecretius Regis cubiculum honorifice admiſſi Regem ſalutarunt: eique ampliſſimas & humillimas gratias retulere, ob miſſam ad ſacrum Ordinem ſingulari benignitate recentem Clementis XI. Conſtitutionem. Deputatos ſumma cum humanitate excepit Rex optimus; & audita deputatorum antiquioris brevi oratione, pro nativa ſua gratia & majeſtate repoſuit: Sibi maxime grata & accepta fuiſſe, quæ ad recipiendam & obſervandam Conſtitutionem Facultas decreverat; duxiſſe ſe ſui eſſe officii hanc a ſummo Pontifice poſtulare Conſtitutionem adverſus librum, quem nos ipſi exitioſum eſſe modo aſſeverabamus; eamque directam voluiſſe ad Theologum Pariſienſium Ordinem, quem plurimi ſemper fecerat, & benevola ac propenſa voluntate proſequebatur; in Facultate Pariſienſi certam fiduciam ſemper habuiſſe, firma ſpe ductum fore, ut numquam illa a priſtino ſuo erga Religionem amore & ſtudio deficeret; non dubitare ſe, quin decretum noſtrum quantocius typis mandari, ac juris publici fieri curaremus; cum æquum ſit & rationi maxime con-

conſentaneum, ea quæ ſunt optima, latiſſime diffundi: Ceterum monere ſe ac jubere, ut caute Facultas provideat, ne quid in ſcholis contingat, quod debitam Conſtitutioni Apoſtolicæ reverentiam vel minimum lædere, aut damnatis in ea propoſitionibus favere poſſit; adeoque ſedulo invigilet iis omnibus arcendis propulſandiſque opinionum placitis, quæ Janſenianam redoleant hæreſim, religioni æque ac Regni ſui tranquillitati adverſam. Demum ſuam regiam opem & auctoritatem nobis polliceri, quam promptam ſemper ac paratam, ubi adimplendi officii noſtri ratio poſtulabit, experturi ſumus. XIV.

DECLARATIO SACRÆ FACULTATIS THEOLOGICÆ DUACENSIS

RCA CONSTITUTIONEM APOSTOLICAM quæ incipit, *Unigenitus Dei Filius.*

In Congregatione habita die 3. *Auguſti, hora* 8. *matutina* 1714.

EXimius dominus decanus ſacræ Facultati expoſuit, ſummum Pontificem, qui hodie Eccleſiæ feliciter præeſt, menſe Septembri anni proximè elapſi edidiſſe Conſtitutionem dogmaticam, quæ incipit, *Unigenitus Dei Filius*, qua proſcribuntur una & centum propoſitiones excerptæ ex peſtilenti opere pariter proſcripto, cui titulus Gallicus, *le Nouveau Teſtament en François, avec des Reflexions morales ſur chaque verſet &c. a Paris* 1699. Aliter vero: *Abrege de la morale de l'Evangile, des Actes des Apoſtres, des Epiſtres de ſaint Paul, des Epiſtres Canoniques, & de l'Apocalypſe; ou Penſees Chreſtiennes ſur le texte de ces Livres ſacrez, &c. a Paris* 1693. & 1694. Se quidem non dubitare, quin eximii collegæ illam Conſtitutionem privatim ex corde ſuſceperint; ſibi tamen videri neceſſarium, ac tempori congruentiſſimum, ut ſacra Facultas illam ſolemniter acceptet, eamque actis ſuis inſeri curet; tum ad ædificationem ſtudioſæ juventutis, aliorumque fidelium; tum ad contradicentes redarguendos; tum ad relinquendum poſteritati illuſtre exemplum profeſſionis Fidei, ac ſinceræ erga Sedem Apoſtolicam obedientiæ: ſe ad hunc finem poſtulare, ut primum alta voce legatur præfata Conſtitutio coram eximiis dominis.

Laudarunt omnes zelum & vigilantiam eximii domini decani, ejuſque poſtulationi libentes annuerunt. Abſoluta lectione Conſtitutionis, convocata eſt ſacra Facultas in diem 3. menſis ſequentis: ut poſito aliquo intervallo, prœparent ſeſe ſinguli ad teſtandam obedientiam ſuam eo modo, qui efficacior, ac Theologis Chriſtianis dignior videretur.

In Congregatione habita die ultima Julii, hora 10. *matutina*, 1714.

Poſtquam Eximii domini, occaſione novæ Conſtitutionis, multa protulerunt de primatu juriſdictionis, ſeu ſuperioritatis, quem ſanctus Petrus, ejuſque ſucceſſores jure divino obtinent in omnes totius orbis Chriſtiani epiſcopos & fideles; de ſchiſmate vitando, & ſervanda Reipublicæ Chriſtianæ unitate ac tranquillitate; de ingentibus malis, quæ non ſolùm in Hierarchiam eccleſiaſticam, ſed etiam in rempublicam civilem ejuſque Principes redundant ex ſchiſmate; de neceſſaria unione membrorum eccleſiæ cum ejus capite viſibili per fidem & obedientiam, ad tuendam Corporis myſtici unitatem; de valore & robore conſtitutionum dogmaticarum independenti a gloſſis & interpretationibus acceptantium; de cavillationibus, quibus aliqui utuntur, ut novam Conſtitutionem Pontificiam reſpuant, aut eludant; ſignificarunt, ac profeſſi ſunt omnes unanimiter & aperte;

Se Conſtitutionem Apoſtolicam, quæ incipit, *Unigenitus Dei Filius*, recipere pure, ſimpliciter, ſine ulla diſtinctione, expoſitione, ſeu interpretatione, & cum plena ac ſincera mentis adhæſione ad ea omnia, quæ in illa definiuntur.

Se proinde unam & centum propoſitiones, ſicut & opus ex quo excerptæ ſunt, ſub iiſdem cenſuris damnare, ſub quibus in præfata Conſtitutione damnantur.

Se & reliquos fideles obligari in conſcientia, & ſub graviſſimo ſchiſmatis aut hæreſis peccato, ad hanc fidei conſenſionem.

Sibi perſuaſum eſſe, novam Conſtitutionem comparatam ad rerum Theologicarum peritos, ad humiles ac obedientes eccleſiæ filios, non minus eſſe claram, quam quæ alias editæ ſunt adverſus Wicleffum, Joannem Huſſ, Lutherum, Bayum, Janſenium, Molinos, & Caſuiſtas laxiores ac rigidiores, &c. quam multi Canones a Conciliis generalibus conditi. Ceterum illam non minus acceptandam, etſi reſpectu aliquorum privatorum, aliqualiter obſcura foret; quemadmodum Biblia Vulgatæ verſionis ab omnibus recipiuntur, etſi non paucain iis ſint obſcura: illos vero, qui Conſtitutionem non niſi explicatam recipere volunt, non ipſam Conſtitutionem, ſed ſuas explicationes præconceptis opinionibus conformes recipere; illos non obedire voci Paſtoris, ſed propriis placitis ſuperbe & pertinaciter inhærere; Lutheranos & Calviniſtas etiam paratos recipere quaſvis Conſtitutiones Pontificias, ipſumque Concilium Tridentinum, ſub explicationibus ſibi placentibus.

Suo, ac evidenti conſtare judicio, quod Tridentinum non reliquerit ſcholis Catholicis libertatem tuendi certas opiniones, aut certa ſyſtemata, ratione cujus conſtitutiones dogmaticæ, quæ iis ſcholarum placitis viderentur contrariæ, reſpui poſſent: hanc cavillationem viam aperire innovandis multis propoſitionibus damnatis, quæ alias in ſcholis defenſæ ſunt.

Se generatim rejicere omnes fraudes & cavillationes, quibus aliqui Novatores vim præfatæ Conſtitutionis infringere conantur; ac ſimul vehementiſſime hortari diſcipulos, ut hodie præſertim caveant a lupis rapacibus ovina pelle indutis; ab hominibus ſuperbis habentibus ſpeciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantibus: ut idemtidem legant tractationem perutilem Franciſci Simonis *De fraudibus hæreticorum*, aut librum Gallicum ex priori excerptum, cui titulus, *Les artifices des Heretiques*: unde intelligent antiquos hæreticos iiſdem artibus uſos, quibus moderni Novatores utuntur.

Maxime mirum eſſe, quod aliqui ſe catholicos vocitantes, præfatas propoſitiones aut nolint anathematizare, aut ægre anathematizent; cum omnes fere, pauciſſimis exceptis, in antiquis & recentioribus profanarum novitatum auctoribus, a Conciliis generalibus, & ſummis Pontificibus prædamnatæ ſint.

Se cum Chriſti gratia paratos mori pro æquitate, veritate, ac robore præfatæ Conſtitutionis, quam ad perpetuam & vegetam rei memoriam actis ſacræ Facultatis inſeri voluerunt ac juſſerunt.

Se numquam paſſuros, ut nullus ad ſacræ Facultatis gradus promoveatur, qui vel leviter ſuſpectus fuerit de inobedientia erga ſæpe dictam Conſtitutionem; aut qui circa illam interrogatus, tergiverſatus fuerit, vel non reſponderit conformiter huic ejuſdem Facultatis profeſſioni.

Actum eſſe de epiſcopatu, & univerſa Eccleſiæ Hierarchia, ſi conceſſa a Deo Sedis Apoſtolicæ jura non aſſerantur firmiter, ut probant luculentiſſima, ſed triſtiſſima multorum regnorum ac provinciarum Orientis & Occidentis exempla; ubi clerus, contempto illius Sedis primatu & privilegiis in eo contentis, ſine honore, ſine juriſdictione, immo &

ſine

ſine bonis ad ſuſtentationem decentem neceſſariis aut convenientibus, in pudendam & miſerabilem poteſtatis laicæ ſervitutem redactus eſt. Illos hodie reipſa, efficaciſſime & per cuniculos adverſari Sedis Apoſtolicæ principatui, qui quidem vacuum & inane primatus Pontificii vocabulum retinent & prædicant, ſed ſolemnibus fidei decretis ex Petri cathedra manantibus pertinaciter obſiſtunt.

Peracta hac fidei & obedientiæ teſtificatione, petiit eximius D. Decanus, an non placeret ſacræ Facultati, ut ad inſtructionem ſtudioſæ juventutis, aliorumque fidelium colligerentur, & his annecterentur aliquot præclara antiquitatis teſtimonia, ex quibus manifeſtum fieret, quantum Sedis Apoſtolicæ decretis dogmaticis deferendum ſit. Conſilium probarunt eximii DD. congregati: ideoque ſacra Facultas in diem 17. ejuſdem menſis hora 2. pom. convocata eſt.

In Congregatione habita die 17. ejuſdem menſis hora 2. poſt meridiem.

Placuit ſacræ Facultati, ut ex ſcripturis, ſummis Pontificibus, Conciliis, Patribus, aliiſque auctoribus eccleſiaſticis ſequentia teſtimonia proferantur, illaque in quatuor claſſes diſtributa præcedentibus actis adjungantur: quibus demonſtretur, neceſſe eſſe ut fideles cum Petro, ejuſque ſucceſſoribus eccleſiam paſcentibus, ſeu ex cathedra docentibus, perpetuo conſentiant, niſi ab ovili Chriſti ut oves putridæ ſejungi velint.

Poſt teſtimonia e ſacris litteris & aliunde deſcripta prolixe, ſequuntur

SUBSCRIPTIONES.

Infraſcripti ſacram Facultatem Theologicam Duacenſem repræſentantes, huic declarationi complectenti trium Congregationum ejuſdem Facultatis Acta, quam in omnibus noſtram eſſe cognoſcimus, & libenter profitemur, ſubſcripſimus hac die 17. Auguſti 1714.

NICOLAUS JOSEPHUS DE LA VERDURE, *prædictæ Facultatis Theologicæ Doctor, & Profeſſor Primarius, Inſignis Eccleſiæ Collegiatæ ſancti Amati Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectæ Decanus & Canonicus, & ejuſdem Univerſitatis pro tempore Decanus.*

NICOLAUS B. DERREZ, *ſacræ Theologiæ Doctor, Linguæ ſanctæ Profeſſor Regius, Seminarii Moulartiani per viginti quinque annos alias Præſes.*

A. DELCOURT, *Facultatis Theologicæ Duacenſis Doctor, & Profeſſor Regius ac Ordinarius, Seminarii Regii Præſes, inſignis eccleſiæ Collegiatæ ſancti Petri Præpoſitus, & Univerſitatis Duacenæ Cancellarius.*

J. M. AMAND, *Facultatis Theologicæ Duacenſis Doctor, & Profeſſor Regius ac Ordinarius, inſignis eccleſiæ Collegiatæ ſancti Petri Decanus & Canonicus, Seminarii Beatæ Mariæ Virginis Præſes.*

J. DEMARCQ, *Facultatis Theologicæ Duacenſis Doctor, ac Regius Ordinariuſque Profeſſor, inſignis eccleſiæ Collegiatæ ſancti Amati Præpoſitus, ac Univerſitatis Duacenæ Cancellarius, necnon Seminarii Torreani Præſes.*

J. DUBOIS, *ejuſdem Facultatis Theologicæ Doctor admiſſus, ac Regius Ordinariuſque Profeſſor, inſignis eccleſiæ Collegiatæ ſancti Amati Canonicus, necnon Seminarii Tornacenſis Præſes.*

Infraſcripti ſacræ Theologiæ Licentiati huic Declarationi Facultatis Theologicæ Duacenſis, matris noſtræ, libentes ſubſcribimus.

F. MICHAEL CARMOIS, *Facultatis Theologicæ Duacenſis Licentiatus, olim in Collegio ſancti Thomæ Aquinatis Duaceno Theologiæ Regens Primarius, in ſua FF. Prædicatorum Ordine antiquus Magiſter, & pluries majoris Conventus Duacenſis ſanctæ Crucis Prior.*

A. LAUBEGEOIS, *ſacræ Theologiæ Licentiatus, & Seminarii Hattuani Præſes.*

PETRUS JOSEPHUS LANCRY, *presbyter, ſacræ Theologiæ Licentiatus.*

J. MOTQUIN, *presbyter, Canonicus inſignis eccleſiæ Collegiatæ ſancti Petri, ſacræ Theologiæ Licentiatus & Seminarii Fidei Præſes.*

A. LE ROY, *ſacræ Theologiæ Licentiatus, & eccleſiæ beatæ Mariæ Urbis Duacenſis parochus.*

Infraſcriptus presbyter, ſacræ Theologiæ Licentiatus, Seminarii Hayniani Præſes, libens ſubſcribo huic Declarationi ſacræ Facultatis Theologicæ Duacenſis, circa acceptationem puram, ſimplicem, & ſine explicatione Conſtitutionis Pontificiæ, quæ incipit Unigenitus Dei Filius, P. PIERART.

Infraſcriptus ſacræ Theologiæ Licentiatus, eccleſiæ ſancti Nicolai Duaci parochus Urbis, ejuſdem Chriſtianitatis Decanus, necnon Officialitatis Atrebatenſis Vices gerens, idem ſentio M. LE FEBURE.

Idem ſentio F. EDUARDUS CHORLEY, *R. Anglo-Benedictinus S. Theol. Licentiatus.*

Infraſcripti ſacræ Theologiæ Profeſſores in Univerſitate Duacena libenter ſubſcribimus huic declarationi ſacræ Facultatis Duacenſis circa acceptationem puram, ſimplicem & ſine explicatione Conſtitutionis Pontificiæ, quæ incipit, *Unigenitus Dei Filius*, prout continetur præſertim in ſecunda Congregatione præfatæ Facultatis.

EDOARDUS DICCONSON, *Collegii Anglorum Duaceni Vice-præſes, & ibidem ſacræ Theolog. Profeſſor.*

RICHARDUS KENDALL, *in eodem Collegio ſacræ Theologiæ Profeſſor, & Studiorum Præfectus.*

F. DAMASUS A S. ANTONIO, *Prior Carmelitarum, & ſacræ Theologiæ Lector emeritus.*

F. AUBERTUS A S. DIONYSIO, *definitor Ordinis Carmelitarum, & antiquus ſacræ Theologiæ Lector.*

F. GASPAR A S. LEONE, *Ordinis Carmelitarum, ſacræ Theologiæ Lector emeritus.*

F. AUGUSTINUS CRESPIN, *R. Auguſtinianus Eremitarum ſancti Auguſt. ſacræ Theologiæ Profeſſor.*

F. JOANNES REMIGIUS MOURA, *Guardianus Recoll. VVallonum, antiquus ſacræ Theolog. Lector.*

F. NICOLAUS FRANCISCUS HENNAY, *Recoll. VVallo, ſacræ Theologiæ Lector.*

F. BRUNO CANTRILL, *ſacræ Theologiæ Lector apud Recollectos Anglo-Duacenos.*

F. BERNARDINUS CLIFTON, *apud eoſdem ſacræ Theologiæ Lector.*

JOANNES SPEYER, *e Societate Jeſu, in Collegio Aquicinctino ſacræ Theologiæ Profeſſor Academicus.*

GEORGIUS DESCHAMPS, *e Societate Jeſu, in Collegio Aquicinctino ſacræ Theologiæ profeſſor Academicus, & Matheſeos profeſſor Regius.*

F. CORNELIUS a S. JOSEPH. *Carmelita Diſcalceatus, ſacræ Theologiæ profeſſor.*

Infraſcriptus libens etiam ſubſcribo Declarationi ſacræ Facultatis Theologicæ Duacenſis circa acceptationem puram, ſimplicem, & ſine explicatione, Conſtitutionis Pontificiæ, quæ incipit, Unigenitus Dei Filius. *Actum Duaci 7. Septembris* 1714.

CAROLUS LOCQUENEUX, *Artium Doctor, & Collegii Regii Duacenſis Regens Principalis.*

Infraſcriptus ſancti Amandi Religioſus, & in Seminario Amandino Duaceno Theologiæ profeſſor & præſes, pure, ſimpliciter, & ſine explicatione accepto Conſtitutionem Pontificiam, quæ incipit, Unigenitus Dei Filius, *de qua Declaratio ſacræ Facultatis Theologicæ Duacenſis. Actum Duaci, 10. Septembris,* 1714.

D. MAURONTUS DUELIN.

Infraſcriptus libens ſubſcribo Declarationi ſacræ Facultatis Theologicæ Duacenæ, & pure, & ſimpliciter cum ipſa, & ſine explicatione accepto Conſtitutionem Pontificiam, quæ incipit, Unigenitus Dei Filius. *Actum Duaci, in Conventu noſtro FF. Min. Capucin. die 10. Sept.* 1714.

F. FREDERICUS, Inſul. *Theol. Lector, Guardianus dicti noſtri Conventus Duaceni.* &c.

CONCILIUM ROMANUM

In Sacroſancta Baſilica Lateranenſi

CELEBRATUM

Anno Univerſalis Jubilæi MDCCXXV.

A Sanctiſſimo Patre, & Domino Noſtro

BENEDICTO PAPA XIII.

Pontificatus ſui Anno I.

ROMÆ, Typis Bernabò, Anno MDCCXXV.
Sumptibus Franciſci Gjannini Bibliopolæ
SUÆ SANCTITATIS.

Cum Privilegio Summi Pontificis.

CONCILIUM ROMANUM

A Benedicto XIII. congregatum.

INDICTIO ROMANI CONCILII.

BENEDICTUS PAPA XIII.

REDEMPTOR Noſter, qui plantavit vineam ſuam electam, eamque locavit agricolis, ut redderent fructum temporibus ſuis, vigilantiam potiſſimum cuſtodibus commendavit, ut, ſi quæ mala germina ſuccreviſſent, provida ſolicitudine evellerent, ac diſſiparent, & per aſſiduum boni ſeminis cultum, optimas in horrea, copioſaſque fruges inferrent.

Myſticis his monitis, ac præceptis inſtituta Chriſti Eccleſia, nihil ad doctrinæ, diſciplinæque ſalutaris fructum conducibilius reputavit, quam ut prudentes ſervi, quos poſuit Dominus cuſtodes in vineis, ſtatis temporibus convenirent in unum, eorumque collatis in commune conſiliis, mores emendarentur, controverſiæ componerentur, vineæque florentes latius darent odorem ſuum. Itaque per ſacros Canones ſæpe decretum, ut quolibet ſaltem triennio uniuſcujuſque Provinciæ Epiſcopi, legitime congregati, Provincialem Synodum celebrarent; eumque morem, ſicubi obſoleviſſet, Sacroſancta Tridentina Synodus renovandum, reſtituendumque curavit. Ac Nos quidem, cum in Beneventana noſtra Eccleſia reſideremus, graviſſimis licet calamitatibus conflictati, ac terræ motibus horribiliter jam tertio concuſſi, ac prope ruinis oppreſſi, Metropoli ipſa collapſa, & ſolo pene æquata, B. PHILIPPI NERII præſenti ope ſervati, canonicæ hujus obſervationis officium ſemel, & iterum obire non prætermiſimus. Ad hanc vero Apoſtolicæ Sedis formidandam altitudinem evecti, univerſæque vineæ Domini Sabaoth, licet immerentes, præpoſiti, nihil antiquius habuimus, quam ut ſaluberrimam hanc Epiſcopalis muneris partem, & ipſi præſtaremus alacrius, & ceteris explendam vehementius commendaremus, primæ hujus Sedis exemplo; ut cujus Epiſcopale viget Magiſterium, D Epiſcopalis etiam ſervitutis forma, cunctis Eccleſiæ Paſtoribus ad imitandum propoſita, operarios ad laborem magis accenderet, atque ad uberiorem agri Dominici fructum redundaret. Acceſſit præterea ad ſtudiorum noſtrorum incitamentum magni Jubilæi opportunitas; cum nimirum perditas oves ſtudioſius requirere, atque ad earum ſalutem intentius advigilare, Annus ipſe Redemptionis, acceptabilis Domino, & materna Romanæ Eccleſiæ charitas, & oblata Æterni Patris benignitas admonet.

Volumus igitur, ac mandamus, ut Epiſcopi omnes, in ſpeciali noſtra Provincia conſtituti, videlicet inter Capuanam Provinciam, & Piſanam; necnon Archiepiſcopi, Suffraganeis ca- A rentes, & tam Epiſcopi, huic Sanctæ Sedi immediate ſubjecti, quam Abbates nullius Diœceſis, juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, qui alias ſibi Metropolitanum, cujus Provinciali Concilio interſint, ad formam Tridentini non elegerunt, ad diem Dominicam in Albis proximi anni 1725. in hanc Almam Urbem conveniant, ut in Concilio Nobiſcum congregati, Eccleſiarum ſuarum neceſſitates proponere, & quæ diſcutienda proponentur, communi conſilio expendere, & conſenſu firmare valeant. Simul etiam Capitulis, & Cleris ſuis edicant, ut, ſi quæ habeant negotia, quæ ad Synodalem conventum, quem in antedictam diem indicimus, deferenda cenſuerint, per Procuratores ſuos, Synodi judicio dirimenda, aut componenda, proponant. Preces autem interea & privatas effundant, & publicas, ex præſcripto ſacrorum Canonum, indicant, ut Pater Cœleſtis, dives in miſericordia, viſitare vineam iſtam in benedictionibus ſuis, & conſilia, actuſque noſtros aſpirando prævenire, & adjuvando proſequi dignetur. Datum Romæ apud S. Petrum in pervigilio Nativitatis Domini die XXIV. Decembris MDCCIV.

a *F. A. Archiepiſc. Epiſc. Abellinen. Sac. Conc. Secretarius.*

a) Nunc Tit. S. Sixti S. R. E. Presbyter Cardinalis Finy Minervinen. creatus a Benedicto PP. XIII. die 9. Decembris 1726. & publicatus die 26. Januarii 1728.

PROROGATIO *Celebrationis Concilii.*

Ad Dominicam Secundam poſt Paſcha, die 15. Aprilis 1725.

BENEDICTUS PAPA XIII.

SUPREMI cum noſtri ſit Apoſtolatus Officii, glorioſum Eccleſiæ Catholicæ ſtatum honore debito promovere, & ſacroſanctas ipſius actiones, quantum cum Domino poſſumus, ad Dei gloriam, Fideliumque profectum, celebrare; quæcumque his detrimenta afferre; quæque ordinem, & harmoniam turbare poſſe proſpicimus, noſtra Nos decet conſideratione dimovere. Nuper ſiquidem; ſub noſtris datis literis apud Sanctum Petrum, pervigilio Nativitatis Domini, 24. Decembris 1724. pro divino cultu peraugendo, aliiſque, a ſacris Canonibus, ac generali Tridentino Concilio, ad Provincialium præſertim Synodorum excitandam celebrationem, ſalubriter ſancitis, exequutioni demandandis, Concilium Romanum, a Nobis, Deo opitulante, cum certis, per Nos ſpecialiter tunc vocatis, Venerabilibus Fratribus Noſtris Archiepiſcopis, & Epiſcopis, aliquibuſque Abbatibus, juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus, Dominica proxima in Albis ha-

bendum, indiximus. Verum, quia rebus quibusdam digerendis, quæ diebus hiſce ſupervenere, indicta Concilii dies non ſatis fore commoda exiſtimatur; minuſque etiam vocatis Patribus opportuna, quorum aliquos, ex Tranſalpinis præcipue, & Tranſmarinis, longo jam itineri accinctos, paucis datis aliis induciis, expectemus, oportet; matura idcirco deliberatione noſtra, Concilii prædicti celebrationem ad diem octavam indictæ Dominicæ in Albis, quæ eſt ſecunda poſt Paſcha, diem ſcilicet decimamquintam Aprilis hujuſmet Anni, differimus, ac prorogamus; ipſumque Concilium in Patriarchalem Noſtram Lateranenſem cogendum, ibique ſolemniter celebrandum, edicimus, atque ſtatuimus. Quocirca præfatos omnes, alioſque quoſcumque, qui de jure, vel conſuetudine intereſſe debent, iterum requirimus, & monemus, ac diſtricte præcipientes, mandamus, quatenus die ſupradicta in Concilium, tunc in præfata Noſtra Eccleſia celebrandum, convenire, ac perſonaliter eidem, ſacriſque omnibus functionibus, ad Synodi uſque concluſionem, Patrumque dimiſſionem, intereſſe teneantur. Interim Deum iterum, atque iterum humiliter exorandum optamus, ut ſuæ Spiritum Sapientiæ mentibus noſtris infundere dignetur, quatenus, eo inſpirante, opportunis modis, quæ recta ſunt exequi, & malis omnibus obviare poſſimus. Datum Romæ apud S. Petrum die 24. Martii 1725. Pontificatus Noſtri Anno Primo.

F. A. Archiepiſc. Epiſc. Abellinen. Sac. Conc. Secretarius.

LITERÆ

PUBLICATIONIS CONCILII ROMANI.

BENEDICTUS PAPA XIII.

Venerabilibus Fratribus, Dilectiſque Filiis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Abbatibus, ceteriſque, qui Concilio noſtro Romano, nuper a Nobis coacto, & Dei gratia ſolemniter abſoluto, interfuerunt, vel intereſſe debuerant, Salutem, & Apoſtolicam benedictionem.

QUatuor cum ſupra centum Romani noſtri Concilii Decreta, ſub duobus & triginta Titulis, Decretalium more, diſpoſita, octo inter ſolemnes Seſſiones, Menſibus, proxime præteritis Aprili, & Majo, Sacroſancta in Baſilica noſtra Lateranenſi a Nobis, cum Veſtrum omnium conventu, celebratas, unanimi conſenſu lecta, lata, & promulgata fuerint, atque in unum inde collecta Volumen, illarum etiam Appendicem referens Sanctionum, & Conſtitutionum, quas ejuſdem Concilii occaſione ſtatuendas judicavimus, cum originalibus jam collata, typis Alma in hac Urbe noſtra ſolicite imprimenda curaverimus; illamet tandem, poſt quatuor plane menſes, in ipſis diligenter, emendateque cudendis inſumptos, decurrente hoc menſe in lucem publicam prodiiſſe ſignificamus. Ne vero aliquam ſuper iis, quibus, ut evitentur, vel executioni mandentur, certa ibi tempora præſtituuntur, quandonam ſcilicet eos, ad quos pertinent, obligare cœperint, dubitationem ſuboriri contingat, omnes, & ſinguli, præſentium vigore, volumus, a die inferius ſignanda, Decretis ipſis Concilii, univerſiſque aliis Sanctionibus, & Conſtitutionibus, ibidem relatis, obligari cœpiſſe ſciant, prout eos obligatos eſſe, denunciamus. Ut hoc autem ad omnium notitiam perveniat, noſtras has Literas de more in Almæ ejuſdem noſtræ Urbis locis ſolitis legi, publicari, & affigi jubemus, ac inde cujuſpiam excuſationem, quod ea ignoraverit, ullatenus non admitti, auctoritate Apoſtolica, ſtatuimus, ac declaramus; quibuſcumque in contrarium non obſtantibus. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die vigeſima quinta Octobris 1725. Pontificatus Noſtri Anno Secundo.

F. A. Archiepiſcopus Epiſcopus Abellinen. Sac. Conc. Secretarius.

DECRETA CONCILII ROMANI

Celebrati Anno Jubilæi MDCCXXV.

Diebus 15. 22. 29. *Aprilis*: *&* 6. 13. 22. 27. *&* 29. *Maji*.

TITULUS I.

De Summa Trinitate, & Fide Catholica.

CAP. I.

Fidei profeſſio in Conciliis emittenda. Quando, & a quibus extra Synodales conventus?

IN nomine ſanctiſſimæ, ac individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. *Amen*.

Sanctam Catholicam, & Apoſtolicam fidem, humanæ ſalutis initium, Chriſtiani ædificii baſim, divinique Numinis cultus firmamentum, ſacroſancta quam coluit, & colit, docetque, ac docuit Romana Eccleſia, quaque juſtus homo vivit, & ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, integram cum primis, & inviolatam ab omnibus tenendam, atque cuſtodiendam decernentes, myſticum ejuſdem noſtræ fidei fundamentum, ſupra quod nemo aliud ponere poteſt, Jeſum Chriſtum, Dominum Noſtrum, obſecramus, ne unquam noſtris ipſe malis offenſus, velut olim in navi dormitare videatur, ſed ſponſæ ſuæ Eccleſiæ vocibus ſemper excitatus, ſemperque erectus, in brachio virtutis ſuæ ejus diſperdat inimicos, ventiſque ſuperbiæ, marique inconſtantiæ imperet, ceſſentque tempeſtates: hæreſes tollat, falſa dogmata diſſipet, & Apoſtolicam navem tuta ſemper ſtatione conſervet. Interim, ut iis, qui ſunt corde in fide ipſa firmi ſunt, & ſtabiles ad juſtitiam, ore inſuper confeſſio fiat ad ſalutem; Tridentini Nos Concilii decreto [a] inhærentes, ipſam fidei profeſſionem eiſdem verbis, quibus, juxta formam a fel. rec. Pio Papa IV. præſcriptam [b]: Nos ipſimet, & univerſa Synodus hujus initio Concilii publice præſtitimus, & ſolemniter profeſſi ſumus, ab infraſcriptis, ſuo loco, & item-

a) Seſſ. 24 de ref. cap. 12.

b) Conſt. 88 Ann. 1564.

tempore, in eorum reſpective Diœceſibus, emit- A
tendam decernimus, ſub pœnis contra contuma-
ces in Bulla ipſa latis, aliiſque Epiſcoporum
arbitrio ſtatuendis. Fidei itaque profeſſionem
emittent.

I. Epiſcopi, aliique de Clero, recens Eccle-
ſiaſticis de beneficiis proviſi, aut ſacris Ordi-
nibus initiati, in Diœceſana Synodo, primo
celebranda.

II. Dignitates, & Canonicatus obtinentes,
poſt adeptam poſſeſſionem, tum in manibus E-
piſcopi, vel ejus Vicarii Generalis, tum in Ca-
pitulo infra bimeſtre.

III. Beneficia cum animarum cura habentes,
poſt ipſorum poſſeſſionem, infra idem tempus,
in manibus tantummodo Epiſcopi, vel Vicarii B
Generalis; prout & in alterutrius manibus.

IV. Quicumque alia Beneficia ſimplicia ob-
tinentes.

V. Item novus Vicarius Generalis: Vicarii
Foranei: Procuratores, & Promotores Fiſci
Epiſcopalis, Cancellarii, ceterique Miniſtri
ejuſdem Curiæ,

VI. Novi Concionatores, etiam Regulares.

VII. Novi Confeſſarii, etiam Monialium.

VIII. Docentes publice, vel privatim Theo-
logiam, Philoſophiam, Jus Canonicum, aut
Civile, vel inferiores quaslibet diſciplinas,
etiam Grammaticam.

IX. Ac tandem Medicinam, & Chirurgiam
exercentes. C

CAP. II.

Conſtitutionis UNIGENITUS *Clementis PP. XI. obſervantia Epiſcopis commendatur.*

CUm ad fidei Catholicæ profeſſionem inte-
gre, inviolateque retinendam, & cuſto-
diendam, neceſſarium ſummopere ſit, ut ſuc-
creſcentes per hæc recentia tempora circa eam-
dem fidem errores, a Sede Apoſtolica damna-
tos, fideles omnes vigilanti ſtudio præcaveant,
& abominentur; idcirco ab omnibus Epiſco-
pis, & animarum Paſtoribus tota, ut hacte- D
nus, ſolicitudine curandum eſt, ut Conſtitu-
a) An. 1713. tio a ſan. mem. Clemente XI. edita [a], quæ
incipit, *Unigenitus*, quamque, noſtræ uti ejuſ-
dem fidei Regulam, agnoſcimus, ab omni-
bus cujuſcumque conditionis, & gradus, omni-
moda ac debita obedientia, & executione ob-
ſervetur. Si quem itaque cognoverint (ſive
Diœceſanus, aut Provincialis ſit, ſive exterus)
in ſuis Diœceſibus permanentem, de Conſtitu-
tione prædicta non bene ſentire, aut male lo-
qui, in eum pro ſua Paſtorali poteſtate, &
juriſdictione procedere, & animadvertere non
negligant; & ubi remedii efficacioris opus eſſe
ſenſerint, ad Sedem Apoſtolicam pervicaces
tales, & Eccleſiæ rebelles deferant. Invigi- E
lent etiam, libros contra ipſam Conſtitutio-
nem editos, aut falſas doctrinas, in illa dam-
natas, propugnantes, diligenter perquirere;
eoſque ſibi tradi mandent, Nobis inde, &
Apoſtolicæ Sedi denunciandos.

CAP. III.

Onus Epiſcoporum per ſe ipſos concionandi oſtenditur.

EPiſcoporum munus præcipuum cum ſit verbi
Dei prædicatio, quod ſuo præcepto indu-
xit, exemploque firmavit æternus animarum Pa-
ſtor, Chriſtus Jeſus, quotidie qui in Evangelio
b dicitur fuiſſe docens in Templo; non immé- b) Lucæ c. 4.
rito ad illud pro viribus exequendum noſtros
hic excitamus Epiſcopos, quatenus, ne ſæcula-
ribus ita intenti ſint ipſi, ut ſupervacaneo circa ea
labore ſe conſumant, & gregem interim quæ ſunt
ad Deum per ſe docere minime curent; cum alias
verbum Dei derelinquere, & menſis miniſtrare,
Apoſtoli æquum non eſſe profeſſi ſint [c]. Multa c) Act. 6.
ſane Dominus *aliter*, *& aliter*, Magiſter, ut v. 2.
docet Angelicus [d], diſcipulis tradidit adim- d) 3. q. 67. ar.
plenda: officium namque docendi commiſit a. ad 2.
Apoſtolis, ut ipſi per ſe exercerent tanquam prin-
cipaliſſimum; officium vero baptizandi eis com-
miſit, per alios exercendum. Nullam itaque
Epiſcopi ad ſe rei familiaris curam revocent, ſed
lectioni, & orationi, & verbi Dei prædicationi
tantummodo vacent [e]: neque Viduarum, Pupil- e) Can. Epi-
lorum, ac Peregrinorum gubernationem per ſe ſcopus nul-
ipſos, ſed per Archipresbyteros, vel per Archi- lam. dist. 88
diaconos agant [f]: ſolicitam imo operam na- f) Can. Epi-
vent, ut ſine intermiſſione ſint ipſimet in com- ſcopus guber-
miſſis ſibi gregibus paſcendis aſſidui, & vox Pa- nationem,
ſtoris in Eccleſia, diebus ſaltem Dominicis, & eadem dist.
ſolemnibus Feſtis, ſacras in exponendo Scriptu-
ras, divinamque legem annunciando, audiatur;
id quod tandem, ſi legitime impediti non fue-
rint, juxta Chriſti, Apoſtolorum, & ſacrorum
Canonum normam, per ſemetipſos obire tenen-
tur; excluſo ſemper ſcientiæ defectu, qui in
Epiſcopis reprobandus eſt omnino, nec de cete-
ro tolerandus [g]. g) Cap. In-
ter cetera. De
Off. Ordin.

CAP. IV.

Parochorum munera commemorantur: Pueros Doctrinam Chriſtianam edocendi methodus exhibetur.

INvigilent etiam Epiſcopi, ut Parochi pro-
pria, quæ ſua ſunt, munera exerceant: ple-
bem per ſe videlicet in Catholica fide inceſſanter
inſtruere, & Sacramentis reficere: infirmos viſita-
re, & moribundis aſſiſtere: quotidianas pro Po-
pulo ad Deum preces, & orationes effundere; &
laudabili vitæ, ac converſationis exemplo, vir-
tutibus, & morum diſciplina, omnibus prælu-
cere, viamque ſalutis præmonſtrare. Ad plebes
quocirca ſuas Parochi, ceterique animarum Re-
ctores, ſingulis ſaltem Dominicis, Feſtiſque
diebus, qui de præcepto obſervari ſolent, de
mane, poſt lectum in Parochiali Miſſa Evange-
lium, ſermonem brevem habeant, & facilem,
auditorumque capacitati aptum; vitia, quæ de-
clinare, & virtutes, quas ſectari oporteat, de-
nunciantes; Romano adhibito Catechiſmo, pro
Parochis potiſſimum impreſſo. Hora vero pome-
ridiana pueros, puellaſque a ſeptennio, & ſu-
pra, ad annum uſque decimumquartum, pro-
priam convocandos in Parœciam curent; eoſque
ſuo ordine, & loco per Eccleſiam diſpoſitos,
(maribus ſemper a feminis ſeparatis) fidei rudi-
mentis, doctrinaque Chriſtiana ex libello, quem
clar. mem. Cardinalis Bellarminus edidit, &

fel. rec. Clemens Papa VIII. retinendum mandavit, ſenſim, & quo poterunt, plane imbuant; unam ſemper, eamdemque docendi regulam ſequentes, quæ ſervanda hic dabitur in Appendice. Puerorum vero parentes adhortari non omittant, quos etiam adhortamur Nos, & admonemus, ut proprios Filios domi bonis moribus, verbis, & exemplis inſtituant, atque ea, quæ ad Chriſtianam doctrinam pertinent, ſedulo edoceant, eadem crebro, quæ illos Parochi edocuerint, repetentes.

CAP. V.

Ruſtici, & Adulti quomodo in Fidei rudimentis inſtituendi?

AD hæc Nos alia, & dolenda quidem recogitamus, pueros nempe, Chriſtianam doctrinam edocendos, non omnes in Civitatibus, & Oppidis habitare; imo non paucos in campeſtribus animalium cuſtodiæ addictos, ruſticam ſic vitam agere, ut, poſt receptum ſalutaris aquæ lavacrum, ſpirituali ibi abſque educatore enutriti, neque, an Spiritus ſanctus ſit, unquam audierint: adultoſque inſuper multos intra communitates occurrere, qui noſtræ etiam principaliora fidei, ſummæ ſcilicet Trinitatis, & Incarnationis, myſteria ignorent, &, quod magis lamentabile eſt, cum ceteris in ſchola addiſcere verecundantur. Æternæ idcirco illorum ſaluti conſulere quocumque modo cupientes, Parochis diſtricte præcipimus, & mandamus, ut infra earumdem ſolemnia Miſſarum, ſtatim poſt habitum, ut ſupra, ſermonem, alta voce, & materno idiomate, populo univerſo reſpondente, quod, & in ſecunda Miſſa poſt Parochum, ut omnimode ignorantium malitiæ occurratur, qui Catechiſmum effugiunt; ac etiam in Oratoriis, Capellis, & Eccleſiis ruralibus, ubi ſacra celebrari conſuevere, celebrantes, adimplere teneantur, ſub pœna ſuſpenſionis a divinis, Epiſcoporum arbitrio imponenda, ſaltem ſequentia paulatim cantando edoceant.

Signum S. Crucis.
Myſteria SS. Trinitatis, & Incarnationis.
Symbolum Apoſtolorum.
Orationem Dominicalem.
Salutationem Angelicam.
Præcepta Decalogi.
Præcepta Eccleſiæ.
Septem Sacramenta.
Actum Contritionis.

CAP. VI.

Theologalis Prabenda, ad Concilii Tridentini præſcriptum, erigenda decernitur.

EPiſcoporum conſcientiam, quam alias ipſi in Epiſcopatus Bullis oneratam agnoſcunt, iterum Nos gravando, injungimus eiſdem, ut æternæ ſuæ, ſuorumque ſalutis memores, in Cathedralibus, ſeu Collegiatis in Oppidis Diœceſis inſignioribus, Theologalem Præbendam ad ſacræ Scripturæ expoſitionem, & interpretationem, ſicubi erecta non eſt, cujuſque erectionem adeo Concilium Tridentinum [a] inculcat, tandem aliquando inſtituant; iis, ceteroquin expeditiſſimis, mediis adhibitis, quæ eodem in Concilio proponuntur; ut ubi ſcilicet in Eccleſiis, ſive Cathedralibus, ſive Collegiatis prædictis, ulla adhuc Præbenda adoid inſtituta non reperitur, Epiſcopi canonicatum quomodocumque, præterquam ex cauſa reſignationis, primo vacaturum, etiam (quod Nos adjungimus) Nobis, & Sedi noſtræ Apoſtolicæ quovis modo affectum, vel reſervatum, cui tamen onus aliud incompatibile non ſit annexum, ad eum uſum ipſo facto perpetuo conſtitutum Nos eſſe volumus; itaut collatio aliter facta ab Epiſcopo, nullius ſit roboris, ac momenti, & Præbendæ ipſius proviſio ad Apoſtolicam Sedem noſtram devolvatur; prout in noſtra, nuper edita, Conſtitutione legetur, ſequenti typis imprimenda cum Appendice. Quatenus vero Canonicatus idem, etiam cum Præbenda, ſi quam unitam habeat, tenuis, & non ſufficiens fuerit ad onus ſuſtinendum prædictum, Epiſcopus eidem, uſque ad ſummam, quæ cum Canonicatu, & Præbenda ſcuta ſexaginta non excedat, vel per aſſignationem fructuum alicujus ſimplicis beneficii, Nobis licet, & noſtræ Sedi affecti, ſeu reſervati, illius tamen debitis ſupportatis oneribus; vel per contributionem Beneficiatorum ſuæ Civitatis, & Diœceſis, vel alias, prout commodius fieri poterit, de Capituli conſilio ita provideat, ut omnino Theologalem ipſam erigat, & ſacræ Scripturæ lectio habeatur.

a) Seſſ. 5. c. 1. de reform.

CAP. VII.

Cui, & ſub quibus oneribus, Prabenda ipſa Theologalis ſit conferenda?

FRuctus vero hujuſmodi Canonicatus, onuſque addictum eidem, ſacræ ſcilicet exponendæ, interpretandæque Scripturæ, donec Theologus aliquis ex Clero ſæculari, cui Canonicatus ipſe cum Præbenda conferri queat, habeatur, Epiſcopi ad tempus pro arbitrio aſſignent, delegentque quam primum viro alii eccleſiaſtico, in divinis erudito, etiam Regulari, de ſui licentia Superioris. Proviſi autem de Præbenda hujuſmodi Theologali, tam in alma hac Urbe noſtra, quam alibi, quadraginta ſaltem quotannis lectiones publice in Eccleſia habere teneantur per ſe ipſos, ſin minus per idoneos alios, quos Epiſcopi, vel eorum Vicarii, cum oportuerit, ſubſtituent; & Theologum interim ordinarium ad ſatis ſuo muneri faciendum, per fructuum ſubtractionem, quemadmodum in præcitata noſtra Conſtitutione eſt cautum, cogant, & compellant.

CAP. VIII.

In ſacra exponenda Scriptura methodus obſervanda proponitur.

LEctores autem, quicumque ſint, divinas in Eccleſia Scripturas interpretantes, hortatos volumus, ut, cum non omnes auditores ſint eodem ingenio præditi, clara, & pro ſingulorum captu dicendi ratione utantur: potiſſimumque monemus, ut, maximum circa hoc miniſterium, ea ipſis præcipua ſit methodus, quatenus, literali in unaquaque lectione Textus enarratione præmiſſa, duas minimum ex eiſdem ſacræ Scripturæ locis proponant ſemper, ſolvantque quæſtiones; hiſtorialem unam, moralem alteram, vel de noſtræ fidei articulis, & ſacramentis, vel de Catholicæ Eccleſiæ ritibus, eorumque myſteriis, vel aliis, ad ſanam do-

doctrinam, & Christianam institutionem spectantibus, quæ humanæ nedum eruditioni, sed spirituali etiam valeant prodesse interessentium saluti.

CAP. IX.

Sacræ Scripturæ lectionibus quinam interesse teneatur?

ECclesiarum proinde tum Cathedralium, cum Collegiatarum Dignitates, & Canonici, Parochi itidem, & Confessarii sæculares, (regulares etiam, sub suspensionis pœna a confessionibus audiendis, quatenus hæc ipsa lectio in eorum monasteriis non habeatur) sacræ, ut prædictum est, Scripturæ lectioni, diebus, & hora, ab Episcopo præfigendis, omnino interesse teneantur; imposita, quæ eidem Episcopo placuerit, contra absque legitima causa absentes pœna pecuniaria, nemini ullatenus remittenda.

CAP. X.

Concionatores quomodo in concionibus se habere debeant? & qui ad id munus eligendi?

RElíquos tandem Concionatores admonemus, quatenus & ipsi, memores se ad populorum utilitatem missos, fructuose suum impleant ministerium; ac Dei plebes, non in humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus, & virtutis, concionando doceant, & docendo, sermones discentium ingenio aptent, & conforment. Quamobrem munus hoc subituri, docti semper, & eruditi, maturi, fortes, & irreprehensibiles, optimis moribus imbuti, non se ultro offerentes quilibet, etiam ex Regularibus, ab Episcopis eligantur: iique præcipue, qui suis a Superioribus probati, plenæ exhibuerint literas approbationis.

TITULUS II.

De Constitutionibus.

CAP. I.

Metropolitani in Provinciis, Episcopi in Diœcesibus ad suas celebrandas Synodos excitantur; exemplo præeunte summo Pontifice Romano.

SAtis, inter ceteras, quæ hujus fuerit congregandi causa Concilii, nostra fit ipsa Indictione manifestum. E nostra etenim Ecclesia Beneventana, ubi octo a Nobis supra triginta Diœcesanæ, ac duæ etiam coactæ fuere Synodi Provinciales, ad sacrosanctæ Ecclesiæ universalis regimen, viribus licet, ac meritis imparibus, electi, id Nos cum primis dies noctosque solicitavit, ut quantocius Episcoporum, qui nostra in peculiari Provincia sunt constituti, Archiepiscoporum insuper Suffraganeis carentium, aliorumque Episcoporum, & Abbatum, Nobis immediate, & Sedi nostræ Apostolicæ subjectorum, qui alias sibi Metropolitanum, Provinciali cujus Synodo interessent [a], non elegerant, almam in hanc Urbem nostram Concilium cogeremus; hinc forte non desperantes, ut Synodorum, Conciliorumque hujusmodi celebrandorum usum, sicubi obsole-

a) Concil. Trid. sess. 24. cap. 2. de reform.

tum, dum Nos, generalis juxta Tridentini Concilii [b] mentem, renovaremus, ceteri quoque, Apostolicæ hujus, cunctarum Ecclesiarum matris, Romanæ ecclesiæ exemplo ducti, Metropolitani scilicet in suis Provinciis, & Episcopi in Diœcesibus innovarent, ac restituerent.

b) Loc. cit.

CAP. II.

Provincialia Concilia omnino quolibet triennio cogenda. Metropolitano deficiente, ab antiquiore Provinciæ Episcopo celebrentur.

CUmque ex hoc, quia Episcoporum Concilia minime, vel raro sunt celebrata, multæ sane, quæ correctione opus habent, ecclesiasticæ res negligantur [c], controversiæ percrescant, fidelium mores deformentur, & Religio ipsa in dies non pauca sustineat; eisdem contra eam pugnantibus sanctæ matris Ecclesiæ filiis; sacrorum Nos idcirco Canonum [d], & præcipue Tridentini Concilii [e], pœnas innovando, decernimus, & Metropolitanis omnibus in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, ut ab eis, annuas præter Synodos Diœcesanas, Provinciales etiam Synodi quolibet saltem triennio convocentur, & ad earumdem canonicarum Constitutionum formam celebrentur omnino: quod, ipsis legitime impeditis, vel agere negligentibus, seu Sede Metropolitana vacante, declaramus, volumusque, fiat per Episcopum Provinciæ antiquiorem [f].

c) Can. Pervenit. dist. 18. ex Conc. Chalcedon. cap. 19.
d) Can. de Conciliis dist. dist. 18. per tot.
e) Sess. cit. 24. c. 2.
f) Concil. Trid. ibidem.

CAP. III.

Diœcesanæ Synodi semel saltem in anno ab Episcopis cogantur: Prima vero post sex menses ab hujus Concilii publicatione.

DEcreto simili Episcopis omnibus, ac insuper Archiepiscopis, suffraganeos non habentibus, mandamus, ut, cum nulli Episcoporum liceat propria apud semetipsum Concilia facere [g], præter eos, quibus sunt Metropoles concreditæ, studeant & ipsi semel saltem in anno Synodum cogere Diœcesanam [h], in quam Clerici omnes Diœcesis, aliique, qui de jure, vel consuetudine interesse debent, sub pœnis a jure sancitis, convenire cogantur. Iis autem Archiepiscopis, & Episcopis jubemus, ut primam infra sex menses, post hujus Concilii evulgationem, Synodum habeant Diœcesanam, in qua plenissime omnia coram omnibus referant, publicentque, quæ in hoc eodem Concilio (quod similiter in subsequentibus fiet) acta, & definita esse noscuntur.

g) Can. Ecce per quæ dist.
h) Can. Annis singulis. ibid.

CAP. IV.

Statuta propria, infra sex menses, Ecclesiarum Capitula, & Collegia, Ecclesiæque pariter Conventuales, sub interdicti pœna, conficiant.

ECclesiarum Capitulis, tam Patriarchalium, & Cathedralium, quam Collegiatarum omnium, & Conventualium, quæ quidem velut corpora, membris compacta, suis legibus vivere, suisque regulis nutriri, & conservari opor-

oportet, definite præcipimus, ac mandamus, ut antiqua, ſi qua habent Statuta, & capitulares Conſtitutiones depromant; & ubi non adſint, ſex infra ſaltem menſes, poſt præſentis Concilii publicationem, ſub eccleſiaſtici interdicti pœna, omnino conficiant; & utraque, antiqua ſcilicet, & nova, per Nos, quoad noſtræ almæ Urbis Eccleſiarum Statuta, & reliqua, ſuos reſpective per Epiſcopos, accurate examinanda, & corrigenda deducant, atque approbanda præſentent. Epiſcopi igitur in iis examinandis, ſi quid contra jus, vel Tridentini Concilii decreta, aut Pontificias Conſtitutiones irrepſiſſe cognoverint, ſuper eo Sedem conſulant Apoſtolicam, a qua juris remedia expectent. Conſuetudines autem, nonniſi rationabiles, & honeſtas admittant; & ſi quas a ratione declinaſſe, vel contra Breviarii, vel Miſſalis, Cœremonialis Epiſcoporum, Pontificalis, vel Ritualis Romani Rubricas inoleviſſe, ac proinde indebitam legis ſpeciem uſurpaſſe compererint, eas, vel corrigant, vel omnino delenda decernant.

CAP. V.

Methodus pro Statutis capitularibus formandis proponitur.

His præhabitis, præcipuæ Epiſcoporum partes erunt, ut tali methodo Statuta ipſa, & Conſtitutiones condantur, quatenus, quæ ipſarum ſint Eccleſiarum, & Capitulorum origines, fundationis, inſignia, jura, conſuetudines, redditus, onera, & munera, ſuis ſub capitibus diſtinctis exprimantur; nihilque in eis ſit, quod a juris diſpoſitione, & Congregationum decretis, uſuque recepto, & approbato exorbitet, ſed illa appoſite ſtatuantur, quæ pro opportunitate, & neceſſitate temporum, rerum, & locorum, ad divini cultus augmentum, ſanctioris diſciplinæ obſervantiam, & eccleſiarum utilitatem ſtatuenda judicaverint. Hoc interim Decretum, una cum præcedenti, ut ceterarum Eccleſiarum Capitulis & Collegiis conſulamus, ad Metropolitanos omnes extra hanc Synodum extendimus, qui primo in eorum Concilio providas ipſas, & plane neceſſarias præfatis ſuper condendis Statutis ſanctiones publicare meminerint, & executionem ſedulo promovere; menti etiam obſequuturi fel. rec. Clementis Papæ XI., qui ſimiles Conſtitutiones primi [a], & ſecundi [b] noſtri Concilii Provincialis Beneventani, nedum pro paterna tunc ſua benignitate laudavit, ſed & de illarum executione certiorem ſe a Nobis fieri velle ſignificavit; datis ad Nos, dum præfatæ Eccleſiæ præſidebamus, Literis in forma Brevis ſub die 5. Aprilis 1715., quas ad perpetuam tanti Pontificis commendandam memoriam, in hujus Concilii calce regiſtrari volumus, & mandamus.

a) An. 1693.
b) An. 1698.

TITULUS III.

De Reſcriptis.

CAP. UNIC.

Superiorum Tribunalium decreta, epiſtolæ, & ſimilia, ad Epiſcopos directa, non Epiſcopis, ſed eorum Curiæ Cancellario, vel Promotori Fiſcali exhibenda.

Rationi quidem, & eccleſiaſticæ convenit politiæ, ut literæ, decreta, citationes, & mandata, quæ, partibus inſtantibus, ad Epiſcopos, eorumque Curias, Urbis Congregationes, Cameræ Auditoris Tribunal, Judiceſve dirigunt Metropolitani, plena, qua decet, reverentia, recipiantur ab iis; quod pro debito ab omnibus jam impleri, Nobis eſt perſuaſum. Volentes Nos attamen frequenti laicorum quorumdam, imo & Eccleſiaſticorum, occurrere audaciæ, qui modis paſſim inofficioſis, querulis, ac petulantibus vocibus, Notariis, ac Teſtibus tumultuoſe ſtipati, Epiſcopos ſæpe per vias, ſæpiſſime in Eccleſia, divinis incumbentes, adeunt, ubi, omni erga Dei miniſtros ratione neglecta, irreverenter eis citationes ipſas, literas, & decreta exhibent, temereque etiam, ut quam citiſſime reſpondeatur, expoſtulant. Statuendum idcirco duximus, prout noſtra hac ſanctione ſtatuimus, ac decernimus, ne citationes ullæ in poſterum, epiſtolæ, mandata, aut decreta quælibet, a litigantibus, vel ab aliis, eorum nomine, recta in Epiſcoporum manus deferantur omnino; ſed immediate Curiæ Promotori Fiſcali, vel Cancellario præſententur; & ita habeantur, ac ſi Epiſcopis exhibita, & præſentata fuiſſent: quod ſi, hoc non obſtante, prædicta quis Epiſcopis adhuc præſentare attentaverit, totum id volumus, irritum ſit illico, & inane, nullumque contra Epiſcopos, eorumve Curias ſortiatur effectum.

TITULUS IV.

De ſupplenda negligentia Prælatorum.

CAP. UNIC.

Abbates Regulares perpetui, poſt eorum electionem, ab Epiſcopo Diœceſano ſolemniter benedicendi.

Cum nemo plus in alium transferre poſſit, quam ipſe habeat; meminerint propterea Abbates regulares perpetui, non poſſe eos, canonice licet electos, ex Innocentii III. reſcripto in cap. *Cum contingat, De ætate, & qualitate Præficiendorum*, ſuis ſubditis benedicere, & munia Abbatialia exercere, ni prius ſolemnem, ſervato Romani Pontificalis ritu, benedictionem ſuſceperint ab Epiſcopo, in cujus Diœceſi fuerit electio celebrata. Quinam vero ſint Abbates ipſimet, qui ſolemni hac teneantur benedictione initiari, & quænam ſit ſuper his ratio habenda; cum pro ſingulis fuſius declaratum a Nobis ſit in Conſtitutione, modo edita, & legenda in Appendice; quidquid idcirco in ea præſcriptum eſt, atque ſancitum, ab omnibus in futurum volumus obſervari.

TI-

TITULUS V.

De temporibus Ordinationum.

CAP. I.

Promovendi ad ſacros Ordines extra tempora, vigore diſpenſationis Apoſtolicæ, non a quocumque, ſed a proprio Epiſcopo ordinentur.

CUm juxta regulas eccleſiaſticas, & ſanctorum decreta Pontificum, ſacræ ſtatis a jure temporibus celebrandæ ſint Ordinationes [a]; pœnas propterea contra extra ea tempora ordinantes, ſacroſque Ordines ſuſcipientes, innovamus. Singulis vero promovendorum expreſſe ſignificamus, ut, ſi quis ipſorum Apoſtolicæ diſpenſationis literas, ſive per Datariam, ſive per Brevium Secretariam, ſive alio quocumque modo, expeditas, quatenus ad ſacros Ordines, extra conſueta ordinationum tempora, a quocumque maluerit Catholico Epiſcopo promoveri valeat, obtinuerit, illas ſemper, nonniſi cum clauſula, *ſervata forma decreti Clementis VIII.* [b] conceſſas fuiſſe intelligat, atque ita, & non aliter executioni ab ipſiſmet Epiſcopis promoventibus demandandas fore declaramus.

[a] Concil. Trid. ſeſſ. 23. de ref. c. 3.

[b] Vide in de Regul. c. 2.

CAP. II.

Regulares, ſuorum vigore privilegiorum, tuto, abſque novo indulto Apoſtolico, extra tempora ſacris initiantur.

QUo vero ad Regulares, privilegia a ſummis Pontificibus habentes, ſive expreſſe, ſive per viam communicationis conceſſa, ſacros videlicet Ordines extra tempora ſuſcipiendi; cum Privilegia ipſa in ſuo robore perſiſtant, nec iis derogatum fuiſſe conſtet, decernimus proinde, Regulares eoſdem, abſque novo indulto Apoſtolico, tuto poſſe extra tempora ordinari.

TITULUS VII.

De ætate, & qualitate Præficiendorum.

CAP. I.

Scholares ad primam Tonſuram admittendi ratio præſcribitur.

CUm per Apoſtolum ſcriptum ſit, *Nemini cito manum impoſueris* [c], Epiſcopis animadvertendum ſignificamus; quam periculoſa ſit ſacra manuum impoſitio, debita diligentia neglecta. Super iis itaque, qui prima Tonſura ſunt initiandi, curam omnem adhibeant, & inquiſitionem; an tales ſint, qui probabile judicium, non humano quidem conſilio, aut fori ſæcularis declinandi, vel a laicalibus ſe muneribus, & oneribus eximendi cauſa, eccleſiaſticæ eos militiæ adſcribi velle, præſeferant; ſed tale ipſos vitæ genus eligere, ut, jugi Eccleſiæ ſervitio mancipati, majorem Deo cultum valeant exhibere. Caveant inſuper, ne alios ad clericalem ipſam Tonſuram admittant, quam quos, juxta Tridentini Concilii ſanctiones [d], literarum ſtudiis operam ſic dare conſtiterit, ut quaſi in via ad reliquos Ordines ſuſcipiendos verſari videantur, & quos tantummodo pro Eccleſiarum neceſſitate, vel utilitate divinis miniſteriis deputari noverint expedire.

[c] 1. Tim. 3.

[d] Seſſ. 23. de form. c. 4. 6.

CAP. II.

Clericali Tonſura initiandi, certo Eccleſiarum ſervitio in ipſa Ordinatione per Epiſcopos adſcribantur.

CLericali inſuper Tonſura nullus initietur, niſi eodem tempore Eccleſiæ illi adſcribatur, pro cujus ſervitio debet ordinari [e]. Si qui vero ſint, etiam minoribus, aut ſacris Ordinibus inſigniti; qui nulli certæ Eccleſiæ fuerint adſcripti, Epiſcopi adſcriptionem hujuſmodi, etiam a ſuis Prædeceſſoribus omiſſam, ſuppleant, & pro arbitrio ſervitium, toties quoties opus fuerit, præſtandum deſignent: quam adſcriptionem, quando eos, qui jam promoti, extra Diœceſim, vel ſtudiorum cauſa, vel alia, ab Epiſcopis probata, commorantur, ad tempus, ipſiſmet Epiſcopis beneviſum, differri poſſe indulgemus. Ita autem adſcripti, etſi Clerici ſint, etiam conjugati, aut beneficia, vel officia eccleſiaſtica non obtineant, ab Eccleſiæ ſervitio, cui fuerint deputati, feſtis diebus ſingulis, præſertim ſolemnioribus, ne abſint, propria ibi munia obituri; alias ad altiores gradus promovendi, non promoveantur, & jam promoti, Epiſcoporum arbitrio pro inobedientiæ gravitate multentur. Creſcente vero contumacia, Epiſcopi, ultra pœnas a Tridentino Concilio indictas, poſt trinam canonicam monitionem, contra inobedientes, & contumaces procedant ad omnium uſque privilegiorum clericalium privationem: ſervata in reliquis nupera ſuper hoc Conſtitutione noſtra, quæ in citata exhibebitur Appendice.

[e] Concil. Trid. cit. ſeſſ. c. 6. & 16.

CAP. III.

Ad ſacros Ordines promovendorum qualitates.

CEterum qui propius ad ſacratiſſima Myſteria acceſſuri ſunt, ultra cetera requiſita, ea volumus ſcientia polleant, & pietate, ut Eccleſiæ ſacramenta digne miniſtrare, Chriſti fideles ſanam doctrinam edocere, & eos in via ſalutis, non minus exemplo, quam verbis, valeant anteire. Quapropter Epiſcopi nonniſi illos ad ſacros Ordines promoveant, quam quos vere dignos, & habiles, requiſita etiam habentes, a ſacra ipſa Tridentina Synodo [f] præſcripta, per diligentem inquiſitionem comperierint. Verum, qui ad Presbyteratum erunt aſſumendi, idonei prius ad ſacramenta miniſtranda per diligens examen comprobentur, & ad ea populum docendum, quæ ſcire omnibus pertinet ad ſalutem; quod quidem, ut recte præſtari poſſit, eoſdem Epiſcopos in Domino exhortamur, ut, quantum fieri poteſt, eos tantum ad ſacerdotium aſſumant, quos ſaltem Theologiæ moralis competenter peritos agnoſcant.

[f] Loc. cit. c. 13. & 14.

CAP.

CAP. IV.

Ordinandi in aliena Diœceſi ad titulum beneficii, ab Epiſcopo domicilii examinentur. Fructus vero beneficii valorem æquet patrimonii ad taxam ejuſdem domicilii.

QUicumque autem domicilium in una Diœceſi habentes, in alia beneficium eccleſiaſticum obtinuerint, & ad illius titulum ab Epiſcopo, in cujus Diœceſi eſt beneficium, promoveri petierint, præter literas teſtimoniales ſuper eorum natalibus, ætate, vita, & moribus, juxta Conſtitutionem fel. rec. Innocentii Papæ XII. quæ incipit *Speculatores*, impetrandas, examen quoque coram domicilii Epiſcopo, ſi in ejus Diœceſim ſint reverſuri, ſuper ſcientia, & idoneitate, ut dictum eſt, ſubire teneantur; neque teſtimoniales literas ullatenus concedi volumus, niſi, prævio antedicto examine, habiles ad ordinem approbari meruerint. Beneficium autem ad congruam vitæ ſuſtentationem, ita erit, ut abſolute, juxta taxam, moremve propriæ Diœceſis, ad quam ordinandus ſit rediturus, ſufficiens eſſe judicetur.

CAP. V.

Requiſita ad Canonicatus, aliaque obtinenda ſimplicia Beneficia, proponuntur.

IN conferendis tandem Canonicatibus, aliiſve etiam Beneficiis ſimplicibus, Epiſcopi non carnem reſpiciant, aut ſanguinem, ſed ſervitium attendant, & qualitates providendorum. Advigilent inſuper, ut in faciendis collationibus, ne alii eluriant, & alii ebrii ſint, juſtitia ſemper diſtributiva ſervetur, prudenti Collatorum arbitrio regulata. In Canonicatibus vero, ut ſupra, conferendis, ceteris paribus, ſemper eos præferant, qui cantum callent Gregorianum; &, collatione ad Sedem Apoſtolicam ſpectante, de ejuſdem cantus peritia mentio fiat in teſtimonialibus, quæ concedentur.

TITULUS VII.

De officio Judicis delegati.

CAP. I.

Epiſcopi, in Civitatibus reſidentes, Diœceſis curam non negligant.

CUm Epiſcopi, ad Apoſtoli [a] normam, omnibus omnia fieri, & eſſe teneantur, ut omnes, ſibi commiſſos, Chriſto lucrifaciant, animadvertendum eſt illis, ut dum, in Civitatibus reſidentes, corpore ab aliis abſunt Oppidis Diœceſis, ſtudeant tunc, ut ipſe Paulus ajebat, ſpiritu præſentes [b] omnibus inveniri, quod quidem aſſequentur, ſi poſt generalem habitam viſitationem, poſt coactas Synodos, & latas leges, in utramque non obdormiant aurem; ſed de ipſa decretorum executione ſoliciti, fideles, ultra Teſtes Synodales, deligant comminiſtros, qui, Diœceſim proprio eorumdem Epiſcoporum ſtipendio circumeuntes, hac atque illac pertranſeant, omnia, an pro debito ſint adimpleta, perluſtrantes, & populis fiant bonus odor in omni loco.

a) 2. Cor. 9. v. 22.

b) 1. Cor. 5 v. 3.

CAP. II.

In cultioribus Diœceſis locis Vicarii foranei conſtituendi. Eorum qualitates, & officia recenſentur.

VIcarios item foraneos in Oppidis inſignibus, vel ubi Epiſcopi neceſſe judicaverint, ad ſui beneplacitum ipſi conſtituant, iique curam ne habeant animarum, quantum fieri poteſt, pro viribus ſtudeant. Sint etiam doctrina, pietate, & prudentia præditi, qui pro Deo, & propter Deum, Evangelium non erubeſcant, ſed de Clericorum, & Laicorum vita, ac moribus, & quomodo Parochi, aliique animarum Rectores in Paſtorali officio ſe gerant, diligenter inquirant, & in laternis ſcrutentur; ad Epiſcopos fideliter delaturi, num Clerus, & Populus, ut decet, vivant, num proprius in Eccleſiis cultus adhibeatur, num ſupellex, ſacra præcipue, debito nitore conſervetur, & viſitationum decreta ſuæ ſint executioni mandata.

TITULUS VIII.

De officio Judicis Ordinarii.

CAP. I.

Sancta Viſitationis munus quomodo per Epiſcopos implendum?

CUm præcepto divino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, verbi Dei prædicatione, ac bonorum operum exemplo paſcere, & in cetera munia paſtoralia incumbere; quæ omnia, ex generalis Tridentini Concilii [c] mente, declaratione, ac definitione, ab iis nequaquam præſtari, & impleri poſſe cognoſcuntur, qui gregi ſuo non invigilant, neque aſſiſtunt, ſed hunc mercenariorum more deſerunt; idcirco eos omnes admonemus, atque hortamur, ut, divinorum præceptorum memores, factique forma gregis [d], in judicio, & veritate illum paſcant, ac regant: caveantque proinde, ne a commiſſis ſibi Eccleſiis viſitandis, & ſui vultu pecoris cognoſcendo, damnabiliter deficiant. Quam quidem viſitationem, ad præfati Concilii Tridentini [e] præſcriptum annuatim, vel ſaltem infra biennium, ubi tamen ampla ſit Diœceſis, per ſe ipſos vigilantiſſime impleant, nec unquam per alios, niſi gravis urgeat neceſſitas, aut impedimentum adeſſe contingat, ut abſque maximo, & evidenti publicæ, vel propriæ ſalutis diſcrimine, ab eo onere non excuſentur. Cumque alios ad munus hoc obeundum delegare oportuerit, curæ ſit ipſis diligenti, ut viros Eccleſiaſticos, quorum ſaltem aliqui ſint Presbyteri, probos, pios, ac doctos, manuſque ab omni munere excuſſas habentes, eligant, ac dimittant; quique attente, cum Eccleſiarum, ac ſubditorum fructu, ſuo muneri, Conciliique menti ſatisfaciant.

c) Seſſ. 23 de reform. c. 1.

d) 1. Petri 5 v. 3.

e) Seſſ. 24. de reform. c. 3.

CAP.

CAP. II.

Vicariorum Generalium electio, eorumque officium Episcopis commendatur.

EPiscopi præterea in Vicarios Generales suos fratres, aut nepotes, aut propriæ Episcopalis urbis Cives non eligant: serioque itidem animadvertant, ut sacræ ab illis, in causarum decisionibus, juris & Conciliorum sanctiones, ac præcipue Tridentini decreta, Synodales propriæ, & Provinciales Constitutiones observentur; atque memores secundæ opinionis inter sexagintaquinque, a san. mem. Innocentio XI. Prædecessore nostro, damnatas, Doctorum sententias minus probabiles penitus non sequantur. Sint insuper in causæ cujuslibet cognitione maturi, & in expeditione celeres: sintque ab omni cupiditate liberi, & a personarum acceptione alieni. Præscriptas mercedum Taxas servent ipsi, & a singulis quibuslibet Cancellariæ, Curiæque Episcopalis ministris servari omnimode procurent, quacumque consuetudine penitus non suffragante.

CAP. III.

Procurator, vel Advocatus Pauperum in qualibet Civitate ab Episcopis constituatur.

REgale ab Episcopis honoratur Sacerdotium, dum in populis judicium, & justitiam faciunt; & Pontificali, quo fulgent, imperio, oppressos a calumniatoribus sublevantes, pauperibus etiam, viduis, peregrinis, pupillis, & orfanis, paratum ita contra potentes, a quibus illi facilius opprimuntur, auxilium exhibent, & protectionem, ut, non solum iis cito subveniant exorantibus, sed & soliciti semper sint, & vigiles, ne opprimantur. Quocirca Episcopos in Domino adhortamur, ut unum, aut plures, si id exposcat necessitas, & vires suppetant, in eorum deputent Civitate Pauperum Procuratores, vel Advocatos, pios, probos, & doctos, qui miserabilium causas personarum, tam in criminalibus, quam in civilibus gratis defendant, lis quamvis sit coram Judice laico mota. Ut autem quam felicius id assequi possint Episcopi, curent in eadem ipsorum Civitate erigi Confratemitatem S. Ivonis, hac in nostra alma Urbe, magno cum pauperum solatio institutam, atque, ad illius exemplar, personas æque pias, ac doctas, eidem aggregari, quæ proprio labore, iud stria, & eleemosynis, proximi miseriis succurrant, & pro eis apud Episcopos, miserabilium Patres, fiducialiter agant, ut eisdem paternæ, ac sacerdotalis ostendant viscera charitatis.

CAP. V.

Cathedraticum Episcopis solvendum declaratur.

IPso communi jure a est cautum, ut Episcopis Cathedraticum a clericis debeatur, quod est duorum solidorum, viginti scilicet juliorum, census, Cathedrali Ecclesiæ solvendus, in signum honoris, & subjectionis Cathedræ Pontificali. Jus sane, inter cetera Episcopalia, ita privilegiarium, ut neque ab Episcopis in totum remitti, nec a quoquam valeat quocumque titulo, vel immemorabili consuetudine præscribi. Quod si forte aliquid sub alio, vel fixorum munerum, vel xeniorum nomine offeratur, decernimus, ut ab Episcopis, tanquam qui non præmium, sed honorem postulant, munera, & xenia recusentur hujusmodi; & Cathedraticum dumtaxat, summa m non excedens prædictam, ab Ecclesiis (non tamen Regularium) & a Beneficiatis, sibi subjectis, tali etiam volumus moderatione exigatur; videlicet.

I. Quibus sunt redditus infra scuta decem (idem de ducatis monetæ Neapolitanæ intelligatur) duo julii.

II. Quibus scuta infra quinquaginta, julii quinque.

III. Quibus infra centum, julii decem.

IV. Quibus ultra centum, vel quacumque in alia majori summa, julii quindecim.

V. Ab Ecclesiis vero, ubi plures de massa participant, ab omnibus in communi, julii viginti, salvis tamen consuetudinibus, Ecclesiis, & Episcopis magis favorabilibus.

a Can. Placuit. in. Illud te in. final. 10. 3. & cap. onquerentes. extra h.t.

CAP. V.

Parochis Quartam Funeralem a Regularibus deberi, decernitur.

QUam demum, hoc decurrente Concilii tempore, edidimus Constitutionem, in ejusdem calce Concilii exhibendam, super Quarta Funeralium, in Italia, & insulis adjacentibus Parochis solvenda a Regularibus quibuscumque, in quorum Ecclesiis defunctos contigerit tumulari; Episcopi omnes suis in Civitatibus, ac Diœcesibus, statim, cum illa in eorum manus pervenerit, publicandam curent, atque pro illius observantia invigilent, etiam tanquam nostri, & Sanctæ Sedis Apostolicæ delegati

TITULUS IX.

De majoritate, & obedientia.

CAP. I.

Episcopis exemptis, qui Metropolitanum adhuc, ad Concilii Tridentini formam, non elegerunt, ne ulterius illius electionem differant, interdicti pœna proposita, demandatur.

IN hujus celebratione Concilii nostrorum multos novimus Episcoporum, qui Tridentinæ usque adhuc non obtemperavere sanctioni, qua Episcopi, Nobis, & Apostolicæ Sedi immediate subjecti, vicinum aliquem Metropolitanum semel eligere, & cum aliis Provinciali Synodo interesse, jubentur b. Ut itaque generali eidem Constitutioni debita præstetur obedientia, pari Nos decretali, sacro etiam approbante Concilio, mandamus, ut Episcopus quilibet exemptus, antequam alma ex hac Urbe nostra discedat, sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ, Nobis reservata, donec usque paruerit, suum tandem aliquando eligat Metropolitanum; quam electionem absentes quoque, sub eadem pœna, efficiant infra mensem, ab hujus publicatione Concilii.

b) sess. 24. de reform. c. 2

CAP

CAP. II.

Archiepiſcopos, Provincia, & Suffraganeis carentes, nec Concilia Provincialia cogere, nec ab exemptis in Metropolitanos eligi poſſe, declaratur.

CUmque juris tantummodo ſit, majoritatis, ac præeminentiæ Metropolitanorum, [a] Provinciam, & Epiſcopos, ſibi, & Metropolitanæ Eccleſiæ ſuffragantes, habentium, Concilia Provincialia cogere, quæ merito Epiſcoporum Conventus appellantur; decernimus idcirco, & ex Concilii Tridentini mente declaramus, nulli licuiſſe, nec licere Archiepiſcopo, qui Provinciæ, & Epiſcopis careat ſuffraganeis, ſub prætextu quoque, quod Abbates adſint in ejus Diœceſi exempti cum Territorio ſeparato, & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, Provinciale Concilium ſolis cum iiſdem Abbatibus celebrare: quod ſi fecerit, non Provincialem, ſed Diœceſanam potius Synodum nuncupandam fore cenſemus; ac proinde nec talem Archiepiſcopum, ad Tridentinam, ut ſupra, ſanctionem exequendam, in Metropolitanum ab exemptis ipſis eligi poſſe definimus.

a) Can. Propter 4. & 15. diſt. 18.

CAP. III.

Ad Clericos ſub ſuorum Epiſcoporum diſciplina continendos, exemptionibus, ac Patentium Literarum conceſſioni modus imponitur.

QUoniam, ſicut Generalis ipſa declarat Tridentina Synodus, privilegia, & exemptiones, quæ Clericis a pleriſque conceduntur, perturbationem hodie in Epiſcoporum excitant juriſdictione [b], atque exemptis ipſis, qui, canonicam proprii Superioris diſciplinam reſpuentes, exemptionum literas perquirunt, ita laxioris vitæ occaſionem præbere dignoſcuntur, ut tantæ demum pravitatis efficiantur, quod depreſſionem ejus cupiant, cujus acceperunt divinitus conſecrationem [c]; Epiſcopis idcirco injungimus, ut, cum neceſſe fuerit, contra exemptos Clericos, juxta præfati Concilii diſpoſitionem procedant [d]. Quo vero ad Subcollectores, & Patentatos, alioſque Cameræ Apoſtolicæ Miniſtros ubique locorum Italiæ, & Inſularum adjacentium, ubi Generalis ejuſdem Cameræ Theſaurarius, & Nuntii Apoſtolici juriſdictionem exerceant, mandamus ſervari decretum Congregationis Concilii ſub die vigeſimaſeptima Februarii 1677. confirmatum a ſan. mem. Innocentio XI. in hujus calce Concilii referendum, cum ſuis declarationibus.

b) Seſſ 24. de reform. c. 11.

c) Ex Fulbert. apud Hellier de Sac. Elect. par. 1. c. 2. art. 3. § 12. n 23.

d) Seſſ 6 c. 3. Seſſ. 14. c. 4. & cit. ſeſſ 24. c. 1 de refor.

TITULUS X.

De Foro competenti.

CAP. UNIC.

Foro cuilibet Epiſcopali, circa Taxas in eo ſervandas, providetur.

AD execrabilis, ut decet, e Foro Epiſcopali omnem dimovendam cupiditatis ſuſpicionem, Taxa cum primis Innocentiana, volumus, publice in omnibus proſtet Cancellariis; & quidquid in ſingulis cauſarum expeditionibus exolvi debet, juxta Taxam ipſam exigi ſine ulla fraude jubemus. Quoad caſus vero, in ipſa Taxa non compreheuſos, propriam uniuſcujuſque Diœceſis ſervandam declaramus. Propria ubi autem non habetur, eam Romanæ Provinciæ Epiſcopi in prima eorum Diœceſana Synodo, regionis more ſpectato, ſtatuant, ac conficiant, & ad Nos pro approbatione tranſmittant: alii vero, Nobis, & S. Sedi immediate ſubjecti, vicini Metropolitani Taxam, in eorum Tribunali ſervandam, accipiant. Reliqui demum aliorum quorumcumque locorum Epiſcopi, qui ſimiliter Taxa propria carent, ut, quæ Notarii, aliique Officiales in ſingulis cauſarum, functionum, ſcripturarum, ceterarumque actionum generibus, accipere ſtipendia debent, innoteſcat, eam in prima pariter eorum Synodo, eadem habita locorum circumſpectione, conſtituant, & ad primum eorum Provinciale Concilium deferant approbandam. Quæ deinde Taxæ, typis datæ, pro communi omnium notitia, ſuis reſpective affixæ ſemper maneant in Cancellariis.

TITULUS XI.

De Feriis, & Feſtorum dierum obſervantia.

Feſtorum dierum obſervantia inculcatur. Modus proprius illos ſanctificandi oſtenditur.

CAP. I.

EX quo Catholica noſtra Eccleſia veteris, novique Teſtamenti oraculis inſtituta, dies Dominicos, aliquoſque alios per annum, æterno totius temporis Creatori, ac Domino conſecravit, illos ſuis fidelibus, ad quietem nedum e diuturnis laboribus capeſſendam, ſed & præcipue ad majorem in iis Deo cultum præſtandum, religioſe ſemper obſervari mandavit, omnique adhuc mandat devotione cuſtodiri, ac religione ſanctificari. Diſtricte itaque omnibus, qui chriſtiana profeſſione ſignantur, eſt ab ipſa Eccleſia præceptum, & Miſſam diebus omnibus Dominicis, ac Feſtis audire, & inſimul a quocumque eos labore, & ſervili opere abſtinere. Cum autem Toletani Concilii tertii decreto [e], graviter eos peccare definiatur, qui feſtis diebus, audita tantummodo Miſſa, otio ſe dedentes, totum diem in aleis, & choreis inhoneſtis, in ebrietatibus, commeſſationibus, aliiſque peccatis, & vanitatibus tranſigunt; ne propterea de ipſis apud Deum dicatur, *tempus faciendi, Domine, diſſipaverunt legem tuam* [f], illos ex animo monemus, ut diebus omnibus, Deo conſecratis, Deo ipſi, ac ſpiritualibus vacare ſtudeant; Eccleſias religioſius adeant: Sacramentis ſe mundent, communiantque: Concionibus, diviniſque officiis interſint; ac ferventius ſe in operibus pietatis exerceant.

e) Can. XXIII.

f) Pſal. 118.

CAP.

CAP. II.

Servile opus quomodo Festis ipsis diebus permittendum; pietate id suadente, vel exigente necessitate?

SUper iis autem, quæ in eorumdem Festorum occursu vel pietas suaserit, vel humana exegerit necessitas, universis Christi fidelibus volumus, juxta sacros Canones [a], consueta misericordia subveniatur. Unde & messis, & vindemiarum tempore, aliaque consimili urgente occasione, cui tunc aliter omnino provideri non possit, liceat, cum ita Episcopi in ipsorum licentia, gratis concedenda, convenire judicaverint, servile opus aggredi, Missa saltem prius audita. Qui vero licentiam obtinuerint, adhortatione moneantur, quatenus ex eo, quod illis utilitatis obvenerit, Ecclesiis circumpositis, & Dei pauperibus, aliquam, in alterius veluti cultus repensum, faciant portionem.

Cap Li-
. De Fe-
.

TITULUS XII.

De fide Instrumentorum.

CAP. I.

Bonorum ecclesiasticorum Inventaria, infra annum conficienda mandantur, a summo Pontifice, & ab Episcopis respective recognoscenda, & approbanda.

ECclesiastica bona, quæ sane Christi, ejusque Ministrorum, & pauperum patrimonia sunt, ut sacrilegis ab usurpatorum manibus vindicentur, & primævo suo, ac legitimo juri restituantur, in eoque, prout convenit, conserventur, officium, & auctoritatem nostram, interpellant. Itaque, sacro etiam approbante Concilio, & Motui proprio Nos inhærentes fel. rec. Sixti V. [b] infra cum aliis subjungendo, Capitula quæcumque, & Collegia, atque Ecclesiarum, & beneficiorum, etiam simplicium, & de jure patronatus, Rectores, omnesque Hospitalium, Confraternitatum, Congregationum, ceterorumque locorum piorum, quomodolibet etiam exemptorum, Administratores requirimus; eisque, & eorum singulis, sub pœna etiam interdicti contra Capitula, & Collegia ipsa, suspensionis contra Clericos, sacris ordinibus initiatos, & excommunicationis contra Laicos, & reliquos Clericos, in minoribus constitutos, in virtute sanctæ obedientiæ præcipimus, ac districtissime mandamus, ut infra annum, post hujus Concilii promulgationem, nostro respective, & Episcoporum arbitrio, ex rationabili tantum causa, moderate prorogandum, eorumdem Nos Episcoporum conscientiam onerantes, bonorum omnium, quavis ratione ad eadem Capitula, Collegia, Ecclesias, Beneficia, Hospitalia, Confraternitates, & Congregationes pertinentium, quorumque cura ipsis, sive in communi, sive in particulari commissa reperiatur, legale Inventarium conficere, & perfectum Nobis respective, ac suis Episcopis, infra idem tempus, pro recognitione, & approbatione simul exhibere habeant, & debeant; servata in omnibus methodo, & instructione, quam hic dabimus in Appendice.

) Anni
587.

CAP. II.

Authenticum cujusque Inventarii exemplar in Archivis Apostolico, & Episcopali, propriæque Ecclesiæ custodiendum.

PErfectorum autem duo fient authentica quorumlibet Inventariorum exempla, quorum alterum in Archivo nostro Apostolico, & in Episcopali suo respective collocandum volumus, & jubemus: alterum penes sit interesse habentes, servandum tamen in propriæ Ecclesiæ Archivo; quo si quis careat, in alio vicinioris Parochiæ cum sua cautela deponat.

CAP. III.

Archivi Episcopalis erectio, ejusque instructio præcipitur. Scripturarum omnium Inventarium penes Episcopum servetur.

EPiscopale idcirco Archivum in Episcopio, & loco, quo possit, tutiori simul, atque commodiori, Episcopi stabiliter erigant, & constituant. In illo Curiæ processus, atque scripturæ omnes, tam ad Episcopi mensam, quam ad Diœcesim etiam universam pertinentes, suo ordine reponantur: eaque potissimum, quæ de anno 1626. Concilii Congregatio suis literis, pro instructione hic dandis in Appendice, ad Episcopum Comensem enumeravit. Vigore autem Bullæ S. Pii V. quæ incipit *Muneris nostri* [c], omnibus, & singulis Episcopis districte præcipimus, & mandamus, quatenus Archiva Episcopalia perpetuo integra custodiantur, &, Cathedralibus Ecclesiis, eorum Pastoribus viduatis, Vicarii capitulares, aliive, gratia, odio, timore, vel sordibus, quos velint processus, & scripturas surripere, vel lacerare non valeant; Inventarium authenticum omnium, & quorumcumque Curiæ ejusdem Episcopalis processuum, tam civilium, quam criminalium, Instrumentorum etiam, ac ceterarum quarumcumque causarum, quotannis per ipsius Curiæ Notarium conficiendum invigilent; & confectum, ejusdemque Notarii manu subscriptum, penes se diligenti cura conservent.

c) Anni
1571.

CAP. IV.

Casu eveniente mortis Episcopi, vel eo in longinqua profecturo, cui inventarium ipsum pro custodia consignandum?

CUmque Episcopi ex hac vita se migrare perspexerint, Inventarium ipsum, eorum sigillo obsignatum, fideli Sacerdoti, cui, morte impendente, peccata confitebuntur, committant, ut illico, postquam obierint, illud Prælato dignioris Conventus suæ Civitatis consignet, tute, & fideliter custodiendum, successor donec Episcopus advenerit, cui clausum item, & integrum præsentet: quod & ipsimet Episcopi per se implere non omittant, si quando longius e Diœcesi necesse habuerint peregre proficisci. Casu autem eveniente, quo Episcopus e vivis inopinato deficiat; tunc per Capitulum, in juribus succedens Episcopalibus, una cum Vicario Generali defuncti Episcopi, con-

confeſtim, & ſi fieri poterit, antequam ad Vicarii Capitularis electionem deveniatur, Archivum Epiſcopale prædictum viſitetur, novumque Inventarium conficiatur, cum eo conferendum, quod penes Epiſcopum, dum vivebat, aſſervabatur, ſi inter alias illius ſcripturas acciderit inveniri.

CAP. V.

Pœnæ retenſentur contra Archivorum proceſſus, documenta, & ſcripturas quaſcumque temerantes, vel ſurripientes.

QUicumque tandem proceſſus, ſcripturas, & documenta hujuſmodi violaverit, corruperit, ſubtraxerit, combuſſerit, ſuppreſſerit, ſeu ſimilia fieri mandaverit, aut auxilium, conſilium, vel favorem præſtiterit, omni ſit dignitate, officio, & beneficio privatus, & ad futura obtinenda inhabilis eo ipſo.

CAP. VI.

Ad proprias conſervandas ſcripturas unaquaque Eccleſia, locumque pium quodlibet ſuum erigat, & inſtruat Archivum.

HInc ad Eccleſiarum monimenta ſervanda, tuta in unaquaque Eccleſia, Cathedrali præſertim, Collegiata, & Parochiali, ubi tamen inſtituta non adſint Archiva, quamprimum inſtituenda præcipimus; ſcripturis omnibus, ad eas pertinentibus, compulſatis, recenſitis, & ſummatis, cum ſuo Indice, ſeu Catalogo, Archiviſtæ manu ſubſcripto: quod & in Hoſpitalibus, Confraternitatibus, locisque aliis piis conſimilibus fieri mandamus, ne ſcripturæ, per manus oberrantes, deperdantur, vel iniqua uſurpantium cupidine rapiantur, & occultentur. Si cui vero Eccleſiæ, vel pio loco proprii non ſuppetant inſtituendi vires Archivi, a ſingulis in Epiſcopali Archivo ſpeciale conſtituatur Armarium, in quo libri, & ſcripturæ omnes ſuo ordine reponantur.

TITULUS XIII.

De jure jurando.

CAP. I.

Excitantur Epiſcopi ad Sixtinam Conſtitutionem ſervandam in ſacrorum Liminum viſitatione; pro cujus faciliori obſervantia inſtructio datur in Appendice.

EPISCOPORUM nullus ignorat, ex antiquis ſacrorum Canonum decretis, recol. mem. Sixti V. Conſtitutione, incipiente *Romanus Pontifex*, innovatis [a], ſpeciali ſe, Pontificalem ante ordinationem emiſſo, juramento, nedum ad Sanctorum hæc Apoſtolorum Petri, & Pauli Limina perſonaliter, ipſoque præpedito, certum per ejus Internuncium viſitanda, obligari; verum etiam Romano Pontifici, vel pro eo Cardinalibus, Tridentini Concilii Interpretationi præfectis, de paſtorali officio ſuo, deque omnibus, ad illius, cui præeſt, Eccleſiæ ſtatum pertinentibus, rationem ore, & ſcripto reddendam adſtringi; reſponſa tunc Apoſtolica recepturum, debitæ per eam mandanda executioni. Ipſius itaque Conſtitutionis, imo & Epiſcoporum juramenti, ſuper illius obſervantia præſtiti, memoriam hic Nos facientes, eorum ſingulos in Domino rogamus, & ex animo admonemus, ne ita paſſim perſonali ab hac viſitatione ſe diſpenſent; monita hic multa, & ſane proficua, eorumdem Sanctorum Eccleſiæ Principum Patrocinio, e ſummi Pontificis vivæ vocis oraculo percepturi, quæ ſcriptis aliquando nequeunt conſignari. In relationibus autem nuda ſe tantummodo Civitatis, & Diœceſis deſcriptione inutiliter ne fatigent, ſed utilia ab inutilibus ſecernentes, quæ in eorum Eccleſiis ad Dei gloriam propagandam, Chriſtianam Religionem promovendam, animarumque ſalutem magis procurandam, deducenda judicaverint, clare, breviterque referant, ac deducant: idque, ut felicius fiat, & fructuoſius, adamuſſim ſuper hoc, in calce dandam, inſtructionem perlegant, & exequantur.

a) Anni 1585.

CAP. II.

Juramentum, alias exigi ſolitum a Reis criminaliter inquiſitis, dum judicialiter uti Principales examinantur, in poſterum ne ullo modo ab iis in quocumque Tribunali exigatur, præſenti conſtitutione inhibetur.

REprehenſibile judicari non debet, ſi ſecundum temporum varietates, ubi id neceſſitas, vel utilitas expoſcat, conſuetudines, & leges quandoque varientur humanæ [b]; ipſe enim Deus, & Dominus, æternus Legifer noſter ex iis, quæ veteri in Teſtamento ſtatuerat, multa poſtmodum mutavit in novo. Stylum itaque in quibuſdam Curiis Sæcularibus, & Eccleſiaſticis, nullo unquam jure præceptum, inoleviſſe perpendimus, ut Judices, ſive eorum Notarii, aut Scribæ, Reos, criminali facinore accuſatos, examinaturi, juramentum ab his præſtari jubeant de veritate dicenda. Quia tamen ex hoc, quotidiana ſicuti eſt experientia compertum, nec in Fiſci favorem, nec contra Reos ipſos, qui ut plurimum patrata a ſe negant delicta, utilitatis aliquid elici non ignoratur: adeout peculiati in hac facti contingentia, nedum talia deinceps juramenta exigendi neceſſitas non adeſſe probetur; imo potius, ne illa penitus exigantur, ſacri ipſa juramenti ratio poſtulet, ac ſuadeat; hinc eſt, quod Nos, rationibus utrinque perpenſis, & quamplurium inhærentes inſignium Tribunalium praxi, juramentum ipſum, per Reos, ſic criminaliter inquiſitos, præſtandum, conſulto, dum uti Principales tantummodo conſtituuntur, tollendum, & ſubmovendum ducimus; prout, ſacro etiam approbante Concilio, præſenti hac conſtitutione omnino tollimus, ac ſubmovemus: nec juramentum hujuſmodi ullatenus a Reis eiſdem, niſi tamen ut teſtes quoad alios examinentur, in futurum per quoſcumque Judices, & Miniſtros, ſub quovis prætextu, cauſa, & quæſito colore volumus, exigatur; alias examen, ſive conſtitutum, & Acta omnia nulla ſint eo ipſo, & irrita, omnique careant contra Reos effectu.

b) Cap. Non debet, De Conſang. & Affinit.

TITU-

TITULUS XIV.

De Appellationibus.

CAP. I.

In Appellationum Judiciis Pontificia quædam declarationes observandæ decernuntur.

a) Cap. 48. De modo recusandi judicem.

CONCILII IV. Lateranensis (a) salubri definitione docemur, iis non esse appellationibus deferendum, quarum remedia, cum ad æquitatis, ac pacis præsidia sint instituta, ad injustitias, ac dissidia fovenda usurpari videntur. Quocirca, ut recta in appellationum Judiciis ratio, debitusque honor Judicibus servetur, atque litigantium expensis simul, ac laboribus consulatur, quæ ex Alexandri III. Decretali in cap. *Cum sit Romana* [b], & Innocentii IV. in cap. *Romana* [c] statuuntur, ac etiam per Concilii Tridentini decreta demandantur, & quæ consultissime item edidit Congregatio, negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, atque Clemens VIII., ac Urbanus similiter VIII. comprobarunt, præsenti Nos Synodali sanctione innovantes, nostris cum aliquibus declarationibus, ad hujus Concilii calcem apponendis, diligenter observanda decernimus; quacumque in contrarium consuetudine, etiam immemorabili, stylo, aut privilegio, penitus exclusis, atque sublatis.

b) Hoc Tit. c) Rod. Tit. 6.

CAP. II.

In Causis criminalibus, ad favorem Fisci Curiarum Episcopalium, & cujusvis Superioris Regularis, constituitur Roma Generalis Promotor Fiscalis.

PRæterea, cum non raro contingat, contra Fiscum Curiarum ecclesiasticarum, etiam Regularium, ab aliquo criminalis delicti Reo, nostram ad hanc Sedem Apostolicam appellari, & propter defectum alterius partis, appellationi non adhærentis, Episcopi videlicet, vel ipsius Superioris Regularis, qui respective in præjudicium Diœcesis, Pauperum, & propriæ Religionis, lites hic, expensasque sufferre non valent, controversias, publico cum justitiæ detrimento, vel indecisas remanere, vel ut plurimum, Fisci partes nemine tuente, terminari, cum absolutione Rei tantummodo comparentis præcipimus idcirco, ut, ubi in causis criminalibus Episcopi, aliive locorum Ordinarii, seu Superiores quilibet Regulares, ex officio, & ad nullius querelam, vel accusationem, processerint, atque ab eorumdem fuerit decretis, vel sententiis ad Nos, sive Cameræ nostræ Apostolicæ Auditorem appellatum, vel ad Congregationes recursus habitus, illico a partibus de recursu, & appellatione hujusmodi certior fiat Promotor Fiscalis Generalis, quem hic in eadem Urbe nostra, sub tali titulo, in Episcoporum, & Regularium Judicum levamen nuper perpetuo constituimus. Is etenim in posterum jura Fisci ecclesiastici appellati, tum in causis eisdem introductis, tum introducendis, & quæ actu in præfatis Tribunalibus pendent, pro sui muneris debito defendet; justo dumtaxat, & convenienti, per Nos eidem assignato, stipendio scutorum vigintiquinque, a Camera nostra Apostolica singulis mensibus solvendorum, contentus; prout in Chirographo nostro sub die 12. Julii elapsi anni 1724. expedito, in hujus Appendice Concilii legendo, plenius continetur.

TITULUS XV.

De celebratione Missarum, Sacramento Eucharistiæ, & Divinis Officiis.

CAP. I.

In Sacramentorum administrationibus, Missarum celebratione, ceterisque divinis Officiis, præscripti Ritus, & Cæremoniæ serventur.

CUM invisibilia Dei per visibilia Religionis, ac pietatis signa, quæ cæremoniarum nomine censentur, intellecta conspiciantur, Pastoralis nostri muneris curam ad hoc intendimus, & ab omnibus fieri volumus, & mandamus, ut in Sacramentorum videlicet administratione, in Missis, & divinis Officiis celebrandis, aliisque ecclesiasticis functionibus obeundis, non pro libito inventi, & irrationabiliter inducti, sed recepti, & approbati Ecclesiæ Catholicæ Ritus, qui, in minimis etiam, sine peccato negligi, omitti, vel mutari haud possunt, peculiari studio, ac diligentia serventur. Quamobrem Episcopis districte præcipimus, ut contraria omnia, quæ in Ecclesiis, seu Sæcularibus, seu Regularibus (iis exceptis, qui proprio vel Rituali, vel Missali, vel Breviario utuntur, a S. Sede probato) contra præscriptum Pontificalis Romani, & Cæremonialis Episcoporum, vel Rubricas Missalis, Breviarii, & Ritualis, irrepsisse compererint, detestabiles tanquam abusus, & corruptelas, prohibeant, & omnino studeant removere; quavis non obstante interposita appellatione, vel immemorabili allegata consuetudine; cum non quod fit, sed quod fieri debet, sit attendendum: & regula est, non cantari, nisi quod legitur esse cantandum [d].

d) D. Aug. in suis Regulis.

CAP. II.

Decretum Clementis PP. XI. circa Missarum celebrationem in Oratoriis privatis, per Episcopos publicandum, & observandum præcipitur.

QUod a fel. rec. Clemente XI. suo lato Decreto sub die 15. Decembris 1703. in allegata ipsa Appendice proferendo, opportune mandatum fuit circa usum Altaris portatilis, & Missarum celebrationem in Oratoriis domesticis, volumus, Ecclesiarum omnium Episcopi in suis Diœcesibus publicent quamprimum, & exequutioni demandent; cuivis insuper in privatis, ubi dormiri solet, cubiculis celebrandi facultate sublata. Hæc ut ab omnibus, Regularibus præsertim, serventur, invigilent; adversusque contravenientes, speciali adhuc privilegio exemptos, Episcopi ipsi, tanquam Sedis Apostolicæ delegati, censuris etiam ecclesiasticis procedant; indultis, aut consuetudinibus quibuscumque non obstantibus.

A

CAP. III.

Decreti ſupradicti declaratio, favore Epiſcoporum facta, hic refertur.

SUpra relati vero Decreti, a recol. mem. Innocentio XIII. innovati, ſed in eo, quod ad Epiſcopos pertinet, ſua Conſtitutione ſuper eccleſiaſtica diſciplina pro Hiſpaniarum Regnis anno 1723. declarati, & a Nobis alia conſimili noſtra, præterito anno 1724. confirmati, declarationem hic ſubjungi jubemus, tenoris ſequentis.

Declaramus tamen, quod, cum in prædicto Decreto ſtatuatur, non licere Epiſcopis extra Domum propriæ habitationis, in Domibus laicis erigere Altare, ibique ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium celebrare, ſive celebrari facere, hujuſmodi prohibitio intelligenda non ſit de Domibus, etiam laicis, in quibus ipſi Epiſcopi forte, occaſione viſitationis, vel itineris, hoſpitio excipiantur; & hoc etiam, quando Epiſcopi in caſibus, a jure permiſſis, vel de ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia, abſentes a Domo propriæ ordinariæ habitationis, moram ibidem faciant in aliena Domo per modum ſimilis habitationis; his enim caſibus licita erit erectio Altaris ad effectum prædictæ celebrationis; non ſecus ac in Domo propriæ ordinariæ habitationis.

B

CAP. IV.

Anniverſarium pro ſummis Pontificibus, infra octavam commemorationis omnium Defunctorum, celebrandum decernitur Romæ in Cappella Pontificia, & Eccleſiis Patriarchalibus, & Collegiatis.

QUod antiquitus, Papali prout eſt in Cæremoniali [a] relatum, laudabili, ex Alexandri IV. decreto, erat in praxi, ut ſummi ſcilicet Pontifices aliquo die quotannis, poſt fidelium omnium defunctorum commemorationem, pro ſummis Pontificibus, & S. R. E. Cardinalibus defunctis, ſacra in Apoſtolici Palatii Cappella coram ſe, & Sacro Collegio Miſſam cum cantu per aliquem ex Epiſcopis celebrari facerent: quomodo id adhuc pro defunctis Cardinalibus fiat, & pro ſummis ſit Apoſtolicis Sacerdotibus abolitum, præfatum Cæremoniale haud plene declarat. Antiquum Nos attamen, ac pium ipſum commendantes uſum; atque diſpoſitioni etiam inhærentes Cæremonialis Epiſcoporum [b], dignum, & congruum arbitramur; ut priſca reſumatur conſuetudo, & ſolemne pro ſummis oiſdem Pontificibus perpetuum Anniverſarium, ab eo, quod pro Cardinalibus agitur, omnino diſtinctam, coram etiam Pontifice, & ſacro ipſo Collegio de more, Papali prout in dicto Cæremoniali cavetur, prima die poſt fidelium defunctorum commemorationem agatur, cum Miſſa, & abſolutione in fine: quod ſimiliter octavam infra eamdem in Patriarchalibus ſaltem, & Collegiatis Urbis celebrari ſtatuimus, atque mandamus.

a) An. 1516. edito per Chriſtophor. Marcell. Archiep. Corcyren. lib. 2. cap. 34.

b) Infra cap. 5.

C

D

E

CAP. V.

Quæ in ſingulis Dioeceſibus Anniverſaria pro defunctis Epiſcopis celebranda, præſcribuntur.

EX ipſius inſuper Cæremonialis Epiſcoporum mandato [c], in univerſis cujuſque Civitatis, & Dioeceſis Cathedralibus, & Collegiatis, aliiſque Conventualibus, ſeu Receptitiis Eccleſiis, præter ſolemne Anniverſarium, pro ultimi defuncti Epiſcopi anima in ejus die obitus celebrandum, alterum etiam per ſingulos annos agendum decernimus in perpetuum pro omnibus propriæ Dioeceſis Epiſcopis, infra prædictam fidelium omnium Defunctorum octavam. Singulos quocirca, quos id agere oporteat, convenimus; & illam eis Chriſti Domini ſententiam [d]: *eadem quippe menſura, qua menſi fueritis, remetietur vobis*: paterne commemoramus.

c) Lib. 2. c. 36. & cap. 17.

d) Luc. 6. v. 38.

CAP. VI.

Muſico cantui in Eccleſiis modus imponitur, & organorum ſonus tempore Adventus, & Quadrageſimæ prohibetur.

PRo eo autem, quod muſicam in Eccleſiis ſpectat, præter extravagantem *Docta*, de vita, & honeſtate Clericorum, Edictum pariter fel. rec. Alexandri VII. [e] innovandum eſſe ſtatuimus, prout hoc noſtro Decreto innovamus: ulteriuſque prohibendum ducimus, ne in Miſſis Defunctorum, diebuſque Adventus, & Quadrageſimæ, Feſtis dumtaxat exceptis, organa pulſentur, nec aliud quodvis muſicum inſtrumentum adhibeatur: quo tempore, Dominica ſcilicet Adventus tertia, dicta *Gaudete*, & Quadrageſimæ quarta, nuncupata *Lætare*, pulſari organa permittuntur in Miſſa tantummodo Conventuali. Sub pœnis interea, in præcitata Extravagante, & Edicto inflictis, cohibeant Epiſcopi Muſicæ Magiſtros, Organiſtas, & Cantores, alioſque quoscumque a quibuſvis in Eccleſia indecori cantus modulationibus, ne fidelium magis videantur auribus prurire, quam pios in Deum affectus excitare.

e) Ann. 1660.

CAP. VII.

In ſolemnibus Sanctiſſimi Sacramenti Proceſſionibus, præter conſueta lumina, quatuor ſemper accenſas laternas circa Celebrantem deferri ſancitur.

PRo conſueta, quæque alias haberi opus fuerit, ſolemni Sanctiſſimi Corporis Chriſti Proceſſione, pluribus quamvis a cæremoniali Epiſcoporum ſit, qua par eſt, cura omni præcautum, quatenus illa religioſe ſemper, & honorificentiſſime habeatur, luminibus præſertim adhibitis, a Clero, & Populo deferendus; verumtamen, cum, quæ deferri ſolent, lumina aperta geſtentur; eaque non raro, vento, aut pluvia improviſo ſuperveniente, extincta omnia remanere videantur; ne idcirco (quod incongruum ſatis eſſet, atque Auguſtiſſimo Domino indecentiſſimum) lumina tunc debita deſiderentur, curent Epiſcopi, & cum eis ſacrarum cæremoniarum Magiſtri advigilent, ut, per quos

per-

pertinet, quatuor saltem cum suis hastis laternæ, quæ tamen aliis sint nobiliores, comparentur; & suis semper cum intus accensis candelis, hinc inde circa celebrantem, qui Sacramentum gestat, in posterum deferantur.

CAP. VIII.

Facultas super Missarum reductione, Monachis Cassinensibus concessa, ad Episcopos extenditur, qui sive per se; sive per Procuratores, Romano huic Concilio interfuere.

NUper, instante coram Nobis Procuratore Generali Congregationis Cassinensis, Ordinis S. Benedicti, pro absolutione ab hactenus, ex causis expositis, omissa in suis, per Italiam constitutis, Monasteriis perpetuarum Missarum celebratione; ac insuper pro æqua ipsarum, ad quas in futurum eadem Monasteria tenerentur, Missarum reductione; sequens suo sub supplici libello, de mandato nostro, a Concilii Congregatione emanavit Decretum.

BEATISSIME PATER. *Procurator Generalis Congregationis Cassinen. Ordinis S. Benedicti, ad pedes Sanctitatis Vestræ humiliter provolutus, exponit, suæ Congregationis Monasteria, per Italiam constituta, ob bella, pestilentiam, contributiones, subsidia, decimas, & alias calamitates, & infortunia, a prædictis causis, & aliis, heu, nimium notoriis, derivantia, dura premi paupertate: largitiones etiam Fidelium esse maximopere imminutas; & fundos quoque, & capitalia Missarum perpetuarum ex prænarratis, aliisque causis, aut in totum deperdita, aut magna ex parte detrita esse, & consumpta; Quocirca idem Procurator pari humilitate exorat pro dictarum Missarum perpetuarum, quæ usque ad præsentem diem celebrari debuissent, & celebrata non sunt, benigna condonatione; & pro earumdem Missarum moderatione, & reductione in futurum.*

Die xv. Julii 1724.

SS. D. N. BENEDICTUS Papa XIII. mature consideratis causis, supra recensitis, necnon exemplis suorum Prædecessorum Alexandri VII., Clementis X., Clementis XI., & præsertim Innocentii XIII. Romanorum Pontificum, ab hactenus omissa Missarum perpetuarum celebratione misericorditer absolvit; mandavitque, ut a Patre Abbate Generali cum suorum Assistentium, quatenus juxta Constitutiones adsint in sua Religione Assistentes, sin minus aliorum graviorum Patrum, quos in arduis consulere consuevit, consilio, unum Monasterium in unaquaque Provincia eligatur cum facultate mutandi, & alterum toties, quoties sibi videbitur, adhibito prædicto consilio, in unaquaque Provincia substituendi, in quorum respective Monasteriorum designandorum Ecclesiis, quolibet anno in perpetuum, initio ducto ab anno 1725. uno die infra octavam commemorationis omnium fidelium defunctorum, unum Anniversarium, in tabella onerum Monasteriorum describendum, celebretur, & applicetur pro Animabus illorum, pro quibus præfata Missa perpetua erant celebrandæ, & applicandæ, & hactenus non fuerunt celebratæ, & applicatæ. Quoad onera vero perpetuarum Missarum usque in præsentem diem acceptata, & in posterum adimplenda, Sanctitas Sua eidem Patri Abbati Generali demandavit, ut, adhibito suorum prædictorum consilio, e singulis Italiæ Provinciis binos, aut etiam plures eligat Religiosos, pietate, zelo, doctrina, & probitate præditos, qui testamentis, instrumentis, libris, tabellis, ceterisque documentis, quibus onera Missarum, uni cuique Monasterio suæ Provinciæ respective incumbentia, descripta continentur, perspectis, ac sedulo examinatis, & redditibus, unicuique oneri attributis, necnon eorum diminutionibus diligenter perquisitis, atque perpensis, & præsertim, an ipsæ diminutiones perpetuæ sint, vel temporaneæ, distinctam, atque fidelem descriptionem ad eumdem Patrem Generalem transmittant, qui una cum dictis Patribus Assistentibus, aut aliis supra memoratis, quos in arduis consulere consuevit, pro eorum omnium conscientia (cujus rationem supremo Judici Christo Domino se districte reddituros, meminisse debebunt) unamquamque Missam perpetuam, moderari valeat, & reducere ad rationem eleemosynæ scutorum sexaginta monetæ Romanæ pro qualibet Missa quotidiana, intra terminum trium annorum a data præsentium; factaque post reductionem distincta onerum descriptione in Tabella onerum Missarum uniuscujusque Monasterii. Ceterum quoad novorum onerum, seu eleemosynarum, aut oblationum pro Missis perpetuis celebrandis, acceptationem in futurum, Sanctissimus Dominus Noster, inhærendo Decretis de celebratione Missarum, jussu fel. rec. Urbani PP. VIII., & fel. rec. Innocentii Papæ XII. per Sac. Congregationem Concilii editis, prohibuit omnibus, & singulis Regularium Superioribus, vel aliis, ad quos pertinet, ne in posterum onera perpetua Missarum celebrandarum suscipiant sine Generalis pro tempore, vel Provincialis consensu, & licentia in scriptis, & gratis concedenda; renovata pœna privationis contravenientibus omnium officiorum, quæ tunc obtinebunt, & perpetuæ inhabilitatis ad alia de cetero obtinenda, & privationis pariter ipso jure, & absque alia declaratione vocis activæ, & passivæ: & quoad ipsos Generales, seu Provinciales, de licentia requisitos pro dictis oneribus perpetuis acceptandis, Sanctitas Sua in eorum memoriam revocavit, ipsos in singulis casibus teneri diligenter inquirere de singulis Missarum celebrandarum obligationibus, nec eos antea assensum, aut licentiam præbere debere, quam ipsis legitime constiterit, Sacerdotes uniuscujusque Ecclesiæ, & Monasterii, tam novo oneri suscipiendo, quam antiquis jam susceptis, satisfacere posse; præcipuamque demum ab ipsis Generalibus, & Provincialibus habendam esse rationem, ut redditus, & bona, quæ Monasteriis assignantur pro Missis perpetuis, omnino respondeant non eleemosynæ manuali, sed eleemosynæ perpetuæ, taxandæ juxta morem cujusque Civitatis, Diœcesis, vel Provinciæ: & si in re tanti momenti desides fuerint, aut negligentes, sciant, se tam pœnis arbitrio Sanctitatis Suæ, & aliorum pro tempore Romanorum Pontificum esse subjectos, quam prætermissi muneris in novissimo die rationem esse supremo Judici Christo Domino reddituros.

Cumque communes modo a Venerabilibus Episcopis, qui in hoc convenere Concilium, similes Nobis fuerint preces expositæ, & suarum respective Ecclesiarum nomine vetitum pro ejusdem ad ipsos, & ipsorum quemlibet extensione decreti; eis Nos idcirco gratiam volentes facere specialem, decretum idem, juxta petita extendimus; & facultates ipsas Episcopis, non modo qui personaliter sacræ huic Synodo interfuere, sed, & qui, legitime impediti, certum per eorum Procuratorem accesserunt, favorabiliter, congrua congruis referendo, concedimus, & impartimur; eisdem tamen in omnibus, quæ in eo exprimuntur, conditionibus servatis.

CAP. IX.

Sacrarum Cæremoniarum neglectui occurritur. Cleri Congregatio quater saltem in mense habenda mandatur pro sacrorum Rituum, & Casuum conscientiæ disceptatione.

SAne, prout, quibusdam referentibus, & experientia ipsa, non sine gravi nostri cordis dolore, didicimus, plures sunt Ecclesiarum, etiam non ignobilium, sacrorumque Altarium Ministri, qui, parum illius attendentes majestatem, & dignitatem, ad cujus intimum sunt famulatum addicti, in Choro, in Altari, & reliquis officiis ecclesiasticis, ita minus apte se habent, ut in plurimorum scandalum, & exemplum pernicioſum id cedere dignoscatur. Rubricæ namque ut plurimum ignorantur, & sacræ cæremoniæ usu ipso vilescunt. Quocirca operæ pretium ducant Episcopi, omnemque curam, ac diligentiam adhibere non desistant, quousque Congregationes, tum in Civitatibus, tum in Diœcesibus, per omnes de Clero, sacris initiatos, Canonicos, Parochos, & Confessarios, (Regulares etiam, dummodo morales in eorum Conventibus lectiones non habeantur, alias ab audiendis confessionibus suspendendos) semel in unaquaque hebdomada, certoque designando die, & sub certa pœna pecuniaria contra contumaces, habeantur, in quibus alternatim, & Rituum, & Conscientiæ casus proponantur, discutiantur, & practice exerceantur, methodo servata synodali, quæ legetur in Appendice.

TITULUS XVI.

De vita, & honestate Clericorum

CAP. I.

Episcoporum vita ceteris sit bonæ conversationis exemplo. Invicem ipsi juxta tempus Ordinationis se honore præveniant.

EPiscopi cum ceteros dignitate præcellant; sunt etenim mundi lumina, sal terræ, præcones divini, populorum duces, ac magistri, quos Deus tamquam Aaron, ad animarum præfecturam vocavit, & Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam suam; ut omnibus similiter optimæ vitæ exemplo præluceant, locum in ils, quæ morum reformationem spectant, postremum obtinere haud debent. Nos itaque judicium quasi incipientes a Domo Dei, universos monemus; & hortamur Archiepiscopos, & Episcopos, ut fraterna se semper charitate diligant, invicem æquali se veneratione prævenientes; servatoque Metropolitani primatu, secundum suæ ordinationis tempus, alius alii deferat locum, & honorem [a].

a) Can. Placuit, dist. 18.

CAP. II.

Suæ memores dignitatis, sæcularium consuetudine ne se deprimant.

SUi præterea gradus altitudinis, summique honoris, ac dignitatis memores, ad infima quæque se non abjiciant, nimium se potissimum sæcularium consuetudine, ac familiaritate deprimentes. In aulis Principum, nisi Ecclesiæ, vel alia id postulet pietatis necessitas, non versentur; nec, iis discumbentibus, stent ipsi, eo adhuc prætextu, ut, sumpto cibo, Deo pro illis gratias agant. Cum Regum Ministris, Baronibus, aliisque consimilibus Dynastis, ita se gerant, ut omnino in Epistolis, & earum subscriptione formulis numquam utantur inferioribus; atque in mutuis visitationibus, omnique alio humanitatis commercio, sive intra, sive extra Ecclesiam, cum omnibus uti Patres, & Pastores se habeant, & supra omnes, veluti superiores, locum sibi servent digniorem. Ceterum, ut qui ex adverso est, nihil habeat dicere de ipsis, ab iis se omnibus abstineant, quæ Concilia, Canones, Sanctioneſque Apostolicæ Episcopis vitanda præcipiunt: & ea rite, recte, ac solicite exequantur, quæ, Episcopali uti commissa ministerio, præcipue ipsi tenentur obire.

CAP. III.

Quæ Clericorum vitam honestent?

CUm Clericorum vitam, non minus habitu, & tonsura, quam scientia, & conversatione integram esse, & laudabilem videri deceat, ut qui laicis gradu, & ordine præsunt, moribus eos etiam præcant, ac doctrina; omnem nostram requirit solicitudinem, quidquid ad canonicam eorum noscimus pertinere institutionem. Quamobrem Clericos omnes monemus, ut, in sortem Domini vocati, quæ sæculi sunt, amare dediscant: mittentes enim manum ad aratrum, & respicientes retro, aptos non esse Regno Dei, sapientia edixit Divina [b]. In optimis itaque se studiis, sacrisque literis diligenter exerceant: sacros ritus rubricas, & cæremonias calleant; cantum Gregorianum addiscant: divinaque munia in Ecclesiis cum pietate obeant, & majestate. Officia vero profana ne agant: a prohibitis venationibus, ab indecoris ludis, & illicitis negotiis se abstineant: mulierum consuetudinem omnino devitent; & cum eis, nisi primo, vel secundo consanguinitatis, vel affinitatis gradu conjunctis, multoque magis extraneis, non cohabitent. Quique insuper ignominiam sæcularis habitus, & comas capitum pro Christi amore depoſuerunt, veste, ac tonsura, Clericis congruente, semper utantur; comamque fictitiam, vulgo *Perucca*, aut *Cerchietti*, nunquam adhibeant: non annulos deferant, nisi hi eis ratione dignitatis competant; & tunc illos, nisi Abbates sint benedicti, in Missæ celebratione deponant. In reliquis tandem Edictum super Clericorum nostræ Urbis vita, honestate, die 20. Decembris elapsi anni 1724. publicatum, hic in calce apponendum, Synodali hoc Decreto confirmamus; illudque Episcopi, aliique respective in suis etiam Diœcesibus publicandum, & omnimode observandum curent.

b) Luc. 9. v. 62.

CAP. IV.

Clericalis vestis laicis Curialibus permittitur, præter Collare, quod sit a Collari Clericorum diversum.

LAicis vero Curialibus, cum sæpe sit eis in Palatio nostro Apostolico versandum, sæpissimeque etiam cum Cardinalibus, & Prælatis agendum; togam clericalem nigram communem facimus: at Collaria, Clericorum propria,

sive

sive rotundæ sint formæ, sive quadratæ, penitus prohibemus eisdem, prohibita jam sibi esse sciant; tenore servato nostri Edicti, die 22. Januarii 1725. expediti.

CAP. V.

Sacramentorum frequentia Clericis commendatur.

IPsi autem Clerici, sive in minoribus sive in Subdiaconatus, aut Diaconatus Ordinibus constituti, quatenus in dies valeant de virtute prógredi in virtutem, & laicis etiam exemplo possint esse majori, sacris initiati, singulis quibusque quindenis diebus, ultra solemniores B anni festivitates, sacramentali mundentur exomologesi, & sacratissima, quotiescumque fieri poterit, intra Missarum solemnia, communione reficiantur. Clerici vero alii inferiores id semel quolibet saltem mense efficiant, optamus; super quorum omnium executione, instante ordinationis tempore, proprii Parochi, respective, Rectores Ecclesiarum, & Sacristæ Majores deputato ab ordinandorum requisitis ministro fidele testimonium perhibeant; tepidos autem, & incurios, qui ea adimplere neglexerint, ad Episcopum deferant coercendos.

TITULUS XVII.

De Clericis non residentibus.

CAP. I.

Ad debitam Episcoporum excitandam in eorum Diœcesibus Residentiam, Concilii Tridentini Decreta, hic relegenda, inculcantur.

QUANTUM Episcoporum conscientiam aggravet suis e Diœcesibus absentia, quantumque noceat Christiano populo hujusmodi negligentia Pastorum, satis superque ab ipso elicitur Concilio Tridentino. Quocirca Decretum *de Residentia*, tam sub Paulo III. *sess. 6. de Ref. cap. 1.* quam aliud consimile sub Pio IV. D *sess. 23. de Ref. cap. etiam 1.* ab eodem Concilio latum, ne ibidem sancitæ ordinationes, ulla temporum injuria, desuetudine, aut hominum oblivione abolescant, hic relegi, ac publicari volumus, & mandamus.

Concil. Trid. sess. 6 de ref. cap. 1.

„ Eadem sacrosancta Synodus, eisdem præsi-
„ dentibus Apostolicæ Sedis Legatis, ad resti-
„ tuendam collapsam admodum Ecclesiasticam
„ disciplinam, depravatosque in Clero, &
„ populo Christiano mores emendandos se ac-
„ cingere volens, ab iis, qui majoribus Ec-
„ clesiis præsunt, initium censuit esse sumen-
„ dum; integritas enim præsidentium salus est
„ subditorum. Confidens itaque per Domi-
„ ni, ac Dei nostri misericordiam, providam- E
„ que ipsius Dei in terris Vicarii solertiam,
„ omnino futurum, ut ad Ecclesiarum regi-
„ men (onus quippe Angelicis humeris for-
„ midandum) qui maxime digni fuerint, quo-
„ rumque prior vita, ac omnis ætas, a pue-
„ rilibus exordiis usque ad perfectiores annos,
„ per disciplinæ stipendia ecclesiasticæ, lauda-
„ biliter acta, testimonium præbeat, secun-
„ dum venerabiles beatorum Patrum sanctiones
„ assumantur: omnes Patriarchalibus, Prima-
„ tialibus, Metropolitanis, & Cathedrali-
„ bus Ecclesiis quibuscumque, quovis nomi-

A „ ne, ac titulo præfectos, monet, ac moni-
„ tos esse vult, ut attendentes sibi, & uni-
„ verso gregi, in quo Spiritus sanctus posuit
„ eos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit
„ sanguine suo, vigilent, sicut Apostolus præ-
„ cipit, in omnibus laborent, & ministerium
„ suum impleant; implere autem illud se ne-
„ quaquam posse[] sciant, si greges sibi commis-
„ sos mercenariorum more deserant; atque
„ ovium suarum, quarum sanguis de eorum
„ est manibus a supremo Judice requirendus,
„ custodiæ minime incumbant; cum certissi-
„ mum sit non admitti pastoris excusatio-
„ nem, si lupus oves comedit, & pastor
„ nescit. Ac nihilominus, quia nonnulli
B „ (quod vehementer dolendum est) hoc tem-
„ pore reperiuntur, qui propriæ etiam salutis
„ immemores, terrenaque cœlestibus, ac di-
„ vinis humana præferentes, in diversis Curiis
„ vagantur, aut in negotiorum temporalium
„ solicitudine, ovili derelicto, atque ovium
„ sibi commissarum cura neglecta, se deti-
„ nent occupatos: placuit sacrosanctæ Syno-
„ do, antiquos Canones, qui temporum,
„ atque hominum injuria pene in desuetudi-
„ nem abierunt, adversus non residentes pro-
„ mulgatos innovare; quemadmodum virtute
„ præsentis decreti innovat, ac ulterius pro
„ firmiori eorumdem residentia, & reformandis in Ecclesia moribus in hunc, qui se-
C „ quitur, modum statuere, atque sancire.
„ Si quis a Patriarchali, Primatiali, Metro-
„ politana, seu Cathedrali Ecclesia, sibi quo-
„ cumque titulo, causa, nomine, seu jure
„ commissa, quacumque ille dignitate, gra-
„ du, & præeminentia præfulgeat, legitimo
„ impedimento, seu justis, & rationabilibus
„ causis cessantibus, sex mensibus continuis
„ extra suam Diœcesim morando abfuerit,
„ quartæ partis fructuum unius anni, fabricæ
„ Ecclesiæ, & pauperibus loci per Superiorem
„ Ecclesiasticum applicandorum, pœnam ipso
„ jure incurrat. Quod si per alios sex men-
„ ses in hujusmodi absentia perseveraverit,
„ aliam quartam partem fructuum, similiter
D „ applicandam, eo ipso amittat. Crescente
„ vero contumacia, ut severiori sacrorum Ca-
„ nonum censuræ subjiciatur, Metropolitanus
„ suffraganeos Episcopos absentes, Metropo-
„ litanum vero absentem suffraganeus Episco-
„ pus antiquior residens, sub pœna interdicti
„ ingressus Ecclesiæ, eo ipso incurrenda,
„ infra tres menses per litteras, seu Nuncium
„ Romanum Pontifici denunciare teneatur,
„ qui in ipsos absentes, prout cujusque ma-
„ jor, aut minor contumacia exegerit, suæ
„ supremæ Sedis auctoritate animadvertere, &
„ Ecclesiis ipsis de Pastoribus utilioribus provi-
„ dere poterit, sicut in Domino noverit salu-
„ briter expedire.

E

„ Ne vero ea, quæ de residentia sancte & Ex cod. Con-
„ utiliter jam antea sub fel. rec. Paulo III. cil. Trid. sess.
„ sancita fuerunt, in sensus a sacrosanctæ Sy- 23. de refor.
„ nodi mente alienos trahantur, ac si vigore cap. 2.
„ illius decreti quinque mensibus continuis
„ abesse liceat; illis inhærendo, declarat sa-
„ crosancta Synodus, omnes Patriarchalibus,
„ Primatialibus, Metropolitanis, ac Cathedra-
„ libus Ecclesiis quibuscumque, quocumque
„ nomine & titulo præfectos, etiam si S. R.
„ E. Cardinales sint, obligari ad personam
„ lem in sua Ecclesia, vel Diœcesi residentiam,

„ ubi injuncto ſibi officio defungi teneantur; A
„ neque abeſſe poſſe, niſi ex cauſis & modis
„ infraſcriptis. Nam cum Chriſtiana chari-
„ tas, urgens neceſſitas, debita obedientia,
„ ac evidens Eccleſiæ, vel Reip. utilitas ali-
„ quos nonnunquam abeſſe poſtulent & exi-
„ gant; decernit eadem ſacroſancta Synodus,
„ has legitimæ abſentiæ cauſas a beatiſſimo
„ Romano Pontifice, aut a Metropolitano,
„ vel, eo abſente, a ſuffraganeo Epiſcopo an-
„ tiquiori reſidente, qui idem Metropolitani
„ abſentiam probare debebit, in ſcriptis eſſe
„ approbandas; niſi cum abſentia inciderit
„ propter aliquod munus, & Reipub. officium,
„ Epiſcopatibus adjunctum: cujus quoniam
„ cauſæ ſunt notoriæ, & interdum repentinæ, B
„ ne eas quidem ſignificari Metropolitano ne-
„ ceſſe erit: ad eumdem tamen cum Concilio
„ provinciali ſpectabit judicare de licentiis a
„ ſe, vel a Suffraganeo datis, & videre, ne
„ quis eo jure abutatur; & ut pœnis Canoni-
„ cis errantes puniantur. Interea meminerint
„ diſceſſuri, ita ovibus ſuis providendum, ut
„ quantum fieri poterit, ex ipſorum abſentia
„ nullum damnum accipiant.

„ Quoniam autem, qui aliquantiſper tan-
„ tum abſunt, ex veterum Canonum ſenten-
„ tia non videntur abeſſe, quia ſtatim rever-
„ ſuri ſunt; ſacroſancta Synodus vult, illud
„ abſentiæ ſpatium ſingulis annis, ſive con-
„ tinuum, ſive interruptum, extra prædictas C
„ cauſas, nullo pacto debere duos, aut ad
„ ſummum tres menſes excedere; & haberi ra-
„ tionem, ut id æqua ex cauſa fiat, & abſque
„ ullo gregis detrimento: quod an ita ſit, ab-
„ ſcedentium conſcientiæ relinquit, quam ſpe-
„ rat religioſam & timoratam fore; cum Deo
„ corda pateant, cujus opus non fraudulenter
„ agere ſuo periculo tenentur. Eoſdem inte-
„ rim admonet, & in Domino hortatur, ne
„ per illius temporis ſpatium, Dominici Ad-
„ ventus, Quadrageſimæ, Nativitatis, Reſur-
„ rectionis Domini, Pentecoſtes item, & Cor-
„ poris Chriſti diebus, quibus refici maxime,
„ & in Domino gaudere Paſtoris præſentia
„ oves debeant, ipſi ab Eccleſia ſua Cathe- D
„ drali ullo pacto abſint, niſi Epiſcopalia mu-
„ nia in ſua Diœceſi eos alio vocent.

„ Si quis autem (quod utinam nunquam
„ eveniat) contra hujus decreti diſpoſitionem
„ abfuerit, ſtatuit ſacroſancta Synodus, præ-
„ ter alias pœnas adverſus non reſidentes,
„ ſub Paulo III. impoſitas, & innovatas, ac
„ mortalis peccati reatum, quem incurrit,
„ eum pro rata temporis abſentiæ fructus ſuos
„ non facere, nec tuta conſcientia, alia etiam
„ declaratione non ſecuta, illos ſibi detinere
„ poſſe: ſed teneri, aut ipſo ceſſante per Su-
„ periorem Eccleſiaſticum, illos fabricæ Eccle-
„ ſiarum, aut pauperibus loci erogare; prohi- E
„ bita quacumque conventione, vel compoſi-
„ tione, quæ pro fructibus male perceptis ap-
„ pellatur, ex qua etiam prædicti fructus in
„ totum, aut pro parte ei remitterentur, non
„ obſtantibus quibuſcumque privilegiis, cui-
„ cumque Collegio, aut fabricæ conceſſis.

„ Eadem omnino, etiam quoad culpam,
„ amiſſionem fructuum, & pœnas de Curatis in-
„ ferioribus, & aliis quibuſcumque, qui bene-
„ ficium aliquod eccleſiaſticum, curam anima-
„ rum habens, obtinent, ſacroſancta Synodus
„ declarat, & decernit; ita tamen, ut quan-
„ documque eos, cauſa prius per Epiſcopum
„ cognita, & probata, abeſſe contigerit, Vi-
„ carium idoneum, ab ipſo Ordinario appro-
„ bandum, cum debita mercedis aſſignatione,
„ relinquant. Diſcedendi autem licentiam in
„ ſcriptis, gratiſque concedendam, ultra bi-
„ meſtre tempus, niſi ex gravi cauſa, non
„ obtineant. Quod ſi per edictum citati, etiam
„ non perſonaliter, contumaces fuerint, libe-
„ rum eſſe vult Ordinariis per cenſuras eccle-
„ ſiaſticas, & ſequeſtrationem, & ſubtractio-
„ nem fructuum, aliaque juris remedia, etiam
„ uſque ad privationem, compellere; nec exe-
„ cutionem hanc quolibet privilegio, licentia,
„ familiaritate, exemptione, etiam ratione
„ cujuſcumque beneficii, pactione, ſtatuto,
„ etiam juramento, vel quacumque auctoritate
„ confirmato, conſuetudine, etiam immeme-
„ rabili, quæ potius corruptela cenſenda eſt,
„ ſive appellatione, aut inhibitione, etiam in
„ Romana Curia, vel vigore Eugenianæ Con-
„ ſtitutionis ſuſpendi poſſe. Poſtremo tam de-
„ cretum illud ſub Paulo III. quam hoc ipſum
„ in Conciliis Provincialibus, & Epiſcopali-
„ bus publicari ſancta Synodus præcipit: cupit
„ enim, quæ adeo ex paſtorum munere, ani-
„ marumque ſalute ſunt, frequenter omnium
„ auribus, mentibuſque infigi, ut in poſterum,
„ Deo juvante, nulla temporum injuria, aut
„ hominum oblivione, aut deſuetudine abo-
„ leantur.

CAP. II.

Epiſcopi, poſt menſem ab eorum electione, ab Urbe diſcedere, & propriæ reſidentiæ Eccleſias adire tenentur; reſervata Cardinali Vicario ejuſdem temporis prorogandi facultate.

OMnes interim Epiſcopos admonemus, & in Domino Jeſu, qui Paſtorum eſt Paſtor, adhortamur, ut, divinis obedientes præceptis, commiſſum ſibi Gregem, per eos paſcendum, regendumque, adire ne differant; memores, ſe vigore Conſtitutionis Urbani VIII. [a] poſt menſem ab electione, ad perſona- a) 9. Synodus an. 1634.
lem in eorum Eccleſiis reſidentiam obligari. Ad quorumdam autem levandas anxietudines, cum unius menſis terminus, ipſis plerumque ab Urbe expediendis ſufficiens, aliquando non ſatis eſſe videatur; Cardinali Vicario noſtro pro tempore, quatenus, juxta caſuum contingentias, & cauſa cognita, indultum menſem ad alios quadraginta dies, & non ultra, prorogare valeat, facultatem concedimus, & impartimur, ipſius Urbani Motu proprio ſervato.

CAP. III.

Abſentiæ facultates, per uſum ſolitæ Epiſcopis concedi, in Congregatione ſuper Epiſcoporum reſidentia expendi mandantur.

PRovide cum nonnulla, ſecundum loca, & tempora, indulgeat Sedes Apoſtolica, quibus mutatis, conceſſa jam in ædificationem, in deſtructionem probentur inde permitti: mandamus quocirca, ut, Synodalibus hiſce completis actionibus, antiquus in Congregatione ſuper Epiſcoporum reſidentia expendatur Epiſcoporum catalogus, quibus licentiæ fere per uſum, recenti nulla expoſita neceſſitate, æſtivis præſertim, vel autumnalibus temporibus,

ut

ut ipſi, pravi aeris prætextu, ſuis ab Eccleſiis abſint, conceduntur; & ſi quid fuerit in eo dignum correctione repertum, ad grave Paſtoralis reſidentiæ debitum reſtituendum, ejuſdem Congregationis ſententia canonice corrigatur, & emendetur.

CAP. IV.

Stylus Congregationis Concilii in hujuſmodi Epiſcopis concedendo licentias commendatur.

AD hæc laudabilem Concilii Congregationis ſtylum, facultates ſcilicet hujuſmodi ad quatuor menſes impertiendi, cum clauſula, *tribus tamen Conciliaribus comprehenſis*, omnino B ſervandum cenſemus. Meminerint itaque Epiſcopi, aliique, qui talibus ſe facultatibus indigere prænoſcunt, ut non paſſim Diœceſim, & Chorum extra vagentur; ne tempus proprium, atque ad reſidendum aptum, alibi inſumentes, de conceſſæ poſtmodum abſentiæ brevitate inutiliter conquerantur.

CAP. V.

Pro hujuſmodi licentiis obtinendis, num aliud, præter Medicorum teſtimonium, requiratur, Congregationis arbitrio remittitur decernendum.

QUamvis non ſolo Medicorum teſtimonio, etiam jurato, probari debeat, talis num ſit eorum neceſſitas, qui reſidere tenentur, ut aerem illis mutandi, ac proinde e Diœceſi libertatem poſtulet abſcedendi; nihilominus, cum de Epiſcopis, fide ceteroquin dignis, agatur, ſi quid ultra pro hujuſmodi impetranda licentia exhiberi oporteat, eadem Congregatio ſuper Epiſcoporum reſidentia videat, & pro ſuo arbitrio decernat. Conſulant ſibi interea Epiſcopi, & quantum cum Dei adjutorio poterunt, tum Tridentinis Decretis, tum Apoſtolicis Conſtitutionibus ſeſe ſtudeant conformare, atque illis cum effectu parere, ſub pœnis, ac cenſuris, ibidem contentis, & comminatis. D Super contumaces vero Synodi Provinciales invigilent, quæ eos inſuper moneant, & a negligentibus abſentiæ rationes in Conciliis exigant; atque, ut opus eſſe judicaverint, ſummo Eccleſiæ Hierarchæ, pro debita animadverſione, denuntient a.

a) Concil. Trid. ſeſſ. 6. c. 1. & ſeſſ. 23. c. 1. de ref.

CAP. VI.

Parochi ultra biduum, abſque Epiſcoporum licentia, a Cura non abſint. Graviter contumaces fructuum ſubtractione, aliiſque pœnis mulctentur.

SAcroſancto inſuper Tridentinæ Synodi Decreto ſancitum eſſe novimus b, ut, quandocumque Parochos ab eorum cura abeſſe contigerit, cauſam ipſi coram Epiſcopo cognoſcendam, & per eum probandam, exponant. Prohinc omnibus, & ſingulis Parochis, & animarum Rectoribus, qui, ſacro ut huic relatum eſt Concilio, per bimeſtre, abſque pœnarum, per ſacros Canones inflictarum, metu, a cura, Epiſcopis inconſultis, abeſſe putant ſibi licere, præcipimus, ne ultra biduum, abſque Epiſcopi, ſive ejus Vicarii Generalis licentia, in ſcriptis, & gratis concedenda, idoneo tamen A OEconomo relicto, ab Epiſcopali Curia approbato, ullatenus ab illorum Parochiali ſtatione diſcedant. Eos vero, qui contra hujuſce Decreti diſpoſitionem abeſſe præſument, Epiſcopi, pro rata temporis abſentiæ, Parochialium mulctent fructuum ſubtractione; & ſi in abſentia perſeveraverint, ad aliarum quoque pœnarum executionem pro contumacia procedant.

b) Cit. ſeſſ. 23. c. 1. de ref.

CAP. VII.

Qui, reſidentia obnoxii, in Urbe commorantur, ad eorum Eccleſias redire cogunter.

CEterum pro reliquis etiam inferioris Ordinis Clericis, tam ſæcularibus, quam regularibus, noſtra in hac Alma Urbe exiſtentibus, qui alias in partibus Parochias, Dignitates, Canonicatus, vel alia quæcumque, quæ reſidentiam requirunt, eccleſiaſtica beneficia obtinent, quatenus hinc ſtatim diſcedere, & ad perſonalem in iis reſidentiam ſe conferre debeant, Edictum innovamus fel. rec. Innocentii XIII. c cujus tenoris partem hic ſubnecti, & obſervari mandamus. c) An. 1723.

„ Pari modo univerſis, & ſingulis Clericis „ beneficiatis, tam Sæcularibus, quam Regu„ laribus, cujuſcumque conditionis, & gra„ dus, dignitatis, & præeminentiæ in eadem „ alma Urbe exiſtentibus, qui in ſuis Eccleſiis C „ Parochialibus, Dignitatibus, Canonicati„ bus, vel aliis quibuſcumque Beneficiis ec„ cleſiaſticis, de jure, vel conſuetudine, per„ ſonalem reſidentiam facere tenentur, de „ mandato ejuſdem SS. D. N. Papæ (revocan„ do in primis omnes, & quaſcumque licen„ tias, ſupradictis omnibus quomodolibet con„ ceſſas) ſtricte præcipimus, & mandamus, „ eoſque monemus, & requirimus, quatenus „ infra duodecim dierum ſpatium, quorum „ quatuor pro primo, quatuor pro ſecundo, „ & reliquos quatuor pro tertio ultimo, & „ peremptorio termino eiſdem, & cuilibet eo„ rum aſſignamus, debeant, & quilibet eorum „ debeat, omni mora, & cunctatione poſtpo„ ſita, ab eadem Urbe, & Romana Curia di„ ſcedere, & ad ſuas Eccleſias, ſeu Beneficia „ rectis itineribus ſe conferre, ibique perſona„ lem facere reſidentiam. Quod ſi noſtris hu„ juſmodi, imo verius Apoſtolicis monitioni„ bus non paruerint, ultra pœnas in ſacro„ ſancti Concilii Tridentini Decretis, & Apo„ ſtolicis Conſtitutionibus contentas, eo ipſo „ Beneficiati Sæculares pœnam centum ſcuto„ rum, applicandam pro medietate piis uſi„ bus, pro altera ſecreto denuntiatori; nec „ non tam Sæculares, quam Regulares prædi„ cti pœnam carceris ad noſtrum arbitrium in„ currant. Et ſi aliquis prædictorum, elapſis „ terminis præfatis, per menſem neglexerit a E „ Curia recedere ad effectum ſe conferendi ad „ ſuam Eccleſiam, ibidemque reſidendi, ut „ ſuperius eſt mandatum, ex tunc fructus Be„ neficiorum, reſidentiam, ut præfertur, re„ quirentium, non faciat ſuos, nec tuta con„ ſcientia, etiam alia declaratione non ſequu„ ta, illos ſibi detinere poſſit: ſed teneatur „ illos fabricæ Eccleſiarum, aut pauperibus „ loci erogare, aut, ipſo non erogente, per „ Superiorem Eccleſiaſticum ad dictam eroga„ tionem faciendam compellatur. Lapſis vero „ ſex menſibus, & præmiſſis non adimpletis, „ ipſo facto, & abſque alia ſententia, eiidem

„ Be-

„ Beneficiis, & Dignitatibus sit ipso jure privatus, itaut illa Sedes Apostolica tantum „ conferre valeat; eademque ab ea respective „ possint impetrari, & provisiones per ipsam „ factæ, debitæ exequutioni demandari debeant, quacumque appellatione postposita; „ verificato dumtaxat coram Executore literarum simplici facto contraventionis. Certificantes omnes, & singulos prænominatos, „ quod in morosos, & contumaces irremissibiliter procedetur ad præfatarum pœnarum „ exequutionem, sine tamen præjudicio pœnarum, jam incursarum per eos, qui hactenus contravenerunt.

TITULUS XVIII.

Ne Sede Vacante aliquid innovetur.

CAP. I.

Sede Episcopali vacante, canonica per Vicarios Capitulares in Clericorum Ordinationibus disciplina servanda injungitur.

IDonei ut in Christi Ecclesia Sacerdotes, aliique sint semper in ea ministri, qui digne, & laudabiliter in eorum gradu pro majestate deserviant; quam Episcopi in inquirendo de vita, & scientia ordinandorum, diligentiam adhibere, quaque in imponendis manibus uti ratione teneantur, sacrum peraccurate statuit Concilium Tridentinum. Cumque leges, quæ bono sunt innixæ principio, quandoque hominum malitia subvertantur, & eludantur; volumus, sibi quoque caveant Vicarii omnes Capitulares, ne, provehendorum magis indulgendo ambitioni, quam prædefunctorum æmulando zelum Episcoporum, ipsi sint in antiqua hac tuenda Ecclesiæ disciplina remissi.

CAP. II.

Intra annum Episcopalis Sedis vacationis, quibus pro ordinatione dandæ literæ Dimissoriæ? Facultativas in Episcoporum, & Concilii Congregationibus expediri prohibetur.

IDeoque sub pœnis, quas idem statuit Concilium Tridentinum [a], aliisque, Episcopi successoris arbitrio reservatis, Vicariis eisdem Capitularibus inhibemus, ne intra annum, a Sedis vacationis die, (Epistolas in posterum facultativas Episcoporum, & Concilii Congregationibus concedendi permissione sublata) aliquem, nisi beneficio acquisito, vel proxime acquirendo, arctatum, & dummodo non fuerit is alias ab antecessore Episcopo rejectus, ad Clericalem tonsuram, seu Ordines suscipiendos dimittant. Post annum vero, quos moribus habuerint, virtutibus, ac doctrina laudabiles, nunquam tamen officiis, plerumque importunis, commendatos, liberum est eis, servatis reliquis de jure servandis, dimissorias literas pro arbitrio, & conscientia concedere,

a) Sess. 7. c. 10. & sess. 23. c. 10. de ref.

TITULUS XIX.

De Rebus Ecclesiæ non alienandis.

CAP. UNIC.

In bonorum ecclesiasticorum concessionibus ratio canonica declaratur. Laudemia recipi, & locationes, ac emphyteuses antiquis conductoribus, & emphyteutis renovari, vel confirmari prohibentur.

USu est, & experientia probatum, quantum Ecclesiis, locisque piis detrimenti, damnique sæpe illæ afferant bonorum ecclesiasticorum locationes, & emphyteuses, quæ ab Ecclesiarum Rectoribus, Oeconomis, & Administris, humano potius affectu, imo & effrænata quadam certam, in primo conductorum ingressu, ab his pecuniarum summam recipiendi cupiditate, quam habita Ecclesiarum utilitatis ratione, modico sub annuo canone vel in perpetuum, vel ad longum tempus, seu sub emphyteusis titulo ad vigintinovem, sæpiusque etiam ad bis vigintinovem annos, vel tertiam generationem, iniri solent. Quodque dolendum est magis, absoluto concessionis tempore, a conductoribus, seu emphyteutis, jure veluti hæreditario, locationes, & emphyteuses hujusmodi renovandæ sibi, & confirmandæ petuntur; ad quarum renovationem, & confirmationem Ecclesias, & loca pia teneri, imo cogi posse præsumitur. Volentes hinc Nos, sacro hoc etiam approbante Concilio, Ecclesiarum omnium, locorumque piorum, quæcumque sint, indemnitati, ac statui firmius providere, satis sit licet super his a lege provisum, consultissima hac sanctione Episcopis omnibus, & inferioribus locorum Ordinariis, Episcopalem quasi jurisdictionem habentibus, apertius declaramus, & mandamus.

I. Ne immobilia quæcumque Ecclesiarum, ceterorumque piorum locorum bona, a quovis, sive ordinaria, sive Apostolica auctoritate, ad longum tempus, ultra triennium, vel quatriennium, uti oliveta, locentur, vel in emphyteusim, nunquam tamen perpetuam, concedantur, nisi evidens plane, in eorum Curia probanda, concurrat earumdem Ecclesiarum, vel piorum locorum utilitas, & alia serventur, quæ in Extravagante *Ambitiosæ*, hoc titulo, demandantur: his insuper clausulis, ferendo decreto adjectis, quod scilicet concessio fiat absque spe renovationis; & concessionis templo expleto, bona ipsa cum suis membris, juribus, & pertinentiis universis, nec non & melioramentis, desuper pro tempore quomodolibet factis, ab Ecclesias, & loca pia, quibus ex directo dominio pertinent, ad eorum dispositionem pleno jure, atque omnino libera, vacua, & expedita relinquantur.

II. Ne, hujus occasione locationis, vel in emphyteusim concessionis, aliquid, sub contractus nullitatis pœna, pro laudemio, seu pro primo, ut ajunt, ingressu, a quoquam recipiatur, ex quo Ecclesiis, piisque locis præjudicium fiat, vel justus annui canonis valor decrescat, aut imminuatur.

III. Ne, completo concessionis tempore, aliove casu adveniente devolutionis, locatio, seu in emphyteusim concessio ad ejusdem conductoris, vel emphyteutæ, suæve familiæ,

vel

vel hæredum favorem renovetur (iis tamen locis exceptis, in quibus non aſſerta, ſed rite, & recte probata, legitima adſit conſuetudo renovandi; vel Apoſtolica ad hoc indulta, aut privilegia expreſſe conceſſa reperiantur): ſed Eccleſiis, locisque piis quibuſcumque liceat bona, alias locata, vel in emphyteuſim conceſſa, & inde, ut ſupra, devoluta, pro ſe, ſi velint, ſervata forma noſtræ Conſtitutionis, quam nuper [a] pro Archidiœceſi noſtra Beneventana edidimus, libere retinere, propriisque bonis aliis incorporare; nec ullo jure a quoquam, ſub quovis prætextu, ſeu ex quacumque cauſa, ad conceſſiones renovandas adſtringi, aut cogi poſſe declaramus; ſalva tamen Alexandri III. Conſtitutione [b], ubi ex æquitate dumtaxat terras illas, quæ de ſylvis extirpatis ſunt arabiles factæ, ſub annuo cenſu iis hæreditario jure iterum tradi poſſe indulget, a quibus ſuo ipſas, vel parentum ſuorum, labore conſtiterit fuiſſe extirpatas; niſi forte aliis poſſent cum majori utilitate concedi.

a) Die 29. Julii 1724.

b) Cap. Ad aures. hoc tit.

TITULUS XX.

De Teſtamentis.

CAP. I.

Teſtamenta a Parochis, tribus tantum teſtibus adhibitis, rata eſſe, & valida, contrarium ubi non obſtet Statutum. Legata pia, ad Confeſſarii aures facta, quomodo valeant, declaratur.

CUm Alexandri III. [c] ſanctione decretum ſit, ut teſtamenta, qua Parochiani coram tribus, vel duobus teſtibus a ſuo Presbytero conficienda mandarint, rata ſemper exiſtere, ac firma debeant permanere; advigilent ideirco Epiſcopi, ne (ubi tamen contrarium non obſtet Statutum, auctoritate Apoſtolica in forma ſpecifica confirmatum, quo juris civilis diſpoſitio ſervari mandetur) quivis præſumptione aliqua, excommunicationis pœna contra ſic præſumentem propoſita, taliter facta teſtamenta reſcindere audeat, vel irritare. In legatis vero piis [d], & quæ ab ægrotantibus ad Parochorum aures fieri quandoque ſolent, ut fraudes, liteſque evitentur, teſtes, etiam in eodem numero adhibeantur, coram quibus Teſtator, ſe quædam ad pias cauſas eroganda, ſuo prout Parocho, ſeu Confeſſario, injunxit, ita velle declaret; talique declaratione, pia teſtatoris diſpoſitio ſuum ſemper ſortiatur effectum.

c) Cap. Cum eſſes. hoc tit.

d) Cap. Relatum l. eod. tit.

CAP. II.

Laudatur quorumdam Regnorum conſuetudo, qua Epiſcopi animarum teſtamenta conficiunt pro mortuis ab inteſtato. Sicubi ea non adeſt, inducenda proponitur.

EAm poſtmodum laudabilem, quæ quibuſdam in locis viget, in Regno præcipue Neapolitano, aliiſque Regnis, conſuetudinem, ut pro decedentibus ab inteſtato, ſuperſtites hi licet relinquant hæredes, teſtamenta, ut ajunt, animarum per Epiſcopos efficiantur; aliquid de defuncti bonis pro ejus animæ ſuffragio diſponendo, approbamus: & Epiſcopos omnes, ut eorum plebes ad uſum ipſum, ubi non adſit, amplectendum hortentur, admonemus.

TITULUS XXI.

De Regularibus.

CAP. I.

Regulares ad Subdiaconatum promovendi authenticum Epiſcopis teſtimonium de ſolemni emiſſa profeſſione, & exercitiis ſpiritualibus factis, exhibeant.

ANtiqua cum ſit Eccleſiæ conſuetudine inductum, & Apoſtolicis Conſtitutionibus probatum, ut Regulares tantummodo, quibus glorioſum eſt mendicare, non alio, quam paupertatis, ſeu profeſſæ ab eis approbatæ Religionis titulo, ſacris poſſint Ordinibus initiari; attendant Epiſcopi, ne Regularium quempiam ad Subdiaconatus ordinem promoveant, ſi initiandus ipſe, ut exploratius de requiſito valeat ordinationis titulo conſtare, expreſſam de ſolemni, per eum emiſſa, regulari profeſſione, proprii non ſecum attulerit fidem Superioris, deque præviis exercitiis ſpiritualibus peractis atteſtationem non exhibuerit; una poſtmodum cum dimiſſoriis literis ſervandas in Archivo Epiſcopali.

CAP. II.

Regulares nonniſi ab Epiſcopo loci ad Ordines promovendi, ſervata forma Decreti Clementis VIII.

IN ſuis vero ſubditis ad ordinationes dimittendis, Superiores Regulares Decretum fel. rec. Clementis VIII. ſervent ad unguem, ſub ipſis, in Decreto eodem expreſſis, officii, & dignitatis, ſeu adminiſtrationis, ac vocis activæ, & paſſivæ privationis pœnis, aliiſque, ſummorum Pontificum arbitrio reſervatis. De cetero, ne quem Superiorum excuſet illius ignorantia Decreti, illud hic ad verbum ſubjungendum decernimus, evulgandumque etiam ab Epiſcopis in eorum Diœceſana Synodo, poſt hoc Concilium primo tempore celebranda.

DECRETUM CLEMENTIS PP. VIII.

Circa Ordines, a Regularibus ſuſcipiendos.

DE mandato SS. D. N. Clementis, divina providentia, Papæ VIII. tenore præſentium, mandatur omnibus, & ſingulis quorumcumque Regularium Superioribus, ut de cetero obſervent, & obſervari faciant ea, quæ in Decreto S. Congregationis Concilii Tridentini continentur, cujus tenor eſt talis: Congregatio Concilii cenſuit, Superiores Regulares poſſe ſuo ſubdito, itidem Regulari, qui præditus qualitatibus requiſitis, Ordines ſuſcipere voluerit, literas dimiſſorias concedere, ad Epiſcopum tamen Diœceſanum, nempe illius Monaſterii, in cujus familia ab iis, ad quos pertinet, Regularis poſitus fuerit: & ſi Diœceſanus abfuerit, vel non eſſet habiturus ordinationes, ad quemcumque alium Epiſcopum; dum tamen ab eo Epiſcopo, qui Ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam; & dum ipſi Regulares non diſtulerint de induſtria conceſſionem Dimiſſoriarum in id tempus, quo Epiſcopus Diœceſanus, vel abfuturus, vel nullas habiturus eſſet ordinationes. Verum, cum a Superioribus

bus Regularibus, Epiſcopo Diœceſano abſente, vel ordinationes non habente, literæ dimiſſoriæ dabuntur, in eis utique hujuſmodi cauſam abſentiæ Diœceſani Epiſcopi, vel ordinationum, ab eo non habendarum, exprimendam eſſe. Quod qui non fecerint, officii, & dignitatis, ſeu adminiſtrationis, ac vocis activæ, & paſſivæ privationem, ac alias, arbitrio ejuſdem SS. D. N. Papa reſervatas, pœnas incurrent. In quorum fidem &c. Datum Romæ die 15. menſis Martii 1596.

CAP. III.

Proprietatis vitium a Monialibus vitandum. Ratio earum victus & veſtitus exhibetur. Super munerum largitionibus Conſtitutio Clementina innovatur.

EMonialium Monaſteriis, imo ab ipſarum cordibus Monialium, incumbant Epiſcopi, proprietas omnis exulet; & illa, quam maxime fieri poterit, in eis ſtabiliatur, ſerveturque rerum omnium communio, quæ nihil habet, & cui nihil deeſt. Illinc inſuper quatenus corrupta omnis foras abſcedat affectio particularis, curent, ut ex Monaſteriorum redditibus eadem ſit Religioſis omnibus (ægrotantibus exceptis) menſa, victus, & veſtis præcipue uniformis, quæ in interiori etiam ſericum excludat, & modeſtæ, quæ Chriſti Sponſas deceat, formæ ſit, & proprii cujuſque Religionis coloris. Cumque paupertatem profeſſæ ſint illæ, ſingula nos idcirco, quæ ſuper munerum largitionibus ſua Conſtitutione [a] ſancivit Clemens VIII., innovamus, & a quibuslibet, ſub latis in ipſa pœnis, decernimus obſervari.

a) Religioſæ An. 1594.

CAP. IV.

Puellæ, in Aſceteriis educandæ, veſtibus ornatuque modeſto utantur: quæque pro ipſis conſtituta ſunt, adamuſſim, etiam Superiores, adimpleant.

STudeant, & quam accuratiſſime Moniales ipſæ, ut quas, Superiorum accedente conſenſu, & impetrata ab Epiſcoporum, & Regularium Congregatione licentia, educandas, ac formandas ſuſceperint Puellas convictrices, pie illas, & catholice inſtituant; incumbantque, ne ipſarum ornatus, & veſtes Puellis, inter Chriſti Sponſas verſantibus, diſconveniant. Sint itaque non ſericæ, nec alius, quam nigri, aut fuſci, vel albi, aut violacei coloris: nulloque illæ exquiſito, quod ſacris non conveniat Aſceteriis, ornamenti genere utantur. In reliquis, & Puellæ ipſæ, ab Aſceterio alias dimittendæ, obſervent, & Abbatiſſæ, vel Prioriſſæ, Superioreſve aliæ, quocumque nomine vocentur, quæ eadem Congregatio in conceſſa licentia præſcripſerit, faciant adimpleri. Interim omnes admonemus Epiſcopos, quatenus, & ipſi ſuper eorumdem obſervantia vigilent, &, ubi ubi opus erit, pro viribus providcant.

TITULUS XXII.

De ſtatu Monachorum, & Eremitarum.

CAP. I.

Pro Eremitarum inſtitutione zelus Epiſcoporum excitatur: & Regulæ pro illis dantur in Appendice.

AD antiquum, quoquo modo poſſit, reparandum floridum Eremitarum ſtatum, exacta quorum vivendi ſolitudo olim exultabat, & florebat quaſi lilium; ſuam quatenus pro his curam aliquam impendant Epiſcopi, horum ſolicitudines excitamus. Noſtris interea Eremitis, qui hic Hoſpitium habitant non ignobile prope Portam Angelicam, mandamus, ut Regulas, Synodali adjungendas Appendici, cum ſeorſim fuerint typis impreſſæ, apud ſe habeant, & religioſe obſervent; alias Nos ipſis, ut oportuerit, inſtructiones daturi pro recta eorum vita, & exemplari converſatione.

CAP. II.

Regulæ ipſa Epiſcopis proponuntur, a cujuſque Diœceſis Eremitis obſervandæ.

EAſdem Nos propterea Regulas Epiſcopis pro Diœceſanis ſuis Eremitis ducimus proponendas, quas Epiſcopi ipſi per illorum quemlibet in propria haberi curent Eremo, & illarum obſervantiam ſtudeant practice promovere.

CAP. III.

Quotannis Eremitæ omnes ab Epiſcopis coram ſe convocentur; ſuper illorum actibus, & Eremorum ſtatu perſcrutandi.

DE cetero non incongruum, imo perutile judicamus, ſi Eremicolas omnes, & ſingulos quotannis certa die ab Epiſcopo præfigenda, e Diœceſi in Civitatem convenire, præſcribatur; ibi coram Epiſcopo ipſo, vel ejus Vicario Generali, peculiari ſcrutinio de Eccleſiis, & Eremis, quarum ſervitio, & cuſtodiæ deputati fuerint, de eleemoſynis inſuper, & iſtarum uſu, deque illorum actibus, & in via ſpirituali profectu, rationem reddituros.

TITULUS XXIII.

De Religioſis Domibus, ut Epiſcopo ſint ſubjectæ.

CAP. I.

Laicorum Confraternitates intenta ſolicitudine ab Epiſcopis viſitentur; adhibitis quæ in ſua Conſtitutione ſtatuit Clemens Papa VIII.

INter cetera loca pia, quibus non minorem ſuam debent Epiſcopi curam, & vigilantiam, religioſas eſſe indicamus laicorum Sodalitates; quare diligenter eas, juxta Tridentini

Con-

a) Sess. 22. de ref. c. 8. & 9. Concilii sanctiones [a], visitent Episcopi; & in omnibus Constitutionem præcipue servent, servarique faciant, Clementis VIII. quæ incipit: b) An. 1604. *Quæcumque a Sede Apostolica* [b]: cujus summarium hic legetur in fine.

CAP. II.

Ab OEconomis administrationum rationes quotannis exigant Episcopi. Si aliis reddenda sit ratio, minister etiam interveniat Episcopalis.

A Confraternitatum insuper, Hospitalium, ceterorumque locorum piorum OEconomis administrationum rationes, præfati juxta c) Loc. cit. Concilii decreta [c], exigant Episcopi singulis annis, ni secus expresse in illorum fundatione sit cautum. Quod ubi ex privilegio, aut justa alia causa, ab Episcopo probanda, aliis esset ratio reddenda, cum iis, declaramus, adesse debeat & Episcopus, sive ejus minister, ad id specialiter deputatus; alias factæ a ratiocinatoribus liberationes irritæ sint, & nullæ, minimeque Administratoribus suffragentur. Qui vero ex ejusdem Concilii præscripto, vel alia laudabili consuetudine Episcopo rationem reddere tenentur, si ab eo moniti non paruerint, per censuras etiam ecclesiasticas compellantur.

TITULUS XXVI.

De Jurepatronatus.

CAP. UNIC.

Cujuscumque Diœcesis Patronatus qui sint legitime concessi, & justo titulo acquisiti, inquirendum ab Episcopis. Legalem omnium Catalogum summo Pontifici, & Cardinali Datario transmittant.

CHristianæ est moderationi conveniens, ut, amputato usurpationum excessu, unusquisque impetratis gaudeat; nec ea præsumat, quæ nullo modo sibi concessa perspiciuntur. Mandamus quocirca Episcopis, ut, illius memd) Sess. 25. c. 9. de ref. mores Tridentini Concilii sanctionis [d], disponentis quomodo juspatronatus, Communitatum præsertim, Universitatum, Collegiorum, ac potentium personarum, in quibus præsumptio urget usurpationis, probari oporteat, diligentissime ipsi propriæ Diœcesis patronatus omnes examinent; & ex documentis, in eorum Curiis, præcedentium occasione præsentationum, exhibitis, inquirant, qua occasione, qua causa, quove titulo, & jure, patronatus sint hujusmodi constituti; & quos ipsimet repererint, juxta formam, ab eadem Tridentina Synodo præscriptam, legitime concessos, solemni describant in inventario, in quo instrumenta, aliæve cujuslibet probationes patronatus, ad dicti Concilii normam acquisiti, breviter referantur. Si qui patronatus vero reperiantur ex privilegio, etiam Apostolico, concessi, vel ad tempora ante, vel post Tridentinum pertinere, aut legitimis titulis destituti, & sine requisitis, in eodem decreto Concilii relatis, ipso pariter adnotentur in inventario, quod Episcopi subscribant, & in Archivo Episcopali recondant. Simile autem exemplar ad Sedem Apostolicam, & ad summi Pontificis Datarium transmittant, ut ita & Sedes eadem Apostolica, ipsique Episcopi, eorumque successores facile examinare possint, ac de jure deliberare, vel saltem futuris præcavere vacationibus, num danda, vel deneganda sit institutio præsentatis.

TITULUS XXV.

De consecratione Ecclesiæ, vel Altaris.

CAP. I.

Cathedrales Ecclesiæ, & Parochiales, cum majoribus saltem Altaribus, intra annum in Civitatibus, & in Diœcesibus intra biennium, post earum restaurationem, ab Episcopis consecrentur.

ANtiqua mandant sanctorum Patrum decreta [e], ut, sicut non alii possunt, quam e) Can. Sicut non alii. De Cons. dist. 1. sacrati Domino Sacerdotes, sacra peragere, & hostias offerre super Altare, ita non alibi, necessitas nisi summa coegerit, quam in Deo dedicatis locis, idest in Tabernaculis, divinis ab Episcopo precibus delibutis, divina debeant sacrificia celebrari. Incumbant quocirca Episcopi, ut Ecclesiæ saltem Cathedrales, & Parochiales, & majora ipsarum Altaria, quæ adhuc perfecta non sunt, nec dedicata, intra annum, si fieri poterit, in Civitatibus, per Diœceses vero intra biennium, omnino perficiantur, & solemniter consecrentur [f]. f) Concil. Lond. ann. 1237. cap. 1.

CAP. II.

De Ecclesiarum dedicatione anniversarium quotannis Officium celebretur.

ENcænia autem, seu solemnes Ecclesiarum dedicationes, ipsis, quibus initiantur, diebus recurrentibus [g], vel aliis, quos Episcopi in consecrationis actu pro libito designarint, in perpetuum anniversaria solemnitate celebrentur; Rubricis servatis Breviarii, & Missalis Romani. g) Can. Solemnitates. 1. & 2. de Cons. dist. 5.

CAP. III.

Ubi de dedicatione dubitetur, Consecratio fiat absolute.

ECclesiæ vero, vel Altaria si adsint, de quorum dedicatione dubitetur; nec scripturæ, aut testes existant, qui de consecratione testentur hujusmodi; absolute ea, ulla absque dubitatione consecrari posse declaramus: talis namque trepidatio iterationem non facit; quoniam, quod nescitur factum, iteratum non esse, monstratur [h]. h) Eod. Can. Solemnitates 1.

TITULUS XXVI.

De Baptismo, & Confirmatione.

CAP. I.

Solemnem Baptismalis fontis benedictionem, & Baptismi administrationem, bis in anno efficiendam, per se etiam Episcopi aliquando habere non graventur.

NOn est Parochorum tantum, quod, juxta sacra Canonum statuta [i], Rituali Roma- i) Can. Non

no

ratione. Can. Duo tempora Can. Proprie. Can. Si quis autem. Can De Catechumenis. Can. Venerabilis. Can. Baptizandi. Can. Baptizandos. Can. Non liceat. De Conſ. diſt 4. & Can. Ut Epiſcopi ibid. diſt. 5.

no præſcribitur, ut ſolemnis ſcilicet per eos bis in anno, utroque Sabbato ante ſacratiſſimum Paſcha, & Pentecoſten, Baptiſmalis fontis benedictio perſolvatur, ſacrumque Baptiſma tunc ſolemnius miniſtretur. Speciali id etiam ratione ab Epiſcopis exigit Cæremoniale Epiſcoporum [a]; & Nos ipſis, præcipuas velut inter Pontificalis ordinis actiones, non minori ſolicitudine commendamus.

a) Lib. 2. c. 27.

CAP. II.

Cathecumeni non ante, ſed poſt Baptiſmum, veſte candida induendi.

NOn eſt in ſolemni Adultorum Baptiſmate B ſine tedargutione prætereunda illa ſacri Ritus inverſio, dum Catechumeni ad divinum permittuntur accedere lavacrum, candida induti Neophytorum veſte, quam tantummodo poſt Baptiſmum tradimus baptizatis [b], in glorioſæ ſignum reſurrectionis, ad quam homines e ſacro fonte regenerantur; novæque vitæ innocentiam ſignificandam, quam, poſt veteres ablutas maculas, ſervare debent; immaculatam ante Chriſti tribunal perferendam. Hæc itaque, & ſimilia a ſacrarum cæremoniarum Magiſtris animadvertantur: caveantque Parochi, ne, ſuarum inſtructionum defectu, quod fidelibus ab Eccleſia myſtice traditum eſt ad ſalutem, pompæ ſerviat, & vanitati. C

b) Can. Poſt Baptiſmum, & Can. Acepiſti. cit. diſt. 4. de Conſ.

CAP. III.

Baptizandorum catetheſis extra omnino, non intra Eccleſiam fiat; Baptiſmus vero in ea miniſtretur.

QUia Baptiſmus janua eſt ſacramentorum, & porta, per quam in Chriſti Eccleſiam intramus, ſciant Parochi, non nude a Romano Rituali [c] præſcribi, ut Baptizandorum catechiſmus ad Eccleſiæ januam, his, cum patrinis, extra exiſtentibus, peragatur. Ipſis itaque diſtricte præcipimus, ut Ritum omnino ſervent eumdem; nec unquam committant, contrarius D ultra procedat abuſus: quemadmodum & alter ille, domi ſcilicet infantes baptizandi extra neceſſitatem, quæ ſi unquam eveniat, erit ab Epiſcopo probanda.

c) In rubric. de Sacram. Baptiſmi.

CAP. IV.

In Confirmationis Sacramento miniſtrando ſolliciti ſint Epiſcopi: tantoque prosideant, ut aquali præparatione, ac devotione miniſtretur, & ſuſcipiatur.

SOlerti tandem Epiſcoporum curæ ſubjicimus, ut, quemadmodum Confirmationis Sacramentum magna eſt baptizatis veneratione E tenendum, utpote quia illius virtute, Deus in Nobis perficit, quod Baptiſmo operari cœpit [d], nec alii ipſum, niſi ſummi conferunt Sacerdotes [e]; ita incumbendum ſummopere, ne minori devotione, & tumultuarie, ut aſſolet, ſed, qua decet præparatione, ac reverentia miniſtretur æque, ac ſuſcipiatur. Hinc ſibi quoque conſulant Epiſcopi illi, qui ſegnes in hoc conferendo Sacramento, Baptizatos, a ſeptennio, & ſupra adverſus malignos ſpiritus colluctantes, ſpeciali hac ſancti Spiritus unctione corroborare prætermittunt. Hoc itaque quotannis in Civitate; in Diœceſi vero, tempore ſaltem viſitationis, ſolemniter miniſtrare non negligant; ſemper tamen, quoad fieri poterit, de mane in Eccleſia, & jejuni jejunis, maribus a feminis ſeorſim diſpoſitis, conferant; & adultis, nonniſi ſacramentali prius confeſſione mundatis. A

d) Catechiſ. Rom. de Sacram. Confirmat. §. 21.
e) Can. De his, & Can. Manus. De Conſ. diſt. 5.

TITULUS XXVII.

De Eccleſiis ædificandis, vel reparandis.

CAP. UNIC.

Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum fabricis providetur conceſſione mediorum fructuum primi anni cujuslibet beneficii, ab Epiſcopis in propria Diœceſi conferendi.

HÆreticorum blaſphemiam damnamus, qui Eccleſias dotare, divinæ ſcripturæ, & Chriſti regulæ contrarium eſſe divulgabant. Sacris etenim cum ſit Canonibus [f] proviſum, ut Eccleſiæ, quatenus divino cultui aptæ, & in ſuo ſemper decore permaneant, abſque dotis conſtitutione, non ædificentur; plurimarum Nos, quas ſine ſubſidio hujuſmodi conſtructas ſcimus, ſupplentes indigentiis Eccleſiarum; cum alias vel Apoſtolico privilegio, vel conſuetudine, vel ſtatuto induci poſſit, ut fructus quorumcumque beneficiorum primi anni, imo & duorum, vel plurium, ad quinquennium [g] uſque, Eccleſiarum fabricis reſerventur; ſingulis Italiæ, Inſularumque adjacentium Epiſcopis concedimus, (noſtræ prout Eccleſiæ Beneventanæ conceſſit Pius II. [h], & Cathedralem Nolanam in antiqua ſua eſſe conſuetudine, novimus) ut ſcilicet in quibuſcumque eccleſiaſticis beneficiis, ab eis, aliiſque inferioribus, conferendis, dimidios primi anni cujuſque beneficii fructus ſibi reſpective reſervent. Volumus vero, & expreſſe mandamus, ut fructus ipſi non in alia, quam in proprie Cathedralis, & Collegiatarum Eccleſiarum fabricam, augmentum, reparationem, & ornatum fideliter impendantur: declarantes inſuper, noſtræ intentionis non eſſe, nec unquam fuiſſe, ut fructus hujuſmodi in muſicas, aut organiſtarum, vel aliorum Eccleſiæ ſervientium ſalaria, aut ſtipendia diſſipentur: ſuper quibus Epiſcopi, & Eccleſiarum Capitula ſibi, & ipſorum conſcientiæ conſulant; prout fuſius in noſtra Conſtitutione exprimitur, in Appendice legenda.

f) Can. Nemo, De Conſ. diſt. 1.
g) Cap. Si propter. De Reſcriptis in 6.
h) An. 1459.

TITULUS XXVIII.

De Immunitate.

CAP. I.

Gregorii XIV. Conſtitutio ſuper Eccleſiarum immunitate, nova BENEDICTI XIII. Conſtitutione in caſibus aliquibus declaratur, & ad quoſdam alios extenditur.

COnſueto Apoſtolicæ Sedis moderamine convenimur, ſic Nos paternorum debere Canonum decreta librare, & Pontificum prædeceſſorum noſtrorum ſtatuta metiri, ut, quæ præſentium neceſſitas temporum extendenda, vel declaranda depoſcit, providenter, diligenti adhibita conſideratione, extendamus, & declaremus. Sane ſiquidem celeberrima Gregorii XIV. Con-

a) Cum alias nonnulli. An. 1591.

Conſtitutio [a] ſuper Eccleſiarum immunitate, conſilio licet optimo ab initio edita, tractu tamen temporis, vel quia multifariam a Doctoribus expoſita, vel quia Eccleſiaſticis ipſis in Tribunalibus praxi eſt obſervata diſſimili, quotidianæ tantummodo videtur eſſe fori utriuſque Judicibus diſputationi. Quamobrem Conſtitutionem ipſam, quam ceteroquin ſalvam ſemper volumus in ſua firmitate remanere, ſacro hoc etiam approbante Concilio, in aliquibus caſibus declarare, & ad novos alios, ultra jam in eadem expreſſos, extendete judicavimus; prout in perpetua noſtra, quam Concilii hujus exhibebit Appendix, fuſius Conſtitutione continetur.

CAP. II.

Laicos, qui Clericorum immunitatem turbare non verentur, Epiſcopi cenſurarum comminatione, a ſententia revocent: & ſi opus fuerit, ad earum fulminationem deveniant.

CUm in locis quibuſdam, etiam præcipuis, Judices, & Gubernatores haud deſint, qui ſæculari non contenti, ſibi a Deo conceſſa, auctoritate, in eccleſiaſticam meſſem ſacrilegas non raro falces immittere, Clericos ad eorum Tribunal convenire, & ſacros Eccleſiæ Miniſtros in ſua audent juriſdictione turbare; idcirco, ii quatenus deteſtanda ipſa facinora perhorreſcant, latas in b) Bulla Cœnæ [b] cenſuras ad eorum memoriam revocamus. Epiſcopos vero ſerio excitando, monemus, ut contra ſic temere audentes, eorumque miniſtros, complices, & fautores, juris & facti remediis opportunis, ad incurſarum etiam procedant cenſurarum declarationem; ut ita illi, Dei ulciſcentis plagam ſentientes, ad ceterorum emendationem, tandem aliquando confundantur, & reſipiſcant.

b) §. 15 & 16.

CAP. III.

Barones, prohibentes laicis, ne Clericali militiæ ſine ipſorum licentia adſcribantur, excommunicationis ſententia terrentur; prout & laici ipſi, qui illam audent licentiam impetrare.

NOn ſunt inſuper ullo modo ferenda, quæ a Dominis quibuſdam temporalibus injurioſa noſcimus eccleſiaſticam contra libertatem inducta præjudicia. Mittentes enim ipſi cum Ozia manus in ſacra thuribula, in juvenes nempe Deo conſecrandos, eos, minis, ac metu incuſſis, ab Eccleſiæ ineundo ſervitio retrahunt, qui clericali ſe militiæ appetunt initiari. Supplices namque ab his præſumunt ſibi offerri libellos; & dum placet, aut voce, aut ſcripto, ut ad Epiſcopos ſe conferant ordinandos, licentiam impertiuntur. Hujuſmodi Nos volentes audaciam cohibere, excommunicationis pœnam ferimus latæ ſententiæ, Epiſcopis reſpective reſervatam, tam contra Dominos temporales ipſos, qui directe vel indirecte, mediate vel immediate prædicta adhuc præſumpſerint attentare, quam contra laicos promovendos, vel eorum conſanguineos, ſi per ſe, vel per alios, licentiam ipſam in poſterum unquam audeant impetrare.

CAP. IV.

Laici, Divinorum Officiorum tempore in Eccleſiis, etiam Regularium, intra Presbyteriorum, & Altarium ſepta ingredi, ibique manere, ſub interdicti pœna, Romano Pontifici reſervata, prohibentur.

ALias generali S. Sedis Decreto [c], in Eccleſiis, etiam Regularium, intra Presbyteriorum, & Altarium ſepta, dum Miſſæ ibi celebrantur, aliave Divina Officia perſolvuntur, ſæcularium perſonarum cujuſcumque conditionis, & ſexus aſſiſtentiam prohibitam fuiſſe, non ignoratur. Ve-

c) S. Rit. Congr. Ann. 1688 & An. 1690.

rumtamen, cum adhuc laici quidam in vetita temere nitantur, & ibidem aut ſtare, aut ſcamna habere, vel genuflexoria ſibi arrogare præſumant, id iterum, juxta ſacrorum Canonum [d], ejuſdemque Apoſtolicæ Sedis mentem, ſub Eccleſiarum, Regularium etiam, & quomodocumque exemptarum, interdicti pœna, ipſo facto incurrenda, & Romano Pontifici reſervata, inhibemus; mandantes, ut, ſi quæ ſint pro laicis, ſacra intra loca prædicta, ſedes, ſcamna, & genuflexoria, illinc auferantur, & removeantur omnino.

d) Can. Pervenit, & Can. Sacerdotum, de Conſ. diſt. 2. Cap. Ut laici, de Vit & honeſt. Cleric. & cap. Inhibendum, De cohabit. Clericor. & Mulier.

TITULUS XXIX.

De Accuſationibus.

CAP. UNIC.

In Provincialibus Conciliis Synodales Teſtes eligantur, & ad eorum officia deputentur.

QUarti Lateranenſis Concilii Decreto, in Capitulo *Sicut olim* [e] relato, provide ſub pœna, ibidem contra negligentes propoſita, ſuſpenſionis ſcilicet ab officio, conſtitutum habemus, ut qualibet in Provinciali ſynodo idoneæ, & honeſtæ perſonæ ſtatuantur, quæ quaſi Teſtes ſynodales, ſimpliciter, & de plano, & abſque ulla juriſdictione, quæcumque in Diœceſi, eis aſſignata, correctione, & reformatione ſint digna, inquirant, ea reſpective ad Metropolitanum, & ſuffraganeos, ac alios, in Concilio Provinciali ſequenti congregatos, fideliter delaturi; ii quatenus ſuper eiſdem, prout utilitati, & honeſtati congruerit, provida deliberatione procedant, & quæ ſtatuerint, adimplenda præcipiant. Idcirco Nos, ſacro hoc etiam approbante Concilio, Decretum ipſum a Metropoſitanis omnibus in eorum prima Provinciali ſynodo celebranda, pro debito ſub eadem pœna obſervari jubemus: ac interim pro unaquaque ſpecialis Romanæ Provinciæ Diœceſi eccleſiaſticos Viros, quorum nomina hic in Appendice recenſebuntur, in ſynodales Teſtes eligimus, & ad eorum officia deputamus, cum facultatibus opportunis.

e) Hoc Tit.

TITULUS XXX.

De Magiſtris.

CAP. I.

Pro bono Seminariorum regimine, ubi erecta jam ſint, Tridentini Concilii inſtructiones ſerventur: pro iis vero, & aliis erigendis, Conſtitutio Benedicti XIII. nuper edita, obſervanda exhibetur.

CUm ſatis compertum unicuique ſit, quam utilis, ac proficua ad pueros in eccleſiaſticis diſciplinis inſtituendos, & ad pietatem, religionemque informandos, Seminariorum erectio extiterit; ut tam pium propterea, & ſanctum inſtitutum conſervetur omnino, atque in dies magis magiſque augeatur, Epiſcopi, in quorum Diœceſibus eadem Seminaria erecta jam fuerint, quæ ad bonum illorum regimen ſacroſancta Tridentina ſynodus [f] cenſuit præſcribenda, & a locorum Ordinariis executioni demandanda, ea ipſi obſervent, & nullatenus negligant adimplere. Ubi vero ea nondum conſtructa, & fundata fuiſſe cognoverint, hujuſcemodi ne diutius opere, non minus laudabili, quam neceſſario, in ſuis Diœceſibus Dei Eccleſia privetur, omni ope illa quantocius, eadem ut ſancta Tridentina ſynodus præcipit, erigenda procurent; & pro Seminariis iiſdem, ſive erectis, ſive erigendis, illa ipſi prorſus exequantur, quæ Nos Epiſcopis ſingulis, & eorumdem Seminariorum Deputatis in noſtra, quam nuper edidimus Conſtitutione, ſequenti Appendici adjungenda, plenius præcipimus obſervari.

f) Seſſ. 23. de reform. c. 18.

CAP. II. A TITULUS XXXII.

Sacris Ordinibus initiandi, per ſemeſtre in Seminariis reſpective, vel Epiſcopiis permaneant.

a) Can. 12. An. 813.

TUronenſis Concilii III. [a] Conſtitutione decretum eſt, ut Presbyter, priuſquam ad Presbyteratus conſecrationem accedat, in Epiſcopio maneat, ſuum diſcendi gratia officium, donec mores etiam, & actus ejus animadverti poſſint; & tunc, ſi dignus fuerit, ad Sacerdotium promoveatur. Omnes igitur ad ſacros Ordines promovendos, per ſex ſaltem menſes continuos ante ordinationem, in Seminariis reſpective, vel Epiſcopiis apud Epiſcopos, omnino, ſacro hoc etiam approbante Concilio, commorari debere decernimus; alias nunc pro B tunc ab Ordinibus ſuſcipiendis rejectos eſſe ſciant; nec cum eis, niſi prudenti Epiſcoporum arbitrio diſpenſandum. Eodem vero tempore, ut inde Ordines digne ſuſcipere, & in Dei Eccleſia laudabiliter miniſtrare valeant, conſuetos, ultra ſpiritualium exercitiorum dies, ſacrorum Rituum, moralis Theologiæ, & Romani Catechiſmi ſtudio, volumus, incumbant; atque Clericali diſciplina, & latina lingua, ſi opus ſit, ſatius imbuantur.

TITULUS XXXI.

De ſententia Excommunicationis.

CAP. I.

In ferenda majoris excommunicationis cenſura, C omni habita circumſpectione, procedatur.

ECcleſiaſticæ diſciplinæ nervus, excommunicatio, gladius ad Chriſti fideles in officio continendos valde ſalutaris, qua ſane ſit circumſpectione adhibenda, ne malum augeat, cui data noſcitur in medelam, ſacri Canones exprimunt, & Tridentini Concilii probat au-

b) Seſſ. 25. de reſc. 3. ctoritas [b]. His Epiſcopi, omneſque Judices eccleſiaſticis ſanctionibus inhærentes, attendant, ne reos levibus pro quibuſque exceſſibus ita repente gladio ferant hujuſmodi, aliis ubi commode poſſint juris uti remediis: & juſte quatenus, ac recte, cum oportuerit, gla- D dius ſit ipſe exerendus, Tridentinas tunc, ſuper his latas, leges in eorum Tribunalibus omnimodis exequantur.

CAP. II.

Cenſuræ, ab uno Epiſcopo latæ, ab aliis, Regularibus præcipue, ſervanda.

FIdeles omnes ſacrorum Canonum voce admonentur, ut illis non communicent, qui ab Epiſcopis excommunicantur: & quos

e) Conc. Nican. 1. Can. 5. Lateran. 1. Can. 9. & Lateranen. 2. Can. 3. iſti ejecerint, ipſi non recipiant [e]. Antiquam hanc diſciplinam a Regularibus religioſe tenendam, mandamus; ſanctionibus inhærentes Concilii Generalis Viennenſis [d] atque Tri- E dentini Decreto [e], ubi cenſuræ, & interdicta, nedum ab Apoſtolica Sede mandata, ſed etiam ab Ordinariis promulgata, mandante Epiſcopo, præcipiuntur a Regularibus in eorum Eccleſiis publicari, atque ſervari. Quod ut Epiſcopi mutuo inter ipſos obſervent, magis convenire declaravit Innocentius III. ita

d) Clem. 1. hoc. Tit.

e) Seſſ. 25. de Regular. c. 12.

f) Can. Ad reprimendam, De off. Judic. ordinar. ſcribens Archiepiſcopo Rothomagenſi [f] „ ſicut „ latas a vobis in ſubditos cenſuras vultis, „ ut alii obſervent, ſta latas ab aliis, & „ vos ipſi ſervetis, & a veſtris faciatis ſubdi„ tis obſervari.

De Pœnitentiis, & Remiſſionibus.

CAP. I.

Ultra pœnas alias, excommunicatio proponitur adverſus Medicos, tertio viſitantes Infirmos, poſt decubitum non confeſſos.

SAluberrima quamvis alia Innocentii III. Conſtitutione in Concilio [g] generali declaratum fuiſſe legatur, corporales nonnunquam infirmitates ex peccato provenire, propter quod Medicis optimo fuit ibi conſilio præceptum, ut, cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipſos ante omnia moneant, ut Medicos advocent animarum; quatenus, quia ceſſante cauſa, ceſſat effectus, poſtquam infirmo fuerit de ſpirituali ſalute proviſum, ad corporalis medicinæ remedium ſalubrius procedatur, ſtatutum hoc nihilominus tam ſanctum, & ſalutare, in dies contemni videtur ab iis; dum frequenter, gravi cum animarum præjudicio, evenire dolemus, quod, morbo ingraveſcente, plures ex hac vita ſacramentali ſine confeſſione demigrant. Nos igitur Epiſcopis omnibus jubemus, ut Decretalem ipſam Innocentianam, & Conſtitutionem S. Pii V., quæ incipit *Super Gregem Dominicum* [h] ſuper hoc etiam ema- h) An. 1566. natam, invigilent omnimode obſervari; impoſita contra Medicos excommunicationis pœna, ſibi reſervata, ſi tertiam poſt infirmi viſitationem, ab infirmi cura non abſtineant, infirmus dum uſque ipſe Pœnitentiæ non ſuſceperit ſacramentum, quod Confeſſarius, relicta apud ægrotantem ſchedula, ejus manu ſubſcripta, teſtari teneatur.

g) Lateran. IV. Can. 22. An. 1215. in Can. Cum infirmitas h. t.

CAP. II.

Epiſcopi Regularibus confeſſionis munus non committant, abſque probationis teſtimonio eorum Superioris.

SAcræ audiendæ Confeſſionis munus Sacerdotibus regularibus, quamvis ad illud ipſi & peritia, & ſcientia idonei appareant, Epiſcopi non committant; niſi a Monaſterii Præfecto literis teſtatum fiat, eos in probatiſſimis etiam, pro confeſſariis datis, S. Caroli monitis inſtructos eſſe, & vitæ diſciplina, ac moribus probatos haberi, ac dignos, quibus id munus laudabiliter imponatur. Hoc in teſtimonii genere Superior ipſe animadvertat, ne quid teſtificando admittat, quod religioſæ conſcientiæ ſuæ fraudi ſit, aut labem inferat.

CAP. III.

Pro Pueris, primo ad Pœnitentiæ ſacramentum, & ad Euchariſtiæ communionem admittendis, inſtructiones dantur in Appendice.

INſtructiones ad ſacramentorum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, a Pueris primo ſuſcipiendorum, uſum, & cultum pertinentes, breves ſimul, & claras dabimus in noſtri hujus Concilii fine. Ceterum Parochos omnes admonemus, ut in illis inſtruendis ſedula attentione utantur, ne, praxim eos peccata confitendi edocentes, dum erga bonum, quod ſcire debent, amorem inſtillant, mali, quod neſciunt, vel minimam indant agnitionem.

CAP. IV.

Pœnitentiariæ Prabenda in Cathedralibus inſtituatur. Pœnitentiarii munus oſtenditur.

QUæ alias hoc in eodem Concilio [i] ſunt conſtituta de adhibenda ab Epiſcopis di- i) Supra Tit. 1. Cap 6.

li-

ligentia pro Theologalis Præbendæ erectione in ſuis Cathedralibus, ſuper quibus & ſpecialem tunc temporis Conſtitutionem noſtram evulgavimus, eadem etiam ab ipſis in præneceſſaria, ubi erecta non ſit, Pœnitentiariæ inſtitutione, ad Tridentini Concilii [a], & ipſius noſtræ Conſtitutionis præſcriptum, obſervari volumus, ac mandamus. Qui ita vero Pœnitentiarius fuerit inſtitutus, ſtatis ipſe diebus, & horis in Cathedrali Eccleſia, ſua in ſede confeſſionali aſſiſtat; ac tunc, & non alias, ſi Canonicus erit, integros, ac ſi Choro interſit, ſuos faciat fructus, & habeat diſtributiones.

a) Seſſ. 23. de ref. Cap. 1.

DECRETUM

De Concilii concluſione, & dimiſſione.

HÆc ſunt, quæ Spiritui ſancto, & Nobis viſa ſunt decernenda ſacro in hoc Concilio, quod, optatum finem conſecutum, complemus. Quocirca ipſum, Deo, qui idem cœpit, & perfecit, gratias agentes, concludendum, ac dimittendum eſſe decernimus, & concluſum, ac dimiſſum denunciamus.

Ego Benedictus, S. Eccleſiæ Catholicæ Epiſcopus, his Synodalibus conſtitutis, a me probatis, atque firmatis, ſubſcripſi: & poſt me ſubſequentes R.mi Cardinales, & Venerabiles Epiſcopi.

Ego Fabricius, Epiſcopus Portuenſis, Cardinalis Paulutius ſubſcripſi.

Ego Petrus, Epiſcopus Sabinenſis, Cardinalis Otthobonus, S. R. E. Vice-Cancellarius, ſubſcripſi.

Ego Franciſcus, Epiſcopus Præneſtinus, Cardinalis Barberinus ſubſcripſi.

Ego Joſeph Tit. S. Praxedis S. Romanæ eccleſiæ Presbyter Cardinalis Sacripante ſubſcripſi.

Ego Laurentius Tit. S. Petri ad Vincula Presbyter Card. Corſinus ſubſcripſi.

Ego Auguſtinus Tit. S. Auguſtini S. R. E. Presbyter Card. Fabronus ſubſcripſi.

Ego Annibal Tit. S. Clementis Presbyter Cardinalis S. R. E. Camerarius, ſubſcripſi.

Ego Ludovicus Tit. S. Sylveſtri S. R. E. Presbyter Card. Picus ſubſcripſi.

Ego Antonius Felix tit. S. Balbinæ Presbyter Card. Zondadari ſubſcripſi.

Ego Petrus Marcellinus Tit. S. Joannis ante Portam Latinam Cardinalis Corradinus ſubſcripſi.

Ego Jo: Baptiſta Tit. S. Stephani in Monte Cœlio S. R. E. Presbyter Cardinalis Ptolomæus ſubſcripſi.

Ego Melchior Tit. S. Mariæ in Via Presbyter S. R. E. Cardinalis de Polignac ſubſcripſi.

Ego B. Tit. S. Petri in Monte Aureo Presb. S. R. E. Card. Scottus ſubſcripſi.

Ego N. Tit. SS. Ner., & Achill. Presbyter S.R.E. Cardinalis Spinula ſubſcripſi.

Ego G. Tit.S. Agnetis Presbyter S.R.E. Cardinal. Spinula, S. Agnetis nuncupatus, ſubſcripſi.

Ego Ludovicus Tit. S. Mariæ in Tranſpontina Presbyter S.R.E. Cardinalis Belluga ſubſcripſi.

Ego Joſeph Tit. S. Suſannæ S. R. E. Presbyter Card. Pereyra ſubſcripſi.

Ego Joannes Baptiſta Tit. S. Priſcæ P. S.R.E. Card. Salernus ſubſcripſi.

Ego Alvarus Tit. S. Bartholomæi in Inſula S. R. E. Presbyter Cardinalis Cienfuegos ſubſcripſi.

Ego Bernardus Maria Tit. S. Bernardi Presbyter S. R. E. Card. de Comitibus, Ma. Pœnitentiarius, ſubſcripſi.

Ego Jo. B. Tit. S. Matthæi in Merulana S. R. E. Presb. Card. de Alteriis ſubſcripſi.

Ego Vincentius Tit. S. Honuphrii Presbyter S. R. E. Card. Petra ſubſcripſi.

Ego Proſper Tit. S. Chryſogoni Presb. S. R. E. Card. Marefuſcus ſubſcripſi.

Ego Fr. Auguſtinus Ordinis Prædicatorum Tit. S. Sixti S. R. E. Presbyter Cardinalis Pipia ſubſcripſi.

Ego J. R. S. R. E. Diaconus S. Georgii in Velabro Card. Imperialis ſubſcripſi.

Ego Laurentius S. R. E. Diac. S. Agathæ Cardinalis de Alteriis ſubſcripſi.

Ego C. S. Angeli in foro piſcium Diaconus Card. Columna ſubſcripſi.

Ego Curtius S. Euſtachii Diaconus Cardinalis Origus ſubſcripſi.

Ego Fabius SS. Viti, & Modeſti Diaconus Cardinalis de Abbatibus Oliveriis ſubſcripſi.

Ego Carolus S. Mariæ in Aquiro S. R. E. Diaconus Card. Marinus ſubſcripſi.

Ego Julius S. Adriani S. R. E. Diaconus Cardinalis Alberonus ſubſcripſi.

Ego Alexander S. Mariæ in Coſmedin S. R. E. Diac. Card. Albanus ſubſcripſi.

Ego Jo. Baptiſta Congregationis S. Philippi Nerii de Urbe, Archiepiſcopus Conventati, Epiſcopus Terracinenſis, & Setinus ſubſcripſi.

Ego Franciſcus Maria Muſcettula Archiepiſcopus Roſſanen. ſubſcripſi.

Ego Salvator Miroballo Archiepiſcopus Nazarenus ſubſcripſi.

Ego Antonius Paternò Archiepiſcopus Lancianen. ſubſcripſi.

Ego Mondillus Urſinus Archiepiſcopus Corinth. & Epiſcopus Melphien. & Rapollen. ſubſcripſi.

Ego Antonius Fonſeca Epiſcopus Tiburtinus ſubſcripſi.

Ego Joſeph de Carolis Romanus, Epiſc. Aquinaten. in Pontecurvo, ſubſcripſi.

Ego Hyacinthus Dragonetti Epiſcopus Marſorum ſubſcripſi.

Ego Honuphrius Eliſei Epiſcopus Urbis Veteris ſubſcripſi.

Ego Nicolaus Rocco Epſc. Caſſanenſis ſubſcripſi.

Ego Fabius de Mancinfortibus Epiſcopus Eugubinus ſubſcripſi.

Ego Antonius Sanfelicius Epiſcop. Neritonen. ſubſcripſi.

Ego Jo. Baptiſta Baſſus Epiſcopus Anagninus ſubſcripſi.

Ego Vincentius Vecchiarellius Epiſcopus Sutrinus, & Nepeſinus ſubſcripſi.

Ego Fauſtus Guidottus Epiſc. Civitatis Plebis ſubſcripſi.

Ego Bernardinus Ægidius Recchi Epiſcopus Aquæpendentis ſubſcripſi.

Ego Fr. Carolus Hyacinthus Ord. Prædicat. Epiſc. Spoletanus ſubſcripſi.

Ego Adrianus Sermattejus Epiſc. Viterbienſis, & Tuſcanenſis, ſubſcripſi.

Ego Emanuel Joſeph Epiſcopus Ovetenſis ſubſcripſi.

Ego Fabritius Antonius Salernus Epiſc. Molphictenſis ſubſcripſi.

Ego Laurentius de Tartagnis Epiſcopus Verulanus ſubſcripſi.

Ego Carolus Pignatelli Epiſcopus Cajetanus ſubſcripſi.

Ego Simon Gritti Epiſcopus Ferentinus ſubſcripſi.

Ego Ludovicus Maria Pandolfini Epiſcopus Vulteranus ſubſcripſi.

Ego Alphonſus Mariconda Epiſcopus Triventinus ſubſcripſi.

Ego Gabriel de Marchis Epiſcopus Soranus ſubſcripſi.

Ego Nicolaus Terzaghus Epiſc. Narnienſis ſubſcripſi.

Ego Bernardus Cavalerius, & de Acugna Epiſc. Sancti Marci ſubſcripſi.

Ego Dominicus Taglialatela Epiſcopus Aquilanus ſubſcripſi.

Ego Joſeph Falconius Epiſcopus Ortonenſis, & Camplenſis, ſubſcripſi.

Ego Joannes Franciſcus Tenderini Epiſc. Civitatis Caſtellanæ, & Horten., ſubſcripſi.

Ego Coſmus Torellus Epiſcopus Camerinen. ſubſcripſi.

Ego Martinus de Zelaretta Epiſcopus Legionenſis ſubſcripſi.

Ego Antonius Carrara Epiſcopus Fundanus ſubſcripſi.

Ego Theodorus Pongelli Epiſcopus Interamnenſis ſubſcripſi.

Ego Jo. Baptiſta Renzolius Epiſcopus Amerinus ſubſcripſi.

Ego Alexander Dolfi Epiſcopus Fanen. ſubſcripſi.

Ego Felix Solatius Epiſcopus Biſinianen. ſubſcripſi.

Ego Honuphrius Pini Epiſcopus Balneoregienſis ſubſcripſi.

Ego Hercul. Michael ab Aragonia Epiſcopus Miletenſis ſubſcripſi.

Ego Fr. Antoninus Seraphinus Camarda Ordinis Prædicatorum Epiſc. Reatinus ſubſcripſi.

Fr. Jo. Baptiſta Chiappè Congregationis B. Petri de Pyſis Epiſcopus Nuceriæ in Umbria ſubſcripſi.

Ego Antonius Fonſeca Epiſcopus Æſinus ſubſcripſi.

Ego Septimius Cinughius Epiſc. Picentinus ſubſcripſi.

Ego D. Leander de Porzia Abbas S. Pauli extra mœnia Urbis [a] ſubſcripſi.

Ego Jo. Baptiſta Piart Abbas S. Salvatoris de Domnoapro in Lotharingia ſubſcripſi.

Ego Juſtus Fontaninus Abbas S. Mariæ Sextenſis in Provincia Aquilejenſi ſubſcripſi.

Ego Jacobus Amadorius, olim de Lanfredinis, U. S. R. Procurator Em. & Rev. Franciſci Cardinalis de Judice, uti Epiſcopi Oſtien., & Veliternen. S. Collegii Decani, ſubſcripſi.

Ego Michael Giura Metropolitanæ Eccleſiæ Neapolitanæ Canonicus, Procurator E. & R. D. Franciſci Cardinalis Pignatelli Archiepiſcopi Neapolitani, tanquam Epiſcopi Tuſculani, ſubſcripſi.

Ego Alexander Formaliari Metropolitanæ Eccleſiæ Bononienſis Primicerius, Procurator E. & Rev. D. Jacobi Cardinalis Boncompagni Archiepiſcopi Bononien., tanquam Epiſcopi Albanenſis, ſubſcripſi.

Ego Petrus Franciſcus Buſſius U. S. R. Procurator E. & R. D. Joannis Baptiſtæ Cardinalis Buſſi Epiſcopi Anconitani, ſubſcripſi

Ego Franciſcus Rudolphus Degen Procurator E. & R. Franciſci Lotharii S. Sedis Moguntinæ Archiepiſcopi, per Germaniam S. R. I. Archicancellarii, & Electoris, tanquam Epiſcopi Bambergenſis, ſubſcripſi.

Ego Agapitus Liberatus J. U. D. Procurator Rev. Epiſcopi Valven. & Sulmonen., ſubſcripſi.

Ego D. Petrus Franciſcus Tamburinus Procurator R. Epiſcopi Segnini, ſubſcripſi.

Ego Julianus Gotius Procurator Reverendiſſimi Epiſcopi Montis Faliſci, & Corneti ſubſcripſi.

Ego Joſeph Benedictus Gherardi U. S. R. Procurator Reverendiſſimi Laurentii Gherardi Epiſcopi Recinaten., & Lauretani, ſubſcripſi.

Ego Joannes Dydacus Caſacci Procurator Reverendiſſimi Epiſcopi Joſeph Mariæ Borgomini Epiſcopi Ileinen. ſubſcripſi.

Ego D. Gaſpar Antonius Petrina Abbas Montis-Regalis, Procurator Reverendiſſimi D. Caroli Joſeph Murotii Epiſcopi Salutiarum ſubſcripſi.

Ego Nicolaus Caſonius U. S. R. Procurator Reverendiſſimi Ambroſii Spinulæ Epiſcopi Lunen. Sarzanen. ſubſcripſi.

Ego Joſeph Caſtellucci Procurator Reverendiſſimi Joſaphat Baptiſtelli Epiſcopi Fulginaten. ſubſcripſi.

Ego Angelus Antonius Pupius Procurator Reverendiſſimi Ludovici Gualcerii Epiſcopi Tudertini, ſubſcripſi.

Ego Petrus Guerra Procurator Rev. Joſeph Guerra Epiſc. Alatrini ſubſcripſi.

Ego Philippus Joſias Cauccius Procurator Reverendiſſimi Joannis Gambi Epiſcopi Aſculani ſubſcripſi.

Ego Alexander Salaroli Clericus Regularis Procurator Rev. Vitalis Joſeph de Bobus Epiſcopi Peruſini ſubſcripſi.

Ego Petrus Pieraccinius Procurator Rev. Epiſcopi Bernardini Guinigii Epiſcopi Lucenſis ſubſcripſi.

Ego Ludovicus Fantonus Procurator Rev. Chriſtofori Joannis Szembech Epiſcopi Varmien. & Sambien. ſubſcripſi.

Ego Gabriel de Simis Procurator Rev. Petri Joannis Baptiſtæ Puccini Epiſcopi Cortonen. ſubſcripſi.

Ego Matthæus Scaglionus Sacroſanctæ Eccleſiæ Lateranenſis Canonicus, Procurator Rev. D. Marci Simeonis Palmerini Epiſcopi Aſſiſien. ſubſcripſi.

Ego Joſeph Roſſi Procurator Rev. Dominici Potenza Epiſcopi Montis-Peluſii ſubſcripſi.

Ego Paulus Vitelli Procurator Reverendiſſimi Alexandri Codebò Epiſcopi Civitatis Caſtelli ſubſcripſi.

Ego Paulus Antonius Lubonia Procurator Rev. Nicolai Guerrerii Epiſc. Ravellen.

Ego Galvanus Landi Procurator Rev. D. Epiſcopi Gherardi Zandemariæ Epiſcopi Burgi S. Donnini ſubſcripſi.

Ego Antonius Franciſcus de Valentibus S. J. Votans, Prælatus Domeſticus SS. D. N. Procurator Reverendiſſimi Petri Vincentii Platamonis Epiſcopi Liparitani ſubſcripſi.

Ego Fabius Troyli Procurator Rev. Franciſci Antonii Buſſolini Epiſc. Pennen., & Adrien. ſubſcripſi.

Ego Joannes Appianus Procurator Rev. Jo: Antonii Sacchi Epiſcopi Monopolitani ſubſcripſi.

Ego Abbas Joſeph Dominicus Manerius Procurator Rev. Petri Auguſtini Scorti Epiſcopi Aprutini ſubſcripſi.

Ego Hieronymus Lucinus Epiſcopus Capſenſis Procurator Rev. D. Franciſci Pertuſati Epiſcopi Papienſis ſubſcripſi.

Ego D. Petrus Maria Juſtinianus Monachus Caſinen. Procurator Abbatis SS. Monaſterii Montis Caſini, poſt Abbatis D. Archangeli Brancacci obitum, ſubſcripſi.

[a] Inde S. R. E. Presb. Cardinalis Tit. S. Calliſti Natione Foro-Julien. creatus a Benedicto PP. XIII. die 30. Aprilis 1728.

Ego

Ego D. Seraphinus Tanſius Abbas, & Procurator A
Generalis Congregat. Caſinenſis, Procurator Abbatis D. Maximi Albrizj Abbatis Monaſterii SS. Trinitatis Cavæ ejuſdem Congreg. ſubſcripſi.

Ego Joannes Baptiſta Peart, uti Procurator Abbatis S. Joannis de Calmuſiaco in Lotharingia, ſubſcripſi.

Ego Franciſcus de Vico Epiſcopus Eluſinus, Judex querelarum, & controverſiarum hujus Sancti Cononicus SS. Eccleſiæ Lateranen. eiuſdemque Capituli Procurator, tanquam Abbatis S. Petri de Ferentillo, ſubſcripſi.

Ego Marcus Antonius Anſideus Archiepiſcopus Damiata, Aſſeſſor S. Officii, Canonicus, & Procurator Capituli Satroſanctæ Baſilicæ Vaticanæ pro Abbatiis exemptis, & Nullius, ad B
dictum Capitulum ſpectantibus, ſubſcripſi.

In quorum omnium fidem

Ego Franciſcus Antonius Finy Archiepiſcopus Damaſcenus, & Epiſcopus Abellinen. & Frequentinus [a], hujus Sacri Concilii Secretarius, ſubſcripſi.

Ego Michael Carolus de Althann, alter Secretarius ſubſcripſi.

a) Nunc tit. S. Sixti S. R. E. Presb. Cardinalis. Vide ſupra fol. 1850.

ACCLAMATIONES PATRUM IN FINE CONCILII,

Cantatæ ex Ambone ab Epiſcopo Reatino, pluviali induto.

EPISCOPUS

DEo, Patri miſericordiarum, & Deo totius conſolationis, & gratiæ, omnis laus, honor, & gloria in ſæcula ſæculorum.

RESPONSIO PATRUM.

Amen, Amen, Amen.

Epiſc. Beatiſſimo Benedicto Papæ, & Domino Noſtro, Sanctæ, & Univerſalis Eccleſiæ Pontifici, multi anni, & æterna memoria.

Reſp. Domine Deus, Sanctiſſimum Patrem diutiſſime Eccleſiæ tuæ conſerva multos annos.

Epiſc. Sereniſſimis Electo Imperatori Carolo, ſemper Auguſto, Orthodoxo, & pacifico, D
ac omnibus Regibus, RPublicis, & Principibus noſtris, multi anni.

Reſp. Pium, & Chriſtianum Imperatorem, Domine, conſerva; Imperator cœleſtis, terrenos Reges, rectæ fidei conſervatores, cuſtodi.

Epiſc. Eminentiſſimis, ac Reverendiſſimis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, cum multis annis, gloria, atque fœlicitas.

Reſp. Multos annos cum gloria, & fœlicitate Dominus concedat, ad Eccleſiæ ſuæ ornamentum, & defenſionem.

Epiſc. Sanctiſſimis Epiſcopis, ceteriſque hujus Concilii Patribus, vita, & fœlix ad Eccleſias ſuas reditus.

Reſp. Præconibus veritatis, perpetua memoria: E
Orthodoxo Senatui, multi anni.

Epiſc. Sacroſancta Romana Synodus: ejus fidem confiteamur, ejus Decreta ſemper ſervemus.

Reſp. Semper confiteamur, ſemper ſervemus.

Epiſc. His Decretis inhærentes, digni reddamur miſericordiis, & gratia Primi, & Magni Supremi Sacerdotis Jeſu Chriſti Dei; intercedente ſimul inviolata Domina Noſtra, Sancta Deipara, Maria, & omnibus Sanctis.

Reſp. Fiat, fiat. Amen, Amen.

Epiſc. Anathema cunctis Hæreticis.

Reſp. Anathema, Anathema.

ELENCHUS MINISTRORUM CONCILII

I.

Procuratores Fiſcales.

Alphonſus Mariconda Ordinis S. Benedicti Congregationis Caſinenſis, Epiſcopus Triventinus.

Fr. Antonius Seraphinus Camarda Ordinis Prædicatorum Epiſcopus Reatinus.

II.

Secretarii.

Franciſcus Antonius Finy Archiepiſcopus Damaſcenus, Epiſcopus Abellinenſis, & Frequentinus.

Michael Carolus de Althann SS. Præl. Domeſt.

III.

Judices Querelarum, & Accuſationum.

Joannes Baptiſta Braſchi Archiepiſcopus Niſibenus.

Franciſcus de Vico Epiſcopus Eluſinus.

IV.

Judices Excuſationum, & Recognitores electionum C
Metropolitanorum, an rite factæ ab Epiſcopis, Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectis.

Antonius Sanfelicius Epiſcopus Neritonenſis.

Alexander Dolfi Epiſcopus Fanenſis.

V.

Magiſtri Caremoniarum.

Jo: Baptiſta Gamberucci U. S. R. & Præ Domeſt. SS.

Ignatius Reali.

Franciſcus Bolza.

Venantius Philippus Pierſanti.

Placidus Euſtachius Ghezzi.

D Nuntius Sperandio.

Franciſcus Diverſini.

VI.

Notarii.

Maphæus Nicolaus Farſetti Protonot. Apoſt.

Franciſcus Adrianus Ceva Protonot. Apoſt.

VII.

Scriba.

Not. Jot Dominicus de Roſſi.

Not. Nicolaus de Roſſi Angelini.

Not. Claudius Rota.

VIII.

Oſtiarii.

Petrus Antonius Pagnoni.

Venantius Coſtaroli.

IX.

Theologi.

Nicolaus Maria Tedeſchi Archiepiſc. Apamen. S. Congr. Rituum Secret.

P. Mag. Gregorius Selleri Ord. Præd. Sac. Pal. Apoſt. Magiſter.

Raphael Coſmus Girolami S. C. Indulg. Secret.
Abbas Angelus Guarnieri Presbyter Jannenſis.
Abbas Joſeph de Saporitis, & Serrano Presbyter Gaditanus.
P. Abbas Placidus Pezzancheri Ordinis Ciſtercienſis.
P. Darius Redaelli Ord. Ciſtercienſis.
P. Donatus de Burgatis Ord. Ciſtercien.
P. Fortunatus Tamburini Ord. S. Benedicti Congreg. Caſinen.
P. Petrus Aloyſius della Torre Ordinis S. Benedicti Congreg. Caſinen.
B. Auguſtinus Flores Ord. S. Benedicti Congreg. Monachor. Camaldulen.
P. Joannes Roſſo Procur. Gener. Cler. Regul.
P. Mag. Hyacinthus Maria Viviani Ordinis Prædic. a Confeſſionibus SS.
P. Mag. Hyacinthus Amat de Graveſon Ordinis Prædicatorum.
P. Mag. Jo: Benedictus Zuannelli Ord. Prædicatorum.
P. Mag. Jo: Mazenares Ord. Prædic.
P. Mag. Joſeph Aloyſius de Andujar Ord. Prædicatorum.
P. Mag. Ferdinandus Auguſtinus Bernabei Ord. Prædicatorum.
P. Franciſcus Diaz Ord. Min. S. Franciſci de Obſervantia.
P. Joſeph Maria ab Ebora Ord. Minor. de Obſerv.
P. Mag. Joſeph Maria Baldrati Ordinis Minorum Convent.
P. Antonius Lucci Regens Ord. Min. Convent.
P. Mag. Henricus Vaccari Ord. Min. Convent.
P. Franciſcus a S. Severino Ord. Minorum Reform.
P. Felix a Roma Ord. Min. Reform.
P. Franciſcus Antonius a Collelongo Ord. Min. Reform.
P. Mag. Fulgentius Bellelli Ord. Eremitar. S. Auguſtini.
P. Mag. Gaſpar de Molina Aſſiſt. Gener. Hiſpan. Ord. Eremit. S. Auguſtini.
P. Mag. Jo: Chryſoſtomus Bianchi Ord. Eremitarum S. Auguſtini.
P. Antonius a S. Clara Portugallien. Ord. Eremit. S. Auguſt. Diſcalceat.
P. Mag. Philippus Maria Iturbide Ord. Carmelit.
P. Mag. Ignatius Oliviera Ord. Carmel.
P. Euſtachius de Sancta Maria Ordinis Carmelitarum Diſcalceatorum.
P. Mag. Petrus Maria Pieri Ordinis Servorum B. M. V.
P. Mag. Hieronymus Maria Allegri Ordinis Servorum B. M. V.
P. Mag. Jo: Petrus Fanceli Ord. Servorum B. M. V.
P. Mag. Joſeph Maria Nardi Ord. Servorum B. M. V.
P. Euſebius a Matrito Ord. SS. Trinit. Diſcalc.
P. Dydacus de Revillas Hieronymianus.
P. Dominicus Antonius Briccialdi Soc. Jeſu.
P. Aloyſius Sparvieri Soc. Jeſu.
P. Andreas Budrioli Soc. Jeſu.
P. Vincentius Caravita Soc. Jeſu.
P. Januarius Rey Soc. Jeſu.
P. Emanuel de la Reguera Soc. Jeſu.
P. Angelus Maria de Cruce Scholarum piarum.
P. Jo: Chryſoſtomus a S. Joſeph Scholarum piarum.
P. Sebaſtianus Paoli Cler. Regul. Congreg. Lucen.
P. Cajetanus Corazza Cleric. Regular. Minor.
P. Alexander Buſſi Congreg. Oratorii S. Philippi Nerii.

X.

Decretaliſtæ.

Marcus Antonius Anſidei Archiepiſcopus Damiatæ, S. Officii Aſſeſſor.
Thomas Cervini Archiepiſcopus Nicomedienſis, Congreg. Exam. Epiſcoporum Decanus.
Proſper Lambertini Archiepiſc. Theodoſiæ [a], S. Cong. Concil. Secret.
Joſeph Accorambani Philipporum Archiepiſcopus [b], Subdatarius.
Antonius Maria Pallavicini Archiepiſcopus Naupactinus, Sac. Cong. Viſit. Secret.
Nicolaus Xaverius Albini a Secretiori Cubiculo Sanctiſſimi, & Eleemoſynarius.
Nicolaus de Simoni a Secret. Cubiculo Sanctiſſimi.
Nicolaus Xaverius Santamaria a Secret. Cubic. Sanctiſſimi.
Joannes Bortoni ab honoris Cubiculo Sanctiſſimi.
Cajetanus Ivones Parochus Romanus.
Abbas Elzearius Franciſc. des Achards Præpoſitus Avenionenſis.
Abbas Dionyſius Pieragoſtini Archidiaconus Camers.
Franciſcus de Eſpinoſa delos Monteros Presbyter Granaten.
Alexander Advocatus Tozzi.
Antonius Advocatus Coloreti.
Boniſacius Advocatus Spreti.
Carolus Advocatus Chiappolinus.
Dominicus Advocatus Georgius.
Dominicus Advocatus Urſaya.
Dominicus Melchior Advoc. Bagnani.
Franciſcus Maria Advocatus Gaſparri.
Franciſcus Maria Advocatus Pitoni.
Joſeph Advocatus Iſoldus.
Joſeph Chryſoſtomus Advoc. de Sanctis.
Joſeph Innocentius Advocatus de Fœlicibus.
Julius Cæſar Advocatus Fidi.
Macarius Advocatus de Valentibus.
Marcellus Advocatus Paſſari.
Nicolaus Advocatus de Marinis.
Stephanus Advocatus Vincenti.
Xaverius Advocatus Juſtiniani.

a) Nunc S. R. E. Presb. Cardinalis Tit. S. Crucis in Hieruſalem Bononien. creatus a Benedicto PP. XIII. die 9. Decembris 1726. publicatus vero die 30. Aprilis 1728.
b) Modo etiam S. R. E. Presb. Cardinalis Tit. S. Mariæ trans Pontinæ Spoletinus, creatus ab eodem Benedicto PP. XIII. die 20. Septembris 1728.

XI.

Hiſtorici, Chronologi, & Geographi Sacri.

Franciſcus Bianchini, SS. Præl. Domeſt.
Juſtus Fontanini ab honoris Cubiculo Sanctiſſimi.
Joannes Vignoli ab honoris Cubiculo Sanctiſſimi.
P. Abbas Cœleſtinus Gagliani Congr. Cœleſtinorum.
P. Mag. Gerardus Capaſſi Ord. Serv. B. M. V.
P. Gaſpar Cerati Congr. Orat. S. Philippi Nerii.
P. Jacobus Laderchi ejuſdem Oratorii.

CONCILIUM PROVINCIALE EBREDUNI

Habitum Anno Domini 1727. menſibus Auguſto & Septembri.

EDICTUM DE CONCILIO EBREDUNENSI.

Petrus de Guerin De Tencin, miſeratione Divina Archiepiſcopus Princeps Ebredunenſis, Sancti Romani Imperii Princeps & Tricamerarius, Throno Pontificio aſſiſtens; Regi ab omnibus Conſiliis.

REVERENDISSIMIS FRATRIBUS EPISCOPIS COMPROVINCIALIBUS, necnon Venerabilibus Decanis, Capitulis, Abbatibus, Conventibus, Prioribus, cæteriſque noſtræ Ebredunenſis Provinciæ Eccleſiaſticis Perſonis, quæ de Jure vel conſuetudine Concilio Provinciali intereſſe debent, Salutem in Domino.

Cum eæ ſint muneris noſtri partes ut neceſſitatibus Eccleſiarum Provinciæ noſtræ ſedulo invigilantes, præſentibus, ſi quæ ſint, medeamur malis, futuriſque occurramus. Sollicitudinem noſtram Paſtoralem viſum eſt convertere, juxta Sacrorum Canonum præſcripta, ad celebrationem Concilii Provincialis, ubi in Spiritu Sancto congregati, & arma Lucis induentes, ea ſtatuamus quæ ad Fidei puritatem, integritatem morum, Eccleſiaſticæ Diſciplinæ conſervationem, abuſum, exceſſuumve correctionem, ſcandalorum propulſationem proſeſſe coram Deo videbuntur. Quamobrem Concilium Provinciale in Eccleſia noſtra Metropolitana Ebredunenſi ad diem decimam-ſextam menſis Auguſti, videlicet poſtridie Aſſumptionis Beatæ Virginis Mariæ præſentis anni milleſimi ſeptingenteſimi vigeſimiſeptimi, decrevimus habendum & inchoandum; Et ad eum finem Reverendiſſimos Dominos Epiſcopos Provinciæ noſtræ per Litteras ad ſingulos nominatim directas evocavimus, ac denuo evocamus. Et inſuper univerſis & ſingulis, qui de jure vel conſuetudine dicto Concilio debeut intereſſe, Mandamus & præcipimus, ut amoto quovis excuſationis non legitimæ obtentu, in Civitatem Ebredunenſem ad celebrationem Concilii noſtri Provincialis convenire & compárere non prætermittant, & ad illud, prahabita coram Deo deliberatione, deferant quæ diſcutienda, corrigenda, promovenda judicabunt; atque hoc præſenti Decreto declaramus nos, non obſtante convocatorum abſentia, aut contumacia, illius initium dicta die ſine ulla prorogatione facturos. Mandantes interim, ut hoc præſens Edictum noſtrum, ne cui detur ignorantiam obtendendi locus, ad valvas tum Eccleſiæ noſtræ Metropolitanæ, tum ſingularum Cathedralium, ac cæterarum in tota noſtra Provincia Inſignium Eccleſiarum affigatur. QUOD in Dei gloriam & honorem, feliciter, Dei juvante gratia, ceſſurum confidimus. DATUM Gratianopoli, die decima quinta Junii anni milleſimi ſeptingenteſimi vigeſimi-ſeptimi, ſub Signo ſigilloque noſtris, & Secretarii noſtri Chirographo.

† PETRUS Arch. P. Ebredun.

De Mandato Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi D. D. Archiepiſcopi Principis ALLARD.

LITTERÆ SCRIPTÆ AD REVERENDISSIMOS D.D. EPISCOPOS PROVINCIÆ.

PETRUS DE GUERIN DE TENCIN, miſeratione Divina Archiepiſcopus Princeps Ebredunenſis, Sancti Romani Imperii Princeps & Tricamerarius, Throno Pontificio Aſſiſtens, Regi ab omnibus Conſiliis.

REVERENDISSIMO DOMINO EPISCOPO Suffraganeo noſtro, ſalutem in Domino.

REVERENDISSIME DOMINE, Ex quo in partem ſollicitudinis Paſtoralis Divina Providentia vocati, in ſpecula Provinciæ Ebredunenſis fuimus conſtituti; Vota noſtra iis votis adjunximus, quæ jam dudum concepere Epiſcopi Galliæ de Conciliis Provincialibus, juxta Sanctiones Canonicas, ac ſalutarem uſum olim in Gallia noſtra vigentem celebrandis; quo dirigerentur oves in viam ſalutis, & zizania, ſi quæ ſuperſeminaviſſet inimicus homo, penitus eradicarentur. Vota illa in poſtremis Comitiis Generalibus Cleri Gallicani ad Regalem Thronum concordi animo una omnes detulimus, eoque majore fiducia freti, quod ad Primogenitum Eccleſiæ Filium, hæredem pietatis avitæ, Regem noſtrum accederemus. Annuit tandem Princeps Chriſtianiſſimus, qui a nobis vinci ſe non paſſus eſt in ſtudio Religionis Catholicæ fovendæ, atque promovendæ. Superest ut cui Eccleſiæ ipſe non defuit, ei nos deeſſe non deprehendat, nec in vitium illud delabi nos ſentiat, de quo legimus in Prophuta: * *Dormitaverunt Paſtores tui.* * Nahum. 3. ℣. 18.

Quapropter re coram Deo matute perpenſa, pro ſuſcepti regiminis officio neceſſitatibus Eccleſiarum Provinciæ noſtræ providere cupientes, Concilium Provinciale judicavimus in Civitate Ebredunenſi quamprimum eſſe cogendum, atque celebrandum, ac hiſce præſentibus Litteris indicimus, ſtatuimus & convocamus

mus ad ea conſultanda & ſtatuenda, quæ pro illæſo ſervando fidei depoſito, pro moribus ad normam Chriſtianæ vitæ dirigendis, exceſſibus corrigendis, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ vigore refovendo neceſſaria ac utilia fore judicabuntur; ut ſi quid fuerit contra debitam Eccleſiæ Catholicæ obedientiam attentatum, renitentium pervicaciam ſtrenue coerceamus; ſi quis, Paſtorum incuria, invaluerit abuſus, hunc labore indefeſſo reſecando, morum integritatem reſtituamus; ſi perverſionis periculum immineat, officii noſtri memores, profanas vocum novitates, & oppoſitiones falſi nominis ſcientiæ ſedulo præcaveamus, ac denique fiat in Eccleſia Dei omnium credentium cor unum & anima una. Itaque AMPLITUDINEM VESTRAM invitamus, hortamur, & pro auctoritate noſtra Archiepiſcopali monemus, ut in noſtram Civitatem Ebredunenſem ad Concilium ſupradictum in Eccleſia noſtra Metropolitana celebrandum, die decima-ſexta Auguſti, videlicet poſtridie Aſſumptionis Beatæ Virginis Mariæ præſentis anni milleſimi ſeptingenteſimi vigeſimiſeptimi, vel per ſe, vel ſi quo fuerit juſto impedimento detenta, alioquin a Concilii Patribus rite probando, per Procuratorem ſuum legitimum ad condictam diem conveniat. Ac inſuper A. V. obteſtamur & monemus, ut illud noſtrum quod in his Litteris incluſum ad eam mittimus, de celebratione Concilii Edictum, valvis Eccleſiæ ſuæ Cathedralis, aliarumque in ſua Diœceſi inſignium affigatur illico & promulgetur; ac denique procuret, ut omnibus & iis præſertim innoteſcat, qui Concilio Provinciali de jure vel conſuetudine debent intereſſe, quos publicatione illa rite volumus convocatos. Cum autem neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus, confidimus A. V. pro pietate ſua ſupplicationes publicas in Eccleſiis Diœceſis ſuæ indicturam, quibus una omnes Deum obſecremus impenſe, ut quod felicibus aggredimur auſpiciis, ad feliciorem exitum ipſo aſpirante perducamus. DATUM Gratianopoli die decimaquinta menſis Junii anni milleſimi ſeptingenteſimi vigeſimi-ſeptimi, ſub Signo Sigilloque noſtris, & Secretarii noſtri Chirographo.

† PETRUS Archiep. P. Ebredun.

De Mandato Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi D.D. Archiepiſcopi Principis ALLARD.

DECRETUM

DE MODO VIVENDI IN CONCILIO.

EX quo Concilii Provincialis celebrationem indiximus, ſpes nobis affulſit non dubia eum, qui in nobis operatus eſt velle, operaturum & perficere, eoque magis id conſecuturos nos eſſe jam nunc confidimus, quod omnes, quotquot hic adſtant ad operis executionem accincti, eodem qui eos ante comedebat, domus Dei zelo etiam nunc comedi ac ferveſcere deprehendimus. Attamen ne prævia illa felicioris eventus omina in caſſum cadant, univerſos & ſingulos in Concilio iſto degentes pro Paſtorali noſtra ſollicitudine hortamur, ac monemus, toto Concilii tempore, nihil de ſedulitate ſua remittentes, ad eum confugiant, unde venit Spiritus ſcientiæ & fortitudinis; ſapientem enim qui cor ſuum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, & in conſpectu Altiſſimi deprecabitur, Spiritu intelligentiæ replebit Deus, & diriget conſilium ejus & diſciplinam, & in abſconditis ſuis conſiliabitur.

Quocirca id imprimis habeant omnes ſummopere ſibi commendatum, ut a negotiis ſæcularibus prorſus abſtracti Divinis toti incumbant, & quotidianas preces ad Deum effundant, quibus iſtud noſtrum Concilium peragi ac finiri proſpere, impetrent, uti jam impetravimus feliciter inchoari.

Præterea Civitatis Ebredunenſis Incolas, quorum & totius Provinciæ gratia, ſalutaria Decreta Concilium meditatur, paterno animo admonemus atque hortamur, ut pietatis officiis ſe dedant impenſius: Pœnitentiæ Sacramento contractas ſordes eluant: Authori gratiæ ſacra ſinaxi ſeſe conjungant: & ſobrie, caſte, juſte & pie, ut decet Sanctos, vivere ſatagant; obteſtamur demum in Domino obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones, fieri pro Sanctiſſimo Domino noſtro Papa ac pro Epiſcopis in hoc Concilio congregatis, pro Rege noſtro Chriſtianiſſimo, cæteriſque Principibus Chriſtianis; ut omnes in hac charitate radicati pacem foveant, ſectentur juſtitiam, & quæ ſunt Chriſti ſapiant, & quærant unanimes.

Jam vero ut omnis præcludatur aditus jurgio & altercationi de jure hos illoſve prægrediendi fortaſſe exoriendis, in Spiritu humilitatis accedant omnes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, ſed in humilitate Superiores ſibi invicem arbitrantes, non quæ ſua ſunt ſinguli conſiderantes, ſed ea quæ aliorum. Quod ut felicius aſſequamur, in qualicumque ordine quiſque compareat & conſideat, ſalva illius jura decernimus.

Præcavendum deinde ne quis ſacrum iſtum Conſeſſum tumultus interturbet, atque adeo modeſtiam induentes in Spiritu lenitatis animi ſenſa, prout Spiritus Sanctus dabit eloqui, opportune, ſervato ordine proferant omnes in Congregationibus, ſive privatæ illæ ſint, ſive publicæ, ac potiſſimum in Seſſionibus; non enim in confuſione Dominus.

Denique ſub pœnis a Jure Statutis inhibemus, nequis Epiſcoporum, aut eorum qui ad iſtud Concilium noſtrum evocati huc acceſſerunt, ex hac Civitate Ebredunenſi, ante dimiſſam Synodum diſcedere præſumat, niſi diſceſſus cauſa a Concilii Patribus cognita, approbata, ac legitimo deinde Procuratore ſuffecto.

Eæ ſunt Sanctiones quas poſtulare duximus utilitatem Concilii hujuſce noſtri Provincialis, quod in noſtrum omnium ſalutem redundaturum ſperamus.

DE-

DECRETA

CONCILII PROVINCIALIS EBREDUNENSIS.

CAPUT PRIMUM.

De Profeſſione Fidei.

CUM inter omnes Paſtoralis Officii ſollicitudines, illa potiſſimum prima eſſe debeat, ut Fides Catholica quam Sancta Romana Eccleſia colit ac tenet, incorrupta in hac Provincia, ſinceraque permaneat, & omnes in ejus puritate immobiles inviolatique perſiſtant; Nos in hac noſtra Synodo Provinciali hinc præcipue exordiendum eſſe duximus, ut quæ ex eodem Spiritu eſt Fides, eamdem una oris confeſſione profiteamur. Quocirca Sacri Concilii Tridentini Decretis inſiſtentes, Profeſſionem Fidei, Pii IV. Pontificis Maximi Conſtitutione acceptam, a Nobis & Reverendiſſimis Coepiſcopis, cæteriſque in hoc Concilio inſidentibus, palam & publice admittendam decrevimus.

EGO N. firma Fide credo & profiteor omnia & ſingula quæ continentur in Symbolo Fidei, quo Sancta Romana Eccleſia utitur, videlicet: CREDO in Deum Patrem Omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium: Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum, Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia ſæcula; Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum, non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt: qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis: Et incarnatus eſt de Spiritu Sancto, ex Maria Virgine, ET HOMO FACTUS EST. Crucifixus etiam pro nobis, ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt; & reſurrexit tertia die ſecundum Scripturas: Et aſcendit in cœlum, ſedet ad dexteram Patris: & iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit; qui cum Patre & Filio ſimul adoratur & conglorificatur: qui locutus eſt per Prophetas: Et in unam Sanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam. Confiteor unum Baptiſma in remiſſionem peccatorum. Et expecto reſurrectionem mortuorum: Et vitam venturi ſæculi. Amen.

Apoſtolicas & Eccleſiaſticas Traditiones, reliquaſque ejuſdem Eccleſiæ obſervationes, & conſtitutiones firmiſſime admitto & amplector.

Item Sacram Scripturam, juxta eum ſenſum, quem tenuit, & tenet Sancta Mater Eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione Sacrarum Scripturarum, admitto: nec eam unquam, niſi juxta unanimem conſenſum Patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque ſeptem eſſe vere & proprie Sacramenta novæ Legis, a Jeſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis neceſſaria; ſcilicet Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, Extremam-Unctionem, Ordinem, & Matrimonium, illaque gratiam A conferre: & ex his Baptiſmum, Confirmationem, & Ordinem ſine ſacrilegio iterari non poſſe.

Receptos quoque & approbatos Eccleſiæ Catholicæ Ritus, in ſupradictorum omnium Sacramentorum ſolemni adminiſtratione recipio & admitto.

Omnia & ſingula, quæ de peccato originali, & de juſtificatione in Sacro-Sancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio.

Profiteor pariter in Miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium Sacrificium pro vivis & defunctis: atque in Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento eſſe vere, realiter & ſubſtantialiter, Corpus & Sanguinem una cum Anima & Divinitate Domini noſtri Jeſu Chriſti: fierique converſionem totius ſubſtantiæ panis, in Corpus; & totius ſubſtantiæ vini, in Sanguinem: quam converſionem Catholica Eccleſia Tranſubſtantiationem appellat. Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie totum atque integrum Chriſtum, verumque Sacramentum ſumi. Conſtanter teneo Purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas Fidelium ſuffragiis juvari. Similiter & Sanctos una cum Chriſto regnantes, venerandos atque invocandos eſſe, eoſque oraticues Deo pro nobis offerre, atque illorum Reliquias eſſe venerandas. Firmiſſime aſſero Imagines Chriſti, ac Dei-paræ ſemper Virginis, necnon aliorum Sanctorum habendas & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam poteſtatem a Chriſto in Eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum Chriſtiano Populo maxime ſalutarem affirmo. Sanctam Catholicam & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam, omnium Eccleſiarum Matrem & Magiſtram agnoſco: Romanoque Pontifici B. Petri Apoſtolorum Principis Succeſſori, ac Jeſu Chriſti Vicario, veram obedientiam ſpondeo, ac juro. Cætera item omnia a Sacris Canonibus & Oecumenicis Conciliis ac præcipue a Sacro-Sancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio ac profiteor: Simulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcunque ab Eccleſia damnatas & rejectas & anathematizatas ego pariter damno, rejicio & anathematizo.

Hanc veram Catholicam Fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo; eandem integram & inviolatam, uſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſime, Deo adjuvante, retineri & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem ſpondeo, voveo, ac juro: ſic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

CAPUT II.

De Conſtitutionibus Apoſtolitis.

CUM Fides ſit *humanæ ſalutis initium & fundamentum, ac ſine illa impoſſibile ſit placere Deo*, primum ac præcipuum Paſtoralis ſollicitudinis caput eſt, illam integram, illibatamque ſervare. Conc. Trid. Seſſ. 61. de Ref. c. 8. ad Hebr. 11.

Quoniam igitur in ſimplicitate fidei quidam non ambulantes, Conſtitutionibus Apoſtolicis, quibus ſuccreſcentes noviſſimis temporibus erro-

res

res damnati ſunt, palam & aperte refragantur, aut eas ſubdolis interpretationibus conantur eludere, idcirco de obedientia illis Conſtitutionibus debita ſequentes Articulos promulgandos judicavit hæc Sancta Synodus.

I.

Conſtitutio *Unigenitus*, qua centum & una Queſnelli Propoſitiones damnatæ ſunt, cui ſuffragata eſt univerſalis Eccleſia, eſt dogmaticum, definitivum & irretractabile judicium illius Eccleſiæ, de qua Divino ore dictum eſt: *Portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*: Si quis igitur eidem Conſtitutioni corde & animo non acquieſcit, aut veram & ſinceram obedientiam non præſtat, inter eos habeantur, qui *circa fidem naufragaverunt*. Quod ſi nonnulli, creſcente contumacia, hæreticorum veſtigiis inſiſtentes, a præfato dogmatico judicio, quo non laudabiles Patrum Sententiæ, non innoxiæ Catholicarum Scholarum opiniones, ut calumniantur novatores, ſed imprimis Baij & Janſenii errores jam dudum damnati, iterum damnantur, ad futurum generale Concilium provocare præſumpſerint, hujuſmodi provocationem noverint eſſe ipſo jure irritam, ſcandaloſam, ſchiſmaticam, jam damnatis erroribus faventem, Sedi Apoſtolicæ, & Eccleſiæ injurioſam.

Matth 16. 18.

Tim. 1. 9.

II.

Quoniam autem quidam eorum, per quos oborta ſunt memorata ſcandala, præſcriptæ ab Alexandro VII. Formulæ reluctantes, diverſis cavillationibus vim illius eludere conantur, obtenduntque Eccleſiam non exigere, ut quiſque ſubſcribendo præfatæ Formulæ juramento profiteatur, ſenſum hæreticum in quinque Propoſitionibus ab Innocentio X. damnatum contineri in Cornelii Janſenii Libro; ideo nos ejuſdem Alexandri VII. Conſtitutioni inhærentes, præfatam illam ſubſcriptionis interpretationem declaramus pernicioſam, temerariam, Eccleſiæ & ejus praxi injurioſam, ſchiſmaticam, nec-non hæreticis & hæreſibus faventem, & ut talem reijcimus & damnamus.

III.

Quod ſpectat ad inquietos illos homines, qui non ſine gravi Sedis Apoſtolicæ injuria, maximoque totius Eccleſiæ ſcandalo, docere non verentur, ad obedientiam præfatis Apoſtolicis Conſtitutionibus debitam, non requiri, ut quis prædicti Janſeniani Libri ſenſum in antedictis quinque Propoſitionibus damnatum, interius ut hæreticum damnet; ſed ſatis eſſe, ſi ea de Re obſequioſum, ut vocant, ſilentium teneatur, Doctrinam illam declarat hæc ſancta Synodus ab omni Catholico abhorrendam, fallacem, pernicioſam, & perjuriis faventem; hujus enim Doctrinæ pallio non deponitur error, ſed abſconditur, Eccleſiæ illuditur, non paretur, & lata filiis inobedientiæ via ſternitur ad fovendam ſilentio hæreſim; ſtatuitque juxta Conſtitutionem Clementis XI. *Vineam Domini Sabaoth*. Obedientiæ, quæ memoratis Apoſtolicis Conſtitutionibus debetur, obſequioſo illo ſilentio minime ſatisfieri, ſed damnatum in quinque præfatis Propoſitionibus Janſenii Libri ſenſum, quem illarum verba præ ſe ferunt, ab omnibus Chriſti Fidelibus, ut hæreticum non ore ſolum, ſed & corde rejici, ac damnari debere; & qui ſecus docuerint, vel quovis modo aſſeruerint, ſubjacere cenſuris & pœnis in ſupradictis Conſtitutionibns, contentis.

IV.

Neminem ad ſacros Ordines promoveant Epiſcopi, aut ad Confeſſiones audiendas & munia Concionatoris obeunda applicent, vel ad Beneficia poſſidenda admittant, niſi prius Conſtitutionum Innocentii X. & Alexandri VII. ſubſcriptionem exegerint, & de præſtita Clementis XI. Conſtitutionibus *Vineam Domini Sabaoth*, & *Unigenitus Dei Filius*, ſincera ac demiſſa obedientia certiores facti fuerint.

V.

Denique cum Novatores ſparſis ubique virulentis ac fallacibus libellis incautos homines ipſoſque etiam, ſi fieri poſſet, electos in errores ſuos inducere conentur, eaque prævaleat iniquitas temporum, ut Libri improbi, quo graviori anathemate feriuntur, eo curioſius requirantur, & legantur avidius; ne venenum latius ſerpat, & ut a noxiis paſcuis Chriſti oves arceantur, priorum Conciliorum veſtigiis inhærens declarat hæc ſancta Synodus omnes qui prohibitos Libros ſeu Libellos, & præſertim adverſus præfatas Conſtitutiones Apoſtolicas recens vulgatos, tam ſcripto quam typis editos, legere, deſcribere, aut apud ſe retinere auſi fuerint, Excommunicationis vinculo eſſe ipſo facto innodatos, a qua niſi ſpeciali licentia, (ſecluſo mortis articulo) abſolvi nequeant.

CAPUT III.

De Epiſcopis.

I.

MEMINERINT Archiepiſcopi & Epiſcopi ſe ad formam Gregis eſſe conſtitutos, ac proinde morum ſanctitate & doctrinæ integritate aliis præluceant.

II.

In audiendo faciles, in reſpondendo mites, patientes in ſuſtinendo, in corripiendo miſericordes, & in conſolando promptiores ſeſe exhibeant.

III.

Invigilent Domeſticorum moribus, ne ex alienis vitiis turpem, & quaſi ſive propriam contrahant dedecoris labem.

IV.

Singulis Feſtis, & præſertim diebus Dominicis, quantum in ipſis erit, Divinis Officiis interſint.

V.

A

V.

Intelligant se ad laborem & Ecclesiæ suæ sollicitudinem esse vocatos. In Civitate Pontificia residentes ab aliis non omnino absint suæ Diœcesis oppidis, sed Gregi universo semper spiritu præsentes neminem negligant, & in omnes Pastoralem curam æqualiter impendant.

VI.

Suam singuli Diœcesim, quam sæpissime poterunt, obire & perlustrare non omittant, B Sacramentum Confirmationis conferant, & inter confirmandos neminem, nisi septem annis natum admittant.

VII.

Nullum ad sacros Ordines admittant, nisi per tempus sufficiens, studio Theologiæ vacaverit, nec quemquam veste Clericali indui sinant absque licentia, ni per Tonsuram sacræ Militiæ fuerit adscriptus.

VIII.

Repulsis ab Episcopo proprio aut ab ejus Vicario Generali, Litteras, quæ *Visa* nuncupantur, seu Beneficii institutionem, nemo quavis de causa aut quovis prætextu conferre præsumat, nisi juxta Ecclesiasticas Sanctiones, & in ordine Hierarchico ad id constitutam auctoritatem habeat. C

IX.

Nullus a Sententiis vel Censuris ab Archiepiscopo, vel Episcopo latis absolvere audeat, nisi qui eas tulerit, aut cui in ordine Hierarchico & per Canones competit superior auctoritas.

X.

Graviter ægrotante Episcopo, vicinior accurrat Episcopus, qui Fratrem infirmum in Domino soletur, & adjuvet: erepto e vivis, solemniores exequias curet exolvi. D

CAPUT IV.

De Canonicis.

I.

STATUTIS ac debitis horis assidue Choro intersint Canonici omnes & Beneficiarii: ibique Officium Divinum decenter ac devote persolvant. E

II.

Assuescant ad Orationes & Psalmos de mane surgere: nec ad modicam retributionem attendentes, ullam Officii partem deserant, sed unanimiter perseverantes in Canticis, Horas Canonicales, alternantibus Choris, attente ac distincte recitent.

III.

Sciant se muneri suo deesse; nec facere fructus suos, si suam aliorum vocibus & cantibus vocem non immiscеant, & neglecto Choro vel canere omittant, vel tacite pronuncient.

IV.

Accurata punctatione notentur absentes, ipsisque pro rata absentiæ, legitima denegetur retributio.

V.

Ab Ecclesiis suis absque licentia, causa gravi, & in Canonibus contenta, discedere non præsumant; noverintque se ad residentiam personalem sub pœnis a sacro-sancta Tridentina Synodo latis strictissime teneri.

VI.

Nulla, quantum fieri poterit, Missa privata celebretur, dum Missa solemnis aut Horæ Matutinæ decantantur, vel dum e suggestu Concio habetur ad populum.

VII.

Canonici Sacerdotes, & cæteri de gremio Ecclesiæ Presbyteri, quam sæpissime poterunt, Missam celebrent; eumque celebrandi ordinem observent qui in Tabula assignabitur. Clericos vero, & præsertim sacris Subdiaconatus & Diaconatus Ordinibus initiatos hortatur sancta Synodus, ut intra Missarum solemnia ad sacram Synaxim frequenter accedant. Præcipit vero, ut saltem in majoribus Ecclesiæ solemnitatibus hoc Pietatis ac Religionis Officio fungantur, sub pœna privationis distributionum illius diei.

VIII.

Cum inter Canonicos & Beneficiarios cooptabitur aliquis, prohibet sancta Synodus, nequid ab eo recipiant quod in pios Usus non impendatur.

IX.

Capitula Generalia saltem bis in anno convocentur ibique de vita & moribus uniuscujusque, prudens inquisitio, ac fraterna correctio peramanter fiat. Capitula vero ordinaria semel in Hebdomada, certis hora & die pro more habeantur, & in iis de redituum perceptione, bonorum administratione, aliisque occurrentibus negotiis accurate pertractetur.

CA-

A

CAPUT V.

De Parochis.

I.

OMNIBUS, quibus animarum cura incumbit, præcipit ſancta Synodus ut Oves ſuas verbo doceant, Sacramentis reficiant, & exemplo informent,

II.

Diebus ſaltem Dominicis Myſteria Fidei, Evangelii præcepta, & ſanctas morum Regu- B las, populum edoceant; nec iiſdem diebus Dominicis inſtructionis formulam & Preces intra Miſſarum ſolemnia legi ſolitas unquam omittant: iiſdem diebus Dominicis, & quantum fieri poterit, bis ſaltem in unaquaque Quadrageſimæ Hebdomada pueros Chriſtianæ Religionis elementis imbuant, juxta Catechiſmum a Concilio Provinciali, vel ab Ordinario approbatum.

III.

Sacrum facere raro omittant; diebus vero Dominicis juxta Officii ſui debitum pro Paræcianis Sacrificium offerant.

IV.

A nimia cum Paræcianis ſuis familiaritate abſtineant; negotiis ſæcularibus non ſe temere immiſceant; inter diſcordes & litigantes animos pacifici incedant; a comeſſationibus, aleis, choreis, ſpectaculis, & ludis publicis ſint prorſus alieni; modeſtos capillos & coronam geſtent in capite; Veſte talari in loco reſidentiæ ſint ſemper induti, nec ibidem ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto, tabernas comedendi & potandi cauſa ingrediantur.

V.

Mulierum colloquia, ut plurimum periculoſa & conſortia ſuſpecta devitent; nec mulieres aliquas, præter eas quas Canones permittunt, apud ſe retinere audeant ſub pœna ſuſpenſionis. Eorum ancillæ ſint ad minus quinquagenariæ, & viros quantum fieri poterit, fœminis in famulatu præferant.

VI.

Caveant inprimis ne quis, eorum culpa, ſive parvulus ſine Baptiſmo, ſive adultus Sacramentorum auxilio deſtitutus e vivis excedat.

VII.

Tria diligenter ab ipſis aſſerventur regeſta, videlicet, Baptizatorum, Nubentium & Mortuorum; eaque, ſi ablata fuerint, quantocius repetant. Si quis autem ea fraudulenter retineret, ſciat ſe pœnam Excommunicationis incurrere.

VIII.

Non ultra ſex dies, idque rariſſime, a Parochia ſua abeſſe præſumant, niſi juſta de cauſa ab Epiſcopo approbata: & niſi ſuffecto in ſui locum, ex Epiſcopi licentia, alio Sacerdote.

IX.

Vetus & Novum Teſtamentum, Concilium Tridentinum, ejuſdem Concilii Catechiſmum, Summam Sancti Thomæ, & Monita Sancti Caroli ad Confeſſarios penes ſe habeant; eoſque B Libros aſſiduo ſtudio evolvant.

X.

Singulo quoque menſe, excepto hyberno tempore, Viciniores ſimul una conveniant Sacerdotes, de iis quæ ad Scripturam Sacram & Theologiam Moralem pertinent, diſceptaturi. In his vero Kalendarum Comitiis, ut decet Miniſtros Chriſti ſapienter ſe gerant, & quæ inter ipſos agitata fuerint, ad Epiſcopum referant, ut quod ſtatuendum cenſuerit ad ipſos remittat.

XI.

C

Parochis ſimul & Secundariis præcipit hæc ſancta Synodus, ut ſaltem intra biennium per octo dies exercitiis ſpiritualibus in domo ab Epiſcopo deſignanda vacare ſtudeant, ut uni Deo intenti Legem vitæ ſicut Moyſes, & ſpiritum zeli ſicut Elias a Domino accipiant.

CAPUT VI.

De Celebratione Miſſæ.

I.

D

NULLUS ad Altare, niſi cum Veſte talari, celebraturus accedat: Si quis autem ſecus fecerit & cotta ſeu ſemi-talari Veſtimento, pro tertia vice indutus celebraverit, hunc ſuſpenſionis pœnam ipſo facto incurrere declaramus.

II.

Quanta debeatur tremendo Miſſæ Sacrificio reverentia, ſatis admonet, vel ipſa tanti Sacrificii dignitas. Nemo igitur, niſi prævia præparatione Sacra peragere aggrediatur; in ipſa autem celebratione Sacrificii ita ſe com- E ponant Presbyteri omnes, ut vel ipſa oris ſpecies, corporis habitus, graviſque & diſtincta verborum prolatio, modeſtiam & ſanctimoniam ſpirent: atque ut tam propriæ Sacerdotum pietati, quam Fidelium ædificationi conſultum ſit, nullus ante peractam gratiarum actionem recedere audeat: in hunc finem præcipit ſancta Synodus, ut in omnibus Sacrariis duæ Tabulæ typis expreſſæ exponantur, quarum una præparationem Miſſæ, altera vero gratiarum actionem contineat.

III.

A

III.

Inter celebrandum rubricæ ad amuſſim ſerventur. Quæ ſecundum communem uſum, ſubmiſſa voce & ſecreto pronunciari debent, alta voce non pronuncientur; nec alii omnino ritus adhibeantur præter eos, qui conſtanti Eccleſiæ more ſunt recepti, vel Epiſcopali auctoritate probati. Qui vero hujuſmodi ritus, de induſtria prætermiſerit, aut novos, & ab uſu hodierno alienos invexerit, hujus ſanctæ Synodi Decreto a Divinis ſit ipſo facto ſuſpenſus.

IV.

Nullæ admittantur fundationes, niſi ab Epiſcopo recognitæ & approbatæ: ſemel admiſſæ religioſe adimpleantur; & ſi propter redituum tenuitatem adimpleri nequeant, a ſolo Ordinario vel ejus auctoritate reducantur.

CAPUT VII.

De Sacramentorum Adminiſtratione.

I.

SACRAMENTA noſtræ ſalutis inſtrumenta eo uberiorem in animabus fructum producunt, quo majori cum pietate ac religione ſuſcipiuntur. Quapropter Parochi frequenter eorum vim, maxime cum illa adminiſtrant, explicare curent, & ad illa pie ac reverenter ſuſcipienda Fideles adhortentur.

II.

Caveant Sacerdotes ne peccati lethalis conſcii Sacramenta adminiſtrantes, gravi ſe ſacrilegii ſcelere commaculent, neve in Sacramentis adminiſtrandis aliquam avaritiæ ſuſpicionem incurrant.

III.

Dum Sacramenta miniſtrantur, adſtantes Parochus admoneat, ne inania miſceant colloquia, ſed ea, qua decet, modeſtia ac reverentia ſeſe gerant.

IV.

In Sacramentorum adminiſtratione ſolo Rituali Romano in tota Provincia utantur.

CAPUT VIII.

De Baptiſmo.

I.

CUM omnium novæ Legis Sacramentorum primum maximeque neceſſarium ſit Baptiſmus; & abſque eo nullus ad Regnum Cœlorum pateat aditus, monendi ſunt parentes ut filios ſuos quantocius baptizari curent.

II.

Infans qui in caſu neceſſitatis domi fuerit baptizatus, ſtatim ac convaluerit, ad Eccleſiam deferetur, ut cæremoniæ ac ritus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſuppleantur.

III.

Nomen profanum aut inſuetum Parochus baptizandis non imponat, nec ſcandaloſos, aut in Fide ſuſpectos, aut eos qui muneri Paſchali non ſatisfecerint vel prima Doctrinæ Chriſtianæ elementa ignorent, in Patrinos aut B Matrinas admittat.

IV.

Clericis Sæculatibus, & quibuſcunque Regularibus utriuſque ſexus prohibemus, ne infantes, niſi de licentia Epiſcopi, de ſacro Fonte ſuſcipiant.

V.

Sub pœna excommunicationis præcepit ſancta Synodus, ut parvuli ad Eccleſiam baptizandi, ſaltem intra tres ab ortu dies deferantur; quod ſi parentum incuria illos ſine Bap- C tiſmo decedere contingat, excommunicationi ipſo facto parentes ſubjaceant.

CAPUT IX.

De Confirmatione.

I.

SACRAMENTUM Confirmationis, quod ſine ſacrilegio iterari non poteſt, nemo Fi- D delium ſuſcipere negligat.

II.

De tempore quo Sacramentum illud adminiſtrandum erit, Fideles Parochus admonebit; ipſoſque, quidquid ad illud digne ſuſcipiendum requiritur, diligenter docebit.

III.

Omnes confirmandi, impoſitioni manuum Epiſcopi interſint, nec ab Eccleſia, niſi poſt illorum deterſam frontem, & poſt Epiſcopi Benedictionem diſcedant. E

IV.

Nullus infans ante ſeptennium, nullus niſi rudimentis Fidei imbutus, confeſſus ac, ſi commode fieri poſſit, jejunus ad illud Sacramentum admittatur.

A

CAPUT X.

De Eucharistia.

I.

EUCHARISTIÆ Sacramentum cæteris omnibus Dignitate præstat, cum sanctitatis Auctorem, & fontem Christum contineat: ideo Pastores animarum, illius excellentiam, & effectus diligenter exponent, ut rei tam sanctæ, debitum cultum exhibeant Fideles: & ad illam ea, qua decet, fide, pietate, ac reverentia frequenter accedant.

II.

Tabernaculum ubi reservatur sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, sit exterius, quoad fieri poterit, deauratum; intus vero panno serico ornatum & sera clausum.

III.

In eo sit Corporale mundum, super quo sacra Pyxis Corpus Christi recondens, sola reponatur, & intra illud, nec aliud quodcunque vas, nec Reliquiæ asserventur.

IV.

Renovatio Sacramenti in Pyxide fiat ad minus semel intra quindecim dies.

V.

Nemo ad primam Communionem admittatur, nisi Corpus Domini dijudicare valeat, & ea, quæ ad tantum Sacramentum cum fructu suscipiendum, necessaria sunt, didicerit.

VI.

Decretum Concilii Provincialis Ebredunensis innovantes decernimus, ut eorum quæ præscripto Paschæ tempore non communicaverint, vel absque licentia Episcopi, Parochi vel Confessarii, Communionem distulerint, vel in alia Ecclesia quam propria communicaverint, nomina Parochus post tempus Paschale scripta deferat ad Episcopum, qui eos præhabitis monitionibus a jure præscriptis, ab ingressu Ecclesiæ, & sepultura Ecclesiastica privari decernet, prout in Domino expedire judicaverit.

VII.

Clericis in Sanctuario, Laicis vero extra Sanctuarium, sine ulla personarum acceptione, sacra Communio administretur.

VIII.

Dum ad infirmos defertur Viaticum, Fideles ad campanæ sonitum convocentur, ut majori, quo poterit, comitatu, præsertim in Urbibus deferatur, semperque sub Baldachino & luminaribus accensis, atque ad eorum devotionem, & frequentiam excitandam, Indulgentiæ eis concessæ publicentur.

IX.

Ad promovendum tanti Sacramenti cultum, sodalitas Corporis Christi, ubi instituta non est, instituatur.

X.

Processio Sanctissimi Sacramenti publice non fiat, nisi in Festo Corporis Christi, vel diebus ab Episcopo ordinatis.

XI.

Frequentiores Sanctissimi Sacramenti Benedictiones in Ecclesiis tam Sæcularium, quam Regularium prohibentur, nec ullæ introducantur in posterum, nisi de Episcoporum licentia; semel autem & iterum ad summum in die in eadem Ecclesia ejusmodi Benedictiones dentur, & nunquam post solis occasum.

XII.

Parochis & aliis Sacerdotibus prohibetur Eucharistiæ Sacramentum deferre ad januam Ecclesiæ, aut extra Ecclesiam pro sedandis Tempestatibus, aut Incendiis restinguendis, aliisve similibus causis, sub pœna suspensionis ipso facto incurrenda. In supradictis tamen casibus liceat luminaribus accensis Tabernaculi januam aperire ad solatium populi, & consuetas preces in Ritualibus contentas ibi recitare.

CAPUT XI.

De Pœnitentia.

I.

CUM Pœnitentiæ Sacramentum hominibus a suscepto Baptismate lapsis necessarium sit, instanter adhortandi sunt Fideles, ut cum a statu Gratiæ per aliquod lethale peccatum exciderint, ad secundam illam post naufragium Tabulam cito recurrant.

II.

Moneantur quoque, ut dum ad Sacramentum Pœnitentiæ se disponunt, conscientiam diligentius excutiant, & illius sinus omnes, & latebras explorent, cujus quidem discutiendæ modum, sæpius edoc antur a Parocho.

III.

Confessarii tum in Pœnitentibus interrogandis aut instruendis, tum in concedenda, aut differenda absolutione, tum in satisfactionibus injungendis, Regulas a Rituali Romano, & a Sancto Carolo traditas sequantur.

IV.

Nulli Confessario liceat extra locum pro quo approbatus fuit, sine licentia Episcopi

Con-

Confeſſiones audire: cum aliter ab ipſo conceſ- A
ſæ abſolutiones irritæ ac invalidæ ſint.

V.

Quoties Sacramentum hoc Sacerdotes Sæculares adminiſtrant, Superpelliceo, quantum fieri poteſt, ſint induti, nec ipſis confeſſiones mulierum, ſublato neceſſitatis caſu, extra Tribunal audire liceat.

VI.

Medicis præcipimus, ut cum infirmum periclitantem primum inviſerint, ad peccata confitenda, illum adhortentur, & ne ad eum, niſi B
confeſſum, tertio accedant, ſub pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ prohibemus.

CAPUT XII.

De Extrema-Unctione.

I.

PAROCHIS præcipit ſancta Synodus, ut cum infirmo ſacrum præbuerit Viaticum, eundem, dum adhuc integris eſt ſenſibus, ad Extremæ-Unctionis Sacramentum recipiendum præparent; ipſum hortantes, ut omnibus abjectis hujus ſæculi deſideriis ad ſola cœleſtia C
aſpiret.

II.

Moneant ſæpiſſime Parochianos ſuos animarum Paſtores, ne dum periculoſe quis ægrotat, tardius differat hoc Sacramentum ſuſcipere, & imperitum vulgus ab hac falſiſſima opinione retrahere conentur, qua per illam Unctionem mortem accelerari exiſtimat; cum tamen, ut ex verbis Divi Jacobi intelligitur, non ſolum ad remedium animæ, ſed etiam ad levamen corporis, hoc Sacramentum fuerit inſtitutum.

D

CAPUT XIII.

De Ordine.

I.

CUM non alios ſacris Ordinibus initiari liceat, quam quos conſtiterit morum innocentia, pietate & omnibus virtutibus eſſe commendabiles, prohibet ſancta ſynodus, ne Parochi teſtimonium de vita & moribus concedant Clericis in eorum Parochia commorantibus, niſi vita, exemplo, cæteris præluxerint, per dies Dominicos ac Feſtos Divinis interfuerint Officiis, & ad ſacram Menſam ſemel ſaltem E
ſingulis menſibus conſueverint accedere: qua in re eoſdem Parochos meminiſſe par eſt, eum graviſſimi peccati reum fieri, qui cum tanto Eccleſiæ damno Epiſcopum decipit.

CAPUT XIV.

De Matrimonio.

I.

SANCTA Synodus præcipit, & mandat omnibus Parochis & ſacerdotibus ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto incurrenda, & Epiſcopis aut eorum Vicariis Generalibus reſervata, ne Matrimonia celebrent partium alterius Parochiæ ſine licentia Epiſcopi, aut Parochi illarum partium, cum Matrimonia ejuſmodi ex Eccleſiæ Legibus nulla & irrita ſint.

II.

Iiſdem etiam prohibet, ne ullum Matrimonium celebrent, niſi trina præceſſerit Bannorum proclamatio, aut ab illa per Epiſcopum diſpenſatum fuerit cum Partibus, nondum elapſo viginti-quatuor horarum ſpatio Parochi non ſubminiſtrent.

III.

Matrimonia non in privatis Capellis, non poſt meridiem, aut extra celebrationem Miſſæ, non eodem die, quo ultima Bannorum Proclamatio facta eſt, celebrentur: Parochus abſque licentia Epiſcopi contrafaciens pœna ſuſpenſionis puniatur.

IV.

Nemo ad Matrimonii Sacramentum admittendus, niſi Rudimentis Fidei fuerit imbutus, prius confeſſus ſit, & muneri Paſchali ſatisfecerit.

CAPUT XV.

De Indulgentiis.

I.

INDULGENTIÆ perpetuæ, vel ad tempus, non publicentur, etiam apud Regulares, niſi primum ab Epiſcopo, vel ab ejus Vicario Generali viſæ ſint & ſubſignatæ.

II.

Harum autem utilitatem & virtutem explicent Parochi, doceantque quibus mediis & operibus fructum illarum Fideles conſequantur.

CAPUT XVI.

De Reliquiis.

I.

SACRIS Sanctorum Reliquiis maximum honorem perpetuo exhibuit Eccleſia: ideo præcipimus eas in capſis decentibus religioſe aſſervari; nec eas populo deoſculandas tradi, niſi per ſacerdotem ſtola & ſuperpelliceo indutum.

II.

Strictiſſime prohibemus, ne ullas Parochi, niſi

niſi ab Epiſcopo approbatæ fuerint, populo venerandas proponant, aut in proceſſionibus deferant.

III.

Caveant etiam, ne, dum Sanctiſſimum Sacramentum expoſitum erit publico Fidelium cultui venerationem tanto ſacramento debitam transferant ad Reliquias, ſi quæ in Altari tunc expoſitæ ſint.

CAPUT VII.

De Sepulturis.

I.

NULLI in poſterum in Eccleſiis ſepeliantur, niſi de licentia Epiſcopi; aut niſi de jure id ipſis competat.

II.

Cum jure communi ad Parochos tantum pertineat Fidelium Defunctorum corpora e domo efferre, ſancta ſynodus Regularibus quibuſcunque prohibet, ne ſine illorum licentia hoc munus ſibi arrogent.

III.

Sciant autem Regulares, ſi quempiam ad eligendam ſepulturam in propriis Monaſteriis inducant, ſe pœnas incurrere contentas in Conſtitutione Bonifacii VIII. quæ incipit; *Animarum periculis*.

IV.

Cœmeteriâ muris & januis obſeratis debite claudantur, ne ad illa jumentis, cæteriſque beſtiis pateat aditus, & in omnibus Crux erigatur.

NOS PETRUS DE GUERIN DE TENCIN Archiepiſcopus Princeps Ebredunenſis, Sancti Romani Imperii Princeps & Tricamerarius, Throno Pontificio Aſſiſtens, Regi ab omnibus Conſiliis, hæc Decreta a nobis definita ſubſcripſimus.

† PETRUS Arch. P. Ebred.

† Ego Franciſcus Ep. & Comes Vapincenſis Princeps ſancti Imperii ſubſcripſi.

† Ego Henricus Ep. Maſſilienſis ſubſcripſi.

† Ego Joannes Ep. D. Bellicenſis, Sacri Romani Imperii Princeps ſubſcripſi.

B † Ego Flodoardus Ep. Vincienſis ſubſcripſi.

† Ego Petrus-Joſephus de Caſtellane Ep. Forojulienſis ſubſcripſi.

† Ego Petrus-Franciſcus Ep. Siſtaricenſis ſubſcripſi.

† Ego Dominicus Ep. Glandavenſis ſubſcripſi.

† Ego Antonius-Franciſcus Ep. Æduenſis ſubſcripſi.

† Ego Franciſcus-Reginaldus Ep. Vivarienſis ſubſcripſi.

† Ego Joannes-Baptiſta Ep. Aptenſis ſubſcripſi

† Ego Alexander Ep. & Comes Valentinenſis ſubſcripſi.

C † Ego Joannes Ep. & Princeps Gratianopolitanus ſubſcripſi.

† Ego Carolus-Octavianus Ep. Graſſenſis ſubſcripſi.

† Ego Raimundus Ep. Nicienſis ſubſcripſi.

Ego Franciſcus de Pucet Vicarius Generalis atque Procurator generaliter ad omnia deputatus Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Domini Epiſcopi Dinienſis ejus nomine interfui & ſubſcripſi, & omnia & ſingula in hac ſancta Synodo Ebredunenſi Acta, Decreta, Edita & Promulgata; Ejus & Eccleſiæ ſuæ nomine recipio.

FINIS TOMI TRIGESIMI QUARTI.

CATHOLIC THEOLOGICAL UNION
REFERENCE OVERSIZE BX825 A2190 C001
SACRORUM CONCILIORUM PARIS
34
3 0311 00083 8644

WITHDRAWN

~~13658~~

31009

[redacted]